

Sexta Pars diui Abu-
lēsis super Mattheum a vi-
gesimosēcūdo vsq; ad
vigēsīmūquartum ca-
pitulum inclusive.

1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000

Beati Alphonsi Thostati epi Abulen. in
euangelium sancti Matthei Sexta Pars:
que tria capitula continet: a vigesimo secundo
vsq; ad vigesimum quartum inclusive: felici
ter sumit exordium.

Capitulum. xxi.

Tridens iesus dixit
 iterum in parabolis eis
 dicēs. Simile factū
 est regnum celoz ho
 mini regi: qui fecit nu
 ptias filio suo. Et mi
 sit seruos suos voca
 re inuitatos ad nupti
 as: et nolebāt venire.

Iterum misit alios ser
 uos dicens. Dicite inuitatis. Ecce pradium
 meum parauit: tauri mei et altalia occisa sunt:
 et omnia parata: venite ad nuptias. Illi autē
 neglexerūt: et abierunt: alius in villam suam:
 alius vero ad negociationē suā. Reliqui ve
 ro tenuerūt seruos ei: et contumelijs affectos
 occiderūt. Rex autē cum audisset iratus est: et
 missis exercitib⁹ suis perdidit homicidas illos
 et ciuitatē illorū succēdit. Tūc ait seruis suis.
 Nuptie quidem parate sūt: sed qui inuitati erāt nō
 fuerūt digni. Ite ergo ad exit⁹ viarū: et quoscūq;
 inueneritis: vocate ad nuptias. Et egressi
 serui ei in vias cōgregauerūt oēs quos inue
 nerūt malos et bonos: et implete sunt nuptie
 discubentib⁹. Intrauit autē rex vt videret discū
 bentes. Et vidit ibi hoīes nō vestitū veste nu
 ptiali. Et ait illi. Amice quō huc itasti nō ha
 bēs vestē nuptiale? Et ille obmutuit. Tūc di
 xit rex ministris. Ligatis manib⁹ et pedib⁹ ei⁹
 mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fle
 tus et stridor dentium. Multi autem sunt vo
 cati: pauci vero electi.

Et ridens. Postq; xps ostēdit iudeos digne reproba
 tos tāq; pceptores diuine maiestatis. h. oī
 dit cōter eos reprobos iuste velut pceptores diuine veritatis

cui dupl'r dixerūt. pmo ipsaz vitatē refutādo. Scdo ipsaz ipu
 gnādo. ibi. (Abūtes pharisei.) tertio triū errozē āplexādo. ibi.
 (Cōgregatis autē). Circa p'mū xps pcedit p quandā parabolā
 inuitatorū ad nuptias: qbus nolētib⁹ venire alij fuerūt inuitati: et
 venerūt. Et iō ponit ouo. qz pmo ponit iudeoz reprobatio di
 gna. scdo gentiū vocatio benigna. scda ibi. cū dī. (Tūc ait ser
 uis). Circa p'mū dī. (Et ridens Iesus). f. addēs locutionē: vel
 ridēs ad facta aut cogitationē pncipū sacerdotū. (Dixit iterum
 in parabolis eis.) Dicitur iterum quia alias parabolas posue
 rat. f. ouas pcedēti. c. vnam de ouobus filijs aliam de agrico
 lis. nunc autē etiam in parabolis loqitur. f. de rege inuitate mul
 tos ad nuptias. et dixit ipfimet istas parabolas quib⁹ dixerat
 alteras: qz nondum recesserāt ab eo. (Simile factū est). i. simi
 le est vel simile factum est. id est vos fecistis illud simile: quia p
 operationes vestras iniquas factū est simile regnum celoz regi
 inuitati multos. f. si vos nō repulissetis a vobis diuinā veritatē
 nō esset filie regnū celoz. i. ecclesia regi inuitati multos: quozq;
 quidā nō fuerūt digni venire et māducare: et alij vocati sunt qui
 venerūt et manducauerūt. sed qz vos repulistis deū fecistis re
 gnam celoz simile regi inuitati: iō p vos factū est filie. (Regnū
 celoz). i. ecclesia: s; an sit ecclesia militās vel triūphans ifra dice
 tur: qz vtrq; ecclia p signari nomine regni celoz. (Poi regi).
 satis fuisset dici regi: qz si rex erat hō erat. nā in brutis nō est p
 prie rex: s; abusue p paucā similitudinē: inquātū in brutis inueni
 tur aliq; similitudo prudētie et principat⁹ vel violētie. (Qui fecit
 nuptias). i. bonoz nuptiale. nā pprie nuptias faciūt q copulā
 tur carnaliter cū illa solēnitare ceremoniaz. (Filio suo). De fi
 lio dī: qz si fecisset nuptias alicui seruo suo nō faceret tāū appa
 ratū inuitatorū. (Et misit seruos suos). Serui vocant⁹ fm cō
 suetudinē sacre scripture nō illi q empticij sunt vel iure bellico
 possessi q nō sunt iā liberi: s; illi q ministrāt aut qlicunq; famu
 lans. (Vocare inuitatos). Ad bonoz. n. nuptiaz multos iuita
 re fecerat rex et multis dieb⁹ ante: s; nunc adueniēte tpe nuptia
 rū misit vocari illos. (Et nolebāt venire). An absolute dicerent
 nolum⁹ ire vel ponerēt aliquas excusationē apparētis. j. dicef.
 (Ite misit). Erat magna patientia regis: qz cum primo vocati
 venire nolissent fec adhuc eos rursus vocari. (Alios seruos).
 sic. n. facili⁹ veniēt q mittēdo rursus pmos suos. (Dicēs). f. ser
 uis quos nūc mittebat. (Dicite inuitatis). f. iā inuitati fuerāt aīq;
 mitterent serui ad eos. (Ecce pradium meū parauit). Ista est sna
 fio ad veniendū depositis excusationib⁹. (Tauri mei). q. d. iā
 nō est tēpus excusandi vt differat opus nuptiaz ad alterū tps:
 qz hoc esset si tauri et cetera aīalia que sunt ad cibū nō essent oc
 cisi: s; cū iā occideris oia hec nō pōt differri: qz perirēt. iō depo
 sitis excusationib⁹ dilatatorijs. f. que sūt. venite statiz. (Et alti
 lia). Vocat altalia oēs aues hic. nā voluit rex designare oēm ci
 bū de carnib⁹ expendēdū in nuptijs per duo. f. p taurōs et alti
 lia. p taurōs designauit oia qdrupedia. nāz nō essent ibi soli tau
 ri occisi: s; et vacce: et vitule: et ardetes: et forte de alijs spēbus q
 drupedū. nā in nuptijs regalib⁹ nō erat verissimile eē solas car
 nes taurōz: potissime cū essent ibi altalia: iō cōprehēsiue locū
 est. per altalia designant⁹ oēs carnes auiū quecūq; ad esū in nu
 ptijs sumebant. vocant⁹ autēz pprie altalia aues saginate que
 studiose cibant vt ipinguent: et ita vocant⁹ altalia ab alēdo. vi
 cta: tales aues sumerent pro nuptijs regalib⁹: ideo conueniēter
 altalia noiauit. (Occisa). Referē tā ad taurōs q ad altalia: quia
 oia hec occisa erāt: als nō staret ratio quā rex intēdit. (Et oia
 parata). i. iāz nihil deest de ceteris apparatib⁹: et iō nō pōt sine
 imēso damno et verecūdia differri tps nuptiaz. (Venite ad nu
 ptias). Cōclusio est q ex pcedētib⁹ seqf. i. qz hec est q oia para
 ta sunt vt dictū est: depositis excusationib⁹ venite ad nuptias.
 (Illi autē). f. inuitati. (Neglexerūt). f. noluerūt venire ad inuiū:
 et hoc ex cōtēptu. f. qz contēpserūt regē inuitantē: vel contēple
 runt inuiū. (Et abierūt). f. oēs inuitati recesserūt ad alia loca et
 non ad nuptias. (Alii in villā suā). Nō enim declinauerūt oēs
 ad idē genus opationis vel occupationis tunc qn neglexerunt
 venire ad nuptias: sed diuersis occupationib⁹ se implicauerūt: et q
 dam de illis iuerūt ad villā. i. implicauerūt se agriculture. villa fi
 gnat hic locū parū vbi sunt domus alique colonoz extra vz
 bem vel magna oppida: et sunt tales dom⁹ pncipaliter sacre ad
 manendū ibi ppter agriculturā: cū habitatio pncipaliter sit in
 vrbe vel oppido. (Alii in negociationē). Et vocat alius nō itel
 ligitur vnic⁹ sed multi: qz nō erat vnic⁹ q ad agriculturā se occu
 pauerat aut negociationē s; multi: cū iste sint res pncipue quib⁹
 hoīum cōmunitas se implicat. vocat⁹ autem negociatio occupatio
 emendi et vendendi ad querendū ide lucra: et ita negociatores

Sexta pars Matthei. * Abulen. a ij

Diuisio.

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

D

vocant qui talia exercēt. Sic dicit supra. 13. simile est regnum celoz homini negociatori: querenti bonas margaritas. (Relig vero). i. alij de inuitatis. (Tenuerūt seruos ei⁹). i. apprehēderunt illos seruos regis q ibant ad vocādū eos ad nuptias animo iniuriādi. (Et omeliji affectos). i. affecerūt p̄s cōtume-
 + lisi: deinde occiderūt. otumelia pprie cōstitit in verbis: sed pōt
 + transferri ad facta. 2 est sensus q isti inuitati volētes iſerre iniu-
 + riam regi 2 seruis ei⁹ tenuerūt illos: 2 irriferūt eos verbis de-
 + ſuorijis 2 mordacib⁹ ad contēnendū aptis. deinde intulerunt
 + plagas: 2 ad vltimū occiderūt illos. (Occiderūt). Istud fuit vl-
 + timū malū qd eis itulerūt: qz mors est vltimū maloz hic: 2 post
 + illam non restat hoib⁹ malum qd inferre possint. sicut dicitur
 + Luc. 12. c. dico vobis amicis meis ne terreamini ab his q occi-
 + dunt corpus: 2 post hec nō habēt ampli⁹ qd faciāt. (Rex autē).
 + Qui miserat seruos ad vocandū inuitatos. (Lū audisset). i. qd
 + cōtempserāt venire: 2 potissime q qdaz illoz occiderāt seruos
 + suos. (Irat⁹ est). Iste irat⁹ est cuz ipse honorare vellet eos inui-
 + tādō ad nuptias filij sui: 2 illi eū dehonozarēt: imo iniurias ex
 + maligno animo inferrēt occidēdo seruos ei⁹. (Et iniurias exerci-
 + tib⁹ suis). i. misit apparatū belli contra illos q intulerant iniu-
 + rias seruis regis occidēdo eos. (Perdidit). i. occidit. (Domici-
 + das illos). i. eos qui occiderāt seruos regis missos ad vocandū
 + inuitatos. (Et ciuitatē illoz succēdit). Ad magnitudinē iniurie
 + vindicandā intulit grauissimā penā. i. q non solū occidit homi-
 + cidās: sed et ciuitatē illoz succēdit vt esset in memoriā eternā
 + vindicta illius delicti. (Tūc ait seruis suis). i. postq occidit ho-
 + micidas 2 succēdit ciuitatē ipsoz. Vel postq apparuit de illo-
 + rum volūtatē q iaz venire nolebāt: neq erat iaz dignū eos re-
 + cipi etiā si venire vellēt. Isti serui sūt oēs illi q erāt cuz rege: qz
 + p̄ter filiū suū oēs de domo sua 2 regno vocant serui ei⁹: p̄cipue
 + illi q manebant in quotidiano famulatu ei⁹. (Nuptie qdē para-
 + te erāt). Hic vult oñdere rex q alij debeāt vocari ad nuptias:
 + 2 hoc qz necessitas apparat⁹ facti hoc erigit ne pereat. q. d. si nō
 + eēnt parata oia: l3 illi rebelles occidissent seruos regis 2 venire
 + noluisse nō oportebat statim p̄cedi ad celebrādas nuptias: l3
 + meli⁹ differret ad aliud tēpus vt cōmodius vocari possent ad
 + honozē nuptialē viri honozabiles de alijs vrbib⁹: sed qz iā nu-
 + ptie parate erant. i. alitia occisa erāt 2 tauri: 2 reliqua disposi-
 + ta. (S3 qui inuitati erant). i. illi quos ego p̄s inuitauerā: deinde
 + per seruos meos ad vocandū miserā. (Nō fuerūt digni). Nō
 + oñit noluerūt venire: sed nō fuerūt digni. i. sumere cibū nuptia-
 + lē 2 iteresse hui⁹ gaudij 2 celebratū nuptiali. (Ite ergo). Lō-
 + sequētia ipotatur. i. qz oia parata sunt: 2 illi q vocati erant ad
 + nuptias nō veniūt ad eas: 2 si nemo venit p̄dentur oia que pa-
 + rata erāt. op3 igit q alij veniāt ad nuptias: 2 qz nōdū erāt vo-
 + cati alij: 2 nemo veniret nisi vocatus: celuit. (Ite g). i. ite ad vo-
 + candū alios q veniant ad nuptias. (Ad exit⁹ viay). i. ite extra
 + vrbem ad vias: 2 vocate eos quos inueneritis in vijs. 2 vocant
 + exitus viay. i. p̄ncipia viay iuxta portas vrbis: quia ibi est ca-
 + put viay. 2 oñr exitus: qz in ipso loco exitur ab vrbe: vel vie
 + capita habēt ibi vbi exitur ab vrbe. i. iuxta portas ei⁹. Vel vo-
 + cantur hic vie: non qdēz itinera que sunt extra vrbē: sed ipsi cal-
 + les q sunt in vrbe. 2 vocant exitus viay capita calliū. i. vbi est
 + ediculus: vel vbi sunt platee: quia in talib⁹ locis inueniri solent
 + multi concurrentiū 2 discurrētū. (Et quoscūq inueneritis vo-
 + cate). i. nō eligatis nūc bonos vel honozabiles: sicut in p̄ma iui-
 + tatiōe fuerāt illi inuitati q nuptias p̄ntia sua honozare possent.
 + nunc vero qz subito non poterat fieri electio taliū: iussit vocari
 + quoscūq vt cito haberef copia inuitatorū ad cibos nuptiales
 + sūmēdos. (Ad nuptias). i. vt comedāt in nuptijs. (Et egressi
 + sūt). i. egressi fuerūt famuli illius regis iuxta mandatū illius
 + oñi. (In vias). i. in calles ciuitatis. vel extra vrbem ad publi-
 + cas stratas. (Cōgregauerūt). i. fecerūt multitudinē quādam ex
 + oib⁹ quos vocauerunt. (Oēs quoscūq inuenerūt). i. nō eligē-
 + tes aliquos qz ita iusserat oñs. (Malos 2 bonos). i. honozabi-
 + les 2 inhonozatos. nam hic nō accipit malum 2 bonum put ad
 + mores pertinet: sed bonū 2 malum vt pertinet ad nuptias. 2 qz
 + ibi honoz querit vocatur bonū. i. honozabile. malum vero. i. nō
 + honozabile. (Et implete sunt nuptie). i. loca vel domus nuptia-
 + lis vbi erant mensae. naz non accipiunt nuptie sicut prius. i. fecit
 + nuptias filio suo: qz ibi p̄o apparatu vel honoze nuptiali acci-
 + pitur. (Discumbētib⁹). i. de discumbētib⁹. discubere est ad mē-
 + sam sedere: vel ad cibū sūmendū etiā si nulla mensa sit. Sic pa-
 + tet supra. 14. ca. 2 Luc. 9. cum xps saturauit turbas: qz dixit di-
 + scipulis: facite illos discubere. 2 hoc puenit ex modo sūmendi
 + cibos apud antiquos: naz ad comedendū iacebāt extenti super

lectum: 2 ita vocabant triclinia loca in qbus comedebant quā-
 se acclinabant. i. iacebāt. Sic patet. 1. Re. 9. ca. assumēs samuel
 saulem 2 puerū eius introduxit eos in tricliniū vbi erant inuita-
 ti: 2 dedit ei locum in capite eorum. 2 ideo oī discumbere: quāsi
 in diuersa cubare. i. qz multi cubant. i. inclinant: multi iacet ad
 comedēdū vbi est inuitatio vel cōuocatio. (Intrauit autē rex).
 Nō discubebat rex in loco publico cuz inuitatis illis: sed ad te-
 nendum excellentiā regalez seorsum māducabat: 2 ita itrare po-
 tuit nunc ad videndū eos q inuitati erāt. (Ut videret discubē-
 tes). Iaz enim dixerāt sibi serui q vocauerāt oēs quos inuene-
 rant 2 plene erant nuptie: 2 ideo cum iaz discubere v̄t gloria-
 retur rex videns multitudinē inuitatorum suoz intrauit in nu-
 ptias. (Et vidit ibi). i. i nuptijs iter discubētes. (Doiem). Unū
 significat: qz forte nō erant plures. Vel si erant plures qd de il-
 lis factū est infra dicef. (Non vestit⁹ veste nuptiali). Vestis
 nuptialis est vestis decoza: 2 ad honozē p̄tinens sm appellatio-
 nē vulgarem. talib⁹ enim indui debēt qui ad nuptias vadunt:
 eo q vadunt ad honozandū nuptias. (Et ait illi. amice). Vocat
 illam amicū blande loquens: sed postea oure punit mittēdo eū
 in tenebras exteriores. (Quo huc intrasti). i. intrare nō debuisti
 ses ad locū istum nuptialē. (Non habēs vestē nuptialē). i. ve-
 stem honozabilem qualem te habere decebat si intrare volebas.
 (Et ille obmutuit). i. nihil rēdit: qz nihil habebat qd posset oi-
 gne rēdere. (Tūc ait rex). i. qñ vidit q ille nullā excusationē
 habebat neq p̄tendebat de ope suo. (Ministris). i. seruis suis
 qui erāt in nuptijs ministrādo discubētib⁹. (Ligatis pedib⁹ ei⁹
 2 manib⁹). i. ligate pedes 2 man⁹ eius. hoc. n. erat incarceratione
 eū: qz incarcerationes solēt ligare pedes vel man⁹: vel vtrūqz
 2 interdū etiā caput. (Mittite eū in tenebras exteriores). i.
 in carcerē tenebrosū. (Ibi erit flet⁹). i. in carcere tenebroso fle-
 bit p̄pter penas quas sustinebit. (Et stridor dentū). Stridor
 dentū est sonus dentū factus ex cōcussione dentū qui solet fieri
 nobis inuitis ex magnitudine frigoris. (Multi autē sunt vo-
 cati). Ista est cōclusio parabole 2 nō sunt ista verba pars para-
 bole: sed sunt verba xpi ad oñdendū ad quid inducta fuerit pa-
 rabola. i. q non omnes qui vocant consequunt illud ad quod
 vocātur. (Pauci vero electi). Dicūt electi boni illi quos chri-
 stus iudicat dignos vita eterna ad quā vocat oēs: l3 nō omnes
 illuc eant: quia non eliguntur omnes qui vocantur.

Can ea que habent hic sint continuata ad precedentia 2 sta-
 tim sint facta.

Queretur circa primū an ea que habent hic sint con-
 tinuata ad ea que habent p̄cedenti. ca. 2 an
 sint statim facta vel interposito aliquāto tēpore. (Dicendū ad
 primū q est ordo continuat⁹: cum ista parabola que hic ponit
 adiungat p̄cedentibus tanq cōplens illarū sensum. nam di-
 xerat ch̄stus p̄cedenti. c. in cōcussione p̄cedentis parabole q
 auferretur regnum dei a p̄ncipibus sacerdotum 2 dabitur gen-
 ti faciēti iustitiam eius. hic autem adiungit que sit gens cui dan-
 dum sit regnū dei. Sic dicit Hiero. s. qz dixerat. dabit⁹ genti fa-
 cienti fructus eius: hic oñditur cui genti. (Scdō patet qz di-
 citur hic. 2 rēdens Iesus. 2 tñ respondere denotat p̄cessisse ali-
 quid. ergo istud post p̄cedentia fuit 2 non econtrario. (Ter-
 tio patet quia dicit. dixit Iesus iterū in parabolis. ergo iaz p̄-
 cesserant alie parabole: 2 iste sunt due parabole post p̄cedēti.
 c. s. de duobus filiis: aliā de agricolis 2 vinea. 2 ita necesse est q
 ista fuerit post illas: cuz hanc dicere sit iterum dicere. 2 ita ordo
 rectus sit inter hec 2 p̄cedentia. (Ad scdōm dicendū q statim
 fuerant ista facta post ea que habentur p̄cedenti. c. nam in fine
 eius ponunt ille due parabole quas ch̄stus dixit contra p̄nci-
 pēs sacerdotū scribas 2 seniores: 2 illis auditis indignati vo-
 lebant tenere illam: sed timuerunt populum qui circumstabat:
 quia populus fauebat ch̄sto. ch̄stus ergo videns hoc eisdem
 p̄ncipibus sacerdotum adiunxit istam parabolam. 2 sic ni-
 bil fuit intermedium: sed totus fuit contextus vnus locutio-
 nis: quāsi ex medietate p̄cedentis. ca. vbi dicitur. 2 cum venisset
 in templum: accesserūt ad eum docentē p̄ncipes sacerdotū vsqz
 infra vbi dicitur. tunc abeantes pharisei consiliū inierunt vt
 caperent in sermone eum.)

Quomodo dicitur in littera. 2 respondens Iesus cum nihil
 respondisset.

Queretur vterius quomodo dicit in littera. 2 respō-
 dens Iesus. nā non rēdit cū nihil dixissent
 p̄ncipes sacerdotū de quibus habetur p̄cedenti. c. ad qd ipse re-
 sponderet. (Dici pōt vno modo q l3 nō exprimat aliquid qd
 illi dixerint: tamen aliquid dixerunt: qz sicut eum tenere volue-
 runt: ita

Mors est
 vltimū ma-
 loz in hoc
 seculo.

E

S

Rit anti-
 quoz in ci-

bis fo
media

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

runt: ita et alij aspera contra eum dicerent: et ad illa respondit xps. be-
 eniz alij volunt. **C** Sed non stat. pmo qz non est verisimile qz ta-
 cerent nunc verba pncipuz sacerdotu: qz non poterat tunc ali-
 quid dicere qd non faceret ipozantiā et ita expmeref. **C** Secdo
 qz tunc istud qd in parabola xps dixit esset rñso ad verba illo-
 rum: et tñ nō est: sed est quedā cñtia ad duas parabolas positas
 pcedenti. c. ergo nō est rñso ad aliqua dicta que dixerint pnci-
 pes sacerdotu que subiceat hic Matthe. **C** Tertio et pncipue
 qz nullo mō est hoc verisimile. nā si ista parabola eēt rñso ad
 aliqua verba que dixissent pncipes sacerdotu quātūcūqz illa
 essent leuia vel parue ipozantie expmeref salte vt videret
 qūo rñso erat ad ppositum: et qūo elidebat intentionē illorū.
 sed nō expmeref: ergo nulla talia pcesserunt et que xps respon-
 deat hic. **C** Quarto qz aut ista verba pncipum sacerdotu erant
 leuia: aut aliquid ipozabat stilo dignū. si leuia erāt nō rñderet
 ad illa xps: potissime pro rñsione ponens tam longā parabolā.
 si autē erant digna stilo nō subiceret ea euāgelista: cum multa
 alia dicta eorū describat que digna sunt scribi in quātū cōserūt
 ad actus xpi: et tñ non expmeref illa Matthe. g. nulla talia ver-
 ba fuerūt pncipuz sacerdotu ad que xps rñderet ea que habentur
 hic. **C** Secdo dicit alij qz dicit xps respondēs: non qz rñde-
 ret ad aliqua verba pncipuz sacerdotu: qz nulla dixerunt: sed rñ-
 dit ad animū eorū eoz et facta. nam cū xps finiuit duas para-
 bolas que habent pcedenti. c. pncipes sacerdotu quasi p respon-
 sione ad illas voluerūt tenere xpm vt eum pderent sicut dicitur
 pcedenti. c. et Luc. 19. vt rñso magis eēt realis qz vocalis: et ad
 illa que ipi cogitabāt. rñdit xps. Sic dicit glo. s. dicit autē respō-
 des. i. obuiās ptaue cogitatiōi eorū de morte sua. **C** Sed dōm
 qz et hoc non stat. pmo qz si xps rñderet hic ad ea que cogitau-
 rant pncipes sacerdotu cū illa non expleuerint: erat rñdere ad
 ea que in corde erant: et ideo oñderet euāgelista qūo christus
 intelligebat ea que cogitauerāt pncipes: sicut factū est supra. 9.
 c. qñ christo dicēte paralytico: dimitte tibi peccata tua: et scri-
 bis et phariseis dicētibz intra se hic blasphemāt. dixit xps. quid
 cogitatis mala in cordibz vestris. Vel si nō loqueret ita expmef:
 salte diceret aliqua p que appareret qz intellerat cogitationes
 eorū. sicut Luc. 7. c. de simone cogitāte intra se s. ppter
 magdalenā qz tangebāt eū pposuit xps simōi parabolā de fene-
 ratore et duobz debitoribz: p quā māsifeste cognouit simon qz i-
 tellerāt xps quid ipse de illo cogitauerat: et tñ hic nihil tale est
 ideo non est respōsio ad cogitationes pncipuz sacerdotu. **C** Se-
 cūdo patet qz si esset rñso ad cogitationes illorū ostenderet eos
 iniqua cogitasse vel aliqua bñmōi diceret: et tñ parabola non p-
 tinet ad hoc cum in ea solum agat de qbusdam vocatis ad nu-
 ptias et nō veniētibus: et de alijs vocatis et veniētibus. ergo non
 rñdet ad cogitationes eorū. **C** Tertio p qz parabola ista rñ-
 det vel consonat parabolē primo posite de agricolis. nā ibi cō-
 cluserat xps auferet a vobis regnum celoz et dabit genti fa-
 cienti iustitiā eius: et qz nōdū oñderat que gens erat ista cui da-
 retur et quare daret oñdū in parabola ista. Et ita dicit Lbrz.
 ga dixerat dabit genti faciēti fructus eius: hic oñdit cui genti.
C Tertio igit qstū ad pncipale dicēdu qz accipit responde-
 re large. i. dicere: et ita xps non rñdit hic alicui: sed loqitur quasi
 nullus sermo alterius pcessisset. Et sic accipit sepe in sacra scri-
 ptura rñdere. sic accipit supra. 15. cum dicit. rñdens autē Pet.
 dixit. edificare nobis parabolā. et tñ certū est vt ibi apparet ex
 lra qz Petrus nulli responderet sed incipit querere a xpo exposi-
 tionem parabolē. Sic etiā patet Mar. 11. vbi oī qz xps venit
 ad siculneā: et nihil inuenit pter folia: et seqtur. et rñdens dixit ei.
 iam non amplius in eternū quisqz ex te fructum māducat. et ita
 xps dicit hic respondere siculnee. et tñ non poterat illi rñdere:
 cum illa nihil loqueret: sed respōdit ei. i. locutus est ad illam: et
 ita hic xps dicitur qz rñdens dixit. i. locutus est hōi non rñderet: et
 hoc bz modus loquēdi sacre scripture: s. nō est modus noster.

Queretur circa istā parabolā. an sit ista eadē cum illa
 que ponitur Luc. 14. de cena facta et voca-
 tis ad cenā. **C** Aliqui dicunt qz sic: qz eadē narrat vtrobiz.
 pmo qz sicut hic fuerūt inuitati multi: ita et ibi. Secdo qz sicut
 hic illi q iam inuitati erant vocati fuerūt hora ciboz p seruos
 faciēti conuiuiū: ita et ibi. Tertio qz sicut ibi nemo illoz q in-
 titati fuerant venit: sed diuersimode se excusauerūt: ita et hic ne-
 mo venit. Quarto qz sicut hic non veniētibus primis introdu-
 cti fuerunt alij qui non fuerant prius inuitati: ita et ibi. Quin-
 to qz sicut hic iubentur vocari illi qui in vijs erant: ita et ibi. in
 plateis et vicis. et multa alia sunt que ostēdunt idē esse qd vtro-

biqz narratur. **C** Sed dōm qz non stat: qz hōi alique similitudines
 sunt inter istam parabolā et illam: tamē non est eadem: quia ad
 probandū identitatē non sufficit probare multam similitudinē:
 sed apparet aliqua dissimilitudo. et tñ plures dissimilitudines
 sunt inter istas duas parabolas qz similitudines. **C** Primo p
 qz non est idē ordo hic Matthei: et ibi Luc. neqz inducuntur
 ad idē: qz hic Matthei ponit istam parabolā contra pnci-
 pes sacerdotum vt patet in pncipio littere. s. et respondens Je-
 sus dixit iterum in parabolis eis. i. pncipibus sacerdotum: ga-
 de his ante hoc mentio erat: et tamē Lucas inducit illam para-
 bolā respondēdo illi homini qui dixerat. beatus qui manduca-
 uerit panem in regno dei Luc. 14. et ita cum non deducatur ad
 eundem finem non potest esse eadem parabola. **C** Secdo quia
 ista que pcedunt hic ad parabolā istam et que sequuntur non
 sunt eadem cū illis que pcedunt et sequuntur Luc. 14. nam hic
 ante parabolā istam ponuntur alie due parabolē contra pnci-
 pes sacerdotum: scribas seniores: et phariseos vt patet pceden-
 ti. c. et post istam parabolam ponitur quomodo pharisei consi-
 lium fecerunt vt caperent Jesum in sermone: et tamen Luc. 14.
 ante parabolā istam ponitur de inuitatis ad nuptias qz non se-
 deant in loco excelso: et qz qui inuitat aliquos non inuitet di-
 uites qui possunt retribuere: sed pauperes qui non possunt re-
 tribuere vt retribuāt eis in regno dei: post illam autem para-
 bolam ponitur qz turbe multe secute sunt christū: et ille cepit eis
 predicare. Si quis venit ad me et non odit patrem et matrē et c.
 et de illo qui edificat turrim qz prius expensas computet. nō est
 ergo eadem parabola. **C** Tertio qz non intelliguntur de eadē
 re iste due parabolē. nā ista intelligitur de ecclesia militanti que
 vocatur hic regnum celoz: sed illa que habetur Luc. 14. intelli-
 gitur de triumphanti. i. de vita eterna vt in questione ostēde-
 tur sequēti. **C** Quarto qz non est idē qui conuiuiū vtrobiz
 nominatū fecit. nam istud conuiuiū fecit rex quidam: illud vero
 qd Lucas ponit fecit homo quidam qui non erat rex. nam dicitur
 Luc. 14. homo qdam fecit cenam. et tamē si esset rex nō vo-
 caretur homo quidam quasi non haberet aliam specialē digni-
 tatem nisi qz homo esset: sed exprimeret dignitas sua iuxta con-
 suetudinē sacre scripture. **C** Quinto qz Matthei vocat istud cō-
 uiuiū prandiū: quia dicit in littera ecce prandiū meum parauit:
 sed Lucas vocat cenam: qz dicitur. homo quidam fecit cenā ma-
 gnā. sed non est idē prandiū et cena. **C** Sexto quia istud cō-
 uiuiū qd ponit Matthei fuit nuptiale. i. ad honorem nuptiaz:
 cum dicatur qz rex iste fecit nuptias filio suo: et sepe de nuptijs
 hic mentio fit. et tñ Lucas nunqz expmef nuptias: sed potius in-
 nuit qz erat aliud conuiuiū ad ostēdendū aliquā magnificentiā
 cum dicatur qz homo qdam fecit cenam magnā: et vocauit mul-
 tos. **C** Septimo quia Mattheus ponit multos seruos mis-
 sos ad vocandū inuitatos: cum ait. et misit seruos suos vo-
 care inuitatos ad nuptias. Lucas autem vnicū seruum po-
 nit missū ad vocandū inuitatos dicens. et misit seruū suū ho-
 ra cene dicere inuitatis vt veniēt. **C** Octauo qz iste rex de quo
 hic Matthei loqz misit bis seruos ad vocandū inuitatos. pmo. n.
 misit ad vocandū et non venerunt: et ideo rursum misit ad eos-
 dem. nam dicitur. iterum misit alios seruos dicens. dicite inui-
 tatis. ecce prandiū meum parauit. et tñ Lucas non ponit vocatos
 esse inuitatos nisi semel. **C** Nono quia inuitati de qbus hic dicit
 noluerūt venire quasi aperte ostēdēt hoc: cum dicatur: et no-
 lebant venire. et in secunda vocatione etiam dicitur. illi autem
 neglexerunt et abierunt. sed Lucas ponit qz inuitati se excusa-
 bant et non neglegebant aperte. **C** Decimo qz serui qui ponun-
 tur hic vocasse inuitatos posuerunt suasionē ad veniendū di-
 centes. ecce prandium meum parauit tauri mei et altilia occisa: et
 omnia parata venite ad nuptias. sed Lucas non introducit ser-
 uum nisi dicentē qz venirent ad cenā quia omnia parata sunt.
C Undecimo quia cum ponantur excusationes alique non ve-
 nientium tam hic qz apud Lucam: non ponuntur tot neqz eedē
 vtrobiz: quia Mattheus ponit duas solum: Lucas vero tres.
 et etiam iste due nō consonāt cū illis tribus: quia hic dicitur qz
 alius iuit in villam suam: et alius in negociationem suam. sed
 Lucas dixit qz vnus dixit. villam emi et necesse habeo exire et
 videre illam: alius dixit. iuga boum emi quinqz et eo ppare il-
 la. alius dixit. vxorem duxi: et ideo non possum venire. **C** Duo-
 decimo et consonat aliquāliter cū nono: qz inuitati apud Mat-
 theum aperte resistunt seruis vocantibus: quia hōi iuit vnus ad
 villam alius ad negociationem non posuerunt bec pro excusa-
 tione sed nolentes ire ad nuptias iuerunt ad bec. apud Lucam
 autem non resistebant aperte quasi venire cōtēnentes: sed ex-
 Sexta pars Matthei * Abulensis. a iij

Confuta.

B

Dissimilitudi-
nes qz in-
ter istā pa-
rabolā et il-
lā qz ponit
Luc. 14.
1. dissimili-
tudo.
2. dissim.

3. dissim.

4. dissim.

5. dissim.

6. dissim.

7. dissim.

8. dissim.

9. dissim.

10. dissim.

11. dissim.

12. dissim.

13. diffi.

ensabant se humiliter. unde quilibet illorum dixit seruo misso: rogo te habe me excusatum. **T**redécimo quia inuitati in parabola ista fuerunt nequiores q̃ apud Lucā. nam hic quidam inuitati noluerunt venire: alij autē tenuerūt seruos vocātes ipsos & contumelijs affectos occiderunt: & tñ apud Lucā non fuit occisus aliquis seruus vocans ad cenā: sed vnus q̃ inuit ad vocandū oēs inuitatos rediit ad domū. & hoc satis conuenit pcedentibus. nam ibi oēs inuitati se humiliter excusauerūt dicētes. rogo te habe me excusatum. & ideo nō erat verisimile q̃ tales prōperant de tali humilitate in tantā insaniā vt occiderent seruum vocantē eos. isti autē erant pertinaces & ceruicosi cum dicatur prius q̃ venire noluerūt. & in scda vocatione dicit q̃ neglexerunt & abierūt. & ex hoc satis erat verisimile vt qui tanta superbia & ceruicositate tenebant occiderent vocātes se potissime cū bis vocaret & ista vocatio displiceret vocatis. **Q**uartodécimo q̃ rex iratus hic occidit homicidas istos q̃ occiderāt seruos suos & ciuitatē illorū succēdit. & tñ apud Lucā nullus de inuitatis occidit neq̃ ciuitas succendit: & q̃is est vtrubiq̃ ad pcedentia. nam hic inuitati occiderunt seruos regis vocantes eos ad conuiuiū: ideo verisimile erat q̃ rex iratus occideret homicidas istos & succenderet ciuitatē illorū. sed apud Lucā inuitati non occiderūt seruum vocantē: ideo consequēs erat q̃ nō occiderent ipsi neq̃ succenderet ciuitas eorū: ideo solū ponitur ibi q̃ iratus est ille qui eos inuitauerat quasi inurbane agerēt: tñ non habebat causā occidēdi illos: ideo solum ponit ira sed non aliquid inde secutū. **M**attheus autem ponit iram & strages & conflagrationē vrbis. **Q**uintodécimo q̃ non venientibus primis inuitatis vtrubiq̃ iubent vocari alij de vijs & plateis: & tñ hic dicit Mattheus q̃ cōgregauerūt oēs bonos & malos & implete sunt nuptie discubentiu. Et tñ Lucas dicit q̃ introductis oibus qui inueniri potuerunt adhuc dixit seruus dñs. factum est qd̃ ipeasti: sed adhuc locus superest. **D**ecimosexto q̃ hic non fuerunt vocati nisi semel illi qui in vijs erant: & in pma vice implete sunt nuptie: sed apud Lucā bis vocati sunt de vijs q̃ inueniebant. naz pma vice seruus vocauit debiles & pauperes cecos & claudos quousq̃ inuenit in plateis & vicis ciuitatis: & tñ adhuc superat loc⁹: & iō dixit dñs rursus suo. exi i vias & sepes & cōpelle intrare: & ita fecit. **D**ecimoséptimo q̃ apud Mattheū ponit hic q̃ impletis nuptijs discubentiu intrauit rex vt videret discubentes: & vidit hominē non vestitū veste nuptiali & cetera que de illo sequunt. apud Lucā autem nihil istorū ponitur. nō est ergo eadē parabola ista & illa. **D**ecimooctano patet q̃ Augu. lib. de concoz. euangelista. idem dicit. s. parabolam autem istam solus Mattheus narrat. simile aliqd Lucas narrat. sed nō est hoc vt & ipse ordo indicat. **D**ecimonono p̃ q̃ ideo tenet Greg. in omelia dicens. hic per nuptias p̃sens ecclesia: illic per cenam eternū & vltimū conuiuiū designatur: q̃ in hanc. s. ecclesiam nōnulli exiuri intrāt. ad illud quisquis semel intrauit vltorius nō exiit. & bec est vera positio. **A**liqui tñ putant q̃ sit eadem parabola: & contēdunt soluere dissimilitudines assignatas supra dicētes q̃ aliquid expressit vnus euāgelista qd̃ ta cuit alius. sicut in multis alijs rebus fieri solet. & hoc nō prestat argumentū diuersitatis inter bec. sic refert Greg. vbi supra. s. & si forte qs contendat hanc eadē esse lectionē. i. eandē esse parabolam intelligi forsitan potest: q̃ de proiecto eo q̃ cum veste nuptiali nō venerat qd̃ Lucas tacuit: Mattheus dixit. q̃ vero per illum cena per hunc prandiu dicit nequa q̃ obstitit: q̃ cū ad hōram nonaz apud antiquos quotidiē prandiu fieret: ipm quoq̃ prandiu cena vocabat. **S**ed dōz q̃ nō stat: q̃z p̃ istū modū posset rīderi ad aliquas dissimilitudines supra assignatas: tñ non pōt respōderi ad omnes salte ad pmas tres: q̃ ille ostendunt diuersitatē: & nō cōsistūt in hoc q̃ vnus plura q̃ alij expi mat. iō dōz est q̃ nō sit eadē parabola ista & illa quā Luc. ponit. **C**irca corticem parabole seu sensum parabolicum quid vocatur hic regnum. **Q**uestio. 4.

Queretur nunc de applicatiōe singulariū partiū metaphorice: & pmo de applicatiōe earū q̃ tñ ad sensum parabolicū q̃ designat in cortice lfe. deinde ad sensum literalē quē intendit christus ponens parabolā. **C**irca p̃mū erunt dubia iuxta singulas ptes. p̃mū est cū dicitur hic filie est regnū celoz. qd̃ vocat hic regnū celoz. **D**ōz q̃ regnū celoz vocat hic qnq̃ modis vt oñs est. s. i. o. c. q. s. 2. hic tñ nō est dubium nisi de duobus modis illorū. s. an accipiat pro vita eterna: vel pro ecclesia militati: q̃ vtrūq̃ vocatur regnum celorum. **S**ed est dicendū q̃ accipiat pro ecclesia militati. **P**rimo patet ex intētiōe huius parabole: q̃ ista parabola venit ad conclu-

dendū id quod in vltima parabola pcedentis. c. nō fuerat finitum: quia in illa cōcluserat xps contra p̃ncipes sacerdotum dicens. auferet a vobis regnū celorum & dabitur genti facienti iustitiā eius. & q̃ nō fuerat dictum cui genti daret: aut quō: declaraf hic. Sic dicit Lhy. q̃ dixerat dabit gēti facienti fruct⁹ eius hic oñditur cui genti. & tñ constat q̃ ibi accipit regnū celorū pro ecclesia militati: q̃ vita eterna non aufertur ei cui semel data est. & q̃ dicit p̃ncipibus sacerdotū auferet a vobis regnū celoz & ita iaz illud hebāt. stat tñ q̃ nō habebāt vitā eternā: s. p̃ncipatū in ecclesia militati. i. in templo & sacerdotio iudeorū. etiā q̃ dicit dabitur gēti facienti iustitiā eius vel fructus eius: & tñ i vita eterna neq̃ iustitiā facimus neq̃ fructus: q̃ ista facimus q̃diu hic manemus ad merendū vitam eternā: sed ibi nō erit iam loc⁹ merendi: neq̃ erit aliquid qd̃ mereamur cū iaz tenuerimus qd̃ petebat: ergo necesse est hic accipi regnū celorū pro ecclesia militati de qua in pcedenti parabola fiebat mētiō. **S**cdō patet q̃ in hac parabola dicit q̃ iussit dñs introduci ad nuptias oēs quotquot inuenirent bonos & malos: & tamē ad vitam eternā nulli mali introducunt. **T**ertio. q̃ in his nuptijs apparuit homo nō vestitus veste nuptiali cōtra quē rex iratus est: & tñ in vita eterna nemo est sine veste nuptiali: q̃ oēs habebunt pulchritudinē anime & corporis: in hac autē ecclesia multi inueniunt sine veste: q̃z fidez teneāt nō habēt opera neq̃ charitatē. **Q**uarto q̃ ille homo q̃ intrauerat ad nuptias sine veste excludit & mittit in tenebras exteriores: & tñ de vita eterna nemo excludit postq̃ intrauit. **Q**uinto p̃ ex assignatiōe Greg. in omelia. ipse enī assignās differentia inter parabolā istam & illam quā Lucas ponit: asserit istam de ecclesia militati: illaz vero de vita eterna accipi. s. hic per nuptias p̃sens ecclesia: illic per cenam eternū & vltimū conuiuiū designatur: q̃ in hac nōnulli exiuri intrant: ad illud vero quisq̃ intrauit vltorius nō exiit. debet igitur ecclesia militans accipi hic p̃ regnū celorum. **Q**uare dicitur q̃ erat rex & vocauit multos ad conuiuiū filij sui: & ad quid faciebat istud conuiuiū. **Q**d. 5.

Queretur circa corticē parabole de isto rege qui fecit nuptias filio suo & vocauit multos ad conuiuiū. **C**dōm q̃ cōueniēter bec dicunt. rex enī erat qui istud conuiuiū fecit: & vocatur homo rex ex modo loquēdi sacre scripture. naz sic fiebat vici q̃ erat rex: s. ad sensum parabolē aliquid facit vt. j. dicef. & dicitur q̃ faciebat nuptias filio i. bonore nuptialē. & hoc vt appareat causa tanti apparatus. nam si alius serui sui nuptias faceret nō bonozaret eas tāto apparatu conuiuariū: & etiā non esset tāta occasiōe oīra eos qui nō veniebant ad conuiuiū: sicut nunc cum celebrant nuptie filio suo. & iuxta consuetudinē ad istas nuptias fecit rex iuitari multos: & isti inuitati fuerunt multo tēpore ante diem nuptiarū: adueniente autē die nuptiarū misit rex seruos suos ad vocandū inuitatos vt venirent quia iam dies erat. **Q**ueret ad quid fiebat nunc istud conuiuiū. **D**icēdum q̃ rex iste fecit nunc conuiuium ad honore nuptiarū. quadrupliciter enī fieri inuenim⁹ conuiuiū. s. ad honore nuptiarū. vel ad ostendendum aliquā magnificentiā: vel ad gaudiū habendū cum amicis: vel ad refectiōnē pauperū. **D**e pmo p̃: q̃z vbiq̃ nuptie sunt conuiuiū introducunt: & ista fuit cōsuetudo semp apud oēs gētes tā apud gētiles q̃ iudeos. **E**t rō huius est q̃ in nuptijs duo querunt. s. gaudiū & exultatiō: & aliud est honoz. **D**e pmo modo cum christus dixit supra. 9. c. non possunt filij sponsi lugere q̃diu cum illis spūs est. & ita letari pertinet ad p̃sentiam sponsi qd̃ est nuptias celebrare. **D**e scdō patet q̃ ppter hoc ad nuptias multi vocant: quia honoz magnus nō pōt exhiberi nisi a multitudine: & tamē ad gaudiū quod est primū & potissimū qd̃ queritur in nuptijs reguntur conuiuiū. & hoc ppter duo. **P**rimo q̃ conuiuiū oīre cte causant quandam letitiā carnalem. vinum enim sumptū causat quandā hilaritatē vt p̃ de assuero bester. i. c. f. q̃ septimo die conuiuij erat factus hilarior post nimiam potationē. **S**cdō q̃ indirecte causat gaudiū conuiuiū. gaudet enim quilibet quando putat se consequi bonū qd̃ intendit: tamē apud antiquos q̃ parū de vera beatitudine sciebāt: & potissime apud vltimū q̃ putabāt esse beatitudo hominis in sensu: & ita ponebant & ponūt eam potissime in gustu & tactu ciborū. ergo opulentia ad quandam partē beatitudinis pertinere credūt. & ob hoc necesse est q̃ in cibis & potibus gaudeāt tanq̃ in confectione cuiusdam partis beatitudinis. & ob hoc apud antiquos fuit ista consuetudo q̃ quādo volebant tristitiā ostendere ieiunabāt. sic patet. i. Re. vlti. q̃ viri iabes galaad venientes tulerunt cadauera saulis: & cadauera eius que erant suspensa in muro bethsan

Conluta.

Nota q̃ pmo pertra ctat sensū parabolicū scdō lralē. **R**ñsio ad q̃ rñū qōnis. i. rō.

parauerat oia necessaria et opportuna ad nuptias cum dixerit et oia parata. i. parata sunt venite ad nuptias. i. noiauit spalliter tan ros et altitia: qz ista faciunt ad viz suasionis. quedā enī erat ad nuptias parata que et si nuptie nō fierent nūc nō perirēt: vt appa- rata vestium et reliquorū ornamētōrū tam boiū qm domoz. alia autē erant que dilatādo seruari nō poterāt vt carnes peco- rum et auium parate ad cibum. ista autem erant tauri et altitia: ideo ista specialiter expressit.

¶ An isti inuitati simpliciter venire noluerunt vel excusationes posuerunt.

Questio. 10.

Queretur de istis inuitatis vocatis an simplr noluerūt venire vel posuerunt excusationes. **¶** Alii qui dicūt qz posuerūt excusatiōes. Et pz pmo qz dī in lra qz inuit alius in villā suā et alius in negociationē: et tñ iste fuerūt excusa- tiones oīa torie cum nunc occuparent in his. Scdo pz qz Luc. 14. c. vbi ponunt aliqz istoz ponunt excusatiōes ad nō venien- dū et nō recusatiōes veniēdi: qz de quolibet illorū dī qz dixerit rogo te habe me excusatū. ergo hic fuerūt excusatiōes. **¶** Qdōm qz nō fuerūt excusatiōes s; simplr rēnuerūt ire. **¶** Et pz pmo qz dī supra in lra. misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias et nōlebāt venire. et ita simpliciter posuit qz nōlebāt et non expsistit aliquā excusationē. **¶** Scdo pz qz in scda vocatiōe similiter ap- paret. nā dicit. venite ad nuptias. et sequit. illi autē neglexerūt et tñ negligere adhuc est magis qm nolle. ergo nō obijciebāt excu- sationē. **¶** Tertio pz qz efficacī: qz aliqz de istis tenuerūt seruos regis vocātes eos et contumelios affectos occiderūt: hoc aut nō so- lū est nolle ire s; et vocati et inuitati velle iniuriā inferre. **¶** Ad rōnem primam in contrarium dicendum qz ire in villam et ire ad negociationē non fuerūt excusationes cum nō fuerint obie- cte vt excusatiōes: sed fuerūt illa ad que declinauerunt isti inui- tati quando ire noluerūt. Et patet ex modo littere. nam dī. illi autē neglexerūt et abierūt alius in vineā suā: alius in negocia- tionē suā. i. postqz neglexerūt ire occupauerūt se istis occupa- tionibus: et tñ ista nō fuerūt cāe vt isti nō irent: s; qz noluerunt. **¶** Ad scdōz pōt dici vno mō qz nihil arguit ex parabola Luce: qz illi excusauerūt se. isti autē ire noluerūt: qz nō ē eadē parabola quā ponit hic Mattheus et quā ponit Lucas vt oīluz est. s. q. 3. **¶** Aliter pōt dici qz dato qz esset eadē parabola nō opposue- runt isti excusationes s; ire noluerūt. nam si esset eadē parabola oportebat qz aliquis taceret Mattheus qd expsistit Lucas: et ecōtrario: vt ex dictis vtriusqz efficiat vna plena narratio. et es- set sensus qz qm pma vice serui vocauerūt inuitatos incepterunt illi ponere excusatiōes qz Lucas refert. deinde cū serui ipsi ma- gis instaret vocādo indignati forte inuitati: vel inigatē suāz ma- gis aperiētes dixerūt simpliciter qz ire nōlebāt qd Mattheus expsistit hic. deinde cū iuerunt serui alij scda vice aptius oīderūt inuitati inigatē: et qdam ipsoz neglexerant vocationē qd est plus qm nolle: alij autē tenuerūt seruos et occiderūt illos. et ita quocunqz mō ponat est verū qz isti inuitati saltē ad finē non po- fuerūt excusationē s; simpliciter recusauerūt ire.

¶ An in occupationibus istoz inuitatoz ponēdis Mat. oīf sentiat a Luca.

Questio. 11.

Queretur de istis occupationibz quas ponit hic Mat- theus qbus se tradiderūt isti inuitati. s. q. ali? inuit ad villā suā: alius ad negociationē suā. nā Luc. 14. ca. po- nunt tres occupationes et nō sunt eedem. s. ire in villam emptā: et emere iuga bouz qnqz: et vxorē nouiter duxisse. **¶** Aliqz dicūt qz Mattheus loquitur hic breuius qm Lucas et Mattheus cōprehēdit dicta Luc. nā inquantū dixit alius inuit in villā suā posuit vnu de his que Lucas. inquantū dixit alius in negociationē suā cō- prehēdit alia duo et multa alia: qz istud nomen negociatio est nomē multa cōprehēdēs. **¶** Scdōm qz nō stat: qz nullum il- loz duoz que Lucas exprimit pōt cōprehēdi nomine negocia- tionis. nā vnus dixit. iuga bouz emi qnqz et necesse habeo pba- re ea. alius dixit. vxorē duxi: iō nō possum venire. **¶** Primū nō est negociatio: qz negociatio est officiū emendi et vendēdi ad lucra captāda ex his. pbare autē iuga bouz nō est emere aut vēdere: ideo nō est negociatio. multo fortius aut duxisse de nouo vxorē non est negociatio: qz nō consistit in rebz que possident aut emunt vel vendunt. **¶** Qdōm igit qz ista parabola nō est eadez cū illa quā ponit Lucas vt oīluz est supra. 3. q. et iō occupationes posite hic et ibi nō sunt eedem neqz opz qz reducant iste ad illas vel ecōtrario: vnde ibi posite fuerūt tres. hic autē ponunt due et non eedē cum illis. **¶** Scdo pōt dici si cōcederet esse eadez parabola istam et illam qz eedē occupationes ponunt hic et apud Lucā: et tñ neqz Lucas expsistit oēs quas obiecerūt inuitati pro

excusationibz neqz Mattheus: et ita esset qz vltra illas tres quas ponit Lucas alij obiecerūt aliquas negociatiōes spāles in qbus erant occupati. Mattheus autē expsistit pma occupationē de illis quas posuit Lucas. deinde noie negociatiōis cōprehēdit alias particulares excusatiōes quas alij opposuerūt que ptebāt ad negociatiōes pticulares. duas vō qz expsistit Lucas. s. iuga bouz emi: et vxorē duxi etiam nō expsistit Mattheus. neqz et cōpre- bendit sub illo generali dicto. s. alius ad negociationem suam: et tamen pcedens positio verior est.

¶ Quare qdā inuitati regis seruos occiderūt.

Questio. 12.

Queretur quare qdā de inuitatis occiderūt seruos re- gis. **¶** Qdōm qz hoc ex summa inigatē p- cessit: qz cum rex vellet eos honorare inuitādo ipsos ad nuptias filij sui ipsi eū contēpserunt et iniurias illi inferre voluerūt: et tñ qd specialiter mouerit eos ad occidēdū illos seruos non appet. **¶** Aliqz autē putant qz serui illi irritauerūt istos verbis amaris: et hoc bz aliqz colorē. s. noluerāt ire isti inuitati ad vocationē pmozum seruoꝝ nūc quoqz ire contēnebant. qd fortassis vi- dentes serui isti increperunt inuitatos verbis mordacibus et pungitinis dicentes qz male agerent: et tunc illi irritati occide- rent seruos. **¶** Sed hoc non stat. pmo quia si sic illos occide- ret fieret istud subitanee ex iracūdia: et tamē occisio seruoꝝ il- loz nō facta est subitanee sed ex deliberatiōe: qz dī qz tenuerūt seruos et contumelios affectos occiderūt. et ita pus affecerūt eos cō- tumelios multis qz illos occiderūt: iō apparet ex inigatē et deli- beratione occisos eē illos et nō ex subitanea iracūdia: et ita non fecerūt hoc quasi irritati verbis illoz sed ex alia cā. **¶** Scdo qz si ob hoc occidissent seruos istud alleuiaret aliquat peccatū inuitatoz si talia eēnt verba que verissimiliter mouerēt inuitatos ad nimia idignationē: et tñ hic nō ponunt aliqua nisi ad exage- randū inigatē inuitatoz vt videat qm iuste illata fuerit eis mors et ciuitas eozū succēsa fuerit. ergo nō fuit ista cā. **¶** Aliter pōt dici qz erat ex magna inigatē. s. quia isti inuitati nōlebāt ire ad nuptias: et qz isti serui vocabant eos ad id qd ipis displice- bat ita occiderūt illos. sic fuit pcedēti. c. in parabola de vinea et agricolis. nāz misit oīs vinee seruos suos ad petendū fructū vi- nee: et agricolae lapidauerūt eos et occiderūt. **¶** Aliter et pōt di- ci qz isti fecerūt hoc ex rebellionē: qz voluerūt insurgere in domi- nū. forte enī isti inuitati erant subditi illius regis qz eos inuitaue- rat et cōceperant facere rebellionē: iō ipm: et voluerunt nunc bze occasionē occidēdo seruos illi. sic enī qm roboā misit aduram seruū suū qz erat super tributa ad petendū tributa a decē tribu- bus: ille insurgentes vno animo lapidauerūt Adurā. 3. Re. 12. c. et ex tūc fuit discessio decē tribuū a domo Dauid et rebellauerūt ctra regē suū roboā. siqua forte alia cā fuit nō apparet.

¶ Queretur cū rex occidit inuitatos q non veniret an recte egit vel peccauit. **¶** Qdōm qz illi q inuitati fuerūt ad nuptias nō vene- rūt. i. nemo eoz venit: et tñ non eodē mō: qz qdam nō venerunt et cōtēpserunt vocationē: alij vero nō venerunt et insup occide- runt seruos vocātes illos. s. pmos iratus est rex sed non occidit illos. s. scdos iratus est et occidit illos et istos iuste occidit quia erāt homicide: et hoc inuit lra cū dicat pdidit homicidas illos. i. non occidit nisi homicidas. et hoc inuit et Luc. 14. in alia para- bola simili. nā ibi inuitati nō venerunt qz se excusauerūt: sed nul- las contumelias intulerunt vocatibz: iō q inuitauerat eos irat? est: tñ nihil ampli? s. illos pcessisse dī. s. adhuc dicit magis. j. q. 15.

¶ Quare iste rex succēdit ciuitatē illoz inuitatoz.

Questio. 14.

Queretur cū dicat qz iste rex succēdit ciuitatē illoz. qz hoc fecit. **¶** Qdōm qz h fuit pmo vt timeret et nemo auderet de cetero nocere ei vel peccare in ipm. sic. n. in- terdū pncipes pugnātes ctra aliqua loca postqz violēter ea te- nuerunt irrogāt duos cruciat? captis vt alij nō audeāt pugna- re contra eos sed tradant se illi: vel vt alij timeant rebellare ei. sic pz Judi. 9. c. de abimelech rege israel ctra quē surrexit post- sicheem qz pus regē cōstituerat et cū ipse pugnans expugnasset vrbē occidit oēs habitatores eius et destruxit vrbem ita vt in ea sal spargeret. **¶** Scdo solet h fieri pp magnitudinē pec- cati. cū. n. peccatū tā graue est nō soluz occidit peccātes: sed et ciuitas delef ad detestationē tāti criminis. sic pz in crimine ido- latrie qd maximū est. nā si in aliq vrbē in terra israel colerent idola iubebat deus qz occiderent oēs habitatores et pecora et qdgd viuēs ibi erat in ore gladij: et virueret ciuitas atqz succē- deref igni vt nō māeret qdgd de rebz qz ea fuerāt s; oia cōsumā- rent et nō habitaret in ea qdgd sed eēt tumultus eternus. pz Den- tero. 13. c. ista duo poterāt nunc mouere regē ad succēdēdas vrbē. De pmo pz qz vt dicit fuit: forte. isti occiderūt seruos ei? intendentes

Nonnullor
rōes i. 3. rō.
1. rō.
2. rō.

Confuta.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Ad pnam
rōem in cō-
trariū.

Ad 2. rōnem

Ad 2. rōnem.

Nonnullor
rō. ad qm.
qōnis.

Confuta.

Doc. 1. rō.
ad qm. q.

Doc. 2. rō.
ad questū.

stendentes facere rebellionē. vt ergo alij timētes nō aggrederēt talia voluit ore castigare istos succedēdo ciuitatē eorū. **De scō p3** qz istud crimen erat grauissimū. s. q. nuncios regis qui missi erant ad vocandū ipsos ad nuptias sine vlla cā occiderēt: ideo non videbatur sufficere q. ipsi homicide occiderentur: sed etiam q. ciuitas eorum succederetur.

¶ An ciuitas exusta ē delectis oib⁹ q. in ea erāt vel quō. Qd. 15.

Queretur

quō ciuitas exusta est an delectis oibus que in ea erant vel quō. **¶ Dm q. poterat itel ligi vno mō q. in ciuitate eadē erant oēs inuitati q. noluerūt venire: 2. de illa occidit oēs qui occiderāt seruos regis: ceteros vero liberos dimiserūt sed coegerunt exire de vrbe 2. tunc succederunt vrbe. ¶ Alio mō pōt dici q. oēs qui inuēti sunt in vrbe illa occiderūt gladio 2. succederūt vrbe: 2. talis modus erat q. in aliqua ciuitate israel colebant idola: q. oēs existētes in ciuitate: viri 2. femine: paruuli 2. senes vsq. ad pecora occidebant gladio Deuter. 13. 2. tunc ciuitas succedebat. ¶ Alio adhuc modo pōt accipi q. oēs viri existētes in ciuitate q. poterant capere arma occiderent: paruuli autē 2. mulieres seruauerunt 2. tota pceda. sic faciebāt iudei q. pugnabāt cōtra ciuitatē aliquā q. non esset de terra chanaā 2. oblata pace nō aperiret portas Deuter. 20. c. ¶ Quarto mō pōt esse q. occiderēt oēs habitatores ciuitatis: 2. senes q. pueri 2. infantes vni⁹ diei: sole autē femine seruauerunt. sic. n. fecerūt israelite q. pugnauerūt contra amonitas. nā nullū oīno masculū dimiserūt sed solas feminas: 2. ciuitates 2. oia oppida exusserūt Nume. 31. ca. ¶ Sed dicet quē modū istorū tenuit rex iste cōtra iuitatos. ¶ Dm q. nō cōstat. 2. tñ videt oīm q. tenuit scō: q. est deterior. 2. hoc est verisimile aliquāliter. Primo q. d. q. occidit illos 2. succedit vrbe: 2. tñ succedere vrbe nō erat cōueniēs si aliquas relias vrbis dimittebat q. possēt habitare in vrbe. nullas ergo dimisit. ¶ Secūdo q. ex magnitudine ire poti⁹ moueret rex ad inferendū maxima mala q. ad minora. sic. n. pro rebellioe fecit abimelech rex habitatorib⁹ sicchem. nā occidit oēs habitatores vrbis succedendo eos in turri ad quā ascēderāt 2. ipsas vrbes exussit Iud. 9. c.**

¶ An licuit regi illi occidere oēs 2. inflāmare vrbe. Qd. 16.

Queretur

an licuit regi illi facere istud. s. occidere oēs 2. inflāmare vrbe. ¶ Aliq. dicūt q. sic pmo q. xps introducit istud tanq. bonū: 2. talia significēt euentura eis q. inuitati nō veniūt ad nuptias: 2. tñ hoc nō faceret nisi cōueniēter esset istud factū. ¶ Scōdo q. deus non facit malū: 2. tñ ipse iubebat familia fieri pro alio crimine. s. p. idolatria q. occiderent oēs qui erāt in vrbe 2. ciuitas inflāmare. g. licebat isti regi facere hoc p. tāto crimine cōtra eū cōmissio. ¶ Dm q. nos nō obligamur defendere factū istius regis cū non sit alicui⁹ auctoritatis in sanctitate: ita vt fas nō sit concedere euz peccasse: 2. ideo siue peccauerit siue nō nihil refert. ¶ Aliq. tñ dicūt q. non peccauit q. solū occidit eos q. occiderāt seruos vocātes. illi autē erant digni morte: ideo nō peccauit eos occidēdo 2. inflāmando vrbe ad terrore illoz: 2. hoc adiunxit ex lra: q. d. perdidit homicidas illos: 2. ita non inuitur q. occidit aliquos nisi homicidas. ¶ S. tñ obijciēt quomodo poterat stare q. illos solos occidit. nā cū occisi fuerint illi 2. ciuitas succēsa v. q. nulli manserint de ciuitate illa qui habitare possent in ea: q. als nō erat cōueniens succēdi ciuitatē sed adhuc aliq. relinquebant qui in ea manere possent. g. oēs habitatores ciuitatis occisi sunt. ¶ Aliq. volunt dicere q. oēs existētes in vrbe occiderūt 2. illi oēs erant homicide q. occiderāt seruos vocātes ad nuptias. 2. modus est q. oēs inuitati qui noluerāt ire 2. tñ non occiderāt seruos vocātes recesserūt statim de ciuitate: q. d. in lra. illi autem neglexerunt: 2. abierunt: alius in villā suā: alius in negotiationē suā. 2. ita q. venerūt exercit⁹ regis nō inuenerūt eos in vrbe s. solos homicidas 2. illos solos occiderūt 2. succederunt vrbe. 2. sic nō peccauit rex q. solū puniuit homicidas. ¶ Sed oīm q. nō est verisimile: q. cū ciuitas fuerit succēsa inuit q. nullus relict⁹ est de ea eo tēpore quo venerūt exercitus regis in vrbe: 2. ita s. oēs illi recessissent de vrbe saltē manerēt ibi vxores illoz 2. filij paruuli 2. illa que possidebāt: 2. tunc manet eadē difficultas que p. s. q. poterat licite occidere istos q. erant innocentes: 2. etiaz si oēs bi educerent incolumes de vrbe adhuc manet difficultas quō licuit regi succedere vrbe q. sic exurebat oīnos 2. res aliorū q. nō occiderāt seruos suos: q. d. v. illicitū. ¶ Dm ergo videt q. rex fecit occidi oēs quotquot erāt in vrbe: siue eos q. occiderāt seruos suos siue alios q. venire cōtēperant 2. filios 2. vxores eorū: 2. g. nā oēs iuentos in ciuitate ita vt nō manerēt v. le relige. ¶ Et apper hoc pmo ex rōne supraposita. s. q. occisio

illis succedit vrbe: 2. tñ si aliq. de vrbe relinquerent vni⁹ de voluntate regis 2. exercit⁹ sui nō exureret ciuitas s. pmitteret illis ad habitandū. ¶ Scōdo q. d. ciuitatē eorū succedit. ciuitas autē d. ipsoz habitatiū: si tñ soli homicide. i. q. seruos occiderant occiderent nō diceret ciuitas eorū succēdi. nō. n. vocaret absolute eorū cū ēt esset alioz. g. refert ad oēs occisos 2. sic oēs quotquot in vrbe erāt occisi sunt. Lū autē obijciēt q. dicit. p. dicit homicidas illos. in quo inuit q. soli homicide occisi sunt. ¶ Dm q. verū est: 2. tñ oēs de ciuitate dicunt homicide q. rei mortis erāt pro homicidio facto in seruos regis. Et hoc poterat ēē ouplicit. vno modo p. expressus assensus: vel fauorē: vel non resistētia cum possent resistere: q. his modis efficiēt q. reus homicidii ab alio parati. extra de homi. c. sicut dignus. 2. ita isti qui neglexerunt venire s. nō occiderūt seruos regis 2. senserunt alijs q. eos occiderūt: vel saltē nō obstitērūt cū possent liberare illos de manu eorū: iō ipsi quoq. rei erāt homicidii. Alr poterat ēē. s. q. q. nunc exercit⁹ regis irēt ad vrbe: intēderet occidere solos homicidas: 2. tñ oēs q. in vrbe erāt se exposuerāt p. defensione illoz 2. tunc oēs fuerūt p.icipes criminis illoz. 2. vocant oēs homicide: 2. sic oēs occisi fuerūt ab exercitu regis. 2. oēs vocant homicide. 2. iste est modus conueniens. ¶ His suppositis dici potest q. rex fecit occidi oēs quotquot erāt in vrbe magnos 2. paruos: 2. illis occisis succedit vrbe 2. non peccauit sic q. solos reos criminis occidit cū oēs dicant homicide aliquo de duob⁹ modis pcedentib⁹. 2. adhuc magis verisimiliter est scōs q. p. mus: 2. tunc siue ciuitas ista esset de oīno illi⁹ regis siue nō: faciebat licitū occidēdo illos 2. succedendo vrbe. nā si erant alieni poterant pcedere cōtra eos velut 3. hostes q. talē ei iniuriā intulerāt. si autē eēt d. regno suo puniebat eos ordinarie p. crimine suo tāq. iudex. ¶ Nec autē vera sunt si solos potētes capere arma occidit. nā isti poterāt esse rei criminis siue cōsentiedo vel resistēdo q. d. p. net ad p. mū modū. siue defendēdo homicidas 3. exercitū regis. femine autē 2. paruuli nō peccauerūt in hoc: iō nō occiderent iūste pro isto facto. 2. hoc magis si ista ciuitas erat de regno hui⁹ regis. nā si eēt hostes aliq. casus est in quo liceret occidi etiā paruulos 2. feminas: 2. tñ isti nō erant hostes s. de regno huius regis cum ipse inuissset eos ad nuptias filij sui: nemo tñ hostes suos manifestos ad ciuitatē inuitat: q. neq. ipsi susciperent tale ciuitatē. ¶ Dm g. q. peccauit rex vel exercitus occidēdo oēs q. erant in vrbe magnos 2. paruos viros 2. feminas cū hoc maxime videatur factum. secus autem si soli viri bellatores occisi sunt. ¶ Ad argumētum primum in contrariū dicēdum q. potest hoc in sacra scriptura non facit rem esse licitam: quia multa referunt in sacra scriptura que iniuste facta sunt. sicut venditio homini per iudam: sed oportet q. non solū referatur in scriptura sed etiam q. per illam approbet: quia tunc licitū erit. Lū autē obijciēt q. istud introductū fuit a xpo tanq. licitū. Dm q. non approbat ipse hoc factū: neq. cōcludit q. deus similia agat: quia ēt de⁹ nō punit sic. quēlibet. n. p. peccato suo. 2. nunq. punit vni⁹ ciue pro peccato alteri⁹: aut vxore p. peccato viri. 2. ideo nō introductis ista p. tula quantū ad p. fectā assimilationē: sed q. sic accidit iter regē 2. inuitatos s. etiā aliquālis similitudo est de ciuitatis succēssioe 2. occisioe eorū q. in ea fuerūt s. nō totalis vt. j. dicet q. applicabit ista ps. q. tū ad sensus lra. l. scripturę. ¶ Ad scōm dici pōt vno mō q. nō est licitū alicui occidere nocētes 2. inocētes iudicialr p. crimine alicui⁹: 2. ita in p. tū erat. nō. n. licebat huic regi occidere paruulos 2. mulieres qui in hoc nō peccauerant. Primo quia fm leges humanas vel consuetudinē hominū non occiditur vnus pro peccato alterius iudicialiter nisi in crimine lese maiestatis quod apud homines iudicatur maximum hic at nō erat tale stricte accipiēdo illud. ¶ Secundo q. dato q. eēt istud crimē lese maiestatis non debet occidi vnus p. alio: q. etiam leges hūane si occidūt nūc filios p. p. cō parētū q. cōmiserūt crimē lese maiestatis: sed solū p. uant eos succēssioe parētū reseruata eis vita ex hūanitate. extra de hereticis. c. vergētis. iō neq. nūc debebant qdā pro alijs puniri. ¶ Tercio q. dato q. fm legē hūanā vel cōsuetudinē occiderent filij pro p. cō parētū nō eēt iustū p. imitationē ad illud q. d. fieri iussit. pmo q. illud iussit fieri pro crimine lese maiestatis siue quod est idolatria 2. heresis que minor est: 2. tamē crimē lese maiestatis diuine est valde maius q. crimē lese maiestatis humane. extra de heret. c. vergētis. longe mai⁹ est eterna q. tēporalē ledere maiestātē. Scōdo q. dato q. eēt aliqualē crimen vtrob⁹: s. deus iposuerit talem penam idolatrie non licet alicui alteri per modum legis vel specialis p. cepti facere q. vnus homo occidat pro alterius peccato: potissime cum deus hoc expresse vetuerit

2. rō.

Doc. rñ. ad
q. tūm. q.

D

De tñ. q.

Ad. 1. rōnē
i. d. i. p. n. c.
pio q. d. s.

Ad. 2. rōnē

1. rō.

2. rō.

3. rō.

Quilibz hō
ē oeo debi
tor mortis.

Deut. 24. c. f. nō occidēt p̄ces p̄ filijs z filij p̄o patribz. q̄ autē
deus iubeat occidi vnum p̄o peccato alterius in casu certo nō
est trahendū ad consequentiā ad aliquem aliū casum: q̄ deus
est dominus hominū: z quilibet est sibi debitor mortis etiam si
nō cōmittat alia specialia crimina: z ideo quicūq; voluerit etiā
nulla speciali causa subeunte pōt ab eo repetere debitū mortis.
hō autē nō potest sic eē dñs alterius hoīs: ideo neq; p̄ legē neq;
speciale mandatu potest facere licite q̄ occidatur vnus p̄o pec
cato alterius. z ita rex iste non poterat licite occidere omnes
qui erant in vrbe illa magnos z paruos p̄o peccato eorum qui
occiderant seruos suos.

Cum hoc. f. ite ergo ad exitus viarum z cetera fuerit factū ante
occisionem inuitatorum vel post. Questio. 17.

A

Queretur cum dicatur hic. tunc ait rex seruis suis nu
ptie quidez parate erant: sed q̄ inuitati erāt

non fuerant digni: ite ergo ad exitus viarū z cetera. an istud fuit
factum ante occisionē inuitatorū per exercitiū regis z succensio
nem vr̄bis vel post. Aliqui dicunt q̄ facta fuerūt hec post oc
cisiones z succensionē: z q̄ nō est in hoc aliqua ratio dubitādī:
q̄ nunq̄ recedēdum est ab ordine littere sine causa euidentī. z tñ
hic littere ordo habet q̄ prius fuerit facta occisio q̄ fuerint ser
ui ad cōgregandū alios. z nō appet aliqua causa: necessaria sen
tiendi aliter. ergo stādū est huic ordini. Cōm q̄ prius dixit
rex qui inuitati erant non fuerūt digni z iussit vocari alios q̄
occiderentur homicide z succederetur ciuitas eorum. Et p̄ hoc
q̄ stando ordini littere oportebat dici q̄ occisio secūdis nūcis
relatoq; hoc regi misit statim exercitus ad ciuitatē in qua erant
inuitati: z pugnātes occiderūt homicidas z succederūt ciuitatē:
z cum redierūt ad regem misit alios seruos ad vocandū eos
quos inuenirēt in exitibz viarū. S̄ hoc nō stat q̄ qñ rex misit ser
uos suos sc̄da vice ad iuitatos erant parati cibi nuptiales. hoc
cisa oīa aīalia cum dixerint illi serui. tauri mei z altitia occisa z
oīa parata venite ad nuptias. z illi in hac vice occiderūt seruos
vocātes: z relatū est regi. si igit expectaret rex quousq; exercit⁹
ab eo missus occideret homicidas z succederet vr̄be: z postea re
diret ad regē trāfirēt aliquot dies vel saltē aliq; dies: z ita p̄iret
paratus ad nuptias p̄o quo tā celeriter faciebat rex vocari iui
tatos. ideo nō fuit ille ordo. C Sed oīm est q̄ statim vt rex sci
uit occisos esse seruos suos ab iuitatis vidit q̄ illi non poterant
venire ad quiniū: ideo mor fecit vocari alios iubens seruis exi
re ad viarū exitus vt cōgregarent quos inuenirēt vt sic nō pe
ririt cibis: z interim misit exercitū ad occidendū homicidas z
succedēdas vr̄be. Vel misit ad hoc post celebratas nuptias. Cuz
autē obijci q̄ nō est recedēdū ab ordine lre sine cā manifesta.

Cōm q̄ v̄p̄ est: z tñ hic est cā necessaria satis apparēs. f. q̄
esse nō poterat talis ordo: q̄ periret nuptialis cib⁹ p̄p̄ morā q̄
redārū rerū. C S̄ dicit. quare ergo sic ordinata est lra: q̄ de
buisse p̄mo poni q̄o rex dixerit seruis q̄ vocaret de exitibus
viarū quosq; inuenirēt: z postea diceret de exercitibz missis
ad perdēdos homicidas. Cōd̄ q̄ fuit p̄mo q̄ scriptura tenet
magis ordinē artificialē q̄ nālez rerū gestaz: z q̄ dictū fuerat
de iuitatis q̄ occiderūt seruos vocātes se: adiūxit scriptura qd
passi fuerint. p̄o his l̄z nō statim fuerint ista passi: z hoc vt non
cogeretur iterū sermonē facere de iuitatis. multas enī interse
ctiones narrationū z repetitiones interciarū rerum fieri opoz
teret si narret res eodem ordine oīno quo gesta est. maxime q̄
nō est possibile ēt si velimus cū sepe aliqua plura facta sūt ita
q̄ vnū nullaten⁹ p̄cessit alterū: z tñ in scribēdo non pōt hoc fie
ri: q̄ necesse est q̄ vnum p̄cedat ad alterū. C Sc̄do q̄ l̄z exerci
tus nō occiderit homicidas z succenderit ciuitatē añq̄ mitteret
rex seruos ad exitus viarum: tñ cepit forte illud fieri ante istud:
vipote si statim vt audiuit rex occisos esse seruos ab iuitatis
destinavit illuc exercitū: z dum iret illuc exercitus iussit alijs ser
uis ire ad exitus viarū ad vocandū quosq; inuenirēt. z ideo
l̄z ambo cōinciderēt in tēpore: tñ p̄o eo tpe quo p̄cessit missio
exercit⁹ debuit p̄us dici de illo l̄z p̄us finita est vocatio eoz qui
erāt in exitibz viarū q̄ occisio z succēso vr̄bis facta ab exercitu.

Cū dixit rex seruis suis. q̄ iuitati fuerāt n̄ fuerit digni. Qd. 18.

Queretur quare dixit rex seruis suis. q̄ iuitati fuerant
nō fuerūt digni. nāz melius diceret q̄ inuita
ti erant nō p̄t venire: q̄ iā occisi erant. C Dicit p̄t vno modo
q̄ dixit nō fuerūt digni. i. nō sūt iā digni. q. d. ex quo illi occide
runt seruos vocātes se ad nuptias nō sunt digni venire ad nu
ptias z māducare in eis. z h. q. diceret ēt si iam venirēt nō reci
piēt q̄ indigni sūt: z istud dixit rex q̄ sciebat illos viuere: z h
sonat dictis p̄cedētī. q. q̄ qñ ista dicebant seruis nō erant oc

cisi homicide z succēsa ciuitas. S̄ poterat dupliciter fieri. vno
mō q̄ rex statim vt audiuit occisos seruos suos ab iuitatis mi
sit alios seruos ad vocandū quosq; inuenirēt in viarum
exitibus: z celebravit nuptias nō mittēs exercitū vt solēnius ce
lebraret nuptias: q̄bus expletis misit exercitū ad occidēdū z suc
cendēdū. z tñ planū est q̄ sciebat rex viuere iuitatos z posse
venire ad nuptias: s̄ iāz nō eē recipiēdos q̄ fecerāt se indignos.
Alio mō pōt dici q̄ statim vt audiuit occisos seruos misit exerci
tū: z simul misit seruos ad exit⁹ viarū: ideo tunc erat viui adhuc
inuitati q̄ nondū occiderat eos exercit⁹: iō bene dicit q̄ nō fue
rant digni. C Sc̄do mō pōt exponi siue viui siue mortui essent
q̄ nō fuerūt digni. i. fecerūt se indignos. p̄us enī digni erāt qñ
inuitati sunt: z tñ occidēdo seruos vocātes eos ad nuptias idi
gnos se reddiderūt cōuinio. Tercio pōt accipi q̄ indigni fuerūt. i.
indigni erāt ēt anteq̄ occiderēt seruos vocātes se. nā ille qui in
tātā iniquitatē prouipere potuit vt seruos vocātes se ad nuptias
occideret sine vlla cā iāz malus erat: q̄ nō poterat nisi in valde
malū talis incidere iniquitas. s̄ quocūq; modo accipiāt ponit vt
statim ad vocandū alios. q. d. nuptie parate erant p̄o iuitatis s̄
illi non veniunt neq; venient: quia indignos se reddiderunt: iō
oportet vocari alios ne cibis pereat.

Cum rex iussit nunc ire ministros ad exitus viarū: an ista vo
catio fiebat intra vr̄bem vel foris. Questio. 19.

Queretur quare rex iussit nunc ire ministris ad exitus
viarū ad vocandū alios ad nuptias. z est

dubiu an ista vocatio fiebat intra vr̄be vel foris. C Aliq̄ dicit
q̄ ista vocatio fuit facta tā itra vr̄be q̄ foris: s̄ Mat. breuiter
locutus est. Lucas autē illud magis aperuit Luc. 14. dixit enim
domin⁹ seruo. exi cito i plateas z vicis ciuitates: z pauperes: z
debiles: cecos z claudos introduc buc: z fecit illud seruus z ait.
dñe factus est vt imperasti: sed adhuc locus est. z ait dñs. exi in
vias z sepes z cōpelle itrare. z ita p̄mo vocauit eos q̄ erant itra
vr̄be. deinde eos q̄ foris: z ita dñs itelligēdū eē qd̄ dicit Mat.
theus: l̄z breuiter dixerit. C S̄ oīm q̄ nō stat: q̄ nō est eadem
parabola ista z illa quā ponit Lucas vt oñsum est. s̄. q. 3. ideo
nō est exponēda vna per alterā. z tamē rationabiliter dicendū
est q̄ vocatio ista vel solū fuerit in vr̄be: vel fuerit intus et for
is. nam dñs fecit fieri istam vocationē vt cito haberētur qui
venirēt ad manducandū oīa que parata erāt: z tñ citius inueni
rentur in vr̄be q̄ foris: ideo credendū est q̄ in vr̄be facta fuerit
vocatio. C Sc̄do patet q̄ serui euntes itroduxerūt tot vt iple
rentur nuptie: z tñ non erat verisimile tot haberi extra vr̄bem
in exitibus viarū sicut isti qui possent replere nuptias. ideo cre
dendū magis v̄t q̄ intra vr̄be vocarent. C Tercio q̄ iam pa
terfamil. non intēdebat aliquam electionē facere sed introdu
cere quosq; vt dicit in littera. z ideo quos possit facilius in
nre itroduceret: sed facilius erat itroducere eos qui intra vr̄be
illie occurrerēt q̄ ire foras. ergo saltē quos intus inuenirent in
troducerēt. C Quarto p̄ q̄ dñs dixit quosq; inuenitis vo
cate ad nuptias: z illi ita fecerūt: q̄ dicit q̄ egressi congregaue
runt oēs quosq; inuenirūt bonos z malos. z tñ hoc nō esset
v̄p̄ si eos quos inuenirēt in vr̄be nō itroducerēt. ergo itrodu
xerunt eos qui erāt in vr̄be. C Est ergo oīm q̄ ista iussio regis
itelligit de vr̄be. f. ite ad exit⁹ viarū. i. ite ad calles z vicos: z quos
cūq; inuenitis ibi vocate. Et vocant calles exit⁹ viarū: q̄ callis
public⁹ est via. dicit tñ exit⁹ viarū. i. terminos in q̄bus exit⁹ a cal
libus. i. finitūf. Et hoc fit dupl. vno modo finit⁹ callis in con
cursu vt in binio vel trinio: cōcurrētibz enī callibz z se iterse
cantibus finitur callis in platea: q̄ callis vr̄bis ducit ad plateā:
eo q̄ platea est locus cōmunis ad quē hoies tendūt: ad hos aut
viarū exit⁹ iussit rex ire z nō ad vias absolute: eo q̄ in istis exi
tibz magis inueniunt hoies q̄ alibi: q̄ calliū cōcursus z platee
sūt loca magis publica. z ita nō vocāt viarū exit⁹ ipsa p̄ncipia via
rū extra vr̄be ad portas. Q si velles alio mō itelligere opz dicit
q̄ prius vocati fuerint illi q̄ intra vr̄be inuēti sunt: deinde illi
qui inueniebant extra vr̄bem in exitibus viarū eo modo quo
dicitur Luc. 14. l̄z non sit eadem parabola ista z illa.

C Quare non misit rex ad inuitandum alios: sed misit ad intro
ducendum eos qui erant in vijs. Questio. 20.

Queretur cur p̄mi iuitati nō venerint q̄ nō misit rex
ad iuitādū alios: s̄ misit ad itroducēdū eos

q̄ erāt i vijs. Cōd̄ q̄ in p̄ncipio iuitauerat rex eos q̄ erāt ex
tra ciuitatē illā in q̄ fiebat nuptie in alia ciuitate. qd̄ p̄ q̄ dicit
rex missis exercitibz suis p̄didit homicidas illos z ciuitatē eoz suc
cēdit. z tñ nō succēdit ciuitatez i q̄ erat cū ibi celebraret nuptie:
ideo erat alia ciuitas. nunc autē non misit ad inuitandū viros
de alia

Nonnullorū
rū. ad qñ.
qñis.

Alia rñ. ad
qñtum. q.
1. rō.

Doc. rñ. ad
qñum.

B

Rñso ad
rōnem.
Petitio.

Rñso.
1. rō.

2. rō.

Rñ. ad qñ.
tum. q.
1. expō.

2. expō.

3. expō.

A

Nonnul
lorū rñ.
ad qñ. q.

Cōfessio

1. rō.

2. rō.

3. rō.

B

4. rō.

Doc. rñ.

ad qñ. q.

Callis

quid.

A

Rñ. ad

qñ. q.

de alia ciuitate qz tarda hora erat. naz quādo misit rex seruos
secūda vice ad iuitatos iaz oīa erāt parata. s. tauri occisi z altitia vt
paret in lra. z post hec illi serui vocātes eos qui in alia ciuitate
erant extra vrbem nuptiaz occisi sunt ab eis. si ergo rursus ad
aliaz vrbē mittendū esset ad alios inuitādos iam perirēt tauri
z altitia: iō nō debuerūt mitti ad aliā vrbē s; in ipsa in q̄ fiebāt
nuptie debebāt inuitari q̄ iuenerent. C S; tūc dicit: quare nō
fecit rex inuitari ciues p̄ domos suas vt venirēt ad nuptias sed
iussit vocari eos q̄ erant in exitib; viarū. C Dm q̄ fuit p̄mo
qz si p̄ singulas domos iuitarent qui iuenerent: longa mora fie
ret: z tñ iam erat hora cibor. cundo aut ad plateas z concursus
viarū inuenirent simul multi: z vno impetu vel actu deducerent
tot quot eēnt necessarij p̄ nuptias. C Scō fuit qz cū tps voca
tionis istius fuit qñ erat iam hora cibor: p̄sumebat de illis qui
erant in domib; qz iaz sedebāt ad sumēdos cibos: z ita illos fru
stra erat vocari. illi aut q̄ iuenerēt in plateis z vijs nōdū epula
ti erāt: iō illi iuenerūt: oncerēt. s; p̄cedēs cā adhuc melior est.

C Qz rex dixit seruis suis. ite ad exitus viarū.

Qd. 21.

Queretur

quare rex dixit seruis suis. ite ad exitus viarū: z quoscūq; iueneritis vocate ad nuptias. C Dm qz oīa hec sunt pp̄ accelerationē cōiuij. si enim rex nōdū parauisset cibos: cū videret q̄ inuitati non veniebāt sed occiderāt seruos vocātes differret nuptiarū solennitatē ad alterū tēpus: qz tñ oīa parata erāt ne perirēt cibi oportuit statim fieri cōiuij nuptiale. sic enī dixit rex. nuptie qdem parate sunt sed q̄ vocati erāt nō fuerant digni: ite ergo ad exitus viarū. i. qz ita est q̄ nuptie. i. nuptiale cōiuij paratū est z peribit nisi statim veniat epulātes: z inuitati nō fuerūt digni venire vocate alios: z qz nunc serui eligerēt quos vocaret ad nuptias nō haberēt cito tot quot erant necessarij z sufficētes ad cōiuij: iussit rex q̄ nulla fieret electio sed q̄cūq; iuenerent venirent: z ita tria ponit i parabola s; Lucā circa istos iuitatos. s. iuitare: vocare cōpellere: z habēt se per ordinē. Prīmū fuit iuitare: z hoc dicit quandā electionē in inuitatibus z liberalitatē in inuitatis. nam a p̄cipio elegerūt eos quos putauerunt esse honorabiles vt ex eorum p̄ntia honorarent nuptie: z hos singillatim rogauerūt q̄ venirent ad nuptias. inuitatis autē erat libertas: quia non cogebantur venire sed rogabant. Scōz fuit vocare z i hoc erat libertas ex parte vocator: sed non erat electio ex parte vocantiū: sed quoscūq; iuenerant vocabāt vt venirēt. z istud vocat̄ introducere apud Lucā. s. cecos z claudos introduc buc. Tertius fuit cōpellere: z in hoc neq; erat electio vocantiū: neq; libertas vocatorū: sed q̄cūq; iuenerant si spōte nō irent cōpellebant. ire Luc. 14. c. s. exi in vias z sepes z cōpelle intrare vt ipeleat domus mea. z fuit iste ordo apud Lucā: qz prius fuit inuitare z deinde vocare postea cōpellere: z qz nō est eadē parabola Luce z Matthei vt ostendit. s. q. 3. nō apparet an idē ordo fuerit hic. z tñ saltē constat de duob; s. q̄ fuit inuitare z vocare. de cōpelle autē nō habet. s; in scōa vice nō fuit inuitatio: qz sic eligerent soli honorabiles z mora traheret expectādo vt tot haberi possent: ideo nulla facta electione vocabant omnes.

C Quare serui regis congregarūt omnes quoscūq; inueniunt malos z bonos.

Questio. 22.

Queretur

qz serui regis congregauerūt oēs q̄cūq; iuenerūt malos z bonos. C Dm qz fuit p̄mo ad obediēdū regi. ille enī dixerat. ite ad exitus viarū z quoscūq; iueneritis vocate ad nuptias: z qz noīe oīum necē erat bonos z malos cōpellebāt vocauerūt taz bonos q̄ malos. Scō qz forte rex hoc exp̄faret l; euāgelista non retulerit. nam ita Luc. 14. in alia parabola habet q̄ dixit dñs seruo: exi i vicis z plateas: z pauperes: atq; debiles: z cecos: z claudos introduc buc. z tñ cecū z claudū vocant mali quantū ad nuptias. ergo oēs forte iussit vocari exp̄fesse rex malos z bonos: z ideo serui illos vocauerunt. Tertio qz ista vocatio fiebat iam magis ad necessitatez cibor ne perirēt q̄ ad honore nuptiale: qz incōueniēs videbatur q̄ cibi diligēter z laboriose parati a nullo sumerent sed perirēt: z qz ad manducādū equalit̄ pderāt boni z mali congregauerūt tā bonos q̄ malos. Quarto qz vgebat tēpus sumēdoz cibor: z si serui vellēt vocare solos bonos forte differret: qz nō inuenirēt statim tot quot vellēt: iō oportuit qz tā bonos q̄ malos vocaret. C Considerādū autē qz nō vocat̄ hic boni z mali moralit̄. nā cū ista bonitas consistat in habitu mētis q̄ est vītus vel vītū: z illi habit; non sunt manifesti p̄ se sicut neq; ipsa aīa non pōt videri qz sit bonus aut malus ap̄t: s; ex coniecturis p̄ opationes exteriores iudicam; bonū aliquē vel malū. talem autē cognitionē non potuerūt b. e. serui regis de illis quos vocabāt

ad illas nuptias: quia fuit ista vocatio subitanea: z forte nullus actū videret eos exercere in quo iudicaret eos bonos vel malos: potissime qz ex vnica opatione nō iudicat aliquis virtuosus s; regit q̄ ipermutabiliter opetur bonū. 2. Ethico. z iō necesse est accipi bonū z malū alr. C Scō qz eē bonos aut malos tali mō parū differebat. nā q̄ vocant ad nuptias iō vocant vt honoret illas: honor autē fm vulgares ipēdit a potentib; z diuitib; tales aut vt cōiter nō sunt vītiosi: qz multi eorū q̄ sunt in p̄cipatib; z honorib; patiunt similia sardanapalo. 1. Ethico. i. sūt dediti vitijs sicut ille. pauperes autē s; virtuosī sint paruus honorēz ipendere possunt fm estimationē vulgarē: ideo nō vocat̄ alig ad nuptias qz boni sūt moralit̄: s; qz diuites aut potētes sūt vel famosi quos vulgus honorabiles vocat. C Tertio p̄ quia rex nō cōsiderauit in isto cōiuij qz esset bon; vel malus moralit̄: sed qz esset decēter aut indecēter vestitus. vnde illū solum q̄ non habuit vestē nuptiale repulit de cōiuij z posuit in carcere: z tñ solum malū est q̄ repellit. ergo non habere vestē nuptiale erat malū z nō esset malū moralit̄. C Dm igitur qz nō vocant hic mali z boni moralit̄ q̄ est esse simpliciter bonū z malū sed fm materiā subiectā. s. fm q̄ ad nuptias p̄tinet. z qz ad nuptias nō vocant homines nisi vt honoret illas hoc est eē bonū ad nuptias. i. posse honorare: eē malū est nō posse honorare sed decolorare: z ita boni vocant oēs viri honorabiles quorum p̄ntia aliquē honore afferre poterat nuptijs. mali vero dicunt viri pauperes z sine honore quoz p̄ntia non solū nuptias nō honorat s; ēt abiectas reddit: z qz de diuitijs potētia fama z honore z ceteris pp̄ que iudicam; homines fm vulgarē opinionem honorabiles nō pōt cōstare ex aspectu. p̄mo habem; vnum per q̄ iudicam; virū honorabile vel abiectū. s. ex vestib;: z ita in sacra scriptura vestes vocat̄ honor noster Exo. 33. ca. s. luxit populus: z nullus ex more idutus est cultu suo. i. honore suo. nā colere honorare est. z cult; honor est qdam. sic ēt in nouo testō vestes honore vocat̄. sic patet. 1. Lōin. 12. s. que putam; ignobiliora mēbra esse corporis his abundantiorē honore circūdamus. i. plures vestes eis apponim;. z verū est vt p̄z de genitalibus organis que iudicam; ignobiliora. i. magis verenda: z illis apponim; plēs vestes. s. vnāz vestē vltra ceteras vestes corporis. ob h; igit p̄mo aspectu iudicabant boni p̄ nuptijs illi q̄ vestib; decētib; iduti erāt. mali aut illi q̄ nō erāt iduti decētib; vestibus. z hoc videre poterāt serui vocātes ad nuptias. z qz qdam illoz quos vocauerāt erāt decēter alij indecēter vestiti: oī q̄ vocauerūt bonos z malos. z hoc p̄z qz vt dictū est neminē repulit rex de nuptijs nisi eū q̄ nō erat vestit; veste nuptiali: z tñ malū solū ē q̄ repellim;. nemo. n. repellit illū q̄ bonū sibi reputat: iō appet q̄ indecēter vestiti vocant hic mali: z ipsi soli mali oīr.

C Quare rex introiuit vt videret discumbētes.

Qd. 23.

Queretur

quare rex introiuit vt videret discumbētes. C Dm p̄mo qz rex intrare potuit ad vidēdum: deinde quare introiuit. Circa p̄mū dōm qz p̄supponit qz rex nō manducabat in loco vbi ceteri manducabāt nuptialr. nā si ibi manducaret nō posset intrare ad videndū discumbētes: qz iā ibi esset. C Scō qz dicit vt videret. nam innuit qz si nō intraret nō posset illos videre: z tñ videret si ibi esset ipse cū eis. C Tertio qz oī discumbētes. ex quo innuit qz alijs epulātib; rex non comedebat: sed videre voluit quomodo ceteri epularent. Circa secundū dicendū qz rex intrauit. Prīmo ad ostendendū magnificētiā suā vt ipse gloriaret coram multitudine epulantium. ipse enim illas magnificas expensas cōiuij faciebat: z ita corā illis qbus actualiter illud beneficiū p̄stabat appareret gloriosus. Scō ad honore nuptiarū. naz sicut ceteri vocabant ad nuptias vt illas honoraret p̄sentia sua: z quanto ipsi honorabiliores essent tanto celebriores nuptias reddebāt: ita z rex honoraret maxime nuptias ex p̄sentia sua: ideo intrare voluit tēpore cōiuij vt sic ex p̄sentia oīum simul honorabiliores nuptie redderent. Tertio fuit vt rex letificaret epulantes cum eis p̄sentiam suā exhiberet: z sic familiaris eis fieret ne videret ipsos despiciere. Quarto fuit vt videret quomodo erant oīa disposita vt sciret an nuptie filij sui essent honorabiles z opulēte: z q̄les eēnt illi qui ad nuptias cōuenerāt. Quinto fuit vt ipse quodāmodo videret ministras eo mō quo decebat ipm ministrare. illi nāq; q̄ nuptiale honore faciūt ministrant eis quos innitauerūt: z qz istas nuptias faceret filio suo ad ipz p̄tinebat aliquo ministrare. h; aut fuit qz ceteris epulātib; ipse nō epulabatur: s; introiuit ad videndū discumbētes: z assistebat eis saltem modicum: vt sic eos honoraret z letificaret p̄ntia sua. C Sed dicēdū qz l; omnes causē sunt conueniētes quarta est melior z verior. Prī-

Et vnica bōa opōne nō p̄t qz vītiosus iudicari.

Detmi. q.

Qdō mali z boni h; in loco accipiātur.

Per quid p̄mo aspectu hō honorabilis iudicatur.

Rñ. ad qñtum. q. penes p̄mū.

Rñ. ad qñtū. q. penes secundū.

B

3. cā

4. cā

5. cā

Doc. rñ. ad qñtum.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Notet re-
ges seruare
grauitatem.A
Rñio ad
qñtum. q.Nonnullor
rñ. ad qñ-
tum. q.
Lonsuta.
1. rō.

2. rō.

Alior rñ.
ad qñ. q.
Lonsuta.
1. rō.

2. rō.

Doc. rñ. ad
questum.

mo qz lra hoc innuit cū dicat. Intrauit rex vt videret discubē-
tes. 2 ita finis precipuus suus erat nunc vt videret qui erāt illi
qui erāt in nuptijs 2 qualiter se habebāt. Si autem aliqd aliud
pncipalius intenderetur in isto introitu exprimeret illud littera.
2 non videret qz intrauit vt videret discumbentes. Scdo appa-
ret ex effectu securo: qz cum intrasset vt videret discubentes vi-
dit ibi hoies non habentē vestē nuptialē 2 illum expulit: 2 tamē
si non intrasset hac intētiōe vt videret discubentibz habitudi-
nes non resperisset tam diligēter vt videret quis erat indecen-
ter vestit⁹. Tercio qz erat cā motiua ad hoc. nam rex cognosce-
bat eos quos fecerat pmo inuitari: 2 si illi venissent nō oportebat
qz rex intraret ad videndū discubentes: sed qz illis nō ve-
nientib⁹ iusserat rex vocari alios 2 illos nō agnoscebat voluit
introire vt agnosceret qui erant 2 quales. Quarto fuit qz veri-
similiter credere poterat rex qz in nuptijs essent aliqui nō decē-
ter induti. nam iussit ipse vocari omnes quotquot inuenirent:
sed in cōitate multi solent esse indecenter induti vt pauperes:
ideo intrauit vt videret illorū habitudinē. Considerādū au-
tem qz rex nō epulabatur inter conuiuias: neqz in loco nuptiarū
sed alibi: 2 causa erat ppter regīā dignitatem. non enim dece-
bat vt inter subditos suos epularetur.

Quare dicit qz rex vidit hoies nō hntē vestē nuptialē. Qd. 24.

Queretur quare dicit qz vidit hoiem non habentem ve-
stē nuptialē. Dicendū qz vestis nuptialis
est vestis decēs talis qualē decet ferre eum qui ad nuptias in-
uitatur. 2 ratio est qz vt dictū est supra. 2. 2. q. qui vocant ad nu-
ptias veniunt ad honorandū: 2 honorem non pstat nisi qui ho-
norabilis est. indicat autē honorabilis ille qz vestib⁹ decentib⁹
indutus est: ideo ille vestē nuptialē habet qui vestem decentem
gerit que est vestis letitie 2 honoris. ille autē de quo dicit qz nō
haberet vestem nuptialē erat vilibus idutus 2 abiectus qz ho-
norē non pstat: sed potius dedec⁹ ingereret: ideo rex igressus
erat: quasi ille ignominia quandā ei inferret ait. amice quō
huc intraisti. vocat illum amicū: sed amicū se non esse ostēdit cū
potius ei mala inferat: qz misit eum in tenebras exteriores: 2 iō
amicū delusorie vel per antiphrasim vocare videt illuz: 2 dixit
quomodo huc intraisti. q. d. non debuisses intrare cū non habe-
res vestem nuptialē. ille vero audiens verba regis obmutuit. s.
qz vidit qz rōnabiliter loquebatur 2 non habebat qd ei respōde-
ret: vel qz audiens regem loquentē quasi animo feruido 2 ira-
to timuit 2 nō potuit qd rīdere: s. timor eū elinguit reddidit.

Quomodo dicitur qz rex vidit ibi hominem non vestitū nup-
tiali veste cū plures essent hmoi ibi. Questio. 25.

Queretur quomodo dicit qz rex vidit ibi hoiem non
vestitū nuptiali veste: qz in hoc innuitur
quasi esset vnic⁹ ille qui sic indut⁹ esset: 2 tñ videtur qz plures
erant. nam oēs bonos 2 malos cōgregauerāt serui ad nuptias.
Aliq dicunt qz non erat nisi vnus indeceter idutus inter oēs
existēs in nuptijs: 2 ideo illum solū redarguit rex. Dicendū
qz nō videt stare. Primo qz rex iusserat qz vocaret ad nuptias
oēs quotquot inuenirent: 2 serui sic fecerunt vocātes oēs quos
in capitibus viarū 2 plateis inuenerūt: sed vbi est magna multi-
tudo viroz vt in ciuitate: multi sūt pauperes 2 indeceter vestiti:
2 oēs illi quotquot occurrerūt vocati fuerunt ad nuptias. ergo
multi essent indecētibus 2 abiectis vestiti. Scdo patet quia
dicitur qz serui cōgregauerūt oēs quos inuenerūt bonos 2 malos:
2 tñ mali vocāt hic ibonozabiles qz nō erāt decētib⁹ vestit⁹ in-
duti vt ostēdit est. s. 2. 2. q. g. plures erāt iduti vestit⁹ nuptialib⁹.
Alij dñt qz multi erāt sic iduti: 2 tñ rex nō vidit nūc nisi vnū:
2 iō illuz solū allocutus est 2 ei ei mādauit de nuptijs. Cdo
qz nō stat. pmo qz rex iō intrauit vt videret discubentes. i. cui⁹ ha-
bit⁹ erat vt dictū est. s. q. 2. 3. 2 ita diligēter aspiceret qz erāt de-
center 2 qz indeceter induti. cū ergo multi eēnt ibi tales nō ē ve-
rissimile qz rex vnū solū videret. Scdo qz nō solū rex vidit:
s. ēt tanta iracūdia motus est qz iussit illū hoiem repelli 2 ligari
pedib⁹ 2 manib⁹ 2 mitti in carcerē: que oia diligēter fieret 2 ac-
curate. nō est ergo verissimile qz cū tāta attētiōe regis tā irati 2
ministroz erequentiū nō videret rex nisi vnicū indeceter vesti-
tū si multi ibi essent. fieri tñ possēt h si rex non hac intētiōe
intraisset nuptias: neqz tantā diligētiā circa hoc adhibuisset.
Cdo ergo vñ qz rex multos vidit ibi indeceter vestitos 2 il-
los oēs iussit mitti in tenebras: 2 tñ xps soluz narrauit de vno.
Et rō est qz istud nō ponit hic intētiōe narradi rez gestā: s. vt
sit parabola: 2 vt deducat ad illud propositū qd xps intendit: 2
tñ ad hoc nō plus est qz essent multi indeceter vestiti qz vnus: qz
sicut vnus repellit ita oēs repellerent: ideo nō curauit dicere qz

erāt multi. Sic dicit Orige. applicās parabolā ad sensū suū. s.
vidit ho. nō vesti. veste nuptiali: singl⁹ dicit hoiem: qz vñ sunt
generis oēs qz seruāt maliciā post fidē quā habuerāt an fidem.
An rex quando iussit istum qui non erat indutus veste nuptia-
li mitti in tenebras exteriores fecit iniustitiā. Qd. 26.

Queretur quare rex iussit istū qz nō erat idut⁹ veste nu-
ptiali mitti in tenebras exteriores. nā vide-
tur sibi iniustū factū esse. pmo qz rex iusserat vocari oēs quot-
quot inuenirent. s. ite ad exitus viarū 2 quoscūqz inuenitis vo-
cate ad nuptias. s. de his qz inuenirent in ciuitate manifestū est
qz aliq eēnt indeceter vestiti. ergo ipse iubebat oēs vocari tā de-
ceter qz indeceter vestitos: 2 ita non erat in culpa qz sic venerat.
Scdo quia ministri sic fecerūt. nam vocauerūt ad nuptias oēs
tā deceter qz indeceter idutos cū dicat in lra. egressi serui cōgre-
gauerunt oēs quos inuenerūt malos 2 bonos. sed mali vocātur
vestiti indeceter vt ostēsum est. s. 2. 2. q. ergo cū ipsi vocauerint 2
introduxerint ad nuptias indeceter vestitos nō erāt illi in culpa.
Tercio qz oēs hoc iusserat Luc. 14. s. exi cito in plateas 2 vias:
2 pauperes: 2 debiles: 2 cecos: 2 claudos introduce huc. 2 tñ oēs
isti sunt indeceter vestiti qz sunt pauperes mendicantes. ergo cū
ipse iussit nō erāt in culpa veniētes. Quarto 2 efficac⁹ qz illi
qz intrabāt cōpuli etiā si turpiter indeceter aut qualitercūqz itra-
rent nō erāt in culpa: qz nō veniebant s. trabebant⁹ 2 tñ ita fuit
de istis: qz dixit oīs seruo. exi in vias 2 sepes 2 cōpelle itrare vt
impleat domus mea Luc. 14 ergo iste indeceter vestit⁹ non erat
in culpa neqz debebat mitti in tenebras. Cdo qz rex iussit idū
gnat⁹ est 2 iussit mitti in tenebras nō hntē vestē nuptialē vt ap-
paret: qz in hoc fundat parabola a xpo ducta: cū qñtz ad hoc
cōstitat applicatio: 2 tñ si nō eēt hoc iustū qd rex fecerat non vi-
deret iuste factū qd fit i regno celoz cū talr fiat ratio aut qre h
iustū eēt: est qz h vocātes ad nuptias nō eligerēt nūc aliquos s.
vocaret quoscūqz inuenirent: tñ dicebāt eis qz vocabāt eos ad nu-
ptias: 2 iō glibet tūc videre deberet seipm an talis erat vt pos-
set deceter apparere in nuptijs: 2 qz nō esset taliter se hñs diceret
nō possūz ire aut nolo ire. C. s. obicief qz isti serui vocantes
ad nuptias videbāt oēs quos vocauerāt: 2 ipsi poterāt ex aspe-
ctu agnoscere qz erāt digni qñtz ad vestes ire ad nuptias 2 qui
nō. 2 idignos nō deberēt vocare. cū ergo vocaret oēs nō erāt in
culpa illi qz vocabāt⁹ 2 ibāt. Cdo qz vocati erāt in culpa: qz h
fui vocātes viderēt singulos deceter aut indeceter idutos 2 sciret
qñtz ad ea qz apparebāt qz erant digni ire ad nuptias 2 qz non: tñ
poterat eē qz tunc indeceter erāt vestiti haberēt decētes ve-
stes in domo. s. mutatoria 2 illis ornati pcedere poterāt statim
digne ad nuptias: 2 iō h oēs vocarent: glibet debebat cogitare
an tales vestes habebat vt fm cōsuetudinē regionis posset conueni-
ter in nuptijs apparere: 2 qz nō bñt tales h vocaret nō deberet
ire. serui aut conueniēter agebāt vocādo oēs: qz h differēt oēs
vocarent subintelligebat tñ qz glibet iret in habitu in quonū-
ptias honoraret: 2 si forte vellēt vocare eos qz apparerent pmo
aspectu vestiti deceter omiffis ceteris: forte aliq qz bonozabilio-
res erāt dimitterent: cū ctingat sepe eos qz pulchras hnt vestes
idutos eē ad tps vestit⁹ abiectis: iō serui conueniēter fecerūt vo-
cādo oēs 2 culpa erat ex pte vocatoz: qz nō debuerāt venire si
sciebāt se nō eē tales vt digni possent in nuptijs apparere h vo-
carēt p seruos. Scdo p hoc: qz qñ rex vidēs hoiem nō idu-
tū veste nuptiali dixit ei quō huc intraisti non hñs vestē nuptia-
lē. si pdictus aliquā excusationē afferret diceret qz tu iussisti qz
omnes venirent: vel quia serui tui vocauerunt me: vel quia vio-
lenter tractus sum: 2 tamen nullam causam allegauit sed ob-
mutuit. ergo videtur qz nullā causā habebat saltē apparentē quā
posset allegare: qz als nō diceret qz obmutuit. Aliqui ostēd
nō tenet ista rō: qz ille homo nō obmutuit quasi nullā cām bñt
quā allegaret: s. qz timuit 2 erubuit vultu regis cōmōti ad irā: 2
nō habuit qd loqueret. C. s. dñs qz nō stat: qz h bñt tā elin-
guis fieret vt nihil p se rīdere posset (qd nō est satis vñsile) qz h
in pncipio nō respōderet: tñ saltem postea cum traheret ad pe-
nam responderet: tñ ceteri p eo rīderēt qui assistebat cum bo-
mines sint pmpiores ad releuādū aliquē a pena qz ad nocēdū
qñ nihil eis ille nocuit: qz oīs bñt nātr ē alteri hoi amic⁹. s. Libi.
c. 1. 2 iō cū mādatū regis de vocando quoscūqz eēt oib⁹ notū: 2
maxie ipa vocatio fuoz eēt nota: si ista posset aliqz excusationē
afferre allegaret ea aliqz de pñtib⁹ vt ille hō si traheret ad penā
pncipue i oie letitie 2 nuptiaz: 2 tñ nemo allegauit: s. mādatū regis
expletū est mittēdo illū in tenebras. g. nullā cāz excusantē habebat
ille nō hñs vestē nuptialē 2 ita ipse erat i culpa. C. ad pmo dñs
qz mādatū regis nullā excusationē afferebat. nā rex iussit voca-
ri omnes:

riões: et tñ vocabat ad nuptias: ideo subintelligit qd nō vocabatur nisi illi qd deceter illuc possent ire: et sic quilibet cōsiderare debebat si poterat deceter ire: aliqñ deberet abstinere a nuptiis. Ad scdm dñm qd vocatio generalis seruoꝝ nō excusat quēq; qd ipsi executi sūt mādātū regis: et iō vocatio sua itelligēda erat sicut mādātū regis de vocādo. Et si obijciat qd illi videbant ex vestib; qd erant digni et qd indigni ad eundū. Dñm qd ias rñsum est supra. nō enī decuit qd vocaret solum deceter vestitos omīssis alijs. Ad tertiū dñm vno modo qd i3 vocarent debiles: claudi: et ceci: et pauperes. dñs tñ haberet vestes deceter nō differebat: qd hoc solū fuit qd rex aduertit in nuptiis. s. qd homo non haberet vestes nuptiales. poterant tñ isti habere vestes aliqas deceter: ideo nō erat incōueniēs istos vocari. Ad pōt oici et melius. s. qd illud qd habet Luc. 14. non est eadē parabola cum ista: et iō i3 ibi iussit expresse dñs vocari pauperes: debiles: claudos: et cecos. hic nō iussit illos expresse vocari: s. qd vocarent oēs quoscūq; inuenirēt et sub illo mādato itelligebat si illi possent deceter venire vt oiciū est. Ad quartū dñm qd hic vocabantur ad nuptias quotquot inueniebant: sed nemo cōpel lebatur. Ista enī solum loquitur de vocatiōe et nō de cōpulsione: s. de cōpulsione h3 Luc. 14. et illa non est eadē parabola cum ista vt oissum est. s. q. 3. et ideo qd ibi cōpulsū fuerūt aliq intrare: et qd expresse vocati fuerūt pauperes: debiles: claudi: et ceci: nō repul sus est aliquis quasi indeceter vestitus. hic aut qd non compul sus est aliquis sed liberum erat cui libet venire exclusi sunt et pu niti illi qui non erant deceter induti.

Quare rex dixit de non habēte vestē nuptialē ligatis pedibus et manibus mittite eū in tenebras exteriores. Questio. 27.

Queretur quare rex dixit de nō habēte vestē nuptia-
lē. ligatis pedib; et manibus mittite eum in
tenebras exteriores. Ad dñm qd rex voluit qd puniret iste qd au
sus fuerat nuptias ibonestare pñtia sua: et ad hoc iussit eū mit
ti in carcerē. qd patet: qd dixit ligatis pedib; et manibus. i. liga
te manus eius et pedes ei; vt non possit fugere: et vt magis tor
queatur non potens libere mouere membra sua: hoc aut fit eis
qui incarcerant: qd interdū ligant pedes eorū: interdū man;
interdū vitruq; et etiā caput. tenebras autē vocauit rex carce
rem: qd erat loc; tenebrosus: et ad magis exprimendū non dixit
eum tenebrosus; s. tenebrā. Ad cur vocauit tenebras exte
riores quia sufficiebat dici in tenebris. Aliq ponūt multos mo
dos sed illi pñtinent ad sensum lralem: nūc autē querim; sensus;
parabole qd erat literalis qñtum ad regē bec facient: et vt a chri
sto introducitur est parabolica: quia non ponit ipse ad significā
dum id qd rex ille fecit sed aliquid lōgius dissimile. Ad Sed di
cūt aliq qd tenebre sunt duplices: interiores et exteriores. interiores
sunt ipsa cecitas mentis. exteriores vero sunt ipse loc; tenebro
sus: qd tenebre ille extra nos sunt. Ad Sed dñm qd nō est ad p
positū: qd talis oissō tenebrarū nō conuenit loquentib; in sensu pa
rabolico: s. tūc oiceret qd mitteret ille in tenebras exteriores. i.
nō mitteret in tenebras interiores. s. istā oziām facere frustra
erat: qd rex nō poterat ponere illū in tenebris interiorib; sed
in solis exteriorib;. Ideo dñm videtur qd vocant tenebre exte
riores quia erant extra domū regis in qua fiebat nunc nuptia
le conuiuiū. Vel meli; pōt oici qd vocant tenebre exteriores nō
solum qd erant extra domū regis: sed qd cōsuetudo erat in terra
chanaā in qua xps loquebat qd carcer esset extra domū habita
tionis boiū et erat ille loc; terribilis et multū penalis: et vocaba
tur cōmuniter tenebra exterior. Et p3 hoc qd nō solū nūc rex iste
vocauit carcerē tenebras exteriores: sed et xps sic loq solit; est
sic p3. s. 8. c. cū dixit qd filij regni eiiciēnt in tenebras exteriores.

Quare dixit rex et ibi erit fletus et stridor dentium. Qd. 28.

Queretur quare dixit rex qd mittetur in tenebras exte
riores et ibi erit fletus et stridor dentium. Ad
cendū qd per hoc voluit rex designare penas quas pateret ille
in carcerē: et dixit duas. s. stridorē et fletus. stridor puenit ex fri
gore: qd stridor est sonitus factus ex cōcussione dentium: et cōcus
sio illa fit ex magno frigore. ita vt qd non possit cōtinere maxil
las s. frigus cōcutiat eas et allidat dentes dentib;. flet; autē p
uenit ex multis malis: imo generaliter ex quocūq; tristitia aut
dolore causat; vel causari potest flet;. et ita qd in tenebris carce
ris esset ppter pñtiam malorū que pateret et absentia bonorū
que desideraret et qbus careret fletet. inter cetera autem mala
carceris erat vnum frigiditatis grauis ita vt stridorem dentium
causaret: ideo i3 multa mala pateret incarcerat; hoc erat preci
pium malū fm sensum. s. frigus patit; ideo istud expresse posuit ce
tera autē sub nomine fletus generalr dixit: qd fletus est effectus

qui ex illis sequitur. La autē huius stridoris dentium et frigidita
tis magne pcedētis erat idispositio loci: qd carceres erat semp
subterranei in terra chanaā et erat ibi aq; et lutū: et ex illis causa
batur frigiditas et oē malū: sic patet. Hierem. 38. vbi Hieremias
posit; est in carcere et oici; tulerūt Hieremiam et posuerunt eū in
lacū helchie filij amalech qd erat in vestibulo carceris et submise
runt Hieremiam in funib;: et in lacu nō erat aqua sed lutū: descē
dit autē Hieremias in cenū. et ita erant alij carceres. naz in alio
simili carcere posit; fuerat Hieremias: sic p3 Hierem. 37. s. irati
pñcipes miserunt Hieremiam in carcerē qd erat in domo ionathā
scribe. ipse enī ppositus erat super carcerē: itaq; igressus ē Hier
emias in domū laci et in ergastula et sedit ibi dieb; multis. erat
autē iste carcer tam asper qd postq; rex sedechias eduxit ide Die
remiam ad qrendū ab eo visionē dñi. rogauit ille regē oici; obse
cro te dñe mī rex ne mittas me in domū ionathā scribe ne mo
riar ibi. e. c. et ita tam durus carcer erat qd timebat ibi mori. sic
autē erant cōiter carceres in terra chanaā siue iudeorū iuxta cu
ius cōsuetudinem Lbristus loquitur: ideo conuenienter dici
tur qd qui mitteretur in tenebras exteriores. i. in carcerem pate
retur ibi stridorem dentium et fletum.

Quare dicitur in fine parabole multi sunt vocati pauci vero
electi. et quō conuenit cū pñtib; alijs parabole. Qd. 29.

Queretur quare dñs in fine parabole hui; multi sunt
vocati pauci vero electi. et quō conuenit cum
partib; alijs parabole: qd potius videt; discordare. nā hic multi
fuerūt vocati et oēs electi: qd qui recipiunt et non excluduntur
electi dicunt; et tñ hic de oibus vocatis et receptis nemo exclu
sus est nisi vnus qui dicitur nō habuisse vestem nuptialē. ergo
non debuisset sic dicere: sed multi sunt vocati et multi sunt ele
cti. vel si aliquam exceptionē notare vellet deberet dicere mul
ti sūt vocati et nō sūt oēs electi: s. dicere pauci sūt electi nō v2 cō
ueniēter dicit; Ad dñs qd pauci erāt electi respectu multitudi
nis vocatorū. et h3 qd hic nō fiat mētio nisi de vno excluso mul
ti fuerunt exclusi qd non habebāt vestes nuptiales vt oiciū est. s.
q. 26. Ad Scdō pōt oici qd etiam si ille fuerit vnicus electus: tñ
pauci sūt electi respectu multitudinis vocatorū: quia vocati de
bent accipi hic non solum illi qd vocati sunt de exitib; viarū: sed
etiā illi qd inuitati fuerunt pmo: et illi erāt multi. s. tot quot ad nu
ptias sufficiebat: et de illis nemo fuit electus: qd nemo venit: imo
etiam si venissent nō reciperent: qd indignos se fecerāt. supra
in littera. s. nuptie parate sunt: sed qd inuitati erant nō fuerunt di
gni. hoc autē est nō esse electos qd nō esse dignos: et ista est me
lior solutio. Ad Tertiū pōt oici et adhuc melius qd nō oportet qd
conueniat istud verbū partibus pcedentib; parabole: qd istud
non est de parabola: sed est verbū christi quod ille posuit fini
ta parabola ad ostendendum ad quem sensum dixerit parabola;
in pcedenti. et tñ etiam si quis vellet qd pertineret ad parabola
et concordaret alijs partibus parabole satis concordat vt oi
ctum est in pcedenti solutione.

Circa applicationem parabole ad sensum lralem quem xps
intēdit: et pmo quomodo est applicāda in generali. Qd. 30.

Queretur hunc circa applicationē parabole ad sensū
quem christus intēdit cum omnia que di
cta sunt pertineāt ad applicationem parabole in sensu parabo
lico in quātum est qdam historia regis et expulsi de nuptiis: et ap
plicanda est pmo in gñali: deinde applicabunt singule ptes eius
sicut fecim; in sensu parabolico. Ad dñs qd in gñali ista para
bola inducit ad ostendendū reprobationē iudeorū et electionē gē
tium: et quorūda gentiliū reprobationē. fit g inuitatio qñ de vocat
aliquos ad ecclesiā suā vel ad fidē: et pmo qdē soli iudei inuitati
fuerūt qd eis solis xps pdicauit: et eo vinēte discipuli ei; illis so
lis pdicauerūt: qd veterat; xps ire in viā gentiū et introire in ci
uitates samaritanorū. s. 10. c. et isti qd inuitati erāt venire nolue
rūt s. sepe vocarent; s. poti; occiderūt seruos vocātes se: qd ali
quos discipulos occiderūt et otumelijs affecerūt: et iō cū isti se
fecissent indignos nuptiarū. i. fidei xpi et cōgregatiōis ecclesie ei;
iuerūt sui iubēte rege. i. apst; et discipuli ispirāte spūscō trāsfe
rūt ad vocādū gētes et cōgregauerūt oēs quotquot iuenerūt: qd
nulla gēs est quā nō vocauerint: et oēs iubēt venire ad nuptias
istas: et itrauit rex in istas nuptias. i. de; resperit ad eos qd ista
fide vel ecclesia manēt: et vidit boiez nō vestitū veste nuptiali: qd
vidit quēda nō hñtē charitatē qd est vestis nuptialis: et hñc ira
tus iussit eū mitti in tenebras exteriores. i. in dñationē ifernī: et
ibi erit flet; et stridor dentium: qd in inferno multe pene erūt.

Queretur Quid sit iste homo rex. Qd. 31.
nūc i spālī circa singulas ptes pabole appli

Nota.
Carceres i
terra cha
naam.

Rñsio. 1.
ad qñ. q.

Rñ. 2. ad
qñtum. q.

Rñ. 3. ad
qñtum. q.

Rñsio ad
qñtum. q.

B
Rñso ad
qñtum. q.

Quo deus
vocat hō
cū n̄ sit hō.

1. Rñso
ad qñ.

2. Rñ. ad
qñtum.

3. Rñ. ad qñ-
tum qñtis

Lui pprie
regñu celo-
rū n̄ sit.

randas fm sensum quem christus intendebat: et qñ iam osten-
sum est supra. q. 3. q. regñu celoz vocatur hic ecclesia militans
et non triumphans: est dubius de prima parte sequente. f. de hoie
rege qui fecit nuptias filio suo qd ista sint. et pmo qd sit iste hō
rex et qd sit fili⁹ eius: et que sunt nuptie iste quas fecit ei. C. Cir-
ca primū oñm q. non est dubiū Deū patrē vocari hic homines
regem. vtrunq. n. h. Dicif enī rex q. oia regit. ad ipsum figdē
ptinet prudentia et gubernatio: ipse ppe per se oia prouidet et
disponit ad executionē prudentie: pñm per se: partim p creatu-
ras sibi subiectas efficit. de quo multa dubia declarata sūt. 10.
c. s. q. 1. et 2. vsq. ad. q. 129. vnde non solum est rex: sed etiā rex
magnus super omnes reges et super oēs deos. ps. 94. et ipse est
etiā rex pprie noster semp manēs. ps. 72. deus rex noster ante
secula operat⁹ est salutē in medio terre. et hoc potissimū h. q. so-
lus pprie vocatur rex: q. excellentior est alijs regibus et rex sup
eos. 1. Thim. 6. c. quētpib⁹ suis oñdet beat⁹ et solus potēs rex re-
gum et oīs oñantiū: q. solus immortalitē habet et habitat lucem
inaccessibile. C. Sed dicitur qñ vocat homo cū non sit hō.
nā filius pōt vocari hō: q. humanitatē nostrā assumpsit in qua
verus homo est sicut et nos: sed pater et spūsanct⁹ nō assumpse-
runt humanitatē. ideo neq. sunt hoies neq. homo. C. Dm tñ
vno modo q. de⁹ pater vocat⁹ hic homo: q. concordat hominib⁹
in rōne et intellectu. de⁹ enim spūs est Joā. 4. nos autē spi-
ritū habem⁹ per quē intelligim⁹ ad Ro. 8. et. 1. Corin. 2. ca. et iō
quantū ad hoc concordamus in actu intelligēdi: et q. precipuū a
quo homo vocat⁹ homo est ratio: cū homo sit intellect⁹ vel ma-
xime vt dicif. 9. Ethico. i. q. homo est totaliter ipse intellectus
suis vel precipuū qd est in homine est intellect⁹: et deus est intel-
lectus vocat⁹ etiā de⁹ hō. et hoc mō quolibet psona diuina etiam
nō assumpta humanitate vocat⁹ homo. et sic xps vocauit patres
suum hominē: et dixit se et illū esse duos hoies Joā. 8. nam cū
iudei arguerent contra eū q. testimoniū suū nihil esset q. ipse
de seipso testimoniū ferebat ait. et ego iudico iudiciū meū ve-
rum est: q. nō sūz solus sed ego et q. misit me pater: et in lege ve-
stra scriptū est q. duozū hoium testimoniū verū est. ego sum qui
testimoniū phibeo de me: et testimoniū perhibet de me: pater q.
misit me. et ita ratio sua fundat in hoc q. ipse et pater suus sūt
duo hoies. et ideo est sufficiens testimoniū eoz fm legem. sic
etiam oēs creature rōnales solent vocari in scriptura hoies: et
ita diabolus vocatur homo supra. 13. c. inimicus homo supse-
minauit zizania. ille autē est diabolus vt ibi dictū est. et iō deus
potest vocari hō rex h. carnē non assumpserit. C. Scdo pōt di-
ci q. non opz q. hic vocemus deum patrē hoiem: sed p. hominē
regem solū accipiam⁹ hominē illum cū ista fm lram acciderūt.
et verū est q. regñu celoz est simile illi. f. quantū ad actus suos
vt dicitur sequenti. q. et iste est intellectus quantū ad lram: et tñ
q. per istum hoiem regē debem⁹ rursus aliquid intelligere et id
qd intelligim⁹ est deus pater: possum⁹ illū vocare hoie eo mo-
do quo dictum. Vel aliter dato q. per illū hominē regē intelliga-
mus aliquid: non opz q. illud qd intelligitur sit homo rex: sed sit
aliquid de quo similia dicantur sicut de hoie rege.

Quo est verum q. regnum celoz sit simile hōi regi. Qo. 32.
Queretur propter istam assimilationē quo est verum
q. regñu celoz sit simile hōi regi. C. Dm
q. supposito q. per regñu celoz accipiat ecclesia militans: illa est
similis hōi regi. f. tam illi hōi regi qui vere homo fuit et rex: q.
hōi regi designato per sensum parabole. De primo oñm q. illi
hōi regi cui ista acciderūt cū inuitatis est similis ecclesia: et non
est similitudo ista qñtum ad personā suāz quasi ipsemet sit simi-
lis ecclesie: q. hoc nihil esset dicere: sed est similis ei ecclesia qñtū
ad ista que ei acciderūt cum talia accidāt in ecclesia. nā sicut ille
inuitauit aliquos ad nuptias et nō venerūt sed occiderūt seruos:
et rursus alios vocauit inter quos fuit homo non habēs vestē
nuptialē: ita et in ecclesia accidit iuxta applicationē factā supra
q. 30. et ideo illi similis est ecclesia. Si autē accipiat homo rex. i.
de⁹ pater significat⁹ per hoiez regē. dicif assimilari sibi regñu
celoz vt aliqui volunt: q. ad eūz pertinet ista que gesta sunt in
regno celoz: et ideo vocatur ille homo rex: q. vt homo nobis
loquit⁹ et conuersatur. Sic dicit Origenes. simile est regñu celo-
rum hōi regi fm eūz qui regnat. fm autē eū qui coregnat filio
regis f. ea que sunt in regno seruis regis et inuitatis ad nuptias.
additū est autē homini regi vt hoibus quasi homo loquat⁹ et oī
spenset homines non capiētes dispensari a deo: sed tūc cessabit
regñu celoz esse simile hōi cūz cessante zelo et contentione et re-
siduis passionib⁹ et peccatis cessauerim⁹ fm hoiem ambulare
et videbimus enī sicuti est. C. Sed oñm q. pprie regñu celoz

non est simile deo qñtum ad se neq. quantū ad actū suū: sed est
solum similis ecclesia vel regnum celoz illi hōi regi cui illa acci-
derūt. Et p. q. similitudo supponit distinctionē: et ideo si regñu
celoz sit simile deo opz q. actus dei et ecclesie fm quos est simi-
litudo distincti sint. S. falluz est: q. ista que in ecclesia fieri dici-
mus. f. inuitatos vocari: et illis nō venientib⁹ alios vocari et re-
pellī non habentē vestē nuptialē p. deūz sunt: ipse enī est q. ho-
mines ad fidē vel ecclesie vnitatē inuitat: et ipse non hñtēs vestē
nuptialē in tenebras mitti iubet. et ideo nō est ipse similis eccle-
sie vel regno celoz in actib⁹ suis: q. actus sui sunt act⁹ ecclesie
vel regni celoz: et sublati actib⁹ dei nō inuenim⁹ in pñti alios
actus ecclesie: vel regni celoz: sed vere regñu celoz. i. ecclesia si-
milatur homini regi. i. illi cui ista acciderūt: q. sicut ille inuitauit
aliquos q. nō venerūt et alios et venerūt: ita et in ecclesia sit. deo
aut nō sit ecclesia siue regñu celoz nisi large simile.

Quis est iste fili⁹ regis cui nuptie fiūt: et qñ sit iste nuptie. Qo. 33.
Queretur quis est iste filius regis cui nuptie fiunt: et
que sūt iste nuptie. C. Dm q. cum per ho-
minē regēz vt dictū est supra. q. 3. i. significet de⁹ pater: non est
dubiū quin fili⁹ eius cui nuptie fiunt sit xps q. est eius fili⁹ vnige-
nitus Joā. 1. c. non. n. h. alius filius de se nat⁹z q. vere sit filius. f.
naturalis: multi autē sunt filij eius s. p. adoptionē: et ita oēs nos
sumus filij adoptionis ad Ro. 8. q. xps dedit nobis pñtē fil-
ios dei fieri cū credam⁹ in noie eius Joā. 1. c. de xpo q. qui est
vnigenit⁹ intelligif. C. Sed qd sunt nuptie et qñ celebrare sunt
est dubiū. Aliqui volūt q. nuptie sint incarnatio filij dei qñ na-
tura hūana copulata est verbo diuino ad hūanitatē hypostasiz:
et est quasi copula cōiugaliz: et fuerunt facte nuptie iste in vtero
virginis: q. inde sumpsit xps humanā nām nostrā: et sic vterus
ille est quasi thalam⁹ cōiugaliz. vnde de illo pcessit xps sicut spō-
sus de thalamo suo ps. 118. S. in hoc nemo erret: q. nuptie sunt
duarū personaz: et tñ in incarnationē nō sunt due psonē: quia est
persona assumens et natura assumpta: et post assumptionē ma-
net vna psona sicut prius. Sic dicit Grego. tunc de⁹ pater filio
nuptias fecit qñ hunc in vtero virginis hūane inuixit: sed q. ex
duab⁹ psonis fieri solet nuptiarū cōiunctio: absit hoc ab intelle-
ctib⁹ nostris vt psonam redēptiois nostrī ex duab⁹ psonis cre-
damus esse vnitā. ex duab⁹ quippe atq. in duab⁹ hunc naturis
existere dicimus: s. ex duab⁹ psonis credere cōpositū nefas vi-
tamur. C. Scdo pōt dici q. nuptie iste fuerūt vt aliqui volunt
in cōiunctione hois ad xpm per fidem. f. qñ aia quolibet fidelis
vnitur xpo. est enī hic qdādam genus matrimonij carnale signi-
ficās istam vniōnē aie ad xpm vt dicit Inno. papa. extra de bi-
ga. e. de bitum. et idē Magister. 4. senten. di. 26. et iste nuptie ce-
lebrantur quoties aia fidelis xpo vnitur: et ex talib⁹ nuptijs p-
les bonozū operū sequif. Sic dicit Orige. cōiunctionē sponsi
ad sponsum. i. xpi ad aiam verbū susceptionē intellige. part⁹ autē
bona opa. C. Tertio vt aliq. dicūt erunt nuptie iste in cōiunctio-
ne hoium ad xpm: q. est illa cōiunctio quasi hois ad vitā suā.
nam xps est vita nostra ad Colo. 3. f. mortui estis et vita vestra
abscondita est cū xpo in deo: cū apparuerit xps vita vestra et vos
apparebitis cū xpo in gloria. hui⁹ aut cōiunctiois nuptialis nūc
habem⁹ pmissionē siue arrbas: et iō sum⁹ sponsa. nuptie at erūt
in resurrectione mortuoz: q. ibi pfecte vniemur xpo. Sic dicit
Chryso. cū resurrectio fuerit facta sanctorū: tūc suscipiet hoiem
vita que est xps mortalitatē ei⁹ sua immortalitate absorbeas. nūc
enī qñ arrbas futuri coniugij spūm sctū accepim⁹: tūc at ipz xps
pleni⁹ in nobis habebim⁹. C. S. iste modus nō vniemur: q. iste
nuptie ptinent ad ecclesiā triumphantē que nō pōt significari
per hanc parabolā: s. necesse est nuptias istas esse in hac vita in
ecclesia militati. nā ad has nuptias aliq. itrauit sine veste nu-
ptiali: et tñ ad vitam eternā nemo sine veste gloriosa igreditur.
Scdo quia ad has nuptias qdā itrauit q. exclusus est et missus
est in tenebras exteriores: et tñ q. quis itroierit ad nuptias vite
eternē vltēr⁹ nō eribit. C. Dm igit q. duplices nuptias facit
de⁹ filio suo pmas in pñti. scdas in futuro: et in vtriq. est epla-
ri. de pñtis nuptijs oīz hic. de scdis vt putat⁹ cōiter dicif Apo.
19. f. venerūt nuptie agni: et vxor eius pparauit se. et segtur. bea-
ti qui ad cenā agni nuptiarū vocati sūt. et ob hoc epule primaz
nuptiaz vocat⁹ prandiu: conuiuiū autē scdarū vocat⁹ cena: ex eo
q. prandiu pcedit ad cenā. et de his sunt due parabole. prima
est ista: et ideo Matthe⁹ noiauit hic prandiu. f. ecce prandiu meū
parauit: tauri mei et altilia occisa. scda est quā ponit Lucas. 14.
et iō illa vocat⁹ cena. f. homo qdaz fecit cenam magnā et vocauit
multos. sic dicit Grego. hic p nuptias pñs ecclesia: illic per cenā
eternū et vltimū conuiuiū designat⁹: q. in hanc non nulli exiuri
intranit

intrat ad illud quod quis intraverit vltim? non erit. Supposito ergo
 quod in hac vita fiat iste nuptie. ubi quod sponsa quas rps accipit est
 ecclesia: et ideo matrimonium debet esse iter rps et ecclesia ad Ephe. 5.
 c. 13. quilibet aia possit vocari sponsa: tunc melius est ecclesia spo-
 sa. Et quod nuptie significat copulationem sponse ad sponsum: est vi-
 dedum quod fuerit. Dicit autem dupliciter potest. vno modo quod fuerit facte
 nuptie in xpi incarnatione. scilicet quod tunc copulauerit deus per xpo eccle-
 siam in coniugio. ad hoc. n. carnem sumpsit ut ecclesia sibi vnita ha-
 beret. et quod caro quam rps sumpsit per se est ecclesie cum pertineat ad hu-
 manitatem nostram: et nos oes sumus per ecclesie: vel constitutum eccle-
 siam: et hoc tenet Greg. dicens. securi? quod dicit potest quod in h. rex per regi-
 filio nuptia: fecit: quod ei per incarnationis mysterium facta ecclesia socia
 uit. vter? autem genitricis virginis huius? sponsa thalamus fuit. Secundo
 modo potest dici quod fuerit facte nuptie in morte xpi: quod tunc eccle-
 sia sibi vnita. et hoc videtur conuenientius dictum. nam in incarnatione videtur
 facta desponsatio quodammodo sed non copulatio quam nuptie significant.
 Et per primo quod per nuptias tradit sponsa sponso et manet iam sub
 eius potestate et efficiuntur vna caro: per autem sponsa huius aliquo modo ad
 sponsum pertineat: tamen sub eius potestate non manet. ita fuit de xpo. nam
 ad hanc carnem nostram assumpsit ut ecclesia sibi vniret: et tamen potestatem
 super illam non habuit ut homo vsque post mortem. tunc. n. dicit sibi
 data esse omnem potestatem in celo et in terra. j. 28. c. tunc nuptie fuerunt
 celebrate. Secundo per quod quod nuptie facte sunt manet vroz sub po-
 testate viri et pertinet ad eum: et tunc ecclesia non pertinet ad xpm nisi
 per passionem: quod tunc eas acquisit sibi. ergo tunc nuptie facte sunt.
 sic per Actu. 20. c. f. attendite vobis et vniuerso gregi in quo spiritus
 ctus posuit vos episcopos regere ecclesiam dei quam acquisit sanguine suo.
 ergo ante passionem non acquisierat xps ecclesiam et tamen non erat
 vroz. Tertio per quod rps accepit ecclesiam in vroz mundam et im-
 maculatam: et tamen ipse per passionem suam fecit illam mundam. per passio-
 nem nuptias celebravit. sic per ad Ephe. 5. viri diligite vroz vel
 stras sicut rps dilexit ecclesiam et tradidit seipsum pro ea ut eam sancti-
 ficaret mundas illas lauacro aque in verbo: ut exhiberet ipse sibi
 gloriosam ecclesiam non habentem maculam: neque rugam: aut aliquid eius-
 modi: sed ut sit sancta et immaculata. Tercio domini videtur quod per incarnationem
 non fuit ecclesia sponsa xpi sed non vroz. Vel si velis dicere vroz
 in quantum fuerit sponsa de patre: tamen saltem nondum erat nuptie in quibus
 consummatur matrimonium: sed fuerunt facte in passione. sicut tamen credat nu-
 ptias factas fuisse in incarnatione non resistimus.

Queretur Qui fuerunt isti serui qui vocauerunt ad nuptias. *Questio. 34.*
 cum serui dicantur vocasse ad nuptias qui
 fuerunt isti serui. Dicendum quod ista para-
 bola ponit seruos in omnibus vocationibus: illa autem que ha-
 betur Luc. 14. semper ponit seruum: ista autem communiter ha-
 bet seruos. et tamen per Hieronymum. dicit aliqui libri habent hic ser-
 uum singularem missum: et si ponitur seruus intelligitur Moyses qui fuit sp-
 aliter seruus dei quod vocatur seruus suus Num. 12. c. f. at non talis
 Moyses seruus meus? Mala. vlti. mementote legis moysi serui
 mei et ad Hebr. 1. c. moyses vocatur seruus dei: xps autem filius: et tunc
 quod fuit quedam exemplaria ponit quod prima vice misit rex seruum ad vo-
 candum iuitatos: et in secunda vice misit seruos: intelligit per seruum moy-
 ses. per seruos autem secunde vicis intelligit apostoli vel prophetas. Sic di-
 cit Hieron. f. misit seruus. nec dubium quod moysen per quem legem veri-
 tatis dedit. si autem seruos legerimus ut pluraque sunt exemplaria ad
 prophetas referendum est quod iuitati per eos venire contempsit. serui
 quod secundo missi sunt melius est ut prophetas intelligamus quod apostoli: ita tamen si
 serui superius fuerint scripti: finem autem ibi seruos legas huius serui secundi
 apostoli sunt intelligendi. Considerandum autem quod isti qui vocant non fuerunt
 iuitati per seruos: sed antequam serui irent iam iuitati erant: cum dicit in li-
 tera quod misit seruos suos vocare iuitatos: et non dixit quod misit ser-
 uos suos ad iuitandum homines. in quo innuit quod per seipsum vel per alios
 iuitauerat rex illos antequam seruos mitteret. et hoc est: quod deus iuitat
 nos: et tamen vocat nos per seruos suos. Sit autem ista inuitatio duplici-
 ter. vno modo per ipsum deum tagendo cor nostrum: sicut per nunc lumē impressum
 nobis: quod signatum est super nos lumē vultus tui omne ps. 4. sicut per spe-
 ciales pullationes et vocationes ad cor nostrum quas deus facit mo-
 uendo et iuitando nos ad bonum. et hoc vocat pulsare ad ostium cor
 dis nostri Apo. 3. ego sto ad ostium et pulso: si quis audierit vocem
 meam et aperuerit mihi ianuam introibo ad illum et cenabo cum illo:
 et ipse mecum. et istas pullationes facit deus quod vult et quod vult Ioā.
 3. c. spiritus ubi vult ibi spirat. et per tale modum deus iuitat oes ho-
 mines. et hoc est modo adducit operarios in vineam suam. Alio
 modo deus iuitat per alios. scilicet quod prima noticia veritatis per aliquos
 ostendit. iste autem modus magis conuenit in patre: eo quod ista inuitatio
 non est omnium hominum: sed solum iudeorum videtur. dicitur. primi. n. iuitati iu-
 dei soli fuerunt: qui autem postea vocati fuerunt sunt oes gentes ut dicit

tur sequenti. quod cum autem oes homines inuitant potest esse inuitatio per ite-
 riorē inspirationem vel lumē nobis datum: sed vocatio spiritualis quod
 fit iudeis non est ista cum in ista oes homines conueniant: sed illa inuitatio
 fuit facta per deum loquentem ad abraam quod cepit eum separare a cete-
 ris gentibus et promittere ei messiam futurum de semine suo et in abraam
 fuerunt iuitati oes iudei: sicut in ipso separati fuerunt oes a gentili-
 bus: cetera autem doctrina fuit vocatio seruorum ad nuptias. sic dicit
 Chrysostomus. ergo quod misit seruos suos iam iuitati prius erant: iuitati. n.
 sunt homines a tempore abraam cui christi incarnatio promittebatur.

Queretur Qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. *Questio. 35.*
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini

Queretur Qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. *Questio. 35.*
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini

Queretur Qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. *Questio. 36.*
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini

Queretur Qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. *Questio. 36.*
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini
 qui erant isti iuitati de quibus hic dicitur. Domini

Risio ad
 qstū. q.
 1. ca

2. ca

3. ca

Nonnullor
 1. rñ. ad q.
 tum. q.

Nonnullor
 2. rñ. ad q.
 tum. q.

3. rñ. ad q.
 tum.

Opi. Aug.

1. rñ.

2. rñ.

3. rō.

ritas: et ita essent pphete pmi serui: apli autē scōi. C Tercio qz ita uenit pphetis et apostolis. nā pmi serui solū vocauerūt inuitatos ad nuptias. scōi autē vocauerūt iuitatos et poluerūt apertius multas suasiones. qd cōuenit pphetis q de xpo breuius et obscurius locuti sunt. apli autē multa et aperte de xpo dixerunt.

4. ratio.

C Quarto qz non uenit hoc dicēdo pimos seruos esse aplos et scōs esse successores eoz: qz tunc successores apostolorū pfectius et apertius vocarēt iudeos ad xpm qz apostoli. cū secūdi nunciij apertius vocauerūt qz pmi. sed hoc falsū est: ideo non debēt sic accipi pmi et secūdi serui. Eadē ratione nō stat pma positio. s. q. pmi et scōi serui sint pphete. nāz tunc nō deberēt distingui due vocationes: qz oēs pphete tenuerunt eundē modū vocandi: s. qdam altiora qz alij cognouerunt: tñ oēs per modū futuri et absconditi pderunt de xpo et ad illum incitauerunt: et ideo oēs pertinet ad eundē gradū vocationis: et nō deberēt distingui duplices vocates: qz tunc oporteret qz oēs pphete posteriores plura et apertius de christo dicerēt qz priores: cum serui secūdi apertius vocauerūt qz pmi. Sed falsum est: quia multi de pphetis primis ampliora predixerunt et cognouerunt de xpo qz posteriores. sicut Dauid et Esaias q de prioribz fuerunt plura de Ebrō dixerūt qz Aggeus et Zacharias et Malachias q fuerūt vltimi pphetarū q in canone ponunt. C Quinto et efficacia qz non solū pphete vocauerūt iudeos ad xpm: sed et apostoli et discipuli xpi: imo isti magis illos vocauerūt qz pphete. si ergo de vocatione pphetarū diceret non debebat omitti vocatione apostolorū: sed si isti serui pmi et scōi sint pphete nō ponetur vocatione aliqua apostolorū. ideo opz intelligi q vocatione vna istarum sit apostolorū: et sequenter erit secūda.

Oēs pphete abscondit de xpo pderunt.

5. ratio.

C Quid sit vocare inuitatos ad nuptias: et quomodo pmi et secūdi serui illos vocauerunt.

Questio. 37.

Queretur quid sit vocare inuitatos ad nuptias: et quomodo pmi et scōi serui illos vocauerunt. C Dd3 q illi vocant q iam inuitati fuerant vt in lra inuif. et ideo iuxta modū accipiēdi inuitationē accipit inuitatio. vt aut dictū est. s. q. 35. vno modo p illa prima exhortatione vel vocatione quā deus facit hoibus vt veniāt ad cultū eius et sit per intrinsecam pulsationē. C Alio modo dicit inuitatio illa pma ostēso messie futuri et bonoz que ex eo haberent q facta fuit hoibus in abraā cui deus ante ceteros fecit pmissiones de messia Beñ. 12. c. Accipiēdo pmo modo inuitationē dicēdū qz quilibet exhortatio facta per hoies ad messiam vel fidem eius est vocatione ad nuptias cū deus iuitet: homo aut tanqz seruus vocet. et ita tñ patriarche qz pphete qz apostoli vocauerunt ad istas nuptias. Accipiēdo scōdo modo soli pphete et apostoli et posteriores vocauerūt ad nuptias cū inuitatio facta sit in abraā. s. istā accipere possumus dupliciter. vno mō qz fiat per deū qui pmiserit abraē messiam et bona futura ex eo: et ita inuitatio sit per deū. Alio modo qz illa pmissio non sit inuitatio s. pmulgatio quā fecit abraā de messia sibi pmissio. et qz alijs hoibus pmo innotuit ista cognitio p abraā dicitur ille inuitasse eos: sed qz abraā nō p̄dicabat alijs gētibz ea que sibi et pgeniei sue spāliter pmissa erāt melius est qz dicam inuitationē factā esse in abraā per deū. C S3 obijciēt qz inuitatio fuit facta ad multos vt hic dicit. et tñ accipiēdo illo modo inuitationē ad solum abraā facta est: qz ei soli locutus est de messia et ceteris pmissionibz Beñ. 12. et. 13. et 15. c. C Dicendū qz illa vocatione siue inuitatio ad multos facta est: qz s3 solus abraā esset cui deus loquebat: nō pro eo solo fiebant pmissiones sed pro eo et semine ei Beñ. 15. imo magis semini eius qz ei: qz ampli ista in semine ei qz in eo cōpleta sūt: et iō in abraā inuitabat deus semē eius: et sic illa inuitatio fuit facta ad multos. Et hoc innuit Ebr̄yso. dicens. inuitati sunt enim hoies a tēpore abraē cui xpi incarnatio promittebat. et ita homines dicit inuitatos et nō solum abraā: et qz fuerint inuitati p hoc qz abraē promittebat incarnatio christi. C Hoc supposito dōm qz tñ pphete qz apostoli et discipuli xpi vocauerūt inuitatos. nāz inuitati solum vocāt hic iudei: qz ceteri gētes non fuerunt p̄prie inuitate s3 postea in defectū inuitatorū vocate vt dictum est. s. q. 36. hos inuitatos pphete vocauerūt dicēdo multa de messia et apperīdo que in eo v̄tura erāt. nam deus non declarauit abraē sigillatim facta et cōditiones messie sed in generali et cōfuso dixit qdam magnū bonū circa illud. s. qz in eo benedicerent oēs tribus terre Beñ. 12. qd intelligit quantum ad salutē que pueniret oibus hoibus ex morte xpi ad Gala. 3. c. pphete autē declarauerūt sigillatim ea que circa messiam euetura erant: et hoc erat eozū officiū vt aliquid de messia p̄dicerent. nam tāto ppheta alijs erat excellēior quanto plura et aptiora

Risio ad q̄situm. q. Duplex inuitatio. 1. mō.

2. mō

Obiectio.

Risio.

B

de messia dicebat: vel ad illum aprius deducebat. Et ista fuit cā quare Joā. baptista vocat est plusqz ppheta: qz ceteri de illo vt de futuro p̄nunciauērūt Joā. aut illum digito ostēdit Joā. 1. c. et hoc ostēsum est. s. 1. c. q. 28. et. 37. hoc modo nemo de pphetis fuit qui ad xpm nō vocaret. sic enī innuitur Luc. 24. vbi xps ostēdere vult ea que de ipso dicta erant in scriptura. dicitur. et incipiens a moysē et oibus pphetis interpretabatur eis in oibz scripturis que de ipso erant. in quo innuitur qz oēs pphete et singuli ipsoz locuti fuerāt aliqd de ipso. apostoli etiā vocauerūt iudeos ad xpm: et et discipuli tā xpo viuēte qz post eius mortē et pphete. sed aliter post mortē et aliter p̄us. nāz prius nō dicebāt messiam sed solū p̄dicabant regnū celoz vt ostēsum est supra. 16. c. q. 96. post mortē vero aperte dixerunt illū esse xpm vt patet in sermonibz quos fecit Petrus ad totū populū statim post pentecostem Actū. 2. et. 3. et. 4. et. 5. et. 10. c. et qz non erat aliqd aliqd sub celo datū hoibus a deo in quo esset salus nisi in noīe Jesu Actū. 4. c. et ita semper p̄dicabant vocādo eos ad xpm quousqz repulsi sunt ab eis. et ita apparet quō pmi serui. i. pphete: et secūdi. i. apli vocauerūt inuitatos. i. iudeos ad xpm. C Queretur quare mittunt pmi et scōi serui: qz sufficere videbat qz mitterent pmi. C Dd3 qz cum pmi serui sint pphete: scōi autē sint apostoli et discipuli xpi vt dictū est. s. q. 37. et. 38. ueniens fuit vt oisqz mitti: qz nō sufficiebāt pmi. Primo qz pphete dixerunt de xpo multa s3 obscure: qz locuti sunt vt de re futura: iō nō poterāt clare singula dicere. apli autē clare locuti sunt cum isti narrauerunt historiā: illi vero p̄dixerunt pphetia. Scōdo qz pphete q de xpo dixerūt fuerūt multo tpe añ ipsum: et iō opus fuit vt xpo adueniēte essent aliq q actualiter cōuerterēt animos populi ad xpm. C Tercio et p̄ncipaliter: qz s3 pphete de xpo multa p̄dixerunt nō potuerūt designare personā eius qz p̄cesserunt enim multo tēpore: et ideo manebat adhuc aliquod dubiū qz eēt ille de quo talia dicta essent: ad quod fuerunt necessarij apostoli qui personam eius ostenderent dicentes illum esse messiam qui inter eos talia et talia egerat.

C Quare secūdi serui fecerunt suasiones ad inuitatos et non pmi.

Questio. 39.

Queretur quare scōi serui posuerūt suasionē ad inuitatos et nō pmi. dicēs. ecce prandii mei parati sūt. C Dd3 qz cū apli sint scōi serui ad eos p̄tinebat facere suasionē et nō ad pmos. i. pphetas. Primo qz pmi serui solū vocabāt. scōi autē vocātes exp̄mebant cās vocationis et magis allaciebāt: ita pphete et apli fecerūt. nā pphete q fuerunt pmi obscure de xpo et pauca locuti sunt quasi solū videant vocare: apli aut multa de xpo dicebāt et multū aperte ita vt non solum vocare: s3 et vocationis cām et opportunitatē ostēdere viderēt. C Scōdo fuit qz iste suasionē p̄tinent spāl̄ ad designationē tēporis messie: et hoc uenit aplis. nā pphete s3 de xpo multa dixerunt: tñ adhuc futur⁹ erat. apli aut de xpo loq̄bant cū ipsi tñ erat: et ob hoc tēpore aplozū iā oportebat qz hoies veniret ad fides xpi: et nō erat hoc necesse tpe pphetarū: qz nondū erat ille de quo aliqd credi debebat. et hoc innuitur ex verbis suasionū. i. ecce prandii meum parauit: tauri mei et altilia occisa: venite ad nuptias. q. v. tpe p̄moz seruoꝝ vocabamini ad nuptias. s3 nondū ille erat s3 sperabant: iō non vocabamini p tunc: s3 pro tpe illo in quo sponsus veniret et parate eēt nuptie: tñ aut parata sūt oia que ad nuptias p̄tinet. s. qz xps venit: iō venite ad nuptias. ad designandū qz apli p̄dicaturi essent tpe illo quo xps venisset fuit ueniens qz ex verbis scōzū seruoꝝ appareret nuptias iā esse paratas et nō ex verbis p̄moz: iō scōi serui dixerūt istas suasionē et nō pmi. C Tercio fuit ad ostēdendū cōditionē cōtrine. nāz si aliq rudes et tardi sunt vt simplici vbo dicto nō capiāt qd dī addunt multa alia: vel si solis verbis nō mouentur addunt exēpla qz magis mouēt: iō cū pp verba p̄moz seruoꝝ nō venerint inuitati debuerūt scōi serui plura addere. Sic dicit Ereg. notādū qz i pozi inuitatiōe nil de tauris et altilibz dī. in scōa iā tauri et altilia mactata memorāz: qz oipotēs de⁹ cū vba eius audire nolum⁹ adiūxit exēpla vt oē qd ipole credim⁹ tāto nobis ad sperandū fiat facili⁹: qzto p̄hec trāsisse et alios audimus. C Quomodo applicetur ad ppositum ista suasio. ecce prandii meum parauit.

Queretur quō applicet ad ppositū ista suasio. i. ecce prandii mei parauit tauri mei et altilia occisa. C Aliq vñt qz prandii dei parat qñ scripture ip̄sent dicitie legibz et pphetalibz: sic in pradio diuersi cibi sūt. Sic oīs Ebr̄y. i. cū dñs aplis dixit eūtes p̄dicare dicēs qz appropinquabit regnū celoz: h significauit qd hic dī. i. pradiū mei parauit. i. ex lege

Lā ob quā Joā baptista vocat fuit p̄p̄t

Qd

38.

Qd mī tñ scōi serui cōfiterent p̄m

Risio ad q̄situm. q. 1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

7. rō.

8. rō.

9. rō.

10. rō.

11. rō.

12. rō.

13. rō.

14. rō.

15. rō.

16. rō.

17. rō.

18. rō.

19. rō.

20. rō.

21. rō.

22. rō.

23. rō.

24. rō.

ge et pphie scripturarum metas omnia. Alii dñt pradiū eē ser-
monē dñi. sic dicit origenes. s. pradiū qđ parat est eloquiū dei.
De tauris vero et altilibus alig dñt qđ p hec significat ma-
gnitudo sacre doctrine. Sic dicit Hieronymus. pradiū paratū
et tauri et occisa altilia p metaphorā opes regie describuntur:
vt ex carnalibus intelligant spiritualia: vel certe dogmatū ma-
gnitudo et doctrina dei lege plenissima sentiri pōt. Scđo vi-
cūt alig qđ p tauros significant p̄res veteris testi: p altilia vero
p̄res noui testi qđ simul cōueniūt ad cōuiuiū nuptiarū xp̄i: eo qđ
in eis vtroq; doctrine capiunt. Sic dicit Gregorius in ome-
lia. s. p tauros p̄res veteris testi figurant qđ ex pmissiōe legis ini-
micos suos virtutis corpore cornu seriebat: altilia vero sagina-
ta dicimus. ab eo. n. qđ ē alere altilia vel qđ alitavocamus: per
altilia qđ p̄res noui testi figurant: qđ vñ grām piguedis et interne
dulcedis percipiūt a terrenis desiderijs ad sublimia cōtemplatiōis
sue p̄mia subleuāt. dñt qđ tauri mei et altilia occisa sūt. ac si dicat
parū p̄cedentiū mores aspiciat et remedia vite vestre cogitate.
Tertio dñt alig qđ p tauros dñgnat illi qđ i veteri testō fuerūt
simul pphie et sacerdotes: p altilia vero qđ sim aliā l̄raz saginata
dicunt significant illi qđ solū fuerūt pphie et nō sacerdotes. Sic
dicit Chrysost. saginata dicit pphas qđ fuerūt spūscō repleti:
tauros autē eos qđ pphete fuerūt simul et sacerdotes sicut Hiere-
mias et Ezechiel: vt n. tauri duces sūt gregis: ita et sacerdotes
principes sūt populi. Quarto vt alig dñt significāt marty-
res p tauros: p altilia vero boies spirituales. Sic dicit Hilari.
tauri glorioza Martyru species est qđ in cōfessiōe dei tanq; bo-
nia electa sūt immolari: saginata vero sūt boies spirituales
tanq; celesti pane ad euolādum aues paste ceteros accepti cibi
p̄b̄tate expletur. Quinto vt alig dicunt p tauros et altilia
qđ sūt partes illius cōuiuii designantur partes sacre scripture
vel diuini sermones: ita vt p tauros designentur altiora: p alti-
lia vero ea qđ minora sūt. Sic dicit Origenes. pradiū qđ parat
est eloquiū dei: fortia qđ eloquiōrū dei tauri intelligunt suauia
et delectabilia eorū sūt saginata. Sigs vero pferat qđā dicta
modica et nō firma et nō magnā virtutē rōnis habentia viden-
tur macra esse qđ pferunt: saginata autē sūt cū ad vñā quāq; p-
positionē exēpla multa rōnis p̄b̄tatione repleta inducunt: puta
si aligs de castitate sermonē loquat recte intelligit turtur: sed
cū ipsum castitatis sermonē cū rōnis p̄b̄tatione de scripturis
repletū ptulerit: ita vt delectet et cōfirmet aium audientis pro-
tulit eū saginatū. Sed oīm qđ nō p̄tinent ista ad sensū l̄ra-
lem qđ gr̄is: sed ad mysticū qđ partim p̄tinet ad allegoricū et
partim ad tropologicū. rō autē literalis ē hec vt p hec designē-
tur qđā qđ importatēt necessitatē et opportunitatē tunc credendi
et nō expectādi aliō tēpus: vt sicut in sensu parabolico ista desi-
gnant qđ nō debeat differri aduentus inuitatorum ex aliqua cā-
eo qđ iā oia parata sūt que pertinent ad cōuiuium et perirent
nisi statim irent inuitati ad illa manducandū (quod nō erat tē-
pus prime vocationis) ita et apostoli qui erant serui sero vo-
cātes dicerent aliqua verba in quibus ostenderent iāz venisse
tēpus credendi et veniēdi ad doctrinam messie et nō debere
expectari ad tēpus: cum iāz messias venisset: sicut poterat fie-
ri tēpore pphetarum qui erant p̄mi serui. nam illis vocanti-
bus ad xp̄m adhuc spectabat tempus in quo homines irent
ad doctrinam Christi et nō statim ibant.

Quare dicitur et omnia parata sunt.

Questio. 41.

Queretur quare dicitur et oia parata sunt. Cōm qđ
iuxta cōsequentiā p̄cedentium expositionū
positarū p̄cedēt. q. cū accipiat ibi cōuiuium p diuino sermo-
ne vel sacra scriptura dicit qđ oia parata sūt: qđ in sacra scri-
ptura qđd querit inuenit. Sic dicit Chrysost. s. et oia parata
sūt intelligit qđ quicqđ queritur ad salutem sic impletum est
iam in scripturis: qui. n. ignorans est inuenit ibi quod discat. qđ
contumax est inuenit ibi quod timeat. qđ laborat inuenit ibi pro-
missa qbus excitetur ad opus. Scđo dicit alig qđ intelligit
de introitu ad vitā eternā: nā finis est vitā eterna. tūc ergo pa-
rata sūt oia cū est aperta ianua vite. Sic dicit glosa. oia para-
ta sūt. i. introitus regni apertus est per fidem incarnationis
Christi qui añ fuerat clausus. Tertio dñt alig intelligi de my-
sterio redēptionis nostre qđ fuit p passionē xp̄i: et similis modus
loquendi est infra. et. 27. vbi dicit xp̄s consumatus est. i. omnia qđ
ad p̄fessionem meam pertinent finita sūt: ita poterunt dici hic
consumata oia vel parata. i. perfecta vel completa que p̄tinent
ad mysteriū redēptionis. sic dicit Chrysost. oia parata dicit
que pertinent ad mysteriū dominice passionis et nostre redē-
ptionis. Cōm qđ hec nō cōueniunt in presenti cum p̄ti

neant ad sensum mysticum et sint iuxta cōsequentiā expositio-
num que posite sūt p̄cedenti. q. sed sicut dictum est ibidem. ille
suasiones inducebant ad ostendendum qđ iam erat tēpus cre-
dendi messiam venisse et accedendi ad eum et qđ nō erat expe-
ctandū aliō tēpus: ita et hoc debet de hoc intelligi. s. oia para-
ta sūt. i. oia que ad messiam p̄tinet iam habentur et completa
sūt et nō sūt expectanda in futuro: et ideo venite ad nuptias
i. ad credendum in eum et adberete ei.

Quomodo noluerūt inuitati venire et quare. Questio. 42.

Queretur quomodo noluerūt inuitati venire et qua-
re. Ad p̄mum dicendū qđ noluerūt venire
est noluisse credere. nam nil aliud erat vocari inuitatos ad nu-
ptias nisi incitari p predicationē iudeos ad credendum in xp̄m.
nolle igitur venire erat nolle credere et adberere illi credendo
in eum et colendo ipsum. hoc iudei fecerunt: qđ l̄z predicaretur
illis xp̄s noluerunt assentire: sed paucis credentibus alij manse-
runt obstinati et repulerunt verbum. Ad secūm dicendū
qđ quidam iudeorum crediderunt quibus deus dabat spiritū
bonū vt crederent et salui fierent: ceteri vero quos deus nō p-
ordinauerat ad hoc nō credebant l̄z predicaret eis. sic dicit de
gentilibus Actu. 13. audietes gentes gaule sūt et gloriificabāt
verbum domini et crediderūt quotquot erant p̄ordinati ad
vitam eternam. sed illorum qui credere volebant qđāz hoc fa-
ciunt quoniam excecati erant sicut dicit ad Ro. 1. i. c. f. cecitas
ex parte contingit in israel donec intraret plenitudo gentiū et
sic vniuersus israel saluus fieret. Alij autem volebant credere
qđ inuidia et iniquitas circa xp̄m eos excecauerat vt eū nō agno-
scerent esse messiam cū potuissent agnoscere: et isti erant p̄nci-
pes sacerdotū et scribe et pharisei et seniores quos xp̄s vocauit
cultores vinee et a qbus dixit auferēdū regnū celorū p̄cedēti. c.
Quid sit inuitatos ire in villā et in negociationē: et quomodo
hec faciant ad propositum.

Questio. 43.

Queretur quare dicitur qđ inuitati qui venire negle-
xerunt abierunt alius in villā suam alius in
negociationē suā. qđ sit ire in villā et in negociationē et quid fa-
ciat ad p̄positū. Cōm qđ ire in villā pōt dupl̄r accipi. Vno
mō ire in villā. i. qđ iste inuitatus vocatus fuerit cū esset i v̄be:
et cum neglexit venire iuit in villā aliquā quā extra v̄bē habe-
bat. Cōm qđ iuit in villā. i. qđ emit villā et iuit ad illā vi-
dēdā et isto scđo mō accipit Lu. 14. f. villā emi et necesse habeo
exire et videre illā. s. cū ista et illa nō sint eadē pabola vt oñs
est. s. q. 3. melius accipit p̄mo mō. Et tūc dñt alig qđ p villā em-
ptā intelligit dñatio terrena. sic dicit Augustinus lib. de verbo
dñi. in villa emptā dñatio et otia. ergo supbia castigat p̄mū vi-
tiū p̄mus hō dñari voluit qđ dñm h̄re noluit. Alij dñt qđ per
villā significat possessiō rerū. Sic dicit Grego. in omelia. p vil-
lā substantia terrena designat. erit ergo videre villā qđ sola exte-
riora cogitat pp substantiā. Cōm pōt dici qđ distinguūt hic
duo genera occupationū circa acquisitionē rerū possidendarū.
Vnū genus est cū opibus manū n̄rarū aliquid acquirimus et
istud est exire in villā. aliud est sine labore manū p alios mo-
dos lucra q̄rere et istud vocat ḡnialiter negociatio: et istud ma-
gis cōuenit in p̄senti. Sic dicit Chrysost. sup Mat. cū labore ma-
nuū n̄rarū aliqd facimus puta exercētes agrū: aut vineā: aut
opus ligni: vel ferri villā colere videmur. cū aut nō labore ma-
nuū n̄rarū alia lucra cōsequimur oē hoc negociatio appellatur.
Et simile qđ Hilarius dicit. ambitione. n. seculi tanq; villa boies
occupant: plures vero ob pecunie cupiditatē negociatiōe deti-
nent. Ad scđm dñm qđ ista faciūt ad p̄positū nam ponunt
ista qđ repugnātia cōuiuii nuptiali vel distrabētia ab eo. nam
sue cupiditas rex terrenarū: sue dñatiōis: sue q̄cūq; lucrose ne-
gociatiōes si eis nimis intēdamus necē ē vt a deo auertāt ho-
minē: et ista sūt p qđ magis impediūt qđ credere: vel postqđ cre-
diderit nō manet in fide et operibus. nā qđ volunt diuites fieri
incidunt in laqueos diaboli et in tētationē et desideria multa in
utilia et nocua q̄ mergūt boies in interitū et p̄ditionē. radix n.
oium malorū est cupiditas quā qđā appetētes errauerūt a fide
et inseruerūt se doloribus multis. i. tibi. 6. c. Et ita dicit Ambro-
sius sup lucā. in verbo isto sic emerite militie viro contēdēdū
stipēdiū p̄scribit facultatū: qđ neq; ille qđ studijs intētus inferio-
ribus possessiōes sibi terrenas coemit regnū celi possit adipi-
sci cū dñs dicat. v̄de oia qđ h̄es et seq̄re me. Sic et dicit Chrysost.
o miserimus mūdus et miser i qđ eū sequuntur. sp. n. mūdū alia
opa boies excluderūt a vita: et qm in istis duobus boies occupa-
ti. i. cupiditate terrenarū possessionū et pecuniarū qđ ex negocia-
tiōibus acquirunt solēt fidē deserere vel opa nō tenere: oī qđ in

Sexta pars Matthei * Abulēsis.

Rñ. ad. 1.
qñ. qñis.

Rñ. ad. 2.
questum.

Rñ. ad qñ.
i. dñtionis.
i. mō.

2. mō.

Aliorum
rñ. ad qñ.

Rñ. fm
Chrysost.

Rñ. ad. 2. q
fñt qñis.

Cupiditas
radix ma-
lorū oīū.

Queretur tñ fñi veritatē rei nō solū occiderint inuita
ti sc̃dos suos s̃z ēt p̃mos: q̃re nō ponit b̃ oc
cisiōe p̃moz suoz. ¶ Aliq̃ putāt q̃ iudei nō occiderūt p̃phas
ñc̃ ap̃los ⁊ discipulos. ¶ S̃z dōm q̃ decipiunt: q̃ x̃ps t̃oc asse
rit seq. c. f. ve vobis pharisei hypocrite q̃ dicitis si fuissetis
i dieb⁹ patrū nr̃oz nō eēm⁹ socij illoz i sāguie p̃phaz: itaq̃ testi
monio estis vobis metipsis q̃ filij estis eoz q̃ p̃phas occiderūt.
ē t̃ palā ē q̃ iudei Esaiā occiderint terra sectū p̃ mediū: Hierē
miā autē i egyptū lapidauerint: Amos vecte ferro p̃ tpa trāsi
erūt ⁊ ita de alijs multis vt Hieronymus testat⁹ ⁊ Judoz⁹ in
lib. de ortu ⁊ obitu patrū. ¶ Alij autē oñt q̃ l̃z p̃phas aliquos
occiderint iudei tñ nō p̃cipue occiderint ob h̃: ⁊ iō n̄ ponit b̃ il
loz occisiōe. S̃z v̄r in 3iū q̃ Stephanus loquēs ⁊ iudeos co
xit actu. 7. quē p̃phaz nō p̃secuti sunt p̃res v̄ri ⁊ occiderūt eos
q̃ p̃nūciabāt de aduētū iusti. ¶ Dd̃z q̃ n̄ oēm fuit de occisiōe p̃
moz suoz. i. p̃phaz s̃z solū b̃ occisiōe ap̃loz ⁊ discipuloz. Et p̃ci
q̃ n̄ ueniret pabole: n̄. n̄. eēt v̄s illis: n̄a occis̃ p̃mis suis ab iui
tatis n̄ mitteret rex alios illuc: s̃z vocaret alios q̃ nodū eēnt iui
tati ñc̃ postea fecit. Sc̃do q̃ si p̃mos suos occideret mitteret s̃t
tim rex exercitus suos ⁊ inuitatos: sicut qñ audiuit q̃ occidit
sent seruos secūdos misit illuc exercitus suos: s̃z nō misit exer
citus nisi post occisiōē secūdozum seruozum. ergo nō occide
rāt inuitati p̃mos seruos. ¶ S̃z obijciē q̃ p̃redēti. c. in pa
rabola

rabola agricolarū vinee misit dñs vinee p̄mos seruos ⁊ lapidauerūt atq; occiderūt eos: ⁊ nihilominus misit sc̄dos ⁊ similiter fecerūt illis quousq; misit filiū quē ē occiderūt. C Dñs q̄ nō est simile q̄ ibi dñm vinee mittebat p̄ fructu vinee sue: ⁊ l3 agricolae occiderent p̄mos seruos non cessaret petere fructus suos neq; omitteret b̄ditatē suā tā egregiā in manu alienorū: ⁊ iō occisus primis seruis misit alios quousq; misit filiū ⁊ illum quoq; occiderūt. hic autē mittebat rex ad vocādū inuitatos q̄o magis erat in fauorē illorū q̄ ad vtilitatē regis cū illis nō veniētibz nihilominus posset cōiuiū fieri p̄ alios ⁊ māducari que parata erāt sicut factū est: iō si p̄mi serui occiderēt ab inuitatis nō erat verisimile q̄ alios illuc mitteret: s̄ exercitus mitteret ad vindictā sicut fecit: ⁊ iō nō debuit poni q̄ p̄mos seruos occiderūt s̄ solū sc̄dos. C Sc̄do quātū ad p̄cipale q̄ p̄mi serui nō occisi fuerūt p̄ hac cā: l3. n. iudei p̄phas multos occiderūt (vt dictū est) tñ nō p̄ p̄nūciatōe de x̄po: l3 q̄ arguebāt vitia populi: ⁊ iō nō occiderūt eos p̄ vocatiōe ad nuptias. ap̄olos autē ⁊ discipulos q̄ erāt sc̄bi serui p̄ hoc solo occiderūt q̄ x̄pm p̄dicarēt: ⁊ iō nō debuit dici q̄ p̄mos seruos occiderunt s̄ solū sc̄dos. Lū autē debuit Stephanus quē p̄phaz nō sunt p̄secuti p̄res v̄ri ⁊ occiderūt eos q̄ p̄nūciabāt d̄ aduētū iusti. Dī cēdū q̄ v̄ez est q̄ eos occiderūt: l3 nō ex eo q̄ p̄nūciabāt de aduētū iusti l3 q̄ arguebāt vitia populi. C Tercio dñt aliqui q̄ fuit q̄ in p̄cedēti parabola agricolarū facta fuerat mētio de occisōe p̄mox seruoꝝ sicut ⁊ secūdoꝝ iō nō oportuit hic exp̄mi: sicut ē q̄ ibi de morte x̄pi dictū est nō oportuit q̄ in ista parabola de illa diceret s̄ solū de morte discipuloꝝ vt dictū est p̄cedēti. q̄. C S̄ dñm q̄ nō stat: q̄ istud repugnet parabole vt ostensum est. s̄. iō vato q̄ in p̄cedēti parabola nihil de p̄mis seruis dictū ē: nō diceret hic q̄ inuitati occiderunt p̄mos seruos. C S̄ dicit q̄ nō of hic q̄ inuitati occiderunt p̄mos seruos cū v̄tobiq; p̄mi serui fuerint p̄phe. C Dñm q̄ hoc fit p̄ rōnē rei assignate p̄ pabolā: nā illa parabola designat q̄ deus mittebat diuersis tēporibus ad q̄rēdū fructū iustitie in populo iudeoꝝ: ad q̄d tā p̄phete q̄ apostoli ⁊ discipuli x̄pi venerunt: ⁊ v̄triq; p̄ hoc occisi sunt: nā p̄phe q̄ admonēbāt populum iudeoꝝ ad bonū ⁊ increpabāt eos de malis occisi fuerūt ab eis: similiter quoq; apostoli ⁊ discipuli p̄dicātes iudeis vitia eoꝝ: ⁊ iō cū hoc cōe ēēt eis dictū est q̄ tā p̄mi q̄ sc̄bi serui occisi fuerūt ab agricolis: in ista autē parabola agit de vocatiōe ad nuptias. i. ad fidē x̄pi: ⁊ l3 ad hoc tā p̄phete q̄ apostoli ⁊ discipuli vocauerunt: tñ soli apostoli ⁊ discipuli occisi fuerūt p̄ p̄dicatiōe x̄pi: iō debuit ista parabola ponere vocatiōe factā a p̄mis ⁊ secūdis seruis: tñ nō debuit ponere occisos ēē p̄mos ab inuitatis sed solum secundos. ⁊ ista est vera causa.

C Quare rex vocat nunc rex cū prius vocaretur homo: ⁊ quomodo audiuit: ⁊ quomodo iratus est. Questio. 49.

Queretur quare dñs q̄ rex iratus est cū audisset i quo sunt tria dubia. Primū est quare vocatur nūc rex cū prius vocaretur homo. Sc̄do quō audiuit. Tercio quō iratus est. C Ad primū dici pōt vno mō q̄ sic vocat nūc sicut. s̄. nā. s̄. vocabatur homo rex nūc autē vocat rex. q̄ dictum est simile est regnū celoꝝ hōi regi. nūc autē ob breuitatē vocat solū rex cū ē intelligat q̄ fit homo rex. C Sc̄do pōt dici q̄ factū fuit sp̄aliter ex intētiōe significādi aliqd: homo. n. est nomen māsfuetudinis: rex est nomē p̄tatis: ⁊ iō cū deus clementer ad nos se h̄z vocat homo: cū vero seuerē iuxta rigorem iustitie vocat rex: ⁊ q̄ supra dicebat de inuitatiōe ad nuptias q̄ facta est ex sup̄biūdati benignitate dei vocat ibi homo rex: hic autē agit de penarū illatiōe eis q̄ cōtēpserūt venire ⁊ occiderunt nūcios: iō rex vocat. sic dicit Hieronymus q̄ inuitabat ad nuptias ⁊ agebat opa clemētie hōis nomen appositū est: nūc autē q̄ ad vltionē venit homo flet ⁊ rex tñ dñs. C Ad sc̄dō dñs q̄ dñs audiuisse p̄p̄ cōparatiōe ad parabola: q̄ rex ille cui ista acciderūt audiuit quō inuitati occiderunt seruos: deus autē nihil audit cū neq; aures habeat neq; sensatiōes q̄ ad aīalia pertinent: l3 dñs audire. i. cognoscere: nos. n. ea que in facto cōsistūt fieri nō videmus aliter scire nō possumus nisi ab alijs referri audiamus: ⁊ ita audire est via ad scire deū igit audiuisse facta inuitatoꝝ nihil aliud est q̄ illa cognoscere l3 audiendo non cognoscat l3 p̄ seipm: q̄ in ipso oīa cognoscunt a se ⁊ ab eis qui illū clare vidēt. C Ad tertiū dñm q̄ iratus dñs rex quātū ad parabola: q̄ vere ille rex cui ista acciderūt iratus est s̄ inuitatos p̄ tā iniquo ope deus autē irasci nō pōt q̄ nō cadit in eum iste p̄turbatiōes aī quas ē a sapiētibus stoici auferre voluerunt: maxime q̄ ista repugnant deo fm nā: irasci. n. passio est appe-

titus irascibilis qui est appetitus aīalis. deus autē aīal nō est iō neq; irasci pōt: l3 ista dicitur de eo p̄ translationē ⁊ effectum ⁊ nō formaliter iratus. n. penā infert cum ira sit appetitus vindi-cte: deus autē penā irrogat iō irasci dñs q̄ effectū irati exercet: l3 ipse iratus nō sit. Sic dicit Origenes. dicat q̄ peccat in deum legis ⁊ p̄phetarū v̄trū iste q̄ homo dñs ⁊ iratus p̄ponit ipse ē p̄ x̄pi: q̄ si dixerint hūc ipsum esse cogēdi sunt confiteri in eo fm passibile hōium nām hec dicunt: nō q̄ ipse passibilis est sed q̄ morē gerit passibilis nature hōium: ⁊ fm hanc cōsequētiā accipere oportet irā dei ⁊ penitētiā eius in p̄phetis: ita nūc iratus rex. i. deus dñs q̄ penas intulit inuitatis perdendo illos.

C Q̄ irat⁹ rex p̄didit homicidas ⁊ succēdit ciuitatē illoꝝ. Q. 50.

Queretur

quō iratus rex p̄didit homicidas ⁊ succēdit ciuitatē illoꝝ. C Aliq volūt q̄ ciuitas intelligat cōgregatio iniquoꝝ: ⁊ illa succēdit q̄ tota cōgregatio iniquoꝝ eternis ignibus ardebit ⁊ ista est quā ciuitatē diaboli vocat⁹ oppositā ad ciuitatē dei. sic dicit Origenes. ciuitas impioꝝ est fm v̄nūquodq; dogma cōgregatio eoꝝ q̄ conueniunt in sapiētia principū huius seculi quā succēdit rex ⁊ ex-terminat q̄si ex malis edificatiōibus cōsistēt. C S̄ dñm q̄ h̄ ptinet ad sensū mysticū tropologicū nō autē ad l̄ale quē x̄ps i tēdit ex parabola elicere. Et p̄ primo q̄ fm istū sensum nō dñt fert p̄di homicidas ⁊ succēdit ciuitatē eoꝝ: q̄ illud est ardere i- pios in igne eterno: ⁊ tñ in parabola distinguntur hec. i. occidi homicidas ⁊ ciuitatē eoꝝ succēdit: iō in sensu quoq; litterali oportebit ista distingui. C Sc̄do ⁊ efficacius q̄ manifestū est q̄ sola ciuitas inuitatoꝝ succēdit hic: inuitati autē soli iudei sūt vt ostensum est. s̄. ideo ad eos solos istud referendū est: ⁊ tamē fm istū sensum de oībus malis intelligit: iō non est ille sensus litteralis. C Alij ergo dicunt q̄ intelligit de solis iudeis: ⁊ tñ vocat ciuitas eoꝝ corpus ip̄oꝝ: ip̄i vero vocant aīe ip̄oꝝ: ⁊ ita tā homicide p̄tū q̄ ciuitas eoꝝ succēdit: q̄ iudei q̄ rēnerunt ad fidē x̄pi venire tā in corpe q̄ in aīa ardebūt. Sic dicit Gregorius. homicidas p̄dit q̄ p̄sequētes interimit: ciuitatem igni succēdit q̄ illoꝝ nō solū aīe l3 ⁊ caro quoq; in qua habitauerāt eterna gehēne flamma cruciant. C S̄ dñs q̄ adhuc nō est iste sensus litteralis: l3 est sensus quē x̄ps posuit Luc. 19. de de structiōe v̄bis hierusalē. nā ex eo q̄ iudei noluerūt venire ad nuptias credēdo in x̄pm ⁊ insup eū ⁊ apostolorū aliquos ⁊ discipulos occiderūt: fecit deus q̄ occiderent iudei in obsidione hierusalē ⁊ ipsa ciuitas p̄iret exustis ⁊ diruptis edificijs eius ita vt nō maneret lapis sunt lapidē q̄ nō destrueret. ⁊ hoc factū est p̄p̄ nō credere ⁊ p̄p̄ occisiōe x̄pi Luc. 19. f. q̄ nō cognouerit tēpus v̄sitationis sue ⁊ ea que erāt ad pacem eius.

C Qui s̄ isti exercitus quos misit rex ⁊ quō de⁹ h̄z exercit⁹. Q. 51.

Queretur

qui sunt isti exercitus quos misit rex vt occideret homicidas ⁊ ciuitatē succēderet: ⁊ quō deus h̄z exercitus. C Dñm q̄ deus h̄z exercitus ⁊ ita ipse vocat sepe in scriptura dñs exercitū. i. zelus dñi exercitū faciet hoc: ⁊ v̄biq; Esaias vocat deū dñm exercitū. C Aliqui ergo dicunt q̄ isti exercitus sūt angeli dei: q̄ p̄ eos tradit exercitiōi volūtas dei psal. 102. f. benedicite dñō oēs angeli ei⁹ potentes virtute facietes verbū eius: ad audiēdū vocē sermonis eius. benedicite dñō oēs virtutes eius: ministri eius qui facitis volūtatē eius. ⁊ q̄ in exercitu sunt milites ⁊ duces inueniuntur quoq; hoc in angelis. nā aliqui vocant milites Job. 25. c. nun quid est numerus militū eius. ⁊ intelligit de angelis p̄cipalr ēēt angeli aliq sunt duces exercitū dei Josue. 5. c. de illo angelo q̄ apparuit Josue ⁊ ait. sum princeps exercitus dñi ⁊ nūc venio. ⁊ de angelis dicitur p̄ quosdam q̄ fuerunt nūc exercitus domini ad exequēdū oīa iudeos. Sic dicit Gregorius angelo rum agmina sunt exercitus regis nostri: missis ergo exercitibus extinxisse homicidas dicit q̄ in hōibus omne iudiciū dei p̄ angelos exercetur. C Sed dñm q̄ iste nō est sensus litteralis sed mysticus. Et patet q̄ exercitus succēderūt ciuitatem ⁊ ista fuit hierusalē: ⁊ tñ succensio illa nō fuit facta p̄ angelos sed p̄ hōies sicut enim dixit Christus Luc. 19. inimici tui circūdabunt te vallo ⁊ coangustabunt te: ⁊ ad terrā p̄sternēt. C Dñm igit q̄ isti exercitus fuerūt rōanoꝝ: q̄ sub duce Vespasiano ⁊ tñ filio eius supatis iudeis diruerūt v̄bz ⁊ succēderūt. sic dicit Hiero. p̄ hos exercitus rōanos intelligim⁹ q̄ sub duce Vespasiano ⁊ tñ occisus iudee populus p̄uaricatricem succēderūt ciuitatem. C Sed dicitur quomodo romani vocant exercitus dei. Dicit potest vno modo q̄ hoc est q̄ omnia sunt dei ⁊ inter omnia erant romani exercitus: iō illi erant exercitus dei. Secundo potest dici ⁊ melius q̄ vocantur exercitus dei q̄ deo

Sexta pars Matthæi * Abulēsis. b ij

A

Nōnullorū
rñ. ad q̄. q̄o
nis.

Consutatio

1. rō.

2. rō.

Aliorum
rñ. ad q̄m

Doctoris
rñ. ad q̄m

Rñ. ad q̄m.
questionis.

Nōnullorū
rñ. ad q̄m.

Consutatio.

Doctoris
rñ. ad q̄m

Petitio.
1. rñ. f. f. f.

2. rñ. f. f. f.

incitante venerunt contra hierusalem et non venissent nisi deus illos incitasset: sic patet de Sennacherib rege assyriorum quem deus dixit contra iudeos ut puniret eos sic patet Esai. 10. c. f. ve assur vir ga furoris mei et baculus ipse in manu eorum indignatio mea ad gentem fallacem mittam eum et super populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia et diripiat predam etc. sic et deus vocavit regem Nabuchodonosor super iudeos et contra alia regna terre et vocat eum super suum quod exequit voluntatem suam super illos Diere. 15. et ita alios reges qui nocebant iudeis dicebatur deus vocare ad nocendum eis Esai. 7. f. sibilabit omnis musca que est in extremo fluminis egypti et apertum est in terra assur et veniet et regescit omnis in torribus vallium et in cavernis petrarum. et non solum deus vocat gentes istas ad nocendum alijs quoniam vult: sed et dat eis fortitudinem ut prevalere possint contra hostes ut ita impleat voluntatem dei. sic patet Esai. 5. f. et levabit signum in nationibus et sibilabit ad eum de finibus terre: et ecce festinus velociter veniet: neque est deficiens neque laborans in eo: non dormitabit neque dormiet neque soluet cingulum renem eius neque rumpet corrigia calciamenti eius: sagitte eius acute: omnes arcus eius extensi. et ita de ceteris que pertinet ad promptitudinem et fortitudinem quam dedit istis ad exequendum sic et de Abacuc. 1. c. de Nabuchodonosor qui datus erat contra iudeos in executores. dicit in iudicium posuisti eum et forte ut corripere fundasti eum: ita ergo nunc de romanis fuit quod deus concitavit illos contra iudeos: id vocatur exercitus dei. Sic dicit Chrysostomus. romanus exercitus dicitur exercitus dei: quod dominus est terra et plenitudo eius. neque etiam venissent romani hierusalem nisi eos dominus excitasset.

¶ Quare dicitur quod occisis homicidis dixit rex servus. nuptie qui dem parate erant sed inuitati non fuerunt digni. Questio. 52.

Queretur quare dicitur quod occisis homicidis et ciuitate eorum successa dixit rex servus suis. nuptie quidem parate erant sed inuitati erant non fuerunt digni venire. Et dominus quod iste rex qui inuitatos vocari faciebat deus est qui iudeos ad fidem christi vocauerat inuitando: et quod illi noluerunt venire sed occiderunt servos vocantes iussit deus quod vocarentur alij. scilicet gentiles et ad hoc ponit causam. scilicet nuptie quidem parate erant. id est iam est tempus credendi et mandatum sub lege messie cum ille venerit et legem dederit: et id quod iudei credere noluerunt oportet quod vocetur alij qui credant. sic dicit remigius nuptie quidem parate sunt. id est sacramento humane dispensationis iam paratum atque completum est. Et dicitur quod erant isti servi quod iam erant priores occisi. Aliqui dicunt quod erant angeli qui deo ministrant ad salutem nostram ad beate primo. scilicet omnes sunt administratores spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Et dicitur quod non stat quod ista vocatio fuit per predicationem: angeli autem non predicant quoniam non concitant nobiscum aperte quoad hic manemus. Ideo dicitur quod isti servi erant apostoli et discipuli quos iudei non occiderunt: quoniam non occiderunt omnes: et isti residui transierunt ad vocandum gentes nolentibus iudeis credere. Et dicitur quod autem qui dixit deus apostolis et discipulis quod irent ad vocandum gentes. Et dicitur potest vno modo quod hoc fuit quando christus post mortem suam vidit apostolis et discipulis quod irent per universum orbem et predicarent euangelium omni creature. Mar. 16. et 28. nam iubendo hoc intelligebatur quod si in aliquo loco vel regione non reciperent quod non manerent ibi vel si verba eorum non prederent. Et secundo potest dici et melius quod hoc dictum est quando christus dixit apostolis. si vos persecuti fuerint in una ciuitate fugite in aliam. scilicet 10. c. et tunc persequantur iudei apostolos et discipulos cum occiderent eos. ergo recedere debebant inde ex illo mandato dei. Et dicitur dominus quod adhuc istud non sufficit: quod istud fuit mandatum apostolis ante mortem christi pro tempore illo quo predicaret ante mortem eius in terra iudeorum: quod tunc si in una ciuitate persecutionem paterentur debebant ire in aliam: sed non licebat eis recedere penitus extra terram israel cum deus ibidem videret ire in ciuitates samaritanorum et in viam gentium. scilicet 10. c. Et patet quod dixit non consummabitis ciuitates israel donec veniat filius hominis. quod 13. fugatis de una ciuitate in aliam non oportebit quod eatis totaliter extra terram israel: quod semper supererunt aliquae ciuitates ad quas confugiatis: quod non consummabitis eas donec veniat filius hominis. id est usque ad mortem et resurrectionem eius: et tunc ad vocationem istam gentium oportebat totaliter relinquere iudeos sicut et factum est: id non fuit illud mandatum de transiendo ad gentes. Et dicitur quod autem queritur quando deus iussit quod apostoli irent ad predicandum gentibus vocando eos ad fidem christi quod erat vocare ad nuptias: aut quando iussit quod relictis iudeis transierent ad gentes. Quamquam ad primum dominus quod quamdiu christus vixit non mandauit hoc apostolis imo vetuit. scilicet 10. c. f. in viam gentium ne abieritis et in ciuitates samaritanorum ne introieritis: sed potius ite ad omnes qui perierunt domus israel. sed post resurrectionem dixit discipulis quod

irent per totum orbem et predicarent euangelium omni creature. Mar. 16. et 28. dicit. docete omnes gentes baptizantes eas. et quando ascendere voluit dixit omnibus qui congregati erant eritis mihi testes in hierusalem et in iudea et samaria usque ad vltimum terminum. Quantum ad secundum dominus quod fuit aliquod preceptum spiritale quod deus dedit apostolis et discipulis predicantibus in iudea: cum. n. valde excecatis iudei nullatenus audire volebant verbum eorum deus reuelauit illis quod recederent. sic patet Actu. 13. c. cum Paulus et Barnabas predicantes iudeis et repulsi ab eis dixerunt. vobis quidem oportebat primum loqui de regno dei: sed quod repulistis illud ecce conuertimur ad gentes: sic. n. precepit nobis deus. Et Queretur quomodo est verum quod dixit de inuitatis rex. scilicet qui inuitati erant non fuerunt digni. Et dominus quod isti se fecerunt indignos vno modo quod vocantes se occiderunt: non. n. est dignus quod vocari qui vocantem se occidit: isti. n. occiderunt discipulos et apostolos vocantes se: id indignum erat ut quis eos vocaret amplius. Secundo fecerunt se indignos quod vocati ad nuptias venire contempserunt. et istum modum posuit Paulus Actu. 13. c. cum locutus est iudeis. scilicet vobis primum oportebat loqui de regno dei: sed quod repulistis illud et indignos vos in dicastis vite eterne ecce conuertimur ad gentes. Tertio intelligunt alij quod reddiderunt se indignos quia putantes melius esse manere sub ceremonijs legis moysi quam transire ad gratiam fidei christi reddiderunt se indignos fructu redemptionis per eum facte. sic dicit remigius quod inuitati fuerat. id est iudei non fuerunt digni quod dei iustitia ignorantes et suam statuere volentes indignos se iudicauerunt vite eterne. Et An postquam apostoli et discipuli transierunt ad gentes cessauit vocatio iudeorum ad nuptias. Questio. 54.

Queretur an postquam iudei occiderunt predicatores verbi christi: et apostoli et discipuli transierunt ad gentes cessauit vocatio iudeorum ad nuptias. Et dominus quod non quod ipse vocant iudei per predicatores ad fidem christi et vocabuntur usque ad finem mundi quousque fiat vnum ouile et vnus pastor. Jo. 10. c. nam conuertent omnes iudei (ut asserit) ad christum in fine seculi ad Ro. 11. c. cecitas ex parte contingit in israel donec intraret plenitudo gentium et sic vnusquisque israel saluus fieret. Et dicitur. quare ergo dicitur quod post occisionem vocatum non fuerunt vocati inuitati quod indigni fuerant sed vocati fuerunt alij. Et dominus quod illi qui inuitati fuerunt a principio si venissent nulli alij vocarentur: sed quod illi noluerunt vocati sunt alij: ita a principio soli iudei vocati fuerant et si ipsi venissent non vocarentur alij: sed quod illi noluerunt venire vocati fuerant alij: et tamen non iudei desinunt vocari: sed non vocantur eo modo quo prius. scilicet ut soli vocentur: sed vocantur simul cum alijs quasi quidam de gentilibus. Et Queretur quare dicit rex quousque inueneritis vocate ad nuptias. Et dicitur quod hoc pertinet ad vocationem gentium in prima vocatione soli iudei vocati fuerunt et expressse vetitum fuit quousque alij vocari. scilicet 10. c. f. viam gentium ne abieritis et in ciuitates samaritanorum ne introieritis: sed ite potius ad omnes qui perierunt domus israel. et id in secula cum non venientibus iudeis vocare sicut gentes putaret et apostoli quod spem aliquam gentem vocanda esset et non omnes: id dixit eis expressse quod vocaret quousque inuenerit: et hoc erat dicere quod omnibus predicaret sic dixit Mar. 16. ite per universum orbem et predicate omni creature euangelium. Et Ratio huius est quod deus quod omnes dedit vult omnes saluos fieri et ad veritatis agnitionem venire. 1. Thim. 2. c. salus autem est per fidem et inuocationem dei ad Ro. 10. c. f. omnes qui credunt in illum non confundentur: non est distinctio iudei et greci: nam idem est omnis viues in omni qui inuocat illum: omnis. n. qui inuocauerit nomen domini saluus erit. et tamen credere in eum per quem est salus et inuenire viam illam non est hoc a seipso sed oportet quod per alterum instruat: et id oportet quod predicet. sic dicit ad Ro. 10. c. f. quomodo inuocabunt eum qui non crediderunt: quomodo credent in eum qui non audierunt: quomodo audient sine predicatione: ergo predicator necessarius est ad omnes gentes: et ita apostolus dicit ibi quod omnibus gentibus debet predicari euangelium et sic factum est. scilicet in omnem terram exiuit sonus eorum. id est predicantium.

Et Quare rex dixit ite ad exitus viarum. Questio. 56.

Queretur quare rex dixit ite ad exitus viarum. Et dicitur quod ista vocatio est gentium et iubetur vocantes ire ad exitus viarum quod ibi erant gentiles. Et Aliqui autem dicunt quod exitus viarum sunt errores quod via dicit directionem et qui seque viam non errat. exitus viarum sunt declinationes a via et illud est errare: et ita quod gentiles errant in varijs erroribus idolatrie dicebant esse in exitibus viarum. Sic dicit Hieronymus et remigius. scilicet gentium populus non erat in vijs sed in exitibus viarum qui sunt errores gentilium. Et Secundo dicunt alij quod hoc ponitur ad significandum quod homines quousque professionum vocandi erant ad fidem. nam via viuendi modum significat. sic dicit Chrysostomus. vix sunt omnes perfectiones huius seculi: ut perbie et milicie

Ri. ad qñ.
1. qñtionis.

Petitio.
Nonnullorum
rñsio.

Confutatio.

Doctoris
rñsio.

Petitio
pulchra
1. rñsio.
2. rñsio.

Confutatio

Doctoris
sententia.

et militie et hmoi dicit ergo. ite ad exitus viaru. i. cuiuslibet conditionis homines vocet ad fidem adhuc sicut castitas via est que ducit ad deum. sic et fornicatio via est que ducit ad diabolum et sic de alijs virtutibus et vitijs. iubet ergo ut cuiuslibet conversationis homines inuenerint ad fidem. **Tertio** putat aliqui inuenerint in hoc quod vocatis ad fidem remittunt peccata omnium temporum preteritorum: quia via significat tempus vite exitus vite est quod retro via est. scilicet peccata temporum preteritorum. sic dicit **Dalarius**. per viam ipsi seculi intelligendum est: atque id ad exitus viaru iubent ire quia omnibus retro acta donant. **Quarto** accipiunt alii exitus viaru. i. infortunia vel defectus in actionibus et tales vocari iubet: quia facilius conuertuntur ad deum quos aduersitas fortune plegatur quam illi qui prosperant qui non in exitibus sed in vijs manere dicunt. sic dicit **Gregorius**. in scriptura sacra vias actiones accipimus exitus viaru intelligimus defectum actionem: quia illi plerumque facile ad deum veniunt quos in terrenis actionibus prospera nulla comitantur. **Quinto** domum et melius quod per hoc inuenerint quod omnes homines vocandi essent et dixit. exitus viaru et non vias: quod exitus sunt capita viaru vbi solus est concursus hominum ut in plateis que sunt extrema viaru quia ad plateam multe vie occurrunt vel intersectiones viaru vbi est fit concursus. et sic est sensus quod illuc discipuli irent ad predicandum vbi gentes esse solent vel conueniunt: et ob hoc christus solitus erat predicare in synagogis ad quas omnes iudei conueniunt. **Jo. 18. c. 2** iubebat discipulis predicare super tecta. **s. 10. c. 2** ibi occurrunt multi secundum consuetudinem terre palistinorum in qua erat christus cum discipulis. **Quare** dicitur quod egressi serui in vias congregauerunt quoscunque inuenerunt.

Queretur quare dicitur quod egressi serui in vias congregauerunt quoscunque inuenerunt. **Ad hoc** quod isti serui erant apostoli et discipuli qui egressi sunt in vias. i. iuerunt ad disperdendas gentes et predicauerunt omnibus. **Sed** dicitur quo serui exierunt in vias quia rex iusserat eis ire ad exitus viaru et non ad vias. **Domini** qui vtriusque fecerunt: nam ad vias iuerunt et ad exitus viaru: quia vnum sine altero esse non possit cum exitus viaru sint extremitates viaru: et eundo in vias ibant ad extrema eam que exitus viaru dicitur et nihil aliud vtriusque significat nisi quod iuerunt apostoli ad predicandum gentilibus. **Sed** dicitur quare dicitur exierunt et vnum exierunt. **Domini** qui exierunt de locis et regionibus in quibus prius predicabant. nam iusserat eis christus predicare in hierusalem et iudea et samaria. **Actu. 1. s. 8** eritis mihi testes in hierusalem et in iudea et samaria et usque ad vltimum terre. cum autem non recipiebant iam ipsi vel non audiebant verbum eorum vel non pderat in hierusalem et iudea transulerunt se ad gentes. **Actu. 1. 3. s. 1** ecce conuertimur ad gentes. et istud fuit exire in vias. Sic dicit **Origenes**. segregantes serui sine de hierusalem et iudea apostoli christi siue ab interioribus angeli sancti congregauerunt quoscunque inuenerunt. **Sed** dicitur quo congregauerunt quoscunque inuenerunt. **Ad hoc** quod ista congregatio intelligitur per predicationem. potest autem accipi predicationis dupliciter. scilicet vel quantum ad seipam vel quantum ad effectum sui: predicationis in seipsa est proprium verbi dei. et quantum ad hoc verum est quod apostoli congregauerunt omnes gentes. i. congregare voluerunt. scilicet dicentes verba per que illi congregari deberent: id est non fuerint omnes aggregate. sic accipitur sequenti. cum christus dixit ad hierusalem. hierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui missi sunt ad te: quoties volui aggregare filios tuos sicut gallina aggregat pullos suos sub alas et nolueris. et ista congregatio videbatur esse per predicationem: ita apostoli et discipuli congregauerunt omnes gentes. i. aggregare voluerunt faciendo id per quod aggregari possent et deberet proponere illis verbum predicationis. nam omnibus gentibus predicauerunt quia in omnem terram exiit sonus eorum **psal. 18. qd** apostolorum intelligit. i. quod omnibus gentibus predicatum est euangelium ad **ro. 10. c. 2** Accipiendo secundo modo. scilicet quantum ad effectum predicationis: et verum est quod congregauerunt omnes quoscunque inuenerunt: quia effectus predicationis erat conuerrere gentes ad fidem: apostoli autem congregauerunt non quidem omnes simpliciter sed omnes quos inuenerunt. dicuntur autem inuenti illi quos deus disposuerat tangendo corda eorum ut crederet predicanti et omnes isti conuerterunt ad christum: ceteri autem pro tunc non conuersi sunt. sed potius predatores persequerantur. sic dicit **Actu. 1. 3. vbi** habetur de transitu apostolorum de iudeis ad gentes. scilicet audientes autem gentes gauisae sunt et glorificabant verbum domini et crediderunt quot quot erant preordinati ad vitam eternam. et ita vtriusque modo congregauerunt quos inuenerunt.

Quare dicitur quod congregauerunt bonos et malos. **Questio. 58.** **Queretur** quare dicitur quod congregauerunt omnes quoscunque inuenerunt bonos et malos. **Ad hoc** primo quod dicitur hoc ad ostendendum quod non erat curandum quales fuissent homines ante conversionem siue boni siue mali: sed omnibus predican-

dum erat et omnes recipiendi erant ad fidem et conversionem. sic dicit **Origenes**. congregauerunt quoscunque inuenerunt bonos et malos: quia non curauit vtrum aliquando ante vocationem boni fuerint aut mali: bonos autem hic simpliciter intelligere conuenit humiliores et rectiores ex eis qui veniebant ad cultum dei quibus conueniebat quod apostolus ait. cum gentes que legem non habent natura liter ea que legis sunt faciunt ipsi sibi ipsi sunt lex. mali autem erant qui tales non erant. **Secundo** ponitur ad ostendendum etiam dispositionem gentium: quod est preter actus preteritos bonos vel malos erant aliqui naturaliter magis dispositi ad bonitatem alij vero ad nequitiam: virtutes namque omnibus hominibus insunt innatis suscipere sed perfectis per assuetudinem secundo **Etibi. ca. 1. et tunc** iste inclinationes non apparent in omnibus sed potius in quibusdam apparent inclinationes ad malum: eos vero in quibus videmus inclinationem ad bonum aliquod dicimus naturaliter virtuosos: eos vero qui ad contrarium vitiosos naturaliter. De virtutibus moralibus qualiter naturaliter insunt quibusdam **ps. 6. Etibi. c. vltimo. et ita dicit Hieronymus**. inter ipsos gentiles est infinita diuersitas cum alios sciamus perliuiores ad vitia: alios ad honestatem morum virtutibus deditos. **Tertio** dicitur hoc ad ostendendum conditionem harum nuptiarum: nam congregatio ista est ad fidem et est in ecclesia militanti in qua boni cum malis mixti sunt ut christus designauit in parabola zizaniorum. **s. 13. c. 2** per hoc differt ista congregatio ab illa que fit ad nuptias vite eterne vbi soli boni erunt: quod christus significat ex parabola iam dicta zizaniorum. nam triticum et zizania permittuntur simul esse et crescere usque ad messem: et tempore messis alligantur zizania in fasciculos et exurunt: triticum autem colligitur et reponitur in horreis. sic est de ista congregatione: quia quando hic manet ecclesia manent boni permixti malis: cum autem cessauerit ista ecclesia et venerit congregatio vite eterne separabuntur mali a bonis. sic dicit christus. **s. c. 13. in parabola zizaniorum**. sic erit in consummatione seculi mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala: et eos qui faciunt iniquitatem mittent in caminum ignis: tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. idem **ps. in parabola sagene. e. c. 1** simile est regnum celorum sagene misse in mare: et ex omni genere piscium congregati: quia cum esset impleta educantes et secus littus sedentes elegerunt bonos in vasa sua malos autem foras miserunt. ita est in ecclesia: quia sicut in sagena congregantur indifferenter boni et mali indifferenter manent: sed sicut quando sagenaeducta est de mari colliguntur boni et mali proiciuntur foras ita erit cessante ista ecclesia: et ob hoc cum ecclesiam istam et futuram christus per duo conuiuia designauerit. scilicet per prandium et cenam. in conuiuio primo quod ista ecclesia signat dicuntur congregati boni et mali ut patet hic. in alio conuiuio non dicuntur introisse aliqui mali ut **ps. Luc. 14. Quarto** ponitur hoc ad ostendendum virtutem huius ecclesie: nam non differt malos ad ecclesiam venire: quia in ista ecclesia sunt sacramenta per que mali iustificantur et efficiuntur boni: et ideo nihil nocet malos ad ecclesiam venire dum tamen vellent esse boni quod non fit in congregatione vite eterne: quia ibi non efficitur bonus qui prius bonus extiterit. **Quinto** est hoc ad concordandum parabole et intentioni eius ut videatur quomodo finis sequitur ex principio: infra. n. ponitur quomodo quod introierat non habens vestem nuptialem eiectus est de domo nuptiarum in tenebras exteriores non poterat tamen ei ei neque debebat nisi malus esset: et ideo si malus aliquis ibi erat oportet quod tam boni quam mali congregati fuerint. **Sed** domini qui inter istas causas illa est precipua quod ostendit quod in ecclesia semper debent manere mali admixti bonis usque ad consummationem seculi. sic dicit **Gregorius**. hoc dicit quia in hac ecclesia neque mali esse sine bonis neque boni sine malis esse possunt: bonus autem non sinit quod malos tolerare recusauit. **Quare** dicitur quod implete sunt nuptie discipulorum.

Queretur quare dicitur quod implete sunt nuptie discipulorum. **Dicendum** quod hoc dicitur primo quia plenitudo gentium introiuit ad nuptias. nam iste nuptie sunt in copulatione ad christum per fidem: ad quam fidem tenendam intravit multitudo gentium que impleuit ecclesiam. sic dicitur ad **Ro. 10. c. cecitas** ex parte contingit in israel donec intraret plenitudo gentium et sic vniuersus israel saluus fieret. **Secundo** dicitur hoc respectu inuitatorum primorum. i. iudeorum qui si venissent non oporteret vocari alios: et tamen illis non venientibus gentes vocate fuerunt valde plures quam futuri erant iudei si soli essent. **Tertio** dicitur hoc ut videatur quod non fuit secutus defectus aliquis non venientibus inuitatis: quia putaret quis quod cum nemo illorum qui inuitati erant venisset et subito

Sexta pars Matthei * Abulefis. b iij

2. ca.

3. ca.

B

4. ca.

5. ca.

Doctoris
rñ. ad qñ.
questionis.Rñ. ad qñ.
questionis.
1. ca.

2. ca.

3. ca.

vocati fuerint alij iā paratis cibis q̄ pauci venirent. vt ergo videatur q̄ multi venerint tot quot iussiciebant nuptiarum celebrationi dicit q̄ implete sunt nuptie discumbētū. sic dicit Origenes. nuptie. s. xpi et ecclesie sunt implete dū restituti dō q̄ ab apostolis sunt inuenti recubuerūt ad epulādū in nuptijs.

¶ Quid est q̄ intrauit rex vt videret discumbentes: et quare intrauit. **Questio. 60.**

Rñ. ad qñ. questionis.

Queretur quid est q̄ intrauit rex vt videret discumbentes: et quare intrauit. **¶** Dñm q̄ intrauit vt videret discumbentes sicut littera dicit. nam vocati sunt boni et mali: et vocantur mali q̄ nuptialia vestimenta non habebant: id rex voluit videre an inter discumbentes esset quis q̄ non haberet vestes nuptiales. sic dicit Origenes. s. q̄ quoniam bonos et malos oportuit vocari: non aut vt mali permanerent: s. vt depernerent vestimenta sua nuptijs et induerent nuptialia vestimenta. i. viscera benignitatis et misericordie: id rex ingreditur vt videat discumbentes prius q̄ apponatur eis prandium vt retineat discumbentes nuptialia vestimenta atq̄ delectet: condemnet aut malos. **¶** Sed dicit q̄ deus intrat ad nuptias vt videat discumbentes. Dñm q̄ deus vbiq̄ est et non potest intrare in aliquem locum q̄ prius ibi erat: s. dñs intrare in locum aliquem q̄ circa illud nihil faciebat et incipit aliquid facere. deus et oia semper videt tā bona q̄ mala. **¶** Propter. 1. 5. c. in oī loco oculi domini cōtēplātur bonos et malos. et oia nuda et aperta sunt oculis eius: neq̄ est ei inuisibilis vlla creatura ad hebē. 4. et tñ dicitur interdū aliqua videre que prius videbat q̄ circa aliqua disponit aliquid efficiēdo qd prius non efficiebat: et ita q̄ in presenti multa mala sunt q̄ deus nūc non punit dñs illa non videt neq̄ facientibus p̄sens esse: qñ vero p̄ aliquibus penā imponit dicitur videre illa et p̄sens esse. sic dñs Beñ. 1. 8. c. circa peccatū sodomorū. s. descēdā et videbo an clamorē q̄ venit ad me opere compleuerint an nō: qñ opus esset descēdere ad vrbē sodomorū vt sciret an verū essent q̄ peccassent sodomite. hoc aut descendere et videre fuit q̄ misit duos angelos q̄ subuerterunt sodomā Beñ. 1. 9. c. ita et nūc qñ aliquos non habentes vestes nuptiales mittit in tenebras exterioris dñs intrare ad videndū discumbētes in nuptijs. i. eos q̄ in ecclesia manēt: q̄ intra ecclesiā militantē sunt iste nuptie. sic dicit Chrysostomus. nō q̄ alibi p̄sens nō est s. q̄ vbi vult p̄ iudiciū aspiciere ibi dñs p̄sens: vbi aut nō vult ibi dñs absens: dñs aut aspectū est oīes iudicij qñ visitaturus est xpianos q̄ sup mensam scripturarum recumbunt.

¶ Quid sit illa vestis nuptialis. **Questio. 61.**

Queretur cū dicat hic q̄ vidit hoīem nō hūit vestē nuptialē quid sit illa vestis. Dicitur aliq̄ ista esse fidē p̄ quā nuptie fiūt. **¶** Sed dñs q̄ nō stat: q̄ iste qui nō habebat vestē nuptialē in nuptijs erat qd est esse in ecclesia: sed nō potest aliq̄ esse intra ecclesiā nisi p̄ fidē. ergo fides habebat et cōr nō est fides vestis nuptialis. **¶** Dñm ergo q̄ fides nō est vestis s. charitas et vocat vestis nuptialis. i. pulchritas sicut. n. in nuptijs hoīes induunt vestibus pulchris: ita et oēs vestes pulchras nuptiales vocamus: talis aut est charitas que totū hoīem pulchritudini reddit et deo acceptū qd nō facit fides. nā et in malis ē fides et demones credūt et cōtremiscūt Iaco. 1. 8. c. **¶** Sed q̄ charitas facit hoīem dignū nuptijs. i. vita eterna qd non facit fides neq̄ alie vtutes. **¶** Tertio q̄ charitas fuit cā impulsiva ad istas nuptias. nā nuptie sunt inter verbū diuinū et humanam nām et inter xpm et nos: et ad vtrūq̄ impulit xps amor que ad nos h̄ et ille est charitas. **¶** Quarto q̄ ista sola est p̄ quā differunt filij regni et exteriores: et ita xps dixit q̄ in hoc cognoscere an essemus discipuli eius si diligereamus inuicē sicut ipse dilexit nos. sic dicit Gregorius. qd aut debemus intelligere p̄ nuptia lē vestē nisi charitatē q̄ hāc in se oīs habuit dū associande sibi ecclesie nuptias veniret. intrat ergo ad nuptias s. sine veste nuptiali q̄ in ecclesia fidē h̄ sed charitatē nō h̄. **¶** Alij dicūt q̄ vestis nuptialis ē q̄rere gloriā sp̄s: q̄ aut nō sp̄s s. p̄paz gloriā q̄rūt vestē nuptialē nō h̄. sic dicit Augustinus 3. faustū. s. sine veste nuptiali nuptias adit. **¶** Tertio dicūt alij q̄ vestis nuptialis est gratia sp̄s: et istud ē verū est et cōdidit cū primo: q̄ charitas nūc est sine gratia et gratia nūc est sine charitate s. nō sint idē. sic dicit Hilarius. vestis nuptialis est gratia sp̄s ritus sancti et candor habitus celestis qui bone interrogationis cōfessione susceptus vsq̄ in cetū regni celorum immaculatus et integer est reseruāus. **¶** Quarto dicunt aliq̄ q̄ vestis nuptialis est observatio p̄ceptorū euangelicorū qui. n. illa observat or natus ad nuptias intrat. sic dicit Hieronymus. vestis nuptialis p̄cepta sunt domini et opera que cōplentur ex lege et euange-

lio nouitq̄ hominis efficiūt vestimentum. sed primus et tertius modus magis cōuenit q̄ alij duo ad hos redeunt.

¶ Quare dñs q̄ rex vidit hoīem nō habētē vestem: cum multi sint huiusmodi et nō vnus. **Questio. 62.**

Queretur quare dñs q̄ vidit hoīem nō habētē vestem: in quo innuit q̄ vnus erat et tñ multi sūt in ecclesia q̄ charitatem nō hūit. **¶** Dñm q̄ in die discissionis multi inuenient sine veste nuptiali q̄ oēs mittent in tenebras exteriores: et tñ parabola vnusq̄ nōiuit gratia exēpli q̄ satis erat vnū dicere cū p̄ illū intelligantur oēs nō habētes vestem. **¶** Sed sicut hoc q̄ peccatores sunt q̄ inueniunt sine veste nuptiali: et oēs illi sunt sicut vnus homo: q̄ s. peccata varia sunt tñ oēs peccatores cōcordāt in hoc q̄ a rectitudine veniant: et ideo oēs sunt vnus homo nō hūit vestē nuptialē. sic dicit Origenes. vidit hoīem nō habētē vestē nuptialem. singulariter dicit q̄ vnus sunt generis omnes qui seruant maliciam post fidem quā habuerant ante fidem.

¶ Quare rex vocat amicū eū quem condēnat: et quomodo potuit sine veste intrare. **Questio. 63.**

Queretur quare rex dixit hoī amice quōd huc intrasti nō hūit vestē nuptialē. quōd vocat amicū eū quem cōdēnat: et quōd potuit sine veste intrare. **¶** Ad primū dñs putat qdā q̄ irrisorie vel p̄ antisfrāsim eū amicum vocet cū magis vt inimicū cōdēnet: et ita dominos solemus vocare vel fratres aut patres ironice eos ad quos nō gerimus nos taliter q̄ liter nōia significant que proferimus. **¶** Sed dñs dñs et melius q̄ xps vocabit amicos q̄ cōdicat cū eo in aliquo. s. in fide: s. dñm net eos p̄ malis opibus. et quātū ad hoc vocat eos maledictos. s. ite maledicti in ignē eternū. j. 2. 5. sic dicit Hieronymus. amicum vocat q̄ inuitatus ē ad nuptias qñ sit amicus p̄ fidē. arguit aut ipudentie q̄ veste sordida mundiciā polluerit nuptiales. **¶** Quātū ad scōpū ē difficultas. s. quōd aliq̄ sine veste nuptiali possit intrare in nuptias q̄ vestis nuptialis est charitas vel grā vt dictū est. s. q. 60. et introitus in nuptias. i. in ecclesiā militatē est p̄ baptismū in quo cū fide infundit simul grā et oēs vtutes gratuite: et ita dat sibi vestis nuptialis. ob hoc cuius baptizato dñs in baptismo accipe vestē cādidā in q̄ appareas coram xpo et illa est nuptial. ergo nemo intrat sine veste. **¶** Alij oīes q̄ qdā intrāt in ecclesiā sine charitate. s. q̄ fide accedunt ad baptismū. nā isti neq̄ charitatē accipiūt neq̄ fidē hūit. **¶** Sed dñs dñs q̄ nō stat. p̄io q̄ cū soli eis cian de nuptijs in tenebras exteriores q̄ nō hūit vestē nuptialē. i. q̄ sine ea intrauerūt: solū cōdēnarent q̄ ad fidē fide accesserūt qd falsum est: q̄ multi vere accedētes cōdēnant q̄ in mortali decedūt. **¶** Sed q̄ cū oēs inuēti sine veste nuptiali foras mittuntur irremissibilis oēs q̄ fide accedūt cōdēnarentur necessario. s. falsum est q̄ si penituerint de hoc nō dānātur. **¶** Dñm igit q̄ accipit intrasse sine veste. i. nō habere vestē q̄ nō respiciit introitus s. potius finis vel exitus. nā et fides hūit vestē nuptialē qñ introiuit in ecclesiā si p̄di dit illā ita q̄ inueniat sine ea in morte dānabit: et fides introiuit sine veste nuptiali. i. sine charitate in ecclesia vt q̄ fide accessit ad baptismū: postea aut deposita fictiōe recte credidit saluabit q̄ acquirit vestē nuptialē: dñs tñ quōd huc intrasti nō hūit vestē nuptialē: et nō dñs quōd huc manēs iuxta cūueniētiā pabole q̄ illi q̄ in nuptias intrauerūt cū tali veste ibi manebāt cū quali intrauerūt: s. et in ecclesia q̄ cū ista vestis nuptialis sit aliqd spūale qd quotidie p̄t acq̄ri aut p̄di nō attēdit introitus sed permāso et exitus cū veste vel sine illa. **¶** Quare dñs dicit q̄ obmutuit ille q̄ sine veste nuptiali inuētus est. **¶** Dñm q̄ tā ad parabola q̄ ad litteralem sensum cā est q̄ deprehensus sine veste videt se errasse et nullam excusationē erroris sui prētere potē iō obmutescit. sic dicit Origenes. quoniam qui peccat non induit xpm nō h̄ excusationē aliquā iō obmutescit. **¶** Causa aut propria est ex conditiōe diuini iudicij. nam in iudicio humano quātūcūq̄ sit aliquid notum potē aliquid negari vel dissimulari saltem intentio faciendi que nulli nota est nisi facienti. in iudicio autem diuino erit testis deus et angeli et totus mundus: id peccator nō potens negare neq̄ dissimulare necessario obmutescet. sic dicit Hieronymus. in tēpore. n. illo nō erit locus impudentie neq̄ negandi facultas: cum deus angeli et mundus ipse testis sit peccatorū. **¶** Sed q̄ in iudicio illo nō solū erunt note operationes sed et intentio operantis. deus. n. qui scrutator est cordiū testimoniū perhibebit. **¶** Tertio q̄ in illo iudicio q̄ condēnātur nō respondent quicq̄. nam conscientia eorū accusat eos conuincens vera esse pro quibus condēnātur: et ideo vere obmutescunt nihil respondendo.

¶ Quare

Nūc deus dicat qñq̄ nō videre qñq̄ vidē.

Nōnullorū rñ. ad qñ. q.

¶ Lōfutio Doctoris rñ. ad qñtū 1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Aliorum rñ. ad qñ.

¶ Aliorum rñ. ad qñ.

Nōnullorū rñ. ad qñtū.

Quare rex iussit mitti in tenebras q nō habebat veste nuptia lem z an fecit ei iniuriam cum eum vocasset. **Questio. 65.**

Queretur quare rex iussit mitti in tenebras istū q nō habuit vestem nuptialem. nā vī ei facere in-

iuriā qz deus iussit vocari oēs tā bonos q malos: z mali sunt illi q veste nuptiale nō hnt: nō ergo debuit illū mittere in tenebras. **¶** Dm q deus mādauit vocari bonos z malos ad nuptias qz in istis nuptijs q mali erāt efficiunt boni: sūt. n. nuptie iste in copulatiōe aīe ad xpm p fidē z sūt nuptie intra ecclesiaz in qua sunt sacra p q q mali erant efficiunt boni. s. baptisimus z pñiā: cōueniēs est vocari malos ad ecclesiā vt intra eā boni fiant: imo ad nihil aliud vocant nisi vt in ea iustificent: qz extra ecclesiā nemo pōt esse iustus cū extra eā nō sit salus. h. ergo deus malos vocet perit ab eis q boni efficiant: z si non fuerint boni effecti in culpa sunt z iō iuste puniunt. sic dicit Origenes bonos z malos oportuit vocari nō vt mali pmanerēt: s. vt depōnerēt vestimenta ōia nuptijs z induerentur nuptialia indu- mēta. s. viscera bēgnitatis z misericordie. **¶** Queret quare dixit rex. ligatis manibus z pedibus mittite eum in tenebras. **¶** Dm q innuit hic incarcerationis eius q nō hnt vestē nuptia le: incarcerationi aut solēt ligari pedibus: aut manib: aut vtroq: dānati aut nō sic incarcerationib: s. p similitudinē. **¶** Et dñt aliq q ligatio ista est dēnatio iudicialis. nā q dēnāt dñ ligari: qui nō cōdēnāt dñ absoluit a ligamine quo tenet. sic dicit Gregorius. ligant tūc pedes z manus p distinctionē sūe q mō a prauiis opibus ligari voluerūt. **¶** Alij dñt q istud ligamē fit prauiarū cogitationū z actionū qbus q ligat vt pñciatur in tenebras exteriores. sic dicit Augustinus. 8. lib. de Tri. s. prauarum vero atqz distortarū volūtātū implicatio vinculū est quo alligat q bec agit vt pñciat in tenebras exteriores. **¶** Aliiter pñt dñt q melius q ligari tūc pedibus z manibus erat fieri alligatiō penae ita q nullatenus illas possit euadere: z qz hō solet se adiuvare extra nociua manibus repellēdo illa aut pedibus recedēdo de loco in quo nociua sunt: of q erūt manus z pedes ligati qz neutro mō se adiuvabūt dānati ō penas: s. necesse erit illas tolerare. sic dicit Gregorius. tūc de ligat in pena quos mō a bonis opibus ligauit culpa. **¶** Adhuc ē intelligi pōt de cōhibitiōe a malis opibus. s. q nūc mali operant mala ad libitū tūc aut nō poterūt mala opari: malū aut duplī efficit. s. malū committētes z ad mala currētes: vtrūqz aut tūc ipediēt qz neqz manibus poterimus alicui nocere neqz ad mala currēt q dāna ti fuerint s. manebūt sustinētes penas debitas: vere aut tangit hic dñtio penarū inferni. nā p modū cuiusdā alligatiōis patit aīa q est spūs ab igne infernali corporeo de quo magis dicitur j. 2. s. c. cum agetur de penis inferni.

Quid est mitti damnatos in tenebras exteriores z que sunt ille tenebre. **Questio. 67.**

Queretur quid est mitti dānatos in tenebras exteriores z q sunt ille tenebre. **¶** Alij dñt q sūt ille tenebre qdā alienatio z exclusio a deo ita vt illū nō cognoscat dānatus: execratio. n. intellectus tenebra est: s. pōtōres quādiu hic manēt patiunt tenebras: interiores qz hō deū errēt nō recte cogitādo q de illo credēda sunt aut q sunt pp illū agenda: tñ nō penitus carēt diuina cognitiōe z ita tenebras patiuntur sed intra eū manēt z iō ille tenebre interiores vocant. cū autē dānatus qz fuerit pñsus pñatur diuina cognitiōe: z iō tenebras patit z exteriores sunt. i. qbus pñsus extra deū est: has nunqz patiunt mali an dānationē: qz quātūlibz mali sint nō pñant oimoda cogitationē de deo. sic tenet Augustinus z magister. 4. sen. di. 4. 6. quō aut dānati penitus possint carere diuina cogitationē z an careāt: z quid est quod facit illā nō habere satis magister tractat. 4. distinctiōe sequēs Augustinū. **¶** Scbo z melius dñm q exteriores tenebre sunt locus tenebrosus nāz nō est aliud dicere q mittātur in tenebras exteriores qz q mittātur in carcerē: qz carcer est locus tenebrosus z possunt vocari exteriores qz tenebre interiores sunt quas intra nos patimur. s. tenebre intellectus. tenebre exteriores sunt que extra nos sūt. s. in loco tenebrosio: z iste sunt tenebre carceris z in istas mittitur qui dānatus est. nam tenebras interiores iā secū hz. sic accipit Gregorius. s. tenebras interiores dicimus cecitate cordis: exteriores vero tenebras eternā noctē dānationis. **¶** Tercio accipiunt aliqui q tenebre absolute sint ipse tenebre inferni: z ibi sint interiores z exteriores. interiores quidem sunt profundiores vbi maior est obscuritas. exteriores vero propinquiores sunt ad os inferni z locū luctus: z ita in tenebras exteriores mittunt qui in minori dānationē sunt. sic dicit Chrysostomus. per

hoc designatur differētia tormētōz in peccatoribus: sunt. n. p me tenebre exteriores interiores aut nouissimi loci h. aliqui in telligūt ex opposito. s. q interiores sint minores tenebre qz exteriores in quo nō est insistendū dñ tñ ille inaequales sint z per eas tormētōz differētia designet. **¶** Aliiter ē accipit Chrysostomus. ligationē pro ligatiōe in erroribus quos hic incidimus z mitti in tenebras p diuersitate penarū z loci inferni: ait. n. quotiens deus tentat ecclesiam suā ingrediē ad eā vt videat discumbentes: z si inuenerit aliquē nō habētē vestem nuptialem interrogat eū vt quid factus es christianus si bec opa diligebas. talē ergo xps tradit ministris suis. i. aliquibus ministris seductiōis z ligat manus eius. i. opa z pedes. i. motus aīe z mittant eum in tenebras. i. in errores vel gētiū vel iudeorū vel heresum: propingo res. n. sunt tenebre gētiū qz veritatē spernūt quā nō audierūt: sed exteriores iudeorū qui audierūt sed nō crediderunt: sed magis exteriores hereticorū qui audierūt z didicerūt. **¶** Scbo dñt q scda positio est verior z melior qz nihil significat hic nisi incarcerationi in inferno: z nō sit differētia tenebrarū interiorū z exteriorum in inferno fm differētiā loci sed quicūqz est in inferno dicit esse in tenebris exterioribus. **¶** Qd pz qz iste q sine veste nuptiali inuentus est designat oēs peccatores vt dicitū est. s. z iubetur mitti in tenebras exteriores. ergo omnes peccatores mittent in tenebras exteriores. **¶** Scbo pz qz nō dānatur nisi q inuenit sine veste nuptiali in die iudicii. i. sine charitate vel gratia: z tñ inuentus sine veste nuptiali mittit in tenebras exteriores ergo oēs dānati ponuntur in tenebris exterioribus. **¶** Tercio qz si apud inferos poneretur differētia tenebrarū interiorum z exteriorum cum p istum sine veste inuentum nuptiali designauerit xps cōdēnandos qui mittuntur in infernum nō diceret q missus est in tenebras exteriores: s. diceret ablo lute q missus ē i tenebras vt maneret locus distinguēdi interiores z exteriores: s. dñt iā demeritorū: z tñ dixit tenebras exteriores. ergo oēs tenebre inferorū sunt exteriores. **¶** Et iō dñm q tenebras exteriores vocauit rōne parabole ipm carcerē vt dicitū est. s. quātū ad sensum aut litteralem nihil significatur hic p tenebras exteriores nisi locus tenebrosus inferni in quacūqz p te eius sit z nō aliqua distinctiō tormētōz. sic dicit Origenes. nō solū relictus est a nuptijs q iniuriā nuptijs fecit: sed adhuc ministris regis sup vincula constitutis ligatus in cellione qua nō est vsus ad bonū z apphēloria virtute qua nullū opus bonū impleuit condemnatus est in loco ab omni lumine alieno: qui vocatur tenebre exteriores.

Quare dicitur q in tenebris exterioribus erit fletus z stridor dentium. **Questio. 68.**

Queretur quare dñt q missi in tenebras exteriores eo q sine veste sunt nuptiali erit ibi fletus z stridor dentium. **¶** Dm q istud ad lra: erat verū fm parabola: qz ille q sine veste nuptiali dephesus missus est in tenebras exteriores sustinebit ibi stridore dentium pp frigus z fletu patietur pp absentia oīum bonorū z pñsentia oīum malorū q sustinebit: hic aut xps inducit ad significādū penas qz patiētur dānati in inferno z hnt ibi multe pene qles nō sunt apud nos voluit illas innuere p istas penas qz patiuntur hic hoīes in carcerib: z ob hoc xps sepe noīat ista duo. s. stridore z fletu vt pz. s. 8. c. de filiis regni q eiiciētur in tenebras exteriores vbi erit fletus z stridor dentium z. s. 13. c. in parabola de sagena missa in mare z hic: z hoc qz ista sunt multū mōda ad designādū penas inferni: z qz in inferno erit oē malū sicut in vita eterna est oē bonū erit pena inferni in oībus mēbris z sensibus in qbus hō prae delectatus est. sic dicit Hieronymus. in fletu oculo z stridore dentium p metaphorā mēbroz corpaliū magnitudo ostēditur tormētōz: man qz ligatas z pedes: fletus oculo z stridore dentium ad cōprobādā rōnis intelligere veritatem: vt illic dentes strideāt q de edacitate gaudebāt: illic oculi defleāt qui p illicitas cōcupiscentias bic yerlabātur: qtenus singula mēbra supplicio subiaceāt q hic singulis qbusqz vitijs subiecta seruiebāt. Sed adhuc an fm veritatem sit fletus apud inferos z stridor dentium dubiū est de quo dicitū est. s. 8. c. q. 38. z magis declarabit de hoc. j. 2. s. c. vbi ageť de penis inferni.

Quomodo est verum z ad propositum xpi q multi sunt vocati: pauci electi. **Questio. 69.**

Queretur quō ē vez z ad ppositū q multi sūt vocati z pauci electi. **¶** Dñt q quātū ad metaphorā est hoc verum z ad ppositū vt ostēdit. s. z ē quantū ad sensum quē xps intēdit ex metaphorā est vez inducta. n. sūt ista pabola ad significādū vocationē ad fidē xpi q vocatio or-

Doctozis
rñ. ad qñtū
1. rō.

in. q. 62.

2. rō.

3. rō.

in. q. 27.

Rñ. ad qñ.
questionis.

2

Rñ. ad qñ.
qñis.
in. q. 29.

Quid voca-
ti qd ve ele-
cti sibi velit

Alia rñ. ad
qñ. qñis.

Quid sit eli-
gere.

Doctoris
rñ. ad q. q.

Obiectio
Rō i. hñi.

1. rñio.

2. rñio.

Obio.

Rñio.

dinatur ad vitam eternam. et est verum qd multi sunt vocati et pauci electi accipiendo vno modo respectu vocationis inuitatorum et aliorum: nam qui inuitati erant. scilicet iudei vocati fuerunt ad fidem per apostolos et discipulos et tamen non venerunt: vocati autem dicuntur omnes illi ad quos predicatio fidei peruenit: electi autem dicuntur omnes qui ad fidem per predicationem conuertuntur: et recte electi dicuntur quia deus eligit illos qui ad eum venturi sunt: nam hoc predicator foris clamat nemo conuerteretur ad fidem nisi deus interior corda tetigerit sic dicit christus Jo. 6. nemo potest ad me venire nisi pater meus traxerit eum. et istud trahere est per gratiam et vocatur gratia electionis: et quoniam ita est quod multis predicatur fides qui ad illam non conuertuntur dicitur quod multi vocati sunt: sed non sunt omnes electi. sic dicitur ad Roma. 10. ca. non omnes obediunt euangelio: Isaias enim dicit domine quia credidit auditui nostro. q. d. non omnes: et quia non provenit hoc ex defectu predicationis sequitur ibi. nunquid non audierunt. respondetur. et quidem in omnem terram exiit sonus eorum et in fine orbis terre verba eorum. et hoc verum est quantum ad iudeos quia illis predicatum est sed conuertere noluerunt: etiam quantum ad gentiles quia non fuerunt conuersi omnes qui audierunt predicationem: sed aliqui eorum persequabantur predicationem. Scito potest intelligi respectu finis predicationis et conuersionis: nam id predicatum est euangelium ut omnes conuerterentur ad fidem: ideo autem conuersio fit ut per fidem salui efficiamur Jo. 20. ca. hec autem scripta sunt ut credatis quia Jesus est filius dei et credentes vitam habeatis in nomine eius. dicuntur ergo vocati quicunque per predicationem conuersi sunt ad fidem et tamen non sunt omnes electi: quia non perueniunt omnes ad vitam eternam nam hoc quibusdam deus det gratiam conuersionis non dat eis gratiam perseuerandi in fide vel in operibus fidei et ita pereunt: eligere autem est dare gratiam istam per seueram et perueniendi. dicitur eligere quia ex multis aliquos accipit quibus istam gratiam det et non omnibus. de hoc dicit Gregorius. nonnulli enim bona neque incipiunt: nonnulli vero in bonis que inceperunt minime persistant: tanto ergo sibi vniuersis solite metuat quanto ignorat quod restant. Dicendum autem quod hoc verum sit conueniens sensus: tamen iste secundus est melior et quem intedit littera. nam ex eo quod multi venerunt ad nuptias ita ut implerentur discumbentium et non omnes manserunt in eis sed quia non habuit vestem nuptialem missus est in tenebras: concluditur quod multi sunt vocati et pauci electi: et tamen illud signat quod multi conuocantur in ecclesiam et manent in ea nunc et postea in morte mittuntur ad inferos. ergo intelligitur quod multi sunt vocati ad ecclesiam et incorporati in ea qui non sunt electi ad hoc quod habeant vitam eternam ad quam ordinata ista ecclesia est congregatio. Sed obijciat quod non conueniat hoc quia dicitur quod multi sunt vocati et pauci electi et tamen hic non ponitur nisi vnus missus in tenebras qui non habuit vestem nuptialem. ergo non bene clauditur quod pauci sunt electi: immo multi sunt vocati et multi electi. Cuius vno modo exponendum est negatiue. multi sunt vocati pauci autem electi. id est non sunt omnes electi qui sunt vocati cum vnus missus fuerit in tenebras de illis vocatis. Scito potest exponi et melius sicut facit. scilicet quod multi sunt vocati et pauci electi quia plures de vocatis sunt qui non eliguntur quam qui eliguntur: et hoc accipiendo vtroque modo vocationem. nam si accipiat primo modo de dictis precedenti. verum est quod plures fuerunt vocati quam electi quia plures fuerunt quibus predicatum est euangelium et non conuersi sunt quam illi qui conuersi sunt. nam de iudeis pauci conuersi sunt et omnes fere manserunt infideles. de gentilibus quoque multi crediderunt multo plures tamen fuerunt qui non conuersi sunt tunc: sed paulisper ista multitudo quandoque creditum creuit quia partim nata est de illis paucis qui a principio crediderunt: partim autem per successionem temporum alij conuersi sunt qui a principio conuertere noluerunt: et tamen tunc cum predicabatur plures erant qui audientes non conuertebantur quam qui audiebant et conuertebantur. Accipiendo scito modo est verum quod vocantur multi ad fidem. id est conuertuntur ad eam: et tamen pauci sunt electi quia pauciores saluantur de christianis quam saluantur ut est cōsa positio et satis verisimilis. et hoc aliquoties innuit psal. 39. f. annūciaui et locutus sum et multiplicati sunt super nūm. i. annūciaui fidem predicando et multiplicati sunt. scilicet credentes super numerum. id est ultra numerum electorum. Sed obijciat quod omnes qui conuertuntur saluantur et ita sint electi: quia dicitur Act. 13. audientes gentes gaudebant. scilicet de predicatione fidei. et sequitur. et gloriabantur verbis et crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam. id est electi. Cuius vno modo multi conuersi sunt qui perierunt: sed dicitur quod crediderunt quotquot ordinati erant ad vitam sed non dicitur quotquot crediderunt erant ordinati ad vitam. et illud verum est quia sine fide impossibile est placere deo ad De-

bze. 11. c. et quia multi erant de gentilibus quos deus pelegerat ante mundi constitutionem ut essent sancti et immaculati cum eo ad Ephe. 1. c. et in illo statu non poterant saluari: quia extra ecclesiam nullus omnino saluus est. extra de summa trinitate. c. firmiter oportuit quod ad fidem et unitatem ecclesie veniret et isti erant qui credebant quia predicabatur eis: et tamen cum illis conuertebantur multi alij qui non erant ordinati ad vitam: sed de illis qui conuertere noluerunt erat verum quod non erant ordinati ad vitam: nam sic manentes saluari non poterant: potissime cum littera dicat ibi quod crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam. ergo manet quod multi conuertuntur qui non saluantur imo plures de his qui conuertuntur sunt qui non saluantur. Ad rationem in huiusmodi quod multi sunt qui intra ecclesiam manent sine veste nuptiali et in morte mittuntur in tenebras inferni per os dei: et tamen multitudinem illam designauit Christus in parabola ista per vnicuique hominem non habentem vestem pro camera dictam. et tamen hoc de vno ponatur Christus innuit quod nos intelligimus tales esse multos. scilicet quod de vocatis et incorporatis ecclesie plures sunt sine veste nuptiali quam cum illa: et id ex supposito illo concludit quod multi sunt vocati et pauci electi.

Tunc abeuntes pharisei consilium inierunt ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes. Magister scimus quia verax es et viam dei in veritate doces: et non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis: quid tibi videtur. Licet enim sum dari cesari aut non? Cognita autem Jesus nequitia eorum ait. Quid me tentatis hypocrite? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Jesus. Cuius est imago hec et superscriptio? Dicunt ei. Cesaris. Tunc ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Et audientes mirati sunt: et relicto eo abierunt.

Tunc abeuntes pharisei. Dic ostenduntur iudei contradictores diuine veritatis ipsas impugnando: et diuiditur in tres partes: quia primo impugnauerunt Christum de veritate doctrine ibi. (In illa die accesserunt.) Tertio de veritate vite ibi. (Pharisei autem audientes.) prima in duas quia primo ponitur phariseorum fallax interrogatio. Scito ipse Christus vera responsio ibi. (Cognita autem Jesus nequitia.) Circa primam dicitur. (Tunc abeuntes pharisei.) scilicet postquam Christus dixit istam parabolam contra principes sacerdotum et phariseos seniores et scribas. et dicitur abeuntes. scilicet recedentes de loco in quo cum Christo erant. nam audiebant parabolas quas ille contra eos dicebat. (Consilium inierunt.) et fecerunt inter se. nam sine consilio non putabant se preualituros. (Ut caperent eum.) ut deciperent vel tenerent in contradictione aliqua ita ut non posset respondere. (In sermone.) id est per artem verborum volebant eum tenere et non violenter capiendo et mittendo manus in eum: quia hoc non audebant. (Et mittunt ei.) id est cum discipulis suis. non inierunt pharisei sed discipulos suos miserunt. (Ad querendum et tentandum cum herodianis.) isti herodiani phariseis fauebant: ideo inierunt cum discipulis eorum ad Christum. qui autem sint herodiani infra dicitur. (Dicentes.) scilicet discipuli dicentes: quia illi locuti sunt ista verba hoc illa dederant eis pharisei in mandatis ut diceret. (Magister.) erat enim Christus magister quia docebat populum predicando. (Scimus quia verax es.) verba ista quamquam vera sint adulatoria tamen erant et ad decipiendum composita. et dixerunt scimus quia verax es. id est pro nullo homine mendacium dices. (Et viam dei in veritate doces.) id est doces viam colendi deum et perueniendi ad ipsum: et in hac non mentiris neque fallis in aliquo. (Et non est tibi cura de aliquo.) id est nihil facis propter acceptionem personarum: unde veritatem non peruerteres pro aliquo homine. (Non enim respicis personam hominum.) declaratio est precedentis dicti. id est respicis deum vel veritatem et non hominem. sed quicunque sit pro quo vel contra quem loqui debeas non est tibi cura. (Dic ergo nobis.) postquam posuerunt ea per que ostendebant conueniens esse petere ab eo obuium istud incipiunt proponere illud. (Quid tibi videtur.) id est de hoc

de hoc quod querimus. (Licet censum dari cesari an nō). i. nū
quid est licitum nobis qui iudei sumus dare tributum cesari
qui gentilis est: cesar enim tūc indeos regebat sub dominio suo
eos tenens. (Cognita autem iesus negtia eorum.) Hic ponitur
responsio xpi s phariseos. 2 pmo ostendit motiū illoz ad querē
dum esse malū. Scdo ostendit id qd in qōne est vey 2 dī. cogni
ta negtia eoz. s. q nō querebāt desiderio sciēdi veritatē: sed ca
piēdi xpm in sermone vt dī. s. in lra. (Ait qd me tētatis hypo
cite). Stumelia est qz eos hypocritas vocat: qd ad iniuriā p
tinet. 2 dicit qd me tētatis. i. ad tētandū me 2 capiendū in fmo
ne dicitis hec verba 2 non ad sciendū veritatē. (Ostēdite mi
hi numisma cēsus). q. d. ex denario apparebit solutio qōnis 2
pōt accipi numisma. i. figura nūmoz vt dicat. ostēdite figurā
denarioz. Vel accipit numisma. i. nūmus. 2 est sensus. ostēdite
numisma cēsus. i. nūmū q soluit p cēsu. 2 iste est melior sen
sus: qz dī numisma cēsus 2 nō numisma denarij. (Ait illi ob
tulerūt ei denariū). i. vnū nūmū qui valebat decē minutos
nūmos. (Et ait illis iesus. cui⁹ est imago hec.) est sensus q xps
accepit denariū in manu 2 cōsiderauit imaginē q in eo sculpta
erat 2 de illa qsiuit cuius erat vt illi rīderēt. (Et supscriptio)
i. lre que sunt supza imaginem vel in circuitu eius sicut in nris
denarijs sunt imagines regū. 2 in circuitu est vna linea lras
ctinens nomē regis 2 dignitatē. (Dicūt. cesaris). i. q erat ima
go cesaris. s. romani imperatoris 2 supscriptio erat nomē impera
toris. (Tūc). s. qñ dixerūt q erat imago cesaris. (Ait illis). i.
discipulis phariseoz. (Reddite ergo). s. sequentiā facit. i. qz sic
est q est imago ista 2 supscriptio cesaris. (Que sunt cesaris ce
sari). i. nō est iniustū q soluatis istū censum cesari cū ista mo
neta quā soluatis sit illius. (Et que sunt dei deo). i. cui libet red
dite qd est sibi debitū: neqz est incōueniēs q aliqd sit debitum
hominibus 2 aliqd sit debitū deo. (Et audietes mirati sunt.)
s. qñ discipuli phariseoz audierūt responsionē ita manifeste 2
plane cōuincētem mirati sunt qūo potuerit euadere laqueum
quem ipsi instruxerāt ad eū capiendū in sermone: nam argu
mentum cōnotū est istud. Et relicto eo abierunt). i. qz nō po
tuerunt eum capere in sermone sicut putauerant neqz iam scie
bant qūo ptra eum arguerent videntes se cōfusus abierūt.

Querēt an ista q habent hic fuerint facta post pcedētes pa
rabolas: 2 an statim vel interposito aliquāto tpe. C Ad pzi
mū dōm q est ordo rectus qz pū fuit posita parabola de iui
tatis: deinde fuit facta ista questio xpo. Et p3 pmo qz nunqz est
recedendū ab ordine littere sine causa manifesta: 2 tūc hic nulla
causa est: iō dōm est q talis ordo fuerit qualis ex littera ap
paret. C Scdo p3 qz eūdem ordinem tenēt ceteri euāgeliste.
Marcus enim 2 Lucas istud referunt 2 ponūt sub eodē or
dine: qz postqz dicūt qūo voluerūt mittere manus in xpm p
ncipes sacerdotum 2 seniores pzo parabolis quas ptra eos vi
cebat adiungit q fecerūt cōsiliū ptra eum quomodo caperēt
in sermone illum Luc. 20. 2 Mar. 12. c. C Ad secundū vi
cēdū q istud statim factum est. s. mor vt xps dixit parabolās
pcedētes: quod patet ex lra. s. tunc abeūtes pharisei. i. qñ facta
sunt ea q hñr supza de parabolis ppositis ptra illos.

Quo isti pharisei abierunt 2 quare. C Ad pzi
mū dōm q isti erant cum xpo quando p
ponebat omnes parabolās pcedentes: nam vt habet pceden
ti. c. pncipes sacerdotum 2 scribe iuerunt ad xpm docētem que
rentes in qua potestate hec faceret: 2 tūc postqz respōdit eis ce
pit pponere parabolās ptra illos vnam de duobus filijs aliaz
de agricolis 2 vinea: 2 post illam istam de iuitatis: 2 dum om
nia hec diceret xps aderāt ei pncipes sacerdotū 2 ceteri: dictis
aut illis recesserūt a xpo: 2 ita potuerūt abire. s. ga ante hoc cū
xpo facturi erant: ideo non erat ad quid manerent cū eo. Se
cūdo 2 pcpue ga cōfusi erant: nam xps dixerat ptra eos omnes
istas parabolās in quibus eos accusabat: nam in prima dixit
q meretrices 2 publicani pcederent eos in regno dei. In se
cūda dixit q auferret ab eis regnum dei 2 daretur genti faciē
ti iustitiam eius. in pcedenti autem dixit ciuitatem eorum eru
rēdam 2 ipsos occidēdos velut homicidas: 2 ita nō poterant
iam suam cōfessionem sustinere. Tercio ga volebant ire vt
seorsum manentes cōsilia fruerēt ptra xpm: 2 hoc littera i
nuit. s. abeūtes cōsiliū inierunt vt caperent eum in sermo
ne. C Queretur quomodo dicitur q pharisei abierūt vt
cōsiliū inierunt: nam pharisei non erant ibi: ideo non poterant
abire ad cōsiliandū. C Dicendum q pharisei erant ibi 2 au

dierunt parabolās pcedentes que etiam contra eos dicebā
tur sicut ptra pncipes sacerdotum: 2 ideo abierunt. C S3 obij
cietur q isti nō venerūt ptra xpm sed soli pncipes sacerdo
tum 2 seniores populi: isti enim dñr accessisse ad eum docētes
pcedenti. c. C Dicendum q alij etiam erant ibi: sed Mat
theus omisit alios nominare sicut multa alia omittit ipse 2
glibet euāgelistarum: 2 solet vnus omittere aliqua que alius
exprimit. Et patet hoc qz vbi mattheus dicit q accesserūt p
ncipes sacerdotum 2 seniores populi dicitur Mar. 11. c. q ac
cesserūt summi sacerdotes 2 scribe 2 seniores: ita ergo de pha
riseis. C Dōm est qz nō exprimatur ibi: accesserunt tamen
2 ipsi ad xpm: 2 p3 qz ipsemet mattheus postea exprēssit in fine
pcedētis. c. s. cū audissent pncipes sacerdotum 2 pharisei pa
rabolās eius cognouerūt q de ipsis diceret. 2 ita pharisei in
terfuerūt illis parabolis 2 et isti de iuitatis: 2 audita ea recessē
rūt vt cōsiliū inierunt contra eum.

Quare potius dī de phariseis q abierūt vt inierunt cōsiliū 3
xpm q de scribis 2 pncipibus sacerdotū. Qd. 73.

Queretur quare potius dicitur de phariseis q abie
runt vt inierunt cōsiliū contra xpm q de
ceteris cum nūc essent simul pncipes sacerdotum 2 seniores 2
scribe 2 pharisei. C Dōm q omnes isti abierunt 2 non solū
pharisei: nam omnes hi erant cum xpo 2 audiebāt parabolās
vt dictum est pcedenti. q. 2 nūc cum nihil acturi essent cū xpo
oportet dici q omnes recederēt. Nisi forte aliqz dicat q mā
serant pncipes sacerdotum 2 scribe 2 seniores cū xpo 2 abie
rūt soli pharisei ad inierendū cōsiliū. C Sed non stat. primo
ga nō est verisimile q manerent isti cū xpo recedētibus pha
riseis ga nō erat aliquid ad quod manerent. Secūdo ga litte
ra Mar. 12. 2 Lu. 20. inuit recessisse omnes istos a xpo. s. co
gnouerunt q ad eos parabolam hanc dixerit 2 relicto eo abie
runt. Tercio ga pharisei postqz recesserunt miserūt discipulos
suos ad xpm vt quererent de censu dādo cesari: 2 tamē si ma
nerent pncipes sacerdotum 2 scribe 2 seniores cum christo
non erat verisimile q discipuli phariseozum in cōspectu eo
rum aliquid quererent a xpo. Quarto quia innuitur q quan
do discipuli phariseozum istud quesierunt a xpo: innuitur q
nemo erat ptesens nisi populus Luc. 20. s. 2 non potuerūt ver
bum eius reprehendere corāz plebe 2 mirati in verbo eius ta
ctuerunt: 2 tamen si pncipes sacerdotum 2 scribe seniores es
sent ibi qñ discipuli phariseoz istud pponerēt nō dicerent p
ponere corā sola plebe: iō non erant ibi illi sed oēs abierant.
C Supposito aut q oēs recesserūt manet dubiū quare poti
pharisei q ceteri iuerunt ad inierendū cōsiliū contra xpm.

C Dicit potest vno modo q pharisei hoc fecerunt qz h ceteri
persequerent xpm tamen pharisei magis persequēbantur eū.
Et patet hic in cōsilio isto. Patet etiam infra in littera: nam
iterum dicitur q pharisei audientes q silentium imposuisset
sadduceis conuenerunt in vnum 2 interrogauit eum vnus ex
eis. sic etiam Jo. 11. in tractatu de morte xpi magis nominan
tur isti pharisei cum principibus sacerdotū q scribe 2 seniores
h3 illi etiam cōsiliati fuerint in morte xpi. C Scdo pōt dici q
non soli pharisei inierunt cōsiliū istud: sed oēs illi q pū congre
gati erant contra xpm. s. pncipes sacerdotū 2 scribe 2 senio
res 2 pharisei: 2 ita innuitur Mar. 12. c. s. 2 relicto eo abierūt
2 mittunt ad eum quosdam de phariseis. 2 hoc magis innui
tur Luc. 20. c. s. 2 querebant pncipes sacerdotū 2 scribe mīt
tere in illum manus et timuerunt populum 2 obseruantes mi
serunt insidiatores. et ita pncipes sacerdotum et scribe erant
qui miserunt istos insidiatores et ipsi cōsiliū inierunt et nō
soli pharisei. C Sed tenendo istam positionem que verior vi
detur petitur quare dicitur q pharisei hoc fecerunt cum om
nes hoc fecerit. C Dicit pōt vno modo q plurimi istorū erant
pharisei et ideo attribuitur eis id qd oēs faciebāt. Scdo fuit
qz pharisei erant magis solliciti ad hoc q ceteri et erat acro
res hostes xpi. 2 ratio eē videt qz ipsi erant qui maiore sancti
tatem in populo simulabāt et qui in maiori opinione a populo
tenebant: et ideo magis eis deperibat de honore viuente xpo
q ceteris: et ob hoc magis mortem eius cupiebant et cum ma
iori sollicitudine illam tractabant.

Quare pharisei 2 ceteri cōsiliū ptra xpm inierūt. Qd. 74.

Queretur quare pharisei 2 ceteri cōsiliū inierunt
contra xpm. C Dōm q fuit pmo ga ipsi
videbāt 2 agnoscebāt xpm esse virū valde prudentē: 2 iō nō
poterāt eū decipere nisi in re que bēret magnā verisimilitudi
nē: talis autē non occurrit subito homini sed per multā cogi

Obiectio.

1. rñsio

2. rñsio

Rñs. ad q
sūū qōnis

Cuiusdam
rñ. ad qñc.
Lonsuta.
1. rñ.
2. rñ.

3. rñ.

4. rñ.

Dubium.
B

1. rñsio
Pharisei
magis ple
qbāt xpm
q sacerdo
tes et cete
ri iudei.
2. rñsio.

Petitio.

1. rñsio
2. rñsio

A

Rñs. ad q
sūū qōis
1. rñ.

2. rō. tationē: ideo habēda est magna cogitatio. et hoc est consiliari. Se-
cūdo qz vt dō in lra volebant eum capere in sermone: et ad hoc
requirē magnum ingenium et res excogitata: iō consilium fece-
runt. Tercio qz sepe eos confundebat in responsionibus: cum
enim illi pponerēt aliqd quod videbāt cludere ex necessita-
te xps subito rēdebat dissoluēdo argumēta et calumnias eoz
vt pz quādo quēsierūt ab eo in qua potestate faceret pcedenti
c. nā credebāt qz non posset ad hoc respondere. Etiam quādo
adduxerūt ad eū mulierē captā in adulterio et quēsierūt an debe-
ret lapidari vel dimitti: erat enī argumētū cornutū et qzqd rī-
deret videbāt qz eum debere militare: et ipse facilliter et aperte
rīdit. s. qz sine pccō est pimum lapidē mittat in eam Joā. 8. c. et iō
oportebat qz non pponerēt xpo ad tentandū eum rē leuē sed
grauē: talis autē non occurrit hōi sine cogitatione: ideo consiliū in-
ierūt ad hāc rem inueniendā. Sed tūc supposito qz consilium inire
volebāt ctra xpm: quare abierūt ad consiliū faciendū. Cōm
qz et si non inuiti essent consilium ctra xpm abire debebāt pro-
pter rōnes positas. s. et tñ ex eo qz consiliari erāt expediebat qz
abirēt. Primo qz corā xpo nō erat locus cogitādī et inuenien-
dī qd diceret qz quādiu cum illo manerēt oportebat qz aliqd
diceret ei vel aliqd audirēt ab eo attēte: sed nullum illoz com-
patif secū inuentionem consilij: ideo nō poterāt manere cū illo.
2. rō. Cōscō qz istud consilium inueniri debebat et cludi ex cōmuni
cogitatione et deliberatione et discussione inter se phariseoz
et pncipū sacerdotū et scribarum et seniorū: et ita debebāt collo-
qui sup re ista quoadmō ex intēione oīum cludere qz eēt
conuētiēs mediū ad tentandū: sed ista colloctio illoz non pote-
rat fieri corā xpo: sed ipsi secrete eā habere debebāt: iō debue-
rūt abire ad consilium faciendū. Tercio qz ipsi deliberabant qz
nō pponerēt ipsi qōnē hāc sed discipuli illoz quos postea mit-
terēt vt dō in lra et Mar. 12. et Luc. 20. et iō consiliū nō erat faciē-
dū corā xpo qz hoc erat si ipsi met pposituri erāt qōnē: iō abi-
re debuerūt vt consiliari et tūc mitterēt quos vellēt ad ppo-
nēdum qōnē xpo. Queref quare pharisei et pncipes sa-
cerdotū volebāt capere xpm. i. tenere in aliquo tēradō eū. Di-
cēdū qz fuit hoc. pmo qz frustrati fuerāt desiderio suo p vni-
uēiam et redire volebāt ad illud per aliā: nā tētauerant xpm su-
pra isti. dicētes in qua potestate hoc facis et qz tibi dedit hāc
potestātē pcedētī. c. et nō pualuerūt sed fuerūt confusi: ideo nō cel-
sante inigitate eoz hz iūcta voluerūt tentare eum per aliū mo-
dū. sic dicit L. hylo. sicut si aliqz claudere voluerit aque currē-
tis meatū si exclusa fuerit per aliquā violentiā aliā sibi semi-
tam querit. sic indeoz malignitas ex vna pte confusa alium sibi
aditū adinuenit. Cōscō fuit qz volebāt se esse confusos et abie-
ctos et uitijis saturatos in parabolis qz xps eos dixerat. s. qz
meretrices pcedēt eos in regnū dei et qz auferret ab eis regnū
dei et daret alteri gēti: et qz ipsi vt iuitati homicide occiderēt et
ciuitas eoz succēderet: iō p bis volebāt vices reddere capien-
tes eū aliquo mō vt confunderēt ipm: et sic aliquā vindictā de eo
sumerēt. Tercio fuit qz isti oderāt xpm toto aio et vita eius
erat eis difficilis: iō quicquid mali possent agere ctra illum
agerent: et ita voluerunt illū tenere qz h erat illi magnū malū.
Quare potius voluerunt p pharisei xpm in sermone capere qz
in alia re. Questio. 76.

- Queretur dato qz euz capere vellēt: quare potius vo-
luerūt euz in sermone capere qz in alia re.
Cōm qz capere eū erat afferre aliquā reprehensionē ctra eū
ad quā ipse nō posset respondere: et ita teneret clusus. hoc au-
tem facere debebant vel ex vita vel ex doctrina: sed ex vita nō
poterāt: qz manifeste erat vita sua sine crimine: iō ex vita non
potuerūt eum redarguere: et ob hoc quēsierūt quid calumnia-
rent in doctrina: sed calumniari in doctrina est capere in ser-
mone cum doctrina in sermone consistat: ideo conuēniēter volue-
rūt capere in sermone quem aliter sciebant non posse capere.
2. rō. Cōscō fuit qz volebant ei reddere vicem confundēdo eum in
illo in quo ipse confuderat eos: nāz quēritibus eis a xpo in qua
potestate hec facis. confudit eos xps cogēdo ad hoc vt suā igno-
rātiā confiterent pce. c. desiderauerūt ergo ipsi aliam similem
ignominiam ei inferre tenēdo euz in sermone. Tercio et pnci-
paliter cōm qz voluerunt eum tenere in sermone quē in re-
bus tenere non poterant: nam cū xps dixisset multas parabo-
las p phariseos indignati ipsi voluerunt eū tenere et occidere: et
tñ timuerūt populū astātē pce. c. et Mar. 12. et Luc. 20. et iō
cū nō esset aliud in quo eū tenere possent voluerūt saltem te-
nere in sermone. et hoc expresse est qz consilium inierūt vt ca-
perēt eum in sermone qz si diceret absolute vt caperēt eum i-

telligeretur vt caperent personaliter et incarcerationem vel inji-
cerent manus ad occidendum: ideo expresse est istud qz illud
facere non audebant.

Ad qd volebāt pharisei capere xpm in sermone. Qd. 77.
Queref ad qd volebant pharisei capere xpm in sermo-
ne. Aliq dicūt vno modo qz faciebāt ad ha-

bendū vindictā de eo qd passi erāt: sepe enim xps redargue-
bat phariseos et scribas et seniores quincēs eos errare: volue-
rūt ergo ipsi semel saltem eū in sermone capere quincēdo erra-
re vt in hoc vindictā hērent de oibus confusionibus quas passi
fuerāt. Cōscō dicūt aliqui qz fuit ad minuēdū opinionē eius
in aspectu plebis: ante pditionē enī xpi et miracula eius pha-
risei erant in magna opinione apud plebē tanqz viri religiosi:
xps autē ostēdebat eoz iniquitates vt pz sequen. c. vbi sepe vo-
cat eos hypocritas: et ita populus iā minus eos honorabat de
uotus existēs xpo et approbās doctrinam eius et opa: cupiebāt
ergo pharisei quincere xpm corā populo circa aliqua rem qz
erraret vt sic cluderet qz tota doctrina eius et opa fundaban-
tur sup errore et iciperet populus eū abijcere et redirent ad ex-
hibēdū honore phariseis sicut xps faciebat: et h inuēit Lu. 20. f.
et nō potuerūt verbum eius reprehēdere corā plebe. et ita signi-
ficat qz h intēdebat. i. redarguere eum corā plebe sed non po-
tuerūt. Tercio debet dici et melius qz h faciebant ad occide-
dū illum. i. vt caperēt eū in sermone in aliquo errore pp quem
deberet occidi. Et hoc pz duplī. Primo qz dō Lu. 20. c. et ob-
seruantes miserūt insidiatores vt caperēt eū in sermone et trade-
rēt eum pncipatui et ptati pfidis: sed tradere pfidi non erat nisi
ad mortem qz ipsi nō habebāt potestātē occidēdi quēqz Joā.
18. c. et ita ad vltimū fecerunt qz ipm tradiderunt pontio pila-
to pfidi vt illum occideret: et eū ille diceret eis. fm legem vestrā
iudicate eū. rīderunt illi. nobis non licet interficere quēqz. e. c.
et ita nūc volebāt tētare eū capiētes in verbo vt traderēt illū
pfidi ad hoc qz eū occideret. Cōscō pz qz cū audiuissent pa-
rabolas eius et se dictas idignati voluerunt mittere manus in
eū pce. c. et Mar. 12. et Lu. 20. sed nō ausi sunt timētes plebē
eo. c. et iō qd nō ausi sunt facere p seipsos voluerūt facere p
fidē: et ad h voluerūt eū cape in sermone vt sic captū traderent
pfidi ad occidēdū. Sic dicit Beda. pncipes grētes oīm cōpre-
hēdere qd p se nō poterāt pfidis manibus efficere tētabant.
Tercio pz h ex qōnē quā pposuerūt: erat enī ista ad mortē
si rīderet nō eē soluēdū census sicut illi credebāt qz rīderet in
fauore gētis sue. et ita ista fuit vera cā. s. vt eū occidi facerēt p
pter errorem in quo eum capere cupiebant.

Quare pharisei non conati sunt capere xpm in facto et non
in sermone. Questio. 78.

Queref quare pharisei nō conati sunt capere xpm in fa-
cto redarguēdo eū circa vitā suā sicut volue-
rūt cape in sermone. Aliq dicūt qz h fecerūt qz nō erat aliqd
reprehēibile in eo. nā pccm nō fecit neqz iūctus est dolus in ore
eius. 1. Pe. 2. c. Cōm qz vey est qz xps nūqz peccauerit ne-
qz erat in eo aliquid vere reprehēibile: et tñ pharisei de multis
eū redarguebāt iterdū dicētes eū nō eē a deo eo qz nō custodi-
ret sabbatū Jo. 9. iterdū dicēbāt qz māducaet cū publicanis
et pccōribz. s. 9. et Lu. 5. et aliqñ dicēbāt qz erat vorax et potator
vini. iō vī qz poterāt obijcere ei aliqd istoz et redarguere euz
de hoc. Aliq oñt qz iō nō obiecerūt qz ista dicerēt et eum
ex inigitate pharisei: tñ nō erāt vera: et ita cū ille ea negaret suc-
cuberēt ipsi in pbatōe et eēt eis confusio et nō xpo: et iō voluerūt
eū in vbo cape. Cōdō qz nō stat: nā h qdā obiectoz eēt falsa
s. qz eēt vorax et potator vini. s. et i. c. alia erāt vera. s. qz cū pu-
blicanis et pccōribz māducabat iterdū: sic pz qñ comedit in do-
mo matthei. s. 9. c. et ita poterāt ista tñ vā allegari. Cēti igit
dō qz h aliqd possent allegare pharisei et vitā xpi qd apd eos
iudicat malū vel impsectio: tñ nō allegauerūt qz ipsi volebant
nūc cape xpm in sermone vt facerēt illū occidi vt oīm est pced.
q. ista tñ qz xpm ipsi allegaret vt māducare cū publicanis et si-
milis hz apud eos minueret aliqd de honore et fama: tñ nō erat
morte dignū: et iō nō curauerūt talia allegare s. solū voluerūt
eū cape in sermone vt diceret aliqd pp qd eēt mortis reus.

Quare pontifices et ceteri non venerunt ad pponendū xpo
qōnem suā s. miserūt alios. Qd. 79.

Queretur qre isti. s. pontifices scribe seniores et pha-
risei vel aliqui eoz non venerunt ad ppo-
nēdum xpo questionem istam sed miserunt alios: nam dicit. et
mittūt ei discipulos suos cū herodianis. Cōm qz fuit pmo
ppter timorē confusionis: nam in oibus que quēsierant a xpo
tentantes

Doc. 2. rñ.
ad qñitum.

et herodes milites simul mittit ut quodcumque dixerit deprehendat: cupiebant autem magis eum aduersus herodianos aliquid dicere: quia enim eum detinere non potuerunt propter turbas voluerunt ei piculuz immittere ex his qui esset publicis tributis obnoxius. id est obnoxius pene si diceret contra solone tributorum publicorum. Accipiendo tertio modo herodianos per his qui tributa sponte soluebant et erat ad propositum quia si illi audiret a christo quod illicitum erat solui tributa cesari doleret se redargui: et conquirerent herodi accusantes christum quod impediret tributa cesaris: et ita christus esset in piculo cum herode vel cum pilato praefide: ad utrumque enim pertinebat ut cisci iniurias cesaris et punire omnia illius. Accipiendo quarto modo est et ad propositum. scilicet quod herodiani qui putabant herodem esse messiam erant inimici christi et quicquid mali possent molirentur contra eum: et istud fortassis est magis ad propositum et verius quam praecedentia. nam constat quod herodiani oderant christum etiam non existente ista questione tributorum et querebant malum aduersus eum sicut et pharisei: imo erant participes phariseorum in nocendo christo sic dicit Mar. 3. c. 1. et exentes pharisei statim cum herodianis consilium faciebant aduersus eum quomodo eum perderet. et tunc tunc nihil agebat de tributis sed de observatione sabbati et curatio ne homines hominibus manuum arida sabbato in synagoga: que questio nihil pertinebat ad herodem aut herodianos qui sauebant tributis: et ideo sicut tunc acceperunt pharisei herodianos in socios ad consiliandum christum quomodo eum caperent: ita et nunc iuerunt ut caperent eum in sermone et si de tributis nihil agendum esset.

Quare isti pharisei et herodiani tentantes christum dixerunt magister scimus quia verax es etc. Questio. 83.

Queretur quare isti pharisei et herodiani tentantes christum dixerunt magister scimus quia verax es etc. Cuiusmodi quod isti intendebant capere christum in sermone: non poterant autem eum capere nisi ipse putaret eos venire bono et simplici animo ad eum: nam si fraudulenter venire putaret aut non responderet: aut caute responderet non aperiendo directe veritatem questionis: et tunc non esset eis locus calumniandi contra eum. Si autem crederet eos venire bono animo aperiret eis veritatem questionis dicens dandum esse censum vel non et in utroque erat magna difficultas contra christum. ad hoc ergo conati sunt pharisei et herodiani ut se tales simularerent. Et primo simularunt hoc in exteriori modestia vultus et habitus et incessus quasi se bonos viros iustos ostendentes. sic dicit Luc. 20. c. 1. et observantes miserunt insidiosos qui se iustos simularerent ut eum caperent in sermone. id est ut ostenderent se desiderio iustitiae velle scire an census datus esset cesari ut nihil iniustum facerent dando aut denegando. Secundo in verbo posuerunt istam simulationem. nam principes sacerdotum et scribe seniores et pharisei et ante hoc venerant ad querendum a christo non posuerunt verba blanda sed iniquitate quam corde gerebant aliquantulum manifestabant in verbo dicentes in qua potestate hec facis: et quia tibi dedit hanc potestatem: isti autem non quasi ex timore animi et odio: sed ex humilitate et recto zelo loquentes dixerunt. magister scimus quia verax es. Tertio factum est hoc quod voluerunt uti quodam naturali attractio: omnis enim homo laudatus benignior fit et placabilis eis qui eum laudant: qui autem benivolus est alicui non abscondit ab eo secreta cordis sui sicut ab hoste abscondimus. voluerunt ergo facere christum placatum ut plane veritatem aperiret. et istud est primum ingenium hypocrisis laudare. scilicet eos quos oderunt ut sic eos se curos de seipsum reddentes perdat. Sic dicit Chrysostomus. hec est autem hypocrisis prima simulatio quod laudat quos perdere voluit: et ideo in laudem primum dicentes. magister scimus quia verax es. magister eum vocat ut quasi honoratus et laudatus ab eis mysterium sui cordis simpliciter illis aperiat tamquam volens eos habere discipulos: ista dulcedo verborum venenum portabat interius. Sic dicit Hieronymus. mellitis enim verbis eum interrogat: et circumdabat eum sicut apes mel portantes in ore aculeum in tergo.

Quomodo verba ista phariseorum ad christum applicabantur ad propositum ipsorum. Questio. 84.

Queretur quomodo ista verba phariseorum ad christum applicabantur ad propositum ipsorum. scilicet scimus quia verax es etc. Cuiusmodi quod duplur deserviebant intentioni illorum. Primo modo inquit erat quodam verba laudatoria et per laudes intendebant eum fallere ut omnium est prope. quia et hoc modo non solum hec sed et quicquid verba exprimitur quacumque laudem christi facerent ad propositum ipsorum. Secundo deserviebant intentioni eorum: quia ista verba faciunt ad propositum huius negotii quod deludere volebant pharisei et desiderabant. duo. unum est quod christus simpliciter et sine palliatione aperiret eis secretam sententiam animi sui super hoc. Secundo desiderabant quod in diffinendo loqueretur de cesare et herode colligere tributa: et sic eum poneret in piculo.

lo. Circa primum deserviebant ista verba quia ponunt hoc omnia illas causas quod possunt mouere ad dicendam veritatem. nam timebant illi quod christus occultaret eis veritatem ad non omnem autem veritatem solet mouere unum de tribus. Primum est quod veritatem non nouit vel quod veritatem non amat: et ideo falsitatem exprimit. Secundus est amor vel reuerentia dei qui veritas est et suadet nobis vera de eo quod nouerimus dicere: qui autem non amat eum non curat an veritatem dicat vel falsum. Tertium est amor vel timor humanus aut alie passionis circa hominem propter quas auertitur homo vel impeditur a veritate dicenda. omnia autem impedimenta ista auferunt pharisei a christo ostendentes trias dispositiones esse in eo quod moueat eum ad non mentem dum neque celandum veritatem. Sic dicit glossa. triplur dicit aliquem veritatem non docere. Primo ex parte ipsius docetis quod veritatem scilicet vel non nouit vel non amat. et hoc dicitur. scimus quia verax es. id est veritatem sciens et amans. Secundo ex parte dei cuius timore posposito quidam veritatem de deo quam nouerunt non pure annunciant. et hoc dicitur. et via dei in veritate doces. Tertio ex parte proximi ex cuius timore vel amore aliquis veritatem tacet. et ad hoc excludit dum dicit. et non est tibi cura de aliquo: non enim respicias personam hominum. Secundo erat quod isti volebant quod loqueretur de cesare et herode diffinendo non esse soluenda tributa: et ad hoc conueniunt ista quod habent hic inquam dixerunt. non est tibi cura de aliquo: non enim respicias personam hominum. id est aliquis sit magnus et potens non curas complacere ei propter hoc neque times illi: sed iustum facis et verum loquaris. Sic dicit Chrysostomus. non enim respicias personam hominum. hoc enim de herode et cesare occulte simulabat. Sic et Hieronymus ait. blanda quidem et fraudulenta interrogatio: illuc vocat respondentem ut magis deum quam cesarem timeat: pertinet et istud ad magnam laudem christi: nam eum hic de triplici veritate commendat. scilicet vite doctrine et iustitie. Vite quidem inquam dixerunt. scimus quia verax es. ad vitam enim pertinet seruare veritatem in dictis et factis et ostensionibus exterioribus: et est veritas moralis de qua. 4. ethico. circa finem. Doctrine autem veritatem inquit cum dicit. via dei in veritate doces. Veritatem iustitie inquam dicit. et non est tibi cura de aliquo. quia iustitia consistit in comutationibus et distributionibus circa quod nocet acceptio personarum: et ista non erat in christo: quia non respiciebat personas sed merita.

Quare pharisei petebant an liceret dari census cesari et quis census erat iste. Questio. 85.

Queretur quare pharisei petebant an liceret dari census cesari: et quis census erat. Cuiusmodi quod iste census erat tributum annuum quod iudei soluebant romanis. modus autem erat quod iudei fuerant liberi tribus prioribus quam diu reges habuerunt quia non dabant tributa gentibus alijs sed principibus suis. et post captiuitatem babilonicam et liberationem eorum ideo fuerunt liberi et potissime tempore machabeorum qui liberauerunt gentem illam de manibus babiloni: et eo tempore facti sunt iudei socii et amici romanorum. nam iudas machabeus misit legatos et facte sunt leges amicitie inter eos. 1. Macha. 8. c. 2. moztuo iuda machabeo ionathas fratrem eius renouauit amicitiam cum romanis. 1. Macha. 12. et mauerunt sic usque ad tempus aristoboli et byrcani qui fuerunt ultimi duo principes de progenie machabeorum: et per discordias eorum romani se intrinsece seruit: et tamen cum ipsi non seruaret romanis legem amicitie pugnaverunt romani contra illos. scilicet Pompeius consul et itrauit iudeos et succedit templum atque perbanauit illos: et ex tunc iudei qui prius fuerant amici romanorum facti sunt tributarij: et sic mauerunt usque ad euersionem totale iudeis et gentis. vii nunc tempore christi tributarij erant et soluebant tributum istud cesari qui perat romanis. hoc colligitur late ex historia Josephi in lib. antig. et lib. de bello iuda. Alij autem dunt aliter quod et verum est. scilicet quod octavianus fecit describi vniuersos iudeos et per singulos se subditos romanis soluebant censum. id est denarium quendam: et ista descriptio facta est in iudea ut patet Luc. 2. et ex illo tempore dicit quod mansit tributum annuum. scilicet quod solueret denarius cesari: et quod erat annua solio vocat census: cura autem colligendi censum istum in iudea erat imposita herodi regi siue tetrarcha galilee. De hoc dicit Hieronymus. nup quidem sub cesare augusto iudea subiecta romanis in toto orbe celebrata est descriptio stipendiaria facta fuerat: et erat in populo magna seditio dicentibus alijs per securitate et gerte quod romani per oibus militarerent debere tributa persolui: pharisei vero qui sibi applaudebant in iustitia eccontrario nitentibus non debere populum dei decimas solueret primitias daret et cetera qui in lege sunt scripta humanis legibus subiacere. cesar autem augustus herodem antipatri filium alienigenam et perlitum regem iudeis constituit rat qui tributis preesset et romano pareret imperio.

Qua occasione habebant pharisei petendi a christo hoc. scilicet an liceret etc. Questio. 86.

Sed tunc

L

A

Rn. ad qm tu qonis.

Primo

Secdo.

Tertio. Dis ho lau dar pla ca bilis fit lau danti.

Contra hypocritas.

Hierony.

A

Rn. ad qm tu qonis. 1. mo.

2. mo.

2. mo. 3. mo.

Rn. ad qm tu qonis

Amici- tia iude- ou cum romanis

Popei- feci iude- os roma- nis tribu- tarios et phari- seos mit- tepu- iudei bo- pcorum- e a cel- vt dicit Augu- Alio- rn. ad qm tu qonis

Sed tunc dicebat quam occasione habebant pharisei petendi h a xpo. Alii dicunt qd faciendum ad tentandum ipm: et hoc satis erat ad querendum. Dm qd veru est qd ad tentandu faciebant sic dicitur. s. f. vt caperet euz in sermone: et tamen ultra hoc aliquem colorem ostendere debebant: qd si non eet co- lor aliquis sciret ipsi qd xps putaret eos ad tentandu venisse et crederet qd no responderet eis vel no directe: et tñ ipsi artificiose agebat simulantes se iustos Luc. 20. ergo oportet qd esset aliq- ca fm qua verisimiliter incitarent ad hec petenduz. Est igitur oim qd pma ca fuit occursum opportuni tps: nam forte tñ col- ligebat tributum illud: et io erat verisimile qd de illo deberent querere veritate. et h no ad tentandum sed ad iuste agendum. s. ne aliqd iniustu facerent vt denegates tributa cesari si ei erat debita: aut subiiciendo seruituti eos qui de iure erant liberi. sic dicitur Luc. 20. c. miserunt insidiatores qui se iustos simularent. s. qd zelo iustitie hoc petebant. Secda ca erat dubitatio comu- nis: nam inter iudeos magna dubitatio et contentio circa h erat: quibusdaz asserentibus no debere solui tributa (qd pharisei dice- bant) alijs dicentibus qd deberet solui: et qm xps erat famosus p dicator voluerut ab eo scire huius dubij determinatione.

Queretur quo per istam qone dicebant tentare xpm: nam ipe dixit quid me tentatis hypocrite: et ita asseruit ee tentationem. Ad qd qd tentatio est velle expimetur capere de aliqua re: et ideo si pharisei quererent istud a xpo ad videndu an sciret respon- dere esset pprie tentatio: et ita solemus dicere questiones tenta- torias quas magistri pponunt discipulis suis: iudei aut no in- tendebant h: nam no queiebant vt sciret quomodo xps respō- debat sed fecerut ad nocendu ei. s. vt respōdente eo caperent il- lum in sermone. s. in lra. et ex hoc traderet eum morti traden- tes p fidi Luc. 20. c. sed erat tentatio ista questio eo modo quo dicimus demonē tentare hoies: pponit eniz eis aliquas sugge- stiones vel exteriora que illicita. et hoc no ad videndu qd ho- mo faciet vel quatum poterit sed vt illi noceat deducendo eum in pccu: et ita isti magis intēdebāt fallere vel decipere qm tenta- re cu no quererēt experientiam sed nocumetur: et tñ ppositio- nis questionis erat tentatio qd no erat ad finē illum ad que qones fiunt cu ille qui querit intēdat erudiri: et isti no intēdebāt eru- diri ex respōsione sed capere xpm in sermone.

Quo ex ista qone itēdebāt cape xpm in sermone. 20.88.

Queretur quomodo ex ista qone intēdebāt capere xpm in sermone. Dm qd argumentuz

comutū erat ista qstio: putabāt eniz iudei qd quomodocūq; re- spōderet xps caperet sicut in alijs faciebant: vt quādo dux- rūt ad eū mulierem deprehensam in adulterio petentes qd de ea fieret. Jo. 8. nā si xps diceret no esse soluēdum cēsum cesari accusarent eum corā herode collectore tributoz vel coram pi- lato p fide qui nullo mō pateret eū viuere qm manifeste repu- gnantē romanis tollēdo tributa: et ad hanc respōsionem intē- debāt euz deducere pharisei dicētes. no est cura tibi de aliquo i. non curas an offēdas cesarem vel herodem oū tñ veritate dicas. Sic dicit Hierony. qd tibi vñ licet dari censuz cesari: vt si dicat no debere tributa solui statim audietes herodiani seditio- nis reum oīra romanum pncipē eū teneāt. et h maxime vole- bāt pharisei qd sciebāt iā qd alij pp istam cām perierant: vt vñ fuisse de iuda galileo qd in diebus p fessionis auertit pplm a p fessione et solutione tributi et perijt ipe cu illis qd fēserūt ei. Actū. 5. c. sic ēt dicit Chrysost. qd eni sciebāt qd quidā hanc discor- diā meditātes occisi erāt volebāt ipz p sermones hos in tales suspensionē immittere. Sed dicit qd no erat difficultas xpo rñ- dere qd poterat dicere licet dari cēsus cesari: et ita no icurreret in aliqd piculū. Alii dñt qd no rñderet xps h qd falsuz erat et nollet fallū dicere. Dm qd non erat ista ca: qd fortēno est vñ qd esset fallū sed potius ee videbat iustu dari tributa vt i. dicit. Sed oim qd io erat h difficile xpo qd scandalū seq- bat ex dicto: nā assereret qd sniam phariseoz et oī itētiōne po- puli: pharisei enim asserēbāt iniustu esse qd populus qd deo de- cimas pmitias oblationes et cetera iura soluebat subiicere le- gibz et tributis humanis. et ista erat intētiō populi: qd erat si bi nimis fauorabile et abhorrebāt nimis seruitutem: vnde euz xps diceret eis semel si filius vos liberauerit liberi eritis: dixit rñ semē abaze sumus et nemini vñq; seruimus Jo. 8. c. et ita si diceret debere dari tributa tam pharisei qd populus clama- rēt qd reducebat eos in seruitutē. Sic dicit Theophyl. totum enī artificiu eoz erat vñdūq; pncipitū habēs: vt si diceret qd licet censum cesari dari puocet oīra eū plebē quasi in seruitutē re- ducēt ipm pplm: si vero diceret qd no licet dari si accusaret euz

tanq; excitaret populum oīra cesarem. magnū autem incōue- niens erat si diceret xps licere dari tributū et puocaret oīra se populū qd tunc p dicatione eius non acceptaret neq; miracu- la: et io debuit pcurare qd populus eet sibi semp acceptus: et ita fecit qd semp fauebat ei oīra phariseos et pncipes sacerdotū. Sed dicit qd istoz incōuenientium erat maius circa xpm: et qd magis appetebāt pharisei. Ad qd qd vñq; putabant pharisei esse satis magnum: qd als no crederēt se facere argu- gmentū comutū p h neq; qd caperēt eū in sermōe p h. Sed oim qd maius videbat qd diceret debere solui tributū qd non debere non cōsiderando qd in vno vel altero diceret mēdaciū: sed solū quatum ad incōueniēs qd sequebatur eum respon- dēdo hec: nā dicendo qd no licebat dari tributū cesari incide- bat in manus pilati et herodis qd eū occidere vellēt sicut alios seditiosos occiderāt p hac: et tñ eet ei fauor apud populum iu- deoz: qd per h liberare volebat eos a seruitute romanor. Si aut diceret licere dari tributa cesari incidebat in odiū populi et phariseoz: et tñ erant oīo incōuenientia. Prīmū erat peri- culū mortis. Scdm erat qd no acceptarent verba eius et facta. De pmo p qd pharisei et pncipes sacerdotū oderāt valde xps et sepe voluerūt mittere manus in illū et eū occidere nisi qd ti- muerūt plebē que fauebat ei pcedē. c. et Mar. 12. et Luc. 19. et 20. c. p dito aut fauore populi auderēt pharisei manus mittere in illū et p dēre. De scdo p qd si diceret debere tributa prestari esset sibi populus odiosus et putarent eū non esse messiam qd messias liberaturus erat vt ipsi credebant populū de oī subie- ctione: ipse aut subiiciebat eos magis seruituti qd subditi vide- rent: et tamē ipse volebat qd aliquādo crederet deo eo qd erat messias. Sed oim qd pharisei magis cupiebant qd diceret no licere dari tributa cesari et ad h inclinabāt verba eoz vi di- ctū est. Sic dicit Chrysost. cupiebāt aut magis aduersus herodia- nos aliquid eū dicere: qd enim eū detinere timebāt ppter tur- bas voluerūt ei piculū immittere ex h qd esset publicis tributis obnoxius: et h satis magnum erat et acceptuz phariseis qd xps totum fauorē pderet erga plebē et ita ipsi redirent in fauorem et honore pstinū: tñ potius volebāt qd rñderet no ee reddēda tributa vt sic occideret a p fide de quo ipsi valde gaudent. Si aut dicatur qd ipsi iā poterāt occidere eū p dito fauore ple- bis. Dm qd verum est qd poterāt occidere de facto. s. qd nemo h impediret: et etiam non perderent aliquid ppter h apud ple- bē: sed de iure no poterāt et p fides h fortassis requireret ab eis: et ob h no aui sunt pōtiffices iudeoz occidere xpm sed deduce- rūt eū ad pilatū: et cu ille diceret fm legem vestra iudicate euz: dixerunt illi nobis. no licet occidere quēquā. Jo. 18. c. et ita po- tius vellent qd occiderent eū gentiles qd ipsi. Sic dicit Beda. q- rentes dominū cōprehendere sumi sacerdotes timuerūt turbā: atq; io qd per se no poterant terrenis potestatibus efficere tē- tabāt vt velut ipsi a morte eius videant imunes.

Quo pharisei h petierūt a xpo cu scirent verisimil qd ipse dice- ret tributū soluēdū ee cu ipe soluerit. 20.89.

Queretur quo pharisei h petierūt a xpo: qd putat obue- rat qd xps diceret soluēda esse tributa: nā ipse

soluebat tributū cesari. ergo diceret licere solui tributū cesari. et p h. s. 17. d. colligētib; didragma: nā soluit ibi xps tributū. no at diceret qd no licebat solui illud cu ipse solueret: io frustra videbatur de h queri. Alii dñt qd nunq; xps soluit tri- butū cesari: nā illud didragma oñt qd no soluebat cesari sed templo: ita tenet Hilarius et Chrysost. et io secus erat de tribu- to cesaris: tributū autem templi quod erat in lege dei impos- sibile nemo dubitaret qd soluēdū eet. Sed oim qd no stat. nā tributū illud cesaris erat vt tenet Hierony. ibidē et declaratur est. s. 17. c. q. 186. Alii dñt qd dato qd esset tributum cesaris soluit illud xps ad enitādū scādālū et no quasi esset obligatus cu ait. e. c. vt aut no scādālizemus eos et c. nūc autē veritatem rñsurus erat non curando de scandalo aliquo cu dictum esset no est cura tibi de aliquo: et ita poterat dicere non esse dandū tributum cesari. Dm qd non stat qd ex illo facto potius col- ligit oppositum qd de seipso dixit qd no erat obligatus ad tri- buta eo qd erat filius regis: et tñ de alijs qui non erāt tales no dixit qd no soluerēt sed potius innuit qd erant obligati ad sol- uendum. Aliiter ergo oim est. s. qd pharisei nesciebant illud factum xpi: accidit enim illud in capbarnau: et questio ista fie- bat in hierusalem: et isti qui queiebant nesciebant an aliquan- do xps tributū soluisset: et ideo quesierunt h ac si xps adhuc idifferens esset ad vtrāq; partem. Alii dñt qd dato qd sci- rent eum soluisse tributum cesari et putarent qd diffiniret pro

Ad istoz i-
cōueniētiū
erat maius
circa xpm
et qd ma-
gis phari-
sei appete-
bant.
Rñ. ad q
situm.
Doct. rñ.
ad qstium.

Alia solo.

Obiectio.
Rñso.

Nonnullor
rñso ad q-
situm qois

Confuta.

Alior rñs.
ad questū

Confuta.

Docto. rñ.
ad questū

Alior rñ.
ad questū

cesare volebant hoc querere qz saltem scirebat in hoc inconueniens. s. qz eēt odiosus pplo z nō recipiens dicta ei? z rediret pharisei ad pstinū honore suū z reputationē qd eis valde gratū esset. C. S. dōm qz hoc satis stet: tñ verū est qz pharisei putabāt qd esset xps indifferēs ad respōdendū vtroqz mō qñ nunqz soluisset tributa z qz pōptior erat ad dōm nō eē pstan- da tributa qz ad illa soluēda z in hac ptē eū volebāt inclinare ex verbis iuis. s. nō est tibi cura de aliquo z nō respicis psonas hoīum. sic dicit Hiero. z chrysostomus.

Quis erat cesar iste cui tributū reddebāt. Questio. 90.

Queretur cū querat an licet dari tributū cesari qz erat iste cesar. C. D. qz nōmē cesaris nō

est ppriū sed appellatiuū z significat dignitatē iperatoriā apō romanos cuius origo est p̄mus qz vocatus fuit cesar fuit iulius dictator socer pompeii inter quos magna bella acta sunt: z ille vocat ē cesar ab ytero ceso qz de ytero ceso matris educt? ē vinēs. s. mortua matre cesus fuit yterus z ipse eductus ē: z qñ p multos gradus honoz venit tādē vt ipator eēt oēs ipatores ab eo cesares appellati sūt. Aliud quoqz nōmē eis datū ē vt augustinus vocat ē qd ab octauiano scō ipatore romanorū cepit: nā ipse adauxit valde rēpublicā. nā iter ceteras laudes suas h̄ est qz gloriā ciuitatē romanā inuenisse latentiā z religisse mar- moreā: z iō ab augēdo augustus appellatus est: z post eū ceteri quoqz ipatores augusti appellati sunt vñ tenuit ille duo no- mina dignitatis ipatorie. s. cesar augustus. sic p3 Luc. 2. c. exist edictum a cesare augusto vt describeret vnīuersus orbis. Jste autē de quo hic dī nō erat cesar p̄mus. i. iulius: iādū enim erat qz p̄ierat neqz ē octauianus qui dī cesar augustus: nā. i. 7. an- no xpi mortuus est octauianus: s. erat tyberij ipator qz vocat cesar absolute qui successit octauiano z cepit anno decimole- ptimo vel. i. 8. xpi: mortuus est autē xps anno. i. 8. tyberij: z ita tota p̄dicatio xpi z opationes miraculorū fuerūt sub tyberio: z Joānes quoqz baptista tpe tyberij cepit: z vñ cepisse p̄dicatio xpi anno. i. 5. tyberij p3 qz Lu. 3. dī qz anno qntodecimo impe- rij tyberij cesaris pcurāte pōtio pilato iudeā factū est verbum dñi sup ioāne. z tñ qñ cepit p̄dicare ioānes cepit xps eo qz sta- tim vt cepit ioānes p̄dicare z baptizare p̄fluente toto pplo ad baptisimū eius venit quoqz xps vt baptizaret ab eo. Luc. 3. c. z statim post baptisimū ascēdit in montē z ieiunauit. 40. dieb? supra. 3. et. 4. c. z Mar. 1. z Luc. 4. cōpletis autē illis diebus ie- iunij statim descēdit in galileā z cepit p̄dicare. 8. 4. z Luc. 4. z tñ baptisimū ioānis cepit anno qntodecimo impij tyberij ce- saris Luc. 3. c. ergo eodē anno cepit xpi p̄dicatio: nūc autē erat annus. i. 8. tyberij qz p triennium xps p̄dicauit: z tñ ista qd de tributo cesaris fuit facta xpo die martis ramipalmarū z die ve- neris sequenti mortuus est. ergo erat annus. i. 8. tyberij quan- do a xpo qñtū est de tributo dādo cesari: z ita de ipō aīis p ip- so tyberio colligebat illud tributū. C. Queret qre dī cogni- ta aut iesus negtia eor. C. D. qz hoc dixit euāgelista. s. p̄rio ad ostendēdū veritatē rei: sic enī fuerat qz xps agnouerat iniq- tatē cordis illoz: iō dixit cognita iesus negtia. Scō vt ostēde- ret eū deū. intendūt enim euāgeliste p oia ostēdere xpm eē ve- rum deū z hoīem vey: z ga ex hoc ostēdebat deitatē. s. qz secre- ta cordiū agnoscebat cū deus solus sit scrutator cordiū z renū- psal. 7. dixit cognita negtia eor: vt nos ex h̄ arguamus eū fuis- se deū. Tertio vt accōrdēt verba euāgeliste verbis xpi: nā xps dixit phariseis: qd me tētatis hypocrite: s. h̄ nō poterat recte dicere nisi agnosceret corda eor qñ exteri? ipi se iustos simu- labāt Luc. 20. c. ideo oportebat qz agnosceret corda eor. z ita euāgelista ad reddēdū rōnem dicti xpi. s. qd me tētatis hypo- cite dixit cognita iesus negtia eor. i. iō dixit qd me tētatis ga agnouerat negtia eor. Erat autē ista negtia in duobus. Primo ga mali erāt z iustos se simulabāt Luc. 20. c. Scō z p̄terius ga ad nocendū erat ista simulatio. s. vt caperēt xpm in sermo- ne z traderēt eum p̄fidi ad occidendū. e. c.

C. Quare xps dixit qd me tentatis hypocrite. Questio. 92.

Queretur qre xps dixit qd me tentatis hypocrite. C. Di- cendū qz fuit vt ostēderet qz agnoscebat eorūz ppositum ingrendo hoc cū illi secrete egissent cōsilium z intra corda sua pposuissēt fallere eū z nocere illi: z ipse hoc sciebat. Et pderat hoc pmo ad ostēdēdū se esse deum: ch̄s enī qz se nō vocaret deum palam tamen talia volebat de se ostēde- re palam per que manifeste colligeret eum esse deū. Duo enī sunt p̄cipua in qbus deus excellit omnia. s. posse z intelli- gere: z ideo per vtrūqz eor voluit xps se ostēdere deū. Per po- tentiam aut vt in operibus miraculorū: nam talia z tanta facie

bat qualia z quāta z qualiter nō poterat aliqz facere nisi de- per intellectum aut ostēdebat deitatem inquātū ostēdebat se scire ea que solus deus scit. s. secreta cordiū solus deus nouit p̄al. 7. ipse ergo ostēdebat sepe qz nouerat cogitationes cordiū. sic enim. 8. 9. c. quādo xpo dicēte paralytico remittunt tibi pec- cata tua: z ob hoc scribis z phariseis itrasse cogitantibus. s. hic blasphematis. ipse ait. quid cogitatis mala in cordibus vestris. z ita secretā cogitationē q nōdum p̄dierat foras p aliquod ver- bum statim agnouit ostēdens p h̄ se eē deum de quo illi male cogitabant: ita ē hic cogitationes z cōsilia que pharisei secrete z intra se fecerāt ostēdit se scire: ex quo deū se esse ostēdebat.

C. Scō fuit vt ch̄s dñi induceret ex questione ad illud qd inducere volebāt pharisei: ipi enim querebāt hoc a xpo corāz turba vt capientes eum in sermone cōfunderent illum corā po- pulo Luc. 20. c. s. z nō potuerunt verbum eius reprehēdere co- rā plebe vel multitudine. q. d. hoc itendebat efficere sed nō po- tuerūt: xps autē vertit illud in dñm. s. vt ex questione ista ma- gnam laudē acquireret p respōsionem ad illam ostēdendū se esse deum. C. Tertio fuit hoc vt eis vicem redderet: ipi enim intēdebant eū corā plebe cōfunderē reprehēdendo verbū eius z insuper tradere illū p̄fidi ad occidendū eū: xps autē no- luit eos in mortem dare: voluit tñ eos corā multitudine cōfun- dere. quod sufficiēter egit inquātū dixit qd me tentatis hypo- cite: z illi nō rīderūt dñm quasi vey esset qz eū tētābāt z by- pocrite erant. z ita cōsuevit facere quādocunqz aliqui ex iniqui- te querebāt Jo. 8. quādo quiesierunt de muliere adultera z ille ait qui sine peccato est ille p̄mum lapidem mittat. in quo osten- dit oēs illos malos fuisse cū nemo illorum ausus fuerit dicere ego mittam p̄mum lapidem sed tacētes abierūt. sic etiam p̄ce- dēt c. quādo pharisei z p̄ncipes sacerdotū z scribe z seniores quiesierūt a xpo in qua potestate hec faceret deduxit illos xps ad h̄ vt cogereēt cōfiteri ignozantiam suāz. C. Quarto fuit vt xps se redderet magis admirabilez ipis phariseis tentātibus eum cū ex modo respōdēdi se deum ostēderet: z ita factū est ga valde admirati fuerūt pharisei de isto respōso xpi Lu. 20. c. s. z mirati in rāso eius tacuerunt. C. Quinto fuit vt p hoc eo- rum maliciā cōinceret z cessarent ab illa: nā cōtra eum ga caute- las plene intelligit frustra est vti cautelis: sicut frustra rete iaci- tur ante oculos p̄natorū Prover. 1. c. s. qz illud videret z caue- ret. sed xps ostēdebat se cognoscere iniquitates cordis eor ad plenū: ideo frustra erat eū tētare sed plane z simplr ad illum se habere. C. Sexto vt sic vidētes seipsos deprehēdos z agnosce- tes eum deum ex opibus vela deo esse quiererēt ad eū z do- ctrinā eius reciperēt. C. Septimo fuit vt viderēt pharisei qñ- ter respōdebat xps ad questionē. i. an dicebat veritates: plane ga ipi credebat qz si xps nō agnosceret dolos eor sed putaret qz simplr veniebat apiret eis secretā sniam cordis sui circa h̄. Si aut agnosceret dolū vel nō respōderet vel nō directe dice- ret: nūc aut ostēdebat xps qz sciebat eos esse tentatores z tñ re- spōdit: ideo colligere poterāt qz nō respōderet eis xps directe veritatē quā tenebat in corde: s. vba sua vera fuerit. C. Octa- uo fuit ad ostēdēdū qz nō timebat laqueos illoz z audebat respōdere: nā putabāt pharisei qz posuerāt laqueos inenasti- les: z iō si xps respōderet nece erat incidere in illos: ostēdit au- tē qz laquei eor erant inutiles z qz ipse poterat faciliter rīde- re euitādo incōuenientiam eor. z ita fuit conueniens qz vocaret eos tētatores z nō discipulos diceret aut tacendo esse discipu- los acceptaret ga illi eū magis vocauerant. sic dī Hiero. p̄ma ergo virtus est respondentis interrogantium mentes co- gnoscere z nō discipulos sed tentatores vocare.

C. Quare xps vocauit phariseos hypocritas. Qd. 93.

Queretur quare vocauit illos hypocritas dicens qd me tentatis hypocrite. C. Dm qz pmo fuit quia ita erat in veritate qz essent hypocrite. vocatur autem hypo- crita qui aliud foris ostendit z aliud interius gerit: z est hypo- crita nomen grecum significans ex prima impositione illos qz vultibus laruas superponunt z occultant vultus quales erant effigatores comediarum z tragediarum vt alienas personas effingerent. z dī ab bypos quod est subitus z crisis quod est se- cretum quasi subitus secretum. i. aliud latebat z erat secretum i- terius qz foris videret. z ob hoc descendit qz illos qui bonos foris simulant cum mali sint hypocritas vocamus: tales autē erant isti pharisei: nam veniebant ad xpm sub specie honesta- tis petētes declarationem questionis cum tamen intenderent eum capere in sermone vt illum morti traderent Luc. 20. c. miserūt ad eum insidiatores qui se iustos simularent vt cape- rent eum

Def. qōis.

Rñ. ad qñ tñ qōis.

Cesar vñ sic dicit ē.

Laudes ce- saris angu- sti.

Tpe tybe- rij ioānis z xpi p̄dica- tiōes fuerūt

De h̄ vide- latius. D. Abulē. i. d. sēsozio suo par. 2.

Qd.

91.

Rñ. ad qñ tñ qōis.

Nequitia phariseor.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

3. cā.

rent eum in sermone et traderet eum principatui et potestati prestis: et ideo recte vocabantur hypocrite. C. Scdo vocavit eos hypocritas quia ista veniebant verbis suis precedentibus: nam dixit quid me tectatis: diceret autem aliquis quod non tentabant sed bono et simplici animo petebant sicut apparebat ex verbis et habitu ipsorum: ideo dicit eos hypocritas. I. tectatis me non gerentes interius talem animum qualia verba foris ostenditis et ita hypocrite estis. C. Tertio vocavit eos sic ad contumeliam et redargutionem: nam cum mali essent et intendentes nocere erant digni redargutione: et ad hoc vocat xps eos hypocritas quod est nomen contumelie et iniurie: et ita ad probationem eorum solet illos vocare ut persequenti. c. ubi sepe eos hypocritas vocat. De hypocritis et hypocrita vide multa. s. 1. c. q. 3. et. 3. 4. et. 3. 5. et. 3. 6. de h. Hieron. dicit hypocrita est quod aliud est et aliud simulat.

Quare xps rudit istis asperis cum ipsi blande quasi essent. 23. 94.

Queretur quare xps respondit istis asperis cum ipsi quasi blandi blandirent: nam illi dixerunt magister scimus quod verax es. ipse autem respondit quid me tentatis hypocrite. C. Dm qd xps solet tenere istum modum qd interdum ad verba dura respondet blande et ad verba blanda respondit dure: nam s. 1. 2. c. dixerunt pharisei de xpo qd non eiecit demones nisi in beelzebub principe demoniorum: et xps respondit blande per solam rationem eos vincens. s. omne regnum in seipsum divisum de solabitur. et eo. c. postea blande locuti sunt pharisei dicentes magister volumus a te signum videre: et ille dure respondit dicens. generatio mala et adultera signum querit. hoc autem faciebat xps ad ostendendum in vtroque virtutem. s. ne duris exacerbatos per impatientiam videret dure respondere: quando autem blande loquebantur dure respondebat ne eorum blanditijs et adulationibus videretur consentire. C. Nunc autem h. blande locuti sunt respondit xps asperis. Primo quod illi merebantur naz maliciose loquebantur simulantes iustitiam: et simulata sanctitas duplex est iniquitas. sic dicit Lbry. non s. sermones eorum pacificos blande respondit sed s. eorum conscientiam crudeliter asperis dixit quod deus voluntatibus respondet non verbis. C. Scdo fuit ad ostendendum qd sciebat qd in animo gererent: nam si blande respondere sicut illi blande locuti fuerant non ostenderet se scire secreta cordis eorum. quod tamen fuit quoniam ostendere: sed videret putare quod tales erant interius quales se exterius pretendebat: ideo dure debuit loqui vocando eos hypocritas et tentatores. C. Tertio fuit ad eos convertendum ad bonum: nam vocando eos hypocritas et detegendo vitia eorum flectere poterat eos ad bonum potius quam blande respondendo. Sic dicit Lbry. dicit eis hypocrite ut considerantes eorum humanorum cordium cognitozem quod facere cogitabant perficere non audebant: vide ergo quod pharisei blandiebantur ut pderent: iesus autem confundebat ut saluaret quod vilior est homini deus iratus quam deo propitius.

Quare christus cum videret quod pharisei eum tentabant eis respondebat.

Questio. 95.

Queretur cum xps videret quod isti tentabant eum quare respondebat eis: nam erant indigni responsione: solet enim xps eis qui tentatorie aliquid petunt non concedere petita: et ideo illi qui tentantes petierunt signum de celo non obtinuerunt. s. 1. 6. c. sed isti tentantes volebant habere responsionem ad dubium: ideo non debebat eis responderi. C. Dicitur ergo quod xps respondit. pmo ut ostenderet quod non timebat laqueos quos illi parauerant: nam putabant inde se fecisse argumentum contra eum: et quod respondendo non poterat evadere quoniam caperet. respondit ergo ut appareret quod laquei illi nihil valebant. C. Scdo respondit ad confusionem phariseorum. talis enim fuit responsio xpi quod illa audita tacerunt ita quod nihil ultra de hoc locuti sunt: et erubuerunt quod colligationes sue fuerunt dissolute. C. Tertio fuit ad iponendum eis silentium: nam si respondere nollet sumeret maiorem audaciam quam ipsum quasi non ausus fuisset respondere: et super illa et alijs quonibus eum inquietaret: cum autem sic admirande loqueretur soluendo laqueos illorum non auderet ulterius super his neque similibus iterum ogare sicut per infra in lra. nam quando quasi ait xps ab eis de xpo cuius filius est: et illos respondentes ipse redarguit non ausi fuerunt ex illa die illum amplius interrogare. i. in lra. C. Quarto fuit ad reddendum phariseos admiratos de responsione sua: talis enim rudit quod ipsi quod erant hostes eius admirati sunt Lu. 20. c. f. et mirati in rursus eius tacerunt. C. Quito fuit ad laudandum suam: nam rudit tam diserte quod turbe admirate sunt et non poterunt verbis eius reprehendere pharisei coram plebe Lu. 20. c. f. potius ex hoc se confessi sunt victos: quod nihil dicere poterunt contra verbum eius. Si autem ruidere nollet suaderet plebi quod non ruidebat

quod nesciebat et hoc erat inconueniens. C. Sexto fuit quod rursus ista aliquo modo pderat ad declarandum dubium in quantum dixit. red dicit quod sunt cesaris cesari inueniens quod aliquid ius haberet cesar ad tributa petenda. C. Quod autem obijcit quod non debuit ruidere quod tentatorie querebat. Dm quod tentator non meretur credi sibi quod petit quod malo animo petit: et ita neque xps credidit vniuersis tentatoribus aliquid quod ipsi non intendunt vel non faciunt ad utilitatem eorum non est inconueniens: sic enim petentibus signum tentando non cessit xps si gnum quod petebant: concessit tamen signum Ione prophete. s. 1. 2. c. quod illud non erat iuxta voluntatem eorum: ita isti tentatores petebant rursus a xpo et non cessit xps illud quod ipsi petebant: ipsi enim volebant quod diceret non esse prestanda tributa vel saltem quod danda erant ut caperet eum in sermone: quod ipse non fecit: sed taliter rudit quod eis non profuit et potius vellent quod non ruderet.

Quare xps dixit ostendite mihi numisma cesus et cur ipse non protulit potius denarium ex bursa sua. 23. 96.

Queretur quare xps dixit ostendite mihi numisma cesus. C. Dm quod xps voluit ruidere phariseis vincendo eos ex moneta quod solvebat: et h. non exhibita pcederet argumentum xpi quod notum erat quod esset imago denarii et superscriptio eius ut ex illa argueretur: et tamen quia magis mouet ea quod cadunt sub sensu quam ea de quibus per solam rationem disputamus se cit exhiberi denarium. C. Sed dicitur quare ipse non protulit denarium ut ostenderet imaginem sed petiuit ab illis exhiberi. Dicitur aliqui quod xps non habebat denarios: et ideo petiuit ab illis. C. Dm quod verum est quia xps non gerebat bursam sed iudas habebat bursam communem: ille enim seruabat ea que dabantur xpo ad expensas eius et suorum et pauperum. sic dicit Jo. 1. 2. de iuda quod fur erat et loculos habens ea que mittebantur asportabat: et Jo. 1. 3. c. dicitur quidam enim putabat quod loculos habebat iudas dixisset ei iesus eme ea quod opus sunt nobis ad diem festum aut ut egenis aliquid daret: et sicut nunc non portabat bursam ita et solitus erat nunquam portare: quod per quod quod voluit soluere didragma tributum in urbe capharnaum non habuit denarium: sed dixit petro quod iret ad mare et de vetre piscis educeret stateram et solveret illud per tributum. s. 1. 7. c. C. Sed dicitur quod non fuit ista causa quare petiuit ab illis ostendi denarium: nam si ipse non habebat bursam poterat petere a iuda quod habebat loculos et ille pferret denarium vel aliquos discipulos. Sed dicitur quod hoc fecit ut aptius et efficacius illos vinceret ut. s. ex pecunia eorum eos argueret ut posset eis dici non erat in hoc multum dubitandum quod videretur in manibus quoniam vnde solutionem portabatis habentes denarium. C. Alia causa fuit quod xps h. ista sciret inuit vel gerit personam nescientis ut ex eis accipiat veritatem facti quasi nesciat quod moneta dabat in cesus: et ita non poterat ipse pferre denarium quem se nescire ostendebat. sic dicit Mar. 1. 2. afferite mihi denarium ut videam. et sic fuit quod nesciebat qualis esset denarius ille nisi videret. Dixit autem ostendite numisma cesus. i. nummos quos datus est censum et non dicitur capi numisma per figuram et cesus per denarium. q. d. ostendite mihi figuram denarii: quia cesus non potest significare denarium sed annuam proportionem tributorum: et per hoc quod tamen marcus quod lucas dicitur afferite mihi denarium vel ostendite denarium.

Quare xps cum vidit denarium quasi ait imago. 23. 97.

Queretur quare xps cum vidit denarium quasi ait cuius est imago hec et superscriptio. C. Alii dicunt quod quia non cognoscebat monetam. s. iste est error et insania: ipse enim oia nonit cum deo sit: potissime quia nescit ipse h. et glibet quantumlibet insipiens quod esset in etate. 3. 3. annorum in qua tunc erat xps cognosceret monetam currentem regionis sue. s. cuius esset imago qui esset beret. cum ergo h. quasi esset manifestum est quod non querebat ex ignorantia sed querebat hoc ut pharisei confiteretur ore proprio cuius erat imago: et ex confessione illorum argueret eos quod melius sciret quam quod ipse diceret ista est imago cesaris. g. date quod sunt cesaris cesari. sic dicit Hieron. quod putat interrogationem saluatoris ignorantiam esse et non dispensationem discat ex pnti loco quod vniuersis poterat scire iesus cuius imago erat in nummo: et ita in multis alijs prout h. nota sibi fuit ex responsione arguat. sic per Jo. 2. 1. c. xps dixit petro. petre amas me. Petrus ait. tu scis dñe quia amo te. et ita petrus bene credebatur quod xps sciebat an amaret eum et tamen querebat: sed quasi ait ut inferret inde. pascite oues meas.

Quo erat vix quod erat imago cesaris in moneta. 23. 98.

Queretur cum dixerunt pharisei quod erat cesaris quomodo erat verum. C. Dicendum quod cum ad principes regionum vel ad communitates solas que non habent superiorem immediatum pertineat monetam cudere: vtuntur homines et regiones monetam illius principis sub cuius oratione constituti sunt:

6. ca.

Rñ. ad rñ. nem.

Rñ. ad qñ. tñ. qñis.

Petitio.

Rñso. Xps vñq. gēbat bur-
sā. bñ tñ hē
bat pecūias
i cōi de q-
b' viuebat:
et illas hē-
bat ex labo-
re manuum
suarum et di-
scipulorum
et ex dono
quorū parē-
tū et deuota-
rū psonarū.
et ita ipse et
apli nō mē-
dicabāt nec
mendicare
poterāt: quia
lex erat mo-
ysi pauper
mēdicari e-
rit in vñs.
quod nota
est quod idē
religiosos
quod de labo-
ribus manuum
suarum viue-
re nolūt: et tñ
vitā xpi et
aplorum se
obscure p-
fiterentur.

Rñ. ad qñ. qñis
Lonsura.
Doct. rñ.
ad qñtum.

Rñ. ad qñ. tum qñis
Nō ad qñ. pñet eudē
monetam.

In. q. 49

Notadū

Rñ. ad qñ
tū qñis.

Reddite
xps dixit
nō date.

Monul. rñ.
ad qñ. qñis

Confuta.
1. rō.

iudea autē; cōstituta erat sub dominio romanorū: ideo moneta illoz vtebant: in moneta autem illoz erat impatoris imago qui perat illis. ideo moneta qua iudei vtebant habebat imaginem cesaris: erat autem iuxta cōsuetudinem denariorū nostrorum 2 aliarum nationum qui habent capita regum vel totam imaginē regis in vna vel in vtraq; parte: superscriptio autē est quedam circularis linea litterarum in gyro denarij: 2 intra ambitū superscriptionis cōtinetur imago regis vel cesaris vel supra caput imaginis expresse sunt lre fm variū modū formā di monetā. De cesare isto dicēdū sicut supra. q nō erat primus cesar. s. cāius iulius dictator: sed ab illo vocati sunt cesares ceteri impatores neq; est cesar augustinus. i. octavianus sub quo natus est xps: sed est priuignus eius tyberius. Sic dicit Hieronymus 2 Beda. cesarem nō putemus augustinum sed tyberium significari priuignum eius sub quo 2 passus est dominus. omnes autem reges romani a primo cāio cesare qui imperium arripuit cesares appellantur. Et sciendum q ista cōsuetudo erat apud romanos omnes imperatores vocari cesares augustos nomine cōmuni dignitatis. sicut apud egyptios omnes vocabantur quoq; pharaones. 2 postea oēs vocabantur Ptolemei cū vltra hec singuli nōibus pprijs vocarentur.

Quare xps dixit. reddite ergo que sūt cesaris cesari 2 quō se quas hec cōsequētia ex dictis.

Questio. 99.

Querē quare dixit xps reddite ergo que sunt cesaris cesari: 2 cum hic faciat cōsequētiā quomodo sequitur hoc ex rōne quam fecerat. s. cuius est imago. Cū dīcendū q istud absolute erat verum neq; indigebat deductione aliqua: scilicet q cesari reddenda sunt que cesaris sunt: quia de generalibus pceptis iustitie est vnicuiq; quod suum est reddere: sed inquantum faciebat ad ptesentēz quēstionē oportebat deduci: 2 ad hoc bene cōuenit cōsequētia ista. s. iste denarius quem soluitis in tributum habet imaginē cesaris: ergo est debitus cesari: nō valet tamen ratio quasi omnis denarius cui imago cesaris iscripta erat cesari deberetur quia nulla moneta maneret in tota ditione romanorū cū tota illa imagine cesaris insignata foret. sed est sensus vos habetis monetam insignitam imagine cesaris. ergo signū est q aliquid ei debetis. Et pz quia moneta nō recipitur alicubi ex necessitate nisi in regione que est subdita illi cuius moneta est: sed inter iudeos erat moneta cesaris: illa enim vtebantur. ergo erant subditi cesari 2 cōsequēter dare debebant ei tributum: inueniebatur enim aliquid ptesens ad cesarē inter iudeos. s. moneta eius: ideo illa erat debita ei. Sic dicit Hilarius. si enim nihil quod cesaris est penes nos resedit conditione reddendi ei que sua sunt non tenebimur: porro autem si rebus illius incumbamus si potestatis sue iure vtimur extra querelam iniurie est cesari reddere quod cesaris est. Cū dixit autē reddite 2 nō dixit date: q dare est donare vel sponte dare. reddere autem est solvere: nam reddere est iterum dare vel post dare. s. qui dat postq sibi datus est reddit: iste soluit quia dat quod accepit. in omni enim debito soluēdo est reddere q nullū debitū causat nisi ex accipiēdo. deo enim debemus aliquid q ab eo suscepimus omne bonum: pncipibus terrenis debemus tributa q ab eis recepimus defensionem trāquilītatē 2 alia bona: 2 ita de ceteris. impossibile est enim causari debitum nisi prius recepimus nisi cum debitum puenit ex crimine 2 datur in penam: h̄c adhuc ibi potest stare ratio accepti qz qui cōmisset delictum accepit plusq; ei licebat siue de lucro siue de honore vel delectatione aut vindicta aut h̄mōi: 2 ex illa acceptione idebit a cōstituitur debitor. 2 talī modo loquitur Arist. 5. ethicozum dicens q ille q iniustum fecit accepit plus de lucro 2 qui iniustus passus est accepit minus de lucro. 2 ita significat q ea que sunt cesaris debita sunt cesari. ideo non danda sed reddenda sunt. 2 sic dicit Theophilus.

Quare xps dixit. reddite q sūt cesaris cesari 2 que dei deo cū nō esset ad ppositum.

Questio. 100.

Queretur quare xps dixit. reddite q sunt cesaris cesari 2 que sunt dei deo: ga videt q nō erat ad ppositū dici. 2 q sunt dei deo: sed sufficiebat dici. reddite q sunt cesaris cesari ga de hoc solo quēstum fuerat. Cū aliq; dicit q vtrūq; dixit qz ex denario mouebat xps ad ista dicēdū s. ga sicut in denario erat imago cesaris: ita erat et imago dei: 2 iō inquantū erat ibi imago cesaris erat debitū denario: inquantū vero erat ibi imago dei erat dādū tributū deo. Cū sed dōm q nō est vtrūq; pmo ga deus nō habebat aliquā imaginē q posset iscribi denario sicut cesar qui erat homo: vñ deus cō

querit qz faciebāt ei idolatrie imaginē Esā. 40. c. s. cui me affimilastis aut cui me similes fecistis. q. d. nulla imago aut statua pōt mihi puenienter cōstitui. Cū dōm qz dato q aliqua imago fingeret iudei nō paterent vllō mō talē monetam apud se eē neq; tringeret illā: sed detestarent vt abominatiōē idolatrie: 2 tñ vtebant ptiēter moneta illa 2 xps eā manibus suis tenuit. ergo nullā talē imaginē hēbat. Cū Tercio 2 efficacius ga manifestū est q romani cuderant monetā istā cū hēret imaginē 2 superscriptionē cesaris: 2 tñ ipsi nō iiciberet aliquā figurā dei hebreorū in moneta. ergo nō habebat denarius talē imaginē. Cū Quarto apparet q si denarius hēret talē imaginē qñ xps petiuit oñdi denariū 2 dixit cuius est imago hec 2 superscriptio ostēderet ei et imago dei 2 superscriptio eius. 2 h̄c maxime diceret pharisei vt faueret cause sue. s. q nō essent dāda tributa cesari: sed nō dixerūt hoc sed solū q est imago cesaris. ergo nō erat ibi aliq; dei imago. Cū Quinto qz inuēit ex mō qredi xpi q fuerit vnica imago: vel si due erāt vnus modi erant: ga dixit cuius est imago hec: 2 tñ si due imagines dissimiles eēnt ibi nō diceret cuius est imago hec absolute: sed quoz sunt iste imagines. dixit tñ cuius est imago hec qñ vnica esset. ergo nō erat ibi imago dei. Cū Sexto ga si due imagines ibi eēnt 2 ex eo veller xps cōcludere reddite q sunt cesaris cesari 2 q sūt dei deo. oportebat q de vtraq; qreret: secus aut si existentibus ibi duabus imaginibus veller cōcludere reddēda esse cesari q sua sunt: qz tūc qreret solū de imagine cesaris: 2 tñ cōcluserat de vtroq; 2 nō qñuit nisi de imagine cesaris. ergo vñ q nō erat ibi alia imago. Cū Sōm qz xps dixit h̄c qz faciebat ad ppositū. Pmo qz de cesarē 2 deo erat cōtētiō h̄c pharisei nō dixerūt nūc h̄c erat enī dubiū iter iudeos an deberet solui tributa cesari. qdā afferebāt q sic pp tuitionē prie 2 alia bona q cesar 2 romani cōferebāt iudeis. Alij at. s. pharisei dicebāt nō eē tributa soluēda. 2 rō sua pcpua erat. s. q iniustū erat q pplis dei q soluebat deo decimas 2 pmitias 2 alia iura pstaret tributa hominibus: 2 potissime alienigenis: 2 ob h̄c xps rñdit q aliq; erāt debita deo 2 aliq; cesari: 2 q cuiq; redderent que erāt ei debita. Sic pz Hiero. s. nup sub cesare augusto iudea romanis subiecta qñ in toto orbe ē celebrata descriptio stipendiaria facta fuerat: 2 erat in pplō magna seditio dicētibz alijs p securitate 2 qre qua romāi p oibz militaret deberet tributa psolui: phariseis vero q sibi applaudebāt i iustitia eōz nō debere ppli dei q decimas soluē 2 pmitias dare 2 cetera q in lege scripta sūt humanis legibus subiacere: 2 iō ad h̄c rñdit xps q h̄c pplis esset i subdit? 2 ei deberet multa adhuc debebat aliq; cesari 2 illa reddere tenebat. Cū Scōo dixit h̄c q ista duo fil' stēt: pharisei enī inuebāt nō stare hec duo. s. eē pplm subditū diuinis pstationibus 2 insup tributis humanis. rñsio aut xpi stat in hoc ga ista duo se cōpatunt: 2 iō oī reddite q sunt cesaris cesari 2 q sunt dei deo. i. potestis dare cesari q ei sūt debita: 2 et deo q debita sūt illi. Et ita dicit Theo. vate imaginē imaginato. i. denariū cesari: potestis enī cesari cēsum dare: 2 iō ppria offerre.

Quare sunt illa q sunt deo reddēda.

Questio. 101.

Querē cū dicat xps reddēda eē deo q sunt dei. q sunt illa q deo reddēda sunt. Cū dōm qz aliq; expoñit sic qz deus dicat hic id qd puenit aie: cesar dicat ipa nālis cōditio corpis. qdā aut sunt debita corpi. i. sustērationi 2 sūt ei reddēda. alia sunt debita deo. i. aie. s. in oibus fm virtutē agere: 2 et hoc reddēdū est: 2 in h̄c xps mediat iter illos q extrema tenebāt: qdā enī imprudēter deuoti dicebāt oia deo danda. i. ad curā aie 2 nullā curā de corpore agēdā fore: isti oia dabāt deo 2 nihil cesari. alij vero totā occupationē circa carnis delitias cōstituētes oia cesari dāt 2 nihil deo: xps aut dicit tā cesari q deo aliqd dādū. Sic dicit Orige. possumus autem locū istū intelligere q debemus quedā corpoi dare quasi tributū cesari. i. necessaria: quēctūq; autē sunt puenientia atq; nāe. i. ea que ducūt ad virtutē debemus deo offerre. ergo supra modū dō cēt legē dei 2 de rebus debitis corpi nihil curare pcpitū sunt pharisei q reddere cesari tributū vtebāt phibētes. s. nōbere 2 abstinere a cibis quos deus creauit: q vero supra modū est māt oportere corpius indulgere ipsi sunt sicut herodiani: salua uatoz aut noster vult vt neq; virtus minorēz dū supra modūz carni seruimus: neq; carnis nā grauef dū abūdātius virtutibus adheremus. Et idē dicit Theo. s. qñ cesar est vnus cuiusq; nūm corpi inueniabilis nēcitas. iubet ergo oīs dare corpoi cibaria ppria 2 vestitū 2 q sunt debi deo. Cū Scōo exponit et qdā q cesar sit diabolus 2 imago eius sit in nobis silitudo ei ex opibus illius: reddēda sunt aut cesari 2 demoni q sua sūt. i. abrenunciandum

abrenunciandum pompis et operibus eius: et ita est adherendum deo. Sic dicit Origen. due sunt imagines in homine: una quam accepit a deo: altera inimici. sicut enim denarius habet imaginem imperatoris mundi: sic qui facit opera tenebrarum istarum portat imaginem eius cuius sunt ista opera. dicit ergo reddite que sunt cesari cesari: hoc est abdicate terrenam imaginem ut possitis vobis imaginem celestem imponere reddere que dei sunt deo ut. scilicet deum diligamus. Sed dicendum quod isti modi pertinent ad tropologiam et non ad sensum litteralem: quia manifestum est quod hic a christo de tributis dandis vel non dandis cesari querebatur et ipse de hoc respondebat. Tertio ergo modo accipiunt alij quod christus dicit aliqua debita esse cesari. scilicet prestationem tributorum: deo autem debita esse opera nostra bona. scilicet ut eum diligamus et imaculatos nos custodiamus ab hoc seculo propter eum. Sic dicit Titus. dante cesari censum deo timorem: non exigit deus denarium sed fidem. sic etiam Theophilus ait. reddas numisma regibus regi: deus et tibi tradidit intellectum et rationem restituas hoc ei non comparatus bestijs sed in omnibus rationabiliter procedens. Sed adhuc dicendum quod non est iste sensus. Primo quia hoc non prestat aliquam rationem dubitandi: quia idem argumentum fieret quantum ad omnes gentes: omnes enim debent deo innocentiam et virtutis operationem et iuramentum de talibus tradito: et ita nulla gens deberet esse tributaria: et tamen iudei arguebant de se solus. ergo non loquebatur de his debitis dei sed de alijs. Secundo patet quia spirituale debitum et corporale in nullo se impediunt neque unus ingratum alterum: sicut corporale debitum super aliud corporale quia cum sint eiusdem generis habet se per accumulationem et unum efficit alterum maius: et ideo videtur quod potius essent debita corporalia. Tertio patet quia pharisei qui defendebant partem hanc non loquebatur de aliquibus spiritualibus debitis dei sed de corporalibus quia spiritualia parum aduertunt. Et per hoc clare videtur Hieronymus. ait. iudea stipendiaria facta fuerat et erat in populo magna seditio dicentibus alijs pro securitate et quiete quam romani pro omnibus militarent debere persolveri tributa: phariseis vero qui sibi applaudebant in iustitia eccliarum nitentibus non debere populum dei qui decimas solveret primitias daret et cetera que in lege scripta sunt humanis legibus subiacere. et tunc videbatur aliqualem difficultatem. scilicet quomodo solverent tributa hominibus et deo cum utraque essent corporalia. Dicendum ergo quod accipiuntur hic debita dei ea que erant debita ei corporaliter secundum legem moysi. non quidem pro se quia ipse honorum nostrorum non indiget psalm. 15. sed vel pro sustentatione ministrorum sicut erant decime quas solvebant iudei ad sustentationem levitarum et summi sacerdotis Nume. 18. vel pro opere sanctuarii: sicut dimidium sili qui dabatur a quolibet transiente ad numerum. 20. annorum que pecunia erat ad usus sanctuarii Exo. 30. c. et vocatur pecunia vel precium anime. 4. Reg. 12. c. vel erat ad sustentationem sacerdotum sicut primitie: oblationes: et cetera iura que ponuntur Nume. 18. c. vel erant ad honorem dei sicut sacrificia et libamina quantum ad partes illius que cremabantur in honorem dei: ista enim debita erant interdum ut in sacrificijs pro peccato et per delicto Leui. 4. et. 5. et in multis locis ut in pariete Leui. 12. et in emundatione leprosum Leui. 14. c. et in emundatione fluentis semine Leui. 15. et in alijs in quibus sacrificia ex necessitate fiebant: omnia autem hec erant deo debita quia darentur ministris aut sanctuario non dabatur nisi intuitu dei: et deus dicebat ista suscipere et dare ea ministris per ministerio quod sibi exhibebant Nume. 18. c. hec autem dicit christus reddenda: quia quidam dixerunt ut status legis moysi erant iudei obligati ad omnia hec.

Quare christus dixit prius cesari quod deo. Questio. 102.

Queretur cum christus dixerit ita cesari quod deo solvenda esse debita quare prius dixit cesari quod deo cum deus deberet preponi. Alij dicunt quod hoc fuit per ordinem naturalem quia debita dei et cesaris sic se habent quod non possumus reddere deo debitum suum nisi cesari prius debitum reddiderimus. dicit enim cesarem esse dominum: et per hoc est id quod illius in nobis est: et deo non possumus honorum opere debitum reddere nisi prius a nobis de peccatis abstulerimus. Sic dicit Origen. princeps mundi. id est diabolus dicit cesarem: non enim possumus reddere deo quod dei sunt nisi prius reddiderimus principi qui sunt sua. nisi deposuerimus malitiam universam. Idem quod vult Ambrosius super Lucam. 1. tu ergo si non vis esse obnoxius cesari noli habere quod mundi sunt: et bene prius que cesaris sunt reddenda decernit: neque enim potest quod est domini nisi prius renuncierit mundo quod gravia vincula premittere deo et non solvere: maior est igitur fides quam pecunia. Sed dicitur quod iste sensus non est literalis sed mysticus ut per. 8. q. 104. et per. q. 2. id est ordinis non est assumenda ex illo. Sed dicitur alij quod id prius vi-

rit reddendum cesari quod deo quia debita humana prius sunt solvenda quam divina: eo quod ex maiori rigore agit homo cum homine quam deus cum homine. Sed dicitur quod non stat: quia magis tenemur ad debita divina quam humana et illa potius solvenda sunt: imo si debitum humanum militaret deo divinum debitum iam cessaret esse debitum: sed potius esset indebitum et esset illicitum talia solui. Sic dicit Lactantius. tu autem cum audieris redde que sunt cesaris cesari. illa sci-to dicere est solum que in nullo pietati nocent: quia si aliquid tale fuerit non adhuc cesaris est sed diaboli tributum. Sed circa hoc considerandum quod aut debita dei sunt spiritualia ut ad recte vivere: aut corporalia ut dare aliqua iura ministris dei. si primo modo non impediunt se debita ista cum non sint eiusdem generis: et ita non est comparatio quod prius vel post sit solvendum: et si aliquo casu unum impediret alterum semper debitum dei de recte vivendo prius precedere et nullum debitum humanum potest illud impedire: sed potius cessat esse debitum: et ob hoc iura prestanta vel pacta iniusta: aut quicquid factus facti in quantum militat de salutem eternam definit valere et infirmant. Si autem sint debita corporalia: ut solvere decimas vel primitias: sortitur eandem legem cum alijs debitis humanis. nam decime tanquam debite eriguntur extra de decimis. c. parochianos et ita de alijs: et tunc quod sunt multe dicitur secundum quod quedam debita sunt privilegiata et potiora alijs secundum quod precedere debent in solutione: tamen ceteris paribus debita dei et ecclesiarum sunt favorabilia et precedunt ad alia. Tertio ergo modo quod christus dixit prius de debitis cesari quia de istis erat quod non de debitis dei: debita autem dei non inducunt hic principalem sed accessoriam: ideo de illis erat posterius dicitur. nam pharisei non querebant an aliquid dandum esset deo sed an esset dandum cesari: et ideo christus respondit dicens reddite quod sunt cesaris cesari addidit autem. et que sunt dei deo ut responderet quoniam phariseorum. scilicet quod statet quod homo esset tributarius deo et homini: et ideo dicit quod non obstat quod cesari solvas quod suum est et deo reddas quod suum est.

Can iudei erant obligati cesari ad tributum. Questio. 103.

Queretur an iudei erant obligati cesari ad tributum. Respondetur quod an iudei essent obligati ad tale vel tantum tributum non potest patere: quia consideratio ista est multum particularis. sed an aliquod tributum esset dandum cesari omnino quod sic. Et primo per quod iudei erant subiecti cesari ergo aliquid ei debebant. nam necesse est quod teneant subditus in rebus ad aliquid domino suo temporaliter. Sed secundo apparet ex ratione monete: tenebant enim iudei monetam cesaris et utebantur ea. ergo tenebant ei ad aliquid: et ista ratio dicitur Theophilus. nam omnis quod est imago denarii et superscriptio eius cesaris intulit. reddite ergo que sunt cesaris cesari. et tamen ratio ista non preedit quia tota moneta insignita imagine cesaris esset debita cesari: sed innuit quod gentes ille que tenebant monetam cesaris erant subdite: quia alias non teneret monetam eius et contra debebant ei aliquid et ob hoc Theophilus non dixit date cesari: sed reddite quod signat solutionem: solutio autem non est nisi de debito: et ita aliquid debebant iudei cesari cum monetam eius teneret. Sic dicit Hieronymus. si. n. nihil quod cesaris est penes nos resedit ratione reddendi ei que sua sunt non tenebimur: porro si res illius incubamus si iure patris sue vitamur ex qua relata iniurie est cesari reddere quod cesaris est. Idem dicit Titus. submissis cesaris servitutem suscepistis quod eius sunt: date ergo illi censum deo timore. Tertio appet ex ratione publice administrationis et iudicis et transmigrationis. hec enim omnia cesar prestat. nam ponebat preides et iudices quod foralia omnia diffiniret et diceret sententiam: et spem criminalia. nam in civilibus iudei habebant iudices de seipsum in civilibus tamen non. vnde non licebat eis interficere quemlibet: nec ipsi dixerunt pilato Jo. 18. c. et tenebat regionem in pace cohibens omnes tumultus et seditiones: et ad hoc habebat legiones et centuriones in iudea quod erant romani vel gentiles ut servarent tranquillitatem publicam. et faciebat ut nulla alia gens pugnaret de iudeis: et si quis pugnare vellet suscipiebat cesar defensionem preie: ideo pro his multa debita erant ei: quia non debet in his omnibus militare suis stipendijs. Sic enim dicit Theophilus super hoc verbo. tunc te princeps tuus ab hostibus: vitam tuam reddit tranquillam. pro his ergo teneris in cesari: sed hoc ipsum quod offers numisma ab eo habes: reddas ergo numisma regem.

An christus dicens reddite que sunt cesaris cesari significavit aperte quod tributum dandum esset cesari. Questio. 104.

Queretur an Theophilus dicens reddite quod sunt cesaris cesari significavit aperte quod tributum dandum esset cesari. Alij dicunt quod non significavit eos teneri: sed solum dixit reddere quod sunt cesaris cesari. id est ea que sunt cesaris reddenda sibi: et idem significat quod sit cesari reddite illi. Respondetur quod non stat: sed expressit voluit Theophilus significare aliquid esse debitum cesari apud iudeos

Sexta pars Matthei * Abulensis

Consuta.

Notan.

Doc. rñ. ad questum.

Passio ad questum. Ex tribus te nec quod pre stare tribu tu alicui. 1. rñ. 2. rñ.

Titus.

3. rñ.

Nonnullor rñio ad questum. Consuta.

1. rō. qd illi reddendū esset. Et p̄ p̄mo ga xps r̄ndit h ad q̄stionem phariseor. f. an liceat dari tributū cesari: et tñ si xps solū dice-
ret si aliqd d̄bitū est cesari reddite illi nō erat r̄ndere ad q̄nē:
2. rō. h ē nulla q̄nē p̄posita poterat dici si qd est d̄bitum cesari vel
deo reddite illi: et tñ fuit ista r̄nsio ad q̄nē. ḡ voluit significare
aliqud eē d̄bitū cesari. C Sc̄do p̄ ga si xps nollet r̄ndere i sp̄ali
ad q̄nē h d̄cere in ḡrali si qd d̄bitū erat cesari reddendū eē il-
li nō peteret ostēdi sibi denariū: et tñ petiuit et vidit et q̄stuit cu-
ius erat imago et subscriptio: et cū diceret ei qd erat cesaris: ad-
iūxit. reddite q̄ sūt cesaris cesari. voluit ḡ aliqd sibi d̄bitū esse
ap̄o iudeos. C Tercio p̄ ad huc efficac̄: ga v̄sa imāgie cesa-
ris et sup̄scriptiōe dixit xps. reddite ḡ q̄ sūt cesaris cesari. i. quo
facit cōstitū ex p̄cedētib. q. d. ga sic est qd iste d̄nari⁹ h̄z imaginē
cesaris reddite illū cesari ga cesaris est: et ita significauit aliqd
d̄bitū eē cesari in illa moneta. C Quarto p̄ ga d̄ h in littera
et Mar. 12. et Luc. 20. qd pharisei audientes v̄ba xpi mirati sūt.
et istd fuit mirari de ingenio r̄nsiōis ei⁹: ita vt nihil in ea redar-
guere potuerint: et tñ si xps nō r̄nderet in sp̄ali ad istaz q̄nē h̄z
solū diceret in ḡrali si qd d̄bitū est cesari reddite illi nihil ad-
miratiōe dignū dicebat: ga glibet q̄rū h̄z isip̄es h̄ diceret. ḡ nō
locutus est in ḡrali h̄z ostēdit aliqd sibi esse d̄bitum.

C Quomodo christus voluit dicere aliquid d̄bitum esse cesari
cum esset contra populum.

Questio. 105.

Queretur quō xps voluit dicere aliqd d̄bitū esse ce-
sari: et quō ausus est hoc dicere ga incide-
bat in incōueniens. f. ga videbat subicere pplm seruituti: et ita
pharisei auerterent pplm ab eo. naz ista fuit causa q̄re erat ista
questio t̄ratiō. f. ga quicqd respōderet erat incōueniens: et ita
xps non r̄ndit directe. C Dicēdus qd h̄z xps ostendit d̄bitū esse
aliquid cesari nō incidit in incōueniens aliqd. Et p̄ p̄mo ga h̄z
verba xpi q̄stuz ad sapientes et aliqd intelligentes ostendebant
manifeste d̄bitū esse tributum cesari: tamē q̄stuz ad simplicio-
res qualis est totus pplis nō videbatur significare nisi qd si ali-
quid eēt d̄bitū cesari qd redderet ei: et ita pharisei nō habebāt
ocasiōe calūniandi v̄ba ei⁹ coram plebe ga nō videbat apte
dicere c̄tra iudeos h̄z diceret: secus autē si diceret tributū eē sol-
uēdum cesari sic aperte afferens: ga tūc clamarēt pharisei con-
tra xpm corā plebe qd in seruitutē eos reducere volebat. C Se-
cūdo ga xps v̄sus est hic quodā artificio. f. ga noluit q̄cqd diffi-
nire quasi ex seipso: sed r̄ndit qd ratio videret suadere. Si enī
non accepto denario diceret xps phariseis soluēdum est tribu-
tum cesari: vel saltē diceret aliqd est sibi d̄bitū clamarent pha-
risei ga h̄z xps videret a seipso dicere: sed ille petiuit denariū:
et cū q̄stūisset de imāgie et subscriptiōe cuius erat: et r̄nsū eēt
qd cesaris. itulit. reddite q̄ sūt cesaris cesari. f. ratio suadet qd si
vos habetis ap̄o vos aliqd cesaris qd reddatis illd ei: et ita cū
rō hoc suaderet et xpo nō loquēte nō poterāt q̄cqd de xpo con-
queri nisi de rōne ipsa quererent. C Tercio ga ipse tēpera-
uit valde d̄cū suū: nā cū arguit de imāgie et subscriptiōe dena-
rii: h̄z seq̄bat et h̄z qd erat tributū d̄dū cesari: ga quicqd p̄sta-
tio q̄stūz parua eēt tributū: et tñ tenebant ad aliquā. ḡ tenebāt
ad tributū: et tñ adhuc ipse noluit c̄cludere. reddite ḡ tributū ce-
sari. sed dixit reddite q̄ sūt cesaris cesari. et ita ista locutio est
aurib⁹ blandior: h̄z in significādo equalit̄ alteri. f. reddite tribu-
tus. sed ad h̄z qd nō exasperent illi qd cupiunt h̄z occasiōem est
cautela blāde log: h̄z v̄ba in significatiōe nō sūt blāda. C Quar-
to ga addidit et aliqd tēperamētū. f. et que sunt dei deo: nā si di-
ceret solū reddite q̄ sūt cesaris cesari: eēt aliquat̄ magis aptuz
qd significabat eos d̄terminare obligatos eē cesari ad aliqd: h̄z
cū addidit: et q̄ sūt dei deo. videt quodāmo inuissē qd oib⁹ sol-
uenda sunt debita cuiusq̄ illa sint debita: et nō d̄termine vel-
le sentire de solo cesare qd ei eēt obligati iudei. C Quinto ga
h̄z etiā pplis videret aliquat̄ qd xps dicebat eos obligatos ad tri-
buta: cum tñ hoc nō diceret quasi a seipso sed cogēte ad h̄z rōne
non habebāt p̄pter qd conquererent de eo. Et sic pharisei vi-
sis istis tēperamentis viderūt qd nullum incōueniens seq̄batur
ex v̄bis xpi de illis que ipsi volebāt iducere. Et p̄ p̄mo qd ip̄i
admirati sunt valde de r̄nsiōe eius supra in lra. et Mar. 12. c.
et tamē si aliqd incōueniens de int̄tis ab eis sequeretur non ad-
mirarent sed potius gauderēt et statim clamarēt cōtra christū.
Sc̄do ga Luc. 20. dixit. et non potuerūt verbū eius rep̄bēde-
re coram plebe et mirati in r̄nsiōe eius tacuerunt. et tamē si inci-
di s̄t in aliqd de incōueniētib⁹ int̄tis ab eis inuenirēt de quo
eum redarguerēt corā plebe. ḡ sufficiēter euitabat per istū mo-
dū oia incōueniētia: et tñ nisi sufficiēter euitasset xps oia incōueni-
entia increpassent eū pharisei ga h̄z maxime intēdebāt. Sic dicit

Theophilus. f. hoc enī p̄cipue intēdebāt. f. increpare eū coram
pplō: sed nō potuerūt p̄ sapiētissimā eius r̄nsiōe. In h̄z autē
nos instrumur qualr r̄ndere debeamus caute t̄tatoribus no-
stris nō asserēdo plane neq; negādo sed prudēter veniēdo eo-
rū q̄nēz: vel medio mō fm sapiētia nobis datā p̄cedēdo. Sic
dicit Origē. oiscamus ex hoc loco qd h̄z t̄tantes: neq; oīno tace-
re debemus: neq; simplr r̄ndere sed circūspēcte vt p̄cedamus
ocasiōem querentium in nobis occasiōes: et doceamus irre-
prehensibiliter que possunt saluare volentes saluari.

C Quare d̄z qd pharisei audientes r̄nsiōe xpi mirati sūt. Qd. 106.

Queretur q̄re d̄z qd pharisei audientes r̄nsiōe xpi mi-
rati sūt. C Dm qd hoc fuit p̄ magnitū-
dinē ingenij eius. f. qd oīos tā excogitatos tā facile dissipasset
r̄ndens sine aliq̄ rep̄bēsiōe sine vllā deliberatiōe. et ista cā ad
miratiōis erat ga cū p̄p̄ hoīem putabāt: nā si deū crederēt nō
admirarent ga nāle est deo oia scire et nō est cōsiliū d̄ dominū.
C Sc̄do admirati sunt ga statim in p̄mo aspectu cognouit eos
esse t̄tatores et vocauit eos hypocritas qd erat difficile: et ip̄i
putauerūt qd ex p̄spicacitate ingenij hoc dep̄bēderat et nō alio
mō: tāta admiratiō imo stupor tenuit phariseos qd totalr̄ tace-
runt Luc. 20. ca. C S̄z d̄m qd in hoc apparebat radicata imo
obstinata iniquitas phariseor: ga cum viderēt se dep̄bēntes et
machinationes et dolos suos nihil valere debuerāt cōuertere ad
eum et dolere qd prauē egissent sed nō fecerūt: imo admirati sūt
qd eū fallere non potuissent: et ita desiderū decipiēdi adhuc ha-
bebāt et volebāt qd d̄cipe nō potuissent. Sic d̄c̄ Hieron. qd autē
credere debuerāt ad tātam sapiētiam mirati sūt qd calliditas
eorum insidiandi non inuenisset locum.

C Quare post responsiōes christi dicitur de phariseis et herod-
ianis qd relicto eo abierunt. Questio. 107.

Queretur q̄re post r̄nsiōes xpi d̄z de phariseis et be-
rodianis qd relicto eo abierūt. C Dm qd
hoc d̄z intelligi de phariseis et herodianis qd ad t̄tādū venerūt:
nō autē de plebe qd aderat: nā qñ venerāt illi ad tentandum erat
xps corā plebe. f. p̄dicādo vel loquēdo aut miracula faciendo.
qd p̄ ga soli herodiani et pharisei venerūt ad t̄tādū vt d̄c̄it
in lra. et nō venit pplis cū eis: et tñ t̄tatiō fuit corā pplō ga d̄z
Luc. 20. c. et nō potuerūt v̄bū eius rep̄bēdere corā plebe. ḡ pplis
stabat cū xpo qñ illi venerūt ad q̄rēdum et pplis ille nō recessit
nūc h̄z soli pharisei et herodiani. C Lā autē recedēdi fuit ga illi
nō venerāt ad audiēdā doctrinā xpi h̄z ad t̄tādū eū: et h̄z se-
cerāt q̄tū potuerāt: ideo nihil erat eis ad qd cū xpo vltra ma-
nerēt: pplis autē ga venerat ad doctrināz manebat cum christo.
C Sc̄do fuit ga pharisei et herodiani cōfusi fuerant eo qd r̄ndit
xps eis valde sapiēter: ita vt ip̄i nihil replicare potuerint. Luc.
20. f. et mirati in r̄nsiōe ei⁹ tacuerūt. et ita graue erat eis sustinere
illā cōfusiōe: quā tñ sustinebāt q̄diu manebāt corā xpo et ple-
be corā qua ista acciderāt: ideo noluerūt ibi amplius manere.
C Tercio fuit ga timuerūt maiorē cōfusiōe si apli⁹ manerēt:
sicut acciderat alijs phariseis et scribis et p̄ncipib⁹ sacerdotū p̄-
cedēti. c. qñ q̄stuerunt a xpo in qua p̄tate hec faciebat: nā postq̄
r̄ndit illis dixit d̄ eos tres parabolas ad magnā increpationem
eorum. f. duas p̄cedenti. c. et vnam hic. vt ergo non cogeren-
tur isti audire similes increpationes statim vt responsus est eis
et viderunt qd non poterant replicare abierunt.

C Quid est acceptio personarum. Questio. 108.

Quoniam aut. s. in lra d̄z. nō est tibi cura de aliquo et
nō respicis p̄sonā hoīuz. qd manifeste intelli-
gunt de acceptiōe p̄sonaz sūt aliq̄ dubia hic d̄ acceptiōe p̄sona-
rū. Et p̄mū ē qd ē acceptiō p̄sonaz. C Dm qd acceptiō p̄sona-
rū significat qdā cōsideratiōe p̄sona ad faciēdum aliqd p̄ illa
qz talis p̄sona ē: nō accipe aut p̄sonā ē nō cōsiderare p̄sonā ad h̄z
qd ei vtilitatē aut bonorē aut aliqd boni ip̄edamus ga talis p̄-
sona est. C Cōsiderādū āt qd acceptiō p̄sonaz opponit iustiti-
e distributiue. est āt iustitia distributiua iustitia p̄ticularis bitus
cōsistēs circa eq̄litate in distribuēdo: et ē ista eq̄litas nō fm ma-
gnitudine vel q̄titate: h̄z fm p̄portione. f. iquātū diuersis p̄so-
nis dam⁹ diuersa p̄mia vel penas fm p̄portiones ad dignita-
tes aut merita vel d̄merita p̄sonaz: et dicimur dare eq̄lī fm p̄-
portione. i. qd q̄lis ē p̄portio vni⁹ p̄sona ad alterā in merito vt
d̄merito: talis est p̄portio p̄mij vel pene vni⁹ ad p̄mij vel penā
alteri⁹: vt si bonitas vni⁹ ē dupla ad bonitatē alteri⁹ bonor illi
collat⁹ debz eē duplus: et ita d̄z cōparari ēt pena fm p̄portione:
et tūc est eq̄litas iustitię distributiue fm p̄portione. Si āt oīo-
bus ex̄tib⁹ qd peccauerint: et vni iſerāf pena: alteri nō iſerāf
nō obſuaf iustitia distributiua: vel si vtriq; oaf pena: et nō est
talio

R̄f. ad q̄f.
q̄nēz.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Nullū icō-
ueniens seq̄-
bat ex v̄bis
xpi nūc di-
ctis.

1. rō.

2. rō.

talio pportio pene qualis est peccati: vt si peccatū vnus est ou-
plum ad pctm alterius: et tñ pena est eq̄lis vel solum sergtertia
nō seruat iustitie distributiue equalitas fm pportione: in oib?
autē modis in gbus vel non seruat iustitia vel nō tenet tota-
liter pportio exitur a iustitia distributiua et in illis est acceptio
personarū: et hoc est respectu boni dādi: scilicet respectu pene vel
malitiam si duo peccauerūt equaliter et vni datur a iudice pe-
na equalis fm legē: alteri vō datur duplum de pena q̄ lex vult
fit aliquid ppter personā: q̄a tamē fit in maluz nō est acceptio
personae sed odiū: et ista est pma conditio acceptiois psonarū:
scilicet q̄ sit in bonū. C Scdō cōsiderandum q̄ quādoq̄ aliquid
boni fit cōsiderando solum psonam cui fit et non cōditionē ali-
quam eius sed solum psonam. s. q̄ est Petrus vel Joānes est
acceptio psonarū: q̄a quando cōsideratur persona et non me-
ritum est acceptio psonarū: et tamē persona nuda nō dat me-
ritum respectu alicuius boni suscipiendi: ideo quādoq̄ sola
persona cōsiderabitur est accipere personā. C Sed obijciat q̄
si facio alicui elemosynam solum q̄a homo est non cōsideran-
do q̄ sit pauper vel iustus aut aliqd aliud sola persona cōside-
ratur: et tamē nō est acceptio personarū q̄ tunc eēt peccatū: q̄d
salutem est. C Dicēdū q̄ in casu dato non est acceptio psonarū
neq̄ etiā est peccatū: et si contingat esse aliquādo peccatum nō
erit q̄ sit acceptio personarū sed q̄ inconsiderate dedit dādo
non indigenti: et nō dādo famem patiēti: et tamē non est acce-
ptio psonarū. et cum dicimus q̄ nō cōsideramus nisi personam.
Dicēdū q̄ nō cōsideramus personā sed naturā: nam eē homi-
nem nō dicit psonam sed spēm: et eē hoīez est cōditio necessaria
ad recipiendū elemosynā nam nō hoī non fit elemosyna: et per
hominem accipio tā hoīem q̄ aiām hominis solutam a corpo-
re q̄a etiā illi pstat elemosyna. C Tertio cōsiderādū q̄ qñ
fit aliquid boni alicui ppter cōditionem persone interdum est
acceptio psonarū et interdum nō. C Pro quo sciēdū q̄ aut
conditio illa quā respicimus facit debitū esse persone vel com-
petēs ei id q̄d dāmus aut nō. Si pmo mō nō est acceptio p-
sonarū q̄a illud non est respicere psonam sed meritū vel causā:
nam in quacūq̄ psona inueniretur cōditio illa faceret eā dignā
illa re quā ei tribuimus: sed ppter accipere personā est quādo
ita dāmus vni persone rē q̄ nō dāremus alteri: et tñ si meritis
aspicimus dābimus cuiq̄q̄ habēt meritū illud. ergo nō acci-
pitur ibi persona sed causa. et ita nō est acceptio psonarū. Si au-
tem cōditio illa quā respicimus nō facit debitū esse psonae vel
competēs id q̄d ei tribuimus est acceptio personarū. C De p-
mo vt si aliquid pmoqueam ad magistratū vel doctoratū ppter
sciam: nam scia est causa faciēs debitū esse sibi gradū vel com-
petētē: et ideo hī dicit q̄ gradus dāt isti ppter personā suā
nō est acceptio personarū q̄a non datur p personā sed pro me-
rito psonae: sed dicit q̄ dāt ei pro psona sua. i. nō dāt ei p cau-
sa extrinsecā. s. p aliquo q̄d sit extra psonam suā. i. nō pro pecu-
nia neq̄ pro pibus alicuius s. p merito psonae q̄d nō est extra
personā: et oīa talia cōputantur cū persona: sed nō faciunt acce-
ptionē persone: sed potius tollūt eā cū faciant rem debitā esse
personae quae dāt. C De scdō vt si aliquem pmoqueam ad magi-
steriū solum: q̄a est amicus vel cōpatriota vel oīes: nihil enī
istoz facit magistratū esse sibi debitū vel cōpetens: ideo est ac-
ceptio psonae. C Quarto cōsiderādū q̄ hī accipere psonam fm
abstractā significatiōe: fit quādo solum cōsideratur persona et nō
aliqua cōditio: tamē vocamus acceptioes psonarū quicūq̄
aliquid datur: siue ppter solam personā siue ppter quācūq̄ aliā
cām que non facit rem debitā siue cōpetentem: et hoc siue cōdi-
tio teneat se ex parte psonae siue non: sicut respectu huius q̄d est
ad gradū pmoqueare omnes cōditiones sunt indebite et faciūt ac-
ceptionem psonae ppter hāc que est esse sapiētem et rite cursasse p
tēpora et actus lege diffinitos: eē autē nobilē: diuitez: cognatus:
affinē: amicu: cōpatriota: pulebrū: robustū. pecuniā eē pstitā: p-
ces itercessisse: auxilia aut bñficia quōdā recepisse et q̄qd aliō
excogitari pōt faciet hī acceptioes psonarū: q̄a nō est cā faciēs
gradū eē debitū vel cōpetētē: et hī q̄dā cōditiones sūt hīc pu-
re extrinsecē vt pecuniā eē datā: vel pces oblatas: aut quōdā au-
xilia pstita. alie vō absolute ptenētes ad psonā: vt eē pulchritudo et
robustū. alie vō sunt cōpetētes psonae respectu alteri? vt eē ami-
cum et cōpatriota: cognatus: affinē: tñ oēs ponim? in psonarū qñ
in oib? bis solā psonā cōsideremus. i. nō aliquā cām meritorā
que facit rē debitā: et iō in oib? dicim? eē psonarū acceptioem.
C Quinto cōsiderādū q̄ qdā cōditiones sūt q̄ faciūt psonā dignā
ad aliquid: et non faciunt dignā ad aliud: sicut esse cognatum
facit aliquem dignum ad hoc q̄ instituat heres patrimoniū:

et non facit dignū ad hoc q̄ fiat magister vel patus ecclesie aut
dux bellū: iō eadē cōdō psonae in vno negotio cōsiderata facit ac-
ceptionē psonae et in alio nō facit: sicut figs instituit aliquē here-
dem in bonis suis q̄ erat frater suus nihil aliud cōsiderādo nō
est acceptio psonae: et tñ si cōferat alicui epātū solū q̄ est frater
suus est acceptio psonae: et ita circa singula negocia inueniri po-
terit qñ sit acceptio personae et quando non.

Queretur an acceptio personarū sit pctm: et an venia-
le vel mortale. C Aliq dñt q̄ si sit pctm: q̄
noīe psonae intelligit dignitas: sed cōsiderare dignitates psonarū
non solū non est malū: sed et est neciū in iustitia distributiua vt
p. 5. et hī. g acceptio psonarū nō est pctm. C Scdō q̄ in rebus
hūanis psonae sunt pncipaliores q̄ res: cum res sint ppter pso-
nas et non econtrario: sed acceptio rez. i. hēre cōsiderationē ad
res ad faciendū aliqd vel non faciendū nō est pctm. ergo mul-
to minus acceptio psonarū. C Tertio q̄ potius vñ q̄ nō acci-
pere psonā. i. non cōsiderare est pctm circa actionē. nam aliqd est
licitū fieri circa vñ psonā q̄d nō licet fieri circa alterā. Si autē
non esset acceptio personarū nō est pctm. C Quarto q̄ quicūq̄
honorē vel bonū aliud cōferimus alicui psonae est aliquid cōsi-
derādū quare illud faciamus: q̄ fieri sine cā est indebite fieri:
duo aut cōsiderare possumus circa aliqd. s. aut rez aut psonas:
sed quidā sunt in qbus nō licet respicere ad rem vt si alicui cō-
ferre velimus gradū magistratū: vel doctoratū: aut prelacionē:
non sunt cōsiderāde res illius. i. vt multa aut pauca possideat
sed psona: et tñ personā respicere est acceptio psonarū. ergo nō
est pctm accipere psonas sed liciū. C Dñm q̄ acceptio psona-
rum est pctm: virtuti. n. nō opponit nisi vitii: sed acceptio pso-
narū opponit iustitie distributiue. ergo est pctm: quicūq̄ enim
distribuit honoz: aut lucrū: vel pena inter psonas non cōsidera-
tis dignitatibus eaz. i. cōditionibus facientibus eas dignas eo
bono q̄d eis dāt est acceptio psonarū si sit in bono: q̄ non dāt
ibi bonū ppter meritū sed solum ppter intuitum psonae: qualr
aut fiat hoc et quot modis dictū est pcedenti. q. C Itē patet q̄
non prohibet aliquid lege diuina nisi sit pctm: et tñ vetat acce-
ptio psonarū. ergo est pctm accipere personā. p. hoc deu. 1. i. ita
magis iudicabitis vt paruū: et nō accipietis cuiusq̄ personā. sic
et oī p. 18. accipere personam in iudicio non est bonū.

C Ad primū dñm q̄ noīe persone aliqñ intelligit sola psona
aliqñ persona et cōditio psonae que non est extrinseca: aliqñ aut
oīa cōditio siue intrinseca: siue extrinseca: dumtñ nō faciat pso-
nam dignā eo bono q̄d ei cōferet. Accipiendo pmo mō semp est
acceptio psonarū et est pctm: q̄ persona sola non cōsiderata ali-
qua cōditione eius non facit eam dignā aliquo bono: et tñ dare
non digno vel ei cui res non conuenit est accipere personā: q̄
est dare sine cā. ergo semper est pctm in mā illa in qua locū hī
accipio personarū. Accipiendo scdō mō interdum est acceptio
psonarū et interdum non: cum quedā cōditiones sint que faciunt
personā dignam vel capacem boni q̄d conferet: alie aut non. et
isto mō accipitur persona vt cōuenit mō loquendi nostro: q̄ di-
stinguit 3 res. nam dicimus q̄ aliqñ facimus aliquid propter
psonā et aliqñ ppter res: et ita vocamus ibi personā omne q̄d
non est extra personā: rem aut vocamus quicq̄d est extra pso-
nam: et ideo tam psonā q̄ cōditiones eius intrinsecas vocamus
personā: res aut possessas et quicq̄d aliud extrinsecū est voca-
mus res. Accipiendo tertio mō dñm q̄ semp est acceptio pso-
narū cū ibi non agat ppter dignitatem sed propter intuitū pso-
nae. C Est autē regula q̄ quicūq̄ in dādo aliquid bonū alicui
cōsiderat sola persona vel quicūq̄ cōditiones persone siue in-
trinsece: siue extrinsece: que tamen non efficiant personam di-
gnam illo bono quod ei datur vel saltem capacem est acceptio
personarū si est materia in quam cadat acceptio personarū:
vt. j. dicitur. quoniā aliqua materia est circa quam non con-
tingit accipere personam. Cum autem dicitur nomine perso-
nae intelligitur dignitas. dicēdū q̄ q̄tum ad scdō modum intel-
liguntur omnes cōditiones intrinsece quarū quedā faciunt
personam idoneam et capacem eius quod datur alie non fa-
ciunt aliquid ad esse capacem. prime vocantur dignitas perso-
nae: et circa istas non est acceptio persone: et cōsiderare istas nō
est cōsiderare personam. scdō autem non vocantur dignitas:
sed solum persona: et cōsiderare illas est accipere personam.
C Ad scdōm dicendum q̄ res potest accipi pro eo quod possi-
detur vel quāsi: vel gñaliter pro omni eo q̄d nō est ipsa psona.
Primus modus est ppter accipiendū res q̄a rē distinguimus
a persona et ponimus eē aliquid extrinsecū: quilibet aut extrin-

Sexta pars Matthei * Abulensis c ij

Questio. 109.

2

Nōnullor
rōnes in 5
rium.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

4. rō.

Rñso ad
qñtū qōis.
1. rō.

2. rō.

Ad. 1. rōes

Pulchra
rila ad co-
gnoscendū
qñ est acce-
ptio perso-
narum.

Ad. 2. rōes

Res extri-
sece n̄ faci-
unt boiem
aliquo di-
gnum bo-
nore.

seca que dicuntur res nostre possident a nobis vel quasi possi-
dent: et hoc modo res nunc considerantur circa iustitiam distributivam
ga in distributione d̄ considerari dignitas personarum: res tñ ex-
trinsece nō faciunt boiem dignū aliquo honore vel bono: q̄ p-
rius nō sunt bona nra: vel si sunt nostra nō vocant̄ saltē bona
humana sed bona possessa. Accipiendo sc̄do modo res vocantur
virtutes et operationes earum et quicūq; additiones bonum: et hoc mo-
do res considerantur circa iustitiam distributivam: q̄ quedā talium
res efficiūt boies dignos eis que dant̄ eis et ille considerāde sūt:
persona autē sola considerata nūq̄ facit dignum aliquo bono: id
nūq̄ consideranda est p̄sona circa iustitiam distributivam: res au-
tem sc̄do modo accepte considerāde sunt q̄ aliquādo dignos faciūt
recipientes. Et autē dicit̄ q̄ persone sunt principaliores q̄ res.
Dm̄ q̄ siue res accipiatur p̄mo modo. i. pro possessis: siue secū-
do modo. i. p̄ additionibus p̄sonarum semper persona est magis preci-
pua q̄ res cū cetera sint p̄pter personā vel accidentia illius: et
tamē h̄ in gradu essendi vel nature sit persona maior q̄ res: tñ
comparando ad nos vel ad rectitudinem operationum magis
precipua est additio persone q̄ persona cū persona nō faciat di-
gnū boiem aliquo bono et additiones personarum faciūt dignū:
et ita quādo sit aliquid p̄pter p̄sonam ponitur non cā pro cā: et
ideo est acceptio personarum. cum autē sit p̄pter additionē perso-
ne q̄ illa pōt facere personā dignam bono de quo agitur non
est acceptio personarum h̄ semper sit maior persona q̄ quilibet condi-
tio eius in gradu essendi vel nature. sic etiā in gradu vna mur-
sca est maior q̄ omne inaiatū: et tamē apud boies melius iudi-
catur et maioris valoris modicum de pane vel de auro q̄ oēs
mulce. Ad tertium dōm q̄ procedit argumētum ex equiva-
tione: nā non accipitur ibi persona pro sola p̄sona sed p̄ condi-
tionibus persone vel p̄sona cū additionibus: nam si consideraret
persona solū pro ipsa persona sine aliqua eius qualitate idiffe-
renter se habet omnes p̄sone: et nihil licet circa vna quin liceat
circa alia: sed sole qualitates vel additiones quicūq; faciūt dif-
ferre: et q̄ liceat aliqd ad vnam qd nō liceat ad alia. et ideo di-
cendum q̄ si consideraretur sola persona vel additiones nō facien-
tes dignum vel indignum nihil t̄ffert omittere talē consideratio-
nem: imo d̄z omitti q̄ si teneat talis consideratio accipit nō cā
pro cā et est acceptio personarum et p̄ctm̄ si accipiantur additiones
persone que faciunt dignū vel indignum. dicendum q̄ ille sunt
considerande: et tunc licet aliqd fieri circa vna personam qd non
licet circa alterā: et considerare tales additiones nō est acceptio p̄-
sonarum: neq; vocatur illud accipere personā sed accipere di-
gnitatem. Ad quartū dōm q̄ quādocūq; damus aliqd sem-
per est consideranda cā dationis. et cum d̄z q̄ persona est ea et nō
res. dicendum q̄ vtrūq; accipit equivoce. i. res pro possessis vel
quasi: et res pro omni additione que nō est ipsa persona. Accipi-
endo p̄mo modo regulariter nūq; est consideranda res circa iusti-
tiam distributivam ga non facit boiem aliquo bono dignum.
Accipiendo sc̄do modo est consideranda res ga sole res sunt q̄ nos
dignos efficiūt aliquo bono. Etia persona accipit in p̄senti tri-
pliciter vt. s̄. d̄m̄ est. Accipiendo p̄mo et tertio modo nūq; est con-
sideranda p̄sona in distributionibus ga semper est acceptio p̄so-
ne: sed sola res. Accipiendo sc̄do modo est consideranda interdū p̄-
sona. i. quādo accipit pro additionibus que dignū efficiunt vel
capacem alicuius boni qd distribuitur. et cū dicit̄ de dādo gra-
dum. dōm q̄ ibi non consideratur res p̄mo modo. i. possessa: h̄ res
sc̄do modo. i. additiones. et verum est q̄ datur gradus alicui q̄
sapiens est et legitime cursant: persona autē non recipit ibi nisi
accipiat p̄sona pro additionibus persone dignificatib; earum.

Ad exceptio p̄sonarum sit p̄ctm̄ mortale vel veniale. Qd. I Io.
Queretur circa sc̄dm. i. an exceptio p̄sonarum sit peccatū
mortale vel veniale. Aliq; putat q̄ hoc

non est semper vno modo: sed aliquādo est p̄ctm̄ mortale et aliquā-
do veniale fm̄ additionem rexp̄ circa quas accidit sicut circa mē-
daciū fit. aliqd enī mēdaciū est p̄ctm̄ mortale sicut perniciosū
et aliqd veniale sicut iocōsum. Dm̄ q̄ falsū est. sed acceptio
personarum semper est p̄ctm̄ mortale. Et p̄ p̄mo ga acceptio p̄so-
narum semper opponit iustitiam distributivam: et ita acceptio perso-
narum semper est iniustus: sed iniustū facere est p̄ctm̄ mortale: nam
iniustum faciēdo aliquē ledimus. ledere autē indebite semper est
contra charitatē: sed q̄qd est contra charitatē est p̄ctm̄ mortale: id
semper acceptio personarum est peccatū mortale. C̄ Secundo
p̄z et manifestus ga trāsgressio cuiuslibet p̄cepti et potissime
negatiui inducit p̄ctm̄ mortale: et tamē diuinū p̄ceptū est nō
accipere personam Deū. i. c. ergo quādocūq; acceperim; eas
transgredimur p̄ceptū illud et sic peccamus mortalit̄. C̄ Tertio

pater ga in acceptione personarum semper leditur bonum pu-
blicum vel bona priuatoz ex intentione. ergo est p̄ctm̄ mortale.
De primo vt in collatione honoris in quo nō est competitio si-
cut non est offerre alicui magisterij vel doctoratus gradū. cir-
ca hec autem non potest directe noceri vni priuato beneficien-
do alteri: eo q̄ gradus collatus vni nō tollit quin detur equa-
lis vel idē in sp̄e gradus alteri: et idem gradus numero q̄ vni
datur non poterat dari alteri: competitio tamē non fit nisi circa
idem numero vt pecuniā vel rem possēsam. et ob h̄ beneficien-
do alicui circa talia nō leditur alius directe: cum non tollatur
neq; minuatur illi gradus quē habet: et pōt etiam dari sibi gra-
dus quē nō habet. Et dixi directe ga indirecte pōt vnus ledi p̄
honorem vel gradum alterius: vt si cū gradu datur sibi aliqd
ius contra alterum qd prius non habebat: siue circa res: siue cir-
ca honore: et tamē circa tales honores semper leditur directe res
publica si non recte distribuatur: nam omnis honor pertinet ad
republicam vel ad p̄ncipem qui administrat rempublicā: et
ita sola cōitas vel qui vice eius fungit̄ honorem tribuit vt gra-
dum vel statum et dignitatē. si autem non denit̄ hi honores siue
gradus dignis leditur valde res publica. Et h̄ in duobus. Pri-
mo ga habētibus tales honores. i. gradus cōpetunt aliqua vt
diffinire et docere: qui si indigni sunt necesse est vt male et insu-
ficienter faciat qd valde ledit rempublicam: sic habere ignaros
medicos. Sc̄do ga quādo tales honores dantur indignis et eos
in quos trāsfusi fuerint dignos non efficiant sed potius offen-
dent indignos et tēntur apud ceteros honoz qui talibus potuit
puenire: et ita leditur valde res publica cum magna bona sua
i. honores cōtēnantur ita vt parua vel nulla bona indicent̄: et
ob h̄ peccat administrator reipublice qui alicui gradū magi-
sterij vel doctoratus indigno contra leges reipublice offert: et nō
solum peccat tāq; legis transgressor sed etiam vt directe infe-
rens nocumētū reipublice. C̄ Sc̄da bona pertinentia ad di-
tributionē sunt illa que sunt cōpetibilia: et tamē sunt bona rei-
publice in quibus nulli ius aliqd questū est: sed debent dari di-
gnis fm̄ diffinitas additiones a legibus: in talibus non recte di-
tribuens ledit rempublicam et priuatos: sic est de beneficiis ec-
clesiasticis. sunt autē ista bona competibilia ga idē numero po-
tēst dari isti vel illi. Si autē p̄elatus det beneficia indignis le-
dit rempublicam. i. ecclesiā et etiam secularē statum: ga non pote-
rit puenienter ecclesie deseruire et illa honorari ex personis be-
neficiatis. etiā leditur priuatus ga ille qui idoneus erat ad reci-
piendū ecclesiasticū beneficiū h̄ nondū haberet ius in b̄ificio
tñ q̄ intentio legis erat q̄ ei daret ledit cum dat beneficiū
indigno: ga per h̄ tollitur ei aditus ad habendum ius in bene-
ficio illo qd lex ei dare volebat: et ideo h̄ nōdū priuatur aliquo
de iure iam de p̄senti ei cōpetente tamē priuatur beneficio legis:
et hec est quedā lesio. idem autē est circa honores et administra-
tiones publicas in secularibus quādo cedunt̄ indignis. C̄ Ter-
tia autē bona sunt que pertinet ad priuatos: et dicuntur bona pri-
uatoz illa in quibus priuata persone iā habēt ius h̄ illa descen-
dant a bono publico. i. a collatiōe publica vel semper sint pri-
uatoz et nō descendant de bonis publicis. De p̄mo vt in benefi-
ciis vel in dignitatibus secularibus in quibus iam aliqd ius q̄si-
tum est alicui persone: siue ex collatione: siue ex alio modo: ga de
illo iam nō est iudicandū vt de bono publico h̄ vt de bono pri-
uato: ga tunc duobus tendētibus sup aliquo beneficio vel tē-
porali dignitate quoz alteri ius questū est iure si iudex adiudi-
cet alteri cui ius questū non erat in beneficio vel in dignitate
h̄ ledatur fortassis res publica: tamen directius ledit h̄ persona
priuata. Et idem est circa p̄uisiones cathedrarū cum alteri iam
questū est ius in illa: ga h̄ beneficiū et dignitas secularis et ca-
thedra sint bona publica: tamē postq̄ acquisitum est alicui ius in
illis effecta sunt bona priuatoz: et ledūt priuati directe si ma-
le in illis distribuaf. Alia sunt bona priuatoz que nō descendit
a publicis sic domus: vinea: pecunia: pecora: et h̄mōi. et circa hec
cōtingit fieri iudiciales attentiones in quibus iudex diffinit distri-
buendo lucrum vel penā. Si autē in his adiudicet rem ei cuius
nō est: et hoc nō ex ignorantia est acceptio p̄sone ga non fit di-
stributio fm̄ dignitatē cause sed fm̄ respectū ad personas. cir-
ca hec et circa quicūq; alia que in iudiciis veniūt et multa q̄ nō
veniunt in iudiciis: sicut primus et secundus gradus bonozum
fit acceptio personarum si non consideratur dignitas in dādo
sed persona: sed quādocūq; in his non priuatur dignitas ne-
cesse est ledi rempublicam aut priuatos vel vtroq; simul vt. s̄.
dictum est. ergo oportet q̄ sit peccatum mortale semper acce-
ptio personarum et nūq; erit veniale. C̄ Ad rationem in cō-
trarium

Ad. 3. rōes

Ad. 4. rōes

Nonul. rō
in d̄m̄.

R̄i. ad q̄si-
tum q̄d̄nis.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

D

Dis bo-
noz p̄ctm̄
ad repu-
blicā vel
ad ei? p̄-
cipem.

P̄ia bo-
na reipu-
licē bono-
res.

2. bona
reipub.

3. bona
reipub.

D

Ad rō-
in d̄m̄

trariū dōm qd qñ actus aliq̃ malus est circa determinatū gen^o si est semel p̃ctū mortale sp̃ ē p̃ctū mortale vel defuit penitus esse peccatū mortale: sed non attingit qd si semel fuerit mortale sit aliquando veniale. sic patet de adulterio: fornicatione: et homicidio: periurio: et omnibus vitijis. adulterij enim semper est p̃ctū mortale: vel si non est mortale nullum p̃ctū est: vt si quis cognouit vxorem alienam quā verisimiliter putauit esse suam: vt quia intrauit occulte in lectulum eius: vt. 3. 4. q. 2. c. in lectu mariti. vbi in lecto mariti absente vxore clam intrauit soror vxoris et eam ille cognouit putans esse vxorem: manifestum est qd nihil peccauit in h: nisi diceretur qd cū vxore venialiter peccatus erat ex libidine agendo non excedēte matrimonij limites. sic homicidium est peccatū mortale semper: et tamē pōt qd occidere hominem casualiter premissa omni diligētia opportuna et dando operam licite rei. et tūc manifestum est qd nullum p̃ctū est: et ita circa actū qui semel est p̃ctū mortale non dat mediū: sed vel semper erit p̃ctū mortale vel nō erit p̃ctū: sic est de acceptione personarū que ex genere suo p̃ctū mortale est cūz opponatur iustitie distributiue que est ṽtus nēcio tenēda: et ideo cum non possit esse acceptio personarum quin agatur contra iustitiam distributiua non poterit esse quin sit p̃ctū mortale: et adhuc est grauius qd circa alios actus qui regulariter sūt peccatū mortale vt adulterij: homicidij: et h̃mōi. potest accidere qd non sit p̃ctū aliquod vt in casu supradicto de adulterio et homicidio. s. ga potest incidere ignorantia. circa acceptionē autem personarū nūq̃ potest esse qd non sit p̃ctū mortale: eo qd nō potest incidere ignorantia ga de seipso importat actus iste qd fiat ppter intuitum persone sine conditione dignificante: si qd aut male distribuatur circa quodcūq̃ genus bonorum suprapositorum ex ignorantia dādo ei qui non est dignus: vt ga non egit conuenientem inquisitionem circa personas: vel ga erat iudex impetrus: peccat qdē mortali et est iniustus sic distribuendo: s. nō est acceptio personarum ga non habuit considerationem ad personam. est ergo semper acceptio personarum peccatū mortale. C. Itē ga p̃ctū veniale non tollit charitatem: et ideo per illud nō agimus contra dilectionē dei neq̃ proximi: et tamē in acceptione personarū semper sit contra dilectionem proximi vel dei aut vtriusq̃: in quantum per istam acceptionē semper leditur proximus aut res publica vt. s. dictū est. ergo semper est p̃ctū mortale. Cum autē obijci de mendacio qd aliquādo est mortale et aliquādo veniale. Dicendum qd hoc attingit qd nō est actus circa determinatū genus: nā perniciosum est genus atq̃z iocosus: et ideo perniciosum est mortale et iocosum veniale: et tamē adhuc circa hoc stat regula. nā perniciosus qd est circa determinatū genus aut semper erit mortale aut nullo mō erit peccatū: nam si quis ex intentione dixit perniciosum mendaciū erit peccatū mortale. Si autē non aduertens neq̃ putans mentiri sed verum dicere dixit mendacium perniciosum: neq̃ est mortale: neq̃ veniale: ga peccata venialia aliquid voluntarium dicunt.

Queretur an in exhibitione honoris consistat acceptio personarum. Q. III.

bil est nisi exhibitio reuerentie in testimonij virtutis. i. et h̃c. et id non est dandus nisi virtuoso. si qd alicui non virtuoso dōm^o bonorem est acceptio personarum: et illud videt esse peccatū quia preiudicatur bono et virtuti: nam cū bonum debitum virtuti attribuit nō virtuoso sit ei p̃iudiciū: sed peccatū est ledere virtutem que est de maximis bonis. g. erit peccatū accipere personam circa exhibitionē honoris. C. Scdō p3 ga vt dictum est pcedēti. q. ppter hoc acceptio personarū est peccatū mortale et nō veniale. s. ga preiudicatur reipublice aut priuatis: et tamē in exhibitione honoris accipere personam est dare indigno: s. in h̃ leditur res publica cum bonor sit bonum publicum et dādo illū indignis iudicatur minus bonum cum indignis puenire potuerit: ideo acceptio personarum circa exhibitionē honoris videtur eē p̃ctū. C. Tertio p3 qd Jac. 2. sup illo ṽbo. Si introierit in cōuentum vestrū vir habens anulum aureum dicit glo. quicūq̃ diuitem ppter diuitias honorat peccat: et pari rōne peccat si qd honoratur ppter causas que non faciunt illum dignum bonore: et hoc pertinet ad acceptionem personarū: ergo acceptio personarum in exhibitione honoris est p̃ctū. C. Alij autem dicūt qd non sit peccatū accipere personam in exhibitione honoris: nam quādoq̃ honoratur quis sine causa est acceptio personarum in bonore: honoratur tamē sine causa quicūq̃ non h̃ns virtutem honoratur cum bonor sit exhibitio reuerentie in testimonij virtutis. bonoramus tamē principes et prelatos etiam

si mali sint: et hoc dētus iubet. 1. Pe. 2. Deū timete regē honorificate. et si mali sint nō est eis detrahendū: neq̃ maledicendum. ergo accipe ibi psonā non est p̃ctū. C. Scdō p3 hoc circa dños: qd alij serui sunt boni et dñi mali: et tñ illi honoradi sūt. 1. Pe. 2. c. serui subditi estote in omni timore dñis: non solū bonis et modestis: sed et discolis et irrationabilib^{us} et a virtutib^{us} separatis. ergo ibi est acceptio personarum sine p̃ctō. C. Tertio qd parētes dēmus honorare Exo. 20. c. 2. Deute. 5. et non honorare est p̃ctū mortale. s. 1. 5. c. 2. Mar. 7. vbi valde arguit xps phariseos qd subtrahēbant honorē parētū distrabētes hoies ab h̃: et tñ parentes sunt interdū mali nullo bonore digni. C. Quarto qd ducē belli honoramus et tenemur ad honorē eius. 9. et h̃c. c. 2. et tñ interdū dux belli malus est: et ita accipe psonā ibi non p̃ctū. C. Quinto qd h̃ntibus gradū magisterij vel doctoratus honorē deferimus: et tñ sepe nullo bono digni sunt: vt qd neq̃ scia possēt: neq̃ virtutē possident: et non est p̃ctū illos honorare: est tñ acceptio personarum. C. Sexto qd senib^{us} debemus deferre quēdā honorē reuerentie Leui. 19. c. 1. corā capite cano surget et honora psonā senis. et tñ senes interdū nullo bonore digni sunt: vt qd virtutē non h̃nt sed potius sunt digni vitupio: vt dē de puero centū annorū: et sic dē Dani. 1. 3. c. egressa est iniquitas a senioribus ppli. ergo nō est p̃ctū accipere hic psonas honorando. C. Septimo qd diuites honorare ppter diuitias ṽt esse acceptio personarum: et tñ non est ibi p̃ctū. ergo in exhibitione honoris non est p̃ctū accipere psonā. Patet p̃mū qd dicit Gregorius in quadā omelia: supbia nostra retundit qd in hoib^{us} nō nām qua ad imaginē dei facti sunt sed diuitias honoramus: et diuitie nō sunt cā honoris cum virtutē non possent. ergo est acceptio personarum diuitū propter diuitias honorare. Scdō patet qd sup illo verbo Jaco. 2. c. nolite in acceptione personarum habere fidē dñi nostri Jesu Christi dicit glo. Augu. si hoc qd Jacob^{us} dicit si introierit in cūentū vestrum vir h̃ns anulum aureū et c. intelligat de quotidianis sessionibus. i. sessionibus qd hic non peccat. si tñ peccat et ita voluit dicere qd non erat p̃ctū in h̃. C. Octauo patet qd. 1. Pe. 2. c. dē oēs honorate: fraternitatē diligite. et tñ non sunt oēs boni neq̃ virtuosi. ergo alij non virtuosi sunt honorandi: et ita nunq̃ erit acceptio personarum honorando quicūq̃ qualicūq̃ sit cū includat sub numero oim. C. Dm qd accipiendo honorē large pro toto suo ambitu alij in exhibitione vel collatione honoris est acceptio personarum et est p̃ctū. alij aut non est p̃ctū. Sed hoc considerandū est qd acceptio personarum circa quācūq̃ mām in qua innuet est p̃ctū mortale: et ideo dare bonorē indifferenter nō attenda cā aliq̃ honoris est p̃ctū: et est ibi acceptio personarum in exhibitione honoris. cū aut dādo bonorē non attenda cā vel non exite virtute non est p̃ctū: non dē esse acceptio personarum dādo indifferenter bonorē. C. Circa qd considerandū qd bonor alij significat statū honorabilem: alij ō lam exhibitionē reuerentie. Accipiendo p̃mo quōd nunq̃ est ōdus bonor sine cā. i. sine virtute: et non pro quacūq̃ sed pro virtutibus diffinitis a lege: alis est p̃ctū mortale et acceptio personarum. sic. n. vocamus bonorē quācūq̃ prelationē vel dignitatē ecclesiasticā: aut dignitatē vel administrationē secularē: qd isti non sunt honores qui exhibentur: sed sunt status honorabiles qui ceduntur vel conferunt: et de his dicit sequenti. q. C. Si autem accipiat pro bonore qui exhibetur ille non est status neq̃ aliquid manens: sed aliquid actus honorantis ex quo nihil relinquatur in honorato sed totum est in honorate: et est iste bonor exhibitio reuerentie in testimonij virtutis. i. et h̃c. De hoc dicendum qd aut est bonor qui exhibetur a republica aut differtur a priuatis psonis. s. qd quilibet possit illum exhibere. Accipiendo p̃mo mō dōm qd circa talem bonorem contingit peccare si indifferenter datur: et est acceptio personarum: talis est bonor qui defertur alicui a tota cōitate pro eo qd aliquid prospere et laudabiliter egit pro cōitate: vt victori belli dat cōmunitas bonorem triūphi. est aut triūphus quedam cerimonia magni honoris quā impendit cōitas duci victori qñ recipitur in vrbem: sic romanis consuetū fuit olim. talem autē bonorem non possunt dare priuati sed cōitas. sic etiam si oratoz agentī cām publicam reipublica alium similem vel dissimilem bonorem exhibeat: et generaliter quibuscūq̃ facientibus aliquid in bonum totius reipublice: et qd princeps etiam gerit personā reipublice cum illam administrat: conferre aliquid speciale et notabile in salutem principis facit hominem dignum illa exhibitione honoris publici ac si in totam cōitatem p̃stitisset beneficij. sic p3 de mardocheo qui pro eo qd reuelauerat regi assuero infidias duorū eunuchorū volentium occidere eum dēst. 2. c.

Sexta pars Matthei * Abulensis 6 iij

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

B

6. rō.

7. rō.

Gregorius.

8. rō.

Ratio ad qñtū qōis.

Notandū.

C

Honor uno figurare potest.

Triūphus quid.

¶ **Cōferēs**
honoris sta-
tū indignis
peccat mor-
taliter.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

¶

¶ **Honorare**
aliq̃s plus
q̃ mereat̃
n̄ ē p̃m̃.

¶ **Notandum**

Quid ho-
nor sit.

¶ **Quis hō**
p̃t iuste ho-
norari.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

accepit honorem publicum per totā urbem clamāte coram eo
precone hoc honore dignus est quēcūq; rex honorare voluerit
Deuter. 6. c. 2. de tali honore oīm est q̃ nō debet dari pro cau-
sa determinata 2 fm modū determinatum legibus aut cōsuetu-
dinibus reipublice. ¶ Si autē administratores reipublice aliter
2 alijs personis que nulla beneficia cōtulerunt reipublice dese-
rant istos honores peccant mortaliter: 2 est acceptio personarum.
Et rō est quia leditur reipublica in hoc cum tales honores de-
beant dari in retributionem 2 ibi datur sine causa. Scdō quia
minuūt illi honores: nō enī sunt preciosi cum indignis adue-
niant: 2 tamē minuere honorem quē cōfert reipublica est illā le-
dere. Tercio ga p̃iudicatur eis quibus digne deferuntur isti
honores: nam nihil videt illis impensum cum etiā nullo bono
dignis ista data fuerint. Si autē sit honor qui impeditur a pri-
uatis: aut ille est talis qui alteri est debitus 2 non ei cui deferretur:
aut nō est determinate debitus iste honor alicui alteri l̃ isti et
non sit debitus neq; conueniens. Si p̃mo modo dicēdum q̃ est
peccatum sic honorem deferre 2 est acceptio personarum. Si
aut episcopo debet quidā honor determinatus in ceremonijs
que fiunt ad exhibēdum ei reuerētiā. Si autē alicui nō epi-
scopo voluerimus honorem impedire per easde ceremonias q̃
de iure aut cōsuetudine circa episcopū fiunt p̃m̃ est: nō in quā-
tum impeditur isti res indebita sed in quantum leditur ali⁹ cui
ista sunt debita. nam honor ep̃alis nō cōsistit in ceremonijs il-
lis solum in quārum ei exhibetur: sed potius in quārum alteri nō
exhibentur. nā si oībus exhiberentur nō esset aliquis honor ta-
lia facere circa ep̃m: 2 ideo q̃ non episcopo exhibet ceremonias
honoris ep̃alis peccat 2 est acceptio personarum: 2 sic circa similes
honores. Si vō honor sit qui nō determinate debeat alteri:
l̃ non dbeat isti cui deferretur nō ē p̃m̃ neq; est acceptio p̃sonarum
oū tñ bono zelo fiat: ga dare alicui qd nō ē sibi dbitū: oū tñ nō
tollatur alteri qd est sibi dbitū nō est peccatū sed potius est li-
beralitas: sicut circa pecuniam: aut vrbānitās sicut circa hono-
rem: 2 ad hoc nos hortatur Ap̃ls ad Ro. 12. l. honore vos inui-
cem p̃ueniētes. i. glibet nitatur prius alterum honorare q̃ ip̃e
honorē ab eo 2 magis. in quo apparet manifeste q̃ nō sit pec-
catum q̃ quis honoret aliquē qui nō meretur illud aut plus q̃
mereatur: nam duo hoīes aut erunt cōles aut inaequales. si in-
equales solus ille qui est minor in virtute tenetur p̃uenire al-
terum in honore: nō autem qui maior est cui potius debeat p̃-
honorari. Si autem equales sunt neuter tenetur alteri ad hono-
rem: 2 tamē Ap̃ls generalr dicit omnibus hoībus q̃ se in hono-
re p̃ueniant. i. quilibet nitat̃ alterum magis 2 prius honora-
re: g̃ etiam ei qui honorem nō meretur est datus honor: 2 non
est acceptio personarum indignos honorare. Item. 1. Pet. 2.
ca. dicit oēs honorate: fraternitatem diligite. 2 tamē inter oēs
manifestum est q̃ aliqui sunt qui nō merentur honorem. g̃ nō
est peccatū honorare indignos: sed potius est superogatio vir-
tutis. ¶ Cōsiderandum etiam q̃ nō repugnat rationi exhibe-
ri honorem oībus hoībus: ga honor non solus datur virtuti l̃
etiam nō habētibus virtutē vbi putat̃ esse virtus. nam dicit̃
q̃ honor est exhibitio reuerētie in testimoniū virtutis: vñ non
dicit̃ q̃ honor sit exhibitio reuerētie facta virtuti vel virtuo-
so sed in testimoniū virtutis: 2 q̃ possumus attestari esse virtu-
tem vbi nō est potest exhiberi honor ei qui virtutem nō habet
oū tamē possit credi de eo q̃ habet virtutem. ¶ Et ex hoc se-
quit̃ q̃ quilibet homo pōt iuste honorari. Primo ga iuenitur
in eo aliquid ppter qd debetur honor. i. natura cōdita ad dei
imaginem. Sic dicit Grego. in qdam omelia. superbia n̄ a re-
tūditur ga in hoībus non naturam qua ad imaginem dei facti
sunt sed diuitias honoramus. 2 ita inuit q̃ homo ppter natu-
ram honorādus est: sed hoc in quolibet hoīe inuenitur: ideo q̃
libet homo pōt honorari sine peccato 2 non est acceptio perso-
ne. ¶ Scdō ga cui datur honor in testimoniū virtutis 2 de
quolibet homine p̃sumatur q̃ virtutem habeat cum quilibet
obligetur ad virtutem 2 etiam quilibet p̃sumatur bonus quo-
uisq; p̃betur cōtrarium cuiq; honor aliquis exhiberi vel saltem
potest. ¶ Tercio cōsiderandum q̃ cum honor datur semper in
testimoniū alicuius virtutis: quibusdā datur in testimoniū
virtutis p̃prie: alijs in testimoniū virtutis aliene. nāz plāis de-
betur honor ppter statum 2 rectoribus ciuitatum: ga l̃ ipsi nō
sunt honorabiles status est honorabilis: 2 ga non potest diuidi
status ab eis q̃diu illū habēt: 2 ita nō potest sine illis honora-
ri debēt ipsi cum statu honorari: 2 ita oīi honorandi sunt 2 q̃
cūq; habēt aliquem gradū vel modū p̃sidentie 2 non est acce-
ptio p̃sonarum ga digni sunt honore illo ppter statū: 2 ita oēs ho-

mines possunt dici honore saltem ppter naturā digni: vñ oēs
honorabuntur vt digni: 2 ita honor iuste deferretur: vel dato q̃
nō sint digni nō est acceptio personarum. ¶ Ad p̃m̃ in quo
p̃batur an sit acceptio personarum honorādo eum qui nō est vir-
tuosus. oīm fm distinctionē supra datā q̃ circa oēs casus con-
tingit esse acceptionē personarum in exhibēdo honorem nisi in vl-
timo casu: ga ille est honor qui deferretur a priuatis. Et cū dicit̃ q̃
p̃iudicat honorē 2 leditur virtus quādo deferretur honor nō vir-
tuoso. oīm q̃ aut quis honorat eū qui nō est virtuosus aut ho-
norat eum ppter rem nō virtuosam sed vitiosā. Accipiēdo se-
cūdo modo semp est p̃m̃: vt si quis honoraret aliquē q̃ for-
nicatus est vel q̃ coluit idola vel aliud malum fecit: nam tunc
mortalr peccat honorando: tum ga honorādo approbat vitium
tāq; virtutem dādo ei p̃m̃ virtutis: tum ga incitantur pec-
cātes ad magis peccādum: tum ga leditur virtus ga premium
eius tollit cū datur vitio. 2 cū ista sint opposita si vitium hono-
rat necesse est vt virtus debeat cōtēni: tum ga ipse honor vili-
peditur cum rei turpi deferat. Si autē honoratur qui non est
virtuosus 2 tñ nō ppter rem turpem nō est peccatum ga aliqd
virtutis vel boni in eo iueniri potest qd honoratur. i. natura q̃
honorabilis est ppter imaginē dei: vel virtus que ē p̃m̃
2 esse deberet l̃ non sit: 2 tūc nō p̃iudicatur honor neq; vir-
tuti: ga dāt virtuti p̃m̃pte l̃ nō existat. ¶ Itē ga etiā si indi-
gno cōferatur honor nulli p̃iudicatur si honor deferatur a p̃ua-
tis. secus si a cōitate: nāz quādo administratores reipublice ho-
norem deferunt indignis ga ille honor est de bonis reipublice
peccat ga ledunt reipublicā dādo bona eius indebite. Si tñ
priuatus honoret alter p̃uatum nulli p̃iudicat nisi sibi ipsi: ga
nullius bona tollit. honor autē ille quē defert suus est: cum bo-
nor sit exhibitio reuerētie 2 cōsistat in honorāte 2 nō in honora-
to: 2 sicut si quis det re suam alteri sine causa. i. gratis non pec-
cat ga nulli p̃iudicat nisi sibi ipsi: ita qui honorat alterū qui nō
meretur honorem nō peccat ga nulli p̃iudicat nisi sibi ipsi. ¶ Cō-
biciet̃ ga tunc etiā si q̃s honorat alterum p re turpi nō pecca-
bit ga non perdit ibi nisi re suam. ¶ Cōm q̃ peccat vt dicit̃
est: 2 nō qdem in quāto honorē defert perdēdo rem l̃ in q̃stū
p̃iudicat legi fauendo vitijs que sunt vetita p legē. ¶ Ad se-
cūdum oīm q̃ ledere reipublicam vel p̃uatos est peccatū mor-
tale: 2 tñ in exhibitione honoris etiā nō virtuosus nō ledit pri-
uatus neq; reipublica. Et cum dicit̃ q̃ honor est bonum publi-
cum oīm q̃ hoc est verum quātūz ad illos honores quos de-
fert cōitas: ga illos peccatum est dare nisi dignis 2 fm additio-
nem legis. secus est de honore exhibito a p̃uatis: ga illud nō est
bonum publicū sed p̃uatum ga honor est in honorato. Si ergo
priuatus honoret aliquē necesse est q̃ honor sit eius cū sit in eo:
2 ita non erit bonū publicum. honor aut exhibitus a cōitate q̃
est in ipsa cōitate ga est bonū publicū. Quz autē dicit̃ q̃ honor
est bonū publicū. Dicēdum q̃ de illo honore per quē firmiter
est aliq̃s honoratus verū est q̃ est bonū publicū: nāz dato q̃ ali-
quis p̃uatus honoret aliū nō est ppter hoc simplr honoratus:
ad h̃ autem q̃ iudicet aliquis simplr honorat? necesse est q̃ ho-
noratur a reipublica vel ab h̃ite administratione eius: nā cum
p̃uatus honoratur a p̃uato nō datur necessario opinio in alijs
q̃ ille sit honoratus vel honorādus: cum autē a cōitate hono-
rat quis manifestū est illum honoratū esse 2 honore dignū iu-
dicari: ga opinio cōitatis non est levis sed magne auctoritatis.
nō ergo p̃iudicatur reipublice honorando indignos quādo p̃ua-
ti illos honorant: ga nō dant eis de bonis publicis sed de p̃ua-
tis. etiā nō leditur aliquis p̃uatus ga nō ille qui honorat cū bo-
num recipiat neq; ē honorans ga spōte dat bona sua 2 volē-
ti nō fit iniustum. g̃ nō est p̃m̃. ¶ Ad tertiū dicēdū q̃ hono-
rare diuitē etiā si non habeat aliquā virtutem nō est peccatū:
2 tamē honorare eū ppter diuitias est peccatū: nā diues habz
aliquid ppter qd honoratur. i. bonitas nature: sed hoc cōmune
est in omnibus. h̃z etiā aliud. i. q̃ magis de eo p̃sumitur virtus
prima facie q̃ de paupere: 2 ideo ex hac pte magis honorādus
est q̃ pauper quousq; cōstet oppositū. sed adhuc dato q̃ cōstet
diuitem nō esse virtuosum 2 eē paupere virtuosum q̃stū ad
quedā magis honorādū sunt diuites: nō quidem ga diuitias ha-
bent: sed ga habēdo diuitias habēt maiore locū in reipublica: si
cut enī p̃ncipes vel rectores reipublice etiam si non sint virtuo-
si sunt honorandi ppter reipublicam quā administrant: ita 2 di-
uites l̃ non sint virtuo- si: quia tamē in reipublicam magnum
statū tenent honorandi sunt. Patet hoc q̃ reipublica constat
ex bonis p̃uatorum: 2 quāto illa sunt plura 2 maiora tāto re-
publica est maior: 2 firmitior: 2 honorabilior. nam in multitudie
populi

Ad. 1. rō
neq; p̃le
affirma-
tiua.

honorat
hoīes p̃
aliq̃s vñ
tū p̃m̃
est mor-
tale.

Non est
p̃m̃ vir-
tuosū bo-
norare:
oū tñ vir-
tutis p̃sū-
matur.

h

Obo.

Risio.

Ad. 1. rō
nem.

3

Ad. 3. rō
nem.

¶ P̃m̃ ē
honorat
diuitē p̃-
pter eius
diuitias.

populi honor est regis: in paucitate plebis ignominia est principi. Prover. 14. c. etiam quando omnes de vrb sunt pauperes facile est capi regionē ab hostibus: ga non possunt diu sustinere bellum: ideo dixit Arist. 2. polit. q. nō debet ciuitas eē pauper neq; multum diues sed mediocriter se habēs. Si enī pauper fuerit non sustinebit bella. si autē multum diues fuerit oēs cupient inuadere eam vt tantis spolijs impleatur: 7 ga diuites pstant istam abūdātiā saltem mediocrez reipublice ideo honorādi sunt tāq; meliores partes reipublice existētes: 7 ideo honorādo diuites nō honoramus diuitias sed honoramus reipublicas cuius ipsi sunt partes magis pēpue: l; q; tales partes habent ex diuitijs. Sigs autem honorat diuitem solū ppter diuitias peccat 7 accipit psonam. nam sicut honorare ipsas diuitias in se est peccatū: ita 7 honorare diuitem solū ppter diuitias est acceptio personarū 7 peccatum: pūdicatur enī virtuti cui? pre miū tollit 7 datur diuitijs. C Ad alia autē argumēta q; pbant q; non sit acceptio personarū peccatum respondendū est. ad pūm dicēdū q; honorare penitus sine causa videt qdaz acceptio personarū: 7 tamē nō est acceptio personarum honorādo pncipes vel platos etiaz si nō sint virtuosī: 7 hoc ga l; nō honoratur ipi ppter virtutem ppriam honoratur ppē alienam. C Primo ga honoratur ppter deū: a quo sunt 7 de? honoratur in illis: tum ga exercent opus dei. f. potestates: oīs autē potestas a deo est ad Ro. 13. c. tum ga ab eo missi sunt. 1. Pe. 2. c. subditi estote omni creature ppter deum siue regi tāq; excellenti siue ducibus tāq; a deo missis ad vindictam malorum laudem dō honorū. 7 ob hoc ga maledicere alicui repugnat bono eius nūq; est maledicendū plato aut pncipi quātūcūq; sit malus. sic dicit Exo. 22. pncipi populi tui nō maledices. 7 ita dicit. 23. c. cum dixisset Paulus cōtra Ananiā sūmū sacerdotē qui eū percuti iusserat in facie: percutiat te deus paries dealbare: 7 dixerat ad Paulum qdam de assistantibus. sūmū sacerdotem dei maledicio: dixit autē Paulus. nesciebam fratres q; princeps est sacerdotum. 7 adiūxit. scriptū est enī pncipem populi tui nō maledices. 7 tñ si nō fuerat princeps licebat Paulum maledicere illi cū malediceret: nam alē nō malediceret: etiaz ille non allegauit pro se aliam excusationem nisi q; nesciret eū esse principem sacerdotum. honorare ergo pzelatos aut quoslibet pidentes quātūlibet malos cum pident debitum est 7 nō est acceptio personarum. C Secūdo honoratur pñdes ppter cōmunitatem ga ponitur loco totius cōitatis: 7 ga cōmunitas honoranda est ipse quoq; princeps vel pñdens honorandus erit ga loco dei 7 cōmunitatis ponitur. sic dicitur Prover. 26. c. sicut qui mittit lapidem in acerū: 7 mercurij: ita qui tribuit bonorem insipienti. mercurij enī ratiocinio 7 mercationibus 7 numeris pñst: 7 ideo acertus mercurij vocatur acertus lapillorum qbus ratiocinia mercatorum fiunt. In illis enī fm artes arismetice aliquādo ponitur vnus lapillus loco mille marcharum vel ouatorum: 7 cum lapillus ille nihil valeat ponitur loco rei magni valoris: ita cū tribuitur insipienti honor. i. honor publicus siue administratio: nam ipse nihil valet 7 ponit loco dei vel cōmunitatis. cū ergo ponatur pro re magni valoris est ei magnus honor tribuendus. C Ad scdm dicēdū q; dominis nō virtuosīs debent serui honores exhibere. sic dicit. 1. Thim. 6. c. quicūq; sunt sub iugo serui dominos honore dignos arbitrentur. 7 dicēdū q; non est acceptio personarū ga oīs sunt digni honore vt Aplis dicit. ergo iuste impenditur 7 sine acceptione personarum. C Circa quod sciendū q; honor non accipitur vniūce apud omnes honorandos: sed vt dicit. 9. ethi. ca. 2. alius est honor qui debetur duci exercitus: alius qui debet sapienti: alius qui debetur parentibus: alius senibus: 7 ita de ceteris. Honor duci exercitus est obedire ei. honor sapientis est credere ei 7 sequi consilium eius. honor parentum est prouidere eis in necessarijs. honor senis est assurgere eis. honor domitorum est timere eos: 7 ex timore exequi mandata eorum sic dicitur Mala. 1. c. si ego dominus vbi est timor meus: 7 si ego pater sum vbi est amor meus. q. d. proprium dominorū est q; timeantur: 7 ideo vnus de timoribus vocatur seruilis 7 est primus: 7 debetur eis iste honor timoris quia timor penā habet. 1. Jo. 4. c. oīs at penas iserere pnt eo q; serui sūt simplr res dñorū suorum. f. organū aiatū: bō existens simpliciter alterius. 1. politic. et. 8. ethico. 7 est suus possessio dñi sui. 5. ethico. vel pecuniam eius Exo. 21. c. Item oīs sunt digni honore l; non sint virtuosī quia pñdent 7 sunt pñdentes imo plusq; pñdentes: ga pñdentes imperant politice: domini autē imperant despotice. i. ad nutum 7 sine lege aliqua. ergo plus tenetur dño ad honores

seruus q; subditus principi vel rectori: 7 tñ quilibet princeps honorandus est etiā si non sit virtuosus inq̄tum pñdens est. ergo a fortiori dominus a seruis honorabit. Lūz aut obijciatur q; honor debetur virtuti. Dm q; alius est honor qui debetur virtuti: 7 alius qui debetur dño. nam virtuosus debetur honor i. exhibitio reuerentie cū quodā amore 7 veneratiōe: dñs aut non debetur amor neq; veneratio sed timor: 7 timor nō debet virtuosīs: sed vtrūq; large importatur noie honoris. C Ad tertium dñm q; honorare parētes tenemur 7 nō est acceptio personarū honorare illos cū debitu sit illis: 7 ita est potius actus iustitie cōmutatiue iuxta illud ad Ro. 13. c. oibus reddite debita: cui honorē honorem: cui tributū tributū: cui vectigal vectigal. Lū aut dñ q; interdū parentes sunt nō virtuosī 7 ita nō erit eis impendendus honor. Dicit pōt vno mō q; non est idem honor qui debetur oibus vt dñ. 9. ethico. 7 ita alius est honor qui debet parentibus: alius qui debet virtuosus. est aut honor parentum in puidendo eis de necijs ad vitā vt in cibo 7 potu. sic dicit Arist. 9. ethico. c. 2. 7 ista est snia Xpi. 1. 5. c. 7 Mar. 9. vbi increpat phariseos q; detrahebant hoies ab honore parentū: non tñ verabant illi impendere reuerentiā verbo 7 gestu assurgendo eis: sed dicebant non esse puidendū eis in necijs ad vitā: sed quicqd eis dandū erat daretur templo: 7 ita voluit q; non differet honor parentū in exhibendo reuerentiā sed in dando necia ad vitā. qd 7 Arist. aperuit. 9. ethico. 2. c. loquēs de honore parentū: asserens q; parentib? magis q; nobis ipsis in cibo 7 potu sufficere debemus: 7 hunc voluit esse honorem: qd rectissime dixit: cū eadē sit snia Xpi 7 eius circa hoc. virtuosus tñ non debet talis honor: sed exhibitio reuerētie in testimonium virtutis. ergo etiā si honorem parentēs nō virtuosī nihil fit 3 virtutē aut honorem. secus autem si dāremus eis honores vt virtuosīs. C Scdo dñm q; parentibus dāus est honor nō solum puidendo eis vt dictū est. sed et honor obedientie 7 reuerētie tanq; maioribus 7 alicui rei diuine sup nos statim. nā rem diuinā. i. esse nobis contulerunt: 7 et obedientia eis pstant da est: q; l; non habeant virtutem moralem in quātū hoies habent virtutē diuinā vt parentes. f. q; esse contulerunt: deū autē honoramus non quidē tanq; moraliter virtuosum q; ridiculum esset talia ponere in deo vt Arist. dicit. nā non b; passionēs vt habere debeat virtutes moderātes: sed honoramus eū 7 beatificamus tanq; aliquid melius sup nos existens qd est principium oim: ita 7 parentes suo mō l; non sint mortali virtuosī hnt aliquid maius pro quo honorem q; virtuosī in quo cū deo 7 diuino honore similitudinē quādā hnt. sic. n. Arist. ista cōparauit. 8. ethico. dicens. dijs 7 parentibus non possumus equalia retribuere. C Unde sciendū q; magis tenemur ad honores parentibus q; viro virtuosus. Et hoc quātū ad tria. Primo q; tenemur eis ad maiorem honorem. nam virtuosum honoramus vt hoiem q; virtus moralis pprium bonū humanū est q; non pertinet ad minora. i. ad pecora 7 inaiata: 7 et ad maiora. i. ad deum 7 intelligentias vt Arist. vult. pertinet ergo ad sola media. i. ad hoies: 7 ita quicūq; honoratur quis vt virtuosus honoratur vt homo. parentes aut honorantur vt quidaz dijs. nam Arist. comparat eos deo vt dictū est. ergo ad maiorem honorem tenemur parentibus q; virtuosus. C Scdo q; virtuosus possumus equalē honorem reddere virtutibus suis: q; sicut virtutes sunt bona humana: ita 7 honor est aliquid ab hoibus ipensum: 7 ideo possumus pportionari: 7 non solum circa paruas vel mediocres virtutes possumus reddere equalia in honore virtuosus: sed et circa altissimas virtutes quales sunt virtutes eoz qui bene rempublicam gubernauerunt. nam sine maximis virtutibus non pōt respublica bene prudenter 7 iuste gubernari. illis tñ. i. rectoribus reipublice bonis nihil esse in premijs reddendum Arist. dixit nisi honorem 7 gloriam: 7 q; non deberēt alia querere. ergo ista sunt premia sufficientia. parentib? tñ pro eo q; parentes sunt nō possumus tantū bonoris impendere q; tū eis debitum est vt dicit. 8. ethico. f. dijs 7 parentibus non possumus equalia retribuere. ergo maior est honor debitus parētib? q; virtuosīs. C Tertio q; firmitus 7 permanētius debet honor parentibus q; virtuosīs. nā virtuosīs non tenemur tam determinate ad honorem q; in nullo casu liceat cessare ab illo: licet. n. cessare cum ille cadit a virtute: 7 etiā manente eo in virtute non est obligatio determinata ad semper eū honorandū: 7 tamen circa parentes nunq; cessat obligatio etiā si efficiantur mali: nunq; enim relinquendi sunt neq; cessandum est eis benefacere 7 prouidere nisi efficiatur malicia intolerabilis. f. q; prouidendo eis timeret filius mortem inferendā verifimiliter.

Ad. 3. rōe;
1. Rñsio.

n

Nota. parētib? magis q; nobis ipsis in cibo 7 potu puidendum est.
2. Rñsio.

Tenemur magis parētes q; virtuosos viros honorare.

Primo.

D

Secundo.

Tertio.

ab eis ut dicitur. 8. ethico. ca. ultimo honorandi sunt ergo parentes etiam si non sint virtuosus: imo maius meritum est si-
 liss honorare parentes malos et duos eis q̄ parentes bonos: nam parentibus virtuosus inquantum virtuosus est debitus quidam honor etiam si non essent parentes: cum autem non sunt virtuosus non habent aliquid propter quod honorantur nisi ga-
 parentes sunt: et tunc est laudabilis eos honorare. ita autem est de dominis ga serui tenentur honorare semper dominos q̄ diu sunt serui et etiam si domini mali sint honorare debent eos: imo quā-
 to illi sunt deteriores et importabiles seruis et honorauerint il-
 los sunt magis laudandi et merentur magis apud deum. sic di-
 citur. 1. Pet. 2. capi. serui subditi estote dominis in omni timo-
 re: non tñ bonis et modestis sed etiam discoloris. i. malis et ir-
 rationabilibus. et sequitur. hec est enim gratia. i. ista est gratia ma-
 gna et laus vestra quia dominos discolors honoratis: nam do-
 minis modestis et bonis debitus erat honor etiam si non essent domini. Ad quartum dicendum q̄ dux belli honorandus est etiam si non sit virtuosus. Primo ga l3 non habeat propriā vir-
 tutem habet alienam: gerit enim vicem totius exercitus: et bonus totius exercitus ordinatur ad bonum ducis ut dicit Arist. 1.1. metaph. sed exercitus totus quia est quedam cōmunitas est ho-
 norandus. ergo et dux belli honorandus est. sicut et principes et prelati honorandi sunt quia loco dei et totius cōmunitatis po-
 nuntur ut supra dictum est. Secundo quia l3 vere non habeat dux aliquam virtutem presumendum est q̄ illam habeat: nam non potest bene p̄esse exercitui nisi qui prudens est. prudentia autem virtus est et honorabilis est homo propter illā: ideo dux honorandus est. Tertio quia honor ducis nō p̄iudicat ho-
 nori virtutis: et ita non datur ei res aliena: non est enim ideo ho-
 nor debitus omnibus. nam duci belli ut dicitur. 9. ethico. debet alius honor q̄ sapienti et virtuoso. est enim honor eius obedi-
 tia. i. q̄ obediat ei ab omnibus de exercitu: quia alis nihil fa-
 cere posset exercitus. non est autem alius honor ei debitus: et iste non est debitus ei nisi ab illis qui sunt de exercitu: ceteri autem non tenentur ei obedire inquantū duci exercitus. Ad quin-
 tum dicendum q̄ habentibus gradus magisterij vel doctoratus est dandus honor etiam si non sint virtuosus. et ratio est quia l3 nō deferatur eis honor propter virtutem suam deferatur propter alienam s. propter gradum qui honorabilis est. Sed con-
 siderandum q̄ habentes gradum aut docent aut non. Si docēt debet eis duplex honor. vnus in reuerentia et fide vanda ver-
 bis eorum. alius in prouidendo eis circa necessaria: et scdm nō debetur tāq̄ habentibus gradum sed tāq̄ mercenariis et labo-
 rantibus. et ita christus docētes vocat mercenarios. i. digni est mercenarius cibo suo siue mercede sua. 8. 10. ca. et Luc. 10. quod magis aperuit Aplus. 1. Corin. 9. ca. si vobis spiritualia seminamus non est indignus ut temporalia vestra metamus. hanc autem q̄ cōmutationem bonorum laudat Aplus: imo sua-
 det fieri ad Ro. 15. c. i. probauerunt. i. approbauerunt macedo-
 nia et achaia collatione aliquā facere in pauperes sanctorum q̄ sunt in iherusalem: placuit enim eis et debitores sunt eorum: nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles debent et in car-
 nalibus ministrare eis. et ob hoc Aplus suadet q̄ quilibet q̄ eru-
 ditur ab alio circa ea que fidei sunt p̄uideat ei in oibus bonis necessariis ad vitā ad Gal. 6. ca. cōmunicet autē is qui catheti-
 zatur. i. docetur ei qui se cathetizat. i. docet in oibus bonis. i. p̄-
 tinentibus ad sustentationem: et ita duplicem honorem hñt docē-
 tes. sic dicit Aplus. 1. Thim. 5. ca. qui bene p̄sunt p̄byteri dupli-
 ci honore digni habeantur: maxime qui laborat in vbo et doctri-
 na dei. et vnus honor istoz est in sustentatione p̄standa eis. alius autem in exhibitione reuerētie. Qd p3 ga statim ut dixit dupli-
 ci honore digni habeantur addidit. dicit enim scriptura. non isre-
 nabis os boni triturati: et dignus est mercenari⁹ mercede sua. Si autē habētes gradum non docent aut habēt sciam cōpe-
 tentem gradui aut nō. Si habēt debet eis honor l3 non sint bo-
 ni: et est honor eorum q̄ credatur eis in eis que diffinierint iux-
 facultates suas ga ista potestas eis ceditur cum gradu: etiam debetur eis aliqualis honor exhibitionis reuerētie indirecte: et hoc nō propter se sed ppter gradus q̄ est honorabilis. Si ha-
 bētes gradum neq̄ sciam neq̄ virtutē habēt: tunc directe nul-
 lus honor eis debetur: nā si cōstitit q̄ scientiam non habent non dabitur eis honor qui est credere dictis eorum: quia hoc eēt spōte velle errare et iste est honor q̄ directe debet gradui: dabit tñ aliq̄lis honor exhibitiois reuerētie ne penit⁹ gradus q̄ ei collat⁹ est creptibilis videat. Ad sextū dōm q̄ senib⁹ cō-
 petit iste honor sicut dicitur. 9. ethico. q̄ est quidam honor qui

debetur omni seni: et dicendum q̄ senes honorandi sunt nō ga senes: nam senectus quedam etatis notat. scilicet in qua homo deficit et cadit a perfectione quadā nālī: sed honorantur senes ppter ea que accidunt vel accidere deberēt senectuti. Primo est prudentia. est enim prudentia p̄cipua inter morales vir-
 tutes ga ipsa regit omnes circa actus suos: ista autē cōmuniter acquiritur in senectute: eo q̄ prudentia acquiritur ex longa expe-
 rientia rerum: non habet autem longa experientia nisi in lōgo tempore: istud autem senes habēt: ideo dicit. 6. ethico. q̄ cōtin-
 git iuuenes esse mathematicos et sapientes sed non prudētes. s. ppter paruum tempus. et ista est causa quare nemo eligit iue-
 nes duces. s. ppter non habere plenitudinem prudētie. Secū-
 dū est virtutum copia: iuuenes autem nō sunt apti ad vir-
 tutem ppter sequi valde passionē que sunt in eis fortes et fer-
 uentes. sic dicitur pmo ethico. q̄ iuuenis non est cōs auditor po-
 litice vel moralis sciētie ppter sequi passionē: et si quis est qui sequatur passionē non existens iuuenis non est conueniens au-
 ditor ga ut ibi dicitur parum differet iuuenis aut fm-
 morem iuuenilis: in senectute autem mansuescunt passionē et potissime libido et etiam feruor ire et precipitatio: ideo virtutes oppositae conueniunt senibus: et q̄ tam prudentia q̄ virtutes alie faciunt hominem honorabilem competit senibus honor: et quo-
 niam de quolibet sene p̄sumitur q̄ habeat ista duo. i. cuiuslibet seni debetur honor ista duo notantur Sapi. 4. ca. scilicet senectus veneranda est non diuturna neq̄ annorum numero computa-
 ta: cani autem sunt sensus hominum et etas senectutis vita est immaculata. sensus enim hominum dicunt prudentiam: et vita i-
 maculata nominat virtutes et potissime temperantia que libe-
 rat hominem a contaminationibus venereorum et gula in cra-
 pula et ebrietate. ista enim magis maculant hominem q̄ cetera: nam ut dicitur. 1. Corin. 6. ca. omne peccatum quodcuq̄ fe-
 cerit homo extra corpus est: qui autem fornicatur in corpore suo peccat. et talia sunt contaminationes et macule: vita autem im-
 maculata est que sine his est. debetur ergo omnibus senib⁹ ho-
 nor quia in omnibus senibus p̄sumitur esse hec duo cuius etas id expolat in quolibet. Consistit autem honor senum in as-
 surgendo eis venientibus et inclinando capita coram eis. sic di-
 citur. 9. ethico. ca. 2. q̄ est honor qui debetur omni seni in as-
 surrectione et inclinatione et huiusmodi. et eadem est sententia dei Leuitici. 19. ca. coram capite cano consurge et honora personā senis. Inquantum autem dixit. et honora personam senis. intel-
 ligitur q̄ etiam debent exhiberi senibus alie cerimonie hono-
 ris ut q̄ ipsi primo loquantur: et q̄ primi sedant in capite alio-
 rum. sic inuitur Esa. 9. c. f. lōgeus et honorabilis ipse est caput. i. longeuus. s. senes qui lōgam etatē habēt sunt caput quia in ca-
 pite sedēt: talis autem honor est qui exhibet vtuoso. Est au-
 tem considerandum q̄ inter ceteros honores qui debent alijs personis nullus est qui tam similis sit honori qui debet vtu-
 so sicut honor qui debetur seni: nam honor parentum est pui-
 dere eis. honor ducis obedire illi. honor sapientis credere ei: et ita de alijs. honor cognatorum est vocare eos ad tractus spō-
 liozum et matrimonij per que extenditur cognatio. seni autem debetur honor in assurrectione et inclinatione et ceteris que dā-
 tur virtuoso. ratio huius est quia ceteris datur honor propter aliquas speciales causas: que l3 non sint virtus habent simi-
 litudinem ad virtutem: senibus autem datur honor ppter vir-
 tutem. s. propter prudentiam et virtutes que reddunt immacu-
 latum: et ideo talis honor redditur qualis eis qui veras virtutes habent: et tamen quando constat de aliquo q̄ habet vir-
 tutem est ei iste honor maior impendendus q̄ seni de quo solū p̄sumitur propter etatem et non constat an virtutem habet. Ad septimum dicendum q̄ diuites honorandi sunt: et tamen non sunt honorandi ppter diuitias sed quia sunt partes p̄ci-
 pue reipublice ut supra dictum est. honorare autem diuitem so-
 lum propter diuitias est honorare ipsas diuitias et hoc pecca-
 tum est: et tunc proprie est acceptio personarum quia ponit nō causa ut causa. honorare autem euz quia est pars p̄cipua rei-
 publice non est acceptio personarum: l3 non sit virtuosus. l3o-
 noratur propter bonorem alienum. s. reipublice cuius est egre-
 gia pars. Lum autē dicitur de p̄ferendo diuites pauperibus in sessione. dicendus q̄ Augu. vult non esse peccatum vel saltem ponit sub dubio. S3 obijciatur q̄ sit manifeste peccatū mor-
 tale. Primo quia dicitur Jaco. 2. ca. Fratres mei nolite habere in acceptione personarum fidem domini nostri Jesu christi. i. tenendo fidem christi nolite seruare acceptionem personarum: et ita est p̄ceptum negatiuum de non accipiendū personarum: scilicet

Ad. 4. rōez
Quis ho-
nor duci
belli debea-
tur.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

Ad. 5. rōne
Q

Duplex ho-
nor docto-
rib⁹ debet.

R

Honor se-
nib⁹ debet.
Ad. 6. rōez.

Duo acci-
dit senec-
tutē.

Scdm.

S

In quo
honor le-
ni cōstit-
nat.

Notandū

Ad. 7. rō-
nem.
Honor
diuitib⁹
debet.

U

Qd.

1. rō.

Qd.

1. rō.

tere autem contra preceptum est peccatum mortale. ergo facien-
do illam differentiam sessionū accipiendo personas pauperū
et diuitum est peccatum mortale: et apparet quod intelligat de sessioni-
bus. ita Augustinus exponit. et ita apparet ex littera. nam postquam ac-
ceptio personarum vetatur. sequitur. Si introierit in cōuentum ve-
strum vir aureum habens anulum in veste candida: introierit
autem pauper in sordido habitu et intendatis in eum qui indutus
est veste preclara: et dixeritis ei tu sede hic bene: pauperi autem
dixeris tu sta illic aut sedes sub scabello pedū meorū. ergo hoc ē
peccatum mortale. **C**Secundo patet quod cogitatio iniqua quan-
do venerit in actum causat peccatum mortale: et tunc dicere diuiti sede
hic: pauperi autem sede illic est executio cogitationis iniquae. er-
go est peccatum mortale: per quod Jacobus. 2. c. statim postquam praecedet
dicitur. nonne iudicatis apud vosmetipsos et facti estis iudices
cogitationum iniquarum. **C**Tertio patet quod faciēdo istam diffe-
rentiam sessionum fit contra preceptum de diligendo proximum. ergo
est peccatum mortale: patet hoc quod Jacobus. 2. c. post ista dicitur. si
tamē legem perficitis regalem secundum scripturas diliges proximum
tuum sicut teipsum. quasi dicat non perficitis eam: sed facitis illam
illam. ergo non est sine peccato mortali. **C**Dicendum quod acceptio
personarum in quacūque materia inueniatur semper est peccatum
mortale. sic dicitur Jacobus. 2. c. Si autem personas accipitis pecca-
tū operamini redarguti a lege quasi transgressores. Circa sessio-
nem autem diuitum et pauperum contingit aliquando esse acce-
ptionem personarum et est peccatum mortale: aliquando autem
non est acceptio personarum sed preferantur diuites. Pro quo
sciendum quod aut constat esse diuites virtuosiores quam pauperes:
sive ex alio capite debitum sibi honorem potius quam pauperibus
aut constat esse minores pauperibus virtute aut est dubium. si
primo modo non est acceptio personarum cum etiam de contemptis
diuitijs tribueretur honor potior illis. Si secundo modo aut pauperes
habent aliquid propter mortalem virtutē ex quo debet eis honor si-
cut est gradus vel administratio aliqua reipublice: et tunc foras
fit propter illam cōpetit eis ius precedendi: etiam si non essent virtuosiores:
et si hoc stante praefatur alter eis propter diuitias est acceptio perso-
narum et peccatum mortale. Si autem non habeat aliquid tale ipse pau-
per: sed solā virtutē mortalem tam excellens poterit esse illa quod me-
rito oēs iudicarent eum praeposendum: et tunc si non praeposatur ē pec-
catum mortale. Si autem non sit tam excellens. omnino quod praeposere il-
li diuitem in sedendo non est acceptio personarum. Si tertio modo dicitur
quod semper ratione dubij praecedere diuites: tunc quod est maior praesumptio
pro eo quod sit virtuosior: tunc quod habet aliquid pro quo honoretur. si quod
est pars praecipua reipublice ut supra dictum est. quod non ducit pau-
peribus. **C**Dicendum autem quantum ad intellectum auctoritatis Jaco-
bi quod aliquid est diuitem preferre pauperi in sessione: aliquid est
tenere pauperē in cōspectu diuitis dando ei minorem locum quam
debeat prius dō eum iure propriae sedis vel loci. Accipiendo primo
modo regulariter non est acceptio personarum neque peccatum. Accipien-
do secundo modo est peccatum quod ledit ius alicuius: et ita debet intelli-
gi auctoritas Jacobi. si quod pauperes irantes in cōuentum cōtem-
nebant et iubebant sedere in loco viliori quam eis deberetur et cum voce
cōtumeliosa. hoc autem peccatum est quod paruuli non sunt contemnendi
ut Christus dixit supra. 18. c. quod Angeli eorum semper vident faciem
patris. et hoc est accipere personas. Quod autem sic intelligatur. patet
primo quod dicitur ibidem. audite fratres nōne deus elegit pauperes in
hoc mundo diuites in fide et heredes regni quod repromisit oī
ligentibus se: vos autem ex honorastis pauperes. ex honorare autem
est priuare debito honore: et id non erat hoc nō equare pauperes di-
uitibus: sed priuare pauperes debita sede humiliando eos magis quam
humiliandi erant. **C**Secundo per quod dicitur Jacobus. 2. c. si tamen perficitis legem
regalem diliges proximum tuum sicut teipsum bene facitis: si autem
personas accipitis peccatum operamini redarguti a lege quasi trans-
gressores. et ita inuit quod illi qui praeferebant diuites pauperibus facie-
bant transgressores de diligendo proximum: hoc autem non est nisi nocendo
proximo in aliquo. ergo non solum non equabant pauperes diui-
tibus: sed etiam in cōspectu eorum contenebant et coquebant sedere in
loco humiliiori quam eis debitus esset: et hoc erat accipere personam.
fiebant autem propter diuites. si ut quanto magis humiliarent pau-
peres magis exaltarent diuites quasi multum ab eis differre vi-
derent vel si ex aliqua causa ipsi cōpetebat alicui pauperi sedes ex-
cellens quam diuiti et diuites praeferebant ei aut equabant erat acceptio
personarum. **C**Ad tres rationes ostendentes quod sit peccatum mortale praefere-
re diuitem pauperi et quod hoc velit iacobus. omnino quod verum est
quando non solum pauper non equatur diuiti: sed etiam praefatur se-
des sibi debita: alio autem non est peccatum neque acceptio personarum
ut dictum est. **C**Ad octauum circa principale. dicendum quod omnes

sunt honorandi in quantum in quolibet homine inueniuntur aliquid propter
quod honoretur. nam est facta ad imaginem dei cui debet honor ut
dicit Gregorius. Etiam de quolibet presumimus quod sit bonus nisi probetur
contrarium: et ideo etiam si de nulla virtute constet: omnino tamen non constet
de vitijs est honorandus: sed etiam si constet de vitijs alicuius cum
adhuc cum vitijs possit stare aliqua probitas propter illam cōpetet ho-
nor: et ideo nullus est cui non possit aliquid honor impedi: et non est
acceptio personarum quia tunc est acceptio quando datur honor sine causa:
et tamen hic aliqua causa est que facit saltē capacē honoris. **C**Secundo obij-
ciatur si cuilibet homini datus est honor quomodo potest esse ac-
ceptio personarum circa honorem. Dicendum quod potest esse multipliciter
acceptio personarum. Primo circa honores qui dantur de publico: quia
illi non dantur nisi dignis et secundum additiones positas in lege auctori-
tas illa. 1. Petri. 2. c. oēs honorate. non intelligit de honore qui datur
de publico: sed de honore qui exhibetur a priuatis circa quem est
minus praedictum aut nullum quod omnibus deferatur. **C**Secundo potest
esse acceptio personarum circa honorem priuatum ut si alicui exhibeatur
honor qui determinate est alteri debitus: sed non subtrahatur illi: ut si aliquid non est prius vel rex honoretur secundum oēs illas cerimo-
nias quibus honor impenditur episcopo vel regi: peccat enim qui tales ce-
rimonias impendit et qui illas tolerat. **C**Tertio modo si alicui
non detur talis honor a priuatis quantum est exhibendus ut ex hoc
alius videatur excellens: et ita dicitur acceptio personarum iacobus
quando pauperes humiliantur infra honorem eis debitum in sedendo ut
diuites videantur excellere Jacobus. 2. c. et quicūque fuerit ista acce-
ptio personarum circa honorem est peccatum mortale Jacobus. 2. c. si autem personas
accipitis operamini peccatum redarguti a lege quasi transgressores.

CAn in iudicijs locum habeat acceptio personarum. 20. 112.

Queretur an in iudicijs locum habeat acceptio personarum.
Aliqui dicunt quod non quia acceptio personarum
rū opponit iustitiae distributivae ut dictum fuit. 8. iudicia tamen perti-
nent ut in plurimum ad iustitiam cōmutatiuā cum agatur ibi de re
vnius est quod datur illi sive sit actoris sive rei et non datur res peti-
ta vtrique: et tamen iustitia distributiva facit diuisionem bonorum inter
diuites secundum proportionem dignitatis. ergo non pertinet acce-
ptio personarum ad iudicia. **C**Secundo patet quod infliccio pe-
narum pertinet ad iudicia cum non puniatur aliquis iuste nisi
iudice hoc diffiniente: et tamen circa infliccionem penarum non
est peccatum accipere personas: cum grauius puniantur illi qui
perculerunt regem quam qui perculerunt ciuem vnum. ergo non ha-
bet locum hic acceptio personarum: quia vbi cūque illa est sem-
per est peccatum Jacobus. 2. c. si personas accipitis peccatum ope-
ramini. **C**Tertio patet quod ecclesiastici. 4. c. dicitur. in iudicando
esto pupillis misericors: sed misereri illis specialiter est accipe-
re personam pauperis. ergo non est peccatum accipere ibi per-
sonam pauperis: et consequenter non habet locum ibi acceptio
personarum. **C**Dicendum quod acceptio personarum locum ha-
bet circa iudicia: immo hoc est quod maxime corrumpit iudi-
cia. si acceptio personarum. nam quodcumque iudex sciens
absoluit reum vel adiudicat rem ei cuius non est: et hoc sciens
sive faciat hoc propter pecuniam sive preces sive alia quacūque
causa dicitur accipere personam: quia sine causa iudicauit dan-
do alicui bonum quo non est dignus: et ideo scriptura asserit
malam esse acceptionem personarum in iudicio Proverbio.
1. 4. c. scilicet accipere personam in iudicio non est bonum. et non
solum est malum quoddam sed habet quasi totalem corruptio-
nem iusti iudicii: ideo eam deus vetuit. sic patet Deuterono. pri-
mo capitulo. vbi constitutus iudicibus ut non impedirentur recte
iudicare nihil deus illis vetuit nisi acceptionem personarum qua-
si ista sola esset que iudicium impediat rectum: scilicet. precepi il-
lis dicens audite illos: et quod iustum est iudicate: sive cuius sit
ille: sive peregrinus nulla erit distantia personarum: ita paruus
audietis ut magnum neque accipietis cuiusque personam: quia
dei iudicium est. unde non posuit deus nisi duas causas per-
turbantes rectum iudicium. primam et maximam dixit esse ac-
ceptionem personarum. secundam dixit esse ignorantiam iuris
et equi: et ideo postquam abstulit acceptionem personarum ab-
stulit errorem ignorantie dicens. quod si vobis aliquid difficile vi-
sum fuerit referre ad me: et ego audiam. verum est quod odium
interdum turbat rectum iudicium ut quando quis vult con-
denare aliquem iudicialiter: non ut acquiratur alteri colligi-
gatori. nam tunc non est ignorantia cum ex intentione agat:
etiam non est acceptio personarum quia ibi semper est inten-
tio dandi alicui bonum vel vitium quo non est dignus: et
hic iudex non intendit alicui prodesse: sed solum nocere ei
quem oderat: ideo non est acceptio personarum: tamen hoc

Gregorius

2

Petitio.

Rñfo.

1. mō.

2. mō.

3. mō.

Nonullos
rōes i dñi
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Rñfo ad
questum
questionis.

B

Dnas cas
de? posuit
rectū iudi-
ciū turbā-
tes.Odiū ali-
quod rectum
iudiciū tur-
bat.

Quo acce-
ptio psona
rū i iudicio
locū hēat.

L

Ad. 1. rōnē
in cōtrariū

In iudicijs
duo possūt
cōsiderari.
Prīmū

D

Scdm

E

Ad. 2. rōnē

Ad ftiāz
rōnem.

rarius est: iō deus non posuit ibi nisi duo ipeditiua recti iudicii
s. acceptiōne psonaz et ignorantia. modus autē quo acceptio p-
sonarum hēt locū in oī iudicio est qz in iudicio semp ostendunt
duo et vnus fouet cām iustā vel ambo: sed vt cōiter alter fouet
iniquā litem: et hoc est qz vnus eoz bz magis de lucro et minus
de dāno vel petit illud. alius vō bz minus de lucro et magis de
dāno: recurrunt autē ad iudiciū vel ad mēsurā vt faciat redu-
ctiōne. s. auferendo ei qui bz multū de dāno et iponendo ei qui
minus bz: et ita cōmēsurat reducendo eos ad equalitatē: illud āt
auferre vel apponere fieri dō fm merita: iō dō opus iustitie di-
tributiue: et cōtr qñcūqz non facit bonam redimī sciēter dan-
do alicui magis de lucro qz debeat vel minus de dāno est acce-
ptio psonaz cū fiat distributio sine dignitate. pro eodē autē ac-
cipit minus de dāno dare vel magis de lucro: qz vtrūqz voca-
tur lucrū vt p. 5. Ethico. incidit ergo acceptio psonaz in iudicia
et nihil est in qd magis incitat: qz nō est aliquod iudiciū in quo
non possit accidere acceptio psonaz: et nō est aliqd qd ma-
gis cernat iudicia qz acceptio psonaz. Ad primū in opposi-
tū oīm qz iudicia tam ad distributiua qz ad cōmutatiua iusti-
tiā ptiēt: et tñ nō icidit ibi acceptio psonaz nisi vt opponit iu-
stitie distributiue quē esse deberet in iudicijs. iustitie autē cōmu-
tatiue nō opponit: et qz nullum iudiciū est in quo qstū ad ali-
quid nō icidat iustitia distributiua nullū est in quo nō possit ac-
cidere acceptio psonaz. Pro quo sciēdū qz in iudicijs qstū ad
presens duo cōsiderari possunt. s. res iudicata siue de qua iudica-
tur et forma iudicādi vel pcedendi quē se tenet ex parte iudicis.
Quātū ad pīmū dōz qz in iudicijs possunt iteruenire cause p-
tinentes ad iustitiā distributiua: et alie ad cōmutatiua. nā si oīen-
datur de aliquo qd iter plures diuidēdū est fm merita psona-
rum cōtētiō est sup re ptiētē ad iustitiā distributiua: sicut aliqñ
fit in diuisiōe pde et in diuisiōe multoz alioz bonoz. Aliquādo
autē est cā ptiētē ad iustitiā cōmutatiua vt qñ agit de re quē
non est diuidenda neqz petis diuisiō: sed vni parti in solidū ad-
iudicanda est: vel si aliqd est diuidēdū nō fm merita psonarū
sed fm aliū quēdā modū: et ob hoc plures sunt qōnes iudicia
les ptiētes ad iustitiā cōmutatiua qz ad distributiua ex parte
rei de qz cōtēdit. Quātū ad scdm vō. i. formā pcedendi. dōz qz
oīs indicatio ptiēt ad iustitiā distributiua. nā ad iudicē pti-
net ad equare litigantes reducēdo eos ad equalitatē. 5. Ethic.
et hoc subtrahēdū vni qd plus bz de lucro et supplēdo alteri qd
minus bz de lucro et cōtrariū in dāno: et qz ista facit iudex cōsi-
deratis meritis causaz qz vocant hic dignitates personaz eo qz
cōstituunt personas dignas vt pro eis iudicet et hoc facit iusti-
tia distributiua. dō actus iste iustitie distributiue. debet enī acci-
pi totū lucrū qd bz vterqz litigans et totū dānum qstū ad illa
de qbus cōtēdit et efficiat illud qñ vñū corpus: et illud diuidit iu-
dex dāno dō illo lucro cuiuslibet litigatori tātū quātū exigunt me-
rita cause sue: et eodē mō tātū dō dāno: iō ppiē est actus iustitie di-
tributiue in quolibet iudicio qstū ad actū iudicialē qstū ad cō-
ditiōne rei petite: aliqñ ptiēt ad iudiciū solū ad distributiua ali-
quādo solum ad cōmutatiua: et ideo acceptio psonaz accidere
potest in quolibet iudicio qstū ad illā adēquationē distributi-
uam quā iudex facit si non faciat illam iuxta merita causaz: illa
enī merita sūt cause dignificātes psonam ad hoc qz pro ea diffi-
nias aliqd: cum autē ille nō obseruat pōnē non cā pro cā: et iō
semper est acceptio psonarum. Ad scdm vōm qz in iudicio
inferunt pene et pro pōtō cōmissio in vñā personaz irrogat ma-
iōr pena qz pro peccato cōmissio in alterā: et nō respicitur hic pso-
na sed cā. i. qz maius pōtū est pcutere regem qz pcutere ciuē:
ideo maiōr pena irrogatur vni pculsozi qz alteri bz percussiones
siue vulnera sint equalia: qz delicta non sunt equalia: imo velle
inferre equalē penam pro vtroqz erat acceptio psonaz qz da-
retur minus de dāno vel pena alicui qz mereret: et tñ magis de
lucro et minus de dāno sunt idem. 5. Ethico. sed dare magis dō
lucro sine cā est acceptio psonarum. ita ergo dare minus de pe-
na qz meruit ei qui multū peccauit est acceptio psonaz. et cūz oī-
citur hic respici personam. oīm qz non respiciet psona sed qua-
litas vel additio. i. qz vnus sit rex alius sit ciuis: et iste additiōnes
sunt tales quē faciunt dignū maiori penā vel minori percutien-
tē: ideo non est acceptio psonaz: qz vocatur acceptio personarum
qñ solū cōsideratur persona vel conditio aliqua psonē intri-
seca quē non facit ad maioritātē vel minoritātē delicti. hic āt
conditio perione directe facit ad hoc: ideo bz ppter differentiaz
personarū detur inequalitas pene non est acceptio personarū.
Ad tertium vōm qz in iudicio non est respiciēdus fauor ali-
cuius persone vt pro ea iudicet iō ius partis: vnde quātūcūqz

cause pauperū sint fauorabiles et priuilegiatē qz sunt psonē misse-
rabiles nō est faciēdum aliquid iō ius litigatoris et vitiūm mi-
serādo pauperi: qz illud non est misereri sed rapere et iniustum
facere. sic dō Exo. 23. c. pauperis quocūqz non misereberis in ne-
gocio vel in iudicio. s. vt miserendo iō ius alicuius facias. Et tñ
in iudicādo potest iudex pupillis et orphanis se habere vt pater
tripliciter. Primo cōcordādo causas pupilloz nō perdēdo ali-
quid de iure ipsoz: et hoc est pstare illis bñficiū. nā cause pupil-
loz et psonaz miserabilium ex defectu expēsarū et patrociniū so-
lent perire qz non hñt psecutionē bz inchoent: et ita iura eozum
pereunt. qz ergo iudex videns hoc in pncipio litis nitat cōcor-
re partes in fauorē pupilloz vt non pereant iura eoz: et si non
tribuat eis plus de iure qz hñt est illis vt p. 2. qz pstat bñficiū qñ
conferret eis totū ius qd hñt. nā illud peritūz erat ex defectu p-
secutionis: et qz ad ptem pertinet bñficiū pstare est iudex vt
p. 2. pupillis si hoc effecerit in causis eozum: et non est in hoc ali-
qua acceptio psonaz qz ad oīm iudiciū ptiēt cōcordare partes
in exordio litis si potest: et ad istā cōcordādo honorari dō. Si autē
illā non receperint audiat de iure: et etiā qz hoc sine iudicio cu-
iustūqz facit non est acceptio psonaz: nulli enī admittit de iur qd
hēt et nulli addit qd non hēt. Scdo facit hoc supplēdo de
defectu ex parte allegationis in cā pupilloz. pupilli enim et psonē
miserabiles vix habēt patronos causaz suaz: qz non hñt quid
erogent: et ideo et si pleg nitant perit iterdum aliqd ppter de-
fectū allegationis: et qz qdaz sunt in qbus iudex pōt supplere id
qd deest partibz si faciat hoc in causis pupilloz qz pupilli sunt et
pauperes est illis vt p. 2. et pstat illis bñficiū qd alio nō pstatet.
Tertio facit hoc recte iudicādo in cā eoz et si nullum aliud
patrociniū eis pstat: tanta est enī iam iniquitas hoīum qz seruā-
do alicui ius suū pstat illi iudex bñficiū bz ad hoc teneat: sed cūz
sepe et plurimi hñm faciant iam ita pccibus et difficultate obti-
nēdū est qz iustitia ministrat nobis in causis nris sicut qz aliqd
liberaliter ccedat: et iō qñ iudex alicui ministrat iustitiā pstat
ei bñficiū. et hoc maxime in causis illis in qbus difficile est iu-
stitiā ministrare ppter psonas cōpetitorum. ita enī qñcūqz
pupilli: orphani: vidue: aduene: et pauperes: et gñaliter quēcūqz
persone miserabiles cōtēdunt cū diuitibus difficile ministratur
iustitia paupibus: qz aut paupes petunt aut ipetunt. si petunt
diuites iudices in fauorē diuitū raro audiunt causas illoz: si p-
terunt dissimulat vel reiciūt eas. et hoc est qd deus querit de
iudicibz. Esa. 1. c. oēs diligēt munera sequūtur retributiones:
pupillo nō iudicāt cā vidue nō igredit ad eos. iudicare pupillo
est audire cām eius: et hoc illi nō faciebāt: et ita dō qz cā vidue si
ingredit ad eos. est enī cā vidue in qua ipsa est actor et psuppo-
nitur qz ius ei cōpetat in re dō qz agit: hec cā nō itroibat ad iud-
ces. i. nō pmittebat eā pponi in ptorio suo vel dissimulabant se
audire. qz ergo audire velint cās pupilloz et viduarū et iudicet in
eis qd iustū est bz teneantur de iure: tñ deus reputat illis ad ma-
gnū meritum quasi bñficia pstarent viduis et pupillis. Esa. 1. c. qz
rite iudicet: subuenite oppōso: iudicate pupillo: defendite viduā: et
venite et arguite me dōc oīs: et si fuerit pccā vñā vt coccinū qñ
nix dealbabunt. Si autē diuites sint actores etiā perit cā pau-
perum: vt si diuites non habēt ius aliquod in re circa quam
agitur trahant pauperes ad iudicia: et iudices permittāt eos ve-
xari calūniosis dilationibus et cautelis etiā si nondum diffiniat
in cā et pauperes facit qz cā pauperū pereat: cum enī ipsi nō pos-
sint psequi per tāta tēporis dispēdia et expēsarū oportet vel qz
cause cedant et liti et iuri vel qz cōponant perdendo aliqd de iu-
re: et in talibus iudicijs tam diuites petentes qz iudices audiētes
peccant. de diuitibus p. 3. Jaco. 2. c. nōne diuites per potētā op-
primunt vos: et ipsi trahunt vos ad iudicia. de iudicibz p. 3. qz ipsi
permittunt perire cām et debent obuiare dispēdijs litū vt non
perirēt iura pauperū quod si fecerint pstat eis bñficiū: et sunt
eis in iudicādo quasi patres: et tñ fit hñ fine acceptiōne aliqz psonē.
Cū in dāno elemosynā sit exceptio psonarum. Qd. 113.
Queretur an in dāno elemosynaz sit exceptio psona-
rum: vtpote si alicui pauperi dāmus potius
qz alteri elemosynam. Aliqui dicunt qz sic qz acceptio perso-
narū ē quādo datur aliquid boni alicui sine cā: et tñ iterdum
dāno vni pauperi potius qz alteri nulla causa est: ideo vide-
tur acceptio personarum. Dicendum qz iterdum circa elemo-
syne dationem est acceptio personarum et iterdum non. ad sci-
endum autem quando tam circa elemosynā qz circa alias actio-
nes dationum sit acceptio personarum. est dicēdū qz quando-
cūqz datio illa quē fit est determinata lege vel ratione necitā-
te ad aliquē modū certū: et dāno teneat ad illū modū seruandū
est acceptio

Nota.
In iudicādo iudex p-
pupillis et or-
triphis
vt p. 2. h-
bere.
p. 1. mō.

2. mod

3. mod

5

Ad
rōnem
rōnem

Rōnem
rōnem

1. rōnem

regula
ratio.

regula
ratio.

2

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

regula
ratio.

est acceptio psonarum non tenendo viam illam. i. si alicui demus
non existens in eo conditionibus regit etiam si nulli tollam^{us} ius
sic faciendo. Alia regula q^{ue} vbiq^{ue} circa actum non sunt determina-
te certe conditiones ex parte psonarum qbus aliquid dandum est: v^t
agens non est obligat^{us} ad aliquid certum modum determinatum non
est acceptio psonarum et si datur aliquid sine ca^{usa}. De prima regula p^{er}
v^t in iudiciis. est. n. determinatum de iure circa singulas causas
quid debeat diffiniri: et iudex tenet leg^{em} determinationem illa iu-
ris. Si autem non sequat^{ur} diffiniedo et attribuendo alicui magis d^e
lucro q^{uam} sibi copetatur vel minus de dano q^{uam} ei copetebat
et neq^{ue} iudicabat est acceptio psonarum. na acceptio psonarum oppo-
nitur iustitie distributive: iustitia autem dicit equalitate: equalitas
autem est id q^{uod} regula ostendit que facit adequationem: ius autem est
regula equalitatis. Si autem ista regulam nolit applicare iudex
ad negocia ipsosibile est q^{uod} faciat adequationem: et ita non erit
in actu suo iustitia q^{uod} non consistit equalitate: et q^{uod} illa est equali-
tas in distribuendo erit in iustitia distributiva. sed in iustitia di-
tributiva fit q^{uod}cuq^{ue} non servat equalitas ista ex quac^{um}q^{ue} cau-
sa pueniat: siue ex ignorantia: siue ex odio: siue ex favore alicuius
perione: et in isto tertio modo est solu acceptio psonarum et iterue-
niant hic conditiones acceptionis psonarum. s. q^{uod} non considerant di-
gnitates psonarum que tribuunt ius vel auferunt: et ponit non cau-
sa. s. q^{uod} considerat psona vel aliquis alius reus habet qui ius non
tribuit: et talis p^{er}inet ad acceptionem psonarum et supertollitur hic ius
partis: q^{uod} cum in re que venit in contentione duorum datur alicui
magis de lucro q^{uam} copetatur sibi necesse est q^{uod} tollat^{ur} alteri d^e eo q^{uod}
sibi copetitur regulariter: et tunc preiudicat illi. et dico regulariter
q^{uod} pot^{est} esse q^{uod} in re super qua cotenditur nulli litigatoz^{um} com-
petat ius sic accidit circa b^{ene}ficia: et iterdu^m circa causas p^{ro}p^{ri}as.
v^t etiam si nulli tollatur ius ad ostendendum distributionem in bo-
nis in qbus nulli est ius q^{uod}sum ante distributionem: et t^um distribu-
ens alligatur ad certum modum distribuendi sicut circa p^{ro}visionem
b^{ene}ficioz^{um}. na q^{uod} vacant regulariter nulli est ius q^{uod}sum sed h^{ic} p^{er}
uidere p^{ro}lat^{ur}: h^{ic} t^um certa forma p^{ro}videndi: d^e n. p^{ro}videre dignis
que dignitas limitatur a iure. s. honestas mox: et sufficiencia s^{er}-
rum: et persone legitimitas: et etatis mensura. Si autem diuisis h^{ic}
vel aliquo hor^{um} p^{ro}ut de iure limitata sunt p^{ro}videtur p^{ro}lat^{ur}: alicui
de beneficio est acceptio psonarum q^{uod} preiudicat cotitati ecclesiasti-
ce: et bono publico: et transgredit^{ur} forma ad qua erat obligatus et
accipit non cam vt cam. s. q^{uod} afficit ad psonam p^{ro}p^{ri}am aliquid q^{uod}
non red dit psonam digna aut salte^m capacem illius b^{ene}ficii: et t^um
non preiudicat iuri alicuius iam existenti: q^{uod} nulli quatumcuq^{ue}
digno erat q^{uod}sum ius determinate in beneficio illo vel ad illud:
sed erat capax illius. id est circa dignitates et administrationes
seculares circa quas p^{ro}visionem est certus modus determinat^{us}
a lege. C^{on}tra regule veritas p^{er} ex opposito. na si non est deter-
minatus cert^{us} modus circa actum liberu^m est agere sic vel sic: vbi
est libertas non est iniustitia: sed acceptio psonarum dicit iniustitiaz
distributivam. ergo neq^{ue} erit ibi iustitia distributiva neq^{ue} acce-
ptio psonarum sicut est in illis in quibus libe^r est donare. idem at
est si sit determinatus modus actionis ex lege et trans alig^{is} qui
non teneat illa lege: qualitercuq^{ue}. n. ille fecerit non facit iniustu^m
neq^{ue} accipit psonas: et ideo deus qui nulla lege tenet non est ac-
ceptor psonarum quicq^{ue} fecerit vt dicit^{ur}. j. C^{on}tra supposito cōsi-
derandū circa datione elemosyne q^{ue} aut occurrit vnus pauper
cui dare possumus: aut plures. si vnus non potest esse acceptio
psonarum: siue demus illi: siue non demus. non dādo non potest
esse acceptio psonarum: q^{uod} consistit in dādo aliquid sine ca^{usa}: dādo etiā
nō est acceptio psonarum q^{uod} illa opponit iustitie distributive: et nō
potest esse nisi cum aliquid iter plures diuidendū est et dā^t ali-
cui sine ca^{usa}: vel salte^m est aliquid q^{uod} debeat dari vni d^e multis cū
certa dignitate et datur vni in quo nō est illa dignitas nō dādo
illud alteri in quo illa dignitas iueniret. Si at multi occurrūt
quibus dari possit elemosyna: aut sunt oēs in ne^{ces}sitate extrema
aut vnus tātu^m aut nemo illoz^{um}. Si primo mō dōm q^{uod} oibus suc-
currere d^e si pot^{est}: et si non potest succurrat qbus potuerit quos p^{ro}-
p^{ri}os p^{ro}ditioni putauerit. na etiā extrema ne^{ces}sitas gradus
h^{ab}et: et iō h^{ic} duo sunt in extrema ne^{ces}sitate vnus pot^{est} maiorē ne^{ces}-
sitate h^{ab}ere q^{uam} alius: vel si oīno fuerint equalēs ne^{ces}sitates iuxta
arbitriu^m suū si nulla alia ca^{usa} inclinat magis ad vnu q^{uam} ad alterū
succurrat cui voluerit ita q^{uod} tot succurrat quot potuerit de illis
qui in tali ne^{ces}sitate cōstituti sunt: et non est tūc aliqua acceptio
psonarum cum nō det sine ca^{usa} neq^{ue} agat q^{uod} modū statutu^m a lege et
quilibet suscipiens est ibi dignus elemosyna. Si scōdo modo di-
cedū q^{uod} idubitatē succurrendū est ei qui in extrema ne^{ces}sita-
te cōstitit potius q^{uam} alicui alteri si non pot^{est} alteri succurrere: et si

nollens succurrere ei qui est in extrema ne^{ces}sitate dederit ele-
mosyna alteri est acceptio psonarum dādo elemosyna et est p^{er}tin^{et}:
si autem neutri daret nō esset acceptio psonarum: et t^um magis pecca-
ret nulli dādo q^{uod} dādo minus indigenti. et d^e hic esse acceptio
psonarum q^{uod} h^{ic} legē agit que obligat ad subueniendū ei qui est i
extrema ne^{ces}sitate: et ē distribui^{ti} ibi nō f^{it} q^{uod}titatē q^{uod} capacio^r
et dignior est ad recipiendum elemosyna ille qui est in extrema
ne^{ces}sitate q^{uod} qui est in minozi ne^{ces}sitate. Si tertio mō dōz^{um} q^{uod} aut
putatur esse illoz^{um} ne^{ces}sitas equalis vel quasi: aut vnus est val-
de maior dum t^um nō sit extrema. Si primo mō dare pot^{est} cui vo-
luerit vel nulli: et dādo vni et non alteri nō est acceptio psona-
rū. Si scōdo mō aut occurrunt alie conditiones in pauperibus illis
que inclinent ad dādu^m potius vni q^{uam} alteri q^{uod} nouē conditiones sunt
que circa hoc considerant^{ur} vt ostendit^{ur} est. s. 6. c. q. 68. aut nulle cō-
currunt. Si autem alique cōcurrūt poterit esse q^{uod} pot^{est} debeat da-
ri minus idigēti q^{uod} magis idigēti: sicut si p^{er} idigēat et ali^{us} magis
egeat: dum t^um nō extreme: potius est pauperi p^{er} idigēti succur-
rendū: et non est acceptio psonarum q^{uod} dignitas exposcit hoc: quia
magis p^{ro}derat ibi attinetia q^{uod} alicuius excessus paupertatis.
Si autem non apparent conditiones alique p^{ro}derantes pot^{est} d^e d^e
dari magis idigenti: et t^um etiā si non fecerit non peccat neq^{ue} est
acceptio psonarum. na non est acceptio psonarum nisi vbi tenet q^{uod}
ad certū modū: sed circa dāda elemosyna istis nō est determi-
natus lege aliquis modus. ergo non potest esse acceptio psona-
rū. p^{er} q^{uod} nō tenet quis regulariter ad dādu^m elemosyna paupe-
ri extra ne^{ces}sitate extremā quā nō h^{ab}et isti de qbus hic d^ez^{um}. g. neq^{ue}
erit obligatio ad certo modo dādu^m: v^t nō est circa elemosynaz
nisi vnus casus acceptionis psonarum. C^{on}tra rōnem in d^erum dōm
q^{uod} occurruntibus multis pauperibus extra ne^{ces}sitate extremā da-
re cui voluerit non dādo alteri nō est acceptio psonarum. rō est q^{uod}
nulli eoz^{um} dare tenet: sed est superogatio dare alicui: et ideo nō
tenet ad dādu^m certo mō: sed vbi nulla est determinatio dādi
nō est acceptio psonarum: q^{uod} non fit iniustu^m sed h^{ic} legē neq^{ue} h^{ic} ius
alicuius. acceptio autem psonarū semp^{er} dicit in iustitia distributi-
uā. ergo non est aliqua acceptio psonarū dare potius vni q^{uam} al-
teri etiā si nulla causa moueat nisi voluntas. L^uz autem obijcit^{ur} q^{uod}
dā^t hic aliquid sine ca^{usa} cu^m non moueat potius ca^{usa} ad vnu q^{uam} ad
alterū. ergo est acceptio psonarum. Dicit potest vno mō q^{uod} dare si-
ne ca^{usa} non est p^{er}tin^{et} nisi q^{uod} lex obligat ad dādu^m ali qbus in q^{uod}
inueniunt certe conditiones. na tunc dādo eis in qbus nō stant
iste conditiones: et non dādo eis in qbus inueniri possent peccatuz
est et est acceptio psonarum. hic autem non est obligatio ad dādu^m
et cōsequenter neq^{ue} ad certum modum dādi: et ideo etiā sine ca^{usa}
dare non est peccatum. C^{on}tra secundo dicendū q^{uod} hic non datur
sine causa sed cum causa. nam paupertas est causa dādi que i-
uenit in oibus istis: sed cum iste dāns nolit dare oibus q^{uod} non
obligatur oibus dare aut alicui vult dare alicui. q^{uod} aut nō sit ma-
ior ca^{usa} dādi vni q^{uam} alteri non facit acceptionem psonarū: q^{uod} i ac-
ceptione psonarum est ca^{usa} dādi vni et non alteri: et dāmus ei i
quo non est ca^{usa} p^{ro}teruendo illum in quo iuenit ca^{usa} determinata a
lege: sed quod maius est etiā si iueniatur maior causa in vno q^{uam}
in altero vtpote q^{uod} est pauperior: dum t^um non sit pauper extre-
me non est acceptio psonarum dare minus pauperi omisso ma-
gis indigente cum lex nō obliget dari isti neq^{ue} illi: iō nō est in-
iustu^m dare isti omisso illo. na ad hoc q^{uod} dare isti omisso illo esset
p^{er}tin^{et} oportebat q^{uod} teneremur dare illi que omittim^{us}: q^{uod} al^{ius} seq^{ue}-
ret^{ur} q^{uod} neutri dādo non esset p^{er}tin^{et}: dādo autem minus idigēti
omisso alio esset p^{er}tin^{et} q^{uod} est absurdum: cum melius sit dare ali-
cui q^{uod} nulli dare: sed nō tenemur dare ei que omittimus cū non
sit in extrema ne^{ces}sitate. ergo dare minus indigenti omisso ma-
gis indigente non est acceptio psonarum.

C^{on}tra fit aliquando acceptio psonarum in donationibus quas
facimus sponte.

Questio. 114.

Queretur an sit aliquā acceptio psonarum in donatiōib^{us}
quas facimus sponte. C^{on}tra dōm q^{uod} attingit se-
pe esse p^{er}tin^{et} in his donationib^{us}: sed raro attingit eē acceptionem
psonarum. P^{ro} quo p^{ro}supponende sunt due regule vate p^{ro}p^{ri}e. q.
s. q^{uod} in dānationib^{us} que sunt determinate a lege et vbi dāns tene-
tur sequi certā formā potest esse acceptio psonarum. vbi autēz nō
est certa soza vel q^{uod}litas diffinita i donatiōe aut dāns nō ē obli-
gat alicui legi nō p^{er}tin^{et} eē acceptio psonarum: s. i donatiōib^{us} sic ē q^{uod}
oēs sūt spontaneē: nemo. n. cōpelle^t donare. Si. n. cōpelle^t iā nō
eēt donatiō h^{ic} debitu^m: et iō cū ad donādū nemo cōpelle^t neq^{ue} ē
tenebit^{ur} ad certū modū donādū: et t^um siue donet isti si donādo
illi siue quocunq^{ue} non poterit esse acceptio psonarum. C^{on}tra t^um
dicendū q^{uod} p^{er}tin^{et} esse potest circa donatiōem. si. n. fm^{us} rationem

Ad rōnem
in d^erum.

1. respōsio.

2. respōsio.

R^{es}pōsio ad
questum
questionis.
Due regule

P^{er}tin^{et} p^{er} eē
pene^m datio-
nē.

1. rō.

Donetur pro ea honesta et sine ceteras circumstantias laudabile est quia pertinebat ad liberalitatem. Si est circa mediocritatem et quotidianam: aut ad magnificentiam si est circa magna. Si autem non observantur circumstantie siue dando plus quam expediat aut non cui decet: et ita de alijs vitiosum est: et incidit in prodigalitate vel in banauitiam siue paruificentiam que opponuntur magnificentie. 4. Et ibi. c. de magnanimitate. hoc autem petri est tunc quia omnes sumus dispensatores dei: et ideo quod a nobis de omnibus quod nobis commissum sunt. donare aut prodigaliter est donare sine causa: id est petri et forte mortale: et maxime in ecclesiasticis personis quorum bona magis sunt obligata pauperibus quam bona secularium. Secundo quia prodigaliter datus destruit substantiam suam et seipsum destruit ut dicit Aristoteles. 4. Et ibi. c. de liberalitate sed seipsum destruire est petri mortale. ergo et prodigaliter substantiam effundere. Tertio quia qui prodigaliter dat cito non habebit quid det ubi necesse erit dare. scilicet pauperi existenti in extrema necessitate: sed ex culpa sua se tale constituit ut pauperibus sic indigentibus non possit subuenire. ergo videtur peccare mortaliter cum non solum eis qui habent cōpetat dare pauperibus: sed etiam eis qui nihil habent suadet apostolus manibus laborare ut dent necessitate patiensibus ut dicit ad Ephe. 4. c. Quarto videtur peccare quia abutitur bonis sibi collatis. nam diuitie bona utilia sunt et veniunt ex dono dei: debent autem ordinari ad sustentationem nostram et aliorum secundum rationem: qui autem prodigaliter agit non seruat ordinem circa bona utilia: id est peccat. et ita circa donationes contingit in multis peccare sed non esse acceptionem personarum propter hoc quod sunt pure spontanee. Dominus tamen quod in uno casu videtur esse acceptio personarum circa istas donationes: ut si alicui occurrat pauper in extrema necessitate et nolens illi dare donet sponte alicui non indigenti neque petenti: et hoc est quia tenebat dare sic indigenti: non dedit autem et dedit alteri in quo nulla causa dandierat: erit igitur acceptio personarum. Sed adhuc dominus quod hoc large dictum est. nam proprie accipiendo acceptionem personarum non est ibi acceptio personarum: quia illa est quando illa res que danda erat alicui in quo est causa non datur ei sed alteri in quo non inuenitur causa: tamen iste qui prodigaliter dedit non tenetur dare pauperi existenti in extrema necessitate id quod donauit alteri sponte cum posset ei dare aliquid aliud dādo simul prodigaliter alteri: et tunc non esset acceptio personarum sed dādo prodigaliter alteri peccabat: et ideo etiam donādo prodigaliter et non dādo pauperi extreme indigenti non est acceptio personarum: sed iniustus facit quia non facit ad id quod tenetur: sed tamen alijs similitudinē cum acceptio ne personarum: et ideo aliqui sic eam vocant: sed in veritate non est: et ita manet quod circa donationes potest esse peccatum multiplicitur: sed non potest esse acceptio personarum.

Defmina.

¶ An sit acceptio personarum si platus det beneficium et maxime curatum alicui cognato suo omisso alio equo vel magis idoneo. Qd. I I 5.

Queretur

an acceptio personarum habeat locum in dispensatione spiritualium ut in puidendo de beneficiis et dispensationibus circa aliqua. Aliqui dicunt quod non est acceptio personarum quia conferre alicui beneficium vel ecclesiasticam dignitatem quod est cognatus vel pertinere ad acceptionem personarum cum cognatio non sit causa faciens hominem dignum beneficio ecclesiastico: et tamen non videtur hoc esse petri cum consuetum sit hoc apud prelatos ecclesie. ergo in dispensatione spiritualium non habet locum exceptio personarum et quod petri est dare spiritualia indigno vel dare minus digno omittendo magis dignum quod Iaco. 2. c. super illo verbo. fratres nolite in acceptione personarum habere fidem domini nostri iesu christi. glo. Aug. quis ferat. si quis diuitie eligit ad sedem honoris ecclesie contempto paupere instructione et sanctiore. Dominus quod circa hoc sunt duo dubia. Primum est an pertineat ad personarum acceptionem vel sit illicitum quod platus det beneficium et maxime curatum alicui cognato suo omisso alio equaliter aut magis idoneo. Secundum est cum neuter est cognatus: et platus inuenit duos dignos ad beneficium et dat digno et non digniori: an peccat et sit acceptio personarum. Circa primum dicunt aliqui quod sit petri: quia per querit filie sue spiritum meliorem quam per: et sponsum querit spiritum sue fidelissimum custodem: sed episcopus et qui cumque platus maior comparatur ad ecclesiam suam sicut per ad filiam vel sicut sponsus ad sponsam. ergo debet ei puidere meliori persona quam potuerit. ergo extraneus preferendus est cognato si est melior. Secundo quod Iohannes baptista fuit valde idoneus ad quicquid spirituale administrationem: et tamen christus petiit ei petrum quia iohannes erat cognatus eius et non petrus. ergo sic platus habet cognatum non dicit preferre eum in regimine ecclesie alicui alteri equaliter idoneo: et a fortiori si fuerit magis idoneus alius.

¶ Sed quod aut cognatus episcopus sit equaliter idoneus sicut alter cui prouidere potest episcopus. scilicet qui occurrat ita ut ei puidere possit: aut est minus idoneus: aut nullo modo est idoneus. si oremus tertium gradum dicendum quod peccat prelatus puidendo ei etiam si nullus alius occurreret cui puidere tunc posset: a fortiori autem si occurrat alius idoneus cui puideat: et est acceptio persone: accepit enim non causa vel causa: nam in his requiritur conditio que personam dignam et capacem faciat secundum legem: et iste sunt quattuor conditiones. scilicet morum honestas: scientie sufficientia: etatis mensura: et naturalis legitimitas: cum autem aliquam aliam conditionem preter has consideraret ad prouidendum de beneficio propter illam consideratur non causa vel causa quia nulla alia facit ad negotium istud: sicut si quis indicaret inter pauperem et diuitem et diffiniret pro diuite eo quod diues erat. nam illa non est causa eius faciens dignum vel pro eo iudicetur: ita esse cognatum non est conditio faciens dignum vel aptum ad tenendum beneficia ecclesiastica: esset autem causa conueniens ad institutionem heredis in bonis patrimonialibus: et ideo si episcopus instituat heredem in bonis suis patrimonialibus aliquem cognatum suum non bonum omisso aliquo extraneo viro bono non peccat: quia quantum ad istam institutionem causa faciens dignum est cognatio: idem est etiam circa prouidendum de necessarijs ad vitam ex bonis patrimonialibus: quia magis puidebit cognato quam alijs. Iesus autem de bonis spiritualibus: quia illa non veniunt iure successionis cum sanctuarium dei iure hereditario possideri non debeat. Sed si accipiamus primum. id est sit equaliter idoneus. dominus quod non peccat episcopus prouidendo cognato suo potius quam alteri. Primo quia cum non preceat unus alterum dignitate est locus gratificationis siue acceptio personarum. Secundo quia sunt duo vincula in consanguinitate. primum est amor charitatis quia alius esset vetus: sed non est ut ait Gregorius in quadam omelia inueniens quod non repugnat officiis preceptis: et tamen non est meritorium sed quando concurrerint simul adiuuabitur charitas per amorem naturalem et amor naturalis informabitur per charitatem: ad extraneum autem idoneum solum est amor charitatis: ideo magis tenebitur cognato ad prouidendum. Tertio quia secundum ordinem charitatis magis tenetur diligere quis cognatos quam extraneos ceteris paribus: et tamen hic cetera sunt paria cum ponatur cognatus equaliter idoneus ad regimen ecclesie. ergo magis tenebitur illum diligere quam extraneum: sed eis quos magis diligimus maiora bona preparamus: ideo cognatis tenemur magis occasione crescendi in charitate quam extraneis: et tamen ex administratione ecclesie crescit valde meritum recte administrantis. ergo magis tenemur velle istud augmentum charitatis pro cognatis nostris quod pro alijs: et tamen eis puidere de beneficijs cum tales sunt de quibus fides quod ecclesiam bene administrabunt. Sunt autem hec vera nisi ex hoc quod platus potius puidet cognato suo quam alteri oriam scandalum. scilicet nascatur praua suspitio si platus quod sit carnalis vel putat probabiliter quod ab alijs trabat hoc in exemplum: ut pote si prelatus ille sit magne auctoritatis cuius facta ab alijs consequentiam trabant. nam tali scandalo obuiandum est et melius erit puidere extraneo equaliter idoneo: et tamen etiam si statibus his puidet cognato equaliter idoneo non fuit acceptio personarum: cum ibi non fuerit factum contra legem de modo prouidendi et conditionibus personarum neque tollitur ius alicuius neque ecclesia leditur: neque etiam opus dicitur quod ille prelatus peccauerit prout nati tale suspitionem quod non tenemur auferre omnem occasionem suspitionis de nobis quod fortassis nihil boni faciendum esset si omnes suspitiones tollere vellemus: etiam quia videretur inconueniens quod cognatus prelati quod idoneus esset sicut glibet alius sit deterioris conditionis quam ceteri ex eo quod cognatus suus esset platus cum potius deberet ei puidere: et tamen dominus quod melius faceret episcopus non puidendo ei de beneficio si tales suspitiones dissimiliter oriuntur quam puidendo: poterit. n. facere sibi palam platum puidere: et tamen si puidet ipse ei non multum differt per causas precedentes. Quarta preter addi. scilicet quia magis pertinet ad pacem rationem ad platum quam puidendo alteri. nam cognatus diligenter facit. suum: et ita non perurabit discordias si platum sic sepe subditi faciunt. etiam quod platus diffidetur committit ei curam gregis si bonus est quam alicui episcopo scilicet quod magis curabit et sataget exhorozare scilicet platum curam magis sollicitus de ouibus quam extraneus quod non equaliter diligit platum. Unde sacra scriptura approbat tale modum prouisionis quod videtur significari in eo quod dixit Pharaon ad Ioseph Gen. 47. si nosti in eis. id est in fratribus tuis esse viros idustrios eos magistros pecorum meorum institue. et ita accessit sibi accipere fructus suos potius quam alios ad prouisionem gregum si ad hoc erant idustrii sicut alij extranei. Si autem cognatus platus non sit equaliter sufficiens sicut extraneus si sit sufficiens. videtur quod autem est beneficium vel dignitas curata: et tunc peccat platus dādo illud cognato suo minus digno omisso meliori et magis idoneo. Prout quod si videtur esse fidelitatem quam omnes regunt in bono dispensatione: tamen si fideliter gereret negocia omni sui ille qui potens rem omni meliorare

Nonnullor
rōes quibus
rūdet quod
sequenti. f.

1. dubium.

2. dubium.

B

Nonnullor

rōes de primo

1. rō.

2. rō.

Rūto ad

questum.

primi dubij.

meliorare non faceret intendens prodesse vel cōdescendere cognatis suis. **C**Scō qz etiā ptinet aliquantulum ad personarū acceptionem: h. n. sit magis aperte acceptio psonarū quādo indigro datur bñficiū ecclesiasticū qz est cognatus cū non inueniatur in eo additiones quas lex requirit: et accipitur nō cā p cā. s. esse cōsanguineū: tñ nō effugit vitii acceptionis psonarū qui inueniens meliorē ad curā aiarum cōmittit ea in minus bono h. bonus sit: hos autē platos qui cognatis pudent de cura aiarū omiſſis alijs melioribus tracti cognationis amore redarguit Hierony. et habet in Decretis. 4. q. 1. c. Moyses. s. extraneus ex alia tribu a Moysē eligē vt significaret pncipatū in populos nō sanguini deferendū esse: sed vite. at nunc cernimus plurimos hanc rem bñficiū facere vt nō querant eos in ecclesia colūnas erigere quos plus cognoscant ecclesie pdesse: sed quos vel ipsi amant vel quos sunt obsequij delinui. Si autē sit bñficiū sine cura aiaz aut dignitas nō curata nō est facile dicendū qz peccet prelatus dādo alicui cognato suo idoneo etiāz reperto alio meliori: et hoc qz ea que nō hnt curā aiarum nō exigunt tantam aptitudinē psonarū: et hoc vēr est nisi alia que iuenit sit multum excedens in aptitudine: ita vt ad eā collatus alijs iudicet indignus: sed adhuc in hoc nō potest tam facile iudicari: sed cōsiderā de sunt cetera circūstātie. s. qz forte ille qui est dignior alia bñficiā h. de gbus cōpetenter pōt sustinēri: cognatū autē epī qui est minus dignus: et tñ est dignus forte nulla bñficiā h. qz tunc dare illi bñficiū nō curatum nō esset illicitum: vel forte econtra erit qz cognatus prelatus abundet alijs vō qui aliquantulum est dignior egeat. nā tunc acceptio psonarū esset dare cognato beneficiū omiſſo altero siue esset simplex siue curatū: et ita de alijs particularibus circūstātijs que aliquid conferre possunt ad hoc. **C**His suppositis cōcedenda sunt duo argumenta prima huius dubij. primū. n. de patre qrente sponsū filie: et spōso querente custodem pro sponsa procedit de beneficio vel dignitate habente curam animarum: qz ibi committitur aliquid cure alterius. s. mulier spōso vel custodi: et ideo in curatis bñficijs vel dignitatibus absolute dōm est qz etiā si cognatus prelatus est dignus vō ei preferri qui dignior est. in non curatis aut non est necesse istud tam stricte seruare. **C**Ad secundum dōm qz christus optime disposuit cōmittens matrem iōāni et petro ecclesiā: h. de hoc magis declarabitur Joā. 19. c. sed pro nūc dōm qz vt dictū est. s. q. 108. qdā cōdōnes sunt que faciūt boiem dignū quātum ad aliquid: et non faciūt eum dignū quātū ad alia sicut esse cognatū est cōditio faciens aliquem aptū ad hoc vt iſtituatur a prelato heres in bonis patrimonialibus: sed nō facit dignū cū ad hoc qz platos det sibi ecclesiasticū beneficiū: ita Joānes erat cognatus christi et matris eius: et h. cognatio non faciebat eū aptū ad cōmittendum sibi regendū ecclesiā: faciebat tñ aptū ad cōmittendū ei matrē. nam honestius cōmittitur semine viris de cognationis gradu ppinquo qz extraneis: et hoc qz inter tales psonas ppinquitas sanguinis non pmittit aliquid seui criminis suspicari extra de psumptionibus. c. cum in iuuentute. petrus autē erat extraneus a christi cognatione: id nō erat cōueniens ei cōmitti matrem christi. **C**Sed sciēdum qz circa argumentum istud potest incidere error. nā h. verū sit id qd cōcluditur. s. qz christus non pretulit iōānē petro in regimine ecclesie h. esset iōānes cognatus: tñ quō inferatur hoc ex funda mēto est ambiguum: qz aut volunt inferre qz christus p tulit petrum iōānē in regimine ecclesie qz petrus nō erat cognatus sicut iōānes et hoc solū ex ista cā erit icōueniens: qz tunc est sensus qz etiā si cognatus plati sit dignior qz extraneus non debeat ei puidere platos sed extraneo minus bono: et hoc penitus est absurdū. Primo qz tunc ad regimen aiarum deberent inter dum assumi minus boni omiſſis melioribus et esset peccatum eligere magis idoneos: quo nihil est absurdius. Secundo qz noceret tunc cognatus epōrum esse cognatos eorū et paterent dispēdia sine culpa: et etiā sine cā expressa a iure qd est incōueniens cum potius eis deberet prodesse habere tales cognatos: deus. n. sic vult qz qñ alicui bonum vel dignitatē cōfert q illud proſit ei et omnibus de cognatione sua. sic patet. 1. Re. 9. c. vbi cum deus vellet cōstituere Saul regem sup israel dicit ei Samuel ex parte dei cuius erunt optima queqz israel nō ne tibi et oī domui patris tui. ergo non debet nocere cognatis prelatozū qz prelatus sunt cognati eorū: cum potius deus ad bonum eorū istud fecerit. Si autē intelligatur sic qz iōānes esset christi cognatus non pretulit eum petro sed ecōtrario. s. qz petrus erat dignior: et attēdit christus dignitatē et non cognationem. non est hoc facile dicere. nā nemo auderet negare iōā-

nes et quemlibet de apostolis super quos spiritus sanctus descendit dignos fuisse ad regimē ecclesiarū: et tñ an petrus fuerit maioris meriti qz iōānes nō cōstat aperte ex aliquo loco scripture neqz nos hoc iudicare audemus: soli. n. christo ista relinquimur cum etiā de duobus nunc viuētibz quoz vita mediocris est vel nō aperte mala nouit quis eorū sit maioris meriti apud deum. **A**lter ergo pcedit argumētum istud. s. per quādā cōparationem vt dicatur iōānes erat cognatus christi: et tñ nō pretulit eum petro. ergo nō debent prelatus absolute cōsiderare cognationem ad puidendū de bñficijs ecclesiasticis sed merita. nam si cognationem solā christus attendisset nō instituit petrum sed iōānē vel iacobū aut aliquos alios de cognatis suis: et tamē nō instituit quēqz eorū prelatus ecclesie toti. ergo non attendit cōsanguinitatē: et tñ neqz ob hoc valet argumētum. s. non cōsiderauit cognationem. ergo cōsiderauit dignitatē: et ita erat petrus maior meritis iōanne. **C**Dōm enim qz de christo nō erat sicut de prelatis nostris: qz prelatus nostri querunt boies dignos et non efficiunt illos: christus autē qz deus erat non qrebat boiines dignos sed efficiebat illos esse dignos: ipse. n. fecit petrū tātoz meritoz quātoz fuit: et iōāni quozqz dedit gradū perfectionis quem habuit: et ideo non elegit petrum in principē ecclesie qz dignus erat: sed qz voluit eum in principē eligere fecit eū talem esse vt eum eligi mereretur vel salte electionis capax esset. Et iste est ordo quē deus tenet in predestinatione: non enī deus preelegit aliquos ad vitā eternā qz prenouit illos futuros bonos: sed qz ex liberalitate sua eligit aliquos ad vitā eternam cōfert illis qz boni sint vt illuc ire possint. talis ordo ponitur ad Roma. 8. c. i. quos predestinauit hos vocauit: et quos vocauit hos et iustificauit: et quos iustificauit hos et magnificauit. et ita primo ponitur predestinatio que dicit ppositum dei de dādo alicui bñtudinē qz iustificatio que dicit merita. et ita arguet ex ordine. s. qz predestinati sunt vocati fuerunt: et qz vocati fuerunt iustificati fuerunt: et nō ecōtrario. s. qz iustificandi erant pdestinati fuerunt: hoc. n. esset si iustificatio nostra esset a nobis et nō a deo. nam tunc qz nemo potest habere vitā eternā nisi iustus non predestinaret deus aliquē nisi qz psciret eū futurum iustum: et ita iustitia sua daret eāz predestinationem gratie: et tñ iustitia est vt via: vitā eterna est terminus predestinationis. i. ad quā predestinantur qui predestinantur: sed necesse est semper prius esse terminum in intentione qz viam cum alio nesciremus quā viam tenere deberemus nō p presupposito termino. ergo necesse est qz fma rationem prius sit in deo predestinare aliquē qz prenoscere illū iustificandum vel disponere illum iustificare: et ita sunt ista quattuor per ordinem. s. predestinare: vocare: iustificare: magnificare: prius. n. deus pdestinauit nos. i. habuit ppositū de dādo nobis vitā eternam. et hoc est eligere nos ad Ephe. 1. c. elegit nos ante mundi constitutionē vt essemus sancti et imaculati cum eo. deinde vocauit nos. i. cum essemus infideles vocauit nos ad fidem suam per pditionem suam: vel cū essemus in peccato vocauit nos ad penitentiam Luc. 5. nō veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. et postqz vocauit iustificauit nos. nam ipso vocante statim illi qui a deo predestinati erant ad vitā eternam crediderunt Actū. 13. c. i. audientes gentes gauſe sunt et gloriſicabant verbum et crediderūt quot pcedinati erant ad vitā eternam. cū autem homines crediderunt iustificati sunt: qz fides purificat Actū. 10. c. fide purificans corda eorū: iustificat etiam ad Roma. 10. c. corde creditur ad iusticiā: idest fides qua corde creditur iustificat intelligitur simul cū charitate et gratia gratificante: et postquam deus nos iustificauit per fidem magnificauit nos. Quod dupliciter intelligitur. vno modo de magnitudine meritorū que vere magnum faciunt apud deum. nam postqz charitas cum fide infunditur per quam est iustificatio nutritur charitas et augetur et roboratur et perficitur vt Augustinus ait. et ita magnificatur homo ad magnitudinem excellentie meritorū. Alio modo intelligitur de magnitudine status in ecclesia militanti. nam quosdam dedit ibi esse apostolos: alios euāgelistas: alios prophetas: alios pastores et doctores ad Ephe. 4. c. 1. Corinthi. 12. c. et iste ordo fuit quem christus tenuit circa apostolos qui fuerunt primitie omnis creature dei ad Roma. 8. c. de quibus etiam eo. c. apostolus loquitur cum ponit illa quattuor: scilicet qz deus prius illos predestinauit ante mundi constitutionē: deinde in tēpore christus in carne apparens vocauit eos quos iā ad vitā eternā predestinauerat: et fuit vocatio ista per pditionē vel singulariter p vocationē sic dō Petro et Andrea. s. 4. c. et dō

Digressio.
Ordo i pde
stinatione
a deo obli
uatus.

De modo
pli magni
ficauit.

1. modo.

2. modo.

Jacobo et Joāne. e. c. et Mar. i. et de Mat. s. 9. et Luc. 5. post
 q̄ vocauit iustificauit: q̄ cum ad ipsum venerunt dedit eis fi-
 de sufficere pro tunc et grām qua iustificati fuerunt: et hoc ve-
 rum est de illis quos p̄destinauerat. q̄ d̄ p̄pter iudā: q̄ l̄ vo-
 catus fuerit nō iustificauit eū x̄ps: q̄ nō p̄destinauerat eū Joā.
 13 cū dixit. mundi estis sed nō oēs. ait nō de oībus dico: ego. n.
 scio quos elegerim. q. d. illi quos ego elegi mūdi sunt: qui vero
 nō fuerunt electi non sunt mūdi. et intelligit de electione an mūdi
 cōstitutionē ad Ephe. i. c. nā q̄tum ad electionē in tēpore a
 x̄po factā que fuit in apostolatū et iudas elect⁹ ē Luc. 6. c. postq̄
 autē iustificauit oēs magnificauit eos: q̄ magnificatio fuit cōsti-
 tuere eos aplos q̄ erat eos ecclesie columnas ponere q̄ nō fe-
 cit statim vt vocauit eos: sed primo docuit eos aliquanto tēpo-
 re: et tū habere multos discipulos quadā die existens in mōte
 vocauit illos ad se: et elegit ex illis duodecim quos ap̄ls nominauit
 Luc. 6. c. Est etiā sciēdū q̄ sicut ista tā q̄tum ad aplos q̄ et
 ad quoslibet alios p̄destinatos h̄nt ordinē fm̄ successione tē-
 poris: ita et in deo h̄nt quēdā ordinē fm̄ rōnem. nam nō est ibi
 successio actuum fm̄ tēpus neq̄ pluralitas illoz: vnde deus fm̄
 eundem actū numero p̄destinat aliquos et disponit eos vo-
 care iustificare et magnificare sed in illo actu fm̄ rationē accipi-
 tur ista distinctio et pluralitas et ordo. s. q̄ cum filiis sit p̄ior eis
 que ad finē: et p̄destinare dicat actū de fine. s. eligere aliquem
 ad determinatē dandū ei et vitā eternā erit p̄destinare p̄i: alia
 autē tria pertinent ad viam: et iō sicut in re est iter ea ordo et suc-
 cessio: ita in actu diuine voluntatis fm̄ rationē cōsiderabit ista
 distinctio et ordo. s. q̄ prius disponat de vocando: deinde de iu-
 stificando: postea de magnificando. Et ita redeundo ad p̄positū
 vnde digressi sumus cū deus non q̄rat hoīes iustos sed illos ta-
 les esse efficiat: non cōstituit iō x̄ps p̄ncipem ecclesie q̄ merita
 sua hoc exercebant: sed q̄ elegit eū ante mūdi cōstitutionē vt
 eum p̄ncipē ecclesie cōstituerent sic illum magnificando iustifi-
 cauit illū taliter vt hūc p̄ncipatū mereretur vel eius saltē capax
 esset. Si autē x̄ps vellent q̄ iōānes cognatus suus esset p̄ncipēs
 ecclesie iustificaret eū ad tantam excellentiā vt p̄ncipēs ecclesie
 esse mereret et siquid alius maius inueniri posset: et iō x̄ps ad
 constituendū aliquem in p̄ncipem ecclesie non debebat querere
 merita vel dignitatē illius: sed solū q̄ vellent. nā volendo eū fa-
 cere p̄ncipē ecclesie dignificaret eū talibus dispositionib⁹ vt
 huius rei capax esset. Quod p̄ q̄ si merita regerent debuerat
 a p̄ncipio eligere hoīes sanctissimos vel piissimos aut poten-
 tissimos vel nobilissimos genere: sed nihil istoz fecit: sed poti⁹
 ex opposito vt p̄. i. corin. i. s. c. videte fratres vocationē v̄rā:
 q̄ non multi nobiles fm̄ carnē non multi potentes sed quē stul-
 ta sunt mundi elegit deus vt confunderet sapientes: et infirma
 mundi elegit vt cōfundat fortia: et ignobilia mūdi et cōtēptibilia
 elegit deus et ea que non sunt vt destrueret ea que sunt. et quod
 magis videbat saltē eligeret ch̄s viros sanctissimos: sed non
 fecit. nā non elegit Joānem baptistā qui erat sanctissimus. s.
 i. c. nō elegit Nathanael in ap̄lm̄ que ipse laudauit. non erat
 volus in eo Joā. i. c. sed hoīes alios simplices et imperfectos qui
 etiā post vocationē non erant magne auctoritatis ac sanctitatis
 v̄s: post missionē sp̄s sancti: et hoc fecit vt non putaret q̄ san-
 ctitas illoz doctrine ch̄i p̄fuerit: sed x̄ps illos sanctos effecerit.
 De p̄latis n̄r̄is secus est: q̄ ipsi non possunt q̄nq̄ dignū effici: et
 iō op̄ vt querant q̄s est dignus ad hoc q̄ illi p̄uideat: et iō nō ē
 sic arguendū p̄lati n̄r̄i q̄ recte p̄uident cōferunt b̄nficia digno-
 ribus quos inueniunt. ergo ch̄s qui p̄fectissime cōtulit ep̄atum
 ecclesie et administrat oīa dedit p̄ncipatū ecclesie qui maxi-
 mus erat ei qui dignior erat inter aplos suos: sed sequitur hoc. s.
 q̄ eū cui istū p̄ncipatū contulit fecit ceteris digniorē l̄ nō ēēt q̄
 ei collat⁹ est: vel saltē fecit eū tā dispositū vt mereret tenere p̄-
 cipatū qui ei collatus est. nā non est nece q̄ etiā post collatio-
 nē p̄ncipatus cōtulerit Lb̄s Petro q̄ esset ceteris maior me-
 ritis. non enim exiebat hoc p̄ncipatus ille: sed solū exiebat
 vt talē eum efficeret qui digne administrare posset tantū p̄ncipa-
 tum: poterat autē esse q̄ gl̄bet apostolorū esset tante sanctitatis
 vt esset capax alicuius maioris administrationis q̄ sit tota ec-
 clesia si talis administratio inueneret: et ita minimus eozum suffi-
 ceret ad regendū ecclesiā dei: et ita poterat esse q̄ minimo eozū
 in gradu meritorū cōmitteretur ecclesia regenda: vnde sicut n̄-
 mo concedit istam cōsequentiā. s. ch̄stus cōmisit ecclesiā Pe-
 tro. ergo fecit eum digniorem et sanctiorem matre sua: ita neq̄
 ista tenet. Petro cōmissa fuit ecclesia. ergo erat ante cōmissio-
 nem maior meritis iōāne: vel datum est ei post cōmissionem q̄
 talis esset. Dicēdū q̄ circa Lb̄stū nō est querēda cā determi-

nata quare Petro potius q̄ Joāni aut alteri ecclesiam cōmisse-
 rit: sed q̄ voluit eum voluntas sua sit efficax dispositū necessa-
 riā cōuenientiū vt dictum est. fortassis ergo de iōāne dicēdū
 q̄ iōāni noluit cōmittere ecclesiā l̄ ad hoc dignus existeret eo
 q̄ cognatus eius erat non q̄dē quasi innuens q̄ cognatis nunq̄
 p̄uidentū esset: sed vt nō sumeretur argumētum in deteriore
 parte. s. q̄ q̄ ch̄stus cōmiserat istum p̄ncipatū cognato suo:
 ita et p̄lati cognatis suis ecclesias cōmitteret l̄ nō ēēt digni.
 An p̄latus peccet conferendo beneficium viro digno p̄ter
 missio digniori.

Secundum dubium circa hoc erat an p̄latus peccet
 p̄uidentū alicui digno de beneficio p̄-
 termissio alio digniore. et nō differt istud dubiū ab altero nisi q̄
 ibi cōparabatur cōsanguineus p̄lati minus dignus ad extra-
 neū magis dignū: hic autē vterq̄ est extraneus. C̄ Aliq̄ dicunt
 q̄ est p̄ctm̄ et acceptio p̄sonarum: agit. n. cōtra cōscientiam q̄ sic
 p̄uident cū cōscientia dicitur meliori esse p̄uidentū: sed qui agit
 cōtra cōscientiam edificat ad gebēnā. ergo peccat mortaliter.
 C̄ Aliq̄ dicunt q̄ nō peccat q̄ satisfaciunt iuri. ergo nō peccat cuj
 p̄ctm̄ nō sit nisi q̄ facit cōtra aliquid q̄ statutū est: vel omittit
 facere q̄ statutū est: et tñ ius non obligat nisi ad p̄uidentū
 digno. ergo nō peccat omittēdo magis dignum cuj det digno.
 C̄ Dm̄ q̄ sicut. s. fuit declaratū acceptio p̄sonarum semp est
 p̄ctm̄ mortale q̄ semp opponit iustitiē distributiue cuius obser-
 uatio est de necessitate salutis: et iō si in collatione beneficiorum
 in hoc casu esset acceptio p̄sonarū esset p̄ctm̄ mortale: et adhuc
 grauius q̄ circa aliā. nā acceptio p̄sonarum vbiq̄ iueniatur
 semp est p̄ctm̄ mortale: sed q̄ cōtingit repugnare iustitiē distri-
 butiue cui. opponit acceptio p̄sonarum aliq̄ in magnis aliq̄
 in paruis quāto fuerit maiora ea circa que est acceptio p̄sona-
 rū tāto illa est grauius p̄ctm̄: et q̄ sp̄alia sunt maiora q̄ tēpora-
 lia grauius p̄ctm̄ est acceptio personarum in dispensatione spi-
 ritualium q̄ tēporaliū. Et q̄ acceptio persone est cum aliquid
 tribuitur alicui persone p̄ter p̄portionē dignitatis sue in eis i-
 quibus est certus modus v̄adi. ēst dicēdū q̄ dignitas vel boni-
 tatis alicuius p̄t cōsiderari dupliciter. Vno mō simpliciter et
 absolute vel fm̄ se: et sic magis bonus est vel dignior ille qui ma-
 gis abundat in donis sp̄ialib⁹ gr̄e. Alio modo cōsiderat dignitas
 fm̄ quid. i. quāto ad aliq̄ rem determinatā: et tunc cōtingit q̄ ali-
 quis qui est simpliciter melior vel dignior nō sit dignior quāto
 ad illā rem: hic autē circa collationē vel dispensationē sp̄ialium
 nō potest cōsiderari dignitas nisi vel simpliciter vel quāto ad
 bonū cōe ecclesie cuius administrationē vel beneficia suscipiūt:
 cōtingit autē q̄ aliq̄s qui est minus bonus simpliciter sit melior
 quāto ad bonū cōe ecclesie. s. q̄ l̄ sit minor virtute forte erit
 maior p̄udentia rerū mūdanarum et erit vtilior ad cōsilia ad p̄-
 curandum bona ecclesie et etiam ad cōseruandam pacem eccle-
 sie que est bonū q̄dam sp̄iale: vel per potentiam adiuuabit ad
 repellendū iua sores bonoz ecclesiasticoz qui erit magis dispo-
 situs ad corrigēdum delinquentes: aut per industriā erit aptior ad
 multa alia que cedāt in ecclesie vtilitatē: et q̄ sp̄iales admini-
 strationes p̄ncipaliter ordinātur ad bonum fm̄ cōmunē vtilita-
 tem q̄ ad vtilitatē p̄uatā alicuius iuxta illud. i. corin. 12. vni-
 cuiq̄ datur manifestatio spiritus ad vtilitatē. s. aliorum vel ec-
 clesie vt colligitur. i. corin. 14. c. et maxime q̄ d̄ ibi. datur i ma-
 nifesto sp̄s vel manifestatio. et tñ manifestatio ad alios refert
 et non ad habētē. et iō d̄m. q̄ dare alicui beneficium curatum
 vel dignitatē qui sit minus bonus dum tñ sit bonus si est eccle-
 sie vtilior sine p̄pter sapientiā vel industriā vel potētiā vel
 propter alia gratis data ei a deo nō est p̄ctm̄ neq̄ acceptio per-
 sonarum. vnde ad dandū alicui b̄nficiū vel dignitatem p̄i-
 mo cōsiderandum est q̄ sit dignus. i. sit bonus et cōpetentem sciē-
 tiā habens fm̄ additionem b̄nficij. Si autē aliquis nō sit bonus
 i. sit malus laborans aliquo manifesto vitio quātūcūq̄ ille pos-
 sit esse vtilis ecclesie siue per sapientiā: potentiam: nobilitates: in-
 dustriā: aut alium modum nunq̄ est sibi dandū aliquod be-
 neficium quātūcūq̄ minimum. Suppositio autem q̄ aliquis
 sit idoneus l̄ sit minor in virtute et sapientia dum tamen creda-
 tur esse vtilior ecclesie bonum est sibi dare beneficium: immo
 melius est dare sibi q̄ ei qui virtute maior est vel in sapientia: et
 tamen non putatur futurus vtilis ecclesie. C̄ Dicendum tamen
 de ista vtilitate q̄ non est vocanda vtilitas simpliciter procura-
 tio bonorum temporalium maiorū pro ecclesia: id est possessio
 num vel reddituum vel defensio illoz: l̄ vtrūq̄ sit quoddā
 bonum: sed p̄imum est voluntariū: sc̄b̄ est necessariū: q̄ ad il-
 lud tenet p̄lat⁹ et quicūq̄ gerens administrationē ecclesiasticā
 sed

Notādū.
 In deo l̄ n̄
 sit p̄ortas i
 p̄destinatio
 ne ē tamen
 ordo s̄ ra-
 tionem.

20

71

Def. 2. arg.

Prelatus vocatur utilitas spiritualis: quod per quod dignitates ecclesiasticæ sunt spirituales et non temporales: et id quod quid ibi vocatur bonum est bonum spirituale: bona autem temporalia que ecclesie aduenire possunt intuitu prelati bona quidem vocantur: sed non absolute bona. dicitur autem prelati utilitas ecclesie in quantum fuit ad bonum commune: et hoc consistit in auxilio salutis que iteratur per ecclesiasticam administrationem et congregationem. Et istud bonum salutis est multiplex. Primum est doctrina salutaria quam vel prelati per seipsum ministrare debent vel per alios. Secundum est partem cleri quam omnium populo sibi subditorum: quod sine pace non potest coli deus: et hanc prelati valde procurare debent reducendo ad concordiam omnes discordantes et tumultuantes iuxta vires suas. Tertium est vitiorum correctio que directe pertinet ad prelatum: in his enim si sollicitum se exhibeat et omnes gratiam ei det aliqui dicitur faciendi dicitur utilis ecclesie. vocatur etiam utilis ecclesie: sed non ita proprie si ecclesiasticam iurisdictionem teneat non finens eam a laicis usurpari et bona ecclesie custodiat non permittens ab aliquo diripi. **U**ltimum dicitur quod si aliquis sint valde bonus in seipso perfectus quidem in charitate et totus deo deditus: neque putet quod ecclesie erit utilis non est sibi danda dignitas ecclesiastica habens curam animarum: imo videtur esse peccatum illi dare: sed de dari alteri minus bono: si tamen sit bonus et putetur futurus ecclesie utilis. et ratio huius est quod talis bonus non faciet id quod exigit ad curam animarum. nam aliqui soli contemplationi dediti nullo modo vacare apti sunt ad exhortandum et realiter corrigendum vitia subditorum: et tamen qui circa correctionem non adhibet diligentem curam non est bonus prelati et deponi meretur: imo et priuatur vita. sic enim. et beatus sumus sacerdos in se bonus erat et irreprehensibilis et filios exhortatus est recedere a crimine: sed quod non correxit eos faciendo desistere deus comminatus est ei mortem et tulit. 2. Reg. 2. et 4. c. et idem dicitur extra de symon. c. 3. beatus. scilicet quod ille propter solam omissionem correctionis filiorum fractis cervicibus expiravit: et quoniam ad prelatum pertinet multum de exercitatione vite actiue et sunt quidam circa solam contemplationem exercitati qui nunquam se circa actiones exercent: et etiam non videtur esse eis aliqua aptitudo gratis data a deo vel inata ad ista faciendum et tales non sunt in episcopos promovendi: licet circa se viri sancti existant. Et hoc maxime accidit circa monachos qui in monasteriis soli orationi et contemplationi et lectioni dediti erant: quod postea suspiciantur ecclesiis illa sola exerceant que in monasteriis agebant: et isti in vanum vocantur episcopi ut dicit Gregorius. et habet in decretis. 86. de c. fratre nuntium marianum. dicitur enim Gregorius. scribens cuidam alteri de episcopo illo mariano qui monachos per extiterat. fratre nuntium marianum episcopum: vobis quibus vales excita: quod eum obdormitasse suspicor. dicit ergo illi ut cum loco et mente mutet: non sibi credat solam intentionem et orationem sufficere ut remotus nihil studeat de manu fructificare. sed largam manum habeat: patientibus necessitatibus succurrat: alienam inopiam suam credat. quod si hoc non habet vacui episcopi nomen tenet: et id cum bonitas vel dignitas circa beneficia et gradus ecclesiasticos non consideret sed seipsum vel absolute: sed secundum bonum commune ecclesie dicitur singulariter dignior assumptus si ille qui ecclesie utilis esse putatur assumat ad dignitatem vel beneficium: et non erit acceptio personarum quod assumat ille omisso alio qui quantum ad seipsum melior est: sed potius male puidere ecclesie si assumetur ille qui absolute melior est: et tamen non credit futurus utilis ecclesie vel modicum utilis. **A**d argumentum primum huius dubij dicitur quod est concedendum simpliciter quod qui ad beneficium curatum vel dignitatem curatam assumit aliquem bonum omisso meliori agit contra conscientiam et peccat: sed bonitas consideranda est respectu illius dignitatis et administrationis ad quam assumitur. nam licet circa seipsum sit valde melior: et tamen ad regendum alios sit minus aptus non dicitur dignior vel melior sed minus bonus et dignus: et forte indignus vocabitur illo beneficio et tale assumere potius erit contra conscientiam. **A**d aliud in contrarium. scilicet quod de iure sufficit providere digno et non est necesse providere magis digno: verum est hoc quantum ad formalia iuris: sed non quantum ad conscientiam ut dicitur. **A**d argumentum autem primum et secundum facta in principio precedentis questionis. dicitur quod licet prelati consueverint cognatis suis providere de beneficiis ecclesiasticis non tollit peccatum neque acceptio personarum. nam non legem dei et naturalem nunquam prescribitur quantumque longa consuetudine: imo quanto fuerit magis antiqua consuetudo tanto peccatum est gravius extra de consue. c. cum tanto. sed circa hoc distinguendum est sicut procedit. quod licet contra sanguineus prelati est indignus aut dignus: sed minus dignus quam extraneus aut equaliter dignus aut magis dignus. si primus nunquam est ei providendum de aliquo beneficio: quod ista esset simpliciter acceptio personarum. Si ponatur secundum et sic circa beneficium vel

dignitatem cum cura: etiam est acceptio personarum: quod meliori providere tenetur ut gerat fidelis administratione prelati de bonis dei. nam bona ecclesie non sunt sua simpliciter tanquam domini cum non possit illa vendere: etiam non potest illa dare cui voluerit ad nutum: sed secundum certam formam limitatam a iure: et ita est dispensator: et non dominus. sic dicitur. 1. corin. 4. c. ubi apostolus loquitur de prelati. sic nos existimet homo ut dei ministros dispensatores ministeriorum dei. et sequitur. hic queritur inter dispensatores ut fidelis quis iueniatur. fidelitas autem consistit in hoc quod non permittant iuxta vires perire rem domini sui et meliorem eam quantum potuerint: sed qui potest ponere meliorem ministrum et non ponit non meliorat rem domini sui quam meliorare posset que est res christi sine dei: id male agit. Et tamen circa hoc distinguendum est an sit beneficium vel dignitas cum cura animarum vel non sicut. scilicet diximus. Si ponatur tertium. scilicet quod sit equaliter idoneus cognatus prelati sicut alius tam ad bonum commune ecclesie. scilicet administrationem et regimen quam simpliciter in bono virtutis potest prelati sine peccato acceptionis personarum gratificare cognatum suum propter causas expressas precedenti. quod et hoc verum est nisi sequeretur inde scandalum vel suspitio contra ipsum quod non propter merita sed propter affectum carnis daret: et alij prelati haberent occasionem vel colorem ad dandum cognatis suis bona ecclesie indignis existensibus: unde interdum a bono abstinendum est ne inde ad malum detur occasio. et ista causa creditur fuisse a pluribus quare beatus non commisit Joanni evangeliste ecclesie principatum sicut Petro ut ille esset ad hoc dignus. Si autem ponatur quartum dicitur quod non solum licet dare cognatis immo illis danda sunt bona ecclesie: quod alii non bene dispensarent spiritalia: si darent minus dignis ommissis dignioribus et noceret ecclesie dei propter cognitionem quod non est faciendum: unde sicut non licet prelati dare bona ecclesie cognatis suis affectu cognitionis quando alij inveniuntur meliores: ita neque licet dare alijs minus dignis dando cognatis suis si digniores sunt: quod in hoc etiam preiudicatur ecclesie.

An penes dispensationes que fiunt ad habilitandum personas possit accidere acceptio personarum.

Questio. 117.

Queretur an circa dispensationes que fiunt ad habilitandum personas vel legitimandum eas possit accidere personarum acceptio cum ista dispensatio sit administratio rerum spiritualium. **A**liqui dicunt quod non: quod preferre dicitur pauperi pertinet ad acceptionem personarum. Iaco. 2. c. et tamen secundum iura facilius dispensatur cum divitibus circa gradus prohibitos ut possint contrahere matrimonium vel ut matrimonium contractum teneat quam cum pauperibus. ergo non est acceptio personarum in hoc: quod si esset acceptio personarum esset peccatum et esset contra ius: et tamen non est contra ius. ergo non est acceptio personarum. **D**icitur quod circa dispensationes potest accidere interdum acceptio personarum: multa enim sunt iuris statuta in quibus per inferiores: alia autem sunt in quibus per solum summum pontificem dispensari potest. Considerandum tamen quod omnis dispensatio est voluntarie iurisdictionis: nunquam enim prelati cogitur dispensare in aliquo: sed cedit ei quod dispenset si voluerit. ratio autem est quod dispensationes perveniunt ex eadem radice ex qua ius commune fuit. nam additum ius commune propter bonum publicum omnium quod illo iure reguntur: et quia sunt multa varia que accidunt in particularibus evenit quod id quod contra est bonum observatum sit forma iuris efficiat in aliquo casu malum et nocivum reipublice observatum. sic et hoc siue propter personam siue tempus vel loca aut alias additiones: ista autem que sunt particularia que videntur reprehendi non possunt non potuerunt expresse poni in iure: et id convenienter fuit quod relinquere in potestate prelatorum circa talia cum acciderent ordinare sicut ei videretur. Ex hoc sequitur quod circa omnem dispensationem ad hoc quod recte fiat debet considerari favor publicus siue bonum commune: sicut et iura propter bonum commune statuta sunt. Ex quo datur prima regula quod si prelati quandoque dispensent circa ea in quibus de iure potest et ex dispensatione non sequatur aliquod bonum publicum directe vel indirecte: neque etiam obuiet alicui damno publico peccat: quia contra intentionem iuris facit cum ius non concesserit dispensandi potestatem nisi quod iure ad litteram observato sequebantur interdum inconuenientia: et dico directe vel indirecte: quia interdum non est directe bonum commune sed personarum privatarum sequitur bonum publicum: sicut aliqui sunt illegitimi et non possunt promoveri neque beneficia obtinere nisi ex dispensatione. si tamen illi sint aliunde persone valde idonee ad ministrandum quoniam bonum publicum est bonum nostrum ministros habere cedit in bonum publicum dispensare cum talibus ut possint promoveri et obtinere beneficia. et hoc verum est circa illos prelatos qui non possunt conde-

Nota in qua consistat fidelitas ministrorum dei.

Nota. ratio in contrarium

Ratio ad questionem.

Notandum

Nota. s. re. gulas circa dispensationes spirituales. i. regula.

Nota 5 qd
da pōtētes
romanos q
p bñplaci-
to suo dñs
pensant cū
ignaris z i
utilib⁹ pō-
ntis: z vi-
nā nō p pe-
cunia.
2. regula.

3. regula cir-
ca dispōnē

4. regula.

5. regula.

Ad rōnē i
contrariū.
Nō 5 mo-
dernos he-
reticos fra-
tēs q igno-
rāt qdaz
nō intelli-
ges iuris in-
tentionē dā-
nāt oēs dñs
pēsationes
ecclesie: et
dicit q nī
l⁹ grad⁹ o3
prohiberi.

re iura sed seq iura dñta z que bñt prātem dispensandi ex iure. secus de illo qui est supra ius: qz cū ille possit tollere ius z cōdere ius nouū per quod liceret id qd ex dispensatione licere nō o3 aut potest non videt fm rigorem iuris peccare etiā si dispēset non cōtendendo ad bonū publicū: z tñ in foro conscientie peccare videt: qz ad eū ptinere videt bona iura cōseruare z nō violare neq3 mutare: z tenetur respicere bonū publicū ecclesie: qz etiā ecclesia non est sua sed chñ: z tenet ille fideliter administrare sicut dispensator. **Secunda regula** q: h platus nunq3 cogat cū aliquo dispensare tñ si ipse videt dñū publicū imminere circa aliqd si non dispensetur z bonū magnū sequi si dispensetur peccat nō dispensando si petatur dispensatio vel ptineat ad eum illā facere nullo petente. Ratio est qz ideo cōmissum est prelato circa qdam posse dispensare qz voluit ius q in gbuldaz dispensaret suadente necessitate vel utilitate publicitatenē etiā prelatus bonū publicū cōseruare z procurare: z ideo si viderit imminere dñū reipublice non dispensando in aliquo peccat si non dispensat. rō tñ quare ius nunq3 cōpellit plātū dispensare i aliquo est: qz dispensatio fiet o3 qñ sequatur dñū non dispensando: aut sequitur utilitas publica dispensando: qñ autē hoc se quāt nō potuit iure diffiniri qz cōsistit circa particularia s3 relingitur cōscientie eius cui cōmittit potestas dispensandi. si autem ille recuset dispensare dicit q nō est cōueniens cā dispensandi: z ad pbandum q erat cōueniens cā oportebat cōtēdi coram iuperoze vt pbata cā ille cōpelleret inferiorē ad dispensandum: sed ista sunt dispēdia z dilationes: iō fuit cōuenientius q si inferior ad quē pertinet noluit dispensare vel iudicet nō esse dispensandum recurrat ad superiorem qui hoc poterit nō habita aliqua cōtrouersia iudiciali cōtra eū qui dispensare noluit: z ita ius nō cōpellit aliquē dispensare si is ad quē recurrit etiā dispensare noluit recurrere: vsq3 ad vltimū superiorem: z si ille dispensare noluerit nō est aliqs per quē cōpellatur: iō non fuit cōueniens q cōpellatur quis ad dispensandum. **Tertia regula** est q oēs cause mouentes de iure ad dispensationē z cōditiones psonarū cum gbus dispensari possent obseruāde sunt: aliqñ peccat dispensans: cā n. gñale in oī dispensatione est fauor publicus. i. exitate malū publicū vel pcurare bonum publicū: insuper circa qsdā dispensationes sunt determinate alie conditiones de iure circa personas cū gbus dispensandum est: z si ille nō seruentur peccat dispensans: vt de iure vetitū est q quis habeat plura beneficia curata vel plures dignitates etiā in diuersis ecclesiis: relinquitur autē ptās dispensandi in hoc cū psonis sublimibus z literatis. extra de pben. c. de multa. Si ergo cū nō sublimibus. i. nobilibus z nō literatis dispensetur circa hoc non euitat pctm dispēsans: s3 nemo eū increpet qz sedes aplica est. e. c. **Quarta regula** est q si prelatus dispēsat cū aliquo nō seruatis cōditionibus iuris neq3 cā motiua. i. fauore publico peccat z est acceptor psonarū siue dispensando circa alios seruet ista siue non seruet siue nūq3 dispēsaueit nisi cū isto: z hoc p3 per pdicta. **Quinta regula** est q si in aliquo petēte dispensationē circa aliqd inueniantur cōditiones speciales iuris siue sunt z insuper fauor publicus z platus noluit dispensare cum illo non est acceptor psonarū sed peccat. **Q** autē peccet p3 per secundā regulā qz facit 5 intentionē iuris. q vo non sit acceptor psonarū p3 qz acceptio ista cōsistit in dando alicui bonū ppter pportionē dignitatis sue: bic at nihil datur sed potius est ppreiudicium cōitari in non dando. ergo non est acceptio psonarū. **Ad argumētū in cōtrariū** dicendū q iterdū est acceptio psonarū in dispensando vt supra dñm est: sed cū dispēsat in matrimonio circa gradus phibitos cū diuitibus z nō cū pauperibus non est acceptio psonarū cū h fiat fm pportionē dignitatis z itentionē iuris: eo q esse diuitem facit psonam dignā vel idoneā ad dispensandum cum eo in gradu phibito: z esse pauperē facit psonam non idoneā. Pro quo considerandū q vt dictū fuit. s. i. q. 108. qdā cōditiones sunt q faciunt boiem dignū quantū ad aliqd: z non quantū ad alia: si cut esse cognatū non facit aliqū dignū vt platus ei pvideat de aliquo beneficio ecclesiastico: z tñ facit eū dignum vt prelatus i. stituat eū heredē in bonis patrimonialibus suis vel de eis abū dantius illi pvideat q3 alijs dignioribus non cognatis: ita eē diuitem nō facit aliqū dignū gradu doctorat⁹ vel magisterij: z tñ facit dignum vt cum eo dispensetur circa gradus phibitos in matrimonio. z ratio est qz dispensatio in gradibus phibitis ad matrimonij fit ppter pacem pcurandam vel vitandas discordias alias que alr vitari non poterant nisi coniungendo extremos z distantes per vinculū affinitatis z cognationis merdie: bella tñ z discordie magne non possunt suscitari inter pau-

peres sed solū iter potētes: oēs autem potētes sunt diuites cum potētia hoc modo dicat multitudinē subditorū z famulorū. ergo inter diuites est cā dispensandi ad tollēdas istas lites z discordias: inter pauperes autē nulla cā subest: z ideo non est acceptio psonarū sic facere cum suadente iure z dignitate fiat. **Can** penes prelatoz electionē sit pctm z acceptio psonarū eligere minus bonum ptermissio melioze: id est an sufficiat in foro conscientie eligere idoneum.

Queretur an circa electionē platoz que electio est ali quid spūale possit incidere acceptio psonarū. **Q** Aliqui dicunt q sic: z stat spāliter dubium circa hoc an qñ habemus in electione equalē facilitatē habēdi melioze sit pctm eligere minus bonum: qui tñ bonus est z idoneus. Et dicunt q dam q est pctm. dicit n. Hierony. sup. **Leui.** z habet i. **Dece.** 8. q. 1. c. 3. ergo. i. regitur pntia populi vt oēs sciant z certi sint q qui pntior est oī pplo: qui doctior: qui sanctior: qui enim virtute eminentior eligat ad sacerdotiū. ergo eligere meliozem doctiorē z sanctiorē debemus: z dñm facit pctm crit. **Secundo** qz preferre magis dignum minus digno est psona accipere quod semper est pctm: sed hoc facit qui habet facultatē eligendi melioze z eligit solum bonū. ergo accipit psona z peccat. **Tertio** qz fm ordinez charitatis in spūalib⁹ bñficijs magis bonus semp est pferendus minus bono: z tñ electiones sūt bona spūalia qz per eas acquirūt ius ad dignitates ecclesiasticas que sunt bona spūalia. ergo non licet ibi eligere bonum omissio melioze. **Quarto** p3 qz vt dicit Grego. z habet in decretis di. 4. c. deniq3 qui pcellit dignitate o3 pcedere sanctitate: z si non pcellit viliissimus reputāndus est: sed glibet o3 cauere ne eligat viliissimū. ergo tenet eligere melioze z non sufficit eligere bonū. **Quinto** qz Anselm⁹ in monologion. c. 68. dicit quis negat quēcūq3 melioza sunt in potestate magis debere esse in bonitate. ergo semp o3 bō magis velle quod melius est: z dñm faciēdo peccare vt cū nō habeat bonū in voluntate sicut in ptāte. **Sexto** qz satius reputatur qui ppositis duob⁹ bonis quozū vtrūq3 pōt haberi equali facilitate accipit minus bonū illorum. ergo eadē rōne in electione qui potens eligere magis bonū eligat minus bonū: qui tñ est bonus. **Primo** qz fm ordinez charitatis quilibet tenet plus puidere salutē sue q3 aliene: z tñ pro se non tenet eligere qd melius est: qz tunc teneret glibet ad cōsilia cū melius sit illa obseruare cū pceptis q3 sola pcepta: z tñ non tenetur hoc facere. ergo multominus tenebit eligere melioze cum possit eligere bonum z eligat. **Secdo** qz magis tenetur electus in pastorem curare de se z grege q3 eligens de pastore eligendo: z tñ tā ad regēdū seipsum q3 oues sufficit qui bonus est. ergo nō regitur eligere meliozem. **Tertio** p3 qz ille qui facit totū ad qd tenet nō peccat: z tñ qui eligit idoneū facit id ad qd tenet quia ad hoc ius vtget. ergo nō peccat etiā si nō eligat melioze l3 possit. **Dicendum** q aut queritur generaliter circa electiones prelatoz an possit incidere acceptio: aut queritur in casu speciali supraposito. Si queratur in generali manifestum est q potest esse acceptio psonarū qz ad bonitatem electionis multa de iure regunt tā ex pte electorū q3 ex pte eligēdi q3 ex forma electionis z ceteris circūstātijs: s3 cōsiderādo illa solū que sunt ex parte eligēdi seruāda certum est q si aliquid illorū desit in electo scilicet electoribus defectū illum est acceptio persone: peccat mortaliter. s. qz vānt ei aliqd bonum ppter pportionē dignitatis. i. q nō est dignus: z hoc circa quāctq3 cōditionē requisitam ex parte electi: qz oēs que de iure assignātur seruāde sunt. Si autē querat spāliter circa istum casum. s. an eligere minus bonū sit pctm omissio melioze. dicēdum q aut qñt circa electiones que regulātur solo iure cōi vt electiones epozum z abbatū: aut circa alias electiones que regulātur gbusdā iuribus municipilibus vel spālibus. De istis oīm q seruāda est forma statutorū suozū: z qñ quedā statuta aliquarū cōitatum vel cōgregationū iubēt debere eligi in rectorē vel gubernatorem meliozem z magis idoneum. si ibi eligatur bonus z non optimus est acceptio psonarū z peccant electores. Si autem expresse non caueatur hoc reddit ad dispositionē iuris cōio. **Si vero** hoc queratur circa electiones epozum z abbatū q regulātur iure cōi est duplex opinio tā apud iuristas q3 apud theologos: opinionēs vero iuristarū ponit glo. 4. q. 1. c. 3. g. dñt. n. quidaz q semper tenetur electores eligere melioze z nō sufficit eligere bonū si facilliter melioze haberi pōt: vñ dicit q si maior pars capsi vult eligere bonū z minor p3 melioze: p3 minor p3 appellat⁹ electionē maioris: z erit iusta appellatio qz iusta cā assignat⁹ erit electio maioris.

maioris partis cassanda. Alij autem de quibus est bugutius. et Jo. glossator ubi. s. q. qui eligunt de aliena ecclesia debent eligere meliorem: quia non nisi pro melioratione debet egredi electio ecclesiam propriam. si autem de sua eligunt sufficit quod eligant bonum: et non requiritur quod eligant meliorem: et dicitur quod appellatio facta in 52. a minori parte non nocet: quia non est iusta neque recipienda. Circa theologos quoque eadem dubitatio est. dicit enim quidam tenentes priorem opinionem iuristarum quod non sufficit eligere bonum: sed requiritur eligere meliorem si ille facilius habet potestatem: et aliter est acceptio personarum et infideliter agitur. Alij autem dicunt tenentes secundam opinionem iuristarum quod sufficit eligere bonum: quia nulli facit iniuriam eligens bonum etiam si non eligat meliorem. nam neque ecclesie preiudicat: neque persone quam eligere omittit: etiam quia talis elector facit totum quod tenet: et ideo nihil amplius ab eo requiritur. Dicendum est pro veritate: et concordia harum positionum quod non est difficile utrumque sustinere: et in ista non multum differt una ab altera. Considerandum ergo quod qui eligere volunt episcopum vel abbatem: aut volunt eligere de eadem ecclesia: vel de alia. Si de alia dicendum quod non debent eligere nisi meliorem: equalem autem non quia fit preiudicium ecclesie sue quod pro equali electio foras progrediat. et ita est de iure quantum ad tutores vel curatores: quia si de alia civitate dandus est tutor vel curator opus quod fit melior quam quicumque alius qui in eadem urbe dari posset. Si autem nolunt eligere extra ecclesiam sed de corpore ecclesie dicendum quod aut eque facile est eligere et electionem consequi effectum circa meliorem sicut circa bonum: aut non est eque facile. Si non est eque facile non tenent electores eligere meliorem: sed tamen de iure quod secundum scientiam sufficit ibi eligere bonum: ut si quis minor bonus est potestior est aut nobilior aut alia genera sanctorum per que impediri poterit electio que fieret de meliori ne fieret aut ne facta consequeretur effectum: si autem eque facile est eligere et electionem consequi effectum de meliori sicut de bono peccant electores non eligendo meliorem: quia non tractant fideliter rem dei cum possint illam meliorare et non meliorant. et tamen de rigore iuris tenet electio facta neque est cassanda etiam si probe quod melior fuit electus a minoris parte: vel quod omissus fuit melior: et si fiat appellatio a minoris parte eligente meliorem contra electionem maioris partis non facit innovandam electionem: quia non fuit allegata causa iusta. et tamen electores peccant secundum scientiam: quia non procurant fideliter res christi neque etiam satisfaciunt iuri cum iura non solum velint bonum sed etiam meliorem. Quod patet ex auctoritate Hieronymi in allegato. c. 13. ergo. 8. q. 1. et idem vult Leo papa. 63. de c. metropolitano. s. de defuncto metropolitano ex presbyteris et diaconis optimis in ecclesia ordinem. ergo non sufficit bonum eligere: et ista bonitas vel dignitas debet considerari absolute. i. quantum ad se vel quantum ad bonum ceteris ecclesie. Si enim aliquis magis dignus potest faciliter haberi et perfici illi aliquis minus bonus: necesse est quod hoc fiat propter aliquam causam que aut pertinebit ad conditionem eligendi et dignitatem electionis aut non. Si pertinet ad negotium illud iam quantum ad illam causam est dignior ille qui eligitur quam qui omittitur. Si vero non pertinet ad negotium. i. non potest facere electum magis vel minus aptum ad dignitatem ad quam eligitur erit manifeste acceptio personarum: quia accipitur non causa ut causa. Considerandum etiam quod de intentione iuris est quod eligatur bonus secundum certas conditiones et et quod in illis accipiat quod excellentior potuerit inveniri saltem intra corpus ecclesie sine difficultate: et tamen si primum non observetur. i. conditiones ille taxare voluit ius quod esset electio inualida et irritata: et tamen si non eligatur melior cuius potest haberi et eligatur bonus quod non casset. ratio differetie est ut non fiat intricatio aliqua circa valoris electionum. nam cum conditiones requiruntur in eligendo sint certe de iure manifeste potest apparere an aliqua earum desit elector: et ita appebit an electio fuerit debita vel an sit cassanda. Si autem cassari deberet electio quicumque non fuit electus melior qui eligi poterat non maneret aliqua electio certa: quia statim electo vno poterat opponi quod alius melior eligi potuerat cum glibet habere aliquem meliorem se vel habere possit. Etiam esset alia difficultas: quod dato quod opponeret expressse talis erat melior qui eligi potuerat et non elegerunt eum: deberet enim tunc fieri discussio quod melior erat vel dignior: et multa sunt in quibus non potest discutiri quod sit maior altero sicut in bonis spiritualibus quod solus deus novit in nobis quanta sint: et etiam circa scientiam: vel industriam: aut quasdam alias qualitates quod hominem aptum reddunt vel dignum ecclesiastica dignitate. et ita lites fierent interminabiles: et ideo istas voluit quod dignior deberet eligi: tamen non irritavit neque irritanda esse precepit electionem que facta est de bono cum potuisset melior eligi. Hoc ergo modo concordant due ille opiniones tam theologorum quam iuristarum. Prima enim loquitur de electione facienda ad hoc quod electores satisfaciatur intentioni iuris et scientie. secunda procedit electione secundum rigorem iuris ad hoc quod ele-

ctio facta valeat et non casset. Supponitur his pro utraque parte poterat responderi: et tamen quod verius videtur quod dictum est. i. quod teneant electores eligere meliorem respondendum est ad tria ultima. Ad primum dicunt aliqui ut sanctus Thomas de agno quod glibet teneatur magis sibi ipse quam primo: et tamen magis tenetur christo quam sibi: prelati autem non solum eligunt ut proficiat plebi sed etiam ut sit minister et vicarius christi qui magis bonum habere vult potius quam bonum solus. Secundo dicit potest et melius quod non eadem ratio. nam pro nobis est quoddam bonum determinatum quod est totaliter sufficiens deducere nos ad vitam eternam quam ultimo speramus: et est observatio mandatorum: et ideo istud sit aliud maius bonum. s. observatio consiliorum per quod possumus pervenire ad maiorem gradum glorie non tenemur velle illud et persequi: homo autem eligat in prelatum ut regat ecclesiam: et raro contingit quod idoneitas alicuius sit totaliter sufficiens ad regendum ecclesiam: et ideo iura non possunt illas conditiones determinatas in eligendo quasi habitis illis sit simpliciter sufficiens ad regendum ecclesiam: sed quia secundum fragilitatem humanam si magis idoneitas regere rari invenirentur qui possent esse prelati: et tamen multi prelati sunt necessarii. ergo non debuit ius graves et difficiles conditiones ponere pro idoneitate eligendorum: et tamen quod non sufficit glibet habere illas conditiones optat ius et innuit quod quanto excellentior invenietur fuerit in conditionibus illis eligatur cum vix sit sic sufficiens ad regendum. Tercio potest dici et adhuc planius ut colligitur ex supra dictis. s. quod non tenetur homo pro seipso eligere maius bonum: quia illud non potest haberi cum equali facilitate cum qua bonum quod habet. Si enim non esset maioris difficultatis aliquo modo observare simul consilia et precepta quam observare sola precepta posuisset christus sub necessitate consilia sicut precepta: et ita obligaremur ad meliora bona: et tamen servare consilia est summe difficultatis. ut servare virginitatem et abdicere omnia tenendo voluntariam paupertatem et ita de alijs. nam dixit christus. s. 19. c. quod non omnes hoc capiunt. i. consilium de virginitate servanda: sed qui potest cape capiat. ideo neque posuit illa christus sub precepto: neque nos ad illas tenemur. et tamen circa electionem ponit casus quod sit equaliter facile eligere meliorem sicut minus bonum et electionem consequi effectum: ideo hic illicitum erit non eligere meliorem eligendo minus bonum. Secus autem est quando eligere meliorem et electionem consequi effectum non est tam facile sicut eligere minus bonum: quia tunc dicimus non teneri electores etiam in foro scientie eligere meliorem sed sufficit eligere bonum. Ad secundum dicitur quod bonus electus sufficit ad regendum se et grege: et eligens non debet magis optare quam ut electus ad hoc sufficiat: et tamen in prate electi est quod talis sit ut regere possit et conveniat ad hoc. s. si vult adaptare se prebitati et manere in illa: non est autem in prate eligentis quod talis maneat electus: ideo debet eligere eum de quo magis verisimile sit quod a prebitate non recedet. hoc autem est magis verisimile quod quanto quis melior tanto in eo virtutes solidiores sunt: igitur melior est eligere deus. Secundo potest dici et melius quod bonus sufficit ad regendum se et ecclesiam sibi commissam non simpliciter sed secundum humanam fragilitatem: et ideo ad maius conari vellet fortassis non potest: ideo quantum ad ipsius fortassis sufficiet. i. quod deus non imputabit ei ad penam quod non egerit melius: et tamen in casu dato eligenti ita facile est eligere alium meliorem sicut istum qui forte sufficiet ad regendum simpliciter: ideo peccat si non eligat illum sicut si quis eligatur bonus et tamen non simpliciter sufficiens regere sicut potest: et non exigit ab eo plus quod iam ipse satisfaciit iuri. si autem aliquis eligeret simpliciter sufficiens ad regimen ecclesie quod posset multo melius quam alius regeret et nollet melius et sufficiens regere quam alius regeret manifestum est quod peccaret. ita in prate electi non est melius regere. in prate autem eligentis est meliorem eligere: ideo non regat melius electus quam potest et regit non peccat: eligens autem peccat cum posset meliorem eligere et non eligat. Tercio potest dici et adhuc aptius quod electus tenetur plus de seipso curare et de grege suo quam eligens de electore: et tamen electus bonus sufficit ad regendum se et gregem secundum illam bonitatem quam habet et non tenetur habere maiorem quam non posset illam habere sine magna difficultate: sed eligens ut supponitur cum equali facilitate poterat eligere meliorem vel minus bonum. ergo tenebatur eligere meliorem et peccat non eligendo: igitur electus solum bonus existens sufficit ad regendum se et subditos: et non opus quod regat secundum maiorem gradum bonitatis. Ad tertium dicendum quod qui facit totum quod debet satisfaciit iuri et non peccat: et tamen eligendo minus bonum non satisfaciit iuri quia cum equali facilitate poterat haberi meliorem. nam iura non solum petunt bonum sed optimum ut dicitur. 63. dist. c. metropolitano aut sanctioris doctorem et meliorem qui sit in tota plebe. 8. q. 1. c. 13. ergo. Si ergo autem tenere velit aliam positionem poterit respondere ad sex argumenta prima in contrarium. Ad primum de auctoritate Hieronymi dicunt quidam quod Hieronymus

Rñ. ad vlti
mas tres rō
nes s3 scōā
opi. positā
s. lra b.
Ad pma3
rōnem fm
Thomam.
Alr ad pri
ma3 rōnez.

Alr ad pri
ma3 rōnez.

Christus si
posuit sub
precepto ser
uandā eēvgt
nitatem.

Ad scōam
rationem.

Alr ad se
cūdā rōnē.

Alr ad se
cūdā rōnē.

Ad tertiaz
rōnē.

Rñsio ad
rōnes. 6. i. d
riū s3 pma
opi. positaz
lra. a.

Alr ad pri-
maz rōnes.

Ad scōam
rationes f3
quosdam.
Cōfutatio.
1. rō.

2. rō.

Alr ad se-
cūda rōne.

Ad tercia
rōnem fm
quosdam.
Cōfutatio.

Ad quartā
rōne.

Quis cleri-
cū tenet me-
lior esse q3
laicus.

Ad qntārō
nē f3 quos-
dam.

Alr ad gn-
taz rōnem.

Ad sextam
rationem.

1. rō.

2. rō.

Rñso ad
qñtū qōis.
1. rō.

consulit id qd est honestatis s3 nō inuit qd est neccitatis. C S3
oīm alr 2 vius q dicitū hīero. obligat 2 est pceptū nō q hīero.
det q3 illa precipere nō poterat: sed q inuit esse dei pceptus:
2 tñ obligat in foro cōscietie ad hoc q optimus eligat: 2 tñ si cō-
trarium fiat non est electio nulla ipso iure nec est ipsa irritanda
ob hoc. C Ad secūdum dicit quidā q preponere minus dignū
magis digno non est acceptio psonarū dum tñ sit sufficiens ad il-
lud q preponitur. sed acceptio psonarū est si preponat indignus
digno. C Dicendū q ista solutio nō stat. 2. Primo q3 etiā prepo-
nendo minus dignū magis digno est acceptio psonarū: q3 neces-
se est q ppter aliquā cām hoc faciat qui eum preponit. 2 tunc
vel illa cā cōfert aliquid ad rem de qua agit aut non. si cōfert iā
non est minus dignus qui preponitur: sed plus cuz illa cā ppter
quam pponit faciat illum digniōrē. Si autē non cōfert iā est
acceptio personarū q3 assumit non cā vt cā. C Scōo patet q3
agit cōtra formā determinatam a iure in fauorē alicuius psonē.
ergo est acceptio personarū. Si enim iura non pcepterēt eligi
magis dignū neq3 obligarent ad hoc eligētes fm cōsciam si suf-
ficeret eligi dignū non esset acceptio personarū eligere minus
dignū omisso magis digno: cū hic nō p iudicet ei 2 q3 nihil il-
li erant debitū. Etiam nō p iudicet iuri cum nō sit statutū con-
trariū: q3 vbi non est obligatio ad sequēdum certū modum in
dando aliquid vel si est statutus certus modus: 2 tñ dāns non
obligatur ad illū non pōt esse acceptio personarū vt ostēdū est
s. q. 117. 2 ista est veritas. 2 tñ hic est obligatio ad eligendū me-
liorem qñ cuz equali facilitate haberi pōt. C Sed dici deberet
ad istud argumentū q3 l3 vere sit acceptio personarū eligere mi-
nus dignū omisso magis digno: tñ nō vitiat electionē: ita q sit
irrita ipso iure vel irritanda etiā si appelletur cōtra eam. C Ad
tertiū dicit quidā q fm ordinē charitatis melior est semp pre-
ferendus. 2 tñ non est necesse q preferatur: q3 ius hoc nō exigit
semp. C Sed dicēdum q3 hic melior preferendus est 2 de iure
tenemur illum preferre cū velit ius debere etigi meliōrē: sed nō
est talis obligatio que facit actū cōtrariū nō valere. C Ad quar-
tum dicēdū q3 ille qui pcedit in dignitate o3 pcedere in san-
ctitate non cōparādo ad id quod alij de bonitate hnt: sed ad id
solum quod hnt obligant. nāz glibet clericus tenet esse meliōr
q3 laicus: 2 glibet prelatus esse d3 meliōr q3 subditus eo q3 laici
obligant soluz ad decē pcepta decalogi 2 ad alia pcepta le-
gis xpi: glibet autē clericus in sacris tenet ad hec 2 ilup ad alia.
vt ad oīm officiū diuinū: 2 ad seruandū castitatem: 2 ad quādā
cerimōnias alias honestatis: prelatus autē tenet ad hec oia 2 in-
sup ad curā regiminis 2 vt inopiā alienaz suā faciat: q3 alis va-
cum nomen epi b3. 86. dist. c. fratrē nostrū. 2 ita seruāte quo
libet id ad qd tenet solum glibet clericus est sanctior laico quo
libet: 2 glibet prelatus est sanctior subditis: 2 tñ laicus pōt non
solum seruare ea ad que tenetur sed etiā multa alia ita vt plura
obseruet q3 teneat seruare prelatus: tunc autē nō est incōueniēs
q3 laicus sit sanctior prelato: sed est inhonestus 2 turpe qñ plato
non seruāte id ad qd tenetur laicus seruans id ad qd obligat
efficit sanctior prelato: sed adhuc non sequebat ex h3 q dignior
sit eligēdus cū eligat dignus: probat tñ ex alijs rōnibus. C Ad
qntum dicendū putant quidā q est verū de debito honestatis
sed non de debito necessitatis. 2 Aliter dicēdū 2 melius q3 qñ
bonū est in ptate nostra si nulla difficultas esset in illo potius fa-
cere deberemus maius bonū q3 min⁹: 2 tñ si difficultas aliqua
est potius in maiori q3 in minori non tenemur ad maius bonū.
2 tñ in casu dato equaliter pōt eligere quis meliorem 2 minus
bonū ergo malum facit eligendo minus bonū. C Ad sextū eo-
dez mō est dicēdū: 2 tñ in oibus his est dicendū q3 l3 meliōr de-
beat eligi non cassat electio facta de minus bono. 2 hoc sufficit
pro veritate illius positionis.

C An sit acceptio personarum q eligendus in prelaturam sit de
corpore ecclesie.

Questio. 119.

Queretur an sit exceptio psonarū q eligendus in pre-
laturam sit de corpore ecclesie. Et vt q nō ac-
cidat hic acceptio personarū: nā eligere de corpore ecclesie 2 nō
de foris v3 ad acceptance personarū ptinere: tuz q3 accipit non
cā vt cā. nā esse de hac ecclesia vbi vacat dignitas non facit di-
gnitate dignū: q3 tunc oēs essent digni. C Scōo q3 multi pōt
sunt alibi fortassis digniores inueniri. 2 tñ eligere de gremio ec-
clesie potius q3 de foris non vt esse peccatū cū statuta ecclesiaz
hoc cōtineant 2 etiā iuri cōsonet. ergo non est acceptio psona-
rū. C Dicēdū q3 circa electionē prelati de eadē ecclesia vbi est
dignitas vacans pōt esse acceptio psonarū. Si enim in eadē ec-
clesia nemo inuenit dignus fm additiones determinatas a iure:

2 foris inueniunt aliqui: accipe de ipsa ecclesia indignus solum
ppter hoc vt sit de ecclesia acceptio est psonarū 2 pctm: q3 acci-
pitur nō cā vt cā: 2 dāt alicui bonū ppter ppositionē sue digni-
tatis. si autē in eadē ecclesia inuenit alius dignus etiā si foris in-
ueniat alius dignior non tenent illum eligere: 2 nō est acceptio
psonarū: q3 l3 ille q foris est dignior vt respectu boni cōis. 2 tñ
ad se: ille tñ q de ecclesia est dignior vt respectu boni cōis. 2 tñ
in electionibus prelatoz magis cōsiderādum vt bonum cōe q3
excellētia vel bonitas priuata. excellit enī ille q de ecclesia est:
q3 si bonus est presumit verifilr q3 magis diligit ecclesiam cui
preficit q3 ille q de foris eligitur eo q3 is qui de ecclesia est 2 in
ea nutritus est b3 quēdā amorē ad illam ecclesiam: quā nō h3 ex-
traneus: 2 tñ q amat est magis sollicitus 2 aptior ad regimē pa-
stozale. sic enim xps dixit petro qñ voluit eum cōstituere princi-
pem ecclesie. Si diligis me pasce oues meas Jo. 21. C Scōo
q3 q est de ecclesia meli⁹ nouit mores ecclesie 2 eoz q in illa sunt
2 ideo facilius inueniet modū cōueniētem regēdi: q3 sciet q sunt
illa que reformatiōe egēt. C Tertio q3 facilius vt eligere euz
q de ecclesia est q3 extraneū: 2 facilitas ista maior excusat electo-
res a crie f3 cōsciam q3 nō elegerint aliū meliōrē q nō erat de ec-
clesia. C Quarto ad cōformationē cōscie eligētium: nā illi tenē-
tur prius scire an ille quē eligere volunt sit talis qualē iura sta-
tuunt. 2 tñ magis hoc scire possunt de eo q est in ecclesia cuz eis
q3 de alieno cuius neq3 vitia nouit neq3 virtutes nisi p famaz.
de collega autē suo sciet p quotidianā cōuersatiōe: ideo securius
eligent de corpore ecclesie q3 de foris: 2 ppter istas cās non est
acceptio psonarū de eadē ecclesia eligere si inueniat ibi idoneus
etiā si foris inueniat magis idoneus: q3 iste rōnes pcedite vi-
dentur facere magis dignū quātum ad bonū ecclesie euz qui in
seipso est minus dignus: 2 sic statuta municipalia que hoc cauēt
nō ponūt aliquid iniustum: nāz etiā ius commune hoc vult. s. q.
de eadē ecclesia debeat eligi successor prelati defuncti. sic dicit
Leo papa. 63. dist. c. metropolitano. s. metropolitano defuncto
cuz in loco eius alius fuerit surrogandus: puinciales epi ad ci-
uitatem metropolim cōuenire debēt vt oīm clericorū atq3 ci-
uium voluntate discussa ex ptes byteris eiusdē ecclesie vel diaco-
nibus optimus ordinetur. idē dicit Hieron. sup Leui. et. 8. q. 1.
c. l3. ergo. s. regitur in ordinādo sacerdote populi pntis vt sciat
oēs 2 cūcti sint certi q3 qui pstantior est ex omni populo ad sacer-
dotium eligat. 2 ita de eadē ecclesia eligatur cum de eodē popu-
lo eligatur: nam nō eligatur mere laicus sed clericus q de eccle-
sia est: 2 ideo iura nō cōcedūt electionē fieri de alienis extra cor-
pus ecclesie nisi in defectū regulariter vel ppter manifestaz vti-
litate. 2 ob hoc si electores volūt aliquē extra ecclesiam elige-
re necesse est q3 ille sit meliōr quolibet de ecclesia: pro equali enī
nō licet eligere alienum: sicut in datione tutorū aut curatorū si plu-
res sunt equales in eadē vrbe pōt dari glibet illos. Si tñ alius
extra vrbem illam dāt op3 q3 sit meliōr oibus qui de eadē vr-
be dari poterāt: 2 ideo si intra eadē ecclesiam vnus sit dignus
2 alius dignior eligere dignū omisso digniōrē qui cum equali
facilitate eligi poterat acceptio est psonarū: 2 tñ l3 foris inuenia-
tur dignior dum tñ intra ecclesiam inueniatur dignus nō est ac-
ceptio psonarū eligere minus dignū. b3 autē ista res fundamen-
tum ex eo q3 deus dixit israelitis de cōstitutione regis. s. nō pote-
ris hōiem alterius gētis facere regez q nō sit frater tuus Deut.
17. c. l3 ibi nullo modo licebat. hic autē nō o3 fieri nisi qñ nō iue-
nitur idoneus intra ecclesiam vel pro euidēti vtilitate eius. C Ad
argumentū oīm q3 accipe platū de eadē ecclesia nō est acceptio
psonarū: 2 statuta illa que hoc cauēt iusta sunt. Lū autē obijci-
t q3 assumit ibi nō cā vt cā. dicēdū q3 falsum est: immo esse de ea-
dem ecclesia est quēdā cōditio faciēs ad dignitatē psonē eligēdi
pp qñtuor rōnes suprapositas: 2 tñ est vez q3 nō dignificat ple-
ne eū ista cōditio qñ nulla alia exigat: q3 tūc esset vez q3 q3 de ec-
clesia possit eligi digne in platū: sed ista supra alias q de iure re-
quirunt cōfert multū ad dignitatē eligēdi: sola āt exis neq3 suf-
ficat neq3 pdest. C Lū autē vt scōo. q3 pnt inueniri plures digni-
res extra ecclesiam. dicēdū vt. s. q3 si inuenit idoneus in ecclesia
nō op3 recurri ad extraneos et si sint digniores: q3 digni q itra
ecclesiam sunt eo q3 de ecclesia sunt iudicant digniores quātū ad
bonū cōe ecclesie his q de foris sunt: l3 illi absolute sint dignio-
res. i. quātū ad se. 2 tñ si de foris aliquē eligi placuerit op3 q3 sit
dignior q3 glibet de ecclesia: 2 regulariter fieri nō o3 nisi vt di-
ctum est pro necessitate vel manifesta vtilitate.

C An deus sit personarum acceptor.

Queretur an deus sit acceptor psonarū. C Aliq dicit
q3 sic: q3 duoz boiū q sunt vnus cōditio-

nig

Nota q
qōes
bodie
peruac
nec (m
picipes
seculares
(q3 oēs
dū ē) oēs
electio
platoz
fas 2 ne
fas hnt
viurp
2 tñ
zant
permi
tūt cler
seu p
eligē
deū 2 c
scientia
suas
eligū
ter pp
uozes
nā n p
moniam
quos
placēt
vt i plan
mū fam
liaz
2 curiales
a q3 m
nā ob
sego
perit
ipi eligi
io prel
eccle
die m
cula i
cūc
pmit
eccle
2. rō.
3. rō.
4. rō.
Ad p
rationē

nis vnum assumit p grām et aliū relinquit in pctō et ad penā: vt p3 in iacob et esau mala. 1. c. et ad ro. 9. c. ergo accipit psonā eū sine cā det bonū et potius vni q̄ alteri. **S**cōdo et qd maius v2 q2 duo hoies sunt iterdū in pctō mortali: et pctm̄ vnius est val de grauius q̄ pctm̄ alterius vel vnus cōmisi multa et aliū solum vnu: et eū q̄ grauiora et plura cōmisi pulsat per donū et vocat ad se et iustificat et tādē beatificat: eū vero q̄ minus peccauit nō vocat neq̄ iustificat sed dānari pmittit. hoc autē v2 manifeste iniustū vel acceptio psonarū cū minus bono det maiora bona. ergo est acceptio psonarū. **A**lij dicūt q̄ deus nō est acceptor psonarū: q2 acceptio psonarū est pctm̄: et tñ in deo non est pctm̄. ergo nō est in eo acceptio personarum. **S**cōdo q2 deus vult nobis acceptionē psonarū tanq̄ malā Deut. 1. c. f. non accipietis cuiusq̄ psonā. q̄ nō accipiet ipse psonas q2 videt val de incōueniēs. **T**ercio q̄ in veritate deus nō est acceptor psonarū. nā acceptio psonarū est iniustas et ex nā sua dicit iniustitiam: et iō nō poterit esse in deo apud quē nulla est iniustas sed sanctus et incōaminatus est et nō sunt in eo vllē tenebrē. 1. Jo. 1. c. **S**cōdo p3 q2 scriptura testat hoc sepe de deo dicens q̄ nō sit acceptor psonarū vt dicit petrus actu. 10. c. nūc cognoui in veritate q̄ nō sit acceptor psonarū deus: sed in omni gēte q̄ facit iustitiā acceptus est illi. **T**ercio p3 q2 nō solum nō est acceptor personarū sed et minus accipit psonas q̄ hoies illas accipiat: et ppter hoc hoies nō debēt accipere psonas q2 deus nō accipit illas. sicut p3 Deut. 1. qd iustū est iudicare: siue cuius ille sit: siue peregrinus nulla erit distātia psonarū: ita parū audietis vt magis neq̄ accipietis cuiusq̄ psonā: q2 dei iudiciū est. quasi dicat iudiciū dei est et nō hoium. si ergo esset iudiciū hoium solū licet fieri acceptionē psonarū: q2 est iudiciū dei nō licet. ergo magis a deo est aliena acceptio psonarū q̄ ab hoibus sit vel esse debeat. **Q**uarto q2 d2. 2. palip. 1. 9. c. nō est apud dñm deū nīm iniustas: neq̄ acceptio psonarū: neq̄ cupido munerū. et ad Ro. 2. d2 nō ē psonarū acceptio apd deū: s3 q̄cūq̄ sine lege peccauerūt sine lege pibūt. et ad Ephe. 6. c. d2. et psonarū acceptio nō est apud deū. et ita sepe in scriptura. **Q**uinto q2 nō pōt vllō mō in deo esse ista acceptio. nā vt dictū est. s. q. 1. 13. vbi non est obligatio ad certū modū agēdi q2 nō est determinatus certus modus: vel q2 agēs nō est obligatus ad illū nō pōt esse acceptio psonarū: et iō circa donationes nō est acceptio psonarū. s. q. 1. 14. et tñ deo nō est pscriptus aliquis modus agēdi cū non sit obligatus alicui legi: iō circa actus suos nō pōt esse acceptio psonarū. **S**cōdo q̄ ille due rōnes qbus aliq. phāt deū nō ē acceptorē personarū nō sunt conueniētes totaliter. pma dicit q̄ accipere psonā est pctm̄ sed in deo non est pctm̄. vdm q̄ l3 non possit esse pctm̄ in deo et cōtr neq̄ acceptio psonarū: tñ mālior poterit esse in eo acceptionē psonarū. **S**cōdo dicit q̄ deus vetuit acceptionē psonarum. ergo nō accipit ipse psonas. s3 vdm q̄ hoc nō t3: q2 aliqua xps vetabat que tñ ipse faciebat: sicut vetuit discipulis portare panē in via Mar. 6. et tñ ipse portabat panes semp in via: et iō dicit. s. 1. 6. c. q̄ obliti sunt discipuli eius panes accipere. in quo innuitur q̄ soliti erāt portare panes semper ad viā. et ita vetuit xps discipulis portare secū pecuniā. s. 10. et Mar. 6. et Luc. 10. c. et tñ ipse portabat pecuniā: cū iudas ferret loculos eius: et emebat oia que necia erāt xpo et suis. et interdū dabat aliqd inde paupibus Jo. 12. et. 14. c. et ita poterat vocare acceptionē psonarū et q̄ ipse accipet psonas. **T**ercio tñ q̄ l3 argumentū nō tenet de forma: tñ deus vetās acceptionē psonarū nō accipit personā. et rō diuersitatis est inter bec et illa: q2 quantū ad illa que nō erāt fm se mala sed erāt mala q2 vetita cū xps poneret legē alijs et nō sibi non erat incōueniēs q̄ illa nō seruaret: et tñ quantū ad illa que sunt f3 se mala sicut deus illa vetuit ita ipse nō facit illa: q2 valde incōueniēs videt q̄ ipse faceret aliqd qd est fm se malū. tale autē est acceptio psonarū: ideo deus nō faceret illd. **A**d argumēta in oppositū est rōdēdum. **A**d primū qñ d2 q̄ deus accipit psonā: q2 vnu accipit ad grām alterū dimittit in pctō. vdm q̄ non est acceptio psonarū. **P**rimo q2 deus non obligat ad aliquē certū modū agēdi: et iō non pōt esse in actu suo acceptio psonarū. **S**cōdo q2 et circa nos non esset acceptio psonarū in tali actu. nā aliq̄e sunt donationes bonorū que pti nent ad iustitiā: q2 taxatū est lege fieri debere: siue q2 debitū est hoc psonis qbus sūt donationes siue q2 debitū est cōitati vel rōni sic debere fieri l3 alicui psonē nō sit ius questū sicut est in collatione bñficiorū. alie sunt liberales donationes vbi nulli debitū est neq̄ rō vrgēt dare sed liberaliter donamus. circa pmas est acceptio psonarū. circa scōdas non est acceptio psonarū: q2 in eis non est aliqua cā vrgēs ad dandū: et dādo vni et non

dando alteri nulli p̄iudicamus eū: etiam nulli dādo nō peccaremus. et ita p3. s. 20. de mercenarijs: q2 paterfamī. dedit eq̄liter parū laborātibus sicut et multum laborātibus cum dedit mercenarij dixit ipse. an nō licet mihi facere qd volo: an oculus tuus malus est: q2 ego bonus sum. quasi dicat. libet est mihi facere qd volo de meo: ita et quātū ad deū. q̄ enim deus det alicui gratiā aut de pctō suscitet ex liberalitate fac. q̄ ergo isti det gratiā et non illi nō est acceptio psonarū eū neutri faciat ex debito sed cui voluerit. et sic d2 ad Ro. 9. cui vult miseretur: quem vult indurat. et sic fuit de iacob et esau de qbus allegat. nam anteq̄ q̄cūq̄ boni aut mali egissent iacob dilexit: esau odio habuit idest non dilexit. nā nō oderat anteq̄ peccaret: cum odiū nō sit nisi pro pctō: sed nō diligebat. et hoc nō erat ex opibus sed ex vocante ad Ro. 9. f. q2 nōdum egerāt bonū aut malum vt ibidē dicitur. **A**d scōm dīcēdū: q̄ etiā nō est acceptio psonarū l3 videatur alicui pauca cōsiderāti magis graue q̄ pcedēs. f. deteriori maiora bona dare: nā vbi ex meritis dat aliquis bonum nō d3 dari deteriori magis de bono: immo nō d3 dari aliquod bonū: sed qñ nō datur ex meritis sed ex mera liberalitate donātis neq̄ est aliqua obligatio ad dādū certo modo: nihil plus refert malo q̄ bono et magis malo vel minus malo. l3 circa cōferre grām vel suscitare de pctō sic est q2 nemo meret sibi dari gratiā neq̄ suscitari de pctō: cum mereri nō sit nisi per gratiā: et isti gratiā nō hñt. siue ergo existēt in graui pctō siue in paruo deus suscitet ex liberalitate agit: et iō si suscitet illum q̄ est in graui pctō liberaliter facit. si autē illū q̄ in paruo peccato est nō suscitet nō facit ei iniuriā: q2 ille nō meret suscitari iō nō est acceptio psonarū i his. l3 d3 magis videbit qñ agēs d3 iustitiā dei.

In illa die accesserunt ad eū saducei qui dicunt non esse resurrectiones: et interrogauerunt eū dicentes. **M**agister: moyses dixit: si quis mortuus fuerit non hñs filius: vt ducat frater eius vxorē illius et suscitet semen fratri suo. **E**rant autē apud nos septē fratres: et primus vxore ducta defunctus est et non hñs semen reliquit vxorem suā fratri suo. **S**ilr scōs et tertius: vsq̄ ad septimū. **M**ouissime autē oīus: et mulier defuncta est. **I**n resurrectione ergo cuius erit de septē vxor. **D**ēs enim habuerūt eam. **R**ndens autē iesus ait illis. **E**rratis nesciētes scripturas: neq̄ virtutē dei. **I**n resurrectione enim neq̄ nubēt neq̄ nubent: sed erunt sicut angeli dei in celo. **D**e resurrectione autē mortuorū non legistis qd dictū est a deo dicente vobis: ego sum deus abraā: et deus isaac: et deus iacob. **N**on est deus mortuorū: sed viuētiū. **E**t audientes turbe mirabantur in doctrina eius.

In illa die. **H**ic ostēdit cōtr quō iudei xpm impugnaverūt in veritate doctrine ad quā pti net resurrectio mortuorū que est de articulis fidei. **E**t diuidit in duo: q2 pmo pōit iudeorū interrogatio. **S**cōdo xpi rñsio ibi. **R**espondēs autē xps. **C**irca primū d2. **I**n illa die. f. in qua tentauerūt eum discipuli phariseorū cum herodianis sup tributo au liceret illud dari cesari. ex quo apparet q̄ statim factū est post pcedētiā. **A**ccesserūt ad eum. f. cū forte doceret inuenerunt enim in loco publico. nā non ibant ad querēdum eū in locis priuatis. f. intra domū in qua hospitaret vel ad quā aliqñ dīneret. **S**aducei. quedam secta iudeorū erat de qbus dictū est. s. 3. c. q. 63. **Q**ui dicūt resurrectionē non esse. ista est opinio saduceorū: et super hac re interrogauerunt. **E**t interrogauerūt eum. **I**nterrogatio erat magis argumētatio q̄ questio: cū cōnarent argumētando deducere eum ad incōueniēs. f. q̄ non esset possibilis resurrectio. **M**agister. **V**ocant eū magistru q2 habebat officiū docēdi cum publice predicaret cōcurrentibus oībus ad eum audiēdum. **M**oyses dixit. hoc hñ Deut. 25. c. **S**igs mortuus fuerit. f. sigs habēs fratrē. an vero mortuus fuerit. **A**bulensis. d. n.

Ad scōam rationem.

Mar. 12. b.

31. q. 2. c. fi.

Ero. 3. b.
Mar. 12. c.
Hic ostēdit quō iudei xpm impugnaverūt in veritate doctrine. Diuisio. + Judeorū interrogatio ad xpm.

+

+

+

+

+

+

B

१००

Queretur de istis saduceis q̄ accesserunt ad xp̄m. y. tra.
Cdoz q̄ saducei nō sunt genus aliq̄d ho-
minum

minimum

Tres se-
cte indeo
rū religio
fōp sicut
mō sunt
apō nos
monachi
et res.

Errores
saduceo-
rum qui a
phariseis
erant oi-
minati.

Rñso
ad qñtū
qñis.
Clib. j. 3
li. q. 142

Cōis rñ
fō ad qñ
tūm.

Q. 5.
125.

Qñ sadu-
cei cupi-
bāt sicut
pharisei
tēbāt xp̄m
pōtū
tēbāt xp̄m
ad iudicā.

1. rñso.

1. rñso.

minum sed secta illoz q certum modū tenebāt vinēdi: nā inter
iudeos multe secte erāt: 2 ponūt aliq fuisse octo sectas sed preci-
puas ponit Josephus lib. 2. o. antigitatū 2 lib. 2. de bello iudaico
fuisse tres. s. phariseos saduceos beseños. in euangelio aut non
fit mētio nisi de phariseis 2 saduceis qz beseñi nō tentabāt xp̄m
neqz aduersabant ei in aliquo sicut pharisei q erāt eius emuli:
2 interdū saducei. de istis saduceis dictū est. s. 3. c. q. 63. isti vo-
cant saducei. i. iusti qz in bebreo vocant z adign: 2 per formatio-
nem latinā vocant saducei: vocabant se aut iustos cū nō essent:
negantes enim ea que p̄cipua sunt in fide nō poterant esse iusti:
cū sine fide nō possit q placere deo. iustus quoqz ex fide viuit.
ad Ro. 1. c. Erāt aut isti p̄cipue distincti ab alijs. i. a phariseis
in positione fidei. nā isti negabant resurrectionem 2 angelos 2
spūs esse: vt p̄ actū. 23. c. pharisei aut oia bec accedūt. e. c. hic aut
de resurrectione sola oī q resurrectionē negāt: qz de alijs non
erat opus dici. 2 ob hoc saducei 2 pharisei erāt inter se multum
aduersi. sic dicit Hierony. due hereses erāt in iudeis vna phari-
seoz: altera saduceoz. pharisei traditionū 2 obseruationū: iusti-
tiam p̄ferebāt vñ 2 diuini dicebant a populo: saducei aut q in
terpetrant iusti 2 ipsi vēdicabāt sibi qd non erāt de phariseis
resurrectionē corporis 2 aie credentibus cōstitūtibz: qz angelos
2 spūm saducei iuxta actus apostolorū oia negabāt. idē dicit ori-
genes 2 theophilus 2 beda: 2 ob hoc l3 multe alie secte essent iu-
deoz que inter se quantū ad quedā alia differrent: tñ oēs iudei
diuidebant in istas duas: qz erāt secte oppositae in fide. de sadu-
ceis dicunt aliqui q non suscipiunt omnes libros veteris testa-
menti sed solos libros Moysi sicut samaritani.

C An saducei veniebant ad tentandū xp̄m vel bono aio: 2 quō
acceserūt ad xp̄m cū phariseis cū iter se nō uenerēt. Q. 5. 124.

Queretur quare accesserūt saducei ad xp̄m. C Dm
q de phariseis p̄cedētibz appet q tētan-
tes venerūt. de saduceis aut nō oī hic an ad tētandū venerūt:
nam neqz in modo q̄rēdi plene apparet: neqz ēt ex modo rñdē-
di xp̄i: qz phariseis rñdit aspere vocās eos hypocritas 2 tētato-
res: istos aut neqz hypocritas neqz tētatores vocauit sed plane
eis rñdit. 2 iō possēt satis teneri q aio sciēdi venerūt 2 nō ten-
tandi. C Dm tñ q cōiter tenet oppositū. Chrysost. enim vult q
ex p̄sumptiōe qdā venerūt 2 tāta fuerit cecitas mētis q ēt si vi-
derēt ante hoc cōsulos phariseos non erubuerūt ipsi venire ait
enim cōstitatis phariseoz discipulis 2 herodianis saducei se im-
mittūt cū tñ cōfusione p̄ioz oporteret eos effici pigros: s3 p̄e-
sumptio inuerecundū qd 2 pertinax impossibilia tētans: pp hoc 2
euāgelista stupēs eoz demētiā hoc ipluz significat vices. in illa
die accesserūt ad eū. i. nō erubuerūt neqz timuerūt statiz accede-
re. C S3 dicit quō cū pharisei tētassent xp̄m saducei tētabāt
illū: qz potius deberēt adiungere. nā erāt multū cōiij pharisei 2 sa-
ducei: 2 si pharisei xp̄m ipugnarēt verisile erat q saducei faue-
rent illi. sic enim fuit circa paulū. nā cū videret s se cōitātū totū
populum iudeoz in qbus acriter erāt pharisei putauit nō esse
aliū modū euadēdi nisi pcurare discordiā inter phariseos 2 sa-
duceos: 2 sic factū est actu. 23. c. l. sciens aut paulus q vna pars
esset saduceoz 2 alia phariseoz exclamauit in cōsilio. viri fratres
ego phariseus sum filius phariseoz de spe 2 resurrectione iudeo-
rum ego iudicoz. 2 cū hoc dixisset facta est dissensio magna in-
ter phariseos 2 saduceos 2 soluta est multitudo: 2 erurgētes q-
dā phariseoz pugnabāt dicētes nihil mali inuenimus in hoīe
isto: qd si spūs locutus est ei: aut angelus. 2 ita l3 odissent paulū
q laudauerat xp̄m: qz tñ dixit tenē qd illi tenebāt resurrectionē
mortuoz s3 saduceos dixerūt eū nō peccasse 2 liberabāt illū: ita
ergo fieri debere nūc. C Dicit pōt vno mō q ēt sic fuit hic aliq-
liter. nā qñ xp̄s cōfudit saduceos ostēdens esse resurrectionē s
eoz intētionem placuit phariseis 2 laudauerūt dicta eius. sic p3
Luc. 20. vbi post responsionē xp̄i ad saduceos segtur. f. rñdē-
tes aut qdā scribarū dixerunt: magister bñ dixisti. isti tñ scribe
de phariseis erant. C S3 dicit pōt dici 2 melius qz hāsserēdo re-
surrectionē 2 pbādō illā faueret xp̄s parti phariseoz q hoc te-
nebant: tñ nō ob hoc adiuuabāt pharisei xp̄m s3 saduceos: neqz
saducei s3 phariseos sed potius ueniebāt simul ad tētādū xp̄m.
rō diuersitatis inter xp̄m 2 paulū v2 qz paulus non offenderat
spāliter phariseos: l3 enī introducēdo aliquos gētiles in tēplū
vt afferēbāt iudei 2 p̄dicādo xp̄m oēs iudeos offendisset: tñ in
spāli nō offenderat phariseos neqz saduceos adhuc: 2 iō qlibet
pars poterat eē pro eo quā ipse vellet laudare. paulus aut caute
laudauit phariseos. s. qz positio illoz vera erat quātū ad hoc 2
nō saduceos quoz fallā erat assertio: 2 iō statim pharisei cepe-
runt pro eo pugnare vt eū liberarēt. de xp̄o secus erat. nā nō so-

lum offēdebat iudeos in gñali arguēdo oēs malos sed etiā in
spāli arguebat phariseos 2 saduceos. de phariseis p3 qz vbiqz
vocat eos tētatores 2 hypocritas vt p3. s. 15. et. s. in lra. 2 mul-
tas alias cōtumelias eis dicit vt magis appet se qnti. c. saduceos
quoqz arguit qz potissima positio eoz erat nō esse resurrectionē
mortuoz: 2 tñ istā xp̄s maxime afferēbat 2 ostēdebat: 2 iō tā pha-
riseis qz saduceis erat occasio impugnādi xp̄m: 2 nulli erat mo-
tiuū defendēdi eū: 2 qz istud nō erat nouū sed multo aī hoc xp̄s
erat solitus dicere multa s phariseos 2 resurrectionē afferē s
saduceos: tā pharisei qz saducei aī hoc illū p̄sequebant: s3 ma-
gis pharisei qbus erat maior fauor populi: 2 intātū erat odiū tā
phariseoz qz saduceoz s xp̄m q nō solū qlibet p se sed interdū
vtriqz simul veniebāt ad tētādū xp̄m. sic p3. s. 16. c. l. 2 accesserūt
ad eū pharisei 2 saducei tētātes eū: 2 rogauerūt eū vt signū
de celo eis ostēderet. C Dm ēt putat nunc q pharisei 2 sadu-
cei nūc conuerāt vt xp̄m tētāret: 2 q recedētibz phariseis ac-
cederēt saducei: vt si isti nō possent saltē illi superarēt. Sic dicit
Chrys. qñ recedebāt pharisei accedebāt saducei forte tali cōsilio
qz decertabāt qz eū aī deprehēdere possēt: 2 si rōne euz supare
nō possent saltē p ipsam frequētiā subuerterēt sensus eius. 2 ita
vult Chrys. q in hoc cōcordabāt pharisei 2 saducei q vtriqz vo-
lebāt xp̄s supare: sed cōtēdebat qz eoz p̄ius suparet: sed Hiero.
potius teneat q inter se conuerāt vt eū tētāret: 2 qdā tētāt p̄i
alij posterius ait enim. pharisei 2 saducei q inter se cōiij sunt ad
tētādū iesum pari mēte cōsentitūt. origenes quoqz dicit q saducei
infidētes xp̄o qñē ei s resurrectionē p̄posuerūt. theophilus qz
ait q accedētes saducei dolose ad iesum narratōez qndā ignerūt
p quā ostēderēt resurrectionē nō esse neqz factā neqz fiedam.

C Quō saducei poterāt opari nō esse resurrectionē. Q. 5. 126.

Queretur cū dicat hic q saducei negabāt resurrectionē
quō poterāt hoc opari. C Dm q p̄mo fuit qz
diabolus astute induxit eos in hūc errozē sicut inducit hoies in
alios errores p quos pereāt: erat aut maxime iste conuēns ad h.
nā nihil est p qd hoies magis alliciant ad bonū 2 caueāt mala
qz si sciāt vel credāt futurā esse resurrectionē. 2 in illo statu acci-
dant bonis bona magna: malis vō dura supplicia. si vō auferat
ista spes 2 fides nihil erit qd hoīem ipellat ad bonū aut a ma-
lo distrabat sed effrenate ibit in oē malū. Sic dicit Chrys. vidēs
enim diabolus qz iustitiā dei oīno extinguere nō potuit intro-
duxit heresiz saduceoz q dicerēt nō esse resurrectionē mortuo-
rum: q res oīno p̄positū iustitiē faciēde frāgit. qz enī cōtēns erit
aduersus seipm quotidie luctamina exercere nisi ad spes resur-
rectionis aspiceret. C S3 dicit qz saducei erites nō magni ingenij
2 cōfidentes nimis cogitatiōi sue inciderūt in hūc errozē: videbāt
eniz corpa mortuoz penitus dissolui ita vt de carnibz nihil vi-
deret relinq qd sensibus subiaceret: iō putabāt ipolem eē resur-
rectionē. Sic dicit Grego. sunt aut nōnulli q cōsiderātes q spūs
a carne soluit 2 q caro in putredinē vtiqz qz putredo in pulue-
rem reducūt q puluis in elemēta soluit: vt nequaqz ab huma-
nis oculis videat resurrectionē posse fieri desperāt: 2 dūz ossa
arida inspiciūt bec vestiri carnibus rursumqz ad vitā virefcere
posse cōfidūt. 2 in hoc sequunt istī pōnē antiquoz phoz q resur-
rectionē nō solū fieri nō putabāt sed ēt afferētes eaz deridebāt
sic p3. Actū. 17. c. vbi paulus p̄dicās athenis i ariopago cū de re-
surrectione mortuoz loqueret deridebāt eū epicuri vocātes euz
seminuērbū. i. vboz seminatozē qñ sola vba diceret 2 nullā rōez
neqz vñilitudinē afferret. C Tertio fuit qz saducei putabāt nō
esse aias q essent solute a corpe l3 p̄irēt cū corpbz opinātes esse
aias sanguinē vel subam qndā corpozeā medullasqz. i. cerebrū:
vel statū mollē: vel armoniā qndā corpbz: vel virtutē vegetatē
corpus q esset vtus mālīs iuxta varias pōnes qz recitat Arist.
ab alijs fuisse assertas p̄mo de aia. qz qd at istoz eēt nō poterat
manere resolutū corpe: 2 tūc ipole erat resurgere quemqz: qz re-
surrectio est reditio eiūsdē q p̄i fuit ad vitā: sed nō pōt eē idēz
numero q p̄i fuit nisi sint eedē p̄tes subales q illā rē cōstituebāt
p̄ius: sed aia est forma subalis: iō si illa nō redeat eadez nō erit
polis resurrectio. 2 ista ē cā qre pecora nō resurgunt neqz resur-
gere p̄nt sicut hoies. s. qz aie brutoz nō p̄nt manere post mortē
ipsoz: aie aut hominū manent post solutionē corpoz: 2 tñ sadu-
cei putabant q non manebant aie hominū post corpoza. ergo
necesse sequebatur ex positione eoz q nō esset resurrectio.

C Quomodo saducei potuerunt credere q anime non manerēt
post corpoza. Questio. 127.

Queretur quō saducei potuerūt credere q aie nō ma-
nerēt post corpa. C Dm q istud nō putāt
oēs. nā q negarēt saducei resurrectionē oēs credūt: qz xp̄s illud
Sexta pars Matthei * Abulenſis. d iij

C

Alia rñso.

Rñ. ad qñ.
qñis.
1. rō.
Nota q h
mō demon
sepe tentat
nūc hoies.

2. rō.

B
Praua an-
tiquoz p̄bo-
rum opi-
nes resurre-
ctionem.
3. rō.

Qñ pecora
2 bruta aia
lia nō resur-
gūt sicut ho-
mines.

Rñso ad
qñtū qñis.

asseruit vt p̄b̄ic 7 Mar. 12. 7 Luc. 20. 7 Actu. 23. c. q̄ tñ ne-
gar ēt manere aīas post mortē nō apparet ita manifeste. C S;
oīm q̄ ēt est cōis positio q̄ illi credebāt aīas p̄ire cū corpori-
bus. Sic dicit origenes. nō solū carnis resurrectionē negabant
sed 7 aīe immortalitatē tollebat: idē ēt dicit Hierony. s. q̄ resur-
rectionē corporū nō credebāt 7 aīam putabāt interire cū corpo-
ribus recte istius modi fabulā fingūt. s. de septē fratribus 7 idē
tenet beda 7 ceteri. istud quoq̄ vī innui Actu. 23. c. cum dī de
phariseis 7 saduceis q̄ saducei resurrectionē 7 angelū 7 spūm
eē nō dñt: pharisei at̄ vtrāq̄ cōfiteñt. 7 ibi accipi vī p̄ aīa soluta
a corpore cū distiguat̄ ibi spūs ab angelo. ē vēr q̄ p̄t accipi ibi an-
gelus p̄ angelo bono q̄ ē spūs ad nos dat̄ 7 ad nos missus 7 mi-
nistat nobis ex mādato dei ad Heb. 1. c. spūs at̄ p̄ angelis ma-
lis. i. demonib⁹. 7 ita si pōet̄ ibi q̄c̄q̄ de aīa. C S; oīs vī q̄ itel-
ligat̄ illud de aīa soluta a corpore: q̄ Actu. 23. postq̄ dictū fue-
rat q̄ saducei negāt resurrectionē 7 angelū 7 spūm: dī q̄ qdā
phariseorū excusantes paulū dixerūt nihil malū inuenimus in ho-
mine isto: qd si spūs locutus est ei aut angelus. 7 nō pōt̄ ibi acci-
pi spūs pro demone: q̄ ponit̄ ad excusationē pauli illud. s. q̄ ni-
hil malū inueniebat̄ in eo: 7 tñ si spūs. i. demon loquebat̄ ei aliq̄d
malū erat in eo. s. colloq̄ demonibus qd erat lege vetitū ēt q̄ de-
mones nō dicerēt nisi mala: predicare aut̄ pro veris ea q̄ demo-
nes dixerāt malū erat: iō op̄ intelligi de aīa q̄ aliq̄ aīa soluta
a corpore locuta esset paulo. C Scdō p̄ q̄ ēt si accipiat̄ ibi spi-
ritus p̄ demone adhuc dī intelligi q̄ saducei ponebant nō esse
aīas aliquas separatas a corporibus. 7 rō accipit̄ ex fundamento
pōnis eorū: nā ipsi nō ponebāt nisi entia corporalia spūs aut̄ pu-
ros q̄ sunt subē separte nō ponebant̄ ab eis: 7 iō angelos q̄ sunt
subē separte nō ponebant̄: ēt demones nō ponebant̄ cū sint subē
immāles: aīas aut̄ in corporib⁹ hoīū ponebāt cū hoīes viuere
viderēt: 7 tñ si separaret̄ aīa a corpore p̄ se manēs esset purus spi-
ritus. ergo talē aīam nō credebāt: q̄ si cederēt posse aīas ma-
nere cū esset pars humane sp̄ei a fortiori possent eē angeli 7 de-
mones q̄ essent subē separte fm̄ spūm: 7 nō p̄tinerēt ad aliq̄d cor-
poris. Josephus aut̄ lib. 2. de bello iudaico vbi ponit de tri-
bus sectis iudeorū dicit de saduceis q̄ nō ponūt honores: neq̄
penas aīarū post mortē: sed an ponāt aīas manere post corpa:
vel nō nullatenus exp̄ssit: sed ex cōparatiōe pōnis eorū ad pōnē
besenorū 7 phariseorū colligi manifeste dat̄ q̄ illi velint aīas nō
manere post mortē cū illi q̄ aīas manere asserūt cōstitūt illis de
lectationū loca aut̄ penas duriciē. si enim manerēt necesse erat
eas circa bonū aliq̄d vel malū occupari cū sint spūs rōnales q̄-
bus repugnat ociositas: q̄ nihil hñt p̄ qd ab opatione impediā-
tur: q̄ iā sunt infatigabiles postq̄ a mā separate sunt. C Lūz
aut̄ querit̄ qūo potuerūt credere saducei q̄ nō manerēt aīe post
corpora oīm q̄ hoc p̄cedit ex errore circa subām aīe. nā q̄ po-
nunt sanguinē esse aīam vel cerebrū vel armoniā corpis aut̄ vir-
tutē mālem vegetatē vel aliq̄d file: nō pōt̄ dicere q̄ aīe maneāt
post corpora: cū ista sint corporalia que ēt cū corporibus corrupū-
tur. 7 hīs poneret aīam esse aliquid istorū: 7 tñ poneret eā mane-
re post corpus adhuc grauius erraret cū impole esset nālter ta-
lia incorrupta manere soluto corpore. C Sed dices vñ puenit
saduceis q̄ putaret̄ subāz aīe esse aliq̄d tale qd post mortē non
maneat. Dñm q̄ puenit p̄mo ex errore cōi aliorū hoīum: nā etiā
multi phorū circa aīe subāz errauerūt vt colligit̄ ex p̄mo de aīa.
7 sic illi falsē opinati sunt ita 7 saducei opinari potuerūt. C Se-
cūdo accidere potuit ex p̄ncipio genesis: nā Gen. 2. c. dī forma-
uit deus hoīem de limo terre 7 inspirauit in faciē eius spiracu-
lum vite. sed spiraculum significat flatū: iō putauerūt q̄ aīa erat
flatus qdā: 7 q̄ mortuo hoīe cessat ille flatus putauerunt q̄ aīa
perit corpore resoluta. sic enim putauerūt inspiētēs Sapi. 2. c.
dicētes spūs noster tanq̄ mollis aer diffundet̄. 7 tñ qd diffun-
dit̄ aer est: iō putauerūt aīam esse aerē vel fumū existētē in na-
ribus. e. c. 7 hoc quēnit lre Gen. 2. c. s. spirauit in faciē eius spi-
raculum. sed spiraculum faciē in naribus 7 ore apparet.

Quo saducei potuerūt credere nō eē resurrectionē. Qd. 128.
Queretur qūo saducei potuerūt credere nō esse resur-
rectionem: 7 qūo poterat sustineri inter iu-
deos cū talia sentiret̄. Et vī difficultas circa p̄mū: q̄ sacra scri-
ptura ostēdit futurā resurrectionē in multis locis: ideo poterāt
ipsi scire resurrectionē esse futurā. C Dñm q̄ putabāt non esse
futurā resurrectionē q̄ anime nō manebāt post corpora: 7 vbi
nō manet anima nō pōt̄ esse resurrectio vt dictū est precedenti
q̄one. Secūdo q̄ scriptura hoc dīcant illi nō intelligebāt eas
cum aliquāliter essent oblcure: 7 ita nō arguebant inde resurre-

ctionem. C Tercio q̄ potius ex sacra scriptura se putabāt ipsi
b̄re argumentū ad ostēdendū nō esse resurrectionē futurā: vt
p̄ q̄ cōtra xpm̄ arguerūt de suscitacione seminis per deductio-
nem ad impole: 7 ita non solū non credebant resurrectionē nō
esse futurā sed etiā putabant q̄ ex scriptura tollebat̄ resurre-
ctio. C Quarto fuit hoc q̄ isti nō legebant illos libros q̄ aper-
tius resurrectionē ponunt: in q̄busdam enim libris sacre scriptu-
re resurrectio innuit̄ sed oblcure: sicut in libris Moysi. in alijs
autem apertius insinuat̄ sicut Dan. 11. et Ezech. 37. 7 Job. 19.
7 in alijs. istos enim libros nō recipiebant saducei: q̄ illi non re-
cipiebant nisi q̄nq̄ libros Moysi sicut samaritani: ceteros aut̄
respuūt. Sic dicit Hierony. sup̄ Mattb. saducei q̄nq̄ tñ libros
Moysi recipiebant p̄phetarū vaticinia respuētēs: 7 ideo nō erat
mirandū si ex scripturis illis nō colligerent futurā esse resurre-
ctionē: cum etiā nos quos gratia noui testamēti amplius illu-
strauit fortassis ex talibus scripturis nō colligeremus resurre-
ctionem: nisi xps dixisset ex illis hoc concludi.

Quo isti saducei poterant sustineri inter iudeos cū assererent
5 legis veritatez manifeste 7 in re maximi p̄iudicij. Qd. 129.

Sed queretur qūo tolerabantur isti inter iudeos

cū manifeste assererent cōtra veri-
tatem legis 7 in re maximi p̄iudicij: q̄a nihil melius est 7 qd
magis ad bonū moueat q̄ resurrectio 7 vita futura in gaudio
vel in pena. C Aliqui dicunt q̄ saducei non erant de iudeis l;
haberent aliquā similitudinē cū iudeis: 7 ideo ipsi tantūz pote-
rant errare vt solum reciperēt q̄nq̄ libros Moysi respuentes
alios quos ceteri iudei recipiebant: 7 alij iudei eos non corripie-
bant. s. q̄ non erant de gremio eorū: 7 ita non poterant illos pu-
nire pro errore l; vellent. Sic enim erat de samaritanis q̄ ali-
qua familia iudeis habebant non enīz erant ipsi de stirpe iudeo-
rum sed gentiliū translati de terra medorū 7 per saz in terram
iudeorū qui q̄nq̄ libros Moysi recipiebant 7 legales cerimo-
nias exercebant: sed alios libros nō recipiebant: neq̄ erāt sub
ptate iudeorū: sed separti habitabant in ciuitatibus samarie: 7 ibi
tēplum aliud cōstituerant in monte garizim preter tēplū hieru-
salem vt declaratū est late. 3. Reg. 17. c. circa finē. C Sed oīm
q̄ non stat. nā saducei erāt iudei 7 de gremio iudeorū inter eos
manentes: 7 vt boni iudei reputabant̄ nihil cōtra legem agen-
tes: intantū vt sic seipsos saduceos. i. iustos nominare auderent
quasi nō solum legē seruarent sed etiā oīa ad punctū tenerent.
Cum aut̄ dī q̄ erant segregati sicut samaritani nō est vēr neq̄
verisimile. p̄mo q̄ samaritani non erāt de stirpe iudeorū: sed
de gentilibus q̄ translati fuerūt per regem assyriorū in terram
israel vt colligit̄. 4. reg. 17. c. saducei aut̄ iudei erant. vnde Jo-
sephus. 2. libro de bello iudaico ponens tres sectas iudeorū di-
cit fuisse vnā saduceorū: 7 ita ipsi erant de iudeis fm̄ originez 7
actualem cōuersationē. C Scdō q̄ samaritani erant valde o-
diosi iudeis ita vt iudei in opprobriū vocarent aliq̄e samari-
tanum. sic p̄ Jo. 8. vbi iudei dixerunt xpo samaritanus es tu 7
demōiū habes. 7 tñ nemo in improperiū saduceus vocabat̄ cū
potius esset nomen laudis. s. q̄ iusti vocabant̄. C Tercio q̄ sa-
maritani non cōuersabant̄ cum iudeis in cibis 7 potu neq̄ in
alijs cōiōnibus neq̄ de manu illorū cibum aut̄ potum recipie-
bant. sic patet Jo. 4. c. vbi mulier samaritana dixit xpo petenti
ab ea bibere. s. qūo tu iudeus cū sis bibere a me poscis que sum
mulier samaritana. 7 segtur ibi cā. non enim cōtūtur iudei sa-
maritanis. 7 tñ iudei contebātur saduceis cū manerent in vrbē
hierusalem in qua fuit nunc ista qd. ergo nō erant sic samaritani
separati. C Quarto q̄ samaritani nō veniebāt ad terrā iudeo-
rum neq̄ iudei in terrā samaritanorū sed abstinebant ab inui-
cem sicut a gentilibus. sic p̄ q̄ xps misit discipulos ad pre-
dicandū per oēs ciuitates iudeorū dixit q̄ nō irent ad ciuitates
samaritanorū. 7 tñ de saduceis nihil tale erat sed potius ipsi ma-
nebant cū iudeis. nam nunc in hierusalem erant qñ hoc quēse-
runt. etiā cōuersabant̄ cum phariseis cum aliqñ irent cum eis
ad tentandū xpm̄. s. 16. c. 7 etiā xps non rīderet eis nunc ver-
bum corā alijs iudeis si ita separati essent sicut samaritani a iu-
deis. C Quinto q̄ samaritani 7 iudei nō veniebant ad oran-
dum in eodē templo: sed iudei habebant tēplū in hierusalem
samaritani vero in mōte garizim nō longe ab vrbē sicheim. de
cuius cōstructione dictū est. 4. reg. 17. c. circa finē. 7 illud tem-
plum erat cā maximaz inimicitiaz inter iudeos 7 samaritanos:
dicentibus iudeis q̄ oporteret orari 7 fieri cerimonias in tem-
plo hierusalem: samaritanis vero dicētib⁹ q̄ oporteret orari
in templo qd ipsi habebāt in monte garizim Jo. 4. c. cū dixit sa-
maritana ad xpm̄. dñe video q̄ p̄beta es tu: patres nostri in
hoc

Docto. opi.
1. rō.

B

2. rō.

E

Rñ. ad qñ.
qñis.

Petitio.

Rñis.

1. cā.

2. causa.

Inspiciētū
opi. de aīa.

A

Rñis ad
qñtū qñis.

1. rō.

2. rō.

hoc monte adorauerunt et vos dicitis quod hierosolymis est locus ubi opus adorare. saducei autem in templo hierosolymense adorabant cum alijs iudeis. nam nunc in templo erat quoniam istud a christo petierunt: christus enim docebat tunc turbas cum dicitur quod audita ratione hac turba mirate sunt in doctrina eius. et tunc christus non docebat nisi in templo et synagoga. Jo. 1. 8. c. quoniam autem erat in hierosolymis non docebat nisi in templo. Luc. 2. 3. c. 7. j. 26. quotidie eram vobiscum in templo docens et non me tenuistis. ergo erat nunc in templo: et ita saducei erant in templo cum ibi a christo hoc interrogauerint: sed samaritani nullatenus intrant in templum. ergo non erant tales saducei quales samaritani: et ideo hoc concordaret in hoc quod solos libros moysi recipiebant saducei sicut samaritani non erant alieni a populo iudeorum saducei sicut samaritani: sed erant pars populi et habebant iudei potestatem corripiendi saduceos si in aliquo errarent sicut quoslibet alios iudeos: et sicut nos habemus potestatem puniendi et corripiendi quoslibet hereticos qui inter nos sunt. Cuius ergo quod saducei de iudeis erant hoc erraret circa resurrectionem: occasio autem errandi eis erat id quod dictum est precedenti. q. et. s. q. 127. Cuius manet tunc dubium quoniam pharisei permittebant talia impunita. s. quod saducei errarent tam periculofo errore contra veritatem fidei: potissime cum hoc esset contra intentionem eorum: quod ipsi contrarium sentiebant. Alii dicunt quod ista non habebant aliquam punitionem inter iudeos: et ideo hoc saducei errarent in hoc manebant impuniti. Cuius quod non stat: quod minora peccata puniebantur pena grauissima. s. pena mortis ut colligere ligna in sabbato. num. 15. c. etiam blasphemiam quocumque morte plectebatur ut per Levit. 24. c. et tunc negare id quod scriptum erat in lege dei et dictum erat per prophetas erat blasphemia: quod per hoc mendacem faceremus spiritum sanctum quo dictate omnia dicta fuerunt que in sacra scriptura expressa sunt. 2. Petr. 1. c. ergo morte plectebatur si quis negaret ea que scripta erant in sacris libris. sic erat de resurrectione. ergo blasphemus erat qui negaret resurrectionem. Cuius est ob hoc quod si quis apud iudeos negaret aliquid eorum que in sacris libris scripta erant tanquam blasphemum habebatur et occidebatur. et tunc negare resurrectionem non erat apud iudeos peccatum ut ipsi indicabant eo quod non putabant illam contineri in lege dei vel in sacris libris et ideo non habebatur apud eos pro fide vel sententia: sed licebat cuique opinari ut vellet: unde apud illos resurrectionem futuram esse problema neutrum erat. et ita accidit quod aliqui opinarentur eam futuram et alij non. Quod patet quod ponunt positiones phariseorum et saduceorum de resurrectione tanquam opiniones ipsorum. Act. 23. c. 1. quod saducei dicunt non esse resurrectionem neque angelum neque spiritum: pharisei autem utrumque continent. et non dixit ibi Iesus quod pharisei teneret veritatem catholicam et saducei erraret: sed ambe velut opiniones posite fuerunt. et ista est vera causa quare saducei se iustos estimabant et vocabant tenebant istam positionem. s. quod non putabant eam repugnare legi. et etiam alij iudei non credebant repugnare legi. nam etiam si saducei putarent quod positio saduceorum repugnabat legi non permetteret eos impunitos: et tunc quod istam rem velut dubiam putabant nulli qualitercumque opinati penam aliquam inferebant. Item patet hoc ex eo quod Iosephus ponit lib. 2. de bello iudaico et in lib. antiquitatum dicens fuisse tres sectas apud iudeos. et ita positiones istorum non vult esse aliquid quod in lege esset: quod illud contra esset: sed singulares ipsorum inuestigationes modo sapientiali et una est phariseorum alia saduceorum: ideo hoc pharisei valde irascuntur saduceis pro contrarietate positionum: et interdum multum contenderent non faciebant illos puniri per hoc errorem: quod si poterat convincere eos errare. Cuius tamen error poterat iudeis accidere et maxime phariseis quod de resurrectione dubitarent cum ex sacra scriptura clare pateat. 23. 1.

Sed queretur

quoniam tunc error poterat accidere iudeis: et potissime phariseis. nam saduceis non erat tam admirandum eo quod illi non recipiebant nisi quodque libros Moysi ut dictum est. s. q. 133. ex illis autem non colligit resurrectionem nisi multum obscure et modo argumentatione viribus ingenij ut ibi dictum est. pharisei tamen et ceteri iudei recipiebant omnes libros canonis veteris testamenti: ex illis autem clare patet resurrectio Daniel. 12. et Ezechiel. 37. et Job. 19. et in alijs locis. ideo mirandum est quoniam illi possent dubitare circa resurrectionem. Alii dicunt quod pharisei et ceteri iudei non dubitabant circa resurrectionem sed tenebant eam ut certum articulum fidei: et tamen non poterat probare eas contra saduceos quod saducei non recipiebant libros illos ex quibus clare pharisei resurrectionem probarent. Cuius dicendum quod hoc non stat: quod non solum pharisei non poterat convincere saduceos de resurrectione sed etiam ipsi non tenebant hoc tanquam fidem sed velut opinionem: nam si ceteri iudei essent certi quod esset resurrectio et quod hoc inueniretur ex sacra scriptura etiam si non possent convincere saduceos non sustineret eos sed abijceret illos velut hereticos a co-

sortio suo si non possent punire: aut si possent punire eos velut errantes contra legem sed neque abijciebant eos neque puniebant: ideo non indicabant eos aperte aliquid contra legem dei sentire: sed pharisei et ceteri iudei dubitabant de hoc hoc potius teneret quod esset resurrectio sicut qui circa aliquid opinatur tenet unam partem cum formidine alterius. Cuius tamen manet dubium quoniam pharisei circa hoc dubitabant cum scriptura expresse ponat resurrectionem. Cuius dicendum quod mouebatur primo propter multipliciter expositionis sacre scripture: quod hoc satis aperte innuatur quod erit resurrectio potest tamen calumniari scriptura ut recipiat alium sensum quem multi putant esse verum hoc non fit. et ita circa multa alia ponunt iudei aliquos sensus valde erroneos: quibus tamen aliquantulum potest Iesus forte saltem applicari. sic ergo hoc ibi aperte et vere scriptura de resurrectione loquitur iudei accipere poterant de aliqua alia re.

Cuius secundo erat propter cecitatem aut parum intelligentiam iudeorum illo tempore. in multis enim errabant iudei etiam tempore christi male exponendo et putabant esse aliqua in sacra scriptura que non erant: et alia erant in ea que putabant ibi non esse sicut. s. 5. c. dixit christus dictum est antiquis diliges amicum tuum et odio habebis inimicum tuum. i. iudei putabant hoc sibi dictum esse a deo: et tamen deus nunquam mandauerat odio habere inimicum sed potius benefacere ei: sed ipsi male interpretando putabant hoc esse in lege dei: sic et ex lege dei. i. ex sacris libris colligit quod messias futurus erat deus: et tamen iudei tempore christi putabant messiam suum esse futurum primum hominem hoc valde iustum et alia multa. ita ergo hoc ex scriptura habebatur futuram esse resurrectionem ipsi putabant non esse futuram: quod non exponebant bene illa loca scripture: sed putabant esse quiddam alias suscitationes hominum magis metaphysice dictas: vel sicut de suscitans de terra inopem que non est suscitatio de morte: et tales errores manent hodie apud iudeos: nam putant quod messias purus homo sit: et etiam de resurrectione non habent certam sententiam sicut neque iudei illius temporis hoc habebant omnes eosdem libros quos illi habebant: et potius isti certi esse deberent de resurrectione et circa alias veritates sacre scripture cum maiori tempore circa sacram scripturam studuerint et plura commenta viderint que illi non habebant. Cuius tertio et precipue erat propter nescire dare modum illius resurrectionis: quod si resurrectio futura erat oportebat sciri an omnes resurgerent vel pauci et quod qualis esset dispositio resurrectorum in corpore: et quod post resurrectionem habituri essent de bono vel malo et multa alia. hec autem nesciebant iudei quod scriptura veteris testamenti non exprimebat illa. sed pone re resurrectionem non determinatis his videbatur esse inconueniens: ideo distrabebatur a ponendo resurrectionem. unde illi quod eam ponebant asseriebant circa ea multa falsa et inconuenientia ut dicit Iosephus lib. 2. de bello iudaico. s. quod ponebant animas bonorum ultra oceanum in quodam loco delectabili: animas vero malorum in alio loco inde remoto ubi omnia incommoda paterentur. et dicit quod ita iudei posuerunt resurrectionem et gaudia bonorum et penas malorum: sicut sapientes grecorum posuerunt loca inferorum et sylphos et tatalos et ixionas et ticios. ista autem apud virgilium in 6. eneidos referuntur: et apud Ovidium et ceteros poetas vulgata sunt. unde Iosephus non vult apud iudeos maiorem certitudinem esse de resurrectione et gaudijs bonorum et penis malorum quam erat de his apud sapientes et poetas grecorum. dicit tamen ibidem inuenta fuisse hec ad componendum mores hominum ut spe bonorum futurorum et potissime timore malorum arcerent a malis et virtutes colerent: et ideo etiam apud iudeos non vult Iosephus firmam fuisse positionem de resurrectione quasi esset ex lege dei: unde neque ipse ostendit se illam positionem tenere quod tamen faceret si putaret ex lege dei illas haberi: sed magis credit ingenio humano hoc introductum et creditum a multis. et ita hoc pharisei assererent resurrectionem velut rem verisimiliorem: tamen non tenebant ut firmam sententiam habitam ex sacris libris: et ob hoc non condemnabant saduceos tanquam hereticos: sed susceperunt velut opinantes in eo in quo licebat sic vel aliter opinari.

Cuius quomodo saducei poterant negare resurrectionem cum illa in facto ostenderetur per mortuos suscitatos. Questio. 132. Cuius queretur circa precedentia dato quod saducei possent negare resurrectionem velut non clare ex scripturis probata: quoniam poterant negare quod inferebatur ex eis qui erant in facto. Cuius primo quod in veteri testamento apparet quod aliqui suscitati fuerint a mortuis ut Helias suscitauit filium mulieris saretane 3. reg. 17. c. et Heliseus suscitauit filium sunamitis mulieris. 4. reg. 4. c. et illi quod postea in sepulchrum eius proiectus est: quod mox ut tetigit ossa Helisei renixit homo et stetit supra pedes suos. 4. reg. 13. c. Cuius secundo quod christus suscitauerat tres mortuos. s. filium archisynagogi. s. 9. ca. et Mar. 5. et filium vidue in urbe Nain archisynagogi. s. 9. ca. et Mar. 5. et filium vidue in urbe Nain

Sexta pars Matthæi * Abulensis. d. iiii

Dubium.

Ratio. 1. ca.

B

2. causa.

Iudei putant quod messias purus homo sit et futurus sit hic iustus.

3. ca.

C

Locus aie bonorum et malorum secundum antiquos hebreos.

4

1. ro.

2. ro.

Luc. 7. et lazari in bethania Jo. 12. c. et ista erat notoria: et potissimum duo. scilicet de filio vidue et de lazaro: quia coram multo populo vtrique factum est ut patet ibidem: et ita non poterant saducei negare resurrectionem cum omnibus esset nota. **C**um ad primum quod istud faciebat probone aliquam pro phariseis et aliis iudeis qui recipiebant omnes libros sacros secus de saduceis qui non recipiebant nisi libros Moysi: predicta autem habent in libris regum quos illi non recipiebant. **C**um ad secundum potest dici vno modo quod tamen phariseis qui saduceis erant note suscitatio mortuorum quod christus faciebat: et tamen adhuc manebat dubium de resurrectione quia non negabant saducei resurrectionem mortuorum qua aliqui mortui specialiter suscitantur ad vitam mortalem: sed negabant illam resurrectionem que generalis afferebat in qua homines resurgerent ad immortalitatem vitam. suscitationes autem quas christus faciebat erant particulares. scilicet aliquorum hominum et erant ad vitam mortalem: quia illi suscitabantur et cum viverent temporibus suis moriebantur rursus sicut ceteri qui non fuerant suscitati: et ita hi saducei concederent suscitationes factas a christo: dubitabant adhuc de resurrectione mortuorum: et tunc etiam si concederent id quod erat in libris regum non erat inconueniens. **C**um ad primum potest dici quod saducei negabant omnem resurrectionem eo quod tollebat perpetuitatem animarum et non dabant esse aliquem spiritum separatum a corpore cum negarent angelum et spiritum Actu. 23. c. immo dicendum quod necessario sequebatur ex positione saduceorum nullam esse resurrectionem. scilicet neque particularem qua aliquis resurgat postea moriturus: neque generalem qua resurgat quilibet nunc moriturus: quia resurrectio est reunio anime ad corpus. Et tamen saducei ponebant non manere corporibus solutis anime ipsas sed perire cum eis ut dictum est. 12. 7. q. ergo neque temporalem resurrectionem concedebant. **C**um ad tunc dici poterit vno modo quod saducei negabant etiam christum suscitasse aliquos mortuos: quia hi facti fuisset non viderant illud ipsum: et ita illud negare possent. **C**um ad istud non esset satis conueniens quia impudentie magne est negare quod sciunt ceteri etiam si is qui negabat illud ignoret: sed manifestum est quod plurimi iudeorum viderant christum suscitatum filium vidue in Nain Luc. 7. et lazari in bethania Jo. 11. et 12. c. id confunderent saducei ista negantes. **C**um ad secundum et melius poterat dicere quod iste quas christus faciebat non erat vere suscitationes: quia non redibant idem homines numero. unde homines erant isti quos christus faciebat redire per operationem suam sed non erat resurgentes: quia non erant illi qui prius fuerant cum non redirent eadem anime sed formabantur alie virtutes males quibus possent corpora vegetari: et videbantur esse idem homines propter similitudinem lineamentorum.

Cum ad saducei negaret resurrectionem. vlt. vlt. pticu. vlt. vlt. q. 133. **Sed queretur** cur possit intelligi saduceos negare vtramque resurrectionem de qua dixi.

Cum ad primum quod ex suppositione saduceorum negantium anime manere post corpora vtramque resurrectio debet negari: et etiam ista questionis et rationis prout potest applicari aliquo modo ad negandum vtramque resurrectionem: et tamen magis videtur consonare quod de sola resurrectione generali ad vitam immortalis intelligatur: et saltem quod de hac esset discordia inter phariseos et saduceos. **C**um ad primum apparet ex modo querendi saduceorum nam propositio casu de septem fratribus et vna vxore eorum per successionem queritur: cuius erit vxor mulier illa in resurrectione. id est in statu resurgenti: et ita presupponit ex dictis christi vel phariseorum futuram resurrectionem in qua omnes tam viri quam femine resurgant: et tunc resurgentibus septem viris et vxore videbatur manere dubium cuius futura erat vxor. **C**um ad secundum patet quod si de resurrectione particulari loquerentur: hi suscitarent mulier forte non suscitarentur fratres qui fuerant viri illius: et ita non esset difficultas circa coniugium: sed posset ipsa transire ad alia vota. Vel dato quod aliquis illo rum suscitaret non statim suscitarent omnes: et id non stare dubium de omnibus sicut posuerunt casus saducei. ergo oportet quod ipsi locuti fuerint de resurrectione generali. **C**um ad tertium appetit et efficacius ex ratione enim ne christi. nam dixit eis. erratis nescientes scripturas. in resurrectione enim neque nubet neque nubent: sed sunt sicut angeli dei. scilicet viuentes spiritu alio. et tamen in resurrectione ista qua suscitantur aliqui particulariter nubunt homines et nubent et non sunt sicut angeli dei: sed manducant et bibunt et postea moriuntur. ergo christus respondit de generali resurrectione in qua sunt sicut angeli dei. **C**um ad quarto patet quod si de resurrectione particulari loquerentur saducei non indigeret christus aliqua probatione ex scripturis: sed suscitaret coram eis mortuos aliquos et esset probatio aptior: et tamen non fecit sed induxit scripturas in probationem. ergo non querebant de particulari resurrectione sed de generali. **C**um ad quinto patet quod si inter phariseos et saduceos contendere super resurrectione particulari hi saducei non scirent aliquos fuisse suscitatos a mortuis tamen pharisei sciebant hoc: quia constabat eis de illis quos Helias et Heliseus suscitauerunt cum

ipsi haberent illos libros: et ideo non haberent istam rem velut dubiam et opinabilem sed certam: et saduceos negantes hoc abicerent velut hereticos. et tamen manebat semper istud dubium inter eos non solum post illos libros ex quibus probabatur resurrectio mortuorum: sed etiam post resurrectionem christi qui dum inter homines maneret suscitauerat tres mortuos de quibus notum erat eo tempore apud iudeos: cum tempore pauli fuerit facta contentio inter phariseos et saduceos subintroducitur ista questione que adhuc tunc durabat Actu. 23. c. ergo non erat contentio super resurrectione aliquorum: sed super suscitatione generali. **C**um ad sexto patet ex eis que ponit Iosephus lib. 2. de bello iudaico circa sectas iudeorum et in libris antiquitatum. nam ipse refert suscitationes mortuorum factas per Heliam et Heliseum: et hi eas per certissimis tanquam ex sacris libris collectis. sed de generali resurrectione et de statu animarum post mortem nihil asserit: sed ponit velut opiniones sapientum diuersorum ad similitudinem grecorum poetarum. vnde ex modo suo loquendi non multum stat Iosephus in illis: sed potius vult subintroducere hoc esse per ingenium ad componendos mores hominum.

Cum ad potest saducei negabant resurrectioem generalem et querebant de illa que negabant resurrectionem particularem cum videatur vtramque pertinere ad potentiam equalem effectiuam. **C**um ad primum quod considerato fundamento eorum vtramque resurrectio negatur cum dicant animam non manere resoluta corpore: et tamen resurrectio non est nisi anima corpori reuniat et tamen ipsi magis dubitabant de generali resurrectione quam de particulari: quia credebant particularem fieri posse aliquo modo licet non vere: generalem autem nullo modo etiam multas difficultates esse putabant in generali resurrectione quas non videbant in particulari: et ideo hi vnam concederent vel non negarent alteram negabant.

Cum ad primum quod videtur eis minor potentia regni ad resurrectionem particularem quam ad generalem. nam in particulari putant quod propter dispositionem anime facilius est ibi gigni animam que sit aliqua virtus malis quam in generali. nam cum suscitatur particulariter aliquis post mortem suscitatur quam nondum est corpus multum alienatum a conditione naturali sicut in puella filia archisynagogi a christo suscitata et in filio vidue suscitato in Nain: et ideo iudei putabant quod christus non poterat suscitare Lazarium hi tam suscitauerat alios omnes mortuos eo quod erat corpus eius multum alienatum a naturali conditione. nam dixit Martha soror Lazari. vnde iam setet nam quadriduanus est. et hoc dixit ex infidelitate quasi ex hoc quod erat quadriduanus non posset suscitare. quod patet quod dixit christus statim nonne dixi tibi quod si credideris videbis gloriam dei Jo. 11. a fortiori ergo quam tempore resurrectionis corpora non solum sunt elongata a naturali conditione sed et penitus dissoluta: id est illa resurrectioem non putabant posse fieri. **C**um ad secundo quod dicitur corpora non solum a naturali dispositione sed alienata sunt etiam a sensu et intellectu et non maneat aliquid quod sensui subiaceret: et istud turbat multum populos et simplices. et hi putabant saducei asserere nimiam difficultatem. Sic dicit Gregorius. scilicet autem nonnulli qui considerantes quod spiritus a carne soluitur quod caro in putredinem vertitur: quod puluis in elementa soluitur per nequaquam ab humanis et oculis videtur: resurrectionem fieri posse desperant: et dum ossa arida inspicuntur hi vestiri carnibus rursus ad vitam virescere posse diffidunt. hi autem non accidunt circa particularem resurrectionem: quia nihil istorum sciri debet. **C**um ad tertio propter conditionem resurgenti quod ista particulari resurrectione qui resurgunt sunt hi conditionem nostram passibiles et iteque morturi. quod vno secundo resurgunt ponitur futuri immortales quod est supra conditionem hominum: et ita magis est mirandum ibi de immortalitate quam de resurrectione: et hi valde turbabant saduceos ut ista resurrectionem negarent: et id dato quod futura esset non poterant intelligere quod homines aliter se habent quam nunc. **C**um ad quarto quod videbatur eis quod repugnabat sacre scripture ut patet ex argu. quod christum idixerunt: et putabant ipsum quod illud concluderet quod alii non dixerunt illud. nam credebant quod repugnabat legi de suscitatione seminis. quod non credebant quod futura erat: et alia filia erat quod difficilius reddebat vnam resurrectionem quam aliam.

Cum ad modo saduceis erat aliquod motuum ad bonum facientium cum negarent resurrectionem et anime immortalitatem. Qd. 135.

Queretur cum saducei non habent spes de resurrectione quomodo erat eis motuum aliquod ad faciendum bonum: quia nullus videtur fuisse ablata spe resurrectionis mortuorum. Sic dicit Lihy. videtur diabolus quod iustitia dei omnino extinguit non potuit: introduxit hereses saduceorum qui dicerent non esse resurrectionem mortuorum: quod res omnino propositum faciende iustitie fragit. quod non. et tamen erit aduersus seipsos quotidie luctantia exercere nisi ad spem resurrectionis aspiceret. **C**um ad et apostolus 1. cor. 15. c. ostendit dicens quod si hi homines ad bestias pugnant ephesti quod inde potest fieri mortui non resurgunt. quod o. inutilis fuit ille labor si mortui non resurgunt. Et iterum dicit quod si mortui non resurgunt et in

Contentio
inter phariseos et saduceos
tempore pauli.
12. rō.

Ratio
ad questionem
quoniam.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Ratio
consequens

Ratio
apostoli.

Alia ratio

in hac vita tantum sperantes sumus in xpo miserabiliores sumus oibus hoibus. Cdd3 qd nihil est qd magis a malo arceat ad bonu inducat qd spes de immortalitate et resurrectione mortuoz in qua ppetuis fruuntur gaudijs qui boni fuerint et eternis adigent cruciatibus q fuerint mali. vii et gentiles q de resurrectione nihil p certitudine scire poterat fuerunt futura esse getem aiaru reposita bonis: prauis vero tormeta. et hoc non putaret veru: fingeat illud p vero asseretes vt Tullius ponit in lib. de somno scipionis et Virg. et plurimi poetaz. hoc aut non fuit introductu ab illis qd sic fore crederent sed ad reformandos mores hoium vt timore penaz futuraz a malo cauere: et sic inciperet virtutes colere qd eos bonos ciues efficeret. Sic dicit Iosephus. 2. lib. de bello iudaico. hoc introductu ee a sapientib9 grecoz pp cam pdicta. et idē sensit Pythagoras pbs vt refert Qui dius. 1. 5. li. metamorpho. introductu esse h ad incutiendu hoibus timore per poetaz. s. o genus attonitu gelide formidine mortis. quid styga: qd amnes: qd numina vana timetis. materiē vatū et falsi picula mudi. et tñ isti putantes se falsa dicere veru dixerunt ponetes imortales aias et gaudiu et penas post morte. Pythagoras vero q eos corrigere putauit asserēs nō esse statū tale aiaz post morte: sed aiam solutā de vno corpe statim intrare in aliud valde errauit. nūc vero cū cognita est veritas de resurrectione et certa est retributio futura pro bonis et malis est fortius motiuū ad bonu qd aliqñ fuerit. Sed de saduceis oīm qd h nō sperant resurrectionē hēbant motiuū ad bonu et ad cauendu malū spe boni pñtis et timore mali pñtis: h nihil post morte esse putarent credebāt deū esse potentē facere bonum h hoī et inferre mala quecūqz vellent. ille aut vtraz in lege exp̄sserat. s. qd qñ seruaret legē abūdarent oibus bonis et nullo malo afficerent. cum vero dereliquerēt illā oia mala iuenirēt eos Leui. 26. et Deu. 28. et. 29. Cddm tñ qd istud motiuū est paruū. multi. n. sunt qd si scirēt nulla bona aut mala relinq post morte nō cessarēt pseq quodcūqz delectabile eis: et potissime circa quedā ad que valde afficiunt pñentes qd qz mala eis ob h hic accidere poterāt: et quecūqz bona bituri erāt abstinerēt ab illis malis. sed imortalitas et eternitas penaz nemo est quē nō exterreāt si aliqd recte sentit. Cū aut obijci de dicto Lhyssoto. oīm qd illud intelligit de fortibus tēstationibus resistēdo occupiscētijs suis. nā circa talia forte nemo aut pauci cohibere vellent p totam vitā oēs voluptates suas vt cōsequerent aliqua bona in vita: vel euitarent mala q eis inferri possent in vita. secus est de opationibus exterioribus quas exercēdo nō frāgimus aīum neqz cōcupiscētijs repugnāmus: et ita erāt obseruare cerimoniales veteris legis. tales aut nō erat difficile obseruare spe bonoz terre q deus se daturum pmittebat Esa. 1. Si audieritis et in mādaris meis ambulaueritis bona terre comedetis. Cū scdm qd dē de auctoritate apli oīm qd intelligit de toleratione maximoz maloz vsqz ad ipsam morte. nā cū apls pugnavit 3 bestias ephezi mortuū erat expositus. Cū dū dicit qd si in hac vita tantū speram⁹ in xpo et nō est resurrectio mortuoz miserabiliores sumus oib⁹ hoibus. s. qd nulla bona cōferri poterāt in hac vita q equaleret malis q xpiani pro xpo patiebant. s. mille modos mortis: sic ibi dixit apls. quotidie mortuoz fies pp gloriā vestrā. et iō non poterat esse aliqd qd ad ista moueret nisi spes de bonis in resurrectione mortuoz: qd illa sunt maiora qd mala que hic patimur ad Ro. 8. nō sunt cōdigne passionēs huius tps ad futurā glām q reuelabit in nobis: et ita h ad obseruationē legis veteris poterant mouere bona et mala que in pñti erant: tñ ad obseruationem legis noue in qua expresse cohibent passionēs animi et exponit se homo multis difficultatibus nō sufficiebant bona presentia: sed sola spes de resurrectione poterat mouere.

Quomodo saducei errare tantū poterant vt dicerent non esse angelos nec spiritus. Qd. 136.

Queres quō poterāt in hoc errare tantū vt dicerent nō esse angelos neqz spūm: cū in sacra scriptura sepe fiat mentio de angelo et spū. Cūqz dñt qd hoc accidit qd saducei nō recipiebant oēs libros veteris testi s. solos libros moyfi: et qd in alijs habet de angelis et spiritibus nesciebant ipsi esse angelū et spūm. Sed dicēdum qd nō stat: quia etiam in libris moyfi de his habemus sepe. Patet Gen. 16. de angelo qui apparuit agar apud puteum. et Gen. 18. de tribus angelis Abrae. Gen. 19. c. de duobus angelis euntibus sodomaz. et Gen. 21. de angelo qui ostēdit puteū agar. et 22. c. de angelo qui dixit Abrae ne imolaret Isaac. et 24. c. de angelo qui comitaretur Eliezer ad accipiendaz vxorē pro Isaac et in multis alijs locis libroz moyfi. Idem etiā de spiritu. nam Gen. 6. dicit. non permanebit spū-

ritus meus in homine. et Gen. 7. dē. ex omni carne in qua erat spū vitē. et Gen. 8. adduxit spūm sup terram. et Gen. 1. spū dñi ferebat. et Num. 11. c. auferā de spū tuo. et Num. 14. seruum meū caleph qui plenus alio spū. Cū dicēdū qd adhuc ipsi stantibus nō credebāt saducei esse angelos h recipient istos libros. et dicēdū de angelis qd angeli pprie sumpti eo mō quo saducei negabāt eos esse sunt substantiē spūales pure: et qd intentio saduceoz esset qd nihil esset pter corpa nō credebāt aliqñ spūm qui esset a corpe pure ablatus sed vel esset corpus vel virtus corpis. angelos aut quos in scriptura legebat putabāt fortassis esse homines a deo missos et alijs hoibus incognitos. et hic error pōt accidere ex significatione noīs: qd angelus apud grecos idē est qd nūcius: et apud hebreos malach idē significat: iō quib⁹ homo a deo missus poterat vocari angelus. i. nūcius eius: et tales angelos cōcedent saducei: sed nō angelos q sunt puri spūs. Cū scdm pōt dici qd ad hoc qd accipiant angeli nō pro hoibus neqz p puris spiritibus s. pro substantijs qbusdā corpalius rōnālibus hūitibus corpa subtiliora qd sint corpa nra. et ad h mouet. s. qd qñ de angelis fit mētio in scriptura illi apparebāt in corporib⁹ vel exercebāt res corpales: sicut angelus quē vidit agar: qd dē qd vidit postiora eius: et tres angeli qui manducauerūt cū Abraam Gen. 18. c. et duo angeli qui intrauerūt sodomā et putauerūt ciues illos ee viros et illi māducauerūt cū Loth Gen. 19. c. et angelus q luctabāt cū Jacob Gen. 32. c. et ita de alijs: iō nō putabāt angelos esse spūs puros. et hoc satis est verisfice: qd et pbi aliq putauerunt sicut Apuleius platonius esse angelos aīalia corpore aerea mēte rōnalia. a fortiori q saducei q grossiores erant h putare potuerūt: et tales angelos dicerēt scripturā accepisse: sed nō aliquos qui sint puri spūs. Cū de spū oīm qd facilius erat eis negare illū qd negare angelos quocūqz accipiant spūs. pōt. n. accipi spūs pro demone qui est spūs non alligatus corpori: et ita est purus et nō est angelus: iō distinguē angelus a demone qd angeli soli boni sunt cū angelus sit nomē officiū: et boni sunt qui a deo mittunt. Cū alio mō accipit pro oī substantia imālī: et ita aīa sepata vocat spūs. vtroqz mō vocant saducei spūm: qd ipsi non cōcedunt aliquā substantiā spūale pure a corpore ablatā: et ita siue sit demon siue aīa sepata non differt qd ad eos. raro. n. de his siue de demonibus siue de aīabus sepatis habet in libris sacre scripture: et potissime in libris moyfi. nā in alijs aliqd hētur. Cū aut obijci qd in libris moyfi ponit de spū. Dicēdū qd neqz accipit pro demone neqz pro aīa sepata. nā Gen. 1. cū dē. spūs dñi ferebat sup aquas accipit pro vento missō a dño vt ibi expositū fuit. et Gen. 8. cū dē. adduxit spūm sup terram. intelligit de vento cū dicat qd adduxit illuz sup terrā et imminuit sunt aque. et ita flatus ventoz erat qui siccat terraz. et Gen. 7. accipitur pro anima sed nō pro anima separata sed cōiuncta cū dicatur ex omni carne in qua erat spūs vitē: et talem animā nō dicunt saducei esse spūm. i. substantiā pure spirituale sed spūm. i. spiraculū vel statum carnis quē habet quādiu viuit. cum aut dē Numeri. 11. de spiritu accipit pro inspiratione diuina ad prophetandū: et talis spūs nō est aliqua substantia per se sed accides perficiens intellectū hoīs inspirati a deo. et ita etiā accipit Numeri. 14. spūs pro inspiratione vel motu animi ad aliqd agendū vel cauendū et non est substantia aliqua spūalis. et iō oīm qd exītib⁹ libris moyfi poterant bñ negare pharisei spūs: qd ibi non habent: angelos et negabant: sed hoc nō ita veniēter.

Quomodo saducei recipiebant solos qnqz libros moyfi et nō alios. Questio. 137.

Queretur quō saducei recipiebāt solos quinqz libros moyfi et non alios: qd tēpore saduceoz quādo christus erat oēs libri veteris testamenti erant qui sunt nūc in canone. quomodo ergo alij iudei patiebātur eos inter se viuere cum non reciperent alios libros sacros quos ipsi recipiebant: quia hoc videbatur esse plusqz heresis: velut si quis nūc reciperet euangelia et non epistolas Pauli neqz alios libros noui testamenti. Cū aliqui dicunt qd erat de saduceis sicut de samaritanis. illi enī recipiebant quinqz libros moyfi et nullos alios. Cū dicēdum qd nō potest esse simile. nam samaritani nō erant de populo iudeoz ex origine sed gentiles: et non cōmorabātur in eodem cum iudeis sed separati: et multe alie differētie erant eozum a iudeis: et nihil tale erat de saduceis vt ostensum est supra. et ideo non erat mirandū qd samaritani non reciperēt plures libros: sed potius erat mirandū quomodo illos quinqz recipere volebant. saducei autē erant iudei: ideo de illis erat mirandū quō non reciperent oēs quos iudei recipiebāt. Cū scdm ga eo tpe quo samaritani ceperūt colere deū israel nō videbantur

Prāa doc. rñ. ad que situm. q.

B Angel⁹ grece: malach hebraice: latine nūcius Scda doc. rñ. ad que situm. q.

Opio apu lei platōici.

De spiritu rñio.

Angelus et demō differunt.

Rñ. ad rōnem cōfutationis.

2

Opio quorundam. Cōfutatio 1. rō

3n. q. 129.

2. rō

Qr samaritani solos qnqz libros moysi receperunt.
1. ca

B
2. ca

*sacerdos q introduxit cultu samaritanorum non dedit eis plures libros sacros qz libros moysi
1. ca
Obiectio

Rñso
L

2. ca

Rñ. doc.

esse alij libri cōscripti apud iudeos qui sacri reputarentur aut nō erant multū publicati cū ipsi fuerint conuersi ad hunc cultū tpe regis Ezechie vt colligit. 4. Re. 17. c. 2. tūc neqz erant scripti libri regū neqz alij pphetas posteriores: ita ēt si vellent nō poterant accipere a principio sue cōuersionis oēs libros sacros qz tūc non erāt. Cā aut quare post cōuersionē suā nō receperunt alios libros q apud iudeos ceperūt esse sacri? fuit prima qz samaritani ceperūt totā suā eruditiōē ab illo sacerdote q missus est de captiuitate ad eos erudiendū z manēdo cū eis. 4. Re. 17. c. 1. ille aut non dedit eis alios libros nisi qnqz libros moysi: cum tūc nulli alij essent. postea aut quicqd adueniret inter iudeos z putaret sacri non putaret samaritani ptinere ad sanā doctrinam: qz institutor z fundator vite z cultus eoz non dederat eis alia: z iō nō introduceret alios libros nisi quos acceptant a principio. Cōdo qz samaritani erāt hostes iudeoz: z dicebant iudei samaritanos esse alienos a deo: samaritani aut eozio dicebant. z figs peccaret apud iudeos circa ceremonias colēdi deū fugiebat ad samaritanos z apud eos tenebat vt amicus in quo valde offēdebant iudei vt dicit Iosephus lib. 1. i. antigitatū. z satis appet ista cōtentio Jo. 4. cū dicit qz iudei nō contumē samaritanis ita vt neqz de manu eoz aquā recipiant aut aliqd ad cibum. et cōtendebant sup locū orandi dicētibz iudeis adorandum esse in tēplo hierlīm. samaritanis aut dicētibz adorandū esse in tēplo qd est in mōte garizim Jo. 4. z iō exstibus odiis z cōtentionibz mutuis siquos libros incipit iudei de nouo tāqz sacros venerari nō solū non recipit illos samaritani: sed etiaz detestarentur illos atqz cōtēnerent: iō nunqz receperūt nisi qnqz libros moysi quos a principio eruditionis sue buerunt. *C Sed cā quare a principio sacerdos qui introduxit cultū samaritanorum nō dedit eis plures libros sacros fuit prima quia eo tpe nō erāt oēs libri sacri qui postea fuerūt: z iō ēt si vellet nō posset tradere eis libros oēs s; dedit illos qnqz qui tūc erant. C Sed obiectief qz erāt plures: qz tpe regis Ezechie facta est eruditio samaritanorum: tūc poterāt esse alij libri. s. libri Samuelis: z liber Jo sue: z Iudicū: z Ruth: z liber Esaię qz oia hec pcefferāt. C Dōz qz iste sacerdos q erudiuit samaritanos nō erat de regno iuda s; regno isrl: qz erat de captiuis trāslatis i terrā assyrioz. 4. Re. 17. z illi sacerdotes cū pplo eoz isrl erāt idolatre ex tpe quo diuisum est regnū sub roboā filio salomonis: z iō non bzent illi aliquos libros nisi illos qui fuerāt ante diuisionē regni qui esse poterāt liber Josue: Iudicū: z Ruth: z duo libri Regū. z tñ qdā putant istos nōdum fuisse scriptos: s; postea per Esaiā vel Die remiā aut aliqū de pphetis scriptos esse: z ita sacerdos ille nō poterat eos tradere samaritanis. C Scda cā qz ad vtrūqz z que est pcpua fuit qz ēt si tpe sacerdotis illius qui erudiuit samaritanos eēnt oēs libri sacri iudeoz nō traderet eis nisi qnqz libris moysi. z est rō. s. qz ad hoc ille datus est. cā. n. huius institutionis fuit qz trāslatis israelitis de terra sua s. de vrbibus samarie trāslulit rex assyrioz gentiles de diuersis regionibus ad populandū illā quā tenebāt ritus suos gētiles z nō coebant deū isrl: pp qd deus misit leones 5 eos z lacerabant illos: z intellerūt gentes ob hanc cām euenire. vñ dicit. 4. Re. 17. c. qz ita nūciauerūt regi assyrioz. s. gentes quas trāslulisti z habitare fecisti in ciuitatibus samarie ignorant legitima dei terre z imisit in eos oīs leones z interficiūt eos: eo qz ignorent ritus dei terre. z sequit. pcepit rex assyrioz dicens. ducite illuc vnum de sacerdotibus quos inde captiuos duxistis vt vadat z habitet cū eis z doceat eos quō colant dñm: z ita nō debebat docere eos nisi ritu colendi: sed ceremonie totius diuini cultus cōtinent in libris moysi: iō sacerdos ille nō reliquit eis nisi quinqz libros moysi: z ita ēt si oēs alij libri sacri tūc essent non dedisset eis sacerdos nisi libros moysi: z tñ illi nō receperūt postea alios propter causas. s. politas: iō nō hnt samaritani nisi libros qnqz moysi. De saduceis aut longe alr est qz nō erant diuersi neqz separati a iudeis sed ipsi iudei erāt z semp fuerūt iudei z inter iudeos cōuersati. Et iō non videbat aliqua cā quare nō reciperēt eosdē libros quos alij iudei recipiebāt. C Sed oīm qz ideo nō recipiebant saducei nisi libros moysi qz ita erat apud iudeos de libris sacris sicut de resurrectione. nā qz resurrectio nō tenebat ab eis vt certus articulus licebat eis opinari circa illā: z quidā dicebant futurā resurrectionē: alij vero illaz negabant: z vtriqz quieti manebāt inter iudeos: ita z circa libros. nō. n. erat librorū numerus determinatus quos sub necessitate in auctoritatē tenere oporteret: z iō licebat tenere quosdā non tenēdo alios: z non reputabat apud iudeos blasphemā neqz heresis. de libris moysi secus erat qz ibi cōtinebat tota lex quā obseruare debebant z

non obseruādo illā non erāt veri iudei: iō oēs tenebant ad illā z putabant se teneri. Canon tñ sacroz librorū ita institutus est. s. qz ab antiquo fuerūt in sacris locis seruati quidam libri a prophetis cōscripti quoz auctoritas erat irrefragabilis: z oēs illi cōstituerūt vñ canonē. oēs. n. libri sacre scripture ppheticę scripti sunt. s. spūscō dictate. 2. Pe. 1. c. pphete aut mentiri non pnt scribendo qz spūsanctus per eos loquebat: z iō sequit qz quicqd pphete scripserūt necesse est esse verū. ad hoc aut qz sciret vere an pphete scripserint vel quisqz de sensu suo aliqd addiderit oportebat sic libros custodiri ab origine vt certū esset qz nemo eis aliqd addidisset aut subtraxisset: z ita reseruati fuerūt alij libri in tēplo in locis recōditis p quos veritas alioz poterat pbari vel corruptio: z illi vt autēti ab oibz iudeis doctis finis accepti sunt. Hunc modū faciendi canonē habuerūt iudei ex eo qz mādauit deus Deut. 3. 1. c. s. qz scriberet Deuteronomiū legis z poneret in latere arce z custodiret cūz arca intra sancta sanctorū: z quolz septēnio. s. in anno remissionis cōgregato toto pplo legere corā eis ille liber q de latere arce tolleret: z hoc vt nō posset illū quisqz vitare addendo vel subtrahēdo s; manere sicut a principio fuerat. Sic ēt p3 Deute. 17. vbi deus misit qz cū rex sederet in solio regni statim faceret sibi describi Deuteronomiū legis cuius exēplar acciperet a leuitis. s. ne acciperet ab aliis apud quos esset vitiatas liber: z hoc qz leuite habebant libz Deuteronomiū qui erat in latere arce. illi g libz qui apud iudeos in sacrario tēpli reseruati fuerūt a principio quoz veritas certa erat assumpti sunt in canonē. i. vt regulr bzent z approbarent ab eis qz canon regulā significat. qd aut gñaliter z regulr habet canonicū vocat. C Hoz aut libroz. 2. 2. soli apud iudeos inuēti sunt: iō. 2. 2. faciūt apud eos canonē sacraz scripturaz quē canonē describit Hiero. in plogo galeato qui incipit. 2. 2. lras: z est sup libris Regū distinguēs illos in legē z pphetas z agyographa: qnqz legales: octo pphetas: nouē agyographos: quoz oīm noia ibi ponunt: z dicunt isti esse in canone vt qz ex tra hos inuenerimus sciamus inter apocripa cōputari vt ibi dicit Hiero. Alij ponūt esse. 2. 4. libros canonicos. s. addentes ruth z cantica canticoz quos per se cōputant: sed quocūqz cōputarent illi soli noiat ptinebant ad canonē scripturaz inter iudeos: z illos eosdē libros vocant nūc canonē suū. ecclesia aut hos eosdē in canone recepit sed vltra hos alios bz. s. libros duos Machabeoz: z Tobie: z Judith de quibus an sint in canone vel in qua auctoritate eos ecclesia teneat ponit Hieron. in plogo galeato predicto: z nos in expōne eius posuimus. Hunc canonē ita nūc firmiter tenemus qz figs assereret aliqd 5 aliquem illoz librorū vel nollet eū recipe in auctoritatē: deteriorē eum heretico putaremus. Sic dicit Aug. in eplā ad Hieron. z in decretis di. 9. c. ego solis. ego solis illis scriptoz qui iam canonici noiant vidi: ci hūc timorē honorēqz referre vt nulluz eoz scribendo errasse audēā credere: aut si aliqd in eis inuenire qd videat 5 iuz veritatis: nihil aliud estimē qz vel mēdosum esse codicē vel nō esse affectū interpretē qd dictū est: vel minime me intellexisse non ambigā. Dicere aut qz aliqs de scriptoribus istoz librorū mentitus fuerit scribendo aliqd nefas est vt ait Hiero. sup Naum 2. 2. 3. q. 5. c. qd g. sed potius tenet quibz pro veritate horū librorū defendenda pugnare vsqz ad effusionē sanguinis. 2. 5. q. 1. sunt quidā. Canon aut iste nō erat determinatus tpe xpi: z iō saduceis licebat recipe solos qnqz libros moysi nō curādo de aliis: sed nūc qz determinatus est ēt inter eos nefas putaretur siquis aliquez illoz. 2. 2. libroz canonicos recipe nollet: z tñ l3 nō tenebat canon sub tanta auctoritate inter iudeos tpe xpi qñ erat isti saducei sicut nūc inter nos z inter illos: tñ libri illi qui nūc in canone sūt certī erāt z repositi in locis sacris z semp sic custoditi: vt de illoz fide minime nec tunc neqz nūc dubitare possimus. Sic dicit Aug. 1. 5. de ciui. dei. z tñ qz tūc nō erat ista distinctio canonis ita vulgata neqz approbata apud oēs sicut nūc licebat quibsdā iudeis non recipe quos vellent pter libros moysi qui semp fuerūt necessarij: ideo saducei l3 non reciperent nisi libros moysi permittebant qu ieti viuere inter iudeos.

C An saducei quęsierint de resurrectione aio tentandi xpm vel addiscēdi: z i q differāt tētatio pharisaica z saduceica. Q. 138
Querēt an saducei quęsierūt a xpo de resurrectione aio tentādi xpm vel addiscēdi. C Aliq dñt qz hoc fecerūt animo addiscēdi. Et p3 primo qz erat inter phariseos z ipsos ista cōtentio de resurrectione Act. 23. z quia xps precipuus in sapientia habebatur z in opinione omniū quęsierūt ab illo de veritate huius rei. Secundo qz si ingrerent animo tentandi z nō addiscēdi non rñderet eis xps: z tñ rñdit oirecte ad dubiū:

Onbū: iō vñ q̄ q̄sierint vt docerent. Tertio qz si tētores eēnt
z nō intēdētes addiscere diceret eis xps h̄ sicut dixit phariseis
s. in lra. s. qd me tentatis hypocrite. s. istis nihil dixit. ḡ nō erāt
tentatores s. intēdebāt addiscere. Sed oīm qz vere tentato
res erant z nō intēdebāt addiscere. Primo p3 qz si intēderent
doceri pcederent per qōnē mō doctrinali querēdo a xpo: z tñ
procellerūt mō argumētatiō. nō. n. interrogauerūt an esset re
surrectio sed pbare nitebant qz nō esset possibilis. ḡ tentabant.
Secūdo p3 qz si querent sicut discipuli neutrā pte assererent
cū qō sit dubitabilis ppositio: qui autē nihil asserit non pōt erra
re cū error sit in asserēdo falsum pro vero vel in negādo verū
tanq̄ falsum. z tñ xps dixit saduceis. erratis nescientes scriptu
ras. ḡ aliqd asserēbāt ad cui? pbationē argumentū inducebāt.
Tertio p3 qz vñ. j. in lra. pharisei autē audiētes qz silentiū im
posuisset saduceis uenerūt in vñ. z tñ silentiū nō ponit inter
rogāti s. arguētū qui ostendit aliqd esse verū qd defendere vult.
ergo saducei nō interrogabāt vt addiscētes sed locuti sunt tētan
tes. Quarto p3 qz Luc. 20. vbi ponit ista interrogatio sadu
ceoz dñ in fine. z nō audebāt eū amplius interrogare. z tñ si q̄si
uissent mō doctrinali ad addiscēdū q̄to melius eis rñderet: tan
tomagis auderent interrogare quasi h̄ta quada3 familiaritate
ex doctrina. ḡ nō quesierūt doctrinali s. tētozie z ad ostenta
tionē. Quinto qz doctores sacri vt Hiero. Orige. Lhyzost. z
Theophilus tenēt qz dolose istam qōnem pposuerunt saducei.
Sed oīm qz isti tentabāt xpm nō eo mō quo pharisei. tenta
regdē dñr oēs illi qz interrogant nō ad finē ad quē est interro
gatio. est autē interrogatio fm se ad sciendū: qui autē interrogat
nō vt sciat sed pp quodcūqz alterū tentare dicit: sed qz interro
gat interdū vult ex rñsione alterius inferre aliqd malū s. rñdē
tem: z ista est pessima interrogatio tentatozia. Aliqñ tentat in
terrogans vt experiat sciaz rñdentis. Aliqñ interrogat tētans
vt ostentationē quādam sui faciat quincēdo rñdentē vel coge
re eū ad ostendū ignorantiā suā. Prima tentatio est quā fece
runt pharisei. s. in lra querēdo de tributo soluēdo cesari qz in
tendebāt qz xps rñderet nō esse dandū tributū: z ita eū traderēt
in manus pñdis ad mortē Luc. 20. c. z talr nō tentabāt nunc sa
ducei qz nō intēdebāt qz aliqd malū sequeret xpo ex rñsione.
Secūdo modus tētozie interrogādo est quē magi tenent
querēdo aliqd a discipulis: z istū ē modū nō tenuerūt saducei:
qz hoc mō nō interrogat nisi qz putat se sapiētiorē altero: ga als
interrogatio sua cederet sibi ad ignominia. Tertius modus
est quē multi obseruāt vt gloriēnt: z istū modū tenuerūt nūc sa
ducei: voluerūt. n. nūc ostentationē quādam sui facere faciēdo
interrogationē xpo quā soluere non possent: z ipsi gloriōsi appare
rent supando eū quē ante hoc nemo supauerat: z decepti sunt in
hoc valde saducei putantes se h̄e argumentū insolubile s. xpm
quasi aliqd scirēt cū nihil scirēt: z iō facile fuit xpo eos cōvince
re. Sic dicit Lhyzost. Nec autē interrogatio fuit cū p̄sumptione
ignara que pcedentibus faciliōr est: hominē. n. putantē se aliqd
scire cū nesciat viro sciēti facile est quincere. Ad primū oīm
qz h̄ aliqd motiū esse poterat ad hoc qz saducei q̄rerēt vt addi
sicerent: tñ nō quesierūt sic. nā ipsi pro firmo tenebāt qz non erat
resurrectio futura: iō nō quesierūt quasi de re incerta: s. potius
induxerūt argumentū qd putabāt esse insolubile ad cōfirmādū
positionē suā. Ad scdm oīm qz tētabāt xpm saducei accipie
do tentationē tertio mō: z tñ rñdit eis xps pp aliquas cās q̄ di
cent. j. Ad tertiū oīm qz vere tentatores erāt: z tñ xps nō di
xit eis: z hoc qz xps dixit phariseis qz erāt tentatores z hypocri
te qz hoc ignorabāt: z fuit cōueniens qz ipse illud ap̄ret: z iō di
xit eis. quid me tentatis hypocrite. recte. n. hypocritas eos voca
uit quia hypocrita aliud foris vñ z aliud intus est: z sic pharisei
querētes ibi foris se iustos simulabāt Luc. 20. c. z intus quere
bāt xpm tradere morti. e. c. nūc autē saducei foris ostēdebāt malū
sui. s. ostentationē qz cū quererēt a xpo arguētēs s. id qd ille asse
rebat manifestū erat qz ostentationē volebāt: z ita hypocritas non
erāt sed p̄sumptuosi: iō non vocauit eos hypocritas tentatores
sicut phariseos. Alr pōt dici qz ēt xps dixit saduceis malum
sui sic z phariseis: s. qz nō erat idē malū phariseoz z saduceoz
tentantiū xpm nō eodē mō locut⁹ est vtriqz: dixit. n. phariseis qz
erāt hypocrite qz iniquatē absconditā gerebāt: saducei vero nul
lam iniquatē abscondēbant: sed cum insipiētes essent se sapientes
arbitrabant: z h̄ ipsi xps eis aperuit dicens. erratis nesciētes
scripturas. z ita saducei nō quesierūt aio addiscēdi scripturas.
Qz pōt saducei q̄sierūt de resurrectionē qz de aliq alio. 23.139

Queres quare potius interrogauerūt circa resurrectionē
saducei qz circa aliqd aliud. C Dm qz primo

fuit qz ipsi volebāt h̄e glām quādam s. xpm supando eū. ipse
autē dixerat qz resurrectio mortuoz erat z h̄ sepe asserēbat: z cir
ca h̄ se putabāt h̄e firmi? argumētū qz circa aliquā aliā mām. ḡ
potius voluerūt in h̄ arguere q̄si in hoc facilius xpm suparent.
Secūdo fuit qz saducei tenebāt spāliter istā opinionē s. phari
seos z ceteros. xps autē s. eā solebat asserere: iō vt eam defende
rent voluerūt circa h̄ arguere potius qz circa aliud: qz forte nul
lus aliud erat in quo xps repugnaret spāliter saduceis nisi in h̄.
Tertio fuit vt h̄ent bonorē s. phariseos. nā inter saduceos
z phariseos erat otentio ista de resurrectionē z sepe fiebat sedi
tio sup hoc vt p3 Actū. 23. z neutra ps manebat simplr victa ita
vt se supatā fateret. voluerūt ḡ s. xpm sup hoc arguere vt si euz
in h̄ suparent sicut ipsi credebant qz erat sapiētior ceteris z talis
putabāt h̄ent vt totalr supati pharisei. Quarto qz forte pu
tauerūt qz xps vellet approbare nūc sniam saduceoz. nā ante h̄
pharisei quesierūt a xpo de tributo tentātes eū aio tradendū ad
mortē: sup quo putabāt fortassis saducei xpm indignatione ni
mia cōmotū s. phariseos velle s. illos asserere: z ita q̄sierunt de
cōtentione qz erat inter eos z phariseos. s. de resurrectionē z indu
xerūt p se argm vt facilius xps approbaret sniaz eoz q̄si scriptu
re auctitas ad h̄ cogeret. sed pcedētes cāe verisiores sunt.

Quare saducei potius quesierunt de resurrectionē qz de an
gelo vel spiritu. 23.140.

Queres cū ēt opinio saduceoz esset s. phariseos z s. sa
crā scripturā nō solū negādo resurrectionē sed
etiā negādo angelos z spūs: q̄re nō ēt quesierūt de illis vel q̄re
potius de resurrectionē qz de aliquo illoz. C Dm qz nō quesie
rūt de oibus vel de duob⁹ qz essent due vel tres qōnes. non est
autē modus quēntēs qz de multis simul queras s. de vno solo: z
rñso ad illud q̄raf de alio: z sic de vno istoz casu querere debe
bant. C Lū autē querit q̄re potius de resurrectionē qz de ange
lis vel spiritib⁹ quesierūt. C Dm qz fuit pmo qz xps magis lo
quebat de resurrectionē qz de angelis vel spiritibus. nā resurre
ctionē sepe p̄dicabat cum p̄dicatio xpi esset qz appropinquabat
regñū celoz. s. 4. z h̄ ēt inebat aplis p̄dicare. s. 10. c. sed regñū
celoz est post resurrectionē: iō sepe de resurrectionē loquebat.
de angelis autē forte raro loquebat. nā nō h̄ vsqz nunc qz p̄p̄o
dixerit aliud de angelis. discipulis autē sic. l. 16. c. filius hoīs
v̄turus est in glia p̄is sui cū angelis suis. z. s. 18. c. angeli eo
rū semp vidēt faciē p̄is mei. p̄p̄o autē nō legif de angelis p̄di
casse. de spiritibus autē nō legif p̄dicasse nisi inq̄tū miracula fa
ciens eiiciebat spiritus imūdos: iō de spiritibus aut de angelis
nō quesierūt s. de resurrectionē. C Secūdo fuit quia dato qz xps
equalr loqueret de vno z de alio: tñ potius debuerūt q̄re de
resurrectionē qz de angelis z spiritibus: qz maior cōtentio erat
sup illa. hoies. n. magis curant de eo qd ad eos magis attinet: z
tñ esse resurrectionē vel nō esse maxie ptinet ad hoiem: cū in h̄
cōsistat totū bonū in qd tendimus. esse autē angelos vel nō pax
aut saltē minus ad nos attinet: iō minus de hoc querendū erat.
Tertio z p̄cipue fuit hoc qz quesierūt saducei ad ostentationē
suā. s. quasi se sapientes ostēderent quincēdo xpm sicut ipsi cōfi
debant se posse facere: z h̄ erat ccludendo s. eū per auctoritate3
quā induxerūt: s. ad pbandū nō esse angelos z spūs nō puta
bant se h̄e aliqua cōuenientē pbationē: iō nō quesierūt de illis
sed de resurrectionē sola. Quarto qz declarata ista qōne vi
dent aliē due quodāmō declarate: z tñ declarata aliqua aliarū
nō est ista declarata. p3 qz resurrectio pp hoc principalr negat:
qz non putant manere aīe solute a corpibus. Si autē resurrectio
est necē est manere aīam corpe solutā qz debeat corpi reuiri. z
tūc p3 solo ad qōnē de spiritib⁹: qz si resurrectio est spūs sunt. s.
illi qz corpibus reuiriunt z interim manēt a corpibus soluti: z
sunt substantie pure spūales. i. que nō h̄nt mām tanq̄ pte sui. Ex
hoc ēt solui⁹ qd de angelis. nā pp h̄ negāt saducei angelos esse
qz angeli sunt spūs puri: z putāt ipsi qz non pōt esse aliqua suba
pure spūalis s. oēm subam dicunt corpale: z tñ si resurrectio est
aīa sepata est z spūs est z suba incorporea est. ḡ angelus esse pōt. i.
nulla difficultas restat ad h̄ qz sit: z tñ si cedat angelū esse non
sequit inde qz sit resurrectio ēt h̄ spūs sit. i. aīe sepate nō sequit
esse resurrectionē: qz multi ponūt aīas sepatas manere incorru
ptibiles: qz tñ resurrectionē negāt sicut aliq phoz. z iō quēniē
tius fuit de hac qōne queri qz de alijs. i. de angelis z spiritibus.

Quid sit suscitatio seminis. 23.141.

Queres cū isti saducei quesierint a xpo de seminis susci
tatione introducēdo istud h̄ vt argumētum qd
sit suscitatio seminis. C Dm qz suscitatio seminis vocatur qñ
aligs bō h̄ns vxorē moriebat sine filiis. s. qz nūq̄ illos habuit:

1. rō

2. rō

3. rō

4. rō

Rñ. ad q̄si
tum. q.
1. rō

2. rō

In resurre
ctione cōfi
sit bonum
in qd ten
dimus.
3. rō

4. rō

Rñ. ad q̄si
tum. q.

Filij semē
dicunt.

vel qz nō erāt supstitutes 7 manebat vxor: 7 alijs de ppings de-
functi siue frater eius siue alius cognatus accipiebat eā in vxorē:
7 ex illa gignebat aliquos filios quozū primogenitus voca-
retur noie defuncti 7 reputaretur filius eius 7 succederet defun-
cto in bonis velut filius eius legitimus 7 vocaretur de progenie
eius 7 nō de pgenie gignētis quasi nō attineret ad eū sed soluz
ad defunctū. vñ ergo suscitare semen alicui. i. gignere filios pro
illo: qz filij dicunt semen eo qd de semine sunt. qui aut filios pro
altero gignit semē illi suscitāt. 7 vñ ab hac pprietate quasi p sup
ponat qd vxor defuncti suscepat semē a defuncto dū viueret ex
quo cōceptus fieri deberet 7 nō possit pfici. cōceptus: venit iste
vir scōs ad adiunandū semē defuncti viuificādo illud 7 facien-
do inde formari cōceptū vel setū: sicut est de semine iacto in ter-
ra. nam prius putrefcit. i. morit̃ vt dicit Apl̃s. 1. Lōin. 15. 7 non
surgeret inde seges aliqua nisi virtute solis calefieret 7 aiares:
ita censebat facere iste vir scōs lz in veritate nō possent mane-
re semina ex priori viro que aiares per sequētia cū nō sint viri
semina formabilia sed formatiua 7 organizatiua: lz talis est mo-
dus cogitandi eoz qui vulgariter aduertit: 7 tñ sol faciēdo ea
que dicta sunt dicit suscitare omnia semina terre: qz sine eius
vigore non surgerent: ideo dicebatur iste vir secundus suscitare
semen viri defuncti precedentis.

Ad quid proderat suscitatio seminis.

Qd. 142.

Rñ. ad qñ
tum. q.
1. cā

Querē ad qd pderat suscitatio seminis. Dicendū qd
proderat ad hñdū heredē 7 cōseruandū poste-
ritatē 7 nomē: si. n. qz moreret sine filijs nō habebat legitimus
heredes 7 deuolueret ad ppinquos qui nō censebant esse he-
redes eius sed patrū suoz qbus directe succedebāt: 7 iō cū isti
essent heredes extranei dicebat iste non hñe heredē. Scōs fie-
bat ad seruandū nomē defuncti. nā cū qz morit̃ relictis filijs in
illis seruaf nomē pñs ēt si alio noie vocent̃: cum pñ in illis vi-
deat manere eo qd eadē psona censeat filius cū pñe cui succedit.
Si aut nō maneāt filij nō est in quo maneant nomē patris. nunc
vero cū suscitaf semē defuncto censeat filius eius esse q nascit̃:
iō nomē suū manet in eo fm opinionē ac si vere esset filius ei.
Tertio qz seruaf hoc mō distinctio pgenierū 7 linearū. nā per
quēlibet deriuaf vna linea. cū aut alijs sine filijs morit̃ erupit
illa successio 7 cessat linea. si aut fiat suscitatio seminis manet li-
nea: qz ille qui nascitur ex tali suscitatione surrogatur defuncto
vt filius: 7 per eum cōtinuatur linea illa: 7 ita censeatur manere
illa progenies que semel cepta fuit.

Quare lex de suscitatione seminis data fuit iudeis: 7 an alie gē-
tes illam habebant.

Qd. 143.

Nōnullos
rō in 3iū.

Querē quare lex de suscitatione seminis data fuit iu-
deis: 7 an alie alie gentes bebant illā. Aliq
dñt qd non bebant illā alie gentes: qz deus nimis cauebat
vt iudei nō imitarent gentiles in cōuersatione vt p3 Deut. 12.
c. f. cū disperdiderit deus gentes ad quas ingrederis possiden-
das atqz habitaueris in terra earū: caue ne imiteris eas postqz
fuerint te introeunte subuerse 7 regras ceremonias earū. 7 tñ si
deus daret iudeis aliquā legem que esset inter gentiles per hoc
magis induceret iudeos ad tenēdum cōuersationē gentiliū. qz
non daret eis aliquā legē que esset apud gentiles. Dicēdum
qd suscitationis lex erat apud gentiles anteqz eā deus daret iu-
deis: imo oīm qd ista fuit cā pñcia vel quasi quare dedit eam
iudeis. f. qz erat apud gētiles. 7 ita de multis alijs legibus est in-
telligendū qd iō oate fuerūt iudeis. f. qz apud gētiles erāt: 7 hoc
est de legibus illis q male erant: sicut de libello repudij 7 vsuris
7 occisione inculpati vel casualis homicide cū capiebāt ante vñ
bem refugij. nā dare libellū repudij malū erat: 7 dare ad vsuras
etiā ext raneis 7 occidere casualē homicidā: 7 tñ ista pro lege te-
nebant apud gētes regionis chanaā qñ deus dedit legē iudeis
7 anteqz daret: 7 ita ipsi vtentes tūc legibus gentiliū qz nōdum
legē a deo acceptant vtebant his legibus. Si aut deus nollet eis
cōcedere istas leges qñ dedit legē: sed vetaret vsuras 7 libellū
repudij 7 vindictā de casuali homicida cū essent iudei assueti
ad hec nō possent ad bonū redire vt cauerēt istas impfectiones
assuetas. Hiere. 13. c. si pōt ethiops mutare pellē suā: 7 pardus
varietates suas 7 vos poteritis bñfacere cū didiceritis malū.
7 ob hoc nō potētes tolerare hanc difficultatē recederēt a tota
lege dei. Scōs qz iste leges erant quasi quedā priuilegia re-
spectu vtentiū cum cōcedant hōi facere aliqd ad nutū: 7 si vide-
rent iudei qd gentes q in circuitu erāt talibus legibus vtebātur
quas ipsi non bebant putaret se inferiores 7 clamarēt quousqz
vel cōcederent eis vel totalr decederēt a legislatione. sic appet
1. Re. 8. c. vbi cū ppl̃s peteret regē a samuele ille ex pte dei vis-

suasit eis petere ostēdens difficultates 7 onera q sustinerēt ex tñte
rege: 7 auditis his adhuc nō assenserūt deo neqz samuēli sed vi-
xerūt. nequa qñ: lz deus erit sup nos: erimus quoqz nos sicut oēs
gētes 7 iudicabit nos rex nr̃ 7 egrediet̃ aī nos 7 pugnabit bel-
la nra pro nobis. 7 ita nolebāt esse minores alijs gētibz lz pu-
tauerūt se minores qz nō bebant regē sicut 7 alie gētes 7 nō po-
tuerūt quiescere quousqz illū habuerūt. q si viderēt qd gētes vi-
cine hñent aliquas leges libertatis quas ipsi nō hñent clamarēt.
deus q dedit eis legē de libello repudij 7 vsuris 7 vindicta ga
inter gētiles hec erāt. De libello p3 in legibz humanis agit. De
repudijs vt in libro digestoz 7 codicis: 7 ita fuit apud multas
gentes. etiā qz libellus repudij 7 pluitas vxozum ptinebant ad
idē: 7 tñ tpe iudeoz 7 prius erat inter gentiles pluritas vxozum
vt p3 de Jacob Ben. 19. et. 3. 1. 7 orauit socer suus Labā. e. c. qd
sup filias suas non introduceret Jacob alias vxores. si de iure
tñ 7 cōsuetudine esset penitus interdicta simultanea vxoz plu-
ralitas nō peteret hoc Labā sibi cēdi a Jacob quasi in donū.
De vsuris ēt appet qd apud gentiles erāt pmissē. nā ēt leges hu-
mane q fuerūt ante legē xpī cōcesserūt vsuras. De suscitatione
seminis eodē mō oīm qd fuit apud gētiles: 7 p3 qz tpe Jacob 7
filioz suoz 7 nepotum seruabāt ista lex inter gētiles vt p3 Ben.
18. c. vbi iudas accepit vxorē de chaneis ex qua genuit tres
filios. f. ber onā sella. 7 primo dedit i vxorē thamar q erat genti-
lis: 7 cū mortuus esset ille sine filijs iussit scōo filio suo. i. onam
accipere vxorē eius thamar vt suscitaret semē fratri suo. 7 ob hñ
oī. e. c. qd ille sciens nō nasci sibi filios sed fratri defuncto semen
fundebat in terram: vñ 7 iste sine semine mortuus est: 7 dixit in
das thamar qd maneret vidua quousqz cresceret sella tertius
filius 7 daret eam illi vxorē 7 illa hoc petebat: 7 iudas dicit se
peccasse qd nō dedit ei in vxorē suū filii sella. q tūc seruabāt susci-
tatio seminis ad vngue 7 cū eodē rigore cū quo apud iudeos: 7
iō data fuit in legē qz apud gētiles hoc seruabāt: 7 lz aliq istarū
legū male essent sicut lex de vsuris 7 lex de repudio 7 de vindi-
cta casualis homicide: tñ vt iudei nō omitterēt totam legē dei
permisit eis legibus istis vt nō tāqz bonas statues lz vt malas
permittēs pp eoz impfectionē. sic xps dixit qd ad duriciē cordis
eoz libellus repudij datus est. 8. 19. c. 2. idē de vsuris. Ad ar-
gumentū in 3iū oīm qd deus volebat distrabere iudeos a cō-
suetudinibus gentiliū qñt ad illa q mala erāt. nā bona q genti-
les faciebāt p legē nālem vt oī ad Ro. 2. c. gētes q legē nō hñt
nāliter ea q legis sunt faciūt. nō vetabat de? facere iudeos: imo
incitabat ad illa faciēda 7 dabat de hoc legē: sicut appet de deca-
logo q cōtinet pcepta iuris nālis 7 quēcūqz alia pñetia ad ius
positiū: sed qz multa mala gentiles in cōsuetudinē deduxerant
quoz plurima lege approbata erāt illa deus volebat extirpare
de iudeis: sed qz iudei erāt viri impfecti: 7 iō nō poterant susti-
nere legē simplr bonā oportuit qd pmitteret iudeis quedā mala
de illis q gentiles faciebāt que ēt lege approbaret aut saltē incul-
pata esse ostēderet. Sz mala gentiliū erāt duplicia. Quedā circa
deum errādo in cognitione eius 7 in cultu ei vando. Alia erant
mala 5 primos vel 5 rōnē ipsam. Prima mala nullatenus cō-
cessit deus qz per hec oīno recedebāt ab eo 7 nullū bonū mane-
re poterat: iō colere aliū deū pter se 7 quasqz ceremonias ido-
loz multuz districte vetuit 7 penas graues apposuit 5 facienti-
bus. Scōs aut mala aliquāl pmissit qñt ad illa q minora erant
vt libellū repudij qui 5 rōnē mīmonij est 7 5 nālem intētionē
7 pluritatē vxoz 7 vsuras que ēt 5 charitatē 7 in oānum primi
sunt: 7 5 nālem rōnē 7 vindictā de homicidio casuali q est taz 5
charitatē qz 5 iustitiā: 7 hec per legē aliquo mō licita ēē ostēdit
vtētibz vel vt ab eo pmissa. 7 p3 qd de hoc intelligat qz Deut.
12. c. cū oī. caue ne imiteris eas postqz fuerint te introeunte sub-
uerse. sequit̃. 7 regras ceremonias earū: 7 vicas sicut coluerunt
gētes iste deos suos ita ego colam: nō facies filr oīno deo tuo. 7
oat cā. oēs. n. abominaciones qz odit oīs de? tuas fecerūt oīs
suis offerētes filios 7 filias 7 cōburentes igni. 7 ita solū auertit
iudeos a cōuersatione gentiliū qñt ad ea q pñet ad cultū oīni-
um. nō erat sic de suscitatione seminis 7 libello repudij 7 vsu-
ris: iō ista pmissit deus iudeis pp hoc pñcia qz apud gētiles in
legē bebant. 7 maxie suscitatio seminis q multo tpe aī oationē
legis moyfi pplō iudeozū fuit. f. qñ Jacob cum filijs suis erat in
terra chanaā: 7 post hoc descēdit Jacob in egyptū cum tota oo-
mo sua 7 māsit ibi cognatio hebreoz plusqz. 200. ānis. f. 215. vt
declaratū est Ben. 15. 7 Exo. 1. et. 2. c. 2. post hoc in primo anno
quo exierūt israelite de egypto data est eis lex in monte synai: 7
ibi fuit dictum de suscitatione seminis: 7 sic suscitatio seminis
plusqz. 300. ānis bebāt apud gētiles anteqz daret iudeis in legē.
Quare

B
2. rō

¶ Quare deus voluit q[uo]d iudei haberent legem de suscitatione se-
minis: ⁊ quare ipsi illam volebant. Qd. 144.

Querēt quare deus voluit q̄ iudei h̄rent istā legē de suscitatiōe seminis: 7 q̄re ipsi illā volebāt. **C**Di-
cendū q̄ primo fuit qz gentiles vtebant̄ hac lege que erat quasi
quoddā pr̄ilegiū: 7 iudei putarēt se minores alijs gētilibus si
nō vterent̄ ea: iō volebant̄ illā h̄re vt dictū est p̄ce. q. **C**Sc̄do
fuit qz per suscitatiōē seminis putabāt se iudei quodāmodo
felices: sicut. n. moriebat̄ sine filiis putabāt apud antiquos esse
felicis: eo q̄ tota eoz felicitas putabāt esse h̄ere multos filios
vñ qñ cognati rebecca imp̄ecati sūt ei p̄spera recedenti nibil
babuerūt qd̄ magis peterēt q̄ multitudinem filioz. s. soroz n̄ra
es crescas in milia B̄n̄. 2. 4. c. 2 ob hoc mulieres h̄ntes multos
filios putabāt se felices: sicut dixit līa qñ natus est aser quez fi-
liū reputauit cū esset filiū ancille sue. s. hoc pro b̄dictione mea:
beatā quippe me dicent mulieres. s. qz tot filios h̄eo B̄n̄. 3. o. in
tantū aut erat ista opinio inter antiquos q̄ qui moriebant̄ reli-
ctis filiis putabant̄ viuere Ecclesiastici. 3. o. mortuus est p̄r eius
7 nō est mortuus: reliquit. n. filiū similem sibi. c̄s̄io qui non relin-
quebat filios putabāt simplr mortuus: erat. n. magnum oppro-
briū inter iudeos mulierē sterilē esse 7 viruz sine filiis: 7 iō po-
tius volebant mulieres mori q̄ sine filiis viuere: sicut dixit Ra-
chel viro suo Jacob. da mihi liberos alioqn moriar. i. fac q̄ cō-
cipiam: q̄ si nō feceris volo mori: 7 qz cōtingebat aliquos mori
sine liberis susceptis vxoribus 7 manētibus oabāt̄ pro illis su-
scitatio seminis vt ita nō viderent̄ mortui sine filiis. **C**Tertio
fuit qz israelite valde cupiebāt memoriā post se relinquere: 7 q̄
h̄rent posteritātē per quā nomē eoz extēderet̄ putātes se p̄ suā
posteritātē viuere: 7 iō credebāt maximū infortunū esse si quis
caderet posteritate. sic p̄z ex verbis faulis de dō euz ipse cogno-
uit q̄ dō regnaturus esset credidit q̄ occideret oēs de domo ip-
sius: iō dixit ei. nunc scio q̄ certissime regnaturus sis 7 biturus
in manu tua regnū israel: iura in dño ne deleas semē meuz post
me neq; auferas nomē meū de domo p̄ris mei. 1. Re. 2. 4. c. 7 ita
putauit faul maximū malū esse deleri nomen suū de domo p̄ris
sui. i. de cognatione. 7 hoc erat non manētibus aliquibus de eius
p̄genie. Si. n. aliud maius malū esse putasset qd̄ posset sibi iser-
ri per dō pro illo nō inferēdo potius orasset: 7 tñ orauit p̄ isto.
ergo istud credebāt summū malū 7 infortunū: 7 qz multi erant
quoz noia nō poterāt manere p̄ filios eoz cum nullos relin-
quent succurrir eis lex vt aliūde possent filios h̄re qui noiaretur
noie defuncti 7 succederēt ei in hereditate: 7 noiaret posteritas
illoz posteritas defuncti. hoc aut fiebat p̄ suscitatiōē seminis:
ideo illa fuit cōueniens ad intentionē iudeoz.

Quo cōueniebat ista sulcitatio seminis ad intentionē iudeoz:
cum illi qui nascebant nō essent filij ipsoz. Qō. 145.

Sed queres quō ueniebat ista suscitatio seminis ad
intentionē iudeorū. nā ipsi desiderabant p
filios suos in posterū uiuere ⁊ pmanere: ⁊ tñ ipsi qui nascebā-
tur per suscitationē seminis nō erāt filij ipsoꝝ: iō nō pderat eis.
Cōm q̄ q̄tū ad aliqd realiter pderat: q̄tū ad aliud uero ex
opinionē ipsoꝝ. De p̄mo p̄ q̄ iudei uolebant h̄re filios ut ser-
uaret posteritas ⁊ nomē eoꝝ in ipsis: sed q̄tū ad hoc ita fiebat
per filios legales q̄ erant alieni sicut p nāles. nā illi qui bebant
ex suscitationē seminis nō debebāt noiari ex noie p̄is sui neq̄
de familia eius sed ex noie defuncti ⁊ de familia eius: ita ut gi-
gnētes isto mō nō uideant h̄re filios ⁊ mortui illos bēant. ⁊ ista
cā ponit Beñ. 38. quare onā non cognoscebat thamar h̄ semen
fundebat in terrā ut ibi oī. s. uidēs filios nō sibi nasci sed fr̄i: ⁊
iō si defunctus uere reliq̄ssat filios posteritas sua ⁊ nomē ser-
uaret in illis: ita in filijs suscitatis seruabat posteritas sua ⁊ no-
men suū: q̄ vocabat illa p̄genies defuncti ⁊ nō gignētis. vñ po-
tius manebat sine posteritate ille qui filios gignebat suscitando
semē alteri q̄ ille q̄ defunctus erat sine liberis: imo gignēs aufe-
rebat sibi ipsi posteritatē ⁊ nomē gignendo filios p̄ alio. ⁊ ob h̄
cognatus booz noluit accipere ruth in uxore que erat uxor defun-
cti: dedit. n. cām. s. neq̄. n. posteritatē dom⁹ mee delere debeo. i.
nolo delere eā: que tñ deleret si uellē suscitare semē alteri: ideo
q̄tū ad hoc ueniebat id q̄ optabant. Cōm erat q̄tū ad opi-
nionē ipsoꝝ: ⁊ istud erat q̄ filios alienos tāq̄ suos reputabāt: ⁊
sic putabāt se nō esse sine filiis si accipēt filios ex alijs q̄ aliquo
mō noiarent eoꝝ noibus. sic p̄ de Sarra que nō hēbat filios: ⁊
iō dixit ad Abzāā. ecce cōclūsit me oīs ne parerē: ingredere ad
ancillā meā si forte ex illa suscipiā liberos: ⁊ ita fecit Abzāam: ⁊
sic putabat Sarra q̄ ipsa poterat hēre filios ex ancilla sua. i. q̄
filie ancille sue essent aliquo mō filij eius. ⁊ p̄ q̄ ad illos affice-

ref tanq̃ ad filios. nā nō toleraret alī illud qđ est durum apud
oēs feminas. nā zelant viros suos ⁊ volent valde si alijs mulie-
ribus cōmisceantur: ⁊ tñ Sarra passa est hoc imo ipsa petiuit a
viro suo qđ hoc faceret. ḡ valde afflictebat ad filios gignendos
ex ancilla cum pp illos iustineret qđ vir suus cōmiseret alteri
mulieri quā, forte magis diligeret qđ eā. sic ēt fuit de Rachel ⁊ Lia
qđ virū suū orauerūt vt accederet ad ancillas enī ad h̄ qđ ex illis
ipse suscipit filios: ⁊ qñ nati sunt filij ex bala ancilla Rachelis:
ita Rachel letata est qñ ēnt filij ei? Gen. 30. c. ⁊ idē fuit de Lia qñ
nati sūt filij ex Zelpha ancilla ei? e. c. ita de viris erat qđ cupiebāt
qđ filij nascerent eis ex vxorib? eorū ēt si ipsi nō gignerent illos:
iō erat multū quēiens lex de suscitatiōe seminis itētiōi iudeoz.

¶ Quare gētilēs a principio habuerūt istam legē de suscitatiōe
femīnis: et alię gentes postea de ea nō curarūt.   Nō. 146.

Querē quare gētilēs a principio habuerūt istā legē de suscitatiōe seminis: et alie gētes postea nō curauerunt de ea. ¶ De pmo dōm qd eedē cāe. s. due vltime qe mouebant iudeos et mouebāt gētilēs ad suscitatiōē seminis: cupiebant. n. valde sui memoriā relinquere et nomē suū nō perire qd putabāt fieri relictis filiis: et si nō suis saltem alienis quos suos putarent. Etia erat hoc ex quadā opinione cōi. putabant. n. mortuos nō esse totalr mortuos si filios aut posteritatem relinquerent. eos vero qui sine posteritate morerent dicebāt esse penit⁹ mortuos: iō ob desiderii istius immortalitatis volebāt fieri suscitatiōē seminis. et ista cā maxie mouebat iudeos: cōsolabant. n. valde cū sciebant se relinquere posteritatē: et si non verā saltē legālē. illi. n. qui p suscitatiōē acqrebant mortuo erat legalis filij. s. qz lex dabat eos sibi in filios. Sic dicit Chrysostō. qz. n. imitabile malū erat mors apud iudeos qui oīa pro pnti vita faciebāt: in legē deduxit moyses defunctis sine filiis vxores fratri dare oportere vt defuncto filius nasceret ex patre et nō excideret nomē eius. qd erat quedā mortis mitigatiō. ¶ De scdo dō qd hz pmo tpe gētilēs hoc opinabant bonuz: ceteri posteriores nō arbitrati sunt istud expedire: eo qd nō erat tantū desiderium de cōseruatione nois et qd pcpuū erat: qz hz desiderarent cōseruationē: tñ nō afficiebant ad filios alienos quasi eos suos esse marent: vñ magis zelabant vxores vt eis decedētibus vllēt qd vxores manerēt in ppetua viduitate q̄ qd alioz fruerent amplexib⁹ ex qbus gignerent filij ad ipsoz posteritatē noiandos: et ita gīaliter cessauit lex de suscitatiōe seminis apud gētilēs.

¶ Quare apud xpianos nō est feminis suscitatio. Qd. 147.

Queretur quare apud christianos non est suscitatio seminis. **C**odm: qd non cōuenit eis talis lex. Primo qd suscitatio seminis repugnat aliquali fidei et desiderio resurrectionis. nos autē tenere debem⁹ firmiter spē resurrectionis mortuorū: et fm hanc alliciemur ad oīa bona agenda et ad toleranda quecuq; mala vt dicit 2 p̄ls. 1. Corin. 15. et. 1. ad Thessa. 4. c. postq̄ enarrat ap̄ls de resurrectione mortuorū ait. itaq; cōsolumini inuicē in verbis istis. s. in verbis de resurrectione futura: et iō quicqd repngnat certitudini fidei resurrectionis a nobis valde enitādū est. et ob hoc 2 p̄ls. 1. ad Thessa. 4. c. arguit valde eos qui tristant de morte. p̄pinq̄orū quasi in hoc innuāt se nō h̄re spē de resurrectione illoz. dicit. n. nolumus vos ignorare de dormiētibus vt nō tristemini sicut ceteri q spē nō h̄nt. s. de resurrectione. repugnata autē aliquali huic spei suscitatio seminis: qz illa puenit ex desiderio semp viuēdi h̄. nā qui relinqt filium putat se semp viuere q̄dū ille manet: et vt semp censeat viuere vult qd suscitef eit semē qū ipse nō relinqt filiū. velle autē semp hic viuere et non deleri de memoria repugnat nimis spei resurrectionis: qz q tantū ad ista afficiunt non vident h̄re spē de resurrectione: s. in nobis d̄z apparere valde desideriū et spes resurrectionis et future vite: qz nō hēmus hic ciuitatē pmanentē s. futurā ingrimus ad hebre. 13. c. iō nō d̄z esse magnū desideriū viuendi hic neq; suscitatio seminis que puenit ex incofolabilitate morientū et ex imēso viuēdi desiderio. **C**Scda cā est qz seminis suscitatio repugnat honestati graduū cōsanguinitatis et affinitatis q sunt in matrimonio vetiti in nouo testō. nā sicut inter cōsanguineos vsq; ad qrtū gradū inclusiue seruaē p̄hibitio: ita et p̄bitio in affinitate seruaē vsq; ad qrtū gradū primi gñis affinitatis inclusiue extra de 2 san. 2 affi. c. non d̄z. 2 tñ si fieret seminis suscitatio acciperet hō in vxorē affiē primo gradu. s. vxorē fratris: qz sicut frater et fr̄ vel soror sunt in pmo gradu cōsanguinitatis: ita sunt in primo gradu affinitatis hō et vxor fratris sui. infringi autē istos gradus est cōtra honestatē noui testi: ideo non debuit in eo esse seminis suscitatio. **C**Tertia cā est et efficacior qz fieret exp̄sse cōtra legē euangelicā. nā vnitas vxoris est de nouo

Rñ. ad pñ
mū qñ. q.

Rñ. ad. 2.
quesitū. q.

21
 Rñ. ad qñ
 tum. q.
 I. cā

સપ્તે

2. $\mathcal{C}\tilde{\mathcal{A}}$

B

3. ௩

testo 7 indissolubilitas matrimonij vt colligitur. s. 19. c. q. 29. 2 extra de diuor. c. gaudemus. sed si fieret suscitatio seminis 2tingeret qd idē h̄et duas vxores simul: vt figs h̄et vxorem 7 moriente fratre eius deberet suscitare semē eius: oportebat qd acciperet vxorē illius in vxorē: 7 tñ non licet duas vxores h̄ere in nouo testō. ergo neq; suscitare semē. **Quarta** cā fuit qd istud desiderij 7 opinio iam cessauerat in hoib; tpe introductionis noui testi. nam vltra ea que xps tradidit in lege sua acceperunt xpiani de legibus foralibus id qd eis bñ visum est pro singulis nationibus: vel in generali de legibus gentiū que tñ erant: 7 tñ apud gētiles nō manebat eo tpe suscitatio seminis. g multominus esse deberet apud xpianos qui minus curiosi esse debēt de rebus huius seculi. Patet añs. nā optime leges gentiliū erant leges Romanorū imo illis regebat orbis tpe xpi. in illis aut inuente fuerūt tunc aliquē de legibus veteribus gentiliū 7 iudeorū. s. de vsuris dandis: 7 de libello repudiij. de pluralitate tñ vxorū 7 de suscitatione seminis nulla lex apud Romanos erat. qd p3 ex libris digestorū 7 codicis in qbus omnia iura Romanorū continebantur. ergo multo a fortiori neq; vxorū pluralitas neq; seminis suscitatio debuit esse apud christianos.

Can cuilibet morienti sine semine debebat suscitari semen presertim si in parua etate moriebatur. **Qd. 148.**

Querē nunc circa eos qbus semē suscitandū erat. i. pro quibus. nā non est suscitandū pro quolib; in quo primū supponendū est qd nō suscitabatur nisi morienti sine filiis: qz qui filios reliquit semē h̄et: iō nō pōt ei semē suscitari. Sed dubiū est an cuilib; morienti sine semine deberet suscitari semen. De quo sunt multa dubia 7 qñes. in quo est prima cōclusio qd non est suscitandū illi qui in parua etate moriebatur in qua neq; poterat gignere neq; filios h̄ere. **Cā** prima huius est qz suscitatio seminis erat quasi quedā viuificatio seminis qd defuncti putabatur posuisse 7 non poterat illud virtute defuncti viuere: 7 viuificabatur agentē viro alio: sicut semina putrefacta in terra nō surgūt in herbā nisi virtute solis alant 7 viuificent. illius ergo semē suscitandū erat qui semē h̄ere poterat. **Scda** cā ex eodē fundamēto: qz lex fingeat esse idē semē defuncti 7 istius qui suscitabatur. vñ non dicebat iste dare semē defuncto sed suscitare illud. s. semen qd ille posuerat 7 inutile factū fuerat: 7 tñ in puulo nō pōt fingi hoc: qz ille non pōt semen h̄ere. g neq; ei d3 semen suscitari. rō aut istarū fictionū multū seruatur fm legē: intantū qd vbi non h3 locū fictio neq; h3 locū dispō legis: sicut est de filiis adoptiuis 7 arrogatis. nam illi sunt filij legales: qz sola lex facit eos vocari filios: 7 iō attinentia eorū vocat cognatio legalis. extra de cognatione legali. c. vnico in tex. 7 glo. ita autē sunt legales filij qui hñr per suscitationē seminis: sed in arrogatis 7 adoptatis fingit eos lex filios arrogantis vel adoptatis. 7 ob h̄ ille qui nō pōt h̄ere filiū nāliter nō pōt illū adoptare vel arrogare. Et qz impotētia est duplex. quedā simplr. s. illoz qui nullum pñt gignere: 7 alia respectu alicuius. i. alijs est tante etatis qui fili? meus esse nō pōt ēt si ego alios gignā: iō dant fm legē humanā due cōclusiones. **1.** Prima est qd qui nāliter est impotēs ad gignē dum neminē pōt adoptare vt insti. de adoptio. s. sed 7 istud intelligit de castratis 7 spadonibus 7 hermophroditis 7 illis qui nullo mō pñt gignere. **2.** Scda cōclusio est qd nō pōt qd alijs adoptare nisi tante etatis sit vt possit esse nāliter pñt eius: 7 qz naturaliter ad annū. 18. pñt hoies gignere disposuit lex qd nō possit quis aliū adoptare nisi eū pcedat annis. 18. vt insti. de adop. s. minores. iō etiā circa filios qui sunt ex suscitatione seminis cuz illi sint legales d3 seruari rō fictionis: s3 illa est vt semē defuncti 7 suscitantis videatur esse idē: sed puulus nō pōt h̄ere semē aliqd: iō paruulis morientibus nō poterat fm rōnem legis suscitari semen. **Tertia** cā est qz ad hoc qd suscitetur semen alicui nece est qd suscitetur de vxore defuncti Deut. 15. 7 Ruth. 3. et. 4. c. illa aut non exite vt si mortua erat añ virū non suscitabatur semē illi: sed paruuli nō hñt vxores neq; h̄ere pñt: iō nō pōt illis semē suscitari. **Quarta** cā est qz suscitatio seminis est vt nomē defuncti nō deleatur de pgenie sua Deu. 25. 7 Ruth. 4. c. nō pōt aut deleri nomē illius qui nomē nō h3: 7 tñ paruuli nōdū hēbant nomen in tribub; 7 familijs suis. g nō poterat deleri nomē eorū: 7 cñr neq; suscitari. 7 p3 qz inter hebreos nō trāibat aliqs ad nomē oīnes vel paup quousq; esset annor. 20. 7 soluebat tñ dimidiū fidei pro aia sua 7 ita trāibat ad nomē Exo. 30. c. 7 tñ paruuli nōdum veniebant ad annū. 20. ideo non poterat nomen eorum deleri neq; suscitari.

Can cuilib; adulto qui nāliter poterat iam h̄ere filios suscitaret semen si moreret sine liberis. **Qd. 149.**

Querē an cuilib; adulto q nāliter poterat iam h̄ere filios suscitaret semē si moreret sine liberis. **Qd. 148.** **Qd. 152.** **Qd. 151.** **Qd. 150.** **Qd. 149.** **Qd. 148.** **Qd. 147.** **Qd. 146.** **Qd. 145.** **Qd. 144.** **Qd. 143.** **Qd. 142.** **Qd. 141.** **Qd. 140.** **Qd. 139.** **Qd. 138.** **Qd. 137.** **Qd. 136.** **Qd. 135.** **Qd. 134.** **Qd. 133.** **Qd. 132.** **Qd. 131.** **Qd. 130.** **Qd. 129.** **Qd. 128.** **Qd. 127.** **Qd. 126.** **Qd. 125.** **Qd. 124.** **Qd. 123.** **Qd. 122.** **Qd. 121.** **Qd. 120.** **Qd. 119.** **Qd. 118.** **Qd. 117.** **Qd. 116.** **Qd. 115.** **Qd. 114.** **Qd. 113.** **Qd. 112.** **Qd. 111.** **Qd. 110.** **Qd. 109.** **Qd. 108.** **Qd. 107.** **Qd. 106.** **Qd. 105.** **Qd. 104.** **Qd. 103.** **Qd. 102.** **Qd. 101.** **Qd. 100.** **Qd. 99.** **Qd. 98.** **Qd. 97.** **Qd. 96.** **Qd. 95.** **Qd. 94.** **Qd. 93.** **Qd. 92.** **Qd. 91.** **Qd. 90.** **Qd. 89.** **Qd. 88.** **Qd. 87.** **Qd. 86.** **Qd. 85.** **Qd. 84.** **Qd. 83.** **Qd. 82.** **Qd. 81.** **Qd. 80.** **Qd. 79.** **Qd. 78.** **Qd. 77.** **Qd. 76.** **Qd. 75.** **Qd. 74.** **Qd. 73.** **Qd. 72.** **Qd. 71.** **Qd. 70.** **Qd. 69.** **Qd. 68.** **Qd. 67.** **Qd. 66.** **Qd. 65.** **Qd. 64.** **Qd. 63.** **Qd. 62.** **Qd. 61.** **Qd. 60.** **Qd. 59.** **Qd. 58.** **Qd. 57.** **Qd. 56.** **Qd. 55.** **Qd. 54.** **Qd. 53.** **Qd. 52.** **Qd. 51.** **Qd. 50.** **Qd. 49.** **Qd. 48.** **Qd. 47.** **Qd. 46.** **Qd. 45.** **Qd. 44.** **Qd. 43.** **Qd. 42.** **Qd. 41.** **Qd. 40.** **Qd. 39.** **Qd. 38.** **Qd. 37.** **Qd. 36.** **Qd. 35.** **Qd. 34.** **Qd. 33.** **Qd. 32.** **Qd. 31.** **Qd. 30.** **Qd. 29.** **Qd. 28.** **Qd. 27.** **Qd. 26.** **Qd. 25.** **Qd. 24.** **Qd. 23.** **Qd. 22.** **Qd. 21.** **Qd. 20.** **Qd. 19.** **Qd. 18.** **Qd. 17.** **Qd. 16.** **Qd. 15.** **Qd. 14.** **Qd. 13.** **Qd. 12.** **Qd. 11.** **Qd. 10.** **Qd. 9.** **Qd. 8.** **Qd. 7.** **Qd. 6.** **Qd. 5.** **Qd. 4.** **Qd. 3.** **Qd. 2.** **Qd. 1.**

Si quis acciperet vxorem per verba de pñti 7 nōdum cognouisset illam: an deberet ei semen suscitari. **Qd. 151.**

Querē figs accipit vxorē per verba de pñti 7 nōdū nupcias celebrasset neq; traduxisset eam: neq; cognouisset: 7 ita sine filiis decederet: an deberet ei semē suscitari. **Qd. 152.** **Qd. 151.** **Qd. 150.** **Qd. 149.** **Qd. 148.** **Qd. 147.** **Qd. 146.** **Qd. 145.** **Qd. 144.** **Qd. 143.** **Qd. 142.** **Qd. 141.** **Qd. 140.** **Qd. 139.** **Qd. 138.** **Qd. 137.** **Qd. 136.** **Qd. 135.** **Qd. 134.** **Qd. 133.** **Qd. 132.** **Qd. 131.** **Qd. 130.** **Qd. 129.** **Qd. 128.** **Qd. 127.** **Qd. 126.** **Qd. 125.** **Qd. 124.** **Qd. 123.** **Qd. 122.** **Qd. 121.** **Qd. 120.** **Qd. 119.** **Qd. 118.** **Qd. 117.** **Qd. 116.** **Qd. 115.** **Qd. 114.** **Qd. 113.** **Qd. 112.** **Qd. 111.** **Qd. 110.** **Qd. 109.** **Qd. 108.** **Qd. 107.** **Qd. 106.** **Qd. 105.** **Qd. 104.** **Qd. 103.** **Qd. 102.** **Qd. 101.** **Qd. 100.** **Qd. 99.** **Qd. 98.** **Qd. 97.** **Qd. 96.** **Qd. 95.** **Qd. 94.** **Qd. 93.** **Qd. 92.** **Qd. 91.** **Qd. 90.** **Qd. 89.** **Qd. 88.** **Qd. 87.** **Qd. 86.** **Qd. 85.** **Qd. 84.** **Qd. 83.** **Qd. 82.** **Qd. 81.** **Qd. 80.** **Qd. 79.** **Qd. 78.** **Qd. 77.** **Qd. 76.** **Qd. 75.** **Qd. 74.** **Qd. 73.** **Qd. 72.** **Qd. 71.** **Qd. 70.** **Qd. 69.** **Qd. 68.** **Qd. 67.** **Qd. 66.** **Qd. 65.** **Qd. 64.** **Qd. 63.** **Qd. 62.** **Qd. 61.** **Qd. 60.** **Qd. 59.** **Qd. 58.** **Qd. 57.** **Qd. 56.** **Qd. 55.** **Qd. 54.** **Qd. 53.** **Qd. 52.** **Qd. 51.** **Qd. 50.** **Qd. 49.** **Qd. 48.** **Qd. 47.** **Qd. 46.** **Qd. 45.** **Qd. 44.** **Qd. 43.** **Qd. 42.** **Qd. 41.** **Qd. 40.** **Qd. 39.** **Qd. 38.** **Qd. 37.** **Qd. 36.** **Qd. 35.** **Qd. 34.** **Qd. 33.** **Qd. 32.** **Qd. 31.** **Qd. 30.** **Qd. 29.** **Qd. 28.** **Qd. 27.** **Qd. 26.** **Qd. 25.** **Qd. 24.** **Qd. 23.** **Qd. 22.** **Qd. 21.** **Qd. 20.** **Qd. 19.** **Qd. 18.** **Qd. 17.** **Qd. 16.** **Qd. 15.** **Qd. 14.** **Qd. 13.** **Qd. 12.** **Qd. 11.** **Qd. 10.** **Qd. 9.** **Qd. 8.** **Qd. 7.** **Qd. 6.** **Qd. 5.** **Qd. 4.** **Qd. 3.** **Qd. 2.** **Qd. 1.**

Si quis sine liberis moreret 7 habuisset vxorē moreret tñ añ virū vel filū cū viro: an suscitandū erat ei semen. **Qd. 152.**

Querē figs moreret sine liberis 7 hñisset vxorē: moreret tñ añ virū vel filū cū viro: an suscitandū erat ei semen. **Qd. 152.** **Qd. 151.** **Qd. 150.** **Qd. 149.** **Qd. 148.** **Qd. 147.** **Qd. 146.** **Qd. 145.** **Qd. 144.** **Qd. 143.** **Qd. 142.** **Qd. 141.** **Qd. 140.** **Qd. 139.** **Qd. 138.** **Qd. 137.** **Qd. 136.** **Qd. 135.** **Qd. 134.** **Qd. 133.** **Qd. 132.** **Qd. 131.** **Qd. 130.** **Qd. 129.** **Qd. 128.** **Qd. 127.** **Qd. 126.** **Qd. 125.** **Qd. 124.** **Qd. 123.** **Qd. 122.** **Qd. 121.** **Qd. 120.** **Qd. 119.** **Qd. 118.** **Qd. 117.** **Qd. 116.** **Qd. 115.** **Qd. 114.** **Qd. 113.** **Qd. 112.** **Qd. 111.** **Qd. 110.** **Qd. 109.** **Qd. 108.** **Qd. 107.** **Qd. 106.** **Qd. 105.** **Qd. 104.** **Qd. 103.** **Qd. 102.** **Qd. 101.** **Qd. 100.** **Qd. 99.** **Qd. 98.** **Qd. 97.** **Qd. 96.** **Qd. 95.** **Qd. 94.** **Qd. 93.** **Qd. 92.** **Qd. 91.** **Qd. 90.** **Qd. 89.** **Qd. 88.** **Qd. 87.** **Qd. 86.** **Qd. 85.** **Qd. 84.** **Qd. 83.** **Qd. 82.** **Qd. 81.** **Qd. 80.** **Qd. 79.** **Qd. 78.** **Qd. 77.** **Qd. 76.** **Qd. 75.** **Qd. 74.** **Qd. 73.** **Qd. 72.** **Qd. 71.** **Qd. 70.** **Qd. 69.** **Qd. 68.** **Qd. 67.** **Qd. 66.** **Qd. 65.** **Qd. 64.** **Qd. 63.** **Qd. 62.** **Qd. 61.** **Qd. 60.** **Qd. 59.** **Qd. 58.** **Qd. 57.** **Qd. 56.** **Qd. 55.** **Qd. 54.** **Qd. 53.** **Qd. 52.** **Qd. 51.** **Qd. 50.** **Qd. 49.** **Qd. 48.** **Qd. 47.** **Qd. 46.** **Qd. 45.** **Qd. 44.** **Qd. 43.** **Qd. 42.** **Qd. 41.** **Qd. 40.** **Qd. 39.** **Qd. 38.** **Qd. 37.** **Qd. 36.** **Qd. 35.** **Qd. 34.** **Qd. 33.** **Qd. 32.** **Qd. 31.** **Qd. 30.** **Qd. 29.** **Qd. 28.** **Qd. 27.** **Qd. 26.** **Qd. 25.** **Qd. 24.** **Qd. 23.** **Qd. 22.** **Qd. 21.** **Qd. 20.** **Qd. 19.** **Qd. 18.** **Qd. 17.** **Qd. 16.** **Qd. 15.** **Qd. 14.** **Qd. 13.** **Qd. 12.** **Qd. 11.** **Qd. 10.** **Qd. 9.** **Qd. 8.** **Qd. 7.** **Qd. 6.** **Qd. 5.** **Qd. 4.** **Qd. 3.** **Qd. 2.** **Qd. 1.**

mul non est quō viro suscitetur semen. sic. n. dñ. Deut. 25. q. frater defuncti accipiat vxorē illius. Cā prima est qz aliter nō esset quō posset intelligi suscitatio seminis. nāz suscitatio seminis est quasi viuificatio seminis p̄sistentis fm legis factionē: sed vbi defunctus nō posuit semen nō pōt esse viuificatio: iō nō pōt esse suscitatio. Cā scda cā qz suscitatio seminis fiebat ad hoc qz filij inde geniti aut alijs illoz pertineret ad mortuū: 2 tñ si non gignerent illi filij de vxore defuncti nō erat aliqd quō pertineret ad defunctū qz nō respectu ipsius qz ipse nō genuerat neqz etiā per fictionē qz nō erat p̄sona aliqua que ad eum p̄tineret ex qua gigni possent filij qui reputarentur eius: iō nō poterat suscitari ei semē. Cā Queres si quis bñs vxorē moreret sine liberis si illa erat impotēs ad gignendū an suscitandū erat semē illi viro. Cā Dicendū qz nō: 2 rō est qz nō pōt fieri suscitatio ex aliqua nisi ex vxore defuncti: sed ex vxore defuncti impotente nihil pōt gigni: iō illi defuncto nō suscitabitur semen. Et p̄ qz si illa mulier est impotens aut sit rōne etatis aut ppter aliā impotentia nālem: vtpote qz est sterilis vel arta vt a nemine cognosci possit aut ppetuis maleficijs detenta respectu oīz viroz. Cā Si primo mō h̄ cum illa matrimoniū h̄ctuz teneat: tñ si est antequē etatis nō pōt cōcipere: vt si defuerit ei fieri muliebria. esset enī miraculū talem mulierē concipere. sic p̄z Beñ. 18. c. vbi ostendit scriptura conceptū Sarre ex Abzāā fuisse miraculosum qz defuerant Sarre fieri muliebria: 2 ob hoc vocatur emortua vulua Sarre ad Ro. 4. c. si quō tuz ergo moriente sine liberis maneat vxor eius tam antiqua vt ei muliebria fieri defuerint nō pōt suscitari ibi semē: qz talem mulierē nemo pōt accipere in vxorem cum inutile sit: 2 potissime ad suscitationē seminis cum manifestum sit ex illa nemo pōt gigni. Cā Si scdo mō etiā nō pōt suscitari semē. Primo qz talis decessit sine vxore. nā talia impedita faciunt p̄sonas impeditas ad h̄bendū perpetuo: 2 h̄ctuz factus cū illis nō tenet: vñ nō sunt vxores: 2 sic talem bñs moritur sine vxore: sed nō habenti vxorē nō suscitatur semen. ergo nō pōt huic defuncto suscitari semē. Scdo qz ad suscitationē seminis oīz frater aut cognatus defuncti accipere in vxorē illam quā defunctus habuit: 2 tñ talem nemo pōt accipere in vxorem qz h̄z impedimentū perpetuo: 2 ita est illegitima p̄sona ad cōtrahendū: iō nō suscitabitur ex ea semē. Tercio qz dato qz de facto qz vellet ex ea suscitare semen nō posset: qz nō pōt gignere que sic est impedita: 2 ideo neqz viro suo suscitabitur semen.

Cā Queres si quis moreret sine filijs relicta vxore potente gignere: 2 tñ aliqui habuerat filios qui puenissent ad etatē adultam 2 suscepissent vxores sine liberis tñ morerentur ante patrē suū: an patri morienti suscitandū esset semē. Cā Dicendū qz nō: qz nō suscitatur semen nisi ei qui sine semine moritur: sed iste nō mortuus est sine semine: iō nō suscitatur ei semē. Patet qz iste ex vxore genuit filios: 2 illi puenientes ad etatē adultāz susceperūt vxores: 2 iō pater illoz quocūqz tpe iam moreret nō videretur mori sine prole. accidit aut qz morerentur filij ante patrē: iō nō dñ sine prole mori qz filios genuit qui et iam plenē h̄re poterant: sed potius filij illius qui acceptis vxoribus sine ple mortui sunt diceretur esse sine liberis: 2 illis deberit semē suscitari ex vxoribus eoz 2 nō patri ipsoz ex vxore sua h̄ vxorē potente gignere relinquat: 2 iste casus ponit Ruth. 4. c. nam elimelech mortuus est relicta vxore sua noemi: 2 mortui sunt oīo filij eius maalo 2 chelion relictis vxoribus 2 sine ple: 2 tñ nō fuit suscitātū semen ipsi elimelech ex vxore sua noemi sup̄stite sed filio suo maalon ex vxore sua ruth eo qz ille nunq̄ habuerat filios.

Cā Si quis moreret relicta vxore sine liberis masculis relictis tñ filiabus: an illi semen esset suscitandum. Qd. 155.

Queres si quis moreret relicta vxore sine liberis masculis relictis tñ filiabus an illis esset semē suscitandū. Cā Dicendū qz nō qz cessat rō legis. fiebat. n. suscitatio seminis ad hoc qz nō deleret nomē defuncti qd cōseruaret in posteris: 2 tñ in filiabus pōt seruari nomē defuncti saltem indirecte. ergo existantibus eis nō fiebat suscitatio seminis. Patet hoc qz p̄ filios directe seruabatur nomē patris eo qz mulier nō computatur in genealogia viroz tanq̄ mediū per qd deriuat p̄genies: neqz etiā filij fm cōsuetudinē veteris testī noiant de p̄genie matrum sed patrum: filie tñ indirecte p̄nt seruare nomen patris. f. nō tanq̄ ipse ponantur in linea genealogie: qz ex eis nascerentur filij qui seruarent p̄geniem 2 nomē auoz: vnde si quis relinqueret vnam filiam 2 nullū filium illa acciperet virū: 2 filius inde genitus saltem vnus nominabatur de p̄genie aui materni 2 succedebat aui materno in hereditate 2 noīe 2 p̄genie: 2 nō succedebat p̄ri suo sed alijs fratres eius si qui essent succedebat patri eius 2 cōputa-

banē de familia patris vt declaratū est satis Nume. 27. c. cum ergo filius sufficienter faceret ad cōseruationē noīs paterni nō erat opus qz suscitaretur semen morienti sine filijs si filias h̄eret. Cā Scdo p̄ qz nō solum nō erat opus suscitari semen tali morienti: sed etiā fieri nō debebat: qz sic deus iubebat qz si quis moreretur sine filijs masculis 2 relinqueret filias qz ille succederet in hereditate patris Numeri. 27. c. 2 tñ si semen huic suscitandū esset deberet dari tota hereditas defuncti viro suscitanti semē ei⁹ pro illis qui nascerentur ex hac suscitatione. sic p̄z Ruth. 4. c. vbi booz accepit in vxorē ruth que fuerat vxor maalo defuncti ad suscitandū illi semen: 2 cū ea accepit totā hereditatē maalo. ergo existentibus filiabus nō erat suscitandū semen defuncto. Cā Tercio p̄ qz qñ semen suscitabat tota hereditas defuncti re seruabatur pro illo qui nasceretur ex suscitatione seminis: 2 tñ iubebat deus paternā hereditatē dari filiabus non exstantibus filijs. g. nō poterat suscitari semen tali viro cū ille qui nasceretur ex suscitatione seminis non haberet aliquid in quo succederet: 2 tamen nomen p̄geniei seruabatur simul cum hereditate: ideo nō poterat suscitari semen tali viro.

Cā Si quis moreret sine liberis relicta tñ vxore quā repudiarat an posset ei semen suscitari. Qd. 156.

Queres si quis moreret sine liberis relicta tñ vxore quā repudiauerat: an posset ei semē suscitari. Cā Dicendū qz nō qz ad suscitationē seminis requiritur qz defunctus relinquat vxorē: 2 tñ qui relinquit vxorē repudiata non relinquit vxorē cum illa nō sit vxor defuncti: qz repudium totaliter dissoluebat matrimonium: ideo nō poterat ei suscitari semen. Cā Sed ponatur qz vxor repudiata volebat qz ex ea suscitaretur semen defuncto cū ipsa fuisset aliqui vera vxor eius an posset suscitari. Cā Dicendū qz nō: qz semper manet rō. f. qz illa non erat vxor defuncti qñ ille mortuus est: lex tñ iubet de vxore suscitari semen. hoc autē non erat vxor. nā post datum repudiū potuit illam quicūqz accipere in vxorē ita qz nō incideret in adulteriū qz soluta erat a lege viri Deut. 24. c. Scdo p̄ qz lex suscitandi semen erat circa viros sup̄stites penalis 2 aliquantulum odiosa. circa feminas autē ex qbus suscitabatur erat fauorabilis. qd p̄ qz suscitantes semen alijs interdū perdebant posteritatē familie sue: 2 iō recusabant accipere vxores defunctoz ad suscitandū semen. sic patet Beñ. 38. c. vbi onam suscepta thamar vxore fratris sui defuncti ad suscitandū semen non cognoscebat eam: sed semen fundebat in terrā videns qz nō sibi sed fratri suo filij nascerentur. etiā cognatus booz noluit accipere ruth in vxorē ad suscitandū semen maalon defuncto dicens. neqz etiā posteritatē familie mee delere debeo. i. nolo delere Ruth. 4. c. 2 iō viris nolentibus suscitare semē imponebatur pena Deut. 25. c. 2 Ruth. 4. mulieribus autē erat fauorabilis suscitatio ista. 2 iō ipse petebat coram iudicibus suscitationē seminis. f. qz cōpellerent fratres defuncti suscitare semen fratris: 2 si nolebat facere ipsa mulier inferebat penā viro soluēdo calciamentū eius 2 spuendo Deute. 25. sed in odiū alicuius non est cōcedenda alicui actio nisi ei cui de iure cōpetit: iō mulieribus iam repudiatis qbus non cōpetebat ius suscitationis etiā si sponte se offerret ad suscitandū nō cōcedebatur suscitatio qz erat in odiū viroz qui ad h̄ cogebantur. Cā Si ponatur qz cognatus defuncti cōsentiret suscitare semē ex illa muliere repudiata a defuncto an posset fieri. nam hic cessat rō p̄cedens. f. odium viroz. Cā Dñm qz neqz est isto mō. Primo qz lex nō implebat que iubebat ex vxore defuncti hoc fieri: 2 cū ex lege sola esset introducta suscitatio seminis nō licebat alij fieri qz lex disponeret. Scdo qz si est si moriēte aliquo sine vxore aliqua mulier extranea diceret qz volebat accipi a fratre defuncti ad suscitandū semen. nā nō cōpellebat ille eaz accipere: 2 et si non cōsentiret nō poterat accipere ad suscitandū semē cū illa nullo mō ad defunctū p̄tineat. sic autē erat de repudiata qz defuerat esse vxor: 2 iō iā erat extranea respectu defuncti sicut quēlibet alia imo minus licebat ad h̄ accipi repudiata qz aliam extraneā: qz illa q̄ nunq̄ fuerat vxor alicuius poterat accipi ab eo in vxorē: sed illa quā quis repudiauerat nō poterat rursus accipere Deut. 24. c. g. mulier repudiata nō poterat accipi ad suscitandū semē. Cā An quandoquē quis moriebatur sine liberis relicta vxore potente ad gignendū suscitaret ei semen. Qd. 157.

Queres an quicūqz qz moriebatur sine liberis relicta vxore potēte ad gignendū suscitaret ei semē. Cā Dicendū qz in aliquibus casibus nō suscitabatur. Unus est si nullus cognatorū illius superesset. nam suscitatio nō fiebat nisi a fratre defuncti Deute. 25. vel a cognatis eius Ruth. 3. et. 4. c. ergo quādo nemo supererat nō poterat suscitari semen: 2 hoc est qz

2. rō

3. rō

Rñ. ad qñ tum. q.

Si ex muliere repudiata possit suscitari semē ipsa h̄ petente. Rñ. ad qñ tum. 1. rō 2. rō

B

Si cognatus defuncti cōsentiret suscitare semē ex muliere repudiata a defuncto an posset fieri Rñ. ad qñ tum. 1. rō 2. rō

Rñ. ad qñ tum. q. 1. casus

2. casus

3. casus

Qd.

I 58.

A

Sigs hñt
filios 7 illi
mortui sint
anq̃ vxor-
es accipēt
an suscitari
dum sit illi
semen.

Rñ. ad q̃

fitum. q.

Obiectio

Rñsio

1. rō

2. rō

videbatur esse quodāmodo eadē persona cum defuncto. Scōs
caus est qñ ille qui sic moriebatur erat minor oīum cognatorū
suor. nā minores tenebant suscitare semen maioribus. Si ergo
morietur minor etiā supstitibus maioribus non tenebant susci-
tare semen illius. Tertiū casus in quo nō suscitabatur semen
erat qñ fratres vel cognati volebant tolerare penā legis. nam
tunc non cōpellebant suscitare semen Deut. 25. c. Quere-
figs habuit filios 7 illi mortui fuerūt anteq̃ acciperent vxores:
7 post eos p̃ mortuus est relicta vxore potente generare an su-
scitandū sit semē illi. C Dicendū q̃ sic: qz vere iste morietur sine
semine: 7 in eo sunt oēs cōditiones seminis suscitandi: iō susci-
tabit ei semē. C Sed obijciē qz. d. q. 15. 4. dicitur est de eo qui
filios habuit 7 illi acceptis vxoribus mortui sunt sine filiis ante
patrem qz morietur pater eor post eos relicta vxore potente gi-
gnere nō erat ei semē suscitandū. C Dicendū q̃ in illo nō erat
suscitandū semē s; in isto. Dīd rō diuersitatis est qz in illo casu
pater nō oī mortuus sine semine cu; filios habuerit adultos 7
iam hñtes vxores ita vt ipsi quoq; semen hñe possent: isti autē
non: iō pater eor oī morietur sine liberis ac si non nati essent: qz nō
peruenerūt ad tēpus in quo sibi successores relinquere possent.
Secūdo p̃ efficacius qz nomē patris seruat in filiis: 7 iō mo-
rientibus vtriusq; suscitandū est semen ne maneat deletum no-
men: 7 iō suscitabit semen filijs vel patri: non aut vtriusq; quia
tunc due suscitationes facerent duas lineas: 2 ob hñ si suscitā se-
men patri nō suscitā filijs: si suscitā filijs non oī suscitari pa-
tri: 7 tñ in casu in quo morietur habuit filios adultos qui vxores
acceperūt 7 sine filiis mortui sunt suscitatur semen istis filiis: qz
ipsi oīunt mortui sine semine. ergo non oī suscitari patri: qz su-
scitando semen illis suscitatur patri: sed qñ quis habuit filios 7
mortui sunt ante etatē adultā 7 postea p̃ morietur non pōt filijs
suscitari semen qz semen non habuerūt neq; vxores: iō suscita-
bitur semen patri: 7 ita est in pñti. 7 de hoc ēt dīcē seq. q.

Quot modis dicebatur aliquis mori sine semine: 7 in quibus
casibus suscitabatur semen. Qd. I 59.

Queretur quot modis dicebat aliquis mori sine semi-
ne: 7 in quibus casibus suscitabatur semē. C Di-

cendum q̃ loquēdo generaliter dupliciter moriebatur quis sine
semine. Uno modo qñ moriens qz nō relinquit liberos neq; il-
los vnq̃ habuit. Et istud cōtingit tripliciter. Uno modo q̃ iste
nunq̃ habuerit vxorē neq; hñe potuerit vtpote qz mortuus est
in etate pupillari nōdum pueniens ad pubertatem. Alio mō qz
potuerat accipere vxorē 7 tñ non accepit: 7 sic nō relinquit libe-
ros. Alio mō qz habuit vxorē: 7 tñ nunq̃ ex ea genuit liberos s;
mortuus est anteq̃ hñt. Primo mō non cōpetit suscitatio semi-
nis qz non est suscitandū semen nisi illius qui semen habuit vel
habere potuit: qz als nō pōt fingi filius defuncti ille qui per se-
minis suscitationē natus est cum ille nullū filium hñe potuerit:
7 lex nō fingit qd est impossibile. Scōo etiā modo non suscitā
semen qz l; talis hñe potuisset semen etate ad hoc sufficiente: tñ
non habuit vxorē de qua semē haberet neq; de qua nūc possit
per alium suscitari: 7 tñ ad suscitationē seminis temp requirit
vxor defuncti de qua susciteat Deut. 25. c. Tercio modo cōpetit
proprie seminis suscitatio qz ille semē habuit: sed fictione legis
mortificatur est in vtero vxoris sicut semina iacta in terrā q̃ non
germinauerūt: 7 postea virtute celesti pullulant: ita semē defun-
cti in alio vxoris mortificatū manere censet: 7 vir supueniens
adiuuans illud oī suscitare fortificando sicut sol terre nascētia:
sed ista fictio legis est 7 nō veritas. Secūdos modus principa-
lis moriēdi sine semine est qñ quis accepit vxorē 7 genuit filios:
7 tñ ante mortē patris mortui sunt in parua etate vel aliqualiē
adultā nōdum tñ acceptis vxoribus. iste. n. sine filiis mortu? oī-
citur. i. qz morietur 7 tunc qñ morietur non hñ filios: 7 tunc suscitatio
seminis fieri oī si vxorē relinquat 7 cognatos qui possint semē
suscitare qz cōpetit isti intentio legis. vult. n. lex fieri suscitatio-
nem seminis vt nō deleatur nomē alicuius ex defectu posterita-
tis: sed iste nunq̃ habuit posteritatem: qz posterū eius censet nō
fuisse cum nunq̃ puenerint ad talem statū vt in eis nomen pa-
ternum firmiter manere potuerit: ideo suscitabitur semē huic.

C Sed obijciē qz nō debeat ei suscitari semen qz iam iste ha-
buit posteritatem: 7 sic nō est sine semine mortuus. Si autē dice-
retur qz mortuus est sine semine eo qz illud semē non permāsit.
C Dm q̃ esset qz figs genuisset filios 7 inde accepissent vxor-
es: 7 inde alios filios genuissent 7 ēt nepotes 7 morerent filij
7 nepotes 7 p̃nepotes siqui essent ante patrē 7 maneret vxor il-
lius adhuc apta ad gignendū qz ex ea deberet suscitari semē illi
auo morienti: 7 tñ nemo dīcet huic semen suscitandū esse. ergo

neq; suscitabit ei qui genuit filios 7 mortui sunt ante puberta-
tem 7 p̃ post illos decessit relicta vxore quātūlibet apta ad gi-
gnendū. C Dicendū q̃ in primo casu istorū non suscitā semē.
in scōo aut sic. rō aut differentie est qz qñ quis morietur sine libe-
ris ita vt non possit cōtinuari linea p̃geniei in qua ille erat: opz
qz semen illius susciteat qz als pelere nomen p̃geniei illius cu;
nemo iam succedat in illa: iō cum sic morietur filius ante patrē
opz qz susciteat semen filio vel patri vt nō deleatur p̃genies. sed
aligs casus est in quo non pōt suscitari semen filijs: iō suscitabit
semē patri: 7 aligs casus est in quo non pōt suscitari semē pa-
tris: iō suscitabit semē filijs. C Et est vnus casus qñ morietur quis
relicta vxore ex qua habuerat filios: 7 tñ illi mortui sunt an pa-
trem in etate pupillari. nō pōt. n. hic suscitari semē filijs: qz ad
hoc requirebat qz illi relinqueret vxores ex quibus susciteat
tū non reliquerūt. etiā requirebat qz illi potuissent hñe se-
men anteq̃ morerent etiā si nō habuissent: 7 tñ isti impuberes
exites neq; vxores habuerūt ex quibus susciteat: neq; ipsi semē
habere potuerūt impediēte etate: iō non pōt fingi qz susciteat
semen ipsoz: qz ipsi nullū ponere potuerūt qz fingat mortifica-
tum 7 per aliū debere suscitari: iō non suscitabit hñ semen filijs
sed patri. C Alius casus est si p̃ genuit filios qui puenientes ad
pubertatē genuerūt filios 7 mortui sunt filij illius viri 7 nepo-
tes. i. filij filioz suor ante mortē eius: 7 postea ipse. auus exites
mortuus est sine filiis. i. nullos hñs qñ mortuus est: relicta iam
vxore potente ad gignendū non oī suscitari in isto casu semen
auo neq; nepotibus sed filijs. Cā est qz nepotibus nō pōt susci-
tari semē: qz illi mortui sunt in pupillari etate nō susceptis vxor-
ibus. etiā ipsi nunq̃ fuerūt potētes ad hñdum semē: iō non est
modus quo eis possit semē suscitari: auo etiā non suscitatur se-
men cū filijs suis mortuis possit suscitari semē eo qz illi acceper-
unt vxores 7 fuerūt potētes ad gignendū 7 genuerūt. manent
tñ sine semine nūc: sed non pōt simul manere sine semine pater
7 filij eius qz vxorūq; est idem semē: iō si manet p̃ sine semine
nō manet filius sine semine 7 cōzio. 7 ideo nō est vtriusq; suscitā-
dum semē: sed aut soli patri aut solis filijs. in presenti autē filijs
suscitandū est semen 7 nō nepotibus neq; auo.

Sigs mortu? est relictis filijs. puulis 7 vxore ad gignendū apta
filijs nō puetis ad etatē adultā: an illi semē sit suscitandū. Qd. I 60

Queretur de alio casu omisso qui etiā est principalis circa
seminis suscitationē. i. figs mortuus est relictis

filijs paruulis 7 vxore apta ad gignendū: 7 filij mortui sunt post
patrē anteq̃ pueniant ad etatē adultā. an illi semē sit suscitā-
dum. C Dicendū q̃ huic viro semē suscitandū est l; filios reli-
quit qñ mortuus est: qz oī mortuus sine filiis vel semine: qz isti
filij mor vt nati sunt mortui sunt: vel saltē anteq̃ puenirent ad
etatē adultā 7 puberē vt acciperet vxores 7 gignere possent.
sacra aut scriptura pro eodē cōputat filios nō esse vel cito post
natiuitatē mori sine ante cōpletā etatē. sic p̃ vt quidā volunt
de Salomone qui vocauit le vnigenitū corāz mīre iua Prover.
4. c. 7 tñ illa habuerat alium filiū quē ex adulterio cu; dauid er-
cepit. 2. Re. 1. c. ille tñ mortuus est paucis diebus postq̃ natus
est. 2. Re. 12. c. iō cenet nunq̃ vixisse. sic etiā cenet in iuribus
humanis nō natus qui statim vel paru postq̃ natus est morietur
vt extra de ver. sig. c. nā 7 ego. 7 in isto casu vōm qz vxor defun-
cti oī accipi ab aliquo de cognatis eius ad suscitandū semē de
functo qz als nō satisfat intēioni legis: qz nomē istius ita dele-
bitur figs nō suscitāt ei semen sicut si nunq̃ filios habuisset vel
mortuus esset sine illis. C Sed hoc verū est qñ vxor defuncti
manens nōdum accepit alium virū. nam si post mortē viri ma-
nentibus filijs paruulis accepit ipsa alium virū: etiā si post mor-
riatur illi paruuli ante etatē adultā non pōt illa accipi ab ali-
quo de cognatis defuncti. Itēz qz cum alius vir accepit eam
etiā si possit accipi ab aliquo cognato defuncti iam non esset
apta ad suscitandū semē cū nō p̃tineret ad defunctū sed magis
ad aliū qui eam acceperat. Et ob hoc dato qz mortuo viro 7 ma-
nentibus paruulis filijs vxor acciperet alterū virum 7 ille cito
moreret: 7 interim filij paruuli relictī morerent: ita qz maneret
ista mulier libera ad suscitandū semē viro priori cuius nūc puuli
mortui sunt nō posset accipi ad suscitandū semē illius defuncti
cui mortui sunt paruuli ēt si ipsa velit 7 aligs de cognatis de-
functi. rō est qz ista mulier iaz magis oī accipi ad suscitandū se-
men viri posterioris qz prioris si illius semē suscitandū sit: 7 oī
to qz nō sit ei suscitandū semen vtpote qz reliquit filios adultos
cōiugatos adhuc nō pōt accipi ad suscitandū semē viri prioris.
7 rō est qz ista mulier per hoc qz trāsiuit ad alterū virū desit ēē
prioris

Quid ad se-
minis susci-
tationē re-
quirat.

B

Obiectio

Euasio.

Improbatio.

prioris viri: et sic non habet locum lex que dicit ex vxore defuncti suscitandum semen. Itē qz nō haberet locū fictio legis. i. quia non pōt suscitari in ea semē illius defuncti: qz nō cēset in ea eē semen defuncti prioris sed huius qui vltimo eā tenuit. C Sed tunc dices qñ ctingerit mori vix bñtem paruulos filios q nō dum possunt accipere vxores an mater debeat expectare nō accipiēdo virū donec isti accipiant vxores vel quāto tēpore an aliquo tēpore teneat expectare. C Dm qz ista expectatio nō soluz erat ad mulierē sed etiā ad cognatos viri. nā sicut mulier tenebat ad suscitationē seminis absolute: ita et cognati viri defuncti tenebant ad suscitationē sub cōditione si nōlebant sustinere penam legis: i. si non erat tāta expectatio viroz sicut mulieris: qz si mulier expectaret debebat manere vidua: sicut dixit iudas ad thamar nurū suam. esto vidua in domo pñs tui donec crescat sella filius meus et accipias illum Gen. 38. c. viri autem non tenebant cōiugibus expectare eo qz licebat tunc viro habere plures vxores: ideo etiā si statim vt moreretur quis manentibus filiis eius paruulis de quibus dubiū erat an perueniret ad etatē adultā aliquis de cognatis eius ad quem pertineret suscitatio seminis in casu in quo suscitandū esset susciperet vxorē poterat postea suscitare semen defuncti si accideret paruulos mori ante etatē adultā: qz cum vxore quaz nunc acciperet poterat postea accipere vxorē defuncti. de muliere secus erat: qz si nunc acciperet alium vix non poterat postea morietibus paruulis accipere vxorē ab aliquo cognato defuncti ad suscitandū semen: et hō qz non poterat eadē mulier habere duos viros sicut poterat idem vir habere duas vxores iuxta cōsuetudinē veteris testamēti vt probatū est. s. 19. c. q. 3. et qz dato qz mulier trāsiret ad alterū virū maneret libera: morietē quoqz illa nō poterat iam eē apta ad suscitandū semen viri prioris vt ostēsum est pcedē. q. ideo si mulier acciperet alter vix non poterat iā suscitari semen viri defuncti: et ita manet dubiū an mulier illa expectare deberet et quādiū. C Dicedū qz si vir moreretur sine liberis tenebatur mulier expectare quousqz videret an aliquis de cognatis viri eam suscipere vellet ad suscitandū semen: si autem moreretur habens paruulos filios nō tenebat mulier expectare aliquāto tēpore: i. statim vt trāsiret tēpus luctus fm cōsuetudinē legis veteris licebat mulieri accipere alter vix eo tempore quo liceret accipere virū si manerent filij defuncti habentes vxores et cui non esset semen suscitandū: vñ si accideret qz muliere accipiente alium vix post mortem prioris manētibz filiis moreretur statim paruuli nō poterat iam suscitari semen illi viro: sed manebat sine nomine. Et hoc p3 primo qz in penalibus nihil magis imponendum est qz lex statuit: qz odia restringi debent de regu. iur. in. 6. regula odia. sed lex non ipsoi mulieribus aliqz expectationē in tali casu negat cognatis defuncti: ideo etiā si nō expectet nō tenent aliqua pena legis. C Secundo qz ex hoc sequeret magnum inconueniens. s. qz subtraheret multiplicatio plis et cogere mulieres maiori et meliori parte vite sue iterduz cōtinere: et vtrūqz est magnū inconueniens. De primo p3 qz si mulier teneret expectare quousqz filij acciperent vxores teneretur interdū expectare quasi per viginti annos: qz tanto tēpore solent adolescentes accipere vxores: et in toto isto tēpore cessabit ista mulier a propagatione prolis: et sic multū minueret de multitudine prolis q poterat gigni si liceret mulieribus post mortē viroz trāsire ad alios viros: et tñ hoc erat valde tam cōtra itētionē dei qui volebat multiplicari populū illū per ppgationē carnis qz ita crecebat cultus eius: et ideo dicebat qz nō esset sterilis vtriusqz sexus in israel Deutero. 7. c. qz cōtra itētionem boiū illius tēporis q putabant felicitatē esse in multiplicatione prolis. sic p3 Gen. 24. vbi cognati rebecca ipsecantes ei pspira dixerunt 1020 nostra es crecas in milia: et Lia dixit hoc pro bñdictione mea beatum me dicent mulieres Gen. 30. c. et hoc ppter multitudinē filiorū. C Erat etiam cōtra itētionem legis qz si mulier tāto tēpore expectaret forte interim elaberet ei tēpus gignēdi: et qñ deberet accipi ad suscitandū semen esset inepta: vtpote qz ei muliebria fieri cessarent sicut de sarra d3 Gen. 18. c. C Erat quoqz inconueniens qz mulieres tāto tpe cōtinere tenerent: qz vix talis difficultas est in nouo testō: imo non est: qz observatio cōtinentie et vidualitatis res est voti et nō pcepti: et iō nō tenebat mulier aliquo tpe expectare an filij paruuli superuenerent: sed statim vt finiretur tps luctus poterat trāsire ad alia vota si paruuli qui māserāt post mortē mariti essent tunc supstitēs. Si autē durante tēpore luctus illi moreretur erat suscitandū semen defuncto ac si decēssisset sine liberis: et tunc non licebat mulieri accipere alium vix: sed accipienda erat ab aliquo cognato defuncti ad suscitandū semē.

Que persone regrebant ad suscitationē seminis et cur. Qd. 161.

Queretur que persone regrebant ad suscitationē seminis et cur. C D3 qz que. s. vxor defuncti poterat esse suscitatio se. minis. De vxore defuncti primo dicens dū est. et est cā qz suscitatio seminis fiebat ad hoc qz nō dēleret nomē defuncti de familia sua i. nasceret filius qui reputaretur esse filius defuncti et succederet ei in noie et in hereditate et i. oibus tanqz esset verus filius. istud autē in veritate nō erat: quia mortuus nō poterat filiū gignere sed fictione legis obtinebat: lex at nō fingit sine cā: ideo vult habere magnā vñsimilitudinē ad fingendū: est autē similitudo tāto maior quāto magis accedit ad idēitatē: et ad hoc debuit fieri suscitatio seminis in vxor defuncti. nā si in aliqua alia fieret nō ptingeret illa aliquo modo ad defunctū: et ideo filius inde natus nō cēset esse defuncti: vxor autē defuncti ptingebat ad euz qz cū illo effecta fuerat vna caro: ideo in hac magis haberet locū fictio. C Scdō qz suscitatio seminis quantū ad id qd significat nō haberet locū in alia: quia lex fingit qz defunctus semen iecerit et illud fuerit mortificatū: et ad hoc qz viuificet indiget alterius adiutorio: et ille d3 suscitans semen defuncti: et ideo nō d3 qz accipiens vxorē defuncti gignat semen defuncto vel det ei semen: sed qz suscitet ei semen: suscitatio autē adiutorij iporat et non pstationē totius operis tanquaz filius genitus sit filius defuncti et nō gignentis sed ille solū adiuvet ad gignēdum: sicut semina iacta in terra mortificant et nō possunt viuificari virtute iaciētis sed virtute celestis laminis: sic in semine defuncti qz virtute defuncti nō potuit viuificari et fingit viuificari virtute seminis supuenientis viri: ista tñ non possunt fieri nisi in vxore defuncti: qz in illa fuit aliqui semē ei et cēset manere in ea et postea viuificari: in alijs autē mulieribus nō est semen defuncti: ideo de eis nō pōt fingi qz suscitatur semē defuncto: et sic ē vald neccia vxor defuncti ad hanc suscitationē.

Qd cognat defuncti regrebant ad seminis suscitationē. Q. 162.

Queretur de cognato defuncti qre regrat ad suscitationē seminis. C D3 qz l3 lex iubeat cognatū hoc facere sed Deutero. 25. c. nō habet nisi de fratre: et tamē alij etiā nō fies dum tñ essent cognati defuncti poterant suscitare semē eius: vt p3 de Ho3 qui suscitauit semē maalō: et tñ nō erat frater eius sed cognat Ruth. 3. et. 4. c. i. de hoc magis ifra dices. C Lā autē quare frater vel cognatus regrat ad suscitationē est primo ppter accessum ad idēitatē. nā iste nasciturus qui succedet in noie et pgenie defuncti d3 iudicari filius eius: et ad hoc regrat qz accedat ad idēitatē maxime qz pōt accedē: hoc autē tunc fit quādo per alter fratrē fit: qz fratres reputantur esse eadē piona ppter esse illis multa cōia. s. carnem et sanguinē et radicem vt dicit Aristo. 8. Ethico. nō existentibus aut fratribz fiebat per cognatos alios qui etiā ppinqui erant. Si nulli autē erant cognati non poterat semen suscitari defuncto. C Secundo fiebat ppter opinionē defuncti. nā hoies viuētes solēt reputare filios ituz suoz qñ filios ppios. ergo et morientes magis reputabunt suos eos quos fies ipsoz susceperint ex vxoribus ipsoz defunctoz. C Tertio et pcpue fiebat ppius successione. nā ille qui accipiebat mulierē defuncti ad suscitandū semē accipiebat oia bona defuncti vt p3 Ruth. 4. c. et hoc fiebat qz ille qui nasceret ex illa suscitatione seminis erat heres defuncti: sed hoies non pmitterent extraneos succedere in hereditate eoz existētibz cognatis: iō lex nō pmissit qz alieni suscitarent semen defuncto in pūdiciū cognatoz. et ista est cā potissima. nam als et extranei acciperent ad suscitandū semē defuncti: et filij ide geniti reputarent fictioe legis filij defunctoz cū similia in adoptionibus et arrogatiōibz fiant. nam ex alijs patribz et matribz adoptando et arrogando nobis filios efficimus.

An ex muliere repudiata a viro mortuo possit ei suscitari semen. Questio. 163.

Queretur nunc de aliqb3 circa mulieres illas ex quibus semē suscitandū erat. Et pñū dubiū ē an ex muliere repudiata a viro mortuo possit ei suscitari semē. Alij dicunt qz sic qz repudiata vxor fuit: et lex dicit ex vxore defuncti hoc fieri Deutero. 25. c. D3 qz nō pōt fieri ex repudiata. Pri mo qz mulier que repudiabatur poterat trāsire ad alter vix: et iā nō poterat accipi ab aliquo ad suscitandū semen defuncti qz nō pōt esse eadem vxor duoz viroz. C Scdō qz mulier defuncti cōpellit ad suscitandū semen defuncto: et si alteri nubat quousqz regerit oēs cognatos defuncti et nemo velit eā accipere ad suscitandū semē icidit in penā quasi adultera. sic patet de Thamar Gen. 38. qz oada erat in vxorē sella filio iude vt suscitaret semē

Responsio ad qñ. qd. 1. cā.

2. cā.

Ad Rñso ad questū. q.

3n. q. 172. 1. cā.

2. cā.

3. cā.

Ad Rñso ad qñ. qñis. Rñso doc. ad qñ. q. 1. rō.

2. rō.

fratri suo: et quia inuenta est concepisse ex alio viro inebat eam iudas pducere ad exurandum: et tunc non exurere nisi teneat expectare. ergo teneat: sed repudiata que ad alium viro iam transiit non potest teneat ad hoc. ergo non poterat ex ea suscitari semine. **Tertio** quia dato quod mulier repudiata non transiisset ad alium viro non poterat compelli ad aliquid istud. nam per hoc quod repudiauerat eam vir erat libera a lege viri: ita quod non posset eam repetere ad thorum neque ad habitationem neque accusare de adulterio si cum alio inueniret ut colligit Deuter. 24. c. sed poterat adherere cui vellet. ergo non poterat cogi ad suscitationem seminis et si virum non suscepisset. **Quarto** quia dato quod ipsa vellet non recipere ad suscitationem istam. nam mulieribus defunctorum competeat ius cognatos defunctorum ad petendum quelibet illorum in viro ad suscitandum semine defuncti: et si illi nollent ipsa inferebat penam. scilicet. discalcando et spuendo Deuter. 25. c. Etiam competeat ius et utilitas ei. si quod si ex ea per suscitationem nascerent filii illi succederent in bonis defuncti: et ita cum nihil competeat ei in bonis defuncti ante hoc per suscitationem pertinerent bona defuncti ad filios mulieris: sed ista non cedere reus mulieri sponte se offerenti si alio ei non competeat de rigore cum esset in iudicio cognatorum defuncti: ideo non cederentur repudiate cui nullum ius manebat ad viro neque ad bona eius. **Quinto** quia mulier repudiata erat sicut quelibet mulier extranea respectu defuncti: et tunc extraneis mulieribus non cederet suscitare semine defuncto et si ille vellet. ergo neque repudiatis: quia non erat vxores defunctorum quod lex volebat. **Sexto** quia adhuc facilius erat qualibet extraneam admitti ad suscitationem seminis quam repudiata: quia qualibet alia mulier poterat accipere defunctum: viueret in vxore: sed eam quam repudiauerat non poterat Deuter. 24. c. ergo multo minus poterat admitti ad seminis suscitationem cum ille qui suscitatur semine agat loco defuncti: sed defuncto non licebat accipere repudiata. ergo multo minus agere loco eius.

¶ An sponsa per verba de presenti debebat accipi ad suscitandum semine defuncto. **Questio. 164.**

Queretur si quis haberet sponsam per verba de presenti et non consummato matrimonio moreretur an sponsa illius poterat vel debebat accipi ad suscitandum semine defuncto.

¶ Ad id quod hoc non dixerit expresse lex: tunc ex ea colligitur. nam Deuter. 25. c. ubi quod si quis moriatur sine liberis vxor eius non nubat alteri sed accipiat eam frater eius. id est defuncti. Si ergo sponsa vocatur vxor habebit locum lex in illa. si autem non vocatur vxor non habebit locum. Est autem idem quod sponsa non vocatur vxor in modo vulgari neque in modo loquendi veteris testamenti: et ideo non tenetur ad suscitationem seminis neque recipere etiam si vellet. **Primo** quia vxor cognita potest repudiari in veteri testamento: sed non sponsa cognita Deuter. 24. c. **Secundo** quia non stat ratio legis in illa. nam ratio lex iussit accipi vxorem defuncti ad suscitandum semine: quia censetur manere in illa semine defuncti quod per viro supueniente viuificatur: et tunc in sponsa nondum cognita neque traducta non potest fingi habere ideo non accipitur ad suscitationem seminis. **Tertio** quia non admittitur ad suscitationem istam mulier extranea que ad defunctum non pertinet: et tunc sponsa non traducta non pertinet ad defunctum: quia non fuit facta una caro cum eo per seminis coniunctionem. ergo neque sponsa accipietur ad hoc. **Quarto** per quod manifeste intelligatur de muliere cognita lex suscitationis seminis. nam dicitur quod qui mortuus fuerit vnus de fratribus vxor eius non nubat alteri: et ita ponit lex tanquam accidens mori illi sine filiis: et tunc qui habet sponam et nondum habuit vxorem manifestum est quod si moritur morietur sine liberis: ideo non intelligitur de vxore non cognita: id est de sponsa: sed de vxore traducta et cognita.

¶ An fratri defuncti liceret accipere vxorem fratris de qua frater filios non procreasset etiam de alijs genuisset ad suscitandum semine. **Questio. 165.**

Queretur si quis haberet multas vxores et ex una vel ex aliquibus haberet filios ex alijs autem non haberet: an frater defuncti tenebatur accipere illam que non haberet filios et suscitare ex ea semine defuncto. Accidebat autem iste casus sepe in veteri testamento quod licebat tunc hominibus habere multas vxores simul ut per David belchana patre Samuelis qui habebat duas simul. 1. Reg. 1. c. et David habebat multas. 2. Reg. 3. et. 5. c. et. 1. Paral. 3. in nouo autem testamento vetita est multitudo vxorum ut declaratum est. 1. Cor. 7. c. 3. et. 13. 8. **¶** Ad id quod in hoc casu non erat semine suscitandum defuncto. Et primo quia lex suscitationis seminis erat in illo quod non reliquerat filios: sed iste filios habebat. ergo non erat suscitandum ei semine. **Secundo** quia suscitatio seminis fiebat ne periret nomen: et tunc existente saltem vno filio non debebat nomen defuncti suscipi: sed si fuisset: ideo non oportebat ex alijs vxoribus defuncti ex quibus non susceperat filios suscitari semine. **Tertio** quia

lex de suscitatione seminis dabat ut suscitaretur semine defuncto et non ut suscitaretur semine vxoribus defuncti: et tunc si existit filius defuncti ex una vxore suscitandum est semine ex alijs vxoribus: ita non est habere suscitare semine defuncto sed vxoribus defuncti: quia non fieret illa suscitatio in fauore defuncti sed vxor suarum cum iam defuncto satisfactum esset quod ipse filios reliquerat: et tunc non erat vxoribus semine suscitandum. ergo non erat in tali casu suscitatio seminis. **¶** Quarto quia quando suscitabatur semine defuncto omnes possessiones eius pertinebant ad illum qui suscitabat semine eius ut postea haberet eas quod nasceretur ideo: sicut scimus fuit de Booz accipiente Ruth vxorem maalon defuncti ad suscitandum semine eius. nam oia que possidebat Maalon accepit Ruth. 4. c. et tunc daretur quod filii quos defunctus reliquerat peruenirent hereditate propria cum tota pertineret ad eum qui semine suscitabat: et hoc est magni inconueniens: quia magis pertineret ad defunctum filii naturales quos ipse genuit quam filii legales qui sunt per suscitationem seminis: et ideo ad eos potius pertinet hereditaria successio: et tunc non fiet suscitatio seminis in tali casu. **¶** Quinto per quod si existit filius suscitaretur semine ex vxoribus illis ex quibus non genuerat vel ex quibus non manebant filii supstitutes necesse erat quod ex tot vxoribus suscitaretur quot essent ille qui non habuit filios: et ita iterum accideret ex multis vxoribus defuncti suscitari debere semine: et tunc Deuter. 25. c. inuis quod ex una tantum vxore suscitabatur. scilicet. vxor eius non nubet alteri. ergo non erat accipienda alia illa ad suscitandum semine. **¶** Sexto quia si multe vxores manerent ex quibus defunctus non accepit filios et ex omnibus suscitandum esset semine: cum cognatus defuncti debeat suscitare semine eius teneat ille accipere multas vxores simul: hoc autem est inconueniens quia pluralitas vxorum poterat esse licita dispensatione aut permissione aut alio modo: tunc nunquam erat sub precepto: quia minora bona non cadunt sub precepto sed sub permissione. **¶** Si forte dicatur quod non tenebatur ideo cognatus defuncti ad accipiendas omnes illas vxores sed plures cognatus tenebantur ad plures singuli ad singulos. Et hoc est falsum est quia Deuter. 25. c. non dicitur quod debeat suscitare semine defuncti nisi si eius: et non ponuntur ibi multi: et tunc si istud fieri deberet cum sepe accideret scriberet illud lex. non ergo suscitabatur semine defuncto ex vxoribus illis in tali casu.

¶ Si quis plures haberet vxores et ex nulla illarum filios genuit: vel genuit et mortui sunt: ex qua illarum frater teneatur suscitare semine. **Q. 166.**

Queretur si quis haberet multas vxores sic fiebat in veteri testamento et ex nulla illarum filios genuit: vel genuit et mortui sunt: ita ut dicatur vir mori sine semine ex qua illarum teneatur suscitare semine fratris defuncti. **¶** Ad id quod aut omnes ille erat apte ad gignendum suscitando semine aut non. si aliquid erat inepte non est quod de illis quia non erat suscipienda mulier ad suscitandum semine ex qua semine suscitari non poterat: sed de illis dubium manet: que apte sunt: vocantur inepte ut figura illarum esset senio affecta: ita ut accipere non posset. scilicet. quod defecerant ei fieri muliebria sic dicitur de Sarra Gen. 18. c. vel si erat aliqua sterilis de quo constaret aliquo certo signo vel maleficiata perpetuis maleficijs aut arta ita ut a nemine cognoscere posset: aut si aliqua illarum post mortem viri propter acceperat alium virum quod fieri poterat quando vir moriens relinqueret paruulos filios. nam tunc non erat ei semine suscitandum nisi paruuli morerentur ante etatem adultam in qua acciperent vxores: quia tunc si manebat vxor defuncti et cognatus aliquis eius suscitandum erat semine illi: et tamen vxores defuncti non tenebantur expectare aliquo tempore si moreretur vir habens paruulos filios sed statim poterat alteri nubere. Si ergo ita esset quod aliquae vxores defuncti acceperant viros post mortem defuncti et alie non: ille que acceperant erant inepte ad sustinendum semine defuncti quia pertinebant ad alios viros: que autem non acceperant viros erant apte. Si autem omnes aut multe illarum erant apte ad sustinendum semine aut omnes erant equaliter principales aut non. si primo modo poterat suscitari semine ex omnibus his: ideo erat in optione fratris defuncti an vellet accipere vxores omnes quas habebat defunctus: et si vellet omnes tenebantur omnes ille eum in virum accipere: et si aliqua istarum acciperet aliquem in viro vel comisceretur alicui alteri non matrimonialiter poterat accusari de adulterio: quia non licebat ei accipere alterum viro neque comisceri alicui quousque refutaret frater defuncti eam in vxorem accipere ut dicebat. scilicet. quando autem recusaret accipere aliquam illarum licebat iam illi transire ad quemcumque viro vellet: quia libera erat a iugo viri mortui. Si autem frater defuncti nollet accipere omnes aut omnes essent principales: aut omnes minus principales. scilicet. quia ille que fuerant principales defuncte fuerant ante viro aut quando sic alie sic. Si primo modo erat in optione fratris defuncti eligere quam vellet. Si secundo modo etiam eligere poterat cum omnes sint inter se equales. Si tertio modo distinguuntur quidam: quia aut erant omnes vel multum minus principales et vnica erat principalis: aut erant multe principales et erat vnica minus principalis vel multe. Si primo modo dicuntur quod magis principalis tenebatur accipere

3. rō.

4. rō.

B

5. rō.

6. rō.

Rñ. ad qñ. questionis

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Belchana pñ samuel.

Rñ. ad qñ. qñis.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

B

5. rō.

6. rō.

Quasio

Qñis.

B

Rñ. ad qñ. qñis.

B

1. q. 184

accipe ad suscitandū semen. Si aut scō mō dicit q in optiōe illius erat accipe quā vellet: de illis alijs autē placet q quicunq; erant multe vxores 2 vnica accipere volebat vel paucas erat i optiōe eius accipere quā vel quas vellet: istud at nō est totaliter determinatū q; Deutero. 25. c. vbi bētur de his nō fuit expressum circa bec. C Sed q; dīstīximus de vxorib; pncipalibus 2 min; pncipalib; est dubiū qūo vocabant sic. C Dō; q; hoc accidebat mltipliciter. Uno mō q; vna vxor 2 erat libera 2 alia ancilla: q; tunc libera erat vxor magis pncipalis ancilla at erat min; pncipalis: sic fuit de Abraā qui habuit duas vxores vnam ancillam 2 aliam liberā ad Salabā. 4. c. Sarra. n. erat libera: 2 ideo erat vxor pncipalis eius. Agar autem fuit ancilla Ben. 16. et. 2. 1. mō erat ancilla sarre Ben. 16. c. 2. iō vocabatur min; pncipalis: sic ē fuit de Jacob qui habuit q̄tuor vxores duas liberas. f. Rachel 2 Lia: 2 duas ancillas eaz. f. Balām 2 Zelphā Gene. 29. et. 30. c. sic ē fuit q̄n israelite volebat aliquas ancillas suas de gētilitate susceptas vxores accipe. naz cum ibant israelite in bellū 2 in medio captiuorū esset pulchra mulier sed placeret in oculis ipsius in cuius sortē cadebat poterat eā in vxorē accipere Deutero. 21. 2 tunc gētiliter oīs ancilla accepta in vxorē erat minus pncipalis vxor respectu vxoris q; erat libera. C Scō mō vocabant vxores min; pncipales q̄n accipiebant affectu cōiugali: 2 tñ nō iterueniebant ibi pacta legalia vel donationes ppter nuptias. vxor pncipalis vocabatur illa circa quā seruabant iste ceremonie legales: fiebat autē ista minus pncipalitas vxor vt q̄n aliquis diues vel potēs volebat accipere in vxorē aliq; mulierē minorē seipso in statu q; placebat oculis eius: tunc non accipiebat eā cū solēnitatibus istis 2 ceremonijs legalib;: ista at tunc vocabat minus pncipalis vxor respectu illius que cū istis solēnitatibus accepta fuerat: erat at intātū ista inēqualitas q; vxores magis pncipales vocabantur semp vxores: 2 minus pncipales vocabant iterdū vxores 2 interdū ocubine. sicut appet de agar que vocat vxor abrae Ben. 16. 2 cethura etiā vocat vxor Ben. 25. 2 tñ postea tam agar q; cethura vocant ocubine. e. c. sic ē p; 3 vxore leuite q; occisa ē in gabaa q; aliq; vocat vxor 2 aliq; ocubina Judi. 19. c.

¶ An mulier posset vel teneatur suscitare semē viro priori mortuis filiis 2 mortuo secundo marito. Questio. 168.

Queretur figs moriebat habēs filios puulos 2 vxor illius nubebat alteri: 2 iterijs moriebat filij viri defuncti 2 post bec moriebat vir secundus mulieris istius 2 liberabat illa a lege eius: an posset tūc vel deberet mulier ista suscitare semē viro p̄ori. C Dō; q; i hoc p̄supponēdū ē q; viro illi suscitandū erat semen si esset aliq; qui posset suscitare: ad suscitandū autē regrebanter duo. i. vxor defuncti 2 cognatus eius. si ergo isti nunc essent suscitandū erat semen: maxime q; iste cēsebat mortuus sine filiis: 2 iō vel ei vel filiis suscitandū erat semen: nō at filijs q; paruuli erant 2 nō poterat dici illi mori sine semine sed p; vt oñsum est. s. hoc ergo supposito dato q; defūcto maneret cognat; aliq; ergo dubiū an ex illa muliere dēbeat suscitare semen defuncto. C Dōm q; nō tenebat mulier ad istā suscitationē casu isto. Et rō est q; ista dēfuerat p̄tinere ad virum 2 ceperat p̄tinere ad sequentē: iō nō tenebat ad suscitationē seminis. nā lex iubet q; nō nubat mulier defuncti sed accipiat eaz cognat; defuncti: 2 ita erat obligatio ip̄sita mulieri ad suscitandū semē: ita q; si trāfīret ad alēp ante q; eā recūsaret cognati defuncti poterat accusari vt adultera Ben. 3. 8. c. manebat autē ista obligatio moriente viro sine liberis: q; lex iucebat istud vinculū i; m̄rimoniū q̄tū ad se iā esset dissolutū. Si at vir mortuus est bñs filios 2 mulier ista trāfīuit ad alēp cessauit tota obligatio eius ad vix porē: obligatio at semel extincta nō redijt: ideo nō pōt redire itēp ista mulier ad hoc q; sit obligata ad suscitandū semen defuncti. C Sed dicef qd si mulier spōte vult suscitare semen viro illi priori an liceat. Aliqui dicunt q; sic: q; ista fuerat mulier defuncti 2 hoc regrebat ad hoc q; posset suscitare semē. C Dōm q; nō admitteret ad suscitandū semen: q; istud erat aliq; quid in fatore mulier. f. q; si suscitarent semē defunctor; efficeretur hereditas defunctor; eoz filioz qui ex eis nascerent: 2 hoc erat in p̄iudiciū cognator; defuncti ad quos deuolueret hereditas si nō suscitaret semen defuncto: sed in odiū eoz nō admitteret mulier illa nisi de rigore iuris ei cōpeteret: nō tñ cōpeteret vt oñsum est cū non posset illa cōpelli ad suscitationē seminis. ergo nō pmitteret a cognatis defuncti suscitare semē defuncti. C Scō q; ēt sequebat aliud icōueniens cognatis defuncti: illis. n. erat aliquāliter p̄iudicialis 2 odiosa lex de suscitandū semē cū p̄tēnt cogerent accipe in vxores illas quas nolent: 2 p; ga

si non esset odiosum 2 difficile non poneret pena in lege 5 non suscitantes semē Deute. 25. c. 2 tñ in odiū 2 penā cognator; defuncti non pmitteret aliq; mulieri nisi de iure ei cōpeteret: s; non cōpeteret: iō ēt si vellet non admitteret ad suscitandum semen. C Sed dicef qd si etiā cognatis defuncti placeret 2 aliq; illoz vellet assumere illā ad suscitandū semen an posset. Dōm q; nō licebat. Primo q; nō fiebat suscitatio seminis nisi ex muliere defuncti: 2 tamen ista non erat vxor defuncti sed alterius qui eam immediate habuerat. ergo non erat apta ad suscitationem seminis. Secundo quia si aliqua prius extranea mulier vellet suscitare semen defuncto 2 placeret cognatis defuncti ad hoc non posset: q; lex nō hēbat locū in ea cū non ēt vxor: 2 tñ ita erat aliena illa postq; fuerat vxor alterius: iō non licebat ei suscitare semen defuncto. C Tertio p; q; hoc erat expresse 5 le gē. nā Deutero. 25. c. vbi q; figs moreret sine liberis vxor eius nō nubat alteri: sed frater defuncti accipiat eā: 2 tñ ista nupserat iā alteri vt p̄supponit. ergo nō poterat suscitare semē. C Quarto q; motiū legis cessabat. nā iō iussit lex q; ex vxore defuncti suscitaret semē: q; suscitatio seminis non est appositio noui seminis sed viuificatio p̄existētis qd mortificatū videbat 2 cense tur viuificari per semē supueniētis viri: 2 sic mortuus p̄supponit semen posuisse: sed illud fuisse mortificatū: 2 tñ semen illius non pōt fingi positū nisi in vxore sua. ergo non pōt alia mulier accipi ad suscitandū semē nisi vxor defuncti: 2 tñ ista fictio cessat in muliere que alteri nupit mortuo p̄ore viro cū non censeatur in ea manere semen prioris viri sed illius solum quem p̄ximo habuit: iō non potest accipi ad suscitandum semen.

¶ Ad quid tenebatur vxor moriente viro fm conditionem veteris testamenti. Questio. 169.

Queretur de vxore moriente viro ad quid tenebat f; cōditionē veteris testi. C Dō; q; aut vir reliquebat filios aut nō. si relinquebat filios poterat illa nubere cui vellet 2 non obligabat ad aliud. si non relinquebat semen aut erat mulier apta ad gignendū aut non: vt pote q; senio pfecta vlt manifeste sterilis aut arta vel quocunq; ipedita: ita vt non possit gignere. si non erat apta non tenebat ad aliq; cū non posset suscitare semen: 2 tñ non debebat nubere alteri viro q; si nuberet offēderet se aptā ad gignendū cū matrimoniū ordines ad p̄lem: 2 tunc esset in culpa: q; si apta esset ad gignendū deberet suscitare semen: sed manebat soluta: 2 non poterit cognatus aliq; defuncti illā cogere ad suscitationē seminis. si aut erat apta ad suscitationē tenebat mortuo viro 2 elapso tpe luctus qd 5 lege vel cōsuetudine apud iudeos seruabatur admonere oēs cognatos defuncti fm ordinē maioris 2 minoris p̄p̄ngtaris vt aliq; eoz acciperet eā in vxorē ad suscitandū semen defuncto: 2 vsq; ad illud tēpus tenebat semp abstinere a quolibet viro: 2 si quis de cognatis viri vellet eā accipere in vxorē tenebatur manere cū illo. si autē nemo illā vellet accipere de cognatis defuncti erat ipsa libera a lege prioris viri: 2 poterat nubere cuicunq; vellet neq; poterat ei q; obijci. Si tñ anteq; oēs admoneret vt eaz aliq; acciperet dēberet ipsa cū aliquo viro vel fornicaret tenebat tanq; adultera ad penā sicut si esset cōiugata vel despōsata per verba de p̄senti: 2 fornicaret cū aliquo vt dicef sequēti. q. C Sciēdū tñ q; qñ mulier defuncti admonebat quelibet cognator; defuncti vt eā acciperet: si ipse nolebat tenebat illū citare corā iudicijs 2 ibi ppositura erat q̄relā suā. f. q; ille nolebat suscitare semē defuncto: 2 tunc si ille diceret q; vep erat q; nolebat: adiudicatib; iudicib; mulier soluebat calciamentū de pede illius 2 spuebat in facie eius dicens. sic fiet viro q; nō vult edificare domū p̄is sui. 2 vocabat dñde dom; illi; dom; dñscalciaf Deutero. 25. 2 sic 5 vno fecit ita de oib; factura erat: 2 sic quocunq; oēs eā accipe recūsaret 2 sustinerent iudicialiter illā penā: nō licebat mulieri accipere aliq; aliū vix. C Si at aliq; dñs cognatis viri eā acciperet manebat apud eā tota hereditas viri p semine nascituro. Si at nemo eā acciperet poterat ea accipe quicunq; vellet in virum: 2 tamen nihil manebat penes eam de hereditate viri sui cum non suscitaret semen eius.

¶ Quo pōt stare qd dictū ē p̄ceden. q. f. q; si mulier mortuo viro sine semine alteri commisceatur adultera censebatur cū ipsa non esset coniugata. Questio. 170.

Queretur quō pōt stare qd dictū est p̄ce. q. f. q; si mulier mortuo viro sine semine ante q; regeretur oēs cognatos viri iuxta formā ibi datā acciperet aliū vix vel fornicaret q; poterat accusari vt adultera: q; talis accusatio nō cōpetit nisi 5 iugata aut despōsata per vba de p̄senti: s; ista nō erat iugata aut despōsata. C Dōm q; tenebat de adulterio

gnatis defuncti odiosa erat.

¶ Petitio Rñso. 1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

¶ Responso ad qñ. qd.

¶ Similitudinē ad plē ordinatur

B

¶ Notandū

A

¶ Ratio.

¶ Rñso ad questū. q.

quocumque pmitteret se cognosci ab aliquo viro sine matrimonia
liter sine fornicarie: et debebat lapidari vel cremari. qd p3 ex his
que hntur Gen. 38. c. vbi p3mogenit' iude accepit thamar vxore
et mortuo illo sine semine accepit ea scds fr. s. onas et illo quoq3
mortuo sine semine acceptura erat ea sella tertius fr: s3 anteq3
illa acciperet ineta est pgnas Thamar: et odnata est ad ignem
et exusta fuisset nisi q3 inocetia sua pbanit aut culpa fulte excu-
lauit vt p3 ibide ita at fm iudeos pateret mulier que hoc face-
ret. na lex suscitacionis seminis fuit iter iudeos: q3 erat prius in-
ter gentiles vt osius est. s. et io sicut erat penalis apud gentiles eet
quoq3 apud iudeos. Et tñ in hoc differt: q3 iter bebreos non
ponebat talis pena regulariter: sed adultera lapidabat. Leui.
20. et Joa. 8. c. et dixi regulariter q3 iterdu p fornicacione exure-
batur mulier: vt si filia sacerdotis fornicaret in domo p3is eru-
rebat flamis Leui. 21. c. sed q3d pene iponeret non differt in
hoc cu videat iponi pena indebita. Et obijcietur q3 pdicta quia
ad Rom. 8. dicit ap3s q3 mortuo viro soluta est mulier a lege vi-
ri: ita vt no inducet adultera si fuerat cu alio ineta: et tñ hic erat
mortuus vir. ergo non poterat accusari mulier de adulterio: l3
contraheret cu altero vel quocumq3 comisceret ei. C Dicit pot q3
dictu apli est regula: et tenet gñaliter in oib' nisi in qbusda cas-
ibus a lege exceptis. et iste est vnus vel forte vnus: q3 no iueni-
mus aliū casum in quo mortuo viro teneat mulier de adulterio
si cu alio iueniat. C Secundo pot dici q3 gñaliter est vep q3 mor-
tuo viro soluta est mulier a lege viri: et tñ hic non est mortu' vir
huius mulieris: q3 l3 vir mortuus sit vere: tñ fictione legis vi-
uit quousq3 illa accipiat viru vnu de cognatis eius qui suscitet
semē illius. C Tertio pot dici q3 no est mortu' vir: q3 l3 vir por
sit mortuus manet vir eius vnus de cognatis viri sui ex legis
ordinatione: et si fornicat o3 fornicari viuente viro: et ita ē adul-
terij rea. C Quarto pot dici et forte melius: q3 l3 mulier soluta
erat a lege viri mortuo viro: tñ non erat soluta ab onere legis.
na o3 Deutero. 25. c. si vnus ex frib' mortu' fuerit absq3 liberis
vxor eius non nubet alteri sed accipiet ea fr eius et suscitabit se-
men defuncti: et q3 lex iposuit hic super mulierē necessitatē susci-
tadi semē volente aliquo de cognatis defuncti teneat mulier ab-
stinere ab extraneo coitu quousq3 sciat an aligs de cognatis vi-
ri velit ea accipere in vxore. C Sed tunc qñ obijci q3 non pot
illa mulier teneri de adulterio qd solu cōpetit q3 desponsata et
cōiugata. o3m q3 vep est: et tñ mulier ista l3 no sit cōiugata neq3
desponsata in veritate censet desponsata eo q3 lex despondet eaz
alicui cognatoz defuncti si voluerit ea: io ad petitionē illi' tñq3
sponsi sui debebat mulier illa cremari vel lapidari si acciperet
aliū in viz vel fornicaret cu eo: poterat et q3libet ali' p3pinq3-
ru illa accusare vel forte glibet de p3lo: q3 adulteriu est crimen
publicu. Et i criminib' publicis opetit cuilibet de p3lo ius et ad-
mittit ad accusandū fm leges humanas: et forte ita erat iter iu-
deos. sic fuit de thamar vt dictu est: q3 ex hac cā ea accusauit iu-
das: et pducebat ad icēdiū nisi q3 se excusauit Gen. 38. c. l3 ma-
xime cōpetebat accusatio directe cuilibet p3pinq3oz: q3 cuilibet
erat debita mulier volente altero ea recipere: et recte iponebat
mulieri pena. Primo q3 mulier peccabat tra legē. Scdo q3 ille
ad cuius petitionē puniebat habebat ius mulieris. i. erat ei debi-
ta: et velut p3o sibi illata iniuria cōueniēter ea ad mortē accusa-
bat. Primu p3 Deutero. 25. c. o3 si mortu' fuerit vnus d fr-
bus sine liberis vxor eius non nubet alteri: sed accipiet eam fr
eius. Scdm p3 eo. c. cu o3. sed accipiet ea fr eius. Et postea o3:
si aut noluerit recipere vxorē fratris sui que ei ex lege debetur.
ergo anteq3 illi nubat debita est ei: et io non est soluta ab oi vin-
culo: et oñr si alteri nubat vel fornicet penā incurrit: q3 est sub le-
ge viri velut si eet spōsa d pñti vel eet mīmoniu cōsumatū.

C An si defunctus haberet fratres valde parue etatis vxor acci-
pere posset aliquē aliū cognatū ad suscitadū semē. Qo. 171.

Queretur si defunct' heret aliquē fr em valde parue
etatis qñ vxor defuncti accipere posset in
viz ad suscitadū semē: et an poterat accipere aliquē aliū cognatū
defuncti q no eet tā p3pinq3us vel poterat accipere aliquē qui
no eet de cognatione. C Dicunt qdā q3 in tali casu no tenebat
vxores defunctoz ad suscitandū semē eoz: sed poterant nubere
quibus vellēt. sic colligit Ruth. 1. c. vbi o3 q3 Ruth et orphanu
rus Noemi iā vidue mortuis filiis Noemi volebant venire cū
Noemi d terra Moab que erat terra eaz in terrā israel q erat
terra noemi: dixit ad eas noemi. reuertimini filie moabite cur
venitis mecu: iā. n. senectute cōfecta sum neq3 apta vinculo cōiu-
gali neq3 filios habeo in vtero: et si ista nocte accipe possem et pa-
rere filios si eos expectare velitis donec annos impleant puber-

tatis prius eritis vetule q3 nubatis. in quo inuit q3 si filij essent
paruuli non tenerent eos expectare: sed poterat nubere alijs vi-
ris sicut neomi suadebat nuri b' ius q3 reuenterentur in terram
Moab et ibi nuberent. C Alij dicunt q3 i hoc casu debebat mu-
lier accipere aliquē aliū de cognatione defuncti ad suscitandū
semen: et hoc sufficiebat. Sed o3m est q3 si paruulus esset ille q
erat p3pinq3 defuncto et cui cōpetebat suscitare semen eius aut
mulier defuncti expectado istū donec veniret ad annos puber-
tatis excederet tps gignēdi aut nō. Si nō excederet tps tenebat
expectare. sic p3 de thamar vxore p3mogeniti iude mortui sine li-
beris q3 sequens fr. i. oia accepit ad suscitadū semē: et illo quoq3
mortuo sine liberis manebat alius fili' pu' fr defunctoz. i. sella:
et dixit iudas ad thamar. mane in domo p3is tui in veste vidui-
tatis donec crescat sella fili' me' et dabo eū tibi: et māsit expectā-
do thamar quousq3 venit sella ad annos pubertatis: et cum non
daret ei videns se delusam cogitauit qliter ipsa fraudaret iudā
et ita factū est Gen. 38. et tñ si nō tenerent expectare quousq3 il-
le cresceret nō maneret ipsa expectas tāto tpe ad mādātū iudē i
viduitate: et qd maius est q3 l3 fornicaret non teneret ad penā
aliq3 si nō teneret expectare paruulū donec eet pubes. Si autē
mulier tante etatis eet q3 expectado paruulū vsq3 ad pubertatē
trāscēderet tps gignēdi nō o3 eū expectare: q3 tunc sequeretur
duo icōueniētia. Primū q3 non fieret suscitatio seminis cū mu-
lier ista esset inepta ad suscitadū semē tēpore quo paruulus pue-
niet ad pubertatē. Scdm q3 mulier ista pderet tps suū gignē-
di cū de alio viro accipe posset p3 mortē viri p3ois. C Dō3 q3
in tali casu ista mulier o3 accipi in vxorē ab alio de cognatis d-
functi p3permisso illo paruulo. et istud satis poterat fieri: quia si
vn' de cognatis defuncti cederet iuri suo nolēdo suscitā semē
defuncti trāibat ptas ad aliū vt p3 in Booz et alio cognato suo
qui p3pinq3 erat et noluit suscitare semē Moaalon Ruth. 3. et.
4. c. a fortiori ergo fieret si vnus cognatus eet ipotēs trāfiret ius
suscitandi ad alterum: quia si sola voluntas poterat transfer-
re ius d vno in alterū posset illud a fortiori trāferre impotētia et
necessitas: et ita trāfiret ius de vno in alterum si essent multi co-
gnati impotentes siue ppter etatem siue propter alterum impe-
dimentum quousq3 perueniretur ad illum qui esset potens fm
ordinem propinquitatis.

C Quibus cōpetebat hoc ius de suscitacione seminis defunctoz
vel cui erat imposita necessitas in ye. lege. Questio. 172.

Queretur nunc circa suscitates semē defunctoz qbus
cōpetebat hoc ius vel erat iposita ista neces-
sitas. C Dm q3 istud p3is erat ius pti erat on': et tñ potius erat
on' q3 ius. Primū p3 q3 si nō eet hic ius aliq3 vel fauor q3rūdā
p3onaz posset q3 d cognatione aspirare ad illud inconsulto alio
l3 falsū est: q3 fiebat fm ordinē maioris et minoris p3pinq3atis:
et nō licebat min' p3pinq3 suscitare semē defuncto nisi expresse
renūciaret iuri suo q3 magis p3pinq3 erat: vt p3 de Booz q3 nō po-
tuit accipe ruth in vxorē ad suscitadū semē maalo dūcti donec
ali' q3 erat p3pinq3 cederet iuri suo: et cessit realiter Ruth. 3. c. et
4. c. C Scdm p3 q3 obligabant viuetes ad suscitadū semen de-
functoz: et cū sibi ipsi filios gignere deberet gignebant alijs. sic
p3 Gen. 38. et Deute. 25. c. Tertiu p3 q3 ius qd hebāt illi q3 semē
suscitabat erat q3 bērent oia bōa defuncti et ptinebat ad eos vsq3
fructus illoz: et seruabant bōa p illo q3 nascitur erat ex seminis
suscitatiōe vt p3 Ruth. 4. cū dixit Booz qñ cessit ei cognat' su' i
ius. i. testes vos estis q3 possederis bodie oia q3 fuerūt elimelech
et chelion et maalo tradēte noemi: et ruth moabitidē vxorē ma-
lon in cōiugiu sumpserit vt suscite nomen defuncti in hereditate
sua. C Erāt at multa onera in suscitado semē. 2. Primū q3 coge-
bat q3 accipe determinatā vxorē. i. vxorē defuncti: istud at erat
valde durū q3 nō bñ accipit in vxorē nisi ea q3 placet: multi autē
sunt q3 vxores accipe nolūt q3 ab alijs cognite fuerūt et assuete ali-
qñ morib' alioz: hic autē accipiebat vxor ab alio cognita: et nō
q3 placebat l3 q3 lex iubebat io erat on'. Scdo q3 gignebat fili-
os alteri et nō sibi. nā saltē p3iogenit' noiabat noie dūcti. i. ad
posteritatē suā ptinebat et nō ad familiā gignētis: h' at erat tam
grauē q3 qdā p3p' h' icidebat in rē nō humanā. i. pñates nālī dle-
ctatiōe licita. sic p3 d onā filio iude q3 accepit thamar i vxorē ad
suscitadū semē fr̄is sui dūcti Gen. 38. c. et o3. ille at sciens nō
sibi nasci filios itroiēs ad vxorē fr̄is semē fundebat i terraz ne
liberi fr̄is noie nascerent. C Tertio q3 ex ista suscitatiōe semi-
nis cōigē poterat iterdū q3 aliq3 maneret sine filiis et nomē ius
veleret: vt figs suscitaret semē alteri et nasceret vnus filius ille
ptinebat ad defunctū: et maneret p3 ei' sine liberis q3 ptineret ad
ei' cognationē. h' at erat magnū icōueniens sic p3 Ruth. 4. c. cū
dixit

In. q. 143.
et. 144.

Adultera i
ter bebreos
lapidabat.

B
Q50.

1. rñso

2. rñso

3. rñso.

4. rñso.

Rñ. ad rō.

In crimini
b' publicis
cōpetit cui
libet d po-
pulo ius ad
accusadum

Primum

Secundū.

Nōnulloz
rñso ad q-
stū qñis.

Alios
rñ. ad q.
Doc. iñu

Duo icō
ueniētia.

Primū

Scdm
Dei. qd.

Ad
rñ. ad
quest. q.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Multa
onera in
suscitandū
semē
2. on'.
B
2. onus.

3. onus.

4. omis. dixit booz ad cognatū suū qd accipiet Ruth ad suscitādū semen defuncti: 2 ille noluit s3 ait. cedo iuri ppingtatis: neq. n. posteritātē familie mee delere debeo. i. nolo delere: s3 h nō diceret nisi iterdū suscitādo semē alteri dtingeret deleri nomē 2 pgeniez suscitātis. C Quarto p3 q3 iponebatur pena nō suscitātī semen Deute. 2 s. c. 2 grauis gde. f. q. discalciabaf 2 spnebat in faciez eius 2 manebat in ppetuū ifamat. f. q. vocabaf com discalcia ti in israel: 2 tamē si plus eēt de fauore q3 de grauitate vel pena nō iponeret pena aliq a lege: sed qlibet sponte suscitaret semen defuncti cum qlibet appetat id qd delectabile est 2 fauorabile.

5. omis. C Quinto p3 q3 qñ q3 sperabat fauorē q erat circa suscitatio- nē seminis multi illū desiderabāt: cū at cūgebat cū onerib3 q cōiūcta erat mulierē fugiebāt vtrūq. plus ergo esse putabāt d odio 2 honore q3 de fauore. sic p3 Ruth. 4. c. qñ Booz petiuit a cognato suo an vellet emere agrū ruth qui ptinebat ad eū iure ppingtatis: 2 ait ille ego agrū emā: cui ait booz qñ emeris agrū de manu mulieris ruth quocq. moabitidē que vxor defuncti fuit debes accipe vt susciteas nomē defuncti cui rādit ille. cedo iuri ppingtatis: neq. n. posteritātē familie mee deler debeo: tu meo vtire pūilegio quo me libenter carere pñteor. C De ista susci- tatione oīm q ptinebat ad frēs defuncti Deute. 2 s. c. 2 rō ē q3 ille qui nasceret debebat vocari 2 reputari filius defuncti: ideo debebat bñe ad illū maximā idētitatē quā bñe poterat: nō pote- rat autē esse maior q3 q a frē defuncti gigneret cū frēs habeant idētitatē sanguinis 2 radices vt d3. 8. Et bico. alie ēt cause ad h erant vt dictū est. 8. Sed oīm q non solū frēs sed ēt alij cogna ti poterāt suscitare semē defuncti: qd p3 de booz 2 cognato suo qui non erāt frēs: 2 tñ ad ambos ptinebat suscitatio seminis: 2 p3 q3 booz 2 cognat3 suis nō erāt i eodē gradu: cū dixerit booz q alius erat ppingor q ipse Ruth. 3. et. 4. c. 2 tñ si frēs eēt am- bo attinerent ad maalon in eodē gradu. ergo nō erant frēs. er- go ad nō frēs defuncti ptinebat suscitatio seminis. sed oīm q directi ptinebat ad frēs. C Sed obijciē q3 Deut. 2 s. c. vbi po- nit de suscitatione seminis solū d3 de frīb3. f. frater defuncti ac- cipiet eā in vxorē: 2 tota illa lex loquitur de frē. C Dicit pōt vno mō q accepit frēs large pro cognatis: q3 quattuor modis acci- piunt frēs vt dicit Hierony. sup Matthe. f. nā gēte cognatione 2 affectu. nā vt Esau 2 Jacob: gēte vt oēs iudei frēs inter se vo- cant Deute. 17. c. nō poteris sup te cōstituere in regē extraneum qui nō sit fr tuus. i. q non sit de gente iudeoz. porro cognatione vocant frēs oēs qui sunt de eadē familia sicut Ben. 1. 3. c. dixit Abrahā ad Lot. non sit rixa iter me 2 te qñ frēs sumus. affectu vt oēs chāiani sequē. c. oēs vos fratres estis. hic pōt accipi sup tertio mō. i. cognatione: 2 ita oēs cognati vocabant frēs. sic etiā accipit sepe in nouo testō vt. s. 12. c. f. ecce mī tua 2 frēs tui stāt foris. 2 tñ xps nō hēbat frēs s3 cognatos 2 s. 13. c. d3. nōne mī eius d3 maria: 2 frēs eius Jacob 2 Simon 2 Ioseph 2 iudas 2 sorores eius nōne oēs apud nos sunt: 2 tñ neq. frēs neq. sor- res hēbat xps: 2 nō solū q vginatē marie nesciebāt vocabant istos frēs xpi qñ putarent eos filios marie 2 ioseph: sed ēt apls ad Gala. 1. c. vocat iacobū frēm vñi. i. cognatū. C Scdō pōt vi- ci 2 melius q accipit fr p germano: q3 manifeste colligit ex li- tera q ibi de frīb3 agat. C Sed oīm q dixit ibi solū de frīb3. p3 q3 ad oēs cognatos ptineat ista suscitatio: tñ p3 q3 dire- ctius ptinet ad fratres q3 ad alios: 2 hoc q3 isti sunt ppingores. Scdō q3 calus ponebat ibi de frīb3: id oportuit q lex sequens de frīb3 diceret. d3 qñ hitauerūt frēs simul 2 vnus ex eis absq. liberis mortuus fuerit vxor defuncti nō nubet alteri: s3 accipiet eā fr eius: 2 tñ cognati idē faciebant: sed de illis nō fuit ibi ex- pressum. de hoc tamen scilicet an cognati obligarentur ad susci- tationem seminis sicut fratres dicitur infra.

1. q. 161. C An oibus frīb3 equaliter cōpetebat suscitare semē vel erat iter eos aliq3 ordo pcessiōis vel iuris vel obligōis. Qd. 173.

Q. Queretur an in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

Qd p3 q3 si hñs vxorē nō deberet suscitare semē alteri rāro cō- tingeret suscitari semē defuncto. nā dtingeret vt in plurimum q moriēte vno de frīb3 reliqui siue essent plures siue vn3 hēret vxores: 2 ita in casu illo nullus suscitaret semē dñcti. vñ dñ- geret pluries nō suscitari semē q3 suscitari: de tñ dabat regulaz istā tāq. gñalē. f. q. suscitaret semē dñctoz ne pirēt noīa eoz. ergo v2 q ēt si hērent alij frēs vxores suscitare deberēt nomē defuncti. C Sed in hoc icidit duo dubia. Primū erat quō po- terāt suscitare semen q iā habebāt vxores: q3 ad hoc oportebat accipi alias vxores. f. vxorē defuncti. Scdō dubiū est dato q liceret eis an obligarent ad hec. Dōm q ista nō ipediebāt: 2 est oīm de pmo q licebat cuilibet istoz hñti vxorē accipere insup vxorē defuncti. nā vxor pluralitas nūc est illicita ex d3 oīno. c. gaudemus. 2 s. 19. c. q. 3. 1. 2 tñ in veteri testō licita erat: sic fuit de helchana viro sancto p3e Samuelis habēte duas vxores: 2 ex vna illarū deus dedit ei miraculose filiū qui fuit ppha ma- gn3. 1. Reg. 1. et. 3. c. 2 ita deus approbabat illud. sic etiā David erat vir scūs 2 habuit multas vxores. 2. Reg. 3. et. 5. et. 1. Pa- rali. 3. c. etiā deus dixit ad dauid. 2. Reg. 12. c. dedit vxores oñi tui in sinu tuo. 2 tñ si habere multas vxores eēt malū nō fecisset hoc deus qui nō est auctor mali: 2 si fecisset pmissiue saltē non referret hoc ei qñ exprobando bñficiū collatū. ergo erat licita vxor pluralitas. sic oñs3 est. s. 19. c. q. 3. 2. nunc autē erat maxime licita q erat pro cā honesta a deo iperata. f. ad suscitādū semen.

1. rñso. C De secundo oīm q nō solū erat licitū: imo etiā obligabatur 2 dependet vnū ab altero: q3 si licitū erat nulla dubitatio est qn esset necessarium. nā non manet difficultas nisi q3 habēti vxorē daf vxor inuito: 2 hoc nō est icōueniens: q3 si quis non ha- beret vxorē manifestū est q teneat accipere vxorē dñcti etiā si illa nō placeret in oculis eius. ergo cū liceret habēti vxorē ac- cipere aliā vxorem tenebat accipere illā: q3 aliter non poterat semen suscitari: 2 manifestat plus q3 habēti vxorē in veteri te- stamento licebat superducere aliā vxorē. ergo sicut non habens vxorē cogebaf accipere vxorē defuncti ad suscitandū: ita 2 ha- beret.

1. rñso. C An in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

Q. Queretur an in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

1. rñso. C De secundo oīm q nō solū erat licitū: imo etiā obligabatur 2 dependet vnū ab altero: q3 si licitū erat nulla dubitatio est qn esset necessarium. nā non manet difficultas nisi q3 habēti vxorē daf vxor inuito: 2 hoc nō est icōueniens: q3 si quis non ha- beret vxorē manifestū est q teneat accipere vxorē dñcti etiā si illa nō placeret in oculis eius. ergo cū liceret habēti vxorē ac- cipere aliā vxorem tenebat accipere illā: q3 aliter non poterat semen suscitari: 2 manifestat plus q3 habēti vxorē in veteri te- stamento licebat superducere aliā vxorē. ergo sicut non habens vxorē cogebaf accipere vxorē defuncti ad suscitandū: ita 2 ha- beret.

1. rñso. C An in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

1. rñso. C De secundo oīm q nō solū erat licitū: imo etiā obligabatur 2 dependet vnū ab altero: q3 si licitū erat nulla dubitatio est qn esset necessarium. nā non manet difficultas nisi q3 habēti vxorē daf vxor inuito: 2 hoc nō est icōueniens: q3 si quis non ha- beret vxorē manifestū est q teneat accipere vxorē dñcti etiā si illa nō placeret in oculis eius. ergo cū liceret habēti vxorē ac- cipere aliā vxorem tenebat accipere illā: q3 aliter non poterat semen suscitari: 2 manifestat plus q3 habēti vxorē in veteri te- stamento licebat superducere aliā vxorē. ergo sicut non habens vxorē cogebaf accipere vxorē defuncti ad suscitandū: ita 2 ha- beret.

1. rñso. C An in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

1. rñso. C De secundo oīm q nō solū erat licitū: imo etiā obligabatur 2 dependet vnū ab altero: q3 si licitū erat nulla dubitatio est qn esset necessarium. nā non manet difficultas nisi q3 habēti vxorē daf vxor inuito: 2 hoc nō est icōueniens: q3 si quis non ha- beret vxorē manifestū est q teneat accipere vxorē dñcti etiā si illa nō placeret in oculis eius. ergo cū liceret habēti vxorē ac- cipere aliā vxorem tenebat accipere illā: q3 aliter non poterat semen suscitari: 2 manifestat plus q3 habēti vxorē in veteri te- stamento licebat superducere aliā vxorē. ergo sicut non habens vxorē cogebaf accipere vxorē defuncti ad suscitandū: ita 2 ha- beret.

erat. C De ordine isto p3 p3o q3 si nō esset aliq3 ordo iter frēs nunq3 fieret suscitatio seminis: erat. n. istud potius onerosū q3 appetibile 2 fauorabile vt ostēsum est pce. q. 2 iō q3 d3 frīb3 recu- sare illud 2 iponeret onus alteri dicens se nō obligari plusquā alios: 2 ita suscitaret discordia iter frēs 2 nullus vellet suscita- re semē defuncto. dato autē q eēt ordo debebat eē ille quē dixi mus: q3 sic p3ozitas natiuitatis tribuit ius ad pcedendū in alijs: ita 2 hic cū sit qdā ius 2 pūilegiū: sic dixit cognat3 booz ad ip3: tu meo pūilegio vtire h3 eēt et onus: id p3ozes natiuitate dbebat pcedere. C Scdō p3 ex ordine q ponit Ben. 38. c. cū. n. mor- tuus fuit ber p3mogenit3 iude pcepit iudas sequenti filio. f. Onā accipe vxorē frīs sui ad suscitādū semen: 2 illo mortuo dixit q daret sellā q erat minimus ad suscitādū semē. C Tertio p3 hoc ex ordine cognatoz suscitātū semen. nā qñ illi suscitabant semē ille q erat gradu primior suscitabat semē. sic p3 d3 booz 2 cogna to eius: q3 qñ ruth voluit q booz acciperet eā in vxorē dixit il- le q erat alius ppingor: 2 si ille vellet acciperet: finatē ipse eā accipiet Ruth. 3. c. 2 ita postea fuit q3 booz noluit accipere ruth in vxorē quousq. cognat3 eius cessit iuri ppingtatis Ruth. 4. c. ita ergo inter frēs eēt: q3 p3m3 deberet suscitare semen defuncto nī si scōs cederet ei ius suū nō lēdo suscitare semē defuncto: 2 tñ nō poterat cedere ius sine illa pena q habet Deutero. 2 s. c. f. q3 si re- quirit nōllet suscitare semē discalciaret eū mulier corā iudicib3 2 spueret in faciē eius 2 diceret. sic fiet viro qui nō vult suscita- re semē frī suo. 2 tunc terti3 fr poterat suscitare semē: 2 si nollet sed alteri cederet pateret eandē penā. C Quarto p3 hoc ex ca- su quē posuerunt hic saducei dicētes fuisse septē frēs 2 primus accepit vxorē 2 mortuo illo sine liberis accepit eā secundus: s3 tertius 2 quart3 2 vsq. ad septimū: 2 nouissime mulier mortua est: 2 ita ponunt talē ordinē fuisse in accipiēdo vxorem ad su- scitandū semē qñs erat ordo in natiuitate eorum.

C An in oī casu obligarentur fratres suscitare semen fra- tris defuncti. Questio. 174.

Queretur an in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

Qd p3 q3 si hñs vxorē nō deberet suscitare semē alteri rāro cō- tingeret suscitari semē defuncto. nā dtingeret vt in plurimum q moriēte vno de frīb3 reliqui siue essent plures siue vn3 hēret vxores: 2 ita in casu illo nullus suscitaret semē dñcti. vñ dñ- geret pluries nō suscitari semē q3 suscitari: de tñ dabat regulaz istā tāq. gñalē. f. q. suscitaret semē dñctoz ne pirēt noīa eoz. ergo v2 q ēt si hērent alij frēs vxores suscitare deberēt nomē defuncti. C Sed in hoc icidit duo dubia. Primū erat quō po- terāt suscitare semen q iā habebāt vxores: q3 ad hoc oportebat accipi alias vxores. f. vxorē defuncti. Scdō dubiū est dato q liceret eis an obligarent ad hec. Dōm q ista nō ipediebāt: 2 est oīm de pmo q licebat cuilibet istoz hñti vxorē accipere insup vxorē defuncti. nā vxor pluralitas nūc est illicita ex d3 oīno. c. gaudemus. 2 s. 19. c. q. 3. 1. 2 tñ in veteri testō licita erat: sic fuit de helchana viro sancto p3e Samuelis habēte duas vxores: 2 ex vna illarū deus dedit ei miraculose filiū qui fuit ppha ma- gn3. 1. Reg. 1. et. 3. c. 2 ita deus approbabat illud. sic etiā David erat vir scūs 2 habuit multas vxores. 2. Reg. 3. et. 5. et. 1. Pa- rali. 3. c. etiā deus dixit ad dauid. 2. Reg. 12. c. dedit vxores oñi tui in sinu tuo. 2 tñ si habere multas vxores eēt malū nō fecisset hoc deus qui nō est auctor mali: 2 si fecisset pmissiue saltē non referret hoc ei qñ exprobando bñficiū collatū. ergo erat licita vxor pluralitas. sic oñs3 est. s. 19. c. q. 3. 2. nunc autē erat maxime licita q erat pro cā honesta a deo iperata. f. ad suscitādū semen.

1. rñso. C De secundo oīm q nō solū erat licitū: imo etiā obligabatur 2 dependet vnū ab altero: q3 si licitū erat nulla dubitatio est qn esset necessarium. nā non manet difficultas nisi q3 habēti vxorē daf vxor inuito: 2 hoc nō est icōueniens: q3 si quis non ha- beret vxorē manifestū est q teneat accipere vxorē dñcti etiā si illa nō placeret in oculis eius. ergo cū liceret habēti vxorē ac- cipere aliā vxorem tenebat accipere illā: q3 aliter non poterat semen suscitari: 2 manifestat plus q3 habēti vxorē in veteri te- stamento licebat superducere aliā vxorē. ergo sicut non habens vxorē cogebaf accipere vxorē defuncti ad suscitandū: ita 2 ha- beret.

1. rñso. C An in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

Q. Queretur an in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

1. rñso. C De secundo oīm q nō solū erat licitū: imo etiā obligabatur 2 dependet vnū ab altero: q3 si licitū erat nulla dubitatio est qn esset necessarium. nā non manet difficultas nisi q3 habēti vxorē daf vxor inuito: 2 hoc nō est icōueniens: q3 si quis non ha- beret vxorē manifestū est q teneat accipere vxorē dñcti etiā si illa nō placeret in oculis eius. ergo cū liceret habēti vxorē ac- cipere aliā vxorem tenebat accipere illā: q3 aliter non poterat semen suscitari: 2 manifestat plus q3 habēti vxorē in veteri te- stamento licebat superducere aliā vxorē. ergo sicut non habens vxorē cogebaf accipere vxorē defuncti ad suscitandū: ita 2 ha- beret.

1. rñso. C An in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

1. rñso. C De secundo oīm q nō solū erat licitū: imo etiā obligabatur 2 dependet vnū ab altero: q3 si licitū erat nulla dubitatio est qn esset necessarium. nā non manet difficultas nisi q3 habēti vxorē daf vxor inuito: 2 hoc nō est icōueniens: q3 si quis non ha- beret vxorē manifestū est q teneat accipere vxorē dñcti etiā si illa nō placeret in oculis eius. ergo cū liceret habēti vxorē ac- cipere aliā vxorem tenebat accipere illā: q3 aliter non poterat semen suscitari: 2 manifestat plus q3 habēti vxorē in veteri te- stamento licebat superducere aliā vxorē. ergo sicut non habens vxorē cogebaf accipere vxorē defuncti ad suscitandū: ita 2 ha- beret.

1. rñso. C An in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

1. rñso. C De secundo oīm q nō solū erat licitū: imo etiā obligabatur 2 dependet vnū ab altero: q3 si licitū erat nulla dubitatio est qn esset necessarium. nā non manet difficultas nisi q3 habēti vxorē daf vxor inuito: 2 hoc nō est icōueniens: q3 si quis non ha- beret vxorē manifestū est q teneat accipere vxorē dñcti etiā si illa nō placeret in oculis eius. ergo cū liceret habēti vxorē ac- cipere aliā vxorem tenebat accipere illā: q3 aliter non poterat semen suscitari: 2 manifestat plus q3 habēti vxorē in veteri te- stamento licebat superducere aliā vxorē. ergo sicut non habens vxorē cogebaf accipere vxorē defuncti ad suscitandū: ita 2 ha- beret.

1. rñso. C An in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

1. rñso. C De secundo oīm q nō solū erat licitū: imo etiā obligabatur 2 dependet vnū ab altero: q3 si licitū erat nulla dubitatio est qn esset necessarium. nā non manet difficultas nisi q3 habēti vxorē daf vxor inuito: 2 hoc nō est icōueniens: q3 si quis non ha- beret vxorē manifestū est q teneat accipere vxorē dñcti etiā si illa nō placeret in oculis eius. ergo cū liceret habēti vxorē ac- cipere aliā vxorem tenebat accipere illā: q3 aliter non poterat semen suscitari: 2 manifestat plus q3 habēti vxorē in veteri te- stamento licebat superducere aliā vxorē. ergo sicut non habens vxorē cogebaf accipere vxorē defuncti ad suscitandū: ita 2 ha- beret.

1. rñso. C An in oī casu tenerent frēs suscitare semen frīs sui defuncti: vel erat aliq3 casus in quo nō tenerent. C Aliq dicit q iterdū nō tenebant frēs supstī- tes suscitare semē defuncto qd aliqñ dtingeret q moriente vno frē ceteri frēs ei hērent iuges: 2 sic nō possent suscitare semē defuncti. dicit q qdā ppē h q qñ q3 moriēte frē suo hēbat vxorē nō tenebat suscitare semē illi: s3 in oib3 alijs casib3 tenebat supstītes suscitare semē defuncto. C S3 oīm q nō stat. imo ēt si frēs defuncti hērent vxores suscitare debebāt semen defuncti.

1. rō.

B

2. rō.

3. rō.

4. rō

2

Nōnullor rñso ad q- sitū qōnis.

Cōfutatō.

1. dubium.

2. dubium. Rñ. ad. 1. dubium. B

Rñ. ad. 2. dubium. 1. rō.

2. rō.

bens vxorē tenebatur superducere aliā. s. vxorē defuncti. C Secundo qz vt dictū est si frēs defuncti hñtes iuges nō tenerentur suscitare semē defuncto raro suscitaret semen defunctis cū pluries iungeret frēs defunctor esse iugatos q̄ sine vxoribus:

3. rō.

zñ lex erat gñalis q̄ si defuncti suscitaret semē eius. ergo etia in isto casu tenebant suscitare semē. C Tertio pz qz h dato raro aut nunq̄ suscitaret semē defunctis: cū enī suscitare semē esset onerosum z cōiter videret hoibus difficile posset fieri frau s vt nunq̄ fieret suscitatio. s. q̄ frēs minores acciperent citovxores vel saltē sponsas: z ita nunq̄ tenerent ad seminis suscitatio nē.

4. rō.

C Quarto pz de suscitatioe seminis maalon ex ruth quādo eā accepit booz. nā tam ipse q̄ cognat⁹ eius erant hoies antig satis z venerabiles vt colligit ex verbis booz qui laudauit ruth eo q̄ nō secuta fuerat iuuenes sed eū Ruth. 3. c. z ideo nō erat satis verisimile q̄ tam booz q̄ cognat⁹ eius non haberent vxores: z tñ booz accepit ruth in vxorē z cognat⁹ eius nō se excusauit qn acciperet quasi hñs aliā vxorē. ergo hñtes vxores n̄ excusabant qn tenerent suscitare semen defunctor accipiendo alias vxores.

3. rō.

C Quinto pz ex casu quē posuerunt hic saducei d suscitatioe seminis de septē frīb⁹ qui acceperūt eandē vxorem successiue: z glibet tenebat eā donec moreret ipse: z postea suscipiebat eā sequens: z ita de oibus factū est: nō erat tñ verisimile de oib⁹ his q̄ oēs manerent tunc sine vxorib⁹ qñ illā suscipiebant: qz tunc oēs sex fratres manerent sine vxorib⁹ quousq̄ moreret prius z oēs gñqz quousq̄ morerent prius z secundus: z maxime erat hoc nō verisimile qñ ad septimū. s. q̄ ille maneret semp sine vxore quousq̄ oēs sex frēs eius haberet successiue eadē vxorem z morerent. nā h hoc erat possibile nō erat verisimile: accidit tñ q̄ oēs isti septē frēs acciperent eandē vxorem successiue. ergo aliqz istoz vel forte multi habebant alias vxores qñ istā accipiebant: z ita frēs defunctor tenebant ad suscitandū semen defuncti z ad accipiendū vxorem eius etiam si quilibet ipsoz haberet iā vxorē aliquā vel multas.

C An erat gñale q̄ qñcūqz moreret vn⁹ de frīb⁹ tenerent oēs alij suscitare semen eius vel speciale in primogenitis. Qd. 175.

Queretur

an erat gñale q̄ qñcūqz moreret vn⁹ de frīb⁹ tenerent oēs alij suscitare semen eius vel speciale in primogenitis. Qd. 175. an erat gñale q̄ qñcūqz moreret vn⁹ de frīb⁹ tenerent alij suscitare semen eius vel speciale in primogenitis. Qd. 175. erat spale in gbusdā ipsoz. C Dñm q̄ lex de suscitatioe seminis Deute. 2. s. c. gñaliter loquitur. s. qñ habitauerint frēs simul: z vnus absqz liberis mortuus fuerit vxor eius nō nabet alteri: s. accipiet eā fr̄ eius. z ita inui vides q̄ glibet de frīb⁹ teneret suscitare semen alterius fr̄is sui pñs morietis. C Aliqui dicunt q̄ solū intelligit i primogenitis. s. q̄ si ille moreret sine liberis frater eius sequens acciperet vxorem illius ad suscitandū semē: z si ille quoqz sine filiis moreret succederet tertius z vsqz ad vltimū: z ita fuit in pñti vt retulerūt saducei qz septē frēs successiue habuerunt eadē mulierē. dicunt et q̄ hoc non habebat locū i minoribus fratrib⁹ vt si moreretur frater minor sine liberis relicta vxore: z si maior non haberet vxorē non tenebat accipere vxorē defuncti ad suscitandū ei semen. C Lām autē esse dicūt qz suscitatio seminis fiebat ad familias cōseruandas primogenitorū: z noia per quos principaliter deriuabant familie patrū: z ideo primogeniti pzo seipsis semen gigneabant: z non tenebant illud suscitare pro minorib⁹. Ista positio est satis rōnabilis z est multozū z tenuimus eā Deute. 2. s. c. z nō solū hoc de primogenito in quo videbat spale: sed et de alijs non primogenitis. s. q̄ maiores nunq̄ tenerent suscitare semē minor vt in casu quē posuerunt hic saducei de septē frīb⁹ si quart⁹ etate moreret ante scōz q̄ nō teneret secundus suscitare semen quarti et si nullā vxorē haberet: sed si moreret qrt⁹ obligabat quint⁹ sext⁹ z septimus ad suscitandū semen illius: z si possent maiores suscitare semē minoribus saltē non obligabant suscitare: qz maiores natiuitate respectu minor habebant locū primogenitorū. C Si at stare ista determinatio manebat dubiū. s. si essent multi fratres z aliq de medijs morerent an minores illis tenerent suscitare semē iporum dato q̄ primogenitus non teneret ad hoc respectu aliquoz suoz fratrum. Tenentes positionē predictā respōdent sub dubio dicentes q̄ forte non tenebant minores ad hoc: qz suscitatio seminis fiebat ppter suscitatioe familie z nois primogenitorū: z sic si primogenitus filios habebat nō erat necesse q̄ alij minores adinuicē sibiipsis semen suscitarent: z sic volunt istā legē restringere ad primogenitos. s. q̄ solum fieret ista suscitatio seminis moriente primogenito alicuius. C Alij dicunt rōnabile positionem esse q̄ lex ista intelligatur de oibus fratrib⁹ siue moretur primogenitus ante alios siue glibet minorū fratrum q̄ manentes tenerent ad suscitandū semen defuncti. Et pz hoc quia

lex generaliter loquitur. s. quando habitauerint fratres simul et vnus ex eis absqz liberis mortuus fuerit. Si tñ de solo primogenito intelligeret non diceret z vnus ex eis sine liberis mortuus fuerit. qz hoc indeterminate ponit z pōt referri ad quēlibet eoz. s. q̄ si moriatur sine liberis q̄ superstes suscitet semen ei⁹: z non solū pōt referri: imo videt q̄ ex mō loquendi non possit intelligi de solo primogenito: sed oporteat intelligi et de alijs quia aliter non diceret vnus ex eis sed pñs ex eis. Ideo magis accor dando lre legis videt securius tenendū q̄ intelligat de oibus. s. q̄ cuiuslibet hois qui moreret sine liberis erat suscitandum semē siue esset prim⁹ de frīb⁹ siue medius siue minor. Et rō huius est qz cā quā isti ponunt de suscitatioe seminis non fuit pñpū motiū. s. q̄ per primogenitos pñcipaliter familie patrū extenderet sed pñpū motiū erat qz iudei putabāt se viuere si relinqrent posteritatem etiā si essent mortui: z si sine liberis morerentur putabant se oīno mortuos z infelices ecclesiastic. 30. mortuus ē z nō est mortuus pz eius: religit enī filiū simile sibi. z ostensū est s. z qz ista opinio erat cōis oib⁹ iudeis siue primogenitis siue non primogenitis debeat suscitari semē oibus: et oēs alie causē q̄ as signate fuerunt. s. de suscitatioe seminis cōpetunt tā primogenitis q̄ non primogenitis. C Iō vñm q̄ si primogenitus moriat oēs fratres inferiores per ordinē tenent suscitare semen illius: z si alius alius de frīb⁹ moriat (etiā si sit minor) oēs tam superiores q̄ inferiores tenent ad suscitatioe seminis illius. C Dubiū tñ manet de solo primogenito. s. si aliq de minoribus frīb⁹ moreret: an primogenitus teneret suscitare semen illius cu⁹ ipse esset cui primo cōpeteret ex ordine ppingtatis posse suscitare semē. Ratio dubitandi est qz qui suscitaturus erat semē defuncti vocare debebat primogenitū suū noie defuncti Deutero. 2. s. c. z iste non vocabatur filius patris sui sed defuncti: z defuncto succedebat in hereditate z noie familie: z tñ per lineā primogenitorū deriuabat semp familia z ipsi succedebant in honore paterno: z tñ primogenitus qui nasceretur a primogenito suscitaret semen alicuius de frīb⁹ suis debebat ei succedere in dignitate: z nunc non poterat qz nō pñnebat ad familiā pzis sui sed ad familiā defuncti: ideo erat difficultas quō accipiendi essent illi q̄ suscitare deberet semen defuncti. De alijs aut minorib⁹ primogenito nō erat dubiū aliqd eo q̄ per istos non terebat linea pñcipalis pgeniei. Etia qz nō succedebant aliqb⁹ in dignitate sic filij primogenitorū: ideo dato q̄ primogeniti istoz qñ suscitarent semen fratrum noiarent ex noie defunctor z cōputarent in familia ipsoz non erat icōueniens. C Dñm q̄ non obstat pñdictis oēs frēs tenebāt ad suscitatioe seminis fr̄is defuncti etiam si ille qui mortuus erat esset minimus etate: z tenebat tam primogenitus q̄ alij ad suscitatioe istā eo q̄ lex gñaliter loquitur. C Lū aut obijci q̄ primogenitus primogeniti suscitatis semē non succederet ei in dignitate z honore sed cōputaret de familia defuncti. vñm q̄ ver est: z tñ hoc nō erat icōueniens qz ille qui erat nunc primogenitus primogeniti in ordine natiuitatis nō vocabatur primogenitus eius: sed aliq quē postea gigneret esset primogenitus eius qñ ad ius primogeniture h primus esset primogenitus fm carnē: qz tñ non succedebat in iure primogeniture non vocabatur primogenitus simpliciter. sic enī fuit d rubē filio iacob qui fuit primogenitus eius fm carnē: z tñ primogenita eius mutata sunt ad filios ioseph z ad iudā vt pz. 1. Paralipo. 5. c. filij quoqz rubē primogeniti israelis: ipse gpe fuit primogenitus eius: sed cū violasset thoz patris sui data sunt primogenita eius filijs Ioseph: nō est ille reputatus in primogenitū. z ita iste qui esset primogenitus quantū ad ius eet ille p quē cōputaretur familia paterna. sic enī de multis factū est. nā Abzā pñs genuit bismael q̄ isaac vt pz Gen. 17. z tunc deus pmittebat ei dare filiū qui natus fuit post s. isaac: z tñ non successit bismael in iuribus primogeniture neqz per eum deriuata fuit posteritas abzā. nā deus dixit abzā. in Isaac vocabit tibi semen Ben. 2. 1. c. Sic etiā patet de dauid q̄ multos filios habuit z minimus eoz fuit Salomon. 1. Paral. 28. z tñ in eo manserunt primogenita cū ipse in regno successerit z per eū describitur linea pgeniei dauid vt pz. 8. 1. c. C S obijciatur quid si primogenitus suscitaret semē alicuius fratris sui z nō nasceretur ei nisi vnicus filius: qz tunc nō poterat fieri qd dictū est. nā si ille pertineret ad defunctū maneret primogenitus sine ple: si aut pñneret ad primogenitū non esset suscitatio seminis. C Dñm q̄ si primogenitus volens suscitare semen alicui fratri suo minori acciperet vxorē illius z non haberet nisi vnū filiū: aut illum suscipere ex vxore defuncti aut ex alia vxore. si de vxore defuncti necesse erat q̄ pertineret ad suscitatioe seminis z reputaret filius defuncti. si autē de alia vxore pñneret ad

Rñ. ad qñ. questionis

Nonnullor opinio.

Doct. opinio dūctio.

B

Dubium.

Rñso

Alia opinio.

Ratio.

ret ad eum et non ad defunctum: et tunc non esset suscitatum il-
li semen sed deleteretur nomen defuncti: et hoc non erat inconueniens:
quod sic accidebat iterum quod acciperet quod vxor defuncti ad susci-
tandum semen et non nascere filius et deleatur nomen defuncti.
Sed videtur inconueniens quod primogenitus gigneret aliquem et tamē
non pateretur ad eum: quod tunc cēsetur manere sine filiis: et pater no-
mē suum de stirpe sua: sed pgenies principaliter derivabat per pri-
mogenitos. Cōm quod vixit quod cessabat linea primogeniti: et
delebat nomen suū in familia sua: tū neq; delebat pgenies neq;
peribant primogeniture iura: quod pgenies illa que derivanda erat
per primogenitū derivat nunc per minorem cuius censet eē filius
ille quē genuit per seminis suscitationē primogenitus. nā per quē-
libet filium derivat pgenies patris. primogenita etiā nō pibant: s;
trāsferrebat ad minorem: quod iste qui erat nunc secundum carnē filius pri-
mogeniti et secundum legis fictionē erat filius minoris retinebat iura
primogeniture: et nō est hoc inconueniens: quod aliqui sic fiebat ut si
primogenitus moreretur sine filiis et alius frater eius qui solus erat ac-
ciperet vxorē illius ad suscitandum semen: et ante hoc ipse huius alia
vxorē genuisset filius qui vixeret: et ex vxore defuncti etiā da-
ta sufficere opa nō posset gignere. plerumque manebat primogenitus si-
ne plebe et delebat nomen eius in familia sua: sed manebat fami-
lia que derivabat per alium filium minorem et primogenita trāsibat
ad ipsum: et ita manet quod omnes fratres tenebantur indistincte
ad suscitandum semen alijs fratribus patris morientibus.

Cum si essent plures fratres quidam legitimi quidam vero non:
omnes isti tenerent ad suscitationē seminis vel quod eorum. 26. 176.

Queretur quid si essent multi fratres et quid essent de matri-
monio legitimo suscepti: alij vero ex concubinis
an omnes isti tenerent ad suscitationē seminis vel qui eorum. Cōm
quod lex nihil de hoc determinat cum raro fiat metio in veteri te-
stamento de filiis concubinarum: leges enim veteris testamenti nō cō-
plebant aliquas legislationē ut per cōparādo illas ad leges ro-
manorum et quatuordecim aliarum gentium que valde multe erant: leges
autē iudeorum erant valde paucæ. Et hoc forte factū est quod populus
erat rudis et non erat opus quod intricaret multitudinem legum: vel quod
volebat deus cetera relinquere arbitrio iudicij: vel quod in cete-
ris voluit quod ipsi sibi ipse leges instituerent que nō essent tamen il-
las quas deus dederat: vel quod voluit quod in alijs sequerentur le-
ges forales aliarum gentium vicinarum que forte bone erant quātū ad
id in quo nō tangebatur cultus idolorum. Cōm ergo dicunt quod omnes
fratres tamen ex vxoribus et ex concubinis tenebatur ad suscitationē se-
minis eo quod lex generaliter loquitur. Cōm vbi vixit quod lex suscitationis
seminis de solis natis ex legitimo matrimonio intelligitur. Et per huius pri-
mo quod lex generaliter loquitur non videtur intelligenda de filiis concu-
binarum eo quod scriptura intelligenda est secundum modum suum: lex autē moy-
si non solet facere mentionē de filiis concubinarum tanquā de filiis s;
subicit illos aīo: et tamen hic loquitur de fratribus: id accipiendū est de
fratribus ex legitimo matrimonio preceatis. Patet hoc quod filij
dauid sepe enarrantur nominati ut per 2. Reg. 3. et primo et quinto
Paralip. 3. c. et tamen non ponunt in aliquo istorum locorum nomen filio-
rum concubinarum. nā. 1. Paralip. 3. c. vbi plus exprimitur quod alibi ponit
tur oīa nomina filiorum dauid ex matrimonio preceatis cum sorore
sua unica et vbi omnes hi habuerunt sororē noīe Thamar: et subdi-
tur ab his filiis concubinarum et illos non ponit aliqd nomen tanquā
si illi nihil essent. Cōm per 3. quod filij concubinarum nullius digni-
tatis erant in veteri testamento neq; poterant aliqui habere aliquā pri-
uilegiā in ecclesia dei ut in populo dei sicut dicit Deutero. 2. 3.
c. quod nō intrabit de scorto natus in ecclesia dei. i. in honore aliquē
populi dei: et tamen de concubina natus est natus de scorto. Sed in susci-
tatione seminis erat honor et dignitas: quod huius esset onus aliquod
erat tamen honor et privilegium sicut dicit cognatus booz ad ipm. tu meo
privilegio vteris quo me liberet carere pfecto: et omnes huius ē. 8. q. 172.
succedebat enim qui suscitabat semē. sicut per 3. de booz Ruth. 4. c. cū
dixit ad populum. testes vos estis hodie quod possederim oīa que fue-
runt elimelech maalon et chelion tradēte noemi: et ruth moabi-
tez vxorē maalon in coniugium sumpti ut suscitaret nomen defū-
cti: et tamen manifestū est quod illegitimi siue filij concubinarum non succe-
debant in bonis paternis. etiam secundum statū gentium et veteris testi-
ficat dicit dicit. 2. 5. quod Abrahā dedit oīa que habebat filio suo isaac:
filijs autē concubinarum largitus est munera. ergo si in bonis fratribus
nō succedebant illegitimi minus haberet ius succedendi in bonis
alienis. ergo ex hac parte non competeret eis suscitare semen.
Cōm tertio quod sicut suscitans semē succedebat in bonis defuncti
ita et in dignitate vel administratione officio vel honore: ut ille
qui nasceretur ex suscitatione haberet oīa bec: et tamen illegitimi nō
erant capaces alicuius dignitatis vel honoris sicut neq; nūc sunt.

ergo non admittebantur ad suscitationem seminis. Cōm quarto
per 3. quod filij concubinarum nō accipiebant partē hereditatis iter frēs
suos neq; succedebant in aliquo honore patris: et ob hoc filij legi-
timi eiciebant a se filios concubinarum vel illegitime natos. sic per 3.
de fratribus 7. Septe galaaditis. nā ipse erat filius mulieris meretri-
cis et frēs sui eiecerunt eū de domo patris sui dicentes. heres i do-
mo patris nri esse nō poteris quod de adultera matre natus es Iudi.
1. 1. et tamen qui cogebatur suscitare semen fratrum succedere debe-
bant in bonis eorum et honore. ergo illegitimi qui in nullo isto
rum succedebant nō poterant suscitare semen.

Cum illegitimi cogentur suscitare semen fratrum suorum il-
legitimorum.

Questio. 177.

Queretur dato quod non tenerent illegitimi suscitare se-
men fratrum suorum legitimorum: an cogentur
suscitare semē aliorum fratrum suorum illegitimorum. Cōm aliqui dicunt quod
sic quod nō poterat illegitimi suscitare semē fratrum suorum legiti-
morum eo quod erant illis ipares cū nō possent succedere in honoribus
neq; in dignitate: et tamen nō erant bec impedimēta in illegitimis cū
nō haberent bec et erant pares: ideo possent illis suscitare semē.
Cōm quod circa hoc sunt duo dubia. Primum est an suscitandū est se-
men illegitimorum quā moriebatur. Scdm erat dato quod suscitaret
semen illoz an tenerent ad hoc illegitimi. Cōm ad primum dicitur quod
non apparet manifeste ex lege suscitationis an esset eis suscitā-
dū semē quod lex illa nō descendit ad multa particularia. Et fortas-
sis ratio est quod explanatio istarum legum in casibus dubijs pende-
bat ex usu. nā date fuerunt leges iste per Moysen et postea ce-
perunt observari a iudeis: et eo modo quo ceperunt observari
interpretādo eas de istis vel de illis ita postea observate sunt et
vix ille erat obtinēs legis vim: quod consuetudo dicitur ē optia legū
interpretis. Cōm tamen vixit quod non suscitabat semē illegitimorum
quā moriebatur sine liberis. Patet primo quod suscitari semē ali-
cuius erat ad quēdā honorem defuncti: et tamen illegitimi nullū babe-
bant honorem: id nō suscitabatur semē eorum. per 3. hoc quod Deuter. 23.
c. dicitur quod de scorto natus nō intrabit in ecclesia dei in sempiternum
i. nō habebit honorem aliquē in tota multitudinem que vocat eccle-
sia. Cōm per 3. quod suscitatio seminis erat ut nō paret nomen defū-
cti in familia sua ut per 3. Ruth. 4. c. nā ad hoc dixit booz se acce-
pisse ruth vxorē maalon ad suscitandum nomen defuncti ut non
deleatur nomen eius in hereditate sua. et tamen illegitimi nō habebant
hereditatē aliq; in qua maneret nomen eorum. ergo nō poterat
suscitari nomen eorum. Cōm tertio per 3. quod suscitatio seminis erat ut cō-
tinuaretur familia defuncti ut videretur habere successorem: sed iste
erat quidā honor. i. manere nomen et familiā ab aliquo denota-
tam: sed scriptura nō dat aliquē honorem illegitimis: ideo nō erat
suscitandum semē eorum. Cōm quarto per 3. quod suscitabatur semen
alicuius ille qui suscitabat succedebat in hereditate defuncti: et
filius genitus ex ista suscitatione habebat totā hereditatē defū-
cti ut colligitur Deutero. 2. 5. et Ruth. 4. c. et tamen illegitimi nullas he-
reditatē habebant in qua quis succederet eis: cū ipsi nulli succe-
derent. sicut dixerūt fratres iēpte galaaditis. heres in domo pa-
tris nri esse nō poteris quod de adultera matre natus es Iudi. 1. 1.
c. Cōm aliquis obijciat quod huius nō succederet patribus succedebat
mulieribus: et inde poterat habere hereditatē in qua aliquis
succederet. Cōm quod nō stat: quod istud pcedit ex falsa imagina-
tione quā talis esset modus succedendi in veteri testamento sicut nunc.
nā nūc nō succedunt illegitimi patribus sed succedunt matribus: quā
ille nō habet legitimos: sed in veteri testamento nō erat sic. nā patri-
bus nō succedebat sicut neq; nūc: matribus autē nō succedebat
quod nullus poterat succedere matri i veteri testamento siue legitimis
siue illegitimis: eo quod mres nihil habebat in quo quod eis succederet: s;
quicquid succedebat debebat succedere patri. Cōm huius erat quod i
veteri testamento nō succedebat filie patribus i aliquo: sed totā heredi-
tatē patris habebat filij etiā si vnicus esset Nume. 27. Cōm ad
hoc obijciatur quod filie succedebat i aliquo casu nō statibus filijs
Nume. 27. et. 3. 6. et in isto casu saltē illegitimi nati de istis semi-
nis succederet matribus: et ita possent filios suos relinquere he-
redes. Cōm quod et hoc nō stat quod quā filie succedebat in heredi-
tate patris nō extātibz masculis erat istud ad hoc quod per istas fi-
lias suscitaret nomen paternū. s. quod ipse acciperet viros et gigne-
rent viros in quibus cōservaretur nomen et progenies aut mater-
ni ut colligitur Nume. 27. c. et ibi satis declarātū est. Si ergo cō-
tingeret istas habere filios legitimos nō succederet isti i aliqua
parte hereditatis: et ita manet id quod prius. s. quod nullus posset eis
succedere. Sed forte aliquis dicit quod istud nō cōstat: quod lex nō dicit
minat de hoc: id poterat eē quod filij illegitimi succederet matribus
in hoc casu. Cōm quod nō stat quia si filij illegitimi succederent

Sexta pars Matthæi * Abulenſis e. iiii

4. rō

A

Nonnullor
rñſio ad q-
fñū qōnis.

Duo dubia
Primum
Secūdū.
Rñ. ad pri-
mum

Doc. rñſio.

1. rō

2. rō.

B

3. rō.

4. rō.

Obiectio.
Rñſio.

In nouo
testō filij il-
legitimi ma-
tri b' succe-
dūt qñ non
hñt legitios
filios: i. vet.
autem ne-
quaquam.
Obiectio

C

Rñſio.

Euasio.

Cōſutatio.

matribus contingeret qd hereditas vnus tribus transfret in alteram: sed hoc nō stat. ergo nō succedebāt illegitimi. Qd aut nō posset trāfire hereditas de tribu in tribum p3 Nume. 36. c. Qd autē sequeret hoc p3 q3 deus iussit qd filiab⁹ salphaad daretur possessio que dāda erat p3i eaz in terra chanaā cū non haberet filios Nume. 27. 2 post hoc 2 questi sunt filij manasse de cuius tribu erāt filie salphaad dicētes qd filie salphaad acciperēt viros de qua tribu vellēt: 2 sic trāfiret possessio eoz ad aliā tribum 2 minueret de tribu eoz. i. manasse Nume. 36. 2 tunc de⁹ iussit qd qlibet mulier acciperet virum de tribu sua 2 de familia sua vt nō trāfiret possessio de tribu in tribū 2 de familia in familiā: 2 tñ ptingeret qd mulier cognosceret fornicarie a viro alterius trib⁹: 2 nō posset eū accipere in maritū: 2 nāceret inde proles. Si autē illi filij succederēt matri cū illi essent de illa tribu de qua erat p3 eoz: q3 filij sequunt familiā p3is 2 nō matri trāfiret possessio matris in alterā tribū. qd erat icōueniens. ergo non succedebant matrib⁹ filij illegitimi: 2 sic p3 q3 cū filij illegitimi nulli succederent nō haberēt hereditatē aliq3 in qua succederet eis q3q3: 2 p3r nō debebat suscitari semē illoz. C Sed obijciēt qd et si illegitimi nō haberent possessionē aliq3 ex iure successionis haberēt saltē q3 emerāt vel q3 donatū acceperant aut aliquo alio titulo acq3ierant: 2 ita haberent in quo quis eis succederet qui suscitaret eis semē. C Dm qd neq3 istud stat q3 nō erat in veteri testō sicut nunc: nūc. n. possunt vēdi hereditates 2 transeunt totaliter ad alios: inter iudeos at nō q3 figs vēderet ibi hereditatē poterat redimere eā q3cūq3 vellet dato p3cio 2 cōputatis ibi tēporibus fructuū: 2 si nō redimeret ipsa redibat sine redēptione in septimo anno Leui. 25. 2 in anno quinquagesimo oīs hereditas redibat ad antiquos possessores: 2 oīs hō ad familiā suā 2 oīs seruus in libertatē: 2 iō figs emisset possessiones nō poterat esse diuturnus possessor neq3 trāsmittēbat illas ad posteros suos: iō legitimi nō poterant isto mō hēre aliq3 possessiones quas trāsmittērent ad heredes: 2 p3r neq3 ex donatione aut ex quocūq3 alio titulo: q3 oia hec dissoluebat lex et faciebat redire possessiones ad p3ores possessores 2 familias q3rū erāt iāno. 7. remissiois vlt saltē iāno. 50. iubilei vt declaratū ē Leui. 25. c. C Ad scō3 dō3 qd cū semē illegitimoz p3 esset suscitādū nō tenebāt aliq3 siue legitimi siue illegitimi suscitare illud. Et tñ dato qd suscitari deberet manebat dubiū an illegitimi teneant ad illud. C Sed oīm qd non erat in hoc multū dubitādum. nā illegitimi non admittunt ad suscitādū semen legitimo rū ppter ineq3ritatē dignitatis: 2 tñ illegitimi erāt equales alijs illegitimis: ideo poterāt succedere eis in suscitatione seminis. C Scō3 p3 q3 non sequit in hoc icōueniens qd. s. sequebat si suscitarent illegitimi semen legitimoz: q3 illegitimi nullā hereditatē hāt in qua alij illegitimi eis succederēt: 2 ita staret ibi successio i suscitatione seminis sine successione in hereditate. C An ex fratrib⁹ relinquentibus filias 2 non filios tenebant alij fratres suscitare semen. Questio. 178.

Queretur quid si aligs de frīb⁹ moriens religit filias vel filiā 2 non filios: an frēs eius teneantur suscitare semen defuncti. C Aliq dicunt qd tenebant frēs suscitare semē defuncti: 2 ad hoc iducunt opinionē 3ia vt eā improbant. dicunt enī qd 3 filie per se non faciāt cōtinuari lineas familiarū patrū q3 trāsbant ad illas tribus de qb⁹ accipiebāt viros: tñ poterant accipere viros ex qb⁹ susciperent filios qui noiarētur noie auoz: 2 illi succederent in hereditate eaz 2 cōtinuarent lineā ipsoz: sic factū est de filiabus salphaad que acceperunt tales viros vt innuit Nume. 27. et. 36. C Istā opinionē iprobāt isti dicentes qd non stet: q3 mulieres iste accipietes viros transibant in illā tribum vel familiā d qua erant viri: 2 sic et trāfiret possessio ad aliā tribum in qua non pprie cōtinuaret familiā d scendens a capite alterius trib⁹: iō filij manasse petierūt a moyse qd filie salphaad que successerāt p3i suo in hereditate nō acciperent viros de alijs tribub⁹ ne ipsi pderent aliqd de possessione sua. s. qd trāfiret ad aliā tribū 2 accresceret alteri tribui: 2 de⁹ sic iussit fieri Nume. 38. c. Ideo dicunt isti qd si moreret q3 relicta filia 2 non filijs habet ac si non genuisset quēq3 vel moreret sine liberis: ideo alij frēs eius tenebant suscitare semē illi⁹. Et pbant hoc q3 Deutero. 25. d3 qd p3mogit⁹ ex suscitatione vocabit⁹ noie defuncti: sed femina nō pōt vocari noie p3is: iō non manebit in femina successio sed suscitabit⁹ semen defuncto. Dicunt tñ qd si interdū defunct⁹ relinqueret filiā: 2 nullus esset in cognatione qui posset suscitare semen eius erat per filiā suscitādum nomē p3is. C Dm tñ qd 3 ista positio videat aliq3 rōna bilis: 2 ita eā recitauimus Deutero. 25. c. (alioz referētes opinio

nem) tñ non est oīno vera. Qd p3 q3 nunq3 est suscitandū semē defuncto nisi qñ nō manet ei semen: 2 tñ manēt filia manet semen p3i: q3 per illā pōt cōtinuari familiā p3is. ergo nō est suscitādū eis semen. Qd autē per illā possit cōtinuari p3 q3 illa accipiet virū qui gignat ex ea filiū qui noiet⁹ noie aui materni: 2 sic non delebit⁹ nomen defuncti in possessione sua. sic p3 Nume. 27. vbi filie salphaad cōqueste sunt qd grauabatur p3 suus. s. qd debebat nomē suū de familia sua eo qd nō reliquerat filios masculos: iō petierunt qd daret eis hereditas: 2 qd ipse faceret ne p3ret nomē p3is sui de familia sua: 2 deus iussit dari illis hereditatem dicens. iustā rē postulant filie salphaad. 2 sic inuebat de⁹ qd dādo filiabus hereditatē p3nā non existētibus masculis sufficienter nomē p3is in sua familia cōseruabat⁹: 2 tñ non erat necesse suscitari semē alicuius nisi qñ non poterat cōseruari nomē eius in familia sua: iō existētibus filiab⁹ nō erat suscitandū semē alicuius. C Secūdo p3 q3 qñ moriebatur aliquis sine filiis relictis filiab⁹ deuoluebat hereditas eius ad filias Nume. 27. c. 2 tamē si aliquis suscitaret semē d functi dari debebat ei tota hereditas eius sicut fuit data booz suscitātī semen maalon Ruth. 4. c. ideo nō erat semē alicuius suscitādū si filias relinqueret: q3 nō hēret aliquid suscitans semē cū tota hereditas p3is maneret penes filias: suscitatio tñ fiebat ad cōtinuādū nomē: 2 tñ nomē defuncti nō cōseruaf⁹ nisi in possessione sua Ruth. 4. c. ergo nō poterat suscitari semē: q3 si suscitaret opotebat totā hereditatē auferri filiabus qd de⁹ fieri vetuit. C Tertio p3 q3 filij nati per suscitationē seminis erāt filij legales 2 nō veri: 2 ita neq3 veri nepotes ide seqbant⁹: filij at nati ex filiab⁹ defuncti erant veri nepotes defuncti: iō pferri debebant veri legalibus: vñ ex trib⁹ veris non opotebat q3i legales qui erāt per suscitationē seminis. ergo in tali casu non erat semen suscitādū. C Lū aut obijciēt qd necia erat suscitatio seminis ēt extātib⁹ filiab⁹ q3 per filias non poterat cōueniēter familiā p3is cōtinuari eo qd ille trāsbant in familiā viroz suozum. Dm est qd vep est qd femine trāsbāt semp in familiā viroz suoz: 2 tñ si femine succedebant in hereditate patrib⁹ suis: 2 filij nati ex eis saltē aliqui illoz non transibant in familiā in quā trāsbant matres: sed noiabant de familia auozum maternoz: 2 accipiebant illoz noia 2 sic cōtinuabat⁹ progenies auoz per illos ac si essent nepotes auoz ex masculis: 2 non ex filiabus. sic enī factū est in filiab⁹ salphaad: q3 ipse inuebat⁹ qd cōseruaret nomen patris sui si daretur eis hereditas que danda erat p3i eoz Nume. 27. c. 2 tñ istud non erat nisi qd acciperent viros de qbus acciperent filios 2 illi cōseruarent nomē p3is eaz. 2 hoc idē erat quādo suscitabat⁹ nomē alicuius. nā certum est qd ille qui nācebatur non erat filius neq3 nepos defuncti neq3 erat de progenie eius 3 alterius fratris sui: 2 tñ cōputabatur de pgenie defuncti pp legalē idētatē. a fortiori g nepos ex filia q3q3 esset natus ex patre alterius familie 2 trib⁹ vocaretur de familia aui materni. C Lū autē d3 qd filij manasse conq3i sunt qd filie salphaad accipiebāt hereditatē 2 poterant cape re viros de alia tribu 2 sic trāfiret possessio eoz ad aliaz tribus. Dō3 qd iā statutū erat qd filij nati ex istis mulieribus ex qbuscūq3 maritis earū cōputarentur de pgenie salphaad: q3 loco eius succedebant: 2 tñ 3 hoc de iure obtineret: de facto tamen illi nō videbant⁹ esse de tribu manasse sed de tribub⁹ illis de qbus essent patres eoz: 2 sic videretur teneri possessio a viris alterius tribus vel familie: ideo deus iussit qd semper femine acciperent viros de eadem tribu vt omni tēpore maneret possessio vnus trib⁹ i ptate viroz qd iure 2 d factō eēt de eadem tribu. C An lex ista de suscitatione seminis intelligatur de solis fratrib⁹ 2 cognatis. Questio. 179.

Queretur vterius an ista lex de suscitatione seminis intelligatur de solis fratrib⁹ vel cognatis. C Aliqui dicunt qd soli fratres obligabantur ad suscitationem istam. Et patet primo quia lex de suscitatione seminis ponitur Deutero. 25. c. 2 tamen ibi non dicitur nisi de fratrib⁹. s. quando habitauerint fratres simul 2 vnus eozum mortuus fuerit sine liberis vxor eius non nubet alteri: sed accipiet eā frater eius. 2 tñ alij cognati non erant frēs: ideo nō tenebantur suscitare semen. C Secundo patet q3 iudei non erāt obligati ad faciendū aliquid nisi id quod scriptum erat in lege: immo non licebat eis aliud facere: quia dicitur Deutero. 12. c. quod precipio tibi hoc facito tñ domino deo tuo neq3 addas quicquam neq3 minuas: sed de cognatis non erat scriptum. ergo non tenebantur. C Tertio patet q3 ista lex de suscitando semen erat penalīs q3 imponebatur pena non suscitanti Deutero. 25. ca. 2 erat onus quodam vt offensum est. s. q. 172. penalia autem restringenda sunt

Alia euasio

Lōfutatio.

D

Rñ. ad. 2.
dubium.
dubium.
Rñio.
1. rō.

2. rō.

21

Nonnullor
rñ. ad qñtū
questionis
Ratio.Improbab
ab eis dem
facta.

Ratio.

Opio istoz

Lōfutatio

1. rō.

2. rō.

3. rō.

L

Rñio.
ad rōnes
cfutatio
nisRñio
ad rōnes
opinio.1. opinio
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō. sunt et fauores ampliādi sed lex solum expreſſit fratres. ergo de eis ſolis intelligēda eſt. ¶ Quarto p3 ga ſi cognati eēnt obligati ad ſuſcitationē ſemis defunctorū etiā ſi nō ſuſſent fratres vel nūq3 fuiſſent tenerent vxoꝝ defunctorū admonere cognatos defunctorū vt eas reciperet in vxore ſicut admonēbāt fratres defunctorū Deut. 25. et nō licebat eis nō admonitis iſtis ſumere alios viros q nō eēnt de cognatiōe: et tñ non obligabānt ad h. ergo neq3 cognati obligabānt ad ſuſcitādū ſemē defuncti. P3 pñtia ga ſi vxor defuncti nō obligabāt ad ſupradictā obligatiōē faciēdā liceret ei accipere in virū quē vellet: et tñ ſi illa acciperet in virū quē vellet nō poterāt cognati defuncti ſuſcitare ſemē eius cū ſuſcitationē nō poſſit fieri niſi ex vxore defuncti Deu. 25. ca. iō nō obligarent cognati defuncti ad ſuſcitādū ſemē ga alſ eēt obligatio ad ipſoſſibile. ¶ Quid aut nō obligaret vxor defuncti admonere cognatos defuncti vt aliq3 eorū acciperet illā in vxore p3 de ruth que erat vxor maalon defuncti cui cognat3 erat booz Ruth. 3. et. 4. ca. et tñ nō erat obligata ad accipiēdū booz in virum neq3 aliū cognatū eius. nā booz dixit ei. bñdicta ſilia tu a dño ga priore miam poſteriore ſupraſti: ga nō eſt ſecuta inuenies. ſ. ſed petiuit ipſum in virū Ruth. 3. ca. et ita dicebat booz q ruth fecerat miam petendo ipm in virū. et tamē ſi obligata eēt ad ſuſcipiēdū ſemē viri ſui non faceret ei miam. ergo non erat obligata ad ſuſcitationē: et pñter nō erat cognati obligati ad hoc. ¶ Quinto p3 ga ſi cognati eēnt obligati ad ſuſcitationē ſemis daretur eis pena quando non ſuſcitarēt: et tamē nō irrogabāt eis pena. ergo nō erant obligati ad hoc. p3 pmo ga qñ aliquis de fratribus defuncti requiſitus nolebat ſuſcitare ſemē defuncti inferebat ei pena que habet Deut. 25. ca. ſic ergo fieret cognatis nolētibus ſuſcitare ſi obligati eſſent: et tñ nō infligebatur pena cognatis defuncti nolētibus ſuſcitare ſemen. q3 p3 in cognato booz ga ille erat ppinquior et ad illū potius pertinebat ſuſcitatio ſemis q3 ad booz Ruth. 3. et. 4. ca. et tamē cū ille noluit ſuſcitare ſemē nō fuit illi inflicta pena. ſ. q3 mulier de traheret ei calceū et ſpueret in faciem eius vt p3 Ruth. 4. c. que tñ erat pena non ſuſcitātis ſemē Deut. 25. c. ergo nō obligabatur cognati ſuſcitare ſemē defunctorū ſi ſoli fratres. ¶ Alij dicunt q nō obligabatur ſoli fratres ſuſcitare ſemē defunctorum ſed cognati. Q3 p3 pmo ga ſi nō eſſent obligati ad ſuſcitandū ſemē nō inferretur alicui illoꝝ priuatio iuris ppij ppter non ſuſcitare ſemē defuncti: et tñ multi puabatur iure ſuo ga nō ſuſcitabant ſemē defuncti. g erat obligati ad hoc. Primū p3 quia nō priuatur aliq3 iure ſuo niſi ex cā. Scō3 p3 ga booz habebat aliū cognatū cui prius q3 ei cōpetebat redimere poſſeſſiones veditas a noemi: et cū dixiſſet q volebat redimere agrū dixit ei booz q acciperet ſimul ruth vxorē maalon defuncti in vxorem: et ga nō accepit illam vxorē nō potuit redimere poſſeſſionem ſed tranſiuit hoc ad booz: ga dixit booz ad cognatū ſuū q quādo acciperet poſſeſſionē de manu noemi acciperet et ruth in vxorem ad ſuſcitandū ſemen defuncti. et poſiuit iſta duo tāq3 cōnexa et inſepabilia. g erat cognatis obligatio ad ſuſcitationē ſemis defuncti. ¶ Tertio p3 ga ſi nō eēt obligatus cognatus booz ad ſuſcitādū ſemē maalon defuncti accipiēdo ruth in vxorem non inferretur ei aliqua contumelia ga non accepit: et tamē illata fuit ei quedam contumelia. ſ. q3 calceus de pede eius ſolut3 eſt Ruth. 4. ca. et iſta erat pena nō ſuſcitātis ſemē Deut. 25. c. g obligatus erat ille ad ſuſcitādū ſemē. ¶ Quarto p3 ga ſi nō eēt obligatio ad ſuſcitādū ſemē nō extātibus fratribus defuncti potuiſſet ruth accipere in virū quē vellet: et tñ nō potuit. ergo erat obligata ad ſuſcitādū ſemē. P3 pmo ga mortuo viro ſoluta erat mulier a lege viri et poterat nubere cui vellet vel cōmiſceri: ita q nō iudicaret rea pene ad Ro. 7. c. ſuſcitatio at ſemis qñ fieri debebat artabat mulierē ad expectādū fratres defuncti. ſi g nō obligaret mulier ad ſuſcitādū ſemen manebat ei libertas ad quēcūq3 virum. et tamē nō maſit ipſi ruth libertas. nā qñ petiuit booz in virū dixit ille q erat ppinquus: et tñ alius erat ppinquior: et ſi ille eā accipere nollet in vxorem ipſe eam ſine dubio acciperet Ruth. 3. ca. g ruth obligata erat ad ſuſcitādū ſemē: et nō ſolum nō poterat accipere quēcūq3 vellet ſed cognatū defuncti: ſed et nō quēcūq3 cognatū ſed fm ordi- nē maioris ppinquitate: ga alſ cū ruth petierit booz in virū ipſe acciperet eā et non diceret q erat alius ppinquior: potuiſſet me ga nūq3 auſus eſt illā accipere quouſq3 alius expſſe renun- ciavit iuri ppinquitate. g tam ruth q3 cognati defuncti erant obligati ad ſuſcitādū ſemē eius ga ſi nō eſſent illi obligati non poterat eē obligata ruth cū non eſſent fratres aliqui q poſſent eā ſuſcipere: ſicut dixit noemi q nō habebat vltra filios Ruth

pmo ca. ¶ Quinto p3 ga ruth erat vxor maalon defuncti et pe- tinuit a booz q acciperet eā in vxorem ad ſuſcitādū ſemē iure p- pinquitate dicens. extēde pallium tuū ſup ancillā tuā ga co- gnatus es. ecce iure cognationis dixit q debebat eā accipere. g obligatus erat ppter cognatiōē ad ſuſcitationē ſemis. ¶ Se- xto p3 ga booz ſuſcepit ruth in vxorē ad ſuſcitādū ſemen defun- cti et oēs poſſeſſiones eius Ruth. 4. c. ſ. teſtes vos eſtis hodie q poſſederim oīa que fuerunt elimelech et maalon et chelion tra- dente noemi: et ruth moabitide3 vxorē maalon in cōiugii acci- perem vt ſuſcitē nomē defuncti in hereditate ſua. nō erat g ſo- li fratres defuncti obligati ad ſuſcitādū ſemē ſi et cognati ei. ¶ Sed q vtracq3 iſtarū poſitionū poterat ſatis colorare iuſte- tari et rñſiōes hē ad oppoſita: et tñ veritas ē q fratres ſoli de- functi obligabānt ad ſuſcitationē ſemis defunctorū: ceteri aut cognati nō obligant ad ſuſcitationē. licebat tñ eis ſuſcitare ſemē ſi vellet et gaudebāt tūc qbusdā priuilegijs et iurib3. ¶ Cir- ca q3 ſciēdum q qñ ad h. erant tres ſtatus hoīum. ſ. fratres: cognati: extranei. Fratres tenebatur ad ſuſcitādū ſemē defuncti et ſi nolebat puniebant ſicut h3 Deut. 25. ca. Extranei nō obli- gabatur ad ſuſcitationē ſemis et nō recipiebant ad hoc etiā ſi ipſe ipſi ſuſcitare vellet ſemē defuncti. Cognati aut nō ob- ligabant ſuſcitare ſemē defunctorū: ideo nō puniebatur et ſi nō ſuſcitarent ſicut puniunt fratres Deut. 25. ca. et tñ ſi vellet ſuſci- tare gaudebāt qbusdā priuilegijs. ſ. q3 ſuccedebāt in heredita- te defunctorū. Si aut nollet ſuſcitare neq3 puniebant neq3 pua- batur aliquo iure iaz eis cōpetere: et tñ nō gaudebāt aliquo pri- uilegio neq3 iure q3 eis cōpetere poſſet ſuſcitādo ſemē defun- ctorū. et ſic factū eſt nūc in booz et cognato ſuo: ga ille cognatus erat ppinquior: cui prius cōpetebat ius ſuſcitādi ſemen et ſucce- dēdi in hereditate: et ga noluit ſuſcitare ſemē nō potuit gande- re priuilegio ſucceſſionis bonoꝝ neq3 redēptionis eorū q3 vo- luiſſet illo gaudere: et booz q erat cognatus in micri gradu ſuſci- tauit ſemen et ſucceſſit in bonis vt p3 Ruth. 4. ca. ¶ Argumēta prima probant q ſoli fratres obligabantur ad ſuſcitationē ſe- minis: et ga hoc verum eſt non oportet reſponderi ad ea: ſi con- cedenda ſunt argumenta. Alia probant q cognati tenebant ad ſuſcitationem: ſed hoc non eſt verum. ideo reſpondendū eſt ad ea. ¶ Ad pñm cum d3 q non priuatur quis iure ſuo niſi ex cauſa concedēdum eſt. dato enī q quis priuatur iure ſuo inter- dum ſine culpa vt accidit in tredecim caſibus: tamen nūq3 pri- uatur ſine cauſa. cum autem dicat q cognatus booz priuatus eſt iure ſuo negādum eſt: ga nullum ius acquiſitū ei erat quo pri- uatus fuerit: nam ius redimēdi erat annexū ſuſcitationi. ſemi- nis: ideo qui nollet ſuſcitare ſemē nō gauderet illo priuilegio: et tamen dato q nō ſuſcitarēt ſemē defuncti nō priuatur iure ali- quo: ga aliud eſt perdere et aliud non acquirere. iſte autem non acquirere vel impediēbatur acquirere: ſed non perdebat q- q3 de eo q3 iam acquiſierat vel habebat: et tamen non acquirere non venit in penā ſed ex voluntate. ſ. ex omiſſione alicui3 act3 quem ſi iſte faceret acquireret. ¶ Ad ſcōm dicēdū q recte cō- cludit et cedendum eſt quicquid iducit. ſ. q3 annexum erat ius redimēdi rem venditam iuri ſuſcitationis vel ipſi ſuſcitationi ſe- minis: ideo cognatus booz obligat3 erat accipere ruth in vxorē ſi vellet accipere poſſeſſionem defuncti: iſta tamen obligatio erat additiōnalis: ideo cū poſſet cognatus booz nolle redēptio- nem poſſeſſionum poterat non obligari ad accipiēdū ruth in vxore: et ſic factum eſt ga ceſſit iuri ſuo et ſucceſſit in illo booz. Si tamē ſimpliciter obligaretur cognatus ille booz ad ſuſcitā- dū ſemē defuncti dato q vellet cedere iuri ſucceſſiōis et redē- ptionis poſſeſſionū nō ſatiſ faceret ad hoc q eſſet a pena liber: ſed adhuc puniret. Q3 p3 de fratrib3 nolētibus ſuſcitare ſemē fratrum ſuorū defunctorū: ga non ſolū nihil habebāt de poſſeſſiōe eorū: ſed etiam vxores defunctorum ſpuēbant in facies ipo- rum et diſcalciabant eos dicentes. ſic fiet viris qui non ſuſcitāt ſemen fratrum ſuorū: vel non edificant domos eorū Deu. 25. ca. et tamē cū cognatus booz ceſſit iuri ſucceſſiōis et redēptiōis non fuit ei vltra irrogata aliqua pena. ſ. illa que habet Deute. 25. ergo non erant cognati obligati ſimpliciter ad iſtam ſuſci- tationem ſemis defuncti ſed ſub conditione. ¶ Ad tertiu di- cendum cu3 dicitur q ſi non fuiſſet cognatus booz obligat3 ad ſuſcitationem ſemis q non inferretur ei aliqua contumelia ve- rum eſt. q3 autem dicitur q fuit ei inflicta aliqua contumelia negandū eſt: neq3 valet cum dicitur q calceus ei ablatus eſt que erat pena que infligebatur Deutero. 25. capi. non ſuſci- tantibus ſemen. nam non fuit ſacrum in cognato booz ſicut ibi quia in Deutero. 25. ſiebat detractio calcei ad contumeliā

5. rō.

6. rō.

Rñ. ad qñ.
qñis.
tres ſtat3
hoīum pe-
nes ſemē
ſuſcitandū.

Primus.
Secūsus.

Tertius.

2

Rñ. ad rō-
nes ſecūde
opinionis.
Ad. 1. rōne

5

Ad. 2. rōne

Ad. 3. rōes

sed in cognato Booz fuit facta ad confirmationem cessionis quia talis erat consuetudo: et aliter non erat firma cessionis vel translatio iuris. sic dicitur Ruth. 4. c. hic autem erat mos antiquus in israel inter propinquos si quando alter alteri suo iuri cederet ut esset firma cessionis soluebat hoc calciamentum suum et dabat propinquo suo: hoc erat testimonium cessionis in israel. Ad quartum domum quod non licebat Ruth accipere in virum quemcumque vellet de extraneis neque etiam de cognatis viri sui defuncti licebat ei accipere quemcumque vellet sed solum propinquum si ille vellet eam accipere: et ideo Booz noluit accipere Ruth in uxorem quousque cognatus eius expressit cessionem iuri suo Ruth. 4. c. Circa quod sciendum quod Ruth erat obligata ad suscitationem seminis viro suo defuncto et cognati eius non erant obligati: quia tamen licebat eis suscitare seminem defuncti si vellet tenebat Ruth admonere eos an vellet seminem suscitare: et si deberet suscitari seminem erat ordo quod inciperet a propinquo: id est neque Ruth poterat accipere in virum ipsum Booz quousque sciret an alius cognatus Booz qui erat propinquus viro suo defuncto vellet eam accipere: neque et Booz poterat illam accipere gratis se offerentes quousque ostaret ei de voluntate cognati an scilicet vellet eam accipere: et ideo non accepit eam quousque cessit iuri suo cognatus eius Ruth. 4. c. et tamen ex hoc non sequitur quod aliquis istorum duorum cognatorum defuncti obligatus esset simpliciter ad suscitandum seminem eius: Ruth autem erat obligata ad suscitandum seminem viri sui defuncti si quis istorum vellet eam accipere: unde ipsa magis erat obligata ad suscitandum seminem defuncti. sic etiam erat de respectu uxoris defuncti ad fratres eius quoniam aliqui erant qui possent suscitare seminem eius. nam uxor erat tunc obligata ad istam suscitationem volente aliquo de fratribus defuncti: alioquin accusaretur tamquam adulterij rea si nollet aut si alicui committeretur nondum regitibus fratribus defuncti an vellet eam recipere in uxorem: et tamen fratres defuncti si essent obligati non erant tamen obligati: quia erat eis libertas an vellet suscitare seminem defuncti vel subire penam legis. scilicet quod discederent et spuerent in faciem eorum Deut. 25. ca. Ad quintum domum quod Ruth petiuit Booz in viro iure cognationis Ruth. 3. c. et poterat Booz accipere eam hoc iure consentiente et cedere alio cognato suo qui erat propinquus. et tamen non erat obligatus ad hoc sed si susciperet eam gauderet privilegio successiois in hereditate defuncti. si autem non susciperet non gauderet illo privilegio successiois in hereditate defuncti. et tamen non puniret in aliquo. Ad sextum domum quod uxor est quod Booz accepit Ruth uxorem defuncti cognati eius in uxorem ad suscitandum seminem eius: tamen non erat obligatus ad hoc sed licebat ei accipere vel non accipere: voluit autem sponte accipere ut non dederetur nomen mortui cognati sui.

Que plone erat magis obligata ad seminem suscitandum. Qd. 180. circa seminis suscitationem cum aliquo plone illud suscitaret que plone erat magis obligata ad suscitandum. Domum quod videtur declaratum est et habet Deut. 25. ca. ad suscitationem seminis regrebat uxor defuncti et frater eius vel aliquis de cognatis et non erat eadem habitudo obligatiois vel necessitatis his tribus quia cognatus minus obligabatur quam frater et uxor: imo non obligabatur cognatus et obligabatur frater et uxor. frater autem obligabatur sed minus quam uxor: ipsa uxor uxor obligabatur plus quam alij. De cognatis per quod videtur declaratum fuit precedentem. quod ad cognatos defuncti pertinebat suscitare seminem eius non extantibus fratribus: et tamen non erant obligati ad hoc: id est si vellet suscitare gaudebat quodam privilegio et priuabant alios priores istius iure vel privilegio. scilicet quod succederet in bonis: utpote si quis defunctus haberet fratres et alios cognatos et nemo fratrū neque cognatorum vellet suscitare seminem eius nisi ille cognatus qui attineret ei in minimo gradu: ille auferret alijs ius successiois quod alijs pertinebat ad eos secundum ordinem propinquitatis et deuoluebat ad istum. sic per in Booz et cognato eius quia ille cognatus erat propinquus quam Booz Ruth. 3. c. et competebat ei prius succedere in possessionibus defuncti et redimeret eas quam ipse Booz: unde regitibus eum Booz an redimere vellet eas iure propinquitatis: quia tamen non accepit Ruth in uxorem transiit istud ius ad Booz qui erat in minori gradu propinquus et accepit Ruth in uxorem. De fratribus autem defuncti domum quod erat magis restricti ad suscitandum seminem defuncti quia non erat eis liber suscitare et non suscitare: ita quod a pena essent imunes sicut erat in cognatis: si si nollet suscitare et puabatur privilegio successiois quia transibat ad cognatos alios quos: et istud afficiebat infamia et contumelia quia iudicialiter ordinabatur. scilicet quod uxor defuncti discederet quolibet istorum nolentium suscitare seminem defuncti fratribus et spueret in faciem eius: dicereturque sic fieri viro qui non edificat domum fratris sui: et sequebatur eum tunc infamia perpetua. scilicet quod vocabatur domus illius in eternum domus discedendi in israel. Erat autem ordo in hoc quod si haberet defunctus multos fratres

ille qui propinquior ei erat ordine natiuitatis admonendus erat suscipere uxorem defuncti: et si nollet debebat eum citare mulier coram iudicibus: et infligebatur ei pena quam habet Deut. 25. c. deinde regrebat sequens frater: et si nollet suscitare seminem infligebatur et ei pena: et sic fiebat per omnes fratres defuncti quotquot illi essent tam coniugatos quam non coniugatos: et si nullus vellet suscitare seminem infligebatur pena omnibus: post hec autem mulier admonere debebat omnes cognatos defuncti ut acciperet eam in uxorem incipiendo secundum ordinem a propinquo: si quis vellet eas accipere quousque nullus maneret in tota cognatioe. si intra cognatiois gradus definitos fuerit consuetudine indeorum in quibus vocabantur aliqui cognati: et si quis vellet eam accipere tenebatur esse uxor illius: et tamen dato quod nullus eam vellet accipere non erat infligenda pena alicui istorum si fratribus defuncti ut declaratum est precedentem. De uxore autem defuncti domum quod ipsa erat magis obligata ad suscitationem seminis et habet in quatuor. Prius erat quod ipsa tenebatur regere fratres defuncti an vellet quisque istorum eam in uxorem: et nullus tenebatur eam admonere. Secundus erat quod ipsa non solum erat obligata respectu fratrum: sed et respectu cognatorum: ita quod non licebat ei accipere in virum quemcumque de extraneis quousque omnes fratres et cognati defuncti regitibus ab eo nollet eam accipere in uxorem: et tamen de nullo istorum domum quod tenebatur admonere uxorem defuncti. Tertius erat quod si mulier non admoneret omnes fratres et cognatos defuncti ut aliquis acciperet eam: et ob hoc si nullus eam acciperet non erat alicui pena cognatis et fratribus et si acciperet alias uxores: et tamen si mulier non admoneret fratres et cognatos defuncti et nuberet alicui alteri vel committeretur ei fornicarie erat adulterij rea et accusaretur ad mortem. si per de thamar que repta est pregnantis antequam acciperet eam in uxorem: sella quod suscitaturus erat ex ea semen fratrum suorum defunctorum: et adiudicata est morti ut erueretur: et fuisse exusta nisi se iustificasset Gen. 38. c. Quartum est quod obligatio fratrum defuncti ad suscitandum seminem erat conditionalis. si vellet alioquin tolerarent quandam penam legis Deut. 25. c. in muliere autem erat simpliciter necessitas suscitandi seminem: ita quod si nollet suscitare seminem eius accipiendo aliquem in virum antequam fratres et cognati defuncti recusarent eam accipere lapidanda erat vel cremanda sic adulterij rea ut supra probatum est. ideo maior erat obligatio mulieris ad suscitandum seminem quam alicuius alterius.

Quare magis obligatur uxor defuncti ad seminem suscitandum quam fratres et cognati. Qd. 181.

Queretur quare magis obligabatur uxor defuncti ad suscitandum seminem eius quam fratres et cognati. Domum quod erat per multa. Prius quod natus erat mulieri maius debitum ad hoc quam alijs: quod vir et uxor erant effecti una caro: quod per mirum efficitur duo in carne una Gen. 2. c. et tamen frater cum fratre non est una caro: neque pater cum filio: id est maius debitum uxoris ad virum et filii ad fratres. et sic apostolus iussit quod magis diligere viros viros suas quam quousque alios dicens. viri diligite uxores vestras sicut corpora vestra ad Ephe. 6. et tamen nullus tenetur magis aut equum diligere carnem alterius quam carnem suam. maior est obligatio dilectionis viri ad uxorem et uxoris ad virum quam ad aliquem alium. Et hoc apostolus ostendit illud de uxore respectu viri sed de viro respectu uxoris. Domum quod magis adhuc ex debito tenetur uxor diligere virum quam vir uxorem eo quod plura recepit uxor a viro quam vir ab uxore: cum mulier natus sit deficiens et vir sit custos eius et prius in necessitate: et quod magis recipit magis tenetur amare ut Christus intulit Luc. 7. c. i parabolam vni feneratoris et duorum debitorum. magis ergo tenebatur uxor viro ad suscitandum seminem eius quam quousque aliorum: cum suscitatio seminis sit quodammodo utilitas viro: quod per hoc seruatur nomen eius non deletur quod alibi deleret. Secundum fit hoc per legalem convenientiam: magis enim conuenit femina ad suscitationem seminis secundum intentionem legis quam aliquis de alijs. scilicet de fratribus et cognatis. Quod per quod intentio legis erat quod suscitaret seminem defuncto ita quod non habuerat filios veros haberet filios legales et impetratos: et ad hoc quod isti similes essent filijs veris oportebat quod esset maxima identitas que esse poterat inter istos filios legales ad nales et veros. scilicet quod essent ab eisdem principijs. veri tamen filij si aliqui fuissent ipsius defuncti essent ex uxore illa: id est filij legales maxime competeabant ex parte uxoris defuncti quam ex parte alicuius viri quicunque ille esset. Tertio fit propter conditionem suscitationis seminis. nam suscitatio seminis censetur quando gignebatur aliquis filius ipsi defuncto: eo quod fingebatur illum esse de semine defuncti quod susceperat uxor eius in utero: et tamen illud non fuerat sufficiens ad generationem fetus nisi iunificaretur fetus virtute seminis illius viri qui accipiebat uxorem defuncti: sed ad continentum semen defuncti respectu cuius filius genitus dicebatur esse de semine defuncti: vel esse filius eius nullus magis agebat quam uxor defuncti: ideo

Ad 4. rone

Notandum

S

Ad 5. rone

Ad 6. rone

A

Rn. ad qm. qonis.

De cognatis defunctorum quomodo obligabatur ad suscitandum seminem.

De fratribus defunctorum quomodo obligabatur ad suscitandum seminem erat restricti.

Ordo in suscitatione seminis.

ideo ipsa maxime obligari debebat ad suscitandum semē defuncti. Quarto quia vir et femina sunt inequalis dignitatis naturalis: ideo circa eādem rem maiori privilegio gaudere debuit vir quam femina: et sic circa seminis suscitationē debuit magis obligari femina quam vir. Quinto et potissime facit quia deus volebat nimis procurare suscitationem seminis mortuorum: et ad hoc videbatur expediens quod omnes obligarentur ad quos pertinebatur quia si relinqueretur in libertate istorum multi illorum nolent suscitare semen defunctorum. Si autem obligarentur omnes esset scandalum quia si vir obligaretur ad suscipiendam feminam aliquā in vxore: que forte non placeret oculis eius cum eēnt israelite duri cordis occideret vxores. et ista fuit causa quare promissum fuit israelitis repudiare vxores. si quod si non liceret eis abijcere illas repudiando illas cum displicerent eis occiderent illas. sic dixit xps. s. 19. c. f. ad duriciā cordis vestri libellus repudij datus est: a principio autē non erat sic. ista duricies cordis quod occiderent vxores: et sic non fuit conueniens quod obligarentur viri in veteri testamēto ad accipiendum vxores defunctorum ad suscitandum semen ipsorum: vxores autem debuerunt obligari quia ex obligatione earū non sequebatur istud inconueniens. debuit tamen imponi quedam pena viris ut suscitarent semē defunctorum ut timore illius scitarentur aliquando ad suscitationē hanc.

¶ Si vxorē fratris defuncti septimū frater duceret et nullus nisi septimū ex ea plē suscipiet cui eorum nomē sortietur. Qd. 182.

Queretur ulterius si eēnt multi fratres sicut nūc sadu cei posuerūt casum. f. q. erat septē fratres: et mortuo pmo et relicta vxore scōs voluit suscitare semē illius: et sequēter omnes vsq; ad septimū: et nullus eorum susciperet plē ex ea nisi septimus quis illoz faciet filium natum noīari de nomine suo. nam lex iubet quod filius natus ex hac suscitatione nominet noīe defuncti: omnes autē sex precedentes mortui sunt et quilibet illoz habuit mulierem illam in vxorem. est igitur dubium cuius eorum nomen sortietur. Aliqui dicūt quod non poterat sta ri in tali casu cuius nomē vocaretur sicut crediderūt nūc sadu cei de muliere que habita fuit a septē viris querētes cui? illoz erit in resurrectione. Si enī eēt aliqua cū quare magis eēt vni? quam alterius non arguissent sic contra xpm putātes deducere eū: ad inconueniens vel impossibile. nā si posset determinari cuius illoz erat vxor argumētū iūū contra resurrectionē non pcederet. ita dicunt isti nūc quod non ostaret cuius illoz eēt iste filius. Cōdm q. in hoc non est magna difficultas et argumētū saduceoz non est si mille pposito nostro: quia si in resurrectione habituri essem? vxores quas habueramus viuētes eēt aliquālis difficultas circa hū cum glibet contraxisset cū illa equale vinculū matrimonij: id non appareret manifeste quod potius eā habiturus eēt. secus autē est de filio genito: quia aut quereret quātū ad veram filiationē aut quātū ad filiationē legalē. si pmo mō p. ex casu q. iste erat filius septimi viri. si autē q. tuz ad legalem filiationē erit fili? il lius cuius nūc suscitabat semē iste septimus. C. s. tunc manet dubiū cuius semē illoz suscitabat iste septimus. Cōdm q. de scōs et tertio et q. rto et q. nto non est dubiū sed solū de primo et sexto causa est quia scōs tertius quartus et quintus non fuerūt pmius cui successit suscitās semen: etiā non fuerunt vltimus cui successit ille q. suscitauit semē realiter: ideo de istis est dubium sublatū sed de pmo est dubium: quia ille fuit ppter cuius mortem accepta est vxor eius ad suscitandū semē defuncti et postea alij continuauerūt. de sexto autē est dubiū quia septimū accepit vxorem p morte sexti et illius vxorē d. accepisse et nūc ex illa genuit pmo genitū: id ille noīandus est noīe sexti qui vocat hic defunctus. C. s. tūc dōm q. in veritate iste filius genit? noīandus est ex noīe pmi defuncti. nā pp mortē ei? scōs accepit vxorē ei? ideo tertius non accepit vxorē scōi pp scōm s. pp pmiū cū ipse scōs accepit vxorē pmi pp pmiū: tertius igitur pp pmiū accipiet: quia q. qd est cā cāe est cā causati: et sic de quarto et quinto et sexto et oībus quotquot fuerūt. vñ ipse septimus cēset successisse pmo et non alijs quia pp pmiū oēs susceperūt illā vxorē: et si scōs habuisset filios non suscepissent eam reliqui: et sic vsq; ad vltimum nominabitur. ergo semper filius genitus ex tali suscitationē ex nomine primi quia illius suscitatur semen.

¶ An omnes nati ex seminis suscitationē nominabantur nomine defuncti et quare. Questio. 183.

Queretur an nati ex suscitationē seminis noīabantur noīe defuncti et q. r. Cōdm q. non noīabantur oēs noīe illius: satis enī erat quod pmo genit? ex suscitationē noīaret noīe defuncti quia ad h. lex cogit Deut. 25. c. f. s. frater eius accipiet eā ad suscitandū semē fratris sui et pmo genitū ex ea fi-

liū noīe illi? appellabit. Hoc enī cōmuniter tenet et ita nos sole mus iterdū asserere recitātes cōm positionē: sed isra verū dicitur. Et tūc est dubiū quare vocabat pmo genitus iste ex noīe defuncti. Solet dici quod lex voluit q. tuz posset idētitatē filij legalis ad nālē. nā non habuit iste defunct? filios nāles veros et lex vult ei fingere filios: et ad hoc quod filij ficti videātur aliquo mō eē filij defunctorum: oportuit quod eēt magna similitudo inter filios illos ad defunctos et ad h. fecit lex quod solū fieret ista suscitatio ex vxore defuncti in qua videbatur eē semē defuncti et a fratrib? defuncti: quia illi maxime idētificabant? defuncto. ita igitur ad hoc quod ipse filius magis videret? pertinere ad defunctū et in noīe debuit simi lari ei. nā si vocaret? alio noīe poterat putari quod iste ascriberet? ei quod ipm genuit et non defuncto: ut igitur appareret quod pertineret ad defunctū vocandus erat pmo genitus in suscitationē noīe defuncti: et sic minus dubitare? de qua pgenie eēt. Et in hoc erat aliquid spāle. f. q. vocaret? filius noīe patris. nā in alijs nascētib? non im ponebat? semper pmo genitis nomē patrū: nā alioquin oēs dīrecte descendētes p eādem lineā pgenie vocarent? eodē nomē: quod est falsum. Itē p. quia Ruben erat pmo genitus Jacob Gen. 49. c. et. 1. Paral. 5. c. et tūc non fuit vocat? Jacob sicut p. suus. Et iā Isaac fuit pmo genitus abrahe quia in eo vocatur? est semē abrahe Gen. 2. c. vel fm carnē erat hismael pmo genitus eius Gen. 16. c. et tūc nenter vocatus est noīe patris: et ita fere de oībus alijs quoz noīa scimus in veteri testamēto. Et dicūt rōnez esse quia cū in alijs sint filij veri fm carnē non op. queri aliam simulationē ad ostendendū simulationē: et tūc in suscitationē seminis cū genitus non esset filius verus defuncti oportuit iduci aliquas assimilationē legales ad hoc quod appareret ei qualicūq; similitudo filius eius. C. s. obijciēt quod non vocaret? filius pmo genitus ex suscitationē seminis natus noīe defuncti quia booz accepit ruth vxorem maalon defuncti ad suscitandū semē ei? Ruth 4. c. et genuit ex ea primogenitum quem non vocauit maalon ex noīe defuncti sed obed. e. c. Alij tenentes cōm opinionem dicūt quod iste obed non fuit pmo genitus booz ex ruth et per quem deriuat? familia maalon et qui pertineat ad seminis suscitationē: quia pmo genitus debebat vocari noīe defuncti Deut. 25. c. et iste non noīaretur sic. C. secūdo pbant quia si obed pertineret ad suscitationē seminis maalon vocaret? filius ipsius maalon defuncti et non patris sui nālīs. et tūc vocat? filius booz et non maalon vt p. Ruth. 4. c. vbi describit? pgenies a Phares vsq; ad Dauid: et ponit ibi obed filius booz et non maalon et idem. s. primo. et Luc. 3. c. vbi est genealogia saluatoris semper ponit? booz pater obed et nūq; maalon. C. s. dōm q. in veritate obed fuit ille per quem familia maalon cōtinuata fuit: et ille pertinet ad sus citationē seminis eius. Qd. p. quia booz accepit ruth in vxorem ad suscitandū semē maalon Ruth. 4. et non legitur alium filium ex ea genuisse ante istuz. ergo iste erat primogenitus qui pertine bat ad seminis suscitationē. C. scōdo appet hoc et clari? quia q. mulieres congratulabatur noemi nato obed dixerūt ei. benedic? oīs qui non passus est ut deesset successor familie tue. igitur videt? quod iste obed erat successor familie elimelech viri noemi et maalon: et est filius eius legalis per quem cōtinuatur familia ei? vt non deleatur nomē patris: hoc p. Ruth. 4. c. Alij ergo volentes tenere quod pmo genitus ex suscitationē seminis vocabat? noīe defuncti et non potentes negare quin obed pertineat ad familiā maalon: et ad suscitationē seminis eius. dicūt quod iste obed non fuit pmo genitus in ista suscitationē seminis: ideo h. pertineat ad familiam defuncti non vocat? noīe eius: sed volūt quod fuerit alius primoge nitus qui vocatus est maalon sicut defunctus. Et iste fuit forte scōs et non oportuit quod vocaret? noīe defuncti. C. sed dōm q. h. non stat quia necesse est quod iste obed fuerit primogenitus booz ex Ruth. P. d. quia q. natus est obed congratulabantur mulieres ipsi noemi de natiuitate eius Ruth. 4. c. et tūc si alius natus esset ante obed potius congratularent? de illo q. de natiuitate obed vel de alijs. ergo iste erat primus. C. secūdo quia si alius fuisset primogenitus ille pertineret ad defunctū: quia dicit lex Deut. 25. c. quod primogenitus ex suscitationē seminis vocaretur noīe defuncti: et de alijs nihil dicit? q. n. vel solus pmo genitus pertinet ad defunctū: vel ipse plusq; alij: sed de obed manifestū est quod pertinebat ad maalon defunctū: et quod ipse erat per quem cōtinuaba tur familia eius cum mulieres congratulando noemi dixerūt. benedictus dominus qui non passus est ut deesset successor familie tue in israel Ruth. 4. c. ergo obed fuit primogenitus ex ista suscitationē et per quem continuabatur familia vt dicit? retur ipse successor familie. nam si alius fuisset primogenitus

Petitio. Rñso.

3

Obiectio

Nonnullor rñso. 1. rō.

2. rō.

Doc. rñso.

1. rō.

2. rō.

Nonnullor rñso.

Cōfutatō. 1. rō.

2. rō.

D
Aliorū rō

Lōfutio
1. rō.

2. rō.

Aliorū rō

Obiectio.
Solutio.

Lōfirma.

In. q. 179

In. q. 179

Lōfutio.

S

Doc. rōfio.

Ad rōnem
p̄mā opī.

Quō itelli-
gat q̄ p̄mo
genit⁹ i su-
scitatioe se-
mis noie d̄
fūcti appel-
laretur.

huius suscitatiois ille eēt familie successor ⁊ nō obed: ⁊ iō nō dī-
ceret h̄ de obed: s; dī. ergo ipse fuit primogenitus ⁊ ita primo-
genitus erat. Lū etiam dicit q̄ nō erat iste per quez continua-
bat familia maalon. falsū est. cū nato eo dixerint mulieres. be-
nedictus dñs q̄ nō passus est vt deesset successor familie tue in
israel. C Alij ḡ nō potētes rōdere rōnibus dicunt q̄ iste obed
fuit p̄mogenitus ex ista suscitatioe semis ⁊ ipse fuit p̄ que cō-
tinuata fuit familia maalon: ⁊ vocatus fuit noie maalon s; ba-
bebat maalon multa noia q̄ vocabat maalon ⁊ obed. sic ē de
multis alijs viris taz in nouo q̄ in veteri testō q̄ sunt binomij
vel trinomij. sicut Jacob vocabatur Jacob ⁊ israel Gen. 32. ⁊
Esau vocabatur Esau ⁊ seyr ⁊ edom vt colligit Gen. 25. sic etiā
beatus Petrus vocat⁹ est Petrus ⁊ simon ⁊ bariona ⁊ cephas:
⁊ simon Joānis vt p̄. s. 16. ⁊ Jo. 2. 1. et. 1. Lō. 1. 5. c. ⁊ declara-
tū est. s. 10. c. q. 30. et. 3. 1. C Dm̄ q̄ nō stat. p̄mo q̄ si maalon
h̄et multa noia aliqñ vocaret vno noie ⁊ aliqñ alio: sicut p̄ d̄
alijs multinomij vt dicit: ⁊ tñ in libro Ruth sepe fit mēto d̄
illo ⁊ nūq̄ vocat maalon. ḡ nō est verisile q̄ haberet aliō no-
mē. C Scdō p̄ h̄ ⁊ efficacius q̄ vt isti dixerunt. s. in ista. q. iō
lex iussit Deut. 25. c. vocari p̄mogenitū ex suscitatioe semis no-
mine d̄fūcti q̄ volebat ostēdere maximā idēitatē inter illuz
⁊ d̄fūctū vt videret esse filiū nālis eius: ⁊ ita ē in noie vo-
luit eos idēficari: sed iste obed (vt pbatū est) fuit p̄mogenit⁹
ex suscitatioe semis maalon. ḡ debuit in scriptura vocari eo
noie quo scriptura vocat d̄fūctū: vñ h̄ esset binomius: q̄ tñ
d̄fūctus vocat semp maalon in libro Ruth. dēbat ipse quo-
q̄ vocari maalon. vel si vocāus erat obed sic d̄fūct⁹ d̄buit
scriptura ibi nō solū aliqñ sed semp vocare d̄fūctū obed
⁊ nō maalon vt appeat illū eē filiū eius legalē si hoc lex inten-
debat facere. i. idēitatē in noie: ⁊ tamē non fuit sic factū. ḡ p̄
solū vocabat maalon ⁊ natus ex suscitatioe semis solū voca-
bat obed. C Aliiter dicit alijs. s. q̄ iste obed fuit p̄mogenitus ex
suscitatioe ista semis: ⁊ per eū continuata fuit familia d̄fūcti: vt
p̄ Ruth. 4. c. ⁊ supra pbatū est: ⁊ tñ nō vocatus est noie d̄fū-
cti. Et cū obijciat q̄ p̄mogenitus vocāus erat noie d̄fūcti.
Dicūt q̄ verū est quādo suscitabat semen a fratribus: secus qñ
suscitabat semē a cognatis. nā Deut. 25. ca. vbi dicit q̄ primo-
genitū ex ea filiū appellabit noie d̄fūcti d̄ de fratre d̄fū-
cti q̄ accipere debet vxorē d̄fūcti. nihil autē de cognato dicit
ibi: ⁊ tñ booz suscitās semē maalon nō erat frater eius s; cogna-
tus: ideo nō oportuit q̄ vocaret h̄c natus ex suscitatioe semis
ex noie d̄fūcti. C Itē hoc cōfirmat q̄ suscitatio seminis
quātū ad fratres erat ordinaria: ⁊ q̄tū ad cognatos alios erat
extraordinaria cū nō eēt necessaria sed accīnalis vt pbatū ē. s.
⁊ ob h̄ multa obseruabantur in fratribus suscitantibus semen
que nō obseruabatur in alijs sicut p̄ de pena q̄ fratrib⁹ nō su-
scitātibus infligebat pena Deut. 25. c. cognatis autē nō vt ostēdit
est. s. nā cognatus booz q̄ noluit suscitare semen maalon nulla
pena affectus est Ruth. 4. c. ita ergo de noie eēt q̄ vocaret p̄-
mogenit⁹ suscitatiois noie d̄fūcti qñ suscitaret a fratre: qñ
autē suscitaret a cognatis nō oportet noari ex noie d̄fūcti.
C S; d̄m q̄ h̄ nō stat q̄ cū suscitatio semis fiat ad cōseruādū
nomē d̄fūcti: ⁊ ob h̄ vt ipsi asserūt lex iussit vocari p̄moge-
nitū ex suscitatioe noie d̄fūcti cū maneat eadē rō in suscita-
tione a quocūq̄ fiat. s. vt natus videat eē filiū d̄fūcti d̄ voca-
ri semp noie d̄fūcti. Et cū d̄ q̄ illud Deut. 25. c. habz locū in
fratrib⁹. d̄m q̄ est vep̄ q̄tuz ad obligatiōē. s. q̄ ipsi soli obli-
gabant: cognati autē nō. ⁊ tñ si suscitaret semē deberet suat to-
taz itatiōē ⁊ modū suscitatiois semis: ⁊ tñ Deut. 25. c. ponit
quasi precipiū in hac suscitatioe q̄ vocet p̄mogenitus ex susci-
tatione noie d̄fūcti. ḡ siue a cognatis fieret suscitatio serua-
bat semp illud q̄ nat⁹ ex suscitatioe semis vocaret ex noie d̄-
fūcti. C Dm̄ ḡ q̄ veritas hui⁹ est q̄ nat⁹ ex suscitatioe semi-
nis siue p̄mogenit⁹ siue alijs nō vocabat noie d̄fūcti sed po-
terat vocari quocūq̄ alio noie: ⁊ ita fuit nūc de obed q̄ fuit p̄-
mogenitus in ista suscitatioe semis ⁊ p̄ eū continuata fuit familia
maalon: sed nō fuit vocat⁹ maalon sicut d̄fūct⁹ s; obed. C Lū
autem obijciat q̄ d̄ Deute. 25. ca. q̄ d̄ vocari primogenitus
nomine d̄fūcti. Dicēdum q̄ non intelligitur de nomine per-
sonali sed de familia vel progenie sua. s. q̄ non vocetur de pro-
genie gignētis eum sed de progenie mortui. Et patet q̄ Deut.
25. c. vbi ponitur q̄ primogenitus suscitatiois seminis debz
appellari nomine d̄fūcti subditur causa. s. vt non debeat no-
men eius ex israel. ergo non imponebatur nomen mortui p̄-
mogenito legali nisi eo modo quo posset cōseruari ne periret
nomen eius ex israel. ⁊ tamē etiam si non vocaretur ex nomie

eius p̄sonali poterat seruari nomē d̄fūcti nō deletū. ergo nō
oportebat q̄ vocaret ex noie p̄sonali eius. Et p̄ q̄ nomem cū
iussit referuabat per filios suos veros: ⁊ tñ non vocabatur
filijs noie patrū vt p̄ in Abrahā ⁊ Isaac ⁊ Jacob ⁊ oib⁹ poste-
ris eorum: nūq̄. n. aut raro vocat alijs ex noie p̄ris sui: ⁊ tñ
illis manentibus d̄ non dēleri nomen patrū suoz. ergo non ac-
cipit nomen p̄mo noie sed p̄ progenie. s. q̄ filij vocabat⁹ de p̄ge-
nie patrū suoz: ⁊ ideo noīata progenie noīatur nomen d̄fū-
cti cuius est illa progenies: ⁊ ita manentibus filijs aliquoz nūq̄
noīa patrū dēlent s; non vocentur illi noie patrū. ergo ita
erat hic. Et ista est veritas q̄ p̄mogenitus in suscitatioe semi-
nis vocabitur noie d̄fūcti. i. de progenie eius ⁊ familia: sed
non noie eius personali: ⁊ sic fuit de obed qui fuit p̄mogenitus
booz in suscitatioe seminis maalon: ⁊ ideo vocatus est ex noie
maalon. s. de eius progenie: sed non noie eius personali q̄ non
vocatus est maalon sed obed: ⁊ ita fiebat circa alios primoge-
nitos ex suscitatioe seminis. C Ad aliā rōnē que magis v̄-
gebat. s. q̄ ē nō vocabat obed de familia maalon q̄ tunc dice-
ret filius maalon ⁊ nō booz: ⁊ tñ vocat filius booz ruth. 4. c. di-
cendū q̄ obed erat de familia maalon ⁊ per eum continuabatur
eius posteritas: q̄ genitus est ex vxore eius suscitādo ei semen:
⁊ tñ ille erat filius nālis booz: q̄ ille vere eū genuerat. Erat et
filius legalis maalon q̄ p̄mo eo gignebat: ⁊ ideo noie vtriusq̄
poterat noīari: ⁊ vtriusq̄ p̄ris linea poterat per eū deriuari. sic
ergo linea booz deriuat p̄ obed: ⁊ ita ponit ruth. 4. c. ⁊ in genea-
logia xpi. s. 1. ⁊ Luc. 3. c. aliqñ vocat filius maalon p̄ris lega-
lis ⁊ sic ē d̄ ruth. 4. nam qñ natus est obed dixerunt mulieres
⁊ gratulantes noemi. natus est filius noemi: sed nō poterat vo-
cari filius noemi nisi inquātū p̄nebat ad maalon filiū eius. ḡ
et vocat obed filius maalon: ⁊ ita fit de alijs alijs in scriptu-
ra q̄ aliqñ noīant per lineā patrū nāliū ali qñ per lineā patrū
legaliū. sic. n. fuit in genealogia xpi. nam. s. 1. c. vocat Jacob p̄-
Joseph ⁊ Luc. 3. vocatur belī pater Joseph. ⁊ hoc q̄ vt sancti
doctores d̄t vñs euāgelista posuit patrē nālem Joseph alijs
patrē legalē: ⁊ istud facit magnas dubitatiōes in scriptura.

C An suscipiens vxorem d̄fūcti ad suscitandū semen posset
eam repudiare. Questio. 184.

Queretur an suscipiens vxorē d̄fūcti ad suscitandū
semē posset eā repudiare. C Alij d̄t q̄ nō
poterat repudiari q̄ nō poterat repudiari mulier nisi ex cā: ⁊
qñ nō inuenit in ista muliere sumpta ad suscitandū semen non
poterat repudiari saltē ad placitū. C Dm̄ q̄ nō stat: q̄ qñ q̄
inter hebreos repudiabat aliquā vxorē nō cogebatur probare
cām repudiij: sed solū q̄ non placebat oculis eius vt ostēsum est
Deut. 24. c. ex eodē ergo fundamento posset sine cā repelli ex so-
la voluntate mulier ad suscitandū semen accepta. C Est ḡ d̄m
q̄ verū est q̄ ad repudiādū mulierē nō tenebat repudiās pro-
bare aliqua cām imo neq̄ tenebat exprimere eam: neq̄ et ex-
primebat: sed solū scriptū erat q̄ repudiabat eaz ⁊ q̄ dabat il-
li licetiā d̄bēdi cui velle vt d̄claratū est. s. 19. c. q. 56. et. q. 57.
Et tñ circa mulierē acceptā ad suscitandū semen d̄m q̄ nō li-
cebat viro repudiare eā quousq̄ gigneret saltē ex ea filiū in
quo seruaret progenies d̄fūcti. Et p̄ primo q̄ als lex suscita-
tionis esset inutilis: q̄ posset quilibet accipere vxorem relicta
d̄fūcto ⁊ statim illā repudiare: ⁊ ita nō d̄lequeret intentio le-
gis ⁊ fieret lex inutilis: q̄ est inconueniens: cum deus non sta-
tuerit aliqd inutiliter. C Scdō p̄ q̄ deus apposuit penā nolē-
tibus suscitare semen qñ aliqñ talis pena eēt infligēda nō susci-
tātib⁹ semē: ⁊ tñ si liceret repudiari vxores susceptas ad semis
suscitatioē facile eēt cuiq̄ nō suscitādo semen euadere penā:
q̄ mor vt illā suscipiet euitaret penā ⁊ statim illā repudiaret. ḡ
nō licebat repudiare ad h̄ q̄ aliqñ h̄eret locuz pena. C Tercio
p̄ q̄ lex cogit f̄res d̄fūcti ad suscipiēdas vxores d̄fūctoz.
ḡ et cogit ad tenendū eas: cū vñ sine altero nō profit. C Sed
obijciat d̄ h̄ p̄mo q̄ lex erat data ḡrali ad fauorē viroz vt pos-
sent repudiare vxores. ḡ in oī casu intelliget: s; vxor accepta ad
suscitādū semē est vxor. ḡ illa et pōt repudiari. C Scdō p̄ q̄
suscitās semē succedit loco d̄fūcti. ḡ nō teneat ad plura q̄ d̄-
fūct⁹: s; d̄fūct⁹ poterat repudiare vxorē ex sola volūate nul-
la p̄le suscepta: ⁊ non accipere aliā vxorē. ḡ nō tenebit suscitans
plūs ille: ⁊ oīr licebit ei repudiare vxorē illā sic licebat d̄fū-
cto. C Tercio q̄ manet circa istas vxores cā repudiij. ḡ p̄as re-
pudiadi. nā p̄as repudiadi cessa fuit iudeis ad ouiciē cordis
vt dix̄ xps. s. 19. c. erat ista ouicia ne occideret vxores qñ eis n̄
placēt: ⁊ tñ idē erat circa istas vxores q̄ poterat displicē vi-
ris ⁊ occideret eas si nō posset repudiari. ḡ poterat eas repudiare.

C Dicendum

Ad. 3. rō. 3.
Ad. 2. rō. 1. rō.
Ad. 1. rō. 1. rō.
Ad. 2. rō. 1. rō.
Ad. 3. rō. 1. rō.
Ad. 4. rō. 1. rō.
Ad. 5. rō. 1. rō.
Ad. 6. rō. 1. rō.
Ad. 7. rō. 1. rō.
Ad. 8. rō. 1. rō.
Ad. 9. rō. 1. rō.
Ad. 10. rō. 1. rō.
Ad. 11. rō. 1. rō.
Ad. 12. rō. 1. rō.
Ad. 13. rō. 1. rō.
Ad. 14. rō. 1. rō.
Ad. 15. rō. 1. rō.
Ad. 16. rō. 1. rō.
Ad. 17. rō. 1. rō.
Ad. 18. rō. 1. rō.
Ad. 19. rō. 1. rō.
Ad. 20. rō. 1. rō.
Ad. 21. rō. 1. rō.
Ad. 22. rō. 1. rō.
Ad. 23. rō. 1. rō.
Ad. 24. rō. 1. rō.
Ad. 25. rō. 1. rō.
Ad. 26. rō. 1. rō.
Ad. 27. rō. 1. rō.
Ad. 28. rō. 1. rō.
Ad. 29. rō. 1. rō.
Ad. 30. rō. 1. rō.
Ad. 31. rō. 1. rō.
Ad. 32. rō. 1. rō.
Ad. 33. rō. 1. rō.
Ad. 34. rō. 1. rō.
Ad. 35. rō. 1. rō.
Ad. 36. rō. 1. rō.
Ad. 37. rō. 1. rō.
Ad. 38. rō. 1. rō.
Ad. 39. rō. 1. rō.
Ad. 40. rō. 1. rō.
Ad. 41. rō. 1. rō.
Ad. 42. rō. 1. rō.
Ad. 43. rō. 1. rō.
Ad. 44. rō. 1. rō.
Ad. 45. rō. 1. rō.
Ad. 46. rō. 1. rō.
Ad. 47. rō. 1. rō.
Ad. 48. rō. 1. rō.
Ad. 49. rō. 1. rō.
Ad. 50. rō. 1. rō.
Ad. 51. rō. 1. rō.
Ad. 52. rō. 1. rō.
Ad. 53. rō. 1. rō.
Ad. 54. rō. 1. rō.
Ad. 55. rō. 1. rō.
Ad. 56. rō. 1. rō.
Ad. 57. rō. 1. rō.
Ad. 58. rō. 1. rō.
Ad. 59. rō. 1. rō.
Ad. 60. rō. 1. rō.
Ad. 61. rō. 1. rō.
Ad. 62. rō. 1. rō.
Ad. 63. rō. 1. rō.
Ad. 64. rō. 1. rō.
Ad. 65. rō. 1. rō.
Ad. 66. rō. 1. rō.
Ad. 67. rō. 1. rō.
Ad. 68. rō. 1. rō.
Ad. 69. rō. 1. rō.
Ad. 70. rō. 1. rō.
Ad. 71. rō. 1. rō.
Ad. 72. rō. 1. rō.
Ad. 73. rō. 1. rō.
Ad. 74. rō. 1. rō.
Ad. 75. rō. 1. rō.
Ad. 76. rō. 1. rō.
Ad. 77. rō. 1. rō.
Ad. 78. rō. 1. rō.
Ad. 79. rō. 1. rō.
Ad. 80. rō. 1. rō.
Ad. 81. rō. 1. rō.
Ad. 82. rō. 1. rō.
Ad. 83. rō. 1. rō.
Ad. 84. rō. 1. rō.
Ad. 85. rō. 1. rō.
Ad. 86. rō. 1. rō.
Ad. 87. rō. 1. rō.
Ad. 88. rō. 1. rō.
Ad. 89. rō. 1. rō.
Ad. 90. rō. 1. rō.
Ad. 91. rō. 1. rō.
Ad. 92. rō. 1. rō.
Ad. 93. rō. 1. rō.
Ad. 94. rō. 1. rō.
Ad. 95. rō. 1. rō.
Ad. 96. rō. 1. rō.
Ad. 97. rō. 1. rō.
Ad. 98. rō. 1. rō.
Ad. 99. rō. 1. rō.
Ad. 100. rō. 1. rō.

stente lege quilibet seipsus diligit forte supra modum et carnet no- cumeta propria. Ad tertium dōm qd vna causa fuit pmissio nis libelli repudij duricies cordis: et tamē causa potissima fuit ga ista lex erat inter omnes gentiles qd repudiare possent vxores. Si autem iudeis auferretur ista libertas putaret se miores alijs gentibus et non possent hoc tolerare: et hērat duricia cor- dis. s. qd indomiti erant et nō bene subijcerentur rebus insolitis sicut dixit deus. cerno qd populus iste dure cervicis sit Exo. 32. ca. et tñ ibi non ponitur duricies pro facilitate occidēdi vxoris sed pro difficultate obediēdi circa res insolitas. Scdō pōt dici qd etiam si duricies cordis sit pronitas iudeoz ad occiden- dum vxores: nō tñ erat sempiternus timor de vxoricidio qd qñ- cūq; displiceret vxor viro putaret eam occisurus hērat aliq- lis occasio. Et patet qd aliqui casus erāt in quibus vetabatur re- pudium: tamē non obstat ibi timor de morte vxoris. i. occi- sione vt in duobus casibus suprapositis. ergo si tñ lex putauit qd non sequeretur vxoricidium a fortiori putaret circa non re- pudiaudas vxores ex qbus suscitabatur semē. Primo qd in duobus illis casibus priuabantur in perpetuum iure repudiā- di vxores Deut. 22. ca. in isto casu priuabantur ad tps. s. quousq; esset genitus aliquis masculus per quem posset continuari fa- milia defuncti vt dicitur est. et ideo minus graue erat. Scdō quia in duobus casibus supra dictis non posse repudiare vxores proueniebat ex delicto et cum quadam infamia et pena non repudiare vxorem defuncti hērat aliquatū graue: erat tñ cum quodaz lucro. s. qd suscitans semē succedebat in bonis defun- cti: et gaudebat usufructu illorum et proprietatem illorū trāsmi- tebat ad posterōs suos qui pertinebant ad suscitationem semi- nis: et nihil illorum consequeretur si posset repudiare vxorem et repudiaret sicut si non reciperet. ergo facilius erat non repu- diare vxorem pertinentem ad suscitationem seminis qd in alijs duobus casibus: et tamē ibi non timebat lex occisionem vxorū vel si esset aliqualis timor et occasio: nō tamē talis qd pp illū lex cessaret pūare istos iure repudiādi. g. a fortiori i vxore suscita- tiōis seminis nullus timor vxoricidij faciebat qd liceat repudiari illā an suscitationē seminis ga non erat talis timor verisimilis.

Quare iponebat pena non suscitantibus semē. Qd. 185.

Queretur quare imponebatur pena non suscitantibus

semē ga in hoc inuitur qd essent aliqui q nollent suscitare semē: et tamē non videtur verisimilis. s. ga sus- citatio seminis habebat aliquid fauoris et nō videbatur habe- re aliquid p̄iudicij: ideo nemo recusaret suscitare semē. P3 ga suscitās semē nō ipediebat suscipere vxores qd veller. nā si suscitās semē nō posset tenere nisi vxorem defuncti eēt grānis ista suscitatio: licebat tñ hēre ples vxores in veteri testō vt ostē- dit est. s. 19. c. q. 3. et ita cū vxore defuncti poterat hēre qñcūq; alias veller: et itup succedebat in oibus bonis defuncti sic p3 in booz suscitāte semē maalon Ruth. 4. c. g. nemo recusaret susci- tationē istā. Dōm qd fuit necia pena appōita: de? enī vole- bat qd semē suscitaret defunctis: et tñ nō fieret nisi apponeret pena. g. erat apponenda. p3 ga suscitatio seminis videbat iudeis difficilis: et iō nō itēderet illi nisi volētes euitare penam: et p3 h in cognato booz q suscitaturus erat semē maalon et noluit: h dixit qd potius carere volebat pūilegio et iure qd sibi compete- bat ex p̄p̄ngate Ruth. 4. c. In quo sciēdū qd suscitatio semi- nis erat aliquo mō fauorabilis et aliquo mō odiosa: et tñ magis erat onerosa vel difficilis qd fauorabilis. Primum p3 qd fauor erat cū nō deferret h ius cuiq; h solis fratribus et cognatis vt colligit Deut. 25. et Ruth. 4. c. et ostēdit est. s. et tñ si nō eēt aliq; fauor nō deferret illis solis vt qdā putāt h ista rō nō multum facit. Scdō et meli? ga cū deferret fratrib? p̄p̄ngis nō defe- rebat equalr h circa fratres fm ordinē natiuitatis: circa cogna- tos aut fm ordinē maioris attinētie vt ostēdit est. s. et tñ si nullus eēt fauor idifferēter cōpeteret oib? Tertio et potissime ga suscitātib? semē dabat tota hereditas defuncti pro se vt in vita hēret usufructu et postea trāsmitteret eā ad posterōs p̄tine- tes ad suscitationē seminis. Qd aut eēt onerosus p3 pmo qd co- gebat qd accipe vxorē quā ipse nō elegerat h quā ali? sibi da- bat. i. lex. et tñ solēt hoies marie attēdere bñplacitū circa acci- piēdas vxores. s. qd placeāt oculis eoz. bas aut vxores nō acci- piebāt ga volebāt h ga lex iubebat: iō erat onus qdā. Scdō cūdo ga circa alias vxores hēbāt viri qdā libertatē quā nō hēbāt circa istas. s. ga poterāt alias repudiare ad nutum suum Deutero. 24. istas autem non poterant repudiare etiam inter- ueniente causa quousq; suscitaretur semē ex eis. i. gigneretur filius. vt dictum est. s. p̄cedenti. q. et ista erat magna grauitas.

Ad. 3. rō. 3.

E

Aliē ad. 3. rō. 1.

1. rō.

2. rō.

A

Ratio.

Rñ. ad qñ. qōnis.

Notāduz.

Qd suscita- tio seminis fa- uorabil erat

1. rō.

3n. q. 179

2. rō.

B

3n. q. 180

3. rō.

Qd suscita- tio seminis onerosa.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

Notet qui
vxoies on
cere deside
rant.

4. rō.

Nota.

5. rō.

6. rō.

Def. qōnīs.

7.

Rñ. ad qñ.
qōnis.

Impo-
suit deus
tres penas
nō suscitā-
tib' semē.
Prima.
Secūda.

8.

Tertia.
Dito opio
ē plurius 2
maioris au-
toritatis tā-
to ē firmior

Tertio q cogebatur homo accipere vxorem ab alio cogni-
tam 2 affuetam moribus alterius: solent autē viri magis vel-
le accipere mulieres ex virginitate q̄ cum ab alijs cognite fue-
rint. Etiam quia facilius quis coaptat moribus suis mulierem
que nulli alteri matrimonialiter copulata est q̄ eam que alte-
rius moribus affueta fuit: quia difficile talia auferunt. **C**ter-
ius quia quando mulier alium virum habuit non habet integram
dilectionem ad eum quem nouiter accipit. presertim si defun-
ctus fuit ei bonus vir 2 tractabilis 2 consentaneus morib' ei:
qui autem nouiter accipitur non fit talis: ex quo sepe fit q̄ fe-
mina reducat in memoriam viro suo virum priorē: (quod vi-
uenti grauissimū est). non quidem q̄ mortuum zelat: sed quia
zelat se non integre diligi cum amor vxoris ad defectum ma-
gno desiderio tendat quo fit vt femina virum non integre di-
ligat 2 vir feminam. 2 hec est causa quotidianarum querelarū
vt quotidie experimur: 2 ita erat multis durū suscitare semē
defunctorum. **C**Quinto quia suscitans semen defuncti nō gi-
gnebat sibi filios sed defuncto: homines tamē cupiūt filios ha-
bere: potissime apud antiquos vbi putabatur felicitas quedā
esse in filijs: ideo volebant q̄ gignerent filios alijs: vnde multi
ostrabebantur a suscitatione seminis. sic patet de onā filio iu-
de Ben. 3. 8. ca. nam iussit ei iudas suscitare semē fratri suo de-
functo ex vxore illius thamar: ipse vō videns non nasci sibi fi-
lios sed fratri volebat cognoscere vxores sed semen fundebat
in terram: satis enim illi erat durū non gignere sibi ipsi filios:
quia ipse potius volebat carere filijs 2 abdicare a se naturales
2 licitam voluptatem q̄ fratri filios gignere. **C**Sexto q̄ erat
valde difficile quia interdum contingebat aliquem suscitando
semen alteri carere semine 2 delere posteritatem familie sue
cum aliene familie posteritatem suscitabat. sicut patet de cogna-
to booz a quo cum quereretur booz an vellet redimere possessio-
nes 2 suscitare semen maalon ait. neq̄ enim familie mee poste-
ritatem delere debeo. i. nolo. 2 tamen non diceret hoc nisi pos-
set contingere q̄ suscitando alteri semen careret quis semine:
ideo erit difficultas suscitare alicui semen. **C**Lollatis aut gra-
uibus 2 fauoribus suscitationis seminis preponderabant one-
ra: ideo iudicabatur simpliciter onerosum. 2 ob hoc homines
adhuc oblati priuilegijs illis volebant suscitare semen sic vi-
xit cognatus booz ad booz. tu meo priuilegio vttere quo me ca-
rere libenter p̄fiteor Ruth. 4. ca. 2 ideo oportuit apponi penā
aliquā vt sic hoies metu pene allicerent ad suscitādū semē.

CAn pena illa quā imposuit lex non suscitanti semen esset con-
ueniens ad impellendū hoies ad illius suscitationē. Qd. 186.

Queretur an pena illa quam imposuit lex non susci-
tanti semen esset conueniens ad impellen-
dum homines ad suscitationem illius. **C**Dicendum q̄ sic: quia
pena que debet a malo aliquo retrahere ad hoc q̄ sit conueni-
enter posita debet plus inferre de tristitia q̄ id in quo pecca-
tum est causat de delectatione: alioquin libenter subibit homo
penam vt non auertatur a delectabili: 2 tunc pena non erit ef-
ficax remedium ad tollenda vitia. In presenti autem erat pe-
na conueniens quia sufficienter auertebat homines ab hoc q̄
erat nolle suscitare semen. nam hominibus erat delectabile non
suscitare semen propter hoc q̄ multe difficultates erant in su-
scitando: 2 omnes illas euadebant non suscitando. debuit ḡ
pena non suscitantium esse durior q̄ pena vel difficultas que
erat in suscitando vt sic pena excluderet penam 2 dolor dolo-
rem. maxima autē difficultas que erat in suscitando semē erat
q̄ interdum debebatur posteritas eius qui alienam posterita-
tem conseruabat. posuit autem deus maiorem penam non su-
scitantibus q̄ carere posteritate vel deleri nomē. vnde posuit
deus tres penas due transibant 2 vna manebat in perpetuū.
Prima erat q̄ discauciabatur nolens suscitare semen. Secun-
da erat q̄ spuebat mulier defuncti in faciem eius dicēs. sic fiet
viro qui non edificat domum patris sui. ambe erant contume-
lie 2 reddebant hominem in famem de iure 2 de facto. naz in-
stigebatur iudicialiter. 2 q̄ vir requisitus coram iudicibus de
suscitatione seminis si nollet accipere vxorem defuncti condē-
nabatur a iudicibus vt mulier faceret ei hec coram toto popu-
lo vt colligitur Deut. 2. 5. ca. quilibet autem vellet potius subi-
re quaslibet difficultates q̄ reddi infamis de facto 2 de iure
Tertia autem pena erat grauior inquantum erat permanens:
nam vocabatur domus. i. progenies illius domus discauciari
in israel: 2 hoc erat opprobrium eternum quia iudicare aliq̄
esse opprobrium prouenit ex opinione hominū: 2 quanto opi-
nio est plurius 2 maioris auctoritatis tanto est firmior: sed ne-

mo est maioris auctoritatis q̄ de: 2 ille posuit in opprobriū: ideo
iudicabat ab oibus esse opprobriū: 2 ob h̄ nemo volebat hēre
progeniē que in ppetuū sustineret istam infamiam. s. q̄ vocaret
pgenies discauciari: vñ potius vellent hoies dare progeniē q̄
hēre illā infamatā in ppetuū: sed maria difficultas in suscitatio-
ne seminis erat carere interdū posteritate: q̄d ē nō erat neciū:
ideo potius eligeret glibet suscitare semen etia 2 si fic oporteret
ipsum carere posteritate: q̄ non suscitando semen habere pro-
geniem perpetue infamie subiectam. erat igitur conueniens pe-
na non suscitantiū semen ea que a deo posita est.

CQuid fieret si nullus de fratribus neq̄ de tota cognatiōe de-
functi vellet semen suscitare defuncti. **Q**uestio. 187.

Queretur qd si nullus de frīb' defuncti neq̄ de tota
cognatiōe vellet suscitare semē defuncti qd
fieret. **C**Dd̄ qd ē ex frīb' ip̄i tenebant suscitare semē
defuncti: 2 si nolēbat patiebāt penā legis Deu. 2. 5. c. 2 deuolu-
bat prās suscitādi semen 2 succedēdi in hereditate defuncti ad
alios cognatos ei'. si aut neq̄ alij cognati vellet suscitare semē
defuncti pibat nomē eius de familia sua 2 familia manē: eo q̄
nemo erat q̄ continuaret lineā pgeniei illius: deuoluēbat aut tūc
ius succedēdi in hēditate ad frēs q̄ noluerāt suscitare semē de-
functi: 2 sic ip̄i pdiderāt iā illud nolēdo suscitare semē defuncti:
sed rediit ad ipsos q̄ cognati ad quos ptinebat posse suscitare
noluerāt ē suscitare. **C**Sed obijciē q̄ ptinēt successio ad co-
gnatos 2 nō ad frēs: q̄ frēs peccauerūt nolēdo suscitare: 2 in pe-
nā p̄uati sunt successione hēditatis cognati aut nō peccauerūt:
iō ad ipsos ptinebat successio: p̄ q̄ frēs tenebāt suscitare semē
defunctorū: 2 si nō suscitabāt puniebāt cognatis aut licebat su-
scitare semē defunctorū nolētib' frīb': nō tenebāt tñ ad h̄ neq̄
puniebāt si nollet suscitare vt oñiū est s. 2 iō illi q̄ nō peccau-
rāt debāt succedē: q̄ nihil erat pp qd pderent ius successioni
frēs aut ex delicto iā pdiderāt. **C**Dd̄ q̄ successio in bonis aut
erat pp suscitationē seminis aut pp ius ordinarium ppingratis. Si
pmo mō cōpetebat semp ei q̄ suscitabat semen: siue eēt frā siue
cognatus: sed h̄ nō suscitabat alijs semen in casu dato. ḡ nō suc-
cedere dēret q̄s ex h̄ iure: manebat aut ius ppingratis: sed in
h̄ frēs pcedunt ad alios cognatos q̄ sunt ppingores: iō illi suc-
cedere dēret. **C**Sed obijciē q̄ l. cōpeteret frīb' ex ppingra-
te successio: iā pdiderūt ius ex delicto: iō deuoluēbat ad cogna-
tos. **C**Dici pōt vno mō q̄ l. frēs pdiderāt ius successioni nō
acq̄suerāt illud cognati. nā frīb' tāq̄ ppingas cōpetebat: 2 si
nō poterāt ip̄i pdē ius nisi ex delicto: ita nō poterāt illi acq̄-
re cognati nisi ex actu. s. suscitationis: 2 tñ nō suscitāt in casu: iō
manet ius succedēdi in frīb'. nā si frēs q̄ nō suscitāt debēt p̄u-
ri iure: 2 cognati q̄ nō suscitāt nō acq̄rūt illud: manet q̄ deuol-
uat hereditas ad aliā familiā vel tribū: hoc tñ deus valde ve-
luit Nu. 3. 6. c. ḡ d̄ redire ad frēs ad quos als deueniret ex iu-
re ppingratis nulla suscitationē existēte. **C**Scdo pōt dici q̄ l.
frēs nollet suscitare semen nōdū pdiderāt ius successioni oō
nec cognati suscitaret illud: q̄ nolētib' frīb' suscitare mane-
bat ius suscitādi cognatis 2 successio: 2 h̄ in fauorē defuncti: si
tñ nō suscitabant nunq̄ incipiebant hēre istud ius: 2 ita nunq̄
illud plene pdiderant fratres: 2 ita manebat penes eos.

CSi nullus esset qui posset suscitare semen defuncti qd fieret
de conseruatione nois eius 2 de eius hereditate. Qd. 188

Queretur qd si nullus eēt q̄ posset suscitare semē de-
functi. i. si nullus eēt frater neq̄ cognat' qd
fieret de conseruatione nois defuncti 2 de hēditate ei'. **C**Aliq̄ dñt
q̄ nō est casus solis: q̄ nō poterat eē alijs in toto israel q̄ nō
hēret aliq̄ ppinguū cū oēs israelite eēnt inter se cognati: q̄
de eodē capite 2 sanguine descēdebāt: vñ nō solū vocant israelite
oēs iter se agnati: sed ē frēs Exo. 2. 1. 2 Deute. 1. 5. c. 2 ita
semp eēt alijs cognat' q̄ posset suscitare semē defuncti. **C**Dd̄
q̄ casus solis est: potē rat. n. eē alijs q̄ nullū hēret cognatū iter
gradus illos in qb' vocant cognati. Et p̄ de maalon defuncto
de quo dixit booz q̄ nullus erat ei cognatus vel ppingu' nisi
ali' q̄ prior erat 2 ipse q̄ erat scdo ruth. 3. c. Si aut illi duo mo-
tui eēnt nō maneret alijs in cognatiōe maalo: 2 ita null' eēt q̄
posset suscitare semē eius. Erat aut in h̄ casu oō q̄ tali defun-
cto nō poterat suscitare semē 2 pibat nomē suū de familia sua
s. q̄ intercedebat lineā pgeniei. de hēditate aut eius oō: q̄ deuol-
uebat ad illos q̄ ppingores erāt i tota tribu vel familia q̄ dñt
posset cognosci gradus ppingratis: l. illi eēnt ex numero ḡdñt
itra quos solēt vocari cognati ad iura suscitationis seminis: 2 ad
alia iura q̄ ex cognatiōe pueniūt: 2 h̄ fiebat si qñ cōpeter illis suc-
cessio ex iure ppingratis cū eēt ḡd' in qb' solet vocari cognati
non

nō maneat aliqđ ius successiōis s; in fauore tribus vel familie. s. ut nō trāstret hereditas de tribu in tribū qđ de vetterat.

Si quis acciperet vxorem defuncti & vxor defuncti moreret an suscitatiōe seminis in quo suaret nomē defuncti. Qđ. 189. aliqđ de fratribus aut cognatis defuncti acciperet illius vxorē ad suscitandū semen & an semē suscitatum moreret vxor defuncti anteq; acciperet ad suscitandum semē vel postq; accepta erat: prius tamē q; nasceret aliqđ filius in quo seruaret nomen defuncti. Cdicēdū q; nō poterat iā suscitari semen defuncti sed peribat nomē eius qā nō poterat assumi alia nisi vxor sua. de hereditate autē dicendum q; succedebāt in ea illi qui erāt ppinquiores sive fratres defuncti sive alij cognati. Si autē moreretur frater defuncti qui acciperet vxorē eius aut genuerat ex ea aliqđ filium aut nōdū. si genuerat nō oportebat q; illa acciperet ab alio de fratribus vel cognatis qā iam suscitatum erat semē. Si autē nōdum ille genuerat filium ex ea debebat sequēs frater eā accipere: & ita alius & alius quousq; aliquis ex ea filiū gigneret. Sic patet Gen. 38. c. vbi mortuo her pmo genito iade sine liberis accepit vxorē illius thamar onā frater eius: & qā ille sine liberis quoq; mortuus est accepturus erat eā sella frater minor. e. c. Sic et fuit hic in casu posito a saduceis. s. septem fratres fuerūt: & primus accepta vxorē decessit sine liberis: & illam accepit sequens frater: & ita vsq; ad septimū: & quilibet accipiebat eā ad suscitandū semē & vixit illa vsq; ad mortē oīum fratru. Si autē omnes fratres morerentur nō suscitato semine & viuentē vxorē sicut ponitur casus hic. s. q; nouissime oīum mortua est mulier succedebāt cognati in suscitatiōe seminis & hereditate & succedebāt fm ordinē ppinquatis quousq; nemo de cognatione maneret vel vnus eorū acciperet filium ex ea: qā tunc fuissebat suscitatio seminis. Si autem perueniret vsq; ad vltimū cognatum & nō esset suscitatum semē nō poterat illi viro suscitari semē sed peribat nomen eius de familia sua atq; debebatur memoria ei. De hereditate autē dicēdū q; in isto casu deuoluebatur ad aliqđ de fratribus vel de cognatis qui noluerant suscitare semē. nā ex casu ponitur q; omnes tam fratres q; cognati qui suscitare voluerunt fuerant mortui: poterant autē manere aliq; qui forte voluissent suscitare semen & ad illos deuoluebatur successiō hereditatis. s. q. 188. De fratribus ibi positū fuit. De cognatis autem dicēdū q; si aliquis cognatorū mansit nō manentibus fratribus qui etiam nollet suscitare semē defuncti ad illum pertinebat hereditas: nō qđ ppter ipsos sed vt nō deuolueretur ad extraneos qui nō essent de eadē familia vel tribu. Si autē nullus manet de cognatis defuncti itra gradus illos in q; vocantur boies cognati trāstret hereditas ad aliqđ de ppingoribus in gradu h; nō esset intra gradus in quibus solent homines vocari. Et hoc vt non trāstret ad aliam familiam vel tribum quod deus vetuerat Numeri. 36. ca.

Si frater accipiens vxorē defuncti nō gigneret ex ea filiū s; filia: an sequēs frater vel cognatus deberet accipere eandē vxorem ad suscitandum semen defuncti. Questio. 190.

Queretur qđ si accipiens vxorē defuncti ad suscitandum semē nō gigneret ex ea filiū sed filia: an sequēs frater vel cognatus deberet accipere eandē vxorē ad suscitandū semē defuncti vel sufficeret filia genita. C Aliq; dicūt q; nō sufficiebat filia gigni: sed alius debebat suscitare semē defuncto qā nō censebat ad huc semē suscitātū defuncto donec filius nasceret: qđ p; pmo qā Deut. 25. c. dī. q; debebat suscitari semē defuncti ne periret nomē eius in familia sua: & tñ p filiaz nō poterat seruari nomen defuncti in familia sua: qā dato q; illa eēt filia vera defuncti nō posset continuare familiā patris: nā femina trāstret in pgeniem viri illius a quo accipiebat: ideo nō otinuaret per eā familiā patris neq; seruariet nomē paternū sed trāstret ad aliā familiā & cessaret illico nomen paternū. C Scđo qā vt dicunt dicit Deut. 25. ca. q; ille qui acciperet vxorē defuncti ad suscitandū semen eius vocaret nomine defuncti primogenitū quē ex illa vxore acciperet: & tñ nō cōpetebat h; qā nō poterat vocari noīe patris: ideo nata filia nō dicebat suscitātū semē sed oportebat operā dari ad suscitandū semē quousq; nasceret masculus. C Dicēdū q; suscitās semē aut gignebat filia solā aut filia & filium vel filios. Si def scđm dicēdū q; etiā si filia eēt primogenita nō cōputabatur illa in suscitatiōe seminis sed ille filiū q; p;mus erat post filia vel filias. Et nō est qā in filiis & filiabus genitis ex suscitatiōe faciendum erat sicut in filiis veris & nālibus. nā in his et si quis multas filias hiet & vnicū filium ad illum ptinebat tota hereditas p;na:

& ad filiā nihil etiā si filius esset minimus vt p; Nume. 27. c. ita ergo in suscitatiōe seminis vbi vocantur filij legales si eēt filij & filie ad solos filios ptinebat suscitatio seminis & successiō in hereditate. C Scđo qā si femina reputaret ibi ptinēs ad suscitatiōem seminis deberet illa succedere in bonis p;nis & sola quippe qā aliq; nō pertineret ad suscitatiōem: & h; nō solus esset incōueniens. s. q; femina succederet in bonis sicut masculus: sed et esset maius p;iudiciū. s. q; masculus in nullo succederet deuoluta tota hereditate ad feminā: ergo nō computabatur ibi femina in suscitatiōe seminis. C Aliq; ostendunt dicentes q; hoc nō stat nobis qā nō apparet ex lege an ita sit indicandū de filiis legalibus sicut de veris & nālibus: & ideo dicūt q; forte non repugnabit legi accipi filiam vt primogenitū defuncti. C Dicēdū q; non stat qā ille qui ascribebat defuncto in suscitatiōe seminis succedebat in tota hereditate eius: filia aut nō potest succedere existētibus masculis Nume. 27. ca. ideo cū iste qui suscitabat semē defuncto gigneret filios & filias nō erat scribenda defuncto filia sed filius: dato q; eēt filius natiuitate p;or. Si autem suscitās semen solā filiaz vel filias gigneret dōm q; nō oportebat vxorem defuncti accipi ab aliis fratribus vel cognatis defuncti ad suscitandū semen qā iam suscitātū erat: & h; qā per filias sufficienter seruarietur nomē & familiā p;is. nā h; per filiam non possit directe continuari familiā: potest indirecte. s. illa filia nata ex suscitatiōe seminis acciperet virū ex quo gigneret filij & illi ptinerent ad familiā aui materni legatis: & per illos iā directe continuaret. Et h; p; qā als nō iussisset deus dari hereditatem filiabus nō existentibus filiis cuius hereditas daret ad conseruandū nomē eius cuius fuerat: s; iuberet q; quādo moreret aliquis sine filiis etiā si filie existerent trāstret hereditas ad cognatos vt per illos cōtinuaret familiā defuncto: & tamē defertur hereditas filiabus itaq; petentibus seruari nomē & familiā paternā Nume. 27. c. ergo p illas poterit dici facta suscitatio seminis & talis filia genita accipiet virum: & pmo genitus natus ex illa pertinebit ad familiā aui materni legalis: & ita quādo nascebatur solā filia bis fiebat suscitatio seminis cum p filiam istā directe nō posset cōtinuari nomen patris legalis sed per eos q; de illa nascerent: & ideo et de ipsa suscitabatur semē: & q; diu ex femina nasceret femina adhuc erat incōpleta seminis suscitatio: sed ex qualibet eaz suscitabatur semen quousq; nasceret filius per quē directe continuaret nomen familie defuncti. Si autē ista filia nata ex suscitatiōe seminis moreret anteq; gigneret filios vel filias peribat nomē defuncti de cognatione sua: neq; poterat iam ei semē suscitari nisi adhuc maneret vxor defuncti & aliq; de fratribus vel de cognatis eius. Si autē moreret puella ista anteq; gigneret filios & non superesset vxor defuncti nō poterat suscitari vltra semen illi: & deuoluebatur hereditas eius ad ppinquiores in gradu. C Ad argumentum primum in contrarium dicendū q; suscitatio seminis fiebat ad conseruationē nominis defuncti: & quia per filiam poterat conseruari nomen patris poterat ipsa pertinere ad suscitatiōem seminis. Cū autem dicit q; mulier trāstret in familiā viri cui nubit. potest dici vno modo q; h; est verus generalis de mulieribus que non succedebant parentibus in hereditate qā cum ille non haberent aliquid in quo conseruaretur nomen familie trāstret in familiam maritorū. s. eus de illis que succedebant parentibus qā ille habebant aliquid in quo conseruaret nomen familie: & qā puella genita ex suscitatiōe seminis succedebat defuncto velut patri legali nō trāstret in familiā viri a quo accipiebat in vxorem. C Aliter potest dici q; mulieres semp trāstret in familiam viroz suoz. Et tñ nihilominus conseruat per eas familiā paternā: qā h; ipse sint de familia viroz filij qui nascerent ex eis non essent de familia viroz sed de familia defunctorū qā pertinet ad suscitatiōem seminis & cōputantur per lineas patrū legalū & nō naturalū: & ideo ita poterit per filiā seruari nomē patris sicut p filiū. ipsa ergo existente dicitur semen esse suscitātū. C Ad scđm dōm vt qđā putat q; si nasceret masculus vel masculi de vxore defuncti vocādu erat noīe defuncti: & tñ si nō nasceret nisi femina illa nō poterat vocari noīe defuncti: sed cū illa postea filios gigneret pmo genitus ex ea vocaret noīe defuncti: & ita quasi ibi icipiebat suscitatio seminis. C Scđo dōm q; h; pcedit ex falsa imaginatiōe. s. tenēdo q; pmo genitus in suscitatiōe seminis noīandus sit ex noīe psonali defuncti s; falsū est. vt ostēdū est. s. qā non debet noīari noīe eius sed ex familia vel pgenie. sic p; de obed q; nō fuit vocat noīe mortui: s; eēt pmo genit in suscitatiōe seminis Ruth. 4. ca. & ita non impedit per filiam dici se-

B
2. rō.

Nōnullos
rō ad qñ.

Cōfutatio

C

Ad. 1. rōne
in dīuina.

Ad. ad pri-
mā rōne.

Ad. 2. rōne

Cōfutatio

men suscitatum cū nō oporteat illam noiari noiē defuncti nisi quātum ad progenies: qd bene seruaf in illa cū pertineat ad familiā defuncti quousq; virū accipiat et postq; accepit illi q ex ea nascens saltē p̄mogenitus p̄nebunt ad familiā defuncti.

Quare tales pene ifligebant nō suscitātib⁹ semē. Qd. 191.

Queretur circa penas nō suscitantium semen. s. enim q. 186. dictū est q pena ista erat p̄ueniēter

posita ad impellēdum homines vt suscitarent semen defunctis nūc est dubiū de causis istarū penarū in sp̄ali. s. quare tales ifligebātur. **Q**dicēdum q inferebātur tres vel quattuor pene. Prima erat q tolleret calce⁹ de pede viri. Scda q spueret semina in facie eius. Tertia q diceret ei publice. sic fiet viro qui nō vult edificare domū fratris sui. Quarta erat q postea vocaret in israel domus istius domus discalciati Deut. 25. capi.

Causa istarū penarū in ḡniali fuit ad irrogādā magnā ignominia ipsi qui volebat suscitare semē defuncti: et iflicte sūt iste qā in eis erat magna cōtumelia. Calceus autem alicui tolli ignominia erat qā significabāt q iste homo p̄nabāt omni bono etiā vltq; ad calciamentū que sūt minima bona vt p3 ex lo quēdi modo abrae ad regem sodomorū cum dixit. viuit dñs qz nō accipiam de bis que ad te pertinet a filo subtegm̄inis vltq; ad corrigiā calige. i. calciamentū vt magis apparet ex hebreā nō sra Deū. 14. ca. q. d. neq; minima bonorum accipiam de bonis tuis ne dicas ego ditavi abraā. Secūdo erat hoc vt ex isto queretur alia pena quā deus volebat isti inferre. s. vt vocaret domus discalciati: sed nō poterat hoc dici nisi detraberet ei calceus. **E**rat pena scda q spueret in facie eius. causa hui⁹ erat vt ille incideret in magnā cōfusione: nam nō poterat eē maior confusio q; q spueretur in facie alicuius: et hoc i penam qz tota dignitas humane excellentie resplēdet in vultu. deturpat autem maxime si deturpet sputis alienis: et hoc potissime quādo fit aīo inferendi cōtumeliāz sicut fiebat hic.

Causa autē quare mulier dicebat sic fiet viro qui nō vult edificare domū fratris sui: erat vt significaretur oīa ista fieri ad isamiam et in iuriā ifligēdā: et in hoc augebatur ignominia. nā si mulier nō diceret istud: forte poterat credi ab aliqbus q erat istō aliqua cerimonia legis que nō fiebat ad ignominia. nā multe alie ceremonie erāt aliquāliter imunde: sicut aspergi aqua et cinere ad emūdatiōem Numeri. 19. ca. et iterdum aspergi sanguine vt Exo. 24. ca. ga aspersus est sanguis ibi sup populū et familia. et qz nō fiebat ille ad iniuriā sed ad legis obseruatiāz reputabāt viri honorabiles sustinēdo hec: ideo fuit cōueniens dici h⁹: cūz enī mulier dicebat sic fiet viro qui nō edificat domū fratris sui significabat inferri ista in penā: et cōsequēter eē ista ignominiosa: et sic augebatur pena ex hoc: et potissime cū fieret h⁹ in portis vrbis corāz iudicibus et pplo qui astabat vt hec videret. nā ad ista solebat p̄uenire totus populus vt viderent quō aliquis volebat vti h⁹ iure vel illud acceptabat aut cedebat alteri. sic patet Ruth. 4. c. quādo cognato booz nolēte suscitare semē maalon defuncto ex Ruth solutū ei fuit calciamentū et successit booz in suscitatiōe seminis. nā dixit tūc booz maioribus natū et vniuerso pplo testes vos sitis hodie q possederim oīa que fuerūt elimelech et maalon et chelion tradēte Noemi: et Ruth moabitidem vxorē maalon in coniugium sumpserim vt suscitē nomen defuncti. et seqtur ibi. respondit omnis pp̄s qui erat in porta et maiores natū. nos testes sumus. et sicut quando fiunt aliqua ad ignominia alicuius auge⁹ cōfusio si publice clame⁹ illa fieri ad contumeliā suā: ita quādo fiūt aliqua ad honorem alicuius si clamaret publice fieri ad honore eius auge⁹ honor. sic patet Bester. 7. ca. quādo quesitū est siuerus rex ab Aman quōd possz honorari aliquis a rege et ille posuit multas ceremonias honoris: et post illas intulit q clamari deberet. sic honorabit vir quē rex honorare voluerit. **C**ausa autē quare vocabatur domus discalciati domus eius. i. progenies erat ad ignominiam et manebat ei istud nomē vt in eternū esset infamatus in toto israel. Etā sciēdum q nomē istius viri supprimebāt. nō enī vocabat deinceps nomine suo sed vocabatur discalciatus: et domus ei⁹ vocabat domus discalciati. sic p3 de cognato booz de cuius pede solutus est calceus cū nolūisset suscitare semē defuncto: et h⁹ sepe de eo dicatur Ruth. 3. et. 4. ca. nūq; exp̄m̄itur nomē eius sed vocatur per circūlocutiōez cognatus booz: et hoc qā indignus erat nominari qui nomen alterius volebat conseruare. a fortiori autē fieret in fratribus defuncti nolētibz suscitare semen eius: qā in illis lex ponebat penam: in cognatis autē nō. et tamen in cognatis nolentibz suscitare nomen defuncti subicebatur nomen. a fortiori ergo supprimerentur noiā fratrum

nolentium suscitare nomen defuncti: et iam non vocarent nominibus suis sed vocarentur discalciati: et domus vel progenies eorum vocarentur domus discalciatorum.

C In quid spuebat mulier que non accipiebat ad suscitandum semen.

Queretur cum mulier que non accipiebat ad susci-

tandū semen spueret in qd spuebat. **Q**dicēdū q Rab. Salo. asserit q mulier spuebat corā viro illo qn detestans eū ex eo q eaz noluerat accipere in vxorē: et hoc erat spueret in facie eius sicut dicimus aliqua fieri in facie alicuius i. eo presente vel vidente. Iste sensus satis p̄sonaret littere si poneret in ablatiuo: s. p̄oīf in accusatiuo. **Q** Dicit Rab. Abaā abenazra q mulier spuebat in calciamentū qd tollebat de pede viri. **Q**dicēdū tñ q littera nostra vult q spueret mulier sup faciem viri: qz dicit Deute. 25. spuet in faciem eius. **C** Aliqui dicunt q positio Rab. Salo. non pōt stare: qz ad hoc q intelligeret q mulier spuebat presente viro et non super faciem eius debebat poni in ablatiuo: vt diceret q spuet in facie eius. i. eo presente: et tñ ponitur in accusatiuo: et ita significat terminū ad quē mittebantur sputa. ergo non stant. **C** Dm q ista ratio nō concludit. nam h⁹ stante facie in ablatiuo vel accusatiuo fit modus iste conueniens arguendi apud nos in latino sermone: tñ non est in hebreo: qz non est in hebreo ista v̄tia regiminis neq; exigentia dictionū. nam i hebreo nō sunt casus neq; terminate inflexiones nominū et verborū: sed sunt quedam dictiones prepositionales que addite noībz significant quādā habitudinē casualem: sicut sūt in vulgari nostro quedā habitudines casuales: et tñ non pōt per eas tanta distinctio fieri q dubiū tollat. nā ēt apud latinos quedā p̄positiones varie significant: et ideo addunt varijs casibz sicut in qui aliqñ significat in quo et ali qñ in quē. sic est alia apud hebreos. s. be. vel ba. vel bu. siue bi. et tñ non possunt iste interdū ordinari cum accusatiuo et interdū cū ablatiuo vt interdū significant in quē interdum in quo: cum ipsi non hēant casus neq; tam determinatas habitudines. ideo v̄m q ista ratio non conuincit hebreos: neq; et nos conuincit simplr: sed solum quincit q Hieronymus intelligere voluerit q sup faciem spuedū erat et non corā viro: qz tunc diceret spuet i facie et nō i facie. **C** Dicit at Rab. abraā abenazra q spuebat mulier in calciamento. s. sup calceus quē abstulerat viro: et hoc p̄cedit ex varietate relatiui qz dī in faciem eius: et ly ei⁹ potest referri ad virū vel ad calciamentū: ita q facies calciamenti vocet pars supior eius: et posterius de calceo fit ipsūz qd tangit pavimentū. sed iste modus loquendi nō est p̄ueniens: qz etiā ex mō loquendi nō damus facie calciamento neq; affigimus ei ante et retro cū nō sit res aiata vel hñs virtutē magis in vna parte q in alia. **Q**dicēdū igit v̄z q mulier spuebat sup faciez viri sicut vult sra nostra: et hoc rōnabilius est: qz hic agit scriptura de pena et ignominia eius qui volebat suscitare semen fratri suo: et erat maxima ignominia q spueret sup facie eius: ideo credendū est q sic fiebat. nam si corā viro spueret mulier et non super ipsum nō erat magna ignominia ita vt scriptura de hoc exp̄ssam deberet facere mentionē. **C** Item patet qz statim vt dī q mulier spueret in faciez eius. sequit q diceret: sic fiet viro qui nō edificat domū fratris sui: ita istud fiebat viro. ergo in eum. i. super eum spuebatur et non coram eo neq; in calceo illius.

C In quando aligs suscitabat semen defuncto per hoc ipse carebat semine et posteritate.

Queretur an qñ aligs suscitabat semen defuncto per h⁹ ipse carebat semine et posteritate. **C** Aliq

oñt q sic: qz h⁹ erat suscitare semen pro defuncto. i. gignē filios pro illo: et ita iam nō cōputabāt isti vt filij p̄is sui sed vt filij defuncti: sed per filios cōtinuaf posteritas: et cūz suscitās semen nō hēat filios qz filij eius nō p̄tinent ad eius posteritatem sed ad posteritātē defuncti carebit posteritate: et h⁹ erit deleri familiam eius. **C** Scdo p3 qz cognatus boz r̄ndit ei qñ q̄rebat an vellent suscitare semē maalon. s. neq; n. posteritatz familie mee delere debeo. et tñ nō staret dñi suū nisi suscitando semen delere debeo. et tñ nō staret dñi suū nisi suscitando semen delere debeo. **C** Tertio p3 qz onā nolebat suscitare semen fratri suo defuncto Deū. 38. c. et datur ibi cā. s. videns nō sibi nasci filios sed fratri. et tñ ille cui nō nascunt filij manet sine posteritate. g. debebat posteritas suscitanti semen. **C** Dm q aut accipiet large deleri posteritātē: aut pprie. si large est vxz q cuiuslibet suscitantis semen debebatur posteritas: qz minuebat q̄tū ad aliqd. accipiēdo stricto iterdū debebat et interdū nō: et tñ nō erat necē q cuiuslibet suscitantis semen

Rñ. ad qñ. qñis.

Lā gñalis. istaz penarum. Lā p̄me pene.

Lā pene secundae.

B Lā pene tertie.

Causa pene quarte.

semen deleret posteritas ut magis dices sequenti. q. 2. j. C. Ad
p. m. d. q. v. p. q. p. filios p. t. u. a. b. a. t. p. o. s. t. e. r. i. t. a. s. : 2. i. o. s. i. s. u. s. c. i. t. a. s.
semē nullos filios habere poterat s. o. s. p. t. i. n. e. r. e. n. t. a. d. d. e. f. u. n. c. t. u. m.
deleret posteritas ei: sed nō est necesse q. oēs filij suscitātis se-
men p. t. i. n. e. r. e. t. a. d. d. e. f. u. n. c. t. u. m. : ideo nō oportebat deleri posterita-
tē illius suscitātis ut dices sequenti. q. C. Ad scōm dicunt qdam
hebrei q. cognat^o booz dicebat se delere posteritatē suā: quan-
tū ad filios quos susciperet de ruth si eaz acciperet in vxore: 2.
hoc q. ruth erat moabit^{is}: 2. moabite nō debebāt intrare in ec-
clesiā dei in eternū Deuter. 2. 3. c. i. q. nunq. poterāt habere ali-
quā dignitatē vel bonorū inter israelitas quorum cōgregatio
vocat ecclesia dñi: vel nō poterāt accipere vxores de ecclesia. i.
de populo iudaico: quocūq. autē istozum modoz intelligat vi-
debatur deleta posteritas moabitarū qui conuertebant ad iu-
daismū. C. S. 3. o. m. q. hoc non stat sicut ē dicitur aliqui hebrei
2. nicolaus: q. non phibentur intrare ecclesiā dei moabitides
mulieres sed soluz viri moabite: q. patet q. als ruth nō potuit
set accipi ab aliquo iudeo in vxore: 2. tñ accepit eaz booz licite 2.
laudabiliter. C. Scōo patet si ppter hoc q. erat ruth moabit^{is}
peribat posteritas de illa suscepta nō acciperet ad suscitandum
semen maalon defuncti: q. non posset inde haberi posteritas p.
defuncto: 2. tñ accepta fuit a booz ad suscitandū semē defuncto.
ergo a fortiori si acciperet ab aliquo iudeo nō ad suscitandū se-
men posset ex illa habere posteritatē 2. nō deleretur. C. Tercio
p. 3. quia qñ booz dixit cognato suo q. nō redimeret agrū vel ac-
ciperet ruth ad suscitandū semē defuncti: si ex illa nō posset ac-
cipi posteritas diceret ille q. nō poterat accipere ruth ad susci-
tandū semē ppter istaz cām: 2. ideo q. h. nō acciperet nō debe-
ret carere iure redēptionis vel successōis: 2. tñ non allegauit s.
statim ut ei dixit hoc booz dixit ille q. cedebat iuri 2. q. vteret
illo booz. ergo oportebat posse fieri suscitationē seminis ex illa:
2. ita non debebat posteritas ex eo suscepta. C. Quarto q. dato
q. veruz esset q. neq. viri neq. semine moabitarū intraret in ec-
clesiā dei non deleret posteritas suscepta ex ruth: q. filij nō sūt
de p. g. n. e. matrū sed patrū: ideo h. ruth ēēt moabit^{is} filij quos
aligs iudeus ex ea gigneret essent iudei 2. nō moabite: 2. nō ex-
tēderet se quantum ad illos prohibitio que habetur Deutero.
2. 3. ca. moabites 2. amonites non intrabunt in ecclesiam dei. sed
intelligebatur de moabit^{is} conuersis ad iudaismū: vel de na-
tis ab eis q. non intrarent in ecclesiā dei. C. Dicit autem nico-
laus q. iste dicebat q. deleret posteritatē familie sue. scilicet q. si
susciperet filios ex ruth non tantum curaret de filiis quos ex
alia vxore susceperat 2. ita ēēt deleta posteritas: vel ēēt illi de-
leti: vel viderent deleri: sicut dicit de homine patiete aliq. le. va-
mū q. destructus est. C. Sed o. m. q. iste modus loquendi est
nimis alienus. s. q. suscitādo semē defuncti dicat ppter hoc de-
leri posteritas suscitātis: q. tunc nō soluz suscitādo semē dele-
retur posteritas suscitātis: sed ēēt qñcūq. aliquis iudeus habe-
ret vnam vxorē 2. supduceret aliaz ex qua posset filios gignere:
vel si habuisset vnā 2. defuncta illa acciperet aliā 2. ex vtraq. gi-
gneret filios diceretur delere posteritatē suā: sed nullus dice-
batur delere posteritatem suā si mortua vna vxore acciperet
aliā h. ex vtraq. gigneret filios. ergo non dicebat cognatus
booz q. isto modo deleret posteritatē familie sue. C. Secundo
q. dato q. q. accipiēdo filios ex scōa vxore non tam ardentē
amet filios ex pma vxore quātam amaret si illi soli ēēt: non o. s.
delere posteritatē suā q. oēs sūt filij ei? 2. p. oēs illos posteritas
sua tenet. C. D. m. q. iste intellexit q. debebat posteritatē suā. i.
minuebat illaz quātum ad aliquos filios. nā si susciperet filios
ex ruth cū illi ēēt ad suscitationē scōs maalon defuncti: oport-
teret q. aligs vel aliq. illorū ascriberent mortuo 2. non genitori
eius: q. nō cōputarentur illi de stirpe patris viri sed de stirpe
defuncti: 2. ita ēēt illi filij quantū ad patrē suū ac si delati ēēt
vel nunq. geniti: 2. ita si cōtingeret q. suscitās nullos filios alios
haberet nisi eos qui pertinebāt ad defunctū esset totaliter dele-
ta posteritas eius. 2. isto modo vere intellexit ille deleri posteri-
tam suā si alteri filios suscitaret.

C. An oēs filij suscitantis semen quos gigneret pertinerent ad
defunctum vel solus p. m. o. g. n. i. t. u. s. 20. 194.

Queretur quādo aliquis suscitaret semē defuncto an
oēs filij eius quos gigneret pertinerent ad
defunctū vel solus p. m. o. g. n. i. t. u. s. C. Dicēdū q. dicitur aliq. q. so-
lus p. m. o. g. n. i. t. u. s. q. dicit Deutero. 2. 5. c. q. suscitās semen defun-
cto p. m. o. g. n. i. t. u. s. ex vxore illa nominabit ex nomine defuncti. g.
solus p. m. o. g. n. i. t. u. s. p. t. i. n. e. r. e. t. a. d. p. r. o. g. n. i. e. m. d. e. f. u. n. c. t. i. : q. als scrip-
ta non exp. l. i. s. s. e. t. d. e. i. l. l. o. s. o. l. o. C. Alij dicunt q. oēs filij quos gi-

gneret suscitans semen p. t. i. n. e. b. a. n. t. a. d. d. e. f. u. n. c. t. u. m. : q. d. patet ex eo
q. asserit scriptura d. onā filio iude suscitaturō semē fratri suo:
scilz ille autē sciēs filios nō sibi nasci sed fratri suo semē funde-
bat in terrā. ergo non solū de p. m. o. g. n. i. t. o. sed de oibus filiis vel
de multis intelligebat q. p. t. i. n. e. r. e. n. t. a. d. d. e. f. u. n. c. t. u. m. C. Scōo p. 3.
ex verbis cognati booz hic. s. neq. n. posteritatē familie mee de-
lere debeo. in quo innit q. si suscitaret semen maalon defuncto
periret posteritas familie ei? .i. nō cōtinuaret: 2. tñ hoc nō fieret
si solus p. m. o. g. n. i. t. u. s. ascriberet defuncto: q. per alios cōtinuare
tur posteritas ipsius: 2. tñ dixit deleri posteritatē suā. ergo oēs
filij suscitātis semē p. t. i. n. e. b. a. n. t. a. d. d. e. f. u. n. c. t. u. m. 2. nullus manebat ei p.
quem sua posteritas continuaret. C. Dicēdū q. suscitās semē
aut susceperat aliquos filios ex aliqua vxore anq. suscitaret se-
men aut nō. si aliquos susceperat manifestū est q. illi nō poterāt
p. t. i. n. e. r. e. a. d. d. e. f. u. n. c. t. u. m. eo q. illi non erāt nati de vxore defuncti: 2.
tñ nō potat suscitari semē defuncto nisi ex vxore sua ut colligif
Deut. 2. 5. 2. o. s. i. s. t. u. s. e. s. t. s. C. Scōo quia posset accidere q. illi filij
quos susceperat suscitās semen erant geniti viuentē defuncto:
2. tñ manifestū est q. non poterāt p. t. i. n. e. r. e. a. d. s. u. s. c. i. t. a. t. i. o. n. e. m. s. e-
m. i. n. i. s. : q. illa non fit nisi defunctis: vñ non poterāt illi ascribi de-
functo sed patri suo: 2. p. istos cōtinuaretur posteritas suscitātis
semen 2. faceret isti aliā lineā quā filij p. t. i. n. e. n. t. e. s. a. d. s. u. s. c. i. t. a. t. i. o-
nem seminis. Si autē suscitās semen non habuisset aliquos fi-
lios anteq. iciperet suscitare semen: aut volebat accipere vel te-
nebat iaz aliquā vxorem p. t. e. r. vxorē defuncti: aut non. si aliā ac-
ciperet manifestū est q. filij quos ex illa gigneret nō pertinebāt
ad defunctū neq. ad suscitationē seminis eo q. suscitatio soluz
fiebatur ex vxore defuncti: ut dictū est supra. isti autē erat ex alia
vxore: 2. ideo isti filij pertinerēt ad familiā suscitantis semen
2. non ad familiā defuncti. Alij vero quos ex vxore defuncti gi-
gneret possent p. t. i. n. e. r. e. a. d. s. u. s. c. i. t. a. t. i. o. n. e. m. d. e. f. u. n. c. t. i. : 2. in illis casib. nulla
difficultas aut dubiū est. C. Si autē non habebat aliaz vxorem
nisi vxorē defuncti: vel salte non habuerat filios ex aliqua alia
manet dubiū: q. si oēs filij nati ex vxore defuncti p. t. i. n. e. r. e. n. t. a. d.
defunctū non ēēt aliqui per quos cōtinuaretur posteritas susci-
tātis semen. C. D. m. autē q. nō p. t. i. n. e. b. a. n. t. a. d. d. e. f. u. n. c. t. u. m. oēs filij
nati ex vxore defuncti s. solus p. m. o. g. n. i. t. u. s. : 2. h. si ille pueniret ad
etate ut acciperet vxorē sic ut defunctus nō diceret mori sine fi-
liis. si autē moreret an illō tps substituerebatur ali? de fratrib? ei? .i.
sequēs ex ipa vxore defuncti q. vocaret p. m. o. g. n. i. t. u. s. d. e. f. u. n. c. t. i. n. o. i. e. :
2. si ille ēēt an statū illū moreret substituerebatur ali? frater ei? : 2. ita d.
o. i. b. v. s. q. u. e. q. u. o. a. l. i. q. s. e. o. p. a. c. c. i. p. e. t. v. x. o. r. e. i. t. a. v. t. i. a. n. o. d. i. c. e. r. e. t. m. o. r. i.
defunct? sine seie. ceteri autē filij ex ipa vxore defuncti p. t. i. n. e. n. t.
bāt ad suscitandū semē 2. nō ad defunctū. C. Hoc p. 3. p. m. o. quia
ista suscitatio seminis defuncti nō erat nisi ut nō deleret nomē
defuncti si maneret sine filiis: 2. tñ q. vnus filius. s. p. r. i. m. o. g. n. i. t. u. s.
ascriberet defuncto sufficiebat ad hoc q. non deleret nomē ei?
ideo alij non cōputarent de stirpe defuncti s. suscitantis semē.
C. Scōo p. 3. q. Deuter. 2. 5. ca. dicit q. frater defuncti suscitabit
ei semē 2. p. m. o. g. n. i. t. u. s. ex vxore eius nomine defuncti appellabit.
2. tñ si scriptura voluisset ascribere defuncto oēs filios q. nasce-
rentur ex vxore sua nō solū disposuisset de p. m. o. g. n. i. t. o. sed etiā
de oibus aliis: 2. tñ de solo p. m. o. g. n. i. t. o. dixit. ergo illuz solū vo-
luit p. t. i. n. e. r. e. a. d. d. e. f. u. n. c. t. u. m. C. Tercio q. nō conueniebat intēioni
legis q. alius ascriberet defuncto nisi p. m. o. g. n. i. t. u. s. natus per se-
minis suscitationē: q. lex vult fingere q. iste natus ex vxore de-
functi sit fili? defuncti 2. nascat ex semine defuncti relicto in vte-
ro vxoris q. d. tñ per se non potuit viuificari nisi ab alio adiu-
uaret 2. ad hoc venit frater defuncti qui dicit suscitare semen
defuncti. i. viuificare illud: nō tanq. nouū semen apponens sed
antiquū viuificās: 2. tñ hoc non pōt cōpetere nisi p. m. o. g. n. i. t. o. p.
suscitationē seminis: q. p. m. o. g. n. i. t. u. s. ex vxore defuncti poterat
aliquo modo fingi nat? ex semine defuncti: alij autē posteriores
nō: eo q. cū nascerent alij iaz esset euacuata vterus seminis defun-
cti: p. m. o. g. n. i. t. u. s. tñ ex suscitationē seminis censebat tāq. postu-
sus filius defuncti eo q. primus post mortem patris ex vxore sua
nascebatur: ideo illi soli cōpetebat hoc. C. Quarto q. si oēs fili
nati ex vxore defuncti p. t. i. n. e. r. e. n. t. a. d. d. e. f. u. n. c. t. u. m. deleret posteri-
tas suscitātis semē: 2. istud erat incōueniēs ppter duo. 1. Primo
quia dādo p. m. o. g. n. i. t. u. s. defuncto 2. oēs alios suscitanti semen
non periret nomē alicuius. s. q. nomen defuncti continuaret p.
p. m. o. g. n. i. t. u. s. : nomen autē suscitātis semen per alios: dādo autē
oēs istos defuncto deleret nomen suscitātis semen cū non ha-
beret filij per quē continuaret eius p. g. n. i. e. s. : 2. tñ quotiescūq.
dicitur sentētie sunt 2. ad vnam illarū nullum segtur incōueniēs
2. ad aliam segtur aliq. incōueniēs tenēda est illa ad quā non

Sexta pars Matthei * Abulenſis.

Ratio ad
q. d. q. d.

In. q. 149

B

Dubium.

Responſo

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Incōueniēs
erat q. oēs
filij vxoris
defuncti ad
ipm p. t. i. n. e. r. e. n. t.

1. Primo.

D
Secundo.

segitur aliquo inconueniens. C Scdo qz dato aliquo casu in quo
necesse est perire semē alicui. i. defuncti vel viuētis videt qui-
busdā qz potius deberet perire nomē defuncti q nullū filij ge-
nuerat qz viuētis qz gigneret filios alteri z nō sibi: qz hoc esset
grauare viuētē z releuare mortuos: qd videt valde inconue-
niens: nāz qz delect nomen defuncti q nullūz semen reliquit nō
grauat: qz nullus euz grauat sibi iputandū est qui nullū filij
genuit: vel deo qui noluit ei dare filios sicut dixit iacob rachel
Gen. 30. c. nungd ego pro deo suz q priuau te fructu vētris tui.
qz autē viuens cogere gignere filios qz pertinerent ad stirpem
defuncti erat manifestū grauamē: qz ipse genuerat filios p quos
continuares linea pgeniei sue z qz illi prinerent ad defunctū: z
p hoc ipse non haberet aliquos p quos linea sue posteritatis cō-
tinuares erat pūare euz posteritate sua sine culpa. qd erat mani-
festū grauamen: ideo poti⁹ permittere mortuus sine semine qz
uiuens: z tñ viuēs maneret sine semine z nomine si nō prineret
ad euz quicqz de filiis sed oēs ad defunctū: ideo non ptinebant
oēs ad defunctū sed solus p̄mogenitus vel vnicus eoz: z tñ iste
debebat esse potius p̄mogenitus qz alijs aliorū eo qz ipse pote-
rat aliquatim fingi postum⁹ defuncti. qd non cōpetebat alicui
aliorū: ideo nō possunt alij sic videri ptinere ad semē defuncti
sicut p̄mogenitus. aliqua tñ dicta sunt in ista ratiōe que habent
aliquid dubitatiois de qbus magis dicet sequēti. q. C Alij autē
volutū tenere qz oēs filij nati ex suscitatioe seminis ptinebat
ad defunctū z rñdebant ad rationē in cōtrariū. i. qz p̄mogenit⁹
nomine defuncti vocaret qd scriptura noluit p hoc solū p̄moge-
nitum dare defuncto sed voluit qz p̄mogenitus spālius prineret
qz ceteri. i. qz ille esset de pgenie defuncti z vocaret nomine p-
prio defuncti: ceteri autē eēt de pgenie z familia defuncti sed
non erat vocādi nomine ei⁹: z ideo ad hoc spāliter dici debuit
de p̄mogenito l3 alij ad defunctū ptinerent. C Dicendū qz ista
positio nō stat ppter ratiōes suppositas ostēdentes qz solus p-
mogenitus ptinebat ad defunctū. solutio quoqz argumēti nō
stat: qz illud faceret quid si nomē acciperet ibi pro noīe perso-
nali: sed nō accipit imo pro familia vel pgenie. nā p̄mogenitus
non vocabat ex nomine defuncti: sicut patet de obed q fuit pri-
mogenitus ex suscitatioe seminis maalon ruth. 4. c. z tamē non
vocabat est maalon sicut defunctus sed obed: sed vocabat nomi-
ne defuncti. i. de familia eius vt late pbatuz est supza. q. 183. et
193 C Et tunc dicēdū qz potius ista est ratio fortissima ad p-
bandū qz solus p̄mogenitus ptinebat ad familiā defuncti
cum dicat qz p̄mogenitum appellabit nomine illius. i. de pro-
gente illius: z tñ si scriptura vellet qz omnes prinerent ad fami-
liā defuncti de nullo fuisset locuta exp̄sse: sed vel de oibus ta-
ceret: vel oēs exp̄meret. z ita sine dubio tenēdū est qz solus pri-
mogenitus ptinebat ad defunctū. C Ad primā rōnem illius p-
tis que erat de onā dicēdū qz sciebat nasci filios nō sibi sed fra-
tri suo: non qz ipse putaret qz omnes quorū nati nascerētur perti-
nerent ad fratrem suum mortuū sed solū p̄mogenitum: z tñ il-
lum vocauit filios p̄r: quia forte nesciebat an plures filios ha-
biturus esset: z ita p̄mogenitus vocabatur omnes filij sui: z hoc
modo filios sciebat nasci defuncto. Etia quia sic est in cōsuetu-
dine locutionis nostre qz dicamus aliquē habere filios si vni-
cum habet: z ita est etiā modus iuris vt. ff. de regu. iur. l. libero-
rozū appellatioe intelligitur is q vn⁹ est. C Secūdo dicunt aliq
qz p̄mogenitus vocatur filij pluraliter ppter dignitatē. nam p
p̄mogenitū cōputabatur pgenies patris z ille succedebat patri
in maiori parte substantie qz ceteri: vt patet Deutero. 21. z mul-
tas alias prerogatiuas habebat sup ceteros filios de qb⁹ de-
claratum est Gen. 25. et. 27. z magis. 1. Paralipo. 5. c. C Ter-
tio potest dici z forte melius qz ista lex de suscitatioe seminis
fuit apud gentiles anteqz esset lex moysi: z fuit postea a deo da-
ta iudeis vt ostēsum est supza. z aliqua mutata fuerunt vel ad-
dita in ea quādo data lex fuit iudeis de ista suscitatioe vt me-
lius se haberet: z ita a pncipio quādo erat inter gētiles omnes
nati ex vxore defuncti ptinebant ad suscitatioē seminis: deus
autem postea melius tēperauit. i. vt solus p̄mogenitus ptine-
ret ad suscitatioē seminis. Et tunc stat hec in veritate: nam qd
dicit de onā suscitāte semen fuit ante datā legem moysi plusqz
ducentis z quadraginta annis: z ideo seruabatur tunc suscita-
tio seminis fm cōsuetudinē gentiliū apud quos omnes nati
ex vxore defuncti ptinebant ad defunctū: deus autē voluit po-
stea qz solus p̄mogenitus ptineret ad suscitatioē seminis vt tā
defuncto qz viuēti maneret posteritas: z ob hoc spāliter exp̄ssit
qz suscitās semen fratris sui vocaret p̄mogenitū ex nomine de-
functi. i. de familia eius. i. illūz solum: quia si nō exp̄primeret pu-

taretur qz oēs ptinebāt ad defunctū sicut fiebat inter gentes
z inter iudeos prius cōsuetum fuerat ex more gētiū ante legē
datam. C Ad secūdū dicēdū qz l3 qz acciperet vxorē defun-
cti ad suscitādam semen nō erat necesse qz deleteret posteritas
eius sicut dictū est pcedenti. q. z sic l3 iste cognatus booz accepit
ruth in vxorē ad suscitādam semen defuncti nō deleteret po-
steritas eius: nam si ipse haberet filios ex alia vxore manifestū
est qz salte⁹ quātum ad illos non deleteret posteritas eius: qz illi
nō ptinebant ad defunctū: etiā dato qz nō habuisset aliam
vxorē poterat de nouo accipere illā z ex ea gignere: z filios qz
ptineret ad progeniē suā z nō defuncti: neqz erat aliqd du-
bium de istis vt supza declarātū est. Dixit tamē qz deleteret poste-
ritatem suā: qz ipse nondū habebat aliquos filios z timebat
qz forte nō acciperet illos nisi ex vxore defuncti: z tunc saltem
primogenitus ptineret ad defunctū: l3 postea geniti ptine-
rent ad ipsū: z tamen forte iste dubitauit an haberet alios fi-
lios preter primogenitū: z si ille ptineret ad defunctū vi-
deretur deleta esse posteritas eius. Vel dato qz alios preter pri-
mogenitū gigneret cum ille ptineret ad defunctū vide-
retur aliquatim deleteri posteritas eius: quia primogenitus erat
per quem deriuabatur p̄cipue progenies cuiuslibet: z ille suc-
cedebat in duplici parte hereditatis Deutero. 21. c. z etiam suc-
cedebat in dignitate paterna Gen. 49. et. 2. Paralip. 21. vbi cō-
stituitur aliquis in regē quia erat p̄mogenitus: z ideo perden-
do p̄mogenitū qui transibat in progeniē defuncti videbatur
deleteri posteritas eius. s. id in quo p̄cipualius z dignius posteri-
tas sua cōseruanda erat. C Aliter potest dici qz posteritas dele-
batur eo qz saltē vnus de filiis suscitātis semen ascriberet de-
functo: z dato qz ille nō esset p̄mogenitus sed quicqz alius quā-
tum ad illum deleteret posteritas suscitātis semen: qz ille nō com-
putabatur de progenie sua: non tñ debebatur omnino existibus
multis filiis ex vxore defuncti genitis.

C Quid si suscitās semen nō habuisset neqz haberet aliā vxorē
nisi defuncti z ex illa vnū tñ filiū gigneret. Qd. 195.

Queretur beret aliam vxorē nisi defuncti z ex illa vnū
tñ filiū gigneret: nam tūc esset magnūz dubium qz si ascribere-
tur ille defuncto maneret suscitās semen sine semine z periret
nomē eius z posteritas. si autē ascriberet viuēti maneret defun-
ctus sine semine z periret eius nomē ac si nō esset facta suscita-
tio seminis. C Alij dicunt qz iste p̄mogenitus qui vnicus erat
ascribendus erat defuncto: qz Deut. 25. c. dicit qz p̄mogenitū
appellabit ex nomine defuncti. z ideo siue ali⁹ nascere sine nō
necesse erat qz ad implendā legem ascriberet defuncto z sic ma-
neret suscitās semen sine semine. C Scdo patet qz si dato isto
casu p̄mogenitus ptineret ad suscitātem semen maneret de-
functus sine semine z fieret inutiliter suscitatio seminis ac si nō
esset facta lex: tñ nihil inutile debet fieri: ideo debebat p̄moge-
nit⁹ iste ptinere ad defunctū. C Alij dicunt cōtrariū. i. qz iste
p̄mogenitus ptinebat ad suscitātem semen quia si ptineret ad
defunctū maneret suscitās semen sine semine z deleteret nomen
illius: z istud erat valde graue. i. qz ipse haberet filij per quem
posset cōtinuari pgenies illius: z qz priuaret illo ascribendo il-
lum defuncto. i. qz continuaret progenies defuncti per eum. nāz
sine culpa priuaret iure posteritatis z debebat nomen eius: qz
autē deleteretur nomē defuncti non erat grauamen l3 esset pena
large dicta siue damnu. i. qz ipse decesserat sine posteritate z ne-
mo priuabat euz posteritate nisi deus qui nō dederat ei liberos:
ideo nō debebat viuēs seruari posteritate vt defunct⁹ illam ha-
beret. C Dicēdū qz veritas est qz si quis ouceret vxorē de-
functi ad suscitandum semen ex ea z non gigneret nisi vnū qz
ille ptineret ad defunctū z succedebat ei in hereditate z voca-
batur nomine eius. i. de illius familia z pgenie: z si in hoc casu
opozeret deleteri nomē alicuius vel manere aliquē sine semine
patiebat hoc viuens qui suscitauerat lemē vt maneret nomen
z semen defuncto. Et ratio est quia lex compulit istū accipere
vxorē defuncti ad suscitādam semen: z ipse hoc animo acce-
pit cum toto iure successiois: z ideo necesse erat qz p̄mogenitus
qui nascere ptineret ad seminā defuncti Deutero. 25. c. si autem
plures nascerentur ptineret illi ad gignentem. si autem
non cōtingeret plures nasci nō poterat conuerti primogenitus
ad supplendū familiā gignentis: quia ille qui semel ptinue-
rat ad familiā defuncti nō poterat ptinere ex aliqua causā
ad aliam familiā: neqz habere aliam habitudinē quam prius ha-
buerat: z ideo iste suscitās semen manebat nunc sine semine z
defunctus habebat semen: velut si contigisset qz suscitās semē
nullum

Nōnullorū
opinio.Confuta.
SAd p̄mam
rōnē.

1. rō.

S

2. rō.

3. rō.

In. q. 143

nullum genuisset. nam neq; pro se neq; pro defuncto semē sup-
 esset. nunc vero cu; genitus fuerit vnus manet ille pertinēs ad
 defunctum: 7 suscitās semen est sine semine: 7 non solum fieret
 hoc si minor frater suscitaret semen maiori siue p̄mogenito: im-
 mo etiam si p̄mogenitus suscitaret semen minori 7 contingeret
 nasci vnicū filiū ille pertinebat ad defunctū 7 non ad p̄mo-
 genitū qui suscitabat semē 7 manebat p̄mogenitus sine femi-
 ne: 7 conuertebantur iura p̄mogeniture ad lineam minoris fra-
 tris cui p̄mogenitus suscitauerat semen 7 desinebat esse in li-
 nea p̄mogeniti. vt declaratum est supra. q. 175. Cum autem
 obijciatur q; grauarētur viuētes vt releuarent mortui 7 q; ma-
 nente mortuo sine semine non fiebat ei p̄iudiciū: manēte autē
 viuēte sine semine fiebat ei p̄iudiciū cu; filios genuisset. Cū
 dicēdum q; nō grauarant viuētes in hoc: nā; viuens acceperat
 vxorē defuncti ad suscitādū semen 7 gaudebat successiōe il-
 lius: ideo q; p̄mogenitus p̄tineret ad defunctū: non erat graua-
 men: q; cōpetebat ei ex lege 7 sub ista intētiōe iste ceperat susci-
 tare semen: 7 si gignerent plures tū mortuo q; viuēti maneret
 semen: si autē vnicus esset nō erat p̄iudiciū ascribi defuncto il-
 li: q; lex illi ei dabat 7 nō est eius genit? imo potius grauarē
 mortuus si ille p̄mogenitus qui semel ad eū pertinnerat subtra-
 beretur ei vt p̄ eum continuaret posteritas viuētis. Cū
 cetur q; tunc lex magis volebat seruare semē mortuorū q; viuē-
 tium. Cū dōm q; lex erat fauorabilior mortuis q; viuētib; cum
 in fauorē mortuorū fuerit facta 7 non viuētū: 7 tñ erat iste fa-
 uor multū rōnabilis: q; melius erat sic fieri q; econtrario. Et cā
 est q; de mortuis qui sine liberis decesserūt certū erat q; nō ha-
 bebant semen neq; hē poterant nisi suscitaret eis: 7 ideo debe-
 bat determinate pertinere ad eos p̄mogenit? ex suscitatione:
 de viuētibus autem suscitātibus semen pro defunctis etiam si
 non ascriberetur eis p̄mogenitus nō erat certum q; non habe-
 rēt semen cum possent gignere alios: ideo h; accideret interdū
 q; non gignerēt alios rōnabilis fuit q; ascriberet p̄mogenit?
 defunctis: 7 manerēt viuētes sub dubio q; als gignere poterāt q;
 defuncti qui alr semē habere non poterant. Cū autē causa
 est 7 p̄cipua q; si p̄mogenitus. i. vnicus filius in tali casu ascri-
 batur viuēti manebat defunct? sine nomine: si autē ascribat de-
 functo habebat nomē tam viuēis q; mortuus: idē uenienti? est
 ascribi defuncto. P̄ hoc q; iste filius vnicus poterat nominare
 duas cognationes eo q; erat iste dupl? filius. vni? erat fili? le-
 galis 7 alteri? erat filius naturalis: 7 sic noīaret vnā cognatio-
 nē legaliter 7 aliā nāliter: sic patet de obed filio booz. nā; booz
 accepit ruth in vxorē ad suscitādū semen maalon defuncti 7
 natus inde vocauit obed: erat autē iste legaliter filius maalo 7
 vere 7 nāliter filius booz: scriptura tñ vocat eum filiū booz vt
 p̄ ruth. 4. c. 2. supra. 1. 2. Luc. 3. 7 tñ nullo modo poneret in p̄-
 genit? booz neq; vocaret fili? eius nisi aliquo modo fm scriptu-
 ram p̄tineret ad p̄genit? booz: suscitātis semen maalon. ḡ tam
 p̄genies maalon q; booz poterat cōtinuari 7 describi per obed
 7 ita per quēlibet alium p̄mogenitū ex suscitatione seminis: 7 ita
 nō erat inconueniēs h; esset vnicus filius suscitātis semē cū pos-
 set vtriq; p̄uideri: nā; ille succederet vtriq; in bonis hereditarijs
 7 vtriusq; familiā denotaret. credendum est tñ q; si iste vnicus
 postea plures filios gigneret inciperēt in eis distingui due p̄-
 genes. scilicet defuncti 7 suscitantis semen. Queretur
 cum suscitatio seminis pertineret apud iudeos tam ad fratres
 q; ad cognatos vt oñsuz est. s. q. 179. quare saducei posuerunt
 de solis fratrib; dicentes: si quis mortuus fuerit non habens
 filium ducat frater eius vxorē illius. Cū dicēdū q; fuit p̄mo
 7 p̄cipue quia ipsi allegauerunt dictum moysi: 7 tamen in
 illo non habetur nisi de fratrib; h; pertineat et ad cognatos:
 ponit enim dictū illud Deute. 2. 5. c. 2. ibi nihil dicit nisi de fra-
 tribus. ergo allegādo illā auctoritatē nihil poterāt dicere de co-
 gnatis. Cū scōdo fuit q; nō erat ad p̄positū allegare de cogna-
 tis etiā si moyses de illis loqueret: q; auctoritas inducitur p̄pter
 casum quē ipsi posuerūt: 7 tñ de solis fratrib; posuerunt casū
 scilicet de septē fratribus. ergo nō oportuit dici aliquid de co-
 gnatis. Cū tertio quia forte saducei non concederēt suscitatio-
 nem seminis fieri a cognatis qui non erant fratres: quia illud
 non colligitur nisi ex libro ruti. in libris autem moysi de solis
 fratribus dicitur Deutero. 2. 5. ergo cum isti non reciperent nisi
 libros moysi vt dicit Hieronymus 7 habitum est supra. forte
 non concederent pertinere suscitationem ad cognatos: ideo de
 solis fratribus dixerunt.

Cū casus quem posuerunt saducei fuerit sic 7 quare talem
 posuerunt.

Questio. 197.

Queretur circa casum quē posuerūt saducei de septē
 fratribus an fuit sic: 7 q;re talem posuerunt.

Aliq; dicunt q; nō fuit in veritate q; septē fratres successiue
 acciperēt eādem vxorē sed finxerūt illum saducei ad arguēdū
 7 xpm. Sic dicit Hieronymus. qui resurrectionē corporū nō cre-
 debant recte istiusmodi fabulā fingunt que deliramētū arguat
 eos q; resurrectionē asserāt mortuorū. sic et dicit Theophilus.
 calumniātes saducei dogma resurrectionis hāc narrationē fin-
 gunt. Cū dōm q; aut querit an in veritate sic fuit vel an eē po-
 tuerit. de p̄mo dō; q; nō cōstat: q; nō h; aliūde auctoritatē ista
 res nisi ex ocō saduceorū q; fingere poterāt narrationē: 7 tñ fi-
 cut nō constat nobis esse verā narrationē ita neq; cōstat eē fal-
 sam: vñ nō possumus determinate asserere q; saducei hoc finxe-
 rint. Cū autē querat an erat possibile dōm q; sic. P̄mo q; alia
 similia acciderāt sic patet Joā. 4. c. 3. xps loquitur samarita-
 ne mulieri. q; q; viros habuisti 7 hunc quē habes nō est tuus.
 7 ita iaz mulier illa habebat virū sextū: posset ergo habere 7 se-
 ptimū. Cū scōdo q; iteratio nuptiarū non erat verita: idē poterat
 accidere q; aliqua mulier haberet successiue septē: aut plures vi-
 ros: 7 maxime hoc fieret in suscitatione seminis: q; cū moriebat
 vnus de fratrib; sine liberis statim alius accipiebat vxorē eius:
 7 ita cōtingeret mori oēs successiue accipiēdo eādem vxorē: 7 ta-
 lis casus erat iste. Cū tertio p̄ q; etia; sine suscitatione seminis
 legimus sarrā filiaz raguel octo viros habuisse 7 septē primos
 occidit demon noīe alimodens mor vt ad illā igrediebant To-
 bi. 4. c. octauus vir fuit Tobias. ergo a fortiori poterat eadem
 mulier septē viros habere successiue. Cū quarto q; si iste casus
 nō esset possib; nō teneret argumētū: 7 xps rīdens negaret
 fundamētū: 7 tamen nō negauit sed respondit ad cōsequētiam.
 ergo tacite cōcessit antecedēs esse verum vel possibile. Cū
 dicēdum q; h; esset casus possibilis nō erat satis verisimilis: nō
 qdem q; ponebant eādem mulierē septē viros habuisse quia
 hoc facilius erat: sed quia posuerunt q; septem fratres habue-
 runt successiue eāde; vxorē 7 omnes mortui sunt sine semine: 7
 ob hoc putat q; potius finxerint saducei istam narrationē sicut
 Hieronymus 7 Theophilus tenet: 7 h; finxerint nō minus vale-
 bat argumētū eorū: q; arguebat per deductionē ad inconue-
 niens: vnde h; verū nō esset sufficiebat q; esset possibile quia illo
 posito in esse sequeret inconueniēs q; volebat inferre saducei.

Quare saducei dixerūt de septē fratribus. Questio. 198

Queretur dato q; esset ficta narratio quare dixerunt
 de septē fratribus. Cū dōm q; ipsi posuerūt
 casum fortiori quo potuerūt 7 volebant inferre q; nesciret cu-
 ius erat illa mulier vxor in resurrectione: imo q; non esset vnus
 neq; alteri? q; putabant esse inconueniens: 7 voluerūt facere in
 hoc magnā dubitationē: sed videbat eis q; tāto maior dubita-
 tio erat quāto plures essent q; fuissent mariti eiusdē vxoris: idē
 posuerūt multos: 7 q; si ponerent duodecim vel tredecim nō esset
 res satis verisimilis. posuerūt q; septē de qbus satis poterat ac-
 cidere h; verū nō esset: si autē duos vel tres ponerēt nō videret
 eis tāta difficultas ad rīdendū. Sic dicit Theophilus. septē
 ponūt qui mulierē acceperāt vt magis retrahāt a resurrectione.
 Cū sed dōm circa hoc q; illi q; pauca intelligūt 7 facilius turbā-
 tur putant maiore difficultatē esse rīdendi huic dubitatiōi quā
 to plures fuerint q; eādem vxorē acceperint. 7 tñ nō est verum:
 q; tanta difficultas est in duob; sicut in decē milib;: nā; si duo
 accipiat eādem vxorē hoc modo vnus accipit eaz vt suaz: alius
 vt suscitās semen defuncto: 7 ita manet dubiū an ad suscitantes
 semen vel ad eū cui suscitās pertineat vxor. si autē decē accipiat
 eādem vxorē hoc modo p̄mus est cuius est vxor: ceteri autem
 sunt vt suscitātes semē: ideo cum oēs illi sub eādē ratione acce-
 perant illaz. sed suscitādū semē. idē dubium est de oibus illis
 q; de vnico suscitāte semen. Cū aliter pōt dici q; esset mai?
 inconueniens ponēdo plures viros eiusdē vxoris q; paucos: eo
 q; duo inconueniētia poterāt hic inferri. P̄mū erat q; nesciret
 cuius viri illorū esset illa mulier. Scōm erat q; multi viri mane-
 rent sine vxorib;: nā; credebant q; in vita eterna esset vsus vxorū:
 7 q; glibet vir haberet in resurrectione eandē vxorē quā hic
 habuerat: si autē pauci acceperint eāde; vxorē. i. duo maneret
 illa cu; vno in resurrectione 7 alius sine vxore. i. duo maneret
 illa cu; vno in resurrectione 7 alius sine vxore. q; puta-
 bant esse inconueniēs. si autē septē acceperint illam manerēt sex
 viri sine vxorib; q; erat maius inconueniēs: saducei tñ non ex-
 prefferunt nisi p̄mū inconueniēs dicentes in resurrectione cuius
 erit illa vxor: 7 quantū ad hoc nihil plus erat esse septē q; esse
 duos. q; tum ad scōm inconueniēs faciebat aliqd esse septē po-
 tius q; duos: 7 ideo meli? ponit q; sint septē q; pauci.

Sexta pars Matthei * Abulensis. f. ii

2
 Hierony-
 mi rñ. ad
 q̄stū qōis.

Docto. rñ.
 ad q̄stū.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Determina-
 tio qōnis.

2
 Rñso ad
 q̄stū q.

Doc. 1. rñ.
 ad q̄stū.

3
 Doc. 2. rñ.
 ad q̄stū.

Quare poti⁹ p⁹ fuerit exēplum in septē fratrib⁹ accipiētib⁹ eādē vxorē p⁹ seīs suscitatiōe q⁹ i vxore accepta a multis. Q. 199.

Queretur quare poti⁹ posuerūt exēplū in septē fratrib⁹ accipiētib⁹ eādē vxorē per suscitatiōe seminis q⁹ in vxore accepta a multis sine suscitatiōe seminis: q⁹ viroq⁹ modo poterat stare hoc dubiū. Qd p⁹ nam id qd saducei inducere volebāt erat. s. in resurrectiōe cui⁹ erit vxor: et hoc q⁹ multi habuerūt: et videbāt esse eādē ratio vni⁹ et alteri⁹: et tñ sicut h⁹ cōtingit in suscitatiōe seīs q⁹ multi eādē accipiūt vxorē: ita et in multis accipiētib⁹ eādē vxorē qñ vnus non suscitāt semē alteri. C⁹ dōs q⁹ melius potuissent saducei ponere casum de multis habētib⁹ eādē vxorē sine suscitatiōe seminis: et magis faceret ad ppositū suū: et tamen posuerūt casū in suscitatiōe vt esset res verisimilis. C⁹ primū patet quia ipsi voluerūt concludere in resurrectiōe cuius erit ista mulier: et hoc q⁹ non videbāt q⁹re poti⁹ esset vnus q⁹ alteri⁹: et tñ quātum ad hoc magis conueniebat casus qñ accipit mulier non ad suscitādū semē. nā qñ accipit mulier ad suscitādū semen est aliqua ratio q⁹ poti⁹ sit pmi viri q⁹ ceterorū: q⁹ ille accepit eaz ppter seipm vt esset vxor eius: ceteri autē nō acceperūt eaz p seipso sed ppter pmi virum. s. vt suscitarent illi semē. ergo magis videtur ad pmi virum q⁹ ad alios p⁹tinere. secus autē est qñ multi acceperunt eādē mulierē non ad suscitādū semen: q⁹ cū ibi non accipiat eaz vnus p⁹ alterū sunt oēs equaliter pncipales: et ideo manet rō dubitadi quare poti⁹ def vni q⁹ alteri. C⁹ scūdo q⁹ tot viri possunt poni acceperūt eādē vxorē non ad suscitādū semē sicut ad suscitādū semē: q⁹ sarra filia raguel habuit octo viros vt dictū est. et tñ vñ nō erat ad suscitādū semē alterius. C⁹ De scdo p⁹ q⁹ saducei posuerūt casū de septē accipiētib⁹ eādē vxore vt videbāt esse dubitadi cui⁹ esset vxor p⁹ multitudinē viroū: et vt ne quis reselleret casū eoz tanq⁹ non verisimile posuerūt poti⁹ de suscitatiōe seminis q⁹ sine suscitatiōe. Primo q⁹ h⁹ sine suscitatiōe seminis poterat eē q⁹ septem viri acciperēt eādē vxorē successiue: tñ non erat ita verisimile q⁹ non videbāt esse aliqua cā quare tot viri vellent accipere vxorē: poti⁹ time ga qñ vna mulier a tot viris cognita est rari eaz accipere volūt. Etia non erat satis verisimile q⁹ eādē mulier vellent toties nubere: ga hoc esset signū magne incōtinētie: in suscitatiōe autē seminis erat multū verisimile q⁹ erat cā vrgens ad hoc faciendū: ga taz vxor q⁹ viri tenerent ad hoc: nam si vir moreret sine liberis nō poterat vxor eius nubere alteri neq⁹ et poterat ad nutū cōtinere: sed tenebāt petere in vi⁹ fratrē viri sui Deutero. 25. c. frater quoq⁹ defuncti tenebāt eaz accipere in vxorē aliogn inferebāt ei pena que habet. e. c. et si ille moreret sine liberis teneret alius eaz accipere sicut p⁹ Beñ. 38. ca. de her filio iude mortuo sine liberis relicta vxore thamar ex qua duo fratres eius sequētes semē suscitare voluerūt. et ita si cōtingeret oēs sine semine mori ante mulierē oēs eaz acciperēt. ergo erat iste casus multū verisimilis: et ideo istū posuerunt. C⁹ 3⁹ obiectief ga supra. q. 179. dictū est q⁹ verisimili⁹ fuisset si posuissent acceptaz fuisse istā a septē viris sine suscitatiōe seīs q⁹ cū suscitatiōe: et hic dicit⁹ triū. C⁹ dōm q⁹ ex aliqua parte erat magis verisimilis ille casus q⁹ iste: et ex aliqua nō. q⁹ enim contingeret esse septē fratres quoz p⁹mus accepta vxore moreret sine semine: et oēs acciperent eam p⁹ter et glibet moreret sine semine: et tādū mulier viueret q⁹ oēs sine semine morerent non erat multū verisimile: et iō verisimili⁹ erat septē alios viros mori q⁹ acciperēt successiue eādē vxorē non ad suscitādū semen q⁹ septē fratres eē qui morerent in breui verisimili⁹ erat eos accipere eādē vxorē q⁹ accipi ab alijs nō suscitātib⁹ semen: ga in alijs nulla necessitas erat accipiēdi eādē mulierē: in fratrib⁹ autē sic ad suscitādū semē. C⁹ Tercio quātū ad pncipale ga dō q⁹ isti mortui sunt sine semine: et tñ hoc nō erat taz verisimile si septē viri acceperunt eādē mulierē nō ad suscitādū semen sicut si acciperent eaz ad suscitādū semen: nā ideo multi succedebant sibi in eādē vxore ad suscitādū semen: ga moriebant p⁹res sine semine. s. n. alijs suscitaret semen defuncto nō acciperēt reliqui vxorē eius. vt ergo efficiat⁹ verisimilius q⁹ mortui sunt isti sine semine debuit dici q⁹ acceperūt eaz ad suscitādū semen et non ad habendū eaz pncipaliter sine semine suscitatiōe.

Quare dixerunt saducei in positiōe casus q⁹ frater p⁹mus mortuus est sine liberis et secundus rē. Questio. 200.

Queretur quare dixerūt saducei in positiōe casus q⁹ frater p⁹mus mortuus est sine liberis et simi liter scōs rē. C⁹ dōm q⁹ sūt pmo ad ostendū casum possibilē. nā ipsi p⁹supposuerūt suscitatiōe seminis cu⁹ induxerint oēm

moy⁹ si. s. si quis mortuus fuerit non hñs filius rē. et tñ suscitatiō seminis nō sit nisi qñ mori⁹ quis sine semine. i. liberis. gñ si p⁹mus reliq⁹set liberos nō successisset alijs frater accipiēdo vxorē eius ad suscitādū semē: et ita ad hoc q⁹ septē fratres acceperint successiue eādē vxorē necesse erat q⁹ sex illorū moreretur sine liberis. de septimo non erat opus q⁹ moreret sine filiis ga non ponit⁹ successisse ei alius in suscitatiōe seminis: et tñ littera significat enī decessisse sine liberis sicut ceteros ser. C⁹ scdo sūt ad ostendū maiorē rōnem dubitadi: ga volunt inferre in resurrectiōe cuius erit hec mulier vxor: et tñ si aliquis genuisset filios ex illa putat q⁹ illa esset aliqualis cā ad eaz adiudicādā poti⁹ illi viro ex quo cōcepit q⁹ alteri: iō ponit q⁹ ex nullo conceperit neq⁹ etiā ex septimo: et tñ pcedens causa adhuc est efficacia. C⁹ Queretur quare dixerūt saducei q⁹ nouissime autē defuncta est mulier. C⁹ dōm q⁹ oia posuerūt saducei ad reddēdaz rez difficilē. Si enī moreret mulier ante septimū vi⁹ siue habuisset ex ea filios siue nō videret quibusdā poti⁹ ad illū p⁹tinere q⁹ ad ceteros: ga ceteri defuncti sunt illa sup⁹stite: iste autē sup⁹stuit mulier: et ita videret mansisse ius mulieris penes illū: a ceteris autē mulier esset absoluta per mortē eoz: cu⁹ autē oēs morerent ante illaz eādē esset habitudo oium ad illā: et ideo nō videret maius ius vni⁹ q⁹ alteri⁹: vnde difficile eēt dicere quare poti⁹ vnus q⁹ alteri⁹ vxor futura eēt in resurrectiōe. C⁹ scūdo ponit⁹ ad ostendū de qbus est dubitatio. s. n. mulier ista supereffet aliquāto tēpore post mortē istoz viroz: possit forte accipi ab alio in vxorem h⁹ non ad suscitatiōe seminis: et tñ nō esset dubium de illa muliere cuius esset vxor in resurrectione quantum ad istos septem fratres: sed etiam quātū ad omnes alios quos acciperet in viros: et tamē littera dicit. in resurrectione cuius erit vxor omnes enim habuerūt eaz. i. omnes septē: et tamen si alij etiā habuissent illam de illis quoz esset dubiū: ideo dictū est q⁹ nouissime mortua est mulier. i. post illos septem mortua est et nō accepit alios viros.

Quomodo saducei impugnabant resurrectionem ex isto argumento. Questio. 202.

Queretur quō saducei ipugnabāt resurrectionem ex isto argumēto. C⁹ dōs q⁹ p⁹supponebāt aliqua ex qbus videbāt aliq⁹liter valere argumētū p⁹mu erat q⁹ in statu resurgentiū futura erat cōmixtio sexuz: sicut nunc. Scūdū q⁹ glibet haberet ibi vxorē quā hic habuit his oatis videbatur seq⁹ inconueniēs ex casu pcedenti. s. ga aut oēs illi viri haberēt simul eādē in vxore: aut alijs eoz solus. si oēs non erat possibile cu⁹ vna mulier nūq⁹ potuerat habere plures viros simul: h⁹ ideo vir pōt simul habere multas vxores vt ostēsum est supra. 19. c. q. 36. poti⁹ time cu⁹ isti essent fratres: et cognatio adhuc magis impediret. si autē dicat⁹ q⁹ vnus illoz habiturus esset illam: quereret quis eēt q⁹ non v⁹ maior cā de vno q⁹ de alio: ideo nullus habiturus eēt eā. Hoc pbat ga illi fuerūt equales habēdo illaz in tribus. Primo ga oēs habuerūt illam vt dō in littera. et ita qlibet hēret ius ad illaz cum cuiuslibet fuerit vxor. Scūdo ga mortui oēs sunt ante illaz: et sic nemo excessit aliū in h⁹: et ideo dicit⁹ nouissime et mulier defuncta est. Tercio ga omnes mortui sunt sine semine. sic dō Mar. 12. et Luc. 20. c. q⁹ acceperūt eaz septē et non reliquerūt semen et mortui sunt. nō est ergo aliqua cā quare tribuāt vxor vni poti⁹ q⁹ alteri⁹: et ita nulli tribuet⁹. hoc autē est incōueniēs: ga ipsi p⁹supponebāt q⁹ in resurrectione glibet habiturus erat vxorē suā. Etia dato q⁹ adiudicare tur vni illoz ceteri manerēt sine vxorib⁹ qd erat inconueniēs: et tñ non pōt sequi inconueniēs ex vitate: ideo volebant p⁹ deductionē ad impossibile ostēdere q⁹ nō erat futura resurrectio. Sic dicit⁹ Hieronym⁹. q⁹ resurrectione⁹ corpoz nō credebāt et aiām putabāt interire cu⁹ corpb⁹ recte istiusmodi fingunt fabulaz qua deliramēti arguāt eos qui resurrectionē asserant mortuoz turpitudine. gñ fabulā opponūt vt resurrectionis v⁹itū negent.

Can saducei recte arguebāt ad iterādū qd volebāt. Qd. 203.

Queretur dato q⁹ supponeret⁹ id quod volebāt saducei. s. q⁹ in resurrectiōe futura eēt cōmixtio sexuz: et q⁹ glibet reciperet vxorē suā an recte arguebāt ad inferendū qd volebant. C⁹ dōm q⁹ nō. qd p⁹ ex modo suo loquēdi: nā ipsi inferre volūt q⁹ nesciet⁹ cuius erit illa mulier cū oēs habuerit se eq⁹liter ad eā in trib⁹ illis que in lra assignāt et dicta sunt pcedenti. q. et tñ exīte casu isto non p⁹inebat eq⁹liter ad oēs sed ad vnū p⁹cipue. ergo illi futura esset vxor in vxorē ppter seip⁹. s. vt esset vxor illius: ceteri autē nō acceperūt eā p seipso sed ppter defunctū. s. vt illi semen suscitēt s⁹ p⁹ alter⁹ reducit ad per se.

Risio ad
qñtum qd.

Primū.
1. rō.

2. rō.

Secūdu.

1. rō.

2. rō.

Obiectio.

Responso

3. rō.

Risio ad
qñtum qd.
1. cā.

2. cā.

Qd.

201.

21

Qd. cōte

rūt (sado

cei q⁹ nō

uissime

at dectm

cta ē mu

lier.

Risio

ad qñtum

qñtis.

2. cā.

2. cā.

21

Risio ad

qñtum qd.

1. p⁹supp.

2. p⁹supp.

2 Septes

fres sue

rūt eq⁹les

habēdo

mulierē

ynam in

tribus.

Primo.

Scdo.

Tercio.

2

Risio

ad qñtum

qñtis.

1. rō.

se. ergo pmi erat futura vxor 2 nō alioz. C Scdo qz primus accepit eaz sponte: alij autē acceperūt eaz cōpulsū 2 ex necessitate legis: 2 cum illa accipiebāt bona defuncti pmi Deutero. 25. 2 Ruth. 4. c. ergo accipiebāt mulierē istā tanq̃ res defuncti: 2 p̃ter eaz ille redierit ad eaz reditura est res eius: 2 ita in resurrectione ipse h̃et eaz si aliquis de viris habetur eēt illaz. C Tercio 2 p̃ncipaliter qz magis est de filiis q̃ de vxore. minus. n. p̃tinent ad defunctū filij qui gignunt post mortē eius ex vxore sua q̃ vxor eaz filij non p̃tineant ad eaz nisi inquantū gignuntur ex vxore sua: 2 tñ p̃mogenitus natus ex suscitatiōe seminis ex vxore defuncti p̃tinet ad defunctū 2 non ad viuētē q̃ illum gignit Deuter. 25. c. ergo a fortiori p̃tinebit vxor ad defunctū: 2 ita ille eaz habebit 2 nō alij tanq̃ minores in iure. C Dm autē est q̃ supposito q̃ in resurrectione esset futura cōmixtio sexū aut age tur de rigore quātū ad repetendū vxores: aut de quadā plana equitate. si de rigore dicendū q̃ ad nullū p̃tinebit vxor quā habuit hic. eo q̃ nō manet iaz aliq̃ vīculū: mors enī oīa soluit: 2 per mortē viri fuit soluta mulier a lege viri ad Ro. 7. c. obli gatio autē semel extincta nō rediit: ideo cum semel periret vīculū matrimoniale nunq̃ redibat. vñ dato q̃ futurū esset sexum vsus in resurrectione nō oportebat q̃ rediret quis ad vxores quā viues habuerit: 2 sic cessaret tota ista cōtētiōsa argumentatio quā illa iam non erat vxor: 2 accipiet q̃tumcūq̃ vellet. sicut q̃ de nouo accipit vxorē. Si autē de quadā equitate agat vñ equus q̃ homo reditur esset ad vxorē suā q̃ ad aliaz de nouo acciperet: 2 tunc cū illa fuerit vxor septē viroz 2 vnus. i. p̃mi fuit p̃cipue vt oīsum est ad illū potius redire deberet: 2 circa alios non manebat aliq̃ inconueniēs q̃ poterant illi accipere vxores alias quas vellēt. naz sicut hic moriēte vxore alicuius accipit ille aliaz q̃a desit ista iaz esse vxor 2 non est inconueniēs: ita 2 in resurrectione eaz desierit illa esse alioz vxor p̃pter mai' vīculū vel ius p̃pinquas p̃mi viri: accipiet alij vxores de nouo quasi nullas vñq̃ habuerint vel nullas habeant.

Quare christus rñdit saduceis nūc ipsū tentatibus eaz tentatoribus minime respondere solet. Qd. 204.

Queretur quare xps rñdit saduceis nunc ipm tētantibus eū: naz qñ quis simpliciter interrogat vt doceat solet xps rñdere: qñ autē calūniator 2 tentator est nō respondet aut nō directe. Pz hoc de p̃ncipib' sacerdotū querētib' ab eo p̃cedenti. c. in qua potestate bec faceret. nā non rñdit eis sed p̃posuit eis aliaz q̃nēm. pz ē de phariseis 2 herodianis tētantibus eaz supra in lra de tributo soluēdo. nam rñdit eis sz non directe ad id qd ipi volebāt. ergo nūc cum isti saducei tentarent xpm arguētes eum nō debuit eis rñdere: vel saltem nō directe: 2 tamen rñdit directe. C Dm q̃ fuit cōueniēs rñdere ipis directe 2 non illis. P̃mo q̃a saducei large vocant tentatores q̃a non querebāt nisi ostētiōnez 2 non moliebant aliqd mali sz xpm: pharisei autē 2 herodiani de qbus supra in lra volebant tradere xpm morti decipiēdo eaz per rñsiōnez vt dicit Luc. 20. 2 p̃ncipes sacerdotum intēdebant vel totaliter christo interdicare p̃dicationē vel occidere eaz: ideo illi idigni erāt rñsiōne: saducei autem nō erant taz indigni: vnde eis rñdit: 2 ita fuit ista tētiō alijs minor vt dicit Lbrylo. 2 alr ei rñdendū q̃ alijs. f. Uide quomodo sit infirmior cōgressio iudeoz sz christū. p̃ma fuit eaz terrore dicēdo in qua ptate hoc facis: 2 quā necessaria erat cōstantia cordis. scda fuit cum dolo: 2 quā necessaria fuit acuta sapiētia. bec autē fuit eaz p̃sumptione que ceteris faciliōr est. boiem enī putantē se aliqd scire eaz nesciat viro sciēti facile est cōvincere. C Scdo fuit q̃a xps in oībus his prudenter se habuit iuxta exigētiā rerū: in duabus enim tētiōnibus p̃ncipū 2 phariseoz que fiebant dolose si xps rñderet aut saltē si directe rñderet lequeret periculū: ideo in p̃ma nihil rñdit. in scda autē rñdit non directe. in ista tertia tētiōne p̃cedebat ad ostētiōnē vt viderent saducei sapiētes 2 conuicisse xpm: 2 si non rñderet xps vel nō directe viderent saducei obtinere qd volebant. debuit ergo taliter rñdere vel se habere q̃ illi nō possent gloriari q̃ sapiētes eēt. sed hoc nō potuit eē cōueniētius q̃ rñdendo directe 2 confutādo eoz positionē: ideo debuit istis directe rñdere. C Tercio fuit q̃a etiaz christus seruauit aliquā liter hic qd circa alios tētatores seruauit: naz eis qui simplici corde querūt xps satisfaciēt iuxta intētiōnē eoz: tentatorib' autem sz rñdeat nunq̃ tñ iuxta eoz intētiōnē vt pz in qōne phariseo ruz de tributo supra in lra. ita autē fuit hic: q̃a saducei querētes de resurrectione nō querebāt vt instruerent sz vt conuincerēt xpm 2 ostenderent sapiām suā: christ' antez eozio fecit: q̃a eoz ostēdit insipientiā 2 confudit illoz opinionē. nam ipi cupiebant q̃

opinio sua approbare: christus autē reprobauit illam. vnde talē veritatē pot' voluissent saducei ignorare q̃a a christo audire: 2 ita cōtra eoz intētiōnez fecit christus rñdendo eis. C Quarto fuit q̃a pharisei 2 p̃ncipes sacerdotū de qb' supra querebāt solū: saducei autē arguebāt contra doctrinā xpi: ille. n. asserbat resurrectionē quā negabāt saducei 2 nunc arguebāt falsaz esse doctrinā xpi: qñ aut quis querit potest ille a quo querit sine verecūdia tacere nihil rñdendo. cum autē arguit cōtra dicta ab eo non pōt tacere cum honore suo: q̃a si tacuerit conuict' esse putabitur: ideo phariseis 2 sacerdotū p̃ncipibus potuit xps non rñdere vel saltē non directe. de saduceis nō erat sic: sed debuit respondere. C Quinto 2 p̃cipue fuit pz nos 2 p̃pter tunc assistētes vt eos instrueret circa cōditionē resurrectionis 2 doceret confutare talia argumēta: nā ante hoc sz xps dixisset sepe de regno celoz 2 resurrectione nunq̃ posuerat que eēt cōditio resurrectionis apte: 2 ita rōnabiliter poterat cuiusq̃ homini ex hoc nasci magnū dubiū: ideo xps voluit directe nō rñdere vt per hoc instrueret nos 2 ceteros qui tūcei assistebāt bono animo audientes vba illius. C Sexto fuit vt ex tali rñsiōne daret gloria deo: 2 magis afficerent turbe ad ipm 2 honoraret eaz. qd pz: q̃a posita xpi rñsiōne dicit in littera q̃ audientes turbe mirabant in doctrina eius. si autē nō rñdisset mirarent in doctrina ei: vel si non rñdisset taliter: ideo fuit cōueniēs taliter rñdere.

Quare christus non dissoluit argumentū saduceoz ostendens non vale consequētiā. Qd. 205.

Queretur cum argumētū saduceoz cōtra christū nō esset efficax eaz inducebāt cuius erit mulier illa in resurrectione. q̃re non dissoluit xps argumentū illoz ostendens nō valere cōtiām: pz hoc q̃a vt dictū est supra. nō recte arguebāt saducei. nam vxor illa vel nullius eēt vel esset p̃mi viri: 2 neutro modo sequebat inconueniēs: ideo argumētū suū erat infirmū. C Dm q̃ vñ est q̃ potuisset argumentū illud cōfutare: 2 tñ xps non curauit rñdere cōfutando cōtiām: sed ostēdo falsitatem p̃suppositi. Et fuit p̃mo q̃a aliter o3 p̃cedere dialecticus disputator 2 aliter doctrine traditor rñdere autem ad cōtiā illa erat aliq̃liter subtile sz ad mores nō erat vtile: 2 ideo ad dialecticos quoz est veritates iuestigare 2 modos arguēdi tradere p̃tinebat destruere cōtiām: xps autem erat moralis doctor: ideo nō p̃tinebat ad eaz seq̃ subtilia in qbus nullus erat vtile aut necessariū documētū: quale erat si vellet destruere consequētiā istā ideo non curauit: sec' aut qñ aliqua sunt vtilia: q̃a sz sint subtilia dicit illa sicut de trinitate p̃sonarū 2 circūincessionē 2 emanatiōe earū de qbus apud Joānez loquitur. C Secūdo fuit q̃a non conueniebat intētiōni christi: naz si dissolueret cōtiā ostēderet q̃ vxor illa p̃tinebat ad vnū potius q̃ ad alios vel ad nullū: 2 hoc eēt p̃ aliquos modos 2 p̃bationes quas auditores simplices nō bene caperēt: 2 ideo nō viderent an satisfaciebat xps argumēto saduceoz. C Tercio q̃a dato q̃ aliq̃liter viderent confutationē cōsequētiā nō eēt tam manifesta quin aliquo modo posset cōtēdi: q̃a circa subtilia semp manet aliq̃ scrupulus: q̃a non p̃nt salte sz insipientes taz firmiter p̃bari: 2 hoc multū derogabat honori xpi q̃ aperte confutare debebat aduersarios ita vt populus audies laudaret eaz: sicut nunc factū est: q̃a audita rñsiōne eius dicit q̃ turbe mirabant in doctrina eius. non fieret tñ hoc si vellet insistere in cōfutāda cōtiā. C Quarto fuit q̃a si ad cōsequētiā rñderet etiā si p̃ hoc non concederēt p̃suppositū: putaret simplices q̃ tacēdo illud concedebat cū nō respondebat ad illud 2 hoc eēt magnū inconueniēs. f. q̃ crederent christum asserere q̃ in resurrectione esset cōmixtio sexū: ideo ad illud expresse respondit illud cōfutādo. C Quinto 2 p̃cipue p̃pter nos: quia intēdebat christus docere tam nos q̃ illos qui aderāt de cōditione resurrectionis qd erat valde necessariū: nunc autē fuit multū ad p̃positum: q̃a ipsa argumētatio saduceoz exigebat hoc sibi rñderi: ideo sz posset xps respondere destruēdo consequētiā illoz: tamen vt non omitteret doctrinam istaz omisit illud qd erat minus vtile 2 respondit confutando id qd ipi p̃supponebāt: vt sic esset locus ponēdi doctrinam de statu resurrectionis.

Quare xps dixit saduceis erratis. Questio. 206.

Queretur quare xps dixit saduceis erratis. C Dicendū q̃ fuit p̃mo q̃a ita vñ erat: naz ex errore argumentū eozum p̃cedebat 2 non itelligebāt qualis futura erat cōditio resurrectionis. C Scdo dixit hoc ad rñdendum 2 ad ostēdendum modū 2 incentiuū saduceoz p̃cedēdi nunc sz. f. an bono animo: vel malo: an ex odio: vel inuidia: vel ignorantiā: aut bono desiderio. 2 hoc solet xps ponere in p̃ncipijs rñsiō-

num suap: sic. n. s. in ista phariseis et herodianis querentibus ab eo respondens dixit. quid me tentatis hypocrite: in quo inuit qd aliud in corde habebat qd foris ostendebat querentes ab eo. s. ga intedebat eum mox tradere p risum eius: et tñ foris iustos se simulabant. saducei aut nihil mali inferre intedebat xpo: sed soluz ipse volebat gloriari quasi sapietes se ostendendo: et euz crederent se efficaciter arguere deficiebat argumētū eoz. hoc autem ostendit xps dicens erratis. s. ex errore mouemini ad arguendū: ga supponitis p vero id qd falsū est. **C** Tertio fuit hoc ad increpandū eos et deducendū in aliqualem confusionē vt puenienter punirent in eo in quo peccauerāt: ipsi quidē se sapietes estimabant et putabāt se posse facere argumētū insolubile xpo destruedo doctrinā illius de resurrectione: ideo xps hic debuit iuste confundere eos qd iniuste et insipienter gloriabant: et quoniam ipsi se sapietes credebāt et iactabāt: non solum xps eos realiter: sed et ridendo insipientes vocauit dicens erratis. i. nō intelligitis ea qd dicitis quō falsa sint. Simili autē mō solet xps vti s. phariseos et alios qd ex iniquitate s. ipm arguūt. nā ostēdit eos insipientes et apte dicit eis verba opprobrij. sic p. s. 9. et. 12. ca. nā pharisei arguebāt xpm supra. 9. c. qd mādicaret euz publicanis et peccatoribus: ipse autē inter alias rñiones qbus ostēdit hoc esse licitū et laudabile dixit eis. euntes discite quid est miam volo. et non sacrificiū. i. eatis ad addiscēdū: ga nihil scitis ad arguēdū. nā si hoc sciretis nō argueretis tñ insipienter et supra. 12. c. euz pharisei arguerēt discipulos xpi qd vellerēt spicas sabbato dixit christus. si sciretis quid est misericordias volo et nō sacrificiū nunq̄ condemnassetis innocentes. i. quia nescitis condēnatis illos. nā si sciretis et intelligeretis scripturā non condēnaretis eos: ita autē erat de istis. s. qd voluerunt gloriari de eo qd ignorabāt: ideo dixit eis xps erratis.

C Quid christus dicere voluit cum ait erratis nescientes scripturas neq̄ virtutem dei. **Questio. 207.**

Queretur quid voluit xps dicere euz ait dices erratis nescientes scripturas neq̄ virtutē dei. **C** Dicendū qd xps ostēdit argumētū eoz pcedere ex errore: nam ipsi credebāt nō esse resurrectionē: et tamē si futura esset putabāt qd hoies carnaliter viuere deberēt fm sexu cōmixtionē quasi ita quoq̄ xps teneret: et hoc supposito arguebāt nō esse possibilem resurrectionē: xps autē dicit qd ex errore pcedunt: ga non est verū qd vltus sexu sit in resurrectione. **C** autē dicit nescientes scripturas reddit cāz. q. d. iō erratis ga neq̄ scitis neq̄ legitis scripturas: nā si legeretis et intelligeretis nō erraretis circa h. Sic dicit Hierony. ppea g errāt qz scripturas nesciūt: et qz scripturas nesciūt pter ignoratū vtutē dei. **C** S. Chrys. vult qd duo erāt de qb arguūt saducei. s. negligētia et ignorātia. negligētia qz nō legebāt scripturas cū possent. ignorātia autē ga nō intelligebāt virtutē dei cū ait. sapiēter pmū arguit stultitiā eoz ga nō legebant. scōdo ignorātia ga non cognoscebat deū: ex diligētia enim lectionis nascit scia dei: ignorātia aut negligētia filia est. **C** S. dices que sunt iste scripture quas nesciebant: et que est ista vtus dei. **C** Dm qd scripture sūt sacre que loquūtur de resurrectione vel de cōditione resurgētū: virtus autē dei est potestas ipsi ad suscitandū vel ad dandū cōditionem spūalem resurgētibus. **C** Aliq autē dicunt qd virtus dei quā isti ignorabāt erat christus i. que nō cognoscebat: apls. n. vocat xpm dei sapiam et dei vtutē. 1. Lozin. 2. c. Sic dicit Origenes. dñs arguēs saduceos nescire vtutē dei se eos nō cognoscere arguebat: ipse enī erat vtus dei: et nō cognoscebat eū quasi nesciētes scripturas que loquunt de eo: ppter ea neq̄ resurrectionē credebant quā facturus fuerat ipse. **C** S. dñm qd non stat: qz non facit hoc ad ppositū: nā nescire ielus esse messiaz et esse filiū dei nō tollit scientiā de resurrectione: ga distincti articuli sunt: et ideo d. accipi virtus p ptate dei qua facit resurrectionē vel cōditionē resurgētū.

C Quo erāt ista cā erroris saduceoz: et que erant iste scripture que dicunt futurā cōditionē resurrectionis. **Questio. 208.**

Sed tunc queret euz xps dices nescitis scripturas neq̄ virtutē dei dei cā erroris saduceoz: quomodo erant ista cā erroris et quō applicant ad ppositū. **C** Dicendū qd tripliciter pōt accipi. vno modo qd ambo referant ad resurrectionē eē vel nō esse. Scōdo modo qd ambo referant ad cōditionē resurgētū. Tertio qd pmū referat ad resurrectionē esse vel nō esse: et scōm ad cōditionē resurgētū. **C** Accipiendo pmo est sensus qd saducei errabāt. s. putātes non esse futurā resurrectionē: et hoc pueniebat eis ex duobus. s. ex ignorātia scripturaz et virtutis dei. scripturaz qd ga multe scripture sacre loquebant de resurrectione: et ga isti non legebāt illas vel non

intelligebāt errabāt putātes nō esse resurrectionē: non autē errarent si scripturas legerēt. De virtutē et dei errabant: ga dato qd scripturas legerēt et intelligerēt illas et scirent ex eis significationē resurrectionē non credebāt scripture ppter difficultatē resurrectionis: qz non putabāt esse potestatem que sufficeret ad efficiendā resurrectionē. si autē ipsi scirent qd virtus dei. i. potestas eius erat infinita sciret qd poterat facere resurrectionē: qz nihil est qd non cadat sub ptate infinita. Et iste est verus sensus. Sic dicit Origenes. s. duas aut res dicit eos nescire. vñaz aut scripturas: alterā autē virtutē dei p quā resurrectio fit. sic autem dicit Theophilus. vtutē ignoratis diuinā: vos. n. consideratis quasi difficile dicētes. qualiter poterūt mēbra dissoluta coniūgi et animabus adunari. hoc autē respectu diuine potestatis est quasi nihil. **C** Accipiendo scōdo mō est sensus qd isti errabāt in fundamēto putātes qd si resurrectio futura erat qd in illa esset cōmixtio sexu: et hunc errorem dicit puenire ex ignorātia scripturaz. s. qd scripture sacre ponunt cōditionē resurgētū. etiaz puenit ex vtute dei ignorata. s. putabāt qd hoies non possent alio mō viuere qd nunc viuūt: et ga nunc viuūt cum pmixtione sexuū putabant nullū aliū modū futurū etiā si resurrectio foret: et tamen erat iste error qz ignorabāt virtutē dei: nā deus qd dedit hoibz istū modū efficiendi de nihilo poterit dare aliū quez voluerit. Sic dicit Theophilus. vos nō intelligitis qualē resurrectionem scriptura annūciat: creditis. n. qd restauratio corporū talium fit futura qualia nūc sunt: non erit autē sic. **C** S. tunc dices qd sunt scripture que dicūt futurā cōditionē resurrectionis: nā nō inuenimus aliquas. **C** Aliq dicunt qd est ista scriptura in qua dicit. in resurrectione neq̄ nubent neq̄ nubent sed sunt sicut angeli dei. **C** Sed dicendū qd non stat: quia non allegaret seipm: ista tñ est scriptura sua. Scōdo qz ista scriptura non erat tunc: et ideo non poterāt illam legisse saducei: sed scripsit hoc Mattheus ex vñis illis que tūc xps dixit. **C** Alij dicūt qd scriptura de cōditione resurgētū est que h. 1. Lozin. 15. c. vbi multa de cōditione illoz ponunt. Dicēdū qd nō stat. pmo qz absurdū erat qd xps auctoritatē apostoli allegaret euz ille sit discipulus ei? Secūdo qz etiā illa scriptura nondū erat: neq̄ etiā paulus erat adhuc discipulus christi: s. multo post fuit: et ideo neq̄ a xpo neq̄ ab aliquo alio poterat tūc allegari. **C** Alij dicunt qd in nullo loco scripturaz inueniat: qz xps nō poterat allegare nisi scripturas veteris testamēti: et in illis non erat aliqd de hoc nisi intelligantur fm sensū mysticū. Sic dicit Origenes. s. querit autem cum saluator dicat. erratis nesciētes scripturas. indicat qd in quibusdam scripturis ponit hoc qd sequitur. s. in resurrectione neq̄ nubent neq̄ nubent: qd in veteri testamēto nō legit scriptum: nos autē dicimus qz scriptū est nō in ipsis sermonibz manifeste ista dicētibz: s. in mysterio iudicātibz fm intellectū morale: nam euz lex sit ymbra futurorū bonorum dicens qdlibet de viris et vxoribus de spūalibus nuptijs pncipaliter dicit: s. neq̄ hec inuenio alicubi scripturaz dicētem sanctos futuros post exitum sicut angelos dei nisi et hoc moraliter intelligat fm illud qd dicitur. tu autē ibis ad patres tuos. item. appositā est ad populū suū. **C** Sed dicendū qd hoc non stat: nā christus arguebat hic extra saduceos et dicebat qd ex scripturis hoc colligere poterāt: et tñ scriptura in sensu mystico non facit argumentū aliqd neq̄ pbatōne: sed solū in sensu literalī vt ostēsum est supra. 23. ca. q. 24. ergo non est istud qd ex scripturis inferendū erat: sed aliqd erat qd manifeste in sensu literalī ex scriptura colligi poterat: et ideo iste sensus nō est ita solidus sicut pcedens. **C** Accipiendo autē tertio modo est sensus qd isti errabāt tñ circa resurrectionē futurā qz circa cōditionē resurgētū: isti errores pueniebant ex duobus. Primus veniebat ex ignorātia scripture. Scōds ex ignorātia diuine vtutis: narratio futuraz non esse credebāt ga scripturas ignorabant. ad hoc enim scripture multe sunt que illud sufficēter dicunt: cōditionē autē resurgētū ignorabant non ppter ignorātiā scripturaz sed virtutis diuine: qz scripture de hoc non loquunt aperte: et tamē non debebat credi hoc impossibile si virtus. i. potestas dei sciret. rationabile enī erat qd euz status resurgētū sit ad recipiendū penam et pmiā p bonis et malis qd illi qui in parte bonorū fuerint meliorē status habituri sint qd hic. et hoc erit qd corpa non subiaceāt passionibz et necessitatibz corporalibus sed teneāt modum spūalē. euz autē ratio hoc suadeat videt ita debere asseri futurū nisi deest potestas ad hoc faciēdū: s. potētia non deest: ga potestas dei infinita est. ergo resurrectio futura erit ad cōditionē spūalem: qui igit talez negat aut futurā esse talez non credit virtutē negat esse potentem ad hoc. et istud est ignorare dei virtutē

3. ca.

B. 2. ca.

Rñso ad qm qōnis. 2. mō.

B *

Petitio.

Nōnalloz rñ. 2. rñ. 2. rñ.

Alio. rñ.

2. rñ. 2. rñ.

Alio. rñ.

L

Confer.

Rñso ad qm qōnis. 3. mō.

D

De negligētia et ignorātia arguūt saducei s. Chrys. Petitio.

Rñso.

Nōnalloz rñso.

Confer.

Dñso qñti.

Responso ad qñti. q. 1. mō.

virtute: nam illa sufficiens est ad hoc. Et iste sensus est conueniens
iste: quia cum xps dixit. erratis nescientes scripturas neque virtute
dei: sicut duo dixit ita subiunxit duo. vnu est. scilicet in resurrectione
neque nubent neque nubent sed sunt sicut angeli dei. aliud est. scilicet de
resurrectione aut mortuorum non legistis quod dictum est a deo 22. et
ita refert singulum ad singulum. quod dicitur erratis nescientes scriptu-
ras refert ad id quod dicitur. de resurrectione autem mortuorum non le-
gistis 22. et sic ga non legerat ignorabat scripturas. quod autem di-
citur nescientes virtute dei refert ad id quod dicitur. in resurrectione
neque nubent neque nubent. Et hoc tenet Chrysostomus. dicens.
quod dixit in resurrectione neque nubent 22. retulit ad id quod dixit
nec scitis virtute dei. quod autem dixit. ego sum deus Abraha. ad il-
lud retulit quod dixit nescitis scripturas. iste autem modus et primus
sunt conuenientes: secundus autem non multum stat.

Quia xps dixit quod in resurrectione non nubent neque nubent. 209.

Queretur quare xps dixit quod in resurrectione non nubent

neque nubent. Cuius xps dixit quod in resurrectione non nubent
tollere errorem saduceorum: nam propter hoc videbatur eis impossibile
resurrectio et implicare inconueniens: ga credebatur quod si futura esset
et homines vterentur ibi promissione sexuum sicut nunc et ad hanc
promissionem sequebatur inconueniens quod induxerat saducei de viro
re cuius esset in resurrectione. xps autem dissoluit argumentum tol-
lendo fundamentum. scilicet in resurrectione non erit coniunctio aliqua
sexuum: ideo non recipiet aliquis ibi virores quam hic habuit neque ali-
qua alia. et ita sunt per hoc ablata duo inconuenientia que ex hoc
fundamento videbantur inferre saducei. Primum erat quod nesciret
cuius erat illa virores. Secundum quod dato quod vni eorum scilicet septem
fratrum maneret alij sine virores. sed neutrum est inconueniens cum
nullus habitus sit virores aliquam in resurrectione: neque quam ha-
buit hic neque alia noua. Quia autem dixit. non nubent neque nubent ac-
cepit nubere pro matrimoniali contractu et actu. nubere enim so-
let significare omnem coitum: eo quod nubere significat coniunctionem:
et ita tam matrimonialis quam fornicari coitus nubere est. hic ac-
cepit per coniunctionem matrimoniali. Quod per primo quod ridebat ad
argumentum de matrimoniali coniunctione que erat in suscitatioe
seminis: ideo non oportebat loqui nisi de coniunctione matrimoniali.
Cuius xps dixit quod nubent neque nubent: et tunc si acciperetur
pro sola corporali coniunctione solum diceretur non nubent vel non
nubent: sed posuit actum et passum ut signet accipere virores quod
actum est nubere: et mulierem a viro accipi quod est passum nubi
iuxta illorum formationem. Sic dicit Hieronymus. et Beda. in hoc autem
quod dicit neque nubent neque nubent latina consuetudo greco idioma-
ti non respondet. nubere enim apud latinos proprie dicitur mulieres: sed
nos simpliciter dictum intelligamus quod nubere de viris: nubi de
virores: dictum sit. ergo per matrimoniali actu accipit. Tercio
per quod Lucas hoc aptius dixit Luc. 20. c. filij huius mundi non nubunt
et traduntur ad nuptias. illi qui digni habebunt seculo illo et resur-
rectione ex mortuis neque nubunt neque ducunt virores. ergo solum
actum matrimoniale dixit. Sciendum tamen quod non solum non erit in vi-
ta eterna actus matrimonialis: sed neque aliqua copula carnalis quod
libet: cum quilibet copula repugnet spiritualitati. sed satis fuit dici
quod non erit ibi copula matrimonialis: ga negata illa omnes negantur:
nam nulla copula est ordinata nisi matrimonialis. cetera enim
sunt illicita: et tamen in vita eterna nihil est inordinatum. ergo si copu-
la matrimonialis ibi non erit: nulla copula carnalis erit ibi.

Quia non erit copula carnalis in vita eterna. 210.

Queretur quare non erit copula carnalis in vita eter-

na Cuius xps dixit quod non erit ylo modo conueniens.
nam copula autem est propter necessitate: aut propter voluptate capi-
dam: sed nihil istorum manebat: ideo copula non manebat apud
beatos neque apud beatos. De primo. id est de necessitate per quod
nunc est necessaria copula carnalis ad procreationem proles. propter
continuationem spiritus: nam individuum humanum est corruptibile et non
potest in seipso perpetuari: ideo oportet quod perpetuetur in altero. hoc
autem est per generationem. id est copula carnalis est necessaria tam bonis quam
malis aialibus perfectis nunc: quia omnia conseruantur et prodeunt in
esse per propagationem carnalem. post resurrectionem autem omnia viu-
entia erunt facta incorruptibilia: imo omnia entia. ideo cum libet ho-
mo in seipso conseruari potuerit non erit conueniens generatio.
Sic dicit Augustinus. quod coniugia propter filios sunt: filij autem propter
successionem: successio propter mortem: ubi ergo mors non est neque
coniugia. Ita etiam dicit Chrysostomus. in hoc enim seculo quod mori-
mur ideo nascimur: ga nascimur id virores ducimus: ut quod mo-
riendo minui nascendo suppleamus: ibi autem moriendi necessitas
tolle ubi et nascendi causa soluta est. hoc etiam apud beatos ve-
rum est. nam illi quoque immortales erunt: et ideo non erit inter eos

copula neque generatio. Cuius xps dixit. scilicet de voluptate omnium quod etiam
quatum ad hoc cessabit: et hoc ga aut logmur de beatis aut de
beatissimis. in beatis enim non erit ga esset aliquid inordinatum: nam
venerea ad generationem ordinata sunt a natura tamquam ad finem to-
talem: cum ergo generatio cesset valde esset inordinatum quod mane-
ret id quod ad finem est. Cuius xps dixit. scilicet de voluptate non est in actibus
venereis tamquam finis propter quod appetunt sed velut causa irrita-
tiua ad hoc quod non omittat ne cesset generatio: promixtio enim seru-
um est operatio nimium materialis: ga fit cum magna resolutione sub-
stantie et patiunt multa incommoda coeuntes: et ideo nullum animal
propter se homo talia vellet nisi in eis esset aliquid propter quod ap-
peteret: et id non igitur nimiam voluptatem in promixtione sexuum
ut ad hoc opus tamquam ad summe necessarium omnia animalia seruati
conatu ferantur. et signum huius est: quod duo opera sunt summe neces-
saria homini quibus viuatur. primum est conseruatio spiritus respectu
nature. secundum est conseruatio individui quatum ad seipsum. primum
fit per coitum. secundum per cibum et potum: et ideo in his duobus consti-
tuit natura maiorem voluptatem quam in alijs. ergo non constituitur ibi
voluptas tamquam finis: ga tunc in melioribus constitueretur maior
delectatio. sed falsum est: ideo constituitur ut irritamentum vel impul-
sus causa ad exercendum ea ut habeatur id ad quod ista ordinan-
tur. scilicet generatio ad conseruationem nature et conseruatio individui.
cum ergo tunc cessabit finis non erit voluptas cum ista appeteretur:
quod tunc esset ordinem preposterare cum voluptas non sit finis
istorum: sed ista sunt finis voluptatis: et ita non erunt tunc quia non
manebit finis propter quod. Tercio quod ut aliquis voluit etiam vo-
luptas non esset ibi in copula. unde si copularetur sexus non fie-
ret voluptas. Cuius xps dixit. hoc aliqui putant falsum esse vel dubium saltem:
et tamen verum est: nam in vita eterna manebit actus sensationum
quatum ad imutationem intentionalem que fit sine alteratione et cor-
ruptione: et tamen ad causandum voluptatem veneream non solum est al-
teratio realis: sed etiam est resolutio substantie et deperditio maior
quam in omnibus alijs alterationibus sensitivis: ideo non poterit ibi esse
talis voluptas manente statu illo. scilicet corruptionis. Quarto ga
ad venerea impellit concupiscentia: ibi autem nulla esse poterit: quod nul-
la talis irritatio fiet ibi eo quod omnia illa sunt cum magnis alteratio-
nibus realibus quales esse non poterunt in vita eterna. Quinto
patet quod aut venerea maneret ibi secundum conditionem quam hic ha-
bet aut non. si finis ista conditionem non conueniret sed potius illam
tolleret. nam hic venerea quod diu durat tollunt operationem intel-
lectus: ga ut dicit Aristoteles. 7. ethico. c. 15. in ipsa intelligere neminem
posse: ideo tolleretur ibi operationem intellectus in qua consistit bea-
tudo: nullus autem maius inconueniens esse potest. ideo non erit
ibi venerea tali modo. si autem sint ibi venerea secundum aliam conditio-
nem. id est que non absorbent intellectum neque tollunt operationem illius
non erunt appetibilia. nam cessare omnem actum intellectus ad presen-
tiam venereorum fit ex superabundantia voluptatis: quia regula
est. 10. ethico. quod maior delectatio simul facta non permittit senti-
ri minores si multum excedat: et propter illam nimietatem volupta-
tis feruntur homines effrenate in illa quasi pro eo momento quo
durat maiorem habere voluptatem: quod quicquid operatio materia-
lis humana ut dicit Augustinus. 14. de ciuitate dei. ergo si in vita eter-
na non absorbent neque priuant ceteras operationes non erunt tam
concupiscebilia sicut hic: et ita non erit causa quare quod feratur in il-
la. Sexto patet quod libet ferri in id quod est sibi magis dele-
ctabile: sed venerea et quicquid delectabilia secundum sensum etiam hic
non sunt maxima delectabilia: ideo non est tendendum in ea ut in
finem: qui tamen tendit in aliquid solum sub ratione delectabilis
constituit illud ut finem. hoc autem valde rationi ordinati omnia
ad id quod optimum est repugnat: ideo non posset aliquis beatus con-
cupiscere venerea ut solum delectabilia: ga iam frueretur eis ga
est finis non relatus ad alterum: et ita iam peccaret et non esset bea-
tus: vtriusque autem impossibile est ei quod beatus est semel: quia non po-
test perdere beatitudinem neque peccare. Septimo quod delecta-
tiones secundum sensum non sunt magne delectationes nisi per errorem et
eis qui habent naturam male constitutam. nam homines vulga-
res propter cognoscere solas delectationes secundum sensum putant quod
delectationes secundum sensum sunt sole delectationes. 7. ethico. et tamen
Aristoteles ostendit ibi quod omnes sunt parue eo quod cum eis patimur ali-
quas dolorosas imutationes: sed propter assuetos esse non senti-
mus: et ita dicit in videndo dolorem fieri: etiam ostendit ibi quod de-
lectationes secundum sensum non appetunt quod sint in se magne: sed quia
faciunt non sentiri quasdam tristitias appositae. dicit enim quod pro-
pter continuam alterationem que fit in nobis et potissime in par-
tibus et habitibus naturae male compositae et mordicantes quod
est complexio melancholicorum fit appetitus et necessitas magna vo-

Sexta pars Matthei * Abulensis. f. iiii

Ratio ad
quod quod
2. mo.
1. ro.
B
2. ro.

Quia igitur
nauit ni-
miam volu-
ptates in coi-
ta.

3. ro. fm
aliquos.

4. ro.

5. ro.

Maior de-
lectatio fit
cum minori
non permittit
sentire mi-
norum.

6. ro.

7. ro.

Delectatio
intellectual
est perfecta.
E

Obiectio.

Risio.
1. rō.

2. rō.

Dis cogni
tio ordinā
tis ad itelle
ctiua qz illa
ē vltima z
altissima.

Voluptas
est finis ve
neris.

De dānatis
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Nonullos
reiponfo
ad qstij. q.
1. cā.

2. cā.

3. cā.

luptatus z mutationum ppter non sentiri molestias. delectatio autem que est fm intellectū est perfecta que non est cum motu neqz est ad faciendū non sentiri molestias corporis: sed qz simpliciter est perfectio nostra: sed in vita eterna erit natura bene cōposita z erit delectatio fm intellectū non solum talem quales Arist. dixit qz illa est in cognitione rerū creatarū z modo naturalis: sed quodā alio modo ineffabili nobis. ergo habēs talem voluptatē nō poterit desiderare delectationē veneris. C. S. obijciē qz per hoc non solū tollitur delectatio veneris: sed etiam oīum aliorū sensū: omnes enim sensus delectationes habēt imperfectiones multas: z de oībus illis loquitur Arist. z tñ certum est qz delectatio fm visum z auditū saltem manebit in patria. C. Dicendū qz non est idē de alijs actibus z delectationibus sensitiuis sicut de veneris. Primo quia aliorū salte visus z auditus manent fines qz cum iste sint potētie cognitiue sunt ad cognitionē obiectoꝝ: z manent ibi obiecta illa. s. res visibiles z vox (vt aliqui dicūt) ergo manebunt actus istaz potētiarū z voluptates consequētes actus: non tamē manet finis veneris que est generatio. ergo neqz manebūt veneris neqz ppter voluptatē suam poterūt appeti. C. Secūdo qz in alijs sensationibz sit voluptas quedam z manerēt omnes actus sensuū in vita eterna poterant conueniēter desiderari voluptates ille: eo qz non ordinātur ad se sed ad alterum. s. ad cognitionem. omnis enī sensus est vis cognitiua z deseruit intellectui z maxime visus z auditus: ideo sicut actus istorū ordinātur ad cognitionē z omnis cognitio ordinat ad intellectiua: qz illa est altissima z illa est beatitudo in vita eterna: ita z voluptates ordinantur: z tunc seruiēt beatitudini omnia z erūt vtilia. C. De veneris secus est: qz qui querit voluptatē in veneris querit eam ppter se z non ordinatur ad cognitionē aliquā sicut actus oīum sensuū: ideo veneris nullo modo possent in beatitudine ordinari: qz non est finis aliquis ad que: sed potius ipsa eozū voluptas est finis. ergo nō potest manere actus neqz voluptas veneris in vita eterna l3 maneāt delectationes aliorū sensuum. secus esset si ibi eēt generatio ex copula: quia tunc l3 esset maior voluptas in veneris qz nunc saltē ex hac parte non repugnaret: qz non accipere illa voluptas vt finis sed vteremur illa ad fines generatiōis. C. De dānatis eodez modō dicēdū qz non erit in eis actus veneris z plurime causas supā postarum conueniūt etia eis. nāz sicut beati sunt imortales z incorruptibiles ita z dānati: z ideo nō possunt esse in eis alique altercationes neqz resolutiones: qz oīa ista sunt corruptiua: in veneris tñ talia sunt. C. Secūdo qz delectationes fm sensū sunt quasi quedā medicine tristitiarū: quas patimur quotidie inqz: tuz per istas mitigant ille vel nō sentiuntur vt ostēditur. 7. et hi corum. z tamē pena dānatorū nō potest tolli per experientiam actus veneris cum illa pena excedat istaz voluptatē quasi in imensum: ideo non conueniret ibi. C. Tercio quia si aliquid solatiū vel mitigationis contra penas afferret actus veneris nō pmitteret illum deus dānatis cuz det eis permixtā penā gaudio. C. Quarto qz non erit in dānatis concupiscētia aliqua veneris: ergo neqz actus neqz voluptas. non est enīz titillatio aliqua fm sensum fm quā fiat illa concupiscētia: potissime qz intellectus eozū ita est alligatus consideratiōi maiorū que patitur qz etia si velit diuertēre ad aliud cōgitando de aliquo delectabili nō possit. C. Quinto quia dānati torquentur a demonibus z nō permittuntur agere que volūt: ideo etia si velent veneris exercere non pmitterēt. z ita verum est verbum christi qz in statu resurgentiū nō erit copula carnalis.

Quæretur quare dixit christus qz in resurrectione erūt sicut angeli dei. C. Alij dicunt qz dixit ad declarationē precedentium: z tunc potest accipi qz sit cōsequens ad precedentia. s. neqz nubent neqz nubentur sed sunt sicut angeli dei. Qui etiam non nubūt neqz nubentur z sine coniugio geniti sunt z sine illo perpetuātis: nos autē l3 ex cōiugio geniti fuerimus sine cōiugio tamē ibi ppetuabimur. Sic dicit Theophilus. nuptie nunc sunt ppter corruptionē vt per successionē generis philtamus z non deficiamus: tunc vō sicut angeli erimus qui sunt sine successionē nuptiali z nunqz deficiunt. C. Secūdo potest dici qz hoc dixit nō solum ad declarādum precedentia sed magis ad addēdum. s. erūt sicut angeli. i. corpora eozū erunt incorruptibilia z inalterabilia non putrescēt neqz veterascēt sicut angeli qui puri spiritus sunt bec nō patiūtur. Sic dicit Hieronymus. in resurrectione erūt homines sicut angeli dei. i. nemo ibi morietur: nemo ibi nascietur: neqz infans est ibi neqz senex. C. Ter

tio dixit ad ostēdendū generaliter cōditionem resurgentiū. abstulerat enīz ab eis actus veneris z nesciret an aliquid aliud habituri erāt: ideo voluit christus dicere ceteras cōditiones: qz ille multe erāt quas non decebat eum pro tūc pzo leg voluit sub generali quodā eas exprimere: z ad hoc nihil cōuenientius fuit dici qz qz futuri eēt homines sicut angeli dei. s. easdē cōditiones haberēt ex parte incorruptibilitatis quas habent angeli dei: z etia nō haberēt aliquos actus materiales imperfectionem qzdam secus habētes sicut neqz habēt angeli dei. C. Quarto ad tollēdum erroꝝ qui poterat suboriri: nāz cum christus dicit qz in resurrectione non nubēt neqz nubentur: putaret forte aliquis qz abstinēt ibi homines a veneris quasi ex mādato dei sicut hic abstinēt qui se eunuchizauerūt ppter regnum celozū supā. 19. c. z tamē dispositio ex parte corporis esset ad veneris z appetitus ad illa: z cōter quedaz penalis afflictio in cōhibendo illas concupiscēcias. christus autē abstulit bec ostēdens qz ex cōditione status homini illud pueniet. s. qz sicut ex cōditione status cōpetit nunc homini veneris exercere z delectabiliter exercet z cū tristitia abstinēt: ita z tūc ex cōdōne status cōpetit hōi nō exercere veneris z delectabiliter carebit illis qz erit tūc sibi qd nāle ab eis abstinere. s. n. angelis nāle est nō exercere veneris neqz concupiscere z iō nō indigēt vīte aliqz moderatē ad cōhibēdū voluptatū veneris concupiscēcias: qz neqz eis accidere pnt: ita z erit hominibz tūc ex cōdōne stat? qz nāle talia neqz concupiscere neqz exercere: z ita nō erit eis penale abstinere sicut nobis fit. ex hoc est qz sint sicut angeli dei qz neqz appetunt neqz exercēt neqz in abstinentē affligūt. De his dicit Philari. i. suffecerat aduersus sādūceos opionem illecebre corporee recidisse z officiis corporū cessantibz inania bec gaudia abstulisse: s. adiecit (vt ait Lbrysostrum) erūt sicut angeli dei: p quod ad interrogatiōē conueniēter rēdit: qz enīz bec erat eis cā estimandū resurrectionē non esse: qz credebāt eādem resurgētium fore cōditionē: hac causaz remouit ostēdens eos alteri cōditionis futuros cū dixit. erunt sicut angeli dei. C. Quinto dixit hoc ad spāliter obuiādū opioni sādūceoz: nāz ipsi nō solū resurrectionē sed etia angelos z spiritū negabāt esse. Actū. 23. c. xps autē cōtra totaz locutus est positionē. nāz resurrectionē dixit futurā z asseruit esse aliquos angelos dei spāliter existētes: ad quozū quādam similitudinē se habebūt resurgētes: aiām quoqz siue spūm tacite asseruit: qz dicēs resurrectionē aiām dicit: cū non sit possibilis resurrectio nisi anima maneret post mortē que postea corpori reuniretur. C. Sexto fuit ad ostēdendū perfectionē abstinentie a veneris: nā l3 sint alia opera perfectiora z magis meritoria apud deū qz abstinere a veneris: tñ nihil est qd magis spirituale homines reddat: z ideo qz loquitur christus de alijs actibus virtutū non dicit hoīes futuros sicut angelos: sed solū qz loquitur de abstinentia a veneris. Et rō est qz nihil est qd magis carnale bestiales aīalem z a spālitate remotū faciat qz exercitiū veneris: z ob hoc oēs fructus qui dicūt quādam spālitatez attribunt continentie. s. cōiugali viduali virginali. vt ostēsum est supā. 1. c. q. 17. Sic dicit Lbryso. notādūz vō qz cuz de ieiunijs elemosinis: ceterisqz virtutibus spūalibus locutus fuerit nunqz angelozū similitudinē introduxit nisi cū de abstinentia a cōiugio queretur: qm sicut oēs actus carnales opera sunt aīalium: precipue tñ actus libidinis. sic oēs virtutes sunt res angelice: precipue tñ castitas per quā vincit natura virtutibus.

Quo dixit hic Mattheus qz erunt sicut angeli dei cum aliter Luc. 20. dicatur.

Sed dicetur quō dixit hic Mattheus erūt sicut angeli dei: qz Luc. 20. c. dicit. equales enim angelis dei sunt: nā non videt verū esse qz sint homines etiam in resurrectione eqles angelis dei: quia angeli sunt nāliter spūs qdam: homines autē in resurrectione non efficiētur spiritus: qz definerēt esse homines l3 manebūt corporei sicut nūc: l3 nō maneat materie corruptibilitas. C. Dm vno modo qz ad eundē sensum dictūz est erunt sicut angeli vel equales angelis: qz sup eodē loco itroducit ab euāgelistis dictū esse p xpm: ipse autem semel hoc locut? est sādūceis z vñā tñ sniam fecit: iō necesse est qz idē significare voluerit Mattheus dicēs erūt sicut angeli dei: z Marc? idēz dicēs qd Lucas. equales enim sunt angelis dei. z tunc dicit qz ista equalitas attrēdit nō qdem in tota cōditione essendi: sed qz ad id qd introductū est de veneris. s. qz resurgēt nō nubēt qz eqles sunt angelis dei. i. sicut illi nō exercent veneris neqz concupiscunt ita neqz isti exercent neqz concupiscēt. Et patet hoc ex modo loquēdi Luc. 20. nam dixit qui digni habebuntur resurrectione neqz nubunt neqz ducunt vxores: equales

res: equales enim angelis sunt. s. in hoc qd est non habere vxo-
res: neq; occupare illas. C Alij dicunt qd sunt equales angelis
s. in merito 2 premio essentiali beatitudinis. C Dm qd hoc non
est oino determinatu: 2 hoc qd non sunt oēs angeli eiusdē me-
riti: neq; eiusdē gradus glorie: sed quidam maioris glorie alij
minoris: sicut fuit nature inequalitas in eis qui permanserunt:
ita quoq; in hoibus non est equalitas meriti neq; erit eq̄litas
glorie: sed qbusdā gloria erit abundanti⁹ valde q̄ alijs: 2 ideo
nō erit cōparatio iuveniens q̄tū ad hoc. sed h̄ verū est qd qdam
hoies sunt maiores angelis in gloria. i. qbusdā alijs 2 minores
qbusdā alijs: alij vero simplr maiores oib⁹. vt de beata Vir-
gine oī qd exaltata est sup choros angeloz ad celestia regna.
Alij forte erunt bñ minores in beatitudine oib⁹ angelis. C Sed
dōm qd aliud est in quo penitus sunt eq̄les hoies resurgētes 2
angelis. s. in dōnibus que p̄tinet ad incorruptibilitatē: 2 ideo
ois alteratio 2 corruptio 2 imperfectio equalr auferunt ab ange-
lis 2 ab oib⁹ in resurrectione l3 angelis iuveniat hoc fm nām:
hoibus aut fm gram. C Sciendū aut qd l3 oib⁹ resurgentib⁹
tam beatis q̄ dānatis cōpetat nō nubere. i. non exercere vene-
rea vt oīsum est. s. tñ esse similes angelis dei nō cōpetit oib⁹
sed solis beatis: qd dānati hñt multas imperfectiones cū patiant⁹
2 doleant: l3 non moriant⁹. hoc aut non hñt angeli dei: Xps aut
loquit de resurgentib⁹ bonis. sic colligit Luce. 20. c. s. illi vero
qui digni hēbunt seculo illo 2 resurrectionē ex mortuis neq; nu-
bunt neq; ducūt vxores: eq̄les. n. angelis sunt: 2 filij dei sunt. 2
tñ de dānatis nō oī qd sunt filij dei. g. solū loquit ibi xps de re-
surgētib⁹ bonis 2 illi sunt eq̄les angelis dei: l3 et large accipit
de dānatis sunt filies angelis dei. s. qz imortales sunt 2 non alte-
rantur ad corruptionem 2 etiam venereis non vtuntur.

C Quare L3 istis dixit saduceis. de resurrectione autem nō le-
gists allegando auctoritatem.

Questio. 213.

Queretur quare xps dixit saduceis. de resurrectione
aut nō legists allegando auctoritatē: cū supra
dixisset de additione resurgentiu. C Dm qd xps dixerat duo
supra. s. erratis nescientes scripturas 2 virtutes dei. 2 scripture
erant ad pbandū resurrectionem: virtus aut dei erat ad cōdi-
tionem resurgentiu ostendendā: 2 qz iam dixerat de additione re-
surgentiu allegat nunc scripturas ad pbandū resurrectionē.
C Sed dicet qre non posuit xps auctoritatē pro additione resur-
gentiu: sicut posuit pro resurrectione. C Dm qd hoc fuit qz
pro resurrectione erant auctoritates multe in sacra scriptura: 2 pro
additione resurgentiu nulle erant que dicerent nō esse ibi nubē-
dū: 2 qeēt hoies sic angeli dei: ideo ibi nō allegavit auctoritatē:
sed simplr asseruit talem esse additionem illoz ad hoc solā vir-
tutem diuinā inducens que illud facere poterat. C Alij dicunt
qd xps posuit hic pmo rōnē deinde auctoritatē: qz talis mod⁹ rōnē
di est pro interrogantibus ex ignorantia. s. vt rōnē pponamus
2 auctoritatē subiungamus. pro calūniōse interrogantibus dicunt
econtrario faciendū. Sic dicit L3yso. 2 qdem calūniatoz-
bus primo op3 in aliq qōne auctoritatē scripture proferre deinde
rōnem exponere: interrogantib⁹ aut per ignorantia prius rōnē
exponamus postea auctoritatē confirmemus: qm calūniatores
vincere op3: interrogatores aut docere: ideo his interroganti-
bus per ignorantiam prius rōnem exposuit dicens. in resurre-
ctionem autem 2c. deinde auctoritatem subiunxit inquiens. de
resurrectione autem mortuoz nō legists: 2c. 2 tñ melius est qd
dictum est. nam qm ad vnū p̄tinent ratio 2 auctoritas stat iste
ordo qd aliqui p̄ponatur auctoritas 2 aliquādo ratio: sed hic
duo sunt. s. resurrectio 2 conditio resurgentiu: 2 pro vno po-
nitur ratio: pro alio vero auctoritas.

C Quare xps rōdens 2 allegans auctoritates pro resurrectione
allegavit potius istam Exo. 3. c. q̄ aliq̄ aliam.

Qd. 214.

Queretur qre xps rōdens 2 allegans auctoritates pro
resurrectione allegavit potius istā auctori-
tatem Exo. 3. c. q̄ aliquā aliam: qz multe alie sunt 2 magis apte
illud ostendentes. C Dm qd xps istud significauit cū ait. erratis
nescientes scripturas. 2 ita innuit de hoc multas scripturas eē.
nam est scriptura Danie. 12. multi qui dormierunt in terre pul-
uere euigilabunt. 2 Eze. 37. c. ap̄tior scriptura est de oīstibus art-
dis sup que inducta est caro 2 introiuit in ea spūs. 2 Job. 19. c.
oī. in nouissimo die de terra resurrecturus sum. 2 alie multe
bñdī. allegavit aut istā que parū vt agere nisi in argm. C Alij
dicunt qd fecit hoc xps vt cfutaret eos per id qd allegauerant.
nā ex auctoritate moysi pbare nitebant nō esse resurrectionē
ideo per moysen ipse probat resurrectionē ad ostendendā maiore
sufficiētiā suā. Sic dicit L3yso. qz illi interrogādo moysen pmi-

serant p moysen eos cfutaret dicēs. de resurrectione 2c. C Scdō
fuit ad magis ostendendum eoz insipietia. s. qd per id in quo ip̄s
se aliqd scire putabant ostenderet eos nihil scire. nam cum allega-
rent ip̄s moysen inuebant se in hoc maxime scire: ipse aut ostē-
dit eos non intelligere moysen: aut non diligēter legisse. nam si
legissent ibi intuerent resurrectionē: 2 tali mō solet xps vt i3
iudeos vt illud ostendat eis esse valde bonum. sic p3 Jo. 5. c. cū
dixit eis: nolite putare qd ego accusaturus sim vos apud patres
meos: est qd vos accusat moyses in quo vos speratis. C Tertio
dōm 2 melius qd allegavit xps istā auctoritatē 2 nō alias mul-
tas que clariores erant qz alias nō recipiebant saducei. nā alie
erant in libris ppharu 2 tñ saducei non recipiunt nisi qnq; li-
bros moysi. Sic dicit Hierony. ad pbandū resurrectionis ve-
ritatē multis alijs manifestioribus exēplis vt potuit ex qbus
est illud. resuscitabunt mortui 2 resurgēt q in monumētis sunt.
2 in alio loco. multi dormiētū de puluere terre 2 surgent. que-
ritur itaq; quid sibi voluerit dominū hoc proferre testimoniū.
quod videt ambigū vel non satis ad resurrectionis p̄tine-
veritatē. 2 rōdet. s. supra diximus saduceos: neq; angelos: neq;
spūm: neq; resurrectionem corpoz cōfiteres: 2 animaz quoq;
interitum predicare: hi qnq; tñ libros moysi recipiebant pro-
phetarū vaticinia respuentes. stultum ergo erat inde proferre
testimonia cuius auctoritatem non sequebantur.

C Quomodo ex auctoritate ista. s. deus abraam deus isaac. pro-
batur resurrectio.

Questio. 215.

Queretur quō ex auctoritate ista. s. deus abraam deus
isaac. pbat resurrectio. C Dm qd nō pba-
tur nisi p argm: 2 ideo xps addidit in ista. nō est deus mortuoz
sed viuoz. q. d. deus est de⁹ abraa deus isaac 2 iacob: 2 tñ deus
nō est deus mortuoz sed viuoz. g. abraa isaac 2 iacob viuūt: 2
ita resurgunt. C Sed obijciēt qd nō sit iuueniens argm: tum qz
salum vt supponere. nā abraa: 2 isaac: 2 iacob nō viuunt. tum
qz si viuērent nō cluderet resurrectio sed potius oppositū: qz
qd viuūt nō resurgūt sed qd mortuū est: qd resurrectio ordinē
ad viuere 2 sit resurrectio reunitio corpoz 2 aīe separatorū. g.
nō debere dicere qd viuūt ad pbandā resurrectionē: sed potius
qd mortui sunt. C Dm ad p̄mū qd viuūt isti sic xps probat: qz
deus nō est deus mortuoz sed viuoz. i. eritū. nā: si deus erat
de⁹ abraa. g. abraa hēbat deū: si hēbat deū g. erat: qz nō ens nihil
h3. C Sed tunc dōm qd vno modo pcedit dictū xpi vocando
abraa: 2 isaac: 2 iacob aīas istoz: 2 ille vere erat. nā si aīa semel
defineret esse nunq; rediret eadē numero qz est spūs: 2 nō re-
solueret in aliqua ex qbus rursus cōponeret cū sit simplex: sed
rediret in nihilū: 2 oīr nunq; possent redire ad eē. manebāt g.
aīe 2 illas vocabat xps abraa: isaac: 2 iacob. sic nunc vocamus
Petrū: 2 Paulū: 2 ceteros ap̄los cū tñ nō sint illi hoies sed sole
aīe. C Sed tūc obijcietur dato qd manerent aīe istoz quō xps
pbat resurrectionē: nā existere aīas nō pbat resurrectionē: 2 tñ
xps nihil plus allegavit quasi eēt sufficēter pbata resurrectio
oīlo qd aīa maneat. C Dicit pōt qd ista p̄bō pcedit pp̄ tria. Pri-
mo pp̄ suppositionē saduceozū. nā illi sic negāt resurrectionem
ita negat angelū 2 spūm Actū. 23. c. ideo voluit xps ostendere sal-
sitatē positionis p̄bado qd aīe manebāt post mortē. C Scdō qz
rō ista l3 lozastis nō pcederet 3 alios 3 saduceos tñ pcedebat:
pp̄ h. n. negabant illi resurrectionē futurā: qz putabant nullum
spūm esse. i. aīas nō manere. spūm. n. vocant s̄bam imālem nō
alligatā materie 2 talis est aīa separata a corpore si aliq talis est:
ip̄s vero hñ pcedebant hoīem viuētē hēre aīam: 2 tñ illa: nō
vocabant spūm qz nō dicebant eam esse s̄bam imālem. vñ nō
pcedebāt eā esse separabilē sed perire cū corpore: 2 error suus
erat ex hoc qd nō putabant aliqd esse p̄ter corpa 2 corpoz cō-
ditiones. spūs aut erat aliqd separatū a mā: ideo neq; cōcede-
bant angelos esse neq; spūs: qz si angeli sunt substantie spūales
sunt. hoc aut dato non poterat eē resurrectio: qz resurrectio sit
p reunionē aīe ad corpus vt sit idē hō qui prius fuit: 2 tñ aīa qd
fuit pars istius iuxta saduceos nō manebat qz nullus spūs est:
ideo neq; poterat eē resurrectio: ablato aut isto incōueniēti 2c
deret illi resurrectionē: 2 tñ xps abstulit fundamētū eoz p̄bado
qd aīe manebāt qz abraa 2 isaac viuēbāt: 2 ideo palā erat qd re-
surrectio futura erat: 2 nihil erat pp̄ qd iam illā negaret sadu-
cei. C Tertio qz si aīa manet post mortē corpi op3 qd recipiat
penā vel p̄mū pro eis que gessit in corpore: 2 qz aīa nō est ip̄sum
operans sed hō l3 aīa fit principiū operationis op3 qd homo re-
deat: 2 ita erit resurrectio. maxime qz anima per se nō est per-
fecta cum non sit indiuiduum alicuius speciei sed pars: ideo ap-
petit reuniri vt efficiatur totum 2 perfectum qd est suppositum

2. cā.

3. cā.

Rñso ad
q̄stū qōis.

Obiectio.

Rñso.

Doc. infia.

Obiectio

Rñso.

1. cā.

2. cā.

3. cā.

Alia ē opa-
tionis prin-
cipium.

Alia qd significat in Isaac qd libera vnu bonu z alteru maluz
 gñat: aliqñ gñat bonu p bonos z malū p malū pdicatorē. qd
 significat per Jacob qd bonos filios genuit de liberis z de an-
 cillis. Sed oīm qd ista ratio mystica est. s. tropologica z nō
 literalis: qd nō erat istd ad ppositū resurrectionis quā xps cōfirma-
 re volebat. C Sed oīm qd oīst aliq ppositū h xps ad inuendū tri-
 nitatē psonaz z nature vnitates. Sic dicit Hieronymus. s. cum
 aut dicit deus Abraā: z deus Isaac: z deus Jacob: ter deū no-
 minādo trinitatē intimaui. cū aut dicit non est deus mortuoz
 vnu deū iterans vna s. bām significauit. C Sed oīm qd h nos
 qui scimus z credimus trinitatē z vnitatē esse possumus intel-
 ligere p ista vnitatē z trinitatē: tñ xps nō intendebat hoc desi-
 gnare. Qd p qd ppositū suū erat pbare resurrectionem z nō
 trinitatē z vnitatē cū ait. de resurrectione aut mortuoz nō legi-
 stis. C Etia nō erat cōueniēs pbatio trinitatis p h. vñ si xps p
 istud veller pbare trinitatē psonaz indiduis nō eēt cōueniēs
 argūi: qd Abraā Isaac z Jacob sunt aliqd distinctū z separatū
 a deo: ideo trinitas istoz nō pbat trinitatem dei. nā ē bene vi-
 cere Abraā z Isaac z Jacob z Moysi: z tñ arguēdo sic pro-
 baret qternitas suppositoz diuinor qd est absurdū: z cū deus
 nō solū sit deus iudeoz sed ēt gentiliū ad Ro. 3. c. quot sunt he-
 bzei z gentiles tot pbarent esse supposita. C Itē ēt si cū vni-
 te diuie eētie eēt vnitās diuini suppositi sic indei putāt: ad huc
 esset verū qd est deus Abraā: z deus Isaac: z deus Jacob. qd id
 qd stat cū vnitatē suppositi nō pbat pluritatē suppositoz: non
 est q ista cā qre sic xps noiauit istos tres patriarchas. C Ter-
 tio oīs z ista est veritas qd xps dixit de istis tribus patriarchis
 qd ita scriptū erat: z si aliter scriptū eēt aliter allegasset volebat
 n. xps pbare per auctatē aliqz scripture futurā eē resurrectio-
 nem: z hoc voluit per auctatē ex libris Moysi: qd nullos alios
 libros recipiebāt saducei qd quos ipse arguebat. pma aut auctas
 que occurrit in libris moysi ad pbandū resurrectionē est illa in
 qua deus se vocat deū Abraā: z Isaac: z Jacob: ideo illā alle-
 gant: z pcedit pbatio ex illa inq̄tūz illi erant mortui qñ deus
 hoc dixit: tamen dixit ego sum deus Abraam zc. z non dixit
 ego fui. ergo in presenti sum deus Abraā: z ita Abraā in psen-
 ti est z Isaac z Jacob: z si sunt ergo resurrecturi sunt: sepe aut
 sic deus loquit: z tñ hoc fuit in pma vice. s. qñ locutus est moysi
 apud rubz ardentē: z hoc Marcus z Lucas expresserunt: qd
 Mar. 12. c. d. de mortuis aut qd resurgant nō legistis in libro
 moysi sup rubum qñ dixerit illi deus. ego sum deus Abraā. z
 Luc. 20. c. d. qd vero mortui resurgant z Moyses ostendit se-
 cus rubum zc. z tñ oīm qd q̄tum ad pbationē quā xps facere
 volebat accidit qd ponerent isti tres patriarche: nam si vnicus
 eoz noiares illum solum noiares z sufficeret ad pbationē: vt
 si deus dixisset. ego sum deus Abraā. nā Abraā iam diu mor-
 tuus fuerat: z tñ dicebat ego suz deus Abraā. ergo Abraā tunc
 erat: qd deus non est deus mortuoz sed viuētium: z ita suffi-
 cienter probaretur resurrectio noiato vno illoz: sed tunc con-
 cluderetur deus non est mortui sed viuētis: z ad idem ptinet:
 non igitur nominauit tres istos propter aliqd mysterium vel
 cām: sed solum qd auctoritas illa quā allegare debuit pro resur-
 rectione probanda ponebat illos tres: z voluit fideliter recita-
 re verba ne calumniarentur saducei qd non procedebat proba-
 tio mutata littera vel sensu eius.

Qñ de loquens de istis patriarchis dixit. ego sum deus Abraā
 z deus Isaac. z nō dixit deus Abraā z Isaac z Jacob. Qd. 219.
Sed queretur qre de loquens de istis patriarchis
 dixit ego sum deus Abraā z deus Isaac
 z deus iacob. z nō dixit ego sum deus Abraam z Isaac z iacob.
 C Aliq dicunt qd hoc factū est ad ostendendā excellentiā istoz
 patriarchaz. s. qd glibet ipsoz tam pfectus erat qd totum deum
 bēbat: qd non significaret si diceret deus Abraā Isaac z iacob:
 qd quilibet videret habere partem dei. Sic dicit Origenes. vi-
 de qd non dixit ego sum deus Abraam Isaac z iacob: sed deus
 Abraā deus Isaac deus iacob. in alio aut loco dixit deus hebreoz
 misit me ad te. que. n. pfectissima sunt circa deum q̄tum ad cō-
 parationem ceteroz hoīum totū bñt deus: ppter ea non cōiter
 sed singulariter oīz deus: vtpote si oīz. ager ille illoz est: ostē-
 dimus qd vnusquisqz eoz nō hz eum in totū. Si aut dicimus
 qd ager ille illius est: demonstramus qd totū agrū possidet ille.
 vbi ergo oīz deus hebreoz impfectio monstrat eoz: qd vnus-
 quisqz eoz aliquid modicū de deo habebant. dicit autē deus
 Abraam: deus Isaac: deus iacob: qd singuli eozum totum habe-
 bant deum. C Sed oīm qd non multum differt sic aut sic dicit:
 qd in alijs vbi nō est ista perfectio habendi deū sit ista distin-

ctio vt Ero. 15. c. iste deus meus z glorificabo eū: deus patris
 mei z exaltabo eum. z tamen ibi nō significabat perfecte deū
 pertinere ad loquentem z ad patrem suum: cū locutio illa fie-
 ret nomine cuiuslibet de populo.

Quo oīz qd deus nō est deus mortuoz sed viuētium. Qd. 220.
Queretur qñ oīz qd deus nō est deus mortuoz: imo
 vñ qd sit deus mortuoz: qd deus est iuder
 mortuoz. ergo est deus mortuoz p3 Actu. 10. cum oīz. constitu-
 tus est a deo iuder viuozum z mortuoz. C Dicendum qd deus
 absolute dicit: z nō est nomen qd dicit ad alterū: sed dicitur
 deus alicuius. i. oīs eius vel possidens eum vel hñs super eūz
 aliquem modū causalitatis: sup non ens autem nō est causa-
 litas: ideo deus nō est deus non entis. Si aut mortuus est nō
 ens simpliciter: deus nō erit deus mortuoz. Si vero mortuus
 est aliquo mō ens: deus erit deus mortuoz. C Pro quo sciēdū
 qd aut accipitur mortuus pro partibus: aut pro supposito. si pro
 partibus oīm qd mortuus est aliquid vere: qd anima eius vere
 est: z corpus etiam māliter aliquid est cum nō redeat in nihilū:
 z ita deus est mortuorum. Si vero accipiat pro supposito aut
 considerat realiter aut in spe vel diuina dispositione. accipien-
 do realr mortuus nihil est nisi inq̄tū manet in opinione nra: z
 fm illud esse qd leue est accidit leuiter felicitari vel infelicitari
 vt ostendit Arist. 1. ethi. c. pronepotū aut fortunas. z hoc mō deus
 non vocat se deū mortuoz qd vere nihil sunt. Si aut accipiat
 in spe vel dispōne diuina mortuus aliqd est: qd deus disponit
 vt ille qui mortuus est aliqñ sit ille idē qui prius erat. Ad rōnē
 in dñum oīm qd mortuus distinguit 3 viuētē: ideo quot mo-
 dis oīz vnum oīz z alterū. 3 viuēs oīz vno mō qd actualr vitā
 hz: z tunc mortuus oīz qui actualiter vitā nō hz qualitercūqz se
 beat. i. sine aliqñ habiturū sit siue nō. 3 Alio mō viuēs oīz qd
 vitā hz saltē in spe vel in diuina dispōne: z tunc mortuus oīz
 qui neqz in re neqz in dispōne diuina viuit. Accipiendo primo
 mō viuēs z mortuū oīm qd deus est iuder mortuoz z etiam
 deus mortuoz: qd sic mortuus aliqd eē hz. s. in diuina dispōne.
 Accipiendo scdo mō deus est iuder solū viuoz z nō mortuoz:
 neqz ēt est deus mortuoz: qd mortuus sic nihil est cūz actualiter
 non sit neqz aliqñ futurus sit: z tales essent mortui si nunqz re-
 surrecturi essent: z tunc deus nō vocaret se iudicem mortuoz: z
 talr dicit hic qd non est deus mortuoz. s. eo mō quo saducei pu-
 tabant mortuos esse: qd illi nullū modū essendi aut viuēdi hñt
 s. neqz in re neqz in spe: z ita pbat qd aliqñ modū essendi habe-
 bant h mortui essent cū deus se dicat deū illoz. z consequenter
 resurrecturi erant: qd xps pbare intendit. nā ille modus essen-
 di non erat nisi qd in diuina dispositione esse habebant.

Quare oīz qd turbe mirate sunt in doctrina xpi. Qd. 221.
Queretur quare oīz qd turbe mirate sunt in doctrina
 xpi audientes eū rīdentes. C Dm qd ad-
 mirabant vno mō eo qd xps valde subtiliter rīdebat. nā ex eo
 ex quo volebant pbare resurrectionē nō esse. s. ex libris moysi
 pbauit xps illā eē: ista erat magna abundātia sapie. C Scdo
 qd xpo rīdente saducei nihil sciuerunt obijcere: magna aut vis
 rīdentis est qñ eo rīdente arguēs non hz quicqz qd obijciat: z
 ita fuit hic: qd h magna opa data ad hoc fecissent saducei istud
 argūi qd insolubile putabāt: ita xps statim rīdit ad hoc dissol-
 uens eoz tendiculas qd non habuerunt quid vltra obijcerent.
 C Tertio fuit qd audierunt turbe rem eis nouā. nam ista cōten-
 tio de resurrectione fuerat ab antiquo inter phiseos z saduceos
 asserentibz phiseis resurrectionē esse saduceis aut negatibz: z
 nunqz potuerūt phisei quincere saduceos rōne vel auctē ita vt
 eis silentiū iponerent: xps aut ita obstruxit ora eoz qd nihil po-
 tuerunt rīdere obijciendo. sic oīz. j. in lra. s. pharisei aut audien-
 tes qd silentiū imposuisset saduceis zc. C Quarto fuit (vt aliq
 volunt) admiratio letitie. s. qd gaudebāt turbe de h qd xps quin-
 cerat saduceos: erat. n. turbe ille xpo beniuole cū audirēt attēte
 doctrinā eius: z iō cū viderēt qd ipse supabat aduersarios suos
 gaudebāt valde z bec erat admiratio eaz. sic oīz Luc. 13. c. vbi
 xps cōfutaui dicta archisynagogi z sequit. cū h diceret erube-
 scebat oēs aduersarij eius: z oīs pplis gaudebat in vniuersis q
 gloriose fiebat ab eo. z sic dicit Remigius. nō qd saducei h tur-
 be mirant hoc: z quotidie agūt in ecclesia: cū. n. diuina inspira-
 tione aduersarij ecclesie superant turbe fidelium letantur.

Can futura sit resurrectio. Questio. 222.
Quoniam autem supra de resurrectione Lxistus di-
 xit occurrunt aliqua dubia circa illā. pmiū
 est: an sit futura resurrectio. C Aliq dicunt qd non: qd Lxistus
 probans resurrectionem induxit in littera auctoritatem illam

Rō i dñi.

Rāfio ad qñtū qdō.

Notandū.

Ad rōes in dñum. Viues dicitur multi- pliciter. 1. mō. 2. mō.

Rāfio ad qñtū qd. 1. rō. 2. rō.

3. rō.

4. rō. hz ali quos.

Nōnullor rōes i dñi. 1. rō.

I. ego sum Deus Abrahā 22. Sed constat qd Abrahā Isaac: 2 Jacob non erant tunc qm̄ deus locutus est neq; qm̄ Christus allegauit auctoritatem illam nisi q̄tum ad animā. ergo resurrectio de qua Xps loquitur non est corporis sed solum animarū: illa aut non est resurrectio. ergo nō est futura resurrectio. **C** Scdō q; Job. 4. dicit. homo cū dormierit non resurget donec celū atterat. sed celū nunq; atteret. ergo nunq; erit resurrectio. p; anis: q; minus v; q; celum atterat q; q; terra: 2 tñ terra nunq; atteret: q; terra in eternū manet Ecclesiastes. 1. c. ergo celū nunq; atteret. **C** Tertiō p; q; apls. 1. Corin. 15. vbi probat resurrectionē ponit necessitatē eius ex remuneratione laborū quos hic homo tolerat pro xpo dicens. si in hac vita solum sperantes sumus in xpo miserabiliores sumus oibus hoibus. sed sufficiens remuneratio laborū oim pōt esse in aia. ergo nō op; poni resurrectionē corporis. Patet hoc q; ad perfectam remunerationem non op; q; infirmū remuneret cum agente: sed satis est remunerari agens: corpus aut est infirmū anime agentis. ergo non op; resumī corpus. Item p; hoc q; sicut se h; anima ad tolerandū malum pro malis que egit: ita se h; ad recipiendum premium pro bonis: 2 tñ anima sola sufficienter punit pro malis que commisit pū esset in corpore vt p; de penis purgatorijs in qbus sole anime puniunt. ergo ita erit ad premium vite eterne: 2 ita nō erit necia resumptio corporis: sed sola animarū resurrectio erit. i. de pena in gloriam. **C** Quarto q; vltimū rei est pfectissimum eius: q; finis est optimū rei: 2 tñ finis est vltimum rei q; post finem adeptum non mouet ad aliquid: sed pfectissimus status anime est vt sit a corpore separata: q; q̄to magis deo similis pfectior est: sed q̄to est magis separata est magis spiritualis 2 deo cōformis 2 separata ab omni extranea nā. ergo separatio a corpore erit anime vltimū bonum 2 status eius: 2 cū ex hoc statu non redibit ad corpus: q; rediret ad fieri imperfectiorem sicut q; est vir efficeret femina. q; non erit resurrectio. **C** Quinto p; q; mors corporalis eēt homini in penā indita pro pma prauaricatione Gen. 3. sicut 2 mors spūalis que est separatio a deo est inflicta homini pro pctō mortali: sed de morte spūali nunq; reddit ad vitam post finem dānationis acceptā. ergo neq; de morte corporali ad vitā corporalem erit regressus: 2 sic nō erit resurrectio. **C** Dm̄ q; ponenda est resurrectio corporis sicut xps asseruit hic. Sed circa hoc cōsiderandū q; cum resurrectio nō possit fieri sine miraculo 2 miracula nō debēt poni sine necessitate: nō est ponēda resurrectio nisi aliqd ostendat necessitatē illius. Necessitas aut ponendi illa; vel nō pendet ex positione finis vite hūane. nā si resurrectio ponēda est hoc erit vt ibi pfecte consequamur bonū humanū qd hic assequi non contingit. Si aut contingeret pfecte posse consequi hoīem omne bonum suū supracū erat aliam vitam dare post mortē: q; nihil erat qd iam ibi expectaret: sed aliqui sunt qui ponunt totum bonū 2 finem humane vite haberi posse hic: ideo cōsequens fuit vt illi negarent resurrectionem. **C** Sed dōm q; ista positio non est satis rōnabilis: q; felicitas est finis vite hūane 2 illa est bonum impmixtum malo cum sit maximum bonum: sed hic non contingit hoīem consequi tale bonum: q; ad hoc multa h; impedimenta. ergo non est bonum humanum vltimū in hac vita. Patet q; aduersitas 2 mutabilitas fortune 2 corporis infirmitas 2 quotidiana corruptio 2 inspectio scie ad res optimas que sciri possent 2 virtutum imperfecta exercitatio que hoīes consequunt in hac vita impediunt beatitudinē vt inducit Augusti. circa finē libri de ciuitate dei. 2 tñ ad felicitatem oportebat saltem firmitates quandā in virtute hēre qd vt dicitur. 1. ethico. non possumus dicere felicem debilitē firmatum 2 cameloonta quedā. **C** Alij putant hoīem non consequi omne bonum in hac vita qd consequi possit: 2 tñ non vult ei aliā vitā post istā: eo q; resurrectionē fieri posse nō putant q; credunt q; nulla causa est que ad hoc sufficiat: 2 si illam cām scirent statim confiterent resurrectionē. huius opinionis sunt plurimi phōz 2 etiam saducei hoc credebant. vnde qm̄ Paulus predicauit resurrectionē Athenis in ariopago phōz: epicuri irridentes eū vocauerunt eum seminuerbiū 2 anūciatorem nouorum demoniōrū Actū. 17. c. hoc autē accidebat istis q; nesciebant esse potestātē aliquā que hoc faceret: sic. n. aliqua negant pbi fieri: non quidem q; ex seipsis sint impossibilia vel fieri ea includat aliqd incōueniens: sed q; nō est potētia que possit in illa. sic dicit Arist. 1. de celo 2 mundo q; ideo terra nō mouetur: 2 q; nō est aliq; potētia potens eā expellere de medio mūdi occasio aut credēdi hoc erat pbi q; nō putabant esse aliā ptātē vltra nāle: neq; eē aliā actionē vltra nāle: 2 ideo illa ad q; nō sufficeret

nālis potestas 2 operatio esse simplr impossibilia asserbant q; hoc rursus putabant: q; non viderant ipsi vnq; aliam opationem vltra nālem: neq; habebant quid eos moueret efficaciter ad ponendū talem ptātē: 2 iste est error cōmunior. 2 in h; etiā saducei errabant: 2 ideo xps 3 negantes resurrectionē dixit q; fiebat ex errore: 2 illum errorem dixit prouenire ex duobus. s. ex ignorantia scripturarū 2 virtutis dei vt p; 3. s. in littera. s. erratis nescientes scripturas: neq; virtutē dei. nos aut circa h; errare nō possumus: q; scripturas nouimus que hoc asserūt 2 virtutem dei scimus infinitā esse: 2 ideo sufficere ad faciendā resurrectionē. Sed rursus istā virtutem ex scriptura nouimus. nā per miracula que deus fecit. s. q; creauit seculū 2 multa alia de qbus in scriptura q; non sunt minora q; suscitatio mortuoz scimus q; mortuos suscitare pōt. Sed q; aliqui phisei vidētes q; oporteret dari homini bonū suū qd est felicitas: cū appetitus nature q; est ad felicitatē nō sit inanis. 1. ethi. 2 nō dabant illud homini post mortē q; nō erat post mortē hō nisi resurgeret: resurrectionē aut ponere nō audebant: q; nō inueniebant ptātē que posset resurrectionē facere coacti sunt ponē q; hō hēret h; totū bonū suū: 2 ita v; sentire Arist. 1. et. 2. ethi. 2 magis vult cedere hoc incōueniens. s. q; hō habeat imperfectam beatitudinem q; q; resurrectionē ponat cuius cām effectiuā 2 modū dare nescit. sentit q; ipse q; beatitudo fm̄ rōnē suā pfectā h; ppetuitatem 2 imobilitatē absolutā: 2 fm̄ hanc rationē vult nō posse beatitudinē homini accidere: sed posse est hoīem esse in aliqua participatione eius h; modica 2 ex hoc dicit beati: 2 ideo nō op; hoīem esse beatū ppetuū 2 imutabilem simplr sed fm̄ additionē humane nature. vnde ait. beatos aut dicimus vt hoīes. 1. ethi. i. hoīes beati sunt non quidem simplr vt dii: sed beati vt hoīes i. eo mō quo posse est hoīem participare beatitudinē: 2 ita magnam angustiam sustinet qui vt sequatur rationem cogit ponere hoc incōueniens. s. q; beatitudo hoīs sit imperfecta: 2 tñ si ipse sciret qūo hō posset effici immortalis 2 resurgere cū posset ei tunc accidere beatitudo perfecta simplr assereret resurrectionē 2 talem beatitudinem. **C** Alij autē negauerunt resurrectionē q; fundamentū eius absteruerūt. sit. n. resurrectio per unionē aie ad corpus a quo soluta est vt redeat idem homo nūmero qui prius. ergo qui ponunt cām corruptibilem nescio negabunt resurrectionē: sed multi ponunt aia; corruptibilem. sicut illi qui ponunt eā esse vim organicā: vel cōplexionē: aut qualitatem mālem: vel armoniā quandā corporis de quibus multa dicunt. 1. de aia. ergo tales non possunt cedere resurrectionē. talis fuit positio insipientiū de qbus Sapi. 2. c. g. dixerunt spūs suū esse fumū 2 aerem mollē qui diffunditur: 2 ideo dixerunt consignatū esse redditū 2 neminem reuertī ab inferis. e. c. sic ē errauerunt saducei qui animam ponebant esse corruptibilem in eo q; negabant spūs 2 angelos Actū. 23. 2 nō dicebant aia; humanā esse spūm aliqū qui posset manere separatus a corpore sed perire cum corpore: 2 ideo tales nescio dicerent resurrectionē esse impolez cum non maneat aia que d; reuniri. Si autē alia aia illi corpori vniatur siue de nouo creata siue q; fuerit alterius corporis non erit idē hō qui prius: q; non manent eedē partes essentielles. Sed 3 hos xps pbauit esse resurrectionē 2 manere aias allegando illud dictū. ego sum Deus Abrahā. nā sequebat inde q; Abrahā qui erat mortuus viueret: 2 h; erat q̄tum ad aia; 2 q̄tum ad diuinā dispositionē. **C** Alij autē negāt resurrectionē: ponunt. n. aliā vitā esse post istam in qua dicunt hoīes viuerē solū fm̄ aia; 2 hanc vitā dñt sufficere ad hñdam plene humanā beatitudinē 2 implendum nāle desiderii: 2 nō solum dicebant nō esse neciam corporis vnionē ad illā vitam beatam: imo esse 3 iam: ita sensit porphyrius vt refert Augu. 10. de ciuitate dei. s. ad hoc q; aia sit beata omne corpus fugiendum est. Sed hec positio diuersa motiua h; quidam. n. posuerūt omnia corporalia esse a malo deo: 2 spiritualia a bono deo 2 non esse idem principium omnium: 2 q; ad hoc q; res sit summe perfecta d; ei esse bonū impermixtū malo: sed aia bona est q; a bono deo: corpus autē malum q; a malo deo: ideo ad hoc q; anima perfecta esset oportebat eaz separari a corpore: vt sic esset separata ab omni malo. etiam q; quelibet res perficit in suo principio applicando eam ad illud: 2 principium aiarū est deus bonus: non pōt aut applicari ad illū qdū corpus h; sibi coniunctum qd malum est 2 trahens ad malum deum: ideo vt felix sit fugiendū est omne corpus: 2 iō oēs secte hereticorū que ponūt corporalia a diabolo eē creata vel formata sic manichei 2 filēs negant corporis resurrectionē. sed fundamentū hoīz absurdum est: quia vnicū est primum rerum omnium vniuersale principium

2. rō.

3. rō.

4. rō.

B
Finis opti
muz rei est.

5. rō.

Pñfio ad
q̄stū qōis.
Notandū.1. opi. circa
resurrectio
nem.
Confuta.
Felicitas ē
hūane vite
finis.L
1. opi. pbo
rum.Of ira nō
moueatur
fm̄ Aristō.

Am

Holam
bitudo
3. Arist.3. opi. illi
pientia.4. aliorū
opi. 2 est
propby
rij.Alia vi
ueria mo
tina bu
opinio.S
Sectarū
heretico
rum opi.

principium a quo tam corporalia q̄ spūalia sunt. Alii dicunt animā per se solam beatam effici posse: q̄ putant totam naturam hoīe in aīa consistere. s. q̄ corpus nō sit pars essentialis hoīs sed aīa sit ipse homo: corpus autē neq̄ est homo neq̄ pars hoīs sed insūm aīe quo ipsa vitā esse dicunt sicut nauta vititur nauti intra eam et nō: et homo rota intra quā claudis et ipse illaz per motum suū mouet: et ideo cū tota essentia hoīs inueniat in aīa poterit aīa per se exis beatificari: et sic nō erit nece ponere resurrectionē ad bīrudinē hoīs. Sed istā positionē destruit Ari- sto. 2. de aīa ostendens q̄ aīa vnī corpus sic forma materie: et nō sicut insūm aut alio mō. **¶** Dm ergo cum in hac vita nō eue- niat homini nālis desiderij cōplementus: et tñ illud non possit frustrari saltem gūale q̄ post hanc vitā sit homo futurus felix: et tñ homo nō cōstat ex sola aīa sed ex vtroq̄: et non pōt cōstare ex ambobus nisi reuīant: et ergo est resurrectio. ergo nece est dari resurrectionē corporis. **¶** Item q̄ Job. 19. c. clare dī. scio q̄ redemptor meus viuit: et in nouissimo die de terra surrectu- rus sim: et rursus circūdabor pelle mea. et alie multe auctates sa- cre scripture hoc ostendunt. **¶** Item q̄ donū xpī maius est q̄ pctū Ade: sed mors per pctū introducta est. ergo donū xpī sufficit ad tollendū penitus mortē: et hoc erit q̄ facta resurre- ctione iam nemo moriet. Patet hoc ad Ro. 5. c. per vnū hoīez pctū intrauit in hunc mundū: per pctū autē mors. De maioriga- te doni xpī dī ibi. s. si in vnus delicto mors regnauit per vnū: multo magis accipientes abundantiaz donationis et iusticie in vitā regnabunt per vnū Jesum Christū. **¶** Itē mēbra debent reformari capiti: sed caput nostrū xp̄s viuit in eternū in corpo- re et aīa ad Ro. 6. xp̄s resurgens ex mortuis iam nō moritur. q̄ et nos oēs q̄ sumus mēbra eius resurgemus vt viuamus in eter- num. **¶** Item auctates multe noui testi illud ostēdunt vt p̄. 1. Thessa. 4. et mātīm. 1. Lozīn. 1. s. c. si Christū predicat q̄ re- surrexit a mortuis: quō quidam dicunt q̄ resurrectio mortuoz non est: quonīa si resurrectio mortuoz non est neq̄ Christū resurrexit: si autem Christū non resurrexit inanis est p̄dica- tio nra inanis est et fides nostra. ergo de neceitate fidei est tene- re q̄ sit resurrectio. **¶** Adhuc autēz preter rōnes sup̄ascriptas alie ad hoc inducunt: aīa. n. se h̄z ad corpus vt forma dāns esse fm essentia suam: et est vt pars. est ergo nālem inclinationez aīe esse extra corpus: q̄ pars nāliter est ad totum: sed q̄ est nā- m nunq̄ est ppetuū q̄ est sicut violentū: ideo aīa non pote- rit in eternū manere a corpore separata sed aliqui reuīentur: et bec erit resurrectio. **¶** Item nāliter tendit quelibet res in suaz pfectionem: et nunq̄ fraudat tota species sine intento: sed que- libet aīa separata manens est aliquid imperfectum cum sit pars. ergo nāliter desiderat redire ad corpus: et ita aliqui redibit: et illud erit resurgere. **¶** Item ex diuina puidētia debet malis pena et bonis pmiū: sed hoīs ex corpore et anima constantes peccant aut bene agunt: ergo taliter existentes recipient pmiūz aut penam: sed in hac vita neq̄ boni recipient pmiūz bonoz operum: cum potius ecōtrario boni vt cōmuniter affligant et calūniant patiant: mali autem non solum non puniunt sed po- tius ipsi bonos pmiunt et bonozibus fulgent: et ipsi diuitias ob- tinent vt cōquerit pphā ps. 72. s. d. bonus israel. et Job. 21. ergo op̄z dari aliam vitam in qua hoīs consent ex aīa et cor- pore: et ibi recipient retributionem pro bonis et malis. **¶** Sed aliq̄ dicunt q̄ vix est q̄ resurrectio futura erat sed nō est resur- rectio corporis sed solum aīarum: et q̄ resurgere est de morte ad vitam redire et aīa mortem quādam incurrit. s. culpe: q̄ illa ad vitā gratie redierit dicunt eam resurgere: et de tali suscitatione loquit ap̄s ad Ephe. 5. c. surge qui dormis exurge a mortuis et illuminabit te Christus. et est illa illuminatio ad tollendū te- nebras mentis que sunt tenebre peccati: et ideo dicunt non futu- raz esse aliā resurrectionē que sit corporis. **¶** Et isti heretici fue- runt in principio ecclesie primitiue et eos redarguit Paulus. 2. Thī. 2. c. s. pphā et vaniloquia de vita: multuz. n. pficiunt ad impietates: et sermo eoz vt cancer serpit ex q̄bus est bimeneus et philetus qui a veritate fidei exciderunt dicentes resurrectio- nem iam factā esse. quod non poterat intelligi nisi de resurre- ctione spiritali: q̄ de corporali manifestum est q̄ nondum fa- cta fuerat. ergo ap̄s manifeste ostendit esse v̄ veritatem fidei dicere esse resurrectionē spiritalē et negare corporalē. **¶** Itē manifestus est q̄ resurrectio quā fides asserit sit corporalis: q̄ ap̄s. 1. Lozīn. 1. s. dicit seminatur corpus animale surgit spiri- tuale. et rursus ait. op̄z corruptibile hoc rursus induere incor- ruptionez: et imortale hoc induere imortalitatem ergo corpus est quod resurget. **¶** Itēz Christus v̄z ponere vitāq̄ resurre-

ctionem. i. spiritalē et corporalē Jo. 5. cum ait. venit hora et nunc est q̄ mortui audient vocem filij dei: et qui audierint viuent. q̄ videt de spiritalē resurrectioni intelligendū que tunc fieri incipiebat dum homines per fidez xpo adhibebant et iustificabantur: et postmodum corporalē resurrectionem exprimit dicens. venit hora in qua oēs qui in monumētis sunt audient vocem filij dei. sed in monumētis sunt corpora. ergo illis reuīentur anime: et audient vocem vocantis ad resurre- ctionem et iudiciū. **¶** Est ergo dōm q̄ de necessitate fidei est ponere resurrectionē corporis. Ad p̄mū in dīum di- cendum q̄ verum est q̄ non resurget homo donec atteratur ce- lum: et tñ ipsum atteretur non q̄tum ad substantiam vel muta- tionem alicuius qualitatis eius: vel diminutionē: aut augmen- tum que est mutatio per intrinsecum: sed atteret q̄tum ad effe- ctū virtutis quā influebat in ista inferiora fm quam faciebat ad generationem et corruptionem horum inferiorū. et hoc mō dicimus mundum imutari vel p̄terire. 1. Lozīn. 7. c. s. p̄terit fi- gura huius mundi. i. non substantia. **¶** Ad scōm dīci pōt vno modo q̄ Christus ostendit ibi vitam Abzā: et Isaac: et Jacob non q̄tum ad animāz solum: sed q̄tum ad corpora: q̄ non est aīa Abzā ipse abzā: et ideo Christus voluit dicere q̄ Abzā et Isaac et Jacob erant vel viuebant vt sunt quedam p̄sone: et tñ vita eozum non erat actualis sed in diuina dispositione vt dīc Hieronymus. vel erat vita eoz in ordine vt̄rūq̄ partis cu iussibet eozum ad resurrectionem: et ita non loquitur de resur- rectione aīarum sed corporis. **¶** Aliter potest dīci q̄ etiaz acci- piendo ibi Abzāam Isaac et Jacob pro aīabus eozum inferi inde resurrectio corporalis: q̄ dato q̄ Christus probaret ibi Abzāam viuere. i. aīam eius esse non intendebat hic assistere: sed p̄ hoc volebat p̄bare resurrectionē. ergo resurrectio plus erat q̄ vita anime: cum ad resurrectionem p̄supponatur vi- ta aīe: et ita xps vult tunc sic arguere. saducei negabant resur- rectionem: q̄ p̄supponebant animāz non manere post corpus cum negarent oēm spiritū: et si aīa non esset spiritus non pote- rat manere: supposito autem q̄ aīa maneret soluto corpore nul- la difficultas erat eis cedere resurrectionē: ideo Ch̄s pbat q̄ anime maneat: et hoc p̄bauit dicens q̄ Abzāam: et Isaac vīe- bant postq̄ mortui erant. s. q̄ eoz anime manebant. **¶** Ad tertium dicendum q̄ causa p̄cipua quare resurrectio fiat est vt recipient hoīs premia aut penas sufficienter pro eis que gesse- runt. Cum autem dicitur q̄ sufficienter poterit recipi bonum vel malum in anima separata. **¶** Dicendum q̄ non est verus. et hoc propter duo. Primo quia argumētum istud innititur fal- sitati. i. quia volunt q̄ anima sit operans: et corpus sit instrumē- tum: et tamen corpus non est instrumentum. procedit enim hoc ex positione platonica que h̄z q̄ anima habeat totam naturāz speciei. i. ipsa sit homo: corpus autem sit insūm quo illa vitit. et tunc verum est q̄ non oporteret reuīri ei corpus ad p̄miūz: q̄ instrumento neq̄ debetur pena neq̄ p̄miū. **¶** Scō sup- ponunt fallum q̄ dicunt animā esse operantem bonum vel malum. et fallum est: q̄ anima non est suppositum: sed operans suppositū est: hoc autē est hō solus. ergo hō est operans bonum vel malum: et ita ipse v̄z recipere p̄miū vel penā: et tñ homo nō est nisi cōstans ex aīa et corpore: et hoc non redit postq̄ dissolutū est nisi per resurrectionē. ergo resurrectio corporis est nece: et h̄z p̄miū et pena sint cā potissima resurrectionis non resumis corpus in resurrectione vt ipsum recipiat penam vel p̄miū: q̄ neutrum per se potest: sed ideo resumis q̄ sine illo non pōt consistere homo qui est p̄miandus vel puniendus. Cum autē obijci q̄ anima potest recipere sufficienter penā et p̄miū. Dicendum q̄ si loquimur de potestate q̄tūz ad capacitatem. i. q̄ sit capax totius illius p̄mij vel pene que dari debeant pro bono vel malo opere verum est: et tamen non est iustū q̄ ei in- ferat ista pena vel p̄miū: quia cum inferatur pro opere v̄z inferri operanti: cum peccata et pene debeant tenere suos acto- res: sed anima non est operans vt dictum. ideo non est iustū q̄ ipsa recipiat retributionē pene vel p̄mij. **¶** Cum autēz dī q̄ ipsa sola recipit penā purgatoriaz pro malis q̄ hic gessit hō. **¶** Dicunt aliqui et hoc est cōe dictū. s. q̄ pene purgatorij sunt pene peccatorum venialium: ipsa autēz venialia non dicuntur peccata simplr sed magis sunt dispositiones quedā peccatorū i. ad peccandū: et ita pena que eis reddit in purgatorio nō est simplr retributio sed dispositio quedā ad vitā eternam: et loco huius pene rīdet alia ex parte corporis. i. incineratio. **¶** Sed dōm q̄ hoc non stat. Primo quia pene purgatorij non solum sunt pro peccato veniali: sed etiam pro reliquijs mortalium

Ad. 1. rōnē in dīum. Quomodo celūz attere- tur.

Ad. 2. rōez.

Aliē ad. 2. rationem.

Ad. 3. rōez.

Primo.

Secundo.

Obiectio.

Nōnullorū responsio.

Confut. 1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

Docto. rñ.

Notandū.

Totū hoīs
ēē in aīa sal
nari pōt h
n̄ tota essen
tia.

n

Sepata aīa
a corpe totū
hoīs ēē ma
net 7 idem
numero.Corp' sine
aīa n̄ patit
pro malis p
teritis.

illa sunt peccata. s. si satisfactio que pro illis non fuit hic exple
ta. **S**ecundo qz dñati pro mortalibus dñantur: 7 tamen anime
dñatorū patiuntur nunc penas apud inferos sine corporibus
7 p peccatis mortalib'. **T**ertio qz h̄ pene purgatorie nō sint
simpliciter retributio: pene tamen inferni sunt retributio sim
pliciter: qz post illas nullū aliud malū speratur: 7 tamē aīe sine
corporibus exītes tolerant nunc illas penas. ergo non fit qd
dictum est de penis purgatorijs quasi ille non sint retributio.
Quarto qz sicut se h̄z pena ad peccatum ita 7 premiū ad bo
num opus. si igit anima sola non d̄z recipere retributionē pene
pro peccato: neq; debet recipere retributionē premiij pro virtu
te: 7 tñ recipit: qz aīe solute corporibus sunt nunc in vita eterna
vbi sunt vere felices: 7 nō sunt aliqñ habitare aliud pmiū q̄ qd
nunc h̄nt: neq; etiam istud erit maius q̄ nunc est: qz nullus gra
dus beatitudinis vel pmiij essentialis accrescet aīabus in resur
rectione. ḡ poterit aīa separata recipere penas in retributionem
pro pctō cum premiū recipiat pro virtute. **Q**uinto qz nō v̄z
facere ad propositū qd d̄z. s. qz loco pene quā patitur anima in
purgatorio succedat in corpore ipsa incineratio. nā aīa in pur
gatorio aliquid vere patitur: sicut 7 in inferno: per incineratio
nem autem nihil patitur corpus: ideo non est hoc in corpore lo
co eius qd aīa patitur. **S**exto qz si hoc esset in corpore loco
pene esset in illis solis corporibus quorum anime patiunt: 7 tñ
corpora omniū etiam sanctorū incinerant: nisi corpus xpi qd
deus non dedit videre corruptionē ps. 15. c. 7 Act. 2. ergo in
corpore incineratio non succedit loco penarū quas aīa patit in
purgatorio. **C**ōm ergo qz nō est ista que dicta fuit cā qua
re aīa sola patiat in purgatorio: sed cā est qz aīa est susceptiva
pene 7 nōdūz h̄z corpus: ideo ipsa sola patit. **P**ro quo sciendū
qz h̄z tota essentia hoīs non saluet in aīa qz illa est pars speciei
tñ totum esse hoīs inuenitur in aīa: neq; est aliud esse hoīs q̄
esse aīe: h̄z. n. hoc speciale anima inter ceteras formas qz cetera
forme non sunt sed sunt id quo res est: 7 ibi esse est solius cōpo
siti 7 non alicuius partis: aīa aut inquantū magis accedit ad di
uina: bonitatem 7 nām intelligentiarū h̄z esse: 7 ideo manet post
mortē hoīs quod nō faciunt alie forme: qz nulla manet corrupti
o cōpositio: 7 tñ si ipsa dum est in corpore nō haberet esse nō
haberet illud per separationē: cū per separationē nihil acgrat:
sed potius deberet perdere cū perdat modū 7 additionē nāle
f. esse actu partem speciei: 7 tñ h̄z post separationem. ergo h̄z il
lud dū est in corpore: quo sequit qz non h̄at hō aliud esse q̄ eē
aīe. nā aīa essent duo eē: sed ab vno esse dicitur vnū ens. ergo
a duobus dicerent duo entia: 7 sic homo nō esset vnū ens per
se qd falsum est: sed essent duo entia separata siue duo hyposta
ses vel supposita. **I**te qz si aliud esset eē hoīs q̄ esse aīe cōpositi
o corporis cum aīa esset accidentalis: qz non reciperet corpus
esse per esse aīe sed per aliud distinctū ab eo: sed cōpositio per
accidens facit ens per accidens: ideo hō esset ens per accidens
qd falsum est: 7 ita nō est aliud eē hoīs q̄ esse aīe: 7 ob hoc se
parata aīa a corpore totum esse hoīs manet: 7 idem esse nume
ro: h̄z nō maneat idem ens qz nō manet hō: 7 tñ operatio debe
tur propter esse: 7 operationi bone 7 male debetur premium 7
pena. ergo cum aīa retineat totū esse hoīs qui per illud esse ope
ratus est cōpetet ei premium 7 pena que pro humanis opatio
nibus debentur: 7 sic non est inconueniens qz aīa recipiat penā
purgatoriam: 7 etiam penam inferni que grauior est 7 datur in
retributionē vt recipiat premiū vite eterne sine corpore exīns:
cum ipsa sit h̄ns esse totum humanū: 7 illud idēz qd h̄bat qui
operatus est bonum vel malū: corpus aut separatū ab aīa neq;
patitur pro peccatis pteritis neq; pmiū recipit pro bonis acti
bus eo qz nihil sentit neq; p̄cipit: opz tñ percipere ad pmiū 7
ad penam. Sed adhuc dato qz corpus separatū ab aīa posset
sentire per aliquam aliam vim 7 non per vim aīe rōnalis sue
non pateretur quicq; de malo neq; lūsciperet pmiū pro bo
nis 7 malis pteritis. Ratio huius est qz hō fuit operans: 7 ope
rabatur qz erat: ideo nō debet puniri 7 pmiari nisi homo: vel
id in quo inuenitur illud esse quo homo erat cum operabatur: 7
tñ in aīa separata inuenitur totum esse hominis: in corpore aut
nō inuenitur esse hominis neq; aliquid illius esse: quapropter
corpus statim transit ad alteram spēm. ergo corpori ēē sentiētī
(si esset pole) nō infligeret pena neq; daret pmiū post mortē
pro eis que homo gessit. Secus autē est de aīa in qua reseruat
totū esse hoīs. cū ergo homini directe cōpetat pmiū vel pena
qz ipse fuit operans: 7 aīe cōpetat qz in ea reseruat totum esse
hoīs: corpori autē separato non cōpetat qz non reseruat in eo
aliquid de eē būano: sequit qz qñ participauerit esse humanū

participet etiam penas vel pmiū. Et qz p resurrectionem re
dit corpus ad p̄icipationē illius esse per cōsortiū aīe: id redibit
ad cōsortiū pene 7 pmiū. **E**x quo sequit qz nihil noui neq;
p̄ter rōnem fit qz aīa separata a corpore patitur aut pmiatur:
7 corpus tunc neq; pmiatur neq; patitur. nāz corpus neq; fuit
ipsum operans neq; aliqñ retinens esse operantis: sed partici
pabatur ei illud esse per cōsortiū aīe: ideo q̄dū non p̄tinue
rit ad participationem illius esse non p̄tinet ad illud pena neq;
pmiū cum aut resumptū fuerit ad illam participationē per
cōsortiū aīe incipiet rursus p̄tinere ad penā 7 pmiū: sed nūq;
directe. **E**x quo apparet qz nō fit quasi p̄uilegiū aliquod cor
pori qz non patitur penam purgatoriam cum aīa aut penam
gebene cum illa ante iudiciū: neq; sit ei p̄iudiciū aliquod qz
ante diem iudiciij non recipiat gloriā cum aīa: cum pmiū 7
pena solum pertineant ad illud cōr 7 per cōsortiū anime
non directe: 7 ideo si nūq; rediret ad cōsortiū nūq; redi
ret ei pena aut pmiū. i. non solum non sufficeret: sed neq; eēt
debita ei. **E**x hoc etiaz sequitur qz incineratio non succedit
corpori loco pene purgatorie quam sustinet aīa: qz nulla pena
est ei obita. ḡ non dat ei incineratio in penam: sed est conditio
nature: qz separata aīa necesse est qz corpus incineretur cū non
sit aliqua vis conseruans armoniam illam. **S**ed dōm qz si
corpus semper pertineret ad cōsortiū cause semp p̄tineret
ad illud participatio pene 7 pmiij. vnde si statim vt homo mo
rītur resurgeret non pateretur anima sola penas purgatorias:
sed homo viuens illas pateretur: et non esset aliquo tēpore aīa
separata in penis inferni sed homo esset semper ibi. **E**tia non
esset aliquo tempore per se beata aīa sed homo esset beatus: 7
tñ p̄pter non pertinere corpus ad cōsortiū aīe illo tempore
medio non participat pena 7 premium: 7 tñ h̄z aīa conuenienter
recipiat penam 7 pmiū q̄dū non est homo eo qz in illa ma
net esse quo homo erat qñ operabatur. **T**amen non p̄tinet
pena 7 premium anime directe 7 p̄p̄riissime. **P**rimo qz h̄z
in aīa reseruetur esse hoīs. i. esse quo homo erat: tñ non est ipsa
operans quia non erat ipsa suppositum operans sed forma vel
pars: 7 ideo actus non erat anime sed hoīs. **S**ecundo 7 p̄cipue
qz etiā non fuit ipsa totale p̄ncipium vel motuum ad bonas
vel malas operatiōes: qz homo facit plurima de malo 7 bono
propter varias passionē būanas 7 phantasias. i. apparitiones
de bono 7 malo: 7 tñ anima vt manet sepata non retinet aliqd
istorū cum solum separatur q̄tum ad partem totalem: nō autē
q̄tum ad animalem 7 nālem quē tñ h̄z hō: 7 ideo homini būti
oīa hec fm que fuit p̄ncipium suarū operationū bonarū vel
malarū debetur directe pena 7 premium: 7 ob hoc vt homo re
deat qui hec suscipiat oportet fieri resurrectionem: sed interim
cum aīa separata est recipiet de bono vel de malo id qd cōpe
tit homini pp cām sup̄positam. **A**d quartum dōm qz aīe
fm quid melius est esse separatam a corpore q̄ cōiunctam: 7 tñ
simp̄r melius est ei esse cōiunctā q̄ separatā. **P**ro quo sciendū
qz aut aīa cōiungitur corpori corruptibili aut incorruptibili. Si
vniat aīa corpori humano incorruptibili oīno est melius eam
esse cōiunctam q̄ separatam: qz si melius est animā separatā
esse q̄ cōiunctam hoc est p̄pter impedimenta que prestantur
ei ex parte corporis: sed corpus incorruptibile effectum nulla
impedimenta prestat. ergo per omnem modum est melius esse
cōiunctam q̄ esse separatam. **Q**uod p̄z qz impedimenta pre
stantur intellectu ex corruptibilitate corporis. nam fatigato or
gano oportet cessare actus intellectus: sic dicitur Sapi. 9. c. cor
pus qd corripitur aggrauat animā: 7 terrena habitatio depri
mit sensum multa cogitantē. 7 idem **A**risto. vult. s. ex speculari
marcescit animal corrupto quodam interius: corpus autem in
corruptibile effectū nulla impedimenta prestat: qz non fatigan
tur neq; corrumpunt organa neq; speculando marcescit: cum
iam nihil interius corripat. **S**i autē vniat aīa corruptibili
corpori. dōm qz adhuc ceteris paribus melius est sibi esse cōi
ctam q̄ separatā. **Q**uod p̄z qz eē fm nām est bonū cuiuslibet rei:
esse autem nām vel p̄ter naturā est male eē: 7 tñ anime est
naturale esse formā corporis 7 esse vnitam illi vt oet ei esse per
essentiam suam. ergo separatam esse malum est ei. **O**ixi autem
ceteris paribus. i. vt non sit magis beata extra corpus neq; mi
sera q̄ in eo: sed tantum de miseria vel beatitudine habeat q̄
tum ei solūz naturaliter cōpetere poterat p̄ter oī opus 7 exe
cutionem sue prouidentie. nāz si anima separata a corpore de
beret transferri ad vitam eternam: manifestum est qz melius
erat ei esse sic semper separatam q̄ manere in corpore sicut nūc
manet. Si tamen anima separata neq; consequeretur vitam
eternam:

Correl
rū pmiūCorrel
scdm.Correl
tertiump
Doc. rñAīe pro
p̄p̄riissime
pēa 7 p
miū dire
cte n̄ p̄
net.
1. rō.
2. rō.Ad. 4. ra
tionem.
Notan.Q
Et specu
lari mar
cescit bō.Nāle est
aīe for
maz esse
corpis.

eternam: neq; incideret in penas inferni: neq; purgatorij me-
 lius erat sibi manere iunctam huic corpori corruptibili q̄ ma-
 nere taliter separatam tam propter desiderium naturale admi-
 nistrandi corpus q̄ propter magnam differentiam modi intel-
 ligendi animarum separatarum ab aiabus cōiunctis de quibus
 hic nihil dicitur: q̄ naturale est anime accipere intellectionē
 ex sensu: et cum fuerit separata non habet intellectiones parti-
 cularium sed quādā cognitionem multum vniuersalem et con-
 fusam de qua non est nunc dicere. Luz autē dicitur q̄ anima
 separata est deo conformior q̄ est separata a materia: et est spi-
 ritus simplex sicut deus q̄ cum esset coniuncta. Dicendū q̄ nō
 est deo conformior. Pro quo sciendum q̄ cum similitudo et cō-
 formitas dicant cōparationem quandam et non fiat compara-
 tio nisi in vniocis: non potest esse conformitas aut similitudo
 inter nos et deum nisi inueniatur aliquid vnu in nobis et deo.
 Si autem deus se habere pure equiuoce ad nos non inueni-
 retur aliquid vnum cōmune nobis et illi: neq; in nobis et illo: et
 ita non essemus ei similes neq; cōformes: et tamen sumus simi-
 les: q̄ homo est ad similitudinem dei et imaginē dei. i. c. ideo
 aliquid vnum inuenitur in nobis et deo: et tamen rursus nō in-
 uenitur in nobis et illo aliquid cōmune qd de nobis et illo equa-
 liter predicatur. i. eque primo vel equaliter in vtriusq; inuenia-
 tur: q̄ tunc esset homo equalis deo in aliquo. quod est absur-
 dū: et tamen est iste proprius modus vniucationis: ideo inter
 deum et creaturam non est vniucatio. i. non inuenitur aliquid
 vniucum cōmune deo et creature: et rursus non inuenitur ali-
 quid cōmune deo et creature quod dicatur de ambobus: et di-
 catur prius de deo et posterius de creatura sicut dicitur ens de
 substantia et accidente: et pertinet ad primū modum analogi. nā
 tūc esset aliquid deo simplicius quod est absurdū. Et p̄ q̄ qd
 inuenitur in aliquo et p̄dicatur de ipso vt prius simplicius est
 q̄ ipsum: ideo non potest poni aliquid quod inueniatur in deo
 et in creatura: h̄ prius fit in deo q̄ in creatura: sed est aliqd vnu
 in deo et creatura non quasi p̄dicatur de ambobus: vel sit cō-
 mune illis: sed q̄ illud per se competit deo: creature autem so-
 lum competit inquantū est a deo: et hoc non est competere deo
 per prius creature posterius: sed competere deo totaliter crea-
 ture autē nullo modo nisi inquantū a deo est. Et ita sunt tres
 modi inueniendi aliquid in pluribus. Primus est cum inueni-
 tur aliquid equaliter in pluribus: et ista est propria vniucatio.
 Secundus est quando inuenitur aliquid in pluribus ineq̄ua-
 liter. i. in quodā prius et in alio posterius: et iste est primus mo-
 dus analogie accedens magis ad vniucationē: h̄ nō fit vniuo-
 catio. Tertius est quādo aliqd est in pluribus et in vno eorum
 est per se et totaliter: in alio autem est inquantū ab illo depen-
 det et iste modus secundus analogi. et magis accedens ad equo-
 cationē: sed non est equiuocatio cuius reseruet ibi vnitās: et ista
 facit q̄ possit esse comparatio: et ob hoc inter deum et creaturā
 potest esse conformitas comparatio et similitudo qd innueit in
 eis aliquid vnum. Et cum dicit Arist. q̄ in vniucoco est compa-
 ratio accipit vniucum large vbiq; inuenitur vnum in plu-
 ribus in quo possit esse cōparatio: et ideo in oibus illis tribus
 modis vnitatis pōt esse cōparatio h̄ primus modus solum est
 vniucatiois duo alij sunt analogi. Hoc supposito oib; q̄ in-
 ter deum et creaturam est cōparatio et conformitas: sed nō pe-
 nitus fm rationem vnam: q̄ non est ibi vnitās equiuocatiois
 sed analogi. minime: et ita ideo qd est in deo creatura nō est eq̄-
 liter neq; fm modum vnum in illis: et ob hoc aliquid est perfe-
 ctionis in deo quod non est p̄fectionis in creatura: et aliqd est
 p̄fectionis in creatura qd in deo non est p̄fectionis: sed esset
 p̄fectionis si inueniret ibi. De p̄mo p̄: q̄ simplicitas in deo
 est p̄fectio magna: et nō in rebus creatis non est aliqd magis bo-
 num vel p̄fectum q̄to magis accedit ad simplicitatem. nam oia
 creata sunt cōposita aliquo mō cōpositionis. i. ex m̄a et forma
 sicut oia corporalia ex genere et oīa: sicut oia que cadūt in p̄-
 di: et habent conceptum cōpositum: et diffiniuntur ex actu: et
 potentia sicut omnia que aliquid sunt et aliquid eē possunt: qd
 competit omni creature mobili vel q̄diu nō p̄fecta est ex esse
 et quidditate vel essentia: et ista est minima cōpositio et cōpetit
 omnibus creaturis: q̄ inuenitur in eis esse receptum: et tamen
 si non essent cōposita ex esse et essentia nō posset eis dari esse:
 sed esset eis naturale habere esse: et ita non essent creata: et iste
 modus cōpositionis et ex actu et potētia inuenit in aiabus et an-
 gelis que sunt maxima entia in rebus creatis: inuenitur autem
 aliquid in creatis qd nullam cōpositionem h̄. i. m̄a prima. non
 enim ex m̄a et forma est cuius ipsa sit m̄a prima: et ideo non beat

formā partem sui: non etiam ex genere et oīa: q̄ quecūq; talia
 sunt in specie et dicunt cōceptū p̄fectum et per modum totius et
 integrū: m̄a autem semp h̄ rationē partis: ideo non componit
 ex genere et differentis: et ob hoc ipsa nō ponit directe et per se
 impedimēto aliquo: et nō ponere per se et directe si esset com-
 posita ex genere et oīa: q̄ tunc necessario esset in aliqua specie
 et non est cōposita ex actu et potentia cū ipsa sit pura potentia
 nullū h̄is actum: et non ex eē et essentia vel quidditate: q̄ m̄a
 non h̄ esse vel subsistere nisi per formā q̄ h̄bitur per eam ad
 compositionem. nam si esse haberet non esset cōpossibilis: vel
 oia cōposita essent entia per accidens: et ita p̄ q̄ m̄a prima
 non est cōposita aliquo modo cōpositionis: sed solū est cōposi-
 bilis cum forma: et quantum ad hoc est simplicior omni crea-
 tura: q̄ nulla est que non sit cōposita aliquo mō cōpositionis:
 et ideo deberet m̄a prima esse perfectior oibus entibus q̄si ma-
 gis accedens ad diuinam similitudinē: et nō nihil est magis imp-
 sectum neq; esse potest q̄ m̄a prima. De scō p̄ q̄ in enti-
 bus corporalibus quanto aliquid habet maiores pluritates et
 distinctionem realem virtutum et perfectionum tanto est sim-
 pliciter nobilior: et ideo nobiliora sunt mixta q̄ elementa que
 sunt corpora simplicia: et in mixtis quāto magis h̄ aliquod de
 distinctiōe et pluritate tāto est p̄fectius vt viuētia magis q̄ nō
 viuētia: et sentiētia magis q̄ nō sentiētia: et nō in deo h̄ere plu-
 ritatem p̄fectionum vel virtutum realiter distinctarū esset imper-
 fectionis: q̄ oia sunt ibi vnu: et ita magis accedunt vniuoce ele-
 menta ad similitudinē dei propter simplicitatem q̄ homo: et nō
 sunt minus nobilia. Dm ergo q̄ p̄fectio et nobilitas non acci-
 pit in rebus per accedere ad deum fm similitudinē vniocis
 sed p̄portionis cuiusdam. et ratio est q̄ non inuenitur aliquid
 vnum vniuoce dictū de deo et creatura: sed est aliquid vnu in
 deo per se et totaliter: et illud inuenit in creatura: nō per se sed
 fm q̄ illud participat a deo: et q̄ qdlibet inuenit in deo est in
 eo p̄fectius q̄ in creatura: nō est attendēda p̄fectio creature in
 cōformitate ad deū accipiendo quantū ad oia vniuoce: sed solū
 p̄portionē inquantū illud qd inuenitur in deo et creatura est
 vnum fm vnitatem p̄portionis: in deo aut est p̄fectio fm q̄
 h̄ plenitudinem nature sue ad quā pertinet h̄ere oēm entitatē
 et bonitatem: et ideo p̄portionaliter in ceteris rebus erit q̄libet
 res erit deo p̄portionaliter cōfirmior q̄to nature sue magis
 attingit cōplementū: et sic h̄ in deo sit p̄fectio esse immobiles:
 nō erit in rebus creatis p̄fectio in esse immobiles: q̄ corpora p̄-
 fectiora mobilia sunt: et q̄to p̄fectiora tāto magis mobilia: et ma-
 gis conformant ista deo i mobili inq̄tū sunt mobilia q̄ si eēnt
 imobilia: sicut cordi est nāle moueri: et per motū facit operatio-
 nem suā: et ideo magis conformatur cor deo q̄ mouetur q̄ q̄
 non mouetur: q̄ q̄ non mouetur deficit a sua nāli p̄fectione.
 sic etiam q̄tum ad simplicitatem: q̄ in deo est p̄fectio esse sim-
 plicem: in creaturis autē non saltem in corporalibus: deo enim
 nāle est habere omnes p̄fectōes vnitue. i. q̄ omnia in eo sunt
 vnum: ideo simplicitas conuenit ei rebus autem creatis compe-
 tit h̄ere p̄fectiones non vnitue sed distincte et plurifi: ideo
 quanto aliqua res est perfectior: tanto est magis plurificata. i.
 plures distinctiones in se h̄is: et quanto aliquid magis appro-
 pinquat ad vnitatem et simplicitatem tanto est minus p̄fectū
 sicut patet de materia p̄ma vt dictū est que est simplicior inter
 oia creata: et nihil est minus p̄fectum. ita ergo de anima h̄ q̄
 separata a corpore est accedens magis ad simplicitatē: non est
 deo conformior cum minus p̄fectus sit q̄ est separata q̄ cuius
 est coniuncta: eo q̄ magis accedit ad p̄fectionem nature sue: est
 enim ei nāle esse partem hoīs: et ideo esse coniunctā dādo esse
 corpori: et ideo nō est status vltimus aie manere separatā. vnde
 sequitur q̄ p̄fectio sua est q̄ reunitur: et ita erit resurrectio.
 Ad quintum oīm q̄ nō est simile de vtracq; morte. nā mors
 corporalis fuit introducta per pctū Ade: illud autē fuit expia-
 tum per mortem Ch̄i: et ideo tollitur pena. i. vt mors non ma-
 neat semper: peccatum autē mortale per qd quis excidit a vita
 gratie et dānatur non tollitur per mortem Ch̄i: q̄ post dā-
 nationem non recipit redēptionē aliquā: ideo ab illa morte nō
 est reditus ad vitam: et a morte corporali est reditus. Ali-
 ter potest dici et melius q̄ per mortem Ch̄i non fuit ablata
 pena imposita pro peccato Ade. p̄mo p̄ q̄ fuit imposita neces-
 sitas moriendi per peccatum Ade: et illa non tollitur q̄ etiam
 nunc manet nobis illa necessitas. Scō patet q̄ si illa pena
 est ablata p̄ redēptionē xpi et iō fieret resurrectio seq̄res q̄ illi
 nullo mō p̄cipabant redēptionē xpi non resurgeret: sed infi-

Ad si po-
nit directe
in predica-
mento.

Nihil ē ip-
sectius m̄a
prima.

Aduerte
q̄ res s̄ de
cōformes.

Simplici-
tas deo cō-
uenit.

Ad. s. rōes

Aliē ad. s.
rationem.
1. rō.

2. rō.

deles nō participabant neq; participauerūt vnq; fructu passio-
nis Lbzi: ideo non resurgerent. sed falsum est: qz oēs resurgent
vt dicit sequenti. q. g. nō est verū qz ideo resurrectio fit qñ fue-
rimus liberati a pena illa per Lbzi redēptionē. Sed oēm qz h
fit ex additione snie: vtraq; cōple. pzo pto. n. Ade indita fuit
neccitas moriendi: ista manet ad lram: sed nō fuit impōitū qz
moriens nunq; resurgeret: 2 ideo manente snia illa in vigore
suo fit resurrectio: pzo pto aut mortali imponit pena mortis:
non quidē simplr sed eterne: sed eternitas mortis repugnat re-
surrectioni. g. a tali morte neq; est reditus neq; resurrectio.

Queretur an resurrectio erit gñalr oiz hoiz vñ aliquoz spāl. Qd. 223

an resurrectio erit gñalr oim hoim vel
aliquoz spāl. Aliq dñt qz nō resurgēt
oēs: qz dñ ps. 1. nō resurgent impij in iudicio. i. in die iudicii: s;
resurrectio qñ fiet erit in die iudicii. g. nō resurgēt impij: 2 sic nō
oēs resurgēt. Scdo qz Dan. 12. c. dñ. multi de his q dormie-
runt in puluere terre euigilabunt. sed hec locutio quādā parti-
cipationē iporat. ergo nō resurgent oēs sed quidā. Tercio
p3 qz per resurrectionē pformant hoies Lbzo resurgēt vnde
dñ. 1. Corin. 15. c. si Lbzs resurrexit 2 nos resurgemus: sed illi
soli debēt Lbzo resurgenti cōformari qui portauerūt eius ima-
ginem qd solū ptinet ad bonos. g. soli iusti resurgent. Quarto
qz pena nō remittitur nisi ablata culpa: sed mors corporalis
est pena peccati originalis. ergo cū nō oibus sit dimissus pccū
originale sicut est de infidelibus qui nunq; crediderūt neq; ba-
ptizati sunt nō resurgent oēs. Quinto p3 qz sicut p grām dei
renascimur ita per eius grām resurgemus: sed illi q in vteris
matris moriunt nūq; renati fuerunt: qz renasci nō potuerūt cū
nati nō fuerūt. g. nō resurgent: 2 sic non resurgent oēs. Cdm
qz resurrectio erit gñalis ita vt quicūq; hō fuit 2 aliqui vixit 2
mortuus est deat resurgere. Et p3 pmo qz hoc dñ 3o. 5. c. oēs q
in monumentis sunt audient vocē filij dei: 2 qui audierint vi-
uent. ergo oēs mortui resurgent. Scdo qz 1. Corin. 15. c. dñ
oēs quidē resurgemus sed nō oēs imutabimur. ergo resurre-
ctio cōis est. Tercio qz cā pcpua resurrectōis posita est pce-
denti. q. vt hoies recipiant premiū pzo opibus: s; nemo est qui
nō debeat recipere penā vel premiū: siue paruulus: siue adultus: qz
adulti ex ppijs actibus hñt penam vel premiū: paruuli aut ex
fide eis infusa recipiunt premiū: vel ex pto originali qd incur-
rerunt recipiunt penā. g. oibus est neccia resurrectio. Quarto
qz quicūq; ratio alicuius ppietatis cōuenientis indiuiduo
sumit ex nā speciei op3 illā inueniri similr in oibus indiuiduis
eiusdē spēi: tale aut est de resurrectione qz ex desiderio btūdi-
nis qd est totius hūane spēi 2 non pōt cōpleri in hac vita fuit
sumpta vna ratio resurrectionis 2 alia ex addōne aie q est pars
2 inspecta qñ est separata q est sumit ex nā spēi. Etia qz aiam
separata esse a corpe est 3 nām aie: 2 ita est qñ violentū 2 ideo
nō durat: sed ista cōpetunt toti spēi equalr. ergo si aliq hō re-
surgat ois hō resurget: dato. n. aliquo q nō resurgeret manerēt
oia inconueniētia in illo q circa oēs hoies si nemo resurgeret:
2 ita planū est qz oēs hoies resurgēt. Ad pñm oēm vno mō
qz intelligit de mystica resurrectione. i. qñ ad aiaz: qz ipij non
resurgunt in iudicio discussionis pscie. h. n. eēt seipsos de pec-
catis accusare 2 illa deffere: qd nō faciunt nisi boni vt exponit
glo. Alio mō intelligit de impijs qui sunt infideles q nō resur-
gent vt iudicent: qz qui nō credit iam iudicatus est. Tercio
mō pōt accipi de iudicio actiue nō resurgēt in iudicio. i. ad hō
iudicent alios: ad bonos. n. pertinet iudicare alios vt p3. 8. 19. c.
vbi Lbzs aplis pmisit sedes iudiciarias. sed adhuc forte aliter
intelligitur vt dicit in expōne ipsius psalmi. Ad scdm dñi
pōt vno mō qz accipit multi. i. oēs: 2 sic exponit Augu. 2 ita ali-
qñ in scriptura pauca ponunt 2 multa significant. sicut ē acci-
dit ecōtrario: 2 est figura q dñ lyptote cū pauca dicimus 2 plu-
ra significamus. Scdo pōt dici qz ppiie accipiat multi: qz
non euigilabunt oēs: differt. n. resurgere 2 euigilare: oēs quidē
resurgent qz oēs reincipiēt viuere: sed nō euigilabūt qz euigi-
lare significat solui sensus qui ligati tenebant per soporem: qui
aut non sentient aliqd post resurrectionē dñr non euigilare: 2
ita erit de pueris dñatis p solo pto originali: qz nihil mali sen-
tient qñ sint dormiētes 2 tñ resurgēt: ceteri aut q aliqd boni vel
mali sentient post resurrectionē dicunt resurgere 2 euigilare.
Ad tertiu oēm qz ex resurrectiōe Lbzi probat resurrectio
nra: 2 nos pformamur ei per resurrectionē: neq; resurgūt nisi
qui illius similitudinē portauerūt. Sed Lbzi similitudinē du-
pliciter gerimus fm qz Lbzs duo bz in quibus possumus euz
imitari. Primū est ipsa veritas nature. Scdm est gratie pleni-

tudo. quātum ad primū oēs hoies gerunt imaginē Lbzi: qz in
oibus est veritas hūanitaris imaginē. quātum ad scdm gerunt
soli boni: 2 tñ resurrectio ptinet ad additionē nature cū neccitas
eius probetur ex eis que cōpetunt toti spēi vt oñsum est pcece-
denti. q. ēt qz per resurrectionem nō vita gratie sed vita nālis
reparat. ergo quātum ad oēs qui gerunt Lbzi imaginē quātū
ad nature veritatē erit resurrectio: sed boni cū gerūt imaginē
Lbzi quātū ad grām non solū resurgent ad vitā nature: sed
ē ad vitā glorie. Ad quartū oēm qz non tollit pena qñ diu
pctū manet: mors aut est pena pti originalis: iō nō absoluit
a morte qui in pto originali manent: imo oēm qz ēt illi qui iā
exuerunt originale ptiū per lauacriū baptisimī tolerant penam
illius qz moriunt: 2 tñ pena illius est mortis: hanc postq; semel
tolauerunt non hñt quid tolerant: sed est aliud mori aliud in
morte manere. pñm est pena pti originalis. scdo aut nō: 2 ideo
qñ diu manet ptiū originale manet qz hō sit obligatus ad mor-
tem: sed non op3 qz qñ diu manet ptiū originale detineatur hō
in morte cum detineri nō sit pena pti originalis: 2 ideo manē-
tes in pto originali possunt resurgere. Ad qñtū oēm qz nō
est simile de resurrectione 2 regnatiōe: qz renasci pure ptinet ad
grām gratificantē 2 non puenit ex aliqua nature exigentia: re-
surrectionē aut ratio nālis iudicat fieri obere: l3 vis nature ad
eaz nō sufficit: iō plus terminant hoies ad resurgere qz ad re-
nasci. Aliter potest dici qz tam resurrectio qz renasci ex grā
prouenit: sed renasci puenit ex grā nobis data per Lbzm que
est grā singularis. i. cuilibet spāliter data: resurrectio aut fit nō
per grām nobis datā sed per grāz qua factū est vt Lbzs nām
nram susciperet qz ex hoc pformamur ei in nālibus: 2 ideo illi
qui mortui fuerunt in vteris maternis l3 non fuerunt renati p
susceptionē gratie: tñ resurgent ppter conformitatē nature ad
Lbzm quā ad cōformitatē psecuti sunt in hoc qz in vteris ma-
ternis veritatem humane speciei acceperunt illi. ergo resurgent:
quia veri homines fuerunt: 2 ibi in vtero aliquādū vixerunt:
2 ibi quoq; mortui sunt.

Ad resurrectio fit naturalis.

Questio. 224.

Queretur circa resurrectionē vtrū resurrectio sit nā-
lis. Aliqui dicūt qz sic: qz id qd inuenit
in oibus indiuiduis alicuius spēi est nāle eis. sic dicit Damascē-
nus (qd cōter in oib; spicis): nā characterizat in his q sub ipsa
sunt atbomis. i. nā characterizat. i. pimit vel signat in oibus
atbomis. i. indiuiduis que sub ipsa. i. in oib; indiuiduis eiusdē
speciei id qd inuenit cōter in oibus: sed resurrectio conuenit
oibus indiuiduis humane speciei vt oñsum est pcedenti. q. er-
go est resurrectio nālis. Scdo qz Grego. in. 4. lib. moralū
dicit qui resurrectionis fidē ex obediētia nō credunt certe hāc
ex rōne tenere debuerunt: qd. n. quotidie nisi resurrectionē nō
stram mundus in elementis suis imitatur: 2 ponit exemplū de
luce que quasi moriendo oculis subtrahitur 2 rursus quasi re-
surgendo renouat: 2 de arbutis que viriditate amittunt: 2 rur-
sus qñ resurgendo reparant: 2 de seminibus que putrescendo
moriuntur 2 rursus germinādo quodāmodo resurgūt: 2 eūdē
modū arguendū ponit apls. 1. Corin. 15. c. i. insipiens qd semi-
nās nō viuificat nisi pñ moriās. 2 ita claudit ibi de resurrectio-
ne qz seminat corpus aiale 2 surget spūale 2. 2 ita ex nālibus
rebus deducunt resurrectionē: sed nihil potest claudi ex reb; 2
opibus nālibus nisi nāle. g. resurrectio qz ex bis colligit est nā-
lis. Tercio qz illa que sunt pter nām sunt aliquāli violēta 2
nō diu durant: sed vita que repabit p resurrectionē manet in
etnū. g. est nālis: 2 nñ resurrectio que est motus ad eā est nā-
lis. Quarto qz id ad qd tota nāe expectatio marie tēdit vt
esse nāle: sed resurrectio 2 gloriificatio sanctorū sunt bñmōi ad
Ro. 8. c. i. ois creatura ingemiscit 2 parturit vsq; adhuc expe-
ctans reuelationē filioz dei. g. resurrectio est nālis. Quinto
qz resurrectio est motus quidā ad ppetuā iunctionē anime 2
corporis: sed motus est nālis qui terminat ad quietem nālem
6. phyfi. ppetua aut coniunctio corporis 2 anime erit nālis: qz
cum anima sit ppius motor corporis bz corpus sibi pportio-
natum: 2 ita etiam in ppetuum est viuificabile ab ipsa sicut ipsa
in ppetuū viuit. g. resurrectio erit nālis. Dicendum qz resur-
rectio nō est nālis sed miraculosa: nisi accipiat nāle large 2 f3
quid. qd patet: qz a priuatione in habitū non est regressus fm
nām: sed mors est priuatio vite. g. resurrectio p quam est redi-
tus ad vitā non est nālis sed miraculosa. Secundo qz que-
cūq; sunt vnus speciei habent vnū modū determinatū ori-
ginis. Et ratio est quia cum origo sit via ad esse 2 esse sit vnum
vnus spēi qz modus originis sit vnus: 2 ideo aīalia q gignunt
ex

Ad
nonnullor
rōnes in 3
rium.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Rñso ad
qñtū qñs.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

B

Ad. 1. rōes
in 3ium.

2. Rñso.
3. Rñso.

Ad. 2. rōes

Ad. 2. rōes

Ad. 3. rōes

Lbzi flitu
dinē duplr
gerimus.

Ad. 4. rōes

Ad. 5. rōes

Ad. 6. rōes

Ad. 7. rōes

Ad. 8. rōes

Ad. 9. rōes

Ad. 10. rōes

Ad. 11. rōes

Ad. 12. rōes

Ad. 13. rōes

Ad. 14. rōes

Ad. 15. rōes

Ad. 16. rōes

ex putrefactione et que gignunt ex semine nunquam sunt eiusdem
speciei ut ait Lometator. 8. phis. sed naturalis modus quo homo oritur
est generatio eius ex simili in specie: quod in resurrectione non est. er-
go resurrectio non erit naturalis. Considerandum tamen amplius circa
hoc ut videatur an sit naturalis resurrectio totaliter vel secundum aliquid
aut nullo modo quod motus siue actio aliquod se habet tripliciter ad naturam.
Primus modus est quod est aliquis motus vel actio cuius neque
natura est principium neque terminus et talis motus vel actio non con-
stat cum natura. et iste motus vel actio fit dupliciter. aliquando a principio tota-
liter supernaturali sicut est glorificatio corporum: nam si principium est super-
natura non est naturalis. et ita est in glorificatione corporum quod solus deus
hoc facit qui per se agendo est causa supernaturalis. Etiam ex termino in
quem per quod terminus istius motus est gloria corporum sed gloria
non est naturalis corporibus quod secundum illam accipiunt impossibilitatem:
claritate: agilitate: subtilitatem que non sunt naturalia corporibus.
Aliquando fit iste motus ab alio principio qui neque est natura neque
supernatura sed violentus et contra naturam. sicut per in motu lapidis ad
sursum: nam hic principium non est natura sed contra naturam: terminus
quoque non est naturaliter quod terminatur motus iste ad quietem violentam.
Secundus modus est qui est motus vel actio cuius termi-
nus et principium est natura sicut in motu lapidis deorsum cum a nullo
impellatur: principium enim est ibi natura cum a principio intrinseco fiat terminus
quoque est natura quod gescit in loco sibi naturali. infra centro. Tertius
modus est qui est motus cuius principium non est natura: et tamen termi-
nus est natura. Et hoc fit dupliciter. uno modo quod principium sit supernatura vel
in illuminatione cecorum et curatione paralyticorum et ceterorum lan-
guidorum a deo facta: nam principium est ibi supernatura sed terminus est
naturalis quod illuminatio ceci terminatur ad visum eius: sed visus ali-
quid natura est. sic et in curatione predicta languidorum: nam principium
est supernatura: terminus autem est sanitas que est aliquid natura. Aliquando
autem fit hoc per principium quod non est supernatura sed partim artificiale et
partim natura vel per in acceleratione floz et fructuum. nam quod cursu
nature producit in determinatis temporibus et mensibus potest per artifi-
cium aliquod approximando certo modo res naturales deducere ad
esse in paucis horis vel diebus: nam hic est principium non natura cum
per artem fiat talis approximatio quam natura facere nescit neque
potest: et acceleratur quod natura non poterat ita breviter producere: termi-
nus autem est naturalis. s. flores et fructus quod illi iudez floz et fructus
qui per artificium accelerantur producantur secundum naturam: s. in
longiori tempore. Quartus modus non potest inveniri. s. quod ali-
cuius motus sit principium natura et terminus non sit natura: enim hoc
impossibile. et ratio est quod principia naturalia sunt ad determinatos esse
et diffinita ultra quos non se possunt extendere: id est existere a principio
naturali necesse est legi id quod exigit illud principium natura. est enim impossi-
bile quod sequatur ex illo principio aliquid ad quod non se extendat virtus il-
lius principii: sed quod est ad quod se extendit illud principium est natu-
rale. ergo quicquid terminus deductus per motum a principio naturali fa-
ctus erit necesse naturalis: et ideo iste motus quartus non potest inveniri:
operatio autem vel motus primi modus non potest dici aliquatenus natu-
ralis quia nihil de natura vel naturali habet cum natura in motu ex duobus dicatur.
Sed principium et terminus et hic neutrum est natura: sed vocabitur iste mo-
tus aliquando supernaturalis vel miraculosus: ut si fiat a principio super-
naturali vel de glorificatione corporum. Aliquando autem vocabitur mo-
tus violentus ut si fiat a principio agente contra naturam vel in motu lapi-
dis ad sursum: et hoc videtur istorum duorum motuum nihil habere de natu-
ra quod neque principium neque terminus: tamen unus vocatur contra naturam et alius
non: glorificatio enim corporum nihil habet de naturali et tamen non
est contra naturam. et ratio est quod per illum perficitur natura: et tamen
appetitus perfectionis in generali est in omnibus entibus: id est non sit
appetitus illius perfectionis secundum naturam quod ex principii specie non
potest deduci ad tale perfectionem: tamen non repugnat nature sed potius
eandem melius reddit: id est videtur quod ille motus nullo modo est natura-
lis: et tamen non est contra naturam: motus autem lapidis ad sursum non est na-
turalis quod nihil habet de naturali. i. neque principium neque terminum et
super est intentione nature et perfectione eius: quod lapis intendit ma-
nere inferius et perficit ibi et servatur per esse locum naturale: supra
autem esse non convenit line perfectionis: potius repugnat. Operatio autem
vel motus secundum modum est pure et simpliciter naturalis quod ex utroque
est naturalis. s. ex principio et termino et nihil ultra relinquere quod
faciat ad esse natura. Operatio autem vel motus tertii modus non potest di-
ci simpliciter naturalis: sed solus secundum quod dicitur. s. in quantum producit ad id quod
est secundum naturam: et tamen non per illud quod est naturale vel secundum naturam. Sed
est simpliciter miraculosa vel artificialis vel aliquando violenta. De primo
vel illuminatione cecorum. De secundo vel acceleratio floz. De tertio
vel ab extrinseco impellatur lapis deorsum: non enim poterit vocari
iste motus simpliciter naturalis quod non incipit a principio intrinseco neque et

totaliter contra naturam cum passum deferat vim et terminus motus sit natu-
ralis: et tamen ad violentum simpliciter regreditur quod principium sit extra et non defer-
rat passum vim. 3. ethi. c. 1. est aliquo modo naturalis et aliquo modo vio-
lentus vel non naturalis. De resurrectione omnium quod pertinet ad opera-
tionem vel motum tertii modi: nam principium non est ibi natura sed divini-
tus: terminus tamen est naturalis quod terminatur resurrectio ad vitam: et vi-
ta est naturalis homini cum naturaliter est vita deus per generationem: et ideo resur-
rectio non potest vocari naturalis: neque tamen est violenta neque artifi-
cialis sed est miraculosa. Circa hoc tamen magis considerandum quod
naturale dicitur quod est: secundum naturam autem esse dicitur secundum naturam et ea quod con-
venit naturam ut per 3. 2. phis. et ideo motus non potest proprie dici na-
turalis nisi eius principium sit natura: quod non habet talis motus ea quod con-
venit naturam. i. non est secundum illam. De resurrectione autem omnium
quod non potest natura esse principium eius? quis resurrectio terminetur ad
vitam quod est naturalis. i. poterat aliter haberi naturaliter ut per generationem
nullum enim principium resurrectionis potest esse in natura: ideo non est na-
turalis. quod per quod natura est principium motus eius in quo est et hoc
vel actum vel passum. actum sicut in motu gravius et levius et in al-
terationibus aialium. passum ut per 3. generationem corporum simplicium.
De primo per quod in motu gravius et levius natura est principium motus
actum quod per gravitatem et levitatem moventur actus. i. quod ipsa se mo-
vent. de alterationibus eadem ratio est: quod alteratur aial per qualitatem intrin-
secam ut per calorem quod in eo est vel per frigiditatem: et ita ipsum quod alte-
ratur intra seipsum habet id quod quod alteratur. Et de de aialibus ad tollen-
dum corpora simplicia quia illa possunt alterari ab extrinseco sed non ab
intra: quod non habent qualitates extrinsecas. iste autem invenitur in aialibus et cor-
poribus mixtis: ideo possunt ista alterari naturaliter actus. s. per principia in-
trinseca. De secundo per quod corpora simplicia habent principium passum
sue generationis in se. i. potentia passiva: nam gignit corpus simplex
ex simpliciter: et est generatio naturalis quantum ad hoc quod est potentia pas-
siva ad hoc quod gignatur: et correspondet sibi potentia activa: passivus
enim principium generationis naturalis est potentia passiva naturalis quod per hoc ali-
qua potentia activa sibi respondet in natura dicitur. 9. metaphy. nam non est
potentia passiva nisi sit aliquid activa per quam possit passiva reduci
in actum: quod aliter est frustra: et ideo si passiva est naturalis et activa na-
turalis quia non vocatur aliter naturalis passiva nisi per actum natura redu-
cat in actum: nam aliter diceremus quod esset potentia naturalis ad aliquid quod
naturaliter fieri non poterat: quod implicat contradictionem. et tamen cum ponatur princi-
pium actum natura ad quolibet potentia passiva non differt an sit il-
la potentia activa vel principium naturalis actum respectu ultime perfe-
ctionis. i. forte subalis sine respectu dispositionis quod est necessitas ad for-
mam ultimam que est in generatione hominis: et hoc videtur in
generatione hominis ultima forma generationis est anima: dispositio
ad formam dicitur totalis organizatio ad suscipiendam animam: et secundum
fidei positionem et veritatem nulla actio naturalis sufficit ad produc-
tionem anime rationalis quod illa non educit de potentia materie sicut alie forte ma-
les: et ideo sicut non est aliquid potentia activa vel principium natura ad pro-
ductionem anime: ita non est potentia passiva naturalis ad suscipiendam animam
illa: sed est potentia activa ad ultimam dispositionem quod est necessitas forte
introducenda. i. ad completam totam organizationem et dispositionem corporis
ita ut nihil restet nisi introductio anime: et vocatur ista necessitas forte in-
troducenda: quod data illa dispositione non potest introduci alia forma nisi anima
humana quod non appetit illa dispositio alteri forte. Pro quo sci-
endum quod sic species differunt sicut numeri. 10. metaphy. i. per gradus vel
virtualitates essentielles: et quilibet forma materialis exigit certam dispositionem fa-
ctam in materia sine qua non potest esse illa forma: necesse est quod sicut differunt inter
se forte gradualiter ita et differunt proportionaliter dispositiones requi-
te ad formas illas materiales: et ideo sic forma unius speciei non potest esse forma
alterius: ita et dispositio unius forte non potest esse dispositio alterius: et ob hoc im-
possibile est quod unius certe dispositioni conveniat nisi una forma unius
speciei: et alie non possunt ei convenire: et ideo recte illa dispositio vocatur necessitas
tas ad formam quia existere illa impossibile est formam aliam introduci
nisi illa et necesse est illam introduci. Sed tunc est omnium quod habet ad animam
humanam non sit aliquid potentia naturalis activa et contra neque aliquid pote-
tia passiva naturalis ad recipiendam eam: tamen ad necessitatem eius. i. ad dis-
positionem illam ultimam quod est plena organizatio habet aliquid potentia acti-
va quia sufficit agere natura ad illam organizationem: et contra est potentia
passiva: ad alias autem formas subales secundum veritatem philosophie habet suffi-
cit agere natura: et ideo sicut est potentia activa ad illas: ita et est po-
tentia passiva: nam educuntur omnes ille forme de potentia materie: et non
operatur esse aliqua alia actione ad productionem et educationem forte
de potentia materie ultra illam qua cadit ultima dispositio quod est ne-
cessitas ad formam: sed data illa dispositione educit forma de
potentia materie: et ita agens naturale producit formam materialem et
contra est potentia passiva respectu formarum subalium sicut est respec-
tu dispositionum ultimarum. 13. secundum Platonem et Avicennam et forme

Ad quem
motu pertine
at resurre-
ctio.

Notandum

Natura non est
principium re-
surrectionis

In gravi-
bus et levi-
bus natura non est acti-
vum principium
motus.

S

Nulla ac-
tio naturalis suf-
ficat ad produ-
ctionem anime
rationalis

Notandum

Dispositio
naturalis per
rationalitatem de
gremio ma-
terie educi-
tur.

b

māles nō sūt de potētia materie: sed oēs formas substantiales dicūt ab extra puenire sicut aīam et esse a datore formarum: et nō pueret eē potētia actiua et passiua respectu vltimē dispōnis sed nō respectu formarum: et tñ in hoc non multum differt qz qd ponat hoc saltē notū est qz tātū se extēdit potētia actiua nālis quātum passiua nālis: et iō vel ambe sunt ad formas vel ambe ad nēcitātē forme. i. dispōnē vltimā. ¶ De resurrectione autē oīm qz nullū pncipiū resurrectionis ē in nā neqz respectu iunctionis aīe et corporis qz est qñ forma itēta p resurrectionē: neqz respectu dispōnis vltimē qz est nēcitās ad talem cōiunctionē. Et ratio est qz talis dispositio nō pōt iduci a natura nisi determinato mō. i. p viā gñationis ex semine. Alius autē modus nō est. qd p qz nullus hō pōt pducī naturalitē ad eē nī si sit. et tñ in resurrectione fit vniō pncipioz et vita segtur: sicut in gñatione vniunt pncipia et segtur vita. ergo talis dispositio qualis in resurrectione fit in corpore nō poterat fieri naturalitē nisi p viā gñationis ex semine: et ita nullū pncipiū actiū est in natura qd possit facere vniōnē vel iunctionē aīe et corporis: sic neqz ē dispōnē vltimā corporis fm quā fit aptum vt aīa sibi imediate vniat et nō neqz est potētia passiua ad talē vniōnē naturalis: et ita resurrectio nō poterit esse motus naturalis: vñ ē si ponat aliqua potētia passiua ex parte corporis seu ē inclinatio qmque ad aīe iunctionē: non est talis qz sufficiat ad rōnem motus naturalis qz neqz est ibi pncipiū actiū naturale neqz passiū: iō simplr loquēdo resurrectio est miraculosa et nō naturalis nisi fm qd vt declarātū est. ¶ Ad pñū oīm qz dicitur damasceni itelligit de illis qz inueniunt in oībus indiuiduis alicuius spēi et sunt cāta ex pncipiis nature: nā si oīuina opatione aut p accidēs oīgeret qz oēs hoīes de albarent aut oīgregarent in vno loco nō esset naturale homini esse albi aut esse oēs simul. sic autē est de resurrectione qz oībus indiuiduis humanis cōpetat resurgere nō oīpetit eis ex additione naturalis sed diuina volūtate et pātē: iō resurrectio nō est motus naturalis. ¶ Ad scōm oīm qz ex rōnibus aut similitudinibus naturalibus nō pōt cludi aliqd nisi naturali demonstratione vel p nēcitātē: et tñ suasorie pōt aliqd supnaturalē manifestari ex rōnibus vel similitudinibus naturalibus. et h qz res qz sunt f3 naturā hnt similitudinē aliquā illaz rez qz sunt supra naturam et rēpntāt illā sicut vniō corporis ad aīam rēpntat vniōnem spūs ad deū p gloriā: et ita rōnes adducte ex naturalibus a hre gorio ad ostēdēdū resurrectionē nō pbāt sed adminiculantur vel suadēt. ¶ Ad tertiū oīm qz illa ratio tenet de illis qz sunt i naturā: nā de violēto oī qz nō est ppetuus: scus autē de illis qz sunt pter naturā sed nō i: resurrectio autē nō est naturalis qz nō sunt pncipiū et termin⁹ eius naturalia: et tñ nō est i naturā sed potius naturā pficit. ¶ Circa qd pñt assignari qtuor gradus: quedā enī sunt i naturā: alia sunt nullo mō naturalia et tñ nō sunt i nām: alia sunt nō nālia simplr et tñ f3 qd sunt vel pñt dici nālia: alia sunt pure naturalia. Prima sunt in qbus neqz pncipiū motus neqz terminus sūt nālia: et insup est motus ille i inclinationē patiētis: et h vocamus violētū qz passo nō ofert vim. 3. et h. c. 1. Scōa sunt in qbus neqz pncipiū neqz terminus motus sunt naturalia: et iō ipsa nullo mō sunt naturalia: et tñ nō sunt i inclinationē nature: imo potius naturā pficiunt: et ita est gloriificatio corporis: nā ibi neqz pncipiū neqz terminus sunt natura: et tñ qz natura magis pficit cū corpus gloriificat nō est motus gloriificationis corporis violentus h nō fit aliquo mō naturalis. Tertia sunt qz hnt aliqd fm naturā et aliqd non i. hnt terminū nature sed nō est pncipiū: sicut ē illuminatio corporis et resurrectio mortuoz vt supra dictū est et talia simplr vocant nō naturalia vel miraculosa: et tñ fm qd pñt vocari naturalia: et tñ illud nō sufficit ad vocādū ea naturalia. Quarta sūt oīa qz hnt tā pncipiū qz terminū fm naturā vt oēs alterationes corporis siue ab intrinseco ab extrinseco factis p alia agētia naturalia. De pñis oīm qz nō pñt oīu manere qz nō solū nō sūt naturalia sed et sunt violēta. Et rō nō pmanēdi est qz cū in eis fiat i inclinationē patiētis resistit illud et succūbet aliqd id qd violētat illud. De scōis et tertijs oīm qz h nō sunt naturalia sūt pmanētia eo qz nō est in eis aliqd i naturā sed potius natura p ficit p illa. imo oīm qz magis illa manēt saltē in exēplis vatis qz naturalia qz in naturalibus est aliqd iūctas vel intrinseca vel ab extra fm quā iūctas fit actio et corruptio: gloriificatio at corporis et resurrectio qz pñet ad scōm et tertiū modū non relinquūt iūctas in statu in quo fit actio: iō cū a iūctas fiat corruptio potius sunt pmanētia ea que sic se habent non nālie qz ea qz pure nālie se hnt: et ideo h resurrectio non fit naturalis:

ipsa vniō corporis et aīe cāta p resurrectionē manebit in eternū. ¶ Ad qrtū oīm qz h tota nāe expectatio fit ad rationem non est resurrectio nālis sed est vltimū nature ad qd ipse non puenit p se sed p actionē alicuius agētis non naturalis. accipitur enim naturale stricte vt dictū est. i. id cuius pncipiū et terminus natura sunt: et hoc quātū ad motus. de rebus autē dicimus qz naturales sunt qz hnt naturā et ea qz osequunt naturā: et qz resurrectio accipit vt motus vel opatio et nō h3 naturā p pncipio et termino nō est naturalis: et tñ nihilominus est expectatio toti nāe: imo sic resurrectio esset aliqd nāle totius nature. et ratio est qz id qd naturale est ex pncipiis naturalib⁹ b3: maius aut bonū est qd non pōt hēri ex viribus nāe h3 aliqd sapius habetur qz id qd habet ex solis viribus nature. et ideo spāliter pñet hoc ad nām humanā. ppter suā excellētia: cetera enim ppter minoz gradū pfectionis sue pñt puenire ad vltimā pfectionē suā p id qd in eis est et non idigēt alieno adiutorio: tātē aut pfectionis est bonū humanū. i. finis qz ad illud non pōt puenire homo ex seipso sed p opationē: cāe supioris puenit: tota enim opatio nature humane est sub opatione diuina sicut opatio inferioris artis est sub opatione supioris. vñ sicut oīs opatio inferioris artis expectat aliqd finē ad quē non puenit nisi opatione artis supioris iducētis formā vel vtētis artificio facto sicut frenū fit a frenifactoria et fit ad vsum egādū: et tñ iste finis egādū non iducit p frenifactoriā sed ipa expectat eum a supiore. i. ab eqstri qz vti freni facto. Vel sicut qui disponit ptes domus est artifex manualis et facit ad finē domus: et tñ non facit ipse illū finē sed expectat illū ab architectonica qz iducit formā domus: ita ad finē vltimū ad quē tēdit tota expectatio nature humane non pōt pueniri ope humane sed supioris cāe. i. dei. resurrectio ergo non est naturalis h3 fit a deo. ¶ Ad qntū oīm qz h resurrectio terminet ad iunctionē corporis et aīe qz ē ges nālis nō est motus naturalis: nō enim ouertunt ista. i. oīs motus qz terminat ad getē violentā est non naturalis. ergo oīs motus qui terminat ad getē naturāle est naturalis qz plura requirunt ad ostituēdā rem aliquā qz ad destruēdū eā: nā sufficit ad destruēdū defectus vnius pncipij essentialis: et tñ ad ostituēdū non sufficit assistētia vel ocurfus vnius aut paucorū: sed requirit ocurfus oīm qz faciunt ad esse: facere autē motū non esse naturāle est destruere illam ab aliquo modo vel gradu essendi: ideo sufficit qz aliqd de naturalibus deficiat. i. qz nō sit ges naturalis vel nō sit terminus natura: facere autē motū esse naturāle est ostituere ipm in aliquo modo essendi: et ideo requirit ad illud ocurfus oīm qz sūt ad esse motū naturāle: et ad illum nece est tā pncipiū qz terminū esse naturā. vbi ergo deficiit pncipiū h3 fit terminus non est motus naturalis: et qz resurrectionis pncipiū non est naturale vt ostēsum est supra. et si terminus sit natura et oīr quies naturalis non est resurrectio motus naturalis.

¶ An xpi resurrectio sit cā nostre resurrectionis. Q. 225. ¶ Queretur nūc de resurrectione nostra p comparationē ad resurrectionē xpi. s. an resurrectio xpi sit cā resurrectionis nrē: ¶ Aliq dicit qz nō qz posita cā segē effectus: h3 posita resurrectione xpi nō fuit statim secuta resurrectio alioz mortuoz. ergo resurrectio xpi nō est cā nrē resurrectionis. ¶ Scōo qz cum effectus recipiat esse a cā non pōt esse nisi pcesserit cā. ergo si resurrectio xpi esset cā resurrectionis mortuoz non posset esse resurrectio mortuoz nisi xps resurgeret: et tñ et si xps nō resurgeret neqz morerē erat deo possiblis alius modus quo liberaret hoīes a pctō et suscitaret a morte. ergo resurrectio xpi non est cā nrē resurrectionis. ¶ Tertiū qz nūqz effect⁹ pcedit ad cām: qz als hēret esse a non ente vel saltē nō a cā: et ita cā nō esset cā cū non daret eē. ergo si resurrectio xpi eēt cā resurrectionis mortuoz non posset aliqz resurgere ante xpm: et tñ multi surrexerūt ante xpm. i. illi quos ipse viuēs suscitauit vt filia archisynagogi. s. 9. et Mar. 5. et adolescēs filius vidue in nain Luc. 7. c. et Lazarus in bethania. Jo. 11. c. et alij multo tpe ante xpi aduētū surrexerūt vt filius vidue sareptane quē suscitauit helias. 3. Reg. 17. c. et filius sunamitis quē helius suscitauit. 4. Reg. 4. c. et mortuus qz reuixit tactis ossibus heli. 4. Reg. 13. c. ergo non est resurrectio xpi cā resurrectionis mortuoz. ¶ Quarto qz eadē est cā vnius ppietatis vel effectus in tota spē: sed resurrectio est cōis oībus de spē humana. ergo eadē est cā oīz suscitationū: sed resurrectio xpi ē resurrectio hoīs et illa nō est cā suiipius. qz nō est cā oīm suscitationū humanaz neqz alicuius eaz: qz idē ē cā vni⁹ et oīz in eadē spē. ¶ Quinto

Ad. 4. nem.

Tota opatio nature humane est sub opatione diuina.

Ad. 5. rōnem.

3

Ad. 1. rōes

Ad. 2. rōes

Ad. 3. rōes

Quattuor gradus pnes naturā
Primus

Scōs.

Tertius.

Quartus

2

Conito qz i effectu relingē sp aliqū similitudo cāe cū effect⁹ reci-
piat eē a cā z cū non sit idētitas erit saltē similitudo: z tñ resurre-
ctio quozūdā ē q nulla similitudinē hz ad resurrectionē xpi vt re-
surrectio maloz. g resurrectio xpi nō erit cā resurrectionis il-
loz. C dōm q opz poni resurrectionē xpi eē cām resurrectionis
nis mortuoz aliquo mō: qz illud qd est p mū in quolibet gñe ē
cā eoz oīum q postea sunt. z metaphy. z tñ xps rōne corpora-
lis resurrectionis dō pmitie dormiētū. 1. cor. 15. z dō p mōge-
nitū mortuoz Apo. 1. c. g resurrectio xpi ē cā resurrectionis
mortuoz. C Scdō qz resurrectio xpi magis puenit cū nra re-
surrectione corporali qz cū resurrectione spiritali q est p iusti-
ficationē: qz resurrectio corporalis xpi z nra vniocant: vtra-
q enim est resurrectio hoīs z reūio aīe z corporis: z vtraq
miraculosa: z tñ resurrectio xpi corporalis est cā nre iustifica-
tionis q est spiritalis resurrectio ad Ro. c. 4. f. resurrexit xps
pp iustificationē nram. ergo est cā nre resurrectionis corpora-
lis a fortiori resurrectio xpi. C Circa h cōsiderandū q xps dō
mediator dei z hoīum ratione humane nāe z nō diuine: nō qz
homo est qz humanitatē accepit: nā sicut deus extremū est: ita
z hō est extremū: sed xps rōne humanitatis est mediator. i. q
cū esset deus ab eterno accepit humanitatē q nō erat sibi nālīs
z factus est verus hō factus est mediator dei z hoīum. i. suppo-
sitū vel psona media iter istas duas nās: nam deus absolute su-
mēdo solū hz diuinitatem: homo aut humanitatem: xps vero
vtrūq. C S; tūc dicet quare potius pp humanitatem dō me-
diator qz pp deitātē cū vtrūq sit extremū. Dōm q vtrūq est: z ta-
mē xps est mediator qz vtrūq hz: qd at fuit cā accipiēdi vtrū-
q est dōm q humanitas. nā xps nālīter z ab eterno erat deus
z quādiu erat solū deus erat extremū: et tpe aut z volūtariē fa-
ctus est homo: ideo p assumptionē nāe humane factus est me-
diator z nō p nām diuinā: nā qñ habuit nām diuinā qd fuit p
eternā gñationē: a pze nōdū erat mediator: cū aut habuit na-
turā humanā statim fuit mediator. ergo rōne humane nāe dō
xps mediator: esset aut eō: si aliqz qui semp fuisset homo ici-
peret esse deus ita q humanitas assumeret deitātē diceret il-
le mediator dei z hoīum pp nām diuinā (hoc tñ si posset huma-
na nā assumere diuinā qd nō est possibile est) ergo xps media-
tor dei z hoīum est rōne humane nāe z nō diuine. Et quo seq-
tur q cum ab extremis ad extrema nō fiat defluxus nisi p me-
dia q oīa diuina dona q a deo in hoīs descēdūt pueniūt vel
deriuant mediātē xpi humanitate: sed resurrectio nra puenit
ex dono diuino. i. p humanitatē xpi descēdit: et sic a morte cor-
porali nō possumus liberari nisi p grē donum diuinitus da-
tū: ita neqz a morte corporali nisi p resurrectionē diuinā virtute
factā: z iō sicut xps pmitias grē suscepit qz datus est ei spūs z
nō ad mēsuram z gratia eius est cā nre grē qz de plenitudine
eius oēs accepim⁹ grāz Jo. 1. c. ita z in ipso ichoacta ē resurre-
ctio: z sua resurrectio erit cā nre resurrectionis sicut grā sua ē
cā nre grē: nam sicut in grā xps hz pmitias: ita z in resurrectio-
ne. ipe enim dō pmitie dormiētū. i. resurgentiū de dormienti-
bus. est enim xps cā nre resurrectionis p oēm modum quo re-
surrectio hz aliquā cām: nā xps in quātū deus est cā equoca re-
surrectionis nre: qz homo resurgens nō est similis deo in nā:
xps aut in quantum deus z hō est cā prima z vnioca nre re-
surrectionis: cā aut vnioca agēs pducit effectū in similitudi-
nē sue forme: z ideo nō est solū cā efficiēs sed et exēplaris re-
spectu illius effectus. Et qz cā exēplaris hz similitudinē in for-
ma ad re exēplatā: ista aut similitudo attendit duplici: quan-
doqz enī forma p quāz attēdit similitudo agētis ad effectū est
directe pncipiū actionis q pducit ille effectus: sicut calor i igne
calefaciēte: nā calor in igne calefaciēte est cā exēplaris z cā ef-
ficiēs caloris pducti in re calefacta qz calor in re calefacta simi-
las calor in re calefaciēte: z est calor ignis directe pncipiū quo
pducit calor in re calefacta: quādoqz aut forma illa fm quam
attēdit similitudo nō est pncipiū pmo z p se illius actionis
qua effectus pducit: sed pncipiū illius forme est directe pnci-
piū quo p se pducit effectus sicut si homo albus generet ho-
minē album: albedo generātis nō est pncipiū gñationis albedi-
nis geniti actiue: z tñ albedo generātis dō cā albedinis gñati:
qz pncipia albedinis in generāte sunt pncipia faciētia albedi-
nē in quantum. i. frigiditas que facit hoīem albū simul cū alijs
dispositionibus facit qz genitus ex femine illius sit albus inq-
tum eadem pncipia trāsmittunt ad generatū. Ita ergo de re-
surrectione xpi dōm est q est cā nre resurrectionis: nō quidē
pmo modo sicut calor ignis est cā caloris in generato z est di-
recte pncipiū actionis illius: sed sicut homo albus gignit ho-

minem album. f. qz hz ipa resurrectio xpi nō suscitēt nos vel nō
sit pncipiū quo nos suscitāmur: ipm tamen quod in xpo est
qui est cā vnioca nre resurrectionis agit ad nāz resurrectio-
nem. f. virtus diuinitatis xpi que est cōmunis ei z p i: z fuit il-
la virtus et cā resurrectionis xpi. sic dō ad Roma. 8. qui susci-
tauit iesum a mortuis viuificauit mortalia corpora nra. z ta-
mē aliqui dicūt q ipa resurrectio xpi virtute diuinitatis adiū-
cte est cā quasi istalis nre resurrectionis: sicut xpi humanitas
erat quasi organū opationum deitatis eius in carne sua vt di-
cit Damascenus. z tñ melius dō q sit cā exēplaris vel efficiēs
modo supra posito: z est cā ad iherendū. ita enim arguit aposto-
lus. 1. corin. 15. si xps resurrexit z nos resurgem⁹. C Ad pzi-
mū dōm q posita cā ponit statim effectus si sit cā sufficiens: z
qz in deo nō pōt poni aliqd insufficiens nece est dici q aut re-
surrectio xpi nullo modo sit cā nre resurrectionis aut est cā suf-
ficiēs: z ita deberet pducere effectū suū. Sed adhuc dōm q h
nō tenet nisi de effectu immediato: nā quātūlibet sit aliq suffi-
ciēs nō pōt statim suū effectū vltimum vel totālē: sed imedia-
tum sicut calor pductus in calefactibili est effectus ignis: z ta-
mē quātūcūq sit aliquis calor itensus ignis non pducit statim
post applicationē calorem in re cui applicat sed p successionē:
z tñ statim mouet ad generationē caloris alterado. i. q nullū
tēpus vel istans dat post applicationem ignis ad rem in quo
nō moueat ad caloris gñationē: z ita mouere ad calozē est effe-
ctus caloris vel ignis immediatus z hūc statim facit: nō aut pro-
ducere calozē: eo q calor est effectus ignis mediātē motu: mo-
tus aut effectus eius immediatus: qz calozē causat ignis p motū
sed motū nō sit p aliquid aliud mediū sed p seipm. Sic autem
de resurrectione xpi. nō est enī ipa cā resurrectionis nre p se:
qz ipa nō facit nram resurrectionē: sed mediātē pncipio suo
i. iphs resurrectionis xpi cuius fuit pncipiū virtus diuina: z
est pncipiū nre resurrectionis in quantum facit resurrectio-
nem nram z similitudinē resurrectionis xpi: virtus autē di-
uina opatur mediante volūtate que est cā immediata effectui:
z ideo non oportet q statim post resurrectionem xpi fuerit se-
cuta resurrectio hoīum sed statim vt diuina voluntas volue-
rit oportet q fiat. C Ad scdōm dōm q in causis que sunt cāe
p neccitatem est verum q non pōt esse effectus alio modo nisi
cā pcedat: secus in volūtarijs causis qz quod vno modo cā-
tur potest etia; cāri alio: de virtute diuina ita est q non est cā
agens per neccitatem z nō alligat causis secundis quin possit
effectum pducere immediate non existentibus illis causis secu-
dis: sicut potest hominem pducere sine homine z generationē
omnium inferiorū sine motu celi: z tamē fm ordinem iāz a deo
cōstitutum motus corporū celestium est cā omnium generatio-
nū rez inferiorū: similiter fm ordinē quē diuina puidētia in
inferioribus cōstituit modus z ordo liberationis nre a pco est
p mortem xpi: z resurrectio xpi cā nostre resurrectionis: potu-
it tñ istituīse aliū modū liberationis a pco sine passione xpi z
aliā cām resurrectionis nre z tūc resurrectio xpi nō eēt cā nre
resurrectionis. C Ad tertiū dōm q vtrūq est q cā semp pcedit
effectū: z ita ē h: nā resurrectio xpi nō est p se pncipiū resurre-
ctionis alicuius: sed p pncipiū qd in xpo est: z illud est vtrūq di-
uina: z resurrectio dō cā nostre resurrectionis in quātū nra est
ad similitudinē illius z est illa cōiuncta pncipio resurrectio-
nis: z tūc verum est q virtus diuina fuit cā omnīz suscitatio-
num quas xps fecit z earum quas belias z belisus fecerūt: z
illa fuit virtus xpi que est eadem in eo z patre. maxime qz xps
ab eterno est vt colligitur ad Hebze. 13. c. ideo cā resurrectio-
nis que est cōiuncta resurrectioni xpi fuit ante omnes illas su-
scitationes. C Aliter pōt dici q intelligitur resurrectio nostra
de resurrectione generali z ad hanc cām tempore pcedit re-
surrectio xpi: z sic pōt ipe vocari primogenitus mortuozū: vt
quidam volunt (sed melius dō q est primogenitus morientū
nō tempore sed dignitate. C Ad quartū dōm q resurrectio
xpi est cā nostre resurrectionis z omnium suscitacionum: z ta-
mē non est cā suiiphs. argumētum autem tenet quando om-
nia que sunt in vna specie habēt eundem ordinem ad aliquē
effectum in eis producibilem quātū ad omnia indiuidua eius-
dem speciei sicut album fieri vel calidum: qz omnia indiuidua
equaliter se habēt ad bec: z ideo vna z eadē cā est fm quā om-
nes homines calefiunt vel omnes homines dealbantur: secus
autem est de resurrectione xpi z nostra qz humanitas xpi est
proximior virtuti diuine que est cā omnis resurrectionis om-
nium z est prior cā resurrectionis nostre qz humanitas xpi: z
ob h virtus illa est imediātē cā resurrectionis xpi: sed resurre-

Ad. 1. rōez
in dñum.Quo itellie
q posita cā
ponit effe-
ctus.Ad. 2. rōez
S

Ad. 3. rōez

Alit ad. 3.
rōnem.

Ad. 4. rōez

S

Virt⁹ diui-
na ē cā oīs
resurrectio-
nis.

Ad. 5. rōes

Alii ad. 5.
rōnem.Nonnullor
rōnes.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Rñi. ad q
ritū qōnis
1. rō.

2. rō.

Dubium.

Rñi.

Nonnullor
rñi o.
Alior rñi.

Docto. rñi.

1. rō.

etionis nre nō est cā imediata virtus diuina: sed mediāte xpo
hoīe resurgente vel resurrectione sua: ideo h̄ resurrectione xpi
fit cā resurrectionū oīum nō est cā sui ipsius. C Ad qntū oīm
q in effectu relinquit semp aliquid de virtute aie. f. de efficiente
que est p se directe pncipium actionis. Resurrectio aut xpi
nō est p se efficiēs resurrectionē nr̄a: sed solū sicut albedo ge-
nerātis albedinē gīati: ideo non opz q resurrectio hēat ali-
quid de similitudine resurrectionis xpi. C Aliiter pōt dici q
cuiuscūq; cause nō penitus equoce relinquit similitudo aliqua
in cāto: ideo et quātum ad malos resurgentes relinquit in eis
aliqua similitudo xpi resurgētis: nā sicut oēs mali pformant
xpo in veritate nāe humane sicut 2 boni: ita 2 in resurrectione
pformant xpo qz sicut p resurrectionem rediit ad esse hoīem
qō non fuerat in triduo mortis: ita 2 oēs tā boni qz mali p re-
surrectione redeūt ad esse hoīes q p̄us fuerant: 2 qz p resurre-
ctionē daf vita immortalitatis: 2 mortalitas 2 immortalitas perti-
neāt ad esse corporale sicut fuerāt mali similes xpo in verita-
te nature: ita 2 recipient immortalitātē q est cōditio resurgētis
ex parte corporis 2 nāe: boni aut sicut hic fuerūt xpo magis si-
miles. f. fm esse nāe 2 glorie: ita ibi erūt ei magis pformes. f. in
eis que sunt nature 2 glorie.

C An vox tube que audietur in resurrectione fit cā nostre re-
surrectionis. Questio. 226.

Queretur vterius de voce tube que audietur in resur-
rectione an fit cā resurrectionis nre. C Alii
q nō sūt q nō qz dicit Dama. crede resurrectionē nr̄a: futurā dei
volūtate 2 virtute 2 nutu. qz cū ista ponat eē cā sufficiēs resur-
rectionis nre non opz ponē voce tube eē cām. Scdo qz si vox
ibi esset frustra esset: frustra enim vox emittit ad eum qui au-
dire nō pōt: sed mortui nō habebūt auditū. ergo frustra susci-
tabit aliqua vox ad suscitandū eos. Tertio qz si vox aliq eēt
cā resurrectionis vel pferret aliquāliter ad eā nō poterat esse
nisi p virtutē deitatis voci datā: vnde sup illud psal. 67. f. ecce
dabit voci sue vocē virtutis. dicit glo. i. virtutē suscitandī cor-
pora: sed ex quo daf potētia alicui rei ēt si miraculose def illa
res opaf nāliter per illā potētia: sicut p3 in cecis supnāliter il-
luminat: qz postea nō vident miraculose sed nāliter. ergo si
vox esset cā resurrectionis fieret resurrectio nāliter vel esset
nālis quod falsum est. C Dm q vox tube aliquo modo age-
re asserit ad resurrectionē. pmo qz. 1. Thessa. 4. c. dicit qz dñs in
tuba descēdet de celo 2 mortui qui in xpo sunt resurgēt pmi: 2
tñ tuba nō pōret ibi nisi aliquid pferret ad resurrectionē. ergo
pferet. Scdo qz Jo. 5. c. dicit qz qui in monumētis sunt audient
vocē filij dei: 2 qui audierint viuent. 2 ita vñ q illa vox ad vitā
agit quā itendit resurrectio: sed illa vox ē qz tube. ergo vox
tube agit ad resurrectionē. C Circa hoc tñ dōz q aut accipit
agere ad resurrectionē stricte aut large. Si pmo mō nihil agit
ad resurrectionē nisi diuina virtus q illā causat: nā resurgere
pprie est reuniri formalr aiam corpori p qō est vita: 2 istud est
miraculū: sed miraculū non pōt fieri nisi immediate a deo: iō ad
resurrectionē sic nō agit vox illa. Accipiendo aut large agere
ad resurrectionē put est agere ad quosdā apparatus vel solē
nitātē resurrectionis poterit agere vox tube. Sed circa h̄ cō-
siderandū q adhuc est dubiū qd fit tuba illa 2 vox tube: 2 ideo
f3 h̄ q diuersimode accipit pōt varie dici de illa voce q agat
ad resurrectionē vel nō in generali. Tñ pōt dici q vox illa qz
qd fit agat aliquid ad resurrectionē qz opz cām effectū aliquo
modo cūgi: qz mouēs 2 motū faciēs 2 factū sunt simul. 7. phy-
si. sed in resurrectione nr̄a xps deus 2 hō ē cā vnioca vel qsi:
iō vñ q in resurrectione nr̄a corporali xps vtef aliquo signo cor-
porali: 2 istud signū dicitur esse tubā. C Sed tūc dñt aliq q ista
vox tube erit vox xpi ad lram resurrectionē iperātis. C Alii
dñt q nihil aliud erit nisi qdā p̄sentatio euidēs filij dei in mū-
do de q. 2. 4. c. f. sicut fulgur exit ab oriēte 2 appet in occiden-
te ita erit aduentus filij hoīs. f. q ita apparebit xps subito toti
mūdo cū venerit ad iudicādū: sicut cū fulgur appet ga subito 2
quasi semel vñ in oriēte 2 occidēte. C Itē isti nitunt auctori-
tate Gregorij. dicit enim qz tubā sonare nihil aliud est qz mū-
do vt iudicē filiū dei demonstrare: 2 tunc ipa apparitio filij dei
vocaf vox qz ei apparēti obediet tota nā ad corporz suscitatio-
nē sicut iperātis. 2 ita apparitio eius inquātū bz vim cuiusdā i-
perij dñt vox eius. C Sz magis vñ dōm q fit vere vox xpi vo-
cātis mortuos ad resurrectionē vel iubētis eis resurgere: 2 h̄
est cūenietē dicitū. Primo qz ita solet xps iubere rebus vt fa-
ciāt aliquid 2 obediant ei. sic p3. 8. c. vbi xps iperavit mari 2
vētis 2 geuerūt. ita 2 nūc mortuis mādabit qz resurgant 2 re-

surgēt. Scdo qz qñ xps veniet ad iudiciū 2 suscitationē hoīm
veniet in iussu. 1. Thessa. 4. c. ergo veniet iubēdo: sed iussio fi-
et in voce. ergo erit tūc vox eius. Tertio p3 qz cū dicat qz erit
tūc vox tube 2 pōt saluari fm pprietatē lre: melius est qz sic ac-
cipiat qz qz aliter exponatur: 2 tñ sic pōt stare vt dictū est. ergo
melius est sic exponi qz accipi p apparitionē quā faciebat to-
ti mūdo h̄ illud satis teneri pōt. Quarto 2 efficacius qz Jo. 5.
c. dicit exp̄sse qz oēs q in monumētis sunt audiet vocē filij dei 2
q audierit viuet. ergo realiter erit ibi aliqua vox xpi. C Ita
vox aliqñ vocaf clamor: aliqñ vox: aliqñ tuba. De pmo. j. 2. 5.
c. media nocte clamor factus est. 2 accipit de clamore ad resur-
rectionē 2 iudiciū. De scdo Joā. 5. audient vocē filij hoīs. De
tertio. 1. Thessa. 4. vbi ponit qz deus descēdit in tuba. i. cūz tu-
ba. Clamor aut vocaf qz est vox citās ad iudiciū: nā sicut pō-
nes clamāt 2 ad iudiciū cōpellūt hoīes clamādō: ita 2 illa vox
ad resurrectionē 2 iudiciū disponit qz ista simul erūt: iō cla-
mor bene dñt. Dñt aut vox a pprietate sua qz vocat. i. p eā vocā-
tur hoīes vt resurgant: 2 qz est xpi hoīs. locutiones aut voces
dñt qz est sonus articulatus 2 cū intētiōne significādī platus.
C Tuba aut dñt vno mō ppter magnitudinē vocis: nāz for-
tior vox format in tuba qz solo ore humano posset formari: 2
qz illa vox erit tāta qz vbiqz terraz 2 mariū audiet vbiqz
fuerit aliquid p̄tines ad resurrectionē. ergo tuba dñt: 2 ita vñ cā
potior. C Alio mō pōt vocari tuba ppter similitudinē vsus
tubaz veteris testī: nā deus iusserat fieri duas tubas argēteas
ducentes 2 in eis clangebat ad vocādū in cōsiliū 2 ad plū 2 so-
lēnitates epulas 2 gaudiū. Nume. 10. c. ita at vox illa xpi vno
uocabit resurgētes ad cōsiliū iudicij cū qdam debeāt audire 2
alij iudicari: 2 omne rectū iudiciū ex p̄cōsiliatis puenit. Etiam
vocabit ad plū qz erit tūc plū quo orbis terraz pugnabit p
deo 2 insensatos Sap. 5. c. Vocabit et ad solēnitātē 2 epulas
vite eterne beatos: nā illi mādabūt panē in regno dei Luc.
14. 2. edet atqz bibet sup mēlam xpi Luc. 22. c. 2 tñ p̄cedēs mo-
dus accipiēdi tubā melior est. Sed de tuba ista an erit vere ali-
qua tuba vel vox pter voce xpi ad iudiciū dicit. j. 2. 4. c. nunc
vero quocūqz istoz modoz accipiat vox tube agat ad resurre-
ctionē. Si enī accipiat p apparitionē xpi dōz qz illa faciet aliq
inquātū hēbit vñ ipi: 2 ei apparēti statiz obediet oīa vt mortuos
suos reddat. f. vt terra det mortuos suos 2 mare mortuos suos.
Accipiēdo et p voce xpi aliqz pferret inq̄tū ei iubēt oīa obe-
diēt: 2 h̄ vtus sua realit faciat resurrectionē: qz tñ ad plationē
vocis statim sequit resurrectio vñ aliquid agere vox eo modo
quo de sacramētis dicimus qz faciūt ad collationē grē cū sint
qdā instra: h̄ deus p se solū effectiue grā det. C Ad p̄mū
dōm qz auctoritas Dama. nō excludit vocem tube. Et pōt acci-
pi vno mō qz cā vere efficiēs resurrectionis nō erit nisi virt⁹
dei quā p virtutē volūtātē 2 nutū exp̄ssit: oīa autē extrinseca 2
disticta a deo nō efficiēt resurrectionem: vox aut tube nō effi-
ciēt resurrectionē: 2 tñ erit velut instrū qōdam vel apparatus
qz ad illā aut exp̄ssio de ea qō fieri debeat: 2 h̄ mō p̄fert ad
illā h̄ nō efficiat ipsam. C Aliiter pōt dici qz Dama. circa cām
resurrectionis tria inuit in verbis istis. f. voluntatē diuinā q
impat virtutē que erequit 2 facilitatē erequēdi in h̄ qz posu-
it nutum: 2 intelligunt hec ad similitudinē eoz que in nobis
sunt: illud enim facile est nobis facere qō statim ad oīū nr̄um
fit. sed multo apparet maior facilitas fi ante verbū. platum ad
p̄mū signū volūtatis qō nut⁹ dñt executio nre volūtatis p mini-
stros fiat: 2 talis nutus etiā apud nos est quedam cā executio
nis nre volūtatis inquātū p ipsum inducunt alij ad nostraz
voluntatē explēdā: nutus aut diuinus quo fiet resurrectio nr̄a
nihil aliud ē qz signū ab eo datū cui tota nā obediet ad resur-
rectionē mortuoz: 2 istud signū idē ē qō tuba qz facta voce ab
eo statim terra 2 mare dabūt mortuos suos: 2 ministri quoz
dei. f. angeli efficiēt qz ad eos in resurrectione facere perti-
nuerit. C Ad scdm poterat dici vno mō qz ēt si mortui nō au-
dirēt vocē pderit formare illam vocē qz sic ēt mare 2 venti
nō poterant intelligere vocē xpi: 2 tamē eis imperauit vt que-
suerēt supra. 8. c. ita ergo poterat esse in resurrectione qz h̄ non
audiat pderit. C Scdo dōm 2 melius qz mortui audient vo-
cem illā: nam illa vox ex eo qz vox est successiua est. resurrectio
aut in instanti fiet: 2 ideo h̄ pars vocis p̄cedēs resurrectionem
nō audiat a mortuis audiet pars sequēs resurrectionē: 2 ita
accidit in dormiētibus quando excitant p clamorē: nam par-
tē clamoris p̄cedētem non audiunt sed partē sequētē post eni-
gilationē audiunt. 2 ita asserēdum est qz vere mortui audient
vocē illam: qz ita dñt Joā. 5. c. qui in monumētis sunt audiet
vocem

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Vox xpi
mūltipha-
rie i scri-
ptura mo-
minat.2. vox xpi
dupl. tu-
ba voca-
tur.

1. mō.

2. mō.

D

Ad. 1. rō
nem.Alii ad
1. rōnē.
f.Ad. 2. rō
nem.Alii ad
2. rōnē

deputati in custodia hominum: et quia illa voce archangelus volunt intelligere totum ministerium angelicum circa resurrectionem dicitur illa voce esse non solum unius angeli sed multorum.

¶ An possit per rationem naturalem ostendi generale resurrectionem hominum esse futuram. **Questio. 228.**

¶ In. q. 223

1. opio.
1. rō.

2. rō.

Rō Aug.
q in vita
ista morta
li nō pōt ēē
bitudo.

3. rō.

**Incōmo-
davitā istā
comitan-
tia.**

¶ In. q. 222
2. opi.
1. rō.

2. rō.

¶ In. q. 222
Rñi. ad q
litū qōnis

Ratio.

¶

¶ In. q. 222

Ad. 1. rōes
pme opi.

Queretur p maiori euidētia eoz q dicta sunt. s. si resurrectio esset nālis: an possit p rōnem nālem ostēdi gīalem resurrectionē hoīuz esse futurā. ¶ Aliq dīcūt q sic qz nāle desiderium nō pōt esse frustra. 1. et hī. sed hō bz nāle desiderium ad semp esse. ergo possibile est q in eternum maneat: sed nō pōt semp esse nisi q perijt iteruz surgat. ergo resurrectio erit qz als nō īplere desiderium z esset frustra. Antecedēs pz qz hō fugit nāliter oīa aduersa q esse tollūt: z hō nō est nisi pp nāle desiderium ad cōseruandū esse. Patet et. 2. 2. 2. 5. c. nolimus spoliari sed supēstiri. z loquī in psona eoz q nolunt carere aliqñ vita fm īclinationem nālem: lz fm electionēz alibi sit. ¶ Scdō ga glībet hō appetit nāliter beatitudinē vt pz. 1. et. 10. et hī. sed ex rōne nāli apparet q bitudo est bonum sempiternū z q nō pōt esse nisi sempiternū. ergo notū est nāliter q hō ordinat ad bonum sempiternū ad qd nō pōt nisi p resurrectionē. ergo notū est nāliter q resurrectio erit. Aliis pz qz Aug. 13. de trīnī. c. 8. pbat q in vita ista nō pōt esse beatitudo neqz in aliqua vita q finit dicens. morietem vita ipa deserit. si beata: aut ergo nolentē deserit aut volentē aut neutrum. si nolentē quō est beata vita que ita est in volūtate q non sit in pte. si aut volentem quō beata vita erat quā ferre noluit q habebat. si dicat neutrum. i. neqz velle neqz nolle: sed neqz ita bīa est vita q talis est vt quē bīa facit amor ei? digna sit. ¶ Tercio qz nāliter notū est q tota vna spēs nūqz caret sine suo gn illum in aliquo saltē idīduo cōsequat: sed beatitudo est finis spēs humane. ergo necesse est spēm humanā cōsequi illam in aliquo idīduo: sed nullus pōt eā cōsequi in hac vita pp multa incommoda cōmitantia vitā istā: vt est varietas fortune: infirmitas corporis: imperfectio scie z virtutis: instabilitas z fatigatio in exercēdo actus pfectos intātum vt illa opatio quātūcūqz in pncipio fit delectabilis nō possit eē delectabilis cōtinue: imo fatigatio p eam delectabile efficit cessare ab ipa: sed notū est opationē bīficā nō eē fastidiosā. ergo nō erit opatio aliqua huius vite: z ita postea erit: sed nō pōt esse opatio solius aīe. ergo necesse est post hāc vitā esse resurrectionē vt hō rediēs ad vitāz possit beatificari. aīis pz p ea q dicta sūt. s. de aīa q in sola vitā aīe nō possit esse beatitudo humana. ¶ Alij dīcūt q nō pōt p rōnem nālem ostēdi resurrectio futura. Et pz qz Aug. 13. de trīnī. loquēs de aīe immortalitate aī. vix pauci magno ingenio p diti vacātes ocio doctrinisqz subtilissime eruditi: ad indagādā solus aīe immortalitē puenire potuerūt. ex quo inuit q valde maior difficultas erit ostēdere esse aliā vitā hoīs post hāc que nō pōt esse nisi p resurrectionē. ergo nō est notum rōne nāli q resurrectio erit. ¶ Scdō qz Actū. 17. p dīcāte. Paulo resurrectionē mortuoz arbenis inter phos in ariopago dixerūt p hī z potissime epicuri q erat annūciator nouoz demonioz z seminiuerbiū. i. verboz seminatioz z nō loqns vera: z tñ si esset nota resurrectio p nālem rōnem non dicerēt hī p hī qui in nāli rōne vigeant. ergo non est nota p rōnem nālem. ¶ Cōm qz ad hoc sūasiones multe sunt vt tactus est. s. z tamē pbatō solida ex nā que simplr cōcludat nō est: z ideo quātūcūqz aliqua sūasio videatur nimia semper dubitatio manet: ideo nullus de philosophis tenuit positionem neqz opinionēz saltem q esset resurrectio: z tamen si resurrectio debet aliqua liter ostēdi ex rōne nāli opz argui ex forma specifica hominis: aīa rōnalis est immortalis z īcorruptibilis. ergo non manebit in eternū extra corpus cū sit forma z esset ei violētum manere extra corpus: sed reditio illa est resurrectio. ergo resurrectio necesseario ponēda est: z tñ ista rō nulli de phīs vīsa fuit cōcludēs: tñ ga aliqui ignorabāt immortalitē aīe z si illa corrumpit īmpossibile est esse resurrectionē: tū ga cōcessa immortalitate nō putabant esse aliquā potentiam q rursus vniret aīam corpori cum organizationē corporis quo disponit ad susceptionē aīe solum putent posse fieri ex semine z nō ex collectione puluerū: z similes difficultates habebant de quibus dictū est. s. z ideo nemo phozum asseruit futuram resurrectionēz neqz nos tene mus eam quasi nāliter pbatam sed quasi ex fide creditā: z est vnus de articulis fidei. ¶ Ad pnam ergo rōnem in cōtra rium oīm q desiderium nāle non est frustra: z lz homo nāliter desideret semp eē nō opz q nāliter possit semp esse vel debeat semp eē. sed satis est q nō repugnet nāe z possit p aliquā supe

riorē cām induci: sicut in artibus subordinatis semp inferior ex pectat finē superioris z agit ad illum vt frenifaciua facit frenū ad vsum egrādī: quē tamē vsum ipsa nō facit sed ars superior s. equestris: ita tota nāe opatio se bz ad oīm vt ad superiorē ar tificē z ex pectat cōplementum ex opatione illius. z maxime est hoc in hoīe: ideo homo desiderat summū bonū suū nāliter: z nō pōt illud cōsequi nāliter sed p grām ex actione superioris cāe: z hoc nō est inconueniēs: imo necesse est sic cōcedi ga als diceret q bitudo que est in visione dei nō est bonum humanū: z q aliquid minus illa sit bonum humanū quod absurdum est: ga nihil pfcit hoīem simpliciter nisi illa bitudo: z tñ illa nō pōt nāliter haberi sed p dei operationē: z tñ nāliter desiderat: iō alqd desiderat nāliter qd nō pōt haberi nāliter. ¶ Nisi forte dicas q bonū illud nō desideret nāliter. z hoc falsum est: ga si non desideraret nāliter posset natura esse pfecta sine illo: z tñ qui illo bono caret īfelices sunt ppter solum carere et si nullū aliud malum sustineant: sicut apparet de paruulis manentibus in limbo. ergo nāliter appetit sed nō habet nāliter: est tamen iste appetitus in cōfuso. i. nō ad bonū determinatū eo q nō cognoscit determinate nāliter s. ex lumine fidei. ¶ Scdō poterat dici q illud ad qd est desiderium nāle pōt haberi nāliter: z tñ negat q sit desiderium nāle ad semp esse: nā desiderium nāle pōt accipi duplr. aliqñ p actu elicito desiderādī. aliqñ p inclinationē nāli ad aliqd: z ista īclinatio nō est aliqd sed qdam ordinatio nāe ad aliqd fm q ipsa talis est. Et in his bz sic argui: si est desiderium nāle qd est actus elicitus opz q pcedat ex desiderio qd est īclinatio: z si est talis īclinatio opz q sit possibilis: z ideo accipit sepe error arguēdo de desiderio nāli: ga ad hoc q aliquod desiderium qd est actus elicitus sit desiderium naturale opz pbari q sit ex desiderio nāli qd est nature īclinatio: ga als lz īueniat in pluribus vel in oībus aliquod desiderium. i. actus desiderādī quē statim sine p cōgitatione eliciant nō pbat q sit nāle desiderium: vt si cōtingeret oēs hoīes eē intemperatos statim oblato delectabili fm tactū z gustū appeteret illud ad fruēdū: z tñ nō sequit q sit naturale desiderium: imo nō est nāle sed vitiosum. s. ex habitu ītēperantie: ad pbandū aut q sit naturale opz cōndere q nō sit ex aliquo vitio vel virtute aut qualibet habitatione: z insup opz pbari q sit possibile id qd desiderat ga ad impossibile non est desiderium ordinatū: sed quēcūqz sunt nālia sunt optime ordinata. 12. metaphys. ergo oportebit eē possibile. z ita ad ppositū ad ostēdēdū q appetitus semp essendi eēt nālis oportebat pbari q erat possibile semp eē. hoc autem nō pbat nāliter: ideo non cōstat q sit naturale desiderium ad semp essendum. vnde potius argumētum istud valde peccat. s. cū quis vult pbare aliqd debere esse vel posse eē p naturale desiderium semp peti pncipiū cum potius ex possibilitate debeat pbari appetitus nālis. Lū aut obijciē pbandū q sit desiderium nāle semp eēndi p hoc q homo su git mortē. Dōm q nō cōcludit ga eadē rōne ostēdere q bz nū desideraret semp eē qz semp cauēt z fugit nociua z cōsequēter si appetitus nāe ibi nō eēt frustra q ē bz utrum deberet relurgere. quod absurdum est. sed oīm q lz semp cauēt hō nociua nō desiderat ex hoc esse in eternū sed desiderat eē pro quocūqz tpe p quo nociuūz vult ledere vel auferre vitam: sicut enīz nocium nō nocet p semp sed p aliquo determinato nūcūta appetitus eēndi est p illo nūcūz nō sit cum p cōfusione. i. q ita sit p tunc q nō sit p postea: sed ex nūc non cōcluditur semp neqz ppetuum: ideo nō ostēdit illa fuga q homo vel bz utrum appetit eē semp. z hoc potissime est p bz utris quoz appetitus nō est nisi nālis: z ga natura nō errat neqz fert in impossibile si bz utra desiderat semp eē necesse eēt q illa possent semp eē: z tamē nō pnt. Ideo oīs est q bz utra nō appetit semp eē: lz nūqz appetāt mori: ga stat mediū. s. q in quocūqz īstātī desiderij sui desiderat eē: sed illud nō desiderat cōtinuari in ppetuūz. De homine autem oīm q etiam si appetāt semper eē non sequitur q sit desiderium naturale: ga pōt eē per electionēz que frequēter est cōtra desiderium naturale: vt quando quis eligit mori p deo vel als: nam natura nūqz pōt īclinare ad moriēdū: sed potius ad oppositū vel erit appetitus ex apprehensione boni etiam sine electione: sicut iterum homo desiderat alā vel habere montē aureū sed neutrum est ex electione neqz ex naturali īclinatione sed ex apprehensione boni z pfectionis: z iō lz homo desiderat semp eē non sequeret q esset naturale desiderium. ¶ Ad scdm oīm q appetitus bitudinis est nālis tam in generali qz in spālī. z tñ est sub cōfuso cū nō cognoscit nāliter illud bonū eē humanū qd vere est. Est autem īclinatio

Aliquid
nāli
derat
qz
nāli
q nō pōt

Alit ad
1. rōne
Deside-
riū nāle
duplr ac-
cipit.

Ad ipse
nō ē deside-
riū ordi-
natū.

¶ Nā non
fertur ad
impos.

Ad. 1. rō
nem.

inclinatio nalis hois in bonū illud: qz nāe hois nullū aliud bo-
nū pōt cōpetere tanq̃ vltimū z pfectiū nisi visio dei sempi-
terna: z hō fit desiderii put est actus elicitus in nō credenti-
bus ppter nō cognoscere tale bonū: tñ inclinatio nāe nō tollit:
z illa postea p̃ficat p fidem q̃ ostēdit illud eē ṽx bonū qd̃ so-
lū p̃ficat nām p̃ficere: z tñ hoc nō pōt cōstare p rōnem: nālem: ga-
ṽt sup̃a dictū est ad ostēdēdū q̃ erat appetitus nalis ad ta-
le b̃tudinē cōportebat notū esse vel p̃b̃ari posse p rōnem na-
turalē hāc esse b̃tudinē aut posse illā hēri: z tūc posset inferri
q̃ erat appetitus nalis ad talē b̃tudinē. sed hoc nō pōt p̃ba-
ri. Quod p̃ qz Arist. q̃ subtilius de b̃titudine p̃scrutatus est cū
fm̃ intētiōe p̃p̃iam diffiniuit. 10. ethico. in quo cōstat b̃tū-
do dicit q̃ erat in speculatione: sed nō taliter qualiter nos: qz
posuit hāc speculationē eē in hac vita circa res altissimas: z cū
ista b̃titudine posuit idigētiā z ip̃fectiones dicēs: op̃z z cor-
pus sanū eē z cibū z famulātū eē: nō tñ estimādū multū z ma-
gnis idigere felicē. ergo non p̃z rōnem nālī esse b̃tudinē in alia
vita in alia re meliori q̃ hīc sit. Cū aut obijciat de auctorita-
te Augu. non posse eē b̃tudinē nisi sempiternā posset ab eo
q̃ nullam fidē tenēs sequeretur solū id qd̃ nālīter est manifestū
rideri b̃tudinē humanā posse haberi in hac vita. Et cū obij-
ciat an p̃dat a volente vel nolēte. Dicet q̃ a volēte. Et cū dī-
catur nō erat b̃tā vita quā ferre noluit q̃ hēbat. Dm̃ q̃ quādā ha-
beri potuit voluit ille eā ferre: sed qñ sciebat q̃ nō poterat ha-
beri voluit eā nō hēre z est ista volūtas ordinata. dicitur enim
recta ratio q̃ q̃libet velit cōditionē nature suemō habēti aut fi-
dē sed sola ea q̃ nālīter nota sunt: recta ratio vt ei videt ostē-
dit mortalitatē eē cōditionē nāe hūane: z iō dīz velle aliqñ vitā
amittere cū cōditio nature sit vitā amittere: z q̃ vult amittere
vitā vult et amittere b̃tām. Et cū obijciat q̃ nō est vita b̃tā que
nō est amata ab habente. Dm̃ q̃ ṽx est si non erat amata ab
illo p̃ eo tpe quo erat possibile eam hēri z ueniens amari: z
tñ manere illā vitā sic b̃tām semp non ueniebat recte rationi
cū eēt cōtra cōditionē nature quā sequi recta rō dicitur: ideo nō
erat amādū semp manere b̃tām vitā: z ideo nō apparet ex illo
q̃ b̃tā vita sit sempiterna. Cū tertiū dōm est q̃ notū est
p rōnem nālem nām humanā posse cōsequi finē suū in aliquo
idiuiduo z ideo b̃tudinē: ideo notū est nō solū in vno sed in
quolibet non orbatō ad virtutē vt dīz. 1. ethi. z tñ cōsequit b̃tū-
dinē illā q̃ putat esse humana vel de qua cōstat p rōnem nā-
lem: sed de b̃titudine q̃ sit p̃petua vel post vitā nō cōstat nālīter
ideo non cōcedit q̃ talē cōsequat aliq̃s homo. Cū aut obijciat
q̃ ip̃olē est in hac vita hēri b̃tudinē nos q̃ veritatē scimus
cōcedimus hoc: z tñ non est notū p rōnem naturalē q̃ nō pos-
sit hēri in hac vita: ideo p rationē naturalē nō cōstat nisi de ea
q̃ in hac vita hēri pōt. Cum aut adiungis q̃ varietas fortune
infirmas corporis et non p̃mittit eē b̃tudinē h. Dm̃ q̃ ve-
rū est de b̃titudine p̃fecta vel simplr qualis est b̃tudo dei vel
intelligētiarū: z tñ pōt hīc eē talis b̃tudo qualis est hominis z
pōt hēri fm̃ cōditionē humanā: z ista est positio Arist. 1. ethi. q̃
vidēs hēc incōueniētiā q̃ non finunt boiem oīno eē b̃tūm aut
b̃tūm eē vt boiem. i. nō simplr vt dīcū est. s. Cū q̃rū qd̃ ali-
qui dīcūt. s. q̃ oīs spēs q̃ est de integritate vniuersi est p̃petua: s. z
hō est spēs p̃fectissima. ergo est de integritate vniuersi z cōst̃ est
p̃petua. Cū dōm q̃ verū est q̃ spēs humana z q̃libet alia spēs
fm̃ p̃hos cōcedit eē p̃petua: z tñ nō p̃petua in aliquo vno vel
pluribus determinatis: sed in successione eorū p̃ g̃tationē. z ita
nō sequit resurrectionē. Ex quo appet q̃tum excedat fides n̄ra
p̃biam: z quātā g̃tāz fecerit nobis b̃ndictissimus Iesus q̃ nos
de fine n̄ro z vera b̃titudine z p̃petuitate vite z resurrectione
certissimos reddidit. cū non solū ad hēc sed et ad iueniēdā im-
mortalitatē aīe vix igeniosissimi apud philosophos z magno
abundantes ocio z eruditū doctrinis perueniant vt dicit Au-
gustī. 13. de trinit. c. 9.

Cū sit naturalis resurrectio.

Questio. 229.

Queretur ē p̃ euidētiā dictorū. s. an sit resurrectio na-
turalis. Cū alig dīcūt q̃ sic qz Dama. dicit
lib. 3. c. 14. qd̃ est cōe oībus in eadē spē naturale est. s. resurre-
ctio est cōis oībus hoībus. ergo ē naturalis. Scdō qz motus ē
naturalis q̃ terminat ad gētē naturalē: sed resurrectio est qdā
motus z terminat ad gētē naturalē. s. ad vitā vel ad aīam: sed
vitrū ē nālē. g̃t̃ erit resurrectio nālī. Cū dōm q̃ nō est na-
turalis qz dicit Diony. de di. no. c. 16. vetustati visus ē resur-
rectionē eē 3 naturā: mibi vero z veritati visum ē supra na-
turā eē. Sed qd̃ supra naturā est nō est naturale. ergo neq̃ re-
surrectio erit naturalis. Scdō qz ad cognoscēdū effectus na-

turales pōt p̃tingi p rationē naturalē. z tñ ad cognoscēdū re-
surrectionē nō sufficit ratio naturalis vt oīsuz est p̃ce. q. ergo
non est naturalis. Tercio quia naturale euenit in pluribus non
solum suppositis sed et t̃pibus. i. non solū in pluribus de sup-
positis illius sp̃ei cuius dīz naturale: s. et in pluribus t̃pibus: qz
euenit quotiescūqz cā illius effectus non est ipedita: naturalia
aut ipediti cōtingit vt in paz vel raro. ergo cum resurrectio se-
mel eueniat ex cōfessione fidei non erit naturalis. Cū dīz cōfide-
randū q̃ vt dictū est. s. naturale est in rebus qd̃ h̃z naturā z q̃
cōsequunt naturā. in motibus aut dīz esse ille motus naturalis
cuius tā p̃ncipiū q̃ terminus sunt natura: z qz resurrectio est
motus vel significat p modū motus z nō h̃z p̃ncipiū z termi-
nū q̃ sint natura nō est naturalis: nāz terminus resurrectionis
q̃ est vita vel aīa vnita est terminus naturalis: p̃ncipiū tñ nō ē
naturale qz nō est aliqua virtus in tota natura hoc potēs sa-
cere sed solus deus facit: sed ad hoc q̃ motus dicat simplr na-
turalis op̃z q̃ tā p̃ncipiū q̃ finis sit naturalis. nisi dicat fm̃ qd̃
naturalis. i. qz h̃z aliqd de naturali. s. terminū vel gētē. Dm̃z vl-
terius q̃ cū naturale equoce accipiat pōt aliquō vocari resur-
rectio nālī z aliquomō nō est enī naturale multipliciter dīcū
qz multis opponit. iste est enī modus vnus iueniēdi multipli-
citatē vt Arist. docet. 1. topi. opponit enī naturale sup̃natura-
li. Scdō opponit libero vel voluntario. Tercio opponit vio-
lētō. ratio aut huius oppositionis est qz naturale accipit a p̃n-
cipio z termino. i. motus cuius p̃ncipiū z terminus sunt natu-
tura est simplr naturalis: iō ex vtracq̃ radice naturalitatis op-
ponit aliqd naturali ex pte p̃ncipali: opponit ei sup̃naturale z
liberz ex parte termini opponit ei violētū. Cū dīz p̃mō p̃z qz su-
pernaturale nō vocat naturale: nō qd̃ ex ratione termini qz
eandē formā quā iducit agēs naturale pōt iducere agēs sup̃na-
turale: sed differt qz naturale p̃ducit formā illā p̃ p̃ncipiū qd̃
est nā: sup̃naturale aut p̃ducit p̃ncipiū qd̃ nō est natura: z qz
ex diuersitate p̃ncipij sequit diuersitas modi agēdi nō iuenit
idē modus p̃ducēdi dei z nature: z iō deus p̃ducit ignē vel
aerē quē natura p̃ducit sed non p̃ducit eodē modo z ordine:
qz deus p̃ducit p̃supposita vel nō p̃supposita materia: natura
aut solū agit supposita materia. 1. phy. Etā natura p̃ducit p
successione z tractū actionis z alterationis z cōt̃etatis. Deus
aut neq̃ successione h̃z in operando neq̃ vtrū forma cōt̃etatis
alicuius: z multe alie dīz sunt in mō p̃cedēdi et circa eūdē ef-
fectū. z h̃z solū sit p̃ diuersitatē p̃ncipij. Cū dīz scdō p̃z qz agēs
naturale opponit libero: z hoc fit ex parte p̃ncipij: nā h̃z ex par-
te termini vt cōiter opponant cū nō sit eadē res p̃ducta p na-
turā z libertatē: nā opatio nature terminat ad formā p̃ductā
siue formā g̃tationis q̃ est substātiālis forma vel forma quali-
tatis aut quātitat̃is iducta p̃ alterationē diminutionem z aug-
mentum: opatio autem agentis liberi non terminat ad for-
mam aliquā istaz: sed vel est talis opatio eius q̃ nō relinquit
aliqd factū vt in opationibus imanētibus: vel si relinquit aliqd
factū est forma artificialis z nō illa quā natura p̃ducit. S. ad
huc p̃cipue differt agēs liberz a naturali quātū ad p̃ncipiū agē-
di qz in agēte libero volūtas est p̃ncipiū: z iō agēs liberz ideter-
minatū est sed ip̃z se determinat. agēs naturale agit p̃ p̃ncipiū
qd̃ est forma: z ideo nō est ideterminatū sed determinatū ad
vnū: z iō agit nēcitāte naturali non potens seipm̃ cōhibere ab
actione. z hoc mō loquit Arist. 9. metaphy. c. 2. et. 8. diuidens
naturā 3 agēs a p̃posito cū agit de potētis actiōis rōnālībz z
irrationalibus. rōnālēs aut libere sunt: irrationalēs vero acti-
ue sunt naturales. Cū sciēdū q̃ h̃z sup̃naturale z liberz op-
ponant naturali nō sunt idē iter se saltē penitus: nā ṽx est q̃
omne agēs sup̃naturale est liberz: tñ non cōuertit qz multa sunt
agētia libera q̃ nō sunt sup̃naturalia vt oēs hoīes z angeli. nō
illa nō vocant naturalia: z si non esset distinctio iter agēs sup̃-
naturale z liberz vnica oppositione opponeret naturale ad su-
pernaturale z liberz: sed nō est ṽx. Unde dīcēdū q̃ inquan-
tum cōparat liberz qd̃ nō est sup̃naturale ad sup̃naturale vo-
cat liberum iā naturale. Et ratio est qz sup̃naturale inquantū
sup̃naturale nō pōt opponi nisi naturali: qz ex termino. i. no-
mine significatē nō dicit aliaz rationē oppositionis: z tūc dī-
ferūt naturale z sup̃naturale ex modo operationis qz om-
ne naturale tenet modum naturalem. i. successione aliquā
z indiget certis instrumētis: z hoc tenet omnia agētia creata
siue libera siue non libera: z ideo quantum ad hoc angeli z ho-
mines dicunt agentia naturalia qz in operando semp tenent
certū modū z non p̃nt opari p̃ quēcūqz modū voluerint:

Sexta pars Matthei * Abulēsis g̃ iij

3. rō.

Notādū
In. q. 223

Resurre-
ctiois p̃nci-
piū n̄ ē nā-
le h̄ ē t̃er-
min' nālī
fit.
Nāle mul-
tipl̄ dīz.

B

C

Agēs libe-
rū ē ideter-
minatū se-
ipm̃ deter-
minās.

Notādū

Angeli z
hoīes i ope-
rādo sp̄ te-
nēt certum
modum.

betis aut non vocat isto modo agēs nāle qz nō alligat ad cer-
tu modū agēdi: sed agit qualitercūqz vult: ideo vocat agēs
supnāle. ¶ De tertio. s. de violēto p3 qz opponat nāli qz in mo-
tu nāli tā pncipiū qz terminus sunt nā: in violēto aut pncipiū
est natura sed nō terminus: 2 iō violētum nō opponit nāli ex
parte pncipij sicut supnāle 2 libez sed ex parte termini vel for-
me iducte: 2 hoc est qn in patiēte iducit forma q fit 3 inclinatio
nē suā: 2 ideo d3. 3. etbi. qz violētū est cuius pncipiū est extra
i. nō fit motus a pncipio intrinseco nō oferte vim passio. i. non
adiunāte: imo nō concordati illi motioni. Ex quo seqz qz violē-
tū nūqz est in actione sed semp in passione: nāle enim vel sup-
nāle tā ad actionē qz ad passionem est. 2 hoc qz nāle d3 tam ex
parte pncipij qz termini: violentū aut solū est ex parte termini
2 terminus est forma q iducit in patiente: ideo solū se 3 violē-
tum ex parte patientis: 2 hoc qz in diffinitione d3 nō oferte
vim passio. ergo respectu passi est violētia 2 nō respectu agen-
tis: actio aut nulla pōt dici violēter 2 opponit violētū nāli ex
parte passi ga nāle vel nāliter moueri d3 qd patit fm pncipiam
inclinatiōē passi: violētum vel violēter motū d3 qd patit cō-
tra inclinatiōē ipsius passi. ¶ Ex hoc aut sequit qz violen-
tū 2 nāle non sunt 3ia imediata: nō solū qz oaf aliqd liberum
2 supnāle: s3 et accipiēdo passiōē circa quā ofiderat violētū
nō sunt 3ia imediata qz oaf mediū iter bec. s. qn passum neqz
inclinat ad formā neqz repugnat illi: nā sicut violētū est quan-
do passio nō ofertur vis. i. repugnat: ita nāle ex parte termini
est qn passum appetit formā q iducit vel inclināt ad illā: 2 ali
qn patiens neqz inclināt ad formā neqz repugnat illi sicut si su-
perficies dealbet: ipsa qdē neqz ad albedinē neqz ad nigredi-
nē inclināt. sed de se indifferēs est: 2 ideo neqz est dealbatio illa
nālis supficiē neqz violēta. Etia sequit qz nō possit eē aliqua
violētia in passione pme mae qz nulla forma est q repugnet ei
cū ipsa sit ratio ad oēm formā: ideo nō est ei aliqs motus vio-
lētus. ¶ Sed oēm qz ista distinctio violenti 2 nālis motus in
passio accipit in cōparatione passi ad formā q iducit ad quam
patiens trāsmutat: si aut cōparet passum ad agēs a quo recipit
formā nō est ibi violentum sed nāle vel supnāle. d3. n. nāliter
moueri passum qn mouet ab agēte nālī sibi cōtrādēte. d3 su-
per nālīter moueri qn mouet ab agēte supra totū ordinē agen-
tis pportionato isti passio. ¶ Ad ppositum aut resurrectio si-
gnat passionem cui rident pro actione resuscitatio vel suscita-
tio: 2 ideo qn querit an sit ratio nālis op3 accipi p passione. s.
an iste motus respectu patiētis sit nāle. Si aut quereret an su-
scitatio actiua sit nālis accipiet nāle vt ad actionē ptinet 2 ad
cām actiua. Accipiēdo pmi. i. resurrectionē. oēm qz si accipia-
tur nāle put opponit violēto erit resurrectio nālis inquantū
nō erit violēta: sed potius terminus est nālis. i. vita vel aia: 2
ges nālis qz ad aiam 2 vitā mouet mē. s. qn alterat 2 organi-
zat. si accipiat nāle vt opponit supnāli. oēm qz resurrectio nō
est nālis sed potius supnālis qz nō recipit formā ab agēte ba-
bēte ordinem nāle ad agēdū illud. Si vero querat de suscita-
tione actiua an sit nālis. oēm qz nō erit violēta eo qz nō iue-
nit violētū in actione sed solū in passione vt dictū est. 2 tñ nō
vocabit nālis: qz in actione opponit nāle 3 supnāle 2 3 libez:
sicut in passione opponit violēto 2 vtroqz illoz modoz est su-
scitatio nō nālis. s. qz est ab agēte libero qd nō agit ex necitate
nāle. et est ab agēte supnāli qz illud agit supra totū ordinē carū
habētū ordinē nāle agēdi sup passūz. ¶ Sed dicez pp pre-
cedētia cū passum cōparatū ad formā quā recipit dicat violē-
ter pati quare cōparatū ad agēs nō d3 eē violētūz. Dōm qz cō-
parado patiens ad agēs nō d3 violētū eē vel opatio violenta.
Et ratio est ga vt dictū fuit in passione pōt eē violētū: in actio-
ne aut nō: 2 qz pati est recipe respectu eius qd recipit est pati.
qd aut recipit p motū est forma ga illa est terminus: iō respec-
tu illius est violētū: si aut cōparet patiens ad agēs nō cōparā-
do ad formā quā agēs iducit est solū ofideratio actionis: 2 ga
actio nō est violenta sed solū nālis vel supnālis aut libera erit
cōparatio passi ad agēs p nāle 2 libez 2 supnāle 2 nō p violē-
tū. Quod ē magis p3: nam l3 patiens violēter formam recipiat
tñ agēs forte nāliter agit: sicut cū aqua calefit ab igne est pas-
sio violēta ga iducit forma caloris ad quā nō inclināt passum
s3 potius resistit ei: 2 tñ ignis nō violēter sed nāliter calefacit
aquam: ita ē si agēs volūtarium vel supnaturale iducat for-
mam cōtra inclinatiōē passi alicuius qz ibi volūtarium aget
libere 2 non violēter 2 supernaturale aget supernaturaliter.
¶ Ad rōnem pnam in cōtrarium dicēdum qz non est verum
qz id quod cōpetit oibus que sūt alicuius speciei est eis natu-

rale nisi addat qd cōpetit eis ex pncipijs speciei: sicut si cōtin-
geret omnes homines dealbari nō eēt naturale eis esse albos
vt dictum est. s. ¶ Ad scdm oēm qz probat ratio esse resurre-
ctionem naturalem vt opponitur naturale violento: 2 tamē nō
est naturale vt opponit libero 2 supnaturali. 2 ratio est ga ad
esse motum naturalem requiritur qz pncipium 2 terminus
sint natura: in resurrectione terminus est natura sed non prin-
cipium cum illud sit supernaturale.

¶ An resurrectio generalis erit in fine seculi.

Queretur circa tēpus resurrectionis: 2 qz solet dici qz
resurrectio generalis erit in fine seculi vt
oēs simul resurgant est dubium an sit verum. ¶ Aliqui dicūt
qz nō debet fieri resurrectio vsqz ad finem seculi vt omnes si-
mul resurgant ga maior est cōuenientia capitis ad membra qz
membrorum adinuicem: sed xps est caput nostrum 2 nos inui-
cem sumus membra. ergo magis debet quisqz nostrum imita-
ri xpm qz quēlibet alium: sed xps non distulit resurrectionem
suam vsqz ad finē seculi vt cum omnibus resurgeret. ergo ne-
qz nostra resurrectio vsqz illuc differretur vt omnes resurga-
mus simul. Antecedēs p3 qz talis est habitudo capitis ad mem-
bra qualis cause ad effectus: sed quēlibet effectus similitat cāe i-
quantum accipit ab ea: 2 vnus effectus nō accipit ab alio. ergo
cause ad cāta est magna similitudo que nō est causatorum in-
ter se. sic 2 capitis ad membra: qz quodlibet membrum recipit
aliquid a capite: sed vnum membrum nō recipit ab alio in qua-
tū membra sunt nisi inquantum ppter continuitatez corporis
deriuatio q fit a capite vel a corde in membra extrema fit p me-
dia: 2 tñ xps est caput nostrū ad ephe. 4. ergo debemus ei ma-
gis cōformari. s. vt non expectemus finē seculi vt resurgamus
cum oibus sicut ipse non expectauit finem seculi. ¶ Scdo ga
resurrectio capitis est cā resurrectionis membrorum: sed resur-
rectio quorūdam membrorum nobilium ppter pproquitatem
ad caput nostrum nō est dilata vsqz ad finē seculi sicut pie de
de matre xpi credit. ergo 2 ceteri quāto fuerint xpo per gram
ppinquoies tāto resurrectio eoz magis accelerabit. 2 nō dif-
ferret vsqz ad finē seculi. Primum p3 ga ita arguit apostolus
1. Corin. 15. c. si xps resurrexit 2 nos resurgemus. i. resurre-
ctio sua est cā nostre: 2 ostēsum est supra. Scdm apparet qz de
illa credit qz resurrexit breuiter post mortem sicut xps: 2 hoc
fuit pp excellētia scitatis eius. De iōāne quoqz euāgelista aliq-
et h3 credūt: iō in alijs fm pportionē similitudis in scitate acce-
rabit vel differret resurrectio: 2 ita nō resurgēt oēs i fine sceli.
¶ Tertio ga stat noui testi pfectio ē 2 pfecti gestat imaginē
xpi qz status veteris testi cū lex hēret ymbzā futurorū bonorū 2
nō imaginē: nūc at est imago ad Heb. 10. c. et cōpabat lex ad
nouū testm sicut puulus exns sub tutoribz 2 actoribz ad viz pfe-
ctū. ad Gala. 4. 2 tñ qdā pres veteris testi surrexerūt sicut cū xpo
j. 2 7. multa corpa scōz q dormierāt surrexerūt 2 apparuerūt
multis. ga fortiori nō d3 resurrectio oīz pīuz noui testi differ-
ri vsqz ad finē sceli. ¶ Quarto p3 qz post finē sceli nō erit aliqs
nūerus ānoz qz nō erit tps: 2 potissime qz nō erit dies 2 nor
manētibz astris sine motu: 2 tñ post resurrectionē mortuorū cō-
putant multi anai vsqz ad aliā resurrectionē 2 po. 20. c. d3. n.
vidi aias dcollatoz pp testimoniū Jesu 2 vbi dei. 2 seqz. vire-
rūt 2 regnauerūt cū xpo mille annis 2 ceteri mortuorū nō vire-
rūt donec cōsumarēt mille āni. g nō differret resurrectio oīz
ad finē mūdi s3 qdā multo tpe ān illos resurgēt 2 nō oēs simul.
¶ Dōm qz sic resurrectio hoīum erit gīnalis ita vt nemo sit q
nō resurgat vt oīfuz ē. s. ita erit et simultanea vt nō pcedat re-
surrectio quorūdam ad resurrectionē aliorū: s3 h nō posset fieri
nisi differret vsqz ad finē sceli qz vsqz ad illud tps spērūt aliq
viuētes q morituri sint vt postea reuiuiscāt. g vsqz ad finē sceli
differēda ē vt oēs sūt possint resurgere. Et p3 pmo qz Job. 14.
c. d3. bō cū dormierit nō resurgēt donec atterat celū nō euigi-
labit neqz cōsurget de sōno suo. g resurrectio non erit alicuius
hoīs quousqz atterat celū: sed celū atteret cessando ab effectu
quē cāt in his īferioribus vt dictū est supra. hoc at nō erit nisi
vsqz ad finē seculi qn cessabit motus. g vsqz tunc nemo resur-
get: 2 cū simul resurgēt hoīs oēs. ¶ Scdo p3 quia apls ad
Heb. 12. c. dicit de illis q pbatī inuenti fuerunt testimonio fi-
dei q nō receperūt repromissionē. i. plenā corporis 2 aie britudī-
nē. 2 subdit ibi cā. s. deo aliqd melius p nobis puidēte ne si-
ne nobis cōsumarent. i. pferent. 2 dicit glo. vt in cōi gaudio
omnium fieret maius gaudium singulorum. ista autem cōsum-
matio vel perfectio erit in glōificatione animarum: quia xps
reformabit corpus humilitatis nostre cōfiguratū corpori cla-
ritatis

Violētū 2
nāle nō sūt
immediate
opposita.

Def. qōis.

Petitio.

Rāso.

Ad. 1. rōez
in 3ium.

i. q. 224.
Ad. 2. rō
nem.

Nōmū.
rōnes.
1. rō.

2. rō.

i. q. 225

3. rō.

4. rō.

Rā. ad q
futu qōis
i. q. 225

1. rō.

i. q. 222
2. rō.

ritatis sue ad Phil. 3. c. ergo non erit ista reformatio corporum in
 gbus sanctis antequam sit in alijs qz als non esset gaudiu comu
 ne et simul: et tñ beati statim vt resurgūt hñt corpora reformatā
 qz als corpora aliquorū sanctorū eēnt post resurrectionē adhuc
 corruptibilia et infirma qd est absurdū qz tñc non esset bñtudo.
 Etia qz. 1. Corin. 15. ca. dñr qz seminat corpus mortale et surget
 imortale et ita de alijs pfectionibus. ergo nō in ipsa resurrectio
 ne accipiet beati oēs pfectiōes quas habituri sunt in corpori-
 bus: et tñ nō habebunt quādā reformationē añ alios vt dicitur
 est. ergo nō resurgent qdā ante alios. **T**ertio apparet hoc ex
 rōne: dicit. n. Augu. 3. de trini qz diuina puidētia statuit qz cor-
 pora inferiora et grossiora p potētiōra et subtiliora atqz superio-
 ra quodā ordine regantur: et iō tota mā corporū inferiorū sub-
 iacet variationi fm motū corporū celestiu: vñ esset 5 ordinem
 quē diuina puidētia in rebus statuit si mā corporum inferiorū
 ad statum incorruptionis pduceref manente motu corpo-
 rū celestium ex quo fit generatio et corruptio in his inferiori-
 bus. Et qz fm fidei veritatē resurrectio erit ad vitam imorta-
 lem vt hoies conforment xpo qui reformat corpus humili-
 tatis nostre cōfigurando illud corpori claritatis sue ad Phil. 3.
 et xps surrexit ad vitam imortale ad Ro. 6. c. f. xps resurgens a
 mortuis iā nō moriet. ergo et oēs resurgent ad vitam imortale
 oportet vt resurrectio differat vsqz ad illud tēpus in quo ex
 conditione corporū celestium nō prestetur impedimentū ad re-
 surrectionē. p actionem motus ad generationem et corruptio
 nē inclinando: et tñ motus nō cessabit vsqz ad finem seculi: iō
 vsqz ad tēpus illud nō fiet conueniēter resurrectio: sed dñs dif-
 ferri. tunc aut cōueniēter fiet qz nihil erit ex parte celi qd ob-
 stet incorruptibilitati corporū resurgentiū. nam si maneret mo-
 tus corporū celestium facta resurrectione plura essent necessa-
 ria ad seruandū corpa incorruptibilia qz requirantur ad ser-
 uandū non existente: nam illo cessante quasi nālīter efficit oīs
 res incorruptibiles p priuationē actionis a bñtate que est cor-
 ruptiua. Alia ē ratio est qz resurgentibus hoibus dñs innouari
 seculū: sed innouatio nō pōt esse quousqz penitus cesset motus
 cū manente illo semp duret generatio et corruptio que ptinent
 ad vtrūqz seculi. ergo nō erit resurrectio vsqz ad finē seculi.
Ex similitudine autē pdicti fundamenti quidā phi qui ponūt
 motum nunqz cessare asseruerūt reditū animarū ad corpo-
 ra mortalia vidētes qz cū motu celi nō poterant effici corpora
 humana corruptibilia: et iō dixerūt ad corporalia mortalia qua-
 lia nunc habemus ponebant fieri reditū animarum: siue dice-
 rent fieri hunc reditū aie ad idēz corpus in fine magni anni.
 sic asseruit empedocles. siue ad aliud corp⁹ sicut pythagoras po-
 suit vt dñs primo de aia. sed ad reditū quē posuit pythagoras nō
 requirebat aliquis numerus annorū: sed statim vt de vno cor-
 pore exibat introire in alterū asserbat vt refert Quidius. 15.
 metamor. f. morte carent aie semperqz pōre relicta sede. nouis
 habitāt domibus manētqz recepte. **A**d pñm dñs qz l3 xps
 nō distulit resurrectionē suā vsqz ad finem seculi nostra resur-
 rectio est vsqz illud differenda. de xpo. n. fuit necessariū qz non
 expectaret vsqz ad finē seculi vt cum alijs resurgeret qz essent
 multa inconueniētia. Primū qz pñciatū erat p pphas qz ter-
 tia die resurgeret: iō vt veritas pphie maneret debuit tunc re-
 surgere. Scdm qz si distulisset vsqz ad finē seculi fides de eo
 periret et putaret inane fuisse qcquid pdicauerat. nam nō ha-
 beret quisqz spem resurgēdi si ille vsqz hodie in morte mane-
 ret: iō fuit summe necessariū vt ipse cito resurgeret. de quo ma-
 gis dicitur. j. 28. c. de nobis autē nullū inconueniens est etiam
 si differatur resurrectio nostra vsqz ad finem seculi: iō resurre-
 ctio oīum nostrū vt simul sit vsqz tunc differretur et nō differ-
 ri debuit resurrectio xpi. Cum autē obicitur de maiori simili-
 tudine capitis ad mēbra qz mēbroz adinuicem. Dñm qz inter
 caput et mēbra est similitudo pportionis et nō vniucationis.
 inter mēbra autem adinuicem nō est similitudo pportionis s3
 aliquāter vniucationis saltem inter geminata vt manus pe-
 des oculos aures. Et p3. nā capitis ad mēbra nō est similitudo
 vniucationis qz solū caput est caput et nullū aliud membrum
 est caput: et tñ ad similitudinem vniucationis qz l3 mēbrū eēt
 caput: s3 similitudo pportiōis est habitudo cuiusdā cōformita-
 tis inter ea fm quā caput est aptū ad influēdum in quodl3 mē-
 brū: et quodl3 mēbrū est aptū ad recipiendum influxū capitis: et
 talis est saltē habitudo inter quāz causam et causatū: inter mē-
 bra autē adinuicem nō est talis similitudo als habitudo: quia
 vñ nō influit in alterū s3 potius omnia illa carēt hoc influxu:
 et in quāz deficiūt ab illo influxu actiōe similatur inter se: sed

xpi resurrectio pcedet nostrā resurrectionē inquantū ipse est
 caput et oēs nos deficiūmus ab hac habitudine. ergo debemus
 deficere a pcessiōe. f. qz sicut vnus nō est aliquo mō caput alte-
 rius: ita resurrectio vnus nō pcedat aliquāter resurrectionē
 alterius. sed aliqz resurgent in fine seculi et nō poterūt prius re-
 surgere. illi qui in fine seculi morient ergo oīum aliōz resur-
 rectio vsqz ad tēpus illud differret: et p3 qz resurrectio xpi est
 causa exēplaris nostre resurrectionis vt ostēsum est. s. ex cuius
 fide spes nobis de nostra resurrectionē consurgit qz spes nō pos-
 set haberi de nostra resurrectionē nisi sciremus caput nostrum
 prius surrexisse. nō est alicuius alterius hois resurrectio causa
 resurrectionis aliōz hoim: iō resurrectio xpi debuit pcedē resur-
 rectionē aliōz hoim: et resurrectio alicui⁹ alteri⁹ nō oportuit qz
 pcederet resurrectionem oīum aliōrum: sed qz resurrectio ex-
 pectaretur vsqz ad finem seculi ex spe resurrectionis christi quā
 iam credēmus. **A**d scdm dicendum qz l3 multa membra xpi
 sunt nobilioza alijs et ita proximiora capiti nō competit eis ex
 hoc qz resurrectio ipsorum pcedat resurrectionem quorūdā
 aliōrum: qz christo inquantū capiti conuenit qz resurrectio sua
 pcederet resurrectionē oīum aliōz: et nullū mēbrū quātūcūqz
 nobile et primum capiti accipit qz sit caput: iō nulli alijs compe-
 tit ex nobilitate qz resurrectio eius pcedat resurrectionē aliō-
 rū cū nulli sit cōicatu esse caput neqz cōicari pōt cum xps sit ca-
 put: et nō pōt eē in ecclesia nisi vnū caput cum nō sit corpus mō
 struosum. Est tñ dñm qz si aliqz alijs iā surrexerūt añ finē seculi
 nō cōpetiuit eis pp rōnē nobilitatis qz hoc mō sicut est diffe-
 rentia nobilitatis et primitatis ad xpm in mēbris: ita quidam
 citius qz alijs resurgerēt. Et hoc mō si virgini matri xpi cūenit
 surrexisse die tertio aut parū post mortē pp magnam propin-
 quitatem ad christum qz est caput surrexissent iā omnes aposto-
 li et Ioannes baptista qui ceteris hoibus meliores et deo acce-
 ptiores fuerūt cum iam diu sit qz mortui sint: et tamē nō surre-
 xerūt. ergo nō conuenit eis neqz alijs pcedere in resurgēdo ad
 alios pp istam propinquitatem ad caput. ratio enī capitis stat
 in indiuisibili et ppter banc rationem solum debetur pcessiō
 in resurgēdo: iō cū de approximātibz ad xps nullus ptingat
 ad rōnem capitis nulli cōpetit ex quātacūqz approximatiōe ad
 xpm qz pcedat aliquem alium in resurgēdo. sed dicendum qz
 nō ideo est frustra approximare xpo qz cum ista primitas sit
 per maiore abundantiam charismatum pmiabitur pportiona-
 liter per excessum maioris glorie. **C**uz autē de Virgine dicitur
 resurgente. Dicēdū qz nō est necesse hoc tenere qz nō est de
 articulis fidei neqz ēt est aliqd diffinitū p ecclesiā vt teneri de
 beat: iō licet cuiqz sicut voluerit opinari. rōes autē qd ad pbandū
 illius resurrectionē sumunt sunt suāsiones qdaz et nō cōuincūt:
 et tñ qz cōiter tenet qz surrexerit rōnabilis est hoc tenere. figs
 tñ dñm asserat nō cōtēdimus. sed dñm qz si surrexisset ponat nō
 est asserēdū qz hoc ei cōpetuerit pp abūdātiōē scititatem et ap-
 proximatiōē ad xps: s3 solū qz ccessum est ei ex pūilegio. nā si
 pp sanctitatem cōpetiūisset ei aliquādo resurgere ante finē secu-
 li necesse erat qz oībus alijs pp differētes pfectiones pus et po-
 sterius resurgere cōpeteret seruata ppositione sanctitatis eoz:
 qz fallū ē: qz tunc quotidie resurgerēt aliqz: et in die vltimo nō
 plures resurgerēt qz qz hodie resurgūt: et tñ resurrectio in vltio
 die fiet et sic xps pdicabat. qd p3 qz Martha asseruit qz Lazar⁹
 resurgēt in nouissimo die Jo. 11. c. et hoc nescirēt ipa nisi a xpo
 audisset gñalē resurrectionē tūc futurā et Job. 19. c. dñr i nouis-
 simo die de terra surrecturus suz. et ita resurrectionē suā nō pu-
 tant futurā vsqz ad vltimū diē: et tñ si fm maiore approxima-
 tiōē ad xps eēt resurrectio pus aut poster⁹ forte iā iob resur-
 gē debūisset et nō determinaret sibi diē nouissimū. **C**uz autē dñs
 Joāne euāgelista dñr. Dñm qz de hoc nō ē asserēdū qz surre-
 rit neqz ē tāta rō dubitādī sicut de vigne mīe xpi: et tñ si fortas-
 sis Joānes surrexit nō cōpetiuit ei ex gradu scititatis: s3 solū ex
 pūilegio et grata ccessiōe dei. h autē de ioāne putare puenit ex
 dubitatiōe quā de eo facē multi solēt. gbusdā dicentibus qz nō
 obierit: alijs vō asserētibz qz obierit: alijs dicētibz qz dece-
 sit et surrexit. s3 hec oīa vñr pcedē ex quodā errore. nā inuitate
 ioānes mortu⁹ ē vt clare ostēdet Jo. 21. c. **A**d tertiu argu-
 mētū poterat rñderi p pdicta. f. qz nouū testm b3 statū excellēti-
 re: et iō si ex maiori approximatiōe ad xpm cōpeteret alicui pus
 resurgē deberēt multi nunc resurgē: et tñ nulli cōpetit ex quan-
 tocuqz merito pcedere aliū in resurgēdo. ergo neqz compe-
 tit velut ex iure aliquibus in nozo aut veteri testō resurgere:
 sed illi si surrexerunt fuit ex pūilegio et nō ex merito imitatio-
 nis xpi. **C**aliter potest dici qz pcedet decisio huius ex alio. f.

in. q. 225.

Ad. 2. rōez

6

De virginis
resurrectio
ne qd tenē-
dum sit.An vginem
resurrexisse
sit articulus
fidei.

7

De iohannis
euangeliste
resurrectio
ne qd tenē-
dum.

Ad. 3. rōez.

3

Alr ad. 3.
rōez

an sancti q cū xpō surrexerunt surrexerunt ad vitam imortale:
vel postea obierint. Si dicat q postea obierint nulla cā dubi-
tandi est q tunc nō pūnt isti ad resurrectionē de qua qritur: il-
la est. n. resurrectio ad vitā imortalem: 2 de tali dicimus q ne-
mo nūc resurgit s3 expectat resurrectio ad diē nouissimū. Si
aut acciperet de resurrectione q est ad vitā mortalem quā ma-
gis vocamus suscitationē quandā nō est dubiū quin quotidie
possint alig resurgere: multos. n. xp̄s 2 apostoli suscitauerunt 2
multi ante xp̄m suscitati fuerāt in veteri testō p belīā 2 belisē:
sed de ista resurrectione nō loquimur neq scriptura mentio-
nē facit de hac: 2 iō xp̄s vocat primogenitus mortuorū. i. resur-
gentiū a mortuis velut apostolus dicit est pmitie dormientiū:
sed nō pōt intelligi quātū ad resurrectionē q est solū redire ad
vitā qz hoc modo Lazarus 2 illi quos ipse suscitauit pcesse-
rūt eū: iō o3 intelligit de resurrectione ad vitā imortalem 2
quātū ad hoc ipse est primogenitus mortuorū qz aū eūz nemo
surrexit ad vitā imortale. Si aut dicat q illi qui surrexerūt cū
xpō surrexerunt ad vitā imortale manet dubiū. Et tunc vob3 q
nō surrexerūt pp excellētiā sanctitatis sue ad ceteros mortuos:
s3 pp xp̄m vt essent in testimoniū resurrectionis sue. Et apparet
q fit ista cā qz dī. j. 2 7. c. multa corpora sanctorū q dormierāt
surrexerāt de monumētis 2 introeūtes in sanctam ciuitatē ap-
paruerunt multis. 2 tūc nō est attribuendū sanctitati eorū q
surrexerint neqz ēt datū est eis ex pūuilegio quasi deus faceret
hoc pp benefacere eis solum: sed xp̄s fecit pp semetipsum. i. vt
suā resurrectionē p illorū resurrectionē probaret. Et tunc cum
dicat q sanctiores erant patres noui testamēti dōm q nō sur-
rexerunt tūc qz nō erant mortui aliqui patres noui testi q pos-
sent resurgere. nā nouū testiū cepit a xpō 2 maxime post mortē
suā: iō nemo erat mortuus de patribus noui testi qui posset re-
surgere: primi. n. patres fuerūt apostoli 2 illi adhuc viuebant si-
mul cū virgine matre xp̄i. Si aut alig illorū mortui essent for-
tassis potius illi q alig alij resurgerēt: postea vero nō oport-
uit q resurgerēt ad testificationē xp̄i qz iā testificationē habe-
bat: iō nō est inconueniens q aligui de patribus veteris testa-
menti surrexerūt ante diē iudicij 2 q nullus de patribus noui
testi ante illū diē resurgat. Sed obijciat q si isti surrexerūt
ad vitā imortale q nō fit xp̄s pmitie dormientiū: nā nō vocā-
tur pmitie pp redire ad vitā ante oēs qz multi ante ipsū sur-
rexerūt vt dictum est: sed pp prius resurgere ad vitā imorta-
le: 2 tū si isti surrexerunt ad vitā imortale erit alig resurgens
ad imortalitē ante xp̄m cū illi prius surrexerint qz xp̄s: qz de
illorū resurrectione ponit. j. 2 7. c. de xp̄i resurrectione. j. 28. c.
C Dicit poterat q xp̄s ē pmitie dormientiū vel primogenitus
mortuorū nō q ante oēs surrexerit: sed q excellētiōr resurgen-
do fuerit: 2 iō s3 alij resurgerent ante xp̄m ad vitā imortale nō
fuerunt illi pmitie dormientiū sed xp̄s q excellētiōr oibus re-
surgentibus fuit. C Aliter dōm 2 melius q ēt fm tempus fuit
xp̄s prior oibus resurgentibus ad imortalitē sicut fuit prior
excellētia. Lū aut dicit de illis q cū eo surrexerūt. dōm q xp̄s
surrexit prius qz illi s3 Mattheus fm ordinē narrationis pre-
posuerit de eorū resurrectione qz secutus fuit pcessum ordinis
artificialis 2 non nālis: 2 est ibi anticipatio sicut sepe faciunt
euangeliste 2 oēs historiographi: nō. n. pōt cōueniēter describi
aliqua historia sine anticipatione 2 recapitulatione. de hoc tū
qd verius fit. an illi qui cū xpō surrexerunt postea obierint sic
Lazarus 2 alij q a xpō suscitabant vel ad huc viuāt aperiet ma-
gis. j. 2 7. c. C Ad quartū dōm q resurrectio oium erit in fi-
ne seculi: 2 nō precedet resurrectio aliquorū ad resurrectionē
aliorū nō solū p mille annos sed neqz p vnā horā: s3 in momē-
to 2 ictu oculi fiet resurrectio oium. i. Lōzin. 15. c. Lum autē
obijciat de mille annis inter vnā resurrectionē 2 aliā vt ponitur
Apo. 20. c. dōm q istud longe aliter intelligendū est vt decla-
rabit. eo. c. 2 tū quantū attinet ad p̄sens dōm q occasione illo-
rū verborū vt Augustinus refert. 20. de ciuita. dei quidā bere-
tici posuerunt primā resurrectionē futurā esse mortuorū bono-
rū vt cū xpō mille annis in terra regnēt 2 viuāt voluptuose:
2 iō vocant ciliaſte. i. millenarij vt dicit ipse Aug. li. de nonagin-
ta heresibus. 2 iō idē Aug. ostendit. e. lib. 20. de ciuita. dei aliter
intelligēda esse verba illa. s. de resurrectione spiritali per quā
hoies dono gratie a peccatis resurgēt 2 ista vocatur prima re-
surrectio. scda autem resurrectio est corporum: regnum autem
xp̄i dicit ecclesia in qua cū ipso nō solum martyres sed etiā alij
electi regnant vt ex parte totū intelligatur. Vel regnāt cū chri-
sto in gloria quantū ad omnes: 2 fit specialiter mentio de mar-
tyribus q ipsi precipue regnāt mortui qz ipsi vsq ad mortē p

chrisi veritate certauerūt: millenarius autē annorum nō signi-
ficat aliquem certum numerū sed designat totum tempus qd
nunc agit in quo cum chriso omnes sancti regnāt qz numerus
millenarius significat vniuersitatē magis qz centenarius eo q
centenarius est quadratū denarij: millenarius est cubus. i. nu-
merus solus ex duplici ductu denarij in seipsum surgēs qz de-
cies decem decies mille sunt: 2 ita dicit psal. 104. verbi qd mā-
dauit in mille generationes. i. ad oēs: qz nō erant determinate
mille generationes qz tūc nō esset mandatum perpetuū qd fal-
sum est: 2 ita nō significantur ibi due resurrectiones: s3 vna erit
resurrectio oium hoium. i. in nouissimo die siue in fine seculi.

¶ An tempus resurrectionis sit nobis ignotum vel aliquo mo-
do sciamus aut scire possumus.

Questio. 231.

Queretur dato q dies resurrectiōis sit vltimus dies
seculi an sit nobis ignotum illud tēpus: vel
aliquo modo sciamus aut scire possumus. C Aliqui dicunt q
nō est ignotum neqz occultū illud tempus: qz cuius principium
est determinatū finis quoqz pōt sciri eo q omnia mensurātur
quadam periodo vt dicit scdo de generatione. sed principium
mundi determinate scitur a nobis p sacram scripturam. ergo
finis eius determinate poterit sciri a nobis: s3 finis mundi erit
tempus resurrectionis 2 iudicij. ergo tū iudicij qz resurrectio-
nis tempus nō est occultum nobis. C Scdo p3 qz apo. 12. ca.
dicitur q mulier illa p quā ecclesia significat h3 locum paratū
a deo vbi pascatur ibi p tempus 2 tempora 2 dimidiū tempo-
ris. Item Dan. 12. ca. ponuntur dies determinati. nam dicitur
porro docti intelligent: 2 a tempore cū ablatum fuerit iuge sa-
crificium 2 posita fuerit abominatio in desolatione: dies mille
ducenti nonaginta: beatus q expectat 2 peruenit ad dies mille
2 trecentos 2 triginta 2 quinqz. 2 tamē scriptura solet accipere
diem pro anno Ezē. 3. i. dies pro anno dabo tibi. ideo videt q
talis numerus annorū esse debeat vsqz ad consummationē se-
culi: 2 sic possit sciri determinate finis seculi. C Tertio qz sta-
tus noui testamēti fuit prefiguratus in veteri sicut fuit nouum
testamentum significatum p vetus: 2 tamen scimus determina-
te in quod vetus testiū statū habuit. i. durauit qz fuerunt anni
mille quingenti quadraginta quinqz vel quasi. s. a datōe legis
moysi vsqz ad xp̄i natiuitatem que dedit nouum testamentū:
vel fm aliquā computationem veraciorē sunt mille quingen-
ti 2 decem anni. ergo possumus scire determinate durationē
noui testamēti: 2 tamen nouum testamentū durabit vsqz ad fi-
nem seculi. j. 28. c. cum dixit xp̄s eis qui in fine seculi erant. ego
enim vobiscum sum vsqz ad consummationē seculi. ergo po-
terit sciri determinate finis seculi: consequenter tēpus resurre-
ctionis 2 iudicij generalis. C Dicendū q finis seculi 2 dies iu-
dicij 2 dies resurrectionis generalis idē sunt: 2 ideo si quis no-
uit vnum nouit 2 alterum: 2 tū nullum illorum determinate sci-
tur. Et patet primo qz illud quod ignoratur ab angelis multo
magis erit occultum hominibus qz ea ad que homines nāli ra-
tione peruenire possunt multo limpidius ab angelis cognoscū-
tur. Etiam per reuelationē homines nō cognoscunt: qz ea que
homines sic cognoscunt p angelos cognoscunt p quos eis reue-
lationes fiunt: sed angeli nō cognoscunt diē resurrectionis 2 iu-
dicij vt dicitur. j. 24. c. s. de die autē illa 2 hora nemo scit neqz
angeli celozum. ergo multo magis ignoratur ab hominibus.
C Scdo patet qz apostoli fuerunt magis conscij secretorum
chrisi q alij sequentes: 2 tamē eis nō fuit cognita determinatio
temporis illius etiam si de hoc quererent. ergo neqz ceteris
hominibus nota erit. C Circa hoc cōsiderandum q finis
seculi rationabiliter est hominibus ignotus. comparatur enim
etates seculi ad etates hominis: in seculo autē etas vltima est q
incepit ab adnētū chrisi 2 durat vsqz ad finē seculi 2 correspō-
det senectuti ex parte hominis que durat vsqz ad mortē eius:
cetera autem etates cuiusqz hominis. i. pueritia: infantia: adole-
scentia: iuuentus: virilitas habent determinata principia 2 de-
terminatos fines: scimus enim in quo anno hois quelqz istarū
etatum incipiet 2 in quo finiatur: 2 consequenter scimus quot
annos quelqz harum etatum duret. de senectute autē scimus quo
anno incipiat: sed nō quo anno finiatur qz terminus eius est
mors hominis: 2 ideo nescimus quot annis duret senectus: vn-
de senectus neqz fm totam speciem neqz fm aliquem vnum
hominem habet determinatam durationem: ita etiam de etati-
bus seculi: nam quelibet illarū scimus quo anno ceperit 2 quo
anno desierit: 2 consequenter quot annis durauerit de vltima
que est a natiuitate chrisi scimus quo anno cepit: s3 nō quo an-
no desinit: 2 nōr neqz scimus quot annis ista etas durat. C Et
et alia

Dubium.
Solutio

Ratio

¶

Obiectio

Risio. 1.

Qz xp̄s di-
cat primi-
tie dormiē-
tiū.

Risio. 2.

Ad. 4. rōes

et alia cōis pprietates q in hōis vltima etas q ē senectus inter
dū est maior quātitate oibus alijs sumptis. nā cetera incipiēdo
ab infantia vsq; ad pncipiū senectutis nō durāt annis septua
ginta. i. nō ptingunt vsq; ad septuagesimum fm vna computa
tionem: et tñ senectus sola interdū durāt plusq; septuaginta an
nis vt in illis q vltra cētū et qdraginta annos puenerūt: ita er
go de ista vltia etate scī poterit eē q fit maior duratione oib;
alijs etatibus simul sumptis. i. vt duret plusq; gñq; milibus an
nōrū et tñ sicut senectuti nō sunt aliquot anni neq; menses neq;
dies diffiniti tā fm nām. i. spēm torā q fm indiuiduū et iō eā
faciliter pōt esse lōga vel brevis neq; rōne colligī duratio ei?
ita de ista vltima etate q est a xpī natiuitate vsq; ad finē seculi.
Sic dicit Angu. lib. 8. 2. q. etas vltima humani gñis q incipit ab
aduētū dñi vsq; ad finē seculi gbus gñationibus opūter incer
nū est: sicut et senectus q est vltima etas hōis nō hz determina
tū ips fm mēsurā aliorū cū qñq; sola teneat tātū tēporis quan
tū reliq; oēs etates. C Scīdū vltius q finis huius etatis
h a multis cogitē suspicet et timeat a nemine tñ inuenit aut
cognoscit. Qd p3 qz si hoc sciret vel sciri posset aut esset p rō
nē nālem aut p doctrinā scripturarū sacrarū aut p aliquā spe
cialē reuelationē: s; nullo istozū modozū cognoscitur. ergo tem
pus resurrectionis et finis seculi est nobis ignotū. C De primo
p3 nālī rōne nō solū nō possumus inuenire finē seculi imo po
tius suadet nobis q nunq; fit finis seculi. Et p3 qz tēpus ē nu
merus motus: et iō determinatio tēporis nō pōt sciri nisi p de
terminationē motus: est aut motus ille motus celi q est cā oīz
aliozū motuū: et iō p motū illū predicimus de ceteris rebus q
causant ex motu et subiiciuntur illi sunt proprietates eius vt ex
motu celi colligimus qñ erit eclipsis q est aliqd consecutum in
ipsis corporibus motis celestibus: et colligimus accidētia rerū
istarū psonarū vt frigora: estus: pluiarū abūdantias: aerē salu
brē: sterilitatē aut fecunditatē terre et similia ad que corpora cele
stia satis se explicant et posita sunt in signa. Ben. 1. c. 2. xps dixit
pbarisēis. s. 1. c. ca. faciē celi iudicare nostis et signa tēporū
nō potestis scire. et quoniā cā est oans esse cāto corpora aut ce
lestia sunt cā oīum gñationū et corruptionū q fiunt in terra vt
aristo. ait. 1. de gñatio. et nō solū sunt cā essendi sed et mēsurā
durationis p motū: nō solū p motū corporū celestū possumus
scire de aliqua re q erit s; et qñ erit et quādiū durabit: hoc aut
est quātū ad cetera q subiecta sunt motui illi de gbus p illū iu
dicabit: sed ipsemet nō est sibi cā neq; sui ipsius mēsurā: iō per
ipsum nō poterit cognoscere de eo quādiū durabit: sed sciri debe
ret ex conditione termini vel motoris: nō pōt aut ex additione
motoris vt dicit neq; et ex additione termini qz in motu recto
si mobile moueat vniformiter p pportionē velocitatis vel tar
ditatis colligī facilius qñ pueniet. i. quātū tēporis impēdet in
perueniēdo: motus aut celestis est motus circularis: in circulo
aut nunq; est pncipiū neq; finis et mobile qd circulariter et
nālīter sup axem suū et polos mouet pōt nālīter moueri in eter
nū: imo de se est determinatū potius ad durandū in eternū cū
nulla possit inueniri cā ex parte motus neq; ex additione mobi
lis: quare potius finiat motus nunc q postea. et ista fuit cā qua
re illi quos in nā pitissimos appellamus posuerūt eternitatem
motus a parte aī et a parte post. s. qz nō est aliqua cā ex cuius
parte accipiat finis in motu illo. Nisi forte dicas q ex pte mo
toris inueniet finis motus. et oīz q nō pōt inueniri nālīter. nā
motor celi est intelligētia vt tam a catholicis q et a p̄bis con
cessum est: et tunc aut illa mouet solū p libertatē aut quasi natu
raliter. s. agendo quātū pōt et in hoc discordat philolop̄i a ca
tholicis. dicit. n. philosophi vt colligī ex. 12. metaphy. aristo.
intelligētiā mouere fm totū suū conatū. s. quantum possunt et
quādiū pōt: et ex hoc accipit aristo. regularitatē illius motus. s.
qz intelligētie mouent quātū pōt et vires earū sunt limitate: et
rursus sunt infatigabiles qz sunt immāles: iō necesse est q mo
ueat semp equaliter et ex hoc puenit vniformitas et regularitas
motus. Catholici aut ponunt iuxta veritatē intelligētiā mo
uere p libertatē ex imperio p̄ime intelligētie. s. quātū illa iubet
et quādiū vult et iō regularitas motus non causatur ex hoc q
agūt ex toto conatu s; ex hoc q sunt agētia fm rationem et vi
res sunt infatigabiles: iō pōt mouere fm maiorē vel minorem
velocitatē et pōt tenere illā eqlē vel difformiter mouere vt qz ex
pedi rebus q a celo mouent motū illū fieri vniformem fit vni
formis: et tñ qz sunt mouētia p volūtātē interrūpūt motū quā
do volūt vel mouent dñio modo. sic p3 de statione solis tempo
re iohē cū sterit sol nō motus sed fixus spatio vnus diei Jos.
10. c. et dñio modo mouerūt tēpore Ezechie qñ sol redijt retro

p decē lineas vel gradus i horologio acba. 4. Re. 20. c. nō pote
rāt tñ ista accidere si intelligentie mouerent quasi naturaliter
agentes semp quantū possunt velut ex nālī necessitate: et tamen
tenēdo quēcūq; istozū modozū segtur q nō pōt sciri finis mo
tus ex additione motoris. Quod p3 qz tenendo q moueat intelli
gētia quasi nālīter sequit q motus sit ppetuus: qz intelligentia
q hz est infatigabilis et agit quātū pōt additione aut corporis mobi
lis est ad semp moueri: iō nunq; cessabit motus. Si aut ponat
q motor mouet libere et nō pōt sciri determinate finis immo
non pōt sciri an erit aliqñ finis motus qz motor est potens ad
semp mouere et mobile est aptū ad moueri: iō poterit semp
mouere vel si cessare vult nō est aliqua ratio ad sciendū qñ cel
sabit cū sit agens liberū. ergo nō pōt p rationē nālē sciri quan
do cessabit motus celi vel an aliquādo cessabit. C De secun
do p3. i. qz p scripturas sacras nō possit sciri qz aut sciret p scri
pturas noui aut veteris testi: sed p neutras scitur. ergo nō scit
ex scripturis. De scripturis veteris testi p3 qz si per illas posset
sciri esset iā scitū et nō quēsiuissent specialiter apostoli a xpo de
sumatione seculi et tñ qñerūt vt p3. j. 24. c. qñ oia hoc fiet:
et qd est signū aduētus tui et sumationis seculi. ergo nō po
terat sciri ex scripturis veteribus. De nouis et p3 qz xps nō po
suit aliqd determinatū p qd sciri posset: et apostoli in epistolis
et libris suis nō scripserūt hoc qz nescierūt. nā cū ipsi qñerent a
xpo de hoc (vt plurimi putāt) dixit eis xps. nō est vīm nōsetē
pora et momēta. ergo nō potuerūt ipsi scribere cū nescirēt. Si
milis aut qstio erat apud iudeos de tēpore aduētus messie: et
nō poterāt scire p rōnez aliquā neq; et p scripturā inueniebāt
oīno determinationē: et qz aliqui conabant p signa celi cogno
scere aduētū messie dixit xps q nō poterat p rationē nālē inue
stigare eo q pēdebat ab agēte libero. sic dicit. s. 1. c. c. faciē ce
li iudicare nostris et signa tēporū nō potestis scire. i. nō pote
stis habere aliqua signa ex celo p q cognoscatis tēpora quādo
messias vēturus est: sed illud nō poterat sciri p celum neq; per
rationē nālē q pendebat ab agente libero: iō cū finis seculi sit
ab agente libero. i. cessatio motus celestis et nō pōt sciri per ra
tionē nālē vel p signa celi: et ita scriptura neq; ratio nālīs hoc
iudicat. C De tertio. s. de reuelatione oīm q aut querit an
per reuelationem possit sciri finis seculi vel an sit scitus vel an
expediat sciri. De primo dicendū certum esse q pōt sciri. nam
deus scit illum cum ipse illum facturū sit quando ei placuerit:
et ideo cū sciat poterit notificare cui voluerit: magis ē enī nosse
deum in se q nosse ea que deus scit. i. aliqua ipsorum de illis q
ad nos pertinent. et tamen dicitur. s. 1. c. qz nemo nouit patre
nisi filius et cui voluerit filius reuelare. ergo a fortiori reue
lat deus finem mundi cui voluerit cum minus sit illum reue
lat q reuelare patre. C Si queratur an sit alicui reuelatus vel
reuelabitur. Dicendum q nō potest constare fm omnimodam
certitudinem: et tamen verisimiliter dici pōt q neq; est alicui re
uelatus neq; reuelabitur. C Primo p3 hoc qz si reuelaretur no
bis reuelaretur per angelos cum illi sint administratorij spiri
tus in ministerium missi ppter eos qui hereditatem capiunt
salutis ad Heb. 1. et iō vocantur angeli. i. adnunciatores quia
nunciant ea que deus vult nobis reuelari: et idem dicit Diony
sius li. de cele. hierar. c. 4. qz reuelationes diuine nō fiunt nobis
nisi per angelos: et tamē angeli nesciunt finem seculi et diem re
surrectionis. j. 24. et Mar. 13. c. s. de die autem illa nemo scit:
neq; angeli celozū. ergo nō sit reuelatio alicui de tempore il
lo. C Scdo p3 qz quādo deus reuelat aliqua q facturū est re
uelat ea seruis suis vt dicitur Amos. 3. c. non faciet dominus
deus verbum nisi reuelet secretum suū ad seruos suos prophe
tas: et ideo quādo aliquid reuelandū est reuelat sanctioribus:
et tamen apostoli erāt sanctiores omnibus qui postea fuerunt
in nouo testamento qz vt dicitur ad Ro. 8. ipsi habuerunt p̄i
micias spiritus et dicit ibi glo. tempore p̄ius et ceteris abundā
tius: et tamen illis nō solum nō reuelatum est: sed etiam cum pe
terent sibi reuelari nō fuit reuelatum. nam cum de hoc quere
rent Act. 1. vt multi intelligunt dixit eis christus. nō est vestrū
nosse tempora et momenta. ergo ipsi non cognouerunt. ergo a
fortiori de ceteris credendum est q non sit eis reuelatum neq;
reuelabitur. C Tertio qz deus omnia agit fm rectam ratio
nem et ideo ppter aliquam vtilitatem: et ideo quādo cūq;
pat nobis aliquas gratias spirituales semp facit ppter ali
quam vtilitatem vt dicitur. 1. Cor. 12. vnicuiq; datur ma
nifestatio spiritus ad vtilitatem: id est gratia spiritus: scilicet
donum eius ad vtilitatem ipsius et aliorum. et tamen reuela
tio determinati temporis finis seculi non est ad vtilitatem:

Per sacras
lras nō pōt
sciri seculi
finis.

An p reue
lationē pos
sit sciri se
culi finis.

Dubium.

Risio.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

3

Dies iudicij reuelari nō debet.

5. rō.

Dubium.
Responſio
1. rō.

2. rō.

Obiectio
1. rō.2. rō.
k

Responſio

Ad. 1. rōez
obiectionis

Alr ad idē

Notandū.

2

ſz potius ad dñm eccleſie vt diceſt ſtatim. ergo nō reuelabit ali-
cui. Quarto qz ſi de⁹ reuelaret alicui ſine ſeculi multū ſcīrēt
illū imo cognitio deueniret ad oēs: qz deus nō reuelat aliquid
pp vtilitatē vnus pſone priuata: ſz ſemp ad vtilitatē multorū
ſ. eccleſie vt dī. 1. ad Cor. 1. 2. qz vnicuiqz datur manifeſtatio
ſpūs ad vtilitatē. 2. 1. Cor. 14. ſignificatur qz illa dona ſunt ad
vtilitatē eccleſie. 2. idē ad Ephe. 4. c. ad hoc aut qz reuelatio iſta
ſit vtilis multis oportebat publicari eā: ſed nō publicabit. ergo
nō fiet reuelatio. p3 hoc qz ſi publicaret eſſet dies ille notus et
tūc cauerēt: 2 tñ nō cauebūt ſz erit dies ille inſperatus qñ vene-
rit Luc. 17. ſ. erit ſicut in diebus Noe edebāt hoies 2 bibebāt:
vxoies ducebāt 2 dabant ad nuptias vſqz in diē quo intrauit
Noe in arcā 2 venit diluuiū 2 pdidit oēs. ergo nō reuelabitur.
Quinto p3 qz nō ſolū nō reuelat immo eſt tale qd reuelari
nō d3: qñ dixerūt apoſtoli xpo. oñe ſi in tēpore hoc reſtitues
regnū iſrael. nō ſolū nō dicit nō dicā vel nolo dicere vobis: ſz
ait. nō eſt veſtrū noſſe tēpora 2 momēta q pī poſuit in ſua pā-
te. i. nō p̄tinet ad vos ſcīre iſtud: ſz ad patrē ſolū qz hoc ſibi re-
ſeruat qd ē ponere illud i ſua pāte. Si aut qrat an expe-
diat illud reuelari. Dm qz nō. p3 qz ſequit inde aliqua vili-
tas. nā reſurrectio nō fiet vſqz poſt mortē noſtrā cū fiat in fine
ſeculi: iō ad nībil oſert ſcīre determinatū tēpus illius qz ſcīetia
iſta nullā diſpoſitionē cauſat in nobis eo qz diſpoſitiones om-
nes quas nos facere poſſumus 2 debemus ſunt in vita: reſur-
rectio aut eſt poſt mortē: 2 tñ deus nō reuelat aliquid niſi inde ſe-
quaſ vtilitas: iō nō reuelabit hoc. Secūdo qz potius ſeq̄retur
incōueniēs reuelādo qz reſurrectio 2 finis ſeculi 2 dies iudicij
idē ſunt: 2 ſigs ſcīret reſurrectiōis tēpus ſcīret diē iudicij. ſcīre
aut tēpus illud ſi eſſet aliquāliter diſtās eſſet nociuū qz laxarē-
tur corda humana vitijs: ſicut ſigs ſcīret diē mortis ſue 2 ſolū
vellet homo bene facere qñ eſſet p̄pinquus illi tēpore. vt ergo
homo incertus de tempore qñ ſemper inſtet ſemp ſit ſolicitus
ad bene agēdū: fuit cōueniēs qz ignorareſ tēpus illud vt ſic ho-
mini eſſet cā vigilādū. 2 hāc cām exp̄ſit xps Luc. 12. c. dicēs ſi
pater familias ſcīret qua hora fur veniret vigilaret vtiqz 2 nō
ſineret p̄fodi domū ſuā: ita 2 vos ſtate parati qz qua hora non
putatis filius hoīs veniet. 2 iſtā eādē cām tetigit apls dicēs.
dies dñi ſicut fur. 1. Thel. 5. c. i. ſicut fur venit occulte 2 qñ nō
ſperat: ita veniet dies dñi i quo erit reſurrectio 2 iudiciū. Sz
obiiciūt aliq qz dies reſurrectiōis 2 iudicij debeat eſſe notus.
Primo qz dī Amos. 3. c. nō faciet oñs deus verbū niſi reuela-
uerit ſecrētū ſuū ad ſeruos ſuos p̄phetas. ergo reuelabit alicui
dies ille. Secūdo qz fundamētū qd ponebat ad oñdēdum qz
nō reuelabit pp id qd dī Actu. 1. c. nō eſt vīm noſſe tēpora
2 momēta oñi nō ſtare: qz dñs qz illud vep̄erat quātū ad apo-
ſtolos 2 illos qz erāt tpe xpi a qbus lōge hec diſtabāt: ſecus aut
eſt de nobis vel de illis qz fuerint p̄pinq ad res illas qz talibus
bene cōpetit iſta reuelari. Dm qz non ſtat qz rōnes ſupra
allegare manēt: iō nō fiet reuelatio hui⁹ t̄pis. Ad primū
in dñi dōm vno mō qz ſz videat ſignificari qz nō faciet deus
aliquid niſi reuelet illud ita qz oīa qz ſūt a deo prius reuelent: nō
eſt tñ gīaliter intelligēdū qz manifeſtū eſt qz multa deus facit
qz nulli reuelat cū quotidie deus multa faciat noua: 2 tñ nō reue-
lat ea alicui: ita aut poterat eē de die reſurrectiōis 2 iudicij. Sz
aliter diceſt 2 melius qz ſi aliquid eſt qd nō reuelet eſt paruū vel
nō p̄tinet ad oēs: 2 tñ nībil maius eſt qz reſurrectio gīalis qz
ibi ſperat cōplemētū totius boni noſtri: iō vel nībil reuelareſ
vel hoc reuelareſ. Circa qd ſciendū qz cum dī qz deus nībil
faciet niſi reuelet illud ſeruīs ſuis eſt verū de illis qz p̄tinent ad
ſtatū oīum ſicut illa qz cōcernunt ſtatū vniverſi: ſic. n. ſuit de di-
luuiō p qd totus mūdus p̄ijt. nā p̄dicatū fuit illud prius p noe:
ea vero qz p̄tinet ad ſingulares pſonas raro reuelant qz nō eſt
deo ita impēſa cura de ſtatū alicuius particularis hoīs ſicut de
ſtatū humane ſpēi. Etia reuelat deus illa qz reuelata cōferūt ad
aliquid vt hoies ad aliquid ſe diſponāt: reſurrectio aut eſt de maxi-
mis bonis 2 p̄tinet ad oīa indiuidua humane ſpēi: iō reuelari
debuīt 2 ita reuelata eſt: 2 nō ſolū reuelata ſz et ab eo ſepe p̄di-
cata 2 nobis inter ceteros articulos fidei tradita. Sz d3 qz
aliud eſt ſcīre reſurrectionē 2 aliud tēpus determinatū reſur-
rectionis. primum eſt valde vtile. ſcōm aut nullo mō erat conue-
niēs: 2 iō primum fuit conueniēs reuelatū ſcōm fuit tacitū. De p̄i-
mo p3. nā ſi neſciremus eſſe reſurrectionem nemo curaret bo-
nū agere ſi diceret quiſqz comedamus 2 bibamus qz cras mo-
riemur vt dicit apoſtolus. 1. cor. 15. c. ſed qz ſcimus aut cre-
dimus futurā reſurrectionē allicimur ad bona 2 cauemus ma-
la: 2 iō fuit neceſſariū valde reuelatā 2 p̄dicatā eſſe reſurrectio-

nem. De ſecūdo oſenſum eſt. ſ. qz nō fuit expediēs reuelari
2 iō reuelata eſt reſurrectio ſed non reſurrectiōis determina-
tū tēpus ſz aliqz tps eius reuelatū eſt. ſ. qz fiet in nouiſſimo die
i. in fine ſeculi: ſz nō determinat qñ erit iſte dies nouiſſimus:
2 cū dī qz nō faciet deus aliquid niſi reuelet ſecrētū ſuum ſeruīs
ſuis eſt verū: 2 tñ nō dicit qz reuelabit tps aduētus rei. 2 ita de
reſurrectione eſt qz iſta reuelata ē ſz nō tēpus determinatū.

Ad ſcōm dōm qz illa auctoritas. ſ. nō eſt vīm 2. eſt ad pro-
poſitū: qz ſicut apls nō expediebat reuelari hec ita neqz nobis:
qz reuelatio fieret ſi eſſet aliqua vtilitas: 2 tñ vt dictū eſt nō ſo-
lū nō eſt vtile ſed et erat aduerſum: iō neqz nobis reuelabitur.

Circa qd aduertēdū qz in auctoritate illa tria ponunt p qz
apparet qz nō d3 hoc alicui reuelari. Primum qz dī. nō eſt vīm
noſſe qd intelligit dupl. nō eſt vīm. i. nō eſt vobis vtile noſſe
hec. q. d. ſi eſſet vtile reuelareſ: ſz qz nō eſt vtile non reuelatur.

Alio mō nō eſt vīm. i. nō p̄tinet ad vos: qz maioris additionis ē
ſcīre hoc qz ad vos p̄tineat: 2 tñ qd ad aplos nō p̄tinet nō p̄ti-
net ad alios: qz nemo ē maioris dignitatis vel ſtatus apō deū.
Etia apparet qz qd apls nō reuelat nulli reuelat: dicit. n. xps
Jo. 15. iā nō dicā vos ſeruos ſz amicos qz ſeruus neſcit qd fa-
ciat dñs eius: vos aut dicit amicos qz oīa qz audiui a p̄re meo
nota feci vobis. ergo ſupra ea qz reuelabant apoſtoli nībil ma-
nebat reuelādū. ſed eis noluit xps reuelare hoc qñ eſſent maio-
ris altitudinis qz ad eos ſcīre p̄tineret: iō nullus alius erit cui
talīa reuelent.

Secūdo eſt qz dicit noſſe tēpora 2 momē-
ta. in quo innuit qz iſta eſt cā quare nō reuelatū fuit apoſtoliſ
qd petebāt. ſ. qz petuerūt tēpora 2 momenta eis reuelari. ſ. in
qbus fieret id qd volebant. Et p3 qz non dicit eis xps non eſt
vīm noſſe hoc: ſed nō eſt vīm noſſe tēpora 2 momenta. q. d. qz
petitis determinationē tēporis rei non cedetur vobis. In
quo cōſiderādū qz ſicut ad deū p̄tinet reuelare ea qz ſactu-
rus eſt inquātū illa reuelatio nobis conſert vt ad aliquid boni
diſponamur 2 ſoliciti exiſtentes vigilemus: ita p̄tinet ad eū t
cere tēpora determinata in qbus res fieri debeāt qz ſacta de-
terminatione homo certus manēs nō vigilaret ſed ſolueretur

delicijs qñ an tēpus illud poſſet p̄uidere: 2 ita inueniet in om-
nibus bonis vel malis qz deus p p̄phetas p̄nūciabat vel totū oz
bi vel aliquibus ſpāliter nā nō determinabat tēpora euentū ſal-
tē determinate ita vt nō poſſet dubitari: ſed ſi aliquas circū-
ſtācias ad cognoscendū dabat nō tñ penitus. ſic eſt de aduentu
meſſie qz in ſcriptura designatus fuit 2 fuit aliqua designatio tē-
poris ſacta: ſz nō fuit totaliter determinatū tēpus 2 iō ſemper
manebat iudeis dubiū 2 ita de oībus alijs qz p̄phete in veteri
teſtamēto p̄dixerūt. Sic et xps p̄dicens aliqua nō assigna-
bat tempus ſicut p̄dixit capiendā hieruſalē ab hoſtibus dicēs.
ecce dies veniūt. ſz nō dicit quando Luc. 19. 2 hoc verum eſt
niſi quādo res p̄nūciata non euentura erat in tēpore illo quia

ex aliqua cauſa impedireſ. ſic patet Jone. 4. c. nā p̄dicauit io-
nas niniue perituram 2 addidit qz poſt. 40. dies fieret: 2 qz cō-
uerſi fuerunt nō ſecutum eſt 2 tamē ſi futurū eſſet ſicut p̄nūcia-
batur ſiue bonū ſiue malū eſſet non p̄nūciaret tēpus. Quis
ratio eſt qz ſi eſſet bonum qd p̄nūciaretur forte ille cui p̄e-
nūciaretur quafi certus effectus propter temporis designatio-
nez reſolueretur ad delicias 2 vitia 2 efficeretur indignus illo
bono qd promiſſum erat 2 non daretur ei in illo tempore: quia
deus repente loquit vt faciat bonum vel malū: 2 ſi recedit ho-
mo a via ſua bona vel mala deus recedit ab eo qd locutus eſt

Hiere. 18. c. Si autem nō designatur tempus etia ſi homo ef-
ficiatur malus forte non mutabitur bonum promiſſum: qz ſz
non datur eo tempore quo homo manſerit in malo dabit alio
tempore. ſ. quando bonus fuerit: qz deus expectat nos vt miſe-
reatur noſtri. 2 ita ſz non det homini quando malus fuerit oī
fert ad aliud tempus vt tunc det quando vane conueniēs fue-
rit. Secūda cauſa quia ſi malum eſſet quod p̄diceretur 2 ad
certum tempus determinaretur forte illi contra quos p̄nūcia-
tū eſſet dolerent de malo ſuo 2 tunc quoqz deus reuoca-
ret verbum ſuum Hiere. 18. c. 2 iſta eſſet cauſa vt raro comple-
rentur mala p̄nūciata contra aliquos 2 putaretur qz deus
non locutus fuerat: ſed errabat propheta vel deus non erat ſi
delis in verbo ſuo quod erat inconueniens ſaltem quantū ad
ſimplices. cum autem p̄nūciatur malum contra aliquem ſi-
ne p̄ſinitione temporis etia ſi quis doleat de peccato ſtat
locus iuſte punitioni dei. ſ. quando tunc quis de peccato volue-
rit nō inferet deus penā p̄nūciatā: cū aut declinauerit ad ma-
lū tunc illā inferet: iō nō eſt conueniēs p̄nūciari malū cū p̄ſini-
tione temporis 2 aliquos. Et hoc eſt verū niſi qñ deus nō in-
tendit

Ad. 2. rō.
nem.Tria in
bac au-
ctoritate
ponunt
ſ. nō eſt
vīm 2.
primū
2. exp̄-
ſecūdo.
2dSecūdo
qz xps
nō reue-
lauit tps
iudicij
termina-
tum.
NotandūXps ali-
qua p̄di-
cēs nō al-
ſignabat
tps deter-
minatū.
n

1. cā.

2. cā.

tendit facere: s3 loquitur cominatorie q2 tunc melius est diffinire tempus ut illi videtes imminere tps mali sui voleat de pcto 2 de^o misertus no inferat malum qd p dicit: sicut fuit de ninivitis q2 cu prenunciata esset futura subversio post. 40. dies statim ceperunt penitere ita q die quadragesimo oes iam erant conuersi ad deum ita vt dei misericordia erigeret q no puniretur. Si aut ionas predixisset sine pfmitione temporis. i. pp peccata vira niniue subuertetur 2 no diceret quando: 2 deus intederet subuerte re die quadragesimo forte illi vellent conuerti sed no statim: 2 quando veniret dies quadragesimus no essent conuersi 2 deus puniret eos: vel forte statim conuerteretur audito verbo ione putantes q statim subuertenda esset ciuitas 2 deus intederet illa subuerte re die quadragesimo: 2 illi videtes q no fuisset statim subuerta putaret forte q falsum erat verbu pphete 2 redirent ad peccata sua: postea vero die quadragesimo subuerteretur 2 io si deus no intederet exequi malu prenunciatum valde melius erat pfinire tps q no diffinire. Si aut intederet exequi melius erat no pfinire. Tertia ca est vt no preiudicetur libero arbitrio: vel vt orationes no reddatur inefficaces: vel vt pea no detur iniuste. nam si prenunciatur bonu aliquibus qd deus intedat dare 2 pfiniatur tempus oportebit q et si in tempore illo quo oadum est bonum sit homo malus q detur ei bonu: malis tamen dare bona ex promissione videtur esse inconueniens q2 no habet homo incitatu ad bonum: sed malis existentibus videret ex prenunciatioe diuina bonum coferr. Etia q2 deus dixit q si aliquibus ipse bonum polliceretur efficerentur mali q non daret eis bonum qd dixerat. Diere. 18. c. Si aut ad hoc q2 ueniet adimplere diuinum verbu deberet esse bonus pro eo tempore ille cui promissio facta erat videbat necessariu esse q2 pro illo tempore futurus esset iste bonus: 2 io si alicui promitteretur bonum cferendum vsq ad duos annos iaz videbatur necessarium q in fine illorum duorum annorum iste esset bonus: hoc autem erat vel necessitare vel determinare liberu arbitriu 2 in vtriusq tollit libertate. Circa malu eade ratio stat. Si n. deus prenunciaret malum cotra aliquem qd intederet in ferre 2 prenunciaret ad certu tempus videbat q oportebat istu pro illo tempore esse malu: q2 deus non inferat penas bonis sed malis 2 adhuc istud deterius est q in prenunciatioe boni: q2 dare malis bonu est nimia liberalitas: dare autem bonis malum est iniustitia. si igit oporteret malum esse q2 malu cotra eum p nunciatum erat tolleretur libertas arbitrij. Si aut no oporteret esse malum sed posset esse bonus esset iniusta pene illatio. Etia sequeretur preces esse inefficaces: q2 adueniente tempore 2 prius oraret iste deum 2 multi alij boni cu eo ne inferret maluz istud 2 no exaudiretur preces: q2 deus volebat exequi malum quod predixerat. 2 hoc erat magnum inconueniens cu ipse horref nos ad orandum quasi deus multa faciat pp orationes nostras. Luc. 11. et. 18. c. si aut prenunciatur malum sine diffinitione temporis inferret 2 no sequitur aliquod istorum inconuenientium: q2 si no inferret vno tempore inferretur alio. i. quando malus fuerit is cui malum prenunciatum est 2 nemo pro eo orat: 2 ideo no est conueniens prenunciari mala cum pfmitione temporis quando deus intedit illa complere. 2 io prophete lz bona vel mala prenunciant no diffiniunt tempora. 2 hoc est quando res prenunciate importat bonum vel malum nobis. secus autez quando no attinet ad nos q2 tunc no est inconueniens pnuicare tempus: sicut Lbristus dixit se resurrecturum tertia die post mortem: q2 resurrectio sua no erat aliquid qd ad nos vel ad aliquem ptingeret: sed ad ipsum solum 2 ibi fuit conueniens: q2 si no fuisset prenunciatum certu tempus no esset certitudo aliqua de resurrectione: sed q2 fuit pnuiciatum tempus appositum sunt custodes petetibus iudeis a pilato. j. 27. c. 2 p illos constituit postea de resurrectione. j. 28. c. S3 obijciatur q ea que pertinet ad nos prenuncietur determinate sicut p3 j. 24. c. cum dixerunt apostoli christo dic nobis quando bec erit: 2 qd est signum aduentus tui 2 consummationis seculi. 2 xps respondit ibi ad bec: 2 tamen illa sunt talia qualia illa de quibus hic dicimus. ergo no solum res sed etiam tempora rerum prenunciatur. Dicendum q no diffinit christus tempora respodendo: 2 ideo quando quesuerunt discipuli illa respodit Lbristus 2 tamen no dedit certas determinationes: sed dixit aliqua taz generalia vt illis scitis adhuc maneat dubium: 2 illud est dicere tempus sed non determinationem temporis: 2 ita circa multa alia prenunciatur tempora euetuum sed no determinata sicut de resurrectione dicitur q erit 2 q2 erit in nouissimo die: sed no limitatur quando erit ille nouissimus dies: 2 ita predicere tempus no est inconueniens si illud no sit determinatum. Et hoc pa

ter Actu. 1. s. no est vestrum nosse tempora 2 momenta. dicit enim momentum tempus breuissimum: 2 ita est sensus q no pertinebat ad illos scire tempora 2 momenta. i. tempora generalia 2 determinata vsq ad partes minimas temporis que sunt momenta. in responsionibus autem xpi. j. 24. nulla limitatio fit temporis: ideo no est inconueniens de tempore respondere. Ter tium principale erat in eadem auctoritate: q2 dicitur. que pater posuit in potestate sua. in quo innuit q ad solum deum pertinet scire res et euentus rerum quantum ad limitatione temporis. nam no accipitur ponere in potestate proprie q2 tunc no solum bec sed etiam oia alia sunt in potestate patris. i. dei: 2 tamen ponitur istud hic pro causa ad hoc q no reuelaretur apostolis: sed multa alia que in potestate dei sunt reuelantur hominibus immo omnia que illis reuelantur sunt in potestate dei. ergo aliter accepit esse in potestate dei. i. pater posuit ea in potestate sua. i. penes se posuit 2 pro se solo reseruauit nulli alteri declarans: 2 ideo vos non petatis talia cum ad solum deum pertineant bec: 2 taliter locutus est christus Mar. 13. c. de die autem illa nemo scit neq angeli celorum neq filius hominis s3 solus pater. 2 hoc est qd dixit in alia auctoritate que pater posuit in potestate sua. i. solus ipse reseruauit sibi ad sciendum bec: 2 hoc prouenit q2 dicitur ibi no est vestrum nosse tempora 2 momenta. i. designationes particulares temporum: scire. n. no est vestrum q2 talia solus pater reseruauit sibi scienda: 2 idem est Mar. 13. c. cum dicitur de die autem illa 2 hora nemo scit. q. d. de tempore in generali vel de aliquibus conditionibus illius temporis aliqui sciunt q2 Lbristus ibi predixerat: 2 tamen determinate in particulari ita vt sciatur dies 2 hora quo bec fient no est cognitum ab aliquo neq etiam ab angelis celi: sed solus pater. i. deus reseruauit bec sibi scienda. an vero angeli bec sciant dicitur j. 24. Causa autem quare deus solus bec sibi reseruauit est. ipse enim naturaliter habet omnem cognitionem in quantum deus est 2 communicat hominibus cognitione illam que est eis necessaria vel vtilis: 2 q2 cognitio aliquorum futurorum est hominibus multum conueniens ad mores 2 directionem vite reuelat illa deus. i. q futura sint. q aut tali die 2 hora futura sint no est homini vtile ad mores scire: 2 io no reuelat nisi raro cu natura rei exigit: etiam vt tempus determinatum reueletur sicut deus reuelauit Samueli prophete aduentum saulis ad ipsum quem in regem constituturus erat 2 tempus aduentus dicens. cras hac ipsa hora que nunc est mittam ad te virum de Beniamin: 2 fuit conueniens ibi designari tempus. quia deus mittebat ibi saulem ad Samuelem vt vngeret eum in regem. 1. re. 9. c. 2 si no designaret ei diem 2 horam no cognosceret de terminante quis erat ille que deus volebat ungere in regem cu multi alij quotidie venient ad Samuelem vt pphetaret eis de rebus occultis 2 perditis. eo. c. 2 poterat errare constituendo aliquem aliorum in regem: ideo debuit illi multum designari tempus 2 ita fuit designatus dies 2 hora. Sic etiam beliseus predict regi iozam. 4. re. 7. c. tempus 2 horam euentus. i. in tempore hoc cras modius simile vno statere erit: 2 duo modij ordei statere vno in porta Samarie. sed hoc fuit q2 populus erat in desperatione propter malum intolerabile: nam dixit rex ad beliseum. ecce tantum malum a domino est quid amplius expectabo a domino. 4. re. 6. c. 2 si non esset statim succursus 2 spes de liberatione desperaret populus: 2 forte rex mandaret occidi beliseum sicut iam iusserat. eo. c. ideo deus prenunciavit deliberationem de propinquo 2 tempus 2 horam designauit: etiam euenturum erat sequenti die q fugientibus hostibus sequeretur tanta abundantia quantam narrauerat beliseus: 2 si no designaret horam putaretur de alia futura in longinquum locutus 2 no cogitasse de illa: ideo fuit ibi conueniens q designaret tempus: sed communiter no est vtile designare tempora: io lz euentus prenunciatur no designantur dies 2 hora. ad deum autem scire pertinet bec no solum in quantum ipse naturaliter habet omnem cognitionem q2 deus est: sed q2 ipse habet deducere omnes istos effectus in nobis vel in rebus sicut iudicat expedire aut sicut ei placet: 2 quia quilibet res fit in tempore de terminato oportet q ab illo in quo est prouidentia 2 dispositio rerum cognoscantur tempora in quibus effectus secuturi sunt: siue ab eo fiat executio rerum siue a lijs causis inferioribus committat eam 2 sic ad deum pertinet scire tempora 2 momenta cuius est potestas efficiendi res: 2 ad alios regulariter non pertinet scire. Et simile est de resurrectione 2 die iudicii: quia scire determinationem temporis non pertinet ad nos: 2 ideo (vt dicitur) apostolis qrentibus de hoc a xpo ait ille. no e vrm nos

3. principale auctoritatis. Solus deus scit rerum euentus

R

Quod deus solus rex eternus sibi reseruauit.

S

Aug. Inia
L

Opi. pōphi
rii 7 multo
rū de dura
tione euāg.
legis.
Error isto
rum.

1. rō.

Qr corpo
ra celestia
sup liberū
arbitriū nō
possunt.

U

2. rō.

Ad. 1. rōes
in 3ium.

Æ

Ad. 2. rōes

Duratio p
dicationis
christi.

Æps diem
suū obiit an
nos natus.
33.

se tpa 2 momēta q̄ p̄r posuit in sua p̄tate. De quo Aug. dicit li.
18. de ciuita. dei oīum de hac re calculantium digitos resoluet
7 gescere iubet: qd̄. n. apl̄s q̄rētibus noluit indicare neq; alijs
reuelabit. Cū oēs q̄ tps illud numerare voluerūt hacten⁹
falsilog sunt. qd̄. n. dixerūt q̄ ab ascēsiōe dñi vsq; ad eius vl
timū aduētū q̄dringētos annos posse cōpleri 7 nō amplius le
gem eius durare de q̄b⁹ porphyrius fuit. Alij dixerūt q̄ngētos
alijs mille quoz falsitas iā p̄z 7 ita de alijs q̄ per coniunctiones
magnas iouis 7 saturni 7 per alia que eis superfectas habere
vident significatiōes volūt mēsurare tps duratiōis legis xp̄i.
nā isti nō solū errāt 7 semp errabūt: s; ē semp irrationabiliter
loquunt. Cuius rō ē qz corpora celestia nō sunt signa aliquarū
rerū nisi inquātū sunt cāe 7 mensura esse illoz qz sunt signa nā
lia 7 iō opz esse cās rei vel causata a re: s; corpa celestia 7 mot⁹
eoz nō sunt ab aliquo agēte nālī: iō si sunt signa aliquarū rerū
oportet q̄ sicut signa inquātū hnt causalitatē sup illā rē. ita er
go si sup duratiōē legislationū signarēt aliquid determinate
corpora celestia oportet q̄ illa essent cā determinata legisla
tionū. sed falsum est: qz oīs legislatio ptinet ad libertatē arbi
trij sed sup liberū arbitriū nihil possunt astrā: qz corpa celestia
cū sint corpa 7 corporaliter influāt nō pōt recipi eoz influentia
nisi in eo qd̄ est corpale vel corpis impeditiū: liberū arbitriū
pure spirituale est 7 nullo mō ptinēs ad corpus vel appēditia
corpis: qz nō est corpus neq; pars corpis neq; virtus corporis
aut alligata organo: sed aliqd pure immāle: iō nihil pōt efficere
7 nūc neq; designare corpa celestia sup liberū arbitrium neq;
sup opa eius qualia sunt legislatio. ergo p corpa celestia non
pōt sciri determinate q̄ erit aliqua lex vel secta 7 qñ incipiet 7
qñ desinet: iō neq; de lege xp̄i hoc sciri poterit. C Scō qz va
to q corpa celestia haberēt aliqua m causalitatē sup ceteras le
gislatiōes ab hoib⁹ factas: vt si poneret q̄ ipsa hnt p̄tātē sup
oīa creata ē sup liberū arbitriū creatū: tñ sup legē a deo datā
nō haberēt p̄tātē: 7 tñ tam lex vetus q̄ noua a deo date sunt 7
potissime qz veterē deus dedit p pphetas. i. p moysen locutus
nouā autē dedit p seipsum. i. p filiū suū ad hebre. 1. c. iō nō potest
aliqd celū sup legē nouā 7 veterē: qz hoc esset b̄re p̄tātē super
liberū arbitriū dei institutiōis eas: iō nō pōt sciri principiū neq;
finis alicuius istaz ex significatiōe celi: iō semp mētient q̄cūq;
talibus argumētis finē legis xp̄i exgrunt: sicut imperiti q̄ puta
uerūt legē xp̄i finiedā pp coniunctionē saturni 7 iouis factam
anno millesimo quadringētesimo quarto in mēse iulij in signo
cancri 7 vsq; ad istū annū quadragesimū octauū qui nūc ince
pit insipitibus vanos terrores immittere nō cessant: sed om
nia hec irrīdēda 7 cōtēnenda sunt potius q̄ argumētis retol
lēda. erit autē lex xp̄i vsq; ad finē seculi qz ei alia nō succedet: 7
iō sicut est ignotus finis seculi ita 7 finis legis xp̄i 7 dies resur
rectionis. C Ad primū in 3ium dōm q̄ ad sciendū finē alicui
us rei nō sufficit cognoscere p̄ncipiū nisi insup sciat mēsurā:
vt si sciat quāta est mēsurā magnitudinis alicuius 7 cognosca
tur vbi res inchoat sciet vbi opz eā finiri. Si autē ignoret mē
surā ex cognitiōe solius p̄ncipij nō inducitur cognitio finis: 7
quoniā oīum aliozū motuū 7 rerū p se motarū motus celestis
est mēsurā duratiōis scito p̄ncipio earum poterit agnosci fi
nis: 7 tñ de motu celi nō est sic qz ipse nō est mēsurā suiipius:
iō s; sciat p̄ncipiū eius nō cognoscit finis qz non est aliquid
aliud p qd̄ mēsuret nisi diuina voluntas cui oīa subdunt: sed
illa est nobis occulta: iō finis motus celi 7 finis seculi idē sunt
iō ē finis seculi ignotus est. C Ad scōm dōm q̄ quid dies isti
designēt nō explanabit hic penitus sed Apo. 12. c. est tñ dōm
q̄ isti dies mille ducēti 7 sexaginta nō significāt mille ducētos
sexaginta annos qbus ecclesia duratura sit qñ non sit amplius
duratura: qz falsitas huius iā patuit cū iā qñ ducēti anni super
exc reuerint ad illos qbus ecclesia durauit 7 neq; videat nunc
aliqd pp qd̄ p̄tē in breui cessatura. sed dōm q̄ per istos dies
designat vt cōiter volunt doctores indeterminate oē tempus
quo xps p̄dicauit. Et rō designationis est qz ecclesia fundata ē
sup fide p̄dicationis xp̄i supra. 1. c. f. sup hāc. i. cōfessionis pe
tri edificabo ecclesiā meā 7 tñ p̄dicatio xp̄i qñ tāto tpe dura
uit vt cōiter dicit. f. annis tribus et dimidio vt cōiter dī: 7 est
satis p̄pinqū veritati. nā cepit xps p̄dicare post ieiuniū statū
s. 4. 7 Luc. 4. c. ieiuniū aut quadragesime fuit statim post ba
ptismū vt colligit Adar. 1. c. 7 Luc. 3. c. 7 fuit baptismus xp̄i fi
nito anno. 2. 9. incipiente. 30. Luc. 3. ca. 7 fuit baptismus xp̄i in
p̄ncipio ianuarij. f. quinta ianuarij q est dies epiphaniē vt ec
clesia cantat in ipsius legenda diei illius. mortuus est aut xps an
no. 33. etatis sue incepto die tertio mēsis aprilis vt declarātū

est in libro nostro defensorio triū questionū. ergo fuerunt qua
si tres anni 7 dimidijs: qz quasi tantū tempus cōplēt isti dies.
nā desunt quindecim dies: 7 iō p eodem ponit scriptura ibi
vt videat dies mille ducentos 7 sexaginta: 7 dicere tres annos
7 dimidiū. Quod p̄z qz Apo. 12. c. dicit q̄ mulier fugit in soli
tudinē vbi h3 locum paratū a deo vt pascat eā duobus mil
le ducentis 7 sexaginta. 7 post hec. e. c. de eadem muliere dicit
q̄ date sunt ei due ale aquile magne vt volaret in locum deser
tum vbi alitur p tempus 7 tempora 7 dimidiū mēporis: s; tē
pus est vnus annus tempora sunt duo anni dimidiū tempō
ris est dimidiū anni 7 ponūt pro eadē sententiā: 7 sic ponit
istud tempus duratiōis ecclesie qz tot diebus vel tanto tem
pore p̄dicata est fides in qua illa fundat. C De diebus quoq;
quos Daniel posuit Dani. 12. c. nō explicabitur hic sed ibi: 7 tñ
vt communiter tenent doctores nō est aliquis numerus dierū
ad significandū designatos annos quibus ecclesia debeat du
rare vel ad designandos annos ab aduentu xp̄i vsq; ad aduen
tum antixpi qz nō conuenit: s; plurimi ante finita tempora hec
tenuerunt: sed tempus ostendit eos nūc mendaces qz sunt dies
mille ducenti nonaginta qui (vt illi volunt) accipiuntur p an
nis 7 postea adduntur quadragintaquinq; 7 sunt simul mille
trecenti trigintaquinq; de quibus dicitur Dani. 12. c. beatus
qui expectat 7 prouenit ad dies mille trecentos triginta 7 qnq;
7 tñ vtrūq; tēpus iā p̄terit cū sit iam annus xp̄i millesimus
quadragesimū quadragesimus septimus. ergo non est sic
accipiendū: sed dicunt doctores q̄ debet accipi de duratiōe p̄
dicationis antixpi 7 q̄ nō sint plures dies q̄ illi quos Daniel
expresserit neq; accipiantur p annis aut mēribus: 7 tñ de hoc
qd̄ sentiamus dicit Dani. 12. c. C Ad tertium dōm: qz h3 status
veteris testamenti significet statum noui testamenti in genera
li non oportet tamen q̄ in speciali singula respondeant singulis
7 in rebus 7 in temporibus: precipue cum omnes figure vete
ris testamenti in Christo fuerint complete: 7 ideo non oportet
q̄ tot annis precise duret status vnus testamēti sicut alterius.
Et ideo Augustinus. 18. lib. de ciui. dei respondit quibūdam
qui volebant accipere numerum persecutionum ecclesie ex nu
mero plagarum egypti dicens. ego per illas plagas gestas in
egyptio istas persecutiones ecclesie propheticē significatas esse
nō arbitror: quāuis ab eis qui hoc putant exquisitē 7 ingenio
se illa singula his singulis comparata videantur nō p̄pheti
co spiritu: sed coniectura mentis humane: que aliquando adve
rum peruenit 7 aliquando fallitur. Simile fuit in abbate ioa
chim qui per quasdam similes coniecturas vt semina litterarū
7 alia dixit multa circa futurum 7 in quibusdam vera dixit
in alijs autem deceptus est. De duratiōe autem veteris testa
menti nulla causa est qua reputetur tanta 7 non maior futura
duratio noui testamenti: 7 tamen vsq; nunc maior est duratio
veteris testamenti: computando enim a die date legis moysi
vsq; ad annum quo christus natus est sunt fm vnam compu
tationē anni mille quingenti quadragintaquinq; sed fm aliā
q̄ ē magis verificata sunt anni mille sexaginta quinque 7 decem: 7 ita
desunt nobis anni sexaginta tres vt equentur duratiōes istoz
testōz: s; istud leue motiū est ad diffiniendū duratiōē noui
testi 7 consequenter ponendū finem seculi. Est ergo standū in
hoc q̄ nulla coniectura sufficit neq; ratio ad inueniendum cer
titudinem temporis vsq; ad finem seculi: 7 nō solum nulla con
iectura probat sed neq; etiam est aliqua verisimilis cum nulla
ponat aliquod motiū rationabile.

C An erit dies vel nox quando fiet resurrectio. Qo. 232.
Queretur de qualitate temporis quando fiet resurre
ctio an erit dies vel nox 7 q̄ pars diei vel
noctis erit quando fiet resurrectio. C Aliqui dicunt q̄ nō erit
resurrectio in nocte immo neq; in die: qz resurrectio non fiet
quousq; atteratur celum Job. 14. c. celum autem atteritur cel
sando a motu 7 effectibus quos producebat in inferioribus vt
dictum est. s. ergo quando fiet resurrectio iam cessauerit mo
tus celi: sed per motum celi fiet dies 7 nox. ergo non erit tunc
dies neq; nox: 7 ita non erit in nocte vt communiter tenetur.
C Scō patet qz finis vnus cuiusq; rei debet esse perfectiss
mus: sed tunc erit finis temporis. nam Apo. 10. c. dicitur q̄ tē
pus amplius nō erit. ergo debet esse tunc optima dispositio tē
poris: sed illa est dies. ergo erit dies. C Tertio quia qualitas
temporis debet respondere eis que geruntur tēpore vnde Jo:
13. fit mētiō q̄ nox erat quando iudas exiit a Christo ad
eum prodendum. f. quia a vera luce recedebat deserens con
fortium eius: 7 tñ in resurrectio neq; erit simul cū iudicio fiet
perfecta

perfecta manifestatio omnium que nunc latent quia manifestabit
deus abscondita tenebrarum et reuelabit consilia cordium. 1.
Corin. 4. c. ergo debet esse in meridie quando est maior lux. Alij
dnt quod fiet resurrectio in nocte quia resurrectio christi fuit exemplar
nre resurrectionis. 1. Corin. 15. c. et tñ resurrectio christi fuit p nocte
ut dicit Gregorius in omelia paschali. ergo et nra resurrectio
fiet p nocte. Secdo quia aduentus dñi ad iudicandū et suscitā
dū mortuos cōparat aduentui furis in domū Lu. 12. c. si pater
familias sciret quā hora fur veniret vigilaret utiq; et nō fineret p
fodi domū suā. fur tñ p noctē venit. ergo aduentus christi fiet p noctē
et nra resurrectio nra. Tdm autē quod neq; ex sacra scriptura
neq; ex rōne pōt determinate sciri hora resurrectionis: et iō
varie opinantur multi. Putāt tñ aliq; quod media nocte fiet resur
rectio et hō qd dñi. 2. 5. c. media nocte clamor factus ē et tñ ille cla
mor est vox tube ad iudiciū et resurrectionē vocatīs ut dictū ē
3. iō in media nocte fiet resurrectio et iudiciū. Et hoc varie
exponit. Alij. n. exponūt mediā noctē nō p tpe sed p qualitate
aduētus. unde dicit magister. 4. Iniaz di. 43. media nocte di
cit vnturus vt. n. dicit Augustinus nō p hora tēporis: s; qd pro
tūc veniet xps qñ nō sperabit: media autē nocte. s. cū valde ob
scurū erit. i. occultū: veniet. n. dies dñi sicut fur i nocte. 1. Thes.
5. et iō isti nō limitāt horā tēporis aut qualitātē: s; dicūt vocari
mediā noctē pp magnā incertitudinē aduentus illius apud nos:
et sicut pp ista occulta dñi esse aduentus i media nocte ita pp aliq;
qñc manifestabunt. s. cōsilia et cogitationē. 1. Corin. 4. c. dicūt
dies eē tēpus illud: et ita vocat dies dñi. Sic et Dani. 7. c. dicit
tur quod vetustus dierū sedet et libri aperti sunt coram eo. Alij
autē putāt quod vere i media nocte fiet resurrectio sicut tenet La
fiodorus: et hoc quia eo tēpore primogenita egyptiorū pculsa sūt
vt magister recitat. S; dñm quod probabilius est quod fiat resurre
ctio in crepusculo matutino i fine eius. s. sole existēte in horizō
te oriētali et luna in horizōte occidēali. Et ad hoc est prima rō
quia resurrectio fiet in ipso momēto cessatiōis motus celis: s; cessa
tio morērit stāte sole i oriēte i horizōte luna autē i pūcto oppo
sito occidētis: eo quod i tali situ credunt creaturae ut sit circulatio pfe
cta quātū ad ipsa corpora: et talis habitudo est in principio diei:
iō tūc credit resurrectio futura. Secda quia resurrectio nra pu
tat rōnabilr futura eo tpe quo resurrectio christi. i. ad eadē tēpo
ris qualitātē. sed xps in crepusculo matutino surrexit. s. sic exi
stēte sole in horizōte oriētis. S; nō est pp hoc intelligēdum
quod eodē tēpore. i. eadē pte anni sit futura resurrectio nra i qua
fuit resurrectio christi: ille. n. surrexit die gnta aprilis cū mortuus
fuerit die tertia aprilis vt supra dictū est: et tñ de resurrectione
nostra nemo asserit in apili vel determinate in aliquo mense.
Tē nō est putādū quod erit eadē habitudo solis et lume in re
surrectione nra quā fuit in christi resurrectione: quia in nra resurrectio
ne ponit quod sol et luna erūt sibi oppositi sicut quā luna puenit ad
pleniluniū et erit sol in oriēte et luna in occidēte et ambo in hori
zonte: et tñ in christi resurrectione nō potuerūt sic esse quia erat luna.
17. die resurrectionis christi. Qd p; quia ipse māducauit pascha cum
iudeis et ille erat dies quartusdecimus lune exo. 12. et leui. 23.
eo. n. die māducabūt agnus et sequēti die occisus est xps. s. luna
gntadecima: et tñ dies dñica in qua surrexit erat dies decia
septima lune: et tūc nō erat possibile quod sole existēte in horizōte
eēt luna in horizōte opposito: s; eēt infra horizōtē plusq; viginti
gradibus: iō nō erit totalr eadē bitudo: s; satis ē quod sit eadē ha
bitudo tēpis. s. pncipiū diei. S; dñm quod qñre quā qualitas tēpis
erit. i. an dies vel nox et quā hora diei et noctis ē supuacū nisi ali
qd vltra addat: quia si simplr qñat dicet quod cum fiet resurrectio
erit nox et dies et erit meridies et media nox et tertia hora diei
et tertia hora noctis et ita de oibus alijs differentijs et ptiō diei
et noctis. Qd p; quia et nūc sit existēte sole in quocūq; pūcto celi
simul est alicubi nox et alicubi dies vt si nūc sit meridies nobis
nece ē quod antipodibus nris vel in pūcto anguli terre sit media
nox et in loco distāte a nobis p nonaginta gradus ad oriētē est
nūc occasus solis quā ē in pūcto horizōtis occidēalis: et i loco di
stāte a nobis p nonaginta gradus versus occidētē ē ortus solis
quā est sol in horizōte oriētali: et i loco distāte a nobis p cetū et vi
ginti gradus ad oriētē incipit tertia hora noctis: et in loco distā
te a nobis p cetū et viginti gradus versus occidētē restant due
horae de nocte vsq; ad ortū solis: et ita de alijs differentijs vsq;
ad minima quā plane accipiunt fm distātijs longitudinis meri
dianorū circuloz: et iō in illo puncto vel in instāti quo fiet re
surrectio erit nox et dies et oēs horae diei et noctis s; varios hori
zontes: et iō quando qñr que hora erit tunc et quod tempus. s. an
dies an nox oportet quod accipiat fm cōsiderationē alicuius de

terminati horizōtis alicuius loci. Sed dicet cū multi hoc q
rant. s. quod tempus et quā hora erit absolute querendo nō expō
so aliquo horizōte in quo oportet quod vnus accipiat vnum et ali
dem horizōtē loci cuius loci erit ille horizōn. Tdm quod acci
piunt oēs p horizōte vrbis hierusalē. et rō est quia esse noctē vel
diē cōsideramus respectu illorū locorū in quibus sunt hoies: quia
ipsi soli aduertūt ad esse noctē et diem fm determinatas par
tes suas: et tñ in instāti resurrectionis oēs hoies erūt simul in diē
iudicij: et ille dñi cōiter vallis iofaphat quā est iuxta hierusalē: iō
esse diē vel noctē accipiēdū erat respectu illius loci: et iō cū dñi
quod tēporis momēto quo fiet resurrectio stabit sol in pūcto ho
rizōtis oriētalis respectu vrbis hierusalē: et luna in parte op
posita: et iō hoc supposito in ista ciuitate salamantina erit tunc
nox: et erit in vrbe toleti tres horae restātes de nocte vsq; ad au
rorā quā nūq; elucescēt et in ciuitate ista restābūt tres horae et qñ
gnta pars horae vsq; ad ortū solis si deberet oriri vel de illa no
cte quā inchoata fuerat si deberet finiri: s; nūq; finietur: et ita de
alijs locis possumus accipere habitudines tēporū fm distātijs
meridianorū circuloz. Ad primā rōnē dñm quod in instan
ti resurrectionis nō erit dies neq; nox quia vtrūq; est tēpus: sed tūc
nō erit tēpus pp cessāse mori: et tñ qñmus quot tempus vel quā
hora tēporis erit. i. qñlis erit habitudo solis tūc quā fm habitudi
nē solis ad horizōtē nostrū dicimus esse meridiē vel mediā
noctē et singulas alias partes diei et noctis: et iō si in momento
resurrectionis fuerit sol i horizōte oriētali vrbis hierusalē dicet
eē pncipiū pñe horae diei et extremitas noctis. Ad scdā dñm
quod optima dispositio tēporis est meridies respectu cuiusq; hori
zōtis pp ampliorē illuminationē. sed tūc nō indigebit locus il
le lumine maiori quā sibi pñerit quia erit lūbā pñens ad iudican
dū cuius corpis erit sole splēdidius et corpora quoq; brōrum
fulgebūt sicut sol. 1. 4. c. et ob hoc nō erit sol vltra necessarius
ad lucendum p diem neq; luna p noctem vt dicit Esa. et etiam
Apo. 2. 1. c. dicit de illa ciuitate dei quod nō egebit sole neq; luna:
quia claritas dei illuminat eam: et agnus est lucerna eius. et iō pp
hoc nō differebat an in diē vel nocte fiat resurrectio: quia maior
erit lux in loco resurgentium quā sit splendor meridianus: et iō h
poterat accidere quod esset meridies quādo fieret resurrectio: tñ
nō ē necesse ex conditione lucis (vt aliqui putabant). s. vt esset
maximus splendor in loco resurrectionis. Ad tertiū dñm quod
resurrectio bz aliqua manifesta et aliqua occulta est. n. ipsa oc
cultā quātū ad nos quia nemo eā nouit quādo erit vt dictū est
pcedenti. q. et iō erit insperata: erit. n. ipsa manifestans multa. s.
oia consilia et cogitationes et facta que prius latebant. 1. corin.
4. c. et iō pōt vocari nox vel dies et ab vtraq; pprietate pote
rit cōuenienter fieri tā in nocte quā in diē. Ad rationes illoz
qui dicebant fieri debere per noctem quasi nō fiat per diē. vi
cendum quod et ille nō concludunt. Et ad primam dicendū quod fiet
resurrectio ea hora qua facta est resurrectio christi et tamen illa
nō fuit per noctem sed potius per diem: et tñ dicitur per noctē
facta in quātū illud tempus erat finis noctis et pncipiū diei:
h; in hoc aliqua difficultas est de qua magis dicitur. j. 28. ca.
Sed supposito eo cōmuniter tenetur dicendum quod h; eadē ho
ra fiat resurrectio nostra qua resurrectio christi fiet per diem. i.
in principio diei: vel per noctē. i. in extremitate noctis. Ad
scdm dicendum quod est similitudo fm proportionem. s. quod sicut
tempus quo fur venit est occultum patrifamilias: ita tempus
resurrectionis erit occultum et est oibus hominibus: et quia ad oc
cultationem furis contra patremfamilias magis facit venire
per noctem quā per diem venit per noctē: et tamē ad occultatio
nem temporis resurrectionis nihil confert esse noctē vel diē:
quia nō fit ex hoc occultatio: sed solum quia nulli reuelatur: ideo
nihil differt quod fiat p noctē vel p diē: fiet autē eo tpe quo dñm ē.
An resurrectio fiet subito vel erit aliq; successio i ea. Qd. 233
Queretur an resurrectio fiet subito vel erit aliqua suc
cessio i ea. Aliqui dicunt quod nō fiet subi
to quia reformatio corporum ad suscipiendum animas fiet ante
vñionem animarum ergo fiet successiue. Patet quia Ezech. 37.
pñunciatur resurrectio et dicitur. accesserunt ossa ad ossa et vi
di: et ecce super ea carnes et nerui ascenderunt: et extenta est in
eis cutis desuper et spiritum nō habebant. ergo prius fiet tota
reparatio corporum quā fiat reunitio animarum quā aliquando
erit quando corpora erunt reparata et nō habebunt spiritum.
ergo successiue fient bec. Secdo quia illud ad quod requiruntur
multe actiōes se pñtes nō poterit fieri subito: s; ad resurrectio
nē exigunt multe actiōes se pñtes. s. collectio cinēz: reformatio
corporū: vñio aiarū: et nō pōt pñti ordo istaz: h; necesse est quod sit

Petitio

Rñso.

E
Situs val
lis iofaphat

Ad. 1. rōes

Ad. 2. rōes

S

Ad. 3. rōes

Ad. 1. alio
rum rōem
oppositam

Ad. 2. rōes

A
1. opinio.

1. rō.

2. rō.

3. rō.
in. q. 225.
4. rō.

5. rō.

6. rō.

7. rō.

8. rō.

B
2. opinio.
1. rō.

2. rō.

2. rō.

Rñ. ad qñ.
questionis.

Instansōu
plū accipit

Angelus n̄
pōt opari
in instanti.

Notādū.

Tria in re-
surrectio-
ne princi-
palia.
Collectio
cinerū in re-
surrectone
fiet angeli-
co ministe-
rio z addu-
centur ad
vallē iosa-
phat.
Rō. 1.

collectio añ reformationē z reformatio añ infusione. ergo nō
erit subito. Tercio qz oīs sonus mēsurat tpe: s; sonus tube
erit cā resurrectionis vt dñi ē. s. ergo nō fiet subito resurrectio.
Quarto qz nullus motus localis pōt fieri subito sicut dicitur in
lib. de sensu z sensato. z tamē collectio puluerum que erit in re-
surrectione erit motus localis ergo nō poterit resurrectio su-
bito fieri. Quinto qz. 1. Tbes. 4. ca. dicit. mortui q i xpo sunt
resurgent primi: deinde nos qui viuimus zc. ergo illi qui ve-
niēte xpo fuerint iā mortui primo resurgēt deinde illi q rapiē-
tur in aera morient ibi z postea resurgēt. ergo nō simul erit re-
surrectio istozū z illozū: z sic nō erit in instāti. Sexto qz Au-
gustinus. 20. de ciuita. dei. c. 2. dicit tā ineffabili velocitate red-
dens antiquissimoz cadauerū pulueres in mēbra sine fine ventu-
ra. Et iterū ibidē. s. p mortē ad immortalitē mira celeritate trā-
sibūt: z tñ velox z tardū determinat tēpore vt dñ. 4. physicoz.
ergo in tēpore fient bec z nō in instāti. Septimo qz in resur-
rectiōe nra aliqd p̄fuit qd corrūperet ibi. nā mā corporū q de-
bet esse sub forma humana erat añ resurrectionem sub aliqua
forma substantiali q in resurrectione corrūperet cū nō possit mane-
re cū forma humana: illa aut forma corrūpēda habebit esse fi-
nitū: oē aut positū vndiqz finitū hz ad minus duos terminos
positiuos. ergo esse istius p̄cedentis habebit duos terminos po-
sitiuos z n̄r est dare vltimū instās esse illius p̄cedētis. ergo si
resurrectio erit imēdiate post esse illius in instāti erit instans i
mediatū instāti qd est 5 Aristot. 5. et. 6. physicoz. Octa-
uo qz in resurrectione corrūpēnt oia illa corpora quozū par-
tes erāt mēbra vel pulueres q assumunt ad resurrectionē: corp⁹
aut corrūpēdū habebit esse pmanēs: pmanēs aut nō hz ēē in
tēpore nisi qz hz ēē in instāti z instās est in tpe. Si ergo ēē cor-
poris corrūpēdi qd est in instāti p̄cedit imēdiate ad ēē corpo-
ris suscitādi sequit q p̄cedet in instāti imēdiate illi ēē: z tūc
sequit q instās fit imēdiate instāti vt s. inferebat: qd est cōtra
Aristo. Alij dicit q suscitatio fiet subito: qz dñ. 1. corin. 15.
c. oēs relurgemus in momēto z in ictu oculi z in nouissima tu-
ba. ergo erit subito. Scdo qz virtus infinita operat in instanti
vel subito: s; resurrectio fiet virtute diuina vt dicit damasce. s.
crede resurrectionē futurā dei virtute: s; dei virtus est infinita
ergo fiet resurrectio subito. Tercio qz generatio fit in instanti
ergo resurrectio cū resurrectio fit qñ qdā regitatio. in genera-
tiōe. n. vniū aia corpi z in resurrectione reunif. ergo ita erit re-
surrectio in instāti sicut gñatio. Dñm q accipiēdo resurre-
ctionē p oibus q imponat: qdā fiet in ea ope diuina qdā ve-
ro ministerio angeloz: qd aut fiet ministerio angelozū nō pote-
rit fieri in instāti: qz nō operat angelus in instanti z potissime
rē p̄tinēt ad modū: z tñ aliqñ fm equocationē instātis conce-
dimus angelos opari in instāti. Accipit. n. aliqñ instās p indi-
uifibili assignato in tēpore: aliqñ p tēpore ip̄ceptibili qd me-
lius momētū qz instās appellat. primo mō angelus nō pōt ope-
rari in instāti. Scdo modo operatur in instanti et in hoc ope-
ratio angeli excedit operationē nrā z nāe cuius est successio
maior. deus aut opabit in instāti: z iō erit sic q opatio angelo-
rū circa resurrectionē erit i quodā tēpore valde paruo: z in in-
stāti terminatē illud tēpus in quo opatio angeloz facta est fiet
opatio diuina: vt sicut instās claudit tēpus z dat illi finem ita
opatio supior q est dei deducit ad cōplēmētū operationē cuius
cūqz inferioris virtutis. Circa quod sciēdū q cum resurre-
ctio iuxta damasce. fit iterata resurrectio eius qd cecidit: cecidit au-
tē totus homo p separationē aie a corpe: cecidit et idēz corpus
mixtū p corruptionē z cōuersionē eius in aliud vel alia: z sic or-
do nāe cōuersionis gñatiōis z corruptionis vel resolutionis opz qz
prius ordinatiōe nāe corpus reparet qz aia ei reuniat: istā aut
reparationē corpi p̄cedit collectio cinēz q erant dispersi p di-
uersa loca fm variā resolutionē corporis: iō est prior in ordi-
ne collectio cinēz: deinde corporis formatio: deinde aie infusio
vel refusio cū itēz iā eidē infusa fuisset. Cde prio. s. de col-
lectiōe cinēz vel puluerz dñm q fiet angelico ministerio: ipi. n.
deducēt pulueres oim corporū humanoz q resurgere hñt de
qbuscūqz locis in qbus fuerint ad vallem Josaphat vbi resur-
rectio futura est vt nō resurgant boies in diuersis locis vbi ca-
dauerū pulueres sparsi erāt: s; sicut de diuersis locis ad vnum
colligēdi erāt pulueres vt in illo loco reformato corpore hō re-
surgeret ita ad vallem Josaphat oēs pulueres deducēt vt ibi
oia corpa forment z oēs boies resurgāt. Et rō est qz cū nō sint
pulueres toti q sunt de integritate eiusdē corpi in vno z eodē
loco opz congregari illos de oibus locis illis ad vnu locum co-
munē in quo fiat reformatio corpi z reunio aie: z tñ nō est cā

maior de aliquo loco qz de valle Josaphat cū ibi fit futurū iudiciū
oim resurgētū. ergo ad locū illū deducēt pulueres z
ibi fiet formatio corporū z infusio aie: z qz hoc est resurgere di-
cent oēs boies resurgere in eodē loco s; in diuersis locis mā-
corporū ipoz dispersa iaceret. Scdo p3 qz sic tollitur pluri-
tas q semp est euitanda cū sit peccatum facere p plura qd pōt
fieri p pauciora. 8. Topi. z tñ si non reducerent oēs pulueres
de qbuscūqz locis ad locū resurrectionis. s. ad vallē Josaphat
oportebat q cuiuscūqz boies pulueres dispersi per varia loca
deducerent ad vnu locū z ibi formato corpore fieret resurre-
ctio: z rursus de ipso loco deportandus erat homo ad vallē io-
saphat vbi oēs boies cōgregandi sunt ad iudiciū: z forte tūc q
dā portarent violētē alij sponte. ad tollēdū ergo z euitandū
istā pluralitatē z dubia de portatione violēta vel spōtanea me-
lius est poni q cū collecti fuerint cineres deducant ad vallem
Josaphat vbi futurū est iudiciū vt ibi quoqz resurgāt. Tercio
qz als cū istō misterij portatiōis fiat p āgelos bonos si col-
lectis cineribus ad aliqñ aliū locū cōm fieret ibi resurrectio:
resurrectio cuiusqz p se z deinde portaret homo iam suscitatus
ad vallē Josaphat portaret angeli boni boies iāz damnatos: z
hoc nō vī esse tā cōuenienter dictū sicut q portēt cineres ante
resurrectionē qz illi cineres nō sunt aliqd dñatū. Quarto
qz magis vī p̄tinere ad manifestationē diuine ptātis sic fieri
qz boies alibi resurgāt z deducant ad locū illū magis. n. osten-
det quodā mō diuina virtus saltē quātū ad admirationē ho-
minū cū se viderint subito oēs boies in eodē loco resurgē qñ
ibi semp fuerint qz viderēt se de diuersis locis cōgregari: ita
ergo vī tenendū. s. q ad locū iudicij deducēt cineres oim z
ibi formabunt corpora z simul resurgēt. 23 aliqui dicūt q pōt
cōcedi q in locis vbi iacebāt cineres fuit resurrectio z deducā-
tur boies iā suscitati ad locū iudicij. Qd aliqñ effert verisimī-
le si cineres toti cuiusqz boies essent ibi vbi hō sepultus est z nō
oportet fieri cōgregationē aliqñ ipoz: z tñ nulli boies cineres
sunt totalr in eodē loco qz aliqñ dissolute ptes fuerint in au-
ras: alie in terrā z saltē ptes dissolute in aerē nō inueniunt ibi
simul cū p̄tibus manētibus in nā terre. z iō est oīm cōueniē-
tius sicut. s. q oim corporum cineres deducēt p angelos ad
vallē Josaphat z ibi fiet resurrectio cōis. De ista collectiōe
puluerz manifestū est q fiat ope angeloz: qz. j. 2. 4. c. dicit. mittet
filius boies angelos suos cū tuba z voce magna z congregabunt
electos eius a quattuor vētis a summis celoz vsqz ad terminos
eorz. hoc aut nō pōt intelligi nisi de cōgregatione cinēz: qz nullo
alio mō angeli cōgregabūt boies: iō opz q ponat q ipi colligāt
cineres ad formandū corpora: z tñ angelus nō pōt aliqd moue-
re in instāti: iō nō erit collectio illa in instāti. Lū aut vī q con-
gregabūt electos a quattuor vētis. Est dicere q congregabunt
electos de oibus p̄tibus in qbus fuerint cineres eoz ad quan-
tūqz p̄tē mundi: z diuidit mundus. i. circulus: horizōtis p duas
diametros intersecantes se in centro horizōtis z extremitates
illarum sunt quattuor p̄tē assignata in celo q sunt opposita. s.
oriēs: occidens: auster: septētrio. z qñ volumus noiare oēs par-
tes mūdi noiamus ista quattuor q sunt maxime distantia z sub
bis itelligunt cetera ptes: q aut vulgariter loquunt noiant ista
quattuor puncta noie quattuor ventoz eo q ab istis quattuor
punctis oriunt illi quattuor vētē cardinales. Qd aut vī a sum-
mis celoz vsqz ad terminos eoz. est dicere ab vna extremitate
celi vsqz ad aliam. s. q qd fuerit inter extremitates celi de mā
corporz colligēt ab angelis accipit. n. celū p aere: sicut vī volu-
eres celi comederūt illud. s. 13. z 2. u. 8. c. i. volucres q in aere
sunt. z ē sensus q qdā resolutū fuerit de corpe humano qd p̄ti-
neat ad vitatē corpi hūani colligēt: corpus tñ resoluē i elemē-
ta oia: z iō aliqd erit vsum i terrā: aliqd in aquā: aliqd in aerē z
ignē: s; ista elemēta manēt in locis p̄tīs: iō de illis vbiqz
fuerint colligēt ptes q fuerūt corpi humani: vñ si aliq p̄s de
corpe hūano vī ē successiue vsqz i ignē z nūc fit i sphaera ignis
iuxta globū lune de ipso loco sumet z deducet ad formationē
corpi: z hoc ē colligē electos. i. electoz pulueres de summis ce-
loz qz ibi ē extremitas celi accipiēdo p aere z ignē. accipiēdo
et p̄prie p corporibus celestibus vī ē q de summitatibus. i. de
extremitatibus eoz colligēt electi. s. ptes eoz: nā celū cū sit oī-
bis hz interiorē extremitatem in cāuitate z exteriorē in cō-
ueritate z de interiori extremitate colligēt: qz vsqz ad illā extē-
diē magnitudo corporz in qb⁹ fit corruptio z gñatio z nō quer-
tit aliqd i ptes celi: z ita ē sensus q de oī medio qd ē i tota ma-
gnitudine elemētōz q extēdiē vsqz ad interiorē extremitatē vel
summitatē celoz colligēt cineres vel pulueres corporum hu-
manozū

Linerā
collectio
opere an-
geloz: ta-
cta in re-
surrectio-
ne nō fiet
in instāti

Quo in-
telligit qz
angeli in
resurre-
ctiōe col-
ligent ci-
neres a
summis ce-
loz.

manor: et non solum de corporibus elector sed etiam dñator.
quare tñ dicat de solis vel qd voluit in h xps designare dices. j.
24. c. Considerandū etiā q angeli nō solū colligent pulueres
sed etiā diuidēt et resoluēt. nāz aliq̄ue partes solute fuerūt de
corporibus humanis que iam effecte sunt ptes alior corporū: et
sunt mixte alijs partibus ipsor corporū que nūq̄ fuerūt huma-
ne: et tunc oportebit q angeli resoluant illa corpora et corrūpant
vt inde accipiant id qd fuit de corpore humano relictis oibus
alijs pibus: et si vna pars hoīs fuerit in vno corpore iuxta lunā
et alia pars in partē oppositā orbis per diametru: et alia circa cē-
trum terre: et ita si sit diuisio facta in mille particulas fm partes
distantissimas orbis inde colligent. et hoc significat qd dicitur a
summis celoz vsqz ad terminos eor. et in hoc erit magna sapiē-
tia angelor: qz etiā si idem corpus in decies milies milia parti-
cularū sit diuisum et diuersis rebus sint particule ille incorpora-
te inde colligent. ad hec aut oia. i. resolutionē et collectionē: est
tempus necessariū. non. n. poterūt in instanti fieri cū per motū
fiant. C Scdm erat formatio corporis collectis puluerib⁹ cu-
iulcūqz: et nō vocamus pulueres vel cineres eos quos videmus
in sepulchris ex resolutione factis: qz illos nō opz colligi a quat-
tuor ventis et a summis celoz: sed large vocamus pulueres vel
cineres quicqd fuit de veritate humane nature qd p̄tineat ad
resurrectionē: qz oia talia ad corpus redibūt: et ista siue sint cō-
uersa in igne siue in aere vel quālibet aliam materiā colligētur:
et vocant a nobis large pulueres. his aut collectis sequitur for-
matio corporis: et ista fit in instanti qz a deo immediate fit. Sed
in hoc differt: qz quidā volunt terminari istam formationē ad
quādam formā substantiālē que est forma mixti vel forma mi-
xionis et nō est anima rōnalis sed est forma corporeitatis: et isti
sunt qui ponunt plures formas substantiales in eodem cōposito.
Alij aut dicunt q in quolqz cōposito est vnica forma substan-
tialis: vt in hoīe est sola aīa: et per illā dicūt q bz hō oēs denoia-
tiones substantiales. s. per illā corpus est substantia: vel hō est sub-
stantia: et hō est corpus: et est aīa: et est homo: que est cōis positio
peripateticor de qbus non p̄lequimur nūc: et fm vtrosqz termi-
natur illa formatio corporis ad formā substantiālē: et tñ fm po-
nentes pluralitē formarū terminat ad formā mixti: fm ponētes
vnitātē forme terminatur ad aīam: et iō vtroqz mō opz q fiat a
deo illa formatio et fiat in instanti. Et quātum ad ponētes vna
formā. i. aīam solā in hoīe est magis notū. et tñ ponendo plurali-
tem formarū dicēdum q terminat ad formā substantiālē mixti.
angelus aut nō pōt inducere formā substantiālē: iō dī fieri per
deū illa formatio. deus autē in instanti operat quicqd operat.
Et alij dicant eū posse operari successiue qd non satis cedit:
et tñ etiā si posset non operaret quātum ad pductionem forme
substantialis: qz esse illius cōsistit in indiuisibili: etiā qz successio
operationū ex quadā impfectione opantis vt cōiter euenit: que
tñ impfectio in deo non est: iō in instanti formabit corpora hu-
mana. C Sed obijciēt q ex formatione ista fit in instanti se-
quā incōueniens. s. q fit motus in instanti. Primo p̄ quia cor-
pus illud formatum de pulueribus erit rariū vel densius ipsis
pulueribus ex qbus format: et quocūqz dato sequit motus loca-
lis in instanti: qz si est rariū occupabit maiore locū q pul-
ueres: si sit densius occupabit minore: et sic erit motus localis in in-
stanti: quia in illo instanti in quo format occupat locū: et si erit
maiū q pulueres opz q in instanti illo accipiat maiore locū
q prius habant pulueres: sed locus maior vel minor nō acq̄rit
nisi per motū locale. erit ergo hic motus localis: non tñ ip̄ius
corporis sed aeris circūstantis: qz corpus nō mouet ad locū sed
format in loco. aer tñ qui circūstabat pulueres oportet q fugiat
si incipit corpus formatū maiore locū occupare q pulueres: et
tñ ista occupatio fit de necessario in instanti si corpus formatur
in instanti. ergo in instanti fugit aer vt cedat corpori formato:
vel erit aliqua ps tps in qua aer maneat in loco in quo est cor-
pus formatū ita vt sit penetratio corporū: vel duo corpa in eodē
loco. qd est incōueniens si sit densius occupabit minore locū
et oportebit q in instanti aer cūeniat ad occupandū illud qd re-
linquit a corpore non occupatū: vel erit aliqua vacuitas ad ipsū
qd est et incōueniens. C Scdm qz corpus formatū erit alterius
figure: qz erit humanū q illi pulueres ex qbus format: et iō alr
occupabit locū q pulueres p̄sistentes: et ita aliquā partē occu-
pabit quā non occupant pulueres. et hoc forte in longū vl altū: et
aliquē nō occupabit quā occupabāt. s. in latitudine: et tūc sequent
ambo incōuenientia simul. s. fuga aeris et appropinquatio: et sic
erūt duo motus locales in instanti. C Scdm q ista cedit solēt. s.
q motus aliq̄s localis fiat in instanti: accipiēdo large motū lo-

calē pro mutatione vt q̄ genitum succedit corrupto occupans
maiore vel minore locū q corruptū. dñ. n. tunc aliqua loci muta-
tio: qz est maioris vel minoris loci occupatio h nō ab eodē cor-
pore in actu: sic erit mutatio loci in instanti in formatione cor-
porū resurgentiū: et hoc quātū ad corpora que formant nō erit
durum cōcedi: qz illa non mouent: sed quātum ad aerem circū-
stantē illos pulueres ex qbus format corpus est maior difficul-
tas: et tñ etiā quātum ad aerem cōcedendū est q in instanti ex-
pellit si corpus est maius: vel sequit et cōcurrat si corpus est mi-
nus: et istud fit a deo in instanti virtute diuina: qz immediate po-
nit corpus maius vbi fuit minus. vñ corpus aut nō posset aliō
expellere in instanti de loco: s. de deo nō est incōueniens. Dicūt
etiā q poterat deus duo corpora in eodē loco facere. s. q cor-
pus de nouo formatū faceret esse in loco vbi erat corpus p̄xi-
stens et cōseruaret ibi corpus p̄sistens: et tñ istud h esset possibi-
le minus cōcedendū est: qz plura ponunt in hoc qz ad expulsio-
nem subitā aeris. si autē corpus formatū sit minus q cineres. i.
densius occupabit minore locū: et tunc oportebit in instanti mo-
ueri aer vt applicetur lateribus corporis minoris vel manebit
vacuitas aliquo tpe. s. quocūqz aer rarefactus posset se extende-
re per motū vsqz ad latera corporis formati. Primū aut magis
ponēdum est. s. q deus subito applicet aerē: et hoc est facilius q
ponere vacuū qd multū nature repugnat: qz etiā si per motum
vel applicationē non perueniat in instanti aer distans ad latera
corporis poterit de nouo creari aer occupās illud mediū: et crea-
tio sic in instanti manēte immoto aere p̄iori q circūdabat pul-
ueres. Si tñ quis poneret vacuitatē ad tps parū non erat ne-
gandū quin miraculose hoc posset manere: h natura illud nō tol-
leret. Et hoc p̄ qz deus pōt id qd non includit dictionem: et tñ
esse vacuū non includit dictionē: h dictione nature fit: imo na-
tura illud necessario faceret si posset facere in instanti corpus mi-
nus ex maiori. C Tertius erat inductio aīe vel vñio ad corpus:
et fm ponentes vnitātē forme substantialis in cōposito non di-
stinguit a formatione corporis: qz formatio illa fit per formam
substantiālē: et non est alia forma nisi aīa: et illa est terminus for-
mationis fm ponentes pluralitē formarū. distinguit vñum ab
altero et p̄cedit nāliter formatio ad vñionē vel infusione anime
eo q non infundit aīa nisi mixto qd est tale per formā substan-
tialē mixti: et tñ etiā fm istos dī dici q in eodē instanti fit for-
matio fit infusio aīe: eo q formatio est dispositio necessitans ad
aīam. s. qz tale mixtū nō pōt esse sine aīa rōnali: et cū illa fit vl-
tima dispositio opz q in eodē instanti in quo illa fuerit infun-
datur aīa: qz als non esset vltima dispositio. De infusione autē
aīe siue fm ponētes vnitātē forme siue pluralitātē opz dici q fit
in instanti: ita q nō solū deus pōt illā in instanti infundere corpo-
ri: sed etiā est necesse q infundat in instanti: quia si nō fieret in
instanti sed successiue alit hoc esset ppter partes forme inducē-
de: vel ppter partes corporis quarū vna prius recepit formam
q alia: et tñ neutrum est in infusione aīe. non primū qz aīa non bz
partes sed tota simul inducit qz indiuisibilis est: neqz etiā est se-
cundū q totum corpus aiabile est dispositū ad recipiendū ani-
mam et recipit vno modo. s. vt formā dantem esse humanū. hoc
autē esse cum non sit partibile neqz vna pars recipiat illud per
aliā: sed quelibet immediate ab aīa non poterit vna aiari ante
alias: sed tota animabit simul: et sic fiet infusio in instanti. Et ita
patet q tria sunt in resurrectione. s. collectio: formatio: infusio.
Primū fit repente. s. in tēpore imperceptibili. Secundū et ter-
tium fiunt in eodē instanti: et illud est instans terminans illud tē-
pus imperceptibile in quo fuit facta per angelos collectio cine-
rum. C Ad primū dicēdum q illa que Ezechiel dixit pertinet
ad formationē corporis. s. extendere neruos: et carnes: et cutem
super ossa: et hoc totū fiet in instanti: et Ezechiel qz loquebat po-
pulo rudi introduxit deum loquentē de istis quasi cōsisterent in
successione: eo q non poterat aliter resurrectio rudis ea intelli-
gere: et ob hoc etiā visio que fiebat Ezechiel in spiritu ostende-
bat ista quasi fierent successiue vt taliter ipse loqueret ea ad po-
pulum qualiter sibi representata erant: et qd plus est: qz Ezechiel
significat hic duas successiones: vnam in formatione corporis:
cū dicit de extēsiōe neruorū: postea carnis: deinde cutis: et aliā
de infusione aīe: cum dicat de corporibus sic formatis et spiritu
non habebant. De primo cā est qz nō poterant intelligere rudes
plura que sunt in formatione corporis nisi per plures operatio-
nes successiuas eis explicent. De secūdo cā est vt ostendatur q
suscitatio fit virtute dei: et ipse infundit spiritū corpori cū nulla
alia virtus ad hoc sufficiat. et colligit hoc Ezechiel. 37. c. s. et extē-
ta est in eis cutis de super et spiritū non habebant: et dixit ad me.

Sexta pars Matthei * Abulensis.

Aduerte
quō motus
localis ē in
instanti deo
auctore.De pōt fa-
cere q duo
corpa sint i
eodē loco.Infusio aīe
in corpibus
resurgentiū
i instanti fiet.

2

1. 16

Aīa est idi-
uisibilis: et iō
tota sit cor-
pori iducitEpilogus
dictor.Ad primā
rōnē prime
opionis in
principio.

Nota

vaticinare ad spiritum et dices ad spiritum. hec dicit dñs. a quatuor ventis veni spūs et infusa super interfectos et reuiuiscant. multa quoque alia in sacra scriptura dicuntur que non possunt neque debent intelligi sic esse ut dicta sunt; sed taliter dicuntur quod aliter non poterat a rudibus intelligi. **Ad scdm rōnem.** **Ad scdm** dicendum quod plures actiones eriguntur in resurrectione: quod tres sunt quosdam: et due sunt alios ut expositum est. et ille sunt consequentes se: et ita non sunt simul penitus: et tñ non sequitur id quod sunt in diuersis temporibus: neque etiam in eodem tempore: sed prima. scilicet collectio cinerum est in tempore imperceptibili: alie due. scilicet formatio et infusio non sunt in eodem tempore quod non mensurantur tempore sed sunt in instanti terminante illud tempus: et ita non sunt in alio tempore. Si autem ponatur esse vnica operatio formatio et infusio non erit dubium de illa quod erit in instanti iam dicto. **C** Si autem sint due operationes est dubium quomodo se habeant. Et dicendum quod sunt in eodem instanti secundum rem sed non secundum nām: sed sunt duo instantia secundum rationem: cuius formatio precedat naturam infusione eo quod non infunditur anima nisi corpori formato: et quod formatum est sicut introitus lucis et apertio fenestre in eodem sunt: sed vnus precedit alterum nām. **Ad 3. rōes** **C** Ad tertium dōm quod resurrectio fit per sonum tube. scilicet illa vox cōcurrit: et tñ quod illa non realiter efficit resurrectionem non mensurat resurrectionem duratione illius: sed etiam si vox illa diu duraret fieret resurrectio in instanti. Si quis autem teneat quod vox tube aliquid realiter efficit ad resurrectionem sicut instrumentum: sicut est de sacramentis respectu collationis gratie: dicitur quod vox tube mensuratur tempore et resurrectio non: quod quādiu durat vox tube non est effectus eius sicut et sacramentorum quorum forme sunt verbales et prolatio durat tempore in cuius nulla parte est effectus sacramenti: sed in instanti claudente et terminante illud tempus prolationis forme: ita et resurrectionem isti fieri ponent quod quādiu durat vox tube non fiat resurrectio: sed in instanti terminante sonum tube fiat. **Ad** quartum dōm quod dubium est an resurrectio omnium hominum fiat in eodem instanti vel resurrectio quorundam precedat aliquam ad resurrectionem aliorum de quo dicitur sequens. quod et tñ siue in eodem instanti oēs surgant siue non: constat quod resurrectio quaelibet fiet in instanti quod non potest esse successiua formatio corporum et infusio anime que dicuntur proprie resurrectione. **Ad** quintum de motu locali dōm quod non potest fieri in instanti: et id collectio puluerum que fiet per motum et fiet ab angelis fiet per motum et ita non erit in instanti: et tamen ista collectio non est resurrectio sed aliquid precedens ad resurrectionem: ipsa autem resurrectio proprie dicta est formatio corporis et infusio anime: et hoc fit subito. id est in instanti. **Aliter** potest dici accipiendo quod ista tria pertineant ad resurrectionem. scilicet quod in ea sunt tria. et primum fit cum quadam successione sed est imperceptibilis: secundum et tertium fiunt in instanti terminante illud paruum tempus in quo colliguntur pulueres. **Ad** sextum dōm quod potest accipi velocitas mira large pro operatione instantanea: et hoc quod illud est miraculum respectu operationum nostrarum quarum nulla potest esse in instanti. **Aliter** potest dici quod velocitas accipiatur proprie et sit in motu: et tunc dicitur quod referenda est velocitas ad collectionem cinerum qui cum motu quodam in tempore perceptibili colliguntur: et ibi est mira celeritas: quod ista operatio fiat in motu quodam et tempore sicut nostre nulla est de nostris que fiat tam celeriter. **Ad** septimum et octauum dōm quod ista inducitur quadam difficultate comune que est inter theologos et philosophos de mensura esse permanentis. scilicet an dentur duo termini postui illius esse vel non: et an instans vltimū rei permanentis sit vltimū in quo est vel primum in quo non est. si de vltimū instans in quo est erit difficultas: quod videbitur oportere poni duo instantia copulari sine tempore medio vel genitu non succedet corruptio: sed erit tempus medium in quo in materia neque est sub forma corrupti neque geniti: quorum vtrūque est incōueniens. Si autem in re permanente detur primum instans sui non esse non videbitur esse incōueniens quātum ad primum: quod tunc non sequitur quod duo instantia sint immediata neque etiam quod sit tempus medium in quo neque sit forma geniti neque corrupti: sed dicitur quod in eodem instanti corruptio aliquid et gignit aliud: et sic in eodem definit esse forma corrupti et incipit esse forma geniti in materia: sed in illo instanti corruptum non est sed corruptio et corruptum est: cum idem sit fieri et factum esse: et in illo instanti primum est forma geniti et tunc dicitur quod illud instans est primum ipsius esse rei genite. id est primum in quo est: et est primum in quo non rei corrupte: quod in quacumque parte temporis precedente ad illud instans et in quolibet instante precedente erat res que corrupta est: et ita nullum incōueniens inducitur: et tñ per hoc non intendimus nunc diffinire totā difficultatem que est de mensura esse permanentis rei.

C An omnes qui pertinebunt ad statum resurgentium erunt qui mortui iam fuerunt: vel poterit aliquis non gustando mortem ad illum statum transire. **Questio. 234.**

Queretur an mors erit terminus a quo resurrectionis in oibus resurgētibus. id est an oēs qui pertinebunt ad illū statum resurgentium erunt qui mortui iam fuerunt: vel poterit aliquis non gustando mortem transire ad illū statum. **C** Alii dicunt quod non oportet quod oēs moriantur ad hoc quod transiant ad illum statum: quod quidā non moriantur sed immortalitate supueſtiant: quod dicitur in symbolo quod christus venturus est iudicare viuos et mortuos. et Actu. 10. c. dicitur de christo quod constitutus est a deo iudex viuos et mortuos. hoc autem non potest intelligi quātum ad tempus iudicii quā iudicabuntur: quod tunc oēs erunt viui. ergo oportet quod referatur ad tempus preteritum ista distinctio. scilicet quod aliqui erunt qui iudicabuntur qui nunquam mortui fuerunt ante iudiciū: et alii erunt qui mortui fuerunt et surxerunt. **C** Secundo quod desiderium naturale non potest esse inane et vacuum quā in aliquibus impleatur ut colligitur. 1. ethi. et tñ secundum apostolum. 2. Corin. 5. hoc est cōe desiderium quo volumus spoliari sed supueſtiri. ergo erunt aliqui qui nunquam spoliabuntur corpore et vita: sed supueſtiant gloria resurrectionis. id est tali gloria qualis datur corporibus resurgentibus. **C** Tertio quod Aug. dicit in enchiridion quod quatuor petitiones vltime orationis dñice ad presentē vitam pertinent: quarum vna est dimitte nobis debita nostra. ergo ecclesia petit in hac vita relaxari sibi oia debita: et tñ oratio ecclesie non potest esse vana: sed quicquid illa petit cōceditur Luc. 11. et Jo. 16. c. scilicet quicquid petieritis patre in nomine meo dabit vobis. ergo ecclesia cōsequetur remissionem debitorum suorum omnium in aliquo tempore huius vite. sed vnus de debitis quo pro peccato primi parentis affligitur est quod nascimur in peccato originali. ergo aliqui in hac vita cōcedet deus oibus quod nascant sine peccato originali: sed mors est pena pro peccato originali. ergo erunt aliqui homines circa finem seculi qui non moriantur et transibunt ad statum resurgētium. **C** Quarto quod sapienti semper est eligenda via cōpendiosior: sed cōpendiosior via est quod homines qui inueniuntur viui tempore iudicii transferantur sic viui ad immortalitatem quā prius moriantur deinde resurgant ut sic transiant ad immortalitatem. ergo deus qui est summe sapiens hanc viam eligit in illis qui viui inueniuntur tempore iudicii ut non moriantur: sed ut transferantur sic ad statum immortalitatis siue pro bono siue pro malo. **C** Dicendum quod oēs qui transibunt ad statum resurgētium siue in bonum siue in malum prius moriuntur neque erit aliquis qui semel vixerit qui non moriatur antequam transeat ad illū statum. **C** Primo patet quod istud est inuolabile statutum et de legibus dei firmis. scilicet quod quis homo semel moriatur: et tñ tamen necessitatis quod etiam christus propter illud mortem subiit ad hebre. 9. c. scilicet christus mortuus est quēadmodum statutum est hominibus semel mori. ergo nemo erit circa tempus iudicii qui non moriatur. **C** Secundo quod apostolus loquens de resurrectione. 1. Corin. 15. ostendit quod resurrectionem necessario precedat mors ratione similitudinū de seminibus que in terra iacimus dicens. quod seminas non viuificas nisi prius moriatur. ergo nemo pertinebit ad resurrectionem qui non moriatur prius. **C** Tertio quod. 1. Corin. 15. c. dicitur in Adam oēs moriuntur: ita in christo oēs viuificabuntur. id est taliter se habent homines ad Adam respectu mortis qualiter se habent ad christum respectu vite: sed sic est quod per christum oēs vere resurgent. ergo per Adam oēs moriantur. et ita nemo erit qui non moriatur. **C** Sed circa hoc dicendum quod aut accipitur resurgere proprie: aut accipitur pro transitu ad statum resurgētium. scilicet ad habendum gloriam corporis sicut illi habent. Accipiendo primo modo superuacuum est queri: quod non solus non est dubium: imo impossibile est et includit contradictionem quod aliquis resurgat qui non mortuus fuit: cum resurrectio secundum Damascenitum iterata resurrectio eius quod cecidit. istud autem cadere fuit pro mortem: ideo non resurgit aliquis nisi qui mortuus est: qui. n. nunquam fuit gignitur si esse incipiat: qui autem actu manet non resurgit: quod per resurrectionem esse accipitur sicut per generationem: et qui actu est non accipit esse. **C** Accipiendo secundo modo. scilicet pro transitu ad statum resurgētium est dubium quod satis poterat fieri quod aliqui non gustata morte supueſtiant immortalitati: et id circa hoc varia sententia est. **C** Aliqui dicunt eos qui inueniuntur in fine seculi viuētes vel oēs quidē vel multos eorum non mortuos sed sic transiuros ad immortalitatem siue ad dānatos siue ad electos pertineant. Sic dicit Hieronymus in epistola ad marcellā. scilicet quosdā in fine seculi adueniente christo non esse mortuos sed viuos repertos in immortalitate repente mutados. **C** Alii autem tenent quod oēs moriuntur ad hoc quod transeant ad statum resurgētium: et ista positio securior est et rationalior. Et hoc propter tria. Primo quia magis cōsonat diuine iustitie que dānauit humanā naturam ad mortem pro peccato primi parentis: ut oēs qui per actum nature ab eo ducerent originem peccati originalis infectionem cōtraherent: et cōsequenter essent mortui debitores. **C** Secundo quia magis concordat diuine scripture: quod dicitur

qz dicit. 1. Corin. 15. omnes quidem resurgemus. & tñ resur-
re non pōt qui non mortuus est vt dicit Damascē. cum sit resur-
rectio iterata resurrectio. & illud de seminatione & morte & cetera
supra allegata. Tercio qz magis cōcordat ordini nature. in-
uenimus aut in ordine nature qz illud qd corūpūtur & vitiatur
non pōt reduci in nouitatē suam & pristina perfectionē nisi pū
corūpatur penitus: sicut acetum non redit ad esse vinum nisi
corrupto aceto & trāseunte in similitudine humoris vitis. vnde
cum natura humana ita sit iam vitiata qz deuenerit in necessita-
tem moriendi non erit sibi reditus ad immortalitatem nisi morte
mediante vt eximat omnis labes & depuret omnis corruptio &
infectio materie: que nō sit nisi dissoluatur per mortē & igni cre-
metur qd impurum inuentū fuerit: sed corpora viuētia nō po-
terunt tolerare illum ignē depurantē & auferentē sordes. ergo
moriuntur quicūqz inuenti fuerint viuētes. Cālia etiā rō est
ad hoc qz oportet finiri motū celi in resurrectione. nā vt dictū
est illud instans qd terminabit motum celi erit instans resurre-
ctionis: sed cessante motu celi impossibile est viuere aliqd eorū
que viuēbant per motū celi vel quādiu celum mouebatur. ergo
necesse est oīa quē tunc viuēbant statim mori nisi miraculose cō-
seruentur. Qd p3 qz vt dicit. 8. phy. motus celi est vita quedā na-
ture existētibus sicut motus cordis totius corporis vita quedā
est: sed cessante motu cordis oīa mēbra mortificant & statim mo-
runtur aīa. ergo cessante motu celi oīa viuētia morient: qz per
illum influū & cōseruatur eis vita: sed ista vita quā nūc hēmus
& qua viuēt hoīes vsqz ad diē iudicii est talis qz cōseruatur
a motu celi. ergo cessante illo necesse est mori oēs quotquot in-
uenti tūc fuerint viuētes: sed cessabit motus celi qñ fiet resurre-
ctio. ergo tūc morientur oēs quotquot inuenti fuerint: & sic resur-
gent. Cātem p3 hoc qz in resurrectione totus mūdus innoua-
bitur & purgabitur elemēta: & ista purgatio fiet per ignē: sed nō
poterunt manere viuētia aliqua que talem ignē sustineāt. ergo
oportebit qz oēs qui tūc viuē inuenti fuerint moriant. C Sed
obicietur qz nō sit satis cōueniens qz qui inuenti fuerint viuē-
tes moriantur. nāz mors de se nō est intenta a deo sed vita: & qz
perfectio que dat resurgētibus poterit supaddi viuētibz etiāz
si non moriantur videat qz viuētes tūc non moriant. Cātem qz
non videat intelligi de illis qd apostolus dicit qz id qd seminat
non viuificat nisi prius moriat: qz isti si moriuri essent subito
morerent & viuificarent: cum dicat apostolus eos qui tūc de
bonis inuenti fuerint viuētes rapiēdos in aera obuam xpo: &
ita in illo quasi momēto non videat hoc cōuenienter fieri. Cā
dicendum qz nō est aliqd incōueniens: imo magis sacre scripture
cōuenit sic poni qz aliter. sic dicit magister. 4. sen. di. 43. f. non. n.
dicendum est fieri nō posse vt per aera in sublime portent in illo
spatio moriant & reuiuifcant ad hūc sensum quo estimemus il-
los & passuros mortē & accepturos immortalitatem apostolus nos
vigere videt: vbi dicit. in xpo oēs viuificabunt. & alibi. qd se-
minas nō viuificabis nisi prius morias. cur autē nobis incredi-
bile videat illam multitudinē corporū in aere quodāmodo semi-
nari: atqz ibi pūius immortaliter & incorruptibiliter reuiuifcere eūz
credamus in ictu oculi futurā resurrectionē & in mēbra victura
tanta velocitate reditura antiquissimoz cadauerū puluerem: &
multa alia similia Augu. dicit. 20. de ciui dei. & ita tenendum est
vt ita nemo a morte eximat. Cā pūm3 dicendum qz nō in-
uenitur ex hoc qz aliqui erūt qui nō gustabūt mortē: sed oēs mo-
rientur. & quādo a xpo iudicabunt oēs erunt viuētes: & tñ vo-
cantur viuē iusti: mortui autē qui mali sunt qz moriunt spiritua-
liter. Cālio mō & melius vocant viuē illi qui inueniuntur viuē
quādo venerit xps h3 subito moriant & reuiuifcant: mortui autē
dicunt qui ante eius aduentum mortui erant. Cāterio pōt acci-
pi qz vocent mortui oēs qui mortui erant tēpore illo quo ver-
bum symboli dictū est vel verbū Petri Actu. 10. c. viuē autē di-
cantur oēs qui tūc viuēbāt: & qui postea nascituri erant vt in-
nuatur qz xps est iudex oīum hominū. & iste due expositiones vl-
time sunt cōuenientes. Cā pūm3 dicendum qz desiderium
sanctorū non pōt esse vanum & incōpletū: & tñ ipsi nō desiderāt
determinate qz non moriātur & trāferātur sic ad immortalitatem:
sed est desiderium cōditionatū. f. qz vellent nō mori & sic beatifi-
cari si esset possibile: sed sciunt qz nō est possibile inquitur deus
cōtrarium disposuit: ideo ipsi nō desiderant determinatē hoc: &
tale desiderium nō est cōueniens non impleri: qz illud non vo-
catur velle vel desiderare sed potius solet vocari a doctoribus
velleitas quedā. i. velle indeterminatū & non cōsideratū. Cā
terium dicendum qz ecclesia orat remitti omnia debita: & ita re-
mittentur: & ita non erit hoc qz sine debitis homines nascantur.

aliud est enim hominē non habere debita. & aliud remitti ei de-
bita que bz. nasci autē sine originali est non habere debita: cum
inde sint omnia debita nostra. ergo nō orat ecclesia qz nō nāca-
tur homo in peccato originali: sed qz remittatur illud sibi & oīa
alia debita. neqz. n. satis est securū dicere qz nascant aliqui ho-
mines sine originali dempta virgine de qua neqz asserim neqz
negamus. de ceteris aut non est dicendum qz ex gratia vel priui-
legio speciali nascantur aliqui sine peccato originali: vt. n. pluri-
mi putant si quis sine originali nascere non indigeret redēptio-
ne facta a xpo: & ita xps non esset oīum hominū redēptor. nam
cetera peccata pter originale sunt actualia que possunt vitari: &
si non ex libero arbitrio nudo saltē adiuto ex gratia poterit hō
euitare oīa mortalia & oīa venialia: & si illa euitauerit non erit
debitor in aliquo eoz. ergo nō indigebit redēptione cum nullū
debitum habeat: & tamē xpm dicimus redēptorem oīum. ergo
oēs habent istud debitū peccati originalis qd necessario cōtra-
bunt vt sic fructum resurrectionis xpi participant: & facilius est
poni qz aliqui nō moriant qui originale cōtraxerint: qz qz aliq-
sint qui non cōtraxerint originale. nam h3 sit mors pena peccati
originalis pōt deus remittere alicui penā peccati preteriti & nō
est incōueniens: sicut adulterā dimisit sine pena Joā. 8. c. ita pōt
alicui obligato ad mortē ppter originale remittere mortē: & iō
non sequit. iste nō moritur ergo natus est sine originali. quāto
magis qz vt ostensum est oēs morient & resurgent. Cā pūm3
tum dicendum qz sapiens nō eligit semper cōpendiosiorē viam:
sed tunc quādo equaliter bene vel melius sit per cōpendia qz p
longa: & tñ in presenti non est equaliter bene factū qz aliqui non
moriātur sicut qz omnes moriātur: ideo ponendum est qz omnes
moriantur & omnes resurgent.

Cā omnis resurrectio erit a cineribus.

Queretur an omnis resurrectio erit a cineribus. i. an
oīum resurgētū corpora erunt prius redu-
cta vsqz ad cineres. Cāliquis dicūt qz nō: qz resurrectio xpi est
exēplar nostre resurrectionis: sed resurrectio eius nō fuit a cine-
ribz cum caro eius nō fuerit in cineres versa: cu3 dicat ps. 15.
c. nō dabis sanctū tuum videre corruptionē. & exponit illud Pe-
trus de corpore xpi Actu. 2. c. ergo neqz erit necesse qz corpora no-
stra vertantur in cineres. Cā pūm3 qz corpora humana nō semp
cōburantur: sed nō vertitur qd in cineres nisi per cōbustiones.
ergo nō resurgent oēs a cineribus. Cāterio qz corpus homi-
nis mortui nō vertitur in cineres statim post mortē: & tñ multi
resurgent statim vt mortui fuerint: sicut erit de illis qui inueni-
untur viuētes tpe aduentus xpi. ergo nō erit resurrectio oīum a
cineribus. Cā quarto qz in motu terminus a quo respōdit ter-
mino in quē: sed terminus ad quē resurrectionis nō est idem in
bonis & malis: qz dicit. 1. Corin. 15. c. oēs resurgemus sed non
omnes imutabimur. ergo neqz terminus a quo erit idē: & sic mali
resurgent a cineribus non autē boni: & ita nō incinerabunt oīa
corpora. Cā dicendum qz resurrectio omniū erit a cineribus nisi
alicui forte ex priuilegio speciali cōcessum sit resurgere sine inci-
neratione. Et p3 primo qz dicit baīmo oēs in originali natos te-
net hec sentētia. i. terra es & in terrā ibis. sed oēs qui in cōmuni
resurrectione resurgēt fuerūt nati in originali peccato a natiui-
tate ex vtero vel saltē in vtero. ergo oēs resurgent ex cineribus
qz hoc est in terrā ire qd incinerari. Scōdo qz multa sunt in cor-
pore humano que nō sunt de veritate humane nature: & illa nō
resurgent cum nō resurgat nisi qd fuit de veritate humane na-
ture: non potuerūt tñ illa separari a corpore nisi illud in cineres
resoluat. ergo incinerabunt oīa corpora. Patet hoc qz pter fe-
ces & oīa que nō adherent partibus nostris sunt quedā que sunt
partes partū nostrarū & non sunt de veritate nature humane:
sicut tumores alig in carne vel caro aliqua excresecens aut aliqd
preter intentionē nature natum: sed ista nō possunt separari de
corpore nisi per oīmodam resolutionē que est incineratio ergo
fiet incineratio oīum corporū. Cā circa qd cōsiderandū est qz ex
eisde3 rōnibus ex qbus colligit qz erit resurrectio sequit qz erit
a cineribus: qz nō resurgit nisi qz mortuus est sed qz morit incine-
rat. g. resurrectio corporis erit a cineribus: sic autē in oībus erit
nisi in aliquo ex priuilegio spālī oīum fiat. in xpo qui resurrexit
qñ voluit sic fuit qz nō incineratū fuit corpus. nā. 40. horis so-
luz iacuit sine aīa. de virgine idē asserit qz cito surrexit: & ita si
quis alius erit cuius accelere3 resurrectio & resurgat extra illaz
resurrectionē generalē. nam illi h3 subito moriant reuiuifcant ibi
erit sufficiens incineratio ad depurādū & tōlendū qd nō erat
de veritate nature humane. scriptura. n. sacra dicit resurrectio-
nem & reformationē corporū ad Pbili. 3. c. qz reformabit corpus

Sexta pars Matthei * Abulensis.

b ij

6

Hō deigra
adiut oīa
pctā actua
lia vitare
pōt.

Ad. 4. rōz

2

Nōnullor
rōnes.
1. rō

2. rō

3. rō

4. rō

Rñ. ad qñ
tum. q.
1. rō

2. rō

3

Notandum

humilitatis nostre configuratū corpori claritatis sue. ideo oportet qd sic oēs resurgunt et opz qd moriantur ad hoc qd resurgant: ita opz qd oia resoluant et incinerent ad hoc qd oia reformentur. Item qd sicut in penā inflicti est homini qd moreret ita et irrogatū est qd incineraret: qd dicitur Gen. 3. terra es et in terrā ibis. sed ire in terrā est incinerari. Item ordo nature exigit vt non solū corporis et aie vniū soluat sed etiā elementoz cōmixtio: sic enim acetū non pōt in vinum cōverti nisi fuerit reductū in materiam pīcentē ad similitudinē humoris vitis: et ideo ad hoc qd corpus redeat in nouitatē et puritatē suam opz qd dissoluat vsqz ad cineres. Item qd etiā si corpora nō essent dissoluta ante resurrectionē gīalē: tunc resoluere vsqz ad elemēta. nam cōmixtio elementoz causata est ex motu celi et cōseruat ex motu celi: ideo cessante motu celi necesse est qd oia mixta soluant vsqz ad pura elemēta etiā si non sit ibi aliqua actio vīetatis dissoluenz: et tū in resurrectione cessabit motus celi: id tunc saltē dissoluent oia mixta: et hoc erit incinerari corpora humana: et ita resurrectio oīum erit a cineribus. Ad primū dōm qd resurrectio xpi est exēplar nostre resurrectionis non quo ad terminū a quo: s; quātū ad terminū in quē. xps autē per resurrectionē iterato cepit esse bō cum in triduo non fuisset bō: et quātū ad hoc est exēplar nostre resurrectionis: qd et nos recipimus esse qd pēderamus in resurrectione. ex cineribus autē resurgere est terminus a quo: et in hoc nō imitatur xpm. nāqz est necesse qd resurrectio noiet motū quendam: et oīs motus spēm accipit a termino in quē: et id nos qui imitatur xpm in resurrectione non opz qd eum imitemur nisi in termino in quē. Ad scōm dōm qd id in qd resoluunt corpora humana vocant cineres vel pulueres quicqd illud sit: et nō accipiant cineres solū pro illis pulueribus quos in sepulchris ex resolutione relictos videmus quos cineres satis recte vocamus: sed oē in qd vltimate fuerit quersum corpus humanū vel quicūqz ptes illius cuiuscūqz nature elementoz sit cineres vocamus: et id partes ignis et aeris: et aque: et terre resolute ex humanis corpibus vocant cineres. nā manifestū est qd aliqd fuit resolutū de corporibus humanis qd versum est in ignem per successiuas cōuersiones et aliqd in aerem: aliqd in aquā: et illud collige vt reformet ex eo corpus humanū: sed oē qd colligit cineres vocamus: et de istis locis elementoz colligitur cineres qd forte aliqua pars hoīs fuit que nūc est iuxta globum lune: et alia ad partē oppositā orbis: et de ipsis locis colligitur sicut xps dixit. j. 2. 4. c. mittet filius hoīs angelos suos et colligent electos eius a quattuor ventis: a summis celoz vsqz ad terminos eoz sicut fuit expositū. s. Cineres autē vocant oēs reliquie ex corporibus humanis post vltimā resolutionē factam: et vocant sic ppter tria. Primo qd apud antiquos gētilēs oia cadavera exurebant: et ita de eis nisi cineres relinquebant: et ideo inoleuit in cōsuetudinē qd oēs reliquie ex resolutione vltima corporoz vocent cineres. Secūdo vocant cineres ex cā resolutionis. nā cineres vocant extremum in qd ignis agere nō potuit et māsīt ex actione resolutionis illius. cā autē quare corpora humana resoluant est incēdium fomitis quo corpus humanus radicatus est infectū: et tū ad inducēdam nouitatē glorificationis opz totā infectionē auferre: sed non pōt tolli nisi resoluat cōpositus vsqz ad prima cōponentia: et talem dissolutionē facit ignis incinerās cōbustibile: id extrema in que resoluūt corpus humanū cum fiat resolutio vsqz ad prima componentia recte cineres vocantur. Tertio qd vere poterūt vocari cineres ea que colligent saltē pro maiori pte: qd ille ignis qui depurabit oia elementa erit qui resoluēt corpora humana anteqz resurgant: et ille reliquie collecte post eruptionē erunt ad reformandū corpus humanū: sed reliquie ex cōbustione cineres vocant: ideo recte dicit qd colligentur cineres corporoz et qd ex cineribus fiet resurrectio. Ad tertium dicēdum qd quidā resurgent statim post mortē. s. oēs qui viuī inuenti fuerint: et tū corpora illoz erūt dissoluta in cineres: quia ignis qui depurabit oia elemēta exuret subito illos viuētes et in illo quasi momēto vel impceptibili tpe morient et soluent corpora eoz in cineres et reformabunt et resurgent: imo illoz corpora melius resoluunt in cineres qz eoz qui nūc moriunt qz non resoluunt penitus vsqz ad prima cōponentia: sed manent adhuc in aliquo genere mixtionis que mixtio tūc penitus cessabit ex duobus. Primo ex cessatione motus celi: qd oīs mixtio sicut causat ex motu celi: ita ex illo cōseruatur: et id cessante motu celi oia mixta redibūt in pura elemēta cessante mixtione: qd nō est per qd amplius cōseruetur. sed cessatio ista erit tūc et non est nūc: id tūc resoluunt magis corpora qz nūc. Scōdo qd ibi erit ignis purgās oia elementa qui habebūt quādam diuinā virtutē vt dicitur

j. 2. 4. c. et id erit efficacior in agendo et poterit plus resoluerē cōbustibilia qz ignis iste noster. ille autē ager in oia corpora mortuoz tunc. ergo tūc poterūt melius oia corpora humana resolui in prima cōponentia qz nūc. nā nūc nō sit hoc. Ad quartū dōm qd nō debent cōparari terminus a quo et terminus in quē in resurrectione. et ratio est qd motus quilibz accipit spēm a termino in quē et nūqz a termino a quo: et id cum boni et mali cōparentur per resurrectionē cōparabunt per terminū in quē et nō per terminū a quo: et hoc est qd sancti resumētēs vitā per resurrectionē resumant illā gloriōsam: mali autē resumant vitā non gloriōsam sed dānatā et subiectā penalibus: cōparari autē per terminum a quo non pertinet ad rōnem motus: ideo beati et dānati non resurgentes non cōparabunt per terminū a quo: ita vt quidā dicantur resurgere a cineribus: alij vero non a cineribus: sed oēs a cineribus resurgent sicut cōtingit eodē existēte termino a quo variari terminū in quē: et cōsequenter spēm motus: sicut quis mouet de albedine in nigredinē: alius de albedine mouetur in ruborē: et non est idē motus spē s; sit idem terminus a quo: et id apparet qd se h; per accidens ad motum terminus a quo: vnde non oportet cōparari eos qui mouentur penes terminū a quo sed per terminum in quem.

Ad cineres ex gbus fiet resurrectio bēant inclinationē aliquā ad animam que cōiungetur eis.

Queretur an cineres illi ex gbus fiet resurrectio bēant inclinationē aliquā ad aīam que cōiungetur eis. Aliqui dñt qd sic: qd si nullā inclinationē hēnt eodez mō se hēnt ad illā aīam sicut ad quālibet aīam: et nō differret potius vniri his pulueribus aīam illam qz aliā qd falsum est: qd si corpori formato ex his pulueribus vniret alia aīa qz ea qd prius ibi fuit: nō esset per resurrectionē idē bō qui prius fuit: cū nō sint eadē partes essentielles: et cōr non esset resurrectio sed esset noua hoīum pductio. nā resurrectio est vt Damascē. dicit eius qd cecidit iterata resurrectio. g nō poterit aīa illa alijs cineribus vniri nisi eis qui fuerūt de corpe suo: et cōr inclinationē hnt cineres ad aīam. Scōdo qd maior est dependentia corporis ad aīam qz anime ad corpus: cū aīa sit forma et det esse. corpus aut nō dat sed recipit esse: sed aīa sepata a corpe adhuc h; dependentiā aliquā ad corpus. vñ retardat aliquatū motus eius in deum propter appetitū illius corporis. s. administrādi illud vt dicit Dionysius. g multo magis dependebūt pulueres illi ab illa aīa: et ita inclinabunt ad eam. Tertio qd Job. 20. c. dicit. ossa eius implebunt vitijs adolescētie eius cū eo in puluere dormiet. sed vitia nō sunt nisi in aīa. g adhuc in illis puluerib; aliquo mō est aīa: s; non pōt esse nisi p aliquā inclinationē illoz ad aīam. g illi pulueres hnt nālem inclinationē. Dōm vñ qd nō manet inclinatio in illis cinerib; ad aīam: qd corpus humanū pōt resolui vsqz ad pura elemēta et in carnes alioz aīaliū querti. sed elemēta sunt corpora omogenea: et id est eadez nā totius et cuiusqz ptes et vnus partis et cuiusqz alterius: s; in alijs ptribus ipsoz elemētoz qd nūqz fuerūt in corpe humano nulla est inclinatio ad aīam humanā cū nō sit aliqua rō quare sit: id neqz in alijs ptribus eiusdē que sunt ex resolutione corporis humani erit inclinatio ad aīaz. nā si dicas qd in illis est aliqua inclinatio et non in alijs nō sunt ptes eiusdē omogenei cū oporteat esse penitus eiusdē nature: et tū sunt omogenei: qd sunt ptes elemēti puri. g non erit inclinatio aliq nālis in eis ad aīam cū nō sit in alijs. Et eadē rō est si quertant carnes humane in carnes alioz aīaliū: qd caro cuiuslibz aīalis est aliqd omogeneū. g ptes ille qd sunt ibi de carnibus hoīs quōdam non sunt alterius nature qz cetera ptes carnū eiusdē aīalis pp omogeneitatē: s; alie non hnt aliquā inclinationē nālem ad aīaz illā humanā. g neqz ptes ille qd quōdam fuerunt hoīs et iam cōuerse sunt. qz aut talis quersio fieri possit vsqz ad pura elemēta vel in ptes carnū alioz aīaliū p qd dicit Aug. in enchiridion. corpe humanū in quācūqz alioz corporoz s; bām vel in ipsa elemēta vertat: in quozcūqz hoīum siue aīaliū cibū cedet carnēqz vertetur illi aīe humane in pūcto tps cedet: que illud prius vt bō fieret et talr cresceret aīanū. Scōdo qd cuius inclinationi nāli respōdit aliqd agens nāle qd possit reducere ad actū rem hnt illā inclinationē: qd als deficeret nā in necijs cū aliqd esset qd appeteret ad qd nō posset nāliter puenire. s; hoc est falsum. per nullā agēs nāle pnt pulueres illi iterato iūgi aīe. g non est aliq inclinatio in pulueribus ad aīam illā. Sed dōm qd circa h est triplex positio. quidā dñt qd corpus nūqz resoluūt vsqz ad elemēta pura: s; manet aliqs modus mixtionis in pulueribus et retinet illi etherogeneitatē et manet inclinatio aliqua ad aīaz que pñt ibi: eo qd in illis ptribus manet aliqua yis supra nām elemētalem: et per illā

3. rō
Dñi inflicti
est vt moreretur.
4. rō

5. rō

L

Ad. 1. rōez

Ad scōam
rōnem.

D

In. q. 233
Relique ex
corpib; humanis scē
cineres vocant.
* 1. rō
2. rō

3. rō

Ad. 3. rōez

E

Cessante
motu celi
mixtio oīs
cessabit.

Ad qm rōnem.

Tōm loz rōez
1. rō

2. rō

3. rō

Rñ. ad
quest. q.
1. rō
Elemēta
sūt corpa
omogenea: ideo
eiusdē
nāe vt oīs
bus suis
partib;.

2. rō

Prima
opio de
corpib;
resolue

per illas est inclinatio ad aiam. Sed dicendum qd non fiat in-
quatum afferit ista positio non fieri resolutionem vsq; ad elemēta.
est. n. 5 positio Aug. vt pz ex dictis. Itē experientie repugnat.
nam videmus cadauera resolui vsq; ad pura elementa per suc-
cessiuas resolutiones. Itē repugnat rōni qz oia cōposita ex cō-
trarijs possibile est resolui in ea ex qbus cōponunt. Secūda
positio est qd ille ptes corporis humani que per resolutionē eius
efficiunt partes aliarū rerū retinent plus de luce q̄ cetera ptes
earūdem rerū: eo qd fuerunt ille aliqñ vnite aie humane: et ex h
hnt inclinationē quādam ad aiam. Sed hoc falsum et friuo-
lum est qz ptes cuiuslibet elemēti sunt eiusdē nature: et iō habēt
equalitatē lucis vel obcuritatis: qz nō est ibi mixtio aliqua sed
retinet pura omogeneitas. Tertia aut positio est vera. s. qd in
cineribus illis nulla est nālter inclinatio ad aiam: ita in illis cine-
ribus cū sint resoluti vsq; ad pura elemēta. Sed dōm qd hnt
illi cineres inclinationē ad aiam illaz determinate que pfuit in
carne. et hoc ex ordine diuine puidētie qui statuit vt illi cineres
rursus iungant aie: et ista inclinatio pōt dici potentia obediē-
tialis. sunt. n. quedā impotētia ad aliqd obediētiā et nō nālter
sicut aurū est in potentia obediētiā ad esse arborē statim. s. nō
trāseundo per formas medias et alterationes. s. qd deus pōt hoc
facere: sed nō est in potētia nāl: qz nō pōt nālē agens de auro
facere arborē non trāseundo per formas substantiales medias:
et tñ ista inclinatio ex diuina puidētia dicit aliqd plusq̄ potē-
tiam obediētiā cum potētia dicat posse recipere: sed non pōt
aliqñ exigentiā ad habendū. inclinatio aut dicit exigentiā ad
habendū: sed qz est inclinatio ex diuina puidētia nō est exigen-
tia ex pte nature sed solū qz deus sic instituit. Ad primam
rōnem dōm qd h pulueres illi nullā nālem inclinationē habeāt
ad banc aiam vel ad aliā: hnt tñ inclinationē ex diuina puidē-
tia: et ex illa fit vt ad banc aiam determinate inclinent que pfue-
rat in corpore et nō ad aliam: et iō non pōt cinis ille vniri alteri
aie: et iō necesse erit resurgere eisdē hoies qui prius fuerāt cum
redeant eadē corpora ad easdē aias. Ad scōm dōm qd quā-
diu corpus et aia manent cōiuncta magis depēdet corpus ab aia
q̄ aia a corpore ppter rōnem dictā: et tñ qñ sunt separata h aia
aliqñ dependentiā ad corpus et corpus nullā dependentiā h
ad aiam: et iō aia separata adhuc h quedam nālem appetitū ad
ministrād corpus. ipsum vero corpus separātū ab aia nullaz h
naturalē inclinationē vel dependentiā ad aiam. Rō diuersitatis
est qz aia siue in corpore siue extra corpus manens semp retinet
esse humanū: qz illa non pōt esse: et iō quā habitudine habet in
toto ad corpus talē retinet qñ sepata est. corpus aut qñ cōiunctū
est h esse humanū per actualē participatiōē ab aia factā: cum
aut separātū est non retinet esse humanū. sed trāsit ad esse illius
spēi cuius forma informat: iō non pōt seruari inclinatio natu-
ralis in illo ad aiam: qz inclinatio naturalis est p esse naturale:
sed corpus separātū nihil retinet de esse humano: iō non pōt in
cineribus eius manere inclinatio ad aiam naturalr sed solū ex
dei puidētia. Ad tertiaz dōm qd in corpore nō sunt vitia et
multo fortius in cinerib; soluti corporis: sed dicunt ibi esse inq̄tū
isti cineres ex diuina puidētia hnt ordinē ad hoc qd ex eis re-
paret aliqñ corpus qd cū fuerit cōiunctū aie cruciabit pro vi-
tijs que hō in adolecentia sua cōmisit et generalr pro oibus: vñ
dormiūt vitia cū corpore et cineribus mortuor inq̄tū pp mortē
et incineratiōē corporis nō definūt cineres illi hē habitudinē
ad hoc qd reformet corpus ex eis et in illo sit pena pro vitijs.

Ad in resurrectione anima resumat idē corpus numero quod
prius habuit.

Questio. 237.

Queretur an in resurrectione aia resumat idē corpus
numero qd prius habuit. Aliqui dnt qd
nō: qz. 1. Lorin. 15. c. d. nō corpus qd futurū est seminas s; nu-
dum granū. sed ap̄s cōparat ibi mortē seminationi et resurre-
ctionē pullulationi. ḡ innuit qd nō erit idē corpus qd per mortē
deponit et resumit per resurrectionē: et ita nō erit idem corpus
numero. Scō qz cuius forme aptat mā fm suā conditionē:
et cuius agentī instrm fm suā conditionē: sed corpus cōparat ad
aiam sicut materia ad formā: et sicut instrm ad agēs: qz aia iuxta
Arist. vñt corpori vt forma et motor et pfectio. cuius ḡ aia totalr
transferat in celestē vitam per resurrectionē cui viuēdo pfecte
inbeāt in mūdo: vel deprimet ad brutālē cōditionē si in mūdo
manēs in corpore brutālē cōuersata est: vñ qd non resumit idē cor-
pus numero neq; et eiusdē spēi. i. humanū sed vel brutale vel ce-
leste. Tercio qz corpus humanū post mortē resoluit vsq; ad
elemēta vt dictū est. s. et pce. q. ille aut ptes elemētorū que de cor-

porē humano resolute fuerūt non conueniunt cum corpore huma-
no qd fuit resolutū in eas nisi in mā prima: et isto mō oēs ptes
elemētorū conueniunt cū illo corpore: et tñ si ex alijs ptes elemē-
torū formare corpus nō diceret esse idē corpus qd prius. ḡ et si
formet ex eisdē que prius fuerūt non erit idem corpus numero.

Quarto qz impossibile est esse idē numero cuius ptes essen-
tiales nō sunt eadē numero s; alie. sed forma mixti que est pars
essentialis corporis humani velut forma eius nō poterit eē eadez
in resurrectione qz nō poterit eadē resumī. ḡ non resumet idē
corpus numero. pz aīz qz illud qd totalr cedit in nō ens nō pōt
redire idē numero: qz non pōt esse idē numero cuius eē est diuer-
sum. sed esse interruptū qd est actus entis est diuersum: sicut qz
actus qñ interruptū non est idē qui prius: s; forma mixtionis ce-
cidit penitus in nō ens per mortē cū sit forma corporalis: sicut qua-
litatez hie ex qbus fit mixtio cedūt in nō ens. ḡ nō poterit redi-
re eadē forma mixtionis numero: et tñ neq; idē corpus mixtū
numero. Dōm qd idē corpus numero erit qd in resurrectione
resumet: qz Job. 19. c. d. et in carne mea videbo deū saluatōrē
meū. et loquit de visione post resurrectionē cū dicat ibidem in
nouissimo die de terra surrecturus sum. ḡ idem corpus numero
resumet cū sit eadē caro. Scō qz vt dicit Damascē. resurrectio
est eius qd cecidit iterata resurrectio: sed per mortē cecidit corpus
qz resolutū est. ḡ idē resumet. Tercio qz resurrectio est vt idem
hō qui pfuit redeat: sed nō rediret idē si corpus nō rediret cum
sit ps essentialis hois. ḡ rediret idē corpus. Circa qd sciēdū
qd ad resurrectionē opz aīz redire ad corpus et redire ad id qd
prius: et tñ in hoc errauerūt aliq ph: errauerūt et aliq beretici.
h. n. ph vt cōiter non cedant aias semel solutas ad corpora ali-
qua postea redire: aliq tñ (vt pythagorici) cesserūt. Sed
in isto reditu errauerūt circa duo. * Primo circa modum redi-
tus. dicebāt. n. aias rursus vniri corporibus p modū generationis
naturalr. s. qd qñ erat corpus aliqd ad suscipiendā aiam qz erat
cōplete organizatū aia que semel a corpe soluta fuerat vniebāt
illi corpori. Scō errabāt qñ ad corpus cui cōiungebāt aia. nā
non dicebāt cōiungi aliqñ aīz eidē corpori qd per mortē depo-
sitū erat: sed alteri corpori qd erat aliqñ idēz spē et aliqñ diuer-
sum. trāsbāt. n. aia ad corpus diuersum spē: vt cūz trāfret aliqñ
ad corpora brutorū: et hoc fieri dicebāt cū aia in corpore manens
preter rōnis ordinē vitā duxerat bestialē: et iō spē aialium cor-
pus aliqd intrabat cuius mores manēdo in corpe tenuerat. vñ
trāfbat in corpus canis vel porci ppter luxuriā et voracitatē: in
corpus leonis pp rapinā et violentiā: in corpus vulpis pp frau-
des. et ita de ceteris vitijs. ad corpus aut eiusdē spēi humane. s.
redibat qñ bñ et iuste aia in corpe manēs vixerat. nā tūc aliqua
felicitate fruebāt sepata a corpe existēs: et post aliqua tpa rursus
ad corpus redibat humanū sed nō ad primū. D. n. aie redirent
ad corpa taz hoium q̄ oīum pecorū fuit positio Pythagore ph.
dixit. n. aias esse imortales et semp manere in corporibus: et qz aīz
extra corpus exīte arbitrabat velut mortuā pp nō informare
aliqd dicebat qd mor vt aia humana soluebat de corpore intra-
bat in aliud corpus siue hois siue pecoris qd cūq; aptius inueni-
ret. s. qd nō esset adhuc aiatus et esset dispositū ad aiatiōē. et hoc
mō dicebat aias nunq; esse extra corpora neq; repiri apud infe-
ros aut elisios cāpos vel alia loca beatitudinis sicut poete finxe-
runt. Dixit aut sic fuisse de aia sua q̄ prius fuit cuiusdā troiani q
dicebat Euforbus: et occisus est in bello troiano a Menelao re-
ge marito Helenē: et deinde fuit aia illa in quodā cigno et postea
in quodā pauone: et deinde in Homero: et postea in Pythagora:
et post tpa aliqua dixit Ennius poeta fuisse in eo aiam illam vt
sibi sapientiā oī ascriberet. sic refert Quidiūs. 15. metamorpho.
ex plona pythagore de cuius doctrina ibi multa ponit. s. o genus
attonitū gelide formidine mortis. qd styga qd numina vana ti-
metis. materiē vatū et falsi picula mūdi. morte caret aie sempq;
priore relicta sede. nouis bitant domibus manēq; recepte. ipse
ego nā memini troiani tpe belli. panthoides euforbus erā cui pe-
ctore quoq; bestit in aduerso balsta minoris atride. i. menelai filij
atrei. et vocat minor atrides qz frater eius agamēnon erat etiā
atrides. i. filius atrei et erat maior: et iō ipse erat minor atrides.
De hoc et dicit Persius in satyra. 4. loquēs d Ennium poetā. i.
cor iubet hoc Ennii postq; deseruit esse meonides gntus pauo-
ne ex pythagoreo. i. Ennius asseruit se meonidē. i. Homēz. sic. n.
ille vocat. et hoc qz accepit aiam illius gnto loco cōputando pa-
uonē: cignū: et Homēz et Pythagoraz: et postea ipsum. Et ista
fuit cā quare Pythagoras secutus est frugalitatē neq; māducās
carnes neq; pisces: et ad hoc oēs hoies iurauit sub spē pietatis
asserens impietate et sacrilegiū esse aialium carnibus vesci: eo qd

Sexta pars Matthei * Abulensis. b iij

4. rō

Rñ. ad qñ
tum. q.
1. rō

2. rō

3. rō

Notandum

Penes oīos
errant py-
thagorici q
reditur et trā-
situs aīaz.
* Primo
Scō

Pythago.
posuit aias
imortales.

D

Qñ pytha-
go. frugali-
tatem secu-
tus est.

cum anime iuxta eius positionē transirent per corpora poterat
aia patris mei transire ad brutū aliqđ siue terrestre volatile vel
aquatile: 7 siqđ occideret illa ad vscendū videbat occidere pa-
trem suū qđ ibi erat aia patris sui: 7 ēt manducabat carnes p̄ris
sui: qđ nefas erat. 7 ob hoc multū arguebat totū genus humanū
qđ carnibus vesceret. ipse autē sola olera 7 fruges māducabat: 7
iō frugalitatē secutus fuisse oī. boc. n. 7 filia Pythagoras de re-
ditu 7 trāitu aiaz per corpora asseruit. sed qđ aie quedā rediret
ad corpora brutoz qđ eoz mores fuerūt imitate 7 rediret ad cor-
pora humana si rōnabiliter in corpore vixerant nō est pythago-
ricū sed maxime poetaz 7 alioz nō attēdentiū ad solā nām sed
ad sciam ethicā. Quid autē aie que hic laudabilī in corporibus mā-
serant prius fruerent quadā felicitate qđ redirent in corpora 7
post multos annos redirent poetici est 7 ptim platonici. sic enī
Virg. describit. 6. eneid. multa de hoc ponens circa aias exi-
stentes in cāpis elisijs. i. qđ post mille annos incipiāt desiderare
redire in corpora 7 tūc redeant imemores maloz que in corpo-
ribus tolerauerūt 7 locū dignitatis elisioz cāpoz. 7 ista obliuio
deus illas deducit: 7 multa hmoi que vulgata sunt. Sed
ista positio de tali reditu aiaz est multū erronea ppter duas ra-
dices. inciderūt. n. isti in hunc errozē. Primo qđ nō putabāt vni-
ri aiam essentialr corpori dando esse sicut vni forma materie:
sed accidentaliter sicut motor mobili 7 vt hō vestimento. Scđo
quia nō ponebant differre intellectū a sensu nisi accidentaliter 7
quasi per magis 7 minus 7 nō fm spēm 7 nām. De primo p̄ qđ
si putarent aiam esse formā corporis 7 dare ei esse fm naturā 7
spēm nō ponerent p̄sistere aiam ante corpus: s̄ forma vel edu-
citur de potētia materie vel ab extra inducitur vt solus intellect⁹
sed non p̄cedit. Scđo qđ forme substantiales erigūt dispōnes
varias in mā: ita qđ impossibile est vnā formā substantiālē ma-
nere sub dispōnibus que alteri forme cōueniunt: sed tanta est di-
uersitas dispōitionū quāta est multitudo formaz substantializ
vt oīsum est. s̄. 7 tñ isti ponebant posse intrare aiam in corpus
cuiuscūqđ dispōnōis: iō necesse est qđ ponerent aiam solū vt moto-
rem. nā si formalr esset vnita requireret solū vnica dispōitionē:
sicut ipsa est determinata forma sed motoris ad mobile nō req-
ritur tanta determinatio: 7 ita multis corporibus poterat vniri
vt motor sed nō vt forma. Tertio qđ si vniret vt forma da-
ret esse: 7 ga forma ipsa que est aia est vnus determinate natu-
re non pōt dare nisi vnicum esse specificū. i. humanū non posset
vniri nisi corpori humano: ga cuiuscūqđ corpori vniret oportet
qđ daret illi esse humanū ga vniret sibi formalr: 7 ita non est
vex qđ trāsmigraret per corpora brutoz: 7 auiū: 7 pisciū: qđ mor-
vt intraret in aliqđ corpus esset illud humanū: per vnionē for-
malem aie: 7 cōpositū inde resultans esset hō: 7 ita nunq̄ posset
aia humana esse nisi in corpe humano: 7 tñ isti cōcedebant vere
aiam transire in corpora bestiarū 7 esse bestia aliqđ qđ haberet
aiam humanā. ergo nō ponebāt aiam esse formā vel non vniri
illis corporibus vt formā materie sed vt motorē mobili. De
scđo p̄ qđ ponebant aiam intellectiū: non differre a sensu fm
nām sed solū accidentaliter. i. qđ eadē nā vel forma aut vis esset
sensitiua 7 intellectiua: sed qñ esset ista vis in corpibus indispo-
sitis 7 male cōplexionis exerceret pauciores 7 minus p̄fectas
opationes: 7 qñ esset in corpibus melioris cōplexionis exerceret
plures opationes: 7 ga corpus humanū inter oīa corpora aialū
est optime cōplexionis pōt vis illa sensitiua h̄re plures opatio-
nes: 7 sic per illā vim hō intelligit ppter bonitatem cōplexionis
qđ in brutis nō accidit: 7 hoc rursus nō posset esse nisi sentire 7
intelligere essent actus eiusdē sp̄is. nāz per eandē potētiā im-
possibile est exercere actus diuersarū specierū: sicut per visuam
non pōt qđ audire 7 videre: iō putabant nihil plus differre sen-
tire 7 intelligere qđ multū videre 7 minus videre que gradualr
differūt 7 non fm spēm. 7 hoc mō bene poterat aia humana eē
in corporibus bestiarū: 7 non h̄et ibi actū intelligēdi sed solum
sentiendi ppter imperfectionē cōplexionis: 7 cum rursus de be-
stijs trāsfret ad boiem habebat actum intelligēdi quē nunq̄ ha-
buerat oū esset in pecore. Sed iste due radices ex quibus se-
quit positio pythagorica: 7 qbus stantibus illa cōuenienter sta-
ret false sunt: 7 destruit illas Arist. nā aiam nō vniri vt motorez
solū mobili tam s̄ Platonē qđ s̄ Pythagorā pbat Arist. i. de
aia. sed qđ vniret vt forma 7 endelichia. i. actus informans vt p̄
ex. 2. de aia. qđ aut intellectus differat a sensu non solū accidentā-
liter sed essentialiter ostendit Arist. 3. de aia. iō non est in his
probationibus insistendū. non igitur pōt aia humana redire ad
corpora alia taliter qualiter p̄cedentes locuti sunt. *C. autēz

posuerint istum reditū fieri per viam generationis. i. ad corpus
organizatū 7 dispositū nāliter ad recipiendū aiam fuit p̄ duo.
Primo qđ non intēdebant ipsi reducere aiam ad corpus in quo
prius fuerat: sed ad aliud 7 aliud. nam si ad illud redire deberet
non rediret per viā generationis qđ non generabat rursus idē
corpus qđ semel fuerat corruptū 7 resolutū: sed alia generaban-
tur: iō melius erat poni qđ redibat ad corpora disposita p̄ viam
generationis qđ ad alia: 7 nos quoqđ idē poneremus si putare-
mus posse vniri aiam alteri corpori qđ ei in quo fuit. nā facilius
erat poni qđ vniret corpori per nām disposito qđ astruere aliqđ
supra nām. Scđo qđ isti cū vir nālia cognoscerent non pote-
rant supnaturalia inuenire: 7 tñ idē corpus vel aliud fieri aptū
ad suscipiendū aiam humanā 7 nō per viam generationis exce-
dit ptatem nature: iō neqđ putauerūt esse possibile neqđ intelle-
xerūt alium modū quo aia rediret ad corpora nisi formādo cor-
pus per viā generationis: vñ si possibile esset vniri aiam alteri
corpori qđ ei in quo p̄fuit satis cōuenienter fieret qđ illud forma-
ret per viā generationis. Alr autē quidā heretici circa re-
ditū ad corpora errauerūt dicentes aias exutas humanis corpo-
ribus vniri postea corporibus celestibus. i. de natura celesti aut
ventis. i. de aere formatis: sic tenebat quidā patriarcha cōstan-
tinopolitanus vt ostendit Greg. in moralibus sup illo verbo. in
carne mea videbo deū saluatozē. Nā eedē rōnes que militant
s̄ pythagoricos 7 platonicos militant ēt s̄ istos hereticos. cum
enim aia sit forma substantialis erigit determinatas dispōnes in
corpore cui vniret: 7 tñ in corpore celesti non pōt esse eadē dispo-
sitio que in corpore humano: ga corpus humanū est mixtum in
gradu certo mixtionis: 7 illa mixtio redit ex certo mō se haben-
di qualitātū inter se: sed in corpore celesti nō sunt qualitates fa-
ciētes mixtionē: iō non pōt esse illud corpus vnitū aie humane.
Scđo qđ neqđ corpori aereo hoc cōpetit: tum ga aer est cor-
pus simplex cū sit elementū. corpus autē humanū mixtū est: tum
qđ ēt si aer esset mixtū corpus quēadmodū sunt vapores 7 exha-
lationes adhuc non posset informari aia humana: ga illa erigit
corpus debite densitatis qualis nō est in aere neqđ in vaporib⁹
quantūcūqđ densatis: iō non pōt aia tali corpori vniri. Ter-
tio qđ ēt si tali corpori vniret non p̄tineret ad resurrectionē: qđ
in resurrectione debent esse idēz boies qui prius: ga aliter non
vocat resurrectionē: 7 tñ si non est idē corpus non est idēz homo.
ergo nō assument aie corpora celestia neqđ aerea sed illa eadem
que prius habuerūt. Ad primū dicēdum qđ inter pullu-
lationē ad seminatiōē 7 mortē ad resurrectionē non est penitus
similitudo sed aliquo mō: 7 quātum ad id in quo manet simili-
tudo cōparant. granū. n. seminā 7 granū nascit: 7 tñ granū qđ
nascit non est idē numero cū eo qđ seminā cū ex vno nascant
multa grana 7 interdū multe sp̄ice. etiā non est eodē mō se h̄ns:
qđ granū qđ nascit p̄dit cū folliculis: 7 granū qđ seminatus est
folliculos non habebat. In resurrectione autē 7 morte est minor
dissimilitudo ga idē corpus numero est qđ per mortē cadit 7 p
resurrectionē surgit: 7 tñ non est eodē mō se h̄ns: ga qđ morit⁹
est corruptibile: qđ resurgit est incorruptibile. Lum autē arguit⁹
de similitudine. dicēdum qđ nō est similitudo per oīa: 7 iō s̄ non
fit idem granū in seminatione 7 pullulatione est idēz corpus in
morte 7 resurrectione. Ad scđm dicēdum qđ qualis est aia in
resurrectione tale corpus aptat ei vt sit cōueniens instrumentū
7 materia: 7 tñ inter aiam resurgētis boīs 7 hic viuētis non est
oīa essentialis sed accidentalis: iō neqđ inter corpus qđ est viuē-
tis 7 resurgētis erit oīa essentialis: 7 tñ si differret numero cor-
pus resurgētis a corpore qđ hic fuit esset oīa essentialis: iō nō
est aliud corpus numero. aia. n. resurgētis 7 que hic fuit eadem
numero est: sed differt accidentaliter. i. ga hic nō erat glorioza s̄
miserā: in resurrectione est glorioza. Vel accipiēdo generaliter
quātum ad oēs aias quelz aia resurgētis boīs h̄z aliqđ oīum
sup corpus qđ hic nō habuit: iō 7 corpus aliter se h̄bit qđ se ha-
buit hic sed nō erit aliud numero: ga illa est oīa essentialis.
Ad tertiū dicēdum qđ s̄ videant non cōuenire ptes que reso-
lute sunt de corpore cū ipso corpore nisi in materia magis cōue-
niant cū illo qđ quecūqđ alie ptes materie. nā si quecūqđ alie par-
tes cōcurrerent ad cōstituendū aliqđ corpus non esset idem qđ
fuisset prius. Si autē ille eedē partes cōcurrant que prius fuerūt
erit idē corpus. Lum autē obijcit qđ non cōueniunt ille pres cum
corpore de quo resolute sunt nisi in materia prima. Negandum
est quia cōueniunt in quibusdā oīmētionibus indeterminatis
que manent in materia illa 7 māserunt in corpore oū esset idē:
7 non sunt ille eedē oīmētionē in aliquibus alijs partibus mate-
rie. Et tñ dicēdum qđ etiā si non cōuenirent ille partes cū corpore
nisi in

Virgili⁹ lo-
quēs d̄ aia
bus i cāpis
elisij exi-
tus.

Cōfutatio
hui⁹ erroz⁹
1. rō

2. rō

Prima ra-
dit erroz⁹
pythagore.
1. rō

2. rō

In. q. 234

3. rō

Secūda ra-
dit erroz⁹
pythagore.

Corp⁹ hu-
manū iter
cetera ē op-
time cōple-
xionis.

*qđ pytha.
dicebat aia
rū reditū
fieri p viāz
gīationis.

1. rō

2. rō

Erronū
nullorū
biticorū

2. rō

1. rō

2. rō

3. rō

3. rō

Ad primū
rōnē fm
cipalē in
prim. q.

Ad scđm
rōnē fm
cipalē in
prim. q.

Ad 3. rō
nē fm
cipalē in
prim. q.

Notandum
dimensio
nes inter
minate
cur sic di
cantur.

De dimen
sionibus
termina
tis qd ma
neant i cor
rupto.

De dimen
sionibus
termina
tis qd re
maneat i
corrupto
2. rō

Quo itel
ligitur qd
dimensio
nes inter
minate i
ma pēri
unt.

22

nisi in materia et non in aliquo accidente aut dimensione: et esset possibile quod manerent distincte partes materie sine illis dimensionibus et quibuscumque alijs accidentibus: adhuc per partes illas concurrentes constitueretur idem corpus numero quod prius fuit: et per quatuor alias partes materie non erit idem corpus. Circa quod sciendum quod in materia corrupta omni forma substantiali cuiuscumque speciei manent adhuc dimensiones interminate: et vocantur interminate quia non terminant vel diffiniunt materiam formam exigentiam forme alicuius speciei. nam ut dictum est. scilicet quod forma substantialis exigit certas dispositiones in materia ad hoc quod illa educat de potentia materie vel possit esse in materia: et sine illis impossibile est formam aduenire materie: et illis corruptis cessat esse forma in materia: et inter illas dispositiones est quantitas. nam ad quantitatem et qualitates pertinent omnes dispositiones materie. quantitas autem ponit dimensiones materie: et tunc sunt quedam dimensiones que spaliiter pertinent ad magnitudinem et figurationem corporis alicuius speciei vel partium corporis: et ille sunt terminate: et vocantur sic quasi terminantes quia terminant et lineant materiam atque diffiniunt taliter qualiter ad formam alicuius speciei conveniunt dimensiones interminate vocantur ille que non terminant materiam ad magnitudinem figuram aut lineationem forme alicuius speciei: et iste precedunt in materia formam omnis speciei: prime autem non. De istis dimensionibus terminatis dicendum quod corrumpuntur: quia corrupto composito vel individuo alicuius speciei pereunt dimensiones materie terminate: quia ille terminabant eam ad formam illius speciei sicut mortuo bove soluitur cadaver in cineres: et igitur tota materia maneat que persistebat in corpore humano: manifestum est quod non manent eadem dimensiones. scilicet non eadem latitudo: longitudo: et profunditas que sunt dimensiones neque eadem figuratio que consequitur dimensiones: et ita de alijs corrumpuntur dimensiones terminate corrupto individuo. et hoc est verum nisi quantum ad species aliquas. propter quas que habent aliquod symbolum. nam symbola manent eadem in genito et corrupto. 2. de genere. De dimensionibus interminatis dicendum quod ante adventum forme sunt in materia et corrupta forma vel individuo manent in materia. Et primo quod ante adventum cuiuscumque forme est in materia dimensio interminata. quod. n. forma exigit in materia aliquam dispositionem. etiam forme elementorum que sunt prime forme materiales ante quas nulla est in materia: et ideo sola elementa sunt corpora simplicia: nulla autem forma potest esse sub indivisibili: et ita materia ad hoc quod formam recipiat prehabet necessario quandam extensionem: sed ista extensio non provenit ex materia cum extensio pertineat ad quantitatem que est extrinsecus materie: ideo ante receptionem cuiuslibet forme elementalis preintelligitur materia habens extensionem quandam: et illa pertinet ad quantitatem. est ergo quantitas in materia ante omnem formam substantialem: et quia quantitas facit dimensionem ideo in materia ante omnem formam preexistunt dimensiones: et istas vocamus interminatas quia non limitant materiam ad formam determinatam alicuius speciei sed conveniunt cuilibet speciei: ideo ante omnem formam preexistunt in materia dimensiones interminate. Et autem dicendum quod preexistunt secundum intellectum: et hoc est quod preintelliguntur materie. Et primo quod si realiter preexistissent ad omnem formam substantialem darentur aliquod tempus in quo materia nulla formam substantialem habens existeret sub dimensionibus. essent. n. duo inconvenientia. Primum quod materia est pura potentia: et ideo impossibile est quod sit actu nisi per actum. actus vero est forma substantialis: quia accidens non potest dare esse actu: ideo necesse est quod quicumque existit actu materia quod sit informata aliqua forma substantiali. Secundum quod quantitas est accidens et non potest inveniri naturaliter sine subiecto: sed subiectum quantitatis est corpus de genere substantie. ergo sine illo non erit: sed materia prima non est corpus de genere substantie: quia materia est pars et principium: corpus autem est genus et dicitur conceptum compositum: et ponitur per se in puncto substantie. materia autem non est species neque genus neque individuum sed est principium: et ideo per reductionem ponitur in puncto substantie: et ita non poterit realiter dimensio aliqua interminata esse in materia ante omnem formam: sed est secundum intellectum. scilicet si posset materia esse aliquid ante receptionem omnis forme haberet dimensiones interminatas. Etiam quia omne quod naturaliter precedit ad aliud habet non preceat tempore preintelligitur illi cum aliquo modo preceat: et tunc ad receptionem cuiuslibet forme substantialis oportet materiam esse dispositam et precipuam vel primam dispositionem secundum originem est quantitas. ergo preintelligitur dimensio in materia ante omnem formam substantialem. Dicendum etiam quod iste dimensiones interminate manent post corruptionem forme: quia illud quod preceat formam potest manere corrupta forma: quia corrupto posteriori potest manere quod prius est. et tunc dimensio-

nes interminate preintelliguntur materie ante omnem formam ut dicit commentator. 1. phy. et in libro de substantia orbis. et ut dictum est. scilicet ideo corrupta forma poterit manere dimensio interminata. quod. n. posterior est aliquid operis quod corrumpatur corrupto eo sed prius est non. Sed tunc dices quod hoc modo dimensiones terminate manebunt vel manere poterunt corrupta forma: quia dimensiones determinate sunt dispositiones necessarie ad formam determinatam speciei: et ideo materia debet esse prius disposita secundum illam dispositionem quam introducat formam. ergo corrupta forma manebunt dimensiones terminate. Dicitur potest vno modo quod habet omnes dispositiones necessario requirit ad introductionem alicuius forme preceat formam partim tempore partim natura: tunc non possunt manere omnes corrupta forma: quia forma est de natura illarum dispositionum: et parum differt forma secundum naturam ab ultima dispositione materie que est necessitas ad illam formam: et ideo cum sint quasi eiusdem generis necesse est quod corrupta forma pereat ultima dispositio: quia si non periret ultima dispositio necesse erat formam eandem redire: quia dispositio illa non educit formam de potentia materie: et quod plus est quia cum maneret eadem dispositio ultima numero necesse erat redire eandem formam numero que perierat: quod videtur simpliciter impossibile. et ob hoc non potest corrumpi forma manente ultima dispositione: immo talis est ordo nature in corruptione. scilicet quod corrumpatur illa ultima dispositio prius et forma posterior. Et ratio est quia corruptio fit ex actione determinatis: forma autem substantialis non habet determinatam: ideo non corrumpitur directe sed ideo indirecte corrumpitur prius corrumpitur ante formam: et ita non potest manere ante formam: et quod dicitur de ultima ideo est de qualibus alia si sit propria speciei. necesse est. n. illam corrumpi ante corruptionem forme. secus autem de dispositionibus que non sunt proprie: quia ille possunt manere corrupta forma: sicut sunt symbola que manent in genito et corrupto: et quia dimensiones pertinent ad formam speciei non manent corrupta forma nisi introducatur alia forma cui ille dimensiones non repugnant. Sed potest dici quod dimensiones terminate manere possent in materia corrupta forma si posset manere materia sine forma: et tunc statim forma perditur introducitur alterius speciei forma vel nullam maneat materia sine forma: et quia quilibet forma exigit proprias dispositiones de quibus sunt dimensiones terminate: et quia forme dimensiones terminate que persistebant repugnant forme introducente necesse est corrumpi dimensiones terminatas: et ita generaliter dictum est quod corrupta forma non manent in materia dimensiones terminate. Secus autem est de interminatis dimensionibus: quia ille non sunt de natura alicuius forme: ideo non corrumpuntur corrupta aliqua forma. Item non repugnat alicui forme: ideo non pereunt corrupta aliqua vel adveniunt aliqua. nam dimensiones terminate que sunt proprie alicuius forme magis pereunt propter adventum alicuius forme cui repugnet quam propter corruptionem forme precedentis cui conveniebant: et tunc dimensiones interminate non repugnant alicui forme cum nulli spaliiter conveniant. ergo non corrumpuntur propter adventum alicuius forme. Sed obijciatur quod rationes precedenti non ostendunt quod manere oporteat dimensiones interminatas in materia: sed quod manere possint cum non sit necesse eas corrumpi corrupta forma. Dicendum quod etiam operis manere illas corrupta forma: et non possunt vllatenus corrumpi. Primo quia corrupta vna forma materie operis introduci alia: quia non potest manere materia sine forma: sed ad quolibet formam preexistit materia disposita: cuius dispositio est quantitas. ergo operis manere dimensiones in materia. nam si ille non manerent non posset forma aliqua introduci cum non esset dispositio et recipere forma sub indivisibili. quod non est possibile quia omnes forme specierum exigunt determinatam magnitudinem ad hoc quod possint manere in materia. ergo a fortiori requiritur dimensionem interminatam: et ita non poterit corrumpi dimensio interminata corrupta forma: quia alio statim cessaret tota generatio et defineret eadem pars materie non subintroducitur aliqua forma substantiali. Sed quia omne quod corrumpitur habet contrarium vel consistit per contrarietatem. quod autem nullam contrarietatem habet non potest corrumpi. qualitates. n. active et passive ideo corrumpuntur quia directe habent contrarietatem. forme autem substantiales et compositae non habent contrarium: ideo non corrumpuntur directe: et tunc consistunt per contrarietatem. scilicet quia forma substantialis exigit quandam dispositionem in materia: que dispositio est ex rebus habetibus contrarietatem: ideo illis directe pereuntibus corrumpitur forma. Sic est de composito: illud. n. non habet contrarietatem quia non est qualitas: et tunc consistit ex contrariis si est mixtum vel habet aliquid cui aliud est contrarium: sicut elementa que non sunt ex contrariis: sed qualitates vnius sunt contrarie qualitatibus alterius: et ideo propter istam contrarietatem corrumpitur compositum quodlibet: dimensiones etiam terminate corrumpuntur: quia

Obiectio

1. rñso

2

Manente
ultima dispo
sitione for
ma corrumpi
non pot.

2. rñso

Corrupta
forma non
manent in
ma dispo
sue pprie.

Obiectio

Rñso
1. rō

Q

2. rō
Qd non habet
contrarium
non pot.

**Elemēta sē
corpa sim-
plicia.**

3. rō

**Q
Mixtio
quid sit.**

**Actio non
fit nisi p cō-
tactū.**

**Qnātitas i
terminata
equalr que
nit omnib⁹
elemētis.
Qd mā pri-
ma nō cor-
rūpitur.**

R

Notādum

**Dimēfioes
intermina-
te nō faciūt
mām eē p-
priae forme
alicui⁹ spēi.**

Obiectio

h ille nō habeant aliqd cōtrariū actiū: habent tamē vel pre-
supponunt id qd cōtrarietate h. nam dimēfio terminata nō est
nisi corporis naturalis: et tñ quodlibet corpus naturale est cōstās
et cōtrariis sicut mixta: vel habens aliqd cui aliud est cōtrariū
sicut elemēta que sunt corpora simplicia: et omne tale est corru-
ptibile. ergo omnis dimēfio terminata est corruptibilis: et h est
verū in rebus generalibus et corruptibilibus: qd dicitur propter
corpora celestia: qd sicut illa non corrūpūt ita neqz aliqd illoz
corrūpiē. dimēfiones aut interminate non pnt corrūpi qz ille nō
hnt hū actiū qz sunt qstas: neqz ēt psupponūt hūetate: eo qd
ille nō sunt alicuius mixti neqz cōpositi sed pntelligunt mām in
existere ante aduentū oīs forme: id nō habēt cōtrarietate ali-
quā directe neqz indirecte: et cōsequenter non possunt corrūpi.
C Tercio et precipue qz oīs corruptio fit a cōtrarietate: et id oē
illud qd neqz cōtrarietate habet neqz pcedit illud cōtrarietatis in
eo in quo est erit incorruptibile. nā sicut vnum cōtrariū directe
corrūpit alterū: ita cōsequenter corrūpitur quicqd fundat sup
cōtrarietate. non fundat aut aliquid sup altero nisi sit posterius
eo: et ideo oē qd est posterius cōtrarietate in subiecto vel toto
habente in se cōtrarietate vel cui aliqd est cōtrariū ad ea que
ipsum h est corruptibile. siquid aut sit in subiecto vel toto ha-
bente intra se cōtrarietate vel cuius alicui qualitati alia alterius
entis sit cōtraria et sit prius illa cōtrarietate non poterit corrūpi
per illam cōtrarietatem. C De primo p3 vt frigiditas est corru-
ptibilis qz h cōtrarietate et forma mixti qd est in toto aliquo et
est posterior cōtrarietate. nā forma mixti resultat ex mixtione.
est aut mixtio qualitātū primariū ad certum gradū cōcurrentiū
fm aliquā armoniā: et ideo pereūtib⁹ illis qualitātibus vel ar-
monia eaz: peribit forma mixti que fundat sup illa armonia.
C De scdo p3 vt in dimēfionibus interminatis. nā ille sunt in
quolibet mixto et cōposito: et tamē pcedunt oēm cōtrarietate
ideo nō possunt perire per cōtrarietate. nam hū qualitas et quāti-
tas sint dispositiones materie respectu cuiuslibet forme substā-
tialis et qualitates ille sunt actiue et passiue: et ille pcedunt in ma-
teria. s. ipse vel alique earū ad omnē formam elementit: tñ quā-
titas pntelligit nāliter in esse materie ante omnē qualitatem: et
hoc qz qualitates in gbus est cōtrarietas sunt actiue et actio non
est nisi per cōtractū. 2. de gene. cōtractus aut non fit nisi per quā-
titate: ideo ad omnē qualitatem pntelligit naturaliter quātitas
velut fundamentū eius intelligēdo de materialibus: et ita prior
est quātitas qualitate. Scdo qd qualitates quecunqz magis de-
terminant sibi formas substātales specierū aliquarū qd absolu-
te cōueniant materie vt p3 de quattuor primis que sunt funda-
mentū oīm aliarū. nam ille determinant formas alimentoz et
cōueniunt quedā quibūsdā elemētis et non alijs. quātitas autē
siue dimēfiones interminate equaliter cōueniunt oīb⁹ elemē-
tis: ideo prior est dimēfio interminata qd cōtrarietas: sed qd nō
fundat super cōtrarietate impossibile est destrui per rōnem cō-
trarietatis: ideo non pōt dimēfio interminata que est prior qua-
litate et cōtrarietate corrūpi per actionem cōtrarietatis. et ista est
causa quare materia prima non corrūpitur h corrūpatur forma
substātialis et cōpositum que sunt magis substātia qd ipsa ma-
teria. s. qd materia prima est prior omni cōtrarietate. forme aut
substātales sunt posteriores cōtrarietate cum sint in re cōstan-
te ex cōtrariis: et fuit cōtrarietas ante generationē illarum for-
marū: ideo ille corrūpūtur et cōposita et mixta. materia autē pri-
ma non corrūpitur cum sit prior omni cōtrarietate: et ita dimen-
fio interminata non poterit corrūpi ppter pcedere omnē cō-
trarietate. et ista est cā precipua. C Considerandū deinde qd ter-
minate dimēfiones sunt cōpositoz et mixtoz. dimēfiones in-
terminate sunt ante cōpositionem et mixtionē: et ideo sunt solius
materie prime. Primū patet dimēfio terminata est illa que fa-
cit mām eē propria forme alicuius speciei: et tamē omnis species
talis est cōpositoz aut mixtoz cum forma adueniens materie
saltim facit cōpositionem. ergo nō possunt esse dimēfiones ter-
minate nisi cōpositoz et mixtoz prout ad aliquā spēm determi-
nate pertinent. Secūdum patet qd dimēfiones interminate nō
faciunt materiā esse propria alicui forme alicuius speciei: qd alio
terminaret illam et diffinirent cuius cōtrariū significat nomē:
et tamē per mixtionē et cōpositionem efficitur materia ppria ali-
cui speciei cum ibi detur esse determinatū per formā substātia-
lem. ergo vel nulla dimēfio interminata est vel pcedit mixtio-
nem et cōpositionē: sed nihil pcedit cōpositionē et mixtionem
nisi materia in se. i. vt sola est. ergo dimēfiones interminate so-
lius materie sunt et pntelligunt materie in existere ante oēm
compositionē et mixtionē. C Sed tunc dicitur cum dimen-

fiones interminate pcedant in materia ante omnem formam
substātialem: et corrupta forma etiā maneat vt dictū est supra:
nūqd manebunt manente forma vel peribunt. C Aliqui dicūt
q non manent manente forma: qd tunc aut essent eedē nume-
ro dimēfiones terminate et interminate aut nō. * Primū nō stat
poterunt esse eedē numero. C Itē qz terminate cōueniunt cō-
positis et mixtis. interminate autem cōueniunt soli materie ante
omnē compositionē et mixtionē: et tamē dum manet forma est
mixtio vel cōpositio. ergo non manēt dimēfiones interminate:
quia si manerent iam pnterent dimēfiones interminate ad ma-
teriam effectā propriam alicui forme. C Dicendū q manent di-
mēfiones interminate post aduentū forme. Quod p3. Primo qz
ante formā sunt dimēfiones interminate in materia. ergo si ad-
ueniente forma ille perirent corrūperent interminate dimēfio-
nes: sed non possunt corrūpi vt ostensum est. s. eo qd non pcedit
eas aliqua cōtrarietas ergo necessario manebunt. Scdo p3 quia
cum dimēfiones interminate sint ante aduentū forme et etiā ma-
neant corrupta forma manebūt dum forma manet. Primū p3
ex pcedētibus qd aliter non poterat fieri generatio nisi pntel-
ligerent in materia dimēfiones interminate. Secūdum p3 qz
sicut ad generationē forme que fuit prius fuerunt necessarie di-
mēfiones interminate: ita cū corrupta vna forma oporteat ge-
nerari alterā ad generationē sequentis forme oportet in mate-
ria esse dimēfiones interminatas. quibus suppositis sequit q
manent dimēfiones eedē interminate in materia. nā si non ma-
nerent cum deberent post formā corruptā esse in materia oportet
formā et hoc negatū est. maxime qd generatio terminatur
ad formā que est aliquid certum in specie et nō ad interminatū
quales sunt iste dimēfiones. C Dicendū igitur q de dimēfioni-
bus interminatis ita loquimur sicut de materia prima. nā vt di-
ctum est. s. dimēfiones interminate sunt ante omnē mixtionē et
cōpositionē: et qd ante ista nihil est nisi materia prima soli mate-
rie prime cōueniunt iste dimēfiones. sed de materia prima dici-
mus q ipsa nunqz est actu sed solū habet esse fm rationē. nā ma-
teria vt prima est denudata oī forma actuante eam: vt sic autē
materia nunqz est: qd non pōt existere sine forma solum. ergo est
fm rationē. et hoc inquātū est materia indeterminata respectu
oīs forme: et nō determinat ex sua natura potius ad vnam qd ad
aliā. cum ergo quālibet suscipiat et ipsa sit subiectū omnis trans-
mutationis per quā forma acquirit: oportet pntelligi ipsam
ante formā quā suscipit: sed pro illo priori in quo sine forma cō-
sideratur vel in quo pcedit est sine omni forma. ergo eā tunc pri-
mam vocamus. i. vt nō suscepta est in ea aliqua forma neqz fa-
cta aliqua transmutatio. et h est eē fm rationē et nō in actu: qd in
actu semper habet formā: et ideo nunqz est in sua primitate. De
dimēfionibus interminatis idem dicēdum est. nam ille sole ma-
terie prime cōpetunt cum mixtis et cōpositis competant dimē-
fiones terminate vt dictū est. ideo nō possunt aliter habere esse
dimēfiones iste qd materia prima que est subiectū: et tamē illa
vt prima nō habet esse in actu sed solum fm rationē. ergo et di-
mēfiones iste non hēbūt esse actu sed solum fm rationem.
C Unū dicendū q dimēfiones terminate nunqz desinunt eē:
quia quelibet forma alicuius speciei habet aliquas dimēfiones
terminatas: et tamē materia semper habet formā aliquā cōpo-
sitionis vel mixtionis. ergo semper sunt in actu dimēfiones ter-
minate sed non sunt eedē: quia pereūte forma vnius speciei pe-
reunt ille dimēfiones si sunt proprie et succedunt alie: ita qd sicut
nunqz est materia sine forma substātiali nec est vnqz sine dimē-
fionibus terminatis. dimēfiones autem interminate manent
simul. C Pro quo dicendū q dimēfiones interminate ha-
bent esse solum fm rationē: sicut materia vt prima solum est fm
rationē. in actu autē manet materia sed nō vt prima: sed vt in-
formata et actuata ad certum modū: ita et dimēfiones non ha-
bent esse actu vt interminate: et si actu sunt iam non vt intermi-
nate sed vt terminate. C Secūdo dicēdum q dimēfiones in-
terminate eedē sunt realiter cum dimēfionibus terminatis: sed
non fm rationē. sicut enim eadem numero est materia prima: et
ista materia actuata per hanc formā: qd als materia prima nūqz
actuaretur: et cōsequenter non esset vt principiz in natura: et tñ
non est eadē fm rationē: qd materia vt prima non subijcit ali-
cui forme. ista autē est actuata ita est de dimēfionibus: qd actua-
liter et realiter sunt eedē cū dimēfionibus terminatis: et tamē
fm rationē differunt. nam dimēfiones interminate manēt actu
cum forma cū non gignant corrupta forma: et tñ quēcūqz dimē-
fiones q manent actu sunt terminate eo qd sunt dimēfiones ali-
cuius

S

Nōn-
loz rō-
qd rō-
tur inf-
lra. r.
* 1. rō
2. rō

Doc. rō
1. rō

2. rō

Si i mā
non pō-
derēt di-
mēfioes
intermi-
nate non
eēt gene-
ratio. *

T
Nota de
mā pū.

Ad pū
ma vt p-
ma nō p-
cēi aqua.

U
Dimēfio-
nes inter-
minate
dem sunt
realit rō-
diuerti.

De mā
eadē
non
cūqz
tan

Petitio.

Ratiō.

Æ

Ad pma
rōes ob
nō possit
ē. ita. s.
Ad scda
rōem.

y

Sola nō
diuidit
nisi diui
sione mae.Partes
mae sēp
eadē ma
nent qd
cūq; mu
tantur.

cuius forme cōpositi vel mixti cum semper sit aliqua forma in materia. ergo opz qz eedē sint realiter terminate vel interminate: differūt aut fm rōnē eo qz terminate sunt. put proprie alicuius spēi sunt: interminate aut vocātur prout nō determināt mām ad istam vel ad illam spēm sed gēraliter preexistit in mā dimē- siones illas esse ad hō qz introducāt forma cuiuslibet spēi. C S3 dicet si daretur per impossibile qz dimē siones interminate sole essent actu qd ille essent. C Dm qz ille essent ille dimē siones qz faciūt corpus nō determināt ad certā magnitudinē neq; figurā. essent ille lōgitudo latitudo 7 pfunditas que corpus constituit: sed nō esset illud tante aut tate magnitudinis neq; figure. Et nō est qz ista que precedūt in mā ad omnem formā cōpositionis 7 mixtionis ex parte quātītatis dicunt dimē siones interminate. 7 tñ quecunq; forma subalis adueniat materie cōstituit corpus alicuius spēi siue mixtum siue simplex qd vocamus cōpositum vt nō est mixtū: 7 ad cōstitutionē corporis necessarie sunt lōgitu do latitudo 7 pfunditas que dicūt corpus de gēie quātītatis. er go dimē siones interminate hoc ponūt sed non determināt ma gnitudinem aliquā certam neq; figurā: qz nō est eadem figura aut magnitudo pro forma cuiuslibet spēi: ideo dimē siones pre cedentes ad oēm formam debent esse non certificātes magni tudinem neq; figurā vt uenire possent cuilibet forme. hoc mo do apparet quō semp maneant actu dimē siones terminate 7 in terminate: qz eedem dimē siones prout habēt certam magnitu dinem 7 figuratiōē sunt terminate: eedem aut quantūz ad hoc qz cōsiderant sine determinatione illa magnitudinis 7 figuratio nis sunt terminate. nam corrupta forma nō manet equalis: ma gnitudo: 7 tñ manet magnitudo in qua seruāt lōgitudo latitu do 7 pfunditas. illud ergo vt est dispositio ad quācunq; formā suscipiendāz vocat dimensio interminata. C Ad primū qd obijciēbatur oēm qz manēt dimē siones interminate 7 sunt ee dem cum terminatis. Et cum oī qz ex opposito distinguunt. di cendum qz est distinctio solum fm rationē 7 nō in re. sic autem multa sunt eadem re 7 distinguuntur rōne. C Ad scdm dicen dūz qz accipiēdo dimē siones interminatas fm rationē in qua tūz distinguunt a dimē sionibus terminatis solū ueniunt ma terie prime. ppter ratiōes supra assignatas. 7 hoc modo nunq; habēt esse actu: sicut 7 mā prima nunq; est actu. accipiēdo aut dimē siones indeterminatas fm rem sunt eedem cum dimē sio nibus terminatis vt dictū est. ideo sicut ille manent actu in mi xtis 7 cōpositis ita 7 dimē siones interminate: oīa aut que di ximus de interminatis dimē sionibus sunt ad ppositū istud vt possit saluari distinctio in partibus materie: 7 istud est necessa rium a principio ad recipiendū formam. naz forme corporales coextendunt: qz pars forme est in parte materie 7 nō diuiditur forma nisi diuisione mae. materia autē non diuidit nisi per di mensiones que sunt quantitatis: ideo ad recipiendū formā pre exigitur quātītās in mā 7 fm illam quantitatem distinguūt vna pars materie ab alia: 7 nō posset aliter esse distinctio. nam aut distinguēnt partes materie per formas substantialem: aut per ipsammet materiā: aut per quātītatem: nō possunt distingui per formam substantialem cū potius fiat ecōtrario: qz forma substā tialis est vna per se 7 nō h3 partes neq; diuiditur nisi diuisione eius in quo est. Etiam qz si a forma substantiali esset distinctio partiū materie pereunte forma periret illa distinctio. qd falsū est: vel si a forma adueniente haberet etiā mā distinctionēz non esset talis distinctio qualis prius fuerat cū ctingat formas mul tum differre: sicut est in formis omogeneis: 7 7 etherogeneo rum. etiā qz quedā forme sunt impartibiles sicut sunt aīe rōna les: 7 tñ forma subiecta illis retinet suā distinctionēz nō possunt etiā distingui partes mae per ipsam mām: qz illud qd est prin cipium ueniendi nō est principii differēdi: sed partes mae cō ueniunt in mā. ergo non distinguunt per mām. restat igitur qz distinguant per quātītatem 7 ab ipsa est principii distinctiōis 7 diuisionis. nam diuisum opponit unitati cum vnū dicat indi uisum. 7 tñ diuisio est a quātītate. ergo 7 indiuisio est a quātita te vel fm eam of. 7 ita materia inquātūz h3 quātītate h3 partes distinctas. f. est pars extra partē. 7 si quātītatem nō haberēt eet pars in parte cum nō esset aliqd quod faceret vnā partem esse extra alia. 7 ista quātītās est dimē sio interminata: qz dimē sioes terminate nō ueniūt materie prime: sed cōsequunt spēm com positi vel mixti ex determinatione forme. C Ex hoc aut se quitur qz partes materie semper manēt eedē qualitercunq; mu tentur: qz distinctio sua est per dimē siones 7 ille nunq; pereūt. ergo seruatur semper distinctio: materia enim iuxta positiones fidei que sola est vera habuit principium essendi 7 in illo prin-

cipio dedit ei deus quantitatem 7 formam vel formas aliquas: 7 vbicunq; fuit materia accepit quātītatem qz materia vbicunq; fuit erat pars corporis: 7 omne corpus habebat tres dimē sio nes: 7 per illam quantitatem statim ceperunt partes materie esse distincte: sed illa quātītās semper mansit in illis. i. dimē siones eedem: ideo partes materie manent semper eedem. Et patet qz vt ostē sūz est dimē siones interminate non cōrūpūntur: 7 ideo manēt semper sed a principio fuerunt in materia. 7 postq; ma teria cepit esse quātītā nunq; dehit qz corrupta vna forma succe dit alia: 7 semper manet materia sub aliqua forma: 7 cōsequen ter sub quātītate: 7 ita semper manet distinctio in partibus ma terie: 7 tñ ad seruandū identitatem in partibus materie cūz di stinctione nō solum debēt semper habere quātītate vel dimen siones sed etiā semper easdē dimē siones: qz sicut quātītās dat esse easdē partes. vnde si accideret variari quātītates vel di mensiones variaretur etiā partes materie vt nō essent eedem que prius. 7 tñ manēt semper eedēz dimē siones: nō quidē ter minate qz iste variatur fm formas: sed interminate. f. eadēz la titudo lōgitudo 7 profunditas h3 non sub eadēz figuratiōe 7 magnitudine manēt semper: magnitudo autē determinata 7 fi guratio ad dimē siones terminatas pertinent: 7 ob hoc quantū cunq; p crebras mutatiōes 7 resolutiones aliqd transeat semp manet eadē quātītās in partibus materie eius: vt si corpus hu manū resoluat in cineres manifestū est qz oēs partes māles ei sunt ibi qz nulla pōt perire cū materia sit incorruptibilis: 7 oēs ille manent sub quātītate aliqua: qz si aliqua maneret sine quā titate esset facta indiuisibilis qd falsum est. ergo aut iste partes acceperūt aliā quantitatem vel dimē siones quā prius haberent aut non. manifestū est qz nō aliam: qz non est possibile totaliter quantitatem cōrūpi in aliqua cum quātītās precedat in materia ad omnē cōtrarietate. 7 tñ corruptio fit per actionē cōtrarieta tis. ergo manet eadē quātītās vel dimē siones eedem vt verius dicat. nō possunt autē esse eedē dimē siones terminate: sunt igitur eedē dimē siones interminate. 7 per istū modū tot sunt nūc partes materie quot fuerunt in principio seculi 7 eedem: scilicet illa pars que erat. a. est nunc. a. 7 que erat. b. est nunc. b. 7 siue cō tingat separari partes que erant coniuncte siue coniungi eas que fuerant diiuncte semper manet cuilibet sua dimensio in terminata: 7 fm illam distinguūt a quacunq; alia parte. con tingit autem easdem partes materie esse aliquando sub mino re quantitate siue dimensione terminata 7 aliquando sub ma iore: 7 semper manet eadēz sua dimensio interminata: sicut ma nente alicui eadem quantitate numero contingit accipere ma iores dimē siones 7 magis extendi: vel sub minoribus effici di mensionibus. sicut fit in rarefactione 7 condensatione. naz que condensantur 7 rarefunt non accipiunt plus de quantitate ne q; perdunt. ita 7 manente eadem dimensione interminata ali cui parte materie contingit eaz fieri sub maiori 7 minori dimē sione terminata. C Hoc modo partes hominis ad quācunq; rem transeant semper manent eedem propter easdem dimen siones interminatas: 7 sic quantumcunq; dissoluatur corpus ho minis 7 partes eius incipiant esse partes aliarum rerum pote runt redire omnes ille partes 7 constituere idem corpus mate rialiter quod prius: 7 ista est possibilitas resurrectionis fm di mensiones istas interminatas. nam si non manerent dimē sio nes interminate non possent esse eedem partes materie homi nis cum transfiret ad alias res: 7 consequenter non posset redi re idem corpus: quia non est idem totum nisi sint eedem partes essentielles: 7 si non esset idem corpus non esset idez homo 7 ea dem ratione: 7 consequenter non esset resurrectio: quia resur rectio est eius quod cecidit iterata resurrectio: 7 ita sunt multum necessarie iste dimē siones interminate ad seruandū unitatē 7 ordinem in rebus: 7 sine illis erat impossibilis resurrectio. C Ad quartum principale argumentum dicendum qz idez cor pus reddit in resurrectione: 7 omnes partes essentielles eius re deunt. Et cūz dicitur de forma corporis mixti est dicendū qz ea dem forma subalis corporis que prius erat redit nūc: qz forma illa nō fuit. C Circa qd sciendūz qz hic incidit diuersitas multo rum. nam qdā ponūt in eodē cōposito multas formas subales: alij aut vnica que est vltima 7 cōpletua. g aut ponūt plures as serunt esse aliā formā corporeitatis in boie 7 aliā formā mixti qd sit anima que est cōpletua 7 dat esse rationale. etiam aliam ponunt esse aiām sensituiam per quā est aiāl: aliam vegetatiuāz per quā est corpus aiātūz: 7 qz oēs iste fm eos sunt substantiales opz qz sicut ad hoc qz redeat idem homo debeat redire eadem

S

7

2

Ad. 3. rōnē
pncipalē. so
lutio h est
rōe cui fca
fuit ista di
gressio a lit
tera. i. vlgz
nunc.

Ad quartā
rōnē pnci
palem.

Notandū.

2
Notandū.

anima rōnalis: ita 2 d3 redire eadē q̄libet p̄dictay: formarū: 2 iō
illis est difficilior ponere vnitatē 2 identitatē resurgentiū: sed
ponere q̄o possint vel intēdant dicet magis in quibus sequē-
tibus q̄onibus. Qui aut ponit vnitatē forme substantialis in eo-
dem cōposito facilius defendit idētatē resurgentiū. ¶ In
quo sciendū q̄ in hoīe non p̄nt isti aliā formā substantialem nisi
aīa: ista aut manet eadem: 2 ideo redit eadē de forma mixti vel
mixtionis dicit q̄ nō est forma subalis sed accidentalis 2 l3 nō
reseat eadem nō variatur id q̄ est essentialē. f. esse eūdem ho-
minem vel non: 2 isti recte sentiūt. dicunt enim q̄ sicut qualitas
simplex. i. caliditas vel frigiditas nō est forma substantialis ele-
menti sed accidēs propriū eius 2 dispositio eius per quā mate-
ria efficiē p̄pria tali forme: ita forma mixtionis que est q̄litas
resultās ex q̄litatibus simplicibus ad mediū venientibus nō est
forma subalis corpori mixti sed est accidēs p̄priū eius 2 dispo-
sicio per quam materia fit necessaria ad formam: hec autem vo-
catur aliquando forma mixti aliquando forma mixtionis: sed
melius dicitur forma mixtionis q̄ mixti. nam dicit forma mi-
xtionis. i. resultās ex mixtione: forma mixti dī per quā mixtum
est sed mixtum est substantia. ergo id per q̄ mixtum est forma sub-
stantialis est: sed pōt accipi vñ p̄o altero vt dicat forma mi-
xti. i. forma nō per quā mixtum fit absolute vel sit ipsum q̄ sub-
stantialiter est: sed forma per quā mixtum est mixtum. nā esse mi-
xtum nō est esse substantialiter vel eē subam l3 omne mixtum fit in
aliqua sp̄e sube eo q̄ h3 aliqd vltra esse mixtum. corpus aut bu-
manum h3 istam formā mixtionis eo q̄ in eo occurrunt q̄tuor
q̄litates ad mediū: 2 resultat q̄dam q̄litas scōa fm quā mā effi-
citur disposita ad recipiendū aīam rōnalem quā aliter nō pos-
set recipere: 2 vltra illam formā mixtionis nō h3 aliquā formā
subalem nisi aīam rōnalem: q̄a si haberet aliā formā subalem
priorē illa daret illa esse inbale: 2 sic per eaz cōstitueret materia
in gīe sube: 2 ita q̄ adueniret aīa iam adueniret corpori cōstitu-
to in gīe sube: 2 sic cōparatio aīe ad corpus esset sicut cōpara-
tio formarū artificialiū ad suas materias quantū ad hoc q̄ cō-
stituerent per illas materie in gīe sube. nam artificia p̄ma-
teria. i. per id q̄ sunt ex parte mae cōstituunt in gīe sube: per
formas aut artificiales non cōstituuntur in gīe q̄ essent in gīe
qualitatis 2 essent accidētia quod est falsum. nā artificia sub-
stantie q̄dam sunt: cōparate aut artificialiū formarum ad mate-
rias ipsas est per accidēs: vnde non cōstituunt aliqd per se ex for-
ma artificiali adueniente 2 ex eo q̄ p̄existebat. ita aut cōparatio
aīe ad corpus esset accidentalis: nō enī faceret corpus 2 aīa vñ
per se. 2 iste fuit error antiquoz reprobatu ab Arist. 1. de aīa.
2 pertinet ad illos q̄ ponebant aīam transmigrare per corpa 2
posse esse in corporibus diuersarū specierum. f. q̄a non putabant
vñ per se reddi ex cōiunctiōe aīe ad corpus. Sequeretur etiā ex
hoc q̄ corpus humanū 2 singule partes eius post separationē
aīe retinerent non equoce priora nomina. Quod p3 q̄a si p̄ter
aīam rōnalem est sensitua per quā est aīal 2 vegetatiua p̄ quā
est corpus aīatum 2 forma corporeitatis per quā est corpus: dice-
retur separata aīa corpus sensituiū 2 aīatum 2 oculus 2 auris 2
cetera noīa manerent sicut prius. sed hoc falsum est: q̄ vt dī. 2.
de aīa. et. 4. metheo. equoce d3 oculus in viuo 2 mortuo. ergo
nō erat ibi aīa forma subalis nisi aīa 2 illa dabat soluz eē corpi
q̄lecunq̄ illud esset: quo supposito cum nulla alia forma fit sub-
stantialis in hoīe 2 illa maneat eadē post mortem non erit aliq̄
forma que cedat in nō ens de formis subalibus: forma aut mi-
xtionis que erat q̄litas scōa resultans ex primis q̄litatibus ve-
nientibus ad mediū cedit in nō ens: 2 tñ illa est accidentalis. va-
riatio aut formarum accidentalīū nō facit variari esse rei sub-
stantiale: ideo idē corpus redire poterit l3 non fit eadem forma
mixtionis cum sit eadē materia corpis 2 eadē forma. f. aīa: 2 etiā
erit idem mixtum illud corpus quod prius: l3 nō fit eadem forma
mixtionis nūero imo ēt si nō sit idē gradus mixtionis q̄ p̄ierat.

¶ An resurgat idem homo numero qui prius fuit. Qo. 238.

Queretur

¶ Aliq̄ dicunt q̄ nō ga quecunq̄ hnt sub-
stantiā corruptibilem motam vt dicit Arist. 2. de gene. nō rei-
terant eadem numero: sed talis est forma hoīs fm p̄ntem statū:
q̄a h3 substantiā corruptibilem que mouet. ergo post mutationem
2 mortē non poterit redire idē homo numero. ¶ Scōo q̄a vbi
est alia 2 alia humanitas nō est idē homo numero. vnde sores
2 plato sunt duo hoīs numero 2 nō vnus: q̄a alia est humani-
tas vnus cuiusq̄ eoz. sed alia est humanitas hoīs resurgētis ab
humanitate hoīs nunc viuentis. ergo non erit idem homo nume-
ro. ¶ Istud p̄batur dupliciter. p̄mo q̄a humanitas que est forma

totius nō est forma 2 substantia sicut aīa sed solum forma: sed hū-
iusmodi forme cedūt in non ens. ergo humanitas. 2 ita nō pore-
rit redire eadē numero cum iteretur. q̄o d3 de substantia 2 for-
ma est sensus q̄ aīa est forma 2 suba. h3 enim se forma ad cōpo-
sitionem inquantū informat: aīa aut sic facit q̄a vnita corpi dat
esse humanū. etiam est suba: q̄a p̄ter cōpositionem adhuc aīa re-
tinet esse: sed p̄ter cōpositionem nō vocatur forma sed suba in-
quantū est: id aīa est forma 2 suba talis aut forma pōt redire ea-
dem eo q̄ p̄ter esse cōpositionis h3 aliud esse in quo manet. 2 h3
illud eadem manet. forma tñ est illa que p̄ter esse cōpositionis
modū nullum h3 2 ita solum informat vel dat esse. sic est de hu-
manitate. est enim forma hoīs 2 h3 esse dum homo est. p̄terite
hoīe nō est humanitas: 2 tñ si p̄ter esse formam q̄o est esse ad cō-
positionē haberet humanitas esse maneret in illo corrupto ho-
mine sicut fit de aīa: tales aut forme non possunt redire eadē nu-
mero q̄ iterantur. ¶ Secūdo q̄a humanitas resultat ex cōiunctiōe
ne partium: sed non pōt resumī eadem cōiunctio que prius fuit:
q̄a iteratio idētatē opponitur cum iteratio importet numerū
identitas aut vnitatem q̄ non cōpatiunt se: sed in resurrectione
iterat cōiunctio q̄a partes q̄ cōiuncte erant ante mortem cōiungun-
tur iterū in resurrectione. ergo nō est eadē cōiunctio: 2 sic neq̄
eadem humanitas neq̄ idēz homo. ¶ Tertio quantū ad p̄nci-
pale q̄a idem homo nō est plura aīalia sed vñ. ergo si homo re-
surgens nō est idē aīal numero cum viuentē nō erit idēz homo
numero: sed vt q̄ non sit idem aīal. ergo neq̄ idēz homo. p3 h3:
q̄a aīal diffinitur per sensum. ergo vbi non manet idem sensus
nō manet aīal idem. diffinitur enim aīal per sensum p̄mum q̄ est
tactus vt p3. 2. de aīa. sed sensus non manent in aīa separata (vt
q̄dam dicūt) ergo nō possunt idēz sensus resumī 2 ita homo re-
surgens nō erit in resurrectione idem aīal: 2 ita nō erit idēz ho-
mo. ¶ Quarto q̄a materia statue p̄ncipalior est in statua q̄ mā
hoīs in hoīe: eo q̄ totum esse artificiatū est a mā per quā repo-
nunt in gīe: esse aut naturalū est per mām 2 formam vt dī. 2.
physi. 2 cōmentator. 2. de aīa. 2 tñ soluta statua si ex eodēz ere re-
ficiatur nō est eadē statua. ergo l3 eadē materia hoīs redeat nō
erit idem homo resurgens. ¶ Dicendū q̄ idē homo erit resur-
gens 2 q̄ nunc est. dī enim Job. 19. c. quē vīsurus sum ego ipse
nō alius. i. nō exis alius. f. alia persona. 2 loquitur de resurrectio-
ne q̄a d3 in nouissimo die de terra surrecturus sum. ergo idēz
erit. ¶ Secūdo q̄a in hoc est tota rō resurrectionis. f. vt resur-
gat idē homo. nā si nō esset idē homo non esset resurrectio sed
magis noua p̄ductio vel creatio: q̄a esset noua res p̄ducta. 2 tñ
resurrectio fm rōnē suā importat idē redire. sic dicit Damascē.
q̄ resurrectio est eius q̄ cecidit iterata surrectio. sed homo cor-
ruit. ergo ipse idē homo redibit. 2 Augu. dicit. 8. de trini. q̄ re-
surgere est reuiuiscere. est aut reuiuiscere iterū viuere. sed si non
esset idem resurgens nō esset iterū viuere sed de nouo viuere:
ergo idē homo resurget. ¶ In quo sciendū q̄ necessitas ponē-
di resurrectionē est ex hoc vt homo cōsequatur finē suū vltimū
p̄pter quē creatus est: q̄o in hac vita non potest fieri: neq̄ etiā
in vita anime separate vt ostensum est. s. als inaniter esset ho-
mo cōstitutus si ad finē ad quē cōstitutus est nō peruenire posset:
2 q̄a op3 q̄ illud idē q̄o p̄pter finem factū est perueniat ad finē
ne ipsum in vanū videat ordinatū fuisse ad illum finem op3 q̄
idē homo numero resurgat: 2 hoc fit cum euenerit vniri eandē
aīam que p̄fuit eidem corpi. ergo idēz homo resurget. vnde si
resurrectio ponēda est: necesse est poni q̄ idē homo numero re-
surgat: nō solum enim hereticū esset dicere nō resurgere eūdem
hoīem immo etiā includeret cōtradictionē: cum resurrectio ni-
bil sit nisi ei? quod cecidit iterata surrectio. sed homo fuit q̄ per
mortē cecidit ergo idēz homo reparabit idēz homo est totū vel
cōpositū: 2 si non rediret idē numero esset q̄a non rediret eadē
numero oīa que illius sunt: vel aliqua eoz: 2 tñ oīa redeunt ea-
dem si fuerunt de essentia hoīs dum viueret. ergo idem homo
penitus resurgit: redit enim eadem aīa rōnalis: q̄a ista non pe-
rit neq̄ dissoluitur. redit etiam mā eadem. nam nō rediret ea-
dem si corrūperetur aliq̄ pars materie que fuit de corpe hoīs 2
desineret esse aut si nō desinendo esse desineret esse eadem per
aliquam mutationē factam: sed neutrum contingit: materia enim
nō corrūpitur: q̄ ipsa fm se totam 2 quālibet partē eius est in-
corrūptibilis. etiā nō desinit esse eadēz quēlibet pars: q̄a partes
mā accipiūt q̄ sunt distincte inter se p̄ quātitatez quā a p̄ncipio
acceperunt: 2 q̄a eadem dīmēssiones interminate manent semp
in mām manebit semp q̄libet pars eadē per suā quātitatez vt
ostensum est p̄cedēti. q̄ 2 ita poterit redire idē corpus numero.
manet autem forma corporeitatis (vt aliqui ponunt) 2 forma
mixtionis

¶ Nonnullor
rōes i dīū.
1. rō.

2. rō.

¶ Dia cō
firmatio
argumē
ti ad quē
rūdet in
fra lra.
bb.

¶ Scōa cō
firmatio
ad quē
rūdet in
fra. cc.

3. rō.

4. rō.

¶ Rōis
ad q̄m
q̄onīs.
1. rō.
2. rō.
L

¶ Notan-
dum.

D

¶ Dia re-
deat ea-
dē in ho-
mine re-
surgētē.

mixtionis et aia sensitiva et vegetativa. et de istis est videndum an
maneant eadem vel oporteat eas manere. **C** De corporeitate
dicendum quod accipitur dupliciter in uno modo prout est forma sub
stantialis corporis secundum quam in genere substantie collocatur. Alio modo
accipitur ut est forma accidentalis de predicamento quantitatatis. **P**ri
mo modo corporeitas cuiuscunque corporis non est forma aliqua di
stincta a forma specifica rei sed est ipsa forma substantialis per quam
res in genere et specie collocatur: per quam debetur rei quod habeat tres
dimensiones que complent rationem corporis: non enim sunt diverse
forme substantiales eiusdem rei per quarum unam collocetur in
genere supremo. scilicet in genere suo: et per aliam in genere proximo. scilicet in corpore
vel animalis: et per aliam in specie puta hominis et equi: quod si prima
forma que collocatur in genere substantie faceret esse substantiam: se
quentes forme iam advenientes ei quod est hoc aliquid in actu et sub
sistens in natura cum sint posteriores forme non facerent esse hoc
vel aliquid. sed essent in substantia que est hoc aliquid sicut forme ac
cidentales: et ita corporeitas prout est forma substantialis in homine
non potest esse aliud quam forma eius specifica. hoc modo tolleretur
pluritas formarum in eodem composito vel individuo. scilicet quod homo
scilicet sortis qui est individuus et est substantia corpus. corpus anima
tum aial et homo est in quolibet horum generum et non per aliquam
formam accidentalem sed essentialem non habeat plures formas
per quas constituitur in his generibus et in specie humana collo
catur in genere substantie et corporis et aial: et quod solum differat ratione
constitui in genere isto vel illo non autem re. hoc autem accidit propter
to: quod sicut genus inferius semper continet totam perfectionem
generum superiorum que essentialiter prestantur de eo: et species
simpliciter continet omnem perfectionem generum quod sub omnibus ponitur
ita et forma per quam constituitur aliquod individuus in genere in
feriori habet omnem perfectionem formatum per quas constituitur in
diuidua in generibus superioribus quodammodo eminenter: po
terit autem videri quod offert quilibet forma cognita essentia gene
ris. substantia enim dicitur ens per se existens et alteri subistere potens.
forma ergo per quam constituitur individuus aliquod in genere sub
stantie est que facit ipsum per se esse et nulli inesse et alteri substa
re posse. scilicet accidentibus. Corpus autem dicitur substantiam cui competit
trina dimensio. forma ergo substantialis corporis est non quod ipsa
quantitas. scilicet tres dimensiones que dicitur corpus de genere quantitatatis:
sed est forma illa substantialis per quam substantie competit quod habeat
tres dimensiones quod non habet quilibet forma. principium autem huius
ex materia est scilicet materia non fit forma sed informata. scilicet quod omnis sub
stantia habet partem sui est corpus vel corporea. et ita habet tres
dimensiones: corpus aiatum dicitur substantiam corpoream habentem primum
gradum vite. scilicet vegetatione: forma autem per quam individuus col
locatur in hoc genere est quod dat ei vivere secundum primum gradum vite per
vegetationem. scilicet aial dicitur substantiam aiatam sensibilem: id est forma per
quam constituitur individuus in hoc genere est aia duas vivere per secundum
gradum vite qui est sentire. homo est species et dicitur aial rationale: id est
forma eius est aia per quam habet esse rationale quod est vivere ultimo
gradu vite. **N**unc videmus quod si homo fit substantia et corpus: et cor
pus aiatum et aial et homo non est tamen in homine aliud individuus substantie:
aliud corpus: aliud corpus aiatum: aliud aial: aliud hominis. et tamen hic
est individuus cuiuslibet istorum. est enim hic individuus substantie: quod aial
homo non esset substantia: vix enim constituitur. istud est substantia demonstrato ho
mine et est individuus. ergo est individuus substantie. et ita arguetur de
corpore et de corpore aiatum et aiali: cuiuslibet enim istorum est sortis
individuus sicut est individuus hominis. sicut igitur est homo sortis in
diuiduum omnium istorum generum existens unum individuus: ita et per ean
dem formam substantialem constitui poterit in omnibus his generibus. **I**tem
cum sortis sit aial corpus: aiatum corpus et substantia non est aliud in eo
substantia a corpore et corpore aiatum et aiali: nam inferiora a superioribus non
differunt quod includunt ea essentialiter superiora aut non differunt ab in
ferioribus realiter cum in eis sint. destructis quippe primis substan
tiis iuxta Aristotelem in predicamentis impossibile est aliquid aliorum remanere:
sed differunt ratione. scilicet per abstractionem vel abstractionem. nam substantia abstracta
a corpore quodlibet superius ab inferiori. id est non includit illud in ratione
sua sed accidit inferiora superioribus. ergo ita non oportebit quod sit
in eo alia forma per quam sit homo alia per quam sit aial. et ita de cete
ris. Sed videmus quod per formam per quam sortis est homo. scilicet per aiam ra
tionalem habet quod sit aial et corpus aiatum corpus et substantia: hoc quod sicut
homo continet perfectionem omnium generum que de eo predicantur: ita et aia
per quam sortis est homo continet non quidem per inclusionem: quod non
est composita sed eminenter perfectionem omnium formarum per que indi
vidua constituntur in generibus superioribus. Unum videmus quod aia secundum totam
sua perfectionem constituit sortem in specie humana: quod nulla perfectio est
que possit esse ab aia qua non indigeat homo cum non sit aliquid vite

rius per eam informabile maiori perfectione: et idem ne forma excedat
informatum necesse est quod tota perfectione qua aia continet de cor
pori humano et pertineat illa ad hominem et per ipsam eadem aiam
constituitur in genere aialis: non quidem secundum omnem gradum perfectionis
aie sed ut dat esse solum in secundo gradu vite. scilicet faciens esse sensitivum:
per eam autem collocatur sortis in genere corporis aiatum ut recipit per illam
solum quod habeat primum gradum vite. id est vegetationem collocatur per
eam sortis in genere corporis in quantum per eam accipit quod sit substantia habens tres
dimensiones: collocatur autem in genere substantie sortis in quantum accipit per
illam quod sit ens per se subsistens nulli accidentis et alteri subistere po
tens. Et videmus quod in quantum aia potest dare sortis perfectiones essentielles
omnium istorum generum et graduum substantialem constituit ipsam in omnibus his
generibus: necesse est necessaria ei alia forma ad constituendum eam in ali
quo istorum generum. Sed non est putandum quod cum aia det sortis omnes
istos gradus essendi secundum quos constituitur in multis generibus sub
ordinatis quod sint isti gradus perfectionis essentialis distincti in aia:
quod tunc aia esset composita quod falsum est. cum sit forma: sed continet istos
gradus per eminentiam in quantum continendo ultimum continet omnes: sicut
est de numeris et de gradibus latitudinis intentionis formarum
accidentalium. nam glibet numerus sequens distinguatur a precedenti
ut quatuor a quaternario: et continet quicquid habet predeces nume
ri. Sic etiam decimus gradus caloris continet omnes alios gradus
predeces. et tamen non est propter hoc ille compositus. sic igitur in aia re
spectu omnium istorum generum. nam ad quolibet eorum comparatur cum perfectione
vel abstractione. nam non est oans esse cuiuslibet generis illorum per
totam perfectionem suam sed per gradum eius ut dictum est. sed ista pre
cisio non est secundum rem sed secundum rationem. **S**ciendum autem quod hoc modo
non sunt ponende tres aie in homine. scilicet vegetativa qua homo est cor
pus aiatum: sensitiva qua est aial: formalis qua est homo. sed ea
dem est aia cum aia rationalis habeat perfectiones omnium istorum graduum
aie: unde in diversis differat iste aie realiter tamen in homine est ea
dem. nam in herba est aia que est solum vegetativa. in brutis autem est
aia que est solum sensitiva et non totalis: et differt realiter a rationali.
in homine autem est aia que eadem est vegetativa: quod dat perfectionem ho
mini quas dat aia plante: et que est sensitiva quod dat eadem per
fectionem homini qua dat aia bruti ipsi bruti et est rationalis: quod habet
complementum quod solus homo recipit. **S**icut autem diximus de
aia hominis. ita et de quolibet individuo: sicut individuus lapidis
per eadem formam substantialem per quam est lapis est substantia et
corpus et constituitur in terminata specie lapidis in quantum forma speciei
continet perfectiones generum superiorum: nec erat conveniens quod eiusdem
rei numero ponatur multe forme substantiales: quia propter hoc quod pri
ma sola faceret rem esse hoc aliquid constituto in genere substantie et ce
tere adveniret accidentaliter ut dictum est. Adhuc est inconveniens:
quia quedam sunt forme ad predicandum et alie ad essendum: ad predican
dum sunt omnia genera et secundo substantie: quia quodlibet genus subordi
natum facit unam predicationem de inferioribus: et est formalis in
quantum superiora vocamus formas inferiorum: sed non sunt forme
ad essendum. nam tunc componderet inferiora quod falsum est quia non
componitur homo ex substantia et corpore et animali. **F**orme ad essen
dum sunt forme compositionis: et ille constituitur quia sunt partes et ex
illis unione redditur aliquod totum quod est ens per se. et hec dis
ferunt inter istas formas: quia forme compositionis quia sunt ad es
sendum sunt partes et importantur per modum partis: forme autem in
predicando quia non sunt forme ad essendum et ita non componunt im
portantur per modum totius: et ideo vix esse valde inconveniens quod
ad hoc quod homo sit substantia corpus et aial que non sunt distincta
esse numero ponatur forme distincte numero. ergo eadem forma
substantialis erit per quas omnia ista sunt: sed sicut ista sunt plura in
predicando ita conveniunt plures formas predicationis esse. scilicet substantia aial
corpus que inter se non differunt realiter. **S**ecundo circa hoc quod
forma substantialis est principium essendi et accipit ad essendum: quia ipsa cum ma
componit et constituit quodlibet individuus naturale. sic ergo ad hoc quod homo sit
substantia corpus et aial oportet poni tres formas distinctas oportebit po
ni tres materias distinctas cum etiam materia sit principium essen
di. sed hoc non est possibile: quia tunc essent tria individua distin
cta. ergo necque ponentur tres forme substantiales sed unica que dat
totum esse. **I**ta ergo dicetur de corporeitate de qua icepamus quod cor
poreitas potest notare formam substantialem vel sortis de predicamento qua
titatis. putet esse forma substantialis nihil aliud est nisi forma per quam competit
substantie habere tres dimensiones a quibus corpus videtur: et non sunt ille dime
nsiones forma corporis. sunt enim ille de predicamento quantitatatis: sed
forma illa per quam efficitur necessarium ut substantia habet tres dimensiones est
forma corporis vel corporeitas: et ita quilibet forma substantialis individui
naturalis vocatur corporeitas: quia illa facit necesse quod materia substantia
sub tribus dimensionibus. scilicet quia aliter non est informabilis illa forma.

6

13

Notandum.

Soze qdaz
si ad pdica
dum qda ad
essendum.

3

et sic aia rationalis est in boie forma corporeitatis qz ipsa facit q materia qua est habeat tres dimensiones: nō enim pōt aia esse formā materiam que nō habeat illas dimensiones cum aie cōperat ex ratioe sua qz sit actus corporis organici. 2. de aia. Accipiendo autem corpus vt est de pōdicamento quātītatis nō est nisi ille dimensiones et non est tūc forma corporis neqz pertinet ad substantiā nisi per formā corporeitatis substantie efficiatur ne cessariū qz corpus substantiale habeat illas tres dimensiones que pertinet ad quātītatem. Nūc dicēdum qz corporeitas vt est forma substantialis eadez manet mortuo boie et viuēte: qz ita est corporeitas cum sit forma substantialis boie et illa manet eadez post mortem.

De corporeitate pōdicamentis quātītatis.

Forma mixti pōt dupliciter accipi. 1. modo.

2. modo.

1

De corporeitate qz est de predicamento quātītatis dicēdū qz etiā si nō maneret eadez nō esset incōueniens qz esset forma accidentalis: et variatis accidentibus pōt manere idem esse substantiale. sed adhuc dicēdū qz illa corporeitas nō penitus perit. nā lz pereat quātū ad dimensiones terminatas manet quātū ad interminatas que sunt semper eedem in mā vt ostēdū est pcedēti. q. in solutiōe tertiij argumēti. De forma autem mixti vel mixtiōis dicēdū qz pōt dupliciter accipi. vno modo pro forma substantiali mixti corporis: et sic manet post mortē forma mixti qz cum nō sit alia forma substantialis in boie nisi aia erit aia forma mixti et illa manet. ideo forma mixti manet. et nō est verū qz cedat in nihilū. Alio modo vō forma mixti. i. mixtiōnis qūlitas quedā resultans ex cursu qūlitatū simplicium cōcurrentiū ad mediū: que qūlitas nō est forma substantialis sed sicut se bz qūlitas simplex ad corpus simplex ita se bz qūlitas cōposita ad corpus mixtū: qūlitas enī simplex vt caliditas et frigiditas nō est forma substantialis elemēti qd est corpus simplex. i. nō mixtū sed est dispō ad formā: et est necessitas ad formam elemēti: ita qūlitas cōposita ex cursu vel mixtiōne qūlitatū simplicium se habet ad corpora mixta qz nō sunt forme substantiales eoz sed dispōnes necessarias ad formas subales ipsoz. De tali forma mixtiōis dicēdū qz nō redibit eadez numero cum totaliter perierit: et tñ nō pcedit idētitati resurgētis: qz idem numero essentialiter poterit aliqd manere mutatis vel variatis illis que sunt ei accidentalia. De aia etiā nutritiua et sensitiua vel de parte tali dicēdū qz accipitur dupliciter. vno modo vt per sensitiuā et vegetatiuā intelligamus potētias qbus sit sensatio et vegetatio. alio modo accipitur pro ipsa aia qz est sensitiua aut vegetatiua. Accipiendo primo modo nō manet vegetatiua et sensitiua: qz potētie nō manent formaliter in aia separata. nā sunt formaliter in organo: et in illis partibus corporis per qz exercetur earum operatio: et nō sunt potētie aie que sunt in ea vt in subiecto: sed potius sunt pprietates nāles cōpositi. cum autē in resurrectione restituitur cōpositum etiā erūt potētie vegetatiue et sensitiue: sed nō erunt eedez que prius. hoc tñ nō impedit idētitatem resurgētis cum illa sint accidentia eius: et variatio eoz nō variet essentialia. Si autē accipiat pars vegetatiua et sensitiua pro aia sensitiua et vegetatiua. dicēdū qz manet eadem: qz nō est in boie nisi vna forma substantialis. i. aia et illa est rationalis et vegetatiua et sensitiua cum perficiat corpus fm oēs gradus istarū perfectionum: et qz manet aia rationalis manet vegetatiua et sensitiua. De hūanitate autē dicēdū qz etiā manet: sed quō manet pēdet ex hoc qz varie accipit hūanitas vt dicit in solone scōi argumēti.

2

Quo saluet resurrectio bz itētiōne ponentiū plēs foras subales i cōposito.

Sed qz tota positio pcedēs pcedit ex itētiōne eoz qui ponunt vnitatē forme substantialis in cōposito. est nūc vidēdū quo saluetur resurrectio fm itētiōne eoz qz ponūt plēs formas substantiales in cōposito. illi enī dicūt qz oēs ille forme corrumpuntur pter formā qz est aia: ideo forma per quā homo est substantia: et per quā est corpus: et corpus aiatum: et aia perit. cuiuslibet enim hoz ponūt vnam formam substantialem oēs illas dicunt corrūpi: vnde corporeitatem et formam mixti perire dicūt et aiaz sensitiuā et vegetatiuā et insuper humanitatē et tēdere istas in nihilū: solam autē aiam rōnalem dicūt manere: sed dicūt qz oia ista lz corrupta sint et adnihilata possunt redire eadez numero: et ad hoc nō inducūt aliud testimoniū nisi omnipotētiā dei quo dato ponūt ēt qz accidentia que perierūt possunt redire eadez numero: etiā dicūt qz bruta possent resurgere lz forme substantiales illoz totaliter pereāt. Isti de hac positione minus naturaliter loquuntur et ponunt plura miracula qz necesse sit. sed ponere omnes rationes que facerēt ad euerisionē illius positionis et rōnes qbus illi se muniunt et impugnat vnitatem forme: et cōtutationes rationū suarū vt appareat quō manet vnitatem forme et posita pluralitate formarū in aliquo modo posset esse resurrectio. et multa hmoi nō intendimus nūc deducere. ppter prolixitatē: et qz esset aliquāliter alienum. etiam cum buic possi-

tionem nō innitatur nō curamus tollere incōuenientia eius que videtur ostēdere qz ea data nō erit resurrectio. Sed hoc lo- lum dicimus qz isti impugnant saltē in hoc fundamētū ponentiū vnitatē forme. dicūt enim qz id qd penitus adnihilatū est non pōt redire idē numero: et ita ponētes vnitatem forme non ponūt aliquid quod corruptū fuerit redire idem numero in resurrectione: sed ea sola que nō corrumpuntur redire eadem numero. i. materiam et formam. cetera autē dicūt non manere eadem et omnia alia sunt accidentalia: sed qz ponētes pluralitatem formarū ponūt plēs formas substantiales corrūpi quas tamen necesse est redire easdem ad hoc qz sit idēz homo numero: oportet qz ponāt id quod penitus adnihilatū est redire idem numero. Dicūt etiā qz est incōueniens si ponamus ea que adnihilata sunt non posse redire eadem numero: qz tūc sequeretur qz nō posset deus aliquod brutū resuscitare cum eius forma perierit. et tamē beatus Siluester legitur suscitasse taurū. et dicūt qz negare hoc esse posse est magne infidelitatis. Sed qz sequeretur qz oia accidentia que corrumpuntur viuente homine vel moriente nō possent redire eadez numero in resurrectione: et tunc homo resuscitatus nō haberet eadem propriam passionem numero: qz illa nō manisset post mortē cum nō sit anime per se neqz corporis sed erat totius: et perēte toto perit illa. dicunt autem hoc esse impossibile. i. manēte subiecto non esse eadem propriam passionem cum idem sit subiectū. Tertio qz dicunt sequi qz nō manebunt eedē potētie sensitiue in resurgētibus: qz ille sunt accidentia totius cōpositi et nō anime vt dicit Arist. 1. de sensu et sensa. et. 1. de som. et vigi. et ideo corrupto homine per mortem perierūt ille et ita nō poterunt redire eedem. Quarto qz sequeretur qz nō maneret eadem quātitas in resurgētibus qz quātitas nō manet in sola materia neqz etiam in anima intellectiua. et hoc est incōueniens. Sed dicēdū qz ista que habent isti pro incōuenientibus nō sunt incōuenientia. De primo cōcedendū est qz sicut bruta nō resurgūt ita neqz resurgere possunt. Et cum dicitur qz siluester suscitauit taurū. Dicēdū qz illi cadaueri quod fuerat corpus tauri data est aia sensitiua que esset forma eius substantialis et viuificaret illud: et ita esset bos sicut prius: nō tamen erat idem taurus numero sicut prius. et tamē quātū ad rationē miraculi equale erat qz ille erat verus taurus sicut pcedēs et supernaturaliter viā accipiēs: nō enim potuisset natura in cadaueri illius tauri mortui eadem vel aliam animam gignere: et potissime qz in instati factum est: et qz nō apparebat aliqua diuersitas cum formam nemo posset cognoscere an esset eadem cum nō videatur viliū est qz resurgeret. etiam qz materia eadem erat que in pmo taurū. et tamen nō erat pcedēs taurus. Cum autē dicitur qz est magne infidelitatis dicere qz deus nō possit suscitare aliquod brutum. dicēdū qz est infidelitas si quis neget deum posse cadaueri bruti resoluti vel nō resoluti subito dare animam sensitiuam per quam viuat et sit in specie quod natura nō potest: qz hoc pertinet ad potētiā: et nihil quod ad potētiā pertinet est de deo negādū: sed qz idem taurus numero redeat non pertinet ad potētiā qz repugnat ex natura rei id quod simpliciter adnihilatū est redire idem numero: ideo negamus esse possibilem resurrectionem brutorum. Ad secundū dicēdū qz verū est qz accidentia que corrumpuntur viuente homine vel moriente qz simpliciter cedūt in nihil nō possunt redire eadez numero. Et tamē dicitur de ipsa passiōe idem cōcedēdū. i. qz risibilitas perit moriēte boie qz ē ipsius cōpositi et in resurrectione est homo risibilis: et tñ nō bz eadem risibilitatez numero sed aliā. Cum autē dī esse impossibile. i. qz existēte eodē subiecto varietur passio. ppria vt nō sit eadem. Dm qz nō est impossibile immo est cōtingēs. si enim subiectū maneret semper idē numero ppria passio qz illius semel est nō posset esse alia numero: qz cū illa sequat ex cōiūctione pncipioz spēi quādiu māserūt eadē cōiūctio impossibile est esse aliā passionem numero: sed variata cōiūctione ēt si maneāt eidē pncipia spēi nō manebit eadē passio numero cū passio nō sit ipsa pncipia neqz aliqd pncipioz sed accidēs cōis ex cōiūctione eoz. iterata igitur cōiūctio iteratur passio: sed per mortem soluta est cōiūctio et in resurrectione iterata est. ergo nō erit eadez passio numero sed alia. Ad tertiū cōcedēdū simpliciter qz nō manebūt eedē potētie sensitiue: lz enī in resurrectione oēs potētie sensitiue redeāt cū nihil sit imperfectū in resurgētibus et etiā habeāt actus suos vt ostēsum est. s. 17. c. q. 118. et. 119. et. 120. tamē nō redibūt eedem numero sed alie. et hoc nō est incōueniens: neqz ēt de ppria passiōe: qz ista sunt accidentia: et variatio accidentiū nō facit variari essentialia

7. Rōes ponentiū plēs foras in cōposito qd pugnāt forē vnitatem.

1. rō.

2. rō. Būs mūest. taurū suscitauit.

3. rō.

4. rō.

Doc. sūm penes pō nē foras in cōposito ac rōis ad rōnes. Ad pma rōnē pcedēti pōi.

Ad scōi rōnem.

p

Ad tertiū rōnem.

essentialia alicuius rei. Ad quartum dicendum vno modo quod etiam si non maneat eadem quantitas in resurgentibus non est inconveniens: quia est accidens et non variat essentialia et manebit idem homo numero non existente eadem quantitate. Alio modo potest dici quod manebit eadem quantitas aliquo modo: non quidem quia quantitas est sed quia facit distinctionem partium materie et servat identitatem illarum. Pro quo dicendum quod quantitas determinata ut bicubitus vel tricubitus cum determinata magnitudine et figura ratione que prius erat non manet. et tamen manet aliqua quantitas que prius erat. et hoc est quod dicebamus precedenti. quod scilicet dimensiones terminate non manent quia ille pertinet ad corpus sub determinata forma qua percipit peremittere: sed dimensiones interminate pertinent ad materiam primam et ille semper manet: et ille sunt necessarie ad hoc quod possint esse eadem partes materie ad constitutionem corporis in resurrectione que prius fuerunt dum viveret homo. et istam quantitatem vel dimensiones dicimus manere easdem quia non sunt corporis mixti sed materiae et in materia manent. Cuius autem suppositis tenendo unitatem forme dicendum quod resurrectio fiet et idem homo numero redibit: neque ponimus aliquid contra conditionem nature sed solum potentiam infinitam que possit reunire illa que distincta erant que natura facere non poterat: tenendo autem pluralitatem formarum multe difficultates sunt et oportet ponere plura miracula quod est inconveniens. Ad primum in contrarium dicendum quod homo quod habet substantiam corruptibilem motam potest redire idem numero quando iteratur in resurrectione vno aere et corporis: neque est hoc contra intentionem Aristotelis. sed supra illas: quia ipse loquitur ibi de differetia reiterationis que est in circulatione generationis et corruptionis naturalis ad circulationem que est in motu celi quia celum per motum localem redit idem numero ad principium motus quia habet substantiam incorruptibilem motam. Et etiam quia per motum illum non accipit esse corpus celi: sed pars celi efficitur presens eidem situi cui prius erat presens: et hoc per motum. generationis autem et corruptibilis per circulationem generationis redeunt ad idem spiritum et non numero: quia ex homine gignitur semine: et ex semine sanguis: et ex sanguine aliquid aliud: et ita per successione quousque perveniatur ad hominem. et ita facta est circulatio in tegra. si de homine ad hominem: sed non ad eundem numero sed specie: sicut etiam ex igne generatur aer ex quo aqua et ex aqua terra et ex terra ignis non idem numero vocatur qui prius sed idem specie: et ita patet quod non est intentio Aristotelis ad propositum: solum enim vult ostendere additionem circulationis naturalis in generatione et corruptione: et sic verum est quod non posset redire idem homo numero: et tamen reditus per resurrectionem non est per circulationem generationis neque est naturalis: ideo potest redire idem homo numero. Aliter potest dici quod redire ad esse eundem hominem non potest esse per naturam: potest autem esse divinitus. Primo quia etiam si maneret corpus et anima penitus eadem non esset aliquid naturale quod illa vniaret post disunctionem: nam non potest anima separari a corpore postquam semel in eo est nisi si deficiat dispositio qua corpus est aptum aere et que fuit necessitas ad talem formam: corrupta autem illa non potest anima vniari corpori formaliter: hoc ipsa desideret ut possit intrare in illud et movere. illa autem dispositio posset iterum fieri naturaliter sed non in eodem corpore: quia modus operandi nature est unus. per semine: et ita natura non poterit vniari animam illi corpori. Secundo quia anima non subiicitur prout nature aut alicuius entis nisi deus: et ita non potest vniari formaliter corpori per actionem alicuius nisi deus: et ita postquam separata est non poterit natura eam vniare. sed hoc non facit multum: quia idem est in generatione hominis que est naturalis. nam natura non potest ibi vniari animam corpori cum non possit producere illam: et tamen anima cum producit infunditur et vniatur et etiam si iam divi anima producta esset. nam non posset natura illam vniare corpori cum non possit producere illam et cum non possit aliquid natura nisi super corporalia: et tamen anima est purus spiritus: sed de generatione esse naturalis in quantum natura potest ultimam dispositionem in corpore producere que est necessitas ad formam: unde si corrupta dispositio illa in corpore posset rursus natura producere dispositionem illam in cadauere non soluendo illud etiam si deus animam rursus infunderet corpori vel ipsa se ei vniaret ad hoc dispositio diceretur illa unio naturalis: et tamen non potest natura illam dispositionem rursus producere: ideo non potest redire idem homo numero naturaliter. Tercio quia dato quod per resolutionem naturam formare haberet rursus dispositionem illam in corpore ad suscipiendam eandem animam non posset redire idem homo eo quod rediret eadem anima sed non idem corpus eo quod ad illam dispositionem non potest natura procedere nisi ex semine per viam generationis: totum autem corpus mortui hominis non potest resolvi in semen: ut ex semine illo rursus corpus formetur naturaliter: sed

parva pars eius poterit verti in semine ex qua formetur corpus: et ideo cum quasi totum quod fuit de veritate corporis poris maneat foris et modicum de eo transferit in semine: non poterit esse materialiter idem corpus quod prius: et ideo si anima redeat non erit idem homo numero: deus autem potest reducere eundem hominem numero eo quod manente cadauere non dissoluto vel iam dissoluto poterit causare dispositionem ultimam in illo vel congregare omnes partes dispersas: et in illis inducere illam dispositionem ultimam que est necessitas ad animam: et tunc erit idem homo numero: quia est eadem anima et idem corpus cum nulle partes eius desint: et hoc est quod deus potest inducere illam dispositionem in materiam etiam non per viam generationis. Aliter etiam potest dici quod homo potest redire idem numero quia non habet substantiam totaliter corruptibilem. scilicet quia nihil de eius substantia corrumpitur: cetera autem generationis habet substantiam corruptibilem: quia aliquid de eorum substantia perit: ideo non possunt illa redire eadem numero. et ita non tollit per verba Aristotelis hominem posse resurgere: non enim habet ille substantiam corruptibilem motam cum esse suum maneat: secus autem est de alijs. Et patet quod aliorum generationis et corruptibilium forma non est per se subsistens ut manere possit post corruptionem compositi. aliter autem est de anima rationali: quia esse quod in corpore sibi accipitur per infusionem retinet post separationem et in participatione illius esse adducitur corpus per resurrectionem. sicut ante mortem per participationem illius esse corpus est et humanum est. et hoc quia non est in homine aliud esse corporis et aliud esse anime: alioquin esset coniunctio corporis et anime accidentalis. quo dato cum nullum aliud esse sit corporis neque hominis quod anima: quia anima essent multa entia per multa esse cum ens dicatur ab esse: et multipliciter per esse et esse anime maneat idem et nunquam interrumpatur: sequitur quod maneat totum quod ad hominem pertinet: et nihil impediat resurrectionem neque oporteat aliquid reparari quod corruptum fuerit: si coniungere que separata sunt: nam anima manet eadem et corpus idem et esse idem: ideo nihil obstat quod isti rursus copulatis sit idem homo numero: non enim obstat iteratio copulationis quia manet idem esse numero: ideo impossibile est quod per idem esse numero sit aliud ens numero. difficultas autem tota iterationis erat si sic sit iteratio copulationis principiorum ita esset iteratio essendi: quia tunc etiam manentibus eisdem principijs non esset idem homo penitus: quia interruptum est esse. sed hoc dato semper manet idem esse: ideo non solum erit idem homo resurgens sed etiam necesse erit poni eundem cum non sit aliquid per quod putetur esse aliud hominem numero. Sed in hoc insistant ponentes pluralitatem formarum dicentes quod non possit manere totum esse hominis integrum. dicunt enim quod entitas formalis interrumpitur ergo non manet esse integrum. vocant entitatem totalem humanitatem siue illam tertiam unitatem additam: aut resultantem quam faciunt ex unione corporis et anime. Secundo quod dicunt quod esse anime intellective non est esse totale hominis: quia omne ens habet aliquod esse. hoc est aliquid ens quod non est tamen anima: ergo habet aliquid esse proprium et non tamen esse anime sed homo perijt. ergo esse proprium hominis perit: et ita non manet totum esse hominis integrum. et hoc est precipuum ad ostendendum et faciliter ponendum identitatem resurgentium. nam anima manet. ergo esse anime manet cum ipsa non maneat sub esse alieno quia non est materia que posset assumi ad participationem esse anime: sicut corpus in homine accipitur ad participationem esse anime: et tamen esse anime est esse hominis. ergo manet idem esse quod prius. et ita est interruptum. Sed tunc dicitur sicut dicunt ponentes pluralitatem formarum si idem esse et totum maneret quomodo diceretur homo vere mortuus. nam homo per mortem corrumpitur vere. ergo aliquid definit quod est de veritate eius. sed non definit corpus neque anima neque esse ut isti dicunt. ponentes unitatem forme. ergo nihil deficit et tamen non erit homo vere mortuus: vel si aliquid deficit ut sit homo vere mortuus erit interruptum aliquid esse quod postea redibit idem numero in resurrectione cum regrat quod omnia que fuerunt de esse hominis redeant eadem ad eundem hominem esse. Dicendum quod per mortem hominis aliquid vere corrumpitur: quia homo corrumpitur et homo vere definit esse: et homo est totum: et tamen homo definit esse et corrumpatur non definit esse hominis. id est illud esse quo homo erat quando homo erat. ad hoc enim quod sit homo non solum reguntur principia spiritus sed etiam quod unita sint: distinctis autem illis vere definit homo esse homo et corrumpitur: et in resurrectione hoc quod corruptum est. scilicet homo redit: ideo aliquid perijt per mortem quod redit per resurrectionem: et tamen esse hominis non interruptum fuit neque perijt: quia esse quo homo erat vel subsistebat quando homo erat homo erat esse anime quo anima nunc subsistit post separationem cum non possimus dare duo esse in eodem homine: quia esset duo entia: ideo esse hominis non interruptum est: et per illud idem esse homo erit quando resurrexerit. Cum autem

Ad primam rationem.

L

Quod ponitur pluralitatem formarum. 1. causa.

2. causa.

U

Quod.

Ratio.

Ad primam rationem obonis ponentium pluralitatem formarum.

Ad scdm
rationem.

X

Dupl'r acci-
pitur esse.

1. modo.

2. modo.

Bruta nō
pnt resur-
gere.

S

Ad scdm
rōnē pnci-
palē in pnci-
pio qōis.
Penes hu-
manitatez
quō mēat
z redeat o-
piniōes q-
dam.
Nonnal-
loz opī.

primo obijciunt qd entitas totalis interrumpit. i. humanitas negā-
dum est. manet enim humanitas: sed hoc pendet ex intelligentia
signati per hoc nomen humanitas vt dicit in responsione ad
scdm argumētū pncipale. Ad aliud cū dicit qd oēs ens h3 esse
cedēdū est: qd omne qd actu est h3 nēcio aliqd esse quo existit.
sed cum dicit qd h3 esse ppiū sibi hoc negat. nam in hoīe corpus
actu existit z per aliqd esse: non tñ per esse aliqd ppiū: sed per
participationem esse aīe z gñaliter in oībus cōpositis mālibus
preter hoīem mā est actu z forma est z cōpositū est: z quodlibet
eorū per aliqd esse est: z tñ non est esse ibi ppiū cuiuslibet sed soli
cōposito: z ita corrupto cōposito nō h3 forma esse z mā nō h3
esse prius. vñ falsum est assumptū. multa enim sunt p aliqd esse
qd nō est eis ppiū. sic aut cū dicit de hoīe cedēdum qd est ens
qd nō est sola aīa z actu est. tñ nō est p aliquod esse ppiū sed p
solū esse aīe: attingit enim in hoīe ex opposito ad oīa alia cōpo-
sita: qd in alijs esse non est māe neqz forme sed cōpositi z est sibi
ppiū h3 pncipiū huius esse sint partes in hoīe esse nō est māe
neqz forme sed cōpositi: z est sibi ppiū h3 pncipiū huius esse
sint partes. z rō spālitate est qd aīa que est forma hoīs nō solū
est forma sed etiā suba: est enim sicut vna de intelligentijs sepa-
ratis que sunt spūs immāles. sed in hoc differt ab illis: qd intel-
ligētie nō accipiūt esse in aliquo corpore: z ideo neqz sunt vnite
corporibus neqz vnibiles eis: aīa aut accepit esse in corpore z vni-
tatem p vnibilitatē ad corpus. z hoc h3 ad modū forme: sed qd
esse qd suscipit efficiē illius vt ppiū z nō cōpositi z post separa-
tionē manet illud idem aīe h3 ipsum modū intelligentie: z ideo si
in hoīe est opz dicit qd h3 homo fit ens qd nō est sola aīa: esse suū
tñ quo subsistit nō est aliquod esse ppiū sed esse solū aīe. z hoc
nullū inconueniēs est: qd magis differūt corpus z aīa in hoīe qd
homo ab aīa. nam aīa nō includit corpus in nā sua neqz corpus
aīam tanqz partē ad esse corpus: sed potius distinguunt ex oppo-
sito: z tñ corpus existit p solū aīe esse qd sibi est cōcatū. ergo a
fortiori cū hō in sua qdditate includit aīam magis poterit esse
per esse ppiū aīe. Cum aut dicit qd esse aīe intellectuē non est
totale esse hoīs. dicit qd pcedit ex equocatione. Accipit enim
esse dupliciter. Uno modo esse p qdditate vel nā rei sicut di-
cimus qd ad esse cōpositi regit mā z forma. Alio modo p actu
entis z quo ens est siue actu existit. Primo modo esse est cōpo-
situm qd qdditas vel nā in cōposito est cōposita z dicit acceptū
cōpositū. Scdm modo eē est simplex z nihil pōt cogitari simpli-
cius qd esse. z signū huius est qd minimus gradus cōpositionis
q magis accedit ad simplicitatē dicitur esse z essentia vel ex esse z
eo qd est. Cum aut dicit qd esse totale hoīs nō est esse aīe intel-
lectuē. Dm qd si accipiat primo modo verum est: qd tūc esse. i.
qdditas hoīs includit corpus z aīam: z ideo nō est sola aīa esse
eius. Accipiendo scdm modo est vdm qd esse aīe est esse hoīs z nō
h3 aliud esse. i. aliū actū essendi vel aliud p qd subsistat formali.
z tñ qñ illi dicit qd esse aīe intellectuē nō est totale esse. nā totū
noīat cōpositionē sed esse cōpositū nō est nisi qdditas: esse autē
quo res est simplex est z nō h3 totalitatē: z quātū ad illud verū
est: qd esse hoīs non est aliud qd esse aīe intellectuē: z ita p illud
existit ante mortē z p illud idē existit post resurrectionē. vniē-
ter ergo homo resurgit idem numero qd esse eius nō fuit inter-
ruptū. De brutis aut vdm qd non pnt resurgere z etiā cetera
que corruptū nō pnt redire eadē numero: qd in oībus istis taz
viuētibus qd non viuētibus esse interrūpit eo qd cōpositū cor-
rumpit idēz oīz manere esse in mā vel forma: sed in forma non
manet: qd nō h3 forma illorū esse p se subsistēs vt manere possit
corrupto cōposito: mā aut nō retinet esse sed trāsit ad esse alte-
rius forme iō nō manet vllō modo esse rei: z cñr nō pōt eadem
res redire numero. hoc aut est resurgē: iō brutis repugnat resur-
rectionē faciēdaz sed deus illam facit. Ad scdm pncipale
vdm qd si nō rediret eadem humanitas numero nō resurgeret
idēz homo. z tñ vdm qd eadē humanitas redit. Sed vdm qd
circa humanitatē quō maneat z redeat eadē est duplex opinio.
Quidā dicūt qd idē est fm rē forma totius z forma partis. sed
dī forma partis fm qd perficit mām. forma totius dī fm qd ex
ea tota rō spēi cōseruat. i. totū qd accipit p nomē cuiuslibet spe-
ciei: z qd in hoīe aīa est forma partis z humanitas forma totius
cū includat totā rōnem hoīs seruet: qd humanitas fm rem nil
aliud est qd aīa. i. nil addit ad aīaz fm esse: z sic cū eadē numero
maneat aīa rōnalis post mortē z eadem resumit rōne eadē nu-
mero manebit humanitas mortuo hoīe z eadē resumit in resur-
rectione: z cñr erit idē homo: qd est humanitas eadēz. Dicūt tñ
qd humanitas differt ab aīa fm rōnez: z ideo h3 maneat aīa post

mortē nō dat esse hoīem: qd ex aīa nō sequitur tota ratio spēi cū
cōpositū nō maneat ex aīa aut humanitate sequitur rō spēi. i. com-
positū h3 p eaz plenā rōnē spēi: ideo vñtē hoīe vocat aīa hu-
manitas sed mortuo eo nō: z ita non dī manere humanitas fm
rationē h3 fm rem maneat. Alia est opinio z est auicēne. i. qd
forma totius nō est forma partis fm rē sed aliqd realiter addat
forma totius. z dicit qd forma totius est totū resultās ex cōposi-
tione māe z forme includēs in se vtrūqz. z hec forma totius eēn-
tie vel qdditas dī qd dicit totū qd rei. i. qd per diffinitionē
eius importat: z ita humanitas nil aliud est nisi corpus z aīa si-
uetotū resultās ex corpe z aīa vt includit vtrūqz: h3 in resurrectione
ne manebit eadē aīa z idē corpus vt ostēsum est. ergo erit eadē
humanitas z ita idē homo. Alij aut qd ponūt pluralitatē for-
marū dicūt humanitatē siue formā totius quādam entitatē cō-
surgētē ex cōiunctione forme ad mām: z qd est distincta realiter
ab illis non cōnumerata eis vt diceret tertia entitas: z ad hoc
nihil differt an ponat addita vel resultās dum tñ ponat distin-
cta a duabus entitatibus. Sed hoc nō stat: qd cū per formas
efficiat mā hoc aliqd in actu vt dī. 2. de aīa illa tertia forma cō-
sequēs nō esset substantialis sed accidentalīs: qd enti in actu non
aduenit nisi accidentia: enti in potentia aduenit forma substan-
tialis que fuit ad esse hoc aliqd in spēi determinata. Dm igitur
qd humanitas vel forma est tertia entitas: sed necesse est qd sit ali-
qua de duabus entitatibus vel ambe simul: sed ponat qd sit ali-
qua de duabus nō poterit esse mā cū mā nullius sit forma: z tñ
istud de quo dicimus est forma totius: ideo si aliqd de duobus
est erit forma. z ita aliqd dicit vt dictū est qd forma totius sit ipa
que est forma partis fm rē. sed differt rōne: qd forma partis dī
fm qd facit mām esse in actu: forma vero totius dī in quātū cō-
plet rōnē spēi. nā aīa nō dicit totū esse spēi humane sed dat cor-
pori esse actu z esse humanū vel hoīs: humanitas aut dicit totāz
rōnez hoīs: qd nil importat homo qd non importet humanitas: z
humanitas nō dat eē corpori sed potius includit illud: z hoc mō
humanitas totali est aīa rōnalis z non addit aliqz realitates.
Sed tñ vdm qd verior positio est qd non sit forma totius ea-
dem cū forma partis realr sed addit aliud. z hoc qd humanitas
ē de eēntia hoīs. eēntia aut rei ē quā signat diffinitio. diffinitio
aut rei nālis nō significat solū mām sed mām z formā simul: iō
necesse est qd humanitas nō significet aliud cōpositū ex mā z for-
ma. i. ex aīa z corpore sicut homo. Sed tūc dicit qd hō z hu-
manitas idē erūt penitus cū vtrūqz dicat rem cōpositā ex aīa z
corpore. Dm qd differūt p hoc qd humanitas significat pnci-
pia eēntialia spēi tam formalia qd mālīa cū pñfione pncipioz in
diuiduātū. Et p3 qd humanitas dī id h3 qd aliqz est hō: non dī
tñ aliqz homo ex eo qd h3 pncipia indiuiduātia sed ex eo qd h3
pncipia eēntialia spēi: pncipia aut eēntialia simul cūz pncipijs
indiuidualibus dī esse iste hō. humanitas ergo signat sola pnci-
pia eēntialia spēi: ex quo seqt qd importat humanitas p modū
partis z forme dātis esse. homo aut significat oīa pncipia essen-
tialia spēi: z non excludit a sui significatione pncipia indiuiduā-
tia. nā homo dī qd h3 humanitatez ex quo non excludit qñ alia
bñe possit: immo potius innuit qd aliqd aliud etiā h3 homo vel
aliqd aliud est preter vel vltra humanitatez: z tñ non h3 aliqua
pncipia essentialia vltra cum humanitas dicat oīa pncipia eēn-
tialia spēi. ergo habebit insuper vel bñe poterit pncipia indiui-
dualia: z ob hoc homo significat cōpositionē. Et p3 qd homo est
nomen cōcretionis. i. rei cui aliqd adheret: humanitas vero no-
men abstractionis: qd cū precise significat id qd significat: z ob
hoc dicimus qd homo h3 humanitatē z tñ non cedimus homo
h3 hoīem vel humanitas h3 hoīem. hoc enim multo minus ace-
ditur. ergo tam humanitas qd homo dicit acceptū cōpositū: qd
vere humanitas est composita z homo est cōpositus: sed im-
portat humanitas cum pñfione homo autēz sine pñfione im-
portat eadē pncipia essentialia que humanitas: sed significat pnci-
pia essentialia in actu: indiuiduātia vero in potentia. Sed
hoc dato dicit qd per mortem tam homo qd humanitas perit:
z ideo in resurrectione iterabit z humanitas. quod autē iterat
non est idem: qd iteratio dicit pluralitatem que opponit identi-
tati vel vnitati. Separatur enī anima a corpore in morte: ideo
cum humanitas sit cōposita ex illis non manebit soluta compo-
sitione: z sicut concedimus qd homo corrūpitur per mortem ita
necessario cedimus qd corrūpitur humanitas. Dm qd per
mortē corrūpitur homo z non manet qd diu mortuus est. z tñ non
annihilat: qd manet ptes eius qd ipm cōstituebāt: z iō nō cessat nisi
cōiunctio: qñ enī illa fuerit erit hō rursus. De humanitate ēt est oīz
qd post mortē nō manet sed corrūpit p mortē sicut hō: z nō mā-
er sicut

Opinio
auicēne.Opinio
nientium
plurita-
tem for-
marū.
Cōfusa.

22

Dodo
opi.

Q. 238.

R. 111.

hō signi-
ficat oīa
pncipia
eēntialia
spēi.

Q. 238.

R. 111.

net sicut aia que est forma simplex et tñ n̄ adnihilat humanitas: qz partes ex qbus constituit manet eadem: et ideo redibit eadem humanitas. quod aut obicit de iteratione soluet. i. si autē ponat tertia entitas ipsa humanitas que sit realr distincta a duabus. i. corpore et aia necesse est qz penitus adnihilat cum nō ponamus manere de hoie mortuo nisi aiam et mām corporis. Ad primam confirmationē huius argumēti dōm qz verū est qz humanitas nō est talis forma qualis aia: et tñ qñ dicit qz est forma et nō suba pōt dupliciter accipi. Uno modo de formis accidentibus que hñt informare sed nō cōferūt esse substantiā rei: et ipse neqz sunt substantie neqz substantiarū partes. Alio modo qz est forma et nō substantia. i. p̄ter esse formā nō h̄t esse: sicut aia p̄ter hoc qz informat adhuc h̄t esse simpliciter sicut vna de intelligentijs separatis. et hoc etiam modo oēs forme māles substantiales sunt forme et nō substantie: qz p̄ter illud esse qd hñt in informando nō hñt aliud esse. Accipiendo primo modo formā que nō est substantia sola accidentia dicuntur forme: humanitas autē est forma et substantia: qz est esse cōposita ex principijs sp̄is: et de talibus formis dicendum qz corrupto cōposito nō solum nō manet sed etiā adnihilat. nam nō manet in se cu3 nō sint forme subsistentes: qz sunt accidentia neqz manet in partibus suis qz nullas hñt cū sint simplices forme: ideo nullo modo manent: et ideo adnihilantur. Accipiendo scōdo modo dōz qz quedā forme que nō sunt substantie pereūt totalr et alie nō. i. oēs forme simplices quales sunt forme partiales p̄ter aiam pereūt totaliter: qz nō manet et adnihilat. sola autē humanitas que est forma totius est qd nō manet et tñ nō adnihilat. Sed circa permanentiam formarū totius et partis est regula qz forme totius hñt eē debilius qz forme partium cū p̄deant ex formis partis: et iō vbi nō manet forma partis nō manet forma totius. pōt autē manere forma partis nō manente forma totius. et ob hoc qz aia esse que est forma partis perit totaliter etiā equiuitas que est essentia eq cōposita ex materia et forma equi adnihilat corrupto equo et ita de ceteris. in hoie autē forma partis que est aia manet simpliciter fm suū esse qd in corpore habebat: humanitas autē que est forma totius nō manet et tñ nō adnihilat cū maneāt partes ex qbus cōponit. Ad scōdam confirmationē pōt vno modo dici qz mors nō facit interruptionē. interrupti enim qd cessat esse et tñ esse hois vel humanitatis nō cessat: qz illud reseruat in forma partis que est aia cuius esse manet: māe enim et forme in cōposito vñū est esse: qz non possunt dari duo esse ne sint duo entia et fm illud esse h̄t mā esse actu per formā: sed in hoc differt aia rōnalis ab alijs formis: qz h̄t vbiqz mā h̄t esse actu per formā tñ in alijs p̄ter hominem nō est illud esse forme sed cōpositi: et iō illo corrupto nō manet esse aliqd: forma autē nō h̄t esse simpliciter in se sed solum h̄t esse in cōtione ad materiā: et hoc qz oēs tales forme nō excedūt materiā: neqz in esse neqz in opari. Et satis apparet qz nulla est opatio illarū formarū nisi que sit de cōtione materie: et tñ si p̄ter esse qd hñt ille forme in cōtione ad mām haberet aliquod esse necesse est qz cōpeteret eis aliqua opatio cū nō sit ali quod ens ociosum in vniuersitate rerū: et illam opationē elicerent ille forme manentes in mā h̄t nō per mām. et tñ nullam talem opationē hñt cum nō appareat in eis. ergo nō hñt esse aliqd nisi in cōtione ad mām. facta ergo dissolutione a mā nō poterit manere aliqua talis forma cū nō h̄t aliqd esse sibi p̄p̄iū fm qd subsistat. de aia rōnali nō est sic qz h̄t ipsa habeat esse in cōtione ad materiā tñ adhuc h̄t aliud esse p̄p̄iū in quo manet. Et p̄p̄m qz aia est forma corporis humani: sed nō pōt informari nisi per cōtione ad illud. ergo h̄t esse in cōtione ad materiā. Secundum patet qz esse ostēdit per opari: sed aia h̄t aliquam opationē in qua excedit materiā. i. qz nō fit illa p̄ participatiōez alicuius organi corporalis vt est intelligere et velle et oēs actus rōnis. ergo necesse est qz vltra illud esse qd h̄t in cōtione f̄z qd informat et moueat habeat aliqd eē sibi p̄p̄iū nō vt forma: qz nō cōicat illud māe cū habeat opatiōez quā nō cōmunicat māe: et iō necesse est qz cū illud esse nō cōpetat aie in cōtione ad mām sed in quātū ipsa est tale ens nō pereat p̄ separationē a mā. Et istud est p̄ncipiū ad ostēdendū immortalitē aie: manebit igif aia fm illud esse qd sibi cōpetit p̄ter mām qñ fuerit separata a mā. et tñ esse hois nō est aliud esse qz eē aie: qz eiusdē entis nō sunt multa esse. ergo manēte esse aie manet esse hois et ita nō interrupti esse hois neqz iterat vñ nō erit cā nō idētitatis. Cōz cū dicimus de aia qz h̄t esse in cōtione et p̄ter illud h̄t aliud eē qd excedit māz et qd nō cōicat ei: nō ē sensus qz aia habeat duo esse: nā cum sit simplex nō pōt h̄re nisi vñū esse: sed est sensus qz illud esse qd vñū est cōpetit aie absolute et nō in cōtione ad ma-

teriā. nā si cōpeteret in cōtione ad mām destructa dispōne materie f̄z quā forma cōpetit ei nō poterit aliquod esse h̄re forma neqz ibi neqz alibi. nō ibi qz cessat dispositio que erat faciēs materie p̄p̄iam illi forme. nō alibi qz nō pōt alibi h̄re esse: qz tñ simpliciter h̄ret esse: et tñ suū esse est tñ in cōtione ad mām. cu3 aut h̄t aia esse absolute h̄t per illud det esse materie et sic erit esse in cōtione h̄t esse p̄ter cōtione: qz cu3 nō cōpetat sibi illud esse solū in habitudine ad materiā: et qz tali esse absoluto necesse est qz cōpetat aliqua opatio cōpetet sibi opatio que nō cōicat materie. i. intelligere et velle. et ita est cā qre necesse est aiaz humanā eē intellectuā: qz oē immāle est intelligēs: oē māle est non intelligēs: qdū forma h̄t esse solū in cōtione ad mām h̄t esse māle: et qz oēs forme rep̄ nāliū hñt esse tñ in cōtione ad mām sunt oēs forme māles et nulla est intelligēs. si aut aia nostra qz est forma h̄t aliqd esse qd nō est in cōtione ad mām necesse est qz fm illud sit immālis: sed oē immāle est intelligēs: ideo necesse est eā esse intellectuā: et ita effert de forma cuiuslibet entis si p̄ter cōtione ad mām h̄ret aliqd esse: qz esset intelligēs. et tñ nō habent esse nisi in cōtione: manet igif sicut dictū est qz esse hois nō interrupti et ideo redit idē. Sed dicit aliqz qz semp manet et argumētū qz non arguitur de hoie vel de esse eius sed de humanitate qz nō redeat eadē: qz illa definit esse et iterat: et iteratio dicit pluritatē que opponit vnitati et idētitati. Cōz qz humanitas nō iterat et qz res non pōt iterari nisi iterent oia qz sunt in ea vel aliqd eoz. in re aut qlibet sunt duo. i. esse et id qd est. et ita faciūt cōpositionē in qlibet re nisi in deo qz est sume simplex. in humanitate ergo ita duo erūt sola. esse humanitatis est id qd ipsa est p̄ modū actus qdū est: qz esse est actus entis qd est: vocatur ipsum qd importat nomē humanitatis. i. corpus et aiam ex qbus humanitas cōponit sicut dictū est. et tñ vtrūqz manet idē. nā esse idē est: qz esse humanitatis et hois nō est aliud qz esse aie cū vñū esse sit in cōposito: istud autē manet nō interrupti manēte aia ideo non iterat. Etia corpus et aia manēt. aia qdem in nullo mutata. corpus vero manet fm mām eadē: ideo non est aliud iteratū. Sed obicit qz aliqd iterat ex parte humanitatis nō esse: sed id qd est qz humanitas nō dicit solū mām et formas sed addit qz sint cōiuncta: cū humanitas dicat ens cōpositū sicut homo. sed cōpositio vel cōiunctio perit: et illa tñ iterat qñ reunitur corpus et aia. ergo nō est eadem humanitas: qz aliqd eius iteratur p̄ qd efficit nō idē. Dicēdū qz etiā p̄ istud nō tollit idētitas humanitatis: qz cōiunctio illa pōt dicere tria. i. actionē cōiungentis: passiōē cōiunctoz: et regulationē qua se hñt extrema fm quā dicuntur cōiuncta nō solū fuisse s̄z actu manere cōiuncta. de oibus his est vtz qz etiā si sint diuersa nō est diuersa humanitas. De p̄mis duobus p̄. i. de actione cōiugētis et passiōē cōiugibilibz: qz h̄t ista sunt necessaria ad hoc qz sit humanitas nō sunt de esse illius. variatio autē eo qz nō est de esse rei nō variat res. Quia autem nō sint ista de esse humanitatis p̄ p̄mo qz illa que sunt de esse rei accipiunt p̄ diffinitionē que dicit qd rei et illa dicit rationē rei vt dī. 4. metaph. i. ratio quā signat nomē ē diffinitio. et tñ accipiendo illud qd importat noie humanitatis nō accipimus actionem cōiugētis neqz passiōē cōiunctoz: ideo nō sunt de esse humanitatis. nā si esset possibile qz corpus et aia ex qbus simul resultat humanitas essent cōiuncta sine actione alicuius cōiugētis et passiōē cōiugibilibz nihilominus esset humanitas: et ita sunt ista extra rationē et esse humanitatis. Secūdo p̄ qz ea que sunt de esse rei manēt qdū manet res. et tñ actio cōiugētis et passio cōiugibilibz nō manēt qdū manet res cōiuncta cū non durēt nisi p̄ istā cōiunctionis aie ad corpus. ergo nō possunt esse de rōne vel de esse humanitatis. Tercio qz ita se h̄t gñatio ad rem genitā sicut cōpositio ad ea que cōiungunt: qz sicut nō possunt esse aliqua cōiuncta nisi cōiugant ita non pōt aliud esse genitū nisi gignat: et tñ gñatio nō est de rōne vel esse geniti sed solū partes eius. ergo neqz cōiunctio erit de rōne cōiunctoz vel eius qd resultat ex cōiunctione: et ita non variabit ista iteratio humanitātē cū nō sit de esse illius. Scōdo quātū ad istud p̄ncipale p̄ qz nō variet humanitas ex iteratione cōiunctionis qz stat qz gñatio hois et resurrectio eius non sē vnus motus vel mutatio: et tñ nō dubitamus ex hoc esse eūdē hoiem qz resurgit et qz prius erat. ergo ita erit de humanitate qz h̄t non sit eadem cōiunctio numero corporis et aie in resurrectione que fuit in gñatione non erit alia humanitas. De cōiunctione tertio modo vt est regulatio cōiunctoz fm quā manēt cōiuncta cōiuncta esse maius dubium cum illa semp maneant dum illa sunt coniuncta: et non manet separatio cōiungentis et passio coniunctozum. Etiam qz actio et passio dicunt respectum extrinsecum adueniētem: cōiunctio autem tertio modo dicit respectū qui ori-

Obi.
R.
R.
R.

Obiectio.

Ratio.

§ §
1. ratio.

2. ratio.

3. rō.

Dubitatio.

Risto.

66

1. rō.

Ponentiū
pluritem
fozay opi.
b b

Lofutatio.

Ad tertiaz
rōne pnci-
palē in pnci-
pio qōis.

33

tur inter ista duo cōiuncta: et ideo magis vult turbare hoc identitatem humanitatis cum ista iteret. Cōm q̄ neq̄ istud tollit identitatem humanitatis q̄ l̄ magis se habeat ista ad humanitatem q̄ actio et passio: tñ nō est de esse humanitatis cum nō includat in rōne eius diffinitiva. et pōt intelligi humanitas sine ista cōiunctione. nō est ergo ista relatio de esse humanitatis sed cōcomitatur eaz. Et p̄ q̄ humanitas suba est: et si relatio esset de essentia eius nō esset ens p se sed per accidēs ad qd cōcurrūt res diuersorū predicamētorū: immo nō pōt intelligi qūo de essentia alicuius rei subalis sit aliqd accidēs et qūo de essentia alicuius absolūti quale est humanitas sit aliqua relatio. nō est igit̄ illa relatio forma humanitatis vt aliq̄ absurde intelligebant: neq̄ pars eius aut aliqd illius: neq̄ aliquo modo de essentia illius sed est cōcomitās humanitatis: q̄ sine illa nō pōt esse humanitas: et iō l̄ iteret ista cōiunctio nō iterat humanitas sed manet eadez. Et hoc q̄ humanitas nō est de formis quarum esse est cōpositio et ordo vt dī. 2. p̄p̄. quales sunt forme artificiatorū: q̄ in talibus iteratio tollit identitatem: sic enim in moribus si iterat motus vt q̄ interruptus fuit nō est idē motus cū esse illius consistat in quodam ordine partū. Etia esse forme artificiatorū consistit in quodam cōpositione et ordine vnus partis ad alia: q̄ si aliter se habent partes nō reddūt eadem figura: et ideo in talibus semper iteratio tollit identitatem: sed esse humanitatis est absolūti et non consistit in ordine aliquo rei ad rem: ideo et si iteret vnio illa nō iteratur humanitas. C̄ Aliq̄ aut̄ de ponētibus pluritem formarū dicunt q̄ l̄ vnio ista nō fit de essentia humanitatis: q̄ tñ regitur necessario ad humanitatem reuertet eadē numero q̄uis adnihilata fuerit. Et hoc dicūt esse verū de relatione vnionis corporis et aie que manet inter corpus et aiam vnita nō aut̄ de passionē et actione cōiungendi: q̄ ista dicūt iterari nō variata humanitate: et ideo dicūt q̄ nō solū absolūta adnihilata pōt deus reducere eadē numero sed et respectiva si extrema respectu redeat eadem numero. Et dicūt esse credere mariā virginem habuisse eandē regulationē mīnitatis ad xpm post mortē xpi et nūc b̄ e quā habuit ante mortē xpi l̄ fuerit necio interrupta: nā in morte xpi fuit interrupta p̄ destructionē termini et in morte v̄ginis p̄ destructionē fundamēti. C̄ S; dī q̄ in h̄ nō est insistēdū. nā icōueniens imo impole est id qd oīno perijt. i. adnihilatū est redire idem numero: et tñ ponētes pluritem formarū patiunt istas angustias: q̄ cogunt ex fide ponere eūdem numero resurgere: et q̄ ponūt plures formas subales quarū nulla manet nisi aia: et ad esse idem numero erigit q̄ oīa substantiaalia sint eadem numero: op̄ q̄ ponāt omnes illas formas que adnihilate fuerunt redire per dei potestatem eadē numero. qd nullam h̄ rōne sed ad potestatem cōfugiunt. Sicut dixit Dauid. qm̄ nō cognoui literaturā introibo in potētias dñi. Lum aut̄ addunt q̄ etiā respectus adnihilatos pōt reducere eosde numero nulla difficultas est si cedat de absolutis dum tñ maneāt eadez extrema vt illi dicunt. et hoc q̄ essentia respectus est ad aliqd esse: et ita variatis terminis variat circa respectus. Sed hoc maius incōueniēs est q̄ dicāt vnionē illam adnihilatam redire eadem: q̄ de formis corruptis cogunt hoc dicere cōsequēter ad positionē suam cum aliter nō possint ponere identitatem resurgētū: sed nō de isto respectu: q̄ etiam si iste respectus nō redeat idem numero erit homo idē et humanitas eadem vt supra dictū est. ideo non est his insistēdū. C̄ Ad tertiu p̄ncipale dicēdum q̄ si homo nō est idem aial nō poterit esse idem homo: et tñ in resurrectione erit idem aial qd fuit prius. C̄ Lum aut̄ arguit q̄ nō est idē sensus. ergo neq̄ idem aial. Dicēdum q̄ istud argumētum claudit extra ponētes pluritem formarū in hoīe: et dicūt diuersas aias esse in hoīe. i. rōnalem sensitivā et vegetatiuā q̄ fm̄ hoc aia sensitiva et vegetativa nō essent in hoīe incorruptibiles sed corrūperent: tum q̄ essent tales quales sunt in plantis et in brutis in gbus corruptibiles sunt: tum q̄ non manet aliqua forma vel entitas de hoīe nisi aia rōnalis et mā corporis sub alio esse: et iō si ponant iste differre ab aia rōnali necessario adnihilabūtur: et sic nō redibūt eedem in resurrectione: ideo nō erit idē aial resurgens qd prius fuerat: et cōsequēter nō erit idē homo. si autem ponamus vnitatem forme et q̄ eadē aia sit in hoīe rōnalis et sensibilis nō erit aliqua difficultas: q̄ tūc aial diffinit per sensum tactus q̄ est ipsa aia sensitiva sicut per formā essentialem. p̄ sensum aut̄ q̄ est potētia sensitiva cognoscit̄ eius diffinitio sicut per formam accidentalem que maximam partē cōfert ad cognoscendum qd qd est vt dī primo de aia. post mortē autem manet aia sensibilis sicut et aia rōnalis eadem que prius: cum sint eadē aia sed potētie sensitivae nō manent eedem quātum ad totū: sed

ille cum sint proprietates accidentales earum veritas nō poterit tollere identitatem aialis neq̄ etiā partū eius. Hoc aut̄ dī q̄ l̄ variatis potētis sensitivis que sunt accidentia nō variat aial: putatur a gbusdam q̄ variabunt partes aiales q̄ sicut se h̄ aia ad corpus ita visiva potētia ad oculū et auditiva ad aurē. sed variata aia nō esset idē corpus: igit̄ variata potētia visiva nō erit idem oculus: et ita de ceteris partibus. C̄ Dicēdum q̄ sicut non variat esse totius ppter variationē potētiarum sensitivarū ita neq̄ variat esse partium aut alicuius earū: q̄ si variaretur esse vnus variaret esse totius cōpositi. Qd p̄ q̄ si ppter variationē potētie visivae variaret oculus nō esset idē: ita et fieret de aure p̄ auditū: et de organo tactus p̄ potētiam tactivā: et tñ totū corpus est organū tactū: iō totū corpus variaret et cōr nō esset idē hō numero nō manente eodē corpore. op̄ q̄ dī q̄ neq̄ variat totum neq̄ aliqua pars ppter variationē potētiarū sensitivarū. Cū aut̄ obijci q̄ se h̄nt organa sua sic aia ad totū corpus. C̄ Dicēdū q̄ potētie sensitivae sunt tactus organorū: non qd tanq̄ forme essendi sed tanq̄ principia agēdi sicut calor est in igne. nā calor nō est forma substantialis ignis sed est principium agēdi in eo. nam ignis per formā suam esset ignis etiā si nō haberet calorem: et tñ nō calefaceret nisi calorem haberet. ita potētie sensitivae nō sunt organa forme perficiētes in essendo: q̄ vnica forma essentialis ponit in cōposito: et ideo iste non sunt forme substantiales. C̄ Scdō q̄ iste sunt accidentia: ideo non possunt esse forme substantiales: et tñ necesse esset poni formas substantiales si essent forme dātes esse organis cum organa sint aliud substantiale. C̄ Tertio q̄ aia rōnalis est forma substantialis corporis: et ipsa soli dat esse totū corpus: ideo si adveniret potētie vt forme non possent cōstituere nisi ens per accidēs cum iam totū corpus esset ens actu p aiam que est forma. ergo non advenit vt actus et forma sed vt principia agēdi. i. sunt ille potētie principia determinatorū actuum exercēdorū per illa organa: ideo op̄ q̄ potentie ille sint actus solū organorū et non totius corporis. et hoc importat nomē potētie: nam potētia per relationem ad actum dī. ergo variatio potētiaz non variat organa cum nō sint forme eorum ad essendū: sed solum principia operādi. Sed cū dicebatur q̄ data pluralitate formarū argumētum supra positū teneret q̄ resurgēs nō esset idem aial. Verum est si ponētes pluralitatem formarū sequerent veritatem: sed ex vno errore incidunt in aliū. nam cum fm̄ veritate id qd adnihilatū est nō possit per aliquam potētiam idē redire cum repugnet ex nā rei: sequitur q̄ oportebat rursus oēs formas adnihilatas reducere eadē sp̄e: et ita nō esset resurgēs idem aial neq̄ eadem substantia. tñ ipi vt ponāt vnitatem et identitatem resurgētū dicūt q̄ forme corrupte redeūt eedem numero per diuinam potētiam: et tunc h̄ nō sit eadem sed diuersa aia rōnalis sensitiva et vegetativa in hoīe et corrumpatur sensibilis et vegetativa nō variat aial sed redit idem: eo q̄ dicūt deum restituere eadez numero aiam sensitivā et vegetatiuā que perierūt. Lum aut̄ dī q̄ diffinitur aial per sensum tactus dñm q̄ nō diffiniunt ipsi per sensum tactus sed per aiam sensitivā que est substantia: et tñ illam dicūt differre a rōnali fm̄ substantiam. sed ad hoc iā dictū est supra. C̄ Ad quartū p̄ncipale dñm quātum ad identitatem vel diuersitatem statue cōsiderādū q̄ dupliciter pōt accipi statua finit̄: vel inquantū est aliqd substantiale vel inquantū est aliqd artificiatum. Si primo modo dñm q̄ si posset ex eadez materia reparari statua est eadē statua. Et est ratio q̄ essentia artificiorū nō accipit a forma sed a mā vt dī. 2. p̄p̄. nā artificiatā sunt sube q̄dam et rōne forme non essent sube sed accidentia. rōne aut̄ mae ad substantiam ptinet: et iō si sit eadē mā numero statue erit eadē statua. Sed cū dī q̄ esse artificiatorū est a mā nō accipit mā simplr que est subm oīum formarū: q̄ p̄ illaz nihil distinguit ab alio. et et q̄ dicimus p̄ mā ponit artificiatā in predicamēto substantie. et tñ p̄ mā nihil ponit in predicamēto q̄ mā nō ponit p se in predicamēto s; p reductionē. ergo nō erit ipsa cā alicui q̄ ponat in predicamēto: s; accipit mā p mā forme artis. nā forma artis est accidēs: iō advenit enti in actu: et illud ens est cōpositū quoddā qd est indiuiduū aliq̄ sp̄e sube h̄ns māz et formā: et p formā determinat ei sp̄e et predicamētū: sed respectu forme artis nō vocatur mā sola mā pma sed ipsum indiuiduū gnis sube. et rō est q̄ mā vocat illud cui advenit forma: s; ista forma artis non advenit mae s; cōposito: iō cōpositū de gnie sube vocat mā ei: et ens artificiatū vocat illud ens p accis cōpositū ex indiuiduo p̄nti sube p mā et forma artis qd ad q̄litatē ptinet p forma. et sic vox est q̄ artificiatā cōstituunt in gnie p mā nō simplr p mā sed p mā artificiatorū: et ideo si maneat eadē mā ipsoz. i. idē indiuiduum

Variatis
potētis
sensitivis
nō variat
aial.

R R

Qdō.
Risto.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

Non enim
potentia
qd ipsoz
tat.

22

Ad q̄ntā
rōne pnci-
palē in pnci-
pio qōis.
Statua
dupl̄ ac-
cipi pōt.

22

Artificia-
ta constit-
tuunt in
grie p̄
mām.

videndum de genere sube poterit redire eadē statua substantiali:
si autē consideret statua inquantum est quoddam artificiatū ponit in
genere per formā artis: ideo nō erit statua eadē nisi sit eadē
forma artis: 2 tñ illico vt destruitur statua perit forma illa q̄ est
accidēs 2 nō pōt redire eadem numero: ideo statua semel solu
ta vel domus h̄ penitus ex eadē mā restituit: etiā si partes ma
terie retineant pōtē habitudine situs nō erit eadē statua neq;
domus: q̄a cū esse forme artificiatōz sit cōpositio 2 ordo vt dicit
2. p̄p̄f. iteratio tollit idēitatē in eis: vñ facilius est redire eū
dem hoīez corruptū q̄ eadē statua: q̄a eē statue cōstitit in cōpositi
ōe 2 ordine: eē autē hoīs nō: sed absolute est ex p̄p̄f. idē redit
sibus eadē p̄p̄f. est idē totū. Lū autē dicit q̄ magis est p̄nci
palis mā in statua q̄ in hoīe. dōm q̄ vez est accipiēdo p̄mo
mō statua vt est indiuiduum p̄dicamēti sube. 2 tūc vez est q̄ si
ex eodē ere reficiat statua ex quo prius erit eadē numero h̄ non
redeat eadē forma artis: 2 tñ nō redibit idē hō numero redit
re eadē mā si nō redeat eadē forma p̄ncipalior. ḡ est mā in sta
tua hoc mō q̄ in hoīe: sed scō mō non q̄a equalr regit vtro
biq; mā 2 forma ad redire idē nūero: 2 tñ forma hoīs pōt re
dire eadem: idē pōt redire idē homo numero in resurrectione:
forma artis non potest redire eadem: quia esse suū est com
positio 2 ordo vt dicitur. 2. p̄p̄f. ideo non redibit eadem sta
tua numero h̄ ex eadem materia rursus fiat.

¶ An pulueres redeant ad easdem corporis ptes que dissolute
sunt vel ad alias.

Questio. 239.

Queretur dato q̄ redeat idē pulueres ad cōstitutū dū
corpus hūanūz q̄ fuerūt in eo aī mortē an
redeat ad easdē ptes corporis que dissolute sunt 2 in q̄b̄ erat:
vel possint esse in alijs partibus eiusdem corporis. Cū aliq̄ vi
cant q̄ oportet redire ad easdem ptes: q̄a iuxta Arist. 2. de aīa.
sicut se habet aīa ad totum corpus ita pars aīe ad partes corpo
ris vt vilius ad pupillam: 2 tamē ad idēitates resurgentiū opz
q̄ resumatur idem corpus ab eadem aīa. ergo etiā oportet q̄
partes corpis resumantur ad easdem mēbra in quibus p̄us p̄fi
ciēbātur eiīdem partibus aīe. nam si nō redeant ad easdē par
tes sed alie. Cū secūdo patet q̄a diuersitas materie facit diuer
sitate numeralē: sed si pulueres nō redeat ad ptes in q̄b̄ p̄us
erant singule ptes non reficiētur ex eadem materia ex q̄b̄ p̄us
erant: 2 cōsequēter nō erunt eadē ptes numero: sed si ptes sunt
diuerse totum erit diuersum: q̄a comparant ptes ad totum si
cut mā ad formam vt dicit. 2. p̄p̄f. sed non existēte eadēz for
ma non est idem corpus. ḡ si non redeūt pulueres ad ptes eas
dem nō erit idēz homo numero qui resurrexerit. Cū tertio q̄
resurrectio ad hoc ordinat vt homo opoz suoz mercedem re
cipiat: sed diuersis operibus meritorijs vel demeritorijs respō
dent diuerse ptes que subserviūt ad illa. ḡ oportet q̄ in resurre
ctiōe q̄libet ps redeat vt recipiat p̄ suo merito vel demerito. h̄
nō potest redire eadē pars nisi redeat pulueres ad easdēz par
tes. ḡ redibunt pulueres ad easdem ptes in quibus p̄us fuerūt.
Cū aliq̄ dicit q̄ nō opz q̄ redeat pulueres ad easdē ptes q̄a eē
artificiatōz magis pēdet ex sua mā q̄ pēdeant nālia: h̄ in arti
ficiatis ad hoc q̄ idē artificiatū ex eadē mā reparat nō opz q̄
partes reducant ad eūdem sitū. ergo neq; in hoīe dicit. Sic dicit
Aug. 2. o. lib. de ciuit. dei. quēadmodū si statua cuiuslibz solubi
lis metalli igne liquefceret vel cōtereret in puluē vel cōsum
deret in massam 2 eā vellet artifex rursus ex illius mā 2 q̄sti
tate reparare nihil interesset ad illiū integritatē que p̄tula ma
terie cui mēbro statue redderet: dū tamē ex quo cōstituta fue
rat restituta resumeret. Cū scō q̄a variatio accidētis nō fa
cit diuersitatē rei in numero: sed situs partiu est accidēs q̄dā.
ergo diuersitas eius in hoīe nō facit diuersitatē hoīs nūero: 2
ita nō oportebit q̄ pulueres redeat ad eadem loca. Cū dōm q̄
circa h̄ duo considerari p̄nt. Unū est qd possit fieri sine p̄iudicio
idēitatis resurgentiū aliud est qd erit decēs fieri. Quātū ad p̄i
mū dōm q̄ hoc est qd p̄cipue q̄rit circa resurrectionē. s. vt ma
neat idēitas resurgentiū: 2 ideo id qd nō tollit hāc idēitatem
pōt satis cōcedi. Cū p̄ hoc sciēdū q̄ in hoīe sunt ptes diuerse
dupl. Unō mō diuerse ptes totius omogenei sicut ptes ossis
2 ptes carnis: q̄a caro 2 ossa omogenea sunt. Alio mō diuerse
partes q̄ sunt diuersaz sp̄rū totius: sicut os 2 caro iter se com
parata: 2 oculus 2 natus que nō solū sunt ptes sed etiā mēbra.
Si autē accipiat p̄mo mō ps dōm q̄ nō est icōueniēs q̄ mate
ria vnius p̄is trāseat ad aliā. i. q̄ pulueres q̄ soluti sūt d̄ carne
que erat in crure nō teneat eūdē sitū h̄ mā illa q̄ erat in vna pte
carnis cruris redeat ad aliā non variabit ps illa nisi in situ p̄

tiū. Situs autē partiu variatus nō variat sp̄m in totis omoge
neis: sicut in flumine si partes aq̄ que sunt supra ponant infra non
variāt aq̄: sed manet eadē aq̄ numero: 2 ita si mā vnius partis
redeat ad alterā partē eiūdē sp̄i. i. carnis ad carnē ossis ad os
nullū p̄iudiciū generat idēitati totius. Sic. n. Aug. ponit exē
plū de statua q̄d. d. dicitur est: q̄ cū ex eadē mā restituit nō differt
qd n̄ deat cuilibet parti: 2 h̄ q̄ statua reddit ibi eadē fm māz
2 nō fm formā: 2 ita dū eadē mā redeat nō differt vbi ponat
pars materie. ita ḡ de carne ad carnē 2 osse ad os: q̄ omoge
nea sunt 2 vbiq̄q; est os est eiūdē rōnis: idē nō differt potius
esse in tali loco ossis q̄ in alio: aut in isto osse vel in illo. p̄cedit
exēplū de statua in q̄tū est statua s̄ba q̄dā qd cōpetit ei q̄tū ad
mām: q̄ sic statua ponit omogenea: vt si tota sit de ere vel ferro.
Si autē consideret q̄tū ad formā artificiale non redit eadē
statua ēt si ex eadē penitus mā fiat: 2 nō solū non redeunte mā
ad loca p̄iora sed ēt si ad eadē loca penitus redeat: q̄ forma ar
tificiatōz nō pōt redire eadē nūero. Si autē dicat q̄ mā vnius
partis redeat ad aliā partē alterius sp̄i variabit de nēcitate
nō solū situs partiu cū nō sit mā vbi p̄ius sed ēt idēitas par
tiu. Et hoc verū est q̄n tota mā q̄ erat de veritate hūane nature
in vna parte vel aliq̄ illius mē trāsserat in alterā. secus autē
si id qd erat in vna pte 2 nō erat ibi de veritate nāe illius p̄is:
q̄ tunc pōt illud tolli sine p̄iudicio idēitatis partis illius: 2 po
ni alibi vbiq̄q; sicut cū vna pars h̄z tumorē aliq̄ vel supflui
tatē aut aliquas excrēctias: q̄ ista auferenda sunt 2 poterunt
supplere pro quacūq; alia parte corporis: translatō autē q̄ facit
nō manere idēitatem partiu nō erit: illa vero que nō tollit idēi
tatē partiu erit. nā variatis partibz variat totū: sed in resurre
ctiōe erit nēcio idē corpus qd fuit vñus. ḡ opz q̄ sint eadē ptes:
sed nō poterūt eē eadē ptes si nō sit eadē mā: ideo oportebit q̄
sit eadē mā. s. q̄ tota mā q̄ fuit in oculo sit postea in eodē ocu
lo: 2 q̄qd in pede sit in pede ipso 2 nō in manu: q̄ alis pes non
eēt idē pes 2 manus nō esset eadē manus. Cū aliq̄ aut putat
q̄ q̄qd fuit caro in vna parte corpis vbiq̄q; postea sit in to
to corpore dūm sit caro non differt: cū caro corpis hūani vbi
q̄q; sit alteri carni est omogenea: 2 ita de mā ossis tibiāz dicit
q̄ poterit eē in ossibz capitis: q̄ os 2 os omogenea sunt. Cū
dōm q̄ falsum est: q̄ nihil qd fuit de nēcitate tibiāz erit in ca
pite: 2 ita de alijs mēbris cū oporteat manere ista mēbra eadē
q̄ prius: illa tñ sunt cōposita 2 pars eoz est mā: ideo opz redire
eadē mā. Si autē mā carnis capitis rediret ad carnē pedum
neq; essent idē pedes qui prius neq; idē caput: 2 ideo nullius
mēbri mā trāssit ad alterū mēbrū: nisi sit supercrescens illi
vel nō de veritate nature eius: aut si sint ptes accidentales cor
poris. nā ibi pōt mā vnius partis trāssire ad aliā. Vocant autē
partes accidentales ille que h̄ viles sint corpori cū nihil in eo sit
supuacū: tñ nō sunt de oīmōda nēcitate vt capilli 2 q̄cūq; pili
corporis: partes tñ sunt corporis q̄ cōtinuant corpori: 2 de eo
prodeunt: 2 ita est de vnguibus: h̄ maior sit nēcitas vnguiū re
gulariter q̄ piloz. vnde sunt accidentales ptes: q̄ variatis eis
nō variat totū sicut fieret variatis alijs partibus vt capite aut t̄
bise: 2 ideo iste vocant essentielles: 2 ob h̄ id qd nō fuit in ca
pillis 2 vnguibus ponat ibi in resurrectione nō variabit idēi
tas resurgētis. qd tñ fieret scā variatione in alijs partibus: 2 id
de illis partibz intellexit Aug. q̄n posuit exēplū de statua 2 nō
de partibz essentialibus. Qd p̄z q̄ de istis expresse dixit. s. neq;
attinebit ad rei integritatem vtrū capilli ad capillos redeant 2
vngues ad vngues: an q̄qd eoz perierat. i. capilloz 2 vnguiū
mutet in carnē 2 in partes alias renocet. Sed ibi nō dixit q̄
aliud de capite mutaret ad pedes vel de vno mēbro in aliud.
Cū tunc dicit qd facit ad p̄positū exēplū qd ponit Aug.
de statua: q̄ ibi dicit manere statua eadē si tota mā redeat ea
dē ēt si id qd fuerat in vna parte mutet in aliā. Cū dōm q̄ ali
qd facit ratio ḡualiter q̄tū ad oēs partes sed nō q̄tū ad acci
dentale de q̄bus ipse expresse locutus est. 2 ratio p̄uenientie est
q̄ in statua eo mō quo pōt redire eadē non considerat idēitas
fm formā sed solū fm mām in q̄tū est qdā s̄ba nā in q̄tū est
h̄is formā artificiale nunq̄ pōt redire eadēz statua sed statua
considerata fm mām 2 totū vñū omogeneū: 2 non differt q̄ pars
materie ad quā partē redeat. secus si ōz redire eadē fm formā:
2 q̄ hō in resurrectione non solū redit idē fm mām sed etiam
fm formā aut in eo mutatio materie de vna parte in aliā non
est: aut sic de vnguibus 2 capillis: q̄ h̄ nō sint vngues omoge
nei ad capillos neq; ad alias partes corporis tñ nō sunt neces
sarij simpliciter ad integritatem: 2 cōr eoz mutatio non tollit
idēitatem corporis. nam si mā vnguiū trāseat in capillos vel

Sexta pars Matthei * Abulensis

Quo vba
august. sint
intelligēda

Nonnullor
opinio.

Confuta.

Que sint p
tes accide
tales cor
poris.

Obiectio.
E
Ratio.

Obiectio.

Rñso.

§

2. notādū

Ad. 1. rōes
pne op. po
fite i pñ. q.
Alr ad. 1.
rōnem.

Ad. 2. rōne

§

Ad. 3. rōes

Alia solō.

Alr ad. 3.
rōnem.

b

ecōtrario neq; manēt iam ijdē vngues neq; ijdē capilli ga etiā illi accipiūt idētatē ex materia. 2 tñ l3 nō sūt ijdē capilli aut vngues manebit idēz hō: qd nō fiet si nō sit idē caput aut ijdē pedes: 2 ideo ista similitudo de statua ad ptes hoīs magis est fm pportione q̄ fm similitudinē aut 2formitatē. Cū autē obijcitur q; cū caro 2 caro sint omogenea nō differt q; trāseat materia carnis capitis ad carnē pedum. Cū d3 q; si sicut caro est omogenea carni ita totus homo eēt aliqd omogeneū: nō differet q; caro vnius p̄tis eēt in alia: 2 tñ corpus hominis nō est omogeneū cū habeat ptes diuersas rōnum 2 qlibet ps h3 idētatē ex sua materia que si nō maneret eadē nō eēt eadē ps: 2 tamē si caro capitis trāseāt ad tibias nō manebit materia capitis. ergo nō manebit idē caput: 2 tamē nō exītibz eisdē partibus nō erit idē totū. g nō potest trāfire materia vnius p̄tis corpis ad aliam: sed solū pōt variari situs: vt. s. materia q̄ fuit d carne supioris p̄tis capitis efficiat materia carnis inferioris p̄tis capitis que est dōia solius situs que nō preiudicat idētatē.

Cū aliud erat cōsiderare qd sit decēs. 2 dōm q; decētius est q; si cut seruaf idētas materie in p̄tibz oibz essentialibus: ita ēt seruaf idētas situs 2 p̄tinet ad maiorē idētatē: ideo h3 tenēdum videt. s. q; maneat oēs ptes cōstātes ex eadē materia ex qua p̄us 2 fm eūdē situm: potissime cū nulla maior potestas aut difficultas sit in reducēdo materiā fm eūdē situm q̄ in tenēdo aliū sitū. 2 h3 vep est de p̄tibz eēntialibz: d accēntialibus ēt si nō redeat eadē mā neq; idē situs 2 p̄cipue d sitū nō dōt.

Cū d3 p̄mū argumentū in dñū dici poterat q; nō se h3 oīno vīsus ad oculū sicut aīa ad totū corpus: ga aīa est forma corpis: 2 tñ vīsus. i. potētia vīsiua nō est forma oculi sed solū p̄ncipium opatiuū in eo vt dñm est p̄cedē. q. Cū aliter dōm q; quātūz ad hoc de quo agit simile est. nā nō erit idē oculū nisi sit eadē materia sicut neq; idē corpus si alia materia sit: 2 tñ tenet rō ista in partibus organiciis nō aut in p̄tibz filibus: nā organice 2 que etherogenee sūt exīgūt eadē mā. i. q; in oculo nō sit nisi materia q̄ fuit oculi 2 sit illa tota 2 ita de alijs: secus in p̄tibz filibz. i. omogeneis que sūt ptes partiū vt caro 2 os: nā ibi nō est nece redire mā ad eadē ptes in qbus erat p̄us: ga pōt variari situs. Cū d3 scōm dōm q; variatio materie facit diuersitatē numero q̄tū ad mā p̄tū eēntialiu: diuersitas aut situs nūq; facit diuersitatē nūero. cū aut d3 q; si pulueres nō redirēt ad partes singulas nō rescicerēt ex eadē mā ex qua p̄us: 2 ita nō eēt eadē nūro. Dōm est q; vep est de p̄tibz organiciis vel etherogeneis vt de oibz mēbris corporis humani: ga qdlibet ad atēp est etherogeneū: 2 est in se organicū etiāz si nō sit etherogeneū: vt pes ad pedē: manus ad manū. 2 de his necesse est q; ad qdlibet mēbrū redeat materia sua. sed de p̄tibz filibus etiā si nō redeat ad illas materia sua sunt eedē nūro pp omogeneitatem: ga sola mutatio situs facta est ibi. Cū d3 tertiū potest dici vno mō ga etiā si ptes corporis sint meritoze p̄ actus sufficiēter eis p̄mūz daret manētibus in sua idētatē: nā nō mutat in eis materia: ita q; mā vnius mēbri trāseat ad aliū: sed solū mutat situs 2 hoc nō tollit idētatē mēbri 2 sic ip̄a p̄miabunt. nisi forte dicas q; cū intra vñū mēbrum officiale sint multe ptes similes cōpetet etiā illis meritū vel oemeritū 2 cōter p̄mū 2 pena: 2 ita debēt manere eedē: 2 tamē nō manēt si mutat mā illa rum: qd iā cōtemur pp iplaz omogeneitatem. g est icōueniēs.

Cū d3m q; etiā si singulis mēbris competeret aliqd p̄mū nō cōpeteret vñq; p̄tibz filibus. 2 rō est ga competeret iquātum sunt in s̄ra opationis: sed ptes similes nō sunt organa sed ptes organoz: 2 ideo nō vocant mēbra officia sed filia: ptes autē simul recipiēt remunerationē cum toto: ideo ēt si cuilibet membro officiali cōpeteret p̄mū aliqd distinctūz nō oporteret q; partibus eius filibus daretur p̄mia distincta sed p̄ticiparet p̄mū totius: 2 sic ad istud sufficit q; maneat tota mā cuiusl3 mēbri officialis vel organi in ip̄o l3 ptes materie variēt fm situm. Cū aliter dōm q; neq; p̄tibz filibus neq; ēt mēbris officialibus cōpetit aliqd p̄mū: 2 ideo etiā si nō rediret materia ad eadē membra neq; eēt eadē mēbra numero dum tñ posset esse idē corpus nō eēt aliqd incōueniēs. Ratio est ga nō debet mēbris p̄mū. ergo nō opz redire eadē in resurrectione ad recipiēdum p̄mū vel penā. Et est causa ga p̄mūz debet meritū: meritū est in opatione: opatio aut nō est organi s3 operatiō. iste autē est hō. i. hōi debet p̄mū 2 pena 2 nō mēbris: imo neq; toti corpori debet p̄mū vel pena: neq; etiā est cā p̄cipua resurrectionis corpis in resurrectione vt p̄ticipet p̄mū 2 pena sicut p̄ticipant opationibus: sed vt redeat hō qui fuit opans qui nō potest redire idē numero nisi redeat corpus suū: 2 ita

mutatio materie quātū ad sitū nō impedit ad penas 2 p̄mū. Cū alia duo argumēta ostēdunt q; variatio materie nullo mō faciat variationē totius: 2 ga hoc est fallū rñdēdū est ad ea. Ad p̄mū dōm q; vt dñm est supra. artificiatū aliquādo accipit solum quātū ad mā. s. vt est suba quedā: aliquādo quātū ad formā artificialem. Accipiendo scōm mō nūq; artificiatū redit idē numero ga nō pōt redire eadē forma. Accipiendo p̄mo mō cum sit artificiatū suba omogenea nō differt de alteratione materie p̄tūz. i. q; nō redeat ad eadē ptes vel situs: ga idē erit ip̄m totū cum eadē sit ibi ratio totius 2 oīum partiū iter se: 2 tamē nālia etherogenea habēt idētatēz fm materiā 2 formā: 2 nō est eadē rō totius 2 p̄tūz neq; vnius partiū 2 aliāz: ideo in eis requirit q; materia cuiuslibz p̄tis etherogenee redeat ad eam. Cū d3 scōm est cōcedēdum q; si solū variat sitū partiū materie in p̄tibz similibz nō variat ptes neq; totū ga est sola variatio fm accūs. si aut variaret situs p̄tūm essentialiū tolleret idētas vt si essent manus vbi est vterus 2 oculi in dorso: 2 tāta variatio situs ēt posset q; nō solū nō eēt idē corpus numero: sed ēt nō p̄tineret iā ad humanam speciem: ga nō posset vegetari 2 regi ab anima humana.

Cū oīa mēbra corpis hūani resumēt in resurrectione. Q. 240.

Queretur an oīa mēbra corpis humani resumēt in resurrectione. Cū alig dicit q; nō resumēt

oīa ga remoto fine frustra reparantur ea que ad finē sunt. finis aut cuiuslibet mēbri est actus eius. Lūz ergo nihil sit frustra in opibus dei 2 quorūdā mēbroz vsus post resurrectionē nō conueniat hoībus: sicut est vsus mēbroz genitaliū ga in regno celoz nō nubēt neq; nubent vt p3 supra in lra. 2 ēt membra ista nō pderunt ad aliū vsū quē hic hnt. s. ad effusionem q̄rūdaz superfluitatū corpis ligdaz. g videt q; saltē genitalia nō resurgēt in viris neq; in feminis. Cū scōm ga v2 q; nō resurgēt in testina: ga si resurgerēt aut eēt plena aut vacua: nō qdē plena ga tūc impuritatibz plena sunt q; digerunt 2 foras mittunt 2 ibi ad tps cōtinent: sed tales ipuritates 2 seculentie nō manebunt in patria. g nō erūt intestina plena. etiāz nō vacua ga vacuū non dat in nā. g nullo mō resurgēt: 2 sic qdaz mēbra erūt que non resurgēt. Cū tertiū ga corpa ad hoc videntur resumī in resurrectione vt p̄mient de opibus que p ipsa gessimus: s3 aliqd mēbrū est cui non cōpetit p̄mūz neq; pena. g tale mēbrum nō resurgēt: vt si alicui abscisa est manus pp furtum qui postea p̄miam agens saluat: in illo enī nō poterit mēbrūz illud p̄mari etiā si resumaf ga nihil boni fecit neq; dseruiuit hōi ad bonū: vt si semp malum fecit: neq; etiā poterit puniri mēbrū illud ga pena eius redūdaret in penā hoīs: ideo nō resurgēt illb membrū ga nō cōpetit ei pena neq; p̄mū: 2 sic aliq mēbra erūt que nō resurgēt. Cū d3m q; oīa mēbra hoīs resurgēt ga oīa illa sunt nō solū de pulchritudine sed ēt de integritate illius: nihil enīz v2 minus p̄tinere ad veritatē nature humane q̄ capilli 2 vngues: 2 tñ ista resurgēt vt d3 Aug. 2. lib. de ciui. dei. 2 Magi 4. sen. g a fortiori resurgēt cetera mēbra. Cū scōm ga oīa opa dei sunt pfecta Deuf. 3. 2. 2 tñ resurrectione fiet ope dei: ideo pfectus reddet hō in resurrectione. opa enī que sunt pure miraculosa sunt pfectiora q̄ ea q; pure nāliter sūt. sic d3 Jo. 7. totū hō minē sanūz feci in sabbato. i. sanitas illa supnāliter data est: iō fuit plena potius q̄ ea que naturalr iducit: 2 tñ resurrectio est opatio solius dei in qua nō cōicat ei nā: ideo erit pfectior q̄ opatio naturalis: 2 tamē in generatione que est naturalis pdu citur homo pfectus ex omnibus mēbris suis. ergo a fortiori in resurrectione erit maior pfectio hominis. nulli igif mēbrum deerit. Cū tertiū apparet q; nō solum in resurrectione erit idē corpus resurgētis cum eo q; p̄fuerat sed etiāz pulchrius erit: 2 potissime quātū ad beatos: 2 tamē si deerent aliqua membra esset magna deformitas. ergo nulla deerunt. Cū quarto p3 ga corpus debet pfecte correspondere anime ad hoc q; sit pfectum cum ip̄m sit sua pfectio. s. esse cōueniens in s̄ra anime: 2 tamē non correspondebit ei pfecte si defuerit illi aliquod mēbrum. g omnia resurgēt in eo que nunc sunt. Qd patet ga vt dicit. 2. de anima. anima nō solum se habet in habitudine forme 2 finis: sed etiā in habitudine efficientis. est enī comparatio anime ad corpus sicut artis ad artificiatum vt dicit. 1. 3. lib. de animalibus. q; quid autē explicite in artificiato ostēdit hoc totum implicite 2 originaliter in ipsa arte continet. s. in quantum ars est origo 2 causa artificiatū: 2 etiā ga artificiatum habz ptes in quibus possunt explicari diuersae forme vel ptes eiusdē forme: 2 ideo q; quid est in artificiato ē ibi explicite: ars vō est habitus simplex non habēs ptes: ideo eū ea que sunt in artificiato sunt

Ad. 1. rō
nē. 2. op.
posite sit
tera. b.
Artificia
tū duplAd. 1. rō
nem.Ad. 1. rō
nem.

2. rō.

3. rō.

Ad. 1. rō
nem.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

7. rō.

8. rō.

9. rō.

10. rō.

11. rō.

12. rō.

13. rō.

14. rō.

15. rō.

16. rō.

17. rō.

18. rō.

to sint in arte opz qz sint in ea iplicate. i. nō sit vna forma extra
 aliam aut ps forme extra ptem sed in ptibus artificiatoruz ex-
 plicat ps forme extra ptem ppter quātitatem 2 magnitudinez
 ipsoz quā non habet ars que est forma simplex intellectus: 2 ga
 talis est cōparatio aie ad corpus qualis artis ad artificiatum
 opz qz qdquid explicite in corpe 2 ptibus eius appet hoc totum
 originaliter 2 quodāmodo implicite in ipsa aia continet. s. ga
 ab anima est multiplicitas organoz 2 figuraz ptium corporis:
 nō enī esset corpus humanū habēs tot ptes 2 talis figure 2 cō-
 plexionis nisi anima hoīs hoc exigeret que in corporali esse nō
 posset nisi sic formatū: 2 ita multiplicitas ptium corporis 2 figure
 est ab aia originaliter. i. causaliter: ga ipsa est causa vt corp⁹ tale sit:
 2 hoc est cōtinere animaz in se ista originaliter: dicit autem con-
 tinere implicite ga cum anima sit simplex 2 sit spūs non pōt in
 se cōtinere diuersitatē ptium 2 figure taliter quā in corpe ostē-
 dit sed cōtinere implicite. i. nō ptem extra ptem: sed cōtinere quo
 causa cōtinere causatur: qd est implicite quodāmodo cōtinere: sicut
 ergo artis opus non esset pfectum si aliō deesset artificiato eo-
 rum que ars cōtinere: ita hō non posset eē pfectus nisi totum qd
 originaliter 2 implicite in aia continet exterius in corpe expli-
 care: neqz etiā aliter posset corpus pportionalr respōdere ani-
 me cū aliquid eēt ex pte anime cui nihil correspōderet ex par-
 te corporis. cum ergo oporteat in resurrectione corpus totalr cor-
 respondere aie 2 esse ei plene subditum qd ad totē spūalitatis
 pertinet opz qz oīa mēbra pfecte hēat. etiā ga resurrectio nō
 cōpōit corpori nisi in habitudine quā habz ad aiaz rōnālē. s. ga
 eius est 2 aliqd ea viuificatū fuit. g. opz qz respōdeat ei fm oēm
 modū habitudinis anime ad corpus: sed nō posset hēē nisi corp⁹
 haberet oīa mēbra sua fm que correspōndet aliqbz virtuti-
 bus vel opationibus aie: ideo opz qz oīa resurgāt etiā hō in re-
 surrectione oīa esse pfectus cū resurgat ad cōsequēdū suam vlti-
 mam pfectionē: 2 tñ perfectio corporis est ex mēbris ei⁹: ga nul-
 lum est qd nō seruiat alicui opationi 2 nō afferat aliquam pul-
 chritudinē corpori: iō oīa mēbra resurgent cū nihil debeat ē
 esse de pulchritudinē 2 integritate corporis. CAd pmiū vdm qz
 deus nō facit aliqd frustra: 2 ideo si aliqua mēbra eēt frustra
 in resurrectione nō resurgerent: 2 tñ nullū erit frustra: ideo oīa
 resurgēt. C Circa qd sciēdū qz mēbra pnt cōsiderari duplici-
 ter in cōparatione ad aiam. Vno mō fm habitudine materie
 ad formā. Alio modo vt instrūm ad agens eadē autē est cōpa-
 ratio totius corporis ad totā aiam 2 partū corporis ad ptes aie. vt
 dicit. 2. de aia. sed corpus cōparatur ad aiam istis duob⁹ mo-
 dis. ergo 2 qdlibet mēbrū qd est pars corporis habebit istas
 duas habitudines ad aiam. Si autē mēbrū comparet ad ani-
 mam vt ad formam non erit finis eius operatio: sed magis pfe-
 ctum eē spēi qd in resurrectione accretur. Qd p3 ga anima vt
 forma subalbat eē specificū: 2 sic totū corp⁹ recipit eē specificū
 ab illa: ita 2 qdlibet mēbrū recipit eē hūanū nō diffictē s3 vt est ps
 corporis: 2 tūc cū anima nō sit ad operationē aliquā sed solū ad
 informādum erit ista multiplicitas mēbroz nō ad diuersita-
 tem operationum sed ad perfectionem 2 integritatē essendi: 2
 tamē integritas erit magis necessaria in resurrectione qz nūc p-
 pter causas supra positas: ideo erit necessaria tota illa multipli-
 citas illoz in resurgētibus etiā si nulla operatio illorum mane-
 ret. Si autē comparet mēbrū ad aiam vt instrūmentum ad
 agēs est tunc finis organoz ipsa operatio ipsoz: 2 ita videntur
 superuacua esse mēbra illa quibus nulla maneret operatio: qd
 verum est si omnis operatio cesset: 2 tamē non cessat ga instru-
 mētum habet duas operationes: vna que est ppa quā exercet
 agens per illud: aliam que est cōmunis omnibus instrumētis
 vel organis 2 ista est qz non solum seruit instrumētum agentī
 ad operationē exercitiā per illud: sed etiā ad manifestandum
 virtutem agētis. s. ga cum organa sint ppter operationem in-
 nuntur qz agens multa habet organa ga habeat multas opera-
 tiones: 2 ideo l3 quedā organa sint quoz actus ppius nō exer-
 ceatur a resurgētibus opz illa manere vt ostendatur multipli-
 citas virtutis eius qui habet organa: que si nō haberet manife-
 stum esset qz non haberet virtutem cuius actus per illa organa
 exercetur. Item ga multiplicitas ista organoz proderit ad ostē-
 sionem diuine sapiētie que condidit omnia bec sapienter: 2 ta-
 mē manifestatio diuine perfectionis pcpue queritur in operi-
 bus eius: ideo manebūt omnia mēbra in resurgētibus. CAd
 scōm dicēdum de intestinis qz resurgent sicut 2 genitalia mem-
 bra ga vtraqz fuerūt de integritate corporis humani 2 nō erūt
 vacua: ga hoc natura nō patitur sed erant plena: non quidem
 immūdicis 2 fecibus sed quibusdā nobilibus humiditatibus

que sint cōnāles intestinis vt semp in eis maneāt. CAd ter-
 tiū vdm qz oīa mēbra resurgent ēt que abscisa sunt pp delicta.
 argū aut nō tenet: qz pzelupponit falsum. pmiū. n. 2 pena non
 debent partibus corporis neqz ipsi corpori imo neqz aie: sed
 homini: 2 aia nō puniret nisi inqstū in ea seruāt esse hoīs quo
 hō erat qñ operabatur bonū vel malū. Ratio pdictoz est qz pre-
 miū debet merito: meritū autē est opatiōis opatio vero est ope-
 rantis 2 nō instrūti: nō. n. sunt illi actus per quos inuenit proprie-
 actus pedis vel manus: sed actus hoīs sic actus artis non sunt
 ipsius artis qñ ei attribuant sed artifici attribuunt vt Aristot.
 dicit: 2 ideo recipiet hō pmiū vel penā post resurrectionē sicut
 ipse meruit vel demeruit 2 nō iuxta cōdōnē aliquaz operantiū
 exercitārū per organa: vñ ille cui abscisus est mēbrū aliqd pp
 furtū si postea penitentiā agens saluatus est meruit simplr vi-
 tam eternam: 2 totaliter gaudebit: neqz recipiet penā in aliqua
 parte corporis: neqz in illa que abscisa est pp furtū: qz illa nō
 meruit neqz demeruit: sed hō. 2 illud demeruit iam purgatum
 fuit 2 redierunt bona merita ppter que h3 vitam eternā: 2 ipse
 homo meref qz totus ipse premiatur 2 in toto. sic etiam de dā-
 natis qui multa bona per aliquas partes corporis suoz exercue-
 runt. nam pro illis nō erit aliqd refrigeriū in mēbris illis: sed
 totus homo puniet: qz ipse hō qui est totum quoddā peccauit
 2 meruit in oībus partibus suis puniri. CSed dicit cū hō in
 resurrectione deat hēre oīa mēbra integra qd fiet de illis qd
 abscisa sunt hic aliq vel partes eoz. CDicendū qz in h3 nulla
 difficultas: qz istud afferret difficultatē si non posset resurgere
 nisi cadauera que manerent integra vsqz ad diē resurrectionis:
 2 tñ constat qz solunt corpora vsqz ad partes minutissimas
 etiam redeundo in elementa: 2 hēbit resurrectio locum in illis
 eo qz manet eadē mā tota. ergo ita erit in partibus abscis: ma-
 net enim eadē mā partū illaz: 2 vbiqz terrarū maneant par-
 tes ille vel mā illaz partium fiet restitutio ad totū sicut fiet re-
 stitutio partium que per se dissolute fuerunt actione nālī 2 cor-
 rūpente. CSed dicit qd fiet de illis qui caruerūt oīa viue-
 rent qbusdā partibus corporū. s. qz non habuerūt eas ex vtero
 vel non integras habuerunt: qz non erit mā de qua restituant
 ille partes. C Aliq dicunt qz isti resurgent cū illis defectib⁹ par-
 tium. Et hoc primo quia resurrectio est eius qd cecidit itera-
 ta resurrectio vt Damascē. ait. 2 tñ qd nunqz fuit non poterit ca-
 dere: ideo non resurget cū non ceciderit: 2 tñ partes iste nunqz
 fuerunt ex calu dato. ergo non resurgent. CSed qz in resur-
 gentibus seruatur idētitas ad eosdem dum fuerunt viuentes.
 ista aut idētitas est materie 2 forme: sed hoc non pōt esse qstū
 ad partes qz nunqz fuerunt. nā qd nō fuit nō habuit mām: ideo
 nō potuit restitui ex eadē mā. Etiam nō erit idētitas forme: qz
 forma est que mām perficit. vbi ergo non fuit mā que perfice-
 ret non potuit esse forma pficiens illam. ergo non fiet restituti-
 o eius qz nō habuerunt mēbra. CTertio qz in resurrectione
 non possumus aliqd concedere qd tollat idētitatē totius aut
 partium vt ostensum est. s. vnde non solum non recipiet mā
 exterior ad formandum oculum vel pedē hoīs: sed etiam mā
 que fuit in pede non erit in capite in resurrectione: qz sic mu-
 taref idētitas partium. ergo a fortiori illa mā que nunqz fuit
 in corpore non erit in resurrectione: qz magis ista tollerēt idēti-
 tatem: 2 tñ si pars que nunqz fuit deberet resurgere oporteret
 constitui illam ex aliqua mā que nunqz fuit hoīs vel ex mate-
 ria aliaz partium: 2 vtroqz mō tollitur idētitas vt p3 dictis.
 ideo nō resurgent tales partes. CDm qz in illis qui hūerunt
 hic partes deficientes: vt qz aliquo mēbro caruerūt totaliter:
 vel qz illud incōpletum habuerunt resurgent mēbra oīa 2 in-
 tegra. Et hoc p3 primo ex alio simili. nam dicimus qz illi qz fue-
 runt hic valde pusilli in statura non resurgent ibi tam pusilli:
 qz non erit illa deformitas: 2 ita opz ibi suppleri de quantitate
 que defuit. sic etiam in illis qui ppter mortē imaturaz decessē-
 runt in parua etate 2 hītes parua corpora: sic puer vnus diei.
 nam manifestū est qz isti maiora corpora habebunt in resurre-
 ctione qz habuerunt dum viuerent vt infra ostendef. ergo opz
 non suppleri qd hic non fuit. ita igif in his qui caruerunt aliq-
 bus mēbris supplebitur qd defuit. CSed qz forte aliqui de
 electis fuerunt qui tales defectus hic passi sunt. sed manifestū
 est qz in electis non manebit aliq defectus neqz deformitas cū
 totius decoris plenitudinē habeant non solum naturalis sed ēt
 gloriofi. ergo non manebunt illi defectus in eis: 2 consequenter
 resurgent in eis partes quas hic non habuerunt. CTertio qz
 oīa opera Dei sunt perfecta Deute. 32. opera autē nature l3 sint
 Dei tanqz prime cause: qz tñ sunt per nālīa agentia fm capaci-
 tate

Ad. 3. 2 vl-
 timā rōnez
 pncipalem.

Obiectio.

Risio.

Petitio.

Nōnulloz
 rōes iōm.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

In. q. 238.

Risio ad
 petitionē.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

In. q. 239.
4. rō.

5. rō.

In. q. 239.

6. rō
Ad qd bō
ordinet.

3

Ad. 1. rōnē
in 3ium
op. imedi-
ate recita-
te. f.

Ad. 2. rōez
positā. f.
Notādum

tatem illoz et exigentiam virtutis in agēdo fuit interdum defe-
ctuosa: resurrectio autē est totalis opus dei in quo non vitē neq;
cōicat aliā agēs: sed de totali agit ipm qd ppe vocat resurre-
ctio: id erit pfecta: et tñ nō eēt pfecta si opus factū p resurrectio-
nē qd est qñ motus qdā nō eēt pfectū. g. erūt perfecta ea q resur-
gūt: sed nō erūt corpa perfecta si nō hēant oīa mēbra. vt oñiūz
est. s. ergo omnia membra habebūt etiā si nō habuerūt ea hic.
Quarto ga si corpa que habuerūt hic defectus quarūdā p-
tium nō resurgerent cū omnibus mēbris in resurrectione: aut
fieret hoc ga non poterat suscitans dare suscitato nisi qd hic
habuit: aut ga non decebat plus habere: aut ga quicqd plus ha-
beret repugnaret idētatati resurgentis que p oīa seruanda est:
et tamē nil istoz impedit. ergo nō resurgeret cum defectu ptūz
illi qui partibus hic caruerūt. De pmo p3. nāz gñatio fuit opus
nature et ppter defectū aliquaz causaz agentū. f. saltē illi que
mām administrabat secutus est defectus in genito: ga als na-
tura itendit perfectionē: et p errozē et impotētiam sequūtur isti
defectus: resurrectio autē est opus solius dei in quo neq; est er-
roz neq; ipotētia. g. nō sequet defectus in ope suo. f. in corpib;
resurgentibus. Scdm nō obstat imo potius adiunat qd nō so-
lum nō erit indecēs si corpa resurgētū habeat aliq; ptes quas
nō habuerūt hic: sed potius erit indecētia si carerēt ptibus q-
bus hic caruerūt: nā sicut hic ppter illā carētā vocabant defectu-
tuosa ita et post resurrectionē eēt defectuosa: s. diminutū eē
dicit indecētia: ideo indecētia esset si talia manerent in resurre-
ctione. Tertiū nō obstat ga h3 suppleat qd hic defuit nō sit va-
riatio partū neq; totius vt ifra dicef in solone argumētōz. g.
nihil obstat quin resurgant ptes ille que hic defuerūt. Quinto
quātū ad pncipale ga aīa nō h3 corpus correspōdēs si qd
est in aīa originaliter et implicite nō iuenit in corpore explicite
vt declaratur est. s. et tamē tota multiplicitas mēbroz que in-
uenit in quolibet hoīe originaliter est in qñlibet aīa et oēs aīe sūt
quātū ad h3 eqles. ergo op3 qd ad h3 aīa pfecte correspōdēs ha-
beat corpus qd qd3 corp3 hēat in resurrectione oīa mēbra q hnt
cetera corpa hūana. et h3 est magis necessariū in resurrectione q;
nunc: ga nūc nō est corpus totaliter subditū aīe: et ideo sequi-
tur corruptiones multe in corpore. in resurrectione autē erūt corpa
subdita plene aīabus saltem in beatis: ga hoc significat corpo-
ra eē tūc ipūalia et subtilia que est oīs corpoz beator. g. neces-
se est qd ibi pfecte correspōdeat corpa aīabus: sed nō responde-
bunt pfecte si nō habebūt oīa mēbra corpis hūani. g. hēbit illa
ibi etiā si hic nō habuerūt. Sexto p3 ga hō ordinat ad cōse-
quēdum pfectionē suā vltimā que est totū bonum eius: et ista h3
se teneat pncipaliter ex pte aīe aliquo mō tñ se tenet ex pte cor-
poris: et qd ex parte corpis est ptim pōt b3i nāliter et ptim nō:
qd oīo ppter dotes corpis que sunt pfectiōes corpis: et tñ non
hntur in pñti neq; nāliter: op3 aut qd ad hoc qd hō non frustret
sine suo qd aliquādo attingat pfectionē ad quā ordinat: et istaz
pfectionē siue nālē siue supnālē nō h3 hō hic semp. et ob hoc
damus aliā vitam ad quā veniūt p resurrectionē. f. vt i illa pos-
sit hō cōsequi vltimā pfectionem suam: et sic qd in hac vita ma-
neat aliq; hō imperfectus et diminutus quātū ad nālā que se te-
nent ex pte corpis nō est inconueniēs: ga nō iste status est per se-
ctionis cū per istā veniat ad aliā vitam: qd tñ post resurrectionē
vbi est status pfectionis vel cōsumationis ga illa vita nō ordi-
nat ad aliā maneat aliq; imperfectus qñtū ad ea que nālā sūt. f.
que sunt corpis inconueniens valde est: et id op3 dici qd oēs re-
surgāt pfecti qñtū ad corpa siue beati siue dānati suppletis oī-
bus mēbris que eis hic defuerūt: h3 de dānatis qñtū ad additio-
nem corpoz ipsoz ifra magis dicef. Ad pñm in 3iū oī-
cedū qd cū dicimus resurrectio est eius qd cecidit iterata ei sur-
rectio: ly eius supponit p hoīe siue p toto: nā qui cecidit homo
fuit: et ideo idē hō resurget. Et p3 ga ppe accipiēdo ibi cadere
nō dicif aliud cadere nisi hō: non enī cadūt ptes hoīs ga casus
iste est p mortē: id illud cadit qd morif: sed nihil morif de hoīe
sed solus hō: ptes enī hoīs non pñt mori ga nō viuūt per se: id
idē hō o3 resurgere: pñt aut idētatitas in resurrectione nō qñtur
nisi pp idētatē totius: h3 nō tollit idētatitas totius suppleto eo
qd deerat vt ifra dicef. g. non obstat ad resurrectionē qd id qd
nō fuit resurgat: ga cū resurrectio cōpetat hoī q est totū et ipse
o3 eē pfectus ex additione resurrectionis cū ad h3 resurgamus vt
pfecti efficiamur o3 hō resurgere cū tota pfectione corpis et si il-
lud nō habuit hic. Ad scdm oīm qd resurget idē numero h3
hēat nūc ptes quas nūc habuit: et ista idētatitas est fm formas:
h3 fm mām sit vel nō sit idē. Pro quo sciēdū qd in resurgen-
tibus qñtū idē nūero. f. qd ipse q resurgit sit ipse q pñs erat: et ga

ad idētatē totius facit idētatitas pñtū regit qd nō sint alie ptes
q ille que pñuerūt: et tñ q ptes que nūc pñuerūt suppleant sine
qbus hō esse potuit pñs nō tollit idētatē eius: id resurget cū
partib; qd nō habuit pñs. Et oīm de hoīe qd ipemet est idē nu-
mero q pñs fuit: de ptib; aut oīm qd sunt eedē fm formā. f. ga
per formā totius sunt cū eadē sit forma subalis toti et pñs: ga
non ponim; plures formas subales eiusdē rei. de mām aut oīm
qd pōt eē eadē qd pñt in toto vel alia. Ad qd cōsiderandū qd
interdū est in hoīe in aliq; ptib; eius aliqd de mām que nō p-
tinet ad veritatē nature illi pñs vt tumores vel excrescētie: et
talīs mām poterit accipi ad supplēdū defectū cuius scūq; alteri p-
tis: sic autē id quod est de vna parte non transit in aliam: neq;
variatur idētatitas partium cum illud quod superfluum erat nō
dicatur esse de veritate illius partis. si autem sit aliquid de ve-
ritate vnius partis. f. sit illi conueniens non accipitur ad sup-
plendum id quod defuit. sed tunc dicendum qd supplebitur
de alia materia extranea que non fuit vnq; illius corpis huma-
ni: vel saltē nō erat de illo quādo hō deceffit: facile enī est tūc ac-
cipere mām de quacūq; re corruptibili voluerit ad supplēdū
defectum hoīs. Lū autē dicimus qd illa pars nō sit eadē: vici-
dum qd etiā si nō esset aliquo mō eadem oū tamē non variaret
idētatē resurgentis poterat cōcedi esse in toto: ille autē sole
partes que tollūt idētatē totius negātur eē in resurrectione:
sed ea que adueniūt de nouo nō mutant idētatē: ideo supple-
tio taliū partū etiā si oīno essent alie nō mutaret idētatē res-
urgentis. et tamē oīm qd non sunt oīno alie ga sunt eedē in
forma. f. nō qd habeat formā quā pñs habuerūt ga nullā habue-
runt cum nulla pñuerit: sed qd sint per formā totius ga animan-
tur ille partes et i formātur ab aīa resurgētis que sola est forma
ipñs subalis. quātū ad mām vō qd illa pñuerit in toto vel ac-
cipiatur de foris nō differt ad idētatē resurgētis. Ad ter-
tium oīm qd suppletio partū non tollit idētatē resurgentis: et
si tolleretur esset negāda cū hoc fit sūme neq; in resurrectione. f.
seruare idētatē resurgētis. Sed oīm qd duo sunt que tollūt
idētatē partū. Unū est si pro illis ptib; que pñuerūt in cor-
pore accipere alia mām de nouo ad illas formādū nō recipiēdo
illā que pñt: et tūc nō esset idē oculus qui pñs: neq; eadem ma-
nus: et ita de alijs: et cōsequēter neq; idem hō. Scdm est si mate-
ria vnius ptis trāsferat ad aliam h3 nō recipiat aliqd de foris:
vt si id qd fuit in manu mutetur ad pedē et cōtrario: ga tunc
neq; erit idem pes neq; eadē manus: ga idētatitas illorum est ex
mām sua et nūc non habet materiā quā pñs: ideo habet diuer-
sitatē numeralem: et cōsequēter totum non manet idē: et tamen si
id qd nūc pñt cōferatur nō fit diuerfitas: et ideo si quis nō ha-
buit pñs manus et in resurrectione illas recipiat non tollet idē-
tatitas sed erit idē numero: sicut si aliquis eēt natus sine manib;
et deus miraculose daret ei nunc manus non diceremus eūz si-
ri alium hoīem numero sed eūdem. Ratio differentie istoz est
ga alietas et differentia pñsupponunt existētiā extremoz actua-
lem vel aliquādo fuisse: et ideo si nunc habeat quis oculus et in
resurrectione ex alia materia restituatur oculus erit alius ocu-
lus ga ille pñt aliquādo: et nō erat iste qui nunc est: et tamē qñ
de nouo pducitur manus qui nō pñt nō efficitur homo ali:
ga neq; ista manus est alia: eo qd nō pñt aliqua manus a qua
ista differat vel sit alia: si enī aduentus vel suppletio manus q
non pñt tolleretur idētatē cōtinuo fieret homo alius et alius
numero cūz augeatur suscipiēdo aliud intus et habet nouā qñ-
tatez quā pñs non habebat in qñlibet parte. fiet ergo suppletio
partium que non pñuerunt pñs in resurrectione et eaz que non
erant integre: et non erit in hoc aliquod inconueniens.

Ad in resurrectione oēs redibunt humiditates que fuerūt in corpore et eedem numero.

Queretur an in resurrectione redibunt omnes humi-
ditates que pñuerunt in corpore et eedē nu-
mero.

Aliqui dicunt qd non ga dicif. 1. Corin. 15. ca. caro et sanguis regnūz dei nō possidebunt. sed sanguis est pñpñus hu-
mor. g. non erit in beatis resurgentibus qui regnūz dei possi-
debunt: et multominus in alijs ga quacūq; corpore perfectio-
nez habebūt magis beati qd dānati. Scdm ga humores ma-
nent in corpore per continuā restauratiōez deperditū: sit enīz
resolutio semper de corpore humano per actionem contrarie-
tatis: et id quod de carne resoluitur et deperditur restaurat de
humoribus istis: sed post resurrectionem nulla deperditio fiet.
ergo corpus non resurget cum humoribus. Tercio quia illū
qd est in via generatiōis in corpore humano nōdū est ab ani-
ma rationali perfectum: sed humores sunt in via generatiōis
ad hoc

Notādū

2

Ad. 3. rō
nē possi-
tam. f.
Duo sūt
q tollunt
pñtū idē-
tatē in
resurgē-
tibus.

3

1. opio.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

adhuc ga sunt in potētia caro et os. ergo nōdum sunt perfecti anima rationali: sed corpus humanum nō habet habitudinem ad resurrectionem nisi fin q est perfectus anima rationali. qd p3. ga solus assumitur in resurrectione qd presuit in vita. ergo humores non resurgent in homine. C Alij dicunt q humores resurgent ga illud quod est de constitutione corporis humani resurget cum corpus resurgat: sed humores sunt de constitutione corporis humani: ga ut dicit Augu. corpus constat ex membris officialibus: officialia ex similibus: similia ex humoribus. g humores resurgent in corpore. C Scdo ga resurrectio nostra erit conformis resurrectioni Christi. 1. Corin. 15. c. in Christo tamē resurrexit sanguis. Qd patet ga in sacramento conuertit vinum in sanguinem Christi: qd non posset fieri si Christus nō haberet nūc sanguine. ergo resurget sanguis in nobis: et consequenter alij humores: ga omnes habēt eādem habitudinem ad corpus. C Dm q cū i resurrectione resumat corpus et idē corpus necesse est q oia que sunt de integritate corporis resurgāt ga alia non esset idē corpus: et ideo si aliqua humiditas in corpore est de integritate eius illa resurget: quēcūq; autem nō est de eius integritate nō resurget. C Circa quod sciendum q in homine est triplex humiditas. Prima que est in recedēdo a perfectione individui. Dne alie pertinent ad individuum. De pma dicendum q subdividitur ga quedam est in via corruptionis et a natura abiicitur: sicut urina: sterqus: et quēcūq; feces per quicūq; ptes corporis siue emictoria eunt. nā ista talia sunt q si non emitterent foras putrescerent in corpore et corrumpēret illud: et ita est omnis sanies et apostema. Alia humiditas abiicitur non tāq; mala neq; in via corruptionis existēs: sed tāq; ad aliud ordinata: nō quidem respectu ipsius individui sed alteri: et hoc interdum ad cōservationem spēs: sicut semen qd est humiditas ordinata ad generationem: interdum autē ad cōservationem individui alterius per cibum vel nutritionem: et sic est lac. De his oibus humiditatibus dicēdum q nō resurgent: nā ibi abiecta. Scdo nō est imperfecta simpliciter: tamē ga ordinatur ad generationem et nutritionē que nō manebunt in patria vel post resurrectionem nō erit in resurgentibus. C Scdo humiditas precipua est que ad individuum ptnet: et tamē nōdum puenit ad vltimam pfectionē: quā natura operat in individuo: s3 est ad illam ordinata a natura. Et hec subdividitur ga quedam hanc est que h nōdum trāferit in naturam individui: habet tamē aliquam formam determinatam fm qm cōtinet inter ptes corporis sicut sanguis. alie tres humores. scilicet cholera: flegma: melancholia: quos natura ordinat ad membra corporis que generantur ex illis: et h sunt ordinati ad ptiū generationem et restaurationem: et quātū ad hoc videant esse in via: quedā tamē hnt formas determinatas per quas manēt sicut et alie ptes corporis: nō resurgent cum alijs ptiibus corporis h ipsi humores non sint ptes corporis ga nō habēt cōtinuitatem aliquā cum corpore s3 sunt intra corpus. Alia humiditas est que ptnet ad individuum et nōdum trāferit ad eius vltimam pfectionem sicut et pcedēs: et tamē est in via transeundi de forma in formam. scilicet de forma humoris in formam membri: et ista nō habet determinatam consistētiam sicut quattuor humores supra positi. vnde nō habet determinatam formā fm quā talis maneat: sed est solum in via transeundi de forma in formam: talis autē humiditas nō resurget. et ratio est ga post resurrectionem singule partes corporis stabilientur in suis formis vt non transeat aliqua in alia: quia ibi cessabit omnis transmutatio alteratiua generatiua et corruptiua: ideo nō resurget ibi illa humiditas que est in ipso actu transeundi de forma in formam. Dec autē humiditas subdividit quia pōt accipi in duplici statu. scilicet vel fm q est in principio transmutationis et sic vocatur ros: quia est ad modum rosis et est illa humiditas que est in foraminibus paruarum venarū. Vel accipitur fm q est in maiori progressu transmutationis et incipit iam dealbari: et sic vocatur cambium: neutra autem istarū humiditatum resurget. C Tertium genus humiditatis est qd etiam ptnet ad individuum et iam puenit ad vltimam pfectionem quā natura intendit in corpore individui: et ista est dealbata iam et incorporata membris et vocatur glutē quia agglutinatur. i. cōiungitur membro et est de substantia membri: ista autem non distinguitur a membro: et ideo magis deberet poni vt aliquid membri q humiditas: et tamē cōnumerat alijs humiditatibus vt distinguitur triplex status humiditatis que ordinatur ad transeundum. In corpus autem humiditas que trāferit aut est in principio transumptionis: et sic vocatur ros. aut est

in medio et vocat cambiū: aut est in fine et vocat glutem: et ista est iam incorporata et definit esse humiditas: et incipit esse membri pars: sed cōnumerat alijs humiditatibus inq̄tū puenit ad finē ad quem ordinant humiditates. scilicet ad transeundū in s3am mēbri. Ex dictis autē apparet q de oibus modis humiditatum corporis nulle manebunt nisi quattuor humores et glutē qd est in fine transumptionis in mēbri: isti enim erunt in resurgentibus. C Ad primū in s3ium dōm q sanguis non accipit ibi pro sanguine vt est humor: q si proprie acciperent isti termini non solum sanguis non resurgeret sed et neq; homo cum dicat caro et sanguis: et tñ si caro non resurgit non resurget homo cum corpus hois sit ex carnibus et ossibus: et requirit idētitas corporis ad idētitatem hois resurgentis. Dm igitur q accipitur caro et sanguis figurate: et aliqñ accipiuntur pro hoie. sic dixit Christus. s. 16. c. ad Petrū. caro et sanguis non reuelauit tibi. i. non reuelauit aliquis homo. aliqñ accipit caro et sanguis pro corruptione aliqua ad quā inclinat caro et sanguis: vel pro apparatione que est ex illis et si mala non sit: et ita eis opatio animalis vite. scilicet cibū et potū sumere: dormire: et venereis q̄litercūq; vti: dicunt opera carnis et sanguinis. et ita accepit apls in v̄bis illis. scilicet caro et sanguis non possidebunt regnū Dei. i. hoies dediti p̄tis et corruptioni ad quā inclinat caro et sanguis. Et ita exponit Augustinus in epistola ad consentiū dices q caro et sanguis accipit ibi pro corruptione que dñatur nunc in carne et in sanguine. Et p3 hoc q subdividitur ibi in verbis apli: neq; corruptio possidebit incorruptionē. Vel pōt accipi pro actibus qui sunt de conditione carnis et sanguinis et ptnent ad vitam aialem. scilicet nō ibunt hoies ad regnū dei cū istis actibus. i. qñ ibi erunt nō exercebunt istos actus: q in regno celoz neq; nubent neq; nubent. scilicet dñm est a xpo. s. in ira. tñ et sanguis et caro p̄prie accipiēdo q sunt de veritate et integritate nature resurgent in corpore. C Ad scdm dōm q manebunt humores in corporibus resurgentū h non maneant ad eundē finem ad quem hic. scilicet ad restorationem deperditi: sed ad alium sicut dictū est. s. q manebunt in resurgentibus mēbra genitalia nō tñ ad aliqñ vsū ad quem hic seruiunt: sed ad retinendā integritatem nature et ostendendam pfectionē virtutis organice: ita humores h non maneant ad restorationē deperditi manebunt ad integritatē humane nature reparandā et ad ostensionē virtutis naturalis. C Ad tertiu dōm q non resurgit nisi qd aliquo mō p̄ficiat ab aia: humores aut aliquo mō ab aia p̄ficiunt. Et cum dicit q sunt in via ad gñationē partiū. dōm q humiditates que totaliter sunt in via transeundi de forma in formam non resurgent: alie vero que hnt aliquā consistentiā resurgent. sic. n. dicimus q elementa sunt in via gñationis respectu corporū mixtorū q sunt eorum mixta: non aut q semper sint in actu transeundi in corpora mixta: ita aut quattuor humores se hnt ad mēbra vt mā illorū: et ita sunt in via gñationis illoz et transeundi in illa: et ideo h elementa sint mā mixtorū corporū mō supradicto: nihilominus iter partes vniuersi hnt formas determinatas rōne quaz sunt de pfectione vniuersi sicut corpora mixta: ita et humores quattuor hnt mā mēbroz sunt de pfectione corporis humani sicut et alie partes ppter suas formas determinatas: h non pueniant ad tantā pfectionem sicut alie partes corporis. nā neq; elementa hnt partes vniuersi ppter suas formas sunt tam perfecta sicut mixta: q non hnt equales formas in pfectione sicut mixta: et sic oēs partes vniuersi accipiunt a deo pfectionem non equaliter sed vnaqueq; fm suum modum: ita et oia que sunt de veritate aut integritate humane nature p̄ficiūt ab anima h nō equalit. sic. n. p̄ficiunt humores: non tñ ita p̄fecte sicut partes corporis. i. mēbra: q mēbra sunt aia et viuunt: humores aut nō animant neq; viuunt aliquā tñ pfectionē consequunt ab anima: sed illa est minor quolibet gradu vite: et tamē nō potest dici nulla: q si nulla essent putrescerent et corrumpērent humores in corpore sicut foris emissi corrumpuntur: vel sicut manentes in corpore post anime separationē putrescunt: et tñ manente aia moventur illi in corpore et non corrumpuntur. ergo necesse est q aliquā pfectionem ab anima suscipiāt. C Ad alia duo argumenta que simplr ostendere volunt manere humores in corpore rīdendum est. Ad primū dōm q non est verū q oia que sunt de constitutione corporis manebunt in corpore: sed solum illa que iam transeunt in corpus vel hnt formas determinatas in natura per quas maneant et cōnumerent alijs partibus corporis. nam ros et cambium sunt humiditates que ptnent ad constitutionē corporis: et propinquius se hnt ad corpus q sanguis et alij tres humores cū ros et cambiū sint in transeundo

Ad. 1. rōes
prime opi.
a.Caro et sanguis
quō i
scriptura
solet accipi

Ad. 2. rōes

Ad. 3. rōes

Ad. 1. rōes
scdē opi.

in carne et ossa: sanguis autem et alij humores non sunt in actu trā
seundi: et tamē sanguis et alij tres manēt: ros autem et cambij
non manent. Ratio differētie est quia quattuor humores habēt
formas determinatas secundum quas cōpetit eis consistentia: et con-
numerantur alijs partibus corpis: ros autem et cambij quia sunt
in trāseundo nō habēt formas determinatas secundum quas cōnume-
rētur partibus corpis: ideo nō possunt manere in resurgētibus.

Ad. 2. rōnē

Ad scdm dīcēdū qd verū est qd sanguis māsit in christo re-
surgēte et oēs quattuor humores: et ita in nobis erit: nō tñ ma-
nebūt omnia genera humiditātis vt dictum est. s.

An capilli et ungues resurgent in homine. Questio. 242.

Nonul. rō
nes in 3iū.
1. rō.
2. rō.

Queretur Aliqui dicūt qd nō: quia sicut capilli et yn-
gues generātur ex superfluo cibo: ita vrina: et sudor: et feces: et
sanies: et hmoi. sed ista nō resurgēt in corpore vt dictū est pcedē-
ti. q. ergo neq; ungues et capilli resurgēt. C Scdm qd inter oēs
superfluitates que gignuntur ex superfluo cibi maxime accedit
ad nature veritatē semē qd est superfluum nō simplicitē: s; quo
indiget ad cōseruationē nature per generatiōē: et tñ semē nō
manebit in resurgētibus vt dictū est pcedēti. q. ergo a fortio-
ri nō manebūt capilli et ungues. C Tercio qd nihil est pfectū
aia rationali qd nō sit perfectum aia sensibili: sed capilli et yn-
gues nō sunt pfecti aia sensibili quia eis nō sentimus. i. per eos vt
dicif. 1. de aia. cū ergo corpus humanū nō resurgat nisi vt est
perfectū aia rationali: sequif qd capilli et ungues nō resurgēt.

3. rō.

Rñ. ad qñ.
qñis.
1. rō.

Ad dīcēdū qd capilli et ungues resurgēt in corpibus. Et p pmo
qd dicif Luc. 2. 1. ca. capillus de capite vestro nō pibit. et tamē
ea q nō resumūtur pereūt. ergo capilli resurgēt Etia. s. 10. ca.
dixit Christus ad discipulos. capilli vestri numerati sunt. et ta-
men numeratio signat magnam diligentiam: non autem esset
diligētia nimia si illi pmitterent perire et nō resumerent in re-
surrectiōē. ergo resurgēt. C Secūdo qd capilli et ungues sunt
dati hōi in ornatū: et tamē oia corpora picipue electorū resurgēt cū
omni ornatu que habuerūt et cum maiori. ergo capilli resurgēt
et ungues. C Circa hoc cōsiderādū qd aia se habet ad corpus
aiatum et ad partes eius sicut ars ad sua instrumēta: et ideo qd li-
bet corpus aiatum organicum dicitur: et ipsa aia dicitur actus
corpis phyfici organici. 2. de aia. Ars autē habet duplicia instru-
mēta quedā de pma itētiōe: vt scilicet tamē qbusdā instrumētis ad
opis sui executionē: sicut fistulis et musica et citharis et alijs va-
fis musicis. et ista sunt de pma itētiōe artis eo qd directe or-
dinātur ad actum quem itēdit ars: vtitur autē alijs instrumen-
tis nō ad exercitium actus sui sed ad cōseruationem pncipalium
instrumētū: sicut ars militaris vtit gladio ad bellum et vagi-
na ad gladii cōseruationē: ita etia in partibus corpis animati
quedam ptes ordinātur directe ad opationes aie exequendas:
sicut cor: par: manus: pes: et similia: quedam autem sunt partes
solum ad cōseruationem istarū partium sicut et in alijs rebus na-
turalibus: nam in arboribus folia sunt ad operimētum fructuū
et defensionē et nō sunt id qd natura itēdit pducere ex arboze:
ita a fortiori in hōie cum partes eius opatiue sint pncipiores q
partes arboris et fructus ei? erūt alique cōseruatue partium op-
eratiuarū: et ita est de vnguibus et capillis: quia ad cōseruationē alia-
rum partium sunt: et sunt de scda itētiōe nature iste partes in
hōie: sed quia intātū est aliud de perfectione hōis et integritate in-
quātum est ab aia intētum: sed aia habet capillos et ungues vt
partes corpis de secūda itētiōe sua. ergo resurgēt capilli et yn-
gues quasi ad aliquā hōis pfectionem pntētes h; nō ad pma.

2. rō.

Notā dum

B

Ad. 1. rōez
in 3iūm.

Ad psum in cōtrarium dōm qd nō differt vnde aliquid ge-
neret: sed ad quem finē a natura ordinetur: et ideo h; bec oia gi-
gnātur ex cibo quedā ordinātur a natura ad retinēdū: alia vō
ad ea emittēdū et eorū que retinētur quedam sunt de pncipa-
li itētiōe nature: qdam vō de secūdaria. ista autē de qbus ar-
guif ordinātur ad ea emittēdū quia sunt feces nō adiuvantes
naturā sed impediētes: ideo nō manēt. secus autē de capillis et
vnguibus quia illi ordinātur a natura ad manēdū in corpore h; sint
de itētiōe secūdaria nature. Et si dicat qd capilli et ungues gi-
gnūtur ex superfluitatibus. Dīcēdū qd ille superfluitates nō abij-
ciūtur a natura: sed seruātur ad gignēdū ex eis capillos et yn-
gues qui sunt nature multū viles. C Ad scdm dōm qd h; semē
nō sit aliqd qd abijciat a natura: ordinat tamē ab ea ad cōser-
uationem ipsius indiuidui in quo est. s. ad generatiōē alterius:
in resurrectiōe autē vnū indiuiduū nō ordinabit ad alterū gi-
gnēdū quia ita nō erit copulatio per generatiōē: ideo non ma-
nebit semē: sed manebūt ea que pntinēt ad cuiuslibet indiuidui
cōseruationē in seipso. sic aut sunt capilli et ungues: ideo resur-

Ad. 2. rōez

L

gent. C Ad tertiu dīcēdū qd capilli perficiūtur ab aia et rōnali
quidem et ideo resurgent: oia eni que in corpore sunt nisi ea que
abijciunt perficiuntur ab aia: feces eni vrina: sudor: et sanies: in
corpore sunt: sed nō perficiūtur ab aia eo qd abijciūtur a natura: et
si cōtingeret diu manere ipsa magis corrūperētur et inficerent
atq; corrūperēt corpus: qd nō facerent si ab aia perficerētur
quia tunc seruaretur in aliqua certa armonia ad alia que sunt in
corpore et nō inficerent illa. de ceteris autē cōstat qd perficiūtur
ab anima vt carnes et ossa et hūores. s. ista que gignūtur ad ma-
nēdū: que autē gignūtur ad emittēdū quātūcūq; in se bo-
na sint nō perficiūtur ab aia vt semen et lac: nam ista nō sunt ma-
la vt feces: vrina: sterco: et sudor: sed sunt bona et electa a natu-
ra cū p ficiant ad rem bonā. i. ad gignēdū et ad nutriendū: et
tamē quia nō ordinātur ad manēdū eodez indiuiduo cui? sunt
nō perficiūtur ab anima eius sed solū virtute anime eius pfe-
cta et bona gignūtur. Primo p qd si perficerētur ab aia babe-
rent inclinationem ad manēdū vbi perfectionē recipiūt et nō
eēt eis appetitus ad exeūdū quia nil mouetur naturalī ad id qd
est sibi incōueniēs: et tamē semē et lac valde pulsant ad exitū: et
si cū vtrūq; in viro et femina fuerit multiplicatū non emittit
aliquo modo causat magnas molestias et tristitias ei in quo ē:
etiā si diu maneāt ista multiplicata in viro et femina et nō amit-
tātur vel alia resoluātur et euaporēt gignūt morbos et ipsa cor-
rūpūtur et putrefiūt: et tamē si perficerent ab aia non corrūpe-
rētur neq; corrūperēt alia que sunt in corpore manēdo in eo. Se-
cūdu est qd ab aia gignūtur ista pfecta: nam semē quādā natu-
ralem bonitatē habet cū electū sit ad gignēdū: et lac magnam
bonitatē cum sit optimū nutrimentū. et ista bonitatē accipiunt
ab aia indiuidui in quo gignūtur quia illa regulat bec: et ita reci-
piūt perfectionē ab ea in fieri: sed nō cōseruāt in facto esse
quia nō ordinātur ad manēdū sed ad emittēdū: vrina autē: fe-
ces: sudor: et sanies nō recipiūt aliquā perfectionem ab aia neq;
in fieri neq; in facto esse: et ideo neq; cōseruāt in corpore neq;
ordinātur a natura ad aliqd boni sicut semē et lac: sed solū ad
corrūptionē. i. quia corrūptiōes quedā sunt abijciūtur penitus a
natura. C Ex quo sequif qd oia que manēt in corpore perficiunt
ab aia duplici perfectione. s. pfectione generationis vt bona sint et
perfectione cōseruationis. i. vt in aliqua vtilia sint corpis: quia ali-
ter nō manerēt in corpore sed corrūperētur manendo et corrūpe-
rēt alia: et ideo cū capilli et ungues gignūt in corpore et ma-
neāt in eo necesse est qd perficiantur ab aia. C Scdū autē
qd cum oia que in corpore manēt perficiantur ab aia: qd triplex
gradus perfectionis ē. Unus est quo aliqua perficiūtur recipi-
endo motū quedā et pportionem in qualitatibus suis ad res
que viuūt. s. vt eis cōueniāt: et tamē eis nō participatur aliquis
gradus vite. Alius est gradus vite psum quo aliqua nutriunt
et augētur. Tertius est quo ita aliqua habēt secundum gradū vite vt
sentiāt: et isti gradus se habēt ascendēdo. psum et minimus gra-
dus est quattuor humorū: nam illi nō viuūt neq; nutriūt et aug-
mētātur: sed multiplicatio sua est per inxta positionē per cōti-
nuas generatiōes eorū ex cibo: sicut est gignatio aque: et ignis: et ae-
ris: et terre: que tamē nō nutriūt neq; augētur. Secūdu gradus
est capillorū et vnguū et oīum ossium. nam manifestum est
capillos augeri et cōsequenter nutriri: quia quādoq; res augē-
tur nutritur: sed nō cōuertitur: et idem fit in vnguibus qui au-
gētur per intus susceptionē: et istud est opus aie vegetatiue. de
ossibus idē est quia oia ossa augētur: quia alias ifans nō efficeret
maior qd quādo gignitur: sed ista nō sentiūt quia neq; per ca-
pillos: neq; per ungues: neq; per ossa nuda sentimus sensu ta-
ctu qui est cōmunis sensus. Tertius gradus est carnis et oīum
membrorū corpis que sunt composita ex carnibus et ossibus quia
illis cōpetit sentire tāgēdo: et cuiusq; cōpetit gradus tertius cō-
petit secūdu et psum: et cui cōpetit secūdu cōpetit psum: quar-
tus autē gradus erat quez possit aia dare. s. pfectionē rationa-
litatis cū ipsa sit rōnalis sicut est sensitiua et vegetatiua: sed istū
gradū nullū mēbro cōmunicat quia nō cōmunicat ei mēbrum
aliquod in actu itelligēdi. s. quia nullū mēbrum est itelligens.
Etia per nullū mēbrum vel organū exercet aia actum intelli-
gēdi h; psupponat actus organorū. s. susceptionem speciei mālīe
que fit per organa: et ex speciebus istis vel phātasmatibus rece-
ptis gignūtur species itelligibiles per actum abstrahēdi itelle-
ctus agētis: et tamē neq; abstractio illa neq; actus itelligēdi se-
quē fit ab intellectu per aliqd organū sed pure per seipsum fi-
ne organo: ideo aia quātum ad actū itelligēdi et volēdi dicif
esse absoluta a corpore. nullū ergo organū vel pars corpis per-
ficitur hac perfectione: sed homo participat perfectionē hac quia
ipse

Ad. 3. rō
nem.

Que in
corpore
manent
duplici
pfectione
ab aia p
ficiunt.
Triplex
gradus p
fectionis.
psum
Secūdu
Tertius

Sensiti-
ua et cōis

Aia per
nullū or-
ganum
exercet
actū itel-
ligēdi.

ipse est intelligens et rationalis eo quod pars sua est anima rationalis cuius potentia est intellectus per quam ipse intelligit. **N**unc autem dicendum quod capilli et ungues perficiuntur ab anima in gradu secundo perfectionis: et ideo est verum quod ab anima rationali perficiuntur. nam in homine est una forma substantialis que est anima rationalis: idem necesse est quod quicquid perficitur ab ea perficiatur: unde non solum capilli et ungues qui habent secundum gradum perfectionis sed etiam quattuor humores qui sunt in primo gradu perficiuntur ab anima rationali in homine quia nulla alia est ibi. **C**um autem obijciatur quod non perficiuntur capilli ab anima sensitiva. ergo neque a rationali. Respondetur contra et negatur antecedens. sed verum est quod in homine tam ab anima sensitiva quam a rationali perficiuntur capilli quia capilli perficiuntur ab anima sensitiva (ut ostensum est) sed illa est unica et ipsamet est sensitiva et rationalis et vegetativa. ergo capilli perficiuntur ab anima sensitiva et rationali. **L**um autem dicimus quod capillis non sentiuntur. Dicendum quod aliud est perfici ab anima sensitiva et aliud perfici in gradu sentiendi: verum est autem quod capilli ab anima sensitiva perficiuntur sed non ad gradum sentiendi cum anima habeat plures gradus quod perfectionem suam coniciat. nam si hoc modo argueretur. hoc non sentit ergo non perficitur anima sensitiva teneret bec consequentia. scilicet non rationatur neque sentit neque augetur vel nutritur qui sunt omnes actus anime rationalis sensitivae vegetativae. ergo nulla anima perficitur: et tamen non tenet consequentia ista: quia verum est quod sanguis et humores non sentiuntur non augetur neque nutritur neque habet aliquem actum alicuius gradus anime: et tamen perficiuntur ab anima: quia alii non possent manere in corpore quin statim corruperetur et inficeretur omnia: sicut est de urina: fecibus: et sanie (ut ostensum est. s.) etiam teneret ista consequentia. nullum membrum corporis rationatur. ergo nullum perficitur anima rationali: et tamen falsum est consequens quia omnia membra corporis humani perficiuntur anima rationali cum nulla alia sit ibi: et tamen nullum rationatur. **S**ed sciendum quod ista consequentia secunda preedit tenendo unitatem forme substantialis in quolibet composito: quia tunc ab anima rationali perficiuntur omnia membra corporis humani. si ergo tamen teneat pluralitatem formarum unitatem valebit apud eum: et cederet et contra. scilicet quod nullum membrum hominis perficitur anima rationali sed omnia perficiuntur anima vegetativa et sensitiva quas ipsi diffinitas ponit a rationali in homine: et id contra istos preedit contra prima de humoribus qui a nulla anima videntur perfici cum nullius anime actum habeant: et tamen constat quod ab anima perficiuntur. ita ergo verum est quod capilli et ungues non perficiuntur ab anima sensitiva sed ad gradum sentiendi perficiuntur tamen ab anima sensitiva et rationali que eadem est in homine. **E**x quo sequitur quod ponitur quod capilli et ungues resurgant. nam equaliter perficiuntur capilli et ungues ab anima sicut ossa: sed in gradu secundo qui est augeri et nutriri ut dictum est. et tamen ossa resurgunt in corpore humano. ergo et capilli et ungues resurgunt. **I**n totum quicquid fuit in corpore de veritate nature humane existens in ipso resurgat. **Q**uestio. 243.

Queretur an totum quicquid fuit in corpore de veritate nature humane existens resurgat in ipso. **A**lii dicunt quod non: quia cibus convertitur in veritate nature humane: sed aliqui carnes bouis sumunt in cibis. si ergo resurgit quicquid fuit de veritate nature humane resurgunt carnes bouis. quod est inconveniens. **S**ecundo quia costa Ade fuit de veritate nature in ipso sicut costa nra in nobis est de veritate nature viri: sed costa Ade non resurgit in Ada sed in Eva: quia alii Eva non resurgeret quod de illa costa fuit formata. ergo non resurgit in homine quicquid fuit de veritate nature in eo. **T**ertio quia non est possibile quod idem numero resurgat in diversis hominibus: sed potest esse aliud quod fuerit de veritate nature in diversis hominibus: sicut si aliquis carnibus humanis vescatur quod transierant in substantiam eius. ergo non resurgit in homine quicquid fuit in ipso de veritate nature. **S**ed aliquid ad hoc dicitur quod non est de veritate nature humane quicquid est in carnibus comestis: et ideo alii potest resurgere in comedente. scilicet id quod fuit in carnibus illis et non erat de veritate nature humane comestis: quod verum fuit de veritate nature humane in comestis carnibus resurgit in eo cuius carnes fuerunt: et ita non est inconveniens. **S**ed obijciatur quia maxime videtur esse de veritate nature humane id quod a parentibus trahitur: sed si alique non comedens nisi carnes humane filii generet: oportet quod illud quod filius trahit a parentibus fuerit de carnibus aliorum hominum quas pater suus comedit: quia semine est de superfluo alimentis ut Aristoteles probat. libro de animalibus. ergo istud quod est de veritate nature humane in puero isto fuit de veritate nature humane in aliis hominibus quorum carnes pater suus comedit. **S**ed poterit dici quod qui comedit carnes aliorum hominum comedit id quod erat de veritate nature humane nature et aliud quod non erat de veritate nature humane: id verum quod erat de veritate nature humane non transit in semine: sed quod non erat de veritate nature humane non erit genitum de eo quod erat de veritate nature humane alteri: unde non erit inconveniens. **S**ed obijciatur quod aliqui solum ci-

bent embryonibus quod potest esse: in embryonibus autem nihil esse videtur nisi quod est de veritate nature humane nature: quod totum quod est in eis trahitur a parentibus. si ergo superfluitas cibi convertitur in semen oportet quod illud quod fuit de veritate nature in embryonibus sit de veritate nature in puero cibato ex illis et genito ab eo qui talibus cibabat: et tamen embryones pertinet ad resurrectionem. id est ipsi resurgent si anima rationalis habuerunt. ergo idem potest in duobus resurgere et deberet: et tamen non potest idem resurgere in duobus. ergo non resurgit in quolibet id quod est de veritate nature eius. **A**lii dicunt quod quicquid fuit in aliquo homine de veritate nature humane eius resurgit in eo. nam quicquid fuit in aliquo de veritate nature humane fuit perfectum ab anima rationali ut ostensum est precedenti. quod et tamen corpus humanum ob hoc habet ordinem ad resurrectionem: quod fuit anima rationali perfectum. ergo quicquid fuit de veritate nature humane in aliquo resurgit in eo. **S**ecundo quod si a corpore humano subtrahatur aliquid quod fuit de veritate nature humane in eo manebit corpus imperfectum: et tamen omnis imperfectio tollitur in resurrectione precipue ab electis quibus premissum est Luc. 21. quod capillus de capite eorum non peribit. ergo id quod fuit de veritate nature humane nature in quolibet resurgit in eo. **C**ontra quod ista questio habet duas difficultates. Prima est quod sit de veritate nature humane in aliquo. Secunda est an totum illud quod de veritate nature humane in aliquo. **S**ecunda est an totum illud quod de veritate nature humane in aliquo. **C**irca primam obijciatur quod accipiendo proprie esse de veritate nature humane nihil aliud est quam esse informatum forma humane. unde quodque. n. sicut se habet ad esse ita se habet ad veritatem: quod omne ens est verum cum convertatur: et quodque habet quolibet res de entitate tantum habet de veritate. unde illa res vera dicitur quod ita se habet ut videtur cognoscitur in actu. nam verum per respectum ad intellectum dicitur cum veritas sit conformitas signi ad signatum: et ita habet veritas non compleat per relationem ad intellectum: tamen origo eius est ex re: quod Aristoteles dicit ab eo quod res est vel non dicitur quod vera vel falsa: et ob hoc dicitur. Quicquid est de veritate humane nature rei est proprietas sui esse quod stabilitur est ei: et dicitur proprietas ipsius esse quod ex esse sequitur veritas: et finis quod res habet proprium et determinatum esse ita veritas alia est unius rei et alia alterius: et habet finem in quantum se habet ad intellectum sine in quantum se habet ad naturam suam. nam alia predicata sunt vera de una re et alia de altera: et habet finem propriam rei cuiuslibet: et hoc quantum ad intellectum. quantum ad naturam vero dicitur veritas proprietas ipsius esse: quod quolibet individuum est sub aliquo nomine: et in quantum habet illud omnia que ad naturam illam pertinent dicitur habere veritatem nature illius: et ita proprietas esse universalis: id est quod quolibet res habeat propriam esse nature sue quod est sibi stabilitum. id est in quo res illa firmatur et per quod est: et non competit sibi per intellectum est veritas eius: et quoniam esse in omnibus generibus determinatur a forma illius generis vel ipsius: illud habet verum esse alicuius speciei quod informatur forma illius speciei: et sic dicimus esse aliquid verum aurum quod habet formam aurum et est esse aurum: et dicimus aliquid esse de veritate nature humane quod informatur forma humane vel pertinet ad naturam que determinatur per formam: quod dicitur pro tanto quod anima est de veritate nature humane sed non informatur forma humane: cum ipsa sit forma etiam propria passio et omnes passionis vel actiones humane sunt de veritate nature humane: sed non informatur forma humane: ideo illud est intelligendum de materia vel partibus materialibus. accipiendo autem de omnibus generaliter dicitur quod illud est de veritate nature humane quod proprie pertinet ad esse nature humane: siue pertineat ut forma: siue ut materia: siue ut conditio aliquid. **C**ontra supposito verum quod triplex est opinio de veritate nature humane. Quidam dicunt quod nihil incipit esse de nouo de veritate nature humane: sed quicquid nunc vel aliquando pertinet ad veritatem humane nature totum fuit in institutione humane nature de veritate eius: et quod natura humane cepit esse in vno supposito. id est in Ada qui solus formatus est: dicitur quod in illo fuit totum quod est nunc de veritate nature humane: et dicunt quod habet per seipsum multiplicat ut ex eo possit decideri semen a generate ex quo filius generetur: in quo est illa pars decisa multiplicat et ad perfectam quantitatem pervenit per augmentum ut intelligatur sic. quod cum deus formavit Adam totum quod in eo tunc fuit antequam cibum aliquem sumeret erat de veritate nature humane. statim autem ablata est ei costa de qua formata est Eva: et illa costa erat rota de veritate humane nature: quod nihil ei advenerat per nutrimentum cum nondum Ada sumpisset cibum qui ablata est ei costa: reliquum autem quod accrevit ade et eue ex nutrimento dicunt non fuisse de veritate nature humane: et cum Adam et Eva genuerunt primogenitum suum cain fuit ex semine genitus: et illud non erat de superfluo alimentis ut isti asserunt: sed de veritate nature humane. id est substantialiter de illa carne quam creavit deus in Adam: et de illa particula dicunt quod per seipsam postea augmentata est ut veniret ad illam quantitatem ad quam venit cain: et non augmentabatur per intus susceptionem admixtis partibus nutrimenti: ita ut ex

Sexta pars Matthei * Abulensis i iij

B
2. opi. in 5
rii quartus
soluciones in
sequenti quod
ne assigna-
buntur li-
tera. c. c.
1. ro.
2. ro.

Responso
ad quatuor.
Due diffi-
cultates.
Quid sit esse
de veritate na-
ture humane.
L
Quid veri-
tas sit.

D
Triplex
opi. de ve-
ritate nature
humane.
1. opi.

bis et illis efficeretur maius quod prius erat parum: nutriebatur tamen cain: sed illud quod per nutrimentum veniebat non faciebat augmentationem sicut nos asserimus: sed illud solum quod fuit substantialiter semine per seipsum augebatur ad illam magnitudinem: cibis autem sumptus secundum istos pertinebat ad nutritionem sed non ad augmentationem: et illud quod adveniebat ex cibo non efficiebat de veritate nature humane: et de isto quod erat de veritate humane nature in cain ipse decidit semen et genuit filios suos: et ita fuit de tota multiplicitudine nature humane per omnia hec individua: ita ut dicitur quod totum quod est nunc in omnibus hominibus secundum quod habent suas determinatas magnitudines fuit substantialiter in Adam et non fuit additum aliud ad illud quod in Adam erat: sed solum quod ipsum in seipso augmentatum est: illud vero quod advenit per nutrimentum hoc videatur habere formam carnis et sanguinis: dicunt quod non pertinet ad veritatem nature humane. **C** Secunda positio est quod aliquid incipit esse de novo de veritate nature humane in aliquo: et hoc etiam tertia positio tenet: et tamen in modo ponendi differunt. Isti de secunda opinione dicunt quod aliud advenit de novo quod efficitur de veritate nature humane tam quantum ad speciem quam quantum ad individuum: et istud prius fuit aliene nature: et per naturalem transmutationem alimenti in corpus humanum incipit esse de veritate nature humane et potest pertinere ad speciem vel individuum: ad speciem quidem si sumatur cibus et convertatur in carnem et semen et de semine illo gignatur alius homo: nam illud incipit esse de veritate humane in alio individuo et non in eo in quo prius est: et de pertinere ad speciem quia non accessit ipsi individuo sed alteri per quam derivationem transferatur species: aliquid accessit individuo ut quando cibus per nutritionem convertitur in substantiam comedentis. Sed dicunt isti quod quicquid de novo incipit esse de veritate nature humane respectu speciei est primo de veritate nature humane quod vero incipit esse de veritate nature humane respectu individui dicunt quod non est primo sed secundo de veritate nature humane et quasi per accidens. Ratio huius est quia isti ponunt de veritate humane nature primo et principaliter consistit in humido radicali ex quo fit prima compositio humani corporis: quod vero convertitur de alimento in veram carnem et sanguinem non est principaliter de veritate nature humane illius individui sed secundo: cum de veritate eius principaliter fuerit id quod a parentibus traxit in semine: et tamen id quod est secundo et minus principaliter de veritate nature humane in vno individuo potest esse in alio principaliter de veritate nature humane quod ex semine illius generatur: nam semine dicunt esse superfluum alimenti cuius admixtione alicuius quod est de veritate humane nature primo in generate ut aliqui volunt. Vel sine admixtione eius ut alij dicunt: et ita id quod fuit in vno nutrimentale efficitur in alio humidum radicale. Est enim humidum radicale substantia illa qua fit trahit ex parentibus: et vocatur radicale quia radix est et fundamentum corporis: ex eo enim formatur corpus que autem postea adveniunt non formant corpus sed accrescunt preexistens. Humidum vero dicitur quia tota materia corporis humani habet quandam deferminatam proportionem humiditatis sine qua anima non posset informare illam materiam. humidum nutrimentale dicitur substantiam adveniensem ex nutrimento. Quidam autem istorum ponunt quod cum semine quod est de superfluo alimenti derivatur aliud quod fuit principaliter de veritate humane nature in generate: sed de humido radicali eius quod trahit a parentibus: et tunc id quod fuit in vno principaliter de veritate nature humane etiam est in alio principaliter. **A**lij dicunt quod non derivatur cum semine aliquid de humido radicali generatis sed de humido nutrimentali: et istud fuit secundo de veritate humane nature in generate et est principaliter de veritate humane nature in genito cum efficiatur illi humidum nutrimentale. si autem poneretur quod solum semine deciditur et non deciditur cum eo aliqua particula substantie generatis esset principaliter de veritate humane nature in genito: quod nullo modo fuit de veritate humane nature in generate: nam semen non est pars substantie gignetis: quia tunc informaretur ab anima et perficeretur et maneret: et tamen ordinatur a natura ad abiciendum: et si diu maneret in corpore putresceret ut ostensum est precedenti questione. ergo non est pars hominis neque est de veritate nature in aliquo principaliter neque minus principaliter: et tamen non asseritur communiter quod de solo semine generato ex superfluo alimenti fiat generatio: sed melius est quod aliud ei addatur. **T**ertia opinio est quod aliquid incipiat de novo esse de veritate nature humane tam secundum speciem quam in individuo et in utroque principaliter. scilicet quia sicut illud ex quo forma-

tur corpus fetus est in eo de veritate nature humane principaliter quia est in eo humidum radicale: ita et in aliquo individuo incipit esse aliquid principaliter de veritate nature humane: imo quod non sit ista distinctio. scilicet esse aliquid principaliter magis et aliquid minus principaliter de veritate nature humane: sed quod totum quicquid est de veritate humane nature sit equaliter de ipsa veritate nature humane: quia ista distinctio fundatur super distinctionem humidum radicalis et nutrimentalis: et quod humidum quod est semel radicale sit semper radicale: et quod semel nutrimentale semper nutrimentale: quia ad hoc requireretur quod maneret in corpore aliqua una particula signata eadem existens per totam vitam. Et tamen isti dicunt quod non oportet manere aliquam unam particulam significatam per totam vitam quia fluunt et refluunt. sed dicunt quod quilibet pars signata in corpore quod diu manet semper est eadem secundum materiam. et ita etiam dicunt quod non differunt humidum nutrimentale et radicale ex parte principij sed ex parte termini. ex parte principij est ut dicatur radicale humidum illud quod ex semine generatum est. radicale vero quod generatur ex cibo quia non manet ista distinctio semper cum partes humidum radicalis et nutrimentalis indifferenter resoluantur per actionem naturalem et succedant alie loco earum distincte. Ex parte termini est ut dicatur humidum radicale id quod pervenit ad hoc per actum nutritive et generative virtutis ut efficiatur materia prima ex qua formetur corpus: siue sit semine illud de eo quod fuit humidum radicale in gignente: siue de eo quod fuit solum humidum nutrimentale. Vocatur humidum radicale quia est origo materia prima malis corporis formationi: humidum nutrimentale vocatur id quod non pervenit ad hunc terminum ut per actum generative efficiatur materia prima formas aliquod corpus genitum: sed manet in nutrimento. **N**unc vero inquirendum est quomodo secundum quilibet istarum positionum respondeatur ad questionem. i. qualiter maneat veritas nature in resurgentibus. Et omnino quod iuxta primam positionem deberet dici quod in resurgentibus esset totum quod in eis fuit de veritate nature humane et nil aliud: sed hic dicitur viunt aliquid in eis sit quod non est de veritate nature humane: et quicquid necessarium est ad constitutionem corporis saluatur per multiplicandem quam isti ponunt: semine enim quod decidit Adam ad generationem cain sufficit ad formationem corporis eius: et ipsius postea in seipso multiplicatum est ut perveniret ad tantam magnitudinem quate fuit cain in summo sui augmenti: et ex eodem quod in eo erat de veritate nature humane genuit filios alios: et sic per viam multiplicationis saluabitur quantitas magnitudinem cuiuslibet individui etiam ex paucis semine. et saluabitur multitudinem individuum quatenuslibet illa sit: nam cum procedat per seipsum multiplicari id quod est de veritate nature humane non magis differt parum quam multum multiplicari. **S**ed tunc dices si id quod de veritate nature humane est totum trahitur in semine et parte ipsam multiplicat ad quod est quod advenit per nutrimentum. **D**icunt isti quod non est ad augmentum cum id quod est de veritate nature per seipsum multiplicet neque est ad restaurationem deperditum quod aliquid de nutrimento subintraret loco aliquarum partium deperditarum que erant de veritate humane: quia tunc aliquid quod non fuit a principio de veritate nature humane esset postea de veritate nature. quod isti negant. Sed isti dicunt quod id quod de veritate nature humane est semper manet idem et nil de illo consumitur: sed posset consumi: nam si aliquid de eo consumeretur et non poneretur loco eius subintrare particulas aliquas nutrimenti que non fuerint prius de veritate nature: sed ipsum quod fuit a principio de veritate nature per seipsum multiplicaretur et suppleret defectum illarum partium resolutarum. Dicunt ergo quod id quod ex nutrimento advenit est ad conservationem eius quod est de veritate nature ut consumptioni eius resistat impediendo illam: sicut quando plumbum adiungimus auro ad liquefactionem: non quidem quasi aliquid de plumbo convertatur in aurum sed ut per liquefactionem nil consumatur de auro: sed consumatur plumbum: et illud impedit consumptionem auri: unde si calor naturalis non ageret continue in corpore resoluendo non esset necessitas alimenti in homine secundum istos: non quia oportet ponere aliquid resistens consumptioni cum nulla esset ibi consumptio. **E**x hoc sequitur quod iuxta istam positionem non erit in resurgentibus nisi id quod fuit de veritate nature humane quod in semine ministratum est. Et ratio est quia non est ponendum nisi id quod necessarium est: pro resurrectione autem oportet poni quod sint iidem resurgentes qui fuerunt viventes et qui sunt eiusdem quantitatis vel maioris secundum convenientiam stature quam accipiet homines in resurrectione: et tamen hec salvantur per id solum quod fuit de veritate nature sine eo quod generatur ex alimento quod id

Ratio ad primam opinionem.

Petitio. Ratio.

Correlatio. Ratio.

2. opinio.

Semine est alimentum superfluum.

Quid sit humidum radicale.

3. opinio. De veritate humane nature

qz id qd fuit hic de veritate redibit ibi idē: 2 sic sufficit ad idē-
tate. Etiam per illud puenient ad determinatā q̄tate cōpetē
tem statui resurgētū. nā hic ipsum paruum existens in semine p
seipsum multiplicatū est vt pueniret ad tāā magnitudinē q̄taz
hic hō habuit. ergo ibi etiā ad eādē vel maiore sufficit. 2 cum
hic nō ponant id qd ḡatur ex nutrimento p̄tinere ad augmenta-
tionē a fortiori neqz ibi cōcedent: 2 qz hic solū cōcedunt alimētū
esse necessariū ppter resistere cōsumptioni: ibi aut nulla erit: qz
in resurgētibus reparabit nā in sua p̄fectione: ita vt calor nā-
lis nō agat tunc ad cōsumptionē humiditatis naturalis: id nō erit
necium aliud de eo qd per nutritionē ḡatum est: sed resurget
solum id qd fuit de veritate nature. i. qd in semine decitum est
2 illud totū erit ibi. **C** Sed oīm qz isti in modo ponēdi resur-
rectionē fieri quātum ad id qd de veritate humane nāe erit in
resurgētibus nō errant in quātum loquunt cōsequenter ad posi-
tionē suā: sed errant qz fundamentū suū falsū qd ponunt s mō
augmentatōis 2 nutritionis facit in boie. **H**ec. n. positio irra-
tionalis videt ex duobus. s. ex parte eius qd augetur 2 ex parte
alimēti qd a duenit: nō. n. pōt fieri augmentū nisi fm hoc qz ma-
teria que primo erat terminata sub paruis dimensionibz postea
ad maiores dimensiones pducit. **H**oc autē nō pōt fieri nisi du-
pliciter. **U**no modo qz tāū sit s mā sub paruis dimensionibz q̄tū
sub magnis: 2 talis mutatio de paruo in magnū sit necesse p ra-
refactionē: denum. n. 2 rap per hoc differūt qz in raro est parū
de mā sub magnis dimensionibz: 2 in denso est multū de mā sub
paruis dimensionibz vt p. 4. phis. **A**lio mō poterat fieri aug-
mentatio qz plus de materia sit sub magnis dimensionibz qz sub
paruis. **H**oc autē non potest fieri nisi dupliciter. s. qz mā q nūqz
fuit creatura deo 2 incipiat esse in isto augmentato. **U**el qz id
qd erat mā alterius corporis efficiat materia huius trāsmuta-
to illo corpore in istud. **E**t ita dicit Augusti. li. 10. sup. Gen. ad lit-
terā. qz nihil est absurdius qz putare aliqd esse corpus qd manē
te nāe sue q̄tate vndiqz crescat nisi rarefcat: augmentū tamē
corporis humani cōstat qz non fit per rarefactionē. **E**tia 2 nō fit
per additionē māe de nouo create: qz mā oīm rerū creant
deus simul vt dicit sancti doctores. restat igit solū qz fiat aug-
mentū humani corporis per hoc qz addit huic corpori materia
que suberat forme alterius corporis: illo corpore in corpus hu-
manū s. veritatē conuersio: 2 hoc est nutrimentū qz fit. s. vt ci-
bus qui est aliter corpus per alterationē virtutis vegetatiue cō-
uertatur in corpus alitum 2 transeat per maiores partes qz fuit
degitū qd est augmentū. **C** S. qz pbatio ista pcedit ex illo
dicto Augustini. dicunt qdā qz nō est sic accipiendū: sed qz Au-
gustinus arguat ibi de cōi modo augmentatōis rez: pōt tamē
esse alius modus augmentatōis spālis siue qui cōpetat boi nā
liter siue ex miraculo: 2 ita poterit corpus boie augeri non addi-
ta quātitate alieni corporis cōuersi in ipsū. **C** Scdō dicunt qz
sunt attendenda verba Augusti. dicit enī nil absurdius esse qz
qz aliquod corpus eēt qd manente sue nature quātitate vndiqz
crescat nisi rarefcat. per hoc qz dicit nature sue quātitate. dicit
ipsi qz est sensus qz corpus manens in sua quātitate: ita qz quā-
titas eius non fit augmentata neqz per additionē neqz per multi-
plitudinē non crescit nisi per rarefactionē: 2 tñ facta multipli-
tudinē eius qd pexistebat non manet quātitas nāe sue: 2 sic crescit
etiā si nō rarefcat. **C** Sed oīm qz prima defensio eoz non stat:
qz si Augusti. loqueret de modo cōi augmentatōis 2 p̄suppone-
ret esse alium spālem modū augmentatōis corporis: vel etiā
si Augusti nō p̄supponeret: esset tñ sic in veritate nō pcederet
probatio Augustini ibi cōtra tertulianum. tenebat enī tertulianus
qz aia crescebat: sed non poterat minui: 2 qz crescebat q̄tū cre-
scit corpus humanū: 2 Augustinus per illā pbatōnē pcedit con-
tra eum: vñ si esset iste modus augmenti cōis oībus aiantibus: 2
corpori humano cōpeteret alius spālis nō pcederet pbatio Au-
gustini qz diceret tertulianus qz erat alius modus quo posset
aia crescere 2 non rarefcat non adueniente mā aliqua ab extra
mutato aliquo corpore in ipsum: potissime qz si pro corpore hu-
mano pōt poni modus spālis augmenti a fortiori poterit poni p
aia spālis: imo spālior qz minus conuenit aia boie cū corporibz
alioz aialium qz corpus boie cum corporibus eoz. ergo modus
quo aia humana auget erit magis dissimilis modo cōi augmē-
ti corporis alioz aialium qz modus augmenti corporis humani.
C Secunda eozum defensio non tenet qz cum augmē proprie fit
quātitatis nō potest intelligi qz corpus crescat 2 maneat eius quā-
titas fm eādē dimensionem: sed oportet intelligi cum dicit ma-
nere quātitatē nāe sue vt nulla quātitas adiciat que sit eiūsdē
nāe sicut aurum cōiungitur auro: 2 ita in oībus omogeneis que

sunt maiora per iuxta positionē quātitatis eiūsdē nature. **U**el
qd addatur quātitas que non sit eiūsdē nāe sicut cibus aduenit
carni: vnde per hoc qz dicit manente nature sue quātitate non
remouet nisi additio similis rei in natura per modos dictos. s.
manente quātitate nāe sue. i. non addita ei aliqua quantitate. si
enim Augusti nō per hoc itēderet remouere multiplitudinē eiū-
sdē quātitatis per seipsam vt illi itelligunt nihil valeret pbatio
Augustini qz tertulianus cōcederet dictum Augusti. s. qz anima
crescebat: 2 non per additionē quātitatis aliene neqz per rare-
factionē: sed per multiplitudinē posset augeri. multo p̄babilius
posset de aia hoc dici si ipsa poneret eē aliqd corporeū sicut ali-
qui voluerunt qz sic augetur: qz aia esset aliqd corporeū esset
spiritualius qz ipsum corpus cuius est: 2 ideo cōpeteret ei modus
augmenti spiritualior: sed augeri corpus humanū per multipli-
tudinē eius fm seipsum non adueniente aliquo ab extra est spi-
ritualior modus augmenti qz augeri per additionem quātitatis
alieni corporis. ergo magis cōueniret istud augmentū anime qz
corpori: 2 ita pbatio Augusti. non valeret. ad hoc igit qz valeat
oportet supponi qz non sit alius modus augmentationis nisi p
aduentū aliene quātitatis. **C** Sicut autē oīsa est inconueniens
positio ista ex parte cibi aduenientis: ita est inconueniens ex parte
eius cui aduenit: 2 est illud qd auget: qz sic sumptio alimenti nō
erit per se intēta a nā sed per accidens. s. vt alicui nociuo incur-
rat. i. calori naturali digerenti. sed hoc est falsum: qz calor natu-
ralis cōuertens est ad trāsumitātē cibi. si autē cōuersio illa per se
nō esset intēta a natura esset calor supuacuos qui ad hoc seruit:
2 ita ponerent multa supflua in opere dei qd est absurdū: cum
etiam natura nihil supfluum habeat: qz illud repugnaret recto or-
dine vniuersi vt dicit. 1. 2. metaph. in fine. 2 tñ hoc dato pone-
rentur ista duo superuacua. s. calor naturalis 2 cibi sumptio. nā
ponunt qz nō sumit cibus nisi ad resistēdū calori naturali: neqz
consumat id qd est de veritate nature humane 2 calor conuer-
tens ponitur ppter cibi aduentū. ergo ordinatus fuisset vtrūqz
tollere. s. vt nō esset calor naturalis cōuertens qui posset consu-
mere humidū naturale: neqz esset cibus qui adueniret ad resi-
stendū illi calori: sed id qd est de veritate humane nature sine il-
lo calore cōuertente 2 sine cibo adueniente per seipsum multipli-
care vt perueniret ad hanc quātitatē ad quā nunc puenit: 2 tñ
tam calor naturalis conuertens qz cibus adueniens sunt in na-
tura ex ope dei 2 nullo modo essent si nō essent de itētionē na-
ture si cibus cōsumptus non est ad cōuertendum in substantiā
aliti per maiores partes 2 ad restaurādū qd deperditum est. er-
go non fit augmentatio sicut isti ponūt. **C** Sed istaz sustine-
tes positionē ponunt tres modos ad defendendū illam quozū
quelibet est inconueniens sicut 2 ipsa positio. **C** Quidā enī dicūt
qz talis augmentatio fit miraculose per diuinam operationem:
sicut 2 panes euangelici multiplicati sunt Jo. 6. c. **S**ed istud est
valde absurdum. **P**rimo qz opus nature conuertunt in mira-
culum: 2 est magnum inconueniens 2 confusio actionum: qz si-
cut artis actio non est eadem cum actione nature ita neqz actio
miraculosa: sed gignere augeri nutriri est naturale. ergo modus
augmenti erit naturalis. **E**t si dicat qz tota augmentatio fit su-
pernaturalis sequentur multa inconuenientia. **P**rimum qz na-
tura deficit in necessarijs. nam naturale est genito habere pro-
prias operationes quas exercere nō pōt nisi habēs determina-
ta infra nō solū quantū ad figurā: sed etiā quātum ad magnitu-
dinē 2 vigorē. ergo est nāle genito puenir ad illā magnitudinē.
Si autē nā nō posset deducere eum ad illā magnitudinē defi-
ciet nā in necessarijs: sed hoc est inconueniens. ergo natura pōt fa-
cere augmentatōnē: 2 sic nō erit supnā. **C** Scdō qz aia vege-
tatiua nō est minoris virtutis i boie qz i bruto. s. manifestū ē qz in
bruto p virtutē vegetatiuā fit nutritio 2 augmentatio cōuertendo
alienū corpus i corp⁹ bruti 2 addēdo q̄tati p̄existēti nouā q̄ti-
tatē. g. in boie p virtutē vegetatiuā fit augmentatio: 2 ita nō auge-
bit q̄titas se per seipsam multiplicādo. **C** Tercio qz nos vide-
mus eadē qz in bruto. nā i bruto nascit fet⁹ minoris q̄ti-
tatis 2 indiget cibo 2 illū accipit p quē efficiat maioris quātitatis
2 restaurat deperditū in eo: sed in boie nos videmus qz nascitur
minoris quātitatis qz postea fit: 2 etiam cibo indiget 2 accipit
illū: sicut bruta: 2 restauratōnē 2 d̄perditionem videmus fieri
in hominibus sicut in brutis. ergo ad idem erit cibus in homi-
ne ad qd est in brutis: sed in illis per actum vegetatiue sine mi-
raculo cōuertitur in substantiā bruti per maiores partes qz fit de-
perditū. ergo i boie p actū vegetatiue ex cibo fiet augmentatio.
C Quarto qz dato pro vero qz eēt caro de vitate nāe humane
sic genita esset caro in boie simplr incorruptibilis p totā vitam

20

2. rō.

n

trib⁹ mo-
dis conant
qdā d̄cedē
1. opionez.
1. modus
fm quodā
Lōfutatō.

Rīsto
Lōfutatō.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

potētia ad quātūcūq; quātitatez: ita q; parue materie sine additione aliarum partium materie possit aduenire quēcūq; quātitas. et ita apparet q; tā positio ista de augmentatione sine alimēto per multiplicationē corporis humani fm seipsum tā quantū ad se: q; etiam quantum ad modos oīum sustinentiū eum habet salūitatez. **C** Sed adhuc aliqui dicunt esse veram precedētē positionē q; nutrimentū nō cōuertit in veritatē humane nature. ergo augmentū nō fit per alimentū: sed ipsum qd est de veritate humane nature per seipsum multiplicabitur et augebitur. Primo p3 q; id quod per os intrat in ventrem vadit: et per secessum nō cōuertitur in veritatem nature humane: talis autē est oīs cibus q; per os intrat. ergo nō trāsit aliquis cibus i veritatē nature humane. **C** Scdo q; veritas vniuscuiusq; rei est in eo qd est ei fm spēm vt dicit. 2. de generatione. sed caro fm materiam nō trāsit in carnem fm speciem vt dicit. 1. de generatione. ergo nutrimentū nō cōuertitur in veritatez nature humane. **C** Tertio q; ad veritatem nature ptinet id in quo calor cōuertens radicatur: sed tale humidum (vt medici dicūt) post q; consumptū est nō restauratur vt p3 de his qui laborant terttia specie ethice que est incurabilis ex eo q; tale humidum nō restaurat. cum ergo oē id in quod cōuertitur alimentū possit restaurari post deperditionem q; per sumptionem alimēti restaurat: videt q; nutrimentū nō cōuertatur in id qd pertinet ad veritatē humane nature. **C** Quarto q; oē in quod cibus cōuertitur statim per calorem agentem dissoluit: ideo fluens et refluens iudicat: sed nō potest esse q; totum quod est in corpore sit fluens et refluens. ergo oportet q; aliqd sit manens in corpore in qd nō cōuertatur cibus: tale autem precipue ptinet ad veritatez humane nature. ergo alimentū nō trāsit in veritatē humane nature. Patet autē q; si nō esset aliquid fixum manens in corpore humano cōtingeret q; quelibet pars eius posset euanesce re aliquo alio in eius locū substituto: et eadem ratione de toto fieret sicut de qualibet parte: et tunc accideret q; de illa materia que in homine fuit in conceptione sua vel natiuitate nil maneret in aliquo tēpore vite eius: et tunc nō esset idem homo iste qui fuerat a principio cum vnitas indiuidui sit ex vnitae materie. sed hoc est absurdū. i. q; homo qui cepit viuere desinat esse idem qui prius fuit nō desinēte vita. ergo aliquid fixū manet in homine per totam vitā in quod nō cōuertit alimentum. **C** Quinto q; nulla virtus naturalis debilitat multiplicata materia sibi conueniente cum potius debeat adiuuari: sed solum debilitatur per admixtionē alicuius extranei: sed virtus cōuertendi in boie in fine vite: als homo posset in infinitū augeri et viuere. ergo hoc cōtingit per admixtionē extranei: sed nihil admiscetur ad materiā illā in qua prius fundabatur virtus cōuersiua nisi qd ex nutrimento generatur. ergo hoc qd generatur ex alimento est extraneum ei i quo virtus cōuersiua fundatur: tamē nō esset extraneum si transfret ibi illud et surrogaretur partibus defluētibus. ergo nō cōuertitur alimentum in id quod est de veritate nature humane. **C** Sexto q; nā facit vniūquodq; faciliōri modo quo pōt fieri: deus autē pcedit multo ordinatius q; natura. cum ergo faciliōr modus augmentādi aliqd sit per multiplicationē materie q; per cōuersionē alteri? et nei in id qd augetur videt q; iste modus cōpetat diuine puidētie. i. vt faciat q; corpus humanū augeatur nullo exteriori in illud cōuersio vel trāseunte. sed sola eius materia multiplicata: et ita nō trāsbīt alimētū in vitatē nāe humane neq; p id fiet augmentatio. **C** Septio q; oīa q; sunt eiusdē spēs cōsequūt suū cōplemētū p eūdē modū: i. q; dā defūcti in parua etate deducunt i resurrectionē ad quātitatē cōpletā quā bituri erāt qñ puenirēt ad annū tricesimū: et hoc nō per additionē neq; per cōuersionē nutrimentū sed per multiplicationē mae vt videt tū nullus ali? modus ibi cōpetat. ergo et ceteri boies hoc modo veniunt ad quātitatē cōpletā: et ita nō augmentābūt per cōuersionem alimēti in id qd est de veritate nature humane sed per multiplicationē mae in seipsam: qd tenet ista positio. **C** Ddm q; nō stat ista positio vt ostensum est. et est verum q; alimentum transeat in veritatē nature humane vt dictū est et dicit ista i declaratione duarum positionum sequentium. **C** Ad argumenta autem ista respondendum est: et tamē prius applicemus scōz et tertiā positiones ad propositum: et tunc ad argumenta predicta respōdebitur. Dicunt autem qui scōz tenent positionem aliquid eē in corpore humano quod maneat in eo fixum per totam vitā sicut dixerunt tenentes primā positionem: et dicunt esse tam i homine q; in oībus corporibus animatis que nutriūtur: et illud per totam vitā manere fixum fm determinatam partem ma-

terie: et in illo dicunt exillere principaliter veritatem nature humane. aliud autē est qd semper fluit et refluit: id est aduenit et cōsumitur: hoc autem est qd ex cibo generatum est. Sed differunt ista primis: q; dicunt sumptionem alimenti nō solum esse ad fomentum caloris naturalis. i. vt in eo foueatur et agat et nō cōsumat humidum radicale vel id quod est de veritate nature humane: sed etiam ad augmentum quantitatis: nō enim posset illud qd primo a generantibus decisum est: qd quidem per manens esse dicitur intātū extendi quanta est quantitas humani corporis in suo maximo augmento nisi adderetur aliqua materia que simul cum materia preexistente quantitatem totam reciperet sine aliqua rarefactione. et dicunt q; istud qd est permanens per totam vitā diffunditur per totum corpus et similiter illud quod est adueniens et recedens ad modum qui fit in mixtione vini et aque: vinum enim nō excrescit in maiorem quantitatem qd est in specie vini: et tamen nō participat illud nisi per additionem aque que quidem in vinum cōuertitur. ita tamen vt isti dicunt q; virtus vini semper in illa parte materie manet magis que prius sub forma vini erat: et fm hoc ponant q; illud quod est generatum ex alimento nō est omnino alienum a veritate nature humane sicut primi dicebant: sed est ad veritatem nature secundoario pertinet fm q; est necessarium ad debite quantitatis complementum: et huius positionis auctor fuit alexander commentator Aristo. vt dicit auerrois in libro de generatione. **C** Ista autem positio ponit resurrectionem fieri sic q; in resurgentibus redeat totū illud quod fuit principaliter de veritate nature humane qd mansit fixum per totam vitā in corpore: et de eo qd per nutritionem aduenit: et factum est secundoario de veritate nature humane q; aliquid maneat in resurgente: nō quidem totum sed quantum necessarium est ad seruandam debitam quantitatem. Et hoc necessario habet ponere ista opinio eo q; necesse est resurgentes in sua maxima quantitate quā habuerunt resurgere vel in ea quā habituri erant in anno tricesimo si illuc peruenirent: sed ad hanc quātitatē nō sufficit id qd per semen trahitur a parētibus cum paucū illud sit et nō possit per se multiplicari sicut dixit prima positio: sed ex additione extranei corporis et cōuersione fit istud augmentū et magnitudo. Unde ista positio tenet q; totum qd fuit in substantia seminis resurget in illo homine qui fuit ex semine genitus: q; hoc est principaliter de veritate humane nature in ipso: et est p totam vitā manens idem. de illo autem qd per alimentū posita venit habent dicere q; nō resurget totum: sed tātū quantū necessarium erit ad reddendum illam magnitudinem quā homo habuit in suo maximo augmento. Et ratio est fm istos q; istud qd aduenit per nutrimentum nō est de principali intentione nature: sed solum ad perueniendum ad debitā magnitudinem: ideo tātū de eo resumetur in resurrectione quantū sufferet ad reparandum preexistentem quantitatem qua reparata nō erit residuum attinens ad hominem: sed tanq; proliu alie nam dimittetur. nam si totū qd cōuersum est in substantiam hominis per nutritionem deberet in eo resurgere necesse esset q; efficeretur homo imoderate quantitatis aut indebite densitatis. nam quādoq; homo cibum accipit cōuertitur in substantiam eius multum de illo cibo: et rursus per actionem caloris resoluētis fluit et desinit esse in corpore et resumitur per cibū restauratio eius: et sic per totā vitā: et ideo si quis vixit per octoginta annos et totum qd hoc tempore per nutritionem cōuersum est in substantiam corporis eius et per actionem caloris fluxit deberet redire forte efficeret quantitatem viginti hominū: talis autem quantitas est immoderata vel si deberet totum illud resumī sub tantis dimensionibus sub quantis homo fuit quando vixit: oporteret q; efficeretur in decuplo vel vigecuplo densior: quia haberent vigecuplum de materia sub eisdē dimensionibus: ideo neutrum est q; vtrūq; est inconueniens. nam tāta magnitudo: scilicet vt vnus homo sit equalis magnitudine viginti hominibus nō est conueniens speciei. hominum nāq; natura constantium vt Aristote. ait positus est terminus magnitudinis et augmenti. Secundum nō conuenit quia corpus humanum est determinate densitatis et raritatis: tanta enim poterat esse raritas q; nō pertineret ad speciem vt si esset tam rarū sicut ignis vel aer: tante etiam densitatis poterit esse q; nō possit vegetari ab anima: vt si esset tam densum sicut marmor vel alij lapides: et ideo oportet q; nō reuertatur tota materia que fuit in homine ad esse in eo in resurrectione: sed fm istam positionē reuertet tātū de illa q; fuit necessarium ad restaurandum magnitudinem quā habuit homo viuens vel ba-

Quo ptes
māci resur-
rectioe re-
deant
Alia q̄diu
vixit nutri-
tur h̄ si sēp
augeatur.

1. rō.

2

2. rō.

3

Confuta-
tio applica-
tiois posite
lra. r.
1. rō.

2. rō.

Op' augmē-
ti p̄suppōit
opus nutri-
menti

biturus erat si perueniret ad annū tricesimum. C Sed q̄ ps
māe redibit & que non. dicendum q̄ redibūt partes eo ordine
quo fuerunt partes. s. q̄ id quod prius fuit de veritate humane
nature conuersum in corpus per alimentū illud prius redeat. s.
ex tempore quo fetus fuit conceptus cepit nutriri & augeri: & il-
la que trāsibant in veritatē corporis rursus per actionē caloris
resoluebant: & ita māsit vsq; ad mortē: q̄ q̄diu aīa viuit nutri-
tur: h̄ non sēp augeat: in resurrectione autē sic erit q̄ quicqd
fuit in semine vt isti dicunt redibit nulla parte eius depdita. de
inde de ceteris que aliquādo fuerūt boi incorporata per alimē-
tū redibunt tāntū vt sufficiat ad restaurandā q̄ritatē que p̄fluit.
sed prius resumēt ea que prius fuerūt incorporata. s. vt oīa q̄
per alimētum trāsierunt in corpus ex tpe conceptionis vsq; ad tē-
pus duoz annoz cōsumatoz prius redibunt q̄ ea que hō habuit
per alimētū q̄n erat decē annoz: & si ea que incorporata fuerūt
boi ex cōceptione vsquequo fuit sex annoz suffecerint ad red-
dendā magnitudinē maximā quā hō habuit nō resumēt i eo i re-
surrectione aliqd de eis que incorporata fuerunt ei ab anno se-
ptio vite vsq; ad mortē. Et hoc duplici ratione. Prima q̄ q̄to
aliqd p̄ncipaliter p̄tinet ad veritatē nāe humane tāto magis re-
dit s̄m positionē istā: & ideo q̄ id q̄ fuit in semine fuit per se
veritate nāe humane dicunt q̄ illud totū redit nulla parte eius
deperdita: & q̄ illud non sufficiebat ad magnitudinē debitam
induidui & assumptū fuit statim alimētū quousq; sufficeret ad
debitā magnitudinē: & q̄ illud rursus consumebat per actionē
calidi opoztebat subtrahere aliqd: & ita cōsequēter & q̄ istud scōz
non incorporaret corpori nisi p̄cedens resolveret & fluere per
actionē caloris: apparet q̄ istud scōz est p̄pter primum: & sic p̄-
cipaliter & directius p̄tinet ad corpus boi id q̄ prius assumptū
est ad restaurationem q̄ id quod primo potissime q̄ s̄m istos
primū alimentū non assumptū est ad restaurandū aliqd depd-
tum: q̄ de eo quod fuit in semine nihil dicunt depdē: sed fuit as-
sumptum ad augmētū eius q̄ fuit in semine: scōz autē alimētū
fuit sumptum ad restaurationem primi alimēti q̄ per caloris
actionē deperijt. ergo p̄mū p̄tinebat p̄ncipaliter ad corpus hu-
manū q̄ scōz: q̄ scōz non p̄tinebat ad corpus nisi p̄pter primū.
C Scda cā est q̄ accipiendo primū humidū q̄ radicale voca-
tur. i. i. permatū fuit illud puz: id vero q̄ postea cōuersū est i
illud per nutritionē facit vt totū mixtum ex humido radicali &
ex isto humido cibali supueniente non sit ita purū sicut erat hu-
midum radicale neq; ita p̄fecte participet virtutē sp̄i sicut pri-
mū q̄n solum manebat sicut ponit Aristot. exēplū p̄io de ge-
neratione. de aqua que admisceat vīno transiit. n. in naturā vīni
q̄ ex vīno p̄existenti & ex ea adiuncta efficiat vīnū mixtum q̄ ē
in sp̄e vīni: & tñ non p̄ticipat illud mixtū virtutē sp̄i vīni sicut
p̄cedentes vīnū q̄ nō erat mixtū: & si postea addat aq̄ ad huc
fiet mixto q̄ erit in sp̄e vīni: sed erit aquosum quousq; venia-
tur ad hoc q̄ illud mixtū nō maneat in sp̄e vīni: & iō h̄ aq̄ p̄mo
assumpta & secundo & tertio trāsierit in sp̄em vīni: & tñ non ita
p̄fecte participat virtutē sp̄i vīni aqua secundo admixta si-
cut aqua primo admixta: & multo i. p̄fectius aqua tertia ad mi-
xta. ita de alimēto q̄ quodlibet alimētū facit mixtionem cū eo
q̄ p̄existebat de substantia corporis & mixtū inde resultās est
minus p̄fectum q̄ p̄existens: & ob hoc necesse est q̄ primum ali-
mentū conuertit in carnē p̄fectius participauerit virtutē spe-
ciei carnis q̄ scōz alimētum & tertium & quartum: & ita de alijs. &
consequenter magis p̄tinet ad veritatē humane. i. p̄ncipaliter
id quod fuit prius conuersū in carnē q̄ quod secundo: & ideo
ad resurrectionem magis pertinebit cū ibi resumatur aliquid
inquātū est de veritate nāe humane: & ideo ista opinio ponit re-
surgere totū q̄ est de veritate humane p̄ncipaliter. s. q̄ fuit in
semine: sed non totū q̄ est de veritate humane nāe lēdario
vel minus p̄ncipaliter q̄ est per alimētum: sed aliqd illi⁹ re-
surgere asserit eo modo quo dictū est. C Sed nō stat ista po-
sitiō que asserit aliquā partē signatā in corpore manere eandē
per totā vitā. Primo q̄ cū de natura caloris ignei sit q̄ humo-
rem indifferenter cōsumat: & calor qui est in s̄m aīe vegetati-
ue est igneus vt dicit. 2. de aīa. opz q̄ quātum in se est indiffe-
rēter cōsumat oēm humidū: vnde non potest aliqua ratio effi-
caciter ostēdere q̄ aliqd humidū maneat signatū in corpore p̄
totam vitā cuius partes non fluant aliqd per cōsumptionē ca-
loris conuersui. ergo tam humidū spermatū q̄ nutrimenta-
le fūet. C Scdo q̄ si maneret humidū illud p̄mū semper idē:
humidū cibale q̄ sumit non esset per se & primo necessarium
ad restaurationem deperditi: sed solum ad augmentum: cōstat
tamen q̄ opus augmenti p̄supponit opus nutrimenti: q̄ non

augetur nisi quod nutritur: h̄ aliquid nutritur quod non ange-
tur: nutrimentum tamen semper fit ad restaurationem deper-
diti. vnde si non esset deperditio aliqua esset augmentatio sed
non nutritio: & si non esset deperditio in corpore nisi eius quod
ex cibo genitum eius non esset nutrimentum p̄pter nutritionem
sed p̄pter augmentationem cum p̄mū nutrimentū vt isti vo-
lunt non fuit ad restaurandum sed ad augendum quantitatem
humidi radicalis: & tamen assumptio cibi est per se & primo itē
ta ad restaurandum q̄ ad augendum: ideo non solum humidū
cibale iam conuersum in carnem fluit & consumitur: sed etiā hu-
midum radicale siue spermatū. C Tertio q̄ p̄supponit
fallum dicentes q̄ si misceatur aqua vīno transiit aqua in spe-
ciem vīni & efficitur vīnum mixtum: & tamen virtus speciei vī-
ni manet perfectius sub illa parte que erat prius sub specie vī-
ni. nāz hoc est contra naturam complete mixtionis. in hoc enim
differt compositio a mixtione q̄ in cōpositione ex duobus effi-
citur vnum per se: & tamen illa non efficiuntur eiusdem nature
sicut materia & forma: sed manent semper realiter distincta & h̄
naturam. mixtio vero facit vt duo que erant diuerse nature vt
gradus nature facta perfecta admixtione reddantur eiusdē na-
ture & gradus: & ideo facta mixtione aque & vīni non manebit
aliqua pars illius mixti que perfectius participet speciem vel
virtutem speciei vīni q̄ alia: potest autem concedi q̄ id quod
in carnem conuertitur per virtutem formatiuam in principio
generationis ad maiorem virtutis speciei perfectionem produ-
citur q̄ q̄ postmodū per actum nutritiue conuertitur cū sem-
per inueniatur generatio alicuius q̄ per se generatur esse p̄-
ctior q̄ illa qua aliquid accipit speciem alicuius per immixtio-
nem. nam h̄ ibi fit effectus generationis: scilicet participatio for-
me speciei: tamen non directe per viam generationis: sed per
immixtionem ad aliquid. Et ratio est q̄a quod alteri immiscetur
aliquo modo alterat naturā eius cui immiscetur vt patet in vi-
no quod gignitur in vite: & in vīno q̄ insurgit ex admixtione
aque ad vīnum. & sic etiam videmus q̄ ex humido nutrimenta-
li adueniente imutatur corpus nutritum vt assequatur in ali-
quo conditiones ciborum ex quibus nutritur: & hoc est signum
q̄ cibi non transferunt omnino ad participationē speciei car-
nis humane: q̄a tunc in illo mixto solum apparent conditiones
carnis humane & non ciborum sumptorum. oportet tamen ad
hoc q̄ fiat nutritio vel augmentum q̄ id carnis quod ex cibis
generatum est cum carne p̄existente misceatur: quandoquē
autem sit mixtio duozum differentium s̄m contrariam quali-
tatem vel s̄m puritatem & impuritatem eiusdem: oportet q̄ mi-
xtione completa non retineat vnum quodq; qualitatem ipsam
sed communem: alioquin mixtum esset mixtum ex rebus salua-
tis: & tunc non esset mixtio sed compositio solum: sed oportet vt
totum mixtum vīnū formam accipiat que est medium vt patet
in mixtione vīni & aque: scilicet q̄a post mixtionem non manet
ibi aliqua pars signata habens virtutem completam & aliquid
habens eam debilitat: sed totum est habens eam mediocriter:
vnde non est possibile q̄ completo actu nutritiue & augmenta-
tiue maneat aliquid signatum in corpore complete participans
naturam speciei & aliquid incomplete: sed totum vniūformiter:
quia autem isti inducunt auctoritatem Aristote. de carne h̄ spe-
ciem & s̄m mām non adiuuat eos vt dicitur in solutione argu-
mentorū. C Tertia igitur positiō est quā ponit auerrois i pri-
mo de generatione. dicens q̄ non potest aliquid accipi in cor-
pore humano signatum quod sit fixum & permanens per totā
vitā: sed totum quicquid est in corpore potest dupliciter con-
siderari: scilicet ex parte materie vel forme. ex parte materie nil
est permanens. ex parte autem speciei & forme sic est omne q̄
est in corpore permanens ad quod facit: quia Aristote. primo
de generatione compat transumptionem cibi in carnem adu-
lioni lignozum. videmus enim q̄ si ignis accendatur & conti-
nue ligna addantur sicut alia consumuntur forma ignis semper
manebit in lignis: sed tamen materia quelibet consumetur alia
materia sibi succedente in qua species ignis saluabitur. sic enim
in corpore in nutritione & augmentatione semper manet quod
pertinet ad speciem & formam carnis: idē aliquid sub forma &
specie carnis: h̄ illud quod recipit habeat formā carnis nō ma-
net semper sed continue fluit & per aduentum alterius materie
cibalis que in carnem & ossa cōuertitur restauratur. C Ista po-
sitiō differt ab alijs duabus inquantum negat posse aliquid de
materia signari quod maneat idē per totam vitā: sed que-
libet pars signata in corpore quantum ad hoc q̄ est materie ba-
bet q̄ fluat & refluat: ita tamen q̄ id quod est forme semper
maneat:

243

3. rō.

L'opos-
tio et m-
xtio dī-
ferant.

243

Applica-
tio tertie
positiōis
Quicqd
ē i corpore
dupl' p̄
cōsidera-
ri.

Tertia
sta po-
sitiō in q̄
ab alijs
differt.

maneat: sed non est ex hoc interdum qd solum qd est malle fluit
 z refluit ga partes ille que fluit z refluit erant partes carnis:
 fluentibus autē illis necesse est qd peat forma carnis que in eis est:
 qz alio oportet dici qd forma carnis vel pars forme que infor-
 mabatur ille partes malle que fluxerunt post fluxum earū ma-
 neat per se sine mā aut trāsmigret ad aliam mām: sed vtrūq; ē
 impossibile. ergo corrupti forma vel id qd est fm speciem: pa-
 tet cōsequētia qz fluetibus partibus mallebus carnis. i. que prius
 erāt caro aut corrupere forma carnis que erat i eis aut mane-
 bit. si corruptur habet intētum. i. qd non solum fluat qd est ma-
 terie: sed etiā qd est forme. si manet non pōt intelligi qd maneat
 nisi vel separate. i. sine mā iformabit vel aliā materiam. sed di-
 scendum qd vtrūq; est impossibile. primum patet qd forma malle
 non potest separari qz si separaretur haberet per se esse: z tamē
 forma malle nō bz esse: sed esse est cōpositi: aīa autē substantia
 lis ppter hoc qd bz ē separaf z manet post mortē hoīs. Etiam
 qd si forma malle separaret esset intelligētia: qz inquantū ēēt sine
 mā esset intellectus vel intelligētia: ideo non potest manere sepa-
 rata forma carnis illaz particulaz que fluxerunt. Neq; pōt di-
 ci qd icipiat esse in alia particula carnis: qz ob hoc sequeretur
 multo plura icōueniētia. nā si potest trāfire bz esse ppter mām:
 qz forma que migrat de vna mā in aliā definit ēē in pma z nō
 corrupti: sed per hoc qd definit esse in mā z nō corrupti z bz ēē
 per se ideo nulla forma malle pōt migrare de mā in mām. Itē
 qd dato qd forma aliqua possit separari: nō potest trā migrare d
 mā in mām. nā aīa humana separatur a mā: z trā non potest i-
 formare aliud corpus nisi illud in quo fuit eo qd aīa accipit esse
 z vnitatē p vnitatē ad istaz mām. sic autē de alijs formis a
 fortiori inquantū sunt materiales ga non excedunt conditionem
 mae: ideo nō possunt habere esse nisi in illa mā determinata d
 cuius potentia educte sunt. Cōm igitur qd sicut malle fluit
 ita z forma fluit: z trā oī manere forma z spēs: ga l3 corrupatur
 pars forme carnis que correspōdet particule malle que fluit: trā
 manet eadem forma carnis numero eo qd caro est quid omo-
 geneum z cōtinuum: z ideo totius carnis est eadem forma: z l3
 alię partes carnis peant in quibus perit aliqua pars mate-
 rie z aliqua pars forme: qd trā forma totius carnis manet que est
 eadem que prius dicit manere id qd est fm formā z fm spēm
 cum partes que postea per nutritionē cōuertunt in carnē ifor-
 metur illa forma carnis totius. i. genita forma carnis in illis pti-
 bus que non distinguit a forma preexistenti carnis ga est vnus
 continuū omogeneum: z ita manet idem fm spēm sed non fm
 mām qz non manet aliqua pars mae assignate: z per hoc dif-
 fert ista positio a duabus primis ga ille ponebant aliqd signatū
 de mā esse semp pmanens in corpore in quo principaliter z pri-
 mo veritas humane nāe cōsistebat. C Sed ille dicit rursus iter
 se differunt: ga pma ponebat alimētū nullo modo cōverti in ve-
 ritatē nature humane. Secunda autē ponebat cōverti alimētū
 in aliqd qd sit de veritate humane nature secundario z nō pri-
 mo: bec autē tertia ponit conuerti alimētū in aliqd qd primo
 z principaliter de veritate nature humane: eo qd nō distinguit ali-
 quid semp manens idē qd ad mām qd sit per se de verita-
 te nāe humane: z aliqd esse fluens qd sit minus principaliter d ve-
 ritate humane nāe: sed oēs partes malle equaliter fluunt z re-
 fluunt quāuis id qd pmo in carnē conuersum est pfectius asse-
 quat spēs carnis qz illud qd gignitur ex cibis: z maxime circa fi-
 nē vite: trā quicūq; cōuertat cibū in carnē siue in pncipio siue in
 finē vite sit pmixtio eius qd gignit z eius qd pexistebat vt
 totū vniformiter z equaliter veritatē humane speciei recipiat
 sine distinctione aliqua: vt non possit dici qd partes carnis que
 preexistebant sint puriores qz caro que nouiter ex alimento
 gignitur: vel qd in illis maneat nunc virtus spēs perfectior qz in
 partibus nunc genitis: l3 verum sit qd heri tota caro hoīs erat
 purior z magis participans virtutē spēs qz erit post duos dies
 sumpto iam cibo aliquo: z trā post duos dies oēs partes carnis
 que in homine fuerunt erunt equaliter pure z participātes vir-
 tutē spēs siue que de nouo genite sūt siue qd pexistebāt. C Ex
 hoc apparet quid ponat ista tertia positio de veritate humane
 nature in resurgētibz. z dicēdū qd idem penitus ponit quod
 secunda: sed non eadē rōne. Primum patet qd secunda positio
 dicit qd resurgat in quolibet homine totū qd fuit in semine tra-
 ctum a parētibz: qd dicit esse pmo z principaliter de veritate hu-
 mane nature: z vocat illud carnem fm speciem. de carne autē
 i. de particulis carnis z ossis que ex alimento genite sunt dicit
 qd resurgent alię z non oēs: sed tot quot sufficiant ad reddē-
 dam quantitātē maximā quā alijs habuit: z iste recuperabunt

eodem ordine quo aduenerūt per nutritionē vt supra dictū est.
 z ista eadem concedit esse in resurgētibz ista tertia positio
 z eodem ordine. C Secundum est qd non eadem ratione mouet
 ad hoc vtrāq; positio: sed precedens positio dicebat totum qd
 fuit in semine resurgere eo qd illud solum vocat primo z pnci-
 paliter de veritate humane nature z esse carnem fm speciem:
 qd vero ex nutritione prouenit est secundario de veritate huma-
 ne nature: ideo nō principaliter resurget sed ad supplendū quāti-
 tatem que fuit vel futura erat in viuentē. Tertia autem positio
 non ponit aliquā particulam signatā esse carnem fm speciem z
 aliam esse carnem fm materiā: sed qz partem signatā esse car-
 nem fm speciem z fm materiā. fm mām qd inquantū quelibet
 pars materialis potest fluere z refluerē. fm spēm autem inquantū
 quelibet pars carnis z ossis habet formam carnis z forma ma-
 net semper eadem numero: l3 non illa particula forma s3 quā-
 tum ad rationem speciei eadem penitus manet. Contingit enī
 aliquāter in partibus hominis sicut in partibus ciuitatis: ga
 ciuitas multitudinem quādam ciuium dicit: singule autē par-
 tes ciuitatis subtrahuntur per mortem alijs in locum eorū suc-
 cedentes: vnde partes ciuitatis fluunt z refluent materialiter sed
 formaliter manent eadem: ga ad eadem officia z ordines substi-
 tuuntur alijs a quibus priores per mortem subtrahuntur: vnde
 respublica eadem manet decedentibus z succedentibus alijs si-
 militer homo se habet. dum enim quibusdam partibus fluenti-
 bus alię reparantur in eadem figura z situ eodem: omnes par-
 tes fluunt z defluunt fm mām sed manent s3 spēm: z ita manet
 idem homo: z ob hoc non ponit tertia positio semē tractū a pa-
 rentibus esse carnem pncipalem: sed etiā particulas illius flue-
 re z refluerē: z aduēntibus alijs partibus per nutritionē fieri
 mixtum cuius omnes partes equaliter participant perfectio-
 nem spēs carnis z ossis: z ita omnes partes carnis ponit equa-
 liter pertinere ad veritatem nature humane: sed erit ideo resur-
 gere totum qd fuit in semine: ga illud prius pertinuit ad veri-
 tatē humane nāe qz cetera que postea in carne conuersa sunt.
 etiam ga id qd tractum est ex parentibus perfectius participa-
 uit virtutem speciei qz partes postea aduēntes: quia illa caro
 fuit directe per generationem producta: partes autē postea ad-
 uēntes non sunt directe per generationem sed p mixtionē:
 z tamē forma speciei perfectius habetur p generationem qz per
 mixtionē vt supra declarātū est. etiam qd illa caro cū nil alienū
 suscepisset manebit in speciei sue puritate z totali virtute: qd autē
 postea aduēnt non pertinent ad illam puritatem: cum p mi-
 xtionem consequatur formam speciei: l3 postqz facta est mixtio
 omnes partes mixti tam ille que fuerunt ex semine qz aduēn-
 tes ex alimento equaliter z vniformiter participant virtutē spe-
 cie: z ex eadem ratione ex qua totum quod fuit de semine resur-
 mitur. Etiam resumitur qd fuit conuersum in carnem z ossa
 per alimentationem a principio nutritionis vsq; ad tempus il-
 lud in quo omnia resumpta sufficiant ad reddendum quantita-
 tem equalem sue quātitati quā viuens habuit: cetera autem po-
 stea per alimētū cōuertant nō redeūt in resurrectionē. C His
 sumptis respondendum est ad argumenta que ostendebant nō
 conuerti alimentum in veritatē nature humane ex quo seque-
 batur id quod volebat prima opinio quā falsa esse ostēdim.
 Et dicendum qd ad primum: scilicet qd intrat per os responsū
 est per id qd declarātū est. s. 1. 5. c. Et tamē dicēdū pro nunc
 qd non est sensus qd totum qd intrat per os vadat per secessum
 i. qz contrarium experimur: z si ita fieret nil plus valeret sume-
 re cibum qz non sumere quod falsum est. sed est sensus qd quelibet
 res que intrat per os vadit in ventrem vt digeratur: scili-
 cet in stomachum z de illa aliquid vadit per secessum: nullus. n.
 cibis est qui totus conuertatur: sed de quolibet aliqua particu-
 la emittitur que non conuertitur: z quantumcūq; purus z bo-
 nus sit semp natura aliqua de illo separat z abijcit. Et ratio est
 qz cibis qui conuertitur a principio est dissimilis corpori in qd
 conuertitur: in fine autem conuersionis est similis quia accipit
 eandem formam: z ideo ad hoc vt sit similis oportet tolli omnes
 illas partes fm quas erat illa dissimilitudo vt si in cibo domi-
 nantur partes terrestres magis qz in eo qd nutritur oportet qd
 id quod terrestre ē remoueri z qd subtili ē assumi: z ita de g-
 buscūq; partibus in quibus est dissimilitudo: sed necesse est qd
 cibis in aliquo habeat dissimilitudinem ad cibatum etiam si
 homo vesceretur carnibus humanis. ergo de quocūq; cibo
 sit aliqua separatio z id emittitur in secessum. C Ad scdōm
 qd ex isto dicto Aristo. de carne fm speciem z fm materiā nitū-
 tur accipere consolationem quādam positionis sue tenentes

SS

Exemplū pol-
 chū ad p-
 positum.

SS

Rū. ad rō-
 nes affirmā-
 tiū pma o-
 pinione qz
 posuit su-
 pra l. 1. c. 1.

Ad 2. rōne
 affirmatōis

primam et secundam positionem. qui tenent primam dicunt carnem
 secundum spiritum esse id quod est solum de veritate humane nature quod
 totum fuit in prima conditione nature humane ut supra dictum est.
 carnem secundum materiam dicunt id quod per alimentum pervenit: ideo id quod
 dicunt de veritate nature esse ponunt idem semper manere: quod vero per
 alimentum venit dicunt fluere et refluere. Similiter tenentes secundam
 positionem dicunt carnem secundum spiritum esse carnem spermaticam. id est quod
 a parentibus tractum est: quicquid autem ex alimento pervenit vocant car-
 nem secundum materiam: et ideo dicunt quod id quod fuit in semine manet
 idem signatum per totam vitam. quod vero ex alimento est dicitur flue-
 re et refluere. Sed omnino quod hoc procedit ex falso intellectu lit-
 tere. Aristoteles non enim vult ille hoc. sed quod caro secundum spiritum sit caro diuer-
 sa vel distincta numero a carne secundum materiam: sed eadem numero est quod
 dicitur caro secundum speciem et caro secundum materiam: sed vocatur caro
 secundum spiritum in quantum participat formam carnis et proprietates con-
 sequentes spiritum. vocatur caro secundum materiam in quantum ex materia consistit
 vel materia habet: et ita quilibet pars carnis que est in homine est caro
 secundum speciem et secundum materiam: quia nulla est que non habeat formam
 carnis et conditiones consequentes spiritum. Etiam nulla est que non
 habeat materiam partem sui. Et quod sic intelligatur per quod sic exponit comen-
 tator. 2. de generatione. Item per quod sic Aristoteles ibidem ait. n. quod hoc
 modo est distinguere quod est secundum materiam et secundum speciem in carne esse
 sicut in vino quocumque alio quod habet materiam et formam: et ita esse dare
 aquam secundum materiam et aquam secundum formam: et ita in lapide et ferro. constat tamen
 quod non potest distinguere in lapide et aqua aliquid esse tractum a primis pa-
 rentibus quod dicitur esse lapis et aqua secundum spiritum et aliquid esse per nu-
 tritionem adveniens. ergo non accipitur esse secundum spiritum et secundum materiam
 nisi sicut expositum est. et ita argumentum non tenet pro prima neque se-
 cunda positione. Ad tertium omnino quod nullum est humidum in ho-
 mine vel animali quod maliter non fluat et refluat. quantum ad formam
 autem et spiritum manet: huiusmodi spiritus non manet spiritus equalis. Et quando
 dicitur quod tertia species ethice est incurabilis quia humidum consum-
 ptum non restauratur. Omnino quod secundum medicos humidum quod ex primis pa-
 rentibus trahitur non operatur quod dicitur radicale ex hoc quod semper maneat
 distinctum secundum materiam et proprietatem ab humido ex alimento generato: sed
 quia calor naturalis in illo humido tracto a parentibus prius existit quam
 in humido ex cibo generato cum illud postea adveniat. Et illud etiam
 quod permiscetur non participat spiritum nisi ex virtute illius humi-
 di cui permiscetur: et ideo humidum illud primum est radix totius illius
 quod ex alimento convertitur: non autem ita quod utrumque humidum post
 finem digestionis ultime distinctum maneat: sed totum per mixturam
 mixtionem completa accipit unam proprietatem: et utraque materia. scilicet illa que
 prius suberat primo humido spermatico et materia que subest humi-
 do cibali postea advenienti equaliter se habet ad hoc quod fluat et
 refluat: et ad hoc quod virtutem spiritus participet. Et quando dicitur com-
 sumi humidum radicale: non est sensus quod fluat materia que suberat il-
 li humido quia manente eadem materia potest perire humidum radicale:
 sed oportet tunc perire quod non manet proprietatem quam totum mixtum ha-
 beat ex virtute primi humidi: tamen quantum ad materiam manere oportet humidum ra-
 dicale non est illud aliqua pars materie vel corporis determinata
 totius: sed mixtum est ista proprietatem. scilicet quod manet adhuc in eo proprie-
 tas quam habuit in primo humido tracto a parentibus. si autem illa
 virtus perit non potest restaurari: et dicitur tunc perire humidum radi-
 cale quando virtus que est totius mixti et tracta fuit in humido
 derivato a parentibus perit et non potest tunc fieri restauratio: quia vir-
 tus spiritus non manet. sicut si tota manus amputatur non restaura-
 tur per nutrimentum quia non manet virtus spiritus determinata huic
 membro: et propter hanc causam dicunt medici quodam membra composita ex
 humido esse radicalia: non quia nihil de nutrimento in substantia illo-
 rum membrorum transeat cum quolibet membrum corporis proportionaliter au-
 geatur: sed quia in illis membris principaliter virtus spiritus consistit que ex
 humido radicali est. id est fuit perfecte in humido decisa a parentibus:
 et a talibus membris non potest aliqua abscissio fieri quando auferatur vir-
 tus spiritus quantum ad aliquam partem determinatam. scilicet ad illam que abscidi-
 tur: et propter hoc talia membra abscissa non sanantur. id est quod reintegre-
 tur: intelligitur autem sicut quod semel uniformatur menstruum mulieb-
 re quod est materia fetus et illud menstruum est omogeneum et uniforme: et tamen
 propter virtutem totius spiritus derivatam in semine masculino forma-
 tur menstruum femininum ad omnesfigurationes humani corporis: et
 tunc virtus illa est in semine masculino originaliter et virtualiter:
 et sicut in arte est ita implicite in menstruo: causatur autem et ma-
 net explicite et sicut in artificiato. nam ars existens habitus indi-
 uisibilis continet implicite omnesfigurationes quas producit in ar-
 tificiatis. nam si non haberent non possent producere in artifi-
 ciato: sunt tamen in artificiato explicite: quia una pars figuratur vel lineamen-
 tum est in una parte figurati et alia in alia ita semen viri existens

indistinctum in qualibet parte sua que formativa est habet totam
 virtutem formandi omnia lineamenta etfigurationes corporis
 humani: menstruum tamen non potest recipere omnes illas lineationes in
 eadem parte: sed pars in parte est: et cum formatur iste lineationes in
 menstruo non solum manent ibi per impressionem et quasi maliter
 et passive: sed etiam manent virtualiter. id est effectue. scilicet ad posse effi-
 cere similes lineationes: et quia in qualibet parte artificiatum vel fi-
 guratum corporis est modus unus figurationis: ideo in parte il-
 la manet virtus ad solum efficiendum vel continuandum illam figu-
 rationem. scilicet ut quod augetur manusaugeatur secundum modum figuratio-
 nis quem accepit a principio: et nil varietur quod fieri non pote-
 rat nisi esset ibi determinata virtus que hoc efficeret: vix potest quod
 manus formatur a principio sunt radices digitorum grossiores quam
 extremitates: etiam non sunt digiti equales longitudine neque gros-
 sicie: et iste modus servatur postea quantumcumqueaugeatur manus. scilicet
 quod manent radices grossiores extremitatibus et digitis inequa-
 les proportionaliter: et tamen si non esset ibi aliqua specialis virtus quod hoc
 servaret sed solum fieret augmentum sic vel sic ex conditione ali-
 menti crescerent digiti equaliter et non proportionaliter vel contin-
 geret unum immoderate fieri aliis grossiorem vel longiorem sicut
 in monstruosis fit per errorem nature. signum ergo est quod quilibet
 pars habet spiritalem virtutem secundum quam reguletur ibi humidum ad fa-
 ciendum augmentum: et quia quodlibet membrum habet multas partes que
 sunt dissimiles sicut appet in manu non solus erit una virtus quod
 eiusdem rationi que regulet materiam ad augmentationem pro tota
 manu: sed in qualibet particula est determinata virtus secundum quod il-
 la est dissimilis secundum aliam: et ob hoc si unus digitus vel pars digi-
 ti abscindatur non nascitur: non quidem ex defectu alimenti sed ex
 defectu virtutis formativae et regulativae alimenti convertibilis per
 illam partem. scilicet quod quando abscissa fuit particula prout virtus quod erat
 in illa et non manet aliqua talis in toto corpore: ideo etiam si su-
 perextremeret ibi alimentum non potest formari pars talis qua-
 lis abscissa est: et tamen si virtus tota manus esset eadem cum ab-
 scisso uno digito vel parte eius maneat manus: et consequenter
 virtus manus posset per virtutem illam formari ex alimento
 pars abscissa sed non potest: ideo non manet virtus in corpo-
 re: et sic non est eadem virtus totius manus et cuiuslibet parti-
 cule manus. hoc est ergo dicendum quod quando perit aliquid secundum
 speciem quod non potest restaurari: scilicet quando virtus deter-
 minata alicui membro vel parti membri prout cum membro: prout
 autem aliquid materiale quando nulla virtus perit: sicut quis
 per nimiam seivum maceratur perit solum aliquid materiale ma-
 nentibus omnibus virtutibus: ideo exinanitio illa restauratur:
 omnes autem virtutes partium corporis dicuntur secundum speciem
 eo quod nulla advenit per alimentum: sed insunt a principio quan-
 do communicatur materie forma speciei: et quia forma comu-
 nicatur menstruo quod formatur et animatur et cum forma con-
 sequuntur omnes virtutes et conditiones speciei. dicitur quod omnia
 membra in quibus est aliqua determinata virtus sunt sperma-
 tica: id est ex menstruo vel ex humido radicali quod pro eodem
 accipitur: et propter causam iam dictam quecumque talia abscissa
 vel corrupta non sanantur. Ad quartum dicendum quod
 vis argumenti huius stat in hoc quod non dato aliquo fixo per to-
 tam vitam continget omnia que trahit homo ex parentibus per-
 rere: et ita non manere eundem hominem. Dicendum quod non po-
 test esse quod maneat homo aliquando quando nil materialiter de
 eo quod a parentibus trahit manet in eo: sed semper manet ali-
 quid: et tamen non ideo est dicendum quod sit signata aliqua par-
 ticula que maneat eadem materialiter per totam vitam: fit au-
 tem sic quia statim ut aliquis conceptus et formatus est incipit
 nutriri suscipiendo alimentum et illud quod gignitur in corpo-
 re ex alimento permiscetur: et quod prius erat ex parentibus tra-
 ctum et ex ambobus efficitur unum mixtum cuius omnes par-
 tes equaliter participant virtutem speciei: scilicet tam partes
 materiales prioresque que adveniunt ex alimento: et hoc propter
 perfectam mixtionem ut dictum est. et de isto mixto fit deperditio
 continua per actionem caloris resolventis: et ista deperditio
 non fit solum de partibus susceptis ex nutrimento neque de so-
 lis partibus que presuerunt tracte a parentibus sed de utrisque
 simul fit deperditio proportionaliter: scilicet secundum proportionem
 magnitudinis partium statim ab illis. Quod sic intelligitur. Si
 in una die fit deperditio unius uncie carnis vel sanguinis de
 corpore hominis: et homo habeat duplum de partibus sper-
 maticis quam de advenientibus ex cibo deperderetur duplum de
 partibus spermaticis quam de cibaliis: id est de materia tra-
 cta in semine: quia ipse partes vel membra que dicuntur
 spermatica

Quid voca-
 tur caro secundum
 spiritum et secundum
 materiam secundum
 Aristotelem.

33

Ad 3. rōes.
 confirmatio

Medicorum
 sententia circa
 humidum radi-
 cale quod
 sic dicatur.

kk
 Quod mem-
 brum corporis
 proportionaliter
 augetur.

Adverte
 formati-
 na virtus
 semina.

22

*

22

Ad 4. rō-
 nem confir-
 mationis

77

Quod fit
 deperditio
 in corpo-
 re humano
 actione
 caloris
 naturalis.

spermatice non resolvuntur quare semper ipsa manent: sed aliquid quod in illis est secundum materiam perit. Et causa quare sic fiat est quia in eo quod nutritur et augetur totum et quilibet pars nutritur proportionaliter nutritur et augetur. quod patet quare si non fieret proportionaliter nutritio et augmentum in toto et qualibet parte: in qualibet parte respectu alterius facta nutritione et augmentacione non maneret eadem proportio partium inter se que prius erat: et tamen hoc postquamque nutritione et augmentacione varietur quantitas cuiuslibet partis et totius manet oino eadem proportio partium et particulay que prius erat. ergo necesse est qualibet parte et particulam corporis proportionaliter nutriti et augeri ad alias partes corporis: et tamen in deperditione per actionem caloris necesse est teneri eadem proportionem ut quantum de una parte corporis resoluitur tantum de alia resoluitur proportionaliter. si sunt partes equales quantitate quantum de una resoluitur tamen equaliter de alia resoluitur: si una est dupla ad alteram duplicem in quantitate resoluitur de una quod de alia: et tunc quod quilibet pars et particula nutriti et augmentati est nutrita et augmentata et fit augmentum et nutritio de partibus cibalibus que convertuntur in ipsum nutritum necesse est quod in qualibet parte et particula corporis in principio nutritionis sit aliquid materialiter de eo quod fuit in semine: et aliquid de eo quod per nutritionem aduenit et totum efficiatur unum mixtum per se mixtione participans equaliter spiritum et virtutes consequentes spiritum ita ut non possimus iam assignare distincte in aliqua parte corporis: vixit in manu vel pede istud materiale fuit de semine: et istud materiale fuit tractum ex alimento: sed sunt penitus permixta et eadem ad qualitatem et gradum qualitatis redacta. Ex quo sequitur quod necesse est ut deperditio per actionem caloris in quolibet membro et particulam membri fuit proportionaliter de eo quod venit ex semine: et de eo quod ex alimento generatur est eo quod ille partes sunt iam permixte et sunt reducte ad eundem gradum virtutis: et ita equaliter recipiunt actionem caloris. nam si virtus spiritus maneret perfecta in partibus que veniret ex semine quod ex partibus aduenientibus ex nutrimento non ageretur calor dissolvens in utraque equaliter sicut credebatur illi de prima et secunda positione: et tamen falsum est. et sic volebatur quod id quod fuit ex semine maneret per totam vitam idem: et tamen omnium est quod post mixtionem perfecta manet omnes partes materiales eiusdem gradus virtutis: ideo equaliter agit calor in partibus males spermatice et cibales: et tamen sequitur quod proportionaliter deperdet de his et de illis: ut si aliquid membrum hoc triplicem in quantitate de partibus cibalibus quod de spermatice: consumetur in triplo plus de eo quod venit ex cibo quod de eo quod tractum est ex spermate. Ex quo apparet quod datis resolutionibus duabus factis in aliquo membro vel in toto corpore hominis quare una fit in primo anno vite et alia in vicefimo: plus fit quantitate de partibus spermatice quam in prima resolutione quam in secunda. Et ratio huius est quia ut ostensum est semper fit consumptio de partibus spermatice et cibalibus proportionaliter: et tamen non manet eadem proportio partium cibali ad spermatice in anno vicefimo que fuit in anno primo vite. ergo non consumitur equaliter de partibus spermatice in una resolutione et alia hoc fuerint resolutiones equales quantitate. Et patet hoc ex duobus. Primum quia tota magnitudo corporis est maior in homine cum est viginti annorum quam cum est unius anni: sed illa non constat nisi ex partibus materialiter tractis ex spermate et cibo et non sunt plures partes materialiter spermatice procedente etate quam a principio cum spermatice totum fuerit a parentibus tractum. ergo totum augmentum fit ex cibo: et ideo cum plures partes materialiter sint in corpore ex cibo in anno vicefimo quam in primo seta resolutione equali secundum quantitatem in anno primo et in anno vicefimo non fiet equaliter in utraque partium spermatice consumptio: et ista habitudine erit secundum comparationem magnitudinis totius corporis in anno primo ad magnitudinem in anno vicefimo: ut si in anno vicefimo sit corpus quadruplum ad magnitudinem primi anni secundum omnem dimensionem: et equaliter secundum materiam consumitur in aliqua resolutione ne primi anni sicut in alia resolutione anni vicefimi: necesse est plus quam quadruplum in quantitate de partibus materialibus spermatice deperdi in resolutione primi anni quam in consumptione anni vicefimi. Secundum quia ratio est quia spiritus minuitur proportio partium materialium spermatice et cibalis: quibus plures sunt plus de materia spermatice quam statim ut conceptus est per totum cum a parentibus trahatur: statim autem perdere incipit et continue deperdit aliquid: et ita minus de materia spermatice parentum manet in homine in anno vicefimo quam in principio vite: et sic plus patet de spermatice in omnibus resolutionibus que sunt in parva etate quam in illis que sunt in adulta considerata magnitudine resolutionum utrobique. et illa est causa quare egritudines que adveniunt homini in parva etate plus nocent et diminuant virtutem quam egritudines advenientes in etate matura. et hoc non solum quia plures partes spermatice peunt (quod etiam verum

est) sed quia plus corrumpitur de virtute perfecta quam in adulta etate. nam quanto plus preedit etas tanto est mixtum habens virtutes speciei in minori gradu perfectionis: et ideo etiam si multum secundum materiam resolvatur in matura etate modicum de virtute patet in parva autem etate cum pauca resolutione materie fit magna deperditio virtutis.

Ex dictis quoque appet quod et si non sint partes spermatice fixe quod nunquam per totam vitam contingat eas secundum totum perire et fluere dato quod esset vita multum longa. Ratio est quia (ut dictum est) semper fit resolutio proportionaliter: et ubi fit divisio proportionaliter non potest unum finire nisi finiat aliud quantumcumque unum sit maius alio: hoc etiam hoc habet aliqualem instantiam. si quod unum addit et alteri. nam materie spermatice nil addit: cibali autem materie fit continuatio additiois: et ideo hoc spiritus fiat proportionaliter resolutio de utroque non est inconueniens finire unum aliquando non finito alio: et tamen in virtute non finitur quia ante finitionem deperditionis omnium particularium materialium spermatice finitur vita. hoc modo individuum semper est idem materialiter a principio vite usque ad finem: quia nunquam contingit dum vita manet quod fluat totum quod materialiter a parentibus tractum est: sed semper manet aliquid illius: et illud quod aduenit est unum mixtum effectum cum eo quod preerat: et idem est materia una et individuum unum per totam vitam: sicut dicunt de igne quod nutritur appositis lignis: semper enim manet unus numero ignis quousque quibusdam lignis appositis alia consumantur: quia id quod aduenit semper efficitur unum cum eo quod preerat. Istud autem exemplum solet poni ad ostendendum unitatem et identitatem individui hominis per totam vitam: et tamen magis proprie manet hoc idem per totam vitam quam ignis idem quod diu durat per continuam appositionem lignorum. nam ignis ille est idem per continuationem succedentium partium materialium: sicut fluuius est idem per successionem indefinitum partium aque: hoc nulla pars aque maneat nunc que fuit in eo ante annum: ita ignis qui per continuam lignorum appositionem manet est idem per continuationem partium materialium in quibus non definit forma ignis neque interruptus esse eius: et ideo non manet oino idem secundum eandem materiam. etiam forma non manet penitus eadem nisi secundum quandam continuationem: quia forma ignis cum sit materialis non habet esse nisi in materia: et cum non possit migrare neque manere separata necesse est ut peute aliqua parte materia que fuit sub forma ignis peat illa pars forme omogenee quod informabat illam particulam. cum ergo omnes particule materiales pereant et succedant alie: etiam particule formales peunt: sed manet eadem forma per successionem partium formalium non dissimilium. In homine autem a principio vite usque ad mortem est identitas tam forme quam materie. De forma patet quia sola anima est in homine forma substantialis ut ostensum est supra. illa autem simplex est non habens partes: et ideo eadem manet semper tota non alterata. unde saltem secundum formam est totaliter idem homo a principio vite usque ad mortem. Etiam est idem secundum materiam: quia in igne non fit mixtio materie aduenientis cum precedenti ut efficiatur aliquid unum per mixtionem sed solum fit successio: quare prima ligna penitus exuruntur et alia eis succedunt: et ita de materia illa in qua fuit a principio forma ignis nihil manet postea: hoc in homine non est sic: hoc materia adueniens per nutritionem miscetur mixtione perfecta cum preexistente ita ut unum mixtum efficiatur: in quo iam non possumus distinguere que partes materialiter preuerunt et que adueniunt per alimentum: et quando resolvitur non resolvuntur specialiter vel per se partes que primo preuerunt: sed illud totum mixtum proportionaliter resolvitur: et ideo semper manet aliquid de eo quod a principio fuit: hoc fiat continua deperditio: et ita manet in homine aliquid de materia illa que fuit ministrata a parentibus per totam vitam. unde manet individuum idem numero tam quantum ad formam quam etiam ad materiam: secundum autem effectum si ex materia cibali gigneretur caro per se distincta et separata a carne que preuit ex parentibus: quia tunc non esset mixtum et corrumpi posset tota materia tracta ex parentibus et maneret caro sola ex cibo generata: et tunc non esset idem homo qui fuerat a principio. Ad quintum dicendum quod virtus debilitatur propter admixtionem alicuius extranei: non tamen quod illud totum quod ex alimento provenit fit extraneum et sit aliquid de veritate nature: siue ut ponit prima positio: ut ponit secunda: sed quicquid aduenit est quodammodo aliene nature respectu eius quod preexistebat eo quod est alterius qualitatis: et facit totum mixtum ex eo quod preexistebat: et ex eo quod aduenit esse minus perfectum quam erat ipsum quod preexistebat et in quantum facit illud descendere a gradu puritatis sue est sibi alienum. Causa autem quare id quod ex alimento generatur non ita perfecte assequatur virtutem speciei sicut id quod primo per virtutem formativam erat ad

QQ

3. correla.

RR

Ignis potius
nuam lignorum
appositio
neque manet
idem

Alia quod hominis
est cibalis forma
ma non habet
partes.

SS

Ad 5. rationem
confirmatorem

Quod quod ex
alimento generatur
non ita perfecte
speciem spiritus
naturae assequitur

LI

2. ca.

Aialia habetia magnū cor scilicet timida nāliter.

Ad. 6. rōez. pfirmatōis

UU

Ad. 7. rōez

Ad. 1. rōez
prime opi.
i pnci. qōis

天

Ad. 2. rōnē

In quo resurget
corade.

generationem carnis per se: conuersio autem alimēti in carnē per virtutē nutritiua nō est simpliciter gñatio carnis: sed gñatio carnis in alio. s. per imixtionē: et gñatio per se facit cōseq pfecti-
us virtutē spēi q̄ gñatio in alio. C Scō q̄ q̄to vī aīe ma-
gis diffundit et spargit debiliōz reddiū vt p̄ in eadē re: q̄ q̄to
est maior tanto est minus calida. vñ aīalia hñtia magnū cor sūt
timida nāliter vt dicit Aristō. 13. de aīalibus. q̄ alimētū ad-
ueniens facit rē maiōz et virtū fm spēz non crescit necesse est q̄
in quolibet alimētū adueniens faciat totū mixtū minus pfecte
participans virtutē spēi: et sicut admixtio cā debilitatis virtutis
est: q̄ id q̄ admiscetur est quodāmodo extraneū cū non sit
eiusdē q̄latis: et ita cum sepe fuerit admixtio ista iterata nece-
esse est tandē deficere indiuidū. C Ad sextū dōm q̄ nā tenet
semp optimū modū quē tenere pōt: et tñ facere augmētationem
per multiplicationē nāe nō est possibile nāe: iō non auget sic.
Et rō est q̄ nā agit solū fm formā: et iō nō multiplicat māz sed
formā. pncipiū. n. agēdi in nā est forma: et iō necesse est q̄ effe-
ctus nāe sit forma vel aliqd fm formā exis in quātū forma ac-
cipit: nō agit aut nā per mām neq̄ per totū cōpositū q̄ mā non
est pncipiū opandī in nā. Et iā cōpositū non est pncipiū opandī:
ideo nā nō pōt pducere mām neq̄ multiplicare eā: neq̄ etiā p-
ducere cōpositū nisi mediante forma. s. q̄ forma pducit in ma-
teria: iō non est possibile q̄ nā multiplicet māz sicut neq̄ gignit
eā: et iō nō facit augmētationē fm multiplicationē māe: sed solū
per cōuersionē alimēti in alitū q̄ est augmētare fm formam. s.
corrūpēdo formā corporis p̄existētis et gignēdo formā car-
nis in mā illa: iō autē non negat hoc possibile q̄ ipse pōt dire-
cte in mām. ergo nō sit augmētatio per multiplicationē. C Ad
septimū dōm q̄ nāle est augmētari per cōuersionē alimēti et tñ
per multiplicationē. et dōm de reb⁹ eiusdē spēi q̄ nate sunt cō-
sequi pfectionē suā vno modo si cōsequatur nāliter sicut nate
sunt cōleg: et tñ si vñ cōsequat pfectionē suā vno modo nālit
et alia per miraculū nō erit idē modus cōsequendi pfectionē. sic
cecus natus qui a xpo illuminatus est cōsecutus est pfectionē suā
videndī: et nos illā cōsequimur: sed nos ex nā per vim formatiua
ille vō p miraculū: ita qui nāliter pueniūt ad quātū pfectio-
nem veniunt per additionē exterioris quātū p̄uerso alimē-
to in corpus: qui vero non potuerunt nāliter peruenire ad hāc
quātū sicut pueri dēdētes in parua etate pueniēt miraculo-
se et non p nutritionē: non opz tñ q̄ fiat illud per multiplicatio-
nē rei per se: sed magis tenet q̄ per additionē māe ab extra q̄
cōuertit in carnē et ossa: s. non per alterationē et successionē sic
nā facit: et ita trāsīt alimētū in veritatē humane nāe eo modo
quo tenet tertia positio. C Nūc at rōdēdū est ad argumēta
prima que ostēdebant q̄ nō posset resurgere totū q̄ fuerat de
veritate humane nāe: et dōm q̄ s. resurgat in boīe q̄qd fuit in
eo de veritate nāe nō resurget caro bouis: q̄ res nālis nō est id
q̄ est ex sua mā: sed q̄ est ex sua forma. vñ quātū illa p̄ ma-
terie que fuit aliqñ sub forma carnis bouine resurgat nō dīcet
resurgere caro bouis sed caro boīz q̄ illa mā non erit tunc sub
forma bouis sed boīz: et mā trāsit ad esse et spēm per formāz.
Sic etiā non poterit dici q̄ resurget limus de quo formatū est
corpus ade: s. q̄ corpus Ade resurget eo q̄ forma limi nō ma-
nebit tunc sed forma carnis. Prima tñ positio cōcedit istā argu-
mentōnē eo q̄ pōt nil resurgere nisi id q̄ est de veritate nāe:
et id dicit esse illud solū q̄ fuit in prima cōstitutione nāe: q̄ at
per alimētū venit dicit nō ptinere ad veritatē humāe nāe neq̄
ad resurrectionē: et tñ ista positio prima necessario cōcedet q̄ to-
ta mā limi de quo format⁹ est Adā resurgat q̄ ille limus nālit
fuit veritas tota nāe humane nō solū Ade: sed et oīum boīum.

modo est de veritate humane nāe in eo in quo est. nam nō ifor-
matur ab aīa habētis illud: imo neq̄ p̄ficatur sicut sanguis et alij
humores q̄ isti nō aīantur: et tñ p̄ficant ab aīa: semen autē nō
p̄ficatur q̄ tunc retinet et non emitteret: et non putrefieret
per longā retentionē: et ideo neq̄ semen q̄ p̄fuit ad gñationē:
neq̄ illud quod inutiliter fūsum est p̄derit ad resurrectionē:
non. n. resurget a resurgente: costa autem ade s. ordinata esset a
deo ad formā eue et aliter nō p̄duxisset eam in adam: tñ ptine-
bat ad veritatē nāe eius q̄ iformabatur ab aīa eius: et iō ma-
gis ptinebat illa costa ad adā q̄ semē ad habentē. C Ad ter-
tium de eo qui v̄scitur carnis humanis dōm q̄ fm p̄mam
positionem facile est respōdere: q̄ fm illā opz q̄ carnes come-
ste resurgant in eo cuius fuerūt et non in comedēte. Et ratio est
q̄ ponit ista positio solū resurgere in boīe id q̄ fuit in eo de ve-
ritate humane nāe: et dicit q̄ id q̄ puenit ex alimēto nunq̄ p-
tinet ad veritatē nāe eo q̄ ad veritatē dicit solū ptinere id q̄
fuit mālter in adā et de illo traducit ad quēz boīez aliqd p̄ de-
riuationē seminis. vñ non pōt esse de veritate humane nāe s. i
istā positionē nisi id q̄ per semē defluxit: et ita carnes comeste
nō resurgunt in comedēte sed in eo cuius erant q̄ in eo fuerūt
de veritate nāe humane. Quātū ad scōz aut et tertia positioez
ponunt carnes comeste esse de veritate nāe humane tam in co-
medēte q̄ in eo cuius erant: et ideo in vtroq̄ possent resurgere:
et tñ non resurgunt in vtroq̄ sed in altero. s. ad quē magis perti-
nebat et forte in neutro eoz. C Circa q̄ cōsiderādū vt dicitū
est q̄ tam secūda q̄ tertia positio ponunt alimētū ptinere ad ve-
ritatē humane nāe q̄ cōuertitur in carnē et ossa. s. positio secun-
da dicit ptinere minus pncipaliter q̄ ponit id q̄ est ex semine
per se et primo ptinere ad veritatē nāe humane. tertia autē po-
sitio asserit tam id q̄ est ex semine q̄ id q̄ cōuertit de alimen-
to ptinere equaliter ad veritatē humane nāe: vtrāq̄ autē cōce-
dit id q̄ cōuertit ex nutritione ptinere ad resurrectionē: s. nō
totum sed quātū necessariū est ad restaurationē quātūtatīs quā
habuit bō vel habiturus erat in maximo augmēto. ex quo seq̄
q̄ ista caro poterit resurgere nō solū in eo cuius fuit: sed et i co-
medente cū per nutritionē cōuersa fuerit in carnē eius. C S.
ad sciendū in quo determinate resurget est dicēdū q̄ aut ista ca-
ro inequaliter ptinet ad vtrūq̄ aut equaliter aut nullo mō est
alicui eoz necessaria. Si primo modo resurget in illo ad quem
magis ptinet. Si secūdo mō resurget in primo. Si tertio modo
in nullo resurget eoz: sed manebit cōuersa in pulueres et cedit i
elemēta. C De primo p̄ q̄ partes boīis resurgūt in corpore s. s.
q̄ pertinent ad veritatē nature eius et nō ptinent oēs equaliter
ad veritatē humane nature fm secūdam positionē: ideo illis
partibus que magis sunt de veritate nāe humane magis cōpe-
tit resurgere: et ideo cum carnes comeste fuerint de veritate na-
ture humane tam in comedēte q̄ in eo cuius erant prius: in illo
debeūt resurgere in quo magis fuerūt de veritate humane na-
ture. C De secūdo apparet q̄ si accideret in vtroq̄ ptinere eq̄-
liter ad veritatē nature humane (q̄ possibile est vt ostēdes) re-
surgeret carnes in eo in quo primo fuerūt: q̄ s. equaliter sint o
veritate nature humane quātū ad necessitatē cōstitutionis cor-
poris vtriusq̄: tñ cū in aliquo prius fuerunt de veritate huma-
ne nature q̄ in alio ex hoc aliquo modo magis ptinent ad veri-
tatē nāe in illo q̄ in secūdo. C Circa q̄ sciendū q̄ iudiciū de
illis carnis comestis ad quē eoz ptineat nō debet accipi s.
eas totas: q̄ aliqd poterit in illis magis ptinere ad vñz q̄ ad
aliū et aliqd ecōtrario: vt si carnes ille existēs in eo cuius p-
mo fuerunt habuerunt in se aliqñ tumorē vel superexrescen-
tiā nō ptineret illud ad veritatē nature in primo: et non resurre-
ctuz erat in eo etiā si nō comederentur carnes eius ab aliquo
ideo neq̄ nūc resurget in illo. in secūdo autē poterit esse illi tu-
mor vel superexrescētia de veritate nature vt q̄ per alimētum
potuit trāsire in verā carnē et ossa. Ecōtrario autē aliqd de illis
carnibus fuit de veritate nature in primo quod nō potuit ēē de
veritate nature in secūdo: q̄ qñ comedit eas aliqd secessit per
de coctionē et iuit in secessum: q̄ ita fit de oībus cibis quātū-
cūq̄ sint boni et cōnaturales vt ostēsum est. s. et illud nō pōt re-
surgere in comedēte: q̄ nō fuit i eo de veritate humane natur:
in primo autē poterit resurgere q̄ fuit in eo illa vera caro aut
os. de ceteris autē partibus que i vtroq̄ fuerūt de veritate na-
ture. dicēdū est q̄ in vtroq̄ possunt resurgere fm q̄ magis aut
minus ptinet ad veritatē humane nature. C Sed dicētur
quid est accedere magis et minus ad veritatē humane natu-
re. Dicēdū q̄ illud quod magis participat virtutē speciei acce-
dit magis ad veritatē. nam esse indiuisibile est: et ideo equali-
ter

ter participat ab oibus a quibus participat vel non participat: virtus autem spiritus et alie additiones omnes non consistunt in indiuisibili: et ideo participatur inequaliter tam a diuersis hominibus quam ab eodem homine secundum diuersa tempora. nam quanto magis quis declinat ad senectutem tanto minus perfecte participat virtutem spiritus: quia fit maior aduentus extranei humidi quod cum miscetur cum persistenti redit inde mixtum quoddam valde imperfectum: sicut apparet in vino cui admiscetur aqua. nam affusa admiscetur ei aqua habet totam perfectionem spiritus quia est purum: adiuncta vero aqua efficit mixtum debilius retinens virtutem vini: et sic per continuam appositionem reperitur debilius virtus vini: et bene dicitur quod aliquid participat magis vel minus virtutem spiritus: tantum. nam facta participatio quod per esse virtutem imperfecte participatam non possit inueniri in aliquo natura spiritus: sicut fit per continuam appositionem aque ad vinum quia semper fit debilius retinens virtutem vini: et tam debiliter inueniatur aliquam illam virtutem quia si iam fiat ulterius additio iam non erit vinum sed aqua vel mixtum alterius spiritus. sic fit in homine: quia tanta paterit debilitas virtutis fieri per admixtionem continuam quod in tali virtute non poterit inueniri natura spiritus: et ita accidit circa omnes quod moriuntur per nimiam senectutem. scilicet quod illud mixtum tam debiliter tenet iam virtutem spiritus quod non potest exercere operationes secundum spiritum: et quia forma in homine non solum est forma sed et motor qui cessauerit potest operari per indispositionem corporis desinet esse ibi: et eodem modo in quantum forma exigit determinatam dispositionem ex parte materiam quod per quam virtus multum debilitatur: et ideo anima est secundum formam non potest ibi manere. **Ex** hoc sequitur quod partes materiales corporis quod fuerunt realiter in semine in menstruo formato maxime pertinent ad veritatem humane nature: eo quod quando formatur fetus de nono non est ibi aliquid nisi in quod data est forma spiritus: et nil extraneum ei aduenit: et ideo sicut vinum tunc maxime participat perfectam virtutem spiritus quod ei non est admixtum aliis liquoribus: ita et corpus nouiter formatum quod nil aduenit ei per alimentum participat perfectissime virtutem spiritus: quod autem etas magis extenditur et continue fit noua mixtio per alimentum quod uersione tanto debilius habet virtutem spiritus: et ita pcedit versus quo per continuam admixtionem tanta fiat impuritas totius mixti quod non possit anima in illo corpore manere ut dictum est. **Ex** quo inferitur quod nulle partes in eodem homine pertinent equaliter ad veritatem nature humane nisi ille quod eodem tempore ceperunt esse de veritate eius: et quod quotidie partes aduenientes minus pertinent ad veritatem nature unde ille que circa mortem conuertuntur in carnem minime pertinent ad veritatem humane nature. **Ex** hoc et apparet quis ordo erit partium ad resurrectionem in eodem homine. nam in homine non resumetur totum quod conuersum fuit in ipsum per nutritionem: sed tantum quantum sufficiet ad reddendam magnitudinem quam habuit in tricesimo anno vel habiturus erat si viveret ut dictum est. ergo non resumuntur: sed ordo in partibus resumendis erit quod totum quod fuit in semine resumatur ante omnia: quia iste partes materiales maxime participauerunt virtutem spiritus ut dictum est: et deinde id quod statim venit per alimentum quia illud fuit purius. id est magis participans virtutem spiritus: et ideo si ad reddendam magnitudinem quam aliquis habuit in anno tricesimo suffecerint partes materiales quas habuit conuersas in corpus suum per nutritionem: sed resumerint non resumetur in resurrectione aliquid de eo quod postea aduenit et si illud actu maneat in corpore et aliquid iam fluxerit. **Ex** quo patet quod aliquis homo erit integre etatis de cuius carne et ossibus quod habuit cum moreretur non resumetur quantitas aut pondus vnius libe: sed ipse sit ponderis ducentarum librarum. Ratio est quia illud magis pertinet ad resurrectionem quod perfectius participauit virtutem spiritus: sed ut dictum est ea que adueniunt in primo anno per alimentum magis pertinent ad virtutem speciei et virtutem nature: ideo potius competit resurgere partibus que conuersae sunt in hominis corpus in anno primo quam eis quod conuersae sunt in anno secundo: sed ille que conuersae fuerunt in principio etatis pro maiori parte defluerunt per actionem continuam caloris: manent autem ille que posterius adueniunt: ideo si quis vixerit versus ad annos centum accidere poterit quod in morte non maneat in eo quantitas vnius libe de eis quod materialiter adueniunt a conceptione versus ad annum sextum vel septimum quia cetera fluxerunt: et tamen illis que conuersae fuerunt in corpus hominis versus ad quintum vel sextum annum fortassis competit resurgere: ut si illa simul collecta sufficiant ad reddendam quantitatem maximam quam homo habuit in anno tricesimo. ergo illa sola resurgent in corpore: et tamen de illis poterit accidere quod non maneat vna libra ponderis in centenariis moriente. ergo reliqua quod actu manet in eo non pertinebit ad resurrectionem quantum intermaneat in corpore et cetera fluxerint. **Ex** predictis et sequitur quod nunquam tunc carnes comestae resurgent in comedente quia semper aliquae partes ibi

manent materiales que fuerunt in semine: et tamen ille maxime pertinet ad veritatem humane nature. ergo non resurgent in comedente. Patet primum. nam ut ostensum est non potest accidere quod in aliquo homine quantumcumque vivat fluat omnes partes quod materialiter fuerunt in semine et maneat sole que venerunt per alimentum propter causam ibi datam: etiam quia si omnes ille fluere non esset idem homo numero. Secundum patet quia ut ostensum est partes quod fuerunt in semine perfectissime participauerunt veritatem speciei et ideo maxime pertinent ad veritatem nature humane: unde non possunt equaliter pertinere ad comedentem sicut ad eum cuius pars fuerunt: quia in comedente fuerunt partes per nutritionem in primo autem fuerunt partes materiales seminis: ideo necesse est quod ille resurgant in eo cuius fuerunt et non in comedente. Nisi forte quis dicat quia aliquando partes comestae non habebant aliquas partes materiales quod fuerunt in semine. Sed dicendum quod non statim: nam sicut est de toto ita est de partibus: sicut enim non maneret idem totum sicut ostensum est si penitus fluxissent omnes partes materiales que fuerunt a principio in generato: ita et non manebunt eodem partes numero: ut pote non idem caput aut pedes et ita de alijs si non maneat in eis aliquid quod materialiter fuit ex semine: et tamen ad esse idem totum oportet esse easdem partes: ideo necesse est quod in quolibet membro corporis maneat aliquod materialiter quod fuerit ex semine quantumcumque sit paucum. **Item** patet quia omnes partes fuerunt constitute totaliter de humido spermatico et postea in resolutione fit resolutio et deperditio proportionaliter de omnibus: et etiam omnes nutriuntur et augentur proportionaliter ut ostensum est. ergo necesse est quod in quolibet maneat aliquid de humido spermatico et quod quantum materiam aliquid in vna de humido spermatico maneat in alia quia quod de aliquibus corporibus fit diuisio vel remotio proportionalis et si illa sint inequalia non potest vnum finire diuidendo sine eo alterum finire: et necesse est ambo finire simul vel nunquam finire: et ita cum in quolibet parte corporis fuerit humidum seminale et postea de quolibet sit deperditio proportionaliter impossibile est quod desinat in aliqua earum esse humidum spermaticum omnes partes quousque in omnibus partibus corporis esse desierint: et tamen quantumdiu homo vivit semper manet aliquid de materia spermatica ut ostensum est: ergo necesse est quod quantumdiu homo vivit maneat in quolibet membro aliquid quod materialiter fuerit in semine: et quia ille particule necessario resurgere habet in eo cuius carnes comestae fuerunt ut ostensum est. ergo impossibile est quod aliquando carnes comestae resurgant totaliter in comedente et si effecte fuerint de veritate nature eius: sed necesse est aliquid illarum resurgere semper in eo cuius carnes fuerunt. **De** ceteris autem particulis earumque carniū dicendum quod interdum possunt pertinere magis in vno ad veritatem humane nature quam in altero et in illo resurgent. hoc autem potest considerari secundum tempus nutritionis quo alicui euenerunt. nam ut ostensum est. scilicet realiter pertinet magis ad veritatem humane nature alicuius id quod aduenit ei in anno primo quam quod aduenit de alimento anno secundo et tertio et ita de alijs temporibus.

Ex quo sequitur quod ex etate comedentis et eius cuius carnes comestae fuerunt poterit indicari ad quem pertineat realiter magis caro comesta et quis magis illa indigeret. Patet hoc. nam si ille cuius aliquae carnes comestae sunt erat annorum sexaginta et ille qui comedit erat annorum quattuor: maior pars carniū videbitur pertinere ad comedentem quam ad eum cuius erant. Ratio est quia id quod erat in homine sexagenario per maiorem partem aduenit nouiter per alimentum vel non multo tempore ante quia reliquae partes quod ab antiquo fuerant acquisite per maiorem partem fluxerant: et tamen id quod acquiratur in etate sexagenaria modicum pertinet ad veritatem humane nature propter participare imperfecte virtutem speciei. ergo magis pertinebat ad veritatem humane nature in comedente qui est quattuor annorum in quo inuenitur virtus speciei perfectior propter paucitatem mixtionis et paucum recessum a principio. ergo ibi partes ille materiales participantes perfectius virtutem speciei effecte sunt magis de veritate humane nature. **Secundo** quod magis indiget comedens partibus illis quam ipse cuius fuerunt quia ei cuius fuerunt partes ille carniū forte particule materiales que fluxerunt in temporibus praeteritis sufficere ad reddendam quantitatem quam habuit in anno tricesimo non resumptis illis quas habebat cum erat sexagenarius: et forte parum de illis resumpturus erat in resurrectione et si nullus comedisset eas: a fortiori autem si aliquis eas comederit et effecte fuerint in eo de veritate nature humane pertinebunt ad comedentem. nam in illo videntur necessarie ad reddendum quantitatem quam habuit comedens vel habiturus erat in anno tricesimo eo quod totum quod fuit materialiter in aliquo conuersum

BBB

2. rō.

Enasio.

Consutatio

3. rō.

LLL *

6. correla.

DDD

per nutritionē vsq; ad quartū vel quintū annū forte est necessa-
riū ad reddēdā maximā quantitātē quā habuit bō vel habitur⁹
fuit. si autē comedēs fuit antiqu⁹ ⁊ ille cuius carnes comedeban-
tur erat infans fiet cōsilio: ⁊ ita fm considerationē diuersarū eta-
tū ⁊ cōplexionū comedētis ⁊ eius cuius carnes comedunt pōt
verisimiliter iudicari ad quē p maiori partes carnes comeste
ptineāt. C Dicif autē fm varietatem cōplexionū q; nō pōt tota
liter sumi iudiciū ex etate: pōt. n. aliq; esse in quo id qd adue-
nit p alimētū in anno vicefimo sit magis de veritate nature hu-
mane q; in alio id qd aduenit ei in anno sexto. Et rō est q; vir-
tus spēi a principio fuit inequalis sicut p; in vino: q; aliq; vi-
nū purū etis participat plus duplo vel quincuplo virtutē spēi
q; aliq; exis purū. hoc. n. ex origine acceperūt. ex quo sequit⁹
qd aliq; vinū bñs admixtionē equalitatis de aqua pticipat:
ita pfecte vel melius virtutē spēi q; aliq; aliud purū exis:
ita de boibus est q; accipiēdo corpa boim pur soluz formata
sunt ex spermate. i. mēstruo nō participant equaliter virtutem
speciei ⁊ ex hoc determinat boi periodus spālis. i. q; aliq; sint
longioris vite ⁊ aliq; breuioris fm q; illud humidum existens
purius pōt diu manere recipiēs admixtionem alieni humidi.
Sic. n. erat in boibus prime etatis in qbus erat vita longior: ⁊
vna cā longitudinis erat q; semē participabat tūc magis pfecte
virtutē spēi q; nūc: ⁊ ita ē accidit nūc q; humidū spermaticū
ex quo formatū fuit corpus alicuius sit duplo pfectius partici-
pans virtutē spēi q; humidū spermaticū alterius: ⁊ iō in illo
erūt partes spermaticę magis de veritate nāe q; in altero: ⁊ h
mō accidit q; ea q; adueniūt alicui p alimētū in anno vicefimo
sint magis de veritate humane nature in eo: q; in altero ea que
pueniūt ei in anno tertio vel quarto. ⁊ hoc est verū respectu di-
uersorū h; respectu eiusdē gñale est q; q; p; adueniūt sunt ma-
gis de veritate humane eo q; quotidie ipsum totū mixtū h; de
bilis veritatē spēi. ⁊ hoc verū est nisi cū accidētali egritudine
ñiū sit q; eo tēpore quo quis patit⁹ grauē egritudinē ea q; ad-
ueniūt ei minus pfecte participare vident⁹ virtutē spēi q; ea q;
postea adueniūt cū homo restitutus est totaliter sanitati. C Di-
cēdū tñ q; h; aliquid sit absolute magis de veritate nāe in vno
q; in alio si pbabiliter est minus de veritate nature in eo: non
resurget caro in eo sed in illo in quo est magis de veritate nāe
eo q; ibi est maior indigētia eius: vt si in aliquo existente anno-
rū triginta fuit caro multū participans virtutem spēi magis q;
in aliquo qñ erat annozū septē erit absolute caro eadē magis
de veritate humane nature in illo cui aduenit anno tricesimo
q; in illo cui aduenit anno septimo: ⁊ tñ pproportionaliter nō est
verū. nā comparādo in istis duobus maximas participatiōes
virtutis speciei q; sunt in corpore quādo formatū ē ex mēstruo
q; partes existētes mālter in semine maxime participant vir-
tutē spēi nō sunt iste participatiōes equaliter: sed forte materia
spermatica vnius triplo vel quadruplo pfectius cōicat illam
virtutē q; alia: ⁊ ita poterit absolute esse q; partes aduenientes
alicui p alimētū participēt pfectius virtutē istā pfectius in an-
no tricesimo q; in alio in anno septimo: ⁊ cū absolute vna est
magis vel minus de veritate humane nature q; altera. ⁊ tamē
accipiēdo quāq; participatiōē istarū vt sūmā dicitur q; id
qd aduenit alicui in anno quinto per alimētum ⁊ illud idē ma-
terialiter adueniat alteri in anno tricesimo magis est de verit-
tate nature illius q; recipit in anno quinto q; illius qui recipit
in anno tricesimo: q; perfectio participatiōis virtutis speciei
magis accedit ad summā in eo q; in quinto anno recepit q; in il-
lo q; anno tricesimo: ⁊ ob hoc pertinebit ista caro ad eum cuius
fuit anno quinto. Etia q; ille ea forte indiget ad cōplementum
sue quantitatis: vt ga omnia que transferūt materialiter in cor-
pus eius vsq; ad tempus illud nō sufficiunt ad reddēdā quā-
titatē competentem homini: ⁊ tamē in eo cui aduenit in anno
tricesimo nō erit necessaria ad reddēdā quantitātē eius ga ce-
tere partes que fuerūt materialiter in corpore ⁊ fluxerūt prius
sunt recipiēde q; id qd aduenit anno tricesimo. C De ter-
tio p; ga interdū caro comesta ad nullum pertinebit neq; re-
surgēt in comedente neq; in eo cuius fuit: vt si aliquis existens
sexaginta annorum comedit de carnibus alterius sexagenarij
forte ille carnes comeste in nullo resurgēt eorum: ga nulli neces-
sarie sunt ga certū est q; cuilz eorum ad reddēdā debitā quā-
titatē sufficiēt ea que materialiter fuerūt in eo ante annū se-
xagesimū ⁊ fluxerūt: etiā si parū vel nil resumas de eo qd actua-
liter manet in anno sexagesimo. ⁊ hoc verū est nisi quantū ad
id quod manet in partibus illis de eo qd fuit materialiter in se-
mine: ga illud oportet resurgere in eo cuius fuerunt partes car-

nis. C Sed quid si alicui istozū desit aliqd ita q; resurgenti-
bus istis carnibus in aliquo adhuc desit aliquid ad reddēdā
quantitatē debitam. C Dicendum q; carnes resurgēt in eo in
quo fuerūt magis de veritate nature ⁊ magis necessarie: ⁊ siue
ipñ siue alteri siue vtriq; desit aliquid ad reddēdā debitam
quantitatē supplebit deus illud de aliqua materia que nunq;
fuit in aliquo istozum sicut supplet in pueris paruulis decedē-
tibus qui nō dum peruenerūt ad etatem in qua omne qd fuit i
eis materialiter sufficiat ad reddēdā quantitātē quā habitu-
ri erant: ⁊ hoc nō tollit identitatem numeralem indiuidui: non
enim tollitur per additionē sed bene per subtractionem. i. si nō
manētibus eisdem partibus materialibus apponatur alie om-
nino differentes: si tamen eadem omnino maneāt etiam addi-
tis alijs vel fluētibus quibusdam non tollitur identitas. sicut
quotidie fluunt alique partes de quolibet indiuiduo: ⁊ tamen
manet idēz qd prius. C Ad quartū dicendum q; procedit
argumentum inquantū p; supponit semen esse de supfluo ali-
menti: ⁊ ideo fuisse de veritate humane nature in illo de cuius
carnibus comestis semen genitū est. ad hoc autē prima positio
dicit falsū p; supponi: ga illa vult q; semē neq; fm totū neq;
fm partes sit de superfluo alimēti: sed dicit esse de veritate hu-
mane nature ⁊ q; illud multiplicetur fm se vt ex eo reddatur
quantitas tota boīs ⁊ etiā ex eo decidatur semen: ⁊ sic ille qui
vescebatur solis carnibus humanis nō emittit semē genitū de
carnibus comestis sed de veritate nature sue. ⁊ ideo fm istam
positionem nō tenet argumentum: sed carnes comeste pertinet
ad veritatē nature humane illius cuius fuerūt: ⁊ ideo nō resur-
gēt in eo qui comedit illas neq; in eo qui genitus est de semine
eius. C Sed scōa ⁊ tertia positio dicunt esse semen de supfluo
alimenti h; maneat dubiū an sit solum de supfluo alimenti vel
maneat aliqua pars immixta de veritate nature. Et fm eas
dicendū est q; de carnibus aliqd illis resurget in comedente:
⁊ aliqd in eo cuius fuerunt carnes: ⁊ aliqd in eo qui ex semine
comedentis genitus est. nō est enim possibile q; totum qd ma-
terialiter fuit in carnibus comestis cōuertatur in semen: quia
post multas decoctiones cibi perueniēt ad depurationem semi-
nis qd est superfluitas vltimi cibi: illud autem qd de carnibus
comestis in semen cōuertitur magis pertinet ad veritatē na-
ture i eo qd ex semine nascitur q; in eo in cuius carnibus semē
generatur: ⁊ ideo fm doctrinā supra datā id qd in semine cō-
uertitur resurget in eo cuius carnibus semē generat⁹: ⁊ ideo
fm doctrinā supra datā id qd in semen cōuertit⁹ resurget in
eo qui ex semine nascit⁹: residuum autē poterit resurgere in eo
vel in alijs. C Circa qd sciendum q; dato isto casu carnes co-
meste possunt pertinere ad tres boies. i. ad euz cuius fuerunt: ⁊
ad comedentem: ⁊ ad illuz q; nascitur ex semine genito de illis
carnibus. Sed de illo q; ex tali semine nascitur dicendū q; nō
possunt pertinere ad euz tote ille carnes comeste: sed solum id
qd in semine cōuersū est. Patet primum ga ille carnes nullo
modo cōuersę sunt in euz ga nō poterant peruenire ad euz nisi
p generationē vel nutritionē nō venerunt per nutritionē ga
ipse nō comedit illas: p generationē autē pertinet solū id qd
materialiter est in semine: ideo nō pōt ad ipsuz pertinere nisi il-
lud qd de carnibus cōuersū est in semen. ⁊ hoc verū est oīe
cte. ⁊ tamen p accidens poterant iste carnes tote assumi ad re-
surgendū in corpore eius q; ex semine isto genitus est: vt si ac-
cidēt q; ille carnes comeste nō essent necessarie comedēti neq;
ei cuius erant ad aliquā reddēdā quantitātē ipozum vt di-
ctū est supra. ⁊ ita periret semē: ⁊ ille q; ex illo semine genitus
est forte decessit in primo anno vite ⁊ ita nō fuit in eo materia
liter vnde possit reddi tanta quantitās quantum iste habiturus
erat si ad annū tricesimū perueneret: sed oportet aliunde eam
suppleri ⁊ ita fortassis de illis carnibus comestis q; ad nullius il-
lozū duozum resurrectionē pertinerent resumetur qd deest
isti nato ex tali semine: sed hoc p accidens est directe autem nō
pōt competere ei nisi qd cōuersū est in semen. C Sed circa se-
men an competat ei vel alijs. Dicendū q; aut loquimur de semi-
ne: id est de mēstruo materno: aut de semine virili. i. de semine
materno. Dicēdū q; cu; mēstruū sit ex quo materialiter com-
ponat⁹ corpus fetus oportet q; redeat: ga nil est qd magis in
aliquo pertineat ad veritatē nature eius q; id qd fuit in pri-
ma formatione corporis eius. vnde non potuit ptinere tantum
ad veritatē nature humane in comedēte neq; in eo cuius car-
nes primo fuerūt: sicut in isto q; ex illo mēstruo formatus est q;
in alijs fuit p modū nutritiōis: in isto autē ptinet ad primam
formationē corporis. illud autē verum est nisi quantū ad illas
particulas

222

Nota ex q
determinat
boi piodus
vite.
Nota cām
qre boies
prie etatis
erāt lōgio-
ris vite

Que p;io
boi adue-
niunt p ali-
mentū ma-
gis sunt de
veritate na-
ture huane
§§§
*

225

De. 3. mē-
bro diuifio
nis facte su-
pra lra. 3.

Petitio
Ratō.

Ad. 4. nō
nē p;io
palem
fuit repli-
ca.

Ad idēz
h; scōa
⁊ tertia
positiōq;

Notādū
333

*

Probūm
Ratō.

i. mō

Ratō

particulas que fuerunt in carnibus illis que erant de semine in illo cuius carnes primo fuerunt. nam vt supra ostensum est sicut nunquam manet indiuiduū quin maneat in eo alique partes q̄ materialiter fuerunt in semine. i. menstruū ex quo formatus est: ita nulla pars corporis est que nō habeat aliquas particulas q̄ materialiter fuerunt de semine in prima formatione ipsarū partium corporis: quando autem quis sumit illas partes in cibū sumit etiam id q̄ materialiter fuit in semine ex quo ille partes formate fuerunt. si ergo de illis partibus rursus formatum est semen et in illo semine veniunt alique partes earum q̄ fuerunt in semine illarum particularum comesturū: necesse est q̄ aliquid sit in semine siue menstruū ex quo formatur iste homo que fuerunt in menstruū de quo alius homo formatus est: et ga quantū ad hoc equaliter pertinent ille particule ad veritatem nature in vtroq̄ necesse est q̄ resurgant in eo cuius prius fuerunt particule. sed ceterae particule menstrui pertinebunt ad illū qui formatus est ex isto menstruū: et nō ad illū ex cuius carnibus genitum est menstruū propter rationem supra positam.

¶ Si autem loquimur de semine virili. dicendū q̄ pendet hoc ex alio dubio. quidam. n. dicunt q̄ semen maris nō venit mālī ad compositionē corporis fetus: sed solū vt primū actiū formans et digerens menstruū semine et evaporat propter suam subtilitatem in spiritus. Alij dicunt q̄ intrat in cōpositionē fetus tā semen masculi q̄ semine: sed vnum vt materiale solum aliud vero est actiū partiz et partim materiale. Si autem teneas q̄ semen viri nō intrat materialiter in cōpositionē fetus dicitur q̄ nō poterit resurgere in eo. i. poterit ptinere ad illum de cuius carnibus genitū est semē: ad comedentes autē nō poterit ptinere illa particula q̄ nunq̄ fuit de veritate in eo. nā semen nunquā conuertitur in corpus illius cuius est neq̄ animā aīa eius immo neq̄ ab ea perficitur: in eo autē cuius carnes fuerunt fuit illud de veritate nature humane partim p nutritionē et partim p generationē: ideo ad illū pertinebit. Si dicatur q̄ intrat in cōpositionē corporis sicut menstruū muliebze. Dicēdū est de eo sicut de menstruū. s. q̄ resurget in illo qui ex illo semine genitus est preter particulas illius feminis que fuerunt in alio semine. nam ille resurget in eo cuius fuerunt carnes. De alijs duobus. i. de comedente carnes et de eo cuius carnes comeste fuerunt. Dicendum q̄ residuum q̄ nō resurget in eo qui genitus est ex semine resurget in illis et poterit esse q̄ totum resurget in comedente preter id q̄ fuit de illis carnibus comedē materialiter in semine: vel q̄ tote resurgant in eo cuius fuerunt: vel partim in vno et partim in alio: vel q̄ omnino pereāt et nō resurgant in aliquo illorum vt si nulli eorum sint necessarie. q̄ verū est preter particulas feminales que semper resurgunt in eo cuius fuerunt carnes. q̄ totū apparet ex his que dicta sunt in solutione precedentis argumenti.

¶ Ad quintū cuius vigor est q̄ ponitur cibari quē embrijs solis que sunt continentia id solū q̄ est de veritate nature humane alicuius. dicēdū q̄ prima positio nō recipit hoc argumētū q̄ argumētū procedit propter semē genitū ex illis: et tamē prima dicit nō gigni semē ex superfluo alimenti: ideo ex embrijs comestis nō gignitur semē: s. adueniunt illa comedenti p nutritionē: semen autē est de veritate nāe ipsius comedētis et nō de cibo quē comedit: et ideo fm istam positionem embria si animata erant nō resurgunt in comedēte neq̄ in eo qui genitus est ex semine comedētis ea: sed ipsa resurgunt in seipsis: q̄ q̄b̄ erit p se vnus homo.

¶ Sed dicendum fm secundāz positionē et tertiāz positionem posse gigni semē ex illis embrijs qui sumuntur a comedente p modum nutrimenti. Et tunc dicendum q̄ aut animata sunt aut nō. si sunt animata resurgunt. sed tunc dicendū q̄ in embrijs nō est solum quod est ex semine: sed multū aliud q̄ nō animatur embrio vsq̄ ad perfectāz perfectionem: q̄ in corpore maris accidit ad quadraginta dies vel quasi. in feminis autē ad octoginta et in tempore medio multū aduenit embriōi quo nutritur et augetur propter substantiaz feminis: et illud habet se in embrijs sicut se habent in nobis partes materiales que adueniunt per nutritionem quotidie: et ideo si quis nutritur solis embrijs et ex semine inde genito nascitur homo. est dicendum q̄ in semine illo est aliquid superflū q̄ poterit resurgere in genito. Circa q̄ sciendum q̄ dato isto casu materia embriōis poterit resurgere in tribus. s. in embriōe pertinente ad resurrectionē et in comedente et in genito ex semine comedētis. De genito dicendū q̄ nihil resurget in eo de embrijs nisi illud paucū q̄ de eis cōuersū est in semē: et hoc nō si fuerint ibi alique partes q̄ fuerint seminaliter in embrijs q̄

ille partes resurgēt in embrijs et si in aliquo seminaliter fuerit an embria resurgēt in illo et nō in embrijs fm rōnē supra positā: reliquū de semine illo resurget in genito ex illo semine: et illud sufficit cū alijs partibus q̄ postea per nutrimentum euenerūt et si ille nō sufficiat deus supplebit ex alia mā neq̄ est incōueniēs q̄ cū totū semen maternū vel paternū s. aliā positionē fuerit de veritate fetus nāe: et in rōne sua seminali q̄ nō resurgat totū in eo q̄ nō est necesse: imo nō est possibile q̄ i quoq̄ boīe resurgat totū q̄ in eo fuit de veritate nāe humane vt dictū est supra. et dicitur sequenti. q. De reliquis aut partibus embriōnū q̄ nō conuerse sunt in semē. dōm q̄ resurgēt in embrijs si erāt aiata vel in comedēte. s. in eo in quo magis ptinuerūt ad veritatez nāe humane: et qui plus indiget illis ad resurrectionē suā. Et ex his duabus rōnibus videt̄ quasi qualiter dōm q̄ ille partes totaliter resurgāt in embrijs et nil in comedēte. Prima rō est q̄ vt supra dictū est quāto aliquid de alimento citius alicui aduenit: tāto magis efficit̄ de veritate nāe illi: et q̄ alimentū illud prius aduenit embrijs q̄ comedenti nō solū respectu tēporis absolute: s. et pportionaliter considerationē durationē embriōnū et comedētis. nāz embriōi aduenit nutrimentū intra vterū paulo post suā formationē: comedētī autem aduenit post exitū de vtero q̄ in vtero nō vescēbāt embrijs: et tunc maiori tempore distat a sua formationē q̄ embrio a sua.

¶ Scda est pp maiorez necessitatē. nāz embria nihil habent in quo resurgāt nisi id q̄ in vtero acceperūt: qui autē vescit̄ embrijs aliquid h̄z preter id q̄ cōuersū est in eūz ex embrijs. nāz aliquo tēpore vescēbāt iste lacte materno quādo nullū aliū cibum capere poterat et cōuersum est in eius substantiaz: et iō paucioribus indiget q̄ embriōes vñ in embriōibus potius mā eorūz resurgat.

¶ Tertia pōt addi: q̄ dato q̄ vescens embrijs equaliter egeret ad resurrectionē partibus embriōnū sicut embria: adhuc nō resurgerent in comedēte s. in embrijs: q̄ q̄ p prius est alicui prius ei respondet q̄ alteri: et q̄ partes ille prius ceperunt esse de veritate nature humane in embrijs q̄ in comedēte pertinebūt potius ad embria.

¶ Quarta ratio pōt addi q̄ partes embrijs solūz pertinet ad comedentes p modū alimenti: embrijs autē partiz competūt per nutritionē et partim p generationē in quātum aliquid illorum fuit ex semine: aliquid autē aduenit p nutritionem factā in vtero: et ideo realiter omnes partes embrijs comesti ptinēt ad embriū animatum. ad comedentes autē nulle pertinet realiter nisi forte embria habuerūt aliquas partes in vtero p nutritionē que nō effecte fuerūt de veritate nature ipsorū sicut tumores alique vel excrescētie: sicut accidit in fetibus mōstruosis. nam in vtero accipiūt tales monstruositates: et illud q̄ nō est in eis de veritate humane nature efficietur in comedente de veritate humane nature: et in eo ptinebit ad resurrectionē et nō in embrijs: sed quia in tali casu taz embrijs q̄ comedētī ea sola desunt multa ad reddendam quātitatē quā embria habitura erāt in anno tricesimo et quā comedēs habuit vel habiturus erat: supplebit illud deus aliūde manēte eadem quātitate numerali indiuidui. Si autem embria nō erāt animata nō resurgēt: et ideo nō est eadē difficultas. sed dicēdū q̄ ptim resurgēt in eo qui ex tali semine natus est. s. totum q̄ fuit in semine. residue autem partes resurgēt in comedente. s. omnes que in eum conuerse sunt: quia multū de cibo nō conuertitur: vt q̄ in secessum vadit: et quod resoluitur in fumositates quasda subtilis in sua decoctione: et hoc nō pōt respondere ad quēcūq̄ dubia que sunt de materia resurgentium quātum ad id q̄ manebit vel nō manebit in corpore. Ad duo argumenta in vtrū respondebit sequenti. q.

¶ An totum q̄ fuit materialiter in membris corporis humani in homine resurgat.

¶ Questio. 244.

Queretur an totum q̄ fuit materialiter in membris corporis humani resurgat in boīe. Alij qui dicunt q̄ sic: ga minus videntur pertinere ad resurrectionem capilli q̄ alia membra: et totū tamen quod fuit in capillis resurget et si nō in capillis saltem in alijs partibus corporis vt dicit Augustinus. 2. 2. lib. de ciuita. dei in. 19. et magister. 4. sen. di. 44. illud allegat. ergo a fortiori aliud quicquid fuit in membris nostris resurget.

¶ Scdo ga sicut partes carnis fm speciebus perficiuntur ab anima rationali: ita et partes fm materiā. et tamen corpus humanum habet ad resurrectionem ordinem in quātū fuit animatū aīa rationali: ergo tā partes s. mās q̄ fm speciem resurgēt: sed qcquid fuit materialiter in membris nostris vocat̄ pars fm materiam. ergo qcqd fuit materialiter in membris nostris resurget in nobis.

¶ Tertio ga ex illa parte

nnn

Alia rō. 1. rō.

*

2. rō.

3. rō.

ooo

4. rō.

Fetus mōstruosi tales monstruositates in vtero acceptāt

in lra. cc.

a

Nonnullorū rōes i vtrū. 1. rō.

2. rō.

3. rō.

accidit corpori totalitas ex qua accidit ei diuifio in partes. sed diuifio accidit corpori ex parte mae cuius dispositio est quantitas fm qua diuidit cum totalitas corporis fit totalitas mae. i. ex ma znō ex forma qz forma nō hz partes sz mā: si ergo aliqd qd mālter fuffet in mēbris humanis nō refurgēt nō refurgēt totū corpus: 2 nū neqz totus homo qd est incōueniēs. C Alij dī cūt q nō refurget qd fuit mālter in mēbris qz partes sz materia nō sunt fixe in corpore: sz fluūt 2 reflūit vt dicit primo de generatione. ille tñ fuerūt mālter in mēbris: si aut oēs ille refurgērent aut effet corpus maius aut densius. sed vtrūqz est incōueniēs. ergo nō refurgēt oēs partes tales. C Scdo qz qd quid est de veritate nāe humane in vno hoīe totū pōt esse pars mae in altero hoīe q eius carnibus vscif: si ergo in quolz refurget id qd fuit mālter in vno segtur q id qd fuit de veritate humane nāe in vno refurgat in alio qd videf esse incōueniēs. C Di cēdū q nō opz qz refurgat in hoīe quolz totū quod fuit de mā in mēbris eius imo neqz est possibile refurgere. Prio pz ex rōne suprapofita d denfitate 2 magnitudine. nā mālter fuit qd aliqñ conuerfum est in corpus eius p alimētū siue actuali maneat siue fluxerit: sed si illud totū qd fluxit 2 manet iungat ad magnitudinē manifestū est qz efficiet homo valde maior: imo q vixit vsqz ad annos centū 2 cōtinue nutrit restituta tota mā fm gradū eūdē denfitatis 2 raritatis quē nūc homo hz forte effet vnus homo equalis decē vel viginti hoībus siml in magnitudine: vel si tota illa mā p condensationem debeat reduci ad equales dimēfiones prioribus quas homo habuit oū viueret opz esse magnā denfitatē quāta nūc fuit cū fit plus de mā sub equalibus dimēfionibus: vtrūqz aut est incōueniēs qz tam magnitudo qz denfitas 2 raritas determinant in vnaquaqz specie etheregenozū: 2 potissime aīatorū ex cōditione forme. ergo nō poterūt talia inueniri in hoīe. ergo nō erit in eo tota mā que fuit successiue incorporata ei. C Scdo qz sequeret q id quod est de veritate nāe in eo ficut id qd fuit ex semine contineret esse mālter in aliquo qz vsceret carnibus illius: sz id qd fuit in aliquo ex semine nō pōt refurgere in aliquo nisi in ipso vt ostensū est precedenti. q ergo nō refurgit quicquid est materialiter in aliquo 2 postea in ipso. C Tercio qz sic sequeret impossibile. f. qz idē numero resurgeret in mille hominibus vel pluribus: ga id quod fuit in vno pōt esse in multis vt si de carnibus vnus hominis comederēt mille viri resurgeret in isto id quod est in alijs mille 2 sic resurget simul in isto: qd etiā intelligi nō potest. C Sed dicēdū q circa hoc aliter loquit pri ma positio: aliter secunda: aliter tertia vt dictū est precedenti. q. Pria ponit nihil resurgere nisi quod fuit de veritate nature humane. sed dicit esse de veritate nature humane illud solū qd fuit in natura constitutue de alimento nihil dicit pertinere ad veritate humane nature 2 consequēter neqz resurgere partes acceptas ex alimento. 2 fm hanc positionem dicēdū q nō resurget in homine qd materialiter fuit in eo: naz alitum vere conuerfum est materialiter in corpus hominis 2 manit ibi ali quādiū factum caro 2 os. 2 tamen nil de illo resurgere dicit. Quantū ad scdā 2 tertiā positionē etiā dicēdū q nō resurget quicquid materialiter fuit in mēbris nostris: ga vtrāqz ponit aliquid aduenire per alimentū 2 manere aliquando in mēbris nostris: sed totū illud nō redibit ga nō erit necessariū neqz conueniens ad reddendā quantitatem conuenientem homini in resurrectione. C Circa qd dicendum q in hoc manet dubium. f. qd differat esse materialiter in homine 2 esse de veritate humane nature eius: nam solet communiter concedi q quicquid fuit in aliquo de veritate humane nature resurget in eo. 2 tamen qz resurget quicquid materialiter fuit in mēbris solet negari aut dubitari. C Dicēdū q omnes positiones distinguuntur hec duo. sed prima positio dicit aliquid esse de veritate nature humane qd ex semine quidem solū aduenit: quod per se multiplicat ad reddendā quantitatem totā quā homo postea habet: 2 ad decidendū inde semen. Materialiter aut dicit in nobis est: 2 tamen dicit nunquā conuerti in veritatem nature humane: 2 ideo nunquā pertinere ad veritatem nature neqz resurgere. 2 tamen quod est alicui de veritate nature est in eo materialiter ga est materia eius: 2 quē pars illius est pars materie eius: sed nō est solū materialiter in eo cum sit etiam de veritate nature. qz autem dicitur materialiter. f. qz est per nutrimentum solum est materialiter ga nō transit in veritatem nature humane. C Secunda positio dicit p cibū cōuerti aliqd in substantiam hominis: 2 effici de veritate nature humane. 2 ta

men distinguit esse de veritate nature ga dicit q quicquid in semine fuit. i. quicquid materialiter fuit in prima formatione corporis ante omnes susceptionem alimenti dicit esse totaliter 2 per se primo de veritate nature humane: 2 istud dicit q pertinet per se ad resurrectionē 2 q nil de isto manebit extra corpus. Et etiā dicit q per totā vitam nihil de isto fluit de corpore hominis sed fixū manet: id vero quod p alimentum venit fluit 2 refluit. Et in hoc cōuenit ista positio cum pria ga vtrāqz ponit partes materiales 2 fm speciem differre realiter in corpore. nam partes fm speciem vocant id qd ex semine aduenit 2 ille semper manent: carnem fm materiam vocant quicquid per alimentum venit 2 istud fluit 2 refluit. Sed in hoc differūt prima 2 secunda ga prima dicit nil resumī de resurrectione in partibus fm materiam: secunda autem ponit aliqd resumī. 2 ratio differentie est qz solū prima ponit pertinere ad veritatem humane nature id qd ex semine est: nutrimentum autem nullo modo transire in veritatem nature. secunda autem dicit id qd ex semine est pertinere primo 2 principaliter ad veritatem humane nature: 2 ideo esse fixū 2 totum resurgere: qd vero per nutritionē conuertit transire in veritate nature humane minus principaliter: 2 ideo aliquo modo competere ei resurgere: sed nō omnibus partibus materialibus que cōuerse fuerunt in veritate humane nature. C Tercia positio asserit tam id qd in formatione corporis fuit qz id qd per alimentum postea aduenit pertinere ad veritatem humane nature: 2 equaliter omnia pertinere ad veritatem humane nature. Et hoc propter duo. Prio ga nullāz particulāz asserit fixāz manere in corpore per totā vitam: sed hominibus tam venientibus ex semine qz ex nutrimento competere fluere 2 refluire: 2 ideo ga non excedūt in hoc partes materiales que fuerunt in semine partes que ve niūt ex alimento nō esse principalis istas qz illas de veritate humane nature. Secūdo ga postqz partes materiales sunt in toto siue sint ex semine siue ex nutrimento omnes participant equaliter virtutez speciei eo qz sit vnum mixtum mixture perfecta vnus gradus qualitatis: 2 ideo non est causa quare vna dicatur magis pertinēs ad veritatem humane nature tunc qz alia: ga esse magis de veritate nature ē magis participare virtutez speciei fm quā natura manet: 2 ga tunc equaliter est participatio virtutis in omnibus partibus propter pfectāz mixture pertinēt omnes partes equaliter ad veritatem humane nature: sz alique partes materialiter tunc maneat in mixto que prius magis picipauerūt virtutē speciei qz tūc. C Juxta istā positionē dī dicit q esse de veritate nāe humane accipit dupl. Vno modo large. f. qz quicquid informatur forma humana dicatur de veritate nature humane. Alio modo qz quicquid informatur forma humana 2 pñet ad speciem est de veritate nature humane. Accipiendo prio modo quicquid est materialiter in corpore hominis est de veritate humane nature ga siue quod actualiter est siue quod fluxit informabat anima humana vere: 2 hoc modo cōcedendū est qz ficut nō pñet ad resurrectionē quicqd materialiter fuit in mēbris nostris ita neqz resurget quicqd fuit de veritate humane nature: sz multa sunt 2 fuerūt de veritate humane nature que nō resurgerēt: 2 hoc sufficiebat 2 erat sine calūnia. f. vt diceretur qz id quod ē de veritate humane nature resurget: tamen non quicquid est ali quādo fuit de veritate eius 2 tunc non est distinctio inter esse materialiter 2 esse de veritate nature humane. sed ga communiter solet concedi qz quicquid est de veritate humane nature resurget. quod etiā oritur ex eo qd dicit aristoteles prio de generatione. f. qz caro fm speciem manet: caro autem fm materiam fluit 2 refluit: 2 ita id quod manet dicit pertinere ad resurrectionē: qd autem fluit nō. Circa hoc ergo dicēdū q partes sz speciez vocant illi de prima 2 secunda positione quicquid venit ex semine 2 fuit in prima formatione corporis vt dictū est. 2 has dicunt manere semper. quod autem per nutrimentum aduenit dicunt esse partes fm materiam: 2 sic quod fm speciem semper manet. C Alij dicunt partes fm speciez vocari partes corporis habentes determinatāz quantitatem in corpore 2 est tante virtutis vt competat ei actio propria. nō quidem vt supposito extra totum: sed qz sit propria. i. qz nō habeat solū qz cōcurrat cum toto ad actionem pars fm materiam: vocatur ex opposito ista que nō est tante quantitatis neqz tante virtutis naturaliter vt competat ei aliqua actio: 2 hoc modo quodlibet membrum vocatur pars fm speciem: partes autem parue membrorum vocantur fm materiam. 2 dicunt isti qz pars fm speciem manet. i. ga ex se apta est ad manēdū cū tāta quantitate 2 virtute

Aliorum
rōnes
1. rō.

2. rō.

Rf. ad qñ.
questionis.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Quid dicit
tres ille po
sitiones i p
cedēti qd
ne posite
penes hanc
qñtionē
C Pri ma

Scdo 2 ter
tie positio
fina.

Dubium.

Rf. iuxta
primā pos
itionē pos
itā i pcedēti
qñtioē.
D

Rf. iuxta
scdāz pos
itionē qd
pcedēti po
sitam

Com
niētia
me 2
cūde
no
fitione
Dria
eiusdem

Rf. iux
ta terti
positio
in q. p
cedēti
tam.
1. rō.

2. rō.

Effect
vitate hu
mane vi
te accipi
tur dupl
1. mō.
2. mō.

9

770ml
rillo.

tutē habeat vt agendo resistere possit agēti cōtrario pars ma-
terialis dicitur fluere ga fm se apta est ad fluendum ga nō com-
petit ei talis virtus neq; tāta quantitas in qua diu manere pos-
sit. Sed hoc nō consonat intentioni aristotelis distinguētis id
quod est fm speciem 2 fm materiam. Primo ga tūc nō possent
distingui qd est fm speciem 2 fm materiam in omogeneis ga
omogenea nō habent partes quarū cuiq; competat aliqua ope-
ratio. sed eadez est operatio totius 2 omniū partiū ppter vni-
tatez forme simpliciter 2 virtutez vnica. i. q. nō sunt potētie di-
stincte in forma omogenea: sicut domus in formis etheroge-
neorum vt in animatis. 2 tamen aristoteles dicit lib. de genera-
tione q. distinguitur esse fm speciem 2 fm materiam sicut in quo
libet alio vt in lapide 2 aqua. 2 tamē manifestum est q. in lapi-
de 2 aqua nō est dare partes fm speciem modo dicto eo q. omo-
genea sunt 2 nō est aliquid cui competat operatio distincta. er-
go aliter vult aristoteles accipere partes fm speciem 2 mate-
riam. C. Secūdo q. cōmentator ibidem exponens dicit easdem
numero esse partes fm speciem 2 fm materiam 2 solam diffe-
rentiam rationis ponit. C. Tercio ga aristoteles nō solum vo-
cat partes fm speciem 2 fm materiam: sed carnem fm speciem
2 materiam. 2 tamen caro ga est omogeneum nō habet opera-
tionez aliquā: sed id quod habet operationē est membrum: 2 il-
lud est plusquā caro. ergo nō est illud qd vocatur pars fm spe-
ciem. C. Quarto ga hoc modo tā partes fm speciem q. fm ma-
teriam manent 2 nulla erit que fluat. Et patet ga partes parue
membrorū sunt hoc modo fm materiam: 2 tamen ille manet: qz
sicut toti membro competit q. maneat 2 nō pōt fluere: ita 2 cui
libet parti assignate habenti determinataz magnitudinē 2 sitū
competit q. maneat 2 semper manet ga nō poterat manere ali-
quod membrum nisi oēs partes magnitudinis eius manerēt: 2
tunc nō erit aliqua pars fm materiam. C. Aliter ergo dicen-
dum q. partes fm speciem sunt omnes partes inquantum ha-
bent magnitudinē 2 sitū 2 figuram in corpore. Partes autem
fm materiam dicuntur eedez ipse partes inquantū habēt mate-
riam: fm quā subiiciunt forme speciei 2 situi 2 magnitudini 2 fi-
gure. Et ita exponit cōmentator vt declaratur est precedenti. q. 2
tunc verū est q. partes fm speciem vel caro fm speciem semp
manet 2 partes fm materiam fluunt 2 refluunt: vt si accipiat
pes vel manus. nam pes vt aliquid tale 2 manus vt manus sem-
per manet. i. pes qui nūc est erit cras 2 eiusdez magnitudinis:
vel nō minoris 2 eiusdem virtutis in agendo 2 eiusde figure 2
situm eundez habēs respectu totius corporis: 2 ita pes nō fluit
neq; refluat: 2 tamen nō manebit cras tota 2 eadē materia que
nunc est in eo. sed multū de ea fluat per actionez caloris 2 mul-
tū de nouo adueniet: 2 sicut est de toto pede ita est de qualibz
particula quantūcūq; parua assignata in pede que habeat de-
terminataz magnitudinē 2 situm respectu pedis totius. nam il-
la est etiā pars fm speciem: 2 ideo nunquā illa fluit: sed sicut to-
tus pes manet ita 2 manet illa particula habens eandē magni-
tudinē 2 situm eundē 2 nunquā fluat: ga si illa particula posset
fluere etiā totus pes fluere: cuq; ex illa 2 alijs similibus habent-
ibus situm 2 magnitudinem componat. sed illa habet mate-
riā que nunc est sub ea 2 illa fluit 2 refluat manente eadē parti-
cula 2 ita in toto corpore accipiendū. Sic etiā est caro fm spe-
ciem 2 fm materiam 2 ossa eodem modo: 2 ita potest sciri que
sunt partes fm speciem 2 fm materiam. C. Cōsiderandū vltērius
q. in formatione corporis que fit ex mēstruo recipit corpus om-
nes partes suas. i. omnia mēbra. 2 tamen non recipit oēs par-
tes fm speciem. Et ratio est ga partes fm augmentum sunt par-
tes fm speciem: 2 tamen ille nō habentur in formatione sed po-
stea ex alimento proueniunt: 2 hoc est contra positionē primaz
2 secundaz. verum est autē q. post formationē corporis nō ad-
ueniunt ei aliquę partes diuersarū rationū 2 denominationū
2 diuersarū virtutum: ga ista pluralitas 2 diuersitas causatur
ab anima. 2 tamē anima aduenit corpori in formatione 2 dat
statim suaz perfectionē totam corpori ga fm se totam in eo re-
cipitur: ideo statim causatur in corpore tota multiplicitas par-
tiū 2 virtutum que ex anima causari pōt. Dico tamen q. ad-
duc adueniūt postea multe partes fm speciem corpori ga om-
nes partes augmenti sunt partes fm speciem. quod patet quia
partes fm speciem sunt que manent: 2 tamen competit parti-
bus augmenti manere: semper enim manent postquā semel in
corpore sunt. ergo sunt partes fm speciem. Etia ga partes fm
speciem sunt que vltra esse materiale habent aliquod esse. 2 tñ
partes augmenti vltra hoc q. materiam habent etiam habent
magnitudinem determinatā 2 situm respectu totius 2 figuraz

aliquā: ideo quantum ad illud competit eis esse partes fm spe-
ciem. 2 tamen iste sunt ex alimento ideo ex alimento prouenit
aliquid fm speciem. C. Circa qd sciendū q. ex alimento prouenit
duplices partes. quedam sunt ad augmentum alie ad restaura-
tionem deperditi. prime sunt partes fm speciem. secunde vocan-
tur fm materiam ga non competit eis aliquid de specie vt sint.
hoc patet ga alimentū facit duo in recipiente. i. restaurat qd
deperditum est ponendo aliud equale loco eius: insuper facit
maius quousq; res perueniat ad magnitudinem competentez
ei fm speciem. De partibus que faciunt augmentū dicendum q.
quę earum facit aliquid fm speciem. 2 computat vt alia pars
distincta ga obtinet alium locum 2 situm in corpore 2 substat
alijs partibus dimensionis: 2 fm hoc hz aliquid per quod distin-
guatur 2 quod addat in toto supra alias partes: 2 ista est totali-
tas fm speciem ga nō solum aduenit ibi distincte pars mate-
rie ab alijs partibus materie: sed cū ea venit distinctus situs 2
figuratio 2 pars dimensionis terminate que oia sunt rationes
quedam vltra materiam. Pars autē ex alimento veniens ad re-
stitutionem deperditi est quidē pars fm materiam distincta
ab alijs partibus que periscebant materialiter in corpore: sed
ista nō accipit nouū situm neq; substat nouis partibus dimen-
sionis: sed penitus stat loco precedentis qui fluxit: 2 ideo etia si
tales nulle adueniant cedēte vna 2 subintrante alia nil plus erit
in re q. si semper eadem pars mulier mansisset: 2 ideo fm for-
mam nihil addunt iste ad aliam propter quod illa prima pore-
rat vocari pars fm speciem: sed omnes iste que successerūt lo-
co eius solum sunt partes materiales: ideo iste fluunt 2 refluūt
lz quelibet istarum eo tempore quo manet in corpore conside-
rata ad totum corpus nō respectu alicuius partis que fluxerit
vocabitur pars fm speciem: eo q. tunc facit in corpore aliquāz
magnitudinem 2 situm habet distinctū ab alijs. C. Ex hoc au-
tē sequitur q. sole partes fm speciem resurgent. i. oia membra
corporis 2 quicquid in illis ad magnitudinem pertinet: partes
autē que ad solā restorationem pertinuerunt non resurgent:
2 ideo nō resurget quicquid materialiter fuit in corpe. Et hoc
p. ga si totum quod materialiter fuit in homine 2 fluxit collige-
retur vt resurgeret essent multa incōuenientia vt ostensum est
s. 2 dicitur de partibus facientibus magnitudinem vsq; ad il-
lam magnitudinem maximā quā homo habuit cum esset an-
norū triginta vel quā habiturus esset si illuc perueniret: 2 hoc
verū est nisi in aliquibus ex orbitate nature. i. impotētia: secuta
fuit minor magnitudo q. esse decebat. nam tales resurgent in
maiori quantitate q. habuerunt hic. i. in tanta quantitate quā
tam illos habere decuit 2 habuerunt nisi obstarēt defectus na-
ture: 2 illud quod deest magnitudini suppleri poterit ex parti-
bus que fluxerunt que nō fecerunt magnitudinem sed restau-
rationē. Etia verū est hoc nisi de illis que perueniūt ad ma-
iorem quantitatez q. sit conueniens speciei. sicut de ticio dicit isti-
dorus q. iacebat distentus in nouē iugeribus 2 de similibus.
naz talia corpora nō vegetat 2 regulat sufficiēter aia humana:
ideo illaz erunt minoris quantitatē in resurrectione: cuq; illi nō
maneat aliquid inordinatū. C. Sed tunc manet dubiū. cū
eniz nō debeant redire omnes partes que materialiter fuerunt
in hoie: sed ille sole que faciunt magnitudinē siue vsq; quo per-
ueniat aliquis ad debitāz magnitudinem que partes potius re-
dibunt. C. Dicendū q. circa hoc est triplex positio. quidaz eniz
dicunt q. redibunt ille que prius habuerunt esse in corpore. i.
ille que aliquando fuerūt in corpore siue maneat tēpore mor-
tis siue nō: ita q. accipiantur omnes partes q. materialiter fue-
runt in aliquo tam in formatione q. in nutritione: 2 de istis re-
formabitur corpus 2 accipientur de illis tante quantē fuerint
necessarie: vnde si oēs quotquot fuerunt materialiter in homi-
ne a principio nutritionis vsq; ad annum quintum suffecerint
ad reddendāz quantitatez istaz nō resumentur alię de illis q.
postea adueniunt per nutritionem etiam si maneat actuali-
ter in corpore morientis. C. Alij dicunt q. ille partes assumen-
tur que ad magnitudinem pertinebant 2 manserunt in eo vsq;
ad mortē vel quas habuit ouz moreretur. Ratio huius esse vi-
detur ga pars materie habet se ad resurrectionē fm q. ad ho-
minē pertinet. 2 tamen magis videtur pertinere ille que ma-
nent q. ille que fluxerunt: ga ille sunt iaz aliarum rerum. ergo il-
le que manent tēpore mortis resurgent. C. Tercia positio ē q.
resumentur ille particule que nouiter causauerunt magnitudi-
nem: sicut enim supra dictum est p. alimentū duo sunt. i. restau-
ratio 2 augmentū: quādo deperditū resumitur p. partes equa-
les est restauratio solum: quādo resumitur plus est augmentū:
Sexta pars Matthei * Abulēsis k iij

Ex alimēto
duplices p-
tes pueniūt
k
Duo in reci-
piente facit
alimentum

Correla. i.
1

Dubium.

i. rñsio. fm
quoddam

Ad
Alior. 2. rñ
sio.

3. rñsio.

quia perducit res nutrita ad maiorem quantitatem: illa autem res que primo facit magnitudinem que non preexistebat pertinet proprie ad augmentum quia deperdita subintrat alia in locum eius: sed non facit novum augmentum nisi res nutrita incipiat habere maiorem quantitatem quam prius. de istis autem partibus que noviter augmentaverunt corpus dicit ista positio quod ille sole resurgente partibus que fuerunt in formatione: quia ille etiam pertinuerunt ad magnitudinem. **C** Sed dicendum quod quaecumque istarum positionum tenetur non multum differt ad resurrectionem dum tamen tante partes materie videntur ut ex eis restituatur quantitas que prefuit. nam non manebit corpus in eadem dispositione qualitatum in qua aliquo tempore fuit dum viveret sed inducet novitas. Et tamen dicendum quod prima et tertia sunt rationabiliores: secunda autem non multum valet. **C** De tertia patet quia in resurgentibus non solum exiguntur identitas eorum: sed etiam equalitas quantitatis: et illa magis per se queritur quam materia penitus eadem. nam si quereretur identitas materie penitus resumerentur omnes partes que fuerunt materialiter in corpore quod est falsum. sed tantum de materia queritur quantum sufficiens est quousque perveniat ad illam quantitatem. ergo ille partes materiales erunt ad hoc magis convenientes per quas prius deventus est ad istam magnitudinem. **C** De prima patet quia resurgunt partes materie in corpore secundum quod pertinuerunt ad veritatem nature. ergo quantum magis pertinuerunt ad eam magis competit eis resurgere: et tamen partes materiales que fuerunt a principio vite magis pertinuerunt ad veritatem humane nature. ergo ille potius quam alie resurgent. Patet istud quia natura speciei consistit in indivisibili quia est eadem: virtus tamen speciei est divisibilis quia ad qualitates pertinet: et ita cum in quolibet indivisibili duo cuiuslibet nature inveniatur virtus nature ipsius non inveniatur tamen equaliter: sed in quibusdam perfectius quam in alijs: et ita circa hominem ille partes materiales que perfectius participant virtutem speciei dicuntur magis participare ad veritatem humane nature. sed quanto aliqua pars materialis prius fuit in toto perfectius participavit virtutem speciei: et consequenter magis accessit ad veritatem humane nature ut ostensum est precedenti. quod et omnibus partibus materialibus quanto priores fuerunt in corpore tanto magis competit resurgere. **C** Secundo quia dato quod partes quaecumque existentes in corpore humano pro quousque tempore participarent equaliter veritatem humane nature et virtutem speciei tamen competere potius resurgere eis que priores fuerunt sicut precedenti. quod dictum est quod si quis comedit carnes alterius et equaliter pertinuerunt ad veritatem humane nature in vno sicut in alio: quod resurgent in illo in quo prius fuerunt quia in illo habuerunt prius quod competere eis resurgere. ita ergo de partibus materialibus que fuerunt successive in eodem homine dato quod omnibus competere equaliter virtus speciei: cum prius competiuit hoc prioribus et habuerunt prius ordinem ad resurrectionem videtur quod ille potius resurgat. **C** Secunda autem positio non est satis rationabilis eo quod non sequitur aliquod motum convenientem: non enim considerat puritatem vel perfectionem partium materialium que magis pertinent ad veritatem nature humane: sed potius illas ponit resurgere que minus ad veritatem humane nature pertinent: non enim possunt minus alie pertinere quam ille que sunt tempore mortis eo quod totum corpus debilius participat perfectionem speciei quam aliquando participaverit: et propter hoc est mors quia anima non potest manere in corpore tam elongato a perfectione virtutis humane. ergo in hoc est positio irrationalis. Etiam non attendit ista positio ad quantitatem sicut tertia: quia ex eo quod requiritur in corpore tota quantitas que prefuit videtur ille partes convenientiores que primo hanc quantitatem causaverunt: et tamen secundum istam positionem non resumuntur partes ille: sed potius ille que successerunt eis per quas quantitas causata est. **C** Motum quoque positionis istius non valet. nam ex eo quod partes alie fuerunt in corpore tempore mortis: non magis pertinent ad hominem quia sicut iste nunc sunt in corpore quando alie non sunt sed fluxerunt: ita ille erant in corpore quando iste nondum advenierant neque erant humane cum non maneant eedem partes per totam vitam: potius ergo pertinebunt ad corpus ille quod precesserunt que participaverunt perfectius virtutem speciei ut ostensum est. **C** Tenenda ergo est prima positio: quia illa est rationabilior et communius tenetur etiam quia illa satisfacet omnibus inconuenientibus quod non faciunt alie due. Nam secunda non satisfacet: ut si moriatur aliquis centenarius quando diminutus est quantitate et resolute sunt multe particule de corpore eius: non enim sufficeret ad reddendam suam maximam quantitatem illud de materia quod nunc habet: et ita oportebit redire ad primam.

ut resumatur aliquid de partibus que fluxerunt. Secunda quoque interdum non sufficit: ut si moriatur quis ante complementum sue maxime quantitatis si sumantur sole ille particule que fuerunt prius in partibus augmenti: non sufficerent nisi ad reddendam tantam quantitatem quanta est quando moritur: ut autem tanta quantitas reddatur quanta futura erat necesse est redire ad primam positionem. **C** Ut sumantur omnes ille particule que fuerunt materialiter in homine a principio sue formationis usque ad tempus in quo omnes precedentes particule collecte valeant reddere magnitudinem quam iste habuit vel habiturus erat. **C** Sed obijciatur quod dato isto modo resurrectionis non habebit resurgens easdem partes carnis et ossis quas vivens habuit. **C** Dicendum quod non habebit eandem penitus carnem et ossa materialiter. id est omnes illas partes materiales solas quas habuit aliquo tempore dum viveret vel in aliquo instanti assignato. Neque etiam habebit quicquid per totam vitam habuit: sed habebit id quod habuit in diversis partibus vite et non sequitur ex hoc aliquod inconueniens. Primum patet quia non habebit omnes partes materiales quas habuit per totam vitam ut ostensum est. quia efficeretur maioris quantitatis aut densitatis. Etiam non habebit illas solas omnes quas habuit aliquo tempore vel instanti determinato in vita. nam si accipiantur tempus formationis falsum est: quia tunc habet solas partes seminis nondum adveniente aliquo alimento: et ille partes sole non sufficiunt ad reddendam magnitudinem quam ille maximam habuit vel habiturus erat: ideo oportet aliquas accipi de alimento. si accipiantur ille quas habuit cum esset annorum triginta non habebit easdem sed paucas de illis: quia debent resumere omnes partes materiales que per alimentum alicui advenierunt a principio nutritionis usque ad tempus in quo omnes collecte sufficiunt ad reddendam quantitatem quam homo habuit in anno tricesimo: et forte iste sunt usque ad annum quintum vel sextum. et tamen iste in nullo instanti sunt simul sumpte in corpore: nam neque ad usque annum sextum quod alique nondum advenierunt et multe fluxerunt neque post annum sextum quod omnes iam advenierunt non manent omnes sed pluraliter siue effluxerunt. **C** Sed dicendum quod non sequitur ex hoc inconueniens. si non identitas quod non requiritur quod omnes eedem partes materialiter sint in aliquo ad hoc quod sit idem quia tunc non possent vari duo instantia in tempore in quibus maneret homo idem numero. nam inter quolibet duo instantia quantumlibet proxima est tempus medium in illo fit resolutio per calorem ut desinant esse alique partes que fuerunt materialiter: et fit conversio ita ut incipiant esse alie in corpore que non fuerunt et quando homo vivit manet idem numero tam secundum materiam quam secundum formam ut ostensum est precedenti. quod ergo etiam si non redeant omnes eedem partes materiales que fuerunt per totam vitam vel que fuerunt in aliquo determinato instanti vite: dum tamen redeant ille que fuerunt in formatione corporis et alie alie que fuerunt postea ex quibus constet magnitudo que prius fuit erit idem homo materialiter et formaliter qui prius: immo videtur quod iste homo tunc erit magis idem sibi ipsi qui prius fuit quam comparando unum instanti vite ad aliud quia in nullo tempore habuit simul tantas partes: et tam perfecte pertinentes ad veritatem nature humane sicut tunc. Quod patet quia dato casu quod omnes partes quas homo habuit successive usque ad annum sextum collecte in unum redeant perfectam quantitatem quam homo habiturus erat: tamen in nullo tempore vel in instanti assignato usque ad illud tempus habuit tam partes quantas habet resurgens: quod tunc autem annum sextum haberet eandem magnitudinem quam habiturus est anno tricesimo. Si autem accipiantur partes quas homo habuit anno tricesimo quod reddunt omnes suam magnitudinem omnem quod tantas partes habet quantitas non participat ita perfecte veritatem humane nature sicut participaverunt ille quas habuit resurgens quod ille fuerunt priores in corpore. si usque ad annum sextum et omne quod prius advenit perfectius participat virtutem speciei: et sic non est alius modus melior magis servare identitatem et perfectionem partium quam iste quod positus est: et sic apparet quod non erit in resurgentibus quicquid materialiter fuit in eis dum viveret nisi forte decedant in parva etate ut quinto vel sexto anno: quia tunc omne quod fuit in eis materialiter per totam vitam oportet restaurari et reassumi ad reddendum quantitatem quam habiturus erat homo in etate triginta annorum. **C** Ad primum obijciendum quod non redibunt omnes partes que materialiter fuerunt in corpore. Cum autem dicatur de capillis quod sint minus necessarij quam ceterae partes. dicendum quod verum est quia sunt partes accidentales quibus etiam non manentibus esset idem individuum. sed dicuntur de

Doct. Inia.

Assertio t.
eie rñi.

71

Assertio p.
me rñi.

1. rō.

2. rō.

Confutatio
secunde rñi.
1. rō.Propriē qd
fit mors.

2. rō.

3. rō. 5 mo
tium opin.Conclusio
ad mēte o
ctoris.

D

q̄ de capillis resumet quod fuit illorū. ⁊ dicit q̄ intelligit hoc de partibus augmētū q̄ isti faciūt nouā ⁊ determinatā magnitudinē ⁊ habent distinctū ⁊ nouū situm substando nouis partibus dimēfionis terminatē: ⁊ ga tales partes nō solum sunt fm mā; sed et fm speciē dicunt q̄ resurgēt: secus aut de partibus nutrimenti que sunt ad restauratiōē deperditū ga ille partes sunt fm materiā ⁊ nō resurgēt. ¶ Sed dicendū q̄ hoc quod dicit de partibus fm augmentū ⁊ restauratiōē tenet verum quantū ad partes essentielles corporis quas vocamus partes necessarias: secus quantū ad accidentales q̄ sunt capilli ⁊ vngues. Et ratio diuersitatis est q̄ in natura nō solū queritur esse fm certā speciē: sed et habere determinatā magnitudinē competentē fm formā illius speciē ad hoc q̄ forma manēs in mā possit habere opationes suas determinatas ⁊ completas q̄ nō fiunt cū pua vel quacūq; quantitate: ⁊ ideo sicut oīa natura lia habent determinatū esse speciē fm formā substantiālē: ita ⁊ habent determinatā magnitudinē vsq; ad quā venire cupiūt ⁊ vltra nō transcendūt ga omniū natura cōstantium positus ē numerus magnitudinis ⁊ augmētū: ⁊ ideo ga in resurgētibz requirit perfectior status hominis q̄ fuit hic: oportet inueniri esse pro quo querit idēitas materiē ⁊ forme ⁊ magnitudo ea dē quā hic maximā habuit viues vel quā habiturus erat si viueret: ⁊ ista autem magnitudo determinata inuenit tā fm naturam q̄ circa corpus q̄ circa oēs partes essentielles. i. necessarias ga in istis et si semper apponatur alimētum nō augebūtur semper: sed solū vsq; ad determinatā magnitudinē. secus autē de capillis ⁊ vnguibus quos vocamus partes accidentales. nā ga ille partes nō sunt de prima intētiōe nature sed de secūda: tanq; ad custodiēdū alias partes que sunt de prima intētiōe nature nō est tāta sollicitudo nature circa ipsos. i. capillos ⁊ vngues sicut circa alias partes: vnde virtus nature in eis nō ē virtus determinata sicut in alijs partibus ⁊ nō facit magnitudinē determinatā: sed quantū apponit de materia tantum cre scūt capilli ⁊ vngues ⁊ crescūt in imēlūz nisi rescinderētur: vel quādo virtus ab anima fluēs propter distātiā extremitatis capillozum ⁊ vnguū a sua origine nō sufficeret peruenire illuc agēdo. ex quo apparet q̄ nō est determinata intētiō nature circa magnitudinē istozum sicut circa quātitatem aliarum partium: ⁊ ideo partes augmētū in capillis ⁊ vnguibus nō vocabūtur partes fm speciē sicut partes augmētū aliarum partium corporis sed magis partes fm materiā: ⁊ ita nō oportebit resumī in resurgētibz. ¶ Secundo p3 ga si fm naturā esset determinata aliqua magnitudo capillis ⁊ vnguibus vsq; ad illā cōtinuaretur augmētum illorū: ⁊ habere illam magnitudinem esset melius q̄ nō habere cū natura tēdat ad perfectionem ⁊ melius sit quod perfectus est q̄ quod imperfectus. ⁊ tamē nos recidimus capillos ⁊ vngues excrefcētes quasi indecēs sit eos habere in tāta magnitudine. ergo illa magnitudo nō est determinata fm speciē ga omne q̄ est de intētiōe nature pulchrū ⁊ perfectus est. ¶ Tertio p3 q̄ nō attēdātur partes magnitudinis ⁊ augmētū circa capillos ⁊ vngues sicut circa alias partes corporis ga in resurgētiōe omnia corpora resurgēt in maxima quātitate quā hic habuerūt ⁊ nō tollitur eis aliqd de magnitudine sua vt redigātur ad equalitatem stature. ¶ Brisi q̄ Augustinus redarguit lib. 22. de ciuita. dei. c. 19. et. 20. et. 21. ⁊ magister. 4. sen. di. 44. sed de capillis multum tollitur vt dicit Augustinus ibidem ⁊ magister. ⁊ subditur causa. i. ne aliqd indecēs appareat si tota quātitas illorum maneat ibi. ergo nō est idem de partibus augmētū capillozum ⁊ vnguū quod est de alijs partibus corporis: sed omnes partes istozum computantur vt materiales. ¶ Quarto ga si in capillis ⁊ vnguibus accipiantur partes formales aut materiales: aut accipiuntur partes fm speciē siue formales partes quēcūq; lōgitiōis ⁊ tunc partes fm materiā vocabūtur ille sole que manēt aliquando in capillis ⁊ vnguibus nō addentes aliquā quātitatem sed solū adueniētes loco aliarum que fluxerūt: aut vocabūtur partes fm speciē vel augmētum partes que cōstituerūt maximam quātitatē quā aliquādo habuerūt capilli ⁊ vngues ⁊ partes fm materiā erūt omnes partes lōgitudinis que nō addit super illā h̄ faciāt distinctas partes quātitatis. vt si quando capilli ⁊ vngues erāt p̄olixi recisi sunt: ⁊ quousq; rursus veniāt in priores magnitudinem omnes partes augmētū vocātur partes fm materiā. Sed neutro modo stat ga si accipiantur primo modo dicere q̄ omnes partes augmētū redirēt ad capillos ⁊ vngues: sed nō partes que fuerūt ad restaurādū deperditum. nam sic fit in omnibus alijs membris ga alē redirēt corpora minoris

quantitatis q̄ fuerūt. ⁊ tamē nō fiet hoc ga tunc omnes partes capillozum abscisse ⁊ vnguū redirēt ad capillos ⁊ vngues ⁊ esset immoderata ⁊ indecēs magnitudo quod Augustinus negat vbi supra dices alioquin. si capillis redit quod tam creatura tōsura detrahit: si vnguibus q̄ toties deffit exsectio immoderata ⁊ indecens cogitātibz resurgētiōe carnis: ⁊ iō nō credentibus occurrit infirmitas. Si autē accipiat secundo mō nō conuenit q̄ aliquis erit q̄ statū vt capilli nascebātur recidebat eos: ⁊ sic maxima magnitudo capillozum huius fuit tā parua q̄ nō conueniet resurgētiōi: ⁊ si de partibus recisis deberet suppleri aliquid ibi nō appareret quantum deberet sup pleri cum iste nō habuerint maiorē quantitatem ⁊ capillis fm speciē nō sit determinata certa quantitas. maxime ga iste nō est proprius modus accipiēdi partes fm speciē sui augmētū: ga recisis capillis id quod redit ita pertinet ad partes lōgitiōis sicut totum quod p̄existebat ⁊ ita manet rō prior. ¶ Quinto ga Augustinus ponit de partibus lōgitiōis capillozum ⁊ vnguū sicut de partibus materialibus aliozum mēbrozum. nā q̄qd fuit de partibus augmētū aliozum mēbrozum redit ad ipsa mēbra ⁊ nō transit de vno ad alterū: ga alē aliquod mēbrū manet in resurgētiōe maius q̄ hic fuit q̄ salū est: partes autē fm materiā q̄ fuerunt in vno mēbro. i. que erant solū ad restorationē ga ille nō erant necessarie illis membris poterunt transire ad alia si illis opus sit: ⁊ tū partes augmētū ⁊ lōgitiōis capillozum dicit Augustinus transire ad alia mēbra. ergo non accipiūtur in capillis ⁊ vnguibus partes fm augmētum ⁊ fm materiā sicut in alijs partibus corporis. ¶ Sexto ga hoc etiā q̄ dictum est credunt aliq. s. q̄ de vno mēbro suppleat alteri si ei desit de partibus que fluxerūt. ⁊ tamē nō est verum: nunquā enī de partibus vnius accipit aliqd vt alteri suppleat. ⁊ hoc primo q̄ tollitur identitas mēbrozum: nam identitas numeralis est ex mā: si aut materia q̄ fuit in alio mēbro inciperet esse de nouo in alio tolleret identitas: ⁊ ideo redit materia cuiusq; mēbrū ad ipsum mēbrū: ⁊ si nō redit tota saltē de vno nō redit ad aliud vt ostensum est. s. Secūdo circa hoc ga vnu mēbrū nunquā indiget materia alterius. nā oīa mēbra augentur proportionaliter ⁊ resoluuntur p̄portionaliter: ideo si de fit alicui materia ad debitā magnitudinē etiā deerit necessario omnibus: et si alicui superest vt de illo alia possint habere et ceteris deerit: ⁊ ita nunquā vnu poterit recipere de materia alterius. ¶ Sed obiectē ga interdū vnu mēbrū p̄ter p̄portione h̄z aliquā excrefcētiā vel timorē vel improporionalē magnitudinem ⁊ aliqua sint minora debito vel defectuosa vel q̄ nō fuerūt ⁊ tunc poterit de vno cōcedi ad dandū alteri debitā magnitudinē. ¶ Dicendū q̄ neq; isto modo datur vni de eo q̄ alteri superabundat. Pro quo sciendum q̄ aut est excessus in mēbro aliquo aut defectus. si excessus aut est per aliquā sup excrefcētiā vel timorē alicuius partis carnis vel humoris que natura nō potuit regulare. aut p hoc quod aliquod mēbrum habens suā debitā figuratiōē h̄z magnitudinem improporionalē alijs membris. Si primo modo siue sit per excessū numeri vt in eo q̄ h̄z sex digitos in manu siue per solam excrefcētiā vt in illis q̄ habent colla tumida ⁊ pendentia ⁊ similes excrefcētiās in quibuscūq; partibus. Dicēdū q̄ illud nō pertinet ad veritatem humane nature: sed potius illam impedire ⁊ accidit ex defectu virtutis formatiue vel virtutis speciē in indiuiduo tā formato: ⁊ ideo ille partes materiē possunt applicari alijs. sed tunc dicendū q̄ aut est necessaria illi corporis parti: vt p̄tē si aliquis tales tumores vel excrefcētiās habens obijt in anno secundo vite ga nullū mēbrum in eo peruenit ad debitā magnitudinē est necessaria cuilibet additio materiē ab extra: ⁊ ideo tunc illi mēbro in quo talis tumor est h̄z pro tunc nō sit de veritate nature eius p̄oueniet in resurgētiōe materia q̄ fuit sub timore ⁊ tunc in eo efficietur de veritate nature. si autē accidat q̄ nō sit necessaria illi mēbro illa materia vel nō tota poterit applicari cuilibet alteri mēbro indigenti. quod poterit sic accidere. s. si aliquis decessit in quinto vel sexto anno quando nōdum peruenit ad maximam suā magnitudinē: neq; partes que fluxerūt incorporate semel per nutrimentum collecte in vnum possunt plene reddere totā quātitatem maximam quā iste in anno tricesimo habiturus erat: sed parum deest ⁊ ita cuilibet mēbro parum deest: illi autem in quo erat tumor si addatur tota materia tumoris vt efficiat de veritate nature eius forte erit maior quantitas q̄ illi mēbro cōpetat proportionaliter ad alia: ⁊ ideo tunc nō cedet ei tota sed pars que necessaria fuerit vsq; ad cōplementum debite

Sexta pars Matthei * Abulēsis k iiii

æ

s. rō.

6. rō 5 rñ.
sionē ad.
Nunq; de
vno mem
bro supple
tur alteri
1. rō.

2. rō.

y
Obiectō.

Rñso.

Notādū.

z

quantitatis: reliquū autēz cedere poterit cuilibet aliarū partiū corporis. Et nō tollitur p hoc identitas mēbrozū qā illa materia nō fuit de veritate humane nature in illo cuius erat tumor: eodē modo si aliquis sex digitos habuit vel aliquid vltra manū illud nō fuit de veritate humane nature: et iō poterit cedere in alias partes si eis opus est eo q non fuit de veritate nature. C Si autē aliquod mēbrū fuit maius alijs ppter proportionē et tamē fuit debite formatū: vt si quis hz vñū brachium longius alio vel vñū pedē alio maiore: aut ille fuit solum longior ppter proportionē ad alia mēbra aut etiā peruenit vltra quantitatem que competeat ei respectu totius corporis perfecti existētis. De primo aut qū quis nascit vel est in secūdo aut tertio anno hz vñū brachium longius alio tunc brachiū illud est extra proportionē: et tamē nōdum peruenit ad magnitudinē perfectā quā habere debet respectu corporis etiā si teneret proportionem ad alia mēbra. De secūdo vt si tenens illud brachiū peruenit ad annum tricesimū. De primo dicendum q moriens in anno tertio cū tali brachio indigebit tota materia brachij p eo et nōdum sufficere vt perueniat ad debitā magnitudinem in resurrectione. si aut peruenit ad magnitudinē perfectā vt in secūdo casu tunc supererit illi brachio aliqd de materia qz non debet sic manere sed redire ad proportionē aliorum mēbroz: et tamen istud qd superit nō cedit alijs: eo q cūq alteri mēbro multum superit collectis omnibus partibus que materialiter fuerūt in mēbris illis ex alimēto: et ideo nunquā vñū mēbro vel corpori succurref aliunde ad complendū suā magnitudinē quousq omnes partes que in eo fuerūt materialiter resumatur ad illud qz ille sunt de materia eius. C Sed dicit aliquis. Detur casus q perueniat omnia mēbra ad talē statum vt collectis partibus que fluxerunt reddatur debita magnitudo cuiqz ppter modicā rez que deficit: et illi brachio sufficiat materia sua ad debitā magnitudinē et superfit aliquid an illud poterit cedere alijs mēbris. C Dicēdū q nō: qz illa materia fuit de veritate nature in mēbro illo et si transfret ad alterū p iudicaref identitati partiū. nā si posset quedam pars materie vnus mēbri transire ad alterū posset tota transire et fieri permutatio: et tamen tollitur sic idēitas. ergo nō est concedendū q de eo qd fuit de veritate humane nature in vno mēbro sit vel resumaf aliquid in alio qā tollitur identitas: ideo illa materia tunc nō manebit in illo brachio sed peribit: et p supplemento aliorū mēbrozū deus adducet materiā de foris. Si autē fuit defectus in corpore in aliquo mēbro: aut fuit qz illud nō habuit debitā magnitudinē fm proportionē ad alia mēbra aut qā aliqd mēbrū defuit: vt si quis sine manu natus est vel sine pede. Si primo modo aut de materia que fuit aliquādo in illo mēbro defectuoso et fluxit pōt reparari vt redeat ad magnitudinem in qua sit alijs pportionale aut non. si pōt sic reparari nil accipiet ab alijs mēbris etiā si illis superabūdet cum illi nō defit materia propria. si aut nō pōt hoc modo sufficienter restaurari etiā si addendo aliquid de eo quod alijs superest restauraretur nō fiet sic vt nō p iudicaref identitati cum ista duo mēbra manserint distincta ante resurrectionē: et quod vnus est efficeretur alterius in resurrectione quod identitati p iudicaret. Si autē fuit defectus mēbri vt in secundo casu. dicendū q de partibus materialibus que fluxerunt de alijs mēbris et nō sunt eis necessarie ad debitā quantitatem poterit formari illud mēbrum. nā necesse est formari de aliqua materia qā in resurrectione non manebūt aliqui defectus vel mōstruositates in corporibus resurgētū taz beatorū qz dānatorū et hoc nō p iudicat identitati. Et est rō qā istud mēbrum nunq habuit aliā materiā nisi istaz ex qua constituit: secus aut si existeret ex alia materia et adueniret ei pars materie que fuit in alio mēbro: qā tunc p iudicaretur identitati: nō est. n. istud mēbrum aliud a se qā nō habuit vnq aliā materiā p quā aliud esset. Et ita apparet q nunquā materia vnus mēbri transiret ad aliud ad supplendū quod illi defuit. secus autem est de capillis et vnguibus qā ista sunt mēbra accidentalia: vnde illis variatis adhuc homo esset idem: quod nō fieret variatis alijs mēbris vel aliquibus eorum: et ideo superfluitas capillorum et vnguū tam quantū ad partes augmenti qz etiā ad partes restorationis deperditū pōt assumi ad supplendū qd defuit alijs partibus si nō est vnde suppleatur de particulis que fluxerūt de ipsis mēbris: et ita non oportet distinguere partes augmenti et fm materiā in capillis et vnguibus sicut distinguimus in alijs mēbris. C Septimo quantum ad principale qā Augustinus nō posuit exemplū de hoc q superflua vnus mēbri cedant alijs nisi in capillis et vnguibus de alijs nihil expressit. et ratio ē que fuit supra posita scilicet qā ista sunt accidentalia mēbra: et per trāsitum partium suarū in alia mēbra nō p iudicatur identitati. C Octauo qā etiā exemplum posuit ab Augustino ibi de statua nō multum tenetur vt ostendimus. s. nam illud est verum accipiēdo statua solū vt est eadem fm materiā et nō fm formam. Etia q materia fit ens vt metallum aliquod solubile qā tunc trāsitus materie nō alterat nisi situm. secus est in ethereogeneis vt sunt animata: qā partes sunt ibi distincte fm rationē et operationem atqz virtutem: vnde materie mutatio nō solum variat situm sed etiam identitatem partium: ideo nō potest materia vnus partis trāfire ad alteram partem. C Et sic apparet q nō est conueniens responsio illa que dicebat q partes augmenti capillorum et vnguū oportet resurgere quasi sint partes fm speciem: partes vero fm materiā. i. que fuerūt in eis ad restorationem deperditū nō oportet resurgere. ponunt enī isti statim inconueniens quod est sibiipsis repugnare. nam dicit q opz resurgere istas partes nō quidem in capillis et vnguibus sed in alijs mēbris: qā causa quare in ceteris mēbris partes fm augmentum resurgunt est qā sunt partes fm speciem ipsorum mēbrozū et pertinent ad magnitudinē conuenientē naturaliter illis mēbris. partes fm materiā nō resurgunt qā nō sunt necessarie ipsis mēbris: et ideo si partes augmenti capillorum et vnguū resurgere oportet resurgerent in capillis ipsis et vnguibus quarum fuerunt partes: et tamen nō resurgunt in illis. ergo nō est necesse resurgere aliquo modo. Etiam quia si partes augmenti capillorum et vnguū resurgerent in alijs mēbris oportet q essent illorū partes fm speciem: sed non sunt: sed sunt minus q fm materiā: cum id quod nunquam fuit in capillis nunquā fuerit in alijs mēbris. C Item qā nō est maior causa q in alijs mēbris resurgant partes capillorum fm augmentum q partes illorum fm restorationem. nam ad alias partes corporis nō magis pertinent iste partes q ille. et tamen nō dicunt resurgere partes fm materiā vel restorationem deperditū. ergo neq resurgent partes fm augmentum. C Item et adhuc efficacius dicendum q nō stat quia capillorū partes nunquam assumuntur vt resurgant in alijs mēbris nisi quādo deficit illis materia propria. existente enim ista nunquam aduenit aliena: et ideo quando quis habuerit in quolibet mēbro sufficienter materiā p ipso nō assumetur aliquid de capillis: et ideo tunc partes capillorū fm augmentum peribunt cū nō resurgant in alijs mēbris: neq etiā in capillis vt nō sit de formitas vt Augustinus dicit. et tamen si necesse esset eas resurgere qā partes augmenti sunt semper resurgerent. ergo nō est verū q partes capillorū et vnguū resurgunt qā sunt partes augmenti vel fm speciem: sed solū resurgunt quando necessarie sunt ad reddendā magnitudinē que nō pōt aliunde suppleri: et tūc tā ex partibus fm augmentum q ex partibus fm materiā sumetur pro alijs partibus corporis. C Dicendum ergo aliter ad argumentū. i. q in capillis et vnguibus non redeunt oēs partes neq fm augmentum neq fm materiā: sed sole ille que sunt necessarie ad tantā magnitudinem vnguū et capillorū reddendā quanta fuerit decens in resurrectione. et tunc dicendum q verum est q minus necessarij sunt capilli et vngues q alie partes corporis: et ideo est differentia in resurrectione quantū ad hec qā quantū ad cetera mēbra resurgūt omnes partes magnitudinis ipsorū: nō autem omnes partes fm materiā: in capillis autēz et vnguibus neq resurgunt omnes partes fm materiā neq oēs partes magnitudinis vt ostensum est. C Ad scōs dicēdū q taz partes fm speciem q fm materiā se habent ad resurrectionem in quantum se habent ad p fici ab anima rationali et stat vis argumenti in diuersitate accipiendi partes istas: et fm primāz positionem omnes partes augmenti sunt fm materiā et non pertinent ad veritatem humane nature. sed ostensum est q est falsā positio. Secunda accipit partes fm speciem eas que sunt in semine: et que sunt ex nutritione vocat fm materiā. primas dicit ab anima perfici fm se: et ideo semper manere. secundas vero non perfici nisi in beatitudine ad primas: et ideo non pertinere ad resurrectionem nisi per comparisonem ad illas. et sic dicunt omnes partes fm speciem resurgere: partes vero fm materiā tantas resurgere quante suffecerint cum partibus fm speciem ad reddendā quantitatem perfectam resurgentis. C Tertia positio que est verior dicit easdem esse realiter partes fm speciem et fm materiā in quantum quilibet hz materiā sibi subiacentē vel ex qua constat: et etiam perficitur forma spēi et quēl quādiu manet in

guibus de alijs nihil expressit. et ratio ē que fuit supra posita scilicet qā ista sunt accidentalia mēbra: et per trāsitum partium suarū in alia mēbra nō p iudicatur identitati. C Octauo qā etiā exemplum posuit ab Augustino ibi de statua nō multum tenetur vt ostendimus. s. nam illud est verum accipiēdo statua solū vt est eadem fm materiā et nō fm formam. Etia q materia fit ens vt metallum aliquod solubile qā tunc trāsitus materie nō alterat nisi situm. secus est in ethereogeneis vt sunt animata: qā partes sunt ibi distincte fm rationē et operationem atqz virtutem: vnde materie mutatio nō solum variat situm sed etiam identitatem partium: ideo nō potest materia vnus partis trāfire ad alteram partem. C Et sic apparet q nō est conueniens responsio illa que dicebat q partes augmenti capillorum et vnguū oportet resurgere quasi sint partes fm speciem: partes vero fm materiā. i. que fuerūt in eis ad restorationem deperditū nō oportet resurgere. ponunt enī isti statim inconueniens quod est sibiipsis repugnare. nam dicit q opz resurgere istas partes nō quidem in capillis et vnguibus sed in alijs mēbris: qā causa quare in ceteris mēbris partes fm augmentum resurgunt est qā sunt partes fm speciem ipsorum mēbrozū et pertinent ad magnitudinē conuenientē naturaliter illis mēbris. partes fm materiā nō resurgunt qā nō sunt necessarie ipsis mēbris: et ideo si partes augmenti capillorum et vnguū resurgere oportet resurgerent in capillis ipsis et vnguibus quarum fuerunt partes: et tamen nō resurgunt in illis. ergo nō est necesse resurgere aliquo modo. Etiam quia si partes augmenti capillorum et vnguū resurgerent in alijs mēbris oportet q essent illorū partes fm speciem: sed non sunt: sed sunt minus q fm materiā: cum id quod nunquam fuit in capillis nunquā fuerit in alijs mēbris. C Item qā nō est maior causa q in alijs mēbris resurgant partes capillorum fm augmentum q partes illorum fm restorationem. nam ad alias partes corporis nō magis pertinent iste partes q ille. et tamen nō dicunt resurgere partes fm materiā vel restorationem deperditū. ergo neq resurgent partes fm augmentum. C Item et adhuc efficacius dicendum q nō stat quia capillorū partes nunquam assumuntur vt resurgant in alijs mēbris nisi quādo deficit illis materia propria. existente enim ista nunquam aduenit aliena: et ideo quando quis habuerit in quolibet mēbro sufficienter materiā p ipso nō assumetur aliquid de capillis: et ideo tunc partes capillorū fm augmentum peribunt cū nō resurgant in alijs mēbris: neq etiā in capillis vt nō sit de formitas vt Augustinus dicit. et tamen si necesse esset eas resurgere qā partes augmenti sunt semper resurgerent. ergo nō est verū q partes capillorū et vnguū resurgunt qā sunt partes augmenti vel fm speciem: sed solū resurgunt quando necessarie sunt ad reddendā magnitudinē que nō pōt aliunde suppleri: et tūc tā ex partibus fm augmentum q ex partibus fm materiā sumetur pro alijs partibus corporis. C Dicendum ergo aliter ad argumentū. i. q in capillis et vnguibus non redeunt oēs partes neq fm augmentum neq fm materiā: sed sole ille que sunt necessarie ad tantā magnitudinem vnguū et capillorū reddendā quanta fuerit decens in resurrectione. et tunc dicendum q verum est q minus necessarij sunt capilli et vngues q alie partes corporis: et ideo est differentia in resurrectione quantū ad hec qā quantū ad cetera mēbra resurgūt omnes partes magnitudinis ipsorū: nō autem omnes partes fm materiā: in capillis autēz et vnguibus neq resurgunt omnes partes fm materiā neq oēs partes magnitudinis vt ostensum est. C Ad scōs dicēdū q taz partes fm speciem q fm materiā se habent ad resurrectionem in quantum se habent ad p fici ab anima rationali et stat vis argumenti in diuersitate accipiendi partes istas: et fm primāz positionem omnes partes augmenti sunt fm materiā et non pertinent ad veritatem humane nature. sed ostensum est q est falsā positio. Secunda accipit partes fm speciem eas que sunt in semine: et que sunt ex nutritione vocat fm materiā. primas dicit ab anima perfici fm se: et ideo semper manere. secundas vero non perfici nisi in beatitudine ad primas: et ideo non pertinere ad resurrectionem nisi per comparisonem ad illas. et sic dicunt omnes partes fm speciem resurgere: partes vero fm materiā tantas resurgere quante suffecerint cum partibus fm speciem ad reddendā quantitatem perfectam resurgentis. C Tertia positio que est verior dicit easdem esse realiter partes fm speciem et fm materiā in quantum quilibet hz materiā sibi subiacentē vel ex qua constat: et etiam perficitur forma spēi et quēl quādiu manet in

Petitio.

Ritio.

In resurre
ctōe i corpi
bus resur
gētū null
erit defect

7. rō. 3 rñ.
ad primū
positā. v.

8. rō.

2. dōctō
dictō
cōsu. rñ.
1. rō.

2. rō.

2. dō
3. rō.

Doctō.
ad. 7. rō.
nē pñci.
qōis qm
icepit lo
luere su
pñat.

2. dō. rō.
nē pñci.
fm pñci.
et scōs
positō.

2. dō

2. dō.
et scōs
positō.

net in corpore est pars fm speciem qd habet determinatum si-
tum & substantia distinctis partibus magnitudinis terminat: sed
ga in quantum habet aliqd materiale quod fluere pot fluit ali-
quando vocat pars fm mam. & tunc om q tam partes fm spe-
ciem qd fm materiam perficiuntur ab anima eo q sunt eedez
numero: & tamen non perficiunt ab anima nisi in quantum ha-
bent aliquid de specie: & et in quantum materiales sunt non p-
tinet ad animam cum solu dicant tales qz possunt fluere: & id eo
om q nulli parti fm materia competit resurgere nisi in qua
tum habet aliquid de specie: & ideo quante partes materiales
fuerint necessarie ad reddendum perfectu id quod est fm specie
i. corpus hominis in sua magnitudine & figura tante resurgit.

Ad tertiu dicendum q corpus humanum est totu totalita-
te partium materie substantiu partibus quantitatibus fm qua ma-
teria diuidit. Sed est duplex dimensio. s. terminata & indeter-
minata. dimensio determinata competit materie ante omne ad
uetu forme substantialis. dimensio terminata competit ei post ad-
uetu forme substantialis vel simul cu ea: qz quantitas determi-
nata est vna de disponsibus quaz forma erigit in materia. de
quibus dimensionibus dictum est. s. totalitas autem corporis hu-
mani est totalitas partium materie que subiaceat distinctis par-
tibus dimensionibus per quas dimensionibus diuiduntur: & qz cor-
pus humanu pertinet ad speciem quantitas sua non pertinet ad
dimensiones interminatas sed ad terminatas: & ad talem qua-
titate nihil faciunt partes materiales que fluxerunt ga in homi-
ne partes magnitudinis eedem manet in resurrectione: & ideo
dimensiones terminatae que erant in viuentem redeunt eedez vel
similes: & ideo manet eade totalitas corporis que prius erat:
partes autem que fluxerunt non faciebant aliquam partem
magnitudinis distincte in corpore sed subintrauerat loco alia
rum vel alie loco ipsarum: & ideo eis fluentibus nihilominus
manet eade quantitas & eedem dimensiones terminatae non au-
tem eedem interminatae cum quolibet pars materie habeat di-
mensionem interminata: & ideo si totalitas corporis esset totali-
tas pertinet ad dimensiones interminatas non maneret totu
corpus nisi redirent omnes partes que fuerunt in eo materia
liter ou viueret: sed non est talis totalitas ideo non opz redire
nisi tatas partes que sufficiant quidem ad reddenda magnitu-
dinem que fuit in viuentem vel esse debebat in etate completa.

Nunc respondendum est ad duo argumeta vltima preceden-
tis questionis. Ad pmu ipsorum dicendum q non resurget in
homine quicquid fuit in ipso de veritate nature humane acci-
piendo esse de veritate nature humane. i. esse informatu anima
rationali: qz tunc partes que materialiter fuerunt in homine re-
surgunt in ipso ga omnes ille fuerunt pfecte ab anima. sed B
falsum est vt ostensum est hic & pcedenti. q. cum autem dicitur
q pertinet aliquid ad resurrectionem in quantum fuit perfe-
ctu anima rationali. Dicendum q verum est q ea que perfici-
untur ab aia pertinet ad resurrectionem in quantum per hoc
q ab ea perficiuntur reddunt aliquid pertinet ad speciem. s.
corpus determinatu certa magnitudine & figura in quo pos-
sint exerceri operationes fm illam formam: & ideo tante partes
resurgunt in corpore quante sufficient ad reddendum hoc totu
quod est fm specie. i. corpus in sua debita magnitudine: cetera
aut h fuerint in corpore non faciunt ad hoc: ideo non pertinet
ad resurrectionem ga iam cessat habitudo earum ad aiam: & in
corpore quando manebat non manebat ppter se sed successer-
at alijs que reddebant illa magnitudine determinata pntes
ad spem: sed in resurrectione ille priores partes que fluxerant
redibunt: ideo ille que successerunt eis in corpore iam non resur-
get cum ibi non erit amplius fluxus & refluxus sed consistentia
perpetua. Ad scdm cu dicitur si tolleret a corpore humano
aliqd quod est de veritate nature in ipso non erit pfectus. om
q in resurrectione taz corpora electorum qz damnatorum perfecta
erunt quantum ad integritate substantie eorum. & cu o q ablato ali-
quo manet corpus imperfectu. dicendum q est veru si auferat ali-
quid ad speciem pertinet: & tamen ablati solis partibus que ad
materiam pertinet vel pntuerunt non manet imperfectu: & io oia me-
bra ibi erunt et si hic non fuerit & erunt i tata magnitudine in qua
ta hic fuerat vel futura erat ga hoc totu pntet ad speciem: aufer-
re corpori isto modo esset auferre aliquam partem magnitudinis
& hoc modo esset imperfectu & non erit sed partes solu fm mate-
ria non formant imperfectionem p ablationem sicut nunc aliquis exi-
stet in anno tricesimo habet corpus suu pfectu: & tamen non ha-
bet oes partes que fuerunt in eo fm mam & future sunt: sed ha-
bet totum quod pertinet ad speciem.

In qua etate hoies resurgunt & an oes in eade. 20. 245.

Queretur in qua etate homines resurgent & an om-
nes in eade. Solet autem dici q resurgunt
oes in etate iuuenili in qua xps mortuus est & surrexit. Alii
qui dicunt q no: ga deus nil subtrahet resurgentibus & potissi-
me beatis quod pertineat ad pfectionem hominis: etas autem p-
tinet ad perfectionem ga senectus est etas venerabilis Sapie. 4.
ergo non resurgent in etate iuuenili illi q senes obierunt. C Se-
cundo ga videt hoc impossibile: computat enim etas fm mensuraz
temporis preteriti: sed impossibile est q preteritu non preterierit. 6.
ethico. ergo impossibile est eos qui maioris etatis fuerunt. i. se-
nilis efficiantur iuuenilis etatis. Tercio ga videt q no in iu-
uenili sed in puerili aut infantili etate resurgunt homines ga il-
lud quod fuit magis de veritate humane nature in eo maxi-
me resurget in eo: & tunc quanto aliqd fuit in homine prius tanto
magis vt pntuisset ad veritatem nre ga pfectionis participauit
virtute speciei vt ostensum est. s. Et etiam apparet q continue
corpus humanu per vltioris mixtionem redditur impurius si
cut vinu cui semper admisceat aqua redditur valde aquosum vt
dicit pmo de generatione. & sic quod fuit in homine in etate
puerili fuit purius qz quod fuit in etate iuuenili. ergo si omnes
hoies resurgere debent in eade etate videt q resurgant in pue-
rili. C Dicendum q tenet comuniter q resurgunt omnes ho-
mines in eadem etate. s. in iuuentute perfecta que est in anno
tricesimo aut paru plus. & aliqui tenent hoc ga dicit ad Ephe.
4. c. donec occurramus oes in viru perfectu in mensura etatis
plenitudinis xpi. sed xps resurrexit in etate iuuenili que est in
anno tricesimo vel circa. ergo nos oes in illa resurgemus. Ista
positione tenet magister. 4. sent. di. 44. in principio & Aug. 22.
lib. de ciui. dei. c. 15. dices q no dixit apostolus in mensuram
corporis vel stature sed in mensuram etatis: ga vnusquisqz re-
cipiet mensura sui corporis qua habuit in iuuentute etas si senex
obijt vel fuerat habiturus si ante defunctus est. Dicit autem ma-
gister ibidem q etas xpi morietis fuit trigintaduoz annorum
& triu mensium & in illa surrexit: & in tali vult nos resurrectu-
ros. C Dicendum q vix est q xps tante etatis erat quando mor-
tuus est sed no pnt: est enim paru addendum. sed magister vo-
luit adherere positioni comuniori qua dicitur q xps mor-
tuus est die vicesima ga martij que est octaua calendas apri-
lis. qm August. tenuit istaz positionem. 18. lib. de ciui. dei. c. 54.
& computando a die natalis domini vsqz ad vicesimu diem gn-
tum martij sunt tres menses integri: & sic voluit esse triginta
duos annos & menses tres: & tamen aliquid addendum e. s. dies no-
uem. nam dies tertius aprilis erat quo xps mortuus est: nam
no erat possibile q xps moreretur anno tricesimo tertio inchoa-
te etatis sue die vicesimo quinto martij: sed oportuit q si mo-
reretur anno illo moreretur die tertio aprilis vt late deductum est
in lib. nostro defensorio triu conclusionu. Imo no erat possibile
q xps moreretur die vicesimo quinto martij nisi viueret annis
centu septuaginta & quinqz ad minus: ille enim fuit primus in
quo mori potuit die vicesimo quinto martij vt ostensum est
eode loco. & tamen quantum ad presens nihil differt quo die
mens mortuus fuerit cum in hoc conueniamus q fuerit mor-
tuus in anno tricesimo tertio xpi inchoato: & post diem tertiu
surrexit. tale ergo etate volunt esse omniu resurgentiu. C Sz
om q ex hoc loco apostoli no inferitur hoc ga ibi loquit apo-
stolus de xpo vt dicit corpus mysticu cuius nos oes sumus me-
bra. ipse vero est caput huius corporis: & iste xps mysticus ha-
bet existere ex partibus determinatis q sunt oes electi fm nu-
meru ab ipso cognitu & diffinitu: & quadiu no est impletus nume-
rus ille non est xps vir pfectus. i. non hz oia mebra vel partes
ex quibus constat ga pfectio dicit integritate ibi & non virtute. & est
sensus q xps dedit in ecclesia sua aplos et angelistas pphetas
& ita de alijs: & durabit in ecclesia quousqz occurramus in vi-
ru pfectu. i. ex oibus electis aggregatis in vnu reddat vnus vir
pfectus. i. xps mysticus. & o in mensuram etatis plenitudinis
xpi. i. mensura etatis xpi mystici quousqz omnes isti conueniant:
& tunc erit finis seculi ga cessabit apostoli: euangeliste: pastores:
predicatores: doctores q sunt partes ministeriales ecclesie: & post
hec no erit seculu. iste est verus sensus littere illius neqz potest
alius conuenienti adaptari nisi vim inferendo lre. & ita exponit
Angu. 22. lib. de ciui. dei. c. 15. et. 18. & dicit postea. si quis velit
adaptare ad etatem resurgentiu q faciat quasi non sit ille sen-
sus lre. C Dicendum tamen q vere omnes resurgent eiu de eta-
tis. Pro quo sciendum q etas accipitur dupliciter. Vno modo
p numero annorum vel temporis. Alio modo p additione corporis qua-

Ad
L. 6. r. 11.
ad q. 1. q. 11.
Nonnullor
r. 1. r. 1.
2. r. 1.

3. r. 1.

R. mag. f.
lin. 1. 2. au-
gustini ad
q. 1. q. 11.

B

Docto. r. 1.
Quot anos
natus erat
xps qm mor-
te obijt.
Vide lib. 1.
aut. titula-
tu defensori-
ri vbi mul-
ta & p. 1. 1. 1.
tractat de
die mortis
xpi & de ec-
clesie p. 1. 1.
5. co. 1. 1.

L

Ex dicto
apli no in-
feret etas re-
surgentiu.

Etas du-
pli accipit

1. mō.

2. mō.

1. cā.

2. cā.

3. cā.

hūana nā
duplīr defī
cit.

1. mō.

2. mō.

Ad. 1. rōez
in 3. ium.

S

Ad. 2. rōez

tum ad robur et sanitatē et ceteras opationes fm competētiam ad etatē: cum fm quālibet etatē correspōdeat alia et alia dispositio corporis. Accipiēdo pmo modo certum est qd non erit eadē etas resurgentium siue accipiat etas per totum illud tempus quod fuit inter alicuius natiuitatem et oīez resurrectionis cōputando tēpus quo mortuus iacuit in etate sua: siue accipiat etas pro solis annis quibus aliquis vixit ga vtroq; modo est iequalis etas neq; de hoc querit ga manifestū est qd nō erit eadē etas cu; de etate nil posset tolli neq; addi ei nisi vere trā fierit iaz. Sed accipit scdo modo. s. pro correspōdētia magnitudinis corporalis et roboris et opationū ad aliquā etatem. et tunc oīm qd illa erit etas omnium resurgentium in qua maxime accidit homini pfecto ex omni parte. s. tam ex mole corporis qd roboze qd ceteris opationibus. Cā huius est qd opera dei perfecta sunt Deutero. 3. 2. resurrectio autem est opus dei solius: ideo erit pfecta. sed perfectio operationis apparet in re operata. ergo opz qd oēs resurgētes perfecti resurgāt: sed non fieret hoc si nō resurgerēt omnes in etate pntēte ad perfectio nem. ergo in illa resurgēt. C Secundo apparet ga creatio fuit opus dei solius: ideo hominē pduxit nō sicut nā icipiēdo ab imperfecto. i. infantia: sed in ipsa sola plasmatōe dedit ei totam corporis sui magnitudinē ita vt postea nil creuerit et robur et ceteras pfectiones: nā statim vt eū plasmauit cōstituit eū colorē nū paradisi vt exerceat terram Gen. 2. c. mulier quoq; plene etatis et stature cōdita est vt apparet ex eis que egerunt statim vt formati sūt Gen. 2. et. 3. c. ergo et in resurrectione qd est opus dei solius eodē modo erunt perfecti fm corpus et oīa que ad corpus attinēt ipsi resurgētes. C Tertio pz ga maior causa est quare in resurrectione pfecti fm corpus sint hoīes qd in creatione: ga per creationē formati sunt ad habēdum esse naturale et in statu huius vite: in quo esse et statu nō attingit perfectio plene ab homine: p resurrectionem autē reformati homines ad esse supnāliter vbi expectat omnis perfectio. ergo maior perfectio oīz esse in corpibus resurgentium qd in corporibus creator a deo: sed creati habuerūt statim totam pfectionem corporis tā quantū ad quantitatem qd qualitātē. ergo in resurrectione ne erit hoc a fortiori: et sic resurgēt in totali pfectione corporis nō existēte defectu aliquo. Deficit autē dupliciter humana natura. Uno modo ga nōdum pfectionē vltimāz cōsecuta est. Alio modo ga ab vltima pfectione iā recessit. Primo modo deficit in pueris. Scdo modo deficit in senibus: ideo in vtrāq; resurgēt humana nā fm statum vltimū cōpletionis: sed ista accidit in fine etatis iuuenilis quā dicūt eē circa annū tricesimū aut parū vltra: ga ibi cessat motus augmētī et plenitudo roboris est. de cetero autē ad declinationē itur. dicētur ergo ppter hāc pfectionē resurgere oēs in etate iuuenili: et ga accidit xpm mori et resurgere in tali etate oīz qd omnes resurgent in etate in qd xps mortuus est et resurrexit: sed non est illa causa sed solū perfectio que accidit illi etati et erit necessaria perfectio corporis in resurgētibz: si autē xps mortuus fuisset anno octuagesimo etatis nō resurgerent hoīs in etate octuagenaria sed in etate iuuenili que sola habet pfectionem fm corpus. et istā causam assignat August. lib. de ciui. dei. c. 15. quare circa annū tricesimū dicantur hoīs resurgere. s. propter pfectionē etatis. C Ad pimum in 2. rōez oīm qd quecunq; perfectio que hic fuit vel esse potuit fm etatem manebit in electis: et ideo quicquid habet pfectionis senectus manebit ibi: sed nō senectus: ipa enī senectus habet multa incōmoda manifesta: bonū autē nō habet nisi fm psumptionē. s. ga psumptio est qd senes prudentiores erūt et mūdiores in moribus qd iuuenes qui propter paucitatē tēporis habēt inexperience: et sic non habēt prudentiā vt colligitur. 6. ethi. propter fortes autē passiones quas sequunt. 1. ethi. co. habent vitā imūdā: et quātū ad istā pfectionē psumptā est senectus laudabilis Sap. 4. c. que si nō fuerit est multū vituperabilis: sunt autē incōmoda omnia ex parte corporis in senectute: et ideo quia senectus ista in se importat non resurgent homines in etate senili sed iuuenili: pfectionem tamen senectutis. i. prudentiam et vitam mundam habebunt resurgentes electi: tales hī sint iuuenes fm corpus vocabuntur senes. sic dicūt Sap. 4. c. senectus veneranda non diuturna neq; annozū numero computata: cani sunt sensus hominū et etas senectutis vita immaculata. C Ad secundum dicendū qd etas accipitur dupliciter vt supra dictum est. Accipiēdo primo modo etas non erit eadem in omnibus sed quisq; tante etatis erit qd cōiuturnus in seculo vixit. Accipiēdo secundo modo pro corresponsentia status ex parte corporis. dicendū qd erit eadem

etas omnium: quia omnes resurgent perfecti tam fm naturā qd fm qualitates corporis et operatiōes. et hoc modo dicimus qd Adā creatus est etate iuuenili. i. in tali habitudine corporis qualis solet esse apud iuuentutem: et tamē si de etate pro duratione temporis acciperet manifestum est qd quando formatus est nō erat alicuius donationis ga instans formationis fuit pimum instās sui esse. C Ad tertium dicendū qd non resurgent hoīs in etate puerili sed iuuenili. cōcedendum autē est qd aliqua virtus est pfectior in pueris qd in iuuenibus: et nō simpliciter pfectior est etas iuuenum qd puerorū: resurgentes autē vtrāq; pfectionē habebunt. Primo pz ga virtus conuersiua pfectior est in pueris qd in iuuenibus. et ratio est ga vt fuit declaratum. s. mēstruū ex quo format corpus participat maxime virtutem spēi ga efficit caro per generationem: deinde adueniūt partes per nutritionē que auertātur de alimento et ex illis et pcedenti quod est ex spermate efficit vnum mixtur quod in omnibus partibus equaliter participat virtutem speciei: et tamen non est iam illud mixtur tam perfecte illam habēs sicut quando corpus solum erat ex spermate. i. mēstruo formatū: et quanto magis cōtinuatur nutritio tanto ipsum totum nutritum efficitur imperfectius et impurius mixtur: et ideo si cut per istam viam impurius est corpus humanū in senectute qd in iuuetute: ita impurius ē in iuuetute qd in pueritia: ga magis distat ex puritate mēstrui: et ideo virtus conuersiua in carne et ossa ad recipiēdū esse speciei pfectius est in pueritia qd in iuuetute sicut et in semine pfectius est virtus ista qd in homine. Scdm pz ga si simpliciter etas puerilis eēt pfectior qd iuuenilis fm corpus non ordinaret pueritia ad iuuentutē: et tamē natura ordinat pcedentes etates ad iuuentutem sicut imperfectū ad perfectum. ergo perfectio est iuuetus. habet enī iuuetus pfectionē tam stature qd roboris qd omnium operationum: et non expectāt partes hoīs aliquam maiorem pfectionē: nam in pueritia nōdum peruenerūt humores ad vltimam sui decoctionem. Tertium apparet qd perfectio. s. ita pueritiae qd iuuetutis erit in resurgētibz. nam partes mēles que fuerunt in puero pfectius participauerūt virtutem speciei qd que sunt in iuuenē: et ideo reducentur ad resurgentes omnes ille partes materiales quas habuerūt in infantia et pueritia potius qd que fuerunt in iuuentute. vnde si partes in aliquo fuerunt materialiter a principio vite vsq; ad quintum vel sextum annum sufficient ad reddendam magnitudinem quam homo habuit vel habiturus erat in anno tricesimo non accipient ali que de illis que fuerunt in anno tricesimo: immo neq; in aliquo anno post sextum: et tamen iste partes erunt sub conditione etatis iuuenilis. s. quantū ad magnitudinē stature et robur et ceteras corporis perfectiones.

Ad oēs resurgētes habēt eqlē corpis staturā. Qō. 246. Queretur an omnes resurgentes habebūt equalem corporis staturā. C Aliqui dicūt qd sic: ga

homo mensurat quantitate dimensiuā: sed quantitas dimensiuā reducitur in omnibus ad idem. s. quia omnes resurgent in eade; etate. i. iuuenili: sed non decesserūt omnes in iuuenili etate ergo et omnes resumentur ad eandē mensuram stature huius uendo non habuerint staturam equalem. C Secundo ga dicitur Aristo. 2. de anima qd omniū natura constantū est terminus et ratio magnitudinis et augmenti: sed iste terminus non est nisi ex virtute forme cui debet correspondere determinata quantitas sicut et omnia alia accidentia: sed omnes homines habēt eandem formā specificā. ergo in omnibus debet esse fm nām eandem quantitatis mēsurā nisi fiat per errorem nature particularis: sed omnis error qui fuit in corpore humano corrigitur in resurrectione sicut monstruositates et superexcrecētie. ergo omnes resurgēt in eadem statura. C Tertio ga quantitas corporis debet esse proportionata virtuti que est in formatione corporis. ergo quātitas qd erit in corporibus resurgētibz aut erit pportio nālīter virtuti qd corpus a principio formauit aut virtuti supnālī qd illud reformatō suscitauit non pot oīci qd pportio nature virtuti naturali: quia tunc nō possent homines resurgere i maiori statura qd hic naturaliter habuerūt: et ita paruuli non resurgent in maiori quantitate qd hic decesserūt: et qui habuerunt monstruosas paruitates non haberent ibi maiorem staturam quod est inconueniens. et sic etiam esset de roboze et alijs conditionibus corporis si respōderet corpus in resurrectione virtuti formanti illud. et ita nō eēt resurgētes perfectiores fm corpus qd nunc sint. qd falsum est. ergo respondebit quantitas corporis in resurgētibz virtuti suscitanti et

tanti & reformati fm comparationem ad materiā ex qua cor-
 pora reparabunt: & tamē virtus reformatans est eadem ad om-
 nes. I. virtus diuina: cineres autem ex quibus corpora repa-
 rantur habēt se equaliter ad suscipiendum actionem virtutis il-
 lius. ergo equaliter ager deus in istos & in illos cineres: & cōse-
 quēter in omnibus inducet equalem staturam: & sic omnes re-
 surgētes eiusdē stature erunt. **C** Dicendum qd non erit eadem
 statura corporis omnium resurgentium. sic diffinit Aug. 22.
 lib. de ciui. dei. c. 15. & magister. 4. senten. dist. 44. & ratio est qd
 in resurrectione assequitur quilibet quod est sibi naturale: sed
 quantitas determinata consequitur naturalē naturam cuiusli-
 bet indiuidui. ergo cum in resurrectione glibet assequatur qd
 est sibi naturale nō variabitur in eo quātitas sua: sed non fuit
 hic quantitas eadem omnium. ergo neq; ibi erit eadem statura.
C Circa quod sciendum qd in resurrectione non solum resur-
 gent homines sed etiam iidem homines qui prius. unde non
 solum reparabit in resurrectione humana natura quantū ad
 idē in specie sed quantum ad idē numero: & ideo in resurre-
 ctione nō est solum attendendum id quod competit nature spe-
 cie sed quod competit nature indiuidui: quantitas autem per-
 tinet tam ad naturam speciei q̄ indiuidui: quātitas autē q̄
 determinat sibi species humana ē quā neq; excedit neq; ab ea
 deficit nisi per errorem nature particularis: que tamē quantitas
 non cōsistit in vno gradu determinato sed habet aliquos gra-
 dus latitudinis intra quos est quilibet quātitas fm specie: qd
 autē excedit illos gradus vel deficit ab eis nō fit sine errore: &
 ideo vnumquodq; indiuiduum in specie humana consequit
 intra illos gradus aliquā determinatā quātitatem que com-
 petit nature indiuidui: & ista est maxima quātitas ad quā perue-
 nit indiuiduum in termino sui augmenti: nisi accadat aliquis er-
 roz in opere nature fm quē addatur aliquid vel subtrahat il-
 li quātitati: & illa quātitas est naturalis cuilibet indiuiduo: & si-
 cut quātitas determinata inter duos gradus p̄dictos est pro-
 pria speciei: ita mensura quātitatis istius non est eadē in omni-
 bus indiuiduis sed accipitur variē fm variā proportionem
 caloris & humiditatis: nā calor extendēs & humidū extensibile sunt
 causa huius magnitudinis: & quia neq; calor neq; humidus in
 p̄ncipio spermatico fuerūt equalia in omnibus non pueniunt
 omnes ad eandē staturā: sed est naturale hominibus diuersas
 quātitatē habere fm calidū & humidum diuersuz. interdū au-
 tem per errorem nature in p̄ncipio seminali & per alia exteriora
 accidentia que adiunāt pducūt indiuiduū ad maiore quātitate
 q̄ conueniat speciei: sicut de quibuspā formis mōstruosis legi-
 mus vt de ticio allegat Jsidorus. 1. 1. et bimo. q̄ iacebat disten-
 tas in nouē iugibus terre. interdum autē per errorem nō con-
 segtur indiuiduum quātitatem que est fm specie propter par-
 uitatē: que etiam paruitas monstruosa est: qd omne quod na-
 ture nō conuenit est monstruosum & hoc corrigetur per deū. s.
 vt quicqd fuit vltra terminos magnitudinis speciei resecetur
 sicut est in magnitudinibus gigātū: quod autē defuit supplebit
 in magnitudinibus enim gigātes aliqui nō excedūt terminos
 speciei: & ille manebūt alie excedūt: & cū illud fuerit factū per er-
 rorem necesse est qd suppleat error tollendo quod superest: in par-
 uis autē vbi deest supplebit magnitudo que defuit. Et dicen-
 dū qd neutru p̄iudicat identitati resurgentium: nam tollet quod
 superfuit non quidem auferēdo aliquod membrum sed cuilibet
 auferendo proportionaliter quousq; redeat corpus totum ad
 cōmensurationē fm spēm: & ista subtractio non tollit identita-
 ti: sicut quotidie multe particule materiales effluūt de corpore
 nostro & tñ manet corpus idē numero. **C** Itē pōt esse excessus
 vel defectus fm additionem indiuidui: nā alicui indiuiduo erat
 cōueniens & naturalis cetera quantitas fm portionem caloris
 & humiditatis sui que fuerūt in p̄ncipio spermatico: & accidit non
 puenire ad illam magnitudinē propter aliqua impedimēta q̄
 multa esse possunt. & tūc dōm qd h magnitudo quā habet istud
 indiuiduū nō fit circa terminos spēi: qd tñ est circa magnitudi-
 nē debitā indiuiduo supplebit quousq; pueniat ad illā magni-
 tudinē: qd ita est naturalis indiuiduo illa magnitudo sicut est ei
 naturale puenire ad terminos magnitudinis spēi & nō mane-
 re citra illos. Si autē excessit qd magnitudinē pueniēt sibi etiā
 si non excessit terminos magnitudinis spēi resecabit de eo id
 qd superfluit: qd illa magnitudo est citra naturā eius. **C** Sed vi-
 cet si supplebit qd defuit alicui siue fm spēm siue fm indi-
 uiduū unde supplebit. **C** Dōm qd de partibus que fuerūt ali-
 quādo mālīter in istis supplebit: vt figs vixit vsq; ad quāqua-
 ginta annos & nō puenit ad magnitudinē pueniētē spēi vel

indiuiduo: tñ p alimētū partes multe fuerūt ei icorporate q̄ po-
 stea fluxerūt: & si iste oēs conuertant nō solū reddet boi illi ma-
 gnitudo debita fm spēm vel indiuiduū: sed et forte formari pos-
 sent ide duo vel tres: si autē nō abūdanerūt ad hoc partes mā-
 les assumere de foris unde suppleat. **C** Sed dicet qd de par-
 uulis q mortui sunt ante etatē adultā an resurgēt in illa magni-
 tudine quā tūc huerūt solū. **D**ōm qd nō sed dabit eis magnitu-
 do nō solū quāta puenit fm spēm sed etiā quāta puenit fm in-
 diuiduū: pueris enī h nōdū haberēt magnitudinē suā debitā
 erat qdam magnitudo seminis ex additione. s. fm proportionē
 caloris & humiditatis: & h nōdū haberet illā magnitudinē iā habe-
 re videbant: & sic vsq; ad illā supplebit in eis. Sic dicit Aug.
 22. lib. de ciui. dei. c. 14. s. defuit autē infanti mortuo pfecta quā-
 titas corporis sui: pfecto quippe infanti deest vtiq; pfectio
 magnitudinis corporalis q̄ cū accesserit statura iā longior esse
 nō possit. habet pfectionis modū: sic habet oēs vt cū illo acci-
 piant atq; nascant sed habet in ratione nō in mole: sicut om-
 nia ipsa mēbra iā sunt latēter i semine cū et natis nō nulla ad-
 buc desint sicut oēs: & postea ait. in hac ergo. s. rōne seminis
 ifans iā lōgus aut breuis est q̄ breuis lōgus ve futurus est: & ita
 cū infantibus sit debita illa magnitudo & quodā modo hnt: etiā
 in vtero deesset si nō restitueret in resurrectione: formabunt
 ergo ad illā magnitudinē quā habituri erāt si vixisset vsq; ad
 etatē pfectā: fiet aut ista reformatio de eo qd fuit in eis mālī-
 & fluxit: vt si vixit puer vsq; ad sex vel septē annos forte ex eo
 qd conuersum est in corpus eius ex alimēto & fluxit & poterit re-
 stitui tota magnitudo quā habiturus erat & aliqd ampli⁹. si au-
 tē nō poterit: vt si mortuus est in p̄mo anno assumetur aliūde
 qd defuit. **C** Ad p̄mū dōm qd vtraq; mensura iuenit in boie:
 & tñ neutra erit eadē in resurgētibus oibus. s. neq; tēporis ne-
 q; dimēnsionis. Lū aut obijciat de etate. **D**ōm qd sicut octū est p̄-
 cedēt. q. nō erit eadē etas oium put etas dicit mām duratio-
 nis: sed vt dicit statū ex parte corporis cōpetēt etati: ille autē
 status. s. pfectionis erit idē in oibus h nō fit eadē etas: & ita ne-
 q; erit eadē statura qd sine idēitate vel eq̄litate stature poterit
 esse idē status pfectionis: nam neq; pfectio est eadem siue eq̄-
 lis: sed est in quolibet sūma pportionaliter ad additionē corpo-
 ris sui: nullus enim hēbit ibi minus de pfectione corporali q̄ hic
 habiturus erat siue electus siue dānatus: electi tñ plus hēbunt
 q̄ habituri erāt nālīter: & istud additamentū erit fm pportio-
 nē meritorū & additionē glorie aie. **C** Ad scōm dōm qd quanti-
 tas debet vnicuiq; ad additionē fm nāe: sed qd cuilibet est nā-
 lis forma spēi p quā est sub determinata spē & et additio indi-
 uidui: nō solū est magnitudo alicui debita ppter formā speciei:
 sed etiā ppter additionē indiuidui: & sicut ppter spēm est nāle
 boi nō habere magnitudinē vltra neq; citra terminos pueniē-
 tes spēi iter quos sunt multi gradus latitudinis: ita puenit cui-
 libet boi ex speciali additione indiuidui venire ad determinatā
 magnitudinē q̄ nō h gradus latitudinis sed cōsistit in indiui-
 bili: & qd additio indiuidui nō est eadē omnium nō habent omnes
 eandē magnitudinē neq; in resurrectione eā habebūt. **C** Ad
 tertiū dōm qd in resurrectione nō respōdebit quātitas corpo-
 rū virtuti reformatanti q̄ est diuina eo qd illa nō est mālī neq;
 de additione corporis: sed respōdebit virtuti formatiue q̄ fuit i
 corpore cuiuslibet. Lū aut obijciat qd tūc nō rediret corpa ma-
 iora q̄ fuerūt ante resurrectionē dū vixerēt. **D**ōm qd in quib-
 dā fuit quātitas minor q̄ futura erat qd virtus nālīs nō potu-
 it deducere illā magnitudinē in alijs aut poterat: sed imatura
 morte ipeditū est. De p̄mo dōm qd qd ipeditū illud fuit ex ali-
 quo extrinseco vel cursu aliaq; carū supplebit deus id qd defu-
 it virtute ipeditū & pducet ad debitā magnitudinē tā fm spēm
 q̄ fm additionē indiuidui. De scō dōm qd ibi nā potēs erat i-
 pedita & pduxisset ad illā magnitudinē nisi mors intercidisset:
 iō tāta hēbit magnitudinē q̄ tā nālī hēre debebat & nō plus.
C An in resurrectione erūt oēs resurgētes masculī vel erūt ma-
 sculī & femine. **Questio. 247.**

Queretur an in resurrectione erūt omnes resurgen-
 tes masculī vel erunt masculī vel femine.
C Aliq dicit qd oēs erūt masculī qd ad Ephe. 4. c. d. donec oc-
 curramus oēs in vīz pfectū. g nō erūt femine s; oēs erūt vī-
 ri in resurrectione. **C** Scō qd i futuro cessabit oīs platio: sic
 dicit glo. 1. Loz. 1. s. sup illo verbo qd euacuabit pncipatū & p̄-
 tē. & tñ mulier nālī origine ē viro subdita. g in resurrectione nō
 erūt femine qd als non cessaret ibi platio. **C** Tertiū qd illud
 qd occasionaliter i ducit p̄ter nāe itentionem nō resurget: si
 cut p de mōstris quantū ad mōstruositates suas. sexus tamē

Petitio.

Risso.

E
 Vide hanc
 auctatē in
 fronte.

Ad. 1. rōe

S

Ad. 2. rōe.

Ad. 3. rōe

A
 Nonnullorū
 rationes.
 1. rō.
 2. rō.

3. rō.

Rññ. ad q.
ññ qññis.

Uis d hac
q. latissime
auct. Sen.
13. c.
1. rō.

2. rō.

B

Aug. snia.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

7. rō.

8. rō.

D

Ad. 1. rōez
fm Augu.

muliebris nō est p. intētiōe nāe inductus sed p. defectū virtu-
tis formatiue in semine que nō potuit pducere mām ad perfe-
ctionem virilē sicut dicit Aristō. 16. de alalibz q. femina est
mas occasionatus. ergo femine nō resurgent sed viri. C. Di-
cendū q. quādo queritur an omnes resurgētes erūt viri aut i-
telligit q. sint viri. i. q. solū resurgant illi q. fuerunt viri aut q.
omnes homines siue masculi siue femine qui hic fuerunt re-
surgāt: 2. tamē femine efficiant ibi viri. Accipiēdo primo mo-
do nō querit q. manifestum est q. homines qui semel vix-
erūt resurgent cum sit futura resurrectio generalis: als nō resur-
geret virgines que p. xpo pisse sunt neq. mater sua. quod ab-
surdū est neq. de hoc aliquis dubitat. Sed accipiēte scōdo mo-
do. s. an femine efficiant viri in resurrectione. 2. oīm q. nō:
sed sicut hic fuerūt viri 2. femine ita 2. in resurrectione: ga de-
reparauit in resurrectione quod addidit in creatione: 2. tñ deus
condidit masculum 2. feminam. Sen. 1. et. 8. 19. c. 2. feminam
de costa viri formauit. Sen. 2. c. ergo feminā reformabit in re-
surrectione. sic 2. resurgent femine. C. Itē xps hoc asseruit ta-
cite supra in lra cū respōdens ait saduceis q. in regno celoz ne-
q. nubēt neq. nubent sed sunt sicut angeli dei. ergo opz q. ibi
sint qui possint active 2. passive nubere. quod ad viros 2. femi-
nas pertinet: ga als xps supuacue diceret nō nubent neq. nu-
bent: 2. quod aptius dixit lucas. illi qui digni habebunt seculo
illo 2. resurrectione nō nubēt neq. ducēt vxores. Luc. 20. c. er-
go erūt ibi femine q. possunt duci in vxores q. als vane hoc di-
ceret. Et istā rōez facit Aug. 2. 2. lib. de ciui. dei. c. 17. ad osten-
dendū q. resurgent femine: 2. eadem ratione Hieronymus vti-
tur dicēs: nemo enī dicit de lapide 2. calore 2. his rebus q. nō
habēt membra genitalia q. nō nubent neq. nubent: sed de his
que cū possint nubere tamē aliqua ratione nō nubūt. 2. ideo cō-
cludit Augustinus vbi supra dicēs. mibi melius sapere viden-
tur qui vtrūq. sexū resurrecturū esse nō dubitāt. C. Itē ex i-
ntentione lre huius: nā totū argumētū saduceoz cōtra xpm erat
sup vxoribus an redirēt ad viros suos 2. ad quos: si aut in re-
surrectione nulla femina futura esset: nulla respōsiō plenior eē
poterat q. dicere. erratis q. in regno celoz nō redibit aliq. fe-
mina: ideo nemo poterit habere suā vel alienā vxorē. C. Itē
oīm q. necesse est resurgere feminas: nā seruabit in resurgen-
tibus identitas: 2. tamē si illa que fuit femina efficiat vir in re-
surrectione nō manebit idē indiuiduū numero. ergo opz q. fe-
mine sint in resurrectione que hic femine fuerūt. sicut enim nō
est idē indiuiduū vbi nō est eadē materia: ita nō est idē indi-
duū vbi nō est eadē natura indiuidualis: sed nō est eadē natu-
ra indiuidualis femine 2. maris. ergo nō erit idē indiuiduum si
femina verteret in marē. C. Itē dato q. masculinitas 2. femi-
nitas nō tollerēt idētitatē numerale: adhuc oportebat feminas
resurgere: q. sicut quātitas diuersa cōpetit diuersis indiuiduis
cōsiderata nā indiuidui: ita diuersis indiuiduis cōpetit diuersus
sexus ex addōne ipsoz indiuiduoz: 2. tñ i. resurgētibz manet cuiq.
q. titas nō solū cōpetēs ex addōne spēi sed et ex addōne indi-
uidui vt ostēsum est pcedē. q. ergo a fortiori manebit vnicuiq.
suis sexus. C. Itē ouenit pfectioni spēi q. resurgant masculi 2.
femine ad ostēdendū gradus inuētos intra essentia spēi: 2. sicut
maior pulchritudo est in hominibus ex inequalitate stature q. si
oēs essent equales: ita 2. pulchritudo quedam est diuersitas se-
xus vt nature pfectio ostēdat que pōt inueniri in gradibus re-
rū equalium fm nām. Neq. est aliqd quod magis moueat ad
negādū feminas in resurrectione esse q. cōfusio mutue visio-
nis: nunc enim vterq. sexus operis 2. magis pars carnis nre:
in regno autē dei nullum erit tegumētū: 2. ita videretur cōfusio
quedam ibi suboritura: sed nō erit ga ista cōfusio oritur ex pec-
cato ga ē pena eius. ibi sicut peccatū nō manet neq. peccati pe-
na aliqua manebit. Etā ga nō manebit turpitudine actū: nam
nūc ideo de his mēbris erubescimus ga sunt ad vsus quos hic
turpes iudicamus q. uis liciti interdū sint. ibi aut vsus nullus
manebit: ideo neq. turpitudine aliqua. Sic dicit August. 2. 2. lib.
de ciui. dei. c. 17. melius sape vidēt q. vtrūq. sexū resurre-
ctuz nō dubitāt eē: nō enī libido erit q. cōfusionis est cā: nā p. us
q. peccassent nudī erāt 2. nō erubescerāt vir 2. femina. corpo-
ribus ergo illis vitia detrahent natura seruabit: nō est autē
vitiū sexus feminis sed nā que tūc quidē 2. a cōcubitu 2. a p-
tu imunis erit: erūt tñ mēbra feminea nō accōmodata vsui ve-
teri sed decozi nouo: quo nō alliciat aspicientis cōcupiscētia q.
nulla erit: sed laudetur sapientia atq. clemētia que 2. quod nō
erat fecit 2. liberauit a corruptione quod fecit. C. Ad primum
dicēdum q. auctoritas illa nō intelligitur de resurrectione in

qua esse debeamus omnes viri sed de adunatione fideiū ele-
ctorū in vnitatem fidei per quas cōgregationem resultat vnus
vir perfectus. i. xps mysticus sicut expositum fuit. 8. 2. ita respō-
det Augu. 2. 2. lib. de ciui. dei. c. 18. late respōdēdo ad istud ar-
gumētū: 2. ista est veritas. multa enim sunt ibi in lra que ipe-
diūt intelligi de resurrectione: 2. tamē si de illa intelligere debe-
ret dici occurramus omnes in viros pfectos 2. nō in viros: q.
nō erimus oēs vnus vir. C. Aliter respōdet etiam Augu. vbi
dit ga p virū intelligitur quoq. femina cum vir dicat ibi natu-
rā 2. non sexū: sicut cum dicitur. Beatus vir qui timet dominū.
beate tamē sunt etiā femine que illum timēt. sed prima solutio
est melior. C. Ad scōdū oīm q. cessabit prelato in resurgenti-
bus: vnde femine nō erunt subdite alicui viro. 2. ratio est quia
subiectio ista data est in penā peccati mulieris. Sen. 3. c. 1. sub
viri potestate eris. 2. tamē ibi cessabit tam peccatum q. oīs pe-
na peccati: ideo nō erit ibi femina subdita viro: neq. sicut iaz
in dolore pariet filios aliquos: 2. tamē cessante platione non
cessabit femina ga nō est naturalis sed ex peccato vti dictū est.
C. Aliter autē dicēdum quoq. q. nunc femina est viro subdi-
ta ppter nature imbecillitatem tā quantum ad vigorem ani-
mi q. ad robur corporis: 2. tamē in electis nō manebit hoc in
resurrectione sed erit pfectio in vtroq. 2. nō fm diuersitatem
sexuum: sed potius fm diuersitatē meritū ga qui plus meru-
it siue vir siue femina excellētior erit ibi in viribus corporis 2.
aie. C. Ad tertium oīm q. illud quod solum est p occasionem
2. nō est de intētiōe nature nō venit in resurrectione. 2. sic est
de mōstruositatibus que totaliter sūt p errore: 2. ideo repa-
bit error iste in resurgētibus 2. nō erit mōstrum. femina autē
nō est p occasionem 2. pter intētiōe nature cui illa fit necessa-
ria ad cōseruationē spēi p generationem que nō fit sine com-
mixtione sexuz. Cum autē dicit Aristote. q. femina est mas
occasionatus inuit q. est p occasionē: 2. ita pter intētiōem. sed
est verum q. est pter intētiōe nature particularis: est tamē de
intētiōe vniuersalis nature. vocatur enim nā particularis ip-
sa vis corporea insita rebus: 2. sic in formatione femine natu-
ra est vis formatiua manēs in semine 2. illa intēdit producere
virum q. intendit formare id quod simpliciter melius est fm
spēm 2. hoc est vir: ga tamē illa est imperfecta nō pōt deducere
materiam ad talē dispositionē in quo consistit conditio malu-
lina sed manet in gradu inferiori q. est femininitatis. Natura vni-
uersalis vocat non solum deus fm veritatem sed etiam fm
philosophos intelligētia que pter rebus corporeis in motibus
suis naturalibus dirigēdo eas: nam opus nature ē opus intel-
ligētie vt Lōmētator dicit. nam cū ista que intellectum nō ha-
bēt moueant tam determinate sine aliquo errore necesse est
q. dirigant ab agēte fm intellectū qui circa talia fm certum
modū opetur: 2. de intētiōe eius intelligētie dirigētis natura-
liter in motibus suis est q. sit femina: 2. ob hoc tale semen eue-
nit cuius virtus sit ita imperfecta q. non possit deducere ma-
teriam cōceptus ad dispositionem masculinam. C. Lū autem
oī q. feminitas accidit ex imperfectione mae vel virtutis forma-
tiue nō est sensus (vt aliqui impiti intelligunt) q. velt mate-
ria ad formandum vas genitale: nam non potest hoc euenire
ex paucitate vel defectu materie: quia quantumcūq. sit pau-
ca materia aliqua possunt inde formari omnia membra 2. for-
maliter: sed quanto fuerit paucior tanto erit corpus formatum
minus. maxime quia pauca materia sufficit ad formationē fe-
tus cum fetus mox formatus vix sit ad quantitatem vnius mu-
sce. C. Itē quia interdum in formatione corpora seminarum
sunt maiorā q. masculorum: 2. ita fuit ibi magis de materia.
C. Item quia si intenderet simpliciter natura formare genita-
lem virilem 2. propter paucitatem materie non posset illa pars
formari maneret clausus vterus sicut in viris: non mane-
ret pars foris apparens. 2. tamen manet ianua ventris certo
modo facta per artificium que magis apparet facta ex inten-
tione 2. per artificium q. a casu. ergo non est propter pauci-
tatem materie. C. Item quia si propter defectum fieret cum
contingeret ad interdum plus vel minus deficere deficeret ali-
quando q. medietas genitalis virilis maneret facta 2. reliquū
esset imperfectum: interdum autem plus de materia deficeret
2. non clauderetur vterus sicut in femina sed maneret aliqua
magna apertio: sed nunq. manet nisi sic. ergo non fit per acci-
dens sed per intētiōem. C. Itē si fieret ex paucitate mae de-
ficeret potius materia in mēbris que vltimo formant in cor-
pore: s. nō sūt genitalia mēbra vltimo formata. g. nō deficeret
ibi: sed

i. q. 2. 45

Aug. ad
1. rōez
aliter.

Ad. 2. rō
nem.

Ad. ad
2. rōez
Prop.
qd. mlier
ē marito
subdita.
Ad. 3. rō
nem.

Quo itel-
ligit q. fe-
mina est
mas oc-
casional.

Que sit
nā vlt.

Lōmētator
expōit
quidā.
1. rō.

2. rō.
3. rō.

4. rō.

5. rō.

ibi: sed otingeret alibi deficere. et tamen non deficit alibi. ergo non fit propter paucitatem. Item quod in femina non solum relinquitur ianua illa vteri sed etiam interioris relinquuntur alia membra proportionalia ut patet in formatione matricis que est in feminis et non in viris: et tamen si ex defectu materie fieret formationem omnia interiora similia in viro et femina: et cum perveniret ad extremam formationem genitalis deficiente materia maneret illa ianua vteri loco sexus virilis: et tamen etiam in interioribus est magna distinctio maris et femine. ergo non fit propter paucitatem materie et a casu sed ex intentione. Idem etiam circa mamillas argui poterat et formationem lactis que viro non accidit. Item quod modus non est formationis idem quod viris superiora sunt grossiora et maiora. Spectora et latera inferiora autem minora ut nates feminis contrario. ergo non fit ex paucitate materie. Sed ob id quod fit ex defectu. i. imperfectione materie formatibilis ut aliqui dicunt. Vel quod verius est ex defectu et impotentia virtutis formativae: nam ad hoc quod formetur vir opus quod materia corporis eius deducatur ad certam dispositionem qualitativam et formativam si vis non potest deducere materiam ad illam dispositionem deducit eam ad aliam dispositionem minoris gradus in qua non potest esse vir: et ideo format feminam que est individuum eiusdem speciei cum viro: in altero tamen gradu perfectionis naturalis: et tunc quia tale individuum non potest habere ad modum agens propter imperfectionem formatam ei natura talem corporis dispositionem circa vasa ut sit individuum passivum: et ideo format matricem et genitale patris et vbera ad lac: et sic circa eandem rem concurrunt defectus et intentio defectus quod dem in vi formativa. intentio autem in intelligentia que est natura universalis et dirigit vim formativam circa formationem virtutis individui. Et sciendum quod vir et femina non differunt specie sed sexu: non est autem sexus (ut insipientes putant) ipsum genitale maris et femine: quia tunc non differunt mas et femina nisi per hoc. sed falsum est quia ista membra sunt signa differentie maris et femina non sunt tamen ipsa per que differunt: sed differunt per totam dispositionem et virtutem nature quod quidem altera est corporis virilis virtus est dispositio qua se habet ad agendum et alia femine qua se habet ad patiendum: et quia tales dispositiones sunt differentes in eis que vocantur sexus dicuntur differre sexu: sed illa differentia est causa differentie genitalis: et tamen non existentibus illis genitalibus non possent exercere opera viros et feminarum. sed dato quod corpori femineo per miraculum formaretur nunc genitale tale quale viro non esset vir neque posset semine decidere neque haberet: et dato quod deus auferret nunc miraculose alii viro genitale relinqueret tale vitam sicut femine et interioris formaretur matrici nil aliud de additione eius mutando ille non esset femina neque posset concipere et recipere semina masculina. ergo non est differentia viri et femine in genitali: sed in tota corporis dispositione secundum quam distinguuntur actus et passivi. Sed ad hoc obijciunt aliqui quod non debeant femine in resurrectione manere quod non sunt per se de intentione dei: nam deus formavit hominem de limo terre: feminam vero non de limo sed de latere viri ut dicit Augustinus. quosdam arguere. 22. lib. de civi. dei. c. 17. Item quod in resurrectione erit id quod melius est esse cum ibi expectetur ultima perfectio humana: et tamen melius et perfectius est esse virum quam esse feminam: ergo non erunt femine in resurrectione. Dicendum quod erunt femine in resurrectione propter causas supra positas. Et ad primum ob id quod nihil obstat: nam si deus non fecerit feminam de limo: fuit tamen de intentione dei: quia alioquin eas non fecisset. Etiam fuit de veritate nature cum dicitur Gen. 2. c. quod Adam non inveniebatur adiutorium simile ei: et ideo facta est Eva. Quod autem non fecit eas de limo sed de costa viri non fuit quasi non esset de intentione sua: sed quia voluit totam naturam humanam in uno esse et ab eo dependere: ideo solum Adam formavit de terra: eam vero de Adam. ergo vterque tam masculus quam femina est de intentione dei et pertinet ad resurrectionem. Ad secundum dicendum quod si vir absolute sit perfectior quam femina: tamen non est melius esse omnes viros quam esse aliquas feminas quia bonum et pulchrum non consistit respectu cuiuslibet per se sed universi respectu vel speciei vel totius: si enim in universo perfectiora sunt corpora celestia quam elementalia: melius fuit esse quedam celestia et quedam elementalia quam nullum corpus esse nisi celeste. Etiam perfectior est homo ceteris animalibus: et tamen non fuit conveniens quod omnia animalia essent homines et nullum esset animal prater hominem. Etiam in toto corpore vel hominis membris perfectius est cor et cerebrum quam pedes et aures: et tamen non debuit esse cor aut cerebrum aut nasus quicquid in homine est: sed ista tanta diversitas ordinata est ut in ea dei sapientia reluceret et resunderet ratio totius: sicut et respectu spiritus humani pulchrius est dare individua gradualiter disposita participata naturam eadem quam dare unicum gradum. Vir autem et femina distat gradualiter intra eandem speciem: non gradu essentie que indivisibili consistit sed gradu perfectionis individualis: ideo melius est virum et feminam esse quam omnes viros: et ita dixit deus Gen. 2. c. non est bonum hominem esse solum sed faciamus ei adiutorium simile sibi erunt ergo femine in resurrectione.

Quo gradu vir et femina distat.

An resurgentes resurgant ad vitam aialem. i. an vtantur cibis et potibus et venereis.

Questio. 248.

Queretur vtrum resurgentes resurgant ad vitam aialem s. vt vtantur actibus nutritivis et generativis

s. cibis et potibus et venereis somno et vigilia et huiusmodi. Alii dicunt quod sic quia resurrectio nostra erit conformis resurrectioni christi. 1. cor. 15. c. sed christus post resurrectionem legem comedit et bibit piscis affi et favi mellis Luc. 24. et Jo. 21. c. ergo et nos comedemus. Secundo patet quia Luc. 22. dixit christus ego dispono vobis sicut disposui michi pater ut edatis et bibatis super mensas meas in regno meo. ergo in resurrectione quando est regnum sanctorum erit comedere et bibere. Item quia eodem. c. dixit christus. amo do non bibam de hoc genimine vitis donec bibam illud vobiscum novum in regno dei. ergo in regno celorum erit potus et cibus. Item in pena datur damnatis quod esuriat et sitiatur: beatis autem quod epuletur cum dicatur Esa. 65. c. servi mei comedent et vos esuriatis: servi mei bibent et vos sitiatis: servi mei letabunt et vos confunde mini. ergo cibus erit et potus resurgentibus. Tercio quod distinctio sexuum ordinatur ad generationem et similiter instrumenta virtutis nutritivae ordinatur ad cibationem: et tamen manebunt omnia membra in homine tam servientia ad generationem ut dictum est precedenti. q. 23. servientia nutritioni ut dictum est supra. q. 240. et. 241. et. 242. g. erunt ibi actus istorum ne ista frustra manere videatur. Quarto quia totus homo beatificabitur tam secundum animam quam secundum corpus: beatitudo autem siue felicitas consistit in operatione. 1. et bico. ergo opus quod omnes potentie tam anime quam corporis maneant in actibus suis quia si aliqua manerent sine actibus secundum illas non esset homo felix: et ita non esset totus felix. Quinto quia in beatis post resurrectionem erit tota et perfecta iocunditas: talis autem iocunditas omnes delectationes includit: quia felicitas est status omnium bonorum aggregatione perfectus ut dicit Boetius. 3. de consolatione. pro secunda. perfectum autem est cui nihil deest. 5. metaphy. cum ergo in actu generativae et nutritivae sint magne delectationes videretur quod iste maneat in beatis: et ita actus aiales erunt in resurgentibus omnibus. Sed ob id quod in resurgentibus siue beatis siue damnatis non erunt actus vite animalis. Pro quo sciendum quod duplex est perfectio hominis. Quodammodo integritate eorum que ad naturam spectant. Alia est perfectio que consistit in perfecta possessione finis ad quem quis semel pervenit. Prima perfectio potest homo habere in statu presentis vite per actionem causarum naturalium: et ista est perfectio omnium additionum et operationum quod pertinet ad hominem secundum formam spiritus in quantum est forma corporis: et ideo ad perfectionem istam perfectionis non ordinatur resurrectio cum resurrectio sit supernaturalis et non ordinatur nisi ad consequendum id quod naturaliter haberi non potest. Secunda autem perfectio non potest haberi naturaliter quia finis humane vite excedit naturam: et ideo resurrectio datur ut perveniat homo ad aliam vitam in qua habere posset perfecte finem suum. ex quo sequitur quod ea que ordinantur ad causandum vel conservandum primam perfectionem non erunt in resurgentibus cum resurrectio non ordinatur ad consequendum illam perfectionem: tales autem sunt actiones vite animalis in homine: quia quedam ordinantur ad causandum istam vitam aialem ut sunt operationes generativae alie ad conservandum ut actus nutritivae et somnus et vigilia. ergo comedere et bibere: gignere: dormire non erunt in resurgentibus. Item patet spiritus in quantum ad veneream quod pertinet ad actus generativae virtutis: nam non erunt in resurgentibus. ita enim christus dixit quod in regno celorum neque nubent neque nubentur. vel sicut lucas dixit neque nubent neque uxores ducunt. et tamen solus modus licitus venereorum est ad uxorem. cum iste non maneat in resurgentibus non manebit aliquis alius. Sed aliquis dicit quod hoc intelligitur de beatis: sed de damnatis non constat cum dicatur. in regno celorum non nubent neque nubentur. Dicendum quod idem est quantum ad damnatos: neutri enim videtur venereis quod quicquid erit ista tam in beatis quam in damnatis erit ordinatissimum: ideo si venerea maneret in illis essent ad aliquem finem secundum resurrectionem constitutus: et tamen venerea secundum resurrectionem non ordinatur ad generandum: et tunc generatio non erit necessaria neque conveniens post resurrectionem: quia humanum genus debet tunc tota suam multitudinem individuum determinatam

Quo gradu vir et femina distat.

2.

Nonnullorum rationes in contrarium 1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Respondeo ad questionem situm quoniam.

Duplex hominis perfectio prima.

2. perfectio. 1. rō.

2. rō.

L

Obiectio.

Respondeo.

a deo. ergo non erit generatio neq; venerea. Sic etiam dicit August. 2. 2. li. de ciui. dei. c. 17. q. in resurgētibz erit vterq; sexus nō tamen erit ibi libido que confusionis est causa: non est aut vitium sexus femininus: sed nā que tunc quidem 7 a cō cubitu 7 a partu imūnis erit: erūt tñ mēbra feminea nō accommodata vsui veteri sed nouo quo non alliciāt aspiciētis concupiscētia q̄ nulla erit sed laudē sapientia 7 clemētia dei. de h̄ autem latius. s. diximus. q. 240. et. 241. et. 242. De actibus vero nutritiue vt comedere bibere 7 dormire dōm q̄ nō erūt in resurgētibz. De cibo 7 potu p3 ga plunt hec ad duo. scilicet ad restorationem deperiti 7 ad augmentū vt perueniat ad debitā quātitatē: sed neutrum conuenit resurgētibz: nam resurgent ad vitam imortalē in qua nō erit actio fm̄ orietatem q̄ als non esset imortalitas: 7 tñ deperitio fit per actionē calidi resoluētis humidum. ergo ibi non poterit esse resolutio aliqua: 7 cōfir non erit ibi nutritio ad restorationē deperiti. De augmento p3 q̄ vt ostēditur est. s. q. 244. et. 245. 7 sequēti resurgēt boies in maxima quātitate quā hic habuerūt vel habituri erant: 7 ideo iam nō erit aliqua causa augmentationis q̄ erunt boies in statu. De somno eadē rō est q̄ somnus pdest ad digestionē cum cessent ibi virtutes Arist. 7 intendant nāles: 7 pdest ad confortationē pp̄ relevationem laboris: sed tunc non erit digestio cum nō sit cibatio neq; sit labor q̄ erūt corpora impassibilia electorum omnium incorruptibilia. ergo somnus nō erit ibi 7 actus nulli vite animalis manebunt. Ad primū dōm q̄ xps resurgēs comedit 7 etiam nos resurgētes poterimus comedere sed nō comedemus. Primum p3 q̄ tam in xpo resurgēte q̄ in nobis resurgētibz manebunt oēs virtutes corporis pfecte: 7 et organa pportionata virtutibus: ergo poterunt homines fm̄ illa exire in actū comedēdi 7 bibēdi. Secundum p3 q̄ xps comedit q̄ fuit in eo causa ad hoc: in nobis autē resurgētibz nō erit causa aliqua: ideo non comedemus neq; bibemus. P3 de xpo. nam ipse resurrexit 7 de sua resurrectione dubitabāt q̄ putabāt esse pbatalma vel spūs 7 q̄ nō esset verus homo Luc. 24. 7 vt non maneret ista dubitatio in discipulis petiuit si qd haberēt ad comedendū 7 dederunt ei partem piscis assii: 7 fauū mellis 7 comedit corā illis: 7 tunc crediderunt q̄ ipse eēt. istam māducaationē acceperūt apostoli tanq̄ firmā pbationē de sua resurrectione vt dixit Petrus Act. 10. c. hūc suscitauit deus a mortuis. i. xpm: 7 dedit illū manifestū fieri nō omni populo s̄ testibus pordinatis a deo: nobis q̄ māducauimus 7 bibimus cū illo post resurrectionē suā. 7 ita in alijs suscitationibus de quibus poterat eē aliquod dubiū manifestabat xps veritatem illaz per sumptionē cibi. Sic p3 de primo quē suscitauit. i. de filia archisynagogi. nā statim iussit dari illi cibū Mar. 5. 7 Luc. 9. c. in nobis autē resurgētibz nō erit sic q̄ non erit necessaria pbatio resurrectionis: omnibus enim nota erit euz omnes resurgāt: 7 ideo solet dici q̄ xps dispēsatue manducat post resurrectionē eo modo quo iuriste dicūt dispēsaationē eē iuris cōis relaxationem. s. q̄ in alijs resurgētibz generale est 7 quasi ius nō manducare: xps autē spālī iure vsus manducauit: 7 tñ ad huc illud comedere xpi non habuit q̄quid h3 comedere nostrū: q̄ per māducaationē transiit cibus ad locum digestionis 7 quertitur in substantiam nostrā 7 pdest ad restorationem deperiti vel ad augmentationē. xps autē cibum dētibus attriuit 7 ad interiora trāsiuit: 7 tñ non quertit illum in substantiā corporis sui q̄ iā nō erat futura in eo restauratio deperiti neq; augmentatio. de quo magis dicitur Luc. 24. Ad secundū dicendū q̄ omnia illa intelligunt per metaphorā: in regno autē celoz neq; est mensa neq; cibus neq; potus sed per ista designant quedā spūales delectationes. Et ratio est quia fm̄ sensum sunt magne delectationes: potissime pro rusticis hominibus in cibo 7 potu: cū autem xps vellet eis innuere magnas delectationes esse in vita eterna quales nō sint in hac vita designauit eas p delectationes magnas huius vite que sunt in cibo 7 potu. Cū autē dicit. non bibam de hoc genimine vitis donec bibā illud nouum. Dōm q̄ etiam est metaphora: q̄ in regno dei non est vinum. 7 ita accipit aliquando in scriptura vt Zacha. 9. c. quid est bonū eius nisi frumentū electozū 7 vinum germinans virgines. 7 tamē vinū acceptum proprie nō germinat virginitatē sed ad luxuriā incitat ad Ephe. 5. nolite inebriari vino in quo est luxuria. ita 7 in presenti accipit vinū per metaphorā. Quod p3 primo q̄ dicitur Luc. 22. c. dico vobis ex hoc non manducabo illud donec ipleat in regno dei. 7 ita non dixit se manducaturum vel bibiturum in regno dei: sed q̄ implebitur ibi omnis delectatio que hic neq; inchoata

est vere. Secundo p3 quia dixit xps. donec bibam illud vobis. cum nouū in regno dei. j. 26. 7 Mar. 14. 7 tamē si de vero vi no intelligeret non diceret q̄ biberet illud nouū: quia melius est vetus q̄ nouum iuxta illud Ecclesiasti. 9. ca. vinum nouum: amicus nouus: veterasceat: 7 cum suauitate bibes illud. 7 tamē si in regno dei esset vinum esset optimum: sed nouū non est bonum. ergo non esset ibi nouum sed vetus. dixit tamen xps nouum vinum. ergo non intellexit de vino sed de alio modo delectationis nobis incognito: 7 ideo vocauit illud nouū q̄ noua ignota sunt. Cum autē dicitur. fui mei comedent 7 c. alij intelligunt de alio q̄ de vita eterna. alij autem de regno dei. Et tunc dōm q̄ erit metaphora de quo dicitur Esa. 65. Ad tertium dōm q̄ manebunt omnia membra hec 7 non manebunt actus eoz quos hic habuerunt: 7 tamē proficient ad perfectionē 7 integritatem hominis fm̄ indiuiduum 7 speciem: nā ablati his membris esset homo truncatus 7 tolleretur decore eius et aliquis actus manebit his mēbris. s. ostēdē virtutem multiplicem in operante que correspōdet varietati eoz membrorum. sicut dicit August. 22. lib. de ciuita. dei. c. 17. q̄ manebunt membra genitalia nō accōmodata vsui veteri sed decori nouo quo nō alliciāt aspicientis concupiscētia que nulla erit: sed laudetur sapientia 7 clemētia: que 7 quod non erat fecit 7 liberauit a corruptione quod fecit. Ad quartū dicendū q̄ homo totus beatificabitur: 7 q̄ tam corpus q̄ aīa pertinent ad essentiam hominis beatificabitur fm̄ corpus 7 animam: 7 tamē corpus pertinet ad hominem vt informat aīa rationali: 7 h̄ eadē anima fit in homine rōnalis sensitua 7 vegetatiua q̄ non ponuntur plures forme substantiales in eodē indiuiduo vt dictū est. s. tamē non facit determinate aīa esse corpus humanum nisi inquantū ipsa est rationalis: q̄ inquantū est sensitua facit illud esse animalis: 7 inquantū est vegetatiua facit corpus esse animatū. Et ideo cū beatitudo vite eterne fit pprie homini fm̄ q̄ homo quia nemo beatificatur nisi homo. 2. et. 10. ethico. op3 q̄ beatificetur homo fm̄ ea que sunt ppria hominis 7 nō fm̄ ea q̄ sunt cōmunia animali: 7 et corpus perficietur fm̄ q̄ est humanū: 7 ideo perficietur ab aīa fm̄ q̄ est humana: 7 tamē operationes iste. s. comedere bibere gignere dormire nō sunt hominis pprie: sed conueniūt alijs animalibus: ideo beatitudo fm̄ corpus nō consistet in his: s̄ ex beatitudine aīe fm̄ q̄ rōnalis est delectatio beatitudo corporis. i. q̄ aīa inquantū est rōnalis beatitudo erit per dei visionē 7 ex plenitudine boni q̄ erit in aīa redū dabit aliquid in corpus. 7 hec est vera beatitudo corporis per votes suas. s. claritatem: subtilitatem: agilitatem: impassibilitatem. Ad quintū dicendū q̄ beatitudo non consistit in delectationibus corporalibus neq; etiam pertinent aliquo modo ad beatitudinem verā vt declarātū est. s. 5. c. q. 24. sed circa h̄ errāt sarraceni 7 pagani 7 plurimi iudeoz 7 carnales homines qui vltra delectationes fm̄ sensum nullū bonū eē existimant. etiam errant heretici quidam antiqui apud nos quos ciliastas. i. millenarios greci vocant de quibus August. lib. de nonaginta heresibus. isti dicunt q̄ post resurrectionem p̄mam erunt mille anni in quibus sancti resurgentes manebūt in terra fruētes voluptatibus fm̄ sensum ad nutum. qui accipiunt velamē sui erroris ex eo quod habetur Apo. 20. de mille annis quibus sancti regnabunt cum xpo. sed de his ibi dicitur. Sed omnes hi insipienter asserunt: vnde non solum recta fides que ex reuelatione cognoscit verum bonū sed etiā Aristoteli solius rationis ductu ostendit nō pertinere ad felicitatem delectationis fm̄ sensum sed solas spirituales. has enim dixit veras delectationes: corporales autem dixit a populo delectationes existimari propter nullas alias cognitās esse. 7 ethico. c. vltimo. sed eas dixit esse medicinales 7 egritudinales. dicitur medicinales q̄ sunt medicina adhibita ad tollendum fastidium q̄ homini cecidit ex mutabilitate nature que neq; est vna neq; epitelres. 7 ob hoc nō solum vult homo delectationē fm̄ sensum sed etiam non semp eandem sed aliam 7 aliam. s. q̄ nature dispositio non manet eadem sed alia 7 alia: nam si eadem maneret necesse erat q̄ eadem delectatio que semel ei fuit delectatio esset semper delectatio. 7 ethico. in fine. vocantur autē egritudinales inquantum homo delectatur eis inordinatē ac si essent vere delectationes sicut hō habēs infirmū gustū delectatur in quibusdam que sanis nō sunt delectabilia: 7 ideo nō sunt simpliciter: sed oīs inordinatio in actu humano est velut quedā egritudo in coipe: q̄ sicut corpora sana semper habent delectationes fm̄ naturam 7 nunq; declinant ab eis: ita 7 opationes humane semp tendunt fm̄ rectam rationē nisi quādo

Lib. 2. pot.
ad duo pro
sunt i vita.

Somnus p
dest.

Ad. 1. rōes

Prim. quē
xps suscita
uit fuit filia
archisyna
gogi.

Ad. 2. rōes.

Metapho
ra de vino
i regno ce
lorum.

Ad. 3. rō
nem.

Ad. 4. rō
nem.

i. q. 237

8

Ad. 5. rō
nem.

Opio de
ricop q̄
millenar
ios gre
ci vocāt.

Ad. 6. rō
nem.

nisi quando inordinate sunt. et sic recte vocantur delectationes
 secundum sensum egritudinales quia tota communitas hominum per maiori
 parte vitis eis inordinate sicut egrum mouentur in id quod non
 est simpliciter delectabile: nam quippe constituit in operationibus nu
 tritionis et gratiue delectatione: et non tanquam sine operationum sed
 tanquam irritatiui ad eas ne contemnantur. Vnde operatio est finis de
 lectionis et non e contrario: quicunque igitur persequitur operationem per
 pter delectationem pervertimus naturam ordinem et totius delectatio il
 la egritudinalis est. et sic exercet venerea propter delectationem
 egritudinalem delectationem appetit: sicut quod cibo aliquo vescitur
 solum quia delectabilis est: tales igitur delectationes non possunt pertinere
 ad beatitudinem quam propter se appeti non possunt: cum appeti propter se
 sit inordinate appeti. Cum autem dicitur quod beatitudo consistit in de
 lectionibus. Dominum est per viam eminentie sed non realiter eas collige
 re: quia tunc beatitudo non esset operatio una neque vnius alicuius po
 tencie. quod falsum est ut et Aristoteles inquit. 1. et. 10. et ibi. illa autem de
 lectionis beatitudinis vere includit eminenter quicquid perfectionis et boni
 est in delectatione nutritionis et venereorum: sed ipse non erit ibi.
 Propter autem dicta sunt de ipsa resurrectione de additione resur
 gendi dominum erat: isti sunt autem beati et donati. Beati sunt duplicem
 modum beatitudinis. scilicet corporalis et spiritualis: est spiritualis ibi actu in
 tellectus et voluntatis de quo diximus supra. 5. c. beatitudo corpo
 ris consistit in quatuor dotibus. scilicet claritate: impassibilitate: subtilita
 te: agibilitate: de quibus diximus. 8. 1. 7. c. et quia beatitudo spiritualis
 est dupliciter. scilicet per modum essentialis et accidentalis. de essentiali quod est
 ipsa beatitudo dictum est supra. 5. c. de accidentali quam vocamus au
 reolam cum qua est fructus adiungitur diximus. 8. 1. 3. c. de additione
 autem solorum donatorum resurgendi dominum erat de quibus dicitur. 1. 2. 5. c.

Pharisei autem audientes quod silentium im
 posuisset saduceis conuenerunt in unum. Et
 interrogauit eum vnus ex eis legis doctor
 tentans eum. Magister: quod est manda
 tum magnum in lege? At illi Iesus. Diliges
 dominum deum tuum ex toto corde tuo: et
 in tota anima tua: et in tota mente tua. Hoc
 est maximum et primum mandatum. Secundum autem
 simile est huic. Diliges proximum tuum sicut
 teipsum. In his duobus mandatis: vniuer
 sa lex pendet et propheta.

Pharisei autem. Hic autem ostendit quomodo pharisei impugna
 uerunt christum in veritate vite in quantum pro
 fuerunt ei quoniam tetatui circa primum mandatum legis. Et primo
 ponitur phariseorum interrogatio. Secundo christi responsio. ibi. (At illi
 Iesus). Circa primum autem dicitur. (Pharisei autem audientes quod silen
 tium imposuisset saduceis). ante habet tetatuerat ipsum saducei pro
 ponentes questionem de resurrectione: illi autem victi sunt. et hoc est po
 ni illis silentium. scilicet quod nihil obijcere potuerunt ad id quod christus responderat.
 (Conuenerunt in unum). non enim ausus est aliquis de phariseis lo
 lus tetare christum arguendo contra eum: sed omnes conuenerunt quia hoc me
 lius indicabat intentionem suam. (Et interrogauit eum). id est christum. scilicet congre
 gati sunt et congregati venerunt ad christum. (Vnus ex eis). scilicet ex illis
 multis phariseis congregatis ad tetandus christum. (Legis doctor).
 scilicet interrogans erat vnus de doctoribus legis quorum multi in
 ter iudeos erant: isti exponebant illam et predicabant populo. (Tetans
 eum). id est non quesivit alio addiscendi sed tetandi ut super hac re vide
 ret christi sententiam. (Magister). sic enim vocabatur eum omnes quia docebat
 populum. (Quod est mandatum magnum in lege). id est quod est maxi
 mum mandatum. Nam omnia magna sunt quia nullum contemptibile est et par
 te utilitatis vel auctoritatis obseruatoribus. et dicitur in lege. id est in
 tota lege moysi. (At illi Iesus). hic ponit secundum. scilicet christi respon
 sum. preceptum dilectionis posuit maximum esse: et ita est ut ostendat
 def. (Ex toto corde). id est ex tota affectione vel voluntate. (Ex to
 ta anima tua). id est ex toto intellectu. (Et ex tota mente). id est ex tota me
 moria: nulle enim alie potentie sunt anime rationalis ex quibus possit
 perire aliquis actus: et sunt hec verba dei Deuteronomio. 6. c. (Hoc est
 maximum). scilicet in obligatione et merito. (Et primum mandatum). scilicet per
 modum dignitate. (Secundum autem). id est sequens mandatum in obligatio
 ne vel dignitate. (Simile est huic). id est primo. non simile in digni
 tate sed in actu: quia ambo sunt precepta dilectionis. (Diliges pro
 ximum tuum). scilicet dilectione charitatis qua alia est affectio que
 est secundum cognitionem et carnem ut ait Gregorius in omne. que licet non sit

illicita non est meritoria: et ideo illa non cadit sub precepto. (Si
 cut teipsum). id est ad ea ad que teipsum diligis. (In his duobus
 mandatis). scilicet de dilectione dei et proximi. (Vniuersa lex). scilicet mo
 ysi. (Prophet). id est in hoc consistit: et ad hec duo sola inclinant que
 cunque in tota lege sunt. (Et propheta). id est prophetales libri. scilicet ni
 hil aliud illi monent nisi deum et primum diligere.

An hoc sit statim factum post precedentia: et an sit ordo con
 tinuus.

Queretur an id quod hic habetur sit statim factum post
 precedentia: an sit aliquid interpositum: et an
 sit ordo continuus. Aliqui dicunt quod non quia Lucas. 20. c. statim
 post precedentem questionem de resurrectione mortuorum propositam
 tam a saduceis subiungit quod quesierit Iesus de christo cuius fi
 lius sit. et hoc habet. 1. et ita non videtur esse continuus ordo. Cui
 cedendum quod est ordo continuus et non est anticipatio neque recapitula
 tio quia supra posita fuit questio saduceorum ad christum: hic autem ponitur
 questio phariseorum que fuit post illam sicut dicitur in Ifra. scilicet
 pharisei audientes quod silentium imposuisset saduceis conuenerunt
 in unum. ergo prius fuit terminata questio precedentis saduceo
 rum cum christo quod inciperet ista questio phariseorum cum eo. Cui
 autem queritur an statim fuit illud post illud vel interpositum fuit
 aliquid aliud. Dicendum quod statim factum est. scilicet eadem die: et
 erat dies martis hebdomade ramis palmarum et non fuit in
 ter hec duo factum aliquid aliud quod in scriptura narretur. et per
 ex modo loquendi cum dicitur. pharisei audientes quod silentium
 imposuisset saduceis. id est statim ut audierunt hoc factum esse conue
 nerunt ad tetandum eum interrogantes hoc. Ad argumen
 tum in trinum dicendum vno modo quod euangeliste nunc quod discor
 dat in re narrata quia tunc alter eorum falsum diceret vel omitteret: sed in
 ordine narrandi bene discordant sepe. et tunc dicendum quod non
 valet argumentum: talis. scilicet euangelista refert hoc ordine aliquam
 rem: ergo tali ordine accidit sed verum est quando non apparet
 aliquid in contrarium. scilicet auctoritas vel ratio standum est illi or
 dini: sed nunc vnus euangelista aliter quam alius ordinauit: id non
 valet argumentum sumptum ex auctoritate sed tunc stabimus.
 nam istum ordinem tenent duo euangeliste. id est mattheus et mar
 cus. Mar. 1. 2. c. illum vero videtur tenere solus lucas. Item ra
 tio magis consonat huic ordini quam alteri: quia illa questio christi ad
 phariseos de christo cuius filius sit ortum habet ex ista ut. 1. ostendit
 dicitur in littera. Cuiusmodi potest dici quod etiam lucas tenuit istum
 eundem ordinem: quia relata contentione saduceorum ad christum non
 subiungit statim quod Iesus quesiuisset de christo cuius filius esset: sed
 ait quod erant quidam scribe presentes et dixerunt christo. bene dixi
 sti magister. et tunc sequitur questio: et tunc illud quod ibi de scribis
 est id quod narratur hic de phariseis ut magis colligitur ex litte
 ra. Mar. respondit. Tercio potest dici quod lucas non deuiauit ab
 ordine matthei et marci quia deuiauit est quando duo eadem nar
 rant sed non eodem ordine: et tamen lucas non narrauit id quod
 hic dicit mattheus et marcus de tetatione phariseorum ad christum
 super mandato magno: ideo oportuit quod statim poneret de questio
 ne iesu ad phariseos vel scribas. scilicet cuius filius esset christus: eo quod
 inter questionem saduceorum de resurrectione et questionem
 iesu de christo cuius filius esset nil intercedit nisi questio phariseo
 rum ad christum super mandato magno: et tamen quia questio iesu
 de christo cuius filius sit fuit facta ad phariseos siue scribas cum
 quibus fuerat ista questio de magno mandato et non poterat
 bene introduci questio nisi presupponeretur ad quos fiebat
 dicitur quod erant presentes. quidam scribe induxerunt christum super
 responsione ad saduceos bene respondisti: et ad illos dixerunt christus
 questionem de christo cuius filius sit.

Quomodo fuit saduceis esse impositum silentium. Questio. 250.

Queretur quomodo dicitur saduceis impositum si
 lentium. Dicendum quod dupliciter im
 ponitur alicui silentium. Uno modo per auctoritatem in
 bantis. et ita iudex adiudicans rem de qua contenditur vni im
 ponit alteri perpetuum silentium super impetitione eiusdem
 rei. scilicet ne ultra aduersarium cui res adiudicat molestet trahen
 do eum ad iudicium super hac re. Cuiusmodi modo imponi
 tur silentium alicui quando ratione superat ita ut nil habeat
 quod loquatur: et tunc ipse sibi silentium imponit quia ultra non
 audet per verecundiam loqui: sed quia ille qui eum ratione conuincit im
 ponit sibi hoc onus verecundie ut imponere ei silentium. De
 christo dicitur quod imposuit silentium non primo modo: et hoc per duo. Primo
 quia ad hoc oportebat quod eum ut iudicem agnosceret: et tamen non agno
 scerat eum ut tale neque ipse se iudicem ostendebat re aut verbo:
 sed potius contrarium dicebat ut Luc. 12. c. dixit ei quod petebat ut

+

Nonnullorum
 ratio in trinum
 Ratio.

Ratio. ad quod
 sit. 2. quod

Ratio. ad quod
 sit. 1. quod

Ad rationem
 in trinum.

Instantia.
 B

Ad rationem
 in trinum

Ad rationem
 in trinum

Dupliciter ipo
 nit alicui si
 lentium.
 1. modo.

2. modo.

Ratio. ad quod
 sit quod
 1. ratio.

2. rō. cogeret fratrem suum ad diuisionem hereditatis. s. o homo quis me constituit iudicem et diuisionem inter vos ut si vellet ut iudex diffinire non pareretur mandatis eius. C. Secundo quia dato quod iudex esset non precessit ut iudex: nam tunc oportebat quod ipse audiret et tentionem inter partes: ut si pharisei et saducei iter quos erat ista tentione de resurrectione venirent simul ad christum et tunc de re super hac re eius sententiam spectantes: tunc enim christus ut iudex ipone ret silentium saduceis: et tunc non fuit sic sed christus tanquam pars tenebat cum saduceis quod eum super hoc interrogauerat ut per se. ex lege et non ipso: sicut eis silentium sicut iudex. Sed ob id quod ipse posuit silentium secundo modo. s. de ratione quincendo quod taliter et saduceos arguit respondendo ad eorum dicta quod ipsi non iuenerunt quod eum diceretur: si autem responderet quid tuncque vere et bene et tunc maneret aliquis modus arguendi eis et christum et si friuolus vel calumniosus: non diceretur ipse illis silentium: sed quia christo loquenti nil potuerunt obijcere et recesserunt cum intentione non redeundi ad tetandum eum amplius super hac re de oportet illis silentium ipse posuit. sicut dicit Origenes. silentium saduceis ipse posuit. Iesus volens ostendere quod mendacii vocem obmutescere facit claritas veritatis. C. Sed obijciat quod non erat eis vere ipse posuit silentium quia adhuc durabat ista tentione saduceorum et phariseorum super resurrectione et angelis et spiritibus tunc per Pauli: et per illam ipse liberatus est a periculo Actu. 23. c. C. Dicit potest vno modo quod ista tentione erat inter saduceos et phariseos antiquus: et tunc non pharisei ipse posuerunt silentium saduceis: sed christus. id est phariseos non erat saduceis silentium ipse posuit: et tunc circa christum erat ipse posuit silentium. Patet primo quia pharisei nunquam potuerat efficere ratione concludere saduceos cum ipsi non esset firmiter sed per quandam probabilitatem crederetur resurrectione: nam si potuissent non durasset iter eos tamen tentione ista: et tunc durabat: id est ipsi nunquam quincerat saduceos. Secundo per quia christus efficaciter eos conuicit nunc ita ut ipsi respondere nihil possent: et id ipse eis silentium ipse posuit. et ob hoc erga christum dicebat eis silentium ipse posuit et ita nunquam rursus cum eo tederunt super hoc: pharisei nunquam autem eis ipse posuerat silentium: ideo et eos non cessabat loqui quia illorum argumenta facilliter euitabat: et sic tunc per Pauli durabat adhuc illa tentione Actu. 23. c. C. Secundo potest dici et adhuc melius quod silentium ipse posuit erat tunc non erat supposita questio neque inducta tria credulitas. C. Circa quod sciendum quod ille quod ratione ab aliquo superatus est habet se tripliciter. Uno modo conuicit plene ita ut non solum nihil obijciat sed et expresse profiteatur verum esse quod redarguit eum asserit. Alio modo ratione quod superat et falsum se habere tenuisse videtur neque obijcere ad arguendum quicquid potest: et tunc non confitetur conclusum ab aduersario per veritatem. Tertio modo conuicit quod ita ut obijcere nihil possit: tunc non putat esse verum quod aduersarius conclusit: ipse tamen non dissoluit argumentum eius quia non habet sermonem ad respondendum: et id tacet. ita est apud sophistas quod deducit aliquem ad inopinabile et ille manifeste videtur falsum esse: sed respondere nescit. Sic dicit Aristoteles. 7. ethicorum. c. 4. s. adhuc autem sophisticus sermo metiens per inopinabilia velle concludere ut sapientes sint cum attingat: factus enim syllogismus dubitatio fit ligata: est enim mens cum manere non velit propter non placere conclusum. preedere autem non potest per ad soluere non habere sermonem. C. De saduceis dici potest quod accidit eis modus tertius. s. quod ipsi firmiter tenebant non esse resurrectionem: quia autem christus eos locutus soluit eorum argumenta et per rationem scripture conuicit resurrectionem esse ipsi non crediderunt sic esse: sed non habebat sermonem ad respondendum: et id sic conuicti tacuerunt et recesserunt: hoc christus non concludere debet eos aliquid falsum sed verissimum hoc inopinabile posset indicari apud gentes quibus nihil de sacra scriptura reuelatum erat. Cum autem dicitur quod tunc per apostoli erat tentione ista saduceorum de resurrectione. Dominum quod ibi non apparet quod saducei tentionem super hoc arguerent: sed solum quod non assentiebat positioni phariseorum de resurrectione et angelis et spiritibus: et Paulus hoc sciens cauuit discordiam hoc modo iter eos dicens. de spe et resurrectione mor tuorum ego iudico.

Quare pharisei conuenerunt in unum audientes quod impositum esset silentium saduceis.

Questio. 251.

Queretur quare dicitur quod pharisei conuenerunt in unum audientes quod impositum esset silentium saduceis. in quo inuit quod ipse posuit silentium illis fuit causa ut conuenerent. C. Dicitur aliquo vno modo quod fuit ad congratulandum ei vel gratias referendum aut approbandum dicta eius pro eo quod ipse nunc valde fauerat phariseis et honorauerat eos: vnde erat antiqua tentione inter phariseos et saduceos super resurrectione angelis et spiritibus: quod nunquam pharisei potuerat conuincere saduceos ratione efficaci manebat super tentione: christus autem nunc conuicit saduceos tenens per phariseos: ita ut saducei nihil obijcere possint: id erat magnus honor phariseis: tunc quod christus obtinuerat per partem eorum: tunc per auctoritatem magnam christi quod eorum positionem fauebat.

Rñ. nonnul. ad qñ. qñis

Antiq. tentione phariseorum et saduceorum.

et sic veniret nunc ad gratias referendum de hoc beneficio: et quia beneficium non erat ipsum quousque concluderet aduersus saduceos dicitur quod ipse posuit illis silentium conuenerunt pharisei. sic videtur inui. Lu. 20. c. vbi christus loquens contra saduceos dixerunt quidam scribe. magister bene dixisti. et hoc erat laudare dicta eius. C. Sed ob id quod non stat quia si ad gratias agendum veniret bono animo venirent: et tunc dicitur quod interrogauit unum ex illis tamen eum. ergo non venerunt ad gratias agendum. C. Secundo ergo ob id quod melius. s. quod venerunt pharisei nunc ad tetandum christum sicut lege inuit: et ad hoc multum conuenit quod dicitur fuisse silentium: nam hoc pharisei et saducei aduersarii eorum: tunc contra christum concordabant iter se: et ideo desiderabant quod iterum conuenirent: et ad hoc ipsi pharisei prius ceperunt tetare super tributo reddendo vel non et ipse confudit eos: quibus recedentibus accesserunt saducei: et similiter tetauerunt eum super resurrectione quos christus conuicit ipse posuit silentium: et ideo nunc pharisei conuenerunt eorum: re quo prius redeunt ad tetandum christum. Sic dicit Hieronymus. pharisei ergo et saducei qui iter se faciunt sunt ad tetandum. Iesum pari merito consentiunt. et ratio consistit in hoc quod ob id impositum esse silentium: nam si christus respondisset saduceis et illi non dissimularent tentionem sed maneret eis aliquid ad replicandum vel ea merito recederet ut alia fortiora argumenta contra christum excogitaret: non esset opus ut redirent pharisei ad arguendum christum quod diu dubius manebat eorum certatio nis saduceorum: sed quia penitus illi conuicti fuerunt et ipse posuit eis silentium: ne christus maneret tanquam pacificus oium victor rursus se ad eum tetandum armant. et ista est vera causa. Mattheus autem per tantum hoc enarrauit ut ostenderet iniquitatem phariseorum: cum enim tunc se quod saduceos clarissima veritate conuictos viderunt debuerunt veritatem confiteri: et ei adherere vel saltem non resistere sed rursus contra eam moliri fraudes. Sic dicit Hieronymus. s. quod supra pharisei in ostensione denarii fuerat confutati et aduersus peritiam viderant factio nem subrupta debuerat exemplo moueri ne ultra molirentur insidias: sed malivolentia et inuicem nutriti inuidia: et ita se rursus ad tetandum attingunt. In hoc autem minus malos apparet esse saduceos quod mox ut conuicti fuerunt tacuerunt neque ultra villas moliri sunt insidias in hac re vel alia: pharisei autem sepe conuicti sepe redeunt iniquitatis tamen magnitudo eos inuicem et peritiam faciebat.

Quomodo dicitur hic quod conuenerunt pharisei cum Mattheo aliter dicat.

Questio. 252.

Queretur quomodo dicitur hic quod conuenerunt pharisei quia Mattheus. 12. c. dicitur quod accessit unus de scribis. et ita ille qui hoc confituit non erat phariseus sed scriba. C. Dominum quod non est in hoc diuersitas quia pharisei et sunt scribe hoc non dicitur. Pro quo sciendum quod non se habent saducei et scribe sicut pharisei et scribe: nam phariseus habet se ad saduceum sicut albus ad nigrum: habet se phariseus ad scribam sicut albus ad boiem quia non opponit illi sed accedit ei quousque non semper. erat enim phariseorum et saduceorum due secte contra rie ut ostensum est. s. 3. c. q. 63. et ponit illud Iosephus li. 2. de bello iudaico. et id phariseus nunquam est saduceus neque econtra scriba autem non est nomen alicuius secte vel opinionis contrarie ad phariseos vel saduceos sed notat gradum sapientie. diuerse enim gentes varie nominant pitos suos. latini enim pitos viros sapientes vocant: greci philosophos: hebrei scribas: perse autem et chaldei magos dicunt. et ideo quia illi reges qui ad christum adorandum venerunt pertinent ad regionem illam dicit Mattheus tres magos venisse. s. 2. c. Et non vocant scribe quicquam sapientes sed legis doctores iuxta illud. ego mitto ad vos sapientes et scribas. de istis scribis erant multi apud iudeos et accidebat quosdam esse de phariseis: alios de saduceis: alios de beseis alijs sectis iudeorum vel de eis qui ad nullam sectam pertinebant spiritualiter. vnde euangeliste nihil plus curant dicere scribas quam legis doctorem. sic per. s. 9. c. vbi de scribis audientibus verbum christi loquitur Mattheus: et Lucas ponens eandem rem Luc. 5. c. vocauit eos doctores legis. sic etiam in presenti fuit: nam Mattheus. 12. c. dicitur quod accessit unus de scribis ad hoc querendum. hic autem dicitur quod interrogauit unum legis doctorem. et ita est idem. C. Sed obijciatur quod scribe et pharisei ponunt ut distincti: quia alii non connumerantur et tamen connumerantur ut per. Luc. 5. c. s. ceperunt intra se cogitare scribe et pharisei. C. Dicendum quod cum scribam esse accidat tam phariseis quam saduceis quam omnibus alijs non connumerantur eis nisi cum non accedit eis: et tamen quando accedit eis etiam si non connumerent: addit tamen secundum rationem: cum multi sint pharisei qui non sunt scribe: et ideo oportet quod soli pharisei essent illi de quibus loquitur Lucas recte dixit quod ceperunt cogitare scribe et pharisei. i. pharisei qui non solum erant pharisei sed et erant scribe. quod non intelligitur si solum diceretur pharisei. vel si solum diceretur scribe: quia alij erant pharisei

pharisei qñ erāt scribe: et alig erāt scribe qñ erāt phisei.

Queretur dato qñ sint idem pharisei et scribe qñ hic qñ cō-
nenerūt pharisei in quo inuitur qñ oēs vel multi venerūt. et ta-
men Mar. 12. c. dicit qñ accessit vnus de scribis. et ibi per to-
tum nō fit mētio nisi de illo. **¶** Dicitū qñ vnicus fuit qui que-
stionem pposuit et cui xps respōdit ceteri autē tacebant: multi
tamē fuerunt qui in hāc rem conuenerūt cōsiliū ponētes: ideo
Mattheus fecit mētionem de oibus: Mar. autem de solo illo
qui quesiuit: et ideo quasi solus esset de eo solo mentionem egit
Mar. **¶** Causa diuersitatis ē qñ Mattheus voluit enarrare
plene istud factum: et qñ nō ortum est ex vno sed ex oibus con-
gregatis facit mētionem qñ cōuenerūt. **¶** Scōdo qñ Mattheus
vult assignare inigritatem phariseorū qñ cum sepe xpm tēstārent
et semp essent supati adhuc tētare nō erubescunt: et vt videat qñ
nō erat inigritas alicuius singularis dicit qñ conuenerūt ad eū tē-
tādū: vt sic tota illa phariseorū familia et sequela semp xpo emu-
la videat: Marcus autē solum voluit enarrare qñstionē istam
vt videat doctrina quā xps hic posuit de mādato dilectiōis nō
curauit aggrauare pccm phariseorū: et qñ ad hoc sufficiebat qñ
xpi et pharisei qñ interrogauit nō facit mētionē nisi de illo qñ
solus accesserit h̄c multi pharisei conuenerūt sic dicit h̄c Mattheus.

¶ Quando conuenerūt pharisei cōtra xpm et vbi et qñ. 25. et. 257.

Queretur qñ conuenerūt pharisei et vbi. **¶** Aliqñ dicit
qñ conuenerūt in absentia xpi. s. qñ xps e-
rat disputās cum saduceis nō essent pntes pharisei: sed cognito
qñ supasset saduceos cōgregati sunt et nō inuēit oēs ad xpm sed
miserūt de seipis vnū vix pitū ad tēstādū xpm. **¶** Alij dñt qñ ista
cōgregatio facta est xpo abente sicut. s. dicitū est. et oēs pharisei
cōgregati venerūt ad xpm: sed vnus solus locutus est. **¶** Tertij
dicunt qñ ista cōgregatio facta est pntē xpo. s. qñ xps disputa-
tabat s̄ saduceos erāt pntes pharisei sed nō cōgregabant qñ ex-
pectabāt finē disputatiōis saduceorū. cū at viderūt supatos pha-
risei saduceos cōgregati sunt deliberaturi qñ agerēt. **¶** Ad pri-
mam pōnē facere vñ qñ Mar. 12. c. dñt et accessit vnus de scri-
bis. et sic vnus tñ fuit qñ accessit sed alij conuenerūt. ergo in absentia
xpi facta est cōgregatio et vnus miserūt. **¶** Secūdo qñ vt hic dñt et
Mar. 12. c. vnus solus locutus est: et qñ xps rñdit ad vnum di-
xerit locutionē qñ nō faceret si multi essent. **¶** Sed oīm qñ nō
stat: qñ dñt in lra. conuenerūt in vnū pharisei: et interrogauit eum
vnus ex eis. ergo qñ fiebat ista interrogatio pntes erant alij: qñ
si abntes eēnt nō diceret qñ interrogauit vnus ex eis sed qñ vnus
phariseus interrogauit. **¶** Scōdo pñ qñ infra in lra statim dñt qñ
cōgregatis phariseis dixit eis iesus de xpo cuius filius est. et tñ
stat qñ post qñ nē ista de magno mādato nihil quesiuit ab eo
vt in lra dñt. ergo nō cōgregarent ad eū: et tñ cōgregati erāt qñ
dixit eis de xpo cuius filius est. ergo iam congregati erant et sic
nūc erāt corā eo qñ fiebat ista qñ de magno mādato. **¶** Ad pri-
mum in 2iū oīm qñ Mar. ponit vnus qñ de alijs nō vult face-
re mētionē ppter cām dictā pcedēti. qñ ille enim solus loque-
batur: iō etiā si multi ad xpm accederēt de vno tñ facere men-
tiōē debuit. **¶** Ad scōm oīm qñ h̄c multi eēnt: vnus tñ loqñ qñ
ita expedire vñlū est ppter ea que dicent. s. **¶** Tertia positio
adiuat ex eo qñ dñt Mar. 12. c. et accessit vnus de scribis qñ au-
dierat illos cōquerētes. ergo ille pñs erat qñ disputabat xps cū
saduceis: sed Mar. solū loquitur de vno ppter cām dictā pcedē-
ti. qñ ergo innuit qñ sicut ille de quo loquitur erat pñs ita et ceteri
de qbus tacuit pntes erāt et sic cōgregarent ibi. **¶** Sed oīm qñ
nō stat. pmo qñ dñt. s. in lra. pharisei autē audiētes qñ filētū impo-
nūt nō diceret qñ tñ si isti pntes essent xpo et corā eo cōgregarēt
imponi. ergo nō erāt pntes. **¶** Scōdo qñ si pharisei pntes essent
xpo et ibi nūc cōgregarent oporere qñ fuissent pntes qñnī sa-
duceorū: et qñ nō recessissent post qñ nē illam quā supra habuerūt
cū xpo de tributo reddēdo cesari. nā post illā in ipsa hora accē-
serūt saducei vt dñt. s. in lra. et tñ finita qñ de tributo reddēdo
statz recesserūt pharisei. qñ nō manebāt pntes qñnī saduceorū. pñ
h̄c qñ dñt. s. in lra. et audiētes mirati s̄ et relicto eo abierūt. **¶** Ad cō-
firmationē huius positiois oīm qñ ille phariseus siue scriba qñ
quesiuit a xpo pñs erat qñ disputabat xps cū saduceis. et tñ non
erāt pntes oēs pharisei: et ideo cōgregati sunt absente xpo. Pro
quo sciēdū qñ cū recesserūt pharisei quicti sup solutionē tributi
alig de eis māsērūt et viderūt disputatiōē saduceorū: et illi mī-
serūt ad oīm alijs qñ erāt supati saducei. **¶** Scōda qñ positio te-
nēda ē. s. qñ abntes erāt pharisei qñ cōgregati sunt et postea oēs
simul venerūt cōgregati. Primū pñ ex duabus rōnibus supra fa-
ctis s̄ tertiā positioē. s. qñ nō poterat oēs esse pntes. **¶** Itēz pñ

qñ nūc conuenerūt pharisei ad cōsiliādū aliqd s̄ xpm: sed hoc nō
fieret conuēnter corā eo iō absentes essent et habito cōsilio veni-
rent ad xpm. sic pñ. s. in lra qñ xps dixit aliquas parabolas cō-
tra: ipsi vero indignati recesserūt et cōsilio rursus habito redie-
rūt. s. tñc abēntes pharisei cōsiliū inierūt vt caperēt eū in sermo-
ne: et mittūt ei discipulos suos. ita ergo nūc facerent. **¶** Scōm
pñ. s. qñ simul venerūt. i. multi fuerūt per duas rōnes positas su-
pra cōtra primā positioē. **¶** Itē qñ sic tenet Lbryso. dicens. ve-
nerūt in vnū pharisei vt multitudine vincerēt. **¶** Modus autē
fuit qñ finita qñ de tributo reddēdo recesserūt pharisei cōfusi:
et māsērūt alig de eis attēdētes qñ xps faceret: et illi interfuerūt
qñnī quā posuerūt saducei. et cū impositū esset filētū xpo rñdē-
te saduceis dixerūt illi pharisei qñ xps bene diceret Luc. 20. c. s.
rñdētes autē qñ scribarū dixerūt. magister bñ dixisti. isti autē vi-
dentes supatos saduceos anūciauerūt alijs phariseis absentibz
et ita intelligit lra supra. s. pharisei audiētes qñ filētū imposui-
set saduceis. audire tñ ad abntes erat tñc cōgregati sunt oēs et si-
mul venerūt vnus tñ p oibus locutus est. **¶** Queret qñ
pharisei conuenerūt. **¶** Scōm qñ fuit primo vt cōsiliū inirēt cōtra
xpm: nā videbāt se supatos sepe ab illo. et cū rōne cōtra eū tē-
dere vellent oportebat magni ingenij esse id qñ cōtra eū ponere
tur: et ad hoc nō sufficeret vnus iō ingenia oīz necessaria erāt:
et ita erat cōsuetudo phariseis qñ aliqd cōtra xpm facere volebāt
qñ cōsiliū pcedebat oīum cōgregatoz. sic pñ. s. in lra. s. tñc abēn-
tes pharisei cōsiliū inierūt vt caperēt eū in sermone. et Jo. 11. di-
citur qñ collegerūt pontifices et pharisei cōsiliū. et illud fuit cōtra
xpm: nāz dixerūt qñ facimus: qñ homo iste multa signa facit. ita
ergo nūc verisile est qñ oēs elegerūt de se vnus legisperitum vt
xpm tēstaret. **¶** Scōdo fuit vt pharisei pzemultitudine sua timo-
rem incuterēt xpo: et nō auderet rñdere legisperito eoz: et qñ lo-
queret xps clamarēt vel impedirēt aut irridērēt: cū autē suus le-
gisperitus loqueret sauerēt ei. sic dicit Lbryso. venerūt in vnū
pharisei vt multitudine vincerēt quē rōne supare nō poterāt: a-
uitate se nudos professi sunt qñ se multitudine armauerunt.

¶ Quare vnus est locutus pro omnibus et quare erat ille legis
doctor.

Questio. 256.

Queretur quare vnus locutus est pro oibus: et quare erat
ille legis doctor. **¶** Ad primū oīm qñ fuit pñ
qñ pharisei erāt multi et volebāt querere aliqd a xpo: sed nō po-
terāt oēs simul loqñ: iō vnus pro oibus loqñ debuit. **¶** Scōdo qñ
sup vna re volebāt tētare pharisei xpm. s. sup qñ de magno
mādato: iō debuit vnus solus querere. nō enim iudicabāt bo-
nus esse plures qñones mouere qñ inter multas essent aliqñ faciles
et cū illas xps elideret cōfunderent pharisei: iō expediebat eis qñ
vnā et dubiā ei pponerēt. si autē multas pponere vellēt possent a
pluribz pponi: sed qñ vnica fuit nō debuit loqñ nisi vnus. **¶** Ter-
tio fuit qñ voluerūt caute se h̄re phisei ad euādū decūdiā: ma-
nēte enim vno si ille suparet xpm oēs gloriarentur quasi oēs ipm
supassent: qñ oēs astabāt et de mādato oīum agebat ille: et eo lo-
quēte oēs loqñ videbant. si autē ille suparet a xpo ipse solus cō-
funderet dissimulātibus alijs quasi nō pnteret ille ad eos. Sic di-
cit Lbryso. dicebāt enī apud se. vnus loquat pro oibus et oēs lo-
quamur p vnū: vt si qñ vicerit oēs videamur vicisse. si autem
victus fuerit nullus videat cōfusus. **¶** Ad scōm oīm qñ volue-
runt eē istū legis doctorē. pmo qñ res ista de qua querebat per-
tinebat ad sapiētiaz legis: debuit ergo sapiēs in lege esse qñ ista
quereret. **¶** Scōdo qñ iste nō qñrebat ad hoc qñ doceretur: qñ ad
istud qñlibet sufficiebat: sed ad hoc qñ xpm redargueret cū dicat
qñ qñrebat tēstas eū. ergo debebat esse sapiēs qñ loqñretur: et satis ve-
risimile est qñ esset qñ inter eos sapiētissimus putaret. **¶** Tercio
vt magis abscondere intētiō phariseorū. agebāt enim tēstatorie:
et innuere volebāt qñ nō sed bono aio: ideo debuit ista qñstionēz
proponere aliqñ de quo verisimiliter pōt credi qñ ad vtilitatem
propriā vel eruditioē quereret hoc: et qñ qñlibet circa artem et
professionem suāz vult proficere cōueniēs erat qñ doctor legis
quereret de aliquibus magnis dubijs legis: vt a xpo instrueretur
qui opinatissimus in sapiētia habebatur. si autē aliquis qui nō
esset illius professiōis hoc quereret nō careret suspitione.

¶ Quomodo dicitur qñ iste phariseus erat tentans xpm cum nō
tentatorie querat.

Questio. 257.

Queretur quō dicit hic qñ iste phariseus erat tentans
xpm qñ nō videt qñ tēstatorie sed bono aio
egerit. **¶** Primo qñ Mar. nō exprimit tēstatoriem fuisse sed ait. ac-
cessit vnus de scribis qñ audierat illos cōquerētes. **¶** Secūdo
qñ vt qñ animo addiscēdi egerit. s. vidēs qñ xps sapiēter respō-
derat saduceis putauit qñ etiā sibi sapiēter respōderet. nam di-
Sexta pars Matthei * Abulensis.

1. rō scōi.

2. rō.

Qñ.

255.

Qñ phisei
conuenerūt.
Rñso ad qñ
situz qñis.
1. cā.

2. cā.

Rñso ad pñ
mū qñstū. qñ.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Rñso. ad. 2.
qñstū qñis.
1. ratio.
2. ratio.

3. rō.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

1. rñso ad
qñtū qōis.
Tēratio ac
cipit duplir
1. modo.
2. modo.

B

2. rñso ad
qñtū. q.

Aug. snia.

Doct. rñso
ad qñtū. q.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

L

4. rō.

citur Mar. 12. c. accessit vnus de scribis qui audierat illos cō-
querētes: 2 videns q bene illis respondit interrogauit eum 2c.
ergo nō aio tentandi. **T**ertio p3 qd iste si tentatozie 2 mali-
gne interrogaret etiam si videret xpm bene respōdentem nō fa-
ueret ei sed conaretur redarguere. 2 tamē ipse laudauit xpi re-
sponsū Mar. 12. c. f. 7 ait illi scriba. magister bene in verita-
te dixisti. **Q**uarto qd xps laudauit istum interrogatē: tamē
nō laudaret sed potius increparet si tēratio ageret: sicut supra
in littera dixit phariseis querētibus an tributum reddēdū es-
set. quid me tētatis hypocrite. istum autē nō obiurgauit sed po-
tius laudauit Mar. 12. c. f. iesus videns q respōdisset sapiēter
dixit illi nō longe es a regno dei. **D**icēdū q iste tētans erat
cum Matthens asserat hic fuisse tētantē. Sed potest tēratio
accipi dupliciter. **1** Vno modo tētare idest experimētū accipe
velle de re incognita. **2** Alio modo tentate idest conari ad oedu-
cendum illum in metā: aliquā vel in aliquod incōueniens. **P**ri-
ma tēratio est humana qd pōuenit ex ignorātia 2 nō est multū
culpabilis immo interdum est sine culpa. **S**ecūda semp est ma-
la 2 diabolica: qd hoc modo diabolus tentat. **I**ntēdens ad ma-
lum deducere. poterat autē primo modo tētare iste scriba: 2 ac-
cipiendo isto modo facile est soluere opposita. **S**ic qd animo addi-
scendi egerit 2 tētādō. **S**ic querēdo an xps esset sufficiens ad re-
spondendum. etiam sic bene ipse poterat laudare respōsionem
xpi qd cum ipse nullum liuorem habuisset cōtra eum sed solum
desiderium experīdī illius sapiētiā: cognito q sapiēter re-
sponderet laudaret eius dicta: 2 cōsequenter xps ipsum lauda-
ret: 2 qd in tali tētatione vel nulla vel lenis culpa erat vtpote si
ille phariseus ante hoc nō expertus fuerat sapiētiā xpi. **A**li-
ter potest dici q ista tēratio erat maliuola ad nocēdum xpo q-
lis est diabolica tēratio: 2 tamē postea penituit istum phariseū
de illa tētatione: 2 bono animo se habuit ad xpm. **D**e vtroq lo-
quitur Augu. lib. de cōcor. euan. f. nō moueat aut qd Matthens
hic dicit tētantē fuisse a quo dominus interrogatus est. mar-
cus autem hoc tacet. 2 in fine ita cōcludit qd ei oīs sapiēter rñdē-
ti dixerit. nō lōge es a regno dei. fieri enī pōt vt quāuis tētās
acceserit ouis tamē rñsōe correctus sit. aut certe ipsam tētatio-
nem nō accipiamus malam tāq volētis decipe inimicū: sed po-
tius tāq volētis expire amplius ignotū: neq enim frustra scri-
ptū est. q facile credit leuis est corde. **S**ed oīm qd secūda pō-
tētationis est melior: si enim solus ille querēs accessisset ad xpm
2 diceretur tētās: poterat credi ex verbis Mar. 12. c. qd bono
animo tētaret: qd tamē dicitur qd cōuenērūt omnes pharisei in
vnum. oportet intelligi qd malo animo tētare voluerint. **S**e-
cundo patet qd quādocūq in superioribus pharisei tētabant
xpm malo animo tētabant: sicut dicitur supra qd cōsiliū inie-
runt vt caperēt eum in sermone. 2 tūc tentauerunt 2 tēratio ista
fuit ad tradēdum ei mortem vt dicitur Luc. 20. c. f. vt caperent
eum in sermone 2 traderent principatū 2 potestati p̄sidis.
Tertio p3 qd hoc doctores sacri asserūt. dicit enim Hierony.
qd supra in ostēsiōe denarij pharisei fuerāt cōfutati 2 aduersē
partis viderāt factionem subutam: oebuerūt exemplo moueri
ne vltra molirētur insidias: sed maliuolentia 2 liuor nutrit im-
pudentiam. 2 ita innuit qd etiā nūc moliti sunt insidias sicut a-
lijs vicibus: 2 qd ex maliuolentia 2 liuore egerūt. 2 tamē tēratio
procedēs ex liuore ad malum est: scilicet ad nocēdum proximo.
ergo malo animo tētabāt. **I**tem Lbryso. dicit venerunt in
vnum pharisei vt multitudine vincerēt quez rōne superare nō
poterāt: sed qui venit vt vincat per solam multitudinem vel al-
teri malum inferre 2 indebite male agunt. ergo malo animo tē-
tabant. **O**rigenes quoq increpans tentatores dicit. omnes qui
nō oiscēdi sed tētādī causā interrogat estimare debemus illius
pharisei fratrem 2 sic illum phariseum obiurgat. quod nō face-
ret nisi p̄supponeret qd malo animo tētauerit. **S**ed tūc di-
cendū qd iste phariseus a principio tētabat malo animo: sed po-
stea vīsa respōsione xpi vera cui nemo poterat obuiare 2 qd bo-
no animo xps ei rñderit cōpunctus corde qd animo tētādī ve-
nerit cepit esse beniuolus ad xpm: 2 laudauit eius respōsionē:
2 nō curauit calūniōse resistere dictis eius sicut a principio pro-
posuerat ipse 2 alij pharisei qui cum eo veniebāt. sic enim aliqñ
fēbat circa xpm: ipse enim erat dominus cordis humani 2 ali-
quos qui malo animo ad eum se habebāt cōuertebat ad melio-
rem effectum. sic patet Joā. 7. c. vbi dicitur qd principes 2 phari-
sei miserūt ministros vt apprehēderent xpm. illi hoc animo ad
eum iuerūt: sed audiētes p̄dicationem eius penituerūt de ma-
lo cōcepto 2 nihil faciētes redierūt ad principes: qui cum quere-
retur ab eis quare nō adduxerūt xpm respōderūt. nūqñ sic lo-

cutus est homo. i. qd taliter loquitur 2 videtur esse a deo nō ausi
fuimus mittere manum in eum. **A**d primum in cōtrariū di-
cendum qd non valet argumētum per locum ab auctoritate ne-
gatiue: l3 enim marcus tacuerit qd venerit animo tentandi iste
phariseus qd tamē mattheus illud nō tacuit credēdū est qd fuit:
qd mattheus illud expressit: alioquin qd Luc. 2. Joā. nihil tēge-
runt de questōe ista de magno mādato dici deberet qd nō fuis-
set. quod absurdum est. **A**d secūdū dici poterat vno modo
scilicet qd tētauit nō ad nocēdum sed ad experīdū: 2 tūc bene
stat qd egerit animo addiscēdi. **S**ic qd nōdum expertus fuerat ille
quātum xps posset in sapiētiā: 2 qd nūc vidit eum bene respon-
dentem cōcepit aliqualem suspitionem qd respōdere posset: qd
tamē nō expertus fuerat tāz plene tētare voluit 2 interrogauit.
Sed qd dictū est supra qd maligna fuerit ista tēratio est dicē-
dum qd iste tētauit eo qd vidit xpm bene respondentem ac si di-
catur qd pharisei (vt Hierony. dicit) l3 essent inimici in tētan-
do tamē xpm cōueniebāt cum saduceis: 2 ideo expectabāt finē
disputationis 2 cupiebāt qd saducei superarēt xpm: 2 si illi supe-
rarent nō oportebat qd pharisei vltra arguerēt: qd tñ xps bene
respōdit ita vt nō possent saducei quicqñ obicere oportebat qd
pharisei rursus arguerēt cōtra xpm vel maneret ipse victor o-
mnium. 2 ista causā tētādī nūc xpm fuit qd bene respōdit: si
autem male respōdisset maneret adhuc argumētum saduceorū
2 nec oportebat qd pharisei rursus tētantes interrogarēt. **A**d
tertium dicēdum qd a principio talis erat animus istius phari-
sei tētatois. **S**ic qd redargueret xpm qualitercūq ille respōderet:
2 tamē postea cōpunctus corde vidēs illius respōsionem bonā
laudauit eam. **A**d quartū dicēdum qd xps laudauit interro-
gantem: qd tūc quando eum laudauit vere erat laudabilis l3 a
principio nō esset laudabilis: erat enim a principio tentator: 2 si
talīs permāsisset nō respōderet ei xps: vel nō laudaret eū. postea
tamē cōpunctus est 2 beniuolus ad xpm effectus: 2 laudauit xpi
respōsionem: iō cōueniēs erat qd xps eum laudaret. **E**tia qd xps
laudādo eum cōfirmabat prop̄ia dicta: nam phariseus dixerat
qd xps bene respōderat 2 repetiuit dicta xpi: iō cōueniēter xps
eius dicta laudauit: quia sibi ipsi fauebat.

Quare iste phariseus vocauit xpm magistrum. Qd. 258.

Quare iste phariseus vocauit xpm magistrū. **A**li-
qui dicunt qd hoc dixit irrisorie: sicut
aliqui percutiētes eum dicebant. aue rex iudeorum. 2 alij dice-
bāt. aue rabbi. j. 2 7. c. **S**ed dicēdum qd nō stat: qd si irrisorie
loqueretur oportebat qd hoc ex verbis vel ex modo loquēdi o-
stenderent 2 tūc tolleretur occasio tētādī: qd xps senties se irri-
deri nollet respōdere irrisoribus. **A**lij dñt qd vocauerūt ma-
gistrum adulatorie vt sic alliceretur ad eis respōdendum 2 ha-
beret locum tentatio. **I**sta positio est cōueniens. primo qd sicut
soliti erāt facere pharisei. nam supra in lra quādo eum tentauē-
runt dixerunt adulatorie. magister scimus qd verax es 2 verbū
dei in veritate doces. **S**ecūdo qd ita t3 Origines dicēs. tēratio
dicebat magister qñ qñ nō discipulus xpi. p̄ferebat hāc vocē.
si quis autem aliquid nō oiscit a verbo neq tradit se ei toto cor-
de dicit autem ei aue magister: frater est pharisei xpm tētantis.
Alter potest dici qd vocauit eum magistrum nō ex aliqua cau-
sa speciali sed qd omnes eum vocabāt magistrum: nam tāz pha-
risei qd saducei qd discipuli qd ceteri vocabāt eum magistrum: 2
ipsemet sic se vocari faciebat. **D**e phariseis patet qd sic dixerūt
supra. magister scimus qd verax es. **D**e saduceis patet supra in
lra. nam interrogauerūt eum dicētes. magister moyses dixit 2c.
2 scribe eum sic vocabant. s. 4. c. f. magister sequar te quocūq
ieris. **E**t etiam alij populares. s. 19. c. vbi quidam adolescēs ac-
cessit ad eum 2 dixit. magister bone quid faciēdo vitam eternā
possidebo. **D**iscipuli etiam sic vocabāt Joā. 13. c. f. vos vocatis
me magister 2 dñe. etiā ipse iubebat sic vocari. j. 26. **L**uce. 22.
c. ite in ciuitatem ad quēdā: 2 dicite ei. magister dicit 2c. **E**tiam
ipse fauebat sic eum vocātibus Joā. 13. c. f. vos vocatis me ma-
gister 2 domine 2 bene dicitis sum etenim. 2 omnes populares
sic vocabant eum Mar. 5. c. f. adhuc eo loquente veniunt ad ar-
chisynagogum dicentes qd filia tua mortua est: quid vltra ve-
ras magistrum. **C**ausa autem quare omnes vocabant eum
magistrum erat qd omnes docebat 2 nullum aliud officium ha-
bebat nisi docere omnes. **E**tiam qd magister fuit rabbi apud he-
breos erat nomen magni honoris. quod patet: qd propter istum
honorem cupiebant pharisei istud nomen sequēti. c. f. amant vo-
cari ab hominibus rabbi. 2 ideo vt deferrēt honorem magnum
xpo quo dignus videbatur vocabant eum oēs magistri: 2 qd
sic illū vocabat totus populus et iste phariseus vocauit eū sic.

Quomodo

Quomodo dicit Mattheus q̄ querit quod esset magnus mādātū q̄ Mar. dicit q̄ q̄sūt q̄ primo mādātō. 259.

Queretur quō dicit hic Mattheus q̄ iste phariseus q̄sūt a xpo q̄ esset magnus mādātū: q̄ Mar. 12. c. v. q̄ querit q̄ esset primū mādātū oīum: 7 sepe iteratur hoc. nam statim additur. iesus autē r̄ndit ei q̄ primum oīum mādātū est. audi israel 7c. 7 enarrato illo cōcluditur. hoc est primum mādātū. Cū dicit p̄t primo modo q̄ primus 7 magnus idem sunt: q̄ primus dicit p̄cessionē quādam nō solum tēporis sed etiam dignitatis. 7 ide vocant primates illi qui p̄cellūt alios ep̄os honore 7 dignitate 7 etiā deriuant p̄mitie. i. res meliores 7 electe. sic accipit Exo. 2. 5. c. vbi iussit deus israelitis offerre primitias de auro 7 argēto purpura 7 hyacintho coccoq̄ bis tincto 7 pilis caprarū. sed in istis nō accipitur primitia sicut in fructibus a primitate temporis: sed vocant primitie partes ille que magis electe sunt 7 meliores. sic autē primum mādātū est q̄ ceteris dignius est: 7 hoc vocat magnū. 7 ideo vbi dicit Mattheus magnū dicit Marcus primū. Cū scō p̄t dicit q̄ ille phariseus interrogādo vtrumq̄ dicit quod est primus. s. 7 magnū mādātū. Mattheus autē subicit hic primū quod exp̄ssit Mar. 7 tacuit marcus magnū quod exp̄sse dicit mattheus. Iste modus est conueniētiō q̄ hic tacuit in p̄cipio mattheus primū in verbis pharisei: tñ in verbis xpi exp̄ssit illud. hoc est maximū 7 primū mādātū. 7 tñ non diceret xps sic nisi phariseus sic quereretur: q̄ r̄sio d̄z formari iuxta modum petitionis. Cū p̄t q̄ Mar. 1. 2. c. 13. a p̄cipio solum dicit de primo mādātō postea exp̄ssum est de magno q̄ xps cōclūsit maius horū aliud mādātū nō ē. 7 etiā in r̄sioe pharisei ad xps dicit ibi. maius est oībus holocaustis 7 sacrificijs.

Queretur quomodo dicit magnū mādātū: nā magnū mādātū nō est vnicū. Cū dicitur q̄ nō accipitur magnū proprie: sed magnum. i. maximum. nam als questio nulla esset: q̄ illud de quo querit hic vñ erat tñ: q̄ als nō posset designari si multis conueneret: 7 tñ q̄ querit dicens q̄ est de aliquo determinato questio. Scō q̄ certū est q̄ quodlibet mādātū dei magnū est: nullum enī est parū: cū nullū sit cōtēptibile: sed cum oīa magna sint aliquod est maximū. Tercio patet q̄ xps r̄ndens ad hoc dicit. hoc est maximū 7 primū mādātū. ergo q̄ querebat de maximo 7 nō de magno querebat. Cū dicitur ergo q̄ accipit hic positio pro superlatiuo: sicut interdū accipit superlatiuus pro positio. de primo p̄t dicitis cum ponat magnū. i. maximū. de secūdo p̄t q̄ primo Paralipo. 1. 2. vocant oēs bellatores viri fortissimi. nam d̄z q̄ de tribu ephraim fuerūt cū dauid vigintimilia octingenti: 7 oēs istos dicit viros robustissimos. 7 tñ nō poterāt oēs esse robustissimi p̄prie: neq̄ etiā valde robusti: q̄ inter tot aligs esset q̄ nō eēt valde robustus. accipit ḡ p̄ positio. s. robusti erāt. 7 iste modus est frequētatus valde in veteri testō.

Queretur cū dicit in lra q̄ iste phariseus tētabat xps in quo tētabat: q̄ d̄z intēdebat deducere ex hac tētatiōe. Cū dicit q̄ ex ista tētatiōe nihil intēdebat deducere nisi experientiam: volebat enim certū experimētū h̄re de sapiētia xpi querēdo de hoc dubio quod magnū erat apud iudeos. Cū dicit q̄ nō stat q̄ vñ ostendit ē. s. q̄ 2. 5. 7. ista tētatio erat maligna 7 iō oportebat q̄ aliq̄ nocumētū intēderet inferre. Cū tñ oīm q̄ nō est hic tale nocumētū sicut q̄ tentauerūt eum sup tributū reddēdo. nā tñ intēdebat eū tradere morti tradēdo p̄tati p̄fidiis Luc. 20. c. ista autē questio nō erat talis additionis q̄ deduceret ad tale incōueniens: ideo dicebat q̄ volebat phariseus cape xpm in sermone. s. rōne cum superare vel videri superare vt posset aliqua ignominia fieri xpo: q̄ si in rōe succuberet poterat dici q̄ oīa q̄ d̄icabat falsa erāt 7 auerteret ab eo ppl̄s q̄ ille intēdebat.

Queretur quare iste phariseus q̄sūt spāliter de hoc. q̄ erat magnū mādātū in lege. Cū dicit p̄t primo q̄ hoc fuit q̄ iste volebat xpm tētare 7 inducere ad incōueniens redarguēdo eū. ad hoc autē necessaria erat magna questio: q̄ in rebus leuibus facile erat r̄ndere sine redargutione. talis autē erat ista q̄stio ideo istam p̄posuit. Cū scō fuit q̄ ista q̄stio erat cōis oībus doctoribus legis: 7 erat in ea diuerse opinionēs que colorem aliquē habebāt: 7 q̄quid xps r̄nderet h̄ret statim phariseus opinionē cōtrariā ex qua posset cōtra eū verisimiliter arguere 7 colorare. Cū tñ fuit q̄ iste erat modus conueniens ad occultādū tētationē. nam si appareret q̄ ad tētandū fiebat forte xps nollet r̄spondere: vel ip̄s timerent q̄ nollet r̄ndere: si autē questio p̄poneret que nō faceret ad p̄positū querentis esset suspitio cōtra eū q̄ tētatiōe faceret: ideo p̄posuit

id q̄ ad p̄positū suum erat. ipse enim erat legis doctor vt in lra of. ideo conueniēter p̄posuit q̄stionē de lege sicut dicit Hiero. q̄ bec q̄ oībus peritis cōis erat. Cū quarto p̄t dicit q̄ fuit q̄ ista questio fuit multū v̄sitata inter antiquos hebreos 7 nōdum erat per aliquē sufficiēter declarata: ideo querit de ea nūc phariseus. Sic dicit Origenes. cū ante aduētū saluatoris legere lex forisā querebat q̄ est mādātū magnū in ea: neq̄ enī interrogasset hoc phariseus nisi diu apud illos de hoc questū fuisset 7 nō inuētum donec veniēs iesus hoc doceret. Cū autē quis libris legis sic dicit Hiero. q̄ ē h̄ q̄ p̄blematis q̄ est cōis oībus peritis in lege nisi q̄ diuersa in Exo. 7 Leui. 7 Deute. ordinant mādātā: 7 ideo erāt varie positioēs que durabāt vsq̄ ad xpm. 7 iste phariseus tenebat illā que vera erat quā xps approbavit. Sic dicit Beda. grauem sepe inter scribas 7 phariseos ostēdit questioē esse versatā q̄ esset mādātū primū sine maximū in lege: q̄busdā videlicet hostias 7 sacrificia laudatibus: alijs vero fidei 7 dilectionis opa p̄ferētibz: eo q̄ plurimi patrū ante legem ex fide tñ que per dilectionē operat placerent deo. in hac sententia se fuisse scriba iste declarauit. Cū tñ fuit q̄ ista questio erat multū apta ad calūniandū r̄ndentes. nā querebatur de magno mādātō: 7 ex hoc erat occasio p̄ferēdo quedā alijs dicere aliqua esse parua mādātā q̄ erat incōueniens. Sic dicit Hiero. nō de mādātis interrogat: sed quod sit magnū primūq̄ mādātū: vt cum oīa que deus mādauerit magna sint quicq̄ ille r̄nderit occasionē habeat calūniandī. Sed istū phariseus increpat Chrysostomus. q̄ de magno mādātō querit dices. de magno mādātō interrogat q̄ neq̄ minimū obseruabat: ille d̄z interrogare de maiore iustitia que iam minorem compleuit.

Cum phariseus tentatiōe xpm interrogasset quare respondit ei xps.

Queretur cū iste phariseus tētatiōe xpm interrogasset quare r̄ndit ei xps. nā tentātes nō merentur r̄sum neq̄ solet eis r̄ndere. sic p̄t p̄cedētī. c. cū principes sacerdotum 7 scribe interrogauerunt tētantes xpm. in qua potestate faceret bec 7 noluit eis r̄ndere. Cū dicitur q̄ xps semp r̄ndit oībus querētibz siue tētatiōe siue quocūq̄ petāt ne videatur ignorās tacere. sed differt q̄ eis q̄ querunt bono aio respōdet xps plane circa id q̄ querūt satisfaciēdo intētiōi eorū. si autē tētatiōe agūt: aut id super quo eū tētant est tale q̄ oporteat taceri siue nō fieri: aut aliqd quod p̄t dicit 7 fieri. Si p̄mo modo respōdet xps ostēdendo q̄ non p̄t fieri q̄ petat vel respōderi ad id q̄ queritur. de primo q̄ petebant iudei a xpo signum de celo. s. 1. 2. c. 7 ipse dicit q̄ gñatio praua 7 adultera signū querit: signū nō dabitur ei nisi signū Jone p̄phete. Etiaq̄ iter dixerūt q̄ volebāt videre signū de celo a xpo: 7 ille ait. hypocrite faciez celi iudicare nostris signa aut temporū nō potestis. s. 1. 6. c. 7 ibi etiā cōclūsit q̄ nō daretur eis signum nisi Jone p̄phete. De scō. s. de r̄ndendo ad id q̄ queritur p̄t p̄cedētī. c. nā questio illi in qua p̄tate xps bec faceret: 7 ipse r̄ndit. interrogabo ego vos aliā questioē 7c. 7 q̄ illi r̄ndere nescierūt dicit ille q̄ etiā nō respōderet ipse. s. determinate id q̄ volebant. nō enim expediebat xpo r̄ndere in illa q̄ōne: neq̄ etiā signum de celo ostēdere vt declarātū est. s. 1. 2. et. 1. 6. 7 p̄cedētī. c. Si autē id sup quo fit tētatio est tale in quo aliqd r̄nderi possit aut tētatores sunt maligni. s. ad nocēdū tētantes: aut vani. s. solum ad habēdum aliquā gloriā ipsius. si primo modo r̄nderet xps quincēs eos circa mām: 7 tñ nō aperit eis id de quo querūt iuxta intētiōem ip̄s: sicut fuit. s. in lra cum pharisei quesierunt an liceret dari censum cesari. nā petebant hac intentione vt deducerēt xpm ad dicendū q̄ nō erat reddēdus census 7 traderet xpm p̄tati p̄fidiis. s. vt eum interficeret Luc. 20. c. iō xps r̄ndit ad questioē sed nō aperte dices esse reddēdū vel non reddēdū q̄ ex vtraq̄ parte inferre volebāt illi incōueniens. sed r̄ndit gñaliter dicens dāda deo que sunt dei: 7 cesari que sunt cesaris. 7 tñ si illi nō fuissent maligni interrogatores r̄ndisset eis plane reddēdū esse vel nō tributū. Cū tñ circa hoc differt: q̄ aut malignus interrogator p̄seuerat in liuore aut dolet 7 conuertitur ab iniquitate. si p̄seuerat fit vt dictū est. si autē penitet r̄ndetur ei clare. sic fuit in isto phariseo q̄ a p̄cipio fuit tentator malignus 7 postea voluit de hoc vt dictū ē. s. 7 iō xps ei clare r̄ndit imo 7 laudauit postea dicta pharisei dices. nō longe es a regno dei Mar. 1. 2. c. Si autē tētator est vanus. s. querēs sibi ipsi laudem 7 non intendens inferre xpo aliquod malum r̄ndet ei. Et tñ malum stat dupliciter. aliquādo accipit malus pro nocumēto corporali. Aliquādo pro quocūq̄ q̄ homo nollet sustinere.

Sexta pars Matthei * Abulenſis. l ij

Nō inueniebatur veritas nisi per problematis christi propositi a phariseis.

s. rō.

R̄sio ad q̄ situz q̄ōis.

in. q. 257.

Malū operis accipit.

stinere. si qd alius rōne superet eū aut vincat dato qd inde nullus malum aliud sequat. Accipiendo primo modo nō respōdet xps aperte l3 in mā rīdeat: sicut p3 de phariseis querētibus de tributo. aliquādo tentās solum vult superare xpm rōne ad inferē dum sibi hāc ignominiam vel querēdum sibi inde magnā gloriā: tūc xps respōdet directe ad questionē: q3 nō est periculum respōdere. tū nō ad intentionem querētis. s. nō taliter qualiter intēdebat querēs vt nullum honorem vel gloriā cōsequatur inde. sicut fuit in questione saduceorū. nam illi tentātes accesserūt supra in lra. t vt rōne superarent xpm: factum est autem potius ecōtrario: q3 xps eos cōiicit ita vt erubescerēt. Aliquādo autem tentās solum vult sibi ipsi aliquā gloriā: l3 nō intendat superare xpm neq3 ponere eū in aliqua ignominia. t talibus rīdet xps directe: t audit verba eorū. sic patet Luc. 10. c. f. t ecce qdam legisperitus tentās eum t dicens. magister quid faciēdo vitam eternam possidebo. t postq3 respōdisset ei xps t ille xpo: subditur qd ille volens seipsum iustificare dixit. t q3 est meus proximus. velle se iustificare erat velle se iustum ostēdere t capere gloriā aliquā inane. t tū xps respōdit ei directe ad questionem. s. quis esset proximus. Nūc vero iste phariseus tentans quesivit t postea penituit de tētatione ante finitam disputationem. etiam querebat de re cuius respōsio nō erat periculo sa xpo: t ita ipse respondit directe ad quesitum.

Queretur An lex vetus habeat plura mandata vel vnicum. Qd. 264. cū hic queratur de magno mādato legis in quo inui v3 qd multa mādata sint: an lex vetus habeat multa mādata vel vnicū. Aliq dicit qd vnicū: q3 lex nil aliud est q3 pceptū. sed lex vetus est vna. ergo vnum mādatum est in ea. Scdō q3 dicit apostolus ad Ro. 13. c. f. qd aliud mādātū ex hoc verbo restauratur: diliges proximum tuū sicut teipsum. sed illud est vñū mādātū. ergo lex vetus nō continet nisi vnum mādātū. Tertio q3. 7. c. dicit. quēcūq3 vultis vt faciāt vobis homines bec eadē vos facite illis: hoc enim lex t prophete dicunt. sed tota lex vetus cōtinetur in lege t prophe tis. ergo vnicū mādātū est totius legis. Dicendū autē qd lex vetus nulla precepta cōtinet. dicit enim apostolus ad Ephe. 2. c. legem mandatorū decretis euacuans. t loqutur de lege veteri. Item manifeste apparet qd multa sint que in multis libris tradūtur. s. Exo. Leui. Nume. Deut. t de varijs rebus sunt: ideo nō potest esse vnicū preceptum. Item q3 deus sepe vocat ea precepta plr vt Deute. 30. c. f. si audieris vocem dñi t custodieris precepta eius t ceremonias. Causa autē huius multitudinis est: q3 cum preceptū legis sit obligatoriu3 est de aliquo quod fieri debet: qd autem fieri debeat hoc puenit ex necessitate alicuius finis: t ita manifestū est qd de rōne precepti est qd imponet ordinem ad finem inquātū. s. illud quod precipit est necessariū aut pueniens ad finem: ttingit autē ad eūdem finem multa necessaria vel expedientia: t fm hoc possunt de diuersis rebus dari precepta inquātū ordinātū ad vnum finem. t ita omnia precepta eiusdem legis possunt dici vñū preceptum inquātū ordinātū ad vñū finē proximū eiusdem legis: sunt tñ diuersa fm multitudinem eorū que ordinātū ad illum finē. Hoc enim modo tam lex vetus q3 noua q3 quelibet legislatio vnicū preceptū habet t multa: q3 op3 qd quelibet legislatio habeat vñū proximū t determinatū finem: t q3 hoies ad illum finem peruenire debēt t peruētiō non est a fortuna sed fm actum rōnis oportet qd sit regula aliqua dirigens ad veniēdum. ista autē regula vna est ex vnitāte finis ad que3 peruenitur: q3 tñ per multa media veniēdum est t in quolibet ordinate agendum est: oportet de quolibet esse regulas: t sic multiplicātū regule vel precepta l3 vnus maneat finis preceptorū. Et iste modus vnius t multorū preceptorū tam in lege noua q3 in veteri inuenitur. De noua patet q3 Joā. 15. c. dicit. hoc est preceptū meū vt diligatis inuicē. t ita dicit. h est pceptū meū qñ nullū aliud pceptū dedisset: multa tñ dederat: id op3 qd voluerit oia eē vñū finē in vnitāte finis siue radicis vt Greg. dicit. t de oia vñū sunt vnitāte finis pcepti. i. legis est charitas. i. Thim. 1. c. t sic oia vñū sunt in quantum ad finem dilectionis tēdunt: sed multa sunt per operis diuersitatem. Sic dicit Grego. in Ome. cum cūcta sacra eloquia plena sint dominicis preceptis: quid est q3 de sola dilectione quasi de singulari. i. de solo mādato dñs dicit. hoc est preceptum meum. nisi q3 omne mādātum de sola dilectione est t omnia vñū preceptum sunt: q3 quicqd precipit in sola charitate radicatur. precepta ergo dominica t multa sunt t vñū: multa per diuersitatem operis sed vñū in radice dilectionis. Ita etiam in veteri testamēto dicūtū esse multa mādata eiusdem legis t etiam

tota lex vñū mādātū est ex eadem rōne: t vtrūq3 posuit Moy ses Deute. 30. c. f. si audieris voce3 dñi tui t custodieris precepta t ceremonias que hac lege scripta sunt. ecce vnam legem t multa mādata. t statim segtur qd sit tota lex vñū mādātū. s. mādātum hoc quod ego precipio tibi hodie non est supra te: neq3 procul positum: neq3 in celo situm. t. t tamē nō loqutur ibi moyses de aliquo vno mādato sed de tota lege quam dederat ostēdens eam nō esse difficilem ad custodiēdum. ergo tota lex erat vñū mādātum. t per illa eadem verba ostēdit paulus ad Ro. 10. c. facilem esse obseruationē noui testamēti. ex hoc autē segtur qd habeat locum qstio legisperiti. s. quod est magnū mādātum: q3 cum multa sint ex diuersitate operis vnūerit maius alijs. t de hoc ille querebat. Ad primum dicēdum qd lex vetus est vna. i. vna legislatio: que vna dicit fm ordinem ad vñū finem: t tñ continet diuersa precepta fm distinctionē eorū que sunt in finē. sic etiā ars edificatiua est vna vnitāte finis q3 tendit ad edificatiōē domus. tinet tamē diuersa instrumēta fm actus varios que ordinant ad illum finē. Ad secundū dicēdum qd omnia sunt vñū preceptum vnitāte finis. si c eniz apostolus dicit. 2. Thim. 1. f. finis precepti charitas est. ad hoc enim tendit omnis lex que ordinata est: t nō est apostediasmenos. i. rōne deficiēs vt dicitur. 5. Etb. t nō sola lex noua t vetus. s. vt cōstituat amicitiam vel hominū adinuicem vel hominū t dei. t ita Aristo. 8. Etbico. dicit qd legislator magis pcurat ciues amicos reddere q3 iustos. t ideo tota lex t omnis lex impletur in hoc mādato. diliges proximum tuum sicut teipsum. sicut in fine mādatorum omnū. in dilectione autē intelligitur dilectio dei cum proximus ppter deu3 diligatur: t ideo apostolus pro vno precepto posuit dilectionē dei t pximi. dicens qd omne preceptū instauratur in hoc. t ad Gala. 3. c. dicit. qui primū diligat impleuit legem. Ad tertiū dicēdū qd sit mādātū de dilectione est vñū in quo omnia sunt vnitāte finis: ita mādātū continens gñaliter modū dilectionis est vñū: t continet simpliciter omnia mādata per quādam inclusionem t collectionē omniū modorū pueniēdi ad illum finē: t ideo sicut istum preceptum diliges proximum. est omnia precepta vnitāte finis q3 ad hunc finē omnia ordinātū: ita t hoc preceptū. quēcūq3 vultis vt faciāt vobis homines. tinet omnia precepta inquātū sub quādā generalitate ostēdit omnes modos se habēdi ad proximū in diligendo eū. s. qd faciat ei illa que sibi ipsi facit vel fieri vult. t hoc q3 vt dicit Aristo. 9. Etbico. amabilia que ad alterum peruēniunt ex amabilibus que ad seipsum.

Queretur Precepta multa in lege veteri de quibus erant: t quomodo distinguuntur. Questio. 265.

cū in lege veteri sint multa precepta de quibus sunt vel quō distinguuntur. Dicēdū qd l3 ista sit satis longa inuestigatio tñ nunc nō intendimus ea3 pofeg sed breuem t cōm ponemus distinctionē. omnia enim mādata t prohibitiones veteris testamēti tam legis q3 prophe tarum distinguunt in tres species. quedam enim sunt moralia: quedā eniz ceremonialia: quedā iudicialia. Moralia vocamus decalogū. Cerimonialia sunt que in cultu dei dirigūt. Iudicialia vero que ad dirimenda foralia negocia t contractus humanos regulandos dicta sunt. Sed dicitur quō vocātū aliqua precepta moralia t alia nō: q3 moralia a moribus dirigēdis dicuntur: sed nulla precepta sunt que mores non dirigant cum de hoc solo omnia sint. ergo nō conuenienter vocant quedā moralia. Dicendū qd accipiendo mores humanos id a quo moralem virtutē dicimus omnia precepta vocantur moralia. sed possunt vocari moralia dupliciter aliqua t nō omnia. p3o q3 omne preceptū fm se est morale t ideo sicut se h3 aliqd ad esse preceptū: ita se h3 ad esse morale. sed quedā sunt precepta per se quedā vero non per se sed inquantū sunt illo3 determinatiōes. ideo primis cōpetit esse per se moralia: scdō aut nō. ideo prima vocant moralia per excellentiā: sicut vocant precepta per excellentiā: sicut est in pposito qd qdam sunt que precepta sunt per se t regulatiua morū. alia vero sunt solum precepta inquātū sunt determinatiōes primorū preceptorū que si per se intelligerent nulla alia precepta eēt: ideo illa sola per excellentiā vocamus precepta moralia: alia vero alijs nominibus vocant. Scdō vocamus aliqua moralia t nō omnia. s. qd qdam vbiq3 sunt ad dirigendos mores t etiā si a nobis nō instituantur cōpetit ex eis ex dictamine rōnis qd sint directiua morū: t istaz vim habēt vbi q3 talia aut dicimus de iure nāli. alia autē sunt ad regulandos mores q3 sic instituunt: t si nō instituerent nullam vim ad hoc haberēt. ideo ista nō vocamus precepta moralia sed determinatiōes

L

Nonnullorū
rōnes.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Rñso ad q
sitū qdīs.
1. cā.
2. cā.

3. cā.

Quo oia p
cepta legis
sunt vnum
t multa.

Ad pñm
rōnem.Ad scdō
rōnem.

D

Legisla
tor cūq3
amicitia
potius q3
bonitatem
intendit.Ad tertiū
rōnem.

A

Rñso ad
sitū qdīs.
Tres sunt
spēs pceptū
prophe tarū.
1. species

Qdō.

Rñso.
Aliq pcepta
pnt
duplrmō
ralia nūc
cupari.
1. mō.

2. modo

nationes moraliū: z vocamus illa alijs noibz. s. cerimonialia z iudicialia. ista aut moralia sunt que in decalogo continentur z similia que aliquādo habētur tā in lege q̄ in prophetis: que etiā sine aliqua institutione humana ex ipso naturali dictamine rationis habēt q̄ obligent. ¶ Cerimonialia sunt precepta que dirigunt hominē in cultū dei: z sunt quedā determinationes cultus. cerimonia enim ipse diuinus cultus est. cerimonialia autē sunt que nos in colendo determināt z dirigunt. sicut est de modis oblationū z sacrificiorū: z de ritu qui tenēdus est circa ipsa aialia cuiuslibet sacrificij: z oblatio thuris: z cōpositio lucernarum: z cōpositio vestiū sacerdotaliū. z nō solum hec que immediate sunt ad deū z impendūtur ei sunt cerimonialia: sed etiam ea que disponūt homines vt apti sint ad deū colendū. z ita est q̄ homines nō velsātur carnibus quas lex immūdas iudicat: et caueant ab immūdijs tactus vt nō tāgant leprosus neq̄ fluentem semine neq̄ mulierem fluentē sanguine: aut mēstruatā: z oēs modi purificationū z lotionū: vt purificatio a lepra z fluxu z cōtaminatione z multa hmōi que hoies reddebāt mūdiores corporaliter respectu dei. z ita erāt aptiores ad cultū eius. z de his multa sunt tā in exodo q̄ leuitico q̄ numeris z deuterio. ¶ Iudicialia aut vocant quedā precepta que sunt determinatione habitudinis hois ad hoiem ad seruandū iustitias ne vnus alteri noceat quod in giāli dicūt precepta decalogi. sed q̄ oportebat ista specificari ne sit error in applicatione circa particularia vltra cōmune preceptū morale vel naturale de bene se habendo ad proximū data sunt multa precepta: tā de modo cōmunicandi hominū inter se q̄ de penis eorū qui peccaret in cōuersatione ad proximū: z vocātur iudicialia q̄ executio illarū legum quantū ad penas pertinebat ad solos iudices. etiā q̄ generaliter instruebāt iudices per illa precepta ad reddendū iura partibus tam in ciuilibus q̄ in crīlibus. z hoc etiā supposito manet clara cā interrogandi. s. erāt nō solū multa precepta sed etiā multi modi preceptorū: ideo nō iniuste querebatur quod erat magnum mandatum in lege.

¶ An precepta cerimonialia moralia iudicialia sint in lege xpi
sicut erant in veteri. Questio 166

Sed queretur an talis distinctio preceptorū sit in lege xp̄i. ¶ Alij dicūt q̄ sic: q̄ quodcūq; preceptū est vltra moralia est ceremonialia aut iudiciale: ⁊ tñ sunt aliqua in lege xp̄i talia. nam moralia vocamus decalogum. ⁊ tñ vltra decalogū multa sunt: vt v̄dere omnia ⁊ dare pauperibus: ⁊ si quis te percusserit in vna maxilla ⁊c. ⁊ qui angariauerit te mille passus ⁊c. s̄. s. c. et. 19. ista enim nō pertine ad decalogū. ergo sunt ceremonialia vel iudicialia. ¶ Dicēdū q̄ v̄x est q̄ omne preceptū p̄ter moralia est ceremonialia aut iudiciale: ⁊ tñ in lege xp̄i nullum tale est. Et cum obijciē de predictis. Dicēdū q̄ ista nō sunt precepta sed cōsilia: q̄ non obligāt homines absolute vel indifferenter ad illa faciendū. quod tñ esset si essent precepta: sed q̄ pertinet ad perfectionis gradū inuitāt homines ad illa sed nō cōgūt. ⁊ ita etiā in veteri testamēto erat aliquid pertinēs ad cōsilia: sicut observatio ritus nazareorū. 1. lūme. 6. c. nā ex voto obseruabatur a volentibus ⁊ nō de precepto vt patet eo. c. Etia multa alia ex voto fiebāt: ⁊ de modo obligationis illoz datur regula 1. lūme. 30. c. ⁊ ideo talia nō oportet q̄ pertineāt ad aliquod de tribus generibus preceptorū cūz nō sint precepta. ¶ Sed ad huc obijciē q̄ aliqua sunt precepta in nouo testamēto q̄ nō sunt moralia: ⁊ ita erunt ceremonialia vel iudicialia: sicut non repudiare vxorem. s̄. s. et. 19. c. ⁊ nō irasci nō videre mulierē ad occupandū eam. s̄. s. c. ⁊ multa similia. ¶ Item q̄ est illud quēcūq; vultis vt faciāt vobis homines. s̄. 7. c. ⁊ illud diliges proximū tuū sicut teipsum scriptū in littera. ⁊ tamē ista nō sunt moralia cum nō sint in decalogo. ¶ Dicēdū q̄ ista sunt precepta: ⁊ tñ moralia sunt ⁊ nō ceremonialia neq; iudicialia. nā ista ex naturali dictamine rationis obligant nulla existēte humana vel diuina institutiōe expressa. ergo moralia sunt: quia ceremonialia ⁊ iudicialia positiua sunt. ¶ Lūz autē dicitur q̄ nō ponūt in decalogo dicēdū q̄ hoc nō impedit. nā nō est verum q̄ omnia moralia ponūt in decalogo: s̄ aliquo modo reducuntur ad decalogū: sed inde est q̄ decalogus totus ad moralia pertinet p̄ter preceptū de sabbato quod magis est ceremonialia q̄ morale quātūz ad assignationē diei: s̄ aliquid morale h̄z. ⁊ sic decalogus magis ponit vt exemplū quodā moralizū q̄ vt expresse cōtineas omnia moralia. tot enim moralia sunt quot esse inueniūt de naturali dictamine rōnis. oīa autē ista talia sunt ⁊ multa alia: ideo nō inueniuntur a xp̄o posita ceremonialia aliqua aut iudicialia: sed so-

la moralia. ¶ Ad secundū dicendū q̄ illa nō solū sunt moralia sed etiā moralia quedā principia. nāz illud. s. quēcūq; vultis vt faciāt vobis homines. cōtinet omnia moralia pertinētia ad modum se habēdi hominis ad hominē z illud. s. diliges proximū tuū. cōtinet oīa precepta moralia quātūz ad vnitatē finis: qz iste est finis. s. vt diligatur deus z proximus: z propter hoc de vtroq; istorū dicit xps q̄ in eo est lex z prophē vt ps. 8. 7. z supra in littera. i. omnia precepta legis z prophetarūz includūt in illis. ¶ Sed obiicietur q̄ oporteat esse in lege xpi ceremonialia z iudicialia precepta: z q̄ sine illis nō possit seruari: qz omnia precepta moralia sunt multū generalia z nō tāgunt cōditionē particularem. z tamē in moralibus sermones vniuersales h̄ sunt vtriores sunt maiores. 2. Ethico. z hoc qz particulariū est actio: iō oportet determinari illud vniuersale per aliqua particularia: h̄ particularia sunt ceremonialia z iudicialia qz ceremonialia sunt determinationes moralū pertinentiū ad deū: iudicialia sunt determinationes moralū pertinentiū ad proximū. ergo necesse est in lege xpi esse ceremonialia z iudicialia precepta qz sine illis n̄ potest lex xpi seruari. ¶ Dicendū q̄ verū est q̄ sine ceremonialibus z iudicialibus nō potest lex xpi obseruari: z tamen in lege xpi nō sunt ceremonialia z iudicialia sed est in ea potestas cōdendi ceremonialia z iudicialia z obseruatores legis xpi habēt ceremonialia z iudicialia. sunt autem iudicialia eorūz leges ille forales quas generaliter totus orbis obseruat siue tales sunt sicut quondā fuerūt leges romane dilatato imperio eius per totum orbem. nūc vero z si nō sint eedem forales leges sunt cuilibet populo illa iudicialia que ipse sibi cōstituit: vel a maioribus suis suscepit: z hec sunt cōueniētes determinationes preceptorum moralū pertinentium ad proximūz positorū in lege xpi vel nō expressor in ea fm q̄ illi genti z regioni cōueniūt. ¶ Cerimonialia aut sunt illa per que determinamur ad colendū deūz qui xpi lege z profitemur: z ista partim sunt generalia omnibus cultoribus xpi: quedam vero propria simul gentibus vel populis. ¶ Prima autēz sunt illa que modicū distāt a naturali dictamine: z ideo sicut moralia sunt eadez ita z talia ceremonialia sunt eadem: etiā illa que ab apostolis data sunt z per totū orbē fuerūt diffusa. sic etiā quēcūq; instituāt summi pontifices pro toto orbe efficiūt ceremonialia toti orbi: cetera autē obseruātur particulariter varie pro cōditiōe singularū gentiūz vel populorū. hec vero h̄ nō sint expresse instituta in lege xpi est tamen potestas ibi sufficiens ad ista instituēdū: z ideo legislatio xpi nō est incōpleta. esset autē incōpleta si cūz sint necessaria ceremonialia z iudicialia nō ponerēt in ea neq; daretur ibi potestas sufficiens ad ea cōstituēdū. fuit tamē ibi data potestas apostolis z oībus successoribus eorūz a xpo statuēdi oīa que sunt in cōstructionē ecclesie: sicut dicitur Jo. 2. 1. c. sicut misit me pater ita ego mitto vos. i. eadē potestate vobis quā dedit mibi pater. sed xps homo per potestātē dei dedit legem: ideo illi per potestātē a xpo susceptā possunt supplere oīa que desunt ad bonū statum ecclesie. z ita apostolus dicit. 2. Corin. 2. o. et. 1. 3. q̄ habēt ministri ecclesie potestatem in cōstructionem z nō in destructionē. z istud est supplere ea que desunt legi xpi ad hoc q̄ sit cōsummata. z ideo dixit apostolus. 1. Corin. 3. c. q̄ dei adiutores sumus. ¶ Sed tūc dicitur quare xps nō posuit in lege sua ceremonialia z iudicialia sicut posuit deus in veteri testamento. ¶ Dicendū q̄ h̄ necessaria erāt tam nobis q̄ existētibus in veteri testamēto aliqua ceremonialia z iudicialia: tamē nō posuit aliqua xps in lege sua: z ad hoc fuerunt plures ratiōes de quibus posite fuerūt deez in quodā nostro tractatu de prescriptiōibus.

Queretur cum isti dixerūt quod est magnū mandatū in lege in quo vocauerūt magnū. **C** Dicendum q̄ magnū potest vocari aliquod mādatum multipliciter. Primo multitudine verborū cōtentorum in eodem mandato. Secūdo multitudine reꝝ faciēdarū que in illo mādato icludūtur. Tertio vocat magnū difficultate. s. q̄ ea que facilioꝝ sunt dicantur maioꝝa mādata: que vero facilia sunt dicātur parua. Quarto dī magnū auctoritate iubētis. Quīto necessitate vel magnitudine obligationis. Sexto vtilitate vel merito obseruātis. De primo vt quodlibet mādatū cerimōiale vel iudiciale est maius q̄ moꝝale quodlibet: q̄ in quolibet iudiciali cōtinentur multa verba ⁊ clausule vt patet Exo. 2. 1. et. 2. 2. et. 2. 3. ⁊ in ceremonialibus eodē modo vt patet per totū leuiticū. in pꝛceptis decalogi pauca verba sunt vt illud. nō mecbaberis. nō occides. nō fallum testimoniū dices. ⁊ hoc modo nō queriūtur hic q̄ manifestus erat: sed quod erat maximū ⁊ quod minimū mandatū: **Sexta pars Matthei * Abulenſis. l iij**

Sexta pars Matthei * Abulensis. I iij

Ad sciam
rationem .

Дбо.

Rñho.

L
Que sint in
dicialia in
legexpi.

Que sint ce
rimonialia
in lege xpi.

Petitio.
Rñſio.

2.
 Rñſio ad q̄
 ituz qōis.
 1.mō.
 2.modo.
 3.modo.
 4.modo.
 5.modo.
 6.modo.

Maximus
nādatum.
i. modo.

2. modo

etiam nulla utilitas erat scire sic quod erat maximum mandatum. **S**ecundo modo dicitur maximum mandatum quod plura facienda continent: et sic quanto aliquod mandatum est vniuersalius: tanto est maius quod continet multa: sicut illud. quocumque vultis ut faciant vobis homines: sic etiam facite illis. **S**. 7. c. et sic non accipitur in presenti: quia tunc non conueniret responsio christi: sed diceret quod mandatum maximum est. quocumque vultis ut faciant vobis homines. Item non poneretur quod maius est mandatum de diligendo deum quam diligendo proximum: cum plura contineat mandatum de diligendo proximum quam de diligendo deum: quia continet omnia precepta secundae tabule: immo continet totam legem: quia omne aliud mandatum instauratur in hoc. i. in dilectione proximi. ad **Ro.** 13. et ad **Sala.** 5. c. dicitur quod qui proximum diligit legem impleuit. et non dicitur quod qui diligit deum legem impleuit. etiam preceptum de diligendo deum includitur in precepto de diligendo proximum et non e contrario: quia dicitur prima **Jo.** 4. qui non diligit proximum suum quem quotidie videt: deum quem non videt quomodo poterit diligere. et tamen vocatur maius preceptum de dilectione dei ergo non accipitur sic. **T**ertio modo dicitur magnus difficultate: et ita maius preceptum est abstinere ab omnibus venereis quam de detractone et inuidia: et non accipitur sic in presenti. nam licet diligere deum ex toto corde et sic. sit difficultius omnibus alijs intantum quod non potest in hac vita impleri: tamen diligere proximum non est maioris difficultatis quam cetera si accipiantur distinctum ab illis. etiam non queritur hic de difficultate: quia parum proderat scribi quod erat difficultius mandatum. **Q**uarto modo dicitur maius mandatum omne quod a deo datur quam quod datur ab hominibus etiam si vicem dei gerant: et mandat ab illis data sunt maiora alijs modis. et hoc modo precepta decalogi dicerentur esse maiora quam alia que sunt in lege: quia illa dicuntur data a deo in voce fidei populus putabat: licet angelus esset qui loquebatur ad **Sala.** 3. c. cetera autem data fuerunt populo per moysen qui ea a deo accepit. Et tamen non accipitur sic in presenti: quia tunc notum esset que sunt maiora et que minora precepta. Item quia tunc e contrario esset quam hic ponitur. nam christus dixit hic esse maximum mandatum de diligendo deum: et tamen istud non fuit datum in voce dei vel angeli sicut decalogus: sed postea per moysen. ideo debet esse minus. sic patet quia decalogus ponitur. **Deutero.** 5. c. et preceptum de dilectione ponitur. **Deutero.** 6. et est de illis que moyses locutus est ad populum. **Q**uinto dicitur preceptum magnum obligatio. et tunc est dicendum quod omnia precepta obligant: ita quod nullum illorum potest omitti vel infringi nisi incidendo in peccatum mortale et obligatione pene eterne: sed potest vocari maius obligatione in quantum transgressio vel omisso eius importat maiorem culpam et penam gehene: et sic maximum mandatorum est non habere deos alienos: quia nullum peccatum maius est quam deos alienos habere illos credendo deos et colendo ut deos: et hoc est accipiendo magnitudinem peccati ex genere: tamen potest accidere quod in aliquo homine sit aliud magis peccatum quam colere deos alienos. **S**exto modo vocatur magnum merito vel utilitate: et tunc illud est maius mandatum per quod quis magis mereretur de vita eterna vel magis placet deo: et isto modo proprie accipitur in presenti. nam hoc proprie facit aliquod mandatum esse maius: sunt quippe omnia mandata ad aliquem finem: et tota bonitas sua est respectu illius finis. in quantum igitur magis facit aliquod illorum peruenire ad finem: tanto maius et melius erit: sed per meritum peruenitur in finem: ergo illa que sunt maioris meriti sunt maiora mandata simpliciter. hoc autem conuenit his: quia mandata de dilectione sunt maiora omnibus alijs. nam charitas facit actum per se meritum: et alij actus non sunt meritorij nisi in quantum a charitate imperantur et diriguntur: et quia ista duo sola sunt precepta charitatis erunt ista maxima mandata. Item patet hoc quia **Luc.** 10. c. cum quereretur quidam legisperitus a christo. quid faciendo vitam eternam possidebo. respondit ei christus. in lege quid scriptum est et quomodo legis. et ille dixit. diliges dominum deum tuum et christus dixit quod recte dixerat: et ideo subiunxit. hoc fac et viues. ergo per ista duo mandata maxime venitur ad vitam eternam: et sic sunt maxima merito vel utilitate: et hoc est quod queritur. Item per hoc **Mar.** 12. c. ex intentione pharisei qui istam questionem formauit. nam dixit quod diliges proximum tuum sicut teipsum maius est omnibus locutionibus et sacrificijs. i. maius est merito et placere deo.

3. modo

4. modo

5. modo

6. modo

Mandata de dilectione sunt maiora omnibus alijs

Quomodo hoc mandatum. i. diliges dominum deum et. est in lege moysi. et de quibus mandatis sit. **Qd.** 268.

Queretur cum dicatur quod diliges dominum deum et. sit maximum mandatum in lege: quomodo est verum

quod sit in lege: et de quibus mandatis est. **C**um dicitur quod mandatum de dilectione dei est in lege: accipitur. n. lex multipliciter ut. i. v. datu istud in lege: nam ponitur **Deutero.** 6. c. et ille liber vocatur moysi. **C**um autem dicitur de quibus mandatis est. dicitur quod non potest inter ceremonialia aut iudicialia: sed oportet esse morale imo maximum inter moralia. nam ceremonialia sunt quedam determinationes cultus diuini. diligere autem deum non est determinatio aliqua cultus: sed est ipsa substantia cultus diuini. sicut. n. **Augu.** dicit in enchiridion. spe: fide: et charitate colitur deus. et tamen charitate magis colitur quam fide et spe. nam licet hec tria magna sint: maior horum est charitas. 1. **Lozin.** 13. c. ideo non ponitur inter ceremonialia que non dicuntur ipsi cultus sed quedam determinationes cultus. **I**nter iudicialia et non ponitur: quia illa sunt ad proximum et dirigunt in modo se habendi ad illum. manet igitur quod sit de moralibus: et est proprium cum omnia precepta que sunt de dictamine iuris naturalis dicuntur moralia: istud autem est de dictamine naturali rationis sine aliqua positione legis. non est tamen preceptum istud in decalogo: quia multa sunt de moralibus que in decalogo non sunt: sed sunt similia illis vel reducuntur ad ea.

Quare christus dixit esse primum mandatum diligere deum et non dixit timere. **Qd.** 269.

Queretur quare christus dixit esse primum mandatum diligere deum: et non dixit timere. nam et deus timeri debet: et ab omnibus. **C**um dicitur quod vbi cumque est amor dei est timor: sed non conuertitur: quia aliqui sunt qui timet et non amat: sicut demones qui credunt et tremunt **Jaco.** 2. c. sed non amat. et et homines competunt timere deum: suadet. n. scriptura timere deum. **ps.** 33. time de omni omnes sancti eius. et timor iste laudabilis est. **ps.** 118. timor domini sanctus permanet in seculo seculi. et ideo ita pertinet ad preceptum timere sicut amare. Item quod ponitur diligere deum tanquam generale preceptum: quia qui diligit deum non offendit ipsum cavendo omnia que sunt contra deum et faciendo que ei placita sunt. ita et qui timet mouetur ad omnia hec: siue agendo siue cauendo: et sic quantum ad hoc equalia sunt timere et diligere. **E**st tamen dicendum quod ponitur diligere deum primum et magnum preceptum et non timere: quia ut dictum est. **s.** 5. c. q. 274. vocatur hic magnum mandatum merito et utilitate: et tamen nullum est preceptum plus meritorium neque equaliter quam preceptum de dilectione: immo nullius precepti actus est meritorius nisi per actum charitatis. s. in quantum per charitatem mouetur homo ad agendum opera preceptorum: et ideo necesse est quod actus diligendi sit excellentior quam actus elicitus a charitate quam actus aliorum preceptorum qui sunt imperati ab ea: et consequenter preceptum de dilectione est excellentius ceteris: et ita licet timere deum sit laudabile: tamen non est meritorium per charitatem: et ideo si quis deum timet et non amat non meretur sicut est in omnibus et in malis hominibus: et ob hoc quidam timores sunt boni quia annexam habent charitatem sicut timor filialis siue reuerentialis qui dicitur timor sanctus et castus. timor autem seruilis non est laudabilis neque meritorius: quia sine charitate est. non ergo debuit poni timor dei in primo precepto sed dilectio: sed quia timor ad omnes pertinet et est laudabilis et mouet ad omnia atque amor ut dictum est debuit poni in precepto et est de preceptis generalibus. Et istum modum seruauit moyses ponendo precepta **Deutero.** 6. c. nam prius dixit audi israel deus tuus vnus est: diliges dominum deum tuum et. et post multa que de dilectione dixit addidit. omni deum tuum timebis et illi seruies: et per nomen eius iurabis. et sic non est maximum mandatum de timore sed de dilectione. Et ita dixit **Lbiso.** diliges inquit et non time: quia diligere maius est quam timere. Timere. n. seruorum est. diligere filiorum. Timor sub necessitate est dilectio sub libertate qui in timore seruit deo pena quidem euadit: mercedem vero iustitie non habet: qui iustus facit bonum propter timorem. non vult ergo deus ut timeatur seruiliter ab hominibus quasi dominus: sed ut diligatur quasi pater qui adoptionis speciem donauit hominibus.

Quare christus dixit diliges dominum deum ex toto corde tuo et. et cur mattheus non posuit illa eadem tria que sunt in **Deutero.** **Qd.** 270.

Queretur quare christus dixit diliges dominum deum ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: et ex tota mente tua. et quid per hec innuit. **R**espondendum ad primum quod christus fecit hoc quia voluit allegare mandatum ad ista tria vel quasi. nam quesitum est a christo quod esset magnum mandatum in lege: ideo ipse respondit de his que in lege erant allegans mandatum: et quia ibi ponuntur tria. s. ex toto corde: ex tota anima: ex tota mente: licet non sit idem penitus ex tota mente: et ex tota fortitudine ut declarabit **j.** q. 274. **S**ed tunc queretur quare mattheus ponens tria non

Risio ad primum quod non.

Risio ad primum quod non.

Docto. risio ad primum quod non.

Timor seruilis non est laudabilis.

Risio ad primum quod non.

271. Risio ad primum quod non.

non posuit eadē que ponunt. Deute. 6. c. ubi est sra que allegat. Alij putant qd sic: qd secutus est sensus 7 nō verba totaliter: 7 ideo posuit tria p tribus: sed nō eadē in verbis. C Sed dōz qd nō stat. qz neqz ēt sunt eadē in snia. nā nō est idem dicere ex tota mēte 7 ex tota fortitudine: qz mens pīnet ad aiam. i. iterio res virtutes: fortitudo pīnet ad vires executivas vt dicef seq. q. 2. Alij dicunt qd mat. dixit h qz xps ista verba dixit 7 eadē mattheus scripsit. C Sed dōm qd nō satisfact: qz idē argm. pcederet cōtra dictū christi qd cōtra dictum matthei. Secūdo qz nō est vep. nā christus dixit non ista tria: sicut mattheus illa scribit: sed dixit quattuor. s. ex toto corde tuo: ex tota aia: ex tota mente: ex tota fortitudine vt dī Mar. 12. c. 7 cū marcus asserat illa quattuor dicta esse necesse est qd teneamus illa esse dicta: 7 nō qd solū tria dicta fuerint qd sola tria posita fuerunt a mattheo. Itē qz nō solū subicit hoc mattheus: sed ēt aliud. nā xps dixit hoc esse maximū mandatum. s. audi israel dñs deus tuus est vnus. diliges dñm deū 2c. vt p3 mar. 12. c. 7 sic manet dubiū quare mattheus oīa hec tacuit. C Dōm aut ad primū qd mattheus omisit illud. s. ex fortitudine tua vel virtute qz tria pcedētia pīnet ad potētiā aie rōnalis. quartum aut. s. ex fortitudine vel virtute pīnet ad vires opatiuas: 7 qz oīa organa obediunt aie: nō qd agat ex oībus viribus iterioribus necesse est qd agat ex oībus exterioribus: 7 ita expōit iterioribus nō opoztu it expōit vires organicas. C Ad scdm dōm qd marcus secutus est ibi christū quantū ad verba: iō qz posuit christus illū. s. audi israel in verbis suis: scripsit quoz illud marcus. mattheus aut secutus est eū quantū ad intentionē qōnis: 7 qz qrebat de magno mādato 7 illud audi israel nō erat mandatū nō scripsit illud mattheus. nā audi israel est excitatio ad reddendū attētiū. cū dī vnus deus tuus est. nō est mandatū sed assertio fidei: qz tñ ita bētur Deute. 6. c. de quo loco christus accepit posuit sic: 7 ita marcus scripsit. sed mattheus posuit solū illud qd ad pceptū pīnet. 7 est diliges dñm deū 2c.

Quid christus voluit signare p hec tria ex toto corde: ex tota anima tua: ex tota mente. Questio. 272.

Queretur qd voluit signat p hoc qd dixit ex toto corde: ex tota aia: ex tota mēte. C Dōm qd voluit designare pfectionē huius actus dilectionis: est. n. istud maximū mandatū 7 est maximū dignitate 7 merito: sed nō esset tale si nō esset actus pfectus: ideo debuit designari pfectio eius q inuitur inquātū dī ex toto corde 2c. sed quō fit ista totalitas: 7 an ad eam hō obliget dicef. j. q. 292. C Sed sciendū qd per istā designant oēs vires aie rōnalis vt exponūt doctores. dicit enim Chrysost. diligere deū ex toto corde est vt cor tuū nō sit inclinātū ad alicuius rei dilectionē qd dei. diligere. n. deū ex tota aia est certissimū aiūz bēre in veritate: 7 certissimū esse in fide. C Alius est. n. amor cordis: alius aie. Amor cordis quodā mō carnalis est vt ēt carnaliter deū amemus: qd facere nō possumus nisi reuerentibus ab amore mundialium rez. cordis ergo amor sentit in corde. Amor vero aie nō sentit sed intelligit qz in iudicio anime consistit. qui enim credit apud deum esse omnem bonum 7 nihil boni esse extra ipsūz hic diligit deum in tota anima: tota vero mente diligere deū est vt omnes sensus tui deo vacent. cuius enim intellectus deo ministrat cuius sapientia circa deū est. cuius cogitatio ea que deifunt tractat. cuius memoria q bona sunt recordat tota mēte diligit deū. C Aliiter exponit Aug. s. deū ex toto corde diligere pcepit vt oēs cogitationes tuas: ex tota aia vt oēm vitā tuā: ex tota mente tua vt oēm itellm tuū in illū cōfers a quo bēs ea q cōfers: nullā ergo vite nre pte relinqt q vocare debeat: 7 qñ locū dare vt alia re velit frui: sed qd aliud diligendū venerit in aium illuc rapiat quo totus dilectiois ipetus haurit. tūc ē. n. optimus hō cū tota vita sua pgit vbi ē icōmutabile bonū. C Alii expōit origenes. s. d to to corde 7 totā recordationē 7 opationē 7 cogitationē: ex tota aia. i. vt parati sint pōere eā ppetate dī: 7 tota mēte nihil. s. aliū pferētes nisi q dei sunt: 7 vide si potes. cor qdē p intellectu accipere qd itelligibilia specular: mēte aut ad pferēdas res: mēte. n. singulas res pferimus 7 p vnūqz qd significat mente nra inambulamus atqz pferimus. C Sed qz ponunt tria q pīnet ad aiam opz itelligere vires aie rōnalis qd nos solemus vocare tres. s. itellctū volūtātē memoriā: mēs. n. memoria est: aia 7 cor signat itellctū 7 volūtātē. Sed varis: qz aliq volunt per cor itelligi itellctū: p aiam volūtātē: aliq vero ecōtrario. 7 hoc est qz qd accipiūt cor a sapiēdo: 7 tunc est itellctus. Alij aut a volēdo 7 dicit significare volūtātē: 7 cor pars corporis sit 7 nō vis aie sic dicit glos. ex toto corde. i. intellectu. aia. i. volūtate.

mēte. i. memoria vt nihil ei dñm velis sentias aut recorderis. C Quia tñ xps posuit qtuor. s. cor: aia: mēte: 7 virtutē Mar. 12. c. 7 accipi nō solū interiores vires: sed etiam exteriores. vñ aliq accipiunt p cor vires nāles nutritivas. vt augmētatiua gfiatiua: p aiam virtutes aiales: vt oēs sensus iteriores 7 exteriores vt simul affectiones vt irascibile 7 corruptibile: p mēte oēs vires rōnales. s. itellm: volūtātē: 7 memoriā iuxta eos q memoriā vim aie distinctā ponūt. Et ita expōit Theophilus dicens. attende qditer oēs vires aie enūerauit. est. n. virtus aie aialis quā expedit i dicēdo ex tota aia tua ad quā pīnet ira 7 desideriu que oīa tribui voluit diuino amori. ē alia vis aie q dī nālis ad quā pīnet nutritiva 7 augmētatiua: 7 ista est oāda oīo tota pp qd dicit ex toto corde est. Et alia vis rōalis quā mēte vocat: 7 ista est tota oīo oāda. C Alij exponūt qñ p eodē. s. vt p istā accipiamus tres gradus aie. s. p aiam ipsam sensitivā: p cor vegetatiuā: p mēte ipsam aiam rōnalē: 7 ita exponit Greg. nifenus. C Sz est adhuc planius dōm 7 magis scōrditer ad intentionē dei. s. qd posuit actū charitatis in pcepto: actus vō est ex bitu charitatis. Ad charitatē at exigit aliqd triplr. 1. Uno mō vt subiectū charitatis: 7 ita est volūtās 7 signat p cor vt qdā volūt: vel p aiam vt alijs placet. 2. Alio mō exigit aliqd vt pcedēs ad charitatē: 7 sic ē itellctus 7 memoriā. nā nō pōt qd diligere nisi q p cognouit qd ad itellm pīnet: neqz pōt p cognoscere nisi ea quoz spēm hūerit quā retētiōē aliq attribuit memoriē qd ps aie rōalis: 7 iō ponunt duo. s. aia p intellectu 7 mens p memoriā. Alio mō exigit aliqd tanqz oīs: 7 sic est irascibilis 7 cōcupiscibilis 7 mēbra corporalia q obediūt volūtati 7 itellctui: 7 sic nihil manet i hōie qd ad actū charitatis nō cūrrat: 7 istū tertiū notat p virtutē quā marcus posuit. 7 nō dī ibi virtus aliq habitus: s. virtus a viribus corporis 7 aie. dicere at ex tota virtute ē dicere ex oībus viribus. s. tā organicas q nō organicas q iperio volūtatis subsunt. 7 hoc est qd dī Deute. 6. ex tota fortitudine. i. ex toto conatu vel oībus viribus: s. aliq p fortitudinē accipiūt firmitatē. s. vt manere debeat firmus in charitate q illam semel bēt. C Dōm at qd istud pceptū ponit in quattuor locis. s. Deute. 6. c. 7 hic 7 Mar. 12. 7 Luc. 10. 7 vbiqz est idē sensus s. nō ponat penitus eadē vba. nā Deute. 6. pōit ex toto corde: 7 ex tota aia: 7 ex tota fortitudine. 7 ibi 7 accipi p cor 7 aiam itellctū 7 volūtatem. p fortitudinē aut oēs vires iteriores q volūtati obediūt vt supra dictū est. Hic at ponunt tria. s. aia: cor: 7 mens. 7 7 accipi p tribus viribus aie rōnalis. s. itellctū: volūtātē: 7 memoriā. iteriores at vires tacuit: qz cūrrētibus viribus supioribz totaliter ad opationē aliq opz ēt cūrrere iteriores q comitāt illas 7 seruiunt eis. Marcus vero posuit cor aiam 7 mentem 7 virtutē. 7 iste magis expōit oīa ex noibus designās vt supra expōitū est. Lucas at dixit ex toto corde tuo: 7 ex tota aia tua: 7 ex oībus viribus tuis: 7 ex tota mēte tua. posuit at eadē q marcus nisi q mutauit ordinē: qz mēte posuit post vires. 7 tñ apti locutus est qd alibi bēat. nā qd dī Deute. 6. ex tota fortitudine 7 Mar. 12. ex tota virtute dicit ille ex oībus viribus qd manifestus est. nā itelligimus oēs vires. s. posteriores volūtate 7 subditas ei: vt irascibilem cōcupiscibile: 7 oēs organicas.

Quo christus respondens ad qōnē pharisei dixit hoc est maximum mandatum. Questio. 273.

Queretur quō christus rīdens ad qōnē pharisei dixit hoc est maximum mandatum. C Dōm qd mādātū de dilectione dei est maximū vtilitate 7 merito vt dictū est. s. q. 272. 7 hoc ē ppter duo. Primo qd actus istius mādātū ē p se meritorius: actus vō alioz nō est meritorius nisi quātū a charitate iperant. Rō at quare charitas fit meritoria p se 7 alie virtutes nō nisi p charitatē est ista: qz meritum est respectu pmi. pmiū at ē respectu dei: qz ipse solū illū dat. s. vitā eter nā: iō meritū nō poterit ēē nisi respectu dei: 7 cūter illa virtus erit meritoria q in deū tēdit: nulla aut virtus de moralibus vel gratuitis est q tēdat in deū pter theologicas tres: spē fidē charitatē. nā cetera hnt p oīo aliqd qd est minus deo: vt fortitudo: tēperantia: liberalitas: hnt determinata oīa q nō sunt deus vt p3 i ethicis. ēt finis eaz nō est deus: sed ppius eaz finis ē aliqd bonū hoīs fm spēm: 7 quod i hac vita bēri possit. quod p3 qz pharisei vñ sunt his virtutibus 7 nō expectauerūt aliquod bonū ipsaz: vel p eas post vitā cū vitā aliā nescirēt. ergo putabāt se posse bēre hic bonū 7 finē ipsaz. ex quo seqtur qd impossibile ē virtutes hmoi. i. morales vel qscūqz nō theologicas esse meritorias: qz meritū est respectu dei: ipse aut nullo mō sunt ad deū. i. neqz vt in finē: neqz vt in oīm. si at aliquo mō sint actus eaz ad deū nō est hoc p ipsas: qz impossibile est q ipse fm se eliciant

Sexta pars Matthei * Abulensis. l iij

Quid p cor aiam mēte nōnullorū expō intel ligat.

Theophili expō.

Breg. expō

Doc. expō.

Ad charitatē exigit aliqd tripliciter.

1. modo
2. modo
3. modo

Determina. qōnis.

Aia cor 7 mens quid significet

Uberi ex pfit mar. xpi oīa in hoc loco.

Rāio ad q situz qōis.

Charitas ē p se meritoria.

Nulla virtus moralis deū tēdit.

Fides spes charitas v. tutes theologicice vocat et in deum tendunt.

Sola charitas est meritoria.

Amor que dicit charitas est duplex.

Primus.

Secus.

aliquē actū dirigēdo in deū cū nō hēat illū p obo neq; p fine: sed fiet p aliquā aliā virtutē q̄ supior sit et eaz actus iperādo dirigat in deū: et tūc nō erunt illi actus p se meritorij: sed per illaz virtutē a qua impanē. De theologicis aut virtutib; oīm q̄ sūt in deū tā vt in oīm q̄ vt i fine: et iste sunt fides: spes: charitas: et iō vocat theologicice. i. diuine: qz d deo et ad deū sunt. et fm h poterat aliq; dicere qz oēs tres essent p se meritorie: sed saluz est qz fides nō est p se meritoria cū ipsa sine charitate manēs nō faciat hoiez deo acceptū: qz fides in malis est. de spe eadē rō ē: et iō sola charitas est meritoria. Rō huius est: qz l; fides et spes sunt de deo: nō sunt de ipso fm rōnes pfectas. nā fides est d deo vt de vero occulto et reuelato. spes est de ipso vt de ente arduo et difficulter attingibili. charitas at est de deo vt d bono et de summo bono: iō charitas dicit pfectiorē rōnē in deo ad quā ē maxime qz charitas dicit amorē ad deū: et iste amor est duplex. vnus est cupiscētie: et alius est amicitie. Primus est quo amamus deū. i. cupimus ipm vt efficiat bonum nrm vel nos efficiamur bñ p ipm. sicut d; hō amare vinū vel equum. vt d; 4. ethi cor: et tñ ad ista nō est amicitia. Scds amor est quo deo ipm volumus bonū. i. vt ab oibus honoret et sit ei laus in secula: et subiciant oia illi: et tunc nō est ipse bonū qd volumus: sed cui bonū volumus: et tunc est amicus. et de isto amore amicitie dicit qd est meritorius nō at de amore cupiscētie: sed p nullā virtutē pōtē qz hēe ad deū vt ad amicu nrm p charitate: iō p ipsam solā meremur p se. p actus vero aliaz virtutū meremur in quā tū a charitate iperant qd est fm se meritoria: et iō pceptū de charitate est maius oibus: qz solū illud est de actu p se meritorio. C Scdo est hoc qz in isto pcepto nō solū ponit iūba actus. i. diligere: sed et determinationes qdā qd faciūt augmētū. i. ex toto corde: ex tota aia: ex tota mēte. tales at determinationes nō ponunt in aliquo alio pcepto: iō istud h; spālē magnitudinē.

C Quā potius in isto pcepto ponuntur iste determinationes. s. ex tota anima et. qz in alio.

Queretur circa hoc cū in isto pcepto dilectionis dei ponantur iste determinationes. s. ex toto corde et. et non in aliquo alio qd potius in isto qz in alijs. C Dm qz virtutū qdā hñt solū actū interiorē. qdā vero interiorē et exteriorē: qd at hñt actū exteriorē semp cōsistunt in determinatione quadā fm actū: et non est bonū in eis agere ex toto conatu. sic est de liberalitate: fortitudine: magnificentia: temperātia. nā dare aliqd est bonū: et tñ nō est magis dare semp melius dare: nō. n. esset liberalitas sed pdigalitas. sic et oia aggredi et oia sustinere nō est fortitudo seu audacia: vel ipauiditas. in virtutibus aut qd hñt solū actū interiorē pōt esse bonū agere ex toto conatu: et tñ nō uringit ad huc in oibus. nā fides nō solū est in actu assentiendi veris reuelatis: sed cōfistit fides in rebus certis quas credi o; et nō plures qz oia credere vitiū est sicut nil credere: sed determinata sunt qd credēda sunt. de spe eadē rō est qz nō actus eius sit solū interior: qz nō sunt oia sperāda sed determinata. In charitate at secus ē: qz actus eius est diligere: et qto maior fuerit melior est. et h est ex tota aia et ex toto corde et. i. qz tū qz potuerit. Dicit at qdā qd ē spālē in charitate: qz circa actū eius nō sit tenēdus aliq; modus: qz ipsa est nobilior alijs virtutibus. C Sed oīm qz nō stat qz cōpeteret charitati p oibus actibus suis. sed nō est vey: qz primus ex charitate diliget: et tñ nō diliget ex tota mēte et tota aia et. qz aliq; modus diligēdi p ximū pp excessum eēt pētū. ita dicit ari. 7. ethi. qz l; amare parētes et filios sit de bonis et pulchris: tñ excessum hēt: sicut niobe ita amabat filios qz repugnabat ad deos. et satyrus philopator ita patrē diligebat qz videbat desipere. Sed oīm qz h accidit pp additionē obi diligibilis. s. qz deus diliget qz tā bonus et diligibilis est qz nemo eū diligere pōt qz ipse ē diligibilis. primus at h; bonitatē finitā: et iō nō ē diligibilis p oēm modū: et ita in pcepto dilectionis dei dicit scriptura qz diligere ex toto corde et. In pcepto aut dilectionis ximi nō dicit ex toto corde sed solum sicut teipsum.

Queretur cū dicitur hic qz diligere deū et. sit p mū mādatū quō est vey. C Aliq; dicit qz istud sit primū pceptū decalogi. s. illud nō hēbis deos alienos corā me. qd ad deū pōtinet. et ita est primū mādatū. Sed o; qz nō stat qz diuersa pcepta sunt. Primo p; qz istud ē affirmatiuū. s. diliges dñm deū. illud negatiuū. s. nō hēbis deos alienos. Scdo quia vnū pōtinet ad charitatē. s. diliges: qz diligere est actus charitatis. aliud est pceptū fidei. s. nō hēbis deos alienos: qz hēre deos alienos nō ē hēre statuas in domo vel tēplo: sed credere qz illi

sunt oij vltra deū quē asserimus. vel ille q a nobis asserit non sit de; sed alius pter ipm. credē at ē actus fidei: iō nō sūt ambo idē pceptū. Tercio qz in illo pcepto nō hēbis deos alienos non ponunt iste determinationes qd sunt in isto. s. ex toto corde et. Quarto qz moyses posuit ista tanq; distincta. nā Deute. 5. c. posuit in pncipio decalogi illud. s. non hēbis deos alienos. et postea Deut. 6. finito decalogo ponunt vba moysi: et ibi ponit: diliges dñm et. qz nō sūt idē pceptū. et ita nō ē istud p mū pceptū decalogi. imo nō ē d decalogo. C Ali; g dicit p. s. qz istud ē p mū pceptū qd ē decalogi sed legis moysi. Pro quo sciēdū qz duplex ē lex dei: i. lex dei et lex hominū. qdā ē q data ē i mōte synai. alia ē q data ē i terra moab. sic d; Deut. 29. c. s. hec sūt vba federis qd pcepit dñs moysi: vt feriret cū filiis isrl i tra moab pter illō fedus qd pepigit cū eis i oreb. et ita fuit duplex sed vel lex duplex. et illud qd scim ē i oreb scriptū fuit i exodo. leui. et num. qd vō scim ē i terra moab scriptū ē in deut. vt p; Deut. 1. et. 29. c. et iō vocat ille liber deuteronomiū. i. noua lex vel scda lex: et hebrei vocant illū bñne. i. fam legē: et illa vocat lex moysi. pprie: qz illa tota data ē p moysi: l; ille a deo accepit. pma aut nō vocat ita spālē lex moysi: qz aliqd qd in ea ē datū ē p deū. i. p āgelos loquētes ex pte dei: vt decalog? Exo. 20. c. et iō illō qd fuerit p mū pceptū in deut. vocat simplr primū pceptū: s. istud. s. diliges dñm deū tuū ē p mū i deut. et nō ponit aliq; pcepta an Deu. 5. c. vbi pōit decalo. et repetit ibi: qz tā fuerat posit? Exo. 20. c. et nō pōtinet decalog? ad deuterio. iō pma pcepta deuterio. s. illa q ponit ibi statū post decalogū: et ista sūt q hñt Deuter. 6. c. et p mū illoz ē. diliges et. qz illud ē p mū pceptū legis moysi simplr. Et p; h qz Deut. 6. c. in pncipio d; h sūt pcepta ceremonie atq; iudicia q mādauit dñs de vester vt docerē vos et faceretis ea in terra ad quā trāsgredimini pōd fidēda. et sic inuit ibi ē pncipiū toti legis. et statū p mū pceptū ē. diliges et. iō poterat h dicit xps qz erat p mū pceptū legis istud. s. diliges et. C Scdo p dicit et meli? qz vocat p mū pceptū ē dignitate. et iste est ver? sensus. Et p; pmo qz si de pfectione in ordie scripture quereret nulla cā dubitādi eēt: qz p seiplos poterat videre qd erat p mū in ordine. C Scdo qz dato qd h esset dubiū nulla erat cā querēdi: qz nō fieret qd aliq; sine vtilitate: et tñ nulla vtilitas erat scire quod erat p mū mādatum in ordie scripture: iō nō qstū est h neq; rñdit xps de h. C Tercio qz apparet manifeste qz nō ponat p mū p pfectione i ordie scripture s; p dignitate: qz dixit pharise? querēs qd est magnū mādatum in lege. et vbi d; hic magnū d; Mar. 12. c. qd est p mū mādatū. Et tā qz xps nō dixit solū h est p mū mādatū: s; ait hoc est p mū et maximū. et ita illa pmitas determinat p maximū. s. qz sit pmitas dignitatis et ita sūt declarati. s. q. 274. C Quarto et efficacius p; qz sicut d; h est maximū et p mū mādatum ita subdit statū. s. cū aut simile est huic: et iō ita vocat p mū illud diliges dñm sic vocat scds illud. s. diliges. primū: et tñ istud nō vocat scds in ordie scripture: qz non ponit iuxta illud diliges dñm deum et. vt p; Deuterio. 6. c. ergo vocat scdm alio mō. s. dignitate: et ita vocabit p mū et non in ordine scripture istud. s. diliges deū.

C Quomodo diliges p mū tuum est scdm pceptum legis moysi et vbi habetur.

Questio. 276.

Queretur cū dicitur hic qz scds pceptū ē diliges primū tuū. quō xps dixit ē pceptū legis et vbi hēat. C Dicitur qz istud nō ē aliqd determinatū pceptū qd ponat expse in lege veteri sicut ponunt alia pcepta: s; est vnū pceptum qd inuenit ibi vtrūq; l; nō lraliter. vñ non est istud pceptū qd ps legis s; cōtinēs totā legē sicut d; ad Ro. 13. qz oē pceptū legis in h vbo instaurat. s. diliges primū et. et ad Gala. 3. c. s. g primū diligis legē i plenit. dixit igit illd xps pceptū legis. i. cōtinēs in se oia pcepta legis vel qstū. et ob hoc nō pōt vocari ista duo pcepta dilectionis duo pcepta legis: qz ābo cōtinēt totā legē l; non eēt determinate pcepta illi? cū nihil sit in tota lege qd non reducat ad ista vt. j. dicit. et iō alr sunt ista pcepta legis et alr illa. s. non habebis deos alienos: et illd. nō occides: nō mecbaberis. qz ista sūt scripta et ps legis. illa vō non sūt in lege s; legē cōtinēt: et tñ in h pcepto. s. diliges dñm deū tuum fuit spālē. s. qz illd cōtinēt multa pcepta legis: et ipz et ponit determinate in lege Deut. 6. c. h at. s. diliges primū tuū non ponit in lege sed cōtinēt multa vt dictū est. et tñ etiā si illud. s. diliges dñm deū non ponere in lege ad huc vocaret pceptū legis. i. legē cōtinēs et p mū et magnū vocaret ppter causas dictas. C Dm tñ est qz l; non cōtineat pceptū istud fm hāc litteram alicubi in veteri lege: tñ Leui. 19. c. habet quātū ad sniam: qz dicit diliges amicū tuū sicut teipz. amicus autē et primus inter dū pro eode; accipiunt et. c. dicit. si habitauerit aduena in terra vestra ne exprobretis ei: s; sit inter vos quasi

vos quasi indigena: et diligetis eum quasi vosmetipsos.

Quo h' pceptu de dilectione primi vocat scdm pceptu. Qd. 277

Querel quo istud pceptu de dilectione primi vocatur scdm pceptu. Cdm q non pot accipi scdm in ordine scripture vbi ponit illud. f. diliges dnm deū tuū. sed alia ponunt vt illud dnm deū tuū timebis et illi soli seruies: et p nomen eius iurabis. C Est g dnm q vocat scdm in dignitate. i. q post illud de dilectione dei nō est aliud mains neq; equale huic. f. diliges primū tuū. Et hoc p primo q charitas est virtus excellentior alijs: et actus suus est melior actib; aliaz virtutū. sunt aut oia pcepta legis de actibus oium virtutū: q lex pcepit actū oiaz virtutū. f. ethi. c. 1. g. cū charitas sit excellentior alijs nece ē q pcepta pntia ad actus charitatis sint maiora pceptis alijs. f. charitas h; duos actus. f. diligere deum et primū. iō sunt duo pcepta dilectionis. f. pceptū de diligēdo deū est simplr excellentius oibus pceptis. iō pceptū de diligēdo primū erit excellentius oibus alijs: q nulla alia sunt pcepta de actibus charitatis. et ita vocat istud scdm pceptū. C Scdm q vt dictū est pcedenti. q. pceptū de diligēdo primū nō est vt vnū de pceptis positū in lege sed colligēs in se quasi totā legē. nāz qd est in lege dirigit hominē in actibus suis: et hoc aut circa deū aut circa primū: oia q ad deū dirigit cōprehendunt sub illo pcepto. f. diliges dominū deū. oia vero que ad primū sub hoc pcepto. f. diliges primū tuū. g. nō pot cōparari istud pceptū ad aliq; de illis que sunt ad primū: q oia sunt vt ps huius et ps nō numerat 3 totū: f. solū cōparabit ad illud. f. diliges dnm deū tuū. vel ad ea que sub illo includunt: et sunt determinationes illius vel modi se habēdi ad deum. si cōpararet ad illud de dilectione dei est minus illo et respectu eius vocat scdm. f. q nullū aliud intercidit. si cōparat ad alia est maius illis vt dicit Mar. 12. c. diligere primū sicut seipsum maius est oibus holocaustis et sacrificijs. et ita diligere primū est minus primo. f. dilectione dei: et est maius oibus alijs. ergo est scdm. et ita xps vocauit illud scdm.

Quare dicit q scdm file est huic: et quō est verū. Qd. 278.

Querel quare dicit q scdm file est huic: et quō est verum. C Aliqui dnt q est file i dignitate et merito si cut dicit Hilarius q mādātū sequens primo est file signat idēz esse officiū et meritū in vtroq; C Sed dnm q nō stat. Primo q ista pcepta non sunt equalia. nā diligere deū maioris meriti est q diligere primū cū excellentior sit actus in se: et maioris obligationis est deū q primū diligere: cū deū diligamus pp se primū aut pp deū. Scdm q dicit in lra de mādato dilectionis dei qd est maximū mādātū. et de dilectione primi nō dicit q sit maximū mādātū. Tertio q in mādato de dilectione dei ponit determinatio qualis nō ponit in mādato de dilectione primi. f. ex toto corde: ex tota aia: et mēte. g. maius est. Quarto q si istud esset illi equale in merito nō vocaret scdm qd scdm facit gradū et ordinem: sed nō vocat hic scdm qd ad ordinē scripture vt dicitur est prece. q. g. vocat scdm qd ad dignitatē: et sic nō est equale in merito. C Lum autē Hilarius dicit q idēz officiū et meritū est in vtroq; dnm q nō intellexit de dilectione cuiuscūq; primi: sed de dilectione xpi qui est primus nō est deus: et ex hac pte dilectio qua euz diligimus est eiusdē meriti cum illa qua diligimus patrē et spūm scū. Et p q sit ista intētio Hilarij q dicit. neq; n. aut dei sine xpo aut xpi sine deo pot vtilis ē dilectio ad salutē. C dnm g q vocat file primo. f. in actu. nā primū de dilectione est et scdm: et ista est intētio xpi vt nō putaret istud pceptū ēē alterius generis actus. C Scdm vocat file vt aliq volūt q non solū est idē actus sed et quasi idē obm: q qui diligit primū pp deū diligit et quasi deū diligit in ipso. sic dicit Lbys. q boiem amat file est sicut q deū amat: q imago dei est bō in quo deū diligitur sicut rex in sua imagine honorat. C Alij aut volūt q est file. i. q se hnt ista duo mādātā p cōnexionē quādam ita q vnū infert alterū et infert ab eo sicut dicit Theophilus. pp hoc dicit esse file: qz hec duo mādātā alternati sunt sibi cōsona et reciproce ouertunt. nā qui diligit deū diligit et facturā suā. principale aut factore eius est bō. vnde qui diligit deum diligere oīs oēs hoies: qui vero diligit primū qui multotiens dat cām scandalī multo magis oīs deum diligere qui semper beneficia prestat.

Quid ē dicē diliges primū tuū sic teipz: et q h xps dicit. Qd. 279

Querel qd est dicere diliges primū tuū sicut teipm: et q hoc dixit xps. C dnm q h positū fuit. Prio pp pcedēs mādātū. nā in eo posita fuit determinatio vel modus amoris: q nō solū dictū est diliges dnm deū. sed et additū est ex toto corde et c. iō hic posita est alia determinatio. f. sicut teipsum. Scdm fuit h ad tollendū erroz. nā dictū fuerat in pcedētī man

dato diliges et c. hic aut dictū est q scdm mādātū file est huic. et ita putaret q deberet et dici diliges primū tuum ex toto corde tuo: et ex tota aia. vt g tolleret iste erroz posita fuit ista determinatio. sicut teipm. Tertio fuit qz et si poneret solū mādātū de dilectione primi dēret poni ista additio: et h qz est actus virtutis et oīs virtus ponit ordinē quēdā et modū cū cōtingat peccare per excessū et defectū: et iō dilectio primi debuit hēre modificationē et qz ē pceptū gūale debuit esse gūalis modificatio: et ista ē sicut teipm. C Lū aut querit qd est dicere sicut teipm. dnm q nō intelligit pro equalitate qz magis seipm qscq; diligere oīs q primū. sed p similitudine q accipit in fine dilectionis et in rebus q p dilectione exhibent. hnt. n. ad quē bō oī seipm diligere est deus. f. vt pueniat ad pfectā dei picipationē q est fruitio: et iō ad illam finē dī glq; diligere primū tuū. i. vt pueniat ad illū finē. et oī ei velle eadē bonā q hōipm. vñ sicut q sibi verū bonū vult vitam eternā vult: ita et q diligit primū oī ei velle vitāz eternā. cetera etiā bonā tā virtutes q famā q bona q cūq; fortune sicut glq; illa vult p se inq; bonā ipm sunt: ita et ve le oī ea primo. et h vere est diligere euz sicut seipm. vñ nī aliud fuit hoc nisi dare quādā doctrinā de mō amādī: qz diceret alijs. cū debeā diligē primū quō diligā: vel qd faciēdo diligā. et rñdē q sicut teipm. i. eadē vel filia bonā q tibiipm facis diligēdo te fac illi diligēdo eū. et h est pceptū qd xps dedit. s. 7. c. f. quētiq; vultis vt faciat vobis hoies hec eadē vos facite illis. et istā regulā amicōz et dilectionis posuit Arist. 9. ethi. f. amicitia q ad alter vnerit ex amicitilibus q ad seipm. i. in h alijs est amicus alterius et operatur ad eū sicut ad amicū qn facit illi talia qualia sibi.

Quo accipit lex et propheta hic. Qd. 280.

Querel cu dicat q in his duobus mādātis pendet lex et propheta: quō accipit lex et pphē. C dnm q accipit lex multipl. Uno mō pro testō: sicut dicimus legē veterē totū testm vetus: et sicut lex dicit cōtinentiā oium libroz veteris test: siue sint legales siue sint pphetales siue qualescūq;. Scdm mō accipit lex strictius p libris moysi: qz lex pceptū noiat. ipse aut est qui pcepta dedit iudeis: et qz oia q moyses scripsit cōtinētur in qnq; libris vocant illi lex moysi: et ita accipiūt iudei vocātes istos qnq; libros thozath. i. legē vt dicit Hiero. in plogo galato. et isto mō accipit cōter in sacra scriptura lex vt Joā. 1. c. lex p moysen data est. et Jo. 7. moyses dedit vobis legē. et tūc distinguit lex 3 alios libros. f. 3 pphetales et sapiētiales agyographos et apocryphos. sic accepit xps Luc. 24. c. f. nece est impleri oia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. C Tertio accipit lex strictissime p ipsa lege q totalr data est a moysē. et vocat lex noua siue scda. et est deuteronomiū. oia. n. pcepta ibi cōtēta dedit moyses israelitis in terra moab incipiendo a c. 6. vsq; ad finē. est. n. ista lex distincta ab eo toto qd hnt in quatuor libris pcedēribus. et iō dē esse aliud fedus. Deute. 29. et h qz in diuersis locis data sunt hec pcepta. nam prima data sunt in oreb. i. in mōte synai. alia vō in terra moab. e. c. De pphetis oīs q nō accipit hic ppheta p viro sed p libro. sicut dicit Luc. 24. c. oia q scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. et h ē dicit q pendet lex et pphete. i. pphetalis scriptura. C Et tunc dnm q ppheta. i. liber pphetalis accipit dupl. Uno mō pro libro pphete. i. in quo scripte sunt reuelatiōes pphetice. Alio mō pro libro qui a ppheta scriptus est qd illud sit qd cōtinet. Prio mō vocant libri pphetales vel pphete libri quattuor pphetarū maiōz. i. Esaiē: Hieremie: Danielis: Ezechielis: et liber duodecim pphetarū minoz. Accipiendo scdm mō vocant libri pphetales Josue: Judicū: et libri Regū: h nō cōtineant pphetiā h; historiā: eo q a pphetis cōscripti sunt. et sic accipiunt pphete a iudeis in diuisione libroz suoz: sicut et accipit Hiero. in plogo galato. vbi dicit esse octo libros pphetarū: et primus est Josue: et scds Judicū sicut et accepit xps Luc. 24. dicens. nece est impleri oia q scripta sunt de me in lege moysi et prophetis et psalmis. et sic xps tetigit in gūali libros in qbus aliqd scriptū erat de eo. et tū in libris Regū est aliqd de eo scriptū. f. 2. Reg. 7. c. ego ero illi in patrē et ipse erit mihi in filiū. qd nō solū de salomone h; adhuc multo melius de xpo intelligit ad Hebr. 1. c. C Nunc vero circa legē dnm q alr accipit in verbis xpi: et alr accipit in vbis ppharū querētis. nā in verbis xpi oī accipi scdm mō. nō. n. pot accipi prio neq; tertio mō. Non prio qz sic lex includit oēs libros: et nō distinguere lex 3 pphas: et tū xps distinguit h oēs. pendet lex et pphete. Nō pot accipi tertio mō qz accipit pro solo Deutero. et tū in alijs libris moysi sunt multa pcepta de qbus dubitare poterat an aliqd illoz esset primū et maximū: idēo nece ē accipi de lege scdm mō. nā iste modus cōior est accipiēdi in scripturis.

Rñ. ad 2. querit q. Sinis dilectiois hois

Rñ. ad 3. situm. Lex accipitur triplr. 1. mō 2. mō

3. mō

Liber pphetalis dupl accipit. 1. mō B Propphete maiores et minores q sint. 2. mō

Quo lex h accipiat.

Quo pphe
ta accipiat
hic.

De ppbetis dōm q accipiunt scō mō. nam pter libros re-
uelationū adhuc in alijs libris qui a ppbetis scripti sunt cōtinē-
tur aliqua pcepta: et de oibus illis poterat esse dubiū: et non solū
isto mō sed adhuc pōt ampliari ppbeta vt accipiat pro oibus
libris qui non sunt legales siue sint ppbetales siue agyographi.
nam ē in agyographis qui ad tertius ordinē librorū ptinent vt
dicit Hiero. in plogo galeato cōtinent multa pcepta de quibus
poterat dubitari an aliqđ illoz esset maximū: et ita poterit etia
tertio modo accipi ppbeta vel ppbetalis liber.

¶ An pceptus de dilectione dei et proximi sint duo pcepta: et
quomodo dicuntur duo.

Qō. 28 I.

Queretur an ista sint duo pcepta: et quō dñr duo. nam

una charitas est qua diligūt deus et proximi:
mus: et vnus actus diligēdi. i. ad eandē spēm ptinens. ¶ Dñm
q duo pcepta sunt sicut hic dicit. T. q. primū est. diliges dominū
deū et scōm est. diliges primū tuum. etia qz dñr in his duobus
tota lex pēdet et ppbeta. Lā aut quare duo sunt dñr esse qz duo
sunt que diligunt. i. deus et primus: et non debuerūt eodē pcepto
cōprehendi. ¶ Sed obijciē qz tunc angelus et hō diuersa
sunt. ergo de eoz dilectione deberent esse diuersa pcepta s; nō
sunt. ¶ Dicendū q oia que diligunt ex charitate est vna chari-
tas: et dilectio est actus spēi eiūsdē. et tñ non est vnū et idē pceptū
omnium: et hoc non ppter diuersitatē diligibilium sed ppter
diuersum modū diligēdi. nā diligimus primū non ppter se s;
propter deū: ipsum aut deū non diligimus ppter alterū sed ppter
se. Item diligendus est ex toto corde et ex tota aia primus aut
nō: sed diligere dñr eum qz sicut seipsum: et iō non potuit esse idē
modus: et sic nō potuerūt ptinere ad idē pceptum. ¶ Scōda rō
est qz modi dilectionis dei et primi debuerūt poni in pcepto
sicut et substantia actus: iō si eadē modificatio esset vtriusq; esset
idē pceptū de vtroq; vt si esset diligēdus primus ex toto cor-
de sicut deus: vel si diligere deberet qz deum solū sicut seipsum.
nam diceret tunc. diliges deū et primū ex toto corde. et tñ nō po-
tuit esse idē modus. iō non potuit esse idē pceptū s; sit vna et
eadem virtus cuius est vtraq; dilectio: et etia vtraq; dilectio est
eiūsdem spēi cum sit ab eodē habitu numero. ¶ De hōie autē et
angelo s; differat spēs et genere nō debuit dari diuersum pceptū
dilectionis: eo q nō est diuersus modus dilectionis: qz sicut dili-
gimus hōiem ppter deū ita et angelū ppter deū: et sicut diligo
hōiem sicut meipsum ita angelū sicut meipsum. vñ et angeli pri-
mi sunt et noie primoz intelligunt: ideo nō debuit aliud pceptū
esse de eis et de hōibus. ¶ Hoc dubiū mouet Aug. 1. lib.
de doctri. xpīa. et magister refert verba Aug. 3. sen. di. 2. 7. q. 13
fit eadē charitas sunt duo pcepta ppter duo dilecta: et ita dñr ge-
mina charitas s; fit eadē. sed magister magis sapiens hoc dicit:
ideo esse duo pcepta qz magis diligūt deus qz primus: et qz sunt
duo motus qbus deus et primus diligunt. ¶ Sed dicēdum q
si accipiant duo motus. i. duo actus nō est cā vt sint duo pcepta:
qz etia diligendo tres hōies sunt motus qz sunt tres actus dili-
gēdi: et tñ non multiplicant pcepta per hoc: iō neq; etia ex acti-
bus diligēdi deū et primū. ¶ Itē cum dñr q ex hoc q diligūt
magis deus qz primus est aliud pceptū non est cā cōueniens q
multiplicat pceptū. nam ēt primos nō diligimus equaliter s;
quosdā plus alijs: et hoc nō per accūs quasi sic accidat diligēti
cuz vnus nō fit maior alio: sed qbusdā determinate debitus est ma-
ior amor qz alijs: sicut parētes magis debemus diligere qz frēs:
et cognatos magis qz extraneos. et tñ de oibus his est idē pceptū
dilectionis. ¶ Sed dñm q magis accipit magis et minus nō
solū vt dñt inequalitatē in eadē qtitate: sed vt dñt diuersitatē
spēi in mō. i. qz deus pp se et primus pp deū: deus ex toto corde
diligūt: primū aut sicut nosipsum diligimus. in primis aut nō est
talis diuersitas: qz s; vnū plus qz alterū diligamus: oēs tamē di-
ligimus ppter deum et neminē ppter se: et sic omnes diligimus
eodem modo. vnde pertinent ad idē pceptum.

¶ Quo ē vtrū q in his duobus pceptis pēdet lex et pphe. Qō. 282

Queretur quō est vtrū q in his duobus pceptis pēdet lex

et pphe. ¶ Aliq dñt q intelligūt q ex dilectio-
ne dei et primi que in his duobus pceptis ostendunt pēdet intelle-
ctus legis et ppbetarū. i. q qui obseruat dilectionē dei et primi
accipit a deo intellectū legis et ppbetaliū librorū. Sic dicit Ori-
genes. i. qui oia impleuit que scripta sunt de dei dilectioe et pri-
mi dignus est maximas grās a deo pcipere vt intelligat oēm le-
gem et ppbetas. ¶ Sed dñm q iste sensus est multum alienus.
Primo qz non dñr hic de pendētia que est qstū ad intelligere: s;
de illa que est qstū ad cōtinere cū hic querat de maiortate pcep-
ti: et dicitū est qđ est maius et quod est secundum. nūc vero cōpa-

rat ista duo pcepta ad totā legē siue ad oia alia pcepta. Scōda qz
non est hoc verū. s. q diligenti deū ex toto corde et primū sicut
seipsum deū intellectus totius legis et ppbetarū. multi. n. sunt qui
deū et primū diligunt. s. oēs boni: et tñ non hñt intellectū legis et
ppbetarū. ¶ Sed dñm q est sensus q lex pēdet et ppbeta
nē in his duobus pceptis. Et hoc accipit dupl. Vno mō per
ista duo pcepta dñt. i. ad diligēdū deū et primū. sic dicit Aug.
li. de qđ. euan. Scōda mō intelligūt q in his pēdet. i. in his intel-
ligunt et cōtinent. s. q qđ explicite et pticulariter cōtinent oia
que sunt in lege et ppbetis continent vniuersalē et implicite ista
duo pcepta. ¶ Circa qđ sciendū q vt dictū est. s. pcepta sunt
triplicia. s. moralia cerimonialia et iudicialia. s. moralia sunt oia
pcepta que cōtinent in generali oia de qbus aliqđ pōt pcipi:
cerimonialia aut et iudicialia nō sunt per se pcepta sed determi-
nationes quedā pceptoz moralium circa pticularia: ipsa aut mor-
alia s; sint multa tñ ad decalogum reducunt oia. et ita dicimus
decalogū cōtinere totā legē nālem per hoc q oia moralia redu-
cunt ad illū. nā oia moralia sunt de iure nāli. Decalogus aut cō-
tinet duplicia pcepta: quedā. n. ad deū ptinent. s. tria. septē vero
pertinent ad primū: et qz vtraq; sunt gñalia hñt determinatio-
nes. pceptoz aut que ad deū ptinent determinationes vocantur
cerimonialia. determinationes aut pceptoz que ptinent ad
proximū vocant iudicialia: et sic ad decalogū reducunt oia pcep-
ta quecūq; sint: et qz tñ decalogus h; decē pcepta que sunt qđ
decem cōclusiones s; multū generales reducūt adhuc decalogus
ad alia pcepta que sunt simplr principia que sunt simpliciora et
pauciora: et qñ h; decalogus decē pcepta hēat de duobus rebus
solū agit. s. de deo et primo: dñt duo pcepta. s. vnū de deo et al-
terū de primo. et ad ista duo reducunt oia pcepta decalogi. Pri-
mum est de dilectione dei: et ad illud reducunt tria prima pcep-
ta decalogi. nā qui verū deū diligit nō h; deos alienos p quos
deus verus offendat neq; accipit nomē eius in vanū neq; in-
fringit solēnitates ab ipso institutas in cultū suū. Scōm est de
dilectione primi: et ad illud reducunt septē sequētia pcepta de-
calogi. nā qui primū diligit nō infert ei aliqđ malū de malis q
prohibent in sex pceptis et exhibet ei honorē debitū qui cōtinet
in vno pcepto eoz. hoc ergo mō cum oia pcepta cuiuscūq; gene-
ris que cōtinent in libris legis et ppbetarū reducunt ad decalo-
gum et decalogus reducūt ad ista duo pcepta: apparet q lex et
ppbeta cōtinent in his duobus pceptis. Sic dicit Rabanus.
ad duo. n. hec pcepta ptinet decalogus: pcepta quidē prime ta-
bule ad dilectionē dei: pcepta scōde ad dilectionē primi. ¶ Sed
sciendū q cū dñr q in his duobus pceptis dñr pendere lex et ppbe-
te: nō quidē qstū ad oia que cōtinent in libris legalibus et ppbe-
talibus qz ibi multa cōtinent que ad purā historiā ptinent: vt p
in genei vbi nullū pceptū est et tñ est liber legalis: et ita de libris
ppbetalibus qui multū de historia cōtinent. sed intelligūt solū
qstū ad pcepta. s. q oia pcepta que cōtinent in libris legalibus
et ppbetalibus pendent in his duobus: qz de nullo alio agitur
in eis nisi de dilectione dei et primi. ¶ Aliter ēt pōt intelligi. s.
q oia simplr que cōtinent in libris legalibus et ppbetalibus: nō
solū pcepta sed et historie et quecūq; alia cōtinent in his duobus
pceptis: qz et si in eis nihil pcipiat ordinant tñ hōiem ad finē
istorū pceptoz. i. vt bñ se hēat ad deū et ad primū. sic dñr ad Ro.
1. 5. c. quecūq; scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt vt per-
patiētā et cōsolationē scripturaz spem hēamus. et tñ hēe spem est
bñ se hēe deū ad quē est spes. ergo et historie et quecūq; cōtinent
in libris ppbetalibus et legalibus reducunt ad ista duo pcepta.

¶ Quomodo pēdet lex et ppbeta in his duobus mandatis cum
in vno tñ pēdeat.

Qō. 283.

Queretur quō est vtrū q pēdeat lex et ppbeta in his

duobus mādatis. nā videt q in vno tñ pē-
deat. s. in mādato de dilectione primi. et p3 primo qz s. 7. c. dñr.
quecūq; vultis vt faciant vobis hōies hec eadē facite illis. hoc
est. n. lex et ppbeta. Scōda qz ad Ro. 13. c. dñr. oē mandātū in hoc
verbo restaurat. diliges primū tuum. g oia mādata reducunt
ad vnū: et vñr lex et ppbeta. Tercio qz ad Ro. 13. c. dñr. qui primū
diligūt legē impleuit. s. lex dicit oia pcepta. g oia pcepta reducunt
ad pceptū de dilectione primi et nō ad duo. ¶ Dicēdum q
vtraq; locutio pōt cēdi. s. q in vno pcepto pēdet lex et ppbeta:
et q in duobus pēdet lex et ppbeta. et tñ cōuenientius dñr q pē-
det in duobus qz q pēdet in vno. et si deberet dici q pēderet
in vno nō esset illud de dilectione primi. Et p3 h; qz ad duo pcep-
ta pirecte reducunt. s. septē pcepta decalogi cū oibus iudicia-
libus

Rñ. ad qñ
tum. q.

Lā huius.

Obiectio

Rñso
1. rō

2. rō

B

Nōnullorū
rñ. ad qñtū
qñtis.

Cōfutatio
1. rō

2. rō

Doc. m.
ad qñ. q.
1. expō

2. expō

1. q. 281.
"Pcepta"
pta sunt
triplicia.

Decalo-
gus
plicita
pcepta
cōtinet.

2

Notādū

2

1. rō

2. rō

3. rō

Rñ. ad
questiō.

Ratio

libus ad preceptū de dilectione primi: tria prima pcepta de-
calogi cum oibus ceremonialibus ad preceptū de dilectione dei:
sed vñ illoz non reducit directe ad alterū. Et rō est qz non est
idē modus vtriusqz. nā diligere deū est diligere ex toto corde.
diligere primum est diligere sicut seipsum et nō ex toto corde: et
est ppter alterū. ideo accipiunt ista tanqz duo prima ad que re-
ducunt oīa alia. si tñ deberet reduci vñ ad alterū vel oīa ad
vñm reducerent ad preceptū de dilectione dei: qz illud est sim-
pliciter primum et primum nō diligit ppter seipsum sed ppter deū:
et ideo h aliqñ dicat qz tota lex est in dilectione primi vel pen-
det inde: non ita ppter deū sicut qñ dicit. in his duobus pendet
lex: qz tñ ista duo sunt pcepta vñ aliqñ tota lex esse in vno et
et aliqñ in alio sicut dicit Aug. 8. li. de trinita. scilicet cum aut sint duo
pcepta in gbus pendet lex et ppter dilectione dei et primi: non
merito scriptura plerūqz pro vtroqz ponit vñ siue dilectionē
dei sicut est illud. scimus qm diligentes deū oīa cooperantur in
bonū. siue dilectionē primi: sicut est illud. oīs lex in vno sermo-
ne implet. diliges primum tuum. Cā autē quare in dilectione
proximi est tota lex est qz includit dilectionē dei. nā si posset se-
parari dilectio primi a dilectione dei nō esset tota lex in dile-
ctione primi: sed nō separat qz qui diligit primum ex charitate
diligit eum ppter deū et non ppter seipsum neqz ppter aliam
causā: sed qui diligit hominem ppter deū magis diligit deū qz ho-
minē: et ideo diligendo primum diligimus deū: et sic in dilectione
proximi implet lex vt dicit Aug. 8. li. de trinita. Et ista ē cā quare
vñ qz in dilectione primi cōtinetur tota lex vel implet: et in di-
lectione dei h sit maius pceptū et excellentior actus non vñ qz
cōtinet tota lex. qz in dilectione dei non cōtinetur dilectio pri-
mi sicut fit ecōtrario. nam qui diligit proximum ex charitate ne-
cesse est vt diligat deū cum diligat primum: cum deus nō diligat
propter alterū neqz ordinet ista dilectio ad aliqd. Cā scōa cā
est qre potius dicat de dilectione primi qz de dilectione dei. s.
qz pcepta que nos dirigunt in deū sunt pauciora qz que in pri-
mum dirigunt. Qd p3. nam in decalogo tria sunt ad deū: ad pri-
mum vero septē. et iudicialia que sunt ad primum multiplica-
ta sunt qz ceremonialia que sunt ad deū vt p3 ex multitudine iuriū
humanorū que oīa ad primum dirigunt. qui aut facit qd plus est. i.
maiorē partē rei totam rem secisse videt. ideo qui primum dili-
git vñ legē implere: non autē qui deū diligit. Cā tertia cā est qz
implere pcepta que sunt ad primum videt esse difficilior qz im-
plere ea que ad deū sunt qz sunt pauciora: et etiā non sunt ex se-
ipsis tam difficilia. et sic qui pōt animū suū subicere ad facien-
dum oīa que pntinent ad primum nulla difficultas esse videt quin
faciat oīa que pntinent ad deū. vnde totā legem implese dicit.
Cā d pma auctoritatē dicendū qz hoc est lex et ppter non qz
lex et ppter solū iubeant facere ea que ad primum sunt que etiā
iubent ea que ad deū: sed qz in dilectione primi includitur dile-
ctio dei vt dictū est: vel quia plura sunt mādāta ad primum qz
ad deū et sic cōtinent quā totam legē. Cā d scdm dicendū qz
apostolus solū loquit ibi de mādātis que ad primum pertinent.
Et p3 qz hic dictū fuerat. qui primum diligit legē impleuit. et seg-
tur. non adulterabis: non occides: non furaberis: nō falsum te-
stimonium dices: non concupisces rem primi tui: et si qd aliud mā-
datum est in hoc verbo instaurat. et tñ non posuerat exēplū nisi
de mādātis primi: ideo op3 clausulā sequentē de solis mādātis
proximi intelligi. et ita est sensus qz oīa mādāta que ad primum
sunt implent in dilectione primi. Cā d tertiū dicendū qz tota
legē impleuit qui diligit primum. s. totam legē pceptorū pertinē-
tium ad primum vel totam legē accipiendo eo mō quo. s. dictū
est totam legem cōtineri in dilectione proximi.

Cā d deus possit amari a nobis p essentia suā in via. Qd. 284.
Nunc vñ ad istoz declarationē de charitate agēdū erat cui?
est dilectio dei et primi. sed de charitate pōt ouplū
agi: aut quātum ad se aut qz ad actū. quātum ad se et cōditio-
nes suas et in cōparatione ad alias virtutes age. 1. Cor. 13.
de charitate aut quātum ad actum suū qui est diligere est nunc
agēdū: eo qz hic agitur de dilectione dei et primi qui sunt duo
actus charitatis. et primo de dilectione dei. Circa quā queritur
an deus possit amari a nobis per essentia suā in via. Cā lig
dicunt qz non pōt amari nisi per alia et nō per essentia. Intelle-
ctus. n. est velocior qz affectus sicut dicit Aug. qz pcedit intel-
lectus: aut sequit paruos aut nullus affectus. sed intellectus noster
in statu vie non pōt imēdiate deū videre siue per essentia: quia
tunc esset hic beatitudo. ergo neqz pōt hic amari per essentia.
Cā scōdo quia amor non pōt esse de re nō cognita sicut dicit
Arist. 9. ethico. qz nullus amare incipit spē non pdelectatus. sed

nos in statu vie non videmus essentia diuina: ergo neqz ipsam
imēdiate per essentia possumus amare. Cā tertiū qz cognitio
patrie excedit cognitionē vie in quātum homo in patria videt
deum per essentia imēdiate. in via aut non ita. ergo charitas pa-
trie excedit charitatē vie qz amor cōsequitur ad cognitionē: et
ideo pportionaliter erit in eis excessus. sed si homo in via pos-
set imēdiate deum amare non excedet charitas patrie charita-
tem vie. ergo non pōt homo hic amare deum imēdiate siue per
essentia suā. Cā quarto qz ex hoc contingit qz deū in statu vie
imēdiate videre non possumus: qz ex visibilibus deuenimus in
cognitionē inuisibiliū. sed similiter deuenimus ex amore visibi-
lium in amorē inuisibiliū. vnde Grego. dicit in quadā omelia. ce-
loz regnū rebus terrenis simile dicit: vt per hec que animus no-
uit diligere discat et amare incognita. et in pfatione dicit. vt ouz
visibiliter deū cognoscimus p hunc in inuisibiliū amorē rapia-
mur. ergo similiter in statu vie non diligimus deum imēdiate.
Cā quinto qz volūtas que est prima radix peccati magis debuit
corrūpi per peccatū qz alia potentia anime: cum tota corruptio
quecūqz in illis fuit acciderit ex peccato: sed intellectus qui mi-
nus corrūpi debuit non pōt exercere actū suū imēdiate circa
deum. s. intelligere per essentia. ergo a fortiori volūtas non po-
terit hic deum imēdiate amare. Cā sexto qz qui non pōt in mi-
nus non pōt in maius. sed maius est amare deū qz cognoscere:
qz qui adheret deo vnus spiritus ē cū eo. 1. Cor. 6. c. et est adhe-
sio per amorē. adhesio autē per cognitionē non facit spm vñ.
sed non pōt homo in via imēdiate. i. per essentia deum cogno-
scere. ergo a fortiori nō poterit per se vel per essentia eū amare.
Cā septimo qz homo recedit et separat a deo per peccatū. Esa.
59. c. iniquitates vestre diuiderūt inter vos et deū vestrū. sed pec-
catum magis est in volūtatē qz in intellectu. ergo minus poterit
homo deū diligere imēdiate qz eum cognoscere. Cā dicendū qz
pōt homo in via imēdiate deū amare. s. per essentia quia dicit
Aug. in li. cōse. vt illis qui diligunt nutus tuos pro te. nutus aut
dei dicunt participationes bonitatis eius in creatura. sed ama-
re deū non imēdiate est eū amare per nutus vel ppter nutus suos.
ergo boni amant deū h imēdiate. Scōdo qz cognitio enigmatica
que est de deo in via per fidē ideo euacuat in patria vt dicit. 1.
Cor. 13. c. qz deū hic non per se sed mediātibus creaturis co-
gnoscimus. et tñ charitas que est in via nunqz occidet eo. c. ergo
non est mediātibus creaturis et ita per eam diligimus deū per
se. Tertiū qz sicut id qd est mediū cognoscēdi est rō cognitionis:
ita qd est mediū diligēdi est rō dilectionis. sed ratio diligēdi
deū in via non sunt creature: sed magis ecōtrario deū est ratio
diligēdi creaturas. ex charitate ergo nō diligimus hic deū me-
diate sed per se. Cā considerandū aut qz h intellectus et volūtas
babeant cognitionē quādam volūtas pōt amare deū imēdiate
in via. intellectus aut non cognoscit deū imēdiate vel p essen-
tiam in via. Ratio differētie est qz actus virtutis cognitiue pfi-
citur in hoc qz cognitū est in cognoscente. actus aut virtutis ap-
petitiue perficit per hoc qz appetitus inclinatur et tendit in rem
ipsam: et ideo op3 qz motus appetitiue virtutis sit in res fm co-
gnitionē earū. i. qz taliter vel sub tali rōne ferat in eas qualiter
ipsas cognoscit. actus aut cognitiue virtutis erit fm modū co-
gnoscentis. i. fm qz veniunt res ad cognoscendū. est aut in rebus
talis ordo qz deus est ppter seipsum et per seipsum cognoscibi-
lis: qz ipse essentialiter est ipsa veritas. nā qz res cognoscit in-
quātum vera et verū et ens cōuertunt: necesse est qz quātum ba-
buerit res de entitate tantū habeat de veritate: sed deus est ipsa
natura entitatis qz ipse est esse simplr: necesse est qz ipse sit natu-
rayel essentia veritatis. ei ergo per seipsum et primo cōpetit esse
cognoscibilis: et qz ipse sit natura entitatis est oibus alijs cā
essendi necesse est vt sit alijs cā cognoscibilitatis. s. vt vñ qd qz
tantū habeat de cognoscibilitate qz cōcatur ei de veritate et
primo vero: sed qz actus cognitiue virtutis sit fm qz res cogno-
scibiles veniant in virtutē cognitiuā: et qz non est idē ordo earū
veniendi in intellectu qui est in gradu cognoscibilitatis ipsarū
aliqd prius cognoscit qd est minus cognoscibile: et aliqd poste-
rius cognoscit qd est magis et prius cognoscibile. et ita cōtingit
qz deus qui est primum cognoscibile et per se sit vltimū qd cogno-
scat qz vltimo venit in virtutē cognitiuā. Ratio autē huius est
qz in nobis sunt tres gradus virtutis cognitiue. s. sensus: imagi-
natio: et intellectus. et vbi terminat opatio vnus incipit opatio
alterius qz sunt ordinati isti gradus cognitionis. incipit aut co-
gnitio nra a sensu. et iō sensus. i. sensatio terminat ad imagina-
tionē que est motus factus a sensu fm actus: et intellectus in ter-
mino imaginationis incipit qz accipit pbatalma p oboyt d. 3.

3. rō

4. rō

5. rō

6. rō

7. rō

B
Rā. ad qd
tum. q.
1. rō

2. rō

3. rō

Notandum

Rō qz vo-
luntas pōt
deū in via
imēdiate
amare et in
tellect' non
cogit ipz
imēdiate.Tres gra-
dus sunt in
nobis vñ
tes cogno-
scitiue.

Quid sit
mediate
cognosci.

Quid sit p
essentiā co
gnosci.

Ex sensatis
nra ois co
gnitio.

D

De^o est nā
ipa etitatis
et bonitatis

Intellectus
et voluntas
differunt q
tum ad ap
petere et in
telligere.

Ad primā
rōnē iōiū

Ad scōam
rōnem.

E

Ad 3. rōes

Quātomagis
aliquid
cognoscit
esse bonum
tātomagis
amat.

de aia. et ideo intellectus nil pōt cognoscere nisi qd prius fuerit in imaginatione: et non potest esse in imaginatione nisi qd prius fuerit in sensu. Ex quo sequit qd illarū rerū que non sūt phantasmata non pōt intellectus cognitionē accipere nisi ex rebus quarum sibi representatur phantasmata: vñ intellectus in statu vie in qua accipit a phantasmatibus non pōt deū imēdiate videre: sed opz qd ex visibilibus in deū veniat. Ex quo apparet qd intellectus non solū in via nō cognoscit deū per essentiā vel imēdiate s; etiā maxime mediate et remote. imēdiate. n. d. cognosci id qd non per aliud sed per seipsum siue per spēm suā cognoscit. et hoc est qd cognoscit per sensum. nā illud statim per spēm suā cognoscit non intercedente alia re que sit mediū vel rō cognitionis. per essentiā aut cognoscit illud in quo idem est spēs que est rō cognoscendi et obiectū qd cognoscit. et dicit cognosci per essentiā vt distinguit cōtra cognitionē que est per spēm. i. quia essentiā rei est ibi species per quā cognoscit: et qd sic cognoscit non cognoscit per sensum: qd in sensu non pōt esse res sed spēs vel intentio rei. deus aut ab intellectu non capit hic p essentiā: neq; imēdiate qd neq; intellectus b; spēm dei per quā ipsum cognoscat que spēs imēdiate multiplicet ab eo: neq; etiā vñ vel applicat intellectui vt per essentiā intelligi possit. Etia patet qd maxime remote vel mediate de^o cognoscat hic ab intellectu: qd imēdiate cognoscunt q sensu cognoscunt in pñti eo qd primus gradus a quo icipit cognitio est sensus: s; nihil est magis sepatū a sensu qd deus: iō nihil magis remotū est a cognitione: et ita l; deus sit maxie cognoscibilis nihil est qd posteri^o et minus ab intellectu b; cognoscat: s; l; non cognoscat intellectus deū imēdiate cognitio eius terminat in deū: qd ex rebus creatis tandē puenitur in deū. Circa dilectionē dicēdum qd sicut deus est primum et per se intelligibile ita est primum et per se diligibile. nā dilectio est ad bonū: ens aut et bonū cōuertunt: et quātum b; qd l; de entitate tantū b; de bonitate: sed deus est ipsa nā entitatis. g. est etiā natura bonitatis: et sic erit primum et maxime et per se diligibile: et sicut a primo ente oia hñt essentia a primo bono habēt oia bona bonitatis: ideo ab illo hēbunt cetera qd sint diligibilia. hoc aut b; voluntas per charitatē qd sicut deus est per se et primo diligibilis: ita eu primo et per se diligit. Et rō differētie inter intellectū et voluntatē est qd per appetere tendit voluntas in res: per intelligere autē tendit res in intellectū: et qd voluntas est libera et tendit in rem fm determinationē precedentē si determinatū est esse illā primā tendit in illā primo et per se: et qd voluntas cognoscens deū indicat illū esse summe diligibile et ppter eū diligēda esse cetera tendit in eū vt in primū diligibile et in cetera pp ipsum. intellectus autē l; velit deū prius et per se intelligere non pōt qd non venit deus prius in intellectu in statu vie sed posterius cui nō veniat in sensu. Ad primū dōm qd intellectus est velocior qd affectus in quātum intellectus pcedit semp affectū: et tñ non sequit qd magis ptingat ad rem intellectus in cognoscēdo qd affectus in amādo: qd affectus magis penetrat intima rei qd intellectus: neq; est difficile nimis aliqd amare: et tñ est difficile aliqd minus intelligere: qd vñū est voluntariū aliud nō: sed pendens ex magnitudine luminis intellectus et cōditione rei intelligibilis. Ad scōm dōm qd ad amorem semp pcedit cognitio: quia incognita amari nō possunt: et tñ non est necesse qd ideo sit ordo in amore qui est in cognitione: et ita l; aliqd cognoscat per aliud siue per multa media non opz qd amet per multa alia: sed statim vt aliqd cognitu est pōt amari: et sic non pcedit amor aserius rei que deducit ad istam: l; pcedat multiplex cognitio per quā deuentū est ad istum amorem: et ita deus l; nō cognoscat imēdiate et per essentiā a nobis in via amat imēdiate: l; non dicimus cōuenienter qd sicut cōtingit deū cognosci imēdiate et per essentiā saltē in patria qd ita hic cōtingat amari per essentiā: sed dicimus qd amat imēdiate. i. qd nil ante ipsum amat qd deducit in amorem eius: sed ipse potius a nobis amatus pstat cām vt alia ppter ipsum amemus. oici aut per essentiā cōuenit ad cognitionē. i. qd non cognoscit per speciē: sed ipsa natura dei est mediū vel rō cognitionis: nisi large dicamus qd amat deus a nobis imēdiate et per essentiā. i. ipsum amamus et ppter seipsum. et rō amandi nō est aliqd qd fit eius sed ipsemet. Ad tertiū dicēdum qd maior erit charitas patrie qd charitas vie: et tñ sicut ibi deus diligitur ppter se et imēdiate ita et in via: qd ista maioritas dilectionis ptingit ad quādam intentionē que nō mutat ordinē sed addit gradū dilectionis: et causat ista intensio ex cognitione. nam quātomagis aliqd cognoscit esse bonū tantomagis amat precipue si est bonū qd est finis: in quo nihil inuenit qd ostēdat affectū ppter qd desinat amare: sed in patria magis cognoscat

deus qd in via ideo magis amabit: et sic nō accidet ista diuersitas per hoc qd ptingit ad intellectū: sed qd magis deum cognoscimus in patria qd in via: eo qd in patria cognoscimus p essentiā: in via aut per enigma. et ex hoc sequit maior amor in patria qd in via: et tñ eiusdem rōnis est amor patrie et vie. i. qd hic amatur deus ppter se et imēdiate et in patria similiter. cognitio autē patrie et vie non est eiusdem rōnis qd mediū non est idē. i. essentiā et enigma. Ad quartū dōm qd non est simile. nā per corporalia cognoscimus spūalia et inuisibilia: et tñ nō diligimus inuisibilia per visibilia vel ppter ista neq; hoc dicit auctoritas: sed qd sicut ad cognitionē inuisibilium pcedit cognitio visibilium: ita ad amorem inuisibilium pcedit cognitio visibilium quibus cognitis cognoscimus inuisibilia et tūc illa amamus: et l; prius tpe diligant visibilia a nobis vt cibū et potum et oē delectabile: prius incepimus diligere qd deū qd prius ea cognouimus: tñ nō venimus in amorem dei per amorem istoz: sed venimus per cognitionē istoz. nā si quis cognosceret ista et nō diligeret et per ea cognita cognosceret deū diligeret eū: et tñ si ista hō non cognosceret nunq; deum cognosceret: et ita qd prius diligamus visibilia qd deū accidit ad amorem dei: et tamē qd prius cognoscamus visibilia qd amemus deū est quasi per se respectu modi cognitionis vie: qd ista cognitio ofert ad illum amorem: et tñ amor creaturaz. i. de creaturis nō ofert ad amorem de deo. Ad quintū dōm qd vñ est qd magis fuit corruptus vel depredatus affectus qd intellectus: et tñ l; depredatio accidēs ex pctō in formas reddiderit potētias ad pfectionē actū suoz: tñ conditionē et naturā ipsarū non abstulit: s; naturale est intellectui et oī virtuti cognitiue qd cognoscat per h; qd res mouet ad intellectū et efficiunt in eo. naturale aut est appetitū qd amet per hoc qd tendit in res. et ex hoc sequit qd voluntas possit aliqd imēdiate et per se amare qd intellectus non pōt imēdiate et per se intelligere vt declaratū est. s. ergo l; magis depredata fuerit voluntas qd intellectus pōt imēdiate amare deum quē intellectus non pōt fm cōditionē vie imēdiate cognoscere. Ad sextū dōm pot erat vno mō qd non est verū qd dilectio dei sit maior qd cognitio. nā cognitio est actus intellectus qui est pfectior potētia qd voluntas cuius actus est diligere. Pōt tamē dici qd in via est dilectio maior qd cognitio: qd dilectio est meritoria: cognitio aut non: et tñ non est difficultior actus amare ppter se et imēdiate qd cognoscere imēdiate et per se: sed potius ecōtrario cum naturale sit voluntati sic posse facere vt ostensum est. s. intellectus aut fm cōditionē vie et nature humane nō pōt: ideo non est incōueniens qd qui pōt imēdiate amare deū non possit illū imēdiate cognoscere. Ad septimū dōm qd vñ est qd solū pctū elongat nos a deo: et illud magis ptingit ad voluntatē qd ad intellectum: et iō quādiu manet hō in pctō difficultius est ei amare deū imēdiate et ppter se fm ordinē charitatis qd cognoscere eū imēdiate et per essentiā: qd per miraculū pōt manens in via cognoscere deū per essentiā: sicut asserit de Paulo et Moysē: et tñ manens in pctō mortali nō pōt etiā per miraculū amare deū imēdiate et fm ordinē charitatis. i. illū solū ppter se et cetera ppter ipsum solū: sed qd voluntas est in charitate cessat peccatū et elongatio a deo: et iō vñ voluntas deo imēdiate vinculo spūali: qd non pōt fieri per intellectū in quo charitas nō est neq; aliqd qd in statu dei imēdiate illum deo coniungat.

Ad necesse sit deum diligi ppter se.

Qd. 285.

Queretur qd dicitū est qd deus ex charitate diligitur an necesse sit illū diligi ppter se. Aliqui dicunt qd nō: sed ppter aliqd diligitur ex charitate. dicit. n. h. ego. in quadam omelia qd ex his que nouit animus dicit incognita amare. vocat aut incognita res diuinas inuisibiles: cognita aut ipsa sensibilia. ergo deus ppter sensibilia amat. Scō qd amor naturalis et ex necessitate sequit cognitionē. i. nō potest pcedere iuxta illud ad Ro. i. inuisibilia dei p ea que facta sunt a creatura mūdi intellecta cōspiciunt. ergo inuisibilia dei amant propter ea que facta sunt. Tercio qd spes gignit charitatem vt dicit in glo. Mat. i. timor etiā introducit charitatē vt dicit Aug. sup Jo. ergo spes et timor pcedunt ad charitatē: sed spes expectat aliqd habere a deo: timor aut refugit aliqd qd pōt a deo diligi. ergo videt qd deus sit amandus ppter aliqd bonū qd speramus aut ppter aliqd malū qd timemus: et ita non pp seipsum. Dīcēdum qd deus ppter seipsum diligēdus est: et si diligeret propter aliud iam nō diligeret ex charitate qd puerteret ordo. nam vt dicit Aug. li. i. de doc. xpia. frui est amore inherere ali cui rei pp seipsum: sed deo fruimur et eo solo. ergo deū pp seipsum diligere debemus: et qd plus est qd eū solū ppter seipsum amare debemus. cetera vero non pp seipsa sed pp illū. Sed sciendū qd cum

q̄ cum dicimus ppter seipsum ly ppter importat habitudinem
cause. i. q̄ ipse sit cā: q̄ est quadruplex genus cause pōt dicere
ly ppter habitudinē cuiuslibet illarū. i. finalis: formalis efficiēs
z materialis: h̄ ppter materiā simplr sumptā nihil est. sed redu
citur dispositio materialis ad genus materie: q̄ aliqd est pp
materiā dispositiōe d̄ esse ppter materiā: z in his omnib⁹
causis pōt dici q̄ vnū ppter alterū diligēt. De finali vt cum d̄
q̄ diligimus medicinā ppter sanitatē. De formali vt diligimus
boiē ppter virtutē: non. n. est ibi virtus cā finalis: q̄ non dili
gimus eam vt virtutē eius hēamus q̄ h̄e non possumus neq̄
etiā vt ille virtutē habeat q̄ iam illā h̄: sed diligimus eū ppter
virtutē. i. q̄ h̄ virtutē q̄ efficit eum diligendū: z illa inest ei for
maliter. De efficiente vt cū diligimus aliquē ppter patrē suū.
nā tunc nō diligimus eū nisi inquantū ab illo genitus est: z hoc
ad efficiēs p̄tinet. De dispositione aut materialis que p̄tinet ad
genus materie: sicut dicimus aliqd diligere ppter id qd nos d̄
posuit ad illum diligendū: sicut amamus bñfactorē ppter bñfi
cia si honeste amamus: nō q̄ illa sit cā amandi sola: q̄ tūc essent
in genere cause finalis: sed q̄ ex eo q̄ aliqs benefecit mihi fuit
mihi occasio ad diligendū eum quē iam nō diligo ppter benefi
cia p̄stita vel que p̄stat: sed ppter virtutē fm quā illa p̄stitit vel
qua pollet. De deo aut dicendū q̄ nō diligimus eū ppter aliud
sed ppter se quātum ad primos tres modos cause: sed quātum
ad quartū dicimus eum diligere ppter aliud. Patet de primo
q̄ nō diligē deus ppter aliud tanq̄ ppter finē: q̄ nō ordinat
ipse ad aliud tanq̄ ad finē: sed ipse est finis vltimus oīum. Etia
de formali. nō. n. diligē deus ppter aliud qd ei formaliter inest
qd eum reddat diligibile: q̄ res diligē ppter bonitatē. bonitas
aut dei nō est aliqua forma eius vel accidens aut pars: sed ipsa
eius substantia simplex z indiuisibilis: iō nō diligē deus
ppter aliud formali sicut hō diligē ppter virtutē que est for
ma eius z nō est ipsa eius substantia. Neq̄ etiā deus diligē pp
alterū in genere cause efficientis: q̄ ipse nō est ab alio neq̄ bō
num qd h̄ aut partē eius suscepit ab alio. De quarto mō dōm
q̄ deus diligē ppter aliud z nō ppter se. i. q̄ aliqd fuit dispo
sicio materialis nobis vt ipsum diligere incipemus vel in dile
ctione p̄ficeremus. aliqui. n. a principio deū nō incipient dilige
re nisi quia ab eo recipiunt bñficia: z tñ postea corrigē amor z
diligunt eū q̄ talis est vt amari ppter se debeat etiā si nulla be
neficia p̄staret aut p̄stisset. Etia disponūt ad p̄ficiendū in amo
re: q̄ h̄ deū ppter seipsum diligamus q̄ talis est: tñ crescit in no
bis amor q̄ multa bñficia p̄stat: z ita multa disponūt nos mate
rialr ad diligendū deū. i. vt diligere incipiamus vel vt in ea p̄fi
ciamus. i. bñficia suscepta: p̄mia sperata: pene quas timemus z
nos vitare intēdimus. z cū d̄ de dispositione materiali oī ista
accipi ex pte diligētis. i. q̄ ipi efficiēt dispositio materialis: nō
aut ex pte dilecti: q̄ tunc incideret in cām finālē vel formalem.
Ad primū dōm q̄ Diego. caute loquē. non. n. dixit q̄ aiūs
ppter illa cognita amat incognita q̄ sic significaret cā: h̄ ex his
amat illa vt solū significet ordo p̄fectionis. i. q̄ prius nouit ista
q̄ amet diuinā. i. q̄ amare nō pōt diuinā nisi illa cognouerit co
gnoscere nō pōt nisi cognouerit sensibilia: iō ex his amat illa nō
tñ ppter bec. Ad illi d̄nt q̄ animus ex his que nouit discit ama
re incognita nō q̄ cognita sint rō diligendū incognita p̄ modū
cause formalis vel finalis vel efficiētis. sed q̄ per hoc bō dispo
nitur ad amandū incognita ita vt reducat ad genus cause mate
rialis. i. q̄ ista sit dispositio materialis sicut bñficia p̄stita sed
melior est modus primus. Ad scōm dōm q̄ deus cognoscit
a nobis per alia: z ita pōt cōcedi q̄ per alia amat: non quidē q̄
alia amē ad hoc q̄ ipse amē: sed q̄ oporteat p̄cedere cogni
tiōe alioz ad hoc q̄ ipse cognoscat z amē. Unde dōm q̄ alia
directe sunt cā ad cognoscendū deum sed nō ad amandū. nā nō
possumus eū in via cognoscere nisi alia p̄cognouerimus: z tñ eo
cognito etiā si nihil aliud cognosceremus neq̄ amaremus: ipm
tñ amaremus qd est ppter se amare. Ad tertiū dōm q̄ spes z
timor p̄cedunt ad charitatē: z ita pōt dici q̄ amat qd deū ppter
ea q̄ sperat vel timet: nō vt illa sint cā efficiēs formalis vel fina
lis: h̄ q̄ sunt dispo quedā mālīs amantis vt declaratū est.
Cū possumus z debeamus deū totaliter diligere. 286.

Queretur

cū dicat q̄ diligamus deū ex toto corde zē.
an possumus z debeamus deū totaliter dili
gere. Aliqui dicūt q̄ nō: q̄ ad dilectionē p̄cedit cognitio: z
instanti res amat inquantū cognoscit. qd ergo nō cognoscitur
totaliter non amat totaliter: sed deus non pōt totaliter a nobis
cognosci in via: q̄ non videt per essentiā neq̄ etiā in patria to
taliter cognoscit: q̄ h̄ per essentiā cognoscatur nō totaliter co

gnoscetur: q̄ hoc esset eum cōprehendere qd nemo facit. ergo
etiā beati non poterūt totaliter deū amare. Scō q̄ diuinā lux
est infinita z diuinā bonitas: sed lux diuinā rōne sue infinitatis
non pōt cōprehendi intellectu vt totaliter videat. ergo cum di
uina bonitas sit equaliter infinita non poterit cōprehendi affe
ctu vt tota diligat. Tercio q̄ diligit deus seipsum z nō plus q̄
totaliter. si ergo aliqua creatura diligeret deū totaliter dilectio
alicuius creature posset adequari dilectioni dei qd falsum est.
ergo nulla creatura pōt deū totaliter diligere. Quarto q̄ amor
est vnio quedā vt dicit Diony. 4. c. de di. no. sed cor nostrū non
pōt totaliter deo vniri: q̄ deus est maior corde nostro vt d̄. i.
Joā. 3. c. ergo non pōt totaliter amari. Dicendū q̄ deus pōt
diligē totaliter: q̄ d̄ Deutero. 6. c. diliges dñm deū tuū ex toto
corde: ex tota aīa: z tota mente: z tota fortitudine vel virtute. z
idez hic in lra z Mar. 12. z Luc. 11. ergo pōt totaliter diligē: q̄
alī superuacūū esset z irrōnabile istud mādātū q̄ impossibilia
iuberet. Circa qd cōsiderandū q̄ ad dilectionē tria requirū
tur. i. diligens: dilectio: z res dilecta: z cuiuslibet horū rñdet suus
modus. h̄. n. res dilecta modū quo est diligibilis: z diligēs mo
dū quo est dilectus dilectionis. dilectionis aut modus attē
dit in cōparatione diligētis ad rem dilectā: q̄ dilectio mediū
est inter diligētē z rem dilectā: z similiter sic circa vīsiōē dei
eadem tria cōsiderant. i. vidēs: vīsiō: z res vīsa: sed q̄ totaliter
dicit modū pōt accipi in quolibet istoz trium. h̄. n. oīcat modū
rei dilecte z vīse. est dicendū q̄ in patria deus totaliter diligē
h̄ non in via: z ita beati deū totaliter vident z totaliter diligūt.
nam essentiā dei vident z totā videret: z nil est de illa qd nō vi
deant. Quod p̄ q̄ essentiā dei vident cum deū per essentiā vi
deant q̄ aliter nō essent beati: sed essentiā est simplex z indiuisi
bilis. ergo necesse est q̄ tota videat cum partes nō habeat vīlo
modo. totā ergo essentiā diuinā videret quilibet beatus: z sicut
ipsam essentiā diuinā vident: ita z modū quo deus est vident:
q̄ ille nō est alia res distincta a deo: z cōsequenter totum illū
vident. z sic beati totaliter vident deū: q̄ totum qd deus est vi
dent. Similiter totā essentiā diuinā diligunt q̄ deū diligunt z
nihil de eo est qd non diligant: z iō totalr deū diligunt: q̄ totū
qd deus est diligunt. Accipiendo etiā scōm modū verū est q̄ to
taliter deū vident z diligunt. i. ex toto conatu vident z diligunt
nihil sue potētie subtrahētes de vīsiōe z de dilectione dei: neq̄
ab illa se distrahētes aut in alio occupantes: sed ei ex tota pote
state vacantes: z hoc est diligere ex toto corde z potētia: anima.
Accipiendo tertiū modū dicēdū q̄ nemo pōt diligere deū to
taliter neq̄ videre: q̄ modū vīsiōis z dilectionis est in cōpa
ratione videntis ad rem vīsa: z diligētis ad rem dilectā: z tūc
totaliter videri aliqd est qd tam p̄fecte videat a vidente q̄ p̄fe
cte ipsum vībilis est: z q̄ tam intēse diligat q̄ intēse dili
gibile est: z hoc mō deus non pōt ab aliqua creatura totaliter vi
deri neq̄ totaliter diligē: q̄ deus sicut est infinitū ens ita est infi
nitum verū z infinitū bonum: z ideo infinite est intelligibilis: z
q̄ vīsiō fit per lumē: z lumē facit rem clare videri vel cognosci.
Differētia gradualis in videndo cōsistit in quadā claritate. i. q̄
alī clariū videt q̄ alius: z sic nemo taz clare videt deū quā
tum est vībilis: q̄ in infinitū clare est vībilis: z nemo eū tam
clare videt q̄ nullius creature actio est infinita. sic etiā non pōt
deus totaliter diligē q̄ cum sit infinitū bonū infinite est diligibi
lis. nemo tñ infinite diligit. solus aut deus diligit se tam serue
ter z intēse quātum sit diligibilis: z tam clare se videt quātum
sit vībilis: z sic solus se cōprehendit videndo z amando. Dif
ferētia autē est inter totalitatē que se tenet ex pte diligibilis z
vībilis ad totalitatē que se tenet ex pte vīsiōis z dilectionis.
nam prima totalitas d̄ absolute. secūda aut per cōparationē: z
ideo facit adequationē actus z obiecti: z iō facile est primo mō
diligere z videre deū totaliter: q̄ nil aliud est nisi videre z dili
gere totū deū. z ad hoc non facit aliqd inequalitatis actū. nam
per quācūq̄ vīsiōē deus totaliter videt: z per quālibet dile
ctionē totaliter diligit siue sit p̄fecta siue imp̄fecta: q̄ nō potest
deus videri quin totus videat neq̄ diligi quin totus diligat:
z sic totaliter quātū ad scōm totalitatē difficile est totaliter di
ligē z videri: q̄ ad istam totalitatē d̄ adequari vīsiō rei vīse: z
tunc differt inter vīsiōes z dilectiones: q̄ h̄ nulla est qua deus
totaliter videat z diligatur: tñ quāto aliqua est p̄fectior tanto
magis accedit ad totalitatē. Ad primū argumentū dicendū q̄
est de totalitate tertiū modo que est dilectionis: z tali totalitate
neq̄ totaliter videt deus ab aliquo neq̄ totaliter diligit nisi a
seipso: sed bñ alijs duob⁹ modis: z hoc neq̄ in via neq̄ in p̄ia.
Ad scōm dicendū q̄ eodē modo p̄cedit de tertia totalitate:

2. rō

3. rō

4. rō

Rñ. ad qñ
tum. q.Ad dile
ctionē tria
requirūt.Beati deū
totaliter vi
dēt z tota
litē diligūt.

B

De' in infi
nitū clare
ē vībilis.Ad primā
rōnē i. 3. rōAd. 2. et. 3.
et. 4. rōnē.

cum dicat de comprehensione que consistit in habitudine visionis ad rem visam et dilectionis ad rem dilectam: et ideo procedendum est: et ad alia duo eodem modo omnino quod de tertia totalitate procedit.

¶ An dilectio qua deum diligimus habeat modum. Qd. 287.

Queretur

¶ Alii dicunt quod sic: quod deum finitum habet mensuram: sed modus ex mensura causatur. ergo opus quod dilectio qua deum diligimus habeat modum. Secundo quod dicit Bernardus. charitas in sapientiam perficit. sed sapientia habet modum ad Ro. 12. c. f. non plus sapere quam opus. ergo dilectio habet modum. Tertio omnis actus virtuosus est moderatus: quod quod immoderatum est vitiosum: sed dilectio qua deum diligimus est actus precipue virtutis. ergo habet modum. Quarto quod actus omnium aliarum virtutum sunt meritorij ex charitate. si ergo charitas non haberet modum in suo actu neque virtutes haberet modum: et tamen habent. ergo dilectio illi habet. Quinto quod ratio boni consistit in numero specie et ordine: ut dicit Augustinus. in li. de natura boni. sed dilectio dei est optima in bonis ad Collo. 3. c. f. super omnia charitatem habete. ergo dilectio dei omni modum habere. Sexto quod dicit Augustinus. li. de moribus ecclesie. dic mihi queso te quod sit diligendi modus: vereor. n. ne plus minusve quam opus inflamer desiderio et amore vestri mei. frustra tamen quereretur modus nisi esset aliquis diuine dilectionis modus. ergo modum habet. Septimo quod Augustinus. 4. li. super Beati. ad Iram dicit. modus est quem unicuique propria mensura prefigit. sed mensura voluntatis humane et exterioris actionis est ratio. ergo sicut in exteriori effectu vel opere charitatis opus habet modum a ratione prestitum iuxta id ad Ro. 12. c. rationale sit obsequium vestrum. ita in dilectione ista que est interior actus erit modus. **¶** Alii dicunt quod dilectio dei non habet modum: quod dicit Bernardus quod modus diligendi deum est diligere sine modo. Secundo quod dilectio mensurata est secundum diligibile. diuina autem bonitas est infinita et imensa est. ergo dilectio non habet mensuram. **¶** Dicendum quod dilectio dei non habet mensuram eo modo quo nos dicimus mensurari aliquid actum. nam sicut Augustinus dicit super Beati. ad Iram. modus importat quandam mensuram determinationem. hec autem mensura inuenitur tam in mensura quam in mensurato: aliter tamen et aliter. in mensura enim inuenitur essentialiter quod mensura secundum seipsam est modificatiua et determinatiua aliorum: quod in quantum talis est secundum quantitatem suam habet mensuram aliam. in mensuratis autem inuenitur mensura secundum aliquid et non secundum se: quod non habet modificationem in quantum quantitatem habet aut tantam vel tantam: sed in quantum mensuram attingunt. et ideo in mensura nil potest accipi immodificatum: sed res mensurata est immodificata nisi mensuram attingat. id est ei adequetur siue deficiat siue excedat. Sic. n. circa moralia in omnibus siquidem appetibilibus et agibilibus mensura est finis. id est per primum finem indicatur quantum de eis accipere oportet. opus. n. omnium que agimus et appetimus propriam mensuram et rationem ex fine accipere ut dicitur. 2. phys. et ideo finis secundum seipsum nunquam potest esse sine modo cum ipse sit mensura aliorum: ea vero que sunt ad finem habent modum ex eo quod sunt fini proportionata: et ideo ut dicit philosophus 1. polit. appetitus finis in omnibus actibus absque termino est: appetitus autem eorum que sunt ad finem est aliquis terminus. medicus. n. cuius finis est sanare non imponit aliquem terminum sanitati. scilicet ut tantum velit sanare et non plus: sed facit sanitatem quantum potest maiorem et perfectiorem. medicina autem est medium et huic imponit terminum non. n. imponit de medicina tantum quantum potest: sed secundum proportionem ad sanitatem quam intendit causare: quam quidem proportionem si medicina exceperit vel ab ea defecerit erit immoderata. Finis autem omnium actionum humanarum et affectionum est dilectio dei per quam maxime attingimus ultimum finem: et ideo in dilectione non potest accipi modus taliter qualiter in re mensurata. scilicet ut contingat in ea accipere plus et minus: sed taliter qualiter inuenitur modus in mensura in qua non potest inueniri minus et plus sed secundum quantitatem suam mensuratur alia: et ideo quanto plus attingitur regula ab aliquo tanto melius est quod magis se conformat ei: et ita quanto plus aliquis diligit deum melius est et nunquam in diligendo est excessus: habet enim possit esse defectus si non attingat regulam quantum conueniens est. et hoc intelligendum est de actu diligendi qui est elicitus a charitate: et est actus voluntatis: quod in isto nunquam potest esse excessus quantum ardeat et feruenter quis deum dilexerit. secus in actibus impatis a charitate quos ex dilectione dei facimus ut ieiunare: orare: pauperi subuenire: quod in his potest esse excessus: eo quod isti non sunt actus charitatis neque ipsa dei dilectio: sed actus aliarum virtutum et a charitate regulati et impati: et ideo manet eis conditio virtutis a quibus sunt qui sunt inter duo extrema: et ideo contingit in illis excedere. in ipsa autem dilectione dei non contingit excedere per quam iam dicta: et est quod modus importat quandam mensurationem. actus vero mensuratur ab eo quod est ratio agendi: sicut miseria accipit quantitatem a quantitate miserie: quod illa consistit

in subuentione facienda misero: et quod miseria mouet ad subueniendum illa est ratio agendi et est mensura actus. scilicet quod non est plus miserum neque subueniendum quam miseria sit indigentis: imo non potest maior esse subuentione. nam si ultra indigentiam vel miseriam quod inopi aut misero donet non est illud iam misereri aut subueniri: sed liberaliter erogare vel magnifice. Et autem diligendi deum est diuina bonitas que mensura est. actus vero tam diligendi quam quilibet alius actus creature finitus est: cum ex finita potentia procedat: et ideo non potest adequari rationi diligendi. id est bonitati dei que infinita est: et ideo in dilectione dei non ponitur aliquis modus ultra quem non liceat progredi: sed quantumcumque quod multum progrediamur semper est citra mensuram. id est non attingit ad quantitatem diuine bonitatis: ideo quanto plus dilexerit tanto melius est. In dilectione autem primi secus est: quod ratio diligendi primum est bonitas eius mensura: vel imitationis cuiusdam ad deum: sed tam bonitas quam imitatio illa sunt aliquid finitum: ideo non est diligendum primum infinitum sed in certo termino ultra quem non licet transgredi: et ultra illud diligere excessus est. sic. n. dicit Aristoteles. 7. eth. quod habet amor parentum sit de bonis et pulchris: tamen contingit in eo excedere. sicut dicit de Niobe quod tam excessiue amabat filios quod propter illud repugnabat ad deos: et de satyro philopatore quod tam vebementer amabat patrem quod videbatur desipere. **¶** Ad primum omnino quod tam actus diligendi noster quam ceteri actus nostri finiti sunt: et ideo modum quemdam habet usque ad quem pringunt. id est quod dilectio nostra est tanta et non maior: non tamen habet terminum vel modum in quo finire debeat et quem transgredi non liceat: sicut in aliis virtutibus in quarum actibus accidit excedere sicut deficere. ratio autem dicitur inter eas et in dilectione dei posita est. scilicet. **¶** Ad secundum omnino quod non est filius de sapientia et amore: quod in sapere contingit excessus: in amando autem deum non contingit. ratio dicitur est quod ut dictum fuit. scilicet. cognitio fit per motum rerum ad cognoscendum. scilicet quod fiunt in eo vel incipiunt esse in eo: appetere autem fit per motum appetitus in res extra: et quod cum mouetur res ad cognoscendum et recipiunt in eo recipiunt secundum additionem eius et non secundum conditionem ipsarum et hoc cognitio de illis fit vera secundum conformitatem cognitionis ad res cognititas et non cognitionis ad cognoscendum: quantitas autem receptionis ipsarum rerum fit non secundum ipsarum magnitudinem vel conditionem sed secundum quantitatem capacitatis et cognitionem recipientis: et ita in sapiendo aliquid de deo est modus vel mensura quod non sapimus de eo quantum sciri potest vel ipse scibilis est: sed quantum nostra capacitas sufficit: et ideo quantumcumque quis de deo sapit non esset excessus sed laudabile vel felicitas: sed quod quod vult de deo plura sapere quam capax sit est inordinatum et occasio erroris. et hoc est quod apostolus vetuit. scilicet non plus sapere. id est non conari ad sapiendum ultra capacitatem nostram. In amore secus est quia fit amor secundum motum amantis ad rem: et ideo quantitas amoris omni mensurari ex quantitate rei amate et non ex amante: quod non recipit amatum in amante: et ideo non est mensura aliqua in amando sed quantum quod potuerit: quod tamen elicitur actus a potentia finita non potest esse infinitus sed mensuratur quadam habet: non quidem quam non debeat excedere sed quam non possit: ideo vocatur non magnitudo dilectionis sicut desiderium magna sapiendi de deo. **¶** Ad tertium dicendum quod omne immoderatum est malum: et ideo dilectio dei moderata est. id est modum habens. non tamen habet modum talem quale aliarum virtutum actus. nam ibi constituitur terminus ultra quem transgredi non licet. in dilectione autem non: et tamen quantumcumque sit vebemens et feruens atque intensa dilectio dei nunquam est immoderata quod nunquam modum excedit imo nunquam pringit: quod modus ultra quem non liceret transgredi est adequatio actus ad conditionem obiecti. sed hoc nunquam fit: quod obiectum est in infinitum amabile: ideo nunquam est immoderata dilectio habet possit esse immoderata actus circa materiam aliarum virtutum. **¶** Ad quartum dicendum quod aliter est de charitate aliter de dilectione dei. nam charitas est ad deum et ad proximum: in quantum vero est ad primum modum habet: quod non licet diligi primum ad quantumcumque intensionem ut dictum est. Etiam accipiendo charitatem ut est ad deum habet duplices actus. scilicet elicitos et impatos. elicitus est dilectio. et de hac verum est quod non habet modum vel saltim nemo potest illum transgredi. nam neque deus potest eum transgredi. scilicet non potest se amare imoderate: quod deus propter infinitam bonitatem est infinite diligibilis: et ideo nunquam amatur imoderate nisi ametur plusquam infinite: sed deus non potest amare se neque aliquid aliud plusquam infinite eo quod ipse non est plusquam infinitus. ergo nemo potest deum diligere imoderate. Et ideo accipiendo sic dicendum quod charitas non habet modum vel saltim non potest excedi. accipiendo autem actus imperatos dicendum quod modum habet: quod illi actus non sunt proprie charitatis sed aliarum virtutum et ratione conditionum virtutum habent illi actus modum: et ideo generaliter loquendo potest dici quod dilectio dei et charitas modum habet: sed ille est quem non potest quod transgredi. cetera virtutes habent

¶ Nonnulli
runt rationes in
hunc.

1. ratio
2. ratio

3. ratio

4. ratio

5. ratio

6. ratio

7. ratio

¶ Aliorum
rationes.

1. ratio
2. ratio

¶ Res. ad
quod
tum. q.

¶

Finis omnium
actionum hu-
manarum est
dilectio dei

tes hnt modū quem pōt quis transgredi sed nō licet. 7 qñ dicitur qd dilectio dei nō hz modū: est intelligendū qd nō hz modū quē possimus trāsgredi. Ad quintū dōm qd dilectio dei vel charitas modū hz sed nō sicut alie virtutes: 7 iō melius 7 pfectius hz modū qd ille. qd. n. per se est potius 7 maius est eo qd est per aliqd: 7 iō bonitas mēsure que fm se hz modū potius est qd bonitas mēsurati que hz modū per mēsurā: 7 ideo charitas que hz modū vt mēsurata 7 finis est potior alijs virtutibus que hnt modū vt mēsurate. Ad sextū dōm qd Aug. querebat ibi de mō dilectionis dei quasi esset taliter modus in ea qualiter est in actibus alijs virtutū vbi cōtingit excedere: 7 iō dixit. vereor ne plus minus ve qd opz inflāmer desiderio dñi mei. 7 tñ statim rīdendo subiūxit nō esse sic in charitate sicut in alijs virtutib: sed ait qd modus diligendi deū est vt ex toto corde diligat. i. vt diligat quātum pōt diligī. 7 hoc cōuenit ad modū qui cōuenit mēsure in quo nō cōtingit excedere. Aliter pōt dici qd queritur modus in charitate quātū ad actus impatos: 7 in illis bñ est cauendū vt teneat modus. nā interdū quis inflāmatu desiderio dñi ieiunāt orat aut facit aliqd plus qd cōueniat. 7 ad hoc magna prudentia requirit. Ad septimū dōm qd opz hz modū pñtū a rōne in actibus exterioribus charitatis: sed non in actu interiori. Pro quo sciendū qd in alijs virtutibus tā qñtū ad actū interiorē qui est electio qd ē ad exteriorē opz teneri modū quē nō licet trāsgredi. circa charitatē aut nō est modus circa actū interiorē quē trāsgredi possimus. est tñ modus circa actus exteriores. De exterioribus actibus alijs virtutū manifestum est qd contingit in eis excedere vt in audendo: 7 timēdo: 7 cōcupiscendo: 7 fugiendo delectabile. de interiori aut affectione siue electione rō est qd ista est circa aliqd obiectum: 7 iō d3 mēsurari ex illo. sed oē aliud obiectū prēter deū subiacet iudicio rationis: iō affectio circa illud obiectū est mēsurata 7 nō d3 trāsgredi terminū cōstitutū a rōne. obiectū aut diuine dilectionis. i. ipsa dei bonitas excedit iudiciū rōnis: iō nō pōt ei poni modus vel terminus a rōne: sed hz terminū ex nā obiecti. i. infinitatē: 7 ideo illū terminū vel modū nemo pōt transgredi neqz ē ptingere. De exterioribus actibus charitatis alia rō est quia illi sunt actus alijs virtutū 7 a charitate solū impanē: iō fm cōditionē illarū virtutū hnt modū. Item qd actus interior charitatis. i. dilectio hz rōnem finis qd vltimū bonū hoīs cōstitit in hoc qd aīa deo ibereat iuxta illud ps. 72. Nō ibi at adherere deo bonū est. exteriores aut actus sunt sicut ad finē: in appetitu autē finis non daf terminus. i. Politi. in appetitu autē eoz que ad finē daf terminus: 7 iō cōmēsurant oēs isti actus fm rōnē 7 charitatē.

Queres An iste modus diligendi quē xps dedit possit i via seruari. Qd. 288 cum xps posuerit hic modū diligendi deū. i. ex toto corde: et tota aīa: 7 in tota mēte. an iste modus diligendi possit seruari in via. Alij dicunt qd sic: ga dicit Hiero. qui dicit aliqd deū impossibile homini pcepisse anathemā sit: sed hoībū exstibus in statu vie dedit deus istud pceptū. ergo pōt seruari: 7 hereticū est dicere qd nō possit seruari. Scdo qd charitas est virtus magis necessaria qd alia: sed pcepta data de actibus alijs virtutū possunt impleri. ergo 7 pceptū datum de actu charitatis. Tercio qd oē pceptū legis ligat: cū lex a ligādo dicat: sed nullus pōt dimittere id ad qd obligatus est qñ peccet. si qñ lex aliqd pcepit qd obseruari non posset lex obligaret nos directe ad peccandū: 7 ita esset lex mala. Dicendū qd accipiendū modū pcepti istius vt iacet nō pōt obseruari in via: ga in via nemo pōt sine pctō manere nisi ex spālī priuilegio. i. Jo. 1. c. si dixerimus qd pctm nō hēmus ipsi nos seducimus 7 veritas in nobis nō est. sed cū qs peccat saltē venialiter nō diligit deū ex toto corde. ergo pceptū illud nō pōt totaliter in via impleri. Scdo qd nō pōt qs hēre cor ad multa. sed oū deū diligim⁹ opz qd cor reb⁹ palib⁹ nō apponamus. qd nō pōt bñ ex toto corde deū diligere. Considerandū autē circa hoc qd cū dicat ex toto corde hic rē. manet dubiū an ista totalitas amoris possit esse in via. totū aut 7 pfectū idē est vt dicit phs. 3. phys. rō aut perfecti cōstitit in hoc qd nihil ei desit. Sed hoc duplī cōtingit. Uno mō qd nihil desit eoz que natum est hēre siue pōt hēre: aut qd nihil desit eoz que d3 hēre: sicut alijs hō d3 duplī hēre perfectā quātitatē. vno mō qd hēat tantā quātitatē quātam possibile est eē in humana nā: sicut est forma gigantis. Alio mō qd habeat tantā quātitatē quātam requirit humana nā hz nō hēat tantā quātitatē quātam possibile est hēre: vt qd nōdum venit ad magnitudinem gigantis. prima pfectio hoīs est in statu glorie qñ hō habet totā perfectionē quā possibile est hēre in natura humana. nā inuenit ibi natura in suo esse pfectissima. scda pfectio est natu-

re condite. i. qñ adam fuit ante pctm. nā tunc habuit totū qd natura regrebat pro illo tpe hz nō hēat totū qd poterat hēre. nunc vero caret sepe vtraqz pfectio imo quasi semp: qz neqz hz quis quātum hēre pōt neqz quātum hēre d3. quātum ad oīa in quibus attendit humana pfectio fm pdicta attendit duplex totalitas in dilectione dei: vna qua nihil deerit de his que hō pōt expēdere in amore dei quā totū in dilectione eius ponat: 7 hēst qd nihil cogitemus vnqz nisi de deo: nihil velimus 7 amemus nisi ipsū: nihil agamus nisi ad ipsum 7 pp ipsum: 7 hoc mō nō impletur neqz pōt impleri pceptū istud in via cū oporteat aliqua alia pte deū cōsiderare: 7 ēt volūtas non mouet toto conatu in deū: cū affectus passionalis in aliquo impediatur. sic dicit magister. 3. sen. di. 2. 7. illud pceptū non penitus implet in hac vita morali ab hoīe: sed ex pte non ex toto: ga ex pte diligimus sicut ex parte cognoscimus. 7 Aug. ait cū adhuc est aliqd carnalis cōcupiscentie non oīno ex tota aīa diligit deus. caro. n. nō d3 cōcupiscere nisi ga carnalis aīa cōcupiscit. Alia totalitas dilectionis est fm quā totū illud qd hō tenet ponere in dilectione dei ponit nihil subtrahēdo: 7 hec totalitas ponit in pcepto 7 d3 obseruari pceptū fm hanc totalitatē. i. vt nihil omittat qs de his que ponere tenet in amore dei. Differūt autē iste due totalitates: qz prima ponit oē qd pōt impendi in amore dei 7 excludit omne qd obuiat amori dei: 7 quolibet illū intercipit vel impedit. scda pfectio ponit solū oē qd requirit ad amorē 7 nō oē qd possibile est: 7 excludit oē qd repugnat amori dei: 7 nō illud qd ad tps impedit vel intercipit actū dilectionis. nāz semp exercere actum virtutis non est de necessitate salutis: neqz est possibile in via: hz est eozū qui sunt in statu beatitudinis: 7 hoc ga pfectio beatitudinis est in opatione. pfectio aut virtutis est in habitu. est aut de necessitate salutis nunqz agere ptra virtutē: hz non requirit semp opari fm virtutē. in prima aut erit totalitas prima dilectionis qz nō solū nō agemus ibi aliqd d3 dei dilectionē: sed ēt nunqz cessabimus ab actu diligendi: ga nihil erit qd impediatur vel intercipiatur illum actū. Sic dicit Aug. cum aut veniet qd pfectū est destruet qd ex pte est vt iam ex pte non sit sed ex toto: charitas iam non auferet sed auget 7 implebit: in qua plenitudine illud pceptum charitatis implebit diliges dñm rē. 7 tunc erit iustus sine peccato: ga nulla erit lex repugnans mēti. Sed obijciat cū istud pceptū non possit impleri in via quare ponit. Aliqui dicunt qd non ponit vt impleat hic sed vt impleat in patria. C3 dicendū qd non stat: ga tūc si non ponit pro nūc nō obligaret nūc: 7 cōsequenter istud pceptū non esset obligatoriu. est. n. totum vnum pceptū de diligendo deū: substantia aut actus est diligere modus vero est ex toto corde: 7 iō si non obligamur ad diligendum ex toto corde: neqz obligamur ad diligendum qz idem pceptū est: 7 iō vel totaliter obligat vel totaliter non obligat. i. nullo mō. Scdo ga si pro nūc non ponere pceptū ponere pro vita eterna: 7 tñ falsum est ga tunc nullū pceptū ligat neqz ma- nebimus sub pceptis vel sub aliqua lege: ga tunc erimus in fine nostro. pcepta aut dirigunt quo tendendū est. Dicendū ergo qd istud pceptū ponit solū pro pñti. pro futuro aut nullū pceptum erit. Sed in isto pcepto sunt duo vnum ad qd obligat 7 aliud ondit. obligat. n. ad diligendū deū 7 ex tota aīa 7 corde rē. fm totalitatē scdam. i. vt totū qd tenemur expēdere in amorem dei expēdamus 7 nil d3 amorē dei faciamus. Ondit aut aliā totalitatē. Et ista duplī. vno modo pro futuro. i. qd in vita eterna ex toto corde diligemus hz nūc non possimus quodāmodo pro pñti inuitat 7 pponit nobis deus istā dilectionē ex toto corde: vt hz non teneamur ad illā nitamur aut quātū possumus: 7 ista est veritas. rō aut quare hoc fiat est ex cōditione spālī hui⁹ obiecti diligibilis. in ceteris. n. actibus virtutū determinat aliquis modus. i. quātitas vsqz ad quā opari sit cōueniens. ita g in charitate debuit fieri: 7 ga circa dilectionē dei nullus modus est sufficiens nisi ex toto corde iō debuit dici qd ex toto corde diligerem⁹ vt nemo putaret qd satis diligebat deus si in minori aliqua qñtitate diligeret. Scdo fuit ga hz nemo in pñti diligere possit deū ex toto corde: tñ si ponere alius modus tolleretur occasio pñciendi in dilectione dei. nā non poterat dici nisi qd diligeremus deū nihil faciētes d3 amorē eius: 7 hoc vñ cōsistere magis in priuatione vel negatione 7 nō est magnū hz facere: 7 cū istud hō faceret non curaret tendere ad maiora: 7 sic in charitate parū hoīs pñficeret. fuit ergo cōueniens dici ex toto corde 7 ex tota aīa: vt intra istā latitudinē ad cui⁹ terminū nemo pñgit ali⁹ alio magis curreret: 7 quilibz niteret qñtum posset aut veller cū multū nitēdo non posset errare. Sic dicit Aug. 7 magi sen. di. 2. 7. f. 3. cur pñcipitur hōi ista pfectio cū in ista vita nemo eā hēat. 7 rīdet. ga nō

B

Duplex totalitas i dilectione dei.

Nō nece ē i via semp operari hz virtutē.

C

Obiectio Nōnul. rñ. Cōfutatio 1. rō

2. rō

Doc. rñsio

D

Augu. snia

Ad. 1. rōez

recte curritur si quo currendum est nesciatur. quō autē sciretur si nullis preceptis ostenderet. q. d. nesciret: et ideo cōueniens fuit tale preceptū poni. Ad primū dōm q. istud preceptū implet in via quātum ad id ad qd per id voluit nos deus obligare. s. vt ex toto corde diligamus. i. nihil ē eius amorē faciamus: et tamē quātum ad totalitatē primā. s. vt totū qd pōt expendi in amorē dei expendamus nō obligat: et ita nō seruatur neq; pōt seruari. vnde pprie pōt dici q. istud preceptū totaliter implet in via: qz nō dī impleri preceptū nisi in modo in quo obligat: et tñ nullo alio mō obligat nisi vt dictū est. ergo per essentia; modi implet preceptū istud in via: sicut illa ppositio est totaliter vera que in oī mō significationis sue est vera: et ita pceptū illud obseruatur totalr qd in oī mō quo obligat obseruatur. Ad scōz dōm q. sic pcepta de alijs virtutib; pnt impleri: ita et pceptū de charitate. nā id ad qd obligat pceptū seruari illud pōt: et seruatur in via ita facile sicut pcepta aliarū virtutū. aliqd autē ponit in pcepto isto qd vno mō intellectū nō implet neq; pōt impleri. sed accipiēdo totalitatē primā et quātum ad illū sensum nō est pceptū sed magis ostensio vel doctrina et inuitatio quedā quo tendere debeamus. hoc autē nō accidit in pceptis de actibus aliarū virtutū: et hoc cōtingit ppter cōditionē obiecti et actus. nā obiectū istud est in infinitū diligibile. ideo modus iste est aliqd ad qd nos nō possumus ptingere saltē nunc. etiā qz actus aliarū virtutū sunt ad finē: actus vero diligendi deū est finis: et iō in eo nō dā terminus: sed quātum plus possumus. in alijs autē dā terminus et non agit ex toto corde. Ad tertiu dōm q. istud preceptū de amando ex toto corde quātum ad illū sensum in quo intelligit esse preceptū obligat et implet. in quātum vero nō obligat non est pceptū sed potius quedā inuitatio et doctrina ad id qd agere bonum est et qd in patria faciemus.

Ad. 2. rōez

Ad. 3. rōez

Queretur An solus deus sit ex charitate diligendus. Qd. 289. cum dicamus deū diligendū ex toto corde qui est actus charitatis an solus sit ex charitate diligendus. Aliqui dicūt q. sic: qz ita sicut deo debemus timorē ita debemus amorē Deutero. 10. c. 1. et nungd dñs deus petit nisi vt timeas et diligas deū. sed alius est timor quo timef homo qui dī humanus: et alius quo timef deus qui dicitur seruilis vel filialis. ergo etiā erit alius amor quo deus diligit et alius quo homo. sed deū ex charitate diligimus. ergo nullū aliū diligimus ex charitate. Scōo qz Aristo. dicit. 8. Ethic. q. amari est honorari: sed alius est honor qui debet deo qui est latrē: et alius qui debet creature qui est dulce. ergo alius est amor quo diligit deus: et alius quo diligitur primus: sed deus diligit ex charitate. ergo non primus. Tertio qz spes gignit ex charitate vt dicit glo. in c. 1. sed spes ita habet de deo q. increpatur qui spem ponit in hōie. Dier. 17. c. 1. maledictus hō qui cōfidit in hōie. ergo ita charitas se habebit ad deū q. nō se extendet ad creaturā. Dicendū q. multa pter deum diligunt ex charitate. nam saltē primus diligit. sic dicit xps hic. diliges primū tuū sicut teipsum et. 1. Jo. 4. c. dicit. hoc mandatū habemus a deo vt qui diligit deū diligit et fratrem suū. Circa qd cōsiderandū q. non est dubiū quin primū diligamus et deū: et tamē dubiū esse poterat an sicut diligendo deū pcedit ex habitu charitatis: ita dilectio primī sit ex eodē habitu vel ex habitu alio. et dicendum q. ex eodē habitu numero charitatis: et iō dicimus eē duo precepta charitatis. rō huius est qz habitus nō diuersificatur nisi ex hoc q. variat spem actus. oīs. n. actus eiusdē spēs ptingit ad eundē habitū. cum autē spēs actus ex obiecto sumatur fm formale rōnem obiecti: necesse est q. idem spēs sit actus quo fertur agens in rōnem obiecti et quo fertur in obiectū sub tali rōne sicut est eadē visio in spēs qua videt lumen et qua videt color fm rōnez luminis. rō autē diligendi primū deus est: qz deus ppter seipm diligit. primus autē ppter deū in quātum ad deū ptingit. vñ manifestū est q. idē actus spēs est quo diligit deus et quo diligit primus: et pp hoc habitus charitatis nō solū se extendit ad dilectionem dei sed et ad dilectionē primī. Ad primū dōm q. tā timor q. amor se extendit ad deū et ad hōiem: et aliqñ est idē timor quo deū et hōiem timemus: et aliqñ diuersus. De timore p3 quia aliqñ timef hō pp id qd est sibi ppriū: sicut timetur tyrānus pp crudelitātē: qz crudelitas est virtū et est hōi a seipso et nō a deo: et tunc vocat timor humanus: et ita timemus illo timore hōiez quo non timemus deū. nemo. n. diuinā crudelitātē timet: qz crudelitas nulla in eo est. aliqñ timef hō pp id qd hō a deo. s. pp pater occidendi quā hō ex administratione publica ad vindictā malefactorū. et ista ptas est a deo vt dī ad Ro. 13. et. 1. Pe. 2. et tūc timor quo timemus hōiem est idē spēs cum timore quo timemus

deū: et erit iste filialis vel seruilis. Et p3 qz et timemus deum qz h3 prātem nocendi. s. mittēdi corpus et aiām in gehēna. et istam cām timēdi eū dicit xps. s. 10. c. cū ergo eadē rō timēdi deū sit que est timēdi hōiem. manifestū est q. timor idēz in spēs erit. De amare eodē mō est nam aliqñ amamus hōiem pp aliqd qd est eius: vt cū qs amat hōiem pp cupiditatē acgredi aliqd ab eo: et tūc amor iste nō est idē cū amore quo deū diligimus: et sic nō pertinet ad charitatē. aliqñ autē amat homo pp id qd est dei in illo. i. q. est ad imaginē dei et qz est capax eius: et tūc est idē amor in spēs quo deū diligimus et hōiem: sed deū diligimus ex charitate ergo primū. sed nō est verū q. qd amat deū qd amat hōiem ex charitate: sicut bruta et inaiata nō diligimus ex charitate: et tñ possumus illa diligere qz a deo creata sunt. et tñ ad charitatē vltra regit q. sit ad imaginationē dei et possit in eo beatificari. Ad scōm dōm q. non est file de amore et honore: qz nō diuersificat amor diuersificat honor. Et rō est qz amor respicit bonū in cōi. s. velle aliqd bonū hōi. honor autē respicit bonū ppriū honorati. deserf. n. honor alicui in testimoniu pprie virtutis: et iō amor quo diuersos diligimus nō diuersificat spēs ppter diuersam cōditionē bonitatis diuersorū: et hoc est qz nō amatur pp illos gradus bonitatis quos hnt neq; vt illa bonitatem hēant: qz tūc non esset idē amor quo diuersi isti amant: sed amant oēs isti qz sunt ad imaginē dei et qz pnt frui deo vt illo fruant. istud autē est vñ bonū cōe in oib;: iō necesse est q. amor quo isti diligunt oēs fm hanc eandē rōnē sit idem spēs. et ita est amor charitatis. De honore secus qz honoram diuersos hōies fm diuersa bona ppria singulorū in singulis inuēta: et attēdimus vñ bonū cōe in oib;: iō diuersos gradus et modos honoris eis impēdimus. et dī. 9. ethic. c. 2. et ita qz solus deus excellentiaz quādam h3 quā nullus alius h3 ei soli honorē latrē impēdimus quē nulli alij tribuimus. Ad tertium dōm q. de spe et amore eadē rō est. nā in deo est spes ponēda et nō in hōie tanqz in principali actore salutis vel cuiuslibet boni nri quātūlibet parui: qz nullū bonū pōt esse quātūlibet parū qd a solo hōie nobis pueniat. sperare tñ in hōie tanqz in adiutore ministeriali nō est in cōueniens qz inqñtū hōies aliqd efficiunt instantū pnt alij in eis sperare: et tamē aliqd faciūt: imo dei adiutores dicuntur. 1. Cor. 3. c. g. aliqua spes pōt in eis hēi sed nō principalr: ita et hō amari pōt qz aliqd bonū in illo est: sed non principalr quasi ponendo finē dilectionis in eo: sed pp deū diligī pōt in quātū bonum dei participat et in illū tendit. et sic idēz amor est quo amat deus et proximū. s. charitatis.

An charitas et cetera virtutes possint aut debeant diligere ex charitate.

Queretur an charitas et cetera virtutes possint aut debeant diligere ex charitate. Q. 290. Aliqñ dñt q. nō: qz ea que sunt ex charitate diligēda sub duobus pceptis charitatis includunt vt p3 hic et Mar. 12. et Luc. 11. c. et tñ sub neutro illo pcepto cōtinet charitas aut alie virtutes: qz virtus neq; est de neq; primus. gñō diligunt bec ex charitate. Scōo qz charitas est ad illa q. pnt picipare beatitudinē: et tñ neq; charitas neq; alia virtus pōt esse piceps beatitudinis qz nō sunt creature rōnales. gñō diligunt ex charitate. Tertio qz charitas est qdā amicitia: s3 nullus pōt hēre amicitia ad charitatē vel ad aliqd actūs: qz de rōne amicitie est redamare. 8. ethic. charitas tñ et accēditia nō pnt redamare: qz nō sunt plone qb? cōpetat actus. gñō diligunt ex charitate. Quarto qz si charitas diligit ex charitate opz q. hō diligit charitatē ppriā magis q. alienā: sicut pot' diligit quis seipm q. aliū: et tñ figs diligit charitatē suam ex charitate opz q. diligit ex alia charitate: et illa rursus ex charitate diligenda est: et sic ibi in infinitū. qd est absurdū. Quinto qz illud qd pp nos tñ querimus nō diligimus ex charitate: qz charitas nō qrit que sua sunt. 1. Cor. 13. c. i. ad charitatē nō ptingit diligere ea q. sua sunt. i. q. sunt pp eū cuius est: s3 sunt pp alterū. s. g. pnt picipare beatitudinē: s3 charitatē et virtutes pp nos tñ volumus qa in se ipsis nō subsistūt qz accētia sunt. vñ neq; bonitates hnt nisi fm q. in nobis sunt: iō nō sunt ex charitate diligēda. Alij dñt q. charitas et virtutes ex charitate diligant. dicit. n. Aug. 8. de tri. qui diligit primū cñs est vt ipsam dilectionē diligit: s3 primus ex charitate diligit. g. et charitas atq; virtutes diligunt ex charitate. Scōo qz pp vñ qd qz tale et illud magis: s3 amicitia et virtutes sunt honestū quoddā. g. ista magis debet ex charitate diligi q. hntes ea. Tertio qz actus primī. i. directi et actus reflexi sup eos ad eandē potentia ptingent q. sunt eiusdē rōnis: sicut intelligere aliquid intelligibile et intelligere se integre: sed ad actus eiusdē

Nonnullor rōnes. 1. rō

2. rō

3. rō

Rñ. ad qñ tum. q.

Notādum

Ad. 1. rōez

B

eiusdem rationis proficit idem habitus siue virtus. ergo cum per charitatem diligat primus quod pertinet ad actum directum: per charitatem diligat dilectio qua diligat primus: et ita charitas. **¶** Quarto quod ex charitate diligenda sunt illa que ad beatitudinem referuntur: sed charitate et virtutibus ad beatitudinem educimur et manent nobiscum in beatitudine. ergo ex charitate diliguntur. **¶** Quinto quod charitas est dilectio de fine ultimo: sed ultimus finis nostre vite est beatitudo. ergo beatitudinem ex charitate diligere debemus: sed virtutes et gratia quam consumantur transiunt in beatitudinem. id est efficitur beatitudo ipsa quod nil aliud est gloria nisi gratia consummata. ergo charitas et virtutes ex charitate diliguntur. **¶** Sexto quod charitas et virtutes aliquo modo amantur ex charitate et aliquo modo non. Pro quo sciendum quod charitas dicitur amor et addit aliquid: quod non est quilibet amor charitas: sed quilibet charitas est amor: ideo per amorem erit iudicium de charitate. Amari autem contingit aliquid dupliciter. Uno modo amore amicitie sicut illud cui bonum volumus: et quod fit sicut hominem amicum diligimus. Alio modo amore concupiscentie sicut amamus equum vel vinum vel vicem. **¶** Et hoc non est equo vel vino bonum fit vel ut maneat: sed ut illa sint bona nostra. et istud est magis concupiscere quam amare. **¶** Sic est de charitate: contingit. n. dupliciter amari aliquid ex charitate. Vno modo sicut id ad quod amicitia que secundum charitatem est terminatur: et hoc modo neque charitas neque virtutes diliguntur ex charitate: quod non diliguntur sic ex charitate nisi id ad quod potest esse amicitia: amicitia autem non potest esse ad charitatem aut virtutes neque ad aliqua accidentia propter duo. Primo quod amicitia facit ut homo velit amicum esse et bona habere. **¶** Et hoc. accidentia autem non habent esse per se neque bonitatem: sed eorum esse et bene esse est eis in substantiis: unde quod velimus virtutes vel accidentia aliqua: esse hoc ad substantias refertur quod volumus sub illis accidentibus esse vel bonum esse habere: et quantum ad hoc amare accidentia magis est amare ex concupiscentia quam ex amicitia: quod non volumus illis bonum esse: sed quod illa sint bona nostra vel aliorum: sicut equum et vinum amamus quorum amor solus concupiscentie est. **¶** Et hoc. **¶** Secundo quod amicitia consistit in quadam societate secundum quam amici seipsos redamant et eadem operantur et conuersantur. nam vna principia conditio amicorum est conuenerere. id est conuersari. **¶** Et hoc. unde amicitia non potest esse nisi ad aliquid quod sit natura agere: quod redamare et conuersari est quodam reciproca actio: et quod agere non est accidentium sed substantiarum quod agere est entis: accidentia autem non sunt sed insunt: ideo non potest esse amicitia ad virtutes neque ad aliqua accidentia: et ita non possunt charitas neque dilectio neque virtutes diligere ex charitate quasi ad eas charitas terminetur. **¶** Alio modo potest dici aliquid diligere ex charitate sicut id ad quod terminatur amor vel dilectio que in charitate includitur. Quis ad illud amicitia non fit: et talis amor ordinatur ad amorem alterius rei que principium amicitie: et talis amor dicitur amor concupiscentie. et sic dicitur amicus amare sanctitatem amici sui: et hoc modo charitas et virtutes diliguntur ex charitate amore quodam concupiscentie. Quod autem ista amemus manifestum est: quod in quantum sunt quidam bona volumus illa pro nobis vel pro alijs: et hoc est ea amare. etiam amamus ea amore concupiscentie: quod iste amor est ad ea que non vult quis in se esse sed pro alio esse: et tamen ista volumus pro nobis vel pro alijs: id est charitatem et virtutes amamus amore concupiscentie. Etiam omnem quod amamus ea ex charitate. nam ex charitate primum diligimus: et hoc in quantum ad beatitudinem peruenire potest. ergo necesse est quod ex charitate illi beatitudinem velimus: et quod ad beatitudinem sine charitate et virtutibus nemo potest peruenire necesse est quod charitatem et virtutes ex charitate diligamus: et eodem modo omnia bona quecumque primo potestesse possunt ut perueniat vel ut melius perueniat ad beatitudinem oportet diligere ex charitate: quod sicut ex charitate volumus quod ille perueniat ad beatitudinem: ita volumus illa media per que illuc peruenitur: neque est inconueniens diligere charitatem et dilectionem ex amore concupiscentie: quod non volumus illi bonum sed volumus eam esse bonum nostrum. **¶** Ad primum obijci quod in duobus preceptis charitatis ponuntur omnia que ex charitate diligenda sunt amore amicitie que possunt redamare: et ista sunt solus deus et primus: sic autem non diliguntur charitas neque virtutes: et ideo non exprimiuntur in preceptis illis: ea vero que diliguntur ex charitate amore concupiscentie nullo precepto exprimiuntur: sed sunt omnia illa bona que volumus eis quos ex charitate diligimus que sunt tam ipsi bonum quod est finis. id est beatitudo: quam etiam bona que illuc aliquo modo producantur: et quanto immediatius et magis et determinate aliqua producantur ad beatitudinem tanto magis ex charitate illa volumus: et ideo magis ex charitate diligimus charitatem et virtutes quam cetera bona: diligere autem charitatem et virtutes alterius non est illa diligere sed velle ut ille habeat: diligere autem propriam charitatem

et virtutes non est ad ipsa terminari amore: sed velle quod ego charitatem et virtutes habeam et in me permanant. **¶** Ad secundum obijci quod nullam rem ex charitate diligimus tanquam terminum amoris nisi eam que potest participare beatitudinem et illa amat ex charitate ut amicus: sic autem non amat charitas: quod non potest participare beatitudinem quod non est persona: sed quod illa est medium quoddam sine quo ad beatitudinem non peruenit: et actus eius manet in beatitudine diligimus eam ex charitate. id est ex charitate volumus nobis ipsam et alijs beatitudinem ipsam charitatem manere vel acquiri si perdat: sine qua non est beatitudo. **¶** Ad tertium obijci quod si charitas amaretur ex charitate vel ut terminus qui redamaret non posset eadem charitas per seipsam diligere sed per aliam charitatem: sed non amat ut terminus: imo ut id quod alteri volumus: et ideo non oportet esse alteram charitatem: sed per ipsam charitatem quam quis habet diligat ut ipsam charitatem diligat deum et diligat se. diligere deum. id est volo sic diligere: sed aliud est de charitate aliud de dilectione. nam per eandem charitatem diligam ipsammet et non per aliam: et tamen non diligam dilectionem per eandem dilectionem sed per aliam. ratio est quod charitas est habitus: et omnis actus eiusdem spiritus sunt ab eodem habitu: et tamen actus directi et reflexi super eosdem sunt eiusdem spiritus: ideo pertinent ad eandem potentiam et habitum. ergo sicut diligere deum pertinet ad charitatem ita velle me diligere deum pertinet ad charitatem: et eadem ratione diligere me habet charitatem per quam diligam pertinet ad charitatem eandem: unde per eandem ipsammet diligimus: et non oportet tunc tunc in infinitum. De dilectione secus est quod non diligam dilectionem per eandem dilectionem sed per aliam: quod alio idem numero esset actus directus et reflexus quod falsum est: quod non est inconueniens quod vna dilectio per aliam diligatur quod omnes dilectiones quotquot sunt ab eadem charitate sunt: neque etiam est necesse ire in infinitum: quod licet diligam me diligere deum non oportet quod illa secundum actum qui est reflexus iam diligam: et ita stabo ibi si voluero. **¶** Ad quintum obijci quod charitas non querit propter se ea que amat ut terminos et in quibus est redamatio: sed amat illa ad seipsam: et tamen alia sunt que non amantur ut termini sed ut medium ad finem: et illa vult charitas ad alterum. **¶** Interdum propter seipsam. id est propter habentem eam: et interdum propter alterum qui amat amore amicitie. **¶** Ad argumentum pro alia parte respondendum. Ad primum obijci quod Augustinus non loquitur de dilectione que est actus noster sed de dilectione que est deus: quod deus est charitas vel dilectio et ea dilectione diligat primus non formaliter sed effectiue et exemplariter. **¶** Ad secundum obijci quod vno modo quod virtus aut bonum aliquod non facit hominem diligibilem ex charitate. nam etiam existens in peccato mortali debet diligere ex charitate: sed diligat homo qui est ad imaginem dei et potens eo frui: virtutes autem non possunt deo frui: ideo non possunt isto modo diligere: sed diliguntur ex charitate ut alicui insunt. **¶** Aliter potest dici quod ex charitate non diligatur homo propter virtutem: tamen in amicitia honesta diligat propter virtutem: et tamen tunc non sequitur quod virtus magis diligenda sit quam amicus: quod si licet propter diceret causas finale esset vera propositio: sicut si quis vult pecuniam propter cibos magis vult cibos quam pecuniam: virtus tamen non est causa finalis propter quam diligatur amicus: sed est causa formalis que informans hominem facit eum diligibilem et in formalibus non tenet illa propositio sicut hoc est albus propter albedinem: et tamen ista albedo non est magis alba quam hoc. **¶** Ad tertium obijci quod per charitatem diligimus primum et diligimus dilectionem et charitatem: et tamen primum amore amicitie et in quem terminatur actus dilectionem vero et charitatem non diligimus quasi terminem amor ad illa: sed volumus illa pro altero. **¶** Ad quartum obijci quod omnia que ad beatitudinem pertinent diliguntur ex charitate: sed quidam pertinent ad beatitudinem quod illa participant: et ista amantur amore amicitie. **¶** Deus et primus: alia pertinent ad beatitudinem producendo et dirigendo ad eam: licet non participant ipsa: et ista amantur amore concupiscentie. id est ea pro alio volumus et non terminatur amor ad ea. **¶** Ad quintum obijci quod beatitudinem ex charitate diligimus: sed duplex est beatitudo. scilicet beatitudo creata et increata ipsa. increata deus est quod ipse est obiectum beatitudinis: et eum diligimus ex charitate amore amicitie. beatitudo creata est visio qua deum attingimus et virtus et gratia consumatur: et hec sunt bona nostra et diliguntur ex charitate non quasi illis bonum velimus: sed quod ipsa pro nobis vel pro alijs volumus.

¶ An creatur irrationalis sint diligende ex charitate. 20. 291.

¶ Queretur an creature irrationalis sint diligende ex charitate. Aliqui dicunt quod sic: quod per charitatem

Sexta pars Matthei * Abulensis

Ad. 2. ratione

Ad. 3. rationes.

Ad. 4. rationes.

Per eadem charitatem habet semel diligere et ipsas charitates.

Dilectionem per seipsam non diligimus: sed per aliam.

Ad. 5. rationes

Ad. 1. aliorum rationes pro parte affirmatiua.

Ad. 2. rationem

Ad. 3. rationes.

Ad. 4. rationes

Ad. 5. ratione Duplex beatitudo.

Ad. 6. ratione. Non. 1. ratio.

tatem conformamur deo: sed deus diligit creaturas irracionales ex charitate: qz deus diligit oia Sapi. 1. c. diliges oia que sunt. 2. omnia que diligit a seipso diligit qz nō hz aliqd in se distinctū a se per qd diligit. ipse autē charitas est. 1. Jo. 4. f. deus charitas ē. ergo diligit omnia ex charitate: 2. cōsequēter nos ex charitate eas diligere debemus. C. Secundo qz charitas pncipaliter est ad deū: ad alia autē se extēdit fm qz illa ad deū pertinent: sed sicut creatura rationalis pntinet ad deū in quātū bz similitudinē imaginis: ita irrōnalia pntinet ad deū per similitudinē vestigiū: 2. ita se extendet charitas ad creaturas rationales. C. Tercio qz sicut deus est obiectū charitatis: ita etiā est fides: sed fides se extēdit ad creaturas irrōnalia in quātū credim⁹ celum 2. terrā esse creata a deo: 2. pisces 2. aues esse productos de aquis: 2. ita de ceteris. ergo etiā charitas se extendet ad res irrōnalia. C. Quarto qz ois dilectio meritoria ad charitatē pntinet: sed aliqz potest meritorie diligere irrōnabilia. sicut cum quis diligit illa referendū in deū. f. in quātū sunt facta a deo vel iuvant tendētes in deū. ergo diligendū sunt ex charitate. C. Alij dicunt qz ad irrōnalia non est charitas. dicit enī Aug. illa sola ex charitate diligēda que nobiscū societate quadā referunt i deū: sed irrōnalia non sunt hmoi: qz non possunt nobiscū participare deo. ergo non est charitas ad ea. Scdo qz dilectio solum se extēdit ad deū 2. primum: 2. tñ irrōnabilia nō intel ligunt noīe primi. ergo non est ad ea charitas. C. Dm autē qz charitas est qdam amicitia: 2. ideo ad illa est charitas ad que est aliqd amicitie: per amicitia autē amat vno mō amicus ad quē est amicitia: 2. alio modo bona que ei optant. nā eodem amore volo amicū meū esse 2. viuere 2. bona habere 2. bona que ille habet vel habere debet: 2. tñ amicū amo amore amicitie. ergo ē bona q illi volo amo amore amicitie: 2. tñ amicitia habeo ad illum 2. non ad ea: qz iste amor terminat ad amicū 2. nō ad bona: 2. ppter hoc solemus dicere qz amicū amo amore amicitie: bona amo amore cōcupiscētie. f. qz amor amicitie terminatur ad rem que dicit amari. amor cōcupiscētie non terminat ad rez q dicit amari sed ad aliā: 2. tñ amor est aliqd: sed qn amam⁹ amicū 2. bona pro eo. Dicendū autē qz charitas non potest haberi ad re irrōnalia amore amicitie: ita qz ad illā terminet amor: qz neqz amicitia aliqua esse potest ēt sine charitate ad irrōnalia. Primo qdēz qz amicitia habet ad eū cui bonū volumus nō possumus autē pprie bonū velle creature irrōnalia qz nō est ei pprie habere bonū sed solum creature rōnalis oia vtiendi bono qd hēt per libez arbitriū: 2. ideo dicit Aristo. 2. ethico. qz in hmoi rebus non dicimus aliqd male vel bene cōtingere nisi fm similitudinē. C. Scdo qz ois amicitia fundat sup aliqua cōi catione vite: nihil autē est ita pprium amicitie qz participatio i bonis que ad vitā pntinent vt dicit. 8. ethi. creature autē irrōnalia nō possunt cōiōne habere in vita humana que est fm rationem: iō nulla amicitia potest haberi ad creaturas irrōnalia nisi forte fm metaphorā. C. Tercio qz in amicitia est beniuolētia sed irrōnalia nō possumus bona velle: tū qz nō accidit eis bonū vt dictū est: tū qz si aliqd bonū vellemus volum⁹ vt illa habeat illud bonū sed vt ipsa efficiat bona nobis. C. Quarto qz amicorū est cōcordia: ad irrōnabilia autē nō est concordia cū concordia sit in eadē volendo 2. agendo qd ad irrōnalia esse non potest: qz non cōiōcant nobis in eisdem opibus. Et eadē fere rō est que circa accidentia ad que non est amicitia vt dictū est pcedēti. q. Quis. n. irrōnalia esse aliquod habet in quo subsistat 2. opationes aliqz hēt qd non faciūt accidentia: nō tñ cōiōcant nobiscū in vita humana neqz qstū ad esse neqz qstū ad opationes vite. C. Quinto qz pprie ad charitatē pntinet qz charitas fundat sup cōi catione bñtudinis eterne cui creatura irrōnalis capax nō est: nō pōt ergo amicitia charitatis hēri ad res irrōnalia: possunt tñ ex charitate amari res irrōnalia: sicut bona que alijs volum⁹ in quātū. f. ex charitate volumus eas cōseruari ad bonorē dei 2. vtilitatē primorū: 2. iste amor quo ex charitate talia diligimus vocat amor cōcupiscētie vt dictū est qz nō terminat ad illa: non. n. illis volumus bona: sed volumus qz illa sint bona nra vel aliorū: sicut amic⁹ amat possessiōes amici sui. i. vult qz illa bona hēat: ista tñ dilectio ad inaiata nō ē solum ipata ex charitate: sed ēt elicitā qz charitas elicit actū nō solum ad ea ad que pncipaliter est charitas: sed ēt ad alia que ad ipsa ordinantur: 2. ita inaiata 2. oia irrōnalia diligunt ex charitate nō qz ad illa terminent act⁹ charitatis: s3 qz per illū actū ipsa ordinant ad illa ad que pncipaliter est charitas. C. Ad pmū obz qz tā de deo qz de nobis cōcedēdū est qz diligimus irrōnalia ex charitate: 2. tñ nō bēm⁹ charitatē ad irrōnalia qz hēe charitates

ad ea est terminari ad ipsa actum dilectionis: 2. tunc illa possent redamare 2. eēt ad ea amor amicitie qd falsū est. iō diligit de⁹ ista irrōnalia ex charitate non qz ad ea terminet amor illius: s3 qz ista amat vt sint bona ad laudē eius 2. ad vtilitatē nram: se autē 2. nos pncipaliter ex charitate diligit amore amicitie: iō ordinādo ista irrōnalia ad se 2. ad nos diligit ea ex charitate amore cōcupiscētie. C. Ad scdm obm qz irrōnalia hnt aliqz similitudine ad deū que est vestigiū: non sufficit ad hoc qz amant ex charitate amore amicitie: similitudo autē imaginis sufficit ad h qz ista facit creaturas rōnalia cū deo 2. adinuicē capaces eiusdem vite. f. glorie ad qd non sufficit similitudo vestigiū qui est in irrōnalsibus: ideo sola rōnalia amore amicitie ex charitate diliguntur. C. Ad tertiu obm qz non est de fide sicut de charitate: qz fides pōt se extendere ad oia que sunt vera quocūqz: charitas at se extēdit nō nisi ad ea que nata sunt hēe vitā eternā qd non cōtingit irrōnalsibus: ideo fides potest eē de irrōnalsibus: s3 non pōt esse charitas ad illa. Etiā qz fides non iporat aliqz associatē credentis ad creditū sicut charitas iporat associatiōē amaris ad amatum: 2. sic fides potest esse ad qdā ad que nō ē charitas. C. Ad quartū obz qz possunt meritorie amari irrōnalia: 2. hoc per charitatē solā: non tñ qz illis bona velim⁹ sed qz ea velim⁹ ex charitate pro alijs vel pro nobis: 2. est amare ea ex charitate amore cōcupiscētie. C. Ad pmū in 3m obm qz intelligit il lis ad que est charitas: quedā. n. sunt que amant ex charitate: 2. tñ ad ea non est charitas qz ea nō amant ad se sed ad alia: 2. talia nō oportet qz cōiōcent in bñtudinē: alia sunt que ex charitate amant: 2. ad illa est charitas 2. talia possunt pncipare bñtudinē. 2. de his loquitur Aug. C. Ad scdm obm qz charitas solus est ad deū 2. primum qz ad ea terminat act⁹ charitatis 2. non includunt irrōnalia noīe proximi: 2. tñ irrōnalia amantur ex charitate: s3 charitas ad ea non est vt dictum est.

C. An homo seipsum ex charitate diligere debet. Qd. 292.

Queretur an hō debeat seipsum diligere ex charitate. C. Aliqui dicunt qz non. dicit. n. Gregori⁹ in quadā omelia qz charitas minus qz inter duos haberi nō potest. ergo ad seipsum non est charitas. C. Scdo qz charitas amicitia qdam est: amicitia autē de rōne sui iporat qdam equalitatē 2. similitudinē 2. cōiuere. 8. ethico. que sunt cōditiones amicitie: 2. tñ ista non possunt esse hōi ad seipsum. ergo neqz charitas erit ad seipsum: nemo. n. est sibiipfī similis neqz equalis neqz cōuersans qz oia hz regunt distinctionē. C. Tercio qz id quod ad charitatē pntinet non pōt esse vitupabile qz charitas non agit pperam. 1. Lozin. 1. 3. c. sed amare seipsum est vitupabile: qz dicit 2. Thimo. 3. qz in nouissimis dieb⁹ erunt hoies amātes seipso. ergo non potest se qz ex charitate diligere. C. Quarto qz amicitia exigit redamationē cū sit amor non latens in spassis. 8. ethi. sed nemo potest seipsum redamare qz ad hoc exigit distinctionē agentis 2. patientis. ergo nō est ad seipsum charitas. C. Quinto qz charitas est amor sed amor fm Diony. est virtus vnitua: vniō autē non est nisi distinctorū. ergo non est ad se charitas cū nō sit vniō. C. Sexto qz amicitia cōsistit i quadā eq̄litate. 8. ethi. sic 2. iusti eq̄litate dicit. 5. ethico. s3 iustitia ppe non est ad seipsum. 5. ethico. g. neqz amicitia neqz charitas. C. Dōz qz hō pōt 2. o3 seipz ex charitate diligere: qz qz o3 diligere primum suū sic seipz vt p3 ē. in lra. ergo seipm diligit o3. Scdo qz mīa ex charitate causatur: 2. tñ pōt aliqz sibiipfī eē misericors iuxta illud misereere aie tue placens deo. g. p3 seipz ex charitate diligere. C. Circa qd sciendū qz pcessus i amādo se h3 ad similitudinē pcessus qz ē i cognitione: in cognitione at iuenit aliqd in quo pmo fingit itelle cōgnoscētis. f. i pms pncipis 2. ex his ad alia deriuat: 2. ipsa qdēz cognitio fm qz stat i pms pncipijs accipit nomē itelle: fm autē qz deriuat ad cōlones qz ex pncipijs cognoscūt accipit nomē scie s3 qz cognitio pncipiorū est in cōlōnib⁹ sic cā i causato: 2. cōiō co gnitio cōlōnū est i pncipijs sic causatū i cā: iō pmutam⁹ noīa vt dicat qz intelligim⁹ cōlones vt cōlō ē i pncipio cui cōpetit sciri: sic etiā i amatiuis est pcessus qz affect⁹ amātis pmo figit i ipo amāte. f. vt seipsum amet: 2. ex eo deriuat ad alios. vñ o3. 9. ethi. qz ex his que sunt bonis ad amicū. f. oū se h3 ad amicū sic ad seipz: 2. ideo in pcepto dilectionis o3 qz amet qsqz primum suū sic seipz: nec est hoc mix qz vniū se hnt ad similitudinē eoz qz sunt vniū: vñ Quis nomē amicitie iponat fm qz amor ad alios se diffundit: tñ etiā amor quē qz h3 ad alios pcedit ad similitudinē amoris quē h3 ad seipsum. C. Aliter ēt potest dici qz de charitate possumus dupliciter loq. Uno modo sub ratione amicitie cōi. f. in qz tum charitas est amicitia qdam alio sub ratione ppria charitatis. Accipiēdo pmo modo iudicabimus de charitate sicut d amicitia

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Aliorū rōes
in 3m.

1. rō.

2. rō.

Rñ. ad qñ.
qñis.

Amici a
māf amor
amicitie: ei
vñ bōa amo
re cōcupiscē
tie.

2. rō.

B

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

L

Ad. 1. rōes

citia: ipsa vero amicitia pprie loquendo non pot hēri ad seipsū
sed aliqd maius amicitia: qz amicitia iporat vnionē cū fm Dio
ny. amor sit vī vnitiua: vnicuiqz at ad seipz ē vnitas q est potior
vnione: vñ sicut vnitas est pncipiū vnionis: ita amor quo quis
seipm diligit est pncipiū amicitie que est amor ad aliū 2 forma
2 radicē in h. n. amicitia hēm ad alios q nos hēm ad eos sicut
ad nosipsos iuxta illud. 9. ethico. venerunt amicabilia q ad alte-
rū ex amicabilibz que est ad seipm: 2 ita est in pcessu cognitiōis
qz de cōclusionibus habetur scientia: de pncipijs autem non
habetur scientia sed aliquid maius illa. s. intellectus. Accipien-
do autem charitatem fm ppriā rōnē oīm q charitas est pnci-
paliter amicitia hoīs ad deū vel alicuius ad deū: 2 dñr ad ea q
dei sunt: 2 iter illa est hō qui charitatē hz: iō cū hīs charitatē di-
ligat deū 2 oia ad deū pñetia. i. capacia eius ex charitate 2 ipe
quoqz sit de his diligit seipm ex charitate: 2 ita ad seipm ē cha-
ritas: vñ 2 de seipm ex charitate diligit 2 angelus seipz. C Ad
primū oīm q Gregorius loquitur de charitate fm rōnem cōem
amicitię: 2 tunc large lz dicat aliqz hēre amicitia ad seipm ppe
tñ non hz: 2 sic neqz charitatē hz: 2 tñ fm ppriā rōnē charitatis
hēt charitatē hō ad seipm magis qz ad alios. C Ad scōz oīz mō
vno qz non sit hō ad seipm amicitia: est tñ charitas fm ppriā
rōnē vt dictū est. C Alio mō oīm qz ē ad seipz hz hō amicitia
large: 2 iō ē ita sibi inerunt in quātū est aliqd maius qz hēc. nā
amicitia facit vnionē: hoīs autē ad seipm est vnitas: 2 quantū
deficit vnio ab vnitate tātū deficit amicitia que ē ad alterū ab
amore qui est hoīs ad seipm: vñ hēt hō ad seipm excellentes
amicitia que est amicitia exēplaris a qua venit amicitia ppe di-
cta que ad alterū est: 2 ita nō hz aliqz ad seipm equalitatē 2 si-
militudinē: sed p his idēitatē que est maior qz hēc: 2 hēc est idē-
tās in substantia 2 moribz: ēt non hz ad seipm puenire vel puer-
sari: hz tñ idēitatē operationū que maior ē: 2 iō amicitia ē bo-
minis ad se maior qdem qz ad alterū: sed non ita pprie dicta sicut
ad alterū. C Ad tertiū oīm qz amare seipsos fm nām sensibiles
2 corporales est valde vituperabile: tales. n. appetitui qui fm sen-
sum est obediunt: 2 hoc non est vere amare seipsos qz nō amat
se homo fm id qd est vere bonū ei et taliter se odisse laudabi-
le. sic oī. 6. 16. 2 Jo. 12. c. qui amat aiām suā pdet ea. amare at
se fm rationē. i. vt sibi velit homo bona ppria humana q sunt
bona fm pfectionē rōnis est laudabile valde 2 necessariū: 2 iste
est amor fm charitatē. C Ad quartū oīm qz ista ratio pcedit
fm ppriā rōnē amicitie: 2 ita nō iuenit amicitia ad seipsos neqz
redamatio: sed iuenit amor qui est maior qz amicitia vnus ad
alterū. C Ad qntū oīz qz hz amicitia pprie oīa sit non eiusdē ad
seipm: tñ amor est pprie dictus eiusdē ad seipsos qz amor nō
dicit redamatiōē neqz equalitatē: similitudo autē cōiunereqz
pertinent ad amicitia 2 faciunt distinctionē: 2 ideo nō pphibetur
esse eiusdē ad seipm: 2 cū oīz qz est virtus vnitiua nō est icōue-
niens: qz idē potest sibiipm vniri. i. qz id qd est sibiipm per nām
efficiat sibiipm vnitiū per affectū: 2 hēc facit amor. C Ad sextū
oīm qz neqz iustitia neqz amicitia pprie dicta est hoīs ad seipz:
2 tñ magis potest esse amicitia ad seipz qz iustitia qzuis vtrāqz
dicat equalitatē 2 faciat adequationē quādam: sed amicitia facit
adequationē affectū: iustitia autē adequationē rez: facilius est
autē adequari affectus eiusdē ad seipm qz res: qz f3 operatio
nē aīe possunt accipi plura vt vnū 2 vnū vt plura qd contingit
qz actus in ipsum agentē reflectit: res aut sunt exterius: 2 ideo
non potest in eis per opationē aīe fieri vnū qd plura est neqz
econtrario: hz etiā iustitia potest esse hoīs ad seipm metaphi-
ce in quātū in hoīe iueniunt diuersa fm rem. i. diuersē vires q-
rum adequatio in eo quod vnicuiqz competit respectu alterius
iustitiam metaphicam reddit.

C An corpus nřz debeam ex charitate diligere. Qd. 293.

Queretur an corpus debeamus ex charitate diligere.
C Aliqui dicunt qz nō: qz nō diligimus illū
cui non volumus cōiungere vel conuersari cū amicitia dicat con-
iungere. 8. ethi. sed hoīs charitatē hntes fugiunt cōiunctū ad cor-
pus ad Rom. 7. qz me liberabit de corpore mortis huius. 2 ad
Pbili. 1. c. huiusmodi oīdit dicens. cupio dissolui 2 eē cū xpō.
qz corpa nra nō debem diligere ex charitate. C Scōz qz charita-
tis amicitia fundat sup cōicationē diuine bñtudinis. i. ad illa so-
la est charitas que possunt cōicare beatitudinē: 2 tñ corpus nřz
non potest participare fruitione que est actus partis spūalis: et
consequēter neqz beatitudinē: 2 ideo non diligit ex charitate.
C Tertio qz charitas amicitia qdā est 2 amicitia solū ē ad illa
que possunt redamare. 8. ethico. sed corpus nostrum nō potest
nos redamare ex charitate. ergo non debemus illud ex charita-

te diligere. C Quarto qz dicit Aristo. 10. ethico. qz vituperabi-
le est homini seipsum diligere quātū ad id qd est exterius et
seipso: sed corpus nostrū est exterius. ergo vituperabile est dili-
gere corpus nostrū: sed actus charitatis est laudabilis. ergo nō
est ad corpus. C Quinto qz pars non ponit in numez 3 totū: s3
corpus nostrū est pars nostrī. ergo non o3 poni corpus aliud di-
ligibile qz nos ipsi. Sexto qz primum debemus diligere sicut nos
ipsos. s. in lra. 2 tñ non ponitur aliud diligibile primum 2 aliud
corpus primum. ergo neqz ponim aliud diligibile nos ipsi: 2 aliud
corpus nostrū: qd tñ fieret si corpus nostrū ex charitate dilige-
remus. C Dñm qz corpus nostrū est ex charitate diligendū. Pri-
mo qz oī ad Ephe. 5. c. qz viri debent diligere vxores suas sicut
2 corpora sua: sed vxores suas debent ex charitate diligere. er-
go etiā corpora sua. Scōz qz id qd ad bñtudinē ptingere potest
est diligendū ex charitate: sed corpus nostrū est bñtificabile: qz
aīe in resurrectione nō resumerent corpa ad cōplementū bñtu-
dinis. ergo est diligendū corpus ex charitate. Tertio qz August.
lib. 1. de doc. christia. ponit qttuor esse ex charitate diligēda iter
que ponit corpus pprium. C Circa qd considerandū qz eo mō
quo se hz corpus nostrū ad beatitudinē se hz ad diligi ex chari-
tate: qz dilectio charitatis hz pro fundamēto cōicationem beate
vite pncipaliter 2 cōicationē vite gratie minus pncipaliter i-
quantū deducit ad vitā beatitudinis. Nec autē vita tripliciter
hz relationē ad habētē charitatē. nā est vita beata vno mō in
aliquo sicut in diffundente vitā istā alijs 2 id est pncipiū vni-
vite: sic enī est in deo bñtudo. est autē ista vita in amāte ex cha-
ritate sicut in participante vitā hanc a deo. 2 hoc dupliciter ali-
qualiter qdē pncipaliter 2 sic est in aīa que per se est bñtificabilis
2 aliquiditer per redundantia ab alio: 2 sic est in corpore qz ex re-
duntia beatitudinis aīe recipit bñtudinis participationē fm
quā oī habere qttuor dotes qz ad beatitudinē corporis pñent.
Est autē tertio modo beatitudo in alijs sicut in participantibus:
2 sic est bñtudo in primo qui talē bñtudinē habere potest q-
lez nosipsi: 2 ideo qz beatitudo ad ista quattuor pñet. i. ad deū
2 nos. i. aīam 2 ad corpus ppriū 2 ad primos: sunt ista quattuor
diligēda ex charitate. C Aliiter etiā potest dici qz corpus nřm
potest dupliciter cōsiderari. Uno modo fm suā nām. Alio mō
fm corruptionem culpe que est in eo vel ex eo. Accipiendo quā-
tum ad primū oīm qz possumus corpus diligere ex charitate 2
debemus: qz illud nō est in se malū neqz a malo pncipio factū
sicut manicbei mētiuntur: dicentes corporalia a deo esse mala fa-
cta: spūalia vero a deo bono oīa siquidē a bono 2 vnico pncipi-
pio pdierunt: 2 ideo cū corpus nostrū a deo factū sit possumus
illo vti ad seruitiū dei iuxta id ad Rom. 6. c. exhibete mēbra ve-
stra arma iustitie deo. 2 ideo ex dilectione charitatis qua diligi-
mus deum debemus etiā corpus nostrū diligere: qd in deū or-
dinarī potest. Si autē cōsideremus corpus nostrū quātū ad in-
fectionē culpe 2 pene non debemus diligere illud: qz hoc eēt vi-
ceret iam voluntarium 2 culpabile: sed potius ex charitate de-
bemus cupere absolui ab illo vt nō icidat aīa nostra infectionē
peccati. C Ad pñm oīm qz apostolus nō cupiebat fringere aut
liberari a corpore in quātū est capax beatitudinis aut quātū
ad nām suam que bona est: imo fm hoc cupiebat nunqz expolia-
ri eo. iuxta illud. 2. Corin. 5. c. nolumus spoliari sed supēstiri: s3
volebat frīgē corp⁹ qz ad corruptionē culpe 2 pene: cupiebat
n. carere infectionē 2 cupiscētie qz manet i corpore 2 corruptionē ipsi⁹
qz aggrauat aīas ne possit vidē deū: vñ nō dixit absolute. qz me
liberabit de corpore s3 de corpore mortis huius: experiebat. n. apo-
stolus stimulos carnis. 2. Corin. 12. c. erat. n. cupiscētie lex i mē-
bris eius que repugnabat legi mētis ad Roma. 7. c. 2 ab illa le-
ge que erat sibi tanqz mors petiuit ter liberari. 2. Corin. 12. c. s3
deus non exaudiuit ipm: 2 iō clamat qz eū liberabit de corpore
mortis: 2 non quis absoluet de substantia corporis: cum autem
dicit ad Philip. 1. c. cupio dissolui 2 esse cum christo. non petit
absolutionem a corpore quātū est habēs infectionem sed in-
quātū impedit diuinam visionem: qz quādiu sumus in corpore
peregrinamur a dño: 2 ita dicit cupio dissolui 2 esse cū christo
i. non possum esse cum christo nisi dissolutus fuero a corpore:
ideo cupio dissolui. C Ad scōm dicēduz qz sola amatur ex cha-
ritate que pertinet ad beatitudinem: corpus autē ad beatitudi-
nem 2 fruitionē pñet: qz lz in veritate non ptingat ad fruitio-
nem. i. qz ipsum non fruitur deo cognoscēdo 2 amādo: qz tamē
per opera que in corpore exercemus quoz corpus est organū
venimus ad illā fruitionē: 2 rursus ex illa fruitione inuenta aīe
redundat in corpus beatitudo quedā cōsistens in quattuor do-

Sexta pars Matthei * Abulensis m ij

4. rō.

5. rō.

6. rō.

Rñ. ad qñ.
questionis
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Notan.

Vita tripli-
citer hz re-
lationē ad
habentem
charitatē
* 1. mō.
2. mō

3. mō

Corp⁹ nřm
duplici p-
cōsiderari.
1. mō

2. mō

L

Ad. 1. rōnē
in dñm.

Ad. 2. rōnē

D

Ad. 3. rōes
Charitas
duplī cōfi-
deratur
Ad. 3.
rationem

Ad. 4. rōes

Ad. 5. rōne

Ad. 6. rōes

Nonul-
lor rōes
1. rō.
2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

7. rō.

8. rō.

9. rō.

Ad. ad qd.
questionis
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Quid i pō-
rib? cōfi-
deratur

ribus ut dicit Augusti. in epistola ad Dioscor. p̄tinet aliquantulum corpus ad beatitudinem et fructum: et ita ex charitate amādū est. Ad tertium omnino uno modo quod charitas considerat dupliciter. Uno modo secundum rationem generalem amicitie in qua redamatio exigitur: et tunc non est verum quod convertat charitas cum amicitia: sed ad aliqua est charitas ad que non est amicitia. et sic est de corpore. Aliter potest dici quod homo ad seipsum vel ad corpus suum aut ad animam suam non est amicitia proprie: sed est aliquid maius quam amicitia. scilicet amor quodammodo in quo non requirit redamatio: et talis est homo ad corpus suum: id est charitas est ad corpus. Ad quartum omnino quod hominem diligere seipsum secundum exteriorē naturam ita quod penitus sequitur desideria illius est vituperabile: quod per hoc repugnat rationi: et tales vocat apostolus. 2. Thimo. 3. amatores seipsos in vituperium. amari tamen exteriorē suam naturam quod tunc ad ea que non repugnant rationi non est vituperabile: sed potius necessarium: quod ut dicit apostolus. 1. Cor. 5. c. nemo in seipsum carnem suam odio habuit: sed nutrit eam et fovet: et hoc modo ex charitate corpus diligimus non agētes in ratione. Ad quintum dicitur quod verum est quod pars non ponit in numerum: totum ponit in numerum: cum autem distinguitur dilectio qua diligimus nos ipsos a dilectione qua diligimus corpora nostra non accipit dilectionem nisi per dilectionem ipsius suppositi: sed pro dilectione anime: sicut corpus ponit in numerum: ita dilectio qua diligimus animas ponit in numerum: corpus. cum autem dicimus quod homo diligit seipsum intelligit de dilectione qua diligit animam suam: quod unusquisque dicitur esse id quod in eo optimum est ut dicit Aristoteles. 9. ethico. et idem dicit ibi quod homo est intellectus vel maxime. scilicet pars intellectiva est nobilissima quod in homine est. Ad sextum dicitur quod homo corpus et anima respectu beatitudinis charitate diversimode diligant ut ponant ut diversimode diligibilis: tamen respectu primi non est sic: sed habens charitatem sub eadem ratione diligit corpus et animam primi: non quod illa equaliter diligat: sed quod illa ponitur ut unum extremum diligibile. scilicet homo charitatem diligit proximum suum sicut seipsum. i. animam proximi sicut animam suam: et corpus proximi sicut corpus suum. An peccatores sint ex charitate diligendi. Questio. 294.

Queretur an peccatores sint ex charitate diligendi. Aliqui dicunt quod non: quod dicitur dicitur ps. 118. iniquos odio habui. sed dicitur charitatem habebat. ergo potius sunt ex charitate peccatores odio habendi quam diligendi. Cuiusmodi quod ut dicit Gregorius in quadam omelia perbatio dilectionis exhibitio est operis: sed iusti non exhibent peccatoribus opera dilectionis: sed potius opera que videntur esse odij. iuxta illud ps. 100. in matutino interficiebas omnes peccatores terre. et deus precepit Exo. 22. c. maleficos non patieris vivere. ergo peccatores non sunt ex charitate diligendi. Tertio quod ad amicitiam pertinet ut amicus velimus optima bona: sed sancti ex charitate optant peccatori bona mala. ps. 9. convertantur peccatores in infernum. ergo peccatores non sunt ex charitate diligendi. Quarto quod proprium est amicorum de eisdem gaudere et eadem velle. 8. et. 9. ethico. sed facit charitas quod in hiis non velint id quod peccatores volunt: et facit non gaudere de eis de quibus peccatores gaudent. ergo non pertinet amicitia ad illos: et consequenter neque charitas. Quinto quod proprium est amicorum convivere. 8. ethico. sed cum peccatoribus non est convivendum. 2. Cor. 6. c. recedite de medio eorum. ergo non sunt ex charitate diligendi. Sexto quod ultra rationem amicitie generalem que est convivere adhuc charitas requirit communionem in vita gratie que est divina vita: sed hec vita non est in peccatoribus. ergo non sunt ex charitate diligendi. Cuius primo quod similitudo est cum amicitia: dissimilitudo autem inimicitia. 8. ethico. sed peccatores sunt dissimiles iustis. ergo non sunt diligendi ex charitate. Octavo quod cum charitas sit amicitia quodammodo exigit redamare. 8. ethico. sed mali non amant bonos sed oderunt eos. ergo iusti non tenentur ex charitate diligere malos. Nono quod amicum est eadem amicitia. scilicet ergo boni diligunt malos ex charitate etiam malos deberent seipsos adinuicem diligere vel quilibet seipsum: et tamen mali non diligunt seipsos: quod ut perbat Aristoteles. 9. ethico. nullus malus suus ipsius amicus est. ergo non est charitas habenda ad illos. Cuius domini quod peccatores quicunque mali ex charitate sunt diligendi: quod dicitur dicitur. 8. c. diligite inimicos vestros. sed ois qui inimicatur malus est. ergo mali ex charitate sunt diligendi. Secundo quod quibusque est benefaciendum illi sunt ex charitate diligendi: sed malis debemus benefacere convertendo eos et subveniando eis in necessariis. ergo mali sunt ex charitate diligendi. Tertio quod dicit Augustinus. 1. de doctr. christiana. quod cum dicis. diliges proximum tuum. noneris ois hominem proximum esse deputandum: sed peccatores non desinunt esse homines per peccatum: quod peccatum non tollit naturam. ergo peccatores sunt ex charitate diligendi. Circa quod considerandum quod in peccatoribus est considerare. scilicet naturam qua homines sunt: et

maliciam qua peccatores sunt: quod vero secundum naturam sunt ad imaginem dei et divine vite capaces: ideo secundum naturam suam sunt ex charitate diligendi. malicia autem ipsorum est contra divinam vitam et impediens ad illam: ideo ipsa in eis odienda. sicut enim dicit Augustinus. quod sic diligantur homines quod eorum non diligantur errores: sed etiam si sint pater et mater et cognati debemus odisse eorum vitia et pretereoderat malos et diligebat eos. oderat quidem eorum iniquitatem: et diligebat eorum naturam: quod natura est bonum in eis et iniquitas est malum ipsorum. hoc autem vocat odium perfectum. id est ad perfectionem pertinet. scilicet quod vitia detestemur et homines diligamus: et ideo hic odium pertinet ad charitatem sicut dilectio: quod sicut suadet charitas diligendam naturam quod bona est et ad deum pertinet: ita inclinat ratio ad odiendum iniquitatem que a deo elongat et separat. Ad secundum dicitur quod peccatoribus exhibent iusti opera charitatis. Sed considerandum quod ut dicit Aristoteles. 9. ethico. amicis peccantibus non sunt subtrahenda eis amicitie beneficia quousque non habeatur spes sanationis eorum: sed magis est eis auxiliandum ad recuperationem virtutis quam ad recuperationem pecunie si ea amisissent quanto virtus est magis amicitie affinis quam pecunia: sed quod in maximam maliciam incidit et insanabiles fiunt: tunc non est eis amicitie familiaritas exhibenda: et ideo quanto sunt aliqui peccantes de quibus potius presumitur nocuum aliorum quam emendatio tam secundum legem divinam quam humanam iubent occidi: et tamen hoc facit iudex non ex odio eorum sed ex charitate secundum quam profert bonum publicum quod sequitur ex occisione peccatorum vite persone singularis: et etiam ex charitate inferit mortem tali peccanti siue convertatur siue non: quia si convertitur potest mortem ad peccati expiationem. si non convertitur potest ad peccati terminationem: quod per hoc aufertur ei totaliter potestas peccandi amplius. Ad tertium dicitur quod peccatoribus non optamus mala. Lum dicitur quod peccatores convertantur in infernum. dicitur quod boni increpationes que inveniunt in sacra scriptura possunt tripliciter exponi. Uno modo per modum pronuntiationis et non per modum optationis ut sit sensus. convertantur peccatores in infernum: si fuerit quod convertantur. Secundo modo per viam operationis: ita tamen quod non referat operatio ad desiderium pene hominis sed ad iustitiam punientis: quod desiderare iustitiam laudabile est iuxta illud ps. 58. letabitur iustus cum viderit vindictam et laudabit manum suam in sanguine peccatoris. scilicet gaudebit non quod iste occidit sed quod iuste occidit. nam etiam deus non letatur in perditione malorum. Sapi. 1. c. sed in sua iustitia gaudet quod iustus est dominus et iustitias dilexit ps. 10. Tertio modo ut tale desiderium de pena malorum referatur non quidem ad penam ipsorum sed ad remotionem culpe: quod per penas aut emendantur aut peccare cessant ut dicitur est. Ad quartum dicitur quod ex charitate diligimus peccatores non quidem quod velimus que ipsi volunt vel gaudeamus de his de quibus ipsi gaudent: sed ut faciamus eos gaudere de quibus nos gaudentes et velle quod nos volumus: et sic dicitur Hieremias. 2. c. ipsi convertentur ad te et non converteris tu ad eos. Aliter dici potest quod hiis non gaudeant mali de quibus gaudent boni: possibile tamen est quod aliquando de illis gaudeant: et ideo ut dicit ps. 9. ethi. non cesset dissolvenda est amicitia ad eum qui ex bono factus est malus: sed multo plus adiuvandus est ad recipiendam bonitatem virtutis quam possessione divitiarum. Ad quintum dicitur quod quibusdam iustis est bonum convivere peccatoribus aliis vero est malum. iustis qui est bonum convivere peccatoribus aliis vero est bonum convivere peccatoribus propter periculum quod eis imminet ne subvertantur a malis. iustis vero perfectis in virtute de quibus non timeat quod subvertentur a malis laudabile est convivere peccatoribus ut eos convertant convertendo cum eis. sic enim dominus cum peccatoribus et publicanis manducabat et bibebat. 8. c. 2. Mar. 2. et Luc. 5. quod sic eorum vitia curabat. unde dicitur. non est opus valentibus medicis sed male habentibus. alia autem est conversatio que est in consortio criminis et hec est vitanda oibus hominibus. sic loquitur apostolus. 2. Cor. 5. recedite de modo eorum et immundum ne tetigeritis. scilicet consentiendo eorum immundis et peccatis. Ad sextum dicitur quod charitas fundat super coitionem in divina vita: peccatores autem non coicant actualiter vita divina: sed possunt coicare: quod autem est in potentia quodammodo est. ergo charitas ad illos esse debet. Sic etiam charitas est ad eos quod beatitudinis capaces sunt: et tamen nemo nostrum in actu beatitudinis neminem habet: sed quod habere possumus ad omnes nos est habenda charitas. Ad septimum dicitur uno modo quod peccatores sunt in istis similes et dissimiles. similes quidem in natura: dissimiles autem quantum ad iniquitatem: et ideo ex charitate eos diligere debemus in quantum nobis similes sunt in natura. odisse autem eorum vitia per que nobis dissimiles sunt: et quod iniquitas eorum non repugnat

pugnat unitati nãe manet adhuc eoz bonitas cum iniquitate: ideo diligere possunt ex charitate. **C** Aliter pôt dici qd i inuisti sint nobis dissimiles: possunt tñ esse similes: 2 id diligimus eos ex charitate nō in quātū tales manent sed vt tales efficiantur qd esse possunt: 2 tales desideramus eos fieri. **C** Ad octauū dicēdū qd i mali non redament bonos actu: possunt tñ redamari: qd nunc ppter dissimilitudinē 2 qd ipsi charitatē non hñt nō redamant bonos: qñ tñ effecti fuerint boni (qd iusti optant) redamant iustos. etiā qd i pñenti nō redament mali bonos redamant eos in vita futura si illuc puenirent ppter cuius cōuersationē qd ibi pñeue ē charitas 2 ibi salua magis pfecte ratio amicitie in charitate qd hic: qd amicitia dicit redamationē non latente in spassis: 2 dicit cōiungere. 8. ethico. in pñenti autē i oēs boni diligant se ex charitate: tñ non se nouerunt neq; cōiungunt: i vita autē eterna oēs se mutuo agnoscēt 2 cōuersabunt fm amorē charitatis: ideo ibi charitas erit pfecte amicitia qd hic nō habet. **C** Ad nonum dicendū qd an mali se diligant dicetur sequenti questio. 2 tamen etiā si illi non diligere se nos poteramus eos diligere ex charitate.

C An peccatores diligunt seipsos.

Questio. 295.

Queretur an peccatores diligunt seipsos. **C** Aliqui dicunt qd sic qd illud qd est pñcipiū pñi marime inuenit in pñtōribus: sed amor sui ipsius est pñcipiū peccati: qd vt dicit Augusti. 14. lib. de ciui. dei. amor sui ipsius facit ciuitatē Babylonis. ergo pñtōres maxime diligant seipsos. **C** Secundo qd pñtū non tollit nām sed vnicuiq; cōpetit ex nā sua qd diligat seipsum: vñ 2 creature rōnales nālter appetunt pñiū bonum. s. cōseruationē sui esse. ergo pñtōres diligant seipsos. **T**ertio qd ab oibus est diligibile bonum qd ab eis putatur bonū vt dicit Diony. 4. c. de di. no. sed multi peccatores reputant se bonos. ergo multi peccatores diligant seipsos. **C** Dm qd mali nō amant seipsos qd qui nō amat aīam suā non amat seipsum: mali tñ non solū non amāt aīam suā: sed illā oderunt et ps. 10. f. qd diligit iniquitātē odit aīam suā. ergo mali non amant seipsos. **C** Sed circa hoc cōsiderādū qd amare seipsum accipit tripliciter. **U**no modo est cōe oibus. **A**lio modo est pñiū bonorum. **T**ertio modo pñiū est maloz. **P**rimo est qd quis amet id qd seipsum esse existimat: 2 hoc est cōe oibus. homo. n. d. aliquid dupliciter. **U**no modo fm suā substantiā 2 nām: 2 fm hoc oēs existimant bonū cōe se esse id quod sunt. s. ex aīa 2 corpore compositos: 2 sic oēs hoīes boni 2 mali diligunt seipsos in quātū diligunt sui ipsos cōseruationē. **A**lio modo dicit homo esse aliquid non fm totum vel cōe sed fm pñcipalitātē: 2 sic id qd est pñcipale in aliquo dicit eē ille homo vel illa res: 2 sic pñceps ciuitatis dicit eē ciuitas: 2 id qd faciunt principes ciuitatis dicitur facere ciuitas. sic autē non oēs estimant se esse id qd sunt. pñcipale autē in hoīe est mens rationalis. sic dicit Aristote. 9. ethico. qd homo est intellectus vel maxime secundariū autē est nā sensitiua 2 corporalis: quozum pñiū apostolus noīat iterio rem hoīem: scōz vero exteriorē hoīem vt patet. 2. Corin. 5. c. bonum autem estimant pñcipale in semetipsis rationalē nām siue interiorē hoīem: vnde fm hoc estimant se esse qd sunt: ga vere estimant: mali autē estimant pñcipale in semetipsis esse naturā rationalis sensitiuā 2 corporalē. s. exteriorē hoīem: vnde non recte cognoscentes seipsos non vere diligunt seipsos s. diligunt id qd seipsos esse estimāt: boni at vere seipsos cognoscentes vere seipsos diligūt. **A**utē boni seipsos vere diligāt: mali autē non diligant seipsos pbat Aristot. 9. ethi. per gñq; cōditiones amicitie. **P**rimū est qd vñusq; amicus vult amicū suū esse 2 viuere. **S**ecundo qd vult ei bona. **T**ertio qd operat bonā ad ipsum. **Q**uarto qd cōiungit ei delectabiliter. **Q**uintū qd cōcordat ei in eisde quasi delectatus 2 tristatus: 2 fm hec omnia boni diligunt seipsos quātū ad interiorē hoīem qd volunt ipsos seruare in sua itegritate 2 optāt ei bona eius que sunt bona spiritalia: 2 etiā ad assequenda illa operā pñant 2 delectabiliter sibiipsis cōiungunt ad corda pñia redeuntē. 2 hoc qd inueniunt ibi bonas cognitiones in pñenti 2 bonoz memoriā pñteritorū et spem futuroz bonoz ex qbus oibus delectatio causat. **S**imiliter etiā non patiunt in seipsis volūtatis dissensionē qd tota aīa eoz tendit in vñū. **C** **C**ōtrario autē mali non vere diligunt se ipsos qd non volunt cōseruare itegritatē iterioz hoīs neq; appetunt bona spūalia eius neq; operant ad hoc: neq; est eis delectabile cōiungere sibiipsis redeundo ad pñiū eoz qd non inueniunt ibi nisi mala que abhorrent pñsentia que cogitant pñterita que egerunt futura que timent se facturos 2 passuros: 2 ē dissensio volūtatis neq; cōcordant sibiipsis ppter cōsciam remoz

dentē. iuxta illud ps. 49. arguā te 2 statuā cōtra faciem tuā. **E**x eisde gñq; motiuis pōt pbari qd mali diligunt seipsos sed corruptionē exterioris hoīs: sic at boni nō amant seipsos. 2 sic patet qd mali aliquo modo se amant sed non vere se amant: quia non amant id qd sunt qd non estimant se esse id qd sūt. **C** **A**d pñmū dñm qd mali amant seipsos qd est in eis tertius modus amoris sui ipsius qd est pñiū maloz: 2 iste est qui incipit a seipso 2 puenit vsq; ad cōtēptū dei: vñ isti ita cupiunt bona exteriora qd oderunt spūalia 2 cōtēnt. **C** **A**d scōm dñm qd amor nālīs non tollit a malis totaliter: tñ corripit multū de eo. 2 hoc ē qd amor pñsupponit cognitionē: mali autē non hñt rectā estimatio nem de eo quō sunt: id non possunt se diligere sed diligunt in se ipsis id qd ipsi non sunt. **C** **A**d tertiu dñm qd mali in quātū estimant se bonos vel hñt aliqd boni diligunt seipsos: s. nō est illa vera dilectio cū estimatio sit falsa. nā estimant se bonos cū non sint: 2 illud in se bonū putant quod non est: 2 quod ad esse eozum non pertinet: 2 ideo i aliquo modo diligant seipsos: tamen vere 2 absolute non diligunt seipsos.

C An angelos debeamus diligere ex charitate. **Q**uestio. 296.

Queretur an angelos debeamus diligere ex charitate. **C** Alii dicunt qd nō qd vt dicit August. lib. 1. de doc. christia. prima est dilectio charitatis. s. dei 2 pñiū sed dilectio angeloz non cōtinet sub dilectione dei qd sunt creature: nō etiā cōtinet sub dilectione pñiū qd nō cōicant nobiscū in spē. ergo non sunt diligendi ex charitate. **C** Secundo qd magis cōueniunt nobiscū bruta qd sunt in eodē gñe pñinquo nobiscū. s. in gñe aīalis: qd angeli qui non cōueniunt et in gñe remoto cū nos sumus corporei 2 illi incorporei: 2 tñ ad bruta non ē charitas. ergo neq; ad angelos. **C** **T**ertio qd nihil est ita pñiū amīcoz sicut cōiungere. 8. ethico. 2 tñ angeli nō cōiungunt nobiscū: ga non videmus eos: 2 Dani. 2. c. d. qd nō est illis cū hoībus cōuersatio. ergo nō sunt ex charitate diligēdi a nobis. **C** **Q**uarto ga charitas hoīs non est ad ea que nō cōicant humana vita: s. angeli non viuunt humana vita. ergo non sunt ex charitate diligēdi a nobis. **C** **Q**uinto qd amicitia similitudinē 2 eqūitatē iponit 8. ethico. sed angeli nō sunt nobis similes in spē 2 nō sunt equales nobis sed maiores tā in gradu essendi qd nobilitatis. gñ non sunt diligendi ex charitate a nobis. **C** **S**exto qd diligēdi sunt āge li a nobis ex charitate qd pñmus diligendus est ex charitate vt dicit hic in lra. sed angeli pñmi sunt vt dicit August. lib. 1. de doc. christia. iā vñ cui pñbendū vel a quo nobis pñbendū est mīe offiū recte pñmus dē necessariū: eo qd pcepto quo iubemur diligere proximū etiā sanctos angelos cōtineri a qbus nobis multa nūc impendunt offā. **C** **S**ecundo qd amicitia facit amicos idē velle et eozundē amicos esse: 2 tñ nos habemus charitatē ad deū 2 amicitia 2 ille diligit angelos ex charitate. ergo etiā nos ex charitate diligere debem. **C** **C**irca hoc sciendū qd cū charitas sit qdāz amicitia hñt idē fundamētum qd illa: amicitia autē fundatur sup participatione eiusdē vite. i. nō possunt eē amīci qui eadez vita non pñcipant: 2 id hoīs ad brutum non est amicitia quia nullo mō pñcipat eadē vita. **V**ita autē angeli 2 hoīs ē duplex. **U**na que cōpetit eis fm nām vel spēm suā aut genus: 2 sic angeli 2 hoīs non cōicant in eadē vita sed hoīs iter se: 2 angeli cōmunicāt eadē vita iter se: 2 id possunt esse amīci qd cōicāt eisde operationibus 2 circa illas occupant. **A**lia est vita vñiūq; qd ē diuina siue per grām siue per glām: 2 in hac cōicant angeli hoībus sicut d. s. in lra qd in resurrectione erunt hoīs sicut angeli dei vel equales angelis dei vt d. Luc. 20. c. 2 ideo cōicāt nobis in amicitia 2 charitate: 2 idē est de deo. nos enī cōicām cū eo eadē vita: qd sicut ipse est beatus ita 2 nos beati esse possum: 2 tñ non cōicām cū eo in nā sed multo magis differimus ab eo qd ab angelis: 2 tñ ad deum habem charitatē. ergo 2 ad angelos poterimus hñe charitatē. **C** **A**d pñmū dñm qd dilectio angeloz cadit sub dilectione pñmi: 2 cū d. qd non cōicant in specie. d. qd nō obstat qd magis differt hō a deo qd angelus: 2 tñ hoīminis ad deū est charitas cū sit cōicatio eiusdē vite 2 nō regatur cōicatio in spē neq; in gñe aliquo. **I**te dñm est qd angelus ē proximū qd pñmus est cui offiū mīe pñtam vel ille a quo nobis pñtam vt dicit August. lib. 1. de doc. christia. 2 tamē ab angelis multa bñficia recepimus: ipsi. n. sunt custodes nrī 2 ministrant eis qui capere hñt hereditatē salutis ad Heb. 1. c. **C** **A**d scōz dñm qd cū in cōicatione quadā fundet amicitia illa que sunt proximoz illi cōicationi participabūt magis de rōne amicitie. d. cendū autē qd angeli magis cōicāt nobiscū qd bruta qd bruta cōicant nobiscū qñ ad id qd nos non sumus: angeli vñ qñtum ad id qd sumus: id magis est amicitia ad angelos qd ad bruta ipsa

Sexta pars Matthei * Abulensis m iij

Ad. 1. rōne in 3. rōne.

Ad. 2. rōne

Ad. 3. rōes

Ad. 1. rōne in 3. rōne.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Rñ. ad qñ. questionis 1. rō.

2. rō.

Notan.

Vita angelī 2 hoīs ē duplex.

B

Ad. 1. rōes

Ad. 2. rōes

quidē bruta cōcant nobiscū in gñe primo: et hoc quātū ad nāz
sensitiuā que se tenet ex pte corpis et virtutis corpis q̄ ps est min⁹
pncipalis i boie neq̄ est hō sua ps sensitiua: angelus at cōcat cū
boie q̄ntū ad pte rōnalē: et q̄ hō est intellectus suus vel maxime
vt dī. 9. ethico. cū vnūquodq̄ sit id qd i eo potissimū est cōcat
angelus boi in eo qd hō est: brutū vō non cōcat in eo qd ē ipse
hō: et ita ad bruta neq̄ est amicitia neq̄ charitas: ad angelos at
sic. Ad tertiu dōm q̄ angeli cōuersant nobiscū: q̄ l̄ nō cōuer
sant hic cōuersant in futuro. nā fundat amicitia nra ad eos su
per cōcatōe bñtudinis que erit in futura vita: et in illa pfecte
cōcabimus cū angelis. f. plusq̄ nunc cōcabimus cū hoibus: et il
lud sufficit ad amicitia et charitatē. sic ē est de deo: q̄ hic nō cōi
camus cū deo videndo eū: q̄ deū nemo vidit vnq̄ Joā. 1. c. sed
in vita eterna videbimus eū sicuti est et sic cōuersabimur cū eo
et in eo: et hoc idē accidit ad boies. nā oēs boies diligere debe
mus ex charitate et sic ad oēs habemus amicitia: et plurimi ho
minum sunt quos nunq̄ vidimus neq̄ de eis nunq̄ verbū au
diuimus: sed amici sumus et charitas inter nos est quātū dili
gim⁹ nos inuicē ad futurā bñtudinē in qua cū illis cōcabim⁹.
Cūlter pōt dici q̄ in pñti etiā cōuersamur cū angelis non
quidē q̄ntū ad exteriorē operationē et colloquētiōē sed quātū
ad ipensionē op̄ suoz. nā custodes nri sunt q̄ntū hic sum⁹ et
tam spūaliter q̄ corporaliter nos adiuvant: spūaliter qdē suadē
do nobis bona et dissuadendo mala que cogitamus et ad que ef
ficimur et que demones nobis suggerunt: l̄ nos non expiamur
istā dissuasiōē et suasiōē q̄ sit per actū interiorē sine cōcatōe
ne sensus exterioris corporaliter. Etia adiuvant liberādo ab ali
quibus malis que agētib⁹ hoibus alijs et demōib⁹ euētura erāt
nisi angeli p̄biberent. et hoc ē raro cognoscimus cū non videa
mus mala īgruētia aut si videmus nescimus quō illa auertunt
a nobis: in his aut nobis in hac vita ministrāt. sic dī ad p̄be.
1. sunt administratores spūs in ministeriū missi ppter eos qui be
reditatē capiunt salutis. sed hec administratio nobis facta qdaz
cōuersatio nobiscū est l̄ ip̄fecta: iō ad charitatē p̄tinet cū no
bis charitatis et mīe opa ip̄dant. Etia q̄ntū ad exteriorē appitio
nem et colloquētiōē iterdū nobiscū hic cōuersant sed raro: et nō
est p̄pria cōuersatio q̄ nō vidēt neq̄ loquunt fm id qd ipso
rum est sed fm id qd est alienū. nā videri et loq̄ non pertinet ad
eorū nām et cōditionē sed ad assumpta corpa de aliena substantia:
et iō talis appitio et colloquētiō l̄ sepe fieret nō vocaret cōuersa
tio. p̄prie dicia. Ad quartū dōm q̄ sup cōcatōne vite cuius
dam et operationis fundat charitatis amicitia sed dōm q̄ vita
humana in qua dī ē cōcatō accipit dupliciter. Vno mō p
vita que est fm nām humanā: siue sit viuere ipm esse viuētis
siue operatio fm pncipia et cōditionē sp̄i. nā nullo mō istozum
hnt angeli vitā humanā q̄ non hnt humanā spēm vel naturā.
Alio mō accipit vita humana pro vita diuina qua hō p̄cipat:
et posse illa p̄cipare conuenit ei ex cōditione humane sp̄i: ista
autē vita est bñtudo. nā ex eo est charitas aut esse dī ad aliquos
q̄ mutuo possunt participare in bñtudine: ipsa aut bñtudo ē so
lius vita dei q̄ vita viuētib⁹ esse. illius ergo solius bñtudo
est vita cuius ēē est beatū ēē: solus aut deus essentialiter est bea
tus q̄ essentialis sua et bñtudo sua et nō accidit qdā aliunde: et iō
bñtudo est vita dei et solius dei. sic dī. 1. Thimo. 6. f. quē reuela
uit t̄pibus suis btūs est solus potens oīs. i. de⁹ qui solus ē btūs
f. q̄ essentialiter solus est btūs: alijs autē bñtudo nō est eēntia
lis sed accidit: iō uenit eis per quādā p̄ticipationem ab eo cui
essentialiter inest: et sic q̄cūq̄ est btūs p̄ticipat vitā dei que est
bñtudo. angelus ergo et homo qui bñtū sunt vel esse possunt par
ticipant vitā dei: et illa p̄ticipatione bñtū efficiunt. cū ergo dī q̄
ille hō ad quē habere dī charitatē dī participare vitā humanā.
est sensus non q̄ habeat nām humanā et vitā consequētez eā: l̄
q̄ habeat aliqd per qd possit participare vitā diuinā. i. bñtudi
ne qua hō p̄cipat per cōditionē nāe humane: et sic angeli parti
cipant ea per cōditionē nāe angelice. vñ op̄ q̄ habeant inter se
aliq̄ similitudinē: pecora at et inaiata non p̄ticipant illa vita: q̄
non hnt per qd: non enī assimilant cōditiones humane neq̄ an
gelice. Ad q̄ntū dōm q̄ iter amicos regit similitudo et eq̄
litas. de similitudine dōm q̄ non op̄ q̄ sit similitudo in specie
aut nā imediate l̄ similitudo in opatione sup qua fundat ami
citia: et q̄ illa cōpetit boi et angelo fm nām spūalitatis cuiusdaz
aut rōnalitatis pōt ēē charitas iter eos et cōcatō in bñtudine
l̄ non fit nāe idētitas i specie neq̄ in gñe imediate. De equalita
te dōm q̄ nō regit equalitas egparantie sed equalitas p̄portio
nis. f. q̄ iter amicos maneat talis p̄portio q̄ vnus ad alter op̄
ri possit: et q̄ iter boiem et angelū manet equalitas p̄portio

propter similitudinē operationis adinuicem: l̄ non sit equat
tas egparantie erit amicitia vt dī. 4. ethico. et etiā iter deū et ho
minem qui magis distant ppter similitudinē aliq̄ operationis
manet amicitia. f. cū valde magna sit inequalitas tollit amicitia
f. q̄ non pōt manere eadem vita vel actus sicut inter boiem et
pecora aut res inaiatas. CS dicit q̄ magis distat de⁹ ab ho
mine. f. q̄ infinite q̄ homo a pecore quoz finita est distantia:
sed manet amicitia iter deum et boiem. ergo dī manere iter ho
minē et pecus vel non manet iter boiem et deum. Dōm q̄ inter
boiem et deū maior est distantia vel inequalitas egparantie q̄
inter hominem et pecus: et tamē maior est inequalitas p̄portio
nis inter boiem et pecus q̄ inter hominem et deum.

Ad demones diligere ex charitate debeamus. 20.297.

Queretur an demones debeam⁹ diligere ex charitate.
Aliqui dicunt q̄ sic q̄ diligendi sunt p
rimi ex charitate sed demones sunt primi: q̄ vt dicit Augu. p
rimus non p̄pingtate sanguinis itelligēdus est sed societate ra
tionis. demones tñ cōcant rōne. ergo sunt proximi: et tñ dili
gendi: manent. n. oia ista pfecte in demonibus. f. esse viuere itel
ligere que sunt data nālia vt dicit Diony. 4. c. de di. no. CS
cūdo q̄ l̄ sit hic hō peccator diligēdus est ex charitate: q̄ l̄ ha
beat iniquitatē quā odisse debem⁹: hñt nām bonā quā debem⁹
diligere. i. demonib⁹ aut sic est: q̄ l̄ iniqui sunt tñ nā eoz bona est:
non enī amiserunt nālia bona per p̄titi vt dicit Diony. 4. c. de
di. no. ergo diligēdi sunt ex charitate. Tercio q̄ deus diligit
oia que sunt Sapient. 1. 1. et nihil odit eoz que fecit. ergo demo
nes quos fecit diligit: sed quicquid diligit ex charitate diligit
q̄ per seipsum diligit q̄ charitas est. 1. Joā. 4. c. ergo diligit de
mones ex charitate: et tñ nos illos sic diligē debem⁹. Quarto
q̄ illud qd facit ad cumulū nostri meriti et ad dei gloriā
debemus ex charitate diligere: sed demones dum nos tentant
profunt nobis ad augmētum gloriē q̄ nobis coronas fabricāt
vt dicit Augusti. 1. 1. lib. de ciui. di. ergo demones ex charitate
diligēdi sunt. Dicēdum q̄ non est habēda charitas ad demo
nes q̄ charitas dicit amicitia quādā et inter amicos est cōca
tio: sed cum demonibus est illicita cōcatō. ergo non est habē
da charitas ad illos p̄. Eia. 2. 8. c. f. debeat sedus vestrū cū mor
te et pactum vestrū cum inferno non stabit. Ifernus et mors vo
cant demones qui infernū habitant et nobis mortem pcurant.
Secūdo q̄ dī Augusti. q̄ primus ex charitate diligit q̄ iu
stus est vel q̄ iust⁹ esse potest: sed demones neq̄ sunt iusti neq̄
possunt esse iusti. ergo non est habēda charitas ad eos. Con
siderādū autē q̄ circa demones plus est q̄ circa peccatores. nā
in peccatoribus est aliqd boni qd possumus diligere i demone
autē nō q̄ demon ip̄ortat vitūz p̄ncipaliter. f. de formatione
nāe: et ideo l̄ nā demonis possit diligi ex charitate: demon tñ
q̄ ip̄ortat vitium non potest ex charitate diligi. Et tñ non con
siderādo nomē sed substantiā rei: vt si queratur an spūs illi quos
demones vocamus sint diligendi ex charitate. Est dōm q̄ ali
quid diligit ex charitate dupliciter. vno modo sicut id ad quod
habet amicitia. Alio modo sicut id qd cōsiderat vt bonū alte
rius. Primo modo non pōt haberi charitas ad demones q̄ nō
pōt haberi amicitia ad illos: p̄tinet. n. ad rōnem amicitie vt ami
cis bonū velimus: bonū aut super quo fundat charitas demo
nibus velle nō possum⁹: q̄ illud est cōcatō vite eterne: et illud
nō debemus velle demonibus qui sunt eternaliter dñati: ideo
repugnaret hoc diuine charitati q̄ per charitatē quā habemus
ad deū approbam⁹ iustitiā eius cui repugnat cōcari demonib⁹
beatitudinē. Secūdo modo diligit aliquid qd est bonū alte
rius et cupimus vt maneat sicut bonū illius. et hoc modo dili
gitur irrationales creaturas non qdē q̄ ad ipsas terminet char
ritas tanq̄ eis bonū velimus: sed q̄ volumus eas pmanere vt
bona nostra. f. p̄tinentes ad gloriā dei et nostrā vtilitatem. et hoc
modo demones ex charitate diligimus sicut bruta. f. non q̄ de
monibus aliquid bonū velimus accideri sed q̄ velimus nām
demonū que bona est fm spēm et genus suū manere ad gloriā
dei et nostrā vtilitatem. sed hoc non est p̄prie diligere demones
neq̄ naturā eoz q̄ neq̄ eis neq̄ nature eoz aliquid bonū vo
lumus. Ad p̄mū dōm q̄ demones nō sunt primi neq̄ eos ex
charitate diligere debem⁹. Et cū dī q̄ cōcant nobiscū in ra
tione sicut angeli. dicendū q̄ ad habēda charitatē regitur cōi
catō in vita diuina. f. in beatitudine. et ista est cōcatō que ime
diate regitur sed mediate requiritur cōcatō fm rōnem: eo q̄
non est aliqd capax beatitudinis nisi ens rationalis: et ideo ma
gis regitur cōcatō in beatitudine q̄ in ratione: et si posset cō
municatio in beatitudine haberi fine cōmunicatiōe in ratione
illa

Ad. 3. rōez.

L

Nemo de
um vidit
vnq̄.Alr ad. 3.
rationemAd. 4. rōez
In vita hu
mana cōi
catō duplī
accipitur.
1. mō
2. mōD
Vita viuē
tib⁹ est esse.

Ad. 5. rōne

In opatōe
fundat ami
citia.

illa sufficeret ad charitatem habendam: et tunc cōcatio sūm rōnē nō est iam possibilis cū demonibus cū cōcatione sūm bñtudinē eo qd dñati sunt a deo eternaliter: ideo nō est nobis ad eos charitas. secus de angelis bonis in quibus manet tā cōcatio in rōnē qd in beatitudine. Ad scdm dñm qd demones magis differūt ab angelis bonis qd hoīes pētores a iustis: qz pētores qd diu uiuunt l3 non habeāt bñtudinē possunt habere: demones tñ pñt habere: id ad hoīes iniustos habēda est charitas sed nō ad demones. Ad tertiū dñm qd nos diligim⁹ demones sicut diligit deus eos: ipse autē diligit nām eoz bonā. i. vult ex charitate qd illa maneat in cultū et laudē dei et nām vtilitatē: et nos idē volumus sed nō ideo demones diligimus. Ad quartū dñm qd tēratio demonū pdest nobis ad meritū: sed non idē debemus diligere demones qz tēratio nos non itēdunt facere nobis bonū sed pderē nos in gebēnā: et idē magis ex hoc ppter suā iniquitatē odisse debemus illos qd diligere qz qd eoz tentationes nobis in bonū vertant nō puenit ex eoz intētiōne vel ope: sed ex eo qd deus diligit nos et malū a demonib⁹ pcuratū vertit in bonū ad Rom. 8. c. scimus qd diligētib⁹ deū oīa coo pant in bonum.

An conuenienter distinguantur quattuor diligenda ex charitate.

Questio. 298.

Queretur an conuenienter distinguantur quattuor diligenda ex charitate. s. deus: primus: corpus nostrū: nosipsum: qz vt dicit Augu. sup Joānē qui nō diligit deū neqz seipsum diligit ergo eodē mēbro et dilectione includit dilectio dei et sui ipsius: vñ non debent poni vt duo mēbra. Secundo qz pars nō ponit in nume: totū: sed corpus nrm est qdam pars nra. qd non o3 poni quasi aliud diligibile a nobis. Tertio qz sicut nos habem⁹ corpus ita et primus. s. ergo dilectio qua qd diligit primum distinguit a dilectione qua diligit seipsum: ita et dilectio qua diligit corpus suū o3 distingui a dilectione qua diligit corpus primi: vel sicut dilectio qua qd diligit seipsum ponit distincta ab illa qua diligit corpus. ppter o3 poni vt distincta illa dilectio qua diligit primum a dilectione qua diligit corpus ei⁹: et ita nō debent poni ista quattuor distincta diligibilia sed pauciora aut plura. Ad dñm qd conuenienter distinguantur ista quattuor diligibilia ex charitate: qz vt dicit Augu. lib. 1. de doc. christia. quattuor sunt diligēda. vñ qd. s. nos est. s. deus. alter qd nos sum⁹. tertiū qd iuxta nos est. i. prim⁹. quartū qd infra nos est. i. corpus ppter. rō autē horum est qd charitas est qdā amicitia et fundat super cōcatione bñtudinē. s. vt iter illa sit charitas que possunt in beatitudine cōicare in qua qd cōcatione vñ attendit vt ista gens bñtudinē. s. deus. aliud vt directe suscipiens. s. bō et angelus. tertiū qd non directe suscipit sed per qdā redūctiā ab alio. s. corpus humanū. illud vñ qd est influens bñtudinē b3 vnicā cām dilectionis. s. qd est cā bñtudinē: ideo cōsideratū vt vnicū diligibile. s. vel qz nobiscū est vñ vel qz nobis est cōsociatū ad picipationē bñtudinē. et ita cōsiderant duo. s. bō et primus: qd vñ recipit per redūctiā vnicā rōnē b3: ideo non est nisi vñ diligibile: et idē conuenienter distinguunt ex charitate quattuor diligenda.

Ad pñm dñm qd diuersa habitudo diligētis ad diligibilia facit diuersa diligibilia et diuersam rōnē diligibilitatis: alia tñ est habitudo hoīs diligētis ad deū et alia ad seipsum: qz ad deū cōparat vt ad cām beatitudinis sue: ad seipsum vt ad directe recipiens beatitudinē a deo influxā: ideo aliud diligibile obuit poni deus: aliud nosipsum. Lū vñ obicit qd qui non diligit deum non diligit seipsum. Dñm qd vñ est qd dilectio ista se hēt vt cā et causatū. nā diligo deū vt cām bñtudinē: me at vt recipientem illā: sed ablata cā tollit effect⁹. ergo qui non diligit deū qd solus est cā bñtudinē non pōt diligere seipsum ex charitate ad illam beatitudinē que a solo deo pōt illi et accipi: et tñ nō sequit ex h3 qd ambe sint idē: imo potius distinguantur cū vna se habeat ad aliā vt cā ad causatū. Ad scdm pōt dici vno modo qd l3 non ponat pars in nume: totū ponit in nume vna pars et alia: et ita cōicat aia corporis. cū autē dicimur diligere nosipsum non accipit pro toto supposito sed pro aia. et hoc qz bō est id qd principale est in eo quale est aia. sic dī. 9. et bico. qd bō est intellect⁹ vel maxie: et idē alia est dilectio qua diligim⁹ nos. i. aiam a dilectiōe qua diligim⁹ corpora ppter: eo qd non sunt cōlia sūm nā: neqz se habēt eodē mō ad bñtudinē: sed aia vt directe recipiens: corp⁹ vero vt per qdā redūctiā. Alio mō poterat dici qd accipit nosipsum p toto supposito: corpus at pro pte et sunt vt duo diligibilia ppter diuersum modū diligibilitatis. nā totū vel suppositū est vt recipientes qz ppter aiam siue intellectū est bō capax directe beatitudinis: corpus at non est capax nisi per redūctiā: ideo nō eodē modo diligimus nosipsum et corpora nra. C3

tūc dicit cū ponat corpus qd est pars aliud diligibile qd homo cuius est pars: cur non ponit aliud diligibile aia. C3 Dicit potest vno mō sicut. s. dicebat qd cū o3 qd diligimus nosipsum intelligit de aia: et ita non pōt distingui dilectio aie a dilectione sui ipsius sicut dilectio corporis. Alio mō dñm qd etiā accipiendo nosipsum pro toto supposito nō o3 distingui dilectio nostra a dilectione aie: sed o3 distingui a dilectione qua corpus diligim⁹. Et rō est qz aia intellectiua est in eodē gradu in quo nosipsum et o3 diligit eadē rōnē diligibilitatis qd nosipsum: qd non est vñ o3 corpore. Patet h3 qz nosipsum sumus directe capaces beatitudinis: et idē directe ex charitate diligimur: aia et nra est directe capax beatitudinis imo bō non est capax beatitudinis nisi qz aia est eius: idē non o3 diligere bō seipsum sub alia rōnē vel gradu qd aiam suā. secus autē de corpore qz illud non est capax beatitudinis s3 solū ppter ea aliqūter per redūctiā: idē cū corpus respiciunt nō diligimus illud in eodē gradu in quo nosipsum vel aiam nram. et ob hoc ponit distinctū diligibile corpus nostrū qd non fit a aia nostra. Ad tertiū dicēdū qd corpus primi non o3 poni vt distinctū diligibile. Et rō est qz diligimus primū ex charitate vt qdā associat nobis in beatitudine. s. sub rōnē istius associationis et non sub rōnē qua ipse est: sed primus associat nobis tā sūm corpus qd sūm aiam cū idē habeat primus qd nos habemus. qd nō o3 distingui i pñio dilectio primi a dilectiōe qd ille diligitur.

An hoīes dñatos diligere debemus ex charitate. Qd. 299.

Queretur

occasione pcedentiū. s. q. 297. an hoīes dñatos diligere debemus ex charitate. C3 Aliq dicunt qd sic qz ad hoīes non dñatos habemus charitatē: et tam dñati non addunt sup alios hoīes nisi penā. ergo adhuc diligēdi sunt ex charitate. C3 Scdo qz in dñatis sunt duo. s. pñm et pñi pena: sed neutriū istoz ipedit dilectionē ex charitate eoz. ergo diligēdi sunt. De pmo p3 qz hoīes iniusti pñm hñt: et tñ ex charitate diligunt vt oñsum est. s. De scdo p3 qz pñm dñati est qz pena et magis auertit hoīem a deo: et tñ peccatū non tollit qd debeat bō diligi ex charitate. ergo neqz pena: et sic dñati diligēnt ex charitate. Ad dñm qd dñati non sunt ex charitate diligēdi. Pro quo sciendū qd aliqd pōt dupliciter ex charitate diligi. Vno mō vt ad id ad qd charitas habet. Alio mō vt ad id ad qd nō terminat amor charitatis. s. qz non volumus ei bonū aliqd: sed volumus ipsum esse et manere velut bonum alterius. Pñm mō non sunt dñati ex charitate diligēdi qz dilectio ista fundat super cōcatione in bñtudinē siue in diuina vita: et tamē dñati nō cōicant bñtudinē in actu neqz i potētia qz nemo eoz pñt eē beat⁹. Quis. n. nō repugnet illis suscipere bñtudinē cū sint creature rōnales: tñ stāte dei ordinata iustitia qd eternaliter dñati sunt non pñt bñt effici: ideo non obēt ex charitate diligi qz hoc esset velle eos saluari in quo diuine iustitie repugnarem⁹: et tñ sūm charitatē qua dum diligim⁹ volumus ei iustitiā cōseruari. simile autē accidit in amicitia: nā vt dī. 9. et bico. amicitia dissoluenda est ad illos qui sunt insanabiles ppter supabundantem maliciā: et idē si hec insanabilitas accideret in hac vita essent aliquos viuētes nos dñerem⁹ diligere ex charitate: s3 qd oū viuētes nemo insanabilis est tenemur oēs viuētes diligere ex charitate: mortui autē efficiuntur insanabiles si in peccati morbo dēcedūt bñmōi sunt dñati qz in pñto dēcesserunt: ideo ad dñatos tanqz ad insanabiles non est habēda charitas. secus autē o amicitia qz aliquos vocamus insanabiles in vita sūm illā: et ideo ad viuētes dissoluenda est amicitia vt dī. 9. et bico. Quare autē amicitia dissoluenda est ad viuētes ppter insanabilitatē: charitas autē non est ad viuētes dissoluenda sed ad mortuos. Est dicendū qd tam amicitia qz charitas ad insanabiles dissoluenda est: sed ad amicitia dicunt aliqui insanabiles in vita: ad charitatē autem non sunt insanabiles dum viuunt. Ratio est qz insanabilitas dupliciter cōsiderari potest. s. aut quantū ad ipsum hoīem qui insanabilis efficitur aut quantū ad deū. Si primo mō dñm qz insanabilitas accidit multis in vita. s. qd cōsideratis viribus eoz et circumstantiis et dispositionibus vite et opationis o multis apparet qd non possunt resurgere a pñto: et istud est quantū ad quodā ppter consuetudinē inuetatā que inclinat per modū nāe. 7. et bico. et facit difficultatē et quasi impossibilitatē ad bonum. Dicit. 13. c. si potest mutare ethiops pellē suam et pardus varietates suas: et vos poteritis benefacere cum vidideritis malū. in alijs autē ppter quādā nāe pueritatem et fortē inclinationē sūm passionē: et ita o alijs circumstantiis. Si secundo modo. i. quantū ad deum nunqz accidit simpliciter hoī insanabilitas qz quātocūqz sit aliquis opauatus pōt deus eū liberare a pñto et infundere gratia etiam si sit in inferno qz nil est deo impossibile. Luc. 1. non est

Sexta pars Matthei * Abulensis m iiii

1. Rñsio.

2. Rñsio.

Ad. 3. rñsio.

Nonul-
loz rñs
in 5rūm
1. rñ.
2. rñ.

In. q. 294.

Rñ. ad qñ.
qñis.
Aliqd du-
pliciter pñt
ex charita-
te diligi
1. mō

Petitio
B
Solutio.

Insanabili-
tas pñt dupli-
citer cōside-
rari.

impossibile apud deum omne verbum. i. nullum verbum est ipso-
bile. i. nulla res. et tunc dicitur adhuc insanabilis aliquis quatuor ad
deum non quod quod non potest eum sanare: sed quod sanare non vult et dis-
posuit non sanare: et ita quod dum homines viuunt deus vult occurrere
cum eis ad bonum semper et iterum eis non curatibus peruenire eos
incitandum ad bonum nemo est insanabilis dum viuunt neque est de eo
desperandum. secus autem est post mortem: quod tunc deus disposuit non
occurrere cum aliquo malo: et ideo qui in peccato decesserunt ma-
nent obstinati quod ipsi non possunt bonum velle meritoze nisi deo
occurrere: et deus non occurreret cum eis: ideo erunt obstinati perpetuo
et insanabiles. Accipit autem insanabilitas in amicitia secundum id quod est
humanum: insanabilitas vero in charitate secundum id quod est diuinum eo
quod amicitia habetur ad homines et secundum conditionem humanam: charitas vero
a solo deo infunditur: et quod conuersatio in quantum humana est so-
lum secundum hanc vitam: quod homines non habent ex se secundum quod possunt com-
municare in alia vita deus dissoluit amicitia ad illos qui insanabiles facti
sunt secundum conditionem humanam et quantum homines iudicant: charitas autem
non est dissolueda ad aliquem manentem in hac vita quantumcumque sit ma-
lus: quod si ille secundum humanam conditionem sit insanabilis: tamen secundum ordinem
diuine misericordie potest redire ad charitatem et consequi deus aliquos tales
ad charitatem reducere: post autem vitam istam in eis qui decesserunt
in peccato non est tenenda charitas: quod illi non possunt iam redire
ad vitam gratie quod effecti sunt simpliciter insanabiles. scilicet secundum se
quod secundum deum cum deus iam cum talibus non concurrat: homines autem
sunt donati: ideo ad donatos non est habenda charitas neque amicitia.
Alio modo habetur charitas ad aliquem non tantum ad id ad
quod terminatur sed ut ad aliquem quod volumus ut bonum alterius et
pro eo: et sic peccata et inanimata ex charitate diligimus quod ex cha-
ritate volumus illa esse et permanere ad bonorem dei et utilitatem
proximorum. Sic etiam donatos ex charitate diligimus non quod
dem quod ipsos diligamus sed quod eos volumus ex charitate mane-
re ad gloriam dei et nostram admonitionem. Ad primum dicen-
dum quod homines donati non addunt solam penam super alios: quod etiam
alii habent penam aliquam dum viuunt sed addunt insanabilitatem:
alii autem non sunt insanabiles: donati autem sic: ideo isti non dili-
guntur ex charitate: alii autem homines sic. Ad secundum dicendum quod
in donatis peccatis neque pena est quod facit eos non diligere ex charita-
te quod ista sunt etiam in viuentibus peccatoribus: sed insanabilitas
de peccato facit dissolui charitatem ad istos: viuentes autem quales-
cumque sint non sunt insanabiles: ideo omnes viuentes debent diligere ex charitate.
An debeat poni aliquis ordo in charitate. 20.300.

Queretur nunc circa ordinem charitatis et primo est du-
bium an debeat poni aliquis ordo in charita-
te. Alii dicunt quod non. dicitur. Bernardus amor gradus ne-
scit: dignitatem non considerat. sed omnis ordo dicitur aliquem gradum.
ergo in charitate non est gradus. Secundo quod ut dicitur. 8. ethi. ami-
citia dicitur equalitatem quandam: equalitas autem est uniformis non
sustinens diuersitatem sicut unitas non respicit diuisionem sed ubi
est ordo est quidam diuersitas. ergo charitas non habet ordinem. Ter-
tio quod charitas est in voluntate: ordo autem est rationis quod ordina-
re est rationis cuius est comparare: voluntas autem non ordinat quod non est
vis collatiua. ergo non est ordo in charitate. Quarto quod ordo di-
citur quidam distinctio. charitas autem non est distinctiua sed po-
tius unitiua cum sit amor quidam. ergo non est ordo in ea. Quinto
quod illud quod pertinet ad actum virtutis sicut circumstantia quidam necessaria
cadit sub precepto: sed ordo charitatis non cadit sub precepto quia
ex quo alicui impendo id quod ei debeo lex non impedit quod illi cui non
teneor plus impendam. ergo ordo dilectionis non est circumstantia ne-
cessaria in virtute charitatis. Sexto quod charitas est quidam virtus
sed in alijs virtutibus non assignatur ordo neque in charitate ergo.
Septimo quod sicut obiectum fidei est prima veritas: ita obiectum cha-
ritatis est prima bonitas et summa: sed in fide non ponitur aliquis ordo
sed omnia creduntur equaliter. ergo neque in charitate debet poni aliquis
ordo sed omnia equaliter diliguntur. Contra quod in charitate est po-
nendus aliquis ordo quod 2. ad cor. 2. c. dicitur. introduxit me rex in cel-
lam vinariam et ordinauit in me charitatem. ergo charitas ordi-
nem habet. Secundo quod Dionysius. 4. c. de di. no. dicit quod malus hominis
est contra rationem esse: sed malum hominis est esse contra virtutem. er-
go oportet in qualibet virtute esse bonum rationis: sed bonum ratio-
nis est quod homo faciat ordinate unumquodque quod facit. ergo chari-
tas quod est precipua virtus ordinem habebit. Tertio quod actus
virtutis variantur secundum exigentiam obiectorum: sed obiectum charitatis
quod est bonum ordinem habet cum quidam sit melius altero. er-
go charitas habet ordinem. Quarto quod vbiusque est unum propter al-
terum ibi est aliquis ordo: sed charitas diligit aliquem propter alterum. scilicet
omnia propter deum. ergo charitas habet ordinem. Quinto

quod ut dicitur. 5. metaphys. prius et posterius dicitur secundum regulatio-
nem ad aliquod principium: ordo autem includit in se aliquem mo-
dum prioris et posterioris. unde oportet quod vbiusque est aliquod
principium ibi sit aliquis ordo: sed iam dictum est quod dilectio cha-
ritatis tendit in deum sicut in principium beatitudinis in cuius con-
solatione amicitia charitatis fundatur: ideo oportet quod in his que ex cha-
ritate diliguntur attendatur aliquis ordo secundum regulationem ad primum
principium huius dilectionis quod est deus. Sexto quod in quolibet
actu virtutis oportet esse modum quandam: quod non est iustus aliquis
nisi iusta faciat et iuste: modus autem in actu virtutis est ex com-
suratione obiecti ad potentiam. scilicet quod potentia ipsi obiecto com-
mune sit ut ab eodem a quo actus spiritum accipit mensuram accipiat: ob-
iectum autem charitatis bonum est hoc modo quod bonum simpliciter ut
dicitur Aristoteles. 8. ethico. est amabile simpliciter. vnicuique autem pro-
prium bonum: vnde cum in bono contingat esse magnam diuersitatem
et gradus diuersos secundum quod vnum est altero melius oportet quod actus di-
lectionis ordinem habeat ad hoc ut sit virtuosus. Ad primum di-
cendum quod in amore potest accipi gradus dupliciter. Unus est dili-
gibilis ad diligibile: et de hoc gradu loquitur Bernardus. alius gradus est
diligentis ad diligibile: et de hoc loquitur Bernardus: gradus enim
diligibilis ad diligibile non est amor: quod non equaliter amat omnia
diligibilia sed quidam plus quidam minus secundum ipsam magis et mi-
nus diligibilia sunt: gradus autem diligibilis ad diligibile ignoratur
ab amore quod effectus amoris est vnire: iterum diligens et di-
ligibile sunt multum inequalia et si diligibile est maius debet sibi
reuerentia a diligente. hoc tamen non possit amor quod reuerentia fa-
cit resilire ab illo cui reuerentia exhibetur: cum reuerentia sit con-
siderata alterius magnitudine in propria resilire paruitate: et tamen
amor vnit amantem amato. ergo non permittit resilire ab eo: et ideo
non permittit reuerentia: sed reuerentia debet ex gradu inequali-
tatis. ergo amor nescit gradum. Sed dicendum quod etiam hunc gra-
dum quodammodo scit amor et quodammodo nescit: scit quod quan-
tum ad effectum: sed nescit quantum ad effectum. De effectum patet: quia
amans non impendit duobus a se amatis equalia si inequalia ama-
ta sunt. de affectu patet quod vtrumque amat et vtrumque se vnit et vnio
ista tollit gradum: et tamen etiam in effectum ostenditur foris interduz ali-
quid quod pertinet ad affectum: et sic neque gradus exterius totaliter
nonit. Quod patet quod iterum amans ad iuperiorem se amatum ab
eo confidenter se habet et ad amatum se minorem habet se familiari-
ter: et tamen ratio inequalitatis tollere debebat vtrumque. nam ad maiores no-
bis non habere debemus confidetur ut illis debita seruemus reueren-
tiam: et ad minores nobis non debemus nos habere familiariter ut ob-
ta: nobis reuerentiam et honorem teneamus: vtrumque confundit amor:
et hoc est nescire gradum. Ad secundum dicendum quod charitas amabi-
lium ordinem habet: et cum deus de equalitate omnium quod regit in amicitia
et charitate. et tamen non tollit ordinem. est tamen duplex equalitas. scilicet egparan-
tie et proportionis et sic etiam inequalitas. duplex equalitas egparan-
tie non est semper inter amicos quod sic nunquam esset amicitia ad maio-
res neque ad minores sed ad proximos equales: sed recipit etiam equali-
tatem proportionis. dicuntur be. proportionis quod proportio equalitatis est
equalis numeri ad equalē ut quatuor ad tria que melius vocatur
equalitas quod proportio: vocatur tamen proportio in quantum quodque due qua-
ritates finite sunt aliquam habitudinem quam proportionem vocamus: ideo
quantitates equales dicuntur habere proportionem equalitatis: sed tale propor-
tionem solemus vocare equalitatem egparantie et non proportionis.
dicitur equalitas proportionis quod aliqua se extendunt proportiona-
liter: habet non equaliter quantum ad quantitatem. sic per in numeris ut
quatuor et tria est proportio equalis sicut sex ad quatuor: non est enim
equalitas excessus in quantitate quod sex icedit ad quatuor: vno-
bus: et tamen tria excedunt a quatuor in vno: equalis tamen et eadem pro-
portio manet quod sex ad quatuor est sex qui altera: et quatuor ad
tria sex qui altera. In amicitia autem et charitate sufficit inuenire
equalitatem proportionis: habet non sit equalitas quantitatibus. dicere autem
equalitatem egparantie inter amicos est dicere eos esse penitus equa-
les secundum virtutem et secundum statum et secundum rationem obitum vnus ad alte-
rum quod raro inuenitur. dicere esse equalitatem proportionis
est dicere quod habet equalitas simpliciter inter eos maneat habitu-
do aliqua secundum quam communicare possint in actione et reactione: quod
amicitia fundatur in communicatione alicuius boni super quo
est amare et redamare. inter agens et patiens quod possit agere ad illud: et
taliter se habet patiens ad agens quod possit pati ab illo: habet neque sunt
equalia neque similia. equalia quidem non sunt quod actio sit ab ex-
cessu inequalitatis: similia etiam non sunt: quod in principio actio-
nis sunt dissimilia: i. fine autem similia sunt: et ad hoc tendunt agendo ut simi-
lia sint. sic et inter amicos: habet maneat non omnimoda equalitas
que est

2. mō

Ad. 1. rōes

Ad. 2. rōes

Nōnullor
rōes i. 3. rōes

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

7. rō.

Rñ. ad qñ.
questionis

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

2

6. rō.

Ad. 1. rō.

neq. 3. rō.

* Dupl. i.

amor. 3.

accipi

gradus

2

Ad. 2. rō.

nem.

Dupl.

equalitas

Que. 2. rō.

tas i. am.

citra reg.

ritar

p

que est equipantie sufficit equalitate eē proportionis: et ga ista recipit secū aliquā diuersitate et inequalitate pōt eē ordo in dilectione. **C**Ad tertium dōm q ordo est in charitate et in voluntate nō tāq in facie sed vt in recipiēte: sicut dicimus de prudentia ad oēs virtutes morales: ipsa enim sola ordinat et dirigit circa actū oīum virtutū moralium qualiter et quādo et qbus in strumētis et ita de alijs circūstātijs agēdū sit: et ideo virtutes solum hnt inclinare in obīū suū et finē: prudentia autē hz dare modos agēdi. et hoc est ordinare circa actus virtutū: sic circa charitatē est ordo nō q charitas ordinē faciat vel volūtas in qua est: sed rō siue p prudentiā siue per pitiam legis dei ordinē ponit in diligibilibus dicēs. hoc magis et illud minus debere diligere: charitas autē tendit in ea que ordinata sunt a rōne eo mō quo ordinata sunt et talē ordinē hz charitas: nō facit tñ illū sed recipit. **C**Ad quartū dōm q in charitate possumus duplīr cōsiderare gradum. s. iter diligibile ad diligibile: et iter diligēs ad diligibile. Primus gradus nō tollit per charitatē: sed ita est q qdam magis amat q alia. Scōs gradus nō pōt manere in charitate neq in amore aliquo quātū ad effectū: hz maneat qstū ad effectū vt declarātū est: vno autē quā charitas facit tollit gradū inter amās et amatū in amādo: sed nō inter amabilia: et ibi est gradus. **C**Ad qntū dōm q ordo in charitate est de necessitate salutis. cū autē dī q cum alicui datur qd nō debet phibet lex vari alteri plusq debeat ei. dōm q hoc nō stat ga si circa charitatem impēdatur alicui plusq debet tollitur alteri qd ei debet: ga in vnoquoq genere nō pōt esse nisi vñ sūmum: et ideo si aliqd pter deū diligo vt vltimū finem nō possum deū diligere vt vltimū finē: et sic si aliquā rem diligo quasi vltimū finem impēdo ei plusq debeo: et ex hoc tollo deo id qd ei obīū ē quē iā nō possum diligere vt vltimū finem: et ideo si aliqd aliud qd est minus diligendū equiparem alteri qd est magis diligendū nō ipendo tāta m dilectionē quātā debeo ei qd est magis diligendū cum non magis diligā id qd magis diligendū est: et sic ordo est in charitate de charitate salutis: et peccat q ordinem mutat. **C**Ad sextū dōm q in charitate cōsiderat potī ordo q in alijs virtutibus: ga alie virtutes ordinant boiem in seipī: vel in seipso vt tēperātia et similes. iustitia autē ordinat boiem ad alium boiem fm q equat ei quātum ad res in qbus iustitia est vel circa quas: in his autem non cōsideratur diuersitas sed vel idē modus vel equalitas: obīū autem charitatis est nā rōnalis in qua inueniunt multa differētia: ga ibi est de: angelus: bō: et in his rursus multa inequalitas: ideo potius in charitate q in alijs virtutibus cōsiderādus est ordo. **C**Alīr pōt dici q charitas est in vltimū finem sub rōne vltimi finis: qd nō cōpetit alicui alteri virtuti: ga alij sunt in aliqd qd est minus fine vltimo: sicut virtutes morales. aliqd vō est in vltimū finē sed nō sub rōne vltimi finis: sicut fides et spes que sunt vntes theologicę: et sunt in deū qui est vltimus finis sed nō sunt in eū sub ratione vltimi finis: sed finis vltimus hz rōnē pncipij in appetibilibus: sicut in speculatiuis pme pceptiones: et ideo cū charitas vt ad primū pncipiū et sub eius rōne est ad alia ipozat vt i me dia: et ita ordo cōpetit charitati potius q alijs virtutibus. **C**Ad septimū dōm q tā fides q charitas sunt ad deū: et tñ in charitate est ordo: in fide autē nō. ratio est ga fides pñet ad cognitionem: charitas autē ad appetitiuā: operatio autē cognitive virtutis est fm q res efficiunt in cognoscente: operatio autē appetitiue est fm q ipsa tendit in res: ordo autē pncipaliter inuenit in rebus q in cognitione cū ex re deriuat ad cognitionē: ideo ordo magis cōpetit charitati fm quā volūtas tendit in res extra: q fidei fm quā res veniunt ad cognitionē et incipiūt esse in itelle ctu: verū tamē aliq ordo est in fide: ga fides est per se et primo de deo: secundario autē de alijs rebus que referunt in deum.

CAn ordo qui in charitate est attendatur fm affectum vel fm effectum vel fm vtrūq.

Questio. 301.

Queretur an ordo q in charitate ē attēdat fm affectū tñ vel fm effectū tñ vel hz vtrūq. **C**Aliq dicit q fm effectū tñ. sic enī pma veritas est cui initit fides: ita est sūma bonitas cui initit charitas et vtrāq est vna: sed fides eq̄l est certa de oib q ex fide credunt. q charitas eq̄l afficiē ad oia q eq̄l diligit: et tñ ordo dīc gradū et ineqlitatē. q attēdit fm effectū et nō fm affectū. **C**Scōdo ga act mēsurat fm rōnez obiecti: hz qbus plura sint q ex charitate diligunt in oib ē vna rō dilectiōis q est diuina bonitas q est obīū charitatis. ergo ad oia ad q est charitas est eq̄lis affectio: et pter gradus nō cōsiderat fm affectionē hz fm effectū. **C**Tertio ga qstō q ad alterū magis efficiē tāto ei magis bonū desiderat: sed oib q ex cha-

ritate diligimus optamus idē bonū. s. vitā eternā vel de iā habito nobis complacet. q eq̄li affectiōe oia diligimus. et ita ordo nō erit in affectiōe sed in effectū. **C**Quarto ga ordo charitatis est sub pcepto hz nō sub pcepto qstū ad affectū: ga cū alicui exhibeo id qd debeo et si sine affectu faciā nō sūz reus pcepti. q attēditur fm effectū. **C**Quinto ga vbi est maior affect? ibi est maior meritū: ga meritū fm radicē charitatis mēsurat. sed dicunt q nō magis meret hō in dilectione ppinquoq vel et suū plus q alioz. ergo ordo amoris nō est accipiēdus fm affectū. **C**Dōm q ordo iste cōsideratur tā fm affectū q fm effectū: sed pncipaliter fm affectum. Primo ga vt dīc Grego. in omel. pbatio dilectionis exhibitio est opis. si ergo effect? est pbatio. gres ē in effectū: ga res et pbatio vel signū rei distinguunt. **C**Scōdo ga sicut beneficētia pncipalr cōsiderat effectū: ita charitas pncipalr cōsiderat affectū. si ergo ordiatio esset solū fm effectū esset ordinatio beneficētie et nō charitatis: qd falsū est. qre ordinēz in charitate cōsideramus. **C**Itē ga effectus exterior nō pñet ad charitatē nisi in qstū ex affectu pcedit in quo pōt esse charitatis actus: vñ si ordo solū attendere in effectū ordo ille magis pñeret ad alias virtutes vt ad liberalitatē et miam q ad charitatē: cū ille virtutes respiciāt actū exteriorē: et tñ ordo dī esse charitatis et nō aliaz vtutūz. ergo erit fm affectū pncipalr vt ex affectu trāseat in effectum hoc mō: vt ei quē in affectu magis diligimus magis in effectū ipendamus vel q sit paratus hō impendere si necesse foret. et hz ga interdum nō est opus aliqd impendere: sicut quādo illi qui diligunt nostris auxilijs nō indigent. Et hoc p per sile in nā: ga vnicuiq rei nāli tātūz est inditum a creatore de amore naturali erga aliqd quātum est necessariūz vt exhibeat de effectū circa illud. sic etiam est in amore charitatis: qz talis gradus imperat de charitate circa singulā rē quantū de effectū est necesse foris ostēdere circa illaz: et sic gradus et ordo pncipaliter cōsideratur in actu interiori et posterius in effectū. **C**Ad pmiū dōm q non est eadē ratio charitatis et fidei: ga obīū fidei est veritas pma: sed nō vt est in re extra existens: sed fm q est illa veritas nobis diuinitus reuelata et annūciata ga fides ex auditu est ad Ro. 10. ca. et ideo ga oia que sunt fidei annūciata sunt nobis eodē modo et ab eodē. s. a deo p filiū suū vel per pphetas ab eo ispiratos: ideo equalis certitudo hz de eis: sed charitatis obiectū est bonum. s. fm q est in rebus: et ideo cum in diuersis rebus diuersimode diuina bonitas que ē prima inueniatur: opz q affectio que tendit in res extra diuersimode transeat in illas. **C**Ad scōm dicēdum qd nō est equalis affectio ad omnia: ga hz sit eadem rō cōmunis oib diligendū illa: non tamē inueniunt equaliter participata in oib: nam in deo est per se: in alijs autem fm participationem maiorēz et minorēz: et ideo ad quedā est maior affectio q ad alia. **C**Ad tertium dōm vno modo q ex charitate volumus omnibus equalē bonū sed non eq̄lter: sed volumus q omnes fruantur deo: hz non volumus esse equalē fruitionē istam: cū quosdā optemus beatiores alijs fieri et participare magis deo: et ita nō est eq̄lis affectus. **C**Aliter pōt dici q hz velimus idē bonum omnib? et equalē participationē illius: vt si vellemus q oēs participaret equaliter beatitudine: tamē nō esset equalis affectio ad oēs ga intensio actus in actibus anime qui nō agit fm suum totum conatum sicut entia naturalia non mensuratur ad quantitates obiecti tñ: sed ad efficaciam agētis et conatū in agendo: vñ nō dicitur melius videre qui meliorē rem intuetur: sed q illaz acutius et clarius videt: et ideo hz quis velit duobus equalē bonū: non opz q illud velit ex eq̄li desiderio: sed vni pōt velle illō ex maiori desiderio q alteri: imo et illi cui minus vult bonū pōt ex maiori desiderio velle. **C**Ad quartum dicēdum q fm charitatē tenet quis alterum diligere: et fm alias virtutes tenetur aliqd circa illū facere. Et ideo duplīr est qz reus. i. nō diligendo et nō impēdendo ea que sunt impēdenda: si enī omittat qz ipendere bonū quod dare alteri tenet est reus iustitię non seruare. si omittat ipendere affectum quē exhibere tenet est reus charitatis nō habere: et ideo quādo qz ipēdit alteri id qd foris tenet ipendere etiam si sine affectione agat non tenetur reus pcepti de iustitia seruanda: est tamē reus pcepti de charitate tenēda: vnde ad Ro. 1. ponit pro vitio eē homines sine affectiōe. i. nō affici ad primos ex charitate ga charitas est melior alijs virtutibus: cum quis omiserit actum huius magis reus est q omittendo actum aliarum virtutum. **C**Ad quintum dicēdum q in diligendo est magis meritum et aliquando minus: sed in quo sit maius meritum et quid magis diligere teneamur dicitur in sequentibus: et ideo hoc non simpliciter concedatur.

4. rō.

5. rō.

Rō ad qstū qōnis. 1. rō.

2. rō.

3. rō.

Ad. 1. rōnē

B

Ad. 2. rōnē

Ad. 3. rōnē

Alr ad. 3. rōnez.

Ad. 4. rōez

Aligē ē onplicit reus.

Ad. 5. rōez

Can obeat hō magis diligē deū ex charitate q̄ seip̄. 20.302.

Queretur

an debeat hō magis diligere deū ex charitate q̄ seip̄m. C Aliq̄ dicūt q̄ nō tenet: ga

vt dicit Dion. 4. ca. de diu. no. amor est virtus vnitiua: s̄ vnusquisq̄ est sibi magis vnitus q̄ deo ga sibiip̄i est idē qd non est ad deū. ergo magis tenet seip̄m diligere q̄ deū. C Scdo quia Aristo. 8. ethic. dicit q̄ vniciq̄ est amabile qd est sibi bonū: s̄ q̄quid diligē ppter hoc qd est sibi bonū ppter seip̄m diligē. ergo hō q̄qd diligē ppter seip̄m diligē: ita se magis diligē q̄ oīa que diligē. ḡ nō diligē deū sup oīa. C Tertio quia phs dicit. 9. ethi. q̄ amabilia que ad altep̄ venerūt ex amicabili lib^o que ad seip̄m: sed p̄m in vnoquoq̄ ḡne est potissimum. ḡ amor quē quicq̄ h̄ ad seip̄m est potior q̄ amor quē h̄ ad alterum. et sic glibet diligē se plusq̄ deū fm nām: sed charitas non destruit nām sed pficit. ḡ nō diligē q̄q̄ deū sup oīa ex charitate. C Quarto ga vt dicit Grego. in omel. pbatio dilectionis exhibito est opis: sed tātū facit q̄q̄ pro gr̄a cōseruanda siue p b̄itu dine b̄ida q̄tuz pro deo. ḡ tātū diligē glibet gr̄am et b̄itudinē creatā q̄tuz deū: sed dilectio qua dicimur diligere virtutē vel gr̄am vel aliq̄d acc̄is refert ad dilectionē qua diligē subitum illius acc̄is cui d̄siderat idē acc̄is. ergo nō diligē h̄is charitatē deum plusq̄ se: imo minus videt diligere q̄ se cū charitatem et b̄itudinē minus diligē q̄ se: ista t̄i equalr cū deo diligē. C Dm q̄ q̄q̄ diligere deum ex charitate magis q̄ seip̄m ga finis diligēdus est magis q̄ ea que sunt ad finē: s̄ deus est finis oīum diligibiliū ex charitate ergo de^o est maxime diligēdus. C Scdo ga vt dicit Arist. 8. ethic. vniciq̄ diligibile est p̄p̄iū bonū: sed de^o est magis bonū q̄ aliqd aliud: et est magis p̄p̄iū rei q̄ aliqd aliud cū sit cuiuslibet rei magis intimū q̄ ipsa res sibiip̄i vt dicit in libro de spū et aīa. ergo de^o est hōi magis p̄p̄iū bonū q̄ hōi sibiip̄i. ergo hōi diligere deum ex charitate magis q̄ seip̄m. C Tertio ga in vnoquoq̄ ḡne illō qd est causa alioz est maximū vt dicit. 2. metaphy. sed de^o est rō et cā quare oīa ex charitate diligant cū diuina bonitas sit p se obitū charitatis. ergo magis q̄ q̄q̄ ex charitate diligere deū q̄ seip̄m.

C Circa qd d̄siderandū q̄ cū obitū amoris sit bonū dupliciter pōt aliq̄ tendere in bonū alicuius rei. Vno mō iquantū bonū illi^o rei in altep̄ refert: sicut quādo bonū vnus rei optamus alteri vel pro ea si non h̄z vel cōplacet nobis de illo bono habito a se h̄z: sicut cum qs amat vinū iquantū dulce sibi vinū optat: et in hoc gaudet q̄ fruatur dulcedie vini et nō q̄ velit q̄ ip̄m vinū h̄at aliq̄d bonū. et iste amor vocari solet amor occupiscētie: amor aut̄ iste non terminat̄ ad rē que d̄z amari sed d̄lectif. ad rem illā cui optatur bonū illius rei. Alio mō fertur amor in bonum alicuius rei: ita q̄ ad rem ipsam terminat̄ iquantū optamus bonū illi rei qd nōdū habet et cōplacet nobis de bono qd ipsa habet: et iste amor solet vocari amor beniuolentie que est principium amicitie. 9. ethico. vel amor amicitie. vnde gradus charitatis fm hunc gradum amoris attendendi sunt: quia charitas amicitia quedam est vel amicitia includit vt supra dictuz est. bonum autem illud vnusquisq̄ vult maxime saluari qd est magis placens sibi: ga hoc est appetitui informato per amorez magis conforme: hoc autem est suum bonum. vnde fm q̄ bonū alicuius rei est vel estimatur magis bonum ipsius amantis illud intātū magis vult amans seruari in re amata: bonum autē ipsius amantis magis ibi perfectius est: et ideo ga pars quelibz imperfecta in seipsa: perfectionem autēz habet in suo toto: ideo pars quelibet naturali amore magis tendit in cōseruationē totius q̄ in cōseruationēz suiip̄is. vnde et naturaliter aīal apponit brachium ad defensionem capitis: ga ex illo p̄det salus totius: et inde est etiāz ga particulares homines morti se exponūt pro cōseruatione cōmunitatis cui^o ip̄i sunt pares: ga ergo bonum nostrū in deo perfectuz est sicut in causa vniuersali p̄ma et perfecta bonoz ideo bonuz in ip̄o essentialr magis complacet q̄ in nobisip̄is: et ideo etiāz amore amicitie naturalr deus plus diligitur ab homine q̄ seip̄m diligat homo: et ga charitas pficit naturam ideo etiāz fm charitatem deus magis q̄ seip̄m diligē homo: nam charitas supra naturalem amicitiam hominis ad deū addit quādam associationē vite gr̄e et glorie que est in vita diuina: et ideo nālī amicitia diligē homo magis deus q̄ seip̄m ga est sibi causa oīum bonozum nālīz: a fortiori p charitatē diligē deū super seip̄m tāq̄ auctorem bonoz gr̄e et glorie. C Aliqui autē dicunt q̄ hō naturalr diligē deū: magis q̄ seip̄m amore occupiscētie: et tamē seip̄m diligē magis q̄ deū amore amicitie: et t̄i charitas nām ad hoc eleuat vt per amicitiam plus hō deū diligat q̄ seip̄m. Et p̄ ga amore occupiscētie

illud diligimus qd nobis bonū est: et t̄i deus est hōi cā oīum bonoz. h̄ aut nō est sibi cā illoz: ideo sic plus hō diligē deū q̄ seip̄m: et t̄i q̄ plus vult hō seip̄m esse viuere et permanere q̄ deū: et potius hō vult h̄ere bona q̄ q̄ deus illa h̄eat: diligē magis v̄ seip̄m amore amicitie q̄ deum: sed dicunt q̄ charitas eleuat hōiem supra cōdōne nature et facit q̄ amet deū plusq̄ se. C Sed dōm q̄ verior positio est p̄cedens. s̄ q̄ amore amicitie et nālīter hō amet magis deum q̄ seip̄m: q̄ inclinatio nālīs hōis inq̄tū est hō nunq̄ tendit in charitatem: q̄ tunc charitas tollerēt nām: et t̄i nō tollit illā sed pficit: et t̄i ex charitate amat homo deū plusq̄ se. ergo etiāz amicitia nālī pōt deum amare plusq̄ seip̄m. C Ad primū dōm q̄ amor amicitie vnionē et vniū non t̄i fm rem sed fm affectū: q̄ res que erant prius distincte realiter non efficiunt̄ idem realiter per amorez sed vniunt̄ fm affectū: q̄ amans vnū amato fm affectū: non est aut̄ inconueniens q̄ illud qd est minus cōiunctū fm rem sit magis cōiunctum fm affectum dum plerūq̄ ea que realiter nobis cōiuncta sunt nobis displiceant et ab effectu maxime discedat: sed amor ad rerū vnionē inducit q̄tū possibile est: et ideo amor diuinus facit hōiem fm q̄ possibile est esse deū et idē deo: et ideo adberens deo vocatur per amorez idem spūs cūz deo. 1. Corin. 6. c. et sicut vnus viuens vna et eadem vita viuūt: ita et cum homo et deus efficiant̄ idem per amorez efficiē eadē quodā modo vita hōis et dei. et q̄ homo amans deū transfert se in deū et nō deus in hōiem: cum ametur deus vt nobilior et ppter se et tendat hō in deum: et deus non in hōiem incipit esse homo idē deo et viuere vita dei. sic dicit ad Gal. 2. c. viuo ego iam non ego sed viuūt vero in me x̄ps. C Cum autē dicit q̄ amor vnū. dōm q̄ est verum vnionē affectuū et non rerū. et cum dicit q̄ homo est magis idem et vnus sibi q̄ deo. dōm q̄ est v̄z de idēitate rei non affectionis: q̄ magis afficiet homo ad deum q̄ ad seip̄m si deus est magis bonuz homini q̄ homo sibiip̄i: et t̄i ita est vt dictū est. s̄. C Ad scdm dōm q̄ vniciq̄ est amabile qd ei bonum est et nihil est amabile alicui nisi qd ei bonum est: et t̄i non op̄z q̄ omne qd amatur ab aliquo ideo amat qd est ei bonum: ita q̄ amans se cōstituat finem rei amate: sed qd amat est bonū amanti: t̄i amans non amat illud ppter semetip̄m sed ppter finem illius: sicut fit in amicitia. nam amans amicum amat qd sibi bonum est: q̄ vt dicit. 8. ethico. amicus factus bonuz sit ei cuius est amicus. et t̄i nemo amat amicū ppter semetip̄m. i. retorquendo illuz ad se vel ad aliquid ipsius: sed ita diligimus amicos et si nihil inde nobis prouenire deat: et iō h̄ diligat hō deū q̄ est nobis bonū nō diligimus eū pp nos: sed pp se cū ip̄e sit finis dilectionis. C Ad tertiuū dōm q̄ oīs amor derinat ex amore quē qs h̄z ad seip̄m: et iō sequit̄ q̄ iste est prior: nō qdē in genere cause sed in via ḡnationis: iō non op̄z q̄ iste amor sit maior: alijs vel potior sed q̄ incipiat ante alios. nā amor p̄supponit cognitionē: et iō illa q̄ sunt prius cognita prius p̄nt amari: sed nihil est q̄ possit hō cognoscere ante semetip̄m. ḡ nihil est qd amet prius q̄ se: et c̄r oīs amor puenit ex illo amore tanq̄ ex priorē in via ḡnationis: sed q̄ qd amat rōnez finis h̄z eo q̄ amans tendit in amatū: ille est amor simplr maior qui est de fine simplr: et ille erit principium oīm amorū: sed finis simplr est deus et non hō sibiip̄i. ergo amor quo deus diligimus est prius in genere amoris et est potissimus. C Ad quartū dōm q̄ nō facere oīs qs tantū pro acq̄renda beatitudine vel cōseruanda gr̄a q̄tū pro deo. vnde l̄z faciamus opa bona pro b̄itudine acq̄renda et cōseruanda gr̄a potius debemus illa facere pro amore dei q̄ pro his: et magis meritorū est agere bonuz pro deo vel pro b̄itudine obrinēda. C Alr p̄t dicit q̄ nō possum^o cōpare amore quo qs amat deū ad amore q̄ se diligē q̄tū ad effectū. nā pbatio dilectionis est exhibitio opis in eis q̄ opib^o n̄is indiget: et t̄i sunt qdā q̄ nō indiget ope n̄o: et ibi nō est incōueniens: q̄ pro eis q̄ minus diligunt̄ plura faciamus. sic est de deo: q̄ opibus n̄is nō indiget ps. 15. bonoz meoz nō eges. et non accrescit ei aliqd ex opib^o n̄is neq̄ accrescē pōt. nobis aut̄ sunt necia opa n̄ra et aliena: et t̄i si eēt pole q̄ ex n̄is opib^o aliqd deo accresceret h̄is charitatē mltō plura et maiora facē dēret pp b̄itudinē dei cōseruadā q̄ pp b̄itudinē sibiip̄i adipiscēda: et t̄i nō inueniē talis cōparatio in opib^o vt dcm est. et sic plus hō oīs deū seip̄m diligē: et t̄i plura pro se q̄ pro deo fac. i. pro vtilitate dei. C An debeat homo diligere deum plusq̄ proximum. 20.303.

Queretur

an debeat homo diligere deū plusq̄ proximum. C Aliqui dicunt q̄ non quia dicitur 1. Joan. 4. c. qui non diligē frat̄r suū quem videt: deū quē nō videt quō poterit diligere. ex quo v̄ q̄ illō est magis diligibi-

le quod

Nonnull. rō
nes in 3iū.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Charitas n̄
d̄struit s̄z p
ficat nām.
4. rō.

Rñ. ad q̄st
tuz q̄onis.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Dupl̄r tali
cui^o rei bo-
nū aliq̄s i-
tēdere pōt.
1. mō.
2. mō.

Quelz ps
magis tēdit
i cōseruatiōez
toti^o q̄ sui.

Nonnulloz
rñō ad q̄st
tū q̄onis.

Doc. rñ.
ad q̄stū.

Ad. 1. rō
nes in 3iū.
rñū.

Amor ad
rez vnio
nē inducit.

Ad. 2. rō
nem.

Ad. 3. rō
nem.

Ad. 4. rō
nem.

Alr ad. 4.
rñōnem.

Nonnull.
loz rñōz
3iūm.
1. rō.

le qd est visibile. naz visio est principiu amoris vt dicit. 9. etbi. scz q nemo pot amare nisi spe pdelectatus: ista aut pcedes dilectio est in spe p visionē sed de^o est min^{us} visibile q prim^{us}. q est minus ex charitate diligibilis. C Scdo ga similitudo est cā dilectionis. 8. etbi. et Eccl. 13. Dē aial diligit sibi simile. sed maior similitudo est hoīs ad primū suū q ad deū. q ex maiori charitate est diligendus primus q de^o. C Tercio ga id qd hō diligit in primo suo est de^o vt p3 p Aug. 1. d. doc. xpia. sed de^o non est maior in seipso q in primo. ergo nō est magis diligendus in seipso q in primo: q nter nō est magis diligendus de^o q primus. C Dōm q nō est dubiū quin magis dbeam^{us} diligere deū q primos ga magis diligit hō seipm q primū: q tñ magis diligit deū q seipm vt dcm est pcedēti. q ergo magis diligit deū q primū. C Itē illud est maxie diligēdū ppter qd cetera sūt odio hōīda: sed pp deū sunt primi odio hōīda si a deo separant. Luc. 14. ca. figs venit ad me q nō odit patrē q matrē q vxorem q filios q sorores nō pōt eē meus discipulus. sed isti sunt primi maxie iuncti. ergo deus magis est diligendus q primi. C Itē ga vnaqueq amicitia respicit pncipalr illō in quo pncipalr inuenit illud bonū sup cuius cōcātioe fundat: sicut amicitia politica pncipalr respicit pncipē vel rectore ciuitatis a quo totum bonū cōmune ciuitatis depēdet. vñ q ei maxime debet fides q obediētia a ciuibz: amicitia aut charitatis fundat sup cōmuni catione bñtudinis que cōstitit eēntialr in deo sicut in pmo pncipio a quo oriūat in oēs qui sunt bñtudinis capaces: q iō pncipaliter q maxie deus est ex charitate diligendus. ipse enī diligit a nobis sicut beatitudinis causa: primus aut sicut beatitudinē nō bñscū siml ab eo pncipās. C Ad pmiū dōm q eē visibile nō est causa maioris dilectōis. Pro quo sciēdū q aliqd est cā duplir dilectionis. Vno mō sicut id qd est rō diligendi. Alio mō q est via quedā ad acgrendū dilectionē. Primo mō bonū est rō diligēdi: ga omne qd diligit ideo diligit ga bonū est vel estimatur: q qto melius est tāto magis diligitur. Scdo mō est cā dilectōis qd est via ad acgrendā dilectionē: q sic visio est cā dilectionis: nō qdem q visio sit rō diligēdi ga tūc oē qd videmus diligemus: sed ga p visionē pducimur ad dilectionē sicut di cti est. 8. ga nemo diligit nisi spē pdelectatus: q possit eē ista pdelectatio per spēm acceptā fm auditū: q tñ cōi^o q firmius sit p visū. nō ergo opz q id qd est magis visibile sit magis diligibile: sed q prius occurrat ad diligēdū. q sic arguit 3o. in canonica. sed primus q est nobis magis visibile pmo occurrit nobis diligendus: q ex his que aiūs discit nouit amare incognita vt dicit Bregio. in omel. vñ si aliqs primū nō diligit argui pōt q neq deū diligit: nō ga primus magis diligendus sit: sed ga prius diligendus occurrit: sed deus q minus videt imo que nemo vidit est maxie diligibilis ppter maximā bonitatem. C Ad scdm dōm q hō pōt vocari similior deo q primo. nā h est similitudo alteri fm spēm qd dō: ga cōcāt in eadē natura: q tñ simpliciter est deo similior ga pncipat hō fm deū istā similitudinē. f. deus est causa huius similitudinis q fm id qd ab eo recipim^{us} sumus adinuicē similes: iō ex ratioe similitudinis magis accedit hō ad deū q ad aliū hoīem. sic etiam magis est hō filius alteri homini q aīe sue ga cū altero homine conuenit in specie cū aīa aut nō: ga homo q aīa non sunt vt duo diuidua eiusdē speciei sic hōmo q hō: q tamē ga ab aīa vt a causa formali hō homo q sit similis alteri homini in spē magis attinet homo ad aīam suā fm rōnem similitudinis q ad alterū hoīem: q ita cū deus sit taz in nobis q in primo causa huius similitudinis q tūz ad id qd ab eo participamus magis eū diligere dbeamus rōne istius similitudinis q primos. C Ad tertiū dōm q deus vbicūq est eq̄lis est ga ipse ipartibilis est: q ideo vbicūq existēs diligit eq̄liter diligendus est: sed cū dicimus deū in seipso cōsiderat fm seipm: q iō sub rōne totū q pfectū accipit. cū āt dicim^{us} deū i pmo vt in aliq re nō cōsiderat deus q tū ad id qd ipse ē: q tū ad id qd de deo pncipat ille in quo deus est: q ga illō nō est de^o eēntialiter sed qdā pncipatio diuine bonitatis iō de^o est melius in seipso q in primo: q iō magis diligimus deū in seipso q in primo: q a fortiori cū oī q diligit magis de^o in se q primus habes deum: quia tunc manifestius apparet q non accipitur pro deo eēntialiter sed pro quadā participatiōe bonitatis illi^{us}. C An licite possit in dei dilectione haberi respectus aliquis ad aliquam mercedem. Questio. 304.

Queretur vtrū licite possit in dei dilectione hūi respectus aliqs ad aliquā mercedē. C Aliqui di cū q nō: ga 3o. 10. ca. mercenarius vitupat: sed mercenarius oī qui mercedē querit. q dilectio dei ex charitate nō admittit

respectū aliquē mercedis. C Scdo ga dicit Aug. deo h sine p. mio serui nō pōt: tñ sine intuitu pmi seruiendū est: sed pmi nō bñl est aliud q merces laboris. ergo sine respectu laboris mercedis deo seruendū nō est. C Tercio ga amicitia politica h beat multas dilectionis vtilitates: tñ eas nō respicit sed sup honestū fundat: q tñ amicitia charitatis ē magis honesta q amicitia politica. ergo ipsa nō respicit aliquam vtilitatem que est merces. C Quarto ga merces est finis eoz que diligunt pp mercedē: sed finis magis diligitur q ea q sunt ad finē. si q deus pp aliq mercedem diligit magis illa merces q deus diligere qd est rōnem charitatis. C Quinto ga sicut p charitatē hō adipiscit pmiā ita frigit penā: sed charitas expellit timorē pene maxie si sit pfecta. ergo ēt excludit intuitū mercedis. C Dōm q charitatis dei stat cū intuitu mercedis: ga vt dicit glo. i. c. 1. spes generat charitatē: sed spes est expectatio mercedis. q charitas ēē pōt cū intuitu mercedis. C Scdo ga ad hebre. 11. ca. dō d sanctis patribz q aspiciēbāt ad remunerationē. constat tñ q illi diligebāt deum ex charitate. ergo stat intuitus ad mercedē cū charitate. C Tercio ga ad amicos pntet q querāt iūcē frui seipm fm amicitia politica: charitas aut est amicitia qdā. ergo pntet ad charitatē fm eā velle pfrui: sed fruitio est merces nra. q charitas nō solū nō excludit intuitū pmi sed ēt facit hūi intuitū ad illud. C Circa qd cōsiderādū magis q nō est icōueniens ponere mercedē finē amicor ex pte amātis ex charitate: oī tñ nō sit finis vltimus. est tñ icōueniens ponere ex pte rei amate mercedē esse finē. C In quo sciēdū q pprie merces dō pmiū qd quis ex labore vel ope aliquo meret: pmiū aut est qd alicui in bonū eius reddit: vñ merces iquātū huius iporat aliqd referre vel le per amorē ad id cui merces redditur: mercedē aut aliqs pp seipm amat: nō tñ est de rōne mercedis q hēat rōnem finis: q sepe non querit q mercedem ex ope cui merces daf: q tñ si ēt de ratioe mercedis q hēat rōnem finis nemo posset facere opus cui debet aut daf merces quin intenderet cōsequi inde mercedē: ea autē que ppter se aliqs diligit vel sunt pfectiones illius formalr sicut sanitas: virtus: opatio: dilectio: q hōi. vel sūt factiua vel cōseruatiua hoz vel cōiōz pphibitiua. vñ figs amat aliqd extra seipm ppter seipm illud pōt dici merces iquantum ex eo aliqd in ipso relinquitur vel cōseruat: sed ga vt Aristo. vult 8. etbi. de rōne amicitie est q amicus sui gratia diligit. vnde amicus non hz in amicitia rōnem mercedis pprie loquēdo q: uis ea que ex amico in nobis sunt rōne mercedis bze possunt: sicut dilectiones q vtilitates quas ex ipso amans cōsequit rōne q tū ipse amicus merces dō qd cālter. i. ga ex eo puenit q merces est vel dō: sic ēt de^o dō merces nra rōne eoz q in nobis sūt ex eo. p3 ergo q ponet mercedē aliquē finē amoris ex parte amati est rōne amicitie ga amicus nō qrit pp aliq qd ideve niat q sit merces. vñ charitas p hūc modū oculū ad mercedē hze nō pōt: ga h ēt non ponere deū finē vltimū amoris s3 ea q ex eo cōsequimur: sed ponere mercedē ēē finē quedam ex parte amātis nō tñ finē vltimū iquātū amor est qdāz opatio amātis nō est rōne amicitie: ga ipsa amoris opatio cū sit quoddā accidēs nō dō amari nisi pp suū subitū q iter ea que pp se aliqs diligit pōt eē ordo salua amicitia: vnde q ipaz opationē amoris possunt amare pp aliqd aliud nō obstat amicitia: vt figs amat amicū ex charitate vt amado eū habeat vitā eternā finē huius actus amadi ponit vitā eternā: q tñ nō finē rei amate ga nō dō rigit amicū ad vitā eternā ga hoc ēt vti illo: q diligit eum pp se: q ita est in amando deum ga ex charitate diligimus deum: q diligimus eum vt habeamus vitā eternā: q ideo huius act^{us} diligēdi bene ponit finis aliqs q est merces: s3 deū nō amo pp vitā eternā qd illū ordinē ad vitā eternā ga h ēt vti deo q nō diligere illū pp se in amore: rez aut vtilitū taz ipm amoris q rei amate ponit finis aliqs q est merces: q h nō sit rōne aliqs finis opatiōis amoris: est tñ rōnem virtutis si opatio virtutis fiat pp aliqd qd est virtute iferius: vt si fiat actus virtutis pp acq̄sitiōē bonor tēporaliū. q sic p3 q hūis charitatē nō potest hze oculum ad mercedem vt ponat aliqd quodcūq finez amari. i. dei: hoc enī esset rōne charitatis vt ē amicitia qdā. Etiaz non potest amans ex charitate ponere aliquod temporale bonum finem actus amandi: ga hoc est contra charitatis rationē vt est virtus quedam: potest tamen habere oculum ad mercedē vt ponat beatitudinem creatam finem amoris q deo diligit: non tamen finem amati quasi ad hoc ordinetur a nobis amatu: illud enī non est contra rationem charitatis vt est amicitia neq vt est virtus quedam cum non ordinetur ibi actus virtutis ad aliqd quod sit minus virtute: ga beatitudo est finis

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Rñ. ad qñ

tuz qñis.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

Notanduz

Notandum.
Quid sit p
prie merces

B

Amic^{us} nō q
rit pp aliq

- Ad. 1. rōne** oium virtutum. **C** Ad p̄mū dōm q̄ licitū est habere oculū ad mercedē in amore dei 2 nō est vitupabile: sed mercenari⁹ q̄ vitupat⁹ est q̄ abuti⁹ reb⁹. s. nō exercēdo opus obitū pp̄t comodū tēporale qd̄ minus est. **C** Ad scd̄m dōm q̄ deo nō pōt seruii sine p̄mio: q̄a ē si hō non petat deus illd̄ tribuit. cum aut̄ v̄z q̄ nō d̄z haberi oculus ad mercedē vel q̄ sine intuitu p̄mij seruiēdus est. v̄d̄m q̄ seruiendū est sine intuitu p̄mij ita q̄ p̄mū non ponat finis eius cui amat 2 cui seruit: sed q̄ ponat finis seruitus eius vel amoris. **C** Ad tertij dōm q̄ in amicitia politica h̄ sint multe delectationes 2 vtilitates amicitia nō respicit illas quasi ille sint finis amici amati: q̄a nō amat⁹ amicus pp̄ illas delectationes 2 vtilitates h̄ finis opatiōis amoris pōt ēē aliq̄ delectatio que sit fm virtutē: q̄a illa delectatio nō est minus bonū q̄ actus virtutis. **C** Ad quartū dōm q̄ merces finis est opatiōnis: 2 ideo in charitate nō ponit⁹ merces q̄ sit finis amati h̄ que sit finis act⁹ amadi deū vt d̄m est. **C** Ad q̄ntū dōm q̄ nō est simile de malo ad qd̄ se h̄z timor 2 de bono ad qd̄ se h̄z spēs: q̄ malū nō ouenit charitati: id̄ illud foris expellit: bonū aut̄ conuenit charitati 2 nō abiicit illd̄: 2 sic cū charitate manet intuit⁹ boni sed nō timor malorum: dum tamen bona illa nō sint minorā q̄ actus charitatis sicut est vita eterna.

C An ex charitate debeat homo seipsum diligere magis q̄ proximum vel econuerso. **Questio. 305.**

- Queretur** an ex charitate debeat hō seipm magis diligere q̄ primū vel ecōtrario. **C** Aliqui dicunt q̄ magis primū q̄ seipm d̄z q̄ diligere q̄a illd̄ magis diligit pp̄ qd̄ aliud relinquitur. s. charitas facit hoīes se quodāmodō derelinq̄re 2 amato inherere: q̄a vt dicit Diony. amor ponit hominem extra se 2 collocat eū in amato. q̄ plus amat hō primū q̄ se. **C** Scd̄o q̄a deū diligimus magis q̄ nosipsos inq̄tū bonū nostrū pfectius in eo q̄ in nobis inuenimus: sed sicut bonū nrm perfectius inuenit⁹ in aliquo proximo nrm q̄ in nobis sic de illis q̄ pfectiores sunt nobis 2 magis deo appropinquā: ideo tales magis q̄ seipsos diligere debemus. **C** Tertio q̄a illd̄ qd̄ in se quisq̄ magis diligit est viuere 2 ēē: sed charitas facit ponere vitā corporale pro fratrib⁹: et amicitia politica: q̄a qd̄a gētiliū pro amore amicoꝝ se morti exposuerūt sine aliq̄ spe vite eterne. q̄ charitas 2 amicitia facit magis diligere primū q̄ seipsum. **C** Quarto q̄a illos magis diligim⁹ quoz bonum magis optamus 2 mala magis vitamus: s. sic dicit Aristot. 9. ethic. in tristitijs cordis vocare debemus amicos: ad eoz aut̄ tristitias p̄opte ire debem⁹: in letitijs aut̄ eos p̄opte vocare debem⁹ ad nram letitiā: ad eoz v̄o letitiā difficulter nos iungere debem⁹. q̄ charitas facit amare p̄ios magis q̄ seipsos cū plus de bono d̄mus amicis q̄ nobis 2 min⁹ de malo illis q̄ nobis. **C** Quinto q̄a bñficiā ē effect⁹ charitatis: s. magis laudant⁹ q̄ sūt bñfici ad amicos q̄ q̄ sunt bñfici ad seipsos. q̄ charitas magis facit amare p̄ios q̄ seipsos. **C** Sexto q̄a amicitia facit gaudere de conuersatione cū amicis: s. hō magis delectat⁹ de conuersatione ad amicos q̄ de conuersatione ad seipm. q̄ plus diligit amicos 2 p̄ios q̄ seipm. **C** Septio q̄a iniustus est q̄ facit id̄ qd̄ tenet: q̄ tñ sustinet dāna pro amico iustus ē. **C** Prover. 12. c. q̄ negligit dānū pp̄ amicū iust⁹ ē. 2 tñ si magis tenet seipsos diligere q̄ amicū d̄beret potius dāna pp̄a vitare q̄ amici. q̄ magis amicus q̄ seipsos q̄q̄ diligere d̄z. **C** Octauo q̄a vt dicit 1. Loz. 13. c. charitas nō q̄rit q̄ sua sūt. q̄ fm charitatē magis debem⁹ velle bona alijs q̄ nobis: 2 cūter illos magis diligim⁹. **C** Dōm q̄ magis tenet se q̄q̄ diliget ex charitate q̄ primū: q̄a q̄to q̄ plus amat salutē alicui⁹ t̄to magis vitat peccatū illi⁹: s. hō magis d̄z vitare peccatū suū q̄ peccatū alteri⁹. q̄ magis d̄z seipsos amare q̄ alter. **C** Scd̄o q̄a mīa catur ex charitate: 2 tñ magis d̄z q̄q̄ misereri sibi q̄ alteri: 2 d̄z icipe a se misereri vt dicit Aug. q̄ et d̄z icipe a se amare: 2 ita erit maior amor ad seipsos q̄ ad aliū. **C** Tertio q̄a illd̄ qd̄ ē nāle p̄ncipali⁹ 2 vebemēti⁹ est q̄ id̄ qd̄ ē solū volūtariū: s. amor sui ē ex inclinatioē nāe: amor aut̄ alioꝝ est ex volūtate rōnis tñ. q̄ plus d̄z hō seipm ex charitate q̄ alios diligere. **C** Quarto q̄a d̄z Leni. 19. c. et. s. in lra. diliges primū tuū sicut teipsos. ex quo v̄z q̄ dilectio hoīs ad seipsos est sicut exēplar dilectionis q̄ habet ad alterū: sed exēplar potius est q̄ exēplatus. q̄ ex charitate magis d̄z q̄q̄ se diligere q̄ primū. **C** Circa qd̄ sciendū q̄ sicut aliqd̄ inuenit⁹ perfectius in causa p̄fecta 2 in v̄li q̄ in effectu p̄ticulari: 2 ita aliqd̄ inuenit⁹ perfectius in se q̄ in sua similitudine. vnde cū bonū propriū cuiusq̄ inueniat⁹ in deo sicut in cā v̄li: in se aut̄ sicut in effectu: in primo aut̄ sicut in similitudine: sicut q̄q̄ d̄z diligere deus plus q̄ seipm beniuolētie dilectioē ita d̄z seipm plus q̄ primū diligere: de? enī (vt d̄m ē). diligit vt primū bonū sup quo sunt

dat dilectio charitatis: hō autē seipsum diligit ex charitate fm rōne qua est princeps p̄dicti boni: primus aut̄ diligit fm rōne societatis in isto bono. associatio aut̄ est cā dilectio fm quādā vnione in ordine ad deū. vñ sic vnitas potior est q̄ vnio ita q̄ ipse hō p̄cipet bonū diuinū est potior rō diligendi q̄ q̄ alius associet sibi in hac participatione: 2 ideo hō ex charitate d̄z magis seipsum diligit q̄ primū. **C** Sed sciendū q̄ cū in hoīe sit duplex nā. s. interior. n. est rōnis que d̄z hō interior: 2 exterior. s. nā sensualis que d̄z hō exterior plus d̄z hō diligere seipsum q̄tū ad nām interiorē q̄ q̄tū ad nām exteriorē: 2 id̄ ea q̄ sunt bona exteriorē: oia. n. opa virtutis sunt sibi bona fm nām sibi fm nām: potius amare d̄z ista q̄ vtilitates rerū vel voluptates: ad opa aut̄ virtutis p̄tinet operari bonū ad amicū: 2 ideo plura bona exteriora sunt ip̄dēda amicis q̄ nobisipsis: sed de bonis spūalibus vel de bonis virtutis plura d̄z quisq̄ sibi procurare q̄ amico. ratio est q̄ cū q̄s pcurat sibiip̄i bona tēporalia aut voluptates recipit bonū vtile vel delectabile: cū vero amico donat vel pcurat illa facit sibiip̄i bonū virtutis: cum dare amico pertineat ad virtutem: sed bonū virtutis est maius q̄ vtile 2 delectabile. q̄ melius est dare amico q̄ sibiip̄i: s. hoc nō q̄tū magis diligere debeamus amicum q̄ nos: 2 ideo demus amico plus de bono q̄ nobis: sed potius ecōtrario ip̄s. s. id̄ sic fit q̄ hō diligit seipsos magis q̄ amicū: 2 d̄z potius se diligendo dare sibi maiora bona q̄ amico: 2 q̄ dando amico vtilia dat sibi bonū virtutis qd̄ maius est: d̄z potius bñfacere amico q̄ sibi in vtilibus. nō tñ est intelligendū q̄ hō ad h̄ obliget⁹: sed q̄ bonū sit facere: q̄ q̄to sic fecerit tanto magis de bono sibi pcurat. De bonis aut̄ spūalib⁹ vt virtutis est ecōtrario: q̄ maiora d̄z sibiip̄i optare 2 pcurare q̄ amico: q̄ ista sunt bona simplr: 2 ideo cū seipsum magis diligit necesse est q̄ maiora bona de his sibiip̄i q̄ primo tribuat. 2 ob h̄ magis d̄z velle q̄s vitare p̄tū q̄ q̄ primus illud vitet: 2 magis d̄z conari pro seipso q̄ pro alio ad hoc: 2 id̄ vult Arist. 9. ethi. **C** Ad primū dōm q̄ magis amat hō seipsum q̄ aliū: 2 et magis quiescit in seipso q̄ in alio extrinseco. dōm aut̄ q̄ in amore amati vt amati potius est q̄ amans: cū amans transeat in amati 2 amati moueat amantem 2 non econtrario: sed q̄ amans est et vt amati a seipso ideo pōt esse potius in amore inq̄tum est amati a seipso q̄ aliqd̄ amati extrinsecum: 2 ita magis collocatur affectus amantis in seipso q̄ in alio. magis ergo seipsum diligit. **C** Ad scd̄m dōm q̄ nemo debet amare proximū plus q̄ se q̄tūm cūq̄ ille sit melior. nā nō est ibi tanta ratio amandi sicut in eodem ad seipsum: amat. n. bonum quisq̄ qd̄ est in ipso tanq̄ bonū 2 tanq̄ propriū: imo hoc qd̄ est esse propriū est potissima ratio amandi: q̄ vt dicitur. 8. ethico. amabile est vnicuiq̄ qd̄ est propriū bonum: vnde si aliquid esset magnum bonū nullo tñ modo ad me pertineret neq̄ pertinere putaretur nullo modo posset illud amare. inuenitur tñ bonū qd̄ ego habeo p̄fectius in alio q̄ in me: 2 tñ non pōt inueniri bonū qd̄ est in altero magis p̄p̄iū mibi q̄ bonū qd̄ ego habeo: 2 ideo bonū qd̄ ego habeo q̄tūm cūq̄ paruū est mibi magis diligibile q̄ bonū qd̄ h̄z primus q̄tūm cūq̄ magnū: q̄ istud paruū qd̄ ego habeo efficit mibi magis bonū q̄ bonū magnū qd̄ primus h̄z. **C** Sed tūc dicere q̄ eadē rōne potius deberet glibet seipsum diligere q̄ deū: q̄ h̄z bonū qd̄ est in me inueniat⁹ maius in deo q̄ in me: tñ bonū dei nō est mibi tñ bonū q̄tūm bonū meū: q̄ illud nō est ita mibi p̄p̄iū sic bonū meū. **C** Dōm q̄ magis deū q̄ seipsum q̄q̄ diligit d̄z: 2 q̄ bonū inuenit⁹ in deo est cuiq̄ magis p̄p̄iū q̄ bonū qd̄ in ipso est. Neq̄ est file de bono primi: q̄ bonū primi est totalr extrinse cū ad bonū nrm: bonū aut̄ dei nō est extrinsecū sed est nobis intrinsecū cū sit cā boni nrm in efficiēdo 2 cōseruādo: 2 nihil bonū in nobis est qd̄ nō sit dei: 2 sic bonū dei est bonū nrm: 2 sicut si bonū nrm efficeret aliqd̄ maius q̄ nunc est diligere illud magis q̄ nūc: ita cū bonū dei sit bonū nrm 2 sit maius q̄ nrm diligimus illud vt bonū nrm 2 magis q̄ nrm 2 vere nrm est: q̄ si qd̄ de bono nrm deficit bonū dei supplet bonū nrm: 2 id̄ h̄z se bonū nrm ad bonū dei velut figs heat duas posisiones vna que perire possit: alia v̄o q̄ nō possit. nā h̄z eēt alie eq̄les magis diligit pmanēs q̄ caducū: ita bonū nrm qd̄ est in nobis est caducū: bonū nrm qd̄ est in deo est stabile. q̄ magis diligimus bonū nrm in deo q̄ in nobis. **C** Ad tertij dōm q̄ exponit q̄s pro amicis esse 2 viuere. Sed nō sequit⁹ q̄ diligit magis amicū q̄ seipsum: s. potius ē? rō: s. puenit⁹ ex duab⁹ suppositioib⁹. Prima est q̄ magis diligit seipsum q̄ amicū. Secunda est q̄ vult pro se maiora bona q̄ pro illo. Tertia est q̄ mai⁹ bonū hoīs est qd̄

Notan.

Bonum virtutis mai⁹ est vtili 2 delectabili.

Ad. 1. rōnem.

Ad. 2. rōnem.

Amabile est vnicuiq̄ qd̄ est propriū bonum.

Obiect.

Solutio pulchra.

Bonum dei ē nrm.

Ad. 3. rōnem.

1. suppositio.

2. suppositio.

3. suppositio.

est fm interiorum nam. i. fm rōnem quale est bonū virtutis: q̄ bona fm exteriorum nam que sunt bona corporis. Ex his legē q̄ cū vita sit bonū corporale. f. ga corpus accipit ab aia esse q̄ minus bonū sit vita q̄ bonū virtutis qd est fm interiorē naturā. ponere aut vitā sine aia p̄ amicis est act⁹ p̄fectissim⁹ charitatis vel amicitie. Jo. 15. ca. maiore hac charitate nemo h̄z q̄ vt aiam suā ponat p̄ amicis suis. 2 ideo op̄z q̄ actus ponēdi vitā p̄ amico sit multo melior q̄ vita: sed q̄ eligat se se id qd melius est: iō amicus ponet aiam p̄ amico q̄ ponēdo illā accipit plus de bono p̄ se q̄ p̄ amico: 2 facit h̄ ga diligit se plus q̄ amicum. Ad quartū oīm q̄ de bonis p̄curat plura amicus p̄ amico q̄ p̄ se que sunt miora bona: sed de maiorib⁹ bonis plura p̄curat p̄ se. Ex hoc p̄uenit q̄ potius hō sibiip̄i onerosus esse velit q̄ amico. hoc aut est q̄ ad tristitiā amicorū cito ea mus nō vocat: q̄ sic malū illoz trāsumimus p̄ter illius in nos assumētes. vt d̄. 9. ethic. 2 ad leticiā illoz aut p̄spicitas non debemus nos igerere sed vocati venire: q̄ igerēdo nos p̄fici-mur onerosi cū p̄tē boni illoz abstrahere velimus p̄cipiendo. Etio autē in n̄is diuersitatibus 2 p̄spicitatibus. nā in aduer-sis nostris nō debemus eos vocare vel tarde. f. q̄ nō pōt eui-tari eoz vocatio: 2 h̄ est ga vocando eos ad nostras aduerſita-tes trāsumimus in eos p̄ter quādā mali nostri 2 debemus cona-ri potius solū malū sustinere q̄ trāſſerre partē in amicos. ad p̄spera aut nostra cito vocare debemus eos vt partē leticie nostre hēant: i. his oib⁹ damus amico plus de bono delectabili q̄ no-bis 2 minus de malo qd opponit delectabili q̄ nobis: 2 facien-do hoc virtuosē nos hēmus ad amicos: sed actus virtutis est ma-ius bonū q̄ bona exteriora. i. delectabilia vel vtilia: ideo ami-cus faciēdo hoc ad amicum accipit p̄ se maiora bona q̄ det ami-co: 2 ita magis seipm diligit q̄ amicum. Ad quintū oīm q̄ de bonis exteriorib⁹ q̄ sunt miora bona laudabile est magis ami-co dare q̄ sibiip̄i. de spūalibus vō q̄lia sunt bona virtutis oī sibi quisq̄ plura p̄curare q̄ amico: eo q̄ magis seipm amare debz q̄ amicum: 2 cōter maiora bona sibi q̄ amico velle oī: sed dādo exteriora bona amico dat sibi bonū virtutis 2 honorē 2 famāz que sunt quodāmodō spūalia bona. ḡ rectissime facit 2 se diligit q̄ dat plura bona exteriora amico q̄ sibiip̄i. De h̄nificētia autē oīm q̄ ex charitate puenit: sed ga beneficētia est fm quā bo-na facimus: 2 bonū est duplex. f. de exteriorib⁹ siue corporalib⁹ 2 de interioribus siue spūalibus: 2 ideo vtroq̄ mō est hō benefi-cus: sed laudabile est q̄ fm beneficētiā bonoz exteriorū sit ho-mo magis beneficus amico q̄ sibi. 2 hoc laudat Aristo. fm be-nificētiā aut bonoz interiorū debet q̄q̄ eē magis beneficus si-bi q̄ amico. Ad sextū oīm q̄ conuersatio cū amicis est nobis valde delectabilis iquātū per eā cognoscimus bonū ipsorū qd ex cōditione amicitie eis optamus 2 cōplacet nobis bonū ipsoz quasi nostrū: 2 ga per vīsum melius 2 certius cognoscit res q̄ per aliū sensū: ideo amici magis se videre cōsiderāt q̄ partici-pare fm aliū sensum: 2 ga magis pōt hō cognoscere fm verita-tem q̄ sunt alterius q̄ que sunt p̄pā magis delectat in conuersan-do ad amicum q̄ ad seipm. Et tñ est oīm q̄ oīs virtuosus delecta-biliter conuersatur ad seipm q̄ iuenit in se bona multa de q̄ de-lectet. f. bona p̄sentia que facit: 2 memoriā bonoz p̄teritorū q̄ facit: 2 p̄positū bonoz que facere itēdit: 2 ipem h̄z de illis faciē-dis 2 fm hec delectat. Et necesse est q̄ viri excellētes in magna virtute magis delectent in conuersando ad seipsos q̄ ad amicos. causa enī delectationis est bonū qd q̄ iuenit 2 bonū nō causa-ret delectationē nisi eēt p̄pū qd bonū q̄tūcūq̄ magnus si non est p̄pū non pōt cōdelectare sed iducere de eo desiderii: sicut si quis sciat alicubi eē magnū thesaurū absconditū: quē tñ nōdum h̄z neq̄ putat se habitū: nō enī delectatur in illo sed mouet ad desiderii eius: in conuersatione autē gaudet ad amicum q̄q̄ ga conuersando videt vel agnoscit bonū illius qd reputat eē suū: imo suum est si veri amici sunt. amicorū enī oīa sunt cōmunia vt Aristo. dicit. de bono autē extraneorū h̄ magnū sit 2 cognoscat non gaudet aliquis sicut de paruo bono amici. f. ga bonū extra-neorū nō pertinet ad ipos: 2 ideo si bonum qd q̄ iuenit in amico 2 reputat esse p̄pū: maius bonū sit ip̄i conuersanti q̄ bo-nū qd in semetipso iuenit delectabit magis conuersando ad ami-cum q̄ ad seipsum. si autē cōtrario op̄z q̄ magis delectet con-uersando ad seipsum q̄ ad amicum. ex quo legitur q̄ si aliquis sit multum excellens in virtute magis gaudebit conuersari ad seipsum q̄ ad amicos: ga maiora bona iuenit in seipso de q̄ p̄pū delectetur q̄ iueniat in amico. h̄mōi sunt viri magne sapiētie qui delectabilis manent soli speculando altissimā fm sapiētiā q̄ cōuersentur colloquētes ad amicos: sic et viri cō-

templatini qui dulcedinem quandam experiunt in cōtemplādo. 2 tamē oīm q̄ oīa hec alternat: ga 2 si nunc magis delectet q̄ conuersando ad seipm q̄ ad amicum tamē post paululū erit cō-trario: 2 hoc nō accidit ex inequalitate delectationū vel con-versationum in se sed ex cōditione nostra. gaudemus enī mutatiōe vt d̄. 7. ethic. ca. vlti. 2 hoc ga natura nō est simplex 2 epicles sed alia 2 alia fm trāsmutationem: 2 ideo non est ei vna 2 sim-plex delectatio: sicut deus h̄z vnicā 2 simplicem delectationē vt ibidem d̄. 2 ideo nō iudicat vna melior conuersatio vel minor delectatio q̄ alia ga de vna transitur ad alia: cum hoc fiat p̄pē instabilitatē nature nostre cui nō potest idē semp esse bonū sed alternatur: sed ita iudicabit inequalitas delectationis. f. si quā-do sit hō dispositus ad vtrūq̄ in qua illarum magis gauderet equali tēpore: 2 ideo siq̄ potius eligit manere secū vel conuer-sari ad seipm per vna horā q̄ in illa conuersari ad amicum: sequit q̄ maior delectatio sit in conuersando ad seipm q̄ ad amicum h̄z de conuersatione ad seipm trāſeamus iterdum ad conuersationem ad amicum quasi nō potētes semp eadē gaudere delectatiōe. Ad septimū oīm q̄ iterdum tenemur sustinere vtrūq̄ de vtriusq̄ corpo-ralia p̄ amico: iterdū vō nō tenemur: est tñ laudabile. 2 ideo oī-citur q̄ iustus est qui negligit dānum p̄pē amicum: sed iterdū est iniustus necessaria: iterdum vō iniustus supererogatiōis quā xp̄s vocat iniustitiam superabundantem. s. 5. ca. 2 tamē hoc non infert q̄ magis diligamus primos q̄ nosip̄os: sed ex eo q̄ diligim⁹ plus q̄ primū ordiato amore facimus h̄: est aut idē iudiciū de plus de bono 2 minus de malo vt d̄. 5. ethic. eo q̄ minus d̄ ma-lo est bonum qd dāz. 2 ideo eo mō quo est laudabile dare ami-co magis de bono est laudabile dare min⁹ de malo 2 etio: eo mō quo est laudabile dare sibiip̄i magis de bono q̄ amico est laudabile conari ad minus d̄ malo sustinēdū q̄ amic⁹ sustineat. De p̄mo ga laudabile est dare amico magis de bonis tēporali-bus q̄ sibi vt d̄. 8. ethic. f. q̄ laudabile est esse magis beneficus ad amicos q̄ ad seipsos: est laudabile velle sustinere plura dā-na tēporaliū rerū q̄ amicus sustineat: 2 cōter pati d̄rimētū re-rum tēporaliū ne amicus sustineat illō laudabile est. De scdo q̄ laudabile est 2 necessariū q̄ hō plura bona spūalia p̄curet sibi q̄ amico est laudabile 2 neciūz q̄ magis cōfē p̄ se ad euitādū p̄cū q̄ p̄ amico. Ad octauū oīm q̄ amat q̄q̄ se magis q̄ primū: qd vō d̄: nō querit que sua sunt. nō iudicat q̄ magis pri-mū q̄ seipm diligit: ga si sic intelligat ad lram nō solū erit sensus q̄ diligit quis ex charitate primum magis q̄ seipm: sed q̄ nō diligit seipm ga non querit aliqua bona p̄ se. Sed est oīm q̄ est sensus q̄ tollit charitas p̄uersitatem amoris quo q̄ cōtē-ptis alijs sibi soli bona querit. charitas autē ponit amorē ordi-natum fm quem aliquando nostra cōtēnenda sunt p̄o bonis proximis. f. ga magis diligere debemus spūalia bona p̄ illo q̄ bo-na corporalia p̄o bonis. Aliter autē Aug. exponit in lra dicēs. q̄ charitas nō querit an sua sunt. i. cōia bona p̄pū anteponit: cōmune autem bonū est cuiq̄ magis amabile q̄ p̄pū: sicut bo-num totius est magis amabile q̄ bonū p̄tis ip̄i parti: primus autē 2 primus distinguūt vt pars a parte: 2 nō cōparant vt totum 2 pars. ideo quisq̄ magis diligit se q̄ suū primū.

Ad ex charitate teneamur diligere plus proximum q̄ corpus nostrum. Questio. 306.

Queretur an ex charitate teneamur diligere plus pri-mū q̄ corpus nostrū. Aliq̄ dicunt q̄ nō: quia in amore primi intelligit amor corporis primi: cū ibi nō di-stinguat amor primi 2 corporis p̄pū. si ḡ debz q̄ diligere pri-mum magis q̄ p̄pū corpus segit q̄ oī plus diligere corpus primi q̄ corpus p̄pū: h̄ est icōueniēs. ḡ plus debz diligere corpus p̄pū q̄ primū. Scdo ga hō oī diligere plus aiam p̄pū q̄ primū: sed corp⁹ n̄m est p̄pū aie n̄e q̄ prim⁹. ergo magis oī glibet corp⁹ suū diligere q̄ proximum. Tercio ga vtrūq̄q̄ exponit id qd min⁹ amat p̄ eo qd magis amat: f. nō tenet glibet hō exponere corp⁹ p̄pū p̄ salute primi: f. h̄ p̄fectior est. iuxta illd̄ Jo. 15. ca. maiore charitatē nemo h̄z q̄ vt aiam suā ponat p̄ amicis suis. ḡ hō nō tenet ex charitate plus diligere primū q̄ corp⁹ p̄pū. Cōdōm q̄ tenemur ex charita-te magis diligere primū q̄ corpus p̄pū. Primum ga Aug. dicit lib. 1. de doc. xp̄ia. q̄ plus debemus diligere primū q̄ corp⁹ p̄pū. Scdo ga illud est magis ex charitate diligendū qd ha-bet pleniorē rōnem diligibilis ex charitate: sed primus h̄z rō-nem maioris diligibilis ex charitate q̄ corpus p̄pū. ergo est magis diligendus. Hoc patet q̄ ex charitate potest aliquid di-ligi quadrupliciter. Cū modo vt principium illius boni in cu-ius cōmunicatione fundat amor charitatis. nam charitas sum-

Ad. 7. rōez

b

Ad. 8. rōez

Charitas n̄
q̄rit q̄ sua
sūt quō itel-
ligitur.

Aug. expō.

Nōnullorū
rōnes in 3.
rium.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Rñ. ad q̄m
tuz q̄ōnis.
1. rō.

2. rō.

Ex charita-
te aliqd p̄
diligē q̄dra-
plicitē.

In quo su-
dat chari-
tas.

datur sup cōicatione beatitudinis: illa aut iuenit in deo essen-
tialr et in principio a quo finit in alia: ideo est maxie ex chari-
tate diligendus: in nobis aut vt i eo qd directe picipat illa bea-
titudine: in primo aut vt in sorte et associato nobis in cōmuni-
catione illius beatitudinis. in corpore aut nostro tāq in eo qd non
directe sed p redūdantiā participat beatitudie. i. redūdando ex
aia: sed pfectior gradus picipationis est picipare vt associatū
in participatiōe directa beatitudinis qd picipare solū per redun-
dantiā. qd primus qui magis picipat de ratioe diligibilis ex
charitate qd corpus nrm magis debem diligere qd corp nrm:
et hoc est qd primum qd ad salutem aie magis diligamus qd
corpus ppiū vel qd bona nra exteriora: et iō bona nra exteri-
ora pro salute aie illius ex ponēda sunt. Ad pmiū dōm qd ma-
gis debemus diligere corpus nrm qd corpus primi: sicut aiam
nram magis diligim qd aiam primi. Lū aut dō qd noie pri-
mi intelligit corpus dōm qd primi. dōm qd vep est qd nō diligi-
mus in primo diligere ipm et diligere corpus eius sic diligi-
mus in nobis diligere nosipsos et diligere corpa nra: et tū quā-
do cōparamus dilectionē primi ad dilectionē corporis nostri
nō accipit primus p corpe et aia simul s; p sola aia: ga vnum-
qdq dō esse id qd picipuum est in eo: sicut hō et intellectus vel ma-
xime vt dō. 9. ethico. et tūc vep est qd primus est magis diligen-
dus qd corpus nrm s; corpus nrm magis diligere debeamus qd
corpus primi. Ad scdm dōm qd corpus nostrū est magis p-
pinquū aie nostre qd primus qd tum ad cōstitutionē humane na-
ture: ga ex corpore nostro et aia cōstituitur vnu idiuuū huma-
ne nature: ex duobus aut primis nil cōstituit: et tamē qd tum ad
participatiōē beatitudinis in qua fundat amor charitatis ma-
ior est associatio nostri ad primū qd corpōis nō sit ad amē maz
nram: ideo magis dilige primus qd corpus nrm. Ad ter-
tiū dōm qd aia primi est magis diligibilis ex charitate qd corp-
nostrū: et tamē de corpore nostro habemus curā et cuius iminet
necessitas agēdi curā pro corpore ppiū: non iminet tamē cuius
necessitas agēdi curā pro quolibet primo nisi in aliquo casu q
posset euenire: et ideo nō tenet qd libet exponere corp-
ppriū p salute aie primi s; ille qd habet curā de salute primi tenet gene-
raliter exponere corpus suū pro salute primi si aliter illa serua-
ri non pōt: et sic est de pātis et rectorib; ppiū: sic dō Jo. 10. ca.
pastor bonus aiam suā. i. vitam ponit p ouibus suis. i. p salute
spūali earū et in quocūq casu: et quātū ad qd tūcūq boiem iū qd
pro salute spiritali eius ponat vitam suam facit opus perfecte
charitatis: et est supererogationis.

An ex charitate debeamus magis diligere vnum proximum
q alium. Questio. 307.

Queretur an ex charitate debeam magis diligere vnu
primū q aliu. Aliq dicit q nō: ga dicit
Augu. 1. lib. de doc. xpia. oēs hoies eq diligēdi sūt: nō oib;
pdesse nō possis his potissimū cōtēdū est q p loco et tēporū
vel qd libet rep opportunitatib; strictius et qdā sorte iūgūtur. q
nō est diligendus magis vn q alius s; cūgat vni magis bñ fa-
cere qd alteri. Scdm qd vbi est vna et eadē rō diligēdi diuer-
sa nō dō: eē dilectio ineqilis: s; vna est rō diligēdi oēs prios. i.
dō vt dō Augu. 1. de doc. xpia. q oēs primos dōm diligē
equalit. Tercio ga amare est bonū velle alicui: vt dō Ari. 2.
rhetor. s; oib; primis volum eqle bonū. i. vitā eternā q oēs p-
rimos dōm diligere eqle. Dōm qd nō sūt diligēdi equalit
oēs primi: ga tāto magis dō alig diligē qd tō grau peccat q d
eius dilectionē opat: s; grau peccat q agit dō dilectionē quo-
rūdā primor qd qui agit tra dilectionē alior. nā Leui. 20. ca.
dō. qd q dixerit male patri aut matri morte moriat. qd nō dō de
alijs primis: iō non est tā grauis pene maledicere alijs primis
sicut istis: et cūter qdā sunt magis qd alij diligēdi. Scdm dōm
qd circa hō est duplex opio. Quidā eni sūt q dixerūt qd oēs proxi-
mi sūt eqliter ex charitate diligēdi qd tū ad affectū s; nō qd tū ad
affectū exteriorē: et dixerūt ordinē q tenēdus est in dilectiōe de-
bere itelligi qd tū ad exteriora opa vel bñficia q magis sūt ipen-
dēda qd tū ad interiorē affectū nō: oicūt. n. qd
affectū eqliter est oib; primis ipēdēdus et inimicis. Scdm ista
positio est irrōnabilis ga opz cōmēsurari effectū exteriorē ite-
riori affectui: et vbi foris requir magnū opus requir intus ma-
gnus affectus: vbi sufficit vō parvus effectus non requiritur i-
tus magnus affectus quia esset superuacūus. Et hoc apparet qd
non minus ordinatus est affectus charitatis que est inclinatio
gratie qd appetitus naturalis qui est inclinatio nature: vtrq
enī inclinatio ex diuina sapientia pcessit: videmus tamē in na-
turalibus qd naturalis affectio vel inclinatio proportionat actui

vel motui qui cōpetit nature vniuscuiq rei: sicut terra h; ma-
iorem inclinationē gravitatis qd aqua: qd cōpetit ei magis de-
scendere qd aq et esse sub aqua: et sic est maior inclinatio ignis
ascendi qd aeris eo qd cōpetit igni esse supra aerē. si aut nō esset
in his cōmēsurata inclinatio iuxta exteriorē motū sequeret qd
esset inclinatio illa supuacua cui nō cōpeteret affectus: et qd res
violenteret. i. qd non pmitteret agere iuxta inclinationē suā:
vel si aliqui ageret iuxta illā excederet pportione entium vni-
uersi: ideo opz ad tollendum oia hec inconuenientia qd cuiuslibet
rei insit inclinatio cōmēsurata motui eius: et fm pportione in
motu eaz erit eaz pportio in inclinatione. sic igit opz qd incli-
natio grē que est affectus charitatis pportione his que sunt
agenda exteriora: ita qd ad illos intensiōē charitatis affectū ha-
beamus ad quos nos magis debemus bñficiose esse. Dōm
igit qd fm affectum deberemus vnu proximor magis qd alte-
rum diligere et ratio est qd cum pprincipiū dilectionis sit deus et
hō diligens: necesse est qd fm apporportionē maiorem diligi-
bilis ad alterū istor pprincipior sit maior affectus dilectiōis: qd
vbiq inuenit aliq pprincipiū attendit ordo fm habituē
ad illud pprincipiū: et qd aliqui proximi sunt magis pping deo
vel saltē homini diligenti iō ad illos erit intensiō affectus cha-
ritatis. Ad primū dōm qd oēs hoies equaliter diligēdi sunt
s; qd aliqua equalitas inuenit in dilectione oium: et tū hoc non
obstante est inequalitas dilectionis. Et tū pōt esse equalis vel
inequalis dupl. Vno mō ex parte boni illius qd amico opta-
mus: et hoc mō oēs hoies equaliter diligimus ex charitate: qd
omnibus optamus idem bonū in genere s; beatitudinē eternā.
Alio mō dō maior dilectio ppter intensiōē actum dilectio-
nis: et sic non opz diligere oēs equaliter. Aliter etiam potest
dici qd dilectio haberi potest ad aliquos inequaliter. vno mō
ex eo qd aliqui diliguntur et alij non diliguntur: et hoc qd tum ad
effectum exteriorē in quo consistit beneficentia verum est et
seruari opz. s; qd quidam diliguntur et alij non. nam non possu-
mus omnibus benefacere: illos autem quibus benefacimus di-
cimus diligere qd tum ad beneficentiam: illos autem quibus nō
benefacimus dicimus non diligere: et qd nemo potest pdesse
oibus hoibus cum nemo euz omnibus conuerteretur opz qd qui-
libet diligit proximor inequaliter. i. quosdā diligendo et alios
non: sed non dō haberi ista inequalitas in beniuolentia q atten-
dit solum qd tū ad affectū: sed ad oēs extendere debemus affe-
ctū charitatis et sic oēs equalit diligim: qd oēs diligimus put
distinguit ista bitudo s; bitudinē que est fm beneficentiā. nam
aliq fm beneficentiā diligunt: et aliq non. alia autē inequalitas
pōt cōsiderari intra ipsam beniuolentiā. i. qd gdam plus alij mi-
nus diligunt. i. ex maiori vel minori affectu: et hanc inequalitē
nō negat Augu. sed pma ostēdēs qd sit nemo quez a dilectione
excludere debeamus. Ad scdm dōm qd s; sit eadē ratio dile-
ctionis in oibus hoibus non opz qd oēs hoies equalit diligant:
sed leguit qd oēs hoies sint diligēdi: ad hoc aut qd equalit di-
ligant nō solu opz esse eadē rōne dilectionis sed picipare eq-
liter rōne illa: sed hoc nō est: qd nō accedunt oēs hoies eqliter
ad participatiōē diuine bonitatis in cuius cōicatione fundat
amor charitatis: iō qdā sunt intensius qd alij diligēdi. Ad ter-
tiū dōm qd vno mō qd non optamus oibus primis eqle bonū
nā s; in gñali sit idē bonū qd pro oibus optamus. i. beatitudinē:
tū nō optamus illud simplr equalit: qd non desideramus qd oēs
hoies eqles sint in beatitudine sicut neq erunt: sed alij fulge-
būt vt sol: alij vt luna: alij vt stelle. 1. Lōzin. 15. c. ideo et qd tum
ad bonū qd desideramus est dilectio ineqilis: et idē est de bonis
que sunt media ad pueniendū ad illā beatitudinē: non. n. adiu-
uamus oēs eqle: sed quosdā plus alios minus: et et illis ineqilia
media pueniēdi esse volumus. Aliter pōt dici qd s; velimus
primis eqlia bona nō diligimus eos eqle: qd nō ex eqli conatu.
et iō ad quosdā est magna affectio ad illos vō pua vel minor.
An magis deam diligē ppiū qd extraneos dilectionis an magis
deamus diligere ppiū qd extraneos: vel eōrio. Aliq dnt qd tenemur potius diligē extraneos: qd
charitas et amicitia bñt pro fundamēto aliqd honestū: s; maior
honestas vel vltus iuenit qnq in extraneis qd in pping. g ma-
gis s; diligēdi aliq ex charitate extranei qd pping. Scdm
qd charitas fac cōformitatē hois ad deū. i. de plus diligē extra-
neos nros qd pping. s; si meliores. g et nos magis deam diligē
eos. Tercio qd effectū rñdet affectui: s; in aliqb dōm maiorē
effectū amoris ostēdē ad extraneos qd ad pping. sic in col-
latiōe bñficioz ecclasticor si extranei s; meliores. g magis di-
ligēdi

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

Ad. 2. rōne

Ad. 3. rōne

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

2. rōne

3. rōne

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

1. opinio.

*

Ad. 1. rōne

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

Ad. 1. rōne
in 3. rōne.

5

et charitas ad huiusmodi esse maxima: quia magis accedunt isti ad identitatem quam sunt in tertia communicatione et amicitia: deinde diliguntur principes ad tertia communicationem quia maior comunicatio est tertia quam quarta: quia tertia est politica et habet secum amicitiam charitatis: quia ut dicitur est charitas non separatur ab amicitia aliqua ista: sed quarta comunicatio sola charitate: dicitur: idem ista est minima comunicatio et minimus amor: et est ad illos ad quos non comunicamus nisi in charitate: isti sunt inimici quia cum istis nulla alia comunicatio comunicamus: et tamen si ista amicitia separet ab alijs tribus maior esset quam omnes tres simul sumptae: sed quia non separet ipsa quam fuerit sola erit maior quam quilibet aliarum: quia cum quilibet aliarum est charitas. Et ob hoc distinguit Ambrosius istos gradus dicens: quod primo diligatur consanguinei ad quos habet prima amicitia. Secundo domestici ad quos habet secunda. Tertio ad illos qui in domo versantur nobiscum. Quarto diligatur illi qui nobiscum in actibus civilibus et honestis comunicant. Quinto diligatur inimici ad quos habet solus quarta amicitia. et hoc verum est simpliciter et secundum se loquendo. nam per accitum potest mutari ordo iste videlicet amicitia lius se habet quod ad familiaris et solus comunicat ei in operibus honestis quantum ad societatem quam habent ambo in istis quam ad partem suam quod non comunicat ei circa talia: et ita de alijs personis et modis dilectionis intellegendum est. Ad primum domum quod simpliciter loquendo magis diligendi sunt propinqui quam extranei sed extranei meliores. Et ob simpliciter quia quantum ad aliquem modum spalem amicitie forte magis diligendus erit extraneus quam cognatus: ut si cognatus communicat in illo modo amicitie: sed quia propinqui diliguntur secundum naturalem amicitiam quam non habet ad illos: et ista est maior alijs ut dicitur est. sequitur quod simpliciter magis diligantur isti ex charitate quam alijs: et quia fundatur ista amicitia in communicatione naturali et illa est ad hunc tertium ordinem pertinet ad propagationem et conservationem nature: et contra quantum ad vitam vite magis diligemus propinquos quam alios: et quantum ad ipsum esse et vivere quod accipit ex naturali communicatione. nam alie communicationes non fundantur super esse et vivere: sicut amicitia politica communicationes habet in operibus honestis in quibus simul aliqui versantur: sed naturalis amicitia habet fundamentum in communicatione naturali: et hec comunicatio est propinqua illa qua homo sibi ipsi comunicat: unde sicut homo habet simpliciter seipsum diligere quantum ad esse naturale: et si malus sit cupiendo sibi ipsi esse et vivere quam alium virum bonum: ita et pater suum quantum ad esse naturale magis diligere cupiendo ei vitam et sollicitudinem quam alium bonum virum: sed malus pater et infidelis sit: non tamen ei vitam cupere ut malus est sed ut bonum efficiat. Ad secundum domum quod conformamur deo in diligendo: non quidem in re dilecta sed in radice diligendi et modo. non enim opus quod ego conformer deo in re dilecta: quia tunc cum ipse diligat multos alios plus quam me: et tamen neminem deus diligere plus quam se nisi deum. radix autem dilectionis deus est quod si ipsum super omnia diligit et contra diligit illa quam magis coniuncta sunt sibi: et quia quod melior est magis deo est propinquus diligit deus magis meliores: nobis vero ordo est imitatio deum quod nos ipsos super cetera post deum diligamus: et deinde id quod nobis magis coniungitur: et quia nobis magis coniuncti sunt illi qui comunicant in naturali communicatione: ideo illos magis diligere debemus: et ita secundum ordinem aliarum amicitiarum dictum est: hoc charitas faciendum suadet. si autem qui magis sunt boni essent magis coniuncti nobis teneremus magis eos diligere: sed non sunt magis coniuncti nobis. nam bonus in quantum homo non est magis coniunctus alicui quam ceteris nisi qui est bonus per essentiam quod soli deo competit. Ad tertium dicendum quod in illis que non pertinent ad communicationem naturalem quam cum patre et consanguineis habemus: non oportet quod magis beneficiamus consanguineis quam alijs: sed illis qui magis coniuncti sunt nobis secundum illam communicationem ad quam pertinet bona de quibus agitur: et quia beneficia ecclesiastica non sunt bona pertinentia directe ad communicationem naturalem qualia sunt esse et vivere et ea per que conservantur hec sicut necessaria ad vitam non debemus beneficia ecclesiastica dare magis consanguineis quam alijs: pertinet autem beneficia ecclesiastica ad ecclesiam: comunicatio autem in corpore ecclesie est quarta comunicatio ex qua insurgit amicitia charitatis: ideo illis qui comunicant magis in ecclesia nobiscum data sunt magis ecclesiastica beneficia: illi autem sunt qui meliores et magis apti sunt ad gubernandum ecclesiam in quo comunicant cum prelato qui gubernat ecclesiam: et ad quem pertinet beneficia conferre: ideo melioribus et magis aptis ad gubernandum ecclesiam sunt magis conferenda ecclesiastica beneficia. Verum est quod si cognati sint equaliter idonei sicut extranei possunt dare potius cognatis beneficia quam extraneis. nisi forte ex hoc icideret prelatus in suspitionem quod faueret nimis carni et sanguini et putaretur personarum acceptor: sed de hoc dictum est supra magis cum diximus de personarum acceptione. si autem sunt bona patrimonialia vel alia li-

Distinctio
quod dicitur de
credis quas
affert Am-
brosius.

Ad. 1. rōes

6

Ad. 2. rōes

Meliores
se deo propin-
quiores.

Ad. 3. rōne

7

cite accipit: quia illa ut talia sunt quedam sustentatio vite: et in esse et vivere matris comunicamus cum cognatis quam cum alijs et magis vandum est ex charitate cognatis quam alijs. et hoc maxime quoniam sunt bona pure patrimonialia. id est ex successione progenitorum habita: quia talia debita sunt magis cognatis quam alijs hominibus cum descenderint de sua progenie. et hec vera sunt nisi maior paupertas vel necessitas extranei preponderet: quia tunc potius dandum est extraneo quam cognato. idem si aliquis maior utilitas sequatur dando extraneo: quia tunc non tenemur magis dare propinquo quam extraneo. Ad quartum dicitur quod si accipiat benefacere propter pertinet ad liberalitatem vel beneficentiam et non subijcit alicui necessitati vel debito rationis gratia est: quia potius reddendum est debitum quam benefaciendum: ac si diceretur magis obligamur ad id quod est necessarium quam ad id quod nullo modo est necessarium. Sed interdum accipit aliter. scilicet ut dicamur reddere debitum quam vicem reddimus alteri pro eo quod fecit nobis vel dedit beneficium dare dicamur: quoniam quod bonum damus alicui cui non sumus spem obligati ex aliquo bono quod nobis dederit vel pro nobis fecerit. Accipiendo in primo modo reddere debitum et beneficium dare: potius est reddendum semper debitum quam dare beneficium: quia alicubi est obligatio et in alio non. Accipiendo secundum modo stat dubitatio: quia interdum melius erit benefacere quam reddere debitum: et hoc quia si non sit ibi debitum aliquod ex operatione eius cui tenemur causatum est tamen debitum ex iure vel ratione: si si aliquis extraneus fecerit mihi prout beneficium: et frater meus nullum fecerit: et ambo sint in periculo mortis: et non possum simul utrumque eripere: magis teneo erueri fratre a quo nulla suscepi beneficia quam extraneum a quo paruum suscepi beneficium: quia ad cognatum si non sit debitum erudiendum a morte ex aliquo bono quod ab eo receperim: est tamen debitum iuris et rationis propter vinculum cognationis et naturalis communicationis: sed in hoc non potest dari faciliter regula universalis: quia multum est aspiciendum ad magnitudinem et parvitatem beneficii collati ab extraneo: et ad magnam vel parvam cognationem. ut si est pater aut si est cognatus in quarto gradu: quia secundum varietatem istorum interdum magis reddendum est debitum quam benefaciendum: et interdum e contrario: et tamen simpliciter loquendo in his que pertinent ad conservationem nature magis sumus debitores parentibus a quibus nam traximus et cognatis cum quibus in unitate sanguinis participamus quam extraneis et consanguineis cum quibus magis et propinquius participamus quam alijs cum quibus minus participamus: ideo magis liberare debemus a morte patrem quam extraneum non solum si ille extraneus parvum beneficium nobis contulit: sed et si in tali casu ipse nos a morte liberavit. hoc autem propter gradum cognationis: quia ibi est magna cognatio. Etiam propter beneficiorum magnitudinem. nam si pater non liberaverit filium a morte dedit sibi aliud quod maius est. scilicet vitam: maius est. nam vitam alicui dare quando non habebat: quod pater facit generando quam vitam conservare a morte liberando quam iam vita erat: et ideo patri magis tenemur in hoc casu et matri. de ceteris cognatis non est facile dicere: quia non est ad illos talis habitudo qualis ad patrem cum ab eis non suscepimus esse sicut a patre: ideo interdum magis tenemur cognatis interdum extraneis secundum diversitas circumstantias rerum et personarum.

Ad magis diligendi sunt ex charitate meliores quam nobis coniuncti. Questio. 309.

Queretur ad aliqualem maiorem declarationem dictorum an magis diligendi sunt ex charitate meliores quam nobis coniuncti. Aliqui dicunt quod semper sunt meliores diligendi magis. illud. nam ut magis diligendum quod nulla ratione odio haberi potest quam illud quod aliqua ratione est odibilis. sicut illud est albus quod est nigrum impmixtum: sed persone non bis coniuncte sunt aliqui odio habendi iuxta illud Luc. 14. c. figus venit ad me: et non odit patrem et matrem et cetera. boni autem homines nunquam et nulla ratione sunt odio habendi. ergo magis amandi sunt boni quam cognati. Secundo quia secundum charitatem maxime deo conformanus. sed deus diligit magis eum qui melior est. ergo per charitatem potius debemus diligere meliores quam coniunctos nobis. Tertio quia secundum vnamquamque amicitiam illud est magis amandum quod magis pertinet ad id super quod magis amicitia illa fundatur: amicitia enim naturalis magis diligimus eos qui sunt nobis secundum naturam coniuncti. scilicet parentes et filios: sed amicitia charitatis fundatur super communicationem beatitudinis ad quam magis pertinet meliores quam nobis coniuncti non ita boni. ergo charitate magis debemus diligere meliores extraneos quam coniunctos non ita bonos. Domum quod sic dicebat per. quod non potest dari regula generalis quod quod deat magis diligere. sed ad hoc est ordinem quod interdum et in quibusdam magis diligimus extraneos bonos vel meliores quam cognatos non ita

Ad. 4. m
tionem.Si extra
neus
erit
bonus
alicui
frater
magis
tenetur
illius
quam
cognato.

ita bonos: in quibusdā vō eōz. Pro quo sciēdū qd opz qd oīs ac-
tus 2 motus pportione obiecto 2 agentī: motus vero termi-
no 2 motu: hō de motu non est ad ppositū: actus vero obiecto
2 agentī pportione: sed ex obiecto h3 spēs: ex virtute aut agentis
h3 modū 2 qritatē sue intēfionis: sic motus vt oīm est h3 spēm
a termino ad quē est sed intēfionē velocitatis h3 ex dispōne mo-
bilis 2 virtute motētis: sic igit dilectio spēs h3 ex obiecto: h3 in
tēfionē h3 ex pte ipfī dilectōis: obiectū aut charitativē dilectōis
deus est. hō aut diligens hō ē obiectū dilectionis huius nō
p se sed fm relationē ad deū. s. vt cōicat actū vel potentia vita
diuina: 2 ideo diuersitas dilectionis fm charitatē qritū ad spēs
est ē in primis hēm aliqd cōsiderē ex pte ipsoz proximoz: 2 qz
quā ad pte obiectū: 2 obiectū facit differre spēs tenebit se illa di-
uersitas dilectionis qrit ex parte hoīs diligibilis ad spēm cha-
ritatis vel dilectionis: cōsiderat aut aliq diuersitas ex pte dilige-
tis: 2 ista qz pntet ad agens nō facit ad spēs sed ad intēfionē
que se 3 ex pte agentis. hō aut est qz quibsdā primis maius bonū
velle oēmū ipsum bonū qd volumus ex maiori affectōe: 2 qz
obiectū charitatis est deus velle debemus maius bonū ex pte
dei. isti aut primi sunt illi q magis ppinquāt deo: iō ipfī de-
bemus velle mai' bonū dei. i. btitudinē maiore. ¶ In quo sciē-
dum qd cū amicitia charitatis fundet sup cōicatioē actuali vel
potēfionali i btitudine: oīb' quos diligimus ex charitate velle
oēmū btitudinē: 2 qritū ad hō oīb' primis volumus eqle bo-
nū: qz idē bonū volumus: btitudo tñ h3 sit idē bonū h3 diuer-
sos gradus picipationis: qz fm qd aliq magis aut minus deo
picipat est magis aut minus beatus: 2 fm hos gradus est ma-
gna ineq̄litas: 2 in h est gīale qd quilibet ex charitate o3 magis
diligere meliores qz nō ita bonos ēt si illi sint ppingssimi. nāz
o3ia gradū glorie est fm o3iam meritū 2 bonitatis 2 pntet
ad rei iustitiā: vt h3 meritū o3ia oet o3ia gīdū glie: sed qdūqz
charitatē h3 diligit deū sup oia: sed deo est bonū qd iustus ma-
neat 2 iustitiā seruet: amans aut deū ex charitate amat bonū ei
i. bonū esse: 2 sic semp pmanere. qd quilibet hīs charitatē tenet
velle qd deus iustitiā seruet. qd tenet velle qd deus fm o3ia me-
ritū oet diuersos gradus glorie: 2 nōr ego ex charitate teneo
velle qd exneus a me beat maiorē gloriā qz ppinquus me. imo
qz pater q nō est ita bonus: qz als velle deū distribuere in-
iuste: 2 nō solu diliga plusqz ppinquos sed ēt plusqz me. s. fige
est melior qz ego: teneo velle qd de' oet illi maiorē gradū glo-
rie qz mihi: 2 sic magis illū diligo qz me: 2 h totū pntet ad di-
uersitatē spēs dilectōis: qz 3 se diuersitas ex pte obiecti. sunt. n.
diuersē dilectōis spēs fm diuersa bona q optamus ex charita-
te his quos diligimus. Aliud aut cōsiderabat ex pte diligitis 2
istud erat intēfio dilectionis per cōparationē ad diligentes: 2
qritū ad hoc nō cōsiderat aliq cōditio eius qui diligit fm opina-
tionē ad rōnē obiecti. san magis vel minus vel boni sunt per
qd magis ad deū qui est ratio diligendi ex charitate appropin-
quāt: sed illos q intensius diligit ad quos sic diligēdos magis
dispositus est: 2 qz magis afficit hō ad seipsū qz ad aliū: 2 nōr
ad id qd magis est idē: 2 tanto intensius diligit aliquos qto ei
ppingiores fuerint cognatiōe: qz est ppinquitas fm esse 2 fm
nām fm quā est hō idēz sibiipfī: 2 ita aliquos ad maiora bona
diligimus quos tñ intensius diligimus. i. ppinquos minus bo-
nos. ¶ Et ista est pma o3ia dilectionis inter ppinquos minus
bonos ad extraneos magis bonos. ¶ Scōda o3ia eoz ē. nā co-
gnati sunt pping nobis fm nālē originē a q cōicatione disce-
dere nō pnt: qz sunt id qd sunt. i. qz fundat sup eē: aliq at appro-
pinquāt nobis fm virtutē quā habemus vel hēre oēmū: 2 ap-
propinquāt deo. ista tñ bonitas fm quā pnt accedere vel rece-
dere augeri 2 minui vel totalr perire: iō h3 non possum velle ex
charitate qd non sit cognatus meus ille q est: qz non est pole q
nō sit qz iam scū est: possum tñ velle qd ille hēat virtutē quā nō
h3 vel maiorē quā h3: 2 hoc ex charitate: qz istud pole est: 2 bo-
nū est sic esse aut fieri: 2 ideo possum velle qd cognatus meus
qui nunc malus est: vel paz bonus efficiat melior quocūqz ex-
neō qritūqz bono: sed cū talis affectus fuerit debet ei maior
gradus beatitudinis qz cuiqz exneō: ideo possum diligere co-
gnatū meū q non est bonus ad maiorē beatitudinē qz quēcūqz
extraneū qritūqz bonū: qz cupiam ei oia media per que me-
reaf 2 iuste habeat talez gradū beatitudinis. ¶ Tertia o3ia est
de amore ppinquoz ad extraneoz amoz: qz plus diligimus
coniunctos nobis ex charitate qz extraneos inq̄tum pluribus
modis illos diligimus. ad eos enim qui nō sunt nobis iuncti
bēmus paucas amicitias: ad iunctos aut multas. nā vt oīctūz

est. s. sunt quattuor cōicationes sup qbus fundantur quattuor
amicitiē: 2 qui cōicant supioribus amicitijs cōicant in postero-
ribus. nāz qui cōicant cōicationē nālī stricte sumpta cōicant in
iconomica 2 politica 2 ecclesiastica 2 nō econtrario. nā qui cō-
municant vltima cōicationē nō opz qd cōicent in alijs. taliter. n.
se hnt hostes: qz non cōicant in aliq cōicationē nisi in ecclesiasti-
ca: qz sunt in vno corpore ecclesie: 2 ideo retinet cum eis amici-
tia charitatis sola: ad iunctos aut habet pma cōicatio. s. nālī
2 nōr alie cōicationes 2 amicitie q ex eis oriunt: 2 vltimo ami-
citiā charitatis: ideo plus diligunt isti qz pluribus amicitijs 2
quolibet istaz pntet ad charitatē. s. qz quolibet illaz cū sit bone-
sta ordinat ad bonū illud sup qd fundat charitas: ideo necesse
est qd charitas impet actū istaz amicitiaz sic impet actū cuiusli-
bet virtutis: sicut ars que est de fine imperat arti que est de his
que ad finem: ita ille actus diligendi qui est diligere aliquē in-
quātū est cognatus: vel concinus: vel eiusde3 iconomie: vel fm
quācūqz aliā cōmunicationē ad licitū ordinabilem pōt impera-
ri a charitate: 2 ita non solū iuncti nobis pluribus modis di-
ligunt sed pluribus modis imperatis a charitate: 2 ita plus ex
charitate diligunt qz extranei: 2 ita appet qz ex charitate de-
bemus magis bonis optare maiora bona glorie inquātū eis
debita sunt: tñ simplr possumus magis diligere coniunctos qz
extraneos: tum qritū ad maiora bona. nam qzuis magis bonis
debemus maiora bona glorie optare inquātūz sic manent: tñ
qz cognatis nostris minus bonis possumus optare qd efficiant
tur omnibus meliores extraneis: 2 tales effecti mererent ma-
iorem gradū glorie qz oēs extranei: possumus licite ppinges no-
stris ēt si non bonis optare maiore gloriā qz extraneis oīb'us: 2
hoc mō a fortiori pōt quilibet sibiipfī cōsiderare maiorez glo-
riam qz alijs inquātū optabit se meliorem fieri oīb'us alijs vt
mereatur illā gloriā: tum qz ex maiori inclinatione seipsū 2 cō-
iunctos qz diligit qz extraneos: tñ qz pluribus modis illos di-
ligit. ¶ Ad pma oīm vno mō qd sicut bonos nemo o3 odisse:
ita neqz ppinquos. Qd aut dicit qd debemus eos odisse nō in-
telligitur inquātū ppingunt sed inq̄tū aduersant 2 ipediunt
nos a deo: 2 qritū ad hoc nō sunt pping sed inimici. iuxta illud
Matthei. 7. c. inimici hoīs domestici eius. 2 tñ qz semp manet
proping semp debemus eos diligere qz nullus hō repellendus
est ab amore charitatis. ¶ Aliter pōt dici qd ista ratio tenet ad
oīdendū qd aliquos possumus diutius diligere: sed nō qd ma-
gis bonos. n. nūqz possumus odisse sed semp diligimus. ma-
los vero inq̄tū hōi diligere non possumus: 2 ita bonos ex-
traneos semp debemus diligere: patrem aut malū non oēmū
diligere semp: qz nō qdū malus est in eo qd malus. ergo diu-
tius o3 diligere extraneos bonos qz patrē: 2 tñ non magis: qz
tunc qū diligit magis diligit qz extranei boni: 2 qz semp o3 di-
ligi h3 malus qzuis nō inq̄tū malus o3 pater semp diligi magis
qz extranei: h3 beneficiendū nō sit ei circa oia plusqz extranei.
¶ Ad scōm rāsu3 est pce. q. s. qd cōformamur deo nō in dilectio-
nis qritate 2 rebus dilectis sed in radice diligendi. ¶ Ad ter-
tium oīm qd ad radicē charitatis duo pntet. s. ratio obiecti qd
pntet ad spēs: actus 2 intēfio que se 3 ex cōditione agentis: ideo
vtrūqz est in actu charitatis. sic aut h3 ex cōdōne spēs actus magis
boni sunt diligendi plusqz magis iuncti: tñ ex cōdōne agentis
intensius diligunt cognati qz extranei: h3 ēt cognati pnt magis
diligi. i. optari eis maiora bona: nō qd actu magis boni sunt sed
qz cupimus vt magis boni sint: 2 ita per oīm modū poterunt
magis diligi cognati qz extranei: h3 in beneficiendo circa om-
nia non seruetur hoc semper.

¶ An inter propinquos sint magis diligendi cōsanguinei qz af-
fines 2 amici.

Questio. 310.

Queretur dato qd iunctos magis diligamus qz ex-
traneos cū sit iunctio multiplex. i. fm car-
nem 2 fm alios modos: an cōsanguinei sint magis diligendi qz
ceteri. ¶ Aliq dicunt qd nō. d. n. Prover. 18. c. vir amabilis
ad societate magis erit amicus qz frater: 2 Valerius maximus
dicit qd vinculus amicitie pualidū est: neqz ex parte vlla san-
guis viribus inferius est: hoc ēt certius 2 exploratius: qz illud
nascendi sors fortuitū opus dedit bec vniuscuiusqz solido iudi-
cio inchoata voluntas cōbit. ergo illi qui sunt iuncti sanguine
nō sunt magis amādi qz aliq. ¶ Scōdo qz dicit Ambro. li. de offi.
nō minus vos diligo quos in euāgelio genui qz si in iugio su-
scepissim: nō. n. vehemētior est nā ad diligēdū qz grā plus cer-
te diligere oēmū quos ppetuo nobis cōputamus futuros: qz
quos tñ in h3 seculo. qd nō sunt magis diligēdi cōsanguinei qz cō-
iuncti p amicitias alias. ¶ Tertio qz vt dicit Grego. in omelia
Sexta parē Matthei * Abulensi3.

In. q. 308

Ad. 1. rōez

Ad. 1. r. rationem.

Ad. 2. rōez
Ad. 3. rōez

*
Nōnullor
rōez.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Ratio ad
qñtū qōis.
1. rō.
2. rō.

Notandū.

Notandū.

B

Nālis ami
citiā ceteris
ē maior ac
prior.

Quel; res
ferē magis
in seipsam
amore qñ i
aliam.

Ad. 1. rōe;

Alii ad. 1.
rōnem.
Actus oīm
amicitiarū
ex charita-
te impaf.
Ad. 2. rōe;

pbatio dilectionis exhibitio est opis: sed qbusdam magis de-
bemus ipēdē opa dilectōis qñ sanguineis. qñ alij cūcti sunt ma-
gis diligendi: sic magis obediendū est plato 2 duci exercitus in
bello qñ patri. Cōm qñ cūcti sunt a nobis magis diligendi
qñ exnei: 2 ideo qñto alij sunt magis cūcti tanto magis dili-
gendi sunt: sed nemo magis cūctus est qñ sanguinei qñ cūm
gunt i eo qd est eē 2 nā. qñ illi magis sunt diligēdi. Cōm qñ
Exo. 20. c. spāliter mandaf de honore parētū qñ sunt cūctiffi
mi fm carnē. ergo cūctio fm originē facit spālēz dilectionē.
Cōm boc cōsiderandū est qñ vt dñm est pce. qñ illi qñ sunt no-
bis magis cūcti sunt magis ex charitate diligēdi: tum qñ ad
maiora diligunt: tum qñ intēsus: tum qñ plurib⁹ modis. inten-
tio aut dilectionis est ex cūctiōe dilecti ad diligētes: 2 ideo
dilectio diuerfor est mensuranda fm diuerfor cūctiōis rōnē
vt. i. vniūsq; diligat magis in eo qñ pñet ad illā cūctiōnē
fm quā diligat. Et vltē ad sciēdū qñ dilectio sit maior: cōparā-
da est dilectio ad dilectionē fm cōparatiōnē cūctiōis ad cō-
iunctiōnē. ex h appēt pñū qñ cū amicitia sanguineorū fundet
in cōiunctiōe nālis originis: amicitia aut cūctiō in cōiunctiōe cū-
li: amicitia autē iconomica in cōiunctiōe domestica: 2 amicitia
cōmilitantiū in cōiunctiōe bellica qñ in his que pñent ad nām
plus oēmū diligere sanguineos qñ alios hoies: in his vero qñ
ad vitāz ciuilem plus concūct qñ alios: 2 in rebus domesticis
plus iconomicos: in rebus aut bellicis cōmilitones: 2 ita est in
exhibitiōe honoris: qñ nō ipēdē oibus idē honor sed fm cō-
ueniētiā vt dñ. 9. etbi. singulis ppria 2 cōgruētia attribuēdū. sic
aut 2 facē vñr ad nuptias qdē vocant cognatos. videbif vtiq;
2 nutrimento oportere parētib⁹ sufficere: 2 sic de alijs. Cōm
est qñ vltē qñ in qñlibet amicitia debēt se magis amare illi qui
participāt in reb⁹ eiusdē cōiunctiōis in qñtū ad res illas adhuc
vna cōiunctiō est maior alia 2 vna amicitia maior alia: 2 sic ami-
citiā nālis est maior oibus 2 pmanētiō: 2 prior est prior qdēz
qñ est fm id qd prius aduenit. i. fm nām que est prior omni ac-
cidēte. Et qñ hoies huius cōiunctiōis prius se cognoscunt: ideo
pñt se prius amare 2 ē pmanētiō: qñ id sup quo fundaf ma-
gis pmanet. nā fundaf sup nā 2 eē: cetera aut amicitie fundant
sup qbusdā bonis postea adueniētib⁹: vt sup virtute 2 alijs que
ē sic accidūt ita pñt deficē. nā aut est pmanēs: qñ est id in quo
subsistimus: sed tādū pmanet amicitia qñ dū id sup quo funda-
ta est. qñ nālis amicitia est pmanētiō est et maior: qñ fundaf sup
maiori re. nām nā est vt hā: cetera vō sunt vt accidentia 2 de-
pendentia eius: Et qñ dñbet res ferē amore magis in seipsā qñ
in aliā: sed nā est id qd sumus nos 2 est fortior qñ cetera amici-
tie qñ ista magis accedit ad illā amicitia qñ est eiusdē ad seipsū:
2 ideo h qñlibet amicitia qñtū ad res sue cōiunctiōis sit maior ad
illos qñ hā cōiunctiōē qñ ad alios: nā loquēdo simplr amicitia nā-
lis est maior alijs: 2 iō sanguinei qñ ad hāc pñent magis sunt
diligēdi ex charitate qñ ceteri cū charitas nō separet ab aliqua
istaz amicitiaz: 2 actus cuiuslibet istaz sit actus iperatus a cha-
ritate vt dñm est. Cōm pñū dñm qñ amicitia sociorū ppria ele-
ctione hōib⁹ in his qñ sub nā electione cadunt. i. circa agibilia: 2
ideo circa tractatū agendorū magis se diligunt amici qñ cōiuncti
in eis 2 magis sibi cōsentiūt: 2 vñus alteri pdest qñ sanguineis
nō cōiunctis in hac societate agendorū: sic qñlibet amici circa
aliquā spūalē cōiunctiōē magis se diligūt circa res eiusdē cōi-
iunctiōis qñ alios hoies. verūn simplr magis se diligūt cōsan-
guinei qñ cōiunctes fm alias cōiunctiōes: eo qñ ista amicitia est
prior stabiliōr 2 maior oibus vt dñm est. Et ideo dñm pmo qñ
magis tenemur prouidere in neccīs taz in liberando a malo qñ
in cōferēdo neccia ad vitā: vt cibū: potū: vestē: 2 similia cognatis
qñ alijs: qñ ista sunt ad cōseruationē vite: 2 cōiunctiō nālis funda-
tur sup rebus pñentibus ad esse 2 viuere: ideo fm nālē amici-
tiā puidēbimus cognatis magis in his qñ in alijs hoibus: 2 qñ
ista sunt que cōmuniū veniūt ad vsum hoīz videbif hō sim-
pliciter de bonis exteriorib⁹ magis dare cognatis qñ alijs. Cōm
cundo dñm qñ qñtū ad effectū magis diligimus eos ex charita-
te qñ actus oīm amicitiaz iperaf ex actu charitatis: sed actus
istius amicitie vehementior est 2 intensior ppter maiore cō-
iunctiōē diligētiā ad dilectū: ideo cum totus ipse qñtus est 2
qñlis imperef a charitate: sequit qñ magis diligant ex charita-
te sanguinei qñ alij vt dictū est precedenti. qñ Cōm scōm dñz
qñ loquit Ambrosius non de affectu dilectionis sed de affectu
subuentionis: 2 hoc qñtum ad illa que sunt ppria alicui amici-
tie. 2 tunc verū est qñ circa res cuiuslibet cōmunicatiōis ma-
gis subuenire 2 consentire debemus his qui pertinent ad illaz
cōmunicatiōem qñ alijs: loquitur aut Ambrosius de beneficijs

pertinentibus ad cōmunicatiōes gratie vel corpore ecclesie. i.
de instructione mox: 2 qñtū ad bec dñz qñ magis subuenire fi-
lijs spūalibus quos spūaliter genuit qñ filijs corporalibus qñ
tenet magis prouidere in corporalibus subsidij facientib⁹ ad
cōseruationē vite corporalis. Cōm tertiū dñm qñ sicut supra vi-
ctū est fm quālibet cōiunctiōē diligendi sunt magis qui cōiuncti
in rebus illius cōiunctiōis qñ qui nō cōiuncti: 2 ideo qñ in rebus
bellicis cōiuncti qñ cum cōmilitonibus 2 ordinat ad ducē exerci-
tus dñz magis amare quilibet cōmilitones 2 bonū eorū vt hōi
qñ bonū sanguineorū: 2 dñz magis obedire duci exercit⁹ in bel-
lo qñ patri aut cuiusq; alteri. sed non sequitur qñ simplr magis
sint diligendi cōmilitones qñ cōsanguinei: qñ cū amor in qua-
libet amicitia sit fm pportione cōiunctiōis in qua fundaf 2 cō-
municatiō maior sit fm origine: sequit qñ amicitia illa que dñ
naturalis sit simpliciter maior.

Cōm quis ex charitate magis debeat diligere patrem suum qñ
filios.

Questio. 311.

Queretur an quis ex charitate magis debeat dilige-
re patrē suū qñ filios. Cōm dicunt qñ ma-
gis sunt diligendi filij: illos enim magis debemus diligere qñ
magis debemus benefacere cū affectus pportione ad affectū:
sed magis debemus benefacere filijs qñ parentibus: qñ dñ. 2.
Corin. 13. filij non debent thesaurizare parentibus sed paren-
tes filijs. qñ magis debemus filios diligere qñ parētes. Cōm
qñ ordo charitatis nō repugnat nature cūz grā nām non tollat
sed pficiat: sed nālī parētes diligunt plus filios qñ diligant ab
eis sic plus bñficiā diligunt beneficiatū qñ econtrario: cū ibi re-
luceat bonū quoddā eius vt dñ. 9. etbi. qñ ex charitate magis te-
nebimur amare filios qñ parētes. Cōm tertiū qñ p charitatē cōfir-
maf affectus hoīs deo: sed deus magis diligit filios qñ diliga-
tur ab eis: 2 hoc ex charitate. nā qñq; amor quo deus aliquē
diligit est charitatis cum deus sit charitas. i. Joā. 4. c. qñ magis
debemus diligere filios qñ parētes. Cōm quarto qñ si non tene-
mur diligere magis filios qñ parentes tenebimur diligere pa-
rētes supra oēs hoies: 2 tunc sequit qñ tenebimur magis dilige-
re fratres qñ filios. i. qñ pater diligit magis fīes suos qñ sunt pa-
trui filioz suoz qñ filios pprios: eo qñ maior est similitudo patris
ad fīes qñ sunt patrui filioz qñ ad filios: cum pater 2 fīes sint in
eodē gradu 2 eadē beatitudie qd nō est de pñe respectu filioz.

Cōm qñ magis diligendi sunt parentes ex charitate qñ filij:
qñ deū diligimus sup oia: sed amor quē hēmus ad pñes affimi-
laf magis amor quē hēmus ad deū qñ de pñ noster. ergo magis parentes
qñ filij diligendi sunt. Cōm qñ ille cui
nunq; pōt sufficēter retribuere est magis diligendus: sed vt dñ
Arist. 4. etbi. nunq; possumus retribuere sufficēter dijs neq;
parētib⁹: qñ a parentib⁹ accepimus esse nutrimentū 2 discipli-
nā. ergo pñes sunt inter hoies oēs maxime amandi. Cōm tertiū
qñ qñto amor est maior tāto est firmior: sed firmior est amor fi-
lij ad patrē qñ econtrario: qñ filij non pñt abnegare pñes vt dñ
8. etbi. c. nunc pñt et eos ppter crimen aliqō accusare 2 expel-
lere. qñ filij non pñt ad parentes. ergo magis sunt diligendi pa-
tres a filijs qñ filij a patribus. Cōm quarto qñ Ambrosius ponit
istum ordinē. i. qñ pmo diligendus est deus: scōdo parētes: deide
filij: postea domestici. Cōm circa h cōsiderandū qñ ppter amorē
est hoīs ad deū qñ maximus esse dñz 2 deinde amor hoīs ad se-
ipsū: est maxia amicitia filij ad pñem 2 pñis ad filij: ab hac. n.
cetera oriunt. nā oīs amicitia ppinquoq; vt dñm est fundaf sup
cōiunctiōe nālī: oīs aut cōiunctiō nālī fundaf sup origine p quā
est pñ 2 filius. fīes. n. qñ sunt iter cognatos ppingssimi dicūt
in eo qñ ab eodē pñe nascunt 2 sic deinceps: sed origo est ime-
diatē iter filij 2 patrē. qñ isti duo maxime pñent ad cōiunctiōē
nālē 2 amicitia hanc: 2 ista erit maxia amicitia: 2 ab hac deriua-
bif oīs amicitia ppinquoq; in hac aut amicitia parētū 2 filioz
quodā mō pponunt parētes filijs: quodā mō filij parentibus
fm duplicē modū amoris. Amaf. n. vno mō aliqd vt res distin-
cta sit amo hoiez: aliqd aut amaf alio mō: sed nō vt res distin-
cta 2 per se: sed vt aliqd alterius. i. amo manū meā: vel pedem:
aut aliqd mebrū amore quo meipsum amo. Loquendo aut de
amore pmo mō. i. alicuius rei que in seipsa amatur. Est dñm qñ
magis amant parentes a filijs qñ econtrario. Loquendo de se-
cūdo amore quo aliqd amaf in altero velut res alterius. dñm
filij magis amant a parentibus qñ econtrario. Cuius ratio est
qñ vñūq; tāto magis diligit qñto magis nobis ppinquū est:
ppinquius aut est aliqd alicui qd hō ordinē essentialē ad illud
qñ qd ad ipsum accidentaliter ordinatur. cā autē est essentialis
ipñ affectui sicut genus speciei: sed affectus ad cām accidentalē
se hō;

Ad. 3. rō.
nem.

Ad. 1. rō.
nem.

Ad. 2. rō.

Ad. 3. rō.

Ad. 4. rō.

Ad. 5. rō.

Ad. 6. rō.

Ad. 7. rō.

Ad. 8. rō.

Ad. 9. rō.

Ad. 10. rō.

Ad. 11. rō.

Ad. 12. rō.

Ad. 13. rō.

Ad. 14. rō.

Ad. 15. rō.

Ad. 16. rō.

Ad. 17. rō.

Ad. 18. rō.

Ad. 19. rō.

se h3: q2 est post eius esse: 2 sequit illud sicut species ad genus. nā genus ad spēs essentialr se h3. q2 est neō de essentia eius: spēs aut ad genus h3 se p accidens: q2 non est de esse eius: 2 hoc est vep nisi effectus sit aliqd cause: q2 sic effectus cōparabif ad cām per modū partis integralis q2 est actu essentialr in toto: sed fm q2 effectus est aliqd cause nō est cōdictū ad ea: sed est vnū cū ipsa. Sic de prē 2 filio dōm est: cōsiderando aut prēm 2 filiū vt sunt quedā persone inter se distincte: sic pater magis amat a filio cū sit quedā res prīs 2 nō cōzio: ideo filius diligit alia dilectione a prē q2 diligit pater a filio in q2tū filius res qdā prīs est 2 vt mēbzū ipsius diligit. vnde dicit Arist. 8. etbi. q2 illud qd est ex aliquo genitū est p pīnquius. sic mēbzū eius puta pēs. vel 2 q2 hoc mō diligit pars a toto q2 eadē dilectioe qua totū diligit seipsum: 2 dilectio q2 est rei ad seipsum est maxia: iō totū diligit magis partem suā q2 diligit ab ea. Ita aut est de prē 2 filio. nā filius se h3 ad patrē vt ad rē distinctā de qua est pr: aut se h3 ad filiū vt ad partē suā: 2 ideo necesse est q2 filius diligit patrē quasi aliqd a se distinctū: pater at diligit filiū q2 aliqd sui ipsius: 2 ideo filius diligit patrē q2 aliqd a se: pater aut diligit filiū quasi partē suā vel aliqd sui: ista aut dilectio est q2 eadē dilectio qua diligit pater seipsum: sed nulla est maior dilectio q2 illa qua pater diligit seipsum. q2 dilectio q2 pater diligit filiū erit necesse maior q2 dilectio qua filiū diligit patrē. Et h3 est qd Arist. tenet. 8. etbi. assignans ibi multas causas qre pater diligit magis filiū q2 filiū patrē. **¶ Prima est q2 pater amat filiū vt quodā mēbzū suū vel partē corporis: siue vt aliqd sui ipsius extē pater aut nō est aliqd filij: 2 ideo nō pōt filius amare patrē vt aliqd sui ipsius: sed vt a quo recessit cū esset prius idē cum eo: 2 ideo dilectio fm quā pater diligit filiū similior est dilectioni q2 q2 seipsum diligit q2 cōtrario. ¶ Secda q2 noticia est cā amoris: sed parēs magis certi sunt de filiis q2 ad eos pīnquant q2 viderunt eos nasci 2 a pīncipio educauerunt q2 filij sunt certi de parentib: q2 h3 nesciūt nisi ex auditu. ¶ Tertia est q2 pīngor est prī filius q2 pater filio. nā filius se h3 ad patrē vt pars qdā eius: pater aut se h3 ad filiū sub rōne pīncipij 2 a quo filius processit 2 recessit cū prius eēt in eo: 2 tñ q2to est aliqd alteri pīngus tātomagis ab eo diligit. ¶ Quarta est q2 parēs diuini amauerūt. nā statim vt filij nati sūt eos dilexerūt imo anqz nascerent dñz esse in vtero illos sciebāt: 2 semp cōtinuatus fuit amor: filius aut nō statim dilexit parentes sed etate pcedēte. s. cū cognouit 2 fuit aptus amare: h3 q2to amor est diuturnior magis firmat: 2 ceteris paribz est maior: iō magis diligit parēs filios suos q2 cōzio. ¶ Quinta est q2 bonuz prīs fulget in filio 2 nō cōzio: 2 iō est ista cā multū nalis qre magis afficiat pater ad filiū q2 cōzio. nā pater est vt cā: filius vt causatū: 2 quicqd est filioz maliter est a parētibz 2 est ipsoz parentū tam p gīatio nē q2 per educationē: filius aut nil suū recognoscit in prē: q2 filiū nihil pstitit parentibz sed recepit: 2 iō pater diligit bonū ppiū in filio qd in illo inuenit: filius aut nō inuenit i prē aliqd bonū ppiū qd diligit: 2 si est nālī q2 diligit qlibet bonū ppiū necesse est q2 nālīter afficiant magis parentes ad filios q2 filij ad parētes. ¶ Sexta q2 nālīter diligit magis bñfactor bñficiatuz a se q2 bñficiatus benefactorē vt infra declarabit. nāz beneficiatuz in bene passio inuenit bonū qd cōtinet illud amat: q2 amare bonū ppiū est seipsum amare: bñficiatus aut vt bñmōi nihil inuenit in bñficiante: ideo minus amat: sic aut filius ad parentes se h3 vt ad bñfactores q2 vltra nāle bonū. s. esse qd pstitit in essendo adhuc pstitit magna bñficia. s. in educando 2 erudiendo ad intellectū 2 virtutē: filius aut nihil parētibz pstitit: ideo magis diligit parentes suos filios q2 diligit ab eis. i. bñt aliqd vñ nālīter ad hoc agendū inclinatur: sed q2 logmur de amore amicitie 2 charitatis quo aliqd diligit in seipso de cui? rōne est beniuolentia que est pīncipij 2 radix amicitie. iō dōm q2 magis amat amore amicitie pater a filio q2 filius a patre: 2 idē de amore charitatis: h3 quodāz alio amore qui nō est ppiē amicitie: q2 nō est ad rem distinctā: sed vel vt ad seipsas vel ad aliqd sui magis amantur filij a parentibus q2 parēs a filiis. ¶ Aliq aut dicunt q2 parentes amāt filios affectu nālī magis q2 amant ab eis: 2 tñ affectu charitatis filij amant magis parētes q2 cōtrario. ¶ Sed dōm q2 nō stat. Pzio q2 tunc charitatis est affectus nālī inordinatus q2 inclinaret ad magis diligendū id qd est minus diligendū: 2 tñ affectus nālī nō est inordinatus q2 tunc malus esset: 2 tñ nālīa a deo sunt instituta: 2 nō sunt a vobis facta: ipse aut oia fecit bona: ideo incōueniēs est asseri inordinatū esse affectū nālī: sicut dicere charitatē esse**

inordinatā: vtrūq. n. prodijt a solo deo. 2 ideo dōz q2 sic amore charitatis magis diligit pater a filio q2 cōtrario: ita etiaz amore nālī diligit filij magis parentes q2 diligit ab eis. ¶ Scdo q2 inuenimus q2 in qbusdā magis inclināt hō nālīter ad amorē prīs q2 parentes ad amorē filioz: sicut hō bñs prēm 2 filiū facilius a se expellit filiū q2 patrē. nā filiū ppter facilem cām abiiciet: patrē vero nō nisi ppter supabūdantē maliciā vt dō. 8. etbi. c. vlti. ¶ Tertio q2 inclinatio nālī pfectior est in hōmine q2 in ceteris aialibus cū hō sit pfectior nā 2 specie: 2 ideo quicqd inuenimus de pfecta inclinatioe nālī in ceteris aialibz dicemus esse in boie: siue fm stimulos quosdā nāe siue fm rōnē que est boi nā: 2 tñ inuenimus qdā aialia nālīter inclinari magis ad parentes q2 ad filios sicut refert Basilius in exameron lib. 4. d. ciconijs q2 parentes suos etate pfectos fouēt plumis aliamenta ministrāt: 2 ēt in volatu supportāt. ergo a fortiori boies inclinabunt magis fm nālem affectū ad parentes q2 ad filios. 2 ideo nō est distinguendum de affectu nālī 2 affectu charitatis. ¶ Sed dōm q2 tam ex charitate q2 ex nālī affectu magis diligunt parentes filij q2 cōtrario: sed q2 de amore charitatis 2 amicitie q2 ad virtutē nunc pīnēt h3 sup bono 2 ordine nālī fundet logmur. Est dōm q2 magis 2 min? siue gradus in dilectione h3 cōsiderari ex duobz. ¶ Uno mō ex pte obiecti. alio mō ex parte diligentis. Accipiendo pmo mō id qd h3 rōnem maioris boni est magis diligendū cū bonū sit ratio dilectionis. Etia q2 q2to aliqd est meli? tāto est deo simili? q2 pp se 2 sūme ex amore charitatis diligendus est: 2 h3 mō parentes debēt magis diligi a filiis q2 cōtrario eo q2 parēs cōsiderant in rōne pīncipij 2 eminētiōis boni qd deo similat: filij aut cōsiderāt vt aliqd pīncipiātū qd nō h3 rōnē magni boni: ideo in rōne obiecti parum amant filij a parētibz parēs aut multū amant a filiis. ¶ Secundo mō cōsiderat gradus dilectōis ex pte diligentis: 2 ita q2to aliqd magis est iunctū magis diligit: q2 accedit magis ad dilectionē rei ad seipsum: 2 q2 filij sunt magis cōiuncti parētibz q2 parēs filijs diligunt isto mō magis 2 intensius filij a parētibz q2 parēs a filiis pp causas suppositas. ¶ Ad pmo dōm q2 parēs 2 filij diuersimode cōparant: ita vt aliquo mō magis diligit filij 2 aliquo mō magis parentes: amor. n. q2 est filij ad patrē est vt pīncipiāt ad pīncipiū: 2 q2 se h3 vt ad maius d3 filius prī fm istū amorē reuerentiā 2 bonorē: pater aut se h3 ad filiū vt cā ad effectū: 2 cā h3 influere in effectū. 2 ideo h3 amorē q2 est parentū ad filios tenet puidere 2 curare: 2 sic filij magis debent bonorē 2 reuerentiā parētibz in q2tū magis amant eos q2 ab illis amant: parēs aut magis debēt filiis curā 2 pūfionem q2 cōtrario in q2tūz ipi magis amant filios q2 amant ab eis. in q2tū. n. pater est cā filij pīnēt ad eū influere in filium 2 nō cōtrario: ideo amor nālī prīs ad filiū attendit fm inclinationē nālem affectus ad bñficiendū ei: sed amor filij ad patrē attendit fm inclinationē nālē ad subiiciendū se ei: 2 hec inclinatio nō est minor q2 pma que erat prīs ad filiū ad bñficiendū ei imo ē maior. qd p3 q2 maiorē maliciā op3 aduenire ad hoc q2 hō distrabat ab ista inclinatioe q2 a pma. i. q2 ex faciliōri cā cessabit pater bñfacere filio q2 filius cesset honorare patrē 2 obedire ei: sunt tñ iste inclinationes diuerse: est tñ vep q2 p3 sit nālīter maior filio 2 vt cā influens accidit ipsuz esse minor filio 2 q2 eius auxilio indigeat: hoc tñ non conuenit patri in q2tū pater est q2 in q2tū pater est semp est supior 2 cā: 2 ideo q2 nā inclinatio semp ad illud qd est per se nō aut ad illū qd accidit in casu: ideo nō inest filio tanta inclinatio nālī ad benefaciendum patri sicut patri ad benefaciendū filio: h3 sit maior inclinatio nālī filio ad amandū patrē in eo qd ad eum conuenit q2 patri ad filium: inclinatio autem filij ad benefaciendū patri non est tā ex natura q2 ex rōne. facit. n. ratio istam inclinationē que supplet id ad qd natura non sufficit: in alijs aut animalibus in quibus pietatis pīne allegatur exēpla apparet magis inclinatio ad benefaciendum parentibus q2 in hoibus. Et ratio est ppter duo. Primo q2 in hoibus non est cōmune q2 patres indigeant opere filioz in senectute. in illis aut animalibus de quibus dictuz est est quasi cōmune: 2 ideo nā dedit maiorē inclinationem ad id qd vt cōmuniter accidit q2 ad id qd raro. Secundo q2 in hominibus ratio est nā cum sit nāle homini rōnem hēre 2 fm rationem viuere: 2 ideo non est opus q2 in fit magis stimulus nāe ad aliqd agendū: bestiis aut non inest ratio: 2 ideo si qd nālīter habere debent op3 q2 habeat ex inclinatione: 2 ideo natura ad hoc determinatā inclinationē indidit hoibz vero non: q2 ratio in eis suppleret id ad qd nature impetus non sufficeret. ¶ Ad scdm dōm q2 in amore filioz 2 parentū nō repugnat charitas

Sexta pars Matthei * Abulenſis. n ij

2. rō.

3. rō.

Doc. i. rñ.
ad qstūm.Grad? i dilectioe
ou
pliciter cō
deratur.
o. i. mō.

2. mō.

Ad. i. rōez

Amor nā
lis prīs er
ga filiū pe
nes qd attē
datur.Und est q2
qdā aialia
magis incli
nant ad bñ
ficiendū pa
rentibus q2
hoies.

Amor di-
nersimode
bz.

b

Ad. 3. rōez

Aug. Inia.

Ad. 4. rōez

Sres pnt
duplr com
parari.

amori nāli neq; eōio: sed id qđ magis diligē amorē nāli rē.
magis diligē ex charitate: 2 ideo verū est qđ pī magis diligit
filiū ex charitate 2 amore nāli qđ patrem: 2. et est verū qđ filius
magis diligit patrē ex charitate 2 nāli affectu qđ filios: 2 tñ vi-
uersimode se bz: amor aut cōsiderat amor proprie qđ ad alterū:
aut quasi ad aliqd sui. Si pmo mō qualr est pprie amicitia fm
quā amat res in seipsa 2 vt distincta ab amāte. est oīm qđ ma-
gis amat filius patrē qđ pater filiū. Si scđo mō non est proprie
amicitia: qđ nō est ad rem distinctā: est tñ amor qdam: 2 in hoc
magis amat pater filiū qđ filius patrē. 2 hoc nō est intelligendū
qđ ēt isto genere amoris amet filius pīez. nā filius nō pōt ama-
re patrē vt aliqd sui cū nō sit: sed solus pater amat filiū. sed est
sensus qđ cōparet amor quo pī amat filiū vt aliqd sui ad amo-
rē quo filius amat patrē vt aliqd a se distinctū: valde maior est
amor pīs ad filiū qđ filij ad patres: 2 ille amor est tam fm nām
qđ fm charitatē: 2 ideo simplr pōt dici qđ parētes amāt magis
filios qđ amant ab eis. 2 ita asseruit Arist. 8. etbi. si tñ parentes
amant filios vt amicos 2 vt aliqd a se distinctum valde maior
amor est filij ad patrē qđ pīs ad filiū: 2 qđ charitas est amicitia
qđaz 2 cōsiderat rōnē boni maioris 2 debiti: dicimus simplr qđ
filius magis oīz amare patrē tam ex nāli affectu qđ ex charita-
te qđ econtrario. C Ad tertiū cōcedendū qđ filij magis diligant
a patribus ēt ex charitate: qđ non solū vt amicos 2 a se distin-
ctos diligūt ex charitate: sed ēt vt aliqd sui. 2 tñ hoc mō simplr
magis amant pīs filios qđ filij parētes: deus aut l; nō diligit
nos vt partes essentie sue sic pater filiū in humanis: qđ deus nō
genuit nos vniūce sed equiūce pduxit: diligit tñ vt aliqd sui:
qđ totū bonū nrm illius est qđ ab eo sumus: 2 ideo hoc mō ipse
qđ nāliter magis nos diligit qđ nos eū sicut bñficiāns bñficiā-
tū: 2 ita pater diligit filiū vt bñficiātū magis qđ ab eo diligit.
Dicit enim Augu. 1. lib. de doctri. xpia. deus diligit nos ad no-
strā vtilitatē 2 suū bonorē: 2 ideo qđ pater cōparat ad nos in
habitudine pncipij sicut 2 deus pīnet pprie ad patrē vt ei a fi-
lijz bonorē ipēdat: ad filiū aut pīnet vt eius vtilitatē a parētibz
pvideat: l; in articulo nēcitatis obligatus sit filiis parentibus
puidere 2 nō qualitercūq; sed magis qđ fibiipī in cibo: 2 potu:
2 alijs nēcarijs ad vitā vt oī. 9. etbi. C Ad quartū oīm qđ nō
sunt fratres ppingores inter se qđ pater filijs: 2 ideo magis di-
ligimus filios qđ patres. Et cū dicimus qđ sunt in eodē gradu.
oīm qđ h arguit potius dñi: qđ gradus psonaz in cōsanguini-
tate dicit quandā distantia: ideo inter eos inter quos est gra-
dus est distantia. vbi vero nullus gradus est nō est distantia ta-
lis. sic aut est nunc: fratres. n. sunt geniti ab eodem: 2 pnt duplr
cōparari. si. n. cōparent ad patrē sunt filij: si cōparent inter se
sunt fratres: 2 vt cōparent ad patres minus distant qđ se cōpa-
rent inter se. nā si inter se aliq; ppingatē hnt: h ideo est qđ ab
eodē patre sunt: sed pp vniūq; tale 2 illud magis: ideo nēce
est qđ maior cognatio sint filioz ad patres vt filij sunt qđ iter se-
iplos vt fratres sunt: 2 pp h lequit qđ inter pīez 2 filios 2 ecō-
trario nō est gradus aliq; fm pncipiū oīm graduū: sed origo
inter fratres inter se iam est gradus qđ est pīus gradus: 2 cū
oī. fratres sunt in pmo gradu filius aut ad patrē nō est in pmo
gradu. g magis distat. Dōm qđ verū est si essent in aliquo alio
gradu vltiori vt in scđo vel tertio: sed sunt ante oīm graduū.
ergo minus distant qđ fratres qui sunt in pmo gradu. C Item
qđ fratres cū sint in gradu pmo 2 eadē hnt eq̄litate pater 2 filij
nō hnt eq̄litate sed idētitatē: 2 tñ maior est idētitas qđ eq̄litas:
ideo maior est ppingtas pīs ad filios 2 econtrario qđ fratruz
inter se: 2 consequenter maior amicitia.

C An pater sit magis diligendus qđ mater vel eōio. Qo. 312.

Queretur quis sit magis diligendus mater an pater.
C Aliq dnt qđ mater est magis diligenda.
dicit. n. Arist. in lib. de aīalibz qđ teia in gīatōe dat corp? l; bō
nō bz nisi corp? 2 aīaz: aīaz aut nō bz a pīe l; a deo p creationē. g
nihil bz qđ maneat a patre: 2 oīr mater est magis diligēda: qđ
ab illa magis recipit filius qđ a patre. C Scđo qđ magis aman-
tem tenemur amare: sed mater magis amat filiū qđ pater. ergo
filius magis tenetur amare matrē qđ patrē. Pīmo patet: qđ in
amicitia oīz esse redamatio: 2 rursus oīz ēē equalitas 2 similitu-
do. 8. etbico. ergo qđ plus amauerit oīz plus amari. Scđm pī qđ
Arist. 9. etbico. dicit qđ matres sunt magis amatrices filioz qđ
patres. C Tertio qđ illi debetur maior affectus dilectionis qui
pro nobis magis laborauit iuxta illud ad Ro. 1. c. salutate ma-
riam que multū laborauit in nobis. sed mater magis laborauit
in generatione 2 educatione qđ pater. vnde dicitur Ecclesiasti-
ci. 3. c. gemitus mīs tue ne obliuiscaris. ergo mater magis est

diligenda qđ pater. C Quarto qđ similitudo est cā amicitie: sed
filie magis simulant matribz qđ patribus: qđ sunt eiūsdē sexus.
ergo saltē filie debēt plus amare mīs qđ patres: 2 sorores qđ
fratres. C Dōm qđ aut cōparantur pī 2 mater ad filios vt pī
2 mī vel vt quedā pīone. Si pmo mō pī est magis diligendus
qđ mater. Si scđo mō iterdū pōt pī magis diligēda iterdū mater.
De pmo pī. qđ dicit Hierony. sup Ezechielē. post oīū oīm patrē
diligēdus est pī deinde mī. C Itē qđ tam pater qđ mī amant
sub quadā rōne vna. s. vt pncipia originis nīe: 2 iō ambo vo-
cant parentes: 2 tñ qđ ad hoc hnt excellentiorē rōnēz pncipij
pater qđ mater: qđ pater se bz p modū pncipij se agentis. mater
aut p modū pncipij patientis: sed agens semp est excellentius.
C Itē qđ amor qui debet parentibz est honoris 2 reuerentie:
sed ista dant ei qui dignior reputat: dato aut qđ pater 2 mater
sub eadē rōne 2 equalr esse vt pncipij originis filij: qđ tñ pater
est semp vir mater aut femina: 2 sexus masculinus est honora-
bilior qđ vir est caput mulieris sic xps est caput viri. 1. Lozin.
1. c. debet maior bonor 2 reuerētia patri a filijs qđ mī. C Si
aut cōsiderent pater 2 mater vt qđā pncipia pīone pōt varia-
ri vt iterdū plus vni 2 iterdū plus alteri debeat de amore: 2
tanta pōt ista oīa esse qđ aliqū vni eoz nihil de honore aut re-
uerentia beāt. vt si sit supabundans malicia: qđ tūc abijcē pos-
sumus eos. 4. etbi. c. vlti. 2 iterdū aliq; eoz nō solū vt parens
amat sed in amore 2 bñficijs supabundat: 2 tunc magis qđ pa-
rens redamari oīz: sed tūc nō cōsiderant vt parētes sed vt ami-
ci. C Ad pīū oīm qđ qđ ad pncipij originis supabundat pa-
ter. nā femina ministrat pncipij māle in forma pater aut virtu-
tē formatiua: vt qđ. n. ministrat aliqd qđ decidit: 2 tñ qđ femi-
na ministrat est pure māle. Et cū oīz qđ corpus ministrat nō est
sensus qđ ipīaz totam lham corporis ministrat: qđ corpus māz 2
formā dicit. sed est sensus qđ id qđ femina ministrat bz se ad id
qđ ministrat vir sic corpus ad aīam. i. ad formā: nā nulla vir
est in eo qđ femina dat. in eo vero qđ malculus ministrat est
virtus formatiua corpīs: 2 ideo vocat spūale qđ actiū est. aīa
aut nō est a viro neq; a femina sed a deo: 2 tñ qđ vir ministrat
disponit mām ad h qđ efficiat ppria mā aīe: 2 sic qđaz nēcitās
ad formā illā in mā. hoc aut est plusqđ ministrare nudā mām:
ideo pater est pncipalior in origine qđ mater. C Ad scđm oīm
qđ verū est qđ mīs magis amant filios qđ pīs. Pīmo qđ ma-
iorē apponunt laborē 2 curā erga filios qđ pīs: 2 h mō cogno-
scunt plus de bono suo in filijs qđ pīs: 2 sic bñfactor amat bñ-
passuz qđ i eo bonū suū agnoscit. ita qđto fuerit aliq; magis bñ-
factor tātomagis amabit. C Scđo qđ qđto aliq; magis agnoscit
qui sunt filij sui qđ pater tantomagis pōt amare: sed mater ma-
gis agnoscit qui sunt filij sui qđ pater. nā mater non pōt ignora-
re filiū suū pater aut nescit per eternitatem sed ex coniuncturis: 2
qđ suspitio vel dubiū circa hoc tollit multū de amore qđtū fue-
rit qđ magis certus magis amabit: sed nēce est matrem magis
certā esse: ideo magis amat qđ pater. C Tertio qđ maiorē tēpo-
re amant. nā paruuli apud mīs alunt in parua etate 2 nō apō
patrē: 2 oueratio auget 2 roborat amorē. ergo mater ex h ma-
gis diligit 2 oīr magis oīa filijs diligit. Sed oīm qđ nō pī-
net ad rōnē pīs 2 mīs sed vt amici sunt 2 bñfactores: 2 in h
alie pīone pnt eis adeqri 2 excedē oīm: non aut in rōne pncipij
vt sunt pater 2 mater. C Ad tertiū oīm qđ aliq; affectū oīē-
dere debēt filij ad matrē inq̄tū pro eis tantos labores sustinuit
quos pater nō sustinuit: sed h nō pīnet ad matrē inq̄tū est pī-
cipij originis: qđ laborare in ceptu partus 2 educationē nō est
aliqd cōferre ad esse: sed pīnet ad genus bñficii. 2 nō est incon-
ueniens qđ h patrē magis diligit filius vel vt excellentius pī-
cipij originis: matres tñ aliquo genere amoris magis amet. s.
inq̄tū magis laborauit pro filio. C Ad quartū oīm qđ filia in
aliquo affimulat magis patri 2 in aliquo matri: bz. n. filia ali-
qd pfectionis. s. qđ est bō 2 bz aliqd impfectionis. s. qđ est femi-
nā femina est vir occasionatus 2 est per defectū nature. qđtum
ad pīū filia magis simulat patri: nam non esset bō nisi de mā
ministrata a matre fuisset formatū corpus qđ esset capax aīe p
quā esset bō: sed formatio non fuit ex parte matris sed ex vir-
tute semis paterni. ergo filia bz a patre qđ homo sit: 2 ideo l; in
hoc tam matri qđ patri simuletur fm spēz 2 formaliter: tñ vt cāe
magis simuletur patri qđ matri: qđ pater magis ad hoc mini-
strat 2 facit. esse autē feminā est defectus: 2 ad hoc non pīnat
pater sed mater tā causaliter qđ per imitationem: sed defectus
non est principium amoris imo bonū 2 cōpletū: 2 qđ de bono 2
cōplemento plus pīnat pater filie qđ mater magis diligit nā-
liter filia patrem qđ matrem. Et etia; magis diligit filia fratres
qđ sorores

4. rō.

Rūto
ad qđ q.

1. rō.
2. rō.

3. rō.

b

Ad. 1. rō
nem.

Quid mī
nīstret se
mīa i ge-
neratōe.

Ad. 2. rō
nem.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Ad. 3. rō
nem.

Ad. 4. rō
nem.

Femina
est vir oc-
casionat

¶ **S**orores: qz participant magis secū in eo qđ pfectus est. qđ autē
filiā diligat interdū plus matrē qđ patre; ⁊ sorores qđ fratres
accidit siue ex maiori conuersatione qz femina magis conuersa ad
feminā qđ ad virū siue ex collatis bñficijs vel alijs causis p ac-
cidens: ⁊ ita et ex eadē cā diligit hō nāliter plus cōsanguineos
ex parte pñs qđ ex pte mñs: l3 p accidēs multū de his variaf.

Queretur an hō deat plus diligere vxorē q̃ patrē ⁊ matrē. **Q̃. 3. 13.**
an hō deat plus diligere vxores q̃ patrē ⁊ matrē. **¶** Aliq̃ dicunt q̃ magis sit diligen-

De diligere matrē. C Aliq dicunt q magis sit diligenda vxor q̄ pater ⁊ mater qz nullus oimittit rē aliq̄ nisi pzo alia re magis dilecta: sed pp vxorē oimittit hō patrē ⁊ matrē Bēñ. 2. c. g̃ magis diligit vxorē q̄ patres ⁊ matrē C Scđo qz ap̄s dicit q viri debēt diligere vxores sic seip̄os ad Ephe. 5. c. sed magis o3 quisq̄ diligere seipsum q̄ parētes. g̃ ē vxorē q̄ parentes magis diligit. C Tercio qz vbi sunt plures rōnes dilectionis ibi o3 esse maior dilectio: sed in amicitia que est ad vxorem sunt plures rōnes dilectiōis q̄ in amicitia ad parētes. oī enim Arist. 8. ethi. q in hac amicitia q̄ est ad vxorē est vtile delectabile ⁊ honestū si coniuges sunt virtuosī ⁊ nō sunt plures modi neq̄ rōnes amicitie. ad parētes aut non sunt oēs iste rōnes amicitie: ideo magis diligenda est vxor q̄ parētes. C Aliq oī q magis sint diligēdi parentes: qz ad Ephe. 5. c. o3 q viri debent diligere vxores suas sic ⁊ corpora sua. ⁊ tñ minus o3 diligē hō corpus suū q̄ primos vt oīn est. s̄. sed inter primos parentes diligunt maxie. g̃ magis diligēdi sunt parētes q̄ vxor. C Dm q gradus in dilectōe cōsiderat duplir vel in rōne obiecti: vel fm iunctionē diligētis ad dilectionē: obiectū. n. dilectionis est bonū: ⁊ tunc accipit gradus dilectiōis. s. vt aliqd sit magis ⁊ minus diligibile in q̄tū magis aut minus est bonū: ⁊ h̄ mō magis diligendi sunt parētes q̄ vxor vel vir ab vxore: qz parētes se hñt ad filios in rōne maioris boni. s. qz eē p̄stiterūt ⁊ educationē atq̄ doctrinā. vxor aut viro aut vir vxori nihil tale p̄stitt. iō valde magis diligēdi s̄ parētes q̄ vxor. Scđ3 at est rō iunctiōis. ⁊ h̄ fac ad g̃dū dilectiōis. s. q magis diligit qd magis iunctū est: ⁊ qz vir ⁊ vxor s̄ effecti vna caro sic dixit xp̄s s̄. 19. c. q iam nō sunt duo sed vna caro: nō pōt esse maior cōiunctio: ideo ex h̄ inclinā vir ad diligendū ardentius vxorē q̄ patrē ⁊ matrē: s3 nō in rōne tanti boni: ⁊ ideo maiorē reuerentiā ⁊ honorē o3 quisq̄ parētibz q̄ vxor viro aut vir vxori: ⁊ talis habitudo erat quodā mō iter parētes ⁊ filios: qz q̄tū ad rōnē obiecti magis o3 g̃s amare parentes q̄ filios qz sunt vt maius bonū. q̄tū vero ad rōnē iunctionis magis amat g̃s filios q̄ parentes vt oīn est. s̄. C Ad primū dōm q ratio teneret si simplr oimittendi essent parētes pp vxorē: qz tunc magis amaret vxor: sed nō oimittunt parētes q̄tū ad oīa sed solum q̄tū ad actus cobabitationis ⁊ copule carnalis. na3 q̄diu hō nō b3 vxorē manet in familia ⁊ cobabitatiōe ad parētes: cū vero vxorē accipit incipit esse paterfamil. ⁊ nouus rector iconomie: ⁊ ideo nō cobabitat iam parentib3 sed vxori seorsuz faciens distinctā iconomiā: ⁊ huic iconomie ⁊ familie iaz puidet: ⁊ non ei cuius pars erat pmo sed paterne. sic. n. dixit Jacob ad aban socerū suū cū quo multo tēpore ante habitauerat: ⁊ cū accepit vxorē ait illi. iussū est igit vt aliqñ puidēā domui mee: ⁊ deo cessat cobabitare filius parentibus ⁊ cobabitat vxori cōstituendo nouā iconomiā. ⁊ h̄ innuit Bēñ. 2. s. pp banc. i. vt cobabitet huic oimittet patrē ⁊ matrē: ⁊ adhibebit vxori sue. s. tā tuerfando q̄ per copulā maritalē. ⁊ sequit. ⁊ erunt duo in carne vna. i. per maritalē copulam: in eis que debent tñ parentib3 non oimittūt neq̄ oimittere p̄nt eos filij pp vxores: qz nihilominus tenent vr eis ad reuerentiam ⁊ amorem plusq̄ vxori: etia in puidendo circa necia vite si parentes indigeant tuerf eis filij nō solū plusq̄ vxoribus: sed et plusq̄ sibiip̄s vt 2. 9. ethi. c. 2. ⁊ ita ista omissio nō arguit minus amari parentes qz coniuges. C Ad scđm dōm q cu3 ap̄s dixit ad Ephe. 5. c. mulquisq̄ vxorē suā diligat sic seipsum. nō intellexit q equalr eret diligere vxorē ⁊ seipsuz: qz neminē o3 quisq̄ sibi equalr diliget. marie qz. e. c. oīc ap̄s q viri diligāt vxores suas sic corpora sua: tñ nō eadē est neq̄ eq̄lis dilectio q̄ qs seipsum diligit ⁊ q diligit corp3 suū: iō n̄ p̄t accipi. p̄pe diligtē seip3: s3 o3 accipi sic o3 in ira de primo q diligit homo primū sicut seipsum: nō tñ qualr ad seipsum: ita ⁊ vxor o3 diligi a viro qz vxor est prius: ⁊ ideo vir eā diligit sicut seipsum: ⁊ tñ nō solum o3 intelligi iste modus g̃ialis in hoc verbo: cū vxor non diligat soluz t. primus sed et quodam mō spālī: ⁊ est sensus q diligit vir vxorē sicut seipsum. i. dilectio vxoris accipiat cām ex dilectione sua seipsum vir diligit. s. qz diligit eam vt carnē suā cū iam sit

effecta vna caro cū eo. Et hoc p3 q2 eodē. c. p3ius dixerat qd vi-
ri diligenter vxoꝝ vt corpora sua: postea subiunxit qd dilige-
rent eas sicut seipsos. i. valde sicut eis iunctas: ⁊ quasi idē effe-
ctas sicut corpus p3iū est idē cuilibet: ⁊ ideo qñ d3 de primo
qd diligit eū homo sicut seipsus intelligit̃ similit̃ d3 nō equaliter.
cum aut̃ d3 de vxoꝝ est sensus qd diligit eā sicut seipsū. i. pri-
me vel p3inq ad seipsum. ¶ Ad tertiu dōm qd in amicitia fi-
liozū ad parentes inuenit̃ oīs ratio amicitie. s. vtile: delectabile:
honestū: l3 non idē vtile ⁊ delectabile ⁊ honestus qd inter viu-
ges: ⁊ p3 istos modos gñales inueniunt̃ plures rōnes in p3icu-
lari qre filij magis amant parentes q̃ viuges: ⁊ oēs rōnes acce-
pte ex parte parentū pponderant rōnib3 assumptis ex pte vxoꝝ
q̃ntū ad rōnē boni qd est obiectū: sed nō pponderant q̃ntū ad
rōnē iunctionis: ⁊ ideo ardentius diligit vxoꝝ l3 magis dili-
gant̃ parentes. ¶ Ad argm̃ pro ōzia pte dōm qd neq3 est et di-
ligēda sic vxoꝝ sicut caro nra quasi nō diligit̃ plus q̃ caro vel
corpus: q2 vt oīsum est. s. plus diligere dēmus primū q̃ cor-
pus nrm: ⁊ tñ vxoꝝ est primus. g̃ vir d3 diligit̃ plus vxoꝝ suā
q̃ corpus suū. Neq3 et intelligit̃ qd oēat vir diligere carnē vxo-
ris sue equali ad carnē suā: q2 tunc diligeret vxoꝝ equalit̃ ad
se qd falsus est: ideo non d3 intelligi per ly carnē suā equa litas
sed ratio diligendi. i. vir spālius diligit vxoꝝ q̃ alios primos:
⁊ hoc q2 efficit̃ eade3 caro cum illo per copulam carnalem: qd
ad illos proximos non fit.

CAn magis diligere debeamus benefactores nostros vel beneficiatos a nobis. Questio 2. 12.

Queretur an magis diligere deamus benefactores no-
stros an beneficiarios a nobis. **C** Alij dicunt
q magis debeamus diligere benefactores: qz dicit Augusti. lib.
de cathetizandis rudibus. nulla est maior puocatio ad aman-
dum q puenire amado: nimis. n. durus est qui dilectione: z si
no vult ipendere nolit rependere: sed benefactores pueniunt nos
prius nos in beneficio charitatis diligendo: nos g magis deamus
diligere benefactores q bene passos. **C** Scdo qz tanto alijs est
magis diligendus qto grauius peccat ho si ab eius dilectione
desistat vel s eam agat: sed grauius peccat q benefactore no dili-
git vel colat eu agit q si diligere desinat bene passos a se. ergo
magis tenet glibet amare benefactores q beneficiarios. **C** Tercio
qz inter oia diligenda est deus maxime diligendus: z post eum
pater vt dicit Hierony. sed deus z pr sunt maxime benefactores
s. ethi. qbus pp magnitudinem beneficij no possumus equalia re-
pendere. g benefactor est magis diligendus q bn passus. **C** Alij
dnt q magis diligendi sunt bn passi: qz dicit Arist. 9. ethi. q ben-
factores vnr magis amare beneficiarios. **C** Ddm q sic ocm fuit
s. de amore filioz z parentu aliqd diligat magis altero duplr.
vno mo in rone obiecti. s. qz hz rone excellētioris boni. alio mo
rone maioris iunctionis. **P**rio mo benefactore magis dilige-
deamus q beneficiariu: qz benefactor hz rone excellētis boni inqstū
est pncipiū z bonū vult bene passus aut no hz rone alicuius
boni excellentis qz nil vult. et no est vt pncipiū aliqd z ita vt
sic parū est diligendus. Scdo mo magis diligimus beneficiarios
a nobis qz sunt aliqd magis iunctū nobis q benefactores. Et h
pbat Arist. 9. ethi. p quattuor rones. **P**rima est qz beneficia-
tus ē qsi quoddā opus benefactoris: vnde s̄suevit dicit de aliquo
iste est factura illius. est aut nāle cuiqz q diligat opus suū. sicut
videmus q poete diligunt poemata sicut filios: z hoc ideo est
qz vnūqzqz diligit seipsum maxime z esse suū: esse aut manife-
stas in agere: z ideo diligimus acta per nos qz manifestant pfe-
ctione nostrī esse. **C** Scda est qz vnusquisqz nāliter diligit id
in quo inspicit suū bonū. hz aut benefactor bonū suū in bn pas-
so: z bene passus bonū suū in benefactore sed non eodē mo. nā
benefactor respicit bonū suū in bene passo vt honestū: bene pas-
sus aut respicit bonū suū in benefactore vt vtile. nā bonū benefa-
ctoris in bene passo est velut in respiciente: beneficiatus aut hz
bonū in benefactore vt in cā sui boni: bonū trī qd benefactor
hz in bene passo est honestū: qz dādo opatus est virtuose. bo-
num vero qd bene passus hz in benefactore vel ex illo est vtile.
nam est virtuosus ex eo q recipit vtilitatē hz: bonū trī honestū
delectabilis cōsiderat q vtile. **P**rio qz est diuturni qz vtili-
tas cito transīt z consumit qd vtile est: honestū aut nunqz tran-
sit neqz alterat sed semp est honesta operatio que fuit honesta
cum fieret. et manet delectatio opis honesti in memoria. nā in
recordatione opis honesti delectat operans. Scdo qz vtile qn
presens est delectat: qz tunc hz bonū suū: cum vero pterierit no
est vtile definit esse bonū: z no manet nisi memoria obligatio-
nis quā incurrimus ex receptiōe boni vtilis. hoc aut no est de-

Ad. 3. rōe3

In.q.306.

Nonullox
rões.
i. rō.

2.гõ.

3. १०.

Rō i ōzūz.

Rñsio ad
ññitū qōis.
Aligd ma-
is altero
ouplr ama-
ur.

I.mõ.
 .mõ.
 Dzobatr
 ida; Ar
 etbicie
 .rõ.

2. rō. ^B

Bonū bo-
estuz vtili
electabi-
us est.
Primo.
Secundo.

lectabile: sed potius iuste: recordari aut qd bonū qd egerit et per hoc aliquis sibi obligauerit delectabile est: et qd qd amat fm qd bonū cognoscit et benefactor cognoscit temp bonū suū in bene passio qd delectabile considerat diligat illū tanq id in cuius memoria est sibi quedam delectatio: bene passus aut qd recordat: beneficior receptor nō inuenit bonū suū sed obligationes quā non cogitat delectabiliter: ideo non diligit valde benefactores cuius beneficia iam fuerunt nisi forte maneat in spe bonorū futuroz: et ita non cupiunt bene passi vitam benefactorū sicut bñfactores vitam bene passorū. **Tertia** cā qdum ad principale est qd ad amantē ptinet agere: vult enī et operat bonū amato. ad amantē vero ptinet pati: et ideo excellentius est amare: et tñ ad benefactore ptinet amare vt ad agentē: ad bene passū vero qd ptinet amare vt ad patientē: ideo minus cōpetit bene passio qd benefactori amare. **Quarta** cā est qd difficilior valde est beneficia impendere qd decipere: ea vero in qbus parū laboramus minus amamus: qd ea que de facili pueniūt contēnimus quodam mō: illa aut in qbus multum laboramus magis diligimus et ideo benefactor cui difficile fuit beneficia impendere valde diligit opus suū: et id in quo id pmanet. s. bene passū: bene passus vero qui parū laborauit imo nil recipiendo a benefactore: minus diligit beneficiū receptū et eum a quo recepit. Et ideo oīm qd amor benefactoris et bene passi cōsiderat vt excedens et excessus: qdum enim est ad rōnez debiti plus qd bene passus amare benefactore qd e contrario: sed qdum ad inclinationē nālem magis amat benefactor bene passum qd e contrario. **Primus** p3 qd benefactor ad nihil tenet bñ passio: cuius nihil recepit ab eo: tñ passus aut tenet inq̄tum recepit et pro bona voluntate benefactoris que pcessit sine meritis bene passi. Et p3 hoc ex snia xpi Luc. c. 7. de duobz debitoribz feneratoris vni? quoz alteri debenti quingenta et alteri quingenta remisit in totum: et quesit a Simone qd horū magis diligit feneratorē: et ille ait. estimo qd is cui plus donatū est: et xps ait recte iudicasti. si qd pp magis recipere est maior obligatio ergo pp recipe est obligatio: et qui nil recipit ex hac parte nihil d3: sed bene passus recipit bonū: benefactor aut nihil. ergo magis obligat diliger benefactor qd bñ passus. **Scdm** p3 qd benefactor inclinatur nāliter ad diligendum bene passum tanq id in quo bonū suū inuenit: et cuius recordatio est sibi delectabilis: et quo pereūte bonū suū quodam modo perit: bene passus autem non inclinatur sic naturaliter ad diligendū benefactore: qd non inuenit in eo bonū suū neqz pereunte eo perit bonū illius cum nō sit sibi delectabilis recordatio bñficij pteriti: et vtilitas quā beneficiū illud faciebat iam desijt esse. Et ideo est oīm qd bene passus obligat magis diligere bñfactore qd e contrario: et tñ benefactor magis diligit bñ passum qd obligat ab eo. neqz sequit tñ ex hoc p̄m bene passus qd minus amet qd debeat: neqz excessus benefactoris quasi magis amet qd oporteat: poterit. n. esse qd bene passus tantū amet qdum tenetur ex rōne suscepti beneficij: et ideo non peccat qd minus agens qd teneatur: sed tñ magis amat benefactor qd ipse: qd magis inclinatur ad amandū qd bene passus. **Pursus** benefactor non excedit rōnem: qd non amat plusqz inclinatur nāliter ad amandū: et illa inclinatio est honesta et actus eius: et ita vterqz excedit alterū: sed comparando fm diuersa. s. benefactor diligit plus benefactore qd obligat ab eo. i. inclinatur nāliter ad plus eū diligendū: nō est enim pole qd equaliter inclinatur nāliter bene passus ad amandū benefactore: sicut bñfactum inclinatur ad bñ passū: bene passus aut diligit magis benefactorem qd e contrario. i. obligat ad magis diligendū: et nō est pole qd bñfactor inq̄tum bñmōi teneat equaliter ad diligendū bene passum sicut e contrario. **Quis** tñ simpliciter magis diligit alterū. Dicendum qd non pōt dari regula. nam etia si bene passus diligit benefactorem qdum tenetur poterit esse qd benefactor qui ex nāli inclinatione magis eum diligit. potest etiam esse qd bene passus ex bonitate virtutis sue amet plusqz teneat et ita simpliciter plus amet bñfactore qd amet ab eo. **Sed** quicqd fit oīs qd amor bene passi ad benefactorem est magis meritorius qd est fm rationem et non ex inclinatione nature: amor autē benefactoris ad bene passum non est tantum ex rōne qdum ex naturali desiderio: ideo ex hac parte non est tam meritorius: i3 poterit esse magis meritorius si non amet bene passum vt bonum suū vel vt aliquid suū ipsius sed aliqd distinctū a se et vt amicū. **Ad** primū oīm qd in benefactore est aliqd quo beneficiatus prouocetur ad amandū ipsum. s. qd est debitor beneficianti: beneficiatus autem non habet aliquid qd prouocet benefactore ad se diligendum: neqz benefactor indiget prouocatione: sed ex

seipso inclinatur nāliter ad diligendum beneficiatum quesi id in quo bonum suū manet: ideo inq̄tum prouocatus ad amandū magis amat bene passus benefactore qd e contrario: inq̄tum tñ ex se inclinatus magis amat benefactor bene passum qd e contrario: sed qd ex se est vel ex inclinatione maius est qd id qd ex prouocatione fm rationē: vt cōmuniter magis est qd id qd diligit benefactor bene passum qd e contrario. **Ad** scdm oīm qd amor bene passi ad benefactorem est vt debito: amor vero benefactoris ad bene passū est vt ex naturali inclinatione pcedens: et ideo cessare ab amore pmo est p̄m: qd cessat a debito. cessare aut ab amore scdm non est cessare a debito: ideo nō est p̄m: agere autē tam contra benefactore qd contra bene passum p̄m est: et tñ deterius est facere contra benefactorem qd contra bene passū: qd p̄ter alia mala est ibi ingratitudo quā non incurrit benefactor committens aliquid contra bene passū. **Ad** tertium oīm qd quidam benefactores nostri sunt quos plus diligimus qd oēs bñficiatos a nobis: sed nō op3 qd quolibet benefactores plus diligamus qd beneficiatos: est. n. nāle qd benefactor magis inclinatur ad amandū bñ passum qd e contrario ppter causas dictas. et tanta est interdū magnitudo bonorū receptorū qd plus diligimus benefactores qd bene passos a nobis: et ita est de deo et patre nostro quibus eq̄lia non possumus retribuere. **8. et bico.** nam istos non amamus plusqz oēs beneficiatos a nobis solū qd teneamur: sed et qd ad hoc natura inclinatur cuius inclinationē ratio supplet: est tñ verum qd et hic seruatur habitudo benefactoris ad bñ passū in amando: qd deus et pater sunt bñfactores et magis diligit nos deus qd nos deus: et pater magis diligit filios qd diligit ab eis: non tñ op3 qd quolibet beneficiatos a nobis magis diligamus qd quolibet bñfactores propter causas dictas: sed respectu eiusdē beneficij magis diligit benefactor bene passum qd e contrario.

An in vita eterna maneat ordo dilectionis. **20.315.**

Queretur an in vita eterna maneat ordo dilectionis

s. distinctio graduū talis q̄lis hic. **Aliqui** dicunt qd non: qd fm ordinez qui hic manet diligit homo plus seipsum qd quolibet alium qd tñlibet meliore: et tñ in vita eterna videt qd magis diligit meliorem se qd seipsum. dicit enim Augusti. lib. de ve. reli. qd perfecta charitas est vt plus potiora bona et minus minora diligamus: sed in patria erit perfecta charitas. ergo ibi plus diligit aliqz meliore se qd seipsum vel sibi cōiunctum. **Scdm** qd ille magis amatur cui maius bonum volumus: sed quilibet in patria existens vult maius bonū ei qui plus bonū h3: alioquin voluntas eius nō conformaret per oia voluntati diuine que vult singulos id hēre qd habent: sed ibi magis de bono h3 qui melior est. ergo ibi magis diligit homo aliū qd seipsum. **Tertio** qd tota ratio dilectionis in patria est deus: tunc nāqz implebit qd d3. 1. Cor. 13. c. 1. vt sit deus oia in oibus. ergo magis diligetur qui fuit deo ppinquior: et qd alius erit ibi ppinquior deo qd ego diligam alius magis qd me. **Alij** dicunt qd manebit in patria ordo charitatis qui est hic: qd natura non tollit per grām aut gloriā sed perficitur: ordo tñ charitatis suprapositus or̄i ex ipsa nature inclinatione: et oia entia plus seipsa qd alia amant qd naturale est. ergo ordo charitatis qui nunc est manebit in patria. **Scdm** qd in vita eterna manebit ordo dilectionis vel charitatis: qd ibi manebit charitas. ergo manebit ordo: qd ordo essentialr consequit charitatem cum non possit esse charitas vbi ordo non seruatur: sicut non esset charitatis dilectio si quis seipsum vel proximū magis qd deū amaret. Sed de isto ordine qui nunc est aliquid manebit et aliquid non. est autem fm ordinem charitatis qd deus sup oia diligitur: et qdum ad hoc manebit ordo: qd totaliter diligit bñ ibi deum sup oia et non solum sup oia sed etiam ex toto corde: tota aia: tota mente: qd homo fruatur ibi deo plene per p̄tiaz eius qd hic non contingit. De alijs autem gradibus charitatis s. qd post deū diligit seipsum deinde parentes deinde filios et c. est distinguendū: qd vt supra dictum est gradus dilectionis attenditur dupliciter: vel fm rōnem obiecti qd est fm oīam boni: vel fm intensiōem dilectionis. **Primo** modo erit ordo in patria qd quilibet diligit meliores se magis qd seipsum. minus aut bonos minus diligit qd seipsum. Et in hoc est oīa ordinis illius ab ordine charitatis que nunc est. nam nunc quilibet diligit seipsum ex charitate magis qd quolibet aliū tam intensius qd etiam ad maiora bona: i3 ipse minus bonus sit qd alij et cōsanguineos et potissime multum iunctos vt parentes et filios magis diligimus ex charitate. i. ex maiori intēsiōe et seruiore et ad maiora bona qd quolibet alios et meliores illis. De intēsiōe ratio

3. rō.

4. rō.

Quantū ad
nāle iclina
tōez magis
amat bñfa
ctor bñ pas
sum qd ecō
trario.

1. rō.

2. rō.

Bñ passus
magis obli
gat dilige
bñfactore
qd ecōtrario: et
tñ bñfactor
magis ipm
diligit.

Petitio.
Rñsio

Docto. rñ.

Ad. 1. rōez

Ad. 2. rō
nem.

Ad. 3. rō
nem.

Ad
Nōm
log rōez.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Alio. rō.

Rñsio
ad q̄stū
qōnis.
Vbi or
do nō est
charitas
et nō p̄t.

Gradus
dilectōis
attendit
dupl.

ratio est qz intensio in actu amandi nō fit pp additionē obiecti i. qz sit valde bonū: sed ppter habitudinē eius ad amantē. si. n. fit coniunctū amantē diligat illud feruide et intense: si autē elongatum ab eo et si sit valde bonum nō amat ex tanto feruore: et qz nihil est magis coniunctū alteri qz idē sibiip̄i nihil diligat aliud itē suū qz idē seipsum: et qz qz sanguineis nostri cōmunicant nobis in origine que cōicatio est maxima cū sit fm nām ardētius diligimus illos qz alios. Etiam qz ad maius bonū diligat hic qz seipsum ex charitate. i. optando sibi maiore gradū beatitudinis qz alijs qz libet melioribus. nā hz charitas stet cum diuina iustitia cū diligamus ipsum sūme ex charitate: et diligēdo ipsū volumus ipsum esse bonū qualis est et manere bonitatem suā: sed iustitia sua est quodā magnū bonū ipsius: ideo qui charitatem hz vult qz iustitia dei seruet: et fm dei instantiā corresponsdeant maiora p̄mia melioribus et alijs si sint meliores me et cōgnatis meis deberē ex charitate velle maiore beatitudinem qz mihi et cognatis: qz tñ ego hz non sum nunc equalis alijs in merito possū esse equalis et maior illis: et si fuero rñdebit mihi maius premiū qz illis possum licite optare mihi altiore gradū beatitudinis qz oibus alijs primis: qz simul optabo mihi maiore gradū premiū et alijs virtutū qz sit in alijs. et iste gradus potest mihi aduenire qz nō repugnat diuine ordinationi qz tum ad nunc: eo qz charitas augeat et suscipe pōt homo cōtinue maiore gradū bonitatis: ideo cōueniē quis optare pōt hic pro seipso maiore beatitudine qz pro oibus alijs qz libet melioribus: si tñ qz optaret maiore beatitudine qz debet alijs vel iam hz: et nō optaret melior fieri qz est ageret et charitatem qz cupet et dei instantiā: et idē est de consanguineis vt parentibus et filiis respectu aliorū primorū: qz hz multi sint meliores eis possumus ex charitate eis optare maiore gradū glorie qz oibus alijs: cū et gradū meritorū simul optare possumus: sed in vita eterna nō manet iste ordo: qz intense diliget qz seipsum ibi magis qz quēlibet aliū qz libet meliorem: sed maiora bona optabit alijs vel volet qz sibiip̄i et a fortiori qz cognatis suis. De intensioe ratio p̄: qz intensio est ppter coniunctionē amantis ad amatum: et qz et in patria nemo erit magis p̄pinquus alteri qz idē sibiip̄i intensius se diliget qz quēlibet primū. Sed de magnitudine boni nō manet eadem ratio que hic: qz quilibet volet iustitiā dei manere: et qz fm dei iustitiam erunt oibus ibi data p̄mia volet quilibet talia et tanta p̄mia alios habere qualia et qzta hnt: et qz qz minus bonus fuit habet ibi minore gradum beatitudinis volet se habere minore gradū qz alij habeat: neqz cupiet iam maiore gradum premiū et meriti per qd p̄mio efficiat dignus: qz iam nō erit locus p̄ficiendi in merito aut p̄mio sicut nunc est: et idē de cognatis erit. Sed qz ad intensioe dilectionis vdm qz quisqz diliget in patria se plusqz primū et meliore: qz intensio actus puenit ex habitudine diligentis ad dilectū. i. ex maiori cōiunctione: et tñ maior est coniunctio ad seipsum qz ad aliū: idē seipsum magis diliget: et ad hoc offert a deo vnicuiqz donum charitatis vt p̄mio quidē mentē suā in deū ordinet qd p̄tinet ad dilectionem suiip̄is. secundario autē ordinē aliorū velit esse in deum: et ad hoc opere fm facultatem suā. hec autē vera sunt in eodē ad seipsum cōparando ad alios. sed de alijs primis inter se secus est: qz nō erit ibi distinctio intensiois et magni in bonis sicut est ad seipsum: sed quilibet beatus amabit magis simpliciter eū qz melior fuit siue cognatum siue extraneum. i. volet ei maiora bona que tunc habet et illa ex ardentiori affectioe volet: tota. n. beata vita consistet in ordinatione mentis ad deū. vnde talis ordo dilectionis beatorū obseruabit per cōparationē ad deū: vt si ille magis diligat et p̄pinquorū diligenti habeat ab vnoquoqz qui fuerit deo p̄pinquior: cessabit enī tunc p̄visio indigētariū que in hac vita necia est: in q̄ necia est vt vnusquisqz magis cōiuncto sibi fm qz cūqz necessitudine magis p̄uideat qz alieno. rōne cuius in hac vita ex ipsa inclinatione charitatis hō plus diligat magis sibi cōiunctū cui magis oī impendere charitatis effectū cum affectus dilectionis et effectus p̄portionent: et qz maior est affectus deat sibi maior effectus cōrespondere: nō tñ tollit ex hoc quin ad consanguineos spālī mō se beat hō in p̄ria: qz hz nō diligat eos plusqz alios: tñ diligat eos pluribus modis vel rōnibus qz alios. nā sup oēs alias rōnes dilectionis diliget et qz cognati sunt. nā ratio ista dilectionis nō cessabit in p̄ria cū oīs honesta cā maneat in p̄ria: et tñ hz maneat erit maior cā dilectionis propingtas hoim inter se fm qd ad deū sunt p̄pinqui: et illa est magnitudo meriti: ideo meliores ibi magis diligemus. Ad p̄mū oīm qz charitas p̄fecta qualis erit in p̄ria facit qz magis diligamus maiora bona: et hoc indifferenter verū

est qz ad primos qz tunc cūqz coniunctos: qz meliores magis diligimus siue qz ad intensioe siue qz ad magnitudinem boni: sed qz ad seipsum secus est: qz magis diliget quisqz seipsum in p̄ria intense hz maiora bona velit inesse alijs que meliores sunt et qbus iaz illa maiora insunt vt oīm est. Ad scdm oīm qz p̄cedit de dilectioe qz ad magnitudinē boni qd volumus nō qz ad intensioe actus: et ita volumus alicui maiora bona cui nō tñ ex tāta affectioe velimus. Ad tertiū oīm qz deus est tota rō diligendi: et tñ nō ideo sequit qz magis alijs diligat aliū hz magis deo coniunctū qz seipsum: qz deus ideo est nobis rō diligēdi qz est bonū nostrū: bonū. n. est ratio diligēdi: deus autē in qz bonū nostrū est nobis ratio diligendi. nā dato per ipole qz nō esset bonū nostrū nō eēt nobis ratio diligendi aliqd: et qz nihil est magis bonū alicuius qz ipsum qd in eo est nihil est qd magis alijs diligat qz seipsum. et ob hoc post deū diligat homo seipsum: et qz hz aliquis sit deo p̄pinquior qz ego: nō est tñ mihi magis bonū qz egomet mihi: ideo magis me debeo diligere qz illum. de deo secus est: qz ipse est mihi magis bonū qz egomet mihi: ideo illum magis debeo diligere qz me: sed non aliū. Circa dilectionē quoqz inimicorū et signa dilectionis ad eos multa dicenda erant: sed de hoc oīm est late. s. s. c. in. q. 343. et ibi vide. De charitate autē qz tum ad se dicitur. i. Lxxii. 13. c.

Congregatis autē phariseis interrogauit eos Iesus dicens. Quid vobis videtur de christo? Cuius filius est. Dicunt ei. David. At illis. Quid ergo David in spū vocat eūz dñm dicens. dixit dominus domino meo se/de a dextris meis: donec ponam inimicos tuos: scabellum pedum tuorum. Si ergo dauid vocat eum dominum: quomodo filius eius est? Et nemo poterat ei respondere verbum: neqz ausus fuit quisqz ex illa die eum amplius interrogare.

Congregatis autē phariseos et principes iudeorū esse dīctores diuine veritatis erro: dñs adherēdo: et hz qz xpm dicebant filiū dei nō esse sed purū hoim. et oī. (Congregatis autē phariseis). i. nunc multis stantibus. nam nunc qñ hz locutus est xps oēs erāt simul: qd nō fiebat semp: sic qñ nō iuerunt oēs pharisei sed miserunt discipulos suos. s. in lra. (Interrogauit eos.) Non qñuit ab aliquo spālī sed ab oibus hz vnus eorū solus illis interrogasset de magno mandato. s. in lra. (Quid vobis videt de xpo.) q. o. nō qro a vobis notificationē hui? rei: qz ego illā bene noui: sed vt vos dicatis qd sentitis. (Cuius filius est.) i. an sit filius dei vel solū hois. (Dicūt ei.) i. rñderunt. (David.) i. de p̄genie david: qz nō asserēbat qz eēt filius eius p̄sonalr. (At illis.) Redarguēdo oīm illoz. (Quo ḡ dauid.) q. o. dauid vocat eū dñm: et tñ si filius eēt nō vocaret eū dñm. ḡ nō est filius eius sed alicuius maioris: et nemo erat nisi deus. ḡ erat filius dei. (In spū.) i. loquens p̄ spū sanctū. nā illū psalmū fecit dauid pulsatus a spū sancto sic oēs scripture sacre facte sunt spiritalitē dictate. 2. Pe. 1. c. 2. hz dixit xps ad cōfirmādū positionē suā. nā diceret qz dauid dixit hz: et tñ nō sequit qz sit verū: qz potuit mentiri cū sit oīs hō mendax ps. 115. xps autē dixit qz nō potuit mētiri neqz errare: qz dixit hz in spū itū. i. inspiratus a deo. (Vocat eū dñm.) p̄ hoc in psalmo quē ipse dauid edidit: et est. 109. (Dixit dñs.) Iste est psalmus. et dixit dñs. i. deus p̄r. (Dñs meo.) i. xpo vel messie. (Sede ad dextris meis.) i. sta i bonis meis potioribus. (Donec ponā inimicos tuos.) i. eos qz resistunt tibi. (Scabellū pedū tuorū.) i. vt sint sub pedibus tuis. (Si ḡ dauid vocat eū dñm quō filius eius est.) q. o. nō est verifile qz vocaret eū dñm si filius eēt eius: sed vocat. ḡ nō est filius eius. (Et nemo poterat ei rñdere vbu.) i. nullus de oibus phariseis congregatis poterat ei rñdere neqz vnu vbu. et hz est qz xps tam efficaciter arguebat qz nō poterat recte aut verifilr aliqd dici vba ei? (Neqz ausus fuit quisqz.) i. neqz de phariseis neqz de saduceis. (Et illa die eū.) in ista die vtrolqz cōuincerat: ideo ex ista die nemo eū interrogabat tentatorie. (Amplius interrogare.) i. vsqz nūc varie tētādū interrogauerāt: hz cetero nō interrogauerūt.

¶ Queret an sit hic ordo cōtinu? vel mutatus. Cdm qz cōtinuatio est: qz necesse est istam qōnē fuisse post oēs p̄cedētes. Sexta pars Matthei * Abulenſis. n. iiii

Ad. 2. rōe

Ad. 3. rōe

Bonū ē rō diligendi.

E

Ps. 109.
Mar. 12.
o.
Luc. 20. g.
Mar. 12.
o.
Luc. 20. g.

Hic ostēdit phiseos et sacerdotes principes eē dīctores diuine vritis.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

1. rō.

Primo qz oēs euangeliste sic ordinant. nam taz Mattheus qz Mar. 1. 2. qz Luc. 20. c. ponunt istā qōnē post oēs: 7 ideo cum oēs ueniant in ordine credendum est qz iste uere fuerit ordo. C Scō qz post istā interrogationē nō fuit aliq qō inter xpm 7 iudeos: qz dō. s. in lra. neqz ausus fuit qsqz ex illa die amplius interrogare: 7 tñ oia que hñr. s. sunt quedā interrogatiōes tentatoz phariseoz 7 saduceoz ad xpm 7 rñsiones eius. g neē ille fuerunt ante h. 7 ita est ordo cōueniens. C Si aut oīcat an fuerit h statim post pcedētia vel multo tpe post. Dm qz fuit statim eodē die: oīa. n. qz hñr supra ex. c. 2. 1. vbi de ficulnea arefacta ponit vsqz huc fuerunt facta eodē die: cū xps maneret in hierlm anqz rediret ad vespuz in bethaniā ad sumēdū cibū.

Petitio.
Rñso.

2

Queretur

Quo pbarisei aggregati sunt: 7 qz h dixit Matthe. 20. 3. 1. 7. cū oīcat qz aggregatis phiseis interrogauit eos xps qūo fuit qz essent aggregati: 7 qz dō qz erant aggregati. C Dm qz accidit qz essent aggregati pharisei duplr. Uno modo qz ex industria ante h conuerāt ad xpm ad eū tendendum vt p. 3. s. in lra. f. pharisei audientes qz silentium imposuisset saduceis conuerunt in vnu 7 interrogauit eū vnus ex illis tentans eum. 7 cū nunc essent aggregati finita eoz questione quesuit ab eis xps hoc: 7 ita erant aggregati pharisei. C Scō fuit ex conditione loci: fuit. n. ista interrogatio facta in templo Mar. 1. 2. c. 1. 7 rñdens Jesus dicebat docens in tēplo qūo dicunt scribe xpm filiū dauid: 7 tñ in templū conueniebant oēs iudei Jo. 1. 8. c. 2. marie hoc faciebant pharisei qui simulabant se valde religiosos 7 simulabant longas orationes qbus diripent domos viduarū sequenti. c. 2. istas orationes faciebant in templo vel in angulis platearum qz erant loca publica. s. 6. c. 2. ideo omnes isti in tēplo starent 7 poterant esse ibi congregati qñ xps hoc qrebat. C Ad scōm dōm qz dixit hoc Mattheus vt sciret rei veritas: 7 qz sic fuit qz parentibus oibus phariseis istud dictū est dō qz aggregatis illis locutus est h xps. C Scō ad tollendū dubium. naz si diceret qz xps dixit hoc phariseis 7 nihil adderet putaret qz pauci ibi essent: 7 tñ differebat qz ibi essent pauci vel oēs vt. j. dicitur. ergo cū essent oēs debuit dicere qz erāt aggregati. Et p. 3. hoc qz aliqñ pauci de phariseis veniebant ad xpm aliqñ omnes aliqñ vnus tñ. De vno tñ patet qñ nicodemus qui erat pnceps 7 ex phariseis venit ad xpm nocte Jo. 3. c. iste. n. erat discipulus eius occultus pp metū iudeoz. De paucis p. 3. supra qñ pharisei inierunt xplum cum herodiamis 7 miserunt quosdā de discipulis suis ad tentandū xpm vt caperent eum in sermone. Qz oēs venirent apparet. s. in lra. f. pharisei audientes qz silentiū imposuisset saduceis conuerunt in vnu: 7 interrogauit eū vnus ex illis tentans eū. sicut aut ibi oēs conuerāt: ita 7 nunc aggregati erant qñ xps hoc qñuit: qz nōdū dissoluta fuerat illa aggregatio qua conuerāt ad eū tentandū: 7 ideo recte dō hoc scñ esse aggregatis phariseis.

Quomodo Mattheus Marcus 7 Lucas discordant in ista narratione 7 an contrariantur. 20. 3. 1. 8.

Queretur

quō pōt stare qd hic dō. f. qz xps interrogauit phariseos cuius filius esset xps 7 qz illi rñderit: qz Mar. 1. 2. c. dō. dixit aut ad illos quō scribe dñt xps filiū esse dauid. C Dm qz euangeliste concordāt in veritate rei sed in mō narrandi discordant: veritas aut rei fuit sicut Mattheus describit hic qz cōgregatis phariseis quesuit xps ab illis quid eis videret de xpo cuius fili? eēt: 7 illi rñderūt qd in lra habet: 7 ideo 3 Mattheū nulla in hoc calūnia est: qz tam veritatem rei qz modum quo accidit fideliter retulit. Sed de marco dōm qz rei veritatem tenuit 7 modū non tenuit sed dicit h dixisse xpm. Sed cū dō qz xps rñdens dixerit illud non est sensus qz aliqz quesierit a xpo cuius filius esset Christus: cū potius ipse qñuerit vt Mattheus dicit. Etia modus loquendi Marci h indicat. nā si inueret qz Christus rñderet qñ ab aliquo interrogatus non diceret qz ipse diceret. quō scribe dicunt xpm filiū dauid esse. sed ipse simplr diceret qz xps est filius dei vel nō est solū filius dauid: 7 tñ ponit illoz dictūz. ergo magis xps est arguens 7 alienā rñsionē confutans qz ipse rñdens: sed ponitur rñdere pro simplr loqui: 7 ita sepe in scriptura ille a quo nemo aliqd quesuit sed absolute loqui icipit dō rñdere. sic idē Marcus dicit Mar. 1. 1. qz veniens xps ad ficulneaz nō inuenit in ea nisi folia tñ: 7 ipse dixit: iam non amplius in eternum quisqz ex te fructū manducet. 7 tñ manifestū est qz ibi non poterat xps rñdere ficulneae cum illa nihil potuisset interrogare: sed rñdit. i. locutus est. Sic etia. s. 1. 5. c. dicit rñdens Petrus dixit ei ediffere nobis pabolā istā. 7 tñ manifestū est qz Petrus nō rñdebat ibi sed potius qrebat cū diceret ediffere nobis pa-

rabolā. Etia qz nullū vbum Christi ad Petrū pcefferat ad hoc qz Petrus rñderet Christo: ideo ponit rñdere pro simpliciter loq vel interrogare: 7 ita Christus dō rñdens apud Marcū eo mō quo Petrus dō rñdens: cū magis quereretur qz rñderet. etia qz Christus apparet querens cū dicit. quō dicunt scribe filium esse dauid Christū. C Lā aut qre Marcus nō retulit istā rem eo mō quo Mattheus. 20. Est pma qz Marcus introduxit solū istud vt sciret ista veritas. f. qz Christus erat filius dei 7 nō solū dauid: qz aut introducebat per modū disputationis hñe inter eū vel phariseos: vel per modū allocutionis eius ad pplm nihil differt: ideo tenuit modū illū qz breuior erat. f. qz Christus dixerat plebi referendo tñ opīonez scribarū 7 cfutando eam.

C Scō cā est qz hoc nō conuenit mō narrationis sue supraposite. nā hic Mattheus dixerat qz conuerant pharisei in vnu 7 vnus ex eis interrogauit Christū tentans: 7 qz de oibus fecerat mentionē subdidit hic de oibus cōtinuata narratione. f. aggregatis aut oibus phariseis interrogauit eos. Marcus aut nō potuit tenere istū modū: qz ante h nō posuit qz conuerāt pharisei in vnu ad tērandū Christū: sed qz accessit ad Christū vnus de scribis: 7 ille qñuit de magno mādato sic posuit. s. Mattheus. qz g Marcus subderet hic qz interrogauerit xps phariseos cōgregatos nō conuenibat pcedēti narratōi sue: cū. s. nō posuisset aggregationē aliqz ipsoz factā: neqz conueniens erat deduci nouiter eos aggregatos esse cū nulla cā ad h subesset. nā ad h qz pharisei qrerent a xpo verisile erat eos cōgregari: sicut dō. s. in lra qz pharisei audientes qz xps silentiū imposuisset saduceis conuerunt in vnu: 7 tñ ad hoc qz xps ab eis aliqd quereretur nulla cā erat vt aggregarent: 7 tñ nunc xps ab eis quesuit: ideo nō erat conueniens qz Marcus nunc induceret qñ nouiter congregatos phariseos vel scribas cū prius de eoz aggregatione nihil dixisset: 7 ob hoc non induxit eos aggregatos neqz xpm ab eis aliqd quesuisset: sed qz xps locutus fuerit h turbe docendo. Et ex hoc sequit aliqd. f. qz alr finitū narrationē istā Matthe. 20. qz Marcus: qz Matthe. 20. dixit h qz nemo ausus est eū ex illa die amplius interrogare: Marcus aut dixit. f. 7 multa turba eū libenter audiebat. Et ratio dñe est qz Mattheus induxit hic xpm querentem 7 phariseos rñdentes cōfessos esse. ex hoc aut sequebat qz postea nō auderent qreere tentando ne in similē cōfusionē incidere: Marcus aut nō induxit disputantes xpm 7 phariseos: neqz illos cōuictos sed locutus xpm ad turbas pdicando: 7 qñ rñones iste quas xpm inducebant erant multū efficaces 7 viles: sequit qz gauderent turbe audiēdo cū nondū essent ille cōpauate 7 xpm sicut pharisei: 7 ideo cluist Marcus qz multa turba eū libeter audiebat.

C S. 3. dicit qz Lucas nō inchoat hoc: neqz fuit sic Mattheus neqz sic Marcus. nā dicit in pncipio. dixit aut ad illos quō dicunt filiū dauid 7 postea non cludit id qd Mattheus. f. qz non aui sunt querere amplius: neqz sicut Marcus vt dicat multa turba qz eū libenter audiebat. f. probato qz xps non sit filius dauid nihil addit sed finit dicens. dauid ergo deum illū vocat: 7 quō filius eius est. C Dicendū qz hoc est qz quilibet euangelistarū tenet ordinē narrationis 7 modū sibi propriū: 7 ita vniuersa contexit vt videant semp subsequētia conuenire pcedentibus vt vnus corpus narrationis ex illis efficiatur: 7 qz Lucas aliter posuerat pcedentis qz Mattheus 7 Mar. non potuit conuenire cum illis in mō narrandi rez istā. Et p. 3. qz Lucas nō ponit tērationē phariseoz interrogatiū de magno mādato: sed ponit rēspōsionem xpi ad qōnem saduceoz sequitur. rñdentes aut quidam scribarum dixerunt: magister bene dixisti: 7 amplius nō audebat interrogare: 7 post hoc sequitur dixit aut ad illos. vbi qñtū ad sniam idē ponit qd Mattheus 7 Marcus. f. qz xps nō est filiū dauid solū s. dei 7 tñ nō inchoauit sic Mattheus qz dixit xpm qñuisset a phiseis aggregatis: qz h est qz dixerat. s. qz venerāt illi in vnu ad tentandū eū: 7 ideo conueniens erat qz ponere qz ipse interrogauerat eos vt illos cōfuteret 7 nō auderent vltra qreere: Lucas vero non posuerat aliqd de pcedenti tentatione phariseoz ad xpm: ideo non fuit oīs vt subderet xpi disputationē rursus 7 phariseos: sed posuit simplr xpi sniam vt intelligeret non esse xpm filiū dauid. Etia nō inchoauit sicut Marcus: qz ille dixit qz dixit xps. quō dicunt scribe xpm esse filiū dauid. q. o. nō cre datis qz 3 scripturā loquunt: Lucas vero dixerat ante hoc de scribis. f. rēspōdentes quidam scribarū 7 c. ideo quasi cōtinuata narratione subdidit. dixit a utez ad illos. f. ad scribas. quō dicunt xpm esse filium dauid. 7 non dixit qui hoc dicunt sicut dixit Marcus. f. quō dicunt scribe. 7 hoc est qz Marcus introduxit xpm vt loqueret ad turbas: Lucas vō vt loqueret ad scribas ipsos

Rñso ad
pmū qñ. q.
1. mō.

2. mō.

Rñso ad
scōm qñ. q.
1. cā.
2. cā.Rñso ad
qñū qōis.

Petitio. ipsos et non loquuntur ad alios de ipsis. **Ratio.** tunc dicitur quare non locutus est ad eos in secula persona ut diceret quod dicitis christum esse filium dei. **Quod dicitur.** quod si sic directe loqueretur ad eos oporteret ad eos respondere et esset disputatio: et tunc Lucas noluit introducere christum ut disputantem cum phariseis sicut introduxit Mattheum propter eam dictionem: ideo non direxit sermonem ad eos. et eadem ratio non fuit sicut Mattheus aut Marcus: quod Mattheus dixit quod non audebat eum interrogare ex illa die: et hoc quod sequens erat ad dicta. scilicet quod confutauerat eos timuerunt de cetero tectare eum ne confunderentur: sed Lucas non posuerat precessisse disputationem aut confutationem: ideo non erat ratio ut poneret quod non ausi sunt eum amplius interrogare. Etiam non claudit ut Marcus. scilicet et turba multa libenter eum audiebat. Ratio est quod Marcus introduxit christum loquentem ad turbas finitimas istas: et quod verba eius erant grata populo qui mirabatur in doctrina eius. superius. 7. c. dicitur quod audiebat eum turba libenter: Lucas autem non introduxit christum loquentem: hec ad turbas predicando sed ad scribas: ideo non dixit quod audiebat eum turba libenter. sic non apposuit aliquid post rationem per quam probauit christum esse filium dei.

Quod queritur. circa veritatem horum: quod enim stat quod Marcus dixit quod christus respondens dicebat quod dicunt scribe eum dicat Mattheus quod quod fuit de hoc a phariseis. nam non videntur hec simul stare. **Respondetur.** bene stat filius. Pro quo supponendum est quod quod ista acciderunt erat christus in templo et turbe circumstantes et docebat eas. et ita dicit Marcus. 12. quod christus dicebat docens in templo: quod dicunt scribe etc. illuc autem conuerunt ad eum pharisei ut tentarent querentes. quod est magni mandati. qua questione soluta ibidem ipse quesivit ab eis quid eis videretur de christo cuius filius esset sicut refert Mattheus: et illi dicerent statim quod erat filius dauid: tunc autem christus conuersus ad turbas diceret quod pharisei vel scribe dicunt christum esse filium dauid. quod non bene dicunt: et adiunxit rationem que eadem ponit apostolus omnes euangelistas: et ita non stat aliquid inconueniens. Quod autem Marcus dicit respondens christus etc. Mattheus autem dicit quod interrogauit non est inconueniens quod utrumque stat. nam a principio christus interrogauit phariseos quod eis videretur de christo cui filius esset: et illi dixerunt quod erat filius dauid. statim vero cepit christus redarguere eorum rationem: et hoc fuit quod respondere ad eos dicitur: et ideo conuenienter dicit Marcus quod christus respondens dicebat: quod dicunt scribe etc. et quod respondere accipit varie sic dictum est. superius. 3. et 18.

Quod queritur. An isti quos christus interrogauit fuerint scribe vel pharisei. **Respondetur.** quod stat quod dicitur supra in ista quod congregatis phariseis interrogauit christus eos hoc: et quod ipsi responderunt: cum Marcus. 12. dicat istos fuisse scribas. scilicet quod dicunt scribe christum esse filium dauid. **Respondetur.** hoc quod ipse dicitur istos pharisei quos hic vocat Mattheus et illi quos vocat Marcus. Et ratio est quia non distinguunt scribe et pharisei sicut secte opposite vel dissimiles sicut esse saducei: pharisei vel heretici: quia ista non coperunt eisdem hominibus: sunt sicut qualitates vel conditiones que possunt eisdem accideret: sicut esse philosophum: grammaticum: vel dialecticum. sic enim pharisei nomen secte est. scriba autem est nomen sapientis: quia iudei scribas vocant quos nos sapientes dicimus: et quia aliqui pharisei erant sapientes et aliqui non erant pharisei qui erant scribe et alii non. isti autem pharisei a quibus nunc christus istud quesivit erant sapientes siue scribe: ideo vocauit illos Marcus scribas. sic etiam vocat eos Lucas. nam dicit Lucas. 20. ca. respondentes autem quidam scribarum dixerunt etc. et sequitur dixit autem ad illos. scilicet scribas. quod dicunt christum filium dauid. Et ratio quod quesierit christus a phariseis quod erant scribe: fuit ista quia pharisei habebant inter iudeos ut viri religiosi non ut sapientes nisi accideret simul esse scribas: et quia de quonibus difficultas queri a viris peritis: non debuit christus querere a phariseis de tali questione nisi simul illi essent sapientes: ideo quesivit a scribis: et ita ubique de sapientia agitur scribe ponuntur. ubi autem de religione et zelo legis nominantur pharisei solum.

Quod queritur. Quare christus quesivit de hac questione. scilicet christus cui filius esset. **Respondetur.** quare christus quesivit de hac questione. scilicet christus cui filius esset. **Respondetur.** quod dicitur quod fuit primo ad copescendum tentationes phariseorum. nam querebant ab eo multa cum tentantes. voluerant enim eum supra capere in sermone quod quierunt de tributo cesaris: et post hoc saducei tetrauerunt christum super resurrectione mortuorum et rursum pharisei tetrauerunt querentes de magno mandato legis: ut autem aliqui his tentationibus esset finis voluit ab eis hoc querere in quo superarentur et postea non auderet quicquam interrogare: et ita factus est: quod cum quicquid essent dicitur quod non ausi sunt ex illa die amplius eum interrogare: et tunc ista ratio est generalis: quia ad hoc sufficiebat quicquid quod quicquid cogeretur tacere. **Respondetur.** fuit ut cessaret a tentatione christi non tamquam superati ratione sed tanquam agnoscere veritatem. scilicet quia ante hoc putabant eum esse hominem purum: ideo tentabant eum. nunc vero eum ex ratione christi agnoscere possunt eum esse filium dei non

auderet eum amplius tentare. Sic dicit Chrysostomus. scilicet iudei estimantes christum esse hominem purum eum tentabant: neque enim tentassent si dei filium credidissent. volens ergo christus eis ostendere quod cognoscebat fallaciam cordis eorum et quod deus erat talis eis proposuit questionem: et tunc non dixit apte se deus neque apte negauit neque tacuit ut sequenti. quod dicitur. **Tertio** tunc et precipue fuit ut hac veritate ostenderet. nam apostolus iudeos fides erat de messia venturo: et tunc nesciebat an ille esset filius dei: imo contra tenebat a iudeis quod esset christus futurus homo purus iustus tunc valde. quod et iudei moderni tenent. voluit ergo auferre istum errorem faciendo quod messias crederetur esse filius dei et hoc erat summe necessarium. nam si messias non esset filius dei nihil posset nobis aduentus eius et mors: quia saluare non posset cum potius ipse aliena salute idigeret. Etiam valde prederat christus opinionem et fidei quam de seipso habere volebat. nam se christum siue messiam ostendere volebat aliqui et ut quod eum messiam crederetur: contra credere sequebatur quod filius dei esset voluit ostendere quod christus non esset filius dauid solum: sed potius filius dei: et hoc conuenienter factum est. nam si de seipso directe vellet dicere quod esset deus minus crederetur. quod autem messias vel christus esset magis crederetur. si autem iam probasset christum esse filium dei nullo opus erat sibi ad ostendendum se esse filium dei vel deum. De hoc dicit Hieronymus. interrogatio hec nobis perficit usque hodie et iudeos. hi enim qui consentiunt christum esse venturum hominem simpliciter et sanctum virum afferunt de gente dauid. **Quod queritur.** An tunc quod potius hoc tempore quod alio christus quesivit hoc a phariseis fuit prima quia christus volebat terminare omnes tentationes phariseorum et iudeorum quorumcumque quoniam contra se peccando aliquid ab eis in quo illos confunderet. non fuit autem visa aliqua questio dignior ad hoc quam ista. ideo quesivit de hoc. **Respondetur.** quod scilicet quod christus veritate istam ostendere debebat ante mortem suam: sed nunc mortuus erat: ideo non debuit offerre istam questionem sed nunc eam conuenienter preponere. Sic dicit Theophilus. sed quia christus ad passionem venturus erat opinionem corrigi iudeorum quod christum filium dauid esse dicebant non dominum eius.

Quod queritur. An christus vellet se filium dei esse ostendere quod non dixit apte. **Respondetur.** quod christus vellet ostendere se esse filium dei quod non dixit apte aut quod estimarent de ipso: sed dixit quod videtur vobis de christo cui filius sit. **Respondetur.** dicens quod fuit primo ut vitam huius rei posset ipse aperire et extra se calumnia nullam daret. oderat enim illud pharisei quos nunc interrogabat: et si videretur quod apte de seipso quereretur quod de deo abominaretur eum magis et velut blasphemum accusaret: et ideo non debuit de seipso apte querere ut iudicia tolleretur. Neque rursum quod tacere ut vitam huius rei notificaret: ideo quesivit non quod de seipso sed velut de alio: nam cum de alio quereretur quod ignotus esset vel quod iudei nondum esse putarent sed potius futurum expectarent non iuderent illi: et ita pacifice veritate in quantum intelligeret responderent. De ipso autem Iesu veritate etiam nosset potius illam occultaretur hominum asserendo: ideo quesivit Iesus quod vobis videtur de christo cuius filius sit. et non dixit quod vobis videtur de me. Sic dicit Chrysostomus. si neque dicere voluit manifeste veritate ne occasione blasphemie inuenientes iudei amplius insanirent: neque omnino tacere quia ad hoc venerat ut vitam annuntiaret: ideo talis interrogatio eis proposuit. **Respondetur.** quod de seipso apte non quereretur hoc facile erat ad seipsum retorqueri quia aliqui constaret ipsum esse messiam et tunc inferre apte esse filium dei: et ita non habent iudei colore negandi ipsum esse deum cum ita confiterentur vel quicquid essent quod messias erat deus. si autem directe de se quereretur forte nihil cederent iudei: et ita veritas ista maneret occulta. **Tertio** quod iste quoniam se habent sic naturaliter per ordinem scilicet ut prius deberet constare de veritate iuris quam facti. dato enim quod concederetur iudei Iesus esse christum vel messiam quod posset filius messiam diceretur esse purum hominem sicut assereretur: quod diceretur ipse non esse deum et deberet ipse tunc procedere ad ostendendum quod messias erat deus. conueniens ergo fuit quod prius quereretur de eo quod erat prius in ordine probationis. et sic voluit ostendere quod christus esset filius dei. **Quod queritur.** Quare non petiuit hic christus a phariseis quod videretur ipsis de eo. nam ab apostolis sic quesivit dicens. scilicet vos autem quid me esse dicitis superius. 16. c. **Respondetur.** quod non erat eadem causa in utrisque. nam apostoli et ceteri discipuli erant beniuoli christo: et quicquid ab eis quereretur non scandalizaretur: ideo potuit conuenienter hoc ab eis petere: pharisei autem oderant illum et non sustinerent cum talia querere sed velut blasphemum accusaret sicut dicitur. 2. 26. et Marcus. 14. audistis blasphemiam. et hoc quod christus dixit. amodo videbitis filium hominis sedente a dextris virtutis dei. Sic dicit Chrysostomus. scilicet quod eundem discipulos prius interrogauit quid alii diceretur de christo: et tunc quod ipsi diceretur. hoc autem non ita: perfectio enim eius seductorem dixerunt et malum: existimabant autem quoniam christus purus homo erat.

Quod queritur. An christus voluit se filium dei esse ostendere per interrogationem. **Respondetur.** quod christus voluit se filium dei esse ostendere per interrogationem. **Respondetur.** quod christus voluit se filium dei esse ostendere per interrogationem. **Respondetur.** quod christus voluit se filium dei esse ostendere per interrogationem.

3. ca.

B

Quod potius
tpe quod alio
quesivit hoc christus
1. ca.

2. ca.

Ratio ad
quesitum quod
1. ca.

1. ca.

3. ca.

Petitio.

Ratio.

21

Queretur autem cum Christus hoc dixerit ut veritas ista manifestaretur. scilicet quod Christus erat filius dei quare voluit hoc per interrogatorem ostendere et non potius per enunciationem simpliciter sicut cum ipse predicabat populo solebat eis multa dicere asserendo sine aliqua disputatione. Cuius potest videri quod fuit ut Christus per eundem actum duo efficeret. volebat enim Christus imponere silentium phariseis ut cum amplius non tacerent: et hoc fieri debebat convincendo eos super aliqua questione: et ita voluit ista esse. unde simul phariseos disputando quicquid veritatem istam manifestavit. si autem sine questione istud proponeret non vinceret phariseos: id fuit quoniam conveniens proponi querendo. Secundo tamen potest dici et melius quod hoc fuit ad certiorum reddendam istam in animam. nam si simpliciter enuntiando hoc dixeret maneret dubium apud multos an verum esset. nunc vero cum a phariseis quereretur oportet quod ipsi responderent: et tunc aut assererent ipsi Christum esse filium dei aut negaret. si concederet efficeretur ista certior ex concessione adversariorum quam si Christus hoc solus assereret. si negaret Christus pharet auctoritatem vel rationibus: et ita etiam maneret firma decuit quod Christus ea querendo introduceret ut sic magis firmaret. Tercio fuit ut constaret nobis quod sensissent antiqui et quod ad hoc eos moveret. nam dixerunt pharisei quod Christus erat filius David. si autem per assensionem Christi simpliciter veritas ista proponeretur non constaret de ista aliorum in hac re: ideo fuit conveniens introduci per questionem. Quarto fuit ad tollendum suspicionem affirmationis. nam Jesus erat messias et postea sic a iudeis creditum est. si autem ipse contra opinionem communem iudeorum assereret messiam esse deum putarent forte quod ipse hoc asseruerat ut quendam sibi honorem divinum ascriberet: nunc vero cum introduxit istam questionem confirmata fuit ex eo quod pharisei convicti sunt. Cuius obiectum quod potuisset haberi sine questione: ut si Christus predicaret de hac re et introduceret opinionem aliorum et contra eam adduceret probationes quas induxit efficeretur firma ipsa sententia: sicut solent facere doctores qui inducunt opiniones contrarias et confutant illas. Quinto quod non erat conveniens. primo quod sic non constaret quorum esset illa opinio quam Christus confutaret. Secundo per principem quod dato quod constaret quorum esset: quia tamen illi non ridebant per se putaret quod non sufficeret confutabat eorum opinionem. scilicet quia firmius riderent illi quorum erat opinio si per se ipsos loquerentur: voluit ergo ab eis querere ut cum ipsi per se riderent et vincerentur a Christo ita ut nihil auderent dicere apparet quod opinio non erat vera vel illi non poterant eam defendere: et sic voluit per questionem introducere istam materiam.

Obiectio.

Risio.
1. rō.
2. rō.

Cuius Christus nunc quirit de hoc potius a phariseis quam ab alijs. Qd. 325.

Queretur quare Christus nunc quirit de hoc a phariseis potius quam ab alijs. Cuius primo quod fuit quod ipsi pharisei erant: nam conveniens ostendit potius ab eis querere quam ab alijs. Secundo fuit ad imponendum illis silentium. nam supra imposuerat silentium iudeis: ideo superat ut phariseis silentium imponeret ideo ab illis querere deberet: et ita fuit quod cum non potuerint respondere ad questionem non ausi fuerunt postea eum tentare querendo. Tercio fuit quod Christus non solum faciebat istam questionem ad convincendum phariseos sed ut totus populus erudiret circa hanc veritatem: sed non poterat convenientius erudiri quam perposita questione phariseis et non potestibus eis respondere vel confutata eorum positione: eo quod pharisei maioris opinionis erant apud iudeos quam ceteri secte eorum cum essent religiosiores: et illis iunctis vel assensibus vni opinioni facilius induceretur populus ad illam quam aliquibus alijs iunctis. Quarto fuit et precipue quod isti erant sapientes. nam non solum erant pharisei: sed et erant scribe. id est sapientes. Mar. 12. et Luc. 20. ca. et de rebus dubijs de quaeri apud sapientes: et tunc iunctis istis videret populus manifeste quod Jesus veritatem foverat et assentiret positioni eius: non autem si quereretur ab aliquibus indoctis: quod facile erat illos convinci et veritatem tenentes. Queretur quare Christus proposuit istam questionem cum essent congregati pharisei. Cuius aliquid quod fuit quia accidit quod congregati essent quando ille proponere voluit. Decuit enim quod Christus ante mortem proponeret questionem hanc: et quia nunc erat mortis proximus proposuit: sed accidit quod essent congregati pharisei: id est perposita congregatis omnibus. Sed ob id quod non est ista causa. nam si ob hoc solum coram illis proposuit quod accidit illos esse tunc congregatos non exprimeret evangelista: et tamen exprimit quod congregatis phariseis quirit hoc. quod aliqua fuit causa quare potius congregatis quam non congregatis proponeret: quod non solum evangelista aliquid sine causa describere. Ideo ob id quod fuit ex intentione. nam debuit coram omnibus proponere et non coram uno solo: quia si unus tantum aut pauci phariseorum adissent et convincerent a Christo diceretur quod hoc fuerat quod illi forte nescirent respondere: essent tamen alij peritiores quos si iterfuissent non

posset Christus convincere. nunc vero cum omnes adessent et nemo responderet constabat omnes esse convictos et verum esse Christi asseritionem: ideo congregatis omnibus proposuit.

Cuius Christus direxit hanc questionem ad omnes.

Qd. 327.

Queretur dato quod coram omnibus phariseis et scribis proponeret Christus questionem quare dixerit illis: et interrogavit eos cum posset dirigere ad unum tantum. Et per quod dicitur. et interrogavit eos quod vobis videtur. et tamen de tanta multitudine poterat unus eligere ad quem dirigeret questionem: sic enim pharisei fecerant. nam congregati venerant ad tendendum Christum: et tamen unus tantum ex eis proposuit questionem ut per supra in littera. Cuius ob id quod fuit primo ad ostendendum sciam Christi insuperabilem: non enim formidabat respondere omnibus quotquot essent. nam ita nunc querebat quasi omnes essent arguitur aut respondens eorum dictis. Secundo fuit ut cum quereretur ab omnibus tenerent omnes respondere: et si unus succuberet alii succedere deberet ut defenderent positionem communem et non viderent succubere. nam si unus dixeret questionem et ille nesciret respondere vel succuberet in defensione opinionis phariseorum: sed in veritate omnes succubarent nisi alii aut alius succederet in defensione: tamen ipsi possent se aliquantulum excusare dicentes quod cum quod esset ad unum tantum directa alij respondere noluerunt sed posuerunt: ut aut tolleret ista calumnia dixerit questionem ad omnes ut appareret omnes esse convictos cum nemo responderet. Tercio quod si unus de illis eligeret cui dirigeret questionem videretur illius soli opinionem confutare et non aliorum: et tamen totus populus non assumeret testimonium veritatis ex vni confutatione. id debuerunt omnes interrogari. Quarto quod si unus eligeret cui dirigeret questionem: videretur quod deberet eligere illum qui tenebat eum querendo de magno mandato: quod illum elegerant omnes pharisei ut a Christo quereretur: et tamen querere ab illo non erat aliquid magnum: quod Christus iam eum lupauerat respondendo ad illam questionem. ideo ut Christus magnitudinem sapientie sue ostenderet per quam nemine arguente formidaret debuit non eligere istum iam suppositum: sed potius omnes arguere et omnes respondere. Quinto fuit quod Christus voluit per istam questionem imponere silentium omnibus phariseis ut non auderent amplius eum tentare sicut de in littera. et nemo poterat respondere ei: ubi neque ausus fuit ex illa die quicquam eum amplius interrogare. et tamen si ad unum dirigere questionem non viderent omnes esse victi: quod non erat omnibus imposita necessitas respondendi aut se convictos fatendi si non responderent: ideo debuit ab omnibus querere ut inferri posset quod nemo poterat respondere ei verbis. Queretur de forma istius questionis scilicet quod vobis videtur de Christo cuius filius est: et cur non dixit cuius filius est Christus. Cuius ob id quod fuit primo ut ex modo questionis ostenderet se non querere quasi dubitaret et ab illis scire vellet: quod tunc diceret. dicit mihi cuius filius est Christus. dicit tamen quod vobis videtur. quod non dubito de veritate neque illas scire cupio sed vestra opinionem audire volo: id non querit quod in hac re sit: sed quod eis videatur. Secundo ut ostendat eos non scire veritatem sed opinionem aliquam habere. nam si ab eis quereretur quasi scientibus et si non quereretur ut sciret et diceret cuius filius est Christus. dicit tamen quod vobis videtur. quod vos veritatem nescitis sed aliquam opinionem habetis: et hoc conveniens erat sic dici cum ipse statim illorum opinionem confutaturus erat. Tercio ut non solum ostendat eos nescire veritatem sed et se scire illos nescire veritatem cum querat quasi a nescientibus et opinantibus: si autem non intendere confutare positionem eorum non quereretur sic: sed diceret cuius filius est Christus. nunc vero quasi destrueret positionem illorum volebat: id quod postea facere intendebat in principio ex modo querendi ostendit.

Cuius pharisei Christo responderunt quod esset Christus filius David. Qd. 329.

Queretur quare pharisei responderunt Christo quod esset Christus filius David. Cuius ob id quod in hac questione esset presuppositum dicitur quod Jesus non querebat cuius filius esset Christus quasi inquireret se aut aliquid esse Christum qui viveret: sed esset sensus cuius filius est. id est cuius filius esset deus. et quasi fuerit cuius filius esset et ita pharisei responderunt quod esset filius David. id est deus de progenie David: et non filius eius immediatus cum David iam a multo tempore fuisset. Redebat autem pharisei Christum futurum esse filium David. id est de semine eius: et ita aliqui iudei qui aliquid circa Christum sapiebant seu cogitabant et non solum de progenie David sed etiam de bethleem ubi natus est David. Sic per quod quando magi venerunt ad adorandum regem natum quesivit herodes a sapientibus iudeorum ubi Christus nasceretur: et illi responderunt quod in bethleem iude supra. et tunc interdum dubitabant de Jesu an esset messias: quia credebant eum esse galileum de bethleem nazareth: et tamen messias nasciturus erat in bethleem. sic ob id Joa. 7. c. dicitur dicebat. nunc dicitur galileus venit: nonne scriptura dicit quod ex semine David et bethleem castro ubi erat David venit Christus. et non solum pharisei qui erant emuli christi dicebant hoc: sed etiam viri benivoli et qui faucebant ei dubitabant in hoc. sic per Joa. 1. c. ubi philippus dicit ad natanael. quem scripsit moyses in lege et propheta invenimus Jesum

Risio ad
quirit quod
1. ca.
2. ca.

3. ca.

4. ca.

Qd.

326.

Risio p-
posuit istam
questionem cum
essent congregati
pharisei.
Nonnulli ad
quirit quod
1. ca.
2. ca.
3. ca.
4. ca.
5. ca.

Risio
ad quirit
1. ca.
2. ca.

Risio
ad quirit
3. ca.
4. ca.

Risio
ad quirit
5. ca.

Risio
ad quirit
6. ca.

Risio
ad quirit
7. ca.

Risio
ad quirit
8. ca.

Risio
ad quirit
9. ca.

Risio
ad quirit
10. ca.

Jesum filium Joseph a nazareth et dixit nathanael a nazareth potest esse aliquid boni. i. nuncquid messias qui est bonum nostrum potest esse a nazareth. q. d. dubito aut credo quod non. **C**um autem quare movebantur ad credendum erat quod scriptura hoc asserit: nam messias promissus erat futurus de semine david. ut dicitur Esa. 11. c. egredietur virga de radice iesse et tunc iesse est isai pater david: et ibi agitur de messia. etiam dicitur. 23. c. dicitur suscitabo david germe iustum et regnabit rex etc. quod expresse de messia accipitur et vocatur david. i. de semine eius. et ps. 131. dicitur quod iuravit dominus david de fructu ventris tui ponam super sedem tuam et de messia accipitur: et idem in multis alijs locis. **Q**ueretur cum christus non solum sit filius david sed et abraham: quod potest dixerunt eum filium david quod abraham. Et per hoc quod ita vocatur supra. 1. ca. filij david filij abraham. Etiam quod si filius david vocari oportet quod promissus est ipsi david: ita etiam promissus est abraham: ideo poterat dici filius eius. **P**er hoc quod dicitur. 12. c. dicitur deus abraham. in semine tuo benedicent omnes tribus terre. et de messia intelligitur sicut apostolus dicit ad Gal. 3. ca. filij abraham facti sunt promissiones et semini eius. non dicit in seminibus quasi in multis: sed quasi in uno et semine tuo quod est christus. **C**um ergo fuit primo quod david fuit scriptus quod abraham saltem in dignitate regali: et ideo a digniori denominatio facta est. Etiam quod david fuit vir magne sanctitatis cuius deus dixerit de illo. inveni virum iuxta cor meum. 1. Re. 13. c. ideo congruenter ab eo poterat nominari. **S**ecundo fuit quod per hoc dicitur facta promissiones: tunc plures valde facte sunt ad david quod abraham. nam ad abraham invenit solus in genesi facta promissio: et tunc ad david invenit dictus in multis locis scripture. **T**ertio quod magis convenit cum david. nam non solum christus fuit de stirpe david: sed etiam natus est in loco in quo david. scilicet in bethleem ut dicitur. Jo. 7. c. et ideo magis ab illo nominari debebat. **Q**uarto et precipue quod si dicerent quod erat filius abraham nihil erat dicere. nam ideo querebatur cuius filius esset ut determinaretur per hoc progenies eius. sed dicens quod erat filius abraham nihil determinabat quia omnes iudei erant filij abraham. et certum erat apud iudeos quod christus iudeus futurus erat. nam si esset gentilis non crederetur expectatio illi pertinere et ad eos: nec etiam promitteretur eis. sed dicens quod erat filius abraham nihil plus erat quod dicere quod erat iudeus. ideo debuit nominari ab alio per quem fieret aliqua distinctio: et sic fiebat dicens eum filium david. **Q**uinto quod dicens filium abraham nihil distinguebat: sed etiam efficiebat res magis confusa. nam abraham non solum descendit iudei: sed etiam gentes. scilicet bismael et posterius sui. Etiam ex cetura habuit abraham alios filios qui pertinebant ad seminem abraham quod dicitur Gen. 21. c. in isaac vocabitur tibi semen et non in bismaele: nec in alijs adhuc manet ratio: quia etiam de isaac descendit gentes quod de eo natus est elau a quo descendit idumei qui fuerunt gentes. ergo dicere filium abraham nihil erat dicere quod poterat esse quod gentilis esset. **S**exto fuit propter dignitatem. nam dato quod esset abraham maioris honoris et dignitatis quam david: tunc et abraham omnes iudei descendit qui quod ad esse filios abraham nulla habebant differentiam dignitatis: sed iter eos qui descendit de abraham aliqui fuerunt magne dignitatis: sicut illi qui fuerunt de stirpe regia: alij vero quasi nullius honoris. david autem fuit precipuus regum inter omnes filios abraham: ideo honorabilis erat dicere eum filium david quod filium abraham.

Quare christus non fuit vocatus filius alicuius illorum quod precesserunt vel eorum qui fuerunt post david.

Sed dicere dato quod non vocaretur christus filius abraham quia ista appellatio nihil distinguebat: quod non fuit vocatus filius alicuius alterius eorum qui precesserunt david: ut filius phares vel esau aut aminadab. Vel eorum qui fuerunt post david: ut filius iosie vel ezechie. **C**um ergo non debuit vocari filius alicuius eorum qui successerunt david. primo quod denominatio fit a principali. nemo tamen illorum qui fuerunt post david fuit eque principalis sicut david: ideo potest debuit nominari a david quod ab aliquo illorum. **S**ecundo quod ista nominatio fit propter promissiones: inquantum fuit alicuius promissio facta quod christus nasceretur de semine eius: et tamen non fuit alicuius promissio nisi abraham et david: ideo non debuit nominari filius alterius. et hec est causa quare supra. 1. c. dicitur. Liber generationis Jesu christi filij david filij abraham. et nullus alius nominatur: sed de multis alijs descendit: quod non fuit alicuius alterius promissus. **T**ertio et precipue quod nominatur christus filius illius de cuius stirpe descenditur sciebat. de abraham autem et david constat quod descendit: sed post david de nullo constat. nam de david multi descendit cum multis filios habuerit et postea in quolibet illorum multiplicata sunt linee progenierum: et ita non constaret de quo filiorum david descenditur esset christus. **Q**uamvis ad eos qui precesserunt da-

vid poterat sciri de cuius stirpe descenditur erat christus. nam cum sciatur linea iter abraham et david sciebat quod erant illi iter abraham et david de quibus descendit christus: quia omnes illi de quibus david descendit erant de quibus descendit christus. non tamen debuit aliquis illorum nominari. tunc quia non erant principales. tunc quia non fuerit alicui eorum facta promissio.

Quare christus redarguit phariseos dicentes filium david christum cum hoc verum sit.

Queretur quare christus redarguit phariseos dicentes filium david christum cum hoc verum sit. **C**um ergo christus vere erat filius david. nam sic eum vocat scriptura supra. 1. c. filij david: filij abraham. et in ipsa descriptione progeniei apparet quod christus descendat ex david. Etiam sic vocabatur illi qui volebant eum dicere messiam. ut duo ceci vocaverunt eum filium david supra. 9. c. et populus dixit. nuncquid iste est filius david. e. c. et supra. 12. c. sic etiam quod eum laudabant dixerunt. osanna filio david supra. 2. et 3. Mar. 11. c. et Joan. 12. c. ideo cum non redarguerent iudei quod christum filium dei vocabant sed quia eum non credebant esse filium dei. nam si filium dei crederetur cum Jesus quesivit cuius filius esset christus responderent quod erat filius dei et non responderent quod non esset filius david: quod denominatio semper fit a digniori. Sic dicit Ambrosius super Lucam. 1. non reprehendunt hoc loco: quod david filium confiteretur: quod et ceteris ille david filium confitendo meruit sanitatem. et pueri dicentes osanna filio david precesse predicationis gloriam dei filio offerrebat: sed reprehendunt: quod non credunt esse filium dei.

Queretur cum christus quesivisset a phariseis de christo cuius filius esset: quare non quesivit ab eis per quod alij sentirent quod quid ipsi. nam a discipulis ita quesivit: prius enim dixit quem dicunt homines esse filium hominis: postea vero dixit. vos autem quem me esse dicitis: et tunc hic statim quesivit de eorum sententia. quod vobis videtur etc. **C**um ergo non est similis quod illa quae ibi posuit christus et hic. nam ibi proposuit quodones quae consistebat in facto. scilicet quod de seipso querebat ut erat persona singularis de qua in quibus hominibus nihil erat in scriptura: sed erat attendenda opinio hominum de ipso: ideo querebat dum erat quod multi de eo putarent et sic quesivit quod alij homines crederent: deinde quod ipsi discipuli. secus hic quis querebat de christo sub nomine christi de quo poterat haberi cognitio ex scripturis: ideo non erat considerandum quod homines opinarentur sed quod in veritate sacre scripture assereretur: et ita ab hominibus peritis querendum erat quales erant scribe et pharisei. **S**ecundo fuit quod nunc assertio populi non prederat. nam erat questio legis. scilicet cuius filius sit et populus non noverat quodones legis sicut ipsi pharisei assererebant Jo. 7. c. turba hec que non novit legem maledicti sunt. scribe autem et pharisei erant periti in lege: ideo ab eis solis debuit queri et non a populo: et sic non debuit christus ab eis querere quod alij de hoc putarent: sed quod ipsi qui sapientes erant sentirent. **T**ertio fuit quia non prederat ad intentionem christi. ipse enim volebat phariseos arguere ostendendo christum esse filium dei: et si viderent pharisei nomine aliorum non posset christus eos arguere cum ex seipsis nihil diceretur. ideo sola infamia eorum quesivit. **Q**uarto fuit quia si quereret de sententia aliorum et viderent et postea exprimerent propriam sententiam maneret christo arguendum contra vitiaque positionem vel contra omnes si multe essent: aut prederet aliqua tacite non arguendo contra illam. et hoc inconueniens erat. scilicet quod nullus iudeorum habebat circa hoc veram sententiam: sed ex dei certificatione habitus est quod messias esset deus: et ideo nullam positionem deberet concedere: et si nullam concederet debet arguere contra omnes: hoc autem erat difficile: ideo conuenientius et facilius fuit solum queri quid sentirent isti pharisei: ut sola eorum assertio consutaretur a christo.

Quomodo prederit argumentum christi contra phariseos. scilicet christus non est filius david. ergo est filius dei.

Queretur cum christus redarguat hic phariseos responsum quod prederit argumentum christi. **C**um ergo prederit sic. scilicet quod christus querebat ab eis quod eis videatur de christo cuius filius sit: illi dixerunt quod erat filius david per quod inuebant quod solum erat filius david et non alicuius maioris quam david: cum a digniori fiat denominatio: et ita consequenter negabant eum esse filium dei contra hoc christus arguit volens ostendere quod christus sit filius alicuius maioris quam david: et hoc quod david vocat eum dominum: et tamen si esset filius eius solum non vocaret eum dominum: quia minor esset eo lege nascendi: et sic potius eum filium vocaret. vocavit tamen eum dominum: et quia aliquis negaret istam nominationem allegat christus psalmum. 109. dicit dominus domino meo. i. quomodo vocat eum dominum et non solum dominum sed etiam dominum suum: quia deum vocat ibi dominum absolute. dominum suum vocat messiam: sive christum. et ideo concludit: si david eum dominum vocat quomodo filius eius est. quod non est simile: ideo non erat filius david sed dei. **S**ed ostendit quomodo valet istud argumentum

Respondeo ad questionem quodammodo

Quod.

333.

Respondeo ad questionem quodammodo

2. ro.

3. ro.

4. ro.

Respondeo ad questionem quodammodo

Ad digniori fit denominatio.

Quod valet ad hoc christi argumentum. scilicet quod christus si sit filius dei gerit filium dei.

Ratio.

Ratio ad
qñtū qōis.

1. rō.

2. rō.

David di-
gnior ac ex-
cellērior ne-
mo apō be-
breos.

3. rō.

4. rō.

Sedē a de-
tritis qd fit.

5. rō.

Gñatio cō-
substantiali-
tate dicit.Lucifer qñ
to die cū to-
to celi orna-
tu fuit crea-
t⁹ Adāz vō
sexto.Ratio ad
rōnem.

A

Ratio ad
qñtū qōis.

f. q. xps nō fit fili⁹ dauid. ergo erit fili⁹ dei qd xps vult inferre. nam nō videt valere. h. enim sequat q. christus non esset filius dauid q. dñs eius erat: non sequit tñ q. erat filius dei: q. pote rat eē fili⁹ alteri⁹ viri: h. nōbīl iſerret xps. C. Dm q. cum Je- sus dixit q. xps non est fili⁹ dauid non intēdit inferre q. erat fi- lius alteri⁹ viri q. non esset dauid q. hoc parū valebat: sed itē- debat inferre q. erat filius dei ad oñdēdū excellentiā xpī: ita argumentū suū valet. Et necesse est q. intelligat isto mō. Pri- mo q. si veller inferre q. nō erat filius dauid qñ esset alteri⁹ vi- ri fili⁹ sequeret q. inueret q. non erat fili⁹ dauid fm carne: tñ certum est q. de pgenie eius erat. vt p. ex genealogia xpī supra. 1. c. 2. ipsi dauid pmissus fuerat q. de semine eius eēt messias. g. non sic eū negat filius dauid qñ asserat filius alteri⁹ viri: h. vult asserere filius dei. C. Scdo q. ex modo arguēdi apparet q. nō intēdat inferre eūz eē filiū alteri⁹ viri. nā arguit ex dōne digni- tatis. f. si dñs eūz vocat qñ fili⁹ ei⁹. q. o. si maior 2. dignior ē q. dauid qñ ergo est filius ei⁹: tñ non intēnit in tota derina- tione hebreoz aliq. dignior 2. excellērior dauid: ideo si dignior est q. dauid erit dignior 2. maior oībus hebreis: 2. pñter si nō est filius dauid q. maior est eo neq. erit filius alicui⁹ hebrei neq. alicui⁹ hoīs: q. maior est oībus hebreis 2. oībus hoīb. sed ali- cuius est fili⁹. ergo est fili⁹ dei. C. Tertio rursus p. ex mō arguē- di. nā si veller p. bare de filiatione fm carne: non argueret sic: sed oiceret xps est de tali vel tali tribu: vel est fili⁹ talis aut ta- lis hominis. ergo nō est fili⁹ dauid. arguit tñ ex dignitate: ideo iste modus non fuit ad dandū ei aliūz hoīem in patrē sed ad dā- dum ei patrē extra humanā spēm. quecūq. aut non sunt eiusdē spēi sic se habēt q. id qd vni⁹ spēi est totaliter est meli⁹ eo qd est alteri⁹ spēi: h. sic cū ex dignitate 2. inequalitate arguerit cōue- nienter voluit ei dare patrē extra spēm hūanā. f. deū. C. Quar- to q. auctoritas allegata ad hoc pdest. nā si iesus intēderet oñ- dere xpm nō esse filiū dauid sed alteri⁹ viri non allegaret dictū psalmi ad hoc: q. in psalmo non oñditur xps esse fili⁹ alicui⁹ ho- minis: sed indicit ibi quadā equalitas eius ad deū ex multis. Primo q. tam deus q. messias vocant dñi. nam deū vocauit ibi dauid dñm absolute. messias vtrū vocauit dñm suū. Scdo q. dixit deus ad messia. sede a dextris meis. sedere a dextris est ad equalitatem eē imo i meliori loco existeret: tñ nemo est equa- lis deo nisi de⁹. ergo xps est deus 2. filius dei. 2. sic bene genuit auctoritas ad oñdendū xpm eē filiū dei 2. non ad oñdendū eū esse filiū alteri⁹ viri q. dauid. C. Quinto q. tum ad pñcipa- le qd manifeste inferit ex dictis psalmi illius est xpm de quo ibi agitur esse filiū dei: q. dixit deus ad messia. ex vtero ante luci- ferū genuit te. ista autē non cōpetunt alicui homini. neminē enīz de⁹ genuit. nos enīz creauit vel fecit sed nō genuit: q. gñatio cō- substantialitatem dicit. 2. ne aliq. dicat gñationē accipi large pro creatione vel formatione addit id qd non pmitit hāc expō- sitionē. f. q. dicit. ex vtero genuit te. vterus aut pars gignētis est 2. ideo signat cōsubstantialitatem. f. q. de seipso vel de substantia sua genuit. nos. n. si deus genuit large accipiēdo: non tñ genuit de vtero sed de nihilo. xpm vō de vtero genuit. ergo cōsubstantialis ei est 2. sic est fili⁹ eius. Itē aliō addit. f. an. luciferū. i. genuit te an. luciferū. f. ante q. lucifer eēt. in quo inuif coeternitas gignētis 2. geniti. nullus tñ hominū ante luciferū genitus est: q. ēt Adam q. fuit pñmus homo fuit post luciferū. fuit enīz lucifer quarta die creat⁹ cūz toto ornatu celi Gen. 1. Adāz vō sexto die. e. c. ideo ge- neratio que est ante luciferū non est generatio hoīs sed dei: 2. sic xps qui ante luciferū nat⁹ est erit fili⁹ dei qd intēdit hic p. bare Iesus. vñ ueniet p. batur q. si nō est filius dauid q. fit filius dei. C. Lūz autē obijcit q. non valet argumētū. f. q. h. non fit fi- lius dauid nō sequit q. fit fili⁹ dei q. poterit eē filius alteri⁹ vi- ri. C. Dm q. hoc bene teneret nisi ex modo arguēdi apperet qd xps intenderet 2. qd inferat: 2. q. ex mō p. bationis inferit q. ita nō fit fili⁹ dauid q. fit filius dei. g. bene valet argumentū ei⁹.

Q. Quæretur q. xps dixit ad istā p. bationē qñ dauid in spū vocat eum dñm. C. Dm q. voluit p. bare añs sue argumētationis. nā sic arguit dauid vocat eū do- minū. ergo non est fili⁹ eius. añs p. bat q. vocet eū dñm: q. in psalmo sic dicit: 2. q. aliq. obijceret contra p. bationē. f. q. h. eūz vocet dñm nō sequit q. non fit fili⁹ eius: q. dauid poterat men- tiri cūz oīs homo fit mendax ps. 1. 1. 5. 2. ita nō esset certū q. eēt filius dei vel nō esset fili⁹ eius h. eum dauid dñm vocaret: nōdet iesus q. dauid vocauit xpm hic dñm loquēdo in spū. i. p. spū- sanctū: 2. ille non pōt mētiri. ergo illa que dauid p. spūsanctūz dixit nō possunt esse falsa: sed vocauit eum dominū in spiritu.

ergo est filius dei. C. Circa qd considerandū q. p. pbete homi- nes erant 2. nō erant cōfirmati in gratia: ideo poterāt errare in oīctis suis interdū volēdo mentiri 2. interdū non intēdēdo ve- ritatē rerum. 2. ob hoc nō erat necesse q. quicqd diceret ille ho- mo qui p. pbeta erat accipere tanq. verū 2. certū. vt ergo vi- deatur q. certū erat id qd dauid asseruit. dixit Iesus q. non so- lum dixit illud dauid: sed etiam dixit illud in spiritu. i. per spū- tum sanctū. 2. sic oī accipi tanq. certū 2. firmum. C. Scdo consi- derandū q. p. pbete interdū erant viri peccatores 2. pessimi. de- pessimis p. q. caiphas pessimus erat cū dederit oñiū de mo- te xpī ante ceteros Joā. 1. 1. et. 18. c. 2. tñ iste p. pbetauit Jo. 1. 1. f. cūz esset pontifex añi illius p. pbetauit. 2. tñ illi⁹ p. pbeta ponit in sacra scriptura. f. Joā. 1. 1. 2. est magne certitudinis vt euan- gelista cōfirmat. manifestū est aut q. cū iste esset pessim⁹ vir 2. emu- lus xpī q. interdū mentiret: 2. sic p. pbete quoz dicta in sacra scriptura habent interdū mentiebant. Et sic est de balaaz p. pbeta cuius verba erāt certissima ita vt haberentur verba su- quasi dei. f. q. cui ipse malediceret eēt maledictus: 2. cui ipse be- nediceret eēt benedict⁹ Nu. 22. c. 2. p. pbete certissime fuerūt 2. p. nunciāuit aliqua de xpo 2. de statu futuro indeoz: 2. fuerūt illa magne auctoritatis: ita vt moyses q. fuit maxim⁹ p. pbetarū iter hebreos Deutero. 34. c. scriberet dicta balaā Nu. 24. c. stat tñ q. iste balaā cū esset pessim⁹ 2. resistēs deo volens maledicere israelitis contra dei voluntatē Numeri. 22. et. 23. 2. dās consi- liū contra eos ad delendū eos Nu. 24. et. 3. 1. c. 2. quē deus p. pter hoc fecit interfici Nu. 3. 1. c. mentiret aliquādo 2. falsa vi- ceret. 2. sic illi p. pbete quoz dicta in sacris libris habentur mē- tiebant aliquādo. C. Tertio considerandū q. interdū p. pbete h. nō eēt pessimi peccabāt aliquādo ex hūana fragilitate h. ra- ro. sic p. de illo p. pbeta quez deus misit ad p. nunciandū contra altare betel 2. sacerdotes eius. 3. Re. 13. c. nāz ille vir dei vo- catur ibi 2. sanct⁹ erat: 2. tamē peccauit ibi comedēs panē in lo- co in quo deus vetuerat: 2. ideo leo egressus de silua occidit eū e. c. Sic etiā dauid p. pbeta domini erat 2. vir sanct⁹ ita vt de⁹ valde laudaret ipsūz dicens. inueni virū iuxta cor meum. 1. Re. 13. 2. ps. 88. 2. tamē ipse peccabat interdū vt in occisiōe vrie 2. adulterio cū berſabee 2. in numeratiōe populi. 2. Re. 1. et. 24. c. ergo isti q. circa alia peccabāt poterāt peccare circa mēdaci- 2. circa errorez intelligēdi: 2. sic non eēt necesse credere ei in oī- bus dictis suis. C. Quarto considerandū q. etiāz p. pbete q. erant viri sancti de qbus nulla peccata legimus interdū ignozabāt veritates rerū. sic p. de heliseo. 4. Re. 4. c. ipse enim fuit vir san- ctus: neq. legimus de eo aliquam iniquitatē saltem paruā. 2. tñ quādo venit ad eum sunamitis nesciuit ille quid illa volebat. 4. Re. 4. c. f. oimite illam q. anima eius in amaritudine est 2. do- minus celauit a me: neq. indicauit tñbī. qui ergo ignozabāt ve- ritatē rerum poterat interdū per errorez dicere aliquid falsū: 2. sic nō esset necesse assentiri omnib⁹ oīctis eius. C. Quinto co- siderandū q. p. pbete quādo loquebant aliqua vi p. pbete lo- quebantur per spūsanctū 2. tunc non poterant fallum dicere. nam sicut arbor bona non potest malos fructus facere 2. arbor mala non potest bonos fruct⁹ facere: ita deus qui per essentiam est bonus 2. verus imo veritas 2. bonitas non pōt fallum dice- re neq. malūz facere. ergo neq. homo cum mouet a deo: h. enīz homo potest per se facere malū 2. bonū: tamē quādo a deo mo- uetur ad agēdum non potest facere nisi bonū q. diu ab eo regu- latur in agēdo: 2. si regulat in intelligēdo ipōssibile erit q. deci- piatur: neq. mentiat: sed oīs p. pbete loquūtur spiritu sancto dictante. 2. Pe. 1. f. spiritu sancto dictante locuti sunt sancti dei homines. ergo p. pbete inquantūz p. pbetaliter loquunt nō pos- sunt errare. C. Sexto considerandū q. spiritus p. pbeticus quo p. pbete loquunt non semp inest eis sed interdūz sedet sup eos 2. interdū non: 2. q. diu habent spūm illum loquunt occulta que certa sunt 2. non potest veritas eozū p. uariari: q. diu autēz non habent illum nihil possunt dicere de occultis 2. sunt sicut ceteri homines. Et patet primū q. de modo loquēdi apud p. pbetas quia oīctē factum esse verbū domini ad eos tali die vel tali vt sepe patet in oīctis Hieremie 2. aliorum p. pbetarū. Secundum patet q. aliquādo querebat aliquid a p. pbetis 2. nesciebāt re- spondere: quia nondūz habebant spūm domini 2. expectabāt quousq. illum haberent: 2. tunc loquebant. sic patet. 4. Re. 3. ca. quando tres reges quesierunt ab heliseo de diuersitate sitis in qua erant 2. nesciuit respondere heliseus: 2. iussit q. adducerent ei psalem idest citbaristas: 2. cum ille psalleret factum est ver- bum domini ad heliseum 2. tunc respondit ad p. positam que- stionem. eodem capitulo. 2. iste spiritus subito venit 2. apprehē- dit hoīz

dic homines quasi saltet in euz sic dicit. 1. Re. 10. c. euz dixit sa-
muel ad saul. 7. cum egressus fueris vrbem habebis obuius gregez
pphetarum 7. infiliet in te spiritus domini 7. pphetabis 7. mu-
taberis. in virum alteruz. 7. iste spiritus durabat in homine ali-
quando multum: 7. aliqui parum qd diu deus volebat: 7. qd diu ma-
nebat intelligebat. ppheta res occultas que aliter intelligere non po-
terat 7. poterat illas dicere. cum vo cessabat spūs manere i hoīe cessa-
bat hō intelligere 7. dicit sic p. 1. Re. 19. c. de saule q. inquit psequēs
dauid in aiorth ramatha. 7. segtur. 7. factus est etiā super euz spūs
oīis 7. ambulauit ingrediens 7. pphetauit vsq. dum veniret in
aiorth in ramatha: 7. expoliavit se etiā ipse vestimētis suis 7. p-
phetauit euz ceteris: 7. cecinit nudus tota die illa 7. nocte. 7. sic in-
nuitur q. vna die 7. vna nocte māsit spūs ppheticus tunc in sa-
le: 7. sic in alijs aliqñ durabat parū 7. aliqñ multū. ¶ Septimo
considerandus q. qñ pphete non habebat actualiter spūm pro-
pheticū: si illuz cuperet ad intelligēda aliqua occulta vel ad re-
spondendū ad qōnes eis factas nō habebat illum qñ volebant:
7. interdū consulebant oīm super aliqua re vt eis rīderet dan-
do eis spūm ppheticū. Et fiebat tunc tripliciter. pmo mō q.
deus statim sine post parū rīderet 7. infiliet in eis spūs domini.
Scdo modo q. post aliquot dies vel hebdomadas. Tercio mō
q. nunq. rīderet eis infiliēdo in eos ad itelligendū id qd vole-
bat. ¶ De pmo p. vt in heliseo q. cū quēserūt ab eo tres reges
de dubio non habebat spūm ppheticū: 7. ideo nesciuit rīdere
sed vocari iussit citbaristā: 7. dū ille caneret facta est manus do-
mini sup heliseū: 7. rīdit: 7. ita parū moratus est. ¶ De scdo p.
piere. 42. c. vbi iudei q. relictī fuerāt in terra post trāsmigratio-
nē aliorū iudeorū orauerunt Hieremiā vt rīderet eis ex pre-
dei an descenderēt in egyptū: vel nō: 7. ille orauit oīs vt ei rī-
deret. cum autē cōpleti eēnt dies decēz factum est verbū oīis ad
Hieremiā: 7. ita vsq. ad decem dies non venit in euz spūs oīis.
aliqui autē plus tardabat vt p. Dani. 10. c. vbi daniel orauit do-
minū vt reuelaret ei per spūm eius visionis itelligētia 7. ieiuna-
bat 7. lugebat nō yngēs se per tres hebdomas integras 7. in fine re-
uelata est ei visio. ¶ De tertio p. 1. Re. 2. s. c. qñ saul sup euētū
belli cōsuluit oīm. 7. dī q. non rīdūt ei: neq. p. sacerdotes: neq.
per sōnia: neq. p. pphetas. 7. sic sup illa re nullo mō voluit spūs
ppheticus infiliet in pphetas ad h. q. reuelaret eis id qd quere-
bant. ¶ 3. etiā sup obsidiōe hierusalē facta a chaldeis. nā pphete
volebat habere rīsum de fine obsidionis 7. deus noluit rīde-
re eis: sed soli hieremie rīdebat Treno. 2. c. s. non est lex 7. pphete
eius non inuenerūt visionē a domino. i. noluit infiliet in eis
spūs ppheticus. oīdendo eis vt viderēt finem illi obsidionis:
7. ideo euz pphete nō habeant semp spūm ppheticū 7. et non
bēant eum qñ volunt multū differt quō aliquis ppheta asserat
aliquid. nam si dicit illud qñ habet spiritū ppheticū: 7. per illum
spiritū est certūz dictūz: qd est dictūz dei si autē dicit illud quā-
do non h. spiritū ppheticū: nō valet plus dictūz eius q. alteri
hoīs simplicis. ¶ Ex quo segtur vnuz notabile. i. q. ppheta lo-
quens interdū sine spiritu ppheticū errat 7. dicit contra id qd
ipsemet postea asserit hīdo spūm ppheticū. Sic p. de nathā
ppheta cui magne laudes ponunt Ecclē. 47. c. inter sanctos vi-
ros. ab eo. n. quēsiuit dauid an edificaret tēplum dīo: 7. ipse nō
hīs spūm ppheticū videns humano iudicio q. illud opus erat
laudabile 7. piuz dixit ad dauid. omne qd est in corde tuo vade
7. fac qd oīs tecū est. 2. Re. 7. et. 1. Paralip. 17. c. 7. eadem no-
cte est verbūz oīis ad nathā pphetam vt diceret dauid q. nō
edificaret ipse domū dīo sed filius eius salomon. e. c. 7. sic con-
tradixit verbis suis pōribus. 7. sic nathan loquēs humano iudi-
cio qñ non habebat spūm ppheticū errauit 7. deceptus est: ita
ergo h. dauid qui ppheta erat diceret xpm esse filium dei: vel
esse oīm suū non eēt certū neq. faceret probationem nisi da-
uid tunc haberet spiritū ppheticū: 7. ideo fuit conuēns q. xps
diceret q. dauid in spiritu loquēs vocat oīs ipm xpm.

¶ Quomodo cognosci potest q. verba que alijs ppheta di-
cit sint ex spiritu ppheticū vel non. 20. 336.

Queretur cum pphete nō habeant spūm ppheticū
7. qñ loquunt sine spiritu illo non sunt eoz
verba magis q. aliorū hominū certa. in quo sciemus an verba
que alijs ppheta dicit sint ex spū ppheticū: vel nō: vt credam?
ei: vel non credam? ¶ Dm q. vix est q. pphete interdū errāt
pnuiciando falsa. sic dicit Treno. 2. c. pphete tui viderunt tibi
falsa 7. stulta: neq. aperiebāt iniquitatem tuā: vt te ad peniten-
tiam prouocarent. Hoc autem accidebat dupliciter. vno modo
quia aliqui fingebant sibi aliquid eē reuelatū a deo quod non
erat reuelatū: h. alii isti essent pphete: 7. istos vocat deus sa-

ctozes somniorum Deuterono. 13. ca. 7. loquuntur ex timore. i.
ex supbia sua vt videant in hoc esse pphete euz non sint Deute.
18. ca. 7. hos dicit deus pphetare ex corde suo: 7. dicunt. misit
nos oīs cū deus nō miserit eos Ezech. 13. c. alio modo oīn-
git q. pphete non fingūt aliqd sed putant sibi esse reuelatum
a deo 7. non est. sic p. de pphetis baal qui rīderunt regi achab:
nā deus voluit decipere regē achab vt caderet in bello. 3. Re.
22. c. 2. 2. Paralip. 18. 7. dixit quis decipiet achab regē israel
vt ascēdat 7. cadat in ramothgalaad. 7. egressus spūs stetit corā
dīo 7. ait. ego decipiā illuz: 7. ait deus. in quo decipies. 7. ait air.
egrediar 7. ero spūs mendax in ore oīm pphetarū eius: 7. di-
xit oīs decipies 7. pualetis egredere 7. fac sic. 7. legē. nunc igi-
dedit oīs spūm mendacii in ore oīm pphetarū qui sunt hic.
7. sic illi putauerunt se vera pnuiciare 7. a deo accepisse visio-
nem 7. nō acceperāt: 7. ideo inuentū est salūz qd pnuiciauerūt:
q. oēs vno ore pduxerunt q. traderet deus ramothgalaad in
manus eius: 7. tñ ipse mortuus est in bello 7. non tradita est ra-
mothgalaad in manus eius. e. c. ¶ Ad sciendū autē qñ pphete
loquitur ex parte dei vel est cōsiderandū q. aut ppheta dicit se lo-
qui ex parte dei: vel inuit hoc ex modo loquēdi aut nō. si nō inuit hoc
non est credendū sicut pphete: sed accipiēda sunt vba ei: sicut
cuiuslibet alteri hominis simplicis: 7. h. verūz eneniat qd talis
pduxerit sūt per accidēs 7. non est tenēdūz tanq. ppheticū. si
autē dicat ppheta se loqui ex parte dei vel hoc innuat est vñ mo-
dus inuestigādi hoc. i. ga aut qd ille pduxit euenit sicut ille dixit
aut non. si nō euenit: appet manifeste q. non est locut? ei deus
sed finxit ipse vel errauit putās se accepisse a dīo Deuter. 18.
c. s. ppheta qui arrogātia dānatus voluerit loqui in nomine meo
qd ego non pcepti illi vt diceret iterficiet 7. segtur. q. si tacita co-
gnitione rīderis quō possuz itelligere verbū qd nō est locutus
deus hoc habebis signūz q. in nomine oīis ppheta ille locutus
fuerit 7. nō venerit hoc: oīs non est locut? sed per timorē causa
sui ppheta confinxit. Et ideo autē si euenit qd locutus est: est si-
gnūz q. deus locutus fuerat illud qd pōt accidere id qd quis de
futuro pnuiciat sicut ille asserit: h. de hoc ipse nihil nouerit: est
tñ psumptio q. a deo ei reuelatū fuerit si sic euenit vt ille locut?
est. ¶ Sed istud signū h. sit conuēns nō est tñ sufficiens: q. multa
pducuntur a pphetis sine pnuiciatione tēporis vel talia quoz im-
pletio designat futura post tpa nostra: 7. circa talia non est illud
signūz sufficiens sed solū circa ea que dicunt in breui futura ita
vt nos possim? de illoz veritate vel falsitate iudicare. ¶ Ideo
ad hoc est alia regula. i. q. aut ppheta ille pnuiciās aliqd futu-
rūz subiunxit aliquod miraculū aut nō si subiunxit aliqd mira-
culū in cōfirmationē illi? certū erat q. a deo venerat illud ver-
bū: vt si diceret ego pnuicio vobis tale vel tale futurū ex parte
dei: 7. in signūz hui? dico vobis q. tale vel tale miraculū videbi-
tis statim. ista regula colligit Deuter. 13. c. 7. taliter oīdūt ve-
ritatē pphetie sue samuel. nā dixit iudeis ex parte dei q. valde pec-
catis petēdo regē super vos: 7. in signūz huius dico vobis q. sta-
tis veniet tonitrua 7. pluuie h. sit tēpus estatis. 1. Re. 12. c. ¶ Si
autē nō subiungeret miraculū nō erat certū vbi ei? an ex deo eēt:
7. ideo nō tenebant audiētes credere h. esset a deo verbū. Et tñ
sciēdūz q. h. ppheta daret miraculū: si illud pcederet ad dictūz
nō obligabant credere dictūz sequēs: vt si ppheta faceret aliqd
miraculū 7. post miraculū diceret scitote q. hoc erit nō tenebāt
credere. 7. h. q. illū dictū manebat sine cōfirmatione: nā mira-
culū qd pcessit non potuit eē signūz cōfirmans sequētia. sic patet
Deuter. 13. c. de illo q. pduxit portentū 7. euenit: 7. tūc addidit.
Venite eamuz 7. colam? deos alienos. nā nō erat audiēdus ille
ppheta sed occidēdus. e. c. ¶ Si adhuc non est istud signūz suf-
ficiēs: q. multi pphete erant q. nunq. faciebāt miracula: 7. dato
q. miracula facerēt non tñ ad cōfirmationē singulaz rerū. Et ideo
ga si ad cōfirmationē illarū facerēt miracula tñ nos hoc nesci-
mus. Ideo est alia regula conuēntior 7. potissime nobis: ga nos
nūc non videm? pphetas sed dicta illoz que a multo tēpore fue-
runt dicta. est autē regula q. illa dicta pphetaz que ecclē. fia in
sacris libris scripta h. certissime credēda sunt eē dicta deo ipsi
rante: ea vō que iter sacras scripturas nō inueniunt nullaz au-
toritatē hnt neq. credimus illa pphetas a deo inpiratos vi-
xisse. Et p. ista regula. 2. Pe. 1. c. s. hoc pnuiz itelligentes q. oīs
pphetia scripture propria interpretatiōe non fit: non enim vo-
luntate humana allata est aliquando ppheta: sed spiritus sancto
inspirati locuti sunt sancti dei hoīs. cum enīz dicitur omnis p-
phetia ppheta scripture interpretatiōe nō fit. est sensus q. omnia
dicta pphetica que scripta sunt in sacra scriptura non sunt p-
pria interpretatiōe. i. ex ingenio loquētis: sed spūs sancto inspirati

Notan. qñ
ppheta lo-
quitur ex par-
te dei.

B

Confuta.
Notandū.

Rla ad co-
gnoscendū
qñ ppheta
spū dei lo-
quitur.

Notabile.
L

Confuta.

3. rla vera
docto. qñ
ppheta ex
parte dei lo-
quitur.

locuti sunt pphete oia illa q̄ in sacra scriptura sunt. h̄ autē dato
ia3 non op3 queri aliquod signū. I. an ppheta fecit miraculū ad
confirmationē vel non. sed absolute dicēdū est q̄ quicqd̄ inter
sacras scripturas in canone recipit ab ecclesia vniuersali est di
ctus a pphētis inspirāte spiritus sancto. et iste modus accipiendi
firmitatē ex scripturis que erāt in canone fuit ap̄biudeos quō
dam sicut nūc est apud nos. Sic loquitur Aug. in epistola ad The
ronymū. et in dec. di. 9. c. ego solis. f. ego solis eis scriptorū qui
iam canonici appellantur didici hunc timorem bonorumq̄ re
ferre vt nullum eorum scribēdo errasse audeam credere. et per
hunc modum tam apud nos q̄ apud hebreos constat quid sit
dictum a propheta pphēte deo inspirante. f. id quod inter sa
cras litteras in canone scripturarum inuenitur.

Aug. snia.

Cū stat q̄ dauid in spū loq̄bat̄ et q̄ erat iste spūs. Qd. 337.

Queretur

cum dicat xps hic q̄ dauid dixit hoc de xpo
loquēs in spiritu. vnde constat q̄ in spū lo
quebatur. C. Dicendū q̄ constat ex r̄la data p̄cedenti. q. f. q̄ id
qd̄ inuenit̄ inter sacras scripturas est pphēte dictus. sic autē
est istud dictū. f. dixit dñs domino mco. ideo cū ibi sic cōstat q̄
spūs sancto dictatē fuerit dictus. et hoc ex modo loquēdi euāgeli
starū. nā Mattheus hic et Marc. 12. c. dicit q̄ dauid loquens
in spū dixit hoc. f. Lucas. c. 20. dixit q̄ dauid dixit in libro psal
moy. dixit dñs r̄c. et ita loco huius qd̄ alij dixerūt dauid in spū
locutū dixit Lucas dixisse illum hoc in libro psalmoy quasi di
cere in libro psalmoy sit dicere de spiritu pphēte. est. n. liber
psalmoy inter sacras scripturas. nam tres ordines librorū po
nūt iudei i canone librorū suoy. f. leges pphētales agyographos
vt p3 per Hieronymū in prologo galeato. et ibi ponunt psalmi
agyographa. vñ constat spūs sancto dictū esse quicqd̄ ibi scriptū
est. hunc autē ordinē canonis librorū xps ondit Luc. 24. c. dicēs
op3 impleri oia que scripta sunt de me in lege moyfi et pphētis
et psalmis. et tñ si psalmi non haberēt auctoritatē nō allegaret il
los. Etia apparet p spūs sanctū esse cōpositos. q̄ dixit. op3 im
pleri oia que scripta sunt de me. ergo ea que in psalmis erāt di
cta erant p spūs sanctū. et sic cōstat q̄ dauid in spū locutus est
de xpo. C. Queret̄ cum dicatur q̄ dauid loquebat̄ in spi
ritu quis erat iste spūs. C. Dicēdū q̄ op3 accipi pro spūs sancto.

manifestū est enim q̄ dauid in spū loquebat̄ etiā si nemo euan
gelistarū hoc exp̄meret. q̄ cum esset agens per intellectū opor
tebat q̄ illud qd̄ ageret ex p̄cogitatione vel intellectu dictante
dicatur fieri a spū q̄a intellectus spiritus dicitur eo q̄ vñs ani
me que est spiritualis substantia. et oēm spiritualement vel incorpo
ream subam spūm vocamus in quātum distinguimus substan
tias p corpus et spūm. et ideo siue dauid moueretur a dōo vel ab
alia exteriori substantia spūali siue nō sed per seipm solū ageret
dicere in spiritu agere vel loqui. et ideo non oportebat ad hoc
exp̄mī q̄ in spū locutus esset. et tñ exp̄ssit hoc Mattheus. ideo
op3 aliqd̄ spāle itelligi p spūs q̄ non itelligeret non exp̄ssit hoc.

C. Dicendū autē q̄ per spūm voluit itelligere Mattheus spūm
sanctū. et p3 pmo q̄a Marc. ponens eandē sniam dixit. f. ipse. n.
dicebat in spūs sancto dixit dñs r̄c. Marc. 12. c. C. Scdo p3 quia
Mattheus exp̄ssit istud ad confirmandū argumentū. f. q̄ dauid
vocauerat xpm dñm. ergo non esset filius eius. et tñ non seque
retur hoc si dauid a spū suo motus ista dixisset. ergo op3 q̄ mo
reretur a spū dei vt verbū suū esset certū. sed spūs dei vocat̄
spūs sanctus ps. 50. spiritus sanctus tuū ne auferas a me. ergo itel
ligitur de spūs sancto. C. Tertio p3 q̄a dauid iducitur locut̄ nō
a seipso sed deo mouēte vt verbū suū habeat in auctoritate.
et tñ omnia talia dicūt dicta per spūs sanctū. 2. Pe. 1. f. non. n.
voluntate hūana allata est aliqñ pphētia f3 spūs sancto inspirati
locuti s̄ sancti dei hoies. g. dauid spūs sancto spirat̄ locut̄ est h̄.

C. Quare Mattheus dixit q̄ locutus est dauid in spiritu nō ad
dens in spiritus sancto. Qd. 339.

Sed dicetur

quare Mattheus dixit q̄ locut̄ est da
uid in spū. non addens q̄ loqueret̄ in
spūs sancto. C. Dicēdū q̄ spūs qñ accipit in scriptura sine de
terminatione. solet autē accipi pro vento siue flatu. nam flatum
spirationem dicimus. sic accipitur. 3. Re. 19. ca. scilicet ecce do
minus transiit et spiritus grandis. et sequitur. et non in spiritu do
minus. i. non in v̄to grandi transeunte. C. Secundo accipitur
p indignatione vel ira vt Ben. 6. c. non pmanebit spiritus meus
in homine in eternū r̄c. i. non erit indignatio mea semp contra
hoiem. et Esa. 2. c. quiescite ab homine cuius spiritus in naribus
eius. i. qui h3 iras in narib. C. Tertio accipit̄ p quadā concita
tione animi iuxta illud. et spūm cōcitatus quis cohibere poterit.

C. Quarto modo accipit̄ spūs pro substantia spūali que ē corpus

distinguit̄. et hoc siue sit spūs coniuēt̄ corpori sicut est spiritus
humanus siue separatus et imālis sicut angelic. siue totaliter diui
nus. De pmo p3. Nu. 16. c. f. fortissime deus spiritus oīs carnis
num vno peccate contra oēs ira tua defecit. et vocat̄ de spū
ritus carnis. i. potens sup spiritus alligatos carni qui sunt spūs
humani. i. anime. De scdo p3 ps. 103. et ad Hebr. 1. c. f. qui facit
angelos suos spūs. et sic āgeli vocātur ibi spūs. De tertio p3 Jo.
4. c. f. deus spiritus est. C. Quinto accipit̄ spūs pro spūali deide
rio vel cōditione agendi. sic p3 ad Ro. 8. ca. quicqd̄ spiritus dei
aguntur bi filij dei sunt. et ad Galat. 6. f. spiritu viuimus et spū
ambulemus. i. spūaliter. sic etiā xps loquitur Joā. 4. c. f. deus spūs
est. et eos qui eū adorant op3 in spiritu adorare. i. spūaliter. et ex
hoc vocatur lex spūalis. i. ad modū viuēdi spūalem deducens
ad Ro. 7. ca. f. scio enī q̄ lex spūalis est. ego at carnalis. C. S.
accipiēdo q̄tuz ad modū quartū p substantia spūali sepa. est
sciēdū q̄ aliqñ accipitur spūs absolute in malis. i. p demone.
et aliquādo pro deo. De. 1. p3. 3. Re. 2. et. 1. Paralip. 18. ca. f. et
egressus spūs stetit coram domino et ait. ego decipia illuz. et ille
est spūs q̄ decipit pphētas achab. sed ad deū et ad angelos nō
ptinet decipere. maxime q̄a iste spūs p mēdaciū decipit. et c. f. in
quo decipies et ait spūs. egrediar et ero spūs mēdar in ore oīū
pphetarum eius. ad demōnē autē pertinet esse mendacē Joā.
8. f. diabolus mendax est et pater eius. i. mendacij. et ideo cū mē
tatur de pphētis loquitur. et sic accipit̄ ibi spūs pro demone. aliqñ
spūs absolute accipit̄ pro deo vt Joā. 4. ca. deus spūs est. et ita
nunc accipit̄ spūs pro deo q̄ est spūs sanctus et nō oportuit aliqd̄
addi. q̄a satis itelligebatur eū dicat̄ q̄ locut̄ est in spū locutus
esse per deū. sic et accipit̄ in nouo testamēto frequēter vt Luc.
2. de Simeone q̄ venit in spū in templū. i. per spūs sanctū qui
mouerat cor ei ad veniendū. sic et sup̄a. 4. ca. dñ. ductus est Je
sus a spiritu in desertū. i. ductus est a spūs sancto q̄ eum illic ipu
lit vt ibi a demone tentaretur. C. Sed adhuc considerandum
q̄ spiritus iste in quo loquebat̄ dauid erat spiritus pphēticus.
nam spiritus q̄ pphētas facit necesse spiritus pphētic. appel
latur. et tñ dauid dixerat ista vt pphēta. ideo cū diceret p spūm
oportebat q̄ per spūm pphēticū diceret. et iste spūs solet voca
ri iterdum spūs absolute vt p3. 4. Re. 2. ca. f. regeuit spūs helie
sup helisē. et 4. Re. 2. c. petiuit helisē ab helia dicēs. obse
cro vt fiat spūs tuus duplex in me. et tñ manifestū est q̄ ille erat
spūs pphēticus. q̄ non habebat alium spūm helias nisi pphē
ticum. neq̄ trāsitus est alius in helisē. sic et deus loquitur Nu.
11. c. ad moysem. f. auferam de spiritu tuo et tradā eis. i. de spū
pphētico moyfi dandū erat aliqd̄. 70. seniorib. et p3 q̄a codex
c. seq̄. descendit dñs p nubē et locut̄ ē ad moysem auferēs de spū
q̄ erat in moyse et dñs. 70. viris. cūq̄ requisser̄ eis spūs pphē
tauerunt neq̄ vltra cessauerūt. et ita spiritus ille pphēticus erat
q̄ mor vt inliit in eos pphētauerunt. C. Sciendū autē q̄ iste
spūs pphēticus que3 Marc. spūs sanctus vocauit potest ou
plicit̄ vocari spūs sanctus. Vno modo q̄ sit iste spūs sanctus q̄
est psona trinitatis. Alio modo q̄ sit donus aliqd̄ spūs sancti. nā
vterq̄ modus uenit. De primo p3 q̄ l3 oia bona nostra sint fi
mul a tota trinitate vt ab vno benedicto et vnicō rex oīum p̄v
cipio. tñ per attributionē oia dona attribuunt̄ spūs sancto ita vt
ipse dicat̄ efficere in nobis oēs gratias. et hoc mō q̄a pphēte p
donū quoddā dei inspirati pphētant dicētur a spūs sancto ipsi
raui. et ipse spūs sanctus dicit̄ spiritus pphētic. q̄a animos eorū
iplet. sic accipit̄. 2. Pe. 1. f. spūs sancto inspirati locuti sunt sancti
dei hoies. i. pphēte. et necesse est vt pphēticus spūs dicatur ille
qui pphētas constituit. sic. n. dicitur Sapie. 7. c. q̄ transferēs se
p animas sanctas amicos dei et pphētas cōstituit. ergo spūs san
ctus est spūs pphēticus. et sic et potest accipi Actū. 2. c. f. repleti
sunt oēs spūs sancto. nā spūs sanctus sup eos descendit et ille est q̄
eos repleuit. C. De scdo. f. q̄ sit donus spūs sancti p3 Joā. 20. c.
f. insuflauit in eos dicens. accipite spiritus sanctus. et tñ op3 ibi
accipi pro dono. f. p potestate soluēdi et ligādi que non est ipse
spūs sanctus f3 quoddā donus. cum statiz dicat̄. et quoy remise
ritis peccata remissa erunt r̄c. sic etiā accipit̄ Actū. 8. cap. f. oia
uerunt pro eis vt acciperet̄ spiritus sanctus. i. dona spūs sancti vel
gratiā. et ex hoc etiā oia dona spiritus sancti vocant̄ spiritus. sic
p3 Esa. 11. ca. vbi ponunt̄ septem spiritus sapiētie consilij timo
ris pietatis r̄c. qui sunt spūs. i. septē dona spūs sancti. et recte hoc
fit. q̄a ipse spūs sanctus oia hec dat. et l3 ista multa sint ipse vnus
est. 1. L. ozin. 12. c. f. diuisiones gratiarū sunt idem aut spūs. vnde
postq̄ ibi posuit multa dona subdidit. hec oia opat̄ vnus et idem
spūs diuidēs vnicuiq̄ put vult. Et sic in p̄ti pōt accipi spūs in
quo loquebat̄ dauid pro ipsa p̄sona spūs sancti que impelle
bat eum

Responso
ad q̄stū. q.

Tres ordi
nes librorū
ponunt iu
dei i cano
ne suorum
librorum.

Qd.
338.

Quis erat
iste spūs in
quo loq̄ba
tur dauid.
R̄sio
ad q̄stū. q.

Docto. r̄f.
ad q̄stū.
1. r̄o.
2. r̄o.

3. r̄o.

R̄sio
ad q̄stū. q.
Spūs gñq̄
modis acci
pitur.
1. mō.

2. mō.

3. modo.

4. modo.

bat euz ad loquēdū. Vel p spū. i. dono pphetico quo illustraba-
tur iterins ad dicendū bec 2 ad eundē sensum redeūt isti modi.
naz pphete non possunt habere spūm pphetici qui est interior
inspiratio 2 illustratio nisi de^o insperet: neq; etiā per deū solū
pphetabit aliq; nisi deus aliqd oederit in intellectu eius qd vi-
stinguat a deo. Qd verū est nisi in visione beata vbi homo pōt
pdicere futura non p aliquā inspirationē interiorē que distin-
guatur eēntialiter a deo sed per ipsaz diuinā essentia: qz illa est
ibi qd videt 2 mediū videndi siue spēs: 2 tñ ad huc in tali casu
regitur lumen glorie qd est aliqd habituale 2 creatū sine quo
non aptat neq; pportioat essentia diuina intellectui nostro vt
sit nobis mediū intelligēdi. **Queretur** quō cōstabat iu-
deis qz ista verba dixerat dauid. i. dixit dñs dñs meo. C Aliq
dicunt qz planū est qz ista sunt verba psalmi. 2 tñ oēs psalmi fa-
cti sunt a dauid cū sic inscribat titulos eoz. C Dm qz falsū est:
naz h apud vulgares inscribat cuilibet psalmo titulos dauid nō
fuerūt oēs editi a dauid: h multi fuerūt psalmoz auctores. emā.
ethan. iditbuz. filij choze. asaph. moyses. dauid. 2 alij vt patet ex
vera inscriptione tituloz psalmoz solent tñ apud pauca aduer-
tentes 2 interdū omnes peritos omnes psalmi ascribi ipsi da-
uid. i. quia ipse plurimos eorum fecit. nemo enī de alijs aucto-
ribus psalmoz tot edidit psalmos: immo ipse solus edidit plu-
res psalmos qz omnes alij auctores simul: 2 ob hoc ipse voca-
tur propheta absolute. i. per excellētiā. i. qz in canendo 2 cōpo-
sitione psalmoz ipse fuit maior oibus israelitis. sic dicit. 2. Re.
23. c. i. dixit dauid fili^o isai egregius psaltes israel. psaltes autē
dicit auctor vel psalmoz cōpositor. C Ad ppositum autē dicē-
dum qz h non sint oēs psalmi: dauid tñ iste psalmus est ip^s da-
uid vt apparet ex eius titulo: 2 indei qui tunc erant non dubita-
bant de hoc: ideo nemo calūniatus est pbationem christi quasi
veram 2 solidam existentem.

Quō fit verū qz ille psalm^{us} de xpo intelligatur. 23. 341.

Queretur cur dicat Iesus qz dauid vocat eū. i. christū
oīm suū in quo inuit qz ille psalmus de xpo
intelligat: quō fit hoc verum. C Dicendū qz in veritate psalm^{us}
iste de xpo intelligitur: neq; conueniūt ea que scripta sunt ibi al-
teri nisi christo vt ostēdetur statim: 2 iudei illius tēporis ita cre-
debant: naz si nō haberent isti p manifesto qz psalmus ille itel-
ligere de xpo arguerēt christi pbationes: ipsi enim valde cupe-
rent eludere christi argumētū ad seipos defendēdū: quia ipsi
dixerāt xpm esse filiū dauid: 2 iesus ostēdebat qz non. 2 sic si inue-
nient aliquā occasionē calumniandi contra argumentationē
suam niterentur arguere: 2 maxime qz tota vis pbationis stat
in hoc qz iste psalmus intelligatur de christo: sed ipsi nihil contē-
derunt sup hac pbatione: ideo cōstat qz ipsi pto certo tenebant
hunc psalmū intelligi de christo. C Circa qd considerandū qz
cum iudei negantes messiaz esse filium dei videant ex hoc psal-
mo aliquāter istud inferri: si de xpo intelligatur dixerūt non i-
telligi de christo: 2 ideo dicūt non solum nō intelligi de christo
sed etiam ista verba non esse dauid vel salte; non esse dicta in
persona eius sed in persona cuiusdā ferui abrae cuius filius vo-
cabatur damascus eliezer. 17. 2 hoc volunt qz aliqua ver-
ba huius psalmi vident aliquāter conuenire illius opposito: 2
dicūt intelligi de bello abrae contra reges quattuor: qui tenebat
captiuos gñq; reges. 14. c. 2 dicunt qz loquitur eliezer dama-
scus verba psalmi illius. i. dixit dominus. i. abraā. domino meo
i. isaac filio suo qz erat domin^{us} eliezer. sede a dextris meis. i. quie-
sce. donec ponam inimicos tuos. i. illos quattuor reges. 14.
scabellū pedum tuoz. i. subiciam eos tibi. 2 hoc qz abraā pu-
gnauit contra illos 2 conuertit eos in fugā: accepitq; de manu
eorum oia spolia gñq; regum qz ipsi tulerant iure bellico. etiam
videt concordare alia particula psalmi. i. quantum dicit sacer-
dos in eternum fm ordinē melchisedech. naz in eodem bello fit
mentio. 14. c. qz melchisedech rex salem qui erat sacerdos
dei altissimi protulit panē 2 vinum 2 benedixit abrae. etiaz vi-
detur consonare aliud verbū psalmi: scilicet. dominus a dextris
tuis confregit in die ire sue reges. qd intelligunt de illis quattuor
regibus contractis 2 superatis ab abraā. C Sed dicendum qz
oia bec ficta sunt 2 p extorsione lre dicta. Primo qz si de h itel-
ligere oporteret qz ista eēnt vba eliezer 2 non dauid: 2 sic esset
psalmus eliezer 2 nō dauid: 2 tñ inscribit psalmus ipsi dauid: iō
non intelligitur de facto abrae. C Secūdo qz hoc modo pone-
retur a principio dominus pro abraā: 2 tñ non cōuenit qz absolu-
te ponatur dominus pro abraā. ad deum enī talis nūcupatio
pnet: poterat enī eliezer vocare eū dominū suū sed nō do-
minū absolute: qz significatur qz est dominus oīm. C Tercio

ga diceret ibi abraā filio suo isaac qui erat domin^{us} eliezer. sede
a dextris meis donec ponā inimicos tuos 2c. 2 tñ manifestum
est qz non poterat esse istud dictū de isaac: qz tunc isaac nat^{us} eēt
multo tēpore ante bellum abrae cum istis quattuor regibus vt
posset ei loq abraāz vel fingi qz ei loqbat: 2 tñ nondū erat nat^{us}
h multo tēpore post natus est isaac: qz istud bellū ponitur. 14.
14. c. 2 natiuitas isaac ponit. 14. c. 2 ergo non potest sic intel-
ligi. Sed dicendū qz ista argumēta procedunt supponēdo qz in
expositione psalmi inducantur abraāz 2 isaac. i. qz dominus sit
ibi abraā. C Alij tñ iudei minus calūniōse exponunt. i. qz itelli-
gatur de abraam: 2 tamē non iducūt isaac: 2 tunc est sensus. i. vi-
xit dominus. i. de^o dñs meo abrae sede a dextris meis donec po-
nam 2c. C Sed adhuc dicendū qz ista expositio non stat. pmo
qz tunc esset psalmus iste eliezer 2 non dauid: qz dauid non vo-
caret abraāz dominū suū. Scdo dicit qz non stat quod dicitur
sede a dextris meis. naz abraam nunq; sedit a dextris dei neq;
vere neq; figurate: qz hoc significat quādam equalitatē honoris
que non continebat abrae qz seruus erat dei 2 nullo mō equā-
dus ei. C Tercio ga dicit. donec ponāz inimicos tuos. nam ille
reges quattuor contra quos pugnavit abraāz non erant inimi-
ci abrae sed reges sodomoz: 2 illum 2 alios quattuor reges ca-
ptiuos ducebant: abraā autem venit in auxiliū regis sodomoz
14. c. C Quarto ga non conuenit qd segtur. i. virgāz vir-
tutis tue emittet dominus ex syon. nam hoc non videt quomo-
do intelligatur de abraāz ad quē non pertinet syon que mane-
bat sub potestate melchisedech regis salez. i. hierusalē. C Quin-
to qz dicit. ex vtero ante luciferū genui te. inquantū enī dicit
genui te significat qz deus esset pater abrae per generationē:
sed falsum est quia h deus fit pater oīm nōstrum non tamen
per generationē sed per creationē. ergo de alio intelligitur qui
filius fit. C Sexto quia dicitur. ante luciferum. i. quia genitus
fit ante luciferum. nam de abraam non est verum qz genitus fit
ante luciferū: quia lucifer creatus est quarta die seculi: abraam
vō natus est quasi anno seculi millesimo nōgentesimo quinquā-
gesimo. vt p3 ex decursu libri. 14. c. Et hoc ē pdest ad confirmatio-
nem atcedētis rōnis. nā diceret aliq; qz gignere accipit large
pro creare: 2 ita deus genuit abraā. hoc tamē non stat: quia vi-
ditur genuisse ante luciferū. 2 tamen abraā non fuit genitus an-
te luciferum sed multo tēpore post creationē luciferi. C Sed obij-
cietur qz intelligatur de eo: qz h abraāz fm existentiaz non fue-
rit nisi in tēpore determinato: tamē in mēte dei erat ab eterno:
2 ita erat ante luciferū. C Dicendū qz etiaz non stat: qz tunc nō
solum abraā esset in mēte dei sed oia sunt ibi idealiter: 2 ita ē
esset ibi lucifer: 2 ideo non esset abraam ante luciferum. nam in
mente diuina omnia sunt simul: 2 vnū nō precedit ad aliud ou-
ratione. C Septimo ga dicitur. ex vtero. i. genui te ex vtero. i.
de substantia mea: vel de eo quod est intra me siue pars mei: 2 tñ
abraam non est de substantia dei qz nihil est de substantia dei nisi
deus: cetera vero sunt de nihilo. Et ista ratio efficaciter probat
qz cetera: nam quātum ad gignere poterat dici qz accipiebatur
large p creare: quātum vero ad luciferū poterat dici qz accipie-
batur pro generatione vel eē qz abraā hēbat in mēte diuina. 2
cum obijci qz etiaz lucifer habebat ibi esse. poterat dici qz acci-
piatur esse luciferi pro esse qd habet in pprio genere qd rece-
pit in die quarta 2 non p esse quod habebat in mēte diuina.
2 tunc verum est qz abraāz genitus est ante luciferū sed hoc vl-
timum tollit omnes ambiguitates. i. ga dicit ex vtero. quod si-
gnificat consubstantialitātē: nihil autem consubstantialē est deo
2 genitum nisi filius eius qui etiaz deus est. Et notanter dixit ex
vtero 2 non ex corde vel intellectu: qz omnia sunt in deo p mo-
dum intellectus: 2 ideo si de corde vel intellectu diceretur genui
se: posset intelligi h large pro modo quo nos sumus in deo 2 p-
cedimus ab ipso velut ab artifice 2 conditore per voluntatē 2
intellectum. dixit tamen ex vtero. est autē vterus locus natura-
lis generationis 2 formationis fetus: ideo cū dixit. ex vtero ge-
nui te. non potest intelligi nisi de filio qz consubstantialis est patri
2 per modum nature ab eo genitus 2 non vt ab artifice factus
vel creatus. C Octauo patet qz dicitur. tu es sacerdos in eter-
num. 2 tamen abraāz non fuit sacerdos: christus autem fuit sa-
cerdos: imo ista causa inuitur. 14. c. quare melchisedech be-
nedixit abrae. i. quia erat sacerdos dei altissimi: 2 tamē si abraā
esset sacerdos non benediceret a melchisedech cum benedica-
tur minor a maiori ad Hebze. 7. 2 agi ibi de benedictiōe abrae
scā a melchisedech: 2 tñ si eēt abraā sacerdos nō poneret ibi p-
cā qz melchisedech bñdixit abrae qz erat sacerdos dei. C No-
no p3 qz iudei applicāt istā pticulā iēstū. 14. c. vbi ponit istū

2. opio iu-
deorum.

Confuta.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

Qñ nat^{us} est
abraā.

Obiectio.

D

Rāso.

7. rō.

Quid sit
vterus.

8. rō.

9. rō.

10. rō.

bellum dicit de melchisedech q̄ erat sacerdos. ⁊ tñ in lra psal-
mi innuit q̄ iste de quo agit sit sacerdos ⁊ non melchisedech:
sed sequat ordinē melchisedech: ⁊ iō nō est ad ppositū. C De-
cimo q̄ dicit sacerdos in eternū: ⁊ hoc excludit oēm calūniā:
nam etiā si fingat q̄ Abraaz fuerit sacerdos sequens ordinem
melchisedech tñ non fuit sacerdos in eternū q̄ mortuus est: ⁊
ideo op̄ intelligi de alio qui uiuat in eternū: ipse est fili⁹ dei xps:
⁊ ita exponit apostolus istū passū ad Heb. 7. de christo q̄ sit
sacerdos s̄ ordinē melchisedech. Aliē rōnes poterāt accipi ex
lra psalmi ad ostendendū q̄ non possit intelligi de Abraā: ⁊ tñ q̄
tū ad eas sup̄ sedetur. De his dixit Hieronym⁹ sup̄ Mattheū. i.
interrogatio hec p̄ficit nobis vsq̄ hodie cōtra iudeos ⁊ bi enim
qui ostentur xpm venturū hominē simplicem ⁊ sanctū virum
asserūt de genere dauid. iterrogemus q̄ oēs docet a dño. i. sim-
plex homo est ⁊ tñ filius dauid: q̄ dñs dauid vocat eū dominū
suū. iudei autē ad deludendā interrogatiōis veritatē friuola
multa confingūt. vernaculū Abraae asserētes cuius filius fuerit
Damasus eliezer: ⁊ ex ip̄i p̄sona scriptum esse psalmū q̄ post
cedez gñq̄ regū dñs de dño suo Abraā dixerit. sede a dextris
meis ⁊ c. quos interrogem⁹ q̄ dixerit Abraae ea que sequunt
⁊ rñdere cogamus q̄ dñs abraaz ante luciferū genitus sit: ⁊ q̄
sacerdos fuerit s̄ ordinē melchisedech: p̄o quo melchisedech
accepit panē ⁊ vinū ⁊ a quo decimas p̄de acceperit. oia tñ que
in hoc psalmo dicunt conueniūt xpo. q̄ autē singula applicē
tur dicet in expositione ipsius psalmi.

Quomodo psalmi auctoritas applicet ad ppositum: ⁊ q̄ est
verum q̄ dixit dñs dño meo ⁊ c. Questio. 342.

Queretur cū iesus alleget auctoritate psalmi q̄ ap-
plicetur: ⁊ q̄ sit verū q̄ dixit dñs domi-
no meo sede a dextris meis. C Dñm q̄ ista sunt verba dauid
loquētis de christo ad ostendendū eius honorē ⁊ dignitatem in
hoc q̄ filius dei est ⁊ equalis per omnia deo patri: ⁊ ideo ait. di-
xit dñs. i. deus pater. dño meo. i. messie sue xpo. sede a dextris
meis. vocatur autē pater dñs non q̄ dñs filij sed dñs oīum
ga dñs ad seruū dñs: ⁊ iō pater non dñs ad xpm nisi xps ser-
uus sit: sed non est seruus cū sit dñs ⁊ heres vniuersorū p̄ quem
fecit ⁊ secula. ad Heb. 1. c. ⁊ ipse est iudex viuorū ⁊ mortuorū
Actu. 10. c. l3 fm carnē erat quidē parū distans a seruo cū sit
ipse dñs oīum ad Gala. 4. c. creature autē facte sunt a deo p̄ fi-
lium: ideo ille dicit subdite ⁊ ad illas dicit dñs deus: ⁊ maxi-
me q̄ vocatur dñs absolute. q̄ ad dei solius honorez p̄tinet:
naz homines l3 sint natura serui p̄t dñi ad hanc vel ad il-
lam rez spāliter considerata: ⁊ tamen dominus nemo absolu-
te dicit. nam qui dominus est absolute est dominus oīum: sed
nemo est dominus oīum sed solus deus. Lūz autē dixit domi-
no meo. i. christo vel messie non ostendit esse aliū dñm. nam l3
pater sit aliū a filio nō est aliū dñs: neq̄ aliū deus sed vnus
dñs ⁊ vnus deus: q̄ q̄libet persona diuina: q̄ in seipsa rōnez ⁊
perfectionē habet nullo indigēs recipit per se p̄dicationē oīum
attributorū: vt dicit q̄ quelibet earū est deus ⁊ quelibet omni-
potēs ⁊ bonus ⁊ cetera p̄dicationes: non tñ plures dñi: l3 vnus
est dñs qui est pater filius ⁊ spiritus trinitas solus deus.

Quare dauid patrē vocauit dominū absolute: filium autē vo-
cauit dominum suū. Questio. 343.

Queretur cū dauid de patre ⁊ filio locut⁹ fuerit quare
patrē vocauit dñm absolute filij autē vo-
cauit dñm suū cum ista determinatione. nam ista determinatio
videtur multū diminūēs de extēsiōe dominij. C Aliq̄ dicunt
q̄ hoc fuit q̄ pater est deus ⁊ nō homo: ideo est dñs absolute:
filius autē est deus ⁊ est homo: ideo est dñs spāliter quasi sit. mi-
nor in dominio. C Dicēdum q̄ vey est q̄ xps inquantū est ho-
mo minor est patre suo. sic enī ipse dicit Joā. 14. vado ad pa-
trē ⁊ pater maior me est. ⁊ tñ non est ob hoc intelligendū q̄ sim-
pliciter filius sit minor patre vel xps sit minor deo: quia xps est
deus filius dei ⁊ in hoc est ei equalis: sed p̄ hoc q̄ homo factus
est nihil p̄didit de sua naturali excellētia: q̄ sic nūq̄ fact⁹ fuisset
homo. ergo xps homo existēs est equalis deo patri ⁊ oipotens:
sed in hoc differt q̄ l3 xps homo vel homo exis sit equalis pa-
tri: tñ fm q̄ homo nō est equalis patri: vtroq̄ tñ modo est dñs
oīum: sed fm q̄ xps est filius dei est nāliter dñs oīum: inquan-
tū vō est homo non est nāliter dñs oīum sed est sibi collatum
a toto trinitate. sic ipse dixit infra. 28. c. data est mibi potestas
in celo ⁊ in terra. ⁊ hanc ipse potestatem meruit p̄ passionē suā.
sic dñs Actu. 20. ca. q̄ xps acq̄siuit sibi ecclesiā sanguine suo. i. vt
esset dñs eius inquantū homo est: naz inquantū deus erat domi-
nus illi: etiā sine effusione sanguinis. C Nūc ergo ad ppositū

oīm q̄o stat illa rñsio. i. q̄ xpm vocauerit dauid dñm suū q̄
aliquid minoritatis in dño ip̄oretur cū xps sit equalis patri: ⁊ et
dauid inducat eū vt equalē patri inquantū dicat. sede a dextris
meis. Est ergo oīm q̄ iste psalmus intelligitur de xpo. sic dixit
iclus. ⁊ q̄ xps est deus ⁊ homo: iō dauid inducit hic xpm qua-
tum ad aliqua que cōpetunt ⁊ fm vtrāq̄ substantiā. naz cōpetit
xpo inquantū est deus q̄ sede a dextris. i. sit eq̄lis patri. et cō-
petit ei q̄ sit nat⁹ ex vtero ante luciferū. i. cōsubstantialis patri:
cōpetit autē ei inquantū homo q̄ habeat inimicos q̄ sub pedi-
bus eius ponunt: etiā q̄ sit sacerdos fm ordinē melchisedech.
naz sic seipsū vt sacerdos patri obtulit ⁊ sacrificiū panis ⁊ vi-
ni instituit. C His suppositis oīm q̄ sicut pater vocatur dñs
absolute: ita filius. i. xps poterat vocari dñs absolute: ⁊ tñ non
debeuit vocari. Et ratio est q̄ in diuinis est distinctio inter p̄so-
nas: q̄ pater nō est ipse q̄ filius est ⁊ filius nō est ipse qui pater
est: ⁊ ita dauid voluit eos vt duos ostendere ⁊ p̄ nomina designa-
re: sed si diceret. dixit dñs domino nihil addēdo putaret ad se
ipsum locut⁹: ideo debeuit addi aliqua limitatio p̄ quā inuere
q̄ non erat idem qui loquebatur ⁊ ad quē fiebat sermo.

Q̄ pot⁹ circa filiū poni limitatio q̄ circa patrē. Qō. 344.

Sed tunc queretur dato q̄ aliq̄ limitatio poni deberet
circa aliquā istarū p̄tū: q̄ pot⁹ circa filiū
q̄ circa patrē: posset. n. dici dixit dñs meus. i. p̄. dñs. i. filio vel
xpo. C Dñm q̄ fuit p̄mo ad significadū inequalitatē ex aliqua
parte: naz l3 filius sit simpliciter eq̄lis patri: tñ q̄tū ad naturā
humanā assumptā nō est ei equalis: ⁊ ideo inq̄tum talis. i. inq̄-
tum homo nō est xps equalis patri in dño neq̄ sibi met est filius
dei: ⁊ ideo melius dñs filius q̄ homo est dñs cū determinatione
diminūēt vt ex hoc ip̄oretur cōditio humanitas q̄ p̄ qui ni-
hil assumpsit quātū ad quod sit minor seipso: ⁊ hoc cōpetit mō
loquēdi psalmi inq̄tum dicit. sede a dextris meis. donec ponā
inimicos tuos scabellū pedū tuorū. cū ergo pater ponat inimi-
cos filij sub pedib⁹ xpi ip̄orat pater vt potētior. ergo ipse xps
o3 vocari dñs cū limitatiōe ⁊ non p̄. C Scdō q̄a meus signifi-
cat p̄prietatē quandā ⁊ spālitatez: ⁊ hoc cōuenit potius filio q̄
patri: est. n. pater deus ⁊ nihil extraneū assumpsit p̄ q̄d limite-
tur: l3 inq̄tum deus cōis est oībus gētib⁹ ad Ro. 3. deus non
solus est deus iudeorū sed ⁊ gētiū. ideo non debeuit patre vo-
care dauid dñm suū: filius autē spāliter p̄tinebat ad dauid pro-
pter multa vt stat⁹ dicit. ergo de illo conuenienter dicere debuit
q̄ est deus me⁹. C Sed dicit q̄ etiā pater potest dici de⁹ me⁹:
ga deus erat spāliter iudeorū: ⁊ ita ip̄i vocāt eū sepe deū suū
Deutero. 32. non est de⁹ noster vt dñs ip̄s. Itē q̄a deū patrem
spālī vocant iudei deū suū. Jo. 8. c. f. est pater meus q̄ glori-
cat me quē vos dicitis q̄ deus vester est ⁊ nō cognoscitis eū.
C Dñm q̄ deus potest accipi tripliciter. aliq̄ non distinguen-
do p̄sonas: ⁊ tunc potest cōparari deus ver⁹ ad eos qui nō sunt
dij sed vocant sic. Vel cōparabit ad ipsos q̄ eū colunt ⁊ vtroq̄
mō eū poterāt vocare iudei deū suū spālīter. C De p̄mo patet
q̄ soli iudei colebāt deū verū inter quos solus erat nō p̄.
75. f. Not⁹ in iudea de⁹ in israhel magnū nomē eius. ⁊ ideo ip̄i
eum deū suū vocare poterant: q̄ soli eum vt deū tenebant: ce-
tere autē gētes vt cōmuniter idola colebant. De scdō patet q̄a
spālīter erat deus verus dñs hebreorū: q̄ l3 alie gentes eum vt
deū agnoscerēt: nulla eū talib⁹ ceremonijs colebat vt dicitur
Deutero. 4. ca. f. que est. n. gens sic inclinat que habeat cerimo-
nias iustas iudicia ⁊ cunctā legem quā ego pponā hodie ante
oculos vestros. ⁊ ideo deū suū vocaret. Alio modo accipitur
deus sub distōne p̄sonaz: ⁊ tunc de⁹ p̄ ⁊ spūsanctus non dicitur
deus hebreorū spālīter vel dñs eorum: fili⁹ autē dicitur cō-
tinentē dñs eorum: ⁊ in hoc q̄a in multis p̄tinet ad eos in qui-
bus non p̄tineret pater ⁊ spūsanctus. C Ad scdōm oīm q̄ pa-
ter non est spālīter deus hebreorū: ⁊ cū xps dixit q̄ hebrei dice-
bāt hoc debet intelligi q̄ ille q̄ est pater erat deus hebreorū: tamē
iudei nō sciebāt q̄ pater erat q̄ ip̄i ignorant distinctionē esse
p̄sonarū diuinarū sed putāt esse vnū: suppositū diuinū: si-
cut est vnus de⁹: ⁊ ideo nō vocant patrē spālīter deū suū quasi
distinguat illū a filio ⁊ spūsancto: sed q̄ ille quem ip̄i vocant
deū suū est pater ⁊ filius ⁊ spūsanct⁹ vnus de⁹. ⁊ hoc p̄ ex v-
bis xpi allegatis. i. quē vos dicitis q̄ deus vester est ⁊ non co-
gnoscitis eū. non cognoscere aut erat q̄ p̄sonarū distinctionem
nesciebāt ⁊ sic manet: q̄ eū dominū suū vocabant inquantū non
distinguebāt p̄sonas: sed distinguēdo p̄sonas ⁊ cōparādo inter
se vel nullā earū vocarent dñm suū vel vocaret filium suū:
vel vocarent solum filij. C Lā autem p̄ma quare xpm vocat
dauid dñm suū est q̄ ille p̄tinebat ad ip̄m s̄ carnē. descēdebat
enim

Rñsio ad
q̄stū q̄ois.

Expō aucti-
tatis psalmi

Nōnullorū
responsio
ad q̄stū. q.
Docto. rñ.
ad q̄stū.

Applicat
ad rñsionē

Determinatio.
In diuinis
nō est
nō inter
p̄sonas.

Rñsio
ad q̄stū
q̄ois.
i. cā.

2. cā.

Obiectio.
i. rō.
2. rō.

Rñsio
ad. i. rō.
tionem.
De tri-
pliciter
cipit.
1. mō.
2. modo.

3. mō.

4.

Ad scdōm
rationē.

1. cā.

enim de pgenie dauid pp qd spālter ad eū ptinebat. C Scōa
cā est ga xps in carne assumpta spālter opatus est salutē: nam
l3 totū bonū nostrū sit a beata trinitate que est vnus deus: tñ
fuit p mortē xpi: 7 qd solus filius assumptit carnem solus filius
passus est: 7 ideo salus nra specialiter ptinet ad filiū: 7 sic pos-
sumus spālter xpm vocare dñm nostrū 7 cñr dauid illū do-
minū suū vocauit. C Tertia cā est ga cū xps natus sit de stir-
pe iudeoz spālter fecit ad gloriā 7 exaltationē ipsoz Luc. 2. lu-
mē ad reuelationē gētiū 7 gloriā plebis tue israel. ideo quātūz
ad hoc magis ptinebat filius ad dauid 7 ad omnes iudeos qd
pr 7 spūscūs: 7 ideo eū spālter dñm suū vocauit.

C An dauid vocauerit xpm dominum quantūz ad deitātē vel
fm carnem. Questio. 345.

Queretur cū dauid vocauerit xpm dñm suū: an vo-
cauerit eum dñm quantum ad deitātē vel
fm carnē. C Dm qd vtrūq; modo xps erat dñs dauid 7 om-
niū hoīum: nā inquantū deus est nālter dñs hoīum 7 oīum re-
rū qd ipse fecit oīa. inquantū autē homo ē erat dñs dauid: qd cō-
stitutus est a deo rex 7 iuder viuoz 7 mortuoz Act. 10. c. etiā
a tota trinitate data est ei ptās super oīa. j. 18. c. f. data est mibi
potestas in celo 7 in terra. 7 ideo fm vtrūq; poterat eum voca-
re dauid dñm: nā l3 fm carnē descenderet de dauid: maior tñ
erat qd dauid: 7 ideo oēs patres sci aspiciēbant eū vt maiorēz
et fm carnē 7 desiderabāt tēpus aduētus eius 7 eū videre. s.
13. c. f. multi pphete 7 iusti cupierūt videre que vos videtis 7
nō viderūt. etiā Joā. 8. dixit xps Abzā pr vester exultauit vt
videret diē meū vidit 7 gauisus est. ita ergo dauid fm carnez
eū poterat vocare dñm: potissime cū eū vocet dñm suū spāl-
ter qd magis ad carnē ptinet vt dictū est pce. q. Et tñ Hierony-
mus sup Mat. dicit qd vocauit eū dñm inquantū est deus. s. te
simoniū hoc de psal. cētesimonono sumptū est. dñs ergo da-
uid vocat xps non fm id quod de eo natus est. i. de dauid: sed
iuxta id qd natus ex pre semper fuit preueniens ipsum carnis
sue patrē.

C Queretur quō stat qd deus pater dixerit xpo
sede a dextris meis. C Dm qd istud dicere nō fuit aliqd loq-
tum ga pater nō loquit: nā ipse nō assumptit nām humanam
in qua cōpetat ei log sicut filius assumptit: tum qd nulla locutio
realis pōt esse patris ad filiū cū nō sit pr extra filiū sicut homo
extra hoīem: sed pater est in filio 7 filius in pre Jo. 14. ego in
pre 7 pater in me est. 7 tñ ad loquēdū oportebat qd esset pater
extra filiū sicut homo extra hoīem. nūc vero idē intellectus
pātis 7 filij 7 eadē sapiētia: iō nō loquit pater filio neq; filius
pātī. C Sed dñm qd ista ponunt ad ostēdendū veritatē rerū:
cū enim ita sit qd sedeāt filius a dextris pātis vt dicetur sequē-
ti. q. dñm pater dixit filio sede a dextris meis. sic et multa alia
in scriptura dñs dixisse cū nihil dixerit: l3 nō supuacue po-
nant. sic in opibus creationis oī. dixit deus fiat lux: 7 facta est
lux. 7 ita de alijs Beñ. 1. c. 2. tñ certū est qd nihil istoz dixit expri-
mēs verbo vocali. tñ dñm qd dixit vt videat qd eo volente facta
sint omnia: 7 nō fuerit alius rerū cōditor. Etā ponit ad ostē-
dendū facilitatē diuine opationis qd puenit ex oīpotentia eius
inquantū nullis pparatozijs eguit: sed dixit 7 facta sunt. s. dixit
fiat lux: 7 facta est lux. i. nihil aliud intercidit more neq; difficul-
tatis. C Ita nūc vt ostēdat cōcordia pātis 7 filij dñm qd dixit do-
minus sede a dextris meis: vt nō intelligat qd filius sedet a dex-
tris dei quasi ipso nolēte vel renitēte: 7 hāc cōcordiā 7 amozēz
deus nobis expōit i voce sup xpi baptisimū. s. 3. 7 Luc. 3. c. f. h
est filius meus dilectus in quo mihi bene cōplacui. 7 iterum in
transfiguratione coram tribus discipulis. s. 17. c.

C Quō est vep qd filius sedeat a dextris pātis. Qd. 347.

Queretur quō est verum qd filius sedeat a dextris pa-
tris. C Dm qd non debet sic accipi vt vo-
ces signīficāt ga hoc falsū est. Pmo ga in deo nō est dextra
neq; sinistra ga ista cōpetūt enti corporeo aiato: deus autē incor-
poreus est: iō nemo pōt ad dextrā aut sinistrā illius sedere cuz
ipse dextrā nō hēat. C Scōo ga si deus pr dextrā 7 sinistram
haberēt nō sederet filius ad dextrā sed poti? ad sinistrā vel se-
deret ex opposito aut fm aliā bitudinē: nā cū duo sedēt ille q
minus honorabilis est sedet ad sinistrā: 7 cñr q honorator est
sedet ad dextrā cōsidētis sibi: iō l3 pr 7 filius sint eqles tñ ga
filius a pre est 7 nō cōzio saltē pp hoc rōnabilius sederet filius
ad illius sinistrā qd ad dextrā vel saltē nō maneret iter eos ta-
lis bitudo sedēdi: ideo dñm qd nō accipit pprie. C Sed dñm
qd est figurata locutio accepta ex eo qd hoīes putāt de respectu
sedēdi. nā dextrā vocāt pr meliorē. 7 q sedet ad dextrā hono-
rabilis iudicāt: sinistrā autē putāt eē deteriorē 7 iō in honora-

biles cōstituūt ad sinistrā. vt ergo innuat qd maxima bona qd pr
hēt sunt filij 7 in ptātē eius cōstituta sunt oī qd sedet ad dextrā
pātis ga nō pōt excogitari melior bitudo sedēdi sicut nō pōt exi-
stimari maiora bona qd illa qd filius accepit a pre. sic ipse dixit
Joā. 10. c. qd dedit mibi pr maius oībus est. 7 ita solet exponi
cōiter qd sedet a dextris pātis. i. in potioribus bonis eius: ita vi-
cit Remigius. s. qd autē dñs sede a dextris meis non est intelligē-
dū qd deus corporeus sit vt dextrā 7 sinistrā hēat: sed a dextris
dei sedere est in honore 7 equalitate pātis dignitatis manere.

C Et iste modus loquēdi valde frequētatus est in sacra scri-
ptura. sic enim xps de seipso dixit. j. 26. amodo videbitis filiū
dei sedere a dextris virtutis dei 7 Mar. 16. c. dñm qd assum-
ptus est in celū 7 sedet a dextris dei. hoc vero ga scriptura po-
nit dextrā in bonū 7 sinistrā in malū. sic p3. j. 25. c. cū dñm qd xps
dicit his qd erūt a dextris venite bñdicti: illis vero qd a sinistris
ite maledicti: 7 sic dñm in sinistrā constituit.

C Qui sint isti inimici xpi quos ponet scabellū. Qd. 348.

Queretur cū dicat donec ponā inimicos tuos 7 c. qd sunt
inimici xpi. C Dm qd pprie deus nō h3 ini-
micos ga ad eē inimicū duo saltē regunt. Pmo ē qd aduer-
sēs. Scōm est qd ille cuius inimicus est oderit eū vt vice versa
inimicus sit. bec autē nō cōpetūt deo: nā deo nemo resistit Job
9. c. 7 ita nemo ei aduersat. Scōm ē nō cōpetit ga deus nemi-
nē odio h3: iō nemo est inimicus eius: qd enim inimicū h3 vult eū
delere vel nocē ei. Deus autē si delere vellet aliquā rē statū illa
deleret: ga sicut cepit eē p hoc qd deus voluit. s. ga ipse dixit 7 fa-
cta sunt psal. 32. ita defineret eē deo volēte qd nō eēt. 7 iō inqz
tū aliqd manet in eē necē ē qd a deo diligat: qd alis manere nō
posset Sap. 11. c. diligis enim oīa qd sunt 7 nihil odisti eoz qd feci
sti neq; enī odiens aliqd cōstituiti. quō enī posset aliqd pma-
nere nisi tu voluisses aut qd a te vocatū nō eēt cōseruare. q. d.
nō possit. 7 iō deus nō pōt hēre inimicos. C Dm tñ qd lar-
ge dñs deus hēre inimicos. est enī duplīter aliqz inimicus me-
us. Uno mō ga mibi aduersat vel aduersari cupit. Alio modo
ga aduersat amicis meis qbus ego in auxiliū eē debeo. Utrō
qd mō dñs deus hēre inimicos. C De pmo p3 ga scriptura sepe
vocat aliquos inimicos dei: iuxta illud psal. 138. sup inimicos
tuos tabesceba 7 illud psal. 54. inimici dñi mētiti sunt ei 7 isti
vocant inimici dei nō qd deo nocere possint vel resistere vo-
lūtati eius: l3 ga resistūt cultui eius ipediēdo vt nō pfecte colat
vel cultū 3riū inducēdo: 7 sic oēs bēfici 7 schismatici 7 idolatre
7 pagani qd sunt hostes noīs xpiani sūt inimici dei. C De scōo
p3 ga deus hēbat iudeos in pplm sibi peculiarē de cūctis gēti-
bus Exo. 19. s. vos eritis mibi in peculiū de cūctis gentibus. 7
hoc ga iste populus suscepit solus legē dei 7 spālter euz cole-
bat. e. c. 7 ob hoc quicūq; erat inimici iudeoz quā diu colebāt
deū vocabant inimici dei. Exod. 23. c. f. si feceris oīa qd loquor
inimicus ero inimicis tuis 7 affligā affligētes te. C De xpo au-
te cū deus sit eadē rōne dñm est qd non pōt pprie hēre inimi-
cos sed large dñs hēre inimicos duplī sicut deus. pmo mō sunt
inimici eius qui aduersant ei. Scōo qd aduersant amicis eius.
De pmo p3 ga aliq aduersant xpo dñm viueret putātes eū pu-
rū 7 psequētes eū ad mortē. hi enī poterāt oīci vere inimici si
xps inimicos illos cōsideraret: ga ea volebāt 7 pcurabāt xpo q
inimicus inimico pcurat. i. mortē: i. famiā: 7 qūq; nocumenta:
sed ga xps deus erat 7 eos ex benignitate sustinebat nō hēbat
eos vt inimicos: 7 cñr nō poterāt pfecte eē inimici eius: large
autē illos inimicos vocat sed non tā large qd large dicebamus
deū in veteri testō hūisse inimicos. 7 sic pharisei erant inimici
xpi ga eū ex grauissimo odio tractabāt sic: 7 pncipes sacerdo-
tū 7 scribe: nā veniebāt ad audiēdū eū vt raperet aliqd verbū
de ore eius de quo eū possent accusare. s. 12. 7 Luc. 6. c. 7 ob h
eū tētabāt vt caperēt ipm in sermone vt p3 supra in lra 7 ma-
xime qñ de soluēdo censu qñerūt vt eū traderēt ptātī pñdis ad
ad mortē Luc. 20. c. 7 frequēter desiderabāt iuenire aliquā ca-
lūniā vt eū possent occidere 7 nō iueniebāt Luc. 19. c. f. pnci-
pes autē sacerdotum 7 scribe 7 pncipes plebis querebāt illum
pdere 7 non iueniebāt qd facerent illi. iterum vero sine colo-
re aliquo p solam violētiam volebāt eū occidere sed non au-
debāt vt dñs pceden. c. f. pncipes autē sacerdotum 7 pharisei co-
gnouerūt qd de iphs diceret 7 querentes eū tenere timuerunt
turbas: 7 ideo istos vocat inimicos xpi scriptura vel aduersa-
rios eius Luc. 13. c. f. 7 cū bec diceret erubescēbāt oēs aduersa-
rij eius 7 oīs populus gaudebat in eis qd ab eo gloriose fiebāt.
sūt quoq; inimici xpi nūc aduersantes cultui eius: qd enī ex odio
noīs xpi voluerūt doctrinā ab eo seminatam eradicare: 7 cre-

Remigii
expositio.

2.
1. rñ. ad qñ
tum qōnis
Ad eē ini-
micūz duo
regunt.

2. rñ. ad qñ
tum qōnis
Est aliquis
inimic? me-
us duplī.
1. mō.

2. mō.

Large dñs
hēre inimi-
cos duplī.

1. mō.

B

2. mō.

Qd.

349.

Quo inimi-
ci xpi poni-
tur scabel-
lū pedū ei?
et an positi
fuerūt.

Rñs. ad. 1.
qñtū qōis.

Rñs. ad. 2.
qñtū qōis.

Rñs. ad qñ-
tū qōis.
In. q. 348

Quicquid
ei inimici
xpi.
Primi in-
mici chzī

Secūdi in-
mici chzī

Tertij in-
mici chzī

dentis in noie eius aggregatos dispdere inimici fuerūt xpi: qui
cunq; et xpo maledicūt aut blasphemant inimici eius sunt. et h
modo apls vocat aliquos inimicos crucis ad pñli. 3. c. f. nūc
aut flens dico inimicos crucis xpi. De scō p3 ga oēs q in
xpm credūt sunt magne dignitatis. vt xps dixit. s. 18. c. f. nō cō
tēnatis vnū ex pusillis istis q in me credunt. pro his enim xps
operā suā ponit et quodā modo ex quadā rōne necessitudinis
vel amoris eis auxiliū d3: nā fratres eius et amici sunt qz sic d3
ad hebreos. 2. c. voluit aut fratribus p oia assimilari. et itez di-
xit xps mulieribus. j. 28. c. ite nūciate fratribus meis vt eāt in
galileā et loquebat ad discipulos. sic et nos amicos vocat Jo.
15. c. vos dixi amicos ga oia q audiuī a pte meo nota feci vo-
bis. et ob hoc quicūq; fuerit inimicus hōz est inimicus xpi qz
xps istis auxiliū suū d3. Queret quō inimici xpi poni-
tur scabellū pedū eius: et an iā positi fuerūt. C d3 p hoc q
ista locutio est figurata: est enī dicere q ponat inimici scabel-
lū pedū. i. q pfecte subiciant: nā scabellū est subtractoriū qd
subijciē pedibus et calcas: nihil autē pōt subijci et humiliari q
fit. et ideo ad inuēdā pfectā subiectionē inimicōz dicim⁹ q po-
nūt scabellū pedū. venit aut iste modus loquēdi ab illis qn-
q3 regib⁹ quos fugauerat Josue in bello Josue. 10. c. q latebāt
in spelūca maceda: et cū eduxisset eos strauit in terrā et fecit q
pncipes iudeoz et alij ponerēt pedes sup colla regū calcādo ip-
sos reges: vt sic dicerēt nō timere eos neq alios hostes: et tunc
erāt inimici scabellū pedū iudeoz: qz sub pedibus eoz erāt col-
la ipsoz. e. c. et ide venit q ois pfecta humiliatio hostiū dicatur
positio eoz sub scabellū pedū vel vt scabellū pedū. De xpo
aut oīm q inimici eius ponant vt scabellū pedū eius quādo
pfecte subijciunt ei. s. ga sps se ei spōte subijciūt vel ille eos co-
actos sternit: et qz quātū ipe vult tāiū illi humiliant: et cū nemo
possit volūtati eius resistere ga deus est oīs inimici xpi quā-
docūq; ei subijciunt poni vt scabellū pedū eius.

C An spectat ista subio inimicōz futura vel facta sit. Qd. 350.

Sed queret

qñ sit ista subiectione inimicōz vel an spe-
ctat futura aut an facta sit. C d3m q
hoc pēdet ex mō accipiēdi inimicos xpi: aliqñ enim vocamus
inimicos xpi q sunt inimici eius directe: aliqñ vero eos q sunt
inimici amicōz eius vt dictū est. s. Inimici aut pmo mō erant
aliqñ in vita xpi aliqñ post mortē. inimici aut scō mō sūt vel
eē xpi quādiū sunt aliq amici xpi qui mala pati possint ex
quo ifert q inimici xpi nōdū plene subiecti sunt pedibus eius
neq subijciunt vsq ad finē seculi: et sicut isti varie inimicabā-
tur xpo et in diuersis tēporibus ita varie et diuerso tpe xps eos
subijciebat sibi. C Aliqñ enī erant inimici xpi q nitebant eū su-
perare viribus argumētationū sicut pharisei qui tētabāt eum
arguētēs 3 eū: et istos ipe subijciebat pedibus suis qñ rōne cō-
futabat ita vt erubescerēt. sic enī p3 Luc. 13. qñ archisynago-
gus increpuit curationē xpi factā in sabbato: ipse vero respon-
dit ita vt nesciret qquāq; obijcere archisynagogus. et oī ibi q
erubescerāt oēs aduersarij eius. sic et qñ arguebāt eū q man-
ducaret cū publicanis. s. 9. c. et ga discipuli ei colligerēt spicas
sabbato: et dixerūt q i beelzebub demonia eijceret supra. 12. c.
nā in vtroq3 cōfudit arguētēs: et iste erat quēpiēs modus subij-
ciēdi. s. vt eo modo subijceret quō illi pugnabāt. C Aliqñ ini-
mici eius moliebātur fraudes 3 eū volētes eū cape in sermo-
ne et hos ipe subijciebat sibi qñ eoz fraudes dissoluebat vt ni-
hil pdesent. sic p3 qñ dixerūt ei de tributo reddēdo cesari an
nō. supra in lra. nā hāc fraudē moliebant vt xps diceret non
eē reddēdū et traderet eū pñdi ad mortē Luc. 20. c. vel si dice-
ret esse reddēdū accusaret eū apud pplm: ipse vero sic dissol-
uit eoz fraudē vt ipi erubescerent et eo relicto abirēt. sic et qñ
obtulērunt ei mulierē deprehēsam in adulterio Jo. 8. c. nā iue-
nire volebāt 3 eū vñ ipm accusaret. et isti duo modi subijciēdi
inimicos fuerūt xpo quādiū viueret iter iudeos ga semp eum
mordaciter arguētis et fraudibus inuadebant: ipse vero eos
semp subijciebat dissoluēs oēs eoz argutias. et de tali mō ini-
micōz et subiectionis eoz p3 ex tota serie euangelioz. hos aut
pfecte xps posuit scabellū pedum suoz dū viueret: et ideo hoc
nō spectat in futurū. C Alij erant inimici xpi qui eum corpo-
raliter psecuti sunt mortē eius pcurātes: et qz isti opere inimi-
cabant xps subijciat eos sibi realiter: sed dupliciter. quosdam
enim ad se conuertendo: alios vero corporaliter perdendo: et p3
ga post xpi mortē et resurrectionem discipuli xpi pcedauerūt
iudeis vt in xpm crederēt quē occiderāt et compūgerent cor-
dibus fieretq; eis: remissio Actū. 2. et. 3. c. et sic multi conuersi sūt
qui aut conuertebant subijciebantur xpo vt scabellū pedū eius

ga adorabāt eū et adorabāt ante pedes eius: imo et osculabant
terrā quāz tetigerāt pedes sacratissimi Jesu et becerat perse-
ctissima subiectione: durauit aut ista subiectione et conuersio quē
usq; fugauerunt hierosolymite a se xpi discipulos facta perse-
cutioe in morte Stephani Actū. 7. et. 8. et postea qñ iudeis nul-
lo mō volētib⁹ recipere verbū dei dixerūt Paulus et Bar-
nabas. ga indignos vos iudicatis vita eterna et repulistis ver-
bis iniquitatibus iudeozum misit deus exercitus romano-
rum per iudeam: et deleuerunt hierlm et pene totius indee ha-
bitatores sicut illis pñunciauerat xps Luc. 19. c. et ga ista fuit
grauissima clades dicunt illi inimici xpi subiecti vt scabellū
pedū. C Alij fuerūt inimici xpi qui postea nomē eius et cultū
persecuti sunt. hos vero p magna parte xps sibi subijciebat cō-
uertēdo ad se vt deū colerēt: alios vero tpaliter pdebat sicut iu-
lianum apostatā quē miraculose xps occidi fecit vt refert bi-
storia tripartita: et alios multos tortores xpianoz deus mira-
culose occidebat vt in sanctorū gestis vulgatum est. tandē autē
tales inimicos hōs subiecit pedib⁹ suis ga oēs ad se conuer-
tit vt. s. ipsa Roma q Martyrū sanguine inūdanerat vsq; ad
os: sedes et caput cultus xpi efficeret et hec fuit plena subiectione
vt nūc pie roma glorioz martyz sanguinē veneret quē tūc ipz
fuderat. sic dicit Augusti. in sermone martyrum. futurū erat vt
reges terre qui ppter idola psequerant chzianos ppter xpm
idola deleuerent et subiugaret oīs ptās xpi iugo et ipseret quod
scriptū est vltus sū i eos. qd est vltus suz i eos: vindicam me de
ipsis inimicis meis: quomodo vindicauit occidēdo errozē su-
scitando fidē. adbut tñ inimici xpi manent semp aliqui q no-
men eius oderunt et in quantum possunt persequunt quos ip-
se sapiētissima dispēlatione tolerat: vt aut eos sibi conuertendo
subijciat aut per eos bonos exerceat: ipsos vero tandem per-
dat nō solum eternaliter sed et corporaliter et tēporaliter: et de
his semp erūt aliqui vsq; ad finem mūdi: et ideo quotidie ini-
micos suos sub pedibus suis xps ponit et vsq; ad cōsummati-
onē seculi ponere nō desinet. C Alij aut sūt inimici xpi ga sunt
inimici amicōz xpi. i. cultoz eius et hos quoq; chzī i finē subij-
cit vel ad fidē conuertendo et sic cessant esse inimici: vel eos per-
dendo. vulgātū enim est quomodo chzī a suis cultozib⁹ iuo-
catus sepe eoz inimicos in bello et sine bello miraculose perdi-
derit: sicut sepe in veteri testō legit: vnde et moyses dixit iude-
is fugiētib⁹ a facie egyptioz et timētib⁹ oīs pugnabit p vobis
et vos tacebitis Ezo. 1. 4. c. bi aut inimici semp erunt quousq;
oēs conuertantur ad xpm et fiat vñ ouile et vnus pastor Jo. 10.
c. subiectione tñ inimicōz xpi 3 quotidie sūt nūq; erit cōsum-
mata vsq; ad finē seculi: ibi enim omnia pedibus eius erūt sub-
iecta: qz oēs impij in inferno detruī erūt: boni vero manebūt
cum eo. et expse ponit cōsummatiōē subiectionis inimicōz
xpi ibi apostolus. 1. Corin. 15. c. f. deinde finis cum tradiderit
regnū deo patri et euacuauerit oēm pncipatū et potestatem et
virtutem: op3 illuz autem regnare donec ponat oēs inimicos
sub pedibus eius: nouissime aut inimica destruet mors. et sic
vsq; ad finem seculi nō sunt subiecti xpo inimici eius: cū enim
cessauerit esse mors in rebus erūt subiecti omnes inimici eius
nā vt ipse mortem inimicam passus est: ga mortuus est semel:
ideo illā sibi subijciat sed non erit subiecta quousq; eam peni-
tus tollat. s. cū nihil fuerit qd mori posset. et iō recte dixit apls
q nouissima oīm inimica destruet mors.

C Quare oī donec ponā inimicos tuos. et quō stat h. Qd. 351.

Queretur

quare dicit donec ponāz inimicos tuos et
quomodo stat hoc. C d3 q ex modo lo-
quendi innuitur per hoc q xps sederet a dextris patris quo-
usq; subijceret inimicos suos: et cū subiecti essent desineret se-
dere ad dexteram eius. C Et tamen dicendum q non pōt sic
intelligi ga xps non solum sederet a dextris dei quādiū inimi-
ci eius non sunt ei subiecti: sed etiam postq; fuerint subiecti et
semp: nam cum semel sederit ad dextram nūq; desinet se-
dere quia non erit per quod impediatur sedere. C Et p3 pzi-
mo ga 3 ex intentione communiter loquentium hoc significet
sermo iste: tamen de rigore sermonis non tollit quin postea se-
deat: ideo 3 sedeat post subiectionem inimicōz non est pro-
positio falsa. C Secundo ga planum est q semper sedet: nam
xps sedet a dextris dei in eternū ergo nō solū sedet vsquequo
subijciatur ei inimici sui. et p3 quia sedere ad dextrā patris est
manere ad equalitatem honoris et dignitatis paternae vt dicit
Remigius. et tamen filius quādiū est filius est equalis patri cū
sit consubstantialis: sed filius est in eternū. ergo in eternū
sedet a

sedet a dextris dei. Tercio p3 ga ad heb. i. c. introduxit aplo patrem loquentem ad filium. i. thronus tuus deus in seculu sedet. i. in eternu ergo in eternu sedet. 2. nfr in eternum sedet ad dextram patris. Quarto p3 ga l3 sic soleamus nos accipere tales ppositiones tñ in sacra scriptura nō est semp sic sed sunt multa exempla contraria sicut Gen. 8. de coruo emisso de arca. s. qui egrediebatur 2 non reuertebat donec siccarent aque. 2 tñ manifestum est qz desiccatis aquis non redijt coruus ad arcaz qz nō erat aliquod ad quod rediret. sic ē d3. s. i. c. qz Joseph accepit Mariam coniugem suam 2 non cognoscebat eaz donec peperit filiū suū p̄mogenitū. 2 tñ manifestū est qz sicut ante natū xpm non cognouit eam ita nec vnqz postea eaz cognouit. sic ē d3 psal. 111. nō cōmouebitur donec despiciat inimicos suos. 2 d3 de iusto viro: 2 tamē certum est qz vir iustus etiam postqz despererit inimicos. i. supauerit nō commouet. sic ergo xps postqz subijceret inimicos sibi nō deberet cessare ad dextraz dei. Sed dōm qz scriptura sine cā vitur tali modo loquēdi. facit enī hoc ad tollēdum dubiū. quedā enim sunt de quibus est dubiū an fiant an non fiant vsqz ad determinatū tēpus 2 post illud non est dubiū: 2 ideo ponit scriptura donec ad illud tempus. sic p3 in p̄ma istaz auctoritatū. s. de coruo misso de arca: nā de illo dubitabatur rōnabiliter an rediret ad arca ante qz siccarent aque eo qz non inueniret bonam mansionem in terra: post desiccationē aut nulla cā dubitandi erat de eo: ga manifestum est qz nō rediret ad arcam cum inueniret in terra meliorem mansionē 2 copiam delectabilioris cibi. i. carniū: ideo dixit scriptura qz nō reuertebatur coruus donec desiccaretur aque. quod tantū est ac si diceret nunqz reuersus est 2 tamē dixit donec vt distingueret tēpus in quo poterat esse dubiū ab eo in quo nullū erat. Sic ē d3 qz Joseph non cognoscebat Mariam donec peperit est sensus qz nunqz cognouerit. 2 tamē ponit tempus in quo poterat esse dubiū: semine enim fm cursum nature nō accipiunt neqz pariunt nisi a viris fuerit cognite: 2 ideo cū de maria legat qz xpm peperit qlibet crederet qz a Joseph viro suo fuerat cognita vel ab illo ad hoc qz xpm acciperet 2 pareret. 2 ideo ad tollēdū istū errorem qz erat verisimilis dixit euāgelista qz nō cognouit eam donec peperit. post natiuitatē xpi nō erat aliqua cā suspicandi de Maria qz aliquis eā cognosceret ga postea nunqz cepit neqz peperit: iō cum nō esset aliqua causa verisimilis dubitandi nō curauit euāgelista auferre illud dubiū ita vt diceret Joseph nunqz cognouit Mariam: sed dixit qz nō cognoscebat eam donec peperit filiū. Sed tūc dices quare dixit donec peperit qz sufficiebat dici donec acciperet. nam ad accipiendum exigit qz semina cognoscat a viro nō autem ad pariendum. C dōm qz pōt vno modo dici qz qdlibet istoz sufficiebat. s. donec accipit vel peperit: ideo dixit euāgelista qd voluit. Secūdo pōt dici qz dixit hoc ga acceptus non est ita manifestus: partus vero manifestus est. 2 iō planius fuit dici donec peperit qz donec accipit. Tercio 2 melius dōm qz dictum est hoc ga magis p̄tinet ad p̄posi tum: nā partus includit acceptū 2 si nō cognita est Maria vsqz ad partū nō fuit cognita vsqz ad acceptum: 2 spāliter qz partus addit aliquā necessitatem cognitionis vltra acceptū: nam acceptio facit necessitatem cognitionis ad hoc qz formet mēstruū muliebze: partus vero facit necessitatem ad exitum: pōt enim nāliter fieri acceptio siue ruptione claustrōz semine: nō pōt tñ fieri partus sine violatione claustrī: vna aut de violationibus 2 dispo sitionibus ad exitum fetus de vtero est aptio illa que fit in cognitione virili: ideo ē cognitio illa facit aliquid ad ptum: 2 qz Maria mater xpi nō solum fuit virgo ad accipiendū sed etiā ad pariendū. i. virgo ante partum 2 in partu vt ecclesia tota canit: fuit queniens dici qz nō cognita est donec peperit. C Luz aut d3 non cōmouebit donec despiciat inimicos. est dubiū de viro iusto an ante qz super inimicos patiat aliquā cōmotionē ab eis. i. molestiā vel iniuriā. postqz autē superauerit inimicos cū nemo sit qz ei molestiam faciat. Non est dubiū an commoueatur: imo non est verisimiliter qz cōmoueatur ga non est vn de cōmoueatur vel nō apparet: ideo dixit qz nō cōmouebitur donec despiciat inimicos: ac si dicat nunqz cōmouebit. C Lū vero d3 sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos. est sensus qz sedere ad dextram patris sit magna quies. si ista non pōt perturbari in xpo quādiu habet inimicos a fortiori non turbabitur quando non habuerit inimicos: 2 ideo si verū est qz xps sedebit ad dexteram dei quādiu non sunt inimici eius subiecti illi sed adhuc eos habet 2 non turbant quietem eius: verisimilius est qz sedebit postqz cessauerit hēre inimicos qd ē quā-

do fuerint inimici subiecti: 2 ideo dixit. donec ponā inimicos tuos. i. sede in eternum a dextris dei. C Item p3 hoc ex modo exponendi iuris circa istam dictionem donec. extra de reg. in. c. Joseph 2. c. qz dicatur qz ista non signat actum sequi: sed qz res non facta sit.

Quare d3 donec ponam inimicos tuos: 2 nō d3 donec tu ponas inimicos tuos. Questio. 352.

Queretur quare dicitur donec ponas inimicos tuos 2 nō dicitur donec tu ponas inimicos tuos: qz xps pōt ponere inimicos suos scabellum pedum suoz 2 videtur significari quedam infirmitas qz pater habeat ponere inimicos filij sub pedibus eius. C Dicit pōt vno mō qz verus est qz filius est oipotens sicut pater 2 ponit inimicos suos sub pedibus suis: 2 tamen d3 hoc ad inuendum humanitatem assumptam a filio in qua est minor patre 2 in qua omnia accipit a patre: nam non habet fm qz homo oipotentiam sed infirmitatem naturaliter ex diuina cessione accepit potestatem: 2 ita ga minor est patre orat patrem 2 petit ab eo liberari de inimicis. Sic enim Christus in passione dixit patri. deus deus meus vt quid me dereliquisti. 2 illud. pater in manus tuas commendo spiritum meum. j. 27. c. 2 ideo sic recte dicitur qz pater subijcit filio inimicos sub pedibus 2 nō qz ipse filius subijcit filio inimicos sub pedibus. C Secundo pōt dici qz hoc non dicitur ad ostendendum infirmitatem filij quasi non possit filius p̄prios inimicos sibi subijcere: sed ad ostendendū mutuas actiones: nam eadem est potestas patris 2 filij: 2 ideo quid operatur filius operatur pater 2 econtrario: 2 sic si pater subijcit filio inimicos sub pedibus 2 ipsemet filius subijcit inimicos: vt autem ostendatur ista mutua actio ponitur interdum id quod pertinet ad filium facere pater: 2 quod p̄tinet ad patrem d3 facere filius. sic p3 Jo. 8. vbi xps dicit qz honori ficat patrem: 2 rursum ipse petit a patre honorificari 2 clarificari Jo. 12. Etia apertius p3 ga. s. i. c. d3 filius reuelare patrem hoibus. s. nemo nouit patrem nisi filius: 2 cui voluerit filius reuelare: 2 tamen. s. 16. c. dicitur qz pater reuelat domini bus filium. i. beatus es simon bariona ga caro 2 sanguis nō reuelauit tibi sed pater meus. illa autem reuelatio erat qz Iesus erat filius dei vni vt p3 eo. c. ita ergo hic d3 pater subijcere filio inimicos sub pedibus: 2 diceretur filius subijcere patri inimicos sub pedibus. 2 sic expresse ponit apostolus. 1. Cor. 15. c. s. deinde finis cum tradiderit regnū deo 2 patri. s. filius tradiderit regnū patri. 2 sequitur. op3 illū regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. i. filius regnat nunc: 2 oportet qz regnet donec subijciat omnes inimicos sub pedibus eius i. patris: 2 hoc est qz dabit tunc regnū deo patri 2 erit finis. ergo mutue accipitur qz pater subijciat filio inimicos 2 qz filius subijciat inimicos patri. sic dicit glo. qz autem a patre inimici subijciuntur filio: non infirmitatem filij sed vnitatem nature signat: nam 2 filius subijcit inimicos patris ga pater clarificat super terram. C Tertio fit ad notandum cōcordiam summā 2 amorem inter patrē 2 filiū. tantum enim pater diligit filium qz inimicos eius vult ei subijcere. sic dicit Theophilus manifestat qz aduersarius patris non est: sed secum concordat cū pater repugnet aduersariis eius. C Quarto fit hoc ad simul ostendendum deitatem 2 humanitatem filij: sed ponēdo aliqua que pertineant ad humanitatem 2 alia que ad deitatem: nam qz ad dexteraz dei sedeat 2 ante luciferum genitus sit ad deitatem p̄tinet. qz vero inimicos eius pater subijciat significatur humanitas fm quā minor est patre. sic dicit Ambrosius super Lucas s. ergo 2 deum xpm 2 hoīem credamus esse cui a patre subijciuntur inimici non per infirmitatem ptatis sue sed per vnitatem nature qz in altero alter operatur.

C Ad qd xps exp̄ssit h. s. donec ponā inimicos tuos. 26. 353.

Queretur ad quid xps exp̄ssit hoc. s. donec ponam inimicos tuos. nam videtur non esse cōueniens: qz volebat ostendere Iesus xpm esse filium dei 2 nō solum dauid 2 ad illud p̄dest illa particula. s. dominus dixit domino meo sede a dextris meis: nam cū dauid eum dominum vocet quō erit filius eius. sed qz d3 donec ponam inimicos tuos nō pertinet ad ostensionem deitatis sed potius pertinet ad ostendendam humanitatem quam nō erat necesse probare: qz p̄b̄arisei cōcedebant esse futurum xpm hominem. C Dicendū qz xps allegauit istam particulam non sine causa. Et primo ex additione allegationis: nam quando aliqua scriptura inducitur in probatione rei alicuius: h3 vna particula sola faciat ad probationem non iducitur sola sed totum qd cum ea adiunctum

Rñ. ad qz sitū qōnis. 1. cā.

2. cā.

3. cā.

4. cā.

Rñ. ad qñ tum qōnis 1. cā.

est ad reddendum perfectam sententiam l3 pbatio non sumitur interdum ex tota sententia sed ex aliqua particula eius: et ita hic sufficiebat illud. dixit dominus domino meo sede a dextris meis. et tamen quod illud quod sequitur. s. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. est determinatio sessionis ad reddendam sententiam perfectam addidit illud. Secundo fuit ad inducendum iudeos interrogantes: nam l3 Jesus non diceret nunc se aperte esse christum nisi per circuloquia illud inuebat et volebat significare quod mali paterentur qui resisterent ei et frustra amarentur quia omnes subiceret eos pedibus ipsis et sic peniteret eos mali sui quod contra ipsum agebant. sic dicit Lbry. s. sede a dextris meis et non in hoc stat sed ut timeant subdit. donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. ut saltem eos iudicat ita.

Quare christus non allegauit alias partes psalmi. Qd. 354.

Queretur quare christus non allegauit alias partes psalmi: nam alia erant que multum ad propositum suum faciebant: intendebat enim ipse ostendere christum esse filium dei et non solum dauid et ad hoc multum conferebat illud quod postea dicit. s. ante luciferum genui te. et illud. sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Aliqui dicunt quod verum est quod christus omnes illas partes allegauit. Mattheus vero studens breuitati subtrixit illas sicut multa alia fecit et dixit christus que euangeliste tacuerunt Jo. 20. c. Dicendum quod non stat. Primo quod si mattheus solus rem istam scripsisset posset aliquo modo hoc credere: et tamen tres. s. mattheus marcus et lucas illud narrauerunt et omnes expresserunt eadem verba. s. dixit dominus domino meo sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. et nihil addit unus neque minuit de eo quod dixit alius: ideo argumentum est quod nihil plus dixerit christus quam alii dixerunt. Vnum eorum plus aut minus dicere quam alius expresserit sicut in aliis multis fieri solet. Secundo per quod euangeliste expresserunt hoc ad ostendendum probationem christi contra phariseos: si autem plura addidisset illa facerent ad probationem intentionis eius: ideo non tacerent ea euangeliste ne relinqueret probationem suam infirmiores quam ipse eam fecerit. Tercio apparet et efficacius ex modo arguendi quod christus supponit hic auctoritatem scripture et ex illa inferre: nam dicit. quomodo dauid vocat eum in spiritu domini dicens dixit dominus domino meo etc. et claudit. si ergo dauid vocat eum dominum quomodo filius eius est. ita ergo si christus induceret alias partes psalmi ex illis quocumque inferret. s. ex illa. ante luciferum genui te. et ex illa. sacerdos in eternum. et tamen non infert ex aliqua earum nisi ex hac. s. si ergo dauid eum dominum vocat: ergo non induxit alias partes. Est ergo dominus quod christus non induxit alias partes sed istas solas que expresse sunt. Et fuit propter quod ista pars inducta sufficiebat: et ideo l3 alie ad hoc facerent non curauit eas applicare. Secundo fuit quia ista faciebat specialius ad propositum: nam l3 illa. s. ex vtero ante luciferum genui te efficacius et magis sine calumnia probet christum esse filium dei: tamen quod non fit filius dauid apertius probat illa. s. dixit dominus domino meo. pharisei tamen dixerant quod christus erat filius dauid et Jesus volebat ostendere quod non: ideo ad hoc conuenientior erat ista particula in qua dauid eum dominum vocat. nam illa. s. ante luciferum ostendit quod non fit filius alicuius hominis solus: ista vero. s. dixit dominus. ostendit specialiter quod non fit filius dauid: idem ista applicuit solus. Tercio et principaliter fuit quod iesus volebat confutare phariseos coram turbis: et ad hoc oportebat quod assumeret argumenta plana: si enim obscuras et alti ingenij faceret probationes non viderent vulgares quomodo superabat christus phariseos et ipsi quocumque pharisei posset asserere se non esse convictos: assumpsit ergo plana probationem quod dauid vocat christum dominum. ergo non est filius eius. Si autem argueret de eterna generatione que est ex vtero patris ante luciferum esset res obscura quam neque ipsi pharisei intelligerent neque viderent itellexissent cum non distinguant personas in diuinis: idem a fortiori turbe non caperent: sic probatio christi frustra esset quod non videret ex hoc concludere propter quod solum dixit hoc quod planum erat. s. dixit dominus etc. et tacuit id quod erat altius. s. de generatione ante luciferum. et eadem ratione tacuit de eterno sacerdotio quod difficile erat intelligere quomodo christus futurus esset sacerdos cum de tribu iuda esset in qua nemo erat sacerdos ad Heb. 7. c. et dato quod ex quadam dispensatione dei posset esse sacerdos: quomodo tamen esset sacerdos in eternum difficile erat accipere nisi multa plus dicerent: idem christus rationabiliter illa tacuit.

Quomodo valeat hoc christi argumentum. s. si ergo dauid vocat eum dominum quomodo filius eius est. Qd. 355.

Queretur quomodo valeat istud argumentum christi. s. si ergo dauid vocat eum dominum quomodo filius eius est. nam videtur satis stare quod fit filius eius: et tamen quod vocet eum dominum quasi

maiores: nam quod christus putabat futurus sanctior omnibus hominibus poterat eum vocare dauid dominum l3 filius eius esset. i. de stirpe eius. Dominus quod hoc non stat quia quatuordecim excellentia polleat filius super patrem: ut si filius efficiatur rex et pater sit rusticus adhuc pater non debet vocare filium dominum sed potius filius patrem dominum vocabit: quia ei tenet ad magnam reuerentiam et pater sit rusticus adhuc debitor. nam etiam si filius efficeret patrem suum regem non retribueret sufficienter pro his que accepit si maneret semper debitor: quia deus et parentibus non possumus equa retribuere. s. ubi co. et ideo si christus non haberet super dauid nisi quod sanctior eo esset non vocaret eum dauid dominum si filius eius est. Aliter obijciatur quod non valet argumentum christi quia christus est dominus dauid quod est deus: et tamen est filius eius quia secundum carnem ab eo assumptum accepit naturam. et ita non tenebit argumentum. s. vocat eum dominum. ergo non est filius eius. Dominus quod verum est: imo ita ostendit debemus quod christus dominus dauid est et quod est filius eius. Dominus secundum deitatem: filius autem secundum carnem substantia. Ad argumentum autem christi dominus quod verum est quando filius est totaliter eiusdem spiritus cuius pater: nam tunc trahit esse a patre: et ideo per nullum accidentale additum potest effici quod filius sit dominus patris: hic tamen christus est naturaliter deus ab eterno et secundum hoc non est in eadem specie in qua dauid: imo in nulla specie est: quia in deo neque inueniuntur species neque genus neque vniuersale et particulare. et sic est christus dominus dauid: quia ipse fecit eum et regit. quod vero filius sit dauid ex tempore fuit per assumptionem carnis per quam non accessit nouum esse filio dei l3 filius dei nunc fit homo et non erat ab eterno: et ideo in isto casu non tenet argumentum. Sed tunc dices. quomodo ergo christus fecit tale argumentum cum non valeat. Dominus quod interdum arguens sapienter procedit ex veris simpliciter: interdum ex eis que videntur respondenti: et quod pharisei putabant christum esse purum hominem et filium dauid valebat argumentum contra eos. s. quod non posset eum vocare dominum si erat filius. si autem concedere vellet pharisei christum esse deum et hominem et dicerent non tenere argumentum Iesu: tunc ille haberet quod vellet et non vteretur contra eos tali argumentatione et diceret quod arguebat contra eos quasi contra negantes christum esse filium dei.

Quomodo stat quod christus vult inferre. s. quod fit filius dei. Qd. 356.

Queretur quomodo sequitur quod christus vult. ipse enim non solum vult inferre quia christus non fit filius dauid sed quod fit filius dei. et tamen non videtur ex hoc sequi: nam l3 ex hoc quod dauid vocat christum dominum sequitur quod non fit filius eius: non sequitur quod non fit filius alterius viri quia poterat esse filius alterius: tunc non sequeretur quod esset filius dei quod iesus inferre volebat. Dicendum quod bene sequitur quod christus fit filius dei quasi arguatur sic. christus non est filius alicuius hominis. ergo est filius dei: consequentia bene concederent pharisei quia media entia inter deum et hominem non gignunt. s. angeli et demones. antecedens per se. quod non fit filius alicuius hominis ut arguatur sic. s. non est filius dauid ergo non est filius alicuius hominis. et patet quod si alicuius hominis filius esse deberet verisimiliter esset filius dauid quam alterius: sed non est filius illius ergo nullus est filius. Primo per quod scriptura dicit esse christum de semine dauid Jo. 7. c. et supra. 1. c. et. 2. et ideo quando negatur esse filius illius: non negatur quasi non fit filius illius aliquo modo sed quod non fit filius illius solum: si autem non est solum filius neque erit filius alicuius totaliter sed erit filius dei. Secundo quod arguitur hic christus ex modo dignitatis. s. quod dauid illum dominum vocat: a fortiori quilibet de israel vocaret eum dominum cum dauid sit excellentior omnibus israelitis: et tamen quod dauid vocat eum dominum sequitur quod non fit filius eius ut christus arguit. ergo sequitur quod nullus israelite filius sit cum omnes israelite eum dominum vocare debeant. Quod vero dauid sit excellentior omnibus. Pater primo ex dignitate: nam ipse fuit rex: nemo autem inter israelitas poterat esse maior rege. et non solum fuit rex: sed etiam excellentior omnibus regibus: ipse enim primus fuit eorum qui regnauerunt de iuda et primus omnium regum sanctorum: et propter eum datum est regnum successoribus eius 2. Reg. 7. et. 1. Paralipo. 1. 7. c. et propter peccata ipsorum auferre voluerat deus sepe regnum de stirpe illa: sed propter dauid reliquit ei duas tribus in quibus regnaret sua posteritas. 3. Reg. 11. et. 12. c. et illas postea auferre voluit propter scelera: sed ut relinqueret lucernam dauid non fecit. 3. Reg. 1. 5. c. Tercio dauid excessit alios in sanctitate: nam de eo dixit deus. inueni virum iuxta cor meum. 1. Reg. 13. c. et psal. 88. quod de alio non dixit in toto veteri testamento. Item in dauid concurrerunt tres dignitates que in nullo viro iudeo concurrerunt nisi in eo: erat enim rex patriarcha et propheta. de regno et prophetia palam est.

lam est. de patriarchatu p3 Actu. 2. c. cu dixit Petrus. viri fratres liceat audenter dicere ad vos de patriarcha dauid. moyses qdem ppheta fuit 7 magnus Deutero. 34. sed non fuit rex neq patriarcha: Isaac fuit patriarcha sed non fuit rex neq propheta: abraham vero 7 iacob fuerunt patriarche 7 pphete sed non fuerunt reges. de patriarchatu yriusq planum est. de ppheta p3 ga deus vocauit abraham pphetam Gen. 20. c. de iacob p3 q ipse annunciauit filiis suis ea q ventura erant in nouissimis Gen. 49. c. dauid aut omnia tria simul habuit 7 non solum habuit sed et oia per excellentia habuit: nam ppheta fuit 7 maximus pphetarum: 7 ideo eu absolute vocamus pphetam: et precipuus fuit inter reges. ex quo etiam sequitur q fuerit potissimus in patriarchatu q pater fuit oium regu iuda qui reges sunt pcepit inter alios homines.

Quare nemo poterat pphationibus xpi respondere: 7 cur hoc expressit euangelista.

Quare cum xps istas pphationes faceret nemo poterat ei respondere verbu: 7 quare hoc expressit euangelista. Ad pmu dnm q fuit. Primo ga ro xpi erat ta efficax q no poterat quicq ad ea dici. ad hoc aut q diuina quis ita vt nihil respondeat exigat q mediu arguendi no solum fit efficax sed et planu 7 oibus apparens: ita erat hic: ideo turbe et videbant quo uicti essent pharisei. Scdo erat q xps uolens imponere silentiu phariseis 7 honorez in illis accipere inuictis mentibus eoz quenda timore 7 diffidentia ita vt no auderent quicq loqui. 7 hoc satis est uerisimile lz no exprimant euageliste: na sicut xps dabat discipulis suis nihil cogitabatur in ore quid loquerent. s. 10. et Lu. 2. 1. ita 7 cu uellet auferret cognitione arguere uolentiu excecado eos vel insatuado dicta aut cognitiones eoz: sicut dauid orauit deu vt istatuaret consilium achitofel. 2. Reg. 17. c. 7 cum constet q xps pot facere est uerisimile q faceret: qz als no uidet quo pharisei 7 ceteri qui tato zelo emulationis acitati erant contra xpm saltem aliquod uerbu non diceret oia argumetu xpi in fauorem ppiu 7 in consolacionem ignorantie sue. Ad scdm dnm q mattheus hoc expressit ad ostendendu xpi excellentia vt sciamus qualis erat xps cu phariseis. f. q cu aduersus eu arguerent confusi recedebat: erant tn isti pcpui inter iudeos: ideo erat signu q oes ei subiciebant in sapietia 7 agnoscebant eum vt potentem in sermone. sic enim discipuli duo eius post morte sua cu nondum resurrexisse crederet uocauerunt eu potentem in opere 7 sermone. potetia autez sermonis erat ista yna q uiribus ronis 7 argumetationis omnes supabat neq qsq poterat ei resistere. Scdo fuit h ad ostendendu id qd xps allegauerat p phariseos. dixerat enim sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellu pedum tuoz. sed inimici xpi erant pharisei q in hoc ei subiciebant q eos rone cfutabat vt dicit Theo. vt ergo ostenderet euagelista q id qd xps dixit statim coplebat dixit q nemo poterat ei rinde vt sic ostenderet cfutatos ee aduersarios.

Quo e vep q ex illa die nemo ausus e xps interrogari. 23. 358. cu dicat hic q ex illa die nemo ausus fuit interrogare eu quo est vep: na uidet q post

Queretur boeu quidam interrogauerit: qz. j. 24. c. dicit q quiescerunt ab eo de tpe aduentus sui 7 cfumatationis seculi. Cdm q illi erat discipuli xpi q ad eu secreto accesserunt 7 quiescerunt de hac re vt p3. e. c. 7 Mar. 13. 7 Lu. 2. 1. hoc aut de phariseis intelligit fadu ceis 7 herodianis q vsq nunc ab eo quiescerat vt p3. s. in lra. 7 de his nemo postea xpm interrogauit. 7 hoc colligit ex serie lre vsq ad fine libri: na ia nulla qd phariseoz aut saduceoz introducit oia xpm sicut ante h multe fuerunt introduce: 7 idem p3 ex ordine lre alioz euangelistaz. na postq marcus 7 lucas hoc ponunt. f. Mar. 12. 7 Luc. 20. c. nulla questio introducit ab eis phariseoz vel alioz iudeoz. Sed obijciat q postea interrogauerit: qz postea princeps sacerdotu qfuit a xpo de doctri na sua 7 de discipulis suis Jo. 18. c. 7 qfuit an eet filius dei bñ dicti. j. 26. 7 Mar. 14. et pilatus qfuit ab eo an erat rex 7 vii erat 7 qd eet Jo. 19. et. j. 27. 7 Mar. 15. c. Dicit potyno mo q est intelligedu de tpe illo quo docuit: na iolebat iudei aliqua qre a xpo 7 arguere q ipz qn docebat sicut 7 nunc factu est: na in teplo erat docēs qn ista ab eo quiescerunt: 7 est vep q postea nuq qfuerunt aliqd ab eo quadiu doceret: ea vero de qbus arguit qnta sunt ab eo no ia docete sed patiete: ga tuc exercebat mysteriu passionis 7 coplebatur atq ligatus erat xps qn ista acciderunt. Scdo pot dici q intelligit h de qonibz tetatoz: ga oia pcedetia ta in qonibus phariseoz q saduceoz erat ad tetadu vt p3. s. in lra. de cetero no tetauerunt eum qredo aliqd

ista aut q in passione qnta sunt no fuerunt qnta ad tetadu: sed fuerunt qones iudiciales ad odendadu eu: 7 alie qones fiebat ad illudendu: sicut cu querebat ab eo dicetes. pphetia xpe. qd est qui te percussit 7 dabat ei alapas. j. 26. et Luc. 22.

Quare nemo ausus fuit ex illa die eu apli interrogari. 23. 359.

Quere quare nemo ausus fuit ex illa die eu amplius interrogare. Cdm q fuit. Primo ga videbant se frustra agere. si enim pharisei qreret a xpo intetione sciendi ueritate et si nuc a xpo ostederent ignorantes ueritate no desisteret a queredo qz no est ignominia discipulo asserere aliqd qd nesciat 7 in illo erudiri a magistro: neq pp hoc cessat quere q ostensus est ignorare: imo quadiu ignorat qrit: cu uero scit ia qre desistit: lz qrebant pharisei aio tetatoz ut xpm cofunderet deducendo eu ad aliqd qd ignoraret vel ad aliqd icoueniens: 7 ga sepe qfuerat 7 semp cfudebant 7 supabat eos xps in quo ipi acquirerebat glia apud pplm: eis uero magna cfusio erat sup his q gliose fiebant ab eo. vt q no cogere aplius erubescere 7 xpo mam laudis dare cessauerunt eu interrogare. sic dicit Orige. si aut interrogatio eoz fuisset ex itetione discendi nunq eis talia posuisset vt amplius no eent eu ausi interrogare. Et tn sciendu q lz pharisei uicti recesserunt noluerunt tn pferi se supatos vel xpm ronabiliter locutu: qz iudus 7 iniquus supari qd pot sed bonus effici no pot. sic dicit Rabanus. f. ex hoc aut intelligimus uenena iudie supari posse sed difficile qescere. Scdo pot dici q fuit ga xps eis timore icussit vt amplius no auderet interrogare: 7 h uerisimile e. f. qz xps uolebat huc honore q iudei ab eo rone supati essent vt si aliqd cum molirent cfaret eos ex iniquitate agere no ex rone cu ipse rone eos in oibus suparet: et sciens sua inocentia dixerit eis palas ex uobis arguet me de pco Jo. 8. c. i. ego pmitto cuilibet potestare accusandi me si inueniri potuerit aliqd de quo me accuset: 7 ga quadiu pharisei no cessaret arguere eu docete non videbant penitus ab eo uicti fuit ueniens q aliquo tpe ante passionem sua totaliter cessarent qre 7 ab eo 7 arguere lz ipse pntibus eis doceret: 7 ad huc fuit eis timore vt amplius no auderet qcq ab eo qre. Tertio pot dici q ipi no interrogauerunt eu amplius: qz vsq nunc uoluerunt uerbis ostendere qd eu: nunc uero uerterunt se vt ope ostederet tractates ia passionem eius ga istud paucis diebus fuit ante passionem vt dicitur seqn ti. q. istud aliqliter stat sed melius ueniunt due rones pcedetes eo qd in lra. neq ausus est quisq eu amplius interrogare. 7 ita no cessauerunt quasi uellent intendere alijs negocijs: sed ga no andebat interrogare: 7 hoc qz putabat no posse euadere cfusionem 7 qz incusserat eis xps timore.

Que dies fuit ista ex qua non ausi sunt amplius christum interrogare. Questio. 360.

Quere q dies fuit ista ex qua no ausi fuerunt amplius eum interrogare. Cdm q fuit per duos vel tres dies solu ante passionem. qd p3 ga xps uenit in hierusalem in dominica que erat ramispalmarum vt colligitur Joa. 12. 7 s. 2. 1. 7 eadem die predicauit in hierusalem 7 ante occasum solis redijt in bethaniam ad quietem 7 cibos sumendos vt colligit s. 2. 1. 7 Mar. 11. c. sequenti autem die. i. die lune in auroa cu rediret de bethania in hierusalem esuriit 7 iuit ad ficulneam 7 maledixit illi. e. c. 7 rursum eadem die de hierusalem in bethaniam redijt: 7 sequenti die. i. martis uenerunt de bethania in hierusalem xps 7 discipuli 7 tunc uiderunt ipi ficulneas aruisse: vt colligitur Mar. 11. c. 7 onsum est supra. 2. 1. c. q. 98. 7 eadem die accesserunt principes sacerdotum 7 pharisei 7 quiescerunt a xpo docente in templo in qua potestate hoc faceret. i. predicaret 7 ipse quiesuit de baptismo ioanis an esset de celo vel ab hoibus supra. 2. 1. c. 7 posuit in eodem tempore parabolam de duobus filiis quos pater misit ad vineam: 7 cotinuaui parabolam de rege uocante inuitatos ad nuptias filij sui: 7 post hec accesserunt pharisei vt caperent in sermone christum querentes de censu an esset dandus cesari: 7 statim saducei quiescerunt de re surrectione 7 illis confutatis accesserunt pharisei 7 vnus ex eis legis doctor tentauit xpm querens quod esset magnum mandatum: post hoc quiesuit Iesus a phariseis de xpo cuius filius esset 7 tunc pharisei confutati ab eo non ausi sunt eum amplius interrogare. 7 sic neq postea ista die martis neq mercurij neq iouis qbus xps supuixit ausi sunt iudei interrogare xpm in aliquo tentatorio neq arguere contra xpm sed mansit ille p dicans sine contradictione aliqua: 7 sequenti die ueneris crucifixus est pro nobis.

Sexta pars Matthei * Abulensis o iii

1. rñ. ad qñ
futu qñis.

Notandum

2. rñ. ad qñ
futu qñis.

3. rñ. ad qñ
futu qñis.

4. rñ. ad qñ
futu qñis.

Suma ho
ru3 capitū.

Capitulum. xxiij.

Tunc Iesus locutus est ad tur-
bas et ad discipulos suos di-
cens. Sup cathedra moysi se-
derunt scribe et pharisei. Om-
nia ergo quecumque dixerint vo-
bis seruate et facite: sed opera vero eorum no-
lite facere. Dicunt enim et non faciunt. Alli-
gant autem onera grauiora et importabilia et
imponunt in humeros hominum: digito au-
tem suo nolunt ea mouere. Omnia vero ope-
ra sua faciunt ut videantur ab hominibus.
Dilatant enim philacteria sua: et magnificant
fimbrias. Amant autem primos recubitus in
cenis: et primas cathedras in synagogis: et
salutationes in foro: et vocari ab hominibus
rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi. Unus
est enim magister vester. omnes vos fratres
estis. Et patrem nolite vocare vobis super
terram: vnus est enim pater vester qui in ce-
lis est. Nec vocemini magistri quia magister
vester vnus est christus. Qui maior est vestrum
erit minister vester. Qui autem se exaltauerit hu-
miliabitur: et qui se humiliauerit exaltabitur.

Tunc locutus. Considerat Mattheus pce. c. iudeos et potis-
sime eorum principes reprobatos esse iuste quia fuerunt
dictatores diuine veritatis. Hic ostendit eos reprobatos quia fue-
runt fictores false bonitatis. Et diuidit in duo quia primo matthe-
us ex nomine christi ponit huius fictionis motum. Secundo ponit pce
fictoris multiplicem effectum. ibi. (Ue autem vobis scribe.) Pri-
ma in duas quia primo christus motum predictum in iudeis esse ostendit.
Secundo illud a suis discipulis excludit. ibi. (Vos autem.) fuit autem
motum supbia phariseorum et legisperitorum: et ostendit supbia hec
ex tribus. Primo ex abusu sue potestatis. Secundo ex simulatione san-
ctitatis. ibi. (Dia vero.) Tertio ex ambitione dignitatis. ibi.
(Amat autem primos.) C. Circa primus dicit. (Tunc locutus est Iesus)
s. qui cessauerunt ab eo querere pharisei et principes sacerdotum
qui non ausi fuerunt iam ab eo querere postquam conuicti eos Iesus
sup questione de christo cuius filius sit pced. c. (Ad turbas.) s. ad
populos qui erant in templo in quibus comprehendit omnes additio ho-
minum non expressa dignitate status vel professionis aliquorum. q. d.
ante hoc loquebar ad phariseos congregatos pce. c. nunc vero
cessat loqui ad illos et cepit loqui ad turbas. (Et ad discipu-
los suos.) intelligunt nomine discipulorum omnes qui sequebantur christum
tam doctrina quam conuersatione. s. ut irent cum illo quo ille iret: et sunt
isti tam apostoli quam alij qui non ascenderant ad hunc gradum: et tamen
erant cum christo. (Sup cathedra moysi.) ista est increpatio scribarum
et phariseorum quantum ad abusum potestatis et doctrine. s. quia multa do-
cebant quae ipsi non faciebant et in docendo imponebant grauiora manda-
ta quam opus erat: et sedebant sup istam cathedram moysi ad docendum et
diffiniendum. (Scribe et pharisei.) isti sunt qui sedebant sup cathedram
moysi. (Dia ergo quicunque dixerint vobis.) s. predicando et diffiniendo.
(Seruate et facite.) i. custodite illa in corde vestro memo-
riter et facite ea in operis executione. Vel dicit seruate. i. caute. et
est sensus quod dupliciter predicabant pharisei et scribe iudeis: quod a
gibus abstinerent erat et alia gibus erat insistendum cum sint quidam pce-
pta negativa et alia affirmatiua. Propter prima dixit seruate. i. ca-
ute ab eis gibus illi cauendum esse debent. et per secundum dixit facite. s. illa
quae ipsi facienda predicant. sed primus sensus est melior quia vix tota littera
intelligi de preceptis affirmatiuis. (Secundum vero opera eorum.) i. scri-
barum et phariseorum. (Nolite facere.) i. attendite ad dicta eorum sed non
facta quia bona docent et mala faciunt: vel saltem ea quae agenda predicant
non implent: et ostendit statim. s. (Dicunt enim et non faciunt.) i. predicant bo-
na facienda sed illa non faciunt. (Alligant enim onera grauiora.) ostendit
diff abusus potestatis eorum sive in predicando sive in iudicando: quia ma-
iora iubebant facienda quam iubere deberent: et est metaphorica locu-
tio ad modum eius qui de lignis congregabat multa et colligat ea in

onus vni quod graue efficit: et imponit illud sup humeros alterius
qui portare non potest: et tamen ad portandum non adiuuat vel non vult ipse
simile onus sup humeros suos ponere. (Et importabilia.) i. dif-
ficilia ad portandum. (Et imponit humeris hominum) sup humeros
populi iudeorum quibus predicabant obligare eos volentes ad hec pce-
pta. (Digito autem suo nolunt ea mouere.) i. non solum non imponunt
ista onera super humeros suos sicut super humeros aliorum:
sed etiam nullo modo tangunt illa ad sustinendum difficulta-
tem eorum quia neque digito suo illa mouent.

Can qd hinc hic sunt continuata ad precedentia.

Queretur an ea que hinc hic sunt continuata ad pceden-
tia: et an fuerit statim facta vel interposito
aliquato tpe. Ad primam obm quod ista sunt continuata ad pceden-
tia. s. quod ista fuerunt facta post illa. Et primo patet quia tempus putandum
est ordinem esse rectum nisi ostendatur deuiatum esse ab eo: sed hic non constat
deuiatum esse ab ordine naturali. ergo obm est ordinem esse rectum. Se-
cundo quod dicitur tunc. positis enim pcedentibus subiungitur. tunc locutus est.
quod est signum continuationis: id obm est ordinem esse rectum. Cuius
obijciunt alij quod non stat quia vix multo ante pcedentia dixerit
christus ea que hinc hic: nam Lu. 11. c. ponit de ista increpatione quam
posuit christus phariseos et scribas quod alligant onera grauiora. Et
etiam quod. i. sepe dicit. ve vobis et ponit ibi a luca sed multo po-
stea. s. Lu. 19. et. 20. ponit lucas id quod hinc. s. 20. et. 21. c. de ad-
uentu christi in hierico et sanatione cecorum et de introitu in hierusalem
et de ramis palmarum et laudatibus pueris: sicut supra mattheus
descripsit. Cuius obm quod vix est quod mattheus tenuit rectum ordinem
hic. Sed ad dictum Luc. potest dici vno modo quod mattheus tenuit ordi-
nem rerum gestarum sive naturalium: Lucas vero non tenuit ordinem rerum ge-
starum sed artificialium. sepe enim sic faciunt euangeliste ut rem eadem
narraret et non eodem ordine. et tunc necesse est quod vnus tenuerit ordi-
nem rectum et alius non vel forte nemo tenuerit ordinem rerum gestarum:
quod non est possibile cum vna sit res narrata et diuersus vel oppo-
situs sit modus narrandi et si nihil nocet: quia si euangeliste non repu-
gnat sibi in sententijs vel rebus narratis ordo variatus narra-
tionis non nocet quia non facit vix neque falsum: quia si euangelista ali-
quid narret quodam ordine: asserit quod res esse quae ille narrat: sed
non asserit eo ordine accidisse quo ille retulit: propter quod nullus est
inconueniens euangelistas narrare idem non eodem sed diuerso ordine
ga hoc vulgatum est inter eos. Sic dicit Augustinus. sup Mat. et ex-
tra de re. iu. c. nihil obstat. s. nihil obstat narrandi diuersitas vbi
eadem dicitur. maxime cum quicquid euangelistarum eo ordine credat se vi-
xisse quo deus voluit. et ita non erat inconueniens quod mattheus te-
nuerit ordinem rerum gestarum lucas vero non. Cuius obm tamen obm et me-
lius quod tamen mattheus et lucas tenuerunt rectum ordinem narrationis
hinc varie narrauerunt: eo quod ista res narrata non semel potuit sua
re ordinem rerum gestarum quantum ad vnam vicem et alius quantum ad aliam. Et
patet quia lucas asserit dicta fuisse ista quia christus manducabat panem in
domo cuiusdam iuitae ab eo ad praedium: et quia non baptizauerat
ante cibum cepit intra se phariseus de christo murmurare: et tunc cepit
ipse dicere phariseos et scribas ea que hinc hic vix patet Lu. 11. Istud
autem quod mattheus narrat non fuit dictum in eodem loco neque ob ean-
dem causam neque eisdem personis. nam dictum est hic in templo vbi christus predi-
cabat et arguerunt ipsum pharisei ut colligeret ex continuatione sive
pcedentis. et illud in domo pharisei ut rideret: istud et dictum
est post temptationes phariseorum quia eum capere voluerant in sermone
et tradere morti ut colligeret pce. c. illud vero quod christus non lauerat
se quia manducauit et ob id phariseus illum murmurauit et ibi fu-
it christi occasio introducere oia hec. Istud et dicitur est ad turbas et
ad discipulos ut patet hic in principio littere. illud vero non potuit di-
ci turbis sed phariseo illi in cuius domo christus manducauerat et
alijs phariseis qui astabant: et ita appet quod non fuit eadem narratio sed
diuersa. Et obm est quod id quod lucas posuit fuit multo ante hic quod
hic ponit mattheus: vix potuit vterque tenere ordinem rerum gestarum
hic diuerso modo dicant quia rem diuersam narrat: et sic manet quod ista
littera est continuata ad pcedentia. Cuius obm secundum. s. an fuerit hec sta-
tim facta post pcedentia vel fuerit aliquod tempus interpositum. Obm
quod non fuit interpositum aliquod quod ad sacra scriptura pertineat. i. inter
disputationem illam quam habuit Iesus cum phariseis de christo cuius
filius sit hinc pce. c. et ista locutione nihil factum aut dictum est a christo:
quod apud mattheum aut alium euangelistam scriptum sit. Etiam obm
quod non iterum citat aliquanta mora temporis inter pcedentia: sed hec facta
fuerunt statim post illa. Quod patet primo quia dicitur hic: tunc locutus
est: sed non potest aliquid significare minorem interpositionem temporis quam
tunc quod signat in eodem textu vix rem factam. s. pcedentem et se-
quentem. Secundo patet quia non poterat esse longa mora interposita in-
ter hec et illa: quia illa facta fuerunt die martis post dominicam
ramis palmarum

19. dist. ca.
scdm.

1. q. 1. cap.
oia et c. fi-
gnastis et c.
non qles.

3. q. 7. s. fi.

Luc. 11. f.
26. q. 7. c.
alligant.

8. se. di. 4.
c. baptismus
supra. 6. d.

mar. 12. d.

Luc. 11. f.
2. 20. g.
Jac. 3. a

Luc. 14. c.
Luc. 11. g.

Connerio
capituli.
Diuisio
eiusdem.

+

+

+

+

+

+

Scribarum
increpatio et
phariseorum.

Duplex ex-
positio textus.

+

+

+

Sermone
apophorico

ramis palmarum: ut ostensum est p̄ce. c. q. vlti. passio et mors xpi cepit die iouis sequenti: id nō poterat esse lōga mora inter hec. Sed dōm q̄ modus fuit q̄ xps in eadē die et in eodē p̄ter- tunō diuertēdo ad alia postq̄ fecit ea q̄ h̄nt p̄ce. c. fecit statim que h̄nt hic: nā bñ iēsus quēsiuit a phariseis de xpo cuius fili⁹ eēt et illi nō possent rīdere recesserūt ab eo et nō ausi sunt am- plius eū interrogare ut dī p̄ce. c. statim aut ipse conuersus ad tur- bas q̄ p̄sentes erant cepit loqui que habent hic.

Quā fuit istud tūc qñ xps est allocutus turbas: et vbi. Qd. 2. Quereſ cū dicat q̄ locutus est xps tūc: qñ fuit istud tūc et vbi. Cōm ad p̄mū q̄ refert istud tūc ad

p̄cedētia que posita sunt de qōne de xpo cuius filius sit q̄ ha- bita est p̄ce. c. f. q̄ statim post illā qōnem habitā successit ista lo- cutio ut dictū est p̄ce. q. Et est dōm q̄ iste dies in quo facta est locutio ista ad turbas fuit dies martis ante passionē xpi: nam fuerit ista facta in eodē die et t̄xtu quo fuerit facta ea q̄ h̄nt p̄ce. c. ut dictū ē. q. p̄ce. sed illa facta sunt die martis post ramis palmarum: et ante mortem xpi ut ostēsus est p̄ce. c. q. vltima. ergo et ista dicta et facta sunt in eodem die in qua illa. f. die martis.

Sed obijciē q̄ nō fuerit facta et dicta hec p̄dicto die mar- tis sed multo tpe ante festū vel diē ramis palmarum. qd p̄ ga in fi- ne. c. post oīa hec dicta adiūxit xps. nō me videbitis amodo do- nec dicatis bñdictus qui venit in noīe dñi: et tñ h̄ dñi ē xpo in die ramis palmarum qñ pueri iudeorū clamabant osanna benedi- ctus qui venit in noīe dñi. et ita nō est ordo rectus q̄ de ramis palmarum habetur. s. 2. i. et Mar. 1. i. c. Cōm q̄ h̄ est ordo re- ctus ut dictū est. s. 1. et p̄ce. q. et fuit hoc die martis. f. per duos dies ante passionē xpi. Quod p̄ ga enarratis vobis his q̄ ou- rant vsq̄ ad finē. c. sequit̄ in p̄ncipio. c. sequētis. Et egressus ie- sus de templo ibat: et accesserūt ad eū discipuli eius ut ostēde- rent ei edificationes tēpli: et ipse dixit eis: videtis hec oīa. amē dico vobis q̄ nō manebit lapis sup lapidē qui nō destruat̄. Et tūc sequit̄ q̄ sedēte illo sup mōte oliueti cōtinuata eadē que- stione dixerūt discipuli xpo. qñ hec erūt et qd signū est adnētus tui et cōsummationis seculi: et xps cepit statim rīdere et dixit sub eodē t̄xtu oīa que habent sequētis. c. et. 2. s. c. et in fine totius rītionis. j. 2. 6. c. d. Et factū est cū cōsummasset iēsus sermones hos oēs dixit discipulis suis. scitis q̄ post biduū pascha fiet et filius hominis tradet̄ ut crucifigat̄. ergo manifestū est q̄ oīa hec q̄ habent sequenti. c. et. 2. s. dicta sunt duobus diebus ante mortē xpi qui fuit in pascha: sed pascha incipiebat diē iouis ad vesp̄rū et cōtinuabat̄ cū diē veneris in quo occisus est xps: er- go diē martis dicta sunt illa verba: q̄ tūc erat biduū ante pas- cha iudeorū: sed verba illa dicta sunt statim ut cōsummata sunt ista q̄ habent in hoc. c. q̄ finitis his dī sequen. c. et egressus ie- sus. ergo et ista que hic habent de redargutione phariseorū et scribarum dicta sunt biduo ante xpi mortē. f. eodē diē martis. et sic sunt ista cōtinuata ad p̄cedētia qd itēdebamus. Lū autē obijciē q̄ dicta fuerūt ante diē ramis palmarum. Dōm q̄ non est verū. et cū dicitur. nō me videbitis amodo donec dicatis bene- dictus q̄ venit. nō intelligit̄ de laude puerorū in diē ramis palma- rū: sed de laude quā cātābūt fideles in diē iudicii. nā ex tunc. i. ex eo tpe qd erat tēpus passionis (nā post biduū occisus est) nō viderūt pharisei et scribe xpm: q̄ post mortē nō manifestatus fuit toti populo sed testibus a deo p̄ordinatis Actū. 10. c. et ma- net nūc occultus quantū ad p̄sentiam corporālē oībus hoībus: in diē iudicii manifestabit̄ oībus hoībus et plangēt se sup eū oēs tribus terre Apo. 1. c. tunc autē laudabūt eū fideles et qui cū eo partē habebūt dicētes. benedictus qui venit. et tūc phari- sei et turbe eum videbūt ut diceb. j. in fine. c.

Ubi xps dixit hec verba. Questio. 3. Quereſ circa scōm. f. vbi xps dixit verba hec. Cōm q̄ dixit in tēplo illa. Et p̄ q̄ ponunt oīa q̄ ha- bentur in hoc. c. sub eodem t̄xtu q̄ xps illa dixit cōtinuato sermone ut apparet ex littera cū nō sit sermo interruptus: et ta- mē in p̄ncipio sequentis. c. finitis his verbis dī: et egressus ie- sus de tēplo ibat. ergo apparet q̄ qñ ista dicebat erat in tem- plo. Cōm apparet q̄ omnia ista que habent̄ x. c. 2. i. vbi accesserūt p̄ncipes sacerdotū ad xpm querētes in qua potesta- tate faceret hec sunt cōtinuata vsq̄ buc ut ostēsus est. s. 2. i. et 2. c. et tñ illa facta sunt in templo supra. 2. i. c. ideo et hec facta sunt xpo manēte in tēplo vbi orabat et p̄dicabat. CQue- ref. qd potuit xps ista dicere turbis et discipulis suis cū dica- tur q̄ turbis locutus fuerit hec. Cdicendū q̄ hoc facile erat: nā xps erat nūc in templo vbi turbe erāt: id poterat loqui tur- bis. Doc p̄ q̄ vt dī sequen. c. quando xps cōpleuit verba hec

exiit de templo: ergo in tēplo hec dixit: sed quacūq̄ hora xps esset in tēplo essent multi iudei ibi qui vocant̄ turbe potissi- me nūc: q̄ erant plures q̄ als q̄ conuerant ad diem festum f. pascha: nā non solum nūc. f. diē martis ante passionē sed etiā ex dominica in ramis palmarum erant multi iudei qui conue- rant in hierusalē ad diē festū: et illi exierunt obuiā cū ramis cū itrauit in hierusalem Jo. 12. c. ergo poterant esse nunc multe turbe in tēplo quibus xps loqueret̄. CItem p̄ hoc q̄ vt innui- tur Luc. 2. i. c. xps in his diebus qui fuerūt inter dominicam ramis palmarum et mortem xpi: ipse per diē manebat in tēplo p̄dicans et ante vesp̄rū exibat de vrbē et manebat in mōte oli- ueti et disculo veniebat in tēplū ad p̄dicandū. qd et innuif̄ sequit̄. c. nā finitis verbis xpi que habent̄ in hoc. c. segtur in p̄ncipio sequē. c. Et egressus iēsus de templo ibat: et accesserūt ad eū discipuli eius ut ostēderēt ei edificationes templi: et ipse dixit eis: videtis hec oīa: amē dico vobis q̄ nō reliquet lapis super lapidē q̄ non destruat̄. et tunc segtur ibi. f. sedente autem illo super montē oliueti accesserunt ad eū discipuli eius dicen- tes: quādo hec erūt. et sic videt̄ q̄ postq̄ exiuit de tēplo inuit sta- tim in montē oliueti: et ita erat in tpe illo quod fuit inter diē ramis palmarum et mortē: et tñ tunc per diē quasi totū manebat in tēplo docendo turbas Luc. 2. i. c. ergo nunc quādo in tem- plo erat poterat loqui turbis ea que habent̄ hic.

Quo xps potuit ista dicere discipulis cum dicatur q̄ ea tur- bis dixerit. Questio. 5.

Queretur quomodo xps potuit ista dicere discipulis suis cum dicat q̄ locutus est ea turbis et di- scipulis. Cōm q̄ facile est intelligi q̄ xps vbiq̄q̄ erat ma- nebat cū discipulis suis: nisi aliquādo vellet solus orare sicut so- litus erat: maxime per noctem manere in oratione tota nocte pernoctando: et tunc nemo erat cum eo de discipulis ut patet Luc. 6. c. et si interdū per diē orare vellet etiam ab eis recede- bat ut p̄ Jo. 6. c. quādo saturatis turbis ascendit solus in mon- tē orare et instante passionē. f. diē iouis cene per noctem cum esset in hortō: et relictis omnibus discipulis accepisset tres. i. ia- cobum et ioānem et petrum adhuc ab eis auxilius est quantum est iactus lapidis Luc. 22. et tunc orauit: et post orationē reuer- sus est ad eos. j. 2. 6. et Mar. 9. c. Quādo autem xps erat cū tur- bis nunq̄ se subtrahēbat a discipulis: imo ipsi adhibebant ei nō permittentes ut turbe comprimerent quando turbe offere- bant xpo paruulos ut imponeret eis manus: et discipuli p̄bi- bebāt turbas et paruulos accedere quousq̄ xps dixit. finite p- uulos venire ad me. et idē supra. 5. c. vbi xps p̄dicauit multis turbis. et tamē dī q̄ discipuli sederunt circa xpm: sed nūc xps p̄dicauit turbis in tēplo: ergo a fortiori p̄dicaret discipulis f. q̄ illi p̄sentes essent. CScō p̄ hoc q̄ hoc fuit diē martis ante passionē xpi ut ostēsum est supra. 1. et. 3. q. et tamen hoc tēpore. f. inter diē ramis palmarum et mortē xpi quotidie ve- niebat xps in auroza de bethania siue de mōte oliueti in hieru- salē cum discipulis suis et p̄dicabat: et ad vesp̄rū redibat ad eundē montē oliueti Luc. 2. i. c. ibant autem tunc cū xpo di- scipuli eius et redibant. qd p̄ ga veniētibus eis de bethania si- ue de mōte oliueti in hierusalē: maledixit xps ficulnee et aruit et viderūt postea eam discipuli aruisse. s. 2. i. c. et Mar. 1. i. c. er- go erant ipsi cū xpo in hierusalē quando p̄dicabat nūc: et ita poterat eis loqui cū loqueretur turbis.

Quare dī q̄ xps locutus est nunc turbis. Qd. 6.

Quereſ quare dī q̄ xps locutus est nūc turbis. CAlig- uat̄ dī q̄ hoc fuit q̄ pharisei recesserāt. voluit enī q̄ postq̄ xps disputauit cū eis de xpo cuius filius sit et illi cōfusi fuerūt q̄ nemo audebat ei rīdere neq̄ poterat recesser- rint: et māserunt tūc sole turbe et discipuli xpi: ideo nō poterat xps log nūc nisi turbis q̄ iā illi recesserāt. CS obijciē q̄. j. i. lra cōtinuato sermōe isto loquit̄ xps ad phariseos et scribas di- cēs sepe: ve vobis scribe et pharisei. ḡ erāt p̄sentes q̄ als nō loq̄ret̄ ad eos: et sic nō recesserūt. Dīci poterat q̄ xps loq̄bat̄ co- rā turbis de phariseis et scribis: et h̄ nō essent p̄stes dirigebat ad eos sermōe p̄ apostrophā: quā figuratā locutionē nos se- pe facimus. CS melius dōm q̄ xps locutus est nūc ad tur- bas nō q̄ nō eēt p̄stes pharisei: s̄ q̄ nō erat sermo iste diri- gēdus ad phariseos. et h̄ pp̄ tria. Primo q̄ voluit euangelista in verbis xpi ostēdere dīam: nā ante h̄ xps disputauerat cū phariseis et scribis de xpo cuius filius erat p̄cedē. c. et illa di- sputatio finita fuit cū nemo ausus fuit vltra querere. dū autēz illa disputatio durauit loquebat̄ xps solū ad phariseos cū g- bus disputabat. ista aut verba sequentiā nō p̄tinēt ad qōnez

Sexta pars Matthei * Abulēsis o iij

2. rō.

2.

Rññ. ad q-
stū qōnis.
1. rō.

2. rō.

2.

Nōnullorū
1. rñ. ad q-
stū qōnis.

Obiectio.

Rññ.

Doc. rññio
ad q̄stū.
qōnis.
1. cā.

illam neq; ad alia quā xps haberet cū illis: ideo debuit dici ad quē loquebat: q; als putaret q; loquebat ad eosdē phariseos ad quos supra: 2 iō dō q; locutus est ad turbas. 2 h magis red dit eam quare mattheus dixit q; xps locutus est turbis q; q; xps locutus fuerit turbis. C Scdo fuit 2 pcpue q; xps voluit nūc aliqua mala dicere de phariseis 2 scribis. s. alijs vt cauerent ab eis: 2 iō direxit sermones ad turbas 2 discipulos vt ab eis cauerēt. Et p; hoc ga dō in fra. sup cathedrā moysi sederunt scribe 2 pharisei: oia q; dixerint vobis seruare 2 facite: smi aut opa eoz nolite facere. C Tertio fuit ga nūc xps offm p dīcādī habebat 2 predicare volebat instāter vsq; ad mortē: sed iā nō pderat log phariseis 2 scribis ga pueri erāt 2 icorrigibiles. ergo debebat querere smonē suū ad eos qbus poterat pdesse: 2 isti erāt turbe 2 discipuli. Sic dicit Lbry. postq; oīs sacer dotes rñsione pstrauit 2 icorrigibilē additionē eoz ostēdit sicut 2 clerici si malefecerint inemendabiles sunt: laici aut delin quētes facile emendant: tūc auertit sermonem ad aplos 2 ad populū ifructuolum: nāq; est verbū in quo sic alter dūdit vt alter non emendetur.

C Quare xps locutus est hec verba discipulis suis. Qd. 7.

Queretur quare xps locutus est hec verba discipulis suis. C Aliq; dicit q; hoc fuit ga erāt presentes discipuli xpi qñ ipse dirigebat verba hec ad turbas vt dicitū est. s. q. 6. 2 iō nece erat q; illi audirēt 2 ita dicerent vba ad illos dicta esse. C S; dōm q; nō stat pmo q; si nō eēt aliq; vtilitas dicēdo eis verba hec neq; xps dirigeret ad illos p dīcta verba ēt si presentes eēt 2 illa audirēt: nec exprimeret euā gelista q; illis dicta fuissent cū nihil sine cā ponat: 2 tñ exprimit q; illis dicta fuerit: ergo nō fuit ista cā. C Scdo q; non staret fra in veritate: nā ad hoc q; ga dicat log alicui nō sufficit q; eo p sēte 2 audiente ipse loquat: sed ēt q; verba ad illū dirigat: 2 tñ hic dō q; xps locutus est tūc ad turbas 2 ad discipulos. ergo v; q; nō solū erāt presentes qñ xps loquebat: sed ēt xps dirige bat ex itione verba sua ad eos. C Dm ergo q; dixit h xps discipulis q; ista doctrina quā dedit h xps erat necessaria discipulis sicut 2 turbis: imo plus neēia eis q; turbis: nāz turbis iō h dicebat vt nō erraret circa simulationē phariseoz: sed er roz iste piculosior erat in discipulis xpi q; in turbis eo q; futu ri erāt principes 2 doctores ecclesie 2 omnium turbarū: iō illi magis erudiri debebant in hoc. vnde xps sepe dicebat discipu lis q; cauerēt ab hoc errore simulationis phariseoz.

C Quare expresse fecit mētionē Mattheus q; dicta fuerit ver ba hec discipulis xpi.

Queretur qre expresse fecit mētionē matthei q; dicta fuerit verba h discipulis xpi: nāz poterat xps log illis cū turbis 2 q; noie turbaz itelligeret: ita vt dice ret euāgelista q; locut' ē xps ad turbas nilylra addēs. C Dōz q; fuit pp tria. Prio pp ineqlitate dignitatis: nā maioris val de dignitatis erāt discipuli xpi q; turbe: 2 ē regula fm iura q; noie aliquoz quoz parua ē dignitas nō pnt itelligi spālter ali qui maioris dignitatis q; sint illi q; p nomē itelligunt: 2 tñ ex pssō gñāl' noie aliquo magni honozis vel dignitatis pnt sub itelligi piculariter illi q; sunt minoris dignitatis q; discipuli: nō poterāt itelligi discipuli noie turbaz 2 cñr oportuit expmī discipulos. Scdo fuit ad ostēdēdū oīaz locutionū xpi: nā iter dū xps loquit ad solos discipulos iterdū ad solas turbas: in terdū vero ad turbas 2 discipulos fil sic sepe appet ex narratio ne euāgelica: 2 ga ista vba ad vtrosq; dirigebat expssit euāge lista q; locut' ē ad turbas 2 discipulos. C De his trib' oīc Qui ge. sūt at meliores discipuli xpi ceteris turbis 2 iuenies i eccle sijs quoidā affectuosi? accedētes ad vbu dei eē discipulos xpi: ceteros at eē ppli ipsi? 2 iterdū qdā discipulis solis dīc: qdā at turbis: qdā vō turbis fil atq; discipulis sic sūt hec. Tertio. 2 pci pue fuit h vt itelligam' hec eē neēia discipulis xpi sic 2 turbis: nā sic fuit iuenies q; xps ista loqret tā discipulis q; turbis q; vtriq; erāt iuenies: ita fuit iuenies q; nos scirem' ista dicta eē discipulis vt sciam' illis fuisse neēia: sed nescirem' eis fuisse dicta nisi euāgelista h expmeret: iō expssit q; ēt discipulis fue rūt dicta. C Circa vñctionē p dīctoꝝ triū modoz. s. q; aliqñ xps loquitur solis discipulis ēt dōm q; vera est vñctio ab solute q; tū ad p mū 2 tertiu modū. De pmo p; q; xps iterdū lo quit discipulis suis secrete: sic de passiōe locut' ē eis secrete. s. absentib' turbis. s. 20. c. 2 de eiectione demonū. s. 17. 2 d signis aduētus sui sequē. c. De tertio p; ga iterdum loquit xps fil tur bis 2 discipulis sicut h. De scdo at dōm q; nō dō log solis tur bis qñ solis eis audiētib' loquat 2 nō sūt presentes discipuli: q;

semper at ei p sētes qñcūq; turbe erāt pntes vt ostēsus est. s. q. 6. s; dō log ad solas turbas: q; iterdū h eēt discipuli pntes nō dirigebat xps smonē nisi ad turbas eo q; illa doctrina vel sermo nō erat neēia nisi turbis. sic p; supra. 8. c. qñ xps locut' ē laudās fidē cēturonis: nā dō q; turbis sequentib' se dixit h. 2 rō ē ga ad exprobrationē israelitaz loqbat dīcēs. non iueni tātā fidē in israel. 2 h ga israelite nō credebāt: discipuli tñ cre debāt: iō nō dbebat eis exprobrari h: 2 sic solis turbis locut' ē. Sic ēt supra. 13. c. qñ xps locut' ē multas parabolas: tā discipu li q; turbe pntes erāt vt p; e. c. 2 tñ dō ibidē q; locut' ē ad tur bas 2 nihil dō de discipulis. Et rō ē ga parabole quātū ad cor ticē sicut xps illas pponēbat erāt p pplō q; admiraret 2 nō i telligeret: sensus at latēs quē xps nō p dīcabat publice erat p discipulis 2 nō p turbis. Qd p; e. c. vbi querētib' discipulis edisseri sibi parabola dixit xps. vobis vātū est nosse mysteriū regni dei: ceteris at in parabolis. 2 ita iueniet gñālē figs di ligēter aduertat q; vbiq; xps dō locut' ad turbas nō expssit discipulis q; doctrina vel vba illa nō pntēt ad discipulos neq; ad eruditionē neq; redargutionē neq; ad aliq; vtilitatē ipoz s; solū turbaz. cū vō dō locut' ad discipulos 2 turbas iuenietur vtriq; pdesse smo. 2 illa ē vā cā hui' vñctionis i mō loqndi.

C Quare xps dixit nunc turbis ista que ad phariseos 2 scribas pertinebant.

Queretur qre xps dixit nūc turbis ista q; ad pharise os 2 scribas ptinebat. s. qñ iponebat one ra ipotabilia hoibus 2 multa alia de additionibus eoz. C Di cendū q; fuit. Pmo ad instructionē populariū 2 discipuloꝝ vt cauerēt simulationē phariseoz 2 scribaz 2 itelligerēt eoz inig tates: ga h pderat tā turbis q; discipulis vt dīcet sequenti. q. C Scdo fuit ad aliqñ emēdationē phariseoz 2 scribaz h; nō pcpue: nā cū nō possent corrigi ad mouēdū eos directe in bo no: fortassis admonerent cū viderēt suas inigatas manifestari ga sic erubescerēt. C Tertio fuit in penā iploꝝ: nā ipsi calūnia bant 2 xpm tētates eū sepe vt caperēt in smōe vt p; pce. c. 2 iō iustū erat vt in aliquo punirent: xps at erat iudex qui poterat eos punire cū eēt de: iō puniuit aliquo mō manifestādo vel referēdo eoz inigates. C Quarto fuit vt xps ostēdat suā ino centiā corā pplō: nā sepe eos redarguebat 2 aliqñ dūre se ad eos hebat vt p; pce. c. vbi illi dixerūt xpo. scim' magi q; verax es 2 viā dei i vitate doces: ipse at vocauit eos hypocritas: 2 ga populus putaret q; forte xps in hoc dūre 2 irrationabiliter se haberet ostendit hic eoz inigates populo: vt h; grauiora tra eos faciat appareat iuste facere 2 dicere.

C Ad qd pderat turbis 2 discipulis xpi instructio penes inig tates phariseoz ac scribarum.

Queretur ad qd pderat turbis 2 discipulis xpi instru ctio circa inigates phariseoz 2 scribarū. C Dm q; valde pderat: 2 in h pssupponēdū q; pharisei inter iudeos tenebāt quēdā modū viuēdi q; sanctioꝝ videbat modis viuēdi ceteroz hoium: scribe at hēbant vt pitiores ceteris 2 ad quos ptinebat instruere ceteros hoies de his q; ad legē erāt. Et qbus sequebat q; phariseis 2 scribis maxima fides adhi bebat iter iudeos. his qdē tāq; sanctissimis: illis vero vt pitifl imis. si at h; recte se hērent nullus error seqret p dīctā fidē eis adhibēdo. si aut a rectitudine declinarēt poterāt leg magna 2 multa icōueniētia: iō docuit xps tā turbas q; discipulos q; scri be 2 pharisei nō recte se hērent vt sic nō adhiberēt eis fidē i bis i qb' nō expediebat: qd qdē fiebat manifestādo eoz inigates. Et pmo qdē circa passionē xpi p xie futurā: nā scribe 2 pha risei q; xps oderāt icitabāt pplm ad passionē xpi vt dō Mar. 15. c. q; cū pilatus diceret plebi quē volebāt sibi dīmitti: pōti fices ocitauerūt turbā vt peteret dīmitti sibi barrabā 2 crucifi gi iesum: 2 noie pōtifiū itelligebant pharisei 2 scribe ga isti fuerāt pcpui in oīlio occidēdi xpm Jo. 11. c. vt aut ppli non assentiret eoz oīlio cū eēt inig suadentes xpi mortē ostēdit nūc eoz inigates: vt si postea populus assentiret eis suadenti bus petere mortē xpi nō esset populus excusabilis qui suade bat ab inigs ad inigatem: secus vero si eos iustos crederēt 2 qb' eēt fides adhibēda. C Scdo circa ea q; ptinebat ad passio nē xpi ga resurgēte eo pncipes sacerdotū oīlio hito cū seniori bus q; erāt de phariseis 2 scribis dederūt pecuniā copiosā: cū stodib' sepulchri vt dicerēt q; dormientib' ipso venerāt disci puli iesu 2 abstulerāt corp' ei' inde. j. 28. c. hāc at iniquā fictio nē credē deberet: 2 potissime ga ppli videbat q; scribe 2 pha risi q; xpm oderāt nitebant h suadere. sec' fozet si bi viri boni eēt: iō vtile erat ostēdi eos fore iniquos vt nō crederet eis circa similia.

2. cā.

3. cā.

Nonullox
rñs. ad q;
fitū qōnis.
Cōfutat io
1. rō.

2. rō.

Doc. rñsio
ad qñtum
qōnis.

Rñs. ad q;
fitū qōnis.
1. cā.

2. cā.

3. cā.

B
Probatio
cuiusdā vñ
ctionis

similia. Tercio et precipue circa fidem christi. nam post eius mortem et resurrectionem predicatum est publice inter iudeos: in Hierusalem esse messiam et deus: pharisei autem et scribe nitebantur nimis auertere plebem ab hac fide non solum verbis sed et verberibus. Actus. 5. c. vii. autem non adhibeas eis quasi firmiter verba dicentibus dicitur quod erat iniquitas: et sic non erat recedendum ab ea fide quam mirabilis probabat per suasionem istorum iniquorum. Quarto dicitur per doctrinam eorum ut non putaret necessaria nam pharisei et scribe multa mandata cōfingebant quibus gravabatur homines et per opinionem quam de illis habebatur putaret homines se obligari ad illa: idem christus ostendit quod non erat simpliciter obligati cum vocat illa mandata onera importabilia. Quantum ad discipulos christi et proderat ista manifestatio iniquitatis scribarum et phariseorum quod discipuli christi erant iudei: et tamen ipsi quod progenitores eorum semper fuerant subiecti doctrinæ ipsorum et multa eis reuerentiam impendebat: per quod attendentes mandatis illorum aliquantulum iudicarent et distraberent a mandatis christi: idem christus intendebat penitus eos distrabere ab imitatioe phariseorum et scribarum et illorum mandata confundit. sicut per super. 1. 5. c. vii. ubi disputat phariseos super lotione manuum et quod observatio preceptorum positum ab illis non sanctificabat homines: et violatio eorum non polluebat eum: et hoc est videtur hic facere cum dicit. alligant onera importabilia humeris hominum. sed quod hoc sit infra dicitur. et idem tamen turbas quod discipulos valde admonet christus fugere simulationem phariseorum et scribarum. scilicet ut non credat eis in omnibus quasi boni sint cum non sint boni: et eorum doctrina ut non teneat in omnibus velut recta. De primo per Luc. 12. c. f. multis turbis circumstantibus ita ut se invicem comprimeret cepit dicere. attendite te a sermone phariseorum quod est hypocrisis. id est simulatio. De secundo per super. 1. 5. c. vii. ubi doctrinam eorum de laudando manus ad cibum tanquam necessariam ad mundificationem hominis dixit christus convocatis ad se turbis. audite et intelligite non quod intrat in os coingnat homines: et super. 16. c. dixit discipulis. intuimini et canete a fermento phariseorum et saduceorum. et postea dicit ibidem quod istud fermentum est doctrina: et sic ab illa christus admonerat cavendum.

Que erat ista cathedra moysi et quod erat sedere super eam. Qd. 11.

Queretur que erat ista cathedra moysi et quod erat sedere super eam. Cuiusmodi quod exponitur quod de auctoritate et potestate iudicialia quam vocat cathedram moysi quod ad illam precipue pertinuit: et ita illius cathedra manere videbatur: sicut primus vicarius christi fuit Petrus et sedet loco christi: tunc omnes ad quos pervenit per successiones et tempora vicarius christi dicitur sedere in sede Petri. scilicet quod ille fuit primus qui super eam sedet. Circa hoc considerandum quod moyses fuit primus quem deus preposuit populo iudeorum et ille eos eduxit egypto et legem a deo acceptam illis publicavit Exo. 19. et. 20. et. 3. et. 2. iste solus audiebat causas totius populi Exo. 18. et per multitudinem populi manebat tota die audiens contentiones et non finiebat neque dirimere poterat litigia: quousque dixit ei Jetro socer suus sacerdos mediani. Nullo labore consumeris tu et populus qui tecum est. et ibi constituit decanos quinquagenarios centuriones atque tribunos. e. c. Sed enim adhuc maneret difficultas magna clamavit moyses ad deum: et ille dedit de spiritu moysi septuaginta senioribus qui prophetaverunt et constituit eos in iudices pariter cum moysen Numeri. 11. c. et mansit ordo ille iudicandi postea semper quoad mansit status populi iudaici. scilicet usque ad destructionem hierusalem per romanos quando iudei desierunt esse gens quod dispersi fuerunt per totum orbem: et ita tempore christi manebat talis congregatio seniorum septuaginta. Et isti sunt qui vocantur seniores infra. 2. 6. et. 7. c. ultra hos non erat appellatio et per hos diffiniebantur magne cause iudeorum: et ad hos devolvebantur siue per appellationem siue per dubium cause de omnibus locis Israel et sine istorum stabat. erat autem precipuus istorum summus sacerdos Deutero. 17. c. et ita poterit intelligi quod isti septuaginta seniores in quocumque tempore essent dicerentur sedere super cathedram moysi quod habebant auctoritatem vel potestatem iudicariam quam primus inter iudeos tenuit moyses. et ita exponit Nicolaus. Aliter potest exponi de actu docendi et exponendi legem. et vocatur cathedra moysi illa cathedra in qua lex moysi predicabatur populo et exponebatur. nam in templo dei et in omnibus locis in quibus iudei erant predicabatur lex moysi et erat cathedra in qua ascendebat predicator ut doceret: et non dicitur cathedra moysi quasi moyses in ea nunquam sederet: sed quia lex moysi in ea predicabatur et exponebatur. et ista expositio videtur esse melior et magis convenire littere. Circa quod sciendum quod apud iudeos in singulis locis conveniebatur quolibet sabbato iudei in synagoga. nam et sic christi consuetudo erat quolibet sabbato cum eis intrare in synagoga Lu. 4. c. et ibi legebatur primum lectio de libro moysi

et de libris prophetarum et post lectionem predicabatur aliquis ad plebem Actus. 13. c. ubi de Paulo et Barnaba dicitur quod ingressi synagoga die sabbatorum sederunt: post lectionem autem legis et prophetarum miserunt principes synagoge ad eos dicentes. viri fratres si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem dicite: et tunc Paulus surrexit et predicavit. illa autem predicatio ut communiter erat aliqua expositio legis moysi: sicut et nunc predicatorum predicatio exponunt christi doctrinam: et hoc perclare Actus. 15. c. moyses enim a temporibus antiquis habet in singulis civitatibus qui predicet in synagogis ubi per omne sabbatum legitur. Secundo apparet hoc ex proprietate nominis quam bene solet servare Hieronymus. dixit enim super cathedram: et tamen cathedra pertinet ad docentem: tribunal ad iudicem si ergo intenderet christus loqui de potestate iudicialia: diceret Hieronymus super tribunal moysi et non super cathedram. ergo videtur quod intelligeretur de sessione quod erat ad docendum et non ad iudicandum: illud vero erat in predicatio legis moysi et exponendo illam. Tercio quia si intelligeret de potestate iudicialia diceret quod super cathedram moysi sederunt seniores: quia ad septuaginta seniores pertinebat ista potestas ut dictum est. dicit tamen sederunt scribe et pharisei. ergo intelligitur de predicatione que ad omnes hos pertinebat. Quarto quia dato quod aliquis diceret quod hoc stat eo quod isti seniores erant de phariseis et scribis et ita sedebant seniores cum sederent scribe et pharisei non convenit: quia tunc non diceret ab solute pharisei et scribe: quia signat quod non solum conveniebat hoc illis phariseis et scribis qui erant seniores: sed generaliter omnibus quod falsum est. Quinto quia dicitur quod dixerint vobis facite. et tamen si de iudicibus intelligeret potius diceret quod dixerint vobis impauerint facite: idem potius est intelligendum quod accipias de docentibus et predicantibus exponendo legem moysi quod de iudicibus. Sexto appet quod idem asserit Origenes super Mattheum. 23. c. legem moysi perficiat et interpretari se gloriatur: ubi sedet super cathedram moysi.

Qui erant isti scribe et pharisei qui sederunt super cathedram moysi. Questio. 12.

Queretur quod erant isti scribe et pharisei qui sederunt super cathedram moysi. Aliquis voluit quod scribe sunt litterarii legis solum sequuntur: pharisei autem qui interpretantur quasi divini si ab eis et meliores existentes. Sic dicit Origenes super Mattheum. quod non recedunt a littera legis et scribe dicitur: qui autem magis aliquid profiterentur divinum: qui autem moysen secundum spiritum virtutem intelligunt et exponunt sedent quod super cathedram moysi si non sunt scribe et pharisei: sed his meliores dilecti christi discipuli et post adventum christi sedent super cathedram ecclesie que est cathedra christi. Sed ob id quod hoc mystice accipitur. nam necesse est accipi scribas et phariseos per quibusdam conditionibus personarum inter iudeos qui persone tempore christi sedebant super cathedram moysi. De phariseis autem omnem quod quidam secta iudeorum erat. distinguebantur enim tres precipue secte inter iudeos. scilicet phariseorum saduceorum et hesenorum ut dicit Iosephus secundo libro de bello iudaico. de moribus autem phariseorum et vita late diximus. 3. c. q. 63. habebant autem inter ceteros iudeos istam tantam religionem: et vite austerioris saltim quantum ad multitudinem certimoniarum ubi exhibebant eis magnus honor: et erant multi de his viri pii: et idem sepe predicabant. De scribis omnem quod non erat secta aliqua iudeorum sicut pharisei et saducei: sed erat sapientes. nam viros doctos sapientes vocamus: greci vero philosophos: hebrei scribas: ple autem magos: et idem cum christus vellet dicere doctos in lege dicit scribas quod ita iudei loquuntur. Sciendum autem quod si ponatur hic scribe et pharisei tanquam distincti non distinguuntur inter se sicut phariseus et saduceus siue sicut opposita: quod nullus phariseus est saduceus neque e converso: et erant secte disparate et quasi opposite. sed distinguuntur sicut grammaticus et dialecticus: quod aliud sit grammaticus et aliud dialecticus: tamen idem potest esse grammaticus et dialecticus. sic enim aliud est scriba quam phariseus: quod scriba esse est esse sapiens in lege: phariseus esse erat habere modum certum vivendi et sectam. et tamen accidit eundem esse phariseum et scribam. idem doctum in lege.

Ad quod sedebant isti scribe et pharisei super cathedram moysi. Q. 13.

Queretur ad quod sedebant isti scribe et pharisei super cathedram moysi. Cuiusmodi quod ad predicandum populo exhortando. iuxta illud Actus. 13. c. viri fratres si quis sermo exhortationis ad plebem est dicite. et ad exponendum doctrinaliter si autem doctores qui magistraliter docent discipulos suos: peritroque enim competit sedere super cathedram: et hoc significat christus istos facere cum ait. quicunque dixerint vobis servate et facite. et sic aliquid docebat quod tenendum esset ab audientibus: et quod ostendunt. nam et non faciunt. Sed dicitur quomodo scribe et pharisei sedebant super cathedram moysi ad predicandum et docendum quod hoc pertinet ad solos

Predicatio pauli in synagoga 2. rō. Cathedra et tribunal dicitur ferant.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

7. rō.

Rñ. origenes ad quod quoniam

Constat

Doc. rñ. ad quod quoniam

Notandum.

8. rō.

Rñ. ad quod quoniam

Petitio.

Rñso.

Obiectio.

Rñso.

2

Nōnullo.
rñ. ad qñ.
qñis.Aliorū rñ.
ad q. qñisDoc. rñ. ad
qñ. qñisIn veteri
testō duo
ad hoc q
qñ pñdaret
requirēbāt

B

Primū

Secūdū.

Notādū.

2

sapiētes q in lege docti sunt: s; pharisei nō erāt docti in lege cū solū tenerent sectā determinatā: viūēdi: iō nō ptineret ad eos docere s; solū ad scribas. C Dm q alig erant pharisei simplices q solū imitabāt illū viūēdi modū z nullā hebāt litterarū pñtiā: alij āt pter hoc q pharisei erāt hebāt magnā eruditiōē in scriptura. pñmi istorū phariseorū nō pñdicabāt qz nō erāt sapiētes. secūdū vero pñdicabāt z docebāt z isti nō solū erāt pharisei sed ēt scribe. C Sed tūc obiectē q superuacue ponitur de scribis qz cū oēs sedētes sup cathedrā moyfi essent sapiētes: z oēs sapiētes sint scribe soli scribe sedebūt sup cathedrā moyfi: iō nō deberet dici de phariseis z scribis. C Dm q verū est q oīs sedēs sup cathedrā moyfi erat scriba: z tñ posuit xps dñstinctionē istā qz de sedētibz qdā erāt scribe q erāt pharisei: alij aut erāt scribe q nō erāt pharisei z vtriq; erāt repñsibiles i multis: iō vtrorūq; xps noiauit vt vtrorūq; additiōē poneret: sed scribe q nō erāt pharisei erāt qdē eruditi circa legē: sed nō erāt excellēter religiosi sicut pharisei apud iudeos hebant.

Quomodo cōpetebat scribis z phariseis ista potestas pñdicandi: z an cuiq; cōpetebat vel qbus. Questio. 14.

Queretur

cū dicat q scribe z pharisei sedebāt super cathedrā moyfi ad docēdū z pñdicādū quō cōpetebat eis ista ptās pñdicandi: z an cuiq; cōpetebat vel qbus. C Aliq dicūt q cōpetebat cuiq; z nō regrebat aliqua potestas vel cōditio psonarū qz tā scribe q pharisei pñdicabāt nūc z isti laici erāt. nā neq; sacerdotes neq; lenite erāt: s; multi pure laici erāt pharisei z scribe: ēt xps pñdicabat q erat pure laicus qz erat de tribu iuda de q nemo altario ministravit ad Debre. 7. c. ergo quibz poterat pñdicare in iudeis. C Alij dicūt q regrebat spālīs ptās z cōditio psonarū qz als nō possent redarguere principes sacerdotū xpm pñdicātē dicētes. in q ptātē hoc facis z qs tibi dedit hāc ptātē. s. 2. i. c. qd de pñdicatione intelligit vt ibi expositum est. C Dm q offiñ pñdicandi inter iudeos nō erat taz artatū sicut nūc in nouo testō. nā nūc pure laici nō pñmittit pñdicare ēt de here. c. cū ex in iūcto. clericis quoq; nō pñmittit vbiq; indifferēter pñdicare nisi oues qs hēat quarum ei cura imineat: qz noie pastoralis cure ēt pñdicandi offiñ venit: alij vero ptātē accipiūt pñdicandi ab eo q pñst spūaliter eis qbus pñdicādū est vel a iure. C In veteri aut testō nō erat sic: s; ēt laicis licebat pñdicare. Duo tñ regrebat ad hoc q qs pñdicaret. Primū erat scia ad docēdū. Scdm erat q acciperet ptātē ab eo q pñerat synagoge in qua fiebat pñdicatio. C Circa primū aut oīm est q cū aliq esset vir pitus ad docēdū z exhortādū pluraliter nō curabat de qua pgenie vel statu ēt: vñ tā sacerdotēs q lenite simplices q laici qcuq; poterāt pñdicare z admitterebant ad pñdicādū si erāt periti. sic pñ Actu. 13. c. vbi cū Paulus z Barnabas venissent in antiochiā introierūt die sabbati in synagogā: z post lectionē legis z pphetarū miserunt ad eos principes synagoge dicētes. viri fratres figs sermo exhortatiōis in vobis est ad plebē dicite. z tñ ibi nesciebat an Paulus z Barnabas essent periti vel nō: aut q vel quales essent nisi solū q cognoscebat eos esse iudeos eo q intrauerāt synagogā ad orandū: z nulla alia discussiōe facta petierūt ab eis q pñdicaret solū querētes an essent periti z hoc ipsum ignorabant cū de hoc quererēt: qz als solū dicerēt principes synagoge. viri fratres dicite aliqd ad plebē exhortādū. ergo nesciebat eos peritos: sed cū nescirēt quales erāt ad hoc q pñdicaret solū quēsierunt ab eis an essent viri periti. ergo vt q nulla alia cōditio regrebat qz als regrerēt ab eis de illa conditiōe. s. an essent sacerdotes vel lenite vel de quacūq; alia cōditioe aut statu q regrerēt ad pñdicādū: s; nō qñserūt nisi de hoc. ergo indistincte admitterebat ad pñdicādū qz peritus. C De secūdo vōz q ad hoc q aliq quātūcūq; peritus pñdicaret regrebat auctoritas eius q pñdebat loco vel synagoge z ab illo accipiebat potestātē pñdicandi. C Pro quo sciēdū q in terra iudeorū erat vñi cuius locus tēpli in quo fiebat sacrificia z cetera ceremonie diuini cultus vt or̄ Leni. 17. z Deutero. 12. z figs alibi tēplū cōstitueret vel sacrificia faceret nefas erat. sic innuitur Leni. 17. z Josue. 22. z Deut. 12. c. z ad hūc locū veniebāt oēs iudei masculiter in anno ad tres solēnitates. Exo. 23. et. 34. z ibi offerebāt sacrificia sua z munera. p singula aut loca iudeorum terre erāt domus qdā deputate ad orationē oium q in loco erāt qz synagogas vocabāt: z in his nō fiebat sacrificia aliqua neq; oblationes aut ceremonie diuini cultus: sed solū conueniebant oēs ad orationē diebus sabbatorū z alijs festiuitatibus: z proponebāt ibi verbū dei ab eis q periti erant Actu. 13. et. 15. Si aut qs pñdicare vellet in tēplo dñi debebat accipere ptātē ab eo q

pñerat tēplo. si aut in synagoga aliqua accipiebat ptātē ab eo q synagoge pñerat: in quol; n. loco pñerat aliquis synagoge z ille vocat princeps synagoge siue archisynagogus qd idē est. sic dicit Mar. 5. z Luc. 8. c. de archisynagogo cuius filia a cūsto curata est. i. suscitata z Luc. 13. c. dicit de archisynagogo increpuit eos q veniebāt ad xpm vt curarent sabbato: nō tñ in creparet ceteros nisi princeps vel magister eorū esset: cū ex auctoritate qdā agere videat. petitiō aut siue cōcessiō licētie ad pñdicādū erat neciā qz als nō redargueret qs pñdicās siue ptātē cōcessa: arguebant tñ principes sacerdotū xpm de hoc. s. 2. i. c. dicētes in qua ptātē hoc facis z qs tibi dedit hāc ptātē. z qñ ibi de pñdicatione. ergo stabat inter iudeos necessariā esse ptātis cōcessiōē ad hoc: qz als vanū esset argumētū z increpatione iudeorū. z iō qñ qs pñdicare volebat in tēplo accipere debebat ptātē a summo sacerdote: eo q ille pñerat tēplo z loco electo a dño Deutero. 17. c. s. q aut superbierit nolēs obedire sacerdotis imperio q eo tpe ministrat dño deo tuo. z ille est summis sacerdos vt colligit ibi ex littera. z sic illud exponit Papa extra q filij sunt legitimi. c. p venerabilē. q aut in alio loco pñdicare volebat accipere debebat ptātē a principe synagoge ad quē ptinebat pñdicare de pñdicatore. sic or̄ Actu. 13. s. q principes synagoge miserūt ad Paulū z Barnabam dicētes. viri fratres figs sermo exhortatiōis in vobis est ad plebē dicite. Hoc aut verū erat nisi putaret qs hēre auctoritatē a deo. i. ab eo missus sicut erat pphetas: qz tunc nō petebat aliqua auctoritas ab hoie: z ob hoc cū xps sepe pñdicaret in synagogis vt pñ Luc. 4. z Mar. 2. z s. 12. nunquā tñ petebat ab aliquo archisynagogo licētiā pñdicandi: z et qñ pñdicabat in tēplo in Hierusalē nō accipiebat licētiā a summo sacerdote: z hoc erat q putabāt esse ppheta. s. 16. c. et. s. 2. i. vocabat publice ppheta a Nazareth: z iō neq; ipsi principes sacerdotū aut alij iudei petebant ab eo dū pñdicaret in tēplo qs ei dederat ad hoc licētiā nisi semel añ mortē suā qñ indignati ctra eū dixerunt. in q ptātē hoc facis. s. 2. i. z fuit hoc die ramispalmarū vt ibi ostendit. de ceteris aut q nō putarent esse ppheta necesse erat q acciperent licētiā sicut dictū est. Et hoc aut apparet q petebat. s. qd ad scribas z phariseos ptinebat pñdicare. Et oīm qz nō essent sacerdotes neq; lenite neq; laici: sed accidebat q aliq sacerdotes essent scribe aut pharisei: z aliq ēt laici erāt pharisei z scribe cū scribā esse ēt esse sapiētē: qd tam laico q sacerdoti accidere pōt. phariseum esse sit tenere certas ceremonias viūēdi: qd ēt conuenit vtriusq; s; de istis dixit xps q sedebant super cathedrā moyfi: eo q erant isti periti. nā oīs scriba est sapiens: pharisei aut pro magna parte erāt sapiētes.

Cū xps dixit q sup cathedrā moyfi sederūt pharisei. Qd. 15. Queretur

quare xps dixit q sup cathedrā moyfi sederunt scribe z pharisei. nā videt q solū deberet dicere q sederūt scribe: nā periti sedebant sup cathedrā ad pñdicādū vt ostensum est pñcedēti. q. sed scribe erāt soli periti. nā pro sapiēte scribā vocāt iudei. ergo soli scribe se debāt. C Dm q verū est q soli sapiētes q vocantur scribe pñdicabāt: pharisei autē q dicunt sup cathedrā sedere etiam scribe erāt qz vocant pharisei z similes sūt pharisei z scribe. C Sed tūc dicitur cū qz iudeus sapiens ad mitteret ad pñdicādū quare specialiter dixit xps de phariseis. nāz saducei vel alij laici q de nulla secta essent si sapiētes essent admitterentur ad pñdicādū. C Dicit pñt vno mō qz qz peritus admitteretur ad pñdicādū: plurimi tñ q inter iudeos erāt sapiētes erāt de phariseis qz hī vacabant magis studio legis dei. Quod pñ qz isti habebāt veriores opiniones circa credēda qz ceteri. nā saducei negabāt resurrectiōē z angelos z spiritus Actu. 23. c. pharisei aut oia hec esse asserēbāt. sed rectiores habere opiniones ad sapiētiōes ptinet: isti ergo vt sapiētiōes vt i plurimū frequētarēt officiū pñdicatiōis. C Scdm qz isti erāt magis accepti apud plebē qz ceteri iudei pp sanctitatē quā simulabāt: z iō deuotius audiret plebs eos pñdicātes qz ceteros. vñ plures de istis pñdicarēt z sic christus istos potius qz alios noiauit: z sic expñsi sunt noie pñtio pharisei: qz plures de his qz de alijs pñdicabāt: ceteri aut qcuq; essent pñdicātes noie cōi vocati sunt scribe. i. sapiētes. C Tertio pñt dici q expressi fuerūt specialiter pharisei qz xps volebat eos redarguere hic: z qz specialiter pharisei digni erāt redargutiōē eos expñsi specialiter. Si. n. xps vellet solū dicē q pñdicabāt inter iudeos solū dicit qz sederūt scribe sup cathedrā moyfi qz ad pñtos ptinebat pñdicare. s; voluit redarguē iudeos mltā fingētes z sapiētes iudeos alios sub spē scitatis: bñmōi āt erāt pñcipue phisei q multa simulabāt ex habitu

ex habitu exteriori vera non erat. alij autem decipiebant populum in
bates multa facere et nihil ipsi facientes et hi erant doctores legis
f. scribe: id solos hos noiat Et vixit tunc quidam pharisei erant
qui non erant scribe: et tamen illi fallebant populum simulatione sanctitatis
et non doctrina. I. de his non dicitur in principio lre cum dicitur. sup ca-
the. moy. sede. scri. et phi. q. piti erat et hoc visibile est. f. q. ad increpa-
du eos spualiter expulsi phariseos: q. infra in lra vbiq. ponit
ve noiant scribe et pharisei et ipsi qda soli. Sed obijciat cu
supra psequerentur xpm principes sacerdotu scribe pharisei et le-
niores: quare soli scribe et pharisei noiant hic ad redarguedu
q. et ceteri erant digni redargutioe. Dicit pot vno mo q. oes
illos redarguit xps hic sub noie scribar et phariseoru. f. q. pzi-
cipes sacerdotu et seniores populi vel erant scribe vel pharisei
aut vtriusq. et id autem quatu ad sapietia includent sub scribis aut
quatu ad pfectione sub phariseis. et hoc satis verisimile est. ma-
xime quatu ad scribas q. scribe sunt sapietes: et tamen ta principes
sacerdotu q. seniores erant sapietes. De principe sacerdotu p
q. oes sacerdotes esse debebat sapietes. ergo a fortiori summus
sacerdos q. alijs perat. sic dicit Aggei. 2. c. interroga sacerdotes le-
ge. q. debet hie piti legis. et Mala. 2. f. labia sacerdotis custo-
diunt scientia et lege ex ore eius exiret quonia angelus dñi exerci-
tuus est. et intatu tenebant esse sapietes: q. si non essent abijcieba-
tur de sacerdotio. Osee. 4. c. f. q. tu repulisti scias ego repellam te
ne sacerdotio fungaris mihi. De senioribus apparet q. isti
seniores successerunt loco illoz septuaginta quos deus posuit co-
sortes moysi vt oñ sum est. q. 1. 3. et illi erant sapietes qñ electi
sunt: cu dicitur de moysi Numeri. 1. c. congrega mihi septuagin-
ta quos tu nosti q. senes sint populi ac magistri. Sed magister
dicit piti: et q. addidit eis deus sapiam maiore cu dederit eis
spiritu ppheticu. na dicit. e. c. q. pphetauerunt neq. vltra cessau-
runt. ergo nece erat sapietes ee eos q loco horu eligebant: potis-
sime q. assumebant ad iudicadu de oibus cas arduis id sapi-
tes essent. de vtriusq. simul p. plane Deu. 1. 7. c. vbi dicit q. qñcuq.
erat ambigua res de q. iudicadu erat i aliquo loco terre israel
et verba iudicu variabant recurradu erat ad summu sacerdotem
et ad seniores q. erant in loco que de elegerat et q. qd illi iudica-
bat tenebat. ergo esse debebat sapietes. et sic ta principes sacer-
dotu q. seniores poterat intelligi noie scribaru. Alio mo pot
dici q. principes sacerdotu et seniores non intelligunt noie scri-
baru neq. phariseoz: et tamen non expulsi eos hic Mat. q. xps vo-
luit solos scribas et phariseos increpare. Et ro huius est q. xps
voluit hic increpare de duobus. f. de doctrina et de simulatione.
De doctrina qd q. onera graua et ipotabilia bumeris boim
ponebat: digito aut suo nolebat ea tagere. De simulatione vero
q. cu eent inig p hypocrisim ostendebat foris magna scimonia:
hista duo ptinebat ad phariseos et scribas: ad scribas qd do-
ctrina q. ipsi predicabant: ad phariseos aut simulatione: id isti so-
li noati sunt. vterq. modus satis est coueniens.

Quomodo pot stare qd xps dixit. f. oia qñcuq. vobis dixerint
facite cu non obligemur ad legem moysi qua illi pdicabat. 23. 16.

Queretur quo pot stare qd xps dixit. f. oia qñcuq. vo-
bis dixerint facite. na xps loqbat hic de
phariseis et scribis q. docebat ea q. in veteri test. i. q. ptinebant
ad legem moysi cu dicit q. sederut sup cathedra moysi. et tamen ad
legem moysi facienda non solu non obligamur imo peccat q. eas ob-
seruat vt colligit ad Gala. 3. c. sicut est circucidi et abstinere a ci-
bis et cetera hmoi a quoz obseruatioe apostoli i consilio suo onde-
runt fideles ee absolutos Actu. 1. c. Aliq. dñt q. nos observa-
mus tota legem moysi qua illi pdicabat: sed non in eo sensu in quo
illi pdicabat q. illi pdicabat ea lralr: nos aut illa spualiter de-
bemus obseruare. Sic dicit Origenes sup Mat. f. si aut scribe
et pharisei sedetes sup cathedra moysi sunt iudeoz doctores f. z
lram docetes legis madata: quo iubet nos dñs fm oia q. illi di-
cunt facit cu apostoli in actibus vetet fideles fm lraz legis viuē.
et rñdet statim. f. si illi docet f. lraz legē spualr non intelligetes.
qñcuq. g. dñt vobis ex lege intelligetes sensum legis facimus et
seruamus nequa q. facietes fm opa eoz. Sed vñm q. non stat
iste sensus. pzo q. sic intelligedo non est sensus lralis sed mysticus et
alienus a lra: id exortebat q. xps foris aliqd ostendit p qd patet
q. non loqbat lralr: sic qñ loqut in pabolis q. ex mo loquendi
appet q. pabolice et non lralr loqut: et tamen hic nihil tale ostendit. g.
lralr est intelligedu. Sed p. q. sic intelligedo paret xpi laqueu
et deceptione auditoribus. na illi non poterat hoc intelligere ni-
si lralr cu yba sic sonet et ipse non ostendat aliqd p qd appet q. in-
telligit spualr: et sic seruaret ad lraz madata legis et peccaret si
xps dicebat ea spualr seruada. Sed dicit q. non est hoc incoue-

nies q. multa alia loqbat xps q. non intelligebat auditores sicut
erat pabole q. pdicauit. s. 1. 3. c. q. ne de auditoribus intellexit
quousq. in secreto xps exposuit eas discipulis. e. c. Sed vñm q.
non est simile: q. xps loqbat ibi ea q. non intelligerent non noce-
bat auditoribus q. erant qda oparatioes sumptae rebus et non
erat pcepta d. agedo. f. q. seruaret oia q. pdicaret scribe et pha-
risei: et si non intelligeret auditores istud madata peccaret q. d.
rio mo faceret: id incoueniens erat pcepte qd non intelligeret au-
ditores. Tertio quatu ad principale q. non pot stare lra. f. oia
qñcuq. dixerint vobis seruare et facite. et tamen si intelligat lex vetus
qua isti pdicabat in sensu spuali non pot tota suari q. multe ptes
eius nihil significabat spualr: sed date erat vt sic suarent. sic lra
multe cerimonie. Etia dato q. significaret aliqd spualr ea q. si-
gnificant non pnt sp fieri q. plura eoz ptinet ad crededu q. ad
agedu: vt mox xpi ibi signata et remissio pctoz et multa hmoi.
sic dicit ad Hebre. 10. c. vmbra futuroz bonoz lex b. Quarto
q. et quatu ad ea q. significarent ageda non dicerent seruare
madata illi q. in sensu spuali suaret. sic oñ sum est. s. 1. 3. c. q. 28. f.
q. non pot aliq. scriptura pleri vel non pleri nisi in sensu lrali: et
ita non pot suari nisi in sensu lrali pp qd eet puaricator legis si
cui daret lex et ille non suaret ea in sensu lrali sed in spuali. sic pa-
la est q. iudei peccaret mortali si legem moysi eis daret: non suaret
lralr sed spualr: vt si circuciderent in corde et non in carne vt dicit
ad Ro. 2. c. na figs realiter non circuciderent in carne quatuq.
circuciderent in corde peccaret et paret aia illa de ppho suo Ben.
1. 7. et ita de oibus alijs cerimonijs vel pceptis legis. ergo si ser-
uada erat madata q. pdicabat pharisei et scribe erat suada lra-
liter sicut illi pdicabat et non spualiter. Quinto q. eet iste sen-
sus erroneus. na si suada eent madata legis spualiter et non lra-
liter eo q. xps dixerit seruada: seqret q. cu hoc dixerit iudeis et
an passionē suā q. tenerent illi tunc seruare illa sic. sed hoc falluz
est. g. non tenebant ad h. neq. sic intelligedu est. Alio pt intelligi ista
lra vt aliq. voluit q. intelligat de platis nris. f. q. platis obedi-
du est h. mali sint ou tñ non iubeat aliqd d. oeu: et hoc quadiu ma-
net tolerati in sua dignitate vel offio. Sed vñm q. hoc vix
fit non tñ inuuit ex lra neq. est hoc qd xps vult. Qd p. q. ipse non
locut est gñaliter de platis: sed dixit expse de scribis et phariseis:
id op. referri ad illos. f. q. facienda eent qñcuq. pdicabat phari-
sei et scribe. Sed q. dato q. sic intelligeret de oib. platis et p-
dicatoribus nece erat et intelligi de scribis et phariseis suis: q.
isti sunt de platis aut pdicatoribus: siue q. noati fuerut expse
et nece est aliqd referri ad illos q. exprimuntur. Tertio g. ex-
ponit aliq. intelligat de phariseis et scribis spualiter sicut litte-
ra dicit. et tamen cu dicit q. oia facit deamus q. illi faciunt intelligat de
solis illis q. pñet ad decalogu siue ad pcepta iuris nalis. et non
de oibus cerimonialibus et ceteris pceptis. Sic dicit Origenes
sup Mat. f. cu oia audieris non oia intelligas pcepta legis: puta
q. de ecclis sunt et de hostijs et filia: sed ea q. corrigunt mores. Sed
vñm q. non est hoc ronablr dictu. na xps dixit oia facienda ee: sed
auditores non haberet aliquā causam distinguendi inter hec et il-
la: neq. et sciret distinguere q. an hoc indifferēter obligabat ta
pcepta moralia q. iudicialia et cerimonialia: et id cu xps expse
non diceret q. obseruanda essent et q. non sed gñaliter diceret oia
obseruanda: obseruaret illi oia et xps eos cogeret incidere in er-
rore si sic intelligi vellet dictu suu. Quarto ergo vñm est q.
intelligit litera totaliter sicut iacet. f. de scribis et phariseis pze-
dicantibus: et de oibus q. illi pdicaret. f. ta moralia q. cerimo-
nialia q. iudicialia. Cu aut obijciat q. obseruatio istius vetita est.
oib. q. istud soluē respiciendo qñ xps hoc dixit et qbus. na xps
dixit hoc an passionē suā: dicit et hoc iudeis. f. turbis et discipu-
lis suis vt p. 3. s. in lra. et tamen an passionē xpi oes iudei erant obli-
gati ad oia pcepta legis et discipuli quoq. xpi: q. et ipsi iudei
erant: et sic non erat incoueniens seruari oia q. dicebat scribe et pha-
risei. secus aut si nobis diceret illa seruada esse: q. tunc obstatet
huic phibitio scā de obfuatione legalij ab apostolo vt oñi ē.
Quare xps dixit de scribis et phariseis quecuq. dixerint vo-
bis facite.

Queretur qre xps dixit qñcuq. dixerint vobis facite.
et hoc de scribis et phariseis. Dicit p. vno
mo q. fuit ad tolledu accusationē qua ē eu facere possent iu-
dei: erat n. p. ab eis occidendus: et cu nulla ronabile cam
moris eius haberet multa falsa q. rēret iter q. diceret q. pdicau-
rat cōtra legem moysi et soluebat eam. sicut dixerut q. non erat a
deo q. sabbatu soluebat Jo. 9. c. et id ista occasione calūnie tol-
lit hic eodē sermone laudās doctrinā moysi et scribar et phari-
seoz in quatu ex eius libris erat. Sed fuit vt ex hoc daret

Lōfuta.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Alia rñ. ad
qñ. qñmōis

Confutatio
1. rō.

2. rō.

3. alioz ex
positio.
D

Confutatio

Doct. expo
nitio.

2.

1. rñ. ad q.
qñmōis.

2. rñ. ad q.
qñmōis.

no 2 doctrinā q̄r credēdū erat z obediēdū p̄dicatozib⁹ fidei catho-
lice. nā si phariseis z scribis q̄ malī erāt z p̄secutores xp̄i z p̄di-
cabāt legē moysi tūc q̄ cessatura erat iussit xp̄s obedire z facē
q̄ illi dicebāt: quātomagis obediēdū eēt p̄dicatozibus fidei z
legis xp̄i q̄ sanctor erat z in eternū māsura. **C** S; tūc dōz q̄re
nō dixit hoc xp̄s exp̄sse de p̄dicatozibus legis sue q̄bus potius
erat obediēdū. **C** Dōz p̄io q̄ n̄ fuit ista cā p̄cipua q̄ xp̄s dixit
faciēda eē oīa q̄ a phariseis z scribis dicebant: s; ea q̄ infra tā-
ges. **C** Scōo dato q̄ hoc p̄ncipalr intēdēt nōdū erat dōz de le-
ge xp̄i q̄ illa nōdū p̄dicata erat z nō itelligerent auditores qd
eēt qd xp̄s dicit: et qz p hoc multū scādalarētur qz inueref q
lex moysi cessatura erat z alia lex p̄dicāda eēt: z hoc nō debuit
dici an passionē xp̄i. **C** Tertio quātū ad p̄ncipale dubiū dicit
pōt q̄ fuit hoc ad tollēdū calūniā q̄ posset ē eū dici. nā statī dī-
cturus erat magis increpatiōes s; scribas z phariseos vt p̄zīfra
in lra. aliq̄s aut putaret q̄ hoc facēt xp̄s q̄ si iuidēt eis p̄ncipatū
suū: z qz talia de q̄bus inuidemus alijs z nos non hēmus sole-
mus vilipēdē laudauit xp̄s p̄ncipatū z offm̄ eoz docēdi vt ma-
lū qd s; eos dīc nō videat dīcē ex inuidia officij eoz. **C** Quar-
to p̄t dicit q̄i ex eodē capite. s; q̄ xp̄s increpare volebat phariseos
z scribas vt ifra p̄z. z tūc aliq̄s putaret q̄ tā offm̄ q̄ p̄sone vitu
parētur: vt aut tollat iste error laudauit xp̄s p̄us offm̄ docēdi:
z doctrinā phariseoz z scribarū totā approbādo qz nō poterat
eē maior approbatio q̄ dīcē totā eē seruādā: z postea increpat
valde phariseos z scribas. De hoc Origenes sup Mat. dicit q̄
accusaturus erat scribas z phariseos in sequētib⁹ sermonib⁹
ne videref apud stultos ex hoc eoz p̄ncipatū cupe vel pp̄ ini-
micitia hoc facē a se p̄mū hāc suspitionem remouet: z tūc cepit
eos reprehen dere vt turbe nō incident in eadem vitia.

C Quare xp̄s dixit de scribis z phariseis fm̄ opera eozum no-
lite facere. **Questio. 18.**

Queretur q̄re xp̄s dixit de scribis z phariseis s; opa
aut eoz nolite facē. **C** Dm̄ q̄ xp̄s intēde
bat grauit̄ increpare scribas z phariseos sic ex sequētib⁹
manifestat: z posuit hāc p̄mā inter increpatiōes: ē. n. valde ma-
gna. s; q̄ alicuius doctrinā imitari debeamus cuius tñ vitā su-
ges. oporteat. Sic dicit Origenes sup Mat. qd ē aut illo docto-
re miserabilius cuius vitā cū discipuli nō sequūt saluant cum
aut sequūt p̄dunt. **C** Scōo fuit hoc ad tollēdū occasionē erro-
ris qz putaret aliq̄s q̄ cū iuberet xp̄s tenēdā eē doctrinā pha-
riseoz z scribarū ita quoq̄ vitā eoz imitabilē: qz eiusde3 hoīs
ista duo erāt simul: vt ḡ nēo erret dixit xp̄s q̄ h̄ doctrinā seqn-
tur eoz nō tñ vitā. **C** Erat aut occasio nimia errādī qz iterdū
lex vel doctrina pōt h̄re multos sensus: z si lex seruari solet in
vno sensu in illo tenēda ē z ille credēdus est verus sensus eius
eo q̄ s; uetudo interpretat legē. sic aut in doctrina phariseoz z
scribarū poterāt eē multa dubia apud simplices: z qz sensus eēt
tenēdus quē ip̄i darēt in doctrina sua z qz nulla planior iter-
pretatio eē videref q̄ ea quā ip̄i ex opibus suis oñderēt cum
magis credat opibus q̄ verbis. 10. ethi. in p̄ncipio. sequerent
simplices q̄ audiebāt doctrinā scribarū z phariseoz eoz vitā:
iō xp̄s exp̄sse admonet ne hoc faciāt. **C** Tertio fuit hoc vt va-
ret doctrinā nō eē tēnēdū bonū pp̄ malū qd adiunctū est neq̄
eē malū tenēdū pp̄ bonū aliq̄d eius. sic. n. erat in p̄nti qz in eo-
dē duo erāt. i. bona doctrina z vita puerfa: forte aut q̄ s; fide-
rās malā vitā hoz fugeret quoq̄ hoz doctrinā: z s; h̄ xp̄s loq-
tur dīcēs. oīa q̄cūq̄ vobis dixerint facite. aliq̄s at cōsiderās bo-
nā eoz doctrinā forte vitā quoq̄ imitari vellēt: quod ēt chri-
stus cauet dīcens. fm̄ opera eozum nolite facere.

C Quomodo possit stare. s; q̄ bonum malo coniunctum nō sit
abijciendum sed tenendum. **Questio. 19.**

Sed queret occasiōe huius quō possit stare. s; q̄ bo-
nū malo adiunctū nō sit abijciēdū s; tenē-
dū. Et vt p̄io eē falsum qz dixit cato. q̄ nocitura tenes quāuis
sint chara relinq̄. z ita ibi sunt duo. s; bonū pp̄ qd res chara ē z
malū fm̄ qd nocitura ē vel dī. z tñ dī relinq̄da. q̄ q̄n bonūz
z malū adiungūt in eadē re dimittēdū ē bonū eius. **C** Scōo p̄z
qz nō sunt faciēda mala vt bona veniāt qz q̄ hoc faciūt iustam
bñt dānationē ad Ro. 3. c. z tñ q̄n fuit mala vt bona veniāt ac-
cipiūt bonū z malū simul z nō dimittit bonū pp̄ malū cui adi-
ctū ē. ḡ nō ē accipiēdū bonū qd ē adiunctū malo: s; potius ē abij-
ciēdū z tēnēdū pp̄ malū cui ē adiunctū. **C** Dōz circa hoc q̄ aut
bonū z malū q̄ iueniunt circa eadē rē sunt ita adiuncta q̄ nō p̄t
vnū ab alio separi: z sine eo teneri aut p̄nt teneri separatiz. Si
p̄io mō dōm q̄ illud bonū nō dī accipi neq̄ occupāre s; abijci
z tēnē: qz occupāre sic bonū eēt occupāre illud malū qd ei adi-
unctū ē z sine quo nō iueniūt. z tñ magis nocet parū malū q̄ p̄-
fit qd bonū imo q̄ oīa bona. nā si eēt possibile q̄ q̄s h̄eret mi-
nimū p̄ctm̄ mortale cū oib⁹ vtutibus z bonis opibus nō posset
q̄s saluari s; neciō dēnaref: iō melius ē carere quocūq̄ bono
vt nō hēamus cū eo malū: q̄ h̄re bonū qd nō iueniūt sine ma-
lo. Et hoc vep ē de malo qd ē p̄ctm̄. secus aut ē de malo qd dīc
p̄uatiōes bonitātū aliaz q̄ sūt forte p̄fectiōes nāles qz ibi me-
lius ē h̄re q̄dā p̄uatiōes q̄ sunt mala qdā q̄ nō habēdo illas
p̄uatiōes nō h̄re quosdā gradus entitatis cū q̄bus ille p̄uati-
ōes iueniunt. **C** Si scōo mō dōm ḡiāl̄r q̄ malū abijciēdū ē
z bonū accipiēdū cū ibi bonū purū b̄ri possit. z in isto casu loq-
tur xp̄s. s; qz in phariseis z scribis iueniebant simul bec. s; bōa
doctrina z vita puerfa: poterāt aut auditores imitari eoz verā
doctrinā nō sequēdo iniquā ip̄soz vitā: iō audire z seq̄ licebat
doctrinā ip̄soz sic dixit xp̄s. q̄cūq̄ dixerint vobis facite: s; aut
opa eoz nolite facē. Sic ēt dicit Lb̄y. sup Mat. sic aut aurum
de terra eligif z terra relinquit: sic z auditores doctrinā acci-
piāt z mores relinquant: frequēter. n. z de hoīe malo bōa doctri-
na p̄cedit. S; in exhibēdo bonū alicui vel alibus aut subtra-
hēdo secus ē. nā bonoz bonis z vtuosis dādus ē: malis aut nō.
doctrina quoq̄ p̄dicāda ē bonis vel malis quos putamus cor-
rigibiles z nō malis q̄ nō sunt corrigibiles z manifeste eā tē-
nūt irridēt z abijciūt. nā his poctis nō sunt margarite mittē-
de vt dī. s. 7. c. z tñ si sunt aliq̄ vtuosī adiuncti malis z nō p̄t se-
pari: melius ē ibi honorare oēs. i. bonos z malos vt nō p̄ue-
mus bonos honore eis debito q̄ cessare ab exhibēdo oib⁹ bo-
noz vt malos nō honorem⁹. sic ēt melius ē docē simul bonos
z incorrigibiles indignos doctrina q̄ cessare a docēdo bonos
vt nō doceamus incorrigibiles z irrisores. Sic dicit Lb̄y. sup
Mat. s; sic aut sacerdotes melius iudicat pp̄ bonos malos vo-
cē q̄ pp̄ malos bonos negligē. sic z subditi pp̄ bonos sacerdo-
tes ēt malos honorēt ne pp̄ malos ēt boni dēnēf: melius ē.
n. malis iniusta p̄stare q̄ bonis iusta subtrahere. **C** Ad p̄mū
dōm q̄ ibi bonū abijciēdū ē pp̄ malū adiunctū: eo q̄ nō pōt sepa-
rari bonū a malo: z tale malū h̄re ē p̄ctm̄ mortale: vt figs h̄et
bouē corruptā h̄z qdē bonū qz bos valet ad labores agrozū:
h̄z quoq̄ malū qz ē p̄culoz occasio qz poterit corruptē boies
z occidē: z iō q̄ talē bouē h̄z si sciat eū corruptā dī abijcere
vel claudē ita vt nulli possit nocē: qz h̄ido non clausum peccat
mortāl̄ ēt si nō p̄cutiat quēq̄. si aut occiderit. quempiāz possit
sciebat cū corruptā z regitus ē vt clauderet z nō clausit lapi-
dabit bos z dñs occidet. Exo. 21. c. z ex de iniū. z dā. dā. cā. si
bos corrupta. **C** Ad scōz dōm q̄ ēt ibi nō pōt bonū separi a
malo cū malū prius faciēdū sit q̄ bonū eueniat vel euenire pos-
sit z est malum quod est peccatum mortale: iō nō est faciēdum
malum vt eueniat bonum.

C Quare xp̄s increpās phariseos z scribas dicit. dicunt enīz
nō faciunt. **Questio. 20.**

Queretur q̄re xp̄s increpās phariseos z scribas circa
eoz vitā dicit dñs. n. z nō faciūt. **C** Dōz q̄
pōt accipi vno mō dñs z nō faciūt. i. q̄ p̄ctm̄ istoz erat circa p̄-
dicationē collatā ad vitā. s; qz bona p̄dicabāt z illa nō exēq̄ban-
tur: z iō erat p̄ctm̄ in omīssiōe bonoz: z nō qdē bonoz: neciōz
aut q̄ p̄ legē cōstituta eēnt: s; bonoz q̄ ip̄i p̄dicabāt z erāt bona
superogatiōis: vñ dī dñs z nō faciūt z nō dixit p̄dicāt z trans-
grediunt: z huic cōsonat sequēs lra. s; alligāt onera grauia z im-
ponūt humeris boīm digito aut suo nolūt ea mouē. z ita malūz
eoz erat in cessando ab opatiōe. s; qz mouere nolēbant onera.
C Scōo mō pōt accipi q̄ p̄ctm̄ istoz erat in trāsgrediēdo z n̄
in cessando solū: p̄dicabāt. n. bona q̄ necia erāt siue s; legē moy-
si siue fm̄ legē nāe z s; illa agebāt: z p̄z hoc qz xp̄s dixit q̄ ip̄i
trāsgrediebant p̄cepta dei. **C** Dōz aut q̄ vtrozq̄ mō accipien-
dū ē qz als n̄ sufficēt ad cōcordiā lre. nā s; signat tā omīssiō q̄
trāsgressiō. de omīssiōe qz dī. alligāt onera grauia z c. z digito
suo nolūt ea tāgē. de trāsgressiōe apparēt cū dī supra. fm̄ opa
eoz nolite facē. ḡ aliq̄d faciēbāt ip̄i qd malū erat: s; qd tale est
trāsgressiō: iō peccabāt ip̄i trāsgressiōne. Itē p̄z qz. s. 15. c. dī
xit xp̄s ph̄iseis z scribis q̄re vos trāsgredimini mādātū dī pp̄
trāditiōes vras. **C** Et dōz q̄ iste ē melior sensus qz cū vtrozq̄
mō possent peccare meli⁹ ē exponere dī vtrozq̄ q̄ de altero tñz
potissime qz hoc conuenit lre cū dicitur dicit. n. z nō faciūt illa z
hoc ē peccare omittēdo: dñs ēt cauēdū esse ab oib⁹ peccatis z
nō faciūt qz nō cauēt z hoc est peccare p̄ trāsgressiōne. ēt sub
his duob⁹ cludit peccare s; p̄cepta affirmatiua z s; negatiua.
C An hī q̄ sic p̄dicabāt agēdum nō agēdo peccabāt z qualiter
z quantum. **Questio. 21.**

Queretur

Queretur an isti q sic pdicabāt agēdum z nō agēdo peccabāt z q̄r aut quāntū peccabāt. C Dōz q̄r aut pdicator pdicat aliqd q̄ cadit sub nēcitate vt sunt ea q̄ nālīter obligāt vel q̄ lege statuta sunt siue sint de agēdo siue de cauēdo sicut affirmatiua z negatiua p̄cepta aut pdicat aliqd su perogatiōis. C Si p̄rio mō dōm q̄ sp̄ peccat nō agēdo ea q̄ p̄ dicat. nā ēt si nō pdicaret peccaret nō agēdo cū lex sit gīalis z oēs obliget l̄z grauius peccat q̄ pdicat z nō agit: q̄ plurib⁹ ob ligatiōibus tenet. C Si scō mō cū pdicat q̄s ea q̄ sunt sup̄ero gatiōis aut ea pdicat tāq̄ nō nēcia s̄z p̄tinetia ad p̄fectionē nō iubēdo s̄z iudēdo vel cōsulēdo aut pdicat ea tāq̄ nēcia. Si p̄ mo mō hōz dōm q̄ ēt si nō agat illa q̄ pdicat nō peccat neq̄ ē vitupabilis vt figs pdicādo laudet abiectiōē seculi z volūta rīa paup̄tatē z custodiā p̄petue virginitatē et si ipse nō faciat bec. C Et tñ dōm q̄ in q̄busdā laudare p̄fectionem z pdicare ēa alijs si ipse ēa nō occupat p̄tētus manēs obseruātia mādā torū p̄ctm̄ vt: aut si nō ē p̄ctm̄ est tñ verecūdia magna z hoc est verius. sicut figs laudaret ieiunia z pdicaret illa: z tñ nō iei uaret aliqd vltra illud q̄ constitutū est z alijs t̄pibus vacaret delitijs epulaz: vel figs laudaret volūtarīa paup̄tatē z niteret cōgregare diuitias l̄z nō z charitatē. Sic dicit Hiero. sup̄ mi chea z in decre. 3. c. ecclesie p̄ncipes. I. an nō z fusio z igno minia est xpm crucifixū pauperē z esuriētē fassis pdicare cor poribus z ieiuniorū doctrinā rubētes buccas tumētiq̄ ora p̄ ferre. Si accipiat scō mō. i. q̄ pdicat ea q̄ sunt sup̄erogatiōis iubēdo ea tāq̄ sint nēcia ad salutē aut hoc facit sciētē aut putās q̄ illud sit de necessitate salatis. Si p̄rio mō peccat mortali ter q̄ asserit fallūz in doctrina z cū in sacra scriptura aut i do ctrina fidei nō debēt recipi aliqua mēdacia quātūcūq̄ sint offi ciosa. i. puocatiua ad deuotionē vel ad p̄fectū vite spūalis. nā l̄x hac p̄te videant. p̄desse: tñ p̄ncipiosa valde sunt q̄ totā auctoritatē scripture vel pdicatiōis eneruat quo nihil est oere rius. Sic dicit Augustinus in epistola ad Hieron. z in decre. di. 9. c. si ad sacras. i. si ad sacras scripturas admissa fuerint vel officiosa mēdacia qd in eis remanebit auctoritatis. q. d. nihil z l̄z ibi nihil dicat de pdicatiōe tñ idē oīno est: tñ q̄ idē p̄culū est. i. q̄ p̄cessis q̄busdā mēdacijs in pdicatione nulla manebit auctoritas in doctrina pdicatis cū de oibus dictis p̄ter pote rit dubitari an mēdacia sint: tñ q̄ doctrinā pdicatiōis p̄ eodē est laicis q̄ viris p̄itis sacra scriptura cū laici nesciant illā vel nō teneāt esse in ea p̄iti nisi soli viri ecclesiastici. C Si autēz scō mō hōz. i. credēs q̄ erat necessitatis id q̄ erat sup̄eroga tiōis hoc dixerit peccat qdē q̄ falsum dixit pdicādo cū scire te neref id q̄ pdicabat: z tñ hoc nō obstatē si quādiū sic putat z pdicat nō egerit illud peccat mortaliter q̄ z sc̄iētiā agit.

Quando q̄s pdicat necessaria in cauēdo agēdo ve z nō facit illa quantum peccet. Questio. 22.

Sed queretur qñ q̄s pdicat ea q̄ nēcia sunt i cauē do vel in agēdo z nō facit illa l̄z trās gredi quātū peccet. C Dōm q̄ circa talia q̄cūq̄ z faciēs pec cat. z tñ q̄ pdicat z z facit grauius peccat: z gīaliter q̄cūq̄ pdi cat z z facit grauius peccat ceteris p̄ib⁹ q̄ ceteri hoīes: z d̄r ce teris p̄ibus q̄ alijs poterit eē q̄ teneat strictius ad nō agēdū z legē dei siue pp̄ dignitatē vt q̄ p̄latus est siue pp̄ sapientiā z graduū vt q̄ alijs eū potius imitant q̄ pdicatē et si nō pdicat: als aut magis peccat pdicās z faciēs. C Lā aut quare magis peccat pdicās q̄ ceteri est p̄ia q̄ cū ipse debeat pdicare legem ad eā firmādū vt custodiāz trās gredi eas. Scō q̄ cū fit in maiori honore z statu grauius peccat. C Tercio q̄ z plura bo na agit z plus corrūpit q̄ nō solū agit z legē xpi l̄z ēt z additio nē grad⁹ doctoris. De his dicit Lbry. i. omelia. f. marie. n. ac cusatiōe dignus ē q̄ doctrine auctoritatē hīs legē trās gredi. p̄rio qdē q̄ p̄uaricat q̄ alios corrīgē d̄z deide q̄ peccās maio ri pena dignus ē pp̄ honorem. scō q̄ plus corrūpit velut in ordine doctoris peccās. C Quarto z p̄ncipalr q̄ pdicās quā do peccat maxie si peccat publice plus scā dalizat alios z p̄stat occasiōē peccādī q̄ q̄q̄ alius q̄ alijs imitantur facta eius. sic p̄z Leui. 4. ca. vbi d̄r de p̄ctō sūmi sacerdotis q̄ si ille peccat fa cit delinq̄re populū. z iō iponit ibi talis pena z emēda satisfā tiōis p̄ p̄ctō eius sicut p̄ p̄ctō totius populi. s. egle sacrificiū z equales ceremonie. s̄z pdicatorē segtur populū: iō p̄ctm̄ suū pp̄ scādālū est maius. C Quinto z p̄cipue q̄ qñ peccat pdica tor tēnē magis doctrina sacra q̄ alio t̄pe: q̄ cū ipse agat z id q̄ pdicat reddid illud p̄ue veneratiōis: z sic deus querit z p̄ dicatores q̄ p̄ iniquā vitā z p̄ceptibiles reddūt legē eius p̄sal. 49. i. p̄ctōi aut dixit deus q̄re tu enarras iustitias meas z assumis

testm̄ meū pos tuū. C Sexto q̄ isti sunt cā vt nomē dei blas phemet. nā cū vidēt laici pdicatores q̄ bona d̄nt z mala agūt querunt vel admirant de deo quō tales sustinet q̄ si nō sit de⁹ iustus q̄ tales tolerat vel nō sit ei cura de humanis negocijs. sic d̄r ad. Ro. 2. c. f. g aliū doces teip̄s nō doces: q̄ pdicas nō furādū z furaris: q̄ d̄cis nō mechādū z mecharis: q̄ abomina ris idola z sacrilegiū facis: in lege gloriaris z p̄uaricationē le gis deū in honozas: nomē. n. dei p̄ vos blasphemāz iter gētes. C Quō xps dixit turbis z discipulis q̄ facerent oīa q̄ dicerent p̄barisei z scribe cū rep̄bēdat leges ipsorum. Qd. 23.

Queretur quō xps dixit turbis z discipulis q̄ face rēt oīa q̄ dicerēt p̄barisei z scribe: cū xps videat increpasse hic leges q̄dā vel doctrinam illoz. s. q̄z alli gāt onera grauiā z ipotabilia humeris hoīm z c. z tñ ad ser uādā legē malā nēo tenet. ḡ nō ad oīa tenerent. C Scō q̄ xps redarguebat aliq̄ de pdicatiōe eoz vt illud. s. potius eē of ferēdū munus in tēplo q̄ puidēdū parētibus in necessitate. s. 1. s. z Mar. 7. z illud xps valde redarguit. C Dōz q̄ regula il la a xpo tradita fuit gīalis de obseruādo oē qd pdicaret p̄ba risei z scribe. z tñ a talibus regulis solēt fieri aliq̄ exceptiōes z sic ē in p̄senti. C Et d̄nt aliq̄ q̄ cū d̄r quēcūq̄ dixerint vobis facite. intelligit de his q̄ p̄tinet ad legē moysi q̄ absolute seruā da erat eo t̄pe ab oibus. lecus aut de alijs q̄ tradebāt vel doce bāt isti p̄ter bec. C S̄z dōm q̄ nō stat: q̄z gīalr dixit xps. que cūq̄ dixerint vobis. z nō apparet aliq̄ cā q̄re spālīter accipiat de his q̄ i lege scripta erāt. Scō p̄z q̄ ēt p̄ter legē moysi erāt multa alia instituta inter iudeos ab eis q̄ p̄tātē hēbāt ita vt ad ea obligarent oēs iudei. ergo ēt illa si pdicarent custodienda erāt. C Et ergo oib⁹ q̄ intelligebat de oibus q̄ pdicaret p̄ba risei z scribe q̄ dicerēt obligari iudeos ad obseruādū: z ab hac gīalitate nō sunt excipiēda nisi ea q̄ nullo mō poterāt custodi ri z poterāt apparere q̄ non includebant sub hac regula: vt si manifeste enarrēt z legē moysi vel z p̄cepta iuris nāe nō erat tenēdū q̄ pdicaret. C Ad p̄mū dōm q̄ l̄z p̄barisei z scribe rep̄ bēsbiles essent iponēdo talia onera siue leges duras tñ iudei tenebant ad illa: iō oīa q̄ pdicaret illi custodiēda erāt vt dicit 28. q. C Ad scōz dōm q̄ illa de q̄bus xps redarguit p̄hiseos z scribas nō includunt sub gīalitate pdicta: vt si exp̄sse pdica rēt illi z legē moysi manifestū est q̄ nō erat tenēda doctrina eoz l̄z diceret q̄ ad oīa q̄ ip̄si pdicaret teneret: q̄z p̄supponit q̄ pdicatori eēnt isti verā doctrinā. file d̄r Deutero. 17. c. q̄ non eēt declinādū ad dextrā aut ad sinistrā eoz q̄ diceret iudices q̄ eēnt in loco sc̄to: z tñ si illi exp̄sse diceret z legē dei deuīādum erat ab eis z sic ē quātū ad illud. s. 1. s. c. q̄z ibi p̄uaricabant scri be z p̄barisei mādātū dei de honozādo parētes p̄ traditiones suas male illud z z intētiōē dei exponēdo z illud nō erat sic tenēdū sic exponebāt illi cū xps onidēt eos errare: sic ēt circa in ramētū errabāt dicētes tenē iuramētū qd fit p̄ donū qd ē sup altare: s̄z nō iuramētū factū p̄ altare z ita in multis alijs a xpo redarguebāt. z i bis māifestū ē q̄ si erat tenēda ipoz doctrina. C Que erat ista onera grauiā que imponebāt scribe z p̄barisei humeris hominum. Questio. 24.

Queretur q̄rat ista onera grauiā q̄ iponebāt scribe z p̄barisei hūeris hoīm. z in q̄ arguit eos xps de hoc. C Ad scōz dōm q̄ inter increpatiōes q̄s h̄ xps po nit ē vna q̄ iponūt onera grauiā hūeris hoīm z nolūt ea tāgē digito. Et quātū ad hoc in duob⁹ argunt. 1. p̄mū ē de quadā austeritate i subditos. s. q̄ illos plus debito onerib⁹ grauibāt. 2. Scōz ē q̄ ip̄si si subibāt ista onera: z cū vtrūq̄ p̄ se fit vitiiū: tñ abo iuncta efficiūt magnū vitiiū z q̄ qd̄ eoz cū altero fit ma gnū. nā in p̄latis z pdicatoribus nō solū agē z legē ē vitupabi le: s̄z ēt custodiā tota lege si minores sint laicis i sanctitate sūt vitupabiles: nā increpatiōe dignus ē q̄ p̄cedit dignitate si nō p̄cedat sc̄litate vt ait Grego. vi. 4. c. deniq̄. s̄z hoc innuit in hoc q̄ isti nolēbāt tāgē digito suo onera q̄ sup̄ alios imponebant. C De his dicit Lbry. in omelia duplicē eoz iniquitatē in hoc on d̄r: vna qdē in hoc q̄ sine venia expetūt a subditis summā dili gētiā vite: aliā vero in hoc q̄ sibi p̄phis multā cōcedūt licentia: opozet aut bonum p̄ncipē econtrario se habere in his qdēz q̄ fm seip̄sum sunt graue iudicē esse: in subiectis aut manūe tum. C Et dōm q̄ modus loquēdi est metaphoricus cū dici tur alligāt onera grauiā z ipotabilia q̄ ista nō sunt onera sed p̄cepta vinēdi q̄ quasi onera ipsos subditos premūt: et qd dicit de humeris ad eādē metaphorā pertinet. s. q̄z sicut corpa lia onera sup̄ humeros ponunt: ita z ista grauiā p̄cepta q̄ one ra sunt dicunt sup̄ humeros poni q̄z hoīes p̄mūt. Dicunt au

6. ca.

2

1. rō.

2. rō.

Rf. ad qñ. qñis. Nōnul. rf. ad q. qñis.

Consutatio 1. rō.

2. rō.

Doc. rf. ad qñ. qñis

B

Ad. 1. rōez

Ad. 2. rōez

2

Rf. ad qñ. scōz questio In duob⁹ arguntur p̄barisei. 1. Primus. 2. Secundus

Duplex p̄bariseoz ac scribarū iniquitas

Doc. rf. ad qñū qñis

tē ipſi phariſei ⁊ ſcribe alligare iſta onera inquātū ipſi iſta pcepta laicis imponūt obſeruāda: digito aut ſuo nolūt ea mouere. ⁊ metaphora eſt. i. minimū vel nullū conatū ad obſeruandū hęc apponūt ipſi q̄ hęc pcepta alijs imponūt. nā ad mouēdū graue onus nō pōt eſſe minor conatus q̄ tangere illud digito.

Sic dicit Hieronymus ſup Mat. i. humeri aut digiti ⁊ onera ⁊ vincula q̄bus alligant onera ſpiritualiter ſunt intelligēda. i. metaphoriſe. C̄ Eſt aut magna redargutio iſtoꝝ q̄ nō cuſto diūt pcepta q̄ imponūt. nā iſi q̄ condit legē nō teneat ea cum par in parē nō habeat imperiū ⁊ a ſaſtiori idē in ſeipſum: nī ſiquis condit legē p quā viuunt ſubditi tenetur ipſe ex q̄dā nālī equitate ⁊ rōne ſm̄ eaꝝ viuere ⁊ peccat ſi ſine cā ſ agit. ſic tē x̄i ſapiēs. patē legē quā ipſe tuleris. ⁊ q̄d q̄ iuris ſtatuit in alterū ipſe oꝝ vti eo. extra de conſti. c. oēs iſti autē legem poſuerant ⁊ ea nō vtebant neq̄ i minimo ⁊ nō ex ipotētia obſeruādi ſed q̄ nolebant: ideo eſt magna redargutio eozū. Sic dicit Chryſoſt. in omelia intēde qualiter eozū reprehēſionē aggrauat: nō enim dixit nō poſſunt ſed nolūt: neq̄ dixit portare ſed digito mouere. i. neq̄ pprie ferri neq̄ tangere. Eſt aut hīc generaliter reprehēſio eozū qui magna docēt aut iubent: ⁊ ipſi parua faciunt. Sic dicit Hieronymus ſup Mat. i. hoc ē generaliter dominus aduerſus oēs magiſtros loquit̄ qui magna ⁊ grādia iubent ⁊ minora nō faciunt.

Que erat iſta onera graua que alligāt ſcribe ⁊ phariſei ⁊ ponebant ſup humeriſ boiū. Queſtio. 25.

Queretur que erāt onera iſta graua q̄ alligabant ſcribe ⁊ phariſei ⁊ ponebant ſup humeriſ boiū. C̄ Aliq̄ dicūt q̄ erāt pcepta legis moyſi que erant onera graua q̄ erāt diſſimilis obſeruatiōis: vñ dicunt iugū Actū. 15. c. ſ. qd̄ tētatis imponere iugū ſup cervicē diſcipuloꝝ q̄d neq̄ nos neq̄ patres noſtri portare potuimus. Sic dicit Chryſoſt. ſup Mat. i. ⁊ qd̄ quātū ad phariſeos ⁊ ſcribas de q̄bus loquit̄ onera graua ⁊ importabilia dicit legis mādata de quibus in actibus dicit. vt qd̄ vultis imponere iugū ſup cervicē diſcipuloꝝ. C̄ Sed tūc dicit quō ſcribe ⁊ phariſei alligabant iſta onera ⁊ imponebāt ſup cervicē iudeoꝝ quoniā alligata erat ⁊ impoſita. C̄ Dicit aut qd̄ q̄ ſcribe ⁊ phariſei comendabāt in tātū iſtas obſeruatiōes q̄ nece erat populo eas cuſtodire: ⁊ ita nō poterant a ſe reiſcere ſicut onera ligata. Sic dicit Chryſoſt. ſup Mat. i. onera. n. legis q̄busdā rationibus fabuloſis comēdantes auditoribus quaſi vincula ſup humeros cordis eozū alligabāt vt velut rōnis vinculo cōſtricti nō reiſcerent ea ſe.

C̄ Alij dicūt q̄ iſta onera graua ſunt traditiones quas ſeniores cōſtituerant q̄ erāt ex phariſeis ⁊ ſcribis: ⁊ in his grauabāt populū multitudine ⁊ difficultate obſeruatiōis. Et ita tenet gl. dicens alligāt onera. i. vñdecūq̄ traditiones colligunt que conſcientiā nō leuāt ſed grauat ⁊ idē tenet Nicolaus. C̄ Dm̄ aut q̄ iſte eſt verus ſenſus ⁊ p̄p̄imo q̄ dicit de ſcribis ⁊ phariſeis alligant onera graua ⁊ imponūt ea humeriſ boiū: cum .n. lex aliqua vel mādatū dicat hīc onus tūc alligat onus quādo lex cōdiſ: tunc humeriſ imponit cū pmulga ⁊ ſubditis obſeruāda iubet. ergo ipſi cōdebant has leges ⁊ iubebāt eas obſeruari: ſed mandata legis moyſi nō cōdiderunt ipſi: ſed deus neq̄ ipſi pmulgauerūt ⁊ cuſtodieda tradiderunt ſed moyſes. ergo nō pōt intelligi de lege moyſi. C̄ Secūdo q̄ lex moyſi eſſet lex dei nō redargueret neq̄ male poſitā oſtenderet illam x̄p̄s q̄ deus erat: ⁊ tūc dicēdo onera graua ⁊ importabilia humeriſ boiū ipſiſta increpatiuē loquit̄: iō dato q̄ lex moyſi eēt onus graue ⁊ importabile. i. diſſicilis portatiōis nō vocaret eaꝝ x̄p̄s onus importabile qd̄ in redargutiōe ſonat. ergo loquit̄ de aliq̄bus institutionibus factis ab hoīe. C̄ Tertio apparet quia x̄p̄s poſuit iſta verba ⁊ oīa p̄cedētia ⁊ ſequētia ad redargutiōnē phariſeoꝝ ⁊ ſcribarū: ⁊ tūc ſi iſta onera eſſent mandata legis moyſi nulla redargutiōe digni eſſent pp̄ illa q̄ nō cōſtituerant neq̄ introduxerāt ea: ſi obligabant quoq̄ ad ea cuſtodieda ſicut ceteri hoīes. ergo nō intelligit̄ de lege moyſi ſed traditiōibus humanis. C̄ Quarto p̄ q̄ inquātū dicit ⁊ imponūt ea humeriſ boiū ſignificauit iniuſtū quoddā boibus fieri ex eo q̄ importabilia onera eis imponuntur. ⁊ tūc ſi eſſet lex moyſi ēt ſi grauis eſſet nō erat iniuſtū imponi illā humeriſ boiū eo q̄ erat lex dei ⁊ nihil a deo factū eſt iniuſtū aut grauatoriū cū ipſe vtaſ ſūma eq̄tate. ergo intelligit̄ de hūanis obſeruatiōibus.

Que erant iſta mandata vel obſeruatiōes que dicunt̄ vincula aut onera importabilia. Queſtio. 26.

Sed tunc queretur que erāt iſta mandata vel obſeruatiōes q̄ dicunt̄ vincula aut onera importabilia. C̄ Dm̄ q̄ apud iudeos erant ſeniores ſeptuaginta de q̄bus dictū eſt. ſ. 13. c. 2. ſucceſſerūt iſti loco illorū quos deus fecit accipi cū moyſe ad iudicādū populū: ⁊ iſti habebāt cū ſummo ſacerdote p̄tātē cōſtituēdi aliqua ſi qua neceſſaria vel vtilia eis viderent̄ ad regimen ⁊ ſtatū iudeoꝝ q̄ nō eſſent aliquāliter cōtra ea q̄ deus ſtatuerat: ⁊ de his multa ſtatuerāt ceremonialia circa modū viuēdi: ⁊ qd̄ erant ad aliquā perfectionē vite: alia vero erāt ad quādā mundiciā exterioreꝝ vt multiplex purificatio ⁊ lotio manū ⁊ totius corporis ⁊ ablutio vaſoꝝ exteriōꝝ: ⁊ erant etiam ⁊ lectorum. iſta aut vocant onera graua q̄ diſſicile erat ea obſeruari: ⁊ hoc ſiue pp̄ eozū multitudine ſiue pp̄ ſpecialē difficultatē: vñ q̄ n. faciebat ea importabilia. nā ſi multa erant ēt ſi quodq̄ eozū p̄ ſe nō haberet difficultatē obſeruatiōis oīa ſimul ſumpta eſſent diſſicilia ad obſeruādū ſicut eſt de venialibus: q̄ de ſingulis venialibus. i. de quolibz p̄ ſe nemo eſt qui nō poſſit cauere: ⁊ tūc cauere oīa nō videt̄ poſſibile hoī ex ſeipſo: ſed ſolū ex ſpeciali adiutorio gratie vt declarātū eſt. ſ. 19. c. q. 184. De difficultate eozū p̄ ſe apparet vt ſi erāt aliqua q̄ deducebāt ad p̄ſeutionē: ſicut eſt in abſtinētia ab illecebꝝ carnis ſiue in gultuꝝ quātū ad pcepta de ſeiunādo ſiue in tactu vt in abſtinēdo a venereis ⁊ ſic generaliter in reſſione cuiuſq̄ alterius paſſionis: hęc. n. p̄ ſeipſa ⁊ poſſime cū obſeruatiōe legis moyſi eſſent bantur velut onera graua ⁊ importabilia.

C̄ Quare chriſtus iubet turbis ea que phariſei ⁊ ſcribe predicabant obſeruare. Queſtio. 27.

Queretur cū x̄p̄s redarguit iſtos ſcribas ⁊ phariſeos q̄ alligabāt onera graua quare iudat im mo iubet turbis ea q̄ iſti p̄dicabant obſeruare. C̄ Dm̄ vt. ſ. oſtēſum eſt q̄ iſtud intelligit̄ nō de pceptis legis moyſi: ſed de traditiōibz q̄s inſtituerāt ſeniores q̄ erāt de ſcribis ⁊ phariſeis: iſta aut obligabant iudeos ad obſeruatiōnē ſui q̄ iſti ſeniores habebāt p̄tātē cōſtituēdarū legū vel ſtatutoꝝ ad ordinatiōnē populi tā circa cultū dei q̄ circa bonā habitudinē gētis in eis in q̄bus deus nō dederat legē: ⁊ nō licebat iudeis deuſare ad dextera neq̄ ad ſiniſtra ab eis q̄ iſti diſſinebant niſi ipſi quoq̄ aliq̄d ſi legē dei diſponerēt. de his dictū ē. ſ. 15. c. q. 11. et. 12. x̄p̄s aut hoc vidēs iubeat populo obſeruare ea que iſti p̄dicabāt qm̄ p̄dicabāt ea q̄ p̄ ſeniores ſtatuta erāt q̄ habebāt auctoritatē ſtatuedi. C̄ Sed dōm q̄ x̄p̄s redarguebat iſtos ſeniores q̄ erāt ſcribe ⁊ phariſei q̄ p̄tātē ſibi cōceſſa abutebant ſtatutes ea p̄ q̄ grauaꝝ populus peccabāt. n. in hoc q̄ aut in cōſiderate agebāt nō reſpiciētes q̄ ſtatuta poſſet tolerare populus aut ſupbe. ſ. multa ſtatutes p̄ alijs obſeruāda vt ex hoc ipſi viderent̄ inſti ſine opatiōe vlla: ⁊ magis ſupbe q̄ in cōſiderate ſciti eſſe videt̄: q̄ ſi in cōſiderate agerēt putarēt eſſe cōueniētia ſtatuta a d̄ vitā populi ⁊ ipſi quoq̄ ea cuſtodire niterent̄: ſed q̄ iponebāt ea ſup humeros boiū ⁊ nolebāt ea mouere digito ſuo. ergo ex ſupbia agebāt alios ſubijciētes mādatiſ ipſiſi ſi nō obſeruātes. Lū aut x̄p̄s dixit onera importabilia ſolā difficultatē designauit. nā ſi vere importabilia eēt eſſet ipſiſſibile ea portare ab hoīe: ⁊ tūc nullū hoīem obligaret q̄ neq̄ eēt leges aut ſtatuta. oꝝ. n. lex eſſe honeſta ⁊ poſſibilis vt ait Iſidorus. ſ. Etymo. ⁊ in decre. di. 4. c. erit autem. ſ. erat diſſicile obſeruari iſta ſtatuta: ⁊ ideo imprudenter egerāt ſeniores talia ſtatuedo ſi obligarent eozū mandata populum.

C̄ An malū ſit multa ſtatuta facere. Queſtio. 28.

Sed occasione huius q̄reſ circa ſilia ſtatuta que ſiūt a p̄latiſ vel p̄cipibz ſecula ribus an malū ſit multa ſtatuta facē. C̄ Dm̄ q̄ p̄ncipal regula tio giis hūani ē p̄ leges a deo factas ⁊ nece ē: q̄ nō h̄z iuridictionē ſup hoīes niſi q̄ eis maior ē: nālter aut nō ē maior vñ bō altero cū p̄ineat ad eādē ſpēz: iō bō oꝝ regi p̄ aliquē ſupiorē hoīe iſte aut ē deꝝ: iō p̄ pcepta a deo data oꝝ regi bō. C̄ Et h̄ pp̄ duo. p̄p̄o pp̄ auctoritatē q̄ bō nō h̄z nālter auctoritatē ſup hoīes eo q̄ nō ē maior eo: deꝝ aut ē ſumme auctoritatis. C̄ Se cūdo pp̄ certitudinē. nā ſi bō regit hoīes cū poſſit q̄ bō errare poterit errare iſi q̄ regit: imo nece erit q̄ regulatus erret ſi iſi q̄ eū regit errauerit: ⁊ ſic dixit x̄p̄s. ſ. 15. c. ſcribas ⁊ phariſeos q̄ dabāt pcepta fundata ſup errore: ⁊ iō cuſtodietes ea errabant cū ait. ceci ſunt ⁊ duces cecoz. Et iō ad hoc q̄ directio hoīis certa ſit nece ē q̄ ſit a deo q̄ errare nō p̄t ⁊ ad h̄ ſaltē oꝝ q̄ ea q̄ p̄cipua ſunt. i. in q̄bus magis dubitari poſſit aut ſaltem ea que ſunt vt p̄ncipia ex quibus poſſunt ſequi deductione neceſſaria inſtituantur a deo. hoc aut deus facit: ⁊ ideo omnibus hoīminibus

minibus tradidit leges cōs q̄s vocamus leges nāe ad Ro. 2. c. 2. iste leges sunt principia q̄dā generalia oīum actionū hōmīnū et q̄bus q̄l acuti ingenij 2 exercitatus circa cōuersationē politicā poterit inferre cetera q̄ sunt necessaria ad cōplētūz politicē cōuersatiōis. C̄teret hec autē adhuc deus dedit speciales leges populis illis ad quos habuit cōuersationē: iudeis autē primū 2 his tradidit multas leges vt patet ex quinq; libris moysi postea vero x̄ps in carne assumpta cōuersatus est cum paucis hominibus quasi cōuersaret cum toto orbe 2 dedit leges toti orbi: sed iste pauciores fuerūt. Et tamē preterea q̄ deus dedit vtrobq; erāt multa alia necessaria fm̄ que regerent homines circa multa p̄cularia: 2 iō tā iter iudeos q̄ nūc in statu noui testamēti oportuit relinqui aliquibus potestātē condendarū legum: in nouo autē testamēto oībus p̄latis 2 dominis temporalibus. nā x̄ps dixit discipulis sicut misit me pater: ita ego mitto vos. i. in eadē potestate in veteri autē testamento senioribus qui manserūt post moysen licuit leges condere vt dictum est. Sed hi q̄bus relicta est talis potestas non habuerunt eam limitatā ad tot vel tot leges aut ad tales siue in tali materia: immo generaliter vbiq; eis videre expedire poterant cōstituerē q̄ rectum putaret: 2 ideo magna erat prudentia necessaria. i. vt neq; deficeret lex in necessarijs neq; superuacuas 2 onerosas leges poneret neq; contra rationē institueret. C̄irca hoc autē considerandū est q̄ aut leges ponunt ab istis canilose intētiōe illaqueandi subditos vt pecuniā eorum exhauriant incidentibus eis in legē aut alia intētiōe. Si primo modo nō solū p̄stant moraliter sed et valde grauitē 2 deus cōminatur eis nimis Esa. 10. c. f. ve qui cōdunt leges iniquas 2 scribēt in iustitiā scripserūt vt opprimāt in iudicio pauperes 2 vim facerēt causē humilij populi mei: vt essent vidue p̄da eorū 2 pupillos diriperent. Si autē cōstituat quis paucas leges 2 necessarias 2 nō grauatozias quacūq; intētiōe cōstituat dum tamē nō ad diripiendū vt supra nō peccat: si tñ quis multas leges cōstituat quarū observatiō pp̄ suam multitudinē est difficilis vel q̄ paucas cōstituit ipse tamē sunt difficiles peccat cōstituēs: nō. n. debet esse multitudo legum sine causa necessaria 2 nō occasione perfectionis vt quidā volunt: qui vt deducāt subditos ad perfectiōz statū onerāt eos multis legibus vel saltem condūt leges difficilis observatiōis. hoc autē incōueniēs est. nā in religione cōueniens est esse obseruatias multas vel difficiles eo q̄ est voluntarie assumpta 2 qui nō vult nō subit illas difficultates: secus autē in generali statu i quo hoīes necessario manēt. itē q̄ in religione pauci sunt 2 illorum intentio est vel esse debet tendendū ad perfectiōz: sed in generali professione oēs manent: ideo nō possunt oēs tendere ad p̄fectionē: 2 sic nō debet eis imponi leges q̄ ad perfectiōz deducant. C̄ Ex quo sequit̄ q̄ illi quibus in veteri testamēto data erat potestas condendarū legum 2 hi q̄ in nouo testamēto eadē potestātē habent nō debent statuere multa neq; graua vt deducant subditos ad aliquā perfectiōz q̄ magnis cōtati bus p̄sunt in q̄bus nō possunt oēs tendere ad perfectiōz: 2 manent et necessario in his professionibus. C̄ Ex hoc et sequitur q̄ pauciores leges debent dari a p̄cipe totius ecclesie q̄ ab eis q̄ p̄erant in veteri testamento. nam status ille paucos subditos habebat. i. solum populū iudeorū qui ad vnum modum viuendi coaptari poterat faciliter: status autē noui testamēti h̄ omnes homines qui nō possunt coaptari ad eundē modū particularē viuendi: ideo neq; multa neq; valde particularia debent constitui a p̄cipe totius ecclesie pro tota ecclesia. Et huius signū est q̄ x̄ps q̄ dedit legē pro hoc statu pauca mandata instituit cū in veteri testō essent multa: 2 iō principes ecclesiarū 2 potissime q̄ toti ecclesie p̄st pauca v̄z instituerē seruanda ab oībus neq; v̄z curare vt ad perfectiōz hoīes tendant sed solū vt a mortalibus caueāt: 2 iō sine necessitate nō v̄z legem aliquā condere q̄ quicūq; legē condit inducit nouā obligationē 2 re ducit hoīes in seruitutē: cū tñ x̄ps voluit nos liberos esse a iugo mandatorū. Sic dicit Augustinus ad inq̄sitiōes ianuarij loquēs de religioe xp̄iana. i. ipsam religionē nostrā quā v̄s n̄r x̄ps in paucissimis sacramētoz celebrationibus voluit esse liberā: q̄dā seruilibus p̄mūt oneribus adeo vt tolerabilior sit cōditio iudeorū q̄ nō humanis p̄sumptionibus sed diuinis subijciunt institutis. Simile quoq; est quātū ad impossitiōem p̄nie cōstituentibus: in eis q̄ppe vbi est arbitraria p̄nia. i. vbi nō est repositio necessaria vel debiti sp̄ale alicui nemo se graue v̄z onerare: s̄ seḡ additionē penitētis: 2 si ille vult p̄ magnis peccatis parua sibi imponi satisfactiōē parua imponēda est. Sic dicit

chryso. sup̄ Mat. tales autē sunt qui graue pondus venientibus ad penitētia imponunt: 2 sic dum pena p̄sens fugit contēnit pena futura: si enim fuscē sup̄ humeros adolecētis quā nō pōt baiulare posueris necē h̄z aut vt fuscē reiciat aut sub pondere confringat sic 2 hōi cui graue p̄nie pōdus ponis necesse est aut vt p̄niam reiciat aut suscipiēs dū sufferre nō pōt scandalizatus amplius peccet: deinde si erramus paucā p̄niam imponētes nōne melius est propter misericordiā reddere rationem q̄ propter crudelitatem.

Quomodo x̄ps increpauit hic scribas 2 phariseos dicens. dicunt. n. 2 nō faciunt.

Queretur quō x̄ps increpauit hic scribas 2 phariseos dicens dicunt 2 nō faciūt q̄ obseruationes

erāt iste pro q̄bus eos increpabat q̄ nō obseruabāt eas. nā videt q̄ nō v̄z eos increpare pro his: q̄ ille obseruationes erant inutiles 2 sup̄uacue: vt lauare crebro manus 2 calices 2 p̄ceos 2 oīa eramēta Mar. 7. c. 2 talia nō conferebant aliquo mō ad interiorē mundiciā imo erat hoc error est credere vt x̄ps ostendit. s̄. 1. s̄. c. 2 ob hoc discipuli x̄pi h̄z sequerent vitā perfectam nō curabāt de his lotionibus. e. c. 2 Mar. 7. ergo neq; x̄ps deberet arguere phariseos q̄ ista nō obseruaret q̄ p hoc ostenderet aliquā q̄ bonū erat ista seruare. C̄ Dm̄ q̄ inter mā data que seniores tradebāt iudeis seruanda. quedā erant de ceremonijs exterioris mundicie alie aut pertinebant aliquā ad perfectiōz vite. De primis apparet vt crebro lauare manū 2 calices 2 oīa eramēta Mar. 7. c. Alia erat vt circa elemosynas faciendas: circa ieiunia: circa abstinentia ab illecebris carnis 2 ita de actibus oīum virtutū 2 ista reddebāt hoīem perfectiōz v̄ltra p̄cepta: v̄traq; p̄cepta obligabant q̄ erant data ab eis qui p̄tātē habebant 2 nō erant exp̄sse 5 legem dei. Sed p̄ma erāt incōuenient data. Primo q̄ multa erant 2 p̄ multitudinē sui faciebant difficilē obseruationē. Sc̄do q̄ erant inutilia 2 sine cā data q̄ iste lotiones exteriores nihil conferebant ad mundiciā animi que est p̄ se necessaria. Tertio q̄ putabant iudei p̄ istas lotiones purificari simpliciter 2 p̄ oppositas imū dicias cōmaculari animū. Quod p̄ q̄ x̄ps probat 5 eos p̄ rōes 5 iū. s̄. 1. s̄. c. 2 tamen nō niteret hoc p̄bare nā iudei illud crederent 2 p̄pter hoc circa istas ceremonias x̄ps redarguit eos.

Secūda autē mandata erant incōueniēter data q̄ p̄re difficultate obseruatōis onerabāt valde iudeos q̄ malū erat: 2 tamē ipsa in se bona erāt q̄ de rebus bonis erāt 2 ad perfectiōz dirigebant pp̄ quod x̄ps nunq; ea in speciali redarguit sicut redarguit traditiones de lotionibus multis. s̄. 1. s̄. c. 2 Mar. 7. in generali tñ redarguit seniores q̄ tam ista q̄ p̄ma dederāt: eo q̄ onerabant imoderate populū. C̄ Sed nunc dōm q̄ x̄ps dixit 2 phariseis 2 scribis dicūt 2 nō faciūt. i. quātū ad sc̄da p̄cepta 2 nō quātū ad p̄ma. Et p̄ primo q̄ p̄ia p̄cepta valde custodiebāt pharisei eo q̄ p̄tinebant ad ostēsiōem sanctitatis exterioris: 2. s̄. 1. s̄. c. 2 Mar. 7. c. innuit q̄ ipsi illa custodiebāt 2 redarguebant x̄pi discipulos q̄ nō obseruabant ea. C̄ Sc̄do q̄ cū isti p̄dicaret ista obseruanda obseruaret illa nisi cēt aliqua difficultas in eis quēadmodū est in compressione passionū 2 operatione fm̄ quācūq; virtutem: in obseruatione autē ceremoniarū lotionis nulla erat difficultas nisi p̄pter multitudinē q̄ nō repugnat inclinationi nostre obseruatiō talij: iō de alijs p̄ceptis loquit̄. C̄ Tertio q̄ x̄ps per istā redargutiōz quodā modo admonet eos facere id quod nō faciebāt: 2 tñ nō admoneret nisi ad res bonas. ergo erāt p̄cepta inductia ad perfectiōz 2 nō ad superuacuas ceremonias: 2 de istis p̄ceptis seniorum credēdū est q̄ tam x̄ps q̄ discipuli eius obseruabant ea nō quidē quasi obligaretur ex mandato seniorū: s̄ q̄ de rebus bonis erant 2 ad perfectiōz dirigebāt. secus autem de primis q̄ illa sepe x̄ps nō obseruabat neq; discipuli eius q̄ inutiles ceremonie erant vt p̄s. s̄. 1. s̄. c. vbi scribe 2 pharisei arguerunt discipulos x̄pi q̄ nō seruarent traditiones seniorum. (Omnia autē). hic autē ostenditur superbia phariseorum 2 scribarū in simulatione sanctitatis 2 dicit̄. (Omnia autem opera sua faciunt vt videantur). i. vt videantur esse boni. erant enī inanis glorie cupidi: 2 iō simulabant se bonos vt laudarentur ex quo sequit̄ q̄ in secreto nullū bonum faciebant: sed si aliq̄ faciebant illud erat in publico vt laudarentur ab hominibus. q̄ enim facit bonū siue in publico siue in secreto videri vult: 2 tñ q̄ in secreto vult videri a deo: q̄ autē in publico vult videri ab hominibus 2 q̄ isti solā gl̄ia mūda. nā cupiebāt volebant videri ab hoībus. (Dilatāt p̄bilateria sua). i. faciūt ea maiora q̄ alij hoīes. 2 sūt p̄bilateria q̄dā charte vt ista dicit̄. (Et magnificat

A

Rñ. ad q̄. qōnis.

I. ista mā data erant incōueniēter data.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

B

Ista. 2. mā data erāt incōueniēter data.

X̄ps dixit de phariseis 2 scribis dicūt. n. 2 nō faciūt q̄tū ad. 2. man data

1. rō.

2. rō.

3. rō.

C

+ hic ostēdit superbia phariseorū 2 scribarū in simulatione sanctitatis

+

+

†
Officio sup
bie phari-
seorum scri-
barum i am-
bitione di-
gnitatis.

†

A

simbras) iste erat in anteriori et posteriori parte vestimentorum ut dicitur. (Amant autem). hic ponitur ostensio superbie phariseorum et scribarum in ambitione dignitatis et dicitur. (Amant primum accubitus in cenis). i. quando multi conveniunt ad cibum in eodem loco desiderant pharisei et scribe tenere primam sedem. (Et primas cathedras in synagogis). i. ut sedeant ad orandum in synagogis et meliori loco. (Et salutatio in foro). i. in loco publico volunt saluari ab alijs. (Et vocari ab hominibus rabbi). ut expressius signaret rem ipsam.

Ad quod Christus dixit omnia opera sua faciunt ut videantur. Questio. 30.

Queretur

oia opera sua faciunt ut videantur. C. Dicitur potest

uno modo quod istud ponitur ad probationem vel confirmationem precedentium quod dixerat Christus quod predicat alligando multa onera super populum: et ipsi nihil faciunt de eis quod predicat. hic subditur. ro quod cum faciat omnia opera sua ut videantur ab hominibus: satis eis est quod faciunt ea quod foris apparent. i. predicare multa precepta et onerare populum illis quod per hoc se ostendant excellentes quos verisimile sit maiora facere quod dicere. Etiam quod tanta puritate voluit esse in alijs videtur de cultu dei magnam curam gerere: observatio autem illorum preceptorum ut contra erat in occulto: id non curabant quicquid facere quod per predicationem preceptorum acquireret testimonium humanum quod cupiebant. C. Secundo dicitur quod facit hoc ad ostendendam vitia phariseorum et scribarum: inceperat. n. supra hoc facere: id illud hic continuatur quod oia quod sequuntur ad interpretationem ipsorum pertinet et increpat hic eos in speciali de inanis gloria. Sic dicit Chrysostomus. supra Mat. i. supra omnes arguerat scribas et phariseos crudelitatis et negligentie: conveniunt autem arguit eos inanis glorie que fecit eos a deo recedere.

Tertio ut aliquid voluit ostendit Christus cum quare scribe et pharisei non poterant credere in eum ita ut sequerentur doctrinam eius quia ea quod Christus predicabat erant celestia: isti autem cupiebant gloriam humanam quod terrena est: id non pertinebat ad eos Christum. Sic dicit Chrysostomus. in omelia. i. vult autem dominus in hoc ostendere causam propter quam non poterant credere Christo: hoc est quod oia opera faciunt ut videantur ab hominibus. impossibile est enim ut credat Christo celestia predicantem qui gloriam hominum concupiscit. Quarto exponit aliqui totam litteram istam. i. supra cathedram moysi etc. de predicatione scribarum et phariseorum. i. quod ipsi predicabant Christum venturum ex lege et prophetis: et tamen presentem non recipiebant et causa erat inanis gloria. Sic dicit Chrysostomus. in omelia et est sensus quod cum ipsi considerarent in lege et prophetis de Christo et predicarent sepe de illo poterant ex multis signis coniecturare esse illum qui inter eos erat. sed hoc non cognoverunt quod deus non illuminabat eos propter hoc quod ipse se exercebat per inanis gloriam et cupiditatem rerum terrenarum. Quinto posuit hoc Christus ut ostenderet vitium contra ecclesiasticorum hominum: erat enim scribe et pharisei viri ceteris religiosiores: et idcirco omnes homines tagant vitium inanis glorie tamen quod precipue ecclesiasticos tangit posuit illud Christus ut ostendat cautendum in nobis. Sic dicit Chrysostomus. in omelia. in omni renascitur quod ipsa exterminat: sicut ex ligno vermis et ex vestimento tineae: vni sacerdotum ministerium quod positi sunt ad edificationem sanctitatis corrumpere diabolus nititur ut hoc ipsum bonum dum propter homines fit fiat malum: tolle hoc vitium de clero et sine labore oia ressecabis: et hoc. n. fit ut clerici peccantes difficile penam agant.

Quo est verum quod scribe et pharisei oia opera sua faciebant ut viderentur: et de in hoc peccabant. Questio. 31.

Queretur

quo est verum quod scribe et pharisei oia opera sua faciebant ut viderentur: et an in hoc peccabant.

Ad primum dicitur quod verum est quod oia opera sua faciebant ut viderentur ab hominibus ut hic Christus asseruit: sunt autem isti quos vocat Christus hypocritas qui nolunt orare nisi in synagogis et angulis platearum ubi ab omnibus videri possunt. s. 6. ca. et qui ieiunantes. e. c. Ad secundum dicitur quod aliqui putant eos non peccare nam solum faciebant hoc quod opera sua manifestabant hominibus. et tamen hoc Christus suasit. s. 5. c. i. luceat lux vestra coram hominibus ut videant bona opera vestra. C. Dicitur quod vere peccabant in hoc pharisei et scribe. Primum propter quod Christus increpat eos de hoc quod oia opera faciebant ut viderentur ab hominibus. et tamen non increparet eos iuste si non peccarent. ergo peccabant. Secundo quod hoc faciebant ex hypocrisis. et tamen hypocrisis peccatum est: id peccabant.

Circa hoc tamen considerandum quod scribe et pharisei movebantur ex duobus. i. ex hypocrisis et ex inani gloria. per hypocrisim volebant reputari boni cum non essent et ad hoc exteriores actus exercebant ut crederentur boni esse cum non essent. Et ex hac parte dicitur quod in his peccabant mortaliter quod hypocrisis ut in plurimum est mortale peccatum: et potissime ex intentione ex qua isti movebantur ut ostensum est. s. 1. 5. c. q. 3. 6. C. Erat quoque motuum eorum inanis

gloria et quantum ad hoc peccabant: quia inanis gloria semper est peccatum. et tamen non est necesse quod sit semper mortale: sed sepe est veniale. est autem mortale octo modis ut ostensum est. s. 6. ca. q. 8. et quantum ista ex inani gloria operabantur satis erat quod peccarent venialiter et proderet meritum operis: opera essent alia bona. nam quando ipse locutus est de hypocritis qui ad laudem hominum opera faciebant dicit quod receperunt mercedem suam. s. 6. c. et non dicit quod male agerent: et idcirco necesse est quod scribe et pharisei peccarent in hoc quod faciebant opera sua ut viderentur ab hominibus. C. Ad rationem in oppositum dicitur quod facere opera nostra coram hominibus non est vituperabile immo bonum est: quia alij inde instrui possunt sed tota diversitas est in intentione. Si quis. n. faciat opera sua in publico potest tripliciter hoc se habere. Primum modo quod illud faciat ut alij instruantur et deus de illis operibus laudet quod inspiravit homini talia facere. Secundo modo quod faciat in publico ut capiat laudes humanas de operibus illis. Tertio modo quod agat opera propter deum et faciat illa in publico: et hoc quantum ad substantiam operum ponat deum tanquam finem tamen quantum ad hoc quod est in publico facere non ponat aliquem finem sibi neque bonum neque inane. De primo dicitur quod sic agere merito-rum est: pertinet. n. ad charitatem quod quis velit proximos instruere ex operibus suis incitando ad similia bona. etiam quod sic deo maiorem laudem impendimus. sic Christus dicit. s. 5. ca. luceat lux vestra coram hominibus ut videant bona opera vestra ut glorificent patrem vestrum qui in celis est. De secundo dicitur quod est peccatum saltem veniale et perditur per hoc merces operis. sic dicit Christus. s. 6. c. i. attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. De tertio dicitur quod sic agere in publico non est merito-rum neque vituperabile: hoc opus fit in se bonum et merito-rum. i. quod propter deum factum hoc tamen circumstantia. i. in publico factum esse non addit operi aliquid de quantitate meriti neque aliquid diminuit cum non fiat propter aliquem determinatum finem. De phariseis autem et scribis manifestum est quod nunc peccabant et debebant meritum operis quia agebant secundo modo. i. ut caperent laudes humanas: nam dicit in littera oia opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. hoc tamen Christus vetuit dicens attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis alioquin mercedem non habebitis. s. 6. c. C. Dicit autem quod faciebant oia opera ut viderentur ab hominibus quod dupliciter intelligi potest. Unum modo ut videantur. i. viderentur boni et iusti ab hominibus. Alio modo ut videantur ab hominibus. i. ut videantur ea publice et laudent eos de his. primum pertinet ad hypocrisim secundum ad inanis gloriam. Et hoc hypocrisis et inanis gloria multum concordant quia interdum inveniunt in eodem facto sicut hic: tamen differunt quia hypocrisis semper fallit quia hypocrisis vult reputari id quod non est et illud fingit: et si faciat aliquid exterius quod possit laudari non facit illud precipue ut laudetur: sed ut per illud estimetur bonus esse et non est: qui autem est cupidus inanis glorie non querit fallere ostendendo se alium esse quam fit: sed vult ex his que exterius agit laudari. et idcirco vult per hypocrisim inanis glorie cupidus. De inani gloria declaratum est. s. 6. c. a. q. 5. vsq. ad. 1. 5. et ibi multa dicta. an vero expediat aliquid cui magis facere opera sua in publico ut glorificetur deus vel abscondere opera ne incidat in inanis gloriam et an hoc sit consilium vel preceptum dictum est. s. 1. 5. c. q. 3. vsq. ad. 3. 6.

Que philateria erant ista que dilatabant pharisei et scribe et quomodo dilatabant. Questio. 32.

Queretur

que philateria erant ista que dilatabant pharisei et scribe: et quomodo illa dilatabant pharisei et scribe.

Dicendum quod erant ista philateria quedam parvi charte in quibus scribebatur decalogus: et has chartas ponebant pharisei in fronte pendentes et erant in modum corone quod forte partem anteriorem occupabant capitis et posteriorem quoque et hec vocantur philateria a philare quod est servare et thorach quod est lex quasi servatio legis. i. quia in membranis illis lex servabatur. i. continebatur. C. Alij dicunt servationem legis. i. quia signum erat quod illi qui illas chartas in fronte habebant legem servarent. nam ideo in fronte ligabant illas chartulas inter oculos ut recordati legis dei servarent illam. C. Alij dicunt servationem legis. i. quia putabant se ipsos a lege custodiri. s. q. illi qui has chartulas inscriptas gererent merito hominum a periculis servabantur vel liberabantur. Sic dicit Hieronymus supra Mat. p. titatio- la ergo illa decalogi philateria vocabantur. i. conservatoria eo quod quicunque habuissent ea quasi ob custodiam et munimentum suum haberent. C. Alij autem exponunt philateria. i. verba ipsorum phariseorum et scribarum que dicebant de proprijs observantijs: et illas observantias philateria vocant. i. conservantia. Sic dicit Chrysostomus super

2. rñ. ad q.
qñis.

Lbry. inia

3. nñullo.
rñ. ad q. q.

B

4. nñullo.
rñ. ad q. q.

5. rñ. ad q.
qñis.

A

Rñ. ad q.
primu qñ.

Rñ. ad 2.
qñ. qñis.
Ratio

Ex duobus
mouebant
scribe et
pharisei.

super Matth. s. alij vō sic exponunt hūc locū qā dilatabāt vba sua de ppijs obseruatijs quasi philateria. i. s. seruatoria ppiie salutis ea pplō assidue p̄dicantes. C Sed oīm q̄ sensus p̄cece dēs est verus. s. q̄ chartulas illas philateria vocabāt 2 in fronte ligabant 2 suspendebant: habuit autem ortum ista res ex illo quod scribitur Deut. 6. ca. s. audi israel 2c. 2 sequitur q̄ erunt verba ista quasi signum 2 mouebunt ante oculos tuos. 2 istas chartulas tā pharisei q̄ alij portabant.

C An pharisei benefaciebāt portando istas chartulas scriptas pendentes in fronte 2 an ad hoc obligabantur. Questio. 33.

Queretur an pharisei benefaciebant portando istas chartulas scriptas pendentes in fronte: 2 an obligabatur ad hoc. nā deus non iussit q̄ portarent chartulas pendentes qā nihil proderat: nā ista sunt vba legis 2 lex retinet in aīo eo q̄ dirigit operationes aīe 2 in chartis vel membranīs nō retinentur nisi vt nō pereat memoria eius sicut ceteras res si tradimus vt memorie comedemus. C Et qā inter p̄cepta duo sunt p̄cipua cum duo sunt in q̄bus deum p̄cipue colimus. s. in fide 2 charitate siue opatione: 2 respectu vtriusq̄ sunt multa p̄cepta: sed quātum ad fidem p̄cipuum oīm 2 qd est q̄si fundamentum illoz est q̄ deus vnus est. quātum ad opationem quoq̄ sunt multa: sed p̄cipuum oīm est diliges dñm 2 vñ tuū: 2 ex his pendēt oīa alia que pertinet siue ad deum siue ad p̄mū: 2 iō ista duo quasi p̄cipua 2 fundamenta oīz mādatoz valde cōmendauit deus 2 posuit illa sola Deut. 6. cap. s. audi israel dñs deus vnus est. diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo: 2 ex tota anima tua: 2 ex tota fortitudine tua. ista enim sola mandata scribebantur in philaterijs. Qd p̄: qā iudei moderni q̄ aliquāter imitantur facta antiquoz hēc sola scribunt in chartulis 2 non totum decalogum. Erat autem intentio dei nō q̄ ista sola custodirent: sed q̄ omnia obseruarent: qā multa alia ipse dederat: 2 tamē qui delinquit in vno factus est oīm reus. sed de his specialiter dixit p̄pter duo. Primo qā ista erant p̄cipua inter cetera: 2 grauius erat offendere in aliquo isto q̄ in alijs. Scdō 2 p̄cipue qā ista non solum sunt p̄cepta sed p̄ceptozum oīm fundamenta. nam ex p̄mo pendēt omnia que p̄tinent ad operationem. sic dicitur p̄cedēti. c. 2. Mat. 12. q̄ in mandato de dilectione dei 2 p̄mi lex vniuersa pendet 2 p̄bet. 2 ideo p̄cipiendo ista obseruare 2 in memoriā habere p̄cipiebatur q̄ omnia mādata que ex his pendēt obseruaretur. Nec autem p̄cepta iussit deus valde in memoriā haberi vt custodirentur: qā vñm per quod quis cessat custodire mandātū aliquod est qā non recordatur actualiter illius. sic ponit Aristot. 7. ethic. ca. 4. quando loquitur de peccato incōtinentis: 2 hoc est p̄pter nō considerare actualiter id qd scit habitualiter: ad hoc autem oportet haberi magnā cogitationē de his vt quasi nūq̄ cadant de memoriā: 2 ideo deus dixit. erūtq̄ verba ista que p̄cipio hodie tibi in corde tuo: 2 narrabis ea filijs tuis 2 mediteris sedens in domo tua 2 ambulās in itinere 2 dormiēs atq̄ surgēs. Ad signādū aut istam cogitationem vel recordatiōez boz valde assiduā 2 intēlam addidit adhuc deus ibidē dicens. s. 2 ligabis ea q̄si signū: 2 mouebunt ante vultu tuos 2 scribes in ostijs 2 limie domus tue. C S; palā est q̄ non iubeat deus realiter poni chartulas istas vt penderent aī oculos. Primo qā inutile erat: nā vt dictum est lex in animo nō in chartis retinet. C Scdō qā ista impedirent operationes humanas: nam si vere penderēt iste chartule ante oculos 2 mouerentur inter eos impedirent vultum de actu vidēdi qui summe necessarius est. C Tercio quia si hoc deus vellet congruentius inberet portari chartulas illas ligatas in manibus vel brachijs: qā ibi semp videri possent 2 legere qñ vellēt. in frōte aut si pēderēt 2 iter oculos nō possent chartule legi s; poti⁹ visu 2 tollerēt: qā sensibile posuit supra sensus tollit sensationē vt dicitur. 2. de aīa. nisi forte chartule alligarent frōti 2 nō pēderēt aī oculos 2 iter eos sicut faciebāt pharisei vt Hieron. innuit. 2 h nō erat implere ad frāz illd p̄ceptū. C Quarto qā de⁹ noluit illd p̄ceptū impleri sic iacet: s; solū vt inuat magnā diligētiā iudeoz in cogitādo 2 mēte retinēdo p̄cepta ista ad exequēdū ea. nā nō solum id qd min⁹ est. s. ligari ista aī oculos 2 scribi in ostijs domoz: s; et retinere in cogitādo qd verisimili⁹ erat nō pōt impleri fm frāz illd p̄cepti. nā dicitur vba hēc in corde tuo 2 mediteris ea sedēs in domo tua 2 ambulās in itinere 2 dormiēs atq̄ confurgēs. in qd vbi totū tps vite nre significat. nā totū tps vite dicitur p̄ duo. s. p̄ tps vigilie 2 tps soporis: 2 sic Aristot. 1. ethic. vocauit dimidiū vite tps dormitionis. s. p̄ dimidiū vite nihil oī prauus a studio. Tps vigilie diuidit in duo qā aliquādo

manet hō in domo aliqui foris. ista tpa oīa ponuntur in illa lra. nā tēpus dormitionis significat cū dō dormiens atq̄ surgēs. tēpus vigilie in quo qd manet in domo cū dicit mediteris sedens in domo tua. tēpus quo manet foris cū dicit ambulās in itinere. ergo totā vitā cōprehendit in lra: sed manifestus est q̄ deus nō voluit per totū tēpus vite manere hāc cogitationē: q̄ sic cessarem⁹ ab oīb⁹ alijs actib⁹. i. a ciboz 2 potuū sumptione 2 ab alijs apparatiōib⁹ 2 exercitijs necijs ad vitā. C Quinto q̄ dato q̄ ab oībus opibus alijs cessandū eēt adhuc nō posset qd semp cogitare circa mandata illa sicut lra innuit. C Sexto qd difficilior est q̄ in p̄dictis nō pōt impleri mandātū pro toto: pōt tñ p̄o aliq̄ parte: 2 tñ cum dō mediteris ea dormiēs. hoc nullo mō pōt impleri: neq̄ qñ ad totū: neq̄ qñ ad aliqd q̄ nemo dormiēs cogitat eo q̄ nō agit ex intētiōe: 2 tñ deus nō iubet aliqd impole iuxta illud. q̄ dixerit ipole p̄cepisse anathema est. ergo nō fuit intentio dei iubentis q̄ sic seruaret: sed solū significare nimā diligētiā circa obseruationē 2 memoriā boz p̄ceptoz: 2 tales ēt modī loquendi sunt apud nos ad aliqd nimis significandū vt illud. nunq̄ cadat psalterium de manu tua. de ose. dist. 11. c. nunq̄. 2 tñ solū intelligit de boz cōpetentibus vt dicit ibi glo. C Septimo apparet q̄ nō dēret illud intelligi sic ad lram: q̄ tunc non solū illa duo p̄cepta in chartula vna sed et alia p̄cepta 2 alr ligata in alijs locis portare deberent vt p̄ 2to. 13. c. vbi de p̄cepto festiuitatis azimozū iubetur q̄ pendens babeat in manu 2 ante oculos. s. 2 erit q̄si signū in ore tuo. de alio quoq̄ p̄cepto. s. redēptiōis primogenitoz dicitur. c. erit igit quasi signū in manu tua 2 q̄si appensum qd ob recordationē ante oculos tuos. 2 tñ manifestū est q̄ istud nō obseruabant iudei ad lraz: q̄ nō bebant illa p̄cepta pendētia in manu aut inter oculos. Neq̄ et pharisei qui istaz obseruationum erant valde curiosi obseruabāt hēc: q̄ solū bebant inscriptā chartulam illis mandatis. s. audi israel 2c. 2 hoc solū in frōte. in brachijs aut nihil bebant vt Hieron. innuit. g neq̄ istud erat intelligendū ad lram. C Octauo p̄ q̄ si istud ad lram intelligendū eēret seruarent illud iudei nostri tps: 2 tñ nemo eoz in fronte chartulā pendētē h; sed solum tenent chartulas de membranīs in q̄bus scripta sunt illa duo mandata: 2 illas ponūt in q̄busdā occauitibus portarū vel postū domoz. g tunc non obligabant. C Sed oīm q̄ pharisei ex prauo intellectu sacre scripture vel q̄ curiosi satis abundanter esse volebāt circa ceremonias apponebant istas chartas fronti. Sic dicit Hieron. sup Matthe. s. oīs cū dedisset mandata legis per moysen ad extremū intulit ligabis ea in manu tua vt ope cōpleantur: sint ante oculos tuos vt die ac nocte mediteris in eis hoc pharisei male interpretantes scribebant in membranulis decalogū. i. decem verba legis cōplicantēs ea 2 ligantes in fronte 2 q̄si coronam capitis facientes vt semp ante oculos mouerent. nō intelligētib⁹ phariseis q̄ h in corde portāda sunt nō in corpe: alioqn armaria 2 arce hnt libros 2 notitiā dei non habent.

C An aliqui iudei p̄ter phariseos 2 scribas portabant philateria. Questio. 34.

Queretur an aliqui iudei p̄ter phariseos 2 scribas portabant philateria. i. chartulas. C Dm q̄ hoc nō est planū dicere q̄ scriptura nō aperit: 2 cū nō essent ad hēc obligati iudei forte nō portarent illa: sed pharisei 2 scribe qui suppositi erant portarent hēc philateria. C Ad hoc aut adiuuat p̄mo q̄ dicitur dilatat philateria sua 2 de fimbrijs nō dicit magnificant fimbrias. g dixit philateria sua. i. p̄pta q̄si ipi soli portarent. de fimbrijs aut nō dixit suas: q̄ palā est q̄ oēs iudei fimbrijs utebant. C Scdō q̄ Hieron. 2 alij cū loquūt de philaterijs redarguūt solos phariseos q̄si ipi ex mala interpretatione legis induxerint philateria illa. g pplis nō utebāt philaterijs. C Dm q̄ h nō fit totalr manifestū qd esset circa hoc: tñ verisimilius est q̄ tpe illo aliq̄ iudei 2 si non oēs portarent ista philateria. Primo q̄ pharisei 2 scribe erāt doctores legis: 2 si ipi p̄ erroneā interpretationē dicebant portāda esse philateria 2 sic intelligendā legē iuberēt oībus sic custodire: 2 oēs vterent philaterijs. C Sed tūc vī mai⁹ incōueniens: q̄ sic nō portarent aliq̄ spāl̄ philateria: q̄ pharisei 2 scribe sic intelligētes legē iuberent oībus sic custodire: totū aut pplis sequebatur eoz doctrinā sicut xps dixit. s. in lra. oīa quecūq̄ dixerint vobis facite. C Dm q̄ non portabant oēs iudei philateria neq̄ pharisei docebant ab oībus esse portanda vt dicit sequenti. q. Scdō q̄ si soli pharisei 2 scribe portarent philateria 2 xps circa philateria aliq̄ redargutionē eoz ponere vellet: solū eoz ar-

Ad. 1. rōne
in 3ium

Ad. 2. rōne

Ad. 1. rōne
in 3ium.
1. rō.
2. rō.Ad. 1. rōne
in 3ium.
1. rō.
2. rō.Ad. 1. rōne
in 3ium.

Ad. 2. rōne

Ad. 1. rōne
in 3ium.
1. rō.
2. rō.

Ad. 2. rōne

queret q̄ philateria deferret quasi hāc superstitionē soli habe-
ret: t̄ t̄mē nō redarguit eos q̄ philateria h̄ent s̄ q̄ illa dilata-
bāt. ḡ videt q̄ alij habebāt p̄ter eos philateria in quoz cōpara-
tione ipsoz philateria erat magna. C̄ Ad p̄mū in 3ium p̄l̄z di-
cit q̄ sicut d̄ dilatat philateria sua. ita subintelligit magnificat
fimbrias suas s̄ nō exp̄mat sed solū d̄ magnificat fimbrias. t̄
est sensus q̄ dilatat philateria sua. i. p̄p̄a: nā alijs p̄dicabāt por-
tāda philateria: s̄ nō suadebāt q̄ illa ita magnificaret sicut ip̄i
dilatabāt sua: sed in h̄ excellētiorez videri volebāt: t̄ iō dicit q̄
dilatat philateria sua. q. d. sua dilatat t̄ nō alioz. C̄ Ad sc̄dm
oīm q̄ vt Hieron. inuit pharisei soli t̄ scribe in h̄ arguunt: t̄
hoc est p̄p̄ duo. Primo q̄ alij p̄ter eos portarent philateria:
t̄ ip̄i eos ad h̄ monerāt male interpretādo legē t̄ docēdo sic
portāda esse. Sc̄do q̄ x̄ps nō icrepat hic phariseos q̄ philate-
ria portabāt s̄ q̄ illa dilatabāt: t̄ t̄ dilatioē istā soli scribe t̄
pharisei hēbāt: iō isti soli icrepabant t̄ de solis eis mētio fit.

Queretur an Christus portabat philateria. **Questio. 35.**
an Christus portabat philateria. C̄ Aliqui
dicunt q̄ sic: q̄ Christus reformabat in ha-
bitu t̄ ceremonijs oīb̄ iudeis ne iuste ab eis repellī posset q̄
ab eis alienus t̄ nō messias: s̄ iudei ceteri portabāt philateria.
ḡ x̄ps illa portabat. C̄ Sc̄do q̄ vt d̄ Hieron. sup. Mat. ex er-
rore phariseoz introductū est portari philateria. false enī interp̄-
tabatur legē Deut. 6. c. dicitur q̄ ex loco illo colligebat q̄ ho-
mines deberet portare illa philateria: s̄ in eo q̄ scribe t̄ phari-
sei p̄dicabāt seq̄bat eoz doctrinā p̄p̄s. sic enī x̄ps dicit. s̄ in li-
tera. s̄ q̄cūq̄ dixerint vobis seruate t̄ facite. ḡ oēs iudei porta-
rēt philateria t̄ c̄ter x̄ps ne faceret cōtra doctrināz quā dede-
rat de stando doctrine phariseoz t̄ scribar. C̄ Dm̄ v̄ q̄ x̄ps
non gerebat philateria: x̄ps enī nō se imiscēbat ceremonijs su-
peruacuis: s̄ philateria h̄e erat aliqd tale: qm̄ nō erat a dō mā-
datū neq̄ in se vtile neq̄ ab aliquo ioperatū qui h̄et auctorita-
tē iubendi: ideo nō vteret tali cerimonia. C̄ Sc̄do q̄ x̄ps ve-
nerat ad auferendū hāc multitudinē ceremoniar̄ t̄ observatio-
nū ingū: t̄ dandū legē liberā ab h̄mōi observatiōib̄ vt ait Au-
gustinus ad inquisitiones Januarij. t̄ iō in seipso exēplū h̄mōi p̄-
staret p̄pter q̄ nullas observaret ceremonias nisi eas que ex
necessitate legis icuberēt: sed ista de portandis philaterijs non
erat ex necessitate legis sed ex errore phariseoz. ḡ x̄ps non vte-
ret philaterijs. C̄ Ad p̄mū in 3ium oīm q̄ x̄ps reformabat se
iudeis in ceremonijs que erat cōes apud eos ne cōtra legē age-
re videret: t̄ nō portare philateria nō erat cōmune apud iude-
os: multi qdē illa portabāt sed nō oēs: t̄ ideo ēt si x̄ps nō por-
taret illa nō scandalizarent iudei. C̄ Ad sc̄dm oīm q̄ ex falsa
interpretatiōe scribar t̄ phariseoz introducta sunt philateria: t̄
si illi p̄dicaret idubitatē sic legē intelligēdā t̄ nō aliter posse ser-
uari portaret oēs iudei philateria: t̄ x̄ps quoq̄ portaret illa ne
scandalizaret iudeos vel p̄baret palā errare scribas t̄ phariseos
in tali interpretatiōe legis: t̄ nō observaret ipse eaz sic fecit circa
traditiōes senioz de lauādo sepe corpora t̄ res exteriores qua-
si ad quādā sanctificationē sp̄iale: x̄ps aut̄ t̄ discipuli sui nō ob-
servabāt h̄: t̄ iō ne scandalizarent iudei ostēdit q̄ illa observatio
erat notabilis. s̄ q̄ exteriora nō cōtaminabāt hoīem: t̄ c̄ter lo-
tio exterior nō tollebat imūdicias aīe q̄ sunt imūdicie hoīs: sed
t̄ pharisei t̄ scribe nō docebāt simplr sic legē intelligēdam vt
philateria portarent t̄ alio mō nō posse seruari: sed erat h̄ ap̄
eos sic opio magis credita: t̄ iō multi erat q̄ 3ium faciebāt: neq̄
p̄pter h̄ erat scādālū iter iudeos. Sic p̄ circa alia maiora. s̄ cir-
ca resurrectionē. nā pharisei asserēbāt eā t̄ angelos t̄ spūs: fa-
duce aut̄ oīa negabāt Act. 23. t̄ t̄ tolerabant vtrūq̄ inter iu-
deos q̄ nō erat d̄terminat ap̄ eos iste articulus. a fortiori h̄
cū nō ēt d̄terminatū an ēt necessaria portatio philaterioz
portarent aliqui illa t̄ alij non: t̄ non esset scandalum aliquod:
t̄ sic Christus nō portaret philateria neq̄ discipuli sui: nemo ta-
men ex hoc moueretur.

Queretur an pharisei t̄ scribe peccabant portādo philateria. **Qo. 36.**
an pharisei t̄ scribe peccabant portādo philate-
ria. C̄ Aliq̄ dicūt q̄ sic. Et p̄mo q̄ falsē interp̄-
tabatur sacra scripturā t̄ docebāt falsē faciendūz eē. t̄ h̄ graue
peccatū est vt p̄. s̄. 5. c. 1. q̄ soluerit vnū de mādatis istis mini-
mis t̄ docuerit sic hoīes facere minimū vocabit in regno celo-
rū. s̄ id q̄ facit hoīez minimū corā deo malū est. ḡ t̄ isti graui-
peccabāt q̄ v̄itatē sacre scripture docebāt. C̄ Sc̄do q̄ deus
iussit ne facerēt iudei aliqd d̄ id q̄ p̄ceptū eis erat Deut. 12. c.
sc̄z q̄ p̄ceptio tibi h̄ t̄n facito d̄no deo tuo: neq̄ addas quicq̄
neq̄ minuas. t̄ t̄n isti addebāt de portatiōe philaterioz q̄ nō

erat in lege mādātū. ḡ peccabāt. C̄ Dm̄ v̄ q̄ pharisei t̄ scri-
be portādo philateria nō peccabāt. Primo p̄ q̄ nō faciebant
re aliquā q̄ in se ēt illicita aut d̄ legē: t̄ iō nō est cā vlla eos as-
serēdi peccare. C̄ Sc̄do q̄ ex mō quo eos x̄ps arguit v̄ colli-
gi q̄ nō peccaret: nam x̄ps arguit eos q̄ dilatarēt philateria t̄
nō q̄ portaret ea: si aut̄ portare ea malū ēt nō argueret eos q̄
dilatarēt s̄ q̄ portaret illa: vel si ipsa dilatio augeret aliqd d̄
delicto poneret vtrūq̄. s̄ q̄ portabāt philateria t̄ q̄ ea dilata-
bāt. s̄ sola dilatio ponit. ḡ nō erat culpa portare philateria.
C̄ Ad p̄mū oīm q̄ docere v̄ veritatē fidei vel sacre scripture
ex istēde. s̄ q̄m docēs nouit veritatē t̄ p̄uaricat illam est graue
peccatū: imo fortassis grauissimū t̄ piculossimū: s̄ q̄m q̄s ex igno-
ratiā docet v̄ veritatē sacre scripture sec̄ est. t̄ t̄c oīm q̄ aut
circa re illā in q̄ docēs vel p̄dicās errat est v̄itas plana t̄ idubi-
tata ap̄ alios pitiores in sacra scriptura: aut est res q̄ v̄it i op̄i-
natiōe. Si p̄mo mō peccat grauius ille q̄ docet cōtra v̄itatē sacre
scripture: t̄ tāto graui- q̄to ad p̄fessionē suā vel gradū siue sta-
tū p̄tinet cognitiōē h̄e de illa re: vt si errās sit p̄latus vel gra-
duatus in theologia. Si sc̄do mō oīm q̄ siue talis sit m̄ in q̄ li-
ceat opinari sic aliq̄ sunt in q̄b̄ dicim̄ aliq̄ esse p̄blemata neu-
tra: siue nō liceat opinari cū v̄itas nō sit iūta s̄ h̄et se vno mo-
do t̄ nō ad vtrūlibet nō peccat ille q̄ errauerit v̄ veritatē scri-
pture: t̄ h̄ si in talib̄ nō asserēdo s̄ aliq̄liter dubitādo loquar:
sicut res ipsa dubitabilis est: ita in p̄nti s̄ veritas sacre scripture
ēet q̄ nō tenerent hoīes ad philateria portāda: t̄n ga apud iu-
deos non erat d̄terminatū ap̄ aliquos q̄tūcūq̄ peritos: ideo
d̄terminare vnū vel aliud oū t̄n nō oīmodo diceret cū certi-
tudine nō erat icōueniens: ita aut̄ faciebāt scribe t̄ pharisei quia
nō locuti fuerūt cōtra veritatē scripture ex itētiōe s̄ ex igno-
ratiā iuincibili. ḡ nō peccabāt. C̄ Ad sc̄dm oīm vno mō q̄ nō
erat peccatū iudeis facere supra id q̄ mādātū in lege erat quan-
docūq̄ illd̄ facerēt: ga als nō h̄et p̄mū retributionis supero-
gatio in veteri testō. sed est sensus q̄ q̄cūq̄ circa aliquā mate-
riā de mādauerat re d̄terminatā: siq̄ vltra illd̄ facere vellet
peccatū erat: sicut de iubeat offerri quotidie sacrificiū iuge: s̄
mane t̄ vespere Nūe. 28. siq̄ vellet illd̄ holocaustū iuge offer-
re quotidie ter peccabāt: ēt iubeat de q̄ in holocausto offer-
ret vnus agnus anniculus q̄libet vice. Siq̄ aut̄ vellet ad ma-
iōrē honore offerre duos vel tres agnos anniculos peccabāt: q̄
in his facere supra id q̄ de mādauerat erat facere quodamō cō-
tra mādātū eius cū p̄pter certā cām vel significatiōē manda-
ret re d̄terminatā: t̄ faciēdo vltra tolleret rō significatiōis in
rebus t̄n illis in q̄b̄ de n̄b̄l mādauerat q̄ iudei aliqd facerēt
in cultū dei nō erat illicitū: sic erat in p̄nti. s̄ nō mādauerat deus
portari philateria neq̄ veterat: licebat ḡ iudeis in honore dei
illa portare. C̄ Sc̄do p̄t dici q̄ dato q̄ nūq̄ liceret iudeis ali-
quid facere vltra id q̄ scriptū erat: t̄n non peccabāt portādo
philateria q̄ illd̄ intelligeret de illis de q̄b̄ manifestum ēet q̄
nō ēnt scripta: t̄ t̄n circa philateria nō erat sic: ga putabāt pha-
risei q̄ Deut. 6. ca. imperabatur portatio philaterioz eo q̄
litteraz non bene intelligebant: ideo non peccarent portādo
illa neq̄ suadendo alijs q̄ portarent.

Queretur quid erat dilatare philateria: t̄ ad quid illa dilatabant pha-
risei: t̄ an dilatare peccabant. **Questio. 37.**

Queretur quid erat dilatare philateria: t̄ ad quid il-
la dilatabant pharisei: t̄ an peccabāt dila-
tādo. C̄ Ad hoc oīm q̄ istud erat q̄ pharisei facerēt philate-
ria illa maiora q̄ ceteri iudei: nā s̄ nō portarent oēs iudei phi-
lateria: multi t̄n illa portabāt: t̄ inter ceteros portabāt illa maio-
ra scribe t̄ pharisei ex industria. s̄ faciebāt q̄ ille chartule ēnt
maiores. i. lōgiores t̄ latiores vt magis cingeret caput in mo-
dum corone t̄ magis p̄derent sup oculos vel magis eleuarentur
super frōtem: t̄ faciebāt scribi chartulas lris grossioribus:
t̄ sic per h̄ videbantur isti notabiles inter ceteros. C̄ Ad sc̄dm
oīm q̄ faciebant h̄ pharisei vt viderent ab hoībus. s̄ q̄ cū in-
ter ceteros ip̄i haberēt philateria maiora t̄ multo differētia a
philaterijs alioz: p̄pter istam differētiā auerterent hoīes spe-
cialiter oculos ad eū siue in bonū siue in malū. nā cupiebāt vi-
deri ab hoībus vt oī in lra. C̄ Sc̄do faciebāt h̄ ex hypocrisi
vt putarent religiosiores t̄ sanctiores: nam portabāt philate-
ria in signū observantiē mādatoz d̄ni: qui autē maiora porta-
ret philateria putaret efficacius observare mādata dei vel ma-
iorem h̄e curā de observando illa. C̄ Ad tertiū oīm q̄ x̄ps eos
redarguit q̄ dilatarēt philateria: sed nō argueret eos auer-
ter nisi peccaret in hoc. ḡ peccabant. C̄ Sc̄do p̄ q̄ hypocrisis
semper

Rō ad
q̄. q̄. q̄.
1. rō.
2. rō.Ad. 1. rō
nem.Ad. 2. rō
nem.Ad. 1. rō
nem.Ad. 1. rō
nem.Ad. 1. rō
nem.Ad. 1. rō
nem.Ad. 1. rō
nem.

semper est peccatum et pharisei et scribe faciebant hoc ex hypocrisis. scilicet ut viderentur esse boni cum non essent vel ut viderentur meliores quam erant ut dicitur. ergo peccabant in dilatazione phylateriorum.

¶ An liceat christianis ad collum suspendere verba aliqua sacra in chartulis scripta. *Questio. 38.*

Queretur occasio predictarum que dicta sunt de phylateriis que sunt chartule alligate fronti continentem sacra verba: an liceat ad collum suspendere verba aliqua sacra in chartulis sicut quidam consueverunt. Alii dicunt quod licitum est quod verba dei non habent minorem efficaciam quando scribuntur quam cum profertur: et tamen verba sacra plura habent aliquos effectus et licitum est illa proferre ad aliquid efficiendum: vel ad sanandum egros aliqui invocant nomen christi super eos: aliqui dicunt orationem dominicam aut aliquid aliud sacrum: et sic iam multi egri sanati sunt. nam hunc modum dedit christus discipulis ad sanandum languidos. scilicet ut invocarent nomen eius super egros. *Mar. 16. ca.* In nomine meo demonia eijcient: lingua loquatur novis: serpentes tollent: super egros manus imponent et bene habebunt. sicut enim nomen Jesu platum est ad sanandum omnem egritudinem sufficiens quoniam non est datum aliud nomen sub celo in quo oporteat nos salvos fieri nisi in hoc. *Act. 4.* et ita scriptum perdit ad sanitatem. ergo licitum erit suspendere ad collum in chartula istud nomen et quicunque alia sacra sive ad curaciones egritudinum sive ad quacunque alia opportuna: ut ad liberationem de periculis et timoribus. *Secundo* quia verba sacra non minus faciunt circa corpora hominum quam circa corpora bestiarum et omnium animalium: et tamen quidam incantationes verbales habent efficaciam ad reprimendum serpentes vel ad sanandum quidam animalia: sicut dicitur *ps. 5.* sicut alpidis surde obruantis aures suas: que non exaudiet vocem incantantium et venefici incantantis sapiunt. ergo verba sacra a fortiori perducunt ad sanitatem hominum: et sic quando fuerint suspensa ad collum proficiunt. *Tertio* quia verbum dei non est minus verbum dei quam corpus christi. *1. q. 1. c.* iterrogo vos. si licet homini portare ad collum reliquias sanctorum vel quolibet aliter ad suam protectionem. ergo par ratione licebit ad collum suspendere verba sacra in chartulas ad aliquod bonum nostrum. *¶* Dicendum quod circa portationem si militum scripturarum considerandum est. Primo quia intentio portantis. Secundo quid est quod portatur. Tertio qualiter portatur. *¶* Circa primum videtur quod si quis portat tales scripturas iniqua intentione sive sine sacra sive non peccat portans. *¶* Ut si quis id ad collum ista suspenderet ut alii viderentur hec appensa putaret eum religiosum virum. *¶* Si ex devotione sacras res ad talia movet: et quod est ad divinum magis inclinatus quam alii: nam tunc est vitium hypocrisis. sic enim redarguit christus phariseos et scribas portantes phylateria quia dilatabant ut putarentur alii religiosiores. *¶* Alii autem portant predicta propter solam intentionem temporalium utilitatum consequendarum: ut si quis portet sacra nomina appensa ut in omni negociatione lucra acquirat. *¶* Et isti peccant in duobus. Primum est quia falsum creditur. scilicet quod portantes talia scripta semper erunt fortunati in negociationibus. Secundum est quia dato quod hoc esset verum illicitum esset quod quis ideo portaret appensa sacra verba ut lucra consequeretur: quia istud est abuti. *¶* Ordinare res divinas ad res humanas: et est grave peccatum quia minora debent servire maioribus et non e converso. *¶* Alii autem portant predicta appensa ad finem licitum. scilicet ut liberentur a morte vel a periculis corporis et anime: et creditur quod portando talia certissime liberabuntur ab his periculis in virtute horum verborum: et isti peccant quia falsum creditur. nam ista verba neque prolata neque scripta habent tales virtutes naturaliter aut ex determinatione voluntatis dei ut quicunque portans efficiat hoc vel illud: sed si verba sacra sunt et quis reuerenter ea portet propter deum cuius illa sunt poterit deus miseratus benefacere sic portanti. si tamen quis sine reuerentia vel non considerans ista portaverit non est necesse: imo non est verisimile quod aliquid boni sequatur et potissime in malis et indignis. Et dato etiam quod aliquis attentus sit ad hoc et cum reuerentia semper portet non est necesse quod a deo consequatur id quod intendit ex portatione illarum chartarum: quia non est plus illa portatio verborum sacrorum quam devota oratio: et tamen devote orantes et si sine peccato sint non consequuntur semper id quod petunt: ideo neque portantes hec. *¶* Sic etiam multi errant circa verba et res sacras: asserunt enim quidam quod qui tale vel tale psalmum secum appensum portaverit quod semper diliget a dominis et magnatibus et portans alium psalmum nunquam vincet in bello et sic homines talia credere erroneum est. idem hoc suppositio portare secum talia scripta illicitum est. *¶* Alii vero portant predicta putantes quod efficaciora sunt verba sacra scripta et portata ab homine appensa quam si proferrantur ore: et ideo non orant exprimendo illa sed portant scripta. *¶* Ibi autem errant multiplicitur. Primo quia secundum hoc putant ipsa

scripta in quantum scripta sunt aliquid habere virtutem vel efficaciam: quod alio non differret dici aut scribi dum tamen eadem viderentur. sed illud falsum est: quia scriptura secundum se habet nihil aliud nisi memoriam: et incausum: et figuram protrahit. manifestum est autem quod nullum istorum neque omnia simul habent qualitatem aliquid absolutam que sit virtus manens secundum quam aliquid efficiant: ideo secundum quod scripta non proficiunt. *¶* Secundo patet quod si ista scripta sint alicuius efficacie hoc erit in quantum sunt verba sacra: et tamen non sunt verba principaliter in quantum sunt scripta sed potius in quantum proficiunt vel in mente sunt: ideo magis proficiunt similia plura quam scripta. *¶* Et patet quod terminus vel verbum est triplex. scilicet mentalis vocalis scriptus. scilicet principue enim terminus significativus est in mente: et est aliquid formatum ab intellectu et solemus vocare verbum mentis vel conceptum: verbum autem vel terminus vocalis succedit ei in dignitate. nam verbum mentale est per quod quod se ipsum intelligit et alia: sine quo nulla est intelligentia. verbum autem vocale non est ad hoc quod quod se ipsum vel alia intelligat: sed subseruit verbo mentali. scilicet ad hoc quod notificet quod alius verbum suum mentale. nam sicut intellectus se ipsum manifestat per verbum mentale quod format: ita verbum mentale manifestat per vocale. sicut dicitur primo perierunt. sunt ea que in voce earum que in anima passionum note. id est signa interiorum conceptuum vel verborum: ipsa autem verba scripta non sunt verba nisi quasi equivoce. nam verbi officium est manifestare ut dicitur: sed verbi scripti officium non est manifestare: quia neque manifestat mentale neque vocale: sed intentio qua scriptum fuit est ut non periret cum memoriter retineri non posset. ergo minus manet in nam verbi ipsum scriptum quam vocale et mentale: et tamen cum in quantum verba habent efficaciam ea que scripta sunt si qua habent necesse est ut maiorem sit efficaciam sacri verbi cum dicitur cum scriptum retinetur. *¶* Tertio patet quod christus in nomine prolato dedit potestatem faciendi virtutes et mirabilia et nunquam in nomine scripto. quod patet quia ita christus dixit *Mar. 16. c. 1.* in nomine meo demonia eijcient. et intelligit. id est invocato nomine meo: et ita faciebant apostoli quoniam sanabant aliquos: quia imponebant illis manus: et invocato nomine Jesu sanabant eos: sicut Petrus et Johannes sanaverunt claudum: dixit enim Petrus claudum argentum et aurum non est mihi quod autem beatus tibi do. in nomine Jesu surge et ambula. ergo magis proficiunt verba sacra plura quam scripta. *¶* Quarto patet ex additione sacrorum verborum. nam ut dicitur ista non habent in seipsis aliquid virtutis absolutam secundum quam aliquid efficiant: sed solum in quantum cum reuerentia proficiunt vel portantur: quia tunc deus miseretur eorum qui reuerenter se habent et efficit aliquid circa eos. sed manifestum est quod reuerentius se potest homo habere proferendo quam portando: quia proferendo cogitat aliquid proferens et potest exhibere reuerentiam aliquid deo in proferendo: portando autem nihil cogitat sed cogit aliquid a principio quoniam suspendit sibi talia ad portandum. ergo reuerentius se habet proferendo quam portando: et tamen magis prodesse potest. *¶* Quinto patet proferendo nomen domini vel verba sacra est quedam humana operatio secundum quod homo habet quandam communicationem cum deo participando in ratione et petendo et sperando aliquid bonum ab eo: portare autem verba sacra non est humana operatio: quoniam liber continet illa et arca et armarium et bestie ferentes libros supra se nomen domini ad quas nihil pertinet de hac communicatione aut utilitate rerum sacrarum: ideo maius est proferre quam portare. *¶* Sexto patet quod idem innuit Lactantius. arguens eos qui portant talia putantes aliquid melius esse quam dicere vel audire ea. unde super Mattheum. ipse ait. quidam vero ipsam partem evangelii scriptam circa collum portant: sed nonne quotidie evangelium in ecclesia legitur: et audis ab omnibus: cuius in auribus posita evangelia nihil proficiunt: quoniam prout eum circa collum posita et suspensa saluare: deinde ubi est virtus evangelii in figuris scriptarum an in intellecta sensuum: si in figuris bene circa collum suspendis. si in intellectu: ergo melius in corde posita proficiunt quam circa collum suspensa. *¶* Ad idem ergo quod circa intentionem portantium quod ad hoc quod quod recte aliquid sacra verba portet dicitur credere quod verba hec scripta quia cumque sint non habent aliquid virtutis determinatam efficiendi bonum vel malum circa portantes: sed solum quod in quantum cum reuerentia dei portantur ad que ipsa pertinent deus miseretur portantis efficiet circa illum bonum aliquid quod voluerit: et non aliquid determinatum quasi ad illud specialiter valeant illa verba. *¶* Secundum est quod dicitur credere quod non proficiunt plus verba illa portata quam prolata: sed e converso plus proficiunt plura: et tamen ideo portantur quia non occurrit semper talia notare saltem in quantum talia reuerenter portamus et in specie bona possumus inde consequi aliquid boni: et tamen tunc quoniam optamus et speramus aliquid boni nobis euenire per talia nomina sacra melius est illa proferre si occurrunt in mente: et possumus proferre quam solum portare. *¶* Secundum principale erat quod est quod portantur. et tunc omnino quod aut illud quod portant manifeste est malum aut manifeste bonum.

Sexta pars Matthei * Abulensis. p. ij

D
Scriptura
secundum se habet quod
fit.

2. error.

Verbum est
triplex.

3. error.

4. error.

5. error.

6. error.

Ad id quod
recte aliquid
sacra verba
portet duo
bonorum operum est.
Primum.
Secundum.

Ratio ad
quoniam secundum
principale.

ipsa sit illicita. Et nō valet argumētū. s. in sacra scriptura refer-
tur: hoc ergo bonum est quia multa mala et nefaria ibi narrant:
sicut traditio Christi per iudaeos et occisio eius pro iudeis. **C**irca
non valet si dicatur quod non simpliciter refertur istud: sed ponit
ut exemplum et comparatio et talia videntur esse semper licita.
Circa dicitur quod non est semper verum quod etiam comparationes
sunt semper licite que inducuntur in scriptura sacra sic dicit glo.
super ipso loco de incantatione serpentis quod non laudat scri-
ptura illa incantatio neque quicunque similitudo inducta in scri-
ptura: ut patet de iudice iniquo qui non timebat deum: neque re-
uerbatur homines: et propter importunitatem fecit iniustitiam
Luc. 18. ca. sic etiam. 18. ca. inducitur de illo rege qui pro de-
bitis serui iussit vendi eum et filios et uxores: et tamen illud erat
illicitum apud omnes gentes. **C**irca tertium dicendum quod non
putent aliqui simile esse de reliquiis sanctorum et de verbis sa-
cris: tamen in veritate est eadem similitudo: nam reliquie sanctorum
et seipsum nullam virtutem habent sicut neque verba sacra
prolata aut scripta: sed efficacia illarum est ex reuerentia quam il-
lis impendimus propter deum: vel potius ex reuerentia quam
impedimus deo in illis: et ideo si hac intentione portantur san-
ctorum reliquie non est illicitum eas portare. Sic dicit Ambrosius.
Constantinus portabat vnum de clavis Christi quibus confusus
est in freno equi sui quando ibat ad bellum et efficiebatur victor.
Circa tamen dicendum quod etiam istas reliquias non est satis secu-
rum portare: siue ga portantes errant credendo de illis aliquid
quod non est verum: siue ga non portant reuerenter sicut decet: et
si quis potest affici magis ad sanctum alique in non portando re-
liquias illius quam portando melius est non portare: et tamen por-
tantes deuote et reuerenter non redarguimus.

Quid erant iste fimbrie et quare portabantur. Q. 39.

Queretur

circa istas fimbrias quas magnificabant pharisei et scribe quid erant et quare porta-
bantur. **C**irca primum dicendum quod erant quedam obseruatio-
nes facte in vestibus propter id quod dicitur Num. 15. ca. s. lo-
quere filiis israel: et dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per an-
gulos palliorum ponentes in eis vittas hyacinthinas. **C**irca
hoc considerandum primum quod ponatur hic solum vnum. s. ma-
gnificare fimbrias: tamen deus duo dicit. s. quod facerent fimbrias
et ponerent in eis vittas hyacinthinas. **C**irca secundo consideran-
dum de differentia horum. est enim fimbria pars vestis que ter-
minatur duabus lineis rectis claudentibus angulum rectum: et
sunt iste fimbrie ex scissione vel apertione vestis: et pars vestis
que terminatur ad angulum dicitur fimbria: et sic fit apertio
vestis in parte anteriori et posteriori iuxta terras causantur quatuor
fimbrie: ga quilibet diuisio panni facit duas fimbrias. vitte
autem non sunt fimbrie sed ponuntur in fimbriis. sic dicit litte-
ra quod ponent in fimbriis vittas hyacinthinas. **C**irca tertio di-
cendum quod deus iussit iudeis facere fimbrias per angulos pal-
liorum: quia forte ante hoc non utebantur vestibus fimbriatis
sed rotundis quales sunt vestes seminarum: et ita fortassis erant
vestes gentium quos ante legem susceptas imitabantur iudei
nihil ab eis differentes: vel forte habebant fimbrias in sola par-
te anteriori vel in sola posteriori: deus autem iussit ante et retro
fimbrias fieri cum dixerit faciendas fimbrias per angulos pal-
liorum. Vel melius dicendum quod tam iudei quam gentiles uteban-
tur ante hoc vestibus fimbriatis: et tamen dixit deus de fimbriis
non propter fimbrias sed propter vittas hyacinthinas quas deus
iussit nunc poni: quibus non utebantur iudei ante legem datam:
et quia ille in fimbriis ponende erant facta est mentio de fimb-
riis. **C**irca quarto dicendum quod vitte apponebantur in fimbriis.
dicunt autem iudei quidam quod erant iste vitte hyacinthine quod
funiculi parui ex multis nodis complexi. sed falsum est quia iste
vitte magnificabantur a phariseis: et tamen si essent funiculi illi
non possent multum magnificari. Ideo dicendum quod iste vitte
erant quedam pitatis de pano et erant quadrata que poneba-
tur in extremitatibus vestium per quatuor angulos siue fim-
brias: et tales vitte poterant esse magne vel parue. et ita aliqui
poterant eas dilatare sicut pharisei et scribe. **C**irca quinto dicen-
dum quod iste vitte erant hyacinthine ut littera dicit. et hyacinthinus
non dicit materiam sed colorem. s. quod erant de colore celesti siue
azurino: multa autem apud iudeos erat huius coloris ut in ve-
stimentis sacerdotibus in quibus multi de hyacintho erat Exo.
28. etiam tentoria et coquina tabernaculi magis habebat de hya-
cintho quam de alijs filiis Exo. 26. et. 27. ca. Item omnia velamina sa-
nctuarii preter velamen altaris holocaustorum erant hya-
cinthina Num. 4. ca. **C**irca sexto dicendum quod iste fimbrie et vitte

hyacinthine non ponebant in oibus vestibus iudeorum: sed solu
in superiori veste: quod dicitur Num. 15. faciat sibi fimbrias per an-
gelos palliorum. sed pallius vestis superior est. et cause due propter
quas portabant vitte in fimbriis non sunt loci nisi in vestibus
superioribus ut dicitur sequenti. q.

Circa iudei portabant fimbrias et in eis vittas hyacinthinas. Q. 40

Queretur

quare iudei portabant fimbrias et in eis vit-
tas hyacinthinas. **C**irca dicitur quod prima causa est re-
cordatio mandatorum dei. sic dicitur Num. 15. s. ponentes in eis vit-
tas hyacinthinas: quas cum viderint recordabuntur omnium manda-
torum domini: et non sequantur cogitationes suas: et oculos per res va-
rias fornicantes: sed magis memores preceptorum domini faciant ea.
et ita prederant iste fimbrie per modum recordationis ad reducen-
dum hominem in cogitationem de preceptis dei. **C**irca secundo dicitur quod
poterant iste vitte hyacinthine reducere in hanc cogitationem de
mandatis dei: quod non videntur posse hoc facere res males. **C**irca dicitur
quod dupliciter hoc faciebant. Primo faciendo habitum radicalem. indu-
cendo sepe ad cogitare et hoc sine passione. nam cum ille vitte hya-
cinthine essent posite ad hoc quod homo reduceretur in memoriam
preceptorum dei quoniam illas videret mouerent hominem ad consideran-
dum de seipso: et quod non erant posite ad aliud occurrebat ho-
mini occasio cogitandi statim de preceptis dei: et hoc sepe facien-
do firmare fortis habitus circa diuina precepta: ut facilius occur-
reret homini cogitare de illis et sine signis illis. **C**irca secundo et prin-
cipaliter prederant in passione ne sequeretur homo passionem ad
peccandum. nam faciebant iste fimbrie actualiter cogitare hominem.
nam secundum Aristotelem. 7. ethico. incontinens peccat: et ignorat tunc cum pec-
cat: non tamen ignorat simpliciter: sed scit in vniuersali et ignorat in
particulari: scit secundum habitum et ignorat secundum actum: et hoc facit in
ipso passio pervertens rationem circa particularia agibilia ut dicitur
6. ethico. cum vero homo habet aliquem qui in passione reducat eum ad me-
moriam ipsum quod ignorat in particulari: et secundum actum efficitur sciens
actualiter et in particulari: et tunc passio non preualebit nisi pas-
sio sit effecta tam vehemens quod non permittat intelligere. hoc modo
prederant vitte hyacinthine: quod cum aliquis intendebat facere id
quod malum est non habebat cogitationem de deo in particulari: neque
secundum actum. cum autem videret vittas hyacinthinas recordabatur secundum
actum et poterat liberari a passione. **C**irca autem obijciebatur quod vitte
hyacinthine que erant aliquid male non poterant reducere hominem
in cogitationem reprobam. **C**irca dicitur quod noster vixit: sed pote-
rant hoc ex institutione facere. quolibet enim res cum obijciatur
sensui mouet necesse sensum: quod non est in parte nostra ut Augustinus.
dicit quibus visis tangamur. quod autem peruenit ad sensum imutat
quoque naturaliter intellectum eo quod in homine est continuatio inter istas vi-
res. s. sensum et intellectum et hoc per phantasmas: et sic ea que vi-
dentur faciunt se apprehendi ab intellectu videntis: et quod res mo-
uet intellectum per speciem suam non potest naturaliter reducere nisi in co-
gnitionem simplicis cum se solam representet: et siquid naturaliter ad
eam sequitur vel ad eam antecedit: et sic vitte hyacinthine non po-
terant representare nisi seipsas cum viderentur et non reducere in
memoriam mandatorum dei: habebant tamen ex institutione quod reduce-
rent in hanc memoriam. s. quod vitte hyacinthine ad hoc fuerant po-
site in fimbriis ut videntes eas recordarentur mandatorum dei: et
ideo cum viderent reducebant in hanc memoriam. Non quidem ex
natura sua sed ex viribus rationis: et sic imitatio imediata non fiebat a
vittis hyacinthinis sed a ratione. ratio tamen mouebatur a vittis hya-
cinthinis. s. ut cogitaret de eis: deinde a seipsa mouebatur ad co-
gitandum de mandatis dei: quod ad hoc ipsa ratio posuerat illas
vittas hyacinthinas. Secunda causa principalis erat ad distinguen-
dum iudeos ab alijs populis: quod conuenienter fiebat per istas fim-
brias et vittas hyacinthinas imo erat necessaria talis cognitio.
Circa obijciatur quod iudei habebant iam per quod distinguerentur ab
oibus alijs populis. s. quod circumcidebantur ut patet Deuter. 10. c. **C**irca dicitur
quod non sufficiebat circumcisio: sed erant duo signa. s. circumcisio et
vitta hyacinthina. vnum in carne aliud in veste: et erant ambo
necessaria: quod ablato altero non distinguerentur et cognoscerentur iudei
firmiter sufficienter et conuenienter: cognitio enim et distinctio iu-
deorum ab alijs gentibus que fiebat per vittas hyacinthinas erat
conueniens: quod nulla gens utebatur eis nisi iudei quibus specialiter deus
hoc mandauerat: et ideo quicunque videret aliquem iudeum alium virum
agnosceret an iudeus esset an gentilis per illas vittas: circumci-
sio autem non erat signum conueniens ad hoc cognoscendum: quod
illud erat in carne et in partibus pudendis que latent: ideo oportuit
dari aliquod signum exterius quod esset in veste. nam erant mul-
ta in quibus necessaria erat cognitio eo quod in terra chanaan in
qua manebant iudei erant multi gentiles: tam habitatores terre

Sexta pars Matthei * Abulensis. p. 111

Ratio ad
quodam quodis.

Dubium.
Ratio.
Responsio
1. mo.

2. mo.

Ratio ad
rationem.

Obiectio.
Ratio.

Iudei vit-
tis hyacin-
thinis ute-
bantur et non
alii.

illius q̄ venientes de foris qui uersabant iter iudeos: cōuer-
satio tamē iudeorū non erat talis ad iudeos qualis ad gentiles:
nā iudei non māducabant cū gentilibus neq; etiā habebāt cū
eis familiaritatem: q̄ istud erat abominabile apud iudeos sic
dixit Petrus Act. 10. ca. f. vos scitis q̄m abominatum sit viro
iudeo coniungi aut accedere ad alienigenā: ideo ppter hoc opor-
tebat cognosci iudeos: sed nō habebāt gentiles aliq̄ signū: iō
debuerūt illud habere iudei. Etiā habebāt iudei tēplū in q̄ nō
licebat introire gentiles aut introducti: et ipsi cupiebāt illuc intra-
re cum etiā israelite illecti auaricia clam introducebant eos vt
dicit Ezech. 44. r. f. sufficiant vobis domus israel scelera vestra:
q̄a introducitis filios alienos incircūcisos corde et incircūcisos
carne vt sint in sanctuario meo et polluant domū meam. et tū si
in exteriori habitu nulla eēt distinctio introirent quicūq; gen-
tiles in tēplum et admitterēt ad quascūq; alias cōsecratiōes: iō
debuit esse exterius signū quale est vittarū hyacinthinarū. Sed
adhuc istud nō erat sufficiens et firmū signum: q̄a si aliquid eēt
nimis cupiscibile q̄d posset quis cōsequi vt iudeus et nō aliter
opponeret sibi vittas hyacinthinas vel q̄libet filē vt videre-
tur iudeus. et ad hoc fuit cōueniens signū ad certificandum circū-
cisio: nam est in carne et in parte determinata et nō faciet quili-
bet sibi tale signum facilius q̄a dolor est. Etiā si quis velit sibi
ipsi facere nō poterit: sed oportebit per alios fieri et nō curatur
facilius maxime in viris: ideo fuit istud signū certissimū ad co-
gnoscendum: sed q̄a non erat patens neq; honestū erat illud in-
quiri pzo leui debuit pter istō dārī aliud signū in vestib:
et istud fuit hyacinthinarū vittarū. Cōm autē q̄ ista fuit
causa p̄cipua quare facte sunt hyacinthine vittę h̄ exp̄sa est cā
recordationis mandatorū dei. Et p̄ p̄mū q̄a h̄ aliquo mō ad
hoc prodesse vt oī est. tamē parum prodesse: et hoc ppter
assuetudinem. f. q̄a iudei portabant semp istas vittas hyacithi-
nas: ideo p̄ plus mouerentur videntes eas q̄ videntes vestes:
q̄a ista est cōditio nature q̄ ab assuetis non fiat passio neq; mo-
tus. Cōsecūdo p̄ q̄a idem dicit Hiero. sup. Matth. f. iusserat
quoq; et aliud Moyses vt in q̄tuor angulis palliorū hyacithi-
nas fimbrias faceret et ad israelis pplm dignoscendum: vt quo
modo in corporibus circūcisio signū iudaice gentis daret: ita
vestis haberet aliquam differentiam.

Cū iudei omnes portabant fimbrias et vittas hyacinthinas et
an obligabantur portare.

Questio. 41.

Queretur an oēs iudei portabāt fimbrias istas et vit-
tas hyacinthinas in fimbriis et an obligabāt
portare. Cū alig dicit q̄ pauci portabāt et nō oēs: nemo tamen
obligabāt ad portandum: et dicit q̄ erat de vittis hyacinthinis
sicut de philaterijs. nā dicit q̄ nemo portabat ea saltem in frō-
te et ante oculos sicut deus dixerat: sed illi q̄ religiosiores erant
portabāt illa app̄sa in brachijs. Cū dicebāt q̄ bec putauerunt
alig sicut tetigimus Nūe. 15. c. in fine. tū errabāt et iquātum dō
q̄ nemo portabat philateria nisi q̄ se religiosiores ostendebāt
vt pharisei et scribe falsum est: q̄a vt oī est. s. multi alij de po-
pulo portabāt illa h̄ nō oēs. Qd̄ vō dicit de phariseis et scribis
portantibus philateria q̄ ea in brachio portabāt falsum est et ir-
rationabile neq; h̄is aliq̄a auctoritatē. Cū p̄mo p̄ q̄a phi-
lateria vocant chartule in q̄bus scripta erāt duo p̄cepta p̄ci-
palia que habentur Deut. 6. Uel vt alij volunt decem p̄cepta de
calogi: et ideo portabāt ea q̄a putabāt q̄ lex ad hoc eos obliga-
bat vt dicit Hiero. sup. Matth. et ista lex est que b̄ Deut. 6. c. et
ibi dicit q̄ d̄bebat eē ista p̄cepta sicut signū app̄sum inter ocu-
los et mouerentur ante eos. q̄ ante oculos ponerēt chartulas. f.
fronti alligatas: q̄a al̄s nō crederet se implere legē. Cōsecūdo ap-
paret q̄a hoc exp̄se ponit Hiero. sup. Matth. f. h̄ pharisei ma-
le interpretantes scribebāt in membranulis decalogū Moysi
i. decē legis vba cōplicātes ea et ligātes in frōte: et q̄si coronam
capitis faciētes vt sepe an oculos mouerent. Cū aut dicit q̄
nō obligabātur iudei ad portandum vittas hyacinthinas sicut
neq; philateria. Cōm q̄ nō est simile. nā ad portandum philate-
ria. i. chartulas pendētes in frōte vel in brachijs nō obligaba-
tur alijs iudeorū vt ostēsum est. s. et idē dicit Hiero. sup. Mat.
sej errore phariseorū interpretatiū introducta eē philateria de
istis vittis hyacinthinis secus est. nam oīm est q̄ oēs iudei ad
hoc obligabāt. Cū Rō huius est q̄a h̄ esset aliq̄d ceremoniale:
tū a deo imperatū erat: iō obligabat sicut cetera ceremonie. f. q̄
nō vteret vir veste feminea neq; femina veste virili Deu. 23. c.
Et est differentia inter bec q̄a de vittis hyacinthinis ponit lex
Nūe. 15. ca. qui nihil aliud cōtinet nisi q̄ iudei faciāt sibi fim-
brias in angulis palliorū et ponant in eis vittas hyacinthinas:

si autē nō seruaretur sic ad lram non seruaret p̄ceptum illud de
aliquo q̄d est absurdū. ideo op̄ sic itelligi et sic obligasse: sec̄ est
de philaterijs q̄a nō est aliq̄d p̄ceptū in quo solū agat de porta-
tione philateriorū sicut in p̄dicto solū agat de vittis hyacinthi-
nis et fimbrijs: sed Deut. 6. ca. ponit p̄cipali q̄ illa duo p̄cepta
de diligēdo deū et primū deberēt seruari: et ad ostēdendum ni-
miā attētiōē et diligētiā hoīs circa obseruationē: hoc dicit
q̄ ligabis ea q̄si signū in manu tua: erūtq; et mouebuntur ante
oculos tuos: et sic nō est istud sūba p̄cepti sed exhortatio de ob-
seruādo illud: iō nō est icōueniens q̄ per metaphorā itelligat.
Et idē p̄ de p̄cepto phasē et obseruatione azimorū p̄ septē dies.
nā dō. erit q̄si signū in manu tua et q̄si monimētum ante oculos
tuos: et vt oī sēp sit in ore tuo. et idē est de p̄cepto redēptio-
nis p̄mogenitorū. nā dō. erit quasi signū in manu tua et q̄si app̄-
sus q̄d ob recordatiōē an oculos tuos. de vtroq; Exo. 13. ca. et
tamē manifestū est q̄ nō erāt sic portāda neq; vlli iudei vñq; il-
la portauerunt in fronte vel brachio. g. neq; philateria portare
obligabātur de q̄bus idē dō. secus aut de fimbrijs et vittis hya-
cintinis de q̄bus per alia vba dō: et quia in p̄cepto illo nihil
aliud ponit: ideo apparet q̄ debebat illud sic ad lram obserua-
ri et vere obseruabāt a iudeis oībus sicut tota reliqua lex.

Cū ad q̄d dilatabant pharisei et scribe vittas hyacinthinas fim-
briarū suarū.

Questio. 42.

Queretur ad quid dilatabant pharisei et scribe vittas
hyacinthinas fimbriarū suarū: et an in h̄ pec-
cabāt. Cū p̄mū oīm q̄ faciebāt. p̄mo ppter inanē gloriā.
nā oīa opera sua faciebāt ab hominib; vñ siue vt ab eis vide-
rent vt dō in lra. et cum eēt bec quedā exterior ceremoniā q̄ ab
hoībus videri poterat obseruabāt eā cum eēt apta ad rapiēdū
laudes humanas: q̄d nō accidit circa opa q̄ occulte sūt. Cō-
secūdo faciebant h̄ et hypocrisi. f. vt per h̄ se iustos simularēt cū
non essent. nā vittę hyacinthine vt dō Nūe. 15. ca. ad h̄ oīe
fuerūt vt quādo eas videret hō recordaret mādatorū dei et nō
sequeret cogitationes et oculos per res varias fornicātes. cum
ergo isti magnificarent fimbrias putaretur q̄ eis maior soli-
citus erat de recordatiōe diuinorum p̄ceptorū: et ita eēt
sanctiores. Cū tertio faciebant hoc ad captandum lucra: erant
enī isti velut religiosiores et dediti sanctuario: et cū alij viderēt
eos in habitu ostēdētes magnā sanctitatē darent eis de rebus
suis vt p̄ eis oraret. sic dixit xps iſra in lra. Ue vobis scribe et
pharisei hypocrite q̄ comeditis domos viduarū orōnes lōgas
orātes. Cū cōsiderādū ē q̄ pharisei vt magis fallerēt nō solū
lōgas fimbrias et magnas vittas hyacinthinas in eis ponebāt
sed etiā spinas acutissimas infigebāt in illis vt quādo ambula-
rent vel federēt pungerēt spine ille crura et pedes eorum. Et h̄
faciebāt ad duo. P̄mū erat ad ostēdēdū austeritatē vite sue:
cū etiā ipsi sponte se affligerēt infigēdo sibi ipsis spinas. ap̄ in
deos tamē maxima sanctitas putabāt ex vite austeritate: et ob
hoc Joāne baptista sanctissimū oīm hoīum crediderūt ita vt
dicerent eū eē messiam Luc. 3. et Jo. 1. ca. et tū nulla miracula
ille fecit Jo. 10. ca. f. Joānes q̄dem nullū signū fecit vt ei credi
deberet: sicut vir Christo credebāt cum multitudie miraculorū
et hoc totū ppter vite austeritatē: q̄a nullus vñq; tā austeri-
te visus fuerat. f. qui nūq; vinū aut carnes manducauerat h̄ lo-
las locustas et mel sylvestre et aqua bibebat. s. 3. c. ideo isti ex q̄-
dam austeritate volebāt se ostēdere sanctos. Cōm erat q̄tum
ad intētiōē p̄cepti vt viderent illud obseruare plenius q̄ ce-
teri: ad hoc enī ponebant vittę hyacinthine vt cum eas videret
hō recordaretur p̄ceptorū dei et nō sequeretur cogitationes pro-
prias neq; oculos per diuersa fornicātes Nūe. 15. c. et q̄a iste
vittę hyacinthine reducebant hoīem in cogitationē per hoc q̄a
eas videbat: interdū tamē nō videbat eas homo: et ita nō recor-
daretur mādatorū dei. posuerant aptissime spinas que semp
tam in ambulādo q̄ in stando et sedēdo pungerēt carnem: et sic
per viz doloris cogerent hoīem recordari mādatorū dei. nā nō
poterat ignorare esse ibi spinas cum actualiter eū pungerent. De
his oībus dicit Hieron. super Matth. f. sup̄stitiō vō magi-
stri captātes auram popularem atq; ex mulierculis captātes la-
cra faciebant grandes fimbrias et acutissimas in eis spinas li-
gabant: vt viz ābulantes et sedētes iterdum pungerent: et quāsi
hac cōmonitiōe retraherēt ad ministeria seruitutis dei.

Cū pharisei et scribe peccabant penes fimbrias et vittas hya-
cintinas.

Questio. 43.

Queretur an pharisei et scribe peccabāt circa fimbri-
as et vittas hyacinthinas. Cū dicit q̄ aut
querit circa portatiōē aut circa magnificatiōē. Si queratur
de primo

Determina.

1. rō.

2. rō.

Nōnullorū
rū. ad. i. q̄
fuit q̄nōis.
Ratio.

Cōsuetatio.

In. q. 37.

1. rō.

2. rō.

Rū. ad rō-
nem.

In. q. 33:

Ratio.

de primo vōm qd nō peccabāt: imo peccarent si nō portaret i l-
las ga obligabātur portare fimbrias z vittas hyacinthinas vt
ostēdū est. s. Si aut querat de magnificatione vōm qd pecca-
bāt. Et p3 pmo ga xps redarguit eos qd magnificaret fimbri-
as: z tñ nō argueret eos iuste nisi peccaret. g. peccabāt. C Se-
cūdo p3 ga isti mouebātur ex inanis glorie appetitu z ex hypo-
crisi vt ostēsum est pcedē. q. bec autē mala sunt. g. magnificatio
quorū erat mala. C Considerandū autē circa istā magnificatio-
nē fimbriarū qd aliqui putauerūt vittas hyacinthinas que erāt in
fimbriis esse philateria: z ita deus iuberet portare ipsa in fim-
briis palliorū. C S3 vōm qd nō stat: sed necesse est vittas hyaci-
nthinas z philateria differre. Primo ga philaterium significat
scripturā quādā pceptō legis vt dicit Hieron. z d3 a philare
qd est seruare z torach qd est lex qñ obseruatio legis: vitte autē
hyacinthine erāt qdā pitatiola de pāno coloris hyacinthini. g.
non erat idē. Secūdo ga philateria portabant in frōte vel sal-
tem in brachio vt ostēsum est. s. z colligif Deut. 6. ca. vitte autē
hyacinthine portabātur iuxta pedes z circa terrā: ga d3 qd po-
nebātur in fimbriis que erant facte p angulos palliorū Nume.
15. c. C Sic ergo vōm qd ista tria differūt. i. fimbrie vitte hya-
cynthine z philateria: z tñ aliquādo accipiūtur fimbrie p vittis
hyacinthinis sicut hic cū d3 magnificat fimbrias. nā op3 accipi
pro vittis. nā fimbrie nō magnificant cū sint partes ipsarū ve-
stium. nisi forte qd diceret qd vestes efficiebātur plix ita vt nō
solū terram laberent sed z p terrā traherent: z tunc diceret qd
magnificare vestes z nō fimbrias: ga nō sunt fimbrie aliqd se-
paratū a vestibus. C Itē ga nō multum ueniret h ad intētio-
nem phariseorū: illi enī magnificabant bec vt viderent ceteris
religiosiores z magis memores mādatorū dei: sed ad h nōn fa-
ciebāt fimbrie s3 sole vitte hyacinthine posite in eis: quia illas
de spālter iusserat apponi: nā fimbrias ēt prius tam iudei qd
gētilēs portabāt. g. vitte erāt que magnificabātur z non fim-
brie. z hoc erat ueniēs ga vitte nō erāt ps vestis: s3 aliqd ap-
positū vesti: ideo poterāt magnificari nō ptēla veste: z dicebāt-
ur isti magnificare: quia multo maiores vittas hyacinthinas
ponebant pharisei z scribe in vestibus qd ceteri homines.

C An Lhs portabat fimbrias z vittas hyacinthinas. Qd. 44.

Querēt an xps portabat fimbrias z vittas hyacinthinas.
C Dm qd sic. pmo p3 ga oēs iudei portabant
fimbrias vt dcm est. s. ergo xps portaret eas ne eēt eis diffilis
z scandalizarent. C Scdo ga lex Moysi obligabat iudeos ad
portandū fimbrias in angulos palliorū z in eis vittas hyacinthi-
nas Nume. 15. ca. z erat sic obseruāda ad lram vt dcm est. s. xps
autē obseruauit qdū fuit iter hoies legē Moysi ad plēnū. g.
etiā fimbrias portabat z vittas hyacinthinas. C Tertio p3 ga
sacra scriptura h asserit: ga mulier q sanguine fluebat decupuit
tangere fimbriā vestimēti xpi z dixit ita le Luc. 8. c. si tēge-
ro fimbriā vestimēti eius salua ero. i. saltē si illā tetigero qd est
extremitas vestis. z cōuenit h ad ppositū quia mulier illa erat
magne fidei z putauit qd qdā tēgeret de xpo sanaret: nō solū
si carnē sed ēt si vestē: z nō solū si vestē sed ēt si extremitatē ve-
stis. Sic autē erat de vitta hyacinthina qd erat in fimbria q tan-
gebat terrā: z erat ista fimbria in pte posteriori. nā d3 retro ac-
cessisse mulier z clam tetigisse Mar. 5. et Luc. 8. c. g. fimbrias
z vittas hyacinthinas portabat xps sicut ceteri iudei: s3 nō ma-
gnificabat eas sicut pharisei de quo eos redarguebat: sed ba-
bebat eas mediocres sicut reliquos populus.

C Quid sit amare primos accubitus in cenis: z quare pharisei z scribe hoc appetebant. Questio. 45.

Queretur quid sit amare pmos accubitus in cenis: z
qre pharisei z scribe hos appetebāt. C Ad
primū vōm qd cena vocat h qdūq; refectio: siue sit ad meridiē
qd pādū dicimus: siue vespere facto qd vocamus cenā. z est
modus loquēdi scripture in qua vt cōter oē cōsuetū vocat ce-
na: sic d3. 1. Corin. 10. ca. si quis infidelium vocat vos ad cenā. z ne-
cesse est ibi accipi p quocūq; cibo: ga idē est in oibus cū nō at-
tendat h sed solū an sit cib⁹ de imolatiis. e. ca. sic ēt accipitur
Luc. 14. ca. s. hō qdā fecit cenā magnā z vocauit multos. Ali-
quādo autē h raro distinguunt ista vt pādū sit meridianū: ce-
na vespertina: z cuius icludit vtrūq; sic accepit xps Luc. 14. c. s.
cum facis pādū aut cenā noli vocari amicos tuos: s3 cū fa-
cis cuius voca paupes. z ita posuit cuius tāq; cōe ad pādū
z cenā. C S3 est vōm qd accipit h cena p cōiuiū z nō p cibo
domestico quo qd in domo sua vel cū familia sua vescit. Et p3
ga d3 qd amat pmos accubitus: z tñ si eēt in domib⁹ p pzijs ipi
accuberēt pmi vel soli: z tñ hic cupiūt accubitus pmos qñ nō sit

in ptate illoz eos habere: sed ab alijs concedendi sunt. ergo nō
est cibus domesticus: sed o3 intelligi de cuius quo inuitaban-
tur isti pharisei vel scribe aut alijs eoz: ab aliquo qui solēne
cuius faciebat z multos alios inuitabat: z ibi cupiebat quili-
bet illoz habere primos accubitus potius qd alijs hoies. C Ad
scdm vōm qd pharisei cupiebāt pmos accubitus ppter duo.
primo ppter supbiā. s. qz maiores alijs hoibus videri vole-
bant qd locus ille ostēderet: qz primus accubitus vas honora-
biliori venienti ad conuiuiū Luc. 14. c. z iste erat finis pcpuus
hoz. nā erant isti cupidi inanis glorie. cum dicat xps qd oia fa-
ciunt vt videant ab hoibus. C Scda erat ex motiū gulostia-
tis. in pmo enim loco qd sedent honoratōes solent poni lau-
tiora z delicatiora fercula: vt ergo isti abundatius z delicatius
cibis z potibus vterent pmos accubitus desiderabant. nā nō
solū erant supbi: sed ēt alias habebant passiones: quoniā au-
ri erant z longas orationes faciebant vt deuoraret domos vi-
duarū. j. in littera. sic ēt gulosi erant: ideo epulis lautiorib⁹ in-
dulgere desiderabant: ppter qd volebant primos accubitus in
cenis in quibus ista ministrantur.

C An peccabant pharisei z scribe appetendo primos accubitus in cenis. Qd. 46.

Queretur an peccabant pharisei z scribe appetendo
pmos accubitus in cenis. C Dm qd non
est dubiū circa eos qd peccarent. P3o p3 qd xps eos redarguit
de h appetitu: z tñ si nō peccarent nō redargueret eos: cum xps
nunq; nisi iuste arguat. g. peccabant. Scdo qz motiua eozū pti-
nēt ad pctm. s. supbia z voracitas: et vtrūq; n. aut ex altero eoz
tñ mouebant: z tñ vtrūq; vitius est. ergo pctm erat sic cupere.
Tertio p3 qd xps distiait hoc discipulis suis. j. in lra cū iusserit
humiliandū esse: z tñ nō dissuaderet nisi malū videret. g. pec-
cabant in h pharisei. C Dm tñ qd h vix sit qd infer. i. phari-
seos peccare in desiderio pmoz loco: qdū iuxta ex his nunc di-
ctis rōnibus nō sequit firmiter. De pma earū p3 in qua xps v3
arguere phariseos z scribas qz pmos accubitus volūt in cenis:
qz h hoc xps veter non sequitur qd sit pctm. sic enim Luc. 14. c.
xps dixit. cū facis prandiū aut cenā noli vocare amicos tuos:
aut fratres tuos: aut vicinos diuites: ne forte ipsi reuoluent te.
sed cū facis cuius voca paupes z debiles: z tñ manifestū est qd
voca amicos: z fies: z vicinos diuites non est pctm: sed xps
dixit illud faciendū nō qñ esset pctm sic facere: sed qd si quis ex
actu suo mereri volebat nō debet benefacere diuitibus z ami-
cis sed paupibus qui non pnt retribuere: qz illis solū bonū tri-
buit pp deū. C Tertia ē ratio patē calūniā: qz h xps dissua-
deret appetitū primoz loco: non sequit qd appetitus ille esset
pctm: qz forte dissuadebat tanq; dissuadens homini vt nō incide-
ret in verecundiā z confusione. sic. n. Luc. 14. c. dixit qd si quis inui-
taret ab aliquo nō sederet in pmo loco: ne forte superueniret ali⁹
honoratior z diceret inuitans huic. amice da illi locū z incipe-
ret tenere nouissimū locū cū rubore: sed sederet in loco nouissi-
mo vt veniens qui eū inuitauerat diceret amice ascende supe-
rius. z ita potuit illud dici nō qñ sedere in pmo loco esset illicitū:
sed ad hoc vt euitaret illā confusionē. C Dm tñ qd in presen-
ti xps dissuasiit h qz malū erat: z ideo redarguit phariseos qñ
malū in h facerēt: qz ex p3uo motiū mouebāt vt dcm est. s.

C An sedere in pms locis conuiuiorū vel alibi aut appetere hoc sit peccatum. Qd. 47.

Queretur circa bec an sedere in pms locis conuiuiorū
vel alibi aut appetere h sit pctm. C Dm qd
ant querit de sessione in primo loco: aut de appetitu sessionis.
C Si pmo mō vōm qd non est pctm fm se: qz als nullus debe-
ret sedere in pmo loco. qd falsum est: qz pms locus alicui⁹ est
z aliq recte ibi sedent. s. ad quos h cōpetit ex offō vel dignita-
te. ēt si qd ad quē nō ptiēt ibi sedere ibi sedeat nō qñ appetens
sed qz ille ad quē ptiēt ex vrbāitate vel ex alia cā voluit qd
ibi sederet: nō erit illicitū sedere. C Si aut querit de appetitu
pmi loci vōm qd ant est qd dignus loco illo: vel ptiēt ad eū ex
dignitate aut offō aut nō. Sigs nō ē dignus neq; de iure cōpe-
tit ei ex offō vel statu peccat appetendo: z qro est ardetius de-
sideriū tanto magis peccat. Si aut qd beat ius pmi loci nō pec-
cat sedēdo ibi neq; appetēdo ibi sedere si h solū faciat inqūz
ad eū ptiēt. De his dicit Rabanus z Beda. s. notandū qd non
vetat pmo loco discubere vel ledere eos qbus h officiū ordine
cōpetit sed eos q h siue hita siue non hita indebite: qui aut qñ
iprobos docet eē cauedos. idē ēt Lbrylo. sup Mat. ait. s. nō. n.
vitupat eos q in pmo loco recubant: sed eos q amāt pmos di-
scubitus ad volūtātē vitupationē referens nō ad scdm. Sigs tñ
Sexta pars Matthei * Abulenſis. p iiii

Rñso ad
scdm qñ. q.
1. cā.

2. cā.

Auaricia
phiseorū z
scribarum.

Rñso ad
qñū qñis.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Confuta.

Doc. rñ. ad
qñū qñis.

Distictio ti-
tuli qñis.
Rñ. ad qñ.
qñ. 1. mō.

Rñ. ad qñ.
qñ. 2. mō.

Notā. Ra-
ba. z Bede

In cenis. et segtur. et salutationes i foro. id recte subitelligit ista dicitio p'mus. i. p'mas salutationes in foro. Vocatur at duplici iste salutationes p'me. Uno mo p'me. i. ante salutationes alioru i. q'z q's vellet salutare multos i foro exites salutarer ante oes phariseu si ibi eet. Alio mo vocant p'me. i. p'cipue. s. q' no solu ante alios salutare p'bariseus: sed etiam cum maioribus laudibus et verbis signantibus excellentiam potiozem q' in alijs: et ita solemus vocare p'mu id quod melius et excellentius iter cetera est. De his dicit Lbryso. sup Mat. p'mas etia salutationes amant no solu in tepore. i. vt eos p'mu salutemus: sed etia voce vt clamantes dicam? aue rabbi: et in corpore vt flexis capitibus eis incuruemur et in loco vt in publico salutentur.

Queretur An peccabat pharisei istas salutationes appetendo. Qd. 51. an peccabant pharisei appetendo istas salutationes. Cdm q' sic. P'mo p'z ex xpi redargutione qui no argueret eos nisi peccarent. Cscdo p'z ex elatione et inordinato honoris appetitu hoc volebant: et ideo non volebant salutationes simpliciter sed salutationes in foro que erat p'cipue salutationes alijs ex quattuor circustantijs. s. ex tpe: voce: corpore: loco vt dicit Lbry. et declaratu e p'ce. q. appetitus aut inanis glorie et p'cipue tam ardens no pot esse sine pctio: id peccabant pharisei in hoc. Tercio p'z vt alijs exponunt ista salutio fori erat aliqd qd non coueniebat offi scribarum et phariseorum. na accipiunt fori hic non p loco rez venalium sed put forus est exercedaz litiu locus vt dicit Jfido. et extra d verbo. signi. c. forus. Et tunc est sensus q' isti scribe et pharisei erat in foro. i. i loco vbi exercenlites: et erant ibi patroni litiu offm postuladi exercetes vt sic lucra couirerent: et ibi exites volebat ab oibus et ante oes salutare taq' honorabiliores ceteris. hoc at no coueniebat offi scribarum et phariseorum q' iphi erant doctores et p'dicatores sacre scripture sicut dicit. s. in lra. s. sup cathedra Moysi sederunt scribe et pharisei. s. sacris doctribus et religio sis viris no sunt licita litigia: et multominus patronu causaz fieri sic dicit. 2. Thimo. 2. c. seruū dei non opz litigare. et extra de postu. per totu ne clerici. vltimo. c. 1. et quasi p totu et. 1. q. 1. c. te qdē. et id peccabant pharisei exercedo offm aduocationis: et hoc qdē tacite inuit xps dicens q' volebat salutationes in foro. Sic dicit raban? et beda. s. q'uis et hoc culpa no careat si idē i foro libris interet qui in cathedra Moysi synagoge magi appellari vult: et tñ melior sensus est q' accipiat forus pro loco rerum venalium vt expositum est precedenti. q.

Queretur An nos i appetendo salutationes et salutando peccem? Qd. 52. an nos in appetendo salutationes et salutando peccem? Aliq dicit q' sic: q' pharisei peccabant in hoc et a xpo redarguunt vt p'z in lra et p'ced. q. ergo et nobis erit illicitu. Scdo p'z q' xps illd vetuit Luc. 10. c. s. nemine in via salutaueritis. tñ no vetaret illud xps nisi malu esset. ergo illicitu est. Cdm q' salutationes no sunt illicite sed bone et approbate ta a xpo q' ab aplis. De xpo p'z q' ipe post resurrectionē suā qñcuq' apparebat eis dicebat pax vobis Luc. 24. et. Jo. 20. et. 21. et vt videat q' non solu est licitu sed et necessariu et meritoziū posuit xps sub p'cepto fieri salutationes Luc. 10. c. i. quancuq' domū introieritis dicite pax huic domui. De aplis quoq' p'z q' cū a xpo iussi essent salutare vbiq' salutabant. Est aut duplex salutio. Una ad p'sentes. Alia ad absentes. ad p'sentes qdē fit verbo. ad absentes vo lris dimissiois. d salutatione vocali ad p'sentes p'z Actu. 20. c. vbi dicit q' Paulus valesaciens pfectus est in macedoniā. et tñ vale est salutio recipientis sicut aue aut salue est salutio venientis. De salutatione que est in lris p'z q' oēs qui epistolas scribunt salutationē apponunt: et ita Paulus apponit tacite in oī epistola. i. salutē i pncipio vt cū dicit. Paulus ecclesie corinthiorum vel sanctis qui sūt ro me. i. salutē dicit. in fine autē eplaz expressas salutationes ponit vt ad Rom. 16. c. vbi totu capitulu est de salutiōibus. s. salutē p'scā et aglam et. 2. 1. Corin. 16. c. salutant vos oēs sancti: salutē inuicē in osculo sancto: salutio in ea manu Pauli: et fere nulla epistola est in qua no apponat apostolus aliqd salutationis in pncipio vel fine. idē quoq' modus erat in veteri testamēto scribēdi vt p'z. 2. Macha. 1. c. 1. Sribus qui sunt per egyptu iudeis salutē dicunt f'res qui in Hierosolymis iudei. et no solum paulus et ceteri apostoli salutabant tā vbo q' epistola: sed etiam salutare nos iuxerunt. sic dicit ad Roma. 12. c. honore vos inuicem p'uenientes. i. salutatione que ad honorem pertinet. s. q' quicq' nitas puenire alium in salutando qd est cum honore. Hic etia modū salutationis angeli tenent. na qñ Gabriel venit ad Mariam dixit ei. aue gratia plena Luc. 1. c. et iste erat inter

dum modus salutandi xpi. sic enim dixit mulieribus venientibus de sepulchro. aue: et tenuerunt pedes eius. j. 28. c. Circa qd considerandū q' cum querit de salutatione aut querit an sit nobis licita an licuerit apostolis et discipulis chti quos ad p'dicandū misit. Si q'ratur de nobis. oīm q' salutio est nobis licita per oīm modū. s. tam ad p'sentes q' ad absentes. Ad p'sentes quidē q' qñcuq' alijs nobis occurrat salutamus eum dicentes aliqua verba que ptinent ad iprecationē salutis. Et intantū est licitum ista dicere q' non dicere est iurbanū et iponitur in penā q' aliqū in via vel vbiq'q' noniter occurrentē no salutemus: et reputatur inimicus ille quē no salutauerimus. hic est enī modus et effectus excoicationis de iure q' boiem inuentū non salutemus. et hoc etia apostoli dixerunt. s. q' a talibus caueamus no loquēdo eis vt signat ad Rom. 16. c. et magis expresse. 2. Jo. c. vnico. s. fige venit ad vos et no h'z hanc doctrinā nolite eū recipere in donū neq' aue dixeritis: qui autē dicit ei aue coicat eius operibus malignis. et ista salutio que fit ad p'sentes est nobis licita tam ad eos qui sunt in domo vel occurrūt in domo vel in vbe vel vbiq'q' ad absentes quoq' vt inuit salutatione i eplis et hoc est substantiale in oī epistola salutationē cōtinere iuxta for mā nrām. Si autē q'ratur de aplis et discipulis xpi ad p'dicandū missis. oīm q' salutationē xps eis vetuit in via facē Luc. 10. c. cā huius ibi ponitur et aliqñ sic factū est in veteri testamēto: sicut qñ misit heliseus giezī puez suum ad suscitandū filium mortuū sunamitis. dixit enī ei. si occurrerit tibi hō non salutes eum et si salutauerit te q'spiā non respōdeas ei verbū. 4. Reg. 4. c. Si autē dicat de alijs qñ non erant in via sed in vbe. oīm q' licebat eis salutare quoscūq' haberent obuios: imo et tenebatur salutare boies qñ irabant in domū q' dicebat pax huic domui. et iste erat modus ingrēdi hospitiū ad videndū an hospites erant boni vel no vt p'z. s. 10. et Luc. 10. c. Sicut autē licitū est nobis salutare ita et licitū est salutationes appetere q' salutio est iam debita inter boies ex cōsuetudine et reputatur quasi inimicus qui non salutatur: sed nobis licz appetere bonā et amicabilē conuersationē aliorū: id licz nobis appetet salutationes: imo et petere illas figs nos non salutatur cuq' per hoc eū cogitemus aduersum nobis: et nostra interest q' nullū habeamus inimicū: et q' oēs nobis amicitie signa ostendant et nos oibus. Ad p'mum oīm q' pharisei et scribe non redarguunt q' soluz salutationes appetebant sed q' illas volebant ad inanez gloriā: vnde in foro salutari cupiebāt. et ista salutio prima siue maxima in quattuor. i. tempore voce corpore et loco vt dicit Lbryso. et habitum est. s. Ad scdm dicēdum q' christus vetuit salutare apostolis in via: et no vetuit quidē inquātum malū q' si esset maluz no solum vetaret in via sed etia in domo et vbiq'q' vetuit tamen in sola via. ergo salutare non erat simpliciter malum: licebat autem eis salutare in domo siue extra viam. Si autem dicatur q' nobis eodē modo licebat salutare alibi sed non in via. Dicēdū q' no stat: q' non salutare in via no fuit datū apostolis quasi simpliciter vel ex se malum esset salutare in via: sed q' sic coueniebat illis fm rationem officij ad quod mittebatur. vt dictum est. s. 5. ca. q. vltima et dicitur Luc. 10. nos autem: no obligamur ad illud q' multa p'cepta viuendi data sunt apostolis et alijs discipulis quos christus misit tunc ad predicandū ad que nulli alijs boies no tenent: sic no portat calciamenta: neq' baculū: neq' duas tunicas: neq' aurum: neq' argētū: neq' panē s. 10. et Mar. 6. et Luc. 9. et. 10. c. manifestū ē tñ q' nos no tenemur ad ista. ergo pari ratione neq' abstinere cogimur a salutiōe que fit in via: quia illa specialiter interdicta est: et sic licet nobis salutare vbiq'q' voluerimus.

Queretur Quid ē q' pharisei et scribe volebant vocari ab oibus rabbi: et quare hoc volebant et an in hoc peccabant. Qd. 53.

Queretur quid est q' pharisei et scribe volebant vocari ab omnibus rabbi: et quare hoc volebant et an in hoc peccabant. Ad primū dicendum q' rabbi apud hebreos dicitur apud nos magister: volebant autem isti vocari ab omnibus magistris. ad hoc autem erat eis occasio q' magistris officium est docere: isti vero docebant populu in eis que pertinebant ad legem dei. na dicitur supra in littera q' su per cathedram Moysi sederunt scribe et pharisei quecuq' dixerint vobis facite. et sic docebant ea que pertinebant ad legē Moysi q' erat lex dei: et ideo volebant vocari magistris. Ad scdū dicēdum q' hoc volebant pharisei et scribe ad inanez gloriā q' magister est nomē excellentie in doctrina: q' nomē ipsum significat quādā maiortatem: in omnibus autē q' ad elationem et humanā gloriā ptinebant volebant isti gloriari: ideo

Modus iquirēdi hospitii ab aplis obseruatus

Ad. 1. rōnē in dñijs

Ad. 2. rōnē

In. q. 51.

Quedā rñ.

Lofutatio.

Rñfio ad 1. qñtu. qd.

Rñ. ad seculū qñtu

et in hoc quod erat de potissimo gloriari volebant. In hoc autem nomine colebantur isti duo. scilicet gloria et lucrum. gloria quidem tam ad notos quam ad ignotos: ad notos quippe quia istud sit nomen excellentie fruebantur isti gloria quadam audientes de se excellentia: ad ignotos autem quia si non audirent eos sic vocari non honorarent eos excellenter. cum vero audiebant eos sic vocari magistrum quia hic gradus erat excellens honorabant illos: id volebant sic vocari coram omnibus ut ignoti quoque eos cognoscentes venerarent: lucrum quoque colebantur quia qui audiebant eos esse magistros committebant eis aliqua et commendabant se eis in quibus lucra magna faciebant sicut viris sapientibus et iustis committimus aias nostras de conscientias et bona nostra et in eis que fidei illorum committebant poterant illi vitari: per fraudem enim soliti erant facere. nam coram populo orationes longas faciebant ut deuorarent domos viduarum sicut dixit Christus. In Iherusalem. Ad tertium dicendum quod peccabant istud appetendo. Et primo quia Christus redarguit eos sed non esset ista redargutio nisi peccarent. Secundo quia Christus expresse vetuit istum appetitum discipulis suis. scilicet quod nemo eorum vocaretur magister: et tamen non vetaret expresse nisi talia appetere esset illicitum. Tertio quia motum istum erat illicitum. nam ex desiderio inanis glorie sic volebant vocari: omnia autem talia mala sunt: non enim cupiebant isti principaliter rem nostram sed honorem et nomen: nam cupere sciam que regnum ad hoc quod quis sit magister bonestum et laudabile est: velle tamen nomine illo vocari et honorem gradum illi habere principaliter vel solum hoc non considerata doctrina vel utilitate doctrine vituperabile est. sic autem isti volebant. nam non dicitur quod volebant esse magistri: sed quod volebant vocari. Sic dicit Chrysostomus super Mattheum. vocari volunt magistrum. non esse nomen appetunt et officium negligunt. (Vos autem). hic excludit Christum a discipulis suis motum phariseorum. scilicet relationem ambitionem et inanem gloriam atque hypocrisim dicens. (Vos autem nolite). id est pharisei et scribe hoc faciatis vocando se magistros et appetendo preces cathedras et priores ac cubitus: non faciatis vos sic. (Vocari rabbi). id est magistri: hoc rabbi singulare est: et hoc bene seruauerunt discipuli Christi quod nunquam se magistros vocauerunt: sed discipulos solum. (Unus enim magister vester). reddidit causa hic. scilicet quia si vos vocaremini magistri cum sitis multi essent multi magistri: et tamen non sunt multi magistri sed unus. id est solus. ergo vos non debetis vocari magistri. quis sit iste unus magister. respondit. scilicet quod sit Christus. (Vos autem vos fratres estis). id est non habetis gradum excellentie super alium: sed omnes estis equales sicut fratres: et tamen si alius esset magister et alii discipuli esset alius maior alius: id nemo vestrum dicitur vocari magister quia omnes estis fratres. (Et patrem nolite vocare vobis super terram). id est quod homo non habet patrem in terra sed in celo quia deus qui est pater omnium est in celo. (Unus enim pater vestrum). id est non sunt multi: et tamen si haberetis patrem super terram quilibet haberet patrem vestrum et essent multi patres. (Qui in celis est). deus est qui in celis esse dicitur: et ibi dicitur: et illum docuit Christus vocari patrem. scilicet deus. c. 6. c. 1. pater noster qui es in celis. (Nec vocemini magistri). id est dico vobis ne vocemini magistri in quo supra posita repetit. scilicet vos autem nolite vocari rabbi. (Quia magister vester unus est). id est unus solus est magister omnium: id est non vocemini magistri vos qui plures estis. (Christus). respondit quis sit iste magister et erat ipsemet loquens. nam ipse se magistrum vocabat et volebat quod sic eius discipuli sui vocarent. Io. 1. c. 3. vos vocatis me magistrum et dicit bene dicitis: sum etenim. (Qui maior est vestrum). docet regulas humilitatis que erant contra elationem et vite phariseorum. scilicet quod maiores non superbiant ut maiores sed humilient se ut minores. (Erit minister vester). id est efficiat se ministrum vestrum: et ita se vocet et non maiorem neque magistrum. (Qui autem se exaltauerit). per propria elationem fingendo maiora quam habeat vel bec ipsa que habet ostendendo et magnificando. (Humiliabitur). quia deus deprimet eum in gehena: nihil enim minus in bono cogitari potest quam hoc dicitur apud inferos cui nullum bonum manet et malum perpetuum habet. (Et qui se humiliauerit exaltabitur). id est qui se hic humiliauerit infra id quod est iubijciendo se equalibus et minoribus ille exaltabitur a deo in vita eterna: quia ascendit supra id quod hic fuit: imo et supra id quod naturaliter esse potuit.

Quare Christus dixit hec discipulis suis. Questio. 54.

Queretur quare Christus dixit ista discipulis. scilicet vos autem nolite vocari rabbi et omnia sequentia. Cuiusmodi quod Christus dixit hoc. Primo ad vitandum illud vitium ad quod discipuli erant faciles. nam et si carnalibus vitijs et occupacionibus temporalium possessionum essent alieni: tamen a desiderio honoris tenebantur: unde erat de hoc iter eos cupiditas et oriebantur ob hoc emulationes. Patet de appetitu honoris: quia iacob et ioannes filij Sebedei suaserunt matri sue ut peteret per eis sedere ad dexteram et sinistram eius in regno suo. scilicet 20. et Mar. 10. c. Etiam erat emulatio inter eos de appetitu honoris

nam petebantur habere duobus fratribus indignati sunt de eos decessu discipuli. scilicet 20. c. sed non indignarentur nisi ipsi quocumque occupassent id quod petebant duo fratres. nam si non occupassent nulla passione circa hoc mouerentur. Item per quod omnes hoc cuperent quia omnes discipuli hoc petierunt a Christo dicentes. quod putas maior est in regno celorum. id est quod de nobis est maior. scilicet 18. c. et Mar. 9. et quod quidam putabant se maiores et asserabant illud indignabantur alij et contederant atque disceptabant. sic per Luc. 9. nam contestatio fuit inter eos in via de hoc: et postea Christus quesivit de quo contederent et redarguit eos ibidem. scilicet 28. 18. c. id est erat queniens quod nunc Christus auferret eis istud motum inanis glorie et elationis. et sic dixit eis de humilitate et quod liter cauerent elationem. Cuiusmodi fuit quia istud fuit ad propositum. nam occasione habebant discipuli Christi qui tunc erant et qui postea futuri erant appetendi honorem. nam Christus dixerat eis supra in Iherusalem. super cathedram Moysi sederunt scribe et pharisei quicunque dixerint vobis facite. et tamen pharisei erant cupidi honoris et vocabant se magistros: ideo putaret discipuli Christi quod forte liceret eis hoc ad exemplum phariseorum facere. Sed obicitur quod istud inconueniens motum iam ablatum erat: quia Christus dixit eis. quicunque dixerint vobis facite: secundum opera autem ipsorum nolite facere. appetere autem honorem erat de operibus phariseorum et non de predicatione quia non predicabant illi honorem appetendum. ergo sufficienter puissimum erat hoc inconueniens. scilicet quod non cuperent discipuli honorem ad imitationem phariseorum: sed potius fugerent quod erat de operibus phariseorum. Cuiusmodi quod ratio ista non stat: quia Christus dixerat tenenda esse predicationem phariseorum et scribarum et non opera non dicitur generaliter opera eorum: ac si diceret quicquid faciunt pharisei et scribe malum est: sed solum voluit quod non tenerent scripta phariseorum et scribarum in regulam operationum nostrarum sicut eorum doctrina. nam doctrina ipsorum generaliter sequi debebamus: sed opera non generaliter: ad quod sufficiebat vna operationem eorum non esse bonam: unde non condonabantur ex hoc omnes eorum operationes: sed inuebat aliquam eorum operationem malam esse: nescirent autem discipuli que erat illa vel ille: id est conueniens ut Christus exprimeret que essent ille operationes inter phariseorum opera quas discipuli vitare deberent: et sic expressit ista que hic habetur.

Quare Christus toties de elatione inanis glorie locutus est. Qd. 55.

Queretur quare Christus toties de humilitate sine de elatione inanis glorie locutus est. nam iam dederat hoc sufficientem doctrinam. scilicet 18. dicens quod non poterat quis introire in regnum celorum nisi per humilitatem et sic non oportebat hic repeti. Cuiusmodi quod fuit primo quia quidam sunt que semel dicta sufficiunt pro semper: alia vero opera sepe dici ut fortiter teneantur: ea enim sunt que non habet quis inclinationem forte satis est semel dici prohibendo vel iubendo: ea tamen ad que quis nimis inclinatur si debeant prohiberi opera sepe dici ut imprimantur in animo et habitus homo ad hoc. sic enim fuit de quibusdam ut de passione et resurrectione. nam in passione opus erat discipulis magna constantia et fide: et si non prescissent passionem Christi et circumstantias eius turbarentur adueniente illa: id sepe illud dixit. nam quater pronuntiavit de passione sua. scilicet 16. et 17. et postea. 20. et post hec. 26. c. ita in presenti erant discipuli valde inclinati ad desiderium honoris et glorie et ad contestationes et emulationes super isto honore: id sepe eis de hoc dixit et dici oportuit et adhuc per hec non corrigebantur. Dixit enim eis quater de hoc. primo quando contenderunt quis eorum maior esset. scilicet 18. et Mar. 9. et Luc. 9. c. Cuiusmodi quod duo. id est iacob et ioannes petierunt sedere ad dexteram et sinistram Christi: et alij decem indignati sunt de eos propter hoc quia ipsi illud idem volebant. scilicet 20. et Mar. 10. c. Contestatio fuit nunc dictum hic occasione phariseorum et scribarum vitanda esse elationem et erogantiam que ad eos pertinet. Quarto fuit eis dictum post hoc. scilicet die cene dum essent in cena de quo Luc. 22. c. in quo satis apparet quod erat conueniens imo necessarius sepe hoc dicere. Nam cum nunc totiens hoc dixisset adhuc contederant super honorem ad desiderium honoris et quod deterius esset contederant super honorem. nam istud dictum est die martis in hebdomada ramipalmarum ut ostensum est per c. q. vltima. et tamen die iouis sequenti quod erat dies cene cum essent in mensa discipuli cum Christo ceperunt iter se disceptare de eodem honore. scilicet quod eorum maior videretur Luc. 22. et Christus eos ibi copescuit. satis ergo erat conueniens quod ista res Christus sepe diceret cum neque sic eorum animo imprimere. Cuiusmodi fuit ex speciali occasione habita in presenti. nam dixerat Christus imitandos phariseos et scribas imitandos quod in doctrina: crederet autem et imitandos eos esse in ista operacionibus et desiderijs: id expresse vetuit. Tertio fuit ad tollendum suspicionem quod posset eis oriri. diceret enim quod Christus redargueret ista facta phariseorum et quia mala essent sed quod oderat eos. ut quod videatur quod Christus putabat illa mala esse et tamen mala illa vetabat et arguebat in phariseis vetuit discipulis suis ista facere: et tamen discipulis suis non

Ratio ad
3. qn. qd.
1. ro.
2. ro.

3. ro.

Excludit
Christus a disci-
pulis suis
motum
phariseorum.

Quis sit
magister huius
dicitur

Apud infe-
ros nihil
boni est

Ratio ad qn.
tuz qonis.
1. ca.

is nō erat verisimilis q̄ vetaret nisi q̄ malū putaret. C Quarta q̄ nō sit hic repetitio dicendo hoc: q̄ supra x̄ps docuit discipulos humilitatē instruēdo eos q̄ vnus non se p̄poneret alteri sicut illi faciebant querēdo quis eorū maior esset in regno celoz & vt non cōtēderent sup hoc sicut sepe cōtēdebant: nunc vō docuit eos circa alia. s. vt nō se p̄ponerent extraneis vocādo se magistros & appetēdo sic vocari & hunc gradū sup ceteros haberi: & ita ista est alia doctrina q̄ p̄cedens & non est repetita: h̄ circa eandē mām sit. s. circa vitandā inanē gloriā & humilitatem tenendā. C Quinto & p̄ncipaliter q̄ non est repetitio: & si eēt necessaria tñ esset qm̄ ea q̄ supra dicta fuerunt discipulis a christo de humilitate & fugiēda cōtēdione sup p̄matu fuerunt dicta solis discipulis & in secreto vt colligitur Mar. 9. & Luc. 9. quātū ad illam interrogationē & cōtentionē. s. quis eorū maior esset in regno celoz. etiā alia petitio iōānis & iacobi de sessione ad dexteram & sinistrā christi & indignatio decē discipulorū & eos & doctrina christi sequens ad hoc fuerunt facta in secreto vt colligitur. s. 20. & Mar. 10. c. & sic solis eis data fuit doctrina d̄ humilitate: ch̄s tñ voluit hanc doctrinā de humilitate velut oib̄ necessarium oib̄ p̄dicare: iō & nunc turbis p̄dicauit. nā oī hic. q̄ christus dixit turbis & discipulis suis: & ita h̄ sepe de humilitate dixisset & de fuga inanē glorie fuit cōueniens nunc dici.

C Quia x̄ps solū dixit discipulis. vos autē nolite vocari rabbi. 23. 56

Queretur cū x̄ps redarguerit multa vitia in phariseis & voluerit q̄ cauere discipuli sui ab illis quare solū dixit. vos autē nolite vocari rabbi tollens vltimū solū q̄ in phariseis redarguerat. C Aliq̄ dicunt q̄ hoc solum vetuit illis: q̄ est hoc solū p̄m̄ de oib̄ operib̄ phariseorum que cōmemorata sunt. Sed dōm q̄ non stat q̄ manifestū est q̄ oia que supra ch̄s tetigit de artibus phariseorū sunt illicita: ga pertinent ad elationē & inanē gloriā atq̄ hypocrisim que necessario mala sunt. Itē q̄ x̄ps oia illa redarguit in phariseis: q̄ si faceret si mala non essent. C Dōm ergo aliter. s. q̄ oia illa que x̄ps tetigit de artib̄ phariseorū & scribarū erant mala: & tñ vetuit illa q̄ non oportuit q̄ vetaret nisi id q̄ facilius erat discipulis x̄pi ad peccādū in eo. a ceteris enim satis elōgati erāt. s. oia tate philaria & magnificare simbras: q̄ hoc nunq̄ fecerant cū soli pharisei & scribe illud facerent: neq̄ ē erat aliquid appetibile sed superstitiū inducta ab illis. Etia3 amare primas cathedras in synagogis & salutationes in foro & accubitus primos in cenis non erat opus in eis vetari. iam enī christi discipuli relinquerant oia & sequebantur x̄pm̄ in paupertate euntes quocūq̄ ille iret: & iō nō itabant ordinarie in synagogas vt cuperent habere primas cathedras in illis sicut ceteri iudei qui ordinarie itabant in synagogas. Salutationes quoq̄ in foro nō desiderabāt neq̄ erat p̄mptum eos desiderare q̄ cū x̄po semp̄ ibant in bitu paupertatis. accubitus autē primos in cenis cupe multomin⁹ veri simile erat: q̄ istud ad carnales p̄tinet q̄les ip̄si iam nō erāt: potissime q̄ semp̄ ip̄si ibant cū x̄po & nō poterant habere primas cathedras q̄ ille primā hēbat. etiā3 si inuitarent ab aliquo & ip̄si sedebant eo ordine quo x̄ps illis iubeat. hoc autē solū manebat spūale vitii i q̄ incidere poterāt & verisimile erat incidere ip̄sos discipulos eo q̄ attingebat eorū offiū. s. q̄ p̄dicabant: & forte vellet vocari magistri cupiētes hūc honore ab eis quos docebant: x̄ps autē hoc vetat. Sic dicit Lb̄y. in omelia. p̄missorū qdē de quibus phariseos incusauerat: alia qdē sicut parua & vilia p̄termisit quasi discipuli de his instrui non idigentib⁹ sed q̄ erat diu malorū cā. i. thronū appetere magistratū hoc i mediū ducit ad discipulos instruendū dicens. vos autē nolite vocari rabbi.

C An vocari mgr̄3 vel effici mgr̄m sit peccatū. 23. 57.

Queretur q̄ oī hic nolite vocari rabbi. an vocari magistrū vel effici magistrū sit p̄m̄. C Aliq̄ dicunt q̄ sic q̄ x̄ps vetuit hic vocari rabbi siue mgr̄m. q̄ p̄m̄ est. Secūdo q̄ non solū hoc x̄ps vetuit semel sicut cetera mala vetare solet sed & bis vetuit: imo ter nā p̄mo redarguit phariseos de hoc q̄ volebāt vocari ab hoib⁹ rabbi. & hoc erat vetat illud quasi malū q̄ als non redargueret. Secūdo vetuit postea dicens. nolite vocari rabbi. Tercio qm̄ postea addidit ne vocemini magistri. ergo manifestū est q̄ p̄m̄ sit vocari magistrū. C Alij p̄pter p̄dicta dicunt q̄ vocari magistrū est malū: & tamē essentiali fieri magistrū non est malū. nā x̄ps nō vetuit nisi vocari magistros. Sed hoc non stat. primo q̄ quilibet res bz nomen ei cōpetens. si ergo aliquis magister est vel effici non est incōueniens vocari mgr̄m: imo icōueniens est aliter notari. error est. n. res aliter se h̄ntes vt Boetius dicit falsis cōpellare nominibus. C Scdo q̄ id q̄ nō est i p̄tate n̄ra nō imputat nobis vt

inde laudes vel vituperia mereamur: sed oī violentū. 3. et bico. c. 1. & tñ nobis nō potētib⁹ vocabit q̄ nos magistros. ergo vocari magistros nō est malū. Tercio q̄ nō vī ē p̄m̄ inuocādo sed in essendo. sic dī Jaco. 3. c. f. nolite plures magistri fieri s̄res mei q̄ maius vobis iudiciū assumitis. C Dōm q̄ magistrū esse duo dicit. s. sapiam & gradū bonoris. nā p̄pter sapiam dat alicui gradus bonoris. i. s̄m quā iudicat excellēti⁹ ex sapiētia quā attestat gradus exhibet: & ille gradus non solū dicit excellētiā bonoris sed ē facultatē quādā ad oī finiedū quā nō habent ceteri qui non sunt in hoc gradu. & ista facultas vel auctoritas dat ab hoib⁹. C Ex his apparet q̄ magistrū effici vel fieri nō est malū q̄ neutri istoz que ad magistrū cōcurrūt ē malū. De p̄mo p̄. i. de sapia. nā potius est de honorabilib⁹ bonis p̄mo de aia. i. c. in tātū q̄ soli deo illā plene attribuit. ita dī. 1. metaph. q̄ sapia est solus dei possessio: & iō si in hoib⁹ inuenit op̄3 a dō depēdeat Ecclesia. 1. c. f. ois sapiētia a dō deo est. & ob hoc qui sapiētiā vult a deo petere oī illā. sic Salomon illā petebat Sapi. 9. c. f. da mihi dñe sediliū tuarū afflicte3 sapiam que mecu sit & mecu laboret. sic ē apls Jacobus petere suadebat Jaco. 1. c. f. si indiget sapia petat a dō qui dat oib⁹ affluētē & nemini ip̄operat. C Itē q̄ sapiētia est donū dei: s̄ deus nō dat mala sed bona. d. 7. c. 2. Luc. 11. f. si quis ex vobis ē bō quē si p̄terit filius eius panē nungd lapidē porriget ei: si ḡ vos cū sitis mali nōstis bona data dā filijs v̄s: q̄tomagis p̄ v̄ celestis dabit bona petētib⁹ se. donū tñ dei est sapia. Eia. 1. 1. f. impleuit eū spū sapie. ergo bona est. Itē sapia est tā necessaria: ita q̄ deus illā erigit a nobis & in nobis vt Mala. 2. ca. f. labia sacerdotis custodient sciam: & legē de ore eius exgrent. & si quis in sacerdotio existat & sapiētia careat de⁹ repellit illū. Osee. 4. c. f. q̄ tu repulisti sapiam: ego repellā te ne sacerdotio fugiaris mihi. C Sed si cōsideret sc̄3. i. gradus ē non est aliqd malū. nā est honor vel poti⁹ bonoris testimoniū & sapiētie. simul ē quoq̄ facultas data in vtilitatē publicā. nā esse aliquos qui h̄nt p̄tates diffiniēdi in rebus dubijs est necessariū. nā sicut in politicis est necessari⁹ iudex & magis necessari⁹ q̄ cibi & potus. 3. Politico rū in p̄ncipio. s. q̄ distributiū iustitie. i. iudex est magis neciūm q̄ panis: & tñ excellēti⁹ est aia q̄ corpus cui cōsultū illi qui magistri vocant diffiniēdo dubia que p̄tinent ad statū eius: iō esse aliquos habentes istū gradum & facultatē diffiniēdi & docendi est valde necessariū: neq̄ ecclesia pōt sine his manere s̄ erunt vsq̄ ad finē seculi: & dānt a spū sancto vt semp̄ maneāt in ecclesia. sic dī. 1. Lōin. 12. & ad Ephe. 4. c. f. quosdā quidē dōit apostolos: alios p̄phetas: alios euāgelistas: alios pastores ad cōsummationem ministerij. & dicit apostolus q̄ oia ista dona sunt ad edificationem & vtilitatē ecclesie & non specialiter ad priuatam. 1. Lōin. 12. et. 14. c. et tñ bonū cōe est valde laudabile. 1. et bico. ergo & sapiētie gradus. i. magistrum cū sit ad bonum publicum & deur de bonis publicis q̄ nemo priuatus dare pōt bonorē hunc vel gradū erit bonū & honorabile. C Sicut autē sapiētia & magistrū gradus non sunt mala sed bona: ita et magistrū fieri vel ēē bonū est cū sit aliqd neciū ecclesie x̄pi vt oī est. & apls iubet hos multū honorari. 1. Thimo. 5. c. f. ḡ bñ p̄s p̄s byteri duplici honore digni habeant: maxime qui laborāt in v̄bo & doctrina dei. deus quoq̄ iussit Moyse q̄ acciperet se p̄tūginta viros de seniorib⁹ quos sciret esse ppli magistros et illos cōstituit de⁹ iudices et dedit eis spm̄ p̄phetie Num. 11. c. C Sed hoc supposito dicendū q̄ circa istud dubiū sunt tria. Aliud enī est esse magistrū vel fieri. Aliud vocari magistrū. Aliud velle esse vel vocari magistrū. De p̄mo dictū est q̄ aliqd bonū & honorabile est. C De secūdo dōm q̄ etiā non est malū. tum q̄ nomen cōpetens rei veritatem facit & melius est res proprijs q̄ alijs et icōuenientibus noib⁹ appellare. tum q̄ vocari sic vel sic nō est in p̄tate n̄ra nisi in quātū nos vocationē volumus vel ei cōsentim⁹ s̄ est in p̄tate vocatū: iō nō est p̄m̄ in hoc q̄ vocamur. C De tertio dōm q̄ aliquo modo differt velle ēē magi & velle vocari mgr̄m. Accipiēdo p̄mū dōm q̄ aliquis cōsiderādo magistrū: vel desiderat solā scia3 q̄ regit ad magistrū vel desiderat solū magistrū siue scia3 bēat siue nō: vel desiderat vtrūq̄. Si p̄mo mō dō3 q̄ nemo pōt peccare desiderādo hoc: q̄ scia est tale bonū q̄ nō solū desiderādo eā nemo peccat: s̄ ē q̄ tūcūq̄ aliq̄ eā nō dīderet peccat. et cā hui⁹ ē q̄ sapiētia ē de maximis bonis: q̄ enī malū est simpliciter nūq̄ pōt licite desiderari vt adulterari inuidere et h̄mōi quia mox nō minata cū malicia sūt cōsuluta. 2. et bico. alia sūt media bona: et in his cōtigit bñ desiderare et male: sic amare parētes d̄ bonis & pulchris nāliter est: & tñ contingit circa hoc excedere. 7. et bico.

3. rō.

Magistrū ēē duo indicat.

Rō ad q̄ sitū qōnis.

Sapia solū dei possessio

Sapia ē dī donum

Iudex in politicis ē necessari⁹

L

Tria hic sūt cōsiderāda

D

1. mō

sicut dicitur ibi de Noe que propter amorem filiorum repugnauit ad deos: et satyrus philopator ita patre diligebat quod videbat de se perire. Alia sunt maxima bona: et ista sunt in quibus non contingit excedere. sic est virtus: quod diu enim manet quis intra limites virtutis quantumcumque nimis agat semper est bonum. sic est de sapientia quod quantumcumque habeat quis de sapientia tanto est melius ut dicitur eodem 7. et ibi. Si accipias scientiam. desiderare solum gradum manifestum est quod in sapientia est et inordinatum quid. Primo quod non datur gradus ille nisi propter sapientiam et est facultas data sapienti: qui autem insipiens est habet confusione si gradum habeat et petit rem in namque. sapientia petendo consequens sine antecedente. Item quod manifestum est quod si appetit nihil cupit nisi videri et honorem inanem: cum gradus si ne sapientia sit nomine sine re. Si accipias tertium. i. desiderare sapientiam et gradum simul potest interdum bene et interdum male fieri. Pro quo sciendum quod appetere sic magisterium est appetere quendam honorem: est autem honor reuerentia exhibita in signum excellentie eius cui impenditur. Circa excellentiam autem bonis duo sunt consideranda. Primum quod id est finis quod homo excellit non habet homo a seipso sed est quasi quodam diuini in eo: et ideo ex hoc non debetur principaliter honor illi sed deo. Secundo considerandum quod id in quo homo excellit datur homini a deo ut ex eo alijs possit. 1. Lo. rin. 12. et. 14. c. unde in tantum deus homini placere testimonium sue excellentie quod ab alijs ei impenditur in quantum paratur via ad hoc quod alijs possit. Tripliciter ergo contingit appetitum honoris esse inordinatum. Uno modo per hoc quod quis appetit testimonium de excellentia quam non habet: quod est appetere honorem preter suam proportionem. Alio modo per hoc quod honorem sibi ipsi cupit non referendo in deum. Tertio modo per hoc quod appetitus honoris in ipso honore quiescit non referendo honorem istum ad utilitatem aliorum: his enim tribus modis appetere honorem peccatum est: quod est quid inordinatum. Ita ergo de appetendo magisterium omnem quod qui appetit sapientiam simul cum gradu non peccat. Secundo modo quod non appetit honorem preter proportionem sed simul appetit honorem: id quod bonum re illo dignum est. i. sapientiam. Sed de alijs modis debet per concupiscentiam honoris magisterij pro seipso non referendo in deum sed sibi ipsi tribuere vult homo gloriam: et tunc peccatum est desiderare magisterium et quantumcumque honorem. Etiam potest considerari iste honor ita quod appetitus volentis sistat in isto honore non referendo ad utilitatem aliorum quibus sapientia ista et gradus proficere possunt: et hoc est illicitum est cum non ordinentur ista ad id ad quod ordinata sunt. Potest accipi desiderari iste honor magisterij cum scientia simul si hunc honorem excellentie non ascribat sibi homo principaliter sed deo a quo est tam sapientia de qua gloriamur quam collatus honor finem quem honoramus et non gescat appetitus cupientis hunc honorem in ipso: sed eo ipso velit aliquis magister esse ut alij per hunc maiorem ei tribuant auctoritatem et scientiam vel doctrinam ei possit eis magis proficere. Si autem queratur an liceat alicui velle vocari magistrum. Dicitur quod cumque noia respondeant rebus: si licet alicui velle esse magistrum licet ei velle vocari magistrum. est tamen omnem quod qui sic appetit vocari aut vult vocari sic ad humanas laudes et gloriam inanem: aut ad capiendum ex hoc auctoritatem et reuerentiam apud homines et sic doctrina eius abundantius possit. Si primo modo illicitum est velle vocari magistrum: quod elatio aut inanis gloria semper habet aliquid illicitum: et ob hoc arguunt pharisaei et scribe quod vellent vocari magistri: quod nihil aliud petebant nisi humanam gloriam: unde potius vocari et estimari ab alijs magistris volebant etiam si non essent quam esse et non vocari. Si autem vocari quis magister secundo modo vellet licitum est: imo meritorium quod ad charitatem pertinet: quod sicut quod quis velit per sapientiam suam alijs proficere docendo pertinet ad charitatem: ita quod velit efficaciter esse doctrinam ad hoc quod multum possit audienti ad charitatem pertinet. sic autem est si exhibeat magna auctoritas docenti. si enim magne auctoritatis habet audientem libenter et cupide dicta eius et efficaciter retinent et fides eis plena adhibetur. si vero pauca auctoritatis aut nullius continentur dicta eius et aut nemo advertit aut parum et sic nulli predest talis doctrina: quia nemo illam suscipit: sed vocari magistrum ab hominibus est quedam reuerentia delata ab hominibus quam multam auctoritatem doctrine confert. ergo licitum est sic et meritorium quod quis cupiat vocari magister ab omnibus postquam magister est et sic estimari. Cum autem obijciatur quod Christus ter vetuit vocari magistrum aliqui insipientes dixerunt quod vere illicitum esset magistrum fieri vel esse quod Christus vetuerat hoc: licitum tamen est doctor fieri et vocari quod non est vetitum. Sed hi indigni sunt solutione. Christus enim non vetuit hic gradum aliquem determinatum quasi esset magisterium in theologia aut artibus vel aliquid simile: quod noia bonorum graduum nodum erat sed ab hominibus inuenta sunt. sed vocatur magister omnis qui proficitur aliquam scientiam

in qua sit potens docere: istum enim gradum vel statum nos designamus nunc per multa noia ut magistrum doctorem licentiatum et hominem: id est omnia hec Christus vetuit in quantum deseruiunt inani glorie: sed in quantum possunt ad auctoritatem doctrine nullus gradus vetitus est neque vocari nomine eius. Cum autem obijciatur quod Jacobus 3. c. dicit. nolite plures magistri fieri fratres mei. Dicitur quod non inuit ex hoc malum esse magistros esse vel effici: sed quod est piculosum cum dicat. maius vobis iudicium sumitis. Et est omnem quod aut quod effici vult magister desiderio humane glorie principaliter aut propter aliquam honestam causam siue sit utilitas proximorum siue aliquid alia. Si primo modo iam ipsa voluntas mala est et quicquid inde sequitur sub hac intentione malum est. Si secundo modo bonum est: et tamen est piculosum quod status magistrorum est excellentior statu aliorum: et id quod ipsi peccant grauius peccant quam ceteri qui non sunt magistri: quod turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum ut ait Chabot. id est si quis vult effici magister eo ipso vult re piculosior quam qui non est magister: et tamen non est malus status: imo eo ipso quo ille status est piculiosior est melior et perfectior sicut status perfectior est religionis quam vite secularis: et tamen piculiosior est: quod grauius peccant religiosi quam peccant seculares: et tamen quam viuunt finem statum suum valde magis merentur quam seculares: ita magistri si sequantur conditionem status sui et perfectionis magis merentur quam qui non sunt magistri: et tamen si peccent grauius peccant quam alij: et quod facile est hominem peccare piculosum est esse magistrum. Et ideo consilium iacobus quod non efficiamur multi magistri. i. assumentes officium docendi super alios: vnde simpliciter non vetat fieri magistros sed plures. si quod necessitas exigit ut aliquis proponatur alijs ad docendum eos poterit hoc accipere: et hoc sit piculosum: tamen propter necessitatem de illud audere. si quod magistri sunt ad copiam quod quis velit effici magister. habet officium docendi super alios etiam pro bona causa est subire piculum sine causa: et hoc dissuadet iacobus. et tamen est si in illo casu accipiens illud officium tenuerit perfectionem magistrorum sed conditionem status meliorem se habet quam si non esset magister: hoc est quod dicitur. nolite fieri plures magistri et non dicit absolute nolite effici magistri quasi non dissuaderet gradum vel statum sed multitudinem sine causa. Queretur quare Christus dixit. vnus est. n. magister vester et quid in hoc intellexit. Respondetur quod intelligit vnus. i. solus quod aliter non prederet ratio sua. nam Christus vult evitare multitudinem magistrorum dicens. nolite vocari rabbi: et ite ne vocemini magister. quod. non plures magistri et probatione huius dat quod vnus est magister: et tamen si accipiat vnus. i. quidam non est probatio quod stat bene quod sint multi magistri et vnus magister: imo vbi sunt multi magistri est vnus magister: sed accipit vnus. i. solus: et tunc prederet probatio. si magister solus est. quod non sunt multi. Sed modo potest accipi vnus est magister. i. quidam: et tamen ille est magister omnium. et tunc sequitur quod si vnus est magister omnium non sunt necesse multi magistri: imo non erunt multi. si autem non esset aliquis vnus magister omnium: sed quicquid magister esset magister paucorum oporteret filium esse multos magistros non subordinatos quorum vnus non deperderet ab alio.

Quis est iste vnus magister.

Questio. 59. Sed tunc dicitur quod si iste vnus magister. Dicitur quod de deo aut quomodo sit magister est omnem nunc. Est autem planum quod deus est magister: ipse enim docet nos. ergo magister est. per hoc. Etia. 2. c. f. v. nite ascendimus ad montem domini ad domum dei iacob: et docebit nos vias suas et ps. 93. dicitur qui corripit gentes non arguet: qui docet boiem sciatur. Ex hoc sequitur quod deus sit magister omnium quia si vnus est magister ergo et omnium: quod deus excellit omnes homines et omnem creaturam. ergo sicut docet vnus boiem quod maior eo est et potest aliquid ei notificare quod nescit: ita et poterit notificare cuiusquam nemo est tam excellens in intelligendo qui a deo non possit doceri. Ex hoc quoque sequitur quod deus solus sit magister. Primo quod magister dicit eum a quo alij doctrinam recipiunt: et ipse in quantum magister a nullo doctrinam recepit. hoc autem nulli competit nisi deo. nam homo potest docere boiem: et tamen ille homo docet ab alio homine vel a deo vel ab angelo: solus autem deus est qui docet et a nullo docetur. ergo ipse solus est proprie magister. Secundo quod accipit hic magister omnium: homini autem non competit. nam vnus homo est magister alterius vel multorum: et tamen nullus est magister omnium simpliciter. i. eorum qui sunt et fuerunt et erunt. Tercio quod deus est magister quantum ad omnia: nemo autem aliorum est magister saltem vnus hominis quantum ad omnia. est enim homo magister alterius quod instruit eum in aliquibus: nemo tamen est qui a liis instruxerit penitus quantum ad omnia quod nouit sed quantum ad aliquam partem ab alijs et per naturalem ingenio didicit. Quarto quod nemo docet perfecte nisi deus. nam docet quantum ad optimum et excellentissimum modum docendi est sapiens alteri datur vel in eo sapiens care: nemo tamen sapiam

Notan.
Penes homines excellantiam duo considerantur.
Primum.
Secundum.
Tripliter potest appetitum honoris esse inordinatum.

Nota quomodo gradus magistris et doctorat cum peccat appetit tur.

Dubium.
Rursus

§

Ad. 1. rationem
fina quoddam
conclusio.

Ad. 1. rationem.

Jacobi consilium.

Qd.

§ 2.

Ad.

Quidam.

in intellectu.

rit. 1. v.

en. mag.

vester.

ad.

quidam.

Ad.

Rursus.

ad.

Deus est.

magister omnium.

Deus est.

magister.

1. r.

1. r.

2. r.

3. r.

4. r.

5. r.

causat in alio nisi deus: ipse enim immediate tangit intellectum et voluntatem et potest influere in istas potestates directe propter quod potest subito aliquem efficere sapientem imprimendo vel causando habitum sapientie in intellectu eius. ita enim fuit de salomone quem in vna nocte sapientissimum effecit cum ille dormiret. 3. Reg. 3. et. 2. Paral. 1. c. hoc etiam facit in prophetis quibus subito dat cognitionem siue illa sit per imitationem intellectus siue phantasie. Sed in hoc differt a sapientia salomonis quia fuit infusio habitualis: id quod semel infusum fuit semper mansit per totam vitam: in prophetis autem est infusio actualis et transiens: id post actum prophetandi non manet. prophetis aliqua vis cognoscendi secundum quam excellant alios homines: homo autem non potest hoc quod non pertingit operatio sua ad interiora. si neque ad intellectum neque ad phantasiam: non quidem ad intellectum que est potentia pure spiritualis: et id non potest imprimere alteri homini habitum sapientie vel subito eum efficiat sapientem. etiam non potest operari directe in phantasiam quia sic posset disponere organa interiora et efficeret hominem qui rudis est esse aptissimum ad intelligendum: et facilius omnia penetrare quod nemo facit. Sed operatio secundum quam homo docet hominem est circa ipsum intelligibile disponendo illud ut facilius sit ad capiendum: videmus. nam quidam esse ita facilia quod statim homo devenit in cognitionem eorum etiam nullo docente. alia vero obscura et difficilia ad que vir aliquis potest pervenire: magister autem potest circa hoc: quia id quod erat obscurum reddit planum et intelligibile statim. Quod multipliciter fit. Vno modo si termini sint obscuri quos quis non intelligit interpretando illud per terminos planos quos quilibet intelligit. Alio modo quando aliquid est dubium eo quod non constat de veritate eius quia nescit quomodo sequatur ex principiis notis et necessariis ostendere quomodo sequatur ex principiis per quod statim erit notum a quolibet cognoscere principia. Alio modo dando principia ex quibus quis possit inferre multa de quibus non cogitavit unquam neque venerunt sibi in obuium. Et differt iste modus a precedenti. nam in precedenti est conclusio proposita: et tunc veritas eius non est scita. sicut si alicui nihil scienti de geometria dicat quod triangulus habet tres angulos duobus rectis equalibus. nam tunc etiam nescit an verum sit: vel quomodo sit verum. finit autem deducatur conclusio illa visque ad principia resolvendo que principia sunt cuilibet nota erit cognita veritas eius ab isto. in isto modo ultimo est exemplum quod circa aliquam artem nunquam alicui fuit proposita conclusio de qua dubitaret neque principia ex quibus inferret et aliquis de eis principia sufficientia illius artis: et si nulla conclusio proponat sciet iste inferre ex sufficientibus principiis datis conclusiones quascunque alias artis: et hoc docuit eum magister. et sic operatio magistrum qui est homo est exterior: ei qui docet: et tunc ad multum predestinatio operatio autem dei est formalis et intrinseca. Et hoc sequitur quod homo non potest docere hominem nisi quia attendit apponens ingenium suum circa ea in quibus docet. Deus autem docet hominem non attendens: et id non videt homo quia deus cum docet actualiter: sed invenit subito se doctum. homo autem non potest hoc facere. Et ex quo sequitur quod deus equaliter potest docere hominem dormientem et vigilantem: homo autem non potest docere nisi vigilantem et dispositum. De primo per quantum ad prophetas Num. 12. c. signum fuerit inter vos propheta ubi in visione apparebo ei vel per somnium loquar ad illum. de salomone quoque. 3. Reg. 3. et. 2. Paral. 1. c. nam per somnium fuit sibi data sapientia: unde quia euigilavit vidit quod fuisset somnium. et nos docet per somnium Job. 33. c. per somnium in visione nocturna quia irrui super homines sopor et dormiant in lectulo: tunc aperit deus aures viro et erudiens instruit eos disciplina ut liberet hominem a superbia. De secundo manifestum est quod homo non potest docere alium hominem dormientem: sed necesse est vigilare esse et dispositum ut quod non sit ebrius neque amens factus aut possessus aliqua forti passione: quia omnia hec distrabunt ab intelligentia. Ratio diversitatis est quia deus docet agendo immediate in intellectu: sed intellectus in seipso nulla passionem recipit: ideo siue homo sit dormiens siue ebrius potest docere deus ipsius sicut si sit vigilans: homo autem non agit immediate in intellectu neque in phantasiam alterius: sed agit circa exteriora intelligibilia disponendo illa: ideo necessaria est actio et attentio eius qui docet ad hoc quod intelligat: sed dormiens et ebrius aut indispositus non habet actionem intellectus: vel est valde debilis: ideo tales non possunt doceri ab homine. nam si docet homo ab homine docens non causat actum intelligendi in eo qui docetur sed ipse per se habet actum intelligendi quale potest: docens autem solum disponit exteriora intelligibilia ut reddant apta ad intelligendum que prius non erant. pro ratione intellectui huius: deus autem qui docet ipse causat habitum intelligendi sicut in salomone vel actum intelligendi sicut in prophetis: ideo non differt quod homo sit dormiens vel vigilans quantum ad recipiendam dei doctrinam. Et hoc etiam legitur quod aliqui qualiter se habent docens ad addiscendum sicut se habet intellectus agens

ad intelligere quia intellectus agens non causat intellectionem in intellectu possibili sed disponit intelligibilia: quia phantasma est principium intelligendi. 3. de anima. et illud secundum se non est intelligibile nisi in potentia eo quod habet conditiones vel appetitus materiam et non potest sic recipi in intellectu qui est immutabilis: id operis depurari ad hoc quod species intelligibilis efficiat virtus: et species sic depurata est actu intelligibilis: id nondum sit actu intellecta: hanc autem depurationem specierum efficit intellectus agens: id intellectus agens est quasi docens: quia non imprimi neque causat habitum intelligendi neque actum intellectionis sed solum disponit intelligibilia. Sed tamen maior est efficacia intellectus agentis supra possibilem quam magister supra discipulum: quia operatio magistri est circa extrinseca et est per solum actum rationis. exponendo terminos vel reducendi conclusiones ad principia resolutorie ut dictum est. operatio autem intellectus agentis est per modum nature. nam nullo instructe habet intellectus agens istam vim in quolibet homine. etiam quia materia efficit immutabilia: et ista magis est naturalis efficacia quam rationis actus: et ideo si ita dicamus magis docet homo secundum habitudinem intellectus agentis ad possibilem quam habitudinem magistri ad discipulum. Et ideo quia solus deus magister iuxta supra dicta. dixit christus quod nos non vocemur magistri quasi istud ei soli competat: sicut nemo debet vocari bonus quia solus deus bonus ut dicit supra. 19. et Mat. 10. c. Alii autem dant duas causas huius: que tamen reducuntur ad supra dicta. Prima est quia homo fit magister deus: tamen non sunt equaliter magistri: id non debet vocari eo dem nomine: sed deus vocatur magister. ergo non homo. Secundo quia homo solum docet exterius deus vero docet interior ut declaratum fuit. id solum deus debet vocari magister. Est autem verum quod non est convenienter vocare deum magistram et homines magistros quia non competit eis univocum. id secundum rationem unam: quia aliud efficit deus docendo aliud homo ut ostensum est. et tamen nomen istud in quantum est nomen excellentie competit deo. ergo non competit hominibus sed vocantur large magistri et multum defectivum sicut est de entitate bonitatis et ceteris perfectionibus. deus enim solus proprie et vere est ut dicit Hieronymus. ad marcellam et magister primo finiarum dei. 8. quod ipse deus testatur dicens. ego sum qui sum Exo. 3. c. q. d. ego sum et nullus alius est. de bonitate quoque deus solus bonus sicut christus dixit in euangelio. quid me iterrogas de bono quia solus deus est bonus. 8. 19. et Mat. 10. c. et vocatur nos tamen boni et entia large et secundum analogiam deficientia: ita et magister solus deus est vere et proprie: nos tamen large magistri vocamur. De hoc dicit Chrysostomus. super Mat. nolite vocari rabbi ne quod deo debeatis vobis presumatis: nolite et alios vocare rabbi ne diuinum honorem hominibus deferatis: unus est enim magister omnium qui omnes homines naturaliter docet. si enim homo hominem erudit et omnes homines discerent quod habent doctores: nunc autem quia non docet homo sed deus multi quidem docerent sed pauci discunt: homo. nam non intellegimus prestat homini docendo sed a deo prestat per admonitionem exhortet.

Quomodo est verum quod omnes sint fratres et per quem modum. 23.60.

Queretur cum dicat hic omnes vos fratres estis. quomodo verum sit. nam non sunt omnes fratres: si enim fratres essent cum fraternitas sit gradus attinentie si omnes essent fratres cessarent ceteri gradus attinentie. Dicedum quod omnes homines sunt fratres: quia fratres accipiunt quadrupliciter in scriptura. scilicet natura gente cognatione affectu et sunt verba Hieronymi super Mat. nam ut Jacob et Esau. gente ut omnes iudei fratres inter se vocantur ut in Deutero. non poteris constituere super te regem hominem alienum qui non sit frater tuus. fratres quoque vocantur qui sunt de una familia ut dicit Gen. 13. dixit Abrahama ad Lot non sit rixa inter me et te quia fratres sumus. affectu etiam fratres dicuntur qui diuident in duo. id est in spiritalem et carnalem: spiritualis affectus est quo omnes christiani dicuntur fratres ut dicit Saluator. vade dic fratribus meis. id est discipulis. carnalis in quantum omnes homines ex eodem patre nati pari germanitate coniungimur: in presenti autem competit aliquis modus istorum: ideo vocatur recte omnes fratres. Sed dices per quem modum vocantur omnes fratres. Dicedum quod possunt vocari uno modo fratres affectu spirituali quia omnes christiani qui christi doctrinam sequuntur fratres sunt. et iste modus competit quia ad hoc quod aliqui sint inter se fratres operis quod habeant eundem patrem vel matrem: et tamen omnes christiani habent eundem patrem et eandem matrem. ergo omnes sunt fratres. De patre per quod patrem omnium est christus non solum in quantum ipse est deus sed et in quantum tradidit doctrinam euangelicam sub qua manemus que est aliquid commune omnibus qui illam tenemus: cum non solum ipse cuius illa est: sed etiam ille qui eam nobis predicat dicat nos gignit ad Gala. 4. c. cum dixit apostolus. filio li quos ego quotidie parturio donec formet in vobis christus. et illud per euangelium ego vos genui. 1. Corin. 4. c. si ergo apostolus predicando euangelium per erat a fortiori ille qui illud prius predicauerat et in cuius virtute predicabatur dices per: et ille est christus: propter quod cum per

E

Nonnullorum
caus penes
1. ca.

2. ca.

Determina.

A

Responsio
ad qm. qd.
Fres acci-
piunt qua-
drupliciter

23.

61.

A

Per quem
modum voca-
tur oes fres
Rn. ad qm
tuz qonis.
1. modus

Quomodo
christi
fratres ipse
christus per est.

fide accedamus ad xps dicimur effici filij p fide Jo. 1. c. f. dedit potestate filios dei fieri his qui credunt in noie eius. 2 qm pro fessio huius fidei fit in baptismo dicimur in baptismo gñari. sic dñ Jo. 3. q renascit bñ ex aqua 2 spiritu sancto: regeneratione. n. vocamus baptismu. f. g natus est bz patrē. ergo fm q gs gñat vel regeneratur qd fit per baptismu habebit patrē: iste autē est xps in cuius fide regeneramur 2 esse icipimus. ergo christus ē pz 2 per cōsequens oēs qui eundē modū nascēdi ab eodē bñm? vocamur fratres: sed oēs christiani sic regenerant. ergo omnes sunt fratres sic. f. affectu. C De mīe quoq; apparet qz eadē mī nos gignit. nā sicut in generatione nāli mater se bz passivē: f. qz in quātum aliqd cōfert ad generationē oēs qui sunt ab eadem mīe etiā si nō sūt ab eodē patrē dicunt fratres: sed in gñatione ista qua in baptismo 2 fide regeneramur bz se aliq; actiue 2 aliq; passivē: ideo patrē 2 matrē habemus. Christus enim est pz 2 ecclesia est mī. nā ecclesia dat nobis sacramēta oia 2 potissime sacm regenerationis 2 in oib? sacris bz se christus actiue in quātum tota virtus sacrālis est ab eo: 2 non potest esse ab ali quo hoīe. Ecclesia bz se passivē qz sicut mī in gñatione nāli dat menstruū qd se bz passivē ad formationē que est per virtutē for matiūā que est a patrē: ita ecclesia tribuit sacra 2 exhibet nos ad participandū virtutē christi que est in sacramētis per quas virtutē regeneramur: est enī ecclesia mī: 2 ita nos solemus vo care ecclesiā almā mīem nām: sed oēs quotquot in chm credunt intra ecclesiā manent: que ita cōfert ad nām salutem q ex eaz nemo pōt saluari extra de summa trini. 2 fide catho. c. firmi ter. ergo ēt ex hoc fratres sunt oēs fies christiani: 2 est fraternitas affectu spūali. Et apparet qz isto mō fies vocent. qz in eccle sia primitiva oēs christiani vocant inter se fies: 2 sic cepit xps vocare: 2 apli sic vocabant. nā in oib? eplis Pauli vocant fra tres ipsi christiani quantūcūq; distinguunt attinētia cognatio nis. Scdo possunt oēs hoies vocari fies in quātū vñ pz ba bent: qz origo totius humani generis simul descendit ab hoīe vno. i. ab Adā 2 non a pluribus simul sicut leones nō descendūt oēs ab eodē leone: sed a pluribus simul qz multos mares 2 fe minas in illa spē deus creavit: ita de bobus 2 ouibus atq; cete ris. ille ergo qui toti humano gñi effendi pncipiū dedit pz vo cabit oīum. ergo oēs in quātū ab eodē descendimus erim? fies. C Tertio possunt oēs vocari fies in quātū a deo sumus. nam initium effendi fm nām non solū hoies sed etiā oia entia a deo acceperunt 2 oēs filij dei vocari poterunt. ergo in quātū ab eo dē oēs descendimus vocabimur oēs fies. C S; obijciat qz nō possunt oēs vocari fratres. pmo mō istoz: tum qz nō sunt oēs hoies christiani. tum qz etiā illi ad quos loquebat chs nō erāt christiani. tum qz ēt si accipiant fies qui eandē doctrinā chī tenebāt f; nondū essent christiani: tñ nondū oēs bi tenebāt hāc doctrinā: qz xps non solū loquebat hic discipulis suis: sed etiā turbis vt apparet ex lra. 2 ille erant turbe iudeoz qui nondū in chm credebant. C Dm qz nunc vocamus fratres oēs qui in xpm credunt: 2 qz non credūt oēs hoies in xpm cum dicat ad Roim. 10. c. qz non oēs obediunt euangelio nō sunt oēs fratres in actu: sunt tñ oēs fratres ex debito: qz qui non credunt obli ganf credere: 2 qñ crediderint iam actu erunt fratres. C Ad se cūdū dōm qz illi ad quos christi loquebat poterant vocari fra tres hoc mō qz non regit qz vocent christiani: sed qz doctri nā xpi teneant: 2 qñ discipuli christi qui tunc cū audiebant te nebant non solū doctrinā eius sed etiā vitā vocari poterāt fra tres. Et apparet manifestius: qz post resurrectionē chī 2 ascen sionē atq; spūsancti missionē pfectis discipulis christi existi bus quātū ad oia charismata fies erant illi: 2 tñ nondū vocabā tur christiani. nā etiā iter ascensionē xpi 2 pentecostē vocaban tur oēs credentes in chm fratres Actu. 1. vbi congregatis cen tum 2 viginti aut quasi dixit Petrus ad oēs. viri fies 2. 2 oēs hos vocat paulus fies. 1. Corin. 1. c. dicens qz xps post resur rectionē visus est plus qz gñētis srib? Et tñ nondū vocaban tur chīiani f; multo post. naz antiochie ceperūt noiari primum christiani p dīcāte paulo 2 Barnaba Actu. 11. c. 2 ante hoc vo cabant semp fies vt pz ex discursu toti? libzi actuū aplozū vsq; ad. 1. c. 2 tñ in ipso. c. in pncipio dñ. audierunt āt apli 2 fratres qui erant in iudea qz gentes receperant verbū dei: vocabantur etiā ante hoc discipuli cum dīcā. e. c. cōuersati sunt in ecclesia 2 vocauerunt turbā multā: ita vt cognominarentur primū antio chie discipuli christiani. ergo discipuli prius vocabant: 2 sic te nentes fidē christi anteq; christiani vocarent poterant vocari fratres ex cā fidei christi etiā viuēte chō. 2 sic erat de discipulis eius. C Ad tertiū dōm qz turbē nondū tenerent chīi fidē: tñ

vocari poterāt fies. Et ratio est i duob? Pmo qz f; non tene rent eam omnes de turba multi tñ credebant in xpm qd dīcī Jo. 12. c. qz i die festo multi crediderūt i eū: 2 illi iā fies vocarē tur. C Scdo qz dato qz nemo illoz crederet in eum. tñ cōpetē bat eis verbū istud chīi. f. oēs vos fratres estis: qz f; nondū crederēt p dīcābat eis xps vt crederent: 2 qñ crederent fies es sent: iō pōt dīcī oēs vos fies estis. i. fies esse debetis. C Dñ at qz f; his tribus modis possunt oēs hoies vocari fratres: tñ pprie chīs accepit tertiū modū. Et pz pmo qz fies dicunt qui ex eodē pzē vel mīe descendunt: sed ponit hic xps qz sit pz oīū. f. qz de est pater oīum. nā ait. 2 pzē nolite vobis vocare super terrā: sed extra terrā nemo est pater nisi deus. ergo respectu dei sunt oēs hoies fies. C Scdo pz qz dñ in lra. vnus est pz vī qui est in celis. ergo est solus pater: 2 respectu huius vocant filij 2 fra tres 2 non alio mō: 2 sic etiā nō vocant fratres in quātū omnes descendunt a pmo hoīe: qz ille sup terrā est qz in quātū pz fuit fuit super terrā: qz ibi genuit eos a qbus totū genus humanū dīcī minatur est. C Tertio pz qz taliter chīs solet vocare pzē vt. 6. c. docuit oēs hoies orare dicentes. pz nī qui es in celis. ille at deus est: sed qui eundē in pzē vocant dicunt fies inter se. ergo sic vocat fies. 8. 18. c. f. si peccauerit i te frater tu? 2 tñ illud extē ditur ad quēcūq; hoies: qz glibet peccare pzē: 2 glibet potest cor rīpi. hoc alīqui putant: sed vix est qz de fidelibus intelligitur vt ibi ostensum est. in quātum tñ oēs tenent esse fides pōt exten di verbū ad illos 2 vocabunt fies oēs in quātum ab eodē pa tre. i. a deo sunt. f; tres pbōnes pcedētes magis faciūt ad pposi tū qz ista qz pntē pōt ad fies vt sūt xpīani vel tenētes fidē xpi. C Quare introduxit xps istud hic. f. oēs vos fies estis. Qd. 62.

Queretur quare introduxit xps istud hic. f. oēs vos fratres estis. nā itēdebat hic xps ostendere qz vnus hō non erat magister alterius sed solus deus: 2 ad hoc ni bil videbatur facere ad ppositū qz essent oēs fratres vel qz non vocarent patrē super terrā. C Dm qz fuit valde introductum ad ppositū. Pmo qdem qz istud est pbatio precedentis dīcī: dīxerat enim. nolite vocari rabbi: vnus est enim magister ve ster: 2 subdit. oēs autē vos fies estis. q. d. non pōt vocari aliq; vestrum magister qz vnus est. i. solus magister vī. i. de: 2 vos non estis magistri in alterutrū: 2 hoc qz oēs fies estis fratres. q. d. magister 2 discipulus sunt noīa magne inequalitatis: vos autē non estis inequales sed equales qz oēs vos estis fies. ergo nō est vnus magister alterius. Et pz iste sensus ex modo loquen di littere: qz dñ. oēs autem vos fratres estis. 2 tñ illa dīctio autē est continuatiua 2 bene cōuenit ad reddendū cām: 2 quia dīxit omnes eē fratres 2 non sunt fratres nisi respectu eiusdē patrie vel matris ostendit quasi ex necessitate psequētie dicens. 2 pz trē nolite vocare vobis sup terrā vnus est enim pz vester qui est in celis. C Scdo fuit ad ostendendū e qualitatē hoīum: xps enī volebat aliqd ostēdere hoies esse equales: 2 hoc est in quātū vnus nō est alteri cā effendi. nā cā 2 causatur sunt ineq; lia: f; autē vnus esset pater 2 alius filius inter hoies esset vnus simpliciter maior alio. vt ergo videatur qz vnus nō sit alio ma ior dīxit xps oēs eē fies qz vn? f; non est ab alio: f; ambo sunt ab eodē: 2 qz hic dīxit de eq; litate hoīum in quātū vn? nō ē magi alterius sed oēs hñt eundē magi m cōem: fuit vniuersitatis loc? ad ponendū hic potius qz alibi qz oēs hoies sint fies. C Tertio ponit ad ostendendū cām sequētis regule de humilitate. nā iubet qz nemo se exaltet: hoies at se exaltāt in quātū se opīnātur ma iores alijs siue sint in veritate siue nō. ad hoc aut qz hō se humi liet opz qz se ipsum cōsideret in quātum est minor alijs vel saltez non in quātū est maior. 2 hoc voluit xps ostēdere dīcēdo qz oēs sumus fratres 2 vn? nō est pz alterius in quo manifestū ē qz nō negat originē vni? hoīs ex alio: f; vult tollere inequalitatē. f. qz cā sit bonū nfm 2 eē a deo vt ab origine 2 nō ab alio hoīe nō oē mus vocare aliū hoīem pzē sed oēū: 2 oēs nos sumus fies qz ab eodē accipimus: 2 sic de? oeducit nos i cōsiderationē qz vn? nō sit alterius cā vel bonū: 2 iō nō sit maior sed sit eq; lis in quātū oēs ab eodē accipiunt esse 2 sic sunt fies. ex quo sequit qz non opz aliquis supbire sup alēx eo qz nō est maior eo: qd tñ regri tur ad hoc qz superbiat. C Quarto fit ad ostendendū diuinam excellentiā. f. vt id qd dei est non attribuat hominibus: homo enim non oat esse simpliciter alteri: ideo non vocatur pz: deus autem totum esse dat: ideo ipse recte vocatur pater.

Queretur quare dñ pzē nolite vocari vobis super terrā. Qd. 63. quare dñ patrē nolite vocari vobis sup trā vn? n. pz vī qz i celis. C Dñ qz christi noīa vocare ali quē

Oīū i xpo credētium ecclesia mī est.

B
Xps pz ec clesia mī ē fidelium.

Scdo mo dus.

Terti mo dus

Dñ.
1. rō.
2. rō.
3. rō.

Rñso
Ad. 1. rōnē

Ad. 2. rōnē

D

Ad. 3. rōnē

quē patrē nisi ipsum. **C** Quod autē deus pater sit pater quia pater est principium
dans esse: id est deus est principium dans nobis esse. ergo ipse pater vocatur et est.
Secundum est quod ipse solus sit pater et hoc pater. Primo respectu omnium quia
pater omnium est quod omnibus datur esse: id est nemo est quod omnibus datur esse
ergo nemo est pater omnium hominum: deus autem datur esse omnibus hominibus
et omnibus creaturis: id est ipse est pater omnium. **S**ecundo quia et respectu eiusdem hominis
nemo datur totum esse. nam constat homo ex anima et corpore: nemo autem datur animam
sed deus illam infundit et creat: et tamen illa est principalis pars: imo quasi totus
homo. nam plato voluit animam esse totum hominem: corpus vero non esse
partem hominis sed vestimentum hominis sicut vestis est respectu corporis:
id est in hoc errauerit. Aristoteles tamen qui recte sentit dixit. 9. ethic. quod homo
est intellectus vel maxime: homo autem non datur nisi per mentem. **I**tem mini-
strat matrem fetus: pater autem virtute formativam: deus autem totum datur tamen animam
et corpus. **E**tiam tota matrem non ministrat parietes quia non solum est
de veritate nature humane id quod in semine susceptum est et fuit in pri-
ma corporis formatione: sed et id quod postea ex alimento transit
in substantiam aliam: deus autem tamen animam et matrem totam quod est per conti-
nuationem temporis prestat: id est ipse solus est pater qui simpliciter tribuit
esse: homines autem non tribuunt nisi aliquid sue parte. **E**t hoc vult LXX.
sup. Matthei. dicens in mundo enim quis homo hominem generat: nisi vnus est
pater qui omnes creauit: non enim initium vite hominum ex parentibus: sed transitum
vite per eos accipimus. id est vnus succedit alteri a quo esse accipit
et alius alteri: tamen homo simpliciter non accipit esse ab homine sed a deo.
Et hoc sequebatur aliud. scilicet quod non debeamus vocare aliquem pa-
trē super terram. nam si solus deus est pater eius soli debemus vocare patrem:
et tamen ipse non est super terram: id est deus esse in celis. et hoc ad ostendendum
minis qui est pater terrenus. **E**t ad hoc autem causa est quare non dicitur
quis vocari magister. scilicet quia nemo est qui totaliter doceat et iterum
sicut ostensum est. scilicet nisi deus: ideo ille vocatur magister.

C An pater sit vocari aliquem preter deum. 23. 64.

Queretur autem an pater sit vocare aliquem preter
deum cum christus hic veniit. **D**icendum quod non
est peccatum. Primo patet quia verum est quod aliquis est pater preter
deum. ergo non est peccatum vocare patrem eum qui pater est:
qui enim genuit nos pater est: et hoc nomen pater his impositum est. ergo
non est peccatum vocari eos patres. **S**ecundo quia non est peccatum asserere id
quod deus asserit: sed deus asserit patres non os aliquos preter se cum
dicat quod honoremus patrem et matrem Exo. 20. et Deutero. 5. c. et in
multis alijs locis scripture vocat patres eos qui nos genuerunt. **Q**uia
non est peccatum vocare eos patres. **T**ertio quia vti vocabulo ad signi-
ficandum id ad quod significandum impositum est non est peccatum: sed hoc no-
men pater impositum est ad significandum eos qui nos genuerunt. ergo illos vo-
care patres non est peccatum. **Q**uarto quia negare patrem est peccatum mag-
num filio: neque potest pater negare sine causa videri vti ostendit. 8. ethic. i.
fine. nam qui dicit quod non potest abnegare: id est potest facilius ab-
negare filium: sed filius non potest abnegare patrem nisi efficiat mali-
cie insanabilis vti patet ibidem. sed pater tenet filium ad magnam honorem
9. ethic. i. ille est talis honor qualis qui debet deo. 8. ethic. i. vbi
et parentibus non possumus equalia retribuere. ergo nunquam potest
eum abnegare: sed si filius non vocaret patrem eum qui se genuit
auferret ei multum de honore: cum in hoc nomine multum de honore im-
pedamur genitoribus. sicut ostendit. 1. c. Mala. scilicet si ego pater sum vbi est ho-
nor meus. ergo non solum non est illicitum vocare genitores patrem: sed
etiam tenemur ad hoc. **Q**uinto quia nos imitamur sacra scri-
pturam in modo loquendi: sed ipsa vocat patres eos qui genuerunt.
ergo licet nobis vocare illos patres. **E**t ideo omnino quod non solum vo-
camus genitores patres: sed et multos alios. nam omnes illos qui pre-
sunt alicui administrationi potissime spirituali vocamus patres: et
ita omnes patres dicimus. **E**tiam eos qui etate maiores sunt pa-
tres vocamus quia secundum conditionem etatis patres nostri esse poterant
sed non sunt: et omnes isti modi accipiendi patres inueniunt in scriptu-
ris. **C**um autem obicitur quod christus venit vocare patrem aliquem homi-
nem. **R**espondetur quod non venit simpliciter vocari patres quasi nullo
modo vocarent patres: sed quod non vocarent nomine excellenti quem
proprie pater notat. nam pater dicitur principium essendi: homo autem prestat
homo aliquid esse in quantum ab eo procedit: sed esse totale siue principium
aut primum non prestat: imo deus datur istud esse solus vti ostensum
est per. c. propter quod istud nomen pater secundum suam potissimam signi-
ficationem conuenit deo. hominibus autem competit quasi equivoce vel
saltem secundum analogiam quia imperfectum esse tribuunt et non eo modo quo
deus. **E**t quia si absolute vocaretur homo pater alterius hominis
putaret sibi conuenire pater secundum plenam rationem paternitatis quod
ialium est: et fieret in hoc deo preiudicium quod ille honor qui deo
debetur per excellentiam tribueretur homini: ideo venit christus vocari
patrem aliquem hominem. scilicet secundum istam rationem totalem paternitatis quia
nullus homo sic est pater sed solus deus qui est in celis. et hoc licet omni

cit. scilicet nolite patrem vocare vobis super terram. scilicet qui sit totale et pri-
mum principium essendi et subdit. vnus est enim pater vester qui est
in celis. scilicet secundum istum modum paternitatis nullus est pater nisi deus qui
est primum principium essendi et totaliter esse conferens et a nullo reci-
piens. **E**t eodem modo de magistro dicimus: non enim licet vocare
aliquem magistrum quasi absolute sit magister. scilicet totaliter doceat: quia
nemo est qui omnes doceat neque quantum ad omnia et iterum imprimendo
sapientiam nisi deus vti ostensum est. **S**ed homo autem docet exterius
disponendo intelligibilia: ideo absolute nemo potest vocari magi-
ster nisi deus: homines autem quantum ad aliquid sunt magistri sed non sim-
pliciter. et ita apostolus vocabat se doctorem gentium siue magistrum. 1.
Thimo. 2. et deus quoque vocat alios magistros Thimo. 1. c. 11.
De hoc dicit Hieronymus. sup. Matthei. scilicet quod querebat aduersus hoc pre-
ceptum apostoli doctoris gentium se esse dixerit: aut quomodo vulgato sermone
ne in monasterijs se patres vocant iuicem. **Q**uod sic soluit aliud est pa-
trē esse nam vel magistrum aliud indulgentia. nos si hominem patrem voca-
mus honore etati deferimus: non auctore nostre offitium vite. ma-
gister enim dicitur ex sortitio veri magistri et ne infinita replicet quomodo vnus
per nomen deus et vnus filius non iudicat ceteris ne per adoptio-
nem dijs vocentur et filijs: ita et vnus pater et magister non preiudi-
cat alijs vti abusus vocentur patres et magistri.

Quo est verum quod magister omnium erat solus christus. 23. 65.

Queretur quo est verum quod magister omnium erat christus: et solus ipse
erat magister. nam magister solus deus est. quia magister
interius docet et omnes docet et quantum ad omnia: et tamen quantum ad omnia
bec nemo est magister nisi deus. **C**onceditur quod verum est: large enim lo-
quendo et per aliquam participationem magisterij multi sunt magistri
scilicet omnes qui in aliquo docent: et tamen proprie et simpliciter nemo est ma-
gister sed solus deus: quia ipse solus docet iterum et quantum ad omnia: et
tamen de christo est omnino quod est magister quia christus est verus deus: ideo compe-
tit ei magister esse. **S**ed tunc dicitur istud dictum stat aliquid
quantum ad eos qui de christo veram fidem habent sicut nos qui confite-
mur eum esse deum. iudei tamen quibus christus loquebatur non confitentur messiam
esse deum sed putant sicut vultis hodie credunt. quomodo ergo disci-
puli vocarent eum magistrum proprie coram illis. **D**icunt aliqui quod bene
dictum est: quia iudei non putarent messiam esse deum: tamen in veritate
deus erat et quod plus est quia ex sacris scripturis poterat probari: id
iestus loquebatur de messia velut de deo. **I**tem quia iudei non cre-
derent messiam esse deum credebant hoc discipuli qui iam credebant
christum esse filium dei vni Matthei. 16. c. et predicabat hoc iesus discipu-
lis simul cum iudeis. ergo conuenienter dicebat christum esse magistrum.
Sed dicendum quod non stat. Primo quia dato quod christus in veritate
esset deus cum non crederetur esse deus a iudeis non attribueret ei
iesus conditiones dei. sic patet 3. 19. c. de illo adolescente qui vocauit
christum magistrum bonum: et dixit ipse quod me interrogas de bono vni
est deus bonus. scilicet solus deus est bonus. et tamen ipse deus erat vti pos-
set vere vocari bonus: id est nullus esset bonus nisi deus: sed quia
ille adolescens non credebatur eum esse deum noluit quod contra conscientiam
vocaret eum bonum quousque deum confiteretur. **I**tem non stat quod allega-
tur. scilicet quod predicabatur hoc discipulis qui sciebant christum esse deum. nam
hoc statet si solis discipulis diceretur: sed dicebatur turbis potius
quod discipulis sed discipuli essent presentes: id est non respiceretur nisi si
des turbas: quia simile fuit de adolescente vocare christum bonum. nam cor-
am discipulis dixit ei christus cur me vocas bonum cum ipse putaret
christum esse purum hominem: sed discipuli qui illud audiebant puta-
rent illum esse deum. **E**t ergo dicitur quod vocat christus magister
et proprie quidem quasi ipse omnia doceat. sed accipitur docere de
eis que pertinent ad salutem: et tunc est verum quod sicut solus deus est
simpliciter et corporaliter pater quia ipse solus datur totum esse et sim-
pliciter et omnibus: ita christus est absolute magister quia ipse datur
totam doctrinam et omnibus. scilicet quia nihil aliud esset necessarium ad
salutem nisi quod christus doceret: et ista doctrina pro omnibus esset
ceteri vero qui docerent non essent magistri: quia si recte doceretur
nihil docerent nisi quod messias tradidisset: quia non licet deuare
a doctrina eius neque in puncto: et hoc conueniebat etiam secundum in-
tentionem iudeorum: quia dato quod messias esset purus homo cre-
debatur ab eis daturum talem doctrinam a qua nonliceret rece-
dere: et quam ceteri sequi tenerentur: et ideo ille simpliciter esset
magister sicut deus est pater simpliciter. **S**ecundo apparet
quod ista sit intentio christi: quia hic quando locutus est de patre dixit
quod deus erat pater et nemo alius. quando autem dixit de magi-
stro dixit quod christus. id est messias erat magister et nemo alius et deum non
expressit. in quo innuit quod ad esse patrem vere et simpliciter oportet
tebat esse deum: et tamen ad esse magistrum non oportebat esse deum: sed
alicui minori poterat competere. scilicet christo quem iudei minore putabant.
Et causa est quia pater est principium essendi: id est vocat absolute pater qui

Hieronymus
mi pulchra
sentia

Ratio ad
sententiam
quoniam.

Petitio

Nonnullus
responsio.
1. ratio.
2. ratio.

Confutatio.
1. ratio.

2. ratio.

Doc. rati.
1. ratio.

2. ratio.

Que pprie
doctrina
vocatur.

3. rō.

4. rō.

Sol' deus
bonus est

Responso
ad qñ. qd.
3. rō.

2. rō.

Rñso ad
secundum
questi. q.

Nonul-
loz rōes
in trium
1. rō.
2. rō.
3. rō.

est pñcipiū totius esse: magister autē dicit doctrinā: ideo vocat magister qui totā doctrinā tradit: et qz illā pprie doctrinā vocamus que ptinet ad salutē nostrā aliā vero que ad hoc non pertinet quasi eguocē vocamus doctrinā: iō illū dicemus absolūte totā doctrinā tradere qui docet oīa que sūt necessaria aut sufficientia ad salutē: sed hec docet messias et potest docere ea etiā si esset minor deo. ergo ipse vocat absolute magister: sed absolute non potest vocari pater qui non est deus eo q nō pōt esse pñcipiū totius esse qui deus non est. Tercio apparet h qz ex verbis iesu apparet manifeste q ipse nō vult patrē et magistrū ptinere ad eundē vel saltē fm eandē rōnem. Poterat. n. poni hoc tripliciter. Uno modo q tam pī qz magister vocaretur simul deus et christus. Secūdo mō q pī et magister vocaretur deus: et magister vocaret xps simul cū deo: sed nō pī. Tercio modo q deus vocet solū pī. xps vocet solū magister. Si acciperet pīmo mō poneret vt penitus equales xps et deus: vt acciperet tā pī qz magister large sicut in nobis accipimus pīez et magistros. Si acciperet secūdo mō posset facere dubitationē an soli deo cōpeteret esse magīz vel alicui minori. Ponēdo at tertio modo in nullo cōcant cū deus se habeat ad solā pñtātē et xps ad solū magistrū. Et tñ ponit hic in tertio modo qz qñ de pīe locutus est solū deū noīauit: cū autē magistrū solū christū exprēssit. nā bis tetigit d magistrū et nūqz noīauit deū: s; pīmo dixit. nolite vocari rabbi: vnus est. n. magister vester: et non exprēssit ibi qz eēt: et postea dixit ne vocemini magīz qz magister vnus vester est xps. iō voluit ad solū deū ptinere pñtātē et ad solū xpm magīz quasi esset aliqd mitius. Quarto apparet hoc manifestius qz si magistrū eē acciperet xps hic put solū deo cōpetit negaret illud de hoīe de quo negat cetera q deo soli cōpetunt. s; non facit. ergo magistrū eē non cōpetit soli deo vt xps loquitur. sic p. 3. 19. et Mar. 10. c. qñ adolefcēs dixit xpo magistrū bone rē. et xps redarguit ipsum quare vocabat eū bonū vt p. 3. c. 2. tñ non redarguit q eum vocet magistrū. si tamē equalia essent vtrūqz negaret. Et p. 3. c. 2. dixit q non vocaret eū bonū qz solus deus est bonus. si ergo solus deus eēt magister diceret pariter q non vocaret eum magistrū: sed hoc nō negauit neqz phibuit se vocari: imo sic vocabat. ergo esse magistrū poterat cōpetere alicui qui esset minor qz deus: et sic eēt corā iudeis qui non credebant xpm. i. messia eē deū poterat cōuenienter dicē iesus q nō erat aliqs magī nisi xps: qz ipe sol' plene tra debat totā doctrinā neciā ad salutē: ceteri vō nō poterat aliqd addē ad h negā ab illo deniā. s; leg solū id qd ille docuisset.

Quar xps nō dixit hic q pī oīz eēt xps s; magī oīz. Qd. 66. Quare xps nō dixit hic q pī oīum eēt xps: et quare spāliter voluit dicere q esset xps magister oīum. Ad pñmū oīm q fuit. Pīmo qz pī eo mō quo hic accipit non potest cōpetere nisi deo cū debeat dare totū esse et simpliciter: et tñ iudei non credebant messia eē deū: ideo non crederet eū esse pīez eo mō quo xps loquebat. Secūdo qz dato q ex sacra scriptura posset cōstare xpm esse deū et iō esse patrē absolute: tñ hoc non faciebat ad ppositū qz pbat eum esse deū. i. q totū esse daret nō erat qd xps itēdebat: et erat magne difficultatis apud eos qui aliter itelligebant sacra scri pturā: iō non curauit de hoc. Ad scdm oīm q voluit ostēdere se esse magīz qz istud magis ptinebat ad eū. nā xps nō venerat ad oī dēdū opa ptātis s; ad pñcādū veritatē quā credentes saluaremur: et iō opa ptātis ei nō pderat directe et per se: s; solū ad doctrinā: non enī faciebat miracula ppē aliud nisi vt crederet. et sic dī Jo. 20. c. multa et alia signa fecit iesus que i hoc li bro scripta nō sunt: sed hec scripta sunt vt credatis qz iesus ē filiū dei et credētes vitā habeatis. et tñ ad fidē pderat doctrina: qz id qd ipe docebat tenēdū erat et credēdū: iō potius voluit loqui de doctrina sua qz de potestate. et maxime qz istud facilius suaderi poterat qz id qd ad potestatem pertinebat.

Quo xps dixit magī vī vn' eēt xps: et an d seipso loquebat. Qd. 67. Quo xps dixit magī vī vn' eēt xps: et an de seipso loquebat. Aliq dicūt q sic. Et pī pīmo qz dī Jo. 13. c. vos vocatis me magī et dñe et bñ dicitis: sūt et enī. et hoc dixit ipse discipulis suis: iō et poterat nūc eis dicere se eē magīz de se loquēdo. Scdo qz ipsemet iubeat se sic vocari. j. 26. et Luc. 22. et Mar. 14. site in ciuitatē ad quēdā et dicite ei. magī dicit tempus meūz ppe est rē. Tercio pī qz ita vocabant eū iudei tā pharisei qz ceteri: et ipse libenter rñdebat audito isto noīe vt. s. pce. c. f. magī scim' qz verax es. et itēz. magister qd est magnū mādātū in lege. et etiā saducei sic eū vocabant. e. c. f. magī Moyses dicit rē. ergo vocaret se nūc magīz.

Qdōm q iesus dicendo h non loquebat d seipso qñ de seipso: nā cū loqueret de xpo. i. messia et ipse eēt messias et nemo alius opz q de seipso loquat. tñ non loqz de se quasi de se vt expse ex mō loquendi seipz exprimat. Et pī pīmo qz ad h oportebat q notū esset ipsum esse messia: et tñ h non erat sic credūt apud iudeos. ergo non loquitur de seipso. Sed obijciē q discipuli q hec audiebant sciebant iā eū esse messia. s. 16. c. ergo poterat de seipso loq. Qdōm q non sufficit. nā s; discipuli hoc audirent non adiunabatur: qz non erat ipse ad quos sermo dirigebat: sed turbe iudeoz q nōdū hoc credebāt: discipuli autē erat iter illos: s; nō ps aliqua notabilis ad quē sermo fieret: iō sicut nemo sciēte iesum eē xpm nō diceret hoc iesus quasi ex noīe suo: ita neqz diceret nunc sciētib' solis discipulis iter turbas iudeoz. Secūdo qz hoc dato loqueret ex noīe suo expse vt diceret vn' est et solus magī vī. s. ego: et tñ dixit vn' est magī xps. ergo noluit ostēdere q d se loqueret. Tercio qz xps an mortē suā nōdū reuelauerat iudeis an messias esset. nā in die passionis quesuit ab eo caiphas adiurādo si erat xps fili' dei bñdicti. j. 26. et Mar. 14. et tñ si nūc de seipso loqueret vocādo se xpm. i. messia apte non qñerent ab eo hoc iudei statim in passione. ergo nō reuelauerat tunc neqz alio tpe. Quarto pī qz si xps hoc diceret qñ de seipso vocādo se messia blasphemaret multi iudei: et potissime pharisei. Qd pī qz. j. 26. et Mar. 14. c. qñ iesus rñdit caiphe se esse xpm scidit ille vestimenta sua: et dixit iam non esse necessaria testimonia qz ille blasphemauerat. et tñ nūc nemo locutus ē qz. ergo loquebat quasi de alio et non de seipso. Quinto qz simili mō eadē die qñerat ipse d messia a phariseis. i. qd eis videbat d xpo cui' filius eēt. et tñ manifestū est q nō loquebat d seipso qñ de se qz illi nihil tunc rñderet s; recurreret ad iniuriā: sed qñuit qñ d alio vt oīum est pce. c. qñ hic loquebat d se ipso qñ d alio. et h est tenēdū. Ad pñmū iōiū oīm q nō ē si mile qz ibi xps locut' ē solis discipulis q eū agnoscebāt eē messia. s. 16. c. et iō tā oīm qz magī corā eis se poterat vocare et cōueniēs erat sic dici ad eos docēdū. sec' erat nūc qñ loqebatur turbis iudeoz q h nesciebāt et sequebant icōueniētia dicēdo h corā illis vt dictū ē. Ad scdm oīm q ipse iubeat se vocari magistrū: nō put magī signat solū messia sed put uenit oib' illis quocūqz docent: et qñ ipe docebat oēs vocabat ab oib' magister: et ita se vocari iubeat: et h ex noīe nō exprimebat. Ad tertiu dī cōpetit qz xps est: tñ h ex noīe nō exprimebat. Ad tertiu dī cōpetit qz pharisei et saducei et oēs iudei vocabāt iesum magī non put solū messie vel solū deo cōpetit s; put erat nomen gñale quo ipse et vtebant vocādo seipso magīos: et ita dixit xps q volebant vocari ab hoībus rabbi: et ita non vocabant iesum magistrum spāliter sicut ei cōpetebat qz erat deus vel messias.

Ad qd pderat nē xpo dicē q vn' i. sol' magī erat xps rē. Qd. 68. Sed queretur ad qd pderat nūc xpo dicē q vn' i. sol' magī erat xps cū nesciret eū eē xps. Qdōm q pīmo pderat ad releuādū difficultatē pbatōis quā factur' erat xps postq agnosceret eē messias. nā volebat q tñ crederet ei sūme: et iō ostēde dbebat q messie i oib' credēdū erat hoc at nūc pbauit. nā vocauit messia magī simplicr et solū eum magī: iō ei soli i oib' erat credēdū. Scdo fuit qz quētiū istud nūc pbabat q postq ostēderet vel diceret iesū eē messia. nā tñ iudei iuderet ei et forte nō assentirēt ei i oib' credēdū erat: nūc vō cū nō diceret qz eēt messias neqz inuebat iesū eē messia facili' assentirēt eis q dicerent in honore messie. i. qz ipe sol' eēt magī et ei credēdū erat p oīa: sic. n. fuit pce. c. qñ qñuit iesus d xpo. i. d messia cui' fili' eēt: et rñsuz ē q dauid: ipse vō ostēdit q erat fili' dei et nō restiterūt ei pharisei: et tñ si de seipso qñeret ab eis cui' filiū eū putaret statim pūgent i iniurias et tumultu as: et nō diceret eū filiū dauid qd messie competeat.

Quo messias poterat vocari magister. Qd. 69. Quo xps. i. messias poterat vocari magī. nā soli deo cōpetit magī eē vt oīum est. i. ipse. n. solus docet qñtū ad oīa et iterius. Dicit pōt vno mō q messias vere et plene magī ē qñ ipe de' ē: et iō nihil deest ei de plenitudine magī. Scdo pōt dici q et si messias absolute ille q dōpur' hō eēt magī simpliciter: qz magī vocat absolute ille q dōcet oīa q sunt neciā ad felicitatē q ē finis nr: et tñ messias daturus eēt legē q dirigebat ad vitā eternā sufficiēter vltra quā nībil erat neciū: iō et si messias nō eēt de' vocaret magī absolute. et h mō itelligebāt iudei q nō credebāt messia eē deū: et tñ credebāt q ipe eēt sol' magī qz nō restiterūt vbo xpi nūc. Cōter accipiēdo magī pro eo q simplicr in hoībus et iterius doceret messias sic magister. quomodo stabit quod dicitur q solus ipse

ipse est magister: qz tunc pater non esset magister neqz spūsanctus. Dicendū qz pater z spūsanctus est magister: z non obstat qz solus xps sit magister: qz in essentialibus predicatio facta de vna psona non excludit alia. sed magistrū esse est essentialē: ideo h dicit qz solus filius est magister non excludit pater neqz spūsanctus. Et rō est qz pater filius spūsanctus nō sunt plures magistri sed vnus magister: z iō ille magister qui est filius solus est pater z spūsanctus: qm non est alia sapiētia aut virtus nālis qua p̄ doceat z spūsanctus q̄ illa qua filius docet: z iō si vna persona diuina est magister z alia quoqz erit magister.

Quomodo est verum qd christus dixit. s. qui maior est omniū vestrum erit minister vester.

Qd. 70. Quēretur quō est verū qd xps dixit. s. qui maior est omniū vestrū erit minister vester.

Aliqui dicunt qz intelligit per modū p̄nūciationis. s. qz ille qui maior futurus esset in ecclesia esset minister. nā maior in ecclesia est vicarius xpi. i. sūmus pontifex. z iste est minister. s. seruus. vnde sic vocat se seruū seruoz dei. z sic exponit Nicolaus. Sed melius stat qz ponat hoc per modū imperij vel cōsiliij qz p̄nūciationis. Primo qz ista sūia sua alibi repetit z ponit per modum imperij vel cōsiliij vt statim dicitur. ideo d̄z exponi ista per illā. Scdō qz non stat satis cōuenienter qz ponat pro p̄nūciatione: qz xps intēdit ea que p̄tinent ad doctrinā. p̄nūciare autē quid futurū non p̄tinebat ad doctrinā neqz ad aliquā vtilitatē: vt qz diceret qz princeps ecclesie vocādus erat minister: quia multa alia vtiliora poterant p̄dicari que tñ xps non curabat p̄dicare. ergo neqz istud dixit p̄dicando futura. Dicendū igit qz dicit docēdo: z pōt intelligi dupl̄. Uno mō vt intelligat. qui maior est omniū erit minister vester. i. qui voluerit maior esse inter vos opz qz sit minor efficiendo se minozē z ministrū: omniū: qz nunc non pōt quis puenire ad magnū statū nisi per humilitatē. sic d̄z Mar. 9. c. figs vult primus esse erit omniū nouissimū z omniū minister. z iterū ait. qui nō receperit regnū dei vt paruulus nō intrabit in illud. Alio mō pōt accipi qz r̄deat p̄cedentibus: qz dixit xps qz nullus erat magister nisi xps. i. messias: z qm aliquis diceret. qd ergo nos sumus qui docemus: z potissime cum aliq magnalia docerent z facerent sicut accidit inter discipulos xpi. r̄det xps qz illi nō erant magistri: qz nō solū oēs imo figs eēt potissim⁹ omiū in docēdo nō esset ille maḡ s̄ eēt minister. s. p̄p̄: qz ea que doceret nō doceret quasi a seipso sed accipies ea a christo: z ideo non esset magister: qz magister a se h̄z: sed esset quasi magistri minister. sic dicit Origenes. si ministrat quis verba diuina: sciens quia christus in eo fructificat nequaquā se magistrum sed ministrum p̄fiteatur.

Ad qd introduxit xps h̄ verbū. s. qz maior est omiū zc. Qd. 71.

Quēretur ad qd introduxit xps istud verbū. s. qz maior est omiū vestrū erit minister vester.

Dm qz vno mō introducitur hoc quasi p̄batō p̄cedentiū. nam dictū fuerat qz non vocemur magistri qz magister noster vnus. i. solus est. s. xps: z qz maḡ est nomē inegalitatis z excellentie vetuit inter nos istā inegalitatē q̄tū ad animū. s. vt nemo se credat vt alijs maiorē: qz tūc liceret ēt se vocare magistrū z patrē: sed potius qz maior est d̄z se reputare vt minozē z seruū omiū: z ita non vsurpauit nomē magistri z p̄p̄s aut oñi. Scdō ponit hoc ad ostēdendū qz non concordamur phariseis z scribis in doctrina. illi. n. cupiebāt primas cathedras in synagogis z primos accubitus in cenis z vocari ab oibus rabbi. z in his nō solū qui aliquo bono digni videbant s̄ ēt qui nullo bono digni erāt talia appetebāt. xps aut ex opposito docet nos. s. qz nō solū qui digni nō sunt nō ambiāt talia sed ēt qui digni sunt illa nō cupiant sed potius se p̄uos spōte faciant alijs seruiētes. Tercio ponit hoc ad ostēdendū d̄ziam inter legē xpi ad status alios hoīū. s. qz in lege xpi alijs principatus esse debebat: qz nullus status pōt manere sine principatu: qz als nullū esset regimen aut ordo: z qz status legis xpi est valde ordinatus necesse est qz daret principatus in eo: z sic est. Et tamē hoc xps voluit. s. qz principes in statu legis sue non essent tales quales apud gētes: qz ibi principes h̄nt nomē principum z b̄nfactor q̄ ab eis p̄deat velut a principio quoddā z cā efficiēt bonū subditoz: z insup oñant subditoz imponētes sibi onera quasi vere sint subditi eoz z p̄ eis teneant ad oēm obedientiā z tributoz p̄stationē. sic d̄z. s. 20. c. principes gentiū oñminant eoz: z qui maiores sunt p̄tatem ercent in eos. z Luc. 22. c. d̄z. principes gentiū oñant eoz z qui p̄tatem h̄nt sup eos b̄nfici vocant. i. bonū impendētes z a gbus bonū subditoz dependet. xps aut vtrūqz abstulit in suo principatu. s. qz principes nō subijcerēt alios sibi quasi subditos imponēdo illis onera vt

vere subditis: sed potius qz principes acciperent sup̄a se onera subditorum z ministrarent eis. z de hoc dicit. s. 20. c. z Mar. 10. z Luc. 22. s. non sic autē erit inter vos: sed quicūqz voluerit inter vos maior fieri sit vester minister: z qui voluerit inter vos primus esse erit vester seruus. Scdō aut ex primo intellegebat. nā si princeps subijceret se subditis ministrādo eis non se vocaret b̄nfactorē vel cām boni eoz: qd ad sup̄biam z inanē gl̄iam p̄tinet. Dic vero vtrūqz exp̄sse posuit. primū quidē. s. non oñari. i. non imponere onera subditis quasi vere subditis cū dicit hic qz qui maior est. i. cōstitutus princeps in ecclesia non d̄z se vt maiorē reputare z tenere sed efficiat se ministrum omniū. Scdō aut vetuit cū. s. dicit qz nemo vocaret maḡ: z si nō licet vocari magistrū z patrē: a fortiori non licebit vocari oñm qd est nomen maioris potestatis.

Quō est verū illud. s. qui se exaltat humiliabit.

Qd. 72. Quēretur quō est verū illud. s. qui se exaltat humiliabit.

Dm qz pōt intelligi vno mō. s. qui se exaltat iactādo se de bonis que h̄z vel de illis que nō h̄z apud hoīes. humiliabit. i. tenebit vt humilis vel abiectus apud deū. z hoc mō oīs qui peccat humiliabit apud deū. i. p̄uus reputat. Qui aut se humiliat. i. paruū iudicat hic z cōtēptibilē ēt si habeat excellentiā vel accepit a deo aliqua que possint eū extollere exaltabit apud deū: qz deus reputat illū vt excellentem. Sic dicit Remigius. oīs qui se de suis meritis extollit apud deū humiliabit: z qui se de b̄nfactis humiliat exaltabit apud deū. z iste modus loquendi est in sacra scriptura vt. s. 5. c. s. qui soluerit vnum de p̄ceptis istis minimis z docuerit hoīes minimus vocabit in regno celoz: qui autē fecerit z docuerit hoīes magnus vocabit in regno celoz. puenit aut ex hoc qz humilis significat abiectū: z humiliate significat abijcere z cōtēnere: z tñ aliqui cōtēnit hō se ipsum z abijcit se p̄p̄ deū. z tūc est humilitas que est virtus multum laudabilis. Aliqñ aut cōtēnit hō ab alijs vel abijcit aut efficit parui valoris z honoris. z tūc d̄z humiliari. sic accipit Exo. 2. r. c. de illo qui deflorauit virginē: d̄z qz humiliauit eā. s. qz non est tanti honoris neqz valoris aut opinionis femina ad hoc qz accipiat virū postqz deflorata est: sicut qñ manet in virginitate. z hoc mō vocat humilitas status paruus qui est status pauper z eoz quos nemo magno honore dignos putat. sic accipit Lu. 1. c. ex verbis oñe nostre. s. qz respexit humilitatē ancille sue. z non accipit humilitas pro virtute sed pro paruo statu. nā si pro virtute acciperet eēt sensus qz laudaret se oñia de virtute illa: z diceret qz p̄p̄ meritū humilitatis respexit deus ad illā. sed falsū est. nā sicut nō licet alicui se laudare de virginitate vt alia v̄tute: ita neqz licet se laudare de humilitate imo magis vitiū z magis turpe est se de humilitate laudare qz de alijs virtutib⁹ vel excellentiis: cū humilitas opponat sup̄bie fm quā qz extollit de excellentia quā h̄z vel h̄z fingit. est ergo sensus. s. qz respexit humilitatē ancille sue. i. statum paruū z cōtēptibilē inter hoīes: z voluit me eleuare ad excelsū. iō beatā me dicent. s. nō dicar beata ab oibus propter id qd ego habebā s̄ p̄p̄ id qd deus mihi dedit respiciēdo me humilē. i. paruā z cōtēptibilem existentē. Alio mō pōt intelligi qz qui se exaltat in hac vita sup̄biendo de aliqua excellentia quā h̄z vel non h̄z vel se de ea iactat humiliabit. i. deprimet in inferno: qz non pōt esse status cōtēptibilior qz manere in inferno: eo qz ibi nullū bonū manet. in quocūqz aut alio statu vel manet bonū vel sp̄s boni que in inferno nō est. Tercio mō pōt intelligi pro statu p̄p̄i. s. qui se hic exaltat humiliabit hic. nā aliq extollunt hic p̄mēdo. primos suos quasi subditos: z illos deus interdū deijcit a statu suo: z hoc est humiliare eos z cōtēzio: qui se humiliat exaltabit. s. qz aliq humiliant se hic coram deo z hoībus nullo bono dignos se reputando: z deus illos extollit h̄oando magnos honores in vita. sic d̄z. 1. Re. 15. c. de saule. s. cū paruus esses in oculis tuis caput factus es in tribub⁹ israel. sic d̄z Luc. 1. esurientes impleuit bonis z diuites dimisit inanes. i. exaltauit humiles z depressit diuites. De humilitate nō est nunc oīm: qm satis declaratū est. s. 18. c. a. q. 15. vltqz ad. q. 2. 1.

Et autē vobis scribe z pharisei hypocrite: qz clauditis regnū celoz ante hoīes. Eos enī nō intratis nec introeūtes finitis intrare. Et vobis scribe z pharisei hypocrite: qui comeditis domos viduarū orationes lōgas orātes: p̄p̄ hoc ampli⁹ accipietis iudiciū. Et vobis scribe z pharisei hypocrite: qz circuitis

Sexta pars Matthei * Abulenſis.

Rñ. ad qñ tum qōnis 1. mō

Humilitas supbie opposita.

Rñ. ad qñ tum qōnis 2. mō

Tertia rñ. ad qñtur. q. 3. mō

Als non h̄z autē.

als nō h̄z ve vobis z q cōeditio vsqz iudiciū

mare et arida ut faciatis vnu pſelitu: et cu fue-
rit fact: facitis eu filiu gebene duplo q̄ vos.

Lenerio
Diuſio

De aut vobis. Postq̄ oñdit xps hypocriſis motiuu qd est
supbia. oñdit hic multiplicē eius effectū. Et diuidi-
tur in duas: qz primo ex multiplici effectū hypocriſis oñdit cul-
pam. scdo subiūgit penam ibi. (Serpētes genimina viperarū).
Circā primū cōsiderandū q̄ cu hypocriſis sit simulatio qdaz
et illa opponat veritati. Veritas aut triplex est. scilicet iustitie: vite: et
doctrine. id ostendit quō pharisei per hypocriſis simulationē
corrūpebant oēs has veritates. Et primo qualr corrūpebāt ve-
ritatē doctrine. Scdo qualr corrūpebant veritatē vite ibi.
(Ue vobis scribe et pharisei q decimatis.) Tertio qualr corrū-
pebant veritatē vite ibi. (Ue vobis scribe et pharisei qui mūda-
tis.) Circā primū vt aliqui vñt cōsiderandū est q̄ doctrina
legis ad tria extēdebat et ordinabatur. Primo ad cognitionē xpi
in lege pmissi. Scdo ad salutis psecutionē per mādatorū imple-
tionē: qz dictū est. s. 19. c. si vis ingredi ad vitā serua mandata.
Tertio ad cultū vniū dei obseruandū: et id diuidit ista prima
pars in tres ptes fm q̄ pharisei corrūpebant ista tria per simu-
lationē. Scda ibi. (Ue vobis scribe et pharisei qui circuitis.)
Tertia ibi. (Ue vobis oues ceci.) Circā primū qz. (Ue vo-
bis.) Ad maledictionē p̄tinet quā xps p̄nūciat istis. (Scribe et
pharisei.) Cōtra istos incepit loq in principio capli cū dixit. sup
cathedrā moysi sederunt scribe et pharisei. et eos cōtinuat ser-
monē vsq̄ ad finē. c. (Hypocrite.) i. simulatores sanctitatis quā
non hēbat. (Quia clauditis regnū celoz.) i. claudendo portā vt
non sit hoibus aditus introeūdi in regnū celoz. (Ante hoies.)
In hoc significat p̄mptitudinē ad intrandū quā isti tollebat. i. q̄
regnū celoz corā hoibus erat apertū ita vt cuisq̄ p̄mptū esset in-
trare qz ostiū erat ante hoies. i. corā hoibus: et tñ isti claudēbat.
(Uos. n. nō intratis.) i. pharisei et scribe nō intrabant in regnū
celoz quocūq̄ accipiat illud: et ita erat culpa. (Neq̄ introeū-
tes.) i. intrare volentes vel intrare paratos. (Intrare finitis.) i.
impeditis eos: et ita erat magna culpa. nā si ipsi non intrarent et
permitterent alios intrare erat in seipsos iniqui: sed non erant
inuidi in alios. si vero alios non pmitterent intrare vt ipsi intra-
rent essent quidē increpabiles: sed nō oīno. nūc vero cū ipsi non
intrarent neq̄ pmitterent intrare volētes erat magna increpa-
tione digni. (Ue aut vobis.) Dic ponit scdm in quo pharisei
et scribe corrūpebāt veritatē legis q̄tū ad impletionē p̄ceptorū
per hypocriſim. et dicit. (Ue vobis scribe et pharisei.) Oēs iste
maledictiōes dirigit ad istos. (Hypocrite.) Ex hypocriſi erat
totū malū istoz de quo eos nūc xps arguit. (Qui comeditis do-
mos viduarū.) i. accipitis quicqd vidue hnt. et ita deuoratis do-
mos earū. (Ozōnes longas ozates.) i. faciētes longas ozōnes.
et est modus loquēdi iudaicus et impoprius: qz nemo ozat ozō-
nem. et sile dī ps. 105. i. crediderūt verbis eius et laudauerūt lau-
dem eius. et tñ nemo laudat laudē sed laudē pfert. (Propter h
amplius accipietis iudiciū.) i. maiorē p̄dēnationē. i. q̄ illi q̄ pec-
cant et nō decipiunt hypocriſi sicut vos decipitis. (Ue aut.) Dic
aut fm alios ponit scdm de supra dictis. i. (Ue vobis scribe et
pharisei.) Ex eadē rōne ex qua. s. i. qz peccabāt h nō in eodem
pctō cōminat xps vel maledicit phariseis et scribis. (Hypocri-
te.) Istud quoq̄ ex hypocriſi faciebant. (Qui circuitis mare et
aridā.) i. pambulatisterrā et mare: et cōsuetā hypbole. i. p multa
discussis. nā nō discurrebat p terrā totā et mare ad hoc q̄ vnu
p̄selitum cōuerterent: h multa circuitibāt faciētes multa inge-
nia et magnos labores adhibentes. (Ut faciatis pſelitu vnu.) i.
q̄ cōuertatis vnum hominē ad iudaismū de gētilitate. (Et cu
fuerit factus.) i. pſelitus. i. conuersus ad iudaismū. (Facitis
eum filium gebene.) i. oīgnū inferni pena. (Duplo q̄ vos.) i.
valde vobis deteriozem.

Quare xps posuit tra phariseos et scribas ve. Qd. 73.

Quereſ quare xps posuit hic phariseos et scribas ve.
Cdm q̄ ve importat maledictionē. sic patet
Apo. 8. c. vbi audita est vox vniū magne agle volātis p mediū
celi dicētis. ve: ve: ve: habitantibus in terra. et Apo. 9. c. dicit
vnu abijt et ecce adhuc veniūt duo ve post bec. Cā huius ex-
pressionis maledictionis dicēdo ve fuit p̄ia qz voluit exterrere
phariseos et scribas vt cauerēt a malo quo utebant: qz fortassis
timore supuēturi mali desisterēt. Scda cā fuit vt xps oñderet se
filiū deo in p̄tione legis. de. n. cū posuit legē mādauit ad cōfir-
mationē ei. pferri maledictiōes sup nō obſuātes: et bñdictiōes
sup obſuātes: et iussit sex trib stare sup mōtē garizim ad bñdicē-
dū: et sex trib ad maledicēdū sup mōtē bebal in introitu terre

chanaā Deut. 27. et ibi tam bñdictiones q̄ maledictiones ponū-
tur: xps aut cū esset verus deus q̄ legē dederat moysi tenuit hic
in datione legis noue similē modū. i. vt bñdictiones obſeruatō-
ribus et maledictiones trāsgressoribus poneret. bñdictiones aut
posuit. s. 5. c. i. bti paupes spū. bti mundo corde et. hic aut cō-
ponit maledictiōes trāsgressoribus: et qm isti trāsgressores erāt
pharisei et scribe q̄ nolebāt intrare in regnū celoz et intrātes p̄bi-
bebāt vt dī. s. in lra. pferunt maledictiones et eos quasi et p̄ci-
puos trāsgressores: et ponunt tot bñdictiōes quot maledictiōes.
i. vtrobiz septē. CDe h dicit Origenes sup Mat. i. xps quasi
verus filius dei illius q̄ dedit legē moysi fm similitudinē bēnedi-
ctionū que sunt in lege dixit et ipse beatitudines eoz qui saluāt.
fm autē similitudinē maledictionū positarū in lege ponit ve ad
uersus peccatores dicens. ve vobis.

An ueniēs fuit q̄ xps h p̄eret maledictiōes et peccātes. Qd. 74

Quereſ an ueniēs fuit q̄ xps poneret h maledictiones
et peccātes. Aliq̄ oñt q̄ nō: qz maledictio ad
malū p̄tinet. in deo aut malū nō est neq̄ p̄ci: et nō neq̄ maledicē.
Itē p̄ qz Actu. 3. c. oī. deus autē suscitauit fratrē suū quē misit
bñdicentē vobis. Tertio qz ad xpm p̄tinebat nō maledicere cu
ipse vetuisset illud vt p̄ Luc. 9. c. vbi Jaco. et Jo. volebāt male-
dicere cuidā castro inuocādo ignē de celo sup locū illū. et xps in
crepuit eos dicēs. nescitis cuius spūs estis: filius hoīs nō venit
aias p̄dere s̄ saluare. Ap̄s quoq̄ secutus doctrinā xpi iubebat
bñdicere et nō maledicere ad Ro. 12. c. i. bñdicite p̄sequentibus
vos: bñdicite et nolite maledicere. q̄ xps nō debebat maledicere.
Cdm q̄ maledicere accipit duplī. Uno mō p illatiōe mali.
Alio mō pro exp̄sione mali: sicut bñdictio interdū accipit p bo-
noz collatione interdū pro boni imp̄catione. sic accipit Nume.
6. c. i. sic bñdicetis filiis israel. et illa bñdictio sacerdotalis q̄ p̄-
stebat in p̄latione bonoz. i. bñdicat tibi oīs et custodiat te et. et
postea ibidē accipit bñdictio pro bonoz collatione. i. inuocabūt
nomē meū sup filios israel et ego bñdicā eis. i. bona p̄ferā. q. d.
hoies nō p̄nt nisi bñdicere imponēdo nomen dñi sup subditos
inuocādo illud: s̄ deus bñdicat. i. inducēdo bona imp̄cata. De
maledictione s̄r est. Si aut accipiat pro maloz inf̄ctione tam
deo q̄ hoibus licitū est maledicere alicui. i. inferre illi malū cum
multi sint pctōres qbus tā deus q̄ hoies iuste mala inferūt. Si
aut accipiat pro maloz exp̄sione tūc pōt accipi duplī. Uno mō
pro maloz p̄nūciatione. Alio mō pro maloz imp̄catione. Acci-
piendo primo mō licita est maledictio: et istud cōuenit p̄betis q̄
p̄nūciant mala futura et aliquos sicut deus illis inspirat. Acci-
piendo scdo mō vt est imp̄cari: aut simplr optat alicui malū vt
illi eueniat inq̄tū malū est vel optat euenire malū vt per illud
emēdet vel a malo arceat q̄ malus est vel q̄ nōdū malus est et
malus efficiet nisi esset malū qd imp̄camur. accipiendo primo mō
illicitū est: qz malū vt malū est et nociuū solū nūc est licitū alicui
optare: qz nō oī mouere voluntatē nisi bonū. malū vero fm
rōnē malū et nociuū nō pōt hē rōnē boni nisi in eo q̄ h̄ appetitū
deordinatū: et sic pctm est malum eo mō optare et imp̄cari. Acci-
piendo scdo mō aliqui est licitū et potissime hntibus iurisdictionē
quoz actus q̄tū ad quasdā penas est maledicere: vt in maledi-
ctionibus q̄ pferunt in excoicationibus grauissimis. sed de his
dictū est magis. 2. Re. 1. c. sup illo vbo. maledictionis vō. i. mō-
tes gelboe neq̄ ros neq̄ pluuia veniat sup vos. CDe xpo nūc
oīm q̄ licuit ei maledictiones istas ponere. Et p̄mo qz de erat.
deo aut nihil est illicitū. Scdo qz sic deus posuit maledictiones
sup trāsgressores legis Deut. 27. c. et dictū est p̄c. c. i. et xpo idē
licebat. Tertio qz iste maledictiones nō fuerūt posite p modum
imp̄cationis sed p modū p̄nūciationis. nā imp̄cari p̄tinet ad eos
qui mala volūt et inferre non p̄nt: et id p̄tūt inferri ab eo q̄ pōt.
deo aut non uenit hoc: ipse ḡppe nihil odit Sap. 1. c. i. qz si aliqd
odisset nō posset illud stare: s̄ diligat deus oīa q̄ sunt. et si alicui
malū vellet inferre statim inferret qz nihil posset impedire et non
imp̄care. et tñ p̄nūciare malū nō est malū: qz hoc faciūt p̄p̄ete
inspirati a deo. ḡ a fortiori xpo liceret. CAd primū in 3iū oī
q̄ maledicere eo mō quo xps maledixit nō erat malū optare s̄
malū p̄nūciare vt dictū est. CAd scdm oīm q̄ xps venit ad
p̄nūciandū bonū et efficiendū illud. nā efficit bonū redēptiōis
nre et p̄nūciat nobis vitā eternā et suast a pctis recedere qd
bonū erat dādo spē salutis et redēptionis Act. 3. c. i. misit filiū
suū bñdicentē vobis vt cōuertat vnuſq̄q̄ a negtia sua. malum
aut p̄nūciat xps minus p̄ncipalr et cōr: vñ nō sunt sicut ouo act
sed vt vnus: qz si vitā eternā p̄nūciat hisq̄ auertant ab iniqui-
tate necē est vt p̄nūciat penā eternā manētibus in iniquitate et trans-
gressoribus legis sicut facit. j. 2. c. et ita facit hic: qz cū p̄ncipalr
posuisset

Ri. ad q̄
tum qōnis

1. cā

2. cā

posuisset benedictiones siue beatitudines obseruatoribus legis ponit hic maledictiones transgressoribus. Ad tertium dñm qd ibi nō vetat maledicere sed malū efficere. nāz volebant duo illi discipuli inducere ignē de celo sup locūz z gentē z h xps vetuit. Itē dato qd hic accipiat vtrūq. i. maledicere z malum efficere: accipiet maledicere fm imprecationē: z hoc nō erat licitū discipulis qz erat desiderare malū inqstū nociuū. xps aut nō sic posuit hic maledictiones vt. s. dictū est. Lū aut apls dixit bñdicite z nolite maledicere intelligit de imprecatione mali qd fit ex ira. nā oī ibi de psequētibus nos qd illis nō maledicamus: sed illis solumus maledicere z mala optare z iherre si possumus. xps aut oīa vetuit. s. c. nā neqz malū retribuere debemus neqz odisse: sed potius diligere z bñfacere. z ita dixit Aplis. bñdicite z nolite maledicere. i. bñdicite z bona eis facite. secus est de christo qui maledictiones nō posuit ex ira aut tanqz malū optans sed vt iudex z pñunciando mala ventura peccatoribus.

¶ An ponantur contra phariseos z scribas specialiter vel cōtra omnes peccatores iste maledictiones. Qd. 75.

Querē de istis maledictionibus hic positis an ponantur cōtra phariseos z scribas spāliter vel s oēs peccatores. Aliqui dñt qd s oēs pctōres. Primo qz oēs pctōres sunt digni maledictione z illas recipiant. ergo s oēs locutus est. Scdō qz vt dicit Origenes sup Mat. xps ostendens se esse filiū dei illius qui dedit legē moysi posuit hic bñdictiones siue bñdictiones z maledictiones. s. manifestū est qd ibi posite sunt s oēs pctōres z nō s solos phariseos z scribas. Alij dñt qd s solos scribas z phariseos dirigunt ista verba. Prio p3 qz a pñcipio. c. vsqz ad finē est cōtinuatus sermo ad eosdē. z tñ xps cepit dicere s solos scribas z phariseos dicēs. sup cathedraz moysi sederūt scribe z pharisei. z postea totū qd legitur pñnet ad eos. ergo de solis eis accipit. Scdō p3 qz in quacūqz maledictione exp̄sse ponunt noīa eoz. s. ve vobis pharisei z scribe. z tñ si ad oēs vellet extēdi nō poneret exp̄sse boz noīa. Tercio qz si poneret xps maledictiones pro oibus pctōribus exprimeret multa genera peccatoz vel diceret in gñali de multis pctis. z tñ vnicūqz ponit velut morium oīum. s. hypocrisis dicens semp. ve vobis scribe z pharisei hypocrite. g non dñt s oēs sed s scribas z phariseos in qbus pñcipiū malū erat hypocrisis. Quarto qz ista pctā que ponunt sunt propria phariseoz z scribarz vt appet ex lra. s. clauditis regnum celoz ante hoīes. z aliud. s. deuoratis domos viduarū lōgas orationes orātes. z sic de ceteris. g non loquit h xps s oēs pctōres sed s solos phariseos z scribas. z tñ qz h ponunt maledictiones qe pñnciant pro pctis eoz: z oē malū a deo inflictu est iuste in flictu z iusta cōditionē pcti: iō necē est qd si in alijs hoībus q nō sunt scribe z pharisei inueniant pctā filia z equalia pctis eoz qz infligant illis eedē pene z cōpetant illis eedēz maledictiones q ponunt hic. Ad primū argumētū prime ptis dñm qd vep est qd oēs pctōres sunt digni maledictione z eueniet eis. tñ non est necē qd exprimat in scriptura qz multa sunt q nō exprimunt in sacra scriptura pene maloz sicut pñmia bonoz: non tñ est pp hoc necessariū qd hic ponat maledictiones peccatoz qz alibi ponunt vt. j. 2 s. c. vbi ponit pena etna pctōribz. Ad lcoz dñz qd ista est quedā adaptatio sed nō oīmōda cōuenientia. manifestū est. n. qd lex noua z vetus in multis sunt dissimiles: z vñū est in penis z pñmijs z hoc est pñcipiū. nā in nouo testō obseruatoribus legis promittit vita eterna: transgressoribus aut datur pena eterna. j. 2 s. c. in veteri testō obseruatoribus dat pñmiū qd est bonū tpale. transgressoribus vero cōminat deus mala tpalia. in malo autē z bono eternis nō est dñia: qz vnicū est bonū eternū z vnicū malū eternū. Et iō xps in nouo testō nō fecit multas pñmisiones bonis z multas cōnationes malis: sed solū dixit qd boni irent in vitā eternā: mali vero in ignē eternū. bona aut tpalia sunt multiplicia s oīa parua: mala quoqz filr multiplicia sunt: z iō in veteri testō posuit deus multas pñmisiones z multas maledictiones. Deut. 27. c. z in nouo testō nō oportuit sic fieri: z ita nō fuit necē qd ista ve q ponunt hic sunt maledictiones date s transgressoribus noui testī: qz s oēs illos ponit pena. j. 2 s. f. qd ibunt in ignē eternū: z ista ve erūt spāliter posita s scribas z phariseos. Ar- gumēta alia in sñiū cōcedēda sunt: s. cū h dñm est qd h illave xps spālīr dixerat s scribas z phariseos z nō s oēs pctōres: tñ qz cōtingit alios filr peccare vt ex eq̄litate pcti det deus eq̄lez penā z filz extēdent iste pene z maledictiones s multos alios pctōres.

¶ Quid est regnum celorum. Qd. 76.

Querē quid est regnū celoz de quo hic dñt. Dñm qd accipit quattuor vel quinqz modis in sacra scri

ptura vt ostēsum est. s. 2 i. c. q. 177. Et tñ pro pñti dñm qd regnū celoz pōt accipi duplī. i. pro vitā eterna que est ppria acceptio. Et pro sacra scriptura pro qua non tam pprie accipit. Et qz dñt hic qd pharisei nō intrabāt in regnū celoz necē est accipi regnū celoz z ostiū regni celoz: z hoc in vtrāqz signatione. z clauis regni celoz: z tenēs clauē qui apire possit z claudere ē necesse est accipi qd sint. Accipiendo autē prio mō regnū celoz ē ipsa vitā eterna. Regnū celoz scdm. i. ianua p quā intrat est xps qz ipse est qui per passionē suā dedit nobis facultatē intradi in vitam eternā que prius nō erat. Tertiū est clauis z est intellectus sacre scripture: qz per sacram scripturā aperit porta vel cognoscit. f. xps. Quartū est tenens clauē. s. sacerdotes: qz ad hos pñnet pñcatio verbi dei z explicatio verbi dei Mala. 2. c. labia sacerdotis custodiēt scientiam z legē ex ore eius exquirent qm angelus dñi exercitūū est. z Aggei. 2. c. dicit. interroga sacerdotes lege. Accipiendo scdō mō est regnū celoz ipsa sacra scriptura z est pñmiū. Scdm vero. i. ianua est verus intellectus scripturaz. Tertiū. i. clauis est doctrīna sacerdotalis vel scia illa qua alicui manifestamus verū intellectū sacraz scripturaz. Quartū est tenens clauē. s. sacerdotes qd hec docendo apirunt vel claudūt. Sic dicit Lbylo. sup Mat. regnū celoz ianua est intellectus eaz: aut regnū celoz est bñtudo celestis. Ianua aut est xps per quē introit in eā. clauicularij aut sunt sacerdotes qbus cōmissum est verbū docēdi z interpretādi scripturas. Clauis aut est verbum scientie scripturarū per quā aperitur hominibus ianua veritatis. Ad- pertio autem est interpretatio vera.

¶ Quare christus dixit phariseis z scribis clauditis regnum celorum ante homines. Qd. 77.

Querē quare xps dixit phariseis clauditis regnū celoz ante hoīes. Dñm qd apire z claudere pertinet ad eos qui clauē hñt: cū ad vtrūqz se extēdat clauis: erant autē tenentes clauē doctores veteris testi ad quos pñnebat pñdicare verbū quocūqz accipiat regnū celoz vt dictū est pce. q. sed doctores erāt pharisei z scribe qz iph sedebāt sup cathedrā moysi vt dñt. s. in lra. z sic hēbant clauē regni celoz: vñ iph poterāt apere vel claudere regnū celoz ante hoīes quos docebāt. z hoc p bonā z malā doctrinā. Et nō arguūt hic qd apiebant sed qd claudiebāt regnū celoz: z hoc pp duo. Primo qz apire regnū celoz bonū est. i. disponere hoīem ad intrandū in vitā eternā: vel apere. s. manifestare vep intellectū sacre scripture. de bono autē redargui nō dñt iuxta illud Jo. 10. c. de bono opere nō lapidamus te s de blasphemā. Scdō qz regnū celoz nō opz multū apire qz ipsum de se apertū est s obscurus videat introitus. s. vñ pos se claudi figs faciat qd alij intrare nō possint. Sic dicit Lbylo. sup Mat. vide qz nō dixit ve vobis qui apitis regnū celoz sed qz clauditis. g nō sunt scripture clauē s sint obscure. sed primū melius est. C Circa qd sciendū qd claudere regnū celoz accipit multiplī. Uno mō impedire per doctrinā intrare in illud. z hoc est siue qs impediat alios agnoscere xpm qui est ianua: siue impediat puenire ad intellectū sacre scripture docēdo falsa vel intricādo veritates ipsas ex intēctione vt nō possint qui simplices sunt agnoscere veritatē sacre scripture neqz xpm ex ea. z istō est grauissimū pctū qz directe derogat bonoz xpi. s. vt non agnoscat z nñr nō colat neqz adoret. etiā est s charitatē fraternam qua qs inuidet alteri vitā eternā: z iō nitit ei claudere viam ad illā. Scdō mō claudif per scandalū pusilloz siue simpliciū: vt figs ex opibus suis scandalizāterit simplices ita vt ex ope illius hēant occasionē faciēdi mala z deuīadi in aliquo a veritate fidei vel rectitudine operū. hoc autē facere pñt oēs tā laici qz cleri cū qui habent in aliquā auctoritate apud ceteros: s. potissime illud faciūt doctores sacre scripture: quoz exēpla in peccādo facilliter sequit pp̄la. nā per hoc qd alios scandalizat faciūt eos errare a regno dei nō intrādo in illud. Tercio mō claudif per ex cōicationē indiscretā vel iniustā qñ plati excoīcant turbidos in iuste. nā qñtū in iphis est claudūt eis regnū celoz qz faciūt qd non participant bonis ecclesie eo tpe quo excoīcati manēt qz abiiciūt tur de corpore ecclesie qñtū ad cōicationē virtutis ceteroz mebro- rum: z tñ si patiēter tolerant talē excoīcationē sic excoīcati non abiicient sed introibūt in regnū celoz nolētibus platis. si autē cōtēnant qz iniuste vel indiscrete excoīcati sunt implicānt se in cul- pam in quā nō incurrerūt ante excoīcationē. Quarto modo claudant regnū celoz illi qui impiti exītes aspirāt ad offiū docēdi: qz isti s nō intēdant auertere aliquem a regno dei: tñ ex ignorātia docent falsa z cogunt errare populū z peccare. De his dicit Origenes sup Mat. s. oēs qui mala sua querelatione exem- plum dant peccādi in populo: z qui iniuriā faciunt scandalizātes

Sexta pars Matthei * Abulensis. q ij

Regnū ce-
lorū duplī
accipit.

1. mō

2. mō

3. mō
Rñ. ad qñ
tum qñm

Pharisei n
arguunt h
q apiebāt
s q claudē
bāt regnū
celoz pro-
pter duo.
1. cā
2. cā

Clauē re-
gnū celoz
accipit. 4.
modis.
1. mō

2. mō

3. mō

4. mō

Petrus qd
in doctori-
bus maxie
reperit.

pauillos claudere vident ante hoies regnum celoz. 2 hoc petri
inuenit quide in popularibus: maxime aut in doctoribus qui
docent hoies qd decet fm iustitia euangelij: non aut faciunt que
docent. Bene aut viuētes 2 bñ docentes apiunt ante hoies re-
gnū celoz: 2 uoz ipfi intrant alios puocant introire: sed 2 multi
nō pmittunt intrare in regnū celoz intrare volentes: quia sine
rōne excōicant quosdā ppter aliquē zelū 2 meliores q̄ sint ipfi:
2 ipfi quide non permittunt illos intrare: illi aut qui lobij sunt
mente sua patientia tyrānidē eozū vincentes q̄uis vetiti tñ in-
trant 2 hereditant regnū: sed 2 qui cū multa temeritate seipfos
dederūt ad pfectionē docēdi priuilegiū discerent imitantes iudai
cas fabulas detrahunt his que in sacris scripturis ad que sur-
sum sunt requirūt. i. profundū intellectū: bi quātūz in seipfis est
regnum celozum ante homines claudunt.

Quomodo pharisei 2 scribe claudēbant regnum celozum ante
alios 2 ipfi non intrabāt. Qd. 78.

Rñ. ad qñ
tum qñis

Queres quō pharisei 2 scribe claudēbant regnum celoz
ante alios 2 ipfi nō intrabāt. C Dm q̄ vnum
istoz sequit ex alio nāliter. nāz si quis claudit regnū celoz ante
alios impediēdo eos intrare ex hoc ipso claudit sibi ipfi qz effi-
cit se indignū vita eterna: imo prius sibi ipfi claudit q̄ alijs: qm̄
alijs p doctrinā aut malam opationē: sibi vero per interiorē ele-
ctionē. Sic dicit Origenes sup Mat. s. hec duo pctā nāliter in-
sepabilia sunt: qm̄ hoc ipsum sufficit ad expulsiōē sui qd alios
non pmittit intrare. C Aliter pōt dici 2 magis apte q̄ siue acci-
piat regnū celoz pro vita etna siue p sacra scriptura claudēbat
pharisei regnū celoz ante hoies. Accipiendo primo mō claudē-
bant illud qz ianua vite eterne est xps Jo. 10. c. ego sum ostiū:
qui aut per ostiū non intrat nō erit in domo. etiā xps via est
Jo. 14. ego sum via veritas 2 vita. ignorata aut via non veni-
t ad terminū: 2 nō innēro ostiū nō intrat in domū. sed pharisei 2
scribe occultabant xpm iudeis: qz nolebant dicere p̄lo illū esse
xpm qui vere erat xps: l3 hoc ex scripturis sciri vel cōiecturari
aliquo mō poterat: iō claudēbant introitu ad regnum celoz hoc
mō: 2 nō soluz occultādo veritatē sed ex p̄se. dicendo falsitatē 2
increpando eos qui asserēbant Iesum esse xpm: sicut Jo. 7. c. 3
turbā que in Iesum velut in messia credebāt dixerūt. turba ista
que nō nouit legē maledicti sunt. 2 5 Nicodemū vñū de phari-
seis qui in Iesum credebāt Jo. 3. c. dixerūt qz defendebat p̄ez
Iesum. nūqd 2 tu galileus es Jo. 7. c. 2 mādauerant q̄ figs dice-
ret Iesū esse messia extra synagogā fieret. i. h̄et vt excōicatus
Jo. 9. et. 12. c. C Accipiendo aut regnū celoz pro sacra scriptura
etiā est verū q̄ claudēbant regnū celoz. nā male exponebant sa-
crā scripturā: 2 sic impossibile erat puenire ad intellectū eius. 2
hoc fiebat vt nō putaret Iesus esse xps: 2 vt nō trāfret ad aliū
statū qualis erat legis xpi in quo nō maneret ceremonialis sta-
tus ex quo multa lucra 2 honozē inter iudeos cōsequēbant sa-
cerdotes 2 scribe 2 pharisei p̄ticipes eoz: quātū ad seipfos autē
claudēbant qz ipfi nolebant venire ad xpm l3 eū agnoscere pos-
sent: sed eū gratis oderant Jo. 15. c. 2 ita veritatē sacre scriptu-
re intelligere noluerūt: qz vel intellectū verterant in s̄rium: vel
cū intelligere possent noluerūt intelligere: qz iste intellectus erat
in eoz dānū vt ipfi putabāt. Sic dicit Origenes sup Mat. pha-
risei aut 2 scribe nō intrabāt qz nolebant audire eū qui dixit. si
quis per me introierit saluabit. neqz intrātes. i. eos qui credere
volebant pp ea que fuerant a lege 2 pphetis ante de xpo decla-
rata introire sinebant cū oī terroze ianuā claudētes adhuc vero
gabāt doctrine eius: 2 subuertebant oēm p̄phetiā scripturā de
eo: 2 blasphemabāt oē opus ipsius quasi falsū 2 a diabolo sc̄m.

Quare christus vocat phariseos 2 scribas hypocritas in omni
increpatione. Questio. 79.

Queres quare xps vocat phariseos 2 scribas hypocritas
in oī increpatione. C Dm q̄ pp multa. Primo
qz (vt multi putant) maximū vitiū phariseoz erat hypocritas: iō
cum quolz ceteroz vitiōz suoz erat cōueniens illud notari: 2 sic
vbiqz eos hypocritas vocat. Sc̄o ad tollendū argumentū qd
cōtra ipsum fieret. nā cum opa phariseoz 2 scribarū bona vide-
rent quare xps arguebat eos vt malos: rñdet ipse tacite q̄ nō
erant opa eoz bona sed mala: erant tñ ficta qz hypocrite erant.
C Tertio 2 principalr fiebat hoc ad ostendū incentiū opera-
tionis phariseoz vel operimentū mali eoz. nā in oībus his que
xps loquit 5 eos: aut illud qd faciebāt malū est aut bonū mate-
rialiter. si malū velabant illud cū colore alioz que bona videbā-
tur: 2 sic dicunt hypocrite. si bonū erat qd nō faciebant illud pp
se. i. vt bonū erat sed vt ex hoc occultarent aliq̄ malū qd facie-
bant vel intēdebant. 2 ita apparet in primo ve. nam claudēbant

regnum celoz ante hoies qd malū erat: 2 tñ hoc non putabant
esse malū cum esset ei adiuncta exterior sanctitas phariseoz in
habitu 2 ceremonijs. sic ēt in sc̄o ve oī q̄ pharisei orabant ora-
tiones longas qd in se bonū erat: 2 oī q̄ deuorabant domos vi-
duarū qd malū erat: sed hoc malū velabāt sub illo bono appa-
rente. s. oīones longas facere 2 hoc est hypocritas. sic autē est in
omnibus septē ve: ideo xps ponit vbiqz phariseos hypocritas.
C Quarto pōt accipi 2 valde melius. s. q̄ ponitur a xpo sepe ad
notandū q̄ mouebant pharisei ex iniquitate 2 nō ex ignorantia: 2
qm̄ oīa hec ostēdebant ipfi tanq̄ bona oportebat q̄tū ad quedā
esse phariseos hypocritas. i. quātūz ad illa que mala faciebant 2
ostēdebant ea tanq̄ bona per adiacentiā ad alia opa que bona
erant vt videbant: pp qd q̄tūz in istis septē ve aut maledi-
ctionibus faciebāt pharisei aliqd malū qd sciebant esse malum
vocat eos hypocritas. q̄tūz vero faciebāt malū ex ignorantia
vocat eos cecos. De primo p3 in sex ve. de sc̄o in vñico. nam in
primo. i. claudere regnū celoz ante hoies: manifestū est q̄ facie-
bant pharisei ex inuidia ad xpm 2 simulabāt se bona intentione
agere. Sic de sc̄o. i. deuorare domos viduarū faciendo lon-
gas oīones. nam istud manifestū erat eis malū esse 2 q̄ ex ma-
la intētiōne faciebant sic de tertio 2 quinto 2 sexto 2 septimo 2
octauo. Sed quarto aut nō ponit hypocrite qd est de iuramēto
facto per tēplum 2 aurū tēpli. nā ibi vocat eos cecos 2 duces ce-
coz: qz vere illi putabāt q̄ iuramentū factū per tēplū non obli-
gabāt illos 2 iuramentū factū per aurū tēpli obligabat facientē.
2 tñ hoc falsum erat. 2 sic sunt octo ve: septē cū hypocrita: 2 vñū
cū ceco. qm̄ aut dicimus esse septē ve intelligit de ve hypocrita-
ruz. 2 ista autē est ppria cā: 2 p3 hoc qz qm̄ arguit phariseos vo-
cando eos hypocritas nō allegat aliquas rōnes ad pbandū pec-
catū eoz. cū vero vocat eos cecos allegat rōnes multas. 2 appa-
ret manifeste q̄ qm̄ vocat eos hypocritas ipfi sciebant p̄p̄iam
iniquitatē: 2 iō nō nitit p̄bare: qm̄ vero vocat eos cecos nō in-
telligebant an malefacerēt vel intelligerent: iō allegat rōnes ad
probandū qd intēdit. 2 ista rō tenet ex mō cōuenienti xpi in pce-
dendo. s. q̄ neqz deerat in necessarijs: neqz supabūdabat in non
necessarijs. similē modū loquēdi bz xps. s. 15. c. vbi dixit finite
eos qz ceci sunt 2 duces cecoz. 2 hoc qz pharisei putabāt q̄ cibi
imūdi intrātes in ventrē polluebant aiām: 2 iō iubebant sepe la-
uari manus 2 totū corpus. 2 tenuit ēt ibi hunc modū quē tenuit
infra in quarto ve vbi vocat phariseos duces cecos: qz ostēdit
ibi per rōnes quō id qd introibat in corpus non polluebat bo-
minē. in alijs aut locis nō solet allegare p̄bationes inistēdo eis
valde. C Sc̄o apparet ex additiōe terminoz: qz hypocrita cū
dicat simulationē significat maliciā volūtatis. cecus autē dicit ca-
rentiā luminis. iō ponit pro errore intellectus: cū intellectus sit
quidā oculus. s. ethi. in fine. 2 iō in septē ve vbi pharisei vocan-
tur hypocrite agnoscebant in quo peccabāt. in vno aut in quo
vocat ceci nesciebāt an peccaret. 2 hec est vera cā quare aliqui
vocat hypocrite 2 nō semp. C Queres de quoyitio in-
crepat xps phariseos 2 scribas cū dicit. ve vobis qui deuoratis
domos viduarū. C Dm q̄ de multis. Unū est de voracitate
vel gula vt aliq̄ dñt. Sc̄m est auaricia: qm̄ vt acciperent bona
aliena hoc faciebant. Tertiu est simulatio 2 hypocritas. s. qz lon-
gas oīones faciebant simulādo sanctitatē vt deuoraret domos
viduarū. Quartū erat deceptio: qm̄ ignorantes decipiebāt per
falsā doctrinā vt sic ab eis deceptis pecunias accipent. Quintū
autē est quasi circūstantia sc̄bi. s. qz accipiebant ab eis a qui-
bus accipiendū non erat. qd facit boiem illiberalē. s. ethi. c. de li-
beralitate. 2 hoc qz a viduis accipiebāt quas facile erat decipere.
De his dicit Chrysost. sup Mat. de reliquo oīs eos de gula re-
prehendit: 2 qd deterius est quoniā non a diuitibus s3 a viduis
accipiebant: vnde ventrē implent 2 illoz inopiam credebant
quam relenare oportebat.

Quō pharisei 2 scribe deuorabāt domos viduarū. Qd. 81.

Queres quō deuorabāt isti domos viduarū. C Dm q̄
deuorare illas est exaurire totas facultates ip-
sarū viduarū nihil aut parū eis relinquēdo. Nā domus multi-
pliciter accipit. Uno mō pro habitatione. 2 iste est cōioz modus
accipiendi. Sc̄o pro familia 2 habitudine familie ad rectorem
eius: 2 isti cōstitunt vñā domū siue vñā iconomiā qd idē est vt
oī. 1. Politicoy. Tertio pro facultatibus qbus domus siue fami-
lia sustentat. Quarto pro cognitione tota ēt si nō sit eiusdē ico-
nomie neqz omogalatie: imo neqz eiusdē politicie. sic oī in sacra
scriptura. domus Jacob 2 domus Aaron pro aggratiōe oīum
illoz qui a tali stipite descēdunt. Hic aut accipit in tertio modo
pro facultatibus. nā illas deuorabant pharisei 2 scribe. 2 n3 aut
oīc

Rñ. ad qñ
tum. q.
1. cā
2. cā

3. cā

oicif de domibus viduarum non de solis eis intelligitur: si et de multis alijs simplicibus quorum facultates quoque exhauriebant: sed de viduis potius dicitur quod facile erat barum facultates exhaurire quod ceterorum videtur. **¶** De modo autem accipiendi facultates viduarum dicitur aliquid quod iste erat. scilicet quod pharisei coram populo faciebant orationes longas diu manentes in oratione: populus autem videns putabat eos ex hoc viros sanctos: et sic vidue quod deuote erant dabant eis plurimum de facultatibus suis ut sic ipsos apud deum intercessores haberent: velut ex hoc valde mererentur quasi dando res suas viris optimis. sic apud iudeos creditur erat quod elemosyna dari deberet viro iusto iuxta illud. scilicet. deludet elemosyna in manu tua donec inuenias iustum cui des. **¶** Alio modo potest intelligi quod pharisei corrumpebant doctrinam innuendo simplicibus hominibus quod si peccarent possent apud deum obtinere impunitatem scelerum suorum per ipsorum orationes: propter quod ut simplices sic esse putarent faciebant pharisei longas orationes coram plebe: et ita decipiebant videtes et dabant eis multum de facultatibus suis ut suorum peccatorum impunitatem obtinerent. In quo pharisei multum peccabant. Primo quia diripiebant domos pauperum. Secundo quod decipiebant eos circa ea que erant de necessitate salutis facientes quod crederent se saluari et impunitos manere in peccatis per orationes illorum. Tertio quod ex hoc simplices sumebant quendam audaciam peccandi cum per orationes phariseorum crederent se saluandos et danda impunitatem criminum. et hoc aliquo modo colligitur ex eo quod dicitur. propter hoc amplius accipietis iudicium. id est maiorem damnationem. scilicet quia decipitis et perditis animas simplicium.

¶ Quare dicitur quod scribe et pharisei deuorabant domos viduarum et non aliorum. **¶** 23. et. 82.

¶ **Queres** quare dicitur de phariseis quod deuorabant domos viduarum et non expressit aliquos alios. **¶** Respondendum quod non solum viduarum sed et aliorum simplicium facultates exhauriebant cum ista esset tota illorum intentio. Sic dicitur glossa. vestra superstitio nihil intendit nisi ut predam de subiecta plebe faciat ut dicitur est psalmus. et tunc de viduis dixit christus spualiter eo quod magis hoc circa viduas accidebat et erat in eis spualis causa. **¶** Prima quod vidue mulieres sunt et omnis mulier est debilitatis consilij quod viri: et facile inclinatur ad bonum aut malum quod videt non impellente ratione ad hoc. et ideo cum iste viderent phariseos orantes longas orationes facilius mouebantur ad erogandum eis facultates suas quam viri. **¶** Secunda est ex spuali ratione viduarum. nam precedens causa omnibus mulieribus conuenit: sed specialiter vidue ad hoc possunt moueri: quod ceterae mulieres sunt in potestate patrum aut viro: et illi non permittunt eas facile ad talia inclinari quod consilia eorum sequuntur. vidue autem sunt destitute solatio viro: quoniam neque in potestate patrum neque maritorum manent: ideo facilius decipiuntur ut simulationibus credant. **¶** Tertia est quia mulier habens virum vel minorem in potestate patris manens nihil potest facere quantum ad ea que expectant ad administrationem rerum familiarium in distribuendo aliquid. vidue autem habent dispensationem rerum familiarium: ideo poterant dare vidue quod vellent: ceterae autem mulieres non. Et ista erat causa potissima. nam in votis sic erat ut per Numeri 30. c. quod si puella manens in potestate patris vel viro in potestate viri emitteret votum aliquod non tenebat illud quousque per aut maritus sciens consentiret tacite non prohibendo vel expresse illud approbando: mulier autem vidua et repudiata statim obligabatur voto suo. et c. et hoc scientes pharisei et scribe potius inclinabant se ad viduas quam ad alias mulieres vel viros: quod sic facile erat ab eis accipere. **¶** Quarta est quod mulieres vidue erant deuotiores: et ideo facilius dabant elemosynas quam alie mulieres. quod innuitur quod Luc. 2. c. ubi christus respexit eos qui mittebant munera in gazophiliu laudauit munus vidue paupis. nam illa obtulit duo minuta era et dando illa dedit totum victum suum: ita circa cetera erant vidue deuotiores et promptiores ad dandum: et ideo pharisei ad eas declinabant. **¶** Quinto quod ut dicitur est psalmus. quod pharisei decipiebant orationibus iudeos dicentes quod per has haberent peccatorum suorum impunitatem et remissionem apud deum: et forte dicerent hoc accidere tam circa peccata viuentium quam mortuorum. et ita ipse pro viris quos viuentes dilexerant obtinere volentes remissionem peccatorum multa daret phariseis pro hoc orantibus: et ita potius vidue quam ceterae mulieres dabant multa phariseis decepte ab eis: vii earum domos christus dicit deuorari a phariseis. De his dicit Chrysostomus super Mattheum. sexus mulierum incautus est quod non omnia que videt et audit cum ratione considerat: mollis est et facili flexilis vel de malo ad bonum vel de bono ad malum. virilis autem sexus et cauior et durior est. propterea simulatores sanctitatis circa mulieres maxime negociantur: quia neque intelligere eorum simulationes possunt et facile ad eorum dilectionem inclinantur religionis causa: precipue tamen circa viduas nego-

ciant. tum quidem quod mulier non facile decipitur habens consiliarium virum. deinde quod non facile de facultatibus suis aliquid dant cum sint in potestate viri: propterea ergo omnes domus iudeos sacerdotes consumit christianos monet ne viduis mulieribus amplius commorentur quam ceteris: quod si voluntas mala non fuerit: tamen suspitio mala non deest. **¶** Que erant orationes longe quas faciebant pharisei et scribe per quas deuorabant domos viduarum. **¶** 23. et. 83.

¶ **Queres** que erant iste orationes longe quas faciebant pharisei et scribe per quas deuorabant domos viduarum. **¶** Respondendum quod pharisei cum essent hypocrite faciebant illa opera bona que in conspectu hominum viderentur per que iudicarentur boni sed non essent. homines autem erant ieiunium et oratio: ideo quantum ad exteriora his vacabant: sed cum ieiunabant et et si non ieiunarent exterminabant vultus suos ut viderentur hominibus ieiunantes. scilicet. 6. c. de oratione quoque dicitur quod illi vacabant et multum ut foris patebat: ita ut discipuli christi viderentur non orantes comparando ad phariseos ut dicitur Luc. 5. c. quare discipuli Joannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt: filii et phariseorum: tui autem non ieiunant. **¶** Etiam orabant pharisei in publico ubi viderentur ab hominibus: et hoc erat propter duo. **¶** Primo quod per orationes suas querebant gloriam ab hominibus: sed non poterant gloriam ab hominibus accipere qui ab eis non venerunt. sicut dixerunt christo parentes eius Jo. 7. c. transi hinc et vade in iudeam ut et discipuli tui videant opera que tu facis. nemo quippe in occulto aliquid facit et vult ipse in palam esse: si hec facis manifesta te ipsum mundo. ideo volebant pharisei orare in publico. **¶** Secundo quod volebant orare ut sic deciperent viduas et deuorarent domos earum: et tamen non poterant eas decipere nisi viderentur ab eis orantes: ideo orarent ubi viderentur ab eis: et sic orabant in duobus locis. scilicet in templis aut synagogis ad que loca conueniebant omnes iudei Jo. 1. 8. ut in angulis platearum ubi erat concursus hominum transiunt: sed non esset locus sacer ut ibi ab hominibus viderentur. **¶** Ac dicitur. 6. c. scilicet cum oratis non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et angulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus. **¶** Considerandum etiam quod in oratione sua utebantur isti superbia: quod si in templo orarent accedebant iuxta loca que erant maxime venerabilia et diuina: et utebantur verbis superbis in quibus et apud deum se ipsos iactabant: et ideo orationes eorum erant odenabiles ut per Luc. 1. 8. c. de phariseo et publicano qui ascenderunt in templum orare. nam phariseus stans dicebat. gratias tibi ago domine quod non sum sicut ceteri homines raptores: adulteri: iniusti: velut etiam hic publicanus: ieiuno bis in sabbato: decimas do omni que possideo. publicanus vero stans a longe non audebat respicere celum et percutiebat pectus suum dicens. deus propitius esto mihi peccatori. propter quod odenatus descendit phariseus et publicanus iustificatus. **¶** Dicitur quoque quod ultra hec orationes phariseorum erant longe valde: quod diu manebant orantes: et habebat ut aliquid diuinum in se considerent. scilicet vel deuotionem nimiam et seruorem vel virtutem aliquam spalem quod tadium manebant orantes: quod alij homines neque poterant neque faciebant: et quoniam istud ostendebat in eis excellentiorem rem ex hoc maxime mouebantur vidue: ideo dicitur quod illi deuorabant domos viduarum longas orationes orantes.

¶ Quare christus increpat hic phariseos quod longas orationes facerent cum ipse hoc laudaret. **¶** 23. et. 84.

¶ **Queres** quare christus increpat hic phariseos quod longas orationes facerent: quia potius ipse laudabat hoc et hortabatur ad illud Luc. 1. 8. c. opus semper orare et nunquam deficere. sed qui semper orare facit longissimam orationem. ergo non est vituperabile. **¶** Respondendum quod christus hoc faciebat. nam tota nocte manebat orans ut dicitur Luc. 6. c. quod erat pnoctans in oratione dei. id est tota nocte manens in oratione. sed ipse volebat quod nos sequeremur exemplum eius Jo. 1. 3. c. exemplum dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis ita et vos faciatis. et scilicet. 1. c. discite a me. id est facere que ego facio. ideo licitum erat alijs longas orationes facere. **¶** Dicitur quod redarguit christus longas orationes phariseorum: quod potest vno modo intelligi: quod ipse fuerit non fieri longas orationes. nam dicitur. 6. c. orantes aut nolite multa loqui. sed isti loquebantur multa quod longas orationes faciebant. ergo erant increpabiles. **¶** Sed dicitur quod circa hoc non est multum insistendum quod. 6. c. declaratum est de oratione late an debeat esse longa vel brevis. et hoc siue in verbis siue in tempore: et qualiter expedit nobis magis orare. **¶** Nunc autem potest intelligi vno modo quod christus redarguit istos phariseos orationes non quod essent plene sed quod multa verba dicerent et per vnum multilogi putarent se exaudiendos. et hoc christus arguit. scilicet. 6. c. orantes nolite multum loqui sicut faciunt ethnici qui se putant in suo multiloquio exaudiendos. hoc autem est falsum quod deus non respicit multiloquium sed deuotionem et cor tribulatum. **¶** Secundo potest intelligi quod non redarguebat eorum orationes quod longe erant: sed quod erat per hypocrisim facite. nam non faciebant eas ut a deo exaudirent sed ut deciperent viduas et

Sexta pars Matthei * Abulensis. q. 111

Ad qm
tum qm

Pharisei
publice ora
bant ut vide
rent ab ho
minibus pp
duo.
1. ro
2. ro

Notandum

Nonnullor
ratiões in
3. ium.
1. ro
2. ro

Ad qm
tum. q.

1. sensus.

2. sensus.

In quo offi-
nebat pha-
riseorū in-
crepatio.

Ad rōnes
in dñm.

Ad
Rñ. ad qñ
tum. q.
1. sensus.

2. sensus.

Hilarij
inia.

3. sensus.

Judicium
duplex.

diriperent domos earū. et iste est melior sensus et magis conue-
niens lre. nā dñ. qui deuoratis domos viduarū longas orōnes
orantes. Et p hoc qñ si increpatio phariseorū consistet in hoc
q longas orōnes faceret argueret eos xps vbi dixit de multilo-
quio orōnis: et tñ nō arguit sed solos ethnicos qui putant se in
multiloquio exaudiri. s. c. c. et tñ xps libetius arguit phariseos et
scribas vbi cā occurrit qñ aliquos alios. qñ nō erant in hoc incre-
pabiles q longas orōnes faciebāt: s. sua redargutio erat q istas
orōnes longas nō faciebāt ad cultum dei sed ad decipiendū vi-
duas et ad deuorandū domos earū: et quāto longiores erāt tan-
to erāt magis increpabiles: q maiorē sanctitatem simulabant ad
decipiendū viduas. Sic dicit Lbryso. in omelia. s. deinde et bu-
ius rapine modus erat grauior. addit. n. orōnes longas orātes.
quicūq. n. malū facit dignus est pena: sed qui a religione causas
accepit neq. grauior est obnoxius pene. Ad duo argumē-
ta in dñm que pbant orationē longā licitā esse. oīm q qualiter
orō debeat esse longa et qualr breuis declaratū est. s. c. c. q. 96.
sed nūc non est ad ppositū: qñ et si sit licita oratio longa tñ pecca-
bant pharisei facientes orōnes longas nō eo q lōgas vel breues
faciebāt: sed q aliquid decipiebāt orādo: et spālter expfuit longas
orōnes: q p h magis fallebāt simulantes maiorē sanctitatem.

Quare xps dixit. pp hoc maius iudiciū accipietis. Qd. 85.
quare xps dixit pp hoc maius iudiciū accipietis.
Cdm q accipit ibi iudiciū pro pena: et sic est
modus loquēdi sepe in scriptura. s. iudiciū mortis est viro huic
.i. pena mortis. et ita isti accipiūt amplius iudiciū. i. maiorē penā.
Cā aut pima pōt esse q decipiebāt pimos. nā vt dictū est. s.
isti pharisei dicebāt simplicibus q per orōnes eorū poterāt obti-
nere impunitatē criminū suorū et veniā apud deū: pp qd illi da-
bant multa de facultatibus suis phariseis et scribis vt oraret p
eis. et ex h quasi securi de impunitate sumebāt audaciā ad pec-
candū et odēnabant: sed odēnatio phariseorū erat grauior: quia
ipfi scientes falsum esse decipiebāt simplices. et hoc est q magis
iudiciū. i. maiorē penā q simplices accipiunt. Cscdo pōt intel-
ligi q pctm phariseorū erat q pp cupiditatē falsa docebant. i. q
sicut dictū est. s. claudēbāt regnū celoz ante hoies et non introi-
bant ipfi neq. pmittebant intrare volētes intrare. hoc aut cōtin-
gebat hic circa viduas pp cupiditatē: nā si docerent veritatem
oīdentes q Iesus esset messias pderent istud lucrū: q ille non
permitteret tales doctrinas falsas: et ideo dicebant nō esse illuz
messiam vt esset eis locus captadi lucrū per falsas doctrinas. et
tunc stat lra. s. q accipient amplius iudiciū. i. maiorē penā. i. q si
clauderant regnū celoz alijs ignoranter nō esset tanta iniquitas: et
tñ scienter claudēbant illud vt aliquid lucrarent: ideo erat maior
iniquitas. Vel est sensus q vidue et ceteri gbus isti claudēbant
regnū celoz peccabāt cū nō crederēt xpo pīdanti pp doctrinā
istoz: et tñ isti multo magis peccabant. i. q claudēbāt illis regnū
celoz: et hoc decipiēdo eos p orōnes longas vt deuoraret iploz
domos. De hoc dicit Hilarius q accipiebant maius iudiciū:
q binc pcedebat regni celestis obsecratio: vt in obeūdis vidua
rum domibus retineat ambitio: iō accipient amplius iudiciū: q
pena pīj pti et reatū aliene ignorātie debebūt. Tertio pōt
intelligi qñ ad deuorationē domoz viduarū: in quo valde pec-
cabant pharisei: q ex auaricia diripiebant bona pauperū deci-
piendo eos. sed adhuc istud pctm efficiebat maius: q decipie-
bant viduas per rem sacrā. i. per orationē. nā quāto qs magis
abutit re sacra tanto peius est: et tñ oratio est de reb. sacris qua
cū deo loquimur et per quā delictoz nostroz veniam obtemus:
cōuertere aut hanc vt sit laqueus decipiēdi ad rapinā erat ote
stabile. Si aut decipent pharisei viduas per aliquid qd non esset
sacru: vtputa amatozibz rebus et pīnētibz ad libidine: esset qdez
pctm graue sed nō tātū. s. tūc esset malū sacer dotū vel phariseorū
in qñtū in boneste se bñent tractado venerea cū viduis cū eas ad
castitatē potius deberēt erudire. et tñ si per hūc modū acciperēt
ab eis facultates ipfarū non decipent eas. nūc vero peccabāt q
aliena accipiebāt decipiēdo viduas. Scdo q per rem sacrā de-
cipiebāt per quā verisiml. mouerent vidue qñ ex desiderio san-
ctitatis dare res suas. et ita oī. pp h accipietis amplius iudiciū. i.
maiorē penā. i. q p orōnes lōgas deuoratis domos viduarū po-
tius qñ si alia occasione deuoraretis. Sic dicit Lbryso. super
Mat. s. amplius accipietis iudiciū. s. duplex. pīmū quidē pro
eo q estis iniq. alterū quidē pro eo q figmentū accipitis sancti-
tatis: auaricia. n. vestra religionis colore depingitis: et quasi psta-
tis diabolo arma dei vt amef. iniquitas dñ pietas estimat.

De quo vitio redarguit chrisus phariseos cū dicit qui circui-
tis mare rē. Questio. 86.

Quere de quo vitio redarguit xps phariseos cū dicit.
qui circuitis mare et aridā vt faciatis pīlētum
vñū. C Aliq dñt vñū mō. s. q arguit q corūperent veritatem
doctrīe in his que pīnebant ad salutē: et hoc q dicebant eē de
necessitate salutis tenere obseruātiās legis moysi: et iō doctores
indeorū discurrebāt p gētiles ad cōuertendū eos ad obseruātiās
legis: et in hoc peccabāt q afferebāt falsum. nā erat vñ verā fides
hoc asserere cū lex moysi nō obligaret aliquos nisi iudeos gbus
data est in mōte synai et oēs descēdentes de semine eorū. si quis
aut de gētilibus vellet cōueri ad iudaismū erat quidē laudabi-
lis: tñ nō obligabat ad legē. si aut sponte illā suscepisset tenebat
postea seruare. et hoc planū est q lex nemini obligat nisi eos q
bus dat: et iō lex nālis obligat oēs hoies: q oibus indita est vt
p ad Ro. 2. s. gētes que legē nō hñt nāliter ea que legis sunt fa-
ciunt. leges aut positue siue sint diuine siue humane nō pīt obli-
gare nisi eos qbus date sunt: et tñ lex moysi non fuit data oibus
hoibus sed solis iudeis: iō eos solos obligabat. Et p hoc ex mō
dandi legē: q deus dabat legē moysi et dicebat ei. loquere filiis
israel et dices. hō qui fecerit tale aut tale. et hoc p ex toto leuiti-
co: q sic ponit fere vbiq. dat aliqua lex nisi sit lex spālis que
pertineat ad ministros sanctuarij: q tūc oī q loquebat moyses
ad Aaron et filios ei vt p Leui. 6. et. 16. c. et in alijs ponit solū.
loquere filiis israel. s. sicut in legibus in gbus dicebat. loquere
ad Aaron et filios eius nō obligabant alij iudei s. soli sacerdo-
tes: q de eis solis dicebat. ita in alijs legibus in gbus soli dice-
bat. loquere filiis israel nō obligabant alij nisi iudei et nō genti-
les. nullus g gentilis obligabat ad illā legē: et hoc nisi trāfret ad
illā spōte: q tūc ex ppria volūtate se obligaret sicut in trāfrenti-
bus ad religionē. Et ob hoc interdū ponit in legibus datis
moysi a deo q cōueri ad iudaismū seruaret illas. sic p de obser-
uatione phase et azimoz Exo. 12. c. s. oīs cetus filioz israel faciet
illud. i. phase. q figs pegrinoz in vñz voluerit trāfere coloniā. i.
modū colendi et facere phase dñi: circūcidet prius oē masculinū
eius: et tūc rite celebrabit: eritq sicut indigena terre: si quis autē
circūcisus nō fuerit nō vescet eo. et ita appet q gētiles non obli-
gant ad obseruātiā legis moysi: q oī. figs pegrinoz in ve-
stram voluerit trāfere coloniā. s. nō erat necessariū q transfret.
Cscdo q si deus vellet q oēs hoies obligarent ad obseruā-
dam legē moysi iuberet pīdiciari eā oibus hoibus: cū nesciret eā
nisi illi gbus data erat: et als essent excusabiles: et tñ nō iussit pī-
dari alicui genti: iō nemo obligatus erat nisi iudei. Cter autē
xpi bz duo opposita: et iō obligabat oēs hoies. pīmū est q nō
fuit data spālter aliquibus hoibus sed oibus vñ. vñ dixit. q cre-
diderit et baptizatus fuerit saluus erit: qui aut nō crediderit cō-
dēnabit. Mar. 16. c. Scdm est q misit discipulos ad pīdiciandū
fidē hanc et legē: et q voluit q obligarent ad eā oēs hoies ius-
sit pīdiciari illā oibus hoibus. s. euntes docete oēs gentes. j. 28. et
Mar. 16. dñ. ite per vñuersum mūdū et pīdicate euāgeliū omni
creature. i. oibus hoibus. Cscdo q qñ deus dedit legē moysi
et iussit eam pponi iudeis suadens eis q illā obseruaret dixit. si
audieritis vocē meā et custodieritis pactū meū eritis mibi in pe-
culiū de cūctis pplis: mea est. n. oīs terra et vos eritis mibi in re-
gnū sacerdotale et gens scā. et tñ si oēs gētes obligarent ad illā
legē nō essent peculiū iudei de cūctis gētibz neq. regnū sacer-
dotale. s. nō obligabant nisi iudei: et signabat q soli iudei serua-
turi essent eā. De gētilibus ergo oīm q nō obligabant ad eam
seruandā nisi se sponte obligaret: q tūc tam ipfi q posteri eorū
nati post cōuersionē obligabant ad legē moysi. et ob hoc in legi-
bus illis interdū fit mentio de aduenis. i. cōuersis ad iudaismū
vt p Leui. 17. c. s. hō de domo israel et de aduenis qui peregrin-
nant inter vos si comederit sanguinē rē. Ob hoc ergo oīm q
gentiles poterāt saluari sicut iudei añ xpi morte: q sicut si nūq
fuisset lex moysi nō esset aliqd impedimentū ad salutē gentiliū:
ita exire illa cū nō obligarent gentiles ad ipsam poterāt saluari
et saluabant multi de ipsis. s. omnes illi q morerent sine pctō
mortali. s. quicūq. in fine vite videret de pctis sicut et nos s. 3. Re.
8. c. petit salomon in dedicatione tēplī q nō solū iudei sed etias
gentiles venientes ad orādū in tēplū illud exaudirent sup oibus
petitionibz suis. quasi dicat. insup et alienigena qui nō est de po-
pulo tuo israel cū venerit de terra longinqua ppter nomē tuū et
orauerit in loco hoc tu exaudies in celo in firmamēto habitaculi
tui: et facies oīa pro qbus inuocauerit te alienigena. et concessum
fuit salomoni quicqd tunc petiuit. ergo alienigene. i. gentiles qñ
orabāt in tēplo salomonis exaudiebant a deo: vel saltē poterāt
exaudiri

exaudiri: et tñ qui in peccato mortali est nō exauditur Jo. 9. c. f. scimus quia deus peccatores nō exaudit: sed figs cultor est eius hunc exaudit. ergo gentiles nō erant ex necessitate in pctō mortali: et cōuenienter oēs gentiles poterant saluari. Et ita apparet qz isti errabant in salutē afferendo qz gentiles nō poterant saluari nisi cōuerterent ad iudaismū. Scdō vt alig dñt redarguit phariseos de impotentia doctrine eoz. f. qz parui pfectus erat. Et hoc in duobus. Primo quia cū magna difficultate vix poterant vnū cōuertere. Scdm erat qz eū quē cōuertebant nō poterant retinere per doctrinā suā in aliqua bonitate sed efficiebant eum malū. Primū significat cum dñ. circuitis mare et aridā vt faciatis p̄selitū vnum. Scdm cum dñ. et cū fuerit factus facitis eum filiū gebēne duplo q̄ vos. Sic dicit Chrysost. sup Mat. f. post p̄missa rursus dñs eos alr inculcat: et qz inefficaces sunt ad multoz salutē cum multo labore indigeant vt saltē vnum cōuertant: et qz nō solū desides sunt circa eos quos cōuertunt: sed et eoz destructores dñs eos corūpūnt p̄aue vite exēplis. Sed nō est intelligendū qz simplr xps istos arguat qz inefficaces erāt in doctrina. i. paucos cōuertere poterant: qz illud nō est p̄tatis nostre sed diuine inspirationis. deus q̄ppe interius cor tangit et mouet illud quo vult. Prover. 15. c. f. infernus et p̄ditio in manu dñi: quātomagis corda filioz hoīum. sed increpat eos p̄pter inanē gloriā qz gloriabant de doctrina quasi esset excellēs. xps aut tollit eis hāc gloriatiōē qz parua erat doctrina: cū vnū p̄selitū vix possent facere. Tertio pōt accipi qz eos argnat de iniquitate morū qua scandalizabant a se doctos et cōuersos et faciebant eos deteriores se. Et ista iniquitas magna ostendit ex duobus. Primo ex difficultate cōuertēdi: qz ea que cum difficultate acquirunt magis amant: que vero facilius p̄tēnunt. sed pharisei cōuertebant cum magna difficultate gentiles: qz vix vnū cōuertebant: et ad hoc oportebat circūire mare et aridā: et tamen hunc per p̄atos mores suos corūpēbant. ergo signū erat magne iniquitatis cū rem tanta difficultate quesitā p̄tēnerent et corūperent. Scdō significat hoc ex magnitudine corruptionis. f. qz multuz dep̄auabant istos cōuersos. nam si parua esset ipsoz iniquitas nō poterant alios multū puertere: et tñ pueriebāt ita vt efficerent eos filios gebēne duplo q̄ se. ergo valde mali erant pharisei et scribe. et iste tertius modus est verior.

Quid sit facere p̄selitū et qd sit circūire mare. Qd. 87.

Querēs quid sit facere p̄selitū: et qd sit circūire mare et aridā. Scdm qz p̄selitus signat hoīem cōuersum de gētilitate ad iudaismū. iudei aut distinguēbant in duo: qz quidā ex origine prima erāt iudei: et isti vocabant filij israel: qz descēdebant ex p̄genie Jacob qui vocatur israel Gen. 2. 1. et 3. 5. alij erant cōuersi de gentibus ad iudaismū: et isti vocabantur tribus noībus. f. aduene: p̄grini: p̄seliti. vocant aduene ab adueniendo dicti. f. qz de alia gente veniebant ad obseruādum ritum iudaicū. vocant p̄grini. i. discurretes. f. qz cōditio legis iudaice nō erat illa in qua nati erant et quā tēuerant parentes eoz sed ipsi p̄grinando venerant in illas. Et ista duo noīa sunt multuz vītata in libris moysi vt cum dñ. hō de filiis israel et de aduenis qui peregrinant inter vos Leui. 17. i. siue sit de iudeis ex genere siue de illis qui cōuersi fuerunt ad iudaismū. De peregrino p̄z Exo. 1. 2. c. f. figs peregrinoz in vestra transire voluerit coloniā circūcidet. et ita p̄grinos vocat eos qui veniūt de gentibus ad circūcisionē: et Deutero. 10. c. f. qd iustus est iudicate siue ciuis sit ille siue p̄grinus. Aliquādo autē vocant isti coloni vt dicit Exo. 1. 2. c. f. eadē lex erit indigene et colono. et tamē indigenas vocamus oriundos. i. ante genitos: colonos dicimus eos qui ad colendū veniebant. sic dicit eodē. c. f. quis peregrinoz in vestra voluerit transire coloniā. i. ad ritum vestrū colēdi. P̄selitus quoqz est cōuersus ad iudaismū: sed istud nomen non est in libris moysi neqz apud antiquos vītātū postea autē inoleuit et primū inuenitur in libris Paralipo. Tobie: Ezechielis. et dein de in nouo testamēto. nam. 1. Paralipo. 2. 2. c. dicit qz p̄cepit dauid vt cōgregarentur oēs p̄seliti de terra israel: et constituit eos lathomos ad cedendos lapides. 2. 2. Paralipo. 2. c. dicit qz numerauit Salomon omnes viros p̄selitos qui erant in terra israel. 2. 2. Paralipo. 30. c. p̄selitozū habitantiū in terra iuda et israel facta est grandis celebras. et apparet qz accipiat p̄selitus pro aduena siue peregrino. i. cōuerso ad iudaismū Ezechi. 14. c. f. homo de domo israel et de p̄selitis quicūqz aduena fuerit in israel: si alienatus fuerit a me et posuerit idola sua in corde suo. ex quo apparet qz erat iam cōuersus ad deum qui p̄selitus est: qz alis non poterat a deo alienari. nā gentiles nō alienantur a deo colendo idola eo qz tales semper fuerint. et isto noīe vītāt

scriptura in nouo testamento et non nomine aduene neqz peregrini. sic dñ. Actu. 2. c. f. iudei quoqz et p̄seliti. et vocat ibi iudeos omnes qui sunt de stirpe Jacob. p̄selitos vero eos qui cōuertebant ad ritum iudaicū: et ita accepit xps hic: et tūc facere p̄selitum est cōuertere aliquem gentilem ad ritum iudaicū: qz postqz conuersus erat p̄selitus vocatur.

Quomodo gentiles conuertebantur ad legem moysi vt efficerentur p̄seliti.

Questio. 88.

Queretur cum gentiles nō obligarent ad legem moysi seruādā quō cōuertebant ad eam vt efficerent p̄seliti. Dicendum qz verū est qz nō obligabantur ad hanc legē seruādā vt ostensum est. s. et tamē conuertebant ex multis motiuis vel causis. Prima est necessitas seruande vite. sic fuit de gabaonitis. nam quattuor ciuitates eozū. i. gabaon: ca pbyra: berotb: cariathiarim timentes picula in que incurrerant ciuitas bierico et hay mutauerūt habitū quasi essent de longinquo et fecerunt sedes cū israelitis Josue. 9. c. et cum cognita fuisset veritas p̄missi sunt viuere: manserunt tamē serui altaris dñi ad ligna cedenda et cōportandas aquas. e. c. et sic erant oues ad iudaismū. Secūda cā erat affectio quasi carnalis ad populū iudaicū. sic enim fuit de ruth. nā noemi et elimelech vir suus iuerunt in terrā moab: et ibi duo filij noemi acceperūt duas vxores de moabitariū gente. i. ruth et ozpba. mortuo autē elimelech viro noemi et viris ruth et ozpbe voluit redire noemi sola i terrā isrl: et sequebant eam oue nurus eius ex affectione et amore quē cōtraxerant ex diuturna cōuersatione: et tandē ozpba redeunte ad suos ruth noluit sed secuta est noemi dicens. quocūqz perrexeris pergā: vbi morata fueris ego pariter morabor: populus tuus populus meus: et deus tuus deus meus. et ita non venit in terrā israel hac p̄cipua intētiōe vt deū israel haberet in deū sed ex affectione ad noemi vt non separet ab ea: et qz nō poterat hoc fieri nisi deū israel coleret dixit qz volebat illū colere. f. populus tuus p̄p̄s meus: et deus tuus deus meus: et annumerata fuit tūc ruth populo israel vt p̄z Ruth. 1. c. Tertia cā erat solus carnalis vel libidinosis amor: vt figs de gentilibus vellet accipere aliquā iudeam mulierē in vxorem: et nō poterat hoc fieri si non conuerteret p̄us ad iudaismū vt colligit Exo. 34. et Deu. 7. c. cōuertebat ille ad ritum iudaicū. sic p̄z de sichem filio regis Emor qui erat rex vrbis sichem. nā dilexit dinā filiam Jacob et dilexit eā amore nimio: et cū nō posset eam obtinere a fratribus et p̄e nisi circūcidet ipse et oēs sichimite circūciderunt se: et tūc die tertio quādo est grauis dolor vulnerū irruerunt super eos filij Jacob et occiderunt sichimitas Gen. 34. Quarta cā erat agnitio veri dei. nā gentiles qui erant p̄p̄inqui terre iudeozū audiebant multa mirabilia que faciebat deus israel: et ex hoc agnoscebant qz nō erat alius deus nisi deus israel et cōuertebantur ad cultum eius. sic p̄z de raab meretrice biericōtina Josue. 2. c. que abscondit exploratores iudeozū et dixit eis. noui qz tradiderit vobis dñs terrā: etenim irruit in nos terror vester et elanguerunt oēs habitatores terre: audiuiimus qz siccauerit dñs aquas maris rubri ad vestrū introitum quādo egressi estis ex egypto: et que feceritis duobus amorreoz regibus leon et og quos inter fecistis: et hec audientes ptimuius et elanguit cor nostrū neqz remansit in nobis spiritus ad introitū vestrū: dñs enim vester deus ipse est in celo sursum et in terra deorsus. et ideo petiuit ab eis qz iurarent ei qz liberarent ipsam et cognationē eius quādo irrueretur ciuitas Josue. 2. c. et ita factū est: qz capta vrbe liberata est raab et tota cognatio sua: et trāsiuit ipsa ad ritū iudaicū et cognatio sua vt innuit Josue. 6. c. Et hoc modo cum gentiles agnoscerent deū israel esse verū deum cōuertebantur ad ritum iudaicū et efficiebant de populo israel. Alij vero non cōuertebantur ad ritū illum neqz efficiebant de populo: bonābant tñ deum israel. Et hi dupliciter. Quidā enim veniebant in bierusalē de terra sua et adorabant deū in tēplo et petebant ab eo qd volebant et reuertebant in terrā suā. sic p̄z. 3. Reg. 8. c. vbi petiuit Salomon exaudiri orationes gentiliū qui orarēt in loco illo. f. in sup et alienigena qui non est de populo tuo israel: cū venerit de terra longinqua p̄pter nomen tuū. audietur enim nomen tuum magnū: et manus tua fortis: et brachiū tuū extēdū vbiqz. cum venerit ergo et orauerit in loco hoc tu exaudies in celo in firmamēto habitaculi tui: et facies oīa pro quibus inuocauerit te alienigena: et discant vniuersi populi terrarū nomen tuū timere sicut populus tuus israel: et probent qz nomen tuum inuocātū sit super domū hanc. Et hunc modū tenebant multi gentiles etiam tempore christi. nā veniebant ad adorandū deum in templum bierusalem vt patet Actu. 8. c. de eunuchō regine candaci qui

Quid sit facere p̄selitum.

Rñ. ad qñ tum. q. 1. cā

2. cā

3. cā

4. cā

Non ouertētes ad ritū isrlitū bonorabāt deū israel duplt. 1. mō

2. mō

erat ethiops potens super oēs gazas regine illius et venit adorare in Hierusalē et reuertebat et baptizauit eum Philippus. e. c. Alij autē gentiles non ibant ad adorandū deum in templū Hierusalem: bonorabant tamē templū illud offerentes munera multa: sicut patet. 1. Esdre. 7. c. de Artaxerxe rege qui iussit dari de thesauris suis ea que necessaria essent ad expensas templi. s. omne qd ad ritū dei celi pertinet tribuatur diligenter in domo dei celi: ne forte irascatur contra regnū regis et filiorū eius: et etiā propter honorem dei eximit a tributis et oibus impositionibus sacerdotes leuitas et nathineos qui seruiebant in domo dei. e. c. a quibus impositionibus ceteri gentiles et iudei laici non erant exempti. Sic etiā patet multo tēpore post. s. tēpore machabeorū quādo Seleuchus rex Asiē qui gentilis erat prestabat expensas pro tēplo dei. 2. Macha. 3. c. s. fiebat ut reges et principes locū summo honore dignū ducerent et tēplum maximis muneribus illustrarent: ita ut Seleuchus Asiē rex de redditibus suis p̄staret oēs sumptus ad ministeriū sacrificiorū pertinētes. hoc ergo modo multi ad iudaismū conuertebant. Cum autē obijciatur qd non tenebant gentiles ad ritum iudaicū: quō ergo conuertebantur. Dicendū vno modo qd si scirent se non teneri ad legem moysi h̄ illa esset lex veri dei: qd non erat data nisi israelitis: nō sciebant se obligatos ad nō colendos falsos deos cum agnoscerent verū deum: ideo cum relicuri essent cultum deorū suorū ut manerent in cultu alicuius dei trāsibant ad cultū veri. C. Scdō potest dici qd etiā si scirent se non obligari: tamē qd sciebant hūc esse verū deum cupiebant transire in cultū eius qd ipse solus poterat bona et mala facere: et tamē qd sciebant se nō obligari neq; rursus p̄hiberi aliqui gentiles cognoscentes deū israel adorabant eum solū: et tamē nō trāsibant in cultum iudaicū. s. circūcidendo se et faciendo alia legalia: sicut erat de ethiope euncho regine candacis. nā si circūcideretur maneret inter iudeos et nō rediret in regione ethiopū: h̄ hoc non sit efficax argumentū. Alii qui tamē erant qui ad ritum iudaicū conuertebant et obseruabant illum plene: nihilominus tamē colebant deos gentiliū: et hoc qd isti conuertebantur ppter timorē mortis vel pro desiderio nō perdendi regionē in qua habitabant. sic fuit de samaritanis qui erant gentiles de terra medorū et persarū: et qd mittebat oīs in eos leones eo qd nō seruabant legitima dei terre habitō cōsilio cōuersi sunt ad ritum iudaicū: tamē non recesserunt a cultu deorum suorū. 4. Reg. 17. c. isti erant oeteriores alijs. nam alijs bono et pleno animo conuertebantur.

Quid est qd pharisei circuirent mare et aridam ut facerēt proselitum vnum. Questio. 89.

Prima rñ. ad quest. q. fm quosdā

Queretur quid est qd pharisei circuirent mare et aridā ut facerent proselitū vnu. Dicendū qd vno modo designat id qd futurū erat apud iudeos. s. qd doctores iudeorū niterent aliquos ad xpm cōuersos reducere ad ritum iudaicū: et qd aliquos conuerterent et tamē paucos signauit eos xps per vnu. s. ut faciatis proselitū vnu. Sic dicit Hilarius sup Mattheū. s. maris autē et terre pagratione significat in totis orbis finibus eos esse xpi euangelio obtrecuratos et legis iugo contra iustificationē fidei aliquos subdituros. proseliti. n. sunt ex gentibus in synagogā recepti quorū futuroz raritas in vno iudicat: neq; enī post xpi predicationē doctrine eorū fides relicta est: sed quisq; acquisitus fuerit fidei iudeorū filius sit gebēne. C. Scdō ista sensus non multū cōuenit lre. Primo qd ista res futura erat: et tñ xps loquitur hic de p̄terito vel de p̄senti quātm ad rem oeductā in cōsuetudinē cum oīs. circūitis mare et aridā ut faciatis proselitū vnu: et cum fuerit factus facitis eum filiū gebēne. C. Scdō qd ista dicunt redarguendo et maledicēdo. et tñ si futurū esset nō dum peccassent: et sic nō maledicerent. ergo intelligit de aliqua re quētam erat in cōsuetudine iudeorū. C. Tercio p̄ qd si de re futura loqui veller ex modo loquēdi ostenderet rem esse futuram sicut dixit. j. in lra. s. ecce ego mitto ad vos p̄phetas: et sapientes: et scribas: et ex illis occidetis et crucifigētis: et ex eis flagellabitis in synagogis vestris: et psequimini de ciuitate in ciuitatem ut veniat sup vos oīs sanguis iustus. ibi enī tam culpa qd pena signabant future esse. nā oīs occidetis: crucifigētis: flagellabitis: que est culpa. pena quoq; futura. s. ut veniat super vos oīs sanguis. et tñ hic vtrūq; ponit de p̄tē. ergo nō intelligit de futuro. C. Quarto quia ad hoc oportebat qd declararet iudeis in quo peccarent. s. qd multi futuri essent in lege xpi et illos niterent peruertere pharisei ad ritū iudaicū: sed nō exp̄ssit talia qd hoc erat dicere se futurū messiam aut deum cuius lex melior esset qd lex moysi: et id esset malū reducere hoīes ab illa lege ad legē moysi. Sed si hoc xps exp̄meret non tolerarent iudei: sicut qñ in pas-

Cōfutatio 1. rō

2. rō

3. rō

B 4. rō

sione dixit qd erat xps vel qd viderent eū sedentē a dextera virtutis dei. j. 26. et Mar. 14. c. et tñ non indignati sunt nunc: iō nihil tale exp̄ssit. C. Aliter ergo intelligūt alijs. s. qd tpe xpi et ante ipsū pharisei et alijs doctores iudeorū discurrebant per totū orbē docendo hoīes ut conuerterent eos ad legē moysi. Sic dicit Hiero. sup Mat. s. scribe et pharisei totū lustrantes orbē id studiū habebant de gētibz facere proselitū. i. aduenam incircūcisum mittere populo dei. C. Sed oīm qd hoc satis stet. tñ non est oīno verisimile. Primo qd nō est verisimile qd pharisei hunc laborē sumerent ut per totū orbē discurrerent ad conuertendū gētiles. C. Scdō qd nulla hystoria gentium neq; iudeorū hoc refert. erat tñ ista res magna et relatu digna quā alijs hystoriographorū tangeret: saltem Josephus in libris antiquitatū ubi quicqd inuenit ad laudem populi iudaici p̄tinere a principio vsq; ad euerlām Hierusalem per Romanos luculenter memorie tradidit: et tñ neq; aliud ille h̄mōi tetigit. Et est iste modus arguendi cōueniens: qd simile tenet Hiero. ipse cōtra Aug. et oēs qui afferunt trāslationem. 70. interpretū a quolibz interprete per se factā: et post factas oīa similia habuisse. cum ait in p̄logo sup Gen. qui incipit. Desiderij mei. nescio qd primus auctor. 70. cellulas Alexandrie mendacio suo extruxerit: qbus diuini: eadē scripturarum: cū Aristeus eiusdē Prolemei hiperaspites et multo post tpe Josephus nihil tale retulerint. C. Tercio apparet qd lex xpi iussa est p̄dicari per totum orbē. j. 28. et Mar. 16. c. et id hunc imensum laborē oīci puli xpi sumpserūt. sed legē moysi non iussit deus p̄dicari gentibus discurrendo per orbē: ideo non est verisimile qd sponte hunc tantū laborē pharisei et alijs doctores iudeorū sumerēt. C. Quarto qd si per orbē discurrerent isti ad conuertendū gentiles necesse erat qd aliq; miracula facerēt: qd alis nullū conuerteret cū rōne p̄bare nō possent legē illā vel dei eē: vel deū hebreorū meliorē eē alijs dijs sic discipuli xpi faciebant miracula quicūq; volebāt ad cōfirmationē sermonis Mar. 16. c. et tñ nemo cōfitebitur doctores iudeorū quos nūc xps increpabat miracula aliq; facere aut fecisse cū eos tāq; malos xps arguat. et maxie qd talia nō subicerent cū eēt ad laudem dei. ergo nō faciebant illa: et oīs neq; discurrebāt p̄dicando. C. Quinto qd si sic discurrerēt ad oīndendū deū hebreorū verū deum eē et solū esse deū: et oīs deos gentiū esse demonia (qd sacra scriptura asserit) necesse erat qd gentiles occiderent multos istorū vlciscēdo iniurias deorū suorū: qd hoc mō innumerabiles xpiani martyrio coronati sunt. s. qd inter deos asserēbāt solū xpm esse deū: deos autē gentiū esse lapides et demonia. et tñ non legimus in aliqua hystoria sacra neq; p̄phana aliqd tale factū: qd tñ non est verisimile tacitū fuisse: qd res ista sūme cōmendarēt statū iudaicū. ergo nihil tale factū est. C. Sexto p̄ qd non fuerit hoc: qd istud p̄cederet volendo intelligere dictū xpi ad lram: et tñ non pōt sic intelligi: qd oīs. circūitis mare et aridā. et tñ manifestum est si per totū orbē discurrerent nō circuirent mare et aridam sed solū aridā: qd in terra p̄dicarent et nō in mari. C. Dicendum ergo videt qd doctores iudeorū. i. scribe et pharisei tpe xpi et ante ipsum nitebant ut conuerterent gentiles ad legē moysi: h̄ ad hoc nō discurrebāt ad externas nationes: s. ipsos gētiles qd erāt inter eos vel cā cōmerciōz veniebant ad terrā suā nitebant conuertere ad iudaismū: et tunc nō stat incōueniens aliqd de eis que sequebant si discurrerent per orbē. nā in terra iudee nullus gentilis eis possit nocere etiā si dicerent nullū esse verū deum nisi deum israel. C. Si autē obijciat quō etiā in terra iudeorū poterant aliquos conuertere cum nō facerent miracula. C. Dicendum qd ad hoc duo adiunabāt. Primo qd in terra iudeorū erat celebris fama de mirabilibus que deus fecisset pro iudeis: et ita aliq; poterant suaderi. Scdm erat qd paucos conuertebant: sicut oīs. hic qd faciebant proselitū vnum. et tñ si mirabilia viderent ad cōfirmationem dictorū suorū plures conuerterent. C. Tunc autē dicendum qd circuibant mare et aridā ad faciendū vnum proselitū: non quidez re sed verbo vel cogitatione: et significat qd multis suasionibus utebant et ex varijs fundamētis: et cum multa difficultate illud efficiebant sicut circuire mare et aridā esset valde difficile. et est modus loquēdi vulgaris apud nos quādo aliquis vtrūq; longis sermonibus et inefficacibus qd circuit mare et aridā. et ita significare volebat xps qd h̄ multam operam oarent pharisei ad hoc ut vnum poterant conuertere ad iudaismū.

Quō potest stare istud. s. ut faciatis proselitū vnum cum multi ad iudaismū conuerterentur. Qd. 90.

Queretur quō pōt stare istud. s. ut faciatis proselitū vnum in quo significat raritas eorū qui conuertebant ad iudaismū ut dicit Hilarius. nam vtrūq; non conuertebant pauci sed valde multi. Qd p̄ qd tpe dauid et salomonis erant

2. rñ. ad quest. q. fm alios

Cōfutatio 1. rō 2. rō

3. rō

4. rō

5. rō

6. rō

7. rñ. ad quest. q.

Obiectio Rñio 1. rō

2. rō

3. rō

4. rō

5. rō

6. rō

7. rō

8. rō

9. rō

10. rō

11. rō

12. rō

13. rō

14. rō

15. rō

16. rō

17. rō

18. rō

19. rō

20. rō

erant multi. scilicet centum quinquaginta tria milia viros et sexcenti viri p[er] 2. Paral. 2. c. et isti erant viri robusti assignati ad cedendos lapides et ferenda onera. e. c. et sic p[er] eos e[ss]ent multi p[ro]puli et senes: et mulieres: a fortiori ergo t[em]p[or]e xpi essent valde plurimi: q[ui]a p[ri]mo anno regni salomonis vsq[ue] ad mortem xpi fuerunt anni fere. 1063. et in hoc t[em]p[or]e multi p[ro]feli crederent. C[on]d[em]n[ati] q[uod] valde pauci erant q[ui] conuertebant ad iudaismum: ita vt conuenienter eos xps innuerit p[er] vnu[m] p[ro]feli. Ad aliud aut[em] q[uod] d[icitu]r de multitudine p[ro]feli t[em]p[or]e salomonis. P[ro]p[ter] d[icitu]r vno m[od]o q[uod] illi n[on] erant p[ro]feli q[uod] de g[en]tilitate conuerfi erant ad iudaismum: sed erant ipsi et o[mn]es quotquot nati erant de eis post conuersionem. n[on] sicut ille q[ui] conuertebat[ur] erat p[ro]feli: ita quotquot descenderent de eo vsq[ue] ad sempiternu[m] p[ro]feli vel aduene vocantur. Patet q[uod] distinguebant in duo o[mn]es tenentes ritu[m] iudaicu[m]. scilicet in filios israel et aduene vt d[icitu]r Leui. 17. c. b[ea]t[us] de filiis israel et de aduenis q[ui] peregrinant[ur] inter vos. s[ed] manifestu[m] est q[uod] q[ui] conuertebant[ur] et tota ipsoru[m] posteritas nuncq[ue] erat de filiis israel: q[ui] n[on] descenderant de iacob. g[er]er[ent] aduene. et id[em] modus loquendi e[st] Act. 2. c. f. iudei quoq[ue] et p[ro]feli. in quo designant o[mn]es cultores dei p[er] alia v[er]ba: q[ui] iudeos vocauit filios israel p[ro]feli v[er]o ipsos aduene. Et isti n[on] solu[m] distinguebant no[m]i[n]e. s[ed] vt nuncq[ue] vocaret[ur] filii israel sed et iure: q[ui] n[on] gaudebat[ur] eisdem iurib[us] q[ui]bus filii israel. n[on] filii israel si se viderent aut viderent[ur] i alterutru[m] durabat seruitus vsq[ue] ad annu[m] septimu[m] remissionis. Exo. 21. et Deut. 15. vel salt[em] durabat vsq[ue] ad annu[m] iubileu[m] qui erat quinquagesim[us]. Leui. 25. c. et h[ic] in eo cui[us] auris p[ro]forabatur. Exo. 21. c. et t[em]p[or]e si alig[un]d conuersus ad iudaismu[m] vel ali[us] de stirpe eius videret alteri iudeo m[an]ebat in p[ro]p[ri]etate seruus ipse et descenderet ab eo: et n[on] liberabatur in anno septimo remissionis neq[ue] in iubileo Leui. 25. c. f. seru[us] et ancilla sint vobis de nationib[us] q[ui] in circuitu v[est]ro sunt: et de aduenis q[ui] peregrinant apud vos: vel q[ui] ex his nati fuerit in terra v[est]ra hos habebitis in famulos et b[ea]t[us] d[icitu]r iure transmittitis ad posteror[um]: fr[atr]es aut[em] v[est]ros filios israel ne opprimatis p[ro]p[ter] t[em]p[or]e. i. eos q[ui] de semine iacob n[on] teneatis i seruitute p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ter] t[em]p[or]e i m[an]data dei: sed dimittite eos i iubileo. isti igit[ur] g[en]tebant de conuersis vocabant[ur] semp[er] aduene vel conuerfi aut p[ro]feli sicut p[ro]feli eor[um]. et ita illi p[ro]feli n[un]erati a salomone erant t[em]p[or]e conuerfi q[ui] de posteris eor[um] v[er]o poterat e[ss]e q[uod] de tota illa multitudine forte n[on] e[ss]ent quinquaginta conuerfi s[ed] ceteri nati e[ss]ent de conuersis: et sic pauci conuerteret[ur]. C[on]scio p[ro]p[ter] d[icitu]r q[uod] et plurimu[m] sit tota illa multitudo t[em]p[or]e salomonis q[ui] nunc. et h[ic] e[st] duplex ca[usa]. Prima erat iniquitas phariseor[um] et scribaru[m] q[ui] conuertebant g[en]tiles. n[on] eos quos conuertebant postea deteriores efficiebant suo prauo ex[em]plo sicut xps dixit. f. circuitis mare et arida[m] vt faciatis p[ro]feli vnu[m]: et cu[m] factus fuerit facitis eu[m] filiu[m] gebenne. et id[em] alij gentiles videntes nolebant conuerfi. C[on]scia et p[ri]ncipua ca[usa] erat q[uod] xps volebat q[uod] pauci nunc conuerterent[ur] ad iudaismu[m] de gentilibus: et id[em] n[on] mouebat corda eor[um] ad ista[m] conuersionem. Etiam erat q[uod] status legis moysi statim decidere debebat post christi passionem vt conuerterent[ur] o[mn]es ad fidem christi relicta iam lege moysi: n[on] decuit ergo confortare eam nunc faciendo q[uod] multi conuerterent[ur] ad eam: sed i[m]firmare illam paulisper ita q[uod] iam nemo conuerteret[ur]. et ista est ca[usa] p[ri]ncipua. vnde pharisei et scribe s[ed] multum eniterent[ur] vix poterant vnu[m] p[ro]feli facere. C[on]tum aut[em] obicebat q[uod] si t[em]p[or]e salomonis erant tot[us] p[ro]feli essent plures t[em]p[or]e christi. D[icitu]r q[uod] n[on] tenet argum[ent]u[m]: q[uod] hoc esset v[er]u[m] si o[mn]es illi qui erant t[em]p[or]e salomonis manerent semp[er] et fieret illis additio: et t[em]p[or]e moriebant[ur]: et deinde pauci conuertebant[ur] vt dictum est: id[em] pauciores esse possent t[em]p[or]e christi q[ui] t[em]p[or]e salomonis. C[on]scio et p[ro]p[ter] d[icitu]r q[uod] h[ic] concedamus plures p[ro]feli esse t[em]p[or]e christi q[ui] salomonis n[on] erat incoueniens: vt si illi essent nati de conuersis et n[on] conuerterent ipsi. vnde h[ic] nemo conuerteret[ur] t[em]p[or]e christi poterant esse trecenta milia p[ro]feli t[em]p[or]e iudeos: et ita manet q[uod] vix faciebant p[ro]feli vnu[m].

Quare laboriosam p[ro]feli conuersionem subibant pharisei et scribe.

Questio. 91.

Queretur cum ista conuersio p[ro]feli esset laboriosa et n[on] necessaria: quare illa subibant pharisei et scribe. De labore p[er] q[uod] h[ic] n[on] discurrerent pharisei extra terram iudeor[um]: t[em]p[or]e ibi totu[m] studi[u]m suu[m] apponebant et multos modos q[ui]rebant ad conuertendu[m] g[en]tiles. sic dixit xps. circuitis mare et arida[m] vt faciatis p[ro]feli vnu[m]: q[uod] difficultate[m] ip[s]e portat. q[uod] aut[em] n[on] esset necessarius iste labor p[er] q[uod] deus n[on] p[re]cepit iudeis p[re]dicare g[en]tilibus ad conuertendu[m] eos. C[on]d[em]n[ati] q[uod] duo mouebat phariseos ad hoc. Primu[m] erat inanis gloria. n[on] erat valde cupidi buis: q[uod] o[mn]ia opera sua faciebant vt viderent ab hoib[us] vt dictu[m] est. s[ed] in l[ib]ro. reputabant aut[em] ad magnu[m] honore[m] q[uod] aliquos conuerterent ad populu[m] dei: id[em] nitebant[ur] ad hoc. C[on]scio erat cupidi

tas lucri: et istud lucru[m] dupliciter p[er]uiebat. Vno m[od]o sp[irit]ualiter. s[ed] per hoc q[uod] decipiebant eos quadam simulatione sanctitatis et accipiebant ab eis facultates suas: sicut d[icitu]r supra in l[ib]ro q[uod] deuorabant domos viduar[um] longas orationes orantes. Alio modo g[ra]tialiter. s[ed] oib[us] sacerdotibus et leuitis. s[ed] q[uod] postq[uam] conuerfi erant soluebant decimas et offerebant munera et sacrificia de q[ui]bus distabant sacerdotes quor[um] p[ri]ncipes erant pharisei et scribe. imo interdum erant pharisei et scribe sacerdotes: vt ostensu[m] est. s[ed] q. 14. id[em] nimis nitebant[ur] pharisei conuertere quos possent: et ob hoc cupiebant q[uod] maneret semp[er] iste status legis vt ipsi d[ic]tarent: et id[em] xpm indignabant[ur] q[uod] videbat[ur] deducere p[er] doctrina[m] sua[m] ad aliu[m] statu[m] in quo n[on] maneret cerimonie ille sacrificior[um]. De hoc dicit L[uc]y. sup[er] mat. n[on] aut[em] faciebant p[ro]feli p[ro]p[ter] misericordia[m] vobis l[ib]eres eu[m] saluare que[m] docebat: sed aut[em] p[ro]p[ter] auaricia[m] vt additis in synagoga iudeis sacrificior[um] adderet oblatio: aut[em] p[ro]p[ter] vanam gloriam. q. n. seip[su]m mergit in gurgite[m] p[ro]p[ter] q[uod] aliter qui peccatis vellet eripere: nung[ue] magis misericors p[otes]t aliq[ui]s alteri e[ss]e q[uam] sibi. ex ip[s]is ergo actibus ostendit[ur] q[uod] p[ro]p[ter] deum aliquem vult conuertere aut p[ro]p[ter] vanitatem.

Quare dicitur de p[ro]feli q[uod] cum factus fuerit facitis eu[m] filiu[m] gebenne.

Questio. 92.

Queretur quare d[icitu]r de p[ro]feli q[uod] cu[m] factus fuerit facitis eu[m] filiu[m] gebenne. C[on]d[em]n[ati] q[uod] gebena infernu[m] signat

quia signat terram profundam vel proprie vallem filioru[m] eno. de quo nomine dictu[m] est supra. s[ed] c. q. 249. super illo verbo. reus est gebenne ignis. filius aut[em] gebenne dicitur qui gebenna dignus est. Est aut[em] modus iste loquendi iudaicu[m]: sicut dicitur filius mortis qui morte dignus est. 2. Reg. 13. ca. viuit dominus: quia filius mortis est homo qui fecit hoc. et filius ire qui est dignus ira. voluit aut[em] christus dicere q[uod] p[ro]feli facti a phariseis efficiebant[ur] digni inferno. C[on]scio t[em]p[or]e dicitur quare hoc. Aliqui dicunt q[uod] erat quia conuertebantur ad iudaismu[m]: et quicunq[ue] illuc conuertitur damnatur. Sic dicit Hilarius super mat. f. neq[ue] enim post christi predicationem doctrine eor[um] fides relicta est: sed quisquis acquisitus fuerit ad fidem iudeoru[m] filius sit gebenne. idem dicit Origenes super locu[m] istu[m]. f. qui cunq[ue] enim post saluatores iudaizant: docentur imitari affectu eor[um] qui dixerunt illo tempore crucifige eu[m]. C[on]scio dicendu[m] q[uod] hoc non stat. Primo quia non est verum q[uod] qui conuertere tur ad iudaismu[m] peccaret. nam si peccabat qui conuertebatur de gentilitate ad iudaismu[m] peccabat iudeus qui manebat in iudaismo: q[uod] hereticu[m] est: quia deus laudauit hoc Exo. 12. c. f. si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniaz circumcidetur et comedet illud: id[em] phase. C[on]scio q[uod] istud est contra intentione[m] littere christi in qua dicitur. et cum factus fuerit facitis eu[m] filiu[m] gebenne. q[uod] dupliciter repugnat. primo quia dicitur cum factus fuerit: id[em] postquam factus fuerit p[ro]feli: et tamen si ex hoc q[uod] conuertitur fieret filius gebenne non fieret postquam conuersus est: sed tunc cu[m] conuertitur s[ed] per ipsummet actum et n[on] per aliquem aliu[m] subsequente[m].

C[on]scio quia dicitur facitis eu[m] filiu[m] gebenne: et ita pharisei illum faciebant: et tamen si per conuersionem fieret filius gebenne: ipse seip[su]m faceret filiu[m] gebenne qui conuerfi volebat. ergo aliq[uod] aliud erat p[er] q[uod] efficiebatur filius gebenne. C[on]d[em]n[ati] aut[em] q[uod] conuerfi ad iudaismu[m] n[on] erat p[er]tin[entia]: sed laudabile ante passionem christi: et illud deus suauit Exo. 12. capi. sed post passionem christi et diuulgatione[m] p[er]fectam euangelij fuit p[er]tin[entia] conuerfi ad iudaismu[m]: et et manere in iudaismo: et obseruare legalia sicut nunc est vt colligit[ur] ad Gala. 2. et. 5. c. et hoc modo accipiunt Hilarius et Origenes: eo q[uod] ipsi exponunt facere p[ro]feli tum de illis quos post christi mortem niterent[ur] subtrahere pharisei legi christi reducendo ad lege[m] moysi vt dictum est. s[ed] et ita factum est in galathis: quia postquam conuerfi fuerant ad christu[m] predicante paulo: quidam seductores suaserunt eis redire ad obseruationem legalium et circumcisionem vt colligit[ur] ad Gala. 2. c. et de hoc est tota epistola illa. C[on]scio ergo dicendu[m]: scilicet q[uod] faciant eos filios gebenne. i. damnationis: quia postq[uam] conuerterunt eos per doctrinam predicationis p[er]uertunt eos prauitate ex[em]plo[rum]. n[on] discipuli sequuntur ex[em]pla magistrorum: et cum illi noniter conuerfi videant magistros suos praua facere imitantur eos: et sic per praua opera seip[sos] gebenne filios efficiunt: et quoniam ad hoc magistri occasione[m] p[re]bent dicuntur ipsi facere filios gebenne eos quos suis ex[em]plis p[er]uertunt. sic dicit L[uc]y. sup[er] mat. f. post p[re]missa rursum phariseos d[icitu]r alij icusar[um]: et q[uod] n[on] solu[m] desides s[ed] circa eos quos conuertunt: sed eor[um] quoq[ue] destructores d[icitu]r eos corru[m]p[er]e praua vite ex[em]plis.

Lucru[m] phariseor[um] dupliciter. 1. m[od]o 2. m[od]o

Ph. ad q[uod] sit q[ui]s.

Filius gebenne.

Obiectio Nonnullor[um] r[ati]o.

Constitutio. 1. r[ati]o.

2. r[ati]o.

Doct. r[ati]o

Alia r[ati]o.

Aug. snia

Ideq; quoc; Aug. dicit 3 faustum. f. facitis euz filium gebenne: hoc aut non q; circuncidebant illū dicit: sed q; eoz mores imitatur a gbus imitandis suos xps cobibuerat dicens. sup cathe- dram moyfi 2c. in gbus verbis vtrunq; v3 aduertit: 2 quantus bonor delatus fit doctrine moyfi in cuius cathedra ēt mali sedē tes bona docere cogebant: 2 inde fieret profelitus filius gebenne: non qdem verba legis audiendo: sed eoz sectā sectando.

Quomodo possit esse verum hoc. f. facitis eum filium gebenne duplo q; vos.

Questio. 93.

Nonnullor
rōnes.
1. rō.

Queretur cum xps dicat facitis eum filium gebenne du- plo q; vos quō possit esse verum: immo v3 q; non possit stare. Primo q; hoc est gñale in causis 2 cunctis f. q; inuenit aliqd pfectius 2 efficacius in cā q; in causato: 2 tñ pbarisei erant hic cā peccati conuersor: non essent ergo deterio- res conuersi q; doctores. Scdō p3 q; si deteriores essent fie- rent digni maiori increpatione q; pbarisei 2 scribe cum maio- ri pctō debeat maior increpatione: 2 tñ non erant increpabilio- res: cū nullos magis chustus argueret q; pbariseos 2 scribas. ergo non erant duplo filij gebenne. Tercio q; isti cōuersi effi- ciebant mali decipientibus vel cām dantibus pbariseis: sed de- cipientes vocat chustus culpabiliores sicut dī supra in lra. f. de- nozatis domos viduarū longas o3ones orantes: pp hoc āplius accipietis iudiciū. ergo non solum conuersi non erāt duplo filij gebenne q; pbarisei: sed potius pbarisei v3 q; sint duplo filij ge- benne: q; amplius. i. maius iudiciū accipiunt.

3. rō.

Rñ. 1. ad q
fitū qōnis.

Ad primaz
rationem.

Cause per
imitationē

B

Ad scdam
rōnē.

Aliter ad
scdam rō-
nem.

Aliter ad
scdam rō-
nem.

Ad tertiaz
rationem.

Adm q; vep est q; pseliti efficiebant duplo filij gebenne q; pbarisei qui eos cōuerterat sicut xps hic asserit: 2 non segtur ad hoc aliqd incō- ueniens: sed qualiter duplo sint filij gebenne 2 in quo dicet. q. seq. Ad primū vdm q; vep est illud in causis que dant eē: se- cus aut est in causis per imitationē: q; ille non sunt vere cause: 2 non est inconueniens. cause enim dantes esse nō pnt plus da- re q; bñt: 2 iō saltē cātum vt bñm nūq; pōt esse maius vel ex- cellentius q; cā: minus aut vt cōiter est: 2 potissime in cā equivo- ce dante esse que non dat tātū de perfectione quantum bz. Cau- se per imitationem dñr illi qui aliquid faciunt ad quarum imi- tationem segtur aliquid. sicut qui peccat per hoc pstat exemplū alijs peccādī 2 est cā peccati illoz: 2 tñ ista cā non dat esse: q; nō imprimit iniquitatem in aia alterius qui ei dat exemplum peccā- di. nam si quis efficeret alterum pctōrem imprimendo iniquitatē in aia eius impossibile erat q; efficeret eum magis pctōrem q; ipse sit: sed vel minus velequaliter: 2 nō solum qui imprimit in aia sed et qui non imprimit in eam dum tñ foris directe agat non pōt plus causare q; ipse sit: sicut apparet in docente: q; do- cens non agit imprimendo in aiam: sed solum foris disponēdo intelligibilia vt ostensum est supra. 2 docens nūq; potest face- re discipulus maiorem se: q; discipulus nūq; est sup magistrū. erit aut perfectus si sit sicut magister eius supra. 1o. 2. Luc. 6. c. ita esset in cāte iniquitatem: sed faciens alium malum per exem- plum non agit aliqd intra aiam imprimendo: neq; et agit dire- cte foris sicut magister: sed multum indirecte. f. agit aliquid qd potest alius imitari si voluerit: 2 tota actio est hic ab eo q; exem- plum segtur non ab eo qui exemplum dedit pōt ille qui imitat alium esse maior eo: sed hoc ille non prestat: q; tñ faciēdo malū dedit cām per accidens ad malum dī q; facit pctōrem eum q; se imitat: 2 ille pōt esse duplo vel triplo malus: quod tñ nō fieret si esset vera cālitās. Ad scdm vdm q; deteriores semp sunt digni maiori increpatione: 2 tñ aliqui sunt duplo mali: idest du- plo maiora mala faciūt: sed q; illa faciūt ignorāter aut vrgēte alia cā q; in alijs non est nō sunt vere deteriores neq; equales in malicia: 2 ita poterat esse hic. sed de hoc dicet seq. q. Aliter pōt dici q; maiori increpatione digni erāt pbarisei q; deterio- res erant. 2 cum dī q; alij erant duplo filij gebenne potest intel- ligi duplo. i. dupliciter: 2 potest minus dignus esse gebēna qui dupliciter est dignus illa. i. ex duabus causis. alius vero simpli- citer. i. ex vna. Aliter pōt dici q; quicquid sit semp erant de- teriores pbarisei: q; 3 facerent alios duplo dignos gebenna q; se: tñ ex hoc q; ipsi illud faciebant accipiebant rursus tantā obli- gationem gebēne quantā in alio cābant: sicut qui alteri claudit regnum celoz eo ipso sibi claudit regnum celoz. Ad tertiaz vdm q; pbarisei quantū ad hoc q; malos reddebant eos quos cōuertebant peiores erant q; ipsi profeliti: 3 quantū ad aliqua per accidens poterant esse peiores pseliti vel pbarisei vt dictū est. cum dñs alteri exemplum peccandi sit cā per accidens. sed cum dī q; amplius iudiciū accipiebant pbarisei poterat intel- ligi respectu viduarū quas decipiebant. f. q; 3 ille peccantes ex cōfidentia doctrine pbariseoz dānarent: magis dānabant pba-

risei. Alio mō nō cōparādo ad illas. f. pp hoc amplius accipie- tis iudiciū. i. penā. f. q; decipitis 2 deuoratis per o3onē simulan- do sanctitatē: eēt aut minor pena si falleretis 2 deuoraretis do- mos viduarū per aliqd pphanum.

Quo pselitus erat duplo filius gebenne 2 in quo. Qd. 94.

Queretur quō erat duplo filius gebenne: 2 in quo p-

selitus cōuersus ad iudaismū p doctrinam pbariseoz. Aliq dicunt q; erat in duobus peccādo. f. q; non conuebat remissionē pctōrum quā apud gentiles cōseg po- tuit: 2 q; factus ē socius eoz qui xpm crucifixerūt. sic dicit Dila- rius sup mattheuz. f. iō aut pene duplicate erit filius q; neq; sic remissionem pctōrum gētiliū psecutus: 2 societatem eoz q; xps psecuti sunt sit secutus. Sed vdm q; hoc intelligit de eo qui cōuertit ad iudaismū post publicatū euangelium: q; tunc pec- cat 2 non cōsegatur apud iudeos remissionē pctōrum: q; de hoc intelligebat Hilarius vt dictum est. s. secus de eis qui tpe xpi vel ante cōuertebant de gentilibus ad iudaismū. nā cōsequebatur remissionem pctōrum per circumcisionē: 2 nō peccabant q; nō se adiungebant crucifixoribus xpi cū nōdum essent aliq crucifi- xores: q; nōdū erat crucifixus. Scdō dicunt aliq q; erat duplo fili gebenne. f. q; tā pbarisei q; pseliti ab eis conuersi peccabant p trāsgressionē legis moyfi: 3 pbarisei p trāsgressiōē legis in q; nati fuerāt: pseliti v3 p trāsgressionē legis quā spōte susceperāt: at maior cāpā nō obstat qd q; spōte subiit qd potuisset nō subiit: q; id sub quo natus ē 2 cogit observare: q; forte data libertate nō se subderet ad illud seruandū. sic dicit Augu. supra faustum. ppter ea at duplo q; illi fit filius gebenne: q; hoc negligebat im- plere qd ppria volūtatē susceperat nō ex iudeis natus sed spō- te iudeus factus. Tercio dicunt aliq q; erat iste error p apo- stasiam. nā manens iste pselitus in gētilitate errabat simpliciter: postea cōuersus ad iudaismū scandalizatus a magistris redibat ad gentilitatez 2 iam erat duplicatus error. sic dicit Hiero. sup mat. f. ante cū esset gentilis simpliciter errabat: 2 erat semel fili- us gebenne. videns aut magistrorū vitia 2 intelligēs destruere eos ope qd verbo docebant reuertit ad vomitū suū: 2 gentilis factus quasi pbaricator maiori pēa dignus erat. Quarto ali- qui accipiunt q; pseliti dū manerent in gētilitate saltē p buma- na verecundia aliqd boni agebāt. cōuersi aut ad iudaismū co- gnitis vitijs magroz liberati iugo verecundie sine pudore ma- la faciebāt qñ auctoritatē a magistris suis hñtes. sic dicit Lhy- sost. sup mat. f. pselitus forte sub cultura idolorū constitutus vel p- pter hōes infirmitā seruabat: factus aut iudeus maloz magroz puocatus exēplis fiebat peior magris. Quinto dicunt aliqui fieri ex cōi sūetudine: q; discipuli maloz deteriores eis sunt. sic dicit Lhyso. in omelia. cū enim virtuosus fuerit magr disci- puli imitaf: cū at fuerit malus supercedit eū discipuli. fili? at vo- cat gebēne quō filius pditionis quō filius huius seculi. vñsq; q; enim cuius opa facit eius filius appellat. Circa hoc at lei- endū q; filius gebenne vt dcm est: ē ille q; dignus est gebēna. Et aut gebēna dign? q; pp pctm mortale 2 nō alr: 2 iō q; magis aut min? peccat ē magis aut min? dign? gebēna. Sciēdū ēt q; p quo- libet pctō mortali efficit q; fili? gebenne. i. ē dign? illa ēt si nō cō- misisset nisi vñū pctm. quot g pctā q; bz tot cās dānatiōis bē- rer: tñ q; q; in inferno plus aut minus patiat nō puenit ex hoc q; p pluribus aut paucioribus cās ibi maneat: 3 q; ex illis ma- ior aut minus reatus pene cōsegut. est eni vñū pctm dignū ma- iori pena q; centū final: nō solū apud deū sed et apud leges hu- manas vt manifeste apparet ex ineqlitate pctōrum: vt si q; fregit in iurātū ecclesie 2 alius apostatauit a fide vel succēdit ecclesiās: 2 sacerdotes in tēplis gladio impio trucidauit. De pselitis at 2 pbariseis vdm q; pselitus efficiebat filius gebenne duplo i. dupliciter q; pbariseus q; eū cōuertebat. differunt aut duplo 2 dupliciter: q; duplo dicit quantitatē cōtinuam. dupliciter dicit cām 2 numer. vñ nō poterat esse duplo filius gebenne nisi q; ma- iorem penā in duplū sustinet apud inferos. dupliciter aut ē q; filius gebenne si ex duabus causis debet ei gebēna: alteri vero ex vna tñ. hic aut necessariū est accipi duplo. i. dupliciter: quia als non pōt stare lra. Primo q; significaret q; pseliti semp es- sent deteriores q; pbarisei cōuertentes eos. qd falsum est: quia non datur regula de iniquitate hōis: sed poterat esse aliquis p- selitus qui esset minus malus q; pbariseus: 2 aliquis qui esset deterior: 2 aliquis profelitus q; nullo modo esset malus. Se- cundo q; dato q; accideret omnes pselitos esse deteriores pba- riseis: tñ q; essent duplo deteriores admirādū est: q; oporteret sic bari certā magnitudinē malicie quā neq; possēt pbarisei tran- scēdē vt eēt subdupli 2 a q; nō possēt pseliti dīcedere vt eēt ou- pli ad

id est i iurat per illum qui sedet super thronum. s. per deum qui sedet super celum.

De quo vitio arguit nunc christus phariseos. Qd. 95.

Rñ. ad qñ
tum qñis

Queretur de quo vitio arguit nunc xps phariseos.

CDm q manifeste arguit eos d falia doctrina circa iurā observationē. nā deus volebat vota iuramēta seruari studiose: qz dī. redde deo iurā tua. ipsi autē dabāt modum ad dissoluēdū oīa iurā dicentes q iuramēta facta per tēplum nō valebant sed ea q fiebant per aux qd erat in tēplo valebant: et q iurā pñta per altare dei nō obligabat sed ea q fiebāt per dona oblata sup altare: ideo q nō tenerent boies ob seruare talia iurā. xps autē redarguit doctrinā istam ostendens q tam iurā facta per aux q per templum: et tam facta per altare q per dona tenebant. CScdo vt aliq volunt latenter eos arguit de cupiditate. nā ad asserendū hoc partim traherantur ex quadā cupiditate: eo q lucra captabant per talia iuramenta vt. j. dicef. sed lra solum exprimit primum errorem. i. circa doctrinam: et non scdm qui est circa auariciam.

Nōnullor
opinio.

CDi xps vocauit istos phariseos duces cecos. Qd. 96.

Rñ. ad
qñtum. q.

Queretur quare christus vocauit istos phariseos duces cecos. CDm q arguit eos de ignorantia fm quā faciebant q incideret populus in errorem: sunt autē duces isti. i. directores: qz magistri plebis erant predicādo et exponendo legē: id qd ipsi dicerent sequi debebat populus. s. i lra. s. sup cathedra moysi sederunt scribe et pharisei: quecunq dixerint vobis facite: cecos autē dixit eos. et hoc qz per ignorantiam ista docebant. nā cecus est qui non videt: intellectus autē est qdam visus vt dī. 6. et bi. circa finem. et ideo qui nō intelligit cecus est: et tali modo loquendi christus vti contra iudeos. Jo. 9. c. l. nungd et nos ceci sumus: et xps ait. si ceci essetis nō haberetis pñm. i. si non intelligeretis. vnde si iudei nunc assererēt hec que dicta sunt de iuramentis scientes falsa esse: attendētes tñ inde aliquod lucrum dicerent iniqui vel hypocrite: qz tñ ipi ignorabant veritatem vocat eos cecos. et hoc apparet qz in oībus in quibus eos arguit hic dicens vt vocat eos hypocritas. in hoc autē non vocauit eos cecos sed solū hypocritas: et hoc qz hypocrita dicit simulatozē: q autē ignorat non pōt facere aliquā simulationem. Et isto mō loquendi xps vtitur contra istos phariseos. s. i. c. l. finite eos qz ceci sunt et duces cecor. et hoc dixit pp aliud qd ibi ē ignorabāt. nam putabāt q exterior mūdicia carnis faciebat ad mūdiciā aīe tollēdo vel ipediēdo imūdicias ne intraret in ventrē: qz credebāt q imūda q ibant in vētrē poluebant aīam. christus autē ostendit ibi q non: et vocauit eos cecos et cecorū duces et hic similiter. raro autē vtitur tali modo loquendi: qz non facit illud nisi vbi ex ignorantia procedunt pharisei. C Vocauit autē eos duces cecos. i. magistros insipientes: et hoc ad maiorem confusionem: qz si essent boies simplices vulgares et ignorarent aliqd in sacra scriptura essent qdē ceci quātum ad hoc: et tñ non esset multum increpabiles: qz non pertinebat ad officium eorū eruditum esse in his: et tñ qz magister sit et ignorans est magna confusio cum pñssio sua sit ad docēdum. si autem diceret eos cecos diceret solum ignorantes qd minoris confusionis erat. cum vero dicit duces cecos dicit magistros ignorantes qd est contradictio in adiecto: ideo erat magna confusio.

Christus
phariseos
vocauit
duces cecos

Quare xps dixit phariseis vt vobis duces ceci. Questio. 97.

Queretur quare xps dixit istis vt vobis duces ceci: qd innuit maledictionē. nā isti asserēbāt ex ignorantia hec q dicta sunt cū xps vocet eos duces cecos: ergo nō peccabant. nā ignorantia tollit pñm sic xps dixit eis dē phariseis. Jo. 9. c. cū illi dixerunt: nungd et nos ceci sumus: et xps ait. si ceci essetis nō hēretis pñm: nunc vero qz dicitis videmus pñm vt strū manet. i. hētis pñm manēs. CDm q isti peccabāt et erāt digni magna increpatione sicut xps eos arguit. Et cā est prima qz dato q ignorarent nō excusabat eos ignorantia. et hoc pmo qz ipsi erant doctores populi. sic. n. essent ipsi simplices et de populo excusaret eos ignorantia aliqua cū nō obligarent scire oīa. nunc vero cū magistri essent plebis neqz essent aliq magistri ad quos recurri posset nō debāt eos excusare ignorantia. Primo qdē qz ad eorū offiū ptinebat docere veritatē de oībus necessarijs ad salutē: et nō excusat boiem ignorantia eius qd scire tenet. sic dī Mala. 2. c. labia sacerdotis custodient sciam et legē exgrēt et ore eius qñ angelus dñi exercitū est. et Aggei. 2. c. interroga sacerdotes legē. s. ad eos ptinet rñdere de dubijs legis. sic aristot. dicit. 3. et bi. circa pñcipiū q ignorancia eius qd confert non excusat. CScdo qz ista res de qua agif et in qua errabāt

Rñ. ad qñ
strū qñis.
1. cā

pharisei non erat magne dubitationis: sed quilibet rōne vtens poterat videre veritatem huius rei. sic dicit christus. o stulti et ceci qd maius est et c. q. o. quilibet poterat videre veritatem huius rei et vos videritis nisi essetis ceci et stulti: id errantes in re nullius dubitationis nō erant digni excusatione. C Tertio qz dato q aliquāte dubitationis esset id in quo errabant essent in culpa asserendo id in quo nō erant certi: qz magna ē culpa doctozis circa salutē aīe asserere id de quo nō est certus an verū sit. nā abstinere a quadā doctrina nō est culpa: et id multa vera subticere nō ē pñm: sed aliqua falsa asserere in sacra scriptura pñm est. sufficiebat autē phariseis docere id qd inueniebāt in sacra scriptura. si autē aliqd qd in ea nō erat dicere volebāt et errabant eis imputandū erat. C Quarto pōt dici vt aliq volunt qz erant in culpa qz ex desiderio alicuius lucri errabāt. cupiditas. n. lucri mouebat eos vt facilius errarēt: et forte ad aliqd boz mouebat eos ignorātia et ad aliq cupiditas vt. j. dicef.

Quid est qd dixerūt h pharisei q iurat p tēplū nihil ē. Qd. 98.

Queretur qd est qd dixerūt hic pharisei. s. q iurat per tēplum nihil est. CDm q voluerūt significare nullā obligationē esse ex tali iurō: id enim fit iuramētū vt ppter nomē dñi qd in eo inuocat et reuerentiā quā deo debemus faciat hō id qd iurat. s. si est iurm asserentiū qd ē de veritate dicenda q veritatē dicat ppter deum quē inuocat. si autem est pmissorium. s. de faciendo aliqd vel de abstinēdo q ita faciat sicut pmittit. et est qdam religio quā obseruamus in bonorē dei in quātū est summa res quā maxime honorare deum ad Heb. 6. c. l. boies p maiore suū iurant: et oīs cōtrouerfie illorum ad cōfirmationem finis est iurm. dicere autē q iurm nihil valeat. i. q non sequat aliqua obligatio cum iurm ex intentione factū fuerit: est dicere q fit p rem illā cui non debet hec reuerentiā vt ea inuocata seruetur qd dicimus vel pmittimus. nunc vero pharisei dicebāt q qui iurat per tēplum nihil est. i. non obligat: qz putabant nō esse tante reuerentie hanc inuocationē vt ea facta tenerent seruare qd pmitterent. C Notūū forte ad hoc esse poterat qz credebant q iurm scī per deū obligabat et alia iurā non: qz dī Deutero. 6. c. oīm deū tuū timebis et illi seruias ac p nomē eius iurabis. et ita putabant q sicut soli deo seruandū erat: ita soli ei deferendus erat hic honor q p eum iurare: et si iurare per aliam rem non teneret iurm: et ad hoc videbat adiunare doctrina xpi qz ipse dixit. s. c. non iurandū esse per celū neqz per terrā: neqz per aliam rem: et id si iurare putabant iurm non tenere ac si non esset iurātū. C Scd falsum est: qz l3 non debeat iurari per ista neqz et per deū: et tñ si iurat tenet iurm: qz iudicat fieri per deū sicut. s. dī in lra q qui iurat per tēplum iurat per deū q habitat in templo: et q iurat per celū qui est thronus dei iurat p deum q sedet in illo.

Quid est iurare in auro templi. Questio. 99.

Queretur cum dicat qui iurauerit in auro templi. qd est iurare in auro templi. CDm q iurare in auro pōt dupliciter intelligi. Uno modo in auro. i. ponendo manum sup aurū: et hoc significat pprie iste modus loquendi: et sic iuramus ad euangelia corporaliter illa tangendo. sic et iuramus in cruce. i. posita manu sup crucem. sic accipif. 2. q. 5. c. qui piurat. s. qui periurat se in manu epi aut in cruce cōsecrata vnum annū peniteat: et ibi manifestum est q accipif periurare in cruce. i. tacta cruce: qz alis non esset oīa periurare per crucem cōsecratam vel non cōsecratam cum neutra tangat: sed inquantū manus epi est magne reuerentie et crux cōsecrata figo tactis his piuret censet magis contemnere et maiorez iniuriā deo facere qz tangendo rem non cōsecratam. C Scdo p3 qz si crux non tangat non poterit esse differentia in iurando crucē cōsecratam aut non cōsecratam: qz qui iurat non iurat p crucem que est in hac ecclesia vel in illa specialiter qz hoc esset superstitiosum nisi inquantū tangit illam: qz tunc non pōt applicari quilibet crux sed aliqua pticularis: et id q iurat p crucē nō tā gendo aliqz crucē nō iurat nisi p crucē xpi nō exprimēdo cōsecratā vel nō cōsecratam: et tñ ius facit oīaz iurando in cruce cōsecrata vel non cōsecrata: id o3 intelligi de cruce que tangit. et sic poterat iurari in auro templi. i. tāgendo illud. C Sed oīm q accipif in auro templi. i. per aurum. s. inuocādo aut nominādo illud et non tāgēdo. Et p3 primo qz ponitur hic in pzo per. s. in auro. i. per aurū: qz xps mutat ista ponendo pro eodem. nā a pñcipio o3. quicunq iurauerit per templum. et postea o3. qui iurauerit in templo iurat in eo qui habitat in tēplo. et ita vtrobiz manet eadē snia. sed iurare p tēplū est iurare p inuocationem auri

3. cā.

4. cā.

2.

Rñ. ad qñ

fini qñis.

Rō qua

mouebā

tur pha

risei et

scribe.

Lōfina.

2.

Jurare i

auo on

plicet p

intelligi.

1. modo

2. modo

3. modo

4. modo

5. modo

6. modo

7. modo

8. modo

9. modo

10. modo

11. modo

12. modo

13. modo

14. modo

15. modo

16. modo

17. modo

18. modo

19. modo

20. modo

21. modo

22. modo

23. modo

24. modo

25. modo

26. modo

27. modo

28. modo

29. modo

30. modo

auri non tangendo illud. Scdo p3 q2 o2 hic in aliquibus iurari qd nō poterat tangi sicut est de deo 2 d celo. nā o2 q iurat in tēplo iurat in eo q bitat in ipso. i. in deo q habitat i tēplo. 3. Re. 8. et. 2. Paral. 2. 2. tñ deus nō tangit: sed p iuocationē eius iuramus. sic ē o2 q iurat in celo iurat i throno dei. 2 tñ nemo tāgit celū: sed illud hic inuocat. ita hic accipit qd hoies ita iurabāt in auro tēpli. i. p aux nō tangēdo sed inuocādo. 2 tñ si interdū iurarent tangēdo illud esset maior obligatio sicut in eo q per crucem consecratam iurat vel per manus epī quas tangit.

Quid erat illud aux tēpli per qd iurabatur. Questio 100.

Queretur Cdd3 q multipliciter p accipi. vno mō aux tēpli. i. q erat pars tēpli. Alio mō aux tēpli. i. qd in tēplo erat. Alio mō aux tēpli. i. qd offerebat in templo. De primo p3 q2 multū aux erat pars tēpli: q2 parietes tēpli erant de lapidibus: 2 desup tabulis cedrinis 2 sup tabulas affixit laminas aureas clauis: ita qd nihil est in toto tēplo ex pteriori qd nō auro tegeret. 3. Re. 6. c. 2 sic videbat totū quasi massa quadā auri. De scdo apparet q2 in tēplo erat multū aux qd non erat pars tēpli: vt aux quo opiebat altare thymiamatis 2 quo opiebat arca. nam ppitatorium qd erat optorium arce: 2 duo cherubin sup illud de auro purissimo erant nihil de alio metallo hntia. Exo. 25. et. 3. Re. 6. c. et erant multas vasa aurea 2 argētea in tēplo dñi ad ministeriū mēie ppositionis 2 altaris thymiamatū 2 ipm candelabrum totū de auro. Exo. 25. c. 2 multo plura fecerat postea dauid: q2 plura erant necessaria in tēplo qd fuerant necessaria in tabernaculo moysi qd puum erat pmo Paral. 28. c. De tertio apparet q2 i tēplo offerebat multū de auro 2 argēto: 2 pecunia qualibet tā ad ministeriū sanctuarij qd ad sacerdotū sustentationē. 2 p3 de hoc. 1. Paralip. 29. c. vbi tam o2 qd oēs pncipes obtulerunt aux 2 argētū 2 es i thesauros domus dñi. sic in dedicatōe tabernaculi moysi oēs pncipes obtulerūt vasa aurea 2 argētea in thesauros dñi. Nu. 7. c. 2 tñne israelite offerebat munera sua in pecunia mittētes ea i gazophiliū vt inuif Lu. 21. c. ad sustentationē quoq2 sacerdotū multa offerebat vt p3 Nu. 18. c. De oblationib2 vo factis i domo dñi q ptinebat ad scūariū 2 qd ad mīstros: 2 qd pūm ad mīstros 2 pūm ad scūariū declarāt ē satis Nu. 5. c. sup illo vbo. f. qd quid in scūario offert a singulis 2 tradit manibus sacerdotis ipsius erit. Nunc vero o2m qd de quolibet mō istoz poterat intelligi iurm scūm in auro templi. 2 tñ magis intelligi tur de vltimo. f. de auro qd offerebatur. ita enim tenet Hieronymus 2 Lbysostomus super Mattheū.

Quid est dicere qd iurat in auro tēpli debet. Qd. 101.

Queretur qd est dicere qd iurat in auro tēpli o3. Cdd3 qd debere ipozat necessitatē vel obligationē: 2 est sensus qd figs iurasset p aurū tenebat iurō. C Sed hoc dupliciter pōt exponi. Vno mō qd figs iuraret p tēplūz asserēdo aliqd nō tenebat ex hoc dicere veritatē: 2 si mentiret non tenebat ex hoc ad aliquā penā quasi pro piurio: 2 si esset iurm pmissorium scūm per tēplū nō teneret iurās facere qd pmissit siue illud deo siue hoī pmitteret: si aut iuraret qd per aux templi asserēdo aliqd tenebat dicere veritatē: si nō diceret erat reus piurij: in pmissorijs vero tenebat facere qd pmisserat alio qn reus piurij erat. C Scdo pōt intelligi fm nicolaum qd q in ciderit in piuriūz soluebat aliqd ministris templi in penā: 2 tñ figs iuraret per tēplū tam assertorie qd pmissorie ē si nō seruaret iurm nō tenebat aliqd dare sacerdotibus. si aut iuraret per aux templi 2 nō seruaret iurm tenebat dare sacerdotib2 certā partem auri. C Sed o2m qd iste sensus scds nō est cōueniens satis. Primo q2 motiuum suū non satis applicat ad litteram: q2 ex hoc v2 sumi iste sensus: q2 o2. qui iurauerit i tēplo o3. qd isti exponunt. i. debitor 2 pene certe si piurauerit: 2 hoc qd tunc lra pcedēs dēret similis esse vt diceret qui iurat per tēplū non o3. i. nō o3 illam ptem auri pro sacerdotibus l3 piurium incurrat: 2 tñ non o2 sic. sed qui iurauerit p templū nō bil est. ergo non o3 sic exponi. C Scdo q2 o3 non significat de bitū pecuniarium vt isti putant: sed obligationē ad agendum vel ad abstinendū. sic accipit ad Gala. 5. c. testificor oī hoī circumcidenti se qd debitor sit vniuerse legis faciende. i. obligatus sit ad seruandū totam legem. C Tertio q2 v2 sensus extortus. nā in penā istam nō incurreret nisi qui piurium cōmitteret: s3 bñcō o2 de piurio sed de iurō. f. qui iurat i auro templi o3: sed ad hoc qd teneat iste sensus o3 subintelligi qd qui iurat in auro templi 2 cōmittit piurium qd o3. 2 ista ē extorsio 2 magna sub auditio que nunq2 o3 fieri sciē necessitate. ergo non o3 sic intel

ligi: sed o3 intelligi lra. f. qui iurat per tēplū nō bil est. i. ad nō bil teneat. i. non valet iurm: neq2 teneat obseruare qd iurauit. q aut iurat in auro templi. i. per aurum o3. i. obligatus est: vel debitor ad obseruationē iuramenti sicut o2 ad Gala. 5. debitor ē vniuerse legis faciende. C Quarto p3 q2 hoc non erat verifimile. nā si ex piurio deberet pena pecuniaria que applicaretur sacerdotibus nō solum dicerent pharisei qd iurantes p aurum templi incurrerent in illam penā: immo 2 per templum: 2 incurrentes in quodlibet quātūmcūq2 leue piurium immo aliqñ vbi non esset piurium interpretaret esse piurium vt applicaret eis pena. ergo o3 intelligi vt supra. C Quinto p3 q2 ita exponit Hierony. super mat. dicens. f. quicūq2 iurauerit p tēplū nō bil est. i. nō bil o3. si aut iurasset in auro 2 pecunia que in templo offerebat statim in id quod iurabat cogebat exoluere.

Quomodo iudei poterant asserere qd qui iurabat in templo non tenebatur 2c. Questio. 102.

Queretur quō iudei poterat asserere qd qui iurabat i tēplo nō tenebat: 2 q iurabat i auro tēpli tenebat. Cdd3 q magn2 error erat iste sicut tps redarguit b phariseos: 2 tñ v2 fundamētū hui2 rei esse. f. qd ipi credebant qd nō valebat iurm scūm nisi p deū: 2 iō q iurabat per tēplūz aut per quācūq2 aliam creaturā qd non tenebat: 2 sic et neq2 valeret iurm factum per aux templi neq2 per donūz qd erat sup altare: 2 tñ de istis voluerunt dicere qd teneret spāliter iurm p ea factum: 2 hoc moti ex cupiditate. f. q2 ista erant ea que offerebant sacerdotibus: 2 cum laudarent ea intm mouerent valde hoies ad offerēdū: 2 sic dicerent sacerdotes 2 pharisei. C Secundo pōt dici qd pharisei credebant qd iurm factum per aliq2 creaturas valebat: sed per paucas. 2 de his dicebant qd non solum per res prophanas iurm prestitum non valebat: sed etiam neq2 per tēplū neq2 per altare que erant res sacre non valebat iurm prestitum: 2 tñ si per aurum 2 dona quēcūq2 que in templo offerebant fieret iuramentum teneret. C Hoc autē pcedebat ex intentione corrupta. f. q2 magnificare volebant res istas que offerebant in templo vt allicerent hoies ad offerēdum. de hoc dicit Hieronymus super mattheum. f. sicut in pbi laterijs 2 simbrjs dilatatis opinio sanctitatis captabat gloriā 2 per occasionem gloriē qrebant lucra. sic alia traditionis fraude inuenta impietatis arguit transgressores: figs enim in contentione seu in aliquo iurgio vel cause ambiguo iurasset in tēplo 2 postea conuictus esset mendacij nō tenebat criminis reus: si aut iurasset in auro 2 pecunia que offerebat in templo sacerdotibus statim in id qd iurabat cogebat exoluere. Primūz modū istoz v2 tenere expresse Hiero. qui dicit fuisse hic fraudem: 2 tñ fraus non fit nisi ex aio. f. qd putarent iurm factum p creaturas non tenere: 2 tñ contra mentem suam dixisse tenere iurm factum per aurum templi: 2 hoc vt inde dicerent. Scdm tenet Lbysostomus qui innuit qd credebant sanctiora esse dona qd tēplū 2 altare: 2 iō iurm factum per illa tenere.

Quare christus non redarguit phariseos de auaricia in hac re cum ex auaricia mouerentur. Questio. 103.

Sed queretur quare christus non redarguit phariseos de auaricia in hac re cum ex auaricia mouerent ad istam falsam doctrinam. nā non arguit eos nisi de ignorantia vocās eos cecos 2 stultos quasi ex ignorantia agerent: 2 non vocās eos auaros aut hypocritas quasi neq2 agerent ex cupiditate neq2 ex simulatione. C Dicit pōt vno modo tenendo positionē scdam qd peccauerāt pharisei in ignorantia 2 nō in auaricia neq2 hypocrisi: iō non debuerunt nisi d ignorantia accusari: 2 p3 q2 credebant tunc iurm non tenere p templum 2 altare sed tenere per aurum 2 dona qd offerebantur in templo 2 sup altare: 2 hoc vere credebant 2 sine scrupulo errabant: tñ ideo erat redargutio de ignorantia 2 cecitate: error aut erat q2 putabāt sanctiora esse que offerebant in tēplo 2 sup altare qd ipm altare: 2 motiuum huius erat nō qdem fraus: sed q2 afficiebant plus ad pecuniaz qd ad alia iō putabant eā sanctiorē: 2 iō cū non agerent ex intentione lucri sed decepti nō debuerūt argui de auaricia: sicut si contentio sit inter aliquos d re satis dubia facilius hō iudicat p eo cui afficit. i. v2 sibi vere 2 sine aliqua fraude qd ille iustiorē cāz foueat qd alius cui nō afficit: 2 tñ iste non agit cōtra conscientia: cū iuxta id qd sibi v2 agat. C Scdo pōt dici tenēdo alia pōnē. f. qd pharisei cōmiserūt b aliq2 simulationē: 2 tñ nō arguit eos xps nisi de ignorantia: 2 potest intelligi sic. f. qd pharisei putarent non valere iuramentum prestitum per aliquam creaturam: 2 ideo neq2 per templum neq2 per aurum templi: 2 tñ vt lucra facerent asseruerūt

4. rō.

5. rō.

Rñ. 1. ad q
stū qōis.

2. Rñ. ad q
stū qōis.

Rñ. 1. ad
qstū qōis.

Rñ. 2. ad
qstūm. q.

tenere iurm p aurū templi ⁊ res que offerebant: ⁊ non per ali quid aliud. Et hic erant tria in quibus deficiebat pharisei. Prīmū erat qz putabāt iurū nō tenere per creaturas: ⁊ iō neqz p templū: ⁊ tñ falsum erat: qz tenebat. Scd3 est incētium aua ricie: qz cupiebāt lucra cōquirere ēt per inbonestum modū. s. af serendo falsum: aut cōtra intentionem suam. Tertium erat qz dixerunt tenere iurm per aurū templi ⁊ per oblationes quasi p aliqd dignius qz sit tēplum. nā l3 cupiditas moueret eos ad al serendum hoc: tñ qz ista nō erat cā ad exprimendum dixerunt qz iuste hoc fiebat: qz sanctius erat aurū qz tēplum ⁊ donū qz alta re. christus aut cū posset d oibus arguere qz in oibus peccabāt noluit arguere nisi de tertio qd ipsi ostēdebant. s. sanctiora esse dona qz tēplum. ⁊ tñ nō innuit ex hoc qd nō peccarent nisi i h. Sed dicit qd verisimilius est istoz duoz. Cdm qz vtrāqz pars stare pōt. nā hoc necessarium est qd iudei expse tñ: vel expse ⁊ in aio dicerent sanctius esse aurū qz tēplum: cum ex hoc christus cōtra eos arguat: ⁊ tñ nō tenere argm christi nisi illi sal tem in exterioribus hoc significaret: ⁊ qz vtrāqz positio hoc te net. sed prima tenet qd hoc foris expserunt l3 interius aliud sen tirent. s. qd p nullam creaturā teneret iurm pstitum. scda tenet qd tā foris qz interius hoc sentiebāt. ergo vtrāqz satis pūit lre. Cum pharisei in tribus deficeret: quare solum tertium chri stus expressit.

Questio. 104.

Sed queretur

cū deficeret pharisei in tribus vt oi ctū est pce. q. quare solum tertium xps expsit de quo xps arguit eos. Cdm pōt vno mō tenēdo posi tionē scdam positā pce. q. qd nō peccauerūt pharisei nisi i igno rantia. nā nulla auaricia incidebat ibi pp quā ipsi vellēt salū asserere: sed vere crediderūt qd erat aurū sanctius qz tēplum: iō asserēbāt iurū pstitū p illud teneri: ⁊ qz hic nō accidebat (vt qdā dicit) nisi ille defectus. s. falsa opinio d illa sola xps arguit pha riseos. Cdm vno et melius qd nō solum erat iste defectus: sed ⁊ alij. nā per scdam positionē erāt duo defectus. s. dicere nō tenere iurm scm p tēplum: ⁊ eē aurū sanctius tēplo: ⁊ iō manet adhuc dubiū quare nō arguit de vtroqz. per primā positionē erant tres defectus: vt dictū est pce. q. ⁊ iō fm vtrāqz est aliter rīdēdum. Cdm ergo qd noluit de oibus arguere qz nō ex pēdiebat. Prīmo qz ad prudentiā arguentis pūnet qz qū pōt vti varijs rōnibus quaz quedā manifestius. alie vero obscuri us pbant qz vtrāqz manifestioribus: ⁊ tñ vnus de defectib3 pha riseoz erat auaricia qua mouebant ad asserendum tenere iurū per aurū ⁊ nō per tēplum: ⁊ tñ nō erat manifestū hoibus l3 chri sto esset manifestū qd hoc mouebat phariseos: cū ipsi aliud sin gerent. erat aut manifestum qd ipsi dicebāt. s. esse sanctius aurū templo qd ratione inuitabili poterat conuinci: ideo non volu it de omnibus: sed de hoc dicere.

Quare saltem non arguit christus phariseos d alio in quo er rabant.

Questio. 105.

Sed dicetur

quare saltem non arguit eos de alio in quo errabāt. s. qd nō valeret iurm scm per tēplum ⁊ altare. nā hoc negare non poterant: qz hoc expse asserēbāt. Cdm vno mō qd fuit h ppter cām supra tactā. s. qz nō erat ita planū an iurm teneret scm per tēplum: sicut qd tē plū esset sanctius auro. nā rōne plana conuinci poterat aurū esse minus scm vt xps conuincit: ⁊ tñ an iurm pstitum p tēplum vale ret nō erat planū potissime apud iudeos qd putabāt iurm non obligare nisi p deū: rari aut putabāt iurā tenere per alias res. Cdm pōt dici ⁊ melius qd ad vtrūqz xps arguit: sed vnu ex altero pbauit. s. vnu pbauit xps directe: ⁊ alter ex suppositiōe phariseoz. nā h. s. qd tēplū eēt dignius ⁊ sancti3 auro directe p bauit. atqz ar. s. qd iurm pstitū p tēplū valeat pbauit ex suppo ne phariseoz. nā illi dicebāt qd tēplū nō valebat iurm: p aurū vero tēplū valeret eo qd erat sanctius: ⁊ ita tenebāt qd ex eo qd aurū erat scm valebat iurm scm p illud: sed xps pbauit qd tem plū erat sanctius auro. ergo inferebat necessario qd tenebat a foriori iurm scm p tēplum ⁊ per altare.

Quo valeat xpi argm contra phariseos.

Questio. 106.

Queretur

quo valeat argm christi contra phariseos. Cdm qd duo vult pbare ⁊ ambo bñ p bat. Prīmū erat qz dicebāt pharisei qd iurm scm p tēplum nō valebat l3 valebat iurm pstitū p aurū tēpli. Scdm erat qd iurm scm p altare non valeret. ⁊ tñ iurm scm per donū oblatū in al tari valeret: ⁊ vtriusqz rōnē dabāt. s. qz vnu erat sanctius alte ro: ⁊ p id qd sanctius erat dicebāt tenere iurm: ⁊ qm dicebant eē sanctius ⁊ maius aurū tēpli qz templum pbat qd non: ⁊ argu it ex notissimo: ⁊ iō non solum arguit: sed potius increpat eos q

talīa sentirent quasi erraret in rebus aptissimis. s. Multi ⁊ ceci qd est maius aurū an tēplum qd sanctificat aurū. q. d. id qd san ctificat aliud est sancti3 eo qd sanctificat. ⁊ tñ tēplū sanctificat aurū: ergo ē sancti3 auro. Neutrā pmissam pbat xps accipiens vtrāqz quasi notissimā l3 maior p3: qz sanctificas est cā. scifica tū est effectus: ⁊ semp inuenit pfectio nobiliori mō in cā qz in cāto: ⁊ potissime in eis que eguoca sunt ⁊ equoce picipant: qz nunqz pōt agens totā pfectionē suā cōicare cāto: ēt agēs ⁊ pa tiens cōicans ⁊ recipiens ex hac habitudine se bñt inequaliter. minor pbabit. j. Cdm p3 qz dicebāt pharisei qd donū obla tum sup altare erat dignius altari ⁊ qd xps arguit dicens. ceci qd est maius donū an altā qd sanctificat donū. q. dicat id qd sanctificat aliud est maius eo qd sanctificat: sed altare scificat donū ⁊ nō econtrario. ergo altare est sanctius dono sicut. s. di ctum est. ⁊ accipit maius. i. sanctius siue maius dignitate. nam magnitudo moralis non facit ad propositum.

In quo errabant pharisei in hoc.

Questio. 107.

Queretur

cū pharisei diceret aurū esse dignius tēplo: ⁊ iō non tenere iurm pstitū per tēplum sed p aurū: in quo errabāt. Cdm qd errabant in duobus. Prīmo in eo qd falsum asserēbāt. Scdo qz incōuenienter arguebant. De primo p3: qz dicebāt aurū tēpli esse dignius tēplo ⁊ donum oblatum in altari ipso altari: qd falsum est vt xps ostendit i lra. Cde scdo p3 qz non valet cōtia. s. p tēplū nō valet iurū pstitū: sed aurū tēpli ē digni3 tēplo. q. valet iurū p aurū tēpli: qz iurū scm per hanc aut p illā rē non valet inquam vna res est dignior alia. sed inquam repñtat aliqua dei presentia in re cui deo reuerentiā exhibemus p illū iurādo ⁊ seruādo iurm. si eni res in seipsa respiciat nō est aliqua res tāte dignitatis vt iurm p eam pstitum teneat: qz cū iste sit bonor latrīe nulli est impēdē dus nisi deo. Si aut respiciat res inquam in ea deus repñta tur nō attendit dignitas maior aut minor rei: cū per quālibet rem possit deus repñtari: ⁊ iō nō est vez qd iurū factum per quāsdā res minus dignas nō teneat: ⁊ iurū factū per alias di gniores teneat. sed si per vtrāqz deus repñtatur aut repre sentari solet equaliter iurū tenebit: etiam si non sint equaliter digne. vnde dato qd esset aurum templi dignius templo sicut asserēbant pharisei cum tam per aurum templi qz per tēplū deus repñtetur qz ambo ad eius cultum pertinebant: tene ret iuramentum factum per vtrūqz.

Quo est vez qd tēplū scificat aurū qd ē in illo.

Qd. 108.

Queretur

quo est vez qd tēplum sanctificat aurū qd est in illo sicut xps dixit. nam v2 qd nihil possit sancti ficare aliud nisi deus. Cdm qd sanctificare significat mudn3 efficere ⁊ immaculatu3: ⁊ tale qd ad deum applicari possit. Et ista sanctificatio est duplex. quedā est corporalis: alia spirita lis. De corporali p3 Leui. 11. c. vbi prohibetur contactus mor ticinaz carniū ⁊ imundaz rez ⁊ cibis imundus: ⁊ d3 sancti estote qz ego sanctus sum. ⁊ tñ ibi nō imperauit aliam sanctita tem nisi abstinentiam ab imundicijs corporalibus: ēt planius Deutero. 23. c. d3 qd israelite irent extra castra ad regesta natu re ⁊ operirent terra effossa id quo releuarent: ⁊ subdit ibi cā s. sint castra tua sancta ⁊ nihil i eis appareat seditatio: ⁊ sic nō esse feces ⁊ sordes in castris vocauit sanctitatē castrorū. Alia est sanctitas mentis qua mundant oēs sordes vitiorū que animam pollunt. prima sanctitas vocatur large sanctitas: qz per oppositam imundiciā non d3 homo simpliciter immū dus vt p3. s. 15. c. cū christus dixit qd id quod intrat in os non polluit hoīem. ⁊ tñ in os intrant multa immunda. dixit autem qd id quod ex corde egreditur coinquinat hoīem. s. piane co gitationes. ergo rē. Sanctitas d3 sanctitas proprie eo qd oppo sita imundicia coinquinat hominem simpliciter. Acci piendo autem sanctitatem primam que est corporalis manife stū ē qd sicut corporalia pollunt corporaliter ita ⁊ ipsa corpora liter sanctificant: ⁊ ideo d3 aqua sanctificare qz aqua corpora culas corporales. ⁊ ita dicuntur aliqui sanctificari. i. lauari. sic accipitur Exo. 19. c. cum dixit deus moysi. sanctifica illos bo die ⁊ cras lauetqz vestimēta sua. ⁊ nō est ibi aliud sanctificatio qz lotio vestimentoz. ⁊ hoc modo dicitur sanctificari mulier quando cessat in ea fluxus menstruo3. sic accipitur 2. Reg. 11. c. de bersabee vxore vrie cui3 qua fornicatus est dauid. nam oi citur statim sanctificata est mulier ab imundicia sua. s. statim vt cognouit eam concepit ⁊ cessauerunt in ea menstrua. sed qz imundicia corporalis non d3 simpliciter imundicia: neqz d3 emundatio talis imundicie simpliciter sanctitas: l3 aliquan do vocetur sanctitas. Accipiendo autem pro spiritali san ctitate

Petitio
Rñso.

Rñ. 1. ad
qñtū qdōis.

Rñ. 2. ad
qñtum. q.

Rñso alia

1. Rñ. ad
qñtum. q.

2. Rñ. ad
qñtum. q.

Rñ. ad qñ
tum qd nō
Primum
Scdm.

ctitate vel emundatione. dñm q̄ ista est simplr sanctitas: 7 hñc non pōt facere nisi deus. Et tñ ista est duplex. quedā est spūalis. s. q̄ in aia fit. alia spūalis. i. per applicationes ad res spūales. s. ad deū 7 res ordinatas ad deū. **C**Accipiendo p̄mō mō dñm q̄ immediate 7 per se solus deus sanctificat eo q̄ solus deus p̄git ad aiam. ergo ipse solus eā mundat 7 sanctificat: 7 talis est mundatio p̄ctōrum. hanc igī emundationē solus deus effectiue facit: ḡa vero formaliter: q̄ q̄ ḡam recipit p̄ hanc formaliter est mundus. sic dñ Actū. 1. c. fide purificans corda eoz. 7 accipit fides pro ḡa: que cū fide infundit: ministerialiter autē sanctificamur per sacra legis noue q̄ sunt collatiua gr̄e: iō nobis data sunt in exercitiū. **C**Accipiendo sc̄do mō pro applicatione ad cultum dei dñ aliqua res sanctificari p̄ ceremonias illas per quas iam reputat non p̄tinere ad humanos vsus: sed ad dei cultū. iste autē ceremonie voluntarie sunt: 7 tñ inquantū sunt institute a deo sunt determinate. Et ista quantū ad oīa vasa sanctuarij 7 partes eius erat vinctio ex determinato vnguentō. sic p̄ Exo. 3. 1. vbi ponit modus faciendi vnguentū. 7 seq̄. facies vinctionis oleum sc̄m vnguentum cōpositum opere vnguentarij: 7 vnges ex eo tabernaculū testimonij 7 archā testi: mē samq̄ cum vasis suis 7 c. sanctificabis oīa 7 erunt sc̄ta. 7 ita inuif q̄ cum vngerent hoc vnguento sanctificarent. 7 idem p̄ Exo. 40. c. q̄ similiter quoq̄ sacerdotes sanctificati sunt. i. appliciti ad deum vntione quadā 7 q̄busdam alijs ceremonijs. Exo. 29. 7 Leui. 8. et. 9. c. leuite quoq̄ sanctificati sunt lotionibus 7 alijs ceremonijs. Nu. 8. c. 7 non solum in veteri testō: sed et nunc sacerdotes n̄i: vntione quadā manuum cū alijs ceremonijs consecrāt 7 sanctificant: ep̄i at capitis vntōe. **C**Alia autē sunt que applicabant ad cultū dei: sicut illa que offerebantur vt essent in cultū dei siue vt animalia que occidebantur in sacrificium: siue vt aurum 7 argentum que dabantur ad fabricandum inde aliqua vasa pro domo domini: vel ad expensas faciendas: vel in vsū ministroz qui in sanctuario ministrabant. talia autē applicādo ea ad sanctuarium sanctificabatur. s. offerendo ea. **C**Sed nūc est dubiū qd sanctificabat. s. an tēplū sanctificabat aux qd erat in tēplo: vel aux sanctificabat ipm tēplū. **C**Dñm q̄ hic nō accipit sanctificationē nisi pro vl timo modo vt aliqd applicat ad cultum dei. 7 tunc dñm est q̄ aliud est sanctificari aliud sc̄m manere vel sc̄m esse. nā sanctificari est effici sc̄m. sc̄m manere est retinere sanctitatē acq̄sitam. sc̄m tñ magis dñ ab eo per qd manet q̄ ab eo per qd efficitur: q̄ vnum influit in fieri: aliud in esse. ad acq̄rere autē sanctitatē faciunt illa per q̄ oī res applicari diuino cultui: sc̄m esse autē est manere in diuino cultu: ita vt nō liceat redire ad alios vsus. p̄mum. n. fiebat in q̄busdā rebus per solū votū: vt siqs voueret aliquā rem deo eo ipso erat sanctificata: ita q̄ nō licebat transferri ad vsus humanos neq̄ dare aliā pro ea: q̄ efficiebat vira q̄ cōsecrata dñō. sic dñ Leui. 2. 7. c. aial qd immolari pōt oīo si qs vouerit sc̄m erit: 7 mutari non poterit. i. neq̄ melius malo: neq̄ peius bono. q̄ si mutauerit: 7 ipm qd imutatum est: 7 ipm pro quo mutatu est cōsecratum est dñō. Aliqñ autē sanctificatur res p̄ oblationē factā in sanctuario māibus sacerdotis vel q̄ i sanctuario ponit. **C**De p̄mo: vt qñ offert aial aliqd ad sacrificium. nā offerebat ad ostium tabernaculi apud altare bolo caustoz: 7 ibi sacerdos accipiebat aial de manu offerentiū: 7 p̄ illam oblationē sanctificabat aial. i. applicabat ad deū vt colligē Leui. 1. c. **C**De sc̄do: vt qñ mittebant iudei munera in gazophilaciū. nā illa nō tradebant manibus sacerdotis: sed laici accedebant ad illam arcā q̄ gazophilaciū dicebat 7 ponebat ibi pecuniā. hēbat autē arca illa foramen desuper per qd mittebatur pecunia vt p̄ 3. 4. Reg. 12. et. 2. Paralipo. 24. c. 7 sic dñ Luc. 2. 1. c. q̄ christus vidit mittentes munera in gazophilaciū. 7 dato q̄ ipm non mitterent ponebant ea coram gazophilacio: 7 sacerdotes ea mittebant p̄ foramen: 7 in his sanctificatio erat per oblationē 7 non per p̄positum vel conceptionem p̄iozem: eo q̄ hic non significat p̄cedere aliqd quod obligaret deter minate rem dñō sicut votum: 7 ideo qñ res vouebat ēt si nondum offerretur iam erat dñō obligata 7 cōsecrata. qñ vero nō vouebat non erat aliqd per quod applicaret deo nisi oblatio. **C**Aliud autē erat rem sanctam eē vel sanctam manere. 7 istud erat per aliquid qd semper māebat q̄diu res erat: 7 istud erat pertinere ad templum dñi. i. ad mysteriū aliquod in eo: siue vt offeratur ibi in sacrificium: siue fiant inde vasa: siue detur in sustentationem ministroz. vnde quando offerebatur aliqd animal ad immolandum per hoc q̄ offerebatur sanctificabatur: sed transeunte oblatione ad huc manebat sanctum: 7 hoc

non q̄ oblatum erat sed potius q̄ per oblationē p̄uenerat ad sanctitatem que erat pertinere iam ad vsū sanctuarij. nam postquā oblatum erat illud animal semper erat sanctum: idē ad vsū sanctuarij pertinens quousq̄ defineret esse animal 7 explerentur in eo omnes ceremonie sacrificioz ad que oblatio erat. sic etiam si offerretur aurum 7 argentum ad faciendū vasa pro sanctuario. nam per applicationem sanctificabatur: sed semper postea manebat sanctum per hoc q̄ ad sanctuarium p̄tinebat semper: 7 non poterat transire ad alios vsus. idē de pecunia vel alijs rebus que oblate cedebat in vsū ministroz: nā sacre erant quousq̄ ipsi expenderent hec 7 transirent ad alios: q̄ iam expletus erat totus vsus illoz 7 definebant esse sancta. **C**Ex hoc autē patet responsio ad questū. s. quid est qd sanctificat alia. 7 dicendum q̄ templum erat sanctum per se 7 non sanctificabatur per aliud: cetera vero sanctificabantur. i. sancta manebant per templum. Primum patet q̄ templū vocabatur sanctum non propter aliud: nisi q̄ erat dei 7 ad cultū eius. Sc̄dm apparet q̄ cetera q̄ erāt in templo vocabatur sancta: q̄ erant ad ministeriū templi: ideo enim vasa templi sancta erant q̄ in templo erant 7 ad nihil aliud nisi ad ministeria que fiebant in templo: 7 ita aurū qd erat in templo: 7 quicqd aliud offerebatur in templum sanctū vocabatur q̄ in templo manebat: 7 tamen si non maneret in templo non esset sanctum templum vero sanctū est q̄ dei ē: siue in eo sit aurum siue non: 7 per hoc q̄ in eo est aurum non est magis sanctum: aurum vero non erit sanctum si in templo non est. erit autē sanctum si in templo fuerit. ergo templum sanctificat aurum: 7 aurū non sanctificat templum. quapropter si aurum est in templo sanctū est: 7 templum sanctum est: 7 tamen templum sanctius est. ideo non est verum q̄ teneat iuramentum factum per aurum templi quasi per rem sanctiozem: 7 non teneat iuramentum factū per templum: sed potius deberet esse econtrario: q̄ templum sanctius est q̄ aurum. **C**Sed dicetur quare christus vocauit phariseos cecos 7 stultos. **C**Dicendum q̄ hoc fuit ad arguendum eos de ignorantia. est autē duplex ignorantia. quedam est excusabilis 7 humana: 7 que potest cadere in viros peritos: sed est penitus sine ratione. **C**Ad significandum hos duos gradus ignorantie ponitur ceci 7 stulti. naz ceci dicuntur qui errant quasi non videant: 7 quia cecum esse est defectus nature 7 non opprobrium persone significat primam ignorantiam: que quidem defectus est quia est error a veritate. tamē non est exprobrabilis sed excusabilis: cuz possit cadere in hominem peritū. **C**Secūdo autē significatur per stultitiam eo q̄ stultitia nominat irrationabilem motum 7 erroneam assertionem in eis in quibus homo ratione vtens nō errat: 7 quoniam pharisei non solum errauerant modicū a veritate declinando sicut periti sed asserendo talia qualia nemo peritus assereret vocauit eos stultos. nā dicere aux templi esse sanctum erat errare in notissimis. nam templū sanctificat aux 7 omnia que in eo sunt: ideo sanctius est ipsum.

CQuo errabant pharisei penes altaris iurm. **Questio. 110.**

Queretur de secunda assertionē phariseoz circa iuramentum. **C**Dicēdum q̄ errabāt in alio q̄ dicebant q̄ iuramentum factum per altare nō valebat. iuramentum autē per dona oblata in altari valebat. erat autē motiū huius q̄ putabant esse sanctioza dona que offerebantur super altare q̄ altare: 7 ideo tenere iurm factū per illa 7 nō factum per altare. Sed christus conuenienter arguit eos dicens q̄ dignius est altare qd sanctificat dona q̄ ipsa dona. nam dona non sanctificant altare: ipsum enim sanctum est q̄ etiam si nullum donum ponatur super illud sanctum est: 7 non est magis sanctum positis donis super illud q̄ nullis existentibus donis. econtrario autē est de donis: q̄ dona que ponebantur super altare ante q̄ ponerentur super illud vel applicarent ad illud non erant sancta sicut animalia que immolabatur ante q̄ portarentur ad immolandum nō erāt sancta: cum vero offerebant ad immolandum 7 maxime qñ ponebantur sup altare sancta erant: 7 sic ista sanctitas erat in donis nō ex se sed ex altari. erat ergo sanctius altare q̄ dōa: quapp errabāt pharisei dicētes q̄ iurm factū per altare nō tenebat: iurm at per dona posita sup altare tenebat quasi esset sc̄m per aliqd excellētius.

CQuare pharisei iudicabant excellentius aurum q̄ templum: 7 donum q̄ altare. **Questio. 111.**

Queretur qñ pharisei iudicabāt excellentius aux q̄ tēplū: 7 donū q̄ altare: ita vt teneret iuramentum p̄stitum per aurum 7 donum: 7 non iuramentum p̄stitum per

E

Determina.

Tēplū sc̄m est.

Dñ.

109.

A

Qñ xps vocauit phariseos cecos 7 stultos. Rñsio doc. ad q̄sitū. q.

Duplex ignorantia. Prima

Secunda

A Rñsio ad q̄sitū qōis.

A

Rñfio ad
qñtuz qñs.Confuta.
1. rō.

2. rō.

Rñfio doc.
ad qñtū. q.
1. textus ex
positio.2. textus ex
positio.

Lbryf. inia

Nōnullor
rñ. ad qñtū
qñs.

Lōfutatō.

Doct. rñfio
ad qñtū.

Diero. inia

templū ⁊ altare. C Dicit pōt q erat vnus motiū. s. qz ea q sunt
immediatiora ad deū sunt sanctiora cū p deū vel respectu dei q
p se scūs est oīa sanctificat q sctā dñr. sic. n. altare est pp deū
⁊ est scūs. ⁊ tñ est ad ponēdū sup illud dona q ad deū pñent:
ideo vī immediatius donū pñere ad deū q altare. C S; istud
nō tenet qz altare est scūs: qz est ad ministeriū dei ⁊ nō sanctifi
cat p h qz dona sup eo ponūt cū nihil min⁹ scūs sit nullis donis
exstibus sup eo: ⁊ h altare sit ad ponendū dona sup illud: tñ nō
sanctificat ex donis: sed potius dona ex altari in quātum sup il
lud ponunt vt deū est pcedēti. q. C Itē qz hoc stat aliquo mō
inter altare ⁊ donū cum sit altare ad ponēdū aliqd in eo. s. au
rū vel offerendū: iō opz q pp aliud putauerint sanctius eē auz
qz tēplum. C Dm q cupiditas vel error ex cupiditate natus
mouebat eos ad hoc: ⁊ pōt dupliciter accipi vt supra dictū est.
Vno modo q pharisei putauerunt iurm non tenere p aliquaz
creaturā sed p solum deū: ⁊ iō dicit nō tenere p tēplum neqz
per altare: ⁊ dñr dicituri erant q neqz tenebat iurm p aurū tē
pli neqz per dona posita sup altare cū essent creature: sed vt oī
rent aliquē bonorem his rebus ⁊ sic mouerēt hoīes ad offerē
dū talia: dixerunt qz erant sanctiora valde auz ⁊ oblatio qz tē
plum ⁊ altare: ⁊ iō tenere iurm factum p donū ⁊ auz: sed nō p
tēplum ⁊ altare: cū tñ ipsi per neutra putarēt tenere iuramētū.
C Alio modo p accipi q putarēt pharisei nō valere iur⁹ pñi
tum p tēplum ⁊ altare. valere autē vere iurm factum per auz ⁊
donū: ⁊ hoc qz credebant sanctiora esse auz ⁊ donum qz tēplū
⁊ altare: ⁊ hoc nō simulabant se credere sed vere credebāt. ⁊ in
hoc irrōnabiliter se habebant vt chrisus pbat: ⁊ tñ incitabant
ex affectione ad pecuniā. cum enim cupidi essent nihil eis meli
us ⁊ sanctius videbāt qz pecunia sicut dicit Ambro. ⁊ habet i
decre. 47. di. c. sicut bi. s. mens auari semel vinculis cupiditatis
astricta semp auz semp argentū videt semp reddita computat
gratius auz qz solum intuef: si autē non essent affecti hac passio
ne sanctius eis tēplum qz oīa sanctificat ⁊ directius ppter deū
est qz auz oblatū in templo videref. C Sic dicit Lbryf. sup
Mat. tēplū qdem ad gloriā dei pñet ⁊ ad boiū spūalem
salutem. auz autē templi ⁊ si ad gloriā dei pñeat: tñ magis ad
delectationē boiū ⁊ ad vtilitatē sacerdotū offerf. iudei ergo
auz quo ipsi delectabant ⁊ dona qbus ipsi pascebant sanctio
ra esse dicebant qz ipm tēplū vt hoīes pñptiores facerent ad
offerendū dona qz ad pces fundendas in templo. C Similiter
quoqz de altari ⁊ dono eē putabant: qz dona oblata cedebant
in eoz vtilitatem: altare vero p seipsum non. sic dicit Hierony.
sup Mat. s. rursus figs iurasset in altari piurij reum nemo de
tinebat. sin autem piurasset in dono hoc est in oblationibus vel
in hostia vel in victimis vel in similia ⁊ ceteris que deo offerū
tur super altare: hoc studiosissime repetebant. totum autem sa
ciebant non ob dei timorē: sed ob diuitiarum cupiditatem.

C Quare qñ chrisus arguit phariseos asserentes tenere iura
mentum factum per donū vocauit eos cecos: nunc autem vo
cat eos cecos ⁊ stultos.

Questio. I I 2.

Queretur quare qñ chrisus arguit phariseos asserē
tes tenere iurm factum p donū: ⁊ non iur
amentū factum p altare vocauit eos cecos solū. cū vero argu
it eos d tēplo ⁊ auro vocat cecos ⁊ stultos. C Aliq putant q
fuit ex iequalitate erroris. nā vt dictum est. s. erat duplex igno
rantia vel duo gradus eius: ⁊ ad hoc ponebātur duo. s. ceci ⁊
stulti: ⁊ qz forte nō tam grauiter errabāt pharisei in hoc sicut
in primo vocabat eos nunc cecos solum: supra autē vocauerat
eos stultos ⁊ cecos. C Sed dñm q non stat: qz equalis error
erat vtrobqz: qz sicut templū sanctificat auz qd in eo ē vel of
ferf est sanctius auro: ita ⁊ altare qd sanctificat dona q sup il
lud offerunt est sanctius donis. ⁊ p hoc ē ex mō arguēdi xpī.
nā de tēplo dixit qd est maius auz an tēplū qd sanctificat auz.
de altari dixit qd ē maius donū an altare qd sanctificat donū.
C Dm ergo q nullā dñam itēdit p hoc ponere xps vel mat
theus referens vba xpī: sed qz supra posuerat stulti ⁊ ceci sari
fuit hic dicere ceci solū vel stulti solū. qz vtrūqz intelligitur cū sit
eadē cā increpatōis: imo ē si nō exprimeref aliqd intelligerēf
ambo cū sit eadē cā redargutiōis ⁊ eadē vba increpatōis. sec⁹
autē esset si in pma redargutiōe diceret ceci ⁊ nō stulti ⁊ in scda
ponerēf vtrūqz: qz pñora solēt trahi ad posteriora ex aliq cā.
sed nō posteriora ad pñora. Et istū sensum tenet Hiero. dicens.
arguit eos dñs stultitie ⁊ fraudulētie qd multo maius sit altar
qz hostie qz offerant ab altari. ⁊ tñ ibi nō exprimif nisi ceci cū
de altari dñ. sed Hiero. vult subintelligi quoqz stultitiā.

C Quod erat hoc altare.

Questio. I I 3.

Queretur cū dicat de altari ⁊ dono. qd erat istud al
tare. C Dm q i scūario erat duo altaria
s. vnū holocaustorū ⁊ aliud thymiamatū. ⁊ pñm erat i quo of
ferebant oīa sacrificia ⁊ cremabant. ⁊ istū nō erat extra domū q
vocat pprie tēplū: sed erat in atrio tēpli vt colligit Exo. 27. ⁊
3. Re. 7. ⁊ hoc erat qz ad istū accedebāt multi qbus nō licebat
itrare secreta tēpli: iō necesse erat illud eē extra domū tēpli: et
qz in eo ponebat magnus ignis ⁊ exurgebat magnus fum⁹ ex
carribus ⁊ opib⁹ extitit: ⁊ si eēt intra domū vel tectum tēpli
oīa ificeret. erat ergo foris an portas tēpli in atrio eius in quo
dā atrio clauso parietibus sed nō tecto vbi ministrabāt sacer
dotes. ⁊ vocabat istū altare holocaustorū nō solū qz holocausta
ibi offerebant. nā oīa gñā sacrificiorū offerebāt cū nullū ppter
istud esset in tota terra israel: sed qz holocaustū iter oīa sacrifi
cia erat excellētius: ⁊ sit oenotiatio ab excellētiore: istud autē al
tare erat solū nō tñ in tēplo sed ēt in tota terra iudeorū: qz non
licebat alibi offerre sacrificia neqz facere altare: ⁊ qz filij rubē
⁊ gad ⁊ dimidia tribus manasse extruxerūt altare iuxta tūnu
los iordanis: alie nouē tribus ⁊ dimidia surrexerūt in bellū cō
tra illos quousqz illi oñderunt se nō fecisse altare ad sacrificia
sed in signū Josue. 2. 2. c. ⁊ sicut nō licebat alibi cōstruere altare
ppter illud qd erat in tēplo: ita neqz licebat alibi imolari sacrifi
cia ēt sine altari nisi i ostio tabernaculi. Leui. 17. c. C Aliū erat
altar thymiamatū q sic vocat: qz i eo quotidie crebāt thymia
ma mane ⁊ vespere Exo. 30. c. est autē thymia puluer aromatic⁹
ex multis opositis ope pigmentarij: cuius cōpō ponif Exo. 31.
⁊ in hoc nullū sacrificiū cremabat: sed solū semel in anno i die
expiationis fundebat sūmus sacerdos de sanguine sup cornua
eius ad expiādum Exo. 30. Leui. 16. c. ⁊ istud altare erat par
uum ⁊ optum laminis aureis. Exo. 30. c. aliud vero. s. holocau
storū erat valde magnū: ⁊ erat eneū pp hoc qz erat sup eum
ppetuis ignis. ⁊ erat altare thymiamatū intra tēplū an scā scō
rū: ⁊ nō videbat istud altare nisi a sacerdotib⁹. nā vnus sacer
dos intrabat quotidie ad offerendū incensum sup illud mane ⁊
vespere sicut dñs Sacharia pñe Joānis Luc. 1. qz forte erit vt of
ferret incensum. altare autē holocaustorū tā sacerdotes qz leuite qz
laici videbāt cū nō esset opum tecto. ⁊ tñ non accedebant ad
illud oēs sed soli ministras. C Cum autē querif de quo alta
ri istoz intelligat. Dm q de altari holocaustorū. ⁊ p pñmo
qz cōparatur hic altare ad donū qd sup illud pñf. sed sup alta
re thymiamatū nullū donū ponebat: sup altare vero holocau
storū ponebant dona multa: iō intelligif de altari holocaustorū.
C Scdo qz Hiero. sup mat. noiat dona q ponebant sup istud
altare ⁊ p que dicebāt iurm tenere: ⁊ sunt victime hostie simi
la ⁊ hmoi. ⁊ tñ hec in altari holocaustorū offerebant ergo de il
lo intelligif. C Sed obijciēf q in altari thymiamatū offerebāt
tur dona. nā quotidie cremabatur thymia. Dm q istud nō
vocat donum. Pñmo qz donum dñ qd sponte offertur. ⁊ tñ
thymia nō offerebat sponte: sed erat necessaria oblatio ista
lege ppetua. Exo. 30. c. C Scdo qz hic accipif de donis q offe
rebant a popularibus. nā vt Lbryf. ⁊ Hiero. dicūt: iō asse
bant pharisei tenere iurm p dona ⁊ nō p altare qz allicere vo
lebant hoīes ad offerēdum. ⁊ tñ thymia nō erat oblatū a fi
liis israel: imo nō licebat alicui israeliti facere illud ad hñdum
sub pena mortis. sed moyses illud facturū erat: ⁊ postea sacer
dotes: ⁊ seruabant illud atqz vtebant in solius dei mysterium.
Exo. 31. c. iō non vocat donum thymia. C Tertio qz oato
q nō offerret ab israelitis sed eēt de expēis templi ⁊ offerret
necessario adhuc piciparet aliqua vtilitate eius. nā in alijs sic
erat vt in holocaustis ingibus ⁊ alijs sacrificijs ordinarijs de
qbus Nu. 28. et. 29. c. nā illa nō offerebāt a populo sed solu
bant de expēis tēpli. ⁊ tñ de his sacrificijs picipiebant sacerdo
tes iura sua. i. ptes carniū ⁊ pollices sūm dñōne sacrificij vt p
Leui. 6. et. 7. et. 10. ⁊ Nu. 5. ⁊ tñ d thymiamate nihil picipiebāt:
qz nō licebat alicui frui odore eius aut vēdere alteri sub pena
mortis. Exo. 31. c. iō nō intelligif de donis q erat i altari thymia
matū: qñ nulla erat. ⁊ dñr intelligif de altari holocaustorū p qd
dicebāt iurm nō tenere: s. bñ p dona oblata sup eo. Et tñ dñm
q ēt credebāt ⁊ a fortiori iurm nō tenere si fieret p altare thy
miamatū. nā de altari holocaustorū picipiebāt vtilitates ⁊ dicebāt
nō tenere iuramentū factum per illud. ergo cū de altari thymia
matum nullam vtilitatem consequerentur sacerdotes vt dictū
est. dicerent a fortiori iurm factum per illud non tenere.

C Que sunt ista dona q ponebant sup altare.

Queretur cū dicat q iurm scñ p donū positū sup al
tare tenet q sunt ista dona. C Dm q solo
huius

huius dubij pendet ex solutione precedentis. cum enim constet quod de altari holocaustorum et non de altari thymiamatum intelligatur: necesse est accipi de donis que super altare holocaustorum offerebantur. De his vero omnibus quod erant duplicia. scilicet sacrificia et libamina: nihil. n. aliud super altare ponebatur. nam poterat quidem offerri pecunia et vestis: et domus: et ager: et familia: sed super altare non ponebantur: quia ibi solum ponebantur ea que cremata erant. De sacrificijs omnibus quod erant tria. scilicet holocaustum hostia pacifica et hostia pro peccato. Leui. 1. et. 3. et. 4. c. nulla alia genera erant: ista subdividitur in tres varias ceremonias ut patet ex discursu totius leuitici. sacrificijs autem non erat nisi de carnibus. scilicet de pecoribus et volucribus. de pecoribus quidem sola tria. scilicet bos: ovis: capra finitote species suas. i. masculi et femina. de volucribus sole oue. sturtur et pulus columbe. Leui. 1. c. et idem colligitur Beati. 15. c. nam hec omnia obtulit abraham ante legem et non plura. De ceremonijs istorum in immolando et cremando et ceteris ad sacrificia pertinentibus habetur per totum leuiticum. Secundo autem erant libamina: et ista offerebantur semper cum sacrificijs: sed non eodem modo vel ordine neque eisdem servatis ceremonijs. sunt autem libamina quatuor. scilicet simila. i. farina siue panis comixtus de farina tritici: vinum: oleum: sal: et thus. Num. 15. c. et ista aliquando offerebantur cum sacrificijs carniuum: et tunc vocabantur libamina quasi accessorium. et sic accipiuntur Num. 15. c. et 2. Leui. 1. c. quod in omni sacrificio offeres sal. aliquando autem offerebantur quedam istorum per se sicut simila frigida in sartagine: quod fiebat multis modis. Leui. 2. c. et tunc vocatur sacrificium de simila. e. c. hec autem quocumque acciperentur vocabantur dona et dicebantur pharisei iuramentum factum per hoc tenere sed non per altare: eo quod illis capiebant utilitatem immediate et non de altari. scilicet quia tam de sacrificijs quam de libaminibus partes accipiebant sacerdotes: sed de utriusque conditiones sacrificiorum. Leui. 6. et. 10. c.

Et in iuramenta facta per dona que in templum offerebantur tenere assererentur a phariseis.

De alijs quoque donis que offerebantur in templum que non erant sacrificia neque libamina dubitabit aliquis an iuramenta facta per illa tenere assererentur a phariseis. Respondetur quod sic: et primo quod sic: quia una comparatio fuit de templo et auro templi: sed vocatur ibi aurum templi pecunia quilibet oblata sacerdotibus ut exponit Hieronymus et primo. et tunc per aurum templi dicitur valere iuramentum. ergo per dona que non offerebantur super altare tenebant iuramentum. Secundo quod non est eadem ratio pharisei quod cupidi erant dicebant tenere iuramentum per dona oblata que cedebant in utilitate eorum et non per templum et altare que cedebant principaliter in honore dei ut dicit Chrysostomus super Mattheum. et tamen tam dona oblata super altare quam foris cedebant ad utilitatem sacerdotum in totum vel in partem. ergo etiam per quocumque alia in templo oblata dona dicerent tenere iuramentum. Sed omnibus quod dicitur spualiter de donis que offeruntur super altare eo quod erat regularius offerri dona super altare quam alibi: cum altare holocaustorum non esset nisi ad offerendum et cremandum ibi dona oblata siue sacrificia siue libamina. Quare quod Christus videtur hic approbare iuramentum factum per templum et altare cum. 5. c. videatur istud reprobare dicens non esse iurandum per celum neque per terram neque per aliquam creaturam. Sed omnibus quod videtur presupponit tenere iuramentum factum per creaturas. nam increpat phariseos quod dicebant non tenere iuramentum factum per templum et per altare: et tamen si iuramentum factum per creaturas non teneret non valeret iuramentum factum per templum et altare. Secundo apparet quod pharisei simul asseriebant non tenere iuramentum per templum: et tamen tenere per aurum templi: sed si non teneret per creaturam non teneret per aurum templi: et hoc Christus non negat. ergo concedit quod illud iuramentum tenet. Tertio patet quod Christus expresse ponit quod valeat iuramentum factum per templum et per celum dicens quod qui iurat per templum iurat simul per eum qui habitat in templo. i. per deum: et qui per celum iurat iurat per deum qui sedet in celo sicut in throno: sed per deum tenet iuramentum. ergo et per templum et per celum.

Quam autem queritur de iuramento facto per creaturam questio est duplex. scilicet an liceat iurare per creaturam et an iuramentum factum per eam teneat. De primo omnibus quod iurare actus quidam latrice est cui exhibeamus honorem solum non rei illi per quas iuramus: ita ut propter reverentiam nominis eius non liceat violare quod iuramus: unde non quod iurat nisi per id quod summum est et maius. sic dicitur ad Hebr. 6. c. boies per maiorem suum iurant. sed latrice honorem deo impendere soli debemus: quia regi seculorum soli Deo honor et gloria. Primo. i. creature autem non sunt digne hac veneratione: ideo

per nullam creaturam ut homo est licet iurare sed per solum deum. Sed omnibus quod creatura potest dupliciter accipi. Unomodo per esse creature quod habet. Aliomodo pro esse quod deus habet in creatura in quantum in ea representatur: quia in ea est per quendam modum. Quantum ad primum non licet iurare per aliquam creaturam: imo esset quasi vitium idolatrie per creaturam iurare: quia attribuit ei honorem divinum. Quantum ad secundum modum licitum est iurare per creaturam: quia iurare per illam non est iurare nisi per deum. scilicet quia referimus eam in deum. Sic patet ex ratione Christi. nam dicit in scriptura quod qui iurat per templum iurat per eum qui habitat in templo: et tamen deus est qui habitat in templo. Etiam dicit quod qui iurat in throno dei qui est celum iurat per deum qui sedet in throno. quod videtur ex hac ratione licitum esse iuramentum. Secundum erat an obliget iuramentum factum per creaturam. Sed omnibus quod obligat quia iuramentum factum per deum est iuramentum obligans: sed iurare per creaturas est iurare per deum ut dictum est. ergo obligat iuramentum factum per creaturas. Secundo patet quia Christus arguit hic phariseos quod asseriebant non valere iuramentum factum per templum et altare. scilicet qui iurat per templum nihil est. i. non obligat: et tamen non argueret eos si verum esset quod iurans per creaturam non teneat. ergo tenet iuramentum factum per creaturas. De his magis declaratum est. 5. c. q. 264. ubi ostensum est quod licet iurare per creaturam et quod. 265. ostensum est quod iuramentum per creaturam obliget: et non solum si iuret per creaturas sacras sicut per templum et altare: sed et si iuret per creaturas execrabiles ut si per demones vel idola. nam tenebit iuramentum. 5. c. q. 266. et. 267. Sed manet tunc obiectio: quod. 5. c. Christus dicit non iurare per celum neque terram neque ullam creaturam. Alii dicunt quod verum est quod iuramenta facere per creaturas non licet: et tamen facta tenent: et ita concordant illa littera cum ista. scilicet quod ibi ostendatur non licere iurare et ideo prohiberi. hic autem ostenditur quod si facta fuerint tenent: sicut manifestum est quod non est licitum iurare per idola vel demones: et tamen si fiat iuramentum tenet. Sed respondetur quod non stat. primo quod ostensum est per. q. q. tenet et licitum est iuramentum per creaturas. Secundo quod licitum est iurare per deum: et tamen iurare per creaturam est iurare per deum per. q. q. hic in scriptura. scilicet qui iurat per celum iurat per deum qui sedet in celo. ergo licitum est iurare per creaturam. Tertio patet quia ecclesia hunc modum iurandi tradidit. scilicet per sacra euangelia manu tacta: et per crucem: et reliquias: et sepulchra sanctorum: et alia multa. ergo iudicat licitum esse iurare per creaturam. Aliter ergo omnibus. scilicet quod Christus ibi non ostendit non valere iuramenta facta per creaturas neque illicita esse: sed solum vetuit iuramenta fieri quia interdum est illicitum. Pro quo sciendum quod sunt quedam iuramenta necessaria utpote que in iudicio vel extra iudicium exiguntur ab eo qui potest. Alia vero sunt sponte facta nullo exigente. Primo modum iuramentum est licitum et tenet siue fiat per deum siue per creaturam: unde non observetur ibi aliqua suppositio. si autem sunt spontanea. i. nullo exigente possunt esse necessaria vel utilia: ut quia nobis non creditur sine illis: et tunc idem est quod de iuramento quod exigitur a nobis. Alia sunt iuramenta spontanea neque necessaria neque utilia: et vocamus ea incauta. i. sine ulla ratione facta: et talia sunt illicita: eo quod contemnit ibi nomen domini illud invocando sine causa. sic dicitur Exo. 20. c. et Deutero. 5. c. non assumes nomen domini dei tui in vanum. et sic non vetuit simpliciter assumi nomen domini: sed solum in vanum. in iuramentis autem licitis. i. necessariis aut utilibus assumitur nomen domini et non in vanum: ideo est licitum in iuramentis vero incautis assumitur in vanum: ideo est illicitum et talia veranda sunt. hic autem Christus locutus est de iuramentis necessariis aut utilibus: et illa siue si facta per deum siue per creaturas licita sunt et tenent: et ideo omnia ista iuramenta approbat hic et increpat eos qui dicunt non tenere: 5. c. 5. c. non dicit nisi de iuramento incauto et illud nunquam est licitum neque per deum neque per creaturam. et iste est verus sensus. Primo patet quod manifestum est quod licitum est iurare per deum et tenet iuramentum per eum sed. 5. c. videtur et iuramentum factum per deum cum dicitur iurare domino. i. nullo modo: et iterum fit verbum vel sermo verum est: non non. i. non debetis addere aliquid quod ad iuramentum pertineat: sed simpliciter asserere vel negare. Secundo quod Christus hic expresse approbavit iuramentum factum per celum: quia est thronus dei: et tamen ex eadem causa dicitur. 5. c. non esse iurandum per celum: quia sedes dei est. Tertio quod sicut hic dicitur quod licitum est iurare per templum quia iuratur per deum qui habitat in eo: et tamen ex eadem causa dicitur quod non licebat iurare per Hierosolimam quia civitas regis magni est. i. dei. scilicet qui in ea habitat: et non iurandum esse per terram quia scabellum pedum dei est. sed ideo non potest esse principium oppositorum. i. iurandi et non iurandi: ideo necesse est quod intelligatur unum de iuramento licito aliud de incauto. nam sicut in iuramento licito dignitas vel sanctitas rei est causa ut magis videatur volere iuramentum eo quod expresse manifestatur deus in re illa: ita eadem est causa ut incautum iuramentum non

Creatura
dupliciter
potest accipi.
1. modo

2. modo

Ratio ad. 2.
quodammodo
1. modo.

2. modo.

B

Obi.

Non nullo.
responsio.

Confuta.

1. modo.

2. modo.

3. modo.

Doct. rati.

Iuramenta
sunt duplicia.

1. iuramenta
L

2. iuramenta.

Iuramentum
incautum non
est licitum.
1. modo.

2. modo.

3. modo.

Terra scabellum
pedum
dei est.

Qd malū ē
i iuramēto
incauto

Hierosoly
ma ciuitas
ē regis ma
gni. i. dei.

Lbū rñsio
tacita

Rñsio ad
qñtū qōis.

Rñ. ad qñ.
questionis

fiat inuocatis talibus rebus q̄ quanto sanctiores fuerint et ex-
pressius deum representantes: tātō est maior acceptus et p̄ctm̄ iurā
incaute et inaniter per talia: v̄t at̄ intelligi q̄ in verbis illis. s. s. c.
vetat solū iuramētū incautū: qd̄ p̄. s. dixerat de antiq̄s q̄bus
erat doctrina nō piurare et reddere oīno iuramenta sua. i. circa
iuramētū non putabāt se obligatos ad aliud nisi q̄ nō cōmitte-
rent piuriū et q̄cūq̄ iuramēta facerent iplerent. q̄ at̄ incaute iu-
rent vel irreuerēter: dūtm̄ iuramētū seruarent putabant se non
teneri ad p̄ctm̄: ch̄s at̄ dixit q̄ sicut cauēdū erat piuriū: ita et i-
cautū iuramētū ad qd̄ faciēdū oportebat abstinē ab oī iuramē-
to. i. incauto: vñ ait non iurare oīno. i. nullo mō. In iuramēto at̄
incauto non v̄t esse aliud malū nisi q̄ sine honore et reuerentia
assumit nomē illius rei per quā iuraf: et iō putabant iudei q̄ in
solius dei iuratione incauta esset p̄ctm̄: q̄ vetitū erat assumi no-
men dñi in vanū Exo. 20. et Deute. 5. s. alijs autē reb⁹ nō erat h̄
dictū: iō putabāt q̄ accipiendo noīa eaz irreuerēter non erat
p̄ctm̄: et oīr iurādo incaute per ea non esset p̄ctm̄: xps v̄o dixit q̄
per q̄cūq̄ rē peccaret iurādo incaute. vñ ait non per celū et. et
ista est cā q̄re non exp̄ssit ibi xps de iuramēto facto p̄ deū. s. ga-
sciebāt iudei vel statim scire poterāt h̄ eē p̄ctm̄: s. de alijs reb⁹ nō.
Et cū ait. neq̄ per celū q̄ thron⁹ dei est. q. d. i. iurādo p̄ celum
nō inuocem⁹ exp̄sse deū: tñ si incaute iuram⁹ p̄ celū cōtēnis deus
q̄ celū rēp̄sentat deū in quātū thron⁹ eius est: neq̄ per terrā ga-
scabellū pedū eius est. i. et incaute iurādo per terrā cōtēnis deus
q̄ terra est p̄tēns ad deū cū sit scabellū pedū eius. et eadē rōne
neq̄ per Hierosolymā q̄ ciuitas regis magni est. i. dei et illū nī
mis rēp̄sentat et cōtēnis deus iurādo per eā incaute: et gñaliter
per quācūq̄ creaturā que deū rēp̄sentet est illicitū iurare incau-
te. Si at̄ esset aliqua creatura que nō p̄tineret ad deū per viam
representationis: iurare per illā incaute nō esset p̄ctm̄: q̄ ibi nō
sumet nomē dei in vanū: et tñ nulla talis est: iō non licet iurare
per aliquā creaturā. C Diceret tñ aliq̄s q̄ siq̄s per seipm̄ vel p̄
partes sui corporis iurat incaute et irreuerēter nulli facit iniu-
riam nisi sibiip̄s: cū non pōt iniuriā facere. s. et hī. et ita nō pec-
cabit d̄ deū. Lb̄s rñdet q̄ peccat et sic iurando: q̄ l̄ partes cor-
poris nostri videant ad nos p̄tiner: tñ magis p̄tinet ad deū q̄
ad nos: imo non p̄tinet ad nos: q̄ non habem⁹ p̄tate neq̄ super
minima rē q̄ in nobis sit: vñ ait. non iurabis per caput tuū: q̄ nō
potes facere vñū capillū nigrū vel albū. q. d. si caput tuū vel sal-
tē vñ capillus esset in tua p̄tate posses per illū tanq̄ per rē tuā
incaute iurare et nulli p̄iudicare: nūc v̄o non solū caput tuū nō
est in tua p̄tate: sed et iaz neq̄ capillus vñ⁹ est minima res. qd̄
probat: q̄ non potes facere vñū capillū nigrū aut albū: l̄ talis ē
qualē nā dei ministra p̄curit. ergo caput tuū et capilli tui dei s̄
et nō tui: ideo iurādo incaute p̄ hoc deo p̄iudicas et alio mō q̄ no-
men eius in vanū sumis: q̄ p̄tatem eius que est in capillis tuis
incaute iurando cōtēnis. Et ita per creaturas licitū est iura-
mentū et obligat qñ est de necessarijs aut vtilib⁹. qñ v̄o ē d̄ incau-
tis sp̄ ē illicitū sine p̄ deū sine p̄ creaturā quācūq̄ fiat.

Quare christus dixit qui iurat in altari iurat in eo et in omni-
bus que sunt super illud. Questio. 118.

Queretur quare xps dixit q̄ iurat in altari iurat in eo
et in oib⁹ q̄ sup̄ illud sunt. C Dm̄ q̄ xps su-
peraddit hic aliā rōne ad cōfirmationē positionis sue. nā dixe-
rat q̄ iuramētū factū per tēplū et altare obligat. pharisei autem
dicebant q̄ factū per altare non tenebat: sed bñ per donū qd̄ ē
in altari. quā positionē ch̄s cōfutebat dicens q̄ dignius est al-
tare q̄ donū. hic v̄o addit aliq̄ rōne: et p̄cedit sic. i. iuramentum
tenet per donū qd̄ est in altari. ergo tenet per altare: imo a for-
tiori q̄ qui iurat per donū iurat per solū donū: qui v̄o per altari
iurat quoq̄ per oīa que in eo sunt. s. per dona que in eo ponun-
tur: ideo si per dona tenet iuramētū: valebit quoq̄ per altare.
Et addidit istā p̄bationē ch̄s: q̄ l̄ p̄cedens esset sufficiens for-
te pharisei ex istā negarent veritatē dicētes. factū esse aurq̄
tēplū q̄ tēplū et donū qd̄ est in altari q̄ altare: et tunc nō p̄cedet
probatio ch̄i. addidit ergo istā scōdam p̄bationē quā iā negat
non possent. Sic dicit glo. s. et ne forte in tantā infātiā p̄ruperēt
vt dicerent aux sanctus esse tēplo et donū: altari eos alia rōne
cōuincit: q̄ videlicet in iuramēto qd̄ fit per tēplum et altare cō-
tinet iuramētū qd̄ fit per aux et per donum.

Ad quid dixit iesus qui iurat in templo iurat in illo et in eo q̄
habitat in ipso. Questio. 119.

Queretur ad quid dixit iesus qui iurat in tēplo iurat
in illo et in eo qui habitat in ipso. C Dm̄
q̄ dupliciter oī intelligi ista l̄a. Uno mō per subintellectionē
p̄cedentis rōnis. Secūdo per additionē noue. nā sic vt cōfir-

materat iuramentum factum per altare tenere addens sup̄ p̄i-
mam rōne que erat de sanctitate altaris et doni: aliā rōne d̄ in-
clufione vnus iuramenti in alio: ita et circa iuramētū factū p̄ tē-
plū addit aliā rōne supra posita. Primā que erat q̄ sancti⁹ erat
templum q̄ aux tēplū. et hic ponit secunda rō et v̄o legi per sub-
intellectionē p̄cedentis rōnis. s. sicut qui iurat per altare iurat p̄
oīa que sunt sup̄ ipm̄: ita qui iurat per tēplū iurat per ea que in
eo sunt. s. per aux et argentū et altare et oīa vasa in eo cōtēta: et p̄
arcā et cherubim et sancta sanctorum: et tunc si tenet iuramentū sa-
ctum per aux tēplū a fortiori tenebit iuramētū factū per tēplum
q̄ includit vñū iuramentum in altero. et ista est secunda ratio.
Tertia rō est exp̄ssa. s. qui iurat per tēplū iurat per illū qui
habitat in tēplo sicut qui iurat per oīa que cōtinentur in altari.
Deus autē est qui habitat in tēplo. 3. Reg. 8. et. 2. Parali. 2. c. er-
go iurādo per templum iurat per deū: sed qui iurat per deum
obligatur. ergo iurans per templum obligatur.

Quar xps dixit q̄ iurat i celo iurat i throno dei. Qd. 120.
Queretur quare xps dixit qui iurat i celo iurat i throno
dei et in eo qui sedet sup̄ ipsum. C Aliq̄
dicunt q̄ dixit hoc ad increpādū iudeos qui frequēbant iura-
mentū per celū. Sic dicit Origenes sup̄ Matf. s. similiter qñ iu-
dei cōsuetudinē habebant p̄ celū iurare ad rēp̄sionē eoz sub-
dit. s. q̄ iurat in celo et. C Dm̄ at̄ q̄ v̄o est q̄ iudei frequēta-
bāt istud iuramētū: qd̄ colligit q̄. s. s. c. vbi xps vetuit iurare
primū qd̄ posuit fuit de celo. i. non iurare oīno neq̄ p̄ celū quia
sedes dei est et. et iō v̄o posuisse illos modos exp̄ssos iurādū ibi
q̄ magis illis v̄tebant iudei q̄ alijs: et cum inter illos modos
ponat primus modus de celo v̄o q̄ ille modus iurādū erat ma-
xime frequētatus. C Lū at̄ oī q̄ ad rēp̄bationē iudeoz po-
nit hic. Dm̄ q̄ non est v̄o: q̄ xps oñdit hic q̄ iuramētū factū
per celum teneat q̄ fit per deū. ergo non itroducit vt redargu-
tio iudeoz q̄ frequēter iurabant: sed vt redargutio phariseoz
qui dicebant iuramēta facta per celū et similes creaturas nō te-
nere. C Notū at̄ eoz qui hoc dicunt est q̄. s. s. c. ponitur d̄
iuramento facto per celū et phibet illud: iō putauerunt q̄ etiam
hic existentes iuramētū istud arguat. sed non est v̄o: q̄ vt di-
ctum est. s. hic oñdit xps que iuramēta teneant: et quō iuramen-
ta facta per creaturas istas. i. tēplū altare celū et h̄mōi obligent:
et iō neminē increpat nisi eos qui asserunt non tenere iuramenta
sicut faciebant pharisei: sed. s. s. c. vetat iuramentū incautū fm̄
oēs modos suos: iō arguit oēs qui talia iuramēta frequētant:
et ideo qui dicunt hic argui iurantes decipiuntur ex quadam si-
militudine verborum que ponuntur hic et supra. s. c.

Ad quid christus introduxit hic de iuramento facto per celū:
cum de hoc supra non dixisset. Questio. 121.
Sz queretur ad qd̄ itroduxit hic xps de iuramento
facto p̄ celū: cū d̄ h̄ supra nō dixisset sic
de iuramēto p̄ altare et tēplū. C Dm̄ p̄t v̄o mō q̄ ponit so-
lum ad p̄bationē et expositionē p̄cedentiū. nā dictū fuerat q̄ q̄ iu-
rat in tēplo iurat in ipso tēplo et in eo q̄ habitat in ipso. dat aut̄
hic modū loquēdi similit̄. s. q̄ dicim⁹ q̄ iurans per celū iurat p̄
ipsum et per deū qui est in celo. C Scō mō pōt dici et meli⁹
posuit istud ch̄s ex intētionē ad tollēdū erroz phariseoz quia
sicut ip̄s dicebant q̄ iuramētū factū per tēplū non tenebat neq̄
per altare: ita neq̄ iuramētū factū per celū. hoc at̄ falsum erat:
ideo dixit q̄ tenebat. Et p̄bat q̄ q̄ iurat p̄ celū non iurat solus p̄
illud: sed et per deū q̄ sedet sup̄ ipm̄ q̄ sedes dei est: s. iuramen-
tū factū p̄ deū tenet ergo et iuramētū factū p̄ celū obligat. C Ter-
tio pōt h̄ multū cōueniēter accipi ad oñdēdū cām q̄re teneat iu-
ramēta facta p̄ creaturas. nā de altari et tēplo dictū est et oñsa ē
cā q̄re valeat iuramētū p̄ illa factū. s. q̄ de rēp̄sentat in illis. et
de istis non erat tāta rō dubitādi q̄ sunt res multū sacre et mul-
tū deo applicite: et tñ de alijs reb⁹ dubitaret: iō oñdit p̄ iuramē-
tū factū per celū q̄ et iuramētū factū p̄ creaturas teneat. nā iō
tenet iuramētū factū p̄ celum q̄ iurādo per illud iuraf per deū
qui in eo habitat: s. eadē rōne pōt dici de oib⁹ alijs creaturis. si
cut xps docuit. s. s. c. vbi oñdit q̄ non liceat iurare incaute per
aliq̄ creaturā qñ per hoc deus offendat et ait. non per celum q̄
thron⁹ dei est: nō p̄ hierusalē q̄ ciuitas magni regis est. et nō p̄ ca-
put n̄rūm q̄ non possumus capillum illius nigrū aut albū face-
re: sed minus possum⁹ in alijs rebus que a nobis aliene sunt q̄
in capite nostro. ergo minus licet iurare incaute per alia. sed h̄
fit p̄pter deū: q̄ ei irrogat qdam cōtēptus: et cōtēptus iō signifi-
cat xps hic tenere iuramētū per celum q̄ debite iurādo reddidit
ei honoz iurādo p̄ celum. ergo pari ratione in oib⁹ alijs crea-
turis iuramētū factū tenebit q̄ iurando per illas iurādo p̄ deū
qui

qui in eis: est et sic fuit positum istud exemplum ad tacite dandum regulam quod iuramentum factum per creaturas obliget contra id quod dicebant pharisei. scilicet quod qui iurabat per templum nihil est. id est non obligatur ad aliquid. Cum de obligatione iuramenti hic Christus tetigerit poterant dici multa de iuramento: sed quod. 5. c. multa dicta sunt. scilicet a. q. 2. 50. versus ad. q. 3. 17. nihil hic dicendum est.

De vobis scribe et pharisei hypocrite: qui decimatis mentam et anethum et ciminum et reliquistis que grauiora sunt legis: iudicium et misericordiam: et fidem. Nec oportuit facere: et illa non omittere. Duces cecorum et colantes culicem camelum autem glutientes.

De vobis. Ostendit hic Christus qualiter pharisei corrumpebant veritatem iustitie per hypocrisis vel simulationem magne iustitie. scilicet quod in rebus minimis seruabant iustitiam: in magnis autem non sed dissimulabant: et aliter. (De vobis). male dictio est: quoniam pro hac puaricatione iustitie penam gehene merebantur. (Hypocrite). per hypocrisim. id est simulationem peccabant simulantes se iustos cum non essent. (Qui decimatis mentam). herba est meta de qua pharisei decimas dabant. (Et anethum). herba est que grana boni saporis. (Et ciminum). etiam grana boni odoris cata ad versus codimetro accipiunt. (Et reliquistis que grauiora sunt legis). id est soluere decimas de his est de rebus leuissimis totius legis et vos facitis hec que leuia sunt: et alia que sunt grauiora. id est maxima in lege non seruatis. (Iudicium et misericordiam et fidem). tangit magna que lex imperat. nam lex dirigit hominem in his que sunt circa deum et circa proximum. circa deum habet bonum per fidem ut bene honorare ei exhibeamus quod in eum fidem habeamus que in nullo alio bona est. iudicium et misericordia ad proximum sunt. iudicium quidem circa ea que habent rationem debiti. misericordia vero circa ea que habent rationem boni et gratis ipsam. (Et hec oportuit facere). id est iustitiam iudicium et fidem que maiora sunt: et ideo est magna necessitas circa ea. (Et illa non omittere). id est decimare anethum ciminum et mentam. non dixit quod facienda erant ea que omittebant et omittenda ea que faciebant sed quod utraque facienda: scilicet maiora ex maiori necessitate: minora vero ex minori vel non tanto affectu in illa tederunt est. (Duces cecorum). increpat eos vocando duces cecorum. id est magistros ignorantes. (Excolantes culicem). id est extra collum mittentes. culex musca parua est que ab aculeo dicitur quoniam per fodit et perforat et sanguinem excutit longo aculeo. (Camelum autem glutientes). id est deuorantes. quod. 5. culicem qui paruus est deglutire non vultis ne noceat gutturi: et camelum qui est magnus animal deuoratis nulla offensa inde sequitur. et est lenius quod parua peccata frangitis quasi sint magna et iustificatos vos in hoc offenditis: maxima autem peccata dissimulatis quasi non sint peccata.

Ad quod Christus introduxit hec et quod voluit per hoc significare. 23. 122.

Queretur ad quod Christus introduxit hec: et quod voluit per hec significare. Christus dicit quod increpat phariseos de hypocrisi per quam corrumpebant veritatem iustitie vel doctrine secundum sensum. Et est sensus quod simulabant se iustos facientes paruas iustitias et cauentes a paruus peccatis et committentes magna. nam cum quod a paruus peccatis declinat signum est magne pietatis: et est argumentum quod a maioribus potius abstinere: et sic de se signum tribuit sanctitatis qui a paruus peccatis declinat. hoc autem non faciebant pharisei ut per hoc non offenderent deum: sed ut per hoc sancti iudicarentur et sub velamine possent grauiora peccata committere que tunc ab alijs non iudicarentur peccata cum ab eis fieri tenerent qui et minima peccata declinabant: et hoc erat siue ipsi sic facerent siue alijs sic facere deberi dicerent in eis que ipsorum lucra augebant. De hoc dicit Chrysostomus. super Mattheum. supra dicit dixerat quod alligabant onera grauiora et alijs imponebant que neque ipsi tangere volebant. hic autem rursus ostendit quod paruus quod dicitur diligetia magna contemnebant.

Quo pcedit ista redargutio christi contra phariseos. 23. 123.

Queretur quo pcedit ista redargutio christi contra phariseos. id est quod decimabant anethum mentam et ciminum et reliquebant grauiora legis. Christus dicit quod meta anethum ciminum erat herba paruus valoris quas decimabant pharisei: sed ea que erant grauiora in lege omittebant: in decimis. id est nihil erat leuius et minoris valoris quam menta ciminum et anethum decimare. nam magne decime erant de frugibus: vino: et oleo: et pecoribus. quod autem decimarent mentam et anethum erat signum quod circa minima erant diligentes: curare autem circa minima et omittere ea que erant grauiora in lege erat vitupabile: quoniam videbatur ex hypocrisi fieri. si enim vere fieret: necessitate erat quod qui a leuibus peccatis cauere a grauioribus magis solite cauere. De decimatione autem mente et anethi dicendum quod potest intelligi. Uno modo quod decimabant. id est decimas dabant de istis rebus paruus. Et tunc est obdm quod isti scribe et pharisei laici erant. nam si essent sacerdotes aut leuite non offerrent decimas sed acciperent: sed isti offerebant. hic ergo erant laici: quod pharisei et scribe tam de laicis quam de sacerdotibus leuitis erant: et isti qui erant de laicis darent decimas. Sic dicit Chrysostomus. super Mattheum. sed quod scribae et phariseorum ad quos loquebatur quod erant populares non est incongruum (ut alia expositione faciam) propter eos quod decimas dabant. nam et qui accipit decimas recte decimare dicitur et qui dat: scribae quidem et pharisei minimam rebus decimas offerebant ostendende religionis gratia: in iudicijs autem erant iniusti in fratribus sine misericordia. Christus dicit potest accipi quod isti pharisei decimabant. id est decimas solui cohebant sibi a populo et de rebus leuibus: et tamen ipsi non obfuebant ea que maxima erant in lege. Sic dicit Hieronymus. super Mattheum. pharisei hoc vnum habebant studij ut que iussa erant comportarent: cetera autem que erant maiora paruipedebant. ex hoc. id est loco arguit eos auaricia quod studiose vilius oleum decimas exigant et iudicium in disceptatione negotiorum permittunt. et tunc incidit iste sensus cum illo que posuit supra. scilicet quod alligabant onera impositabilia humeris hominum et ipsi non tangebant ea digito suo. sic hic cohebant pharisei laicos ad omnia versus ad ea que erant minime obligationis: ipsi vero neque ea que maioris obligationis erant faciebant. Tertio potest accipi quod vtriusque accipiat circa laicos. scilicet quod pharisei docebant solite populum decimandum esse diligenter quoniam ad omnia et versus ad mentam et anethum: et si non decimarent cohebant eos ad hoc. circa ea tamen que grauiora erant ut iudicium et fides et misericordia: vel non docebant eos vel quod verius est hoc docerent eos: tamen si non agerent non curabant eos arguere: dum tamen decimas soluerent. Sic dicit Chrysostomus. sacerdotes auaricia pleni: signis decimam alicuius rei vel minime non absoluit set corripiebant eum quasi magnam crimem fecisset. signis autem alterum ledebat aut in deum peccabat non curabant eum corrigere. de lucro quidem suo solliciti. de gloria autem dei et salute hominum negligentes. seruauit enim iustitiam et facere misericordiam bene fide propter suam gloriam de mandauerat decimas autem offerre propter utilitatem sacerdotum ut sacerdotes quidem populo in spiritualibus obsequantur: populi autem sacerdotes in carnalibus subministrant. et isti duo sensus vltimi sunt conuenientes. et hoc ut non accipiat decimatis. id est decimas soluitis: sed ad soluendum cogitis vel cogendum esse docetis. Sed quod quod stat quod Lucas. 11. c. ponit decimationis mentam et rutam: et hic non ponit rutam. Aliqui dicunt quod rutam sit idem cum aliquo de hic nominatis. Sed obdm quod non stat quod hic ponit mentam anethum et ciminum et Lucas posuit et mentam: ideo oportet rutam esse anethum vel ciminum sed saluum est quod multum differunt. Obdm ergo quod rutam est aliquid quod non posuit hic Mattheus. et posuit illud Lucas. Et est intelligendum quod Christus non solu de his: sed et de multis alijs dixit et non curauit euangelista alijs omnia exprimere: quod sufficiebat quod quibusdam dicit quod alia intelligerent: et ita neque Lucas omnia expressit neque Mattheus. omnia sed quod dicit Mattheus. non dixit Lucas. scilicet anethum et ciminum: et quod dicit Lucas que non Mattheus. scilicet rutam. Tunc apparet hoc quod non solu de his dixit Christus. sed et de omnibus oleribus. nam sic dixit Lucas. scilicet decimationis mentam et rutam et de olus: et tamen Mattheus. de illo non expressit: et sic nenter dixit in hoc totum quod Christus dixerat: quod vnum non poterat per aliter intelligi.

Quid est aliqua esse legis grauiora. 23. 125.

Queretur quod Christus dixit relinquitis que grauiora sunt legis. et quod est aliquid grauiora esse legis. Christus dicit quod aliquid esse grauius altero in lege potest accipi multiplex. Uno modo grauius. id est maioris culpe si pretereat contemnendo vel directe contemnendo. et tunc manifestum est quod quod sunt alijs grauiora. nam peccata non sunt equalia: sed quod grauiora alijs: sed illa sunt per omissionem vel transgressionem alicuius precepti. ergo grauiora sunt quod precepta legis alijs. Christus dicit modo vocat grauius. id est dignius: et verum est quod quod sunt alijs grauiora quod non sunt omnia equalis dignitatis quod non sunt de equalibus rebus: et tunc illa que sunt de maioribus et melioribus rebus vocant grauiora. Tertio modo vocat grauiora. id est maioris obligationis: et ita vocarent quod alijs grauiora si quod obligaret in omni casu: alia vero non sunt in aliquo casu nullius obligationis: vel si agendo si quod incidere in peccatum mortale et obligationem mortis eterne: et agendo si alia non incidere in peccatum vel saltem non in mortale sed in veniale. Et hoc tertio modo obdm quod non sunt aliqua precepta grauiora alijs quod cuiuslibet eorum transgressio vel ommissio causat peccatum mortale et obligat quodlibet illo ad penam eternam. Etiam nunquam observatio vnius tollit alterius observationem: quod tunc vnum esset directe maioris obligationis quam aliud. Et hoc per quod Christus dixit. opus hec facere et illa non omittere. et ita simul omnia obseruanda sunt: propter quod non comparant in hoc quod vnum sit maioris necessitatis vel obligationis quam aliud. Est tamen verum quod si posset accidere quod

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo. 23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo.

23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo.

23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo.

23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo.

23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo.

23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo.

23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo.

23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo.

23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

1. mo. Lby. exp. 2. mo. Hier. exp. 3. mo.

23. 124. A Quo statimo Luc. 2 Mat. 15 passu quia varius vs. Rñso quo raudam. Lofutatio. Doct. rñ. Notanduz

observatio vni? rolleret obligatione: vnu esset maioris obligationis qd aliud: et hoc fieret si in aliquo casu staret qd non posset ambo observari: qd tunc manifestum est qd aliter. i. qd pceptum erat observandum erat: et tunc non potest hoc accideret ex eo qd mandata dei nunq inter se repugnant: id debet pcepte qdam vocari gravio- ra in pmo mo. i. qd pcept? omisso vel transgressio pcepti e mai?

Que sunt ista tria que pretermittent pbarisei. Qd. I 26.

Queretur que sunt ista tria que pretermittent pbari- sei. i. misericordia iudicii et fides. Qd om qd lex est quedam directiva regula in actionib? humanis fm qd humane sunt i. quantum cadunt sub voluntario: et pceptum eaz est intellect? et voluntas. 6. etbi. c. i. actio at humana est circa aliqua. s. aut circa deum aut circa proximum neq potest medium dare. na ille actiones que intra nos sunt et fm quas nulli coicare videmur sunt ad deum. i. qd i illis servanda est rectitudo ppter deum: ita nunc xps posuit hic ali- quid de his que sunt circa deum: et aliqd circa proximum. Sic dicit Lbryso. super Mat. figs decima alicuius rei vel minime non solvisset corripiebant eum qm magnu crimine fecisset. Sigs at alteru ledebatur aut in deum peccabat non curabant: et ita per ista tria signa- nit ea fm qd h? ad deum et proximum: sed duo pntinent ad proximum i. misericordia iudicii. Et ca est qd coicat h? dupli. primo. Uno modo in eis qd hnt rone debiti. Alio modo in eis que sunt gratuita et hnt rone doni. Quantum ad pmu est iudiciu fm qd coicam? qliter ob- bitum est et tenemur ex necessitate legis. Quantum ad scd? e misericordia fm qua liberaliter proximo donamus id qd non tenemur. S? e oim qd iudiciu act? iustitie est: et id ad quicunq ptinet iustitia p- tinet iudiciu. ptinet at iustitia ad quilibet hoiem inquantu iuste ad alteru puerlat: et id tunc iudiciu exercet inquantu ex iustitiae habet iustitie dat vnicuiq qd suu est. Pertinet etia iustitia ad iudice spali. i. non solu inquantu in se iustus est vt h? sed vt i- quantu hnt ptate legis distribuit singulis premia aut penas iux- ta conditione legi: et tunc iudiciu specialiter ad iudice ptinet p- zout singulis iura reddit. et hoc mo magis solet accipi iudiciu cu iudiciu videat sonare in iurisdictione: fides aut est quantu ad deum: qd hoc ei tenemur vt ppter reuerentia sua credam? sibi in oib? et de eo que digna sunt credamus et ostentemur. CDe h? dicit Hierony. sup Mat. ex hoc loco arguit eos avaricie quia studiose etia viliu olez decimas exigat: et iudiciu in disceptatio- ne negotioru minimaq in pauperes et fide in deum que magna sunt ptermittant: et accipit ibi iudiciu put ad iudice ptinet. Sic enim accipit Lbryso. sup Mat. s. scribe et pbarisei minimaru quid rex decimas offerebant ostendende religionis gra: i iudi- cis aut erat iniusti in scrib? sine misericordia: in veritate increduli.

Quomodo est verum qd ista sunt gravioza legis. i. misericordia iudicii et fides. Questio. I 27.

Queretur quo est ver? qd ista sunt gravioza legis. i. mi- sericordia iudicii et fides. Qd om qd tota lex dirigit hoiem in opationibus suis: et qd opatio hois no e nisi ad deum vel ad hoiem dirigit lex ad hec duo. multa at sunt que ad deum dirigunt. i. ta pcepta moralia qd cerimonialia. De mora- lib? sunt tria. prima que ad deum dirigunt. i. no hnt deos alienos: et no sumere nome dni in vanu: et colere sabbata. Cerimonialia at sunt oia que ptinent ad modu colendi deum sicut est qtu ad oia sacrificia oblationes et purificationes ab imundis legaliter p- pter deum. C hoc supposito oim qd fides est gravioz. i. maior oib? qd ptinent ad deum. na ipsa est pceptu spialis edificij: qm si- ne ea impossibile e placere deo. ad Hebr. 11. c. Etia qd ablata fi- de nihil boni manet: ablati at alijs bonis spualib? adhuc aliqd manet: vñ qd id in qd cuq pceptu reteta fide ex seipso adhuc e sanabilis: qd vo fide pdit non est ex seipso sanabilis qd no h? per qd reducatur in bonu: et id de fide d? Jo. 3. q non credit ia iudica- tus est. i. ia cert? est de vnatione: qd no d? de alijs pceptis. Item qd in peccante ista sola manet. na qm qd peccat pdit oium vtute gratuita cu gra et charitate: et ob hoc in couersione ad deum dici- mus fieri iustificatione gñalez: qd non reddit sola charitas et gra s? et oes bit? gratuiti: fides at mñt i peccate h? i formis: et tñ idez habitus numero est cu fide formata: id ipsa est fundametu et ma- xima virtutu. It? qd videt maximu pceptu esse qd opponit fidei i. infidelitas vel heresis: sed id d? grauius aliqd madatu alio. s. qd grauius pceptu est agere illud qd aliud: sed ita est id infideli- tate et heresi que opponunt fidei. ergo madatu de fide esse vi- det maximu. C Sed obijciat qd non sit fides maximu de eis qd ptinent ad deum neq pceptu ei oppositu graui? alijs peccatis. na habere deos alienos. i. idolatria videt esse grauiissimu oiu pec- catoru: et ideo deterius qd heresis vel infidelitas. Scdo qd chari- tas est d ptinetib? ad deum: et tñ est maior qd fides. 1. Corin. 13. s.

maneant i vobis spes fides charitas tria h? maior hoz charitas. C Dicit pot vno mo qd vere charitas sit maior qd fides: et tamen vocat fides maior oium rone fundameti: ipsa qppe est pceptu charitatis: qm sine fide impossibile est existere charitate: et tñ pot manere fides sine charitate et inqtu pceptu vel fundametu est plus qd dimidiu rei pt vocari fides maior charitate et maior ce- teris que ad deum ptinent. C Scdo pot dici et coueniet qd no coparat hic xps ad oia qd ad deum ptinet: sed ad ea qd expressit hic de decimatione anethi mete et cimini. na ista ad deum ptinet: qd i eius honore reddunt et in donu eius deportant Mala. 3. c. in- ferte oim decimatione in horrea mea: et sit cib? i domo mea et c. et de his vez est qd multo maior est fides qua deo credimus et in deum qd decimare hec parua et qcuq alia decimada: et satis h? dicit lra. s. decimatis metā anethu et cimini: et religistis que grauiora sunt legis. i. alia qd sunt grauiora qd hec in lege. C Tertio potest accipi qd grauiora no ponat copariue sed absolute: et tunc vo- cat grauiora legis quecuq in lege magna sunt de qd? multa s? et qda alijs maiora. et tunc vez est qd fides mñt et iudiciu sunt gra- uioza legis qd sunt de magnis h? alia eent maiora: et dicunt gra- uioza. i. grauiā ad dñam quoruā leuiū sicut est decimare metā anethu et cimini. C Quarto pot dici qd fides est vere et simpli- citer maior oibus. est. n. fides dupliciter. i. fides formata et ifor- mis. Fides. n. i formis est sine charitate: et ista est minor charita- te. fides aut formata includit charitate cu per charitate formet: et id non est tunc charitas maior fide: et de tali fide dicit aposto- lus qd est fides que per dilectione opat: et tunc simpliciter e fi- des maior oib? que ad deum ptinent. C Ad pma rone in dñi oi- cendu qd non est infidelitas aut heresis maximu oium pceptu sim- pliciter loquedo: h? vñ e maior de his que cōter hoies hnt. est eni gñaliter vera illa regula. s. qd qto est maior habit? vtutis ta- to est mai? vitiu et oppositu: sed constat charitatem esse maximu oium virtutu. ergo et odiu erit maximu oium vitiu: h? chari- tas no e maxima vt inqtu est circa proximu: sed circa deum qui est obiectu per se eius: et id sicut ppter act? et direct? charitatis est diligere deum: ita pceptu oppositu est odiu dei directu: sed hoc ne- mo h? na cu deus fm se sit sumu bonu nemo pot eum ppter odif- se: et tñ figs eum posset odifse esset istud maximum oium vitiu: i. ma- ius qd idolatria et infidelitas. C Ad aut obijciat qd sit maius vi- tiu idolatria qd infidelitas vel heresis. Qd om qd no hnt coparan- tur ista tanq diuersa cu vnu depēdeat ex alio. Ad scdm ia rñ- sum est per pdicta. C Queret quo est vez qd de his qd pti- nent ad proximu sunt pcepta iustitia et misericordia. C Dicit qd vez e qd p? qd deus magis laudat ista qd alia vt p. 3. 9. et. 12. c. vbi dñs dixit pbariseos. si sciretis qd est misericordia volo et non sacrificij: et id e dñs osee. 6. c. et tñ id qd meli? e de? magis vult. g melior e mis- ericordia qd sacrificij cu magis velit misericordia qd sacrificij. C De iudicio aut qd est act? iustitie p? qd deus pponit illud oib? alijs opationib? vnde Elai. 1. c. omisiss oib? cerimonijs sacrificioz velut paruīs dixit deus. qescite agere puerse discite bñfacere: qrite iudiciu subuenite oppresso iudicate pupillo defendite vidua: venite et arguite me dicit dñs. si fuerint pcepta sicut coccinu qm nix dealba- bunt. Id? p? Michae. 6. c. s. indicabo tibi o bñ qd sit bonu et qd dñs regrat a te: vtq facere iudiciu et diligere miam et sollicitu ambulare cum deo tuo.

An misericordia et iudiciu intelligatur esse gravioza omni- bus alijs que ad proximu attinent: aut oibus qd ad deum. Qd. I 29.

Sz queretur quo sint ista gravioza et iudiciu: an ad proximu. i. misericordia et iudiciu: an ad proximu. i. misericordia et iudiciu: an oibus que ptinet ad deum. Vides at qd neutro mo. no. n. eis que ad deum erunt gravioza. Primo qd in quolibet gñe est graue et leue. i. in ptinetib? ad deum et ptinetib? ad proximu: id graue in eis qd ad deum coparabil ad leuia que ad deum: et grauiā in eis qd ad proximu ad leuia que ad proximu. C Secudo qd xps posuit hic fides que est de ptinetibus ad deum: ideo coparauit ea ad leuia que p- tinent ad deum: et non coparauit ad hec illa que sunt grauiā ad proximu. C Tertio qd manifestu est qd maiora sunt ea qd ptinet ad deum qd ea que ptinent ad proximu: id non possunt misericordia et iudiciu que ad proximu ptinent grauiora esse eis que ptinent ad deum: cum grauius sit offendere deum qd proximu. C Si aut oicet qd coparent ad ea que ptinent ad proximu. Non videt stare quia ppter misericordia et iudiciu nihil videt manere qd ad proximu pertineat: cu ois couersatio ad proximu consistat vel in eis qd ha- bent rone debiti vel in eis que habent rone gratui: et no est medium oia prima includunt sub iustitia: oia secunda sub mi- sericordia. C Dñm vno modo qd sunt gravioza oibus tam cete- ris que

Rñso ad qñu qois.

Do coicat dupli. pmo

1. mo
2. mo

Piero. Inia

Rñ. ad qñ questionis.

Moralia et cerimonialia pcepta

Fides est initiu edifi- cij spualis.

B

Obo. Rñes iñu
1. rñ.
2. rñ.

1. rñso

2. rñso

3. rñso

4. rñso
Dupli-
fides.

Ad. 1. et

2. rñes

diuersus

Rñ. via.

Quanto

bit? e ma

ioritate

ma? viti

um et op

positum.

Qd.

128.

2.

Qd. et

vez qd

bis qd

net ad p

rimu sit

precipua

iustitia

mia

Rñ. ad

qñu.

Qd.

1. rñ.

2. rñ.

3. rñ.

4. rñ.

5. rñ.

6. rñ.

7. rñ.

8. rñ.

9. rñ.

10. rñ.

11. rñ.

12. rñ.

13. rñ.

14. rñ.

15. rñ.

16. rñ.

17. rñ.

18. rñ.

19. rñ.

20. rñ.

1. rō.
2. rō.
3. rō.
4. rō.
5. rō.
6. rō.
7. rō.
8. rō.
9. rō.
10. rō.
11. rō.
12. rō.
13. rō.
14. rō.
15. rō.
16. rō.
17. rō.
18. rō.
19. rō.
20. rō.
21. rō.
22. rō.
23. rō.
24. rō.
25. rō.
26. rō.
27. rō.
28. rō.
29. rō.
30. rō.
31. rō.
32. rō.
33. rō.
34. rō.
35. rō.
36. rō.
37. rō.
38. rō.
39. rō.
40. rō.
41. rō.
42. rō.
43. rō.
44. rō.
45. rō.
46. rō.
47. rō.
48. rō.
49. rō.
50. rō.
51. rō.
52. rō.
53. rō.
54. rō.
55. rō.
56. rō.
57. rō.
58. rō.
59. rō.
60. rō.
61. rō.
62. rō.
63. rō.
64. rō.
65. rō.
66. rō.
67. rō.
68. rō.
69. rō.
70. rō.
71. rō.
72. rō.
73. rō.
74. rō.
75. rō.
76. rō.
77. rō.
78. rō.
79. rō.
80. rō.
81. rō.
82. rō.
83. rō.
84. rō.
85. rō.
86. rō.
87. rō.
88. rō.
89. rō.
90. rō.
91. rō.
92. rō.
93. rō.
94. rō.
95. rō.
96. rō.
97. rō.
98. rō.
99. rō.
100. rō.

ris que ad deum pertinent q̄ alijs que ad primum. De pmo p3 q2 sacrificiū facere ppter deū est cū ei imolētur sacrificia : 2 tñ mīa 2 iudiciū magis a deo diligunt q̄ sacrificiū iuxta illud. s. 9. et. 12. c. 2. Dsee. 6. mīam volo 2 nō sacrificiū. C Secūdo apparet q2 ē decimas reddere est pncipaliter ppter deū: l3 cedant ille in vtilitatē ministroz tēpli. 2 tñ mīa 2 iudiciū sūt pncipalio ra q̄ solutio decimarū vt chīs dixit bic. C Et tunc rñdendū est ad argumēta in 3iū p parte ista. Ad p̄mū dōm q̄ l3 graua q̄ sunt ad deū directius cōparant ad leuia que sunt ad deū: tñ ē vt est in p̄senti q̄ ista que noiant bīc q̄tū ad p̄mos graua legis sunt grauiora oibus q̄ ad deū excepta fide que fuit bic exp̄ssa: per quā ē charitas 2 spes intelligunt q̄b p̄cipue colitur deus. nā p̄ter bec cetera que ad deū sunt cerimonialia sunt: 2 iō mīa 2 iudiciū sunt grauiora eis. C Ad scōm dōm q̄ fides q̄ ad deū pertinet 2 est de grauioribus que sunt in lege cōparat di- recte ad leuia q̄ ad deū ptinent: 2 tñ ē mīa 2 iudiciū q̄ ptinent ad primum cōparant quasi eguocē ad leuia que sunt ad deū. s. ad oīa cerimonialia 2 sunt grauiora eis. Ad tertiū dōm q̄ ea q̄ pertinent ad deū in quātū b̄mōi sunt maiora q̄ ea que ptinent ad primum: 2 tñ qdam p̄nētia ad primum sunt grauiora q̄būda pertinentibus ad deū: sicut grauius est occidere hoīem q̄ non colere diē sabbati. Et rō huius est q2 si aliq̄d p̄ceptū legis esset q̄ solū ptineret ad hoīem 2 nullo mō cōcerneret deū: manife- stum esset q̄ q̄libet p̄ceptū ptinens ad deū esset maius illo: 2 q̄libet p̄ctm factū ē deū (etiā si minimū) esset maius quocūq̄ peccato facto ē hoīem et si esset maximū inter humana: 2 tamē nullū p̄ctm est ē primum q̄d ē non fit ē deū: ideo q̄dā p̄cepta q̄ dirigunt ad primum sunt maiora q̄būda p̄ctis cōmissis ē deū: ita est de mīa 2 iudiciū. nā l3 mīa 2 iudiciū que sunt ad primum sint minora fide 2 charitate 2 spe que sunt ad deum 2 q̄bus ille pncipaliter colitur vt ait Augu. in encheridion. tñ sunt maio- ra oibus alijs que ad deū sunt que sunt cerimonialia. C Lū at obijciebat q̄ mīa 2 iudiciū non essent maiora oibus que ad p- rimum. Dicēdū q̄ maiora sunt cū ita xps asserat. Lū autē dī q̄ p̄ter bec nulla alia sunt ad primum. Pōt dici vno mō q̄ mul- ta alia sunt p̄ter bec: 2 qñ arguit. dōm q̄ non est sufficiens diui- fio: q2 iudiciū non extendit ad oīa que hñt rōnem debiti: cū iū- diciū accipiat pro actu iudicis adequantis eos qui contendūt. Sic accipit Hierony. sup Matē. dicens iudiciū esse in cōtētiōe: 2 ita manent multa alia in q̄bus fiet cōparatio. s. in oib illis que sunt hoīs ad primum sub rōne debiti 2 sine iurisdictione. C Secūdo pōt dici fm quosdā q̄ tam fides q̄ mīa 2 iudiciū sunt ppter deū 2 cōparant tunc ad q̄dā que sunt ppter hoīs: 2 sic erat decimas dare q̄d erat in hoīs. i. leuitarū vtilitatem. Sic dicit Chryso. sup Matē. s. de lucro suo solliciti. de gloria at- dei 2 salute hoīum negligentes. seruare. n. iustitiā 2 facere mīas 2 habere fidem ppter suā gloriā deus mandauit: decimas aut offerre ppter vtilitatē sacerdotū. C Tertio poterat dici q̄ erat cōparatio inter mīas 2 iudiciū ad cetera que ptinent ad p̄rios: l3 n. oīa que ptinet ad p̄rios reducant ad bec duo. s. ad rōnē debiti 2 gratiū: tñ possunt ēē qdam debita quasi nāli ratione: alia vō ex sola institutione que hñt rōnē minoris debiti: 2 ideo grauiora erant que pertinent ad rōnem debiti primo modo q̄ secundo. cum autē chīs dixit iudiciū inuit ea que sunt debita primo modo. decime autē maxime quātū ad res paruas sicut sunt de menta anetho 2 cimino pertinent ad scōm modū: iō bñ cōparant inter se vt oīant grauiora esse iudiciū 2 mīa q̄ solu- tio istaz paruarū decimarū que ppter primum sunt. C Quarto pōt dici quātū ad oīa bec tria q̄ bec sunt grauiora legis. s. q̄ su- per oīa que deus in lege mādauit vult bec tria sibi fieri: 2 com- parant maxime bec ad qdam que videbant multū deo ēē acce- pta: sicut erant sacrificia oblationes: orationes: 2 ieiunia: 2 alia cerimonialia opera ppter deū. 2 sicut xps separauit bic spāliter ista tria ab omnibus alijs tanq̄ magis grata sibi: ita 2 ponūtur Dicēbe. 6. c. vbi q̄ritur qd est q̄d hō potest facē maxime gra- tum deo. s. qd dignū offerā dñō: curuabo genu deo excelsio. nū- quid offerā ei holocaustomata 2 vitulos anniculos: nunquid placari pōt deus in milibus arietū: aut in multis pinguiū bir- coz milibus: nungd dabo primogenitū meū pro scelere meo: fructus ventris mei pro p̄cto aīe mee: et legitur. indicabo tibi o- bomo qd sit bonū 2 quid dñs regat a te: vtq̄ facere iudiciū 2 diligere mīam: 2 sollicitū ambulare cū deo tuo. per sollicitudi- nem istā significauit fidem 2 charitatē que tenet homo deū so- licite amare. 2 est hoc sollicitē ambulare cum deo. bec autē tria maiora sunt omnibus alijs que in lege imperantur. C Quomodo potest stare q̄ misericordia 2 iudiciū sint maio-

ra q̄ oblatio decimarum. **Queretur** quō pōt stare q̄ mīa 2 iudiciū sint maiora q̄ oblatio decimarū: q2 tunc sequitur q̄ tā fi- des q̄ iudiciū q̄ mīa q̄b3 per se fit maius solutione decimarū. Sed videt q̄ non q2 maius est illud ad q̄d magis obligamur. sed manifestū est q̄ magis obligant ea que cadūt sub debito q̄ ea que hñt rōnē gratiū cū ea que sunt gratuita in quātū b̄mōi nihil obligent. 2 tñ mīa est ē gratiū. solutio decimarū ē ē ne- cessarijs. ergo maior est solutio cuiuscūq̄ decie q̄ mīficordia. C Dōm q̄ mīa est maius qd q̄ decimarū solutio de anetho et menta. 2 hoc vno modo q2 non tenet argumētū istud. s. obliga- tur magis ad decimas q̄ ad misericordiā. ergo est maius p̄ce- ptum vel excellentius opus. nā ad virginitatē seruandā in ppe- tuū 2 ad paupertatē volūtariā ob renunciādo oib nemo tenet nisi vouerit q̄d spontaneū est. 2 tñ maioris valde meriti est q̄ colere diē sabbati. C Scōo dōm q̄ etiā est grauius p̄ctm relin- quere misericordiā q̄ solutionē decimarū: 2 istud est spālūs. nā primum parū est: q2 oīa opera superogationis si cōparētur ad opera p̄ceptorū per se vt distincta sunt erunt excellentiora: vt in casu supra dato: 2 non est mirū q2 difficiliora sunt opa cōsilioz q̄ p̄ceptorū ideo erunt excellentiora 2 magis meritoria: 2 tamē non fit sic in p̄cto q2 omīssio op̄ez cōsilioz non est p̄ctm cum nō obliget quēq̄ nisi q̄s se ex voto obligauerit: omīssio autē vel trāsgressio p̄cepti cuiuscūq̄ est p̄ctm: sed circa mīas nō solū faciē- do mīas ē mai⁹ meritū q̄ paruas decimas soluere: s3 ē omīssio mīe est grauius p̄ctm q̄ omīssio solutionis decimarū. Sic di- cit Hilarius sup Matē. s. q2 min⁹ piaculi. i. p̄cti esset decimatio nē oleris q̄ beniuolētie. i. misericordie offm p̄terire irridet xps p̄barileos dicens. duces ceci culicē excolantes: camelū autē glu- tientes. C Lū autē huius est q2 misericordia sub p̄cepto cadit: iō trāsgressio eius p̄ctm inducit sicut trāsgressio decimationis: 2 tā- to est maius p̄ctm q̄to est maius p̄ceptū de misericordia q̄ de decimatione. C Lū at obijcit q̄ misericordia ptinet ad gratiū- ta: 2 ideo nō cadit sub obligatiōe. Dicit pōt vno mō q̄ opus mi- sericordie aut cōsiderat quātū ad eū cui ipendit aut q̄tum ad deū ppter quē ipendit. si quātū ad primum est opus liberalitatis 2 gratiū q2 donat q̄d ei non est debitū. si q̄tū ad deum cadit sub rōne debiti 2 iusti: nō cū deus mādauerit dari d̄bitū est iaz vt def q2 sola eius p̄ceptio obligat sufficienter. C Secūdo pōt dici q̄ ē ex parte eius cui donat debitū est: tñ non hēt actionē ad petēdū sicut est in eo cui expresse ab alio aliqd debet. sic ē ē cōstituto in extrema necessitate vel quasi: nā illi debita est suste- ratio ab alijs qui possunt: tñ non b3 actionem aduersus aliquē ad petēdū pro tunc sustentationē. Et ratio est q2 ad hoc q̄ aliqd iudicialiter possit peti oportet alicui spāliter cōpetere ius actio- nis 2 aduersus aliquē spāliter. qui autē cōstitut⁹ est in extrema necessitate hēt q̄ aliqd sibi debeat cū possit illo tēpore occupa- re licite q̄qd iuenerit vbicūq̄ ad releuationē illius necessitatis: 2 tñ non est aliq̄ spāliter obligatus ei ad releuationē illius ne- cessitatis cū possit per quēlibz aliū aut per mltos releuari: ideo non cōpetit ei etiā in extrema necessitate actio aduersus aliquē ad hoc q̄ ei pvideat: 2 tñ quilibet qui pōt 2 videt illā necessita- tem est obligat⁹ ad releuandū: 2 ita misericordia est p̄ceptū 2 ca- dit sub necessitate. Sic dīc Ambro. in lib. de officijs 2 habet in Decre. 87. di. c. non est. vel. e. di. c. in singulis: 2 est Ambrosij di- ctū sup Lucā. C Tertio pōt dici q̄ op⁹ misericordie sub debi- to 2 p̄cepto est quātū ad aliquos casus: 2 tñ etiā in illis vocat⁹ opus gratiū potius q̄ debitū q2 id q̄d d̄bitū est debet i quā- titate certa: q̄d vero ptinet ad misericordiaz non est debitum in quātitate certa sed pro volūtate aut opportunitate tribuētis: 2 iō semp manēt distincta ea que sunt necessitatis 2 que sunt gratiū- ta: l3 vtrūq̄ sub p̄cepto cadat. Et ista ē est cā quare qui est i ne- cessitate quātūq̄ extrema non b3 actionē aduersus aliquē: q2 actio semp vult rem determinatā que petat. id determinat⁹ autē q̄d nullo mō determinari pōt. i. qñ ius non ptinet ad rem determinatā nō pōt peti. 2 sic apparet q̄ maius p̄ceptū ē ē mīa q̄ de decimatione: 2 maius p̄ctm est omittēdo misericordiā q̄ omittēdo determinationē. 2 sic vocauit mīam ē guiozib⁹ legis. C Quō stat quod dicitur bic reliquistis que grauiora sunt legis: cum discordest ab eo quod dicit Luc. Qd. 131. **Queretur** quō stat q̄d dīc. reliquistis que grauiora sunt legis misericordiā iudiciū 2 fidem: q2 Luc. 11. c. dīc p̄teritur iudiciū et charitatē dei. C Dicit pōt vno mo- do q̄ Matthe⁹ et Lucas ponunt eandē inīam: et tñ nemo exp̄s sit totam illā saltē quātū ad verba: sed quilibet omittit aliquid. nam omittit Lucas misericordiā et fidem. Mattheus autē omi- **Sexta pars Matthei * Abulensis.** r iij

Questio. 130.
1. rō.
2. rñ. ad q-
fñtū qōnis.
2. rñ. ad q-
fñtum qōis
1. rñ. ad q-
rōnem.
2. rñ. ad q-
rōnem.
3. rñ. ad q-
rōnem.

fit charitate: et ex ambobus efficit vna plena narratio. sic enim fit in multis et sic factum est. s. cuj dixit Mattheus. decimatis me ta anethu et ciminiu. Lucas aut dixit meta et ruta et oleu: et vn^o suppleuit aliud vt dictu e. s. C Secundo potest dici q per ea que exprimunt hic intelligunt illa q ponit Lucas. na cu dicit h Mattheus miam et iudiciu. dixit Lucas solu iudiciu: q etia mia ad iudiciu reducitur. na inquantu mia cadit sub pcepto q est aliqd de positis in lege efficit mia iudiciu: q iudiciu est actus iustitie fm qua vnicuiq qd ei debet redimus: et tn miseris et egenis misericordia debet: ideo mia ad tales exercendo iudiciu suam. C Tertio potest dici q mia intelligit per charitate qua ponit Lucas. na charitas est ad deu et primu. sed pbatio dilectionis (vt Gregorius ait) est exhibitio operis: id mia sub charitate. includet per qua idigenti subuenimus: et ita solem oia opa mie vocare opa charitatis. C Quatu ad fide qua Lucas non ponit. oim q intelligit per charitate: q fides accipit dupliciter. s. p fide informi et pzo fide formata. vt aut est fides formata incidit in charitate eo q fides per charitatem formatur: et talis est fides qua chris laudat q illa est meritoria. fides aut informis non est meritoria: et id sic p fide formata intelligit charitas: ita et p charitate fides intelligit. i. formata: et sic vterq exprimit xpi sniam.

C Quare chris dixit. opz bec facere et illa non omittet. Qd. 132. **Queretur** quare xps dixit opz bec facere et illa non omittet. C Dm q fuit ppter tria. Primo ad ostendendu veritate dubij. na de menta anethu et ciminiu cu essent res parue putaret alijs non esse decimas dadas. xps aut rñdet q sic cu dixit. et illa non omittet. i. decimatione mete et anethi. C Secundo dixit ad tollendu errorem que aliqui poterat ex verbis eius colligere. na dixerat. ve vobis qui decimatis menta et c. et reliquis grauiora. et ex mo loquedi videbat innuere q deberet curare de fide mia et iudicio non curado de ciminiu anetho et menta decimandis: sed hoc inconueniens erat: ideo dixit opz bec facere. i. que grauiora sunt. s. fide miam et iudiciu: et non omittet illa. i. decimatione anethi et mente. Sic dicit Origenes sup Mat. s. sed qm ottingens erat vt audientes qda dnm ista loqueret cotererent minimaz rez decimatione addidit opz bec facere et c. C Tertio fuit ad euitadu murmuracione phariseoz q se. na ex lege tenebant boies ad decimatione oium hay rez. s. oia pcepta legis tam magna q minima seruanda sunt: id et decimatio ista. Si aut xps istud non diceret cotererent pharisei et sacerdotes atq leuite q eis q legē oem vtilitatem auferre vellet: et q ex odio diceret q eos et iniuste qd diceret. vñ vt h euitaret dixit q opz illa non omittet. i. decimatione rez paruaz.

C Quare Lbristus redarguit hic phariseos de decimatione anethi et mente cum esset licita. Questio. 133.

Queretur quare xps redarguit h phariseos de decimatione anethi et mente. dicens. ve vobis pharisei q decimatis meta et anethu. na decimatio ista licita erat imo et necessaria ex lege: id non solu non erant arguendi sed poti^{us} laudandi. na et iudei qui ipij erant dixerunt xpo. de bono ope non lapidamus te: sed de blasphemia Jo. 10. c. C Dicunt qda q non arguit eos de hac decimatione que licita erat sed de omissione maioz rez. i. iudicij fidei et mie. C Sed dñs q non sufficit hoc: q cu omisso iudicij fidei et mie nullo mo ptineat ad decimatione mente anethi et ciminiu non erat ad ppositu expmere decimatione istaz rez ad redargutione de omissione fidei et iudicij. na eade rone posset expmere qcuq opera bona que pharisei facerent ad redarguendu eos de illo qd omittabant: qd e absurdū. C Secundo dicit aliq q id ponunt ista que parua erant q cum bec parua. i. minoz obligationis facerent: potius deberent facere iudiciu miam et fide que erant maxime obligationis in lege. C Sed oim q hoc non stat q cu ista ponant in redargutione qua xps facit h phariseos: necesse est q aut sint ipsa de q b^o redarguit pharisei aut augeant redargutione: qz als ipertinenter ponerent: qd absurdū est quatu ad chm qui oia sapientissime dicebat. non tn sunt ipsa de qbus redarguant pharisei q bona sunt vt dictu est. non etia augent redargutione: qz tuc magis peccaret qui seruando bec parua. i. decimatione anethi et mente non seruaret iudiciu fide et miaz: qz q oia simul ageret qd est absurdū cu nece sit magis peccare eu q o plura pcepta agit. Etia diceret q q plura bona ageret ad plura obligaretur et iten^{us} q nulla bona agit vel pauca qd saluz est. na malu non tollit obligatione pcepti s. efficit obligatione ad pena et bonu. i. bona opatio non caulat obligatione sed poti^{us} a pena liberu facit: et ad pceptu non magis obligat s. poti^{us} min^{us} qto illud magis coplet: et tn sequerent bec inconuenientia si pharisei obseruan-

tes decimatione mete et anethi magis eent increpabiles p omissione iudicij fidei et mie q si illa non impleant. C Aliter q oim. s. q id exprimit xps decimatione mente anethi et ciminiu: qz d istis erat redarguibiles pharisei vel saltē augebat redargutionem. Et pot h dupl^{iter} intelligi fm q decimatio ista onpl^{ur} exposita est. Vno mo q dicat decimatis meta. i. solutis decima de ea: et tuc est sensus q arguat xps phariseos de ista decimatione: qz ex hypothesi hoc faciebant. na non soluebant qz lex hoc iubeat: sed vt se sanctos simularent qd non erant: et tunc decimatio bona erat et de ea non arguunt: sed hypocrisis qua sub ei^{us} velamine bebant mala erat de qua increpabant. Etia in isto sensu augeat redargutione. na increpabiles erant pharisei q iudiciu miaz et fide omittabant: sed hoc par erat si solu eent: et tn decimatio illa hoc augebat. s. qz non seruantes fide miam et iudiciu se sanctos simulabant per hoc q decimabant res paruas. si aut illas non decimarēt et non seruaret iudiciu miam et fide appareret eoz iniquas et minus mali essent: qz non fingerēt se sanctos cu non haberēt aliqd bonu cuius colore inigatē suā polliarent. C Alio mo exponitur decimatis menta et anethu. i. ad decimadu cogitis laicos vt decimadu ee pdicatis: et tunc subdiuidit argumetu s. qz adhuc sic exponit dupl^{iter}. Vno mo q pharisei decimarēt. i. docerēt de decimadu: et tn ipsi non seruabāt iudiciu misericordia et fide. et tuc pcedit redargutio q eos velut q doctores. na turpe est doctoz cu culpa redarguit ipm. i. si peccat in eo qd ab alijs cauēdu oceret: est tn turpius qm doctoz arguit alios et in minimis pctis: et ipse adhuc maxima comittit. sic erat hic. na pharisei docebat populu decimanda esse menta et anethu quaz omisso erat paruū pctm: ipsi vo pterbant fide iustitia et misericordia quaz omisso erat grauissimu pctm. et sic ad redargutione facit decimatio ista. C Aliter pot exponi q pharisei decimabant. i. decimare docebant pplm meta et anethu: et si in his delinquerēt corripiebāt eos: si vo omittenter iudiciu fide et misericordia non increpabant illos q si par aut nihil peccarent: et tunc redarguendi erat qz constabat q ex auaricia ista facerent. na si ex zelo aiaz arguerēt potius arguerent in eo qd erat grauius. s. omisso fidei misericordia et iudicij: et tn non faciebant. sequit ergo q id circa decimatione arguebant qz ex auaricia nolebant puari saltem leuissima parte decimationis: et tunc augeat redargutio qz si omittenter redarguere laicos omittentes misericordia fide et iudiciu arguerent solum de vno vitio. s. de omissione et negligentia circa subditos. cu vo illis omisissis castigabāt non decimantes metam et anethu redarguunt q duob^{us}. i. de omissione et auaricia: ideo fuit multu conueniens bec redargutio et artificiosa.

C Quare christus vocauit istos duces cecos. Questio. 134.

Queretur quare xps vocauit istos duces cecos. C Dicendū q pharisei duces vocant. i. directores qz magri erat plebis. ceci autē dicunt. i. ignorantes: qz non loquut de cecitate corpis qm illa non est opprobriu s. pena solu: et est dicere duces cecos. i. magros ignorantes q est magna redargutio qz nihil magis aduersus magro inqntu magri q ignorancia. C Sz obiciet q inconueniēter vocauerit hic xps phariseos duces cecos q istud copetit qm p ignorantia peccant: cu vo ex inigatē copetit eis hypocrisis: et ita supra dixit. ve vobis duces ceci qui dicitis qcuq iurauerit per teplū. na ibi per ignorantia peccabant putates non valere iuramentu factu per teplū et altare. hic autē non peccabant per ignorantia s. per inigatē: id oberet vocari hypocrite non duces ceci. C Dm q xps eos hic ta hypo critas q duces cecos iuste appellauit. hypocritas qd e cu minima agerent vel docerent simulabant se scitos ee peccando in grauib^{us} pctis. vocauit autē eos duces cecos. i. magistros insipientes qz hypocrisim ista nesciebant effugere. aptissimu. n. erat q peccates in reb^{us} grauib^{us} non excusarent: et multomin^{us} iustificaretur si parua custodiret vel custodiēda docerēt. sec^{us} si eozio si ob seruatis magnis pceptis velarent in se aliquos paruos defect^{us} sub tegumeto bonoz opey magnoz: et tn non faciebant s. potius eozio. i. per parua opa bona vel dicta volebant occultare in se magnos defect^{us} vitioy circa res magnas: id insipientes erant qui putabāt per talia se posse credi iustos: insipientes aut h crederet qui pauca nouerant: et id recte eos vocat duces cecos.

C Quare xps dixit excolates culice camelu autē glutietes. Qd. 135.

Queretur quare xps dixit excolates culice: camelu autē glutietes. C Dñs q ista e explicatio pcedetis increpationis. na increpauerat eos q pterirēt grauiora legis. i. misericordia iudicij et fide et decimarēt meta anethu et ciminiu q minora sunt. h p exēplū manifestat. ppē vulgares dicēs q culice q e puu aial non glutiebāt qsi offenderet eoz guttur pp paruitate

2. Rñso ad qñtu qois.

Quid iudiciu fit
3. Rñso ad qñtu qois.

Fides dupl^{iter} accipit

2. Rñso ad qñtu qois.
1. ca.

2. ca.

3. ca.

Nonnullos rñso ad qñtu qois.
Lofutatio.

Aliozum rñso ad qñtu questionis
Lofutatio.

Xps oia sapientissime dicebat

B
Doc. rñ.
ad qñtu qois.

Expositio
dupl^{iter}
Prima

Secunda

Expositio
plex.
Prima.

Secunda

2. Rñso ad qñtu qois.

Qd.

Rñso

2. Rñso ad qñtu qois.

paruitatem: et camelum qui est magnus aial deuorabat trasglu-
tiendo itegru qñ nihil noceret eis i gutture. et h erat 5 cōdōne re-
rū. Et dicunt excolates. i. ex collū ponētes qñ culex itrarer p os
et ipsi timētes offendī ab eo si deuoraret ipm excluderent eū de
ore et gutture: ipm vō camelū itratē per os deuorarent itegru. et
vocat camelus ipsa q magna sunt in lege. i. mīa fides et iudiciū
culex vō ea q parua erat. i. decimatio mente et anethi. Sic dicit
Hierony. sup Matē. s. camelū puto esse magnitudinē pceptoz
iudiciū mīam et fidē: culicē decimationē mēte et anethi et cimini
reliquoꝝqz olez viliū. bec at pcepta dei q magna sunt deuora-
mus atq negligim: et opationē religionis in paruis q lucrum
hnt cū diligētia demōstram. Vel sic dicit Origenes sup Matē.
excolates culicē. i. expellētes a se minima dīcta que qñ culices
noīauit. camelū at glutietes. i. omittētes maria delicta q noīauit
camelos. i. aīalia tortuosa et grādia. CS; ista vba sunt exponē
da eo mō quo supra dixim: q decimatione eo mō q pharisei d
cimarent. i. soluerent decimas anethi et mente et non seruarent
mīam et fidē. et tunc est sensus q ipsi nolebant cōmittere parua
delicta et comittebāt maxima. CS; Scō mō q decimabant. i. d
cimandū docebant et ad decimandū cogebāt: et tñ ipsi nō suabāt
fidē et iudiciū: et tunc excolabant. i. fugiēda docebant parua de-
licta et ipsi trasglutiebāt camelū. i. cōmittebāt graua. CTertio
mō q docebāt decimandā mentā et cogebāt ad hoc: et tñ nō co-
gebāt ad suadā fidē et mīaz: et sic docebāt fugiēda parua dīcta
qō erat culicē excolat: et magna dīcta dissimlabāt iūvetates ea.
CAn tempore veteris testamenti erant decime de iure nature
vel quo iure erant debite. Questio. 136.

Quoniam dictū est hic de decimatione mēte anethi et
cimini et de obligatione ad decimandū oc-
currunt aliq dubia circa decimas: et qz in veteri testō erāt deci-
me et nunc quoqz. est pmo cōsiderādū de decimis vt erāt in ve-
teri testō. Est at pmo dubiū an tpe veteris testī erāt decime d iu-
re nāe vel quo iure erāt debite. C Aliq dicunt q erant debite
de iure nature. et p3 pmo qz illud qō semel est d iure nāe sp ē d
iure nāe: qz sic nā ip ē ita: ita nō icipit aliqd nouiter eē nāe: et h
vult Arif. 5. ethi. faciēs dīaz iter iustū nāe et iniustū legale. nā
legale est ex opinione: et iō ponit et variat. nālia at iusta imota
manent et eadē sunt apud oēs: s3 nunc decime sunt de iure nāli
vt colligif extra de decimis. c. parrochianos. g3 ip fuerūt de iu-
re nāli. CS; Scō p3 qz illud ius qō ē ante legē Moyfi ē nāle:
qz ante legē Moyfi nulla erat diuina legislatio: et tñ ius dīmas
rū erat ante legē Moyfi. nā abraā qui fuit ante legē soluit dī-
mas Gen. 14. c. et Jacob ēt fuit ante legē et soluit illas Gen. 28.
c. ergo de iure nāe erant. CDm q decime in veteri testō non
fuerūt d iure nāe: sed solū d iure positio iustitū. Et p3 pmo qz
de iustitū i veteri testō solui decimas. g3 nō erāt d iure nāli: qz
si eēt d iure nāe nō oporteret eas tunc iustitū qñ sufficeret obli-
gatio q erat de iure nāe. CS; obijciēt q multa obligabant de
iure nāe: et tñ data fuerūt iudeis vt decalogus. nā tot dcalogus
ppter sabbatū est de iure nāe. ita poterat esse hic. Dm q non
sufficit qz ea q de iure nāe obligabāt et fuerunt posita pp aliqā
cām nō fuerūt posita cū alijs pceptis sed p se: iō decalogū pce-
ptoz qptinet ad legē nāe de p se. ptulit. i. in voce angeli in tuba
nō loquēte Moyse: cetera vō moyses pplo annunciauit vt col-
ligif Exo. 20. c. et 2. c. et tñ pceptū de decimis fuit positū iter ce-
tera q erat cerimonialia vel iudicialia et nō in decalogo. g3 non
erat de iure nāe sed positū. CS; Scō p3 qz id qō ē d iure nāe
est de nēitate. qō vō est ex voto est spontaneū: et tñ ante legem
Moyfi fuerūt decime ex voto: qz Jacob vouit offerre deo deci-
mas Gen. 28. c. ergo nō erat obligat: et sic nō erāt dīme d iur-
nāe. Tertio p3 cōfirmādo idē: qz l3 possit qz se spōte magis obli-
gare ad id qō de iur ē obligat: et h faciēdo magis peccat qz cū
erat simplr obligat de iure: sic oīs hō ē obligat nō adulterari.
pōt tñ aliq vouere nō adulterari: et si post votū h fecerit magis
peccat qz si nō vouisset et simpliciter eēt obligatus: et tñ vouere
sub cōdōne nō pōt id ad qō de iure iā est obligat: s3 simpliciter
vouere pōt. Et cā est qz in voto cōdōnali nō est simpliciter obli-
gatio sed adueniēte cōdōne: et si nō aduenit cōditio nulla ē obli-
gatio: et tñ obligatio q est de iure ip manet firma. g3 nō pōt quis
vouer sub cōdōne id ad qō de iure tenet: et tñ Jacob vouit dī-
mas sub cōdōne Gen. 28. c. si fuerit de meū et custodierit me i
via p quā ambulo: cūtoꝝqz q dederis mibi decimas offerā ti-
bi. g3 nō erat de iure nāe obligatio dīmaz. CQuarto p3 ex mō
loquēdi Jacob Gen. 28. c. nā dixit. decimas et hostias pacificas
offerā tibi: et sic vtrūqz eqliter vouit. sed manifestū est q nō erat
obligatio ad hostias pacificas de iure nāli: imo neq de alio iu-

re neq postea fuit. g3 neq erat tūc obligatio aliq ad dīmas ni-
si quā sibi Jacob spōte induxisset. CQuinto p3 qz si decime es-
sent de iure nāli eēt oēs gētes obligate ad illas: et ita dicerem
q oēs qui ante legē Moyfi non soluebant decimas peccabant
mortaliter: sed h est icōueniēter dictū. g3 nō erāt de iure natur.
CSexto p3 qz decime sunt iura qdā q dant ministris dei a to-
to populo pro ministerio qō exercēt corā deo p tota cōitate. er-
go si decime essent de iure nāe et essent determinati de iur nāe
ministri dei loco cōitatis: sed hoc nō est de iure nāe: qz sufficie-
bat q q3 deo p se exhiberet latrā oōnis et toti cult: que ratio
nālis iudicaret tribuēdū. ergo neq decime sunt de iure natur.
CSeptimo qz si decime essent debite d iure nāe essent debite
ministris dei: et tñ in veteri testō nō dabātur decime neq pars
aliq decimaz sacerdotib: q erant pcpui ministri dei: s3 omnes
decime dabant leuitis qui erant minores ministri Nume. 18.
c. ergo nō erant debite d iure nāe. COctauo qz qñ de dīposu-
it de decimis Num. 18. c. dixit. filiis Leui dedi oēs decimas p
ministerio quo seruiūt mibi in tabernaculo federis vt nō acce-
dant vltra filij israel ad tabernaculum federis. in quo innuif q
deus dabat nouiter istā possessionē leuitis: et iō iussit eis nihil
possidere iter israelitas. e. c. et Deute. 18. et tñ si decime d iur nāe
debite essent nō tolleret deus eis ius possidēdi terrā iter alios
israelitas dādo eis ius decimaz: et qz dedit deus illud eis d no
uo voluit eis auferre ius possessionis tpalis ne grauarent po-
pulares. ergo non erant de iure nāe. CNono qz dī ibidē q h
dedit de leuitis vt soli seruiēt in sanctuario et nō accederent
ad illud filij israel. in quo innuif q si ceteri filij israel ministra-
rent in sanctuario nō darent decime leuitis s3 qz nō licebat alijs
accedere ad ministrādū Num. 1. et. 17. c. et 18. ministrabāt isti
loco alioz et recipiebāt ab eis ista iura i iustitiationē et mercedē
laboris: qō magis innuif Num. 3. sed de iure nāe nō erāt leuite
dedicati ad ministeriū et pphibiti alijs israelite. ergo neq erāt dī-
cime determinate d iure nāe. CDecimo qz si decime sunt debi-
te non erant debite nisi pro ministerio qō faciebāt leuite: sed p
ter leuitas erāt alijs ministri. i. sacerdotes q maiores erant: et sub
quoz manu erant leuite Nume. 3. et. 18. et Josue. 13. c. et tamen
istas nemo vocat d iure nāe sed pure ex iustitiatione et positione
dei. ergo pari rōne neq decime erant de iure nāe. CUndeci-
mo p3 qz illud solū est de iure nāe cui obligatiōe rō nālis de-
terminat: et tñ rō nālis nō determinat numeros. nō enī aliq est
cā qre poti in tali numero vel determinatione qntitatis fiat so-
lutio qz in maiori vel minori: et tñ decima dicit determinatum
numez. ergo ipossibile est q solutio decime fit de iure nāli. mul-
te quoqz alie ad h rōnes sunt. CUn dō ē q decime nō erāt tē-
pore veteris testī debite d iure nāli: sed ex sola dei iustitiatione ce-
perūt hē obligationē. Ad pmā rōnē in triū dōm q nūc nō est
solutio decime d iure nāli neq aliqñ fuit. Et ad. c. parrochia-
nos. dōm q nō dī ibi de iure nāli sed d iure diuino. sed an vey
fit: et qūo d iure diuino vel d quo iure diuino dīcet. j. CAd scōz
dōm q maior est fallā. s3 ius qō erat aī legē moyfi erat ius nā-
le et nullū aliud: qz manifestū est q erāt tunc multa iura positi-
ua municipalia fm varias gētes et vbes. nā aī h erāt cōsuetudi-
nis locoz vt dixit Laban ad Jacob Gen. 29. c. i. nō est cōsuetudi-
nis in loco nō vt minores pus tradam ad nuptias. et tñ cōsuetu-
do longeva fac ius. i. qñ est pscripta: qz cōsuetudines lōgeas (vt
iura volunt) nō est breuis aūctas: et p lege accipit qñ lex dēst.
ergo iura erant ante legem Moyfi: et singuli populi bebāt ali-
qua iura. minor quoqz est fallā. s3 qñ legē Moyfi erat ius dī-
maz. Et cū obijciēt de abraā et iacob. Dm q non obtulerūt dī-
cimas ex aliq obligatione iuris: sed abraā spōtante: iacob vero
ex voto: ideo non erat ante hoc ius soluendi decimas. i. obliga-
tio aliqua iurgēs ex iure siue nature siue municipali.

CAn cepit solutio decimarum et a quibus. Questio. 137.
Queretur qñ cepit et a qb solutio decimaz. CDm
q aut qñ de solutione decimaz pprie dā
aut large. Si pprie accipiat i cepit solutio decimaz et obligatio
ad soluēdū ex iustitiatione dei: ipse qppe iustituit solui dīmas qñ
legē dedit Num. 18. c. et fuit datio legis pmo anno ab exitu de
egypto vt colligif Exo. 19. c. sed solutio decimaz nō icboata est
illis qdragita annis qb mālerūt in deserto: qz tūc nō fuerūt
iudei aliqz cerimonias legis: sed solū postqz itrauerūt in terras
chanaā vbi manerēt securi Deute. 12. c. CAccipiēdo autē lar-
ge decimas. dōm q ceperūt aī legē datā: et non stat qz pms
decimas dederūt: qz forte aliqz eas dedit de quo nō est scriptū
s3 ille de quo pmo legif q decimas dederūt fuit abraā deinde
iacob Gen. 14. et. 28. c. CS; dōm q multū differunt ille deci-
Sexta pars Matthæi * Abulensis. r iij

5. rō.

6. rō.

7. rō.

8. rō.

9. rō.

10. rō.

11. rō.

Rō nālis
numez nō
determinat.

Ad. 1. rōnē
in triūm.

Ad. 2. rōez

Consuetu-
do lōgeua
ius facit.

Distinctio
questi
Rñio. ad
qñtum. q.
1. mō

Rñ. ad qñ-
situm qōis
2. mō

Quo differunt decime ppe super ab alijs decimis

1. dñia
2. dñia
3. dñia

4. dñia
Decime qd us dñit iacob qñ a legalib' dñferant

1. dñia
2. dñia

Louētiā decimar iacob ac decimar legalium.

1. mō

2. mō

2
Rñio ad qñtū. qd. Notanduz

Lui fuituti teneat oēs gentes.

Seruus nihil iuris in seipsum bz

me a decimis pprie dictis et constitutis per legē. Et pmo de decimis quas dedit Abrahā. pmo qz dedit eas abrahā sponte cū nullo iure teneret ad soluendū decimas. in lege at dabat decime ex neccitate: qz iaz erat debitū qdā ppter legē. C Scdo qz debite dabant in lege de fructib' terre et de alialib' q nascebant Leui. 27. c. et Num. 18. c. Abrahā at non dedit decimas de his: sed de his q in bello acceperat vt colligit Gen. 14. C Tertio qz in lege dabant decime leuitis qui erat constituti ministri p deū Nu. 18. c. et Deutero. 18. sed abrahā non dedit decimas leuitis qz nulli erat: sed dedit eas melchisedech q erat rex salē Gen. 14. c. Quarto qz legales decime dabatur quolibet anno cū quolibet anno noui fruct' nascent: et tñ abrahā nō legitur dedisse nisi tñ. C Quātū ad decimas qd dedit iacob est oīm qz ēt differunt a decimis legalib': et ēt a decimis abrahā. Primo qz fuit a pncipio spō tanē decime iacob: h postea fuerint facte neccie per votū Gen. 28. decime at legales erat simpliciter neccie qz erat ex lege. C Secūdo qz decime legales dabant ministris sanctuarij. i. leuitis. decime at qd soluebat iacob non erat p leuitis qz nulli ad huc erant: sed erat ad cremādū corā dño: et fortassis ad dādū ministratū corā dño figs eēt: vel ipse et domus sua māducarent de illis qñ celebrarent festa et sacrificia corā dño: sic fiebat i sacrificijs pacificis Deutero. 12. c. C Louētiā at decime iacob cū decimis legalib' in h qz tā de fructib' qz de alialib' dabat decimas. sic dñ Gen. 28. c. f. oīm qz q dederis mibi decimas et hostias pacificas offerā tibi. et in hoc differebat a decimis abrahā que fuerūt de reb' captis in bello Gen. 14. c. C Scdo qz decime iacob quolibet anno soluebat. cū dixerit. oīm qz mibi dederis decimas offerā tibi. sed quolibet anno deus dabat fructus alios quos nouos iacob. ergo quolibet anno tenebat dare decimas: decime autē abrahā non erant cuiuslibet anni: qz non significat qz dederit eas nisi tñ qñ de bello redijt victor Gen. 14.

C Qu de iussit i veteri testō dari decimas. Questio. 138.

Queretur qre deus iussit in veteri testō dari decimas.

C Dm qz iussit dari eas tanqz necessarias in sustentationē ministror' suor'. Pro quo sciēdū qz deo ex eo qz est gñalis dñs debet a nobis qdā serui: et ista seruitutē latrā grece vocam': vñ oīm cultū quē deo ipēdim' latrā vocam'. et qz glibet nrm est seru' dei cū ille sit gñalis dñs glibet dñ ei qdā seruitutē. ista at est tanta qñta ipse expresseit: vel qñta rō nostra dictauerit deo nō expresseit. C Ad hāc autē seruitutē tenentur oēs gētes: qz oēs sunt possessio dei: et iō iudei qui sunt portio qdam gentiū: tenebant ad hoc ex rōne gñali. f. qz deus est dñs ipsoz: sed vltra hoc habebat deus spālē rōnē dñij sup iudeos: et ipi erant spāliter serui eius. f. qz liberauerat eos d seruitute egypti. figs. n. seruū emat vel de manu dñi sui illum iusto titulo tollat bēt illū in seruū: sed oēs iudei manebant in egypto vt seruū pharaonis et egyptioz et de' liberauit eos d manu pharaōis: iō manebant vt seruū eius: et insup dedit eis terrā que possidebat ab alijs gētib': iō tā iudei qz terra in qua manebant ptinebant ad spālē dei seruitutē et poterat deus iuste iponere qñcūqz onera seruitutis tā iudeis qz terre ipsoz. Sic p3 Leui. 25. c. vbi posuit deus cōditionē terre qz nō possent vēdere iudei illā iur' ppetuo sic nos vēdim' qz iudicamur simplicit' dñi: sed qz vēditio nō excederet iubileū. vñ dñ. terra quoqz nō vēdet in ppetuū: qz mea est et vos aduene et coloni mei estis. Et de seruū dñi idē qz si alijs iude' vēderet se alteri iudeo vel vēderet a iudice: nō se extēderet vēditio nisi vsqz ad annū septimū redemptionis vel ad plus vsqz ad annū iubilei: et hoc qz iudei erat fui dei et non poterat seipsos vēdere vel emere nisi quātū deus eis concederet: qz seruus nihil iuris in seipsum vel sui ipsius bēt nisi quātū ei dñs cōcesserit: vñ dñ. e. c. si paupertate cōpulsus vendiderit se tibi frater tu' nō opprimes eū seruitute famuloz: sed quasi mercenarius et colonus erit vsqz ad annū iubilei operabitur apud te: et postea egrediet cū liberis suis et reuertet ad cognationē suā. et legitur cā. f. mei enī serui sūt filij israel quos ego eduxi de terra egypti. C Sicut autē de' ex rōne spālīs dominij potuit iuste iponere iudeis illā cōditionē seruitutis vel obligationis sup terrā eoz et psonas ipsoz: ita et poterat ponere qñcūqz cōditionem seruitutis super eos vel bona ipsoz quātū ad cultum suū. et ita voluit colī a toto populo certo mō. f. faciendo sibi sanctuarium et in illo faciendo determinatas ministraciones tā sacrificioz qz aliarum ceremoniar' de quibus per totū leuiticū et libzū numeroz et deuteronomiū dñ. Et pro illis ministracionibus debebat totus populus deo ministrare: sed placuit deo ppter aliquas causas qz non ministraret totus populus sed vna tribus populi. f. leuitica esset totaliter applicata diuino cultui lo-

co omnium: et qz si glibet pro seipso ministraret non deberet ei alius puidere h ipse sibi ipi: nunc vō cū p toto populo ministrarent leuite neccie erat qz tot' ppls eis ministraret. i. sustentationem daret: et ne super hoc esset cōterio voluit deus illā taxare. C Diuidebat autē tribus leui in duas ptes. f. in sacerdotes et leuitas et oēs ministrabant: iō oibus danda erat sustentatio a populo. sacerdotib' autē deus dedit oia iura pmitiaz et votoz et redēptio nē pmo genitoz et oblationū et sacrificioz de gbus latius Num. 18. c. Leuitis autē deus dedit decimas oīm fructū et pecorū. Sūmo autē sacerdoti dedit decimā decime leuitaz. e. c. et ita ista fuit cā institutionis decimar'. Simile at fuit quātū ad pmo genitos totius populi iudeoz. nā h totus ppls israel ptineret ad specialē seruitutē dei: tñ adhuc spālīs ptinebant pmo geniti eo qz qñ deus voluit liberare israel de egypto misit angelū pcutientē qui in qualibet domo egyptij cuiuslibet occidebat pmo genitū: non solū de hoib' sed et de oibus alialibus: et cū pueniret angelus pcutiens ad domū iudei alicuius qz iuenebat anteriora domus sanguine rubricata nō itroibat in domū illā. sic liberati fuerunt oēs pmo geniti israelitaz Exo. 12. c. ppter qd adhuc spālīs tenebant ad cultū dei pmo geniti qz ceteri. et istos deus volebat sibi accipere in ministros: et tñ qz polluti fuerunt i scelere adorationis vituli noluit eos accipere in ministros: f. exegit a populo qz loco pmo genitoz daret sibi alios numero equales ministros quos ipse eligerit: elegit autē totaz tribum leui: et ideo fecit de' numerari oēs leuitas ab vno mēse et supra: et fuerunt vigintiduo milia: numerauit quoqz oēs pmo genitos israelitaz ppter leuitas ab vno mēse et supra et inuenti sunt viginti duo milia ducenti septuagintatres. Et qz supercreuit numerus pmo genitoz in ducentis septuagintatribus et non debebant illi accipi neqz erant aliq leuite qui pro eis acciperent fecit de' redimi. i. qz pro quolibet darent gñqz ficti: qui fuerūt mille trecenti sexaginta gñqz ficti: et hos iussit dari tribui leuitarū: idēst Aaron et filijs suis qz isti ministrabant loco illoz pmo genitoz qui supercreuebat vt p3 Num. 3. c. et sicut tunc accepti sunt leuite pro pmo genitis totius populi: ita postea totus populus dabat sustentationē leuitice tribui que ministrabat deo pro toto populo: et sic pueniunt decime leuitis: que tamē nō fuissent date si pmo geniti totius populi ministrarent pro seipsis vel totus populus pro se: ga tamē neqz totus populus pro se ministrabat neqz etiā pmo geniti specialiter: sed leuite pro oibus fecit deus qz totus populus daret decimas ex gbus sustentarent leuite et alia iura gbus sustentarentur sacerdotes. sic dñc' Num. 18. c. f. filijs autē leui dedi omnes decimas israelis in possessionē pro ministerio quo seruiunt mibi in tabernaculo federis vt nō accedant vltra filij israel ad tabernaculum federis ne cōmittant peccatū mortiferū. quasi dicat si liceret filijs israel accedere ad sanctuarium ad ministrandum non ministrarent pro eis leuite: et ita non esset solutio decimarum: sed quia non licebat accedere israelitis accedebant pro eis leuite: et in precium ministerij sui accipiebant decimas. C Sed sciēdū qz h tota tribus leui ministraret deo pro toto populo tamē adhuc specialius ministrabant pro pmo genitis populi: quia pmo geniti habebant specialē subiectionē seruitutis ad deū supra totum populū vt oīctum est supra. et ideo etiam solutio sustentationis ministroz non erat equalis. nam populus soluebat decimas quas etiā pmo geniti soluebant: et ppter hoc quilibet pmo genitorum post mensem a natiuitate sua redimebatur: et accipiebāt pro eo gñqz fictos sacerdotes Num. 18. c. et sic erat bene taxata pensio que soluebatur ministris dei.

C Quare pensio ista que dabatur leuitis erat specialiter taxata ad decimam potius qz ad aliam summam. Questio. 139.

Queretur quare pensio ista que dabatur leuitis erat specialiter taxata ad decimā potius qz ad aliam summam vel proportionem. C Dicendum qz aliqui volunt dare ad hoc causas mysticas vt de perfectione numeri decimarij. Sed istud parum facit cum potius deus per hoc intenderet assignare competentem ministris suis sustentationē. C Est ergo dicendum qz deus voluit dare tantam portionem de fructibus quanta esset sufficiens ad sustentationem ministroz. Pro quo sciēdū qz deus voluit tribum leuiticā ad se totā liter applicare ita vt non vacaret alijs humanis ministracionibus sed diuino ministerio: et ideo oportebat totam eoz sustentationem tribui ipis a populo eis nihil a seipsis habentibus. Erant autem due partes leuitice tribus: scilicet sacerdotes et leuite: sacerdotes autem pauci erant qñ quādo pmo fuit facta ipsa separatio erant leuite vigintiduo milia Num. 3. capi. et sacerdotes

Distictio trib' leui in duas ptes qd ei debebatur apopulo ist.

Qñ trib' leuitica ad deū i ministrā supra est.

Notādū

Notādū

Notādū

Notādū

et sacerdotes erant soli tres. scilicet Aaron et duo filij eius Eleazar et Ithamar: nam alij filij eius. scilicet Nadab et Abiu prima die ministratiois perierunt. Leui. 10. et Nume. 3. ca. et ideo sacerdotes semper fuerunt pauci in comparatione leuitarum. deus vero dedit iura sacerdotibus in quibus non cohabitabant cum leuitis et illa fuerunt que nominantur Nume. 18. c. et non habebant partem aliquam decimarum: et in iuribus sacerdotum non erat quantitas taxata: et ideo magis variabantur quia erant quidam obuentio nes. scilicet vota: et spontanee oblationes: et sacrificia: et redemptiones primogenitorum: iura autem leuitarum erant taxata et determinata: solas enim decimas illi habebant. **C**um autem precipua huius taxationis erat quod dādo decimam leuitis videbatur deus dare tantum de sustentatione cuiuslibet leuite quantum cuiuslibet hominis de populo: eo quod duodecim erant filij israel quorum unus erat leui: et ita tota multitudo nata de israel videbatur esse diuisa in duodecim partes equales: vel quasi. nam effici eadem tribum maiorem aut minorem indiuiduis accidebat: et iterum una tribus erat maior alia iterum minor: et ideo secundum generale considerationem tribus leui erat duodecima pars israel: ideo si diuiderentur fructus per equales partes debebant omnes fructus cuiuslibet anni totius terre israel diuidi in duodecim partes et una illarum dari leuitis: et sic habent duodecimam partem fructuum: sed quia rursus dabatur ipsi decima decime sue summo sacerdoti Nume. 18. ps. que eis manebat non erat undecima pars omnium fructuum terre israel. Sed erat inter undecimam et duodecimam: et sic diuisis fructibus per equale dāda erat leuitis decima pars: si autem daretur solus duodecima aut tredecima: et ipsi rursus dare deberent decimam summo sacerdoti maneret eis pars sustentationis: quia non tantum quantum cuiuslibet hominis de israel diuisis fructibus per equales: et ideo uenienter taxata fuit portio fructuum que daretur leuitis quod esset decima. Et confirmatur hoc quoniam data eis ista decima adhuc manebant pauperes: et ideo mādabat deus dari elemosinam et iuita ri ipsos sicut et alios pauperes quoniam nihil habebant. Deuter. 12. c. et tunc deus non posuit eis maiorem portionem fructuum. id est septimam vel octauam ne populus habere moleste ferret. **A**ccedebat tamen aliquid ad hoc quo solutio decimarum efficere tolerabilis populo: nam cum omnes filij Jacob introirent in terram chanaan debebant eam diuidere per partes equales ut dicitur Nume. 26. et. 3. c. et quia leuite erat quasi duodecima pars israelitarum debebat eis assignari duodecima pars terre vel quasi: tam in vrbibus quam in agris: deus autem voluit quod leuite nullam partem possessionum caperet in terra promissionis Nume. 18. et Deut. 18. et ita illa duodecima pars terre quantum ad agros diuidebatur per totum reliquum israel: quam partem si leuite retineret possent sibi de illa prouidere sicut omnes israelite sibi ipsis prouidebant: erat autem data illa pars omnibus israelitis: ideo omnis erat quod omnes israelite de fructibus suis alerent leuitas dādo eis decimam partem fructuum omnium: et ita non graua batur populus quare quasi tantum acceperat quantum dabatur. Si autem leuite acciperet portionem terre sicut ceteri israelite fieret intolerabile populo dare leuitis decimam: imo et dare eis tricesimam. nunc autem nihil videbantur dare de suo leuitis: sed fructus qui haberi poterat de terra que competere leuitis si forte eam diuideret cum alijs: sed habebatur facere israelite per leuitis. scilicet quod colebant expensis suis terram leuitarum et dabant eis omnes fructus qui inde prouenire poterat: et sic faciebatur quia leuite ministrabat pro eis coram domino. **C**um autem quare leuite et sacerdotes nullam sortem terre habuerunt sed totam terram habuerunt laici: et illi dabant decimas leuitis: fuit quia deus viro quique comoditates respicere voluit. scilicet ut leuitis et sacerdotibus prouideret et populi molestias tolleret. **V**olebat. nam quod sacerdotes et leuite ministrarent ei et non occuparet in alijs ministracionibus. Et hoc per duo. Primo quia occupatioes cerimoniarum diuini cultus sufficere ter occupat aliquem hominem: ita ut non possit uenienter vacare alijs operationibus: quod tamen fieret si prout essent occupatioes in diuino cultu cum quibus possent stare occupatioes agriculture. **S**ecundo fuit propter dignitatem diuinarum ministracionum. non enim fuit uenienter ut qui diuinis ministracionibus implicabantur ad humanas et populi occupationes descendere cogerentur: in quo ministerium dei vituperaretur vel minoris dignitatis iudicaretur: et ad hoc voluit et dedit deus dare tantum de rebus ipsis sacerdotibus et leuitis ut non cogerentur per vite necessitatem declinare ad alias occupationes: et sic tradidit sacerdotibus iura sua et leuitis decimas de quibus poterat sufficere sustentari. **H**oc dato non erat uenienter sacerdotibus et leuitis habere possessiones agrorum quia non poterant occupari in cultura illorum: et sic parum eis prodesse. Rursus autem populis multum obesse: quia ablata eis tanta parte possessionum moleste ferrent quod decimam fructuum daret leuitis: ideo temperatum est ex utroque. scilicet ut leuite et sacerdotes nullas possessiones agrorum haberent: et quod laici habentes totam terram soluerent decimas partem fructuum. Et ad hoc non acceperunt isti agros et vineas neque prout vrbium: quia sic manerent agri regionis illius que daretur sacerdotibus et le-

uitis non culti: vel oporteret quod colerent eos sacerdotes et leuite: quod erat inconueniens: ideo neque aliqua sortis agrorum neque vrbium data est illis: sed diuisa tota terra inter laicos diuisa sunt sacerdotes et leuite per omnes tribus ut in sorte cuiuslibet tribus acciperent aliquas vrbes: et tamen non acciperent aliquos agros ut patet Josue. 21. cap.

Quā decimā soluebāt iudei et quomodo.

Questio. 140.

Queretur

quā decimā soluebāt iudei et quomodo. **C**um autem apud iudeos soluebatur tres decime de eisdem fructibus ut colligitur Deut. 14. c. et non dabatur eisdem personis. nam prima dabatur leuitis de qua habetur Leui. 27. et Nume. 18. et Deut. 18. Secunda erat ad usum ipsorum laicorum. Tertia erat pro pauperibus. **D**e prima dicitur quod erat in scriptura magis nominata: et ista est que vocatur absolute decima: et de hac nihil pertinebat ad laicos neque ad pauperes. sed integratim dabatur leuitis ut colligitur Nume. 18. **S**ecunda decima non erat tam nominata: et ideo in scriptura quoniam nominatur decima intelligitur de illa que dabatur leuitis nisi exprimitur hec: et erat ista ad usum ipsorum laicorum qui dabatur hac decimam habens modum. scilicet quod glibet separaret decimam partem omnium fructuum tempore suo de vino: oleo: et frumento: et pecoribus: et ceteris de quibus decima soluitur: et hac decimam seruaret apud se non dāns ea sacerdoti neque leuite. et tempore quo iturus esset in hierusalem ad templum in tribus festiuitatibus māducabat de his omnibus: et sacrificia faciebat: et pauperes inuitabat ad cibos et non expendebantur isti fructus in alios usus. Et tamen si locus sanctuarij distaret nimis et ista decima non posset illuc portari sine difficultate: licebat cuiuslibet vendere totam istam decimam in terra sua et de pretio inde habito emebat quicquid placebat sibi in loco sanctuarij: et erat ad eundem usum. scilicet ad epulandum et offerendum inde sacrificia et ad inuitandum pauperes. **T**ertia decima erat quā quisque sepabat de fructibus suis: et non dabatur illis leuitis neque sacerdotibus: sed seruabatur penes se ad faciendum elemosinam. scilicet quod daretur inde cibis pegrinis pupillis: viduis: et leuitis: pauperibus: et generaliter omnibus egenis Deut. 14. c. **D**ifferunt autem iste decime in multis. Primo in magnitudine quia non erant equales. nam cum fierent de eisdem fructibus necesse erat maiorem esse primam et minorem secundam et minimam tertiam. Decima enim que dabatur leuitis erat prima: et ista dabatur de omnibus fructibus: et erat maxima et vere decima. manebat postea nouem partes et de istis rursus accipiebatur decima: et ista seruabatur ad comedendum in loco sanctuarij. Rursus autem de fructibus residuis accipiebatur tertia decima quā seruabat quisque in domo sua ad faciendum inde elemosinas: et erat ista minima decima. **A**ccipiat exemplum. sint mille mēsure frumenti totus fructus decimabilis decima eius sunt centum: manet nongente de quibus rursus accipiat decima et sunt nonaginta: manet octingente et decem de quibus rursus accipiat decima et erunt octuaginta una. Tunc si compararetur secunda decima ad totum acervum fructuum. id est nonaginta et mille erit undecima et centesima. scilicet undecies nonaginta et super decem que est centesima de mille. Si compararetur tertia decima ad totum acervum fructuum erit duodecima et tricesimal sexta quasi. scilicet octuaginta unum ad mille quia duodecies octuaginta et unum: et insuper viginti octo complēt mille: et tamen viginti octo est pars tricesimal sexta de mille vel quasi. **S**ecundo differunt quia non dantur eisdem personis. scilicet prima leuitis. secunda in proprios sumptus. tertia in pauperum elemosinam. **T**ertio differunt quia tam prima quam secunda decima accipiebantur quolibet anno de fructibus. tertia autem decima non quolibet anno sed solus de triennio in triennium Deut. 14. c. **Q**uarto differunt quantum ad modum expendendi. nam prima decima dabatur tota integraliter leuitis statim ut colligebatur quolibet anno et non retinebatur aliquo tempore in domo. Secunda expēdebatur a quolibet laico quoniam ibat in sanctuarium domini quolibet anno ter per annum: cundo stando et redeundo. Tertia expēdebatur successiue per duos annos dādo elemosinam pauperibus. nam cum colligeretur de triennio in triennium durabat per duos annos: et in sequenti anno colligebatur alia. Vel sicut alij computant post annum in quo fiebat ista decima computabantur tres anni: et in tertio eorum fiebat rursus decima: et ita erant duo anni medij inter decimam et decimam: et in illis non fiebat decima sed in illis duobus: et in illo quo fiebat expēdebatur illa decima: et sic per tres annos expēdebatur una decima. **Q**uinto differunt quantum ad causam dandi. nam prima decima dabatur ad ordinariam sustentationem ministrorum dei. id est leuitarum quia nullam aliam sustentationem habebant: et istam dari fuit valde conueniens ut ostensum est in duabus quonibus precedit. **S**ecunda decima dabatur ut haberent israelite quod expenderet quoniam irerent in locum sanctuarij: ibant enim quolibet anno ter illuc Exo. 23. et. 34. et quia

Tres decime erant apud iudeos.

Decima leuitarum.

Decima laicorum.

Decima pauperum.

Decima leuitarum: laicorum: et pauperum inter se dīnt, 1. dīa.

Exemplum decimarum.

2. dīa.

3. dīa.

4. dīa.

5. dīa.

Israelite ter singulis annis ibant in locum sanctuarij.

deus iusserat q nemo corā eo appareret vacuus Exo. 23. oportebat corā eo munera offerre. i. sacrificia vel aliq̄ dona pro templo dñi: fuit uenienter assignata ista decima: qā cū iudei eēnt auari uellent facere puos sumptus eūdo in tēplum dñi: ideo pauca vel nulla dona offerret et tenues sumptus efficeret: et uirū qz erat incōueniēs. De pmo p3 qā uolebat deus q nō apparet vacui corā eo et q assueficeret ad offerēdum ei dona ut sic eū ex assuetudine diligeret et afficeret ad eū. De scdo p3 qā paruos sumptus faciēdo essent tristes: qā cū eēnt carnales letabatur quādo comedebāt et bibebāt ad abundantiā: et ita dñs Deut. 12. et. 14. ubi de^o suadet illis comedere et letari corā eo et cū illa leticia afficeret ad cultū dei in quo letabatur delectabiliter comedēdo et bibēdo. si autē paucos sumptos faciēs non letarent in cibo et potu: etiā per accidēs minus afficeret ad cultū dei in quo nō letabatur: ideo deus prouidit utra hec p istā dcmā sedam. nā cū non liceret iudeis expēdere aliqd de ista decima nā eūdo et redeūdo in sanctuariū et maxime manēdo expenderent liberaliter quātū sufficeret q̄ritas decime: cum nō liceret eis ptem illius dcmē referuare sibiipsis ad alios vsus. Tertia dcmā fuit uenienter instituta ad dādum elemosynas. nam nūq̄ dñs dcmā pauperes iter iudeos Deut. 15. c. iudei autē auari erant: ideo de^o hortabatur eos ut benefaceret pauperibus: et qā dñs esset eis ppter tenacitatē benefacere paupib^{us} quādo occurreret si de pmo dandū esset: uoluit q separaret tertiā dcmā de fructibus: et in illa nullum ius habebant neqz licebat eis in vsus ppios aliqd de illa expēdere: ideo quādo pauperes occurreret dabāt de illo sine tenacitate cū nō liceret eis retinere: unde ista tertia decima totaliter p pauperibus erat. scda autē erat pro ipsis laicis pncipalr ut eā expēderent: et min^{us} pncipaliter p pauperibus quos iutare debebāt qñ de illa comederet et biberent in sanctuarij loco Deut. 14. c. et fuit uenienter statuta decimatio quilibet harum quātū ad tps et cām earum.

Judei auari erant.

Rñ. ad qñ. tñ qñis.

Petitio. Rñis.

Rñ. ad qñ. tñ qñis.

1. cā.

2. cā.

Rñ. ad qñ. qñis.

Quibus erat danda decima: et cur. Questio. 141.

Queretur quibus erat danda decima: et cur. Cdm sicut hñ pcedē. q. q tres erāt dcmē: et tñ de duabus scdis non accipit hñ qā nō uocant dcmē absolute. Sz de pma. et de illa dcm q dabatur leuitis solis. nā dabat ministris dei et nō erant alij pter sacerdotes et leuitas: sed sacerdotibus nihil dabat de dcmis Nūe. 18. c. ideo totalr dabantur leuitis. Sed dicit qre solis leuitis. Diceduz q deus ministris suis uidere uolebat sufficienter vel cōperēter saltem de sustentatione: et ideo utriusq̄ ddit iura aliqua. dedit enī sacerdotibus multa iura. i. oblationes: sacrificia: vota: redēptiones p̄mogenitorū: p̄mitias: et oia hñmōi Nūe. 18. c. et ista erāt sufficiētia ad sustentationē eorū: iō nihil eis de dcmis ddit: leuite at nlla alia iura habāt: iō dcmē integrā eis dabatur. Et appet qā leuite receptis dcmis adhuc manebāt pauperes: nā de^o sepe hortabatur iudeos ut leuitis elemosynā darēt: et iutarēt eos ad epulas suas qñ sacrificia facerēt pacifica Deut. 12. et. 14. nūq̄ tñ hortabatur q darēt elemosynā sacerdotib^{us}. appet q sacerdotibus sufficiebant iura sua sine decimis: leuitis autem non sufficiebāt decime: sed adhuc manebant pauperes.

Qui tenebantur ad decimas dandas. Questio. 142.

Queretur qui tenebant ad decimas dandas. Cdm q tenebāt oēs laici. i. oēs de duodecim tribubus: ipsa vō trib^{us} leui nō soluebat decimas sz poti^{us} accipiebāt: nñ tñ oēs de tribu leui sz soli leuite. nā sacerdotes ut dcmē nō accipiebāt decimas: et tñ neqz leuite neqz sacerdotes dabāt dcmas. Cpmā cā ē qā leuite nō soluebat dcmas eo q ipsi illas recipiebāt: nō p̄tinet at ad eūdē dare et accipere: sacerdotes at nō soluebat dcmas qā dcmē soluebat leuitis pp ministeriū Nūe. 18. c. sacerdotes tñ erāt maiores ministri leuitis et leuite ministrabāt ad mādātū sacerdotū Nūe. 3. et. 8. et. 18. iō icōueniēs erat q ab eis dcmas exigeret: qā maiores nō debēt aliqd minorib^{us} sz eorū. Scda cā ē qā dcmē dabant d fructib^{us} terre: et tñ sacerdotes et leuite nō habāt fruct^{us} terre eo q nō colebāt terraz: imo neqz habāt loca q colerēt: qā nō acceperāt sortē possessiōis iter israelitis: sz tota terra data ē laicis i possessiōez: sacerdotib^{us} at et leuitis data sūt iura scūarij i possessiōez Nūe. 18. et Deuter. 18. et Josue. 13. c. iō nō p̄tinebat ad eos solutio dcmarū sed solum ad laicos qui fructus terre et possessiones habebant.

Quo tenebāt leuite decimas soluere summo sacerdoti. Qd. 143.

Queretur quo tenebāt leuite soluere decimas. nā summo sacerdoti dcmas soluebat. Cdm q leuite cū nō hñt possessiōes nō dabāt dcmas: sz de illis dcmis qā a p̄plo accipiebāt rursum ipsi dabāt dcmā summo sacerdoti q erat

decima decime. i. centesima oim fructuū totius israel. sic dicit Nūe. 18. c. i. cū acceperitis a filiis israel decimas quas dedi vobis: primitias earū offerre debetis dño. i. decimā partē decime: ut reputet vobis in oblationē p̄mitiuorū tam de area qz de torculari et vniuersis quoz accipitis p̄mitias offerre dño: et date eas Aaron sacerdoti. Ratio hui^{us} est qz uolebat de^{us} summum sacerdotē facere virū magnū et magni status ad hñ cultus eius esset multū honorabilis: sed non est magnitudo status nisi ubi sunt multe diuitie: maxime apud carnales hoies qles erant iudei: ideo uoluit q summus sacerdos hñret magnas diuitias: sed ipse nō habēt aliquā possessionē terre sicut neqz ceteri sacerdotes et leuite: sed tota terra erat data laicis: ideo debuit ei dare magnos redditus: isti non poterant esse de corpore redditu aliorū sacerdotū: qz sic non sufficerent eis detractō tam magnā partē: ideo debuerunt uenientius esse de decimis ut tollerēt decima decime: et iste erat magnus redditus. nā recipiebat summus sacerdos centesimā partē fructuū oim totius israel: et ideo erat vir potens: et p̄ter regē non erat aliqz tantoz reddituū sicut summus sacerdos. unde summi sacerdotes accipiebant in vxores filias regū sicut apparet de Joiada q accepit in vxorez Josabam que erat filia regis Jorā vt p. 4. Reg. 12. et. 1. Para. 12. c. ceteri autē sacerdotes et leuite paruos habebant redditus: qz satis erat vñ esse magni status iter eos. nā cū vnicus esset locus sanctuarij et vnicū sanctuariū in tota terra iudeoz: satis erat esse vñ pncipē qui esset magni status: et ille erat summus sacerdos. Secus autē de tpe nostro cū sunt multe ecclesie et multe regiones: ideo opz esse multos viros potentes in ecclesia. scilicet: et archiepiscopos: et p̄mātes: atqz patriarchas sub capite oim. i. summo pontifice. hoc mō p3 qz soli laici soluebant iura pro ministris sanctuarij: ipsi tñ nullam recipiebant eo q nō erant ministri: leuite autē recipiebant decimas a p̄plo: et rursum de eis dabant decimas summo sacerdoti. sacerdos aut magnus nulli dabat decimas neqz iura aliqua: qz ipse erat p̄nceps oim ministroz dei. sacerdotes autē minores accipiebant iura a p̄plo: sed de illis nulli dabant decimas neqz alia iura etiā si nutrent aialia aliqua que nō recipere de iuribus sanctuarij adhuc. de illis non soluebant decimas: nutriebant. n. tam sacerdotes qz leuite aialia in vrbib^{us} suis: qz dicit Nūe. 35. c. q acceperunt leuite vrbes a filiis israel ad habitandum et suburbana eorū ad alenda pecora.

Judei carnales homines erant.

In ista non erat aliqz oblatio sicut mo sacerdoti nñ rex.

Soli laici soluebant iura pro ministris sanctuarij.

Quādo aut quotiens decime soluebantur. Qd. 144.

Queretur quā aut quotiens decime soluebant. Cdm qz l3 nō ponat exp̄sse sacra scriptura: tñ colligit ex ea. iubet nāqz deus dari dcmā de oib^{us} fructib^{us} terre sed quolibet anno fructus nascunt: ideo quolibet anno dande sunt decime de illis: de pecorib^{us} quoqz decime dande erant: et ideo quotiens nascebant ita ut decime de illis dari possent dabatur. Sz dñs q tres erāt decime ut dcm est. s. pma et scda soluebat quolibet anno: tertia vō de triēnio in triēniū Deut. 14. c. ubi de pma dcmā nō tāgit: sz de scda dcmā pte sepabis de cunctis fructib^{us} tuis q nascunt in terra p annos singulos: et comedes in cōspectu dñi dei tui. de tertia decia dñs ibi. anno tertio sepabis aliā dcmā ex oib^{us} q nascunt tibi eo tpe. Ratio aut qre pme due dcmē dabant quolibet anno: et tertia de triēnio in triēniū: et erat qz pma dabat in sustentationē leuitaz: sz illi quolibz anno idigebāt sustentatiōe hac q vix sufficiebat: iō quolz anno solueda erat decia hñ. Scda est cā qz erat illa ad expēdēdū cū iret qz in sanctuariū eūdo stādo et redeūdo et ad offerēdū ibi munera dño: et tñ ad hñ erat satis necia vna decia quolz anno eo q quolz anno ter ibat qz in tēplū dñi Exo. 23. et. 34. et in qz vice fiebat sumptus magni. secus de decia q pro paupib^{us} sepabatur: nā vt nō putaret se israelite multū grauari noluit de^{us} eos artare ad decimā illā quolz anno: sz de triēnio in triēniū solū.

De quibus rebus erant a iudeis decime soluende. Qd. 145.

Queretur de quibus reb^{us} erat decie soluende. Cdm qz de oib^{us} fructib^{us} quos hoies colligebāt: fructus aut qñstuit tam in terre nascētibus qz in pecoribus. de terre nascētibus dabant decime. de segetib^{us} oibus et de arborib^{us}. i. de vīno: et oleo: et pomis arborū. Et p3 hoc Leui. 23. c. f. oēs decime terre siue de frugibus siue de pomis arborū dñi sunt et illi sanctificant. De hoc etiā Nūe. 18. c. dñs q accipiebant oēs fructus q in area triturant: per torcular intelligunt vīnū et oleū: qz vne et oleo torquent ut succū emittāt. de pecorib^{us} et dabatur decia Leui. 27. c. f. boues et oues et capre q sub pastoris virga trahunt quicquid decimūz venerit sanctificabitur dño. i. dabatur dño: et

Qz pme due dcmē singulis annis dabantur tercia p̄tinebat nūm.

Rñis ad qñ. q.

Queretur cū nūc decime debeant 2 soluantur in nouo testamēto quo iure debeant an diuini
humano. Aliq dicit q iure nāli 2 diuino. nā ius nāle est qd
in lege 2 euāgelio cōtinet in decre. ois. i. c. humanū. sed de deci
mis solutiōdia habet mādātū in lege. s. Nume. 18. 2 Deut. 14. 2
18. 2 Leui. 27. ca. g̃ solo decimaz est de iure nature. Scō
ga extra de decimis. c. parrochianos. dicit Alexā. tertius q cū
decime nō ab hoīe sed a deo sunt iustitute tāq; debitū exigi pnt:
sed qd est a deo iustitutū est de iure diuino. g̃ decime iustitute sūt
de iure diuino nūc. Dicēdū q decime non sunt nunc de iure
diuino sed sunt d iure positiuo. Primū p3 ga decime nō erāt de
iure nāli tpe veteris testamēti 2 an illud vt ostensum est supza.
ergo neq; nūc: ga qd aliqñ est de iure nāli semp fuit de iure na
turali: 2 qd aliquo tpe nō erat de iure nāli nunq; postea est de
iure nāli eo q; nihil incipit eē de nouo de iure nāli: ga istd ius nō
incipit eē p h̃ q cōstituāt sed p hoc q; institū fit: sed istud inse
rere fuit a pncipio quo deus nām rōnalē cōdidit: 2 tale ei dicta
mē indidit. q qd tpe veteris testamēti non erat de iure nature
neq; nūc erit de iure nature. Scōm est q nō sint de iure di
uino: ga vocat nunc ius diuinū ius scriptū per deū institutū. p
ut distinguat ius nāle non scriptum. 2 tūc manifestū est q nō
sunt decime de iure diuino. nā aut eēnt de iure diuino veteris
aut noui testamēti: sed neutro mō. ergo nullo. Primū p3 quia
in veteri testamēto de decimis solutiōdis agit Nūe. 18. 2 Leui.
27. sed nō pōt ibi pceptū illarū eē morale: ideo erit cerimoniale
vel indiciale. P3 hoc ga moralia sunt nālia: 2 tñ decime non
erāt de iure nature. etiā ga nō ē de iure nature obligatio dter.

ab homine. s. m. ga etiam a deo institute sunt. Sic tenet Hosti. 2. 30. an. in nouella. s. pcedes expositio est melior qua ipsi quoque sequunt. Sed tunc obijciat si nunc non est decima de iure diuino quo facit ad ppositu id qd inducit ibi pro rone. s. ga decime sunt institute a deo et non ab homine tanquam debitu erigi poterit: na loquitur papa de exactioe decimarum que nunc fit a parrochianis. g. inuit q nunc quoque sunt de iure diuino et non solu in pma institutione. Cdm q multu facit ad intentione pape. Primo ga l3 nunc obligatio decimarum non fit de iure diuino sed de iure humana: m. ga soluere decimas est magnu onus: fortassis non auderet papa siue ecclesia apponere illud sup oes boies nisi ex plm habuisset a deo: et ga deus illud pus iposuit iudeis ausa est ecclesia illud iponere oibus christianis. Et est fortis ro ad respondendu saltem querentibus de ipositione decimarum: ga aliqui diceret iniustu est ta graue tributum imponi hoibus. Et respondet q non: ga deus instituit a pncipio decimas et non ho: sed de nullo iniustu iponit. ergo iusta erat tuc institutio decimarum: sed sacerdotes noui testameti digniores sunt sacerdotib? leuitis veteris testameti. ergo cu illis soluerentur decime iustus erit his decimas solui: et ideo ex eo q deus illas instituit segtur q taq debitu erigi possunt. C Scdo pot accipi sic ro. s. deus instituit decimas: et illa institutio non manet nunc ga oes leges que sunt p prie de veteri testameto perierut cu ipm verus testametu pijt: et tamen ro institutionis manet. s. deus instituit decimas ad sustentationem ministroy suoy: nunc quoque sunt ministri dei: ideo debet illis sustentatio. et sic ecclesia potuit instituere decimam aut maiore portionem. s. octauam vel septima pro ministria: et si iuste instituit debita est. g. decima tanq debitu erigi pot. et ro debiti probat ex diuina institutione: et sic l3 non maneat nunc diuina institutio facta circa decimas sed solu institutio facta per ecclesiam: m. institutio facta per deu multu facit ad pbandum decimas ee debitas vt dcm est. Ad scdm. s. ad. c. tua. vbi d3 q decime diuina constitutione debetur. dicendu q iperatoz cu fit pure laicus non potest qcq facere contra iura ecclesie: et non pot imutare aliquem canonem qui statuit auctoritate ecclesie vel sumoy pontificum: vñ non solum ordinatio alicuius laici qstuncq religioz et potetis est nullius valoris si fit in pndiciu ecclesie. e. c. tua. et de constitutionibus. c. que in ecclesiis. sed etia si in fauore magnum ecclesie fit non valet talis constitutio et ordinatio nisi p ecclesiam fuerit approbata. e. ti. de constit. ca. ecclesia sancte Marie. et quia exepio alicuius a solone decimarum erat valde pndicialis ecclesie etia si solus ecclesie vel rone pontificis auctoritate decime introducte fuissent: non poterat iperatoz eximere queq a decimarum solone: et ideo a fortiori non poterit eximere ab eis que debetur diuina constitutione: non qdem q nunc maneat diuina constitutio de decimis: sed q ro illius manet in constitutione ecclesie facta de decimis et firmior atq certior ee videt institutio ecclesie de decimis soluendis: ga pcessit circa hoc diuina constitutio: qm si non pcessisset sed habuissent decime ortu ab ecclesie constitutione. Aliter pot itelligi q per h papam faciat differetiam decimarum: scz ecclesia per constitutiones suas voluit catholicos obligare ad decimas oium rerum: et potissime ad illas que expsse ex diuina lege iubentur. in lege autem apparet expssu pceptu de decimis predialibus de personalibus autem no. et ideo solutio decimarum predialiu etiam nunc est sub maiori necessitate q solutio decimarum personalium: et ita pcedit argumentum pape. s. q impatoz non potest eximere aliquem a solutione decimarum: et maxime a solutione illarum que diuina constitutione debentur. i. debebant in veteri testameto per expssam dei constitutionem: et hoc non quasi maneat nunc institutio illa dei de decimis: sed ga ecclesia nunc magis obligat ad prediales que debebantur tunc diuina constitutione q ad personales que non debebantur tunc diuina constitutione salte ex pcepte. Ad tertiu. s. ad. c. tua nobis. vbi dicit q decimas in signu vniuersalis dñij dñs sibi reddi precepit. Cdm q inducitur illa lra ad hoc ppositum. s. q decime debent solui integraliter non deducto semine neq sumptibus factis in agricultura. Et pbat ga deus non est deterioris conditionis q dñs temporalis: s. temporalibus dñis datur portio debita fructu non detracto semine neq sumptibus. ergo o: sic decima solui deo: dicitur aut solui deo decima quia soluitur ministris eius pro cultu que ei ipendant: et ad hoc q decima fit deo debita ostendit dices. s. q de illam reseruauit sibi in signum vniuersalis dominij vel precepit reddi. non quidem q nunc maneat illud pceptum dei de reddendo sibi decimas: sed fuit in veteri testameto. nunc vo manet constitutio ecclesie que fundatur super eadem ratione. S; cu dicitur q in signum vniuersalis dñij. i. dominij oium hominum

inuerit solui decimas ga tunc iuberet hoc omnibus hoibus: l3 non iussit omnibus hominibus sed solis iudeis quibus lege dedit. ergo non designauit vniuersale dominium. i. omnium hominum: sed designauit vniuersale dñum. i. omnium rerum possessorum. Et hoc bene patet: na de oibus fructibus nostris iussit sibi reddi decimam in signum dñij. ergo fecit in signu vniuersalis dominij: nam si non esset deus oium rerum nostrarum dñs non iuberet solui decimas de oibus sed solum de illis quaz dominus esset: ga als vlturparet aliena et esset iniustus. Ad qrtum de. c. in aliquibus. Cdm q ibi expresse voluit decretalis facere differetiam inter decimas. s. q quida debetur diuina lege: alia vo approbata consuetudine locoy. Et non est sensus q nunc debeantur aliquae decime ex lege diuina: ga illa lex diuina data de decimis iam non manet. sed est sensus q nunc omnes decime debentur de iure canonico ta prediales q personales: sed circa prediales non attenditur consuetudo: siue in substantia: siue in quantitate: siue qualitate. i. de quibus rebus et quatu. s. an decima vel duodecima vel minor quota: ga de lege diuina statutum fuit de quibus et quatu solui deberet: et ideo circa h lex canonica non recipit aliquam imutationem cu diffinitu iueniat de lege diuina: circa personales aut ga de lege diuina non erat expsse non facit lex canonica ratam necessitate et determinatione solonis: s; est magis auctoritas consuetudinis circa substantiam et quantitate. i. de quibus rebus et quota portio soluat. et ppter h fecit circa tales decimas mentionem de consuetudine approbata. Tertium autem manet pceptu. s. q decima solum fit debita de iure canonico. na de iure nature non debet vt ostensum est. neq de iure diuino: ga l3 aliquado de iure illo debebat tamen cessauit illud et iam non debet: ideo vel non debet vel debet de iure canonico. na de iure civili non debetur cu illud non imponat onera pro ministria dei: neq est aliqua lex civilis que obliget oes xpianos cum non sit aliquis vnus pnceps secularis omnium sicut est vnus princeps ecclesiasticus. i. papa. Et ista est causa qre circa solutionem decimarum papa habet plenam potestatem: et qre consuetudo et pscriptio locum habet. nam papa potest eximere aliquem ab onere decimadi: etia decimas vnus ecclesie potest trāsferre in alia vel in laicum saltē fructus decimarum: non ius decimadi. Et qd plus est potestcedere canonem vt non fit decima sed vicecima aut tricecima. et h generaliter imo et posset taliter decimas tollere l3 peccaret: poterat tñ sine pctō tollere taliter decimas surrogando aliqua alia iura de qbus copeteret sustentarentur ministri ecclesie: ga als non manentibus redditib? nulli essent ministri: et h esset subtrahere xpo cultu: qd sine peccato fieri non potest. Pscriptio etia et consuetudo circa decimas locu habet maxime inter ecclesia et ecclesia: sed nulla istoy habet locu si de iure diuino qd nunc maneret eet decima. na circa nulla pcepta legis xpi aut legis nature h locu: pscriptio aut consuetudo quatilibz lōgeua. extra de consuetudine. c. vltimo. neq etia papa potest mutare aliquam legem xpi neq dispensare circa eam: qstuncq illa fit ceremonialis. qui aut voluit facere decimas esse debitas de iure diuino: ideo ad h nititur qñ si de solo iure canonico fit q non erit debita. Vel qd plus est. s. ga vulgares non inclinabant ad illam soluendam qñ imposita fuerit ex auaricia clericoy et per ipsosmet: et tamen planu est q l3 non fit de iure diuino est debita: ga auctoritas ecclesie potuit illa facere debitam: potissime cu fuerit prius instituta de iure diuino et nunc ex eade causa instituat in iure humano. C S; consideradu q alig theologi vt beatus Thomas de agno voluit decimas ptem ee de iure nature: partiz de iure diuino: ptem de iure positiuo: et iquatu est de iure diuino dicit ptem ee pceptu morale: ptem iudiciale: partim ceremoniale. vnde ait sic scda scbe. q. 87. arti. pmo. decime in veteri testamento dabantur ad sustentationem ministrorum dei. vnde dicitur Malach. 3. c. inferte omnem decimam in horreu meum vt sit cibis in domo mea. Unde pceptu de solutione decimarum partim quidem erat morale inditum rationi naturali: partim autem erat iudiciale ex diuina institutione robur hñs. Q; eni his qui diuino cultui ministrabant ad salutem totius populi populus necessaria ministraret ronalis dicitur: sicut et his qui comuni vtilitati inuigilant. s. principibus et militibus et alijs debentur stipedia victus a populo. Vñ Apostolus hoc probat. 1. Corin. 9. ca. per humanas consuetudines vicens. quis militat vnq suis stipendijs: quis plantat vineam et de fructibus eius non edit. Sed determinatio certe partis exhibende ministris diuini cultus non est de iure naturali: sed est iudiciale institutio diuina fm additionem illius ppli cui lex dabat: qui cum in duodecim tribus eet diuisus: duodecima

Ad. 4. auctoritatem.

Decia e de iure canonico debita.

Papa potest totaliter decimas tollere.

Papa si potest mutare aliquam legem xpi neque dispensare circa eas.

Op. theologo et pceptu Theop. per nes dñiaru consideratōez

Aplis dñias approbat.

tribus. s. leuitica tota erat diuinis ministerijs micipata et pos-
 sessiones non habebat: vñ uenienter institutum est ut relique vn-
 decim tribus decimam partem suorum prouentuum leuitis darent ut
 honorabilius uiueret: et quia aliqui per negligentiam vel alio erat
 transgressores rei iudicabatur: vñ quantum ad decimationem deci-
 me partis erat iudiciale sicut et multa alia in illo populo institu-
 ta erant ad equalitatem inter homines adinuicem seruandam sicut il-
 lius populi additionem que iudicialia precepta dicuntur: s. ex co-
 sequenti aliquid significaret in futurum: sicut omnia eorum facta iuxta il-
 lud. 1. Corin. 10. ca. omnia in figura contingebant illis. in quo uenie-
 bant cum ceremonialibus preceptis que principaliter instituta erant
 ad significandum aliquid in futurum. Unde preceptum de decimis sol-
 uendis significat aliquid in futurum. qui enim decimam dat que est per-
 fectionis signum eo quod denarius est quodammodo numerus perfectus quod
 si primus limes numerorum ultra quem numeri non procedunt s. reuer-
 titur ab uno nouem sibi partibus reueris: prestat ut qui in quo-
 da signo ad se pertinere in perfectione perfectione vero que erat futu-
 ra per expectationem: neque tamen propter hoc est ceremonialia preceptum
 ut dicitur. Est autem hoc omnia inter ceremonialia et iudicialia
 legis precepta: quia ceremonialia obseruare tpe noui testamenti illi-
 citum est: iudicialia vero si non obligant tpe gratie: possunt tamen obser-
 uari absque peccato: et ad eorum obseruationem aliquid obligant si statu-
 tur auctoritate eorum quorum est condere legem: sicut est preceptum iudi-
 ciale veteris testamenti quod si furatus fuerit ouem reddat quattuor
 oues. Exo. 22. c. quod si ab aliquo rege statuatur in terra sua tenebu-
 tur subditi eius illud obseruare: ita et determinatio precepti soluen-
 de ministris cultus diuini est auctoritate ecclesie tpe noui testa-
 menti introducta sicut quada humanitate: ut. s. populus noui testame-
 ti non minus exhiberet ministris noui testamenti quam populus veteris
 testamenti exhibebat ministris veteris testamenti: cum tamen populus noue
 legis ad maiora obligetur. iuxta illud supra. 5. c. nisi abundauerit
 iustitia uestra plusquam phariseorum et scribarum non intrabitis in regnum
 celorum. Et cum ministri noui testamenti sint maioris dignitatis
 quam ministri veteris testamenti ut probatur apostolus. 2. Corin. 3. vñ con-
 cludit quod ad solutionem decime primum tenentur homines ex iure natura-
 li: primum ex institutione ecclesie: que tamen prestat opportunitatem et
 propter personam potest preceptum illud determinare soluendam. Ex hoc
 etiam apparet quod solutio decimarum nunc non est nisi ex ecclesie institutio-
 ne quia preceptum de decimis soluendis in veteri testamento erat iudi-
 ciale et cessauit: et ideo non potest quicquam obligare nisi de nouo instituat:
 et sic obligat nunc in quantum ecclesia instituit illud de nouo: sed iam
 non potest vocari preceptum de iure diuino: quia non habet vigorem aliquem
 ex diuina institutione sicut illud quod dicitur. qui furatus fuerit ouem
 reddat quattuor oues erat preceptum iuris diuini iudiciale quod expi-
 rauit. si autem aliquis princeps in terra sua illud statueret seruandum
 obligaret subditos: et tamen iam non vocaretur preceptum iuris diuini sed hu-
 mani: sicut cum solutio decimarum habeat nunc vigorem ex institutione ec-
 clesie et non ex diuina institutione que iam cessauit non dicentur
 decime esse de iure diuino sed de iure canonico: potissimum quia
 preceptum de soluendis decimis non manet nunc sicut in vete-
 ri testamento: quia ibi soluebatur solis leuitis et non sacerdotibus:
 et leuite rursum dabat decimam decime summo sacerdoti. Num. 18.
 ca. nunc vero non soluuntur leuitis sed sacerdotibus: et non datur
 inde aliqua decima summo pontifici. Item dicendum quod so-
 lutio decimarum nunc stricte sumpta nullo modo est de iure na-
 turali: quia si aliquo modo esset de iure naturali: vel esset quan-
 tum ad totum vel quantum ad partem aliquam: sed ad nullam par-
 tem decime manet obligatio de iure naturali. Et patet quia de iure
 naturali est quod ministris cultus diuini loco totius populi pro-
 uideat in necessariis ipse populus: quod tamen de eis pecuniam
 vel fructus rerum non est de iure nature. decima tamen dicit
 solutionem certe partis omnium fructuum terre: et si non ma-
 neat tota soluetur saltem aliqua pars fructuum terre ut vice-
 sima vel tricesima aut centesima: et tamen de iure nature non est
 obligatio ad soluendum aliquam partem fructuum terre: quia
 satis est dare aliquam summam pecunie non habendo respectum
 ad valorem decime fructuum vel alicuius partis eorum. ergo
 de iure nature non erat neque est debita decima: neque pars deci-
 me: et ita nullo modo manet decima de iure nature. potuisset enim
 ecclesia statuere quod nulla pars fructuum daret ministris dei: sed
 certa pecunia ad sustentationem non habita compensatione ad
 aliquem valorem fructuum. Sed de iure diuino ita erat
 in veteri testamento redemptio primogenitorum facta sub cer-
 to precio. s. quinquaginta siclos qui pertinebant ad sacerdotes. Num. 3.
 et 18. sicut solutio decimarum: et equalis obligationis ambobus
 debebantur et equaliter pertinere ad ius nature: et tamen nemo di-

cit nunc manere de iure diuino vel de iure nature redditus re-
 demptionis primogenitorum quantum ad totum vel partem: neque etiam
 alia iura sacerdotalia que erant in veteri testamento. Num. 18. c. g.
 neque obligatio decimarum manet quantum ad totum vel partem: nunc
 de iure diuino vel iure nature: sed solum quod prouideat ministris
 in necessariis. et hanc provisionem limitauit ecclesia de nouo ad deci-
 mam partem fructuum: que decimatio non magis succedit loco deci-
 me qua ibi soluebat quod loco aliorum iurium sacerdotalium: imo loco
 omnium succedit: non manet igitur nunc decima ut est de iure diuino:
 sed ut est solus de iure canonico. Ad primum in huiusmodi quod
 neque de iure nature neque de iure diuino est nunc decima: et cum
 dicitur quod est de iure veteris testamenti quod vocatur ius naturale. Potest dici
 vno modo quod fuit aliquando sic de iure nature: tamen iam non est quod cessauit
 vetus testamento: et ideo neque ipsum vocatur iam ius nature. Sed
 potest dici et melius quod non inuenitur ibi quod ius nature est id quod in lege et eu-
 angelio continetur: quasi omne quod in lege et euangelio continetur vocetur
 ius nature: quod nunquam sic vocamus. sed est sensus quod ius nature est quod
 est ex inclinatione nature: sicut illud quod tibi non vis alteri non fa-
 cias. et hoc tam in lege moysi quam in euangelio scribitur: sed cetera
 que sunt in lege et euangelio non vocantur de iure nature: et ideo pre-
 ceptum veteris testamenti de decimis hunc nunc maneret non vocaretur de
 iure nature. Ad secundum de. c. parochianos iam solutum est. s.

Quot modi decimarum erant in veteri testamento. Qd. 149.

Queretur quot modi decimarum erant in veteri testamento. Qd. 149.
 erant quas laici dabant leuitis de omnibus fructibus terre. Num.
 18. et Leuit. 27. c. Sed decime erant quas leuite rursum ex his
 suis decimis separabant. s. decima decime que erat centesima omnium
 fructuum israel. et hanc decimam leuite dabant summo sacerdoti
 Num. 18. c. Tercie decime erant que singuli laici sepabant ut comede-
 rent eas quando irent in templum omni ter in anno Deute. 14. c. Quarte
 decime erant que non separabantur quolibet anno: sed solum fiebant
 de triennio in triennium: et quilibet recodebat eas apud se ad facien-
 dum inde elemosinas pauperibus Deu. 14. c. de his omnibus decimis
 Hieronymus super Ezechiel et extra de decimis. c. decima. Dicit autem
 iuriste manere ista quattuor genera decimarum non in se sed in aliquo
 filio. prima. n. decima manet quod datur integraliter ministris ecclesie
 a laicis. loco scilicet decime datur successisse partes decimarum quas dant
 ecclesie parochiales episcopi: vel que dantur aliqui pape vel alicui pri-
 ncipi seculari de mandato pape. loco tercię decime datur successisse ob-
 lationes quod datur in quibusdam puincipiis sicut est quod quilibet facies ani-
 uersarii celebrari inuitat quolibet anno ad annuversarium sacer-
 dotes. loco quarte decime successerunt elemosine que quilibet facit pau-
 peribus. Sed in his non oportet imitari: quia non manet nunc preceptum
 illa veteris testamenti quod quattuor illi modi decimarum soluebantur
 nullum preceptum illorum nunc maneat. Sed decima prima soluit nunc non
 ex precepto diuino sed ex noua institutione scilicet per ecclesiam ut dicitur
 precedenti. quod de alijs decimis non est datum aliquod preceptum per eccle-
 siam neque soluitur: nam non fuit conueniens. De scilicet que dabant
 summo sacerdoti per quattuordecim summus sacerdos. i. papa huiusmodi
 unde uiuat et non percipit decimam decimarum: sed si interdum velit pro
 ecclesie necessitatibus et suis non solum decimam decime sed et maiores
 partes habere poterit. De tercijs per quattuordecim nunc non est aliud vñ templum
 quo eundem sit et in quo sacrificia carnalia et libamina iam esse
 rendia sunt. De quartis per quattuordecim non expedit artari hominem ad dan-
 dum per triennium in elemosinas vñ decimam. i. vñ annu decima
 fructuum: quia hoc erat pro auaritia et impiectione quales erant in vete-
 ri testamento. nunc vero cum charitas et iustitia nostra superabundare debeant
 largiores elemosine impendende sunt. vñ non fuit conueniens assi-
 gnari certa pars fructuum: quia in hoc daretur via artandi charita-
 tem. Rursum iste adaptationes que faciunt iuriste de decimis il-
 lis ad decimas nostras et ad alia opera sunt multum large: et procedunt
 ex hoc quod necesse putetur pro omnibus illis dandum esse aliquid sicut in nouo
 testamento. sed hoc est superuacuum: quia non est necesse imo neque conueniens pro
 quolibet cerimonia vel obseruatione veteris testamenti assignare aliquid in
 nouo: quia hoc esset onerare nos rebus superuacuis: ideo non oportet pro
 illis quattuor generibus decimarum in veteri testamento ostendere aliquid
 simile vel conueniens in nouo testamento.

Quot sunt species decimarum in nouo testamento. Qd. 150.

Queretur quot sunt species decimarum in nouo testamento. Qd. 150.
 sunt tres. Quodammodo vocatur pedales: alie pona-
 les: alie mixte. vocantur pedales que de fructibus pedum soluntur: ut
 de vino: pane: oleo: leguminibus: et similibus de omnibus oleis: bec
 enim in pedibus sunt. Sed vocatur ponales que pona sunt in itinere red-
 duntur: et non sunt fructus terre sed potius sunt fructus vel lucra pro-
 ne: et sic est de venatione: de milicia: de aduocatione: de artificio
 quolibet

ad

Denarij e-
 numerus pfe-
 ctus.

Iudicialia
 ceremonia-
 lia pre-
 cepta iter se-
 differunt.

5 Sa. T. q.
 decime si sunt ex
 iure diuino: et
 quod dicitur sibi
 ipsi in vobis:
 nam per te fuit
 preceptum iu-
 diciale. g.
 nunc non est de
 iure diuino.

5 Sa. T. q.
 decime nullo
 modo sunt de
 iure naturali.

Decima quod p-
 prie dicat.

o

Ad. 1. rō
 nēi sōlū
 1. mō.

2. mō.

Ad. 2. rō
 nem.

Ad. 3. rō
 qd. 149.

Juristae
 omnia
 quod dicit
 vet. test.
 manent
 in nouo.

Doc. filia

1. decima.

2. decima.

3. decima.

4. decima.

5. decima.

6. decima.

7. decima.

8. decima.

9. decima.

10. decima.

11. decima.

12. decima.

quolibet de gbus ista dices latius. nā ista nō isurgūt ex aliquo agro sed ex industria et labore psonali acgrunt: et distinguūt iura inter has duas decimas vt pz extra de parrochia. ca. significat. nū. cū. ita qd si de agris in eoz parrochia constitutis fructus percipiunt: et in vltra marinis ptribus rōne p̄diorū decime p̄soluūt: deinceps eis ipas cū integritate persoluāt: dicto vō aconen. tāq̄ diocelano suo cogant de ceteris respondere. et ita inuit q̄dā de cimas rōne p̄diorū solui que a p̄dijis vocant p̄diales et soluunt in parrochia vbi sita sunt p̄dialia: alias vō decimas dicit eē sol uēdas diocelano nō rōne p̄diorū: et hec vocant personales. Et clarius extra de decimis. c. ad aplice. vbi vocant q̄dā p̄sonales decime: alie vō decime messiu et fructuū arborū. s. noueris igitur qd equū est qd illi ecclesie decime p̄sonales reddant ab eis in q̄ ecclesiastica percipiūt sacramēta: decimas vō messium et fructuū arborū. sed de messibus et fructibus p̄diales dicunt qd in p̄dijis colliguntur. Tertie vocant mixte: et iste sunt de gbus nō bene stat an totaliter p̄diales: an totaliter p̄sonales sint. sic est de decima de fetu pecorū que pascunt gregaliter sub bñana custodia vt sunt oues: boues: et capre. nā fructus istoz partiz pueniunt de agris de gbus pascunt: et ideo fructus agroz eē quodamō censent: partim aut ab humana cura. s. custodia ne lupus laceret et inuadat: qd tūc periret totus grex: neq̄ superesset aliquid qd decimaret: et ideo solutio decime de pecoribus: partiz p̄tinet ad modum p̄dialium: partiz ad modum personalium vt infra dices. Et iste sunt pprie spēs decimarū qd differūt penes ea que decimant. modi autē quattuor decimarū que dabant in veteri testamēto de quibus p̄senti. q. nō vocant spēs decimarū: qd oēs redeunt ad vnam speciem decimarum. s. ad decimas p̄diales quia omnes ille de p̄dijis colliguntur.

Et solutio decimarum personalium fit de necessitate precepti: et quo iure debeantur.

Queretur

an solutio decimarū p̄sonaliū fit de necessitate precepti: et si fit quo iure debeant. Ad primū dōm qd sic cū constat ipsa iura expresse loqui de illis vt extra de decimis. c. puenit. vbi de puenitibus molēdinorū et p̄stariarū decime soluunt: et tamē iste sunt p̄sonales: et i. c. nūcios. vbi de fructu apuz. i. melle et cera reddūt decime. et de molēdi no aduētum. c. ex trāsmisā. et gñaliter de omni re que licite acquirūt. e. c. de negotiationibus quoq̄ licitis decime dant. c. pastoralis. sed oia hec p̄tinent ad decimas personales. q̄ debentur ex precepto: et apparet potius qd nisi deberent ex precepto non posset excōicari nō soluens et tamē excōicatur: et sic cōpellitur eas soluere in allegato. c. peruenit. Ad scōm dōm qd aliqui putāt qd decime p̄sonales sunt de iure diuino: et sic tenent multū iuristaz. vt Inno. Hosti. et Jo. an. in nouella de deci. in sūma.

Ad scōm dōm qd certū est qd nō sunt nūc decime p̄sonales de iure diuino: siue accipiat diuinū pro nālī siue p̄positiuo. De primo pz qd nulle decime sūt de iure nature cuz assignatio vel taxatio certe p̄tis p̄tinet ad ius positiuū. q̄ neq̄ decime p̄sonales. pz d̄ h̄ supra. Accipiēdo de iure diuino. i. posito a deo: etiā dōm est qd nō sunt de iure diuino. nā maioris obligatiōis sūt decime p̄diales q̄ p̄sonales et magis d̄termiate in iure: et tñ p̄diales nō sunt nūc de iure diuino sed solū de iure canonico vt oñsum est. s. q̄ a fortiori p̄sonales nō erūt nūc de iure diuino. Ad scōm dōm qd vbiū solū manet an sicut p̄diales h̄ nō sint de iure diuino fuerūt tñ aliqui. s. in veteri testamēto: an sic p̄sonales fuerūt aliqui de iure diuino. s. tpe veteris testamēti. Ad illig. s. iuriste dicūt qd sic: et ad h̄ allegant auctoritates. s. Deut. 1. et c. offeretis decimas et p̄mitias manuū vestraz. et intelligūt decimas manuū et p̄mitias manuū: sed decime manuū sūt decime p̄sonales qd p̄tinet ad industriam et laborem p̄sone vt distinguunt decimas terre q̄ vocant p̄diales ex p̄dijis. q̄ debent ex iure diuino decime p̄sonales. Et itē allegāt Neemie. 10. c. ipsi leuite decimas accipiet ex oib⁹ ciuitatib⁹ opoz nroz. i. de opationib⁹ nostris. s. laicorū accipiet decimas ex oib⁹ ciuitatibus: sed opa nra sūt p̄sonalia vt negotiatio artificiu. ergo de personalib⁹ debent decime ex iure diuino: vnde et Innocēt⁹ reputat velut isanos et d̄testat tāq̄ hereticos quosdā magistros in theologia qd dicūt nō d̄beri decimas p̄sonales de iure diuino extra de decimis in sūma eius d̄ tituli. et Jo. an. in nouella. e. ti. in sūma. Ad scōm dōm qd decime p̄sonales nūc fuerunt de iure diuino neq̄ debebātur tēpore veteris testamēti: neq̄ solute fuerunt vnq̄ a iudeis: sed sole p̄diales. Et pz qd vbiq̄ fit mentio de decimis semper exprimit de p̄dialib⁹. s. quia nominatur fructus terre vt Leui. 2. et 7. ca. vbi ponunt oēs decime. s. omnes decime terre siue de frugib⁹ siue de pomis arborūz oñi sunt. et ita bas solas decimas posuit gbus addidit de-

cimas de animalibus. Et patet magis Nume. 18. c. vbi de dō nat decimas leuitis et ostendit eis quid donet dicens. cum acciperitis a filiis israel decimas quas dedi vobis p̄mitias eoz offerite dñō. i. decimas partem decime vt reputetur vobis in oblatione primitiuoz tam de area q̄ de torculari et vniuersis quorum accipitis decimas. q̄ de personalibus nihil ibi significat s̄ solum de p̄dialibus: et tamē cū ibi fiat d̄cessio decimarū de nouo deberet exprimi quicquid d̄ceditur: sed de personalibus nihil dicit. ergo non fuerunt d̄cessio decime personales leuitis. Et itē ga. e. c. iubetur leuitis. omnia que offertis ex decimis et in donaria domini separatim optima et electa erūt. et tamē circa decimas personales non stat hoc: qd ille non sunt fructus terre s̄ ad pecuniam redigūt: et in pecunia non cōsideratur bonū vel malū aut electum vel d̄tēptibile cum solus valor cōsideret. ibi ergo de solis frugibus datur decime in quibus est aliqd electum vel d̄tēptibile et omnes h̄mōi decime sunt p̄diales. Et itē ga dicit ibi. si p̄clara et meliora queq̄ obtuleritis ex decimis reputabit vobis quasi de area et torculari d̄deritis p̄mitias. ergo decime sunt aliqd qd comedūt: sed decime personales p̄tinent ad pecuniam et nō comeduntur. maxime qd dicit ibi qd reputabit qd si darent decimas de area et torculari. ergo decime ad has duas res totaliter vel quasi p̄tinent. Et itē apparet qd Deut. 1. et 4. ca. vbi latius d̄claratur ea que decimant nō ponuntur nisi decime p̄diales. nam d̄. decimas partez separabis de cunctis fructib⁹ tuis qui nascūt in terra per annos singulos: et deinde explicatur. s. decimas frumenti: vini: et olei: primogenita de armentis et ouibus tuis. ergo videt qd nomina decimarū non intelliguntur alia nisi hec. Etiam. e. c. dicit. anno tertio separabis aliam decimam ex oibus que nascūt tibi eo tēpore. ista autē sunt fructus terre et pecorum. ergo videt qd decime non extēduntur ad alia. Et itē Hieron. sup Ezech. et habet extra de decimis. ca. 1. cū ponit omnes modos decimarū qui erant inter iudeos non ponit alias decimas nisi de fructibus terre. s. decimas partem oium frugum leuitice tribui populus ex lege debebat. ergo p̄sonales decime non fuerūt in veteri testamēto. Cum autem obijcitur Deut. 1. et 2. ca. dōm qd non accipitur ibi nisi pro decimis p̄dialibus que cōstitunt in fructibus terre: sed vocāt decime manuū nostrarū qd fructus terre et laboribus manuum nostrarū p̄ueniunt: nam terra nō daret segetes: et vinū: et oleum nisi seminaretur coleretur et fructus colligerentur. et hi sunt labores manuum nostraz: et de his. i. de fructibus pueniētib⁹ ex laborib⁹ manuū nostrarū soluimus decimas p̄diales. Et cōfirmatur qd iste est modus loquēdi iuris extra de decimis. c. ex multiplici. et c. ex parte tua. et c. h̄ de benignitate. s. vobis indultū est vt de laboribus quos p̄prie manibus vel sumptib⁹ colitis nemi ni decimas soluere teneamini. et tamē ibi labores manuū ad decimas p̄diales p̄tinent: qd sunt de reb⁹ que coluntur. ita scriptura vocauit decimas manuū. i. de fructibus per laborem manuale puenientibus. Ad scōm dōm eodē modo qd leuite accipiet decimas oium operū nostrorū. i. de oibus fructibus qui pueniunt ex operibus nostris: et ille sunt decime p̄sonales. Dicitur ergo qd decime personales nūc fuerūt: neq̄ sunt de iure diuino: neq̄ soluerūt eas iudei in veteri testamento sed solum p̄diales: sed nunc cadunt sub d̄bito et sunt de iure canonico vt pz ex locis allegatis supra. et sicut potuit ecclesia constituere de decimis p̄dialibus ad quas non manebat iam obligatio de iure diuino vt ostensū est supra. ita potuit de nouo statuere de decimis personalibus quas facilius est solui q̄ p̄diales.

De quibus rebus soluende sunt decime circa decimas p̄diales.

Queretur

iam de quibus rebus soluende sint decime: et primo circa decimas p̄diales. Dicitur qd h̄ preceptum dei de soluendo decimas p̄diales quod fuit in veteri testamento non maneat nunc vt ostensum est supra. tamen solutio decimarum p̄dialium est nunc de precepto ecclesie ad similitudine decimarū illarū que erant in veteri testamento: et ideo cum agitur de solutione istarum allegatur ius diuinum sicut extra de decimis. c. parrochianos. et c. tua. et c. tua nobis. et c. in aliquibus. s. qd decime iste diuina constitutione d̄bentur: ppter qd necesse est vt de rebus illis soluant nūc decime p̄diales de gbus in lege veteri iubebātur solui. Et patet hoc: qd in allegato. c. in aliquibus dicitur. ille decime necessario sunt soluendū que debentur ex lege diuina vel loci consuetudine approbata: sed de lege diuina debebantur ille que exprimeunt. s. de messibus: et vino: et oleo Leui. 2. et 7. ca. s. omnes decime terre siue de frugib⁹ siue de pomis arborūz oñi sunt. et Nūc. 18. ca. d̄-

L

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Ad p̄mā in r̄staz rōez

Cōfirma.

Ad 2. rōez

Cōclusio.
Decime p̄sonales n̄ sūt diuine

Ad q̄st. cū q̄ōne.

De legumi
nib' solu-
tur decime.De minutis
olerib' sol-
uitur decimeDecime pu-
re pdiales.

B

Decime mi-
xte.De porcis
no dabant
decime fm be-
bros.Rñ. ad qñ
tū qñis.Obiectio.
Rñfo.Dubium.
Rñfo.Rñes in
3ium.
1. rñ.

2. rñ.

q decime dabantur de area 7 torculari. per aream accipiuntur fruges. per torcular accipit vinum 7 oleū ga ista torquentur. i. vne 7 olivē vt succus. i. vinū 7 oleum exprimant: 7 nō solum de vino 7 oleo que ad arbores ptinet: sed etiā de fructib' oīum arborū: ga dñ Leui. 27. ca. oēs decime terre siue de frugib' siue de pomis arborū oīi sunt. C dantur quoq de leguminib' 7 oib' terre nascentibus: ga dicit Deut. 14. ca. decimaz partē separabis de cunctis fructibus tuis q nascūt in terra per annos singulos. 7 e. ca. anno tertio separabis aliā decimaz ex oibus q nascūt tibi eo tēpore. 7 simile p3 Nec. 10. c. C Ex h etiā patet q de minutis oleribus que veniūt in humanū vīum in cibum vel in admētum soluende erant decime: 7 ita soluebant vt de mēta: anetho: ciminio: 7 ruta vt p3 supra in lra. 7 Luc. 11. f. decimatis mētā: anethū: 7 ciminum. 7 segtur. oportuit hec facere 7 illa non omittē. f. decimationem mente 7 anethi. Iste erant decime pure pdiales que soluebant in veteri testamēto: 7 nūc quoq soluende sunt. Etia rō hoc manifestat. nam pdiales a p-dio dicunt: sed oīa terre nascētia que veniunt in vsus nros nascūt in pdijs: ideo de eis datur decime pdiales nunc. C Alię autem sunt decime mixte vt nos vocamus ga nō sunt totaliter prediales neq totaliter personales: sicut est de pecoribus. 7 iste dabatur in veteri testamento. nam de oibus pecoribus mansuetis. i. que in custodia hoīum erant: 7 sub eis per generatiōes multiplicāt erāt dāde decime vt de omnibus bobus: capris: camelis. Leui. 27. ca. boues: 7 oues: 7 capre: q sub pastoris virga trāseunt quicquid decimum venerit sanctificabit oīo. 7 h nō exprimat ibi nisi de istis: tamē eadez rōne de omnibus alijs aialibus mansuetis 7 sub custodia manētibus humana dabat decima. vnde de camelis dabat decima: vt Lb's inuit arguēs phariseos. f. camelum glutientes: 7 culicē excolantes. qd videt de decimis intelligendū supra in lra. C De porcis autē nō dabatur decima ga cū essent animalia imunda fm legē Leui. 11. 7 Deut. 14. 7 nō licebat indeis māducare de eis nonalebāt eos neq tenebant in terra sua nisi raro: ideo de eis decima nō dabatur. nos vō ita de porcis decimā dabimus sicut de oib' oīibus: 7 bobus: ga apud nos aialia munda sunt: quonā iaz nihil est imūdum: sed omnis creatura mūda est si cū gratiarū actione accipitur vt Ap's dicit. Dec autem de quibus decime prediales soluende sunt raro nomināt in iure eo q sub nomine generali dicit ga de omnibus fructibus terre siue prediorum decime debeāt. Etiam ga datur regula generalis extra de decimis. c. in aliquibus. ga de illis reb' necessario decime reddi debent que diuina lege dicūtur deberi. sed planum est de quibus reb' dabatur decime fm legem dei vt supra dictū est. ideo apparet q de omnibus illis decime dabūt. Item exprimunt alia. f. q de omnibus seminibus que in terra seminantur est dāda decima extra de decimis. c. ex parte canonicorū. etiam dicitur q de vino: 7 grano: fructibus arborū: pecoribus exortis decime sunt reddende. e. ti. c. non est in potestate.

C An de lana pecorum sit danda decima. Questio. 153.

Sed queretur an de lana pecorum sit danda decima. C Dicendum q tam de iure diuino q canonico datur decima de lana. De pmo p3 Deut. 18. c. sc3 pmitias frumenti vini 7 olei 7 lanarum partem ex ouū tionē. Si autē dicas q ibi dicitur de pmitijs 7 non de decimis. Dicendum q nō valet ratio ga de qbuscūq dantur primitię datur decime cū ius decimarū sit vniuersalius 7 magis diffinitū q ius primitiarū. De secūdo apparet ga extra de decimis. c. puenit. dicit q de lana dent decime ecclesijs qbus debent. Sed dubium est an decima de lana sit predialis vel psonalis. Dicendum q istud dubium pēdet ex decima pecorū. nam lana fructus pecoris est: 7 ideo pertinet ad eādem spēm decime cū decima pecorū. sed de pecoribus est dubium an pertineat ad decimaz pdialem vel personalem: 7 ga partim ptinet ad predialem ptim ad personalem vocamus decimā mixtam sicut oīi est. ita g decima de lana erit mixta. magis tamē pertinet ad pdialem q ad personalem: ga sunt fructus quidā in quibus plus nā operat q manus humana vel sollicitudo aut labor.

C An de paleis trituratis segetibus debeas decima. Qd. 154.

Queretur an de paleis que hñtur trituratis segetib' debeatur decima. C Dicendum q de rigore 7 mero iure debet decima de tali palea integra vel cōminuta per triturationem sicut debet de frumēto vel alio grano. Et rō est pma ga est fructus terre 7 de oibus terre nascētib' debet decima Deut. 18. ca. Scda ga palea in predijs nascit: 3 pdiales decime dicūtur de oibus que nascūt in pdijs vel ba-

benē ab eis. g de palea debet decima. Tertia q decima debet de omni fructu extra de decimis. c. nuncios. sed ostat palea eē fructū: q nascit in agro per hūanū laborē 7 assumit in vīum 7 vtilitatē humanā. g de ea debet decima. C Dm q bis non obstantibus non soluit decima de palea. Pmo q dñ Deute. 14. c. decimā separabis vini frumenti 7 olei. 7 ita de frumento dixit: sed frumentū granū dicit 7 non paleā. C Scdo q dñ de decimis. c. nō est in potestate dñ q de vino: grano: oleo: 7 pecoribus decime sunt soluende. ecce. n. granū solum nominauit. ergo de solo grano dantur decime 7 nō de palea. C Tertio q pcpue q decima pdialis non dat nisi de fructu: 7 non vocat fructus nisi id qd in vtilitatē venit: 7 tñ palea nō recipit in vtilitatē vt cōiter apud gētes. sic dixit Jo. baptista de xpo. s. 3. c. f. cuius ventilabzū in manu sua 7 permundabit areā suā: 7 agregabit triticū in horreū suū: paleas autē cōburet igne inextingui-bili. 7 sic solum triticū. i. granū recondebāt in horreo tanq vti-le: paleę vero tanq inutiles cōburebant. Sed de eo qd inutile est nulle decime dant: ideo de paleis non datur decima sed de solo tritico. C Quarto q dato q apud aliquas regiones paleę triturate sint multū vtilēs ad pascua iumentorū: 7 ideo velut de fructu dēret de eis dari decima: q tñ ex eo q a pncipio paleę velut inutiles reiciebant: sicut etiā vsq bodie apud pluri-mas nationes obseruat in qbus senū dāt pecoribus 7 non paleę: q tñ nūq de paleis decime solute fuerunt est pscriptūz legitime ne in talib' regionib' paleę dent: q circa decimas eo q institute sunt per ecclesiam 7 nō obligant de iure diuino mag-nū locū bz cōsuetudo 7 pscriptio. C Et iste due rōnes vltime maxime adiuvant: q pime due parū faciunt: nā si paleę apud oēs gentes qñ cepit cōsuetudo decimandi essent vtilēs decimā de illis dedissent: 7 iura canonica ad h expresse adiuvassent: sic expresse ponunt q de feno d3 decima dari extra de decimis. c. puenit. sed qd senū pdest apud gentes illas vbi est vsus feni h faciunt paleę triturate apud gentes illas in qbus nō est copio-sus vsus feni. ergo eadē rōne decime de palea soluerēt. C Ad rōnes tres in 3iū dñm q ille. pbant sufficiētē 7 vere sunt de rigore iuris. 7 tñ nō manet oblo ad soluendū decias de palea pp rōnes posterius factas saltē ppter duas vltimas.

C An de pascuis debentur decime. Qd. 155.

Queretur an de pascuis debeant decime. f. de pziis vel alijs locis herbosis in qbus pecora pascunt. C Dm q de pascuis debent decime. f. si dant pecunie pro pascuis dabit decima de pecunia illa. sic dñ extra de decimis. c. cōmissum. f. sic ē de pascuis olim decie soluebant: ita 7 nunc 2ē. Itē. e. ti. c. puenit dicit q de feno decime sunt soluende: 7 tñ senū non pñet nisi ad pascua. g de pascuis soluēda est decima: h sit hec dñia: q pascua vocant quēcūq loca herbosa vbi pecora pasci pñt: siue herba possit falcē meti: siue solum in agro depasci: senū aut dicit herbā longā q falcē metit 7 in oī mib' reponit vt sumat in cibū pecorū: 7 iō adhuc maior cā est decimandi senū q simplicia pascua: ppter qd spāliter de feno scriptū est. C Sed cōsiderandū q circa loca pascualia q pasci pñt pñt se hēre: q aut sunt illa loca pñtoz: aut sunt publica. Si sunt loca pñtoz dñm q tripli se pñt q hēre ad pascua sua. vno mō q ccedat agrū pascēdū alicui pro certo pñto. Alio mō q gratis ccedat oibus vel alicui spāliter. Tercio mō q ipse cū pecorib' suis opascat herbā agri. Si pmo mō tene-tur oīs agri dare decimaz ecclesie parrochiali de pecunia quā recepit pro pascua. sic 3 Innocētius e3 de decimis. c. q multū 7 Jo. An. in nouella. e. c. Si scdo modo putant alig distinguēdū: q aut dedit cui spāliter bñfaciendo ei 7 nō ccedendo alijs: aut ccessit cuiq vellet. Si pmo mō putant q oīs pascuorū teneat ad decimā estimatā: eo q si vēdidisset teneat ad decimā: sed donādo alicui spālī obligauit illū fibi ad eqū: v2 ipse teneat ad decimā. si aut oib' indistincte ccedit oñt nō teneat oō mū sed pascētes herbā. C Sed dñm nō ē faciēda distinctio: sed quocūq oīs agri ccedat pascua alteri dñ non recipiat pecuniā pro eis q nō teneat ad decimas aliq: qd nihil ad eum puenit: sed illi quoz animalia pascēbant ibi tenent ad decimā totius herbe estimatē: q res trāsit cū onere suo ad quēcūq pueniat. erant enim isti fructus pascuorū decimales: ideo ad quēcūq pueniant transeūt cū onere suo decimatōis extra de decimis. c. tua. 7 c. pastoralis. 7 sic oīs ad nullā decimā teneat: sed is cuius sunt pecora teneat ad duas decimas. f. ad decimā herbe: 7 ad decimā pecorū q nascunt vel nutriunt ex herba: h non debetur vtrāq decima eidē ecclesie. idē 3 Innocētius 7 Jo. An. vbi. s. Simile ē figs colēs agrū 7 seminās ccedat alicui gratis metere fructus

Rñfo
ad qñ. q.
1. rñ.

2. rñ.

3. rñ.

4. rñ.

Decim.
buius.Ad rñes
in 3iū.

1. rñ.

Loca pa-
scualia
vbi se
habent.Pascua
puata
triplicia
s. 1. mō.
2. mō.B
Docq
nio.Rñfo
ad qñ. q.
Dñi-
ode ter-
muta-
t. mō.
modo

fructus ei. nā dñs nō tenet nūc ad dñm aliquā: qz nībīl ide p-
cepit. s; q colligit fructus tenet ad dñm. Sic ēt figs frumētū: vī
ordeū: aut alia semina i herba vēdat: vel cedit gratis alteri. nā
si vēdit ipse tenetur ad decimā pecunie. si autē gratis dedit non
tenetur dominus ad aliqd sed ille qui accepit fructus. C Si ter-
tio modo dñm q ipsemet dñs dabit decimā 7 dabit duas de-
cimas. vñā de herba estimata: alia de pecoribz que ibi alunt 7
pascunt. h; hoc qbusda; videt difficile q dñs de herba propria
decimā reddat: sed nulla difficultas est: nā si vēderet alijs her-
ba nemo dubitat qn tenet dare decimā illius estimatiōis vt
supra dictū est. ergo si ipse faciat ibi pascere pecora sua cū idem
aut plus lucret qz si herba vēderet tenebūt ad estimatiōē de-
cimandā. Etia qz si quis ordeū aut frumentū agro; suoz; non
meteret sed faceret ibi pecora sua pasci: non est dubiū qn tenere-
tur ad totā decimā frumētū 7 ordeū solūedā ergo idē erit si her-
ba pporior; agro; det pecoribz suis. si autē loca pascualia sint
publica: aut cōitas recipit aliquā estimatiōē a pziatis quozū
pecora ibi pascunt aut nullā. si recipit aliquā tenet dare deci-
mā de illa. C Et si obiciat q nō teneat cōmunitas ad decimas
qz solutio decimarū est oīs pziati boīs fidelis: siue propter se
siue ppter res suas extra de decimis. c. ex trāsmisā. f. homo fi-
delis de oīb; que licite acgrit decimas erogare tenet: cōmuni-
tas autē nō est homo: ideo non tenet ad decimas. C Dñm qz
nō sit homo fidelis est tñ boīum fidelis: ideo tenet ad decimas
sicut tenet glibet homo singularis. si enī cōmunitas hēt agros
qui colerent de bonis publicis 7 fructus eēt in peculīū publicū
non est dubiū qn inde decime dande eēt sicut de fructibz agro-
rū cuiuslibet singularis boīs. C Si autē cōmunitas non recipit
inde redit aliquos dñm q de rigore iuris pziati q ibi pascunt
pecora sua tenent reddere decimas de herba estimata. C Et p3
hoc pmo qz figs pmittat agros suos pascuales libere ab alijs de
pasci: nībīlomin; tenent pziati ad decimas de herba estimata
vt dictū est supra. h; agri non sint sui: 7 tñ q agri sint cōes non
eximit eos ab onere decimarū cum cōmunitas teneat ad deci-
mas vt dictū est. si det pro pzio agros pascēdos pziatis. ergo 7
in isto casu tenebunt pziati ad decimā. C Secūdo p3 qz si esset
aligs locus in quo non eēt agri pziatoz: 7 tñ liceret pziatis se-
rere 7 colere agros ipsos cōmunitatis. manifestū est q quilibet
solueret decimas de fructibus quos colligeret in agris illis. sic
igitur si pascua sint cōmunitatis ipsi tenebunt ad decimas illi
quozū aīalia ibi pascunt. C Sed cā dubitationis est qz vt cōi-
ter de pascuis publicis nemo decimas soluit: hoc tñ non est nisi
qz boni agri pascuales q aliquos redditus pstare poterāt vt con-
muniter sunt pziatoz q de eis decimas reddūt. Si autē cōmuni-
tas aliquos agros optimos habeat cōcedit pziatis fructus illo-
rum p pzio: 7 de talibus debent decime vt dictū est supra. agri
autē quos sine pecunia cedit cōmunitas pziatis sunt quasi iuri-
les 7 de talibz non dant decime. hoc enī est qd de iure cōi in no-
uālib; obseruat. nāz religiosi tenent ad decimas solūedas de
locis illis que occupauerint si illa loca erāt puz decimalia: siue
essent domus habitate siue agri q colerent siue loca pascualia.
vt dicit extra de deci. c. cōmissus. Et dicit ibi glo. qz sunt noua-
lia a quoz decimatiōe oēs religiosi sunt exēpti de iure cōmuni:
7 rīdet q sunt loca inutilia palustria 7 montana 7 steriles agri
de qbus ecclesia parochialis nībīl puz pcepibat: vel ita modi-
cum q sine lesione pōt illud amittere. talia enī loca cū coli inci-
piunt noualia vocant. 7 de his nō solūt decimas religiosi ex-
tra de verb. signifi. c. qd per nouale. sic autē est vt cōiter de agris
vel locis pascualibz cōmunitatis que ipa cōitas cedit pziatis
sine pzio: 7 ideo qz talia loca p se inutilia sunt 7 de talibus nībīl
vel modicū pcepere possit ecclesia parochialis ēt si pertinerēt
ad iura pziatoz: ideo de talibus non dant cōiter decime.
C An de terra ex vna dispositione in aliam cōuerā decima de-
beat 7 econtrario. Questio. 156.

Queretur si terra que erat sub vna dispōne mutet ad
aliaz: an debeat decima de illa. C Dñm q
sic. nā quocunq; fructus habeat de terra que olim erat decima-
lis semper erit decima solūedā. Apote. n. vno modo terra q puz
habitabat. i. in qua erant domus mutari in agros qui colant: 7
tunc soluet decima de illis agris qz iaz terra illa fuerat decima-
lis extra de decimis. c. cōmissus. C Alio modo mutet terra. f.
vt in agris fiant domus. 7 tunc de domibz illis soluit decima:
non qdem q soluat qritatē decime pdialis que solebat solui de
fructibus agro; qz etiā qn manebant agri non tenebant oīs
ad certā estimatiōē decimationis: imo si nībīl vellent semina-
re aut colligere in agris non tenebant ad aliquā decimā agro-

rū. tenebunt ergo habitates in domibz illis ad decimas psona-
les. Et hoc verū esset nisi enormiter lederet ecclesia: qz ppter le-
sionē ecclesie reuocat pūlegiū alicui concessū sup decimis nō
solūedis vt extra de decimis. c. suggestū. ideo credendū est q si
aliqua ecclesia h; agros aliquos de qbus totaz vel pziā decima-
tionē h; 7 alijs veller edificare domos in agris qbus edifi-
catis non deberent inde nisi decime psonales ab habitatore q
ille non solū tenebit ad decimas psonales: sed ēt tenebit ad to-
taz decimationē que regulariter puenire solebat illi ecclesie ex
sagris: qz alia ecclesia lederet enormiter: qñ lesionē non permit-
tit ius. C Alia est mutatio q terra que colebat mutetur in pa-
scua: 7 hanc mutationē multi faciūt vt defraudēt ecclesiā iuribz
decimarū. sed isti multū erant. Primo qz dato q aliqua terra
nunq; fuerit culta s; semp ager pascualis debent decime de ea.
nam de pascuis decime dant extra de decimis. c. cōmissus 7 c.
puenit. Secūdo errat 7 pziue qz iste ager puz colebat 7 erat
decimalis: ideo qcquid de eo fiat transit cū onere suo 7 debent
ex eo decime de fructibz eius siue locent fructus ad pecuniā: siue
oīs depascat cū pecoribz suis vt dictū est pcedenti. q. q autem
agros q colebat vīt in pascua vt idē nō soluat decimas faciūt
in piculū aīe sue 7 tenent ad decimas itegraliter soluendas de re-
ditu pascuoz. C Alio modo mutet terra pascualis in agros q
colant. 7 tunc dñm q integre dant decime de fructibz: 7 iste est
casus in. c. allegato cōmissus. f. 7 sicut etiā de pascuis olim deci-
me soluebant. ita 7 nunc de eisdē ad frugū fertilitatē translatis
decimas volum; absq; diminutione pīolui. C Alio mō mutet
terra q puz erat sterilis in agros qui colant mutet: 7 ista pprie
vocat noualia. Et ad eē noualia duo requiruntur. Primū est q
de nouo pīdatur: qz nouale est ager nunc puz pīdus extra de
verbo. signifi. c. inouate. Secūdo est q talis locus puz esset steri-
lis aut inutilis: de quo nībīl aut modicū ecclesia parochialis p-
cepibat. e. t. c. qd per nouale. C Et circa talia noualia est distin-
guēdum q aut faciētes noualia sunt religiosi: vel viuētes in cōi
vel sunt laici siue non tales. Si pmo modo non tenent ad deci-
mas de noualibz. 7 h; ex pūlegio cōcesso oīb; religiosiis extra
de decimis. c. ex parte tua. sed est verū de noualibz que pprie
manibz colunt vel expēsis suis. secus si alijs locēt noualia illa co-
lenda: qz tunc illi tenebunt ad decimas agro; illorū. Si autē nō
sint religiosi q faciunt noualia tenent de iure cōmuni ad oīdas
decimas de noualibz: imo 7 si quis pīdipit decimas in aliena
parrochia si noualia fiant non accipiet decimas de illis eo. tit.
ca. cum ctingat. 7 figs in feudum habet decimas alicuius par-
rochie 7 fiant ibi noualia non recipiet ratione feudi decimas
de noualibus eodem titū a nobis.

C An messes exurēs arbores cedens teneat ad decimas: 7 quō
de his decimas dabit. Questio. 157.

Queretur occasione pcedentiū cum terre sint decima-
les: 7 teneat ecclesie ad istud onus. figs mes-
ses exurat aut arbores cedat: aut greges dīstruat: vel perdat an te-
neat ad decimas: 7 quō de his decimas dabit. C Dñt aliq iuri-
ste vt Innocēt; extra de decimis. c. cōmissus: q tenet facies h;
ad estimatiōē decime. alij vt Joā. an. in nouella. c. oñt aut qz
fecit ex iusta cā vt in bello iusto 7 tūc nō tenet aut sine cā: 7 tūc
tenet. 7 vey ē b. C S; tūc dicit cū ecclesia nō deat sine culpa sua
pziari iuri suo: quō qñ pīdita vastant in bello iusto nō dāt deci-
ma ecclesie. nāz v; q siue iustu siue iniustu sit bellū temp debeat
tur decima ecclesie: qz ecclesia nunq; est in culpa: iō non o; iure
suo fraudari. Itēz quia si bellū est iniustu ille q oānū oāt tenet
ad estimatiōē decimarū. si aut bellū est iustu ille q patit est i cul-
pa: ideo ille tenebit ad estimatiōē. C Dñm q si in bello iusto
hoc fiat nemo tenetur ad decimas. nō enī q oānūz inferit: qz ille
cū iustu bellū foueat pōt licite occidere 7 pziari 7 oāna iferre. si
aut facere licuit non tenebit ad aliquā estimatiōē oāni oati: 7
ideo neq; decimarū: q o oānūz passus est nō tenet ad decimas:
qz nībīl de fructibz pcepit 7 nō solū decimā s; totū pīdidi: iō nō
tenebit ad aliqd cū pīdēdo nō fuerit i dolo: 7 ita ecclesia nībīl tūc
pcepit qz nībīl est vñ pīdipat. C Lū at obijcit q ecclesia nō ē in
culpa iō nō o; fraudari iure suo nō tenet rīa: qz iterdū sine culpa
pziatur qz iure suo vt sunt vulgati casus in iure. Item si omnes
fructus gradine vel caumate perierint nībīl pcepit ecclesia qz nō
est vñ: 7 tñ non tenet agricola ad decimā tūc. C Aliter pōt dici
q forte ecclesia est in culpa. nā non est ecclesia ipsa oom; in quā
pueniūt fideles: sed ogregatio ministroz: 7 isti interdū pessimi
sunt ita vt sepe pp eo; scelera non solū pū decimalis q eis debe-
tur s; ēt ea que ad laicos ptiuent pereūt: 7 iō non ē mirū si deci-
marū pditionē nūc iuste sustineat. C Ad scōm dñm q nō tenet
Sexta pars Matthei. Abulensis.

3. modo.

1. rō.

2. rō.

4. modo.

5. modo.

Ad loca cē
noualia
duo regrūf

Distinguū-
tur loca no-
ualia.

8

Nōn illos
rū. ad qñ. q.

Obiectio.
1. rō.

2. rō.

Rāso.

Ad. 1. rōnē

Ad. 1.
rōnē.

Ad. 2. rōnē

¶ An de rebus quocumque titulo ad aliquem peruenientes sit soluenda decima.

Questio. 159.

Queretur an de rebus quocumque titulo ad aliquem peruenientes sit soluenda decima. i. an de reb^{us} imobi-
lib^{us} que pueniunt ad aliquem teneant^{ur} soluere decimas sicut de
quolibet lucro. ¶ Dicendum q^{uod} alig^{is} distinguunt an perueniat res imo-
bilis ex hereditate: aut ex donatione: aut ex aliqua opatione p^{er}
qua def. Si p^{ri}mo modo distinguunt q^{uod} aut heres est suus vt fili^{us}
legitimus: aut est heres alien^{us}. i. qui instituit: vel qui als venit
ab intestato. si est heres suus dicit^{ur} q^{uod} non tenetur ad decimas:
q^{uod} eadez p^{er}sona reputat^{ur} cu^m eo cui succedit: et sicut testator non te-
net^{ur} ad decimas imobilium que iam h^{ab}ita neq^{ue} heres suus. Alia
ratio est q^{uod} istis de iure nature debita est hereditas et talis viu^{er}
te patre o^{mn}is est et sola administratio ei deest. vñ nō censet^{ur} nūc
alig^{is} acgrere sed iaz habere cū iaz o^{mn}is esset: sed incipit admini-
strare et q^{uod} o^{mn}is est vel q^{uod} rem h^{ab}et effectū suaz ex vna cā ex alia cā
non pōt eam acgrere donec desinat eē sua. Et ista est cā p^{ri}ncipua
quare isti non tenerent^{ur} ad decimas toti^{us} hereditatis eo q^{uod} totū
q^{uod} ad euz puenit est lucrū: et de lucro est dāda decima extra de
decimis. c. ex trāmissa. si autē sit alius titulus lucratiu^{us} vt ex le-
gato ex donato dicit^{ur} indistincte soluendā esse decimā eo q^{uod} to-
tū hoc est lucrū. ¶ Alij dicit^{ur} q^{uod} non est vez hoc sed q^{uod} de nulla
re imobilī est dāda decima: q^{uod} res transit cum onere suo: et ideo
de re imobilī dant^{ur} decime. s. de fructib^{us} eius: de ipsa tñ non
dant^{ur} decime. Itē q^{uod} si heres legatari^{us} donatari^{us} et q^{uod} cunq^{ue} h^{ab}is
re imobilēz ex titulo lucratiuo teneretur ad decimas et illa cito
transirent oēs res ad ecclesiā: q^{uod} non est conueniens. Itē q^{uod} deus
filiis israel mādauit de fructib^{us} dare decimas et nō de possessio-
nib^{us}. hec est opinio glo. extra de decimis. c. pastoralis. ¶ S^{ed} ala-
nus Joānes Vincenti^{us} tenebat^{ur} q^{uod} de oibus puenientib^{us} ex titu-
lo lucratiuo maxime si nō sit heres suus debe^{re} decima. et Hosti.
recitans istorū positionē rñdebat ad tres rōnes supra factas q^{uod}
sunt rōnes glo. s. non op^{er} ponere illas solutiōes ne rursus opor-
teat argui ctra solutiōes ipsas q^{uod} non teneamus illā positionē.
¶ Oēs autē doctores vt cōmūiter tenent positionē contrariam
s. q^{uod} de imobilib^{us} non sit dāda decima. Hoc tenet Hosti. et Joā.
an. in nouella ti. de deci. c. pastoralis et Henric^{us} eo. ti. c. puenit et
fere oēs doctores posteriores in. ca. pastoralis. oñt tñ oppositio-
nē p^{ri}ma. s. q^{uod} tenet dādā de his decimā d^{icitur} iuris rigore iustiorē eē.
sed scōam que dicit nō esse soluendā esse benigniorē et tenendā.
¶ S^{ed} tñ v^{er}o dicēdū q^{uod} neq^{ue} de iuris rigore illa sit iustior cū rigor
iuris nō astringat ad hoc: et fundamētū est q^{uod} l^{ex} a deo posita
de decimis nō obliget nunc sed solū institutio nouiter facta per
ecclesiā vt dicit^{ur} est supra. tñ q^{uod} tū ad decimas soluēdas. s. de q^{uod}
bus rebus decime debent^{ur} iura posuerūt regulā. s. q^{uod} ille decime et
de illis rebus soluz debeant^{ur} que dabant^{ur} in veteri testamēto et
que postea ex cōsuetudine approbata dant^{ur}. extra de decimis. c.
in alig^{is} bus. s. ille decime nēcio sunt soluende que ex lege diuina
debent^{ur} aut loci cōsuetudine approbata: sed decime de reb^{us} imo-
bilibus non debent^{ur} ex veteri testamēto: q^{uod} ibi nō inbebat^{ur} deus
dari decimas nisi de fructib^{us} et non de possessionib^{us}. s. neq^{ue} de-
bent^{ur} ex loci cōsuetudine approbata: q^{uod} in nullo loco est cōsue-
tū de talibus decimas dari. ergo nullo iure debent^{ur}. ¶ Cū autē
rñdebant tenētes contrariā opinionē q^{uod} in veteri testamēto nō
soluebant^{ur} decime nisi de fructib^{us} quia deus ibi tradidit terraz
israelitis et potuit apponere q^{uod} cunq^{ue} pactū voluit: vt significat^{ur}
Leui. 25. c. et extra de dona. c. per tuas. q^{uod} nō pōt facere do-
nator bñanus cuius res non est totali^{us}: ideo donādo non potuit
eximere rē a iure decimationis et onere. ¶ Dicēdū q^{uod} etiā istō nō
v^{er}get^{ur}: ga l^{ex} aliud sit de donatione bñana aliud de diuina: tamē
cū decimarū onus nō sit naturaliter incūbens rei. sed ex institu-
tiōe: l^{ex} homo donās non potuerit eximere rē donatā ab aliquo
onere q^{uod} eam consequet^{ur}: tñ si nullū onus incūbebat ei transibit
res donata sine onere: et q^{uod} res imobiles non tenent^{ur} aliquo one-
re decimarū de iure diuino neq^{ue} etiā de humano neq^{ue} de cōsue-
tūne etiā si donator nō eximat rez ab onere decimarū non tene-
bit^{ur} heres donatari^{us} legatari^{us} et quicūq^{ue} talis ad decimam
de rebus imobilibus. ¶ Alia ē ratio erat conueniens. s. q^{uod} omnia
cito trāfirēt ad ecclesiā per frequentē decimationē. Ad quā rñ
derūt q^{uod} poterat in h^{oc} p^{ap}ā p^{ro}uideri statuēdo q^{uod} ecclesia cogere^{re}
vēdere imobilēz vt non manerēt oia apud eā: vel q^{uod} l^{ex} debere^{re}
imobile q^{uod} nō reciperet imobile sed estimationē. ¶ S^{ed} dicēdū
q^{uod} non stat. nāz et si non reciperet ecclesia nisi estimationē cum
quoridie trāferant magne hereditates p^{er} institutiōes et successio-
nes ad alios: p^{ri}cia oium rerum trāfirēt ad ecclesiā et non eēt q^{uod}
posset tanta soluere: et ecclesia in imenium vitare^{re} p^{er} longū tem-

pus: ideo neq^{ue} istud tollebat inconueniētia. Et ideo dicēdū q^{uod}
neq^{ue} de eqtate neq^{ue} de iuris rigore tenent^{ur} boies ad decimas re-
rum imobilium que pueniunt ad eos titulo gratuito vt ex institu-
tione et legato et donato. Sic tenet Innocē. extra de decimis. c.
non est: et Bernardus. e. ti. ca. pastoralis. et dicit^{ur} q^{uod} decime sunt
dande nisi de fructib^{us} terre et de operib^{us} manuum. i. de his que
acquirunt^{ur} ex aliquo labore vel negotio: non aut^{em} de his que dā-
tur titulo gratuito. ¶ Cū autē obijci^{at} eo. ti. c. ex trāmissa q^{uod} fi-
delis homo de oibus que licite acgrit decimas soluere tenetur.
Exponunt q^{uod} intelligit^{ur} de eis que pueniunt ex bñano vel a ma-
nibus: et iō non extēdit ad imobilēz veniētia titulo gratuito: im-
mo neq^{ue} ad mobilia: vt figs ex testamēto vel donatiōe pecuniā
accipiat non tenet^{ur} ad aliquā decimā illius. ¶ S^{ed} quid si alig^{is}
acgrat imobilēz nō ex titulo lucratiuo sed ex labore vt ex iusto
bello: vel patrocinio: vel simili causa: an debeat^{ur} de illis decima.
¶ Et quantum ad hoc de rigore iuris non videt^{ur} dubiū: q^{uod} sol-
uēda est decima psonalis q^{uod} est sibi lucrū ex opatione: et tñ alig^{is}
dicit^{ur} q^{uod} adhuc de hoc imobilī nō est danda decima. Sic refert
Innocēti^{us} e. ti. c. nō est. s. itē si alig^{is} p^{er} mercede militie vel aduo-
catiōis vel p^{er} alio opere suo recipiat ex pacto vel sine pacto ali-
quod castrū vel villam vel aliā possessionē imobilēz: nunquid
de ea o^{mn}is dare decimā p^{re}dicta ratione. s. q^{uod} de imobilī nō sunt dā-
de decime. Alij tñ dicit^{ur} q^{uod} etiā de imobilib^{us} sunt dande deci-
me. ¶ Sed dicēdū q^{uod} circa decimas psonales vt in plurimū
statut^{ur} consuetudini: et tamen de rigore iuris etiam de imobilib^{us}
in hoc casu vident^{ur} dande decime.

¶ An d^{icitur} piscatiōe sint dāde et sint p^{re}diales vt p^{re}dictales. Q. 160.

Queretur an de piscatiōe sint dāde et sint p^{re}diales vt p^{re}dictales. Q. 160.
an de piscatiōe sint decime dāde et an sint
tales decime p^{re}diales iudicāde vel persona-
les. ¶ Dicēdū quantum ad primū q^{uod} potest dupliciter hoc acci-
pi. Uno modo q^{uod} q^{uod} habeat flumina vel stagna aut loca in q^{uod}
piscat^{ur}: et vt p^{er}mittat alijs piscari ibi recipiat aliquaz pensionem.
Alio modo quantum ad illos q^{uod} piscant^{ur} siue in flumine publico:
siue in priuato ex cessione alterius siue in p^{ro}prio. Si accipiat^{ur}
p^{ri}mo modo: manifestū est q^{uod} decime sunt dāde de illis p^{ro}ueni-
tibus. sic dicit^{ur} extra de decimis. c. peruenit. s. de p^{ro}uenitibus mo-
lendinorū et piscariarū decimas p^{ro}soluam. piscarie autē dicit^{ur}
loca in q^{uod} bus piscamur: et nō solū soluunt^{ur} decime sed et sine de-
ductione expēlay eo. ti. c. pastoralis. Si accipiat^{ur} scōm mō o^{mn}is
q^{uod} sunt soluēde decime: nō q^{uod}dem de p^{ro}uenitib^{us} q^{uod} nō sūt p^{ro}uentus
sed de lucro. nāz in piscādo nō est redditus sed potest esse lucrū et
reddi^{re} tunc decima: et hoc siue in flumine publico q^{uod} piscat^{ur} vbi
nihil dat^{ur} pro iure piscādī: siue in loco p^{ri}uati alicuius vbi dat^{ur} ali-
cus sit p^{ro}prius et piscat^{ur} ibi dominus et vedit^{ur} pisces vel sumit in
cibum suū et familie tenet^{ur} dare decimas: sicut si quis in p^{ro}prio
agro pascuali faciat pasci pecora p^{ro}pria vltra decimā quaz dat^{ur}
p^{ro} pecorib^{us} tenet^{ur} ad decimā herbarū vt ostensum est supra.

¶ An sit p^{re}dialis vel personalis.

Questio. 161.

Quantum ad scōm quere^{re} an decima sit p^{re}dialis vel
p^{ro}sonalis. ¶ Dicēdū q^{uod} non potest vocari
p^{ro}prie ista decima p^{re}dialis: q^{uod} p^{re}dialis datur de p^{re}dij et terre na-
scētibus: et tñ decima de redditu piscariarū vel de lucro piscatio-
nis non est de terre nascētibus et fructib^{us}: ideo nō est p^{ro}prie p^{re}-
dialis. ¶ S^{ed} dicēdū q^{uod} potest eē vel personalis vel mixta: vel
magis declinās in p^{re}dialez q^{uod} in p^{ro}sonales: et ideo p^{ro} hoc distin-
guendū: q^{uod} aut cōsideratur q^{uod}ntum ad p^{ro}uentus quos alijs reci-
pit de piscarijs quaz h^{ab}et in flumine p^{ro}prio vel stagno: aut q^{uod}ntū ad
lucrū de piscatione. Si p^{ri}mo modo iudicat^{ur} decima p^{re}dialis: q^{uod}
l^{ex} nō sit de fructib^{us} terre decimatio sed de p^{ro}uenitibus pecuni-
arijs: tñ datur illi. p^{ro}uent^{ur} p^{re}dij et nō rōne persone: q^{uod} nullaz ope-
raz ipendit^{ur} ibi p^{ro}sona: et tñ p^{ro} eodē accipimus esse decimas p^{re}-
diales vel ratiōe p^{re}dij debitas sicut o^{mn}is extra de d^{icitur}imis. c. tua no-
bis. s. oēs qui ad decimas rōne p^{ro}sonarū aut p^{ro}diorū tenent^{ur}
eas cu^m integritate p^{ro}soluant: et ideo iste decime dāde vident^{ur} illi
ecclesie in cuius territorio piscat^{ur} et piscarie de q^{uod} bus p^{ro}uentus
dant^{ur} locate sunt. ¶ Si autēz queras de piscatiōe distinguūt
aliqui q^{uod} aut q^{uod} piscat^{ur} in flumine publico vbi licz cuiq^{ue} piscari
nullo dato p^{re}cio neq^{ue} parte piscatiōis: aut in loco p^{ri}uato vbi da-
tur p^{re}cium vel pars piscatiōis. Si p^{ri}mo modo dicit^{ur} esse p^{ro}so-
nale decimam et deberi ecclesie in cuius parrochia recipit quis
sacramēta: et non in cuius territorio sunt sita loca piscatiōis. Si
aut^{em} dato p^{re}cio dicit^{ur} esse q^{uod}ntū p^{re}diale et deberi ecclesie in cuius
territorio sunt loca piscatiōis. ¶ Sed dicēdū q^{uod} nō stat: quia
nulla ratio distinctiōis est in vtroq^{ue} casu: ideo si in vno est d^{icitur}i-
ma p^{ro}sonalis: in alio quoq^{ue} erit p^{ro}sonalis. Itē quia nulla rō est

Sexta pars Matthei *. Abulenſis. f ij

Doc. rñſio.

Inno. ſnia.

Obiectio.

Rñſio.

Petitio.

Rñſio.

Decimatio

A

Distō p^{ri}mi
questi.

Rñſio ad
q^{uod}ntū p^{ri}mi.
1. mō.

Rñſio ad
q^{uod}ntū p^{ri}mi.
2. mō.

A

Distō scōi
questi.

1. modo.

Distō scōi
modi et rñ.
quorūdā.

Confuta.

1. rō.

2. rō.

quare fit pdialis: qz hic non attendit nisi labor humanus et indu-
stria: et ideo psonalis est decima s3 pisces de gbus est lucrū be-
neficio aque et terre vident: neqz fit distinctio ab aliquo perito
nisi q̄tum ad p̄tēs piscariarū et lucris piscariis qz p̄mū est
pdiale scdm psonale. Sic dicit Innocētius et Joā. an. et Henri.
in. c. non est et Ber. et Hostien. extra de feriis. c. 3. Idem autē est
figs de pprio flumine vel stagno pisces capiat et vēdat. de lu-
cro enim debet decima sed est psonalis et debet ecclesie in qua
recipit sacramēta oīs piscarie. Dicit tñ doctores qz figs de ma-
ri pisces accipiat et ponat in aliquo stagno vbi aliq̄diu viuāt
debetur decima ecclesie parochiali in cuius territorio est sta-
gnum vt docet Innocētius et Joannes and. extra de decimis.
cap. non est. Sed non est intelligendū qz totaliter de illis deci-
ma debet etia fm rigore iuris. sed solum de incremento quod
putantur accepisse in stagno illo.

¶ An de venatiōe debeatur decima et cui ecclesie. Qd. 162.

Queretur de venatiōe an debeatur decima et cui ecclesie. C Di-
cendū ad p̄mū qz de venatione decime debent
extra de decimis. c. non. s. de militia et venatiōe et omnibus bo-
nis decime sunt ministris ecclesie tribuēde. C Ad scd̄s dicēdū
qz hec questio tāgere poterat etiā animalia māsueta que nos pa-
scimus vt oues: boues: et capras: sed cui ecclesie de his debeatur
decima infra dicit. nunc vō de illis solis que ad venationē pri-
nent dicamus et oia hec sunt fera. naz mansueta animalia nemo
venat sed capit p libito: et ideo vt cōter oīs venatio p̄tinet ad
personale decimā. C Sed pro h̄ est magis considerādū. s. quia
aut aialia que venantur sunt inclusa in aliquo ambitu aut libere
vagant p montes et alia loca. Si libere vagant vōm q̄ est deci-
ma psonalis qz puenit pure opere et cura hūana et nō beneficio
terre lucrū istud: naz cuiuslibet p3 talis venatio. Si autē sunt ani-
malia inclusa sicut sunt ciroylli: et dāme: et leporēs: et alia aia-
lia q̄ solent eē inclusa in locis certis. dicit alig qz de talibz vena-
tio p̄tinet ad decimā pdialem et danda est ecclesie in cuius terri-
torio sunt inclusa aialia: qz illa viuunt beneficio terre illi: extra
de decimis. c. cū non fit. C Alij tñ volunt qz fit psonalis decima
et datur ecclesie in qua venator recipit sacramēta: qz oia hec ve-
niūt artificio et opere hūano. et istā opinionē magis tenet Inno-
cētius extra de decimis. c. nō est. et ad. c. cū non fit rīdet qz ibi nō
puenit fructus ex artificio hoīs sed ex sola dei gratia daf. Qd p3
qz semen mortificat a deo et nō homine operāte viuificatur et
fructū plus affert. sed aialia reclusa nō moriunt: ideo nō est de
eis dāda decima pdialis sicut de eis que dei soli opera veniūt:
sed vt de illis que magis veniūt ex opere humano. S3 Hostiē.
tenet decimā istā neqz esse prediale neqz psonale sed mixtam.
C Dicēdū qz circa talia potissime standū est consuetudini: et tñ
de rigore magis videtur pertinere ad personalem vt vult In-
nocen. q̄ ad prediale vt placet quibusdam.

¶ An de molēdinis fit decima danda: et an fit predialis vel per-
sonalis. Questio. 163.

Queretur an de molēdinis fit decima danda: et an fit
pdialis vel psonalis. C Dm ad p̄mū qz
de omni molēdino decime sunt dāde: et qz molendinū ab anti-
quo duplex esse solebat. s. de aqua et v̄eto: de vtroqz iubeat ec-
clesia solui decimas. de molēdino in ags p3 extra de decimis. c.
peruenit et. c. pastoralis vbi dicit qz de puentibz molendinorū
decime sunt soluēde. et intelligit de molēdino in aqua. P̄mo
qz qñ absolute accipit molēdinū intelligit de molēdino in aqua:
qz illi cōpetit p̄cipue et p̄mo hoc nomen. C Scd̄o quia qñ fit
mentio de alijs molēdinis non vocant absolute molēdina sed
cū dēmiatiōe. s. molēdina ad ventū. et. c. ex transmissa. et ideo
si ponant absolute intelligit de molēdinis in aqua. C Tercio ap-
paret qz in allegato. ca. puenit. statim post molendinū subdit de
piscariis. et idē in. c. pastoralis. ergo ad idē p̄tinet s3 piscarie sunt
in ags. qz intelligit de molēdinis aquarū et de his decime sol-
uuntur. i. de puentibz que dantur p actu molēdi in his. sic dicit
in allegato. c. puenit. s. de puentibus molendinorū. C Aliud est
molendinū ad v̄etum: et ē de puentibus huius dande sunt deci-
me. et. c. ex transmissa. s. miluē cōpellatis de his que pueniunt
de molēdino ad ventū vt decimas sine diminutione persoluat.
Sunt tñ alia molēdina que sine vento et aquis cōsistunt tractu
boium aut bestiarū: mota aut si per aliq̄ ingeniū moueri p̄tnt:
et de his iura nō faciūt mentionē. quoniam rara erant a p̄ncipio
et etiā nunc: et tñ cū ex eis lucrū pueniat necessariū est qz de eis
decime dentur: nā ista est cā ex qua pbat papa qz de molendino
ad ventū decime sunt dāde. s. qz de oibus que fidelis homo lici-
te acgrere potest decime sunt soluēde. et. c. ex transmissa. C Ad se-

cundū v̄bz qdā putat d molēdinis ad aquā et ventū esse decimā
pdialem: qz mouent vi aquarū et ventorū. Sed vōm qz nō stat
imo op3 esse decimā psonale. P̄mo qz extra de parochijs. ca.
vltimo. iubent sole decime prediorū dari ecclesie parochiali et
ille sunt decime messiu et fructū terre. extra de decimis. c. ad apo-
stolice. q̄ sunt cetera psonales: sed d molēdinis sunt decime bmo
ideo sunt psonales et sunt dāde ecclesie parochiali. C Scd̄o qz
puentus molendinorū ponuntur inter decimas psonales in. c. p-
uenit et. c. pastoralis. ideo sunt psonales. C Tercio qz decime de
lucro sunt psonales qz pdiales dicunt decime de fructibz eo. tit.
c. ad apostolice. sed decime de puentibus molendinorū vocantur
decime. de lucro et nō de fructibz vt colligit in. c. peruenit. et. c. ex
transmissa. C Quarto qz de fructibz terre de gbus datur decime
pdiales manifestū est qz non debet extrahi expēse neqz semē sed
integre soluuntur in. ca. cū non fit. et. c. tua nobis. et tñ post hoc
adhuc dubitat et distinguit an in decimādis puentibus molen-
dinorū sint deducēde expēse in. c. pastoralis. ergo decime d mo-
lēdinis sunt psonales. C Quinto p3 qz ille decime vocant pre-
diales in quarū mā non operat p̄cipue humana industria sed
dei manus in. c. cū non fit. et ista cā reddit ibi quare nō subtra-
batur semē de acervo decimādo neqz sumptus: et tñ circa molē-
dinum p̄cipuū quod est sunt hūani labores et industria: s3 et con-
currat aque et v̄eti que a deo sunt. nō est enī dicēda decima per-
sonalis de sola illa re in qua sola hūana industria solū operatur
qa nihil est in quo manus dei nō operet: s3 quādo totaliter vel
p̄cipue puenit fructus ex dei operatiōe sine nature vltra nostrā
industriam est decima pdialis sicut in fructibz terre: qz oia bmo
pus moriuntur q̄ reuiuiscāt et reuiuiscūt sine nostra opatione: iō
tales vocamus pdiales: sed de molēdinis nō sunt nunc: iō sunt
psonales. C Dicēdū igit qz de oibus molēdinis siue ad aquā
siue ad ventū sunt decime psonales: sed a fortiori de molēdinis
que trabunt ab aialibus sine v̄eto et aqua. nam talia pure sunt
psonalia: qa sola humana industria et labor ibi operat. vnde ma-
gis talia vocatur artificia q̄ molendina: quia in molēdinis ali-
quid operatur deus sicut in aqua et vento.

¶ An de lacte et caseo fit dāda decima. Questio. 164.

Queretur an de lacte et caseo fit dāda decima. C Dicē-
dū qz sic. naz si de pecoribus dāda est deci-
ma dabit etiā de fructu pecorū: sed fructus pecorum est caseus et
lac: iō de his dabit decima. C Scd̄o p3 qz eadē rō est de caseo
et lacte que de lana: sed de lana datur decima vt oīsuz est supra.
ergo de lacte et caseo. C Tercio qz iura expresse hec dicūt extra
de decimis. c. puenit. vbi de lana dicit: et cōter de caseo et lacte i-
telligendū est qz eadē ratio est in illis: et ideo erit idē ius. extra
de constitutionibz. c. translatō. et magis apparet extra de deci-
mis. c. nūcios. vbi de oī fructu iubent decime solui: sed lac et ca-
seus sunt fructus pecorū. ergo de eis datur decima. C Sed dicē-
dū qz eadē est decima casei et lactis: cū caseus nō fiat nisi de la-
cte: et tamen aliquando lac venditur vel erpenditur in aliquos
v̄sus et non format inde caseus: et tunc de lacte est soluēda de-
cima: scilicet estimatio p̄cij.

¶ An de butyro soluatur decima et an fit pdialis vel psonalis. Qd. 165.

Sed dicitur an de butyro soluatur decima. C Dicēdū qz
aut est butyrus quod fit de lacte: aut quod fit
de pinguedine aialis. Si p̄mo modo est dāda decima: et erit alia
decima pecoris alia fructus pecoris eo qz distinguit h̄ fructus a sub-
stantia pecoris et puenit de eo. et eadē rō ē tūc d butyro: et lacte: et caseo.
naz sicut de lacte fit caseus: ita d lacte fit butyrus. C Si aut fit bu-
tyrus de pinguedine aialium vt butyrus de porcis vel de anseri-
bus nō est dāda decima. Et ratio est qz hic butyrus nō est fructus
aialis sed ps substantie: et nō pōt accipi nisi de animali occiso li-
quefacta quadā pte corpis eius: sed aial iam dēmiatur: est: iō nō
v3 rursus dēmiari: qz bona fides non patit vt idem bis exigat
neqz ecclesia v3 decimā duplicatā recipere. C Et qd dicitur est de
butyro dicendū est de adipe vel sepo vnde cādele sunt: nō est
enī decimandū. et ratio est qz nō est fructus sed pars animalis.
C Sed obicit qz fit decimandū butyrus et sepus: naz ista sunt lu-
cra qdam et de oibus lucris est decima danda. extra de decimis
c. nō est et. c. ex transmissa. sed lucra sunt hec: qz qñ decimata fue-
runt aialia ista de gbus fit sepus et butyrus non erāt talia et tāta
vt inde butyrus posset puenire sed parua: ideo de lucro isto va-
bitur decima. C Dicēdū qz non stat. p̄mo qz si ppter incrementa
animaliū daretur decima hec non soluz de butyro et sepo dāda
esset: sed et de valore maiori aialis tēpore quo occidit ad tēpus
quo decimat: et tūc cū sit dupluz aut triplū in valore deberet tri-
plari decima, qd falsū est. C Secūdo qz non tenet rō: nā incre-
menta

Inno. snia.

Doctozum
dēmiatio.

Notādū.

¶ An ad
p̄mū q̄stū.
¶ An ad
scd̄s q̄stū:

Notādū.

Alioz rñ.
ad q̄stūm.

Hosti. snia.

Dēmiatio
docto.

¶ An ad
p̄mū q̄stūz
q̄onis.
Duplx mo-
lēdinū.
P̄mū.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Scdm.

¶ An ad
1. q̄stū. qd.

Constit.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Nihil ē
i quo ma-
nō dei nō
operet.

Doc. rñ.
ad scd̄s q̄
stūm.

¶ An ad

q̄stū. qd.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

Determi-
natio.

¶ An ad

q̄stū. qd.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

7. rō.

8. rō.

9. rō.

10. rō.

11. rō.

12. rō.

13. rō.

14. rō.

15. rō.

16. rō.

17. rō.

18. rō.

19. rō.

20. rō.

21. rō.

22. rō.

23. rō.

24. rō.

25. rō.

26. rō.

27. rō.

28. rō.

29. rō.

30. rō.

menta aialiu sicut non vocatur fructus ita neq; vocantur lucra eo qd non distinguunt a substantia rei: lucrum autem in re aut circa rem puenit: et lucra qm non sunt decimata sunt decimanda: et tñ hic decimatu est incrementu. Pro quo sciendū qd aut hic considerat substantia pecoris aut maior valor. si substantia nō est decimanda: qz iam decimata est cuq; a principio de pecorib; data est decima. si autē valor maior dicēdū qd puenit istud incrementū ex eo qd pecora postq; fuerūt decimata maiora effecta sunt per alimētū: de alimēto autē dāda est decima. naz aut pecora pasta sunt de frugib; aut de herbis. si de herbis dāda est decima: siue a dño agri si precii recipit pro pascuis: siue a domino pecorū si sine p̄cio pecora pascunt ibi vt dictū est supra. si autē alant pecora de frugib; iam ille decimate sunt: ideo incrementa pecorū decimata sunt neq; sunt iaz decimada et sequēter neq; butyrū neq; sepiū qm non sunt fruct; sed animaliu ptes non sunt decimada. Sed quere an psonalis vel p̄dialis sit decima lactis: casei: et butyri. Dicēdū qd sicut oñsum est p̄cedenti. q. ideo dat decima de lacte et caseo quia datur pecorib; quorum sunt fructus: et sequēter pertinebit decima lactis casei et butyri ad genus illud ad quod pertinet decima pecorum: sed decima pecorū est mixta ideo et de lacte et caseo erit mixta. Sed videtur magis pertinere ad p̄diale qm ad personale et multis placet: et cōter dabit ecclesie parochiali: qz de pecoribus nō est semp p̄dialis sed mixta: et solui partim in vna parochia et partim in alia si pecora mutant loca pascuorū: ideo et de lacte et caseo idē erit iudiciū nisi aliud obtrineat cōsuetudo que in his multū valet: vt pote si habet cōsuetudo qd decima pecorū diuidatur fm loca in qbus pecora pascunt diuersis partib; anni et qd non diuidant decime lactis casei et butyri: s; soluunt itegraliter in loco domicilij dñi pecorū vel in altero istorū locorum.

An de melle et cera debeatur decima et cui ecclesie. Qd. 167.

Queretur an de melle et cera debeatur decima et cui ecclesie. Dicendū qd debetur vt p̄ extra de decimis. c. nūcios. s. de apibus et oī fructu decimas soluere compellat. Aliq; intelligūt qd de ip̄is apib; sit decima dāda. S; falsum est quoniam dari nō pōt: sunt enī fera aialia. et ideo s; sint in arboze mea non sunt mea quousq; includant in alueario. insti. de re. diui. s. apij: et non pōt capi animalia hec vt decime sed decimatio est de fructu. i. cera et melle vt dicit Inno. et Jo. and. in nouella extra de deci. c. nūcios. Ad scdm dicit aliq; qd sit p̄dialis decima et debeatur ecclesie parochiali: eo qd pueniūt fructus isti de florib; et herbis terre illi in qua manēt apes. S; dicēdū qd est decima psonalis: qz ingenio et industria hominū puenit. naz s; apes naturaliter formēt cerā et mel: tamen qd homo capiat apes et teneat fructum earum puenit ex industria et labore: ideo ad psonales decimas p̄tinet: maxime qz apes non manent in eodez loco sed mutant aluearia eorū fm tps in qbus dā regionib;: id nō p̄tinet ad p̄diales decimas s; ad psonales.

De qbus alijs reb; et lucris sūt soluēde decime. Qd. 168.

Queretur de qbus alijs reb; sūt dāde decime. Dicendū qd nihil est de quo decime nō debeantur si in eo aliquod lucrū puenit: vnde non solū de fructib; terre et arborū et aialibus decime sunt soluēde sed et de pascuis et nutritis animaliu et venationib;: piscationib;: molēdinis: furnis: balneis: pensionib;: redditibus: aurifodinis: argentifodinis: lapidicinis: negociis: artificijs: militia: seruitio: de lacte: caseo: butyro: et de oī lucro generaliter. Sic dicit Raimūdu in sūma ti. de decimis. et hostiē. in sūma. e. ti. s. de qbus reb;. et Joā. an. in nouella in. c. peruenit et b oēs generaliter. Et causa huius est quia extra de decimis. c. nō est. postq; multa p̄ticulariter enarratur dicit qd decime de oibus bonis sunt reddēde. et e. ti. c. ex trā smissa. v. qd de oib; que fidelis homo licite acgrit decimas soluere tenet. De pascuis autē et venationib; et piscationib; iaz dictū est supra. et de molēdinis: lacte: caseo: et butyro: cera: et melle. De furnis autē idē est dicendū. s. qm coquētes in furno dant p̄cium vt pmittantur ibi coquere est decima soluēda de illo p̄cio. sic p̄ eo. tit. c. pastoralis. vbi queritur an in decimis libani sint expense deducēde. sed istud verū est de furnis vbi dñs furni pro p̄cio pmittit alijs coquere panē in clibano et ipse dat libana. naz de redditib; clibani est dāda decima: secus de illis furnis in qbus sine p̄cio quisq; coquet: siue furni sit p̄p̄ius siue alieni: naz cum ibi nullus sit puentus nulle sunt decime. S; obicietur qd etiā si gratis coquāt sit decima soluēda: qz ita erat de pascuis. s. qd siue domini agro pro p̄cio recipiat pecora ad pascuum siue gratis datur decima: sed in p̄mo modo datur decima de p̄cio: in secūdo dat decimā dñs pecorū de herba estimata:

et si domini pascuorū sola sua pecora ibi pascat soluet decimā vt oñsum est supra. Dicendū qd nō est simile: quia in pascuis est aliquid p̄diale. s. fruct; terre. i. herba: et de illa debetur decima p̄dialis: sed in furno nihil est nisi p̄sonale: qz per industria et laborem totū est ppter quod nō est ibi decima nisi de lucro: s; qm dñs furni gratis permittit alijs coquere siue ipse det ligna siue nō det non est ibi aliquod lucrū: ideo nulla decima debet. De balneis quoq; debet decima. s. de puentibus balneorū s; figs recipiat p̄cium vt pmittat aliquos in suo balneo lauari vel exhibeat eis ministeria balneatiois. Si autē gratis pmittat balneari nulla decima ē sicut dictū ē de furnis. De aurifodinis: argentifodinis: lapidicinis: et oibus minerijs metallarijs decime sūt soluēde cū magni redditus pueniant dominis istaz mineriarū. Sed hoc est verū qm pensio inde puenit: secus si sint in loco publico et nullis p̄hibeat fodere in his et metalla et lapides erueret: qz tunc cū nulli sint puentus nulle sunt decime. S; obijciē qd siue sit publice minerie siue priuate et gratis cōcedantur debeatur ideo decima sicut dictū ē de pascuis supra. q. 155. Dicendū qd nō est simile: qz herba est fructus terre q nascit annuatim: et ideo decime p̄diales de ea soluēde sint: potissime qd de oibus fructib; iubemur decimas reddere. extra de decimis. ca. nūcios. sed lapides: lapidicinis: et aurū: et argentū mineriarum nō vocat p̄p̄ie fructus terre vel agri sed poti; pars agri. nam lapides eruendo de lapidicina reddit; ager inutilis: sed de suba rei non reddit decima sed de fructu: ideo non datur decima de his qm gratis cōceduntur erui: cū vō pro p̄cio erui pmittuntur datur decima nō tanq; de fructu sed de p̄sione vel puentu. Si quis vō id qd de lapidicina et aurifodina eruit p̄p̄ie fructum agri vocaret. esset dicēdū qd de his esset decima danda: et si gratis concederent erui: sed melior est p̄cedens sentētia. De molib; quoq; dāda est decima. i. de fructu eorū. s. de pascuis et herbis locis que sunt in nemore puato: siue dominus pro p̄cio recipiat pecora ad pascū siue gratis. etiā de cessione lignorū cum hoc quoq; p̄ p̄cio pmittit et generaliter qquid illud sit de quo recipit redditus de nemore est reducendū ad decimā sicut datur decima de agro vel de lucro. de oibus quoq; pensionibus et redditibus debent decime inqatū ista sunt quedā lucra: vt si def redditus vel pensio pro domo: vel agro: aut alia re: vel pro operis animaliu nostrorū: quas operas alijs damus pro p̄cio. de his nāq; ex rigore iuris sunt etiā decime soluēde: vnde si quis det alteri p̄ciū vt permittat eis seminare agros suos dabit dominus agroū decimā de pecunia que est pensio agri: et colonus dabit decimā de oibus fructib; quos collegerit: sed decima de fructib; que est coloni est ibi p̄p̄ie p̄dialis. decima autē pecunie p̄sonarie est ibi non p̄p̄ie p̄dialis sed magis est p̄sonalis: cum ex eadē re nō cōpetant due decime integre p̄diales: sed colonus dat integram decimā de oibus fructibus cum omnes ad eum pertineat. ergo decima de pensione pecunie magis erit p̄sonalis de quibuscq; pensionibus vel redditibus siue in pecunia ventur: siue in fructu debetur decime: vt si pro agro vel domo vel pascuis det colonus dñi agri vel pascuorū certas mēsuras frumētū vel oues aut porcos vel huiusmodi. de oibus his tenetur dominus soluere decimas. De negociatioib; quoq; et artificijs decime dantur. nam extra de decimis. c. non est. dicit de negociatione decimā esse dandā et in. c. pastoralis. sed in ea detrahuntur expense ad soluēdā decimā. e. c. de artificio. eadem ratio est cuq; in eo sit aliquod lucrū et de lucris sit decima dāda: sed vocatur negociatio opus mercatorū: artificij autē est operatio manualis: et ga vtrūq; habet lucrū de vtrūq; datur decima: et nunc omne officiū vel occupatio quantūlibet nobilis que est acquisita vocatur artificij et debet de illa decima. De militia quoq; datur decima in allegato. c. nō est: et intelligit quantū ad stipēdiā que militib; dantur ex qbus sustentantur et dicantur qbus contenti esse debēt Luc. 3. et contenti estote stipendijs vestris: neminē cōtratiatis. Etiam quātum ad lucra que milites habent in bellis p̄dada et irrumpendo regiones et loca hostilia. nam si sit iustum bellū efficiuntur sua ea que capiunt milites: et ideo tanq; de licite acquisitis tenentur ad decimas et totū hoc intelligitur nomine militiē. S; nūquid doctor de collecta vel salario lecture et aduocatus de mercede aut pecunia aduocationis dantur decimā. Dicendū qd sic de doctore et quolibet lectore tenet illud in glo. Bernar. c. pastoralis. Et ratio est quia est lucrū quoddā vel bonū: et de oibus bonis sunt decime reddēde in. c. non est. De aduocato dicendū idē: ga s; vtrūq; sit aliquāliter officiū mercenariū: tamen magis mercenariū est officiū aduocationis qm publice doctrine que cathedraliter da

Sexta pars Matthei *. Abulensis. f. iij

Risio. B

De balneis debet decia.

De aurifodinis argētifodinis lapidicinis et oib; metallarijs soluit decie. Obiec. Risio.

L

De molib; dat decia.

De negociatioib; et artificijs dat decie.

Quid negociatio dicitur artificij sint. De militia dat decia.

Dubium.

Risio.

Aduocati si sūt absoluti a decimis.

De seruitio
soluiſſe dca.De of lucro
soluiſſe dca.

Notadū.

Male acq
ſita ſſe in ou
plici oſia.Riſio ad
qſi. qōis.
1. modo.Iudei d p
dijs ſuis d
cimas red
dē cogūf.De dcmis
pſonalib⁹
diſtinguēdū.

Dubium.

Nonulloz
reſponſio.
Rōnes in
3iūm.
1. rō.

2. rō.

Rō i 3iū.
L

Doc. riſio.

tur: ideo directius tenet aduocatus ad decimaz q̄ doctor vel lector: sed vterq̄ tenet. **C** De seruitio quoq̄ debet decima. i. de pecunia que dat alicui pro seruitio vel q̄libet re cōuertibili in pecuniā debet decima: q̄ vel cōprehēditur noīe lucri vel nomine bonoz acq̄ſitorū non per titulū gratuitū. **C** De omni quoq̄ lucro quoniā nō expedit diuagari per plures spēs generaliter dicit q̄ quicq̄d est q̄d ad lucrū pertinet erit decimādū: 2 sunt oēs iste decime pſonales. **C** Sed considerādū q̄ circa oīa hec q̄ dicta sunt de decimis pſonalib⁹ multū valet cōſuetudo. 2 hoc tam quātū ad ſolui vel nō ſolui decimas de q̄buldā rerū iſta nominatū: q̄ etiā ad quantitātē partis. i. vt nō ſit decima: ſed nomine decime aliqd parū vel multū.

C An de male acq̄ſitis ſit dāda decima.

Qd. 169.

Queretur an de male acq̄ſitis ſit dāda decima: vt de furto: ſymōia: vſura: meretricio: biſtriona tu 2 ſimilibus. **C** Dicēdū q̄ non eadē ſnīa quantum ad oīa. Pro quo ſciendū q̄ quedā ſunt male acq̄ſita que ſunt imobilia 2 ex q̄bus pueniunt fructus. ſicut ſunt agri 2 pecora quoq̄ que fructū reddūt l; non ſunt imobilia: alia vō ſunt mobilia que nō reddunt fructū ex ſeipſis. **C** De p̄mis dicēdū q̄ etiā ſi male acq̄ſita ſunt ſunt decime dāde eis: q̄ eccleſia exigit decimas de reb⁹ illis a quocūq̄ poſſeſſore vel detentore: etiā ſi ſciat illuz p̄donē eē vel hereticū vel ſchiſmaticū: neq̄ in hoc approbat crimē aut accipit aliqd de crimine: ſed ſolū accipit decimaz illam que debet ſibi nō ratione pſone poſſidētis ſed rōne p̄dij: 2 q̄ apud quēcūq̄ maneat p̄dij illud facit fructus debet decima eccleſie de illis fructib⁹. ſic enī iudei de p̄dijs ſuis decimas reddere cogunt extra de decimis. c. de terris: 2 q̄d dicit de imobilib⁹ videt idē dōz de oībus alijs de q̄b⁹ debet decima p̄dialis vel quaſi: vt de pecorib⁹ que ſetus gignunt 2 intra ſolius parrochie territorij aluntur. nā certū eſt q̄ a quocūq̄ grex poſſideat q̄ de fructibus debet decima. Et idē videt dicēdū de penſionib⁹ 2 redditibus: vt de p̄ſonibus paſcuozū: 2 molēdinarum: 2 aliarū rerū que redditus habēt: 2 maxime quādo certus redditus datur dñō nullis detractis expēſis: quia hec ſunt quaſi decime p̄diales. ſi aut ſint res mobiles 2 de q̄bus vt cōmuniter ſunt decime pſonales que ex induſtria hominū pueniunt. eſt diſtinguendū. ſ. q̄ illicite acq̄ſita tranſit in dominium aut nō. ſi non tranſit non pōt de eo dari decima ſicut de pecunia vel reb⁹ mobilib⁹ furto vel rapina habitis q̄ non tranſeunt in dñm p̄donis: nullo enim tpe efficiūt domin⁹ p̄do: etiā ſi in eternū poſſideat vel detineat. Sic autē decima non eſt dāda de pecunia furto accepta: neq̄ enī eſt hic aliqd lucrū cum iſ q̄ ſuraf nihil acgrat: q̄ nunq̄ efficiūt domin⁹. ſi autē tranſit dñm rei male acq̄ſite: aut cōpetit repetitio: aut nō contra acgratē. ſi competit repetitio nō eſt dāda decima. ſic eſt de pecunia habita ex ſymonia 2 vſura. nā tranſit in dominij vſurarij 2 ſymoniaci: 2 tñ cōpetit repetitio contra euz. L; in hoc eſt dubitatio: q̄ aliq̄ dicūt nunq̄ tranſire in dominij pecuniā vſurarij 2 ſymoniaci: ſ; ſue tranſeat ſue nō ſemp eſt es alienū 2 cōpetit repetitio. 2 de h nō eſt dāda decima ſed eſt reſtituēda ei cui debet de iure. Si aut tranſit dñm 2 non cōpetit repetitio tūc: videbat q̄ de tali poſſet dari decima 2 elemoſyna: q̄ iſta pecunia effecta eſt ipſi poſſidētis 2 non detinet illicite q̄uis illicite acq̄ſiuit. Sic eſt de meretrice 2 biſtrione. nāz iſti turpiter acgrunt: 2 tñ non cōpetit repetitio contra eos. 2 tñ dicunt q̄dā q̄ ne approbari videat delictum iſtozū non recipit eccleſia decimā. **C** S; obijciūt aliq̄ contra hec generaliter. ſ. illicite acq̄ſitū eſſe non tollit decimā: q̄ illicite acgrere eſt delictū: 2 delictū non p̄ſtat imunitatē. ſ. de interdicitis 2 rele. l. relegatos. ſ. vltimo. 2 criminofuz nō dignitas ſed pena comitari debet: ſed ſoluere decimas eſt onus quoddā. ergo nemo ppter delictū eximeſ ab hoc onere. ergo illicite acgrrens tenebit ad decimas. **C** Scō quia xps dixit. facite vobis amicos de mamona iniquitatis Luc. 14. c. vocatur aut mamona iniquitatis. i. diuitie ex iniquitate acq̄ſite. ergo de illis licet facere amicos tam pauperes q̄ ſacerdotes dādo elemoſynas 2 decimas. **C** Sed in contrariū videt q̄ nō poſſit de aliquo illicite acq̄ſito fieri decimā: q̄ dicit extra de decimis. c. ex trāſmiſſa q̄ de licite acq̄ſitis debet fidelis homo ſoluere decimas. ergo inuitur q̄ de acq̄ſitis illicite non ſoluerent decime. **C** Dicēdū q̄ diſtinctio ſupra poſita vera eſt. 2 p̄mo in ſpāli videndū de bonis imobilib⁹ ex quib⁹ redditus pueniunt an dētur decime. Et dicēdū q̄ quantumlibet ſint male acq̄ſita vtpote ſi nullo mō tranſeant in dñm ſ; furto vel rapina accepte ſunt: adhuc de illis datur decima de fructib⁹ ſuis: 2 nolētibus ſoluere decimas eis apud quos bona ſūt exigit 2 accipiet eccleſia dcmas l; ſciat

rem furto vel rapina aut violētia detineri. Sed dicēdū q̄ talis non pōt elemoſynā dare de hac re neq̄ de fructib⁹ eius. Et ratio eſt q̄ eſt es alienū. ratio differētie inter hec eſt: q̄ decima eſt onus reale q̄d ager ipſe dat 2 nō perſona: 2 ideo nō tam dicēdus eſt detinēs agrū decimas dare vel ſoluere q̄ eccleſia erigere 2 accipere. vnde dādo decimaz nihil dat de alieno detinēs agrū: ſed accipit illud eccleſia. ſecus de elemoſyna q̄ elemoſyna non eſt aliqd debitū ſed donatur 2 eſt pſonale 2 nō reale: ideo ſur: vel raptor: aut violētus detētor euz nihil iuris habeat in re quā detinet non pōt administrare dādo aliquid de ea neq̄ de fructibus: q̄ tam rē q̄ fructus v; vero dñō. **C** Circa bona mobilia quozū non ſunt fruct⁹ ſed poſſet circa lucra vt in pecunijs 2 ſimilib⁹. dicēdū a fortiori q̄ ſiquis illicite acgrat. i. teneat. ſ. p̄furtum violētia rapinā dolū neq̄ decimas dabit neq̄ elemoſynā: de elemoſyna eadē cā eſt que ſupra. ſ. q̄ res aliena eſt 2 de alieno nō poteſt elemoſyna dari. 1. q. 1. c. nō eſt putāda decima differt. nāz in imobilib⁹ debet decima rōne p̄dij 2 rei 2 nō ratione pſone: ideo apud quēcūq̄ ſit res etiā apud raptorē decime ſoluuntur: hic vō non ſunt fructus ſed p̄nt cōſiderari lucra: 2 hec ſunt pſonalia: ſed in p̄ſenti neq̄ lucrū aliquid eſt cum ſurp̄redo violētus dolofus non efficiat rem ſuam: 2 ideo neq̄ res neq̄ aliquid rei ad ipſos p̄tinet: 2 ſic non eſt aliqd de quo aut detētor decimas ſoluere poſſit: aut eccleſia ab eo erigere dbeat. **C** Circa res autē mobiles per vſurā 2 ſymoniā acq̄ſitas ſolet dici q̄ tranſit dñm in accipientē. l; aliq̄ dicunt q̄ nō tranſeat ſed magis videtur q̄ tranſeat. Et erit ratio differētie inter vſurariū 2 ſymoniacū ad furē 2 p̄donē: q̄ ſur 2 p̄do nullaz cām habēt acgrendi: ideo nunq̄ efficiunt domin⁹ l; rem detineat: ſ; vſurarius 2 ſymoniacus habēt aliquā cām acquirēdi. ſ. q̄ dās pecuniā vſurario 2 ſymoniaco ſponte tranſſerunt illaz in vſurariū 2 ſymoniacū: 2 per hoc deſinūt ipſi eſſe domini 2 tranſſerunt ius rei in illuz cui tradunt eaz: ſis autem cui furto aut rapina res auferet nulli dat: 2 ideo nō p̄uat ſeipm dñm neq̄ poſſeſſione ciuili ſaltē quā in animo retinet: vno autē exiſtēte domino in ſolidū non pōt alius effici dñs: ſur igiſ 2 p̄do nunq̄ efficiuntur dñi ſed vſurarius 2 ſymoniac⁹ ſic. **C** Sed contra iſtos q̄ male acgrunt 2 ſine cā cōpetit repetitio. idē eſt de aleatoz. nāz efficiuntur domini: 2 tñ competit repetitio. nāz ludētes. ex pacto 2 volentes ſe p̄uant dominio rerū 2 tñ tranſſerūt in alios: ſed quia ſine cauſa faciunt detinet illicite acq̄ſita per aleas que ſic acq̄ſiuit. **C** Et de his dicēdū eſt q̄ nō datur decima neq̄ elemoſyna: q̄ iſti dñi ſunt. ſ. ga aliſ p̄diderūt dñm: tñ non poſſunt aliqd miniſtrare ga tenēt reſtituere 2 ſic elemoſynā nō poſſunt dare q̄ illa non dat de alieno. decimam quoq̄ nō poſſunt dare q̄ nihil eſt ibi de quo eccleſia decimā petat. ſ. non eſt fructus q̄ non ſunt p̄dia neq̄ ſunt lucra: ga nihil efficiunt ſuū vſurarij 2 aleatores 2 ſymoniaci: 2 tñ ſi hic decima daret de lucro eſſet dāda q̄d nulluz eſt: ga lucrū non eſt niſi in re p̄pria. vnde nō ſoluz non petit ab iſtis decimas pſonales de his reb⁹: ſed etiā ſi ipſi ſponte daret 2 eccleſia ſciat de hoc eē non recipiet dcmas illas q̄ non ſunt decime ſed p̄da. 2 accipit eccleſia tunc id quod non eſt decima 2 a quo nō pōt dari. **C** Circa meretrices 2 biſtriones eſt dōm q̄ iſti efficiunt dñm eozū que acgrunt 2 nō cōpetit cōtra eos repetitio. Et hec p̄mo q̄ ſi ipſi turpiter accipiūt turpiter dant illi qui dant: 2 in cōmuni cauſa turpitudinis potior eſt cā poſſidentis: 2 ita a meretrice 2 biſtrione repetitio potior eſt. **C** Scō quia l; meretrix turpiter agit recipiēdo mercedē: vnde dicit q̄ meretrix turpiter agit q̄ meretrix eſt: ſed nō turpiter recipit q̄ meretrix eſt vt inuitur. ſ. de condi. ob. turpē cauſam. l. idem eſt 2 ſi. ſ. quoties. 2 ideo id q̄d meretrix recipit ſuū efficiūt niſi aliq̄ ſeducat petens ab eo vltra conſuetudinē 2 recipiēs putate illo tantū ſolūtū dari quantum illa petit: vel ſi extorquet ab aliquo ſibi vltra ſolūtū dari ne eum prodat aut infamet. nam iſta per extorſionē habētur 2 non tranſeunt in dominij meretricis vel ſaltē contra eam cōpetit repetitio ſuper hac re. 2 de hoc manifeſtū eſt q̄ nō pōt aliquid administrare meretrix: q̄ eſt es alienū 2 tenet reſtituere: ſed de eo q̄d acq̄ſiuit non extorquēdo neq̄ fallēdo liberaz administrationē habet meretrix ga vere domina eſt. 2 ideo dicēdū q̄ elemoſynā dare pōt ſed nō dat regulariter decimā. De p̄mo cā eſt q̄d euz meretrix ſit domina pōt donare de ſuo libere q̄d voluerit 2 bonū eſt dare elemoſynā: q̄ l; in peccato mortali ſit q̄dū meretrix eſt de illuſtrabit forte cor ei⁹ ppter bona opera l; non ſit meritoria ſaltem orationib⁹ eozū q̄ elemoſynā recipiūt. **C** De decimis 2 oblationibus meretricis eſt quaſi regulare q̄ nō recipiant. 2 l; ppter turpitudinē ſuam l; in hoc aliqui dicunt meretrice nō tenet

Quid d
cima ſit.Quid ele
moſyna
ſit.De aliq̄
nō p̄t on
ri elemo
ſyna.Lōis rī.
ad q̄d q̄.
2. mō.
DDe vſu
rario ſi
moniac⁹
2 aleato
re ſi ſol
uit dca.De mer
etricib⁹
2 biſtrion
ibus.
1. rō.
2. rō.De mō
loz ſi
penes
mas
obligat
nes mer
etricis.

neri ad decimas: quia vilitas vite laqueis legum eas astringere noluit ut dicitur. C. de adulterio. l. que adulterium. Sed ob id quod non est verum: imo tenet meretrices ad decimas. quod autem vilitas vite ab soluat eas a laqueis legum hoc est verum quantum ad penam criminis. scilicet ut non puniatur ut adultere: sed quantum ad alia onera et debita non eximuntur a lege. Et ideo est dicendum quod tenentur ad decimas personales de lucro meretricij: sed ecclesia non accipiet eas propter turpitudinem meretricis ne videatur approbare factum et vitam illius. Sic Deuteronomio. 23. ca. non offeres mercedem prostibuli neque precij canis. De histione idem est: quod viles personas istas reputamus et non approbat ecclesia officium istorum: sic autem sunt alique persone quod oblationes non recipit ecclesia si publice diffidentium. i. discordantium et ad concordiam redire nolentium non recipit ecclesia oblationes. 90. di. c. oblationes. etiam oblationes opprimentium pauperes. e. c. etiam oblationes raptorum extra de rapto. c. super eo. etiam oblationes publicorum usurariorum. extra de usu. ca. quod in omnibus. etiam oblationes meretricis et generaliter omnium publice peccantium. 17. q. 4. ca. miro. Sed adhuc circa meretricem distinguendum: quod aut peccatum suum est notorium aut saltem publicum vel est occultum. Si est occultum sicut ipsas tenet decimas solvere ita ecclesia debet recipere: dato quod sacerdos recipiens has decimas vel prelatus nouerit quod tunc recipere poterit: neque est aliquod inconueniens: quod non videtur approbati peccatum de quo non constat. Si autem peccatum sit publicum aut illa permittit de peccato aut non. si penitet non solum decimas aliarum rerum sed etiam decimas meretricij periti temporis recipiet ecclesia si illa obtulerit quia non est despiciendum in illa id quod est propter id quod fuit. 50. di. ferru. Si autem non penitet non debet recipere ecclesia decimas eius et ita meretrici sit insolubile quod solvere tenetur. nam propter delictum non desinit obligata esse ad decimas: sed solvere non potest quod aut soluet ecclesia vel alteri: non ecclesie quod illa recipere non vult: non alteri quia nulli licitum est aliena cedere preter domini voluntatem extra de decimis. c. tua nobis. et de iur. i. c. ca. te. Est tamen consilium in hoc casu quod elemosinam faciat de officio diocesani ut sic deus cor eius illustret ad exequendum de peccato. hoc enim tenet Innocentius. et Joannes. an. extra de deci. c. ex transmissa. et ibi glo. et fere omnes doctores. et Hostiensis. in summa. eo. ti. 5. et de quibus rebus et. an. prescribi possit. Ad rationes in contrarium dicendum sic. Ad primam quod delictum non prestat immunitatem: et ideo per nullum delictum quantumcumque graue eximimus quis ab onere decimarum: et ita usurarii. symoniaci. fures. aleatores et quicumque alij soluunt decimam: et tamen de his que per furtum preda. symonia. usuram. aleas habuerunt non soluunt decimas eo quod nemo soluit decimas nisi de eis que habet: sed habita his modis non sunt habentis quod vel nullo modo transeunt in omnium vel non pleno iure cum copetatur repetitio: ideo de his non possunt isti solvere decimas: et sic non excusantur ab onere decimarum per delictum: quod sic de nullis rebus quas haberet solueret decimas: quod falsum est. sed ideo de his non soluunt decimas quia nihil habent de quo soluunt quia hec non sunt sua. Ad secundum dicendum quod vocatur mamona iniquitatis: non quod ex iniquitate acquisitus est: sed quod talis est quod homines ad iniquitatem trahit et alijs modis exponit ut dicitur ibi. Ad argumentum in contrarium dicendum quod de illicitis non est soluenda decima. sed de illis que ita illicite acquiruntur quod illicite retinentur. nam talia cum sint es alienum non consistunt in bonis nostris: et hec proprie acquiruntur illicite. nam que post acquisitionem possunt licite retineri non dicuntur illicite acquisite sicut est de meretrice. nam illa illicite agit quod fornicatur sed non illicite recipit. nam non peccat in recipiendo: quod alius cum fornicari et recipere pecuniam sint actus distincti aderet peccatum nouum hoc quod est recipere pecuniam ad id quod est fornicari quod est falsum. illa autem illicite acquiruntur que illicite accipiuntur et talia semper illicite retinentur: et de talibus verum est quod non sunt dande decime.

An si quis repperit teneas de eius valore dare decimam. 26. 170. Queretur si quis habuerit rem et eam perdidit vel furto aut rapina ei ablata fuerit antequam decime teneas de eius valore decimam dare. Aliqui dicunt quod non: quia non tenetur dare decimam nisi de rebus suis: et tamen id quod perijt iam non est in bonis nostris: ideo de eo non videtur decime dari. Contra dicitur quod autem quod de decimis personalibus aut predialibus. si de personalibus vixit si quis habet acervum totius in area et aliquis clausuratus est vel palam rapuit illum. dicendum quod autem queritur quantum ad forum conscientie aut quantum ad forum iudiciale. Si primo modo de videtur quod ad nihil teneas: quod satis erat quod iste tanta diligentia adhiberet pro re ecclesie. i. decimis quantas pro re sua. nam in re sua nemo dolus committit: ideo cum non potuerit perire decima nisi pereunte re ista: et circa re propria presumitur iste habere di-

ligentiam: et qui diligenter se habet non tenetur de periculo rei pereuntis: quia nemo tenetur ultra id quod potest. Si autem queratur in foro contentioso. Dicendum quod aut fuit dominus rei in mora soluendi decimas aut non. si fuit in mora tenetur. si non fuit in mora non tenetur: ut si antequam colligerentur vinee de vineis vel in torcularia deduceretur cum non perisset adhuc tempus colligendi vineas aliquis furtim vel violenter abstulit vineas: de nullo tenetur colonus quantum ad ea que ablata sunt: sed solum quantum ad ea que manent. sic etiam si fruges quis inuasit in agro antequam meteretur et nondum transferat tempus metendi non tenetur rusticus ad decimas de eo quod oblatus est. si vero post messionem reliquerit quis fruges non collectas in agris et ignis inuasit eas vel perdo quia colonus est in culpa tenetur de rigore ad decimas. sic est si acervum depuratum. i. ventilatum longo tempore reliquerit in arboribus quicquid periculi acciderit tenetur rusticus ad decimas. Idem etiam si totus acervus detulit in domum suam non soluta decima: et ignis vel aliud periculum perdidit totus quod collectum erat vel partem tenetur colonus ad decimas totas: quia in culpa est cum fuerit in mora. et ideo est de decimis pecorum que determinato tempore soluende sunt. scilicet quod datur animal et non estimatio. nam si ante tempus illud aliquo casu perierit totus grex vel pars gregis tenebitur dominus gregis ad totas decimas: neque ad partem earum. si vero elapsio tempore perierit cum iam incipiat dominus esse in mora tenebitur ad decimas integraliter. De hoc dicit Raimundus in summa. ti. de decimis quod decime de fructibus. i. prediales statim dari debent. 16. q. 1. c. decime. et extra de deci. c. cum homines. ergo si non soluat statim cum copetenter solui possunt in mora est rusticus. periculum spectat ad ipsum et ita tenetur ecclesie. si vero non erat adhuc in mora sed violenter sibi ablatus fuit ab extraneo cui non poterat prohibere non tenetur sed agat ecclesia contra doctorem. Et hoc pro regula teneas quod semper posterior mora nocet ei per quem fit. ff. de per. et como. rei ven. l. illud. et ff. de usu. l. debitor. et hoc dico quod si rusticus erat in mora tempore violentie tenetur ad totalem decimam totius acervi: dabit tamen ecclesia actiones suas rustico contra violentum. si vero ecclesia erat in mora recipiet solus decimam de residuo. Et hoc verum est nisi propter moram ecclesie sine qua non audebat rusticus tangere fructus: non reposuerat ideo rusticus fructus quos ante reposuisset in locum securum: tunc quicquid tollitur perit ecclesie periculo ad minus usque ad complementum decime: ecclesia enim non debet petere lucra cum damnis aliorum. Sed quod si rusticus dicit sacerdoti ut accipiet fructus decime et ille noluit: et post aliquantulum temporis petiuit sacerdos a rustico decimam et ille non dedit: et post hec perit fructus cuius periculo pereat. Dicendum quod regula est quod in his semper ultima mora spectanda est: et ei per quem venit cedit periculum: et quia in casu predicto ultima mora fuit rustici ipse tenebitur. sic patet in l. allegata illud. et l. debitor. et tenetur hoc Ber. et ala. extra de decimis. c. cum homines in glo. Et ita sunt hic tres casus. primus est quando nullius culpa neque mora fructus pereunt: ut si ante tempus collectionis: et tunc quia neutrius est mora viri usque est damnum. si quod ecclesia non recipiet decimam nisi de eo quod residuum fuerit: et si nihil est residuum nulla accipiet decimam. Secundus casus est quando fuit rusticus in mora: ut si elapsum est tempus soluendi et non soluit: maxime si requisitus fuit ut solveret quia tunc etiam si nihil residueat de fructibus tenetur ad totas decimas non solum in foro contentioso sed etiam in foro conscientie: et quod dictum est supra quod non tenetur in foro conscientie est verum quando de mora non multum constat: quia tunc presumitur fecisse diligentiam quam potuit: sed quando manifeste constat de mora et potissime si fuit expressus requisitus quia non potest purgari ista mora tenetur ad decimas in foro conscientie etiam si de fructibus nihil maneat. Tertius casus est quando damnum accidit culpa sacerdotis. et hoc potest dupliciter accidere. Uno modo ante fructus reconditos in domum. Alio modo post reconditos. De primo quod de iure est quod rustico non liceat fructus de agris deducere in domum sine presentia sacerdotis ne fraudetur ecclesia in quantitate decime. si ergo rusticus tunc requisitus ut sacerdos iret ad recipiendum vel videndum mensurari fructus in agro aut arboribus: et sacerdos noluit vel non potuit: et ob hoc rusticus non potuit prohibente sacerdote deducere fructus in domum et accidit periculum tenetur sacerdos ad totum. si quod non solum perdet totam decimam sed etiam tenebitur rustico ad soluendum omnes fructus: et hoc maxime si rusticus istud expresse protestatus est quod verum est si tale periculum accidit quod rusticus non potuit prohibere ut violentiam vel ignem. secus si post talem requisitionem et moram sacerdotis reliquit rusticus fructus incustoditos in agris: et aliquis eos furatus est. nam tunc non solus non tenebitur sacerdos rustico ad estimationem fructuum: sed etiam

2. Rñ. ad qñ. qñie. 1. modo.

B Rai. snia.

Dubium.

Rñio.

Tres casus penes hoc. Primus.

Scds.

Tertius.

1. mō. 2. mō.

tenebatur rusticus ad decimas integre soluendas cum videat fuisse in dolo cum reliquerit in areis fructus incustoditos detracto hoc quod tenebatur sacerdos ad soluendum custodiam fructuum temporis illius post quod regitatus est usquequo fructus perierunt: quia quantum ad hoc sacerdos erat in mora: sed quantum ad hoc quod perierunt rusticus fuit in culpa. Si autem fructus erant reconditi et sacerdos erat in mora nolens recipere decimam peribit illius periculo: tamen non tenebatur ipse rusticus ad fructus percipientes sed omnes pereant: quia in nulla culpa est quantum ad hoc sacerdos quia percipit fructus postquam illos rusticus recondiderat. Decima tamen tota perdet sacerdos si tanta pars perierit de fructibus et non sine portione nem ut si erant mille mensure de quibus debebantur centum in decima et perierunt incensio vel alio periculo ducente: sed maneat octingente nullas decimas de illis soluet rusticus: imo et si soleat tunc que erant pars decima perierit non soluet decima de non gentibus substantiis. Si vero quinquaginta sole perierit dabit rusticus alias quinquaginta mensuras sacerdoti ita ut non pereat ibi nisi decima vel ante omnia pereat decima: quia solus sacerdos est tunc in mora. Si autem queratur de personalibus decimis dicendum quod hic non potest considerari mora sic sicut supra. Et prima ratio est quod non sunt sic tempora soluendi limitata circa personales sicut circa prediales: et ideo neque sacerdoti neque laico imputari potest sic manifeste mora: sed soleat dici quod decime personales debeant solui in fine cuiuslibet anni. Secunda ratio est et efficacior est: quod decime personales non solvuntur de aliquibus fructibus determinatis sed de lucris: et hec in pecuniis solvuntur: ideo quod diu quibus habet tantum quantum valet decima personalis potest soluere decimam personale debita: quia hic non perit res determinata de qua debeatur decima sicut est in predialibus. Ad rationem in contrarium dicendum quod si res perdit non sint in bonis nostris: maxime quando esse deherit: ut per incendiis vastata: tamen quia fuerit ali quando esse potueramus dare decimas et nolimus: tenemur ex illa mora et culpa ut solvamur ac si in bonis nostris manerent.

Quare nunc dantur decime personales cum in veteri testamento non darentur.

Questio. 171.

Queretur quare nunc dantur decime personales cum in veteri testamento non darentur. Alii negant premissum quod dicunt illas datas esse in veteri testamento: et ideo dicunt eas deberi de iure divino sicut prediales. sicut tenet Innocentius extra de decimis in summa et Joannes an. in nouella. et in summa et plurimi iurisperiti. unde vocat Innocentius hereticos eos qui dicunt non deberi decimas personales. Si intelligat non deberi. in nullo iure deberi verum est quod debent de iure canonico et dicere non deberi est dicere mentiri totam ecclesiam que hoc instituit et asserit. Si autem intelligat quod non debebant in veteri testamento et etiam non debeatur nunc de iure divino sed solo canonico verum est: tunc erraret Innocentius vocans hereticos eos qui rectius sapiunt quam ipse. et ita tenet beatus Thomas de aquino secunda secundae. q. 87. et ideo verum est premissum. scilicet quod non debebantur neque dabantur in veteri testamento sed solui nunc dantur ut ostensum est supra. q. 151. Ad questionem ergo dicendum quod datur decime personales in nouo testamento et non in veteri. Et prima ratio propter aliam conditionem illi populi quam habuit. nam fuit datus mandatum de decimis populo iudeorum quod erat populus diuisus per duodecim tribus: et leuite et sacerdotes erant una tribus vel quasi: et poterat alie duodecim tribus videre leuitas qui erant una tribus sine possessionibus dando eis decimam de omnibus fructibus possessionum suarum: et ita non erat necesse quod ultra decimas fructuum darentur alias decimas. Sed in nouo testamento ministri dei quibus danda est sustentatio sunt diffusi per totum orbem sicut et cultores christi: et plurima pars hominum est que de cultura terre non viuit de qua sunt decime prediales: sed de negotiationibus et omnibus occupationibus. ut ergo sicut pro omnibus ministrant christo eius ministri ita ab omnibus pvideatur ministris eius: debuerunt non solum de prediis dari decime sed etiam decime personales de lucris que ad personas pertinent. Secunda ratio est quia dato quod decime prediales neque in veteri neque in nouo testamento sufficerent ministris dei: tamen in veteri testamento non decuit supponi alias decimas: eo quod leuitas cum non essent semper occupati in dei ministerio non erant interdicta alia opera: sed licebat tam sacerdotibus quam leuitis exercere alia opera et negocia honesta: ut pascere greges et de his aliquid acquirere. nam Num. 35. c. dantur sacerdotibus et leuitis vrbes ad habitandum et suburbana eorum ad alenda pecora: et non interdicitur alique negotiationes neque officia leuitis: sed quicquid toti populo laicorum licebat etiam eis licebat propter hoc quod non acciperet pariter possessionis in terra cum laicis sed tota possessio terre daretur laicis: et ideo de his occupationibus poterat aliquid acquirere ad sustentationis partem. Sed in nouo testamento non licet ministris christi implicare se negociis quibus se implicant seculares. et primo. 2. si nemo deo militans implicat se negociis secularibus. et ideo in nouo testamento ultra decimas prediales debuerunt dari alie decime. scilicet personales propter maiorem indigentiam ministroz. Sed procedens causa melior est: et ideo tamen licet auctoritates sanctorum dixerunt decimas personales dandas esse in nouo testamento. Sic dicit Augustinus. 16. q. 1. ca. decime. scilicet de militia negocio et artificio redde decimas: iura quoque hoc statuerunt ut extra de decimis. c. peruenit. et c. nuncios. et c. non est. et c. ex transmissa. et c. pastoralis. et in multis alijs.

Quibus personis et cui ecclesie dande sunt decime.

Qd. 172.

Queretur quibus vel cui decime dande sint: et ista quod habet duas partes. scilicet cui persone et cui ecclesie. prout autem dicitur quibus personis datur: deinde quibus ecclesijs. Circa primum est dubium quomodo dantur decime in veteri testamento leuitis solis: et in nouo testamento non dantur leuitis sed sacerdotibus: et tamen leuite non erat sacerdos. Ad id quod dicitur tamen in nouo testamento quod in veteri testamento dantur decime sacerdotibus dei et propter hoc quod ministrabant Num. 18. c. nunc quoque in nouo testamento solis ministris dei competunt decimarum: et hoc quod ministrant deo et sacramenta offerunt populo. De secundo prout cum populus veteris testamenti esset multus distinctus ab isto populo noui testamenti oportebat ministros quoque distinguere et ratione iurium suorum. erat enim populus iudaicus una sola gens: et illa claudere intra unum regnum et erat locus conlatus deus vnicus. Leui. 17. et Deut. 12. et Josue. 22. c. et hoc poterat intelligi an magna multitudo ministroz erat necessaria vel non: statuit deus ut diuiso populo quasi in duodecim partes esset una pars illorum ministri dei non quidem pars per equalitatem numeri: sed per numerum progenierum. scilicet quod totus iste populus iudaicus a duodecim filiis Jacob deriuatur: et progenies cuiuslibet illorum erat duodecima pars populi: et sic quod Leui erat vnus de his duodecim Ben. 29. c. erant leuite et sacerdotes duodecima pars populi israelis. sed de ista parte fuerunt facte due distinctiones: eo quod segregata fuit una persona a ceteris de tribu Leui. scilicet Aaron et descendentes ab eo vocati sunt sacerdotes: cum tamen ipse esset de stirpe leui: ceteri autem vocati sunt leuite. distinguit autem deus ministeria istorum et iura. nam sacerdotibus dedit maiora ministeria: leuitis minora. scilicet ut ministrarent sacerdotibus Numeri. 3. et 8. quia leuite multi erant dedit eis solis decimas et sacerdotibus non dedit partem earum: sed quod pauci erant sacerdotes dedit eis alia iura minora sed multa essent Num. 18. ca. scilicet primitias: redemptionem primogenitorum: vota: oblationes et sacrificia. et de his nihil habebat leuite. In nouo autem testamento non est aliquis populus cultor dei sed totus mundus: ideo non potuit conuenienter dari aliquod unigenus vel proprium unde essent ministri dei sed de quolibet genere possent esse ministri: et rursum in nouo testamento non erant talia genera sacrificiorum quia in veteri: quia in veteri erant ministratioes carnales et sacrificia de animalibus. in nouo autem testamento sunt spirituales ministratioes. sic dixit christus Jo. 4. c. venit hora et nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate. id est non in carnalibus sicut hactenus adoratus est. Et ob hoc non oportuit esse distinctionem ministroz sicut in veteri testamento. scilicet ut quidam essent leuite et alij sacerdotes sed omnes ministri dei efficiunt sacerdotes: ideo omnia iura que ministris dei competunt in nouo testamento sunt idem distincta. scilicet quod tam decime prediales quam personales quam quicquid aliud est competit sacerdotibus: et ita in nouo testamento datur decime sacerdotibus: non quidem quasi tollant leuitas: sed quia iam leuite nulli sunt quibus datur sed omnes ministri dei sacerdotes sunt vel sacerdotes effici possunt: et ad hoc ordinatur. iura autem que sacerdotibus dabantur in veteri testamento non manent nunc: scilicet redemptio primogenitorum: sacrificia. ista enim specialiter pertinerunt ad illum populum qui deus carnaliter colebat. vota manent nunc sed non dantur omnia sacerdotibus sed attendenda est forma voti: et iuxta eam aliquid quod vult cedit in ius sacerdotum et aliquid non. oblationes autem et primitie manent et cedunt in iura sacerdotum.

Quomodo decime dantur nunc sacerdotibus ecclesie quod alia iura habent cum leuite veteri testamento nihil aliud habent nisi decimas.

Qd. 173.

Queretur quomodo decime dantur nunc sacerdotibus ecclesie qui habet alia iura propter decimas cum leuite quibus in veteri testamento decime dabantur non haberet alia iura nisi decimas Num. 18. c. nam cetera iura sacerdotum erant. Ad id quod dicitur quod sacerdotes nostri quod decimas recipiunt plura iura habent quam leuite. nam leuite solas decimas habebat Num. 18. et solas quidem prediales.

Risio ad
q. q. q. q.
2. m. d.
1. r. d.

2. r. d.

Ad rationem in
contrarium.

Quomodo
iuristarum
risio.

Declaratio
isti risio.

S. Tho. 2a
secunda. q. 87.
ar. 2.

Risio ad
q. q. q. q.
2. m. d.
1. r. d.

2. r. d.

Sacerdoti
b. et leuitis
licebat pas-
cere greges
i. veteri testamento.

dem prediales. nam psonales non habebant vt dictū est pcedē-
ti. q. sacerdotes aut nostri hnt decimas prediales: hnt insuper
decimas psonales vt ostūm est pcedenti. q. habent quoq; pri-
mitias 2 oblationes: q. ista sunt iura parrochialia que dantur
sacerdoti curato. Causa aut prima est q. vt ostensum est pre-
cedenti. q. considerata habitudine illius populi sufficiebat leuitis
decima predialis: ideo nō pcepiebant alia iura: sed fm habitu-
nem ministroy legis xpi nō sufficiunt eis sole decime prediales:
ideo dant insup alia iura. C Scda cā est q. in veteri testō erāt
distincti ministri. i. sacerdotes 2 leuite: 2 iō oportebat iura esse
distincta: 2 sic leuitis gbus dabant decime non dabant alia iu-
ra: sed cetera dabant sacerdotibus. nunc vero nō dāt talis di-
stinctio ministroy: s. oēs sunt sacerdotes: iō oia iura eis dant.
C Tertia cā est q. in nouo testō ministri sunt excellentiores: iō
nō mirū si maiora iura recipiant. vnde dato q. decime predia-
les tam nunc q. in veteri testō sufficerent: non mirū esset si nūc
alia iura vltra bec hēret sacerdotes. C Quarta cā ē q. in vete-
ri testō erāt ministri dei oēs de vna cognatione: 2 poterat se sic
habere ista cognatio ad reliquū pplm: q. nihil ē possessionib?
terre hēret sed tota terra cederet laicis: 2 ideo laici darent bis
sufficiētes redditus qui erant decime: sed nunc in nouo testō nō
est aliquis vnus populus aut gens vna cui diuidenda sit aliq
certa terra sicut diuisa fuit israelitis: q. in diuisione illa pote-
rat haberi pportio laicoy ad ministros dei. i. vt cuz totā terrā
laici recipere darent ministris redditus ad sustentationē: fm
partem proportionalem eis. nunc vero neq; est vna gens oim
christianoy neq; est aliq terra q. eis diuidat respectu cuius ac-
cipiant ministri redditus pportionalē. Neq; etiā sunt ministri
de aliqua vna certa progenie que tota careat possessionib? hē
erat inter iudeos: ideo nō potuit eis conuenienter imponi q. non
hērent possessiones: sicut ipositū est sacerdotib? 2 leuitis vete-
ris testī. C Quinta cā est q. cū nō sint ministri noui testī de aliq
vna tribu sicut inter iudeos nō est eoy multitudo determinata
verisimiliter vt dicat q. talia 2 tanta iura eis sufficere possint:
sed ibi pp hoc q. certa pars populi erant ministri poterat veri-
similr sciri an redditus assignati sufficerent eis: ideo vltra deci-
mas nō mirū si alia iura darent sacerdotibus nostris 2 nō co-
gant nō habere possessiones. C Sexta q. cū nō sint nunc mi-
nistri de vna certa tribu est intentio augere cultū dei q. tum po-
tuerit augeri sine puidicio laicoy: nō est aut puidiciū illoy q. ta-
lia iura 2 tot soluant nunc qualia 2 quot dabant ministris ve-
teris testī cū istud ministeriū incōparabilr sit excellentius illo:
sed ibi dabant decimas: 2 pmitias: 2 oblationes quas nūc dāt.
dabant quoq; vota: 2 sacrificia: 2 redēptiones pūgenitorū q.
non dant nunc vt dictū est. s. loco quozum conuenienter dari
debuerūt decime pdiales: ideo multiplicatio ministroy debuit
pmitti q. diu sufficerent eis isti redditus cuz suis possessionibus
gbus nō erat nūc necē carere sicut in veteri testō vt dūm est. s.
C Septima q. ministri veteris testī non erat cōueniens plus
dare: q. illa iura sufficiebant ad sustentationē eoy: in nouo aut
testō non solū dant iura ministris ad eoy sustentationē: sed et
ad sustentationē pauperū q. non erat in veteri testō: ideo plus
debuit nunc dari q. in veteri testō. Et p. q. in lege veteri pre-
ter decimas que dabant ministris erant alie decime q. dabant
pauperibus solis de triēnio in triēniū: 2 aliud scdū genus de-
cimarū q. comedebant laici 2 dabant partē pauperibus Deu.
14. c. 2 decime que dabant ministris nō erant ad dandū pau-
peribus: ideo cū pro eis solis darent pauciora sufficiebāt. in no-
uo aut testō nō distinguunt ista genera decimarū s. vnica de-
cima dāt: ideo intelligit q. illa decima 2 cetera iura q. dant sa-
cerdotib? nō solū dant in eoy sustentationē sed et in pauperū
sustentationē: 2 ideo maiora iura dare illis op. q. ministris ve-
teris testī: 2 nūc nō op. illis subtrahi possessiones s. denē eq̄lia
iura ad ministros veteris gbus subtraherent possessiones.
C An clericis diuitibus habentibus aliunde sufficientem susten-
tationem decime debeantur. Qd. 174.

Queretur an clericis diuitibus hntibus aliunde suffi-
cientē sustentationē decime debeant. C Aliq
dicunt q. nō: q. leuitis 2 sacerdotibus cōcessit deus decimas 2
alia iura: q. nō reliquit eis aliquā partē possessionis in terra
Nu. 18. 2 Deu. 18. 2 tñ sacerdotes nunc diuitias hnt: ideo non
licebit eis decimas recipere. C Dm q. sacerdotes nō solū ha-
bentes patrimonialia imo hntes q̄tascūq; diuitias licite decimas
accipiūt nisi aliqd aliud obster: ita tenet Inno. extra de deci. in
summa 2 Jo. an. ibidē. 2 allegant multa dicta. decime. n. debent
tur clericis: sed propter diuitias nō licet alicui subtrahere iura

sua. 14. q. 4. c. quid dicā. ergo neq; clericis subtrahent. C Itēz 2. rō.
q. decime non sunt solū pro sacerdotibus sed et pro fabrica ec-
clesie 2 pauperibus. 12. q. 2. c. nobis. 2. c. sequenti. sed ppter di-
uitias clericoy nō est p̄iudicandum fabricis 2 pauperib?. q. b.
tñ fieret nisi darent decime clericis. ergo dant illis etiā diuiti-
bus. C Item si ppter diuitias decime subtraherent nō solum
nunc nō haberent eas clerici: sed etiā in veteri testō sepe sub-
traherent leuitis: vt si ctingeret aliquos leuitas diuites fieri:
vt pote q. negociabant sic vt sustentari possent nō recipiendo
decimas accideret q. interdum decime nulli deberent. q. b. fal-
sum est: cum deus dicat eas quolibet anno solui debere 2 leui-
tis: ideo nō obstat q. diuites essent ad recipiendū decimas.
C Item q. decime sunt dei Leui. 27. s. oēs decime dñi sunt: 2
deus dedit eas leuitis pro ministerio q. d. exercebant Nu. 18. c.
ideo nulli licebat eis ppter diuitias ipsas subtrahere. C Item
si decime essent date leuitis tunc vel nunc sacerdotibus pp so-
lam paupertatē subtrahi liceret cum efficerent diuites: 2 tñ nō
fuerunt date pro paupertate sed pro ministerio q. faciebāt Nu.
18. c. ideo s. paupertas cessaret: cum tñ maneret officiū eedē dan-
de erant decime. C Item cum d. q. leuite nihil possidebant 2
ideo dabant eis decime falsum est: q. tam sacerdotes q. leuite
possidebant aliqd. nam habebant vrbes 2 suburbana per duo
milia passuum in circuitu Nu. 35. ergo aliqd possidebant. Etā
q. domos hēbant 2 possessiones vrbanas que erāt loco agroy
laicoy Leui. 25. c. f. edes leuitay que in vrbibus sunt semp pnt
redimi si redēpte non fuerint in iubileo reuertent ad dños: q.
domus vrbū leuiticay pro possessionib? sunt iter filios israel:
suburbana autē eoy non vendent q. possessio sempiterna est.
Etā q. leuite aliqd accipiebāt ex successione paterna Deu. 18.
c. de illo leuita qui staret coram dño. nam debebat ei distribu-
tio vel portio sicut ceteris qui ex necessitate seruibāt. 2 addit.
excepto eo q. d. sibi in vrbē sua ex paterna ei successione debet.
C Cum aut dicat q. leuite 2 sacerdotes nihil possiderent inter
israelitas: debet intelligi q. non acciperent sortē terre cum eis:
sicut quoddecim tribus laicoy diuiserunt inter se terrā in quo-
decim partes per sortes: 2 de his partibus nulla sortē data est
leuitis vt apparet ex ipsa distributione Josue. 15. v. 6. ad. 20. c.
cetera tamen que nō puenirent per sortem illā poterant possi-
dere sicut vrbes 2 suburbana Nu. 35. etā domos Leui. 25. c. et
agros laicoy. nā si laici vouerent agros suos dño trāsibant in
ius sacerdotū 2 possidebant ab eis Leui. 27. c. 2 ita possessio s.
nihil obstat ad habendū decimas. C Item q. efficacius est:
q. ista possent habere colorē aliquē circa leuitas veteris testī:
sed circa clericos nunc nullum habent: nam nunc non debent
decime ex institutione diuina sed solū ex iure canonico vt ostē-
sum est. s. 2 tñ istud ius non instituit q. deberetur diuitibus:
vel pauperibus: sed clericis beneficiatis. ergo q̄tumcūq; cleri-
cus sit diues non priuaf iure decimarū. C Ad rationē in 3. rō.
responsū est iam. f. q. paupertas non fuit causa precipua sed ali-
qualis: p̄cipua aut fuit ministeriū: 2 ideo siue in nouo siue in ve-
teri testō haberent ministri diuitias erant eis decime dande.

Queretur an decime dande sint malis clericis. Qd. 175.
q. aut cōsiderat in generali de malicia: vel
iniquitate: aut de quibūdā spālibus iniquitatibus. C Si pmo
modo dōm q. ppter iniquitatem non subtrahet decima cleri-
co. sic d. extra de decimis. c. tua nobis. q. quidā vitā clericoy
tanq̄ abominabilez detestantes decimas eis subtrahere nō ve-
rent sed ibi increpant: cum d. q. pretextu nequitie clericoy nō
possunt laici decimas eis subtrahere 2 alijs erogare. Et tangit
ibi ratio. f. q. debent decime clericis: sed q. alicuius est nō tol-
lit ei ppter iniquitatem. Item hoc idē erat in veteri testō q. non
legit q. in aliquo casu subtraherent decime leuitis: neq; sacer-
dotibus iura p̄pria q̄tūlibet essent in i. C Si autē querat de
gbusdam specialibus criminibus. Dm q. circa symoniacos 2
notorios p̄cubarios est dubiū: 2 nō quasi ista sint maiora oib?
alijs criminibus. nā maius est heresis 2 maius est idolatria: 2
tñ isti p̄cipiūt decimas q̄diu ab ecclesia tolerant. Et ista est regu-
gula q. iniquitas non tollit alicui bona sua: sed interdū qdā sunt
crimina que ex iure impediunt effectū oim eoy qui als dñs effi-
ceretur: 2 de symonia 2 notoria fornicatione sic putant quidā.
C Sed circa hoc Ber. mouet dubiū in glo. extra de deci. c. tua
nobis. f. nūqd teneor dare decimas ei quē scio symoniacū esse.
2 obijcit q. nō: q. est suspensus. 32. di. 5. v. 7. 2 nō debent ab eo
ordines recipi. extra de symo. p̄tuas. 2 tñ decime dant rōne offi-
cij q. non potest exercere symoniacus. C Rūdet q. prediales

Rūdo ad
ad rōnē in
3. rō.

Distinctio
questi.
Rūdo ad
q̄st. q̄onis.
1. mō.

1. rō.
2. rō.

Rūdo ad
q̄st. q̄onis.
2. mō.

Iniquitas nō
tollit alicui
bona sua.

Dub. Ber.

Rūdo.

B
Doc. rñsio.

De delicto
clerici qd
facit deci-
mas nō ha-
bere.

L
Nōnullor
sententia.

Confuta.

Doc. rñsio.
ad eoz dca
Decie pdia-
les et psona-
les differt.

Docto. snia
de clerico
cubinario.

dari debent ei: et non est dubium de his eo quod ille dantur intuitu ecclesie et non persone. De personalibus dicitur quod dante sunt. nam et iudeus prestat decimas personales quicquid sed non oēs: et tñ nō rōne diuini obsequij: et sic qui suspensus est et officium nō exegitur prelationē recipit decimas: pdiales quoque iudeus dat. extra de deci. c. de terris. et istam opinionē tenent multi alij. s. indi-
stincte dandas tam prediales q̄ psonales cuiusque clerico q̄trū-
cumque peccanti. **C** Sed melius vñ dōm q̄ aut queritur de de-
cimis predialibus: aut de psonalibus. Si de predialibus: dōm
q̄ semper sunt dande: q̄ bas nō p̄cipit solus clericus: sed pars
est ecclesie. i. fabricę: pars pauperum: et pars prelatoz: et non de-
bent alij ex peccato clerici puniri. Etiam q̄ si non darent deci-
me in hoc casu fierent distozes laici propter delicta clericorum
qd esse non vñ: q̄ tunc non mirū si eoz malam vitam optarent
ex qua scirent se vitari. et tñ an clericus percipiat partem suam
statim dicet. Si autē sint decime personales vñ esse alia ratio:
q̄ iste non dant p̄cipue rōne ecclesie: cū nō dent ecclesie vbi
predia sita sint aut aliquid aliud si dant p̄pter administratio-
nez sacroz: et iō dāt illi ecclesie in qua qs recipit sacra et diuina
audit: et ideo ista decima totaliter debita erat ministris nisi de
consuetudine aliter obtineat. **C** Nunc vero circa delictū cleri-
ci est dōz q̄ aut est symonia aut fornicatio siue cōcubinat⁹: si est
symonia siue sit notoria: siue occulta: et sit symonia circa benefi-
cium rōne cuius decimas recipit non recipiet decimas q̄ non
potest facere fructus suos: et l̄ multuz aggrauet in hoc notorie-
tas: tñ etiam symoniacus occultus in beneficio nō facit fructus
suos: et tenetur ad restitutionē fructū perceptoz qui conuerti
debent in vtilitatē ecclesie illius in qua beneficium symoniace
obtinuit et rōne cuius decimas recipit. Si autem sit cōcubina-
tus crimen aut est notorium aut non: si nō est notorium siue sit
oīno occultum siue sciat ab aliquibus non priuat clericus iure
decimarū. si vero sit notorius concubinaris non facit fructus
suos: et teneat illos restituere illi ecclesie rōne cuius eos recepit.
et hoc verū est tam de predialibus q̄ de psonalibus: sed magis
de predialibus. De psonalibus dōm putant aliqui q̄ cuz dent
p̄pter ministeriū persone et non propter ecclesiaz q̄ si sit symo-
niacus in beneficio poterit nihilominus p̄cipere decimas. secus
si sit symoniacus in ordine: q̄ tunc est vitium personale: et nō po-
terit p̄cipere decimas que dant intuitu administrationis pso-
nalis. **C** Sed dōm q̄ non stat: q̄ magis impedit esse symo-
niacum in beneficio q̄ in ordine: q̄ symoniacus in ordine l̄ sit
p̄hibitus exequi ministeriū ordinis sui et peccet faciēdo: tñ fa-
cit: et de facto non impeditur exequi: cū executio ordinis respi-
ciat characterē et non prohibitionē iuris. vnde quicūq̄ h̄z cha-
racterem ordinis pōt administrare rem ordinis illius: et vere
exequi etiam iure et iudice p̄hibente. **C** Circa beneficiū secus
est: q̄ beneficium dicitur titulus: et qui beneficiū h̄z l̄ non sit dñs
beneficij est saltem dñs fructū licite perceptoz q̄ tuz ad dñiū
aut. i. ad tollendum dñiū qd iam est maxime ad impediendū
introducī dñiū qd nondū introductū est magna est potestas
iuris positui: et ideo circa symoniacum in beneficio potuerunt
iura disponere q̄ non efficeretur dñs fructū: l̄ non potuerunt
introducere q̄ non possit exequi rem ordinis sui: sed qui nō fa-
cit fructus suos est sur vel p̄redo et tenetur ad restitutionem: iō
symoniacus in beneficio nō facit fructus suos: et dñr nō potest
recipere decimas. **C** Cum autē dōz q̄ est verum de pdialibus.
dōm q̄ de vtriusque verum est. nā vtręq̄ dant intuitu beneficij.
differt enim hoc inter prediales et psonales: q̄ prediales dant
illi ecclesie in cuius parochia sunt decime site. i. predia de qui-
bus decimatur: et hoc siue dñs fundi habitet ibi vel percipiat
ecclesiastica sacra aut alibi. psonales vero dant vbi dominus
ipse q̄ dat decimas audit diuina et recipit sacra sibi: siue ibi ha-
beat predia aliqua siue non: et tñ neq̄ prediales neq̄ persona-
les dantur clericis nisi illis qui beneficia habet in illis ecclesijs
in quibus reddunt decime siue prediales siue personales. ergo
qui fructus beneficij non facit suos non poterit recipere deci-
mas personales neq̄ prediales. **C** Si autem sit cōcubinaris
dōm sicut supra. i. q̄ notorius cōcubinaris neq̄ accipit predia-
les neq̄ personales: qui autem notorius nō est accipit vtrasq̄
et qñ accipit illas conuertuntur auctoritate diocesani in vtilita-
tem illius ecclesie in qua recipiunt: ita tenent multi. et consonat h̄
opinionē hosti. et Jo. an. extra de deci. c. tua nobis et Henr. e.
c. **C** Cum autē dōz q̄ iudeus dat decimas personales etiā si non
ratione diuini obsequij. dōm q̄ non est simile. nam iudeus est
iniquus et ex culpa sua non audit diuina neq̄ recipit sacra. i. q̄
pertinaciter non vult conuerti ad fidem **C**risti: clericus autem

ex se dispositus est diuina dicere et sacramēta ministrare oib⁹:
ideo non debet priuari iure suo propter nequitiam iudei. vnde
ab illo recipit decimas et maxime prediales et etiam aliquantulū
personales vt dicitur. i. secus autem est de clerico symoniacō:
vel notorio concubinario: q̄ ipse seipsum suspensū facit: et nō
est dñs fructū: ideo etiam si alij teneantur soluere non recipiet
ipse pro se: sed ecclesia recipiet partem illius.

C An decime dentur pape.

Queretur

an decime dentur pape. **C** Aliqui dicūt q̄
sic: q̄ decime in nouo testō ordinantur ad
modū veteris testi: imo ex hoc vocant aliqui decimas nostras
de iure diuino. i. q̄ ortum habent ex decimis illis que erant a
deo mandate in veteri testō: et ibi leuite accipiebant totas deci-
mas et deinde ipsi dabant decimā summo sacerdoti Nu. 18. c.
sed summus sacerdos noster est nunc papa. ergo debent ei nūc
dari decime. **C** Dōm q̄ decime dant nunc ecclesijs siue parro-
chialibus. i. qñ sunt prediales eo q̄ in eoz territorijs predia sita
sunt: siue alijs. i. qñ non sunt prediales sed psonales: q̄ dantur
tunc illi ecclesie in qua diuina audit qui decimas prestat: et ideo
qui in predictis ecclesijs beneficia obtinent predictas decimas
regulariter accipiunt l̄ non integraliter: q̄ diuidunt sicut. i. di-
citur: cum pars ad fabricā et pars ad platum p̄tineat. **C** De pa-
pa autē dōm q̄ decimas ecclesiarū non p̄cipit: q̄ ipse alios re-
ditus habet cū tamen ipse p̄stet oibus particulāribus ecclesijs
primati earū habens et sollicitudinē gerens: cuz indiguerit pōt
decimas accipere vel maiores impositiones super clericos fa-
cere pro necessitatibus suis et ecclesie: oū tamen ille vere necessitates
et iuste sint als aut nulla p̄tatis celsitudo excusat quin apud deū
reus habeat vt ipotunus exactor et malignus subditoz spolia-
tor. Sic etiā dicit beatus Tho. de agno scōa scōe. q. 87. articulo
in solutione. 3. argumenti. i. vnde nunc eadem rōne tenerentur
clerici decimas dare summo pontifici si exigeret. **C** Naturalis. n.
ratio dicit vt illi qui habet curas de cōmuni multitudinis sta-
tu prouideat vnde possit exequi ea que pertinent ad cōmunes
salutem. Item Jo. An. et Hen. extra de deci. c. decimā. et ibi cō-
muniter omnes dicunt q̄ in veteri testō erant quattuor modi
decimarū et applicāt illos ad decimas noui testi: erat autē scōa in
veteri testō illa quā prestabant leuite summo sacerdoti: et loco
huius dicunt successisse illā quā accipiunt prelati ecclesiarū vel
quā papa accipit: vel quā inbet dari alicui laico. **C** S̄ dōm q̄
illud est extra ordinariū. nā regulariter non recipit papa de-
cimas ecclesiarū: si autē pro aliqua necessitate accipere vult: non
solum decimas sed etiā quicūq̄ alia iura ecclesiaz et fructus ac-
cipere poterit ad tempus q̄ diū durat illa necessitas iusta: relicto
tamen ministris ecclesie vnde viuunt: et ideo non sunt ponende
decime quasi redditus debiti pape: q̄ eo ipso poneretur oia alia
bona ecclesie quicūq̄ sint esse redditus pape. qd est falsum: et iō
dōm q̄ decime nō dant pape sed beneficiariis ecclesiaz. **C** Ad
argū in dñiū dōm q̄ decime non soluant nunc eo iure quo sol-
uebant in veteri testō: sed solum iure canonico vt ostensum est
s̄. et ideo non est necesse q̄ soluantur taliter qualiter soluebant in
veteri: sed solum taliter qualiter nunc statutum est eas soluē-
das esse: et q̄ nunc statutū est decimas dandas esse pape non
dabant in veteri testō: q̄ statutum erat dari decimas decime:
summo sacerdoti dabat illa. **C** Causa autē quare ibi statuta
fuit dari et hic non manet. est prima q̄ in veteri testō alia erant
iura sacerdotum et alia leuitarū: sacerdotibus dabantur primi-
tias: oblationes: sacrificia: vota: redemptiones primogenitorum
Nu. 18. c. leuitis autē date fuerunt decie. e. c. et q̄ leuite nō erāt
sacerdotes debebant dare primitias sacerdotibus vt ab oib⁹
perciperent sacerdotes primitias: et ita loco primitiarū dede-
runt decimas decime sue summo sacerdoti. e. c. s. p̄cipe leuitis
atq̄ denuncia cuz acceperitis a filiis israel decimas quas dedi
vobis primitias eozum offerte dño. i. decimā partē decime vt
reputetur vobis in oblationem primitiarū tam de area q̄ de
torcularibus: sed in nouo testō non distinguunt sacerdotes et
leuite: et idem sunt qui accipiunt decimas et qui primitias: ideo
non op̄ vt sacerdotes qui decimā accipiunt dent decimā deci-
me vel partem eius pape qui est summus sacerdos. **C** Scōa
cā est q̄ populus ille erat aliter ibi ordinatus ad cultum dei q̄
nunc. nam tunc distinguit deus leuitas et sacerdotes in ministris
suis: et alia iura dedit leuitis alia sacerdotibus vt dictum est. et
rursus inter sacerdotes fecit vnum principem. i. summum sa-
cerdotem: et hunc voluit esse nobilem et magistratum. vnde iussit
ei q̄ non acciperet vxorem vulgarem sed de excellenti genere
Leui. 21. c. Et etiam voluit ei dare opes multas et redditus sine
quibus

A
Nōnul-
lor rō m
dñiū.

Rñ. ad
qñ qd.

De pape
decimis
soluedis.

1. rō.

2. rō.

B
Regulr
pontifex
nō reci-
pit decas
ecclesiarū.

Ad ratio-
nē dñiū

In vete-
ri testō
statutum
fuit dari
decimā
mo sa-
cerdoti
et i nouo
minime.
1. cā.

2. cā.

Sūm⁹
cerdos
accipit
bat vñ
rei vñ
test.

quibus impossibile est magnū statum tenere. 7 qz iura data sacerdotibus Nume. 18. c. erant parua fuerunt illa pro solis minoribus sacerdotibus. unde debuit deus alia iura dare sacerdoti. i. vt leuite darēt ei decimaz decime sue que erat centesima pars fructuū totius populi israel. nunc vero secus est: qz hū summus sacerdos noster sit maioris status q̄ summus sacerdos iudeorū: imo ipse solus sit ditior q̄ tunc erat totus p̄p̄s simul: non indiget aliquo iure deducto de parte iuris sacerdotū: qm̄ sine his ille est potens 7 diues cū sit magnū patrimoniu ecclesie romane: 7 multa alia habet sine iuribus sacerdotū. C Itē qz recipere nunc decimā partē decime sicut tūc recipiebat summus sacerdos nō est reditus necius pro aliquo hoīe q̄sticūqz status: sed est sup̄abundans: vtpote q̄ aliquis reciperet decimā partē fructuū totius mundi siue centesimam sicut recipiebat summus sacerdos in veteri testō: ideo nunc non est conueniens q̄ sic papa recipiat decimas a sacerdotibus sicut tunc recipiebat summus sacerdos de leuitis: 7 sic non dantur decime pape nunc.

C An dantur decime pauperibus.

Qd. 177.

Queretur an dent decime pauperibus. C Aliqui dicūt q̄ decime debent pauperibz 7 nō clericis: vel saltez simul pauperibus 7 clericis. Et p̄ p̄mo qz Hierony. scribit Damasō pape 7 habetur. 16. q. 1. c. qm̄. i. quicqd hnt clerici pauperū est: sed decimas hnt clericis. g sunt pauperes: 7 ita debent dari pauperibus. C Scōdo p̄ qz decime sunt tributa egentium animarū. 16. q. 1. c. decime. 2 est dñm Augu. 7 ex de decim. c. tua nobis. sed egentes anime sunt paupes. g debentur decime pauperibus. C Dñm q̄ decime nō debent pauperibus sed solis ecclesijs dande sunt: 7 ibi clerici beneficiari eas recipiunt: 7 ita oīa iura testant. sic dñ extra de decim. c. peruenit. i. decimas ecclesijs qbus debent cum integritate p̄soluant: sed qd vnus est nō pōt alteri dari sine dñi voluntate: ideo decimas que sunt ecclesijs nemo pōt dare pauperibus. C Itē qz extra de decim. c. tua nobis. increpat Innocētius tertius aliquos q multos abusus circa decimas faciunt: 7 vnus illoz est q̄ eas nolunt dare clericis: sed pauperibus. 7 hoc maxime qm̄ clericis mali sunt: cum oī partē decime separantes eā capellis suis: aut alijs clericis: aut pauperibus offerunt: vel in alios vsus pro sua voluntate conuertunt. g cū hoc increpet non sunt dande decime pauperibus. C Item qz dñ eodē. c. q̄ deo debita est solutio decimarū: intantū vt ad eas clericis exhibendas qbus eas ipse pro suo cultu cōcessit laici si moniti soluere noluerint ecclesiastica sunt districtione cogēdi: 7 sic decime sunt soli deo debite in signū vniuersalis dñi. c. 2 ipse eas solis clericis cōcessit. g solis clericis debent 7 nō pauperibus. C Itē p̄ hoc qz dñ. c. p̄textu vero nequitie clericorū nequeunt eas nisi qbus ex diuino mandato debent pro suo arbitrio erogare. 7 ita apparet q̄ clericis debite sunt ex diuino mandato: 7 ideo h̄ sint mali non pōt alijs erogari. 7 subdit ibi cā. i. cū nullo licitū sit aliena cedere p̄ter dñi voluntatē. ergo clericis sunt dñi decimaz: 7 ita non pōt ad paupes. C Item p̄ h̄ ex eodē. c. i. quoniam igit pati nolumus vt ecclesijs 7 clericorū iura p̄sumptione qualibet minuant mandamus quatenus oēs q rōne psonaz aut et p̄diorū decimas ecclesijs 7 clericis tue dio cesis exhibere tenent ad eas cū integritate reddendas cōpellas. vnde p̄ esse decimas debitas esse clericis cū dicat illas esse iura clericorū ius vero in dñi sonat: 7 ita ad dñm clericorū p̄tinent. C Scōdo qz dñ q̄ rōne p̄diorū aut psonaz decimas tenent exhibere clericis: sed p̄ter psonales 7 p̄diales nulle sunt. g oēs decime sunt debite clericis: 7 ita nulle sunt debite pauperibz. C Ad p̄mū in dñi dñm q̄ non innuit ex hoc decimas esse pauperibz: sed potius littera ipsa signat dñi. nam dñ quicqd clericis hnt pauperū est. ergo clericis habent illud: sed istud hēre nō signat detentationē solam sed ius aliqd. ergo clericorū est h̄ qd habere dicunt: sed qd ipsoz est nō potest esse alterius: qz non pōt aliqd esse duoz in solidū. ergo nō est pauper sed clericorū: sed dñ esse pauperū. i. debent illud clericis pauperibus ministrare: 7 sic pauperū est qz pro illis est: sed nullum ius in illo hnt neqz cōpetit eis actio aduersus clericos nolentes dare illis elemosynam de decimis. C Scōdo p̄ qz dñ. c. 2 domus eoz cōmunes fiant. 7 sic domos dixit esse illoz: sed genitiuus ille nō dixit possessionē sed p̄prietatē: ideo dñm est clericorū 7 nō pauperū: sed dixit esse pauperū vt cōicef eis aliqd: cū dñ. 2 domus eoz cōmunes fiant. C Tertio p̄ qz ita significat ex rubro qd ponit ibi gratianus. i. liberū est clericis decimas monachis cedere. 7 sic sensus littere illius est q̄ clericis possunt id qd suoz est dare monachis: qz domus eoz cōmunes fieri debent: sed decimas dare possunt monachis. ergo decime sunt clericorū. C Quarto p̄ qz

efficacius ex littera ipsa: qz cum dictum est. quicquid clerici habent pauperes est. subditur. maxime curandum est vt de decimis 7 oblationibus cenobijs 7 xenodochijs qualē voluerint 7 potuerint sustentationē impendant: liberū est enim monachis 7 spūalibus viris deū timentibus 7 colentibus decimas 7 oblationes cunctaqz remedia cedere: 7 de iure suo in dñi illoz transerre 7 vsu: 7 sic decimas dicit esse iura clericorū. C Itē dicit q̄ ipsi possunt transerre in dñm monachorū: 7 tñ non possunt dare vel transerre dominiū qui nō habent. ergo cum clericis possint decimas dare in dominiū monachorū lequif q̄ ipsi dñi sunt. ergo ad clericos pertinent decime 7 non ad alios pauperes. C Ad scōm dñm q̄ decime sunt tributa egentium animarū. i. sunt quedam que tribui debent pauperibus: 7 tñ nō sunt pauperū sed ipsoz clericorū qui ea tribuere debent egentibus cū domos eoz cōmunes fieri debeant. 16. q. 1. c. quoniam quicquid. C Scōdo mō potest intelligi q̄ sunt tributa egentium animarū. i. que pertinent ad dominium istoz egentium: sed isti egentes sunt clerici: qz oēs clerici sunt egentes. i. qz egentes esse debent. nam abundantes in rebus secularibus nō debent accipere fructus ecclesiasticos. sic dicit Hierony. in allegato. c. qm̄ quicqd. i. clericos autē illos conuenit ecclesie stipendijs sustentari quibus parentū 7 propinquorū nulli suffragant: qui aut bonis parentū 7 opibz sustentari possunt si qd pauperū est accipiunt sacrilegiū p̄fecto cōmittūt: 7 sic nō vocauit ibi paupes ipsos laicos egenos sed clericos qbus bona parentū non suffragantur: qz talibus dari debent fructus ecclesie. 7 tunc est verus sensus q̄ sunt decime tributa egentium animarū. Sic et Grego. clericos pauperes vocat. extra de p̄scrip. c. nihil. i. nihil cum scandalo nobiscum vos velle de causis pauperū diffinire. 7 iterum. sed illud scire vos credimus taciturnitatē atqz patientiā vestra futuris post me pontificibus in rebus pauperū p̄iudiciū non facturam: 7 vocat ibi res vel causas pauperū. i. clericorū 7 ipeator oēs clericos pauperes vocat. C de sacro. san. ec. l. p̄uilegia. C Item p̄ hoc extra de decim. c. tua nobis. vbi Inno. dicit decimas esse tributum egentium animarū: 7 tñ ibi ostendit q̄ non debent dari pauperibus sed clericis: 7 dñat eos qui decimas pauperibus tribuunt non dando illas clericis. 7 ita clericis sunt egentes anime quoz decime sunt tributa. C Sed obijcie tur q̄ vere pauperibus sunt dande decime. i. mendicantibus 7 nō clericis: qz dñ. 16. q. 1. c. decime. i. decime ex debito requirunt: 7 qui eas dare noluerint res alienas inuadunt: 7 q̄ti pauperes in locis ipsis vbi ille habitat ipso nō dante decimas fame mortui fuerint tantoū homicidiorū reus ante eterni iudicis tribunal apparebit: 7 ita non erant dande decime clericis sed pauperibus: qz alio non bene argueret de pauperibus fame pereuntibz: qz idē poterat accidere dñibus decimas laicis ex integro si ad paupes ille nō pueniūt. C Scōdo p̄ qz dñ. c. dādo cām huius. i. qz rem a dño pauperibus delegatā suis vsibus reseruant. g pauperibz instituit deus dari decimas: 7 qz nō date fuerūt eis perierūt fame. C Tertio p̄ qz aptius qz dñ. c. qui g aut p̄mū cōparare aut p̄ctōz desiderat indulgentiā promereri reddat decimā: 7 de nouē partibus studeat elemosynā dare pauperibus: sed qd dñ in elemosynā dñt pauperibus mendicantibus 7 nō clericis: qz qd dñt clericis ex iure debet elemosynā autē nō est ex debito sed ex mīa: qz illi cui dñt nō est exp̄se obligatus dāns: 7 potissime ad q̄tū vel qualr dat. g decime pauperibus dantur. C Dñm q̄ decime clericis dant 7 pauperibus nō imo neqz dari pōt: qz qd alienū est nō pōt alteri dari sine dñi voluntate. ex de decim. c. tua nobis. sed decime sunt clericorū vt dictū est. ideo eis dant 7 non pauperibus. C Ad p̄mū dñm q̄ decime non sunt pauperū mendicantium quasi eis debeant 7 imediate eis reddende sint: sed clericis qbus debentur 7 q̄ eas recipiunt debent pauperibus dare sustentationē vel elemosynā de illis: cū omne qd clericorū est pauper fit. 16. q. 1. c. qm̄ quicqd. 7 dñ ibi q̄ clericis de decimis 7 oblationibus monachis 7 xenodochijs qualem voluerint 7 potuerint sustentationē impendant: 7 sic si laicus nō dat decimas clerico cui tenet non potest ille dare sustentationē pauperibus de illis. vnde laicus est in culpa si pauperes fame moriāt. i. nō dādo dñas fecit q̄ clericus nō posset dare elemosynā pauperibz: quā si dedisset nō morerēt fame. vñ laicus detinēs decimā siue nō soluens nō est determinate reus oīm pauperū q̄ fame moriūt in loco vbi ipse habitat: s̄ illoz qd sustentatōez daret clericis si ille dñe nō subtraheret ei 7 pro oibz bonis q̄ factū erat clericus dñas recipiēdo 7 nō facit p̄p subtractionē earū tenet reus q̄ subtrahit dñas. C Ad scōm dñm q̄ decime nō sunt delegate in paupes quasi laici soluentes eas

s. rō.

Ad. 2. rōne

Clerici oēs egentes esse debent.

D

Obiectio. 1. rō.

2. rō.

3. rō.

Risio.

Ad. 1. rōne

Omne qd clericorū est pauper est.

Ad. 2. rōne

debeant illas paupibus dare: qz tunc clerici non perciperent eas sed delegant in paupes: qz vult deus et ecclesia instituit qz clerici recipientes decimas et cetera ecclesie prestent paupibus elemosynam et sustentationem de illis: et tunc concordat cum precedenti. s. qz ecclesia sic instituit et clericus sic facturus erat si ei decime darentur. si vero non darentur et paupes fame moriantur reus est ille qui decimas retinuit vt dicitur est. Ad tertium dicit qz illud nihil facit: qz ibi non innuit qz decime dande sint in elemosynam cuqz dicitur sic qz decime ex debito regrantur: sed ponit Augu. ibi duo. s. decimas et elemosynas decimas dicit reddendas. s. illis qbus debentur. i. clericis vel ecclesijs extra de deci. c. puenit. et c. tua nobis. elemosynam aut dicit expresse danda esse pauperibus: et sic non dantur decime et elemosyne eisdem. Etiam patet expressius qz de decimis non sit facienda elemosyna: qz dicit qz de noue partibus fiat elemosyna. et sic innuit prius decima integre esse soluenda: qz debitum est et non mia vel elemosyna: et de nouem partibus que remanent laico potest ipse elemosynam facere.

Ad laicos dande sint decime vel aliquo modo eas percipere vel retinere possit.

Qd. 178.

Queretur an laicos dande sint decime: vel aliquo modo eas percipere aut retinere possint. Aliqui dicunt qz nunquam possunt laici sine peccato mortali decimas percipere. Primo qz Leui. 27. c. dicit oes decime sue de pomis: sue de frugibus terre dei sunt. et ille sanctificans: sed qd dei est non est laicorum qz non sunt ministri dei. qz non pertinent ad laicos. Secundo qz Num. 18. c. dicit qz deus dedit leuitis oes decimas israelitarum pro ministerio quo ei ministrant. ergo spiritualiter pertinet ad ministros qui non sunt laici: qz illis non licet ministrare in diuinis et sacris sub pena mortis. Nu. 1. et. 3. et. 17. et. 18. c. imo neqz permitti debent sedere inter ministros dei dum ministrant. s. intra cancellos. extra de vita et ho. clerici. c. 1. Tertio qz Mala. 3. c. dicit inferte oem decimam in horreum meum: et sit cibus in domo mea: et ita mandat ibi dare decimas in cibum ministrorum. ergo non pertinent ad laicos. Quarto et expressius qz dicit Grego. 2. h. 16. q. 7. c. decimas. laici siue ab episcopis: siue a regibus: vel quibuscumque personis decimas acceperint nisi ecclesie reddiderint sciant se sacrilegij crimen committere: et eterne damnationis penam incurrere. Item extra de deci. c. prohibemus dicit. prohibemus ne laici decimas cum animarum suarum periculo detinentes in alios laicos possint aliquam transferre: siqz vero receperit et ecclesie sue non reddiderit christiana sepultura priuet. Item qz neqz decimas villo modo possunt laici possidere. extra de prescrip. c. camqz. Alii oscitant in dubium qz liceat eis illas tenere: et ad hoc facit consuetudo generalis in hispania: burgundia: francia: et alemania ubi multi laici ecclesiarum decimas tenent. Secundo qz decime in feudum a laico ab ecclesia teneri possunt. Dicitur qz aut laici volunt percipere vel tenere decimas iure proprio quasi eis ius hoc competere possit directe: aut tenent eas ex cessione ecclesie ex privilegio vel consuetudine: aut alio. Si primo modo dicitur qz non licet laicis decimas tenere. nam duplici iure debent decime ecclesijs. Primo ratione obsequij in eis deo prestiti. 2. q. 1. c. si ergo. 16. q. 1. c. qsti. et hac ratione debent ministris ecclesie et non recipiunt clerici a clericis decimas: qz oes deo ministrant. et de deci. c. nouus. h. ius in decima ar. extra de vbo. signifi. c. sup quibusdam. posset enim presumi decima talis cessa ab antiquo in feudum. extra de deci. c. tua. et extra de bis que sunt a pla. c. cu apostolica. Sed dicitur qz non est verum: qz si laicus non ostendit privilegium siue cessionem ecclesie nulla temporis diuturnitate iuuat. nam cum talia sine titulo possidere petant sit diuturnitas temporis petiti non minuit sed augmentat. extra de consuetudine. c. vlti. Nec ob. extra de vbo. significationibz. c. sup quibusdam. qz illud intelligitur de pedagogis et alijs iuribus que a regibus et imperatoribus cedi possunt vt apparet ibi ex lra. et sic diuturnitate temporis acquiritur a laico qz illa possidere potest. secus est in decimis et alijs spiritualibus quorum cessione imperatori et regi et cuilibet laico est penitus interdicta. extra de

deci. c. tua. et c. dudum. qz neqz laicis quantumcunque religionis licet de his disponere. extra de rebz. ec. non alie. c. si. et de csti. c. qz in ecclesijs et c. ecclesia sancte Marie de csti. et ideo si laicus non ostendit cessionem decimarum tenet eas dimittere. Ad primam rationem in dubium dicitur qz decime deo debentur: qz ipse retinuit eas in signum vniuersalis dñij et ccessit eas ministris pro ministerio: et ita ad eos directe de iure pertinent: ad laicos aut non possunt pertinere directe: cum non liceat eis ministrare. Ad secundam possunt dici eodem modo. et tunc dicitur qz illud erat de decimis que dabantur in veteri testamento: et ille erant de iure diuino: et ideo non licebat ibi dubium fieri. unde nulli laico licebat aliquo modo in veteri testamento percipere decimas. secus nunc: qz non sunt decime de iure diuino sed de iure canonico vt ostensum est. s. et ideo licuit conditori canonis statuere vt interdum laicis in feudum vel alio modo cedi possent h. ordi. nari et de iure ad laicos non pertineant. Ad tertium dicitur qz ordinarie decime debent ministris ecclesie: et ideo deus in domo sua i. in templo iubebat cibum esse pro ministris: et per accidens et ex causa possunt cedi laicis vt dictum est. Ad quartum dicitur qz intelligitur de illis qui iniuste decimas tenent: vt qz sine aliqua cessione ecclesie vel feudo. nam tales neqz possunt sibi retinere neqz in alias personas transferre: sed cogunt eas illi ecclesie dimittere cuius sunt. secus si iuste tenent: vt si in feudum. nam tunc ex auctoritate episcopi possunt eos in alios laicos transferre vt illas in feudum teneant: neqz dicitur illas tunc episcopus in feudum dare: qz iam in feudum sunt sic. extra de feu. c. ex parte et extra de deci. c. prohibemus in glo.

Ad papa possit laicis decimas dare vt illas ad tempus vel in perpetuum teneant.

Qd. 179.

Queretur qz possit laicis decimas dare vt illa ad ipsos vel in perpetuum teneant. Dicitur qz qstus ad laicos idem est decimas non soluere et decimas percipere. nam cum oes laici sint stricti ad prestationem decimarum de omnibus que licite acquirunt extra de decimis. c. ex transmissa. neutrum sibi competere potest ex iure. s. decimas ecclesie percipere: vel decimas quas tenetur soluere retinere: ideo vtrumque ei ex solo privilegio competere potest. Et tunc dicitur qz aut queritur de papa an possit cedere decimas eis quibus de iure non debentur aut de alijs inferioribus prelatis. Si de papa: aut queritur circa decimas prediales aut circa personales. Si circa personales. dicitur qz papa potest privilegiare quos voluerit de eis non prestandis vel de prestandis eis alteri ecclesie vel persone quam de iure comuni teneantur dari. qd oes iuriste tenent: et dicunt eam esse qz decime personales non debentur ex iure diuino ex precepto: sed potius ex interpretatione h. aliqui velint eas ex precepto deberi iuris diuini vt declaratur est. s. Et ita plurimi intelligunt. extra de deci. c. in aliquibus. cu dicitur. ille decime necessario sunt soluende que ex lege diuina debentur: vel loci consuetudine approbata dicunt singula singulis referenda. s. vt dicamus prediales debitas de lege diuina personales vero ex loci consuetudine approbata: h. non sit ille verus sensus: h. intelligitur de rebus de quibus decime dantur: qz quedam sunt expresse de iure diuino vt fruges poma et pecora Leui. 27. c. quedam vero non sunt expresse: et in his obseruatur consuetudo approbata. s. de quibus decime soluantur. qd tunc magis obtinet circa personales qz prediales: qz prediales sunt magis determinate. Et ratio est circa h. qz circa decimas personales multum iuris tribuit consuetudo vt soluantur vel non soluantur. et de quibus rebus et quantum a fortiori poterit in hoc privilegium pape qd est maioris efficacie qz consuetudo. Si autem intelligantur de predialibus: aut papa dat privilegium alicui ecclesie de percipiendo decimas que non debentur ei h. alteri: aut dat privilegium laico de non soluendo decimas: aut de percipiendo decimas debitas alicui ecclesie. Si primo casu dicitur qz non est dubium qz papa possit h. nam et vna ecclesia potest prescribere decimas in parrochia alterius: et sine aliqua cessione obtinebit vel non cum sufficit. titulo extra de prescrip. c. ad aures et extra de deci. c. ad apostolicam. et c. cum sint homines. et c. cum contingat. et c. dudum. qz vt ibi per consuetudinem facit vt huic ecclesie vel illi debeantur. Et non solum de ecclesia ad ecclesiam parrochialem qd minus est: sed et de ecclesia ad monasterium cui non debentur aliquae decime de iure: neqz territorium h. neqz populus: sic. n. monachi multi et templarii et hospitalarii privilegiati sunt de non soluendis certis decimis vt. j. dicitur. vel de percipiendo decimas que debebantur aliquibus parrochijs. nam et si monachis non debeantur de iure cōi: tunc sunt capaces earum qz ministrant deo: pro quo ministerio decime debentur. Si in secundo casu. s. qstus ad laicos privilegiando eos a prestatione decimarum velut decimas percipiant debitas ecclesijs de quo magis dubium videbatur. dicitur qz papa potest concedere decimas laico ad tempus vel

Ad. 3. rōne

Sēsus auctō
tatis augu.2.
1. opi.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

2. opi.
Alio 2. rōes
1. rō.

2. rō.

B
Rōis ad
qñ. qñis.

1. rō.

2. rō.

Dubium.
Rōis.
Petitio.Nonnullor
responsio.

Confuta.

L

Ad. 1. rō
nē i dubioAd. 2. rō
nem.Ad. 3. rō
nem.Ad. 4. rō
nem.2.
Rō. ad
qñm qd.Diffinitio
questi.Papapōt
dispensat
quos vo
luerit de
no pñā
dis deci
mis pñā
libz qz
male fac
dispensat
do.

B

Diffinitio
quedam.

1. modo.

2. mō.
o. Papa
pōt cedere
decimas
laico ad
tēs et in
perpetuum:
sed male
facit.

vel in perpetuū ita vt transeat ad heredes: et hoc siue in feudū siue in simplici donatione: et talis cessio tenet: et laicus cui concedatur non peccat percipiendo eas. Verū est autē qd non debent concedi sine aliqua cā honesta et rationabili: vt pro defensione fidei et paganos: vel pro seruitio aliquo p̄stito ecclesie aliqui. nam si sine cā hanc cōcessionem papa faceret male administraret et non effugeret culpā: et tunc debet totaliter seruari forma p̄uilegij. sic intelligitur extra de iure pa. c. nobis. 2. 63. di. c. adrianus. 2. c. in synodo. Sed obijciunt qd papa non possit facere talem cōcessionem laicis qz est ius diuinum. dicunt. n. decimas de iure diuino deberi: et tñ contra ius diuinum nihil potest papa: sed teneat illud pro viribus defendere vsq; ad sanguinē. 2. 5. q. 1. c. sunt quidam. 2. v2 qd circa decimas neq; cessio: neq; amicalis cōpositio: neq; p̄scriptio valeat: qz circa moralia p̄cepta non admittit dispensatio: neq; valet quicq; consuetudo aut p̄scriptio neq; remissio facta per partes sicut est in matrimonio et similibus que sunt moralia. extra de transactio. c. ex parte tua. Dicunt autem qd in moralibus p̄ceptis quedam sunt p̄cepta in quibus non variatur aliqua p̄uata vtilitas siue tēporalis nisi in p̄iudicium alterius cōmittat aliquis vt in furto: et ideo talia sine peccato non p̄nt cōmitti q̄tuz ad affirmatiua: vel cōmitti quoad negatiua: et in talibus papa nullam potestatem h3. et ita dicunt intelligenda esse que allegant in oppositum: aliqua vero sunt in quibus versatur p̄uata siue tēporalis vtilitas: vt in decimis primitijs et oblationibus et similibus per que nemini paratur p̄iudicium: imo nisi reddantur peccatum est ei cum tēporalitas ista ad deum spectet et ad ecclesiā: cuius vicarius. i. dei vniuersalis est papa potest in his statuere et de his disponere sicut placet ad hoc. de translatio. epi. vel elec. c. 1. et. 2. et. 3. et sic. 9. q. 3. c. cuncta per mūdum. et sic sine cuiusq; iniuria pōt papa concedere laico qd decimas alicuius loci percipiat: vel quas tenetur non det. Sed dñm qd verū est qd papa in his h3 potestatem sed non ex cā assignata per eos que est Raimundi et Hosti. in summa tit. de decimis et aliorum iuristarū post eos. Et non valet propter duo. primo qz etia in solutione decimarū et oblationum atq; primitiarū versat p̄uata vtilitas. i. min: istoz ecclesie et ipsius ecclesie: et ideo cuz semel ista sint debita alicui ecclesie non possunt sine eius p̄iudicio vel saltem dāno alteri concedi nisi detur vnus casus solus. i. qñ aliquis locus de nouo incipit habitari vbi nunq; fuit ecclesia neq; ministri: et papa decimas illius loci ante cōstructionē ecclesie cederet alicui laico. tunc enim nulli p̄iudicaret: et tñ non solum in hoc casu sed etia qñ ecclesia extat ab antiquo cōstructa que iaz diu decimas p̄cepit et ministri in ea manent pōt papa decimas illius ecclesie transferre in aliquē laicum: et esset error dñum sentire: et ideo non obstante p̄uata vtilitate vel p̄iudicio aut dāno papa potest dispensare in his et cōcessionēs facere gratuitas: in furto aut nō potest papa dispensare vt fiat. non est ergo cā que allegabat. i. qz hic est aliqua vtilitas p̄uata vel dānum. Scđo non tenet qz verū est qd papa non h3 potestatem in eis que sunt de iure diuino: decime autē et primitie non sunt nunc de iure diuino vt ostensum est. s. sed de iure canonico. et ideo papa plenā potestatem h3 super eas vt cedat eas siue laicis siue religiosis vel qbus voluerit: et ista est vera cā: et ideo non pōt papa dispensare in furto vel adulterio vt fiat: nō quidem qz sunt in p̄iudiciū p̄uatoz: sed qz sunt ius diuinum et nāle: et vtrumq; ius est a deo l3 diuersimode: et inferior nunq; pōt dispensare: vel ordinare in eis que sunt tradita per superiorē. vnde non solū circa furtū et homicidiū: et adulteriū que sunt in p̄iudiciū p̄uatoz non pōt papa dispensare: et in sacris que sunt ceremonialia: et si qua alia essent per xpm instituta vt prohibitio graduū sanguinitatis ad obediendū et observatio aliquarū feriarū et ritus colendi deum: non enim posset papa in aliquo hoz dispensare l3 non esset dispensatio in p̄iudicium alicuius: sed sola cā esset: qz cum instituta essent per superiorē non possent per eū dispensationē recipere. Sicut autem dictū est qd papa potest cedere laico decimas alicuius ecclesie: ita et fortiori pōt eū eximē a p̄statione decimarū p̄piaz: cū minus sit non soluere decimas q̄ p̄cipie decias alteri debitas. Sed dicit in h iuriste qd aut papa vult spāliter eximere aliquos laicos a p̄statione decimarū: aut vult cōstitutionē facere generalem ne aliquis laicus soluat decimas. Primū sine dubio pōt facere. De scđo dicunt qd nō pōt: qz h non fieret sine offensa dei. ar. 2. 4. q. 1. c. memor ium: 2. 2. 5. q. 1. c. si ea destruere. h tenet Ber. et Host. et concordat Jo. 1. 6. q. 1. s. si ergo. Sed satis pōt teneri de veritate et rigore iuris qd papa pōt gñales cōstitu-

tionē facere qd nullus laicus solueret decimā: dum tñ relinqueret ministris ecclesie cōgruā sustentationē: vt qd solueret, vbiq; vndecima vel duodecima pars fructuū: vel nullam partē fructuū dādo darent certos redditus in pecunijs. Fundamentum autē huius est: qz cum solutio decimarū sit nunc de iure positivo vt ostensum est. s. pōt papa circa talia libere vel saltem licite: potissime cum aliqua cā dispensare et in dñum cōstituere: in eis autē que de iure diuino sunt nullo mō potest: neq; cum cā neq; sine cā. Tenent tñ cōiter doctores iuriste qd in eis in qbus decoloraret vel alteratur vniuersalis status ecclesie papa non h3 potestatem. qd satis rōnabiliter dictū est. an tñ tollendi generatū decimam et relinquendi sufficientē sustentationē ministris decoloraret vniuersalis status ecclesie ipsi videant.

¶ An aliquis inferior papa possit circa decimas dispensare. Qd. 180.

Si autem querat de prelato inferiore a papa an possit aliquid super decimis. Cđm qd aut querit an

possit dare p̄uilegiū qd decime dentur alteri ecclesie q̄ illi cui debent: aut qd dentur laicis. Quātum ad primū dñm qd potest eps hoc facere dādo p̄uilegiū vni ecclesie vel dignitati aut p̄sone de p̄cipiendis decimis alterius ecclesie ad tēpus vel in perpetuū: dum mō hoc faciat cum cōsensu capituli: et obseruata illa solennitate tota que habet de rebus ecclesie nō alie. c. vduz lib. 6. Et non solum pōt eps cedere decimas vni ecclesie alteri ecclesie vel p̄sone aut dignitati seculari: sed et monasterio cui de iure nulle decime cōpetunt. Et nō solū eps hoc pōt: sed et glibet clericus pōt decimas sibi debitas monasterio alicui cedere. 1. 6. q. 1. c. quoniam quicqd. i. quoniam quicqd hnt clerici pauperū est. et sequit. maxie curandū est vt de decimis et oblationib; renouib; et renouib; qualē voluerint et potuerint sustentationē impendant. liberū est enim. i. clericis monachis et spūalib; viris deū timentibus et colentibus decimas et oblationes cūctaq; remedia cedere: et de iure suo in dñiū illoz transferre. Et tñ si aliquis clericus cesserit decimas sibi debitas alicui monasterio valet donatio solū per vitā eius. extra de transactio. c. de cetero. ad h at qd in perpetuū valeat op; qd accedat cōsensu epi. 1. 6. q. 1. c. quoniam. i. q̄b; si aliqui fuerint a laicis male detentata qd diuini iuris esse nō sciunt et in vium trāserint monachoz et fuoz dei: pōt tñ loci illius p̄bente cōsensu cōstabunt eis oīa p̄petua firmitate et stabilitate subnixi. nunc tñ non solū requirit cōsensu epi sed et capituli: et tota solennitas que habet de rebus ecclesie nō alie. c. vduz lib. 6. Considerandū autē circa supra dicta qd qñ laicis cedit p̄uilegiū p̄cipiendi decimas aliquaz ecclesiarū p̄cipiunt illas licite iuxta formas p̄uilegij ad tēpus vel in perpetuū: nisi p̄uilegiū perdiderint. qd lex modis perdunt. Primo si abutant p̄uilegio vt ecclesiam impugnando. 1. 1. q. 3. c. p̄uilegiū. 2. 63. di. s. verū. et argm. de dona. c. vli. Vel si laicus nō facit id pp qd decime sunt ei cēsse. extra de dona. c. cum dilectus. et ex de adi. apo. c. vep. Scđo si p̄dicti laici veniant p̄uilegiū suū sustinēdo qd ecclesia ad quā spectant decime p̄cipiat eas per triginta annos. ex de p̄uilegio. c. si de terra. Tertio si laici habeat p̄uilegiū per qd valde ledat ius ecclesie parochialis. nā qñ p̄uilegiū incipit esse valde p̄iudiciale reuocat extra de deci. c. suggestū. vbi papa eximit quosdā monachos q̄tū ad totū ordinē suū a solutione decimarū: qz tūc erāt pauca monasteria et paucas possessiones bebāt. postea vero ceperunt eē multa monasteria illius ordinis et in possessionib; abū dare ita vt enorme p̄iudiciū gñaret ecclesie parochialis: pp qd renouauit papa illud p̄uilegiū. Quarto qñ p̄uilegiati renūciant exp̄sse p̄uilegio suo vt ex de reg. c. statuimus. 2. 7. q. 1. c. q̄ piculosum. Quinto qñ laici p̄uilegiati itercedere auctitate et cōsensu epi ius suū dederūt alicui loco religioso vel ecclesie. ex de his q̄ fi. a p. c. cum apostolica. 2. 1. 6. q. 1. c. qñ q̄qd. Sexto si p̄uilegiati aliquo enorme delictū ecclesiam cōmiserūt cuius decimas bebant vel feudū: vt occidendo vel mutilando platū vel rectorem aut clericū. extra de penis. c. in quibuldā. et extra de p̄uilegijs. c. ad aures. 2. 3. 2. q. 5. c. ita nos.

¶ An extendat perceptio decimarū et ad noualia cū laico p̄uilegium de decimis percipiendis est collatum. Qd. 181.

Queretur in casu predicto quādo laico sunt dare decime in feudum vel cessio ex p̄uilegio: an extendatur illa perceptio decimarū etiam ad noualia que postea coli ceperunt vel ad res alias que de nouo ceperunt decimari de qbus prius nulla decima prestabat. Cđm qd p̄textu talium p̄uilegiorū non possunt petere decimas de noualibus: qz hmoi p̄uilegia sunt artanda et nō amplianda cū sint odiosa. extra de decimis. c. tua. vbi exp̄sse dicitur qd cessio ab anti-

Papa non pōt in ea q sunt de iure diuino neq; cuz cā neq; sine cā. Lōis snia iuristarū.

A
Distinctio
questi.
Rñso.

B
Notādū.
Sex modis
laici p̄dunt
p̄uilegiū de
percipiendis
decimis.
1. mō.
2. mō.

3. mō.

4. mō.

5. mō.

6. mō.

Rñso ad
qñtū qōis.

Obiectio.

Risio

B
Error quo
rūdā epōz.

Dubium.

Risio.

Nonnullor
rñ. ad qñ. q.

Risio ad
qñ. qñ. qñs.

Petitio.
Lōis rñ. qñ.

B
Notan.

quo alicui decimis in feudū si noualia excrecant non extendit
cessio ad illa: qz in talibus lnia est restringenda nō ampliāda.
Sed obiect. e. ti. c. ex parte tua vbi cessio cuidaz abbati q
decimas de laboribus parrochiaz suaz cū integritate pciperet
dō qz extendi ēt ad decimas de noualibus: qz vbi maius cō-
cedit ēt qd minus est cessum esse vī. C dō qz illud tenet qñ
decime cedunt in cā fauorabili: vt si denf alicui loco religio-
so in sustentationē: nāz tunc fit benigna interpretatio: z cessis
decimis simplr veniunt noualia. nā ibi quibusdam monachis
decime cesse erant. secus aut qñ decime ptinent ad aliqñ ex
cā ambitiosa vel non fauorabili: vt qñ laicis cedunt: qz tunc
cessis decimis nō cedunt noualia. vt in. c. tua. vbi erant de-
cime cesse laico in feudū: z ideo decime noualiūz pertinebunt
tunc non ad priuilegiatos: sed ad ecclesiam parrochialem cuius
sunt ille decime quas laici priuilegiati pcipiunt. C Idem aut est
qñ quis ex pscriptioe decimas bz: vt si ecclesia vna vel mona-
steriū pscriptit decimas in aliena parrochia: qz ptextu huius
pscriptiois non pōt hēre decimas de noualibus: qz h fit locus
pius: nō modus acgredi est de rigore cū subtrahat illi ad quē
ptinet de iure cōmuni. extra de decimis cum ctingat. sic tenent
Rai. z Hosti. z ceteri. C Et ex hōic Rai. plerosqz epōs ma-
lesacere qui dñs decimas noualiū lue dioecesis z alias quasqz
pnt de manu laicorū recuperare si vi vsurpant qd non licet de iu-
re: nisi cū illa noualia vel alia decimabilia nō sunt intra termi-
nos alicuius parrochie: qz tunc pōt epōs sibi reseruare vel locis
pijs applicare. extra de deci. c. qñ a nobis. si autē sint intra ter-
minos alicuius parrochie ad illā ptinent. e. ti. c. cū ctingat. z. c.
quoniā a nobis. C Si aut queritur de decimis que pñari non
solebant: sicut interdū pñati ecclesiarū cogunt laicos decimas
soluere de rebus de qbus prius nō soluebāt. C Dm sic prius
q aut est cā fauorabilis: aut nō. Si pmo mō veniunt ēt decime
que prius nō pñabant ad similitudinē noualiū: vt qñ cesse sunt
decime loco religioso ad sustentationē vt in. c. ex pte tua. secus
si laicis cesse sint: qz tunc vī q non cōpetant eis noue decime:
sed ecclesie parrochiali debeant cui de iure cōmuni cōpetunt:
z est ar. ff. de s. emp. l. in. l. fundi. vbi dō q fundo vendito exce-
ptis lapidicinis nō veniunt per illaz exceptionē nisi lapidicines
que tunc apparebant. vnde si plures alie sint q nō appareāt ille
nō sunt excepte: ita in cessione scā decimarū ille decie cedunt
q tunc extant: q aut postea esse incipiūt nō cedunt. Idē aut est
qñ ad pscriptioē: qz si pscriptit qz decimas in aliena parro-
chia nō sunt pscripte decime que postea esse incipiunt.

C Si decime detineantur iniuste ab aliquo an liceat ei ad quez
predicte decime pertinent eas redimere. Qō. 182.

Queretur si decime detineant iniuste ab aliquo an liceat
ei ad quē predictae decime ptinet eas redimere
dato aliquo pro eis sine periculo symonie. C Aliqui dñt q nō
pōt redimi decima: qz neqz pnt emi. extra de symo. c. querelam
z. 1. 6. q. 6. c. decimas z. 1. q. 3. c. altare. Etā non pnt decie pñari
tari cū tēporali re. extra de rez permutatione. c. ad questiones.
C Dm q pnt redimi: dum tñ fiat auctitate epī ad cuius dispo-
sitionē res ecclesie ptinent: qz auctitas iudicis multū in his excu-
sat. extra de pñen. c. nisi. z eē de rez pmutatio. c. qñtuz. Et dōm
q per modū pignoris pnt licite redimi decime ab eo q iniuste
detinet: vt si laicus hñs decimas mutuū accipiens ab eo ad quē
de iure ptinent decime det eas in pignus. s. transferendo illud
ius pcipiendi decimas in pignus si postea nō potēs soluere de-
bitum dimittat decimas penes eū ad quē de iure ptinebant li-
cite illas t3 z redemit: z hoc nō fuit directe emere neqz redime-
re: qz nō fuit data pecunia vt restituerent decime: sed fuit mu-
tuata: z occasione mutui scā est liberatio decimarū. z h mō pos-
sessiones qlibet ecclesiastice pnt redimi. eē de vsu. c. 1. z h tpe
qñ diu laicus est in spe soluendi nō tenet clericus cōputare fru-
ctus in sortē qz fructus de sua re pcipit. C Sed qd si nō resti-
tuunt decime nisi dādo directe aliqz pecuniaz pro eis. Solet
dici q si intercedat auctitas superioris purgat symonia: ita vt ex
parte ecclesie redimentis nō sit symonia. secus aut ex parte reci-
piētis pecuniā: qz ex parte eius ēt auctitas superioris non purgat
vitiū symonie. Sic dicit Hosti. in summa ti. de sy. s. qñr cōmit-
tas. C Sed adhuc aduertēdū ē in h: qz aut ecclesia vult redimē
decimas q soluunt: z tñ detinent ab aliquo laico. s. qz ille iniu-
ste pcipit decimas alicuius ecclesie z non pmitit q illas mini-
stri percipiant: aut laici nunqz soluerunt decimas de qbusdam
rebus de qbus obligantur soluere illas. De primo casu dōm q
pnt decime redimi ēt data pecunia laico: qz ille iniuste eas pos-
sidet z non cōmittit symoniā dāns pecuniā: sed laicus accipiens

z excusat symoniā ex parte redimentis auctitas superioris vt di-
ctum est. De scō casu vī dōm q non est licitū sic decimas re-
dimere: qz hoc magis videtur esse emere illas cum nondū sint:
qz nunqz soluebant h laici ad illas tenerent. sic 3 Jo. 1. q. 3. c.
altare. C Dm aut q predictā redemptionē decimarū facere
potest is ad quē decime de iure pertinent: ille vero ad quē non
pertinent nō potest eas de manu laici redimere qñtūcūqz in-
iuste eas detineat: qz illud nō esset redimere sed emere ius qd
nō cōpetebat: z tñ ius rerum spiritualiū emi non potest.

C An decime in pignus accipi possint.

Queretur an decime in pignus accipi possint. i. si lai-
cus detineat decimas z volens pecuniam
mutuatam accipere tradere eas velit in pignus: an liceat credi-
tori accipere illas in pignus. C Aliq dñt q nō pnt accipi in
pignus: qz hoc vetatur extra de deci. c. interdicimus. C Dm
q aut laicus detinet iniuste decimas idest solus violentē: aut
iuste qz vt sibi traditas in feudū. Si primo modo nō est dubiū
quin ecclesia ad quā pertinent ille decime possit eas in pignus
accipere z nō tenetur interim fructus cōputare in sortē: qz ius
decimandi datū est pignori z non ipsi fructus: z non est vsura
q non cōputentur fructus in sortē: qz ius decimandi ptinet ad
ecclesiam: z ita de re propria pcipit ecclesia fructus: z ideo non
est vsura. extra de vsu. c. 1. sed hoc solus pōt facere illa ecclesia
ad quā ptinent decime: nulla aut alia psona ecclesiastica aut se-
cularis hoc potest. z hoc oī in allegato. c. interdicimus. Et ratio
est qz per illū modū voluerunt iura puidere ecclesijs h laicos
detinentes decimas earū. Primo qz si alijs quibusqz perso-
nis possint sub pignore dari non ita cito darent illi ecclesie ad
quā pertinent. cum autem nemini liceat eas sub pignore accipe-
re coguntur laici interdum ob penuriam pignori eas dare eccle-
sijs qbus debentur: z sic bz ecclesia faciliorem modū recuperan-
di eas. vt si laicus non possit soluere debitū: maxime cūz eccle-
sia nō cōputet interim fructus in sortē. C Scō qz forte iterim
laicus detentator moriet: z cum decime non transeant ad here-
des manebunt penes ecclesiam que est in possessione vel quasi
possessione earum. Si aut alteri tradite eēt sub pignore z in-
terim decederet laicus detentator: manerent penes illū qui eas
pignori acceperat. z sic esset ita difficile nunc ecclesie recuperare
eas sicut prius cū detinebant a laico: z ideo fuit conueniens reme-
diū per illud. c. interdicimus. s. q nō liceat psonis ecclesiasticis
recipere decimas in pignus nisi ille decime ad ecclesiam suā perti-
neant: z qñis h laicis nō liceat: tñ specialiter interdictum fuit
personis ecclesiasticis. Et rō est qz difficilior erat ecclesie recu-
perare decimas pditas de manu alterius ecclesie que eas licite
tenere pōt z pscriptibere: qz de manu laici qui nunqz licite deti-
net: z ideo nunqz pferibit. C Cōsiderandū aut q si laicus de-
tentans decimas alicuius ecclesie eas illi sub pignore tradide-
rit accipiens ab ea aliqz summā pecunie mutuā: z postea mutuū
restituere voluerit tenet decimas ei dimittere: qz bona fides ab
eo accepit sub rōne pignoris: z nō potuit inde aliqz ius h laici
causari qd prius nō hēret: sed oī querere alium modū recupe-
randi. s. iudiciali actione. Si autē laicus debitor non potuerit
debitū soluere tenebit ecclesia licite decimas que ad eam perti-
nent: z fructus decimarū quos interim suscepit nō cōputabit in
sortē: sed tenebit semp debitor integrā sortē dare vel nūqz re-
cupabit decimas: z ita manebit in ptate ecclesie. C Aliqñ aut
iuste laicus decimas t3 vt qñ sunt infusate: vt qz bono titulo
ab ecclesia recepit. Si aut easdē decimas laicus ecclesie cui sunt
pro pecunia mutuata pignori dederit: tenebit eas ecclesia quo-
uisqz soluat ei debitū: z si non soluit debitū redit feudū ad ius
ecclesie: tpe tñ medio quo laicus est in spe soluendi z repadi obitū
cōputabit fructus feudi in sortē si seruitiū solitū recipit ecclesia
laico feudatario. Si autem non recipit seruitium aliqz non cō-
putabit fructus in sortē: sed tenebitur feudatarius ad integrā
sortem vt patet extra de feu. c. 1.

C Quid faciet ecclesia cū aliqz laico paupe longo tpe decimas ini-
uste detinente ac se peccasse confitente z illas sibi dimitti po-
stulante. Qō. 184.

Queretur si aliqz laicus lōgo tpe decimas iniuste detinuit
z nūc cōpūct ad cōfessionē venit asserēs se
hactenus ignorātia simplicitate vel malicia peccasse z postulat
sibi remitti: quid faciet ecclesia euz eo: maxime si ita pauper est
q restituendo oporteat eum z familiam suā mendicare. C Di-
cendū q aut isti possunt satisfacere re ecclesie de omnibus de-
cimis male perceptis sine gradu dispendio suo aut nō. Si pos-
sunt tenentur: z ecclesia ad hoc eos cogere oī. Si autē non pnt
sine

Doc. rñ.

Nonul-
loz rñ. q.
ad qñ. q.
Rñ. ad
qñ. q.

1. rō

2. rō

B
Nō licet
pñon ec-
clesiasti-
cis recipere
decimas
in pignus
nisi fue-
rint eccle-
sie. o. Notā.

Aliqñ in
se laicos
decias t3

Rñ. q.
ad qñ. q.

sine graui dāno vt qz mendicare coguntur vel dclīnāt ad pan-
pertatem. Dicendum qz nīlominus de rigore iuris tenentur
satisfacere q̄tum possunt extra de deci. c. cum boies de bozo-
na. vbi qui nō integre decimas soluerunt cogunt per ecclesia-
sticam censurā ad condignā satisfactionē. 2. 16. q. 7. c. quicūqz
s. quicūqz non fideliter soluit tenet totū emendare. a fortiori g
si indebite decimas accepit. si aut pauper ē vel nō est soluendo
inimigatur ei vt cum puenit ad pinguiorē fortunā soluat. et
de solo. c. odardus 2. ff. de cessione bono. l. ius qui bonis. De
benignitate aut canonica aliud. l. qz ecclesia pōt remittere oēs
fructos male perceptos maxime si egeat 2 non habeat unde vi-
uat: quoniam si non haberet ecclesia esset ei datura unde viueret.
ar. 16. q. 1. c. quoniam quicqd. ideo a fortiori remittet qd nōdū
recepit: 2 difficile est recuperare et si laicus non egeat per hoc
soluendo poterit ecclesia ei remittere fructus pceptos: maxime
si nō inclinā facilius ad dimittēdū decimas ecclesie nisi ei re-
mittant fructus p̄teriti t̄pis. Et poterit istā remissionē facere
solus eps sine consensu capituli cū in hōditio ecclesie melior fiat
s. qz decime ad ecclesiaz reuertunt extra de his que sunt a pla.
c. cum apostolica. sic tenet Rai. 2. hosti. in summa.

Can per consuetudinē tollatur obligatio decimarū 2 non pec-
cent non soluendo.

Qd. 185.

Queretur

cū sint quedā regiones in qbus cōsuetudine tollat
decimas nō solui: an per cōsuetudinē tollat
obligatio decimarū ita vt nō teneant soluere: 2 nō peccent non
soluendo. Cōm qz aut querit de psonalibus: aut de p̄diali-
bus. Si de psonalibus cōiter tenent iurisse qz cōsuetudo ḡialis
in aliqua regione vel loco excusat: 2 hoc qz decime psonales non
debent ex p̄cepto iuris diuini sed ex interpretatione: 2 circa
talīa que sunt de iure humano magnas vires hz cōsuetudo. fa-
cit enim de psonis l̄imis illegittimas ad matrimonū. extra de
cogna. esperi. sup eo. Etia clericos illos qui de iure ad cōtinen-
tiam p̄petuā non tenebant cogit cōsuetudo ad cōtinentiā vt. 3. 2.
di. c. placuit. Etia in ritu sacroz tenet cōsuetudo. vt in baptismo
circa trinā vel vnicam immersionē. de cōse. di. 4. c. de trina. Etia
cōsuetudo q̄uis non possit tollere ius nāle aut diuinū potest tñ
ius positium siue humanum in totum tollere si est ḡialis. dist.
4. c. leges: vel in partē si est particularis di. 12. c. cōsuetudo: 2 qz
decime psonales sunt de iure humano siue ex interpretatione iu-
ris diuini vt illi dicunt 2 nō de iure diuino potest cōsuetudo
circa illos: ita vt vbi cōsuetudo sit nō solui non peccent illi q nō
soluūt. C̄ Circa decimas p̄diales dicūt iurisse vt cōiter q cū
ille sint de iure diuino vt allegatū est. s. nō valet cōsuetudo cir-
ca illas: ideo et si multo tpe cessauerunt aliq a solutōe decimarū
non ideo sunt exempti a solutione. C̄ Sed obijci qz si h̄ verū
est multe gētes q̄tum ad se totas sunt in statu dānationis: eo q
nemo ibi decimas soluit p̄diales vt in italia 2 quibusdā alijs
regionibus. C̄ Itē sequit qz papa 2 oēs p̄lati ecclesie roma-
ne 2 taliz regionū peccant non petendo 2 nō arguendo effica-
citer de hoc p̄cto subditos qz cōsentire vident. s. 3. dist. c. error
nam error cui nō resistit approbat. C̄ Ad hoc multi dubitant
2 rari diffinire audent: qz vndiqz difficultas est. dicunt aut vt
hosti. in summa vult qz non sequantur bec inconuenientia: qz pa-
pa pōt oibus illis dare priuilegiū de nō soluendo decimas p̄-
diales: 2 tunc neqz illi peccarent neqz papa: 2 p̄lati petere de-
berent aut possent. C̄ Scdō soluūt dicentes qz non est sup hoc
papa arguendus q̄si tacendo peccet: qz nullus est ipsum argue-
re de p̄cto. 9. q. 3. c. alioz. C̄ Tertio soluūt qz papa nō peccat: qz
paratus est oibus conquerentibus de hoc iustitiaz ministrare.
C̄ Quarto dicūt qz certū est debitū posse remitti in totū vel in
partē vel differri: 2 nō esse in statu peccati nō soluentes
2 nō petentes. C̄ Quinto soluunt qz magis est condēnare non
soluentes. l. qz non p̄nt oia in hoc mundo corrigi. 6. q. 1. c. si oia.
nā 2 papa 2 tot⁹ mūdus sciūt qz fere vbiqz sunt multi vsurarij
publici: 2 publice meretrices: 2 publici lusoze: 2 ebriofī qui oēs
manifeste sunt in p̄cto mortali quoz p̄latos si ideo qz singulos
eoz spāliter nō arguunt in mortali p̄cto cōstitutos esse dicamus
vnus de tot milibus vir euadet: 2 ita innunt qz nō tenent sin-
gulos p̄ctōzes arguere: l. cōstet eos esse in p̄cto mortali. C̄ Sed
om̄ qz per istā nō rīdet ad inconuenientia. De primo p̄ qz l̄
verū sit qz papa possit oib⁹ illis priuilegiū dare de nō solu-
endo: 2 ita tam ipse esset liber ab arguendo q̄ illi absolueret: tñ
non dat neqz dedit tale priuilegiū: 2 ideo nō excusat per h̄ cul-
pa ipsius neqz illoz debitū. C̄ Nisi forte dicas qz intra cōscien-
tiam suā remittit illis h̄ debitū vel dat eis priuilegiū de nō sol-
uendo: 2 ideo liberant. C̄ Dm̄ qz non sufficit: qz l̄ hoc posset

prodesse pape ad h̄ qz non deberet arguere non soluentes cum
eis debitum remittat: tñ illis non prodest ad h̄ qz bēant bonaz
cōscientiam: cum nesciant sibi tale priuilegiū datam aut re-
missionē esse factā per quā liberi sint a solutione d̄imarum: 2
ideo agunt cōscientiam non soluendo. C̄ Scdō non valet: qz
dato qz nemo deberet p̄ctm pape arguere (qd nō oino cedit)
tñ non ideo ipse liber est a p̄cto: sicut de p̄ctis occultis nemo ar-
guitur: 2 tñ apud deum reus est. C̄ Tertium non sufficit: qz nō
solum o3 papa esse paratus iustitiā exhibere omni petenti: sed
etiam o3 conari vitia vniuersa extirpare de ecclesia vniuersa-
li: qz ad nullum magis qz ad ipsum h̄ pertinet: 2 ideo cum talia
p̄cta videat manifesta que nulla tergiversatiōe celari possunt:
non est tutus si oino taceat. peccat enim pastor siue rector ani-
marū q̄si scelera non obiurgat vt ait Grego. in pastorali 2. 43.
dist. c. ephefisis. tanta ergo 2 tā absoluta taciturnitas nescio quō
excuset. C̄ Si aut dicat qz ecclesia cessat qd sine scandalo non
pōt decimas in regionibus illis exigere. Dm̄ qz nō sufficit: qz
hoc verum est q̄tum ad petitionē iudicialē 2 rigorosum pro-
cessum. nam si sine scandalo peti non possent bene faceret eccle-
sia non petendo saltem in aliquo casu: 2 tñ non ob h̄ cessandū
erat saltem a generali obiurgatione vt denunciaret h̄ esse p̄ctm:
2 dicatur in generali qz in statu dānationis sunt omnes qui ta-
lia agunt. C̄ Quartum non prodest: qz l̄ verum sit posse dimitti
debitum aut differri solutionem: 2 tñ papa siue ecclesia neqz
debitum dimittit neqz solutionē differt: 2 ideo nemo non sol-
uens est tutus. Nisi forte dicatur qz in animo h̄ papa remittit.
Et hoc non sufficit vt dictum est. s. C̄ Quintū etiā non sufficit:
qz verum est qz ecclesia illa publica crimina non punit: qz cui-
tari forisitam fm humanam fragilitatē 2 iniquitatem non pos-
sunt: tamen illa obiurgat 2 culpat generali redargutiōe: 2 si nō
cessant per hoc delinquentes non punit eos ecclesia ne deterio-
res efficiantur. Sic dicit Grego. 4. dist. deniqz. l. si a tali consue-
tudine auerti non possunt: tunc sunt suo ingenio relinquēdi ne
peiores existant si a tali cōsuetudine prohibeantur. 2 o3 cum ve-
nia non quidem culpe sed pene. i. qz non puniunt pro b̄. Et tñ
fm Augu. talis turba peccantium generali obiurgatione ferien-
da est. 23. q. 4. c. non potest. 2 tñ non soluentes decimas in re-
gionibus ipsis non arguunt salte3 generali obiurgatione: ideo
non est simile. C̄ Aliter autem rīdet ad hoc beat⁹ Tho. de ag-
no scda scde. dicens qz ecclesie ministri maiorē curam bēre de-
bent spiritualiz bonoz colligendoz: ideo apostolus noluit vt
potestate sibi a dño tradita vt acciperet stipēdia victus ab his
quibus euangelium p̄dicabant ne daret aliqd impedimentum
euangelio xp̄i: neqz tamen erant peccantes qui ei necessaria ad
victum non ministrabant: qz als apostolus non omisit eos
de h̄ corrigere 2 obiurgari. Similr laudabunt ministri eccle-
sie si decimas non requirunt si sine scandalo requiri nō p̄nt pp
cōsuetudinē vel aliam cām: neqz tñ sunt in statu dānationis
qui non soluant decimas in locis illis in quibus ecclesia nō cō-
petit nisi forte propter obstinationem animi non habentes vo-
luntatem soluendi etiam si ab eis peteretur. C̄ Sed dicendum
qz l̄ ista bene dicta sunt: non tñ videntur oino sufficere: non est
enim simile de predicante paulo 2 eis quibus p̄dicabat ad non
soluentes decimas. Primo qz paulo non erat dandus victus
in mercedem laboris sed in sustentationē: 2 ideo si b̄eret suffi-
cientem vel conuenientem victum: als nemo teneretur ei dare
victum. secus in solutione decimarū: qz nisi soluantur decime
non erit sufficiens sustentatio pro omnibus ministris ecclesie: 2
ideo a subuentione pauli poterat cessari 2 non a solutione de-
cimaz. C̄ Scdō qz ad sustentationē pauli nō tenebatur deter-
minare glibet de illis qbus predicabat. s. vt totaz daret vel ali-
quam partē. Sed si vnus vel duo sufficienter daret ceteri erāt
liberati sic est in elemosyna. nā non tenet quilibet elemosynā
dare paupi determinate: qz si vnus supplet indigentia eius nō
tenent ceteri aliqd dare. secus in decimis. nā glibet tenet de-
terminate dare decimas: ideo cessare a prestatione eaz nō erat
sic nō prestare paulo victum: 2 sic l̄ auditozes pauli nō p̄staret
ei sustentationē cum ipse nō indigeret: qz manus sue provide-
bant ei nō erant in statu dānationis: neqz paulus eos arguebat.
secus de non soluentibus decimas: qz determinate erant obli-
gati ad soluendū illas: siue ministri abundarent siue nō: 2 non
soluendo faceret 3 legē 2 essent in statu dānationis. C̄ Tertio
qz paulus b̄bat prātē exigendū victū ab his qbus p̄dicabat: 2 si
illi dare nō lēnt peccaret: 2 tūc paulus eos argueret: tñ nō pete-
bat vt nō daret occasionē falsis aplis: iō illi nō p̄stādo nīl pec-
cabat. secus de decimis: qz iubent boies illas p̄stare: 2 ideo et si

Improba.
2. r̄n̄sionis.Improba.
3. r̄n̄sionis.R̄n̄sio.
Euasio.
Confuta.D
Improba.
4. r̄n̄sionis.Improba.
5. r̄n̄sionis.

Augu. snia

R̄n̄sio diui
thome scda
scde. q. 87.
ar. 1. ad vl.E
Improba.
r̄n̄sionis of
ui thome.

1. r̄o.

2. r̄o.

Nō ois te-
net elemo-
synā paup̄
determinate
dare: n̄ sic ē
de d̄cimis.

3. r̄o.

Ad rōnem
dome.

Docto. rñ.

Consuetudo
longua pōt
tollere obli
gatōez de
cimas sol
uēdi.

Distinctio
questi.
Rñso ad
qñtū qōis.
1. mō.
Rñso ad
qñtū qōis.
2. mō.

Distinctio
questi.
Rñso ad
questiūz. q.
1. mō.

Rñso ad
questiūz. q.
2. mō.

Nonnullor
opinio.

Consiliū ale
xandri qñ
fuit.

non petant ab ecclesia tenentur laici illas prestare: cum ecclesia
semp habeat animū recipiendi. Cum aut dicit q nō soluē
tes in talibus regionibus nō sunt in statu damnationis nisi ha
beant animū obstinatum ad non dandum: innuit q qñcūq ec
clesia ab illis peteret decimas tenerent dare alis peccarent. qd
satis est constituere eos in periculo. Item qd maius est: qz di
cit q etiā non petente ecclesia si illi habeant animū obstinatum
ad non dandū etiā si illa peteret peccarent: sed satis videntur
habere talem animū cum sciant ecclesiā velle recipe decimas z
non audere ppter scandalū. Cdm aut q iste difficultates ac
cidunt qz putant decimas deberi de iure diuino: qd si verum
esset non videret quomodo euaderemus inconuenientia. Sed
oīm est q decime etiā prediales nō sunt nunc de iure diuino:
sed de mero iure positio canonico: h in veteri testō fuerūt de
iure diuino vt ostensum est. s. Et tunc oīm q sicut circa deci
mas psonales quas fatentur non esse de precepto iuris diuini
sed ex institutione eius valet multū consuetudo ad hoc q sol
uantur vel non soluant: cum consuetudo possit tollere ius po
sitū in totum vel in partem vt dictū est. q. precedenti. ita cir
ca prediales erit q consuetudo generalis longua possit tollere
obligationem soluendi decimas: maxime si a principio nō fuit
recepta lex de soluēdis decimis: z hoc modo in regionibus il
lis in qbus non soluunt decime siue a principio non receperint
statutū ecclesie de soluendis decimis: siue longo tempore cessa
uerint videt q isti non sunt in statu condēnationis quasi iam
nō maneant obligati ad solutionē decimarū. z hoc satis rationi
sonat: qz als ecclesia non toleraret tantū erroze neqz cōicaret
morientibz in notorio pctō mortali ozādo pro eis: cū pro furibz
q in ipsis maleficijs subito occidūz iubeat ecclia nō eē ozādū qñ
cōiectet eos i mortali pctō dēcessisse ex de furtis. c. fures. h magis
ecclesie in h suam audire q nobis diffinire placeret.

An rustici prestantes laicis decimas suas peccent. Qd. 186.
Queretur cum aliq laicus detentat iniuste decimas
alicuius ecclesie: an rustici prestātes eis de
cimas suas peccēt. Cdm q aut rustici credūt laicos illos lici
te auctitate ecclesie decimas recipe: aut credūt q illicite detinēt.
C Si pmo mō dōz q nō peccāt: qz bona fide soluūt: ad qd val
de ofert q ecclesia videt laicos recipiētes decimas z tolerat nō
pcedēdo z eos. C Si aut scirent rustici q laicus iniuste recipit
decimas: aut dant ei spōte aut p timorē. Si spōte peccant: qz
dērent dari illi ecclesie ad quā scirēt illā ptinere. Si aut nō spō
te aut cogunt dare: vipote qz laicus ille est potēs z occupat eos:
aut nō cogunt sed timēt mala si nō soluerint laico illas. Si pri
mo mō nō peccāt: qz nō agūt sed patiunt. nā est vis z illa excu
sat. Si scō mō excusat apte. i. q pctū leuius est: sed nō excusat
totaliter. z 2. qd. 5. c. ita ne z extra. de his que vi. me. ye causa.
fi. c. sacris. sic tenet Rai. in summa.

An liceat laico retinere decimas sibi cessas: z quō. Qd. 187.
Queretur an liceat laico retinē decimas sibi cessas:
z quō licz. Cdm q aut cessē sūt a psona
ecclesiastica aut a seculari. Si ab ecclesiastica aut a papa: aut ab
alio inferiori. Si a papa oīm q z cōcessio: z licite z decimas
laicus. z h siue fructus sint decimarū siue ipsum ius decimandi:
z istud siue tpaliter siue ppetuū cedat qz papa plenā h in his
ptātē: siue eximendi aliq ab onere solōnis decimarū: siue ce
dendi ei ppece decimas ex de decimis. c. ex parte tua. z. c. a no
bis cū alijs multis. Si aut ab inferiore vt ab epō vel alijs pla
tis: aut cedunt laico soli fructus decimarū: vt qñ alicui cōcedit
ad vitā suā vel ad tēpus q pcpiat fructus decimarū alicuius ec
clesie z h pnt facē plati: z licite retinēt laici illas decimas ex de
iure psonatus. c. ex lris. z extra ne plati vices suas. c. fi. z de loca.
z 2. duc. c. vestra. Si aut cedat ius pcpiedī decimas qd est me
re spūale vt qñ cedunt decime in feudū laico ob aliquā cām z
vt portet aliq seruitiū. z tunc oīm q aut fuit tale feudū factū
ante tps cōsiliū thuroneñ. celebrati sub yrbano papa aut postea.
Si ante fuit cōstitutū feudū z: qz tūc nō erat iter dicta epis ptās
infeudādi bona z iura eccliaz. Si aut post illud cōsiliū nō t3 seu
dū z laic illicite recipit decimas z detinet: eo q tūc fuit epis z alijs
platis interdicta ptās infeudādi. Et putat aliq fuisse h a tpe cō
siliū Alexandri pape extra de deci. c. phibemus. z extra de cēsi.
c. phibemus. sic putauit Raimūduz vt dicit hosti. in summa: fuit
tñ vetitū a tpe cōsiliū thuroneñ. celebrati sub yrbano scō: z fuit
cōsiliū Alexandri anno dñi. M. clxx. Rome celebratum qd est
lateranēñ. cōsiliū vō thuroneñ. yrbani fuit celebratū āno mille
simo centesimo nonagesimo sexto vt notat Archi. de deci. c. sta
tutū. s. illas aut lib. 6. z ita fm tps cōstitutionis feudi pōt sciri an

tenuit vel nō. C Si aut sit dubiū an aī pstatū cōsiliū vel postea
fuerit feudū cōstitutū: vt qz nō est memoria in cōsiliū. putant qdaz
feudū iudicandū tenere. file extra de vbo. sig. c. sup qbusdā. etiā
qz psumit q ecclesia pdictas decimas petere posset nō siluisset
tanto tpe. C Sed cōsiliū tenet cōiter. i. q cōsuetudo cōstumēqz
longua nō excusat: sed opz q laicus cōstat titulū z tunc appa
rebit a quo tpe cepit feudū: maxime qz in dubio pro ecclesia
iudicat: qz cā eius est fauorabilior. Sic t3 hosti. in summa. z de h
oīm est. s. C Si aut cessio sit facta a laicali persona vt a rege
vel iperatore. dōz q nō valet: z nō est laicus securus detinēdo:
qz laici nullā rem spūalem cedere pnt extra de deci. c. tua. z q
cūqz recepit decimas vel ecclesiam aliq de manu laici crimen
sacrilegi cōmittit. e. ti. c. duduz. z cessio decimarū facta a laico
etiam si cōfirmetur a papa in forma cōmuni non valet. e. c. z iō
neqz feudum neqz aliqua cessio decimarū facta laico ab alio
laico valet quicqz: sed tenetur laicus pdictas decimas ecclesie
restituere. vt. e. c. dudum.

An decime possint prescribi.

Queretur an decime possint prescribi. Qd. 188.
Cdm q aut prescribit laicus contra ecclesiam: aut eccle
sia vel persona ecclesiastica contra aliam ecclesiam. Si primo
mō oīm q aut prescribere vult decimas. i. vt ipse recipit deci
mas debitas alicui ecclesie: aut prescribere vult decimas. i. exi
mendo se a solutione decimarū per dissuetudinē soluēdi. C De
primo oīm q nō pōt laicus prescribere decimas qz tōcūqz tpe
detinet. extra de prescrip. c. cāmz. z. 1. 6. q. 1. c. peruenit. z h qz
laicus nō pōt possidere vel quasi possidere ius decimandi qd
est spūale: z tñ sine possessione nō currit pscriptio. de regu. iur.
lib. 6. c. sine possessione. etiā qz h ipsū facit ius cōe: ideo nō pōt
prescribere. C De scō dñt iuriste q aut querit de psonalibus
aut de predialibus. Si de psonalibus dñt q possint prescribi:
eo q cōsuetudo multū facit circa eas vt oīm est. s. z pscriptio
pcedit ex cōsuetudine. Si aut sint pdiales dñt iuriste dicē theo
logos quosdā q circa has decimas valet cōsuetudo qñtum ad
quorā. i. vt minus quid soluāt. s. duodecima: vel vicesima: sed
non qñtū ad totū. i. vt nihil soluāt. Iuriste aut vt cōmuniter te
nent prediales esse de iure diuino: z ideo circa eas neqz cōsuetu
dinem neqz pscriptiōnez aliqd valere. Sed oīm q non sunt
de iure diuino nunc sed de iure humano: z ideo pscriptiō
aliqd facere z cōsuetudinē diuturnā: z forte ista sola cā est q ex
cusat gentes illas que decimas nullas soluunt vt dictum est. s.
C Si aut queratur de psonis ecclesiasticis. Et tunc oīm q si
ille cōsideratur in qñtū laici idē de illis iudicat qd de laicis. i. si
clericus prescribere velit per dissuetudinē ne decimas soluāt:
clericus enim h3 interdū bona sola ecclesiastica interdū vero
et patrimonialia: siue pphana. qñtū ad pma est clericus: z de il
lis nō soluit decimas. extra de deci. c. nouū genus. z h est qñ be
neficiū suū h3 aliquas possessiones. nā de fructibus illaz posses
sionū nō tenet decimas dare: si vero qñtū ad bona pphana te
netur decimas dare sicut. laicus: z ideo eo mō quo pscriptio
prodest qñtū ad laicos pdest qñtū ad clericos vt possint se exi
mere a solone decimarū per dissuetudinē: sicut in regionibus il
lis in qbus laici non soluunt decimas prediales neqz et clerici
dant illas de fundis patrimonialibus suis: z eadē excusatio vel
dānatio est vtriusq. Si autē intelligat de ecclesia z ecclesiā. i. vt
vna ecclesia pcpiat decimas in parrochia alterius: z ad h adiu
uet eam pscriptio. Cdm q aut est monasteriū aut ecclesia secu
laris. si monasteriū nō pōt prescribere: qz pscriptio nō pcedit
sine possessione: z tñ monachi nō pnt de iure cōe decimas pos
sidere cū plebes nō hēant: ideo neqz ex sola pscriptiōne acgre
re: pnt aut monachi ex priuilegio: siue cessiōne apostolica: vel
cessiōne alioz platorū h hēre. 1. 6. q. 1. c. quoniā gēqd. Si autē
sit ecclesia secularis z secularēz. oīm q tam cōsuetudo q pscr
ptio circa h valet. nam sola cōsuetudo facit vt qui habitant in vna
parrochia z hnt pedia in alia de fructibus illoz decimas det:
nō in parrochia in qua sita sunt pedia: sed vbi habitāt cultor
es extra de deci. c. cum sint hoies. z. c. ad apostolice. cum tñ de
rigore iuris decime prediales illi ecclesie soluāt in cuius par
rochia pedia sunt sita. extra de parro. c. vlti. etiam pscriptio
procedit in his. i. q pōt vna ecclesia prescribere decimas quas
alia ecclesia intra suam parrochiam percipere solita erat. extra
de pscriptio. c. ad aures z. c. de quarta. Et tñ qz aliter prescri
bens ius cōmune facit non sufficit ei bona fides ad prescribē
dum: sed requirit titulus de restitū. spoliatorū. c. ad decimas. z
de pscriptio. c. epm lib. 6. nam ponit ibi regula q qñ ius cō
mune facit pscribētē nō sufficit ei bona fides: h3 titulū ofide
re cogit

recogit: si vero non est ius cōe p̄scribēte sufficit ei bona fides. **C**edit tñ hosti. i. summa. ti. de deci. §. an p̄scribi possint q̄ de ricus hñs prochia pōt p̄scribere decimas in alia prochia 7 sic prochia 7 prochia extra d̄ p̄scrip. c. de quarta. religiosi aut nō hñtes prochia ipsi p̄scribere non pñt q̄ neq̄ possidē lic. 16. q. 1. ca. placuit. immo ipsi tenent solvere decimas nisi p̄uilegiati sup hoc sint. 16. q. 1. c. alia 2. 12. q. 1. c. duo sunt gñā. 13. rō ne parrochiarū ipsas p̄scribūt. s. si populū habeāt extra de de ci. c. cū cōtingat. 2. c. cū in tua. verū q̄ timef ne a laicis cām ha buerint debet p̄bare titulū. Si aut prochia secularis 7 parrochia secularē p̄scribat nō h̄z necesse p̄bare titulū. sic pōt intelli gi extra de p̄scriptionibus. c. vigilati. 2. c. de q̄rta. 2. ca. quoniā. **C**ad hoc oīm q̄ oīs q̄ in aliena prochia p̄scribit d̄ ostende re titulū vt in allegato. c. ad decimas. 2. ca. ep̄m lib. 6. siue sit se cularis siue religiosus. 7 tñ hoc differre vt q̄ secularis p̄scri bēs 7 secularē nō tenet ostēdere titulū sufficere q̄ per cām do minij: q̄ tñ supuacū esset p̄scribere q̄ ex titulo illo cōpeteret ius. 13. satis est q̄ sit titulus aliquis vel coloratus q̄ per cām p̄ scribēdi. sic dicit glo. de p̄scriptiōibus. ca. ep̄m lib. 6. circa reli giosos aut fortassis regit nō titulus coloratus sed q̄ oīm tri buat vel sit efficacior q̄ titulus secularium: eo q̄ magis obstat ius cōe religioso p̄scribēti decimas q̄ seculari. nā seculari p̄ scribēti in aliena prochia obstat ius cōe ex vno capite. s. ga in aliena prochia: 13. nō obstat simpliciter h̄re decimas q̄ pōt h̄re illas. religioso aut obstat dupl̄ ius cōe. Ap̄io q̄ nullo mō p̄pe tit ei h̄re decimas cū neq̄ p̄petat de iure h̄re prochianos. 7 Se cūdo q̄ in aliena prochia p̄scribit: 7 q̄ iō necessaria est titulus p̄scribēti q̄: 7 ipsum facit ius cōe necesse est vt efficaciorē titulus ostēdat ille 7 quē magis facit ius cōe qualis est religiosus.

CAn religiosi debeāt dari decime. **Questio. 189.**
Queretur an religiosi debeāt dari decime. **C**ad hoc q̄ de iure cōi nō debent decime religiosi sed ecclesijs secularibus. Et rō est q̄ decime sunt duplices. s. p̄sonales 7 p̄diales. Debent. n. p̄sonales illi ecclesie in q̄ q̄s audit oīuina 7 vbi p̄cipit sacra. P̄diales debent illi ecclesie in cui⁹ prochia p̄dia sunt sita. nā de iure cōi oēs decime ad ecclesiam parrochiale p̄tinent extra de deci. c. cū in tua. Accipit aut du pliciter parrochia. s. aut respectu p̄sone. s. in qua q̄s recipit sa cramēta aut in qua sita sunt p̄dia rōne parrochie. Primo mō debent decime p̄sonales rōne parrochie. Scōdo modo debentur p̄diales extra de parro. c. significauit. sed religiosi neutro mō hñt prochia. nō p̄rio mō q̄ ad eos nō p̄tinet dare sacra ali qbus. 16. q. 1. c. placuit 2. c. interdicimus. et nō secundo mō q̄ cū monasteria nō habeāt territorij intra q̄ p̄dia sunt sita de nullis p̄dijs eis decime debent. **C**hoc aut verū est nisi i duo bus casibus. P̄rio qñ monachi hñt sibi plebē cōmissam de q̄ hñt curā aīarum. Scōdo qñ ex p̄uilegio eis decime dantur in aliqb⁹ prochijs vel locis. **C**De p̄rio p̄z q̄ tñ h̄z parrochias 7 limites: 7 iō cōpetūt eis vtreq̄ decime. nā p̄sonas hñt de q̄ bus hñt curā aīarū: iō cōpetūt eis decime p̄sonales: hñt quoq̄ limites prochie intra quā sunt aliqua p̄dia: iō oēnt eis decime p̄diales. 7 tñ q̄ monachi hñt plebes cōmissas ex p̄uilegio ē. nā de iure cōi ad ecclesias seculares cura aīarū p̄tinet 7 limita tio prochiarū. **C**De scōdo p̄z q̄ sicut ex p̄uilegio sedes apo stolica exemit quosdā religiosos ab onere decimandi extra de decimis. c. ex pte 2. c. 13. ita. 7 qbusdā dedit p̄uilegiū vt in par rochijs quarūdā ecclesiarū decimas aliq̄s p̄ciperet. e. ti. c. cū in tua. 7 tñ nō cōpetūt eis decime de iure cōi s̄ ex p̄uilegio 7 oā tur in elemosynā. sic p̄z. 16. q. 1. c. qñ q̄qd. 7 pñt dari tā a pa pa q̄ et ab ep̄is. e. c. 2. q̄ 13. clericus pōt dare monasterio decias sibi debitas. 7 tñ ad hoc q̄ in p̄petuū valeat cessio necesse est vt intercedat auctoritas ep̄i: alioqñ solū durabit ad vitā ccedētis extra de t̄rascriptiōibus. c. de cetero 2. 16. q. c. qñ q̄qd. 7 tñ ga nō cōpetūt decime in hoc casu religio absolute. nā nō debent decime de noualibus extra de decimis. c. cū in tua 2. c. cū con tingat. sed debent decime de noualibus ecclesie illi parrochia li in cuius prochia religiosi decimas p̄cipiūt. e. ti. cum in tua. 7 hoc q̄ ad illā de iure cōi pertinebat q̄ ad religiosos de p̄ui legio p̄tinet. Si tñ aliquē terre nouiter reducunt ad culturam que quondam fuerāt decimales: 7 religiosi de illis decimas re ceperant nō censentur noualia: sed de eis etiam nunc deci mas p̄cipient. e. c. cum in tua.

CLui sint dande decime noualium. **Questio. 190.**
Queretur de decimis noualiū cui sint dande. **C**Dicē dum q̄ de decimis noualibus nō est idem

ius quod de alijs. Et hoc p̄z quātū ad p̄scribētes 7 quātū ad p̄ uilegiatos. de p̄scribētib⁹ p̄z ga si p̄scrip̄t decimas i alie na parrochia 7 superueniāt noualia nō p̄cipiet decimas de eis dē rōne p̄scriptionis: sed p̄tinebūt ad ecclesiā parrochiale extra de deci. c. 13. d̄ p̄uilegiatis apparet ga si laicus ex p̄uile gio decimas percipit vel h̄z eas in feudū nō percipiet de noua libus extra de decimis. c. tua. sed in religiosis videt fallere. e. ti. c. ex parte tua. vbi monachis cōcesse erāt decime de fructibus parrochiarū suarū: 7 dicit q̄ d̄z extēdi ad noualia: 7 tñ interdū circa monasteria 7 cōuētuales ecclesias percipientes decimas aliquarū parrochiarū sit hoc vt nō extēdat p̄ceptio ad noua lia siue ad terras de qbus nō percipiebāt decimas ab antiquo .e. ti. c. cū in tua. sed hoc forte est quādo cōpetit eis perceptio de cimarū ex p̄scriptione: ga tñ nō veniūt noualia noie aliarum decimarū vt in. c. 13. eo. ti. **C**Lui aut de noualibus decime sint dāde oīm q̄ aut de noualibus supererectis certū est in qua parrochia sunt aut nō. si certū ē in qua parrochia sunt nō pertinebūt decime ad aliquē p̄uilegiatū laicū vel p̄scribēte: sed p̄tinet ad ecclesiā parrochiale intra cuius limites sunt ex tra de decimis. c. quoniā. 2. c. 13. 2. c. cū in tua. Si aut nō est cer tū in qua parrochia sint pōt ep̄s applicare decimas illorū no ualiū cui ecclesie voluerit vel ad vsum suum. eo. ti. c. quoniā. **C**Dicit aut hosti. in summa. eo. ti. q̄ si noualia sunt intra limi tes alicuius parrochie nō est de hoc dubiū quin ad illam inte graliter p̄tineāt salua canonica ep̄i. **C**Si aut dubitat i qua parrochia sint pōt ep̄s gratificare cui voluerit vel sibi retinere in allegato. c. quoniā. dicit tñ q̄ pleriq̄ ep̄i indistincte oia no ualia totius diocesis 7 quecunq̄ recuperare poterint de manu militū sibi vsurpare nitunt 7 p̄dictā decre. 2. c. cū in tua 2. ex tra de prebendis. c. ratio nulla. abutētes iuribus dicentibus q̄ decime 7 oblationes in p̄tate ep̄orū cōsistunt. 16. q. 7. §. cū er go ecclesie. 2. c. sequētib⁹. q̄ illa vera sunt non vt sibi appro priet sed vt cōiter dispensent. 12. q. 1. §. si ergo res. **C**Est ergo bec veritas q̄ ep̄s neq̄ de noualibus neq̄ de recuperatis de manu laicorū d̄z retinere nisi suā canonica: 7 hoc est quatenus percipiebat de antiq̄s tātū de his recipiat. ar. extra de cēsis. c. ecclesijs. sunt enī ep̄s 7 clerici quasi parcionarij: iō p̄ rata oia cōmunicare debent ar. ff. loca. l. si merces. §. apparet. si aut ep̄s nihil percipiebat de antiq̄s ad minus sua quarta fraudari nō d̄z. **C**Sed qd si laicus detinebat decimas alicuius ecclesie par rochialis vel sedis 7 restituit eas totas ep̄o p̄sentiēte capitulo suo: an debeat tñ ep̄s totas illas decimas h̄re. Aliqui putāt q̄ sic ga hic tota solēntas obseruata est ad oādū alicui decimas q̄ei nō cōpetebant de rebus ecclesie nō alienan. c. dudū lib. 6. 2. ar. de dona. c. pastoralis. 7 de bis que fiūt a p̄latis. ca. pastor lis. nā 7 auctoritas contutoris sufficit oū tamē palam fiat. ff. de auctorita. tu. l. pupillus. **C**Sed dicēdū q̄ nō sufficit ad t̄rāsfer rēdū totas decimas in ep̄m ga ad huiusmodi translationē re quirīt auctoritas ep̄i 7 capituli: sed hic non interuenit auctori tas ep̄i. nā in re p̄pria nō pōt auctoritatem prestare vt ep̄s. ff. de auctorita. tu. l. 1. 2. extra de censibus. c. phibemus. est ergo recurrēdū ad superiorē. s. ad archiep̄m q̄ interueniat loco p̄ lati. argumētū extra de iure patrona. c. nullus. 7 ille d̄z inducere laicū detētātē decimas vt eas ecclesie parrochiali soluta cano nica ep̄i totas reddat q̄ si induci nō potuerit: sed modis omni bus vult totas eas ep̄o dare fiet ista translatio auctoritate ar chiep̄i p̄sentiēte capitulo. ar. extra de bis que fiunt a p̄la. ca. cū apostolica. Si autē bec forma nō obseruet nihil valere vi det qd agitur. ar. extra de offi. dele. c. venerabilis. 7 de rescrip. c. cū dilecti. 7 de rebus ecclesie nō alienā. c. dudū lib. 6.

CQui tenentur ad p̄standū decimas. **Questio. 191.**
Queretur iam q̄ tenent ad p̄standū decimas. **C**Di cēdū q̄ de iure q̄z tenent ad p̄standū de cimas extra de deci. c. a nobis. s. quilibz ad decimas tenent nisi a p̄statione ipsarū specialiter sit exemptus. **C**Sed dicēdū q̄ hoc de laicis intelligit. nā de ceteris alia est postea questio. Sic dicit glo. ibi. s. q̄ quilibet laicus indistincte nulla tēporis p̄ scriptione tenent ad decimas extra de p̄scriptiō. c. causam qua. **C**Competit autē laicis vtatq̄ decimas soluere. nā ad perso nales directe tenent: dantur enī bec illis ecclesijs in quibus ali qui diuina audiunt 7 sacramēta recipiūt. 7 tamē laicos oportet alicubi sacramēta recipere ga ipsi nō possunt inuicē sacramen ta ministrare: ideo tenent personales decimas dare. P̄diales quoq̄ dare tenent. nam ille debentur rōne p̄diorū: 7 il lis ecclesijs in quarū parrochijs p̄dia sunt sita extra de par rochijs. c. significauit. sed laici hñt p̄dia sua intra limites aliq̄

Ratio:

Lui oāt de cime de no ualibus

Hosti. in summa.

Doc. inis

Dubium

Nonnullor rñsio

Doc. rñsio

Rñ. ad qñ. qñis.

Doc. rñ. ad qñ. qñis

Laicis ppe tit vtatq̄ decias sol uere.

rū parrochiaz. ergo in illis tenebunt decimas soluē p̄diales.

¶ An clerici teneant decimas dare.

Questio. 192.

¶ Nonnullor
rōes i 3iū
1. rō.

Queretur

an clerici teneant decimas dare. **¶** Aliq
dicunt qd sic qd de iure cōmuni ecclesia reci

2. rō.

3. rō.

¶ Rñsio san.
tbo. ad qñ.
qñis.

B

¶ Im pbatio
rñsionis ac
distincio
penes eam
1. mō.

2. mō.

¶ Lenite a le
uitis nō ac
cipiebāt dē
cimas s; a
populo in
ve. test.

L

¶ Dubium.
Rñsio.

Ratio.

¶ Dubium.

¶ Nonnul. rñ.

¶ Doc. rñs.

1. rō.

pit decimas prediorū q̄ in eius parrochia sita sunt extra de de-
cimis. c. 13. 2. c. cū in tua. 2. tamē clerici habēt interdū predia ali-
qua intra limites parrochie siue in territorio eius. ergo tenent
dare decimas prediales. **¶** Scđo qd religiosi clerici sunt 2 sa-
cerdotes: 2 tamen ipsi decimas soluunt nisi in quantum excepti
fuerint extra de decimis. c. ex multiplici conuestione. 2. ca. cō-
missum. ergo tenent clerici prestare decimas. **¶** Tercio qd le-
uite p̄cipiebant decimas in veteri testamēto ad quarū similitu-
dinē sunt nunc decime nostre: 2 iō dicunt esse a iuristis de iu-
re diuino extra de decimis. c. parrochianos. sed in veteri testō
leuite dabant decimas summo sacerdoti Numeri. 18. c. ergo 2
nunc clerici tenebunt decimas dare summo sacerdoti. i. pape
vel ep̄s. **¶** Dōm qd videt esse de iure cōi qd clerici non p̄sent
decimas extra de deci. c. nouū. s. nouū genus exactionis est vt
clerici a clericis decimas exigant: idē enim fm eandē partē vel
rationē nō pōt esse cā dandi 2 accipiēdi sicut neq; agendi 2 pa-
ciendi: cōtingit tamē ex diuersis 2 respectu diuersorū eūdē esse
dantē 2 accipiēte sicut agentē 2 patiēte: clericis aut in quantum
sunt ministri altaris spiritualia populo seminātes decime a fi-
delibus debent: vnde tales clerici in quantum clerici sunt. i. in qua
tū possessiones habēt ecclesiasticas soluere nō tenentur. ex alia
vero cā. s. p̄ hoc qd possident p̄prio iure vt ex successione pa-
rentū vel ex emptione vel ex alio quolibet titulo sunt ad decimas
obligati. Sic tenet beatus Tho. scđa scđe. q. 87. arti. 4. **¶** Sed
circa hoc distinguendū est qz aut isti sunt clerici coniugati aut
nō. si sunt coniugati tenent oēs decimas soluere. nā nullū diuinū
ministeriū exercēt p̄ qd eximantur a prestatione decimarū: s;
quantū ad hoc oīno est sicut laicus. de p̄sonalibus decimis ap-
paret qd datur ratione diuinorū 2 sacramētorū. Sed clericus
coniugatus recipit sacramēta a clerico nō cōiugato: iō tenetur
ei decimas dare. sic dicit extra de decimis in allegato. c. nouū
s. illi p̄fecto clerici q a clericis spiritualiū ministroz labores
accipiunt decimas eis debent. **¶** Si aut sint decime p̄diales et
eas debent. nā predia habēt intra limites alicuius parrochie 2
ratione predij debent huiusmodi decime extra de decimis. c.
13. 2. c. cū in tua. 2 nō habēt isti aliqd qd eos eximat in quantum
sunt clerici coniugati: iō tenebunt ad decimas soluēdas. **¶** Si au-
tē sunt clerici nō coniugati aut sunt religiosi aut seculares. Si re-
ligiosi dicuntur. i. de eis. Si aut seculares clerici: aut cōsiderantur
clerici quantū ad alios equales aut quantū ad superiores. Si
quantū ad equales dicēdū qd irregulariter nō tenent ad deci-
mas qd par pari nihil d; sicut nec in illū b; imperiū. 2 sic intelli-
git in allegato. c. nouū. s. qd nouū genus exactionis est vt clerici
a clericis decimas exigant: 2 datur ibi cā. s. qd neq; lenite acci-
piebāt eas a leuitis sed solū a populo. Sed adhuc dōm qd aut
clericus nō b; alia bona q̄ ecclesiastica vt fructus beneficii sui
2 predia ecclesie: aut b; alia bona siue patrimonialia siue alio ti-
tulo quocūq; Si primo modo nō tenet ad decimas qd ista bo-
na b; in quantum clericus: 2 hoc esset clericum exigere decimas ab
alio clerico qd quantū ad hoc ei equalis est. Si secūdo modo d; qd
tenet ad decimas qd quantū ad hoc bona reputat laicus: ideo
soluet decimas p̄diales sicut laicus. Decimas aut p̄sonales qui
dā sub cōsuetudine ponūt an clerici illas soluāt vel nō. Sed di-
cēdū qd ad p̄sonales decimas neq; clerici neq; monachi tenent
vt tenent cōmuniter iuriste. Et rō est qd vt supra dicebatur de
p̄dialibus nō soluit clericus decimas de fructibus aut predijs
beneficii sui eo qd quantū ad hoc reputatur: de p̄dij aut patri-
monij soluit decimas qd quantū ad hoc reputat laicus. 2 tamē
p̄sonales debentur ratione persone: 2 ratione persone non pōt
nō reputari clericus: iō ad p̄sonales nō tenebitur. **¶** Si aut
querat de clericis inferioribus respectu superiorū an teneantur
eis ad decimas. Aliqui putant qd sic. s. clerici ep̄s vel pape. sic
dicit hosti. in summa ti. de deci. s. a quibus. s. qd clerici curati q
immediate subiecti sunt ep̄s tenent eis ad prestandas decimas
de fructibus beneficiorū suorū de rigore iuris. sed cōsuetudo te-
net contrarium: et ad hoc inducunt qd lenite in veteri testō solu-
bant decimā summo sacerdoti de fructibus decimarū suarū
Numeri. 18. c. 2 extra de deci. c. decimā. ep̄s est vt summus sa-
cerdos clericorū. **¶** Sed dōm qd sacerdotes siue clerici curati
nō tenent ad decimas prestandas ep̄s de fructibus beneficio-
rū suorū sicut neq; clerici alijs clericis. Primo qd quantum ad
decimas ep̄s 2 sacerdos sunt socij 2 parcionarij 2 de toto acer-

uo decimarū percipiunt fm partes suas canonicas. 12. q. 1. s. 8.
ergo res ecclesie. 2 ita tenet hosti. in summa. eo. ti. s. 2 vtū p̄scri-
bi versu duodecimo queritur. sed parcionario nō subijciē par-
cionario: sed sunt quantū ad hoc equales vel p̄portionaliter se
habētes: iō nō tenebit vnus alteri ad decimas. **¶** Scđo qd aut
tenet sacerdos ep̄o ad decimas quasi p̄diales aut ad p̄so-
nales: sed ad neutras. ergo ad nullas. p; de p̄dialibus qd ille de-
bet rōne parrochie in cuius territorio sunt predia: 2 hac rōne
nullē decime debent ep̄o nisi canonica sua quā percipit de fin-
gulis ecclesijs sui ep̄atus: eo qd oēs ille sunt in sua parrochia. i.
diocesi: 2 iā illas accepit in quantum est parcionarius cū sacerdote
iō sacerdos nō d; alias decimas sibi quasi p̄diales neq; et per-
sonales: qd ille dantur illis ecclesijs in qbus qd p̄cipit sacramē-
ta: sed sacerdos curatus nō recipit sacra mēta ab ep̄o sed a se-
ipso vt alijs confacerdotibus: iō nō tenet ad p̄sonales decimas
ep̄o. **¶** Sed vices tenet dare decimam de fructibus beneficii
sui. **¶** Dicēdū qd falsum est. primo qd iste decime viderent esse
personales qd nō rōne prediorū 2 ad has nō tenent vt dictum
est. Scđo qd iā receperunt partē barū decimarū cū sint parcio-
narij cū clericis: 2 idē nō d; bis exigi qd nō patitur hoc bona fi-
des. Tercio quia eadem rōne tenetur ep̄s dare decimas archi-
ep̄o vel pape de oibus fructibus ep̄atus sui: quia ita se b; ad il-
lū sicut curatus ad ep̄s. sed hoc nemo asserit. Quarto qd id qd
allegat in fundamentū. s. de leuitis nō est simile vt dicit infra
in solutione tertij argumenti. Quinto qd cōsuetudo genera-
lis hoc b; s. qd sacerdotes aut clerici beneficiati nō soluāt deci-
mas ep̄o de fructibus beneficiorū suorū sicut dicit hosti. in sum-
ma. e. ti. s. 8. qbus. 2 ista cōsuetudo generalis sufficeret ad tol-
lendū in totū ius positū si qd esset dispōnēs de decimis soluē-
dis a clericis di. 4. ca. leges. Sexto qd nō videntur ad hoc alli-
gari iure cōi. nā decime debentur nūc d; iure positū canonico:
iō nihil debet nisi qd exp̄essū est cū fuerit ista obligatio indu-
cta a iure: sed nō exp̄essū ē qd teneatur clericus dare decimā de
fructibus beneficiorū suorū. ergo nō tenebunt: immo. e. ti. c. no-
uū. vident manifeste liberi esse qd dicit qd nouū genus exactio-
nis ē vt clerici a clericis decimas exigat: 2 postea seq; qd illi de-
cimas soluunt alijs clericis qd ab eis percipiūt sacra: 2 iō
neceste est clericos beneficiatos respectu ep̄i includi sub altera
istarū duarū partiū. si sub prima nō tenent soluere decimas et
ep̄i male facerēt exigendo. si sub secūda falsum est qd clerici be-
nificiati nō recipiūt sacramēta siue labores ministeriorū spiri-
tualium ab ep̄o vt dicit. e. c. nouū. sed recipiūt ab alijs cōsacerdo-
tibus: iō neq; ep̄o tenetur ad decimas. **¶** Lū aut obijciunt. eo.
ti. c. a nobis qd quib; tenetur decimas prestare nisi a prestatione
ipsarū specialiter sit exemptus. **¶** Dicēdū vno mō qd intelli-
gitur illa generalitas de solis laicis. sic dicit glo. ibidē: 2 iō nō te-
nētur clerici ad decimas vllas in quantum clerici. **¶** Scđo pōt
dici qd et si. c. a nobis intelligat generaliter de oibus adhuc nō
tenētur clerici ad decimas ep̄o dandas: qd exempti sunt p̄ illud
c. nouū genus. 2 ita tenet beatus Tho. scđa scđe. q. 87. ar-
ticulo. 4. vt dictū est. s. sed manifestū est qd quantū ad fructus
beneficiorū suorū clericis reputant maxime clericis: cum nullus
possit habere beneficiū nisi clericus. ergo nō tenetur de fructi-
bus beneficiorū dare decimas ep̄o. **¶** Sed dicitur nungd te-
nentur pape dare decimas. Dicendum qd de hoc diffinitū fuit.
s. 2 verū est qd nō tenentur dare decimas neq; illas dant. nam
si aliquo iure tenerentur illas dare certū est qd prestarent 2 pa-
pa ab eis exigeret: sed non exigit. Itē qd sicut dicebatur de ep̄i
scopo ad clericos curatos ita est de papa ad oēs viros ecclesia-
sticos. nam cū onus soluendi decimas sit a iure canonico indu-
ctum: 2 tamē nō est exp̄essum aliquo iure qd teneantur omnes
ecclesiastici dare decimas pape iō nō tenentur: sed cū papa sit
supremus in ecclesia b; plenā potestate circa bona ecclesiastica:
2 iō nō solū decimas de fructibus beneficiorū: sed et integros
fructus vel portionē quā voluerit recipere pōt si necessitates
ecclesie hoc exigunt 2 quādiu exegerint. Si aut sine causa iusta
exigit vltra hoc qd cōsuetū est nō euadit culpam apud deum.
¶ Ad primū argumentū in contrariū dicēdū qd si clerici habent
predia aliqua patrimonialia vel alia quomodolibet acquisita: vū
tamē nō sint bona ecclesiastica prestant de eis decimas sicut lai-
ci: qd quantū ad ista predia reputantur laici. si tamē sint predia
ecclesie que pertinet ad beneficiū clericis nō soluunt de eis de-
cime: vnde si clericus b; predia prophana siue illa sint in parro-
chia in qua ipse est beneficiatus siue in alia soluit plene deci-
mā. **¶** Sed dicit aliquis qd nō teneat soluere decimā quando
prefata predia sunt in parrochia in qua ipse est beneficiatus: qd
abiip̄

2. rō.

¶ Dubium.
Rñsio.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

¶ Obiectio.
1. rñsio.
2. rñsio.
3

¶ Dubium.
Rñsio.
1. rō.

2. rō.

¶ Ad. 1. rñsio.
nēi bñi

¶ Obiectio

Ab ipsi solvere videretur et per hoc confunditur actio quando idem est qui dicitur et cui debetur. Dicendum quod non est verum quod non sibi soli dicitur sed toti communicati beneficiariorum illius ecclesie quod sunt positiones diuidunt decimas: id est solvere tenent. Sed quid si solus sit ibi beneficiatus an teneatur prestare decimas. Dicendum quod sic: quod si solus sit non solus percipit decimas sed et habet episcopus suam canonicam portionem huius ecclesie pro fabrica: id est semper tenetur de prediis talibus decimas solvere. si autem huiusmodi predia habeat clericus in aliena parrochia planum est quod decimas integre solvere tenetur cum respectu illius parrochie sit ut merus laicus: si tamen predia clerici sint ecclesiastica. id est pertinentia ad beneficiu suu non soluit decimas de illis: et hoc siue sint in parrochia ipsa in qua beneficiatus est siue sint in alia parrochia et in hoc habet locum. c. nouu genus quod clericus a clericis non erigant decimas. s. de dote ecclesie s. in vnum intellectum et est verum. et id est et a fortiori de prediis ecclesie que ad fabrica pertinent: quod siue sint in parrochia ipsius ecclesie siue in alia non soluiunt inde decime. Ad secundum dicendum quod predicta de non soluendis decimis intelliguntur de clericis secularibus: de religiosis autem aliud est. ut dicitur infra. Ad tertium dicendum quod clericus non dant decimas alijs clericis eo modo quo supra declaratum est neque dant eas pape neque episcopo. Quod autem inducitur de leuitis dantibus decimas summo sacerdoti non facit ad propositum. Primo quod si decime nostre sint ad similitudinem decimarum veteris testamenti tamen non pendunt ex veteri testamento: sed ex statu ecclesie habent vigorem et necessitatem. nam si id statuit ecclesia vel mota est ad statuendum decimas debere dari quod dabant in veteri testamento: tamen non id dantur nunc quia ibi dabantur: sed quia statuit illud ecclesia: id non dantur qualiter dabant ibi sed qualiter ecclesia statuit eas dari. et tamen non statuit dari decimas episcopo neque pape ut dictum est. id non dantur eis clericis decimas de fructibus beneficiorum. Secundo quia et si soluerentur nunc decime sicut in veteri testamento non staret eadem ratio: quia ibi leuite dabat decima decimarum suarum eo quod soli leuite percipiebant omnes decimas populi Numeri. 18. c. et de illo aceruo nihil summus sacerdos percipiebat: id est ut haberet aliquos redditus dabant leuite ei decimam decimarum suarum: sed nunc episcopus recipit canonicam suam de toto aceruo decimarum populi cum sit parcionarius cum beneficiato ut dictum est. et in illo aceruo decimantur predia clericorum que non sunt ecclesiastica: ideo non est causa aliqua ut postea clericis decimas decimas beneficiorum suorum: papa autem si non percipiat portionem canonicam in singulis ecclesijs huius determinatos redditus ab ecclesia: et quando illi non sufficiunt potest tamen de fructibus beneficiorum ecclesiarum non solum decimas sed quantam portionem voluerit accipere. Tertio quod est alia dissimilitudo. nam leuite in veteri testamento non solvebant decimas nisi de fructibus quos recipiebant a populo. de pecoribus autem suis et agris vel pensionibus domorum et quibuslibet alijs rebus nullas decimas solvebant cum solus populus perciperet solvere decimas Numeri. 18. c. nunc vero clericus de omnibus precijs prophanis decimas soluunt: ideo non debet solvere de fructibus beneficiorum suorum sicut leuite de decimarum fructibus.

Can episcopus et papa tenent aliquas solvere decimas. 23. 193.

Queretur an episcopus et papa tenent aliquas decimas solvere. Dicendum quantum ad episcopos quod autem queritur de personalibus aut de predialibus. Si de personalibus dicendum quod nulli tenent dare decimas quod ipse non est subditus alicui a quo recipiat diuina ratione quorum dantur decime personales ut extra de parro. c. significauit. et de decimis. c. nouu. sed recipiet a quo cumque clerico diocesis sue: et illi sunt ei subiecti id non tenent ad decimas personales. Item quod ut dictum est precedenti. quod generaliter clerici seculares et religiosi non tenent ad decimas personales. ergo a fortiori non tenebuntur episcopi. Si queratur de predialibus est maius dubium. sed tunc dicendum quod aut sunt illa predia sita extra suam diocesim aut intra eam. Si extra eam non videtur esse aliqua causa quare excuset se episcopus a prestatione decimarum cumque censetur purus laicus quod respectu aliene diocesis nihil ipse habet. et hoc verum est si illa predia sint prophanas ut patrimonialia vel alia non pertinentia ad ius dignitatis iure: quod si pertinent ad dignitatem episcopalem et si sint in aliena diocesi non soluuntur decime de illa: si autem quando clericus habet aliquod predium beneficii sui in aliena parrochia non soluit de illo aliquas decimas ut dictum est precedenti questione. Si autem sint in sua diocesi predia et pertinent ad dignitatem episcopalem non soluunt decime de illis. Si autem sint predia prophanas dicunt aliqui quod non tenent dare decimas quia tunc confunditur actio. s. quod idem esset dare et accipere. ff. de solutioni

bus. l. nichil. §. additio neque potest quis sibi ipsi obligari. ff. ad vel. leia. l. tutor. et hanc opinionem amplectuntur multi episcopi nostri temporis nullas decimas de prediis prophanis suis soluere. Alii dicunt quod tenentur episcopi solvere de prediis prophanis. nam prediales debentur ratione predij: id est cum quantum ad prophanas quilibet censetur laicus tenebitur episcopus de his decimas dare. nam alius posset fraudari quasi in totum ecclesia parrochialis iure suo: ut si episcopus emerit maiorem partem prediorum alicuius parrochie et de illis non solveat decimas: id est hosti. et benri. et alij tenent quod teneantur episcopi in his ad decimas prediales. De papa dicendum quod ad personales non tenetur quod nemini subijcitur a quo sacramenta percipiat: sed ipse omnibus potestatem et iurisdictionem tribuit. de predialibus oportet dici quod tenetur ad illas de prediis prophanis si essent decime de iure diuino sicut plurimi iuristarum tenent cum et papa subditus sit iuri diuino. et tamen cum sint decime nunc non de iure diuino sed de iure canonico ut ostensum est. §. et papa sit conditor canonis quod non potest ligari lege sua neque lege predecessorum suorum quod par in pare non habet imperium: et ita de rigore iuris non tenebitur ad aliquas decimas soluendas. sed de equitate solui in quantum lex iusta est et quod quis pati legem quam tulerit extra de preben. ca. pro illo. et imperatores dixerunt si legibus subiecti non sumus legibus tamen viuimus.

Can religiosi teneant ad decimas soluendas. 23. 194.

Queretur an religiosi teneantur ad decimas soluendas. Dicendum quod aut queritur de vere religiosis aut de alijs qui aliquam conditionem religiosorum habent saltem in aliquo privilegio: sicut sunt leprosi. Si de leprosis dicendum quod si cum sint vere laici tenentur ad decimas omnes tam prediales quam personales sicut ceteri laici: nisi in aliquo in quo eos ius eximit: quod cum sint afflicti misereantur eis iura extra de ecclesijs edifi. c. cum dicat. Et dantur eis duo privilegia. Unum est quod possint habere ecclesiam propriam quando multi fuerint in una congregatione ita ut ecclesiam habere et construere possint et proprium habere presbyterum. Secundum est ut de hortis suis et nutrimentis animalium non soluant decimas. Et exponunt doctores de nutrimentis. id est de animalibus que nutriuntur ab eis et nascuntur quod non soluant decimas. de ceteris autem soluunt decimas sicut laici cum hoc non in fauorem religionis sed ex misericordia propter eorum percussione concessum sit: et quod de commercio aliorum bonorum generaliter excluduntur extra de conuigio lepro. c. peruenit eis ab ecclesia concedatur extra de eccle. edifi. c. cum dicat. Si autem queratur de religiosis dicendum quod aut queritur de decimis personalibus aut de predialibus. De personalibus dicendum quod generaliter non tenent aliqui religiosi illas solvere: quod personales dantur ratione ministeriorum spiritualium. id est sacramentorum extra de decimis. ca. nouu. sic tenent inno. extra de sta. mo. c. 1. et hosti. et Jo. an. post eum. et tamen religiosi non recipiunt sacramenta neque audiunt divina a clericis secularibus neque ab alijs religiosis: ideo non tenentur ad personales. Si queritur de predialibus vel quasi est dicendum quod de iure communi obligati sunt ad decimas soluendas ecclesijs illis in quarum parrochijs predia sunt sita extra de decimis. c. ex multiplici. et c. commissum. nisi quatenus eis ex privilegio aliter concessum est. et loquimur de privilegijs in corpore iuris clausis: circa exemptionem istam designatur tria tempora. eo. ti. c. ex parte tua in textu et gl. Primo enim in ecclesia primitiua omnes monachi et quicumque religiosi dabant decimas de prediis et laboribus suis sicut laici. ar. 16. q. 1. c. alia causa et c. generaliter et 12. q. 1. c. duo. et hoc durauit usque ad tempus paschalis secundum: tunc enim paschalis et consilium maguntinense statuerunt quod neque monachi neque religiosi neque aliqui communiter viuere decimas de laboribus suis soluerent. 16. q. 1. c. qsti. et c. decimas. postea vero Adrianus papa solis cisterciensium et templarijs atque hospitalarijs concessit quod de laboribus quod proprijs manibus excolunt decimas soluere non teneantur: alijs autem monachis concessit solum decimas de nonalibus suis que suis manibus colunt et de hortis et de nutrimentis animalium suorum. id est de animalibus que nascuntur: et istud tenetur hodie ut in allegato. c. ex parte tua. Sed sciendum quod cum dicitur religiosos esse privilegiatos super nonalibus intelligendum est. si proprijs manibus. id est suis vel suorum familiarum aut pro proprijs sumptibus colant: si autem locauerint alijs ad censum vel quomodolibet soluunt decime de illis. Etiam quando dicitur esse privilegiatos aliquos religiosos super laboribus suis de proprijs terris debet intelligi si ipsi eas colant vel expensas in colendo faciunt. Si autem alijs locauerint terras suas colendas soluunt decime de illis. extra de decimis. c. 13. nam tam dantes quam recipientes possessiones ad fictum decimas soluunt. c. ti. ca. nobis.

Sexta pars Matthei * Abulensis 11

B Alioquin.

Rn. ad. 2. qn. qonis.

Par in pare non habet imperium

A Distinctio questi Rn. ad qn. qonis. 1. mo.

Leprosi duo dantur privilegia. 1. primu. 2. secundu. Doc. exp.

Rn. ad qn. tu qois 1. mo.

B 2. mo.

Quo intelligitur religiosi esse privilegiatos super nonalibus.

Etiam si religiosi non habentes terras quas colant conducant eas ab alijs et colant proprijs manibus nihilominus tenent in tegre decimas soluere. eo. ti. c. dilecti. q. ad hoc q. habeat locuz illud priuilegium requirunt duo. s. q. terre que coluntur sint ip forum religiosorum et q. eas proprijs manibus vel expensis colant tertium addendum est. s. q. ille possessiones fuerint acquiste ante consilium generale sub innocentio tertio. nā de illis nō soluunt decimas existentibus duabus prioribus cōditionibus. si autē post illud cōsilium acquiste fuerint possessiones religiosi predictis qui hoc priuilegio gaudent. s. cisterciē. templarijs et hospitalarijs soluunt de illis integre decimas et si proprijs manibus predictas possessiones colant extra de decimis. c. nuper abbates. et hoc ne grauentur ecclesie parrochiales cuj quotidie predictis religiosi multe possessiones darentur et multas ipsi emerent et poterant in totuz iure suo aliqui parrochiales ecclesie fraudari. fuit autē hoc consilium celebratū anno domini millesimo ducentesimo vicesimo octauo: sed ut alij melius computant fuit anno millesimo ducentesimo quintodecimo celebratū per innocentium tertium in basilica lateranensi. Hec autem vera sunt quādo constat de possessionibus illis an ante generale consilium vel postea acquiste fuerint. si autē dubitatur. Dicendum q. o. presumi q. post consilium generale fuerint acquiste: q. fauor est hic pro ecclesia parrochiali que leditur per extēsiōnem priuilegiū quod vult papa restringere in allegato. c. nuper. et c. suggestum. et ideo tenebitur monasterium vel religiosi probare q. ante generale consilium acquiste fuerint possessiones: sicut est de laico habente decimas ab antiquo in pace de cuius contrario nō est memoria an presumetur pro eo q. habeat in feudum ab antiquo et nō presumitur nisi probauerit: sed presumit q. illicite detinet ut dicit hosti. in summa. eo. ti. s. et vtrum prescribi. et dictum est. s. Sed omnia que dicta sunt de priuilegijs religiosi vera sunt quādo illi nō habent populum commissum de quo curam animarum habeant: sed habet possessiones in aliena parrochia: qd. necesse est cum ipsi nullam parrochiam habeant. Si autē populu habent percipiunt ipsi decimas a populo commisso tam personales q. prediales: q. iā parrochiam habent. et tñ hoc nō obstante q. ipsi soluunt decimas de possessionibus suis quas habet in alienis parrochijs siue ille sint seculares siue religiose de hoc extra de decimis. c. ex parte in glo. et hosti. in summa. e. ti. s. et a quibus. et verum est q. habere parrochia siue populum nullum ius dat religiosi nisi percipere posse decimas ab illis q. sunt eorum parrochiani: et iō possessiones eorum. i. religiosorum que sunt intra limites pprie parrochie nō soluunt decimas q. confunderetur actio cum sibiipsis soluere deberet: sed possessiones eorum que fuerint in alienis parrochijs soluunt decimas nisi sup. eis priuilegiati fuerint ut pote si proprijs manibus aut sumptibus eas colunt: et hoc quantū ad templarios hospitalarios et cisterciē. q. hoc priuilegiū habent: ceteri vero soluunt decimas integre de talibus possessionibus cum nō sint priuilegiati nisi sup. noualibus et hortis et nutrimētis animalium extra de deci. c. ex parte. et in hoc differūt religiosi isti a clericis secularibus q. seculares clerici de possessionibus ecclesie vel beneficiorum suorum nō soluunt decimas etiā si ille sint site in aliena parrochia ut ostensum est. s. religiosi autem habetēs parrochia de possessionibus monasterij sui que sunt in alienis parrochijs decimas soluunt nisi specialiter super eis fuerint priuilegiati. Et ita clerici seculares recipiunt decimas et nō prestant extra de deci. c. nouū genus. religiosi autem dant decimas et recipiunt. Ratio differētie est q. ad clericos seculares competit de iure cōmuni recipere decimas: ideo quantum ad ea in quibus reputantur clerici liberi sunt de iure cōmuni ab omni prestatione decimarum: religiosi vero nō competit recipere decimas de iure cōmuni sed ex speciali quorundam priuilegio: ideo de iure cōmuni tenentur ad prestationem oīum illarū decimarum a quarū solutione nō se ostenderint priuilegiatos. Sed sciendū q. religiosi priuilegiati super decimis perdunt priuilegiū si enorme preiudiciū paretur ecclesie parrochiali ut extra de decimis. c. suggestū. et extra de verbo. signi. c. qd. per nouale. nā priuilegio concessio ibi gubndā religiosi qñ pauca monasteria et possessiones habebāt de nō soluēdo decimas q. postea excreuerunt multe possessiones et monasteria: leduntur ecclesie parrochiales et reuocatur priuilegiū. Et ista est causa quare innocentius in. c. nuper abbates. restrinxit priuilegiū de nō soluendis decimis de laboribus suis qd. erat indultū templarijs hospitalarijs et cisterciē. q. excrecebāt possessiones eorum quotidie in tātū: siue que donabātur siue quas ipsi emebāt

Cōsilij celebratū ab innocentio tertio. Dubium.

Risio.

D

E

Seculares clerici de ecclesie possessionibus nō soluunt decimas.

Notādū. Primus casus.

Lā qñ in octauis papa restrinxit priuilegiū religiosorum de decimis

q. si de illis nullas decimas soluerent depauperaretur omnes ecclesie parrochiales: iō statuit q. de possessionibus quas post illud tempus acquireret siue donatas aut emptas plenas decimas parrochiali ecclesie soluerent: et si predictas possessiones proprijs manibus coleret. Sed sciendū q. in hoc casu priuilegium nō perditur ipso iure dato q. ecclesia parrochialis ostenderit se enormiter ledi: sed venit reuocandum. et est causa ut illi papa reuocet. Secundus casus est pp. pactionē siue amicabiliem cōpositionem extra de decimis. c. ex multiplici. nā conuentio fuit ibi inter abbatem et p. byterū parrochialem de soluendis decimis cui conuentiōi nō derogatur pp. priuilegiū. Tertius est ppter contrariū actum prescriptū: ut si priuilegiatus de nō soluendo decimas soluit illas p. triginta annos extra de priuilegijs. c. si de terra: et a fortiori si p. quadraginta annos soluit. et. ti. c. accedentibus. Quartus si priuilegiatus cōducatur p. diu. alienum q. de illo decimas soluet extra de deci. c. dilecti. et hic nō pprie dicitur perdi priuilegiū: sed nō extendi ad illū casum q. op. q. sint pprie ille possessiones quas colunt. e. ca. dilecti. Quintus si priuilegiatus sup. hoc suū prediū priuilegiatum locet. s. alteri colendum: q. tunc soluent decime de eo. e. ti. c. l. et tunc nō perditur priuilegium: sed nō extenditur ad hunc casum videf. tñ per diu. ad illud prediū et p. tunc: q. cum posset gaudere priuilegio exemptionis nō gaudet eo q. tradit colendum persone non priuilegiate. Sextus si inia feratur cōtra priuilegiatum a qua nō appellauit siue priuilegiū ostenderit siue nō. extra de senten. et re. iudi. c. inter monasterium et ca. suborta: alij autem retinet priuilegia sua religiosi quantum ad ea in quibus super decimis priuilegiati sunt.

Quæretur circa infideles. i. iudeos et sarracenos an obligati sint ad decimas. Qd. 195.

Quæretur circa infideles. i. iudeos et sarracenos an obligati sint ad decimas. Dicendū primo de iudeis q. aut queritur quantum ad eos de decimis predialibus aut de psonalibus. Si de predialibus dicendum q. tenent ad eas soluendas. Sed in hoc est dicendum q. aut illi habent intra terminos alicuius parrochie aut non. Si sunt extra terminos omnium parrochiarum non sunt obligati ad soluendas aliquas decimas prediales eo q. decime prediales ratione predij debentur: et in fideles eas soluunt ut nō fraudef. iure suo ecclesia parrochialis extra de decimis. c. de terris. et tñ si predia iudeorum sint extra omnes parrochias nō grauantur aliqua ecclesia parrochialis eo q. nō soluunt decime de illis predijs: iō nō tenent ad decimas prediales. Et hoc non solum est verum quantum ad illos sarracenos et iudeos qui nō sunt subditi christiani: sed et quantum ad illos q. in terra christianorum habitant. i. inter christianos et sunt subditi eis: ut si aliqua ciuitas vel terra nouiter acquireret de manu infidelium q. nunquā pertinuisset ad christianos illa nō esset intra terminos alicuius parrochie vel dioecesis. Simile p. extra de p. scriptionibus. ca. 1. et tunc si talis terra infidelium capiatur et ipsi nō cōuertantur ad fidem l. maneāt sub potestate christianorum: nō tenebunt ad aliquas decimas de rigore iuris cum nō sint sub limitibus alicuius ecclesie parrochialis vel dioecesis nisi secus de cōpositione vel ex iure aliquo iniuncto fiat: q. ille q. subicit infideles pōt eis imponere que voluerit q. sicut imponit tributa et seruitia secularia: ita poterit imponere prestationē decimarum p. diu. faciendā alicui ecclesie: et postquā hoc concessum fuerit ecclesie habebit ius petēdi decimas et compellet infideles ad solutionem earum. Si autem sint predia iudeorum intra limites alicuius ecclesie parrochialis. Dicendum q. tenetur ad p. standum decimas p. diales illi ecclesie q. prestatur ratione prediorum et sunt predia illa intra limites parrochie: iō debite sunt decime ille ecclesie extra de deci. c. de terris. et reddit. ibi causa. s. ne forte occasione istarum terrarum vel possessionum valeant ecclesie parrochiales suo iure fraudari. Et ideo si decimas nolūt soluere compelluntur ad dimittendas possessiones. e. ca. s. ut alij vendant vel tradant qui decimas soluere velint. est autē preiudiciū istud ut si forte alij tenebant ista p. dia qui decimas p. soluebant: et nunc transeuntes iudei ad dominium prediorum nō soluerent decimas fraudaretur ecclesia iuribus solitis: etiā q. si hoc priuilegium esset iudeorum ut nullas decimas p. diales soluerent emerent plurimas possessiones christianorum: et ita daretur occasio ad hoc q. ecclesia parrochialis in totum suo iure fraudaretur. Sed dicitur q. ponamus q. iudei terras de nouo colunt ut. i. plantant vineas. de illis enim quādo nō erāt nō poterant dari decime: ideo et si nunc iudei nullas decimas dant nō preiudicatur ecclesie parrochiali. Dicendū q. parat preiudiciū

S

2. casus

3. casus

4. casus

5. casus

6. casus

7. casus

8. casus

9. casus

10. casus

11. casus

12. casus

13. casus

14. casus

15. casus

16. casus

17. casus

18. casus

19. casus

20. casus

preiudicium: qz lz prius nō essent vinee erant tamen terre arabiles de quibus solvebant decime: z iō lz vertant nunc in vineas manent terre decimales z p iudiciū fieret ecclesie si de eis nō solueretur decime. sicut pz extra de deci. ca. commissum vbi si plantatur vinee vel colliguntur fruges in solo in quo prius domus erant debent decime solui et si erat prius terra pascualis de qua decime solvebant z incipit arari vel plātari ad vineas soluitur inde decime: iō sic iudei tenebunt plantantes vineas in terra que prius erat arabilis vel habitata. C Sed dices qd si iudeus plantat vineā vel arat terram que nullo vsu ante hoc apta fuit qualem terrā noualia vocamus extra de verb. sign. c. qd p nouale videtur q nō teneatur ad decimas pdiales cū ecclesia nō ledat inde qz ante hoc nō erat terra decimalis. C Dicedum q soluēde sunt inde decime: qz lz de noualibus illis nū quā decime solute fuerint qz nemo illa colebat: tñ ga erant intra limites parrochie erāt obligata illi parrochie: vt si quis ea coleret nō alteri sed ipsi ecclesie decimas solueret: z qz si iudeus nō coleret illa noualia coleret ea aliq christianus q decimas de eis solueret: iō si iudeus ea coluerit tenebit ad decimas ne p hoc ecclesie parrochiali p iudicetur: iō qz iudeus moxetur inter xpianos habēs predia aliqua intra terminos alicuius parrochie teneat integras decimas soluere prediales vel cogēt ad dimittendū predia alteri q soluat decimas extra de deci. ca. de terris. b3 aut ecclesia modum cogēdi iudeum ad hoc sicut cogit iudeos ad relaxandas vsuras xpianis extra de vsuris. ca. post miserabile. f. qz p iudicetur cōmuniōne fidelium quousqz restituerint: z si hoc nō sufficit cōpellunt absolute p dominos temporales tollendo bona eorū ad satisfaciēdum ecclesijs de decimis d. bitis. C Si aut loquamur de decimis psonalibus nō ē ita iure exp̄sum sicut de predialibus: iō aliqui tenent q nō teneatur iudeus ad psonales: qz nō est de corpore ecclesie vt inno. alanus z ber. Alij aut dicunt cōtrarium vt tan. bu. 2 Jo. 16. q. 1. c. decime. Alij tenent mediā viam dicētes q nō prestant omnes decimas psonales sed quasdam vt vult ber. extra de decimis. ca. tua nobis. C Dicit ergo pōt ad concordia horū q sicut decime prediales sunt debite rōne predij ita psonales sunt debite rōne psonae: z ga iudeus pdia b3 interdum sicut christianus intra limites parrochie tenetur directe iudeus ad prediales sicut christianus si predia colit siue sua sint siue aliena: psonales aut dōt tur ratione psonae z qz iudeus nō est de corpore ecclesie nō videt q ad aliqd ratione psonae sue teneat ecclesie. Item dantur psonales decime illi ecclesie in qua qs audit diuina z p̄cipit sacramēta extra de parrochijs. c. significauit. z extra de decimis. c. noui. iudeus aut neq diuina audit neq p̄cipit sacramēta: iō nō est causa vt decimas psonales det. Et sic est dicēdum q iudeus nō tenet ad decimas psonales tanquā ad decimas: s3 vt ad interesse quoddā pōt teneri ad illas. f. qz habitat in domo aliqua que est intra limites parrochie in qua si habitaret aliq xpianus solueret decimas psonales: iō tenentur hoc modo ad psonales tanquā ad quoddā interesse ecclesie ne ledat. Sic dicit hosti. extra de vsu. c. quāto. f. si. qz si iudeus domū parrochiani mei tenet estimari o3 quātū a parrochiano z familia ibi cōmōrāte recipere consuevit ecclesia: z ad tātū est iudeus obligatus. C Unde circa hoc videt dōm q aut iudei habitant in domibus quas cōdixerunt a xpianis velemerūt ab eis in qbus solebāt prius morari xpiani aut nō. C Si primo mō videtur q teneatur ad decimas psonales sub noīe interesse qz als ledere ecclesia parrochialis: vt sicut interdū fit q intra limites alicuius parrochie nō habitent nisi iudei lz prius ibi xpiani habitauerint. C Si secūdo mō vt pote si domus iudeorū fuerunt semp in loco ipso anteqz inciperet esse parrochialis: nō videtur q teneatur ad aliqd sub nomine interesse: ga nullū perit ecclesie cū nullū vnquā fuisse acq̄situm ei. Si aut prius extiterat ecclesia parrochialis: z tñ erat aliq locus in quo nulla vnquā fuerat habitatio: z iudei fabricāt domos intra limites illius parrochie nō videt q teneatur ad decimas velut ad interesse cū nihil cōsueuisset ecclesia accipere de illo loco ga fuerat semp nō habitatus. Nisi forte qs dicat q illud est sicut de noualibus: ga lz de noualibus nihil fuerat an hoc prestitum ecclesie parrochiali ga neq erat locus pascualis neq terra que colebat extra de verbo. signi. c. qd p nouale. tñ statz vt incipit coli z est nouale debetur de eo decime illius ecclesie parrochiali intra cuius limites est. extra de decimis. c. qm z c. cū contingat z c. cū in tua. C Sed dōz videtur q nō est equale in pdialibus z psonalibus ga prediales sunt debite directe: iō debetur et de predijs iudeorum que sunt noualia psonales nō ita directe: iō nō debetur de locis nūquā

habitationis q succedūt loco noualiū si iudei ibi habitare ceperāt intra limites parrochie. C Si aut q̄ratur de sarracenis dōz q oīno idem est quātū ad solutionē decimarū tam pdialū qz psonaliū qd de iudeis: ga equaliter sunt elongati z distantes a corpe ecclesie C Sed aliq dicit q nō est idem ga de iudeis exp̄sserunt iura q decimas prediales soluere: de sarracenis aut nihil. C Dōm q eadē oīno ratio est z iō eadem dispositio iuris. sed nō exp̄ssit cā nō de sarracenis z alijs paganis sicut d iudeis: ga papa respondet iuxta id qd ab eo quesitū est z forte quesitū fuit de solis iudeis: iō de eis solis respōdit. C Alia etiā causa est. f. ga forte tunc nō habitabāt sarraceni aliq mixti inter xpianos intra limites parrochiarū sicut iudei. nam in pluribus regiōibus disp̄si sunt iudei iter xpianos: sarraceni aut i paucis. C Qui ecclesie dande sunt decime. Questio. 196.

Queretur nunc cui ecclesie dande sint decime. C Dicendū ad hoc q triplices sunt decime. Quedam pdiales. Quedam psonales. Alię mixte. Pure pdiales sunt que de fructibus pdiorum datur vt de frugibus vino z fructibus arborum. De his dōm q de iure cōmuni pertinent be decime ad ecclesiam parrochiale in cuius territorio sita sunt predia extra de parrochijs. c. significauit. z extra de deci. c. tua. z c. cū contingat. z c. cū in tua. Hoc verū est nisi aliud obtineat de consuetudine aut p̄scriptione aut priuilegio. De consuetudine pz qz si cōsuetum est q boies habitantes in vna prochia z habentes predia in alia soluāt totas decimas ecclesie in cuius parrochia manent vel partē earum: z nō ecclesie in cuius parrochia sita valet cōsuetudo extra de decimis. ca. cum sint boies. z c. ad apostolicę. C Ex p̄scriptiōe et recipiunt decime de pdijs vnus parrochie in alia si ecclesia illa p̄scripsit decimas in alia: ga lz laicus nō possit p̄scribere decimas quātocūqz tēpore detineat eo q nunquā pōt possidere: tamē ecclesia contra ecclesiā bene p̄scribit illas extra de p̄scrip. c. de quarta. z d. restitutioe spolia torū. c. ad decimas. z de p̄scriptiōe. c. ep̄m lib. 6. de quo magis dictum. d. Et nō solum ecclesia parrochialis: sed et monasteriū pōt p̄scribere decimas contra ecclesiā parrochiale si monasteriū habeat parrochiam: z sic intelligitur extra de deci. c. cum contingat z c. cū in tua. C Ex priuilegio quoqz vel cōcessiōe ecclesie percipit aliq et laicus decimas alicuius ecclesie parrochialis vt si date sunt ei in feudū extra de decimis. ca. a nobis. idem si ex priuilegio siue aliqua in feudatione concessa sint decime alicui laico vel religioso loco a papa percipit illas fm formam priuilegij. sic percipiunt religiosi aliqui vt extra de decimis. c. dilecti. als aut semper decime pure prediales p̄tinent ad ecclesiam parrochiale. Et hoc verum est taz quātū ad decimas de antiqz predijs qz etiam de noualibus: cū decime noualium dantur ecclesie parrochiali si constat in qua parrochia sint. Si aut nō constat pōt ep̄scopus de eis disponere vel in vsus suos conuētere. eo. ti. c. quoniā. est tamen aliqd speciale circa decimas de noualibus qz circa decimas de predijs antiqz: nam religiosis oibus concessum est decimas retinere de noualibus q p̄prijis manibus vel expensis colunt lz nō sit eis concessum retinere de predijs ab antiquo decimalibus: sed de illis dant decimas ecclesie parrochiali. eo. ti. c. ex parte tua. quantum ad p̄scribentes vero z feudatarios z laicos priuilegiatos econtrario accidit in noualibus ga si aliqua ecclesia vel loca religiosa p̄scripsit decimas in parrochia alterius z superextrescāt noualia nō recipiet decimas de noualibus ecclesia p̄scribens: sed parrochialis extra de decimis. c. cum cōtingat. z c. cum in tua. etiam si alicui in feudum date sunt decime alicuius ecclesie vel in priuilegium nō accipiet decimas de noualibus que fuerunt post illam cōcessiōem. eo. ti. c. tua. hec de decimis pure predialibus quas vocant iura decimas messium z fructuū arborum. eo. ti. c. ad apostolicę. C Si autem queratur de pure psonalibus dicendū q ille sunt dande illi ecclesie in qua quis audit diuina z recipit sacramēta extra de parro. c. significauit. z extra de decimis. c. nouum z c. ad apostolicę. f. noueris igitur q equū est q illi ecclesie decime psonales reddant ab eis in qua ecclesia sita percipiunt sacramēta. dicimus autē proprie psonales illas que veniūt ex sola operatione persone vt ex artificio ex militia ex negociatione z similibus: ga iste neq sunt fructus pdiorum neq aliquo modo ad fructus pdiorum aut ad predia p̄tinentes: sed sola industria z labore psonę proueniunt. Sciendū tamen q aut circa solutionem istarum decimarum. f. cui ecclesie dantur est aliqua consuetudo aut nō: ga consuetudo nimis obtinet circa psonales z si consuetudo est soluentur sicut cōsuetudo est: lz ratio equitatis declaret illi ecclesie deberi vbi p.

Rñ. ad qñ. 1. qñis.

Obiectio.

Rñ. ad qñ. 1. cā.

2. cā.

Triplices sūt decime

Rñ. ad qñ. tñ qñis. quo ad pri mas decias

De consu dine decia rū qñi va leat.

De p̄scri p̄tiōe deci maz quātū valeat.

De priuile gio deciaz

Dib° reli giosis p̄ces sum est de cimas de noualibus retinere q p̄prijis manib° colūt.

Rñ. ad qñ. qñis quo ad secūdas decimas.

Proprie p sonales de cime

Notandū.

Petitio. **C**ipiantur sacramenta in allegato. c. ad apostolicę. **C**Sed quid si aliquis nō manet in eodē loco toto anno sed in diuersis moratur: vbi soluet psonales decimas. **C**Dicendū q̄ semp est attendendus locus domicilij: h̄ enim q̄ peregrinetur magna pte anni aut maneat in aliquo vel aliquibus locis nō tenebitur ad decimas psonales nisi in loco vbi domiciliuz h̄z q̄z ibi censetur parochianus ⁊ nō alibi: ⁊ vicē habere domiciliū siue ipse domicilium habeat siue sit de familia alterius habētis domiciliū.

Petitio. **C**Sed qd si aliquis habeat diuersa domicilia ⁊ solet residere in illis diuersis locis tēporibus anni: vbi soluet decimas personales. **C**Dicēdum q̄ si super hoc aliqua consuetudo in illa regione est stabitur illi si nō est determinata consuetudo aut q̄s acquirat aliqua in vno loco que nō acquirat in alio de quibus dat decimam personale aut nō. Si primo modo videtur q̄ illi ecclesie soli sint dāde decime personales in cuius parochia solum cōmorando acquirat ea de q̄bus decimā soluit: vt si in vno loco exerceret q̄s aduocationem vel lecturam ⁊ in alio nō s̄ exerceret negociationes: solueret in vno loco decimas personales de aduocatione ⁊ lectura ⁊ in alio de negociatione. Si autem nō sunt distincte acquisitiones s̄m loca videtur q̄ decime personales sint diuidende inter illa loca s̄m portiones tēporis. **C**Si queratur de decimis mixtis seruatur maxime consuetudo si est. vocantur mixte que nō sunt oīno determinate p̄ diales neq̄ omnino psonales h̄ magis sapiant naturam quarundam q̄ aliarum: ⁊ sic est primo de pecoribus ⁊ nutrimentis quorūcūq̄ animalium.

¶ Qui ecclesie datur decime de pecoribus. Qd. 197.
¶ Queretur ergo circa hec cui ecclesie datur decime de pecoribus. Dicendum qd aut pecora ma-

Distinguo
 penes q̄stū
 Rñ. ad q̄ñ.
 questionis
 1. mō.
 Rñ. ad q̄ñ.
 questionis
 2. mō.

Petitio. **Nōnul. rñ.** **Constatō** **Docñ. rñsio** **Quedā op.**

¶ Item dicitur in libro de decimis qd si quis dedit decimam de pecoribus suis ecclesie parrochiali ubi est dñs: et illi ecclesie intra cuius limites pascuntur et manent oves dñi decima de herba sue domini pascuorum sic ea locavit pastoribus sine p dominum pecorum. Sed rationalius est qd dicitur est. s. qd diuidat decima de pecoribus intra vtrāq ecclesiam qz vltra decimā pascuorum q est

B { predialis d; dari de nutritis 2 natis animalibus. ¶ Si querit
de animalibus domesticis vt pullis porcis 2 alijs aubus q̄ in
domo pascuntur 2 manēt. Manifestum est q̄ datur decima ec

Petitio. cleſie parrochiali in qua dñs horum eſt qꝛ ſunt hec intra eadē
parrochiam in qua ipſe. ¶ Sed qd ſigs extra parrochia ſuaz
bz domos aliquas in qbus paſcit gallinas anſeres porcos ⁊ ſi
milia q̄ in domo nutriuntꝝ cui eccleſie deent decime. ¶ Cddꝝ vi
detur qꝛ pñdaſ decima inter vtrāqꝫ parrochiam ⁊ hoc mari

me li oñs horum animaliu bz aliquos qui pascāt bec animalia
que pñent ad ipsam parrochia. nā ex eo qd ipsi recipiūt sacri-
in ipsa parrochia debeat aliqd de illa decima illi parrochie. Si
aut oñs de alia parrochia veniret in illā domus ⁊ pasceret ibi
aialia de cibo quē de parrochia sua adduceret ⁊ nō manerent
alig curatores aialiu in domo illa g efficerentur de ipsa parro-
chia: videť qd tota decima de iure pñeat ad parrochia in qua
moratur oñs animalium nisi aliud habeat cōsuetudo: sicut qui
nō bz nisi vnum domiciliu bz alibi negociatur nō soluet decimā

Dubium. de sacro nisi in parrochia in qua est eius domiciliu. **C**Si aut
Distinctio. querat de animalibus feris aut illa habentur p̄ solam venationez
aut tenētur inclusa in aliquo loco ⁊ ibi nutriuntur ⁊ capiūtur.

Rñ. i. mō. { **C**Si primo modo dicendū q nō dicitur ista decima de aiali
bus sed de lucro venationis: qz ista reducūt in pecuniā ⁊ nō
nantur in decimā animalia ipsa de venatione capta: ⁊ ideo pe-

cima horum est pure psonalis ⁊ oꝝ dari ecclesie in qua venator
est parrochianus de quo dictum est. s. ¶ Si autē habeant fera
sine venatione vt qꝫ nutriuntur inclusa: aut illa inclusa sunt ita
qꝫ nō exeant siue parum exeant aut exeant libere ⁊ longe. De p
mo vt de cirogryllis ⁊ leporibus interdum inclusis intra amb
tum alicuius edificij vel si sint in aliqua congregatione arborū
sine muro ⁊ habent ibi caueas vbi manēt ⁊ nutriunt catulos.
Et tunc dicunt alig qꝫ de his debetur decima predialis qꝫ be
neficio terre illius viuunt. ⁊ ideo sicut de pascuis debetur pdia
lis siue sint oīno inclusa siue nō inclusa parū tamē progredien
tia animalia vltra caueas suas ⁊ arbusta: sicut solet esse in qui
busdam nemoribus qꝫ oīi custodiunt ne qꝫ ibi venetur. sed qꝫ
ista animalia tenentur ⁊ custodiūtur ex artificio ⁊ labore vide
tur potius redire in decimam psonalē ⁊ dabitur ecclesie in cu
ius parrochia dominus horū moratur. Sic tenet inno. extra d
decimis. c. nō est. l. 3. hosti. putet esse decimam istam mixtā: sꝫ cō
suetudo reputat istam pure psonalē de quo dictū est. s. ¶ Si
autem animalia illa inclusa in longinquū progrediuntur sicut
columbe auolantes de columbario. Dicendū videt qꝫ fit deci
ma pure psonalis: qꝫ tenere illas ex artificio ⁊ labore est ⁊ ipse
nō pascuntur specialiter intra limites alicuius parrochie: sꝫ in
longinquū auolant: ideo nō videntur habere alig de predia
li: ⁊ sic dabitur decima de eis parrochie in qua moratur domi
nus nisi consuetudo obstat. Si vero queratur d piscatione cui
dantur decime siue sit de piscatione in mari siue i flumine publi
co vel priuato aut stagno declaratum est. s. naꝫ quādo decima
mus decimā pure psonalē oꝝ dari ecclesie in qua piscans reci
pit sacra ⁊ p hec pōt colligi de decima cū animalium.

Queretur decie de lacte caseo butyro ⁊ lana. Qd. 198
cui ecclesie soluant decime de lacte caseo ⁊
butyro ⁊ lana. Dicendū putant adam q

cum ista sint fructus animalium cui datur decima de animalibus dabitur decima de istis. ¶ Sed in speciali dicendum de singulis et primo de lana: quod si illa debetur decima tam de iure diuino quam humano ut ostensum est. si. Cui autem sit danda decima de lana videbatur dicendum quod ecclesie vel ecclesiis: cui vel quibus datur decima de animalibus quorum sunt lane. Sed dicendum videtur quod decima de lana magis est predialis quam de animalibus quia animalia sepe tondentur: et ideo videtur quod ibi creuit lana illa et tondetur debeatur decima de illa. et tamen neque hoc est precium cum eadem tonsio lane non tota crescat in uno loco: unde consuetudini stabitur circa diuisionem decime vel quod tota tribuatur uni parrochie illarum. ¶ De lacte autem et caseo decime debentur ut ostensum est. si. et videtur quod adhuc iste sint magis prediales quam de lana quia lac quotidie crecit et quotidie mulgeatur: caseus quoque quotidie fit: et habentur hec ex quotidiano nutrimento: ideo videntur esse quasi quidam fructus collecti ex terra illa in qua pascuntur quotidie pecora: hi sunt fructus pecorum et ob hoc pertinere videntur ad prediales decimas et dabantur parrochie in qua tunc pascuntur pecora: nisi fiat hoc in transitu quia tunc neque pecora neque pastores censentur esse intra aliquam parrochiam et hoc nisi aliud habeat consuetudo. de hoc. si. ¶ De butyro autem dicendum quod aut fit de lacte aut de pinguedine animalis. Si de lacte datur de eo alia decima quam de animali et caseo et lacte. Si autem fit de pinguedine quorumcumque animalium non datur decima de illo neque predialis neque personalis. ratio differentie ostensa est. si. Cum autem de butyro datur decima ob idari sicut de lacte et indicatur predialis potius quam personalis nisi aliud faciat consuetudo: et ideo ibi exprimitur butyrum decima soluetur.

Cui ecclesie dabuntur decime de feno ⁊ palea ⁊ locis pa-
scuorum. Questio. 199.

Queretur cui ecclesie dabuntur decime de feno ⁊ pascuis
leca ⁊ locis pascuorum. ¶ Dicendum qd de
feno siue in agro comedatur siue colligatur ⁊ recodatur ad nu-
trimenta pecorum soluenda est decima. extra de decimis. c. per
uenit. ⁊ est decima pure predialis qa est fructus agri: maxime
qa sine labore humano nascitur neq; seminabitur: ideo dabitur
ecclesie in cuius territorio colligitur sicut decime de frugibus.
immo ⁊ a fortiori cum circa fruges apponatur labor multiplex
⁊ humana industria que nō apponuntur circa fenu. ¶ De pas-
cis autem de quibus excutiuntur grana frugum siue terantur
siue integre maneant an decime dentur. dicendum qd rigore iu-
ris videbatur de eis decima danda: ⁊ tamen nō soluitur pro
pter aliquas rationes que ponuntur. s. ⁊ tamen si aliquid de eis
daretur decima erat danda ecclesie in cuius territorio est pre-
dium qd

Rñflo
2.mô.
L

Flonul
rñño.

Innoce
tij snie

Rñ. qu
runda

Doctor
rñfi. a
q. qón
quo ad
lanam.

Rñ. ad
firu qō
q ad l
7 caseu

Rñ. ad
fitu qō
quo ad
butyr

2

Rñ. ad
filiū, q
quo a
fenam

Rñ. n
fitu q
quo
palea

dium qz est pure predialis sicut decima de frugibus. De pa-
scuis. i. de pratis et alijs locis herbosis vbi pascunt pecora de-
bentur decime extra de decimis. c. commissum et hoc siue sint pa-
scua publica siue priuatorum et quomodo soluant dictum est. s.
Cui autem ecclesie debeantur omnes qz non est dubium qn ei in cu-
ius parrochia sunt pascua qz ista est decima pure predialis si-
cut de frugibus vt dicebat. s. de feno. Queretur an eccle-
sie dentur decime de mele et cera. Dicendum qz de his decime
dantur extra de deci. c. nuncios. aliquibus autem videtur qz sit decima p-
dialis de his et danda ecclesie in cuius territorio sunt apes eo
qz pascunt de herbis et floribus. Sed omne qz est decima p-
sonalis et dabitur ecclesie in cuius parrochia moratur omnes apes qz
apes naturaliter formant ceram et mel: tñ homo p industria capit eas
et includit in alueario. Etia qz apes non manent semp in eodẽ lo-
co sed mutant aluearia earum in quibsdã regionibz vt dictum est. s.
Cui ecclesie dentur decime de molendinis aurifodinis et cesio-
ne arborum et de piscarijs etc. Questio. 201.

Queretur cui ecclesie dentur decime de molendinis et
piscarijs aurifodinis et quibuscqz minerijs:
de cesione arborum de pensionibus domorum et agrorum et aliarum
rerum et de similibus. Adm pzo qz de molendinis debet de-
cima et hoc siue sit in aqua vt extra de deci. c. puenit. et c. pasto-
ralis. siue sit molendinum ad ventum. et c. ex transmissa. Aliq-
volunt qz de his sit decima predialis qz sunt possessiones mobi-
les. Sed omne qz ta de molendino. i. in aqua qz ad ventum debet
tur decime pure personales qz ista considerant vt lucra et non vt p-
dia: ad qd sunt multe rationes posite. s. et a fortiori si sit molendi-
num qd manu hominum tractatur vel ope bestiarum: qz in hoc nihil est ni-
si labor et industria qz sunt pprie personales: id parrochie in qua
habitat omnes molendini dantur decime. De piscarijs vbi qz
et soluantur decime extra de deci. c. puenit. Sed considerandum qz
aut vocamus piscariam ipsam piscationem qz fit in fluminibus aut
loca qda constructa in fluminibus vbi pisces facilius capiunt. Ac-
cipiendo primo modo dictum est. s. Accipiendo secundo modo vbi pu-
tant qda esse prediales decimas qz in certo loco habent. Sed
omne qz aut accipit piscaria p fluuium p nato in quo non licet pesca-
ri nisi oño fluuij. Vel pro certa parte fluminis publici qz perti-
net ad priuatos. Vel accipit pro quibsdã canalis de lapidibus
factis vbi pisces congregant abscondunt et capiuntur. Acci-
piendo primo modo videtur esse redditus piscarie pure predialis: qz
de padio habetur fructus ille sine aliquo labore et industria: id
talis redditus decimandus est ecclesie intra cuius parrochie li-
mites consistit fluuius vel stagnum. Accipiendo secundo modo
videtur mixta decima qz partim venit de padio et partim ex
industria humana. de hoc magis dictum est. s. De furnis quoqz
datur interdum decima. s. qñ redditus aliquos habet: vt si pro pe-
cunia pmittant ibi coquentes coquere. s. De furnis in quibus
gratis quis coquit nulle decime debent. Sed omne qz qñ de-
betur decime ille sunt personales qz sunt de artificio et labore et
non de padio. nã elibanus artificij est et omnes eius apponit ligna et
curat hz illius: id tota pensio de furno pueniens est personalis et
datur decima parrochie in qua habitat omnes furni et non vbi est
furnus. De balneis quoqz. i. de balnearum redditibus decime
sunt soluende qñ aliquid recipit ab eis qui balneantur vt oi-
ctum est. s. Sed cui ecclesie dentur decima dicendum qz aut est bal-
neij artificiale aut nãle. Si artificiale est lucrum personale et deci-
ma personalis: cū ex solo labore industria et impensis omni balnei p-
ueniant redditus et dantur ecclesie vbi recipit sacra et non vbi est
balneum. Si nãle interdum omnes prestat ministeria aliqua cir-
ca eos qz balneantur: aut dat aliquas impensas aut nihil horum
facit. Si primo modo decime sunt mixte inter prediales et pso-
nales. Si secundo modo videtur pure prediales. De aurifo-
dinis argentifodinis lapidicinis et oibus minerijs dantur decime
qñ omnes earum pro pecunia pmittit ista erui de fundo: alis non vt
dictum est. s. Cui ecclesie dentur decime dicendum qz illi in
cuius territorio predicte minerie site sunt: qz ille sunt in fundo
aliquo vel padio et de padio dantur prediales et maxime qz fun-
dus ista habet et labor et industria humana nihil ad hoc confert.
De nemoribus quoqz et siluis decime debentur: sed qz multa
sunt ibi. s. herba et ligna de oibus dantur decime. nã pro her-
ba siue tradat eam omnes pecoribus suis siue alijs concedat p pe-
cunia de pascenda dabit decima. secus si gratis accesserit: quia
tunc omnes pecorum soluit decimam vt magis dictum est. s. De li-
gnis quoqz debet decima cū permittit pro pecunia cedi ligna.
De vtroqz dicendum qz est decima predialis qz de padio pue-
niunt bi redditus et dantur ecclesie vbi bi montes et silue sunt.

De oibus quoqz pensionibus dande sunt decime vt de pen-
sionibus vel redditibus locatarum domorum et de agro locato aut
quolibz fundo. De pensionibus tamẽ domorum dicendum qz sunt de
cime personales et dantur ecclesie vbi moratur omnes et non vbi est
domus locata: hz aliqz velint esse istam decimam mixtam: qz tamen
lucrum est melius videtur omne qz sit personale. De pensionibus
agrorum vt si quis tradat alteri terras suas vt in eis seminet vel
vineas suas vt eas colat et fructus recipiat dato precio: vbi dari
decima de hac pensione. Et sic datur tunc due decime de agro:
vna de totis fructibus a colono alia vero de precio vel pensione.
De prima manifestum est qz est pure predialis et datur ecclesie in
cuius territorio est fundus situs. De secunda putat quidam qz sit p-
dialis qz datur de padio. Et tñ non videtur esse verum qz non est
possibile de eadem re esse simul duas decimas prediales: hz me-
lius videtur qz sit decima personalis. Et ratio est qz prima deci-
ma est pprie de fructibus agri: et illa est predialis. Secunda non est
de agro sed de persona qz colonus dedit omne pensionem illam
eo anno pro iure qd dominus hz in fundo eo tempore: et tñ hoc
ius est personale: id decime inde surgentes sunt personales: et ideo
datur ecclesie in cuius parrochia habitat omnes fundi et non vbi est
fundus situs. Similiter si aliqz habeat in aliquo loco costi-
tuta vectigalia guidagia pedagia et quascunqz angarias vel im-
positiones de quibus proueniat lucrum debetur inde decima: qz omni
licite acqfito datur solui decima extra de deci. c. ex transmissa.
sed iste sunt decime personales qz oia sunt iura personales et non
fructus alicuius fundi. Cetera autem quasi lucra sunt pure perso-
nalia vt artificij militaria negociatio aduocatio doctrina et hu-
iusmodi de quibus omnibus decima datur vt ostensum est. s. sed
dat ecclesie in qua percipiuntur sacramenta.

Cui ecclesie colonus qz pro aliquo dato colit agros soluat de-
cimam de eo quod percipit. Questio. 202.

Queretur de colono qui pro aliquo dato colit agros
cui ecclesie soluat decimam de eo quod percipit.
Dicendum qz large accipiendo colonum vocamus interdum
eum colonum qui seruit alicui pro precio ad colendum agros. In-
terdum accipitur pro pensionario qz dat precium aliquod vt per-
mittatur colere agros alienos et colligere fructus eorum et iste
conductor est. Accipiendo primo modo omne qz aut accipit pe-
cuniam aut fructus aliquos agrorum. si pecunia manifestum est qz
est decima pure personalis et datur illi ecclesie in qua audiunt
isti diuina et recipiunt sacramenta eo tempore quo faciunt bec
seruitia: nisi esset seruitium tam pauci temporis quod non sortire-
tur speciale parrochiam vel domicilium eo tempore: vt si p heb-
domadam vel duas esset hoc seruitium et lucrum. nã tunc soluetur
decima illi ecclesie vbi alis iste est parrochianus et non in loco in
quo lucratus est bec. Si autem recipit partem fructuum fiet du-
pliciter: qz aut recipit partem non certam vt tertiam vel quartam
oium fructuum vel recipit rem certam que non est pars determina-
ta fructuum: vt si duas vel tres mensuras recipiat sine fructus
multi sint siue pauci. Si primo modo tenet quilibz decimare pro
parte sua: et vterqz dabit decimam ecclesie in cuius territorio est
fundus qz vterqz dat decimam predialem. Si secundo modo co-
lonus dabit decimam de omnibus fructibus et postea dabit illas
duas mensuras vel tres colonus: et ipse decimabit rursus has
mensuras. et tamẽ decima domini est predialis et datur eccle-
sie in cuius parrochia est fundus. decima coloni est personalis qz
est de labore suo et est lucrum: id non datur ecclesie in cuius par-
rochia est fundus sed ei in qua colonus recipit sacra. Si ac-
cipiatur colonus pro pensionario dandum qz aut dat domino
agri pecuniam in pensionem aut fructus. si pecunia est decima p-
sonalis vt dictum est precedenti. q. si fructus distinguendū sicut
.s. s. aut dat certam partem acerui vt tertiam vel quartam vel non
certam vt duos vel tres corbes: et vtroqz patet qualiter de-
cima fit et cui ecclesie danda.

In qua parrochia soluent decime arborum vel plantarum vel
olerum: qd seminatur in vna et in alia transplantat. 203.
Solet queri de decima arboris vel plante aut oleris qd
plantatur siue seminatur in vna parrochia et trans-
plantatur ad aliam in qua soluentur decime. Dicendum qz vbi
plantatur est semper predialis qz ratione predij in quo na-
scitur vel transplantatur dat ecclesie illius fundi decimam. Sed
dicendum qz in arboribus non stat istud dubium qz de arboribus
non datur decima sed de fructibus arborum: et ideo vbiqz siue
rit arbor quando fructus emittit soluetur decima. secus de ole-
ribus vt de caulibus porris cucumeribus et peponibus. nam
non producant fructus: sed ipsa sunt fructus que comeduntur et
Sexta pars Matthei * Abuleto c. iij

Rñ. ad qñ
quo ad oēs
pensiones.

Locatario
agrorum due
dantur deci-
mis.
Sñia quo
rūdā.
Constatō

De oī licite
acqfito datur
solui decima.

Colonus su-
mis dupli-
1. mō.
2. mō.

Rñ. ad qñ.
questionis
1. mō.

Colonus re-
cipit partē
fructuum
dupliciter.
1. mō.
2. mō.

Rñ. ad qñ.
questionis
2. modo.

Rñ. sñ.

Rñ. ad qñ.
tū qñis.
quoad oē
genū olez.

Dubium

Rñfo.

ideo stat dubiū si porri vel aliud olus plātatur. i. seminatur in vna parrochia et cū natū fuerit transplantatur in aliā vbi soluetur decē de his. C. d. q. in porro et quolq. olere duo cōsiderātur. vñū est ipsa substantia porri vel oleris que sumit in cibum. aliud est semen qd nascitur in olere qñ cōpletum est si tam diu pmittat: et de vtroq. decima dāda est. C. De secūdo. i. de semine dōm planū esse q. in parrochia illa soluetur decima in qua transponit porri vel olus eo q. nō nascit semen quousq. olus sit valde maturū et nascit in loco transplan. De primo. i. de substantia porri est dubiū eo q. illa vtrobiq. fuit tam in prima parrochia q. secūda. Sed dicendū q. debent solui integre decime in secūda parrochia et nō in prima: q. a secūda acceperūt olera illa incrementū et pfectionē et nō erant plantata in prima ad ibi manendū sed vt transferrent ad aliū locū in quo reciperent incrementū: viciū tñ q. prime ecclesie in cuius parrochia nata sunt olera dabit estimatio finis id qd ibi olera proferunt: disputant hanc qñtionē late Jo. an. in mercuriali in regula iuris q. prior et cōmuniter tangūt doc. in. c. cū nō sit. extra de decimis.

Quo decime sine diminutione cōferantur. 20.204.

Queretur

nunc de decimis qualiter sine diminutione conferant. nā sepe iubet q. decime dent in

Rñfo.
Multas
penes deci
mas prauū
hoies oīmi
nutiōes fa
ciebant
1. oīmiū.

2. oīmiū.

tegre vel sine diminutione vt extra de decimis. ca. commissus. 7. ca. puenit cum similibus. C. Sciendū aut q. multas diminutiones circa decimas prauū homines faciebant. Una erat q. de acervo nō decimato frugum soluebat prius debita mercenariorum totius anni et dabāt colonis partem suam et tunc qd relinquebat eis decimabant extra de decimis. ca. cum homines. et faciebant hoc quasi vellent deducere expensas factas circa fructus et quod manebat erat fructus. sed hoc vetant iura fieri. eo. cap. nam totus acervus decimari debet: deinde soluat debita qbus voluerit dominus fructuum. C. Secūda diminutio erat: q. quidam obligati ad soluenda tributa dominis de certa vel incerta parte frugū soluebant prius tributa. etiam soluebant census. i. si ager nō erat ipsius et pro eo dabant partem quandam fructuum prius soluebant tributa et census de nō decimato acervo: deinde residuum eis decimabāt quod iura fieri vetant. eo. titu. ca. cum nō sit. et si solata fuerint tributa et census ante decimationem tenentur isti ad quos p̄dicte partes perueniūt decimare eas quia res transit cum onere suo. eo. ca. et tamen tunc esset de parte illa duplex decima dāda. vna predialis et alia personalis: q. vna est tanquā de fructibus et alia tanquā de lucro vt infra dices. C. Tertia diminutio erat q. quidā de acervo subtrahabant quātitatē seminis iacti in terrā et residuū decimabant nō cōputando semen in fructu extra de decimis. c. tua nobis. et ibi papa ostēdit iniuste istos agere: q. non dō deus esse deterioris cōditionis q. domini tēporales: sed si illis dēntur tributa de agris nō detrahatur semē neq. sumptus: iō neq. in solutione q. deo fit. Est casus: vt si dñs agroū concederet eos rustico colendos vt daret ei semp tertiam vel quartā partem fructuū: manifestū est q. tunc non deduceret rusticus siue colonus semen neq. expēsas de acervo frugū vt de residuo soluat dñs tertiam vel quartā suam: sed de toto acervo nō diminuto dat hāc ptē: ita ergo o. dari deo nō subtracto semine neq. expēsis et est cōueniens rō. e. ca. C. Mouebant aut isti ga de fructibus dant decimas et nō putant esse fructus nisi deducat id qd p̄suppositū fuit. i. semen et quo fructus proueniūt: sicut in negociatione nō iudicat lucrū nisi id qd manet deducto capitali vel peculio principali. C. Sed oīm q. isti decipiebant q. aliud est fructus aliud est lucrū. fructus est qcquid in agro nascit et colligit. lucrū aut ē qcqd peruenit ex re detracta ipsa re et expēsis circa eā factis: vt in negociatiōib. sed decime prediales nō dant vt de lucro: sed vt de fructibus: sed ga qcqd de agro colligit fructus est necesse est vt nō deducto semine detur decime de toto acervo fructuū. e. c. tua nobis. neq. est ratio subtrahere semē sicut in negociatiōe capitale eo q. in negociatione capitale manet in ptate boīs et nō p̄it: s. p. boīs industria ex eo puenit lucrū. in fructibus agroū secus est q. semē in terrā iactū et mox atq. putrefit: et iō cū semel p̄ierit nō est in ptate nra sed dei vt aliqd inde nascat: qua pp qcqd inde nascitur fructū iudicare debemus eo q. semen iā p̄ierat et erat quasi nullū semen iactū fuisse. et ista rō ponit extra de decimis. ca. cum nō sit in hoīe. C. Quarta diminutio erat q. aliq. partē decimarū dabāt capellis suis vel in vñs pauperū et reliqua quātū volebāt dabant ecclesie cui debitu erat. e. t. c. tua nobis. sed ibi vetat: q. decime p̄inēt ad solū deum q. illas sibi reseruauit in finē vniuersalis domini: et tradidit eas ministris ecclesie p. cul

tu et ministerio qd ei impendūt et sic efficiunt illi dñi decimare: sed nō licet alicui qd alterius est dare alteri sine dñi voluntate: iō nō licebat laicis qcquā de decimis dare capellis vel pauperibus sine ministrorū ecclesie voluntate. e. c. C. Quinta diminutio est q. porius vocat totalis defraudatio. i. q. qdā laici vitā clericorū tā abominabilē cōsiderantes eis decimas dare volebāt. eo. c. tua nobis. s. vetat ibi hoc q. p̄textu negtie clericorū nō sint eis decime subtrahende cū nulli subtrahat debitu pp nequitia. e. c. et iō tā malis q. bonis decime dantur s. de hoc dictū est. s. C. Sexta diminutio erat in partibus dñi et coloni: q. si vnus decimabat fructus nō decimabat eos alius: et tñ vterq. decimare o. e. t. c. tua nobis. s. sicut colonus de parte fructuū q. sibi remanet rōne culture sic et dñs de portatione quā percipit rōne terre decimā reddere sine diminutione tenet. C. Dñm aut q. pōt hoc fieri dupliciter. Vno mō q. recipiat colonus agros cōductos a domino et pro hoc det certā portione fructuum et iste magis vocat pensionarius q. colonus nisi q. terrā colit. Alio modo q. dñs fundi det rustico boues et semen et agros et percipiat dñs certā portione fructuū et rusticus aliā: vel vt interdū fit q. dñs colat vel coli faciat agros et seminari: et postea fruges maturas tradat alicui coligēdas et percipiat inde dñs certā portione et rusticus certā: q. cūq. n. istorū modorū fiat nō differt: s. solū differt in modo partiu que pueniunt colonis et dominis vel pensionariis dominis: et pensionarius vel dñs et rusticus cōueniāt q. vnus habeat tertiam partē et aliud residuū neuter teneatur decimare de toto sed q. de sua. s. vnus de tertia alius de duabus tertiis: si aut nō conueniant sic sed q. pensionario det duos corbes vel mensuras dñs vel dñs rustico et reliquū sibi retineat quantūcūq. illud sit tenetur is ad quē pertinet totus ager decimare totū acervū. s. pensionarius vel dñs: et postea dabit pensionarius domino vel dominus rustico predictos duos corbes iam decimatos. et tamen de illis tenetur decimā dare is ad quē perueniunt vt in allegato. c. tua nobis in glo. et soluitur tunc due decime de parte eius qui duos corbes recipit. s. q. primo decimati sunt in toto acervo deinde decimat eos is ad quē perueniunt. C. Ratio autem differentie in his videtur esse q. in primo modo. i. quando vnus accipit tertiam et alius residuū vterq. recipit nomine lucri. Et p. hoc quia in primo casu vterq. se exponit periculo si pauci fructus proueniant cū vnus nō sit habiturus nisi tertiam et alius residuum: et ideo vterq. expectat commoda vel incommoda agri: et sic tanquā predialem decimā vterq. soluere o. et quilibet soluet pro parte sua. In secundo casu vnus tñ expectat commoda vel incommoda agri cum totū percepturus sit alius vel nihil expectat de agro: sed totum accepturus est ab eo cuius sunt fructus agri et nihil plus existens paucis q. multis fructibus: immo et si nō sint aliqui fructus in agro necesse est vt det illos corbes: ppter qd ille ad quē expectant toti fructus dat totam decimā de acervo integro et deinde dat illos duos corbes alteri: et de his iam data est decima predialis vnde qui recipit illos nō dabit de illis nisi personalem velut de lucro. C. Considerandū autem q. vtroq. modo idem bis decimatur. i. pars illa que datur siue sit certa pars fructuū siue nō vt si pensionarius det domino agri tertiam partem fructuū agri vel det ei determinate duos corbes semper decimabitur bis pars domini. nam si accipiat tertiam vel quartam omnium fructuū soluet de ea suam decimā predialem sicut pensionarius et partibus sibi residuis. et iste est casus in allegato. c. tua nobis. nam pensionarius nō soluit tunc de toto acervo sed solum de parte sibi proueniente: eo q. fructus agri ita directe et immediate sunt debiti domino quantum ad suam tertiam vel quartam sicut pensionario quantum ad reliquas partes: et ideo cum vnus nō recipiat ab alio: sed quilibet immediate de acervo nō soluet vnus pro alio: sed quilibet decimabit partem suam. tunc vero decimā det dominus predialem de illa tertia vel quarta sua: et dat eam ecclesie in cuius parrochia sunt fundi. C. Rusticus vero dabit de eisdem fructibus aliam decimā personalem: quia lucrum est quicquid ipse recipit cum pro iure quod habet in fundo dat ei pensionarius hanc partem fructuum iura: autem domini personalia sunt: ideo decime ex eis prouenientes sunt personales: et hanc secundam decimā nō dabit ecclesie in cuius territorio est fundus: sed illi in qua ipse dominus fundi percipit sacramenta. nec est mirandum q. ex eadem re bis decima detur cū competat duplici iure: vt sicut si alicui pro doctrina in mercedem eius vel aduocationis darentur integri fructus vnius fundi pendentes in fundo et ipse eos colligat manifestum est q. inde debetur duplex

5. oīmi.

6. oīmi.

Doc. fin.

D

Dile rō.

A

S

4. oīmiū.

Duplex decima: nam ratione fundi debet una decima que est predialis et datur ecclesie in cuius parrochia est fundus. rursus ga isti fructus dantur huic pro doctrina vel aduocatione. et de viraque debetur decima psonalis. extra de decimis. ca. ex transmissa. dabit de his fructibus decima psonalis que dabit ecclesie in qua aduocatus vel doctor recipit sacramenta et non ecclesie fundi. Ita tenet doc. iuriste concordare iuri et egati nisi consuetudo habeat contrarium: quia illa faciet quod semel decime. et tunc si bis decime non oportet in secunda vice decimari integre sicut in prima quia cum sit psonalis et decime ut lucrum: poterunt inde deduci expense si est res in qua expense fiant: ut extra de decimis. pastoralis. de h. anno. et post. et post eos Henricus. c. puenit. Si autem pensionarius daret duo vel tres corbes et acciperet oes fructus decimabit bis pars dñi: nam cum ad pensionarium pertineant oes fructus ipse decimabit eos: ad dñm autem nulla pars fructuum agroz illoz pertinet: quia si voluerit pensionarius dare illos duos corbes de alijs agris non pensionatus dabit: et si nihil sit in agris pensionatis nihilominus tenet pensionarius ad prestandum illos duos corbes. nulla ergo actione habet dñs aduersus fructus fundi pensionati sed aduersus pensionarium. unde est actio psonalis. et contra totum ius fructuum pertinet ad pensionarium: sed is cuius fructus sunt tenetur decimare eos. ergo tenet pensionarius integre decimare de his dare. et est tota ista decima predialis que datur ecclesie ubi sunt predia. cum vero duos corbes dederit pensionarius dñs de his fructibus dat illos iam decimatos decima prediali: propter quod dñs non dabit iam decimam quam prediale de illis sed dabit psonalem cum isti duo corbes pueniant ei ut lucrum et de oī lucro datur decima psonalis de decimis. extra transmissa. et dabit ista decima non ecclesie fundi: sed illi in qua dñs recipit sacra. Et non est ratio aliqua in his quantis ad solutionem duarum decimarum: nisi quia in primo casu soluit dominus bis illam decimam. i. vnam predialem et aliam psonalem. In secundo soluit vnam de illis tñm dñs. i. psonalem: quia predialem quod poterat iam soluit pensionarius de eisdem fructibus. Similiter autem si cōparemus dñm et colonum quia non possunt esse iter eos nisi duo modi pcedentes: et ideo erit idem ius quod inter pensionarium et colonum fundi cum sit idem oīno in ratione. Sed obijciunt quidam quod dicit post. extra de decimis. §. a. gbus. quia nihil differt quota debeatur quarta ut quidam dicunt: sed vtrum ante solutionem factam soluat pensio in quo dicit transire rem cum onere suo. c. titu. §. pastoralis. §. q. ab illo ad quem transit fructus indecimarum petetur decima. Si autem post decimationem facta soluat pensio domini non tenet dominus decimare. Sed vtrum quod vera est positio post. quantum ad decimam predialem: quia in ea non est attendendum nisi an ante decimationem soluta sit pensio vel non: eo quod non est idem bis decimandum decima prediali et non debet manere aliqua pars indecimarum: ut si pensionarius dat dñs tertiam fructuum partem relicta sibi duabus: et totus aceruus fructuum erat triginta corbiis: si dederit decimam de toto aceruo non tenet postea dñs fundi decimare: et tñm dabit pensionarius dñs solū novem corbes eo quod decimauit partem eius. Si autem pensionarius dedit decimam de parte sua. i. de viginti corbibus tenet dominus dare de suo quod solutio pensionis fuit facta ante decimationem. Idem autem est si dat quantā et non quotā. ut si det pensionarius tres corbes dñs ad oēm euentum et det decimas de toto aceruo non tenebit dñs fundi ad decimas. Si vero subtraxit pensionarius illos tres corbes plus de aceruo et de reliquo soluit decimam manet illi indecimarum: et de illis tenet dñs dare decimam quia transit res cum onere suo. et sic intelligitur. c. cum non sit in hoīe extra de decimis. et hoc totum est quantum ad decimam predialem: nam quantum ad psonalem semper manet quod dñs recipiens a pensionario tres corbes decimatos decima prediali decimabit eos decima psonali: et si accepit eos non decimatos a pensionario dabit duas decimas: vnam predialem quod competit ex allegato. c. cum non sit in homine: et aliam psonalem ex. c. ex transmissa.

An expense subtrahende sint a decimate. Qd. 205.

Queretur circa expensas an subtrahende sunt a decimate. C. dñm quod aut queritur in predialibus aut personalibus. Si in predialibus nunquam sunt expense subtrahende: et ideo extra de decimis. cum homines et tuas nobis arguuntur illi qui prius soluebant debita totius anni mercenario rum: et de residuo dabant decimam. et ratio est quia expense ad habendum fructus non deducuntur eodez. tit. c. pastoralis. C. Si queratur de personalibus omnium quod ista questio haberet locum si personales integre soluerentur sicut prediales: et tamen consuetudo que magnum locum habet circa personales interpretatur quantum soluantur. sed dato quod ille integre soluerentur babe-

ret locum questio. Et dicendum quod decime personales dantur de lucro: et ideo lucrum est dupliciter. Uno modo ex negociatione: ut emendo aliquid pro minori precio quod postea carius vendendo lucrum fiat. Alio modo habendo rem de qua fructus pueniant non tamen prediales: ut pensio de furno et molendino piscaria et domo atque balneo. Circa negociationem sunt subtrahende expense: ut si quis vendat domum agrum vel bouem pro ducetis non datur decima de illis ducetis: sed subtrahitur quicquid constitit eo quod expense ille fuerit facte de pecunia decimata et residuum est lucrum: et de illo fit decima psonalis. C. Accipiendo secundo modo sunt duplices expense. quedam ad habendum fructus: alie ad restaurandum detrimentum rei: sicut in clibano molendino et balneo. nam ad precipiendum fructus aliquos de molendino. i. ut molere possit oportet aliquid expendere et ita in balneo et furno. et de istis expensis oportet quod non subtrahantur ut in allegato. c. pastoralis. et datur ibi ratio. §. quia fructus manent apud dominum exceptis decimis: et ita fit in decimis predialibus ut dictum est. C. Alie sunt expense ad restaurandum ut si clibanus perijt aut deterioratus est. et idem de dono aut piscaria vel balneo oportet reficere: quod ad precipiendum fructus sed ad posse percipere quod expense ad precipiendum fructus sunt alie et sunt post restorationem aut refectio nem rei. et de his etiam oportet in allegato. c. pastoralis quod non subtrahuntur ut si vinea vel portio mercis peat aut deterioratur aut pars armamenti moriatur vel totus clibanus destruat. et datur ibi causa. §. quia res deteriorata si restauret penes dñm manet restaurata: et ideo cum utilitas ad dominum pertineat non est detrahenda impensa. et sic colligitur quod in decimis nunquam videntur expense detrahende nisi in negociatione ut dictum est.

An rusticus colligens fructus debeat portare decimam ad horreum. Questio. 206.

Queretur vtrum rusticus colligens fructus debeat portare decimam ad horreum vel totum agrum ut ibi fructus recipiat. C. Aliqui dicunt quod tenetur rusticus illuc portare: quia dicitur Mala. 3. et. 16. q. 1. c. reuertimini. inferte omnem decimam in horreum meum: et sit cibus in domo mea. C. Item quia sic obseruatur in annona et tributa et publica functione temporalis: quantumcunque enim locus distet obligat quisque illuc deferre. C. de annoniis et tribu. l. omnes et l. pro locis. et l. nemo. lib. 2. 10. ideo multo fortius videtur obseruandum in decimis que sunt spiritualia tributa. 16. q. 1. c. decime. nam expresse dicitur. extra de decimis. c. tua nobis quod decime fauorabiliores esse debent quam tributa temporalia eo quod sunt tributa deo debita: et magis deferendum est deo et cauendum ledere eternam quam temporalem maiestatem extra de here. c. vergentis. C. In contrarium videtur quod ad decimatozem pertineat ista portare: nam ex eo quod fructus maturi sunt pertinet dominus decime ad ecclesiam. et maxime quando collecti sunt ut tenent omnes doctores iuriste: ideo iam nihil rusticus tenebitur super eis agere: sed ad decimatozem pertinebit eos asportare et seruare. C. Dicendum quod cum de his nihil determinatum iura statuerunt standum est consuetudinibus singularum ecclesiarum: quia consuetudo in his est lex cum non habeatur lex scripta: et ideo siue in agro relinquunt fructus collecti siue ad domum portari debeant totum stat in consuetudine regionis. C. Ad rationem primam omnium quod non est sensus quod omnes decime deducerentur in templum omnium in vino quam grano: et quod esset ibi horreum vel horrea multa in quibus seruarent. Primum quod manifestum est quod non poterat portari de toto israel in unum locum: et potissime de extremitatibus terre iudeorum. C. Secundo quod Deute. 12. c. de decima secunda quam comedere debebat laici coram dñs in loco sanctuarij quod portaret eam in templo: et si non possent propter distantiam auerterent eam in pecuniam: et ibi emerent ex pecunia illa quicquid desideraret anima eorum ad cibum. ergo a fortiori decimas primas et maiores que debebantur leuitis non portarent in templum in iherusalem: quod quidem non fuisset difficultas si in quolibet loco esset vna ecclesia vel multe sicut nunc: erat tamen vnicum templum in tota terra iudeorum ad quod deduci oes decimas vini et grani manifestum est quanta difficultas et inutilitas esset. C. Tercio quia non conueniret hoc leuitis percipientibus decimas: nam nullam sustentationem habebant ut patet Deutero. 18. et Nume. 18. id est date sunt eis decime et non erant oes leuite in loco sanctuarij sed habitabant dispersi per totum israel in ciuitatibus suis: quia deus iusserat illis dari ad mandum vrbes quadraginta et octo Nume. 35. c. et Josue. 21. et dum maneret in his oppidis erat eas necessarius cibus: id non pderat eis decime que reciperent in templo

Lucrum est dupl. 1. mō 2. mō

B Expense sunt duplices. 1. mō

2. mō

A

Nonnullorum rationes. 1. rō. 2. rō.

Rō i. triū.

Rñ. ad quoniam tum quoniam

B Ad. i. rōes

1. rō.

2. rō.

3. rō.

L offi: nam de leuitis pauci erāt seruientes in tēplo: nam erant di-
stincti per officia 2 partes 2 seruiebant p vices in tēplo. 1. Pa-
rali. 25. et. 26. et. 2. Paral. 24. 2 iō non ponent oēs decime
in tēplo dñi. **Quarto** qz deus pcepit q leuite comederēt de
cimas istas per oia loca sua Nume. 18. c. ideo in singulis locis
suis recipiebāt eas: 2 sic neqz erat eis difficultas neqz laicis in
portando decimas. **De horreo aut 2 portatione decimar** in
tēplu: dñm q fuit aliqd spāle tempore Ezechie regis. vt p3. 2.
Parali. 3. 1. c. an vero postea cōtinuatum fuerit 2 antea sic eēt:
2 an oēs decime deducerent in tēplum declarabit magis. e. c.
vel Mala. 3. c. **Aliter** pōt dici q ēt si in veteri testō portarē-
tur oēs decime in tēplum nō obligarent laici portare eas nūc
ad ecclesiā vel ad domū decimatoris: qz non soluunt nūc deci-
me ex obligatione mandatorū veteris testi sed ex noua ecclesie
institutione vt ostēsum est. 2 tñ ecclesia non instituit aliqd de
portatione decimar: ideo soli cōsuetudini standū est. **Ad se-**
cundum de annonis dicendum q est aliqualis suasio: 2 tamen
non inde cōcluditur cū ista indigeant particulari dispositione
ga pendent ex arbitrio iudicis iuris. sed nihil diffiniunt: ideo
cōsuetudini relinquitur.

Ad. 2. rōez. **Ad** de melioribus fructibus vel deterioribus vel mediocri-
bus solui debeāt decime. **Qd. 207.**

Queretur circa decimas fructuū vt grani 2 vini 2 ar-
mentorum de quibus solui debeāt an de
melioribus vel deterioribus aut de mediocribus. **Aliqui** di-
cūt q oporteat dari de melioribus: qz exp̄sse dñ Nume. 18. oia
q offeritis ex decimis 2 in donaria dñi separatis optima 2 ele-
cta erūt. dicesqz ad eos. si p̄clara 2 meliora obtuleritis ex deci-
mis reputabit vobis quasi de area 2 torculari dederitis p̄mi-
tias. ergo electa 2 optima dāda erāt. **Itē** qz dñ statim post. 2
non peccabitis sup hoc egregia vobis 2 pingua referuantes
ne pollutis oblationē filiorū israel 2 moriamini. ergo videtur
q p̄cū mortale erat q leuite seruaret sibi meliora. ergo tene-
bant dare meliora in decimas. **Dñm** q decime nō sunt dā-
de de melioribus neqz de deterioribus: sed de mediocribus.
Pro quo sciendū q quedā sunt in quibz nō videt differre bo-
nū 2 malum vel differūt in paruo vt fructus segetū 2 vinearū.
quedam sunt in quibus multum differunt vt in pecoribus. nam
si de decē pecoribus daf vnū erit aliqd vnus qd valet plusqz
quattuor 2 erunt quattuor q nō valent vnum. **Circa** p̄mū qz
parua oia erāt nō dedit deus legē. circa scdm dedit legem: 2
ga erat occasio querelarum in electione pecorū q de decē dare
tur dedit deus legē sine calūnia. f. q oia pecora decimāda eri-
rēt sub virga pastoris. i. per portā strictā per quā vnū solū trā-
sire possit: 2 quicqd decimo loco occurrerit sanctificare dñō
Leui. 27. c. 2 sic nō erat cōtentio. **Circa** p̄mū tamen in quo
parua oia esse vñ si bona fide agat nihil aliud est necessariū
sed qd homo dederit satisfaci: si tñ non seruaf bona fides
pōt quis dare deteriora 2 p̄iudicabit decimatoribus. **Un** dñ
q nunc neqz circa pecora neqz circa fructus terre obseruat lex
vetus: s. debet obseruari bona fides ita vt decima def. **Et** tñ
manifestū est q neqz debet dari de melioribus neqz deteriori-
bus sed de mediocribus: vel dare aliqd de optimis cū dādo
de deterioribus non esset decima: ga h in mensura 2 numero
iudicaret decima nō esset decima in valore: imo forte nō esset
vicefima aut tricefima. si daret de optimis esset plus qz deci-
ma qz decima quantū ad numerum 2 mēsurā esset quarta vel
gnta quantū ad valorē: 2 si quis daret taliter decimam faceret
rē sup erogationē sed nō teneat q ad illud dādo aut de medio-
cibus daf decima tā in numero 2 mēsurā qz ēt in valore. 2 h
est cōueniēs. sigs aut bonā fidē teneat. i. nō habeat aīum lucrā-
di dādo de peioribus vt lucraret ēt si cōtingat eū dare rē mi-
nus valentē nō peccat cū iterdū quoqz cōtinget dare rē magis
valentē. 2 hoc satis est qz nō debet fieri exactissima diligentia
circa talia: 2 quicunqz quis bonā fidē circa hec habuerit nō in-
tendēs dare de deterioribus dat fidelit̄ decimā ēt si cōtingat illū
dare qd dterius est. Si aut ex itēione lucrādi det deteriora oī
nō dare fideliter decimas. i. nō bona fide. 2 iste ita dānabitur
sicut nō dāns decimas apud deū: 2 ecclesia pōt eū cōpellere sub
sina excoicationis ad h: cū decima ad hoc q soluaf debet sine
diminutione dari vt p3 ex p̄cedētibz. 2 si tales compugnant
opz q emēdēt qd minus in valore dderūt dādo deteriora.
Sic dicit Gregorius 2 habet. 16. q. 7. et. c. qūqz. f. qūqz reco-
gnouerit in se q fideliter non dedit decimas suas modo emen-
det qd minus fecit. 2 sequit̄. quid est fideliter dare vt neqz mi-
nus peius aliquādo offerat de grano aut de vino aut de fru-

ctibus arborum aut pecoribus aut de horreo aut de negotio aut
de ppria venatione. **Ad** primum in dñm pōt dici vno
modo q illud erat mandatū in lege veteri: 2 ea que sunt in le-
ge veteri nō obligant nūc neqz soluunt nūc decime qz impera-
te erant in lege veteri: sed ga ecclesia illud postea fieri dcreuit
vt ostēsum est supra. 2 ga in nouo testō sine decretis ecclesie nō
est mādātū vt soluantur de melioribus: nō est necesse offerre de
optimis. **Scdo** pōt dici 2 melius q etiam si soluamus nūc
decimas sicut soluebant in veteri testō non tenebimur dare d
melioribus. 2 ad illud dñ q fuit spāle in leuitis. **Pro** quo sciē-
dum q sicut dñ Nume. 18. c. totus populus soluebat decimas
oīum fructuū 2 ille pueniebāt solis leuitis de iure: leuite de il-
lis dcmis dabant dcmam partem summo sacerdoti. populus
aut quādo dabat dcmas leuitis nō obligabāt dare d optimis
sed satis erat dare de mediocribus. leuite vero qñ dabāt sum-
mo sacerdoti voluit deus q darent de optimis: sed vnū nō ma-
net nisi p̄ma dcmā q datur immediate ministris ecclesie 2 illi
nō dant dcmā postea alijs: iō nō opz dari nūc dcmam d opti-
mis. **Et** apparet hoc qz in decima laicorum iussit deus q cum
daret dcmā de pecoribus quicqd dcmum occurreret daret
dñō Leui. 27. c. 2 tamen si deus vellet q darent dcmā d me-
lioribus non diceret hoc sed q eligerent pecora meliora 2 illa
darent. ergo nō tenebāt dare laici dcmas de optimis: 2 cōn-
neqz tunc tenebunt. **Tertio** pōt dici q vocant optima vel
meliora negatiue. i. non dteriora. 2 est sensus. oia q offeritis ex
decimis electa erūt. i. non peiora. **Ad** scdō dñm vno modo
sicut supra. q p̄clara 2 meliora obtuleritis. et cetera. q cōpara-
tiuus ponitur sepe p positiuo. **Alio** mō q intelligat ad me-
rēdum 2 nō ad nēcitātē. qd ita ēt est in nobis q si volumus d
cimas dare d optimis meremur: tñ nō obligamur ad hoc. 2 h
aliqliter colligit qz dñ ibi. reputabit vobis qñ d area 2 torcu-
lari dderitis p̄mitias. **Nel** dicat vt prius. f. q erat spāle in dci-
ma leuitarum p summo sacerdote sed nō in dcmis totius po-
puli p leuitis. **Ad** tertiu dñm sicut in p̄cedētibz. **Pōt** ta-
mē aliter dici. f. non peccabitis sup h egregia vobis 2 pingua
referuantes. i. si referuatis pingua 2 meliora peccabitis: neqz
opz dare pingua 2 egregia neqz referuare: ga q dat pigua vi-
det sibi referuare dteriora: q pingua seruaf videt sola dterio-
ra dare: mediū aut est vt. f. tā d pinguibz qz de deterioribus
def vt reducat sic totū ad quādā equalitatē vel mediocritatē:
2 tūc neqz iste dñ dare pingua neqz referuare: 2 hoc ē qd nos
facere dhemus ga nō est p̄cū non dare optima sed p̄cū est da-
re dteriora. sic dicit Augu. 16. q. 1. c. decime.

Que bona merent̄ debite decimas soluētēs: 2 q mala q d frau-
dātes decimas vel nō soluētēs pmerent̄. **Qd. 208.**

Queretur vltimo circa decimas q bona pmerent̄ q
debite decimas soluūt 2 q mala q defrau-
dāt eas vel nō soluūt. **Dicēdū** q bene soluētēs remuneran-
tur in multis. sed qtuor exprimunt̄ ab Augustino. **Primū** est
abundantia fructuū. **Secundū** est sanitas corporis. **Tertiu** est
remissio p̄ccatorū. **Quartū** est acquisitio regni celoz. De his oī-
bus. 16. q. 1. c. decime. De p̄mo dicit Augu. 2 de secundo. e. c. f.
decimā dederis nō solū abūdantiā fructuū recipies sed ēt sa-
nitatē corporis 2 sequeris. de tertio 2 q̄rto dñ. e. c. q premiū cō-
parare aut indulgētiā peccatorum desiderat reddat decimas.
hec aut nō solū dant decimanti sed ēt elemosynam danti: imo
ex elemosynis traxit hec Aug. 2 ponunt hec Esa. 18. c. f. cū vi-
deris nudū operi eū 2 carnē tuam ne despereris: tūc erumpet
qñ mane lumē tuū 2 sanitas tua citius oriet̄: 2 anteibit facies
tuā iustitia tua 2 gloria dñi colliget te. q sunt quattuor p̄dicta:
sed ga decime sunt tributa egentium aīaz vt Aug. dixit q ista
qtuor merebat qui recte elemosynas daret. **Eos** vere qui
nō soluūt multa mala dsequunt̄. **Primū** est p̄uicatio diuini
mādātī: nā mādātū ecclesie est mādātum dei: 2 q spernit illud
spernit deū: sicut xps dixit. q vos audit me audit 2 q vos sper-
nit me spernit. 2 graue est relinquere deum. **Secundū** est
ga ad decimam reuerti meretur qui decimam non soluūt. i. vt
habeat ex agris solum decimam partem fructuū quos alis ha-
biturus esset si recte decimaret vt dicit Augustinus in allega-
to. c. decime. f. cū enim decimas dādo 2 terrena 2 celestia pos-
ses premia pmereri: quare pro auaricia duplices benedictio-
nes fraudas. **Hec** est enim domini iustissima cōsuetudo vt
si tu illi decimā non dederis ad decimam reuertaris. **Ter-**
tium est rapina vt Augu. dicit. e. c. dcmē. f. decime ex debito re-
quirunt̄ 2 qui eas dare noluerit res alienas inuadunt. 2 simi-
le. extra de decimis. c. tua nobis. **Quartū** est homicidiū:
2 hoc est

Dādo deci-
mā de rebz
mediocri-
bus 2 mēsu-
ra decime.

Ad. 1. rō
nēi dñi
1. mō.

Ad. 1. rō
nēi dñi
2. mō.
Notādo.

D

Ad. 1. rō
nēi dñi
3. mō.
Ad. 2. rō
nēi dñi
4. mō.
Ad. 2. rō
nēi dñi

Ad. 3. rō
nem.

Rñ. ad
qñ. qñ.

In qñtuor
or bñ sol-
uētēs de
cimas re-
munerā-
tur

Enō sol-
uētēs de
cimas mu-
ta mala
dsequūt̄
1. malū.

2. malū.

3. malū.

4. malū.

2 hoc est occasionaliter: vt si moriantur pauperes fame qui iuste
tādi erāt decimis si darent vt dicit Aug. e. c. f. quāti pauperes
in locis suis vbi ipse habitat illo decimas non dāte fame mor
tui fuerint tātorum homicidiorū reus ante eterni iudicis tribu
nal apparebit qz rem a dño pauperibus delegataz suis vsibus
reseruauit. Quintum est sacri legium. ait enīz Hiero. qz am
co rapere quidpiā furtum est: ecclesiā fraudare sacrilegiū est
aut qd aptissimi sceleris est ex inde aliqd subtrahere omnium
pdonum crudelitatem superat: 2 simile. 16. q. 1. c. qm qeqd. 2
16. q. 7. c. decimas. Sextū est qz a fructibus taliū deus non
amouet bñctum locustaz erucam 2 alias plagas celi 2 terre qz
amouet a fructibus eoz qui debite soluūt decimas vt ait Hiero.
16. q. 1. c. reuertimini. 2 idē Mala. 3. c. vbi deus increpat lo
custā 2 bñctū. f. ne veniāt ad deuorādū fructus. 2 ait Hierony.
e. c. si qñ fames penuria 2 oīum rerū egestas opprimit mundū:
sciamus hoc ex dei ira descēdere qui se in pauperibus si nō ac
cipiāt elemosynam fraudari loquit: 2 suas possessiones possu
mus decimas 2 primitias interpretari. Septimū est qz po
testates tēporales auferūt bona illoz per oppressiones vel im
positiones. Sic dicit Aug. 16. q. 1. c. decime. f. dabis impio mi
liti qd nō vis dare sacerdoti: bñfacere semp deus paratus est:
sed malicia hoīum pñbet. 2 magis idē Augu. 16. q. 7. c. ma
iores. f. maiores nostri iō copiis oībus abūdabāt qz deo deci
mas dabāt 2 cesari censum reddebant: modo autē qz discessit
deuotio accessit inditio. i. tributoz impositio nolumus partiri
cū deo decimas modo tollit totum hoc: tollit filius qd non ac
cipit xps. Octauū est qz infamia icurrunt sicut raptor re
rū ecclesiasticarum. Nonū est qz excōicabī. 16. q. 7. c. omnes
decime. f. qz multi inueniunt decimas dare nolētes statuimus
vt s3 oīi pceptūz admoneant semel scdo 2 tertio: qui si nō emē
dauerint anathematis vinculo feriant vsqz ad satisfactionēz
2 emēdationē congruam: 2 non solum si non soluerint sed etiā
si integre non soluerint excōmunicādi sunt. extra de deci. c. pue
nit. 2. c. nuncios. 2 non admittitur appellatio circa hoc. e. tit. c.
cōmissum 2. c. tua nobis.

Quid sint pmitie 2 vñ nomē primitiaz venit. 209.
Quoniam autē de decimis actū est: 2 pmitie sunt que
dā iura cognata decimis 2 que cum deci
mis nominant de eis agendū est. Et pmo qñe qd sit pmitia
vel pmitie quoniā pluraliter pmitias potius qz pmitiā dīci
mus: 2 vñ nomē pmitiarum venit. Circa pñmū dñm qz p
mitia est pma fructuū obnētio siue pars dño offerēda. Sic di
cit Host. in summa ti. de deci. f. an pñscribi versu septimo deci
mo querit. 2 Rai. eo. ti. circa finē. est enim pmitia ius quoddā
deo debitū qd ex primitate nomē accepit. Quātū ad secū
dū dñm qz pmitie dicunt a quadaz pmitate: 2 sicut cōtingit pri
mitatem multiplī accipi: ita 2 pmitie multipliciter accipiun
tur. Nam accipit pñmū in tempore pñmū honore vel di
gnitate aut valore: 2 p oēs modos quo vna res pcedit aliā pri
mitas qdam est 2 pmitias appellare possumus: 2 l3 nos spālī
ter accipiamus pmitias pro quadā parte pmaruz frugū qz deo
offerebant: tñ ēt in alijs rebus multipliciter pmitias noiat scri
ptura fm qz multi modi sunt pmitatis. Et qñ pñmū fm cō
muniozē acceptionē dicit tēporis pñcessionē dñr pmitie ea q
pcedunt. 2 sic filij pñmogeniti vocant pmitie psal. 77. f. pñssit
oē pñmogenitus in terra egypti pmitias oīs laboris eoz. 2 psal.
104. pñssit omne pñmogenitū in terra eoz pmitias oīs labo
ris eoz. pñmogenitos ergo tam hoīum qz bñctoz pmitias vo
cauit qz pmo eruperūt de ytero. Sic ēt vocamus pmitias re
surgentiū eos qz pmo surrexerūt: 2 qz xps fuit pñmus qz surrexit
ad immortalitatem vocat pmitie. 1. Corin. 15. c. f. xps surrexit a
mortuis pmitie dormientiū. i. ipse est pñmus qui de dormientiūz
resurrexit. Sic ēt qui pmo grām spiritus sancti acceperūt 2 pri
mo ouerfi sunt dñr pmitie ad Roma. 8. scimus qz omnis crea
tura ingemiscit 2 parturit vsqz adhuc: nō solū illa sed 2 nos p
mitias spūs habentes. est verbum Pauli nomine omniū apo
stolorum. f. omnis creatura. i. omnis homo ad xpm ouersus q
erat noua creatura qz in xpo nō est circūcisio neqz preputium
sed noua creatura: ingemiscit sperando gloriā reprōmissā a
xpo quā nō videt homo quādiu vinit: 2 dicit qz non solū illa
i. hoīes ouerfi per predicationē apostolorum: sed 2 nos. i. apo
stoli primitias spūs habentes. i. qui pmo accepimus spūm ga
ante hos nemo ouersus est 2 nemo accepit spūm sanctum fm
inpirationem legis noue: sic etiā illi qui in aliqua regione pri
mo ouerebantur ad xpm vocantur primitie illius regionis. sic
dicitur. 1. Corin. 16. c. obsecro vos fratres: nostis domum ste

phane 2 fortunati quoniā ipsi sunt primitie achaie. i. honorate
eos qz ipsi sunt pñmī qz ouerfi sunt ad xpm in tota achaia: 2 hac
ratione vocamus primitias frugum. f. fruges pmo maturatas:
qz ille offerebant domino offerēdo de illis manipulos Leui.
23. c. 2 dicimur dare sacerdotibus pmitias. i. res pñmas de fru
ctibus Nume. 18. c. Aliquando accipitur pmitia a pmita
te que est fm dignitatem: 2 tūc vocamus primitias res electas
2 separatas ab alijs quasi meliores. hoc mō iubet deus sibi of
ferri pmitias auri 2 argēti hyacinthi 2 cocī bis tincti: 2 de bys
so rectora pellibus rubricatis 2 pilis capraz Exod. 25. 2 popu
lus hoc obtulit Exo. 35. sed certū est in auro 2 argēto non esse
pmitias nisi vt est aliqd electum 2 separatū a ceteris partibus
eiusdem rei tanqz melius. Sic dicitur Nume. 18. cum deus vi
xit leuitis. si pñlara 2 meliora queqz obtuleritis ex decimis re
putabī vobis quasi ex area 2 torculari dederitis primitias. er
go res meliores 2 pñclaras vocauit primitias. Sic ēt vocant
primitie de terra partes quedam optime separate de tota ter
ra in cultum dei Ezech. 45. et. 48. c. Etiam in cibis vocamus p
mitias id qd melius est 2 separatū ab alio Nume. 15. c. f. sepa
rabit pmitias dño de cibis vestris sicut de areis primitias se
paratis. 2 multis modis vocat scriptura primitias ex modo lo
quēdi iudaico fm varios modos pmitatis.

An pmitie in veteri testō erant debite. 210.
Queretur pmo quantum ad primitias qualiter seba
bebant in veteri testamēto: 2 an ibi erāt de
bite. Cñm qz debite erant primitie qz deus illas insserat of
ferri Leui. 23. quātū ad manipulos spicarū 2 Nume. 18. quā
tū ad primitias que dabant sacerdotibus: 2 non solūz erāt de
bite sed ēt pceptum erat ne offerētes diu eas penes se tenerēt
sed cito offerrent Exo. 22. et. 23. c. Erāt quoqz primitie anteve
tus testamētum. nā fere omnes cerimonie 2 modi sacrificiorū
que deus statuit in veteri testamēto erant prius in lege nāe. i.
quādo non erat lex aliqua data a deo: nam erāt holocausta cū
cain fecerit holocaustum Gen. 4. c. 2 noe statim vt egressus est
de arca obtulit holocausta Gen. 8. c. Abzaam quoqz holocau
sta facere solitus erat cū filiū suū in holocaustū offerre inten
deret Gen. 22. c. 2 ibi obtulit arietem in holocaustum. Cñm
me quoqz sicut erant in veteri testamēto ita 2 prius erant qz ia
cob illas vouit Gen. 28. hostie quoqz pacifice quas deus statu
it in lege veteri Leui. 3. c. erāt apud antiquos qz iacob hostias
pacificas vouit Gen. 28. c. Ita autē de pmitijs est dñm qz erāt p
mitie tempore legis nature apud patres antiquissimos: l3 statu
te fuerit postea a deo: vnde recte cain 2 abel vici possunt ob
tulisse deo primitias qz cain obtulit de primogenitis gregis
sui 2 abel de fructibus terre: sed pñmogenitus ad primitias pñ
net 2 de his pmitie cremant sup altare Leui. c. 2 et cum deci
me darent in lege nature a fortiori darent pmitie quarū faci
lior erat solutio. de deci. p3 Gen. 28.

De quibus rebus in veteri testō dabant pmitie. 211.
Queretur de quibus rebus dabantur primitie in ve
teri testamēto. Cñm qz quidam vocā
tur pmitie qz ad oblationē nō pñnēt: sicut qz pmo nascit: 2 pmo
resurgit: 2 pmo ouerfi dñr primitie. sed tales primitie nō offe
runt qz solū illa offerimus qz in ptate nra sunt: alij modi pñ
tiarū qz nō possident nō offerunt de qbus dictū est. s. Circa
eas vero que possident sunt quedā de terra. i. qz ps certa sepa
ref deo. alie autē de auro 2 argēto 2 similibus: alie de cibis: alie
de fructibus rez nrarum. De primis primitijs dñm qz nō cade
bāt sub obligatione: nā oī Ezech. 45. c. cū ceperitis terrā diui
dere sortito sepabitis primitias dño. i. qz cū darez terra israe
litis in possessionē pmo acciperet quedā pars p deo. f. ad cō
structionē sanctuarij 2 habitationē sacerdotum 2 leuitarum:
2 qz istud prius separabatur 2 dabatur deo qz populus acci
peret partes suas. 2 etiā qz istud erat melius 2 electum de ter
ra vocatur primitie: 2 ponitur mensura huius terre que daba
tur dño in primitias Ezech. 45. et. 48. c. Sed de hoc dicen
dū qz aut intelligitur ista tota diuisio fm quendam aliū sen
sum spiritualem: 2 tunc etiā primitie dicte sunt spiritualiter ac
cipienpe: si autem acciperetur ad litteram oportebat solum se
mel fieri: 2 tunc darent dño primitie sue: 2 nō essent iura soli
ta qz singulos annos vel sepe soluerent. Circa scdas magis
vt eo qz ille poterat sepe offerri. f. aurū argentū 2 bimōi de q
bus Exo. 25. c. Sed dñm qz iste pmitie nō erāt iura aliqz iposi
ta israelitis qz soluerēt deo vel sacerdotibus sed fuerūt solum
semel dare: volebat enī deus in deserto post egressum israelita
rū de egypto construere ibi tabernaculūz anteqz ingrederent

3. malū.

3. malū.

3. malū.

3. malū.

3. malū.

Rñ. ad qñ.

Rñ. ad qñ.

Primitie multi pliciter accipiunt.

Xps pmitie surgentiū vocat.

3.

Rñ. ad qñ tum qñis

Definitio

Rñ. ad qñ. fitū qñis.

Primitie sunt multi plices. 1. pmitie

Doct. snia.

3.

2. pmitie

Que erat
necia ad sa
ctuariu co
struenduz.

terra pmissiois: in quo tabernaculo et sanctuario ipse coleret.
eē autē debebat tabernaculum portatile: iō iussit offerri sibi oīa
que erant necessaria ad illius constructionē. erant autē necessaria
aurū et argētum ad vasa tabernaculi et es ad vasa altaris bo
locaustoz: et ipm altare et ferrū ad multos vsus sanctuarij lapi
des p̄ciosi ad ephod et rōnale que erant ornāmēta sūmi sacerdo
tis: erāt quoq; necessaria ligna setim ad arca et mensam et ta
bulata: erant hyacinthus et byssus et purpura et coccus bis tin
ctus necessaria ad vestes sacerdotū et tentoria atq; vela san
ctuarij: erāt quoq; pili capraz p sagis cilicinis et pelles hyacin
thine et pelles arietū rubricate p opimentis superioribus san
ctuarij vt p3 et constructione singulorū boz Exod. 25. c. et 26. et
27. et 28. c. Et qā istud sanctuarium semel factuz est semel iussit
deus populo qd offerret p̄mitias has Exod. 25. c. et ita populus
fecit offerēdo omnia hec quousq; superessent Exo. 35. et 36. c.
postea vero nō māserunt b̄mōi p̄mitie sub aliqua necessitate:
qz nō suberat cā ad quam offerrent: nā quādo templū salomo
nis fuit postea constructum non iussus est populus offerre p̄mi
tias: sed dauid parauit vniuersas impensas. 1. Paral. 2. 2. c. et
obtulit ipse postea et omnes p̄ncipes sp̄ote multa donaria pro
hac fabricatione. 1. Paral. 29. et post hec ad huc salomō mul
ta parauit ad edificationem. 2. Paral. 2. c. et nō coactus est po
pulus offerre p̄mitias p hoc: imo neq; in p̄ma fabricatiōe san
ctuarij sub moyse fuit ip̄posita populo necessitas offerendi: sed
deus admonuit eos vt offerret: et tñ qui nollet non offerret. sic
dī Exo. 25. c. loquere filiis israel vt tollant in p̄mitias ab om
ni boie qui offert vltro neus accipietis eas. et ita populus spon
te obtulit Exo. 35. sed egressa oīs multitudo filioz israel de cō
spectu moyfi obtulit mēte promptissima atq; deuota p̄mitias
oīo. et tam p̄mpte obtulerūt qd superabundabāt in offerendo:
quousq; artifices dixerūt moyfi plus offert populus qd necessa
riū est. et tūc moyses p̄conis voce iussit ne qd offerret amplius
p̄mitias has Exo. 36. Et vocate fuerūt p̄mitie iste qz erant
quedā dona separata et electa de ceteris rebus eiusdem modi
quas homines possidebāt ad dandū ea deo. sic dī Exo. 35. c.
separate apud vos p̄mitias domino omnis voluntarius et p̄o
pte offerat eas. Circa tertias p̄mitias q̄erāt de cibis. f. de ci
bis iaz paratis ad elum sive essent cocta aut assata aut alterius
modi sive simplr panis et vinum. Dōm qd iste p̄mitie māserunt
apud israelitas in p̄cepto vt postq; intrarent in terrā p̄missam
darent eas Nume. 15. c. f. cum veneritis in terra quā dabo vo
bis et comederitis de panibus regionis illius separabitis p̄mi
tias oīo de cibis vestris: sicut d̄ areis p̄mitias separabitis: ita
et de pulmētis dabitīs p̄mitia oīo. et Ezech. 44. c. dī. p̄mitia
ciboz vestroz dabitīs sacerdoti. vocant autē iste p̄mitie a p̄i
mo et electo: nā anteq; comederēt cibos dabāt p̄tes illoz: et ob
hoc vocant p̄mitia. i. p̄ma vt dictū est. f. dabitīs p̄mitia oīo:
et extēdebat hoc ad oēm cibū qualitercūq; paratū: alig pu
tabant qd solū de pane cocto vt diceb sequē. q. Circa quar
tas p̄mitias q̄erāt de fructibus oīm qd iste sunt q̄ magis pro
prie vocant p̄mitie. et hoc qd de primis fructibus erāt. et oīm
qd dabant de oibus que de terra nascunt. f. de frugibus vino
oleo melle et fructibus vt p3. 2. Para. 3. 1. c. f. obtulerūt p̄mitias
filij israel frumētū vini et olei mellis quoq; et oīum qd gignit hu
mus. Sed obijciē qz exp̄sse deus vetuit mel et fermētū fi
bi dari Leui. 23. ergo nō erat danda hec. C dōm qd et de his
dabant p̄mitie: sed erant qdā p̄mitie de qbus pars cremabāt
oīo in altari et vocabat sacrificiū Leui. 2. c. et reliquum de eis
dabat sacerdotibus: alie vero erāt de qbus nihil ponebat in
sacrificio oīi sed tota cedebant in iura sacerdotū. De p̄mis vt
vinū et oleū et frumētū qd de his aliqd cremabāt. De sc̄bis vt
erat mel et fermētū aut fermētātū aliqd et fructus arbor. sic dī
Leui. 2. c. oīs oblatio qd offert oīo absq; fermēto fiet neq; qd
q̄ mellis aut fermētū adolebit oīo in sacrificio: p̄mitias tñ eo
rū offeretis et munera: sup altare vero nō ponent in odorem
suauitatis. De pecoribus aut an darent p̄mitie qdā dubi
tāt qd nō ita exp̄misse. Et solet dici qd solū de fructibus terre
dabāt. sic dī. 2. Para. 3. 1. c. frumētū vini et olei et mellis et om
niū qd gignit humus p̄mitias obtulerūt. et sūr Nume. 18. vbi
ponit p̄ceptū de primitijs dādis nō ponit de pecoribus. f. om
nē medullā vini olei ac frumētū et qd offerūt primitiaz tibi
dedi: vniuersē frugū primitie quas gignit humus et oīo depoz
tant cedēt in vsus tuos. ergo de solis natis de terra solueban
tur primitie et nō de aialibus. C Aliq dicūt qd de aialibus sol
uebat p̄mitia qd primogenitū pecoris offerebāt et primoge
nitū boīs redimebāt Nume. 18. c. C dōm qd v̄p̄est: sed b̄ nō

erat ius primitiaz: nā primitie erant minora iura q̄ decime: et
tamē recipere oīa primogenita pecorū maius valde erat q̄ re
cipere decimā. Etiam qd primitie recipiebant quolibet anno
sicut decime. tñ primogenita pecorū non quolibet anno: qd se
mel tantū pecus parit primogenitum: maxime qd primitie et d̄
cime dabant ex vna cā. f. ppter fructus quos deus dabat abū
danter hoibus: primogenita aut pecorum et boīum dabant p
sp̄ali causa. f. p liberatione eoz in egypto ab angelo p̄curante
qñ occidebat primogenita egyptiorū tā in hoibus q̄ in pe
coribus Exo. 13. et Nume. 3. c. C dōm autem qd et de pecori
bus dabant primitie in veteri testō: et erat aliud q̄ datio pri
mogenitoz: nā de ducētis arietibus dabat vnus Ezech. 45. c.
Et sic et p3 apud nos: nā primitie in nouo testō veniūt ex v̄sue
tudine veteris testi sicut et decime: et tñ nūc de pecoribus dan
tur primitie vt dicit doct. et glo. extra de decimis. c. decimam.
ergo in veteri testō de pecoribus p̄mitie dabant. C Sed obij
ciē qd primitie nō erant iura aliqua debita deo aut sacerdoti
bus qd dabant sp̄ote et nemo cogebat. ergo nō erāt debite. p3
Exo. 25. loquere filiis israel vt tollāt mibi primitias ab omni
boie qui offert eas vltro neus accipietis eas. qd aut debitū est
nō accipit ab vltro neo: sed exigit ab iusto. vt extra de deci. c.
parrochianos. cū decime nō ab hoie sed a deo sint institute tāq;
debitum exigi possunt: et ideo cōpellunt ad soluendū. e. ti. c. cō
missum. et cōpellunt sub v̄sione excommunicationis. c. p̄ue
nit. et c. nūcios. ergo ita esset de primitijs si debite essent qd exi
gerent ab iustis. Itē qd primitie dant ex voto: sed votū nō est
res necessitatis sed voluntatis: iō nō erāt ex p̄cepto. Patet hoc
Nume. 18. c. f. primitias autē quas vouerint et obtulerint filij
israel tibi dedi et filijs et filiabus tuis iure p̄petuo. ergo nō sunt
primitie ex p̄cepto. C dōm qd primitie erant ex p̄cepto sicut
et decime: et tenebant hoies non solum eas offerre sed et cito
offerre Exo. 22. et 23. c. C Item si nō essent primitie ex p̄ce
pto et necessitate nō peccaret israelite nō offerēdo eas et dādo: et
tamē peccabāt Mala. 3. c. f. si affligit homo deū qd vos cōfigi
tis me et dixistis in quo cōfirmus te: i decimis et primitijs vos
maledicti estis: et me vos cōfigitis gens tota. sed cōfigere deum
est offendere. ergo sup primitijs offēdebant israelite deū. f. qd
nō offerebāt eas vel nō quales debebat. Etia qz nemo maledi
ci nisi p p̄cto et grau qdē: et tñ israelite erant maledicti sup
primitijs. q̄ peccabāt circa eas. qd non posset eē nisi tenerent
ex debito ad eas. C Ad primū in v̄sionem dōm qd primitie non
ex sola voluntate sed ex debito offerebantur et poterāt exigi si
nō darent. Sed dōm qd ille primitie de quibus arguitur non
erant primitie a deo impositae que ordinarie soluere: sed sue
runt quedam primitie large dicte que semel tantum date sunt
ad constructionē sanctuarij et non fuerūt impositae populo ex ne
cessitate sed exhortatus fuit deus illos vt sp̄ote darent. qd illi
fecerunt vt dictū est supra. secus autē de illis que vocant pro
prie primitie qd ille ex necessitate fuerunt ip̄osite soluēde et in
onus perpetuum. et hec sunt de quibus dī Nume. 18. qd dabā
tur sacerdotibus in sustentationem: et ille sunt ad quarz simi
litudinem manent nostre primitie. C Ad secundum dicendū
qd non dabantur primitie ex voto sed ex p̄cepto et necessita
te in veteri testamento. Et ad auctoritatem illam dicendū qd
primitie proprie dicte sunt quoddam ius quod deo reddebāt
de primis fructibus et erat impositum ab eo in sustentationem
sacerdotum: et he primitie erant electe ex fructibus quasi mel
lius et p̄clarum: et iste non dabantur ex voto sed ad similitu
dinem harum omnia dona que israelite eligeant de rebus
suis vt darēt ea deo sponte vocabātur primitie large propter
illam rationem. f. qd de melioribus erant: et qd talia dona sp̄o
te dantur poterant dari ex voto. Ponit autē istos duos mo
dos decimarum scriptura Nume. 18. c. de primis patet qz cu
dicitur vniuersē frugū primitie quas gignit humus et vo
mino d̄portantur cedent in vsus tuos. iste sunt ex necessitate
inquantum dicitur. vniuersē frugū primitie que domino d̄
portantur: et non dicitur vouentur. quasi dicat ille debite sunt
et portantur ex necessitate: et illas deus tradidit sacerdotibus.
C De secundum patet cum dicitur. primitie quas vouerūt et ob
tulerint filij israel. in quo ponuntur duo que signant p̄ram li
beralitatem. f. vouere et offerre. et manifestum est qd iste inter
se distinguuntur: qd als dicto vno superuacuum erat alteruz:
ponuntur tñ ambo simul: iō oportet itelligi qd deus accepit ibi
diuersimode primitias vt oīm est. et sc̄be nō vocat p̄mitie nisi
inquātū sunt res electe sicut vocant p̄mitie de auro et argēto
et purpura et ceteris Exod. 25. et 36. et concordant cum pri
mitijs

Qd q offer
bāt ad cō
structionē
sacuarij p̄
mitie voca
bant.
3. p̄mitie.

4. p̄mitie.

D
Obiectio.
Rūfio

Dubium
Rūfio.

Nōnullorū
rūfio.
Cōsuetatio

Doc. nū

Obo.
1. rō.

2. rō.

Rūfio.

S

Ad. 1. rō
nem.

Ad. 2. rō
nem.

Quidē
uer offer
re vt si
gnificat.

mitijs pprie dictis qz ille sunt de pibus melioribus rei: sicut dicitur Num. 18. s. oem medullam vini et olei ac frumenti et qcqd offerunt primitiarum domino tibi dedi. sed medulla dicitur optimus rei. et ita signavit qd in primitiis de qualibet re daret optimum siue de frumento siue de pane quolibet et vino et oleo: et ob hanc similitudinem quolibet donum deo datum quod multum de ceteris eligebatur poterat primitie appellari: et tales sunt primitie que vouentur et sponte dantur si non sunt ille de quibus loquimur.

Quando dabantur iste primitie et quotiens in veteri testamento.

Queretur quoniam dabantur iste primitie et quotiens. et est ratio querendi ad similitudinem decimarum. nam

ille dabantur ex debito et semel in anno. ita de primitiis est dubium an sepe vel pluries darentur et quotiens. Et dicitur qd quatuor erant modi primitiarum que poterant offerri deo ut ostensum est precedenti. q. de illis tamen duo ultimi erant dati in ius perpetuum. s. primitie de fructibus et de cibis. De primo. s. de fructibus dicitur qd erant dande primitie quolibet anno sicut decime qz de nouis et primis fructibus dantur primitie: sed quilibet fructus semel in anno est nouus. ergo semel in anno dantur primitie. unde de frumento et vino oleo et melle et fructibus arborum quolibet anno dabantur primitie antequam darentur decime. de pecoribus quoque dabantur primitie ut dictum est per q. et dabantur quolibet anno: ideo dicitur qd sicut decime dabantur semel quolibet anno: ita et primitie de fructibus. De primitiis autem ciborum aliud est. nam quidam dicunt qd dabantur primitie solum de panibus coctis. et hoc qz dicitur Num. 18. c. si veneritis in terram quam dabo vobis et comederitis de panibus regionis illius separabitis primitias domino. propter quod videtur qd quoadmodum in aliqua domo coquebantur panes erant dande inde aliquae primitie. Sed dicitur qd non stat: quia non dabantur panes solum in primitias sed de omnibus cibis que parabantur ad esum dabantur primitie et volebat eas deus dari. Et primo quia Num. 18. dicitur. separabitis domino primitias de cibis vestris. cibis autem non significat solum panem sed qcqd sumitur in sustentationem humanam. ergo etiam de alijs erant dande primitie. Secundo per qz Ezech. 44. c. dicitur. et primitia ciborum vestrorum dabitur sacerdoti. ergo ibi significat qd de quolibet cibo id quod proprium erat et melius dandum erat vel dari poterat. Tercio per qz apertius qz Num. 15. c. dicitur. sicut de arcibus primitias separabitis: ita et de pulmentis dabitur primitia domino. sed pulmentum proprie significat cibum compositum: et maxime in rebus coctis: nam pulmentum a pulvis dicitur. ergo etiam de cibis artificiose paratis erant dande primitie. et satis est apparet hoc in sacrificijs de quibus dicitur Lev. 2. que vocantur sacrificia de primitie: et erat de craticula et de sartagine et de clibano: vnde lagana oleo lita et colliride asperse oleo dabantur in primitias: quare pars domino dabatur et pars sacerdotibus. Est ergo dicitur qd de omnibus cibis tam compositis quam simplicibus dabantur primitie. Cum autem obijciatur qd de solis panibus dabantur. Dicitur qd panis non accipitur in sacra scriptura pro solo pane sed pro quolibet pertinente ad sustentationem: unde mel vocatur panis in scriptura ut per 1. Reg. 14. ubi saul imprecatus est dicens. maledictus vir qui manducauerit panem vsqz ad vespem: Jonathas autem non gustauit panem sed modicum de melle in summitate virge: et ob hoc incurrit in iuramentum saulis: et volebat eum occidere nisi populus eius eruisset. ergo apparet qd nomine panis est mel comprehendebatur: et a fortiori quilibet alia que ad cibum magis pertinet. Etiam per qz 4. Reg. 6. c. dicitur. appone panem et aquam coram eis. et sequitur qd apposita est ciborum magna preparatio. ita ergo si dicitur de panibus regionis debet intelligi de quibuscunque cibis qz talis est modus loquendi scripture. Cum autem queritur quoniam quotiens dabantur primitie de cibis. dicitur qd per 3. preceptum esset de cibis dare primitias: tamen non erat determinatum tempus neque expediebat: nam cum ista res esset que quotidie poterat dari si determinaretur tempus. s. ut sepe daretur grauarietur illi qui erant aliquantulum pauperes totiens dando: si autem limitaretur tempus ad raro dandum illi qui erant potentes ad sepe dandum deberent occasione cuiusdam tepiditatis: cum videretur satis esse sibi dare in termino legis: et ideo fuit conueniens ut poneretur preceptum quod erat exhortatorium ad dandum primitias istas: et non poneretur limitatio temporis: ut sic qui potentes agere erant et deuoti imitarentur ad sepius agendum quam lex aliter preceptura erat: et qui pauperes erant neque tam deuoti non peccarent quasi contemptores legis raro dando: sed qui quicunque darent israelite primitias istas bene agerent et nunquam haberent ut transgressores precepti: vnde non obligabantur dare primitias qualibet hebdomada neque quolibet mense sed quando cuncti darent: dum tamen non desisterent a dando in contemptum

satisfaciebant legi.

Quare dabantur in veteri testamento deo primitie.

2. 13.

Queretur quare dabantur in veteri testamento deo primitie. Et dicitur qd multe cause erant ad hoc. Prima erat in recognitione beneficii per fructibus impensis: deus enim dat nobis omnia que habemus: neque possumus qcqd habere nisi ipse dederit: unde ea que ei damus ab ipso accepimus. Sic dixit dauid qui offerebat deo dona multa ad constructionem templi. 1. Para. 29. c. si tua sunt omnia et que de manu tua accepimus dedimus tibi. fuit ergo conueniens ut in recognitionem huius beneficii daremus deo primitias quod est in ipsis fructibus. et ille vocantur primitie. Secunda causa erat in signum spiritualis beneficii de introductione in terram. promissionis et liberatione ab hostibus: unde quando quis offerebat primitias faciebat quandam professionem coram domino ut dicitur Deuter. 26. c. si tolles de cunctis frugibus tuis primitias in cartallo: perges ad locum quem dominus deus tuus elegerit accedesque ad sacerdotem et dices. pater noster hodie coram domino quod ingressus sum terram quam iurauit patribus nostris ut daret eam nobis: suscipiensque sacerdos cartallum de manu eius ponet ante altare et loqueris in conspectu domini dei tui. syrus persequetur patrem meum. etiam ibi ponitur ibi longa premissio de diuinis beneficijs: et concluditur. idcirco offero nunc primitias frugum terre quam dominus dedit mihi: et dimittes eas in conspectu domini.

Cui dabantur primitie in veteri testamento.

2. 14.

Queretur cui dabantur primitie in veteri testamento. Et dicitur qd accipiendo large deo dabantur qz ei offerebantur et propter eum: et tamen si cedebat in ius alicuius persone ei dicerent dari sicut decime dabantur deo: et tamen cedebat in ius leuitarum Num. 18. c. si leuitis dicebantur dari: ea vero quae ita dabantur deo cedebat in usus sanctuarii vel cremabantur in altari dicebantur deo dari. Circa primitias autem dicitur qd dupliciter accipiuntur. Uno modo proprie: et ita primitie de fructibus et cibis sunt primitie. Aliter erant primitie large. id est quelibet dona spiritualia et electa ut declaratum est. s. accipiendo primo modo subdiuiduntur. s. in primitias fructuum et ciborum. De primitiis fructuum dicitur qd totaliter cedebat in ius sacerdotum et nihil de illis dabatur in usus sanctuarii neque cremabatur qcqd in altari ut sicut decime totaliter dabantur leuitis: ita primitie totaliter sacerdotibus. sic dicitur Num. 18. c. oem medullam olei et vini et frumenti et qcqd offerunt primitiarum domino tibi dedi: vniuersae frugum primitie quas gignit humus et domino disponant cedent in usus tuos. et loquitur deus ad aaron et alios sacerdotes. De primitiis ciborum non est ita manifestum. sed dicitur qd maxime dande erant sacerdotibus. sic dicitur Ezech. 44. c. primitia ciborum vestrorum dabitur sacerdoti ut reponat benedictionem domui sue. et vbi cuncti de primitiis merito fit de sacerdotibus exprimitur vel nulla persona nominatur. Et tamen satis potest dici qd cum istae primitie ciborum non essent aliquod ius determinatum neque quantum ad quantitatem neque ad ipsas solutiones: et ideo nullus habet ius exigendi eas magis reputabat in modum elemosine: et quia leuite erant pauperes et commendat eos sepe dominus israelitis ut prouideret eis in cibo et inuit eos Deute. 12. et. 26. c. poterat eis dari: et sic tamen leuitis qui sacerdotibus poterat dari: et dando vtriusque dicebantur dari deo. Et ista forte ratio est quare cum deus statuit de primitiis ciborum non exprimitur quibus darentur Num. 15. c. si veneritis in terram quam dabo vobis et comederitis de panibus regionis illius separabitis primitias domino de cibis vestris. et tamen dando tamen leuitis qui sacerdotibus dicebantur dari deo: quia vterque erat minister dei. Et certum est qd poterat dari leuitis: nam dato qd ista essent iura sacerdotalia possent dari leuitis: quia si essent iura ista determinata tamen ad quantitatem quam ad tempus et aliquid de eis acciperet leuite possent queri sacerdotes quasi sua tollerent: quia tamen nihil erat determinatum neque in tempore neque in quantitate qcqd eis daretur sufficiebat: et poterant omnia alia dari leuitis. Dicitur tamen qd primitie ciborum directe debebantur sacerdotibus. iuxta illud Ezech. 44. primitia ciborum vestrorum dabitur sacerdoti. Accipiendo autem primitias secundo modo quod dicitur large primitie. id est dona oblata domino. Dicitur qd de his si erant res pertinentes ad sacrificium cremabantur aliquid in altari et reliquum cedebat in ius sacerdotum. De primo per qz si offerretur farina vel oleum vinum aut huiusmodi de quolibet eorum ponebatur aliquid in altari non per se sed cum farina que similia dicitur. et ita distinguitur Lev. 2. c. de sacrificio quod est primitiarum an sit de craticula vel de sartagine vel de clibano: et de quolibet eorum ponebatur solum unus pugillus super altare et reliquum cedebat in ius sacerdotum. Si autem animal ad imolandum quis daret: potius dicebatur offerre aliquid genus

ad qm tum qonis i. ca.

2. ca.

ad qm tum qonis.

Primitie dupl accipiunt. 1. mo.

Primitie fructuum in ius sacerdotum cedebant.

Primitie ciborum cui cedebat in vete. test.

2. mo.

sacrificij q̄ dare primitias: l̄ large ē poterāt vocari p̄mitie. De sc̄do p̄z vt si offerret q̄s mel aut panē fermētatum: nam oī Leni. 2. c. q̄ ista suscipienda erāt a sacerdote in p̄mitias: sed n̄b̄il de eis ponebat super altare ad adolendū dñō. sic ēt si offerret pecuniā aut vestē aut fructus arborū 7 similia que nō poterāt sacrificari cedebant in ius sacerdotum Nume. 5. et. 18. c. 7 ita apparet q̄ de primitijs p̄prie dictis deus nullam partē habebat sed totē cedebāt sacerdotibus. de primitijs large dictis habebat deus partē quādā. Sed fallit regula hec in q̄b̄idā que p̄prie vocant̄ primitie 7 erat ex p̄cepto 7 dabatur pars deo ad cremandum in altari: 7 sunt panes primitiarū 7 manipulus spicaz Leui. 23. c. nam iubebat q̄ in festo azimoz quādo incipiebant maturari fruges in terra chanaan ferrent manipuli spicaz 7 illos vocat deus primitias messis: 7 eleuatur vnus coram dñō 7 aliqd de illo cremabat in sacrificiū: cetera cedebāt sacerdotibus. Alr post septē hebdomadas ab illo die. i. i die p̄tecostes offerebant̄ duo panes qui vocabant̄ panes primitiarū: 7 tñ de illis n̄b̄il cremabat sup altare sed cedebāt in vsum sacerdotū eo q̄ erant fermētati. e. c. 7 de fermētato n̄b̄il ponebat sup altare Leui. 2. c. manipulus tñ spicaz p̄prie dicebatur p̄mitiarū: qm̄ ante oblationē 7 eleuationē eius non licebat q̄c q̄ gustare ex segete. i. neq̄ pultes neq̄ panē neq̄ polentam Leui. 23. c. CS; obiect̄ q̄ p̄mitie dabant̄ laicis: naz oī. 4. Re. 4. c. q̄ vir quidā attulit ad virum dei. i. helisē panes primitiarum. ille tñ non erat sacerdos neq̄ dabat ei vt sacerdoti: q̄ nō offerebat in tēplo. CDm q̄ primitie solis sacerdotibus dabant̄ vel saltē non laicis. Quādo aut̄ oī de panibus p̄mitiarū nō est intelligendū q̄ erant primitie aliquē quas daret helisē: nā aut essent p̄mitie p̄prie aut large dicte. Si p̄prie nō dabantur in panibus ofectis sed in grano vino 7 oleo. vt colligitur Nume. 18. 7 ita populus semp̄ cōsuevit dare primitias. 2. Paralipo. 3. 1. c. nūc vero panes portabant̄. Si aut̄ essent primitie large oportebat eas offerri sacerdoti in sanctuario: 7 tñ adolebat pars 7 reliq̄ cedebat sacerdoti si erat tale q̄ licebat in altari adoleri: 7 tñ nūc nō fuerūt hec oblata in tēplo sed delata helisē. ergo ēt nō erāt primitie large dicte neq̄ scriptura vocat eas primitias: nam nō dicit q̄ attulit p̄mitias sed panes primitiarum 7 vocant̄ panes p̄mitiarum. i. panes de primis q̄ erat tunc primum frumentum: iō panes p̄mi erāt. 7 hoc colligit̄ q̄ oī. e. c. attulit panes p̄mitiarū 7 triginta panes ordeaceos 7 frumentum nouū in pera sua. 7 ita inuit q̄ de panibus tritici paucos habere potuit: sed de panibus ordeī attulit triginta: 7 cum dicit q̄ portabat frumentum nouū in pera significat q̄ illi panes p̄mitiarū erant de illo frumento nouo: 7 tali modo cuiuslibet licebat comedere panes primitiarū q̄ nō erāt primitie.

Quātū dabat noīe p̄mitiarū in veteri testō. Questio. 2 I 5:

Queretur quantū dabat noīe p̄mitiarū. CDm q̄ aut accipit de large dictis aut de p̄prie dictis. Si p̄mo mō nō erat neq̄ eē poterat aliqua mēsurā signata q̄ ille p̄mitie erāt dona spōte data 7 in spōtaneis sola volūtas est mēsurā. CS; accipiant̄ primitie p̄prie: aut sunt primitie de cibis aut de fructibus. Si de cibis solet dici q̄ non erat mēsurā. Et v̄x est q̄ neq̄ quātū ad tēpus soluendi neq̄ quātū ad mēsurā erat aliqua determinatio. sed satis est q̄ daret de cibis suis qm̄ vellēt 7 quātū vellēt: imo nō poterat in hoc aliqua mēsurā conuenienter poni. quantum ad primitias de fructibus poterat melius poni mēsurā sicut 7 ipsē erat determinatus. i. q̄ quolibet anno soluerent̄ 7 semel sicut decime. s. CS; aliqui dicunt q̄ non erat posita mēsurā aliqua: sed quidā dabant plus alij minus pro arbitrio suo. Sed oī q̄ neq̄ istud est totaliter verum: fuerunt enī primitie imposite soluende iudeis sed non fuit determinata mēsurā vt daret locus liberalitatis eis qui boni animi essent: q̄ tamē erat quoddam ius q̄d ex nēcitate reddendum erat ne esset controuersia inter sacerdotes 7 populum magistri. i. doctores legis diffiniunt̄ limitandā esse primitiam inter sexaginta 7 quadraginta. i. qui minus dabat daret de sexaginta vnū. qui vero plus de quadraginta vnū. 7 ita obseruabat: 7 tñ postea cū auaricia sacerdotum crederet 7 vellēt cogere populum ad plus dandum: diffiniuit deus p̄ Ezechielē p̄phetam Ezechie. 45. c. 7 ponit q̄ quātū ad messes 7 vinū 7 oleum 7 cetera q̄ mensurant̄ siue liquida siue arida sint detur vnus de sexaginta. de pecoribus aut̄ de oucētis vnū cum oī. hec sunt primitie quas tolletis sextam partem ephī de coro frumētī: mēsurā quoq̄ olei batus: 7 arietem vnū de grege oucentorum. i. de vno coro frumētī dabit̄ sexta pars ephī que est sexaginta de vno 7 sexta pars bati. de coro est tan

tūdem. Pro quo sciendū q̄ vt oī. eo. c. 45. corus erat maxima mēsurā apud iudeos 7 erat tam pro rebus liquidis q̄ aridis: erant due mēsure minores. i. batus 7 ephī que erant oīno eq̄les: sed batus erat p̄ liquidis: ephī p̄ aridis: erat autem ephī decima pars cori: 7 batus decima pars cori. 7 accipiendo sextam partē bati de vno coro olei accipimus sexagesimam partem: 7 tantū iubebat deus dari in primitijs tam in rebus liquidis q̄ aridis: in pecoribus aut̄ iussit vnus de oucentis. CS; ratio est q̄ de pecoribus multa iura soluebant̄ sacerdotibus. i. oīa p̄mogenita Nume. 18. c. deinde omnia sacrificia cuiuscūq̄ generis: q̄ aliquē partes eoz pertinebant ad sacerdotē. De fructibus pauca iura 7 oblationes pertinebant ad sacerdotes: iō non debuit dari vnus pecus de sexaginta sicut vna mēsurā frugū de sexaginta. 7 sic ex tempore ezechielis p̄phete māsēt determinata apud iudeos mēsurā primitiarum sicut mēsurā decimarum. i. de sexaginta vnū in fructibus: 7 d̄ oucētis pecoribus vnū. Hec manifestat Hierony. super Ezechie. 7 habetur. extra de deci. c. decimam. i. at vero primitie quas de fructibus offerebant non erāt spālī nomine diffinitē sed offerentium arbitrio derelictē: traditionem quoq̄ accepimus hebreoz non lege p̄ceptum sed arbitrio magistrorum inolitam q̄ qui plarium quadagesimam partem dabant sacerdotibus: qui minium sexagesimā inter quadraginta 7 sexaginta licebat quodcūq̄ voluissent offerre. q̄d igitur in pentateucho dubiū dērelictum est hic spālīter diffinitū est p̄pter sacerdotum auariciā ne amplius a populo erigant in primitijs deferendis. 7 oī hic diffinitū est. i. Ezechie. 45. c. vbi ponit q̄ in primitijs dabitur sexta pars ephī de vno coro quod est dare sexaginta de vno. 7 non fuerat hoc diffinitū in pentateucho. i. in libris moysi Nume. 18. vbi positum fuerat p̄ceptum d̄ primitijs soluendis 7 non fuerat determinata aliqua quantitas.

Can nūc in nouo testō sint debite primitie. Questio. 2 I 6.

Queretur nunc circa primitias in nouo testamēto 7 primo an nunc sint debite primitie. Aliqui volunt eas debitas quoniā de iure diuino debite sunt: cuius obligatio manet semper. Et ista positio satis concordat itēioni plurimorum iuristarum qui volunt decimas esse nūc de iure diuino eo q̄ deus statuit illas: 7 tunc etiam primitie sunt de iure diuino eo q̄ deus statuit illas. vtrāq̄ deus statuit Nume. 18. c. 7 tñ etiam decime non sunt de iure diuino nūc. vnde necesse est q̄ primitie nūc aut nullo iure debeant̄ aut debebunt iure canonico. Ex quo alij dicunt p̄mitias non esse nūc debitas q̄ ecclesia non statuit illas oīdas: nam de decimis plurima statuta sunt vt patet per totum. extra de decimis: sed de solutione p̄mitiarum n̄b̄il ibi habetur. CDm q̄ ēt nūc sunt p̄mitie ex p̄cepto dande non q̄dem ex iure diuino sed ex canonico. Sic p̄z ex mādato Alexandri pape. 3. 2. oī. c. preter bec s̄cipimus vt decime 7 p̄mitie seu oblationes vino: um 7 mor tuozū fideliter reddantur ecclesijs a laicis vt ipse in v̄spositione episcopoz sint: vñ non solū sunt debite sed ēt exigi possunt 7 non soluētēs p̄ censurā ecclesiasticā cōpelli. e. c. v̄. q̄s. i. p̄mitias qui retinuerit a sancte ecclesie cōmunionē separent̄. 7 idē p̄z. 1. 6. q. 7. c. decimas. 7 est dictum Gregorij. s̄ oportet autē congruētius nos decimas 7 p̄mitias q̄s de iure sacerdotū eē san cimus: ab oī p̄plo accipe q̄s fideles dñō p̄cipiente offerūt. Dōz tñ q̄ in iure canonico nō sit tāta mētio de p̄mitijs sicut d̄ decimis: eo q̄ decime multas difficultates hnt 7 maiora iura sunt. Alij at̄ oīnt q̄ p̄mitie sint debite nūc 7 iura nō faciūt magnā mētionē d̄ eis eo q̄ intelligunt̄ noīe decimarū p̄sonaliū. S; oīz q̄ nō stat. Pro q̄ iura distinguūt vbiq̄ p̄mitias a decimis. 3. 2. oī. c. p̄ter h̄. 7. 1. 6. q. 1. c. reuertimini. 7. 1. 6. q. 7. c. decimas. 7 ēt i rubro extra de decimis distinguūt: q̄ oī ibi de decimis p̄mitijs 7 oblationibus. CS; oī p̄z q̄a nullo mō p̄nt includi p̄mitie sub decimis p̄sonalibus: nā decime p̄sonales debent̄ ituitu p̄sone: p̄mitie at̄ debent̄ de solis fructibus 7 rōne p̄dior: iō nullo mō p̄tinet ad decimas p̄sonales: sed magis p̄tinet ad p̄diales si ad decimas d̄duci deberēt. 7 tñ nō p̄tinet ad decimas q̄a sunt q̄dā distincta iura ab illis 7 ius de eis exp̄ssaz mētionē facit: l̄ non tantā quātā de decimis. CS; Sed adhuc alij obijciunt circa p̄cedētia. i. q̄ debeant̄ p̄mitie de iure diuino vt p̄z. 1. 6. q. 1. c. reuertimini. vbi Hiero. iducit mandatū domini p̄ Mala. super d̄cimis 7 p̄mitijs soluendis: 7 tamen q̄qd soluitur q̄a deus mādauit illud per Mala. est d̄bitum d̄ iure diuino. ergo sunt debite d̄ iure diuino. CS; oī p̄z q̄a hoc Greg. planius asserit. 1. 6. q. 7. c. decimas. s̄ oportet decimas 7 p̄mitias ab omni populo accipere quas fideles domino p̄cipiente offerunt: iuxta illud vaticinium

Que mē sure erāt apud hebreos. Quid ephī sit

Rō.

Obiecto.

Risio

Ri. ad qm̄ tum qōnis

Nōnullorū rī. ad qm̄. Cōfutatio

Opi. q̄d rūdā.

Doc. rī. ad qm̄.

Dictum Grego.

Rō.

Nōnullorū rī. ad qm̄.

Cōfutatio. 1. rō.

2. rō.

Qdō. 1. rō.

2. rō.

vaticiniū malachie. inferte omnē decimā 2c. vbi tā d decimis
q̄ primitiis exp̄ssum est: si ergo nūc a fidelibus p̄mitie offerun-
tur q̄ mādauit illud oīs per malachiā. ergo nūc sunt de iure
diuino. Cōm q̄ solū sunt de iure humano canonico: q̄ mā-
data de decimis p̄mitiis 2 alijs cerimonialibus nō manēt nūc
sed expirauerunt oīa cū veteri testō: aliqñ maneret circūcisio
2 abstinētia a cibis 2 obseruātia festoz 2 tota legalis ipositio.
q̄ falsum est: sed ecclesia vidēs quedā illoz ōuenientia eē no-
bis iterum iſtituit illa obseruari: 2 iā nūc nō habēt auctorita-
tem inquantū a deo iſtituta fuerunt in veteri testō: sed inquā-
tum de nouo ecclesia illa iſtituit. Sic et omnia iudicialia vete-
ris testi cessauerūt: sed q̄ quedā leges illarū vīse sunt ōuenien-
tes statui nostro canonizauit ecclesia aliquas illarū. sic p̄ ex-
tra de adulte. 2 extra de furtis 2 magis. extra de iniurijs 2 oā.
oā. vbi multe leges x̄o. ponunt. sic aut factū est de deci. 2 pri-
mitiis: nam ille iſtitute fuerūt a dō in veteri testō Nume. 18.
postea p̄ pphetas sepe annūciata sunt vt Mala. 3. c. q̄ tñ cessa-
uit vetus testū cessauerūt oēs iste iſtitutiones eius quas deus
fecerat: 2 iā ex illo capite nullā vim habent. Quod manifestius
p̄ q̄ decime 2 primitie statute fuerunt a deo in veteri testō vt
oarent leuitis 2 sacerdotibus Nume. 18. c. 2 tamē cessauit to-
tus status ille sacerdotialis 2 leuiticus: ita vt in eternū nūq̄ re-
diturus sit. ergo necesse est vt pariter iura eoz: 2 leges q̄ de eo-
rum administrationibus 2 iuribus erant penitus cessarent. Et
istud est argumētū efficax ad ostendendū q̄ lex vetus iam ces-
sauerit: q̄ argumētum iducit apls ad Hebre. 7. c. s. trāslato sa-
cerdotio necesse est vt legis translatio fiat: 2 idē extra de oſti-
tutionibus. c. translatio: sed erat p̄mitie 2 decime iura a deo in-
stituta p̄ illis sacerdotibus 2 leuitis: ergo penitus cessauit iſti-
tutio illa. 2 sic nō possunt esse de iure diuino nisi deus iterum
statuerit illa dari sacerdotibus nostris. quod nō factum est: sed
ecclesia solum illud fecit: ergo nō sunt nūc ista debita de iure di-
uino sed de iure canonico. Cum aut aliqui dicūt debita eē de
iure diuino debet itelligi sic: nō q̄ nūc debeant ex iſtitutione
iuris diuini sed ex iure canonico: fuerūt tamen olim debita de
iure diuino: 2 ecclesia ideo mota fuit ad illud statuendū q̄ oliz
sic statutum erat. Et forte ecclesia nō statuisse nisi ab antiquo
sic inuenisset statutum: ofert aut multum illa diuina iſtitutio ad
iſtitutionē quā facit ecclesia. nā apparet q̄ nō ē iniusta cū oliz
sic statutū fuerit a deo q̄ nihil iniustū statuit. 2 sic debet intelli-
gi extra de decimis. c. parrochianos. s. cum decime non ab ho-
mine sed a deo iſtitute tanq̄ debitum exigi possunt. s. quan-
tū ad p̄mam iſtitutionē sunt a deo: sed quātū q̄ nūc durat nō
sunt iſtitute a deo sed ab ecclesia: s. q̄ a deo p̄mo fuerūt appet-
tū ecclesia nō grauauit sic statuēdo: 2 iō secure possunt exigi tā-
q̄ debitū. Cū p̄mum. i. ad. c. reuertimini. dōm q̄ non obstat
q̄ illa sūt verba Hiero. exponētis Malachiā: 2 ideo nō dicit
qd nūc debitū sit: sed qd erat debitum qñ malachias illud di-
xit: 2 qd signēt verba malachie: copiator aut decreti iſtroduxit
illa verba Hierony. inquātū tangit in eis de decimis 2 primi-
tiis que iā ex alio iure debite erāt in nouo testō: 2 faciunt bene
ad p̄positū. tñ nō est sensus q̄ illo iure debite sint decime 2 pri-
mitie. Cū scdm dōm q̄ Grego. non inuit p̄mitias aut deci-
mas esse nūc debitas de iure diuino sed de iure canonico: cū
ait in. c. decimas. s. decimas quas in vsum pietatis concessas
esse canonica demonstrat auctoritas: 2 ita non dixit ex diuina
auctoritate concessas vel ex illa hoc patere sed ex canonica. Et iā
q̄ d. e. c. op̄ aut congruentius decimas 2 p̄mitias quas iure sa-
cerdotū eē sancimus ab oī p̄p̄o accipe: 2 nō dixit q̄ deus vel
diuina auctas sancit eē sacerdotū: sed sancimus: qñ hec aucto-
ritate sedis aplice p̄tineat nūc decime ad sacerdotes 2 nō ex
mādato dei. Cū aut d. ibidē. q̄s fideles dñō p̄cipiēte offerūt.
nō est sensus q̄ ex vigore illius p̄cepti nūc fideles offerāt deci-
mas 2 p̄mitias: sed q̄ illud mādatū dei 2 filia fuerūt occasio ec-
clesie ad statuēdū q̄ sacerdotibus nris dōme 2 p̄mitie darē.

Qui teneant dare p̄mitias in nouo testō. Q. 217.
Queretur qui teneant dare p̄mitias. Cōm q̄ non
est dubium qñ oēs laici teneant ad primi-
tias. sic p̄ 3. 2. distin. c. preter hec. s. decime 2 primitie seu obla-
tiones viuozum 2 mortuozum fideliter ecclesijs dei reddantur
a laicis. sic etiam dicit. 1. 6. q. 7. c. decimas. sed oportet nos con-
gruentius decimas 2 primitias ab omni populo accipe: sed no-
mine populi soli laici solent intelligi 2 non viri ecclesiastici. er-
go soli laici videntur ad hoc teneri. Cū dicitur q̄ de lai-
cis quin teneant non est dubium. Et tamen an clerici tenean-
tur est dubium: q̄ etiam ipsi decimas soluunt vt ostensum est

supra. Cū circa quod cōsiderandum q̄ aut clerici habent sola
bona beneficij aut aliqua alia. Si sola bona ecclesie non tenen-
tur dare primitias de illis sicut neq̄ tenentur dare decimas. ex-
tra de deci. c. nouum 2 ostensum est supra. nam bona de dote
ecclesie libera sunt ab onere decimarū 2 qualibet alia solutio-
ne faciēda ecclesie. Cū autem habet bona patrimonialia si-
ue quomodocūq̄ p̄phana: putāt aliqui q̄ teneatur clericus
dare primitias q̄ quantum ad illa bona reputatur laicus: 2 p̄-
mitie nō sunt onus p̄sonale sed reale. sic enim de illis dat cleri-
cus decimas vt ostensum est supra. 2 non est in his exemptus.
Cū dicitur autem q̄ si primitie essent pure onera realia 2
soluerentur determinate fm quantitatem fructuum sicut in
veteri testō. s. vñ de sexaginta: teneretur dare clericus primi-
tias fm quantitatem fructuum quos colligeret de agris p̄p̄ba-
nis 2 de agris ecclesie nihil daret: 2 tñ nūc nō est mensura de
terminata circa primitias: sed statur cōsuetudinī 2 soluit aliqd
modicum p̄ omnibus fructibus alicuius: q̄d si solueretur a cle-
rico nō videret an solueret de fructibus bonoz p̄phanoz
an de bonis ecclesiasticis: ideo non videt q̄ teneatur clericus.
Cū dicitur p̄ 2 efficacius q̄ cū soluere sit q̄dā onus 2 sit odio-
sum 2 odia sint restringenda nō erunt obligati illi qui non ex-
primuntur: 2 tñ in solutione primitiarū fit mētio de solis lai-
cis. 3. 2. di. c. preter hec. 2. 1. 6. q. 7. c. decimas. ergo videt q̄ so-
li laici teneant 2 non clerici. 2 hoc verum videt nisi cōsuetudo
aliud haberet q̄ in his habet magnam auctoritatē. Cū au-
tem obijci de decimis quas soluunt clerici de bonis p̄p̄ba-
nis. dōm q̄ nō est simile q̄ primitie nūc nō soluunt fm cōsue-
tudinē sigillatim de agris quibuslibet cum non debeat de-
terminata mēsurā: sed de oibus vel pro oibus dat aliqd ita vt
nō videat disticte p̄ quo agro dat: vñ sic nō videretur an cle-
ricus solueret primitias de agro ecclesie vel de p̄phano: cum
iste modus magis videatur esse oneris p̄sonalis q̄ p̄dia-
lis vel realis.

An religiosi non p̄uilegiati teneantur dare primitias de fru-
ctibus suis. Questio. 218:

Queretur an religiosi nō p̄uilegiati teneantur dare
primitias de fructibus suis. Cū alijs di-
cet frustra h̄ queri quia ex p̄cedentibus apparet non teneri
eos cum clerici sint liberi. Cū dicitur q̄ non sequit: q̄ cleri-
ci regulariter sunt exempti vel non obligati ad decimas nisi
quantum ad bona p̄phana in quibus iudicantur laici reli-
giosi. si tamen quantum ad omnia bona eozum que sunt ipsi-
us monasterij vel ordinis sūt obligati regulariter ad decimas
nisi expresse sint in aliquo p̄uilegiati. Et q̄ super primitiis nō
constat eos p̄uilegiatos dubium erit an ad eas sint obligati.
Cū circa hoc dicendum q̄ cum primitie minoris oneris
sint q̄ decime 2 minus reales qui liber est a solutione decima-
rum siue ipso iure siue ex p̄uilegio liber erit ab onere primi-
tiarū. ex quo sequit q̄ cisterci. templarij: 2 hospitalarij non te-
neantur ad primitias cū isti non teneant decimas soluere de
laboribus suis. i. de terris suis quas p̄p̄ijs manibus vel sum-
ptibus colunt. extra de decimis. c. ex parte. de terris autē quas
aliij locant imp̄sionem non soluunt ipsi sed illi quibus tradūt
eas primitias de alijs religiosis: quia non habent p̄uilegium
decimarū nisi super noualia 2 nutrimentis animalij 2 hoz-
tis eodem. c. ex parte manet dubium: Cū videtur dicen-
dum q̄ nulli religiosi teneantur ad primitias: Primo q̄ 3. 2.
distin. c. preter hec. 2. 1. 6. q. 7. c. decimas vbi de primitiis solu-
tione agitur d. q̄ a laicis sunt primitie exigende: 2 tamen reli-
giosi non sunt laici sed clerici: 2 gaudent p̄uilegio clericali quā-
tum ad canonē si quis suadente. ergo non tenebuntur ad p̄mi-
tias. Cū secundo quia cōsuetudo facit pro eis que in his tribu-
it ius. s. quia primitias non cōsueuerunt soluī. Tertio patet quia
quando religiosi exemptionem volunt ab oneribus quibus
teneantur ecclesijs petunt hoc quantum ad decimas solas: non
autem quantum ad primitias. ergo videtur q̄ non teneantur
ad primitias. Cū quarto quia sepe ecclesie parrochiales ponūt
querelas aduersus religiosos quia fraudulent eas iuribus suis
vt patet extra de decimis. c. ex multiplici 2. c. commissum 2. c.
oilecti 2. c. suggestum 2. c. licet 2 in multis: 2 tamen in nullo ho-
rum dicitur de primitiis 2 in omnibus dicunt de decimis. er-
go videtur q̄ ad primitias non teneantur religiosi neq̄ fuerūt
in possessione soluendi eas: 2 ob hoc ecclesie non putant se gra-
uatas h̄ non soluant eis. 2 sic non p̄ponunt querelam sicut de
decimis ad quas tenentur.

Cū vnde sunt primitie.

Questio. 219.

Solo.

Nōnullor
rñio.
Rō.

B
Doc. rñ.

1. rō.

2. rō.

Rñ. ad rō.
nē opi.

Rñ. quidā
Cōsuetatio

Dubium

Rñ. Rō

Rñ. vera
1. rō.

2. rō.
3. rō.

4. rō.

Queretur cui dāde sunt pmitie. **Qd. 220.** qd sacerdotibus. et hoc p qd clerici instituerūt nūc pmitias ad similitudinē pmitiaz veteris testi. ibi at deus iussit illas dari sacerdotibus sicut decimas leuitis Nume. 18. c. 10. et nūc debuerūt dari sacerdotibus. i. ministris ecclesie. **C** Sed dicendum qd non omnibus sacerdotibus: nam religiosi non dantur qd religiosi nulla iura a populo recipiunt sed potius solunt. extra de decimis. c. ex multiplici. 2. c. commissus. nisi super his sint pui legiati. e. t. c. dilecti. 2. c. ex parte tua. qd vep ē nisi monachi populi bēant: qd tunc ab illo tā decimas qd pmitias et oblationes et oia iura pceptūt qd parochiam hnt. Sed dato qd clericis secularibus denē an dabunt ecclesie in qua qs audit diuina vel in qua funditi sint. **C** Dm qd si soluerent nūc pmitie vt in veteri testō vt de sexaginta vni qd erat mensura determinata Ezech. 45. eēt qdlibet ager primitialis sicut est decimalis: qd de quolibet deberet certa pars pmitiaz fm quātitate fructuū: et tñ nō debent pmitie sic sed fm consuetudinē vt dicitur seqn. q. 10. nō vī p se qdlibet ager obligatus sed potius psona ad soluēdū hoc de agris: sed illa qd sunt psonalia onera vel qd pmet ad ecclesiam in qua audit diuina soluēs: iō illi dabunt et nō ecclesie in cuius territorio sunt fundi. sic innit. 16. q. 1. c. doctos. 2. c. moderamine. vbi dicunt pmitie dari p fruitio altaris. Sigs tamē cōcedat pmitias debere dari ecclesie in cuius parochia sūt fundi nō resistimus. maxime si consuetudine soluiat: qd hoc pbet magis ius: et tñ cōius tenet qd denē ecclesie parochiali. i. in qua audiunt diuina qd est parochia soluētis. Sic tenet Rai. et Hostiē. in summa de decimis titu. dicētes parochiali ecclesie dandas pmitias per allegata iura.

Quantū soluendū est noie pmitiarum.

Queretur quātū soluendū est noie pmitiaz. **Qd. 220.** qd de h apud doctores iuristas nō est eadē pōitio. Et rō est qd iura canonica nō taxauerūt: et ē i veteri testō nō fuit diffinitū: nā iuxta positionē cōiorē eorū cū credāt tā decimas qd pmitias eē de iure diuino eo qd pcepte fuerunt a deo in veteri testō: si ibi iuenirēt taxationē illā dicerēt tenēdā sicut circa decimas: qd decima pars fructuū ibi fuit iposita dicit illā debere seruari a nobis: nō iueniūt tñ diffōnē iuxta dñm Hieron. et hē extra de deci. c. decimā. f. qd circa pmitias nihil fuit diffinitū a moyse i pētateucho: et iō tenebat doctrina magistrorū qd q plus solueret de qdragita q minus solueret de sexagita: et iter qdraginta et sexagita erat solutio. et hoc tenēdū putat circa solutionē nram in frugibus et vino et oleo et melle et gualiter in omni fructu pter aialia. **C** De aialibus non erat idē: et dixērūt qdā vt bugu. qd erat dādū p̄mogenitū vt vī dicit extra de voto et vo re. c. magne. sed eidē bugui. visus est h valde graue. eē: vt figs tria solū vel quattuor capita bēret: iō dixit dandū vni de ducētis: et si tot capita nō habeat dabit pportionaliter estimationē. Sed Jo. et lau. dixerūt de cētū capitibus dandū esse vni. Hostiē. tñ et Rai. dixerūt in hoc ad consuetudinē recurrēdū. de his Hostiē. in summa. ti. de deci. in fi. **C** Dm tñ qd in his p̄supponit aliqs error. Primus est qd non iueniat determinatū quātū soluere p pmitijs in veteri testō. Scōs est qd si illa d terminatio iuenirēt seqremur illā. **C** De pmo p qd certū erat in veteri testō qdū determinate daret in pmitijs qd de rebus mēsurabilibus aridis et liqdis dabat sexagesima. i. de sexaginta p̄cile vni. in pecoribus aut de ducētis dabat vni Ezech. 45. c. et hoc dicit Hieron. sup Ezechielē cuius auctoritas allegat extra de deci. c. decimā. f. qd in pētateucho tpe moyfi pcepte fuerūt pmitie sed nō diffinitē: iō arbitrio magistrorū soluēbat inter qdraginta et sexagita: sed postea ne sacerdotes p avariciā aliquid plus exigerēt tarauit deus per ezechielē. i. sexagesimā et ducētesimā. **C** De scōo apparet qd dato qd in veteri testamēto eēt determinata taxatio pmitiarū nō oportebat illam tenere in nouo testō. Et rō est qd sicut decime et pmitie nō ideo soluunt in nouo testō qd erāt iposite in veteri sed qd postea ecclesia statuit: ita dato qd taxationes aliq ibi facte eēt nō iō tenēde erāt in nouo testō. **C** Dm aut de pmitijs aialiu dicebatur dādū p̄mogenitū nō est verum: qd p̄mogenita omnia pecorū debebant sacerdotibus ex alio iure: nā cuiuslibet pecoris dabat p̄mogenitū et bois p̄mogenitus redimebat: et vltra h dabat pmitie de aialibus. Nume. 18. c. qd et dicebat Bugui. durū esse dari p̄mogenitū figs non bēret nisi vni ouo vel tria capita nihil facit: quoniā certū est qd etiam si nō haberet quis nisi p̄mogenitū dare debebat illud Exo. 13. et Nume. 18. c. sed nō dabat in pmitias. Cū aut dicit dari centesimum nullā causam habet neq in nouo neq in veteri testō. **C** Dicendum

ergo circa hoc qd cū pmitie nō soluunt nunc ex eo qd fuerunt institute in veteri testō sed ex eo qd ab ecclesia postea introducte sunt: non est curandū de quātitate eaz in veteri lege et si sit certa: nā planū est qd post tēpora ezechielis pphete semp dabatur in fructibus terre sexagesima pars: et in aialibus ducētesima Ezech. 45. c. et tamen qd ecclesia non diffiniuit hāc quātitate nō tenemur seg hanc sed eam quā illa diffiniuit: nullā autē diffiniuit: ideo standū est consuetudini. Unde dōm qd sup pmitiarū quātitate aut cōstat de consuetudine alicuius ecclesie aut nō. Si cōstat illa est tenenda et relinquē totum consuetudini fm Hostiē. et Rai. et bene dicit. Aut non cōstat de consuetudine ecclesie: vtpote qd non est aliqua certa consuetudo ecclesie illius: et tūc recurrēdū est ad consuetudines vicinarū ecclesiarū extra de consuetudine. c. cū olim. et extra de sepulch. c. certificari. et hoc verum est quādo vicinarū ecclesiarū est vna consuetudo. si autē diuersarū ecclesiarū vicinarū sunt diuersē consuetudines illa tenēda est que magis tēdit ad mediocritatē. 10. q. 2. c. hoc ius: vel tenēda eē eā qd minus dat. ar. ff. de lega. in. l. 3. Et h verum putant Hostiē. et Rai. si ecclesia non egeat. et tñ si ministri nō possunt sustinēri credūt tenēdā esse consuetudinem illā que plus dat vt saltem eā que tenet mediū. 10. q. 2. c. hoc ius. h vera sunt. **C** Sed dicit Hostiē. et Henr. extra de deci. c. 1. qd ista varietas consuetudinis attendēda est inter quadraginta et sexaginta. et idē tenet beatus Tho. scdā scdē. **C** Dm tñ qd h non stat: qd innuit qd nō valet consuetudo si tenet qd minus soluat qd sexagesima: in quo imitari volūt traditionē illā beatorū quaz ponit Hieron. et habet extra de deci. c. 1. Et p̄mo qd si aliqua mēsurā teneret de eis qd seruabant in veteri testō: maxime teneret illa qd expressa erat in sacra scriptura: et tñ expressa erat sexagesima et ducētesima Ezech. 45. c. ergo illa p̄cile tenenda esset et nō aliqua consuetudo ad plus vel minus. **C** Scōo qd neq taxatio facta in sacra scriptura veteris testi neq inter pretatio aliqua magistrorū a fortiori debebat in hoc teneri cū non soluunt nūc pmitie qd ibi statute fuerunt sed qd postea de nouo introducte sunt: sed ecclesia nihil taxauit. ergo nō est obligatio ad soluendū nisi quātū consuetudo habet que est lex cū deficit lex. Et sic dicit Anno. et bene qd cū non iueniatur in iure expressa quātitas pmitiarum est in optione dantis quātū velit dare nisi consuetudo regionis aliqd determinatū hz: qd illud est tenēdū. imo vt aliqui volunt qd si sit aliqua regio in qua sit consuetudo nihil dari de pmitijs excusant non soluētes a p̄cto si ista consuetudo obtenta est sine traditione a tēpore de quo nō extat memoria. Hoc tenet glo. super Rai. et super Jo. in su. confr. eo. ti. de deci. quod satis pōt stare cum primitie sint introducte apud nos de iure positio: et illud per contrariam consuetudinem potest tolli. 4. dist. 1. leges. secus si essent de iure diuino: ita qd nunc maneret mandatum datum Nume. 18. c. a deo de dandis primitijs: quia contra illud neq valeret consuetudo neq p̄scriptio potest introduci.

Quare soluunt nunc pmitie.

Queretur quare soluunt nunc pmitie. **Qd. 221.** Aliqui dicūt qd nulla causa est quare soluunt: imo non debent dari qd pcepta cerimonialia veteris testamenti nō seruant in nouo: et tamē pceptum de pmitijs erat cerimoniale. ergo non manet. **C** Secundo qd pmitias offerebant iudei deo in veteri testamēto p spālī cā qd ad eos pertinebat et non pertinet ad nos. f. p liberatione de egypto et introductione in terram chaanaam: et soluens faciebat quādam p̄fessionem coram deo vt dō Dentero. 26. c. et dictum est supra. sed h non pertinet ad nos neq talem p̄fessionem facere debemus aut ponere primitias in cartallo sicut illi. ergo non tenemur dare primitias. **C** Dicendū qd primitie dantur in nouo testamento: et causa immedata quare dantur est qd impossite fuerunt ab ecclesia. Causa autem impositionis ecclesie vna fuit in recognitionem: nam a deo recipimus omnia que habemus et maxime fructus terre: qd postq seminamus grana in terra putrefiunt et moriuntur 1. Corin. 15. c. et non est in potestate hominis qd de granis mortificatis aliquid proneniat. deo autem volēte pronenit postea magna vbertas fructuum: ideo ad totum illud tenetur homo deo: qd totum illud prestat. extra de decimis. c. cum nō sit in homine. deus autem h non egeat bonis nostris psal. 15. tamen vult recognitionem a nobis vt dicit Augu. 16. q. 1. c. decime. et hoc est qd demus ei de eis que ab eo accepimus: sicut dicit dō 1. Paralipome. 29. c. f. tua sunt omnia et que de manu tua accepimus dedimus tibi. qd ergo ipse fructus omnes dat iustus est vt pro principio fructuum aliqua ei munera offeramus. et ista vocamus

Ra. ad qñ
tum qñis

Dubium.

Ra. ad qñ
tum qñis

Ra. ad qñ
tum qñis.

Nōnullor
fina.

B
Lōfuta. et
quorūdam
error sup
positio.
1. error
2. error
Rō pmi.

Rō scdi.

L

Ra. docto.

*

Hostiē.
rai. inia

D
Op. bo. et
tho. scdā
scdē. q.
scd. ar. vl
ti. ad vl
timū.
Lōfuta.
1. rō.

2. rō.

Innoce
tij inia.

Nōnull
fina.

Nōnull
rōnes.
1. rō.
2. rō.

Ra. ad
qñ. qñis
1. cā.

ista vocamus primitias. **C** Scda cā est vt sit aliqua sustentatio ministris ecclesie: dādi. n. erāt eis aliqui redditus ad sustentationē a cōitate eo q. p. tota cōitate deo ministrabāt: q. at isti vocētur decime vel primitie vel qcqd aliud: dū tñ vsq. ad sufficiētiā sint nihil differt: et sic diuersis nominibus iura hec vocauerūt.

C Tertia cā est q. ecclesia iuenit q. deus instituerat primitias in veteri testō p. sustentatione ministroz. nūc aut ministri sunt et sustentatione indigent et eis de publico dāda est: et iō nō vidit aliqd aliud ecclesia conueniētius q. instituer illa eadē iura soluēda q. fuerant in veteri testō: sed ibi fuerūt primitie: iō instituit primitias.

C Ad rōnē primā vōz q. ceremonialia pcepta veteris testi nō manēt nūc: et vix est q. primitie nō dant ex vigore illius mādāti ceremonialis: sed q. ecclesia nouiter instituit dari. **C** Alij dicūt q. hmoi ceremonialia nō manēt quātū ad id q. ceremoniale erat: sed quātū ad modū fructuū: s. quātū ad illud qd erat d. iure nālī. s. q. aliqd def. in recognitionē manet: et quantū ad hoc dātur nūc primitie. sic dicit brūs Tho. scda scda. q. 86. s. 3. melior est pma solutio: q. hec supponit q. aliquo mō sit solutio primitiarū de iure nālī. qd p. p. loquēdo nō concedimus. nā de iure nālī nō est nisi q. aliqd def. deo in recognitionē: et q. aliqd def. ministris eius eo q. seruiunt loco cōitatis: sed q. hec sit decima vel primitia aut aliqd aliud ius nō est de iure nature.

C Ad scdā vōz q. iudeis fuit multiplex cā dādi primitias: et vna fuit illa scilicet introductionis in terram promissionis. nobis autem sunt alie cause: et nō opz q. eadē cā sit nobis et iudeis soluēdi p. primitias cū neq. sit idē pceptū de soluēdo: q. illis dedit deus nobis vero ecclesia. **L** 3. p. et dicit q. sit nobis et illis aliqua vna cā: q. illa cā quā p. stebant iudei erat eis spālīcū recognitio fructuū receptoz a deo est cōis nobis et illis et oībus hoībus: et iō bñ ex eadez cā nos et illi p. primitias damus: sic. n. de decimis erat: q. illas damus deo in recognitionē dñij. ipse gpe referauit eas sibi in signum vniuersalis dñij. extra de deci. c. tua nobis et nos in huius recognitionem eas damus.

C De vobis scribe et pharisei hypocrite: **+** q. mūdatis qd de foris est calicis et paraphidis: intus autem pleni estis rapina et immūdia.

Pharisee cece: munda prius qd intus est calicis et paraphidis: vt fiat et id qd de foris ē mūdum. **U**e vobis scribe et pharisei hypocrite: quia similes estis sepulchris dealbatis: que a foris parent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia.

Sic et vos a foris quidem paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocrisi et iniquitate. **U**e vobis scribe et pharisei hypocrite: qui edificatis sepulchra prophetarum: et ornatis monumenta iustorum: et dicitis. Si fuissetis in diebus patrum nostrorum: non essemus socij eorum in sanguine prophetarum.

Itaq. testimonio estis vobismet ipsis: quia filij estis eorum qui prophetas occiderunt. **E**t vos implete mensuram patrum vestrorum. **S**erpentes genimina viperarum: quomodo fugietis a iudicio gehenne. **I**deo dico vobis. **E**cce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas: et ex illis occidetis et crucifigetis: et ex eis flagellabitis in synagogis vestris: et persequimini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram: a sanguine abel iusti vsq. ad sanguinem zacharie filij barachie: quem occidistis inter templum et altare. **A**men dico vobis: venient hec omnia super generationem istam. **I**erusalem hierusalem: que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt: quotiens volui congregare filios tuos: quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas: et noluisti. **E**cce relinquetur vobis domus vestra deserta. **D**ico enim vobis. **N**on me videbitis amodo donec dicatis. **B**enedictus qui venit in nomine domini.

Ue vobis scribe et pharisei hypocrite: **+** q. mūdatis qd de foris est calicis et paraphidis: intus autem pleni estis rapina et immūdia.

Pharisee cece: munda prius qd intus est calicis et paraphidis: vt fiat et id qd de foris ē mūdum. **U**e vobis scribe et pharisei hypocrite: quia similes estis sepulchris dealbatis: que a foris parent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia.

Sic et vos a foris quidem paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocrisi et iniquitate. **U**e vobis scribe et pharisei hypocrite: qui edificatis sepulchra prophetarum: et ornatis monumenta iustorum: et dicitis. Si fuissetis in diebus patrum nostrorum: non essemus socij eorum in sanguine prophetarum.

Itaq. testimonio estis vobismet ipsis: quia filij estis eorum qui prophetas occiderunt. **E**t vos implete mensuram patrum vestrorum. **S**erpentes genimina viperarum: quomodo fugietis a iudicio gehenne. **I**deo dico vobis. **E**cce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas: et ex illis occidetis et crucifigetis: et ex eis flagellabitis in synagogis vestris: et persequimini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram: a sanguine abel iusti vsq. ad sanguinem zacharie filij barachie: quem occidistis inter templum et altare. **A**men dico vobis: venient hec omnia super generationem istam. **I**erusalem hierusalem: que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt: quotiens volui congregare filios tuos: quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas: et noluisti. **E**cce relinquetur vobis domus vestra deserta. **D**ico enim vobis. **N**on me videbitis amodo donec dicatis. **B**enedictus qui venit in nomine domini.

Ue vobis scribe et pharisei hypocrite: **+** q. mūdatis qd de foris est calicis et paraphidis: intus autem pleni estis rapina et immūdia.

Pharisee cece: munda prius qd intus est calicis et paraphidis: vt fiat et id qd de foris ē mūdum. **U**e vobis scribe et pharisei hypocrite: quia similes estis sepulchris dealbatis: que a foris parent hominibus speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia.

Sic et vos a foris quidem paretis hominibus iusti: intus autem pleni estis hypocrisi et iniquitate. **U**e vobis scribe et pharisei hypocrite: qui edificatis sepulchra prophetarum: et ornatis monumenta iustorum: et dicitis. Si fuissetis in diebus patrum nostrorum: non essemus socij eorum in sanguine prophetarum.

Itaq. testimonio estis vobismet ipsis: quia filij estis eorum qui prophetas occiderunt. **E**t vos implete mensuram patrum vestrorum. **S**erpentes genimina viperarum: quomodo fugietis a iudicio gehenne. **I**deo dico vobis. **E**cce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas: et ex illis occidetis et crucifigetis: et ex eis flagellabitis in synagogis vestris: et persequimini de ciuitate in ciuitatem: vt veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram: a sanguine abel iusti vsq. ad sanguinem zacharie filij barachie: quem occidistis inter templum et altare. **A**men dico vobis: venient hec omnia super generationem istam. **I**erusalem hierusalem: que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt: quotiens volui congregare filios tuos: quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas: et noluisti. **E**cce relinquetur vobis domus vestra deserta. **D**ico enim vobis. **N**on me videbitis amodo donec dicatis. **B**enedictus qui venit in nomine domini.

Ue vobis. **I**n pcedētibz xps arguit phariseos q. cor ruperent veritatē discipline et iustitie. **H**aruit eos q. cor ruperent veritatē vite: et ad hoc ponit tria exēpla. **S**cda ibi. **(U**e vobis scribe.) tertium ibi. **(U**e vobis scribe.) **C** Lira primū vōz. **(U**e vobis.) sicut in pcedētibz p. ve quādam maledictionē iporat. **(S**cribe et pharisei.) **A**d istos loq. q. pharisei et scribe. i. sapiētes erāt veteriores in populo iudeo rui: et decipiebāt populū suis simulationibus. vñ erāt digni maiorē redargutione. **(Q**ui mūdatis.) arguit eos q. curarēt de cor porali et exteriori mūdicia: et nō curabāt d. interiori mūdicia conscientie q. p. p. est apud deū. **(Q**d de foris est calicis et paraphidis.) calix ē vas: et nō signat vas in quo ferat aliqd ad cibum sed ad potū vt d. s. 20. c. potestis bibere calicē quez bibiturus sum. et ps. 2. 1. calix meus inebriās q. p. clarus est. paraphis est nō mē vasis p. tētis ad cibos vel ad cibos p. cipuos: siue ad cōdīmēta ciboz q. aliq. salsamēta vocāt. sic d. s. 26. c. q. inigrit meū manū in paraphide hic me trader. et qd vocat ibi paraphis alibi vocat catinus Luc. 11. c. s. mūdatis qd de foris est. i. p. exteriorē paraphidis et catini. q. d. p. interiorē eoz nō mūdatis. s. iste sensus nō stat. **P**rimo q. nō est verisimile de aliquo q. taliter mūdaret vasa. s. interiora relinqret imūda et exteriora lauaret: q. id qd bibit aut comedit in parte interiori vasis cōtinet et nō in exteriori: iō magis necessaria est mūdatio p. t. interioris q. exterioris. **S**cdo q. nō erat hoc verisimile spālīter circa phariseos et scribas q. p. cipuā curā hebāt de mūdicia corporali: et sepe lauabāt corpora et vasa oīa. vñ arguit eos de supuacuis baptis matibus calicū et eramentoz Mar. 7. c. Sed q. lauāt partem exteriorē vasis et nō interiorē nō sufficienter lauāt. ergo nō faciebant hoc pharisei. **T**ertio q. si hoc esset nulla cura esset xpo arguere de hoc. nā h. mundare partē exteriorē vasoz et nō interiorē sit qdam immundicia et ineptitudo: tñ non est p. t. apud deum: christus tñ nō arguebat hoīes nisi de p. t. quo deus offendit: iō nō erat iste sensus. **Q**uarto q. lra nō cōcordat huic sensu: q. d. mūdatis qd de foris est paraphidis et calicis. intus aut pleni estis rapina. et ita illud intus nō refert ad calicem sed ad hoīem. et tñ intelligēdo primo mō d. vici mūdatis qd de foris est calicis et paraphidis. i. mūdatis calicē et paraphidē q. vasa de foris sunt et extra hoīem. **(I**ntus aut.) i. in cordibus vñz. **(P**leni estis rapina.) idest rapiendi desiderio vel p. t. rapiēne p. p. t. assuetudinē rapiendi. nā aliter non pōt rapina esse in aīa: cum rapina. i. res rapta foris sit. **(E**t immūdia.) signat generaliter immundicia oē p. t. q. oē p. t. reddit nos corā deo immundos: neq. est alia fordes animi nisi p. t. **(P**harisee cece.) hactenus crepuit phariseos et scribas enarrans malū qd faciebant. hic suadet qd agere debeāt. s. mundare interiora cordis: et vocat cecos phariseos q. sicut ex cecitate quadam puenit q. q. mūdare intendens calicē aut paraphidē mūdēt exteriorē p. t. eius et nō interiorē: q. si videret maculas manētes eas abstergeret. ita puenit ex cecitate q. q. mūdēt exteriora sua et nō interiora. q. o. si tu videres interiora tua quō immūda sunt verisimile est q. velles ea mūdare cū mūdēs exteriora: et tñ nō mūdās: ideo vñ q. omiseris quasi illa nō videas: et ita cecus es. **(M**unda prius.) i. potius: nō dicit prius. s. tpe: q. nō differt qd prius mūdēmus an exteriora vel interiora dū tñ interiora mūdēmus: sed dicit potius. i. p. p. s. habe p. cipuam curā de mūdicia interiori: q. illa incōparabiliter maior est. de exteriori vero mūdicia habe minorē curā. **(Q**d itus est calicis et paraphidis.) pōt ista littera dupliciter legi. **U**no mō munda prius. i. potius qd intus est calicis. i. p. t. interiorē et exteriorē mūdabis minus principaliter: q. maior necessitas est mūdandi interiora calicis et paraphidis in qbus est vñs ciboz et potum q. exteriora que non cōtingunt cibū et potum sed soluz placent oculis. et iste sensus est metaphoricus. **A**lio modo intelligit munda prius. i. potius qd intus est calicis et paraphidis. i. calicē et paraphidē interiorē. s. cor: q. ibi est calix dei et paraphis. s. cibus et potus

Sexta pars Matthei * Abulenſis.

Lib. scribas rephe debat q. cō ruperēt vite veritatē.

1. exemplū

+

+

+

Quid calix

fit qd ve pa

rapis.

b

2. fe sensus

Confutat.

1. rō

2. rō.

3. rō.

4. rō.

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

De^o in cor-
de nro de-
lectatur.

eius nam delectat in corde nostro sicut in cibo nro et potu nos
delectamur si sit mundus cor. (Ut fiat id qd de foris est mundus.)
i. ut postea munda qd de foris est et appet in oculis hominum. q. d.
minorem curam debes habere de exterioribus mundandis: et
iste est verus sensus.

Quid ite debet hic xps iducere de calice et parapside. Qd. 222.

Queretur qd intedebat hic christus inducere de calice
et parapside. Cdm q arguit phariseos

q prave viuerent corrupendo veritate vite. non enim tales erat
quales se ostendebant: bonos enim se ostendebant et mali erat.
Sic dicit Hiero. sup mat. diuersis verbis eode sensu quo supra
arguit phariseos simulationis et mendacij: q aliud ostendit ho-
bus foris et aliud domi agant. Et Hilarius super mat. dicit. ar-
guit eos qui iactantiam inutilis studij sequentis utilitatis pfectu
ministerij derelinquunt. Cuius obiecti cu xps arguit hic pha-
riseos et scribas d hypocrisis: quare no vocat eos hypocritas qd
est redarguere eos sicut supra vocauit: et in sequenti redargutio
ne hypocritas vocat. Cdm q vix est q id qd faciebant pha-
risei ad hypocrisim ptinebat: et tñ christus non redarguit eos h
de hoc sub rone hypocrisis sed sub alia rone. Pro quo sciendu
q vitium vnu p pceptum phariseor et scribar erat q cuius mali
essent interius apud deum in exterioribus bonos se fingebant:
et hoc hypocritar est. christus vero eorum vitium redarguere
intedit no vnicu mo sed multis: vt cu sepius argutu fuerit ma-
gis moueant pccatores ad vitium deserendum in quo xps tenet
modu oratoriu: illi qppe qñ sup eadē re efficacissime in adē vo-
lunt no otenti sunt eandē rem semel dicere: et qñ sepe eandem
sententiam sub eisdē verbis dicere vitium osonis est dicunt eandē
sententiam varijs verbis et coloribus faciendo exaggerationes. Ita et
nunc christus idē vitium varijs rōnibus et medijs arguit. Pri-
mo illud tangit sub rōne cecitatis. Scdo sub rōne hypocrisis. et
formae prima ratio sic. figs intenderet mundare calicē et cal-
num vel parapsidem mundaret totu tam exterius q interius.
figs vero exterius mundaret non mūdando interius vidēre
cecus esse et ex cecitate ista omisisse: cum magis necessaria esset
emundatio interior q exterior. ita aut erat apud phariseos: q
mundabant exteriora. i. corporalia: et no interiora. i. conscientiam
cuius mundicia magis erat necessaria. ergo videbant ex cecita-
te omisisse id qd magis necessarium erat emundari. et istum
modu emendationis vel redargutionis tenuit hic xps p phari-
seos. Alius aut modus est vt arguat eos de hoc sub rōne hypo-
crisis. i. q aliud foris ostenderent et aliud intus hērent: et hoc fa-
cit in lra sequenti cum dicit. ve vobis scribe et pharisei q simi-
les estis sepulchris dealbatis: que parent a foris hoibus specio-
sa: intus vero plena sunt ossibus mortuor. et hoc facit hypocri-
ta qui bonus apparet et non est: et ideo cōter xps fm modos ar-
guendi phariseos posuit noia. nam h vocauit eos cecos cum di-
xit. pharisee cecce munda prius qd intus est: et no hypocritas qd
sub rōne cecitatis eos redarguit et non sub rōne hypocrisis. in
lra aut sequenti arguit eos sub rōne hypocrisis et non sub rōne
cecitatis: iō vocat eos hypocritas et non cecos.

Quare xps arguit phariseos hic q mundarent exteriorē par-
tem calicis et.

Questio. 223.

Queretur quare christus arguit phariseos hic q mun-
darent hic exteriorē partem calicis et pa-

rapside cum hoc non videat reprehensibile. Cdm q xps no
arguit mundiciam corporale et exteriorē: q xps nunq redar-
guit nisi de eo qd malū est: sed mundicia corporalis de se quāta
cunq sit nunq est mala: iō neq a xpo arguit. Sed pōt intelligi
vno mō. i. q pharisei magnā curam hēbant de mundicia vaso-
rum in qbus bibebant et māducabant q mundicia est exterior:
et tñ de conscientie mundicia nullā curā agebat. et istā curam mū-
dicie vasor semp agebant pharisei: sed pcpue in festis diebus
et qñ sacrificia acturi erant: et tñ neq tunc curā agebāt d mūdi-
cia conscientie. sic dicit Chrysost. sup mat. hoc dicit q iudei quo-
tiens ingressuri erant in tēplum aut sacrificia oblaturi: aut per
dies festos seipos et vestimēta et ynfilia lauabāt: et a peccatis
nemo seipm purgabat: cū deus neq corporis mundiciā laudet:
neq sordes odemnet. pone tñ q deus odit sordes corporis et va-
sor que necesse est vt ipso vtu sordident: quanto magis sordes
conscientie horret: quā si volumus semp mūdā seruāmus. Alio
modo pōt intelligi q xps no loquat d cura phariseor circa ca-
lices et parapsides in spālī: neq de cura aliquor vasor in gene-
rali: sed per vāla hec signauit mūdationē exteriorer rerum quā
pharisei sequebant non attēdētes interiorē. sic dicit Hiero. su-
per mat. i. non hoc dicit q in calice et parapside eor supersticio

moraret: sed q foris hoibus ostendant sanctitatē. posuit autē
conuenienter exemplum de parapside et calice: q in his mūdicia
magis requiritur interius q exterior: et figs exterius munda-
uerit et no interius cecus est et nihil pdest. si aut intus mundaue-
rit et si foris non mundaueit pdest et sufficit ad vsum h non
ad pulchritudinem. sic si exteriora munda sint conscientia vero im-
munda sint sufficit hoc coram deo. Sic dicit Hilarius super
mat. calicis namq vsus interior est qui si obsorduerit qd pdest
locus exterius: atq iō interioris conscientie nitor est obtinendus
vt ea que corporis sunt forissecus abluant. Unde non solū fa-
cit cōparationem de calice ad hoīem: sed et ipm hoīem calicē
vocat et parapsidem: quia h interiora et exteriora sicut calix. et
hoc facit in fine lre cum dicit. munda prius qd intus est calicis.
Sic dicit Chrysost. sup mat. non hoc dicit de sensuali calice atq
parapside: sed d intelligibili. qui si nunq tetigerit aquā mūdus
pōt esse apud deum. si aut peccauerit et si in tota aqua pelagi et
fluminum se lauerit immundus est et miser ante deū. Cuius
sensus est non q xps exteriorer rep argueret mūdiciam: sed q
diligere exterior et temneretur interior que melior est iniustu
erat. Vel aliter q pharisei solam exteriorē mundiciā amarent
et ppter eam se simplr mundos iudicarent quasi hērent totam
mundiciā erat hypocrisis. et tñ primus sensus est magis ad lra
cum non vocent hic pharisei hypocrite sed ceci vt dcm est pce.
q. istud quoq pōt trahi ad multos sensus. i. vt per calices et pa-
rapsides accipiamus hereticos vel lram veteris testi. Sic dicit
Origenes sup mat. oēs falsi dogmatis professores calices sunt a
foris quasi mundati ppter spēm religionis quā simulant: ab in-
tus aut pleni rapina et simulatione dum rapiunt hoies ad erro-
rem. calix et est vas ad potum: parapsis ad cibū. oīs ergo sermo
per quē potamur spūaliter vel oīs narratio per quā nutrimur
vasa sunt potus et cibi. q ergo studet cōpositum pferre sermonē
magis q salutarī sensu repletū calix eius a foris mundatus est
ab intus aut sordibus vanitatis repletus: sed et lre legis et pphe-
tar calices spūalis potus et calices necessariarum escarum sunt:
scribe quidem et pharisei student sensum exteriorē mundum
demonstrare: discipuli autem christi sensum spiritualem mun-
dare festinant.

Quare christus non dixit oportuit vnam mundiciā teneri et
alteram non omitti cum vtraq bona sit. Qd. 224.

Queretur cum xps non damnauerit hic mundiciā corpo-
ralem vel exteriorē sed pferret interiorē: qua-
re non dixit oportuit vna teneri et altera non omitti cū vtraq
bona sit: sicut supra in lra cū pharisei vocerent decimandū ane-
thum et mentā et ciminū: et no docerent fidē iustitiā et charitates
que erant grauiora legis dixit eis. oportuit hec facere: et illa non
omittere. Cdm q no fecit: q no erat simile de vtroq. Pri-
mo q illa verba conueniebant qñ erat duo bona: et vnu erat ma-
ius alter minus. sic erat de fide et iustitiā et misericordia q sunt
bonū qdā: et decimas dare erat et bonū: q tñ melius erat p-
mum dixit. oportuit hec facere: et illa no omittere. Et p q dixit
xps. ve vobis scribe et pharisei q decimatis mentā et anethū: et
religijs q grauiora sunt legis iudiciū et misericordiam. sed hic
non est sic: q mundicia interior est valde bona: mundicia autē
exterior h non sit mala no est tñ bona sed indifferēs: iō non de-
buit dici q erat faciēda vel non omittēda. C Scdo q xps di-
xit decimas esse dandas et no omittēda iustitiā: fide et chari-
tatem. et hoc q oia erant necessaria eo q a lege erat imposita. d
decimis apparet Nu. 18. de misericordia iudicio et fide p q
d hie. reliquijs que grauiora sunt legis: misericordia iudiciū
et fidem. ergo erat conueniens cōparatio inter ea: sed non erat sic
de his: q mundicia interior est de necessitate legis: imo in hac
stat tota lex. mundicia aut exterior eo modo quo illā exercebat
pharisei no erat a lege imposita iō no erat sub necessitate: et tñ
si xps diceret opz hec facere et illa no omittere: faceret mūdiciā
corporalem esse sub necessitate: iō no debuit dicere. C Tercio
q xps noluit approbare traditiones phariseor et senioz suor:
sed potius illas oderat cū diceret eis. vos transgredimini pre-
ceptū dei ppter traditiones vestras. s. 1. c. et tñ iste lortiones ca-
licum et parapsidum erant de traditionibus phariseor. Mar-
7. c. i. pharisei enim et oēs iudei nisi crebro lauent manus non
manducant tenentes traditiones seniozum. et a fortiori nisi bap-
tizent non comedunt. et itē. e. c. tenētes traditiones hoīum: bap-
tismata ynceoz et calicum. si aut xps diceret bonam esse lortionē
vel mūdationē calicum et parapsidum approbaret traditiōes
seniozum in hoc. iō noluit dicere q oporteret hoc facere: et illa
non

Rñ. ad q
filiū qōnis.

Hier. snia

Hilar. snia

Obiectio

Rñssio

Notandū.

B
Formatio
pme rōnis
xpi d phari-
seos.Formatio
scde rōnis
xpi d phari-
seos.Rñ. ad qñ
tum qōnis1. sensus s
chrysost.2. sensus s
biero.B
Hilari
expō.Chrysost.
snia.Textus
expō. i.

Scda.

Origenis
textus et
positio.Rñ. ad q
filiū qōnis.

2. rō.

3. rō.

non omittit. Sectus de decimis: qz ille non erant ex traditio-
ne senior: sed ex mandato dei. id xps laudauit solutionem deci-
marum et non mundiciam calicis. De his dicit Chrysostomus. in omelia
s. attende aut qz vbi d. decimis loquebat conuenienter dixit hec
oportuit facere: et illa non omittit. decima enim elemosyna q
dam est. qd aut nocet elemosynam dare: non tñ hoc dixit sicut
legalem obseruationem inducens hic vbi de purgationibus et im-
mundicijs disputat. Quarto qz dato qz mundicia exterior
esset bona non oportebat hoc dici: qz ista duo se hñt cñter. nā
siqz interior mundus sit: totus mundus est interior et exterior.
nā sola mundicia interior est q est humana: et id q illam habue-
rit est simpliciter mundus: ita q nulla mundicia ei desit neqz cē
setur hñre aliquā immundiciam. sic innuit ex verbis xpi. s. mū-
da prius qd intus est calicis et paraphidis: vt fiat id qd d foris
est mundum. i. eo ipso q interiora mundas exteriora per se effi-
ciuntur munda et non opz q tu illa munda. similis modus lo-
quendi est. s. c. s. si oculus tuus simplex fuerit totū corpus tuū
lucidum erit. sic dicit Chrysostomus. in omelia. s. non hoc addit. i. o
hec facere et illa non omittit: sed ostendit q ad interiorē mun-
diciam exterior segtur: qd qdem extra calicis corpus vocans:
qd aut intus est aīam. sic et dicit Origenes sup mat. s. hic sermo
nos instituit vt festinemus esse iusti nō apparere: q enī studet
vt appareat iustus que foris sunt mundat: et que videntur curat.
cor aut et conscientiam negligit: qui aut studet ea que intus sunt
i. cogitationes mundare cñs est vt et ea que a foris sunt faciat
munda. (Ue vobis.) Hic ponit xps scdm exemplū quo arguit
phariseos qz corrumpent veritatem vite. et hoc in ppijs acti-
bus et ait. (Ue vobis.) maledictio est qz singula istorū sunt cā
sufficiens maledictionis diuine sup eos. (Scribe et pharisei.)
isti sunt pcpui i malo et ceteros decipiūt. (Hypocrite.) qz bonū
foris ostendebant et malum intus hñbant: sicut statim sequitur.
(Qui similes estis sepulchris dealbatis.) recte dicit dealbatis
et non albis: qz albedo foris supinducitur illis ad quandā pul-
chritudinem: sed interioris nulla est pulchritudo. (Que parent a
foris hoibus speciosa.) ppter colorem et artificium: vt si sint so-
ris alique sculpture vel imagines sicut in pñciosis sepulchris no-
stris. (Interioris vero plena sunt ossibus mortuorū.) q. d. nullam
pulchritudinem hñt interioris sed oēm immundiciam. et dicit of-
fibus mortuorū qz nihil aliud est in sepulchris: et non solum cō-
petit hoc multis sepulchris simul: sed et vni qd plenum sit ossi-
bus mortuorū. namin eodem sepulchro fm cōsuetudinē iudeorū
multi sepeliebant: qz nō erant illa sepulchra sicut nostra: sed in
eodem sepulchro tota progenies vna sepeliebant: eo q essent se-
pulchra illa sicut corpus magne: et aduoluto saro ad ossiū clau-
debant interioris corpora mortuorū: sicut fuit d sepulchro christi.
de quo magis dicitur. j. 28. c. (Et omni spurcicia.) i. immundi-
cia vermium et carniū putridarū et fluentis saniei horrendi vi-
sus et intolerabilis fetoris. (Sic et vos.) applicatio est. (A foris
qdem parietis hoibus iusti.) s. propter simulationē in habitu et i
vultu: qñ exterminabant facies suas vt viderent hoibus ieiunā-
ntes. s. 6. c. sepe quoqz orabant et obsecrationes atqz ieiunia
faciebant. s. 9. et Mar. 2. c. et hoc faciebant in angulis platearū
et locis publicis. s. 6. c. et cum in templo orabant accedebāt iuxta
altare vt viderent sanctiores Luc. 18. c. ppter hec et similia ap-
parebant pharisei hoibus tanqz iusti. (Intus aut pleni estis hy-
pocrisi et iniquitate.) i. non hñtis interioris aliqd bonum sed so-
lam iniquitatem: et hac pleni estis: vt innuat q multum erat iniq-
sed quare dicitur hypocrisi et iniquitate quia hypocrisis iniqui-
tas est dicitur infra.

Quare christus posuit hic istam redargutionem de veritate vite.

Questio. 225.

Queretur quare xps posuit hic istā redargutionem de veritate vite: qz supra posuit de eodē redar-
gutionē: et an differat ista redargutio a pcedēti et in quo. Cōdō
qz conueniens fuit hoc. Primo ad magis et efficacius mouendū.
nā circa assuetos ad peccandū non est opus leui admonitio-
ne sed graui: et qz hoc nō pōt fieri in vna snia opz repeti redar-
gutionem vt dixit est. s. Cōdō qz ista redargutio differt a p-
cedenti eo qz in alia arguebant qz non hñtes mundiciam inte-
riorē gloriarentur de exteriori in vasis et vestibus. s. mundando
calices et paraphides. hic aut arguit eos q gloriarentur de exte-
riori bonitate vel iustitia inquantū oī q parent hoibus iusti so-
ris. et sic distinguit hec Nīco. Tertio qz supra redarguit eos
circa veritatis vite corruptionē: qz se hñt tanqz ceci. hic vero qz
se hñt vt hypocrite. nā ibi anteponunt exteriorē mundiciā et
interiori qd est cecitas quedā. nā in vase calicis et paraphidis et

in quolibet vase vsus est interior et non exterior: et q exteriora
mundat nō mudando interiora vt ex cecitate quadam facere.
hic vero arguit eos tanqz hypocritas. s. nō q exteriorē mundi-
ciam pponant interiori: sed q hñtes solā exteriorē fingant se to-
taliter mundos quasi et habeant interiorē: et istud est hypocri-
sis et nō cecitas. et ista ē vera dñia quā vere ostendit xps in lra.
nā supra vocauit phariseos cecos. hic vero nō vocat eos cecos
sed hypocritas vt apparet ex lra: et dictum est. s. Quarto se-
cit hoc vt dum pluries eos arguerit plura mala eos dicat: cō-
parādo eos malis rebz. nā h sepulchris mortuorū eos cōparauit.

Queretur quare cōparauit hic xps phariseos sepulchris
dealbatis. Cōdō qz conuenienter factū est: vo-
lebat enim ostendere vitiiū inanis glorie ipsoz: et id vt vtrumqz dice-
re debuit. nā si diceret eos esse sepulchra et nō adderet dealba-
ta ostenderet eoz vitia fetentia sed nō exteriorē bonitatis simu-
lationem: qz tñ hypocrita hoc facit. s. q simulat dicit dealbata
esse: vt quodā alieno fūco obumbrēt interiora mala. sic dicit
Hierony. sup mat. sepulchra forissecus calce leuigata et ornata
marmoribus in auro coloribzqz distinctis intus plena sunt of-
sibus mortuorū. sic aut et pueri magistri q alia docent alia faci-
unt mundiciā habitu vestis et verborū humilitatē demonstrant:
intus aut pleni sunt oī auaricia et libidine. Cōuenienter etiā
fit cōparatio pp corpora mortuorū. nā corpus mortuū similitu-
dinem qdem hz humanā: sed hō non est. ita et hypocrite vidēt
qdem iusti: sed iustitiam nullā hñt: qui aut vere boni sunt sunt
sicut corpora viuētia: qz illa similitudinē hñt humanā et vere
sunt hoies qz vitam hñt et aīam. sic dicit Chrysostomus. sup mat. me-
rito qdem iustorū corpora templa dñr: qz aīa in corpore iusti do-
minat sicut deus in templo: vel qz deus in corporibus habitat
iustis. Corpora aut pctorū sepulchra dñr mortuorū: qz anima
mortua que in corpore pctorū: neqz enim viuens putāda est q
nihil viuū aut spūale agit in corpore. Alia rōne quoqz hypo-
cite sunt vt corpora mortua. s. qz opera qdem faciūt talia qua-
lia iusti: sed ppter deum non faciunt id illa non viuunt. sic di-
cit Origenes super mat. oīs enim iustitia simulata mortua iusti-
tia est que ppter deum non fit. magis aut neqz iustitia est sicut
mortuus hō non est hō: et sicut mimi qui psonas suscipiunt alio-
rum et nō sunt ipsi quos simulant. tanta ergo sunt ossa in eis et
immundicia quanta bona simulant ex malo affectu. hñt aut hy-
pocrite spālem cōnationem inter ceteros hoies: qz alij poterūt
aliquam penāz alleviationē sentire quasi ignorātes mala ege-
rint. hypocrite aut cum bona simulent qd non faciunt non pñt
bonitatis ignorātiā allegare. sic dicit Grego. 36. lib. mora. s.
ante districtū iudicem excusationem id de ignorātia hñre non
pñt: qz dñz ante oculos hoium oēm modum sanctitatis ostēdūt
ipsi sibi sunt testimonio qz bene viuere nō ignorāt. Cōdō at
hypocrite valde increpabiles qz bonitatem falsant: sicut dicit
Aristo. de falsis amicis qz grauius peccant qz falsatores mone-
te cum meliorem rem falsent: et ita hypocrite ipsam bonitatem
falsant et aliena sibi vsurpant. vnde duplī peccāt. Primo quia
mali sunt. Scdō qz per simulationem bonorē debitum bonis si-
bi vsurpant sicut dicit Hiero. q simulata sanctitas duplex ē ini-
qtas. et dicit Chrysostomus. super mat. dicit aut hypocrita si bonum est
esse malum vt qd nō vis apparere quod vis esse. nā qd turpe
est apparere turpius est esse: qd autem formosum est apparere
formosius est esse. ergo esto qd appares: aut appare qd es.

Cōdō xps dixit intus pleni estis hypocrisi et iniquitate. 227.

Queretur quare xps dixit intus pleni estis hypocrisi et ini-
qtate. nam vt in hoc distinguit hypocrisim ab
iniquitate: et tñ hypocrisis iniquitas est. Cōdō qz hypocrisis ini-
qtas est: immo magna iniquitas qz bonitatem corrumpit et mēti-
tur: imo plus qz iniquitas. nam simulata sanctitas duplex est ini-
qtas: sed distinguit xps ex industria hypocrisim ab iniquitate: quia
aliud est malum esse aliud bonū apparere: et h per idem vitiiū
fit homo malus per qd bonus vult apparere cū non sit: tñ alia
ratio est existēdi malum alia apparendi bonū. vtrumqz aut pha-
riseis cōpetebat: ideo dixit eos hñre iniquitatem qz mali vere exi-
sterēt. dixit hñre hypocrisim p quā boni mēdaciter apparerēt.
Cōdō vices quō xps dixit intus pleni estis hypocrisi et iniquitate.
nā iniquitas ē itus: hypocrisis tñ foris est cū cōstat i simulādo co-
ram hoibus id qd vere nō est. Cōdō qz rectissime dictū est
hypocrisim intus esse. est enim hypocrisis iniquitas quedā sicut
cetera vitia: qz si nō esset iniquitas nō redderet hoīem malū. om-
ne aut vitium in aīa est: ideo hypocrisis et est in aīa: et sic intus
est. nam est habitus qdā vitiosus quo q eligat bonū apparere
Sexta pars Matthei * Abulensis. v i j

4. rō.

2

Rñ. ad qñ
tum qñ nis

Chrys. snia
Corpora
pctorū dñr
sepulchra
1. rō.

2. rō.

Orige. snia

Hypocrite
duplī
peccāt.

Rñ. ad qñ
stū qñ nis

Petitio

Rñso
Quid hy-
pocrisis sit
Utium in
aīa est.

Rñso ad
vim rōnis.Duplices
ff opatiōes

B

+

3. exēplum
quo xps
phariseos
arguit.

+

+

+

+

+

+

+

A

Rñ. ad qñ
tum qōnis

Petitio

Rñso
1. rō

2. rō.

3. rō.

cum malus sit et illud simulare. Et cum dicitur quod foris est hypocrisis coram hominibus. Dominus quod actus quidam hypocrisis foris est. scilicet simulatio bonitatis: et tamen malicia ipsa quod habitus est intus est: neque est hoc spale circa hypocrisis: quod alij habitus morales tam virtuosos quam vitiosos idem habent. scilicet quod habitus sunt in anima. operationes vero sunt duplices. scilicet ipsa electio et executio. electio quidem tam vitij quam virtutis intus est: executio vero est foris pertinet ad partes organicas. sic et in hypocrisis: quod dupliciter habet operationem. una est eligere simulare bonitatem quod non est: alia est ipsam simulare. prima est interior. scilicet solius voluntatis. secunda est exterior in variis modis aliquid efficiendi. scilicet verbo: opere: habitu: gestu. Christus autem tetigit de hypocrisis id quod erat intus et non quod foris: quod exterior simulatio pertinet ab interiori electione et iniquitate exiit in anima: et non esset exterior simulatio mala nisi propter interioris iniquitatem. et iste modus est semper loquendi Christo quoniam omnia mala vult constituere interiorius: et si quod malum foris est dicit illud exire de intus a corde ut per 3. s. 1. c. 2. hunc modum et tenuit hic dicens hypocrisis intus est. (Ue vobis.) Hic ponit alia increpatio Christi contra phariseos et est circa corruptionem veritatis vite: et consistit in habitudine ad actus predecelesorum suorum: et dicit. (Ue vobis.) vobis ea ratione qua supra. (Hypocrisis.) et vocat eos hic hypocrisis: quia et in hoc aliquid simulabat. (Qui edificatis sepulchra prophetarum.) prophetam iam mortui erat a multo tempore: sed quod forte iacebant ossa eorum in loco contemptibili vel monumenta eorum erant humilia nullum spalem decorem aut magnitudinem habentia edificare: poterant isti ea. i. ampliare: et pulchra atque sumptuosa reddere. (Et ornatis monumenta iustorum.) alij fuerunt inter iudeos qui non fuerunt prophetę: et erant viri iusti et magne reputationis: sicut neemias: eldras: mathathias: et oēs machabei et patriarche: et multi alij de quibus sacra scriptura nihil dicit. erant tamen cogniti inter iudeos. horum enim sepulchra ornabant. scilicet dealbando foris et sumptuosiora reddendo. (Et dicitis.) de hoc eos arguit quod laudant se supra patres suos. (Si fuissetis in diebus patrum nostrorum.) vocant patres oēs maiores: quod ista est consuetudo scripture quod oēs de quorum progenie sumus patres vocamus: et si abant aut tritani sint. i. si fuissetis tempore quo occisi sunt prophetę. (Non essemus socij eorum.) i. patrum nostrorum in sanguine prophetarum. i. non fuissetis eis in occidendo prophetas: sed potius impediremus mortem prophetarum. et in hoc meliores se ostendunt patribus suis. (Itaque testimonio estis vobis.) i. vos testificamini contra vos ipsos. (Quod filij estis eorum qui prophetas occiderunt.) clare hoc testificant. nam cum dicant. si fuissetis in diebus patrum nostrorum non essemus socij eorum in sanguine prophetarum. apparet quod patres eorum sanguinem prophetarum effuderunt: et ipsi non sentirent si prentes essent. (Et vos implete mensuram patrum vestrorum.) i. et vos implebitis mensuram eorum. scilicet tantum faciendo de malo quantum illi fecerunt occidendo prophetas.

Quid itēdit xps contra phariseos hec dicēdo. Qd. 228.

Queretur quid intēdit xps contra phariseos dicēdo hec. Dicendū quod intēdit sicut in precedentibus duobus exēplis arguere eos quod corrumperat veritatem vite: et hanc per simulationem quandā que est hypocrisis cum se bonos ostēdant et non sint: et quod hoc intēdāt apparet: quod in principio verborum hoc dixit. scilicet ve vobis scribe et pharisei hypocrite. modus arguendi eos est quod ipsi gloriabantur se esse bonos et iustos edificando sepulchra prophetarum: et tamen non erant. dicebant enim quod parentes eorum occiderant prophetas: et tamen ipsi si fuissent tempore illo non fauerent eis in occisione prophetarum: et tamen hoc non erat verum: quod deteriores illis essent in occisione iustorum. et per 3. quod ipsi tempore suo deteriora fecerunt. scilicet occidendo Christum qui erat deus prophetarum et veritate annuntiabat. et hoc per 3. quod dixit Christus in fine vite. implete mensuram patrum vestrorum. i. implebitis ipsam: quod ipsum et suos discipulos occiderunt. inanis ergo erat gloriatio ipsorum. scilicet quod non fauerent parētibz suis in occisione prophetarum. Sed dicit ad quod voluit Christus nunc arguere phariseos de inani gloria: quod de hac statim ante hoc arguerat dicens eos similes sepulchris dealbatis. Dominus quod fuit queniens. Primo quod ibi arguerat eos in generali hypocrisis esse ostēdens et inanis glorie cupidos. scilicet quod bona exteriorius ostēdebant et interiorius mala habebant sicut sepulchra dealbata. nunc vero per rationem spalem hoc ostēdit. scilicet quod ipsi gloriabantur se iustos et pios esse quasi non commacularent manus suas in sanguine prophetarum et tamen falsum erat: quod ipsi magis quam patres sui in hoc peccaret et peccabant. Secundo ut ostēdat id quod ad se pertinebat. scilicet quod iudei eum occisi essent: in quo grauius peccarent quam patres eorum occidendo prophetas. Tertio ut predicaret eis mala que facturi erant. scilicet quod occiderent discipulos eius predicantes veritatem cum ait. ego mitto ad vos prophetas et sapientes: et ex illis occidetis: et crucifigietis etc.

io fuit queniens et nunc eos de hypocrisis arguere.

Quomodo christus vituperat hic phariseos pro edificatione sepulchrorum prophetarum et iustorum.

Queretur quomodo Christus vituperat hic phariseos pro edificatione sepulchrorum prophetarum et iustorum: cum hoc non videtur deesse malum. Dicendū quod quidam volunt non argui quod edificabat illa sed quod sumptuosius superius faciebant: et melius fuisset illa expēdi in alios usus: ut in sustentationem pauperum. sic dicit Lbysio. sup mat. non gaudent martyres qui ex illis pecunijs honorantur in quibus pauperes plorant. Sed vobis quod non arguitur ob hoc quod littera non consonat cum sequatur. et dicitis si fuissetis in diebus patrum nostrorum non essemus socij eorum in sanguine prophetarum. Alij dicunt quod fiebat hoc ad seruandam memoriam scelex patrum quasi audaces fuissent valde patres eorum occidendo prophetas: et ut non periret memoria huius rei destructis sepulchris destruebant magna et pulchra sepulchra. sic dicit Lbysio. in omelia. scilicet non eos incusat quod sepulchra edificat: sed intentioni eorum detraxit cum qua edificabant: quoniam non propter honorem eorum qui occisi fuerant: sed sicut pompam sibi statuentes in occisionibus illorum: et for midantes ne forte tempore procedente sepulchris destructis tabescat caute audacie memoria. Sed hoc non conuenit: quod ista intentio mala erat: et de malo nemo potest se laudare neque in eo simulare sanctitatem. Item quod hoc dato placeret istis de morte martyrum: cum audaciam parentum suorum occidentium prophetas vellet in memoriam seruare: et tamen ipsi innuunt trius: quod dicunt quod si fuissent tempore parentum suorum non consensissent in occisione prophetarum. ergo non edificabant propter hoc: sed magis quasi ex quadam intentione pietatis. Alij dicunt quod redarguit de edificatione sepulchrorum non quia illa edificabant: sed quia ex inani gloria ut per hoc iusti viderent. hoc autem aliquantulum conuenit: quod Christus de hypocrisis eos arguit dicens. ve vobis scribe et pharisei hypocrite. et Hiero. sup mat. dicit. prudētissimo syllogismo arguit eos filios esse homicidarum dum opinione bonitatis et glorie in populo sepulchra edificant prophetarum quos maiores eorum interfecerunt. et Lbysio. sup mat. dicit. dicebant super se si benefecerimus pauperibus non multi vident et pro tempore vident: nonne ergo melius facimus non solum in hoc tempore sed in postea. Sed tamen ostendū quod non est ista intentio Christi arguentis contra phariseos: quod tunc solus dixisset. ve vobis hypocrite qui edificatis sepulchra prophetarum. et tamen addidit. et dicitis: si fuissetis in diebus patrum nostrorum etc. et claudit. itaque testimonio estis vobismetipsis quod filij estis eorum qui prophetas occiderunt. ergo aliud intendit impropere eis quam inanam gloriam vel hypocrisis. Secundo quod si de inani gloria eos argueret non diceret ve vobis: quod inanis gloria facit quod homo perdat mercedem boni operis sed non obligat ad penam gehenne. et tamen hic ostendit quod importat maledictionem. ergo non arguit eos de sola inani gloria. Alij dicunt quod intendit hic Christus arguere phariseos quod essent filij eorum qui prophetas occiderant. et hoc aliquantulum consonat: quod clauditur. scilicet itaque testimonio estis vobis quod filij estis eorum qui prophetas occiderunt. hoc etiam dicit Hieronymus super mattheum. scilicet prudētissimo syllogismo arguit eos filios esse homicidarum. Sed vobis quod non stat. Primo quod christus arguit hic istos: et tamen nulla redargutio est esse aliquem filium homicide: quod interdum filij malorum sunt boni. sic dicit Lbysio. in omelia. scilicet qualis incusatio est esse filium homicide ei qui non dicitur menti paternę: patet quod nulla. Secundo quod Christus mala prenūciat istis dicens. ve vobis. et tamen ex hoc quod aliquis est filius hypocrite nullam penam meretur: quod filius non portabit iniquitatem patris: neque pater non portabit iniquitatem filij: sed anima que peccauerit ipsa morietur. Ezechiel. 18. c. ergo non intelligitur de hoc. Tertio quod vocat eos hypocritas: et tamen non facit ad propositum huius scilicet: ideo aliter intelligendum est. Dominus quod Christus non arguit phariseos quod edificarent sepulchra ut dicit Origenes super mat. scilicet non satis rationabili liter cōitari videtur aduersus eos qui edificant sepulchra prophetarum: quantum enim ad hoc laudabile quid faciebant: sed vobis quod arguit eos de iniquitate et hypocrisis. scilicet quod iactabant se quod pii et religiosi essent plus quam patres sui. et tamen erant illis deteriores. Hoc ostendit primo ponens eorum iactantiam cum dicit. edificatis sepulchra prophetarum: quod opus bonum erat et laudem quam sibi ipsis dabant dicentes. si fuissetis in diebus patrum nostrorum non fuissetis socij eorum in sanguine prophetarum. quod o. nos sumus meliores patribus nostris non ita impij sicut illi: et vobis nunc laus est. sed Christus statim probat quod erant deteriores patribus suis cum ait. et vos implete mensuram patrum vestrorum. i. implebitis eas: ut ita occidatis. prophetas sicut illi. et ista sententia consonat

A

Rñ. ad qñ
tum. q.
3. quod
dam.Doc. rñ.
ad qñ.
Alloz
rñ. ad qñ
tumLōfuta.
1. rō.
2. rō.Alloz
rñ. ad qñ
tum.

B

Lōfuta.
1. rō.

2. rō.

Alloz
rñ. ad qñ
tum.Lōfuta.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Doc. rñ.
ad qñ.Phari
sej pñ
sua erat
oeterio
res qñ
xps ostē
dit.

sonat toti littere et colligit illam.

Quare pharisei edificabant sepulchra prophetarum et aliorum iustorum.

Queretur cum isti pharisei essent deteriores patribus qui occiderant prophetas quare edificabant sepulchra prophetarum et aliorum iustorum. C Dicitur per vno modo quod faciebant ex inani gloria. nam erant cupidi huius glorie: et quicquid poterant pro ea faciebant. et hoc consonat lre. Primo quod vocat xps eos hypocritas: sed hypocrita est simulator bonitatis: et hoc est ex desiderio glorie inanis. C Secundo quod ponit iactatio eorum cum dicant se pios. s. quod non sentirent in mortem prophetarum. C Tertio patet quod hoc idem Hiero. dicit. s. ipsi opinione bonitatis et glorie in populo sepulchra edificabant prophetarum. C Aliter potest dici quod pharisei bono animo edificabant sepulchra ista ut bono rarent prophetas et iustos: nec obstat quod essent iniquiores occisoribus prophetarum. nam conditio iudeorum erat quod prophetas mortuos honorabant: viuentes vero persequebantur et occidebant. et causa est quod mortui non increpabant eos in aliquo: viuentes vero arguebant eos: et contrarii erant operibus eorum: id est persequebantur viuos mortuos honorabant. sic dicit Chrysostomus. super mat. semper enim iudei peritiorum sanctorum cultores fuerunt et presentium contemptores: et magis autem persecutores. non enim sustinentes increpationes prophetarum suorum persequebantur eos et occidebant. postea vero nascantes filii intelligebant culpas patrum suorum: et ideo quasi de morte innocentium prophetarum dolentes edificabant memorias eorum: et ipsi tamen similiter persequebantur et interficiebant suos prophetas increpantes eos per peccata sua. hoc et poterat esse in iudeis nunc. unde et christum et discipulos suos qui eos nunc increpabant occiderent edificabant sepulchra priorum qui eos nunquam arguerant de sceleribus. De sepulchris autem sanctorum an pulchra fieri debeant: et ibi de sepulchris nostris dicitur latius infra. 28. ca.

Quare pharisei dicebant si fuissetis in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. 23. 29.

Queretur quare dicebant isti si fuissetis in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. C Dicitur quod primo erat ad inanem gloriam: ut se pios ostenderent qui manus polluerent nollent in sanguine prophetarum: et hoc ut non videantur repugnare factis suis. nam aliquis diceret eis. ad quid occisorum prophetarum sepulchra edificatis: odistis enim eos occidentes illos. quomodo ergo nunc eis bene facitis. excusant se quod non oderunt eos: sed potius venerant: neque in mortem illorum consenserunt: immo si fuissent tempore illorum prophetarum dicunt se impedituros fuisse mortes illorum. C Secundo erat ad euitandum opprobrium. diceret enim aliquis vos maledicti estis quod filii estis eorum qui prophetas occiderunt. respondet quod patres eorum in hoc peccauerunt: tamen ipsi non sunt ex hoc infamandi quod non consentiunt sceleri patrum: et si fuissent temporibus illis non consentirent: et hoc aliquantulum manifestabat magnificus sumptus in sepulchra eorum. nam si eos odissent non honorarent illos. sic dicit Hiero. super mat. super illo verbo si fuissetis in diebus patrum nostrorum etc. et hoc si sermone non dicant opere loquuntur ex eo quod ambiciose et magnifice edificant memorias occisorum. C Tertio ut se meliores ostendat patribus suis. nam pharisei et scribe non sunt sterui ut similes aliis sint: sed ut meliores omnibus videantur: sicut dicebat phariseus ille Luce. 11. 8. gratias tibi ago. quod non sum sicut ceteri homines: raptores: pium: adulteri: velut et hic publicanus. et qui patribus eorum meliores ostendebat voluerunt quodammodo perire. s. patribus eorum meliores se iactare. C Sed dicitur nunc quod vero corde hoc dicebant. dicitur potest quod sic. quod intendebant non fuisse participes patribus suis in occisione prophetarum: et hoc quod sciebant esse malam et nullam utilitatem inde sibi puenientem sciebant: id est detestabantur occisionem illam factam a patribus: imo quasi volebant de morte prophetarum peritiorum.

C Sed nunc quod erat verum quod si fuissent diebus patrum suorum non essent participes in sanguine prophetarum. C Dicitur quod falsus est immo ipsi fortassis essent precipui occisores. quod patet: quod ipsi tempore suo deteriores fecerunt occidendo christum et discipulos eius. et hoc xps et eos intulit dicens. et vos implete mensuram patrum vestrorum. i. implebitis eam: ita ut faciatis talia mala qualia illi et adhuc deteriora. sic dicit Chrysostomus. super mat. ut patet per hoc. quod semper enim iudei peritiorum sanctorum cultores fuerunt etc. usque ad finem. accidebat autem hoc quod delicta alterius glibet facile cognoscit. propria autem non: et id pharisei nunc agnoscebant parentes suos prauos fuisse occidendo prophetas: et detestabantur actus illorum. sed ipsi non cessabant talia agere et non putabant se male agere. sic dicit Chrysostomus. super

mat. s. naturalis autem consuetudinem hominum malorum hic christus exponit: quod alter alterius culpam cito intelligit: suam autem difficile. homo enim in causa alterius tranquillius habet cor: in sua vero turbatum: in causa vero alterius de facili possumus omnes iusti iudices esse: ille vere iustus et sapiens est qui sibi ipsi iudex fieri potest.

Quare christus dixit. itaque testimonio estis vobismet ipsis quod filii eorum estis.

Queretur quare christus dixit. itaque testimonio estis vobismet ipsis quod filii eorum estis qui prophetas occiderunt.

C Dicitur quod christus ad aliquam accusationem cludit eos homicidas esse cum ex intentione videatur hoc deducere: et Hiero. ait prudenter simo syllogismo arguit eos filios esse homicidarum. Potest autem dici vno modo quod christus arguit eos tanquam ob inanem gloriam detectores priorum vitiorum. nam ut se ostenderent iustos dicebant. si fuissetis nos temporibus patrum nostrorum non occideremus prophetas sicut illi: et hoc ex hypocrisis faciebant: non tamen est alicui honestum vitia patris sui manifestare sponte: quod isti faciebant. C Aliter potest dici et melius quod christus ponit ad accusationem eorum ut ostendat quod similes sunt patribus suis: sicut enim homicida esse vituperabile est: ita esse filius homicide imitando patrem in affectu vituperabile est. sed isti erant filii homicidarum et non deuantes ab iniquitate patrum. ergo erant increpabiles: et ob hoc vocat aliqui filius homicide ad vituperium. sic dicit Hiero. de rege israel. 4. Re. 6. c. s. nunquid scitis quod miserit filius homicide huc ut percideret caput meum. iste erat iozabab rex israel filius achab qui homicida fuerat qui occidit multos prophetas dicitur. 3. Re. 19. et. 2. 1. et filium eius iozabam vocauit Hiero. filium homicide: quod in ipso actu imitabatur eum cum misisset ad percidendum caput helisei. ita isti vocantur a christo filii homicidarum in vituperium. s. quod eis similes erant. sic dicit Chrysostomus. in omelia. qualis autem est inculatio filium esse homicide quod non coiccat menti patris: patet autem quod nulla. vnde manifestum est quod per hoc dicitur quod occulte insinuat malicie similitudinem. et autem sic introduci ista littera. s. quod christus volebat diceret istis. vos estis filii homicidarum et estis homicide sicut patres vestri: et quod christus probare debebat eos esse filios homicidarum: ut non astringat ad istam probationem ostendit superuacuum esse illud cum ipsi sponte confiterentur: et ita ait. itaque testimonio estis vobismet ipsis quod filii estis eorum qui occiderunt prophetas. quod non oportet hoc probare: quod vobis ipsi confitemini et testificamini contra vos istud. confessio autem erat quod illi dicebant. si fuissetis in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. et tunc ostendit christus eos mentitos esse et hypocritas cum se patribus suis meliores iactarent et erant deteriores: et probat hoc quod illi dixerunt patres nostri occiderunt prophetas sed nos non sentiremus eis si presentes essemus. christus probat quod sentirent: immo deteriora facerent: quod nunc cum increpantur ab eo et alijs prophetis discipulis eius occiderunt eos. ergo non erat mixtum quod occiderent prophetas illos quos patres eorum occiderant si essent tempore ipsorum.

Quare christus dixit phariseis. et vos implete mensuram patrum vestrorum.

Queretur quare christus dixit phariseis. et vos implete mensuram patrum vestrorum. C Dicitur quod christus voluit ostendere phariseos esse medaces et hypocritas: ipse enim dixerant quod si fuissent in diebus patrum suorum non essent socii in sanguine prophetarum in quo se iustos ostendebant quasi nunquam in tali crimine peccaret. christus autem dixit quod ipsi ita peccarent in hoc sicut patres sui unde ait. implete mensuram patrum vestrorum. i. implebitis eam occidendo prophetas sicut et illi: et ita non estis sanctiores illis quam hoc fingatis. sic dicit Chrysostomus. in omelia. quod dixerat phariseos et scribas quod filii essent eorum qui occiderunt prophetas: nunc manifestat quod in malicia eis similes erant: et quod fictio erat hoc quod dicebant. et ideo Chrysostomus. super mat. ait. prophetas enim illis futurum esse ut sicut patres eorum interfecerunt prophetas: ita et ipsi interficerent christum et apostolos: et ceteros discipulos. C Secundo fuit quod hoc erat valde conueniens intentioni christi ad confutandum facta iudeorum: et ostendendum veritatem suam et innocentiam suorum discipulorum qui a iudeis occidendi erant. nam occisuri erant iudei christum et discipulos eius: et quod non poterat statim apparere alijs gentibus an recte vel iniuste occidissent eos iudicarent multi ex presumptionibus et dicerent quod non erat verisimile quod pharisei et scribe tractarent mortem christi et discipulorum eius si illi essent prophete aut viri iusti: quod potius pharisei et scribe volebant de occisione iustorum et prophetarum facta a patribus eorum et edificabant illis sepulchra gloriosa. quomodo ergo verisimile erat quod ipsi occiderent prophetas et viros iustos. maxime quod ipsi testabantur quod si in diebus

B patrum suorum fuissent non essent socii eorum in sanguine prophetarum. ut ergo non acciperet istud argumētum ex presumptione voluit Christus illam excludere dicens quod falsum erat quod non futuri essent socii parentum suorum in sanguine prophetarum: immo essent illis socii. Si eo tempore essent. quod probat quod impleturi erant mensuram patrum suorum faciendo tanta mala quanta illi: et non obstabat ad hoc edificatio sepulchrorum: quia hoc faciebant prophetis iam mortuis quod nihil eis molestum erat: sed viventibus quod eos increpabant mala inferebant: et ex hoc tollebat suspitio illa: et poterat satis credi quod pharisaei et scribae occiderent prophetas. et Christum et discipulos suos quod erat plus quam prophetis. Et pererat maxime hoc pro populo iudeorum: quia illi erant insipientes et sequebantur doctrinam phariseorum et scribarum: et cum illi suaderent Christum occidendū esse putaret populus iuste hoc fieri potissime si nullam veram suspicionem haberet maxime quod pharisaei et edificatio sepulchrorum prophetarum ostendebat se nullo modo nocituros esse viris iustis et prophetis. Christus autem ostendit quod pharisaei occiderent prophetas sicut patres eorum: id non admiraretur populus si Christum et discipulos eius quod erat prophetis occideret pharisaei: et ex hoc voluit eos vocare filios illorum quod prophetas occiderunt.

C Quomodo Christus dixit phariseis. implete mensuram patrum vestrorum cum hoc esset malum. **Questio. 2. 3. 4.**

A **Sed queretur** quomodo Christus dixit illis implete mensuram patrum vestrorum. in quo significabant

quod illi occiderent prophetas: quia hoc malum erat et Christus non suaderet hoc. **C** Domine quod Christus non imperavit neque suavit hoc fieri: sed posuit per modum pronuntiantis. id est vos implebitis mensuram patrum vestrorum. sic dicit Chrysostomus. in omelia. si non quidem hoc dicit quasi iniungens: sed quasi praedicans quod futurum erat: vel potest intelligi per modum insultantis. id est implete. id est scio quod implebitis. sic dicit Chrysostomus. super mat. si contra aliquem litiges adversarium dicis illi: fac mihi quod est facturus. non iubet ut faciat: sed ostendit te intelligere quod cogitat facere. et non dixit Christus absolute implete mensuram patrum vestrorum: sed dixit et vos implete. id est et vos. quod iam patres vestri mensuram malorum suorum impleverunt: implete et vos illam. isti autem non solum impleverunt mensuram: sed et superabundaverunt. sic dicit Chrysostomus. ubi supra. et quod de quantum ad veritatem exsuperant mensuram patrum suorum. illi enim homines occiderunt: isti Christum crucifixerunt. (Serpentes.) postquam ostendit matheus hypocritas culpam hanc subiungit eis penam. et per modum poenae eterna. Secundo temporalis ibi. (Hierusalem hierusalem.) circa primum dicit. (Serpentes.) vocat phariseos serpentes per venenum invidie quod habebat sicut serpentes. (Genimina viperarum.) id est filij viperarum geniti ab eis. (Quomodo fugietis a iudicio gehenne.) quod non poteritis fugere cum talia mala faciatis et facturi sitis et in eis obstinati moriemini. et ista est pena eterna. id est gehenne quam per peccatis passuri erant isti. (Ecce ego mitto.) id est quotidie mitto et post hoc et mittam. ostendit autem hic Christus in quo impleturi erant mensuram patrum suorum. id est in occidendo istos quos ipse mittebat. (Ad vos.) id est ad praedicandum vobis. (Prophetas.) aliquos prophetas misit Christus: quia multi prophetis erat in ecclesia. (Et sapientes.) isti sunt qui habent sapientiam et non prophetiam. (Et scribas.) id est viros doctos in lege. (Et ex illis occideritis.) aliquos de discipulis Christi occiderunt iudei. (Et crucifixeritis.) est determinatio praedictis dicti. id est quod occideret eos morte crucifixionis. (Et ex illis flagellaveritis.) aliquos flagellaverunt ut a praedicatione cessarent. (In synagogis vestris.) id est in congregationibus iudeorum: et de mandato publico flagellabant. (Et persequimini de civitate in civitate.) expellentes de vna civitate ad aliam per praedicationem et cultum Christi. (Ut veniat.) id est veniet et ponit ut non ut notat causam finalem sed consecutionem. (Omnia sanguis iustus.) id est iustorum: quoniam sanguis non est iustus sed bonus. (Qui effusus est super terram.) id est violenter morte. (A sanguine iusti abel.) iste fuit primus iustus qui occisus est. nam cain frater suus eum occidit Gen. 4. c. (Usque ad sanguinem zachariae.) istud ponit extremum in iustis occisus: quia multi erant qui vocabantur sic. declarat magis. (Filij barachie.) per hoc apparet quod erat ille zacharias. (Quem occidit filius iter templi zaltare.) id est ponticu templi: quia intra altaris holocaustorum quod erat foris et templum quod erat clausum: erat quodam spatium quod porticus dicebatur: et in illo occisus est zacharias. (Amen dico vobis.) modum iurandi vel affirmandi est. quod. indubitanter dico vobis quod hoc erit. (Veniet haec omnia.) id est pena per sanguinem omnium iustorum effusus. (Supplicationem istam.) id est super eos qui nunc vivunt aut nascuntur.

C Quia Christus vocavit phariseos serpentes et genimina viperarum. Qd. 2. 3. 5.

A **Queretur** quare Christus vocavit istos phariseos serpentes et genimina viperarum. **C** Dicitur quod hoc dixit ad increpandum eorum vitia. nam arguebat eos verbis mordacibus cum eos supra vocaret hypocritas et cecos et alia multa. **C** Sed dicitur quomodo erant serpentes et genimina viperarum. dicens quod voca-

vit eos serpentes per venenum. et hoc erat contra id quod pharisaei ostendebant. nam iustos se foris ostendebant sed non erant immo iniquitatem habebant interiorius. sic eis dixit Christus quod hypocrite eratis sicut sepulchra dealbata exteriorius pulchra: intus vero plena ossibus mortuorum. sic et serpentes venenum quod mortiferum est clausum habent. et istud erat odium et invidia ad Christum et discipulos eius qui vere boni erant et vitia eorum arguebant. **C** Locant autem genimina viperarum. id est filij viperarum. neque est modus iste loquendi novus: sic. n. iohannes baptista vocaverat. s. 3. c. f. genimina viperarum quod vos docuit fugere a ventura ira. **C** Dicit autem possunt filij viperarum. vno modo propter magnitudinem veneni: quia venenum vipere magnum est. sic enim isti magnam iniquitatem in corde habebant secundum quam Christum et eius discipulos occiderunt. **C** Secundo potest hoc dici ad ostendendum similitudinem eorum ad parentes suos. nam patres eorum occiderunt prophetas: ita et ipsi prophetas occiderunt ut impleverint mensuram patrum suorum: quasi diceret homicide estis et filij homicidarum sicut serpentes filij serpentum. nam si Christus vocasset eos serpentes nihil ultra addens poterat intelligi quod venenum istud occisionis iustorum inciperet ab eis: et non habuisset ortum a patribus: et tamen praesens praesentia eos in hoc vitio cum essent filij homicidarum: id non vocavit eos solum serpentes sed et genimina viperarum quasi diceret serpentes filij serpentum. sic dicit Hieronymus. super mat. hoc ipsum iohannes baptista dixerat: sicut ergo d. viperis nascuntur vipere: sic de homicidis patribus nati estis homicide. **C** Tertio potest sic vocari filij viperarum quia ista est conditio viperarum ut filij nascuntur matrem occidit rumpentes vitrem eius. sic isti rumpebant genitores suos: quia infamabant eos et se illis meliores iactabant cum dixerunt. si fuissetis in diebus patrum vestrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. sic dicit Chrysostomus. super mat. genimina viperarum dicitur: quoniam talis est eorum natura ut filij rumpant vitrem matris et sic procedant. sic et iudei semper patres condemnant reprehendentes eorum facta.

C Quia dixit Christus. quomodo fugietis a iudicio gehenne. Qd. 2. 3. 6.

Queretur quare dixit Christus. quomodo fugietis a iudicio gehenne. **C** Domine quod gehenna infernus est sicut dicitur infra. s. c. f. reus est gehenne ignis. iudicium autem vocat pena. si non poteritis evitare penam gehenne: et dixit hoc eis ad ostendendum facta eorum pessima et condemnatione digna: ut sic cauerent a malo quod facturi erant. nam illud poterant evitare. dixit autem. quomodo fugietis quod non poteritis fugere per ea que facitis: quia si sepulchra prophetarum et iustorum edificetis si prophetas occideritis non placabit deum vobis. nam forte in hac exteriori iustitia consideret pharisaei quod eos liberaret: sed nihil pererat nisi sola penitentia de peccatis malis et abstinentia a futuris. sic eos arguit iohannes baptista. s. 3. c. genimina viperarum quod vos docuit fugere a ventura ira. facite ergo fructus dignos penitentiae: et ne ceperitis dicere patrem habemus abraam. quod. illud nihil vobis perderit: et ita accipit hic quomodo fugietis. id est nullum modum fugiendi habetis per ea que nunc facitis. sic dicit Chrysostomus. super mat. id est dicit autem quomodo fugietis a iudicio gehenne: nunc gradus sepulchra sanctorum edificantes: sed primus gradus pietatis est sanctitatem diligere: deinde sanctos. sine causa ergo iustos honorat qui iustitiam spernit: non potest sancti amici esse illorum quibus deus est inimicus: aut forsitan nomen vacuum vos liberabit: quia videmini esse in populo dei. puto autem quod melius est inimicus aptus quam amicus falsus: sic et apud deum odibilior est qui servum dei se dicit: et mandata facit diaboli.

C Quomodo Christus dixit. ideo ecce mitto ego etc. quam consequentiam ideo ibi dicit. **Questio. 2. 3. 7.**

Queretur quomodo dixit Christus. ideo ecce mitto ad vos prophetas. quia etiam vel calitatem dicit ibi idem: nam vel referri ad fugam gehenne: vel ad impletionem mensurae patrum qui sunt prima: sed utrumque vel inconueniens. nam si idem Christus hoc faciebat ut non fugerent gehennam vel quod cupiebat eos damnare: et si referat ad impletionem mensurae et est malum: quia vel quod Christus volebat quod pharisaei occiderent eum et discipulos suos. **C** Dicit potest vno modo quod non dicit hic etiam vel calitatem aliquam sed solum continuationem: et sic solent multa alia inveniri in scriptura: sic ut ex se dicit causam finalem: et tamen hic in littera dicit consecutionem. id est ut veniat super vos omnis sanguis iustus. id est veniet super vos. sic et igitur est nota causa: et tamen interdum non facit aliquam consecutionem: sed ponit in principio totius narrationis: sicut in principio legem beati martini dicit. igitur Martinus. et tunc non est aliquid inconueniens ac si simpliciter dixisset. ecce ego mitto ad vos. **C** Sed domine quod hoc non vel stare: sed potius quod notet etiam vel calitatem: quia Luc. 1. c. ubi ponit ista sententia: et si per alia verba ponit dictio significans calitatem. nam loco huius quod hic ponit. id est ideo ecce ego mitto ad vos prophetas. dicit ibi. propterea et sapientia dixit. mittam ad vos prophetas et apostolos. domine ergo quod aliqua

Discipuli
Christi erant
plusquam
prophetis.

Rn. ad qm
tum qonis

Pena q ex
hypocritis
afficiuntur
pharisei

Pena eter
na.

Abel fuit
primus iustus
qui occisus est
zacharias
at yltimus.

Rn. ad q
tum qonis.
Petitio
Rn. ad. l.

Quid dicit
vult gen
mina v
perari.
1. rn. ad
scdm.
2. rn. ad
scdm.

3. rn. ad
scdm.

Rn. ad q
tum q.

Argumento
ioannis
phariseo
os.

Gradus
pietatis

Rn. ad
ad qm
qonis.

Contra

Nonnulli
loquuntur
ad qñtū.

Doc. rñ.
ad qñtū.

23

Cheritas
rñ. xpi
alloquen
tis phari
seos.

23

1. Rñ. ad
qñtū
qñtis.
Lbryfo.
snia.

Deus bo
nus est
mūde sē
manet

1. Rñ. ad
qñtū qñ.

Quo in
missionē
aploz ad
pñcādū
scōbat
pñm iu
deoz.

aliqua cālitās importat. Aliq dicit q importat cā ad id qō dicitū est immediate. s. serpētes zc. qñ fugietis a iudicio gebēne. q. d. nō poteritis fugere qz opa vestrā talia sunt z erūt occidendo pphetas z viros iustos q nō poteritis fugere gebēnā. z ad hoc q vez sit q nō fugietis gebēnā. ego mittā ad vos pphetas quos occidetis: z ita peribitis. z ita exponit Lbryfo. vt dicit seq. q. Sed dōm z melius q hic notat cālitās vel cōse quentia ad pcedentia: sed non est ad fugā gebēne: sed ad imple tionē mensurē: vt appareat vez verbum xpi: z hoc ptebat ad xpm vt ppharet falsam esse gloriatiōē phariseoz: z eos eē hy pocritas sicut xps dixerat. nā illi dicebant. si nos fuisset in die bus patrū nōrū nō essemus eis socij in sanguine pphetarū. xps aut dicit q hoc non erat vez: sed q ipsi facerent sicut pēs sui occidendo pphetas z impleverent mensurā illoz. poterāt aut dicere pharisei q xps falsum dicebat: qz non erat verisimile q ipsi q talem honore impēdebant pphetis mortuis eoz edificā do sepulchra occiderent viuetes pphetas quos magis deberēt venerari: z q pbatio dicti xpi in hac parte nondū apparebat neq aliqua sūctura: forte audientes magis crederēt phariseis q xpo. vñ fuit cūenies q xps daret pbatōē huius rei: z hāc dedit dicens. z vos implete mēsurā patrū vroz. i. implebitis oc cidēdo pphetas: z vt videatis q ego verus dico ex hac cā ego mittā ad vos pphetas z sapientes z occidetis eos: z sic imple bitis mēsurā patrū vroz. Qd vero d. serpentes genimina vi perarum qñ fugietis a iudicio gebēne quasi est iterpositio. cū magis fm ordinē scripture posset totaliter seq. z hunc ordinē posuit Luc. 11. c. dicens. pfecto testificamini: qz cōsentitis opibz patrū vroz: qñ qdē ipsi eos occiderūt: vos at edificatis eoz se pulchra. z seq. ppea z sapia dei dicit. mittā ad illos pphetas. s. ppterea vt appareat qz cōsentit. i. cōformant mētibus paternis circa occisiōē pphetaz: l3 eoz sepulchra edificent: mittet sapiē tia dei pphetas quos illi occidēt. z iste est verus sensus.

Quo xps misit ad hoc apostolos z pphetas: qz videbatur in hoc prestare occasiōē malo.

Sed adhuc māt dubiū. s. qñ xps misit ad hoc apo stolos z pphetas: qz in hoc pstabat cām

malo vt pharisei impleverēt mēsurā patrū suoz occidēdo illos. Cōm vno modo q xps nō pstabat hic cām ad malū: qz nō faciebat ad hunc finē s3 occasiōē quandā: z deus bene vult in terdū occasiōē malis pstare vt appareat eoz iniquitas: sic dicit Lbryfo. super mat. s. nō querit deus opera pp se vt sciat qñ iu dicet sed pp alios vt oēs intelligant qz iustus est deus: prouidet aut deus occasiōē peccandi malis non vt peccare faciat sed vt pōrez ostendat: z bonis pbet occasiōē per quā ostendāt ppositum voluntatis sue. sic ergo scribis z phariseis dedit oc cāsiōē ostendendi voluntatē suā vnde dicit. id ecce ego mit to ad vos pphetas. Sed qñ deus bonus est z mūde sunt ma nus eius z ad iniquitatem respicere nō potest Abacuc pmo. c. est inconueniens non solum q dicamus eum facere aliquid pp malum sed et dare alicui occasiōē peccandi vt ostendat euz peccatozem: z ob hoc solum aliquid facere. nā sicut peccare nō est bonum: z id deus non facit aliqd vt homo peccet: ita z ostē dere peccatozem non est absolute bonum: sed bonū ex malo p uenies: id deus non facit aliquid principaliter vel solū vt ostē dat aliqñ peccatozem z q in illo peccet homo. secus aut est si esset aliquid in quo homo non peccaret: vt si deus daret ali qd mirabile signū ad cognoscēdū pōrē. s3 h nō erat sic: qz mit tendo aplos z pphetas ad h q occiderēt eos pharisei z p hōi derentur peccatores non poterant peccatores ostendi: cū prius in hoc facto peccarent. ideo dicendum q nō est verū qz ad hoc solum mitteret pphetas z apostolos vt occiderēt illos pharisei: z apparerent peccatores. Sed dōm q missio apostolorum z sapientum a xpo habuit aliam causā directā z pncipalē et si nunq occidendi essent. z ista erat vt predicarent euangelium oī creature: z conuerterent totū orbem ad xpm infra. 28. z Mar. 16. c. nam si vt manifestaret pñm iudeozum isti mittebantur z non ob aliam cām legitimā pcpuam z directā illi soli mit terent qui ab eis occidendi erant: z tñ aliqui fuerunt de missis a xpo qui non occisi sunt sicut Joānes euangelista z Lucas: ali j vero qui si occisi fuerunt: non tñ a iudeis: sed a gentilibus. er go cā mittendi eos non fuit bec: sed conuersio oīum ad fidem xpi salus totius generis humani. Est nī verum q in hac missiōe que erat ad hunc finem secutum fuit pñm iudeozum z manife statio eius. s. qz si xps non misisset apostolos z pphetas nō oc cidissent illos pharisei: z sic non peccaret in hoc: z sic cōter nō manifestaretur pñm eozum: sed pñm. s. qz peccarent phari

sei occidendo istos non fuit d intentione dei principaliter neq minus principaliter: qz tunc aliquam cām ad hoc prestaret: sed permisit non impediendo eozum malā voluntatē z opera tionem impedimento cogente: qz bene impediuerat dissuaden do eis peccare. scdm vero. s. ostendere pñm iudeoz voluit chri stus non intentione principalī qñ nō ad hoc mittebat illos vt occiderentur: z manifestaretur pñm occidentium: sed qz sic fu turum erat q iudei ex sua iniquitate occiderent missos a xpo voluit probari iniquitatem eozum per hoc: z assumpsit illud h: vt probationem dicens. ideo ecce ego mitto ad vos pphetas zc. ideo vt videatis q ego dico verum q vos implebitis mē suram patrū vestrōz occidendo pphetas: ego mittam ad vos pphetas quos occidetis. non quasi ista sit causa q occidatis eos: sed qz sic futurū erat ex alijs causis q ego eos ad vos mit terez: z cū misero videbitis me verum dicere: qz occidatis eos.

Quomodo christus dicit ecce ego mitto: qz inuebat se esse de um per hoc: qd ipse nolebat.

Querē qñ xps dixit. ecce ego mitto ad vos pphetas z sapientes: qz in hoc videbat se deum asserere: z hoc ipse nolebat: qz potius occultabat istud a iudeis. Aliqui dicunt q non colligebat ex verbis istis ipsum esse deum: quia aliquis poterat mittere istos qui nō esset deus. Cōm q xps posuit hic pphetas sapientes z scribas. ad mittendum autem sapientes z scribas sufficit homo potens. ad mittendum autē p phetas nemo sufficit nisi deus: qz sapientes z scribe sunt inge nio z labore humano: z ita potentes viri possunt habere istos ad mandatum suum. prophete autem non sunt nisi a deo. nam sapientia dei transfert se per animas sanctas: z pphetas z ami cos dei constituit Sapi. 7. c. z nō pōt hūmāo ingenio formari p phetia. 2. Pe. 1. capi. s. non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia: sed spūs sancto dictante locuti sunt sancti dei homines. ergo sicut prophetam nemo facit nisi deus nemo mittit nisi deus. z ita si xps mittebat pphetas videat q ipse de us erat. Aliqui dicunt q verum est q ex hoc colligebatur se deum esse: z tñ non aduerterunt pharisei ad illud. Sed non est satis solidum. nam indignati erant contra ipsum qz eos argue bat: ideo si possent ab ore eius rapere aliquid verbum de quo enim accusatum suum non sustineret. talis enim erat cōsuetudo sua Lu ce. 6. c. z de hoc maxime eum accusauerunt. s. qz filium dei se fe cerat infra. 26. c. z Joan. 18. c. sed nunc non clamauerunt. ergo non inuenerunt occasiōē. Cōm autem q verum est colli gi ex his verbis q xps se assereret deum: z tñ non locutus est his verbis vt diceret. ecce ego mitto vos pphetas z sapientes. sed locutus est in tertia persona. s. sapientia dei mittit ad vos p phetas vt pz Luc. 11. c. s. ipsi occiderunt: z vos edificatis eozum sepulchra: propterea z sapientia dei dixit. mittam ad illos pro phetas: z apostolos. z ita non erat tunc locus calumnie: qz cum loqueret xps in tertia persona non putarent eū de se loqui sed de deo qui mittere poterat pphetas: eū dicatur. sapientia dei i. deus. est autem eadem snia hic z ibi. z tamen verba non fue runt a xpo accepta eo modo quo accepit hic mattheus: scilicet ego mitto ad vos s3 sicut accepit. Lucas. s. sapientia dei dixit. mit tam ad eos zc. z illa erat xps: qz xps est dei sapientia sicut dicitur. 1. Corin. 1. ca. s. christum dei sapientiam dei virtutem. z ita dicit Ambrosius super lucā. hoc modo sepe euangeliste eā dem sniam tenentes nō accipiunt eā sub eisdem verbis.

Quare christus voluit predicere phariseis q mittebat ad eos pphetas z sapientes quos occideret.

Querē quare xps voluit predicere phariseis q mitte bat ad eos pphetas z sapientes quos occide rent. Cōm q fuit pmo ad probādū intentionem suā in presentī. nam dixerat xps q pharisei impleverent mēsuram pa trum suozum occidendo pphetas sicut illi. hoc autē negabant pharisei: ideo statim obtulit probationē. s. vos videbitis vez esse qd ego dico: qz ego mitto ad vos pphetas z occidetis il los. non habebat autem probationē ad illud demonstrādū nisi hoc diceret ideo dixit. Scdo fuit hoc ad ostendendum se de um esse qui sciret que futura essent. s. quomodo apostoli z disci puli occidendi essent a iudeis: z multa talia xps predicabat vt cum postea viderentur in veritate crederetur ipse deus q no uerat: sicut dicitur Joannis. 14. c. s. ideo dixi vobis anteq fiat vt cum factum fuerit credatis. Tertio fuit ad ostēdēdū au ctōritatem missōrum. s. qz pphete erant z sapientes: ideo illis cre dendum erat. Quarto fuit ad ostendendum bonitatem. s. vt l3 iudei persequerentur ipsum actum non cessaret illorum sa lutem querere: z tātum illam cupiebat q etiam si sciret nūcios Sexta pars Matthei * Abulen. y iiii

Nonnulloz
rñ. ad qñtū
qñtis.
Rñ. ad q
ñtū qñtis.
Sapiētes z
scribe fiunt
igenio z la
boze huma
no.

Nonnulloz
rñ. ad qñtū
Lōfutatō.

Doc. rñ. ad
qñtū.

Christi dei
est sapia.

Rñ. ad q
ñtū qñtis.
1. cā

2. cā.

3. cā.

4. cā.

suos occidēdos a iudeis mittebat illos vt aliquos lucrificeret. si autem mitteret illos nō pdicens bec putaret q nesciebat discipulos suos occidēdos a iudeis iō mittebat illos 2 si sciret nō mitteret. vii non nimis videt affectus ad salutē iudeoz. nūc vero cum ostaret eum precognouisse eorum mortem: 2 tñ misit se eos apparebat quantum esset desiderium suum de salute iudeorum. **Quinto** vt arceret phariseos a malis: ipsi enī sicut christus dixit: l3 edificarent sepulchra prophetarum habebant iniquitatem in cordibus vt occiderēt prophetas qui eos arguerent: 2 si super hoc non predicet eis qd non aduerterent: 2 tñ cum arguerentur occiderent prophetas. ideo christus duo eis predixit que poterant eos auertere ab hoc. primum q dixit q impleretur mensura patrum suorum occidendo pphetas sicut illi. Scdō q quasi nominauit eis pphetas dicens. ego mitto ad vos prophetas. q. d. non erit hoc post multum tēpus: sed istos quos nunc mitto occidetis. 2 ita pharisei poterant cōuenienter cohibere seipsos non ostendendo illos: salte3 vt verbum christi contra eos dictum nō esset verum. **Sexto** vt crimen iudeorum appareret maius occidēdo illos. nam si christus nihil diceret 2 postea pharisei occiderent quos ille mittebat nō videretur tam graue esse pccm illoz: qz non erant pmoniti. etiam qz possent dicere se nescire an illi eēnt viri alicuius auctoritatis: nunc vero cum xps dixerit q mittebat prophetas 2 illos occiderent apparet graue esse crimen phariseoz. **Sep-timo** fuit vt esset christo occasio predicēdi penam iudeis que p hoc euentura erat. nam pena pro peccato datur: 2 si non pmitteretur pccm non poterat conuenienter pnenunciari pena: 2 tñ pene erant graues. s. qz veniret omnis sanguis iustozum super generationem istam 2 qz relinqueretur hierusalē deserta: 2 poterant bec pene pnenunciare cohibere homines a peccatis: 2 nō possent pnenunciari nisi prius diceretur de peccato: ideo conuenienter christus dixit istos missos occidendos.

Quare xps non dixit phariseis qz et ipm occiderēt. Qd. 241. cum xps pnenunciaret occidendos esse eos qui mittebantur ab eo: quare non dixit qz etiā ipsum occiderent cum sic futurum esset. nam ad hoc aliqua adiuuabant. Primum qz ista dicta sunt ad probandum q pharisei implerent mensuram patrum suorum occidendo prophetas vt dictum est pce. q. 2 tñ occidendo eum magis implebāt mēsuram patrum suorum qz occidendo discipulos: ideo potius b se dicere debuisset. **Scdō** qz ponitur hic pena sequens p impletionem mensurę. s. qz veniat super eos omnis sanguis iustus qui effusus est ab origine mundi. sed nemo est propter quez potius venire deberet qz propter eum: ideo debuisset de morte sua dicere. **Tertio** qz clarius pbabat in eo id qd dixit de impletione mēsurę. nā occidēdo eū magis stabat qz occidebāt pphas qz occidēdo discipulos eius. **Qdō** qz pharisei nō solū chri sti discipulos sed etiam ipsum occiduri erāt: 2 ista pena que ponitur potissime pro eius occisione eēt vctura: tñ de seipso nō dixit sed de discipulis. 2 dicunt aliqui q fuit qz xps sponte occisus est 2 non imputat iudeis mortē suā. sic dicit Lbryso. sup mat. s. sed qz voluntate sua descendit in mortem non imputat hic illis sue mortis pccm. imputat autem illis mortem apostolorum ceterozumqz istozum. **Alia** cā solet poni. s. qz xps loquit nūc vt iudex 2 ad bonum iudicem pertinet aliozum punire iniurias suas aut remittere. sic dicit Lbryso. ibidem. s. nam benigni 2 iusti iudicis est suas iniurias remittere aliozum iniurias vindicare. Sed dōm qz hoc non multum stat. qz l3 christus de seipso nō locutus est: tñ mors sua fuit imputata iudeis potius qz occisiones aliozum prophetarum. nam maior pena pro hac inflicta est s. destructio hierusalem vt colligitur Lucę. 19. c. s. non relinquetur in te lapis super lapidem eo qz non cognoueris tempus visitationis tue. s. aduentus christi. **Cum** vero obijcitur qz ex eo qz sponte occidebatur non imputabatur occisio iudeis. Non ē verum. nam et discipuli christi sponte occidebantur: sed mors eozum imputabatur iudeis: qz stephanus orauit pro suis persequentibus: sicut christus orauit. s. ne statuas illis hoc pccm. Actu. 7. c. 2 tñ imputata est mors eius illis: 2 non solum stephanus s3 etiam omnes alij christi discipuli mouebant sponte: 2 non solū sponte sed et cum gaudio. Actu. 5. c. s. ibant apostoli gaudentes a conspectu consilij: qz digni habitū sunt pro noie Jelu cōtume liam pati. 2 tñ omnium istozum mortem iudeis imputat h xps. ideo non fuit ista causa: qz vero dicit Lbryso. qz non imputat christus hic mortē suā recte dicte dicit qz non imputat hic. i. non exprimit de morte sua: 2 tñ imputat illam: qz Lucę. 19. c. tacitum est de hoc. s. eo qz non cognoueris tempus visitationis tue.

Cum autem dixit Lbryso. qz xps sicut bonus iudex non imputauit iniurias suas sed aliozum. Dōm qz christus erat deus 2 homo. nunc vero sicut homo predicabat: 2 hoc modo iniurias suas non imputabat sed remittebat: 2 tñ in quantum deus erat ad quem pertinet gubernatio totius vniuersi imputabat iniurias factas sibi sicut 2 cuilibet alteri: immo suas magis in quantum erant maiores. sic p3 Jo. 8. c. cum xps dixit. ego gloriam meam non quero: est qui querat 2 iudicet. q. d. ego non peto honorem pro me neqz curo si quis me in honoreauerit. 2 tamen alius est q respicit ad bec. s. p3 vt ibi d3. 2 ille iudicat. i. dēnat eos qui mibi honorem non reddiderint: 2 eos maxime qui mibi iniurias intulerint. **Dōm** ergo q alia est causa huius non expreſſionis de morte sua. Prima est qz ista xps dixit ad ostendendum q pharisei implerent mensuram patrum suorum occidendo pphetas 2 iustos sicut patres eozū fecerāt: 2 iō dixit. ego mitto ad vos prophetas 2 sapientes: 2 ex illis occidetis. si autem seipsos nominaret oporteret vocare seipsum iustum vel prophetam: qz alis non procederet argumentum siue probatio cōtra phariseos. xps tamen non laudabat se ore proprio vt se iustum aut sanctum vel prophetam vocaret. 2 ideo non debuit se nominare. **Secundo** qz si hoc diceret pharisei dicerent eum mentiri 2 alias iniurias 2 contumelias contra eum dicerēt. sicut dixit iterum Jo. 7. c. quid me queritis interficere: 2 responderunt. demonium habes quis te querit interficere: a fortiori ergo si nunc assereret se ab eis iniuste occidendū maiores contumelias ei dicerent: ideo non debuit dicere de seipso. **Tertio** ne impediret mortem suam. nam licet diceret hoc non impediēbat mortem discipulorum qz illud de longinquo erat: 2 mors illozū nō erat necessaria ad salutem nostram. mors autē xpi fuit necessaria ad nostram salutē 2 erat de proximo: qz bec dicta sunt die martis in hebdomada ramispalmarū. s. die tertio ante mortē suam vt ostensum est pcedenti. c. q. vltima. per tres autē dies facile erat cogitare super hoc 2 impedire mortem xpi ne verbū eius contra phariseos videretur verum: ideo non debuit de seipso dicere. **Quarto** qz l3 xps non posuit expresse de se: tamē implicite de eo intelliguntur ista verba: qz non dixit xps ista verba eo modo quo habentur hic. s. ecce ego mitto ad vos. sed dixit. propterea sapientia dei dixit: mittam ad vos prophetas 2 apostolos: 2 ex illis occidetis. sed nomine missozū 2 sapientia ipse quoqz intelligitur. nam ipse est sapientia mittens: 2 etiam ipse est missus: qz filius seipsum mittit sicut a patre 2 spiritus sancto mittit vt dicit Augustinus. 2. libro de trinitate: 2 magister 1. sententiarum distinctione. 1. s. nam ipse propheta potest vocari: qm ipse est propheta magnus qui surrexit qm visitauit o minus plebem suam. Lucę. 7. capi. ergo non fuit necesse de se exprimi. **Ad** primam rationem in oppositum dicendum qz vere implebant mensuram 2 excedebant occidendo ipsum: 2 tamen non decuit ipsum nominari qz sequebantur inconuenientia vt dictum est. 2 maxime qz ipso non expresse apparebat impleri mensuram. **Ad** scdōm dōm qz pena illa non solum venit pro occisione discipulorum xpi sed maxime pro eius occisione. 2 tamen nō debuit ipse nominari qz satis erat qz pprehenderetur in hac locutione. s. qz essent vnus de iustis pp cuius mortē veniebat ista pena iudeozum: immo pp ipsum maxime. **Ad** tertium dōm qz l3 clarius in eo pateret qz in alijs: tñ qz inconueniens erat qz ipse se nominaret non expresse se sed discipulos: qd satis erat exprimere.

Qui sunt isti prophete quos xps misit ad phariseos. Qd. 242. **Queretur** cum christus dicat. mitto ad vos prophetas qui sunt isti probete: quia non videtur prophete pertinere ad nouum testamentum sed ad vetus: vt dicitur supra. 1. c. s. omnes enim prophete 2 lex vsqz ad iohannem prophetauerunt. sed Joannes baptista mortuus fuit ante christum. ergo non fuerunt prophete in nouo testamēto: 2 sic christus non misit illos. **Dicendum** qz misit prophetas cū ipse illud asserat hic: 2 multos misit. Et potest vno modo intelligi qz apostoli 2 omnes discipuli quos christus misit erant prophete qz vocantur pphete illi ad quos fit sermo dei: 2 tñ ad oēs discipulos a xpo missos fiebat sermo dei non semel sed sepiissime potius qz ad oēs prophetas veteris testamenti. 2 p3 qz sup oēs credentes gerant tpe ascensionis christi venit spiritus sanctus in die pentecostes 2 loquebantur varijs linguis. Actu. 2. cap. 2. erant isti quasi centum 2 viginti Actu. 1. capi. 2 non solum tunc spiritus venit in eos: sed quodcumqz locuturi erant aliquid proximo veniebat spiritus sanctus tangens corda eozum: 2 obab illis quid loquerentur. s. 10. 2 Mar. 13. 2 Lucę. 2. 1. c. noli te cogitare

Rñ. ad. 2.
rōnem.
L
Dei eyn
uersū gu
bernare.

Rñ. alia
ad qñtū
qñtis
1. cā

2. cā.

3. cā.

Ad oēs
xpi fuit
ad salutē
nāz ne
cessaria.

b
4. cā.

Ad pñt
rōnez in
Jum.

Ad scdō
rōnē.

Ad tertū
rōnem.

2

Rñ. i. pñ
ad quā
rñr. q. d.
li. a. e.
Rñ. ad qñ
fictum. q.
1. sentent.

te cogitare quō rīdeatis: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. et reddet ibi cā. s. nō estis vos qui loquimini sed spīritus patris vestri qui loquit in vobis. ergo recte oēs isti prophete vocant. C Scdō possunt vocari oēs hi pphete a ratiōe prophetie stricte sumpta. solemus. n. prophetas vocare eos qui futura prēnūciant: ita aut apostoli et oēs xpī discipuli faciebant. naz futura gaudia annūciabant que oculus nō vidit neq; auris audiuit. 1. Corin. 2. c. et id qz tales nouitates futuras annūciabat Paulus. s. mortuorū resurrectionē admirati Atheniēsi. pphē vocabant eum nouorū demoniorū annūciatorē Act. 17. c. Sic dicit Hilarius sup Mat. s. apostolos pphetas vocat qui de futuroz reuelatione pphete sunt. Et Beda dicit. sepe aplica scriptura prophetas nō eos soluz qui futurā xpī incarnationē sed eos qui ventura celestis regni gaudia pphētice appellat. C Tertio pōt dici qz pphete vocant qui spālīter donum pphētie hēbant. naz vnum de donis spūssancti est pphētia vt p. 1. Corin. 12. c. et dabat illaz xps multis in nouo testō ita vt in ecclesia multi pphete essent. 1. Corin. 14. c. et ita hos dicebatur hic xps mittere. C Ad argumentū in oppositum. s. qz non erant pphete in nouo sed in veteri testamento dicitur late. j. q. sequenti.

Quō sapientes et scribe distinguuntur. Qd. 243.

Queretur cum xps dicat se mittere sapientes et scribas quō distinguunt: et qui erant isti sapientes et scribe. C Dicendum qz sapientes vocant a sapientia. est autē sapientia fm Aristo. 6. ethi. de altissimis: et est quasi virtus artis. vnde supremā vocant sapientiā. s. diuinā siue mathematicā. sed in sacra scriptura non accipit sic sapientiā: qz de tali sapientiā nō misit xps discipulos sapientes sed indoctos. nam idiote erant et sine lris Act. 4. c. et ideo mirabant iudei de eorū sermone et cōstantia. et. 1. Corin. 1. c. v. videte fratres vocationē vestraz: qz non multi sapientes fm carnez. i. sapientia que apud phos vocatur sapientia et est carnalis. i. mūdāna siue nālīter acq̄sita non erat in eis. C Est ergo accipiendū de alia sapientia: et solet accipi in sacra scriptura dupliciter. C Uno mō put est prudētia: et sic accipit in libro puerbioz. sic etiā in veteri testamēto vocantur sepe aliqui sapientes. i. prudentes: et p̄tinet tunc sapientiā ad intellectū practiciū. aliqñ accipit vt est aliqd p̄tinent ad intellectum speculatiū: et est sapientia cognitio diuinorū siue eternorū. et isto modo est donū spūssancti: et distinguat cōtra scientiā et prudentiam. nā scientiā ponitur ibi in lra. etiā ponitur spūs cōsiliū. et tñ cōsiliari et cōsiliū dare p̄tinet ad prudentiā. 6. ethi. potest autē accipi hic sapientia in aliquo istoz duorū modorū. primū aut tenet Hieron. hic dicens alios sapientes qui nouerint qñ debeāt proferre sermonē: sed scire pferendi sermonis tēpus ad prudentiam p̄tinet que est regula actionū. 6. ethi. Scdm tenet Hilarius sup Mat. dicens. sapientes vocari hic apostolos de xpī cognitione. i. qz xpm cognouerūt. et ista est cognitio de diuinis que ne mo cognoscit nisi cui reuelatū fuerit. C Scribe aut dicitur doctores legis: et est modus iste loquēdi iudaicus. nam sicut latini vocant sapientes: ita perse et chaldei magos vocant: greci vero phos: hebrei aut scribas: et qm inter iudeos nō erat alia peritiā nisi in lege dei vt dicit Deutero. 4. hec est sapientia vestra et intellectus coraz: populus. s. lex obtinuit cōsuetudo vt peritos in lege scribas vocemus: et ita trāsiuit iam in latinatīs cōsuetudinē qz cum peritos in alijs generibus dicimus eos sapientes appellamus. cum vero in lege peritos nō sapientes sed scribas appellamus. et hoc maxime in nouo testamēto: cuius modus locutionis venit ex fonte hebrei idiomatis. secus apud peritos in lris secularibus: qz non tenet istum modū locutionis. Et sic p. 3. qz euangeliste sepe vocant scribas et sepe doctores legis: et interdū vbi ponit vnus euangelista scribas: alius ponit doctores legis. nā Mattheus. 8. 9. dixit de scribis: et Lucas. 5. c. ponēs eandē narrationem dixit doctores legis. et ita xps dixit se mittere aliquos sapientes in diuinia cognoscendis: alios vero qui in lege moysi essent periti. et ita accipit Hieron. dicens. scribas in lege doctissimos. et Hilarius sup Mat. dicit qz vocant de legis intelligentia scribe.

Qui erant isti pphē sapientes et scribe de qbus xps loq. Qd. 244.

Queretur qui erant isti pphē sapientes et scribe. C Dicendum qz pōt accipi dupliciter. C Uno mō qz bona vel pfectiones diuerse notent in his noībus: tamē non erant date diuersis: sed iisdē erant qui vocabant pphete et sapientes et scribe. C Et hoc tenet Hilarius sup Mat. dicens. mitto ad vos pphetas sapientes et scribas. i. apostolos qui de futuroz reuelatione pphete dicunt: de xpī agnitione sapientes: de legis intelligentia scribe. et hoc videt satis rōnabile: qz apostoli xpī nō habebant vnicā istarū perfectionū sed oēs. C Alij dicunt qz

isti erant distincti. s. qz quidam erant pphete: alij sapientes: alij scribe. et hoc tenet Hieron. sup Mat. dicens. obserua iuxta apostolū scribentē ad Corin. varia dona esse discipulorū xpī alios prophetas qui ventura p̄dicent: alios sapientes qui nouerint qñ debeant proferre sermonem: alios scribas in lege doctissimos. C Dicendum qz hz vtrūqz teneri posset: magis tamē consonat veritati scdm. nā ex modo locutionis tam hic qz Luce. 11. c. videt significari distinctio personarū cum dicit. mitto pphetas sapientes et scribas. C Secūdo qz ista sunt dona varia et vana etiā distinctis psonis et nō omnia eis dē. sic patet. 1. Corin. 12. c. s. vnicuiqz datur manifestatio spūs ad vtilitatē: alijs datur sermo sapientie: alijs sermo scientie: alijs fides: alijs gratia sanitarū et. et sequit. omnia hec operat vnus et idē spīritus diuidens singulis prout vult. C Tertio p. 3. et efficacius qz non solū vana ista dona distinctis hominibus: imo necesse est manere istaz distinctio donorū et hominū ad cōseruationē ecclesie qz als non esset ecclesia. sic innuit ad Ephe. 4. c. s. vnicuiqz data est gratia fm mensuram donationis xpī. et sequit. ipse dedit quosdā quidem apostolos: quosdā quidem pphetas: alios euangelistas: alios autē pastores et doctores ad cōsumationē sanctorū in opus ministerij in edificationē corporis christi donec occurramus oēs in virum perfectū. in quo innuitur nō solum qz ista distinctio personarū et donorū atq; officiorū est in ecclesia: sed etiā qz durabit in ea vsq; ad cōsumationē seculi quādo cōsumabit ecclesia. et eandem rationē distinctionis ponit Apostolus. 1. Corin. 12. c. dicens qz illa distinctio donorū et administrationū erat necessaria in ecclesia ad constituendā eam: sicut est in corpore humano ad constitutionē suam necesse distinctio membrorū vt late ibi prosequit apostolus. sed christus dicens se missurū istos tetigit ministros ecclesie sue qui illam edificauerūt. ergo oportet qz intelligat de distinctis personis habētibus distincta dona que ecclesiam cōponebant: qz dicit ad Ephe. 4. c. qz ista distinctio apostolorū: prophetarū: euangelistarū: pastozū: et doctozū erat necessaria in opus ministerij ad cōsumationē sanctorū. i. ad hoc qz conuerterent ad christum omnes quorūqz futuri erant sancti.

C Etia apparet qz ista dona erant distincta in ecclesia intantū qz distinctio eorū fm personas faciebat turbationē quāda: nisi apostolus puidisset. 1. Corin. 14. c. vana regulam de illis qui habent gratiam linguarū si in ecclesia loquātur quō loquētur et quis interpretabit. etiam de pphētis quādo multi erāt simul in eadem ecclesia quis esset inter eos ordo loquēdi. s. pphete duo aut tres dicant et ceteri diiudicent: qz si alij reuelatū fuerit sedenti prior taceat et ita poterant esse distincte iste gratie. s. qz christus mitteret quosdā qui essent pphete solum. i. haberēt spīritum cognoscendi futura vel secreta cordiū: quia vim cognoscendi secreta cordiū habebant pphete qui erant in ecclesia. 1. Corin. 14. c. s. si autē omnes pphētent: intret autē quis infidelis aut idiota cōvincitur ab omnibus occulta cordis eius manifesta sunt. ergo manifestare poterant illi pphete que habebat quis in corde: alios autē mitteret qui essent solum sapientes. i. cognitionē habentes de diuinis: alios vero scribas. i. qui solum haberent cognitionem circa legem Moysi. et hoc tenendum est.

C Cum autē obijciat qz apostoli et discipuli christi non habebāt solum vnū donum istoz sed omnia. C Dici potest vno modo qz aliqui erant qui habebant omnia hec dona: sed in vno eorū habebant excellentiā et ab illo nominabant: et ita forte erat apostoli: alij autē erant qui vnum solum donū habebant. et ita christus distinguit hic viros per dona. C Secūdo pōt dici qz apostoli christi qui erant p̄cipui inter discipulos non habebant oia dona hec: sed vnum erat qd eis cōpetebat fm qd apostoli vocabantur. s. sapientes esse. Et patet hoc qz sapientia vocat cognitio diuinarū rerum. s. de christo et de omnibus que pertinebant ad nouum testamētū que sunt diuina et altissima: et sicut ista cognitio est de altissimis. i. de rebus ad deum p̄tinentibus: ita est per altissimā causam. s. per solum deum. ipse enim solus reuelat hec. sic dixit christus. 8. 11. c. ostēdit tibi pater rex celi et terre qz abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. s. apostolis de qbus ibi christus loquebat et erat ea cognitio dei: qz dicit ibi. nemo nouit patrē nisi filius et cui voluerit filius reuelare. sic etiam quādo Petrus cōfessus est Iesum esse filiū dei viui. dixit christus. beatus es Simon bariona qz caro et sanguis non reuelabit tibi. i. non reuelauit tibi aliquis homo qui vocat caro et sanguis. sed pater meus qui est in celis. in hac cognitione excedebant apostoli alios discipulos: iō in sapientia excedebant. et sic vocant hic sapientes. Et p. 3. qz sapientes dicantur hic apostoli et non alij: qz sicut hic dicit. mitto ad vos prophetas et

Hier. opio

Doc. rīfio ad quest. q. 1. rō 2. rō

3. rō

Unicuiqz data ē grā fm mēsurā donationis xpī.

B

Prophete ecclesie cognoscebāt secreta cordiū.

L

1. rīfio ad rōnem.

2. rīfio.

Quid sapientia sit.

Deus solus reuelat altissima.

In q apli alios discipulos excedebant.

D
Apli habebat
donu sapiē
tiea pphā
distictū.

E
Electio pau
li in aposto
latū qūo fa
cta est.

A
Agabus p
pheta.

E
Ad argū
supius factū
in q. pcedē
ti lra. a.

Rn. ad viz
rōnis.

Nota 3 ab
batē ioachi
z plurimos
alios q ap
plicat dicta
prophetaz
ad gesta bu
ius rēpōis
dicētes hā
pphetis eē
pnūciata.

Nic. z alio
rū rñ. ad q.
Ratio
Lōfutatio

Rñ. aliorū
ad questū.

Petitio
Rñho
1. rō
Lex christi
grā appel
latur.
2. rō

sapientes: ita dicitur Luc. 1. 1. c. sapientia dei mittet prophetas et apostolos. Et dicitur quod habebant istud donum distinctum apud ita quod non habebant alia: vel saltem raro aut non quasi ex officio. Quod per circa prophetiam. nam revelationes futurorum vel rerum absconditarum fiebant per prophetas et non per apostolos ut per Act. 1. 3. c. ubi dicitur quod erant in ecclesia que erat antiochie prophetes et doctores. et Act. 1. 1. c. dicitur quod supervenerunt a hierosolymis. id est ab ecclesia hierosolymensis prophetes antiochia: et surgens unus ex eis nomine Agabus significabat per spiritum magnam famem superenturam in universo orbe. et non solum hoc quod ad totum orbem et christianos pertinebat reuelavit prophetes ille et non alius apostolus: sed etiam ea que circa apostolos fieri debebant prenuñciabant alii et non apostoli neque reuelabant apostolis. Sic per de electione Pauli in apostolatū Act. 1. 3. c. nā dicitur quod erant in ecclesia antiochie prophetes et spiritus sanctus locutus est per illos dicens. separate mihi Paulū et Barnabam in opus in quo assumpsi eos. etiam que ventura erant circa Paulū apostolū nesciebat ipse Act. 20. c. 1. et nunc alligatus ego spiritu vado in hierosolam que ventura sunt mihi ignoras. agabus autem prophetes unus de christianis sciebat que erant Paulo ventura et determinate quidē. nam dicitur Act. 2. 1. c. venit prophetes quidam nomine Agabus: et cum venisset tulit zonam Pauli: et alligans sibi pedes et manus dixit. hec dicit spiritus sanctus: virum cuius zona hec est sic alligabunt iudei in hierosolam et tradent in manus gentium. et sic per quod apostoli non habebant donum prophetie sicut ut cōiter: sed alii erant qui prophetabant de rebus pertinentibus ad ecclesiam vel ad infideles: et etiam de statu ipsorum apostolorum. huius autem deus posset uni dare omnia dona sua non dabat sed dividebat illa: quia sic magis cedebat ad gloriam dei. Et hoc per nō dicitur ad argumentum factū. s. q. pcedenti quod non essent prophetes in nouo testamento sed in veteri. dicitur quod erant plures prophetes in nouo testamento in ecclesia primitiva quā in veteri testamento. nam tunc rari erant sicut dicitur. 1. Reg. 3. c. q. erat sermo domini preciosus. id est rarus quā reuelavit se samueli. et ps. 73. dicitur signa nostra non vidimus etiam prophetes non est. et quā prophete erant pauci erant simul: et tamen in ecclesia erant multi simul. nam in quavis ecclesia prophetes erant ut dicitur de prophetis ecclesie antiochie Act. 1. 3. c. de prophetis ecclesie hierosolam Act. 1. 2. c. et tot erant simul in eadem ecclesia: quia interdū se impediabant: nisi apostolus posuisset regulā quō loquerentur. 1. Cor. 14. c. Cum vero dicitur quod lex et prophetes omnes videntur ad Joānem prophetam pertinerent. dicitur quod non intelligitur quod post Joānem baptistā nullus prophetas esset: sed de illis prophetis accipitur qui aliquid scripserunt in veteri testamento. Et est sensus omnia que lex et prophetes predixerunt cōplentur tempore Joānis baptiste: quia tunc christus venit in quo omnia consummata sunt: et sic non extendebat lex neque prophetia scripta ad ulteriora tempora. non tamen negatur quin prophetes reuelantes futura postea fuerint: et istos misit christus. Sic dicit Beda quod scriptura non solum vocat prophetas eos qui futura christi incarnationē: sed etiam eos qui futura regni gaudia predicunt. et Hilarius super Mattheū dicit quod prophetes vocantur hic de futurorum revelatione.

Quomodo christus misit scribas in lege moysi: quia non docemur legem moysi. Qd. 245.

Queretur quomodo christus misit scribas. id est viros doctos in lege moysi: quia iam non docemur legem moysi sed christi. Aliqui dicunt quod vocantur hic scribe euangeliste a scribendo. s. quia scripserunt gesta christi. sic exponit Nicolaus. etiam apostolos scriptores epistolarum scribas vocat. Sed dicitur quod non stat: quia hoc est contra significationem vocabuli secundum usum veteris testamenti quod christus tenebat quia loquebatur iudeis: sed quicunque ibi scriba dicitur sapiens intelligitur: et sic accepit Hieronymus super Mattheum. dicens. alios scribas in lege doctissimos. Alii volunt scribas sapientes dicere sed non in veteri sed in nouo testamento siue euangelio. Sic dicit Origenes super Mattheum. scribe qui mittunt a christo sunt secundum euangelium quos et spiritus viuificat et littera non occidit: sicut littera legis quā sequentes in vanas superstitiones incurrunt. simplex autem euangelij narratio sufficit ad salutem: ideo quocumque accipias necesse est hic scribam pro sapiente et non pro scriptore accipi. Sed tunc cum scribas possumus vocare doctos in lege siue veteri siue noua: quos vocabimus scribas. Dicendum videtur quod vocemus scribas doctos in veteri lege. Primo quia quā dicimus legem in scriptura intelligimus de lege moysi. nam lex christi non proprie vocatur lex sed aliquid melius. s. gratia euangelij. sic dicitur Jo. 1. c. lex per moysen data est: gratia et veritas per Iesum christum facta est. Secundo quia christus loquebatur hic ad iudeos qui nullā aliam legem esse putabant. et cum diceret de sapientibus in lege statim acciperent pro lege sua. et ita intellexit Hieronymus. dicens. scribas in lege

doctissimos. Cum autem obijciat quod non docemur legem moysi. Dicendum quod verum est quod ex eo quod non obligati sumus ad seruandū eam non tenemur illā addiscere ad sequendū eam. sic per Act. 1. 5. c. ubi cōsiliū apostolorum denūciat nos absolutos ab obseruatione legalium abstulit simul nobis curas legendi publice libros moysi. sed dicitur quod moyses habet ab antiquo qui eum legant in synagogis ubi legitur per singula sabbata: nobis tamen est utilis valde lectio et eruditio in veteri testamento: non ad sequendū illas ceremonias sed ad cōvincendū iudeos ex scripturis suis et ad ostendendū Iesum esse christum. vñ et Paulus gloriatur se habuisse peritiā quinque librorum moysi ut colligitur. 1. Cor. 14. c. et christus allegabat sepe dicta scripture contra iudeos: et quia mittebat christus nunc predicatores ad cōuertendū iudeos: cōueniens fuit mittere peritos in lege qui cōfunderent iudeos ex scripturis suis. Et per hunc modū fuit se necessariū doctrine quia illū tenuit christus. nam quā surrexit et apparuit duobus discipulis eūtribus in Emmaus incipiens a moysi interpretabatur eis in omnibus scripturis que de ipso erant Lu. 24. c. et istum modū predicandi iudeis postea acceperunt apostoli. nam Petrus in prima predicatione publica in die pentecostes sic incepit: probans Iesum esse messiam ex auctoritatibus veteris legis: et eum occidendū: et resurrecturū: et effundendū esse spiritum sanctum: et incepit per prophetas omnes hoc probare Act. 2. et. 3. c. id est necessarij erant isti scribe. id est viri periti in lege moysi. Sed sciendū quod isti scribe non erant docti humano labore et assuetudine: sed deus docuerat eos infundendo legis peritiā. nam sicut alicui dat cognitionē futurorum: alij vero cognitionē diuinorum. id est eorum que ad christum et status legis noue pertinent: ita et dabit alicui peritiā legis moysi ut memoriter totū testamentū nouerit et optime illud interpretetur. Sic per de Petro qui litteras nesciebat. nam dicitur Act. 4. c. quod mirabantur iudei videntes Petri et Joānis cōstantiam cōperto quod idiote et sine litteris essent. ipse tamen predicabat sicut potissimus in veteri testamento Act. 2. et. 3. c. sic autem erant alij in ecclesia quibus solum dederat deus hoc donū ut haberent peritiā plenissimā veteris testamenti. et istos vocat hic christus scribas.

Quomodo Mattheus et Lucas in hoc discordant. Qd. 246.

Queretur quomodo discordant Mattheus et Lucas in hoc: quia hic dicitur. mitto ad vos prophetas et sapientes. et Lucas dicitur prophetas et apostolos. Aliqui dicunt quod non est discordia aliqua: quia christus totū dixit. s. prophetas: sapientes: et apostolos: et plurima alia: quos quedā tacuit Mattheus que expressit Lucas: alia vero cōtrario. De primo per ut de apostolis: quia Lucas expressit apostolos quos tacuit Mattheus: et Mattheus expressit scribas quos Lucas tacuit: neque aliquid loco illorum posuit. Alii dicunt quod non tacuit Mattheus apostolos: sed Lucas et Mattheus non vñ fuerunt eisdem vocabulis: quia Lucas dixit apostolos: Mattheus vero sapientes. Sed dicitur quod vtraque positio potest stare: et tamen verior est secunda. Primo quia ordo scripture id est apud vtrūque euangelistā hoc innuit. nam sicut dixit Mattheus prophetas et sapientes: ita dixit Lucas prophetas et apostolos. Secundo quia apostoli et sapientes idē sunt. nam sapientes vocamus eos qui habent cognitionē reuelatā diuinorum: nulli autem plenius eam quam apostoli habuerunt ut ostensum est. s. et recte cōuenit: quia sapientia est maximū inter dona spiritus sancti: ideo ab eo appellari debuerunt illi qui erant maximi status. s. apostoli. Tertio quia non est verisimile quod christus diceret iudeis. ego mitto ad vos apostolos. nam sub isto nomine non poterat loqui ad eos: quia apostoli nomen grecū est: quod iudei non intelligerent. etiam non sub significatione per alterā dictionē equiualentē. nam apostolus missus interpretatur. quid autem erat dicere. mitto ad vos missos nihil omnino: ideo non distinguit ibi apostolos ab alijs. Et si dicas quod apostolus non est nomen missionis vel actus sed potius nomen dignitatis. Dicendum quod verū est: quia christus cōgregatis omnibus discipulis suis elegit duodecim ex omnibus illis quos specialiter apostolos nominavit Luc. 6. c. et tamen ista dignitas et electio non erat nota iudeis: ideo non erat verisimile quod christus loqueretur eis per nomina quorum significata non intelligerent: ideo christus vocaret sapientes et non apostolos sicut expressit Mattheus. Sed tunc dicitur quod Lucas dixit apostolos cum christus non dixisset. Dicitur quod non dixit christus hoc nomen sed eandē sententiam. nam sapientes dixit. erant autem sapientes illi quos apostolos nominamus ut ostensum est. s. ideo cum non sequantur semper euangeliste verba christi ad litteram sed in sententia posuit Lucas apostolos: s. illos sub hoc nomine aut equiualentī christus non expressit. Sed dicitur quod christus expressit apostolos: quia huiusmodi sunt quod sapientes non intelligebant iudei hoc nomen ut dictū est. Dicendum quod ista ratio probat quod christus non debuisset nominare apostolos: quia loquebatur ad non intelligentes. Lucas tamen loquebatur intelligentibus. Lucas

Lucas enim tarde euangelium scripsit et non in hebreo sed in greco ut Hieronimus ait in prologo: et in libro de illustribus viris. erant autem fideles illi quibus scribebat et agnoscebant dignitatem apostolorum qui erant principes in ecclesia: ideo potuit eis apostolos nominare. Mattheus autem scripsit a principio ante omnes euangelistas et scripsit hebreis et in hebreo ut patet ex prologo Hieronimi super Mattheum. et hoc libro de illustribus viris. et quod apostoli nomine apostoli et dignitas nondum bene nota erant non videtur fuisse verbo apostolorum sed sapientes vocauit sicut Christus dixerat.

Quare prophetas ponunt ante sapientes hic.

247.

Queretur cum ponantur hic sapientes pro apostolis quare prophetas ponunt ante sapientes. Dicendum quod vere apostoli sunt maiores prophetas: quod non est in ecclesia aliquis maior status aut dignitas quam apostolatus. Quod patet ex electione Christi. nam ex omnibus discipulis suis duodecim solos elegit quos apostolos nominauit Luc. 6. ceteros vero septuaginta duos quos misit non vocauit apostolos sed discipulos Luc. 10. c. Secundo quod in ordine dignitatum ecclesiasticarum et partium ecclesie principatum positi sunt apostoli primi ad Ephe. 4. c. et ipse dedit quosdam quidem apostolos: alios prophetas: alios euangelistas: alios pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii. et ita ubique de apostolis fiat mentio ipsi debent precedere omnes alias dignitates. Sic dicit Beda super Lucam quod prophetas in nouo testamento sunt illi qui reuelant futura gaudia regni celestis. sed nequaquam credit hos in catalogo apostolorum preferendos. Dicendum quod hoc verum sit: tamen non debuit Christus nominare apostolos ante prophetas quia ipse non nominabat apostolos sub nomine apostolorum sed sub nomine sapientium. et tamen iudei non credebant aliquos sapientes maiores imo neque tante dignitatis quante erant prophetas qui habebant consortium diuini sermonis: ideo illos proposuit sapientibus. maxime quod iudei non intelligebant tunc per sapientes significari aliquem spalem gradum hominum qui apostoli dicerentur quorum esset aliqua dignitas. Mattheus vero Christum secutus est in narrando. maxime quod non nominauit apostolos sed sapientes: ideo conuenienter debuit ponere prophetas ante sapientes. Sed obijciat quid de Luca quia ipse apostolos expressit: et tamen posuit prophetas ante apostolos. Dicendum quod Lucas in quantum scripsit euangelium fuit potius fidelis enarrator gestorum et dictorum Christi quam dictator alicuius scripture: et quia ibi referebat verba Christi qui preposuit prophetas sapientibus siue apostolis ex causa dicta: ipse quoque preposuit volens potius tenere ordinem dicendi Christi quam ostendere differentiam dignitatis istorum mutando ordinem locutionis Christi. secus autem fuit de Paulo: quod ipse ad Ephe. 4. c. non enarrabat dicta aut facta alicuius cuius ordinem sequeretur sed dictabat sententiam propriam de statu ecclesie: ideo nominauit eas eo ordine quo se habent dignitates eius dicens. quosdam quidem apostolos: alios prophetas. et sic in omnibus scripturis ubique nominabantur apostoli predebant ad omnes alios. et iste erat modus scribendi qui scribebat ecclesia siue concilium generale viuientibus apostolis: in quibus scripturibus seruatur maxime ordo dignitatis ut patet Act. 15. c. f. apostoli et seniores fratres his qui sunt antiochie et syrie et cilicie fratribus et gentibus salutem. et ita in omnibus alijs obseruabant.

Diuersitas Matthei et Lucæ quod potest conciliari.

248.

Queretur de diuersitate que est inter Mattheum et Lucam quantum ad hec verba. ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas. et quod concordent. Dicendum quod discordant in tribus. Primum est quod Mattheus dicit. ego mitto ad vos: Lucas dicit. propterea sapientia dei dicit. mitto ad illos prophetas. Secundum est quod Mattheus dicit. mitto prophetas et sapientes: Lucas vero dicit prophetas et apostolos. Tertium est quia Mattheus posuit tres. scilicet prophetas sapientes et scribas: Lucas vero posuit duos. scilicet prophetas et apostolos solum. Quantum ad primum dubium est quid illos dixerit Christus: an quod dicit Mattheus vel quod dicit Lucas: vel forte utrumque. Dicendum quod non potest utrumque dictum esse quod istam sententiam semel Christus dicit iudeis. non potest autem eadem sententia sub una platione diuerso modo accipi sub uno. nam repugnant isti modi. scilicet quod concipiatur in prima persona sicut fecit Mattheus: et quod in tertia sicut Lucas concepit. Sed dicendum quod Christus sic concepit eam sicut Lucas dicit et non sicut dicit hic Mattheus. non enim dicit. ecce ego mitto ad vos. sed propterea sapientia dei dicit. mitto ad eos. Et ratio est quod si in prima persona dixerit sicut ponit Mattheus esset periculum: quod videretur se apte dicere deus: cum autem dicit. sapientia dei dicit mitto ad vos. videtur loqui de alio qui non est ipse: et tunc non videtur esse periculum ut dictum est. Sed dicitur quod Mattheus dicit. ecce ego mit

to ad vos cum Christus non dixerit sic. Ceterum quod Mattheus et ceteri scriptores sacri sequuntur Christi dicta non semper quo ad verba sed quantum ad sententiam: et quod eadem sententia est in verbis Lucæ et Matthei et ambo secuti sunt sententiam Christi non differt quod non eisdem verbis videri fuerint. nam sepe hoc accidit quod euangeliste eandem rem et dictum Christi scribunt et non eisdem verbis vel modis concipiendi. in presenti veritas est quod Christus dicit ista verba et de seipso. scilicet quod ipse mittebat illos. quod aperte posuit Mattheus dicens. ecce ego mitto ad vos. Lucas vero posuit quod de se loqueretur quasi de altero. scilicet propterea sapientia dei dicit. mitto ad vos prophetas. sapientia autem dei est Christus qui est sapientia a patre genita. et ita ostendit. Lozin. 1. c. Christum dei sapientiam dei virtutem. ideo idem est dicere ego mitto ad vos. vel. sapientia dei dicit mitto ad vos.

Queretur quantum ad secundam discordiam. scilicet quod Mattheus dicit mitto prophetas et sapientes. Lucas vero dicit prophetas et apostolos. Dicendum quod sapientes et apostoli idem sunt: et quod est hoc verum: et quare sic ponit declaratum est. Tertia discordia erat quod Mattheus posuit tres: Lucas vero posuit duos. scilicet prophetas et apostolos. Dicendum quod necesse est dici utrumque esse dictum a Christo. et ratio est quod aliquis euangelista taceat aliquid de dictis vel factis Christi non est inconueniens. Quod autem aliquid dicat ultra ea que Christus fecit vel dicit inconueniens est quod falsum dicit: sed falsitas non est recipienda in sacra scriptura: ideo necesse est quod quicquid aliud euangelista dixerit a Christo dictum esse dixerit Christus: siue per eadem verba siue solus in eadem sententia. et tamen Mattheus ponit tres nominatos. scilicet prophetas: sapientes: scribas. ideo necesse est asseri quod Christus istos tres nominauerit per ista vel per alia verba equiualentia. Quod autem Lucas solum duos expresserit non est inconueniens: quod manifestum est quod gesta Christi omnes quattuor euangeliste narraret: quidam latius quidam decuratiore dicitur: cum Marcus multo breuior alijs tribus fuerit: Lucas ergo tacuit hic scribas. id est peritos in lege moysi quos Mattheus expressit.

Qui fuerint occisi vel crucifixi: qui flagellati de his quos Christus misit.

Questio. 250.

Queretur cum Christus dixerit de istis a se missis ex illis occidetis et crucifigetis ex illis flagellabitur: qui fuerint occisi vel crucifixi qui flagellati. Dicunt quidam quod occisus fuit Stephanus: Petrus crucifixus est. alij autem discipuli flagellati sunt. Sic dicit Hieronimus super Mattheum. scilicet ex quibus lapidatus est Stephanus: Paulus occisus: Petrus crucifixus. flagellati in actibus apostolorum discipuli. et ita etiam ponit Nicolaus. Sed videtur dicendum quod non stat. Primo quod Christus loquebatur iudeis dicens. ecce ego mitto ad vos prophetas et ex illis occidetis. et tamen constat quod non fecerunt iudei hec quod non occiderunt iudei Paulum neque crucifixerunt Petrum sed Romani: quia in vrbis Rome sub Nerone eodem iubente ambo occisi sunt vario tamen genere mortis.

Secundo patet quod Christus deducebat hoc ad phariseos qui implerent mensuram patrum suorum occidendo prophetas sicut et illi: et tamen in eis quos gentiles occidebant non implebant iudei mensuram patrum suorum. ergo non loquitur hic Christus de illis qui a gentilibus occisi et crucifixi sunt: sed de illis qui crucifigerentur a iudeis. Alij autem dicunt quod ista flagellatio intelligitur de flagellatione qua scribe veteris testamenti detrahendo veritati flagellare dicunt scribas noui testamenti. Sic dicit Origenes super Mattheum. scribe autem legis scribas noui testamenti adhuc per detractionem flagellant in synagogis suis: sed et heretici qui sunt spirituales pharisei lingua suis christianos flagellant et persequuntur de ciuitate in ciuitatem: interdum corporaliter: interdum spiritualiter. Sed dicendum quod iste sensus est metaphoricus. Christus autem de vera occisione et flagellatione loquitur: ideo non est ad propositum. Dicendum est autem quod verum est quod iudei aliquos de Christi discipulis occiderunt crucifigendo: alios vero de ciuitate in ciuitate expulerunt. De occisis patet ut in Stephano quem lapidauerunt Act. 7. c. etiam Paulus et Barnabas sepe lapidati sunt ut patet Act. 14. et. 2. Lozin. 1. c. non occisi fuerunt. De flagellatione autem dicit Hieronimus. flagellati sunt discipuli in actibus apostolorum: et Nicolaus idem tenet quod flagellati sunt Paulus et Syllas Act. 16. c. et Paulus dicit. ter virgis cesus sum. 2. Lozin. 1. c. Sed dicendum quod non stat: quod hi Paulus et Syllas flagellati fuerint Act. 16. c. non tamen a iudeis sed potius a gentilibus: cum dicat ibidem quod accusauerunt Paulum et Syllam homines ciuitatis illius dicentes. hi homines conturbant ciuitatem nostram cum sint iudei et annunciant morem quem non licet nobis suscipere. Quod autem Paulus dicit se ter virgis celsum. 2. Loz. 1. c. non fuit factum a iudeis sed a gentilibus. Iterum autem iudei flagellare voluerunt Paulum et astrinxerunt eum locis: sed cum dixerit se boiem Romanum recesserunt qui torturi erant eum Act. 22. c.

Risio

249.

Quo est reconcilianda scilicet diuersitas Matthei et Lucæ. Rñ. ad questionem quoniam dubium de tertia diuersitate.

Risio

2.

Rñ. ad questionem. Hieronimus.

Conclusio 1. rō

2. rō

Aliorum rñ. ad questionem

Conclusio B

Doc. risio ad questionem. quoad occisionem.

Hieronimus et Nicolaus. quoad flagellationem. Conclusio

Doc. rñso
quo ad fla
gellationē.

De crucifi
xione disci
puloꝝ xp̄i.

De electioe
de ciuitate
in ciuitate
discipuloꝝ
xp̄i.

Nōnulloꝝ
rñ. ad qñtū
qñis.

Lōfutatō

Doc. rñso
ad queñ. q.
Synagoga
duplīciter
sumit.
1. mō
2. mō

Predica
tio xp̄i 5 to
rā iudeoꝝ
intentioneꝝ
erat.
Xps dixit
flagellatio
nē in syna
gogis fieri.

Et tñ salteꝝ dicendū q̄ Paulus a iudeis flagellatus est sepe. i. quinquies. 2. Corin. 1. i. c. f. quinquies a iudeis quadragenas vna minus accepi. De alijs quoq̄ discipulis oīm est q̄ multi flagellati fuerunt l3 expresse non legat: q̄ occiso Stephano Act. 7. c. facta est psecutio magna in die illa in ecclesia que erat hierosolymis: ita vt oēs dispergerent per iudeam 7 samariā Act. 8. c. in tali autē persecutione credendū est q̄ aliqui flagellarent 7 aliqui forte occiderentur. De crucifixione dicendū q̄ non inuenit in sacra scriptura aliquis de discipulis xp̄i crucifixus. De Petro autē planum est q̄ nō fuerit a iudeis crucifixus sed a Romanis. Sed dicendū q̄ Simon chananæus apostolus crucifixus est in Hierusalē cum esset ep̄s Hierusalē tēpore traiani imperatoris vt ait Hiero. in lib. de illustribus viris. 7 ita potest iste dici crucifixus a iudeis: l3 atticus cōsularis Romanus eum crucifixerit qui erat pfectus iudee. sicut xps dicif a iudeis crucifixus l3 pilatus qui erat gentilis eum ad mortē crucis dānauerit. etiā cum iste modus mortis. s. per crucifixionē ita cōmunis esset apud iudeos q̄ tñ xps q̄ duo latrones simul crucifixi fuerunt: verisimile erat q̄ aliq̄s de discipulis xp̄i qui a iudeis occisi sunt crucifigerent. De electione de ciuitate in ciuitate persequendo planū erat. Nam etiā viuentē xpo cum mitteret illos ad predicandū hoc fieret. vnde ait eis. si persecuti vos fuerint in ciuitate vna fugite ad aliā. s. 10. c. 7 dabat eis doctrinā: q̄ si non expellerent de ciuitate vel non admitterent exirent de ciuitate 7 excuterent puluerē pedum. e. c. hoc sepe accidit. nā Paulus 7 Barnabas quia repulsi fuerāt a iudeis de terra iudee conuersi fuerant ad gentes Act. 13. c. 7 postea cum inter gentes pdicarent in quibusdā ciuitatibus in quibus erant iudei: ipsi cōcitabant persecutionē contra Paulū 7 Barnabam 7 fugabant eos de ciuitatibus Act. 13. et. 14. c.

Quare xps dixit. 7 flagellabit in synagogis vñs. Qd. 25 1. Queretur quare dixit xps. 7 flagellabit in synagogis vestris. Aliqui dicūt q̄ in synagogis flagellant discipulos xp̄i: quoniam periti iudeoꝝ in suis synagogis detrahunt nobis maledicētes doctrine nostre. Sic dicit Ori genes. f. scribe aut legis scribas noui testamēti ad huc per detractionē flagellant in synagogis suis. Sed dicendū vt dictum est pcedenti. q̄ hoc est metaphoricū flagellatio autē 7 occisio de qbus xps dixit vere erant 7 ad litterā. Dicendū ergo q̄ vere in synagogis suis eos flagellabant: sed synagoga accipitur duplīciter. Vno mō pro domo orationis in quā cōueniebant iudei diebus sabbatoꝝ 7 alijs festiuitatibus 7 orabant ibi 7 audiebant lectionē liboꝝ Moysi 7 pphetarū Act. 13. et. 15. c. 7 vocatur illa domus synagoga. i. cōgregatio q̄ ibi cōgregabant iudei. Alio mō accipitur synagoga. i. cōgregatio hominū vel cōsiliū vbicūq̄ sit. 7 vtroq̄ modo poterat intelligi q̄ flagellabantur discipuli in synagogis. s. in domibus orationis. 7 hoc q̄ forte ibi pdicabant xpm de quo scandalizabant iudei. 1. Corin. 1. c. f. nos pdicamus xpm crucifixū: iudeis quidē scandalū. ideo ibi volebant eos punire ne rursus talia predicare auderēt: 7 flagellabant in synagogis. i. in cōgregationibus iudeoꝝ. 7 hoc q̄ predicatio xp̄i erat cōtra totam intentionē iudeoꝝ: 7 videbatur esse publicū preiudiciū xpm predicari puniebant predicationē de consensu totius populi 7 corā toto populo. 7 hoc erat in synagogis flagellare. Sed melius videt q̄ accipiat pro omnibus orationis cum dicat in synagogis vestris. Causa autē quare dixit flagellationē fieri in synagogis fuit ad distinctionē occisionis 7 crucifixionis de qbus vixerat: q̄ ille nō poterat fieri in synagogis sed extra loca fiebant. Sic p3 de xpo. nam crucifixus fuit extra urbem Hierusalē ad Hebrē. 13. c. 7 Jo. 19. sic etiā quādo Stephanū lapidare voluerunt eiecerūt eum de urbe Act. 7. c. f. 7 efficientes eum extra ciuitatē lapidabant. similiter quoq̄ cum christū occidere vellent semel nazarenū eduxerūt eum de ciuitate ducentes in montē quēdam Luc. 4. c. f. eiecerunt illū extra ciuitatē 7 duxerūt vsq̄ ad superciliū montis. flagellatio autē ex qua non sequebat moꝝ poterat fieri vbicūq̄. maxime q̄ apud iudeos nō poterat quidā vno textu accipere nisi trigintanoue flagella: vel saltē non excedere quadragenariū numerū Deute. 24. c. 7 ita dicit Paulus se a iudeis accepisse quinquies quadragenas minus vna. 7 flagella ista accipiebat q̄ corā iudice Deu. 24. f. sin autē eum qui peccauit dignū viderint plagis psterneat 7 corā se facient verberari: pro mensura delicti erit plagarum modus: ita vt quadragenariū numerus non excedat. 7 subdit causa. s. ne sede laceratus obeat frater tuus aī oculos tuos. ergo flagellatio fiebat publice videntibus iudicibus 7 in loco iudicij 7 non extra urbem. sic 7 in synagoga fieret flagellatio si quis ibi

videret delinquere vt pdicando nomē xp̄i. 7 sic occisio 7 crucifixio nō dicebant fieri in synagogis: flagellatio autē fiebat in eis. Quo est vep qd dicit. vt veniat sup vos oīs sanguis. Qd. 25 2.

Queretur quō est verus qd dicit. s. vt veniat sup vos omnis sanguis iustus qui effusus est sup terram. in quo innuit q̄ pro occisione discipuloꝝ xp̄i veniret sup iudeos oīs sanguis iustus quicūq̄ effusus est. qd videt incōueniens. Dicendū q̄ sanguis iustus dicit venire sup iudeos. i. pena pro effuso sanguine. nam sanguis nō potest venire sup aliquem ex quo effusus est. q. d. vos patiemini penā pro omnibus iustis qui occisi sunt ac si occidissetis eos. Et iste modus loquēdi bebraicus. sic enim dixerūt iudei. j. 27. c. f. sanguis eius super nos 7 sup filios nostros. si aliqua ventura est. sic etiā dixit dauid 2. Re. 1. c. ad adolescentē amalechitē quem occidi iussit. sanguis tuus sit sup caput tuū: os enim tuum locutus est cōtra te dicens. ego interfeci xpm dñi. i. pena pro effusione sanguinis tui non veniat sup alium nisi sup te q̄ tu meruisti hoc loquēdo cōtra te ipsum. 7 hoc apparet magis ex modo loquēdi Luc. 11. c. cū dicit vt inquirat sanguis oīm pphetarū qui effusus est a generatione ista: ita vobis dico requirere ab hac generatione: sed requirere sanguinē ab aliquo est punire ipsum pro peccato occisionis. 7 ista requisitio est q̄ si quis occidit alium occidet ipse. sicut dixit Christus petro. j. 26. c. oīs qui gladio pcusserit gladio peribit. 7 Gene. 9. c. sanguinē enim animarū vestrarū requiram de manu cunctarū bestiarū: 7 de manu hominis 7 fratris eius requiram animā hominis: quicūq̄ effuderit humanū sanguinē effundet sanguis illius. S; dicit quō Mattheus dixit vt veniat sup vos oīs sanguis. Lucas autē dixit vt requirat sanguis. Dicendū q̄ sensus idē est. i. q̄ fiat vindicta in illis pro effusione sanguinis. 7 hoc xps voluit. Euangeliste tamē cōceperunt eandem sententiā: sed non eodē modo. vñ vnus apertius dixit q̄ alius. imo dicendū q̄ ad spiritū sanctū pertinuit q̄ inspiraret euāgelistis q̄ non eisdē verbis sententiā easdē pferrent: quia maior esset suspitio q̄ non veritati instabant sed cōspirauerant vt idē oīno dicerent. 7 etiā in testibus non est bona suspitio cum oīno eadē verba dicunt. magis enī suspitio caret cum eandē oīno sententiā non eisdē verbis proferunt.

Quo dixit Mattheus. vt veniat sup vos oīs sanguis iustus: 7 Luc. dixit requirat sanguis oīm pphetarū. Qd. 25 3.

Queretur quō dixit Mattheus. vt veniat super vos omnis sanguis iustus: 7 Lucas dixit requiratur sanguis omnium prophetarū qui effusus est. Dicendū q̄ omnis sanguis iustus intelligit. i. sanguis omnium iustoz per bypallagē. nam sanguis neq̄ est iustus neq̄ iniustus. Sed dubium est an sanguis omnium iustoz requirendus esset de manu iudeoꝝ vel solum sanguis prophetarū: cum Lucas dicat. sanguis omnium prophetarū. Dicendū q̄ nō solum sanguis pphetarum sed etiā omnium iustoz erat requirendus de manu iudeoꝝ. Et patet q̄ Mattheus dicit sanguinē omnium iustoz venturū super iudeos. ergo necesse est hoc verū esse. Sed si dicat q̄ sanguis prophetarū solum requirere de manu iudeoꝝ non requiritur sanguis omnium iustoz. ergo non requirere solus sanguis prophetarū. Ad dictum Lucē pōt vno modo dici q̄ etiam si Lucas dixerit de solis pphetis non est incōueniens cū non addiderit q̄ solus sanguis illorum requireret. 7 hoc non impedit quin sanguis omnium iustoz requiratur: q̄ qui ponit qd parū est nō negat qd maius est. Secūdo potest dici q̄ equalia ponunt Mattheus 7 Lucas: sed id qd dicit Mattheus sanguinē omnium iustoz. dicit Lucas. sanguinē omnium prophetarū. 7 hoc quia accipit large. pphetas nō solum pro illis qui futura prediunt: sed etiā pro alijs per quos vel ad quos deus aliquo modo loquitur. omnes autē iusti sunt huiusmodi: q̄ id qd loquitur a deo est cum nō dicant nisi qd rectū est 7 a deo inspiratū. imo 7 aliquādo scriptura accipit pphetas pro iusto. sic patet Gen. 20. c. cum dixit deus ad abimelech regem gerare. nūc igitur redde vxorem viro suo q̄ ppheta est 7 orabit pro te 7 viues. 7 ita innuitur ibi q̄ oratio quā faceret Abraam pro abimelech exaudiretur q̄ erat Abraam ppheta. 7 tamē esse pphetam nō est causa vt exaudiat oratio: q̄ aliqui pphete sunt mali 7 deus non exaudit eos. sicut erat de balaam Numeri. 22. et. 24. c. sed causa exauditionis videt esse iustitia orantis Joā. 9. c. f. scimus quia deus peccatores non exaudit: sed si quis cultor eius est hūc exaudit. ergo cum Abraam audiendus esset: videt q̄ ideo audiretur quia erat iustus 7 deo acceptus: sed vocatur ibi ppheta: ergo ppheta pro iusto accipitur. 7 ista est veritas. s. q̄ Lucas posuerit pphetas pro iustis.

Quo

Quo dicit de abel q fuerit iustus.

254.

Queretur

quo dicit de abel q fuerit iustus. Dicendum q xps innuit q sanguis effusus oium iustoz regendus erat de pbariseis: qz pimus inter iustos qui occisus est iniuste fuit abel dicitur de sanguine iusti abel: qz ideo no dicit absolute a sanguine abel sed a sanguine abel iusti: qz als no pcederet ro. nam si dubitaret an iustus esset diceret q no erat incipienda ab illo coputatio. De abel aut planu est q fuit filius ade z frater cain: qz no legimus alium pcpue viru iustum z cuius sanguis effusus sit. sed hec oia concurrere debent ad hoc q ab illo incipiat coputatio. De primo pz qz si non esset iustus no pertineret ad pns: cum solu sanguis iustoz requiratur. Ita xps dicit a sanguine abel iusti. De scdo pz: qz si moreret morte naturali non esset ad ppositu: cum agat de sanguine effuso qui regitur. Tertiu etia additur. s. qz ppinquus esset principio seculi. z hoc necessariu est: qz xps videt ponere duos iustos maxime distantes tpe: cum dicat a sanguine iusti abel vsq ad sanguine zacharie. maxime qz Luc. 11. magis aperit cum dicit. vt requiratur sanguis oimiu pphetaru qui effusus est a constitutione mundi. nemo ppinquior fuit de iustis qui occiderent qz abel principio seculi cum fuerit filius ade z de primis filiis Gen. 4. c. Sic dicit Hiero. sup Mat. f. de abel quide nulla est ambiguitas qn is sit que cain frater suus occidit: iustus aut non solu ex domini nunc sententia sed ex Gen. testimonio coprobatur vbi accepta eius a deo narrantur munera.

Quis fuerit iste zacharias de quo hic.

255.

Queretur

cum dicat vsq ad sanguine zacharie qz fuerit iste zacharias. Dicendum q aliqui volunt istum fuisse zacharia pphetu qui ponit penultimus inter pphetas minores. Et ad hoc primu adiuuat: qz iste ppheta fuit z iustus. hic aut agitur de occisione pphetaru. Scdm est qz couenit nomen patris: qz dicitur hic. filij barachie. z ita vocat ille Sacha. 1. c. f. Factu est verbu dni ad zacharia filium barachie filiu addo. Sed dicendum q no videt fuisse iste zacharias. Primo quia zacharias ppheta non legitur occisus neq aliqua historia nostra aut iudeoz hoc tradit: z tñ rem tam graue exercita circa illu sanctum pphetu potissime de quo xps dixerit no est verisimile ab oibus fuisse pmissam. Scdo qz dicitur occisus inter templum z altare. z tñ tpe huius zacharie non erat templum constructum: sed tunc inchoatu est. s. pphetatibus eo z aggeo ppheta vt colligitur ex. 1. lib. Eudre. De hoc dicit Hiero. sup Mat. f. querimus autem quis sit iste zacharias filius barachie qz multos legimus zacharias: z ne libera nobis tribueret erroris facultas additu est que occidistis inter templum z altare. alij zacharia filium barachie dicunt qui in duodecim pphetis vndecimus est patrisq in eo nomen consentit: sed vbi occisus sit inter templum z altare scriptura non loquit. marie cu ipibus eius vir ruine templi fuerint. Alij dicunt qz iste zacharias fuit pater Joannis baptiste z occisus est a iudeis inter templum z altare cum esset sacerdos. z hoc vt quida dicunt qz voluit Mariam virginem dniam nostram post partum ponere in templo in loco virginu. Sic dicit Origenes sup Mat. theu. f. venit aut ad nos quedam traditio talis quasi sit aliq locus in templo vbi virginibus quide licet adorare deu: experte aut ibozu virile non pmittebant in eo consistere: Maria aut postq genuit saluatore ingrediens ad orandum stetit in illo virginum loco: pphibentibus aut eis qui nouerant eam iam filiu genuisse zacharias dicit: qm digna est virginu loco cui sit adhibere virgo. ergo quasi manifestissime aduersus legem agent occiderunt euz inter templum z altare viri generationis illius. z sic veru est verbum xpi qd dicit ad psentes que occidistis. Hoc aut bz aliqua adiuuata. Primu qz ille zacharias sacerdos erat Luc. 1. c. z sic poterat occidi inter templum z altare manendo ibi. Secudu qz res ipsa couenit. s. cum dicat xps illu occisum inter templum z altare. vnde videt qz quasi tñ cum Maria defendebat in loco suo occisus fuerit: locus aut in quo sedebant mulieres virginis ad orandu non longe erat a templo z altari. Tertiu qz adiuuabat ad hoc tps. s. qz fuit hoc tepozibus illoz iam nato xpo: z ex modo loquendi videt constituisse duos iustos maxime a se distantes tepore. vnum a principio seculi. i. abel. alteru ergo posturus erat tepore ipsoz vt sic oiu iustoz pteritoz sanguis ab eis videret exquiri: qd no fieret si iste zacharias multo ante fuisset occisus. Quartu qz videt saluare id qd dicit in littera. quem occidistis. z tamē si esset alius zacharias multo ante occisus non potuisset occidi ab istis qz non viuerent tunc. z hoc tangit ibi Origenes spaliter. Sed dicendum qz hoc no est verisimile neq illud recipit Hiero. sup Mat. dicens. hoc tamē qz

de scripturis no habet auctoritate: eadem facilitate cotemnitur qua probat. Maxime qz multa dicuntur hic que non sunt verisimilia. Primu qz mater xpi post partum nec in templum ad sedendum inter virginis iret. na hoc vilo mo est verisimile. naz dato qz esset virgo sicut vere erat no ascriberet sibi hunc honore: cu sciret no credi tunc ab aliquo de iudeis: z esset scandalu occasio si ipsa prefatu locum acciperet. in oibus tamē alijs tenebat humilitate z vitabat scandalu: cum z xps iura sua perdi pmitteret soluendo tributū cum esset filius regis vt non scandalizaret potentes. s. 17. c. maxime qz Maria ab oibus argueret tanqz infipiens si hoc faceret. na cum scirent eam peperisse: etia si virginem se pbare vellet ex consideratione matronaru nemo crederet neq saltē aduertere vellet tanqz rem absurdā. maxime quia scimus in alijs eam seruasse legē vt de abstinentia iuxta dies mēstruate Luc. 2. c. z tamē purificatio ista fiebat vbi psupponebatur imundicia aliqua vt pz Leui. 12. de ista purificatione. z tamē in virgine non fuit aliqua imundicia in conceptu neq in partu: ideo pprie non erat purificanda. z tamē noluit de hoc cotendere sed potius seruauit ceremonias purificationis Luc. 2. c. Tertium qz cu virgo dnā nostra dirigeret in oibus actibus suis a spiritu sancto maxime postq xpm cōcepit: non est verisimile qz ipsa prestaret occasionē ad mortē zacharie tam inutiliter cu no legamus inde aliquā vtilitatem secutā. Quarto quia dato qz ipsa sedisset in loco virginu: non erat verisimile qz occideretur zacharias dicens debere eam ibi esse: qz non erat aliqd qd dictum statim obligaret ad mortē. nam non erat blasphemia. sed videt qz cotemneret vt omens si hoc assereret: z eo inuito cogeretur Maria locū ipsum dimittere. Sed aliqui fortificant hoc dicentes q zacharias occisus est quia dixit illaz peperisse z virginē esse: z peperisse regē messiam. z hoc audito turbati euz occiderunt. Sic dicit Grego. nisenus. f. quida dicit q zacharias pater Joannis spiritu pphetico cōsciens mysteriū virginis in tacte dei genitricis nequaquē sequestrauit eam a loco templi virginibus deputato: volens ostendere qz in potestate conditoris oimiu erat nonum ortum ostendere qui enixe vigore celibatus non auferret. erat autē hic locus medius inter altare z edem in quo erat altare eneū situm: vbi eum ppter hoc occiderunt: cum audirent etiā regē mundi venturū dispensatiue metu subiectionis aggrediunt cum qui attestabat ortum ipsius mactantes sacerdotē in templo. Sed neq istud est verisimile: qz si ppter illud occidissent zacharia magis tenuissent Mariā z filiū eius vt illum occiderent qz illū qui eum annūciabat. sicut herodes conatus est occidere xpm inter infantes. s. 2. c. Quintu est qz etia si predicta vera essent xps tamē non dixisset de hac re: quia hoc erat laudare seipsum z matrē suam: z no videbat sibi fides adhibenda quasi ppriam cam ageret dicēdo peccasse illos qui matrem suam eiecissent de loco virginu z occidissent defensores eius. Quid aut dictū istud verisimilitudines habeat. s. quattuor que supra posite sunt no faciunt rem credibilem: qz omnia adiuuata non sufficiunt ad reddendū narrationē verisimilem si aliqd vnum sit qd verisimilitudinē tollat. nam z fabule quecuqz aliquas verisimilitudines habent qz als nemo eas libenter audiret: z tanto plures verisimilitudines quāto maiori ingenio formate sunt. Alij dicunt istum esse zacharia patrem Joannis baptiste: sed ob aliam cam occisum. s. qz abscondit Joānem quādo occidebant infantes ab herode. Sic dicit doctor grecus. Alij autē aliam cam dicunt esse interitus zacharie. cum autē occiderentur infantes magnus Joānes cu coetaneis suis occidēdus erat: sed Elisabeth eripiens filiū de medio cedis petiuit eremū: vnde cum satellites herodis Elisabeth z puerū non inuenirent cōuerterunt iram in zacharia occidentes ipsum ministrantē in templo. Sed dicendum qz etiā hoc non est verisimile. Primo quia herodes no fecit occidi infantes in tota terra iudeoz sed solum in bethleē in finibus eius. s. 2. c. terra autē in qua zacharias habitabat non erat Bethleē sed montanea iudee vt patet Luc. 1. c. nam illuc iuit Maria cum festinatione quādo iuit ad Elisabeth que iam ceperat: z ita ibi non occiderentur infantes: z cōsequenter non quereret Joānes ad mortē. Secudu qz herodes solum volebat occidere pueros de tribu iuda: quia ille quem timebat futurū regem z iam natum credebāt esse: erat de tribu iuda sicut sapientes asseruerant. s. 2. c. de Joāne aut constabat qz erat de tribu leui. naz pater suus sacerdos erat z mater sua de filiabus aaron Luc. 1. c. ergo neq Joānes quereret ad mortē: neq occideret zacharias pater eius tanqz occultas Joāne. Quid ergo vbi iste zacharias fuerit ille sacerdos magni filius ioiade magni sacerdotis que iudei occiderunt. s. ioas rex iude

1. rō

2. rō

3. rō

4. rō

Nonnullor
confirmatio.

Confutatio

E

5. rō

Aliorū rñ.
ad questū
Alia opio.

Confutatio
1. rō

2. rō

Doc. rñso
ad questū.

Obiectio

1. rō

2. rō

3. rō

Rñso

Ad. 1. rōes

1. mō

Ad. 1. rōes

2. mō

5

Ad scōam
rōnem.

Ad. 3. rōes

21

Nonnullor
ad questū
Lōfutatio

1. rō

2. rō

3. rō

4. rō

B

occidit eum. 2. Paralipo. 24. c. 7 consonat dicto xpi. s. inter tem-
plum 7 altare. Sic et tenet Piero. sup Mat. dicens. alij volunt
istum esse zachariam qui occisus sit a ioas rege iude inter tēplum
7 altare. i. in atrio tēpli. Sed obijciunt 5 hoc. Primo qz dō.
hic zacharie filij barachie. 7 tamē ille nō fuit filius barachie sed
ioiade sacerdotis magni. 2. Paral. 24. c. Scdō qz dō. quē occi-
distis. 7 loquit xps ad istos qui nūc erant: 7 tñ illi non occide-
rant illuz zachariā: qz plures q̄ sexcenti anni fluxerant a morte
eius vsqz ad tēpus xpi. Tercio qz xps videt ponere hic duos
iustos maxime distantes tēpore: cum dicat regrendū sanguine
oium iustoz qui effusus est a cōstitutione mūdi a sanguine abel
iusti vsqz ad sanguinē zacharie. 7 tñ si ille sit zacharias non vi-
stant maxime cum post eū multi iusti occisi fuerint: ideo dicunt
fuisse alium tpe xpi. Dicendū qz ista nō obstant. Ad primum
pōt dici vno mō qz ille zacharias erat filius ioiade: 7 illud erat
nomen ppriū. hic aut vocat barachias 7 nō est nomen pprium
sed appellatiuū 7 interpretat bñdictus a dño: qd ei attribuit qz
fuit ille ioiada sanctus vir. Scdō pōt dici 7 melius qz bara-
chias sit nomen ppriū 7 vocet ille barachias: neqz obstat qz vo-
cetur ioiada qz erat binomius sicut 7 multi alij inter iudeos: vt
iacob vocabat iacob 7 israhel: 7 esau vocabat esau 7 edō 7 seyr
vt colligit Beñ. 2. 5. c. 7 ad hoc adiuvat qz aliud est euangelij qd
vocat nazarenorū qd ecclesia non recipit: 7 ibi dō zacharie filij
ioiade. vbi nos dicimus filij barachie. Sic dicit Hierony. super
Mat. s. sed obseruandū qz ille zacharias non sit filius barachie
sed filius ioiade sacerdotis: sed barachias in lingua nostra be-
nedictus dñi dicit: 7 ioiade iustitia bebreo noie demonstrat. in
euangelio vero quo vtunt nazareni pro filio barachie filij io-
iade scriptum inuenimus. Ad scōm oīm qz nō est sensus qz
ille pōne que nunc xpm loquentē audiebant occidissent zacha-
riam: sed dō. quē occidistis. loquens ad eos tanqz ad populū vel
gentē. eadē aut gens erat ista nunc 7 qñ occiderūt zachariam: qz
manet idē ppls 7 eadē ciuitas vel gens per successionē multozū
tempoz in quātum nunqz definit esse: sicut manet idē homo nu-
mero a principio vite vsqz ad finē l3 in eo fiant multe alteratio-
nes. ita ergo gens iudeoz vna 7 eadē erat nūc 7 a principio sui
cum postq̄ cepit esse nunqz defisset: 7 iō sicut figs demonstratis
iudeis qui erant tpe xpi diceret. ista gens occidit zachariā filij
barachie siue ioiade esset vera ppositio: ita cōuertendo locutio-
nem in secūda psona. s. vos occidistis zachariā: erat vera ppositio.
7 sic verū erat qz isti occiderunt barachie filium l3 fluxissent
plures q̄ sexcenti anni a morte eius. Ad tertium dicēdum qz
christus ponit duos iustos maxime inter se distantes vt capiat
omnes alios intermedios. 7 tamē ista instantia nō erat fm tem-
pus sed fm aliquid aliud vt dicitur. j. 2. 5. 9. q.

Ad. 3. rōes
An quando dō qz requirer de iudeis sanguis abel: accipiat
abel exclusiue vel inclusiue. Qd. 256.

Queretur quō pōt stare qz requirat de iudeis sanguis
abel. nā dō regrendus sanguis oium iustoz
a sanguine iusti abel. iudei nāqz nullā culpā in hoc habuerūt qz
non effuderūt illū. Aliqui dicūt qz accipit abel exclusiue. s. qz
post sanguinē abel sanguis oium requirit a iudeis: non tñ san-
guis abel. 7 tunc ablatū est incōueniens. Sed dicendū qz nō
stat. sed est necesse etiā sanguinē abel regri. Primo qz si exclu-
siue acciperet non videret aliqua cā quare abel noiares potius
q̄ alig alius. Scdō qz nō est satis verisile: qz nemo sic expo-
nit. cum. n. oēs exponentes locū hunc aliquā difficultatē in hoc
fecerit nemo de eis qui vident aliqd esse hunc sensum posuit: l3
ista argumētatio nō sit efficax. Tercio qz vñ necesse esse inci-
pi hoc ab abel ita qz ipse includat: qz Luc. 11. c. dō. vt regrat a
generatione ista sanguis oium ppbetarū qui effusus est a cōsti-
tutione mūdi: a sanguine iusti abel. sed si ponat abel exclusiue nō
requirit sanguis oium ppbetarū ab origine mūdi: qz saltē san-
guis abel qui erat de his manet nō requisitus cū fuerit post cōsti-
tutionē mūdi. ergo necesse est accipi inclusiue. Quarto qz nisi
accipiat l3a inclusiue erit falsum qd dō: qz motiū eoz qui dñt
teneri exclusiue est qz abel non p̄tinet ad pgeniem iudeoz: ideo
nullo mō pena pro effusione sanguinis illius pōt venire in eos:
7 tñ si ita arguat sequit qz nullius iusti sanguis regret a gene-
ratione ista nisi illoz qui occisi sunt postq̄ cepit esse pgenies iu-
deoz vel noiarū: 7 tñ iudei non noiant vsqz post Abrahā. 7 marie
vsqz post Jacob. ergo nō solū sanguis abel non regret a iudeis:
sed et si alig alij fuerūt iusti occisi ante Jacob nō regret sanguis
eoz a iudeis. ḡ non est verū qz a sanguine abel requirit sanguis
oium iustoz de manu iudeoz: siue teneat abel exclusiue siue in-
clusiue: cū multi alij iusti 7 ppbete occisi fuerint: quozū sanguis

non regrit de manu iudeoz. 7 istud est argumentū necessariū: iō
oīm qz abel tenet inclusiue. s. qz et sanguis abel regrit. Sed
quō requirat sanguis abel est dubiū. Aliqui dicūt qz requirit
sanguis abel qz abel fuit occisus a suo fratre cain per inuidiā:
7 iudei at heredes fuerūt cain: qz ita xpm 7 discipulos eius per
inuidiā occiderunt sicut cain occidit abel. Sic dicit Theopbi. s.
ostendit autē dñs iudeos heredes malicie cain ex eo qz subdit a
sanguine iusti abel. Scdō oīm qz hoc nō stat: qz hoc mō si in
aliquo alto delicto imitarent iudei aliquas gentes alias punire
tur pro peccatis illis gentiū illarū: sicut et puniunt pro sanguine
abel effuso a cain qz imitati sunt cain in occisione xpi. l3 hoc est
incōueniens: qz hoc mō iudei illi punirent pro peccatis omniū
hoiū cū in aliquo peccato imitarent alios hoies. 7 hoc nemo
cōcederet. Ideo dicēdum qz alio mō dicit requiri sanguis abel
de manu iudeoz vt dicitur sequenti. q. et. q. 2. 60.

Queretur quare dō. a sanguine iusti abel vsqz ad sanguinē
zacharie. nā de abel nō est irrōnabile eo qz ipse
est primus iustus qui occisus est: sed de zacharia non vñ cā esse:
qz post eū multi fuerūt occisi inter iudeos: imo vñ qz non cōue-
niat intēioni xpi: qz ipse vult sanguinē oium iustozū requiri de
manu iudeoz: sed multi iusti occisi fuerūt post illū: ideo etiā san-
guis illoz regrendus erat. Aliqui aut dñt ex hoc qz non fuit
iste zacharias ab antiquo occisus: sed zacharias p̄ Joānis bap-
tiste qz tpe xpi occisus esset vt tactū est. s. q. 2. 5. 5. Scdō oīm qz
illud falsum est vt pbatū est ibidem. Etia dato qz verū esset non
tollēt hoc incōueniens: qz et post mortē illius alij occisi fuerūt:
sicut innocentes 7 alij. Scdō 7 efficacius qz xps inducit hoc
ad ostendendū qz multuz culpabiles essent iudei occidendo eos
quos ipse mitteret: 7 pp occisionē illoz veniret sup iudeos san-
guis oium ppbetarū 7 iustoz antiquoz. ḡ a fortiori veniret sup
eos sanguis xpi 7 discipuloz suoz quos occideret. 7 ita hoc mō
nō sufficeret et si poneret zacharias p̄ Joānis baptiste. Alij
autē dñt aliam cām tam de abel qz de zacharia vt Origenes sup
Mat. s. zacharias interpretat memoria dei. oīs ḡ qui memoriā dei
dispere festinat in eis quos scandalizat zacharie sanguines vñ
effundere. filij barachie: qz per bñdictionē dei memores sumus
dei: ab impijs et memoria interficit dei qñ tēplū dei a lasciuia
corruptū: 7 altare eius per negligentia orationū sordidatū sor-
didat. abel aut luctus interpretat. qui ḡ nō recipit qd scriptum
est bti qui lugent: sanguinē effundit abel. Sed oīm qz h non
prodest: qz ista sunt moralr vel allegorice dicta: 7 nō p̄tinet ad
sensum scripture quē ingrimus: 7 quē xps intellexit dicendo l3.
Alij ergo dñt qz positi fuerūt isti duo nō ad notandū ois-
tiam fm tps: sed ad ostendendū oīs occisoz fm additionē 7 sta-
tum. abel. n. fuit pastor 7 rusticus: zacharias fuit summus sacer-
dos. 7 sunt isti status maxime distantes: vt sit sensus qz sanguis
oium martyriū cuiuscūqz status vcturus erat sup iudeos: cū in-
ter istos duos status sint oēs alij quasi medij. Sic dicit Beda. s.
quare igit a sanguine iusti abel qui primū martyriū passus est
mirū nō est. sed quare vsqz ad sanguinē zacharie querendus est
7 cū multi post eū vsqz ad natiuitatē xpi: 7 ipso mor nato inno-
centes pempti sint. nisi forte qz abel pastor ouiu: 7 zacharias sa-
cerdos fuit: 7 hic in cāpo ille in atrio templi necatus est: vñ vsqz
gradus martyres 7 laici. s. 7 altaris officio micipati sub eoz in-
timant vocabulo. 7 istā solutionē tenet Nicolaus. Scdō oīm
qz nō satisfacit totalr: qz si solū distinctio gradū in hoc signaret
potuerat xps alios noiare adhuc minoris meriti q̄ abel qui nō
tantū laudat in scriptura: 7 tñ noiauit illum spāliter. Scdō
qz aliquo mō xps vult signare principij tps a quo incipit cōpu-
tari sanguis iustoz qui regrendus erat de manu iudeoz: cum vi-
cat Luc. 10. c. vt requirat a generatione ista sanguis omniū iu-
stozū qui effusus est a cōstitutione mundi a sanguine abel. ḡ non
ponit ad solum statū ostendendū. s. quia pastor 7 rusticus erat.
Dicendū qz in his duobus l3 prima facie videat notari ois-
tia tēporis. s. a sanguine iusti abel vsqz ad sanguinē zacharie: tñ
non signat solum tēpus: qz tunc sequerent incōuenientia. s. po-
sita. s. ga etiā post zachariā alij fuerūt occisi a iudeis quozū
sanguis eis imputat. Etia dicēdum qz quicūqz noiares post
zachariam nō poterat cōuenienter significari terminus vsqz ad
quē requireret sanguis iustoz de manu iudeoz: qz illo dato 7
occiso si postea iudei aliquē iustum occiderent nō imputaretur
eis sanguis illius. quod falsum est. 7 tamē quolibet occiso pote-
rant aliquē alium occidere. ergo non poterat eis poni terminus
vsqz ad quem imputaretur sanguis: sed a parte ante bene pote-
rat signari a quo inciperet imputatio sanguinis: quia aliquis
fuit

fuit primus cuius sanguis pertinet ad iudeos quantum ad culpam vel penam cum ista effusio non fuerit ab eterno. **C** Dicendum quod xps duo voluit hic signare. Unum est tempus imputationis. Aliud est distantia in culpa. Quantum ad eorum mortem quorum sanguis requiritur primus notat a parte ante et non a parte post cum ait. a sanguine iusti abel. nam ante abel nemo fuit cuius sanguis imputetur iudeis imo nullus fuit occisus. sed non est zacharias ultimus cuius sanguis imputatur: et propter hoc ex industria factum est ut ille qui poneretur ultimus occisus esset multo tempore ante xpm ut sic crederetur quod non finiret ibi imputatio de qua xps loquebatur: cum post eum multi occisi essent imo multiplices qui prius. quod non intelligeret si poneretur aliquis qui tempore xpi occisus esset: quia verisimiliter crederetur quod usque ad illum et non amplius voluisset xps sentire. **C** Secundum est ostia culpam: et istud precipue intendit. scilicet quod deus requirit a iudeis sanguinem omnium iustorum eorum in quorum occisionibus habuerunt magnam culpam. et hoc est valde ad propositum. scilicet quod deus nihil remitteret iudeis: sed tam maximam quam minimam culpam ab eis exigeret et in eis puniret. et hoc concordat modo loquendi xpi. scilicet. 18. c. ubi dicitur exigi rationem ab eo qui relapsus est in debitum per ingratitude nem usque ad novissimum quadrantem: ita et iudei multos occiderunt prophetas et iustos et deus eos sustinuerat: nunc quia novissime gravius peccaverunt occidendo eum et discipulos eius punit in eis omnes culpas preteritas a maxima usque ad minimam. Et hoc convenienter notat in his duobus. i. abel et zacharia. nam nemo erat in cuius morte de iustis minoris culpam possent habere iudei quam abel: quia iste maxime distabat a progenie sua et a tempore suo: nemo erat in cuius morte maioris culpam possent habere iudei ex conditione actus quam zacharias eo quod ipse erat summus sacerdos: et ita erat pastor totius populi. Etiam quia nemo magis appropinquabat ad deum quam summus sacerdos: et ideo huic mandabat deus magis cauere a contaminationibus quam ceteris hominibus. **L**evi. 2. 1. c. Etiam quod gravius erat quia quasi in presentia dei eum occiderunt. scilicet inter templum et altare. Et quod ista fuerit intentio xpi patet quia expressit. quem occidistis inter templum et altare. quod. ex illo fuit culpa vestra maxima. non fuit autem alius in quo omnes iste difficultates occurrerint et gravitates: ideo recte ponitur occisio zacharie pro maxima culpa particulari occisionis. **Q**uod verum est quantum ad preteritos eo tempore. nam magis peccaverunt postea occidendo xpm et discipulos eius. Et hoc tenet Chrysostomus. in omelia dicens. zacharie fecit mentionem quoniam duplex presumptio fuit in eius occisione. non enim solus in sanctum hominem facta est: sed et in loco sacro. et ista est vera intentio christi quare hos duos potius quam alios nominavit.

C Quomodo est verum quod christus dixit. scilicet quod requireret de manu iudeorum sanguis omnium iustorum etc. **Q**uod. 258.

Queretur quomodo est verum aut iustum quod xps dixit. scilicet quod requireret de manu iudeorum sanguis omnium iustorum qui effusus est a constitutione mundi. nam multi iusti occisi sunt quos iudei non occiderunt. ergo sanguis illos non regeret de manibus iudeorum. **C** Aliqui dicunt quod debet intelligi per hyperbolem. scilicet sanguis omnium iustorum. i. multorum: quia similis modus loquendi est sepe in scriptura ut illud Beati. 4. 1. c. omnes provincie veniebant in egyptum ut emerent escas. et tamen manifestum est quod non poterant illuc ire omnes provincie: et si irent non sufficeret eis egyptus ad devorandum unam diem. et illud psalmi. 64. 1. ois caro ad te veniet. sed ad deum non venit ois caro sed multi homines. **C** Sed dicendum quod non stat. **P**rimo quia si daretur locus cuiuslibet dicendi figurata locutione esse verbi ipse. voluerit peribit tota fides scripture: quia non manebit aliqua propositio veritas: ideo nunquam debet concedi aliqua locutio esse figurata: maxime per hyperbolem nisi expresse constet. scilicet quod aliter non possit salvuari: et tamen cum potest salvuari veritas sine figura non est concedendum esse figuram. **C** Secundo et efficacius quia ponitur hic terminus quod ostendit propositionem debere manere in viribus suis. scilicet quod omnis sanguis iustorum qui est effusus a constitutione mundi a sanguine iusti abel usque ad sanguinem zacharie. ergo omnium intermediorum iustorum sanguis eo modo quo illi ponuntur extreme requireret de manibus iudeorum. nam si ois. i. multus poneretur nihil plus erat ponere terminos quam non ponere: ideo non est hoc verum. **C** Alii dicunt quod est hoc verum de illis iustis et prophetis quos isti occiderunt ad quos xps loquebatur: et tunc non est inconueniens quod veniret super eos sanguis omnium iustorum. **C** Sed idem quod non stat. **P**rimo quia dicitur Luc. 1. 1. c. sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi. sed isti non erant tunc. ergo et super istos venturus erat sanguis illorum quos non occiderant. **S**ecundo quia dicitur a sanguine iusti abel. et sic sanguis abel venturus erat super istos: sed isti non occiderant abel. Etiam quia dicitur usque ad sanguinem zacharie: sed neque illum occiderant: quia multo ante xpm fuerat occisus. ideo omnium et etiam sanguis illorum quos non occiderant

veniebat super eos. **C** Sed dicendum quod quidam prophetete et iusti occisi fuerant a iudeis hoc tempore vel alio: alii vero a gentilibus. **D**e primis est omnium quod sanguis omnium illorum veniebat super iudeos qui erant illo tempore: etiam si illi iusti occisi fuissent tempore abrahe vel noe. et hoc modo intelligitur quod dicitur a sanguine iusti abel usque ad sanguinem zacharie. scilicet omnium intermediorum sanguis quorum occisio pertinet ad iudeos. **D**e secundis dicendum quod nullo modo sanguis illorum petebatur de manu iudeorum etiam si effusus esset viventibus istis iudeis ad quos nunc christus loquebatur: cum nulla sit causa quare pro his punirentur.

C Quomodo sanguis omnium iustorum qui ab origine seculi a gente iudeorum occisi erant veniret super generationem istam quod illos non occidit. **Q**uod. 259

Sed queretur quomodo sanguis omnium iustorum qui ab origine seculi a gente iudeorum occisi erant veniret

super generationem istam: quia pene debet tenere suos actores: et tamen isti non occiderant omnes illos. ergo non debebant puniri pro illis. **S**ecundo quia deus dixit Ezech. 18. c. aia que peccaverit ipsa morietur: et filius non portabit iniquitatem patris: neque pater iniquitatem filii. ergo a fortiori non portabit peccata patrum et illorum qui precesserunt per decem vel undecim generationes de quibus nulla ad nos noticia pervenit. **T**ertio quia expressit deus vetuit hoc Deus. 2. 4. c. 1. non occiderunt patres pro filiis neque filii pro patribus: sed unusquisque pro peccato suo morietur. et ita dicitur. 2. Paral. 25. c. q. Amasias rex iuda occidit servos suos qui occiderant patrem suum: sed filios eorum non occidit: quia scriptum est in lege moysi. non occident filii pro patribus. **C** Alii dicunt quod solus puniebatur occisores pro sanguine effuso. scilicet quilibet pro peccato suo. **L**um autem dicitur quod venient mala omnia super generationes istam. dicitur accipiendum de tota generatione malorum qui una generatione faciunt per similitudinem in vitio: et ideo tota illa generatio punietur et quilibet in ea pro peccato suo. **S**ic dicitur glo. super generationem istam: non hos tamen presentes dicit sed omnem generationem precedentem et futuram: quia omnes una civitas sunt et unum corpus diaboli. **I**dem aliquo modo tenet Hieronymus super Mattheum. dicens. regula vero scripturarum est duas generationes bonorum et malorum nosse. de generatione bonorum dicitur. generatio rectorum benediceat. de malis vero in presenti loco. generatio viperarum. ergo isti qui filia sicut cain et ioas et apostolos gesserunt de una generatione esse referunt. scilicet omnes de generatione malorum. **I**dem dicit Beda super Lucam. scilicet queritur quomodo sanguis omnium iustorum prophetarum atque iustorum ab una iudeorum generatione regatur: cum multi sanctorum siue ante incarnationem siue post ab aliis sunt nationibus intercepti. sed mos est scripturarum duas sepe generationes hominum bonorum et malorum computare. **C** Sed idem quod hoc non stat. **P**rimo quia sic intelligendo nihil faceret ista scriptura ad propositum christi. hoc enim ideo isti dixerunt ut quilibet puniri solus ponerent pro delictis que fecit et sanguinem quem fudit: quo dato super istos non esset venturus nisi sanguis illorum quos ipsi occiderent. et tunc superuacuum esset dici quod veniret super generationem istam sanguis omnium iustorum: quia idem esset dici ac si diceretur si aliquos occideritis puniemini presentibus: et quilibet punietur pro peccato suo. sed hoc est contra intentionem christi: quia ipse dixit quod occiderent prophetas et sapientes et scribas quos ipse ad eos mitteret: et propter hoc veniret super eos sanguis omnium prophetarum qui effusus fuerat a constitutione mundi. **C** Secundo patet quia ad certificandum rem istam que dura videretur addidit xps confirmationem quasi per modum iuramenti. scilicet amen dico vobis venient omnia hec super generationem istam. ergo aliquid plus notat hic quam quod quilibet puniretur pro peccato suo. **C** Tertio patet quia efficacius quia impossibile est stare scriptam christi secundum intentionem istorum. nam isti volunt quod super quolibet malum veniat pena mali sui: et volunt omnes malos tam presentes quam preteritos esse una generatione ut dicitur glo. et tunc manifestum est quod cum multi de malis qui occiderant prophetas mortui essent quam xps loquebatur: hec ipsa mala que illi meruerant pro effusione sanguinis: vel iam venerant super eos: vel nunquam ventura erant: et tamen xps dixit quod totus sanguis qui effusus erat a constitutione mundi venturus erat super generationem istam. ergo super malos viuentes vel saltem futuros ventura erant illa mala: et ita aliquis sanguis veniret super malos aliquos quem ipsi non effudissent sicut ponit xps de sanguine abel et zacharie. manifestum est quod occisores istorum erant mortui: et non poterat venire sanguis super eos: sed venturus erat adhuc super aliquos malos ut xps dicit. ergo pena peccati venit super aliquem qui non commisit peccatum. et ita per distinctionem duarum generationum. scilicet malorum et bonorum non potest verificari littera ista. **C** Quarto quia tenentes istam positionem mouent ut vitent quoddam inconueniens quod putant sequi ex scriptura: et non sequitur. et hoc quia dicitur quod veniet super iudeos sanguis omnium iustorum et prophetarum qui effusus est a constitutione mundi. unde intelligunt non solum christum innuere de sanguine effuso a iudeis sed etiam

Doc. rñ. rñ. ad qñtū. q. De primis.

De scdis.

Rñes in 3. rñ.

1. rñ

2. rñ

3. rñ Prima non nullorum rñ. ad qñtū. q. Rñis illorum ad instā tiam 3 eos facta.

Hiero. inia

Bede opio

B

2. rñ

3. rñ

2. rñ

3. rñ

2. rñ

3. rñ

4. rñ

Bede snia

2. alioz rñ.
ad qñtū. q.

D

Lbry. snia.

3. Lbryfo.
rñfo.Lofutatio
prime pos-
tionis.
1. rō

2. rō

3. rō

De no dat
bis penā p
eodē pctō.
Docto. sniaGeneratio
quō in scri-
ptura acci-
pitur.

a gentilibus. et hoc putant incōueniens: et ideo volunt sic euitare illud. Patet hoc ex verbis Bede: dicit. n. queritur quō sanguis oīum pphetarū atq; iustoz ab vna generatione iudeoz requiratur: cum multi sanctorū siue ante incarnationē siue post ab alijs sint nationibus interempti. et ita incōueniens putat esse de illis quos gentiles occiderūt. Sed istud incōueniens nō sequitur: qz xps non intendit qz sanguis oīum iustoz quotquot in toto orbe occisi sunt requiratur de manu iudeoz: sed solū sanguis ille pphetarū et iustoz qui a principio orbis a iudeis quocūq; tpe effusus fuerit vt dictū est pce. q. Alij dñt qz intelligit qz sanguis oīum pphetarū venturus sup istos iudeos qui tunc viuebant: qz si cut bonū qd merebant accipientes nunc xpm qñ venit fuit ma ius oībus bonis que antiqui meruerūt: et iō oīa bona antiquoz sup eos veniebant: ita qui xpm repulerūt grauius peccauerunt qz oēs antiqui: et oīa mala pteritorū maloz sup eos venire vident. Sic dicit Lbryfo. sup Mat. sicut. n. oīa bona que in singulis generationibus a cōstitutione mundi oēs sancti merebantur illis nouissimis sunt donata qui receperūt xpm: sic oīa mala que in singulis generationibus a cōstitutione mundi pati meruerunt oēs iniqui sup nouissimos iudeos venerūt: qz xpm repulerunt. Alij volunt qz sit solum cōparatio. s. qz sicut tota generatio antiquoz non potuit mereri tantū bonū quātum datum est eis qui xpm receperūt: ita cum paruo labore: ita oīa scelera antiquoz occidendo quotquot pphetas et sanctos occiderūt fuerūt minora qz sola occisio xpi: et ita venit super occisores xpi totus sanguis oīum occisoz a principio orbis: qz maior pena pro illa sola occisione qz pro oībus peccatis pteritis debebat. Sic dicit Lbryfo. vbi. s. aut ita. sicut oīs iustitia precedentū sanctorū tantū mereri non potuit quātum gratie datum est hoībus in xpo: sic oīum peccata impioz tantum mereri mali nō potuerunt quātū venit sup iudeos vt talia paterent qualia passi sunt a Romanis. et sic postmodū omnes generationes eoz vsq; in seculum piserent a deo et ludibrium fierent gentibus vniuersis. quid enim peius pōt fieri qz filiū cum humilitate et misericordia venientē nō suscipere sed tali modo interficere. Sed dicendum qz adhuc neutra istarū positionum satisfacit. De prima patet qz aut intentio illius est qz peccatū iudeoz tam graue fuit qz omnia peccata antiquoz nō fuerunt tam graua: et ita qz pena maior venit sup istam generationē pro isto peccato qz super antiquos pro oībus peccatis: aut qz pro isto peccato occisionis christi et discipulorū eius veniret sup iudeos istos oīa mala que antiqui meruerant pro peccatis pprijs. Accipiendo primo mō non videt satisfacere littere: qz hoc nihil est nisi qz veniret sup generationē istam malū qd merebant: et illud erat magnum: et videt esse valde extortus modus exponēdi et trabendi litteram extra intentionē christi et significationē vocabulorū: cum ipse dicat quasi aliqd magnum venturū esse sanguinē oīum iustoz super istos iudeos. et ista expositio non vult qz sanguis alicuius de precedentibus occisis veniat sup istos: sed solū aliqd tam graue quātum fuit pena debita pro toto sanguine iustoz effuso. et tñ littera scripture nunq; est trabenda extra suā significationem si fm eam exponi pōt. Si autē accipiatur secundus sensus manent oēs difficultates que in principio allegant. s. quō super iudeos istos veniret pena pro illis peccatis que ipsi non cōmiserunt. qd videt iniustissimū. Item qz aut antiqui qui occiderūt iustos et pphetas habuerūt penam pro delictis illis aut nō. Si dicas qz non habuerūt fallum est. nā qui occidit Abel. s. Cain ab alio occisus est vt colligit Gen. 4. c. f. a lamech: et qui occidit zachariā. s. rex Joas occisus fuit a seruis suis. 4. Re. 12. c. et. 2. Paral. 24. et. 25. c. Item qz nō erat possibile qz manerent tales peccato res oīno impuniti: sed necesse erat qz aut ipsi seipsos punirent penitendo: aut deus eos puniret mala cōtra eos mittēdo: quia alio repugnaret ordinatissime diuine pudentie. Si autē oēs qz illi pro suis culpis puniti sunt et rursus puniendi erant nūc iudei pro illis delictis videt esse iniustus: qz deus nō iudicat bis in id ipsum. i. non dat bis penā pro eodē peccato. Sed dicēdū qz vera intentio xpi est qz oīa mala ista. i. sanguis oīum iustoz veniret super generationē istam. i. sup istos qui nunc viuebat vel natebant: qz vna generatio dicit tēpus quo vnus homo viuere pōt: et omnes cōcurrentes tēpore illo faciunt vnā generationem. Et iste modus est accipiendi generationē sepe in scriptura. sic patet Gen. 6. c. f. Noe fuit vir iustus in generationibus suis. i. inter hoīes qui fuerūt tēpore suo. Sic etiā Ecclesiastici. 44. c. f. laudamus parētes nostros viros gloriosos in generatiōe sua. i. quilibet eoz fuit gloriosus et famulus tēpore suo. 7. e. c. dñ. oēs hi in generationibus gentis sue gloriā adepti sunt. i. in tēporibus

suis inter gentem suam habuerunt bonorē. et sequit expositio. s. in diebus suis habent in laudibus. quasi idē sit dicere in diebus suis et in generationibus suis. erat ergo vna generatio iudeoz quā xps ostendebat dicens generationē istam tota illa gēs que tunc erat et que tunc nascebatur. et verū est qz super generationē istam venerunt oīa mala que pdixit. nā pena pro sanguine oīum iustoz fuit destructio vrbis Hierusalē ita vt non maneret lapis super lapidē: et populus iudeoz defineret esse populus. s. dispergerent inter gentes: et vbiq; vt miserī seruiret sub tributo et op probrio: et hoc factū est tpe generationis: qz quadraginta duobus annis postqz dictū fuit factum est. Qd p3 qz xps locutus fuit hec eo anno quo occisus fuit: sed a xpi passione vsq; ad delectionem iudeoz capta Hierusalē per Romanos fuerunt anni quadraginta duo vt ex historijs colligit. ergo illi qui tunc viuebant poterāt videre illā destructionē: et sic sup eos veniret illa mala: et hoc erat venire sup generationē illam. Qz aut ista sit pena quā xps pdixit apparet ex sequētibz. nam o3. j. ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. et magis hoc aperit Luce. 19. c. cum o3 qz fleuit xps sup Hierusalē dicens. non relinquent in te lapidem super lapidē: eo qz non cognoueris tēpus visitationis tue. Sed tunc dicēdū qz oīa ista mala venerunt sup generationem istā non solū pro occisione xpi et discipulorū eius: sed et pro sanguine oīum iustoz et pphetarū quos occiderant a principio mundi vsq; nūc. et hoc est qz occisis discipulis xpi veniret sanguis oīum iustoz et pphetarū sup istam generationē. i. nunc pro oībus peccatis pteritis puniret que fecerūt a principio mundi. Sed tunc obijciat qz isti nō effuderant sanguinē iustoz et pphetarū pteritorū: ideo non debebant puniri pro illoz sanguine. Dicendū qz isti nō puniunt nisi pro peccatis proprijs. vnde pro sanguine istoz pphetarū et iustoz qui fuerūt a principio mundi puniunt isti qz ipsi eos occiderūt. Pro quo sciēdū qz xps nō loquit hic ad istos iudeos vt erant particulares hoīes: sed vt erant populus Hierusalē vel potius gens iudeoz: et qz gens iudeoz non erat nouiter ex tūc sed ex principio mundi: ideo potuerūt peccare ex principio mundi. Et p3 vtrūq; Primū qz loqueret ad eos sicut ad populū vel gentē: et non sicut ad priuatas psonas. s. qz o3. s. in lra. vsq; ad sanguinē zacharie filij Barachie que occidit inter tēplum et altare. et ita dicit istos occidisse illū. sed manifestū est qz nemo istoz neq; paui illoz erant tunc: qz plures qz sexcenti anni fluxerant inter mortē zacharie et istud verbum xpi. ergo loquit ad eos vt ad gentē quādam. Scdm p3. s. qz gens iudeoz fuisse a principio seculi: qz non ceperūt vocari hebrei aut iudei a principio: aut distinctio ista esse inter gentes varias: tñ illi de gbus descēderunt illi qui vocant iudei semp fuerunt a cōstitutione humani generis: et ita gens iudeoz poterat dici aliqd fecisse a principio seculi: gens aut manet eadē fm cōtinationē: iō cū semel ceperit esse ista gens et nunq; esse desierit: necesse est qz sit eadē. vnde id qd factū esset a iudeis ante annos centū dicere fecisse gens iudeoz que erat tpe xpi. Sic p3 ex verbis xpi cum ait. a sanguine zacharie que occidit inter tēplum et altare. et tñ trāserunt anni plures qz sexcenti vsq; ad tēpus istud quo xps loquebat et dicebat eos fecisse hoc. i. istam generationē que tunc erat. ita g recte illa generatio iudeoz que tūc erat dicere fecisse oīa mala que a principio mundi facta sunt per iudeos: et tunc nō erat iniustus qz ista generatio iudeoz que erat tēpore xpi puniret pro sanguine oīum pphetarū et iustoz effuso a iudeis a cōstitutione mundi. Sed tunc dicit quō nunc pro peccato occisionis xpi et discipulorū eius faciebat deus qz veniret sup iudeos sanguis oīum pphetarū et iustoz qui effusus erat ab origine mundi. Dicēdū qz est sensus qz ante hoc nō receperant iudei penam pro illis occisionibus: et deus differēbat inferre illā et forsā nunq; intulisset. nunc tamē cōmiserunt tam graue peccatū qz deus noluit tolerare: et puniuit eos tam pro isto delicto qz pro oībus pcedentibus a principio seculi. Sic dicit Lbryfo. sup Mat. oīs gens vel ciuitas nō statim vt peccauerit punit eos deus: s3 spectat multas generatiōes: quādo autē placuerit deo perdere ciuitatē illam aut gentē videtur oīum generationū pcedentiū peccata reddere illis: qñ que oēs merebatur hec sola passa est. hē et generatio iudeoz pro patribz suis vt punita. Sed obijciat qz non tollatur ad huc incōueniens: qz filius nō punit pro patre sicut scriptura dicit. et tñ inter patrē et filium est maior idēitas vel primitas qz inter iudeos qui nūc erant ad iudeos qui erant tēpore Abzā. ergo a fortiori non puniunt isti pro peccatis illoz in quātum sunt idē populus: et tñ effusio sanguinis zacharie et alioz fuit facta per antiquos. g iudei qui erant tpe xpi nō debebāt pro hoc puniri. Dicēdū

Edm q boies l sint idem numero: n hnt multas habitu-
dines. Una est vt singulariū psonarū. Alia est vt cōmunitatis
vel multitudinis: et ita quādo peccāt imputat pcrū dupl: quia
cū nō possit fieri nisi a personis q sint indiuidua iputaf act^o cui-
libet agēti. Rursus aut ga multi vel tota ciuitas simul agit vel
saltem omittit cessando punire priuatos delinquentes peccat et
imputat pcrū cōmunitati: et ga pro pcrō daf pena: et mō dicto
peccāt priuati et cōmunitas daf quedā pena singularib⁹ pso-
nis. s. cui libet peccāt per se: et daf alia pena populo vel genti vt
cōtati: et hoc mō nūq³ punit vnus pro alio sed glibz p pecca-
to suo: et ideo quātum ad penā que debita est pro pcrō psonali
qō est priuati hoīs nō recipit vnus hō penā p altero: sed glibz
pro se: vnde neq³ p pcrō psonali patris punit filius aut eōz: ita
etiā pro pcrō populi nō punit nisi ipse populus et ipse idem
nō alius. Lū autē dicit q illi qui erāt tēpore xpi nō occiderūt
zachariā et alios pphetas antiquos. Uerū est: et ideo edm q p
pcrō personali illoz qui faciebāt hoc inq³ glibet erat vna p-
sona ipsi puniēdi erant et nō alius: neq³ puniebant iudei tēpo-
re chisti: sed ga etiā in illis peccatis populus peccauerat effi-
ciendo vt quādo tota multitudo aliquid faciebat: vel omitten-
do vt. s. quia delinquentes nō puniebant. et istud peccatum pote-
rat nunc puniri in iudeis qui erant tēpore chisti: ga manifestū
est q gens vel populus iudeoz peccauerat in hoc: ideo qz po-
pulus puniendus erat: et tamē idem populus numero erat iste
et ille qui peccauerat: ita vt istemet dicatur peccasse. ergo pote-
rat nunc puniri: et est de populo sicut de homine. Nō est neces-
se q quādo homo peccat statim punit: sed differt dare deus pe-
nam et quocūq³ tēpore punit iuste punit: ga iste idem est q pec-
cauit. sic autem de populo est ga non oportet q statim punitur
vt peccauit: sed quocūq³ tēpore poterit iuste puniri: et tamē
populus iudeoz qui erat tēpore chisti erat ipsemet numero
qui erat quādo occisus est zachariā et alij pphete. ergo l non
fuerit tunc punitus poterat auententer puniri tempore chisti:
et sic est verum dictū chisti. s. q sanguis omnium iustoz et pro-
phetaz veniret super generationē illam que erat tēpore suo. i.
pena pro oibz peccatis que cōmiserāt israelite inquantū gens
vel populus punirent nunc in iudeis qui erant tpe xpi. Sed
adhuc obijceret q non deberet puniri peccata ista ga deus nō
punit bis in idipluz: et tamē pro omnibus illis dederat iam pe-
nas. ergo nō erāt nunc dāde. Pz hoc. naz dicit h de sanguine: et
iā fuerat pro ista occisione cain effectus vagus et pfugus et po-
stea interfectus est Hen. 4. et. 5. c. De sanguine etiam zacharie di-
citur: et tamē iam fuerat p hoc occisus ipse Joas rex israel qui
fecerat occidi zachariam. 4. Reg. 13. et. 2. Para. 24. et. 2. s. c. de
oibz alijs qui nō exprimūtur idem iudicandum est. maxie cuz
appareat ex historijs veteris testamēti sepe iudeos eē punitos
pro peccatis suis. Edm sicut supra q veruz est q puniti fue-
runt factores illoz delictozum pro pcrō personali: et tamē iudei
qui peccauerant vt populus non puniti erant vt populus: et iō
nō puniebatur aliquid bis ga pro peccato personali p quo erat
pena data antiqs non daret modernis: ga sicut pcrū persona-
le nō transit de persona ad psonam: ita nō transit pena. De
pcrō populi edm q pro bis nō fuerat punitus populus iudeoz
ab antiquo vt populus vel saltem non sufficiēter. et hoc est ve-
ruz: ideo nunc poterat suppleri qquid ibi de pena minus fuit
data: fuit autē pena populo h mō: ga sicut qdō homo sepe pec-
cat ita vt sit interrogabilis vel grauissīma scelera cōmiserit de-
letur ita vt dfinat eē ppls. sic fuit in ppls iudeoz ga multa gra-
uia cōmiserant pro quibus merebatur fortassis populus dele-
ri: sed vsq³ nunc non penitus deletus erat l sepe dispersus es-
set et trāslatus in captiuitates: nunc vō penit⁹ excisa est hieru-
salem metropolis gentis iudeozum et ablatuz sacerdotiū et ler:
et abolite sunt ceremonie: et desierūt esse reges et principes ei⁹: et
sic futurum est semp ga nūq³ redituri sunt iudei vt sint vnum
regnum et vnus populus: ideo nunc data est populo pena ma-
xima que dari poterat. s. deletionis et data est pro omnib⁹ pec-
catis pteritis: quia pro omnibus illis non potuit iste populus
inquantū populus aliquid grauius mereri cū neq³ possit gra-
uius tolerare. Sed adhuc obijciatur q bis datis non stat qz
populus non est aliquid distinctum ab hominibus priuatis si-
ue suppositis: quomodocūq³ ergo reputetur peccatum siue vt
personarum priuatarum siue vt populi si illi qui tempore chis-
ti erant punirentur pro sanguine Abel et zacharie et alioz iu-
stozum: puniretur quis pro eo in quo non peccauit: et nō obstat
q puniantur isti vt populus: quia populus non potest distingi
ab istis priuatis: et ita tam peccatum priuatozū qz populi ipsi

priuari tolerant: si aut priuari bērent esse aliqd inquantū ppls
qō esset distinctū ab esse ipsoz inquantū priuati in quo recipe-
rent penā que debet pcrō ppli stare quidē iuste: sed idē et vni-
cuz esse est cuiuslibet priuati. Ideo non o3 tolerare penā pro pcrō
ppli qō nō cōmiserit ppls eo aliqd agente vel omittente: et ita nul-
lo mō debebant illi iudei qui erant tpe xpi tolerare penam pro
sanguine abel aut zacharie. Edm q ratio nō pōt negari: iō
edm q priuati nūq³ tolerant aliquā penam pro pcrō ppli nisi
quantū ipsi meruerint per actū pprū. Pro quo sciendū q gli-
bet homo est aliqd vnu per se et cui debet actio: ppls aut non
est aliqd vnu per se neq³ est ens nisi per accidens cuz non bēat
esse aliqd vltra eē priuataz personaz: et qz actio competit enti
actu cum ppls non sit ens per se sed per accidens: nō cōpetit ei
aliq actio nisi per accidens. s. inquantū illi ex quoz aggregatione
reddit ppls aliqd faciāt: et cōr qz pcrū est aliq actio non pōt
ppls peccare nisi per accidens. s. qz peccātibus priuatis o3 pecca-
re ppls. De pena simile est: qz pena pro pcrō redditur: l nō pōt
ppls peccare nisi per accidens. g nō cōpetit directe pena ppls
sed per accidens: et si directe cōpeteret nō posset dari: qz ppls
nō h3 in quo penā recipiat qz nō est ens p se: et ideo qn distin-
guimus pcrū ppli et priuatoz realiter soloz priuatoz est pcrū:
qz nō est aliqd aliud peccans vltra priuatos. sed distinguuntur
ista fm rōnem. s. qz aliq3 cōsideratur pcrū priuatoz vt quilibet
illoz est vna psona: et tunc vocaf pcrū priuatoz. aliq3 vt mul-
ti sub rōne cōtatis occurrunt in vnum actū: et tunc vocaf pcrū
ppli: l3 priuati aut priuatus aliq3 illud egerit. De pena eodē mō
est: oīs enim pena est alicuius priuati vel priuatoz: et nulla pe-
na est ppli: qz vltra priuatos nihil est qō possit pati penā: sed
distinguunt fm rōnē. s. illud malum qō aduenit alicui sine ha-
bitudine ad cōmunitatē in qua moraf est pena priuatoz: pena
aut que aduenit oibz de multitudine aut alicui in respectu ad
totā cōtatem vocaf pena populi. nunc g edm q cū pena ppli
non sit nisi pena priuatarū psonaz: et priuata persona nō punit
pro pcrō alterius priuati: non punit quis pro pcrō populi nisi
qz tūm pcrā sua psonalia meruerunt ac si puniret pro illis solis.
Et ideo edm q sicut pcrū psonae nō transit ad psonā neq³ pe-
na psonae ad aliā: ita neq³ pena debita alicui genti vt gens trā-
sit ad posteros qui sunt idē populus numero: qz tunc daret in-
conueniēs. s. aliq3 populus peccauit ita vt mereret definere eē
ppls ille: puniret aut deus aliquos priuatos sed nō deuenit po-
pulum sequere qz possit reseruare istā penā in posterū ad pu-
niendum ipsummet pplm: et tunc aliq qui in nullo peccasset
deū puniret: qz nō poterat populus deleri qn delerent illi pri-
uati aut multa mala paterent priuati: cū populus non sit aliqd
vltra psonas priuatas: et hoc falsum est: qz nō peccantes nullo
mō puniendi sunt. Sic est autē nunc edm de pena data sup
generationē iudeoz que fuit delictio vrbis hierlm et vniuers
gentis iudeoz. nā fuit ibi pena aliqua vt priuatoz. s. qz diripe-
rentur opes: vastarent: occiderent: obsiderent fame: et alijs in-
cōmodis affligerent: nouissime venderent inter gentes. fuit et
pena aliqua vt populi. s. vt definirer esse ciuitas hierlm: et agre-
gatio gentis iudeoz: et vnitas pncipatus sub regibus vel sacer-
dotibus suis: et status tēpli et ceremoniaz definirer esse. nā ista
directe nō tangunt vna psonā aut aliquā vt est priuata: sed vt
est pars multitudinis. Et tū edm q priuati illi qui fuerunt
tpe xpi et passi sunt hec meruerunt beccē si nulla pcrā neq³ ve-
nalitā saltē pcecessissent in pgenie illa: et meruerunt tam ea que
erant mala priuatoz qz que erant mala populi. et hoc qz maluz
vel pena populi est pena priuatoz: cū in deletionē populi quibz
priuatus pdat aliqd bonū qō ei pueniebat in honore vel vtili-
tate in cōparatione ad multitudinē: et sic tam mala priuata qz pu-
blica meruerunt oēs illi qui passi sunt ea: et nō pendebat deme-
ritū ex pgenitozibus: sed ita punirent ac si nullos pgenitoz
habuissent vel illi nūq³ peccassent. Sed tunc obijciat q nō
stat dictū xpi qui ait q sanguis oīm iustozū requireret de ge-
neratione ista a sanguine abel vsq³ ad sanguinē zacharie: cum
isti nō recipiant istas penas nisi pro peccatis q fecerūt. Cōdi-
cendū q o3 intelligi sic: eandē enim penā potest mereri ex
diuersis causis. vt quicūq³ occidit boiem occidi meret⁹: et qua-
cūq³ vice occiderit meretur occidi. si autem in vna vice earum
occidat oicif tunc sibi reddi pena pro dibz vicibus. i. qz illa
pena que tunc inflicta est fuit illa que qualibet vice reddenda
erat: sic et nūc. s. pro sanguine iusti abel et zacharie et quoz alioz
peccatoz grauiū: vel pro multis eoz simul merebat deleri ille
populus iudeoz qui hec faciebat. cum antez hoc sepe meruisset
nūq³ ei inflictū est nisi ea vice qua xpm occiderūt et apostolos

Sexta pars Matthei * Abulenſis.

Rislo.

Notandū.

Actio cōpe-
tit enti in
actu.
Dpls p ac-
cidens pec-
cat.

Quo ppls
dicat punit
ri.

Nō peccā-
tes nullo
mō punien-
di sunt.

Obiectio.

Rislo.

Obiectio.

Rñsio.

Q

Judei per
xpi ac disci-
puloz occi-
siones oia q̄
inflicta sūt eis
a romanis
meruerūt.

Obiectio.

R

Rñsio.

Ad. 1. rōnē
i. 2. i. pñ.
questio.

Ad. 2. rōnē
1. mō.

Ad. 2. rōē
2. mō.

S

vel discipulos eius: ideo dicit nunc reddita pena eis pro effu-
sione sanguinis oīum illorum: q̄a bec erat pena que qualib; vi-
ce illarum debebatur: et nō poterat p omnibus illis simul sum-
ptis maior dari inquātam populo vel genti q̄ vt deleteretur vel
desineret esse. C S tunc dicitur q̄ nūq̄ pdest aut nocet pces-
sisse pctā in gēte aut pgenitorib;: cū fm vitatē nō puniat q̄s nisi
p suis pctis psonalib;. C Dm q̄ aliqd pdest et nocet. Q pfit
p3: vt si ppls cōmiserit aliqd graue delictū pp qd populus me-
reatur deleri et deus esset deleturus illum. si pcesserunt meri-
ta magna in progenitoribus non delet. Contrario si facit pec-
catū graue ppter qd meretur deleri: et tamen deus sustineret
tunc et differret: et tamen tot peccata pcesserūt in illo populo q̄
iam deus nō dignat differre vltionem et punit: ita quantū ad
deletionem gētis iudeoz. nam per occisionem xpi et discipu-
lorū eius meruerūt oia mala que inflicta fuerūt eis per roma-
nos. sic xpi inuit Luc. 19. c. l. q̄ bec oia venirent sup hieru-
salem q̄a non cognouerat tēpus visitationis sue. et tū si in gēte
iudeoz nō pcesisset aliquod pctū graue: etiam deus non
deleuisset hac vice iudeos sed expectasset ppter merita poge-
nitorū: sed q̄a multa demerita pcesserāt voluit non expectare
amplius: et ita multū profunt merita pgenitorū et multum no-
cet demerita ipsoz. Et hoc modo adhuc magis verificat dñi
xpi. l. q̄ iudei occideret xpi et discipulos per hoc solū me-
ruerunt destructionē suam et totius gentis: et tamē nō recepe-
runt eā ppter hoc solum: q̄a si nullum aliud peccatū pcesserat
in gente iudeoz sed semper bona merita: etiam si hoc cōmitte-
rent nō deleter deus gētem sed daret aliquas penas pūatis: et
tamē q̄a pcesserant multa pctā noluit expectare sed deleuit: et
ita vere iudei puniti sunt nūc pro peccatis pgenitorū suoz: et
deus induxit sup illos penā pro oibus peccatis et effuso sangui-
ne a sanguine abel vsq̄ ad sanguinē zacharie: et istud etiam ma-
gis conuenit intēioni xpi q̄ pcedens responsio l3 vtrq; sit ve-
ra: q̄a ista facit q̄ magis seruiat rei q̄ pcedēs. C Sed dicit q̄
tunc redibunt difficultates pcedentes. l. q̄ puniat quis p pecca-
tis alienis si totam illā penam meruit per pctā quia p3 pro il-
lis posset ei dare etiā si non existerent aliena: sed q̄ pro pecca-
tis progenitorū puniatur quis quādo p3ia non habet vel ex
illis nō meret tam grauem penā videt incōueniens. C S ad-
huc dicit cum duo peccauerint equali: et pgenitores vni? fue-
rint boni pgenitores alterius fuerint pessimi: et fm supra dicta
primus nō punitur aut nō deletur sed expectat. scōs vō delef.
Quare punit deus scōm et nō pūm cū equali peccauerint.
Dm q̄ in hoc nō est ratio dubitādi neq; querelē: quia funda-
tur super liberalitate: ideo sola volūtas satisfacit pro cā: vterq;
enim horū meruit penā equalē. vni voluit deus tāta penā
infligere quātas merebat: ideo nō habuit ius querelē: alteri vo-
luit remittere vel supledere: ideo nō est iniustus sed ad illū ser-
uatur iustitia qui deletur. ad illum vō qui nō deletur seruaf li-
beralitas sicut est de parabola vel metaphora operatorū vi-
nee. nam inuidi indicati sunt qui murmurauerunt super erga-
tione facta alijs ad meritū cū eis solum fuerit datus denari?
conuētus. C Ad pūm in cōtrarium dicēdum q̄ pene tenent
actores suos. i. actores culparū ex quibus pueniunt pene. naz
pene non efficiunt ab eis a quibus sunt culpe sed ab executori-
bus legis. et est sensus qui nō cōmisit illud peccatū pro quo dat
pena non debet penam accipe. et hoc verum est vt ex pcedenti-
bus p3: q̄a non datur pena nisi ei qui meruit et nō maior q̄ me-
ruit: l3 causa dandi eam vel saltē tātam aut tātam sit interdū
pctū cōmissum ab altero vt supra dictū est. C Ad scōm dicen-
dū q̄ patres non puniūt pro filijs neq; filij pro patrib; q̄tū
ad peccatū psonale: l3 pctū pcedentium manet in posteriōri-
bus vt in populo l3 non vt in psonis pūatis. C Aliter pōt dici
q̄ patres nūq; puniunt pro filijs accipiendo p3ie peccatū: fi-
lioz pro eo qd filij faciunt: eo q̄ peccata nō ascendunt sed dscen-
dunt: nisi accipiatur q̄ puniūt patres p peccatis filioz. i. q̄a
omiserunt eos corrigere ad qd tenebant: sicut heli qui in se bo-
nus existerat: ideo mortuus est corruens de sella q̄a non corre-
xit filios suos. pmo Reg. 3. et. 4. c. et extra de symo. c. l3 heli. filij
autē puniunt interdum p peccato patrū: sed quātū attinet ad
pūtem qōnem nūq; punitur filius p patris peccato si filius nō
meruit totam illam penā per actum suū que sibi datur: iterdū
vō filius meruit penā: et deus nō erat sibi eam daturus nisi pa-
tres et progenitores alij multum peccassent: et quia peccauerunt
datur: et tūc filius patitur non solum pro peccato suo sed etiaz p
peccatis pgenitorū: l3 per solum peccatū suū meruit totā
illam penam vt declaratum est. s. Interdum tamē videt filius

puniri pro peccato patris et filius nūq; peccat: sed de hac ma-
teria quādo quis puniat pro peccato alterius. i. siue filius p pa-
tre: subditus pro plato et cōtrario: et p quibus personis: et hoc
tam fm deum q̄ iura humana. et an interdū quis puniat sine
culpa declaratus est late. s. 5. c. q. 3. et 28. vsq; ad questionē. 334.
inclusiue: et ibi vide. et etiā Iohne. 6. ca. C Ad tertium dicēdū
q̄ illud mandauit deus p humano iudicio. l. q̄ nūq; filij occi-
derent pro patribus neq; patres p filijs: in iudicio tamē diui-
no secus est. et ratio est q̄a homines nesciunt occulta cordium et
singula alia per que homines merent bonum vel malū. et pos-
set sequi incōueniens si vnus puniretur p alio: ideo mādauit
q̄ non punirentur patres p filijs neq; contrario: scus autem
in iudicio suo q̄a ipse nouit secreta omnia et picularia quelib;
ideo scit an interdum conuenienter puniantur filij pro patribus: et
tunc illud facit et hominibus cōmittendum non fuit.

Quomodo iudei puniret pro sanguine abel cū ille nō fuerit
occisus ab aliquo de progenie iudeozum. Questio. 260.

Queretur dato q̄ generatio iudeozum puniret p pec-
catis oīum antiquozum suoz. l. pro sangui-
ne iustoz et prophetarū effuso ab oibus pdecessoribus. quō ta-
men puniretur pro sanguine abel q̄ ille nō fuit occisus ab ali-
quo de pgenie iudeoz. C Aliqui dicunt q̄ ppter hoc abel te-
netur exclusiue: ideo sanguis eius nō exquirat de iudeis: l3 san-
guis oīum iustozum occisoz post ipsū. C Sed dñm q̄ nō stat
sed necesse est teneri abel inclusiue et eius sanguinē requiri vt
ostēsum est. s. C Aliquis ergo dicit q̄ l3 non fuerit abel occi-
sus ab aliquo de pgenie iudeozum q̄a gens illa sicut q̄lib; gens
ascendit retrocedēdo vsq; ad Adam: vnde Adā est caput pge-
niei iudeoz. ita p3 in deductione pgeniei xpi quā facit Lucas.
nam reducit vsq; ad Adam Luc. 3. ca. et ita poterat esse occisio
abel pertines ad pgeniem iudeoz cū et peccata Ade possent
imputari iudeis tāq; i generatiōe sua cōmissa. C S obijciat
q̄ non stat q̄a hoc verum eēt si Cain qui occidit abel eēt de p-
genie iudeozum. i. per lineā illam per quā descenderunt iudei: l3
nō est q̄a iudei descēdūt de Seth filio Ade et non de Cain: imo
nulla gens est in toto orbe que descendat de stirpe Cain sed oēs
descendunt de stirpe Seth q̄a in diluuiū perijt totum genus hu-
manū preter Noe et filios eius tres et vxores eoz: et ab his dñe
minatum est postea totū humanum genus Gen. 10. et. 11. ca. et
ideo de illa pgenie est nūc totū humanū genus de qua est Noe
qui solus est caput vnum totius generis humani qd nūc est: et
tamen Noe est de pgenie Seth et non Cain Gen. 5. ca. ergo neq;
iudei neq; aliqua alia gens pōt nūc esse de progenie Cain: et l3
peccatū Ade qui fuit caput totius spēi humane posset impu-
tari genti iudeoz et cuilibet genti: tamē pctū Cain non videtur
posse imputari iudeis neq; alijs gētibus. C Dicēdū q̄ occisio
abel facta p Cain poterat iudeis imputari q̄a iudei erāt de pgenie
Cain non ex parte patris sed ex pte matris. Et p3 hoc pmo quia
non erāt alie femine de quibus nascerent filij Seth nisi filie Cain:
q̄a Cain et abel fuerunt primi fratres et vnus occidit alter: et qñ
occisus fuit abel nōdum habebat Adam alios filios. nā quādo
natus est Seth post luctū abel dixit Adā: posuit mihi dñs semē
aliud pro abel quē occidit Cain Gen. 4. c. postea autē quādo ac-
ciperet vxorem Seth non esset femina aliqua nisi de stirpe Cain
que multe erāt cum de abel nulla pgenies manserit: et ita ex il-
la pte pgenies Seth erat etiam pgenies Cain. C Sed obijciat
q̄ nō erat hoc necessariū q̄a post Seth genuit Adam filios et fi-
lias Gen. 5. c. et de illis poterat Seth accipere vxorem nō accipie-
do de filiabus Cain: et ita nō esset posteritas Seth cōmixta poste-
ritati Cain. C Dicēdū q̄ hoc nō obstante poterat esse ista ad-
mixtio cum posteritate Seth: q̄a dicit Gen. 5. c. videt filij dei
filias hoīum q̄ pulchre essent acceperūt eas. et exponitur q̄ fi-
lij Seth acceperūt vxores de pgenie Cain ita oēs exponūt: et An-
gustinus quoq; de ciui. dei lib. 16. et ideo et ita iudei poterāt hoc
mō p matrē dscēdere de Cain: et sic pctū Cain in eis puniret.

Quomodo intelligitur q̄ iudei occiderunt zachariā inter tē-
plum et altare. Questio. 261.

Queretur quō intelligit q̄ occiderūt iudei zachariā
inter tēplū et altare sicut dicit hic Matthēus.
C Dm q̄ templū Salomonis erat in quo iste occisus est. 2.
Paral. 24. nā durabat adhuc q̄a nōdū fuerat excisus per chal-
deos: qd scī est postea sub sedechia. 4. Reg. 24. et. 25. erat autē
sic dispositū q̄ erat quedā domus clausa parietib; et tecto cel-
sa nimis: et ista vocabat tēplū. in qd nō irabāt nisi sacerdotes
ad ponēdum thura quotidie mane et vespere in altari thymia-
matum

Ad. 3. rō-
nem.

P3es p
filijs nō
punitur
neq; cō-
trario.

Ad

Nōnul-
loz rñsio
ad qñ. q.
Lōtut.

i. q. 256
Nōnul-
lū ad qñ
fñt qñs
Adā ca-
put pge-
niei iu-
deoz.
Qdō.

Ad

Rñsio.
Cō-
dita
pūa

Cain et
Abel fue-
rūt pmi
fratres.

Qdō.

Rñsio.

Quā-
tū v
com-
mini

Ad

Rñsio ad
fñt qñ.
Quale
erat illū
tēplū
deoz.

matū z ad lucernas cōponēdas z semel in anno sūmus sacer-
dos sancta scōp ad Heb. 9. ca. Exterius erat gda3 murus lapi-
deus altus hīs portas ex q̄tuo3 vētis: z erat ad modū fortali-
tij z intra istum murum erat altare holocausto3 in quo crema-
bant oīa sacrificia: z ppter hoc non potuit eē sub tecto aliquo
ppter magnitudinē ignis z fumi: z sic nō erat in domo illa que
vocabat templum sed foris intra murum tñ oīn: z erat dire-
cte extra portam tēpli que erat vnica ad ptem orientalem tēpli:
h3 murus exterior vt oīn est habebat q̄tuo3 portas. intra istū
murum intrabat totus ppl3 iudeorum ad orādum z audiēdu3
doctrinam legis: z ibi xps sepe p̄dicauit: inter altare autem ho-
locaustozum supra oīn z portam templi erat spatiū qōdaz me-
dium z vocabat porticus a porta tēpli. z vocatur interdū por-
ticus Salomonis Jo. 10. ca. f. ambulabat Iesus in tēplo in por-
ticu Salomonis. in isto spatio vel porticu occisus fuit Sacha-
rias. z ita oīcis occisus inter tēplum z altare: erat enī altare. f.
holocaustozum a parte oriētis z porta tēpli a parte occidentis
z porticus siue spatium illud in medio: z in illo spatio erat rex
Joas z ppl3 quando zacharias ex pte dei arguit eos. 2. Para.
24. ca. z ibi ex mādato regis lapidauerunt eū. nam ad loca illa
bene intrabāt laici cū3 xps qui erat purus laicus. f. de tribu iu-
da de qua nemo ministrabat altari vt dicit Ap̄ls ad Heb. 7. c.
sepe maneret in illo spatio medio siue porticu Salomonis. Jo.
ca. 1. f. ambulabat Iesus in tēplo in porticu Salomonis. z in
eadē porticu voluerūt lapidare eū iudei tūc sicut lapidauerant
zachariā. e. ca. z ita bñ zachariā occideret iter tēplū z altare.

Quo euāgeliste o loco mortis zacharie vñr discordat. 2. 62.

Queretur

quō stat: ga de loco mortis zacharie videf
scriptura discordare. nā Mattheus dīc hīc
inter tēplū z altare: z Lucas dīxit q̄ perijt inter altare z edem. z
2. Para. 24. c. dīc q̄ miserūt lapides extra zachariā in atrio do-
mus dñi z ibi interfecerūt. Cōm q̄ nulla diuersitas ē in sen-
tētia sed in vbi: ga idē locus signat vbiq̄. S3 sciēdū q̄ Mat-
theus videt inuere q̄ extra templum occisus fuerat zacharias.
C Pro quo dōm q̄ tēplū accipit dupl̄. Aliqñ stricte: z tūc
vocat tēplū domus illa que erat clausa parietibus z opta tecto
in quā soli sacerdotes intrabāt vt oīn ē p̄cedē. q. Alio modo
accipit tēplū large p toto illo spatio sacro clauso muro in quo
stabat altare holocausto3. Accipiendo pmo mō tēplū nō fuit
zacharias occisus in tēplo: z ita accipit Mattheus hīc dīcēs q̄
intra tēplum z altare occisus fuerit: z ideo extra tēplū. Accipiē-
do scōdo mō tēplum est dōm q̄ occisus fuerit in tēplo: z ita acci-
pit Jo. c. 10. f. ambulabat Iesus in tēplo in porticu Salomo-
nis. z tamē accipiendo tēplum pmo mō nūq̄ Iesus illuc intra-
uit neq̄ iudei laici sed soli sacerdotes. ad Heb. 9. c. Et hī sup
posito tota scriptura concordat ga vere occisus fuit zacharias in
porticu Salomonis: z locus ille erat inter tēplū z altare: ga al-
tare holocausto3 erat a pte oriētis z tēplū pmo modo sumptū3
erat a pte occidentis: z in illo spatio medio qō vocabat porticu oc-
cisus fuit zacharias: z hī ē occidit itra tēplū z altar qō Matth.
dicit h. Lucas dīxit iter altare z edem. z idē est ac si dicat inter
tēplū z altare. sed ista dīctā est ga Lucas vult accipere tēplū large
sicut Joānes p toto illo loco sacro clauso muris: z sic nō perijt
zacharias iter tēplū z altare sed in tēplo siue itra tēplū: z iō il-
lud qō vocauit tēplū Mattheus nō vocauit Lucas tēplū sed
edem. i. domū: ac si dicat q̄ ps exterior tēpli nō est domus quia
nō h3 tectū: sed est qōdā spatiū clausū muro: z itra illō spatiū3
occisus est inter altare z domū. f. edificium illud qō erat parie-
tes z tectū hīs. C S3 eadē snia est. 2. Para. 24. cū dīc q̄ lapi-
datus fuerit in atrio domus dñi: nā domus dñi vocat ibi tem-
plū stricte qō vocauit Lucas edem: atrij vō est spatium illud
clausū muro z sine tecto qō erat in circuitu domus in quo erat
altare holocausto3 z locus in quo orabāt laici: z sic accipiebāt
etiā quātū ad sanctuariū qō fecit Moyses. nā distinguebāt ta-
bernaculū ab atrio: z erat tabernaculū in atrio Exo. 26. et. 27.
ca. z ita etiā erat quātū ad istō tēplū Salomonis vt colligif. 3.
Reg. 7. ca. z in isto atrio fuit occisus zacharias in pte illa atrij q̄
erat iter altare z tēplū veledē3 ga altare in atrio erat. (Hieru-
salem.) Posita fuit supra iudeoz culpa: z et qdā pena in gñali:
hic autē noīatur pena in spālī z illa fuit dīstructio vrbis hierlm.
(Hierlm hierlm.) noīauit bis qō ad magnā increpationē vel at-
tentionē p̄tinet. (Que occidis pphas.) i. solita es occidere p-
phetas. nā tūc nullū occidebat. (Et lapidas eos.) ga aliquos la-
pidauit. (Qui missi sunt ad te.) i. mittunt a deo ad te vt annun-
cient tibi veritatē. (Quoties volui aggregare filios tuos.) i. se-
pe volui: s3 tu pbibuiisti z ipediuiisti. (Quēadmodū gallina cō-

gregat pullos sub alas.) i. paterna charitate z amore vt fouerē
eos sicut gallina fouet filios sub alas. (Et noluiisti.) i. impediē
do actus meos. (Ecce relinquit vobis domus v̄ra deserta.) i.
pnuncio vobis q̄ pp h3 q̄ noluiſtis aggregari qñ ego volui vos
aggregare relinquit domus. i. ciuitas Hierlm deserta: qz capta
per romanos diruta fuit ita q̄ nō maneret lapis sup lapide3 z
nullus iudeus tūc ibi māsit. (Dico aut vobis.) i. in veritate di-
co. (Nō me videbitis amodo.) i. ex nūc quo vobis hec loquor
(Donc dicatis bñdictus q̄ venit in noīe dñi.) i. qñ me videri
tis alia vice dicetis hoc: z ante illud nō me videbitis.

Quare christus posuit hic istam increpationē dicens hierlm
hierlm que occidis prophetas. 26.263.

Queretur

quare xps posuit hic istā admonitionē vel
increpationē dicens. hierlm hierlm q̄ occi-
dis pphetas zc. Cōm q̄ potē est increpacio q̄ admonitio:
nā pphete prius z postea xps z discipuli sui p̄dicauerūt iudeis
vt se auerterent a malis suis: z illi sepius admoniti noluerunt:
ideo deus disposuit sup eos durissimā penā dare: z ad h3 exp̄o-
brat eis q̄ pp suā culpā3 grauissimā h3 eueniat. Et h3 p̄q̄. j. oī.
quotiens volui aggregare filios tuos sub alas z noluiſti. z ideo
post hoc denūciat penā3 dicens. ecce relinquit vobis domus
v̄ra deserta. penā autē annūciare nō erat sūenies nisi culpa p̄e-
mitteret: ideo ponit de culpa: z qz nō solū fuit culpa sed et in
ea fuerunt incorrigibiles ponit exprobationē3 dicens. hierlm
hierlm zc. C Dīcī pōt et q̄ similis sit admonitio vt a malo re-
deat. nā h3 certum esset xpo q̄ iudei nō cessarent a malo suo sed
oeteriora semp facerent: z ita veniret sup eos pena quā. s. p̄e-
nūciauit. f. ecce relinquit vobis domus v̄ra deserta. tñ qz li-
bertatē arbitrij nō p̄diderant poterant nō cōmittere mala vl-
tra h3. f. nō occidere xpm neq̄ discipulos eius: z tunc nō veni-
ret pena illa deletiōis: iō ista exprobatio est admonitio quedā
vt cessent a p̄cto qñ cessare possint ne eis tanta mala eueniant.
C Dīcī aut hierlm hierlm bis ad exprobandū vel admonē-
dum: z h3 qz valde diligebat iudeos. Sic dicit Lbryso. in ome-
lia. post p̄dicta ad ciuitatē zuertit oīs sermonem ex h3 erudire
volēs auditores. vnde dīc hierlm hierlm. hec duplicatio mīle-
rentis est z valde diligētis. C Etiam pōt dīcī q̄ istud dicat ad
modū plangentis z dolentis sicut Hierony. dīcit. f. qz videbat
plagā non euitandā: z zolebat eis. Et sciendum aut q̄ cū dī-
cit hierlm nō loquit ad vrbē que cōstat ex terra z lapidib3: sed
ad oēs habitatores ciuitatis. sic dicit Hierony. sup Mat. hier-
usalē non sara z edificia ciuitatis: sed bitatores vocat. Insup
non est putandum q̄ ad solam vrbē hierusalem hoc dīxit: sed
ad totam gentem iudeozum vt dīcet. j. q. sequenti.

Can admonitio z p̄nūciatio pene dicta fuerit ad solā hieru-
salem vel ad totam gentem iudeozum. 26.264.

Queretur

an ista increpacio admonitio z p̄nūciatio
pene dicta fuerit ad solā hierlm: vel ad to-
tam gentē iudeoz. C Aliq̄ dicunt q̄ ad solā ciuitatē. P̄mo
qz dīxit hierlm hierlm z ita noīauit solā vrbē. ergo ad eā dīre
xit verba sua. Scōdo qz pena p̄nūciata illi ciuitati soli cōpete-
bat. f. desolatio vrbis hierlm vt dīc in lra. f. ecce relinquit vo-
bis domus v̄ra deserta. g ad eā solā3 referf. C Dōm q̄ ad to-
tū pplm iudaicū vba xpi referebant. P̄mo qz culpa erat cōmu-
nis. Scōdo qz pena ē cōicata est. De p̄mo p3 qz ista culpa erat
in occisiōe iustoz z pphaz antiquoz: z marie in occisiōe xpi z
discipulo3 suoz. z tñ h3 nō fecit sola hierlm: nā antig iusti z pro-
phete nō fuerunt oēs in hierlm occisi: sed alij in alijs locis z et
viri alioz loco3 cōicauerāt in his. De morte xpi ē p3: qz h3 ipse
occisus fuerit in hierlm: nō fuit mors sua p̄clamata a solis bie-
rosolymitis: s3 et ab alijs iudeis. z h3 qz xps occisus est die p̄ma
azimoz. f. sequēti die post pascha: z erat tūc oēs iudei in hierlm
qz ter in anno sūeniebāt oēs masculi in tēplo ad festiuitates
Exo. 23. et. 34. z marie fiebat in festo azimoz in quo xps occi-
sus est. z ita erat p̄ns tota gēs iudeoz z vidit mortē xpi: z oēs
vel maxima pars peccauit petendo mortē xpi: qz oī q̄ exclā-
mauit vniuersa turba simul: tolle hūc z dimitte nobis barrabā
Luc. 23. c. z Jo. 18. c. dīc. clamauerūt rursus oēs dicētes. nō hūc:
s3 barrabā dimitte nob. vep ē q̄ plebs nō mota fuit a seipsa: s3
a p̄ncipib3 sacerdotū suadētib3 petere barrabā Mar. 15. f. pō-
nifices aut cōitauerūt turbā vt magis barrabā dimitteret eis. z
ita tota gēs iudeoz peccauit in h3. C Itē qz oīo q̄ nō peterēt
oēs mortē xpi: tñ oēs peccauerūt nō ipediēdo eaz: oēs. n. iudei
viderāt xpm p̄dicatē p loca sua: z nūc ante festū pasche in quo
mortuus est p̄nūciat p aliquot dies in hierlm: vt colligif Jo.
12. c. z ibi videbāt eū q̄tidie p̄dicatē z signa facientē: z ip̄fimer

Sexta pars Matthei * Abulenſis. x ij

+
+
+
+
+

1. Rñ. ad
qñtū qōis.

2. Rñ. ad
qñtū qōis.

Xps bis
dixit hieru-
salem.
1. cā.

2. cā.

Notādū.

Nōnullos
rōnes.
1. rō.
2. rō.

Rñsio ad
qñtū qōis.
1. rō.

Xps die
prima azi-
mōz occi-
sus est.

Oēs ferme
iudei mor-
tez xpi die
azimoz pe-
tierunt.

B

In morte
xpi valde
peccauit to
t' populus.

Pena quā
iudei p xpi
morte pas
si sūt fuit cō
munis toti
terre iudeo
rum.

Doc. rñ. ad
qñ. qōnis.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

6. rō.

Ad. 1. rōnē

Ad. 2. rōnē

Rñ. ad qñ
uñ qōnis.

2. rñ. ad qñ
fñ. q.

introierāt cū eo honorabū in hierlm die ramispalmaz 7 stra
uerāt vestimēta sua i via 7 ramos de arborib' ceciderāt vici
tes. bñdict' q venit i noie dñi. 7 statim i die pmo azimoz pmi
serūt eū occidi 7 nō ipedierūt qd ipedire potuissent: 7 vñ simile
erat qd ipediuerūt: vñ pñcipes sacerdotū timuerūt qd ppls ipe
dieret mortē xpi isra. 2.6. c. f. dicebāt. nō i die festo ne forte tumult
us fieret i populo. iō valde peccauit tot' ppls iudeoz i morte
xpi. C De morte discipuloz planū ē qz nō solū i hierlm s3 i alijs
ciuitatib' iudeoz pñcabāt discipuli xpi 7 nō recipiebāt eos 7
expellebāt de ciuitate i ciuitatē psequentes: sic p3 ex vñs xpi. s.
10. c. f. cū vos psecuti fuerint i vna ciuitate fugite in alia: 7 hoc
erat añ mortē xpi: vñ ait. nō cōsumabitis ciuitates. israhel donec
veniat fili' hois. i. s. psequat' vos i vna ciuitate iudeoz 7 fugia
tis i alia 7 de illa i alia nō cōsumabitis oēs ciuitates iudeorum
vsqz ad mortē meā q ē vñ' aduētus me': 7 ita viuēte xpo pse
quebāt eos israhelites i multis ciuitatib'. post mortem xpi adhuc
grau' fuit qd occidebāt eos 7 flagellabāt quousqz d iudea ex
pulerūt 7 trāserūt ad gētes Act. 13. c. iō culpa cōis fuit toti gē
ti iudeoz. C De scdo pñcipali. f. de pena oēm qd ē cōis fuit: nā
in bello romanoz d hierlm nō solū fuit dñra vñs hierlm sed
multa quoqz alia oppida castra 7 vñs iudeoz excisa sūt vt p3
late ex lib. Josephi de bello iudaico: 7 ex libris egeippi q h ple
ne retulerūt. C Itē ga si sola bec pena ēēt vñs hierlm dñref
ciuitas illa: maneret tñ gens iudeoz 7 alijs ali' loc' ēēt metro
pol' gētis illi': 7 tñ cessauit gens iudeoz ēē vna gens vel vñ' po
pulus 7 hñe vñtate pñcipat' imo iā nullos pñcipes de seiphs
habuerūt: iō toti' gētis fuit bec pena. C Itē ga tēplū dñstructū
est qd erat nō vñ' vñs s3 toti' gētis: 7 dñctū ē ita vt in ppetuū
nō edificet' s3 durabit vsqz ad finē seculi dñsolatio bec vt colli
git Dani. 9. c. g. toti' gētis fuit pena. C Dñm tñ qd h ad totā gē
tē xps loquat' loquit' sub noie vñi' ciuitatis hierlm. Pñio ga
sic ēēt cōsuetudo deo loq in pphs vt nō solū per vñā ciuitatem
designet vñā gētē: s3 et sub noie vñi' mulieris vt p3 Ezech. 16.
ca. vbi ponit oolā 7 oolibam dñgnat gētē israhel siue samarita
nos: per oolibā signat gētē iudeoz. C Scdo ga nūc xps erat in
hierlm qñ bec loqbat' 7 ita erat ei cā dñgnadi totā gētē illā ad
quā loqbat' sub noie illi' ciuitatis. C Tertio ga i vñe hierusa
lē erat nūc tota gens iudeoz: ouenerāt eni oēs iudei pp oies se
fñū vt dñm ē. s. 7 sic loquēdo ad hierusalē loqbat' ad oēs qz oēs
erāt pñtes. C Quarto ga hierusalē erat metropol' gētis iudeo
rū 7 loquēdo ad illā loqbat' ad totā gētē: sic dñ ciuitas ipsi re
ctores ciuitatis. nā multitudo banausorū nō cōsiderat i ciuitate
vt dñt Aristot. in politicis. sic erat de hierusalē: ga ibi erāt pñci
pes sacerdotū 7 seniores 7 dom' consilij 7 p hos regebat tota
gens: insup erat ibi tēplum ad qd oēs iudei oueniebāt: iō iuste
hierusalē repñtabat totā gētē iudeoz. C Quito ga culpa quaz
xps exprobatat pñcipaliter ptinebat ad hierusalē: ga vt cōit
oēs pphē ibi occidebāt vt dñet sequē. q. 2. qd plus fuit quia
mors xpi pp quā pñcipes venit ista dñsolatio ibi facta ē. et ibi di
scipuli xpi mariaz 7 pmas pñcutiones habuerūt: ga ibi Step
hanus lapidat' ē Act. 7. ca. ibi vinculati fuerūt apostoli 7 pñbiti
pñdicare nomē xpi 7 cedebāt Act. 4. et. 5. ca. ibi quoqz tā gñis
pñcutione facta ē 7 credētes in xpm qd oēs fugerūt inde 7 p va
ria loca dispersi sūt Act. 8. c. iō dñ hierusalē pñcipes dñbebat fieri no
minatio. C Sexto fuit ga pena pñnunciata qñ totaliter venit dñ
hierusalē ga ibi bellū pñcipuū romanoz gestū ē: 7 fames gñissi
ma tolerata 7 clades iflicte: 7 tadē tota subuersa ē dirutis oib'
edificijs vt nō maneret lapis sup lapidē Luc. 19. ca. qd i nullo
loco ita grauiter scñ ē: 7 iō ouenietē xps nomiauit hierlm h
ad totā gētē loqret'. C Ad pñmū argumētū oēm qd h ad hieru
salē solā videat' loq: tñ ad totā gētē loqur pp rōnes supra po
sitas. C Ad scdm oēm qd nō pñciauit solus hierusalē penaz
s3 toti' gētis. nā dñdo hierusalē dñstruebat gens iudeoz cū ibi
esset totus pñcipatus 7 tēplum. de quo magis dñet isra.

Quare dicitur. que occidis prophetas. Questio. 265.

Quare dñ. que occidis pphas. C Dñm qd p
phete accipiunt hic nō solū pphs sed et
pro oibus viris bonis. sic p3 ex mō loquēdi Luc. 11. ga vbi dñ
hic. vt veniat sup vos sanguis oim iustoz dñ Luc. 11. sanguis
oim pphetaz. 7 p3 hoc ex eis q supra dicunt: ga mala ista que
euentura erāt hierusalē non erāt vñtura pro sola occisiōe pphē
taz: sed et pro occisiōe quozcūqz iustoz cum dicat. vt veniat
super vos ois sanguis iustus. g nūc qñ improperat de occisiōe
pphetaz cū ad eādem cām ptineat intelligi tā de pphetis q
de alijs iustis. C Dñm etiā qd hoc qd dñ. occidis pphas 7 lapi
das eos. nō refert ad solā hierusalē sed ad totā gētē iudeoz cū

culpa 7 pena cōes fuerint toti gēti vt dñm est pceden. q. s3 recte
pōt hoc dici de hierlm qñ sola ēēt: ga aut oēs aut plurimi pphē
taz ibi occidebātur: ibi nāq zacharias de quo. s. in lra h2 occi
sus ē: ga occisus ē iter tēplū 7 altare: 7 tñ h solū erat i hierlm. et
ibi occidebant alij viri iusti 7 pphē: ga sic dñ. 4. Reg. 2. ca. q
Manasses fudit sanguinē inorū multū nimis donec impleret
hierlm vsqz ad sūmū. et xps ibi occisus ē: imo nō erat loc' ali
qs oueniēs ad occidēdū pphas 7 potissime maximū pphetaz
.i. xpm nisi hierlm: sic dñ Luc. 13. c. nō capit ppham pñre extra
hierlm. i. nō pōt alibi occidi. C Dñm et qd dixit qd occidis pphē
tas. i. babes officiū vel cōsuetudinē occidēdi: ga nō vñs ē satis
dicere qd occidisti pphas. 7 rō hui' ē ga si hierlm ita occidisset
pphas qd h ēēt pñeritū 7 nunqz rediret dicere qd occidisti. s3 ad
hic hierlm erat occisura alios maiores pñcedētib'. s. xpm 7 di
scipulos ei': ideo dñ occidis qñ officiū babes occidēdi. Sic di
cit Chrys. sup Matth. 1. 2. nō dñt occidisti aut lapidasti s3 oc
cidis 7 lapidas. i. h qñ pñia 7 nālē cōsuetudinē babes vt lapi
des 7 occidas scōs. eadē eni fēc Aplis q fecerat aliqui pphs.

Quare dñ. 7 lapidas eos qui mittuntur ad te. Questio. 266.

Quare dñ. 7 lapidas eos q mittuntur ad te. Aliqui dicūt qd h erat quia istd erat ge
nus pene qd iudei iferebāt pphetis. f. lapidare eos. S3 oēm q
nō stat. Pñio ga lra dñcit cū ponat duos modos. f. occidis p
phetas 7 lapidas eos q mittuntur ad te. Scdo 7 efficac' ga xps
pot' posuit supra alias penas 7 non posuit lapidationē cū ait.
mitto ad vos pphetas sapiētes 7 scribas: 7 ex illis occiditis 7
crucifigitis: 7 ex illis flagellabitis. g nō erat pena lapidatiōis q
dabat oib' mñsis. C Alij g dicūt qd ponūt ista duo. f. occidis 7
lapidas ga ista duo exercita fuerūt sup eos q statz post h pmo
a iudeis passi sūt. nā hñs pñ' fuit: 7 ipse crucifig' ē. Stephan'
aut post illū passus ē pñ' oim: vñ cū pñthomartyrē vocat. 7 il
le lapidat' ē Act. 7. c. C S3 oēm qd nō stat. Pñio ga tñc dñe
ref crucifigis pphas 7 lapidas eos: 7 tñ dixit occidis. Scdo qz
tūc cū dñ occidis pphas significaret solū xps: 7 nūc ouenit: ga nō
posuit p vno solo s3 p oib': imo noiauit cōsuetudinē occidēdi 7
lapidati. 7 ita nō stat h. C Dñi pōt g vno mō qd dixit occidis 7
lapidas referēdo ad illos duos quos expñserat. f. abel 7 zach
arias fm ordinē lre. nā abel occisus ē 7 nō dñ qd ipse mortis: zach
arias aut lapidat' ē. 2. Para. 24. c. S3 et h non multū stat eo q
hierlm nō occidit abel: s3 occidit zachariā. C Alij pñt dici q ista
est vñtas. f. qd pphas occidebat: 7 ista occisiō erat lapidatio: ga
lapidatio nō dñstignat occisiōē sic neqz spēs dñ gen'. 7 ē sensus
qd vt cōmuniter pphete lapidabantur Deut. 13. et. 17. blasphe
mi etiā lapidabātur Leni. 24. ca. cum autē populus aut aliquis
pñcipes occideret pphetaz aut virum iustū apponebat ei cri
men aliqd quāsi blasphemasset aut aliqd cōtra legem egisset: 7
tunc ei penā blasphematis infligebat. f. lapidabāt eum: 7 ita vi
debat esse causa. sic eni Stephanus lapidauerūt quāsi blasphe
masset Act. 7. ca. C Sed tñc dñet quare nō lapidauerūt iudei
Lazarū cū dixissent de eo qd blasphemauerat isra. 26. 7 Mar.
15. ca. C Dicēdū qd fuit pñmo ga nō adiudicatus est xps mor
ti per iudeos sed per pilatū qui erat romanoz pñfectus: 7 iudi
cauit per leges romanoz 7 non per legem iudeoz. C Secunda
causa est 7 verior. f. qd hoc fuit ga deus verterat taz voluntates
iudicis qd iudeorum vt xpm crucifigerēt 7 non lapidaret neqz
iugularent aut punirent alio genere mortis. 7 hoc ga sic pñenū
ciatus fuerat per pphetas qd crucifigeretur inter duos. latro
nes. 7 maxime ga si lapidaretur cōfringeretur aliqua ossa cor
poris eius saltem capitis: 7 tamē deus pñdixerat qd os non cōmi
nueretur ex eo. 7 ita dñet Jo. 19. ca. qd ad xpm cū accessissent
milites nō frugerunt crura eius vt impleret scriptura illa que
dicit. os nō cōminuetis ex eo. 7 hoc videt esse verum ga etia
ipfi iudei petierunt xpm crucifigi 7 nō lapidari Jo. 18. c. de p
phetis autem plures lapidabāt qd alio genere mortis occide
rēt: vt Hieremias lapidatus est: sic 7 zacharias: idem 7 Eze
chiel: Esaiam quoqz lapidare volebāt: sed ga abscondit eum ce
drus iustus est ferrari. Sic dñt Chrysost. super Matth. misi
ad te Esaiam 7 ferrauisti eum: Hieremiā etiam lapidasti: Eze
chielem etiā tractum per lapides excerebrasti.

Quare est ista agregatio quā xps volebat facere. Qō. 267.

Quare est ista agregatio quā xps volebat facere. Qd. 267.
cū dñt xps. quotiēs volui agregare filios
tuos 7 nolui. que est ista agregatio: 7 qre
hoc dñt Chrysost. C Dñt aliqui qd intelligebat de agrega
tione iudeorum disperfoz per orbem. nam dñte fuerāt decem
tribus in assyrios 7 volebat eos dñcere in hierusalē vt essent
vñū regnū 7 haberēt vñū regē: 7 ita intelligebat quidam
de discipulis

B

3. rñ. ad
qñ. qōis

Chrysost.
sententia.

21

Ononul.

rñ. ad qñ

tū qōis

Lōluta.

1. rō.

2. rō.

Alij rñ

fio ad qñ

fñm.

Lōluta.

1. rō.

2. rō.

1. rñfio

doc. ad qñ

fñm.

Lōluta.

2. rñfio

doc. ad qñ

fñm.

Petitio.

Rñfio.

1. ca.

2. ca.

Chrysost.

linia.

21

Rñ. ad qñ

fñm. qd.

De discipulis suis quādo Christus ascendit in celū. nam quæ-
runt. oñe si in tēpore hoc restitues regnū israel. Act. 1. c. Cō-
cedū qd non stat. nam dicit. quotiens ego volui congregare fi-
lios tuos. 7 tamē decem tribus non erāt filie hierusalē sed pti-
nebant ad aliud regnum: sed ex tēpore Hieroboā diuise fuerūt
a domo Dauid: 7 erat istud regnū aduersum hierosolymitis.
Cōcedo ga pñūciatū erat cōtra istos qd nūq̄ restituerēt
in terram suā: xps autē non niteret facere id qd nūq̄ futurum
erat ga deus illud vetuerat: ideo non donaret congregare illos.
Cōcedo p3 ga si sepe congregare voluerat sepe fecerat act⁹ ali-
quos ad congregandū: 7 tamē ad talem congregationē tēporales
nullū actū videt xps fecisse vnq̄. ḡ nō erat ista congregatio quā
intēdebat. Cōcedo qd isti filij erāt iudei de tribu iuda 7 be-
niamin qui erāt p diuersas partes orbis dispersi 7 erāt filij bie-
rusalē: 7 illos congregare volebat xps vt redirent in vnitatē re-
gni iuda. Patet pñū ga multi iudei de tribu iuda 7 beniamin
7 leuitis erāt dispersi extra terrā iudeorū ante bellū 7 destructio-
nē hierusalē. nam erant iudei multi in egypto. 2. Mach. 1. ca.
vbi iudei qui erāt hierosolymis scribūt iudeis qui erāt in egy-
pto vocādo eos fratres. Etia Petrus in canonica scribit oile-
ctis aduenis dispersis: ponti: galacie: cappadocie: asie: bitiniē:
7 ita in his puñcijs erāt iudei dispersi. 1. Pet. 1. 7 h̄ fuit ante
destructionē hierusalē. nā Petrus occisus est a nerone: 7 tñ
hierusalē capta est a Tito 7 Vespasiano imperatoribus q post
neronem fuerūt. etiā quādo Paulus 7 Barnabas expulsi fue-
runt de terra iudeorū iuerunt ad terras gētilium 7 ibi inuenie-
bant iudeos per ciuitates 7 habebāt synagogas. sic p3 Act. 13.
et. 14. Et patet hoc clari⁹ ga Act. 2. c. dicit. qd die pentecostes
quādo venit spū sanctus super Aplos erant in hierusalem iu-
dei viri religiosi ex omni natione que sub celo est. s. parthi: ela-
mite: medij: 7 qui habitāt mesopotamiā 7c. de omnibus regio-
nibus erant viri iudei: 7 hoc ante destructionē hierusalē fue-
runt cum fuerit hoc ipso anno quo xps occisus est. s. die pēteco-
stes. Cōcedo patet. s. qd isti erant de filiis hierlm: 7 hoc qd non
erant de dēz tribubus ga ille translate fuerūt in assyrios 7 nō
permisse fuerunt inde exire: isti autē per totum orbē erāt dis-
fusi cum dicatur qd erāt de omni natione que sub celo est. Et p3
maxie ga o3 qd erāt viri iudei: 7 tñ dēz trib⁹ vocāt israelite s3
nō iudei: solū enī vocāt iudei illi q erāt d regno iuda: 7 ita oēs
bi erāt de regno iuda: 7 sequēter erāt filij hierusalē que erat
metropolis gētis iudeorum. 7 de his intelligūt qd xps loque-
tur dicens. volui cōgregare filios tuos. Cōcedo dicēdū qd nō
stat. pmo ga xps nūq̄ fecerat aliquos actus qui pertinerent ad
temporalem congregationē. 7 dicitur qd voluit sepe congre-
gare. ergo debet intelligi de alia cōgregatione. Cōcedo ga
xps dixit. 7 noluit. i. qd repugnauit hierusalē huic cōgregatio-
ni: 7 tamen non repugnauit iudei huic cōgregationi: sed maxi-
me affectabant pñcipatū 7 vnitatē priorem tēporalem. ḡ
non intelligitur de hac cōgregatione. Cōcedo ga non erat intē-
tio xpi aliquid temporale facere sed oia spiritualia: vnde h̄ rex
esset non erat potestas sua ad modū regum tēporaliū. Jo. 18.
ca. regnū meū non est de hoc mūdo: si autē de hoc mundo esset
regnum meū ministri mei dēcertarent ne traderet iudeis. s3 cō-
gregare iudeos qui erant dispersi per totū orbē vt omnes ma-
nerent in terra iudeorū 7 haberēt pñcipatū sicut prius erat re-
gnū de hoc mūdo. ergo nūq̄ intēderat xps istam cōgregatio-
nem. Et satis apparet ga habitus suus erat mltus cōtrarius. s.
ga paup veniebat: 7 suis discipulis iubeat oia vendere 7 dare
pauperibus. s. 19. ca. Cōcedo qd ista cōgregatio erat ad vni-
tatem fidei 7 charitatis vt efficerent vna ecclesia. 7 ista est vni-
o spūalis per quā puenitur ad vitā eternam qualē vnitatē 7 con-
gregationē hnt nunc credentes in xpm. Et p3 hoc Jo. 1. c. f.
Iesus moriturus erat p gente: 7 nō tñ pro gēte s3 vt filios dei
qui erāt dispersi congregaret in vñū. sed illa cōgregatio filiorū dei
pro qua xps mortuus est nō est alia nisi qd hoies veniāt in vni-
tate fidei in qua saluent: 7 ista est vnitās ecclie xpi: ideo ista est
cōgregatio quā xps facere volebat. Et p3 hoc ga xps p mortem
suā acquisiuit sibi ecclesiā Act. 20. ca. 7 tamē p mortē suā vo-
luit congregare filios dei Jo. 1. c. ergo nō erat illa congregatio
nisi ecclesiastica ad vnitatē fidei per quā dat nobis potestas fi-
lios dei fieri Jo. 1. ca. 7 hoc est qd semp xps conabat vt p3 Jo.
ca. 10. f. habeo alias oues que nō sūt ex h̄ ouili: 7 op3 me addu-
cere eas vt sit vñū ouile 7 vnus pastor. 7 ita cōgregatio ista non
erat nisi reducere ad vñū ouile vt eet vna ecclia oīum. h̄ aut fa-
cere voluit xps sepe 7 noluit hierlm: ga resistebat ad p̄dicatio-
nē xpi nō recipiēdo doctrinā eius sed psequēdo 7 calūniādo.

Quare xps dixit volui congregare filios tuos. 268.
Queretur qd ad scdm. f. quare xps dixit volui congre-
gare filios tuos. Cōcedo qd rō fuit ad ostē-
dēdū affectū suū ad hierlm 7 gentem iudeorū. f. qd h̄ ipi se abo-
minabiles constitissent occidēdo p̄phas: tñ xps nō spreuerat
eos: sed volebat ad se reducere si illi voluissent: 7 tñ noluerunt.
Sic dicit Chrysostomus. f. deinde cū vocasset eā 7 abominabiles eius
occisiones dixisset: quasi se excusando rīdet dicens. quotiens
volui congregare. q. d. neq̄ p̄dictis occisionibus me a tua beniuo-
lencia aueristi: sed volui te mihi adiungere nō semel 7 bis: sed
multoties. Cōcedo est h̄ ad ostēdēdū affectū plangentis. nam
xps pñā pietate 7 affectu hierosolymitas luget vt dicit Hiero.
sup Matthe. 7 ita dicit quotiens. i. o quotiens volui congregare
filios tuos. sicut dicit Luc. 19. c. si cognouisses 7 tu que ad pacē
tibi. 7 h̄ lachrymādo dicit. e. c. Cōcedo 7 pñcipalr ponit hoc
xps vt cām pene sequētis: 7 est sensus. ego volui sepe congregare
filios tuos in vnitatē fidei: et tunc nō fuisset secuta ista pena: s3
noluisse: 7 et nunc nō vis: ideo nō est mirū qd eueniat pena. s. qd
relinquas vobis domus v̄ra deserta. Et p3 h̄ qd si iudei volu-
issent audire doctrinā xpi 7 assentire ei cōgregati essent in vni-
tatem fidei: 7 tunc nō occiderent xpm neq̄ discipulos eius: 7 sic
nō sequeretur destructio hierlm 7 gētis iudeorū. qz vero nolue-
rūt congregari sed resisterūt occidentes xpm 7 discipulos secuta
est destructio hierlm 7 gentis iudaice. Cōcedo pōt poni vt
qdā excusatio: p̄dicebat. n. xps iudeis destructionē gētis 7 v-
bis ppter scelera. Diceret aut aliq̄. quare nō admonuisti nos
prius vt nō incideremus in hec mala per que meremur ocleri.
Rīdet. sepe vos admonui rotiens volendo congregare filios
hierlm 7 illa noluit: ideo nullam habet excusationem.

Qui sunt isti filij hierlm qd xps volebat congregare. 269.
Queretur qd erāt isti filij hierlm quos xps volebat cō-
gregare. Cōcedo qd sunt oēs fideles q
in ecclesiā cōgregant: 7 p3 qd o3 Jo. 1. c. vt filios dei qui erant
disp̄si congregaret in vñū. istos autē congregare intēdebat: 7 tñ filij
dei dñi q credūt in xpm qz per fides efficiunt filij dei Jo. 1. c.
Cōcedo qd nō accipiunt filij hierlm nisi pro iudeis. Sed hieru-
salē dupl̄r accipit. 2. Vno mō pro sola ipsa vrbe: 7 tñ vocant
filios hierlm eos q in vrbe illa nati sunt: qz sic genitor est pater
ita p̄ia vocat mater. 7 sic accipit Luc. 2. c. f. filie hierlm noli
te flere sup me: sed sup vos ipsas flere. 7 erant ibi filie hierlm
ille q sequebant eū qñ educabat de vrbe ad occidēdū 7 luge-
bant: 7 erāt ille mulieres de vrbe saltem vt in plurimū: s3 aliq̄
secute fuerāt eū a galilea. Cōcedo mō accipit hierlm. put est ca-
put regni iudeorū: 7 accipit noie totius gētis sic diximus accipi-
s. in fra. 7 tñ vocant filij hierlm oēs iudei: qz erāt filij gētis iu-
deorū cuius gētis caput 7 mater est hierlm. 7 h̄ mō accipiunt h̄
qz nō solū volebat xps ad fides suā conuētere h̄atores hierlm
sed et oēs iudeos: ideo oēs vocabat filios: 7 h̄ nec erat in pñi-
ex additione locutiōis sue. nā ipse vocauit hic hierlm totā gentē
hierlm vt oīm est. ḡ necē est qd filios hierlm vocet filios totius
gētis iudeorū: 7 vocant filij. i. successores: qz successores respe-
ctu p̄decessorū filij dñi. Sic dicit Origenes sup Matthe. filios
aut hierlm oīc fñi q dicimus semp ciuiū successores p̄cedētū
filios. Cōcedo rōnē in dñū oīm q non sunt filij hierlm oēs filij
dei sūt fideles: sed solū iudei. Et p3 qz ista cōgregatio fiebat per
p̄dicationē 7 doctrinā cū eet spūalis cōgregatio: sed xps nō p̄di-
cabat gētilib⁹ neq̄ faciebat miracula inter eos: sed iter iudeos:
qz ipse dixerat aplis. s. 10. c. in viā gētiū ne abieritis: 7 in ciui-
tates samaritanorū ne intraueritis: sed ite ad oues q perierūt do-
mus israel. oīc tñ quotiens volui congregare filios tuos. i. sepe
dedi ad h̄ op̄rā: sed nō pōt h̄ intelligi de gētilib⁹ qd nō p̄di-
cabat. ḡ intelliget de solis iudeis qbus vsq̄ nūc semp p̄dicauē-
rat. Cōcedo aut Jo. 1. c. oīm q ibi loquit de cōgregationē
q fieret per mortē xpi: cū o3. p̄phetauit qd Iesus moriturus eet
nō tñ pro gente: sed vt filios dei qui erant dispersi congregaret in
vñū. xps aut per mortē volebat congregare ad se oēs hoies in vni-
tate fidei: 7 isti vocant filij dei: 7 ita scñ est: qz p mortē suā cō-
gregata est tota ecclesia credētū q nunc est: 7 erit vsq̄ ad finē
seculi Actū. 20. f. acquisiuit ecclesiā sanguine suo. Et idē ad Ephe.
5. c. oū vineret aut p̄dicādo nō congregabat ad se nisi iudeos: qz
illis solis p̄dicabat. s. 10. c. ite ad oues q perierūt domus israel:
imo dicebat qd nō venerat ad alios. s. 1. c. f. nō sūt missi nisi
ad oues q perierūt domus israel. Et istas oues cōgregatiōes. f.
qā xpo fiebat signat ipse Jo. c. 10. qz postq locutus est de ou-
bus suis ait. h̄o alias oues q nō sūt ex h̄ ouili: 7 op3 me addu-
cere vt sit ouile vñū 7 vnus pastor. p̄mas oues vocauit iudeos
Sexta pars Matthei * Abulensis. x iij

Ratio ad
qñ. qñis.
1. ca.

Chrysostomus.
sententia.

2. ca.

3. ca.

4. ca.

Nonnullorū
rōes dñi.
Dicitur Jo.
1. c.
Ratio ad
qñ. qñis.
Hierlm vñ
p̄liciter su-
m̄.
2. mō.

2. mō.

Origene. Inia
B
Ad rōnē in
dñū.

Ad dictum
Jo. 1. c.

Per mor-
tē xpi congre-
gata ē tota
ecclesia cre-
dētū que
nunc est.

quos ad se pdicatione conuerterat et illas iam habebat. alias oues dixit esse gentiles quos nondum conuerterat. Et patet quia dixit quod erat ex alio ouili: et has oues non per suam pdicationem sed per mortem congregauit. et tunc uerum est quod omnes filii dei. i. g. fideles futuri erant. et ex gentilibus qui in iudeis congregati erant per passionem christi: et non erant isti qui uocantur hic filii hierusalem quia illi erant soli iudei: et ista distinctio bene significat ex uerbis Joannis cum dixit. prophetauit quod Iesus moriturus esset per gentes: et non tamen per gentes sed per filios dei qui erant dispersi congregaret in unum: gentem autem uocauit iudeos de quibus erant caiphas et Joannes qui loquebantur: addidit autem filios dei ultra gentem et illi sunt omnes quotquot de gentilibus credituri erant.

Quare dicitur. uolui congregare filios tuos sicut gallina congregat pullos suos sub alas. Questio. 270.

Queretur quare dixit. uolui congregare filios tuos quem admodum gallina congregat pullos suos sub alas. Ad id quod posuit hoc ad significandam nimiam congregationem: non enim maior potest esse quam illa qua gallina congregat pullos suos recipiendo eos sub alis et quasi incorporando eos sibi ut efficiantur unum cum ea et foueantur calore corporis eius. et hoc christus intendebat facere de iudeis. i. congregare eos ad unitatem fidei que est unitas ecclesie uel ouilis ut dixit Jo. ca. 10. et dicitur est pater. q. C. Secundo potest dici ad signandum magnam affectum: quia non est aliquid auius quam tantum affectum feribis suis exhibeat. Sic dicitur LXXIIII. magnitudinem autem amoris sub similitudine galline ostendit. Tertio fuit hoc ad ostendendum pariter amorem et beneficium ipsationis et tolerationem malorum nostrorum: non enim gallina pullos ita congregat nisi quia nimis diligit: et sic congregatis beneficiis exhibet quia calore corporis sui fouet pullos quorum adhuc calor deficiens est: etiam eos ibi in milium et alia pericula defendit: et per hoc quod sepe eos fouet infirmos et mala pullos in se recipit. christus enim omnia hec nobis facit quos ad se congregat: id recte comparauit se galilie pullos congreganti. Sic dicit Augustinus libro de quaestione euangelii. i. h. gen. animam magnam affectum in filios habere: ita ut eorum infirmitate affecta infirmos et ipsa: et quod difficile in ceteris animalibus inuenies alis suis filios suos protegere in milium pugnat. sic et misericordia dei sapientia per carnis susceptionem infirmata quodammodo secundum illud apostoli. quod infirmus est dei fortius est hominibus: protegit in firmitate non stram et resistit diabolo ne nos rapiat.

Quo potest stare uerba Matthei et Luce qui discordant uirum. Q. 271.

Queretur quo potest stare: quia hoc dicitur. quemadmodum gallina congregat pullos sub alas. et Luc. 13. c. dicitur. quotiens uolui congregare filios tuos quemadmodum auis nidum suum sub penis et nolui. Alii dicunt quod christus non semel tamen sepe dixit istam exprobrationem et increpationem hierusalem: et tunc mutaret aliquid uerba. uirum in uerba uice diceret. quemadmodum gallina et cetera. dicitur hic Mattheus. alia uice. quemadmodum auis nidum suum sicut Lucas. C. dicitur quod hoc satis poterat stare sed non est necesse in presenti habere asserere: quia et si semel tamen ista dicta sunt potest concordari. Et est idem quod eadem est sententia: sed diuersa uerba. nam sicut Mattheus dixit gallinam dixit Lucas auem. Sed uerum est dicitur: quia dicit Mattheus congregat pullos. Lucas autem dicit nidum. uocat enim nidum locum in quo gallina solet manere et congregare sub se pullos. nam nidus non congregat neque est aliquid ad quam gallina aut alia auis congregat nidum nisi cum in eo habeat filios quos seruare uult. Sed quia ponit Lucas pullos in nido potest dupliciter introduci comparatio. Uno modo ad significandum quod sic gallina congregat et custodit pullos in nido quod est locus quietis eorum: ita christus custodire uolebat iudeos in terra sua congregando eos ibi in unitate fidei cui si affuerint non fuissent expulsi de terra sua. Secundo potest accipi quod erat iudei sicut pulli in nido qui quidam ibi manent infirmi sunt ad uolandum et ad resistendum aduersis si misericordiam dimittat: et quasi dimittit exponit periculum. Sic dicit Basil. filios hierusalem pulli in nido operat: ac si dicat. aues qui in altum conueuerunt uolant excepte si a nocumetis infirmis: tu tamen eris ut pullus egens alieno suffragio misericordiam autem aufereris a nido quasi ipotens et debilis ad fugam.

Quo stat quod christus dixit. i. congregare uolui et nolui. Qd. 272.

Queretur quo stat quod christus dixit. i. congregare uolui et nolui. i. in quo inuicem quod deus aliquid facere uoluit circa hierusalem quod non fecit quia illa noluit: quod uidetur repugnare diuine potestati. C. dicitur quod hierusalem uoluit impedire uoluntatem christi quia ille uolebat ut ostendebat congregare filios illius in unitate fidei et illa non permisit neque congregati fuerunt. Et idem quod uoluntatem dei nemo resistere potest: sed distinguimus uoluntatem signi et beneplaciti et uoluntatem antecedentem et consequentem: secundum uoluntatem signi et antecedentem quod non impletur quia non est illa determinata uoluntas dei: sicut apostolus dicit quod deus omnem hominem uult saluum fieri et

neminem uult perire: et tamen multi pereunt. Etiam deus uult uoluntate agni quodam iubet et uetat et consilium. i. significat se uelle quod fiat id quod precipit et quod non fiat id quod uetat: et tamen multi faciunt. ita in presenti christus uoluit uoluntate signi uel antecedente omnes hierosolymitanos imo omnes iudeos saluos fieri: quia circa omnes exhibuit opera suam pdicationem illis et admonendo et increpando: et tamen uoluntate beneplaciti non uoluit omnes saluare et congregare: quia si ipse determinate uoluisset dedisset illis gratiam efficacem: et pulsasset sufficienter animos eorum ita ut nullo modo dissentiret pdicationi eius: quia tamen exterius sufficienter admonuit et pdicauit et miracula fecit quod possent mouere ad assuetudinem dictis eius: uoluisse congregare: et tamen illi qui iterum efficacissime non erant pulsati: et oibus his uisus non crediderunt sed indurati sunt: id dicitur noluisse hierusalem congregare: sed quos congregare uere et determinate uoluit: et hierusalem nolente congregauit. Sic dicit Augustinus in enchiridion. i. ubi est autem illa omnipotentia quam in celo et in terra omnia quecumque uoluit facit: si colligere filios suos ab ipso colligi noluit: sed ea quocumque nolente filios eius ipse collegit quos uoluit. C. dicitur cum christus dicat. quotiens uolui congregare filios tuos qui fuerunt isti actus multi ad congregandum eos. Alii dicunt quod fuerunt omnes actus pdicandi et docendi per omnes prophetas et doctores legis usque ad christum inclusiue: quia quotiens pdicatum est iudeis ex parte dei uolebat christus illos congregare. Sic dicit Origenes super Mattheum. i. dicit autem quotiens uolui cum sit manifestum semel eum docuisse in corpore iudeos. Rndet. semper enim christus presens fuit et in Moyses et in prophetas et in angelis ministrantibus salutem humane per singulas generationes. C. dicitur uoluit cum hoc non est necessarium accipi: sed uere christus in carne existens uoluit sepe congregare filios hierusalem et illa noluit: quia quotiens coram iudeis predicauit et miracula fecit totiens filios hierusalem congregare uoluit: sed hoc sepe fecit. s. per triennium: id sepe illos congregare uoluit.

Quid est quod Christus pronuntiat. ecce relinquitur uobis domus uestra deserta. Questio. 273.

Queretur quid est quod christus pronuntiat. ecce relinquitur uobis domus uestra deserta. C. dicitur quod hic potest dici christus penam iudeis infligendam quia noluerunt congregari: et intelligitur de uerbis hierusalem destructione. Uocat autem ista domus quia erat sedes principalis totius gentis iudeorum. Et per hoc quod hoc pronuntiat pena iudeorum: et tamen illa fuit destructio ciuitatis Luc. 19. c. f. uidetur Iesus ciuitatem fleuit super illam dicens. ueniet dies in quo circundabunt te inimici tui uallo: et coangustabunt te undique: et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt: et non relinquent in te lapidem super lapidem. Et per hoc quod domum relinquentem esse desertam accidit: quia noluerunt congregari sub alas quando christus eos congregare uoluit ut ponit hoc in scriptura. et tamen eadem ponitur Luc. 19. c. f. eo quod non cognoueris tempus uisitationis tue. s. non cognoueris me qui uolebam congregare filios tuos. g. pena erit eadem quod pronuntiat hoc et ibi: sed ibi pronuntiat destructio uerbis hierusalem quod hoc illud idem. C. dicitur cum potest dici ut aliquid uoluit quod intelligitur de destructione templi: et hoc templum uocat domum uel edes Luc. 19. c. f. perijt iter altaris et edes et Jo. 2. ca. dicitur. domus mea domus orationis vocabitur. et accipit ibi per templum. Ad hoc et mouetur quod dicitur sequi. q. i. principio de destructione templi et in ciuitatis. s. egressus Iesus de templo ibat et accesserunt ad eum discipuli eius ut ostenderet ei edificationes templi: ipse autem respondens dixit eis. uidetis hic omnia. amen dico uobis non reliquetur lapis super lapidem qui non destruat. et quia continuat illa scriptura ad istam nullo medio putat hoc designari destructionem templi. Idem dicit LXXIIII. super Mattheum. sic et corpus aia recedente pus quod frigescit: deinde putrescit et soluitur: sic et templum uirum dei ipsum recedente pus seditionis et in disciplinatioe replebitur: deinde ueniet ad ruinam. C. dicitur quod ad uitam hoc designat per domum desertam desolatio ciuitatis et templi. utrumque enim perijt. et hoc plene significat Lucas. 19. c. f. non reliquetur in te lapis super lapidem. et ita tota hierusalem perijt sic ut non maneret neque lapides muri in loco suo. et tamen templum erat in hierusalem et erat res principalis ciuitatis: idem necesse erat illud destrui: et per hoc doctores aliqui uocant hoc domum ipsi templum ut dicitur e. s. et aliquid ciuitatis. Sic dicit Beda. ipse autem ciuitatem quam nidum uocauerat nunc domum iudeorum appellat. occiso enim omni genere et renerunt romani et quasi nidum uacuum diripiētes tulerunt eorum gentem et regnum. Sic et Theodor. ait domum uirum. i. templum. q. u. quidam uirum erat in uobis templum erat meum: sed postquam fecistis ipsi speluncam latronum non de celo domum mea sed uirum. Ut domum dicit tota gentem iudeorum. uirum illud. domus Jacob benedicite domino. sed pcedens modus melior est. nam si accipit hoc per gentem: quia dicitur. reliquit deserta. ad signandum autem destructionem gentis diceret melius. domus uirum deserta. et tunc non erat totaliter uerum: sed neque uenit quia deseri pertinet ad loca habitata.

Cur uenienter inflata fuit iudeis pena ista quod domus eorum deserta relinqueretur. Questio. 274.

Queretur an uenienter inflata fuit iudeis pena ista quod domus eorum relinqueretur deserta. C. dicitur quod multum uenienter

Rf. ad qñ tuq qñis. 1. ca.

2. ca.

Lbry. snia. 3. ca.

Comparatio xpi ad gal linā pullos suos s. h. alis congregatēz. Aug. snia

Nōnullor rñio ad qñ. qñis.

Doc. rñ. ad questum.

Lōpatio q uir Lucas duplr itro duci pōt. 1. mō.

2. mō.

Basilij sententia.

Rñio ad qñ. qñis. Uolūtati dei nemo resistit pñ.

Expō cuiusdam dicti apostoli.

B

August. snia.

Petitio.

Nōnull. rñio.

Doc. rñ.

Rñ. ad qñ. qñis.

Destru. ctio hierosolē sit it iudeor. pena.

Nōnull. rñio ad qñis.

B

Lbry. snia.

Doc. snia.

Quid p. domus deserta rñio intellegit.

Beda de sententia. Theodor. sententia.

Rñio ad qñ. qñis.

ueniēter. pmo ga iudei peccauerāt: l. pe aut 7 granissime ita vt
iā icorrigibiles eēt: iō nō erat eis remittēdū s3 pena vltia dā-
da ne ampli⁹ peccaret. 7 h fuit q dñerēt eē ppls ita vt iā nul-
lū malū possent facere tāq ppls sic q i dñctis icorrigibil⁹ ē occi-
dēt ne vltra peccare possēt. C Scdo ga pcta iudeoz erat val-
de graua. f. ga multos pphas 7 viros iustos occiderāt p qb⁹
nō erat aliq pena sufficiens nisi q dñerēt ppls ille q bec fecerat:
iō scim ē. f. vt dñerēt eē vna gens vel vn⁹ ppls. h aut scim ē de
lēdo hierlm: iō ueniēs fuit dñerī domū illā. C Tercio vt uen-
nirēt pena pctō. nā in vrbē hierlm occisus est xps: iō illa dñuit
dñeri. C Quarto pz ga psonat h itētioni iudeoz in peccado. nā
iō iudei xpm occidere voluerūt ne eo viuēte venirēt romani 7
tollerēt vrbē Jo. 11. c. f. dimittim⁹ eū sic oēs credēt i eū 7 veni-
ent romani 7 tollēt locū nrm 7 gētē: iō eū deo fecit. f. vt veni-
ret eis qd timebāt. i. ga xpm occiderūt venerūt romani 7 absta-
lerūt locū illū 7 gētē. C Cōsiderādū aut q in h fuit ueniētissi-
mus modus diuine retributiōis. f. pctm occisiōis xpi scim fuit in
hierl3 in die pma azimoz pñtib⁹ iudeis de tota terra iudeoz: 7
scim ē ne xpo viuēte venirēt romani 7 tollerēt vrbē 7 dñrēt
gētē 7 cessaret tota vltitas qd facerētes pñtib⁹ ex sacerdo-
tio: ita vidicta oata ē. f. vt dñerēt ciuitas hierlm 7 fieret h p ro-
manos quos illi timuerūt ne venirēt xpo viuēte 7 dñerūt lo-
cū 7 abstulerūt gētes ga occiderūt plurimos. ceteros aut vendi-
derūt 7 disperferūt in gētes 7 nō reliquerūt aliquos in hierlm:
neq māsūt loc⁹ in quo manerēt: 7 sicut tota gētē iudeoz pñte
in die azimoz occisus est xps: ita in festo azimoz pñte tota gētē
iudeozū insurrexit bellum 7 obfessa est ciuitas a romanis 7 pñt
gladio: fame: 7 peste: maxima pars gentis ibi.

C Quare vltio mortis xpi oata est sup solā hierusalē. Qd. 275.
Sed quere⁹ cū fuerit pctm istō tot⁹ gētis iudeoz. q-
re vltio oata est sup solā hierlm. C Di-
cēdū q factum est ueniēter. pmo ga nō deleta est sola hierlm
s3 et plurima castra 7 oppida excisa sūt 7 istāmata vt late Jose-
phus dñarat in libris septē de bello iudaico. 7 egeffpus in q-
tuor libris. C Scdo oām q destruēdo hierlm nō fuit illa sola
deleta s3 tota gens iudeoz ga qñ illac tota gens uenerat in fe-
sto azimoz 7 ibi tota pñt qñ vt oām est. C Tercio ga dñta bie-
rusalē cū eēt metropol totū regnū videbāt eē dñtū cū pñcipa-
tus vnus q facit vnitatē gētis resideret in hierusalē in sacerdo-
tibus 7 alijs optimatib⁹ 7 in domo cōsilij p quā domū dñfinie-
bant oia negocia totius regni vel gētis. C Quarto quia dñta
hierusalē dñta tēplū qd faciebat ad vnitatē gētis 7 statū atq
gloriā. nā tota gens cōfluebat ad illō tēplum ga nō licebat alibi
imolare sacrificia Leui. 17. 7 Deut. 12. 7 Josue. 22. ca. 7 additio
gētis ist⁹ erat facere cultū dei fm certū modū cerimoniarum 7
oēs iste fiebāt in sanctuario. nā extra locū scūarij nō licebat ob-
seruari eas: sic neq nūc iudei illas exercēt cū manēt iter nos: iō
deleto tēplo videbāt ablata tota nobilitas 7 excellētia gētis. g
ad dñrēdū statū gētis dñuit dñeri hierusalē. C Quito qz pec-
catū hierusalē magis fuit q aliā vrbū iudeoz: iō nō soluz pe-
rire dñuit peccātes i occisiōe xpi: s3 et loc⁹ ille i quo tātū nefas
exercitū ē dñuit dñeri: ita vt nō māeret lapis s3 lapidē. qd scim ē.

C Qr xps pñciāuit iudeis dñstructionē vrbis hierusalē. Qd. 276.
Queretur qre xps pñciāuit iudeis dñstructionē vrbis
hierusalē: ga poterat istō euenire p pctis: 7
q nō pñdiceret iudeis. C Dm q ueniēter scim ē. pmo vt ostē-
deret xps se futura pñcīre i quo deitate sibi uenir⁹ ostendebat
vel saltē eē pphas: 7 p istā pñciatiōē pbarer xps vera eē cete-
ra q pñdiceret i lōgiquū. nā cū istō qd p qdragitaduos ānos vel
qñ postea euenit pñdixerit: 7 viderint illō sic euenir⁹ plane appa-
reret q i cetis quoqz vep diceret. C Scdo vt putaret istud p
pctis euenir. nā si nō pñdiceret 7 postea eueniret aliq putaret nō
euenisse bec qñ a dō i penā oata: s3 qñ ab euētū accitū. 7 h erat
icōueniēs: iō dñuit pñciari. C Tercio fuit ad euēdū pctm qz
cū nōdū iudei occidissent xps: 7 discipulos ei⁹ pp q euētura erat
ista pena 7 poterat enitari: forte iudei audita magnitudine pene
euētū abstinerēt diligēt⁹ a pctis. sic niniuite audito q niniue
p⁹. 40. dies sñuertēda erat penitēt⁹ 7 nīvīt eis pēa Jone. 3. c.
C Quarto fuit vt iudei iexcusabiles apperēt. nā si eueniret eis
dñolatio illa nō pñciata possent dñer⁹ q iō euenerat ga de eos
nō admonerat de h: cū vō tā de pctis pp q pena erat ifligenda
q de ipsa pena eēt pñmoniti nullus eis excusatiōis reliquē lo-
cus. C Quito 7 pñcipue fuit ueniēs h ad oñdēdū grauitatem
pcti in occisiōe xpi. nā ista dñolatio iferebat pp eū 7 discipulos
suos a iudeis occidēdos vt lra pñdēs saltē de discipulis expri-
mit. cū at tāta pena nūc inferebat qñta nūq supa fuerat p alijs

pctis ifligta signū erat q h pctā grauiora erat oib⁹ pñdētib⁹.
C Quo est vep qd xps dixit. nō me videbitis amodo. Qd. 277.
Queretur quō est vep h qd xps dixit. nō me videbitis
amodo donec dicatis bñdict⁹ q venit i noie
dñi. nā illud dixerūt iudei xpo in die ramispalmarū Jo. 12. c. 7
s. 2. 1. 7 tñ ista vba xpi fuerūt post illū oie. f. oie martis vt oām
est. s. g. nō pñt stare. C Aliq dñt q ista vba dicta fuerint a xpo
ante diē ramispalmarū 7 signasse q qñ intraret in hierlm dñe-
rēt sibi turbe h: 7 tūc dñer⁹ q xps fuit in hierlm aliquo tpe: 7 cū
recederet inde diceret: nō me videbitis rē. 7 ita nō redijt illuc
vlsq ad diē ramispalmarū qñ turbe h cantabāt. 7 h uenit mō
narrādi Lucē: qz Lucas posuit h. 13. c. 7 multo postea. f. 19. c.
ponit de aduētū eius in hierlm: 7 q turba dixerit. bñdictus qui
venit rē. C Sed tūc vī q ista lra nō sit cōtinuata ad pñdētē:
qz pñdētia dicta sunt an passionē p tres dies. i. oie martis post
diē ramispalmarū. C Aliq dñt q saluaf dñcordia bec: qz istud
fuit sepe a xpo oām: 7 vna vice fuit oām multo ante diē ramis-
palmarū a xpo: 7 tūc nō est lra cōtinuata ad pñdētia sed multo
ante. C Dm q satis poterat stare qd oām est. f. q fuerit a xpo
oām semel cū recederet a hierlm: 7 post h nūq intrauit in bie-
rusalē vlsq ad diē ramispalmarū cū dixerūt turbe. bñdictus qui
venit. 7 iste sensus uenit ordinē quē ponit Lucas vt dictū est.
7 tūc oām q ista lra nō est cōtinuata ad pñdētia: sed ex illo lo-
co. f. hierlm hierlm. q occidis pphas. pñner ad aliō tps an festū
ramispalmarū: 7 an qñ veniret nūc xps in hierlm. Et h aliq tenēt
sic vī dicere Augu. lib. de cōcordā. euangelioz. f. buic narratio-
ni Lucē. q vī aduersari qd turbe dixerūt veniēte dñō in bie-
rusalē: bñdictus q venit in noie dñi: qz nondū illuc venerat: 7
nōdū oām erat. Et idē t3 Lirillus dñes. f. dñcesserat dñs ab bie-
rosolymis tanqz indignos sua pñtia dñerēs. deinde multis mi-
raculis factis rursus hierosolymam redijt vbi ei turba occurrit
dñes. osanna filio dauid bñdict⁹ q venit. C Alr pñt dñi q ista
lra sit oīno continuata: 7 q oia que hñr in h capitulo oā fue-
runt die martis post diē ramispalmarū. 7 tūc oām q nō accipit
h de eo qd dixit turba in die ramispalmarū bñdictus q venit.
C Sed intelligit vno mō de aduētū xpi ad iudiciū qñ iudei
cñtebunt eū. i. laudabunt et inuīt. Sic t3 Aug. lib. de cōcor. euā-
gelioz. qz l3 prius videbāt tēnere istud intelligit de eo qd turbe
dixerāt: postea dixit q nō cū ait. l3 qz nō dixit Lucas quo tūc
inde abscēdit dñs vt nō veniret nisi eo tpe quo iam illud dice-
bāt: de illo aduētū quo in claritate venturus est h signa. Idē t3
Theophilus dñes. tūc 7 inuīt cñtebunt eū dñz 7 saluatozē qñ
nullus erit inde pñfectus. Idē t3 Lbrylo. in omelia. f. p h occulte
scōz aduētū noiat: qz tūc cū oīno adorabūt. C Alr pñt exponi
de aduētū in aīaz per fidē. f. nō videbitis me. i. nō cognoscetis
donec uertamini ad me credētes me a deo venisse. Sic dñit
Hierol. sup Mat. f. bñdictus q venit. i. nisi pñiam egeritis 7 cō-
fessi fueritis ipsum me eē de quo pphē cecinerūt filiū oīpotē-
tis pñs meā facie nō videbitis. Et idē t3 Lbrylo. sup Mattheū
7 ita ē t3 Nīco. 7 sic ē tenuimus. s. Et tñ nō vī icōueniēs te-
nere oīa positionē. f. q itelligat de eo qd dixerūt turbe in die
ramispalmarū: 7 h expositio mibi magis placet 7 lralior est: l3
faciat lra nō eē cōtinuata qd nō est icōueniens: s3 tenē qz pñt
in h qd placuerit. C S3 dñer⁹ quō dñ nō me videbitis amodo:
qz vī q aduēc postea cū viderint. C Dm q tenēdo xpm oi-
xisse h ante diē ramispalmarū plana est lra. f. non me videbitis
amodo. i. ex isto die: qz eo die recessit ab eis dñ hierlm 7 nō redijt
vlsq in diē ramispalmarū qñ h dixerūt turbe. Tenēdo aut aliā
positionē. f. de aduētū ad iudiciū pñt intelligi vno mō de pñ-
catiōē (vt gdā volunt). f. nō videbitis me pñcantē post h l3 me
videatis tribus sequētibus dieb⁹: maxime in die passionis sue.
C Sed h nō satis stat: qz dñ. nō me videbitis donec dicatis. g
vī q in die iudicij videbunt eū pñcantē cū tūc dixerūt: nō me
videbitis. f. pñcantē l3 viderint eū morientē. 7 tñ falluz est: qz
tunc nō pñcabit. C Aliter g dñ. q amodo q nō accipit pñt tpe
illo quo loquebatur stricte: sed pro tpe statim secuturo qd erat
tēpus passionis: nā post triduū mortuus est: 7 post mortē nūq
eū viderūt: neq videbunt vlsq ad diē iudicij. Sic dñit Theo-
philus. f. nō videbitis me rē. nō signat illā horā sed tēpus cru-
cis. f. postq crucifixus sit me non amplius videbitis me donec
iterū veniā. Et idē dñit Lbrylo. in omelia. f. qd aut oīc amodo
ad tēpus crucis referē. 7 ita exponit etiam Nicolaus.

C Quare xps dixit iudeis nō me videbitis rē. Qd. 278.
Queretur quare xps dixit iudeis nō me videbitis rē.
C Dm q vna ratio est ad oñdēdū q nō
sepe admoniturus eēt eos sup bac re: qz statim recessurus erat
Sexta pars Matthei * Abulensio. x iiii

Jn. q. 4.
Nōnulloz
rñsio ad
qñtū qōis.

Confuta.

Nōnulloz
rñsio ad qñ.

Doc. 1. rñ.
ad questū.

B
Augu. snia

Lirilli snia
eadem.

Tert. 1. ex
positio.

Theo. snia.

Tert. 2. ex
positio.

Hiero. snia

Doct. snia.

Detitio.
Rñ. 1. mō.

Rñ. 2. mō.

Confuta.

Doc. rñsio.

Theo. snia.

Rñsio ad
qñ. qōnis.
1. rñ.

2. rō

3. rō

Cirilli expō

4. rō.
5. rō.

ab eis sine corporaliter recedendo fm vnam positionē sine fm aliam moriendo: et ideo qd ipsi cogitare deberēt et seipſis admonere ne euenirent eis mala p̄nūciata. C Scōa rō est ad ostēdendum veritatem dicti sui: p̄dixerat enī qd destrueret hierusalem: et hoc forte nō crederent qd non videbant illud statim. voluit igitur ostēdere signum per qd posset credi. i. nō me videbitis donec dicatis: benedictus qui venit. nam hoc p̄nūciare rez futuram et occultam erat. i. qd illi laudaturi essent euz quādo veniret: et satis erat mirabile qd illi qui eū oderant ipsuz laudaret: et hoc iuxta vñā positionem. C Tertia ratio est ad ostēdendam mutationem status. i. qd quādo hoc xps dixit iudeis non honorabant eum neq; attēdebant ad verba eius: ideo dicit eis qd nō manebit ultra cum eis neq; redibit quousq; ita honorent eū qd dicant ipm venire in nomine dñi. et hoc tenendo qd turbe istud dixerūt. et iste sensus multum conuenit lre. Sic exponit Cirillus dicens. i. oīcederat oīs ab hierosolymis tāq; indignos sua p̄sentia delinquens: et ideo ait. dico autē vobis. i. nō erit postea sicut nunc: qd nunc non me auditis: ego dico vobis qd nō redibo ad vos quousq; non solum me audiat: sed etiā laudetis et honoratis me dicentes. benedictus qui venit etc. Etia fm aliaz positionem est verum. i. nunc nō me honoratis sed potius me occidetis: et tñ quādo videbitis me alia vice laudabitis. i. oīe in dicij. C Quarta est ad ostēdendum veritatem suā cū futura p̄nūciat que fm se erant incerta. C Quinta ad ostēdendū qd illum bonozem quē turba et pueri xpo dederūt oīe ramispalmarum. i. dicentes osanna: nō fuit a casu neq; suadente aliquo homine: neq; ex errore turbarū: sed a diuina ordinatione cū istud potuerit a xpo p̄dicari: et hoc ostendit xps. s. 2. i. 2. Luc. 19. ca. quādo p̄ncipes sacerdotum videntes pueros clamātes osanna dixerūt qd increparet eos et ipse noluit: s. ostēdit illos a deo moueri: allegās illō ps. 8. s. ex ore infantū p̄fecisti laudem.

Capitulum. xxiii.

Egressus iesus de tēplo ibat. Et accesserūt discipuli ei vt oīderent ei edificatiōes tēpli. Ipse autē respōdēs dixit illis. Edictis hec omnia. Amē dico vobis: nō relinquetur hic lapis super lapidem: qui non destruat. Sedente autem eo super montem oliueti. accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes. Dic nobis quando hec erunt: et quod signum erit aduentus tui et cōsummationis seculi.

Et egressus Iesus. C In p̄cedētibz Mattheus posuit legis euāgelice promulgationē et p̄miracula cōfirmationem. h. subdit iudiciariā executionem. i. iudiciū vltimū. et hoc qd quilibet lex recta habet punire delinquentes: et qd in ista nō fuerat posita aliqua penalis coertio ponitur iudiciū vltimū in quo vnicuiq; pro peccatis aut bonis operibus reddit. Et fm hoc diuidit in duas partes fm cōmunem intētionem exponentiū. i. qd primo ponuntur quedā antecēdētia iudiciū. Secūdo sequit̄ ipsum iudiciū sequē. c. p̄ma in duas: qd primo circa hec a discipulis xpi p̄ponit̄ q̄stio. Scōdo ponit̄ q̄stionis solutio. ibi. (Respondens Iesus.) P̄ma in duas qd p̄mo ponitur q̄stiois occasio. Scōdo data occasio ne formatur q̄stio ibi. (Sedente autem eo.) C Circa primū dicitur. (Et egressus Iesus de templo.) s. ante hoc erat in templo cum hec que p̄cefferunt p̄dicabat: et illis expletis egressus est de templo. (Ibat.) s. extra templū et ciuitatem ad montē oliueti. (Et accesserūt ad eum discipuli eius.) s. ad interrogandum ea que sequuntur. (Ut ostenderent ei edificatiōes tēpli.) i. vt inclinarent eum vel suaderent respicere qd ipse iam sepe viderat. et dicitur. edificatiōes. i. edificia vel edificiorū pulchritudinē vel magnitudinem. (Ipse autē respōdēs.) s. ad eorum admirationē de edificijs. (Dixit eis. videtis hec omnia.) i. nō admiremini de his quasi sint pulchra et fortia. nā omnia hec cōruentur. (Amē dico vobis.) modus affirmandi vel iurandi est sub certitudine dico vobis. (Non relinquet lapis sup lapidē.) significatur dirutio templi totalis. erat autem de lapidibus celsis constructum: et omnes lapides deieci sūt. (Qui nō destruetur.) i. qui nō mutet de loco suo: ita qd nō maneat in edificijs.

mar. 13. a.
Luc. 19. g.
2. 2. i. b.

Als Heis

Cōterio
capituli.Judiciaria
xpi executō
iudeos.
Diniſio
eiusdem.Sbdiuſio
eiusdem.

†

†

†

†

†

†

†

†

†

†

C An ista sint continuata ad p̄cedentia.

Queretur an ista sint continuata ad p̄cedētia: vel sit ordo mutatus. C Dm qd nō dubitari potest qd sit ordo cōtinuus. i. qd ista fuerūt post p̄cedentia. Et p̄ primo qd Mattheus sic ordinauit. et semp est stādū ordini lre nisi contrariū appareat: hic aut nō apparet rō aliqua q̄re cōtrariū ordinē tenere debeamus. C Scōdo et efficacius qd tres euangeliste soli qui h. ponūt cōcordant in ordine: qd sicut Mattheus ponit ista post p̄cedentia in qbus 5 phariseos et scribas multa locutū fuerat: ita et marcus: qd Mar. 12. c. ponunt alique increpationes xpi cōtra phariseos et scribas que posite fuerunt p̄cedē. c. 2. Mar. 13. ca. statim subiūxit ea que hñtur hic de egressu domini de tēplo et de edificijs templi. eūdem quoq; ordinē tenet Lucas: qd ea que habētur supra de increpationibus phariseorū et scribarum ponūtur a Luca. 11. c. 2. id qd dictum est p̄cedenti ca. imediate de desolatione hierusalē ponit a Luca. 13. c. id autem qd ponitur hic de egressu de templo et de edificijs ponunt a Luca. 2. i. ca. et ita omnes cōcordāt in hoc: ideo certissime est tenendum eē hunc ordinem. C Tercio p̄ ex habitudine lre: quia ea que habētur p̄cedēti. ca. dicta fuerant a xpo in templo: hic autem statim dicit̄ de egressu de templo. et hoc tenet Origenes. sup Mattheū. i. postq; omnia que super hierusalē ventura fuerāt xps p̄dixit: existit de templo qui cōseruauerat templum ne caderet donec fuit in eo. C Queret̄ an ista que habent̄ fuerūt statim post ea que habētur p̄cedenti. c. vel fuerunt aliqua alia interposita. C Aliqui dicūt statim nullo interposito: tūz qd ista ipsa videf se continuare. i. qd p̄cedē. ca. ponūtur dicta xpi in templo. Dic autem ponit̄ qd egressus fuerit de templo: et ita inuitur qd postq; dixit verba p̄cedētia exierit de tēplo: tūz quia Origenes super Mattheū. specialiter continuat lram istaz ad illam: quasi statim fuerint ista post illa cuius ait. postq; omnia que super hierusalē ventura fuerant xps p̄dixit existit de templo. ergo videtur qd nihil aliud in medio factum est. C Alij dicūt qd multa interciderūt inter illa et hec. Et patet qd Luc. 13. c. ponūtur ea que habentur p̄cedenti. ca. in fi. de hierusalē et Luc. 2. i. ca. ponūtur ea que habentur hic de structuris templi et ceteris que sequūtur hic: et intercident inter p̄cedentia et hec: et tūc opz dicit̄ qd etiam multi dies: et multa facta interciderunt de quibus ibi narratur. C Alij dicunt qd alia interciderunt inter hec et ea que habentur p̄cedenti capitulo. sed fuerunt pauca: non quidem omnia que ponuntur fm Lucā in medio: sed solum illud quod habetur de mittentibus munera in gazophiliacium: qd ē in templo factum est cum ibi esset gazophiliacium. Et h. p̄ qd tā Marcus qd Lucas illud ponunt. nā Luce. 2. i. c. ponit̄ de offerentibus in gazophiliacio: et statim sequitur de edificijs templi: et cetera que habētur hic: Marcus etiā. 12. c. posuit de increpationibus quas fecit xps cōtra phariseos et scribas: et statim in fine ipsius. 12. c. ponit̄ de offerentibus munera in gazophiliacio: et in principio. 13. c. ponit̄ qualiter egressus est Iesus de tēplo et de edificijs tēpli et de ceteris q̄ hñtur hic. C Dm qd d̄terminatio huius dubij p̄det ex illis que dicta sunt. s. p̄cedē. ca. qd ibi erat vna opinio qd illa vba. i. non me videbitis amodo. fuerint dicta aī oīe ramispalmarū: et postea fuerint cōpleta quādo xpo veniente in hierlm dixerunt turbe. benedictus qui venit. C Alia opinio est qd fuerint dicta illa verba post diem ramispalmarū. i. oīe martis postea: et tunc intelliguntur de aduētū Lxisti ad iudiciū. C Tenendo primam positionem dicendum est qd nō fuerunt hec facta imediate post illa que habentur p̄cedenti ca. sed multis interpositis operibus et multis dieb: et est tūc tenendus ordo quem ponit Lucas interponendo omnia q̄ habentur a ca. 14. inclusiue vsq; ad. 2. i. C Si autem teneamus secundam positionem. est dicendum qd ille ordo quem ponit Lucas non fuit ordo rerum gestarū: nisi forte dicamus qd fuerūt hic dicta illa verba: et tunc poterit esse cōtinuatio sine intermissione. nam illa que Lucas interponit a ca. 13. vsq; ad. 19. fuerunt ante diem ramispalmarum. C Sed adhuc videbitur penitus dicendum qd fuerit interpositio aliqua inter p̄cedentia et ea que habentur hic. scilicet qd vidit Lxistus mittentes munera in gazophiliacio: et quid de illis dixit. et hoc quia tam Lucas qd Marcus ponunt istud imediate ante egressum de tēplo. hoc rationabilius est cum duo euangeliste in hoc concordent: et tamen cum magis placeat illa positio prima quibulda et mihi: scilicet dictum esse. benedictus qui venit etc. ante diē ramispalmarum: dicitur qd ordo quem ponit Lucas est certior et consonantior rebus: sed quid in hoc tenendum sit nulla ratio sufficienter cogit.

C Quare

Riſio
ad q̄. q.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Origenes.

Inia.

A.

Qd. 2.

A.

An ista q̄

hñtur

statim post

ea q̄ hñtur

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

p̄cedēti.

Quare egressus est nunc iesus de templo.

Qd. 3.

Queretur quare egressus est nunc iesus de templo. Cuiusmodi fuit ad sumendum cibum: quia hie christus predicaret nunc in hierusalem nemo eum inuitabat ut ibi sumeret cibum: imo quotidie ibat in Bethaniam in domum Lazari et sororum eius et ibi pascebatur: et inde quotidie redibat in hierusalem ut colligeret Mar. 11. ca. Tercio fuit ad significandum ruinam templi. nam ante hoc templum per eius virtutem manebat et conservabatur status populi iudaici. nunc predixerat christus destructionem templi et civitatis dicens. relinquetur vobis domus vestra deserta: id est ad significandum quod sic eveniret. si quod eo auferente auxilium suum a iudeis periret templum exiret de templo. sic dicit Origenes super Mattheum. et Beda.

Queretur quomodo dicitur quod egre-
diente domino de templo accesserunt ad eum discipuli eius. nam ex hoc videtur quod non erant prius cum eo. Aliqui dicunt quod ideo dicitur quod ante hoc erat christus in templo predicans et disputans: et forte non erant iuxta eum discipuli eius: nunc vero quando exiit adhaerunt ei: quia ipsi sequebantur eum familiariter quocumque iret. Sed dicendum quod hoc non multum stat: quia etiam quando christus erat predicando discipuli sui stabant iuxta eum et nemo audebat accedere. sic per 3. s. c. ubi christus predicante accesserunt ad eum discipuli eius: et melius per 3. s. 19. c. ubi turba accedere volebat ad christum ut considerent ei parvulos suos ad imponendum eis manus: et illi prohibebant eos accedere quousque christus dixit. finite parvulos venire ad me. Cuius ergo quod non ponunt accessisse quasi tunc magis teporaliter appropinquaverint quam prius: sed est modus idiomatis ad significandum aliquid ichoari: et istum modum tenet spiritualiter mattheus. nam fere ubique introducit discipulos aliquid querentes a christo dicit eos accedere. sic per 3. s. 18. c. Et per 3. quod iste sit modus matthei: quia hic dicit accesserunt. et 3. i. s. f. sedente eo super montem oliveti accesserunt ad eum discipuli eius. et tunc Mar. 13. ponit utrumque: sed non dicit accesserunt. sed solum quod interrogaverunt et idem Luc. 2. 1. c. et sic sunt multi modi proprii idiomatum vel hominum in locutione in quibus ponunt multa verba superflua ex sola conditione locutionis. Et ita apud hebreos ponit interdum egredi ubi nihil significat ut illud Exo. 2. c. s. egressus vir de domo levi accepit uxorem stirpis sue. et tunc ad accipiendum uxorem non exigerat aliquid egredi. sed ad significandum inchoationem rei ponitur hoc. f. ante hoc nihil faciebat: et tunc aliquid fecit. f. uxorem accipere: id est egredi dicitur. et ita mattheus ad ostendendum quod discipuli christi loquuntur dicit eos accessisse quasi non possent loqui nisi accederet et hoc facit mattheus quousque ex precedentibus non ostendat eos appropinquare illi: ubi magis est hoc ad doctrinam quam ad veritatem. f. quasi non accesserunt.

Quo stat quod hic Mar. dicit. f. accesserunt ad eum discipuli eius ut ostenderent ei edificationes: quod aliter Mar. et Luc. dicunt. Qd. 5.

Queretur quo stat quod dicit hic mattheus. f. accesserunt ad eum discipuli eius ut ostenderent ei edificationes: quia Mar. 13. c. ponit hoc. et dicit. ait illi vultus discipulis eius magister aspice quales lapides. et Luc. 2. 1. c. dicit quod quibusdam dicitur de templo quod lapidibus bonis et donis ornatus esset. Cuiusmodi in veritate vultus solus qui hie fuit et non oes: et tunc euangeliste solent notare sepe quantum aut factum esse aliquid a discipulis hie ab vno tunc questum fuerit. Et hoc verisimilius est: quia non querent multi simul ne se invicem turbarent sed vultus poterat tunc dicit querere discipulos quod unus per oibis querebat: et ita oes querebant. Vel dato quod non querent oes illud neque illud cogitarent: quia tunc oes erudiebant ex responsione christi dicebant oes querere: et idem Mar. ad ostendendum veritatem rei geste dixit quod unus de discipulis quantum. Mattheus vero ad ostendendum intentionem eorum: quia forte oes ex hoc erudiri cupiebant posuit quod accesserunt discipuli. simile sit sepe apud euangelistas per 3. 14. c. et Mar. 6. ubi cum agitur de saturatione turbarum introducit christus loquens discipulis: et illi respondentes de numero panum: et tunc Jo. 6. c. ubi idem narrat ponitur quod christus quaerit a solo philippo: et respondit philippus per postea andreas: et illa fuit veritas. tunc dicuntur oes quaesivisse ut declaratum est. s. 14. c. q. 66. et q. 81. Cuiusmodi autem oibis quod concordat cum mattheo hic cum dicitur quod quibusdam dicitur de templo. f. quod plures cum mattheo dixerint: et tunc non inuit quod discipuli dicerent hoc. et tamen intelligendum est quod dixerunt illud discipuli sicut mattheus et marcus exprimit quod lucas subicit.

Quo est verum quod christus ostenderit discipuli edifica templi et ad qd. 6.

Queretur quo est verum quod christus ostenderit discipuli edifica templi cum sepe ille illa vidisset: et si ostenderet ad quod hoc faciebant. Ad primum oibis quod non ostenderunt ei quasi ipse non videret aut ante hoc non videret: sed ostenderunt. i. suaserunt ei tunc

respicere. sic innuit Mar. 13. c. 1. et cum egredere de templo ait illi vultus discipulis suis: magister aspice quales lapides. Ad secundum oibis quod potest intelligi vno modo quod hoc ostenderet ad admirationem: quia erant aliqui de discipulis christi adhuc rudes non capiētes adhuc res divinas: et idem admirabantur res humanas: et christum ad hanc admirationem trahere volebant: et idem dixerunt. magister aspice. et huic sensui competit sequens responsio christi. f. videtis haec omnia: amen dico vobis non relinquet lapis super lapidem. i. vos putatis ista magna esse: et in veritate coram deo non sunt magna neque multum curat de eis: quia omnia haec destruet quasi nihil valeant: quod tamen non faceret si ea magnipederet. et tunc convenit huic sensui quod dicitur Luc. 2. 1. c. s. dicitur quibusdam dicitur populo quod lapidibus bonis et donis esset ornatus. et sic admiratio erat de valore et excellentia eius. Cuiusmodi dicit aliqui accipiendum per admirationem non quia magna esset: sed quia destrueda. f. christus dixerat templum destruedum et illud erat valde excellens. discipuli autem admirati quod tamen nobiliter predixerat destruedum dixerunt. aspice quales lapides et quales structure. quod dicitur tamen excellere destrues. et ille respondit quod sic: quia non manebat lapis super lapidem. Sic exponit Theophilus. f. quia multa circa destructionem hierusalem omnia locuta fuerat discipuli eius admirabantur quod tamen magna et tamen pulchra edificia destrui debebant: idem ostenderunt ei templi decorem. Tercio dicunt alii hoc non fuisse propter admirationem sed ut christum mouerent ad compassionem ut non destrueret edificia tam pulchra sicut iam predixerat. Sic dicit Origenes super mattheum. f. dignum est videre quod ostendit ei structuras templi quasi nunquam viderit templum: ad quod respondendum est cum christus prophetasset super ruinam templi futuram: audientes discipuli mirati sunt tale et tantam templi destructionem ad nihilum redigendam: propterea ostendunt ei ut flecterent eum ad misericordiam loci illius ne faceret quod fuerat cominatus. Sed dicendum quod magis convenit primus sensus. f. quod ex simplicitate aliqui admirarentur de illis edificiis. hoc autem valde repugnabat intentioni christi qui volebat homines totaliter trahere ad spiritualia: et illa sola magna et bona iudicare: et ideo ut ostenderet illud nihil esse coram deo dixit penitus destruedum. Et patet quod si hoc dixerent discipuli ad movendum christum ad pietatem ut non dederet locum non esset sua responsio ad propositum. f. non relinquet lapis super lapidem. sed diceret quod non poterat eis remitti quia non averterebant a peccato. Et hoc per efficacius quia ista expositio habet aliquem colorem in littera Matthei et Marci: quia mattheus statim ut dixit hierusalem destruedam introduxit christum egressum de templo et discipulos interrogantes de pulchritudine et lapidibus templi: et tunc lucas ponit istud idem sed non postquam predixit destructionem templi et hierusalem: quia illud dixit Luc. 13. c. et Luc. 2. 1. dicit quod quibusdam dicitur de templo quod lapidibus bonis et donis esset ornatus dicit ille. venient dies in quibus non relinquet lapis super lapidem. et sic non introduceret illud lucas ibi si ideo dicitur esset quia christus predixerat destructionem templi et hierusalem: sed poneret illud Luc. 13. in fine. ideo non dicitur fuisse propter illa: cum sed solum quia accidit aliquos de discipulis christi propter simplicitatem admirari de hoc et laudare templum coram christo. Tres patet quod si propter hoc dixerent solum notarent pulchritudinem et fortitudinem templi: et tamen etiam laudaverunt dona templi: quia dicitur lapidibus bonis et donis esset ornatus: ideo cum dicitur fuisse quia aliqui simplex admiratus est de gloria illius templi tam in multitudine donorum que offerbantur quam in magnitudine et pulchritudine edificiorum: ideo laudavit coram christo et voluit quod christus respiceret haec quasi aliquid magna: ipse vero propter hoc desperavit ea dicens quod non maneret lapis super lapidem.

Quomodo Mattheus introduxit discipulos admiratos super edificia templi et Lucas de donis. Questio. 7.

Queretur quo mattheus introduxit hic discipulos admiratos super edificia templi cum Luc. 2. 1. introducantur et admirati de donis et quod istos dixerit discipuli. Cuiusmodi dicitur quod marcus et mattheus solum ponunt de edificijs. et tamen non est dubium quod etiam de donis templi dixerit. nam lucas illud offerunt: idem non fuisse sic fuisse. quod autem marcus et mattheus illud tacuerint non probat necesse est sic fuisse. quod multa facta et dicta sunt a christo quod nullus euangelistarum scripsit ut dicitur Jo. 20. et. 1. c. Etiam illud erat multum conveniens vici. nam ante hoc erat oblatio quod fiebat in templo de qua quoque discipuli admirati sunt. nam christus egrediebatur de templo: et cum egredere videret offerentes et mittentes munera in gazophilacium: et multa munera mittebant: quia convenerat nunc oes iudei in hierusalem propter festum pasche quod erat post tres dies: et ante festum venerat plurimi ut per Jo. 1. c. et hie offerebant nunc magna munera: viderunt autem hoc discipuli idem de hoc laudaverunt templum. f. quasi ornatus esset donis et lapidibus bonis. et ista fuit veritas. mattheus tamen debuit taceri de donis: quia alio non narraret artificiosum. nam

ri. ad. 2. q. 10.

Nonnullorum ad quod tunc quoniam.

Theophili inia

Aliorum rito ad questum Origenis inia

Riti. docto. ad. 2. q. 10.

1. r. d.

2. r. d.

3. r. d.

Riti. ad quod tunc quoniam.

supra nihil tetigerat de oblatione: id non erat vñ colligi posset qd tēplū haberet pulchra dona vñ tacere illud debuit. lucas vero late & accurate narrauerat de illa oblatione munex: & qd chīs sup illa dixit Luc. 2. 1. c. & de lapidibz tēplū nihil ipse dixerat neqz Mar. nisi qd discipuli ad hoc moueri poterāt: qz videbant ad oculum: ideo lucas conuenienter introduxit de donis ornantibus templum quod non introduxit mattheus.

¶ An chīs rīderit discipulis conuenienter.

Questio. 8.

¶ Rñso ad
questiū .q.

Queretur quō chīs rīdit. s. videtis bec oia. amē dico vobis nō relinquit lapis sup lapidē q non destruat. Cōm qd conuenienter rīsum est hoc. nā vt dictū est supra. q. 6. discipuli aliq ppter simplicitatē putabant edificia tē plū esse aliqd magnū & gloriofum & admirabānt: de illis volebant qm in admirationē illoz traher qd valde repugnabat intēioni xpi tā ppter se q ppter discipulos. De se p qz ipe oia condidit: & oia corā eo qñ nihil reputant. Esa. 40. c. ecce gentes quasi stilla fūle & qñ momētū staterē reputatē sunt. ecce in sole quasi puluis exiguus oēs: gētes quasi nō sint sic sunt corā eo: et quasi nihilū & inane reputatē sunt ei. Etia ppter discipulos qd ppositū eius erat facere eos totaliter spūales ita vt corporalia neqz magna neqz bona reputarent: sed totū bonū in spūalibus constituerent. sed ipsi nūc admirabānt de tēplo quasi de magno bono: id cōspicit illud & corā deo cōspicibile ostēdit ingens q post paucū tps delendū esset: qd deus nō pmitteret si aliqd magnū illud iudicaret. C. 3. h scī est per romanos. nā ipsi oblecta et capta vñe hierusalē deiecerunt totā structurā tēplū ad solum cōplanantes oia: & ipsos quoqz muros vñs diruerūt vt late ostēdit iosephus in libris antiq. 2 magis in libro de bello iudaico. & idē egeppus in qttuor libris suis. & paulus orosius. 7. libro de ornesta mundi. hoc at nō factū est illico vt illud xps pñcia uit: & vt qd nō erraret putans verba xpi statim cōplēda: & cū h non videret putaret xps eē mētū dicit q aliquāta tēpora trāfirent qd lucas expōsit. s. bec que videtis: venient dies in qb nō relinquet lapis super lapidē. qd mattheus & marcus tacuerunt: fuit aut hoc annis quadraginta duobz ab eo tēpore quo chīs bec dixit vt ait Raban. s. iuxta historiā manifestus est sensus: qz quadragesimo secūdo anno post passionē dñi sub vespasiano & tito romanis principibus ciuitas est euerfa cū tēplo.

¶ Quō pōt eē vep qd xps h dixit: scz nō manebit lapis rē. Qo. 9.

¶ Quo tpe a
vespasiano
& tito roma
nis pncipi
bz deleta ē
hierusalēz

¶ Rñ. ad qñ
tum qñnis

Queretur quō pōt eē vep qd xps h dixit. s. non manebit lapis sup lapidē qui nō destruat. nā sic oportebat non solū parietes singulorū edificiorū dirui: sed et cōminū & solui in puluere ad hoc q destrui dicerent qd nō est verisimile accidisse. Cōm qd vep est q oēs tres euangeliste dicant hic lapides destruedos vt p3 hic & Mar. 13. & Luc. 21. sed non accipiunt destructionē. i. cōminationē vel solutionem quorūqz lapidū: sicut dicimus domū destrui qñ partes separantur: sed accipit destrui quātū ad hoc q non manet id ad quod erat lapides. nā lapides cōiungebant ad hoc q domū vel tēplū redderent: destruant autē qñ separant ab inuicē: ita q domū non reddunt etiā si integri manerent. & ita destructio dicit motum vel separationē. i. nō erit aliq lapis qui non moueat & lo co suo ad destruedū totū edificij. & hoc inuit Lucas. 19. c. f. co angustabunt te vñdiz: & ad terrā prosternent te & nō relinquet in te lapidē sup lapidē: & nō addidit vltra. maxime qz in illa oratione edificiorū vsqz ad fundamentū verisimile erat etiā ipos lapides pro magna parte confringi vel ledi: & hoc erat destrui.

Obiectio.

1. respōsio.

B

2. respōsio.

Lby. snia.

Theophilus
sententia.

¶ Sed ad hoc obiectū qd neqz sic destructi fuerint lapides. s. q non maneret lapis super lapidē: qz aliq ruine dicunt ab aliq bus manere in qb māsit aliq lapis sup lapidē. & ita nō est verū verbū xpi. C. dicit pōt vno mō q destructio hierusalēz fuit valde magna ita vt nihil maneret de pōri hierusalē s3 alia scā: & ad hoc significadū oī nō manebit lapis sup lapidē qui nō destruat: qz et si ibi aliqd maneret tñ non fuit ibi postea hierusalē sed alibi cōstructa est. nā non est idē locus huius hierusalēz et pñozis. C. scō pōt dici q non māsit lapis sup lapidē qn destrueret. s. q ad lram oia edificia & etiā fundamenta destructa sunt & euulsa de loco suo vt ita verbū xpi vep redderet: vñ ipe mouit romanos ad sic faciendū vt verba eius implerentur. De bis dicit Lbyso. in omelia. s. 3. qualiter vep est q nō manserit lapis sup lapidē. rīdet. vel enī desolationē ei ostēdes oimodā h dixit vel fin illū locū vbi erat: sunt enī ei ptes vsqz ad fūdamē tā destructe: cū bis & illud oia: qñ ex bis q facta sunt & de reliquis opz credere q pibunt pfecte. Theophilus quoqz dicit. s. 3. dicent aliq q multe relige remāserunt vt chīm mēdacē faciāt. rīdet. sed neqz est hoc. si enī aliqque relige remāssent: tñ vsqz

ad vlem cōsumationē nō relinquet lapis sup lapidē: ppter ea narrať qd heli seu adrianus ciuitatē & tēplū a fundamēto euer tit ita qd vñ dñi h sit impletum. similia at eusebius & gregori dī cunt. C. Tertio dicunt aliq q est locutio hypbolica: qz etiā si la pis aliqz & multi manerent sup alios lapides: qz tñ totaliter vñ multū destructa fuit hierusalē pōt dici non mansisse lapidē sup lapidē. S3 vñ qd cū lra possit teneri sine figura qñ sic impletum fuerit sic xps dicit: meli ē dici ad lraz debere itelligi q figurate.

¶ Quare chīs voluit qd templum penitus periret. Qo. 10.

Queretur quē chīs voluit qd tēplū totaliter pīret cūz illud pīneret ad cultū dei. Cōm qd vna cā fuit qz deus diffiniuit q pīret totaliter ciuitas hierusalē pñ negtiā habitatoz eius & totius gētis iudeoz: & tñ tēplū erat pī puū qd erat in hierusalē quo manente integro nō poterat dici totaliter delecta hierusalē: id illud quoqz debuit destrui. C. Se cūdo fuit qz volebat de destruerē gētē iudeoz: & tñ manente tē plo māebat id qd pīpuū erat de statu iudeoz: qz ibi fiebat oēs cerimonie cultus diuini: in quo illa gens distinguebat ab alijs gētibz & exercebat eas Deute. 4. c. id nō debuit manere. C. Ter tio qz supuacū esset iā tēplū. nā nō erat illud tēplū nisi ad exer cēdas cerimonias gentis iudeoz: & tñ deus volebat q nō esset iā gens iudeoz vna gens & q cessaret cultus ille antiquus: id debuit quoqz destrui tēplū. C. Quarto fuit qz tēplū erat fortali ciuz magnū vñs hierusalē: & etiā si iudei expugnati eēnt quā diu illud maneret haberent aium redēdi & defendēdi se ibi & cōtinuādi ritū veterē. vt ergo oia ista cessaret voluit de illō destrui. Et ista fuit cā qre romani moti fuerūt ad destruedūz ipsū. s. ne rursus iudei rebellarent. sic enī fecerūt chaldei & tē plo salomonis tpe sedechie. nā icēderunt tēplū & diruerūt illud 4. Reg. 25. 3. gens iudeoz reditura esset rursus ad cultū suū.

¶ Quinta fuit vt nō daret parulis in fide occasio erradi: vo lebat enī deus q cerimonie legalis obseruationis penitus ces sarent & itroducere ritū nouū colēdi ipm. si at maneret tēplum hierusalē cū illud esset tā pulchrū vt nunc mirati fuerunt disci puli aliqui cōuersi ad chīm mouerent maiestate illius tēplū ad exercendū cerimonias que ibi prius exercebant: id vt totalis occasio auferret voluit deus q destrueret: ita vt nō maneret la pis sup lapidē. vñ & memoria eius sic extirparet. Sic dicit Re migius. diuinitatē pcuratū est vt reuelata iā luce grē tēplū cum suis cerimonijs tollerē: ne forte aliq parulus in fide dū vide ret oia illa que a dño fuerant instituta & a pphetis sanctificata ad huc pmanere paulatim recedēdo a sinceritate fidei ad carna lem iudaismū transiret. & idem dicit Beda. C. Sed sciendū q qñ titus illud cepit oīu deliberatū an relinqueret in memoriā victorie vel dirueret: tandē deus mouit cor ei vt illud destrue ret. Sic dicit Paulus orosius. 7. lib. 8. ornesta mundi. s. sed ad expugnādū interiorē templi minationē quā inclusa multitudo sacerdotū & principū tuebat maiore vi & mora opus fuit: qd tñ postea in potestate redactū Tit' ope atqz antigitate suspexit diu: deliberatū vtrū tanqz incitāmētū hostiū icēderet an i testimo niū vñtis & victorie reseruaret: sed ecclesia dei iā p totū orbem vberime germinatē h tanqz effectū ac vacuū nulli vsui bono cōmodū arbitrio dei auferendū fuit: itaqz tit' ab exercitu ipatoz pronunciat tēplū in hierosolymis icēdit ac diruit. qd a die con ditionis pñme vsqz ad diē euerfionis vltime manserat annis mille centū & duobz. (Sedēte at). Vñ ex pñdictis format qd cū in pñcedētibz pñta fuerit qñnis occasio: nā ex eo q xps ibi dixit non relinquet lapis sup lapidē qñerunt q habent hic: & diui dit i ouo: qz pño ponit qd. 2. qñnis. rñso ibi. (Rñdes iesus). Circa pñm oī. (Sedēte at eo). i. xpo. (Super mōtē oliueti). in loco illo qñerunt bec & vsqz ad illū locum cessauerunt a qñne. (Accesserunt ad eū discipuli eius). s. ad qñdū q sequunt. (Se creto). s. non pñsentibz turbis: et non pñsentibz oibz discipulis sed quibz dā. (Dicētes). ista est qd. (Dic nobis qñ bec erunt). i. ea que pñdixerat xps de destructione hierusalē & tēplū q non ma neret lapis sup lapidē. (Et qd est signū aduētus tui). i. qd signū das nobis p qd cognoscam qñ venies. qd aliq q aduētū ad iu diciū itelligunt. sed expone. j. (Et cōsumationis seculi).

¶ Quomodo super montem oliueti dominus sedebat & ibi eum discipuli interrogabant. Questio. 11.

Queretur quō sup mōtē oliueti dñs sedebat & ibi eū disci puli interrogabāt. Cōm qd vocat mons oliue ti vel mons oliuaz vt magis dictū ē. 8. 2. 1. c. qz oliuetū ē grega tio oliuaz. erat at ibi multe oliue. erat vñ mons iste circa hierl3 vñstas miliario vno vt ait remigi. & ē ad pñe oriētālē hierl3: vñ xps qñ venit de hierico vñbe q est ad pñe terre oriētē chanaan & cōsequēter

3. rñ. nō
nulloz.

Deim. q.

¶ Rñ. ad qñ
futu qñis

1. cā.

2. cā.

3. cā.

4. cā.

5. cā.

6. cā.

7. cā.

8. cā.

9. cā.

10. cā.

11. cā.

12. cā.

13. cā.

14. cā.

15. cā.

16. cā.

17. cā.

18. cā.

19. cā.

20. cā.

21. cā.

22. cā.

23. cā.

24. cā.

25. cā.

26. cā.

27. cā.

28. cā.

29. cā.

30. cā.

31. cā.

32. cā.

33. cā.

34. cā.

35. cā.

36. cā.

37. cā.

38. cā.

39. cā.

et nunc hierusalē venit per mōtē oliueti vt colligit. s. 19. et. 2. 1. et Luc. 19. ad istū mōtē nūc ibat xps. Prio qz erat via sua. nā ipse ex die ramispalmaz vsq; ad diē cene quotidie ibat de bethāia in hierusalē ad p̄dicandū in tēplū: et ide redibat ad cibū i bethania vt colligit Marci. 11. c. 2. declaratū est. s. 2. 1. c. q. 98. et ita cū nunc illa die diu p̄dicasset et disputasset in tēplo cū egressus est de illo ibat in bethaniā: et tunc oportebat qz trāfret p mōtē oliueti cū bethania sit in latere mōtis oliueti vt dicit Remigius et habet in lib. de situ terre sancte. C Scda cā vt xps existeret in mōte oliueti erat qz illis dieb' q fuerat a die ramispalmaz vsq; ad passionē xpi dormiebat xps in mōte oliueti: erat sua occupatio sic. s. q in auroza statū ibat ad tēplū et statū p̄dicabat: et r̄ndebat qrentib' et manebat magna parte diei: postea ibat in bethaniā et sumebat cibū cū discipulis et ad noctē ibat ad mōtē oliueti: et ibi dormiebat: sequēti die in auroza redibat in tēplū sic colligit Luc. 2. 1. c. s. erat at dieb' docens in templo: noctibus vero exiens morabatur in mōte qui vocat' oliueti: et ois populus manebat ad eū in tēplo audire eū. C Sed dicef ex qua cā istarū erat i mōte oliueti qñ interrogauerūt eū. C Dd3 v2 qz ex secūda cā. s. qz ad vesp̄z declinauerat ad mōtē oliueti vt ibi dormiret: et cum ibi esset q̄sierunt h ab eo. Et p3 hoc primo qz dicitur sedere eo: et tñ si esset eūdo de hierusalē in bethaniā nō sederet sup mōtē oliueti: sed iret vsq; bethaniā cū ppe hierusalē esset et nō esset opus sedere in itinere. C Scdo qz Mar. 13. c. d3 qz sedebat in mōte oliueti i hierusalē: et tñ si eundo in bethania sederet nō videret' qz sederet i hierusalē. C Tertio et efficacius qz cū sedet xps in mōte oliueti q̄sierunt discipuli bec: et r̄ndit ea que habētur i toto hoc et sequēti. c. vsq; ad p̄ncipiū. 26. c. vt colligit ex cōtinatione lre. et tñ hec non poterat dicere nisi cū diu maneret: nō erat hoc verisimile si xps iret in via de hierusalē i bethaniā ad sumēdū cibū: qz tunc nō tādū moraret' sedens. g erat ad noctem cum sedebat in monte. C Quarto qz cum discipuli xpi essent hoies prudētes captarent horā q̄redi. manifestū est at qz de reb' tā grauib'. s. de tpe destructionis hierusalē et d cōsumatione seculi nō erat locus petēdi cū chz iret itinerās ad sumēdū cibū iā longa parte diei p̄terita: imo ista fuit cā quare dicunt discipuli accessisse tūc ad xpm. erat autēz hora conueniens postqz xps sūpto cibo in bethania rediret in mōtē oliueti: quia tūc nihil neēiū actur' videbat qd istā qōnem impediret.

C Quare i mōte oliueti spāliter d h q̄sierūt discipuli. Qd. 12:

Queretur quare in mōte oliueti spāliter d hoc q̄sierūt discipuli. C Ddm qz forte fuit qz vsq; ad illū locū nō occurrit eis ista q̄rere. s. qz qñ egrediebat' de templo oñderūt ei discipuli edificia tēpli: et ipse dixit. nō relinquet lapis sup lapidē. circa qd discipuli cogitauerūt: et nō occurrit eis i mēte q̄rere de tpe illaz rex statiz: sed postea cū multa cogitasset occurrit eis in monte oliueti manentib' ipso die: iō tunc q̄sierunt. C Secūdo qz forte ante hoc cogitauerant de q̄redo hoc a xpo: et tñ non occurrit eis hora opportuna ad q̄rendū quouiq; ibi sederet chz: iō tunc q̄sierunt. et hoc verisimilius est qz p̄cedēs dictū. C Tertio fuit spāliter qz locus dabat ad hāc qōnē occasio nē quandā. nā dictū fuerat supra qz non maneret in tēplo lapis super lapidē qui nō destrueret'. de quo nūc q̄rere voluerūt qñ fieret: et qz non statū q̄sierunt vt chz illud dixit. oportebat qz ad hoc qz postea q̄rerent occurreret aliqua occasio: nulla autē melior erat qz videre tēplū de quo q̄redū erat. nā sicut a p̄ncipio qz chz egrediete de tēplo videbāt discipuli structuras ei' moti fuerunt ad q̄rendū et admirādū de pulchritudine ita vt d illa loquerent' xpo: a fortiori cū rursus occurreret eis videre tēplū de nouo eēt occasio ad q̄rendū de tpe euerfionis tēpli a q iam chz sermonē fecerat: s3 tēplū videri poterat ex mōte oliueti: iō cū ibi xps eēt vidētes discipuli tēplū haberēt occasionē q̄rendi de tēpore euet' destructionis tēpli. et ista est vera cā et h colligit Mar. 13. c. s. et cū sederet in mōte oliuaz i tēplū iterogabāt eū. et ita h qd erat sedet i tēplū fuit cā q̄redi d euerfioe tēpli. Et beda idē dīc. s. sedet oīs i mōte oliuaz i tēplū cū d ruina et excidio tēpli disputat vt ēt ipso corpis situ vbi q logē congruat.

C Qñ dixit Mar. qz sedere xpo i mōte oliueti q̄sita sē h. Qd. 13.

Queretur q̄re dixit Matthe' qz sedere xpo i mōte oliueti q̄sita sunt bec. C Aliq dicunt qz iō dicit qz sic fuit in v̄itate. C Ddm qz nō est bec cā prima. nā multa fecit et dixit xps q nō sunt scripta vt d3 Joā. 20. C S3 oīm qz q̄cūq; in sacra scriptura ponunt nō iō p̄cipue scribunt qz ita fuerunt: sed qz aliqd faciunt ad intētionē scribentiū et eoz de qbus agitur. o3 ergo qz sedere xpo q̄sita sunt bec. P̄mo ad oñdendū prudentiā qrentiū. nā de rebus grauib' non q̄reret bō prudēs

nisi dato ocio. C Scdo ad oñdendū cōditionē rex de qd q̄rebāt qz essent difficiles. s. de tēpore euerfionis tēpli et de die iudicij et cōsumatione seculi vt aliqui exponunt: et ad hoc erat locus et tēpus cōueniens xpo sedente sup mōtē oliueti. nā tunc chz declinabat illuc ad manēdū ibi per noctē: et cū non esset rē aliaz acturus nisi docere discipulos ibi vel ozare inuēta oportunitate q̄sierunt: et ita xps potuit eis tunc multa dicere sic et fecit. C Di

cit aut mattheus hic xpo sedente sup mōtē oliueti: et non dixit simpliciter in mōte oliueti. s. vt inuaf qz ex loco illo in quo erat poterat videri tēplū cū esset sup mōtē. i. in parte excelsa: qd non fieret si solū esset in monte cū posset eē in parte humili ex q nō videret hierusalē. Marc' at nō dixit sup mōtē sed in mōte: et tñ addit qz iō magis notificat. s. cū federet in monte oliuarū cōtra tēplū. i. in tali loco de quo tēplū videret. C Queret

quar d3 qz accesserūt hic discipuli ad chz. C Dicit p̄t vno mō qz istud accedere nō est nisi ex mō loquēdi matthei vt ostendat parentes tunc esse discipulos xpo ita vt ab eo q̄rere possent. sic dictū ē. s. q. 4. nā ēt d3 sic supra. s. accesserūt ad eū discipuli ei' vt ostēderent ei edificationes. C Scdo p̄t dicit et melius qz hic vēr accesserūt. nā xpo sedente erāt oēs discipuli non longe ab eo vt audirēt illū. sed aliq eoz voluerunt chz loq in secreto: qz d3 in lra. accesserunt ad eū discipuli eius secreto et Mar. 13. c. d3. interrogabant eū separati. sed ad h qz secreto interrogaret necesse erat magis appropinquare ei qz p̄s vel separare eū a ceteris. sicut d3 Mar. 13. qz separati interrogauerūt. iō recte d3 qz accesserunt. C Queret qz erāt isti discipuli q interrogauerūt bec. C Aliq dicūt qz erat vnic'. nā sepe dicunt discipuli xpi loq querēdo vel r̄ndēdo et vñ tñ h agit. sicut supra d3 accesserunt ad eū discipuli eius vt oñderēt ei edificationes: et tñ vnic' erat vt oñsū ē. s. q. 5. et Mar. 13. c. C Dd3 qz h mlti fuerūt discipuli querētes: qz tā marcus qz matthe' et lucas dicunt q̄siti eē a discipulis. Sed dicef qz erāt isti. Ddm qz q̄ttuor quos spāl' solus Marcus expressit. 13. c. s. petrus et iacob' iōānes et andreas: et hoc fecerūt qz ista qd erat magna: et nō auderet d illa pete a xpo nisi qui oñdēter se hēret ad eū. bi at erāt tres. s. petrus iacobus et iōānes qz spāl' solebant a xpo vocari vt p3. s. 17. et j. 26. c. nā bi supra ceteros p̄uilegia habuerunt et cum his accessit quart' sc3 andreas frater petri: et bi quattuor quesierunt.

C Quo d3 qz in secreto interrogauerunt discipuli et quar. Qd. 16.

Queretur quō d3 qz in secreto interrogauerunt discipuli et quare. C Ddm ad p̄mū qz cū chz esset docens oēs in cōi et ad oēs loquens: qdā segregauerūt eū ab alijs vt nō audirent oēs qd q̄rebāt et r̄ndebāt. et hoc est qd d3 Mar. 13. c. s. qz interrogabant eū separati. C Ad scdm dicunt aliq qz ideo secreto interrogauerūt qz noluerūt qz turbe istud audirent quia talia non erāt cōmūcāda turbis. C Sed oīm qz non stat ga nulle turbe aderant qñ ista q̄rebant. nā q̄sita fuerunt in monte oliueti vt p3. s. in lra. et hoc qñ chz declinauerat ad mōtē illū vt maneret ibi per noctē vt dictū est. s. et tūc cū solis discipulis suis declinabat: iō non poterant audire turbe etiā si secreto nō peterent ista. C S3 ē oīm qz secreto oñr interrogasse qz cū eēt chz cū oib' discipulis suis. i. cū duodecim in mōte oliueti non quesierūt h oēs s3 soli q̄ttuor. i. petr' et iacob' iōānes et andreas Mar. 13. c. et isti noluerunt qz alij audirent qd petebat: et sic separauerunt eū ac ceteris ad q̄redū de h. C Tunc autē q̄retur quare isti secreto q̄sierūt. Aliq dicunt qz voluerunt soli banc rē scire nolētes qz alij in hoc eis pares essent. Sed oīm qz non stat qz istud ad inuidiā p̄inet: et christus argueret eos si ppter hoc agerent sicut arguit eos qñ contendebant quis ipsoz maior videret. s. 18. et Mar. 9. et Luc. 9. c. et forte non responderet eis: qz essent indigni responsione agentes ex inuidia. Vel etiā si p̄pē singularē excellentiā bec peterent dato qz non agerent ex liuore non r̄nderet eis ad intētionē ipsoz: sicut quando iōānes et iacobus cū matre eoz petierūt vt sederent ad dexterā et sinistrā eius in regno. s. 20. c. nā non cōcessit quod petebat. sed increpuit eos. e. c. et tñ hic audiuit benigne eozum questionē et respōdit. ergo non ppter hoc soli q̄sierunt. C Sed d3 qz p̄io fuit qz isti audaciores erāt et familiariores circa chz et sic securi' andebant querere ab eo: alij forte de rebus tam grauib' nō aūf sunt cū eis simul querere. C Secūdo et melius fuit hoc qz d3 rebus grauib' q̄siti erāt. s. de destructione hierl'm et de cōsumatione seculi. talia aut nō sunt oib' cōmūcāda: ideo noluerūt querere p̄sentibus et audientibus oib'. Sic dicit Lbryl. sup mattheū. ppter hoc secreto accesserūt qz de magnis erāt interrogaturi. C Tertio fuit qz p̄cipue qz sciebant cōditionē christi. ipse nolebat circa res arduas omnes suos discipulos p̄sentes eē.

2. cā.

Qñ Matthe' dicit sup mōtē oliueti et nō i monte oliueti.

Qd.

14.

Qñ d3 qz accesserūt hic discipuli ad christum.

Qd.

15.

Qui erant isti discipuli qz h interrogauerūt Docto. rñ. ad q̄sitiū Discipuli ferme semper xps alloquētes.

A

Rñ. ad. 1. q̄sitiū qōis.

Rñ. ad. 2. quesitum Confuta.

In. q. 11.

Doc. rñ. ad quesitum

Petitio. Nonul. rñ. Confutatio

B

Doc. rñ. 1. rō.

2. rō.

Lbryl. snia

3. rō.

sed solebat segregare tres. i. petru Joane et iacobu vt fuit i tras figuratiōe. s. 17. et Mar. 9. et Luc. 9. sed ista qstio erat magna ideo putauerunt qd nō placeret xpo q publice qreret: vñ euz le creto interrogauerunt: et sic accesserunt illi tres qui ad secreta vocari cōsueuerant a xpo et cum eis andreas frater petri.

Quare discipuli quesierunt d cōsumatione seculi. Qd. 17.

Queretur quare discipuli de hac re qsierūt. Qd. 17. Aliq volūt fuisse hic factā vnicā qōnē: alij vero tres vt magis dices seq. q. vna at i qua oēs concordant fuit d tpe euerfionis tēpli et hierusalē: et de ista nūc dices. d alijs vō postea. C Est at oēm q pma cā fuit q xps qñ egressus fuerat de tēplo dixit eē illud destruedū: ita q non maneret lapis sup lapidē qui nō destrueret: erat autē ista res magna et non oeter minauerat tps ei? xps: sed solū dixit. venient dies in qb nō relinquet lapis sup lapidē Luc. 2. 1. c. iō habuerūt cām querendi. Sic dicit Remigi. pseuerās dñs in itinere puenit ad montem Oliueti: et qbusdā discipulis in via ostēdit? et laudatib? edifica tiones tēpli ipse palā pdixerat oia destrueda: idcirco cū puenit ad mōtē oliueti accesserūt ad eū et interrogauerūt ipsuz. et idē dicit Beda. C Secūda cā et pcepta fuit q hoc multū ptinebat ad ipsos. nā si xps pdiceret destrueda regna indoz aut chal deoz non multū curarent discipuli qrerere qñ ista fieret: qz illud nō attinebat ad eos. sed destrui hierusalē et tēplū marie ad eos expectabat: iō dignū erat q qrerent. Pmo qz tot? cult? diuin? fiebat f3 legē veterē in tēplo illo: destructo at tēplo videbatur nullus ritus ceremoniarū manere: et cñr erat signus cessationis legis dei. scire at tps quo hec accideret vt istruerent quē cultuz vel modū ceremoniarū postea tenere deberet valde erat cōueniens. C Scdo qz isti discipuli xpi erāt iudei oēs vt dicit Actū. 2. c. s. nōne oēs bi qui loquūtur galilei sunt. et si hierusalē et tēplū euerit debebant v? q nō deberet fieri sine graui bello. sicut iterū facta fuerat dīolatio hierusalē et inflāmatiō tēpli a chaldeis tpe sedechie. 4. Reg. 25. c. erat at cōueniens q isti scirēt tps quo ista accideret ad hoc q possent puidere sibi et fugere ad loca tu ta. et ista fuit cā qre xps ad hoc rñdit et dedit signū d tpe quo illa fieret: et ait. tunc qui in iudea sunt fugiāt ad mōtes. j. in lra. i. ascēdāt ad loca tura i qb nō erit bellū neq pueniet illuc roma n? exercit?. et declarauit illis de tpe durationis. s. q abbrevia buntur dies illi propter electos. infra in littera.

Can discipuli fecerūt hic vñā vel plures questiones. Qd. 18.

Queretur an discipuli fecerūt hic vñā vel plures qōnes. Aliq dicunt q fuerūt tres qstiones. s. de tpe euerfionis hierusalē: et de tpe aduēt? xpi: et de cōsumatione seculi. Et hoc p pmo qz sic v? dicit in lra. s. dicit nobis qñ hec erūt: et qd signū est aduēt? tui? cōsumationis seculi. manifestū est enim istā nō eē vñā qōnē. C Scdo qz v? xps in verbis matthei. j. re spōdere ad oēs tres qstiones cū nō possint oia verba illa expo ni de euerfione hierusalē: iō erunt tres qōnes. C Aliq dicūt q fit vñā qō. s. de tpe euerfionis hierusalē. Et p pmo qz mar cus et lucas ponentes hec solū posuerunt vñā. s. de destructione hierusalē. nā dicit Mar. 13. c. dicit nobis qñ ista fient: et qd signū erit cū oia hec icipient cōsumari. et nihil plus addidit et Luc. 21. c. dicit pcepto: qñ hec erūt et qd signū cū hec icipient fieri. Scdo apparet qz ex rñsione iuxta lucā nō inuenit aliqd nisi de destru ctione hierusalē: et tñ si de tribus qstū esset rñderet xps d illis. C Ddm q nō est dubiū qn discipuli de tribus qsierunt cū ver botenus expsserint vt apparet ex lra. Itē rñsiones xpi ad h po nuntur. nā d euerfione et signis euerfēde hierusalē qñ fiet poni tur statū et durat (vt aliq volunt) vsq ad illū locū. tunc sigs vo bis dixerit: ecce hic est xps. aut (vt aliq volunt) vsq ad illū locū s. statū at post tribulationē. l3 de hoc an ibi vel alibi finiat ex lit tere expositiōe magis apparebit. C Itē apparet qz xps loqtur de aduentu ad iudiciū et cōsumatione seculi: qz sequēti. c. vbi to ta lra est cōtinuata cū hac aperte loqtur de aduētū suo ad iudi ciū et qūo oēs gētes erunt ante eū: et post iudiciū qdā ibunt i vi tā eternā: aliq vō in ignē eternū. sed hec non ptinent ad hierusa lē euerfēdā: iō rñdet non solū ad qōnē de tpe euerfionis hieru salē sed et ad alias duas. Itē qz hoc exprimit Augustin? in en chiridion dicens. interrogatib? discipulis ea dñs rñdit que iam fuerant ex illo tpe secutura siue de excidio hierusalē vñ oia est ipsius interrogationis occasio: siue de aduētū suo per ecclesiā in qua vsq ad finē venire non cessat: siue de ipso fine in quo ap parebit viuos iudicaturus et mortuos. cū itaq signa dicat que ad ista tria ptinent: qd eoz triū signoz ad aliqd hoz referendū sit. Diligenter considerandū est ne forte qd ptinet ad vñū re ferendū putemus ad aliud. Idem Ambrosius super Lucā et

ceteri sancti doctores. et apertius dicit hoc Hieronymus super Mattheū. s. interrogat tria. s. quo tēpore hierusalē destrueda: et quo tēpore xps venturus: et quo tēpore cōsumatio seculi fit futu ra. C Ad pma rōnē in oppositū: oēm q non viget. nā si iō qz Marcus et Lucas non posuerunt nisi vñā qstionē non esset ni si vna: sequeretur q iō qz ioānes euāgelista nullā de his posuit nulla esset questio quod absurdū est. vñ Ambrosius exponens Lucā dicit q Mattheus addidit ad lucā. s. ponens tres qōnes de tēpore euerfionis hierusalē. de tēpore aduentus. et de cōsum matione seculi. C Ad scdm oēm q non est inconueniens: imo egit lucas cōuenientissime. posuerat enī xpm interrogatū d vna re: ideo inartificiosum erat introducere eum de tribus respon dentem. et dicitur de hoc magis. j. questio. 20.

Quare Ioannes de his questionibus nullam egit mentionem neq de responsione. Questio. 19.

Queretur quare ioānes euāgelista de his qōnib? di scipuloz nullā egit oīno mentionē neq de responsiōe. C Dicit pōt non esse mix qz multa alia sunt de qbus nullā oīno fecit mentionē: sicut de xpi cōceptione et natiuitate et oblatione in tēplū et ceteris que vsq ad annū tricesimum xpi acciderunt qui incepit in baptismo suo. nā inde exordiu est ioānis et Mar. sed hec pmoza lucas descripsit pmo et secundo caplo. etiā de aduentu et adoratione magoz et fuga dñi in egyptum et innocentū occisione nihil oīno ioānes tetigit: qd Matf. dicit. s. 2. c. et ita multa alia omisit que neq vel leniter tetigit ipse dicit. s. multa alia fecit iesus que in hoc libro scripta nō sūt Joā. 20. c. et ideo ita potuit omittere istud nihil illud tāgendo. C Scdo fuit qz vt asserit Hieronym? et Augustin?. ioānes euā gelista qz fuit posterior alijs euāgelistis in scribēdo vidit eoz scripta et approbauit et aliqd qd eis deerat apponere voluit: sed responsiōe ad istas qōnes discipuloz vidit plenissime positā esse a mattheo hic 2. c. seq. iō repetere non curauit neq tāgere salte. C Tertio fuit qz scribere hec videbat ioāni aliquāliter suspectū qd nō erat in alijs euāgelistis. et cā est qz xps pdixit ista per modū pphetie que erant de destructione hierusalē: qz non fuerant facta statim sed quasi annis qdraginta duob? post mor tē xpi vt ex historijs colligit: et iō euāgeliste dduerūt illud scri bere per modū pphetie. Euāgeliste at tres scripserunt anteq illa impleverent: imo ante destructionē hierusalē ipsi occisi sunt: qd xps inuit vt dicit Luc. 21. s. ante hec oia. i. ante euerfionē hieru salē de qua ibi loqtur inijciet vobis manus suas tradētes et p sequētes. ioānes vō euāgelista vixit etiā multo tpe post destru ctionē hierusalē. si ergo de illa scriberet magis diceret historiā narrare qz pphetia scribere: et ideo noluit hoc tāgere. Sic dicit Lbryso. in omelia. s. itēde antē spūssanti dispensationē: quo niā nihil hoz scriptū ioānes. vt nō videret ex ipsa eoz que fa cta sunt historia: etenī post captionē hierusalē vixit multo tēpo re: l3 q antea mortui sunt nihil hoz viderunt ipsi scribunt vt vñ digz fulgeat pzenunciationis virtus.

Quar discipuli qsierūt d xpi aduētū et seculi cōsumatiōe. Qd. 20.

Queretur quare discipuli qsierūt de aduētū xpi et cō sumatiōe seculi. C Dicit aliq q iō fuit qz nūc xps erat i mōte oliueti iuxta hierusalē: et ibi futurū ē iudiciū in valle iosaphat q ē ad radicē mōtis oliueti: iō de aduētū suo et cōsumatiōe seculi q simul sunt cū iudicio qsierunt. sic tenet Ni colaus. C S3 dicit q nō stat. Pmo qz h supponit q discipuli sci rēt futurū eē iudiciū i valle iosaphat. l3 falsū v? qz ipsi nodū scie bāt neq itelligebāt scripturas: l3 xps post resurrectionē dclara uit eis illas apiēdo itellectū eoz vt dicit Luc. 24. c. et p missionem spūssanti scin ē abūdāt? Jo. 14. et. 16. c. C Scdo qz dato q h scirēt si istud moueret eos ad qredū multo an h qsierunt: cum sepe statēt cū xpo i hierusalē et i mōte oliueti: et tñ nūc qsierunt. ergo nō fuit illud motiū. C Alij dicunt h scin eē qz de? mouit corda discipuloz ad qredū h. nā dicit d his reb? erat sūme neciū vt scirem? futurū iudiciū i quo spm? totā retributionē nram: l3 de h nō diceret nisi qreret alijs discipuloz: iō mouit xps disci pulos ad qredū d his. Ddm q h sustineri pōt: l3 nō ē cā ppa ne q imediata. marie cū nō expmat et possit alia hzi. C Est g oēm q rō qōnis fuit qz discipuli putabāt ista cōiuncta eē. s. finē mūdi et destructionē hierusalē de quo erat itētiō pncipalis: qsierunt cōsequēter d alijs duob?. et ista ē vñā et magis dclabif seq. q. et vsq ad. 26. Sic dicit Lbryso. l. lucas ait vñā eē interrogatiō nē q ē d hierusalē qñ estimatib? discipulis tūc futurū eē xpi aduētū et finē mūdi qñ hierosolyma destrueret. Et ista ē et cā quare Marcus et Lucas vñā solum posuerunt questionem cum Mattheus exprimat tres: scilicet quia vna erat pncipaliter intentā

A
Nōnullox
rñō ad qñ
tū qōnis.
Doc. rñ. ad
questiū qd.
1. cā.

Remigij ac
Bede snia

2. cā.

Dignū fuit
q discipuli
d tēplo qre
rent.
1. rō.

2. rō.
B

A
Nōnullox
rñō ad qñ
tū qōnis.
1. rō.

2. rō.
Nōnul
lox rōes
in dñum
1. rō.

2. rō.

Doc. rñ. ad
qñtum.
1. rō
2. rō
Nōnullox
snia

3. rō.

B

4. rō.
Aug. opio.

Ad. 1. rō
nēi dñi

Ad. 2. rō
nem.

Rñ. ad qñ
futu qōis
1. rō.

2. rō.

3. rō.
Euāgelis
te tres
an dñu
ctionē bi
erusalē
occisi sūt
ioānes at
multo tē
pore post
eā vixit.
Sēctia
chryso.

A
Nōnul
lox rñō
ad qñ.
Sūt? vñ
lio iosaphat.
Cōiuncta.
1. rō.

2. rō.

Allo. rñ.
ad qñtum

Cōiuncta.
Doc. rñ.
ad qñ.
B

Lbryso.
snia

intenta dē tēpore destructionis hierusalē. que autē erant cōsequētes ad illā: et hī fm veritatē nō erat sic q̄ ista tria cōsequēbāt se: tñ discipuli ita credebant: iō q̄sro d vno q̄rebat d alijs. et sic eū geliste sequētes itētionem discipulorū posita qōne pncipali. s. de euerfione hierusalē tacuerūt alias duas qz videbant subitelligi: Matf. at oēs tres expressit. Et in hō diligētī se habuit Matf. q̄ alij ppter duo. **¶** Pmo qz ipse p̄m scripsit et voluit rē hāc plenē scribere. i. q̄tū scribi poterat. ceteri vō fortassis vidētes scripta a Mattheo nō curauerūt tā plenē scribere. Scdo fuit quia Matf. scribebat euāgeliū iudeis ad xp̄z cōuersis manētib⁹ i iudea. nā postq̄ ipse illud p̄dicauit in iudea volens ire in ethiopiā q̄ forte sibi p̄dicationis obuenerat reliq̄ euāgeliū scriptū his qbus p̄dicauerat vt ait Hier. in plogo sup Matf. ḡ incipit. Matthe⁹. et i lib. d̄ illustrib⁹ viris. Luc. vō nō scripsit iudeis manētibus in iudea: s̄ potī in greco. Marc⁹ vō d̄ i italia scripsisse: s̄ illis n̄ erat mltū neciū p̄uidef casus hierl⁹ q̄ n̄ attinebāt ad eos s̄ ad illos q̄ erāt i iudea: iō Matf. debuit diligētī et diffus⁹ de his scribere potissime q̄tū ad tps et signa euerfionis hierlm.

¶ Quis erat xp̄i aduētus de quo discipuli loquebant. Qd. 2. 1.

Queretur

gs erat aduēt⁹ iste ch̄z d̄ quo loq̄bant discipuli. **¶** Solet dici q̄ qdruplex est aduēt⁹ ch̄z. Un⁹ ē i carne. i. vt carnē sumeret. Alius ē in aīaz. Tertius ē ad mortē hoīs. Qu art⁹ ē ad iudiciū. Origenes at̄ distinguit duos. s. aduētū p̄dicationē. i. q̄n p̄dicat nobis vbi xp̄i d̄ ad nos venire ch̄z. Et alius ē cū recipit in cordib⁹ p̄fectoz. cū ait. ē duplex aduēt⁹ verbi. i. xp̄i in aīaz. p̄m qdē stulta p̄dicatio d̄ ch̄z. Scds est aduēt⁹ in viris p̄fectis. **¶** S̄ dōm q̄ nō pōt itelligi d̄ aliquo istoz. De pmo p̄z qz iā xp̄s venerat in carnē. i. illā sūpserat. De scdo nō oportebat q̄ri: qz quotidie xp̄s venit in aīas s̄ctas et pphetas et amicos dei cōstituit Sap. 7. c. iō nō erat q̄rendū d̄ h̄ q̄n venit cū quotidie veniat. **¶** Itē qz ex mō loquēdi discipulorū innuit q̄ ille erat vn⁹ aduēt⁹ et simplex: et tñ aduētus aīam nō est vnicus sed multi quot sunt aīe s̄ctē: et quotiēs sc̄ificant et dant eis dona q̄ attribuunt filio: iō nō p̄t itelligi de h̄. **¶** De tertio nō p̄t itelligi qz certū est q̄n tūc vēiet: qz veniet q̄n hō moriet⁹: et ita nō q̄rerēt. Itē qz nō est vnicus aduēt⁹ s̄ multi: et tñ discipuli de aduētū q̄n de vno q̄rūt. **¶** Eodē mō dōz q̄ nō pōt stare de aliquo duoz quos ponit Origenes. qz p̄m ē aduētus p̄dicationē. et de h̄ nō oportebat q̄ri: qz q̄nq̄z p̄dicat aliqd de xp̄o d̄ venire. iā at̄ statī p̄dicaturi erāt ip̄i xp̄z et mox p̄ resurrectionē suā p̄dicat⁹ est: iō nō q̄rebat de h̄. Et iā qz ille aduēt⁹ nō est vn⁹ s̄ multi. s. quotiens xp̄s p̄dicat. de scdo aduētū origenis planū est q̄ nō q̄rebat: qz ille idē est cū scdo supraposito q̄ est aduētus in aīam. **¶** De q̄rto supraposito est magis dubiū et putant aliq̄ ille sit: et p̄z qz de illo r̄dit xp̄s in l̄ra. nā. j. in l̄ra. et sequēti. c. posuit de aduētū suo ad iudiciū. **¶** S̄ dōz q̄ nō stat qz tūc nō ponerent discipuli tres q̄stiones. s. d̄ hierlm: et de aduētū xp̄i: et de cōsumatione seculi. nā aduēt⁹ ad iudiciū est finis seculi cū postea nō erit dies et nox neq̄ alia viuētia sup̄ terrā: iō solū q̄rerent de aduētū xp̄i et nō de cōsumatione seculi cū idē sint realr. **¶** Est ḡ dōz q̄ aduēt⁹ xp̄i accipit hic p̄ aduētū ad regnādū tpaliter. s. pncipiū regni eius tpalis erat aduētus suus. et h̄ est qz discipuli errabant adhuc circa xp̄m. nā putabant q̄ regnū suū debebat eē tpale sic regnū dauid et salomonis nisi q̄ esset in maiori p̄tate et p̄speritate. sic. n. oēs iudei credebāt: et q̄ congregaret oēs dispersos iudeos p̄ oēs gētes sicut vident di cere pphete in cortice l̄re q̄tū ad paz cōsiderātes. iesum at̄ credebant discipuli esse xp̄m. i. messīā. qd̄ vey erat. et qz adhuc ip̄i nesciebāt veritatē de cōditione regni xp̄i putabāt q̄ ipse regnatus eēt tpaliter. sicut regnauerāt dauid et salomon: et qz h̄ nō dū videbāt expectabāt adhuc aliq̄ illud esse futū. et de h̄ petebant q̄n eēt. **¶** At hūc aduētū sperarēt p̄z qz q̄n ascēdit in celū petierunt a xp̄o discipuli. vñe si in tpe h̄ restitues regnū israel Actu. 1. c. restitutio at̄ regni israel erat q̄ oēs iudei discipuli p̄ gentes redirent in terrā suā et bēret regē sicut in tpe dauid et non subicerent gētib⁹. h̄ at̄ p̄ messīā futū esse sperabāt: iō dicebāt ei. si in tpe h̄ restitues regnū israel. i. nō petim⁹ an restitues: qz d̄ hoc certi sumus cū tu sis messias: s̄ d̄ tpe dubitam⁹: et iō nō petierunt absolute an restitutus esset regnū israel: s̄ an in tpe hoc. Et iā p̄z h̄ ex r̄fione xp̄i ibi: qz nō r̄ndit an restitutus eēt vel nō q̄n supponeret vey esse q̄ restitueret sicut illi dicebant: sed r̄ndit de tpe dicens. non est vestrū nosse tpa et momēta que p̄z posuit i sua p̄tate. q. d. et ego restituā et h̄ vos scire potestis: sed tps nō potestis: qz deus nulli vult reuelare cū sibi soli reuelat. **¶** Itē apparet q̄ de isto aduētū loquerent discipuli: quia xp̄s aliq̄ dixerat ex qd̄ poterat istud itelligi. nā. s. 16. c. d̄. sunt

quidā de hic stātib⁹ qui non gustabunt mortē donec videant filiū hoīs veniētē in regno suo. et ita ch̄z inquit se regnaturū et nōdū regnare. et dixit se venturū. s. veniētē in regno suo. ḡ ip̄i cōuenienter q̄serunt iuxta modū loquēdi xp̄i vt q̄rerent d̄ aduētū eius cū ipse in regno suo diceret se veytū. et illud regnū nondū itellerant ip̄i nisi tēporaliter. nā vey erat q̄ de trāfīguratione itelligebat: sed ip̄i nondū sic acceperāt. Itē mouebatur ad hoc qz paulo ante. s. 19. c. dixerat eis ch̄z. sedebitis sup̄ duodecim sedes iudicātes duodeci trib⁹ israel cū filius hominis sederit in sede maiestatis sue. h̄ autē de regno tpali itelligebant cū dican⁹ iudicaturi trib⁹ duodeci israel. putabāt. n. q̄ **¶** Ch̄z regnatur⁹ eēt tēpalr congregādo oēs iudeos i terrā suā de 12. tribub⁹ isrl: sic fecit Salomon. 3. Re. 4. c. et dauid eodē mō 1. Paral. 2. 7. c. q̄n aut veniret xp̄s in istud regnū sperabant: et iō q̄rebant. **¶** Ad rationē in d̄m dōm q̄ nō q̄suerūt discipuli de aduētū ad iudiciū sed de p̄dicto mō: et nō valet q̄ xp̄s r̄ndit de aduētū ad iudiciū. Pmo qz discipuli q̄rentes de aduētū eius errabant putātes eū veytū ad regnādū carnaliter qd̄ nunq̄ futū erat: et iō ch̄z relicto eoz errore r̄ndit de eo qd̄ veytū erat. s. de aduētū ad iudiciū: qz illud est regnū suū h̄ discipuli ante hoc nunq̄ itellerant. tunc enī regnabit et apparebit in maiestate sua: et erunt illi oīa subiecta. 1. Loxin. 1. 5. c. et h̄ regnū non est in hac vita. i. q̄dū hic hoīs viuunt sicut ipse dixit. regnū meū non est de hoc mūdo. Joā. 18. c. iō aduētus xp̄i ad regnādū est aduētus ad iudiciū: et non h̄z xp̄s aliū aduētū: iō rōnabiliter xp̄s de illo aduētū loq̄tur h̄ de illo nō q̄suerant discipuli. Sic enī aliq̄ solet facere sicut Actu. 1. c. q̄n q̄serūt illi. domine si in tpe hoc restitues regnū israel. et loquebant de regno tēporali vt declaratū est. ch̄z tñ non r̄ndit eis de hoc. nā cum ait. non est vestrū nosse tēpora et momēta. inuebat q̄ aliqd futū r̄rat: tñ tēpus et hora illius non poterāt ip̄i scire: et tñ accipiebat restitutiōe regni israel in sensu in quo illi accipiebant nūq̄ erat futura: iō necesse est accipi d̄ alia re q̄ aliquādo futura erat cuius tēpus ip̄i ignorabant: et sic non r̄ndit ad intētiōē illorū. **¶** Aliter pōt dici q̄ xp̄s nō r̄ndit pncipaliter ad quēstiones de aduētū suo per hoc q̄ dixit se veytū in maiestate et indicaturū vt habet sequēti. c. sed ostēdendo q̄ non esset futurus talis aduētus qualē ip̄i putabant: et iō dixit q̄ non expectarent eū sic. et si aliq̄ diceret se esse xp̄m non crederet eis: et ita ait. j. in l̄ra. vide te ne q̄s vos seducat: multi enī venient in noīe meo dicētes ego sum ch̄z et multos seducunt. et illud qd̄. j. habet. s. tunc figs vobis dixerit. ecce hic est xp̄s aut illic nolite credere. et ita ch̄z tenuit cōueniētē modū r̄ndendi ad quēstionē illā de aduētū suo. nā aduentus quez putabant discipuli xp̄i nunq̄ erat futurus et alius aduentus de quo ip̄i nesciebāt erat futurus: iō pmo abstulit illū aduētū quē illi putabant et de quo credebant. et iste ē aduēt⁹ pseudo pphetaz: et postea posuit vey aduētū quē illi nō dū sciebāt neq̄ d̄ illo petebāt: et iste erat aduēt⁹ ad iudiciū.

¶ An discipuli aliquā cōsumationē seculi credebāt. Qd. 2. 2.

Queretur

quō q̄serunt discipuli de cōsumatione seculi: et an credebant aliq̄ cōsumationē seculi. **¶** Dōm q̄ h̄ gentiles non crederent futurā cōsumationē seculi: discipuli tñ xp̄i credebant eā. Pmo qz forte erāt d̄ hoc aliq̄e positiones iudeoz qbus ip̄i assentiebant. nam de statu aīarum varia positio erat. qbusdā dicentibus nō esse aīaz neq̄ angelū neq̄ resurrectionē qd̄ faciebant saducei: alijs assentibus oīa hec esse vt erant p̄pharisei vt p̄z. s. 2. 2. c. et Actu. 2. 3. sed qui tenent futurā resurrectionē ḡialē tenent neciō finitū mūdū: qz als nunq̄ erit ḡialis resurrectio cū aliqui viuunt qui non resurgent neq̄ mortui sunt: neq̄ erit verū aliq̄ h̄ oīo q̄ oēs hoīs essent mortui: iō necesse erat q̄ p̄pharisei tenerēt mūdū aliq̄ finitū: et tñ positionē p̄phariseoz sequebant plurimī qz habebant illos in magna reuerentia ideo tenerent illā discipuli christi: potissime qz ip̄am christus approbauerat confundendo saduceos. s. 2. 2. c. ergo isti credebant aliquando mūdū cōsumandū. Scdo hoc accipiebant ex doctrina christi qz ipse asseruerat resurrectionē. s. 2. 2. c. et Luc. 20. c. et data resurrectione generali necessarius est finis seculi vt dictum est. Tertio colligebat hoc ex diebus messie: qz post regnū messie non credebant iudei futurum esse aliquod regnū neq̄ gentem: et tñ nūc messias erat: ideo putabant aliquando cōsumandū mūdū. Quarto colligebatur ex destructione hierusalem. nam cum hierusalē destrūda esset funditus et replū: nō putabāt hoc accideri nisi in cōsumatione seculi: iō credebant eē cōsumationē futurā. **¶** Quare discipuli post quēstū de euerfione hierusalem q̄serunt de aduētū christi. Questio. 23.

Un ortum
buerit qd
d xp̄i adue
tu.

4. rō.

Rñ. ad rō.
opinio.
1. rō.

Ch̄z adue
tū h̄z ad iū
diciū.

Alia rñ.

Penes xp̄i
aduētū ppe
rā discipu
li sentiebāt

Rñ. ad q̄st
tum qōnō
1. rō.
Multipli
ces opinio
nes de aīa
āgelo ac re
surrectiōe.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

**Rf. ad qñ
tū qñis.**

**Questio de
destructione
hierl3 d
xpi aduentu
qñuerunt.**
1. rō.

2. rō.

3. rō.

**Joan. euā.
oib' disci-
pulis erat
iunior**

Queretur suppositis his ppter qd cū qñuissent disci-
puli de euerfione hierusalē quefuerūt d ad-
uentu xpi qz in eo expectabāt maximū honorē. nam pmiserat
eis qz sederēt sup duodeci sedes iudicātes duodeci trib' israel
s. 19. c. qd itelligebāt carnaliter. s. de regno tpali. z hoc erat fu-
tur qñ xps regnaret: iō desiderabāt aduentū eius z petebāt de
eo. C Rō tñ qñe qñto de destructione hierusalē qñuerūt d ad-
uentu xpi. fuit pmo qz videbant ista repugnare. nā regnū chzisti
putabāt eē tēporale: z illō futuz i hierusalē vbi regnauerāt da-
uid z salomon: cū ppbete pñciāssent d messia qz sederet super
solū dauid: sed dstructa hierusalē fundit' nō poterat eē regnū:
qz sedes regni z pñcipat' erat ibi: iō videbant ista repugnare. s.
qz ipse regnaret z qz hierusalē destrueret: z iō qñunt d aduentu
eius. s. qño stabit aduent' eius cū destructione hierusalē. C Se-
cūda rō est qz credebāt certissime chzm regnatuz tēporaliter
cū esset messias: z rursus credebant vtz eē qd ille pñdixerat de
destructione hierusalē z necessariū videbat qz ipse regnaret añ
destructione eius. nam deleta hierusalē a fundamētis nemo in
ea regnare poterat: z iō volebant scire qñ esset euerfio hierusa-
lē z qñ aduent' xpi ad regnādū vt sciēdo tps itermediū collige-
rent quātum duraret regnū xpi: z ita cñter de ipsoz dñio tpali
scirent quātū duraret. C Tertia rō est qz discipuli credebāt re-
gnū xpi tēporale cito vcturū eē: qz ipse dixerat eis. s. 16. c. iunt
qdā de hic stātib' q non gustabunt mortē donec videant filius
hoīs veniētē in regno suo. z putabāt hoc esse regnū tēporale:
opotebat aut aduenire qz oēs illi erāt viri maturi nisi ioānes
euāgelista qui erat oib' iunior: z an' eē illi morerent' venire
debebat regnū xpi. nā l3 de trāsfignatione itelligeret in quavi-
derunt xpi maiestātē non accipiebāt ipsi d hoc sed de regno tē-
porali: z qd magis mouebat erat qz non solū qbusdā eoz viuē-
tibus vcturū esse credebāt: sed oib' viuētibus z dñaturis in illo
regno. s. qz sederent sup duodeci sedes iudicātes duodecim tri-
bus israel. s. 19. qd eodē mō de regno tēporali accipiebant: l3 d
regno futuro z die iudicij xps illud dixerat. Et p3 qz sic illud in-
telligerent: qz postqz xps dixit illis. sedebitis sup duodecim se-
des iudicātes israel: qñ nō esset diffinitū qui ppinquius ad xps
sederent petiuit mī filioz zebedei a xpo. dic vt sederent bi duo
filij mei vn' ad dexterā tuā alius ad sinistrā i regno tuo. s. 20.
c. z tñ ad hoc qz oib' illis viuētibus veniret regnū illud nece-
erat qz cito venirent: iō volebāt qñere de tpe euerfionis hieru-
salē z tpe aduent' xpi ad regnādū: vt ex his colligerent an paruo
vel magno tempore duraret eorum prosperitas.

**Quare quefuerunt discipuli de seculi consumatione cū qñuif-
sent de tempore destructionis hierusalem.** Q. 24.

Queretur quare quefuerunt de consumatione seculi cū qñuif-
sent de tpe destructionis hierusalē. C Alij di-
cunt qz hoc erat qz ipsi qñebant de aduentu xpi: z ille idē est cū
consumatione seculi: iō qñuerunt de aduentu xpi z de consumatione
seculi non quasi consumatio seculi esset aliud qñrū: sed quā eēt
expositiū pcedentis. C Sed dñm qz non stat qz hoc supponit
aduentū xpi de quo qñebant discipuli esse aduentū ad iudiciū. sed
falsum est qz erat aduent' ad regnādū tēporaliter vt illi putabāt
vt oñsum est. s. z iō non erat ista cā sue qñtionis. C Dñm ergo
qz fuit pmo ppter aduentū messie ad regnādū tēporaliter qz iu-
dei credebāt post regnū messie nō futuz esse atqz regnū neqz
dñaturā alterā gēte: z iō a pñcipio regni messie nō multū dista-
re finē mūdi: iō de illo qñerūt. C Scō supposito eodē funda-
mēto. s. qz post regnū messie nullum aliud regnū secutuz eēt: iō
illud cōtinuādū esse vsqz ad finē seculi volebant scire. discipuli
quādo esset finis seculi vt ex hoc certi essent d duratione regni
messie quāta eēt. z ista est cā pñcipalis z vera huius qñtionis d
consumatione seculi. C Tertio fuit ppter hierusalē pñdixerat. n.
xps tēplū subuertendū a fundamētis z ciuitatē subuertēdā: sed
hoc putabāt discipuli nō futuz eē vsqz ad finē seculi cui' cā ē qz
sciebant gētē iudeoz eē electā gētē a deo in peculiū d cūctis po-
pulis z gentibus Exodi. 19. z Deuterono. 7. c. ideo credebāt qz
nō deleteret gētē illā quousqz oēs alias deleteret: l3 oib' deletis est
consumatio seculi: iō data hierusalē destructione totali credebāt
eē destructione seculi. C Sz obiectet' d h' qz discipuli nō debe-
rent h' credere. nā itez h' acciderat. s. qz euerfio fuerat sēpluz p
chaldeos z muri hierusalē diruti tpe sedechie. 4. Reg. 25. c. z ta-
men nō perit gens iudeoz neqz aliē gētes: ita gñc nō debebat
hoc credere. C Dñm qz datis fundamētis discipuloz satis rō-
nabiliter illud credebant. nā regnū messie credebāt esse tpale: z
post illud nō futuz aliud. Et ēt iā messia venisse: l3 nōdū tpaliē

regnaret: iō rōnabiliter credebant qz si post h' hierusalē z tēplū
destruerent nūqz reedificarent: l3 eēt consumatio seculi. nā de de-
structione hierusalē z tēplū p chaldeos aliud lōge fuit. C Pmo
qz nō fuit totalis vt ista pñdicebat. nā relictē sunt ptes muroz z
partes tēplū. nūc vō pñdicebat qz non maneret lapis sup lapidez
qui nō destrueret: iō ista erat magis signū consumationis. Scō
qz tpe illi' destructionis p chaldeos nōdū venerat messias: expe-
ctabat' z sub illo credebāt futur' melior stat' iudeoz sic ppbete
dicere videbant: z iō l3 nō maneret tunc in hierusalē lapis su-
per lapidē (qd tñ falsum erat) adhuc certa spes esse debebat qz
reedificaret hierusalē i meli'. nūc tñ iā messias venerat z regna-
turus erat in breui tpaliter vt credebant discipuli. s. anteqz ipfi
morerent' imo viuētibus oib' z potētib' iudicare z dñari vt de-
claratū est. q. pcedēt. iō ante destructionē hierusalē credebant
eū regnatuz: si at post regnū messie destrueret hierusalē nō erat
aliq' cā vt crederet eā reedificadā. Pmo qz post messias nihil
iudei expectant in h' seculo: iō ad nihilū reedificaret hierusalē si
post regnū ei' eēt destructa. C Scō z pñcipaliter quia iudei
credebāt regnū messie eē vltimū regnoz z illi nullū succedere:
z tñ illud futuz erat in hierusalē. cū at iā messias eēt z post pau-
lulū tpaliter esset regnaturus vt putabāt discipuli sic. s. pcedē-
ti. q. deductū est. z regnū suū futuz esset in hierusalē pñs ipse re-
gnaret qz destrueret hierusalē: sed post regnū messie cū nullum
regnū futuz sit nō sperat' nisi finis seculi. ergo si tunc hierusalēz
destrueret nō expectabāt eā discipuli edificadā rursus: z etiam
rōnabiliter credebāt consumationē esse seculi. C Dec oia rōna-
biliter cogitabāt discipuli suppositis eoz fundamētis. s. qz regnū
messie futuz erat tēporale z qz icipet statim nā cetera vera sunt. s.
qz post regnū messie nullū sequat': sed illud durat in eternū vt si-
gurāt Dani. 2. c. vbi de quattuor regnis agit signatis p staturā
z lapidē excisum de mōte. Sed pma duo fundamēta erāt falsa
s. qz regnū messie futuz erat tpale cū ipse dñs dixisset Jo. 18. re-
gnū meū nō est d h' mūdo. z scōz. s. qz statim regnaturus erat. nam
regnū suū qd est simile tēporali icipit in die iudicij cūz subiecta
fuerint oia sub pedib' ei'. 1. Corin. 15. z iō l3 bñ argueret disci-
puli erat oñs falsum. s. qz destructa hierusalē esset finis seculi et
nunqz reedificaretur: z non fuit statim finis seculi cū nondū sit
etiā hierusalem reedificata sit l3 non in eodem loco.

Quis ordo erat in his trib' qñonibus christo ppositis. Q. 25.

Queretur qz ordo erat in his trib' qñonibus qz disci-
puli pposuerūt xpo. C Dñs qz ali' erat or-
do in pponēdo ali' in eueniēdo res qñtas. nā pma pposuerūt de
tpe euerfionis hierusalē: deinde de aduentu xpi: postea de consu-
matione seculi: z tñ pma in tpe eueniēdi est de aduentu xpi. de in-
de d hierusalē euerfione. deinde d consumatione seculi. Sz h' qz
aduent' xpi hic accipit p aduentū ad regnādū tpaliter: z h' regnū
credebāt apli futuz in breui z ante destructionē hierusalē: imo
in ipsa vbe hierusalē ad quā cōgregaret oēs iudeos dispersos vt
dictū est. s. 23. z pce. q. z ita pñs regnaturus erat messias: de in-
de deleda erat hierusalē z tēplū: postea vō futura consumatio se-
culi. ita. n. credebant discipuli. C Alij at dicunt qz qñones sicut se
hñt in ordine pponēdi: ita se hñt in tpe eueniēdi: qz pñs est de-
structio hierusalē qz scā est iā. deinde aduent' xpi ad iudicādū qz
nōdū est. deinde consumatio seculi qz cōseg' iudiciū illud. C Sz vi-
cēdū qz nō stat qz nō accipit aduent' xpi p aduentū ad iudicādū:
sed p aduentū ad regnādū tpaliter sic putabāt discipuli vt oñsum
est. s. z iō opz cōverti ordinē: qz illū aduentū pñs putabant eē vi-
scipuli qz destructionē hierusalē vt oñsum est ibidē z pce. q. C Sz
tūc dicit' cū talis eēt ordo i eueniēdo res qñtas: qñe mutauerūt
discipuli ordinē in qñendo qz pñs de hierusalē euerfione qñue-
runt. C Dñm qz discipuli nō dubitabāt d ordine istaz rep. nam
priorē credebāt eē aduentū xpi ad regnādū: dñde euerfionē hie-
rusalē: postea consumationē mūdi. z ad sciēdū istū ordinē ipsi nō
quererēt qz iā putabāt se scire: l3 solū ad sciēdū tpa singulorū
istoz qz d nullo eoz sciebāt qñ eueniret: z cōueniēter neqz qñtuz
distaret iter vnū z aliud. C Lā at mutadi ordinē fuit qz fuerūt
hic tres qñones: z tñ due illaz habuerūt ortum ab vnā: iō illa qz
fuit alijs origo debuit iponi i ordinē qñēdi. ista at fuit d tēpore
euerfionis hierusalē. nā xps supra dixerat d tēplo z vbe hieru-
salē qz nō relinqret ibi lapis sup lapidē. z ex h' habuerūt occasio-
nē qñēdi qñ istud accideret z qz ad destructionē hierl'm comi-
tabant' duo. vnū vt añs aliud vt subsequens qñerunt de illis: z
ista erant aduentus chzisti qui pcedebat: z consumatio seculi que
sequebatur: iō pñmiserunt qñtionē de destructione hierusalē an-
te qñtionē de aduentu chzisti: l3 ipsi putarēt aduentū xpi pñs esse qz
destructionem hierusalem.

C Et rñdēno

Et respondens iesus dixit eis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo: dicentes ego sum christus: et multos seducunt. Audituri enim estis prelia et opinioniones preliorum: videte ne turbemini. Oporet enim hec fieri: sed nondum est finis. Consurget enim gens in gentem: et regnum in regnum: et erunt pestilentie et fames et terremotus per loca. Hec autem omnia initia sunt dolorum.

Rndens iesus. Supra posita est discipulorum triplex qd. Vel iuxta quosdam duplex. hic autem ponit ad easdem qones rñso. Et pmo circa pñm in ordine q erat d tpe euerfionis hierusalē. Et diuidit in duo. qz pmo ponit Mat. huius euerfionis initium. Secundo eiusdem euerfionis finale exitum. scilicet qdā antecesserunt: qdā vō fuerunt simul. secunda ibi. (Luz ergo videritis). fuerunt autem initia ad destructionem hierusalē qdāz mala q pcefferunt iter iudeos: vt bella iustina pestes et fames. si cut i lra. j. dñz hec at initia sunt dolor. et diuidit in duo: qz pmo ponit mala q acciderunt circa oēs iudeos in gñali. scdo mala q acciderunt circa solos discipulos i pticulari ibi. (Tunc tradet vos). Hec at mala q enetura erāt iudeis et ponit hic i gñali pñ nebāt ad gñalē admonitionē: et ista admonitio stat circa enitiationē erroris tā de aduētū xpi q de euerfione hierusalē. Error autē pñ poterat eē circa aduētū xpi. Scds circa euerfionē hierusalē. iō pmo aufert pñm errorem q iducit ex falsis pphetantibz. Scdo errorem scds q iducit ex falsis terroribz ibi. (Audituri enim estis). Circa pñm oī. (Rndens iesus). scilicet ad oēs tres qones. (Dixit illis). i. discipulis qui hec qñuerant. (Videte ne qs os seducat). i. vos expectatis aduētū meū: circa eū posset accidere error: iō cauete ne aligs decipiat vos qñ fit xps aduēns. (Mt. i. n. veniet). dat cam dicit qz dicit discipuli quo poterim? deci pi. rndet xps. i. qz multi venient vocātes se xpm et vos poteritis credere aliquē illoz eē xpm q veniat ad regnādū: et ita sedu cemini: iō cauete ab hoc. (In noie meo). i. in noie xpi q sup ego (Dicitēs ego sum xps). non dicent bi se esse xpos quasi multi sint: sed qlibet illoz se vocabit xpm quasi chz nō pcefferit ali? neqz futur? sit. sed ipse sit verus messias. (Et multos seducet). i. deducēdo a veritate vel trabēdo ad hanc falsitatē. i. qz credant eos esse christū: et sicut illos seducunt ita poterāt discipulos chzi seducere: vnde debuerunt admoneri circa hoc.

Quid itēdit xps p hec. i. videte ne qs vos seducat. Qd. 26. qd itēdit hic xps in tota ista lra cū dñz. videte ne qs vos seducat. Aliq dicunt q n rndet hic xps ad aliqz d tribz qñibz ppositis: sed ante rñsonē ad illas ponit qdā cñrmationē aīoz discipuloz ne trabant va na credulitate. Sic vñ dicere Hilarius sup Mat. i. et qz tria a discipulis qñta sunt iōstinctis et tps et itelligētie significationi bus separant: rndet ergo pmo de ciuitatis occasu: et ante cōfir mant veritate doctrine ne qs fallax ignoratibz possit obreper. Sic et dicit Theophilus. i. ante qz eis ad interrogata rndeat mē tē eoz cōfirmat ne seducant. Sed oīm q xps rndet hic ad aliqz de qñibz tribz. Et p pmo qz supra discipuli qñerāt de il lis solis: iō necesse erat vt qdā xps nūc diceret ad rñsonem ad aliqz de illis tribz vel ad oēs tres pñneat qones. Scdo p3 qz oī rndens iesus dixit. videte ne qs vos seducat. ergo ad rñso nē pñnent ista verba xpi: sed rñso non est nisi ad quesita et nō fuerūt qñta nisi ista tria. ergo ad aliqz de illis rndet. Dñz at q rndet ad secūdā qonē de aduētū suo. Pro quo sciēdū q ad uent? xpi duplex erat in pñenti. Vñ falsus: quē nō discipuli futu rū eē credāt. Alius ver? quē discipuli ignorabāt. Pñm? erat aduēt? ad regnādū tpaliter. nam discipuli credebāt iēsum esse messia qd verū erat: et putabāt eū tpaliter regnatūz qd erat fal sum: et qz nōdū regnabat tpaliter putabāt cito hoc vētūz. i. an teqz xps moreret. Alius erat ver? aduēt? i. ad iudiciū et istū nō duz credebāt discipuli: qz nō itelligebāt. pñm vō qz falsus erat aufert xps saltē indirecte. scds aut cñrmat et declarat. i. quō ad iudiciū vēturus sit. j. in lra. et magis sequēti. c. hic vō cū ait. vi dete ne qs vos seducat. respōdet illū aduētū nō esse sicut illi pu tant ad regnādū tpaliter: iō quosdā sub hoc noie vēturos dñc non esse suscipiēdos. Sed obijciē q non respōdeat ad hoc qz dicit Lbryio. sup Mat. neqz. n. de secūdo suo aduētū statiz rndet: sed de malis qb obuiādū erat. Dñm qz vñ est qz se-

cūdus aduēt? xpi ē ad iudiciū: et de illo nō rndet b xps s3 postea et sequē. c. imo de hoc nō qñtū fuerat l3 ipse de illo dixerit. dixit autē d malis qb obuiādū erat. i. de falsis pphetis vel falso xpo: et pñnet istud ad qonē de aduētū suo qui falsus erat: et tñ illuz discipuli credebant: et iō tollit errorem ne credat ipse venire l3 ali qui veniant qui xpm se esse dicant. Sed rursus obijciē qz dicit Hilarius sup Mat. rndet pmo de ciuitatis occasu: l3 ante cñrmant veritate doctrine. Dñm qz multi decipiunt cir ca h tā de lectoribz qz d scriptoribz ad quā de qñibz in singulis locis chz rndeat: et multi putant pmo rnderi ad qñtionē d de structione hierusalē. Pñmo qz illa fuit pma in ordine et verifi mile erat ad eā prius rnderi. Scdo qz credebāt aduētū xpi non esse nisi aduētū ad iudiciū: et ante illū falsum esse aduētū qui est aduēt? antixpi: et tñ ante istos est destructio hierusalē fm tps: iō putauerūt ad eā pus rnderi. Tercio qz lra vñ ad hoc cōsōnare. nā ex lra sequēti. i. audituri. n. estis. vsqz ad illum locū. tunc figs vobis dixerit. manifeste oī de destructione hierusalē. ex illo at loco. i. tunc figs vobis dixerit. ecce hic est chz vsqz ad illū locū. i. statū at post tribulationē. manifeste rndet ad scdam qonē de aduētū chzi: iō putant q in ista lra nō respon deat ad aliqz de qñibz: sed ponit qdā plocutio. S3 oīm qz vere rndet hic ad qñtionē de aduētū chzi quē putabant isti discipuli. et cā dubitationis est: qz chz nō rndet ad quālibet qñtionē per se ita qz totaliter rndeat prius ad vñā qñtionē et pos tea totaliter ad aliā. sed misceat eas: quia iterdū cū dixerit aliqd qd pñnet ad vñā transit ad oīm aliqd de alia: et tunc demum redit ad pñm: et ita fit in pñenti qz primo cepit chz rndere ad qñtionē de aduētū suo: et statim in illo loco. i. audituri enim estis. cepit dicere de euerfione hierusalē. postea vō in illo loco. i. tunc figs vobis dixerit. rediit ad oīm de aduētū suo: et iō facile turbant qui ad hec nō aduertunt. Ad pñm motiū in dñm oīm qz nō tenuit chz in rndēdo illū ordinē: cuius cā tāget se quenti. q. Ad scdm oīm qz illa fuit eis cā erroris. nā cū christ? non vēturus esset ad regnādū tēporaliter non putauerūt d h locutos discipulos neqz chz de hoc respōdisse: et tñ iste est ad uent? de quo qñebant discipuli quasi adhuc carnales et papitel ligentes. iste autē fuit ante destructionē hierusalē. i. putabāt ab eis pro tunc futurus: iō cōueniēter rndebat. Ad tertiū oīm qz illa est qdā apparentia: et tñ nō est veritas qz chz misceat re sponfiones ad istas qñtiones vt supra dictum est.

Quare christus rndit prius de aduētū suo. Qd. 27.

Queretur cū discipuli prius qñuerint d destructionē hierusalē qz de aduētū chzi: quare christ? rndit prius de aduētū suo. Dñz qz vt oñsum est pce. q. christus prius rndit de aduētū suo qz d destructōe hierusalē et nō suauit in hoc ordinē qñendi. Et fuit pmo ppter ordinē tēporis. nam l3 discipuli prius qñerunt de destructione hierusalē qz de aduētū xpi: tñ aduētū chzi de quo ipsi qñebant pñ purabāt ab eis qz destructio hierusalē vt oñsum est. s. qz ante xps regnatur? erat tēporaliter qz euerteret hierusalē: et iō rndit xps prius ad hanc qñtionē tenens ordinē tēporis. discipuli at non tenuerūt hūc ordi nem ppter cām dictā. s. Scdo fuit qz xps voluit rndere prius ad id qd pñcipale erat: erat aut pñcipale id qd magis tangebāt discipulos qñrentes: et hoc erat de falso aduētū chzi. nā ex destru ctione hierusalē nullum malū eis seqbāt saltē spūale: imo nul lum qz oēs fere mortui erāt qñ deleta est hierusalē. fideles aut ceteros tangebāt deletio hierusalē corporaliter. i. eos qui erant conuersi de iudeis sed spūaliter nō tāgebāt: et tñ aduēt? falsi xpi tāgebāt spūaliter: qz nullū mai? malū eē poterat qz qz aliqz dci peref credēs eē xpi cū q nō erat cū fine xpo iā nō poterat eē la lus: et iō d hac qonē prius rndet admonēs cauere ab his. Tercio pñ dicit qz nō discordat totaliter ab ordine quo discipuli qñie rūt: qd faceret si prius totaliter rnderet d aduētū et postea d de structione hierusalē: s3 nō est sic: imo pmo d aduētū suo saltē cre dito icipit rndere: et statū transit ad oīm d destructione hierusa le ibi. audituri. n. estis. et h cōpleto vel qñ redit ad oīm de ad uētū eodē ibi. tunc figs vobis dixerit: et ita tenet Lbrys vt unqz ordinē. nā ad inuēdū qz erat pñcipalis qd. de aduētū. i. magis tangens discipulos pñmit aliqd de illa. vt at sequeret ordinem querēdi transiit statim ad destructionem hierusalē: et cōpleta responfione de illa rediit ad dicendum de aduētū suo.

Quomodo christus dixit discipulis. videte ne quis vos sedu cat quia hoc superuacuum erat. Qd. 28.

Queretur quō xps dixit discipulis. videte ne qs vos se ducat. nā vñ h supuacue dictū: eo qz nō po terāt seduci. nā spūstancius venit super aplos et docuit eos oīa

Qd.

Responfo
Nōnul-
loz rōes
in dñm
1. rō.
2. rō.

3. rō.

L

Rñ. docto.

Ad. 1. rōnē
in dñm.
Ad. 2. rōez

Ad. 3. rōnē

A

Rñ. ad q-
situm qōis
1. cā.

In. q. 25.

In. q. 25.
2. cā.

3. cā.

A
1. rō.

2. rō.

Nonnullor
rñō ad qñ-
tū qñōis.
Confuta.Doc. rñ. ad
questū qd.
1. rō.

3

2. rō.

3. rō.

4. rō.

5. rō.

1. rñ. ad qñ-
tū qñōis.2. rñ. ad qñ-
tū qñōis.

Jo. 14. c. f. ille vos docebit oia. sed illi q oia sciūt saltē pñentia ad salutē non possunt seduci. ergo non poterant seduci apostoli. C Scdō qz apli ppter superueniētē spñ sanctū non poterāt peccare mortaliter saltē: tñ glibet error circa fidē est pñm mortale qz est heresis vel infidelitas. ergo non poterāt circa fidē errare: sed nō poterat esse maior error in fide q acciper in xps eum qui non erat xps. ergo nō poterant circa hoc apli seduci: t ita non expediebat hoc dici. C Aliq dicunt q vey est q nō poterant discipuli errare post datū spñ sanctū: t tñ ante illū datū poterant peccare t errare: t iō cōueniens erat illis dici. C Sed dōm q non stat qz isti seductores qui venerunt in noie xpi non venerunt ante datū spñ aplis: sed postea. nā spū sanctus dat⁹ est diebus quinquaginta gñq post ista verba dicta. nā dat⁹ est diebus quinquaginta post resurrectionē: sed ista verba dicta sūt dieb⁹ gñq ante resurrectionē chzi. f. die martis post die ramis palmarū vt oñsum est. s. 2. 2. c. q. vltima. Et pz ex eo q d. j. 2. 6. c. f. factū est cū cōlūmasset sermones hos oēs dixit discipulis suis: scitis qz post bīdū pascha fiet. sed pascha erat die iouis ad vesperū. ergo dicta sunt verba bec die martis gñq dieb⁹ ante resurrectionē xpi: t sic fuerunt dicta verba ante missionē spū sancti dieb⁹ quinquaginta gñq. tēpore at medio non venerunt falsi xpi: sed multo post. ergo qñ venerunt nō poterant decipi apli. C Dōm q fuit cōuenienter dictū. Primo qz h forte non esset neciū apostolis qui cōfirmati erant in grā: erat tñ neciū alijs fidelibus qui non erāt cōfirmati t p illis dicebat. Et pz hoc pñmo qz non poterant solū verba ista extēdi ad illos qb⁹ dicebantur: qz solis qñtuor discipulis dicta sunt. f. Petro Jacobo Joanni t Andree: qz ipsi soli qñerunt. Mar. 13. c. t tñ illis pderāt necē erat alijs etiā apostolis pdesse: qz non dabat doctrinam xps pro vno vel paucis. Secūdo quātū ad hoc qz qñ chz finiuit verba ista ait. qd at vobis dico oib⁹ dico. vigilate. Mar. 13. c. ergo ad oēs fideles extendenda erant verba. C Secūdo qñtū ad pñcipale dōm q dicta sunt verba ista discipulis non vt eis prodesse sed vt ipsi alijs pdicarent qbus erant necessaria: ita enim itelligebat q oia que xps dicebat apostolis quātūcūq in secreto diceret: debebant ipsi ea reuelare t publice pdicare. sic dicit xps. s. 10. c. que dico vobis in tenebris dicite in lumine: et que in aure dico pdicare sup tecta. qd vey est nisi xps expresse prohiberet dici sicut illud de trāfiguratione. nā ait. nemini dixeritis visionē quousqz filius hoīs a mortuis resurgat. s. 17. c. t tunc oī itelligi. videte ne qs vos seducat. i. eos qbus vos loqmini quāsi xps dirigeret sermones suos ad illos. C Tercio qz h apostoli essent cōfirmati adhuc erat eis neciū audire hoc: qz tāta erat magnitudo huius seditionis q et electi erāt in periculo ne iciderent in hunc errozē. sic d. j. in lra. surgēt pseudo xpi t pseudo pphete t dabunt signa magna t pdigia: ita vt in errore ducant si fieri pōt et electi. t ista est veritas q ppter hoc fuit necessarium eis hoc dici. C Quarto poterat dici qz h abūdantia grē firmer cor in non declinādo a bono: tñ necessariū est ad moneri hoīs qd est bonū a quo non est declināndū: t quid est malū a quo est cauēdū: t iō discipulis h cōfirmatis i grā necessarium fuit hoc pñci. sic d. j. in lra. f. ecce pñci vobis. si q dixerint vobis: ecce in deserto est nolite exire. C Quinto pōt dici factū esse ad magis firmādū corda discipulorū. nā et si per infuisionē grē firmarent ad abiiciēdū oēs falsos xpos: magis tamē roborarent qñ scirent sibi expresse esse dictū a xpo ante tps: et qz infusio grē nō ē eadē vel similis i oib⁹. pñciatio at ista chzi erat vna respectu omnium: ideo erat cōueniens.

C Quomodo poterant seduci apostoli circa eos qui venirent dicentes se esse christum. Qd. 29.

Querēt quō poterant seduci apostoli circa eos qui venirent dicentes se esse xpm. nā ipsi agnoscebāt xpm qui biberant t māducauerant cū illo t familiariter cōuersati fuerant longo tpe. t erat iste modus cōueniēs ad cognoscendū an erat ipse q veyebat. sic pz Actu. 10. c. vbi petr⁹ loqf d xpo resurgēte t iudicat resurrectionē suā testib⁹ eē pbatā q māducauerant cū illo t biberāt ante qz pateret. cū ait. dedit illū manū fieri nō oī populo sed testib⁹ pordinatis a deo: nobis q māducauim⁹ t bibim⁹ cū illo post resurrectionē suā. t sic isti agnoscerent an alijs illoz erat xps t non possent seduci. C Dicit pñmo mō qz apostoli bñ agnoscerēt vultū chzi: tñ iterdū tāta similitudo est iter vñū hoīem t alium in lineamētis corporis q vix pōt discerni qs sit glibet boz. sicut refert solinus impolitoz c. de his q mirabilia fuerunt in boīe. t ita qdā dicebant Jacobū minozē similitē h bō. vñ sic poterant seduci. C Scdō poterat dici qz etiā si non esset quis etusdē vultus sicut xps: tñ poterat di-

ci se esse chzm: qz cū xps post resurrectionē haberet corp⁹ glorificatū poterat facere q appareret alterius effigie: sic fecit qd apparuit in via duob⁹ discipulis eūtib⁹ in emaus Luc. 24. nā Mar. 16. c. d. q eis euntibus in villā apparuit in alia effigie. C Tercio poterat dici q alijs illoz qui se xpm diceret poterat imitari vultū xpi per artes magicas sicut p easdē artes faciebant admirāda. j. in lra. f. surgent pseudo xpi t pseudo pphete t dabunt signa magna t pdigia. ergo h agnoscerēt vultū chzi poterant sic falsi nisi nunc admonerent. C Quarto pōt dici q hoc itelligebat pñcipaliter pro illis q xpm non viderant velleū familiariter non agnoscebant. nā vt dictū est pcedē. q. istud nō predixit xps apostolis pñcipaliter ppter eos sed ppter alios fideles. illi autē non viderāt xpm saltē gñaliter: qz cū venerunt isti pseudo pphete erāt multi fideles tā de iudeis q de gētilib⁹ qui xpm nō viderāt: t illi poterant errare circa eos qui se xpm dicerent: iō oportuit illos admoneri. C Quinto pōt dici q dictū sit et pñcipaliter ppter apostolos. nā h ipsi cognoscerent vultū xpi si hoc non diceret eis errarent. nā qñ diceret eis in tali loco est xps irēt illuc saltē ad videndū an ille esset. t hoc eēt magnū cōueniens: qz sic totā fidē in dubio ponerent: t iō nō solū non debebant aliquē aliū in xpm accipere: s. et si alijs se vocaret xpm non debebant discipuli ire ad videndū eū. sic dicit xps j. in lra. si ergo dixerint vobis. ecce in deserto est nolite exire: t si dixerint. ecce in penetralib⁹ ē nolite credere. C Predicta hñt locū supponēdo q illi qui venirent dicerent se esse illū christū qui passus fuerat a iudeis. nā tunc erat difficultas qñ nō possēt fallere: sed alio mō poterat esse. f. q illi q veniret nō diceret se esse illā pñonā que passa fuerat. f. Jesum nazarenū sed aliū aliq: t tñ se esse messīā: t tunc seductio non erat in similitudine vultus sed in mutatione fidei: vt si discipuli vñ alijs fideles suā ab illis qui venirent credere aliquē illoz esse messīā t nō Jesum nazarenū: t tunc seductio erat imutādo fidē. sed qñter illi pseudo xpi se vocabāt xpm. i. an q sint Jesus nazarenus: vel q sit alia persona que sit messias dicitur. j.

C Quomodo christus volens negare suum falsum aduentum dixit multi venient in nomine meo. Questio. 30.

Queretur quō xps volens negare suū falsum aduentū dixit. multi venient in noie meo. cū alio mō facilius illud oñderet. Naz vt oñm est sepe supra. vnus erat aduēt⁹ xpi falsus quē discipuli nunc credebant. f. aduēt⁹ ad regnādū tpaliter. Alius erat verus quē tñ discipuli nesciebant: et iste erat ad iudicādū. Primū tollit h xps cū scōz postea asserat t declarat: t tñ poterat istū pñm clari⁹ negare dicēs. ego nō sup regnatur⁹ tpaliter neqz h de me speretis: t tñ qñqz veniret nō poterat seducere qz cū xps nō esset vetur⁹ ad regnādū tpaliter t iā venisset qñqz postea veniret nō erat aliqd cur crederetur eē messias: qz nihil erat ad qd venire deberet post bec xps: nūc vero dedit modū difficiliorē. f. qz nō abstulit spem de aduentu suo: sed pot⁹ vñ inuere q veniet. t tñ dicit nō eē recipiēdos eos qui venerint. nā cū ipse vetur⁹ erat poterat ipse eē alijs d illis qui veniebant: vñ dubium eēt in non recipiēdo eos. C Dōm q vey est q ille modus eēt planior si xps illū voluisset tenere. f. q diceret se non vetur⁹ ad regnādū tpaliter. nā tunc oē dubiū auferret t nō oporteret vigilare circa pseudo pphetas t xpos: s. xps noluit auferre hāc spem neqz tollere hūc errozē: imo potius ex vñbis xpi fouebant in hoc errore occasionali. ipse. n. dixit eis. s. 16. sunt qdā de hic statib⁹ q nō gustabūt mortē donec videant filiū hoīs veniētē in regno suo. qd ipsi nō poterāt itel ligere d aduētū ad iudiciū qz eē debebat eis viuētib⁹: iō itelle xerūt d regno tpali: t h tres illoz viderint xpm transfigurātū qd erat videre eū veniētē in regno suo ad itellectū verborū xpi: nō intellexerūt tunc cōpletū eē: sed adhuc sperabāt illū regnaturū tpaliter viuētib⁹. C Itē ex vñbis illis. s. 19. c. f. cū sederit fili⁹ ho minis sedebitis t vos sup duodecim sedes iudicātes duodeci trib⁹ israel. nā putabāt q eis viuētib⁹ veniret xps ad regnādū tpaliter t daret eis ptatē magnā faciēdo eos pñcipes sup singulas trib⁹ israel. vñ viuēs nō abstulit eis istā opiniōē: t sic mō si dixit se nō eē regnatur⁹ tpaliter h vetuit accipi oēs alios q veniret. C Et qd plus ē qz et xps post resurrectionē cū sepe loqret discipulis d hac re nūqz eis abstulit hāc credulitatē. Et pz pñmo qz qñ xps apparuit discipulis in via t loquebant⁹ ad eū de iesu nazareno dixerūt illi. nos sperabam⁹ q ipse redēpturus eēt israel. q. o. sperabam⁹ tūc s. iā nō speram⁹: qz occisus ē. t loquūtur de redēptiōe q est liberare iudeoz gēte d manu alienoz et cōgregare eos d oib⁹ terris i terrā suā t ibi sup eos regnare. Et pz qz d h itelligat. nā si itelligeret d redēptiōe ab obligatione mortis

3. Rñ. ad qñtū.

4. rñ. ad questū.

5. Rñ. ad qñtū.

Rñ. ad qñtū qñōis.

3. Rñ. ad qñtū qñōis.

1. rō.
L

3. rō.

D

4. rō.

Quintā
lectus ex
positio

2.
Rō. ad
q. qōis
1. rō.

1. rō.

B

mortis etne. manifestū ē qd iā redemerat qd p mortē redemit:
imo nō erat ali' mod' redimēdi nisi p mortē. 2 tñ discipuli pu-
tauerūt iō nō redemisse qd occisus fuerat: 2 iō nō accipiebant
de redēptiōe spūali s; de tpali liberatiōe 2 regno. C Itē qz oi-
cebat spabam'. i. iā nō spām'. 2 ita inuif q nō solū sciebāt eū
nō redemisse israel s; ēt p dītā hēbāt spē de illa redēptiōe. 2 tñ
accipiēdo de redēptiōe a pcis 2 morte 2 diabolo nō poterāt ipi
scire q nō redemisset qz h non erat aliqd sensibile qd foris ap-
pareret. 2 tñ inuif se scire: ergo nō accipiebāt de hac redēptio-
ne sed de tpali de q manifeste videbāt q xps nō redemerat is-
rael cū manerēt adhuc iudei sub romanorū seruitute 2 spē p dī-
derāt qz ille occisus erat q redēptur' spabaf. C Itē qz dixerūt
q redēpturus eēt israel solū ponētes redēptiōe israel: s; tñ de
spūali redēptiōe acciperet nō solū israel s; 2 oēs gētes redēptu-
rus erat xps 2 redemit. g v; q acciperet de tpali redēptiōe. i.
liberatione de manu alienorū quē nō credebāt iudei futurā al-
teri gēti p messīā nisi eis: sed adhuc xps tūc nō abstulit eis hāc
credulitatē. nā nō dixit. ego nō erā neq; sum aut xps nō erat re-
dēpturus tpaliē israel s; dixit eis verbū qd magis teneret eos
in hac spe 2 credulitate. s. oportuit h xpm pati 2 sic intrare i glo-
riā suā. Luc. 24. c. q. d. vos male facitis desperādo de redēptio-
ne quāz xps factur' erat: qz iō despatis qz ille occisus fuit. 2 tñ
ista nō ē cā quēniēs desperādi: imo magis cā sperandi qz xps
nō passus fuit h qd nō eēt ver' xps vel dñs noluerit eū eripe d
manu ipiorū: s; qz sic p deū diffinitū erat vt pateret: 2 p istā pas-
sionē intratur' erat i glīā suā. i. bitur' honorē suū magnū 2 nō ali-
ter. 2 itelleref discipuli de regno tpali. s. q post resurrectionē
bitur' erat glīāz regni tpalis 2 gregatur' iudeos de natiōib'
s; xps dixit ad aliā itētiōe. s. q bitur' erat glīficationē carnis
sue: 2 biturus honorē sup oēs gētes vt ab eis coleret qz eas p
sanguinē suū redemerat. sic d; Act. 10. c. q. acquirit sibi ecclesiā
sanguine suo. 2 idē ad Ephe. 5. c. 2 tñ noluit xps h apire magis
discipulis ad h vt illa spes quā tenebāt de regno tpali nō aufer-
ret ab eis. C Quarto pz qz post resurrectionē cū discipuli agno-
uerūt xpm viuere redierūt ad spē suā p mā 2 nō agustabāt p
despatione redēptiōis tpalis neq; p ei' oilatione: 2 tñ qñ ascē-
surus fuit i celū qñ tā ab eis corpaliē auferret iceperūt qdā p
ista redēptiōe agustari dicētes. dñe si i tpe h restitues regnū is-
rael Act. 1. c. i. s; gregabis iudeos dispsos 2 liberabis eos de
manib' ipiorū oīorū ad h q israel sit regnū sic p' eē solebat tpe
dō. C S; adhuc xps tūc noluit eis tollē istā spē de regno tpa-
li: qz nō dixit. nō sum regnatur' tpaliē: s; ait. nō ē v; tpa 2 mo-
mēta nosse q p posuit i sua ptāte. q. d. s; futura sit restitutio tñ
tps restitutionis 2 hora nō sūt vobis manifestāda: qz p. i. dē'
posuit illa in sua ptāte. i. vt ipse solus sciat. 2 tñ si vellet xps au-
ferre iudeis istā credulitatē dicēt illis. nō petatis qñ restituedū
ē regnū isrl' qz nūq; restituedū ē sic vos creditis. 2 tñ dixit. nō
est vobis datum nosse tpa 2 momēta. ideo noluit adhuc post
resurrectionē xps auferre discipulis istā credulitatem 2 spem
de regno temporali messie.

Quare xps vnq; abstulit discipulis credulitatē de regno tē-
porali messie.

Questio. 3. 1.

Sed queretur

qre xps h fecit: 2 an discipuli talia
credētes de xpo q falsa erat pecca-
rēt. C Ad p mū oīm q xps noluit eis tollere istā spē: qz nō ex-
pediebat. Prio qd sic erat edocti discipuli: erat enī ista positio
oīuz iudeorū de xpo. 2 ita dicebāt magi eorū 2 legipiti itelligē-
dā eē legē 2 pphas. vñ hāc oīm snīaz idubitatā nulla pba-
tio admitteret qñ eēt notoriū iuris 2 de iure: 2 iō xps noluit o-
rūi asserere: qz si h diceret nō crederent ei discipuli sed recede-
rēt ab eo qñ ab eo q diceret res absurdas: sic qñ dixit. nisi come-
deritis meā carnē 2 biberitis meū sanguinē nō hēbitis vitā in
vob. audietes h discipuli q multo tpe fuerāt dixerūt. durus est
h fmo 2 qs poterit eū audire: 2 recesserūt ab eo neq; ambula-
bāt iā cū eo Jo. 6. c. 2 si multo tpe cū eo stetitset 2 postea audi-
rēt ab eo q nō erat futurū regnū messie tpale neq; restituedūz
erat regnū israel crederet eū dicere absurda 2 putaret se eē de-
ceptos toto tpe quo cū eo fuerāt: 2 iō qdū xps māsit cū disci-
pulis nūq; voluit illis tollere hāc credulitatē 2 spē. C Scōo qz
discipuli erāt carnales 2 infirmi. i. istaz rez tpaliū desiderū hñ
tes qz nō agnouerāt plene etnas. 2 si tota spes tpalis eis aufer-
ret cōstituēdo totū bonū i spūalib' nō possent tolerare: iō oīm it-
erēt talē pōnē: sic qdā pfectiones erāt adhuc supra eorū capaci-
tate: sic suare cōtinētiā ppetuā: iō qñ Xps locut' ē eis de illa
vixit. nō oēs h capiūt sed qbus datū ē. s. 19. c. 2 iō h discipuli
possent credere xpo hoc vep eē pp illi' auctitatē: tñ forsitan nō

possent talia sperare neq; ad illa aspirare qz vltra certitudinē
fidei q est in itellū regit' qdā cōfortatio appetit' p donū spei si
ue virtutē ad sperandū arduū qd supra hominem est: iō ēt ex hac
cā a tali doctrina desisteret. sic nos scim' pfectionē eē vitā mo-
nasticā seculari neq; ē in h dubiū: 2 tñ qz sentim' nos infirmos
ad illa opa pfectionis nō aspiram' ad illā vitā. ita g nō sufficie-
bat discipulis credere xpo ad h q sequefent doctrinā eius in re-
tā ardua: sed ēt q pficeret desiderū eorū ad h q possent se ele-
uare a rebus tpalibus ad pure spūalia: 2 qz nūq; tales fuerunt
discipuli qdū xps cū eis erat siue ante mortē siue post resurre-
ctionē vt cape possent hāc doctrinā: nūq; voluit xps tollere eis
hāc credulitatē 2 spē. C Tertio qz q alicui tradat' doctrina no-
ua de mō pueniēdi ad finē 5 doctrinā pōre p qdē accipi: s; q ei
tradat' doctrina 5ia de fine qñ non sit finis ille quez buculg
ad sūmū bonū iudicabat 2 pp quē oia agebat difficillimū ē ca-
pi. Sic erat nūc de discipulis. nā sūmū bonū reputabāt apb to-
tā gētē iudeorū q illud regnū qd fuit sub oē 2 salomone resti-
tueret 2 eēt tota illa gēs libera 2 flores vt quondā fuerat. mo-
dus at pueniēdi ad h erat vt eis videbāt obfuatione cerimonā
rū legis dei. 2 traditionū senioz suoz: iō q mutarent traditio-
nes seniozū 2 ēt obfuationes legis moyfi qd plus erat poterat
qdē tolerari: sed q diceret eis q regnū israel nūq; restituedū
erat ad pstinū statū s; q sp manerēt iudei i seruitute aliaz gētiū
2 nūq; gregaret' dispsos erat eis tollere totū bonū eorū. 2 h ipi
nō crederet aut saltē nūq; sequefent eū q traderet doctrinā talē:
2 ideo xps nunq; quadiū vixit aut post resurrectionem dixit
apostolis non esse futurum regnum temporale sub messia: sed
dedit eis verba per que possent foueri in sua spe.

Quo potuit auferri a discipulis xpi spes q ipse non esset re-
gnaturus tēporaliter.

Questio. 3. 2.

Sed tūc

dicet qd potuit auferri a discipulis ista spes:
2 an aliqñ ablata ē. C Dm q v; fuit ablata:
qz anteq; moreret singuli ipsoz crediderūt regnū messie nō su-
tur eē tpale: nā alis cū glibet eorū p xpo occisus fuerit pter ioā
nē q ēt p eo passus ē 2 nō occisus: nō pmitteret se p illo occi-
di cū videret se deceptū a fide sua. s. q crediderat regnū israel
restituedū tpe suo. 2 qd plus erat qz putabāt cum xpo tpaliē re-
gnaturos. iuxta illud qd eis dixerat. s. 19. c. f. sedebitis 2 vos
sup duodeci sedes iudicātes duodeci trib' israel: qd ipi de tpa-
li regno accipiebāt. 2 tñ pmiserit se occidi nō accipietes regnū
tpale. g iā mutauerāt illā cōceptionē vt crederet q nō erat futu-
rū tpale regnum messie sed spūale. C Est at oīm q ista muta-
tio facta fuit in discipulis xpi in pentecoste missō spūctō: nāz
ille abstulit ab eis oēs errores: qz d; Joā. 14. ille vos docebit
oia. ēt iste roborauit mētes eorū 2 eleuauit appetitū vt possent
iā faciliē cōtinere oia terrena 2 amare sola celestia. 2 ita spreue-
rūt regnū terrenū qd pns crediderāt seclū messia bituros vt ex-
cellēt cū eo regnarēt i celestib'. C S; dicet qre xps nō fecit
h qdū manebat cū eis. Dm q potuisset eos instruere in vita
te baz rez ēt potuisset cū eis erat cōfirmare corda eorū: vt qd
eis diceret appeteret 2 cōtēneret tpalia. S; d; qz erat 5 dcre-
tū viuē discipulis 2 ēt nō expediebat: nā si añ passionē xpi suis
sent discipuli cōfirmati p spūctū nō dubitaret de resurrectione
sua sed oia crederet ēt si nō videret eū resurgētē. 2 si nulla du-
bitatio eēt nō eēt necia aliq pbatio resurrectionis neq; ēt assen-
tionis: qd tñ dubitabāt fec xps multas pbatōes corā eis tā co-
medēdo qz se palpabilē tribuēdo qz colloquēdo eis sepe Luc.
24. 2 Jo. 20. et. 2 1. c. nā d; Act. 1. c. q xps pbauit resurrectio-
nē suā p. 40. dies loquēs cū discipulis de regno dei 2 eā pba-
uit i multis argumētis. nūc vero ista oia pficiūt nob ad credē-
dū: qd si nulla istoz pcellisset 2 scripta nō fuisset forte multi no-
strū nō crederet: 2 iō fuit necia dubitatio discipulorū de resur-
rectione vt nos p pbatōes eis factas crederem'. Sic at dicit
Sre. i. ome. q plus nob otulit dubitatio Thome qz fides aploz
qz dū ille dubitauit 2 dubitationi ei' satisfactū ē vulnera i fide
litis de cordib' nris ablata sūt. 2 tñ si discipuli cōfirmati eēt p
spūctū añ passionē xpi nō eēt i eis aliq dubitatio: 2 cōfir neq;
aliq pbatio sequef: iō fuit quēniēs q añ passionē maneret ad
huc hñtes i firmitatē mētis 2 certitudinē fidei: vt ex h sequef
dubitatioes 2 postea pbatōes q fidei nris adiutorū magnū
pstarēt. 2 tñ discipulis adhuc talē credulitatē 2 tā infirma cor-
da hñtib' nō debuit xps dicere tā excellētē rē. s. nō eē sperādū
tpale regnū messie neq; restituedū regnū israel: s; solū regnū
spūale post mortē futurū p messiaz: iō dissimulauit sp dñs eis
verba p q possent foueri in sua credulitate 2 spe de regno tpa-
li futuro. C Sed obijciēf dato qd h hēret locū añ mortem xpi

Sexta pars Matthei * Abulensis

3. rō.

Rō.
Rō.

Quō discipu-
lis xpi ab-
ta fuit spes
regni tpal.

Petitio.
Rō.

B

Necia fuit
discipulorū
dubitatio
de xpi re-
surrectione

Obiectio.

In. q. 30.
RñsoDubitatio
discipulorum
erat utilis
penes duo

Obiectio.

In. q. 30.

Rñso.

quō tñ post mortē xpi fuit sic: nā post resurrectionē qñ appa-
ruit xps discipulis in via Luc. 24. dixit eis verba p q fouebat
ista spes et credulitas vt dclartū ē. s. Cū dicit p vno mō q nō
expediebat: qz adhuc corda discipulorū nō erāt firmata p spm
scm ita vt eēt capacia hui⁹ rei vt dcm ē pce. q. et cā erat vt re-
linqret loc⁹ dubitadi et certificadi. Erat aut utilis dubitatio et
certificatio circa duo. s. circa resurrectionē et circa ascensionē in
celū vt de vtroqz hēref. pbatio: sed post resurrectionē erat p-
bāda resurrectio: iō oportebat q quousqz certificatio d resur-
rectionē hēref pueniētia argumēta nō cōfirmarent corda di-
scipulorū: iō post resurrectionē manēte in eis illa infirmitate aī
nō erat oīm q messias nō erat regnatur⁹ tpalit. Etia de ascen-
sione hūda erat certificatio: iō quousqz illa eēt tūc nota nō erat
aius discipulorū cōfirmadus: et cōfir neqz h erat eis oīm. Cū
obiectio qre g nō certificauit eos xps de hoc cū nullū dubiū su-
peresset de ascensione neqz de resurrectione cū tūc quoz qñue-
rit de hac re vt p3 Act. 1. c. qñ ascēsurus erat in celū. nā ascēso
ibi certificabat cū pñtib⁹ eis ascēderet: et tñ ibi qñuerit qdā di-
cētes. oñe si in tpe h restitues regnū israel. qd intelligit d regno
tpali vt oñsum ē. s. et xps dixit. nō ē vñz nōsse tpa et momēta
q p posuit in sua ptate in quo nō negauit futurū eē regnū tpa-
le messie: sed poti⁹ inuit q de tpe nō poterāt eē certi discipuli.
Cū dōz q h nō fuit pp aliquā cām nisi qz nō erāt cōfirmata cor-
da discipulorū p spm scm: sed tā infirma erāt nūc sicut a pncipio
quousqz datus fuit sps in pētecoste. et nūc in ascensione xpi
dixisset eis q nō erat vñz regnatur⁹ tpalit messias statim mul-
ti illos deficerēt cordib⁹ suis et recederēt a doctrina xpi: cū nō
dū cōfortati fuissent p spm scm neqz fuerūt vsqz post decē dies:
et iteri dispgerent cessante spe iporū. nā h nūc pñtib⁹ eis ascēde-
ret xps in celū nesciebāt an vsqz ad annū vel mēsez descēderet
et regnaret tpalit iō maneret eis spes. si aut diceret se nūqz tpa-
lit regnatur⁹ p illos decē dies nō manerēt sū et nō veniret sps
scs sup eos. qd tñ xps voluit pncipēs eis a hierosolymis ne di-
scederēt sed expectarēt pmissū pñtis spm scm Act. 1. c. iō nō de-
buit eis dici ēt in ascensione: sed dari eis spes illa. s. nō est vñz
nōsse tpa et momēta. deinde decimo die adueniēte spūcō cōfir-
mata sē corda discipulorū et certificati sē de vitate. s. qz messias
nō erat regnaturus tpalit et ceperūt cōtinere regnū terrenū
sola celestia cupientes: et tñ in hoc tpe medio decē diez non fuit
aliq cā nō mittēdi spm ppter aliqz dubitationes et certificatio-
nes q fieri deberēt nō existētibus cōfirmatis cordibus discipu-
lorū sicut pñs suberat cā ante resurrectionē: et post illā vsqz ad
ascensionē: sed deus disposuit non statim mittere spm scm post
ascensionē. de cuius cā magis dicit Lu. 24. vel Actu. 1. c.

Cū discipuli peccarēt in credendo Jesum messiam tempora
liter regnaturum.

Q. 33.

Queretur cū discipuli crediderit Jesū messia regna-
tur tpalit. et h eēt falsus an peccarēt in hoc.
Cū aliq oñt q sic: qz glibet error in fide ē pñt qz infidelitas vel
heresis ē: et tñ errabāt discipuli circa xps asserētes eū regnatu-
rū tpalit cū nō eēt. g peccabāt. Cū scdo qz sic accipit apd nos
error in fide sicut apud antiquos. si. n. apud antiquos iudeos di-
xisset aliqz deū nō creasse mūdū aut nō fuisse diluuiū aut non
trāsisse iudeos p mare rubrū heresis erat aut infidelitas: et ita ēt
eēt apud nos. sed nūc siqs diceret xpm regnaturū tpalit et hira-
tur nobiscū in terra heresis eēt et pñt. g ēt eēt apud discipulos:
s. illi dicebāt xps regnaturū tpalit et sic expectabāt. g peccabāt.
Cū tertio qz qd falsū vel idignū de deo aliqz sentiat pñt
ē: et tñ diceret regnaturū xpm tpalit et cōgregatur iudeos i hierl
vt ibi regnaret sup eos sic dō et salomō falsus erat. g pñt erat.
qd tñ discipuli sentiebāt. Cū dōm qz nō peccabāt discipuli xpi
s. h crederēt. Et ratio ē pma qz si credēdo h peccarēt sp eēt i
pcō mortali qdū cū xpo eēt cū nō cessauerit ista opio eozū
vsqz ad aduētū spūscī vt dcm ē pce. q. et tñ nō erāt i pcō mor-
tali s. mūdū vt dō Jo. 13. qñ xps lauit pedes eoz. nā dīx q mū-
dus ē nō idiget nisi vt pedes lauet: vos at mūdū estis s. nō oēs.
qd dixit d iuday p3. e. c. g ceteri erāt sine pcō mortali: et tñ cre-
debāt istud. g sic credē nō erat pñt. Cū scda ē qz si eēt i pcō
mortali credēdo h xps niteret auferre pñt iporū cū tota nego-
ciatio xpi erat vitia fugare et vtutes ilerere: s. nūqz curauit au-
ferre hāc opionē iporū. g nō erat pñt sic credere. Cū tertia ga
xps nō fauet vitij directe neqz indirecte qz deo actore nemo ef-
ficif deterior: s. xps dicebat aliqz verba p q fouebant. In hac
opione discipuli vt illud. sunt qdā de h statib⁹ q non gustabūt
mortē donec videāt filiū hoīs veniēte i regno suo. s. 16. c. et il-
lud. sedebitis et vos sup duodeci sedes iudicātes duodeci trib⁹

In. q. 30.
Rñso.

3. rō.

Rñso. ad q.
fñt qōnis.

2. rō.

3. rō.

israel. s. 19. c. et qñ qñfiet discipuli dicētes. nos spabam⁹ q ipse
redēpturus erat israel. et xps ait. oportuit xpm pati et sic intrare
in glia suā Lu. 24. et illud. oñe si in tpe h restitues regnū israel
Act. 1. c. nā i oib⁹ bis potuisset apte dicere discipulis veritates
s. se nō regnaturū. et tñ nō dicebat: sed h falsitatē nullā diceret
ponebat talia verba p q foueri poterat opio ista et spes discipu-
lorū vt oñsum ē. s. q. 2. 1. et. 30. g nō erat pñt discipulis credere
h de xpo. Cū dōm oīm q heresis vel infidelitas pñt ē quo-
cūqz tpe et qñqz plona. et tñ nō erat in discipulis xpi heresis
neqz infidelitas asserere aut opinari xpm tpalit regnaturū: nā i-
fidelitas ē vitij ei⁹ q nō credit aut nō vult credere. heresis aut
est male de pñtib⁹ ad fidē sentire. h aut est respectu eoz que
vel nāli itellū accipi pñt aut eoz q credēda pposita sē. De pñt
vt circa illa de qd dō ad Ro. 1. c. iustificabilia dei p ea q facta sunt
a creatura mūdū itellecta aspiciunt. in talib⁹ aut pñt de deo
sentire ēt si in scriptura tradita nō sint pñt ē: qz nālis cogni-
tio ad ista sufficit. De scdo vt de illis q de xpo credunt qñt ad
humanitatē q tradita sūt in symbolo: nā credē nolle illa pñt
est: s. nō erat sic de discipulis qñt ad h q crederēt messia re-
gnaturū tpalit: nā oppositū ei⁹ nō erat notū p se vel ex pncipijs
nāe sic pma: neqz erat in scriptura traditū sic articuli fidei de
hūanitate xpi: sed poti⁹ dñm putabat accipi ex sacra scriptura.
et ita erat fides cōis oīm iudeoz et sic magi eoz exponebāt sa-
crā scripturā. g nō erat infidelitas vel heresis tunc hoc tenere.
Cū scdo oīm q apud nos asserere nūc xpm regnaturū tpa-
lit eē pñt ēt q dñm iā in ipis fidei articulis diffinitū est. s. qz
ecclesia tenebit hūc modū vsqz ad diē iudicij: et tunc xps appe-
bit et regnū suū nō erit de hoc mūdō qz nō erit iter mortales:
sed tūc nodū erat diffinitū q xps nō esset regnatur⁹ tpalit cūz
ipse xps nolisset hoc discipulis declarare sed potius credebāt
oppositū apud iudeos cōiter vt dcm est. Cū tertio oīm q
sentire de deo falsum vel idignū aut cōtigit pñt cū itione
nō diuertēdi ab illa pōne aut aliē. Si pmo mō sp ē heresis vel
infidelitas et est pñt. Si scdo mō oīm q aut sūt nota ea q tradi-
debēt ipsi credēti. i. qz notū sit ei⁹ q credere debeat hoc vel illū
aut nō. si notū ē pñt est: et ita ppositis alicui eis q sūt in sacra
scriptura si aliqz illos credet noluerit peccat. si at nō est notū
hoi qd credere debeat iudicio nāli aut ex scriptura data etiā si
falsū sentiat nō peccat: dū tñ itentionē pñtā habeat q quā-
docunqz fuerit ei veritas reuelata assentiet ei.

Cū cognoscerent discipuli quis erat xps cū ipse etiam dice-
ret se venturū esse.

Questio. 34.

Queretur cum xps per verba ista. s. multi venient in
noie meo. noluerit dicere se nō venturū ad
regnādū tpalit sed solū q nō reciperent illi q veniret vocātes
se xps: quō cognosceret qz erat xps cū ipse ēt inueneret vñtū eē.
Cū dōz qz xps nō negabat se venturū ad regnādū tpalit: et iō
ipī putabāt q ille hoc dcebat. pp qd necē erat dari modū vt
aduēt⁹ alioz falsoz xporū nō obfuscaret cognitionē ei⁹ qñ veni-
ret. Et ad h poterat eē vñū signū ipa figura corpis: vñ disci-
puli q comederāt et biberāt cū illo poterant cognoscere ipm et
nō errarent. Cū scdoz modus erat ex mō opationū qz exerce-
bat cū maneret apud discipulos. sic enī discipuli eūtes i emaus
nō cognouerūt xpm post resurrectionē ex effigie sed i fractio-
nepanis Lu. 24. c. Cū scdoz qz ista signa nō pderāt nisi eis
q cū eo cōuersati fuerāt: ceteris vero q eū non viderāt erāt ne-
cessaria alia signa ad distinguēdū eū a falsis xpis et pphīs. Po-
nit aut Origē. vñū. s. qz qñqz se xpm vocaret nō erat ver⁹ xps:
qz xps nūqz se sic vocauerat cū ait. hoc solū sufficit ad cogno-
scēdū seditionē anti xporū q dicit ego sum xps: q nūqz xps le-
git hoc dixisse. Sed hoc nō est vñz qz aliqñ se xpm vocauit vt
Mar. 14. c. et messia se dixit Jo. 4. c. Cū aliq oñt q nullum si-
gnū erat neciū qz xps nō erat vñturus ad regnādū tpalit: sed
soli falsi xpi vñturi erāt: iō nihil regrebat nisi q abijceret eos
q venirent: et nō erat necē distinguēdi xpm ab illis cū xps nunqz
esset sic vñturus: et dato q discipuli putarent nūc xpm venturū
ad regnādū tpalit nō oberat qz ista opio i breui tollēda erat
s. post dies quinquagintaqz ab hoc diē in pētecoste cū spūscūs
tolleret oēs errores et ambiguitates de mētib⁹ eoz: et cōforma-
ret ipos in gratia. et tñ in his diebus nulli falsi xpi vñturi erāt
sed venerūt postea aliquāto tpe. g non erat necessariū dare si-
gnū p qd agnosceret xps distinct⁹ ab eis q falsi erāt. et hoc ve-
rū est. Cū scdoz qz hoc nō obstat⁹ pñt xps qdā signū
ad distinguēdū aduētū suū ab aduētū falsoz xporū: nā de il-
lis poterat dubitare glibet an essent xpi vel aliqz eozū xps: s.
ipī niterent ppare varijs modis illud de aduētū xpi sic erat
futurū

Ad. 1. rō
nē i dñmQuid infidelitas
qd ve heresis.Ad. 2. rō
nem.Ad. 3. rō
nem.Ad. 4. rō
nem.

Scdm

Im pñt

Qui. lita

In. q. 30.

In. q. 30.

In. q. 30.

In. q. 30.

In. q. 30.

futur q qñ ipe veniret post hoc nō posset ab aliquo dubitari an xps veniret. hoc p3 in lra cū ait. figs dixerit vobis hic ē xps aut illic nolite credere. 2 postea ait. si dixerint vobis ecce in deserto ē nolite exire. ecce in penetralib⁹ est nolite credē. q. d. xps ille q in deserto est aut i penetralib⁹ latet 2 op3 ire ad illū ad iaciē dū an xps sit nō facit aduētū suū idubitatū. iō nō est xps. De se aut dicit. sicut enim fulgur exit ab oriente 2 pariet vsq3 in occi dētē. ita erit aduētus filij hoīs. i. sicut qñ fulgur mittit nō apparet paulisper sed subito 2 nō pōt occultari. ita erit aduētus meo qz nō poterit eē ignotus. 2 iō qñq3 veniret cuius aduētus nō sit notus scitote eū nō eē xpm. Et illud itelligebat de se cundo aduētū xpi. f. ad iudiciū. nā sic manifeste veniet. ad regnādū aut tpaliter neq3 venturus erat manifeste neq3 occulte: qz nūq3 vēturus erat ad hoc: sed satis erat istud signū ad ppo fitū. f. q quicunq3 sic non veniret nō erat xps.

Quo veniret q in xpi noie vēturi erant.

Qd. 35.

Queretur de istis q vēturi erāt in noie xpi ad fallen dū quo veniret. f. an diceret se eē xpm. i. i. e. sum nazarenū qui xps fuit 2 q nūc rediret ad seculū ad regnā dū tpaliter postq3 surrexerat: an diceret se nō eē ielsum nazare nū sed eē messia 2 assereret ielsum nazarenū nō fuisse messiam neq3 aliqū aliū. Aliq dñt q illi q postea venerūt vocabant se ielsum nazarenū messia. Et p3 pmo qz dñ h. multi veniēt i no mine meo: sed q veniebat in noie ei⁹ dicebat se eē illū 2 nō aliā psonā. g. glibet hoz vocabat se ielsum nazarenū resurgētē. C Se cūdo qz dñ Mar. 13. 2 Lu. 2. 1. c. q istī q veniebat in noie xpi dicebat. ego sum. sed ego ē pnomē psonale. g. glibet hoz vo cabat se psonā xpi ielsum nazarenū. Tertio p3 qz qñ. j. in lra dñ aduētū hoz. dicit xps. si dixerit vobis ecce in deserto ē nolite exire. ecce in penetralib⁹ ē nolite credere. 2 tñ si illi q se vocarēt xpm nō diceret se eē ielsum nazarenū nō suberat cā eūdi in de sertū ad vidēdū an ille erat: nā si diceret se eē quēdā aliā pso nā eo ipso planū erat nō eē ipm messia cū ielsum nazarenū fuis set iā credit⁹ versus messias: 2 ita nō oporteret ire ad vidēdū. g. v3 q se vocabāt ielsum nazarenū: 2 iō discipuli aut alij creden tes vellēt ire ad vidēdū an ipe eēt. 2 ob h⁹ vetuit ielsum illuc ire. C Dñm q illi q vēturi erāt 2 seduceret multos nō diceret se eē ielsum nazarenū rursus veniētē: sed qdā aliā psonā se dice ret eē tñ messia vep: 2 assereret glibet non fuisse messia ielsum nazarenū. Et p3 pmo qz illi q veniret ad seducēdū daturi erāt multa signa 2 pdigia vt eis crederet esse messia. j. in lra. f. da būt signa magna 2 pdigia: ita vt in errore ducant si fieri pnt et electi. 2 tñ si diceret se eē ielsum nazarenū nō oportebat q vo carēt signa aliq ad pbationē: qz illē iā cōsiderat ex opatiōib⁹ suis eē messia 2 talis eē a discipulis credit⁹ erat: sed solū q ex bitu dine vult⁹ ostaret eē ielsum nazarenū. 2 tñ faciebāt signa ad p bōnē. g. nō se vocabāt ielsum nazarenū. C Scdo p3 ex historiis illoz tēpōz vt ex lib. 1. 9. et. 2. 0. antiq. Iosephi. 2 ex libris de bel lo iudaico eiusdē. 2 ex libris egeippi q ista q post passionē vsq3 ad desolationē hierl3 scripserūt quo tpe surrexerūt isti falsi xpi: 2 tñ nūq3 dñt aliqū illoz vocatū ielsum nazarenū vsurpato si bi h⁹ noie. C Tertio p3 qz Hiero. sup Mat. exponēs locū istuz f. multi veniēt in noie meo dixit q vnus istoz fuit simō mag⁹: 2 tñ stat q simō mag⁹ nūq3 se vocauit ielsum nazarenū: sed ex noie suo vocabat simō nisi q dicebat se eē virtutē dei magnā. C Ad pñm i oppositū dñm q veniebat in noie iesu nō qdē in noie psonali sed in noie dignitatis: erat enī nomē suū psonale ielsum qz illud fuit sibi ipositū i circūcisione iuxta morē iudeoz Lu. 2. c. 2. illud fuerat sibi ab angelo ipositū atēq3 exiret de vte ro. s. 1. 2 Lu. 2. c. nōm at dignitatis erat xps vel messias: qz erat nomē regis 2 redēptionis: 2 istud scōz erat magis pñm nomē ei⁹ qz ielsum: qz multi iudei vocabāt se illo noie: 2 tñ nemo se mes sia vocabat qz ille vnic⁹ erat futur⁹: 2 qz ielsum nazaren⁹ erat ve r⁹ messias erat vep 2 pñm nomē suū xps. 2 ita dixit mltos vē turos in noie suo: nō qdē in psonali. f. vt se vocarēt ielsum naza renū sed in noie dignitatis. f. vt se vocarēt xpm. Et appet iste se sus ex lra qz dñ. multi veniēt i noie meo dicētes ego sum xps. 2 nō dixit dicētes. ego sum ielsum nazaren⁹. 2 ita nō vsurpabāt ei⁹ psonā sed dignitatē. C Ad scdm dñm q fm modū loquendi marci 2 luce poterat eē magis dubiū: qz cū dicat ego sum pnt eē dubiū ad qd referat. f. an ad psonā vel ad dignitatē: 2 matthe⁹ abstulit dubiū dicēs. veniēt dicētes ego sum xps. g. nō se voca bāt ex noie psonale sed ex noie dignitatis: 2 cñr nō dicebāt se eē illā psonā ielsum nazarenū. C Ad tertiu dñm qz et si nō diceret il li q veniret se esse ielsum nazarenū hēret locū illa q dicta sunt de exeūdo in desertū 2 itando in penetralia: qz nō ituri erant

discipuli 2 alij fideles ad eum q xps dicebat ad vidēdū vt sci rēt an erat ielsum nazaren⁹: sed vt viderēt an faceret mirabilia illa q dicebant aut dicerent de eo p q credere esset messias. C Quo tpe veniret isti in xpi noie.

Qd. 36.

Queretur cū dicat q multi veniēt in noie xpi. q erat isti 2 quo tpe veniret. C Dicēdum q isti venerūt paucō tpe post xpi resurrectionē. f. iter ei⁹ resurrectionē 2 destructionē hierusalē 2 aliq et post hierlm destructio nē: 2 glibet hoz dicebat se messia esse: de qbus fuit vnus simō magus paucō tpe post xpi mortē q se asserbat eē virtutē dei 2 volebat deducere hoies vt crederet in eū vt colligif. Act. 8. c. De h⁹ dicit Hieron. sup Mat. f. vn⁹ eoz de qb⁹ loquit fuit si mō mag⁹ samaritanus quē in actib⁹ aplōz legim⁹. q se magnā dei virtutē asserbat: h⁹ enī iter cetera in suis volumib⁹ scripta dimittēs. ego sum simō dei: ego oīs: ego oia dei. sic quoq3 mul ti alij surrexerūt vt iudas galile⁹ 2 theodas de qb⁹ Actu. 5. c. 2 multi alij de qb⁹ scripture sacre nō tetigerūt. C Alij enī dñt q oēs q sint actores aliquaz heresum sunt falsi xpi: cū p illos he reses seducat eos quos secū trahūt. Sic dñt Hiero. sup Mat. ego reor oēs heresiarchas antixpos dici posse 2 sub noie xpi ea docere q xpo fira sunt. C Sed dñm q vep eē oēs auctores hēliū atixpos dici posse: 2 oēs q sacra scripturā male exponūt 2 itētiōnē xpi. 2 tñ nō loq3 xps i pñti de oib⁹ illis: qz l3 oēs hi se ducāt 2 seducē nitāt: tñ nō asserit se glibet eoz xps: f3 ielsum nō loquit hic nisi de illis q se ipsos xpos diceret cum ait. venient in noie meo dicētes. ego sum xps. sed non omnes heresiarche vocauerunt se xpm l3 xpo repugnarent.

Quid erat venire in noie iesu.

Qd. 37.

Queretur qd erat venire i noie iesu cū ait. veniēt i no mie meo. nā sic venire nō erat vitupabile: C Dñm q venire i noie ei⁹ duplr pnt itelligi. vno mō i noie ei⁹ i. sub inuocatiōe illi⁹. Alio mō i noie. i. vsurpādo sibi nomē ei⁹. Pñm mō venire i noie xpi ē qd agere vel venire ad agēdū in virtute ei⁹. 2 ita dixit xps. i noie meo oēmōia eiiciēt. i. inuocādo me 2 sub virtute nois mei Mar. 16. c. 2 ita et baptizatur aliq3 i noie pñs. e. c. 2. j. 2. 8. f. inuocādo totā trinitatē. 2 sic venire i no mie xpi bonū ē 2 laudabile: sic dñ. s. 2. 1. c. bñdicit⁹ gvenit i noie dñi. i. i. pñte ei⁹ 2 sub inuocatiōe ei⁹: h⁹ mō veniebat apli i noie dñi siue xpi: 2 sic qñq3 i noie xpi veniat vel opef siue bon⁹ si ue malus sit nō ē excludēd⁹. Sic dñ Lu. 9. cū dixerit iacobus 2 ioānes xpo. dñe vidim⁹ quēdā eiiciētē oēmōia i noie tuo q nō seq3 te nobiscū 2 phibim⁹ eū. 2 xps ait. nolite phibē qz q nō ē 3 nos p nob ē. h⁹ mō nō veniebat isti falsi pphē i noie xpi: qz sic nō eēt increpabiles. C Scdo mō venit q3 i noie xpi. i. no mie ei⁹ vsurpādo sibi. 2 tñc duplr vt dñm ē. s. qz aut i noie pso nali aut i noie dignitatis. vt si diceret ego sum messias vel xps. Ervtrūq3 ē nomē suū: nam l3 nomē iesu fuerit sibi ipositum 2 nō aliq3 aliud neq3 vocaret alio noie dū viueret iter hoies ni si cū vocaret eū dñm vel magiū vt Jo. 13. c. f. vos vocatis me magi 2 dñe. tñ xps vel messias erat nomen suū: qz l3 de se eēt nomē appellatiū tñ soli iesu nazarenō cpetebat: ga ipe so lus erat messias neq3 ali⁹ eē poterat: sic si vn⁹ h⁹ tñ eēt music⁹ 2 nemo ali⁹ posset eē music⁹: poterat ille dicē q nomē suū erat music⁹ 2 qñq3 ali⁹ sic vocari vellet vsurparet nomē illi⁹. sic at venire i noie xpi malū erat siue i noie psonali: vt si aliq3 dice ret ego sum ielsum nazaren⁹: siue in noie dignitatis vt si diceret ego sum messias l3 nō sim ielsum nazaren⁹: vsurpare enī aliena pñm est: potissime qñ vsurpatio ē multū pñdicialis: vt figs se deū vocaret. sic erat in pñti qz nō est oeteri⁹ credere aliqū eē deū q nō est q3 credere messia eē eū q nō est: cū sine messia 2 si de oeterminata 2 explicita de illo iā nō sit salus: 2 ga isti vsur pabāt nomē ei⁹ grauit⁹ peccabāt: 2 qz dicēdo absolute venire aliquos i noie xpi itelligebat q veniebat sub inuocatiōe ei⁹: 2 ac cipiebat in bonū. addidit quo itelligeret: accipi i scdo mō iquā tū ait dicētes. ego sum xps. i. vsurpādo sibi illud nomen.

Quid erat grauius: aut vsurpare nomē xpi psonale aut no men dignitatis.

Questio. 38.

Sed queret cū vsurpare nomē xpi sit pñm siue vsur pet nomē psonale siue nomē dignita tis vt dñm est pñc. q. qd erat graui⁹ istoz. C Aliq dñt q equa le pñm est vtrobiz: nā eadē res vsurpat in vtroq3: qz eadē p sona est ielsum nazaren⁹ 2 xps siue messias l3 nō sit idēz nomen. C Dñm q l3 vtrunq3 sit graue pñdiciū 2 pñm: tñ mai⁹ erat vo care se messia vel xpm nō vocando se ielsum nazarenū: nā q se vocaret ielsum nazarenū 2 cñr diceret se messia 2 filiū dei vsur paret sibi qd nō erat: sed non subtraheret xpo qd hēbat: nihil

Sexta pars Matthei * Abulensis

y ij

Rñ. ad qñ qñis.

Dier. snia.

Alioz rñ. ad qñtum.

Doc. rñ. ad qñtum.

Venire in iesu nomie duplr intel ligif. Rñ. ad qñ tum qñis 1. mō

Rñ. ad qñ tum qñis 2. mō Jñ. q. 35.

B

Nōnuloz rñ. ad qñ. q.

Doc. rñ. ad qñtum

Iniurie q.
b^o deū affi-
ciūt nomē
suū inuocā-
tes pperaz.

enī deest iesu nazareno p b^o q^o aliq^o nō ē dicat se eē iesū naza-
renū: q^o nō vult honorē sub alio noīe aut rōne nisi inq^o iesus
nazaren^o. C Si āt aliq^o diceret se eē messīā z nō eē iesū oētra-
heret xpo aliqd qd ei opent. i. diceret illū nō eē messīā cū mel-
fias yn^o nū sit. sic figs diceret. ego sum b^o ver^o minozē iniuriāz
deo faceret q^o si diceret ego suz de^o ver^o: sed nō ille de^o quē co-
lebāt indei vel q^o ddit legē moyfi: q^o p scōz tor^o honor tollebat
do vero: nā cū de^o ver^o yn^o nū sit si aliq^o eēt ver^o de^o z nō eēt
ille q^o dedit legē moyfi z quē colebāt indei seq^oref q^o ille quē in-
dei colebāt nō erat de^o verus. C Sed b^o istis q^o veniebāt i noīe
xpi oīsum ē. s. z dictū ē q^o nō vocabāt se iesus nazarenū sed se
xpm appellabāt z cū iesum negabāt eē xpm: iō maximā iniū-
riam ei faciebāt potius q^o si aliq^o eoz mētiat dices. ego sum
iesus nazarenus qui surrexi a mortuis z sum messias.

C Quid p hoc significabāt dicētes ego sum chīs. Qd. 39.

Queretur cū isti veniētes dicerēt ego sum xps qd p
b^o significabāt z qd signat b^o nomē. C Dōz
q^o itēdebat q^olibet istoz vocare se messīā. Pro quo sciēdū q^o b^o
nomē xps ē grecuz z signat vnctionē vel vnctū: z iō reges vo-
cabant xpi apud iudeos. sic dō. 1. Re. 2. 4. c. q^o dō noluit occide-
re saulē q^o erat xps oīi. i. rex vnctus. z. 2. Re. 1. c. dō. oī tūū lo-
cutū ē z te dicēs. ego iterfecī xpm dñi. i. regē saulē: erat enī oēs
reges vncti apud iudeos vt p^o de saule. 1. Re. 10. c. z de dō. 1.
Re. 16. et. 2. Re. 2. et. 5. c. z de salomōe. 3. Re. 1. c. et. 1. Paralī-
po. 29. c. z ita de alijs regibus. z ex b^o fundamēto p quādā me-
taphorā vocabant oēs iudei xpi. i. vncti: nō q^o vncti eēnt corpa
liter sed q^o iquātū p^onebāt ad deū spālī^o q^o alie gētes videbāt
pticipare oēs pncipatu regnatūo sicut ipse dixit Exod. 19. eos
eē sibi regnū sacerdotale z peculiū de cūctis gētib^o: z iō voca-
bant xpi. sic dō psal. 104. nolite tāgere xpos meos: z in pphīs
meis nolite malignari. z locutus ē de toto pplo iudeoz. C De
messīā āt dōz q^o vocat xps ppe. i. rex: nā oēs reges iudeoz erat
xpi: messias āt erat rex z de pgenie regis dō: z regnaturus vi-
cebat sup sedē dō vt dō. Diere. 2. z. 2. Esā. 1. c. z Lu. 1. c. iō xps
vocali poterat. sed b^o spālī^o hēbat q^o messīā vocam^o xpm abso-
lute q^osi absolute dicam^o eū regē non expō noīe. Et rō est q^o p
excellētiā ipe est rex cū pfecti^o regnaturus eēt q^o ceteri: imo de-
duceret oīa ad pfectionē. De ceteris aut dicebamus q^o erat rex
cū additione: vt rex dō rex salomō. De messīā aut absolute vi-
cimus rex q^osi vel solus sit rex vel excellentius q^o oēs: z ita vo-
cat absolute xps. vñ q^osi vocamus absolute xpm nō itelligim^o
nisi messiam: h^o dauid eēt chīs dñi z salomō z ceteri reges. hic
aut dicebāt isti. ego sum xps. i. ego sum rex messias.

C Qūo erat vez q^o isti xpi multos seducerēt. Qd. 40.

Queretur qūo erat vez q^o isti multos seducerēt: z q^o
erat motiū seductiōis. C Dōm q^o isti sedu-
cebāt multos q^o bēbāt aliq^o p q^o deducere possent hoīes ad cre-
dēdū eis. C Primū er at opatio signoz magnoz p q^o putabāt a
deo missi. sic dō. j. in lra. f. surgēt pseudo xpi z pseudo pphē: z
dabūt signa magna z pdigia. C Scōz erat appetit^o libtatīs ex
pte pplī: nā iudei cupiebāt valde libtatē cū eēnt subditi roma-
nis. de messīā āt credebāt apud oēs iudeos z et apud discipu-
los xpi q^o restitutor erat regnū israel cōgregādo oēs israelitas
disp^osoz z liberādo eos d^o p^ote gētiū: z cōstituēdo pncipatū ynū
iter eos sic fuerat tpe dō: z iō p desiderio huius libtatīs q^osi au-
diebāt aliq^o q^o se xpm vocaret ēt si nō audieret magnā verifi-
mitudinē adhibebāt ei z seq^obant illū. C Tertius erat additio
tpis: nā h^o iudei oī tpe appetuerūt libtatē: h^o nūq^o magis q^o nūc
cū videbāt eis q^o valde opp^omebant a romanis: z iō iāto faci-
li^o credebāt aliq^o eē messīā q^osi magis cupiebāt istā libtatē
quā p messīā solū putabāt iā recuperādā. C Quarto mouebā-
tur ex sacra scriptura: nā tēpus aduētus messie vt colligi pote-
rat ex dictis pphetaz erat tunc completū: ideo de quocunq^o
qui tunc se messiam diceret facilius crederet q^o alio tempore
etiam si paruas induceret pbationes.

C Qui erāt isti q^o seducebant: z qūo erant multi. Qd. 41.

Queretur q^o erāt isti q^o seducebāt: z qūo erāt multi. C Di-
cēdū q^o isti q^o seducebāt erat vt i plimū illi q^o n^o
audierāt iesum pdicātē vel saltē nō crediderāt in eū: z hos fa-
cile erat decipi cū nō hēret aliqd quo resisterēt seductiōi: fide-
les āt q^o i xpm iā crediderāt siue p ei^o pdicationē siue ap^oloz suo-
rū bēbāt aliqd quo resisterēt dēceptiōi. C Primū erat recta fides:
nā crediderāt iesum eē messīā: sed sciebāt messīā vnici eē: iō
nō crederēt aliū veniētē eē messīā. C Scōz erat admōitio xpi
q^o ipse admonuerat valde vigilādū z istos seductores q^o veni-
rēt cū dixit. j. i lra. f. tūc figs dixerit vobis ecce hic ē xps aut il-

lic nolite credere: z si dixerit ecce in deſto ē nolite erire. ifide-
les āt nō hēbāt istā admonitionē: iō facili^o seducebāt. De fide-
lib^o āt q^o iā credebāt dñt aliq^o q^o nō seducti fuerūt aliq^o pp ista
duo q^o dicta sūt. C Scōz dōm q^o multi de illis quoz seducti fuerūt
z abieſt retroſum vt colligit. j. i lra cū dō. z eritis odio oibus
hoib^o: z tūc scādaliſabūt multi. scādaliſari āt ē pati offēſiones
in fide vel ab ea cadere: z ē modus loq^ondi xpi talis sicut dixit
j. 26. c. oēs vos scādaliſati p^otemini i me in ista nocte. i. fides v^oza
circa me pibit vel ifirmabit. g^o multi q^o iā fidē hēbāt pderēt eā
z seq^oret tūc illos falsos xpos. C Scōz p^o h^o q^o dō ibi q^o abūda-
bit inigtas refrigescet charitas multoz. sed refrigescē charita-
tē est cadere ab eo i quo q^o erat: g^o aliq^o crederent seq^ondo illos
falsos xpos de eis q^o seq^obāt xps. C Tertio p^o z clarius q^oz
dō. g^o āt pseuerauerit vsq^o in finē h^o saluus erit. g^o inuit^o q^o multi
erāt de illis q^o fidē xpi acceperāt q^o nō pseuerarēt in ea sed seq^o-
rēt flos xpos. C Scōz dōz q^o de credētib^o erāt qdaz electi a deo
ad vitā etnā: aliq^o vero nō. De electis dōm q^o nemo cecidit a fi-
de seq^ondo flos xpos sed fuerūt i piculo pp multas tribulatio-
nes z pp magna signa q^o faciebāt falsi xpi ad pbādū se eē xpos.
sic dō. j. i lra. f. surgēt pseudo xpi z plendo pphē: z dabūt signa
magna z pdigia ita vt in errozē iducat^o (si fieri p^oter) electi. De
nō electis multi ceciderūt a fide seq^ondo falsos xpos sic dō xps
Jo. 17. p^o sua eos quos dedisti mihi: cū eēm cū eis suabā eos:
z nemo p^oit ex eis nisi fili^o pditiōis. q. d. ille p^oit q^o fili^o pditiōis
erat. ita q^o nō erāt electi ex magna pte tūc a fide ceciderūt.

C Qūo poterat credi de aliquo veniētē q^o eēt messias. Qd. 42.

Sed q^oref cū xps iā pdicasset z miracula fecisset: qūo poterat
credi d aliquo veniētē q^o eēt messias. C Aliq^o dicēt q^o
veniēs dicebat se eē iesum nazarenū veniētē de alio ſelo post
resurrectionē ad restituēdū regnū israel: nā ēt discipuli xpi cre-
debāt eū vtūz eē ad regnādū tpaliē vt oīn est. s. C Sed di-
cēt q^o nō stat q^o illi q^o veniebāt nō dicebāt se eē iesum nazare-
nū sed alias psonas: imo poti^o dicebāt iesum nō fuisse chīm vt
oīnuz ē. s. C Dōz g^o q^o nō impediebat aduētus chīs p^oterit^o ad h^o.
Pro q^o h^o venit z pdicauit nō crediderūt ei a pncipio nisi pau-
ci Jo. 1. in ppa venit z sui eū nō receperūt: z illi poterāt recipe-
re quēlibet aliū: imo facili^o aliū reciperēt q^o iesum recipe nolue-
rāt. z h^o chīs dixit eis Jo. 5. c. ego veni i noīe p^ois mei z nō ac-
cepistis me: si alī^o venerit i noīe suo illū accipietis. C Scōz erat
q^o iesus mortu^o erat iādiu z nō regnauerat tpali^o: iō putabāt eū
nō fuisse messīā cū firmi^o crederēt q^o messias tpali^o eēt regna-
turus z restitutor regnū israel: z sic expectabant ad huc messīā
futurū: z quocunq^o veniret accipiebāt ab aliquibus.

C Qūo fideles poterāt seduci vt aliū chīm seq^oret. Qd. 43.

Sed dicetur qūo saltē fideles poterāt seduci vt seq^o-
rent aliū chīm postq^o in vez chīm erat
diderāt. C Dōm q^o multa ad h^o poterant mouere. C Primū erat
magnitudo pdigioz z signoz: nā tāta erat vt p ea i errozē de-
ducerēt (si fieri possent) electi vt dō. j. i lra. g^o a fortiori ducerēt
i errozē pusilli z nō electi. C Scōm erat tribulatio magna z p
secutio credentes vt dō. j. in lra. f. z eritis odio oib^o hoib^o pp
nomē meū: z tūc scādaliſabūt multi sed istud scādaliſari ē ca-
dere a fide vt oīn ē. s. q. 4. 1. Et dupl^o monebat tribulatio ista
ad cadēdū a fide. C Uno mō dīrecte. f. h^o gdā putaret rectā esse
chīi doctrinā: q^o tū tenētes eā patiebant multas āgustias de
se rebāt eā z seq^obant alios doctores. C Scōo p^o accipi z meli^o
q^o mouebat ista tribulatio idīrecte. f. q^o videbāt tenētes istā do-
ctrinā pati grauissimas psecutiōes z odio hēri ab oib^o hoib^obus
putabāt nō eē eā ex deo sed d^o deū: q^o si ex deo eēt deus suaret
eos q^o illā tenebāt. z iste modus arguēdi erat apud iudeos z gē-
tiles vt diceſt ibi sup ipsa lra. C Tertius q^osi ad pncipale erat
puitas fidei: nā gdā erāt male firmati i fide: z isti ex q^obuslibet
verifilitudibus aut occasiōibus mouebant. z istā cām cadēdi
a doctrina sua posuit chīs. j. in lra. f. q^osi abūdabit inigtas re-
frigescet charitas multoz. C Quartū erat scitas legis chīi q^o ef-
ficī itolerabilis hoibus carnalibus: oīa enī vitia vetat lex xpi:
sed abstinere ab oibus nō pnt nisi q^o bñt spūm dei. gdā aut iu-
deoz a pncipio seruētes spū acceperūt fidē chīi z tenuerūt. po-
tēta vero seruo ille refriguit z nō potētes oibus desiderijs su-
is resistere legē scām reliq^oūt. z in h^o sensu pōt itelligi lra alle-
gata. f. refrigescet charitas multoz. z hi a fide chīi ceciderunt
q^o chīs ponit ibi refrigerationē charitatis iter cās credēdi fal-
sis pphetis. C Quintū erat q^o chīs nō rediit ad regnādū tpaliē
ter: nā creditū erat apud oēs iudeos messiam debere regnare
tpaliē z redimere israel: z iō discipuli quoz chīi credebant il-
lud vt dictū est. s. z ob hoc cū mortuus fuerit anteq^o redime-
ret israel

Rñ. ad q^o
fitū qōnis.
Notādū

Messias
pprie chīs
vocat.

De^o rex est
absolute ce-
teri āt cum
additione.

Rñ. ad q^o
Motiua
qbus chīi
si homies
seducebāt
1. motiū
2. motiū

3. motiūz

4. motiūz

Rñ. ad q^o
Qūo credē-
tes in chīs
pseudo xpi
resister po-
terant.
Primū
Scōm.

Doc. rñ.
ad q^ofitū
1. rō.
Quid scā-
daliſari
sit.

2. rō.
Quid
charita-
tē refri-
gescere.
3. rō.
Deſmi.

Rñ. ad q^o
fitū qōnis
i. q. 4.
Lōſura.

i. q. 35
Doc. rñ.
ad q^ofitū
1. rō.

2. rō.

Rñ. ad
q^ofitū
1. moti.

2. moti.
Tribula-
tio ad ca-
dēdū a
fide op-
p^oter
monebat.
1. mō
2. mō

3. moti.

4. moti.
Oīa vi-
tia vetat
lex chīi.

5. moti.

i. q. 34.

ret israel scđalizati fuerūt circa ipm: 2 iā nō credebāt eē mes-
sīa. sic dī Lu. 24. c. de duob' discipulis eūtib' i emaus. nos spe-
rabam' q' ipse redēpturus eēt israel. q. d. spabam' 2 iā nō spe-
ramus: 2 xps icrepuīt ibi eos dīcēs illos nō credere sed ibi de
dit q' ipse q'dā q' regnaturus eēt. i. q' passio debuit pcedē ad
gloriā regni: 2 magis q' in ascēsiōe q'retib' ab eo. dñe si in tpe
h' restitues regnū israel dicit. nō ē v'z nōsse tpa 2 momēta. 2
tū nūc q' veniebāt isti falsi xpi erat multū tps elapsus: a mor-
te 2 resurrectione xpi: iō cū viderēt q' nō redibat ad regnādū
tpalr cessauerūt credere eū eē messīa. (Audituri enī.) Hic enī
tollit xps scđs erroz q' potat accidere ex falsis terrozib': 2 iste
erat circa destructionē hierl'z. 2 dī. (Audituri. n. estis plia). i.
tpib' v'z audietis bella fieri. (Et opiones plioz). i. q'dā bella
q' crederēt verifl'r euentura 2 nō eueniēt. (Videte ne turbemi
ni). i. nō putetis pp h' statim futurā euerfionē hierl'z pp quā tur-
baremini fugiendo. (Opz enī hec fieri). dat cām dicit: q' dice-
ret aliq' q' cū hierl'm i b'reni eēt euerfēda. 2 hoc futur' eēt per
aliq' magna bella q' q' viderent aliq' bella talia i surgere i ter-
ra iudeoz putaref hierl'm destruedā: 2 xps dicit q' non q' opz
ista bella p'p' fieri. (S; nōdū statī finis). i. q' audieritis plia nō
ē statī finis rei vobis p'nuāte. i. destructionis hierusalē. q. d.
h' hec aliqd faciāt ad illā euerfionē velut initia q'dā dolo: sed
cōsumatio oīum maloz q' est ipa destructio hierl'z nō ē statī: sed
aliq'ta tpa 2 anni trāsbūt. (Cōsurgēt enī gēs in gētē.) Hic ma-
gis in p'iculari p'dicant' hec mala. nā dixerat nō debere turba-
ri discipulos h' audirēt plia. hic vō declarat magis illa q' pcede-
rēt ante q' eēt cōsumatio euerfionis hierl'm. 2 dī q' surgeret gēs
3 gētē siue de gētilib' (vt aliq' volūt) siue de iudeis inter se (q'd
verit' ē). (Et regnū in regnū). i. regnū 3 regnū. i. regnū romano-
rū 3 regnū iudeoz vt putat. (Tel p'ea p'ncipat' i terra iudeoz i-
ter se q' p'nt vocari regna large. (Et erūt pestilētie. morbus q'
depassit' 2 deuorat oīa subito cui nō pōt resisti: aut difficile resi-
stī. (Et fames) sterilitas terre ita vt multi pirēt p defectu ci-
boz. (Et terremot'). hoc nāl'r accidit 2 sepe v'z: sed h' ad cala-
mitatē ponit p'tinere. (Per loca). q. d. nō fuerūt isti terremo-
t' g'iales neq' fames 2 pestilētie sed p diuersa loca terre iudeo-
rū hec acciderūt. (hec at oīa). i. q' nōiata sūt. (Initia sūt dolo-
rū). i. q' ista videritis ad huc nō putetis finē eē maloz. i. destru-
ctionē hierusalē illico secuturā sed sūt q'dā initia ad illō malū:
nā malū magnū nūq' solū est sed multa illud p'cedunt.

Queret' de istis q' ponit h' a xpo ad qd ponit' 2 de quo itelli-
gunt'. Qd dī ad p'mū q' ista nō ponunt simplr. i. pp seipsa vt
cognoscam' ea sic h'istorici describūt res gestas pp seipsa solū
s. solū vt sciāt: xps at nō h'uit offm h'istoriographi: q' nō erat
h' narrare gesta s; gerēda p'dicare q'd ad p'phetiā p'tinet: sed cū
p'phetia nūq' sit allata volūtate hūana sed i'spirāte deo. 2. Pe.
1. c. nūq' ē frustra: sed satis eēt frustra respectu tāte rei. s. si solū
p'nuāciarent' h' vt scirent: iō nō fuerūt posita ad h' s; i signa alia
rū rep'futuraz. Scđo p3 q2 discipuli petierāt a xpo signa cū
dixerūt sup'ra. q' hec fierē: 2 q'd ē signū aduētus tui 2 cōsumatio
nis seculi. hic aut' rīdet dīcēs. hec. g opz q' ista ponat vt signa.
Tertio p3 q2 dicit. opz hec fieri sed nō statī finis. 2 ita v'z q'
ista aliqd significabāt: sed poterat eē error in accipiēdo signifi-
cationē hoz: iō dicit xps q' nō significabāt tā de p'p'quo sicut
putabāt discipuli. Quarto p3 2 efficac' q2 cū oīa h' xps enar-
rasset ait. hec at oīa initia sūt dolo: g v'z q' posuit ea ad signifi-
cādū dolores futuros qui initiabant' q' ista euenirēt.

Quid per hec xps itendit signāre 2 cui rei sūt signa. Qd. 45.

Queretur quātū ad scđs. s. qd p h' xps itēdit significa-
re. i. cui rei ponit ista signa. C Aliq' dñt q'
ponit' vt signa cōsumatiōis seculi: ita vt sit sensus cōsurgēt gēs
3 gētē 2 erūt pestilētie 2 fames 2 terremot': 2 h' opz fieri ante
finē mūdi: 2 tū h' hec videatis nō credatis q' statim post hec se
quef finis mūdi. Et p3 p'mo q' dī in l'ra. opz hec p'mū fieri s; nō
dū statī finis. 2 ita signa sūt de fine mūdi s; nō sequat' finis sta-
tim post ea. Scđo p3 q2 ita exponit L'hylo. dīcēs q2 estima-
bāt post illud bellū quo hierl'z destrueret statī finē mūdi eē v'e
tuz eos in vera opione stabilit dīcēs. opz hec p'mū fieri sed nō
dū statim finis. s. mūdi. Tertio q2 Hiero. sup Mat. et sic ex-
ponit dīcēs. opz p'mū hec fieri. i. nō putemus dīcē istare iudicij:
sed in tps aliud reseruari cui' signuz p'p'icue in cōtib' ponit. s.
surgēt gēs 3 gētē. Quarto p3 q2 ita H'eg. expōit in ome. sup
illo verbo Lu. 2. 1. s. cū audieritis plia 2 seditiōis dīcēs oīs ac-
redēptoz n' p'ituri mūdi p'currētis mala venūciat vt min' tur-
bēt veniētia cū fuerit p'ncipia: 2 ita ista mala q' hic p'nuāciant' oī-
cit eē p'ueniētia ad mundū p'itutum. i. ad cōsumationē mundi.

Quito p3 q2 sic itelligit Orige. sup Mat. applicās oīa ista ad
finē mūdi cū ait. sicut egrotant corpa ante mortē: sic necē est vt
ante finē mūdi q' lāguēs terra frequēt' terremotib' 2 quasse-
tur: aer enī vim mortiferā accipiens pestilēs fiat: 2 vitalis virtū;
terre deficiēs suffocet fructus: q'ns est aut' vt pp inopiā cibozū
in auariciā hoies 2 bella excitent. Sed dñm q' nō stat: imo
ista ponunt' hic vt signa p'cedētia ad destructionē hierusalē. Et
p3 p'mo q2 p'ncipalit' q'suerūt discipuli de tpe euerfionis hieru-
salē: 2 ex hoc q'suerūt de alijs duobus: iō necē est q' xps ponat
rīdēs ad illud ponēdo aliq' signa de tpe euerfionis hierusalē:
2 tū si ista nō itelligunt' de euerfione hierusalē nulla alia signa
ponunt' hic: iō necē est itelligi de illa. Scđo q2 accipiēdo q' finit
hec finit signa de fine seculi nihil notificant. Accipiēdo q' finit si
gna destructionis hierusalē sunt signa certa: iō opz itelligi de
euerfione hierusalē: q2 poti' debemus aliqd interpretari vt va-
leat q' vt peat: nā quotidie p diuersas p'tes mūdi surgit gēs 3
gētē: 2 regnū 3 regnū: 2 sunt pestilētie 2 fames 2 terremotus: s;
nō iudicat finē mūdi: q2 tūc ante xpi aduētū fuisset finis mūdi:
2 quotidie eēt cū quotidie eueniāt. Si at dīcas q' ista debēt p-
cedere finē mūdi 2 tū nō statim post hec est finis mūdi. Dīcēt
q' ista signa nihil plus notificāt q' si nūq' posita essent: vt si oī-
dicat' p'us veniet ver. estas q' cōsumatio seculi q' h' eēt ridicu-
lū dicere. sed nō est ponēdū aliqd frustra dīcēt' eē a xpo: g non
sunt ista signa cōsumationis seculi. Accipiēdo aut' de euerfione
hierusalē sunt ista determinata signa: q2 colligēdo oīa hec cum
sequēti l'ra vsq' ad locū illum. s. tūc sigs vobis dixerit ecce hic
xps 2c h'nt oēs notabiles mutationes q' future erāt a morte xpi
vsq' ad destructionē hierusalē: in terra iudeoz: 2 post oīa hec
futura erat euerfio hierusalē. Tertio p3 q2 ista dñr aplis p-
sonaliter q' in eis euentura eēt: 2 tū ipsi nō durauerūt vsq' ad
finē seculi sed ante euerfionē hierusalē occisi sūt. g de euerfioē
hierusalē dī 2 nō de fine seculi. Et p3 q2 post hec dī tūc tradent
vos in tribulationē 2 occidēt. g tpe quo fierēt bella 2 fames oc-
cidēdi erāt apli: 2 aptius istud dī Mar. 13. 2 Lu. 21. c. S; for-
te aliq' dīcēt q' nō accipit' de aplis: sed de alijs ad quos xps lo-
quebat' sub noīe ipsoz. Dñm q' nō stat q2 Mar. 13. c. dī. vide-
te vosmetipsos: tradēt enī vos in cōcilijs 2 synagogis 2 vapula-
bitis. hec at ad l'ram acciderūt in aplis q2 isti sunt de qbus xps
dixerat p'ce. c. 2 flagellabitis in synagogis v'z. nā de fine secu-
li nō p't itelligi: q2 tūc xpiani nō ducerent' ad synagogas vt ibi
vapulēt: sed necē ē dīcī factū eē āte euerfionē hierl'z: 2 maxime
q2 marc' dīcē. videte vosmetipsos. g in eis accidere debebāt oīa
hec: 2 ita nō sūt signa cōsumationis sēli sed euerfiois hierusalē.
Ad p'mū in oppositū dñm q' occasio deceptionis eoz q' pu-
tāt hec itelligi de fine seculi est q2 dī. sed nondū statī finis. 2 tū
nō itelligit de fine mūdi: sed de fine maloz hierl'm q' mala fini-
unt' i totali ei' desolatiōe. Ad alias rōnes dñm q' doctores
varie exponūt 2 iterdū ponunt sub dubio: sed ē si ipsi asse-
rēt itelligi de fine seculi nō cōsentit hoc l'ra neq' est v'z.

Que sunt ista signa q' xps dedit discipulis de tēpore euerfio-
nis hierusalem. Questio. 46.

Queretur cū xps rīdeat discipulis dādo eis signa de
tpe euerfiois hierl'z q' sūt ista signa. Qd dī
q' xps posuit multū p'icularit' oīa q' euentura erāt a tpe mortis
sue vsq' ad euerfionē hierusalē vt p h' posset q' colligē h'istoriā
toti' mediij t'pis. Est at ordo q' post mortē xpi statī iciperent
eē aliq' bella in terra iudeoz siue iter iudeos ad lepos siue p'tiz
ad romanos: 2 eēt tūc pestilētie aliq' h' non g'iales 2 fames 2
terremot' in multis p'tib' iudee. 2 ista tagunt' in ista l'ra. dū aut'
hec fierēt iciperet eē tribulatio 3 discipulos xpi in iudea 2 in
alijs p'tib' mūdi in qbus eēt 2 occiderent' multi fideles 2 fere
oēs apli: 2 tunc surgeret in iudea multi pleudo p'p'he 2 aliq' q'
se xpm dicerēt: 2 multi de credētib' recederēt a fide xpi: tū p'
seductionē falsioz p'p'harū: tū pp terrores 2 penas q' inferebant'
credētib'. post hec bellū iter iudeos 3 romāos iurgeret. 2 q' n'
veniret exercit' romanorū ad obsidēdū hierusalē iubebant' oēs
fideles recedere de terra iudee pp multas tribulationes q' fu-
ture erāt in illo bello. vñ ait. tūc q' in iudea sūt fugiāt ad mōtes.
obsēsa at ciuitate nō erat cessatur' bellū quousq' penitus euer-
teret' sed cū añ hoc viderent discipuli abominationē positā in
tēplo dei signū certū hēre debebāt q' in breui erat delēdū. hec
oīa colligunt' ex l'ra dic' 2 Mar. 13. 2 Luc. 21. c.

Quare xps voluit dare discipulis signa euerfionis. Qd. 47.

Sed queref quare xps voluit dare discipulis signa
euerfionis hierusalē: 2 ita p'iculariter. Qd dī q' fuit p'mo q2 discipuli petierūt de tpe euerfiois hierl'z:
Sexta pars Matthei * Abulēns y ii)

s. rō.

B
Doc. rñ. ad
q'stū qōis.
1. rō.

2. rō

Obiectio.
Rñso

3. rō

Rñ. q'dā

Rñso.

Ad. 1. rōes
in 52ium

Ad alias
rōnes

A
Rñ. ad q'stū
tum qōnis

Signoz;
ordo

A
Rñ ad q-
stū qōnis.
1. rō

2. rō

3. rō

4. rō

et iō xps voluit in h̄ eis cōplacere designādo tēpus p qdā cōno-
tatiōes. C Scdō qz attinebat ad eos cū ip̄i hitatores eēnt hie-
rusalē vel saltē in aliq̄ pte iudee in q̄ euētura erat mala aliq̄ añ
destructionē hierlm̄ et vt li barent de illis malis expediebat qz
ip̄i p̄cīrēt tps aduēt̄ illoz maloz vt fugerēt de regione illa qñ
mala euētura eēnt. et ista fuit itētiō: qz vt p̄. j. in l̄ra cū illa mala
vētura erat grauissima iussit xps fidelib̄ recedere. s. tūc q̄ in iu-
dea s̄t fugiāt ad mōtes. s. vt ibi nō inueniāt eos illa mala. C Ter-
tio fuit pp̄ seip̄m. s. vt oñderet qz n̄bīl sibi erat ignotū. s. nō so-
lū euertēda eē hierl̄z sed et tps et alias circūstātias. C Quarto
fuit vt reddēt credibiliorē assertionē suā pōzē: nā dixerat euer-
tēdū eē tēplū itayt nō māeret lapis sup lapidē. poterāt at̄ oīsci
puli dubitare an h̄ sic futuz eēt: et si eis q̄rētib̄ de tpe aduēt̄ et
de signis xps nollet r̄spondere putare possent nō sic futuz eē vel il-
lū nescire. vt ḡ credibile videret oīcū suū voluit ad h̄ r̄spondere.
C Quare tā particulariter enarravit oīa euētura ante hierusa-
lē euersionem.

Questio. 48.

Rñ. ad qñ
tum qōnis
1. cā

2. cā.

3. cā.

4. cā.

Querēt de scdō. s. q̄re tā p̄ticularit̄ enarravit oīa euētu-
ra añ destructionē hierlm̄. C Dōm qz p̄mo fu-
it ad oñdēda suā sapiām altissimā cui n̄bīl ignotū est: nā illi ḡ
paucā sciūt p̄dicūt futura sub rōneyli paucā dēstīnātes: s̄c̄ oīc̄
Ptoleme⁹ in cētīlogo ppōne. i. s. qz scia stellaz cognoscit rē p̄
ylia: s̄c̄ ḡ videt eā de lōge. cognitio at̄ p̄fecta ē cognitio dīstīn-
cta. iō xps vt se oñderet deū voluit p̄ticularit̄ enarrare oīa ac-
cidētia. C Scdō vt credibiliorē redderet assertionē suā vt di-
cūt ē p̄ce. q. nā cū oīa ista tā dēstīnate p̄diceret et si n̄bīl adhuc
eueniret: credibilis erat qd dixerat qz si paucā diceret. C Ter-
tio et p̄ncipalit̄ qz qdā ponūt h̄ vt signa euersionis hierusalē: s̄c̄
positio abominatiōis in tēplo: alia dō ponunt vt res p̄ se enar-
rāde qz p̄ se itēdebat a xpo vt eas oīscipulis p̄diceret et si nū
qz futura eēt euersio hierusalē: s̄c̄ id qd dixit de tribulatiōibz
eoz et qz trahēdi eēnt ad synagogas et occidēdi: et ista erat ouer-
niēs p̄dicti ne viderent euenisse icogitata: et tñ si nō enarrasset
xps tā p̄ticularit̄ oīa media omīteret h̄: qñ fere oīa q̄ narrā-
sūt h̄mōi: vt qz surgeret p̄seudo pp̄he et p̄seudo xpi et facerēt si-
gna magna: et de tribulatiōibz qz toleraturi erāt: et qz erant alie
qz fugere expediebat: vt qñ iussit eis ire ad mōtes fugiēdo de
iudea. C Quarto et adhuc p̄ncipalit̄ fuit qz xps voluit qz oīsci-
puli nō recederet de iudea sed ibi p̄dicaret quousqz ouerteren-
tur ad fidē oēs quotquot p̄ordinati erant vt crederēt: qd fieri
nō posat nisi p̄ oīscipuloz p̄dicationē: et si recederet añ cōsumā-
tā p̄dicationē in iudea aliq̄ ḡ erāt als credituri nō ouerterēt: et
iō debuit sic p̄videri vt manerēt in iudea toto illo tpe qd suffi-
ceret ad hāc p̄dicationē et ouersionē: nūc at̄ cū scirēt hierusalē
destruēda vt xps p̄dixerat: qd sine bello nō fieret: statū vt vide-
rēt aliq̄ bella vel picula iurgere in iudea fugerent ide p̄tates
tūc futura euersionē hierusalē et reliqueret p̄dicationē et ouersio
credituroz nō cōsumata: iō debuit xps p̄dicere oēs medias mu-
tatiōes notabiles et iustrē eos q̄ eaz nō iducerēt euersionē hie-
rusalē et q̄ illā iducerēt: qz qd oīs nō erat fugiēdū: et qñ fugiē-
dū pp̄ qd qñ p̄nūciauit p̄mas tribulatiōes. s. p̄lia et fames pesti-
lētias et tremor dicit. videte ne turbemini: et postea multa alia
mala dixit euētura eis p̄stīb̄ in iudea: s̄z adhuc nō eē fugiēdū
s̄z postea qd malis pp̄igs ad euersionē hierl̄z eēt fugiēdū dixit
iesus. tūc ḡ in iudea s̄t fugiāt ad mōtes. q. d. añ illd nō ēt si mul-
ta mala iudea videāt: sed h̄ scire nō poterāt oīscipuli nisi enar-
rarent eis mala itēmedia: iō fuit oueniēs illa enarrari.

C Quare xps nō p̄dixit oīscipulis tempus determinatū euersio-
nis hierusalem.

Questio. 49.

Queretur cū xps h̄ itēderet. s. vt oīscipuli scirēt quan-

do manēdū eēt in hierusalē et iudea et qñ fu-
giēdū pp̄ timorē euersionis hierusalē: q̄re nō p̄dixit eis tps dēstī-
natū euersionis hierusalē. s. qz eēt post. 40. annos vel qñ: et nō
opozteret tūc enarrari oīa ista facta medijs tps. C Dōm qz nō
fuit h̄ oueniēs. P̄rio qz h̄ de p̄nūciat aliqd p̄ p̄phas suos nō p̄-
dicit ita dēstīnate qz possit cognosci hora et momētū vel dies
illū euēti: s̄z p̄dicit rē futurā. s̄c̄ d̄. Acc. i. c. qñ q̄rētib̄ oīscipu-
lis. oñe si in tpe h̄ restitues regnū israel. r̄ndit xps. nō est v̄zum
nosse tpa et momēta q̄ p̄r posuit in sua ptate. et ista cā ponit et
j. in l̄ra cū ponunt qdā signa aduēt̄ xpi. et d̄. de die at̄ illa et ho-
ra nemo scit neqz angeli celoz sed solus p̄r. q. d. signa qdā p̄ce-
dētia ad iudiciū vel aduētū xpi p̄nt dari: sed designare diē et ho-
rā de nō vult sed sibi p̄r reſuat s̄c̄ oīcū ē Acc. i. c. qz p̄r illa po-
suit in sua ptate. ita et nūc signa qdā euersionis future hierusalē
de pp̄quo data sūt: sed p̄cīsa determinatio tps nō data est: iō
nō debuerūt designari anni. C Scdō fuit h̄ qz illud nō sufficie-

Rñ. ad qñ
fitū qōnis.
1. rō.

Xpi verba
ad oīscipu-
los de hie-
rusalē euer-
sione.

2. rō

bat ad itētiōnē xpi: nā h̄ qdā posita fuerūt solū vt signa euersio-
nis hierusalē: alia vero vt res p̄ncipalit̄ narrāde q̄ narrarent
et si nulla euersio hierusalē futura eēt: vt de resurrectionē falsoz
xpoz et falsoz pp̄haz: et de piculis et tribulatiōibz fidelīū ante
euersionē hierusalē: qz si ista euenirēt anteq̄ p̄nūciarent mul-
tū affligerēt ecclesiā: et tñ si nō enarrādo ista p̄ticularit̄ poneret
tps determinatū euersionis hierl̄z nō describerent ista: iō nō oue-
niebat dari tps determinatū tacēdo oīa bec. C Tertio qz da-
to qz scirēt determinatū tps euersionis hierusalē si itēmedia q̄
narrant nō diceret nō seq̄ret id qd xps itēdebat: nā iō xps vi-
xit oīscipulis tps euersionis hierusalē siue signū vt manerēt in hie-
rusalē et iudea et nō fugerent vsqz ad tps illud vt fieret medio
tpe p̄dicationē et ouersio vt oīcū ē. s. q. p̄ce. Si aut diceret xps tē-
pus determinatū euersionis. et nulla itēmedia: cū multa picula
euētura erat vt bella et opiones belloz q̄ satis cito post mortē
xpi venerūt: nesciētes illa oīscipuli et ceteri fideles putarent ea
grauissima: et iō fugerēt et si euersio hierusalē nō seq̄ret statiz:
et tūc nō p̄desset aliqd p̄nūciatio tps euersionis cū oīscipuli fu-
gerēt de iudea et nō fieret p̄dicationē et ouersio quā xps itēdebat
ex ista p̄nūciatiōe iſerre. et ista est de p̄cipuis causis vt colligat
ex l̄ra cū d̄. auditiū estis p̄lia et opiones p̄lioz videte ne turbe-
mini. s. h̄ ista auditiū nō fugiatis de iudea. C Quarto et p̄n-
cipalit̄ ad liberationē oīscipuloz et oīum fidelīū. Duo enī xps
itēdebat. Unū erat qz fideles nō paterēt aliqd malū in euer-
siōe hierusalē et piculis p̄cedētibz. Aliud erat qz nō recederēt de
hierusalē et iudea timore hoz maloz. scd̄z tollit p̄nūciādo tps
euersionis vel signa qdā p̄cedētia p̄ q̄ sufficienter cognoscere: nā si
scirēt oīscipuli hierusalē subuertēda et nescirēt qñ fuge-
rent statū ne illa mala eos app̄bderent. P̄rimū ponit p̄cedēdo
gesta itēmedia et designādo ex eis qñ manēdū esset et qñ fu-
giēdū: si aut designaret tps. i. post. 40. annos velendā eē hie-
rusalē et n̄bīl de itēmedijs diceret aut pp̄ mala q̄ in medio tpe
euētura erat fugituri essent oīscipuli de hierusalē et iudea aut
nō: si fugituri cū nullū piculū itēmediū narraret fugerēt statū
post mortē xpi de hierusalē cū statiz post mortē xpi aliq̄ de his
malis vētura erat. s. bella et opiones belloz. et h̄ erat icōueniēs
qz nō seq̄ret p̄dicationē et ouersio quā xps itēdebat. si at̄ vsqz ad
tps euersionis expectaturi erāt nō possent euadere picula et pi-
rent ab exercitu romanoz et a seditiōibz iudeoz: et ita nō p̄des-
set eis p̄nūciatio tps dēstīnati euersionis p̄dicte si nō narrare-
tur itēmedia. C Dōz at̄ qz oueniētissim⁹ modus ad id qd xps
itēdebat fuit nō p̄nūciari tps p̄cīluz euersionis hierusalē s̄z po-
ni oīa itēmedia euētura vsqz ad illā euersionē: s̄z nō inuat ex
his q̄to tpe ista duraret. nā tūc ponūt qdā media picula qd
eueniētibz nō erāt oīscipuli fugituri et alia qñ fugerēt: nā qñ eue-
nirent bella et fames pestilētie et terremot⁹ iubenē nō turbari et
ita de alijs itēmedijs. i. qz pp̄ bec nō recedāt de iudea. cū vero
abominatio poneret in tēplo et circūdaret hierusalē ab exerci-
tu iubenē q̄ in iudea sunt admoniti fugere. j. in l̄ra et Lu. 2. i. c. et
iō iste fuit oueniētior modus p̄nūciandi q̄ p̄dicendo dēter-
minatū tempus non dicere itēmedia.

C Quare euersio hierusalem fuit tā sero facta. Questio. 50.

Querēt cū xps p̄dixerit hierusalē euertēda et pp̄ p̄cīū
occisionis sue fuerit deleta: q̄re tamdiu expecta-
uit. s. vt. 42. annis fere post cbzī passionē fuerit deleta: qz statiz
poterat deleri. C Dōm qz nō deleuit eā deus statim sed vsqz
ad tātū tps. P̄rio qz deus volebat hierlm̄ p̄ p̄cō euertere: et tñ
p̄cā p̄ qbus euertēda erat nodū erat cōpleta: iō nodū illā dele-
bat. simile p̄z Ben. i. s. c. vbi deus volebat dare abraē et semini
eius terrā chanaā expellēdo ide p̄plos chaneoz et amozreoz
pp̄ p̄cā ipsoz: et qz nō erat cōpleta tpe abraē nō dedit deus abraē
possessionē terre illi: expulsi hitatozibz: cū oī. nodū iplete sunt
iniquitates amozreoz vsqz ad p̄ns tps. C Sz obiciet qz iā erat
ipecta p̄cā iudeoz cū occidissent xpm p̄ cui⁹ morte euersa ē hie-
rusalē. C Dōm qz nodū erat ipecta: qz h̄ mors xpi fuit sufficiēs
p̄cīū vt deleret hierusalē: tñ deus nō deleuit eā p̄ hoc solo sce-
lere: imo neqz p̄ hoc et p̄ oībus p̄cedētibus sed et alia p̄cā fu-
tura erant q̄ facerēt ad cumulū maloz hierusalē ad hoc qz de-
strueret. s. occisio oīscipuloz cbzī et alioz fidelīū. Patet hoc qz
p̄ced. c. dixit xps. hierusalē q̄ occidis p̄phetas et ecce ego mit-
to ad vos p̄phetas et sapiētes et scribas: ex illis occidetis cruci-
figetis: et ex illis lapidabitis vt veniat sup vos oīs sanguis iu-
stus et. et ita cōpleta occisione oīscipuloz xpi euētura erat ista
mala hierusalē: sed post mortē cbzī nō fuerūt statim occisi oīsci-
puli cbzī sed multi durauerūt vsqz ad annos qñ. 40. post mor-
tē xpi: s̄c̄ Petrus et Paulus occisi sunt anno. 36. post xpi mortē.
et ita paucō

B

3. rō.

4. rō.

Duo tps

alloquē

oīscipu-

los itē

debat.

p̄rimū.

Scdōm

L

Dm. q.

A

Rñ. ad

qñ. qōis

1. rō.

Dō.

Rñ.

et ita paucos tpe an euerfione hierlm: id nō erat statim hierufalē euerfenda. **C** Scdō q̄tū ad pncipale qz xps volebat qz iudei qz uerti volebat euerterent ceteri vero p̄ret: nā de iudeis mul ti ad xpm uerti sunt. Si aut statim post mortē xpi euerteret hierl: occideret oēs iudei vel fugeret: q̄ at occideret nō posset uerti et erat icōueniēs. si at fugeret in alias gentes disp̄t et nō posset opportune uerti: id debuit hierl: et iudea manere quo usqz fieret in ea p̄dicatio et euerterent oēs quotquot p̄ordina ti erat a deo vt crederet. sed istud nō poterat fieri si statim mor tuo xpo euerteret hierlm. fuit at facta sufficienter p. 40. annos vel q̄ in gbus nutrita et robozata fuit ecclesia in terra iudee. q̄ usqz ad tantū tps nō debuit eueri hierlm. et ista est cā p̄cipua. sic tagit. j. in lra. s. p̄dicabit hoc euāgelium regni i vniuerso orbe et tūc veniet cōsummatio. i. finis malorum hierlm qz finis est to talis delectio. **C** Tertio qz illa euerfio facta fuerit p p̄cis iu deoz: tū fieri debebat p exercitū romāoz rebellatibz iudeis: sed rebellio iudeoz nō facta fuit statim post mortē xpi: id neqz euerfio statim fieri debuit. **S** dōm qz ista nō est cā p̄cipua sed ex alijs p̄det. Si eni p̄ca iudeoz cōpleta essent in morte xpi et p̄dicatio et uersio fidelium ex iudeis statim seq̄ret rebellio et euer fio: sed id deus tādū cōpescuit aiū iudeoz ad nō rebellādū et romanos mites iudeis l: indignis quousqz bec cōsumata sunt: et tūc vtrīqz deus laxauit habenas: iudeis qdē vt possent rebel lare: romanis vero vt idignarent ad uelendū illos. **C** Quar to ad h qz ueniētis disp̄gerent fideles p orbe ad p̄dicādū: nā si statim post mortē xpi euerteret hierlm disp̄gerent statim xpo mortuo discipuli de hierufalē p orbe ad p̄dicādū: et tunc pauci essent nō sufficienter ad p̄dicādū vbiqz sicut cū multi iuerunt: et ista multitudo facta est qz post mortē xpi lōgo tpe facta est p̄di catio et uersio iudeoz manētibus ibi aplis: qd nō fieret si sta tim post mortem xpi euerteret hierlm et recederet idē fideles. **C** Quinto fuit p̄p̄necitate p̄fectus ecclesie. xps eni dedit māda ta solū ḡtalia nō statuēs oia q̄ nece erat in ecclesia obfuarī. vñ nece erat post mortē eius dari mādata aliqz et tolli dubia q̄ ori rent circa obseruatias manētū sub fide xpi. bebant aut p̄atē ad hoc apli et plati ecclesie sicut dō Jo. 20. sicut me misit p̄ ita ego mitto vos. et qz ecclesie dei nihil magis nocet q̄ schismata et hereses debuit a principio tota ecclesia xpi manere in aliquo vno loco vñ regioe: vt ibi manētibz oibz p̄ncipibz ecclesie introdu cerent idē mores ecclesie et dubia q̄ oīrent solueret de cōmu ni snia: et sic tollerent schismata in p̄ncipio ecclesie: qd optime factū est manētibz aplis oibus in iudea lōgo tpe post mortē xpi et crescite ibi ecclesia: et tollebantur dubia de cōi snia aplōz: vt qñ dubitatū fuit circa obseruatōne legalium. an uerti de gēti litate tenerent ad legalia: et diffinitū est qz nō Act. 15. c. et sic cir ca qdā alia q̄ nō potuissent ueniēter diffiniri si statim post mor tē xpi euerteret hierlm et disp̄gerent apli p diuersa loca: id fuit ueniēs qz nō euerteret statim sed lōgo tpe post: et hoc xps vo luit et exp̄se mādauit: nā qñ ascēdit in celū p̄cepit eis a hieroso lymis ne discederēt sed expectaret p̄missū p̄i sp̄s sc̄m. et di xit. accipietis virtutē sp̄s sc̄i sup̄uenietis in vos et eritis mibi te nes in hierufalē et oī iudea et samaria et vsqz ad vltimum terre Act. 1. c. et ita iussit manere p̄us ad testificādū in hierl: et iudea et samaria q̄ p̄tinet ad eandē puincia q̄ disp̄gerent ad alias p tes orbis: ad testificādū aut in his tpe idiguit: id nō debuit fie ri euerfio hierlm statim post mortē xpi sed multo tempore post. **C** Sexto fuit qz nō solū p̄derat hoc ad p̄dicationē et uersione q̄ fiebat in iudea sed et ad p̄dicationē q̄ facta est p alias ptes or bis: p̄dicatio eni rei noue nō fit ueniēter nisi ad aiūm trāglū: doctrina aut xpi erat multū noua qz ānūciabat ea q̄ in alijs do ctis nō hebāt: vñ p̄anlū p̄dicatē doctrinā xpi vocauerūt p̄bi atheniēsi. seminauerūt. i. seminatorez verborū et ānūciatozē no uoz demonioz Act. 17. c. sed qñ fuit euerfio hierl: fuerunt gra uissima bella p̄cedētia ipsaz qz nō solū terra iudeoz turbabat: sed et multe alie ptes orbis. et ita difficile erat ire pyarias regio nes ad p̄dicādū: et auditores nō erāt bene attēti ad hāc rē nouā ideo quousqz fieret aliquāta denūciatio verbi dei per totū or bem debuerūt bella quiescere. et ita factū est qz illis quadragi ta annis vel quasi qui interciderūt inter passionē ch̄i et euer fione hierufalem facta est p̄dicatio per totū orbem. sic dicit j. in littera. et p̄dicabitur hoc euāgelium regni per totum orbē et tunc veniet cōsummatio. i. euerfio hierufalē. et ita fuit cōue niēs non deleri hierufalem statim post mortē ch̄i sed expecta ri per quadraginta annos vel plus. **C** Quat poluit xps euerfura oia bec ante euerfione hierlm. s. bel la: fames: pestilētiās et non aliqz alia. **Qd. 51.**

Queretur quō posuit ch̄s euerfura oia bec an euerfio nē hierufalē. s. bella: fames: pestilētiās: ter remot: et q̄re bec oia potius q̄ aliqz alia. **C** Dōm qz ch̄s disci pulis p̄dicere ea q̄ v̄tura erat voluit: et qz fm dei p̄uidētia ista accidere debebat p̄ditit bec. et si aliqz alia accidere deberet et nō bec: p̄diceret illa et nō h. **C** Alia rō est qz ch̄s voluit p̄nūciare mala oia fere euerfura eē post mortē suā in iudea ante destru ctione hierufalē: sed sub istis malis in ḡtali includunt oia alia p̄ticularia mala: id ista ḡtalia mala posuit. **C** Alij dicit qz ponū tur ista mala qz se hūt qñ p cōtūā qdā p̄dētibus qbusdam ex alijs: nā volūt qz tellus ante finē mundi a sua virtute deficiet: et aer ineqlitate pateret: ex ineqlitate aut aeris segtur pestilētiā: ex defectu vel infirmitate terre segtur terremot: et sterilitas: ex sterilitate fames: ex fame auaricia: ex auaricia bella et seditio nes. Sic dicit Orige. sup Mat. s. sicut egrotat corpora ate mor tē: sic nece ē an corupcionē mūdi vt qñ lāguēs terra frequen tius terremotibz aquasset: aer eni vim mortiferā accipies pesti lēs fiat et vitalis virtus terre deficiēs suffocet fructus. oīs aut ē vt p̄p̄nopia ciboz in auaricia: et bella hoies exercitet. **C** Alia aut cām boz dat idē Orige. ibidē dices. ad huc p̄fundiorē va bit alijs cām eoz q̄ ante finē mūdi sunt euerfura: sicut eni aduē tus xpi in pluribus gētibz diuina virtute fecit pacē. sic p̄ns est vt cū p̄p̄ abundantiā iniquitatis refrigerit charitas multoz: et id dereliquit illos deus et ch̄s ei: itez fieri bella oī p̄hibet a scita te opationes semiatrices belloz: s. et aduerfarie virtutes oī nō vetant a scis et a ch̄o absqz p̄hibitione opabunt in cordibus hominum vt exercitet gentem aduersus gentem: et regnum ad uerfius regnū. Si autem sicut quibusdam placet fames et pesti lentie ab angelis sathane fiunt bec: et tunc inualescent ab aduer fis virtutibus quando non fuerint sales terre et lux mundi xpi discipuli destruetes q̄ ex demonū malicia semināt. **C** Sed di cendū qz iste adaptatōes ex maiori pte nō tenēt eo qz supponūt ista euentura circa finē mūdi. et tū xps nō dixit p hoc s. p malis q̄ euentura erat ante euerfione hierufalē vt. s. oīsum est. Ideo dōm qz cā p̄nūciādū bec fuit ea q̄ supra habet. **C** Qd xps nō subtrahit destrutionē hierl: discipulis suis et alia mala q̄ p̄nūciāuit sicut finē seculi. **Qd. 52.**

Queretur cū xps discipulis q̄rētibz aduētu suo quē illi putabāt eē ad regnādū t̄palē nō r̄nde rit apte. i. dīcēdo qz nūqz sic regnaturus erat s. dixit. multi ve niēt in noīe meo et seducēt multos. et h qz discipuli nōdū erant capaces talia vt qñ ē. s. q̄re dixit eis destrutionē hierufalē et mala q̄ p̄uenirēt: qz eodē mō ista nō posset tolerare et id sub ticeri deberet. **C** Dōm qz nō fuit simile: nā hierufalē destruedā eē futuz erat et meli⁹ erat discipulis scire q̄ ignorare: nā sciēdo poterāt euitare qdā mala q̄ als nō possent vitare: et qz deberet xps nō regnare t̄palē nō erat h̄mōi qz ex h qz tūc sc̄rēt nulla poterat eis seg vtilitas. poterat at eis seg oānū qz ex h ifirma rent in cordibz suis et forte deficeret a doctrina ei⁹ vt dicit. s. et id h paucos tpe. s. ab h die vsqz ad p̄etecostē occultandum eis erat. **C** Scdō qz hierufalē eueri vel nō eueri nō p̄tinebat ad doctrinā xpi: ipsū vō non regnare t̄palē videbat oīū cōi do ctine q̄ tenebat iudei messia regnatur t̄paliter. et id si diceret hierufalē euerdēdā nō scādālizarent. Dicendo at qz nō erat re gnaturus t̄palē scādālizarent qz putaret eū nō esse messia aut falsa dicere: id ista nō debuit nūc dici. **C** Tertio qz hierufalez euerdēdā eē nō tollebat finē quē discipuli itēdebāt: s. qz xps nō regnaret t̄palē tollebat illū finē: nā itēdebāt qz xps regnās t̄pa li⁹ restitueret regnū israhel et reduceret oēs iudeos in terrā suā: et tūc discipuli oīarent qz sederet sup duodeci sedes iudican tes israhel sic xps dixerat eis. s. 19. c. et h sūme desiderabāt. Si at diceret xpm nō regnatur t̄palē tollerent oia h. cū vero oī qz hierufalē euerdēdā erat nihil boz tollit: qz poterāt discipu li regnare cū xpo an h et restitui regnū israhel: et his finitis euer teret hierufalē. et sic nihil p̄iudicaret itētioni discipuloz. ma xime cū nō diceret q̄ oīe euerdēdā erat: nā si diceret post mēse aut annū delēdā esse illā videret p̄iudicare discipulis qz non posset ita cito fieri qz restitueret regnū israhel et regnaret ch̄s et cū eo discipulū hierlm et nō signauerit tps de p̄p̄nquo quo istud fieret: non erat intentionem discipuloz. et bene illud caperent sed non caperent nūc si eis diceret qz non erat tempo raliter regnaturus p̄pter causas dictas.

C Quid sibi voluit xps cū dixit audituri estis p̄lia rē. **Qd. 53.** **Queretur** qd voluit h xps dicere cū ait audituri estis p̄lia et opiones p̄loz. **C** Alij exponūt vno mō Sexta pars Matthei * Abulēns y iij

A Rñ. ad qñ tum qōnis 1. rō.

2. rō **Q** Alio. rñs. ad qñtum. 1. cā Qñ pesti lētiē: terre motus: fa mes: et bel la causent Orige. snia

B 2. cā.

Nonnullor snia penes fames: ac pestilētiās cōsūtatio

Deimatio qōnis:

A

3n. q. 31.

Rñs. ad qñ tñ qōnis. 1. rō

3n. q. 31.

2. rō

3. rō **B**

A 1. rñ. ad qñ tñ qōnis.

Orig. snia.

2. rñ. ad qñ
fñ qñis.3. rñ. ad qñ
fñ qñis.

B

Doc. rñ. ad
qñtum.Bella ac se
ditiões dif
ferunt.Nico. rñ. ad
qñtum.Prodigiū i
flar gladij.Lōfat atio
1. rō.

2. rō

Qd. 54

Qñ xps di
xit videre
ne turbemi
Rñ. ad qñ
fñ qñis.Lae affi
gnatio.Rabai snia
ac bede.Rñ. ad qñ
tum qñis

Obiectio.

q discipuli audituri erāt qdā pzelia q eis vidētib⁹ fierent. z ibi
audire plia erat audir voces bellatū: audituri quoq; erāt enar
rationes quorūdā belloz q nō viderēt sed postq; gesta eēnt au
dirēt illa narrar: z ista nō sūt bella s; opiones belloz. i. annūcia
tiones rez factaz. Sic dicit Orig. sup Mat. q audit ipsas vo
ces q sūt in plis audit plia: q at de plis lōge gestis audit: opio
nes vel rumores audit plioz. C Scdō pōt accipi q plia sūt ea
q vere accidebāt: opiones plioz erāt bella de qb⁹ opinabantur
hoies q fierēt z nō fiebāt. z est sensus. vos audietis de aliquib⁹
plis anq; eueniāt z illa eueniēt: z de alijs audietis q euentura
sūt z nō fiēt. est at iste cūenies sensus qz ch⁹s volebat iſſerrevi
dete ne turbemini. z tñ ita turbat hō qñ audit picula vñſſr fu
tura fñ cū audit vere futura: cū res qñ futura ē nō fit nobis no
ta: z fic tā vā bella q; opiones belloz poterāt terrere discipulos.
qd xps nolebat: iō cūenietē dicit. audituri estis plia z opiones
plioz. C Tertio pōt accipi q bella vocent ea q vere bella sunt
s. hostiū iter se: opiones at belloz dñr ea q sūt bellis filia z non
sūt bella: sic tumult⁹ ciuiū iter se. z est sensus vos videbitis bel
la z audietis q erūt hostiū. i. iudeoz quorūdā ad hostes. alia vō
erūt iter ciues sicut in hierl⁹ fuerūt multe turbationes ciuiū ad
modū hostiū s; nō erāt bella: z vocant opiones belloz qz sicut
opio distat aliquo mō a vitate: z tñ vñ eē vitas: ita tumultus ci
uiū non sunt vere bella sed magnā belloz ſilitudinē hñt. z iste
sensus cūenies est qz volebat xps ne terrerent discipuli audi
tis his. z tñ ita terrerent audiēdo bella ciuilia q vocant opio
nes belloz sicut audiēdo fieri vel futura eē bella hostilia: imo
magis turbāt q; tomagis sunt iſſetina: z nulla peſtis efficacior
ē ad nocēdū q; familiaris inimicus: iō xps dicit. audituri estis
plia z pzelioz opiones. C Dñm aut q ista expositio est vñoz: qz
Luc. 2. 1. c. vbi ponit ista lra oñ. cū audieritis plia z seditiones
nolite terreri: z tñ bella sunt hostiū: seditiones ciuiū. sic dñc Gre
go. i. ome. bella qppe ad hostes ptinēt: seditiões ad ciues. C Ni
colaus vero exponit opiones belloz. i. ſigna q apparebāt de ce
lo z a qbusdā interpretabant ad bonū ciuitatis hierlm: ab alijs
vero ad malū z iter alia fuit vñū ſignū z Joſeph⁹ narrat. f. q si
dus qdā ſtetit ſimile gladiū ſup ciuitatē: quā apparitionē qdā
iudicabāt in bonū. ſ. auxiliū futurū ſibi a deo z inimicos. alij vi
cebant ſignificare vidictā dei de pñs hitantiū in ciuitate: z ita
erāt varie opiones de plio. C S; dñm q ille nō est cūenies
ſensus. Primo qz dubitatio de tali ſigno nō vocat opio bello
rū: qz opio belli est an bellū erit vel nō. illud vō erat an in bello
eueniret bonū vel malum. C Scdō qz talia ſigna nō ptinēt ad
auditionē belloz sed ad aliud. ſ. ad terrores de celo z ſigna ma
gna. Lucas aut vñūq; poſuit: qz loco bui⁹ qd h bñ dicit. cū au
dieritis plia z ſeditiões. poſtea vero dicit. terrores de celo z ſi
gna magna erūt. z iō opiones plioz nō pñt accipi p tali ſigno
sed p ſeditionibus sicut ſupra dictū est. C Quereſ quare
xps dicit videte ne turbemini. C Dñm q ch⁹s voluit p h au
ferre eis timorē iſtoz maloz. ſ. l; videatis plia hostilia z dome
ſtica nō credatis q ſtatim hierlm euertēda eſt. poterāt enī hoc
vñſſr cogitare qz ch⁹s dixerat eis euertēdā hieruſalē: z hoc nō
videbat futurū nñ p bellū: iō ſi nibil aliud addereſ poterāt pu
tare qñ aliq; bellū iſurgere viderēt q tñ euertenda erat hie
ruſalē: z iō admonet q l; videāt iſta accidere nō turbent. i. nō
putēt ſtatim euertēdā hieruſalē. C Lā bui⁹ eſt qz volebat ch⁹s
qz manerēt discipuli z ceteri fideles in iudea lōgo tpe poſt mor
tē ſuā pp multas cās q dicte ſunt. s. z tñ ſi non admonerent de
his putarēt q quocūq; bello iſminēt ſtatim euertēda eſſet hie
ruſalē: iō dicit eis. videte ne turbemini. Sic dñc Raba. admo
nent apli ne his adueniētib⁹ terreat vñ hieruſolymā iudeāq;
deſerant qz nō ſtatim: ſinis sed in. 40. annū deſolatio puincie
vltimūq; tēpli z vñbis ſequat excidium. z idē dicit Beda.

C Quare dñ. oportet enim bec fieri. Questio. 55.
Quereſ quare dñ. opz enī h fieri. C Dñm q h iporſat
neccitas qdā cūetus iſtaz rez. z est ſensus qñ di
ſcipuli audierūt a xpo hieruſalē euertēdā eē putauerūt q h futu
rū eēt poſt lōgū tps: z qz credebāt pñs regnatur eē tpalit meſ
ſiā z reſtituēdū regnū iſrael. ſi aut viderēt iſurgere aliq; bellū
grauē putarēt ſtatim hierlm euertēdā: z ita deū mutafſe ppo
ſitū z qz acciderit ciuius euerſi illā q; xps putauerit qñ eis illud
p dicebat: iō ait nō credatis q iſta eueniant a caſu z p h acce
leſ euerſio hieruſalē: sed determinatū eſt tps euerſionis apud
deū: z nō pueniē neq; accelerat p iſta bella qz nō eueniūt quaſi
a caſu z ſine ordine: sed oia ſm ſua tpa ordinata ſunt: z nō ipe
diunt qdā p alia sed ſingula ſuis tēporibus ordinata pueniūt.

C Sed obiectē qñ dñ opz bec fieri: qz iporſat neccitas. ſi aut
nece erat iſta bella euenire non peccabāt iſerētes bella qz pñt
nō eſt neccit⁹ sed volūtariū. C Dñm q vñ eſt qz bella volūta
rie exercent inquātū in ptate bellantiū eſt mouere partes orga
nicas: z hoc ſufficit ad eſſe actū nō violentū vt dñ. 3. ethico. c.
1. de pñſciente merces in mare pp piculū naufragij vel ſubmer
ſiōis. Et dñ opz quātū ad diuinā pñſciētā. ſ. l; absolute non erat
nece eſſe bella cū illa pueniāt a cā volūtaria: tñ qz aliq; ventura
sūt z pñſcitū eſt a deo illa vñtura inquantū pñſcita ſunt neceſſaria
ſunt. z iſta eſt neccitas in ſenſu cōpoſito: qz in ſenſu diuiſo nō eſt
vñ. C Scdō pōt accipi neccitas ex pte rez: sed qz ſit additionata
ſ. nō erat nece ſimplr bella euenire: z tñ ad h qz hieruſalē euer
tereſ nece erat pcedere bella qz nō eueniret tātū malū ſine aliq;
cā pcedēte. Vel pōt accipi iſta neccitas additionata ex pte diuine
ordinationis vel puidētie. ſ. nō erat nece euenire iſta bella ſim
pliciter neq; ēt euerſi hieruſalē: sed qz deus ordinauit qz nunq;
fieret euerſio hieruſalē niſi pcedētib⁹ bellis z opionibus bello
rū: nece erat iſta pñm venire. z iſtū modū tenet lucas: qz nō di
xit. opz bec fieri ſ; opz pñm fieri. i. ante euerſionē hieruſalē.

C Quare xps dicit. sed nōdū ſtatim ſinis. Qd. 56.

Quereſ quare dicit. sed nōdū ſtatim ſinis. C Dñm q de
ſine loquit q eſt ſinis maloz. i. terminus malo
rū hierlm z nō de ſine ſeculi ſicut dñm eſt. s. z dñ q l; iſta mala
eueniāt nō eſt ſtatim euerſio hieruſalē q eſt ſinis. i. ſummatio
maloz illius. Et recte dñ nōdū ſtatim ſinis. q. d. qz iſta eueniūt
ſinis eſt aliqñ hieruſalē: imo iſta ſignat eā euertēdam qz dñ in
lra. bec oia initia ſunt doloz. sed non ſtatim: qz non ſtatim poſt
iſta bella z plioz opiones futura erat euerſio sed differretur
ſatis lōgo tempore. z hoc qz iſta ſtatim poſt mortem xpi accide
rūt vt diceſ. j. z tñ euerſio hieruſalē dilata fuit vñq; annos q;
dragitaduoz vel quaſi poſt mortē xpi vt dicit Rabanus z Be
da: z colligit ex omnibus hiſtorijs que annotationes tempoz
faciunt: z ad pbandum qz nō eſſet ſtatim ſinis adiungit qz tur
geret regnū oītra regnū z gens oītra gentē z eſſet fames z peſti
lentie: z adhuc iſta nō erant ſinis sed initia dolozum vt diceſ
in littera. ergo nō erat ſtatim ſinis poſt pcedentia ſed multo
tempore poſt. C Sed dñm q non reſertur ad auditionem bel
loz sed ad euentum ipſoz: nam diceſ. audituri eſtis pzelia z
plioz opiones. hoc aut erat audire quaſi de futuro euentura:
ſicut ante euentum belloz ſolet eſſe rumor quida; de illis p
pter preparationes vel occaſiones quaſdam quas videret ho
mines pcedere. z non eſt ſensus qz poſt iſtam auditionem nō
eſſet ſtatim ſinis sed qz poſtq; euenirent bella z ſeditiones ſue
opiones belloz que prius audiebantur adhuc nō eſt ſinis:
qz dicitur oportet primum bec fieri. i. bec que audiuntur prius
accidere q; ſit ſinis. Sed diceſ quare dñ sed nōdū ſtatim ſinis.
C Dñm q ad expoſitionem pcedentem. dixerat enim xps au
dituri eſtis bella videte ne turbemini. q. d. non putetis inſtare
euerſionem hieruſalem: non enim ſtatim poſt iſta eſt: ideo etiā
ſi videatis iſta accidere poteſtis manere longo tēpore in iudea
qz non eſt euerſio ſtatim poſt bec.

C Quid eſt quod dicitur. ſurget gens in gentem z regnum in
regnum. Questio. 57.

Queretur quid eſt quod dicitur. ſurget gens in gentē
z regnū in regnū. z quare hoc dñ. C Dñm
q aliqui volunt eſſe regna gentilium que inter ſe conſiſterēt:
z tunc ſicut vñm regnum aduerſus alterū ſurget: ita z gēs
aduerſus gentem: sed gens aliquid plus nominat q; regnum
cum ſepe eiſdem gentis multa regna ſunt: ſicut germanos ſi
ue alemanos vñam gentem dicimus z continētur in pluribus
regnis z dominijs: hiſpanos quoq; dicimus vñam gentē: sed
multa regna habēt. exiſtentibus autem bellis grauiffimis non
ſolum contingeret vñm regnum pugnare aduerſus alterum:
sed etiam integram gentem inſurgere vt contra aliā pugnaret.
z bec bella audituri erant diſcipuli z opiones belloz. Iſta
ſententia videtur ſatis conſonare littere inquantum dicitur. au
dituri eſtis pzelia z opiones plioz: quaſi dicat nō videbitis
iſta plia sed audietis: ſi tamē iſta pzelia fierēt in hieruſalē z in
iudea viderēt diſcipuli aliquid illoz cum ibi exiſterēt. ergo ſa
tis itelligi poteſt qz iſta pzelia erant exterarum gentium. C S;
tūc diceſ qd attineret ad ſigna euerſionis hieruſalē ſi iſta eēnt
bella exterorum cū magis oſtenderent calamitates futuras il
larū gentium q; hieruſalē aut iudeoz: z tñ xps poſuit iſta h vt
quedā ſigna. C Dñm pōt q ſatis faciebāt iſta ad ppoſitū. vño
modo. ſ. qz cū in alijs gētib⁹ apparerēt iſta bella grauioza q;
eſſe ſueuerat: ſignum erat qz etiā in hieruſalē bella ſeqrent p
qz paret gens iudeoz. C Scdō qz putabant diſcipuli qz ſtatim
poſt euerſionem

Rñſio

B

Rñ. ad

qñ. qñis

Tertio
expō.T. pñer
ſiōis hie
ruſalem.

Do. ſnia

Qñ.

Rñſio.

Rñ. ad

qñ. qñis

Gens ad
regnum
diſſertū.

Qñ.

Rñſio.

1. rō.

2. rō.

Pilat⁹ de
carbōna in
deorū pecu
niā accepit
vt aq̄ductū
faceret

五

Anno qn-
to post xpi
mortē se-
nat⁹ rom.
iussit xpi-
nos de vr-
be expelli
Laphedō
samarita-
nus qui se
messias eē
dicebat

Philos
deus sapie
librū cōci-
navit

Mozspi-
lati xpm
morti adiu-
dicantis.

Qui cepit
esse sedes
apostolica
2 quot an-
nis sedet pe-
trus i epa-
tu in vrbe
rome

Quintode-
cimo anno
post xpi
mortē ma-
gna clades
iudeis i te-
plo hieru-
salem facta est

Antonia
turris hieru-
salem

iustiorē vindictā servaret: de quo philo iudeus lib. 2. 2. Euse. li. cronicoz. s. cū synagoga iā cū suis ceremonijs pūta eēt quātū acciderat iudeis aduersitatis cautus fauoris cumulus xpi eccle-
sia leqbat. nā ano. 2. 3. tyberij. i. ano. 5. post xpi mortē cū agrip-
pā iude⁹ cū tyberio de querelāe xpianoz loqres retulit tyberio⁹
ad senatū vt xps iter oēs a rōanis 2 toto orbe suscipere. qd
senatū nō placuit qz pus ad eu delatū n fuerat. vñ iussit xpi-
nos de vrbe expelli: tyberius eē idignat⁹ oibus xpianoz accu-
satoribus mortē omiat⁹ ē: q ex re multos lenatoz 2 egu roma-
noz interfecit vt ait Euse. li. cronicoz. C Accidit qñ eo tpe qd ca-
phedōe samaritano narrat q se messias aut pphāz mēit⁹ ascē-
dit i mōre garizim de quo Jos. li. 18. antig. s. d h postea dices.
C Anno pmo caij calcule q tyberio successit. i. ano. 6. post mor-
tē xpi multe turbatōes i iudeis bitatib⁹ alexādrine erat. nā pfe-
ctus rōanus rector puicē suadēte pplo alexādrino eos valde
affligebat: ita vt in eoz synagogis aras 2 idola cōstitueret 2 la-
crificia faceret: p quo iudei oratores suos romā trāsmittūt qbus
psuit philo iudeus tpe suo iclytus 2 i pphāz eruditus q librū sa-
pientie scripsisse dicit. h cū cāz iudeoz oraret a caio repulsi ē: ei qz
nimis idignatus aliqd mali illaturus videbat. de quo Jos. lib.
18. antig. 2 Euse. lib. cronicoz. an h tps dū adhuc tyberius viue-
ret bellū fuit iter herodē regē q Joā. bap. occiderat 2 arethā re-
gē arabie: i quo bello exercitus herodis pxi: 2 oim iudeoz sen-
tētis erat iō h accidisse qz herodes venerabilē viz scitū 2 i no-
cētē occiderat de quo Jos. li. 18. antig. C Anno tertio caij cesa-
ris. i. anno octauo post mortē xpi pilatus q xpm mortū adiudi-
cauerat cū in multas calamitates incidit: ppria manu se interfe-
cit vt ait Euse. li. cronicoz. Eodē anno caius petroniū pfectū in
syriā mittēs iussit vt in tēplo hierusalē statuā eius sub noie io-
uis maximi ponēt: in toto enī orbe rōano in synagogis iudeoz
are 2 statue 2 imagines cesaris pōnere sunt vt philo 2 Jose-
phus scribāt vt testat Euse. s. circa hierusalē aliter se res hūit.
cū enī multitudo sciret h eē ppositū petronij vt caij iussa page-
ret accurrebat ad eū 2 multis falsis pēibus tādē ipetrant vt ad ce-
sarē sup hac re scriberet: iudeos qdē cesari velle obedire: s. po-
tius se mortēz 2 oia mala subituros qz in tēplo statuā locare
2 donec cesar rescriberet supsedū eē: cū vō ad caij res dedu-
cta ē graniter accepit: s. scripsit si statuā qdē erecta ē maneat: si
vero nōdū nihil innotādū eē: s. postea caius q malignus erat
ab hac suā pmutatus scripsit acerba se in petroniū exerciturū
q posteris exēplū paret qz illico mādāta nō egerat: s. deo pui-
dētē quē petronius in hoc in bonorauerat prius nūciū de mor-
te caij qz pfataz lram accepit. de bis Josephus lib. 18. antiqui.
C Anno scdo claudij q successit caio. i. anno post mortē xpi
decimo vel vndecimo Petrus apls q antiochie pfuerat romā
trāsiit 2 ibi sedes apostolica eē cepit: 2 ex tūc fuit illa maxima
ecclesiāriū: sedet aut Petrus rome in epatu annis. 25. vt ait Eu-
sebius li. cronicoz. C Quarto anno claudij expleta est prophā-
agabi qz dixerat samē futurā Actu. 1. c. 2 fuit hoc anno vnde-
cimo vel duodecimo post mortē xpi vt ait eusebius vbi supra.
C Circa principiū regni claudij iudei alexādrini aduersus gē-
tiles eiusdē vrbis seditionē habuerūt: assumpserāt qppe auda-
ciā iudei ex morte caij vt iā nō cogere nō legē paternā imagi-
nes cesaris 2 aras in synagogis hēre: sup quo claudius q nā be-
nignus erat rescripsit nō dēre sup hoc ingetari iudeos nō solū
alexādrinos s. et oēs iudeos p totū orbe cōstitutos pmittere de-
bere vt libere suis legibus vtant 2 nullā eis inferri molestiam.
de quo Jos. li. 19. antig. C Sub claudio missus ē in iudeā pses
noie fadus: h puicē illā q tūc a latrōibus vastabat eripuit
ptolemeo q latronū pnceps erat occiso. d quo Jos. antig. li. 20.
C Eo tpe dū fadus iudeā regēt accidit qd de theoda scribit d
quo infra dices. de quo Jos. 20. antig. C Anno aut claudij se-
ptimo. i. anno qntodecimo post mortē xpi magna clades iudeis
in tēplo hierusalē inflicta ē. nā triginta milia pierūt: erat enī cu-
manus ptes: 2 cū eēt festū azimozū cūeniente tota multitudo
iudeoz in tēplo ne qua turbatio sequef milites romani affare
solebāt: tūc qnto azimoz die miles qdā toti pplo nudata poste-
riora ostēdit 2 turpe aliqd iuxta cūaz hitus dixit: siue vt alibi io-
sephus scribit genitalia ostēdit p quo tota multitudo nimis of-
fensa putās ex hoc deū cōtēni cumānū pfide oburgabat: cūqz
neqz ille clamorē ppli placare posset milites ad antonia (sic enī
turris illa vocabat⁹) cōgregari fecit timēas ppli seditionē. qd mul-
tudo cernēs qñ in eā milites vēturi essent fuga sumpta pan-
gustas portas se cūcabāt: ita vt qbusdā sup alios ruētibus tri-
gintamilia pierūt: 2 sic vā ē eoz solēntas in luctū. de hoc Jose.
lib. 20. antig. 2 librō de bello iudaico 2 Euse. lib. cronicoz. factū

ē aut hoc in ea festinitate q ipsi xpm occiderant. C Hoc tpe in
iudea samaritanorū 2 galileorū bellū extitit. nā cū galilei vētu-
ri in hierusalē p samariā iter faciebant: ibi oia cōfētiōe sama-
ritani multos galileorū occiderunt q apud cumānū pfide cōnq-
sti sunt ille vero a samaritanis acceptis pecunijs norios nō pu-
niuit: galilei at multos iudeoz ad armā cōcitauerūt qbus pfuit
eleazarus q multis annis latrocinia faciebat in mōtibus 2 vi-
cos aliquos samaritanorū incēdētes cūcta diripuerūt 2 quos p-
cessit cumānus: fugientibus ergo multis eozū ad mōtes iudea la-
tronibus plena eē cepit. de hoc Joseph⁹ li. 20. antig. 2 li. d bel-
lo iudaico. C Anno vndecimo claudij. i. post mortē xpi anno
decimonono missus ē felix pfectus in iudeā: sequēti anno acci-
dit purificatio Pauli 2 cōprehēsiō eius a iudeis cū eū traxerūt
extra tēplū volētes occidere obijciētes q gētiles induxisset in
tēplū: 2 cū vellēt eū occidere accurrebat tribūnus militū 2 libera-
uit eū de manibus iudeorū Actu. 21. 2 acciderūt oia qbitur. a.
c. 21. vsqz ad. 26. 2 tūc ad felice dēdūt⁹ ē in cesareā. 2 corā eo
iudeis accusantibus rñdit Paulus Actu. 24. 2 tñ ex lra ipa col-
ligit nō fuisse hoc anno decimo aut vndecimo claudij s. trede-
cimo vel qrtodecimo: qz Actu. 24. c. rñdēs Paulus corā felice
ait. ex multis annis sciēs te iudicē hūic gēti bono aio p me satis-
faciā. de hoc eusebius vbi supra. sub felice pfide iudee tpe clau-
dij multū pseudo pphē surrexerūt 2 vir egyptius q dēdūxit secū
qntuor milia virozū. de quo postea dices. de hoc eusebius 2 iose-
phus. erat aut eo tpe in iudea multi latrones in mōtibus pñci-
pē hñtes eleazarū quozū multos vt puicē vastātes p dies fin-
gulos solitudine sua felix accipiebat 2 mortū tradebat: tādē 2
eleazarū principē eozū dolo cepit. pmittere ei q nihil mali infer-
ret: illeqz cū romā ad cesarē vincitū mīsit. de quo Joseph⁹ li. 20.
antig. C Erat 2 h tpe iter iudeos pōtifer noie ionathas q sepe
felice pfide admonebat ad iudeorū gēte māsuete se hēre: qd cūz
molestē ille ferret cepit ionathā odiolūz hēre q eū crebro a pro-
posito malozū faciēdorū arceret. vñ 2 in mortē eius cogitās cui-
dā noie dozas viro diuiti 2 amico ionathē multarū pecuniarū
pmissione suavit vt ionathā supinducendo latrones occideret:
illi vero velut adoraturi in tēplū ascēderunt sub vestibus gla-
dios occultātes 2 accedentes ad ionathā eū occiderunt: 2 cum
mors ista inulta remāssisset latrones cum multa fiducia in tem-
plū ascēdebāt 2 gladios hñtes abicōlos quos volebāt occide-
bāt: nō solū in ciuitate s. 2 in tēplo. nā ibi cedēs sepe agere pte
sumpserūt nihil se impietatis agere estimātes. quā calamitatē
deplorat valde iosephus dices. ob quā cām arbitroz ēt deū ad-
uersatū nām vrbe 2 tēplū velut nequaqz suo hitaculo mūdūz
tradidisse romanis: 2 vt purgatio fieret ciuitatis ignē 2 serui-
tū inulisse dū vellet nos cū vxoribus atqz filiis crebris casti-
gare calamitatibus. de bis Jos. li. 20. antig. 2 lib. de bello iudaico.
C Anno primo neronis. i. anno vicesimo tertio aut. 24. post
mortē xpi in cesareā terre philistinorū q turris stratonis prius
dicebat⁹ iudeoz 2 gētiliū magna cōfētiō orta ē: in qua multi iu-
deoz occisi sunt 2 plurimoz diuitie rapte sunt: quā tādē sedi-
tionē felix pses placauit: cuius qdē seditionis origo extitit q iu-
dei nō patiebant⁹ gētiles hēre statuas in eadē vrbe dicentes ad
se ptinere: qz herodes q iudeus erat eā munierat vocās eā ce-
sareā in honorē cesaris: gētiles vero suā esse dicebāt eo q ciui-
tas illa prius cōdita fuerat 2 turris stratois dicebat⁹. de hoc Jo-
sephus li. 20. antig. 2 lib. de bello iudaico. C Anno scdo nero-
nis. i. anno. 25. post mortē xpi. festus missus ē pses in iudeā re-
nocoato felice: 2 cū felix paulū vincitū dimississet successit ei se-
stus voluit cām Pauli audire: 2 tūc pñte agrippa rege 2 ber-
nice auditis ē cū iudeis vt p3 Actu. 25. 2 hoc anno Paul⁹ mis-
sus ē vincitū romā qz cesarē appellauit. de hoc Euse. lib. croni-
coz 2 hoc anno cōpleta ē hystoria libri actū apostolorū. q conti-
net hystoriā vigintignqz annorū. i. a morte xpi 2 ascēsiōe vsqz
ad annū scdm neronis quo Paulus romāz vincitū dēductus
est. C Eo tpe multitudo latronū in iudea erat q sicarij dicebā-
tur: qz gladiolos illos occultos hēbāt 2 potissime in festiuitati-
bus ascēdētes in tēplū plurimos latēter occidebāt: 2 interdū ir-
ruptiōe facta vicos vastabāt 2 cūcta diripiētes incēdebāt. tūc
ē pseudo pphēte apparuerūt seducētes multos iudeoz quos
festus missū exercitū interfecit vt ait Josephus lib. 20. antig. et
lib. de bello iudaico. C Anno septimo neronis. i. anno tricesi-
mo post mortē xpi Jacobus alphei apls q fr oñi dñ hierosoly-
mis a iudeis lapidatus ē. cuius modus fuit. ipso enī anno fest⁹
psēs mortū⁹ ē q iudeos in pace regebat cui a romanis succes-
sor missus est albinus: dū autē ille in itinere esset nemo regebat
puicē: interi Annas pōtifer quē Jose. ananū vocat malozū
patrādoz

Pauli
purifica-
tio 2 cō-
prehēsiō
ei⁹ a iu-
deis

Pōtifer
ionathas

Jona-
thas co-
lo occi-
sus

Cesareā
pñtur-
ris strato-
nis dñ
cebat⁹

herodes iude-
us

Erūt bi-
noie li-
bri actū
apostolorū

Quo tpe
iacobus
alphei
apls a iu-
deis la-
pidat⁹

patratorū ipsi adeptus Jacobū frēz dñi q iustus vocabat lapi dari iussit: is. n. ab aplis p̄mus hierusalem eps institutus fuerat cui successit Simon chananeus q Simon zelotes dñr: 2 fuit scōs eps hierusalē. de his Josephus lib. 20. antiq. 2 Eusebius li. cro nicoy. C Mortuo festo successit ei albinus vir pessimus cui erat intētio p oia facinora s̄bas iudeoy diripe. s̄ h pauco tēpo re māsi. Lab anno Neronis. 7. v̄lq; ad decimū. huius aut suc cessoz florus extitit famole neq̄tie vir cuius tyrannidē cū iudei expti cent laudabat albinu ita vt eis nō mala irrogasse s̄ bñfi ciū p̄stuisse videret. huius administratōis anno scōo q fuit duo decimus annis neronis bellū iudeoy 2 romanoy ortus ē vt dñr Joseph⁹ in fine lib. 20. antiq. nā florus iudeos ob tyrānidis in toleratā ad rebellādū opulit: de ceteris aut q ad bellū illud pti nēt aliqd postea dīcet: hec aut sunt q̄p̄cesserunt. nam post mor tē Lbisti nullo tpe iudei geri fuerunt quin bella aut seditiones aut latrocinia inter eos essent.

Quid erat pestilentie he quas xps pdixit 2 vbi. 25. 60.

Querē de istis pestilentijs q̄s xps pdixit qd erat vbi. C Dñs q pestilentia vocare solemus morbu epi dimie eo q subito oia depascit 2 fit difficile ei remediū adhibe re: hūc aut morbu deus p̄nūciat qd ē velut qdā gladi⁹ aut mors a foris illata 2 nō ē op̄tād⁹ int̄ alios morbos: q̄ alij paucos 2 tarde interimāt. C Est aut dñs q pestes iste nō fuerūt gñales s̄ p loca vt in lra dñr. 2 fuerūt nō solū in terra iudeoy s̄ et i ter ra gentiliū 2 ex his mala futura arguebant. Sūt aut pestes ex aeris quodā nocumēto 2 s̄ nātr ista euenire possint: tñ deus pe stes imittit sic alias plagas de celo. C Erāt aut quodā pestes ra riores 2 iō admiratio magna de eis erat qñ veniebant 2 pote rāt in signū maloy futuroy dari: s̄ iaz ita vehemēter 2 assidue nos v̄gēt q nō tāq; aliqd rarū aut dñz: s̄ accidēs fm nām 2 de cōi cursu aut ordinariis eas indicemus. C Sed dīcet ad qd dixit h xps de pestilentijs. Dñm q pmo fuit qz voluit ostēdere plagas euēturas iudeis int̄ mortē 2 euersionē hierusalem: 2 qz vna de illis erat pestis dñr de pestilentijs. Scōo fuit ad instrue dū discipulos 2 alios fideles: ē. n. pestilentia morbus contagiosus: 2 iō fugē de locis pestilentibus hoies bonū indicant qd v̄p̄ē. 2 ita v̄sile ē q si pestē aliquā viderēt discipuli in terra iudee fu gerēt inde ne cū alijs pirēt: 2 ex h cessaret p̄dicatio in iudea qd tñ xps nolebat: cū pp oplēdā p̄dicationē hāc 2 euersionē tādū deus sustinuerit nō velēs hierl̄z vt dñr ē. s̄. iō dixit eis q pesti lētie p̄cederēt. 2 tñ nō turbarent pp h ita vt a iudea recederēt.

Ubi essent fames iste de qbus hic dicitur. 25. 61.

Querē cū dīcat h q erunt fames vbi eēt fames 2 ad qd ponit h de h. C Dñs q fuerit fames iste tā in terra iudeoy q̄ i alijs gētib⁹. nā in vtriq; erāt signū futuro rū maloy. C Dñs at fames valida q post mortē xpi legi acci disse fuit illa q sub claudio igrūt: lōgo. n. añ tpe. i. nō multo tpe post xpi mortē Agabus pphā vnus de hierl̄z. i. de xpianis ibi manētib⁹ p̄nūciat eā 2 fuit illa p totū orbe: p̄nūciat at ad h q medio tpe possent fideles sibi p̄p̄s puidē 2 mittē bitatorib⁹ hierl̄z. sic dñr Actū. 11. c. i. dieb⁹ illis supuenerūt pphē a hieroso lymis antiochiā: 2 surgēs vn⁹ ex eis noie agabus significabat p sp̄m̄scū magnā famē futurā i vniuerso orbe: q̄cā ē sub clau dice: discipuli at. i. xpiani put qsq; hēbat dīsp̄suerūt i misterii mittē frīb⁹ bitatib⁹ i iudea: qd fecerūt mittētes p man⁹ Barna be 2 Pauli. fuit at ista fames tertio anno claudij cesaris. i. anno duodecimo post passionē xpi vt ait Eus. li. cronicoy. C De hac ēt fame dñr Jof. li. 20. antiq. q cū h fames ciuitatē hierl̄z apphen disz Helena regina badiabenoy misit quosdā suoy i alexādriā egypti vt frumēta: ppararet: alios vō i cyp̄ū vt idē ēt alimenta deferret: q cū delata eēt Helena egētib⁹ illa diuinit: fili⁹ at ei⁹ Jazates rex valde laudād⁹ audita fama multas pecunias hierusalē p̄marib⁹ destinauit. C Alia fames legi anno nono clau dij. i. anno. 18. post mortē xpi: s̄ hēc fuit i grecia ita vt modius vn⁹ frumētī sex oragmis vendidaret vt ait Eus. lib. cronicoy. C Anno decio claudij. i. seq̄nti. s̄. i. 9. post mortē xpi fames ma gna rome fuit vt ait Eus. lib. cronicoy. de hac fame dñr Paul⁹ Orosi⁹ li. 7. de ormeſta mūdi. tāta fames rome fuit vt medio so ro i perator corrept⁹ a pplo iuitijs 2 fragminib⁹ panis turpissi me iſestat⁹: egre p fendothirū i palatiū refugiēs furorē excitare plebis euaserit. C Alia at famē n̄ legim⁹ nisi eā quā tolerauerūt iudei obſessayzbe a rōanis i q ad ifandos cibos coacti s̄: ita vt filios deuozaret. s̄ hēc fames n̄ p̄tinet ad ea q dñr h: qz ista oia p̄cesserūt aliquātō tpe destructionē hierusalē 2 bellū illd sic xps in lra significauit cū ait. opz hēc fieri s̄ nōdū statū finis.

Ad qd de fame hic dicitur est. Questio. 62.

Queretur de scōo. s̄ ad qd de fame h dñr ē. C Dñm

q fuit p̄rio ad ostēdēdū plagas iudeis itere das. nā nō solū malū illd vltimū. s̄ euersionē v̄bis 2 totius gē tis destructionē eis itulit: s̄ 2 tpe intermedio quo misicors de⁹ eos expectauit plagas imittē n̄ cessauit: de qb⁹ fuit fames q n̄ ē pua plaga imo magna valde: qz deior ē qz gladi⁹ sic dñr Treno. 8. c. meli⁹ fuit occisio gladio q̄ interfectis fame: qñ illi extabue rūt ofūpti a sterilitate terre. iō int̄ ceta mala iudeoy ēt eis hāc plagā p̄nūciat. C Scōo fuit vt iſrueret discipulos. nā manē tib⁹ i iudea missur⁹ erat famē 2 illā p̄nūciatur⁹ erat tpe suo p pphas. nā agabus illā p̄nūciat Act. 11. c. vt ḡ credibilia eēt v̄ba pphē 2 dīsp̄onerēt se ad parāda neēia p fidelib⁹ q erat in hierl̄z sic fecerūt. e. c. ueniēs fuit q xps famē futurā p̄dicēt. Ter tio fuit vt discipuli v̄sa hac fame nō recederēt de hierl̄z: nā s̄ ista fames n̄ fuerit i toto orbe vt dñr Actū. 11. c. tñ qdā ptes or bis magis v̄gebat q̄ alias. fuit at hierl̄z de terris q maxie v̄ge bāt iedia. vñ nece fuit de alexādria 2 cyp̄o alimēta illuc defer ri vt dñr Jof. 20. li. antiq. pp hāc. n. nimia famē dīsp̄gerēt fortas sis discipuli de iudea p alias ptes orbis: ex quo cessaret p̄dicatō 2 euersio 2 h xps nolebat: iō p̄monuit famē futurā. dixit tñ q neq; pp eā turbaret: 2 ita ip̄e q famē p̄dixerat puidit i fame il la. Et h duplir. p̄rio certificādo ips p agabū pphāz 2 faciēdo q alij xpiani mitterēt pecunias 2 cibos bitatorib⁹ hierl̄z Act. 11. c. Scōo puidit p belenā reginā badiabenoy q dieb⁹ ip̄is ad xps uersa erat: 2 ip̄a uectis ab egypto frumētis xpianis i bie rusalē largissime misit vt ait Paul⁹ Orosi. 7. li. de ormeſta mūdi li. 7. Jof. 20. li. antiq. dīcat belenā 2 filiū ei⁹ iazatē regē ouer los ad legē iudeoy hēc gēti sue. i. iudeis bñficia p̄stuisse. s̄ h fa tis stat. s̄ q belenā i terra sua audita doctria legis moyfi ouer sa fuerit ad deū: s̄ postea hierosolymā p̄fecta cū iohēb⁹ illis do ctia xpi n̄ m̄lto pus mortui p̄dicaret ad fidē xpi ouersa fuerit 2 tē xpianis alimēta i fame tribuerit. s̄ recte dīxit iosephus gē ti sue tributū bñficiū qz xpiani q tūc hierosolymis erāt de gēte iudeoy ouerfi erāt cū n̄dū p̄dicatū eēt euāgeliū gētib⁹: imo qñ postea petro p̄dicatē v̄it ip̄m̄scū sup gētiles admirati s̄ ouer fi de iudeis Act. 11. c. C Quarto fuit vt n̄ putaret discipuli sta tiz futurā desolationē hierl̄z. nā dñm fuerat a xpo q deleret: 2 iō vidētes istā famē accidē si nihil eis p̄nūciatū eēt putaret hāc duraturā quousq; deleret hierusalem: iō dixit q nō: s̄ ēt si ista eueniant nō est statim finis.

Quare dñr 2 terremotus p loca 2 q terremotus fuerūt. 25. 63.

Queretur qre dñr 2 terremot⁹ p loca 2 q terremot⁹ fue

rūt. C Dñs q inq̄tū dñr p loca p̄t eēt ista de terminationē q̄tū ad p̄cedētia. s̄ fames 2 pestilentie 2 terremotus: 2 q ista mala n̄ euenirēt gñalr p totū orbe vel i tota aliq; puicia: s̄ i qbusdā locis puicie accidēt 2 i alijs n̄: sic fieri videm⁹ qñ h eueniūt. C Alio mō p̄t solū referri ad terremot⁹ de qb⁹ imedia te dñr. s̄ q terremot⁹ erūt p loca. i. i qbusdā locis 2 n̄ gñalr. 2 iste ē v̄ior sensus. Nā fames 2 pestilentie p̄t eēt gñales in toto orbe vel i tota aliq; puicia s̄ terremot⁹ nūq; imo si i aliq; v̄be sit ter remot⁹ n̄ tota omouet s̄ aliqd ei⁹: 2 iō de terremotu p̄p̄e dñr ē q eēt p loca. i. n̄ gñalr s̄ i locis aliqb⁹. C Est at dñm q inter mortē xpi 2 euersionē hierl̄z fuerūt aliq; terremot⁹ famosi: inter ter remot⁹. n. op̄tāt noui ort⁹ iſularū vt qbusdā placet: accidit at āno qnto claudij vt paulo Orosio placet. 7. li. de ormeſta mūdi h q inter therā 2 therasā iſula d̄ p̄ofūdo emicuit triginta stadio rū spatio extēta. i. qñ ouab⁹ leucis: s̄ h eusebi⁹ dñr p̄cedēte āno. i. q̄rto claudij sc̄m 2 fuit post mortē xpi annis. 14. Anno quozq; q̄rto nerōis. i. post mortē xpi anno. 27. rome terremotus gra uis extitit. Anno at decio nerōis. i. post mortē xpi anno. 37. ḡ uissimus terremot⁹ i aſia fuit. nā tres ciuitates. i. laodicia hiero polis 2 colase eo terremotu corruerūt vt ait Eus. li. cronicoy 2 Paul⁹ Orosius. 7. li. de ormeſta mūdi. C In iudea qz terremo t⁹ aliq; h tpe accidisse v̄sile ē: s̄ ista p̄ticularia n̄ scribūt p singu la. vñ satis ē nobis scire q euenierint cū xps illos p̄nūciauerit: s̄ nesciam⁹ qñ aut vbi euenierit. De pestilentijs 2 fame iōda credūt ē. nā hystoriographi n̄ describūt h singla s̄ ea q potiora fuerūt.

Ad qd xps dixit hic de terremotu. 25. 64.

Sed qre ad qd xps dixit h de terremotu. C Dñm q p̄rio

fuit ad ostēdēdū plagas iudeoy in gñali. nā hēc oia p oc cisione xpi tolerabāt: 2 iō q̄qd mali illis futurū erat post mortē suā discipul⁹ enarrauit iter q terremotū posuit. Scōo qz xpsyo luit ostēdē q oē gen⁹ maloy v̄eturū erat sup iudeos: s̄ aut mala n̄ a iterdū ab hoib⁹ iterdū ab elemētis iterdū a deo. mala. n. ab hoib⁹ sunt bella 2 seditiones. mala ab elemētis sunt fames 2 pe stilentie s̄ hēc possint dīci a deo eē. a dñr ē terremot⁹. Sic dñr

21
Rñ. ad qñ.
qñis
1. cā.

2. cā.

3. cā.

2
Xps q fa
mē p̄dire
rat puidit
in fame il
la duplir
1. mō.
2. mō.

Medaciū
iosephi

4. cā.

21

Rñ. 1. ad q
fuit qñis

Rñ. 2. ad q
fuit

Terremo
tus n̄ p̄t eē
vniuersal.
Terremo
tus q p xpi
mortē acci
derunt

21
Rñ. ad q.
qñis
1. cā.
2. cā.
Mala sūt
triplicia

Breg. Inia

Terremo-
tus duplici
ter sumit.
1. mō.
2. mō.

3. cā.

4. cā.

in. q. 63.
1. rñ. ad q.
qōnis.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

2. rñ. ad q.
qōnis.1. rñ. ad q.
qōtionis

Breg. in omelia. nece ē vt alia ex celo alia ex terra alia ab ele-
mentis alia ab hoib⁹ patiamur: terremot⁹ at ē de malis q̄a deo
vel de celo pueniūt. i. n. fine qdā spāli celi illuxu: vñ Lbry. dīc.
terremotus ē respectus ire desup. C S; sciēdū q̄ terremotus
duplīr accipit. Aliqñ. n. ē signū diuine ire z sic in passiōe xpī ac-
cidit terremot⁹ magn⁹ in hierusalē ita vt p h inueref deū offen-
sum valde ex xpī morte. C Scdo accipit terremot⁹ in bonū. i.
in signū exauditiōis oōnis facte. sic fuit qñ orātib⁹ discipu-
lis in hierusalē motus ē locus in quo erat Actū. 4. c. f. z cū oras-
sent motus ē locus i quo erat cgregati z repleti sē oēs spūscō z
loq̄bant vbi oei cū oī fiducia. C De bis dīc Lbry. terremotus
.n. qñq; ire signū ē. nā z qñ crucifit⁹ ē oīs mota ē terra: qñq;
vō pūisōis iudiciū sē orātib⁹ aplis c motus ē loc⁹ i quo erat
cgregati: terremotus at isti de qb⁹ nūc xp̄s p̄dicat signū ire di-
uine erat qz p pctō iudeoz p̄dicebant. C Tertio fuit h oēm
p̄cipue ad h q̄ nō terrent discipuli xpī qñ videret terremo-
tus in iudea. nā graue piculū ē terremot⁹ z qd nullis virib⁹ nlla
arte vitari pōt nisi qd fugiat loca illa i qb⁹ sit terremot⁹: viden-
tes igit i iudea terremotus fugerēt inde ad alia loca: qd tñ xp̄s
noibat vt nō cessaret p̄dicatio in iudea: iō p̄dixit de terremo-
tibus vt eis visis nō turbarent. C Quarto fuit z ē p̄ncipali⁹
ad tollēdū errozē. nā oixerat xp̄s euerēdā hierusalē z tēplum
ita q̄ nō manēt lapis sup lapidē: h at nō poterat meli⁹ aut fa-
cilius fieri q̄ p terremotū. nā si bello fieret subijceret qdē ciui-
tas i fuiturē z fortassis diruerent aliq̄ edificia: nō tñ erat vñile
q̄ ita dissiparet tēplū z ciuitas q̄ nō manēt lapis sup lapidē: p
terremotū at poterat h facilius fieri cū iterdū integre ciuitates
vel edificia euerant z nūq; oparet s; lacus fiat vbi pri⁹ fue-
rūt magne vrbes. sic refert seneca lib. de q̄stioib⁹ nālīb⁹ z aliqd
sile nris dieb⁹ visum ē. vñ qñ p̄mū viderent discipuli aliquos
terremotus i iudea fieri putaret h p̄uētū eē ad h q̄ hierusalē
terremotu subuerteret: z iō statī fugerēt de iudea qñ euerfiōe
iā p̄pinq; iō ait q̄ ē si terremot⁹ accideret nō ob h statī fugiē-
dū eē: qz nō ap̄pinq; bat euerfiō vrbis s; multa p̄cedē dērent.
Et i h tollebat eis errozē quātū ad euerfiōē hierusalē. i. vt nō
crederet statī illā secuturā: z metū quātū ad ipsos auferebat. i.
q̄ h videret terremotus i iudea nō putaret eos sibi piculosos
ad hoc q̄ ip̄i submergerent: z iō q̄ nō fugerēt ide s; manerēt
p̄dicātes ad faciēdū euerfiōē eoz qd de⁹ elegerat ad se cūerti.

Sed dices dato q̄ terremot⁹ aliqd facit ad h: cū tñ isti nō ac-
cideret in iudea s; in alijs regiōibus vt oēm ē. s. quare
xp̄s dixit h de terremotu. C Dīcī pōt vno mō q̄ fallum p̄sup-
ponit. nā in iudea terremot⁹ eueniūt. Et h p̄ p̄rio qz h neq;
sacra scriptura neq; hystoriographi h scripserint acciderūt illi:
cū multa acciderint q̄ nō scripta sūt: sic dīc Jo. 20. c. q̄ multa alia
fecit Iesus q̄ i illo libro scripta nō sūt. a fortiori at de illis q̄ p̄di-
xit aliq̄ erūt q̄ i libro illo scripta nō sunt: z sic erit de terremotu.
C Scdo p̄ qz nō ē nece dari q̄ acciderint: satis ē. n. dare q̄ p̄e-
nūciata sūt accidē. nā certū est nobis q̄ oia vba xpī fuerūt vā sic
ipse dixit i fra i lra. i. celū z terra trāsbūt vba at mea nō tran-
siet. z tñ ip̄e p̄dixit q̄ euenirēt terremot⁹ an euerfiōē hierusa-
lē: iō nece ē dīcī q̄ eueniūt cū iā hierusalem destructa fuerit.
C Tertio p̄ qz vē acciderūt terremot⁹ i iudea. nā ea die q̄ xp̄s
mortu⁹ ē fact⁹ ē terremot⁹ magn⁹ i hierusalē: ita q̄ lapides nō
solū mouerent s; et scinderent vt dīc. j. 27. c. f. z terra mota ē: z
petre scisse sūt: z monumēta apta sūt. z nō solū i hierusalē: s; et p to-
tū orbē. Sic dīc Paulus 2. cor. 7. lib. de oī mēsta mūdi. i. anno
eiusdē septiōdecio cū oīs Iesus xp̄s volūtaria se tradidit passio-
ni s; ip̄e a iudeis ap̄phēsus z patibulo affixus ē: maximo terre-
motu p orbē facto sacra i mōtib⁹ scissa maxiarūq; vrbū partes
plus solita cūssiōe ceciderūt. vñ z si nullus alius terremot⁹ fu-
turus eēt an euerfiōē hierusalē p̄ter hūc debuit xp̄s p̄dicē de
terremotu. nā cū dixisset euerēdū tēplū si de terremotu nihil oī-
xisset cū videret i passiōe xpī factū terremotū fugerēt de hieru-
salē: qz h ip̄o die cessaret crederet q̄ i breni p eadē cā supue-
nirēt aliq̄ terremotus quousq; ipsa ciuitas euerteret. C Aliē p̄t
dīcī q̄ ē si terremot⁹ nō accideret i iudea sed i alijs gētib⁹ erat
conueniēs de illis dīcī: qz putabāt iudei q̄ hierusalē nō euerteret
nisi i fine scēi. z tñ qñ terremot⁹ p alia loca videbāt putabāt in
stare euerfiōē illoz locoz z cōsequēter hierusalē: cū hierusalēz
periturā tunc crederet qñ alia loca perirent.

C Quare dīc. bec aut initia sunt dolorū. Questio. 66.
Queres qre dīc bec at initia sūt dolorū. C Dīcī pōt vno
mō q̄ ponit h ad inuēdā magnitudinē maloz
q̄ iudeis euerētura erat. vñ dīc. bec at oia initia sūt dolorū. i. ista s;

mala z gūia sint nō credatis q̄ sūt totū malū qd iherēdū ē iudeis
qz ista sūt initia qdā. i. pue ptes i respectu totū mali qd iherēdū
ē. C Scdo pōt itelligi q̄ post ista mala credet aliq; nulla alia
maiora neq; miora iherēda iudeis qñ ista sufficeret: xp̄s vō ait
q̄ adhuc alia iherent qz ista adhuc nō sūt finis s; initia maloz.
C Tertio p̄t itelligi oēm h ad significādū q̄ nō dēret fugē disci-
puli de iudea qñ ista videret. nā qñ hierl; euerēda eēt nō eue-
niebat fidelib⁹ xpī manē i hierl; neq; i iudea ne p̄irēt cū iudeis:
z iō si statī post h futura eēt cōsumatio nō manerēt iudei i iudea
cū bec fieret. oñdit at xp̄s q̄ dēant manē qz nō erāt ista i cōsuma-
tiōe maloz hierusalē: s; i p̄ncipio cū dīcat. h at initia sūt dolorū.
s; iter p̄ncipiū z finē multū itererat: iō cū ista fiebāt adhuc pore-
rāt manē aliquāto tpe discipuli i iudea. C Quarto p̄t itelligi q̄
sūt initia dolorū. i. signa maloz. i. ista nō solū iherēbant in quātū in
se mala erāt: s; in q̄tū erāt futuroz maloz signa: iter signū aut z
significatū sic ē q̄ signū ē qñ p̄ncipiū qdā vel ps significatū qz
ē ad illd: iō potuerit ista vocari initia dolorū. i. signa maloz futu-
roz. z iō ista q̄ xp̄s h p̄nūciatit i iudeos. i. pestes fames z ter-
remot⁹ nō eueniebāt s; cōsuetū modū qz sic nō sūt signa: s; s; spā-
lē modū qñ spālī a deo sint: z iō tāto grauiora erāt q̄to magis
a deo illa eēt cōstabat. Sic dīc Lbry. i. deide vt oñdat qz ip̄a p̄lia
bis i iudeos nō solū bella p̄nūciatit: s; z plagas diuini⁹ illatas in
q̄tū subdit. erūt pestilētie z fames z terremotus. z nō simplr bec
fuit s; cōsuetudinē i hoib⁹ existētē: s; ex ira q̄ erit desup: z p̄ h
nō simplr illa dīxit eēvētura neq; repēte s; cū qdā significatōe.
Sic ē dīc Breg. i omelia. i. pestilētie ecce iēq̄litas corpoz: z fa-
mes ecce iēq̄litas terre: terrōzēq; de celo z signa magna erūt ec-
ce iēq̄litas aeris qad eas tēpestates referēdū ē q̄ neq; ordinē
tēpoz fuāt: q. n. ordinate veniūt signū nō sūt: oia at q̄ ad vite vlti-
mū accepim⁹ ad vsum cūertam⁹ culpe: s; oia q̄ ad vsum prauitatis
infleximus ad vsum nobis vertunt vltionis.

Tūc tradet vos in tribulationē: z occidet
vos: z eritis odio oībus gētib⁹ pp nomen
meū. Et tūc scādalizabunt multi: z inuicē tra-
det: z odio hēbūt inuicē. Et multi pseudo p̄-
phete surgēt: z seducēt multos. Et qm̄ abun-
dabit iniquitas: refrigescet charitas multoz.
Qui aut pseuerauerit vsq; ad finē: hic saluus
erit. Et p̄dicabit hoc euāgeliū regni in vni-
uerso orbe in testimonium omnibus genti-
bus: z tunc veniet cōsummatio.

Tunc tradet. Supra p̄nūciatit xp̄s discipulis ea q̄ pertine-
bāt ad iudeos in gētiā: hic aut pontit ea q̄ ad disci-
pulos p̄tinebāt in spālī. z ponitū q̄tūoz fm̄ quōdā. i. magni-
tudo tribulationis: multitudo deceptionis ibi. (Et multi pseudo
pphete). Tertio facilitas p̄uaricationis ibi. (Et qm̄ abundabit.)
Quarto adiunctio cuiusdā consolationis ibi. (Et p̄dicabitur.)
C Circa primū dīc. (Tūc tradet vos). i. qñ acciderint ista su-
pra dicta. i. bella: pestilētie: fames: z terremotus. (In tribula-
tione). i. qz magnā tribulationē passa est ecclesia fidelīū in hieru-
salē z iudea z vbiq; erat hoc medio tpe qd fuit inter xpī
mortē z euerfiōē hierusalē. (Et occidet vos). oēs enī aposto-
li xpī fuerūt occisi p̄ter Joānē z d discipulis plurimi. s; qdā an
euerfiōē hierusalē alij vero postea. (Et eritis odio oībus boi-
bus). i. oēs oderūt vos z p̄sequētur: z iō nō speretis in homi-
bus aliquā releuationē mali huius. (Propter nomen meū). i.
nō erit istud odiū pp scelera vestra vel pp psonas vestras: sed
pp nomē meū. i. qz p̄dicatis nomē meū. (Et tūc). i. qñ insurre-
xerit ista tribulatio in ecclesia. (Scādalizabunt multi). i. multi
fideles q̄ prius crediderāt cadēt a fide qd ē scādalizari. (Et in-
uicē tradet). i. qdā de fidelib⁹ prauī effecti tradet alios fideles
ad mortē dicētes eos tenere xpī doctrinā. (Et odio hēbūt inui-
cē). i. qdā de fidelibus cū deprauati fuerint oderūt bonos qui
in fide manēt z ex hoc tradet eos ad mortē. (Et multi pseudo
pphete). Istud est scdm. i. de multitudine deceptionis. nā ve-
niēt eo tēpore multi seductores q̄ pphetas se noīabunt: sed nō
erūt. (Surgēt). i. de nouo apparebūt qñ prius nō fuerint vel
nō auditi fuerint. (Et seducēt multos). i. multos tā de fide-
lib⁹ q̄ de infidelibus. (Et quoniam)⁹ hic ponit tertium. i. p̄e-
uaricationis facilitas. z dicitur. (Quoniam abundabit iniqui-
tas). ista ponitur vt causa dīminutiōis charitatis. i. multitudo
iniquitatis. nam iniquitas repugnat charitati. (Refrigescet
charitas).

charitas). i. minuet vel pibit. (Multozū). i. quozūdā fidelīū n̄ aut oīum: qz multi pſeuerabūt vſq; ad finē z in illis nō refrigeſcet charitas. (Qui aut pſeuerauerit). inſtruit diſcipulos et alios fideles quō ſe deberent h̄re tēpore illius tribulationis. i. qz maneat ſp̄ firmi nō obſtātibus tribulatiōibus: qz alis parū pderat a principio credere z et charitatē h̄re ſi nō pmanerent in tribulatiōe. (Vſq; in finē). i. finē tribulatiōis vel finē vite: qz ſp̄ manēdū ē in charitate cū ſine charitate nemo poſſit ſaluari. (Hic ſaluus erit). i. ſaluabit aīam ſuam. q. d. q nō pſeuerauerit vſq; in finē ſ; a principio ſecerit aliq̄ bona opa nō ſaluabit: ſed mortificabunt illa bona opa z ipſe pibit eternaliter. (Et p̄dica b̄r). i. hic ponit q̄rtū. i. ſolatio. nā cetera ſupra dicta ptinebāt ad aduerſitatē z triſtitia diſcipulorū: hic aut ponit ſolatio qdā ipſorū. i. qz p̄dicareſ euāgelīū p̄vniuerſum mūdū z ita multi crederēt. z oī. (Et p̄dicabit). i. p̄vos z alios diſcipulos. (Hoc euāgelīū). i. hoc qd ego euāgelīzō vobis z vſq; nunc euāgelīzauī. (Regni). i. qd oducit ad vitā etnā. (In vniuerſo orbe). i. p totū mūdū pceſſit p̄dicatio ap̄lorū z diſcipulorū. (In teſtimoniū oī bus gētibus). i. vt iſta p̄dicatio ſit ei in teſtimoniū vt nō poſſint negare dicētes iō ſe nō credidiſſe: qz nēo illis annūciauerat. ſic illi q dixerūt nēo nos oducit. ſ. z. o. c. (Et tūc veniet cōſumatio). i. ſcā p̄dicatiōe euāgelīj p totū orbē veniet euerſio hierl̄z z n̄ p̄i q vocat cōſumatio: qz oīa mala hierl̄z cōſumata ſuerūt ibi. i. finita.

Quid eſt quod Lbriſtus hic dicit.

Queretur qd ē qd xps hic dicit. (Aliq dñt q pōit h cām p̄cedētiū. nā ſupra dixerat de malis q iudeis accidere oēbāt. i. fame: peſtilētia: bello: terremotu. hic ponit qre iſta mala euenirēt. ſ. qz p̄ h qz pſecuturi eēnt eccleſiam xpi occidēdo multos. Sic dicit rabanus. ſ. quo merito hieroſolymis ac puincie vniuerſe iudeorū tot irrogāda fuerint aduerſa oīa manifeſtat ſubdēs. tūc tradēt vos. CS; oīz q nō ſtat. Primo qz nō erat iſta cā malorū q iudei paſſi ſunt: ſuit. n. cā p̄ci pna occiſio xpi: z iō ſi cām intēdēt ponere malorū q iudei paſſi ſunt poti⁹ poneret h̄ mors xpi qz tribulatio diſcipulorū. CS; cūdo qz pena nō inferet alicui a deo aī culpā: z tñ bella fames peſtilētie z terremotus ceperūt aī tribulationē oīz oī diſcipulos cū ſaltē terremotus ceperit ipſa die mortis xpi. q nō ponit iſtud vt cā malorū ſupra nūciator. CTertio qz tūc tota aut maior ps lre hui⁹ ptineret ad h̄: z tñ ſolū p̄ncipiū lre dñt de hac tribulatiōe iſerēda a iudeis: cetera at magis ptinēt ad alias admonitiōes vt ex lra p̄. Dñm q nō itēdit h̄ ponē xps cām p̄cedētiū: ſ; cū ſupra poſuerit i gñali mala q iudeis euentura erāt pōit h̄ in ſpālī ea q ad ſolos diſcipulos z fideles xpi ptinebant vt ipſi quoq; de ſuis inſtruantur.

Que ſc q xps dixit h̄ diſcipulū d ptinētib⁹ ad eos i ſpālī. Q. 68.

Queretur q ſunt q xps dixit hic diſcipulis de ptinētib⁹ ad eos i ſpālī. CDōz qz p̄mū ſuit tribulatiō q eis euentura erat poſt mortē xpi in iudea. nā multū aſſi gēdi erāt p̄p̄dicatiōe nois xpi. SCōm erat defectio qdam z turbatio aliquorū ad xpm vniuerſorū q vidētes iſtas tribulationes i eccleſia caderēt a fide z multū triſtarēt eos q manebant. Tertiū erat apparitiō falſorū pphaz. nā poſt mortē xpi multi bñdī appituri erāt z ſeducerēt aliquos bonos. Quartum erat refrigeſcē charitatē i qbusdā xpianis z iſfirmari cōſtātiā: z h̄ p̄p̄ multitudinē inigtatis z iſti nō pſeuerarēt in fide ſed caderent. Quintū erat denūciatio p̄dicatiōis euāgelice: qz dixit qz p̄dicare tur euāgelīū p vniuerſū orbē. Sextum ſuit determinatio qōnis p̄ncipalr poſite. ſ. de euerſiōe hierl̄z qñ eēt: z oī q erit qñ ſa cta ſuerit oīa h̄: ipālī at qñ euāgelīū p̄dicatū ſuerit p vniuerſū orbē. CDōz at qz maria h̄z ps ptinet ad tribulationē diſcipulorū z eccleſie xpi: erat. n. qdā tribulatio q ab ex̄neis iſerēda erat. i. a iudeis z gētib⁹ ita q occiderēt multi xpianorū. CS; oīz quoq; erat tribulatio z grauiffima qdē: qz magis aſſigebant xpiani manētes i fide de illis q adueniēte tribulatiōe caderāt a fide z iſfirmabāt vel ſcādalizabāt qz de malis ab ex̄ inflictiis. CTertū quoq; erat aſſerēs magnā anguſtiā: qz p falſos p̄phetas multi mouebāt ad cadēdū a fide: z aliq erāt q tribulatiōi nō cederēt z cedebāt ſeductiōi falſorū pphaz: z ita xps oī p̄t eē magnā aduerſitatē: in tātū qz p ſigna eorū z p̄digia deciperēt ſi fieri poterat et electi vt oī iſra i lra. CQuartū ē iducebat triſtitia. i. quozūdā cōſtātiā q n̄ pſeuerarēt. nā de eorū caſu aſſigereſ q manebāt: cetera vero nō pertinet ad triſtitiaz ſed ad alias inſtructiones diſcipulorū.

Ad qd xps p̄dixit diſcipulis iſta d tribulatiōib⁹ iporū. Qd. 69.

Queretur ad qd xps p̄dixit diſcipulis iſta de tribulatiōibus iporū. Aliq volūt qz iō p̄nūciata ſūt qz

ſupra dixerat de malis iudeorū z nō poſuerat cām. hic at ponit cām. i. occiſio z tribulatiō credētiū illata a iudeis. Sic dñt raban⁹. ſ. quo merito hieroſolymis ac puincie iudeorū vniuerſe tot irrogata fuerit aduerſa oīa manifeſtat ſubdēs. tūc tradēt vos. Et beda dñt idē z addit. ea qppe iudaice gēti maria cā erat excidi qz poſt occiſionē ſaluatoris nois quoq; atq; fidei ei⁹ p̄ones im pia crudelitate verabāt. CS; oīz ē. ſ. q n̄ erat iſtō qd hic i tēdit xps. nā ſi ponit p̄ea aī p̄ctm: ſ; mala illa iudeis illata p̄us venerūt qz ipſi facerēt tribulatiōes iſtas diſcipulis: iō nō ponit iſtō h̄ p cā: z alia ē. p h̄ ibidē oīa ſc. S; aliqz dñt q illud ſp̄ ſtat eo qz p̄i diſcipuli ſuſtinuerūt tribulationē z occiſi ſc qz fieret iſta q p̄nūciata ſc iudeis euentura. ſic p̄z Lu. 2. i. c. vbi cū dñt eēt ſamē peſtilētia z terrores de celo v̄turos ſubdēs. ſ; aī hec oīa iniiciēt vobis man⁹ ſuas p̄ſeqntes z trabētes vos i ſynagoga. CDōz qz p̄i acciderūt ea q ponit ſupra. nā ſaltē terremoto quē xps p̄dixerat diſcipulis euenturū ſuit ipſa die paſſiōis ei⁹: z tñ nōdū ſuit p̄ſecutio iudeorū i eccleſiā: ſ; oīz itelligi v̄bi luce. ſ. aī h̄ oīa. i. aīqz opleāt oīa. z verū ē qz aī illorū opletio nē ſuit tribulatiō iſta diſcipulorū qz iniicerēt eis man⁹. Et ſuit iſte ordo q n̄ acciderūt oīa q h̄r ſupra totalr aīqz euenirēt iſta q dñr hic diſcipulis: neq; iſta acciderūt totalr aī illa: ſ; currebant ſil nifi qz illa p̄i iceperūt qz h̄: z poſtea ſil cucurrerūt vſq; ad euerſionē hierl̄z. nā ſaltē p̄dicatio euāgelīj durauit vſq; ad deletiōnē hierl̄z vt i lra oī. z et tribulatio diſcipulorū xpi: qz ſi ſuit li bera eccleſia a p̄ſecutiōib⁹ i euerſione hieruſalē: ſ; adhuc poſtea a gētilib⁹ multas aduerſitates ſuſtinuerūt: z et a iudeis p alias p̄ponunt ea q h̄r ſupra ad hec. CDōz qz ordo narratiōis ē duplex. ſ. nālīs. i. eo mō quo uenit ad doctrinā z eruditiōnē: multa at ſc i qb⁹ n̄ pōt ſuari ordo narratiōis nālī: qz cū ſepe multa coincidāt i tpe n̄ pōt ſil narrari z op̄alig d p̄mitti i ordine narratiōis qd in ordine tps nō p̄ceſſit: qz alis tota narratio cōſide ret z nihil fieret itelligibile: ita i p̄nti iſta q h̄r ſupra qz uenie bāt oīz iudeis i gñali z iſta q oīa ſuerūt h̄ q ptinebāt ad diſcipulos z eccleſiā xpi in ſpālī acciderūt ſil p̄ maiorī pte: qz a morte xpi vſq; ad euerſionē hieruſalē qñ ſil cucurrerūt vt. ſ. oīz ē. iō ſi teneret ordo nālīs i narratiōe oportebat ſil dñt qd erat impoſſibile vt p̄miſceri pticularū rerū diuerſarū i narratiōe z fieret res nō itelligibilis: iō ſuit necia narratio ſ; ordinē artificia lē. Et hūc ordinē tenuit xps: z qz p̄cedētiā tota ptinebant ad iudeos in gñali: iſta vō tota ptinebāt ad diſcipulos xpi vt in ſpālī debuerūt illa totalr narrari aī hec vel hec narrari totalr aī illa: ſuit at ueniens illa narrari totalr aī hec: tū qz illa inceperunt aliquo tpe aī hec poſtea ſil cucurrerunt vt oīz ē. tūz qz illa ptinebāt gñaliter ad oēs iudeos: iſta vero ſpālīter ad diſcipulos xpi q erāt qdā ps terre iudeorū z gentis: z iō ſuit oatus talis ordo: z ita nō fuerūt iſta dicta tāq; cā p̄cedētiū qz nō fuerūt aī illa ſil ſc. CS; oīz qz dixit xps iſta. p̄io (vt aliq dñt) qz dixerat ea i qbus tribularēt iudei ne ipſi alijs volētib⁹ viderent gau dere p̄dixit eis quoq; tribulatiōes ſuas. Sic dicit Chryſ. i. omelia. ſ. qz diſcipuli audiētes ea q de hieroſolyma p̄dicabāt: ſic oī poſiti erāt vt ex̄ turbationē eēnt qñ de aliena pena audientes: ſibi vō p̄ſpera ſup̄eura ſperabāt q aduenire valde deſiderabāt: p̄ h̄ eis grauiā p̄nūciat in ſolitudine eos ſtatues. CS; cūdo ſuit ueniēs hic ponit qz xps p̄dicē volebat diſcipulis anguſtias q ad eos ptinebāt p̄ rōes ſequētes: z qz ſupra dixerat mala grauiā euentura toti populo iudeorū poſuit hic mala euentura diſcipulis: qz minus moleſte tolerarēt p̄ cōem anguſtiā. Sic dicit Chry. in omelia et Theophilus. ſ. oppoſitū aut eorū mala interpoſuit mitigationē bñtia a cōibus malis. CTertio ſuit h̄ qz voluit xps hec mala facē tolerabiliora diſcipulis. nam hec illa euentura erāt: z ſi nō p̄viderent valde aſſigereſ ipſos: cū aut p̄uident tolerabilia efficiunt. minus enī iacula ſerunt q p̄uident vt ait Gregorius in omelia. iō ſuit ueniēs predici. CQuarto ſuit qz ſi iſta euenirēt z nō fuiſſent p̄nūciata: qñ euenirēt putarēt diſcipuli qz nō p̄uidiſſet illa xps: qz alis p̄dixiſſet eis: z ex hoc valde turbarent z dubitarēt de doctrina chriſti z ſtatu eccleſie eius qñ ipſe nesciuiſſet qd euenturū eſſet. z hoc erat maximū incōueniens: iō debuit predicere. CQuinto ſuit ad oſtēdēdā ſapiam ſuā: qz quāto plura prediceret z pticularius tāto amplius cognoscereſ ſapia eius: z iō p̄dixit ſpecialiter illa q ad diſcipulos ptinebant: qz nihil poterat vtilius predici z nulli erant corā qbus potius ſe deberet chriſtus oſtēdere ſapientiffimū qz corā diſcipulis.

Quando acciderunt hec que hic a chriſto diſcipulis p̄nūciata ſunt. Queſtio. 70.

Rabani ſenientia

Conſu.

Obiectio

Riſio.

B

Obiectio Riſio.

Opi. quozūdā qñ ch̄z hec dixerit i. cā.

2. cā.

3. cā.

4. cā.

5. cā.

A
Nonul. rñ.
ad q. qñs.
Rō in 3iū

Confutatio
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

B
5. rō.

Doc. rñ. ad
questum.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Ad rōnem
in 3iū.
1. rō.
2. rō.

Remigij
sentētia

A

Rñ. ad qñ.
qñs.

Quo tpe
stephanus
lapidatus
fuit.

Persecutio
nes aposto
loz hic nar
ratur

B

Queretur qñ acciderit ea qñ h a xpo pñuciata sñ. C Aliq di
cūt qñ intelligit dñe scli sine de tpe atirpi z oñt
istas tribulatioes ibi futuras: tñ. n. fideles tradēt ad mortē tñc
et multi a fide cadēt z refrigescet charitas multoz tñc qñ surge
rēt pñendo pphē cū venerit antirps qñ caput oim falloz pro
phetaz. C S3 dñz qñ nō stat qñ ista nece ē intelligi de discipulis
z facta eē añ euerfione hierusalē. pñio qñ ista scā sñ qñ scā sñ p
cedētia cū dicat h. tñc tradēt. z referē ad pñe dicta. z tñ illa fa
cta sñ post mortē xpi añ euerfione hierusalē vt oñsuz ē. s. gēt
ista tñc scā sñ. C Scdo qñ manifestū ē hec de aplis intelligi quā
tū ad seipsos cū dicat. tñc tradēt vos in tribulatione z occidēt
vos: z tñ occisio illoz z tribulatio iā trāsiit. g fuit añ euerfionez
hierusalē. C Tertio z apti qñ Mar. 13. c. vbi ponūt ista dñ
videte vosmetipsos: tradēt. n. vos. gñ nō poterat intelligi de alijs
s3 de ipsimet pñonis discipuloz ad quos xps loqbat. C Quar
to qñ dñ Mar. 13. z Lu. 21. c. vbi ponunt ista. tradēt. n. vos in
pñijs z synagogis z añ reges. z tñ nō pōt h intelligi de fine mū
di vel de tpe antirpi: qñ tñc nō ducerent xpiani ad synagogas
qñ nō erūt iudei potētes ita vt ad synagogas trabant xpiani si
cut neqñ nūc sñ: iō opz intelligi de tpe illo in quo xpiani erāt mī
nores iudeis z sub eoz ptāte tpali. sic erat tpe discipuloz post
mortē xpi añ euerfione hierusalē quādiu manebāt xpiani in iu
dea. C Quito pñ qñ cū xps ista dicēt adiūxit qñ cū traherent añ
reges z pñides nō cogitarēt quō rñderēt vt pñ Mar. 13. c. z Lu.
21. ca. z tñ istud ē pñilegiū aploz z alioz discipuloz quos xps
misi ad pñicādū z nō alioz: qñ ceteros positos in angustia de
erudit: z tñ nō ē eis vetitū cogitare qñ rñderēt: s3 poti⁹ laudabi
le ē: iō nō intelligit nisi de tpe quo viuebat discipuli z de ipñi
met. C Dñz igit qñ ve intelligit de discipulis xpi lra ista z de sta
tu ecclie ei⁹ a morte sua vsq ad euerfione hierusalē pp rōnes
suprapositas. Itē qñ als nō rñderet xps ad qñstione dñ determi
natioe tñis euerfiois hierusalē. nā intelligēdo h de dieb⁹ atirpi
nō declararet aliqd de hierl. z tñ ad illud xps rñdē debuit: iō
de illo intelligit. Itē pñ qñ ordo narratiois declarat qñ intelli
gat de illo qñ ponit mltā z postea dñ z tñc venit cōsumatio. z
ē sensus qñ post oia illa veniret euerfio hierl. qñ erat cōsumatio
maloz ei⁹. C Ad rōnē i 3iū dñz qñ nō stat. pñio qñ nō pōt tota
lra applicari ad illū sensuz vt supra oñsum ē. C Scdo qñ dato
qñ possz applicari nō sufficit illud cū xps nō itēderit h: z i expo
nēdo nō dēm⁹ lra z trahere ad itētionē nram s3 nos applicare
ad itētionē lre: s3 qñ lra pōt extorē trahi ad sensuz de tpe atirpi
qdā sic exponit. Un oñc remigij pōt at tor⁹ iste locus trahi ad
cōsumationē seculi: tñc. n. plurimi scādalizabunt recedētes a fide
vidētes multitudinē z oñuitas maloz z miracula antirpi z so
cios pleqñē: z antirps mittet pphas qñ seducēt multos z abūda
bit iniquitas qñ numer⁹ maloz augebit z refrigescet charitas
qñ numer⁹ bonoz minuet. z tñ neqñ remigij putat eē illū sen
sum verū: sed posse adaptari. z hoc nō est cū satis sit nobis
scire ad quā intētionem xps hoc dixerit.

C Quo fuit ipletū qñ xps dixit. s. tñc tradēt vos. zc. Qd. 71.

Queretur qñ aut quō fuit h ipletū. s. tñc tradēt vos in
tribulationē z occidēt vos. C Dñz qñ itel
ligit de tribulatioib⁹ qñ itulerūt iudei discipulis xpi in iudea cō
stitutis in mortē xpi z euerfione hierl. nā pauco tpe post mor
tē xpi. s. i anno ipovel seqnti (vt alijs placet) Stephan⁹ a iudeis
lapidat⁹ ē: z tñc scā est pñecutio magna xpianoz ita vt fideles
oēs fugerēt de hierl. pñter aplos z dispi sñ p regioes indee z sa
marie Act. 8. añ hoc ē pñeqbant eos. nā qñ Petr⁹ z Joā. sana
uerūt claudū ab vtero mris Act. 3. c. tenuerūt eos sacerdotes
z posuerūt in vinculis z cōminati sunt ne in noie xpi pñdicarent
Act. 4. c. Iterū ē cū xpm pñdicaret apli pñceps sacerdotū po
suit eos i vinculis z ipsa nocte soluit eos deus z erierūt clauso
manēte cubiculo z iuerūt i tēplū z tñc vocauerūt eos pñcipes
sacerdotū z iusserūt eis nō pñdicare i noie xpi Act. 5. c. Itē pñe
qñbant illos qñ eiecerūt eos de regioe indee nō recipiēdo vbi
ipoz Act. 13. z nō solū i iudea z hierl. pñeqbant eos iudei: s3
et i alijs locis vbiqñ eēnt iudei dispi iter gētiles. nā in vrbē
damasci qñ ē ex iudea. s. i syria erāt iudei qñ infidiabant Paulo iā
puer⁹ ad occidēdū ipz ita vt oportuerit ipz p noctē trāsmitti
p mup i sporta Act. 9. et. 2. Loz. 11. c. Et itēz cū eēnt paulus z
Barnabas i pāpilia in ciuitate qñ dñ pgen cōstituerūt iudei
eos potētiōres ciuitatis z expulerūt eos de finib⁹ suis Act. 13.
c. Itēz ē i pāpilia in ciuitate iconio iudei cōstituerūt gētiles
Paulū z Barnabā z voluerunt eos lapidare: illi vō abierūt in
alias ciuitates Act. 14. ca. Itē in ciuitate qñ dñ lystris cū pñica
rēt z sanassent claudū volebat pplis eis imolare: supueniētes at

iudei de antiochia suaserūt pplo vt lapidarēt eos z lapidātes
Paulū traxerūt eū ex ciuitate qñ mortuū relinqntes Act. 14.
c. Et postea cū vēiret Paul⁹ thessalonica i grecia z pñiceret v
bū ei⁹ traherūt eū ad iudicē vt occiderēt illū: z ita inde agres
sus ē Act. 17. c. z hoc bis fecerūt. e. c. postea vō cū eēnt in corin
tho z pñdicabat repugnabat ei iudei vt nō pñdicaret: z tñc Paul⁹
dixit eis. sanguis vester sup caput vñz mūd⁹ ego vadā Act.
18. c. Et cū rursus pñdicaret Paul⁹ i achia iudei vno aio cōita
ti duxerūt eū ad tribunal añ gallione accusantes illū qñ xps pñi
cabat s3 gallio pñect⁹ absoluit Paulū nolēs audire qñstione hāc
Act. 18. Rursus vō cū paul⁹ rediret hierosolymā z veller se pu
rificare itrate eo i tēplū iudei tenuerūt eū z traherūt ad occidē
dū z pcutiebāt eū: s3 cū venissz tribun⁹ romanoz cessauerūt in
de pcutere paulū Act. 21. c. z postea multi iudeoz deuouerāt
se nō māducare neqñ bibere qñqñ occiderēt paulū qñ pducēd⁹
erat corā eis vt rōnē de se redderet Act. 23. c. qñ cō tribunas
agnouissz misit eū i cesareā ad felicē pñcōsulē z ibi fuit i vicilijs
z accusabāt eū iudei corā felice: z eo amoto corā festo pñcōsule
quousqñ ille appellauit ad cesarem Act. 24. et. 25. et. 26. De
petro quoqñ z alijs idē erat: qñ iudei pñeqbant illos valde ne p
dicarēt in noie iesu: vñ herodes rex vidēs qñ placēt iudeis app
hēdit petrū z cū pductur⁹ eēt eū seqnti die ad pplm liberauit
eū de carcē angel⁹ dñi p noctē Act. 12. ca. C Et idē de ceteris
xpianis illi⁹ tñis intelligēdū ē maxie de pñdicatib⁹ qñ iudei pñeq
rent illos pp nomē xpi: s3 nō sint oia scripta: vñ z paul⁹ añqñ cō
uerteret erat pñecutor xpianoz: cōsensit. n. i mortē stephāi Act.
7. c. z occisio stephano ibat paulus p domos xpianoz z trabe
bat i carcē viros z mulieres quosqñqñ inuēiebat Act. 8. c. z pu
tās parū agē si solos xpianos i iudea existētes pñeqret: petijt epi
stolas i damascū a sumo sacerdote vt oēs viros z feminas vie
buius quos inueniret duceret vinctos in hierusalē Act. 9. c. z
tunc apparēte sibi Christo conuersus est. e. c.

C Quo est verū qñ iudei xpi discipulos occiderūt. Qd. 72.

Queretur cū dicat h z occidēt vos. quō ē vey qñ iudei
occiderint discipulos xpi. C Dñz qñ aliqñ dñ
Lbñ discipulis occiderūt. nā pñio occiderūt Stephanū lapidā
tes iplo anno quo xps mortu⁹ ē vel seqnti Act. 7. c. z iō hunc
pthomartyrē vocam⁹. i. pñm martyre qñ añ eū post xpi mortē
nō p noie xpi mortu⁹ ē. postea vō misit herodes rex vt afflige
ret quosdā de ecclēsia z occidit Jacobū frēm Joānis gladio. i.
iacobū zebedei Act. 12. z iste fuit pñm qñ dñ aplis p xpo mortu⁹
ē. postea vō Jacob⁹ albei. i. iacob⁹ minor eps hierusalē lapida
tus z occisus ē a iudeis faciēte hec āna pñcipe sacerdotū: z fuit
hoc anno septio neronis. i. anno tricesimo post mortē xpi vt
oñsuz ē. s. deide Simon chanane⁹ apls xpi qñ epātū hierusalē
substitut⁹ fuit iacobo occisus fuit i hierusalē accusantib⁹ eū iñ
delib⁹ vt ait Hiero. i lib. de illustrib⁹ viris. Alios aut aplos nō
occiderūt iudei: s3 apd gētiles occisi sunt. sic Petr⁹ z Paul⁹ occi
si sūt rome a nerōe anno tricesimo sexto post mortē xpi. Bar
tholomēū barbari occiderūt. Thomā idi. Mattheū etbiozes.
nēo. n. aploz pñter Joānē gladiū euasit. C S3 dicet quō xps di
xit tñc tradēt vos z occidēt. qñ vñ intelligi faciēdū a iudeis cū
iudei nō occiderint nisi tres aplos. C Dñc pñt vno mō qñ vey
ē oñc eē de iudeis qñ pñeqrēt z occiderēt discipulos xpi: nō tñ
ipse dixit qñ oēs illos occiderēt: z ita satis fuit qñ tres occiderēt
ad hoc qñ sermo ver⁹ eēt. nā de pñecutioe z tribulatioe a iudeis
illata satis oñc ē pñcedēti. q. C Scdo pñt dici qñ xps dicebat di
scipulos occidēdos oēs qñ aut maiore partē eoz. z tñ nō affi
gnauit a qñ istud fieret an a iudeis vel a gētilib⁹ cū nihil vi
cebat h pñuciare aplis qñ passuri eēnt post mortē eius vsq
ad euerfione hierusalē: z erāt ista qñ hñr h. z tñ qñ a iudeis vel
gētib⁹ paterent paz differebat. maxie qñ satis pōt colligi qñ ē
a gētib⁹ paterent aliqd hoz cū dicat xps qñ pñdicaret euāgeliū
in vniuerso orbe i testimoniū oibus gētib⁹: z hoc p discipulos
xpi fieri dēbat. s3 sup pñdicatioe xpi erat tota pñecutio ipsoz: iō
innit qñ ē a gētilibus pateret tribulationē z occiderent. Ma
xie qñ Mar. 13. z Lu. 21. vbi ponunt ista dñ qñ añ reges z p
ñides ducerent. z tñ reges z pñides nō erāt iudeoz s3 gētiliū: iō
et gētiles facturi erāt istā tribulationē z occisioe discipuloz.

C Quo est verū qñ dñ. eritis odio oibus hoibus. Qd. 73.

Queretur quō ē vey qñ dñ. eritis odio oibus hoibus. nā
nō oderant eos oēs hoies. ad hoc autem qñ eos
odissent oportebat qñ eos agnosceret: sed multi erant in orbe qñ
nō nouerūt neqñ viderant aut audierant nominari apostolos
Lbñ. ergo nō poterant eos omnes homines odisse. C Dñc
potest

Paulū i
achia pñ
dicatē iū
dei cona
ti sūt eu
gimere.

Iudei
oēs iñ
mie iesu
pñdicato
pñeqbant

Rñ. ad qñ
fuit qñs

Jacob⁹
zebedei
pñm apo
stoloz p
xpo mor
tuo est.

Rome
petrus z
paulus a
nerōe oc
cisi sunt.
Petrus
B

2. rñ.

1. rñ. ad
qñ qñs

pōt vno mō q̄ dicitū est h̄ p̄ hyp̄bolē. s̄. oib̄us hoib̄us. i. multis. sicut cōluctū est in vulgari locutiōe et in sacra scriptura. sicut oī cī. omnes prouincie veniebant in egyptum vt emerent elcas. Gen. 4. i. c. et tñ certū erat q̄ nō ibant illuc oēs puincie s̄ aliq̄. Sic dicit Origenes sup̄ Mat. s̄. 3. q̄o hoib̄ i vltimis p̄tib̄ terre omozatib̄ odio hētur p̄p̄s xp̄i. Et r̄ndit dīcēs. nisi forte et h̄ aliq̄ dicat p̄p̄ exaggerationē positū oib̄ p̄ multis. C̄ Scdō pōt dīcī q̄ v̄z ē q̄ odio hēbant oib̄ hoib̄. s̄. oib̄ illis iter q̄s querēbant et q̄bus repugnabāt in fide et ritu viuēdi: et q̄ repugnabāt in fide et cultu dei oib̄ gētib̄ oēs erāt eis īfesse. s̄. de apl̄is et oib̄ dīscipulis xp̄i q̄re odio hēretur ab oib̄ hoib̄ p̄o sumus q̄tuor cās. s̄. 10. c. q̄. 109. et ibi vide.

Quare xps dixit eritis odio pp nomē meū. Qd. 74.

Queretur q̄re xps dixit pp nomē meū. C̄ Dd̄ q̄ pōt nīc cā imēdiata hui⁹ odij. nā q̄ odit aliū n̄ odit nisi q̄ reputat illū eē malū vel h̄e aliqd malū. nā bonū h̄z rōnē boni n̄ pōt odio h̄rī cū bonū sit qd̄ oīa appetāt. sic at̄ erat i dīscipulis xp̄i q̄ nō erat eis aliqd malū qd̄ v̄z malū eēt: et nīhil qd̄ aliq̄ malū poss̄ putare nisi quātū ad p̄dicationē et cultū xp̄i. nā in ceteris erāt meliores oib̄ hoib̄ nō solū quātū ad oē s̄ et quātū ad iudiciū alioz hoim̄: id. n. in quo vñ hō alre rī v̄z malus ē q̄ h̄z aliq̄ vitia q̄ repugnāt cōicātōi p̄ q̄ repugnat bono alterius priuati vel bono publico. q̄ aut̄ iste repugnātie fiāt iō ē q̄ q̄s vult p̄ se plus de bono. i. de vtili et delectabili et minus de malo: et ex hoc cātur oīs iniustitia in cōmutatiōe vt p̄. 5. et h̄i. in apl̄is aut̄ et oib̄ dīscipulis xp̄i nīhil istoz erat q̄ ip̄i sequētes doctrinā xp̄i trēpserāt oīa mūdāna: et iō nulla occasio eis erat offendēdi aliq̄ vel trēdēdi cū aliquo: et sic ad cōicātōnē politicā nulli eē poterāt meliores. et ista bonitas eoz erat in duobus. s̄. in abstīnēdo ab offēsa oīum et in b̄nfaciēdo oib̄us. Primū hēbāt vt oīm̄ ē q̄ oīa mūdāna d̄spererāt et nīhil cupiebāt. Scd̄m erat q̄ sciebāt nīhil magis placitū eē q̄ opa charitatis deo: et h̄ marie ip̄m admonuisse cū ait. hoc ē p̄ce p̄tū meū vt diligatis inuicē. Jo. 2. 5. c. et p̄ hoc dīscipuli xp̄i oīe p̄ris priuatis bonis cupiebāt alijs et charitate p̄desse: ceteri vō hoies īclinant ad p̄p̄ia: et iō min⁹ p̄sunt primo et reipublice: vñ ex his duob⁹ necesse ē q̄ valde diligērent dīscipuli xp̄i ab oib̄us hoib̄: iō restat q̄ si aliqd erat pp qd̄ odio hērent ab alijs hoib̄ nō eēt nisi xps siue nomē xp̄i. S̄. cū dī pp nomē meū p̄t intelligi. Vno mō. i. q̄ p̄dicationis nomē meū. s̄. dicitis me eē deū vel messīā. et hec erat cā p̄ior et p̄cipua. nā si aliq̄ vellēt credē in ip̄m et colere eū nō p̄dicādo eū publice ad cōuertēdū ceteros ad illū et in opprobriū oīm̄ deoz quos xp̄ani afferebāt nō eē deos nō eēt tāta idignatio oīm̄ i ipsos. C̄ Scdō dī pp nomē meū. i. q̄a me noīamini. nā a xpo vocant xp̄iani: et ita vocari ceperūt antiochie credētes in xp̄m cū p̄i dīscipuli vocarent̄ Actū. 1. i. c. et h̄ nomē erat odiosum et turbabatur potissime iudei audito illo. 1. Corin. 1. c. s̄. nos p̄dicamus xp̄m crucifixū: iudeis q̄ de scandalū gentibus aut̄ stultitiam.

Quare xps dixit specialr. pp nomen meum. Qd. 75.

Sed queretur ad qd̄ dixit eis xps. pp nomē meū. i. q̄ odij spāl̄ hēret eis pp nomen xp̄i: q̄ videre sufficē q̄ diceret q̄ odio hērent. C̄ Dd̄ q̄ fuit istud spāl̄ oīm̄ et cōueniēter. p̄mo ad cōsolatiōē ip̄oz. p̄m̄ini et odidit hōib̄ eritis s̄ n̄ pp aliq̄ scelera v̄ra: s̄ pp me solū. Sic dicit L̄bz. i. omelia. s̄. h̄ rursus cōsolat̄ eos cām tribulatio nis oīdēs adiungēdo q̄ pp nomē eius erāt passuri. C̄ Scdō ad cōdū eis bonā spēm de se. nā cū dicit eis q̄ pp ip̄s: hec passiuri eēt et n̄ pp ip̄s: oīdēt q̄ xps multa eis dēret vel saltez multa eis pp bec bōa eēt datur. C̄ Tertio q̄ in h̄ oīdebat eos gliosos toti mūdo. s̄. q̄ penā n̄ p̄ aliquo teile toleraret. p̄p̄tūm̄is v̄tutib̄. i. p̄fessioe noīs xp̄i. et hoc erat ad tollēdū opinio nē quozūdā de p̄secutiōe et angustia dīscipuloz p̄terita: putarent. n. q̄ pp aliq̄ scelera bec passi fuissent: xps at̄ p̄nūciat q̄ n̄ s̄ pp nomē suū: iō q̄qd̄ audiam⁹ passos eē xp̄i dīscipulos necesse est dīcī q̄ p̄ solo xp̄i noīe passi fuerit. h̄ at̄ cedebat eis ad gl̄iā. s̄. q̄ n̄ ne crimie inuenirent. nā cū odiosi eēt alijs hoib̄ si illi possent i uenire alias cās p̄fērent eos et ad mortē dānarent pp illas. s̄. nūq̄ aliq̄ cās exp̄mebāt nisi q̄ tenebāt sup̄stitionē xp̄i: iō v̄z q̄ nullū crimē i eis iudēbāt. sic dī. 1. Pe. 4. c. nēo v̄z patiat̄ vt homicida aut̄ fur aut̄ maledicus aut̄ alienoz appetitor: si aut̄ vt xp̄ian⁹ n̄ erubescat: glorificat̄ aut̄ oīi isto noīe. C̄ Quarto fuit ad tollēdū de cordib̄ eoz suspitiōnē. nā cū pene n̄ iterant̄ ordi nate nisi p̄ malis: et de p̄mitteret affligi dīscipulos putaret ip̄i q̄ deus hēbat eos exosos et q̄ pp aliq̄ ip̄oz crimia q̄ forte ip̄i ignorabat p̄mitteret eos h̄ pati: et h̄ suspitiō eēt eis cā afflictio

nis: iō abstulit hāc suspitiōnē dīcēs q̄ n̄ pateret nisi pp nomē ei⁹. C̄ Quito fuit ad oīdēdū sapiētia suā. s̄. vt nō solū p̄diceret eis suā afflictionē s̄ et afflictiois cās. s̄. q̄ pp nomē suū. C̄ Ser to vt nō hēret occasiōē dubitādi de statu ecclie et fidei xp̄i. nā si dīcēt eis xps q̄ pateret tribulatiōē et n̄ dīcēt q̄ pp nomen ei⁹ n̄ putaret h̄ euētur pp ei⁹ nomē: et cū postea h̄ accidē videret turbarent et putaret xp̄s de h̄ n̄ cogitasse: et turbatio ista īfirma ret fidē i cordib̄ eoz: iō p̄dixit q̄ pp nomē ei⁹ affligerent.

Qui erūt isti q̄ scandalizabunt de q̄ xps hic dicit. Qd. 76.

Queretur qd̄ ē h̄ qd̄ dī. et scandalizabunt mlti. et q̄ erūt isti q̄ scandalizabunt. C̄ Dd̄ q̄ h̄ ponit xps scd̄z malū qd̄ futur⁹ erat post mortē suā et hierusalē euersionē et tribulatio ab itra. nā posita fuerat supra tribulatio ab eē. s̄. ab his q̄ n̄ credebāt a q̄ dīscipuli erāt affligēdi et occidēdi: ista at̄ erat tribulatio ab itra. s̄. a credētibus. Et iō p̄m q̄ isti multi erāt xp̄iani q̄ scandalizarent. et ē sēsus q̄ q̄i qdā xp̄ianoz videret p̄secutiōnē ecclie et occisiōnē credētū scandalizarent. i. turbaret i corde suo et a fide caderēt. Et n̄ pōt intelligi h̄ de īfidelib̄. p̄io q̄ dī et scandalizabunt. et tñ īfideles n̄ poterāt scandalizari: q̄ scā dalizari ē offēsa: pati. s̄. īfideles vidētes affligi credētes i xp̄i n̄ offēdebāt neq̄ mouebāt ad aliqd cū de xpo nīhil curaret: illi s̄ solī mouerent q̄ de xpo i aliquo curabāt vel curauerāt: et isti erāt credētes i eū. C̄ Scdō p̄z q̄ dī. et inuicē tradēt et odio hēbūt inuicē. s̄. inuicē dīcēt cōitātē i aliquo: eoz. n. q̄ i nullo cōicāt n̄ ē dīcē inuicē. s̄. dī inuicē tradēt. ḡ intelligit̄ neciō de eis q̄ p̄tine bāt ad eādē fidē et cultū. s̄. q̄ vñ alēz traderet et vñ alēz odiss̄. C̄ Tertio q̄ n̄ poterat h̄ aliquo mō de gētib̄ intelligi. nā īfide lis n̄ poterat tradē fidelē neq̄ fidelis īfidelē: q̄ n̄ erat aliq̄ cā q̄re īfideles puniret cū nēo eos puniret: s̄ solī fideles trabebā tur ad mortē et tradebant iudicib̄ i accusatiōnē pp nouū cultū xp̄i et p̄fessionē: iō necesse ē intelligi de fidelib̄. s̄. q̄ ip̄i scandaliza bant. i. multi et aliq̄ fideles. s̄. qui erāt prius fideles tradebant alios ad mortē et in accusatiōnem.

Quo scandalizabantur isti credētes in xp̄s. Questio. 77.

Sed dicit quo scandalizabant isti. C̄ Dd̄ q̄ erat istud scandalū passiuū. s̄. q̄ isti itra se cōcutiebant et mouebāt dīscēdētes ab eo qd̄ p̄i crediderāt: et ad h̄ mouebāt ex mal̄ q̄ patiebāt credētes. C̄ S̄z dīz q̄ poterāt dupl̄r scā dalizari cadētes a fide. P̄io p̄ h̄ q̄ tribulatio dūcebat eos ad h̄ q̄ fidē dēsererēt vt n̄ cogerent pati angustias istas: vñ s̄ putaret et crederet istā eē vitutē quā xps docuerat eligebāt po t̄ dēserere illā q̄ patimāla h̄ q̄ t̄pāl̄ īferebāt. C̄ Scdō p̄t ac cipi q̄ scandalizabant. i. cessabāt credē pp tribulatiōnē: n̄ qd̄ q̄ volebāt spōte cessare a fide: s̄ q̄ tribulatio cogebat eos n̄ cre dē eē v̄z qd̄ xps p̄dicauerat. nā vidētes affligi valde credētes putabāt q̄ n̄ eēt v̄a doctrina xp̄i: q̄ si v̄a eēt n̄ p̄mitteret de affli gi eos q̄ illā tenebāt: s̄ p̄mitteret nimis vrgeri: iō credebāt q̄ nō eēt doctrina hec a deo s̄ pot̄ d̄ deū: et iō vellet eā dēseri af fligēdo seq̄ntes eā. C̄ S̄z dīz q̄ scd̄z sensus ē cōueniēs. nā p̄io mō nō erat scandalizari ad cadēdū a fide: q̄ sic credebāt hoies verā eē doctrinā s̄ nolebāt eā p̄fiteri pp difficultatē tolerādi penas: et iō s̄ nō p̄ficerent tenebāt corde fidē. s̄ scdō mō dice bant pp scandalizari: q̄ tribulatio deducebat eos ad h̄ q̄ dubi tarēt de eo qd̄ p̄i crediderāt: imo illud iā dīfederet. C̄ Se cūdo p̄z q̄ alr accipiēdo nō eēt oīa iter id qd̄ dī h̄ et id qd̄ dī. s̄. q̄m abundabit iniquitas refrigescet charitas multoz. nā illō ma nifeste intelligit̄ de debilitatiōe charitatis vel feruoris ei⁹ pp ma los q̄ bonos affligebāt. Et si h̄ accipiat̄ de illis q̄ a fidei p̄fessio ne pp tormēta dīscederēt nō eēt oīa. iō h̄ intelligit̄ de illis q̄ ces sabāt nō solū a p̄fessioe s̄ et a fide quā iā nō tenebant putātes pot̄ fallum eē qd̄ xps p̄dicauerat. C̄ Tertio p̄z et efficac̄ q̄ in fra dī. inuicē tradēt et odio hēbūt. i. q̄ isti dīscēdētes a fide trade rēt alios credētes ad mortē et odio eos hēret: et tñ illi q̄ pp solā inmanitatē tormētoz cessabāt a p̄fessioe fidei: nō oderāt alios p̄manētes i p̄fessioe neq̄ tradebāt ad mortē: s̄ pot̄ diligebāt et adiunaret eos secrete in quātū possent. ḡ dī intelligi de illis q̄ putātes fidē xp̄i et doctrinā falsam eē ab illa recedebāt et isti in ueniētes se deceptos fuisse p̄teritis t̄pib̄ iuxta suā opinionez odio haberent ip̄os q̄ eos in tali deceptiōe tenuerāt et p̄seque rent eos et traderent ad mortē. sic ḡ intelligendū est.

Quo fuit h̄ v̄z. s̄. inuicē tradēt et odio habebūt. Qd. 78.

Queretur quo fuit hoc v̄z. s̄. inuicē tradēt et odio hēbūt. C̄ Dd̄ q̄ qdā putat h̄ accipi de illis q̄ fide ac cessēt ad fidē xp̄i: h̄ v̄e nūq̄ crediderūt i xp̄i: s̄ simulabāt se cre dere et opari: et hoc vt cōsequerēt sic sub hoc velamine aliqd qd̄ cupiebāt: et tales in t̄p̄e tribulatiōnū manifestabāt se quales p̄us

s. cā.
6. cā.

Rñ. ad qñ.
qñis

Text expō

1. rō.

2. rō.

3. rō.

Rñ. ad qñ.
qñis

Cadētes a
fide pote
rant dupl̄r
scandalizari
1. mō.
2. mō.

Doc. rñ. ad
qñtū.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

Rñ. ad
qñis.

extitisset et psequeretur vos christianos: tales autem vocat apostolus falsos fratres. i. falsos christianos subintroductos ad explorandum libertatem quam habemus in christo ad Gala. 2. c. i. intrabant aduersandū cum christianis fingentes se christianos ut facilius possent eos perire: et ita fecerunt illi qui iudei quidem erant et finxerunt se christianos ut galathas deduceret ad hoc quod se circumcideret et obseruaret omnia legalia. et de talibus sepe congrebat ut Lxxi. 6. c. i. picla in falsis fratribus. et hos vocat oparios subdolos quorum deus vester est et his voluit auferre occasionem lucris et quasi per predicationem: et ideo noluit ipse aliquid recipere sed recipere illi non haberet colore recipiendi. 1. Lxxi. 9. c. et isti sunt de quibus dicitur. 2. Lxxi. 1. c. quod se transfigurant in apostolos sic satbanas transfiguratur se in angelum lucis. Sic accipit Lxxi. in omelia dicens. postquam iam duplex plius posuit. scilicet quod est a seductoribus et quod est ab inimicis contra tertium plius ponit quod est a falsis fratribus. vii. subdit. et tunc scandalizabant multi et inuicem tradentes: et odio habebant. videat et paulum hoc plorantem et dicentem foris pugne intus timores et alibi picula in falsis fratribus de quibus alibi dicit tales sunt pseudo apostoli oparii subdoli. C. Scdo potest accipi per illis qui a principio fide christi bono animo acceperunt: et tunc postea agere satbana vel alius deducuntur et cederunt a fide ita ut ad tempus crederent et postea cessarent credere: sic hi a principio crediderunt et postea tribulatione interveniente a fide ceciderunt: et isti postea alios traherent ad supplicia. C. Dd3 quod necesse est accipi scdo modo. primo quod primo modo non erat illi christianus: sed simulabat et si baptizati essent et exteriora simularent tamen a principio ficti fuerunt: et ita apostolus vocat eos falsos fratres subintroductos ad explorandum libertatem namque in christo: tales autem non possunt scandalizari tunc tribulationis cum neque a principio aliquid crediderunt ut tunc a fide discedant cum nunquam illam habuerint: sed necesse est eos qui circa fidem scandalizant aliquid fide sinceram habuisse. C. Scdo quod dicitur. tunc scandalizabant et inuicem tradentes et odio habebant: et tunc ita odio habent in quo novitas odij ipsoz. et tamen falsi christiani qui a principio falsi essent non haberent odio veros christianos de nouo sed a principio: ideo necesse est accipi de illis christianis qui a principio veri erant et non oderant alios: et postea cum eos contigit a fide cadere inciperunt odio habere veros christianos. C. Ddm quod accipit de illis qui a principio bono animo fide acceperunt: sed modicum in eis radicata erat fides: hi. n. quando eos non habuit ipellit. i. neque tribulatio neque contra doctrina decipiens permanet in fide: cum vero aliquid impulit cadunt a fide cum non sit in eis radicata et his oportet scandalizari. i. turbari in animo circa fidem cum iam non credant quod prius credebant. et hi de nouo oderunt credentes. scilicet postquam ipsi a fide ceciderunt. tale ponit christus Lu. 8. c. in parabola seminis. scilicet namque supra petram hi sunt qui cum audierunt verbum cum gaudio suscipiunt et hi radices non habent: quod ad tempus credunt et in tempore tribulationis discedunt. ecce igitur aliquid sunt qui prius credebant et postea per temptationem siue tribulationem supuenientem cadunt a fide: et hoc eis accidit quod fides parum fundata erat. nam si fundata fuisset non moueretur facilliter ab ea: ita nunc aliquid venerunt a principio ad fides bono animo: sed postea adueniente tribulatione turbabantur et putabant per hoc illam doctrinam esse falsam sicut supra dictum est percedenti. q. Vel forte quod aliquis pseudo prophetas per falsa miracula et admonitiones amouebat eos a fide ad aliam doctrinam. sic. n. galathe cum a paulo audissent veritatem doctrine crediderunt: sed quod leuiter fixa erat in eis adueniente alia predicatione redierunt ad cerimonialia veteris testis: et dixit eis apostolus. cur tam cito transferimini i alium euangelium ad Gala. 3. c. hi autem cum crederet doctrinam christi esse falsam putantes se tanto tempore in errore detentos odissent illos qui eos in illud deduxerant et per quorum conuersationem in illo manserant et contra traherent eos ad iudices infideles ut occiderent. C. Alio modo potest accipi tota ista littera de cognatis. scilicet quod cum post mortem christi incipit crescere doctrina eius in credentibus alij homines persequuntur eos et occiderent quia erant disparis cultus et ritus et et cognati eorum. i. parentes et filij odissent eos et traderent ad mortem: et isti cognati essent qui scandalizarentur. scilicet quod ante hoc diligebant cognatos suos amore cognationis: cum autem incipiebant sequi aliam doctrinam quam omnibus alijs doctrinis erat aduersa alterabantur circa se ita ut priorem amorem perderent: et hoc proprie erat scandalizari. namque alium diligebat et per aliquid incipit eum odisse vel mala opinionem de eo habere contra circa illum scandalizari. et isti oderant tunc cognatos suos et contra tradentes inuicem. i. vnus cognatus alium. quod erat admirandum. C. Et distinguunt tria hec circa illos qui scandalizari erat animus cadere a priori statu in quo diligebat ut iam non diligat: odisse erat quod iam mala illis vellent: ex quo sequebatur tertium. scilicet quod ad mortem traderent inuicem. Et apparet quod iste sensus sit multum conueniens forte plus quam predecetes: quod ista narratio potest habere et Lu. 2. 1. et Mar. 13. et in loco huius quod dicitur hic. tunc scandalizabantur et inuicem tradentes et odio habebant inuicem. et Mar. 13. et Lu. 2. 1. tradet autem frater fratrem in mortem et prius filium et surgent filij in parentes et

morte perficiet eos: et eritis odio omnibus hominibus. ergo videtur quod tradidit inuicem non est nisi tradidit patrem a filio et filium a patre. et ita aliqui factum est sicut patet de Lucia romana muliere quam cum esset annorum septuaginta quinquaginta accusata est a filio suo euppio quod christiana esset et occisa esset patet in historia sanctorum Lucie et Seminiani. et hunc sensum tenere possimus sed ille supra positus sine dubio verus est. scilicet quod adueniente tribulatione alij christiani qui prius recte crediderant discedebant et alios tradebant et accusabant ad mortem.

Cui erat isti pseudo propheta qui tunc insurrexerunt.

Qd. 79.

Queretur quod erat isti pseudo propheta qui tunc insurrexerunt.

C. Alii dicit quod erat alij falsi christiani qui asserentes se christianos seduxerunt multos. Sic dicit remigius. imminente captiuitate iherusalem multi insurrexerunt christianos se esse dicentes et multos seduxerunt quos paulus noiat falsos fratres et iohannes noiat antichristos. hilarius quoque sup. Mat. dicit multi pseudo propheta ut nicolaus vnus ex septem diaconibus qui multos mentita veritate pervertit. C. Sed ddm quod an isti essent de iudeis an de christianis vel gentilibus non est omnino certum. potius tamen de iudeis esse de iudeis. Et hoc patet quod tunc duplices seductores insurgebant: quidam ut propheta alij ut christus vel messias. de christo falso dixit supra matheus in lra. scilicet multi venient in nomine meo dicentes ego sum christus et seducunt multos. de prophetis appetit hic. scilicet multi pseudo propheta surgent. de viroque simul dicitur infra in lra. surgent pseudo christi et pseudo propheta et dabunt signa magna et prodigia. C. Sciendum autem quod hi venerunt iter mortis christi et euersione iherusalem et sic veniebant: et istud illos erat ut facerent credi aliquid esse messiam: vnde ille vocabatur se christum: pseudo autem veniebant i adiutorij ut dicerent ex parte dei illum esse messiam et faciebant ad hoc signa: et sic seducebant ducentes homines in partem suam. C. Si autem quidam quod illo tempore potissimum venerunt illi qui dicebant se esse messiam. Dd3 quod sunt per quatuordecim annis fuit. scilicet.

Cui erat isti multi qui veniebant et erat pseudo propheta et christi. Qd. 80.

Queretur quod erat isti multi qui veniebant et erant pseudo

propheta et falsi christi. C. Dd3 quod non habuerunt omnia hec scripta quod satis est quod christus dixerit multos tales surrexisse cum necesse sit vixisse quod ille dixerit. et tamen hi aliquid legimus ut appetit ex libris antiquitatum iosephi et ex libris suis de bello iudaico et ex libris egeippi et ex lib. cronicoz Eusebij. C. Sciendum autem quod ante christum aduentum alij venerunt se esse messiam dicens de quibus ipse dixit. Jo. 10. c. oes quotquot ante me venerunt fures fuerunt et latrones: sed non audierunt eos oues. i. usurpauerunt sibi hoc nomen christus vel messias quod solius iesu erat proprium ut dicitur. scilicet i lra. scilicet multi venient in nomine meo dicentes ego sum christus. et ita hoc nomen christi suum esse dixit. per hoc autem non audierunt oues. i. non permiserunt cum eis: sed aliquid ad modicum tempus eis credidissent. C. Porro primus de eis quos legimus fuit theodas: et ille se messiam asseruit voluitque liberare populum de manu romanorum ut simulabat adiuncti sunt ei viri quadringenti et occisus est ipse cum omnibus. C. Deinde quoniam christus natus est anno scdo eius. i. anno. 43. octauiani iudas galileus fuit qui aliquid sibi de nomine messie usurpauit et iudeos ad rebellandum incitauit ut non permitteret fieri estimationem facultatum ut ait Euseb. lib. cronicoz. et tamen ipse cum adherentibus ei perierunt ut ait iosef. lib. 18. antiq. de his duobus dicitur Act. 5. c. scilicet ante hos dies extitit theodas dicens se esse aliquid magni cui consensit viro numerus quadringentorum et occisus est et oes qui cumque credebant ei dissipati sunt et redacti sunt in nihilum: post hunc extitit iudas galileus et oib. persequendis et auertit populum post se perit ipse et oes quotquot consenserunt ei dissipati sunt. C. Post hoc mortuo christo viuente adhuc tyberio surrexit alius vir samaritanus qui se per appellabat et occultatorum a moysi se declaratore d quo iosef. lib. 18. antiq. ait. sed neque samaritanorum gens a turbis fuit expertis. hos. n. pervertit vir quidam metiri per nihilum putes nomine capbedon qui omnem plebem iudaicis artificiosis induxerat: ut in nomine garim oes occurrerent quod eum sanctum haberent atque venerabilem: pollicebatur. n. se ascenditibus ostendit vniuersa que ibidem a moysi fuerant obruta: at illi persuasi verbis illius arman et considerunt in quodam vico atque hinc et inde plimos congregabat ut cum magna multitudine morte alcererent: sed hos in ipso ascensu pilatus occupat omnem egeratum predecere iubens et alios obrutur: alios in fugam vertit: maximam pre capiti cuius seditionis princeps pilatus interfecit. C. Alii vero ut videtur fuit theodas post mortem christi plius quam quinquaginta annis sub claudio ipatore de quo iosef. lib. 20. antiq. ait quidam vir magnus nomine theodas populo multo suavit ut lumetec secum has suas sequebantur eum ad iordanem fluuium: semetipsum asserens esse prophetam et precepto fluuii diuidere ut eis facile transiret perberet: hoc dicens seduxit multos: sed non permittit fadus eos ad insipientie sue experientiam peruenire: sed repente misit super eos cohortem equestrum qui inopinabiliter multos peremit: plimos autem viuos cepit: ipsumque theodam apprehedentes capitis sectione

Sathanas
quique in an-
gelum se trans-
fert.

B
2. mo.

Ri. ad qst.
qonis.
1. ro

2. ro.

Titul. qois
adhuc ou-
pli pot acci-
pi.
1. mo.

L

Exemplu ga-
lathar pe-
nes fidem.
Galathe ob
sui ignoran-
tia christi fide
spreuerunt.

2. mo.

D

Prope sca-
dalizari quod
fit.

sectione multatū in hierosolymā deduxerunt. Anno aut. 13. Claudij. i. 22. post mortem xpi fuit alius vir egyptius qui se aut prophetā aut messiam esse diceret de quo ait Iosephus lib. 20. antig. hoc tpe venit alius ex egypto dicens se esse ppheta z ppheta: multitudinē suavit ut cū eo ad montē qui dicitur oliuari positus ē diuerso ciuitatis. pcul stadijs quqz cōscenderet velle se dicens eis exinde mōstrare qz eo iubete hierosolymoz muri corruerēt: vñ ingressum eis faciendū esse pmittebat. felix aut dū hoc audisset iussit militibus vt arma sumerēt: quo facto irruit sup eos z quadringētos eoz gladijs interemit: ducētos vero viuos cepit: egyptius vero fuga lapsus disparuit. erat aut vt innuebat illius egyptij intēio liberare iudeos de manu Romanoz exclu- dendo felice z milites romanos de Hierlin. z ad hoc dicebat qz eo iubete murus corrueret. de quo idē Iosephus lib. de bello iudaico ait. maiore qppe plaga affligit iudeos egyptius qdā pseu- do ppheta: adueniēs qppe in puincia magus cum esset pphete sibi opiniōe arrogās triginta ferme milia hoium sibi cōgrega- uit quos varia seductione decipat: z circūducens eos de solitu- dine in mōte qz oliuari inde hierosolymā nitebant ascēdere: depulsoqz Romanoz pñdio in populares exercere orationē: z qz ipse egyptius tūc fuga lapsus euasit qrebat postea a romanis: z iō qñ iudei cōprehēderūt Paulū se purificantē in tēplo z tra- bebat eū foras ad occidendū: z tribunus plebis occurrit ne tur- baret ciuitas dixit ad Paulū nōne tu es vir egyptius qz an hos dies tumultū excitasti z eduxisti in deserto quattuor milia viroz siccarior. Sed obijciat qz nō sit ille idē egyptius: qz de isto dicit qz eduxit quattuor milia viroz. Iosephus aut li. de bello iudaico dicit ferme triginta milia. Cdm qz idē vir fuit qz vtrobiqz vocat egyptius: z vtrobiqz ponit accidisse illud pñde felice in iudea. Sed qd dicit de multitudine. ddm qz de sicarijs solū erat quattuor milia viroz: de cetera aut multitudine rusticana erat vsqz triginta milia. s. z tribunus ille solū de sicarijs locut⁹ fuit eo qz illi erāt terribiles in tota regione iudeoz z ab oibus timebā- tur z odio hēbant qz per insidias multos occidebat et in tēplo dei: z nemo de eis poterat eē securus. de cetera multitudine que nihil mali inferre solebat: s. nūc opiniōe pphete seducta ascē- derat cū eo nihil tribunus dicere voluit. Itē pz sic debere intel- ligi. nā z Eusebius libro trionicoz dicit ista cōcordare. s. sub felice pcuratore extiterūt multi qz populū sua psuasiōe deciperēt: in quo z egyptius ppheta pseudo fuit qz plurimis sibi associatis in ipso magnarū rerū conatu p exercitiū felicie opprimēt. scribit Iosephus cōsentane⁹ aploz actibus in qbus Paulo dicit a tribu- no. nōne tu es egyptius qz an hos dies cōcitasti z eduxisti in de- sertū quattuor milia viroz siccarior. Et tpe. i. sub felice pñde ad finē regni Claudij z in principio regni Neronis: z cñr vsqz ad captiuitatē Hierusalē multi surrexerūt pseudo pphete z pseu- do xpi: z oēs hi suadebāt Romanos rebellare. de h Iosephus li. 20. antig. ait. magi vō z seductores pphos suadebāt vt eos in eremu sequerent dīcētes se dei puidētia signa z pdigia mōstra- tuos: multi qz in hac insipiētia supplicia ptulerūt: qui dū ad h accessissent puniti sunt. z in libro de bello iudaico dicit. seducto- res quoqz hoies z circūuentores sub spē religionis nouādis re- bus studēs vulgū in sanire fecerūt. nā egrediebant in solitudi- nes pmitteres deū signa libertatis eis oisurū: s. quos felix qz vi- debant semina defectionis eē mittēs egres atqz pedites arma- tos magnā multitudinē interfecit. Alij erāt qz se pphetas oi- cerēt cū essent magi z eos qz romani obedire volebāt de iudeis occidebāt: vel eoz diripiebāt substantias vt sic ad rebellandū co- gerēt. sic dicit Iosephus li. de bello iudaico. s. magi. n. qdaz z la- trones collecti multis afflictionē inducebāt z quasi ad libertatē vocabāt mortē aptissimā cōminātes his qz Romanoz pñcipatui obedire voluissent: vt vel reluctātes auerterēt eos qz ferrēt spō- tanea leruitutē disperfi biptitā regionē diripiebāt quorūcūqz potentū domos: eosqz insup trucidabāt: inflāmabāt et agros ita vt despatione eoz tota iudea ptinus ipleret. hec autē sub felice pñde alij magi extiterūt qz se pphetas dicerēt z illos festus oc- cidit. sic dicit Iosephus li. 20. antig. s. interea diuersis rebus tur- bata puincia festus multitudinē destinauit equestrīū atqz pede- strīū sup plures qz seducti fuerāt a quodā mago salutē eis z ma- loz requiē pmittere si eū seg in desertū cōtenderent. quo facto z ipsum seductozē z seductos irruētes qz missi fuerāt occiderunt. Sed ante oēs hos in principio ecclesie fuit qdā samaritanus noie Simon magus quidē z se messia iactabat. nā populus euz vocabat virtutē dei magnā Act. 8. c. z Hiero. sup Mat. dīcēs de hoc. viuis eoz de qbus loquit⁹ fuit Simon samaritanus quē

in actibus apostolorū legimus qui se magnā dicebat habere dei virtutē. hic quoqz inter cetera in suis voluminibus scripta di- mittens: ego sum sermo dei: ego oipotens: ego oia dei. iste tñ vi- dens qz oēs sequaces eius pdicante Philippo cōuersi essent ad xpm ipse quoqz baptizatus est. sed cū videret per impositionem manuum apostolorū vari spūm sanctū oblata eis pecunia multa petiuit ab eis hanc ptatem. sed Petrus dixit ei. pecunia tua tecū sit in pditione Act. 8. c. s. iste Simō magus vt ferunt postea sub Nerone Petri z Pauli Rome falsis pdigijs impugnabat.

Cū pseudo pphete poterant aliquos seducere. Qd. 81.

Queretur de istis pseudo pphetis quō poterant sedu- cere aliquos. Cdm qz pseudo prophete z pseudo xpi simul erant vt colligit. j. in lra. z intēdebant pseudo xpi facere vt crederet quisqz hor esse messias: ad hoc aut pro- phete pseudo adiuuabāt quasi testificantes hoc verū esse ex pte dei. sed tam pphete falsi qz falsi xpi seducebāt populū pmitten- tes eis liberationē de iugo romanorū quo valde pmebant die- bus illis: z ita sollicitabāt eos ad rebellandū. tanto autē deside- rio huius liberationis tenebat ppls qz cuiqz se afferenti libera- torē facile credebāt: sicut colligit ex dictis pcedēt. q. z per Iose- phum li. 18. et. 20. antig. z lib. 2. et. 3. de bello iudaico. Aliud quoqz erat qz rem verisimilē reddebāt: qz oēs isti falsi xpi z falsi prophete magi erāt vt eos Iosephus appellat vbi. s. z iō p ar- tem magicā faciebāt aliqua pdigia ex qbus ppls decipi posset: z nō solum plebs indocta sed et viri prudētes vt xps dixit. j. in lra. s. surgent pseudo pphete z pseudo xpi z dabūt signa magna z pdigia ita vt in errozē ducant si fieri pōt et electi. talia enim prodigia Simon magus faciebat ita vt admirarent oēs z ex- tra mentē fierent vt dicit Act. 8. c. vir quidā fuerat in ciuitate ma- gus noie Simon seducens gentē samarie dicens se esse aliqū magnū: cui auscultabāt oēs a minimo vsqz ad maximū dīcētes. hic est virtus dei qd magna. attēdebāt aut eū pp qd multo tpe magicis suis demētassent eos. C S dicit quō poterāt iudei ali- quē istoz putare esse xpm cū nō veniret cū ptate tpali ad libera- dum eos de manu Romanorū z aliarū gentiū. nā oēs iudei cre- debant messia regnaturū tpaliter vt declaratū est. s. q. 2. i. z ista fuit cā quare plurimi iudeoz non crediderūt Iesum esse xpm. i. messia qz nō venit cū ptate tpali vt regnare posset tpaliter: neqz liberabat iudeos de manu opprimentīū. a fortiori ergo neminē aliu crederent de his esse messia cū nullus hor talē hēret ptatez. Cdm qz poterant credere eis pp duo. Primo qz illi statim in sua prima noiatione nō venirent in tali ptate vt subicerent ho- stes: conabant tñ aggregare sibi multitudinē ad pugnādū cōtra hostes vt appet in oibus de qbus dictū est pce q. oēs qppe illi aggregabāt sibi multitudinē z suadebāt rebellare Romanos: z sic et fecerāt illi qui ante xpm venerāt. s. theodas z iudas gali- leus vt colligit Act. 5. c. z magis pce. q. xps aut nunqz hoc fecit: qz nunqz voluit cōgregare sibi multitudinē aliquā armatoz neqz suavit rebellare Romanos: s. in paupertate z pace venit. sic pro- pheta dixit. dicit filie syon ecce rex tuus venit tibi paup z man- suetus z ipse sedēs sup afinā Sacha. 9. et. 6. z i. c. z iō nō ita faci- lit credebāt Iesus esse messia. C Scd fuit qz illi pseudo xpi z pseudo pphete sine illa multitudine armatoz a principio z nodum re- gnarent tpaliter: poterāt suadere populo se esse messia dīcētes nōdum cōpletū est tps sed statim cōplebit⁹: z tunc erit liberatio ab hostibus z regnū tpale israel: z interim ppls poterat credere de illis. z ista argumētationē xps soluit nūc qñ loquebat disci- pulis de hoc. sed Mattheus illud nō expōit. habet aut Luc. 2. i. c. s. multi venient in noie meo dīcētes. ego sum z tps appropin- quabit. i. illi qui se vocabūt xpm dicent nōdū tps cōpletū est ad oīdendā tpalē dīnationē z destruendū hostes sed statim veniet. z sub hac spe ppls deceptus manebat. xps aut Iesus neqz istud dicebat: iō plebs indocta facilius assentiebat his falsis xpis.

Quid est quod dicitur quia abundabit iniquitas refrigeret charitas multorum. Questio. 82.

Queretur quid est hoc qd dicit qz abundabit iniquitas re- frigelet charitas multoz. Cdm qz aliqui putant accipi pro diminutione charitatis in qbusdā ex malicia alioz. s. erūt qdā xpiani ita mali tpe tribulationis qz cōsiderata illoz iniquitate alij qz boni erāt refrigerēbāt. z ita exponit Nico. C Alij accipiūt de hoie ad seipm. s. qz in qbusdā hoibus abūda- bit iniquitas: z iō nēcio in ipsis charitas refrigeret cū tollat vnū per alterū. Sic dicit Remigius. refrigeret charitas. i. vera dile- ctio dei z prīmī. nā qz tomagis ab vnoquoqz iniquitas inscipit: tanto amplius in corde ipsius ardor charitatis extinguit. C S ddm qz scdō sensus nō bñ stat. s. qz referat totū ad eūdē hoīem

Sexta pars Matthei * Abulenfis.

21
Rñ. ad qñ
tum. q.

Obiectio
B
Lā qz plu-
rimi iudeo-
rū non cre-
diderūt ie-
sus eē mes-
siam.
Rñso
1. rō

2. rō

21
Nōnullos
rñ. ad qñ
qñis.

Aliozū rñ.
ad questū
Remigij
snia.
Cōfutatō
scdō pñis

1. rō

2. rō

Primaria.
ad ques. q.
Sensu lre

Magna p
secutio ē ex
magna i se
rentiū inig
tate.
Scda m.
ad ques. q.

B

Valde no
cet bōis cō
uersari inter
malos.
Petitio
Nonulloz
rō in diuer
sum.
Cōfutatō
z pme possi
tionis ap
probatio.
1. rō
2. rō

3. rō

L

Inigtatis
magnitu
do.

Ad rōnem
in diuersuz

sed ad diuersos ita q in vno abundet inigtas z in alio refrige
scat charitas. Primo p qz als poneref virūq cum determina
tione vt oiceret q abundabit inigtas multoz refrigescet chari
tas eoz vel multoz. z tñ ponit primū sine determinatione cū di
catur absolute. abundabit inigtas. z sequit. refrigescet charitas
multoz. iō vī ex mō loquēdi q nō sit eozdē inigtatis abūdan
tia z refrigescere charitatē. C Scdo qz si ad eundē referretur
esset incōueniēter dictū: qz qñ in aliquo abūdat inigtas nō solū
refrigescit imo nō est charitas in eoz: z nō solū qñ abūdat iniqui
tas sed et quacūq inigtate exsiste non manet charitas aliqua in
boie. iō vī referre hoc ad diuersos boies: ita q in qbusdā abun
dabat inigtas z in alijs charitas refrigescibat.

Quomodo refrigescibat ista charitas in quibusdam propter
alioz iniquitatem.

Questio. 83.

Sed queref quō refrigescibat ista charitas in qbus
dam pp alioz inigtatez. C Dicit pōt vno

mō q intelligit qñ ad aliquos cadētes a fide pp psecutionez.
Et est sensus q tanta esset afflictio credentiū illo tpe q multi vt
non cogeref sustinere mala illa abijciebant fidē aut saltē fidei
professionē z ptebant aliā doctrinā: z cōuenit hoc lre. naz qui
credebāt in xpm erāt in charitate: z qñ fidē acceperunt simul acce
perūt charitatē z illa manebat. nā ex eo q xpm diligebant vole
bant manere in doctrina eius lō observatio esset difficilis: istoz
charitas refriguit qñ timētes tormēta z alia mala cessabāt a p
fessione: s; isti nō caderēt a pfectione fidei nisi pp magnitudines
persecutionis. si nemo. n. psequeret nemo caderet: et si psecutio
lenis esset pauci aut nulli caderēt: z tñ qz grauis erat persecutio
multi cadebāt a fide: s; magna psecutio nō est nisi ex magna ini
quitate inferentiū eā cū illa iniusta sit: iō verū est q ex abūdan
tia inigtatis quozdā refrigescibat charitas alioz. C Alter pōt
intelligi de diminutione charitatis sine pditione eius. nā in casu
precedēti charitas nō solū minuit sed et pīt: qz qui cadit a fide
cadit a charitate. z dices qz aliq erat a principio cōuersionis sue
feruētes in charitate: postea vero vidētes inigtatē alioz abun
dantē fiebāt tepidi: z hoc erat refrigescere. z tūc intelligitur de
xpianis ad inuicē. i. quidā qñ cōuersi sunt videbāt miracula fie
ri z bona opa xpianoz: z iō feruēter acceperunt fidē: postea vero
cū uersarent cū alijs xpianis videbāt eoz iniquā cōuersionē:
z sic frigescibat in eis ardor charitatis vt nō essent tam pmp̄ti
ad bona opa sicut prius. nā sicut hīs paruā charitatē per imita
tionē bonoz viroz pficit in feruore z ad bñdū maiorē charita
tem: ita hīs charitatē magnā aut mediocrē si uersat inter ma
los aut exēplo eoz ad malū trahit aut tepescit feruor eius. nā et
paruā charitatē hīs iudicat se iustū collatū ad eos q mali sunt.
qui aut mediocriter bonus est si ad bonos cōparetur iudicat se
malū qz ab eis lōge est: iō valde nocet bonis z maxime paz aut
mediocriter bonis cōuersari inter malos vel eozū mala scire: z
tūc quāto qz cōuersat cū deterioribus tanto fit tepidior z refri
gescit magis charitas. C S; dices quis istoz sensuū est verior.
Aliq dūt q scōs qz primus nō coaptat lre. nam dī. refrigescet
charitas. z tñ primo mō non refrigescit sed cessat: qz qui pp tor
menta cessabat a fide vel a professione fidei nō refrigescibat in
charitate sed pibat charitas in eo. C Dm tñ vī qz primus sen
sus sit melior. C Pz primo ga statim dī. qui pseuerauerit vsq in
finē saluus erit. z est expositiū pcedentiū. q. d. illi quoz refrige
scit charitas nō saluant sed illi qui pmanēt vsq in finē. ergo vī
q illi quoz charitas refrigescit nō pmanēt: sed qui nō pmanēt
cadūt a charitate. loquit igit de cadētibz a charitate. C Scdo
qz xps arguit istos quoz charitas refrigescit: sed si charitas non
periret nō erāt arguēdi: qz quādiu manet qz in charitate est bo
nus z dignus vita eterna z nō pōt iuste redargui s; redarguī.
ergo cadebāt isti a charitate. C Tertio p qz sicut hic post illud
dictū. i. refrigescet charitas multoz. ponitur velut expositiū il
lud. i. qui pseuerauerit vsq in finē. ita Mar. 13. c. vbi ponitur
ista narratio dī q parētes traderēt filios in mortē z filij cōsur
gerēt in parētes. z legē. qui aut sustinuerit vsq in finē salu⁹ erit.
z sic vī q de psecutione intelligat z de casu a fide pp psecutio
nem. i. q pp abūdanā inigtatis multi pderēt fidē. z ista est ve
ritas. erat. n. magnitudo inigtatis z psecutionis qñ parētes ac
cusabāt filios ad mortē: z filij parētes z trahēbāt eos ad hoc q
occiderent. pauci. n. poterāt talē psecutionē sustinere in q nullū
erat refugiū ad amicū neq cognatū: z iō refrigescibat charitas
i. cadebāt ab illa iā cessantes a pfectione nois xpi. C Ad rōnē
in dīū pōt dici vno mō qz cadebāt a pfectione fidei non solū
refrigescibāt in charitate s; et cadebāt ab illa: z tamē erat ordo
iste q pmo refrigescibāt: deinde cadebāt cū nō pderēt eā subi

to. posuit aut xps primū. i. refrigescere qz erat principū z nō ca
dere. C Scdo pōt dici q refrigerari vel frigescere charitatem
accipit large nō pro remissione ardoris s; pro pditione eius vt
dicat refrigescet charitas. i. pibit effectis frigidis hīs q pī fm
charitatē ardebat. z pōt accipi refrigescere in malū qz refrige
scere dicit motū a calido ad frigidū: z iō nominat mediū inter
vtrūqz. z illud vocat tepidū: z accipit in mala signatione in scri
ptura. sic dī Apoca. 3. c. vtnā frigidus es; aut calidus: s; qz te
pidus es incipia te euomere ore meo. s; refrigescere dicit illū te
pidū qd malū est: iō refrigescere charitatē accipit in malo. z sic
accipiet pro casu a charitate: qz quādiu qz nō cadit ab illa bon⁹
est. C aut dī refrigescere et si accipit pro diminutione non est
intelligendū q charitas minuat fm essentia s; augeat fm essen
tiam sed solū minuit quātū ad feruorē. de quo dices magis. 1.
Lorin. 13. c. vbi plene agitur de charitate.

Quare dicit refrigescet charitas multoz zc.

Qd. 84.

Queretur quō dicit refrigescet charitas multoz: z qñ.

C Dm q hoc dictū est qz nō refrigesceret
in oibus. qdā. n. fuerūt in qbus nunq refriguit: siue accipiat p
cadere siue p diminui. sic fuit de apl's. erat. n. in illis semp chari
tas maior qto cōtinue p bona opa magna merebant augmētūz
charitatis sicut z augmētū pmiū substantialis. sic. n. erāt in chari
tate cōfirmati vt ab ea nullo mō caderēt. sic dī ad Ro. 8. c. quis
nos separabit a charitate xpi. z iterū. certus sum qz neqz moroz:
neqz vitaz: neqz angeliz: neqz principatuz: neqz potestates: neqz
virtutes: neqz instantia: neqz futura: neqz alia creatura poterit
nos separe a charitate dei que est in xpo. sed alij erant qui nō
existētes cōfirmati ppter iniquitatē psecutionis cadebāt a fide:
z isti erāt qui vocant hic multi. Sic dicit Hierony. Cōsiderā
duz tñ qz nō negauit oīum casurā esse charitatē s; multoz. nā in
apls z eoz filijs pmasura est charitas de qua Paulus. qz nos
sepabit a charitate xpi. C Sed queref ad qd xps voluit
predicare q multoz charitas refrigesceret. C Dm q pzo fuit
ad cōsolationē pmanētū. nā cū manētes in fide viderēt aliquos
ab illa cadere putarēt p hoc piculū aliqd esse doctrine xpi z ec
clesie eius z tristarent nimis: vt aut non affligant ex hoc nimis
vt nil mali suspicarent s; putēt ecclesiaz xpi nibilominus masu
raz qbusdā cadētibz p dicit illis quosdā a fide casuros. C Scdo
fuit ad cōdendū se oia scire cū et minuta qz p diceret: z vt vide
rent qz nil in ecclia sua accideret eo ignorāte: z ita posset pui
dere si vellet. Et non dixit absolute q refrigesceret charitas sed
multoz: vt inueref p hoc qz nō oīum charitas pitura esset s; ali
quoz: qz als cū qdā viderēt alios a fide cadētes putarēt q oēs
essent a fide pīturi: p hoc aut eoz certificat qz nō oēs s; aliq eēt
a fide pīturi: z sic cadētibz qbusdā nō adhibet timorē piculū ec
clesie. C Tertio fuit ad cautiores eos reddendū. nā si xps hō non
prediceret multi nō aduerterēt z facili⁹ laberent. cū vō hō p dicit
quibz sciret se posse cadere: z cauti⁹ se hēt vt nō caderet. nā istud
erat qñ quoddā pceptū vel admonitio ad fortiter standū.

C Dī xps dixit. q aut pseuerauerit vsq in finē salu⁹ erit. Qd. 86.

Queretur quare xps dixit. q aut pseuerauerit vsq in

finē salu⁹ erit. C Dm q pseuerare vsq in
finē vī accipi de fine vite: qz non vocat alius finis nī absolute.
z et vsq ad mortē est nobis laborādū in bono: postea vō gescē
dū Apoca. 14. c. i. amodo dicit spūs vt regescat a laboribz suis. z
vsq illuc est neccia pseuerātia: in morte aut cōfirmat hō in bono
vel in malo. nō g regit maior pseuerātia in fide xpi qz vsq ad
mortē neqz sufficit minor qz qūqz minor nō sufficit ad vitā eter
nā bñdā. Sic dicit Remigi⁹. vsq ad finē vocat vsq ad terminū
vite: q. n. vsq ad terminū vite sue in pfectione nois xpi pseuera
uerit z in charitate salu⁹ facit. C Dicit aut hō xps pzo ad tol
lendū errozē. aliq forte putarēt qz hō caderēt a fide si aliqto tpe
in illa māsissent pderat eis ad vitā eternā. dixit xps qz nō: qz nō
poterat salu⁹ fieri nisi q pseueraret vsq in finē. C Scdo z p
pue ponit ad admonitionē vt fideles fortiter manerēt in aduer
sitatibus vt saltē nō pderēt pteritos labores. nā oēs nī labores
sunt vt saluemur: q aut nō saluat nullū fructū bz de laboribus
suis: z iō q multo tpe mās in fide z tolerauit difficultates in ea
non vī cessare ab ea pp subueniētes angustias qz sic pdet fructū
oīuz opez suoz: z iō est magna admonitio bec ad pseuerādū in
fide: z sonat hō pcedēti: dixerat. n. refrigescet charitas mul
toz. i. cadēt multi a charitate z fide sic expositū est. hic aut dī q
nemo pmittat refrigescere charitatē in se s; pseueret z ita salua
bit. C S; qref qd erat saluū eē. C Dm q saluare pprie
est a malo liberare: z saluus dī q a malo liber est: z qz malū est
multiplex z et multiplex liberatio: dī saluari hō multiplex. sic dī
ps. 33.

Ad rōnē in
diuersū.

Tepidus
in sacro
lris i ma
lam p
sumit.

Notādū

Ad
ques. q.

Chari
tas dei i
xpo est.

Qd.

85.

Ad quid
voluit p
dicere qz
multoz
charitas
refrige
sceret.

Ad
ques. q.

Ad quid
voluit p
dicere qz
multoz
charitas
refrige
sceret.

Ad
ques. q.

1. cā

2. cā

3. cā

Ad
ques. q.

Ad
ques. q.

Remigi⁹

finia.

1. cā

2. cā

Labores
nī saluē
saluē.

Qd.

87.

Ad
ques. q.

Ad
ques. q.

ps. 3. ex oibus tribulationibus eius saluauit eū. et hoc mō libe-
ratores a piculis bellox vocam? saluatores. sic dicitur Iud. 3. susci-
tauit eis saluatōrē et liberauit eos. et iter. e. c. suscitauit eis salua-
tōrē noīe aīoth. Et tū dōm qd fm oīā maiōr ita vocat salua-
tōrē vel liberatōrē. qdā n. mala sunt s; nō sūma vel p excellētiā: iō
in illis cōpetit saluatōr s; cū cōnotatiōe vt dicat saluatōr a tali vt
tali malo. f. saluatōr a tribulatiōe vel ab incōmodo. malū aut per
excellētiā vnū est in boib? f. p dēre aīaz vel cōdēnari ad gebēnā:
et iō liberari ab isto malo eē p excellētiā saluari. et h oī simplr et
sine cōnotatiōe aliq saluari: et ob h illū simplr saluū dicimus q
iā liber est a dānatione eterna. et ita distinguim? saluos dōnā-
tos. sic accipit hic. salu? erit. i. liberabit? a gebēnā. nā qui vsq; ad
mortē manet in charitate necesse est qd liberet? ab inferis. et ob h et
saluare dicim? simplr. i. liberare a morte eterna vel a penis gebē-
ne. et cōr saluatōrē absolute vocam? illū solū q a morte eterna li-
berat. solus aut xps p mortē suā nos ab hac morte liberauit: iō
eū solū vocam? saluatōrē. nā cū absolute saluatōrē dixerim? nul-
lū nisi ipm itelligim?: et i reuerētiā ipm? h nōm ei soli resuam?.

Quare xps dixit. et p dīcabit? h euāgeliū in toto orbe. 20. 88.

Querēs qre xps dixit. et p dīcabit? h euāgeliū in toto orbe.

Quomodo putat qdā positū h eē ad tollēdā suspī-
tione et timorē. nā cū tot mala afflictionū p dīxisset xps circa di-
scipulos euētura diceret aliq eorū. quō poterim? inter tot mala
vivere. rīdet qd nō solū poterūt vivere sed et docere. Sic dicit

Lhyso. in omelia. deinde ne diceret. qd iter. n. inter tot mala vi-
uimus qd plus est p mittere qd nō solū vivere s; vbiq; docerē.

Secūdo pōt accipi ad tollēdū suspītiōne de statu fidei et ecclie
xpi. nā dixerat. s. qd refrigeret charitas multorū. i. caderent a
charitate et p fessione fidei pp tormēta. putaret? qd iā nemo an-
deret p dīcare doctrinā xpi pp tātas tribulatiōes. ipse tollit hāc
suspītiōne dīcēs qd nō s; et si oīa hec mala euēniāt p dīcabit? euā-
geliū: et nō solū p dīcabit? s; et p totū orbe. Tercio pōt accipi
istud eē positū ad cōsolatiōne discipulorū. erat. n. tristes de euer-
sione hierlīm p nūciata eis et de tribulationib? q eis supuenirēt.
ne aut tristitia affligeret? nūc et anq; mala ipsa venirēt p nū-
ciat eis qd gratū. f. qd euāgeliū per totū orbe p dīcare. Sic dicit

Remigij. f. qd. n. nouerat oīs corda discipulorū tristitāda eē de
excidiō hierlīm et p dītiōe gētis sue: h solatio cōsolatōrē s; multi-
plures credituri erāt de gētibus qd de iudeis pūti. Quarto
fit h et pncipalr ad ostēdēdū statū ecclie sue. nā ad roborandā fidē
discipulorū et aliorū credētū in ecclia p mītiua voluit totū statū il-
lius tps p nūciare: et ita cū iā dīxisset qd iter tribulatiōes magne
tunc vēture essent et a qbus. f. ab inuicē. i. a parētibus in filios et
cōiō: et qd in illis tribulationib? aliq deficerēt voluit dīcē aliud
circa statū illū. f. qd tūc p dīcare euāgeliū p totū orbe. et vere fuit
dignū hoc p nūciatiōe: qd inter oīa q illi? tps erat nīl tā ma-
gnū et admirābīl erat qd qd inter tot tribulationes euāgeliū pos-
set p dīcari p totū orbe. Quinto fuit ad vā dū aīuz discipulis
circa ardua. nā euāgeliū p eos p dīcādū erat. cū aut sciebāt qd et
adueniētib? magnis angustijs p eos erat p dīcādū euāgeliū: qd
euēniēt iste tribulatiōes retrahētes a p dīcatione toleraret eas
fortiori aīo: cū iā ex xpi p nūciatiōe certi essent qd nō obstātibus
oibus afflictionibus p dīcat euāgeliū in toto orbe. Sexto fuit
et adhuc pncipalr ad rīdēdū ad. q. pncipalē q erat de hierusalē
euerfione qd fieret. voluit aut xps rīdere ad illā nō designādo
numex annoz vel mēsiū: s; referēdo oīa notabilia q acciderent
inter h tps quo loqbat? vsq; ad euerfione: ita vt ex decursu hāz
rep possent cognoscē qd hierusalē euerteret. dixit aut multa an-
hoc accidere. f. bella: fames: pestilētiās: terremotus: et interim tri-
bulatiōes fierēt discipulis et occiderent multi eorū: et aliq credē-
tes caderēt a fide: et tūc p dīcare euāgeliū in toto orbe. et h oīa
euēniēt an euerfione hierlīm: et post h leqret? euerfio. Et appet q
ista sit cā pncipua ponēdi hoc: qd dī in lra. et p dīcabit? euāgeliū
in vniuerso orbe in testimoniū oibus gentibus: et tūc veniet cō-
summatiō. f. malorū hierusalē. i. statiz vt fuerat cōpleta p dīcatio
per totum orbe. et iste est sensus verus.

Quomodo potuit in tpe ecclie p mītiue p dīcari euāgeliū p totū
orbe obstantibus tot tribulationibus. 20. 89.

Querēs quomodo potuit in tpe ecclie p mītiue p dīcari euāgeliū
p totū orbe obstantibus tot tribulationibus? et maxie
xps p nūciat. Quomodo qd vere fuerūt multa ipediētia in ecclia
p mītiua ad h qd nō p dīcare p totū orbe euāgeliū. f. odiū oīuz
boīuz. nā reputabāt oēs boīes eos q istā doctrinā a pncipio p dī-
cabāt eē hostes humani gītis cū oēs deos in quorū cultu cōsue-
rant boīes et oēm ritū colēdi tollere vellēt et dicerēt oīa execra-

billa esse qd apud gētiles agebant. Et Scdm erat gītialitas psecu-
tionis: sicut. n. in toto orbe odio hēbant ita vbiq; affligēbant. Scdm im-
iudei. n. pseqbant? illos ex pncipaliori odio qd destruerent legē pediens.
moysi cū ipm pūi iudei fuissent natiōe et ritu. gētiles vō qd iploz
deo s cōdēnabāt: et iō in nullo hēbāt requiē. Tercij erat ima-
nitas tribulationis: qd oīa gītia tormētoz nō solū q an h fuerāt
s; et qd excogitari poterāt exercebant? in eos. Quartū erat pzi-
uatio toti? humani auxiliij et solatiij: qd erat d cōsuetudinē aliarū
tribulationū et psecutionū. nā in alijs si hostia aliq psequeret
adiuuat eū vel fauet ei amic? et cognat? et affinis. h at nemo: imo
potius parētes tradebāt filios ad mortē et filij parētes vt dī. s.
10. c. et Mar. 13. et Luc. 21. et istud erat qd valde tristabat cor.

Scdm dōm qd sic dī ad Ro. 5. c. qd vbi supabūdauit delictū sup
abūdabit et gīa. f. vt maior fit gīa delicti et tollat illud ita vt su-
perabūdauit multitudo tribulationū superexeruit magnitudo
gīaz xpi et cōsolatiōne eius: ita vt nō solū hec mala patiēter tole-
rarēt s; et libeter et gauderēt qd ad epulas iuitarent? h dī Act.
5. c. ibāt apli gaudentes a cōspectu cōsiliij qd digni bti sunt p noīe
Jesu cōtumeliā pati. Et erat at p mī magnitudo et certitudo p-
mij. sciebāt. n. id qd reueruabāt eis p hac momentanea tribula-
tione mai? eē qd cogitari posset ab aliquo mortali. 1. Cor. 2. c. f.
oculus nō vidit: auris nō audiuit: neq; in corde hoīs ascendit q
preparauit de illis q diligūt illū. et cū de ostēdisset eis magnitu-
dinē hui? p mī p fidē et certi eēt de illo nō dubitabāt quēcūq;
mala p illo subire. Scdm et pncipū erat magnitudo et feruor
charitatis. nā tanta charitate pfuderat de? corda illoz pncipū
nōz q fuerūt in ecclia p mītiua q oīa sēli blādimēta respuebāt
et oīa aduersa cōtēbant: neq; erat aliqd qd posset eos diuellē
ab eo qd tā firmiter et tā tenaciter diligebāt. sic. n. dixit apls ad
Ro. 8. qd nos sepabit a charitate xpi: tribulatio: an angustia: an
psecutio: an fames: an nuditas: an piculū: an gladius. et iō postea
addit. certū sum qd neq; mori: neq; vita: neq; angeli: neq; pncipa-
tēs: neq; vtutes: neq; ptates: neq; instātia: neq; futura: neq; aliq
creatura poterit nos separe a charitate dei q est in xpo. et ita cū
scit illi? tps tāta charitatē hēnt pseuerabāt in oib? tribulatio-
nib? sic dī. e. c. pp te mortificamur tota die et estimati sum? sicut
oues occisionis: s; in his oib? supam? pp eū q dilexit nos. et istud
erat pncipū qd faciebat pseuerare d oīa aduersa. nā p mī. f. ma-
gnitudinē et certitudinē p mī nos hēm? s; qd pūa aut nullā cha-
ritatē hēm? statū supamur nō solū a psecutionib? s; et a paruis
tērationib? Tercij erat magnitudo cōsolatiōnū spūaliū quas
xps eis vabat h in reb? corpālīb? nō cōsolarent? qd oīa hec cō-
pserāt pp deu: tū in iteriorib? in qb? est vix bonū magnā cōso-
latiōne recipiebāt interdū. de q cōsolatiōe nos q carnales sum? et
ista nō expimur iudicare nō possum? nisi in cōiū credim? eis q in
t pō pfectionē aliqū hātib? asserūt se recipe cōsolatiōes inenar-
rabiles: qd et pui in xpo p captu recipiūt. vñ nō inuēnt apls vo-
cat deu patrē toti? cōsolatiōis. Est aut cōsolatio dei tāta vt non
solū p ea hō in seipso cōsolatiōne accipiat s; et possit alios cōso-
lati: qd in cōsolatiōnib? humanis nō inuenit? cū vix p eas in seipso
qs cōsolat? eē possit. sic dī. 2. Cor. 1. c. f. Bndict? de? et p dī nri
Jesu xpi p mīaz et de? toti? cōsolatiōis q cōsolat nos in oī cō-
latiōe nra. et sequit? vt possim? et ipm cōsolari eos q in oī pssura
sunt p exhortatiōe q exhortamur et ipm a deo. et ita signat? q ma-
gnitudo cōsolatiōnū tollit magnitudinē angustiaz quas tolerāt
boīes. prime cū seqt. qm sic abūdāt passiōes xpi in nobis: ita et
p xpm abūdāt cōsolatiō nra. i. sic passiōes qd p xpo suscipimus
sunt valde multe: ita et cōsolatiōes qd ab eo hēm? ad tolerandū
has passiōes sunt multo plures: vñ supant? passiōes a cōsolatio-
nib? Quartū erat sapiētie affluētia qd illi q p xpo patiebāt
saltē discipuli q cū eo fuerūt et sup quos spūsanct? venirēt: erant
tāti p nilegij q h rudes eēt poterāt rīdere imo rōne superare
oēs hoīes sic qd qd dūcebāt an viros magnos ad reddēdū rōnē
de dictis suis nō oportebat eos cogitare qd dicerent? imo p mī
eis eēt si vellēt cogitare qd dicerēt. Et h posuit h xps eis pro re-
medio vel cōsolatiōe: h Mat. illud tacuit. s; expmīc Mar. 13.
et Luc. 21. vbi ponit ista narratio. nā dī. ponite in cordib? vñis
nō pmeditari quēadmodū rīdeatis: ego. n. dabo vobis os et sa-
pientiā cui nō poterunt resistere oēs aduersarij vñi. et dī Mar.
13. c. nō. n. vos estis loquētes s; spūsanct?. qd n. h esset reme-
diū et cōsolatiō nemo sufficiēter cōsiderat. nā cū eēt discipuli xpi
rudes apud humanā sapiētia et pui stat? apud magnatos huius
sēli poterāt rōnabilr timere. pponere in publico et si nō dubita-
rent mori p amore xpi: qd forte crederēt cū eēt insipientes qd ca-
perent in vbo indisciplinato et irriderent sicut bestiales et inscīi.
xps aut dedit eis hāc securitatē qd semp loqrent? prudētē qd nō

Propter multa apli p noīe iesu cōtumelias patiebant. Primū p mī certitudo. Scdm cha-
ritatis feruor.

Scit xpi tē-
pore sumā
hēbant cha-
ritatem.

Tercij ma-
gnitudo cō-
solatiōnū
spūaliū.

Quanta sit
dei cōso-
latio.

Quartū sa-
pientie af-
fluētia.

Sexta pars Matthei * Abulensis.

3 ij

Quintum
pmpitudo
miraculor.

Sextu faci
liter credē.

Septimuz
solicitud
dei.

Paulus &
Barnabas
fugati & ci
uitate pge.

Octauu p
seuerantia.

Nonu ou
ratio ritus

Decimum
nulla erro
ris dephben
fio.

Undecimu
puritas vi
te & doctri
ne xpi.

erant ipsi qui loquebant sed spūsanctus in eis. Quintu erat magnitudo & pmpitudo miraculor. qm. n. solarent ar illorū scōz viroz: q l3 a toto ppo spnerent & odiosi bzent in pmpitū bzant talia miracula facere q̄lia tot⁹ mūdus nō capiebat. nihil enī erat qd facere vellēt qd statī nō facerēt si credētes peterent s. 17. et. 2. 1. c. & hec nō solū cessa erāt discipulis xpi q cū eo fue rant & sup quos descendit spūsanct⁹: s; et oib⁹ credētib⁹ in ipm vt p3 Mar. 16. c. l. signa aut eos q crediderint hec sequent. i. q cre diderint in me faciēt oīa signa q sequunt. e. c. hec. n. erāt adiuto ria ab intra ad h q credētes in xpm oīa aduersa aliquā bzent cōsolationē. C S; ab ex erāt quoq; aliq̄ auxilia. Primū qd est sextu in ordine: qz de faciebat q audīentes facili crederēt. pui derat. n. de q ad illū p̄tinerēt: z illi statī ad paucas voces p̄dica tionis credebāt ispiratē deo corda eoz. sic p3 Act. 2. c. in p̄ia p̄di catiōe Petri die p̄tecofles vbi erat d̄dictio ad aplos ab oibus iudeis q erāt de toto orbe. z tñ ipsa p̄ia voce ei⁹ uerfi sunt q̄i tria milia. e. c. z in alia vice duo milia: imo z qd plus interdū taz facilis erat uersio q et illi ad quos nō dirigebat s̄mo uerte banē audita doctrina Lbzi b̄ndictissimi. sic p3 Act. 10. vbi Pe trus loq̄bat ad cēturiōē z nō erat intētio sua dirigere vbi nisi ad cēturiōē: z tñ tāta fuit dignatio spūsc̄ti q oēs audīentes vbi statī uerfi sunt cōpūcti corde: z ipse Petr⁹ admirat⁹ est qūo illi cōuerfi fuerint z spūsanct⁹ loq̄ret p eos: ita vt postea arguerit⁹ S eū uerfi ex iudaismo qre locutus fuerit ad gētiles dixerit q nō fuit ex intētiōe ei⁹ nec in p̄tate ei⁹: s; spūsc̄tus voluit sic fa cere Act. 1. 1. c. Septimū erat sollicitudo dei circa uertēdos. nā de⁹ in p̄ncipio ecc̄ie p̄misse vt statī sibi ecc̄iā aggregaret: voluit hoies ita p̄mptos reddere q pauco labore exteri⁹ adbi bito a p̄dicatib⁹ multi uerterent. vñ ipse videbat ipsos dedu cere ad fidē sine p̄dicatore: sic d3 Act. 2. c. l. oīs aut augebat qui salui fierēt quotidie in idipm. z isti quos de⁹ volebat ad se voca re nullo mō ipediebant uerti: qz l3 p̄dicatozib⁹ multe fierēt mo lestie z nō bñ audirent l3 expellerent de regionib⁹: ad huc illi q a deo erāt designati ad credēdū uertebant. sic p3 Act. 1. 3. c. vbi Paulus & Barnabas fugati sunt de ciuitate pgen regionis p̄ phillie. sic videbat ipedit⁹ p̄fect⁹ p̄dicationis. z tñ d3 ibi audī tes aut gētes gaude sunt z glificabāt vbi oīs: z crediderūt quot quot erāt p̄ordinati ad vitā eternā. z pp istā facilitatē uerfiōis nihil nocebat casus quozūdā a fide: qz cū vn⁹ moriebat pzo fide cōuertebant innumerabiles nullo alio p̄dicante. C Octauū reme diū erat p̄seuerantia. nā admirabant q xpiani tāta toleraret q̄ta nullus hō p deo suo toleraret: sic locut⁹ est traianus impator vt p3 in hystoria Ignatii martyris quē varijs tormentis cruciauit. C Nonū erat duratio hui⁹ ritus. nā putabāt hoies q supstitio p̄fessionis xpi tāq; ficta pauco tpe duraret. cū aut viderūt eam multo tpe manē crediderūt ex deo eē. sic. n. dixit Gamaliel pha riseus legis doctor cū iudei vellēt p̄seg discipulos xpi in hierlm statī post mortē eius. discedite ab hoib⁹ z finite illos: qm si est ex hoibus cōsiliū h aut opus dissipabit: si vō ex deo est nō poteritis dissoluere illud: ne forte z deo repugnare iueniamini Act. 5. c. z ibi deduxit ueniētia exēpla: qz multi alij inchoauerūt nouos ritus z nouas de se opiones facere voluerūt: s; qz res ipsa ficta erat in ipsis exordijs corruit z defecit vt d3 ibi de Iuda galileo z Theoda quoz qz se messia eē voluit: aliq eū secuti sunt l3 statī ipsi cū sequacib⁹ pierūt. C Decimū erat q p̄dicatēs tūc doctrinā xpi in nullo errore dephēdi poterāt neq; rōne lupari: de quo to tus mūdus admirabat. nā ceteri q aliq̄s nouas sectas cōfinerāt nō poterāt dare rōnē oīum q asserēbat: z cū venirēt in uentuz alioz hoīz a sapiētib⁹ redarguebant neq; manebat qd p se di cerēt. discipuli aut xpi a nullo hoie rōne poterāt lupari: z l3 ubi to eos inopinate arguerēt r̄ndebāt mirabilr: ita vt hoies ex tra mētē fierēt talia audīentes: qz vt d3 Mar. 1. 3. c. nō erant ipsi loquētes l3 spūsc̄tus. exp̄sse aut h p̄miserat eis xps dicens. ego dabo vobis os z sapiētia cui nō poterūt d̄dicere neq; resistere oēs aduersarij vzi. C Undecimū erat puritas vite z doctrine xpi. nā p̄dicatēs doctrinā xpi in ecclia p̄mitua erāt sc̄tissimi viri in qb⁹ nō posset q̄sq; inuenire aliqd rep̄hēbile: ita vt nō vide rent hoies sed angeli dei. doctrina quoq; ipsa erat ita mūda q nihil imūdū p̄mitit z oī ipuritati mox resistit: z sequētes eā ser uabāt illā z abstinebāt ab oib⁹ imūdicis: potissime a sordib⁹ car nis. de quo admirabant gentiles nimis: cū ipsi nō possent tantā puritatē sectari. sic d3. 1. Pe. 4. c. l. sufficit p̄teritū tps ad volūta tē gētiū cōsumādā q ambulauerūt in luxurijs: desiderijs: vinolen tijs: z illicitis idoloz cultib⁹: in quo admirant nō occurrēt⁹ vo bis in eadē luxurie cōfusione. Alij vō q alias doctrinas viuēdi cō fingere voluerūt nō tradiderūt banc puritatē viuēdi: sed quidā

oēm turpitudinē sic machomet⁹. Alij vō z si bona dicerēt bona nō faciebāt. z ita fuit de oibus q sibi ipsis messie nomē ascripse rūt. z iō l3 alie gētes p̄fērent xpi doctrinā z cultū: cū tñ ista pu ritatē viderēt admirabant: z vel cessabāt a p̄secutiōe vel miti⁹ agebāt vel uertebant ad xpm. qd multis accidebat. s. vt cum xpianos torq̄rēt xpiani efficerēt. qd z ipsi paulo accidebat. q eplas accipies a sūmo sacerdote oēs xpianos torq̄bat Act. 8. et. 9. c. l3 ibi xps eū ad se uertit: ita vt ipse p eo iā toleraret passiones. e. c. C Duodecimū erat miraculor magnitudo z pluritas. qz. n. de p̄dicatib⁹ fide: imo qz credētiū poterat facē miracula Mar. 16. c. z marie qn p̄fitebant fidē tracti aī reges z iudices: qz ni hil erat qd tūc facē vellēt qd statī nō facerēt. qd vltra modū oēs hoies reddebat attonitos: nā l3 a p̄ncipio aliq dicerēt h eē p̄ ar tes magicas statim cōstabat ex reb⁹ ipsis q nulla magoz ars aut ptas ad h magnalia sufficiebat. vt cū suscitabat mortuos ex mul tis anis z filia faciebat demētatos: z istud erat potissimū qd oēs gētes uincebat ita vt fieret facilis eaz uersio. C Propter h g z filia iter oēs p̄secutionū angustias fides xpi valuit z doctrina ei⁹ p totū orbe p̄dicata est: z nemo erat q ad eā z sequaces ei⁹ di ligēter respiceret q nō formaret sibi de ea magnā opinionē. qd nō fiebat circa ceteras nouitates doctrinaz de qb⁹ statī appebat q inanes erāt. Un⁹ Ioseph⁹ b̄ndict⁹ extiterit z nimis laudauerit gētē suā neq; ab eoz sacrilegijs recesserit vt ait Egesippus li. 1. suo. tñ Ielūm xpm z ei⁹ doctrinā z discipulos z seq̄ces laudauit nimis cū fuerit xpo cōtemporane⁹. s. tūc nat⁹ qn xps mortu⁹ est vt p3 li. 18. antiq. vbi eū dixit eē messia z tertia die post mortē ap paruisse viuēte. de ceteris aut q sibi nomē messie vsurpauerūt oicit q erāt magi z seductores vt apparet sepe li. 18. et. 20. an tiq. et. 2. et. 3. li. de bello iudaico. z dictū est. s. q. 80. z sic inter tantas angustias potuit euāgelium per totū orbem p̄dicari.

Qd euāgelium erat illud qd dixit xps p̄dicandū. Qd. 90.

Queref qd est qd dixit xps. p̄dicabit euāgelium hoc. l. qd euāgelium erat illd qd dixit p̄dicandū. C Aliq pu tāt oēm eē de euāgelio Mar. P̄io qz istd euāgelium fuit aī alia: nemo. n. aī Mar. scripsit vt Hiero. in plogis z in li. de illustri. viris oñdit. Scdō qz d3 euāgelium h. z ita nullū magis qz istd de mōstrari potuit. C S; oēm qd nō stat. nō. n. dixit xps de aliquo euāgelio scripto ab aliquo de q̄tuor euāgelistis. Et p3 primo qz tūc cū vn⁹ plus aut min⁹ qz ali⁹ dixerit p̄dicare solū qd vn⁹ di xit z nō qd ali⁹ scripsit addētes ad illd. z tñ qd oēs scripsērūt p̄dicat. g nō accipit p aliquo istoz q̄tuor. C Scdō p3 qz euāge liū p̄i fuit qz ipm scriberet. nā p̄m scribēs euāgelium vt oām est fuit Mar. z tñ aī h euāgelium erat z p̄dicabāt: iō nō intelligit de aliquo hoz. C Tertio qz nullus discipulor xpi p̄dicauit p aliq̄ istoz euāgelioz: qz qn scriptū fuit istd euāgelium Mar. iā p̄dica tū fuerat in magna pte orbis. Et iā nemo illoz idigebat scriptu ra aliq ad p̄dicandū: qz spūsc̄tus iplenerat illos. z iō cū nō p̄dica rēt legēdo aliq̄ istoz euāgelioz nō dicebant p̄dicare aliq̄ istoz rū. C Quarto appz z efficacit qz xps dixit. p̄dicabit h euāgelium z ita ibi oñdit euāgelium: s; nullus euāgelium scriptur erat qd oñdē posset: qz multo post mortē ei⁹ scripta sunt oia. g nō oñdit aliq̄ istoz: z tñ euāgelium qd erat p̄dicandū nō erat aliq̄ istoz. C Di cendū g qz xps nō vocauit euāgelium h aliq̄ de q̄tuor euāgelis: s; pot⁹ oñdit euāgelium illd qd vnū ex his scriptū est a q̄tuor euā gelistis. nā l3 q̄tuor fuerūt scribētes nō fuerūt q̄tuor euāgelia s; vnū qd oēs scripsērūt: qz de eadē re scripsērunt z p eadē gram spūsc̄ti. Et vocauit xps euāgelium doctrinā suā. dixit at euāgelium h. i. doctrinā hanc. l. ista doctrina quā ego p̄dicauī vobis z alijs p̄dicabit p totū orbe. vocauit at eā euāgelium. i. annūciationē: ga euāgelium est dictio greca z signat bonā annūciationē. z sic qz do ctrina sc̄ta ad salutē aīaz poterat vocari euāgelium: z qz nulla ma gis pderat ad salutē aīaz q doctrina xpi vocat ipsa euāgelium: s; marie euāgelium vocat qz annūciat vel p̄dicat. sic accipit Mar. 10. c. q reliq̄rit patrē z matrē pp me z pp euāgelium. i. pp p̄dica tionē doctrine istī. Et est sensus q euāgelium h p̄dicabit. i. doctri na illa quā xps p̄dicauit p̄dicare p totū orbe. C Ad p̄mū oēm q peccat p suppositionē falsi. putat. n. q opz itelligi de aliquo de quattuor euāgelistis: z tūc qz euāgelium Mar. p̄mū est oēat itelli gi de illo. s; falsū est qz nō itelligit de aliquo istoz q̄tuor vt oi ctū est. C Ad scdōm oēm q cū oī h euāgelium nullū potuit oēmō strari istoz q̄tuor qz nullū erat scriptū: s; vocat h euāgelium ipsa doctrina quā xps p̄dicabat z oñdit illā q̄i p̄i esset: eo q illā ad huc corā eis p̄dicabat. z h qd nūc dicebat ipm doctrinē ps erat. C Quare dixit xps. p̄dicabit hoc euāgelium regni. Qd. 91.

Queref qre dixit. p̄dicabit h euāgelium regni. C Dōm q doctrina xpi vocat euāgelium pp cam. s. dictaz. z vocat

Macho
meti tur
pitud.

b

Duodeti
mū mira
culoz ma
gnitudo
ac plura
litas.

In oēs
p̄secutio
nū angu
stias xpi
fides va
luit.
Ioseph⁹
in libro
suis xpi
laudat.

Nonu
loz rōes
1. rō

2. rō
Impto
batio
1. rō

2. rō

3. rō

4. rō

5

Doc. m
ad q̄m
qōm.
Unū m
euāgelium
quattuor
autē scri
bentes.
Quid e
uāgelium
Ar.

Sensu
lre.
Ad p̄mū
rōnē.

Ad scdā
rōnē.

Ad
Rū. ad
quē. q

doctrina
ipi voca
tur do
ctrina re
gni ou
plicitat.
1. mō
2. mō
Lex ipi
pmitit
vita eter
nam.

vocat euāgelii regni. i. qd ad regnū celoz introduct. Dupl. n. vocat doctrina xpi doctrina regni celoz. Uno mō qz qñ ipa cepit nūc qñ est nulla doctrina itroduct ad vitā eternā nisi ipa: qz in quocūq; alio mō vinēdi manētes peūt: cū dixerit. q nō crederit odēnabit Mar. 16. c. Scdō mō qz ēt qñ alie doctrie fuerūt i qb^o manētes possent hēre vitā eternā nulla illaz fuit q pmitteret vitā eternā nisi lex xpi. nā boni iudei hēbāt vitā etnā: 2 tñ lex iudeoz nō pmiserat illā. lex at xpi vel doctrina spāliter pmisit vitā eternā 2 apuit illā: iō vocat euāgelii regni imo ista doctrina vocat euāgelii regni. i. annūciatio regni qñ nībīl aliō cōtineat doctrina ista nisi annūciare vitā eternā vel regnū dei aduētūz hoīb^o 2 modū pueniēdi ad illud. 2 h inuit Luc. 16. c. f. lex 2 pphe vsq; ad Joānē pphauerūt 2 ex eo regnū dei euāgelizat. i. ex tpe Joānis annūciat regnū dei vētūz. 2 istud annūciabat xps 2 postea discipuli ei: iō doctrina ei^o recte vocat euāgelii regni. i. doctrina pducās regnū dei. nulla at an illā h pducatur. 2 ita sepe xps vocat istā doctrinā euāgelii regni: 2 euāgeliste ēt vt. 8. 4. c. circuibat aut Jēsus totā galileā in synagogis docens 2 pducans euāgelii regni. 2 idē. 8. 9. c. d. f. circuibat Jēsus ciuitates oēs 2 castella docēs euāgelii regni. 2 sic sepe vocat.

An euāgelii christi iam pducatur sit in toto orbe vel maneat adhuc pducandum. *Matthei*

Querēt quō pducatur fuit euāgelii xpi in toto orbe: an iā pducatur est vel manet adhuc pducādū. 2 si pducatur est qñ cōsumata est pducatio ei^o. Aliq dnt q ista pducatio p totū orbē scā est p discipulos aliquos post mortē xpi 2 cōpleta ē ante hierlm euerfāz. Sic dīc Chyso. in omelia vt. j. dīcēt. Et iā apls ad Ro. 10. c. dīc. in oēm terrā exiuit son^o eoz. 2 loq^o de pducationib^o. q qñ locut^o est h Paulus iā sonnerat p totū orbē euāgelii. Alij dnt q nōdū cōsumata est pducatio euāgelii neq; cōsumabit^o vsq; ad finē scī. cū aut fuerit cōsumata tūc scī finiet. Sic at Aug. in epla ad Efrū cū ait. h q putat h qd dīc. pducatur euāgelii in toto orbe p ipsos aplos scī ē: nō ita ē certis oocumētis pbatū est. sunt. n. in africa barbare innumerabiles gētes in qb^o nōdū ē pducatur euāgelii ex his q ducūt ide captiui addiscere in pmpū est: neq; n. nullo mō recte dīcī p istos ad pmissionē dei nō ptinet. nō. n. romanos solū s; oēs gētes oīs femini abraē iurādo pmisit. in qb^o g gētib^o nōdū est ecclia opz vt sit: nō vt oēs q ibi fuerint credāt. quō. n. illud ipebi^o eritis odio oīb^o gētib^o pp nomē meū nisi in oīb^o gētib^o sint q oderint 2 qd oderint. nō est igr ab aplis pducatur euāgelii cōpleta q adhuc sūt gētes in qb^o nōdū cepit ipleri. Qd at dīcī apls. in oēm terrā exiuit sonus eoz qñ locut^o sit pteriti tpe: vbi tñ qd futūz erat nō qd iā scī atq; cōpletū sit oñdūt sic 2 ipse ppha q vsus ē teste: fructificat ēt cretē dīc euāgelii i vniuerso mūdo: vt ita signaret vsq; quo cretēdo ēt vētūz. h g latet qñ euāgelio vniuersus orbis ipebi^o pculdubio latet qñ finis erit. an qppe nō erit. C S; oēs q euāgelii pducatur est p vniuersūz orbē an euerfionē hierlm. Et h p pzo ex itētiōne xpi h. nā volebat discipulis oñdē qñ veniret euerfio hierlm: 2 ad h pmisit q pducatur euāgelii h in vniuerso orbe: 2 tūc veniet cōsumatio. i. euerfio hierlm q fuit cōsumatio oīuz maloz ei^o: s; iā fuit euerfio hierlm. g iā pducatur est euāgelii in vniuerso orbe. C Scdō p q Mar. 16. c. d. ite p vniuersūz mūdū 2 pducate euāgelii oī creature. h at apls 2 alijs discipulis i sua psona ocm est. g ipi psonalr illud iplerūt qz xps nō mādabat nisi qd pole erat: 2 qd ipē mādaret efficeret pole etiā si als nō ēt pole: 2 qd xps mādauit aplis 2 discipulis cuq; po e ēt ipletū est p eos qz als peccaret: s; nō peccauerūt. g pducatur p totū orbē. Et iā qz. j. 28. c. d. eūtes docete oēs gētes baptizātes eas. C S; aliq dnt q nō iuit h ocm ad aplos in psona sua qñ ipi ēnt h cōpleturi: s; q ipi 2 successores eoz iplerent: 2 iō nō est nece ipletū ēt tpe aploz. Sic dīc Aug. ad Efrū. f. quo aut pacto pducatur ista est cōpleta qñ adhuc sunt gētes in qbus mō cepit 2 in qb^o nōdū cepit ipleri. rīdet. nō vtiq; sic a oīo mādatur est aplis iāq; ipi soli qb^o tūc loqbat tātū mun^o fuerint ipleturi: s; hē eis solis vī dīcisse. ego vobiscū sūz vsq; ad cōsumationē scī futura est qd nō itelligat. C Dm q opz ocm ē illō aplis 2 discipulis in psona sua vt p ex dīctis. Et iā qz Act. 1. c. expsius o ap is 2 discipulis a hierosolymis ne discederēt. 2 segē. accipietis virtutē supuenietis spūsancti in vos 2 eritis mibi testes in hierusalē 2 samaria 2 vsq; ad vltimū terre. manifestū est tñ q nō discedere a hierusalē 2 recipe spūsanctū illis ocm erat qñ ad psonā suā. 2 ēt qd dīc. eritis mibi testes in hierusalē 2 samaria. g ēt qd dīc. vsq; ad vltimū terre. ad eos ptinet: qz idē cōtextus est. C Tertio qñ ad pncipale p q Mar. 16. c. postq dīc xps discipulis. eūtes in mūdū vniuersūm pducate euāgelii oī creatu

re. dī. illi aut pfecti pducatur vbiq; ergo qñ Mar. scripsit iā apti 2 discipuli pducatur vbiq; 2 sic cōpleta erat pducatio ad hoc q euāgelii pducatur in vniuerso mūdo. C Quarto p qz apls ad Ro. 10. c. ad pbandū pducatur fuisse euāgelii oīb^o hoīb^o dīxit. in oēm terrā exiuit son^o eoz. 2 opz vici qñ h dīxit pducatur erat iā euāgelii: qz als pbatio sua deficeret. nā dixerat q nō oēs obedīūt euāgelio. ponit at excusationē. f. nūqd nō audierūt. 2 statī dīcī nō ēt verū cū addit. 2 qd in oēm terrā exiuit son^o eoz. q. d. nō sunt excusabiles qñ nō audierunt: qz in oēm terrā exiuit son^o eoz. oēs at q tpe quo Paulus dīxit h nō ēt pducatur vbiq; euāgelii: segē q aliq gētes erāt q nō obediebāt euāgelio eo q nō audierāt illud. h tñ est directe 2 intētiōne apli ibidē vt p ex lra. g tpe sūo qñ h dīxit erat euāgelii pducatur in toto orbe.

C Quinto p qz Chyso. in omelia late h dīc. f. q at an captiōne hierosolyme vbiq; pducatur est euāgelii audi qd ait Paulus. in oēm terrā exiuit son^o eoz. 2 vides eūz a hierusalē in hispaniā currētē. Si at vñ tātaz portionē accepit excogita 2 reliq quāta opati sunt. vñ 2 qbusdā scribens de euāgelio dīc q fructificat 2 crescit in oī creatura q sub celo est. h at est maximū signūz vītutis xpi q triginta ānis aut paz ampli^o euāgelii vbiq; fines orbis terre iplēuit. C Nicolaus quoq; pbat euāgelii pducatur fuisse p totūz orbē an euerfionē hierusalē. f. viuēte adhuc Petro: 2 ait q viuēte Petro fides pducatur est in Italia nō solū s; ēt in Gallia: qz scīus Sauinian^o q fuit vñ de. 70. discipulis 2 missus est a brō Petro in Gallia in ciuitatē Senonēsem q tunc erat metropolis Gallie 2 vocat ciuitas aurea: quertit ad xpm hitatores vbiq; 2 ibi trib^o ecclesijs edificatis. vñ. f. in honore brē Virginis: aliā i honore brī Stephani: 2 aliā in honore Joānis baptiste: quartaz edificauit in honore aploz: 2 sic p q viuēte Petro cōstituta est ecclesia scī Petri viui vocata est. Ex loco at illo scīus Sauinia nus socios suos ad alias ptes Gallie misit ad pducandū. ex quo appet q viuēte Petro fides pducatur puenit vsus mare occidentis vbi terminat vltimūz clima nīe terre hitabilis: 2 qd vltira il lud ponit fm astrologos extra climata hierusalē de qua exierūt apli 2 alijs xpi discipuli ad pducandū est in medio terre hitabilis: qz est in qro climate vbi pmo pducatur est fides catholica. 2 iō sic a hierusalē vsq; ad fines terre hitabilis ex pte Gallie vbiq; pducatur est fides p sanctū Sauinianū 2 socios ei^o: s; ex parte hispanie vbi Paulus pducatur ita verisile est q a hierusalē vsq; ad alios terminos terre hitabilis pueniret pducatur fidei p alios aplos 2 discipulos ad h missos eodē tpe. 2 sic p q viuente Petro fides pducatur est in vniuerso mūdo: qz cognitio xpi puenit a d oēs ptes orbis. Petrus at martyrizat^o est sub Nerone. post impiūz at Neronis euerfio est hierusalē. f. anno. 2. impij Vespasiani vt h l. 7. de bello iudaico. g an euerfio hierusalē pducatur fuit euāgelii p totūz orbē. C S; qñ Aug. 2 alijs qdā in h repu gnāt est rīdēdūz illis. nā ēt Orige. sup Mat. 13. nō cōsumari pducationē vsq; ad finē scī: cū ait. cum g oīs gēs audierit euāgelii pducationē tunc erit finis scī: multe. n. nō solū barbaroz s; ēt nī ap gētiūz nōdū audierunt xpianitatis vbi. C Dm igr q pducatur euāgelii p totūz orbē p dupl accipi. C Uno mō qñ ad h q in singulis regnis aut puincijs aliquis pducaturit nomē xpi. Alio mō q ita pducatur fuerit q fundata sit ecclia catholicor in quacūq; pte: 2 pueniat tota vtilitas ex pducatiōe q puētura est.

Accipiēdo pmo mō pducatur fuit euāgelii p totūz orbē. nā nō erat nece q in qly vrbē aut loco fuerit alijs pducatur: s; satis est q in qualz puincia aut regno alijs pducatur ita vt fama pducatur nis ad alios pueniret q pducantē nō audierāt: imo 2 si aliq puincia ēt in q nemo pducatur: dū tñ de finitimis puincijs ad illam veniret fama pducaturis diceret in toto orbe pducatur euāgelii. 2 ita fiebat q pducatur aliq^o discipulis xpi in aliquo loco illi q cōuertebant ibi diuulgabāt statī alibi: 2 sic facile erat ēt paucis exntib^o pducaturib^o pducatur euāgelii p totūz orbē in paucis tpe. C Lā autē 2 modus ad h q fama pducaturis pueniret statī ad loca in qb^o ēt nō fuerat pducatur: erat qz miracula erat stupēda 2 inaudita q faciebāt pducatur 2 qdūz quertit: nō poterat ista latere: s; statim fama currebat p multas puincias de doctrina 2 opationib^o miraculoz ēt h in paucis solū puincijs pducatur. C Accipiēdo scdō mō nōdū cōpleta est pducatur p totūz orbē imo fortassis nulla ps orbis est in q cōpleta sit: qz in qly pte orbis inter xpianos vel sine illis sunt pagani aliq aut iudei quozuz multi adhuc p euāgelii pducaturis quertēdi sunt. h at nō cōplebit^o vsq; ad finē scī: qz semp pficiet vbiq; xpi vsq; illuc: iō vsq; ad finē scī nō cōplebit^o pducatur euāgelii. C Lā autē Origenes dicit multas gētes nō solum barbaroz sed ēt nī as esse que non audierunt nomē xpianitatis: nō est intelligēdūz q nūq pducatur

Nicola^o as
serit p totū
orbē euāge
liū fuisse p
ducatur iā
euerfāz hie
rusalē.

In qro cli
mate pmo
pducatur est
fides.

Uuēte pe
tro fides p
ducatur ē in
vniuerso
mundo.
Dm Ori. i
opposituz.

Predicari
euāgelii p
totūz orbē
duplicit^o su
mitur.
1. mō.

S

2. mō

Ad dictum
Orige.
Notādum

aliquis inter illas vel q non puenit fama pdicationis doctrine xpi ad illas: s; q inter illas nemo sit xpianus neq aliqua ecclesia maneat fundata aut aliq vestigiū xpianitatis. z tñ a principio audierūt isti fortassis aliq de discipulis xpi predicantē: vel fama pdicationis de puincijs alijs ad has gētes puenit. z h sufficiebat. nam hoc apls dixit q in oēm terrā exiuit sonus eoz. Qz aut nemo ibi cōuersus fuerit nō erat mirandū q fortassis nemi nem deus iudicabat eo tpe ibi ad se ptinere: z qz nemo puerius est nō habuerūt posteri vñ scirēt an pdicata fuerit ibi fides xpi. z tñ dicere q sint aliq gētes in gbus nullus vnq xpi discipulus pdicauit vel ad quas nō puenit tūc fama pdicationis doctrine xpi nemo sapiēs audebit asserere: qz ista negatiua non h; vñ pbat. Et eodē mō rñdet ad id qd Aug. dicit ad Eritiuz esse gētes barbaras in Africa ad quas nō peruenit pdicatio vt addiscit ex his q inde captiui ducunt. Dm. n. q est possibile q aliq barbari sunt q nūc fortassis pp aliqā accidētalē separationē cōmerciū ab alijs gētibz nō audiāt nomē xpianitatis z nesciāt doctrinā xpi. z tñ in prioribus tpijs. s. statim post xpi mortem pdicatu est ibi aliqd vel in puincijs finitimis ita vt fama nois xpiani aut doctrine xpi pueniret que pdicabat ad eos: z tñ qui nūc supstat apud barbaros nesciūt an aliqd tale tpijs suis. i. pdecessorū suoz a tāto tpe acciderit: potissime cū barbari multum insipientes sint qles sunt apud ethiopes valde meridianos: neqz lris qdē vtunt vt pterita gesta valeāt memorie cōmendare: z iō l; illi qui de Africa ducebant captiui dicerēt apud se nō esse nomē xpianitatis neq pdicationē audita: nō sequit q nūqz ibi fuerit pdicata doctrina xpi vel audita fama illius: cū bi qui nūc sunt nō valeāt sufficiens testimoniū reddere de his pp cām dictā. vñ isti nō pbant nisi q apud eos nūc xpianus nullus sit: sed nō q nūqz ibi pdicata fuerit doctrina xpi: z tñ ad hoc q pdicatu fuerit euāgelium per totū orbē ante euerfionē hierusalē satis est q aliqñ pdicatu ibi fuerit vel illuc fama pueniret cum pdicaret. z hoc est qd dicimus apud totū orbē factū. C Dm igit q isto modo cōcordari pnt opiniones diuerse. s. vt Aug. z Origenes intelligāt de pdicatione qstū ad totālē fructū. s. a autē ista z cōior positio intelligant de publicatione facta ēt si nemo cōuerteret vel maneret cōuersus. sic. n. dicit glo. s. vtrūqz aut di ctoz teneri pōt: si tñ diuerso mō diffusio pdicationis euāgelij intelligat. si. n. intelligat qstū ad fructū pdicationis q est vt in singulis gētibz fundet ecclesia credentiū in xpm vt Aug. exponit est signū qd opz pcedere ante finē mūdi: nō aut pcessit ante destructionē hierosolyme. si aut intelligat qstū ad famā pdicationis sic ante euerfionē hierosolyme fuit cōpletū discipulis xpi p quattuor mūdi pres diffusis. Vñ Hierony. dicit. nō puto aliqua māsse gentē que xpi nomē ignorēt: z qz nō habuit pdicatorē tñ ex vicinis gētibz opinione si dei nō pōt ignorare. C Ad rationē Aug. de illo dicto. s. in oēm terrā exiuit sonus eoz. posset dici sicut sup. i. q nōdū exiuerat sonus pdicationis per oēm terrā qstū ad vtilitatē pdicationis q in qualz pte terre esset scā aliqua cōuersio z fundatio ecclesie tpe aploz. exiuit tñ qstū ad publicationē euāgelij. s. q nulla gens fuit q viuētibz apls nō audierat nomen xpi z doctrinā eius p aliqē pdicatorē aut per famā finitimarū gentiū. C Si aut dicas q Aug. nō sensit hoc z iō rñdet ad auctoritatē apli. Dicendum q nece est ex illa colligi qz tpe suo qñ illud verbū dixit erat pdicatu euāgelium p totū orbē. Et p; qz vt. s. dicit est apls intēdebat ibi accusare eos qui nō recipiebāt doctrinā xpi dicens. nō oēs credūt euāgelio. z qz ad hoc poterat ēē excusatio si nō audierāt ait. nūqd nō audierunt. z obicit q nō est vep: imo q audierūt addēs. etenī in oēm terrā exiuit sonus eoz. g nece est q apls intellexerit iaz exiuisse sonū pdicationis in oēm terrā: qz als pbatio sua nō sufficeret neqz esset ad ppositū. nā si nōdū exierat vox pdicationis p oēm terrā nō erat increpabiles illi qui nō obediebāt euāgelio eo q nō audierāt illud. Qz aut Aug. dicat debere intelligi de futuro eo q sic ppheta accepit nō valet dictū suū. nā cū Paulus induxerit ad pteritū rem pbandā opz q intelligat de pterito sicut Paulus accipit etiā si ppheta acceperit pteritū pro futuro l; adhuc illud non cōstet. vnde nemo pōt satis rōnabiliter dubitare Paulū in verbis illis sensisse pdicatu esse euāgelium per totū orbē tpe suo. An tamē accipiat orbis totus stricte vel large pro maiori pte orbis sicut interdū similia inueniunt in scripturis esset magis calūniabile: sed etiā de hoc non est dubitandum: sed sicut Hiero. ait. quilibet regio habuit pprium pdicatorē: vel per famam audiuit euāgelium.

C Quare dicitur q predicabitur euāgelium in testimoniū omnibus gentibus.

Questio. 93.

Queres quare dicit q predicabitur euāgelium in testimoniū

oibus gētibz. C Dm q pōt accipi vno mō. i. ad testimoniū phibendū veritati oibus gētibz. q. o. gētes erudiende sunt de veritate messie: nō pnt aut erudiri nisi quis illis predicauerit: iō pdicandū est euāgelium per totū orbē in testimoniū oibus gētibz. i. vt oibus testificemini vos veritatē z illam addiscat. Et d; pp h; qz forte apli putarēt q verbū xpi nō ēēt pdicandū nisi iudeis eo q messias erat natus de iudeis z non de gentilibz. Etia z pcpue qz xps non pdicauerat gētibz s; solis iudeis. Etia z efficacius qz ille dixerat. nō sum missus nisi ad oues que pierūt domus israel. s. i. s. c. iō putarēt discipuli q ipi non deberēt testificari nisi solis iudeis. dixit g q oibus gētibz predicaturi essent: z ita ait q per totū orbē erat pdicandū euāgelium. z adiecit. in testimoniū oibus gētibz. i. vt testificemini h; oibus gētibz z ipi a vobis addiscat. z ita dixit Act. i. c. eritis mihi testes in hierusalē z samaria z vlcq ad vltimū terre. s; officiu testis est phibere testimoniū: iō recte d; hic q euāgelium pdicabit in testimoniū. i. ad testificandū vel docendū. C Sed tūc dices ad qd appositū fuit vtrūqz. nā cū diceret pdicabit euāgelium per totū orbē sufficiebat: cū pdicari p totū orbē sit pdicari oibus. C Dm q non est supvacuū: sed dicto q per totū orbem pdicabitur debuit addi q oibus gētibz pdicaret qz poterat pdicari per totū orbē: z q non pdicaret oibus gētibz sed solis iudeis exētibz per totū orbē. nā ante euerfionē hierusalē p totū orbē dispfi fuerūt sic z nūc sūt: z de toto orbē veniebāt aliq in hierlm in tēplū. sic inuuit Act. 2. c. s. erant in hierusalē viri religioni iudei habitates ex oī natione q sup celo est. Et p; ēt ex eis que ibi expsse noiant. Etia p; hoc et epistola Claudij impatoris qui fuit post mortē xpi ante euerfionē hierusalē: z habet eius tenor per Josephū li. 19. antiq. z ait. optimū est g ēt iudeos in oī mūdo sub nobis cōstitutos paterna solēnitare sine phibitione celebrare. z ita iudeis istis p totū mūdū cōstitutis poterat pdicare non pdicādo gētibz. voluit aut xps q oibus pdicaret euāgelium: iō non solū dixit pdicandū per totū orbē sed ēt in testimoniū oibus gētibz. sic. n. dixit xps Mar. 16. c. ite per vniuersū orbē z pdicate euāgelium oī creature. non. n. fuit sufficiens dici. ite per vniuersum mūdū z pdicate euāgelium. sed addidit. oī creature. C Scdō qstū ad principale pōt dici in testimoniū oibus gētibz. i. in testimoniū q non credētes ne forte in die iudicii velit allegare q nemo eis pdicauit veritatē z iō non crediderūt. simi le p; j. 2. s. c. qñ xps loquit in iudicio d; dāandos dices. esuriui z non dedistis mihi māducare zc. z illi dñt. qñ te vidimus esurientē zc. vt ergo nulla gens neget in die iudicii pdicatā ēē sibi veritatē inuocat pdicatores in testes cōtra oēs gentes. Sic dicit Chyso. in omelia. qui crediderūt testabunt aduersus eos q nō crediderūt z dēnabūt eos. Sic ēt Theophilus dicit. in testimoniū. i. in iudiciū intelligit eoz. s. vt essent inexcusabiles q apostolis laboratibus illi nō pauerūt veritati iungi.

C Quid est qd dicit xps. z tunc veniet cōsummatio. Qo. 94.

Queres quid est qd dicit xps. z tunc veniet cōsummatio. C Dm q h; pēdet ex eo qd dictū est. s. nā cōsumationē quidā accipiūt pro fine seculi alij vero pro euerfione hierusalē. z hoc pēdet ex lra sequēti inquātūz d; pdicabit euāgelium regni in vniuerso orbē: z tunc veniet cōsummatio. z tunc nece est ita dici q finita pdicatione p totū orbē veniet cōsummatio. Quidā autē dñt pdicationē cōsummatā fuisse post mortē chzi in. 30. vel. 40. annis: z tunc d; dici q cōsummatio est euerfio hierusalē que veniet statim. s. anno. 40. post mortē chzi. Alij vt Aug. z Origenes dñt pdicationē euāgelij per totū orbē nō fuisse cōsummatā tpe apostolorū: z iō vocant cōsumationē finē seculi quē dñt ventūz qñ finita fuerat pdicatio euāgelij. C Sed vidēdum q pdicatio vere finita est tpe apostolorū vt ostēsum est. s. z iō vocat cōsummatio ipsa euerfio hierusalē qz fuit finis oīum maloz hierusalē. nā multa ante illā precesserant. Et p; primo qz hic questū fuerat a discipulis de euerfione hierusalē tēpore. z iō opz q ponat rñso ad hoc: sed nō erit hic nisi accipiat cōsummatio pro euerfione hierusalē. g pro ipsa accipit. C Secundo p; qz. s. posuerat chz alia signa pcedētia euerfionis hierusalē z dixit. sed nōdum statim finis: sed hec initia sunt doolorū. postis vero alijs que postea euētura erant adiunxit. tunc veniet cōsummatio. s. oibus illis factis. z ita ista dictio cōsummatio respondet ad ea que. s. dicebant. sed nōdūz statim finis. z ad illud. hec initia sunt doolorū. C Tercio p; qz dato isto sensu coaptatur tota littera inter se z est ordo in oibus tribus qstionibus factis chzsto. nam prima questio fuit de tpe euerfionis hierusalē: z ad istam cepit rñdere. s. ibi. s. audituri enī estis prelia z opiniones prelioz

8

Rñ. ad di-
cū Aug.

10

Diuerfarū
opinionū
cōcordia.

Aug. expō.

Hiero. snia

3

Obiectio
Rñso

Prima
rñ. ad q-
tum. q.

Qñ d; q
pdicatur
euāgelium
in testi-
monium
omnibus
gētibz.

Obiectio

Rñso

3

Secunda
rñ. ad q-
stum. q.

Chyso.
snia.

Qñ. 94.

in. q. 92.
Rñ. ad
questiū.

Sētētia
quorūda
Aug. z
Qui. snia

Doc. rñ.
ad qstū.
in. q. 92.

1. rō

2. rō

3. rō

Adm
nitio
ad ch
nicol

prelior. z continuat vsqz buc. s. vt ponant omnia que euentura erant inter mortē xpi z euerfionē hierusalē z narrādo peruenit quousqz diceret. p̄dicabif euangelii in vniuerso orbe: z tūc veniet cōsumatio. i. euerfio hierusalē. z ita dabat aplis certitudines per quādam cōiecturā de tpe euerfionis hierusalē. s. qñ ipsi sciunt le diuulgasse euangelii per totū orbem. si aut accipere p̄o fine seculi nihil esset ad p̄positū: neqz etiā per hoc daret aliqua certitudo qz nemo sit qñ finitur p̄dicatio per totū orbem eo mō quo Augu. accipit: ideo d̄z intelligi de cōsumatione malorū hierusalem que fuerunt terminata in euerfione.

Quare d̄z. tūc veniet cōsumatio. i. hierusalē euerfio. 25. 95.

Sed queref

quare d̄z qz cū p̄dicatū fuerit euāgelii per totū orbē tūc veniet cōsumatio. i. euerfio hierusalē. Aliq dñt qz ponit hoc tanqz cā euerfionis: qz. s. p̄dicato euāgelio p̄ totū orbē doctrina xpi fuit per oēs disp̄la: z tñ in his oibus māserunt increduli iudei: ideo tūc eorū ciuitas debuit eueri. Sic dicit Chrysost. in omelia. s. cōuenienter aut postqz p̄dicatū est euangelii per orbē terrarū tunc hierusalē perijt: qui. n. viderūt xpi virtutē vbiqz refulgentē z in breui tēpore orbē terrarū supgressam quā veniā h̄e debuerūt in ingratitudine pmanētes. Sed dñm qz nō fuit ista cā: qz q euāgelii per totū orbē p̄dicatū esset: vel nō faciebat aliqd ad malū vel ingratitudinē iudeorū: cū p̄dicatio illa non fieret inter eos. sed si debuit hierusalē destrui pp ingratitudinē vñs virtutibus discipulorū xpi: tūc debuit eueri qñ iudei expulerunt discipulos xpi de terra sua: non solū non recipiētes illā doctrinā sed plequentes eos qui illā docebant. tūc. n. totaliter se indignos fecerunt oī bono vt d̄z Actu. 13. indignos vos fecistis verbo vite: ecce cōuertimur ad gentes. z tñ non fuit statim euerfio. ergo qz cōpleteretur p̄dicatio per totū orbē nullam cām p̄stabat ad euerfionē hierusalē. Sed dñm qz hoc ponit qz sic futurū deus esse volebat: voluerat. n. deus qz hierusalēz non euerteret vsqz ad. 40. annos post mortē xpi. que aut cā fuerit huius rei non appet no bis determinata. satis. n. est qz deus tādiu expectare voluit l̄z vi deat cā potissima vt ecclesia sua in iudea roboraret z p̄pagaretur. de quo latius dictū est. s. z iō finitis bis. 40. annis euerteretur hierusalē siue euangelii p̄dicatū esset per totū orbē: siue nōdū esset inchoata p̄dicatio. accidit aut qz ante finē. 40. annorū pauco tpe post mortē xpi fuit cōpleta p̄dicatio euāgelii per totū orbē: iō accidit qz finita p̄dicatione hac euerteret hierusalē. Ista tñ l̄z inter se per accidens se h̄ant: tñ deus sciebat qz ea simul futura erant: ideo cū voluit notificare euerfionē hierusalē per signa proxima z que ad apostolos pertinerent: dixit qz p̄dicato euangelio veniret consummatio.

Cū ergo videritis abominationē desolationis: que dicta est a dāiele p̄pheta stantes in loco scō: qui legit intelligat. Tūc qz in iudea sunt fugiant ad montes: z qz in tecto nō descēdat tollere aliquid de domo sua: z qz in agro non reuertatur tollere tunicā suāz. Et āt p̄re gnātibus z nutrientibus in illis diebus. Orate aut vt non fiat fuga vestra hyeme vel sabbato. Erit enīz tūc tribulatio magna qualis nō fuit ab initio mundi vsqz mō: neqz fiet. Et nisi breuiati fuisset dies illi: nō fieret salua oīs caro: sed p̄pter electos breuiabuntur dies illi.

Cum ergo videritis. In p̄cedentibus descriptū est de euerfione hierusalē quātum ad eius principium. h̄ic agif de ea quātum ad suū terminū. z d̄z. (Cum ergo videritis.) Datur signū proximū ad sciendū euerfionē hierusalē. s. qñ videret istud signū qd in l̄ra ponit. (Abominationē.) i. idolū vt. j. declarabit. (Desolationis.) s. qz ista abominatio signat venturā desolationē. (Que dicta est a dāiele.) P̄nūcia uit. n. de hac abominationē Daniel. 9. c. (Stantē in loco scō.) i. in sanctuario vel in hierusalē. s. qz ponat ibi idolum. (Qui legit intelligat.) i. qui legerit Danielis scripturā intelligat eam de hoc debere exponi. (Tunc qui in iudea sunt.) Admonet. n. xps fugere xpianos de iudea z hierusalē tpe euerfionis vt nihil mali ibi patiant. nam ista est cā quare oia hec signa posita fuerunt. s. vt xpiani fugerent tpe cōuenienti: z ideo ait tunc fugiendū esse de iudea qñ appareret istud signum. (Fugiant ad montes.) s. ad

terram montuosam in qua non sit exercitus Romanorū vastans prouinciā: ille. n. in locis planis castrametabatur z pugnabat. (Et qui in tecto.) i. in supiori pte domus. loquit ad modū terre chanaan: qz tecta domorū erant ibi plana z in illis manebant boies ad multa faciēda. (Non descēdat tollere aliqd de domo sua.) i. non moxet vt accipiat aliqd de rebus possessis: qz posset esse qz si in his aliquātulū occuparet supueniret exercitus romanorū z esset periculū vite z possessarū rerū. (Orate aut.) Aliqui diuidunt istam l̄ram a p̄cedenti sicut Nicolaus dicens qz p̄cedentia pertinuerūt ad euerfionē hierusalē de qua fuit p̄ma qd. h̄ic aut soluit alia qd que est de aduentu xpi z cōsumatione seculi. Et finem diuidit in tria qz circa cōsumationē seculi. Primo ostendit tribulationis magnitudinē. Scōdo t̄pis incertitudinē ibi. (De die aut z hora.) Tertio excitat nostrā solitudinē ibi. (Vigilate itaqz.) Prima in duas qz primo ponit tribulationē futura tpe antichristi. Scōdo de aduentu ipsius xpi ad iudiciū ibi. (Statim aut.) Scōda in duas fm qz tribulationē futurā tpe antichristi de scribit ex duobus. Primo ex violentia afflictionis. Scōdo ex vehementia seductionis ibi. (Tunc figs vobis dixerit.) Ista diuisio p̄cedit fm intentionē Nicolai z quorūdam aliorū: an tñ cōueniat in aliquo an repugnet int̄tioni nostre declarabit in p̄secutione l̄re z qōnū. Circa p̄mū d̄z. (Orate at ne fiat fuga v̄ra.) Dicit Nicolaus qz p̄dixerat xps discipulis tribulationē iudeorū in destructione ciuitatis hierusalē: z qz tribulatio fidelī futura sub antichristo erat valde maior voluit eam describere: z iō sub noīe apostolorū z discipulorū loquit ad fideles illos qui tpe antichristi erūt: z admonet eos orare vt nō occurrat eis impedimētūz in fugiēdo ab his malis. (Hyeme vel sabbato.) Per hyemē dicit significari incōmodū fuge ex pte t̄pis qd non est aptūz ad itinerandū. Per sabbatū dicit significare impedimētū fugiēdi ex quacūqz alia cā: qz sabbatū non erit tūc obseruandū. (Erit. n. tūc tribulatio magna.) s. tpe antichristi. (Qualis nūqz fuit ab initio mūdi vsqz mō neqz fiet.) In hoc putat tribulationē istā esse sub tpe antichristi qz illā credunt esse maximā. (Et nisi breuiati fuissent dies illi.) i. pauci effecti essent dies in qbus durabat illa tribulatio. (Nō fieret salua oīs caro.) i. multi essent qui perirēt p̄re magnitudine tribulationis. (Sed p̄ electos breuiabuntur dies illi.) s. vt non eueniant eis magna mala ex tribulationibus antixpi. Accipiendo aut in alio sensu qui magis nobis placet: exponet de euerfione hierl̄m sicut l̄ra tota p̄cedens. z tūc dirigit verbū ad eos qbus xps loquebat z ad alios fideles stantes in loco scō: neos qui viuerent tpe illaz tribulationū. z d̄z. (Orate at ne fiat fuga v̄ra.) s. ad h̄ qz euadatis mala illa t̄pis debetis fugere sic dicit est. s. tūc qui in iudea sunt fugiāt ad mōtes. z tñ qz fuga oīs esse subitanea orate vt nō accadat vobis impedimētū fugiēdi pro illo tpe. (Hyeme vel sabbato.) Ista duo impedimenta accidere poterāt ad fugiendū. s. ex pte vie: aliud ex pte t̄pis. ex parte vie vt si esset lutosā z ags opta ita vt difficulter per eā ambularet. ex pte t̄pis vt si esset dies festus in qua nō liceret ambulare sicut erat sabbatū: qz tūc impediti fugere puenirent ab hostibz. (Erit. n. tūc.) s. diebus euerfionis hierl̄m z ante illam aliquāto tpe. s. quādiu exerceat vindicta 3 iudeos. (Tribulatio magna.) Hoc ponit ad signandū qz diligēter fugiēdū eēt ne pueniat qz a tanta tribulatione: z iō orare oīs quibz ne eo tpe occurrat sibi impedimēta fuge. s. ne sit fuga hyeme vel sabbato qz erant impedimēta. (Qualis nūqz fuit ab initio mūdi.) Designat magnitudinem tribulationis in bello quo euerfa est hierl̄m. z d̄z qz nūqz talis tribulatio fuerit. s. vna sola. (Neqz fiet.) i. z post illam nō erit alia equalis. hoc xps scire poterat qz deus erat. (Et nisi breuiati fuissent dies illi.) i. nisi essent pauci dies in qbus duraret tribulatio. (Nō salua fieret oīs caro.) i. multi p̄irēt de electis vt paterent incōmoda. (Sed p̄ electos.) s. illos quos xps elegerat vt p̄tinerēt ad ecclesiā suā. (Breuiabunt dies illi.) i. pauci erūt vt nō pereant tūc aliqui electi aut non patiant mala. qd tamen fieret si multo tempore duraret illa tribulatio.

Quid christus voluit designare per hoc. s. cum videritis abominationem desolationis. 25. 96.

Queref

de hoc qd d̄z. cū videritis abominationē desolationis. qd xps voluit p hoc designare. Aliq dñt de antixpo intelligi h̄: z xpm voluisse nobis in his ostendere aduentū antixpi. z d̄z. cū videritis abominationē. i. antixpm qz abominabilis est. stātē in loco scō. i. in tēplo hiel: qz vt d̄z ibi se faciet colū z vocari deū. Sic et dicit Beda exponēs hec. s. p̄t accipi simplr de antixpo. Sed d̄z qz nō p̄t accipi de antixpo siue aduentū eius: s̄ necesse est accipi p destructione hierl̄m z signis immediate p̄cedētibz eā. Et p̄p̄rio qz antixps nō est signū alicuius

Sexta pars Matthei * Abulenfis.

3 iij

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

2. rō

3. rō

4. rō

B
Doc. rñfio
ad questū.

3. rō

2. rō

3. rō

4. rō

5. rō

6. rō

7. rō

Qd.

97.

A

Quare xps
pñciauit
hec que ba
benē hic.
Rñ. ad q
ñtum. q.
1. rō.

2. rō

A
Rñ. ad qñ.
tum qñnis
In. q. 96.Prima nō
nullorū rñ.
ad qñtū. q.
1. rō

2. rō

3. rō

mali futuri: s; ipe ē maximū malum qd expectat ecclia. 7 tñ ista abominatio pñf h p signo alicui mali qz dñ. cū videritis abominatioēz zc. 7 seq. tñ q i iudea sūt fugiāt ad mōtes. 7 ita nō pñf abominatio visa nisi vt signū qñ fugiēdū sit. gñ ē atirps. C Se cūdo pz qz data ista abominatioē dñ xps fugiēdū ēē. i. fugiāt ad mōtes. 7 tñ i tpe atirps nō pderit fugere qz vbiqz erit tribulatio: neqz suademur illo tpe fugere s; sustinē: iō nō intelligit dñ atirps s; de alio malo. C Tercio qz dñ. tñ q i iudea sūt fugiāt ad mōtes. 7 ita istō malū nō erat futurū nisi i iudea: 7 tñ tribulatio sub atirps erit vbiqz fuerit ecclia xpi: gñ nō intelligit dñ tpe atirps. C Quarto qz accipiēdo dñ tpe atirps nō coaptat lra. nā dñ. g in tecto ē nō dñcedat aliqd tollē dñ omo sua. qz istō nō signat nisi velocē fugā qñ pderit tpe atirps. C Dñm igif q accipit de signis pcedētibz euerfione bierlm. Et pz primo qz dat h signa fugiēdi instāte tribulatioē. s. tñ q i iudea sūt fugiāt ad mōtes. 7 tñ de illa euerfione accipit tpe cui? si manerēt discipuli aut fideles in bierlm pñrēt 7 iō fugiēdū erat. C Scōdo qz spālter ponit ibi de iudea. nō. n. erat istud piculū nisi in iudea: qz bellū romanoz erat s; bierlm: 7 iō dñt solū fugere debere manentes in iudea. qd apte oñdit ēē malū qd solū accideret in iudea. C Tercio pz ex lra: cū dñ. orate ne fiat fuga vza hyeme vel sabbato. da to aut qz tpe atirps fugiēdū esset nihil ipediebat fugā accide re sabbato: qz tñ sabbatū nō coleret cū cessasset lex moysi. dñ g intelligit de tpe euerfionis qñ credētes manebāt in iudea q erat ex iudaismo cōuersi: 7 bi aduc seruabāt ceremonialia: iō nō po test de tpe atirps accipi s; de tpe euerfionis bierlm. C Quarto pz qz Lucas ista aprius dixit. nā vbi Mat. 7 Mar. dñt. cū videritis abominationē. dixit Luc. cū videritis ab exercitu circūdari bierlm: tñ scitote qz appropinquat desolatio eius: tñ q i iudea sūt fugiāt in mōtes: 7 q i medio eius sūt oñcedant qd oies vltionūz bi sūt. C Quinto pz qz dñt glo. sup h vbo 7 sup Mar. 13. c. pmissis his q añ excidiū ciuitatis erat futura: nunc oñs pñdit ea q circa ipsaz ciuitatis destructionē origerūt. g vñ qz h qd dñ de visione abominationis ponit ad declarādum signa euerfionis bierlm. C Sexto pz qz dñt Aug. ad Eñtū. Lucas vñ vt oñderet tñ factā fuisse abominationē desolatioē qñ expugnata est bierlm bec eodē loco vba cōmemorat. s. cū videritis circūdari ab exercitu bierlm. C Septimo pz qz Beda sup Lucā in loco h ait. hactenus ea q. 40. annos neduz sine adue niēte futura erat dicta sūt: h ipse finis desolationis q ab exer citu Romano scā est vñs oñt expmif. Ita h pz qz tam Hiero. qz Aug. Theophilus: Beda: 7 ceteri dñt h de bierlm euerfione ad lram intelligi debere. C Queref quare xps pñciauit ista hic. s. cum videritis abominationē desolatioēz zc. C Dñm qz fuit pmo vt rñdeat qñi pposite a discipulis. nā inter alias qñ nes: fuit pma de tpe euerfionis bierlm. s. dñc nobis qñ bec erūt. 7 ob h voluit eis seriose enarrare oia notabilia q enētura erāt a morte sua vsqz ad euerfionē bierlm: 7 pñs narrauit ea q fuerūt prius 7 nō fuerūt ps ipsius euerfionis. h aut ponit signa prima ipsius euerfionis: 7 ipsaz euerfionē. s. tribulationē quā toleraue rūt iudei dñ euerfio fieret: 7 qz h qd dñ de abominationē erat si gnū ad h posuit xps istud. C Scōdo fuit ad vtilitatē 7 liberatio nē credētiū. nā si tpe hui? euerfionis 7 belli pcedētis ad eā inue nirent aliq de credētib? in xpm inter iudeos in bierlm 7 iudea paterent mala cū alijs iudeis. qd xps auertere voluit ab eis ne lcti cum impijs punirent. ad hoc igif voluit dare signa certa qñ fugere deberent credētes de iudea 7 bierlm. 7 istud fuit cū vide rent abominationē in loco lctō: iō ueniens fuit hoc dici.

C Quid fuit ista abominatio desolationis quā visuri erant disci puli anteqz fugerent de iudea. Qd. 98.

Queref qd fuit ista abominatio desolationis quā visuri erāt anteqz fugerēt de iudea. C Dñm qz iā stat ex dictis. s. qñ nō erat atirps vt Beda dixit: qz nō fuit illa snia sua determinata s; posuit multas: 7 inter illas dixit qz poterat ac cipi de atirps. ipse tñ dñc postea h oia accidisse ad lraz in euer fione bierlm. C Aliq g dñt abominationē desolationis ēē exer citū romanū a quo destructa ē bierlm. Sic dñc Lby. in ome. s. qz occulte insinuat hierosolyme finē ueniēter. idem manifeste oñdit pphā inducēs qñ credere facit. 7 seq. vñ abominationē desolatioēz vñ mibi exercitū dñc quo. s. desolata est ciuitas scā bierlm. C Scōdo qz idē vñ sentire Aug. ad Eñtū dñc. Lucas g de vñ oñderet tunc factā fuisse abominationē desolationis q a Daniele pñdicta est qñ expugnata ē bierlm eodē loco h oñt vba cōmemorat. s. cū videritis circūdari bierlm ab exercitu. C Ter tio pz qz h vñ sentiri ex vñs Luce. nā Luce. 2. i. c. vbi ponit ista narratio loco hui? qd dñ. cū videritis abominationē. qñ. cū vide

ritis bierlm circūdari ab exercitu scitote qz appropinquat desola tio eius. g abominationē vocauit exercitū desolatē. Et pz qz ista snia 7 illa sit eadē: qz ibi seqz qz tñ q i iudea fugiāt in mōtes. 7 idē dñc hic. C Alij dñt abominationē vocari idolū: qz fm cōdi tionē veteris testi sic vocat. 7 istud positū fuit in tēplo bierlm. Et dñt qdā intelligi de statua cesaris tyberij quā pilat? posuit in tēplo. Sic ait Hiero. sup Mar. s. aut pñt intelligi de imagine ce saris quā pilat? posuit in tēplo: 7 idē dñc Beda. C Alij dñt abo minationē istā ēē idolū badriani qd positū est post destructionē tēpli in loco vbi stetit dom? lcti lctōz 7 māsit ibi lōgo tpe. sic dñc Hier. vbi. s. i. aut de badriani eqstri statua qñ in ipso lcti lctōz lo co stetit vsqz in pñtem diē. Abominatio. n. fm veterē scripturā idolū nūcupat: 7 idcirco addit desolatioēz qz in desolato tēplo atqz deserto idolū positū sit. 7 idē dñc Beda. C Alij dñt abomi nationē fuisse caput porci qd a gētilib? in tēplū eiectū est ad op probriū. Sic dñc Amb. sup Luc. s. iudei putauerūt abominationēz desolatioēz tñc factā: eo qz caput porci in tēplo eiecerūt illudēz romani iudaice ritū obseruāt. C S; dñm qz h iste pñes sūt tolerabiles: tñ nō stant. multā. n. calūniā sustinēt. De prima pz qz exercit? romanoz nō pñt vocari abominatio. nā nō est aliqd pp qd ille dicat abominatio. C Scōdo qz dñ. videritis abominatio nē stantē in loco lctō. 7 tñ romani nō fuerunt in loco lctō qñqz irrupta captaz ēēt bierlm 7 occisus iudeis incēsoz tēplo itroie rūt milites in loca lctā. s; de h tpe nō pñt intelligi qz istud ponit h vt signū fugiēdi cū dicat. tñ q i iudea sūt fugiāt in mōtes: s; fugiēdū nō fuit delecta vñbe s; añqz bella itestina 7 hostilia icipe rent. C Itē pz qz Luc. 2. i. c. dñ. cū videritis bierlm circūdari ab exercitu scitote qz appropinquat desolatio ei?. 7 seq. tñ q i iudea sūt fugiāt ad mōtes. ergo añ belloz pñcipia fugiēdū erat. C Quarto qz nō agnuit pphie Danielis allate a xpo de ista abo minatioē qz vocef exercit? abominatio vt delect h. C Scōdo po sitio. s. qz abominatio sit idolū aliquat? uenit ex noie: 7 sic solet cōiter accipi sed nō stat: qz aut accipiet de statua tyberij quā po suit pilat? aut de statua caij calicule ipatoris: aut de statua eqstri badriani cesaris: s; de nulla pñ stare. C De pria pz pzio qz illa po sita fuit a pilato eodē anno quo xps mortu? est vt pz p Eusebiū li. cronicor. 7 colligif p Jole. li. 18. antiq. nā Euse. ait Josphū scri bere qz eodē āno quo xps passus ē pilat? noctē posuerit i tēplo statuas cesaris: 7 tñ xps dñc qz qñ viderit abominationē illā fu giāt i mōtes. s; nō erat fugiēdū āno quo xps passus ē neqz fuge rūt: s; multis ānis māsit ecclia credētiū i iudea vt colligif ex acti bus aploz. 7 fuit ibi qñqz cepit bellū romanoz: imo 7 xps val de cauebat ne statū fugerēt credētes de bierlm s; manerēt ibi qñ diu sine piculo manē possent: pp qd narrauerat oia pcedētia. s. audiri estis plia 7 opiones plioz: videte ne turbemini opz bec fieri s; nō statū finis. g nō fuit ista abominatio in anno illo quo xps mortuus est: s; qñ cepit bellū qñ euerfa est hierusalē: 7 ideo illa statua tyberij cesaris non vocat? hic abominatio. C Scōdo pz qz illa statua nō māsit in tēplo s; posita fuit in tēplo nesciēti bus iudeis 7 p tres dies occultū fuit vt pz p Josphū li. 18. anti qui. 7 li. 2. de bello iudaico. petētibz aut iudeis pilatus abstulit statuā. 7 tñ h signat qz viderit illā statū i tēplo 7 qz ibi maneret: 7 qd mai? ē qz pphā Danie. 9. c. figt abominationē istā pñsura vsqz ad desolationē tēpli. C De fa. s. statua caij calicule planū ē qz accipi nō possit: qñ h ille multū conat? fuerit vt ei? statua eri geref i tēplo bierlm: tñ nō scm ē: qz cū h executur? ēēt petroni? pfect? syrie 7 iudee iudei istituerūt rogādo ne fieret 7 destinata ē legatio ad cesarē 7 ab h cessatū est vt pz p Josphū li. 18. antiq. C Tertia positio erat qz ēēt statua badriāi 7 nō stat. Pzio qz sta tua badriani posita fuit post euerfionē bierlm cū badriani ipatoz lōgo tpe postea fuerit: 7 āno. 19. ei? vñ statuta statua ei? in bierlm vt inuit p Eusebiū li. cronicor. 7 fuit h post xpi mortē qñ. 110. annis vt colligif p eūdē Eusebiū ibi. 7 ueniēter fuit post euer fionē bierlm ānis. 70. vel qñ: 7 tñ nō est ad ppositū: qz ista abo minatio ponit vt signū fugiēdi de bierlm 7 iudea. s. tñ q i iudea sūt fugiāt ad mōtes. g nō pñt intelligi de illa statua s; de aliq alia abominatioē q fuerit añ euerfionē bierlm. C Scōdo pz qz dñ h 7 Mar. 13. cū videritis abominationē. 7 ita inuit qz isti ad quos xps loqbat? viderit eā: s; nemo istoz vidit illā qz posita fuit post xpi mortē qñ. 110. ānis ad quā erat nemo de eis ad quos xps loqbat? puenit: iō nō intelligit de illa. C Tercio qz dñ abomina tionē stantē in loco lctō. 7 tñ statua badriani nō erat in loco lctō: eo qz nō erat ibi iā scūariū neqz māferat lapis sup lapidē. C Sed vicef qz forte fuit aliqua alia statua vel idolū qd eo tē poze in tēplo positū fuerit: 7 hoc fuerit signū fugiēdi de iudea. Dñz qz nō stat. Pzio qz p? mortē xpi nō legim? aliqz statuā i tēplo aut in

Secūda
rñfio.B
Tertia
rñfio.Quid a
bomina
tio.
Quarta
rñfio.
Lōtū
tio pñe
rñfionis
1. rō
2. rō

3. rō

4. rō
Impro
batio ser
uāde rñ.
L
1. rō

2. rō

B

Impro
batio ter
tie rñ.
1. rō

2. rō

3. rō

Alia rñ.
Pñfio
1. rō

aut i hierl; posita fuisse. nā neq; Jofe. i li. antiq. aut i li. d. bel. iu. neq; egeſipp^o q eiuſde tpiſ diligētiffime geſta narraſt aliqd ta le ſcripſer. vii cū ceta q qntū ad imagines ſtatuēdas i hierl; p tiner p iſtoſ plene ſcripta fuerit z nūbil aliū addaf: veriſſe ē nū bil tale accidiffe. C Scdo ex odtiōe iudeoz: qz qntūcūq; mali z ſeditioſi eēnt nūq; h pmiſerit: ſz nūbil plus abominabaf qz ſta tuas in vrbe poi. qd ſatis ex ſcriptura iſeplh z egeſippi colligi pti: imo z dſ ipaliſ hoc voluit vt videret qz euerſio hierl; z tē pli accideret. nā nullū vitū dſ magis deſtabaf qz idolatriā: z p hac valde affligebat iudeos. ſi at nūc idola coleret aut ea i tē plo vel i hierl; recipient iā putaret iō deſetā eē hierl; dſ at nola it h: ſz voluit qz itelligi poſſz deſetā eē qz ibi ſanguis xpi z ſcōz ſuoz ſuſus erat: iō nulla ſtatua eo tpe i tēplo poſita ē q poſſz vo cari abominatio. C Quarta poſitio erat abominationē eē caput porci: ſz nū ſtat. Prio qz aut iſtō caput porci iactū ē i tēplū poſtqz romāi cepunt hierl; aut aū. ſi poſtea nū pt vocari h abominatio cū ponaf iſta abominatio vt ſignū fugiēdi d hierl; z iudea: z tū ſignū dūit eē aū ichoata bella. ſi vō aū ichoata bella n poterat eē iſta abominatio: qz d h. cū videritis abominationē ſtātē in loco ſcō. z tū illō caput porci n ſtaret ibi ſz mor vt i tēplo eēt eiſceret: abominatio at illa lōgo tpe ſtetit. maxie qz Dani. 9. c. ſi gnat qz māſerit iſta abominatio vſq; ad deſolationē z iō n ſtat iſta expoſitio. C S; d; qz iſta abominatio fuit bitatio boiz ipio rūi tēplo z pphanatio ei. nā de vāde bonozari iubeat tēplū ſuū. nūbil at magis abominabaf qz illō pphari: ſz iſti ſeditioſi q z ſugerūt ad tēplū illō pphanauerūt vt Jofe. vult i li. d. bel. iuda. nā ſeditioſi z zelote d tēplo exeūtes totā vrbe ſlagitijs inumerijs polluebāt. ait. n. qz zelote iōanē ad potētiā puererāt: ipe at eis vi cē p hac tributa potētiā referēs oia q deſiderabāt vt facerēt p mittebat: iſatiabilis at rapinaz cupiditas erat domozūq; pſeru tatio locupletū: cedēs at viroz z muliez iniuriē p ludo hebant: p dāq; cū ſāguie deuozates ſine aliquo metu poſt ſatiatē mul liebz libidine caleſcebāt: cōptiq; crines atq; feminaz veſte idu ti lorig; vnguētis: z vt forma placeret oculos illiti n ſolū oznatū ſz ipudicitia muliez imitabaf: ecce qd agebāt q i tēplo morabā tur: vñ z abūdāſſime pphanatū ſcvt dſ iā illud abominaref: erat et apli^o qz itra tēplū bella fiebāt cū ſāguie multuſq; cruoz p loca ſcā decurrebat: ita vt ſepe accedētes qd ad ſacrificādūz ſup ipſ; altare occideret: z ſāguine p pzio ſcūi dñi altare ſedabāt quo nūbil abominabilib^o ſpici aut cogitari poterat. nā z ſacre veſtes quas nō licebat niſi cū ſūmo honore atigi z ad ſola ſacra myſteria accipia: ad egēda turpiſſima vlcera z fluētē ſāguinē d vulnerib^o ſumebaf. Sic dñe egeſipp^o li. 4. ſat pmo i ipo veſtiblo ſiti z aū fores tēpli pſiabaf: ſigs vulneratus fuerat iteriora tēpli petebat: illic ſāguinē ſuū iſūdēs iterno limini ſactioſiora deſgēs vlcera febrēq; parētis vulneris veſtib^o bis quas nō liceret illis atigere faciebāt. deteriora. n. bis narrat Jofe. li. 5. d. bel. iuda. pp q dicit tēplū pphanatū z abominabile effectū ita vt iā tēplū dei n eēt cū ait. miſſilia nāq; machinaz ad arā vſq; tēplūq; dla ta i ſacerdotes z ſacra celebrātes cadebāt: ac multi q pperātes ab vltimis terre finib^o ad ſactiſſimū locū veniſſent aū ipas boſtias pcubuerūt: arāq; vniuerſi greis z barbaris adorādā ſuo ſāguie ne imbuerūt: idigenis at mortuis alienigenis z pphanis ſacerdo tib^o omiſcebāt p qz atria dina ſtagnū fecerat diuerſoz cadauerz ſāguis: qd tātū paſſa ē o miſerrima ciuitas a romāis q tua iſteſti na ſcelera purgaturi ſlāmīs itroierūt. iā. n. dei loc^o n eras neq; māere poſas domeſticoz ſunez ſcā ſepulchrū: z qz pbanū oſtue ras ciuili bello tumultū poteris dñuo placē ſi nūq; vaſtatozē tui deū placaueris. h at erat abominatio corā deo z faciebāt tēplū abominabile: z iō qm diu iſta manſerūt i tēplo māſit ibi abomi natio. z h magis olonat qz pcedētes poſitioes. Prio qz h recte vocabaf abominatio. C Scdo qz fuit illo tpe q poterat eē ſignū fugiēdi credētib^o de iudea. ſi n ſtati poſt mortē xpi neq; poſt de ſolationē ciuitatis: ſz tūc qñ ceperūt eē picula grauiā bitatozib^o iudee. nā h fuit circa finem regni neronis. Tercio qz iſta abomi natio erat i tēplo z māebat i eo. C Quarto qz poterāt credētes vidē z ſic ex illa addiſceret tēp^o fugiēdi. z quātū ad h n ē aliq ca lūnia. C Ad pma rōnē ſcāz p pma poſitioe d; qz n ē abomina tio deſolationis ipe exercit^o: qz circūdās vrbe h ille vrbe deſola uerit: ſz abominatio qd i tēplo fiebat vt ſupra ocn ē. ſz qz tunc fuit abominatio qñ exercitus circūdabāt vrbe pt large vocari abominatio exercit^o. Si tñ obijcias qz Lbryſo. z Theophi. z alij expſſe volūt qz exercit^o fuerit abominatio. C D; qz poti^o ē illis obuiādū qz veritatē: cū poſſime i h ſcriptozes varie ſentiūt z n dicit oia aſſerēdo ſz alia z alia rāgūt. C Ad ſcōz d; qz Augu. n dicit bñc poſitio qz n aſſerit exercitū fuiſſe abominationē:

ſz tūc ſcāz eē abominationē cū hierl; circūdabaf ab exercitu. z h vez ē. C Ad tertiu d; qz iſta eſt ratio fortior. nā eadē ſnia v2 vtrazq; ſz dicit pt vno mō qz n ſe eadē vba q ponit lucas z q po nūt matthe^o z marc^o circa h: ſz qz vtrazq; xps vixerit nunc. z fuit iſte mod^o. ſ. qz ait. cū videritis abominationē deſolationis ſtātē i loco ſcō: qz i iudea ſe fugiāt ad mōtes. z adiunxit. cū videritis cir cūdari hierl; ab exercitu ſcitote qz appropinqt deſolatio ei. z dicta ſūt iſta h mō: qz pū erat eē abomiationē i loco ſcō qz cir cūdari hierl; ab exercitu romāoz. C Aliſ pt accipi qz ſit eadez ſnia z ſimul iſta acciderit: ſz n referē tūc ad exercitū romanoz ſz ad alios bellatores. vt dicit. j. q. 102. C Quare xps dixit cum videritis abominationem deſolationis qz ſufficiebat dicere abominationem. Queſtio. 99. Queretur qz xps dixit h cū videritis abominationē d ſolationis: qz ſufficiebat dicere cū videritis abominationē. C D; qz xps fecit h qz vtebat ſcō loquēdi va nielis. nā ei^o allegauit pphetiā: ſz dāiel vocauit eā ſic Dani. 9. c. ſ. z i tēplo erit abominatio deſolationis. C S; dicit qz vocauit eā daniel abominatōez deſolationis. D; qz fuit ad oziām aliaz abominationū: qz multe alie abominatōes erāt z fuerāt iter iu deos: ſz ille n fuerit ad deſolatōez cū nō pierit pp qz illaz ſz pp iſtā pñt. iō vocaf abominatio deſolationis. Hoc patet qz qd cūq; pñt ē abominabile deo: qz dſ odit oēs operātes iniquitatē. ps. 5. iudei at ſepe peccabāt: iō ſepe erāt abominationes iter eos. z et iſte abominationes ſepe erāt i tēplo: vt qñ peccabāt in eo qd pti nebat ad diuinū cultū: ſicut qñ offerebāt res oēptibiles vel nō bono aio: nā dicebat otenere nomē dñi: z iō d; dicit. nō ē mihi volūtas i vob^o Mala. 1. c. ſz h ē abominari aliqd. i. nō hē volū tatē ad illud: iō dſ abomiabaf iſta. Sic et qñ i dignabaf de ſolē nitatib^o tāq; d imūdis. Mala. 2. c. ſ. pñciā ſup vultū vñz ſterc^o ſolēnitatū vñz. z expſſius poſt Eſa. 1. c. ſ. icēſū abominatio ē mi bi: neomeniā z ſab h; z ſolēnitates alias nō ſerā: iniqu ſe cet^o vñ: calēdas vñz z ſolēnitates vñz odiuit aia mea: z ſcā ſe mihi mole ſta: z laborani ſuſtines. ſic igiſ ſepe fiebāt i tēplo dī abomiatōez: z tñ dſ n euertebat tēplū p illis. nūc vō p illa abomiatōe graui volebat de tēplū deſolatū māc: iō vocauit illā abomiatōez dſo latōis: z tñ xps d illa loqbaſ vocauit eā abomiatōez dſolationis. C Quare xps allegat hic danielē. Queſtio. 100. Queretur qz xps h allegauit danielē. C Dm qz pmo fuit ad h qz vñ ſuū redderet credibili. nā iudei val de credebāt ſcripturis ſuis: z iō potius ſuadebāt iducēdo testi monia ex eoz ſcriptura qz p aliū modū: z qz daniel d iſta dſola tiōe loqbaſ induxit ei^o auctatē. Sic dicit Lbryſo. i omelia. ſ. qz ſupra occulte iſſuauit hieroſolyme finē iudēter idē oñdit ma niſteſte pphetiā iducēs q dſtructionē iudeoz credē ſac. C Scdo fuit qz illa tota pphetia danielis erat dicta ſolū ad oſtēdēdū cō ditionē hui^o tpiſ de quo xps loqbaſ: iō nūq; potuit ouēniēt^o allegari qz nūc. C Tercio qz ex allegatiōe illi^o pphetie nō ſoluz xps certificat quātū ad iſtū ſcū: ſz et quātū ad multa alia q ad ſe ptiuebāt. ſ. qz ipſe meſſias eēt z negatur^o eēt eū populus eius: z qñ hebda vna fieret p dicationē nois eius iter iudeoz z multi cō uerteret ad eū: ſicut magis declarabiſ ſeq. q. z iō ouēniens fuit qz ipſe de ſe illā pphā allegaret. C Quarto fuit ad magis certi ficādū d tpe euerſiois hieruſalez. nā h d die z hora aut tpe puo n colligereſ ex ſcriptura qz dſ iſta ſibi reſuat: tñ d tpe ſatis ppi quo ſcūi poſat ex illa auctate ſil cū iſta ſra: qz ibi d; qz pactū cō firmabiſ multis hebda vna: ſz poſt p dicationē fuit euerſio hierl; cū dicaf h qz p dicationē euāgelii i vniuerſo orbe: z tē vñet dſola tio vt ſlūmario. ſz hebda i qz ſfirmādū erat pactū certū tps erat: iō colligi p qntū tps euerteret hierl; poſat. C Quito fuit ouēni ens vt nob itelligēt ſcriptur daret. nā cū xps allegauit auctatē illā oñdit qz itelligebaf de hoc. forte at ſi ipſe nō allogaſſz non putaremus de hoc itelligi. z cum impleta eſt res apparuit qualiter deberet accipi ſcriptura z qñter hebbas vocaremus. C Qñ itelligat auctas danielis quā xps attulit. Qd. 101. Queretur d auctate quā xps allegat quō itelligit. C D; qz illa ē de ſeptuaginta hebdomadibus danielis q in ſe multas hñt difficultates: de qbus nō ageſ hic ſed i loco ſuo Dani. 9. c. z tñ d; ibi qz occidet xps poſt hebdomadas ſera ginta duas. qd itelligunt addēdo ei^o alias hebdomadas vt ſint ſeptuaginta: z tūc veniet popul^o cū duce futuro. ſ. ppls roman^o cū velpaſiano duce vel cū tito q diſſipauit ciuitatē z ſanctuariū: z o; qz poſt finē belli eēt deſolatio. ſ. qz poſt bellū illud euertere tur tēplū z nō reedificaret ſed maneret ppetua deſolatio. z o; qz eſſet in tēplo abominatio deſolationis z illa mātura eēt vſq; i finē. nā deſolatio māſit in ſempiternū z manet. abominatio at

Impro-
batio. 4.
miſionis

Doc. ſnia

Abomia
tio corāz
deo.
z rōnē
poſitiois.
z rō.
z rō.
z rō.
z rō.

Ad pma
rōnē p
me rñſio
nis.
Obiectō
rñſio.
Ad ſcā
rōnē.

Ad tertiaz
rationem.

Ad ad ter-
tia rōnē.

Rñ. ad qñ
tū qōnis.
Petitio.
Rñſio

Rñ. ad qñ
ſitū qōnis.
1. cā.

Lbryſoſt.
ſnia.
2. cā.

3. cā.

4. cā.

5. cā.

Rñ. ad qñ.
qōnis.

Qd.

102.

Quo cor-
dat matthe-
us et marc-
us et lucas in h
Rn. ad qñ
tū qñis.
Matthe. et
mar. i duo
b^o differūt
i hoc loco.
Rn. ad qñ
situz penes
primū.

Cōfuta.

B

Rn. ad qñ-
tum penes
scdm.
Rn. ad qñ-
tum penes
lucam.
Snia quo-
rundā.
Cōfuta.

Petitio.
Rñso

Obiectio.

1. rō.

Tit^o vespā-
siani filius.

L

2. rō.

Rñso

Agrippa
rex duo mi-
lia egriū mi-
litū zelotas
i. q. 112.

Nōnulloz
rñ. ad qñtū
qñis.

mañt vsq; ad cōsumationē belli: qz postq; cepit eē abominatio i
tēplo nunq; inde ablata est cū i tēplo manerēt illi q faciebant
hāc abominationē quousq; ipsi cū tēplo et ciuitate pierunt.

Queretur quō concordāt mattheus et marcus et lucas in hoc.
nam mattheus dicit hic. cum videritis abominationem desola-
tionis stantem in loco scō q dca est a danielē. Mar. 13. c. 02. cū
videritis abominationē desolatiōis stātē vbi nō dōz et nihil dōz
de danielē: s; Luc. 21. c. 02 cū videritis circūdari hierl; ab exer-
citu scitote qz appropinqt desolatio ei^o. C dōz qz matthe^o et mar-
cus concordāt iter se magis qz cū lucas sed i duob^o discordāt. vñū
est qz nō facit marcus mētionem d danielē. Scdo qz mattheus
dicit stātē i loco scō marcus dicit stātē vbi nō debz. C De pmo
dōz qz aliq libri hñt ē i marco illd. s. cū videritis abominationē
desolatiōis q dicta ē a danielē stātē vbi nō dōz. s; nō sunt vera-
ces libri: qz marcus nō expñit s; illd aliq scribūt ex similitudine
huius qd mattheus h dicit: s; si eēt hñt eēt et tūc nō qñerēt de dōi
ueritate: pp qd aliq dicūt nō ocm eē a xpo h s; a mattheo addi-
tū q solet allegare auctates pot^o qz aliq euāgeliste. et ita xps dice-
ret. cū videritis abominationē desolatiōis stātē i loco scō. et ad-
diderit illud matthe^o. s. q dca ē a danielē. C S; dōz qz nō stat: s;
xps fecit mētionē qz a danielē de h dca eēt: et appet qz nō tacu-
it totalit^o h marcus. nā hñt dicit q dca est a danielē. dicit tñ q le-
git itelligat. et tñ nō diceret hñt allegaret aliq scriptura diffi-
cilis ad quā aduertēdū est. s; dōz qz xps allegauit ocm danielē
lis s; marc^o h subicit quātū ad aliqd qz aliq sunt q vñ euāge-
lista expñit et ali^o tacet. C De scdo dōm qz idē ē loc^o scūs et vbi
nō dōz. nā i loco scō. i. tēplo erat abominatō sicut dicit matthe^o:
et qz i loco illo nihil tale eē licebat qñis i pphānis eē possz recte
dixit qz erat ista abominatio vbi nō debāt eē. C De luca dōz qz
magis discordat qz ait. cū videritis circūdari hierlm ab exerci-
tu. s; dōm qz eadē snia est: et dōz referri ad idē tps. Putāt. nā aliq
esse diuersas snias et a dno dictas: et marcū et mattheū expñisse
vñā lucā vñ alterā. S; nō stat qz necesse est vt ponant eē signū
eiuldē rei. et referāt ad idē tps. nā hñt Mar. 13. c. 02. cū videri-
tis abominationē et tñ qz i iudea sunt fugiāt ad mōtes. et Lu-
ce. 21. c. 02. cū videritis hierlm circūdari ab exercitu: scitote
qz appropinqt desolatio eius. et seqz. tñ qz in iudea sunt fugiāt i
mōtes. qz idē signū ē et eiuldē tps i vtroqz. C S; tñ dicit: qd
eorz qz xps dicit vtrū id qd mattheus: vel id qd lucas. Dōm qz
vtrūqz dicit. nā als nō auderet aliq euāgelista dicere qd ipe
nō dixerat i snia. ē qz mod^o qz xps dicit sic. cū videritis abomia-
tionē desolatiōis q dca ē a danielē stātē in loco scō: et videritis
circūdari hierl; ab exercitu scitote qz ppe ē desolatio eius. tunc
qz in iudea sūt fugiāt ad mōtes. C S; dicit quō stat h: qz anq;
hierusalē ab exercitu romāo circūdaret fugiēdū erat. nā ante h
multas strages et p das egerāt romāi in ēra iudeoz. nā cū iudei
cepunt rebellare romāis pp floxi tyrānidē q erat ples puincie:
misit vñ impator exercitū i iudeā: et iuit illuc vespasian^o cū filio
suo tito: et anq; oppugnarēt hierusalē expugnauit ceteras vr-
bes et oppida iudee et galilee: et post quertit se i hierl; vt p; ex
Jose. li. 8. bel. iuda. et ex. 4. li. egesippi. et i his multa passi sūt iudei
p singulas ciuitates tabelleas strages qz famē et bonoz rapias
a qb^o oib^o libare volebat xps credētes. qz anq; obsideret hierl;
a romāis debuerūt fugē credētes. C Scdo qz xps nō solū iubet
fugiēdū d hierusalē imo d iudeā: qñmmo de hierl; nō expñit
fugiēdū s; d iudeā. qz libare volebat credētes a malis qz i iudeā
acciderēt: s; ista acciderēt anq; obsideret hierusalē tā ab exerci-
tu romāo vastate plus iudeā vt ocm ē: qz ē a bellis iustis iu-
deoz vt dicit. j. q. 105. qz fuit fugiēdū anq; obsideret hierusalē
ab exercitu romāo. C Dōz qz qz vñ ē qz qñ hierusalē cepit obli-
deri a romano exercitu appropinqbat ei^o desolatio sicut lucas
dicit: et tñ ipe ad h qz concordet cū eis q postea addit. s. tñ qz i iudea
sūt fugiāt. nō accepit d obsessiōe scā a romano exercitu: sed d ob-
sessiōe scā ab exercitu agrippe regis. ille. n. duo milia egriū mise-
rat d zelotas q se i tēplo iclusērāt vt Jose. et Egesip. dicit. et dicit
magis. j. et tñ apte cepunt esse pde et strages belloz: et apparuit
abominatio zelotaz in templo: et iā nō debuerūt māere credētes
in iudea s; fugere: et sic simul fuit videri abominationē i tēplo et
circūdari hierusalē est ab exercitu. Et si vis poteris intelli-
gere de obsessiōe facta ab exercitu romano. Non quidem ab
illo quē vespasian^o et titus ducebāt sed ab eo quē floxi ples p
uicie hēbat et illi fuerūt cū exercitu agrippe in obsessiōe q dicta
ē: et sic hñt fuit abominatio i tēplo et circūdari hierl; ab exercitu.

Queretur quā xps dicit qui legit itelligat. Questio. 103.

qz xps dicit q legit itelligat. C Aliq dicūt
h ocm eē vt p h sciam^o h eē sensū spūalē. sic

ait Hiero. sup mat. s. hñt qd ocm ē q legit itelligat ponit vt ad
itelligētiā mysticā puocemur. C S; dōz qz nō dōz accipi i sensu
mystico vt distingūt i litteralē. nā necesse ē qz qz scriptura hñt
at sensū historicū: et in illo itelligēda ē. ceteri at sensus nō sunt se-
sus quos scriptura facit s; quos nos circa illā facimus: et illos
recipit s; nō oñdat: et iō littera ista i sensu lrali quē daniel itēde-
bat accipiēda erat et hñt i spūali: neq; ē Hiero. vult qz i sensu mysti-
co. i. spūali allegorico vt tropologico accipiat: s; vocauit mysti-
cā itelligētiā. i. occultā: qz mysticus signat occultū diuinū figura-
tiuū: et verū ē qz erat ille sensus occult^o. C Dōz igit qz dicit q le-
git itelligat vt inuat difficilē itelligētiā eē i verbis danielis: s. n.
tate difficultates vt vix vsq; bodie sup expōnēboz danielis in-
ter se doctores concordēt. ē at mod^o xpi circa rē difficilē hñt modū
loqndi spālē. nā vbi ē difficultas i operādo dicit. nō oēs h capi-
unt s; qb^o datū ē sicut dicit. s. 19. c. cū dixerūt discipuli xpi meli-
us eē nō hñt vxorē si nō posat repudiari. et xps ait. nō oēs h ca-
piūt s; qb^o datū. i. tāta pfectōe hñt qz fine vxore aut venereis vi-
uere possit nō ē datū cuius s; aliq^o spālē a deo: et iō oclūst. qz p-
caper capiat. q. d. res difficilis ē et nō poteritis oēs opari eā: s; qz
potuerit capere eā capiat. i. qz potuerit sic viuere viuat. Qñ at est
difficultas ad itelligēdū solet dicere. qz habet aures audiēdi au-
diat. sicut. s. 11. c. qñ dicit de iohanne baptista qz ipe erat belias
qz vñturus ē. et qz h difficilē videbat ad itelligēdū ait. qz b; aures
audiēdi audiāt. i. qz pnt itelligere verbū auditū itelligat illd. et idē
s. 13. c. et Luce. 8. vbi ponit parabole dōz qz h dices clamabat. qz
b; aures audiēdi audiāt. q. d. difficile erat itelligi illas: nūc vñ cū
eēt difficile itelligere vba danielis icitās nos ad diligēt aduer-
tēdū ait. qz legit itelligat. i. nō trāseat faciliē s; conē itelligere: qz
plus signat qz appet. C Scdo dicit h qz an xpi aduētū alit illa
pphetia itelligebat pp suā difficultatē: et iō vt nūc ver^o ei^o sēsus
teneret iuitat ad sanū itellectū. s. vt pñstet itelligēde pphie illi
qz pus: et nō eūdē sensus scipiant de illa quē prius.

Queretur quā xps dicit tunc q in iudea sunt fugiāt. Questio. 104.

qz xps dicit. tñ qz i iudea sūt fugiāt. C Dōz qz
logz xps h ad istos discipulos et noie eoz
ad oēs credētes qz illo tpe fugituri eēt d iudea et hierusalē vt li-
beraret de piculis. nā duo itēdit xps i tota ista pñciatiōe malo-
rū de hierusalē et iudeis. pñm erat vt credētes eriperēt se de pi-
culis fugiēdo. scdo vt nō fugerēt an tps ne cessaret predicatio i
iudea et quertēret oēs quos dōs elegerat: vtrūq; at fuit necariū.
Primū qdē qz si nō pñdiceret xps istas afflictiones et fugiēdū eē
manerēt semp xpiani inter iudeos i iudea et hierusalē et pateret
mala cū eis. Scdo et necariū erat: qz si scirēt credētes futura eē
picula manētib^o i iudea et hierusalē et nescirēt qz dēterminatē
vel p aliq; diecturas statū recederēt et nō pñdicarēt i iudea qd erat
icōueniēs: qz nullo pñdicatē null^o quertēret: et iō pñciatū xpi
mala euētura iudeis: et fugiēdū eē inde: ostēdit et qz mala futu-
ra eēt p qbus nō debebāt terreri neq; fuger: alia vero eē qz
aduētiētib^o statū fugere dēret. pma. n. posuit xps supza. s. auditū
ri. n. estis pñia et opniōes pñioz: videte ne turbemini. et ourat vsq;
ad hñc locū. s. cū videritis abominatōz desolatiōis. ab isto at lo-
co vñtura erāt mala qz nō erāt expectāda: et iō pñm signū ad
cognoscēdū ea dicens. cum videritis abominationem et tñ. tunc
qui in iudea sunt fugiant.

Queretur quā xps voluit qz isti credentes fugerent et tñ. Questio. 105.

qz xps voluit qz isti credentes fugerēt et nō susti-
nerēt mala cū aliis iudeis. nā a malo culpe fuit
xps cultores suos ne i illud icidāt: aut liberat si icideret: s; a malo
pene nō: imo pñmittit eos affligi variis cruciatib^o potissime tpe il-
lo qñ nom xpi et xpianoz oib^o boib^o erat odiosū. C Dōz qz xps
voluit credētes i se libat ab his malis: qz ipe hoies libat qd iu-
liberāt: qz diligat eos iuxta illd Sap. 11. c. diligis oia qñ tua sūt
q saluas aias. spālē at diligat credētes i se: iō illos poti^o liberat.
C Scdo et pñcipali^o qz ista mala qñ nūc iudeis euētura eēt
gebāt pp pñtā illoz. s. qz xps occiderāt et aliquos discipuloz ei^o
alios vñ pñcuti fuerāt et eiecerāt d regiōe sua: et qd dēteri^o erat
qz cū quotidie eis pñdicaret qz pñiaz agerēt d pñtis pñteritis et cre-
derēt i xpm noluerūt quertē: sed et ipm iacobum fratrē oñi mēp
hierusalē qz hñt pñdicabat pp testimoniū qd dedit d Jesu occi-
derūt vt dicit egesipp^o et ioseph^o. et 2. li. ecclesiastice hystorie. hñt
qz credebāt i xpm vel nō peccauerāt i hñt: vel si peccauerāt sic paul^o
qz erat cōsentiens morti stephani et trahēbat xpianos i custodias
ad occidēdū Act. 7. et. 9. iā quertē pñiam egerāt et dōluerāt d
h vñde eis remissū fuerat iō nō erat dignū banc penā exerceri
in eos sed i illos qz semp incredulū et rebelles extiterāt iō debue-
rūt ide liberari. C Ad rōnē in contrariū dōm qz xps liberat suos
non

Cōfuta.

Docto-
rñ. ad qñ
tum.
1. rō.

B

2. rō.

Rñ. ad qñ
sitū qd.

Primū

Scdm

2

Rōi oī
uerium.
Rñso
ad q. q.
1. rō.

2. rō.

Egesip.
io seph^o.Ad rōnē
i oīuerū

non solū a malo culpe 7 eterne pene qđ maximū est: sed et a malo tpalis pene cū multas angustias euadamus quotidie ipso libe-
rāte: imo 7 qñcūq; vrgētibus pssuris eū inuocamus. s. cū fide pe-
timus liberat nos alijs manētib; i aduersitate. cū vō dī q pmit-
tebat credētes affici diuersis generib; tormētoz 7 maxime tpe
illo dōz q h erat qñ passiōes credētiū redūdabāt i gloriā nois
xpi 7 i augmētū fidei ei: vt si p cōfessiōe nois ei paterēt: qz tūc n
erat cūenies eos eripi s; ipsi se spōte offerebāt: nūc at n erat sic:
ideo n debuerit pmitteri pati cū iudeis. 7 h pp duo. 1. Prio qz ista
pēna nō erat. p cōfessiōe nois xpi s; p crimine: 7 n solū p crimine
manifesto deo. s. occisiōe xpi 7 discipuloz sed et p crīe māifesto
hoibus. i. p iniusta rebellioe s; romanos q tūc orbē terraz rege-
bāt. 7 tñ xpiani ad seruādū bonozē xpi valde debebāt cauere ne
p aliquo delicto occiderēt aut paterēt s; solū p cōfessiōe nois
xpi. sic dī. 1. Pe. 4. c. nēo at vīz patiāt qñ homicida: aut fur: aut
maledic: aut alienoz appetitoz: si at vt xpianus n erubescat: glo-
rificet at oēū i isto noie. iō n fuit cūenies q nūc paterēt. C Se-
cūdo qz isti q patiebāt i hierl; 7 iudea n solū patiebāt s; et age-
bāt: nā ipi rebellauerūt s; romāos: 7 postea supueniēte exercitu
romāoz ipi desēdebāt se 7 pugnabāt s; romāos. q at p noie xpi
patiebāt solū patiebāt 7 nō agebāt: in patiēdo at nullū pctm ē
si passio sit solū passio. i. inuolūtaria. pctm at oē volūtariū ē 7 cō-
stitit i aliq actōe: iō i passiōe martyz nō potat eē pctm: i pugna at
iudeoz s; romāos 7 afflictioib; ipsoz qz erat aliqd agere potat
eē pctm aliqd. iō h pmitteret xps suos pati i cōfessiōe sui nois nō
tñ fuit cūenies q pmitteret pati a romanis.

Ad qđ voluit xps q discipuli fugerent.

24. 106.

Queretur

dato q nollet xps q paterēt illis tribula-
tioib; ad qđ voluit q fugerent. nā potuerat
xps eos libar n fugiēdo. C dōz q vey ē qz nihil ē ipossibile apd
deū: 7 tñ n fuit cūenies q libaret eos manētes iter pctōres: qz
ois opatio dei ordiata ē: 7 sic qñ hō pt libare se s; piculo sine ali
q spālī dī opatōe peccat si expectet oīnā opationē 7 nolit alr se
libare: 7 vocat oīnā tētatio. ita cū dō pt aliqm eripe solū admo-
nendo ipsum non expedit q circa ipsum exerceat aliqua mira-
cula: sed ita erat in presenti q iubendo chūstianis q recederēt
poterāt sufficienter liberari. si autem non recederent inde opoz
teret eos affligi cū alijs: als circa quēl; eoz opozteret multa mi-
racula fieri liberādo eū a romāis 7 a iudeis seditiois. q magis
rōnabile fuit q admonerēt fugē. C Alia rō ē qz credētes si ma-
nerēt iter iudeos ex societate ipsoz icitarēt ad rebellādū roma-
nis qz ipi erāt s; pgēie illoz iudeoz s; quos erat bellū romāoz:
7 tñ xps volebat q credētes i eū n rebellaret romāo ipio. ipe. n.
illō cōstituerat: 7 cūenies fuit ecclesie xpi plātade q monarchia
resideret penes aliq; gētē q teneret totū orbē i pace 7 eēt oīnea
t; lib de vna gēte i aliā: qz al n poss; fieri p dicatione nois xpi p to-
tū orbē: n eēt at talis par si qd; regnū hēt p se vniū oīz 7 non
subderēt oīa regna vni pncipi: iō fuit cūenies q ad fidē publi-
cādā p totū orbē daret vnitas pncipat; 7 actualis par: 7 iō fuit
cūenies q daret ista mōarchia populo romāo vel alēi gēti. pla-
cuit at deo dar illā romāis: iō cūenies fuit māer tūc totū orbē
sub pncipatu romāoy sic par daret ad extēdēdā p dicationē euā-
gelij: 7 sic n solū fecit xps māer apd romāos mōarchiā: s; et sta-
ti post mortē suā cū debuit euāgelij publicari fecit pacē eē in iu-
dea i q cepit eē ecclesia: 7 p totū orbē quousq; p dicationē ē. postea
vō. 36. ānis expletis a morte xpi oīpleta p dicationē euāgelij i toto
orbē 7 pncipalit i iudea cepunt bella iudeoz 7 romāoz. h at par
vēt ex vnitate pncipat;: iō n erat cūenies rebellat xpianos tūc
mōarchie romāoy: pp qd xps viues ip fuit pncipatui romāoy.
nā cū pateret ab eo tributū p cesare soluit illud. s. 17. c. 7 cū po-
stea peteret an eēt oādus cēsus cesari dixit oādū eē. s. 22. c. cū
eōrio multi iudeoz q se messīā dicebāt veniēt solui cēsus: sicut
fuit de iuda galileo q se messīā eē dixit vt colligit Act. 5. 7 tñ p
fessiōes fieri destuadebat 7 appciationē subaz: 7 cū aliqb; cōiu-
ranit s; romāos vt colligit p Jose. li. 18. antiq. iō 7 xpiani imi-
tati xpm nunq; debuerit cōtra romanū imperium agere: sed ali-
qd agerēt aut agere putarent si manerent cū iudeis cōtra quos
bella ista erant: iō non debuerunt manere cū eis sed fugere.

Qđ dictum est q in iudea sunt fugiant.

24. 107.

Queretur

dato q fugiēdū eēt: qre dictū ē. q i iudea s; fugi-
ant. C dōz q dictū ē ad inuēdū q n solū q erāt
i hierl; s; et q erāt i iudea fugituri eēt. Circa hoc sciēdū q iu-
dea accipit mltiplr. vno mō strictissime. s. pilla trāsolat q erat
trib; iuda. nā ēra chanaā q data est iudeis in possessione diuisa
fuit. i. 2. fortes p. 12. tribus: 7 qz vna fuit trib; iuda data est ei
vna fors q b; Josue. 15. c. 7 illa pt vocari stricte iudea a tribu

iuda. 7 hoc mō hierusalē nō erat in iudea qz erat i tribu benia-
min Josue. 18. c. 7 ita iterdū dicūt pphete iudea 7 hierusalē. s;
iste modus rar; ē i scriptura. C Scdo accipit iudea p tota illa
ēra i q erat regnū iuda cū eēt duo regna iter hebreos. s. regnū
iuda 7 israel: 7 tñ istd regnū erat solū sup duas trib; . s. iuda 7 be-
niāmin: iō h mō iudea vocaret regio cōtinēs terrā hāz duarū
tribū. 7 iste modus ē rar; ē accipiēdi i scriptura. C Tercio
mō accipit iudea p tota regiōe in q habitabāt hebrei excepta ga-
lilea 7 samaria. 7 iste ē mod; ppius. sic. n. accipit Jose. li. 3. de
bel. iuda. 7 describit istas terras ponēdo līmites eaz 7 diuidit
galileā i duas. s. i supiorē 7 inferiorē. d. quo late ibi. Et ratio hui;
ē qz gens q olim vocabat hebreoz fuit vocata iudeoz post re-
ditū d; babilōe: 7 iō a iudeis tota regio i q illi habitabāt debet vo-
cari iudea: 7 ita vocat nisi vbi inueniūt noia spālīa aliquaz par-
tiū terre: inueniūt at duo. s. galilea 7 samaria. nā nomē galilee se-
pe i euāgelio inuenit 7 et apd pphetas nomē vero samarie sepe
i veteri testō: 7 iō de tota terra iudeoz qd n ē galilea neq; sa-
maria vocat iudea noie gnālī: s; ioseph; diuidat iudeā i decem
toparchias. i. pncipat;: s; h magis ptinet ad historiographos q
ad sacra scripturā q pōr ē: 7 ista n ita accurate distixit. 7 h mō ac-
cipit iudea vt cōit i euāgelis vt. s. 3. c. segrediebāt ad ioannē
ois iudea 7 ois regio circa iordanē. vocauit at regionem circa
iordanē galileā qz circa iordanē ē. Et tñ oīm q h n accipit sic
iudea: s; oīz et accipi simul galileā. nā bellū romanoy n solū fuit
i iudea s; et i galilea 7 samaria vt p Jose. li. 4. et. 3. d. bel. iuda.
7 p egesippū li. 3. et. 4. cronicoy. nā vespasian; pus pugnauit s; vī-
seph; vt p ex suo li. 4. d. bel. iuda. et s; tyberiadē 7 alias vībes ga-
lilee pugnauit vespasian; 7 tit; vt p ex eodē li. 7 ibi multa picula
fuerūt ita vt delerēt vībes itegre. cū q xps voluerit q discipuli
fugerēt de hierusalē pp picula belloz et fuger; dērent de galilea
7 samaria in q tūc picula 7 bella fuerūt vt apparet p iosephū 7
egesippū vbi supra. Et sciēdū q h pēpū bellū fuit s; hierl; tñ et
s; totā aliā terrā iudeoz fuit bellū: iō dixit de iudea fugiēdū. i. d.
tota iudea galilea 7 samaria. qđ verū ē nisi de regno agrippe:
ipe. n. aliq; partē iudeoz hēbat in terra sua imo 7 pars terre sue
ē pars iudee pprie dicte vt refert Jose. li. 4. de bel. iuda. 7 i hac
terra nō fuit bellum romanoy s; in ceteris terris vbi erat iudei
bella fuerūt: nisi eēt loca asperria ad q n poss; pēire exercit;.

Quare dicitur fugiant ad montes

Questio. 108.

Queretur

qz dī fugiāt ad mōtes. C Aliq dicūt q itel-
ligit de iudeis nō credētib; i xpm q post
eueriōē hierusalē nō bitauerūt in ea: s; postea edificata fuerit p
beliū hadrianū. nā ille vetuit iudeis itroire hierlm. 7 sic legiē p
irrisiōē. s. q i iudea s; fugiāt ad mōtes. i. iudei nō poterūt habi-
tare i hierusalē iō fugiāt ad mōtes. 7 hāc expōnē tenet Nīco.
s; postea ponat aliā nō ex itētiōe sua s; alioz. C S; dōz q non
stat. Prio qz dī tūc q i iudea sunt fugiāt. 7 sic refert ad tēpus p
cedētū q ponit vt signū. s. cū videritis abominatiōē rē. s; illd
fuit ate aduētū vespasianī i iudeā vt declaratiū est. s. q. 99. g. a
fortiori ate beliū hadrianū vt ibi oīlū ē. nā fuit ille post mortē
xpi ānis qñ cētū 7 decē reedificās hierusalē. C Scdo qz istud
poterat pcedere cōtra eos q habitabāt i hierusalē. s. q nō essent
vltra ibi habitaturi iter dicēte belio hadriāo: s; qñ ad habitā-
tes i alijs locis nō pcedebat: 7 tñ dixit xps tūc q in iudea sunt. 7
nō dixit q in hierusalē sunt. q nō itelligit de h. C Tercio qz et
nō pcedit qñtū ad aliquos iudeos siue habitātes pus i hierusalē
siue alibi: qz belio hadrian; nō iter dixit iudeis bitatiōē nisi in
hierusalē s; nō i alijs ptibus iudee: 7 iō dēret dicere q i hierusa-
lē sūt fugiāt. i. nō redeāt i eā. 7 tñ dixit fugiāt ad mōtes. g. ē i iu-
dea manere nō licebat s; i solis mōtib;. C Quarto qz ex mō lo-
quēdi lre 7 ex eis q sequunt apparet q accipiat vt admonitio
ad fugiēdū: cū dicat. 7 q i agro ē n reuertat tollere tunicā suā:
7 q i tecto ē nō descēdat aliqd tollere de domo sua. q. o. velociē
fugiēdū ē. C Quito apparet qz Luc. 21. c. euidentis ponit istd
ptinere ad admonitiōē fuge. s. tūc q i iudea sunt fugiāt ad mō-
tes: 7 q in medio eius discedant: 7 q in regionibus non intrent
in eam: qz dies vltionis sunt vt impleātur omnia que scripta
sunt. C Dicendum ergo q non intelligitur de hoc sed de fuga
credentiū de hierusalē 7 tota iudea samaria 7 galilea per quas
exercitus romāozum discurrūt. Dicitur at q fugerent ad mōtes
vt p hoc innueret q non fugerēt in hierusalē. nā si hoc xps nō
expimeret videntes fideles imminere bellū romanoy cōfuge-
rēt i hierl; qz videbat eē ibi locus mūitissim; 7 tūc icurrerēt ma-
iora mala qz si i pūcia iudee statēt: 7 sic accidit alijs iudeis q se i
hierl; reclusērūt. nā ibi pierūt oēs. Sic dicit Euse. oīs at futurā i

2. mō

3. modo

Diuisio ga-
lilee i supio-
rē 7 inferio-
rem.

B

Quo iudea
h accipiat

Contra qz
vībes pmo
pugnauit ves-
pasianus.

Notandū

A

Nōnullorū
ad qñtū
qñtis.

Improbō.
1. rō

2. rō.

3. rō.

4. rō.

B

5. rō.

Doc. rñ. ad
qñtum.

Euse. snia

ciuitate puidēs fame mouebat discipulos ne in futura obsidio ne in ciuitatem fugerent tanq̃ in locū tutum ⁊ a deo p̃tectus; sed magis inde discederent ⁊ ad montes confugerent.

Qui sunt isti mōtes ad quos fugituri erāt credētes. Qd. 109.

Sed qui sunt isti mōtes ad quos fugituri erāt credētes. Aliq̃ putāt q̃ erāt loca excelsa i iudea ad q̃ n̄ p̃uēiret exercit⁹ ⁊ ibi tuti māerēt. C. S. dōz q̃ h̄ posset aliquo mō sustineri si fugiētes pauci eēnt ⁊ paucis dieb⁹ manēdū eēt. nā tūc i desertis locis ⁊ mōtuosis possent quolq̃ latere. S. n̄ stat q̃ mlti erāt q̃ fugē dēret. s. oēs credētes q̃ erāt i iudea. Et qd̃ p̃l⁹ ē: q̃ multo tpe māere dēbat. s. a p̃ncipio belli romanorū vsq̃ ad euerfionē hierlm: ⁊ fuerit q̃si gnq̃ anī vt. j. dicef. iō nece erat q̃ irēt ad aliq̃ terrā bitatā ybi h̄ent aliorū boiūz cōmercia: ⁊ sic vi uere possent. C. dōz igit̃ q̃ vocāt h̄ mōtes fra mōtuosa q̃erat bitata extra iudeā: tūc i ista fuit fra regis agrippe vltra iordanē ad orientē q̃e magis orientalis q̃ hierl⁹ ⁊ ē fra mōtuosa. nā terra iudee planior ē: ⁊ ibi bitauerūt in ciuitate q̃ dōz pella sub diuio regis agrippe q̃ iude⁹ quozq̃ erat ⁊ magnā p̃tē iudeorū in subditos hēbat: ipse atērat cōfederat⁹ romāis imo p̃stabat auxilia velpa hano i iudeos vt dicit Jofe. li. 4. de bel. iuda. iō tota fra ei⁹ p̃secu ra malit a tumultu ⁊ icōmodis belli: ⁊ sic xp̃iani ibi tūc tuti māserūt. Sic dōz. 3. li. ecclia. b̃isto. sic ē dicit Chryf. i omelia ⁊ Beda. tūc q̃ in iudea sē fugiāt. cōstat h̄ oia iminēte hierl⁹ desolatione fuisse cōpleta: appropinq̃nte nāq̃ romāo exercitu oēs xp̃iani q̃ i puicia erāt sicut h̄istoria ecclesiastica refert. oīuio oraculo moniti longius recesserunt: ⁊ trāseuntes iordanē venerunt in pellā ciuitatē: ⁊ ibi sub tutela agrippe regis cuius mētio in actib⁹ apo stolorū fit aliquanto tpe manserunt. ipse aut agrippa cū parte iudeorū que sibi obtemperabat romano subditus erat imperio.

C. dōz xps nō direxit sermo nē nūc ad discipulos in secunda per sona loquendo.

Sed queretur cū supra oia xps diceret istis discipulis dirigēdo smonē ad eos i scōa p̃sona q̃ nō direxit nūc. nā ibi dicebat audituri estis p̃lia ropio nes p̃eliorū videte ne turbemini. ⁊ postea dixit. tunc tradēt vos i tribulationē ⁊ occidēt vos. h̄ at dōz i tertia p̃sona. s. q̃ in iudea sē fugiāt ad mōtes. cū videret dēre dicē fugite ad mōtes. C. dōz q̃ fuit h̄ q̃ sciebat xps q̃ q̃ illa euenirēt nō eent i iudea isti q̃b⁹ nūc loq̃bat. nā xps nē solis q̃tuor loq̃bat. i. petro: iōāni: iacobō: ⁊ adreū vt p̃l. Mar. 13. c. null⁹ at̃ hōz erat i iudea h̄ tpe. nā petr⁹ occisus erat: q̃z āno. 36. p̃ xp̃i passionē rome a nerōe occisus ē: ⁊ āte h̄ p̃ viginti gnq̃ ānos rome māserat iacob⁹ vō occisus fuerat ab herode multo tpe anī h̄ Act. 12. c. adreas at̃ erat i acbaia iā oc cisus. iōānes sol⁹ sup̃iuebat de his: s. ipe tūc māebat i asia mio re. s. i epheso ⁊ alijs vrbib⁹ ⁊ aliq̃ rome erat. iō null⁹ istoz fugi tur⁹ erat de iudea pp̃ h̄ picula. De ceteris ēt apostolis idē dōz ē: nisi forte de simone q̃ cōstitut⁹ fuerat eps hierosolymoz occiso iacobo alpei: q̃z ille forte maneret cū grege suo. iō xps dixit in tertia p̃sona vt intelligeret istō vbu magis p̃tinere ad alios cre dētes q̃ ad eos. ⁊ ait. tūc q̃ in iudea sē fugiāt ad mōtes. i. illi fide les q̃ eo tpe iuētū fuerint in iudea ⁊ galilea ⁊ samaria fugiāt ide ad mōtes. i. ad terrā mōtuosāz agrippe regis. sic dicit Theophi. s. b̄n at̃ dixit q̃ i iudea sūt: q̃z apli adhuc i iudea n̄ erāt: s. an̄ plū fugati sē a hierl⁹ vel magis vt dicit glo. ipsi erieit vino spū ducti.

C. An sufficit credentibus ista admonitio ch̄isti vel habuerunt aliquam aliam specialem.

Queretur q̃ credētes fugere debuerūt an sufficit eis ista admonitio xp̃i multo tpe an̄ scā: vel būerit aliq̃ spālē admonitionē. C. dōz q̃ p̃ h̄ac xp̃i admonitōez poterāt re gi ad recedēdū tpe p̃ueniēti. s. q̃ viderēt abominationē i loco scō. ⁊ tūc dōz q̃ v̄isimile ē eos admonitos fuisse tūc cū recedēdū erat. ⁊ p̃z p̃mo q̃z istud signū de abominationē q̃ staret i tēplo certificaret s. nō ad diē determinatū: tūc cū ista abominatio vt dicit̃ ē. s. q̃. 99. cōsisteret i p̃pbanatiōe tēpli q̃m faciebāt q̃ intus manebāt a p̃ncipio nō cognosceref distincte an eēt abominatio vel nō: ⁊ iō qdā putaret tardius aliq̃ citius fugiēdū: sed ista fuga repētina eē dēbat sicut dōz i lra. s. q̃ i agro ē nō reuertat i domū vt tollat tunicā: ⁊ q̃ ē i tecto nō descēdat tollere qd̃ d̃ domo sua: iō fuit p̃uenientius vt istate tpe fieret aliq̃ determinatio tps fu giē d̃ i ad vna diem vel hebdomadā: ⁊ tūc n̄ esset piculū alicui ex h̄ q̃ tarde fugeret. C. Scdō p̃z q̃z ita asserit ecclesiastica h̄isto ria ⁊ Chryso. i omelia ⁊ Beda ⁊ oēs sci doctores. s. q̃ appropi q̃nte romano exercitu oēs xp̃iani q̃ i puicia erāt diuino oracu lo admoniti lōgius recesserūt. Sed dicef. quō facta fuit ista ad mōitio vel reuelatio. C. dōz q̃ v̄isimile ē p̃aliquē p̃phetā xp̃ia nū scām. erāt. n. tūc multi p̃phete i ecclesia tā hierosolymis q̃ an

tiobie q̃ in alijs ecclesijs Act. 1. r. c. ⁊ illi multa p̃phetabāt tā d̃ statu aliq̃oz p̃uatoz q̃ de statu toti⁹ orbis sicut fuit de Agabo p̃pheta q̃ p̃nūciauit famē futurā i toto orbe q̃ accidit sub clau dio ipatore Act. 1. r. c. ēt p̃nūciauit paulo q̃ alligād⁹ eēt i hierl⁹ Act. 20. c. poterat q̃ iste vel similes p̃nūciare tēp⁹ quo ista ma la enētura essent vel q̃n fugerent.

C. An fuit hoc. s. q̃ in iudea sunt fugiant.

Queretur q̃n fuit istud tūc i quo dixit xps fugiēdū eē. s. i. c. q̃ i iudea sē fugiāt. C. dōz q̃ lra h̄ dicit. s. cū videri

tis abominationē desolatiōis stātē i loco scō. ⁊ iō de h̄ nō q̃ri mus sed q̃rim⁹ magis determinate qd̃ tēpus illd̃ fuerit. C. Aliq̃ dicūt q̃ fuit h̄ q̃n exercitus circūdedit hierlm. s. vespasian⁹ ⁊ tūc: ⁊ h̄ q̃z Luc. 2. i. c. dōz cū videritis circūdari hierusalē ab exercitu scitote q̃z appropinq̃t desolatio eius. S. dōz q̃ h̄ n̄ stat. C. P̃rio q̃z q̃n hierusalē circūdata ē ab exercitu n̄ erat iā tps fugiēdi. nā clausi erāt iudei intra muros ⁊ fugere nō poterāt: xps at̃ n̄ dice ret fugiēdū nisi q̃n sine piculo fugere poterāt ⁊ pderat illa fuga. q̃ nō itelligit de obsessiōe quā fecit titus. C. Scdō q̃z n̄ solū de hierusalē fugituri erāt credētes: sed et de iudea cū dicat. tūc q̃ i iudea sunt fugiāt ad mōtes. ⁊ tūc q̃n obfessa fuit hierusalē iā fue rat tota puicia vastata hostili cede ⁊ direptiōe: q̃z vrbes terre galilee samarie ⁊ iudee p̃us pugnauit vespasianus q̃z veniret in hierusalē exercitus vt colligit̃ ex li. 3. 4. et. 5. Jofe. de bel. iuda. ⁊ ex. 3. et. 4. li. egeffipi. g̃ anq̃z vespasian⁹ vastaret galileā ⁊ iude am fugē debuerit credētes: ⁊ iō a fortiori anq̃z obfideret hierl⁹ a titō. dōz tūc q̃ signū posuit a luca ē idē qd̃ posuit h̄ a mattheo s. cū videritis abominationē ⁊c. ⁊ illd̃ cū videritis hierusalē cir cūdari ab exercitu. nā vtrobizq̃ dōz stat. tūc q̃ i iudea sūt fugiāt ad mōtes. g̃ idē signū ē vel saltē eiusdē tps: q̃z p̃ vtrūq̃ signa bat res vni⁹ tps. s. fugiēdū eē tūc. C. S. tūc aliq̃ dicūt q̃ q̃n vi derēt credētes circūdari hierusalē ab exercitu nō qd̃ romano sed regis agrippe fugiēdū erat. ⁊ h̄ verū est sicut dictū est supra. nā agrippa rex misit duo milia egūz i seditiones q̃ se i tēplo in cluserat ⁊ illi circūdedit hierusalē vt p̃z p̃ Jofepbū q̃rto li. d̃ bello iudaico. C. Aliter pōt dici h̄ idē q̃ntū ad sniaz. s. q̃z itelli git de exercitu romano obfideret vrbē: nō tūc de exercitu titi ⁊ vespasiani: sed de exercitu cesarij vel flozi ducū romanorū. C. Circa qd̃ sciēdū q̃ cā belli iudeoz ⁊ romanorū aut rebelliois ⁊ eos siue defectiōis ab eis ex multo tpe ceperāt atē euerfionē hierusalē si cut deducit Jofe. in lib. d̃ bel. iuda. nā ex xp̃i natiuitate ⁊ p̃us ce perūt: iudas. n. galileus q̃ suauit rebellare amore libertatis nō p̃ mittēs fieri p̃fessionē in iudea iubēte octauiano neq̃ facultatū appciationes ⁊ ipse cū multis p̃iit: fuit in dieb⁹ p̃fessionis Act. 5. c. ⁊ suadebat populo rebellare vt Jofe. dicit li. 8. atig. ⁊ tūc p̃feli fiōe ista facta ē q̃n xps nat⁹ ē vt colligit̃ Lu. 2. c. l. exijt edictū a cesare augusto vt describeret vniuersus orbis. ⁊ tūc cū ioseph iret in berthleē vt ibi describeret q̃ erat de domo dōz cū maria iunge ei⁹ accidit eā parere i berthleē. e. c. ⁊ ita ēt an̄ xp̃i natiuitatē icipiebāt semina belli iudaici: iste tūc erāt cāe remote. C. Lāe at̃ imediate rebelliois fuerūt opp̃ssiones magne ⁊ tyrānides q̃s exercebat p̃fides puicie iudee dātū a romāis: ⁊ p̃cipue duo. s. albi nus ⁊ flozus. Albin⁹ qd̃ exijt p̃ssimus erat ⁊ q̃ nullū facinus idi gnū putaret auaricie cā. vñ vt iudeoz subas diripet multa i eos iniusta p̃petrauit: s. sup̃uenit eis flor⁹ p̃fles icōpabiliē d̃terior q̃ albi ni scelera velut b̄nficia iudeis p̃stata iudicari faciebat suoz facinoz imanitate vt dōz li. 20. atig. fuerūt at̃ bi duo sub nerone p̃fides iudee: s. adhuc sub albin⁹ nihil iudei moliti sē apte ⁊ ro māos. Flor⁹ at̃ itolerabiliē iudeos nō iā rapinis (qd̃ leue erat) s. magnis cladib⁹ verans opulit eos ad rebellādū. ipse. n. flor⁹ occasiōe bita ⁊ iudeos q̃n aliq̃ maledixisset ei iussit oēs q̃ in eū maledicta cōgesserāt sibi tradi ad penā. popul⁹ aut̃ veniā petebat excusās sc̄m ⁊ nō posse dicebat i tāta plebe distictionē istoz ab alijs fieri. vnde indignatus flor⁹ p̃cepit militibus vt rerum ve naliū forum diriperent ⁊ quoscunq̃ ibi obuios trucidarent: milites p̃ze cupiditate mandatū sup̃gressi intrabant in domos diuitū ⁊ vniuersa diripiētes quosq̃ obuios lacerabāt. ⁊ sic occi det̃ die illa. 630. ⁊ qd̃ graui⁹ fuit: q̃z aliquos nobiles ⁊ eq̃stris oz dis corā se tractos flor⁹ i crucē egit. fuerūt at̃ h̄ scā die. 16. madij āno. 12. nerōis. S. post h̄ multitudo q̃ ⁊ floz indignat⁹ placata est reuerētia maioz p̃cāniū sperās q̃ vltra flor⁹ eis nō ifer ret molestias. flor⁹ aut̃ cū intenderet semp mouere iudeos ad rebellionez vt sic maiozes possent rapinas exercere ⁊ grauiora illis mala iferre volebat q̃ ppli turbatio cōp̃ressa esset: exco gita uit aliō neq̃z oīliū q̃ iudeos i maiozē mouerit turbatōz. s. vocatis maiozib⁹ ⁊ nobilib⁹ iudeoz dixit q̃z p̃ h̄ ipe sc̄i possz an militu do ei recōciliata eēt. s. exercitui flozi veniēti de cesarea occurrēt salutantes

Nonullox
rñ. ad q̃stū
qōnis.
Cōfuta.

Doc. rñ. ad
q̃stū.

Agrippa
rex pella ci
uitatē tue
batur.

Rñ. ad q̃
stū qōnis.

Anno. 36.
post ch̄isti
mortem pe
tr⁹ a nerōe
occisus est
rome.
Simone cre
atus fuerat
eps hiero
solymoz oc
ciso iacobo
alpei.
Theo. snia

Rñ. ad q̃stū
qōnis.

1. rō.

2. rō.

Petitio.
Rñio

Questio. 112.

Rñio.
Petitio.
Rñio.
loz rñ.
ad q̃stū
qōnis.
Impro
batio.
C. 1. rō.
2. rō.

Doc. 1.
rñ. ad q̃stū
tum.
B
Opinio
quorūda

Doc. 2.
rñ. ad q̃stū
tum.
Lāe reo
rebel
lionis iu
deorū con
tra roma
nos.

L
Lāe ime
diatē bel
li iudeorū
otra ro
manos.
Crudele
tas albi
ni ac floz
fidum.

Flor⁹ iu
deos ma
rime cla
dib⁹ aff
cit.

D

Cōstū
flor⁹ neq̃
i iudeos

salutates milites: flozus aut secrete militibus impauit ne cui in
 deor salutari ruderet: vt sic iudei se stemni videtes clamarer
 floz. adiecitq: q: figs 5 eu aliqd diceret statim in eu yterent ar-
 mis: qd cu multitudo obuia erisset militibus salutantib: eis ni-
 hil egtes ruderet: idignat i iudei clamauerit ista flozi argumeta
 ee: egtes at illos cedere sustibus cepunt: et fugavos oclucabāt:
 iudei vo fugā maturates seiplos magis oclucabāt: vt sic pluri-
 mi dispirer: ob qd idignati valde iudei et potissime q seditioni
 erat rebellionē cogitabāt: s: agrippa rex his dieb: supuenies lo-
 ga et accurata orone aios aliq: multitudine islerit vt a roma-
 nis n deficeret: s: cu adiecit floz sustinēdū ee quousq: ei a ro-
 manis dare: successor accēsa multitudo ira neq: a ptuēlijs ab-
 stinuerit: s: et fara i agrippā iaciētes eu i fugā opulerūt. Tūc vo
 aliud malū supuēit: q: qdā i iudeis q bella cupiebāt veniētes i
 quoddā castellū qd masada appellat oēs romāos ibi inētos oc-
 ciderūt: et custodes d suis ibi posuerūt. Accidit aliō graui: nā tūc
 eleazarus fili: ananie pōtificis iuēis audacissim: cu alijs sedi-
 tionis hostias q p salute ipatoz offerri solebāt respuerūt edi-
 cētes ne mun: alicuius si n eēt d gēte iudeor recipe. qd vidētes
 celi pōtifices et nobiles orauerūt ne id fieret qm h erat cesarē cō-
 tēnere: et locū fortassis pderēt i quo p romāis hostias offerre no-
 lebāt: s: neq: pces aut iustitias vllē eos ab icipis opescuerūt qn
 potius iā nō ad sacrificia s: ad bellū mistri altaris accigebāt. vi-
 dētes igr pōtifices et ceteri nobiles seditionē iā eor auctate n pos-
 se opesci ad agrippā et floz nūcios destināt orātes vtrūq: vt cū
 exercitib: ciuitatē ascēderēt atēq: seditio intolerabilis fieret. flo-
 r: vo maior fieret seditio neq: ruder voluit: agrippa vo mist
 duo milia egtes q veniētes cū his q i ciuitate pacē optabāt ascē-
 derūt supiorē ptē ciuitatis: et ide 5 seditiones q tēplū cū iserio-
 ri ptē ciuitatis tenebāt p septē dies pugnauerūt. et grauis cedēs
 ex vtraq: ptē scā ē. s: a die septio vsq: ad qrtūdecimū mēsis au-
 gusti āno duodecimo neronis vt dicit Jōse. 4. lib. d bello iudaico.
 tē vo eleazar: cū seditionis mutillū capiūt oucē romāi exercit: q
 i vrbē erat et in bello illo iserioz seditionis iuer: fuerat: datis ar-
 mis et oibus q possidebat exercitus solas aias petebat. qd et sic
 iūo vtrinq: firmatū ē. cū vo romāi arma deposuissēt seditioni
 oēs illos iermes trucidauerūt: pter mutillū oucē q se iudeū fieri et
 circūcidi vt viueret passus ē. eodē die apō cesarē viginti milia
 iudeor vna die ab icolis occisa s: et p idē tps apō alexandriā qn
 qgita milia iudeor occidit. Cepit at tūc tota iudea a seditionis
 turbari et fere i oi loco cedēs agebāt. tūc cestius pnceps romāi
 exercitus qgregatis magnis copijs iudeos i seditionē vsos et iam
 apte romāis rebellātes aggredi et multos occidit: tadē vēit in
 hierl: erat at ibi tūc qgregata multitudo qm festiuitas scēophe-
 gie. i. tabernaculoz erat q obfuebat i septēbz. egressi igr iudei
 5 cestii ipetu scō occiderūt d romāis. s: i s. de iudeis vo soli. 22.
 pierūt. Cestius post h die. 30. octob. āno. 12. neronis vidēs
 iudeor discordiā ordinato exercitu itroiuit i hierlm. nā iudei vi-
 dētes ordinē exercitus timuerūt: et nō audētes māer i exteriori ci-
 uitate muro ad iteriorē ptē et tēplū scō colligerūt. statiz vo si cesti-
 voluissēt iteriorē ciuitatē violēt irrūpe seditio finita eēt et bel-
 lū cōsumatū: neq: iudea postea i hierlm desolaret vt ait Jōse.
 li. 4. de bel. iuda. postea vo cestius opportunitate pdita pugnādi
 ifelicit se bñit. nā egressus d hierl: seditiones iā ex h audaciores
 effecti q exercit: romāus nō voluissēt tēplū cape a tergo pscq-
 tes bñit et i viāz difficultatib: eū capiētes magnā ptē exercitus
 dleuerūt: ipmq: turpis p tenebras fugē opulerūt. scā s: h die octa-
 uo mēsis nouēbz. āno neronis. 12. vt ait Jōse. li. 4. d bello iuda.
 Ecce igr bis h tpe hierl: ab exercitu obsessa ē. Prio qdē mēse
 augu. ab egtib: et exercitu agrippe cū qb: romāi aliq erat. Scō
 āno eodē mēse nouēbz. a cestio et solo exercitu romāoz: et h am-
 bo āno. 12. nerōis scā s: s. post h reb: ifelicit gestis p cestii i
 iudea nūcij ad neronē venerūt: q icipiēte āno. 13. iperij sui velpa-
 sianus q tūc i gracia erat sūmā belli iudaici omisit cū quo et filius
 eius tit: pfect: ē. iteri vero iudei sciētes romanos directuros ee
 exercitū se ad rebellādū et pugnādū illos parauerūt: diuisa p mū-
 tota regiōe iudee et galilee p multos duces q belli et tuēdoz lo-
 coz curā agerēt: origit tūc iosephū vtriusq: galilee oucē cōstitui.
 cūq: velpasian: i iudea qdā loca expugnaret vēit ioseph: d tybe-
 riade i iotapam vrbē galilee dieicesimo pmo mēsis maij āno
 13. nerōis. Tūc aut famosa pugna romāoz et iotapā galilee fuit
 i qvrbe iosephus oux erat: finitū fuit bellū die vicesima septia
 mēsis iunij āno. 13. nerōis vt oīc Jōse. li. 4. d bel. iuda. C Post
 h velpasianus ad alia loca iudee expugnada se ouertit: vñ et ga-
 lileā totā et iudeā parit expugnauit: volebat. n. postremū ee bel-
 lū d hierl: vt cū oia vndiq: loca et regio oīs i māu romāoz eēt

nullū auxiliū aut solatiū hierosolymitis expectari posset. dū aut
 ista fieret cū nōdū ad pugnādū d hierl: se velpasianus ouertit
 set mox neronis nūciat: q ānis. 13. et mēsis septē diebus vo
 viginti nouē vt Euse. i. li. crōicoz testat ipauerat. Et sic a pma ob-
 sessiōe hierl: p milites agrippe vsq: ad mortē nerōis qm duo āni
 fluxerāt: et nōdū obsessa erat hierusalē a velpasiano et tito. Sed
 cū audiss: velpasianus mortē neronis paulisp a bello se otinuit
 cogitatōe sollicitus qd circa iperij agerēt: iteri apō hispaniā gal-
 ba pnceps exercitus ab ipso exercitu iperator dclarat: qd cū ve-
 spasianus accepiss: nihil d bello agere voluit: s: filiū suū titū ad
 illū scribēs misit: interī occidi galbā origit cū ipass: mēsis septē
 et diebus totidē: qd cū titus agnouiss: q tūc i itinere morabāt ad
 patrē i iudeā redijt: successit aut i iperio otho q tribus mēsis
 et diebus duobus imperauit. is. n. vitellij pugnauit q ab exer-
 citu i alemania iperator extiterat declaratus. C Lū vo velpa-
 sianus audiret iperare vitellij idignabāt nūmū: odolebat piter
 afflicte rei publice: s: cū lōge abeēt pcpue byemali aspitare ipe-
 diēte pgressū venire nō potuit. iteriz aut iperator ipe ab exerci-
 tu suo pnūciatus ē qd cū nō spōte accepisset tadē tñ affeēt: et or-
 diatis rebus i egyptū prexit. et disposita puicia redijt i iudeā ad
 titū filiū suū: quo ibi relicto et data cura iudaici belli velpasian:
 i italiā nauigauit. titus at hierosolymā i festo azimoz subito in-
 uasit ad quā innumerabilis pene iudeor multitudo ouenerat: qz
 oi tpe oē masculinū iubebat ascēdere i tēplū d stirpe iudeor. et
 satis p h spālē oē itēdisse. nā si alio tpe obsessa fuisset hieru-
 salē a tito pauci inueniret ea: s: tūc cū tota gēs i vrbē velut i car-
 cere seclusisset festiuitatis desiderio: tūc supuenies oēs obfidiōe
 cixit. et digne actū ē vt sicut i festo azimoz et bz crucifixerat ita
 i eodē oēs collecti ad occisionē clauderet vt ait Euse. li. crōi-
 coz. cepit at obfidiō hierusalē i festo azimoz qd tūc i aprilij fuit
 vel iurta aprilē: et durauit nō plēis mēsis sex. s: cepit i apli fuit
 et capta et ciuitas iā nullo resistēte die octauo septēbz vt scribit
 Jōsephus. 7. li. d bello iudaico. et fuit euerfio et inflammatō h āno
 scō imperij velpasiani vt ait Jōseph: vbi. 5. et Eusebius li. crōi-
 coz. Et ita appet q a tpe quo bellū iudaicū apte cōmissū ē vsq:
 ad euerfionē hierusalē fuerit āni qm septē. nā i āno. 12. neronis
 cepit: et finitū ē āno scō velpasiani. s: nero tredecī ānis et mēsi-
 bz septē et diebz. 29. iperauit vt Euse. scribit. post eū vero galba
 otho et vitellij vno āno et mēsis sex et diebus septē vt dicit idē
 Euse. s: āno. 1. velpasiani euerfio ciuitatis cōsumata ē. iō colligūf
 qm āni. 7. a pncipio belli iudaici vsq: ad finē: s: statim pmo āno i
 mēse augu. obsessa ē hierl: ab exercitu agrippe: et eodē āno mēse
 nouēbz. rursus obsessa ē ab exercitu romāo ouce cestio: iō ānq:
 a tito obfide plusq: p qnq: ānos obsessa fuerat ciuitas a roma-
 nis. C Et sic dōz q id qd lucas dixit. s: cū videritis hierl: circū-
 dari ab exercitu scitote q appropinqt desolatio ei: s: vñ sit de
 obfidiōe titi tñ intelligit de obfidiōe scā a romāis sub cestio. et
 tūc idē ē qd lucas et mattheus dicūt. nā dicit Mat. h. cū videri-
 tis abominationē desolatiōis i tēplo: tūc q i iudea sunt fugiāt
 ad mōtes. Lucas dicit. cū videritis. circūdari hierusalē ab exer-
 citu q i iudea sūt fugiāt ad mōtes. et vere qd ista simul scā sunt
 et vñ i idē signū fuerūt: qz abominatio sicut oīc ē. s. q. 9. erat
 pphanatio tēpli exercēdo ibi cedēs et aliā indecētia: q incepunt
 statim vt seditioni icluserūt se in templo sub eleazaro simone et io-
 anne. obfessio at ab exercitu agrippe tūc scā est qm isti aperte ce-
 perūt rebellare et se in templo clauderūt vt patet p Jōse. li. 4. de
 bello iudaico. et statim nō post tres menses plenos scā est obfessio
 vrbis ab exercitu romano sub cestio ouce vt supra dictū est. et
 tūc erat signū credentibus in xpm q fugere dērent de hieru-
 salem et iudea et sic nō paterent istas calamitates belloz cū alijs
 iudeis. et hoc verisile valde fuit. nā nō solū credentes q iāz per
 xpm erat admoniti fugerent his vñis: s: et vt Jōse. ait li. 4. de
 bello iudaico) multi nobiliū et prudētū colligētes ex hoc regio-
 nem et vrbē a romanis desolandā: cū semel exercitus romanus
 obfedisset hierlm et multa a seditionis romāi passi essent exierūt
 de vrbē alias sibi tutiores qrentes sedes. tūc igr credētes rece-
 dentes de hierusalē et tota iudea. i. iudea: galilea: et samaria irēt
 in regiōē trans iordanē in vrbem pellā q erat regis agrippe q
 romāis cōfederatus erat: et ita nihil mali paterent ex bellis. i. ne-
 qz cedēs aut vulnera neqz bonoz suozum direptiones.

Quare christus dixit. q in agro est nō reuertat tollere tunicā
 suā et.

Querēt qm xps dixit. q in agro est non reuertatur tolle-
 re tunicā suā: et qui in tecto est nō descendat
 tollere aliquid de domo sua. C Dm q christus in his voluit
 designare velocitates in fugiēdo quā hie dērent credētes viso

Tps iperij
 neronis.

Velpasiani
 iperatoz
 ab exercitu
 declarat.

Nota
 In festo azi-
 morū xpm
 crucifixerūt
 iudei: i quo
 et die colle-
 ctos oēs iu-
 deos occi-
 derūt roma-
 ni tito ouce
 Quo tpe ca-
 pta fuit ci-
 uitas hieru-
 salem a ro-
 manis.
 Quo tpe a-
 grippa exer-
 citus hieru-
 salez obfes-
 sit.
 Determia-
 tio qōnis.
 Notandū.

A

Rf. ad q
 fitū qōnis.

1. cā.

signo fugiendi. f. abominatiōez i loco scō. nā forte putarēt q̄ licebat eis manē aliq̄nto tpe q̄ n̄ icurrerēt aliq̄d piculū: z ita mo rarent disponēdo tardius d̄ reb̄ suis vt sic trāfirēt in regionē agrippe. nā i talib̄ mutatiōib̄ solet hō magnū d̄strim̄tū rez suaz pati. f. cito recedat velocit̄ disponēs d̄ illis: maxie circa eas q̄ al portari nō p̄nt s̄z v̄dī oīz. vñ vt cōmode d̄ reb̄ suis isti dispone rēt vellēt lōgius māere i hierl̄z vel in alijs locis iudee: z sic sup uenirēt eis subitanea picula. Cālia cā eē potat q̄ cū isti vide rēt abominatiōez in tēplo: s̄z ex v̄bis xpi scirēt illō eē signū certis simū euerfionis hierl̄m: n̄nihil tñ plus adderet putarēt nō statū illā futurā: q̄z sigs reb̄ illis a p̄ncipio rebelliois astitisset eo mō quo egehipp̄ i gngz libris z Jofe. i septē lib. d̄ bello iudaico nar rāt. nō putaret tā subito tātas clades v̄bi z toti puincie aduētu ras: z iō mozarēf aliq̄ntulū. s̄z q̄z res a deo fiebat q̄ vltionē p scelerib̄ iudeoz exigebat sicut d̄z Luc. 2. 1. c. q̄ dies vltiōis isti s̄ adueniebāt res subito z vltra hōiūz spē. vt igif̄ his v̄silitudi nib̄ tēti nō mozarēf z iterim supuenirēt picula admonuit eos valde fugā pperare. z in h̄ q̄ dixit. q̄ in agro ē z c. itēdit q̄ tāta d̄eret eē festinatio fugiendi q̄ sigs eēt in agro faciēs op̄ suū q̄n audiret de illa abominatiōe siue de exercitu circūdāte hierl̄z: aut de illa admonitiōe spālī dei ad fugiendū nō rediret in domū suā ad capiendū vestimētū ne i h̄ mozar̄ p̄occuparet a piculis z h̄ ve rū ē si ager in quo erat nimis distaret a regiōe agrippe ad quā fugiendū erat q̄z domus vbi erat vestimētū: q̄z als poterat ire ad domū. sic d̄z Mar. 1. 3. c. f. z q̄ in agro erit nō reuertat̄ retro tollere vestimētū suū. Cāz nō ē intelligēdū q̄ ista sic ad l̄rāz acci pi d̄eant. nā nulla tāta neccitas fugiendi erat q̄ vetaret redire de agro i domū p̄veste. Et p̄z q̄z vel attēderēt credētes ad signū q̄d xps d̄derat. f. abominatiōē i tēplo statē vel admonitiōē spālī quā eis fecit adueniēte tpe sicut d̄cū ē. s̄. q̄. 1. 1. Si p̄mo mō nō fuerūt tā grauiā picula statū vt seditiois se icluserūt in tēplo. Etia q̄ istō signū erat tale q̄ nō poterat s̄tiri ip̄sa hōiūz v̄die q̄ eē icipiet cū nō solo sensu s̄z rōne iudicādū erat an eēt abomi natio illa quā xps dixerat: z sic aliq̄n aliōs h̄ scirēt z fugerēt: z tñ si posteri fugiētibus eēt piculū rari euaderēt piculū. Dicēdū igif̄ q̄ potius fuit eis determinatū tps fugiendi admonitiō spālī facta tpe quo istud signū supuenit. nō est igif̄ v̄silitudine q̄ deus q̄ oia ordinate z clemēter circa fideles agebat artaret eos ad tā tā velocitatē fugiendi q̄ nō liceret eis accipere vestimētū d̄ domo aut d̄scēdere de tecto: s̄z tali tpe eis diceret vt liceret ip̄is acci pe bōa sua z tollere secū in regionē agrippe vt ex his v̄uerēt: q̄z als iā erāt credētes participes iudeoz in penis cū cogere oia bona sua p̄dere: satis. n. s̄stabat illū oia d̄serere z p̄dere cui eri s̄tēri in agro nō licebat redire in domū ad tollēdū vestimētū. neccē. n. erat oia relinq̄re q̄ in domo erat si in domū p̄ vestimē to redire nō licebat. h̄ āt mltū repugnare v̄t itētiōi xpi: q̄z vole bat q̄ isti fugerēt ne iciderēt i mala i q̄bus alij iudei futuri erāt: z tñ satis erat magna aduersitas q̄ oia p̄derēt nihil secū asportā tes: z ita oporteret medicare i tra aliena: iō nō ē h̄ v̄silit̄ s̄z q̄ xps tali tpe eos admoneret de fuga q̄ liceret ip̄is. i. possibile eēt tolle re secū res z disponere de eis saltē nō oīo p̄dēdo. Cāz oīm q̄ ista accipiēda s̄t magis ad modū loq̄ndi q̄ ad corticē v̄boz. sic. n. affueti sum̄ dicere cū alicui dicim̄ festinādū eē. f. vade ad talē locū ita velociter ita q̄ neq̄z pōas pedes in terra. manifestū est tñ h̄ eē impossibile: sic. n. xps volebat magnā celeritatē i hac su ga tenēda eē ostēdere: iō dixit. q̄ fuerit in agro nō reuertat̄ i do mū ad tollēdū tunicā: z q̄ fuerit in tecto nō d̄scēdat in domū. manifestū tñ ē q̄ nolebat ip̄e tāta celeritatē teneri q̄ntā in v̄bis ostēdebat: q̄ istud eēt incōueniēs vt dictū ē. nō debuit tñ min̄ dicere: q̄z si solū diceret tāta celeritatē q̄nta erat tenēda tenerē tur maiori mora q̄ opus esset affectiōe rerū familiarium dispo nēdarum: ideo sic locutus est.

Cāz spālī xps dixit de illo q̄ erat in agro z i tecto. z c. Qō. 114. q̄ spālī dixit de his duobus. f. de eo q̄ erat i agro q̄ n̄ rediret p̄ vesti

Sed queretur

mētō: z de illo q̄ erat i tecto q̄ nō d̄scēderet i domū tollere ali qd de domo sua. Cāz v̄z q̄ h̄ fuit pp̄ duo. P̄mo q̄ ista erant pp̄ q̄ boies tūc magis mozarēf ne fugerēt. f. vestimēta z cetere res possesse q̄ leuif̄ possunt auferri: nā de reb̄ immobilib̄z nō di xit. f. q̄ mozarēf v̄dēdo imobilīa vt pecuniā de eis reciperēt: in quoz v̄ditiōe vt bñ v̄derēt multū mozari poterāt: s̄z d̄ mo bilib̄. i. veste z alijs q̄ asportari p̄nt aut facilius v̄dē: z tñ q̄ i his poterat aliq̄ vltra modū mozari dixit nō eē pp̄ h̄ cessādū. Cāz d̄xit q̄z n̄nihil videbat posse facilius q̄ h̄ fieri. nā q̄ erat i agro rediret i domū p̄ vestimētō facile erat: q̄ āt exis in tecto d̄scēderet in domū erat multo facili⁹. si ḡ h̄ nō licebat sic

ri vt n̄ tardaret cursus: a fortiori nulla alia fieri licet. Cāz d̄xit āt de exis in agro q̄ nō reuertere vt tollerēt vestimētū: q̄z h̄ v̄z q̄ maxime accipere vellet ad fugiendū ille q̄ in agro ē. nā in aḡ p̄ cedit hō ad labores aliquos in cultura terre: z in his laboribus grosso vestimētō hō iduif̄ ne exercitatioe agresti facile atterat: q̄ āt extra regionē suā p̄cessurus eēt ad manēdum aliq̄nto tpe vellet decētia vestimēta portare: iō q̄ in agro eēt cū hec audiret vellet reuerti i domū vt acciperet vestimētū: z h̄ vetat. nō qd̄v̄t nō redeat vt l̄ra in cortice dicat: s̄z vt nō mozarēf pp̄ disponēs de vestib̄ portādīs. Cū āt d̄z de eo q̄ ē in tecto q̄ nō d̄scēdat tol lere aliqd de domo. Dōm q̄ loq̄ad modū terre ip̄sius chanaā de q̄ loq̄bat. ē. n. s̄suetudo ibi q̄ tecta domoz plana sint: z illuc ascēdat boies ad exercēdas aliq̄s occupatiōes sicut ē i domo. z maxime v̄z p̄desse pp̄ auraz refrigeriū in terra calida q̄lis ē ter ra chanaan: z in hac regiōe hispanie i multis locis taliū tectoꝝ s̄suetudo ē. iubebat āt de q̄ talia tecta nō fierēt plana s̄z in cir cuitu tectoꝝ. i. i extremitatib̄ p̄ totū ḡz fieret qdā murus cīgēs tectū vt ambulātes sup tecta n̄ laberēt iserius. sic d̄z Deut. 2. 2. c. f. cū edificaueris domū nouā facies mur̄ tecti p̄ circuitu ne ef fundat̄ sanguis innoxius in domo tua: z sis reus labēte alio z in p̄ceps ruēt. oueniebat. n. boies ad solatia sup ista tecta: z iō cū multi eēnt i eodē tecto ne aliq̄s laberet iubebat deus mur̄ tecti fieri. z ēt pp̄ multitudinē ibi ouenientē: solebat. n. multa ibi pu blicari sic in locis publicis vt foro: teatro: platea. z sic dixit xps s̄. 10. c. qd̄ dico vobis i tenebris dicite i lumine: z qd̄ in aure au ditis p̄dicatē sup tecta. z tñ p̄dicatio nūq̄s fiebat nisi in locis pu blicis ad q̄ multi oueniūt: iō tecta erāt loca in q̄ oueniebat mul ti siue ad solatia siue ad tractādū de reb̄ ieris. d̄z āt d̄ eo q̄ erat i tecto q̄ nō d̄scēderet tollere aliqd de domo. i. nō occuparet in accipiēdo aliqd d̄ reb̄ domesticis ad fugiendū s̄z statū fugiat. Ex hoc āt appet q̄ nō d̄z itelligi istud fm corticē l̄re. nā nō erat pos sibile: q̄z sigs exis in tecto dom̄ audiret d̄ illo signo recedēdi. f. de abominatiōe exis in tēplo vel de spālī admonitiōe a d̄ h̄ q̄ recederet oportebat q̄ d̄scēderet de tecto i domū: q̄z p̄ domos erat d̄scēsus d̄ tectis. z iō neccē ē accipi fm aliū sensum q̄ l̄ra fa cit. f. cū d̄scēderit de tecto ad fugiendū nō mozarēf nimis i domo circa disponē rez q̄s secū in fuga tollere vult. De his d̄c̄ L̄hy. 10. i. omelia. f. deinde oīdēs ineuitabilia mala futura eē i iudeis z i finitā calamitatē subdit. q̄ in tecto ē nō d̄scēdat aliqd tolle re de domo. eligibilis. n. erat nudo corpore saluari q̄z itare in domū vt tollerēt vestimētū. pp̄ qd̄ z de eo q̄ est i agro subdit. z q̄ in agro est nō reuertat̄ tollere tunicā. si. n. ḡ in ciuitate sunt su giunt multo magis q̄ foris sunt nō op̄z ad ciuitatē refugere.

Cāz xps dixit. ve āt p̄gnatib̄ z nutritib̄ oieb̄ illis. Qō. 115. Queret̄ q̄ dixit xps. ve āt p̄gnatib̄ z nutritib̄ oieb̄ illis. Cāz aliq̄ d̄cūt itelligi d̄ calamitate sūma iu deoz. nā clusoz iudeoz in hierl̄z tāta fuit fames q̄ ēt filios de uozabāt mulieres vt Jofeph̄ scribit. 5. li. d̄ bello iudaico. sic ex ponit Theo. d̄cēs. mibi āt v̄z q̄ filioz esuz in h̄ oīdat. nā fame z pestilētia afflicti man̄ filijs iniecerūt. z idē v̄z sentit Ruffin̄ i eccliaistica historia li. 3. vbi enarrata fame z clade iudeoz s̄z iō sephū addit ipletas fuisse ibi oīcas voces. f. ve āt p̄gnatib̄ z nutritib̄ oieb̄ illis z c. Cāz d̄z q̄ n̄ stat. p̄mo q̄ ista oia acci piunt d̄ credētib̄ quos admonet xps celerit̄ fugerē: z nō passi s̄t isti mala q̄ tolerauerūt iudei clausi i vrbe: z iō n̄ erat ad p̄positū h̄ iserere. nā ēt post h̄ de credētib̄ recedētib̄ de iudea agif̄ cūz oīz. orate ne fuga v̄za fiat hyeme vel sab̄bo. Cāz d̄z p̄z q̄z si p̄ro esu filioz diceret nō diceret solis p̄gnatib̄ z nutritib̄: s̄z ēt alijs h̄ntib̄ filios iā nutritos. i. ablactatos z q̄ se cibū sumē po terāt: vt q̄driēnes v̄l q̄nq̄nes. nā circa tales puulos piculū erat ne deuozarēf a m̄tribus aut p̄tribus. z tñ d̄z de his solis: iō nō in telligif̄ de h̄. Cāz t̄tio p̄z q̄z si p̄ h̄ diceret: d̄ solis nutritibus ponere. nā nutritiū filij poterāt deuozari: p̄gnatiū āt q̄d̄iu p̄ gnates s̄t nō p̄nt filij deuozari s̄z postq̄z iā peperūt z nutriti: z iō solis nutritib̄ h̄ malū euēiret. Cāz quarto q̄z si h̄ xps designat̄ vellet oībus mulieribus q̄ aliq̄n peperūt z filios h̄nt h̄ diceret sicut xps dixit Luc. 2. 1. mulierib̄ lugētibus. i. filie hierl̄m nolite sup me flere s̄z sup v̄osipsas flere: z sup filios v̄roz: q̄z ecce dies veniēt in quib̄ dicēt. b̄tē steriles z v̄tres q̄ nō genuerūt z v̄be ra q̄ nō lactauerūt. z tūc icipietis dicere mōtrib̄ cadite sup nos: z collib̄ opite nos. s̄z nō dixit sic. ḡ nō dixit d̄ calamitate iudeo rū s̄z de fidelibus fugitiuis. Cāz d̄z āt q̄ de fuga credetiū d̄z. f. q̄ p̄gnatib̄ z nutritibus eēt angustia i fugiēdo: q̄z p̄gnatib̄ pp̄ onus v̄teri eēt difficile fugere: nutritibus vero pp̄ onus natoꝝ ambulare ipotētū. q̄. o. ceteri poterūt fugere velocit̄ s̄z isti nō. z iō d̄cūt. ve āt p̄gnatibus. q̄. o. aliq̄ ḡ onerati sunt poterūt onera relinquare

Notādum
Quo celeri
tas fugiendi
quā xps h̄
innuit acci
pi debet.

Quo l̄ra
ista accipi
debet.

Rñ. ad q̄
fuit qōnis.
1. rō.

2. rō.

Qñ d̄cūt
xps d̄ illo
q̄ in agro
erat q̄ n̄
reuerit̄
tollere tu
nicā.

Rñ. ad
aliud q̄
tum.
Quos tre
chanaan
i tectis cō
struendis

Quo l̄ra
ista itelli
gēda est.

L̄hy. 10.
finia.

2.
Nōnū
lozūz m̄
ad q̄ntū
qōnis.
Ruffin̄
finia.

Impro
batio.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Doc. m̄.
ad q̄ntū

relinquere ut fugiat qz sunt accidentalia z extrinseca: s3 pgnates nō possūt deponere onera sua qz sunt eis naturalia. i. itra vter: nutriētes vero filios paruos dimittere nō possunt: iō vtriusq angustia erit. sic dicit Chyso. in omelia. s. z qdē pecunias tēne re facile est z puidere sibi investimētis nō difficile: q aut a natu ra sunt qliter aligs fugiet: qliter. n. pgnans fiet levis ad fugaz: aut lactans poterit eū quē peperit celerere. pp qd dicit ve aut pgnatibus z nutriētibus i diebus illis. his qdē qz pigriores sūt z qz facile fugere nō possunt onere acceptōis grauate. his aut qz oetinent vinctulo cōpassionis filioz z nō pnt simul saluare eos quos lactant. Idē dicit Beda. s. ve pgnatibus z nutriētibus qua rū. s. vel man⁹ vlyteri filioz sarcia pgrauati fuge neccatē nō mi nimū ipediunt. z nō est sensus qz iste perirent aut filij vel fetus eaz: qz hoc nō esset liberare credētes de calamitatibus sed idu cere in eas: z tñ xps intēdebat liberare: z iō pmonebat fugiēdū. sed qz esset magna afflictio pgnatibus z nutriētibus qz vellent fugere celeriter sicut ceteri istate necessitate fuge z nō possent: z in hoc angustiarent timētes supuentura pericula pp tardam fugā: z dicit hoc ēt xps ad incitandū istas ad citiozem fugam. s. qz non poterant iste fugere eque velociter ut alij debebant pze uenire tempus fugiendi.

De quo tpe intelligit qñ dicitur. orate ne fiat vobis fuga vza byeme vel sabbato: z an impletum sit. Qd. 116.

Queretur de hoc qd dicitur. orate ne fiat fuga vza byeme vel sabbato. de quo intelligit: z quo tpe impletū

vel an implebit. C Aliq dicit qz intelligit de tpiibus antixpi. ita dicit Nico. s. designat hic magna tribulatio futura sub anti xpo. z dicit qz rō huius ē qz xps dixerat itaz magnā tribulatiōez q futura erat tpe euerfionis hierl3 z añ illā: z qz sub antixpo fu tura erat maior uertit se ad illā enarrādū z dicit q hñtur hic. Est aut motiū Nicolai. qz dñ in lra. erit. n. tunc tribulatio magna qualis nunq fuit ab initio mudi vsqz mō neqz fiet. z tñ credit tribulationē sub antixpo futurā maiore oibus tribulatiōibus q añ hoc fuerūt. iō cū nulla sit futura maior hac dicit istā esse tri bulationem futurā sub antixpo z nō eam quā iudei prulerunt.

C Sed oīm q nō stat: imo opz accipi de fuga credentiū ante euerfionē hierlm de iudea. Primo qz manifesta extorſio ēē v2 si trabat lra ista ad aliū sensū qz ad illū q supra ponebat. i. quē facit lra pcedens: qz apparet manifesta cōtinuatio snie: nā supra dicebat. tunc q in iudea sunt fugiant ad mōtes. hic vero conti nuat eadē mā d fuga. s. orate ne fiat fuga vza byeme vel sabba to. C Scdo z efficacius qz ad huc lra imediata magis cōtinuat huic. dicebat. n. de celeritate fuge. s. q in agro est nō reuertat in domū tollere tunicā: z q in tecto est nō descēdat in domū tolle re aliqd de illa: qz ista erāt ipedimēta celeritatis fuge: z adiecit aliud de pgnatibus z nutriētibus. s. qz ille ipedirent pp onera filioz fugere velociter. hic at addit alia ipedimenta fugiendi. s. si accideret fugā fieri in byeme vel in sabbato: qz tñ nō possent pgredi: z iō necesse est accipi de fuga credentiū de terra iudee.

C Tertio p3 qz manifestū est qz ista cōplenda essent in tpe illoz ad quos loqbat: qz dicebat. orate ne fiat fuga vza. s. vos fugie tis vly saltē illi qbus vos hoc pdicabitis. C Quarto patet qz cū dicat ut nō fiat fuga vza byeme: admonet fugiēdū ēē. z tñ ab antixpo non admōnemur fugere: ut putatur: neqz fugere poteri mus: neqz pderit fugere: qz vbiqz dñiū suū extēdet. ergo in telligit de tpe euerfionis hierl3 z fuga credentiū pcedēte ne in ciderēt in pericula tpe belli. z ita exponit sacri doctores. C Ad motiū nicolai facile est rñdere. ipe qppe nō mouet ad sic expo nēdū qñ sic lra videat exigere: cū potius sit distortus sensus: sed qz nō videt quō dicat tribulationē illā maximā futuram: z qz i toto orbe nūq alia sit futura eqlis cū tribulationē sub antixpo putet ēē maiorē. dicit aut potest vno mō q nō stat nobis an tri bulatio sub antixpo sit futura maior de quo postea magis dice tur: z iō nō arguit. C Scdo qz dato qz maior sit futura tribula tio sub antixpo nō intelligit de illa. z cū dicit qz nō erat futura maior. pt dicit qz verū est qñtū ad ppl3 iudeoz cui ista aduenerat qz nō erat futura maior: z tñ qñtū ad alias gētes vly ad credētes alia futura erit maior. s. sub antixpo. z tñ neqz istd nūc asserim.

C Quomodo faciat ad ppositū hoc exponendo de fuga credē tium de iudea. Questio. 117.

Queretur aut quō facit ad ppositū istud exponēdo d fuga credentiū de iudea. C Dm qz multuz

uenit: qz dixerat xps celeriter fugiendū ēē: ad qd tolli oportebat qñtū poterat impedimēta velocis fuge. poluerat aut supra xps qdā: hic ponit alia z colligit hic impedimēta: qz eoqz qdā sūt ex parte hoīs: alia ex extrinseco hoīs nō cooperāte. de pmiis que

dā sunt nālia z que nō pnt enitari. alia vero accidentalia q spō te accepimus. Prima sunt in pgnatibus z nutriētibus q nō pnt deponere onera filioz. secūda sunt qñtū ad portationē rerū. s. qz si fugituri vellēt prius de rebus suis disponere valde mora rē: aut si vellēt eas secū portare nō possēt: qz pigriores ēēnt in pcedēdo: iō hec pmo xps vetuit dicēs. q in tecto est nō descēdat aliqd tollere de domo sua: z q in agro ē nō reuertat tollere tuni cā suā. Alia vero sunt impedimēta oīno ab extra q nobis nolē tibus eueniūt. z ista sunt duo. s. vñū est ex cōditōe nāli tēporis: in quo nemo cōmode itinerat: aliud est ex institutiōe volūtaria. s. vt ambulare nō liceat. Primū est byeme: secūdū est sabbatū. nā in byeme ex luto pluuiā frigore z alijs incōmodis nemo que niēt itinerat: in sabbato aut nō licebat repugnāte lege. sic dicit glo. postqz aut fecerat mētionē de duplici impedimēto fuge qd s. possz ēē vel ex cupiditate rerū asportandarū vel ex natoz de portatiōe: itāqz tertiū impedimētū qd est ex parte tēporis. Et d hoc Diero. sup mat. ait. ne fiat fuga vza byeme vel sabbato: qz in altero duricia frigoris prohibet ad solitudines pergere: z in mōtibus desertisqz latitare: in altero aut trāsgressiō legis ē si fugere voluerint aut mors imminens si remanserint.

Quomodo tanta necessitas fuge in velocitate erat qz sabbatum impediret. Questio. 118.

Sed queretur quō tāta necessitas fuge in veloci tate z celeritate erat qz sabbatū im

pediret. nā byems qdē multū impediret si accideret tpe byemis vt figs tota byeme expectare vellet vsqz ad ver vt ēēt aptū ipsi us itinerationi: sed de sabbato videt ēē dubiū. nam vnus dies erat. qz g sequenti die post sabbatū ēēt fuga nō videbat impedi mētū afferi qz erat mora parui tpi. C Dicit qdā vno mō qz ac cipit hic sabbatū nō solū p sabbato. i. die septimo s3 et p qñqz festiuitate. erat aut qdā festiuitates multoz diez. sicut festū azi moz p septē dies Exo. 12. c. z Leui. 23. z si aliqd istoz tūc acci deret ipediret multis diebus. C S3 oīm qz hoc nō stat: qz ista nō vocat sabbata: s3 noia ppria hñt festiuitates iste: vt p3 Le ui. 23. z Nu. 28. et. 29. h3 v2 ē qz qñqz dies vacatōis ab ope s. uili pstabat idē ipedimētū. s. vt nō itineraret: s3 non intelligeret noie sabbati. Scdo qz et si festiuitas multoz diez ēēt nō ipedie bat in oibus illis itineras: qz in festo azimoz erat septē dies: z i solo pmo z septimo abstinebat ab ope seruili Leui. 23. c. i festo tabernaculoz erat septē dies z addebat octauus qz vocat cetus atqz collecte. z i pmo z octauo abstinebat a fuili ope Leui. 23. c. z iō qñ nihil plus ipediebat dies isti qz sabbata q sola s3. C Di ci potest vno modo qz de sabbato intelligitur qz illud prestaret impedimentum: z si obstat qz parui tps erat cū posset sequenti die iter confici: quia tanta erat necessitas pperate fuge qz et mo ra pui tpi valde noceret. h3 p3 ex mō loqndi xpi cū dixit qz qz ēēt in agro nō reuertere vt tolleret tunicā suā: z qz ēēt in tecto nō descēderet i domū vt tolleret aliqd idē. ad tātā. n. celeritate no ceret mora vni tēgri diei. Alio mō posset dici qz mora vni tēo lius diei nō noceret: s3 loqz xps iuxta cñaz pcedēte locutiōis sue. nā admonuerat celerit fugiēdū: z ad h3 amouerat oia ipedimē ta q poterat amoueri. s. redit i domū d agro p tūica z descēdē i domū p aliqb rebz: z qz si ista obstabat ad celeritatē illā fuge a fortiori obstarē obfuatō sabbati: dixit orādū ne fieret fuga bye me vel sabbo: z tñ vna dies nō obstarē. Si at tenere qz vellet qz tāta ēēt celeritas fuge post admonitiōez qz et mora vni tēo diei noceret nō resisto: qz satis uenit h3 lre. z tñ mibi v2 vñsimilius qz sit oīm ad valde icitādū ad celerē fugā ne qz pmittes sibi ipfī longiora spacia incideret in pericula propter tarditatem.

Quare nō oīm est de alijs festiuitatibus v3 azimorum z sceno pbergie q impediret. Questio. 119.

Queretur ad huc cū sabbatū nō ipediret itineratiōem nisi qz de veterat i illo abstineri ab ope fuili: sicut i festo sent et alie festiuitates i qb3 abstinebat ab ope fuili: sicut i festo azimoz z scenopbergie Leui. 23. z oīm ē pce. c. q. qre nō oīm ē d alijs festiuitatibz. C Dicit qdā p sabbatū significari nō solū diē septimū s3 et oīm festiuitatē. s3 nō stat vt oīm ē pce. q. solū. n. diē septimū signat sabbatū h. Est tñ dōz qz qñqz alia festiuitas i q abstinebāt ēēt ab ope fuili pstabat istd ipedimētū: z tñ xps nō locutus fuit h3 expse nisi d sabbato. Et pmo fuit pp rōnis idēti tatē: qz sicut i sabbato nō licebat itinerari ita neqz in festiuitati bus i qbus abstinebat ab ope fuili. Scdo z pcpue qz sabbatū frequē erat. nā i qlibet bebdomada sabbatū euēit: z iō satis vñi mile erat qz dies fugiēdi posat ēē sabbatū. d alijs festiuitatibz erat sic: qz erat pauca: z qlibz euēiebat semel tñ i āno. s. festū azi moz: tabernaculoz: ppiatiōis: clangoz: pētecoſtes. pter festū

Impedimē ta ab extra q nobis no lētibz eue niunt sunt duo.

Diero. snia

Nōnullos rñ. ad qñtū qñis.

Improbō. 1. rō

2. rō.

1. rñ. doct. ad qñtū. q.

2. rñ. doct. ad qñtū. q.

Nōnullos rñ. ad qñtū qñis.

Expositio. Doc. rñ. ad qñtū. 1. rō

2. rō.

B
3. rō.Nullū op^o
facere 2 nō
facere op^o
fuisse diffe-
runt.

Dña. 1.

Dña. 2.

Nonnullorū
ad qñtū
qñtis.
Improbō.Aliorū rñ.
ad qñtū.
Lbrysof.
fñia.Improbō.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

In festo azi-
moz oēs in
hierlm ve-
niebāt.

4. rō.

B

5. rō.

Doc. rñfo
ad qñtū.

Obiectio.

Rñfo

calendarū qđ erat prima die cuiuslibet mensis: 2 vocat neome-
nia: 2 id de alijs non erat sic verisimile qđ acciderent tpe illius
fuge sicut de sabbato. C Tercio qđ sabbatum erat maioris ob-
seruationis qđ cetera festiuitates. nam in ceteris quidam erant
dies qui non colebantur: dies aut celebriores erant illi i quib⁹
abstinebatur ab opere seruil: in sabbato aut nō solum abstine-
batur ab opere seruil: sed etiam ab omni opera. ista differentia
patet Exo. 35. 2 Leui. 23. c. nam de sabbato dicitur semper. nul-
lū opus facietis in eo. de alijs festiuitatibus dicitur ibidē qđ nul-
lam opus seruil facietis in eis. Differētia aut iter nullū opus
facere 2 non facere opus seruil erat qđ qñ prohibebant ope-
ra seruilia licebat facere omnem operationem ciborū. Exo. 12.
c. vbi dicitur qđ primo 2 septimo die azimoz nullum opus fie-
ret: exceptis his que pertinet ad cibos. 2 tñ Leui. 23. c. dñ. de il-
lis duobus diebus qđ nullum opus seruil fieret in eis. in sabba-
to aut qđ vetabatur omne opus nō licebat parari cibos. Aliud
erat qđ in sabbato non licebat succendere ignem in cunctis ta-
bernaculis. Exo. 35. c. 2 tñ i omnibus alijs festiuitatibus licebat
ignem succendere cum liceret cibos coqui qui sine igne non co-
quuntur: 2 oia qđ ad cibos ptinet licebat fieri illis dieb⁹. Exo. 12. c.
2 ideo de sabbato potius qđ de alijs festiuitatibus xps dixit.

Quomodo christus dixit hic credentibus. ne fiat fuga vestra
sabbato. cum ad sabbati obseruantiam nō tenerent. 20. 120.

Querē quō xps dixit. h ne fiat fuga vestra sabbato. nā
byeme fieri nocebat sed non sabbato: eo qđ isti
ad quos xps loquebatur erant credentes in eum qui ad sabba-
ti obseruatia nō tenebāt. C Aliq dicit qđ ver est qđ sabbatū nō
obstabat s; sola byems: 2 id Mar. 13. c. solū pōit d byeme cū dñ
orate qđ byeme nō fiat. C Dñm qđ isti errāt: qđ h marcus nō
exp̄sserit de sabbato cū mattheus exp̄sserit standū est illi. nā
qđ tacet non probat nō fuisse: sed qđ asserit probat fuisse: alioquin
diceremus nihil dictum esse. i. neq; de byeme: neq; de sabbato
cum lucas hec narrans nihil de sabbato aut byeme dixerit. Di-
cendum igitur qđ tam sabbatum quā byemē xps asseruit sicut
mattheus exp̄ssit. C Alij ergo dicunt hoc dictum esse ad he-
breos qui sabbatum seruabant 2 impedirentur fugere pp sab-
batū: 2 nō fuerit dictū ad christianos. sic dicit Lbryso. in ome-
lia. f. vide autem qñ aduersus iudeos est hic sermo: non. n. apo-
stoli sabbatum erant obseruaturi neq; ibi mansuri cum vespā-
sianus hec egit. etenim plures eorū iam premortui erant. si autē
aliquis remanserat in alijs partibus orbis tunc conuersabatur.

C Sed dñm qđ hoc non stat. Primo qđ vt dictū est. s. q. 116.
ista littera habet eandem sniam cum precedente: 2 intelligit de
credentibus quos admonerat ipse fugere: id non de iudeis qđ
d illis non fuerat locutus nūc. C Secundo qđ loquit in scōa p-
sona. f. ne fiat fuga vestra. g illi ad quos loquebat xps vel ali-
j credentes qui cum istis essent fugituri erant 2 non iudei nō cre-
dentes: de qbus nihil attinebat ad xpm dicere. C Tercio 2 pre-
cipue qđ xps admonet 2 instituit istos qbus loquitur vel de qbus
loquitur dñs qđ oret ne fuga sua fiat byeme vel sabbato: 2 tñ
iudeos perfidos non instruebat xps qđ fugerent: imo potius fe-
cit qđ nescirent mala sibi superuentura. 2 sic congregarent oēs
in hierosolymis vt perirent: sicut factum est: qđ oēs venerunt
in hierlm in festo azimoz: 2 dñz ibi manerēt subito obsedit eos
titus cum exercitu romano vt ait Iosephus libro. 5. de bello iu-
daico. ergo non intelligitur de iudeis. C Quarto patet qđ dicitur
tur oate. 2 sic admonet eos orare. 2 tñ iudeos pfidos nō admo-
neret orare quos sciebat non exaudiendos qđ peccatores erāt:
2 qđ deus disposuerat eos perdere. C Quinto qđ dicitur. ne fi-
at fuga vestra byeme vel sabbato. 2 sic presupponitur qđ isti ad
quos vel de quibus loquebatur fugituri erant: 2 tñ nulli erant
fugituri nisi credētes: qđ iudeos ceteros inuenerūt romani vel in
hieru salē: vel in puincia: 2 multiplici clade deleuerūt. ergo nō i-
telligit d iudeis s; de credētib⁹. 2 ex hoc sumit argumētū effi-
cac qđ nō intelligat ista littera de tpe antixpi qđ Nico. dicebat:
qđ tūc fig fugiūt xpiani sunt 2 apud eos nullū dubiū erit de ob-
seruatōe sabbati sicut neq; ē nūc apud nos. C Dñz aut qđ itelli-
git de credētib⁹ in xpm qđ eēt tēpore euerfionis hierusalē: 2 cō-
uenienter dicit ad illos de sabbato: qđ oēs illi erāt quēsi de iu-
deis: cū hoc nō dicat ad oēs credētes s; ad eos solos qđ iudea
2 hierlm fugituri erāt 2 isti erāt iudei: s; iudei fuabāt sabbatū
id occurreret eis difficultas si i sabbato accideret fuga. C Sed
obiectio qđ neq; ē illos impediret sabbatū: qđ tūc xpiani nō serua-
bāt sabbatū neq; alias ceremonias legales: cū hoc diffinitū eēt
p apostolos 2 ecclesiā. id nō eēt eis sabbatū impedimētū. C Dñz
ē qđ vñm est qđ qñ fuga facta ē. f. qñ āno tricesimo qnto aut trice-

fimo sexto post mortē xpi nulla iā de hoc dubitatio erat in eccle-
sia: fuit aut a pncipio. nā mor vt xps passus ē quēsi ad eū de iu-
deis seruabant oēs ceremonias legis moysi. postqđ vero petro
p̄dicatē quēsi sunt aliq gētilēs. Actu. 10. et. 11. c. volebāt quēsi
ex iudeis cogere quēsi ex gētilibus ad obseruationē legalij
spaliē circa discretione ciborū qđ quo cū dubitatū eēt aliqñ tādē
ogregata ecclesia 2 apostolis 2 oibus seniorib⁹: placuit spiritui
sācto 2 eis non artari credentes in xpm ad legalia. Actu. 15. ca.
2 h adhuc quēsi ex iudeis seruaret ceremonias qđ tñ sciebāt se
nō obligatos ad eas nō multū attēdebāt. maxime qđ postea ad
huc institutū ē neq; ab ipis quēsi d iudeis debere seruari ceri-
monias 2 alia legalia: 2 h iā scñ erat tpe euerfionis hierlj. satis
tñ credēdū ē qđ qđiu māserūt quēsi d iudeis in terra iudeorū
2 sub ptate eorū seruaret sabbatū 2 ceremonialia oia ne scādali-
zarēt iudeos: 2 vt nō mouerēt eos ad penā. C Dicit g p̄t vno
mō qđ h credētes ex iudeis tpe huius fuge nō obligarent serua-
re sabbatū: tñ xps locutus ē iuxta oñaz sui tps. ipse. n. seruabat
sabbatū 2 oia legalia: 2 qđiu cū eo discipuli māserūt seruabant
illa 2 nō dixit eis qđ aliquo tpe cessaturi eēt ab hac obseruatōe:
id iuxta oñōnē hui⁹ stat⁹ satis poterat credi qđ sabbatū impediret
fugā: 2 qđ xps voluit nūc loq de oibus qđ verisimiliter poterant
impedire sicut diximus. s. q. 114. dixit ē d sabbato: h forte nō ipe
diuit eos: vt si ipi nō seruabāt sabbatū illo tpe. C Alij p̄t vici qđ
p̄staret impedimētū aliqđ: qđ ē tpe illo sabbatū seruabāt: 2 ceri-
monialia. nā h scirēt oēs credētes in xpm se nō obligari ad le-
galia vt dñ Actu. 15. tñ quēsi d iudeis illa seruabāt: nō tanqđ
necessaria sed velut itēdentes tollere scādaliū. eēt āt scādaliū gra-
uissimū si quēsi de iudeis nō seruaret legalia. C Et p̄t qđ isti erāt
filij iudeorū: 2 in nullo se oñdebāt de alijs differre: nisi qđ verus
messiā acceperat quē reliq iudeorū multitudo nō agnouerat: 2 tñ
apud iudeos nondū erat creditū qđ messias mutaret legē moysi
imo potius credebāt qđ soli iudei ptinerēt ad messiā: 2 nō debe-
re p̄dicari doctrinā eius nisi iudeis. C Dñz p̄t qđ ob hoc indignati
sunt valde fideles qđ erāt ex circūcisiōe d petrū qñ eo p̄dicante
quēsi sunt qđā gētilēs 2 baptizauit eos. Actu. 10. et. 11. c. 2 ob
hoc postqđ aliq hmoi quētebant ad xpm dicebāt quēsi ex iu-
deis debere eos circūcidi 2 seruare legē moysi. Actu. 15. c. id si
aliij iudei qđ nōdū credebāt in xpm viderēt credētes qđ iudei erāt
nō seruare legalia statz punirēt eos sicut trasgressores legis: 2
tñ nō seruās sabbatū lapidabāt vt p̄t Nu. 15. c. d illo q collige-
bat ligna in sabbato. g oēs quēsi d iudeis occiderēt si vide-
rēt eos nō seruare sabbatū. C Itē hoc p̄t qđ iudei quēbāt mul-
tas occasiones d istos credētes vt eos disperderent: 2 vt cessaret
nomē xpi: 2 extingueret doctrina eius: 2 p̄fēbāt eos Actu. 3.
et. 4. et. 5. si igit inuenirēt qđ non obseruabāt sabbatū 2 alia ceri-
monialia qñ hñtes verā cām: imo necessariā puniēdi eos nemi-
nē relinqrēt: id manifestū est qđ oia hec seruabant. C Itē p̄t qđ
h fuit occasio colorata occidēdi stephanū: qđ Act. 6. c. dñ. statuerūt
falsos testes in consilio dicentes. hō iste nō cessat loq vba aduer-
sus locū scñ 2 legē: audiuius. n. eū dicētē qñ iesus nazarenus
h destruet hūc locū: 2 mutabit traditiōes qđ tradidit nob moy-
ses. 2 tñ isti falsi testes nō deponerēt ista d stephanū si nō puta-
rēt hec efficacia eē ad illius odenationē si vera putarēt: id cre-
debāt ea sufficere ad odenationē illius. C Etia qđ addit statz qđ
pnceps sacerdotū qñsui a stephāo an ita se hēret. 2 tñ si ista nō
facerēt ad odenationē nō quēret d illis an vā eēt: qđ frustra eēt
quēre qđ erat iptinēs. g ad odenationē sufficē putabāt. C Itē
qđ statz Actu. 7. c. stephan⁹ purgauit se de his q obiecta erant a
falsis testib⁹: tñ nō oporteret de illis purgare si nō facerēt ad cō-
denationē. g ipse videbat sufficere illa ad mortē s; iudeorū opi-
nionē. Id dñm qđ sine dubio si quēsi ad xps d iudeis qđiu ma-
nebāt in terra iudeorū puaricarent sabbatū vel aliqd aliqd lega-
le lapidarēt aut occiderent a iudeis: sicut qlibet pure iudeus q
hec puaricaret. 2 ob hoc h scirēt post odenationē aploz 2 to-
tius ecclesie in lege xpi nō māere obligatōes ad obseruādū legē
moysi Actu. 15. c. tñ qđiu manebāt in terra iudeorū obseruabāt
totā legē moysi ne scādalizarent iudeos: 2 ponerēt se in piculo
mortis. Hoc āt durauit solū vsq; ad euerfionē hierlj: qđ tūc mā-
fit gens iudeorū i regiōe illa 2 xpiani quēsi iter illos: 2 qñ ptas
tpalis erat penes iudeos nō poterant euadere xpiani penas qđ
illi i ferre vellēt: sicut 2 p alijs cāis eos occidebāt 2 p̄fēbāt. vt
stephanū p p̄dicta calūnia Actu. 7. c. iacobum p p̄fēsiōe nois
xpi Actu. 12. c. aliū iacobū postea p eadē cā vt ioseph⁹ 2 ege-
p̄s: 2 ecclesiastica hystoria tradūt. post euerfionē aut hierusalē
oispla ē gēs iudeorū: 2 p maiori parte p̄ijt: 2 saltē nō mānt ei p̄-
cipat⁹ aliq i terra hierusalē 2 iudee: id quēsi d iudeis poterāt
tunc

5 tunc libere viuere non obseruantes legem Moyfi & nullam penam formidabant sicut neque nunc: quia non refiderit aliquis temporalis pncipatus penes iudeos: & tunc quadiu manserunt in iudea usque ad euersionem hierusalem manebant sub potestate temporalis: id seruabant legem moyfi propter causam dictam. Et hoc satis apparet quia quia Actu. 1. c. diffinitum est super legalibus quod non obligarent non dictum est quod iudei non seruarent illa: sed quod conuersi de gentilitate non cogentur ad illa preter abstinentiam a sanguine & suffocato & imolatis idolis. Ex quo innuitur quod conuersi de iudeis omnia obseruabant cum quod ad illos nihil inouatum fuerit & ipsi uellent cogere gentiles ad obseruandum legem Moyfi. e. c. & ita cum tempore fuge adhuc manerent christiani conuersi de iudeis in potestate iudeorum in iudea obseruabant sabbatum & non audebant illud violare: id obstarat eis ad fugam. Sed obijcietur quod non obseruarent tunc sabbatum quia pccatum erat illud obseruare ut dicitur ad Gala. 4. c. f. dies obseruationis mensis tempore & annos: timeo ne forte sine causa laborauerim in uobis. & accipitur de obseruatione festorum apud iudeos: & ibi dicitur quod quod obseruabant legem euacuati erant a christo: & christus eis nihil prederat. hoc tamen fuit antequam fugerent christiani de iudea propter bellum: quia paulus scripsit illud. & tamen ante euersionem hierusalem occisus est paulus a nerone. f. anno quam tricesimo post mortem christi. & euersio fuit anno quadragesimo post passionem christi ut ait Eusebius lib. cronicorum. & ita tempore fuge hierusalem iam non obseruaret sabbatum a christianis quia pccatum erat. Aliquis dicit quod non procedit: quia ibi paulus locutus est gentilibus conuersis. secus autem erat de conuersis de iudeis ut dictum est. Sed dominus quod non stat: quia loquebatur conuersis de iudeis: quia cum ad Gala. 4. c. dixerit ista paulus subdit Gala. 5. c. state & nolite iterum sub iugo cotineri seruitutis. ergo iam fuerant sub lege Moyfi antequam essent sub lege christi. & ita erant conuersi de iudeis. Dominus igitur quod illi ad quos loquebatur paulus peccarent si fuisset tunc legem Moyfi: eo quod nemo cogebat eos seruare neque periculum aliquod incurrerent si non seruarent: quia iudei essent erant in galatia in regione grecorum ubi non erat pncipatus iudeorum temporalis sed gentiliu. secus in iudea ubi iudei diabantur temporaliter habebant super se romanos: & id etiam tunc conuersis de iudatimo licebat in iudea seruare legem moyfi propter causam dictam. Istud patet etiam in ipso paulo quia dum ipse esset inter gentiles non obseruabat sabbatum & cetera legalia. dum autem manebat in iudea non solum sabbatum & legalia necesse obseruabat: sed et voluntarias ceremonias & que pertinet ad votum. nam purificatio nazareorum non erat necesse apud iudeos sed uoluntaria Num. 6. c. & tamen quam paulus uenit in hierusalem purificauit se secundum ritum nazareorum. & hoc propter tollere scandalum. Et ibi manifeste apparet quod iudei & et credentes in christum de iudeis obseruabant legem moyfi & zelabantur aliquod illo obsequationem eius. unde dicitur quod seniores qui credebant in christum collecti dixerunt paulo. uide si quod multi sunt in iudeis qui crediderunt & oes emulatores sunt legis. audiuerunt autem de te quod discessionem doceas a moyse eorum qui pergentes sunt iudeorum: dicens non debere eos circumcidere filios suos neque secundum consuetudinem ingredi. quod ergo est: oportet conuenire multitudinem: audiunt enim te superuenerisse. hoc ergo fac quod tibi dicimus. sunt nobis viri quatuor uoti habentes super te: his assumpsit sanctifica te cum illis: & impende cum illis ut radant capita sua: & scient oes quia que de te audierunt falsa sunt: sed ambula & ipse cum studiis legis. Et legitur. tunc paulus assumptis uiris postera die purificatus cum illis intravit templum annuncians expletionem diei purificationis donec offerretur per uinoquos eorum oblatio. ergo apparet quod non solum iudei conuersi manentes in iudea seruabant legem moyfi: sed et apud multos eorum scandalum erat si quis non obseruaret quod iudei existeret. & tamen istud non fuit statim post mortem christi sed multo tempore post. f. annis viginti tribus. f. anno quododecimo claudij imperatoris. Et patet quia quam paulus intravit in templum purificatus rapuerunt eum iudei & percutiebant: sed tribus plebis liberauit eum Actu. 21. c. & dicitur quod est ad felicem precesulem quod tunc gubernabat iudeam. Actu. 24. sed hoc anno ultio claudij fuit ut ait Eusebius lib. cronicorum. f. tunc fluxerat anni. 23. a morte christi. f. quinquaginta anni tyberij: & quatuor gajij: & quatuordecim claudij. sed hoc tempore manebat tam firma intentio seruandi legem moyfi apud conuersos de iudeis in iudea: id non minus quod tempore fuge maneret eadem: & ita quodammodo putarent obsequari debere: alij propter scandalum obseruabant. unde conuenienter Christus dixit ne fiat fuga uestra sabbato.

6 Quo poterat sabbatum iudeis ob stare ad fugam. 24. I 21. Sed queres dato quod sabbatum obseruaret iudei conuersi quo poterat eis ob stare ad fugam: quia ad agendum ea que non sunt necesse simpliciter ad obseruationem vite ob stabat sabbatum: sed ad ea que sunt necesse non ob stabat. sic patet de Machabeis quod in diebus sabbatorum pugnabant se defendendo primo Machabeis. 1. c. imo & quod minora erant omnium essent necesse fiebat in sabbato: sic sol-

uere pecora & ducere ad aquas & custodire ea in agris. sic christus dixit Luca. 13. c. & hoc iudei non potuerunt negare: sed tunc iminebat necessitas fuge ita quod non fugientes occiderentur ab exercitu vel raperentur omnia sua: imo & de uita erat certum periculum: id non ob stabat sabbatum ad fugiendum. Alij dicunt quod forte de ista tanta necessitate dubitarent cum non apparet: & id non audent violare sabbatum. Sed obijcietur quod non stat quia manifesta erat christianis necessitas cum christus diceret istam tribulationem quam fugiebant maiorem esse omnibus preteritis & nullam maiorem futuram. & dicebat oportere fugere uel lociter: id non poterat de hoc dubitare. Alij dicunt quod hoc scribit talia instare pericula essent aliqui scrupulosi quod putaret non licere violare sabbatum: sicut fuerunt illi tres quos pugnatum est diebus sabbatorum & non se defenderunt: sed perierunt quasi mille anime. 1. Machabe. 1. c. Sed obijcietur quod non stat: quia illud fecerunt aliqui pauci sciens: reliqua autem tota multitudo iudeorum non fecit sic: sed si ueniret ad eos die sabbatorum in pugnam defendebant se pugnantes. 1. Macha. 1. c. & id iam apud oes iudeos notum erat quod licebat in sabbato se defendere: sed euasio a periculo erat necesse defensio: id licebat fugere in sabbato. Aliiter ergo dominus quod sabbatum ob stabat ad fugiendum non quasi conuersi ad christum putarent esse pccatum: quia et si putaret adhuc manere obligationem sabbati sicut in lege moyfi non erat pccatum in sabbato fugere data tali necessitate: & tamen hoc de hac necessitate ostaret credentibus non ostaret iudeis iter quos uiuebant credentes. nesciebant enim illi talia mala instare quia alij fugerent ab eis: & id putarent istos violatores sabbati quasi sine causa itinerantes & sic lapidarent eos. oportebat ergo quod cessaret in sabbato ut non incideret in periculum uitarum uolendo futura pericula: & sic sabbatum impediret eos ne iter agerent: Christus dixit. orate ne fiat fuga uestra hyeme uel sabbato. 24. I 22.

Queretur quare Christus dixit. orate ne fiat fuga uestra hyeme uel sabbato. nam quatuor ad cetera impedimenta non dixit aliquid orandum. Dominus quod cum ista fuga deberet esse ualde festinata ut Christus inuit. & impedimenta tollerent festinationem admonuit discipulos ut tollerent omnia impedimenta: sed id impedimentum quod sunt que nos inducimus alia uia quam deus. illa autem que nos inducimus nos ipsi tollere possumus. quod autem deus non potest aliquid tollere uel facere quod non accidat nisi deus. prima autem erant ex nobis. f. quod ad cupiditatem rebus possessis pertinent: ut quod existeret in agro non redirent in domum per tunicas: & existeret in tecto non descenderet ad tollendum aliquid de domo: & id non oportebat per bis orare. Quod uero fuga deberet fieri sabbato uel hyeme non erat in potestate fugiendi quia oportebat fugere quandoque apparerent signa fugiendi uel fieret spiritualis admonitio ad fugiendum: & quod poterat hec accidere hyeme uel sabbato postaret impedimentum ex illis. ex hyeme quod deus non quod expectandum esset usque ad uerem: sed quod et si illico fuga capesset non poterat festinata esse sed tarda propter idem impositionem uia & temporis: ex sabbato autem erat impedimentum quod nullo modo auderet fugere illa die credentes propter causam positam per. q. l. ne occiderent a iudeis iter quos uiuebant tamquam legis transgressores. Quare non dicitur. orate ne fiat fuga uestra parientibus pergnatibus aut nutrientibus uobis. Questio. 123.

33 queres cum ipgnationis impedimentum & nutritionis non esset in potestate nostra tollere sic neque impedimentum sabbati ut hyeme: quare non dicitur hoc orare. ne tunc fiat fuga. Sed obijcietur quod non fuit. primo quia istud erat aliquo in potestate humana. nam si ex eodie abstineret a coitu oes credentes non timerent periculum euentus pergnati b' aut nutrientibus: euenire autem in sabbato aut hyeme nullo modo erat in potestate humana: id per hoc orandum erat ut non accideret tunc. Sed secundo quia orare hoc erat orare multiplicationem gentium humani. f. ut non acciperet illi quod accipienda erant tunc & ut promouerent illi quod peruenirent tempore fuge. hoc erat ualde inconueniens. maxime apud iudeos apud quos antiqua credita est felicitas in multitudine plis: ut Beati. 24. c. dixerit cognati rebecca ad illam. soror nostra es crescas in milia & Beati. 29. dixerit Lia: beatam me dicet oes mulieres: quia peperit sex filios. & deus per magno bono dicebat populo iudeorum quod non esset in eis sterilitas utriusque sexus Deuto. 7. c. f. nunc aliquo modo manebat institutio veteris testam. f. quod christus ista dicebat: id nullo modo suaderet orandum multiplicationem plis. Tertio quia omnia ista dirigebat christus ad personam illorum quatuor discipulorum quod ea audiebant quasi ipsis accideret & alijs cum eis: & tamen hoc pergnatibus & nutrientibus non poterat dici in personam ipsorum quia ad solas feminas pertinet. non enim potuit dici orate ne fiat fuga uestra pergnatibus uobis aut pergnatibus uel nutrientibus. Sed igitur quod non debuit dici super hoc orandum esse: quia tamen erat afflictio pergnatibus uel nutrientibus expressa fit ea dicens. ue autem pergnatibus &c. Sed uicem cum christus uoluerit hic omnia impedimenta exprime quod retardat uelocem fugam quod omisit alia. nam languentes: ualidi: senes: paruuli & illi quod detenti ab alijs non possent fugere retardarent a fuga. Dominus quod sufficiens christus expressit impedimenta fuge. artificialiter enim precessit ut non narraret oes spales

Nonnulli. responso. ad questum. Confutatio

Alios rñ. ad questum.

Confuta.

Doc. rñ. ad questum

Defini. qd.

24

Rñso ad questum quois:

Impedim. ta se dupli. cia.

24

Rñso ad questum 1. rñ.

2. rñ.

Antiquas apud iudeos credita felicitas est in plis multitudine. 3. rñ.

25

Petitio.

Responso

modos: s; gĩa ipedimētoꝝ ad q̄ oia ipedimēta redaci pñt. nā ipe dimētoꝝ qdā sunt totaliter ab extra alia sunt ab itra. i. ex nobis que ab extra aut volūtaria aut ex oīuina institutione: et ista itelle rit p sabbatū. idē enī eēt si aliqua alia cerimonia legalis obfua da accideret q̄ fugā ipediret vt in alijs festiuitatib⁹. **C** Alia sūt ab extra ex odone nāe: et h̄ exp̄sa sunt p hyeme i q̄comode gs itinerat: et h̄ oia h̄mōi itelligim⁹: vt si i estate aut vere accideret inudatiōes pluiarū et alluuiōes fluminū ita vt gs non posset flumina trāsuadere: et ad hūc modū (h̄ remote) pñt reduci oia i pedimēta q̄ ab extra sunt q̄b⁹ nos nō cōferim⁹ vi: vt figs teneat in vinculis aut q̄ltercūq; detineat. **E**ozū vō q̄ ab itra. i. a nobis qdā sūt accitālia vt ea q̄ pueniūt ex cupiditate rez. et ita xps ex clauit dicens. q̄ in tecto est nō dīcedat i domū tollē ide aliqd. et q̄ in agro nō reuertat tollere tunicā. et posuit xps istā ipeditionē prius: q̄ h̄ ista poterat magis euitari tñ h̄ erat cōior et q̄ plures teneret: q̄ cuius adueniebat h̄ ipedimēta. i. vt nō ipōte res sua sōle reret: cetera vō si eueniebat oib⁹: et iō d̄ h̄ duo exēpla posuit. i. q̄ est i tecto nō dīcedat i domū et q̄ est in agro non reuertat vt tol lat tunicā. et ad hūc occupationē reducunt oēs h̄mōi vt q̄ litigia exercet res suas recuperet vt negociationē vt lucra querat: q̄ oia h̄ relinquēda sūt. nā si id qd pacifice tenet istate tali neēta te deserit q̄to magis qd nō possidet vel nōdū acq̄sitū est. Alia vō sūt ex nobis et neēcio icūbūt: et hec xps signauit per pgnantes et nutrien tes nō possunt licite quos nutriūt deserere neq; nālis cōpassio hoc finit. ad hoc at reducunt oia ipedimēta q̄ nobis eueniūt ab itrisco: et h̄ siue ppter etatē siue indispōitionē. De p̄io vt i seni bus et puulis. De scōvōt in lāguetib⁹. d̄ senib⁹ qdē nihil aliud q̄ de pgnatib⁹ est: q̄ sic pgnates ppter itrisco onus nō pñt festinate moueri: ita et senes ppter adueniētē eis viriū defectiōne: sic et par uuli ppter nō accedētē viriū itegritatē: et tñ paruuli reducūt ad nutrien tes. nā paruuloz aliq; gerit curā. i. mīr aut alius et illi icū bit on⁹ deportādoz illoz: et qm̄ paruuli p se nō hñt nomē s; ma gis sunt aliquoz qm̄ ipi sint aliqd malū vel bonū eoz nō d̄ eis accidere s; illis quoz oneri icūbūt: et iō nō d̄ ve puulis s; ve nu triētib⁹: q̄ puuli nutrien tū sūt: et vltra malū qd paruulo adueni re pōt qd est malū nutrien ti aduac accidit malū nutrien ti. s. ga et motu retardat ppter paruulū et cōstituit in piculo. De lāguetib⁹ idē qd de pgnatib⁹ oīm. nā lāguetis aduenit idispōitio h̄ quā prosperare non possunt: et ideo omnibus his ve dicitur: sci licet q̄ in periculo essent ppter hanc retardationem.

Quomodo christus dixit. orate ne fiat fuga. cum sine oratiōe ipse facere posset. **Questio. 124.**

Queretur quō xps dixit. orate ne fiat fuga et. q̄ oran dū est aliqd qm̄ est i p̄ate alicuius q̄ id fieri nōdū cupit neq; cupiet nisi exorat: sed h̄ qd orādū erat fieri d̄ bebat a xpo: et ipse illud fieri volebat ad salutē ecclesie sue: iō si oportebat orare: s; ipse diceret ego volo q̄ sic fiat. **C** d̄ q̄ deus vult interdū bona nobis accide q̄ nos optam⁹: s; pposuit nō dare nisi oionib⁹ pmeremur: et ob h̄ p̄ eis q̄ dare vult opz q̄ orat. nā p̄ eis q̄ dare nō vult neq; ozo pdest: sed q̄ nos nesci mus qd est qd vult aut qd nō vult sp̄ orādū ē p oib⁹ q̄ optam⁹ ab illo recipe: et si ille qdē dare dispōnit exorat dabit. si vō fir mū est sibi nō dare neq; multiplicatis p̄cib⁹ dabit. sed neq; istud nobis nocet s; poti⁹ p̄uit q̄ istanter orauimus q̄ orādo ei quē dā cultū exhibem⁹. h̄ at qd xps suadet hic orare itēdebat dar: s; nō erat daturus nisi orādo. iō admonuit eos p h̄ orat. **C** scō vō nō d̄ teneret. magnū. n. bonū erat d̄cedēdū: et iō nemo talia cō teneret. Lū at obijcit q̄ xps volebat h̄ dar ad qd ḡ petebat ora ri. d̄m q̄ ipse vult oia recte agi: et iō q̄ deus erat volebat ipsa agi q̄lter ipse vt de⁹ dispōnerat: s; nō aliter q̄ p̄cib⁹ obtinēdūz decreuerat: iō p̄cādū suavit et noluit sic gratis d̄cedere. sic. n. ē de oib⁹ alijs actib⁹ xpi: poterat. n. nos sine vlla sui et nri passioe redimere. i. nullus ei ad h̄ obstarē. et tñ nō solū in nobis: s; et i se ipso passiones acerbissimas voluit q̄ sic bitas agēdū cēsuerat. **Q**uo dixit xps. orate ne fiat fuga v̄a hyeme vel sabbato: enī h̄ certum erat et pro certis non est orandum. **Questio. 125.**

Sed queretur quō dixit orate ne fiat fuga v̄a hye me vel sabbato. q̄ p̄ illo oram⁹ qd fieri aut nō fieri dubitamus. cū aut certū est qd accidet non est orādū vt sic. vel sic fiat: s; xps sciebat p̄terminatē d̄ fuga an fie ret hyeme vel sabbato an nō. et h̄ ita certissime eueniēz erat: ideo v̄ q̄ nō deberet suadere orādū. **C** d̄m q̄ h̄ q̄tū ad deū nihil sit certū: tñ loq̄ nobis fm̄ odone rez ipsaz et fm̄ modū itelle t⁹ nri. oditio at rez est istaz ad vtrūq; accidere posse. nā nō erat magis determinatū ex cōdōne rez futuraz q̄ fuga istoz fieret

hyeme q̄ estate: et sabbato q̄ feria q̄rta: iō cū ille res ex se habe rent se ad vtrūq; vt inueneret q̄ nō dabat eis deus aliq; neēitatez determinatā sic aut sic eueniēdi dixit orādū eē hyeme vel sab bato: q̄ si inuat eq̄lter se b̄e ad eueniēdū sic vel sic. **C** scō fit pp modū itelle nri q̄ d̄ his nō est cert⁹ q̄ diu futura sunt: et iō pu tat posse sic aut sic accidere: sic h̄ i v̄itate res ex seip̄a nō sit d̄ter minata ad aliqūe eueniēdū et de⁹ illā d̄terminet: qd nobis nō est notū: et h̄ sciamus q̄ deus singula futura d̄terminat ad aliqūe eueniēdū nescimus ad quē: iō quādiu res futura est orandū est vt id eueniat quod nobis bonum esse putamus.

C De quo tēpore accipit hoc qd dicit. erit tūc tribulatio magna qualis nunq; fuit neq; fiet. **Questio. 126.**

Queretur si hoc qd d̄. erit tūc tribulatio magna qua lis nunq; fuit ab initio mūdi vsq; mō neq; fiet. **C** Aliq; dicunt accipi de tpe antixpi: imo et occasione huius totā h̄c l̄ra de antixpo exponūt. Sic Nicolaus tenet. putat. n. q̄ nulla tribulatio sit maior q̄ ea q̄ erit sub antixpo: iō de illius t̄pib⁹ oīm putat: vñ et totā l̄ram ex illo loco. i. cū videritis abo minationē desolationis. exponūt qdā de antixpo. Sic exponit Hilarius sup Mat̄. i. cū videritis abominationē desolationis de antixpi t̄pib⁹ locut⁹ est p̄p̄a. abominatio. n. dicta ē q̄ aduer sus deū veniens bonoz dei sibi v̄dicet. desolationis at abomi natio q̄ bellis et cedib⁹ terrā desolaturus sit atq; ob id a iudeis suscept⁹ loco sc̄ificationis instituit: vt vbi sc̄toz p̄cib⁹ deus inuoca bat: hic ab infidelib⁹ recept⁹ dei bonoz venerabilis sit: et q̄ p̄p̄us iste indeoz error erit vt cū veritatē respuerint suscipiāt falsita tē: indeā deseri monet et trāsfugere i mōtes ne admixtiōe plebis illius antixpo crediture vis aut tagio afferat. **C** s; d̄m q̄ il le sensus nō pōt eē l̄ralis vt oīsum est. s. nam tpe antixpi nō iu bemur fugere: q̄ si erit quo fugiam⁹. **C** scō q̄ d̄ q̄ in iudea sunt fugiant ad mōtes. nā si ab antixpo fugiēdū eēt: nō solū exi stetes i iudea s; i oib⁹ alijs p̄tib⁹ oib⁹ fugere deberēt. **C** Tertio q̄ hilarius ḡ sic exposuit cū q̄dā p̄tes l̄raliter sic exponat tran sit statim ad exponēdū alias mystice. nā d̄c. q̄ i tecto est nō descē dat aliqd tollere. i. tect⁹ est dom⁹ fastigiū et hitationis toti⁹ excel sa p̄fectio: q̄ ḡ i cōsumatione domus sue. i. i corporis sui p̄fectōe cōstitit regnatione sp̄is noni nō descēdere in humilia rerū sc̄lariū cupiditate debebit: et q̄ in agro est nō reuertatur tollere tunicā suā. i. possit in opatione p̄cepti nō ad curas p̄stinas reuer tat ob q̄s vetex exinde peccaminū q̄b⁹ antea p̄tege bat erit tūc cā relaturus: et ita cetera exponit. et ita ceteras p̄tes applicat i se su mystico. et manifestū est hūc nō eē sensum l̄re. **C** d̄m igit q̄ exponit de tribulatione q̄ esset ante euerfionē hierusalē. Et p̄ q̄ tota l̄ra cōtinua est: et ante h̄ d̄cebat de isto: et iō et nūc de eo d̄. **C** scō p̄ ex mō l̄re. nā cū oīm fuerit supra. orate ne fiat fu ga v̄a hyeme vel sabbato. sequit. etenim erit tribulatio ma gna. et tñ etenim ponit vt redditū causē. i. q̄ fugiēdū est q̄ erit tūc magna tribulatio: et Mar. 13. c. magis ap̄f. i. erit. n. dies illi tribulationis q̄les nō fuerūt. ḡ d̄ illo tpe in quo dicebat fugi endū eē dixit q̄ erit dies illi tribulationis. **C** Tertio p̄ q̄ Lu. 21. c. magis istud ap̄f. cū. n. d̄. ve at pgnatibus et nutrien tibus i diebus illis. sequit. erit. n. p̄sura magna sup terrā et ira populo huic: et cadet in ore gladij: et captiui ducent in oēs gētes: et hierusalē calcabit a gētib⁹. manifestū est igit de malis eueniēz iudeis tpe euerfionis hierusalē h̄ d̄ci et nō d̄ antixpo neq; d̄ ma lis alterius gētis. Et h̄ et Augu. allegat i eplā ad eficiū. oīdēs q̄ itelligat de euerfione hierusalē. **C** Est at d̄ q̄ xps dixit h̄ ad oīdēdū cām p̄cedētiū. nā insserat cū magna celeritate fugere: et admonuerat orandū ne hyeme vel sabbato fuga ista accideret ne ipediret: et q̄ h̄ nō poterat aut eē nō d̄bebat nisi ad euitan dū magnū piculū oīdit grauiā picula. Et iā q̄ cū xps ista admo nuisset nō facerēt illa credētes cū tāta festinatione nisi viderent cām q̄ vgeret eos: iō oīdit eā: et dixit q̄ futura erat. et ista erat cā sufficiēs ad taliter fugiendum q̄lter christ⁹ admonēbat. Sic dicit Theo p̄bilus. causam autem tante necessitatis ad fugiendum conse quenter assignat cum dicit. erit enim tūc tribulatio.

Quomodo est verum q̄ tribulatio illa futura erat maior om nibus p̄teritis et futuris. **Questio. 127.**

Queretur quō est v̄ez q̄ illa tribulatio futura erat maior oib⁹ p̄teritis et q̄ future erat. **C** d̄m q̄ cōmēsu rare tribulationē illā oib⁹ p̄teritis difficile erat cū nō possim⁹ cuiusq; determinatā scire q̄titatē q̄ ad h̄ requir̄ vt cōmēsurent: et tñ ḡialiter loquēdo figs historias gētū legat nō iueniet aliq; in q̄ tāte calamitates enarrent quātas iosephus refert in li. de bello iudaico et egesippus. **C** De futuris at q̄ nulla ei equāda sit hoc

Impedimēta q̄ ab itra nobis acci dūt dupli cia sunt
• Prima

• Secunda

• Ratio

R̄fio ad q̄l. q̄onis.

R̄f. ad rō.

R̄fio ad q̄l. q̄onis
1. cā.

2. cā.

Nōm. l̄ra ad q̄l. q̄.

Hilarij text⁹. p̄positio. Uñ abo minatio desolati onis oīdēt est.

Impro. 1. rō. 2. rō.

3. rō.

•

Docto. r̄ exp̄. 1. rō.

2. rō.

3. rō.

Doc. r̄fio ad q̄l. q̄.

boc multo incerti⁹ erat qđ nemo asserere auderet nisi qui de⁹ erat aut spm dei hñs. satis at nobis est qđ xps h asseruerit: 2 cō- stat ex pce. qđ intelligit de tribulatione euerfionis hierusalē. ap- paret ergo qđ nulla vnqđ tāta fuit tribulatio neqđ futura ē. Et nō fuit h icōueniēs. nā p magno pctō grauissima pena dāda erat: 2 tñ nullū fuit peccatū grauius qđ occisio xpi 2 discipulorū eius 2 psecutio credētū: id dignū fuit qđ p illis peccatis daretur huic gēti maxima oīum penarū que vnqđ date sunt 2 qđ dabunt: cum maiora peccata nō sunt futura alicuius gētis. Sic dicit L. b. y. s. o. in omelia. s. iterrogo at iudeos vñ tā itolerabilis res diuinitus venit sup eos oībus qđ ante facte sunt difficilior: nōne manifestū quoniam pp crucis māifestationē. Sola at difficultas manet qđ tū ad futuras tribulationes iter qđ vctura est tribulatio antixpi. nā illa putat maior oīb⁹ tribulationibus. Dicit pñ vno mō qđ tri- bulatio antixpi erit valde magna sicut putat: s. nō erit tāta qđta illa qđ fuit iudeorū in euerfione hierusalē. 2 hoc nō est icōueniens qđ de illa nō cōstat nobis qđta futura est qđ nulla scriptura ex- plicit: tribulationē aut iudeorū qđta fuerit scimus ex scripturis iosephi 2 egesippi. Etia qđ plus est: qđ xps dixit illā maiore oī- bus futuris nullā excipiēdo. Aliter pōt dici qđ tribulatio sub an- tixpo erit maior qđ tribulatio euerfionis hierusalē: 2 tñ xps qñ hic locut⁹ est dixit solū de tribulationib⁹ gētis iudeorū. s. qđ nūqđ eis talis tribulatio acciderat neqđ euētura erat: tribulatio autē sub antixpo nō erit iudeorū sed chriānoy: id bñ stat qđ sit maior. C De h Augu. ad esitiū dicit. apud lucā aut sic legif. erit pñura magna sup terrā 2 ira populo huic: 2 cadet in ore gladij 2 capti- ui ducent⁹ in oēs gētes: qđ iudaicā scripsit historiā talia mala oīc illi populo tūc accidisse vt vix credibilia videant⁹: vñ nō imeri- to dictū est talē tribulationem neqđ fuisse a creature initio neqđ futurā: s. si tpe antixpi talis aut maior fortitā erit intelligēdū ē d illo populo oīm qđ eis amplius nō erit talis. Si. n. antixps illi p- mitus 2 pcpue recepturi sunt: facturus est tunc idē pplis tribula- tionē potius qđ passurus. C S. v. d. qđ absolute dicēda ē maior tribulatio qđ fuit tpe iudeorū in hierusalē 2 iudea qđ qđ futura erit sub antixpo: eo qđ xps nō determinauit se spāliter ad tribula- tiones iudeorū: sed absolute dixit qđ erit tribulatio magna qualis nūqđ fuit ab initio mūdi neqđ fiet. i. in nulla gēte tāta tribulatio accidit vnqđ neqđ euēnit. Et aliquantū aptius Mar. 13. c. v. d. hoc. serunt dies illi tribulationis tales quales nō fuerūt ab ini- tio creature quā cōdidit deus vsqđ nūc neqđ fient. Etia Augu. magis hoc sentire vult qđ tribulationē sub antixpo fore maio- rē: sed illud dicit figs cōtēderit qđ possit sibi sic rñderi: maxime qđ nullū mortuū est quare debeamus dicere tribulationem sub antixpo: isto maiorem tribulatione in euerfione hierusalem.

C Quā fuit hoc. s. breuiati sunt dies illi 22. Questio. 128.

Queretur de hoc qđ d. 2. nifi breuiati essent dies illi. qđ fit esse dies breuiatos: 2 qñ h fuit. C Di- cēdū qđtū ad tēpus qđ aliq putant hoc dictū de tpe antixpi qñ breuiabunt⁹ dies vt mala tolerabiliōra sint. Dicit. n. qđ pauco tpe durabit antixpi psecutio. s. trib⁹ annis 2 dimidiū iuxta vi- ctū Dani. 12. c. 1. p tps 2 tpa 2 dimidiū tps vt oīcaf tps vn⁹ an- nus: tpa duo añi: dimidiū tps dimidi⁹ ann⁹. 2 ita tenet Nico. s. hoc tā ei nece est cū ab illo loco. i. orate ne fuga vñ dixerit acci- piēdū de antixpo. Et hoc aliqñter Beda tenuit. ait. n. h qđ dicit ab illo loco. erūt dies tribulationis. tps⁹ antixpi pprie congruit: qñ nō solum tormēta crebriōra 2 acerbiora qđ pñs cōsueuerant ingerēda sunt fidelibus: s. qđ gñius est signorū quoqđ operatio eos qđ tormēta igerūt comitabit⁹. bec at tribulatio quāto ceteris que pcessere pñuraz pōdere grauior: tāto est tps breuitate mo- deratior. nāqđ trib⁹ annis 2 dimidiū quātū de pphā Danie. et apocalypsis iōānis conijci pōt ecclesia p oīb⁹ ipugnāda ēē credi- tur. C S. v. d. qđ nō stat. nā cū ista li a ptineat ad eūdē tēxtū ad quē pcedens accipiet de eodē. sed pcedens accipit d euerfio- ne hierusalē vt ostēsum est pce. q. g. 2 ista de abbreviatione die- rū. nā cū oīcaf. 2 nifi abbreviati fuisset dies illi. nece ē qđ referat ad pcedētia: 2 illi sunt dies i qđ magna tribulatio accidet vt dē Mar. 13. c. erunt dies illi tribulationis tales quales nō fuerunt ab initio creature: 2 nifi breuiasset oīs dies. 2 ponit hic cā. nam oīm est qđ tribulatio futura erat talis qualis nūqđ acciderat: iō sequebat qđ nō possent hoies illā tolerare: sed omnia deleteret. hic dicitur quia abbreviabuntur dies: quia si nō abbreviarent⁹ nemo posset saluari: id est liberari a mo tē.

C Quid sit abbreviatio ista dierum. Questio. 129.

Queretur de alio. s. qđ fit ista abbreviatio dierū. C Ali- qui dicūt qđ cū deus vellet tribulationes mi- nores efficere. i. vt minori tpe durarent faciebat dies qbus illa

tribulatio durabat minores solito. Sic dicit Augusti. ad esitiū: Verba Au- gusti. ad esitiū. Improbab. 1. rō. scz non aut desunt qui existimēt ita dies illas futuros breuiiores qđ cursu solis celeriori breuient⁹: sicut fuit longior dies orante iō sue. C Sed oīm qđ nō stat. Primo qđ nō est verisimile. nā si accidissent enarraret illud historie gētiliū. esset. n. celebre valde miraculū qđ singuli dierū qbus illa durabat tribulatio minores solito essent neqđ istud tacerent historie gētiliū. hoc. n. tpe erat ele- gantissimi historiographi 2 auctores qui rē tā admirandā ne- quaqđ pmitterent: pñertim iosephus 2 egesippus qđ res illi⁹ bel- li diligētissime enarrandas susceperunt: 2 tñ neuter hoc tetigit neqđ aliqđ sāctoz doctoz quos illoz tēporū acta nō latēt. C Se- cundo qđ hoc erat miraculū 2 valde magnū: 2 nūqđ deus mira- cula facit sine necessitate. i. nisi qñ nō pōt fieri sine miraculo il- lud qđ per miraculū fit: 2 tñ si ad tolerabiliōra faciēda ista ma- la volebat deus breuiare tps: melius erat facere qđ pauci essent (qđ fieret sine miraculo) qđ qđ eēt parui qđ nō fieret sine iusi- tato 2 grādi miraculo: 2 iō nemo sāctoz doctoz hoc tenet. Sic dicit Hierony. sup Mat. 1. neqđ recordant⁹ illius scripture. ordi- natione tua pseuerat dies. q. o. nō mutat dies quātū ad magnū 2 parū ab eo qđ cōsuetū est. C Alij ergo dicunt dies abbrevia- tos. i. mala que in diebus fiebāt abbreviata qđ accipit dies. p eo qđ fit in die. Sic dicit Augu. ad esitiū. s. qđā at cōueniēter mibi intellexisse vident⁹ mala ipsa significata noīe dierū: sicut dicti sē dies mali in alijs diuine scripture locis. non. n. dies mali sunt: s. ea que fiunt in eis. ipsa. n. dicta sunt breuiari vt deo donāte to- lerantiā minus sentirent⁹ ac sic qđ magna eēt fierent breuia. S. hoc pōt accipi dupliciter. Uno mō qđ tribulationes ipse in se pue- fierent: 2 hoc esset eas breuiari. Alio mō qđ manētes graues mi- nus sentirent⁹. Primo modus nō uenit: qđ tunc tribulatio eēt facta parua 2 nō ueniret pcedentib⁹. s. erit talis tribulatio q- lis nūqđ fuit neqđ fiet. Accipiēdo mō secūdo pōt stare aliquali- ter: 2 tñ non uenit oīno ppter ouo. Primo qđ si tribulatio mo- dicū sentit modicū affligit: 2 si paz affligit parua est. nā nō sen- tient nō est tribulatio. ita paz sentiet est parua tribulatio: 2 tñ oī qđ erit tribulatio qualis nūqđ fuit. ergo multū affliget 2 mul- tū sentiet. C Secūdo qđ qđ id qđ est difficile non multū sentia- tur fit per miraculū: qđ deus cōfortat patientes: 2 tñ ista tribula- tio nō erat euētura fidelibus quos deus cōfortaret: s. infidelibus quos punire volebat: iō nō cōfortaret eos ad hoc qđ modicū sen- tiret id qđ valde affligitū erat. C Alij ergo oīb⁹. s. qđ breuia- ti fuerūt dies. i. pauci facti. cū. n. posset multo tpe durare tribula- tio bec fecit qđ pauco tpe duraret. Sic dicit Hierony. sup Mat. 1. neqđ recordant⁹ illius scripti. ordinatione tua pseuerat dies: s. iuxta tēporū qualitātē. i. abbreviatis nō mētura sed numero ne- mora tēporū cōtūat⁹ credentiū fides. Dicit autē Augusti. qđ ista abbreviatio tēporū nō turbauit hebdomadas Danielis qñ cōple- rent⁹ in euerfione hierusalē. sic dicit in epla ad esitiū nō putem⁹ hebdomadas danielis vel ppter diez breuiationes fuisse turba- tas vel illo iam tēpore non fuisse cōpletas: sed in fine tēporum esse cōplendas. apertissime. n. lucas testatur danielis pphetiam tunc fuisse cōpletam quando euerfa est hierusalem.

C Quid est quod dicitur. non salua fieret omnis caro. 25. 130.

Queretur quid est qđ d. non salua fieret omnis caro. C Dm qđ necesse est accipi partē p toto. i. pro hoīe. nā ad carnē solā neqđ est saluari neqđ dānari: sed hō liberat⁹ aut perit. sic accipit ps. 64. ad te oīs caro veniet. i. oīs hō 2 Joā. 1. c. verbū caro factū est. i. filius dei fact⁹ est hō per in- carnationē. 2 ideo est sensus non salua fieret oīs caro. i. oīs ca- ro non salua fieret. s. nulla. quāuis. n. pponat negatio ad istud si gnum vniuersale oīs oī intelligi qđ postponat. nā pponendo eq pollet dīctorio. 2 iō ē sensus si salua fieret oīs caro. i. aliq eēt qui non saluarent⁹: 2 hoc ē breuiatis diebus factū est qđ nō sal- uaret oīs caro cū multi iudei pierint. si postponit egpollet cō- trario. i. vniuersali negatiue. s. oīs caro nō salua fieret. i. nulla sal- uaret⁹: 2 hoc intēdit. tñ qđ dies breuiati sunt saluati fuerunt mul- ti. C Est at sensus qđ cū romani pugnaret⁹ iudeos si maiori tē- pore bellū duraret non maneret aliq iudens in toto orbe: eos enim quos in iudea inuenerūt deleuerūt: occidētes: videntes: 2 seruituti subiiciētes. si tñ maiori tpe bellū duraret idignaren- tur nimis romani iudeos 2 non solū eos quos in iudea inue- nirent occiderent: sed et eos quos per totū mundū dispersos i- uenirent. nā vt iosephus refert lib. de bello iudaico. nō solū i in- dea occidebant⁹: sed alibi plurimi. vñ in alexādria eodē tēpore vna die qñqđ aginta milia iudeorū perempta sunt. deus igit bre- uiatū tēpora afflictionis. s. vt cito caperet hierusalē 2 delerent⁹ iudei qui in puincia iudee: 2 non esset occasio extendendi se a

Verba Au- gusti. ad esitiū. Improbab. 1. rō.

2. rō

Hiero. snia

Alio. rñ. ad questū qđ.

B Duplex lre hui⁹ sensus

1. mod⁹ nō conuenit.

2. mod⁹ nō conuenit pp ouo.

Primo

Secundo

Doc. rñ. ad questum

Augu. vba ad esitiū

B Rñsio ad qñtū qōis.

Lre sēsus.

Uerrim⁹ lre sensus.

In alexan- dria qñqđ ta milia iudeorū pēpra lunt.

iudeos qui alibi morarentur. Sic dicit Chrysostomus in omelia. s3
ad huc ostendit eis gratiori pena fuisse dignos cum dicit. nisi bre-
uiati essent dies illi ac si dicat. si amplius durasset plium roma-
norum in ciuitate vniuersi pissent iudei. oem. n. carne iudaica dicit
et qui foris et qui intus erant. non enim eos solos q in iudea erat
impugnabant romani: s3 et eos qui vbiq dispersi erat perseque-
bant. C La at huius esse poterat qz iudei de oib partibus ve-
nerat in auxilium iudeorum hierusalem: vñ in hierusalem non solu q d
iudea erant inclusi et obfessi fuerunt: s3 de alijs partibus. vt dicit
iosephus. et io i iudeos quoruq locor indignarent et deseri-
rent quasi omnes sauerent huic rebellion iudeorum: ideo con-
ueniens fuit abbreviari dies tribulationis.

Quid erat isti electi pp quos breuiabunt dies illi. Qd. 131.

Queretur cu dicat hic. sed ppter electos breuiabunt q
erant isti electi ppter quos breuiabuntur.

Adm q illi qui putant hoc intelligi de tpe antixpi dicit electos
esse illos viros bonos pdestinatos quos illo tpe esse cotin-
get: et ppter hoc dicunt breuiatos dies. s. ne durate tribulatioe d-
ficerent alig eoz: siue ppter impatiētiam doloris: siue ppter ma-
gnitudinē seductionis: qz d3. j. in lra. qz pseudo pphete dabunt
signa magna et prodigia ita vt in errore ducantur si fieri pot etiaz
electi: et io ne hec mala eis accidant breuiant dies. C S3 dices
q non stat: qz cu lra ista non possit accipi de teporibus antixpi
vt supra onsum est. neq etia illi electi sunt illi qui erunt tpe anti-
christi. C Dm igit est q sunt electi de iudeis. na de illis chzus
elegant aliquos et ppter illos voluit breuiari dies tribulationis.

Sed possunt accipi isti electi dupliciter. s. qz aut pro uertis aut
pro uertedis. De uertis planu est: qz credentes in xp̄i ex iudeis
vocabant iudei ab oibus gentib qz filij iudeoz erant: et et rituz
iudaicu seruabant. isti at electi erant: qz de ceteris iudeis q i sua
perfidia et obstinatione maserunt hos elegit vt sibi vniret repro-
batis alijs. Et tunc dñm q ppter electos istos deus abbreviauit
dies tripliciter. Primo qz vt dictu e supra. si bellu romanor i iu-
deos maiori tpe durasset non solu occidissent iudeos q erat in
iudea sed et per totu orbē: et tñ uertis de iudeis vocabantur in
dei: et gentiles reputabant eos iudeos: et si occiderent oēs iudeos
necesse erat q istos quoq occiderent: et no solu eos qui d iudea
fugerant nunc in regnu agrippe vt dicit Chrysostomus. et historia ec-
clesiastica. sed et oēs alios qui erant in alijs partib orbis cōuer-
si: sicut in grecia hispania italia et alijs nationib: iō ueniens erat
electis q breuiarent dies illi vt non perirent. C Secdo ppter
electos credentes qui de iudea in regnu agrippe iuerat. na isti
tpe illius tribulationis manebant extra terrā suā. reliquerat aut
possessiones suas liquas habebant in iudea: et cupiebāt regre-
di ad eas et ad regionē natalē: impediebant at qz diu durabāt oēs
isti: iō eis ueniens erat breuiari dies. C Tertio tpe ppter cre-
dentes de iudeis qui fugerāt de iudea in regnu agrippe qz ppter
oēs alios credentes de iudeis vbiqz eēt: qz qz diu durabant
ista bella erat aius eoz suspensus quotidie p timore ne ipi quoq
perirent: et breuiare dies fuit liberare electos ab hac quotidiana
afflictione timoris. Sed ppter modum melior est. na piculum
de vita erat et si de possessionib cu xp̄s dicat. no fieret salua ois ca-
ro nisi breuiati essent dies illi. C Alter pōt accipi pro electis. i.
pdestinatis de iudeis qui nodu cōuerfi erant. na multi de iu-
deis et stirpe eoz uertedi erant qui nodu erant cōuerfi qñ sup
uenit tribulatio euerfionis: et h plurimi iudeoz non cōuerforuz
perierint in bellis illis: tñ multi supserunt: et o illis cōuerfi fue-
runt alig. si aut bella illa lōgo tēpore durarent non maneret ali-
quis: et sic illi qui cōuertedi erant no cōuerterent s3 perirent in bel-
lis. Et iste modus vñ adhuc fortassis cōuenietior qz pcedens: ga
electos qui crediderant facilius erat saluari cu admoniti fugis-
sent: sed electos nodu uertis et qui alijs iudeis mixti erant li-
berari a morte si bella hec plongerent esset difficile. De hoc oīc
Augusti. ad esitiu. non. n. debemus ambigere qñ euerfa est hie-
rusale fuisse in illo populo electos dei qui ex circuncisione credi-
derant siue fuerant credituri electi ante mudi cōstitutionē pro-
pter quos breuiantur mala illa vt tolerabiliora fiant.

Quare dicitur. s3 ppter electos breuiabuntur. Qd. 132.

Queretur quare d3. s3 ppter electos breuiabunt. C Di-
cedu q hoc chzus dixit. Prio ad uolationē

istoz ad quos loquebat et alioz credentiū qbus ista verba xp̄i
predicada erat vt fugerent de hierusalem adueniente ista tribula-
tione. na dicerent si tanta erat futura hec tribulatio q nemo pos-
set euadere. rñdet xp̄s q nisi breuiaref vey erat: et tñ ipe breuia-
bit illā. C Secdo ad ostendū qz quā eis faciebat. na sic xp̄s
magna illis grām faciebat admonendo vt fugerent et dādo si-

gnum quando fugere deberent: ita etiam abbreviādo dies ne
ip̄i mala paterent grā erat: et qz si hoc faceret xp̄s et no diceret
illis non putarent sibi grām factā: p̄dixit illis xp̄s q ppter illos
breuiarent dies. C Tertio fuit ad rñdendum calūnijs quozū-
daz infidelium. na cu iuderent noi christiano dicebant oia mala
euenire iudeis qz inter eos ceperat iste ritus colendi chzus et cre-
desidi in eu et ita magis eos detestarent. chzus aut dicit q no so-
lum no veniebant hec mala ppter eos: sed ppter illos poti⁹ bre-
uiabunt. sic. n. gentiles dicebant qñ introductus est cultus christi
et cessauit cultus idolor qz ppter hoc oij irati oia mala iferebat:
sic dicebat porphyri⁹ qui valde fuit inuidus noi christiano vt dicit
Augusti. 19. de ciui. dei. 2 lib. 1. de cōcor. euan. C Quarto fuit
ad ostendū iudeis quā bona p̄staretur a chzo que ip̄i ode-
rant. na cu affligeretur fecit q dies afflictionis pauciores eēt.
Sed aliq diceret q ip̄i hoc non crederent ppter chzm factum
et electos suos. Dm q poterant hoc coniectare qz ip̄e ante tps
illud p̄dicebat: et io cum factu esset poterat credi sicut ip̄e dixit
Joā. 14. hec dico vobis anteqz fiant vt cu factu fuerit credatis.
et etia iudei aliquo illud audierant. s. mala futura in hierusalem
et euerfionē ppter chzm vt d3 Actu. 6. c. cum falsi testes dixerūt
cōtra Stephanū. audiuimus eu dicentē q Iesus nazarenus de-
struet locū hunc: et ita h illud non diceret sic forte Stephan⁹: tñ
ab aliquo alio illud iā audierant: qz als nescirent hoc cogitare
et pponere illud in iudicio. erat igit res que a iudeis iam audita
erat: et sic qñ eueniret euerfio hierusalem possent cognosce iudei
q chzus qui p̄dixerat euertendā hierusalem et dies breuiandos p-
pter electos verū dixerat cu iā euerfionē videret. Sic oīc Chry-
sostomus in omelia. ne iudei diceret qñ ppter p̄dicationē et disci-
pulos chzi h mala eueniret ostendit q nisi illi eēt radicis p̄stet.

**Tunc siqz vobis dixerit: ecce hic ē xp̄s aut
illuc: nolite credere. Surgēt enī pseudo xp̄i
et pseudo prophete: et dabunt signa magna et
prodigia: ita vt in errorez inducantur si fieri
potest: etiam electi. Ecce p̄dixi vobis. Si er-
go dixerint vobis ecce in deserto est: nolite
exire: ecce i penetralibus: nolite credere. Si
cut enīz fulgur exīt ab oriente et paret vsqz in
occidentē: ita erit et aduentus filij hoīs. Tñ
cūqz fuerit corpus: illuc p̄gregabunt et aqle.**

Tunc si quis. Hic fm diuisione Nicolai et multoz
expositionē ponitur tribulatio teporis
antixpi ppter magnitudinē seductionis: qz vltra magnitudinē
afflictionis ex tormētis adhuc erit p̄secutio magna ex seductione:
cu multi fideles per sola signa antixpi et discipuloz eius seduce-
tur vt illi asserunt. et fm hoc exponit littera sic. (Tunc). i. tēpo-
re antixpi. (Sigs vobis dixerit hic est xp̄s). i. xp̄s verus appa-
ruit i mundo. et d3 vobis dixerit. i. fidelibus hic est chzus. (Aut il-
lic). i. in vno loco aut in alio designādo loca. (Nolite credere).
q. d. no erit ille xp̄s sed antixps. i. qz vobis oīc no credatis.
(Surgent. n. pseudo xp̄i). ostendit illoz fallaciā vt ea visa no ad-
mirent fideles. s. q antixpi et pseudo pphete signa et prodigia faci-
ent: et vocant pseudo xp̄i. i. falsi xp̄i: siue antixpi quasi multi sunt
i. magi et discipuli. (Et pseudo pphete). qui falsa pphetabunt in
fauore antixpi. (Et dabunt signa et prodigia). i. mirabilia faciet q
opere demoni puenient. (Ita vt in erroze iducant si fieri pōt
etiam electi). i. tanta erit vehementia seductionis ex magna si-
gnis et prodigijs q decipiantur plurimi christianozum non solum
mali: sed etia electi erunt in periculo: s3 tadē non decipient sic q
fide deperdita antichristum sequantur. (Ecce p̄dixi vobis). i. iā
dixi vobis q hoc futurum sit: ideo cu eueniret non inueniamini
ni incauti vt decipiamini: sed vigilate. (Si ergo dixerint vo-
bis ecce in deserto est). i. qz iam instructi estis q ille qui veniet
falsus erit non attēdatis ad illū. (Nolite exire). i. ad videndū
eum vel ad sciendū quis aut qualis est: qz non poterit esse nisi
fallax. (Ecce in penetralib⁹). i. in domo secreta est. quasi dicat
et reuelabitur post hec. (Nolite credere). qz neqz ibi esse potest
cum fallax sit. (Sicut enim fulgur exīt). ista lra facit probatio-
nem q no poterit esse verus christus ille qui veniet: qz christus
cum venerit manifestus veniet et non dices. ecce in deserto est
aut i penetralibus est: sed statim de aduentu eius erit notū in to-
to orbe neqz poterit quis ignorare. C Sed qz istud non est de
intentione nostra sicut magis apparebit in qstionib⁹ statim: ex-
ponendum

Lae huius
assignatio.

Rñso ad
questiū. q.

Confuta.

Doc. rñso.
ad questiū.
Isti electi
dupl'r acci-
piuntur.
1. mō

Prop' ele-
ctos hos et
uerfos tri-
pl'r dñs ab
breuiant
dies illos.
2. pmo

Secundo

Tertio

2. mō

2. mod' p̄i
mo ueriet
or est.

Verba An-
gu. ad esitiū

Rñso ad
qñ. qñis.
1. cā.

2. cā.

3. cā.

Porphy-
ri⁹ xp̄i-
nus: non
admo-
dū odio
ē p̄secut⁹
d. 4. cā.
Dñs
Rñso

B

Lu. 17. c.

Lu. 17. c.

Lu. 17. c.

24. q. 1. c.

quoniam

Tribula-
tio tpe
antixpi
pp̄t ma-
gnitudi-
nē sedi-
tionis.
Nicol.
expositio
textus.

+

Quid
pseudo
xp̄i sibi
velit.

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

+

ponendum est de tempore tribulationis euenture ante euerfio-
nem hierusalē. (Tunc). i. tēpore huius tribulationis qñ fugiē
duz est aut aliquo tēpore ante. (Siquis vobis dixerit). i. fide-
bus cōuersis de iudeis qui essent tunc in iudea z fugere debe-
rent. (Ecce h est christ⁹ aut illic). i. xps siue messias venit nunc z
est in tali vbe vel tali loco: z iō nō opz fugere qz ipse liberabit
nos. (Nolite credere). i. qz si nullus est ch⁹s nisi ego: z ego nō
veniā illo tēpore qñ isti surgent. (Surgēt. n. pseudo xpi). Hoc
dicit qz nō venit vnicus qui vocaret ch⁹s: sed plurimi post xpi
mortē vsqz ad euerfionē hierusalē. (Et pseudo prophete). isti
quoqz illo tēpore venerunt z differēbant a pseudo xpi: qz illi
vocabant se messia: alij vero non dicebant se messia sed pphas
z annuntiabant aliqua falsa ex parte dei quasi de⁹ illa dixisset.
(Et dabunt signa z pdigia). i. facient mirāda ad cōfirmationē
erroris sui. (Ita vt in errore inducant si fieri pōt etia⁹ electi). i.
nō solū iudei z gentes q in errore permanēt trahent hoc erro-
re: sed et alij fideles qui vocant electi erunt in periculo erran-
di. (Ecce pdixi vobis). est ista admonitio ad cauendū. q. o. ego
prenuntiavi vobis mala que enētura sunt ab istis falsis xpi: iō
non decipiāmini ab eis. nā si non pnunciasset non erat mirādus
qz falleremini. (Si ergo dixerint vobis). i. qz iā vos admonui
z scitis qz quicūqz venturus est falsus est: qz vobis dicat de
christo non credatis. (Ecce in deserto est). q. o. vbi cūqz dicat
vobis absens esse nō eatis ad illū. (Nolite exire). i. ad vidēdū
quid sit. (Ecce in penetralibus est). i. in locis occultis. (Nolite
credere). i. in nullo loco est: z ideo falsum est qz vobis annū-
ciat. (Sicut. n. fulgur). ostendit falsam esse annunciationē illaz:
qz si ch⁹s veniret non posset de eo dubitari ita qz diceret i de-
serto est aut in penetralibus est: sed erit aduēt⁹ ius manifestus
quicūqz ille venerit: sicut est de fulgure qz non venit paulatī ita
vt in aliqua regione appareat nūc et post aliquatū tēpus appa-
reat in alia: sed subito apparet vbiqz. ita erit de aduentu xpi: qz
manifestus erit subito in toto orbe. vnde dicit. (Sicut enī fulgur
exit ab oriēte et apparet vsqz in occidentē). i. fulgur statim vt
gignit: h veniat de parte orientis non apparet prius in oriente
z post aliquantū tēpus in occidentē: sed simul in oriēte z occide-
te apparet eo qz est in loco sublimi de quo ab oib⁹ videri pōt:
ita erit de aduentu christi: qz qñ veniet apparebit in aere z ta-
lia cū ipso manifestabunt qz non poterit de suo aduentu dubita-
ri. veniet. n. in potestate magna z maiestate vt dicit. i. lra. z seq.
c. (Ita erit aduētus filij hoīs). i. aduēt⁹ me⁹ talis erit. i. manife-
stus oib⁹ subito z si poterit de eo dubitari ab aliquo ita vt dica-
tur ei. ecce xps est in deserto veni z vide: vel etiā in penetralib⁹
est: intra z videbis. (Vbiqz fuerit corpus). dat aliā rōnē ma-
nifestationis sue. i. nō poterit dubitari de aduētū xpi: qz qñ ipe
apparuerit ibi erunt oēs hoies vbi ipe apparuerit: z iō oēs ne-
cessario videbunt z non dubitabit aliqz an venerit. (Illic con-
gregabunt zagle). Exemplo vltus est. sicut dato cadauere aliquo
l3 de longinquo cōueniunt illuc vultures zagle ad deuorandū
illud: ita z adueniente christo congregabuntur omnes homi-
nes ad locum in quo ipse fuerit.

¶ An intelligat littera ista de antixpo vel d ch⁹o. 24. 133.

Queretur de quo intelligit lra ista. C Aliq dicit qz d
tēpore antixpi sicut supra expositū ē p aliquos.
sic. n. dicit Theophilus. i. postqz ea q ad hierusalē ptinebat dñs
cōpleuit nunc de aduentu loquitur antixpi. Alij dicunt qz intelligit
de aduentu xpi. sic ait Chrysost. i. omelia. i. cū cōpleisset dñs ea
que de hierosolyma sunt ad suū de cetero puenit aduentū: z di-
cit eius signa non illis vtilia soluz: sed z nobis z oib⁹ qui post
nos erunt. C Motiū at videt esse qz hic dicit de pseudo ch⁹is:
z tñ antixps erit falsus ch⁹s: et qz ista putant cōpetere illi tēpo-
ri cū dicant tunc quoqz deceptiones multas futuras. C Dñs qz
vex est qz antixps z discipuli eius z pphete ipsi faciēt signa mē-
dacia vt apostolus dicere videt loquens thessalonicēsis qñ
sunt ista qz hic ponunt. z tñ ista que ponunt hic non accipiunt
p tēporibus antixpi sed pro tēpore euerfionis hierusalē: z cō-
cordat hec lra qz dicit. tunc si quis vobis dixerit. ecce hic est xps.
z sic refertur ad ea de qbus statim dictū est. sed dicebat de tri-
bulatione magna que supueniret qñ fugituri erant credentes d
iudea: ideo de illo quoqz tēpore accipiendū est. si quis vobis di-
xerit: ecce hic est christus. z hoc valde cōsonat veritati historie.
nā Josephus lib. 18. et. 20. antiqui. z lib. 2. et. 3. de bello iudai-
co ponit multos qui eo tēpore surrexerunt z se ch⁹s vocabant:
z illos iosephus vocat magos aut seductores z pseudo pphas
eo noie quo illos christ⁹ vocant de quo dictū est late. s. Et litte-
ra ista non satis applicat ad tēpora antichristi nisi extorquendo

sensum. nam dicitur in littera. surgent pseudo christi. z tamē an-
tichristus vnicus est nisi large accipiam⁹ multi antichristi facti
sunt: ita qz ois qui aliquo mō dicit cōtra xpm vocetur antixps.
ergo magis accipit de tēpore euerfionis hierusalē quādo mul-
ti erant falsi christi. C Sed qz huic positioni de antichristo vi-
debatur valde repugnare littera ista. tunc figs zc. que videt re-
ferri ad immediatū tēpus. dicunt qz interdū ista dictio tñ non
dicit tēpus immediatū sed multū distans. sicut ista determinatio
in diebus illis: que videt equiuale re huic adverbio tñ. nā dicit
factum in diebus illis id qd accidit triginta annis post illud cui
adiungitur. Sic dicit Chrysost. in omelia z Theophilus. i. sicut
autē cum supra dixit euāgelista in diebus illis venit iōānes ba-
ptista: non tēpus qd immediate est sequens exposuit euz triginta
i medio anni essent: ita hic cū dicit tunc totū mediū tēpus pter-
misit qd futurū erat a captione hierusalē vsqz ad initia cōsu-
mationis mundi. C Sed dñm qz hoc non soluit argumentatio
nē: qz h verum sit qz tunc non dicit tēpus stricte tēpus pcedens
in scripturis sed aliquādo dicit tēpora aliquantū distātia: tñ
saltem ex loco illo non bēt fundamentū: qz accipit ibi tunc ppe
z stricte. nā dictū fuerat. s. z. c. de reductione xpi de egypto i na-
zareth. z statim. s. 3. c. in pncipio dñi. in diebus illis venit iōānes ba-
ptista pdicans. si. n. refertur in diebus illis ad reditū dñi de
egyptio plures fuerunt qz viginti anni saltē. nā septem annis re-
ferunt qdam xpm in egypto māsse: z tñ refertur ad habitatio-
nem xpi in nazareth: z tunc eodē die vtrāqz acciderunt. nā dicit
tur. z veniens habitauit in ciuitatem que vocat nazareth: s. ha-
bitatio xpi fuit ibi quonqz cepit pdicare vadens pns ad iōan-
nē vt baptizaretur ab eo: z hoc erat qñ iōānes iam pdicabat. er-
go vex est qz in diebus illis. i. in qz habitabat iesus in nazareth
galilee venit iōānes pdicans in deserto. s. 3. c. z p. qz. e. c. dñi. tñ
sic de nazareth galilee venit ad baptisimū iōānis: z ita adhuc ibi
habitabat quādo iōānes cepit baptizare. C Lū aut Chrysost. i.
dicit qz intelligitur hoc de aduentu christi. dicēdū qz ipse non in-
tēdit qz de solo aduētū eius agat hic quasi nō agat de antixpo
sed de aduentu ad iudiciū. nā vex est qz de aduentu ch⁹i agitur
hic cū dicit. sicut enī exit fulgur ab oriente zc. vt declaratur est
in littera. z tñ non idcirco illud quasi de pncipali intētionē: sed
solum ad pbandū non esse ch⁹m eos de quorum aduentu agit:
quos Chrysost. vocat antixpm. Et tunc dñm qz non agit hic d
antixpo sed de illis pseudo pphētis qui apparuerūt ante euer-
fionem hierusalē: z ideo p argumentū inducit de cōditione ad-
uentus xpi ad ostendēdū qz nullus illoz erit christus: qz null⁹
veniet sicut xps verus venturus est. i. omnibus manifestus.

¶ Ad qd christus dixit hic de istis pseudo christis. 24. 134.

Queretur ad qd xps dixit hic de istis pseudo christis.
C Dñm qz primo fuit ad ostendēdū se sci-
re futura particulariter. nam cum euenirent que ab eo pnūcia-
ta erant appareret ipsum oia sciuisse in quo se deū ostendebat.
C Secundoz spalius ad pnūciandū credentes ne errarent. nā
cū viderent aliquos qui se xpm dicerent z potissime facientes
signa z pdigia vt dicit in lra. admirarent z multi errarent z irent
ad videndū eos ceteri: qd etiā si esset solū esset inconueniens vt
j. dicit. nunc vero cū pnūciatū esset vctura esse hec non falle-
rent credentes cū ea viderent sed ea cōtēnerent. sic dicit in litte-
ra. ecce pdixi vobis. i. iam dixi vobis ista anteqz fiant: iō cū hī
videte vt sitis vigiles z nemo vos seducat. C Tertio dicit est
propter illa que fuerunt statim supra posita. i. dixerat xps fugiē-
dum esse: z qz orarent ne fuga ipsorum fieret byeme vel sabbat-
to. cū autē surgeret tunc aliquis qui se messiam diceret ille asse-
reret qz populū liberaret: z ideo non esse fugiendū. vt autē cre-
dentes non incidant in pericula si non fugiant talibus iudici p-
suasionibus dicit ch⁹s qz hī qui veniūt falsi christi sunt hī signa
faciant: z ideo non sunt neqz saltem audiendi.

¶ Quare dixit christus. si quis vobis dixerit. ecce hic est christus
aut illic nolite credere. Questio. 135.

Queretur quare dixit xps. figs vobis dixerit. ecce hic
est xps aut illic nolite credere. C Aliq di-
cūt qz d tpe antixpi intelligit in quo falsi pphete dicēt xpm esse
in diuersis locis vt hoies sic decipiat z oeducant in errozē anti-
christi. z hoc erit qz fideles varijs angustijs afflictī cupient auri-
lium christi: z falsi pphete vt pro vero christo falsum credi faci-
ant dicent. ecce statim veniet. ecce hic est. ibi est. i. statim etiam vi-
debitis. Sic dicit Hilarius sup Mat. i. et tñ qz in magna vera-
tione positi erunt hoies pseudo pphete tanqz pntem in chri-
sto opem iudicaturi multis in locis ch⁹m esse atqz haberi mē-
Sexta pars Matthei * Abulensis. z iij

Tūc dupl^r
exponitur.
B

Theophili
sententia z
Chrysost.

Cōfutatio

Ch⁹s i egy-
pto septem
ānis māsit.

Ad Chrys.
motiū.

De tñi. qd.

¶ Rñso ad
qñtū qdīs
1. cā.
2. cā.

3. cā.

¶ Nonullo.
responsio.
ad qñtū. q.

Hilarij sen-
tentia.

Confuta.
in. q. 134.
Doc. rñ. ad
questum
1. cā.
In. q. 80.

1. cā.

Nonullox
rñ. ad qñ-
tum qñis
Obo
Respōsio

Lby. snia.

Confuta.
1. rō.

B

2. rō.

Doc. mens

Expō bief.

Improba.
expositiois

A

Rñsio ad
qñtu qñis.

Origenisac
Bilarij sē.

Doc. rñ. ad
questum
Opio non-
nullorum

Lōfutio.
1. mō

B

2. mō

tientur vt in antichristi famulatū depressos veratosq; deducāt. Sed oīm q; hoc n̄ stat: q; ista lra nō intelligit de antixpo vt dictū est: sed de falsis xp̄is qui in iudea surrexerūt ante euerfionē hierusalē vt onsum est. s. iō de hoc etiā intelligit. Cū at oī quare ait hic est xp̄s aut illic. oīm q; est ppter multos qui se xp̄z mētiunt. nā non fuit vnicus qui post mortē xp̄i se messia dicit sed plurimi: de quoz aliquibus oīm est. s. 2 ita vnus apparebat in vno loco: alius in alio: vñ ad istoz multitudinē significādam dixit. sigs vobis dixerit hic est xp̄s aut illic: 2 hoc apparet ex lra sequēti. i. surgēt pseudo xp̄i. Itē dicit hoc ad tollēdū oēz modum apparenti illoz q; se messia dicebant. q. d. quocūq; appareat 2 in quocūq; loco scitote q; falsus ē: iō nolite ei credere.

Quare oī. surgēt pseudo xp̄i 2 pseudo pphete. Qd. 136.

Queretur quare oī. surgēt pseudo xp̄i 2 pseudo pphete. Cū autem dicunt accipi de antixpo: immo hoc est qd maxime mouet eos qui dicunt istā lram accipi d antixpo: q; oī hic de falso xp̄o: 2 tñ falsus xp̄s est antixps qui ē cōtrarius vero xp̄o. Sed tunc obijciat q; oī hic. surgēt pseudo xp̄i: 2 tñ antixps vnicus erit. ergo non accipit d antixpo. Dicitur q; antixps vnicus est: sed multi eū sequunt: 2 oēs illi vocātur antixpi q; sunt ministri vel mēbra antixpi. Sic dicit Lby. fosto. in omelia. i. hic de antichristo loquitur 2 gbulda eius ministris quos pseudo xp̄os 2 pseudo pphas appellat: quales 2 tpe aploz multi fuerunt: sed ante scōz aduētū xp̄i erūt multo prioribus amariore. Cū tñ q; non de antixpo loquitur sed falsos messias apparentes ante euerfionē hieris: oīdit: 2 iō dicit q; surgēt pseudo xp̄i. i. qui falso sibi iponent bec noia: 2 recte oī surgēt quasi a seipsis veniāt 2 non mittant a deo: qui autē verus christus est non venit a seipso sed a deo mittit: 2 hoc chz̄s de se sepe dicebat q; non venerat a seipso neq; loquebat a seipso: sed p̄ illum miserat: 2 iō iproperabat iudeis qui non receperat euz veniētes in noie p̄is: 2 reciperent alium qui veniret in noie p̄is. i. suo Joā. 5. c. Itē cū antichz̄s verus vnus ē. si christus vocasset hic pseudo xp̄os antixpm 2 sequaces eius nō adiungeret statz de pseudo pphetis qui erant ministri sed adiecit. ergo non erant multi antixpi. i. vnus verus 2 alij mēbra eius. Sed oīm q; accipit de falsis christis ante euerfionē hierusalē q; multi fuerunt: 2 cū illis etiā fuerunt pseudo pphete. Et ob hoc etiā Hierony. exponit lram vtroq; modo. i. de illis falsis christis et de antichristo cū ait q; hic de pseudo pphetis intelligit. intelligi pōt sic. multi enim tēpore captiuitatis iudaice principes extiterunt qui christos se esse dicerent: in tātū vt obidentibus romanis tres fuerint intus factiones: 2 addit. sed melius de cōsumatione mundi oī vt expositū est. potest aut 2 tertio de hereticoz circa ecclesiā pugnā intelligi: 2 de istius modi antichristis q; sub opinione falsē sciētiē chz̄m dimicant. Sed oīm q; expone re hoc de hereticis mysticis ē nō lrale: exponere aut de antixpo 2 sine seculi non plene conuenit littere vt onsum est.

Qui erat pseudo pphete 2 quare de illis chz̄s dixit. Qd. 137.

Queretur de istis pseudo pphetis q; erant 2 qre de illis xp̄s dixit. Cū oīm q; illi qui totā lram hanc de antichristo exponunt etiā dicunt d antichristo. i. q; sub eo erunt multi pseudo pphete qui falsa p̄dicabunt 2 annūciabunt vt deducant hoies ad doctrinam antichristi. Sic tenet Hilarius super Matf. Origenes quoq; vult q; pphete sequuntur chz̄m 2 qualis est xp̄s tales sunt pphete: si verus est christus veri sunt pphete: falsus autē christus falsos pphetas bz cū ait: gñaliter enī vnus est antichristus: ip̄s aut illius multe tanq; si oī camus mēdaciū nihil differt a mēdacio. sicut aut veri chz̄i fuerunt sancti pphete sic intellige fm vnūquēq; pseudo chz̄m multos eius famulos pphetas qui antichristi aliquos falsos smones p̄dicant qñ veros. Cū oī q; cū lra p̄cedens non accipia tur de antixpo neq; ē istī pphete erūt tpe antixpi. Sed est oī q; fuerūt ante euerfionē hierusalē. S; tūc aliq; dicit pseudo chz̄os 2 pseudo pphetas idē esse: sed vocari duob; noib; q; vtrūq; sibi ascribebant. i. q; xp̄i eēnt 2 ēt pphete: s; vtrūq; eis falsē cōpetebat. Cū oīm q; nō erant idē: sed aliq; erat pseudo chz̄i aliq; pseudo pphete. Et poterat hoc dupliciter fieri. Vno mō q; isti falsi pphete venirent in auxiliū 2 obsequium pseudo christoz vt p̄dicarent eos eē xp̄os: 2 iō chz̄s ab his pphetis cauendū docet ne per eos in errore falsoz christoz traherent hoies. Cū alio modo pōt dici q; isti non veniebant in fauorē falsoz christiano rum: sed annūciabant aliqua que falsa erant: 2 erat istis eadez cā veniēdi que falsis xp̄is. nā sicut falsi chz̄i videntes populiurbationē 2 timorē 2 oppressiōnē quā a romanis tolerabāt vsurpabant sibi hoc falsum nomen vt sic populus adhereret eis: 2 re

bellarent romanis quasi per chz̄m liberandi essent de p̄tate gētiū: ita 2 pphete qui se non vocabant chz̄m fingebāt se a deo missos: 2 afferbant non esse ciuitatē tradendā in manus romanorum sed a seruitute illoz nunc eruendā gentem. multos horuz iosephus fuisse testat. simile quoq; fuit alijs tēpōribus vt cum Achab voluit ire d Ramothgalaad cōtra Syros: 2 cū eo Josaphat rex iuda fuerunt pphete multi qui dicerent q; ireret achab prospere 2 traderet deus Syros in manus eius. sed falsum fuit q; achab perijt in bello. 3. Reg. 22. et. 2. Paral. 18. c. erat nāq; illi falsi ppheti sic 2 isti falsi erant: q; cū deus non mitteret eos neq; loqueretur quicq; ad illos ip̄i confingebant de corde suo falsa: 2 ita decipiebant illam gentem miserabilem.

Cum dicitur q; pseudo christi facient signa magna 2 prodigia quid inter hec differat.

Queretur cū dicat q; pseudo xp̄i facient signa magna 2 prodigia: quid inter hec differat. Cū oīm q; tā signū q; prodigiū mirandū est: 2 iō mouebat auditores. Sed differunt q; signa dicunt illa que ad significandū inducta sunt. i. in significationē vel ostensionē veritatis aliquaz rep. Prodigia dicuntur q; magna sunt 2 ideo non subiiciunt p̄tati cuiuslibet. nam interdū faciebant aliqua miranda specialiter ad probationem alicuius rei: 2 illa vocabant signa q; significabant. i. ostēdebant verū esse id qd asseruerat ille qui hec signa faciebat: interdū vō faciebant tales aliqua miranda ad ostētionē vel saltē non ad probationē alicuius rei sp̄alis: 2 illa non vocabant signa quia non erant ad significandū: sed prodigia q; magna erant que non subiiciunt p̄tati boiuz. Ideo dicitur prodigia quasi pcul a digito. i. a p̄tate n̄a operatiua que in manu 2 digito est. iuxta illud ps. 8. i. qñ videbo celos tuos opera digitoz tuoz. i. celi per digitoz dei facti sunt. Cū autem dicit q; signa 2 prodigia differunt: quia signa sunt miranda sed minora qdē: prodigia autē sunt maiora. Sed oīm q; hoc non multum cōuenit: q; dicit in littera. signa magna. ergo tam signa q; prodigia magna erāt: sed ex rōne p̄cedenti differēbat. 2 iste modus loquēdi est in scriptura de omnibus qui faciunt miranda: siue vere siue false. sic dicit d Stepdano Actu. 6. c. q; faciebat signa magna 2 prodigia in populo.

Quomodo isti pseudo christi 2 pseudo pphete faciebant miracula cum eēnt falsi.

Queretur quō isti pseudo christi 2 pseudo pphete faciebant miracula cū falsi eēnt. nā miracula dei sunt 2 nō p̄tinent ad eos q; mētiunt se eē qd nō sunt. Cū oīm q; faciebant signa 2 prodigia i; nō miracula. nunq; enī dēdēdū est q; demones aut magi miracula faciāt s; miranda. nā mirandū est qd qd admirationē iducit: 2 illd est qd excedit cōz potestātē: miraculū at vtutē oīnā iducit: iō nō fit nisi p̄ deū. Cū oīm q; demones 2 falsi pphete nō faciūt miracula cū miranda faciūt venit ppter duo. 2. Primū est q; ea q; faciūt falsa sūt: 2 si vā eēnt miracula dicerent: sicut suscitare mortuos miraculū est qd demones 2 magi vident facere s; nō faciūt: ludificāt. n. oculos n̄os vt videat nobis eē id qd nō est: 2 iste ē gñalior mōd' operationis demonis 2 eoz q; demonū sequunt. sic oī ad Thessa. 2. c. 2. d. antixpo. i. cuius aduēt' erit s; opationē sathane in oī vtute 2 signis 2 prodigijs mēdaciū 2 in oī seductione. Cū oīm erit q; aliq; miranda in veritate faciunt demones vel magi: s; nō sunt miracula q; nō accedūt illa adhuc ad opationē miraculū cū miraculum fit de illis solis q; infinita p̄tate exigunt: 2 nō sufficit ad illa minora q; infinita v. i. demones nō hñt infinita vtutē s; solus de' iō illi nunq; miracula faciūt: s; alia minora sicut mouere hoies volantes qñ p̄aera: eradicare arbores: viuere edificia: 2 mouer partes mōtiū 2 multo plura facerēt si pmitterent: s; angeli ministri diuine puidētiē coercent eos. Cū istis at falsis xp̄is 2 pseudo pph̄is oīm q; magi erāt 2 in vtute demonū faciebant: vñ iosephus lib. 18. et. 20. antiq. et. 2. et. 3. de bello iudaico eos vocat magos 2 seductores: 2 iō illud facerēt qd demō facē poterat: et ita facerēt signa magna et prodigia ita vt eis crederetur.

Quō stat q; isti pseudo pph̄e facerent signa ac prodigia: cū hoc sit vñ verorum prophetarum.

Sed quō stat q; isti pseudo pphete facerent signa 2 prodigia q; p h pbat vñas pph̄ie i veris pph̄etis. si at falsi pph̄e q; a deo n̄ sunt p̄t h facē n̄ ē aliq; p̄batio q; ostet vōs eē pph̄etas 2 a deo missos: 2 tñ p istū modū pbat vñas pph̄etie Deūto. 18. c. gñ n̄ p̄t pseudo pphete signa facere. Cū autem dicit q; p signa nō pbat vñas pph̄etie affirmatiue. i. q; ita erit qñ pph̄eta dixit si p̄misi miraculū ad vñū iū. s; solū negatiue. i. si pph̄eta p̄nūciauit aliqd: vel dixit aliqd deū velle: 2 i illius p̄bationē p̄dixit aliqd futurū eē qd illo tpe nō venit: stabat falsū esse qd

Rñsio ad
qñ. qñis.
Signa
ac prod
gia diffe
rūt vno
modo.
vñ p̄d
gia dicta
sūt
o signa 2
prodigia
differunt
alio mō
s; quod
dam.
Lōfuta.

Rñ. ad
qñtu. q.

Demones
ac pph̄e
te falsi
miranda
faciūt p̄
duo
2 primū.

Scōm.
De gbus
miracu
lū fit.

Quales
erāt isti
pseudo
xp̄i 2 ple
udo pro
phete

Nonul
lox rñsio
ad qñ. q.

esse qđ ille dixerat: qđ dñ Deutero. 18. c. f. hoc habebis signum
 qđ in noie dñi ppheta ille locutus fuerit et non euenierit. hoc non
 est dominus locutus. et non ponit de affirmatione. Cđ dñ qđ hñ
 stat. sed est valde irrationabiliter dictū. Primo qđ lra illa nō pōt
 aliter accipi nisi pro negatiōe et affirmatione simul intelligatur.
 Qđ p3 qđ de locut⁹ fuerat ibi 3 falsos pphas qđ nō dberet eis
 credi qđ d corō suo fingeat qđ dixerat: et qđ nesciret qñ erat fal
 sus ppha et qñ ver⁹ dat de signū: et ait qđ si id qđ ppha p̄dixit n̄
 euenit nō fuit illud de locut⁹ sed ppheta illud finxit. si at nō cō
 uerteret. f. qđ qñ eueniret id qđ ppheta p̄dixerat eēt ver⁹ pphē
 ta non esset signū plenū qđ nō possent cognoscere qđ eēt verus
 ppheta: neq̄ etiā falsus cū iterdū falsi pphete vā signa p̄dicerēt.
 et hoc est absurdū. f. qđ deus daret signū vel noticiā per quā non
 certificaret: iō dñm qđ cōuertebat regula. Cđ Secūdo qđ als n̄
 esset aliquis modus p̄badi veritate pphete aut dictor ex parte
 dei. sed falsum est qđ Mar. 16. c. v. qđ cōfirmat⁹ est sermo p̄di
 cationis ap̄loz sequētib⁹ signis. ergo miracula p̄babant verum
 esse qđ illi p̄dicabant: qđ non esset si falsum dicens posset facere
 miracula. Cđ Tercio qđ si miracula non sufficerent ad p̄bandū
 sufficiēter quācūq; veritatē xps nō p̄basset se esse messia et de⁹
 et possem⁹ nos esse decepti quo n̄bīl absurdū est: et tñ sua p̄ba
 tio non fuit nisi per miracula. ergo sufficiunt illa ad p̄bandū
 quāq; veritatē. nō enī videbat aliq; veritas difficilior creditū qđ
 qđ deus eēt hō vel qđ aliq; hō qui iter mortales querēbat esset
 deus. Cđ Quarto qđ sequeretur qđ ch̄s non quereret iuste de iu
 deis aut illis p̄ctm̄ iponeret cū dñ Joā. 16. c. si non venissem et
 opera nō fecissem in eis qđ nemo alius fecit p̄ctm̄ nō haberent. et tñ
 iuste cōquerit. ergo opa que ille faciebat p̄babant eū eē de⁹ et
 messia. et ita ipse dixit Joā. 10. c. opib⁹ credite. et tñ si opa n̄ eēnt
 sufficiētia p̄batio nō esset illis etiā credēdū: iō opa miraculorū
 sufficiēter p̄bant q̄libet veritatē. et sic nō est vey qđ falsi pphē
 te possint facere miracula. Cđ dñm tñ qđ pseudo pphete iterdū
 faciebant miracula sicut hic ch̄s loq̄tur: et ē ponit Deute. 13.
 c. f. si surrexerit in medio tui ppheta aut qui sōnū vidisse se di
 cat: et p̄dixerit signū atq; portētū et euenierit: et dixerit tibi eam⁹
 etiā colamus deos alienos nō audies verba pphete illi⁹. Cđ Ad
 hoc dñ qđ miracula sunt certissima p̄batio cuiuslibet veritatis:
 et tñ iterdū falsi pphete faciunt mirāda. S3 hoc pōt multipli
 citer stare. Uno mō vt dicat per distinctionē illā que data fuit
 Deutero. 13. c. et. 18. c. f. qđ ille qui aliqđ asserit quasi a deo dñm
 et mirabile et signū facit: aut iducit signū ad cōfirmationē dictor
 suor aut non. qñ enī nō iducit in cōfirmationē dñm qđ pōt mē
 tiri et dicta sua poterunt esse falsa neq; cōfirmant signū aut mi
 culo facto cū illud signū vel portētū non iductū fuerit ad cōfir
 mationē vel p̄bationē dictor. si at iducat signū in cōfirmationē
 dictor aut dicit ille ppheta ea que vult asserere anteq; p̄mittat
 signū aut postea. si vba p̄cedunt fit sufficiētia p̄batio et cōfirma
 tio per miraculū: vt si ille dicat dñs mādāt vobis facerē hoc aut
 illud: et in signū hui⁹ ecce suscitabit iste mortuus vel eueniet ta
 lis res. si illud fiat qđ dixit sufficiēter p̄bat vey esse qđ asseruit:
 et in hoc casu h3 vey regula posita Deutero. 18. c. ad cognoscen
 dum qñ ppheta locutus est ex parte dei et qñ non. nā si signū qđ
 p̄dixit non euenierit planū est qđ deus nō fuit locut⁹ qđ iste asse
 ruit nec a deo missus est sed de corde suo finxit. Si at euenit si
 gnū qđ ille dixit certū est qđ vera sūt verba que asseruit et a deo
 missus est ppheta: et hñ mō nūq; pseudo pphete poterant facere
 miracula aut signa que p̄bant dicta sua. si at prius faciat pphē
 ta miraculū vel signū et postea dicat. mādāt vobis deus occiderē
 istū hoīem vel facere hoc aut illud non cōfirmat dñm per signū
 h3 ppheta velit iducere illud in probationē: eo qđ iā signum illud
 factū est neq; pōt non esse: et si per illud cōfirmaret ea qđ postea
 dicunt non posset ppheta postea mētiri. qđ falsū est. Qđ p3 qđ
 als mēdacia sua oīa cōfirmaret illo signo qđ est absurdū: et ideo
 signū prius factū nō p̄bat ea que postea dicuntur vera esse. Rō
 huius est qđ deus nō pōt esse testis iniquitatis et mendacij: cum
 miraculū per deū fiat non faciet illud petēte hoīe si ad p̄ban
 dum falsum illud petat: qđ tūc de⁹ eēt testis et auctor mēdaciij: et
 qđ fige dixit aliqđ eē vey aut a deo dñm eē et i hñmōi p̄bōnē ad
 dit qđ fiet tale miraculū aut signū. si illud sequat de⁹ illud facit et
 attestat vey eē qđ dñm ē et nūq; falsitati attestat: iō sufficiēter
 p̄bat hoc mō vbi p̄cedēs vey eē. h3 qñ iā scī est signū vī mira
 culū et sequunt vba nō pōt miraculū illud p̄desse i cōfirmationē
 futuroz vboz: cū de⁹ nō oīdat aliqđ in testimoniū illoz: et ideo
 taliter faciens signa pōt mētiri. et iste est casus Deutero. 13. c. de
 ppha qđ p̄dixit signa et portēta et euenierunt. et postea dixit. eam⁹
 et colamus deos alienos. iubet. n. deus nō audiedū talē ppham

sed occidēdū qđ de⁹ nō iussit illud dici. e. c. 2. 18. Cđ Alio mō p̄t
 dici qđ qñ pphete iducit i probationē dictor suor signa aliqua
 qđ p̄batio est sufficiētia si sint illa miracula. secus si nō sint mira
 cula h3 aliq; admirāda vt dñm est p̄ce. q. Et rō ē qđ miracula so
 lus de⁹ facit et ille non pōt eē testis falsitatis qđ fidelis est et seip̄
 negare nō pōt. 2. Thimo. 2. c. et tñ seip̄m qđ vītas est negaret si
 mentiret approbans per miraculū suū aliena mēdacia. ergo p
 miraculū nūq; approbat mēdaciū: et sic pseudo pphete miracu
 la nō faciunt. de admirādis reb⁹ secus est qđ multe eaz h3 huma
 nā potētā excedunt non excedūt potētā demonū: sed cu3 magi
 operent virtute demonū imo eis ministratib⁹ poterunt facere
 ista admirāda in cōfirmationē mēdaciij: h3 de illis dñm qđ nō fa
 ciunt p̄bationē dictor: et talia erant pseudo christor et pseudo p
 phetaz p̄digia et signa magna. Cđ Alr adhuc pōt dici qđ falsi p
 phete p̄nt deducere i probationē suor dictor miracula: et tñ illa
 nō cōfirmat dicta sua h3 fiant post assertionē dictor suor: et hoc
 qđ illa vident⁹ miracula sed nō sunt eo qđ falsa sunt. nā si essent
 vera essent miracula sicut apparens suscitatio mortuor. talia at
 faciunt iterdū falsi pphete cū et ipsi videant⁹ mortuos suscitare
 et cecos sanare et hñmōi qđ nō p̄nt fieri nisi virtute dei: et tñ ista
 nō p̄bat dicta illoz eē vera cū ip̄a miracula non sint vera h3 ap
 parētia. Cđ Sed obiciet qđ si demones et falsi pphete in virtute
 demonū p̄nt facere miracula apparētia poterit qđ falsi circa ea
 que sunt fidei. nā miraculū est sufficiētia p̄batio eoz qđ dicunt. si
 autē miraculū falsū vel apparenter pōt fieri et nō est hō cert⁹ qñ
 est vey et qñ falsū: poterit aliq; credere se vera miracula vide
 re et videbit falsa: et tunc dubitare possemus an ea qđ apostoli fe
 cerunt eēnt miracula: et cñ an fides cōueniētib⁹ p̄bationib⁹ esset
 introducta. qđ absurdū est. Cđ dñ qđ p̄nt fieri signa mēdacia qđ
 vident⁹ esse miracula et nō sunt: et tñ nō sequit ex hoc cōueniētiā.
 Primo qđ signa mēdacia h3 habeant a p̄ncipio aliqūe colorē: tñ
 postea deficiunt sicut falsa suscitatio mortuor. nā postea appa
 rer non esse vere suscitātū eū qđ dñ suscitāt⁹: et ita in alijs. Cđ Se
 cūdo qđ h3 demones p̄nt fallere oculos n̄ros vt aliqđ videat nō
 bis videre qđ nō videm⁹: tñ p̄ bec nō trabunt boni ad aliqūd
 malū: qđ de⁹ p̄ cuius p̄uidētā arcen⁹ demones a malis qđ facere
 volūt non p̄mittit illos fallere bonos aut nullo mō facere talia
 circa ea in qđ pōt p̄iudicari saluti humane: et si aliqđ p̄mittit h
 solū est quātū ad eos qui mali sunt et perituri. sic dicit. 2. Thes
 saloni. 2. c. f. cuius aduēt⁹ erit fm operationē sathane in oī vtute
 signis et p̄digijs mēdacijs et oī seductione iniquitatis his qđ pe
 reunt. et tñ dñm qđ etiā q̄tū ad perennes nūq; de⁹ p̄mittit ope
 rari tam efficaciter vt non possit itelligi an sit opa vera vel fal
 lacia: vnde non est occasio erroris ex parte dei.

Cđ Quo pōt stare qđ electi in errore iducantur. Questio. 141.

Queretur de hoc qđ dñ vt i errore ducat si fieri p̄t et
 electi. quo pōt stare qđ electi nō p̄nt errare.

Cđ Dicit aliq; qđ in hoc designat magna seductio quā faciet an
 tixps. nā tot hoīes subijciēti ei qđ ē electi videbunt ei subijci
 h3 nō subijciēti. de h dicit Grego. 15. lib. Mora. cū antixps co
 rā carnaliū oculis miranda p̄digia fecerit post se tūc hoīes tra
 bet: qđ qui p̄sentib⁹ bonis delectant⁹ p̄tati illi⁹ se absq; retracta
 tione subijciēti. Cđ S3 dñ qđ non accipit de antixpo sed d falsi
 pphetis qđ faciebant signa multa ante euerionē hierusalem:
 et isti multos seducebant. Et tunc dñm qđ ponit hoc: non ad oī
 dēdū qđ electi aliq; seducerent h3 ad manifestandū qđ tanta erat
 vis seductionis qđ non solū mali: sed et boni erant in periculo.
 Sic dicit Origenes sup Mat. f. exaggeratoris sermo est oīcēs
 si possibile est vt i errore ducant⁹ et electi. nō. n. p̄ncipiauit neq;
 oīdere voluit qđ in errore mittent electi: sed oīdere vult qđ val
 de p̄uasorij sunt sermones hereticor et cōmouere potētes et iaz
 eos qui prudenter agunt. Cđ Alij dicunt qđ in hoc significat qđ
 electi p̄nt iterdū titubare et pax vacillare: sed non p̄nt caderē vel
 nō cadūt. istā at titubationē hic designauit. Sic dicit Grego. 33.
 lib. Mora elector cor trepida cogitatione cūctif: et tñ eoz cōstā
 tia non mouet: vt rūq; at eadē snia dñs cōplexus est: quasi enī
 iam errare est in cogitatione titubare: sed si fieri pōt subiungit:
 qđ fieri nō pōt vt in errore electi capiant⁹. Cđ Alij dicūt qđ qđaz
 sunt vere electi. f. fm diuinū iudiciū et bi non cadūt in errorem.
 alij aut vident⁹ electi in oculis hoīum et nō sunt: et isti cadūt i er
 rore. Sic dicit Raban⁹. f. nō id h dicit qđ electio diuina frustrat⁹:
 h3 qđ humano iudicio electi videbant⁹ in errore mittent. Cđ dñ
 qđ bec difficultas de errore elector est q̄tū ad vltimū errorem. f.
 per finalē impietā. nā in talē errorem nūq; icidet qui electus ē:
 qđ sic frustraret diuina electio: sed de errore dum viuūt non est
 dubiū qñ electi possint peccare mortaliter et sp̄ peccet: et sic pec
 Sexta pars Matthei * Abulensis. et iiii

2. rñō ad q
 sitū qōnis.

Sol⁹ deus
 miracula
 facit.

3. Rññ. ad
 qñ. qōnis.

Qđo.

Rññio.

1. rñ.

2. rñ.

De⁹ n̄ p̄mit
 tit dmones
 fallere bo
 nos.

Rññio ad
 questū. q.
 fm quodā

Confuta.

Orig. snia.

Alior rñ.
 ad questū

Alior rñō
 ad questū

Docto. snia

cant in pccis actionū ita et in fide possunt peccare: sed ante mor-
tē penitebunt et sortiet effectū electio: nunc vō non agit de er-
rore ultimo elector: sed de illo quo errarent qui crederent fal-
sis xpīs et pseudo pphetis ante enersionē hierusalē: et iō etiam si
electi aliqui in his errarent nō esset icōnantiens: sed nō errave-
runt qz xps non pñciat qd erraturi essent vt Origenes dicit.
et hoc fuit qz pmonuit eos cauere ab his: qz alis etiā aliq ipsoz
errarent. C S; dōm q electi pñt accipi dupliciter. Uno mō q
oēs qui de iudeis in xpm crediderant vocarent electi respectu
indeoz qui credere noluerāt. f. qz istos xps elegerat applicādo
ad se vt in ipsum crederet: et alios non elegerat sed in sua infide-
litate reliquerat. Alio mō q vocent electi pdestinati ad vitā eter-
nam. non electi at qui non pdestinati sunt. Accipiēdo pmo mō ē
sensus qz non solū iudei deciperent per illos falsos xpos vt eis
crederent: sed et xpiani cōuersi de iudeis in piculo erant ad h q
seducerent ppter magnitudinē signoz. C Accipiēdo scōdo mō ē
sensus qz non solū iudei: sed et aliq xpiani cōuersi de iudeis d-
ciperent per signa illa: sed isti essent non electi qui fidē i firmio-
rē hērent: electi vō. i. pdestinati q firmiorē hēbāt fidē i piculo
eēt nō erat finalis seducēdi: qz fides in eis pueniret.

¶ Qd Lbīs dixit. si ergo dixerint vobis ecce i deserto etc. Q. 142.

Queretur

quare chūs dixit. si ergo dixerint vobis. ec-
ce in deserto est noster. in quo pñppo-
nit qd aliq dicerent tunc xpm eē in penetralib: aliq eē i des-
erto. C Dōm putant qdā vocari gētilēs dērtū et hereticos pene-
tralia: et hī mētuntur apud se esse xpm vel salutē sed nō ē. Sic
dicit Hieron. sup Matth. f. sigs ergo promiserit vobis q in
deserto gētiliū et phoz dogmate xps morē: aut in hereticoz
penetralib: q dei pollicetur archana nolite credere: i q i ecclē-
sias ab oriēte in occidentē fides catholica fulget. C S; manifestū
est hoc mysticū eē: qm xps nō loquebat de his: et iō opz dare se
sum aliquē lre q sit lralis et quē xps voluerit. C Alij dicunt q
de antixpo itelligit quē velat xpm vix in varijs locis sui disci-
puli eē pdicabant. Sic dicit Hilarius sup Matē. f. nā pseudo p-
phete de qbus. s. dixerat nūc in desertis xpm eē dicēt vt hoies
errore deprauent: nūc in penetralib: afferēt eū eē vt hoies do-
minantis antixpi pte cōcludat. C Sed dōm q vt iā sepe di-
ctū est nō itelligit de antixpo i qd falsis xps ante enersionē hie-
rusalē. Ponit at qd esset xps in deserto aut in penetralib: ppter
duo. Prio et pcpie ad signādā rē occultā. nā ista duo loca sūt
occulta. i. penetralia et dērtū. penetralia qdē qz nemo illuc itat
nisi is cuius sunt. desertū vō qz pauci illuc vadunt cuz nemo ibi
habitet. et ponit de loco occulto qz si in publico xps esset nemo
alteri diceret. ecce illic est aut illic qz glibet illū videret: i qz eē i
occultis pōt vñ viderē eū et alius non. et vñ diceret alteri. ecce
in tali loco est xps. C Scōdo ad tollēdū id qd subdit. f. nolite exi-
re. nā xps dixit discipulis q qd eis diceret de xpo non irent
ad vidēdū eū. si autē ipse q xps diceret eēt in publico nō opor-
teret ire ad vidēdū qz quicqz eū sic videret: cum vō eēt i locis
occultis aut semotis qz eū videre vellet opz qz iret illuc: deo
vt xps diceret discipulis q nō irēt ad vidēdū eū q xps diceretur
debut dīcē d locis occultis et semotis. f. de deserto et penetralib:.
¶ Quare illi qui se dicerent christum essent in deserto aut in pe-
netralibus. Questio. 243.

Sed queretur

qre illi q se dicerēt xpm eēt i des-
erto aut in penetralib: C Dōm q pri-
mo erat qz isti q se xps vocabāt volebāt puocare pplz ad rebel-
ladū romanis et q iph eēt pncipes ppli: sic iudei credebant q
messias eos liberaret de pte gētiliū et restitueret regnū hie-
rusalē in antiq dignitatē: et ad hoc opotebat q bmo hoies pps
facerent allocutionē ad poplū et aiarent eos ad se. hoc at nō au-
debant facere publice ppter timorē romanor: qui dñabant i ter-
ra illa: et ibi multos milites in armis sp hēbant: et cuz videbant
aliquē cōspirationē aut factionē statim soluebant illā et auctores
occidebat: sic sepe factū narrat iosephus p romanos pñdes i li.
antiq. et de bello iudaico. et ob hoc isti vocabant in secreto ad se
multos: et sic congregabant ad se multitudinē. et erat ordo pceden-
di q pmo isti loqbant in secreto. i. i penetralib: et cū ibi aiasset
aliquos exibat in deserto et ibi colligebant multitudinē ad se vt
venirent postea i romanos. sic. n. fecit theodas qui vocauit po-
pulū vt seqrent illū vltra iordanē vt colligat Actū. 5. c. 2 p Jo-
sephū lib. 2. o. antiq. et de egyptio viro sic fuit qui in deserto con-
gregauit ad se sicarios vltra tria milia Actū. 2. 1. c. 2. iste vole-
bat venire i romanos in hierusalē ex parte montis oliueti. ibi
enim ad se sicarios quosdā et rusticā multitudinē collegerat: et
pollicitus erat q eo iubente murus hierusalē ex illa pte cōcideret

et sic irruerent in urbē vt p3 per Josephū. 2. o. lib. antiq. 2. 3. lib.
de bello iudaico. conuenienter ergo in penetralibus et deserto
erant. C Secundo ppter populū cui suadere volebant. nam illi
credebant q messias regnaturus esset tēpotaliter: et iō si aliq
se xpm publice vocaret non veniens in pte magna nō crede-
ret ei: ob hoc pñs in secreto manebant et aliquos ad se cōuo-
cando paulatim suadebant xpm eē: et excusabant se q nō veni-
rent in pte magna et cur nondū liberarent populū: et dicebant
hoc esse qz nondū erat tēpus sed statim esset: et tunc ipsi veniret
in potestate et liberarent populū de manu romanor: et alioz gē-
tilium. sic inuit Luc. 2. 1. c. f. multi venient in noie meo dicentes.
ego sum et tēpus appropinquabit. i. statim erit tēpus ostendendi
statū messie et liberadi gentē et restituendi regnū israel. C Ter-
tio ppter romanos: dominabant romani iudeis qui nō hēbant
regē nisi celare: vt ipsi dixerūt Joā. 1. 8. c. 2 ptebat regnū il-
lud ad domū dauid: et audierant romā de messia quē iudei ex-
pectabāt et dicebant illū dñatū in magna potestate. statim ergo
vt romani audiret aliquē eē xpm qd est nomē regis niteretur
illū occidere. sic. n. herodes audito q natus esset rex iudeoz para-
uit ei infidias quasi vellit eū adorare sicut Magi: cū vellet illū oc-
cidere et occidit pueros. s. 2. c. iō nemo talis audebat publice se
xpm vocare aut coparare in vrbibus: sed in penetralibus erat
aut in deserto quousqz aggregaret sibi populū ita vt non solū
non timeret iam romanos i q posset eos inuadere.

¶ Quomodo omnes istos iudei esse messias credere poterant
cum vnicus esset christus futurus. Questio. 144.

Queretur

quō iudei poterant credere oēs istos eē mes-
sias aut xpos: quia xps vnicus futurus erat.
C Dōm q vix est vnicum esse et ab eis vnicus futurus crede-
batur. sed ad hoc dici pōt vno modo q istos esse chūs nō cre-
debant iudei. nā neqz ielūz qui verus chūs erat crediderūt eē mes-
sia neqz iudā galileū qui an eū venerat et dixerat se messia: neqz
etiā theodam vt dixit Samael peritus iter phariseos Actū. 5.
c. sed aliq de plebe et pauci secuti fuerant eos. nam theodam soli
quadringenti viri secuti sunt. e. c. iudā vero galileum pauci qui
cito dissipati sunt. ita autē quātū ad ceteros qui hoc nomē vñ
pabant erat qz non sequebant eos totus populus sed pauci: vel si
velimus dicere multos cōparatiue eo q xps dixit q isti pseudo
prophete multos seducerent: nūc nūqz totus populus aliquē eo-
rum secutus est. et hoc qz respiciebant regulā illā quā dedit ga-
malie de xpi discipulis. f. qz recederet ab eis et non psequen-
tur illos: qz si ex deo erat res illa non poterat dissolui. si autē ex
hoibus erat consiliū dissolueretur Actū. 5. c. 2 qz ita fuit q consi-
lium et apparatus oium qui se christū dixerant cito dissolutum
est apparuit q ex deo non erant et ita non sequebat eos popu-
lus totus pcpie piti viri et sciētes legē. C Secundo pōt dici q i
iudei crederent esse vnicū messia sequebant oēs istos eo q ne-
minem pro certo tenuerant esse messia. nā insurgebat vnus asse-
rens se messiam et iterim putabatur ab aliquibus esse messias: i
illo dissoluto nemo credebatur fuisse eū xpm sed seductorē: sed
cum alius veniret illum credebant esse messia quousqz similiter
dissolueretur: et sic semper vnus esse credebatur: sed ille nūquā
inueniebatur. C Sed quid si multos simul esse cōtingeret sicut
cuz quidā dicerent. ecce christus est hic. alij dicerēt. ecce est illic.
quō de his crederetur. C Dicendū q de neutro eoz credebatur
totus populus q esset christus: sed quidam de vno alij de alio: et
qui vnum credebant esse christū aut nihil de alio audierant aut
non credebant esse messiam: et ita semper vñ credebatur. C S;
dicitur cum populus videret se totiens falli per eos qui se chūs
dicebant: quō subsequentes admittere sub noie chūs. C Dicen-
dum q erat primo ex desiderio libertatis. romani. n. valde pre-
mebant iudeos potissime tempore albi et flozi pñfiduz: ita vt
propter immanitātē tyrānidis cōpellerent iudei rebellare roma-
nis: et qz credebant se per christum liberandos desiderabant il-
lum venire: et tanto desiderio tenebantur q facili psumptioni
credebant: iō audito q aliquis esset chūs statim dicebat vñ esse
aut credebant. C Secundo erat qz ocs permittebat iudeos ca-
dere in hunc errorem: eo q ipsi nō receperant eum qui erat ve-
rus christus reciperent eos qui falsi erant. 2. Thessalo. 2. c. 1. sci-
licet cuius aduentus erit fm operationem sathane in omni vir-
tute et signis et prodigijs mendacibus: et in omni seductione ini-
quitatis his qui pereunt: eo q charitatem veritatis non recepe-
runt vt salui fierent: ideo mittet illis deus operationem erro-
ris vt credant mendacio: et vt iudicentur omnes es qui non credi-
derūt veritati sed consenserunt iniquitati. C Tercio erat quia
christus iam erat vt veniret messias. nam iam complete erant
beddomade

Electi du-
pliciter pñt
accipi
1. mō

2. mō
Lre sensus
fm istum
modum.
Alius sensus

Nōnullo.
responsio
ad qñtū. q.

Cōfutatio

Alio. rñ. ad
questū qd.

Doc. rñfo.
ad questū
In lra pōi-
tur xps eē i
deserto aut in
penetrali-
b: pp duo.
Pmo

Secundo

Rñfo ad
qñtū qdīs
1. cā.

2. cā.

3. cā.

Nato
Lbō be-
rodes. ei
infidias
parauit.

1. rñ. ad
qñtū qd.

Regula
gamelie
de christi
discipulis

2. rñ. ad
qñtū.

Dubium
B
Rñfo.

Petitio.

Rñfo.
1. cā.

2. cā.

3. cā.

1. rñ. ad qñm. q. hebdomade Danielis ut veniret Christus: et ideo quotidie populus suspensus erat de aduentu messie: et quicunque diceret messias facile erat ei credere. Vñ etiā cū alijs non diceret se xpm: si aliquē modū sanctitatis saltem fide hēret putabat esse messias. sic cū Joā. baptista viueret in deserto putabāt eum eē messiam Luc. 3. c. imo et miserūt iudei nūcios ad Joānē ad qrendū ab eo an eēt xps Jo. 1. c. et data q̄libet facili suspitione credebant eo tpe de aliquo q̄ eēt messias: et ga oēs illi qui veniebāt vsurpantes hec nomina aliqualem colorem habebant credebāt ab aliquibus de quolibet eorum q̄ messias esset.

2. rñ. ad qñm. Quare Christus dixit. si dixerint vobis ecce in deserto est nō lite exire. **Questio. 145.**

Queretur q̄re xps dixit. si dixerint vobis ecce in deserto est nō lite exire. ga satis erat q̄ nō crederent eē messia aliquē veniētē. Cōm q̄ fuit vnū ad h̄ q̄ aliq̄ putaret audito q̄ xps veniret q̄ eēt ipe verus xps q̄ nūc eis loquebat et iō vellēt videre an ipse eēt: et ga dicebat q̄ erat in deserto aut in penetralib⁹ volebat videre eū vt ex vultu agnoscerent an ipse erat. h̄ aut rōnabile erat ga putabāt q̄ v̄turus esset xps ad regnādū t̄palr aliqñ: et ita post resurrectionē suā et ascensionē cū nōduz regnasset t̄palr audito q̄ aliq̄s quē nō videbāt se xpm vocaret crederet aut suspicarent appuisse rursus verū xpm et vellēt ire ad eū vidēdū. dicit aut xps q̄ nō vadāt ga frustra erit cū nō sit ipse s; aliq̄s falsus xps. Cōm pōt accipi q̄ de alio intelligat. i. q̄ credēs cū audirēt aliquē vocari xpm nō putarent eē eū in quē crediderāt. i. Iesum s; aliq̄s aliū: et tūc nō licebat exire ad vidēdū istos: ga q̄ videre volebat iā dubitabat de vero xpo in quē hacten⁹ crediderat. nā si firmiter crederet nō irent ad qrendū aliquē alium dubitantes de illo an esset. **3. rñ. ad qñm.** Tertio ga dato q̄ nō crederet aliquē horū eē xpm sed euz q̄ verus erat: sed vellēt ire ad vidēdū eos q̄ talia noia vsurpabāt soluz ex q̄dā curiositate erat icōueniēs: ga aliq̄s credēs q̄ min⁹ firmiter erat scādalizarent putātes q̄ isti irēt ad vidēdū qñ dubitaret de xpo in quē crediderāt et mouerent ipsi ad magis dubitādū. Etia q̄tū ad nō credentes eēt occasio p̄tēdēdi credēs: ga viderent aut putaret eos d̄bilr radicatos circa xpm suū euz de alio xpo cogitare potuerint: euz vō audito de quolq̄ horum xporū nō mouerent saltē ad eundū vt viderent q̄s erat iste veniens apparebat eos multum solidatos in fide de Christo qñ nihil aliud eis in mentem venire posset.

4. rñ. ad qñm. Ad quid xps dixit. sicut enim fulgur exit ab oriente vsq; in occidentem ita erit filij hominis aduentus. **Questio. 146.**

Queretur ad qd xps dixit. sic enī fulgur exit ab oriente et paret vsq; in occidentē ita erit aduentus filij hoīs. Cōm q̄ xps hic voluit dicere de suo aduentu et po sūt additionē ei⁹. Lā aut p̄ma erat ga q̄sierant discipuli de isto aduentu et iō d̄bit de illo r̄ndere. Scōa fuit ga in vitate xps v̄turus erat: iō queniēs erat dicit q̄ veniret. Tertio ad nō irigēdā opionē discipulorū p̄ nūc. nā illi credebāt xpm venturū ad regnādū t̄palr: et si moueret sic statim futurū erat. s. post tridū: et nō diceret eis de aduentu suo putarent eū nō v̄tūz cū iā mortuus eēt. dixit ḡ de aduentu et de mō aduent⁹ vt postq̄ mortu⁹ eēt nō desparet de suo aduentu. Quarta fuit ga xps aliqñ v̄turus erat: et voluit additionē aduent⁹ d̄signat vt sciret i q̄li mō veniret cū nō eēt v̄turus sic p̄us venerat. Quinta et p̄cipua fuit q̄ v̄tuit ostendere d̄tiaz iter aduentū suū et eoz q̄ h̄ nomē xpi sibi vsurpabāt vt nō fallerēt credēs circa illos. nā d̄ illis dōz erat. ecce xps ē i deserto: ecce ē i penetralib⁹. et dicit xps q̄ p̄ h̄ agisceret illos eē falsos xpos. nā verus xps qñ veniret nō eēt i penetralib⁹ aut i d̄sto ita vt op̄ eēt ire ad vidēdū eū et dubitari poss; d̄ eo: s; ita manifest⁹ erit q̄ subito ab oib⁹ videbit⁹ et nemo d̄ eo possit dubitari an ipse sit. Et sciēdū q̄ h̄ discipuli qñ nūc q̄rebāt de aduentu xpi accipent d̄ aduentu ei⁹ ad regnādū t̄palr et nullus talis aduent⁹ futurus erat: tū r̄ndit d̄ aduentu suo q̄ erit ad iudicādū in fine seculi: et discipuli nō putabāt tūc d̄ tali aduentu s; de aduentu ad regnādū t̄palr: et xps noluit eis declarare q̄ nō eēt v̄turus ad regnādū t̄palr ga nūc scādalizaret: et ga ip̄s aliqñ crediturū erat q̄ xps veniret ad iudicādū mortuos et nō ad regnādū tē poraliter voluit nūc dicere q̄liter veniret tūc. Cōm aut modus iste sic in apparitiōe fulguris. nā fulgur h̄ moueat p̄ aere et nō appet successiue. i. q̄ nunc appeat in vna terra et post aliq̄ tūtu ip̄s in alia: h̄ subito cū gignit appet sup totū horzōtē: illud h̄m̄ispherij in quo gignit. sic xps euz venerit ad iudicādū erit manifestus oib⁹ hoīb⁹. et h̄ p̄p duo. p̄mo ga veniet in maiestate et apparatu magno. sic oī ista in lra. s. et videbūt filij hominis veniētē in nubib⁹ celi cum virtute multa et maiestate. et

ista fuit causa q̄re in p̄mo aduentu nō fuit xps cognit⁹ ab oib⁹: scz ga venit paup et sine apparatu aliquo: et nisi fuisset p̄p magnitudinē miraculorū qualia nemo ante eum egit Jo. 1. s. c. q̄ fecit postq̄ cepit p̄dicare. s. in anno tricesimo vite eius Luc. 3. c. et p̄ sequēs triēnium vsq; ad mortē nemo euz agnouisset aut credidisset in eū. nā in triginta annis p̄cedētib⁹ a nemine agnit⁹ est sed vt simplex hō cōuersabatur. Cōm causa est ga euz apparuerit scōa vice omnes hoies erunt corā eo. nam veniet ad iudicādū: et ideo in circuitu eius erūt oēs hoies ga oēs iudicandi sunt aut iudicaturi. sic dicit sequenti. c. cum venerit filij hoīs in maiestate sua congregabunt ante eum omnes gentes.

2. cā. Quare Christus fulgure aduentū suū assimilauit. Qō. 147. cū xps voluerit dicere p̄p exēplū de fulgure aduentū suū oib⁹ hoīb⁹ futurum manifestū. q̄re dixit de fulgure ga potius poterat notificare per alia. s. per solem aut lunam vel astra: ga ista manifestiora sunt q̄ fulgur. p̄pter luminis multitudinē. Scōo ga quādo ch̄s veniet erit in maiestate regni sui: et tamē ad ostendendū gloriā regni sui nō assimilatur fulguri sed soli. sic patet. s. 17. c. cum. s. 16. c. dixisset quosdam discipulos non mortuos quousq; videret euz veniētē in regno suo. i. in gloria regni sui trāfigurauit se vt istam gloriā ostenderet. et in transfiguratione dicit q̄ fuit vultus eius resp̄lens sicut sol et vestimenta eius sicut nix et nō dicitur de fulgure. ideo hic de sole potius debuit dici. nam etiā sol quādo apparet ostēditur oib⁹ existentibus in illo h̄m̄ispherio. Cōm dicendū q̄ posuit xps similitudinē de fulgure potius q̄ de sole aut luna. p̄mo ga agit h̄ de aduentu ad iudiciū qui aduentus erit terribilis. nam dicit infra in lra q̄ apparebit signum filij hoīs et tunc plāget oēs trib⁹ terre. fulgur autē est aliquid exterrens hoies: sol vō et luna et cetera astra nō exterrēt: sed potius suo lumie valde demulcēt: qz dicit Eccl. 1. c. dulce lumen vel delectabile est in oculis hoīz videre solē. ideo magis cōpetit fulguri ad designandū illū aduentū q̄ soli aut astris alijs. Cōm et p̄ncipalr p̄pter modum apparitionis. nā Ch̄s vult hic ostendere q̄ apparitiō sua erit subita et oib⁹ manifesta: et ad hoc magis conuenit conditio in fulguris apparitione q̄ solis ga sol semper circuit celū: et p̄mo tūm suū aliqñ est supra horzōtē et aliqñ infra: et cum est in vna parte mūdi nō videt ab alijs q̄ sunt in alio horzōte: et ad h̄ q̄ videat ab his a quibus nō videbatur venit ad eos per motū: et ita successiue facit se videri ab hoīb⁹. fulgur autē nō circuit celū: sed in parte illa celi in qua gignit apparet: et cū ibi est videt simul ad orientē et occidentē. i. super totū horzōtem et si nō moueatur: iō apparitiō fulguris magis similes appitioni ch̄i ad iudiciū veniētis q̄ appitioni solis aut stellarum. De h̄ dicit Ch̄yso. in omel. s. sicut supra dixit q̄liter antixps venturus est: ita et p̄ hoc ostēdit q̄liter ipse sit venturus: sic enī fulgur nō indiget anticiatē s; in istati et mometo ip̄s monstrat fm vniuersū orbem terrarū et his qui in thalamis sedēt: ita aduentus ch̄i si simul apparebit vbiq; propter glorię fulgorem.

3. rñ. ad qñm. Quare dixit xps. vbiq; fuerit corpus ibi congregabuntur aq̄le. Q. 148. **Queretur** q̄re dixit xps. vbiq; fuerit corpus ibi congregabuntur et aq̄le. q̄ apparebit subito oib⁹ hoīb⁹ sic fulgur apparet. Cōm q̄ dubitaret aliq̄s quō h̄ poterat eē: iō h̄ ostēdit q̄r erit. s. p̄ h̄ q̄ i loco i quo xps apparuerit erūt oēs hoies filij hoīs videbūt eū: et h̄ ga oēs queniēt ad eū: et ga aliq̄s diceret quō conueniēt omnes homines in locū vnum. dicit Ch̄yso. q̄ erit sicut sit in cadauere et vulturibus aut aglis. nā h̄ sit cadauer ad multā distātiā: iste aues per odorem sentiunt a remotissimis partibus et congregant ad cadauer vt illū laceret et deuoret. sic vbi fuerit xps appens veniet oēs hoies q̄tūcūq; inde distēt. Et hoc est qd dicit. vbiq; fuerit corpus. i. vbi est cadauer congregatur aq̄le. i. aues similes. s. corui: vultures: agle. Sic dicit Hiero. sup Mat. s. de exēplo nālī qd quotidie cernim⁹ instrumim⁹ i xpi sacramēto. aq̄le enī et vultures et trāsmarina dicunt sentire cadauera: et ad escā huiusmodi congregari. Si ḡ irrōnabiles volucres nālī sensu tātis terrarū spatijs separate p̄uiz cadauer sentiūt vbi iaceat: q̄tomagis oīs multitudo credentiū oīz ad xpm festinare. Cōm dicit aut vbiq; fuerit qz ē oratio imperfecta q̄tūz ad intētiōē: xpi. s. sicut vbiq; fuerit corpus. i. cadauer congregantur illuc statim aq̄le et vultures: ita vbi fuerit xps apparens congregabuntur illuc omnes hoies. Et posuit queniens exēplū ga dixit vbi fuerit corpus. i. q̄ corpus immobiliter stat: aq̄le vō ad illū mouent: ita xps in suo aduentu ad iudiciū erit sic cadauer illū. i. ga non discurrēt p̄ mūdum ad hoc q̄ videatur: sed appebit in loco vno. i. in loco pal-

2. cā.

2. rñ.

Rñ. ad qñm. qñm. 1. rñ.

Fulgur ter-rit hoies.

2. rñ.

Uisio fulguris ē ad modū filij appitōi xpi ad iudiciū veniētis. Ch̄y. sen.

Rñ. ad qñ. qd.

Piero. snla

Qñ dicitur vbiq; fue-rit.

Abulensis sup Euangelij Qd. I 49. et. I 50.

honis sue sine in valle iosaphat aut alicubi: et illuc veniet oēs homines. nam resurgent mortui et deportabuntur ab angelis ad locum iudicii et ibi omnes videbunt christum.

Quare Christus dixit de aquilis. Illuc congregabunt et agle. cum hoc vultures potius faciant. Qd. 149.

Nonul. rñ. ad qñ. qñis

Queretur quare xps dixit de aglis. Illuc congregabunt et agle. nā hoc vultures faciūt potius. Alii

Hilarij expositio lre.

qui dicunt qd hoc coruis et vulturibus veniat: tñ de aglis dictum est: qd sanctos significare voluit qui ppter volatum agle dicunt. Sic dicit Hila. sup Matth. f. vnde ne loci in quo futurus esset essent ignari dicit. vbiqñq fuerit corpus et scōs enī de volatu spūalis corporis aquilas nuncupant: quoz agre gantibus angelis quentum futur in loco passiois ostēdit: et vigne illic claritatis aduentus expectabitur vbi nobis gloria eternitatis passiois corporis humilitatis opatus ē. Et est sensus lre fm Hilarij. vbiqñq fuerit corpus ibi cōgregabuntur et agle. i. in loco in quo corpus xpi mortuum fuit quādo erat corp⁹ siue cadauer et non hō: illuc congregabuntur aquile. i. cōueniēt sancti ad iudiciū. Et quasi eundē sensum tenet Orig. sup Mat. dicens. et nō dixit. vbiqñq fuerit corpus ibi cōgregabuntur corui aut vultures sed aquile: volens ostēdere magnificos et regales oēs qui in passionē dñi crediderunt. Hieron. quoz super Matth. ait. aquile enī appellātur quibus renouata est vt aquile iuuetus: et qui assumunt pēnas vt ad xpi veniant passioem.

Improba. 1. rō. 2. rō.

Sed dicendum qd iste expositiones sunt mystice et nō lrales. f. qd vocentur iusti aquile ppter spūalem volatum: sed necesse est de aglis que sunt aues itelligi. C Scōo qd tunc nō pbarer xps cōuenienter de aduentu suo qd tunc videret ab oibus hoib⁹. nā ipse intēdebat ostendere qd aduentus suus nō erit occultus ita vt de illo dubitari possit: et possit qd dicere. ecce in penetralib⁹ est xps aut in deserto. sed qd oibus hoibus erit manifestus: et tñ si aquile p iustis accipiunt nō significat ad aduentū xpi quentum

3. rō.

B

ros omnes hoies sed solos iustos: iō nō accipit sic. C Tercio qd ppter hoc qd vult pbarē oīam inter apparitionē suā et falsos christos vult ad huc additionem aduentus sui ostēdere. tunc enī omnes hoies cōueniunt ad ipsum: sicut dicit sequē. ca. qd congregabunt ad eum oēs gentes. et tñ nō significat ista additio accipi endo aglas pro iustis. C Dm̄ igit qd nō accipiunt agle p iustis neq; p aliquibus hoibus: sed est cōparatio vt oīm est pcedē. q. f. qd sicut vbiqñq est cadauer statim congregant agle: corui: et vultures quatuorq; distent: ita cū xps venerit ad iudiciū statim occurrent oēs hoies in locū in quo xps appuerit: s. in pib⁹ distatissimis orbis iacuerint vel sepulti fuerint. Et oīm qd poterat illuc dici cōgregabunt agle vel corui aut vultures: qd ista solent cōuenire de volucib⁹ ad deuoranda cadauera. et ita ponit Orig. de trib⁹ his sup Matth. vt oīm est. et ē Piero. S. dōz qd de coruis dici nō dōuit qd nō cōueniebat exēplo xpi. nam ille volebat inuere qd qñlibet distet iste volucres a cadauere statim veniūt: et hō nō pnt facere nisi p odore qd a lōginq; iustis regionibus p odore pcepit vbi faciat cadauera. sed hō nō conuenit coruis: nō enī a lōginq; p odore apphēdūt cadauera: s. hō hnt vultures et agle. Sic dicit Piero. sup Matth. agle enī et vultures et trāmarina dicunt sentire cadauera et ad eia huiusmodi congregari: iō nō dōuit dici de coruis. C De vulturibus quoz nō oīm est s. odorat⁹ eoz pspiciat⁹ aut acutior sit qd aglarū: et hō ppter duo. pmo qd forte i terra chanaā in qd xps loq̄batur nō abūdāt vultures et abūdāt agle: et qd exēpla poni debent p res notas dixit de aglis qd congregant ad cadauera et nō de vulturib⁹. C Scōo et pcpue fuit qd noiare vulturē nō compebat ad itionē xpi s. agla. Et rō est qd xps volebat ponē additionē sui aduent⁹ qñ ad modum cōgregationis scōz et oīum alioz hominū: et ista congregatio duas conditiones hz. Prima est qd de quacūq; parte terrarum in qua fuerint mortui resurgent et cōueniunt ad locum in quo Christus fuerit. Secunda est qd ista cōgregatio fiet subito. i. in momento et in ictu oculi sicut dixit Aplos. 1. Cor. 15. c. qñ ad pma bñ cōueniunt vultures et agle: imo et fortissim vultures acutiores sūt in odoratu vt de lōginq; oib⁹ moueant ad veniēdū. Scōa tñ additio et qd pcpua deest vulturib⁹ qñ sūt tardi volat⁹ et pigre veniunt: et ita nō cōueniunt ad inuēdū subitanā cōgregationē oīz hoīz quam tñ xps itēdit inuē. agla aut valde cōuenit ad hō qd ē ipetuosu ce leris et fortis volat⁹: et subito trāuolat magnā regiōem. et ob hō de cōparat fortitudine quā ipse dat sanctis volatui aglarū: qd fortis est Eia. 40. c. f. qd sperat in dño mutabit fortitudinē assu met pēnas vt agle: curret et nō laborabit: ambulabit et nō deficiet. et ista est vera causa qre aglas nomi ari fuit cōueniēs et non

Lb⁹ nō dixit d vulturib⁹ s. d agl qd cōgregaret pp duo Primo Secundo Cōgregatō scōz ac alioz hōīz ad iudiciū duas additiōes habet. Prima. Secunda

vultures neq; coruos: s. hī quoq; ad cadauera cōueniant.

Statim autē post tribulationē dierum illorum sol obicurabit: et luna non dabit lumen suū: et stelle cadent de celo: et virtutes celoz cōmouebūtur: et tūc apparebit signū filij hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus terre: et videbūt filius hominis veniēte in nubibus celi cum virtute multa et maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et voce magna: et congregabūt electos eius a quatuor ventis celi a summis celozum vsq; ad terminos eozum.

Statim autem. Descripta supra rñsioe ad vnā questionem discipuloz: ponit hic

responsio ad aliam. nam quesierant discipuli tria. f. de tempore euerfionis hierlm: et de aduentu xpi: et cōsumatione seculi: multi volunt esse vnā questionem: in quo non differt. nam dixerunt dic nobis qñ ista fient: et qd est signū aduentus tui et cōsumationis seculi. rñderat autem xps ad primū de euerfione hierlm ponendo omnia que pcessura erant et circa que expediebat instrui et cauere credentes tēpore illo: ideo nunc transit ad scōm f. vt de aduentu suo dicat qui est simul cū seculi cōsumatione. C Sed in hoc cōsiderandū qd de aduentu suo loquitur hic xps dupliciter. Vno mō vt distinguat illum ab aduentu vel apparitione falsoz xpoz qui venturi erant ante euerfionem hierlm. Alio modo vt dicat de vero aduentu suo qui est futurus ad iudicandū et de cōsumationis eius. Primo modo dicit de aduentu suo supra cum loquebat de falsis xpis: ostendens qd illorum aduentus esset occultus ita vt diceretur de eis. ecce xps in deserto est: aut in penetralibus. suus vero aduentus nō sic: sed manifestus ita vt nemo de illo posset dubitare sic est de apparitione fulguris. C Scōo modo agit hic ostendēdo de aduentu suo quas habet circūstantias et signa pcedentia: et iste aduentus est in fine seculi: et ita dicendo de hoc simul rñdet ad questionē de aduentu xpi et de cōsumatione seculi. Et diuidit in duo: qd primo ponunt signa pcedentia iudicii. Scōo describit iudicis aduentū. ibi. (Et tūc apparebit.) C Circa primū dicit. (Statim aut.) Putant aliq accipi cōtinuatiōe ad tēpora antichristi: qñ in lra pcedenti actū fuerit de apparitione antichristi. (Post tribulationē illoz diez.) f. diez in gbus antichristus vixit et turbauit ecclesiā. sic enim exponit q volunt lra pcedentē accipi d aduentu antixpi. s. d h statim in qñib⁹ dices qd sentiamus. (Sol obsecrabit.) Ista sunt signa aliqua pcedentia ad iudiciū vt cōiter exponit: et vix est. et est vnus signū obscuratio celestis luminis. (Et luna nō dabit lumen suū.) Erit defectus in maximis luminaribus. i. sole: et luna. ambo enim defectū patient vt exponet. (Et stelle cadent de celo.) Hoc fit vt nullus luminare maneat in quo nō manifestet aduentus ad iudiciū. nā cum luna et sol obtenebrant cetera sidera nō solū obscurant sed aut d celo cadūt aut cadere vident. alij ad cometas. alij ad viros ecclesiasticos referunt vt dices. (Et virtutes celoz.) Angeli sunt qui vocant virtutes celoz. i. virtutes existentes in celo: qd non sunt corporalia entia sed virtutes quedam. i. spirituales substantie siue intelligentie vt phi dicūt. (Mouebunt.) aligs motus apparebit tūc in eis: nō qd moueant ppe: qd entia ppe spūalia et nō alligata mā non mouent s. moueant: sed moueri oñr qd motus aliquos ostendent quos ante non ostenderāt. (Et tunc.) f. qñ ista fient. (Apparebit signū filij hoīs.) i. signū xpi qui de se loquit quasi de alio ipse enim filius est hoīs quia est filius Virginis: et istud signum putatur esse crux in celo. f. in aere. nam aer vocatur celum iuxta illud Luce. 8. c. aues celi comederunt illud. i. volucres que sunt in aere vel in illo volant. (Et tunc plangēt.) f. quando viderint signum xpi erit plactus iste doloris quedā significatio: qd vel non crediderunt in xpm: vel qd eum psecuti sunt et suos. (Omnes tribus terre.) Quia in omnibus tribub⁹ erunt aliqui ad quos pertineat ista causa volendi.

De quo tempore intelligitur ista littera. Qd. 150.

Queretur de quo tpe intelligitur ista littera. C Aliq volunt qd intelligat de his que acciderunt ante euerfionē hierlm. Et p pmo qd tota lra pcedens exposita fuit de eis q eueniūt an euerfionē hierlm: et tñ ista lra cōtinuata p ad pcedentem: qd dicitur hic. statim autem post tribulationem

Job. 2. e. Mar. 13. c. Luc. 21. c. mar. 13. o.

mar. 13. c. Luc. 12. f.

De xpi aduentu.

De aduentu suo loquitur hic xps duplici. 1. mō.

2. mō.

Signa iudicii pcedentia s. expostitiōes quādam. 1. signū.

2. signū. 3. signū.

4. signū.

5. signū.

6. signū.

7. signū.

8. signū.

9. signū.

10. signū.

2. rō.
Rō. ad
qñ. qō.
Ad. 1. rō
nē in di-
uerſum.
Ad. 2. rō
nem.
Rō. ad q
ñ. qñis
Nicolai
ſnia.
Impro.
1. rō.
2. rō.
3. rō.
4. rō.
Doc. rñ.
ad queſt.
Alioz rñ
ſio ad qñ-
ſium.
Rñ. ad q
ñ. qñ.
1. rō.
2. rō.

tionem dierum illoz. ergo ſtatim poſt pcedentia fuit hoc factū.
C Scdo pz ga infra in ſra narratiōe dñ. nō pteribit gñatio
hec donec oia fiant. ſed gñatio illa vocant hoies qui tūc viue
bāt. ergo oia que hic dicunt fuerunt iā tpe illoz qbus Lbñs lo
quebat aut parū poſt C Dñm q iſta que hñtur in hac ſra non
fuerunt añ euerſionē hierlīm ſed accipiunt de tpe aduēt⁹ Lbñi
ad iudiciū. ita enī exponūt oēs doctores. ſic dicit glo. ſ. poſtq
oñs pmonuit fideles oīa ſeductionē antixpi ⁊ miniſtroz ei⁹
oſtēdens ſe eē manifeſte vētuz nūc ordinē ⁊ modū ſui aduen
tus oemōſtrat. ⁊ ita appet ex tota ſra applicādo. nā ſigs volue
rit ſingulas ptes ſre exponere de tpe ante euerſionē hierlīm nō
patiet illud ſra ſicut Remigius oīc. C Ad rōnē pñā in ſrū di
cendū q l3 dicat ſtatim nō tenet q ſit poſt ea que dicta ſunt de
ſalſis xpīs apparētibus añ euerſionē hierlīm: ga non reſer⁹ ad
ea ſed ad ea que dicta ſunt de apparitiōe xpi ſicut fulguris. vel
ſtatim non ſignat tempus pñmum vt diceſ ſeq. q. C Ad ſcōm
oīm q nō accipit gñatio hec p illa etate hoīz q tūc erāt ſicut
cōiter accipit: vel nō reſer⁹ ad oia hec ſic diceſ ſra. q. 153.
C Quō poteſt ſtare qd dicitur. ſtatim autem. Qd. 151.
Queretur cū ſupponatur pcedē. q. q iſta dicant de
aduentu ad iudiciū quō dicit. ſtatim autē.
C Solet dici cōit q reſer⁹ ad pcedētia. dicit. n. q oīm fuerat
ſupra de aduētū antixpi: h at oī d aduētū xpi. ⁊ aſſerūt q vey ē
q poſt tribulationē diez antixpi i qb⁹ ipſe durabit ſeqñ ſtatiz
ea q hñtur h: nō qdem dies iudicij q incertus eſt ſed ſigna pce
dētia ad iudiciū de qbus agitur iter hec ⁊ mortē antixpi nō di
cunt eē aliquā morā. Ita dicit Nicolaus q vt dicit ſtatim do
ctores poſt tribulationē antixpi añqz appareāt manifeſta ſigna
iudicij erit tps breue in quo poterūt illi qui dcepti fuerint p an
tixpm penitere. ⁊ h dicit figurari Apoc. 7. c. ſ. ſcñ eſt ſilentium
in celo qñ media hora. iſtud autē tps vt dicit non durabit niſi p
quadraginta dies vel circiter: ⁊ iō dē ſtatiz. C S3 oīm q hoc
nō eſt certū ppter duo. Primo ga ſupponit q h qd ſupra dice
batur itelligat de antixpo. ⁊ ſalluz eſt: ga vt ſupra oſtēſus eſt i
telligit d ſalſis pphetis ⁊ xpīs q appuerūt añ euerſionē hierlīm.
C Scdo ga dē q poſt mortē antixpi iſcipti ſtatim ſigna aduē
tus xpi. ſ. poſt qdraginta qñs dies aut qdraginta qui oabunt
deceptis ab antixpo ad penitēdū. nā non oſtat nobis q ſtatim
poſt Lbñi mortē erunt ſigna iudicij. nā iſta ſra non dicit illud
apte. C Itē expmre quadraginta dies datos nō videt habere
colore: ga deſignare ſic tēpora non pertinet ad certificationē
que nobis dat per ſcripturā quātū ad res futuras: ga ſemp eſt
vniuerſalis certificatio ⁊ nō per designationē tēporū taxatorū.
C Itē ga non videt ad qd denſ hī quadraginta dies ad peni
tendū. nam ſi poſt iſtos qdraginta dies eēt ſtatim dies iudicij
in quo morituri ſunt oēs qui viui iuenient: queniens eſſet da ri
eos vt in illis poſſent penitere ſeducti p antixpm: ſed nō eſt ſic:
ga l3 iſciptant ſigna pcedentia iudiciū nō eſt ſtatim dies iudicij:
⁊ iō dñ ſunt ſigna illa eſt locus penitendi: imo erit magna op
portunitas ga pte timore eoz que videbunt ouertentur multi
ſicut dē Luc. 2. i. c. aſcēſibus hoībus pte timore ⁊ expectatiōe
que ſupueniet vniuerſo orbi. iō nō ē poſſitio illa ſolida ſ3 ſatis
dubia. C Dñm q de aduentu ad iudiciū accipit ſtatim. ſ. ali
quāto tpe poſt antichriſti tribulationē. non tñ ob hoc concedi
mus pcedētem ſram exponi de antixpo ſed de ſalſis xpīs ante
euerſionē hierlīm: ⁊ tñ reſer⁹ ad id qd ſubintelligit: ⁊ illd eſt de
antichriſto. nā cu3 dixiſſet de ſalſis chriſtis decipientibus antē
euerſionē hierlīm ⁊ multum ſimile eſt de antichriſto: voluit Lbñs
ſubintelligere de illo qñ dixiſſet: ⁊ trāſit ad dicēdum ſequentia
poſt mortē antichriſti que ſunt ſigna aduētus Lbñi: ſic facimus
in relationib⁹ meditatiſ ga nō reſer⁹ ad id qd expſſum eſt: ſed
qd cogitatū eſt qñ expreſſum eſſet. C Alij dicūt q reſer⁹ h ad
ea que ſupra dicta ſunt de euerſiōe hierlīm. ſ. q ſtatim poſt illaz
appitura eēnt ſigna iudicij: ſed ſtatim nō dē hic tps primus ſ3
ſatis diſtans. pcedens tamen expoſitio verifiſſimior eſt: h etia
hec non eſt omnino falſa ſed ſuſtentabilis.
C Qñ Lbñs dē de ſignis aduentus ſui ad iudiciū h. Qd. 152.
Queretur quare Lbñs dē de ſignis aduēt⁹ ſui ad iu
diciū h. C Dñm q queniēter factū eſt. pñ
mo ga queſitū fuerat de hoc cū dixerunt diſcipuli qd eſt ſignū
aduētus tui ⁊ cōſumationis ſeculi. ideo aliqñ eis rñdendū erat.
C Scdo ga cum res iſta magna eſſet oīgnū erat de ea fieri
ſermonē p Lbñm: nā oia que ad fidē pertinet Lbñs expſſit. eſt
autē de pñpīs ad fidē pñtētib⁹ iudiciū in quo retribuēt ſin
gulis iuxta opera ſua: ⁊ ideo nō ſolum iudiciū ſed etia ea q cir
ca iudiciū notāda erant xpō dicere debebat. ſic autē erat de

ſignis aduētus eius: ideo debuit de his dicere. C Tercio ga p
tinet h ad ſram pcedentem. nā oīm fuerat ſupra q aduēt⁹ chri
ſti nō eſſet ſecretus ſicut aduentus ſalſoz chriſtoz de qbus di
cebat. ecce xps in penetralibus eſt: aut ecce in deſerto eſt: ſ3 eēt
cunctis manifeſtus ſic appitio fulguris: ⁊ iō cū hec dixit ſubdi
dit de illo aduētū oſtēdendo quō eēt manifeſtus. C Eſt autem
manifeſtatio iſta in duob⁹. pñmo in ſignis q pcedunt. ſcdo i cir
cuſtantijs ipſius aduētus. Primo autē oſtēdit hic xpō inqñtuz di
cit nō ſe venturū qñ nō pmiſſo nūcio aut inopinātē: ſed multa
ſigna ⁊ notāda pcedēt que faciēt notū eē aduētū añqz ſit: ⁊ iam
expectari añqz videat: ⁊ iſta ponunt h. Scdm vō poſtea ponit
cū dē xpm venturū in maiestate i nubib⁹ celi: ⁊ q angeli cōgre
gabunt tunc electos ex omnibus partibus terre.
C Qui ſunt iſti dies: ⁊ que tribulatio. Queſtio. 153.
Queretur qd eſt qd dē hic. ſ. poſt tribulationē dierum
illoz. qui ſunt iſti dies: ⁊ que eſt illa tribula
tio. C Alij dicūt accipi de dieb⁹ añ euerſionē hierlīm: ⁊ tri
bulationē hanc vocari eā que ſuit in euerſiōe illa ⁊ aliquātuluz
añ. nam ſuit tūc talis tribulatio qñs nūqz prius fuerat neqz po
ſtea futura erat vt oīm eſt ſupra. C Sed oīm q h nō quēnit
ga iſta ſigna que hic dicunt. ſ. obtenebrari ſolē ⁊ lunā non viſa
ſunt añ euerſionē hierlīm ⁊ caſus ſtellaz: pñpue cū manifeſtum
ſit hec pcedere ad xpi aduētū ad iudiciū: cū dicat. tunc appebit
ſignū filij hoīs in celo. C Alij dicūt q nō itelligitur h de ſignis
pcedentib⁹ euerſionem hierlīm ſed de ſignis iudicij. ⁊ tñ dē de
tribulationib⁹ q fuerūt in pdicta euerſione. ſ. q poſt iſtas euen
tura erāt ſigna ad iudiciū. C S3 oīm q magis quēnit alia po
ſitio. i. q de antixpi tpe itelligat. nā nō eſt ſatis veriſſile q itelli
gat ſtatim futurū qd nōdū ſuit elapſis annis mille ⁊ qdringen
tis: ſed de tribulatiōe ſub antixpo accipiet: illa qppe multuz af
figet fideles quouſqz moriaſ antixps: ⁊ poſt mortē ei⁹ ceſſan
te illa tribulatiōe dē h futurū. Sic dicit Lbñs. in omel. ſ. tribu
lationē dicit dierū antixpi ⁊ pſeudo pphaz. tribulatio enī tunc
erit magna tot exiſtētib⁹ dceptorib⁹: ſed nō extendet p tps lō
gitudinē. ſi enī iudaicū bellū ppter electos decurtatū eſt: mul
tomagis pp eos hec tribulatio abbreviabit: ⁊ pp h non ſimplr
dixit poſt tribulationē: ſ3 addidit ſtatim. ipe enī oſtēſit aderit.
C Quid eſt quod dicitur. ſol obſcurabitur ⁊ luna non dabit lu
men ſuum. Queſtio. 154.
Queretur qd eſt hoc qd dē. ſol obſcurabitur ⁊ luna nō
dabit lumē ſuū. C Alij dicūt accipi p oia
bolo q iudicabit ⁊ arguet ſicut ⁊ iniqua dē Orig. ſup Mat. ſ.
dicit aliq obſcurādū ſolē eſſe diabolu q in cōſumatione eſt ar
guēdus: cū ſit tenebra ſimulat ſe ſolē. C Sed oīm q h myſtice
oīm eſt. ſra autē opz q ſenſuz aliqñ ſralem heat quē xps iten
derit in ea: ⁊ iō aliter accipiendū eſt. C Scdo ga xps dat h ſi
gna q erūt manifeſta. nā ipla dant ad manifeſtādū aduētū xpi:
ſed nō poſſent ipla manifeſtare aliū niſi ipla eēnt manifeſto
ra: iō nota erūt. ſ3 diabolu iſcepari a deo nō eſt notū ga nō ap
paret in ſenſu: iō nō accipit de h. C Tercio ga iſta redargutio
⁊ obſcuratio diaboli erit poſt iudiciū qñ claudet in iſerno cum
oānat⁹ vt iā neminē tētare poſſit. ⁊ tñ añ iudiciū nō erit: ga
tūc poti⁹ erit ſathanas ſolut⁹. q nō accipit de h. C Alij dicunt
q h fiet ex fumo ſurgēte de terra. erit autē tātus ſum⁹ ex magno
igne q obſcurabit ſol ⁊ luna ⁊ cetera aſtra. Sic dē Origē. ex
opione quozūdā ſup Mat. ſ. dicit aut aliq ſicut i magnis igni
bus ſuccēdi iſciptib⁹ tenebre ex fumo plurimo vident extolli:
ſic in cōſumatiōe mūdi ab igne q ſuccēdēdus ē obſcurabunt ēt
luminaria magna marceſcēte ſtellaz lumē. C S3 iſtō nō ſtat:
ga iſte ignis q ſuccēdet magn⁹ in fine mūdi erit ignis cōflagra
tionis q erit ad purgādū oia. ⁊ tñ iſte nō pcedit diē iudicij ſ3 in
ipſo die erit. ⁊ tñ hic inuiſ q iſta obſcuratio ſolis ⁊ lune pce
det cetera ſigna: ⁊ poſt hāc adhuc erūt alia ſigna. q non erit iſta
obſcuratio ſolis ⁊ lune pillū ignē cōflagratiōis. C Scdo ga qñ
iſte ignis cōflagratiōis venerit exuret oia ⁊ nō relinquet aliqd
viuens. ſed ſolet dici q hoies q tūc viui iuenient peribūt p il
lū ignē ⁊ ſtatim reſurgēt ad iudiciū: ⁊ tñ qñ iſta obſcuratio ſo
lis ⁊ lune venerit erūt viuētes hoies ⁊ videbunt illaz: ga aſnō
eſſet eis ſignum ad iudiciū. maxime ga dicit q plangēt ſe oēs
tribus terre. ergo non itelligitur de illo igne cōflagrationis.
C Alij autem dicunt q fiet iſta obſcuratio ſolis ⁊ lune per de
fectum ſolis ⁊ lune q lumen deficit paulatim ſubtracto nutri
mento. Sic enim dicit Origē. ſ. alius aut aliter arbitrabit: qñ
ſicut paulatim lucerne deficit lumen: ſic celeſtium luminum de
ficiēte nutrimine ſol obſcurabitur ⁊ luna ⁊ ſtellaz lumen de
ficiet. C S3 oīm q hoc etia non ſtat. pñmo ga falſum pñppo

3. rō.
Manifeſta
tio xpi ad
uēt⁹ ē i ouo
bus.
Primū.
Secūdū.
Nōnul. rñ.
ad qñ. qō.
Cōſuta.
Alioz rñō
ad qñtū.
Doc. rñſio
ad qñtū.
Lbñ. ſnia.
Nōnul. rñ.
ad qñtū. q.
Improba.
1. rō.
2. rō.
3. rō.
2. reſpōſio
ad qñtū.
Orig. ſnia.
Improba.
1. rō.
B
2. rō.
3. rñ. ad qñ
ſium.
Improba.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

L

Obiectio.

Rīfio.

5. rō.

4. respōfio
ad qñ. q.

Improbā.

D

Eclipsis nā
lic enēit & ē
dēterminata
ex mēfura
motus ad
tpe.
5. rñ. ad qñ
tuz qñōis.Hierof.
inia.Improbā.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

E

5. rō.

Doc. rñ. d.
cifua ad qñ
fium.

nunt. f. corpora celestia nutrirī & aiata esse vt plante vel aialia. sic voluit Plato quē poete secuti sunt. f. cibari celestia corpa de exhalationibus surgētibz de mari. illa tñ neq; aiata sunt neq; cibant sed simplicia & inaiata sunt. C Scdō qā si h̄ vep̄ eēt q̄ deficiente nutrimento minuiſ lumen nō deficerēt aliqñ. qā sp̄ erit nutrimentū cū ſemp ſint exhalatiōes ſurgentes de aq̄ & terra. C Tertio qā si h̄ mō poſſent d̄ficere ſol & luna in lumie iaz aliqñ defeciſſent ex hac cā: qā in tāto tpe q̄to durauit mundus iā aliq̄ tales mutatiōes facte eſſent: & tñ nunq; viſum eſt deficere lumē ſolis & lune ex hac cā. q̄ neq; d̄ficere pōt ſic. C Quarto p3 qā si ex defectu nutrimenti deficeret lumē: ſeq̄ret q̄ qñ eſſet magnū nutrimentū eēt magna lux: & qñ p̄uū minor lux: & cōter cū nō ſit ſemp egle nutrimentū imo nunq; ſ; aliqñ plus & aliqñ min⁹ nunq; daret egle lumen celeſtiūz corpoz: ſ; vno die maius alio die minus: & tñ ſemp videmus egle lumē. q̄ nō puenit obſcuratio aliq̄ ex defectu alimēti. C Sed obiectiō q̄ obiectiōes nō ſtent. nā h̄ corpora celeſtia nō ſint aiata p̄nt dici nutrirī large: ſicut oleū & pinguedo eſt cibus ignis: & ita p̄ d̄fectū nutrimentū deficiet lumē ſicut ſit in lucerna. C Dōm q̄ ſtant qā h̄ p̄ma obiectio militet accipiēdo corpa celeſtia vt aiata: tñ cetera p̄cedūt: et ſi accipiant nutrirī ſicut ignis in pabulo vel humore. C Quinto adhuc pōt dici nō ſtare qā iſti p̄ſupponūt circa finē mūdi minuedā lucem ſolis & lune ex cā dicta. ſed fallum eſt qā ibi potius augebitur: qā erit tūc lux lune ſicut lux ſolis: & lux ſolis ſeptēplīciter ſicut lux ſeptē dierz Eſa. 30. & h̄ dīc Orig. vbi. ſ. f. q̄ non pōt ſtare iſta poſitio: cum Eſaias dicat circa cōm mationem mūdi p̄fectū lucis eē futūz. C Alij ergo dicūt q̄ iſtelligit de q̄buidam eclypſibus q̄ erūt ante finem mūdi in q̄bus tā ſol q̄ luna obſcurabunt. nā in qualibet eclypſi ſolis contingit hoc. ſ. q̄ obſcureſt aliquid de ſole. i. quātū a luna abſcidiſtur. de luna quoq; aliquid obſcureſt. i. quantum ſubintrat tenebras vel ſubijcit ſe illis: & ſi totus ſol eclypſet & ſit aliqua mora obſcuratur vtrūq; ſ. ſol & luna. C S3 dōm q̄ non pōt intelligi iſta obſcuratio de eclypſi: qā iſta obſcuratio erit vñ de ſignis aduentus ad iudiciū. nam Luc. 2. & 1. c. vbi ponitur h̄ ſol obſcurabitur & luna non dabit lumē ſuum. dicūt. erunt ſigna in ſole & luna & ſtellis. & tamē ſi iſta obſcuratio eēt per eclypſim non eēt ſignum: qā ea que nālīter eueniūt non ſunt ſigna niſi nālīz rerum & cōter accidentium: eclypſis autē euenit nālīter & eſt de terminata ex mēſura motus ad certum tps quando ſiat & ad durationē & ad locum celī. i. ſignum & gradum in quo ſiat: ideo non accipimus eum vt ſignum niſi rerū nālīum: & tamē conſumatio ſeculi & aduentus ad iudiciū ſunt pendentia ab agente pure libero & ſuper naturam: ideo eclypſis nō poterit accipi vt ſignum huius: & cōter iſta obſcuratio erit aliqd aliud. C Alij ḡ dicunt q̄ non erit obſcuratio aliq̄ p̄ d̄fectū lumis aut eclypſi: quin potius maiorem claritatez q̄ prius habebunt laminaria: ſed dicētur obtenebrari per comparationem ad minus lumen ſuperueniens. ſ. ad Lb̄m venientē ad iudiciū. Sic dicūt Hiero. ſuper Matt̄h. ſ. non diminutione luminis bec accident altoq; ſolem legimus ſeptuplam habiturū luminis: ſed comparatione veri luminis omnia viſu apparebunt tenebroſa. & idem tangit Beda. C Sed dicēdūz q̄ hoc non ſtat. p̄mo quia iſta obſcuratio ponitur vt ſignum p̄cedens ad iudiciū: & eſt de p̄mis ſignis vt patet ex ordine littere h̄ & Luc. 2. & 1. c. & tamē lumē cōtū q̄ poſſit comparatiue obſcurare corpa celeſtia non videbit niſi in ipſo die iudicii: ideo nō poſſet intelligi de hoc. C Secūdo patet qā ponitur iſta obſcuratio tāq; ſignū Luc. 2. & 1. c. ſerūt ſigna in luna & ſole. & tamē ſi talis eſſet obſcuratio nō eēt ſignūz ad iudiciū vel ad Lb̄m venientē: ſed eſſet accidens conſequens aduentum ad iudiciū: ideo nō intelligit de h̄. C Tertio patet qā omnia bec. ſ. ſolem & lunam obſcurari & ſtellas de celo cadere pertinet ad idem ſignum. & tamē cadere ſtellas non poterit intelligi p̄pter apparentiam maioris luminis Lb̄i venientis. ergo neq; obſcuratio ſolis fiet ex hoc. C Quarto p3 qā dicitur q̄ obſcurabitur ſol & luna non dabit lumen: & virtutes celozum mouebuntur: & tunc apparebit ſignum filij hominis. ſ; quando apparet ſignum filij hominis nōdum ipſe venit ſ; venturus ipſe ſperatur. ergo ante aduentum Lb̄i erit ſolis obſcuratio. C Quinto qā non eſt cōuenienter dictum q̄ tunc dicatur ſol obſcurari quando augetur in lumine: ſed in aduentu Lb̄i erit lux ſolis ſeptēplīciter ſicut lux ſeptem dierum. ergo non dicitur propter illud obſcurari. C Dicendum igitur q̄ iſtō erit ſignum quoddam ante iudiciū in ſole & luna: ita q̄ lumen eorum minuetur vel quaſi deficiet: non quidem per modū eclypſis ſed per modū miraculi deo ſubtrahere volēte lumen eoz:

& tunc erit proprie ſignū qz non eueniet modo naturali ſicut in eclypſibus: qz tunc rariſ admirarent: ſed modo miraculi ex quo omnes hoīes non ſolum admirabuntur: ſed etiam ſtupēbunt & areſcent p̄ timore & expectatione que ſupueniet vniuerſo orbi Luc. 2. & 1. c. & iſta obtenebratio durabit forte maiori tempore q̄ ſoleant durare eclypſes vt manifeſte appareat non factum eſſe naturaliter ſed ex dei ſolis operatione: & de hoc ſigno p̄cedit Jobel. 2. c. ſol conuertetur in tenebras: & luna in ſanguinem anteq̄ veniat dies dñi magnus. i. dies iudicii. Et tunc nō p̄cedit inconueniens qd ſupra allegabat de augmentatione luminis ſolis & lune: qz iſtud ſignū erit ante diem iudicii: & tunc ſol & luna ad tēpus patientur hanc obſcuratiōē: ſed rursus cōſuetum lumen redibit ſicut ſit finitiſ eclypſibus: & in illo manebunt vſq; ad diem iudicii: & in eo augebitur lumen ita vt ſit lux lune ſicut lux ſolis: & lux ſolis ſeptēplīciter. De hoc dicit Rabanus & Beda. ſ. nihil tñ prohibet intelligi tunc veraciter ſolem & lunam cū ceteris ſideribus ſuo lumine p̄uari: ſicut de ſole factūz conſtat tēpore dñice paſſionis. vnde & Jobel dicit. ſol cōuertet in tenebras: & luna in ſanguine anteq̄ veniat dies dñi magnus atq; manifeſtus. & iterū peracto die iudicii & clareſcente future gloria vite cū fuerit celum nouū & terra noua: tunc fiet qd Eſa. dicit. erit lux lune ſicut lux ſolis &c.

C Quomodo fiet iſta obſcuratio ſolis & lune. Qd. 155.

Queretur quomodo fiet iſta obſcuratio ſolis & lune.

C Dōm q̄ poſſet intelligi tripliciter. Vno modo per ſubtractionem generationis radioz ita q̄ non mittant radios ſuos ad nos eo tempore corpa celeſtia. Alio modo per interpoſitionē alicuius corpoz ipediētis in nos receptionem radioz. Alio mō per hoc q̄ illo tēpore deſinunt eſſe luminosa ita vt neq; tunc radios gignere poſſint ſi permittantur. Alij ponunt quartū modū. ſ. per modū eclypſis. C Sed dōm q̄ non erit iſte quartus modus. ſ. per eclypſim ſicut dictū eſt p̄cedenti. q̄ nō enim conuenit ſignis tunc oſtendēdis eūz eclypſes naturaliter accidant & ſigna illa voluntarie & ab agente ſpontaneo veniant. Et iſta ſigna erunt terribilia: & tñ eclypſis nūq; eſt terribilis ſaltē omnibus eo q̄ eſt conſueta. C De tertio mō etiam dōm q̄ non erit. ſ. q̄ deſinat ſol eſſe corpus luminosum: qz tunc deſineret ſol eſſe id qd eſt ſm ſpēm. nā corpa celeſtia ex ſpecie ſua ſunt luminosa. & maxime conuenit hoc ſoli qui eſt alterius ſpeciei q̄ luna & aſtra alia. C Scdō qz ablata hac cōditione ſolis & lune tolleret de vniuerſo aliqua de p̄cipuis partibus eius: qz tollerent ſol & luna que inter corpa ſunt p̄cipua. C Tertio q̄ ſicut daret miraculū eſt p̄ctū. i. error ſm intellectū qñ res pōt ſine miraculo fieri qz ſit per plura qd poterat fieri per pauciora: ita eſt p̄ctū ſi dato miraculo qz ponat plura currere ad illud cū p̄ pauciora fieri poterat: ſed ita eſt in p̄nti qz ad vñ illud ſignū de obſcuratiōe ſolis & lune q̄libet ali⁹ modus eſt lenior q̄ ponere q̄ ſol & luna deſināt eſſe luminosa corpa: cū per h̄ ponant extra ſpēm & nō per alios modos. ḡ eſt modus difficilior. C Itēz qz ſi ponat iſte modus nece eſſet q̄ poſtea de⁹ daret eē luminosū ſol & luna cū iā illud nō hēret: qz poſt illud ſol & luna duraturi ſunt in eternū imo hituri ſunt maius lumē: qz lux ſolis erit ſeptēplī: lux autē lune erit ſic lux ſolis. iō nō eſt iſte modus veriſſis. C Manēt ḡ duo alij modi. ſ. p̄ interpoſitionē aliquoz corpoz aut p̄ ſubtractionē ḡnationis radioz: & q̄ pōt ſtare: ſ; ſtat facilius q̄ fuerit p̄ interpoſitionem alicuius corpoz. nā h̄ nō ſit eclypſis pōt fieri q̄ nulla mutatione exiſte ex pte corpoz celeſtiū fiat iſta obſcuratio: vt interpoſitis nubib⁹ vel alijs corpoz⁹ denſis q̄ deus voluerit interponē: & tūc ceſſante illa interpoſitiōe erit illumiatio oīm terraz ſic prius: ita vt ſol & luna nō videant obtenebrata. & ita vñ factūz eſſe in eclypſi ſolis vel obſcuratiōe ei⁹ in paſſione xp̄i. nā ab hora ſexta vſq; ad nonā facte ſunt tenebre p̄ vniuerſaz terrā: & tñ nō ſuit tunc eclypſis: qz erat dies q̄ntadecima menſis p̄imi iudeozū. i. luna q̄ntadecima in q̄ erat p̄mus dies azimoz: & tūc ſuit obſcuratio illa: ſed nō poterat eē eclypſis ſolis: qz eclypſis ſolū accidit in coniunctione: ita & tunc non erit coniunctio luminariū: & obtenebrabit vtrūq; imo tam laminaria q̄ aſtra.

C Ad qd fiet tunc iſta ſolis ac lune obſcuratio. Qd. 156.

Queretur ad qd fiet tunc iſta obſcuratio ſolis & lune.

C Dōz q̄ cōueniēt iſta p̄mittēt vt ſigna duaz rez. ſ. aduentus xp̄i & cōſummatio ſeculi. bec. n. duo ſimul erunt. Nam cū xp̄s ad iudicandū venerit finiētur mūdus: nō q̄ mūdus eē deſinat qz nō deſinet cū partes p̄cipue. i. celū & elemēta manebūt ſed alteratio rez & ḡnatio & corruptio & ea quozū eſſe cōſtit per gigni & corrūpi ceſſabunt. nam omnia animata p̄ter

Rabani
ac Bede
inia.

2. rñ.
1. mō.
2. mō.

3. modo.

4. modo.
Conſut.
qñi mo
di.

Impro.
2. modi.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Doc. ſinia

Nota
quō ſol
obſcura
tus eſt
in paſſio
ne xp̄i.

Capitulum. 24. Matthei 24. 157. et. 161. 191

Nil excellens qd ppe nit ad indicanduz. Un' age p magnu gaudiu pastori- b' anu- ci- aut ina- tuitate obisti.

preter boiem esse cessabunt. et ad qdlibet istoz ueniens est pcedere talia signa. C De pmo. s. de aduentu Lbzi p3. ga nihil erit maius et excellens qd venire Lbzm ad iudicanduz. nece erit pcedere maria signa. Et p3 ga aduentus Lbzi in carne fuit mior ga fuit in humilitate et obscuritate raris illu scientibz. et tñ ad illu indicanduz pcesserunt magna signa. sic eni dicit Aggel. 2. c. f. ad huc modicum et ego mouebo celus et terrā dicit dñs. et segtur. et tunc ueniet desideratus cūctis gētibz. Etia pcessit apparitio angeloz. ga angelus vnus annūciat gaudiu magnu pastori- bus dices. ga natus est bodie saluator mudi. et cu3 illo facta est multitudo magna angeloz dicentiu. Gloria in excelsis deo Luc. 2. c. Etia pcessit signu stelle que adduxit magos in bethleē ad adoranduz Lbzm. s. 2. c. sed iste aduentus ad indicanduz erit maior ga futurus est manifestus sicut dñs. in lra. s. qd sicut erit fulgur in orientem et appet vsqz in occidentē. sic erit aduentus filij hois. Etia erit in maiestate et honore magno cum dicat lra in lra. s. videbunt filium hois ueniētem in nubibus celi cu3 vir- tute multa et maiestate. ideo ad istu aduentu debet pcedere ma- iora signa qd ad illum. sic autē est de obscuratioe solis et lune q sunt maria signa: iō ista pcedent uenienter ad iudiciu de alia causa. s. propter finem mundi dices lra. q. 158. et sequē. q.

Quare potius in obscuratioe solis et lune apparerit hec signa qd in aliquo alio accidente circa ea. Questio. 157.

Sed dices dato qd in sole et luna appitura essent signa quare potius in obscuratioe eoz fuit h qd in aliquo alio accide- circa ea. nā poterat augeri lumē in eis sic dñs q aliquando fiet: vel poterat hoc apparere in motu. s. qd sol et luna starent vel retrocederēt sicut aliqui scñ est. C Dñm qd nō fuit alius modus ueniens ad hoc nisi qd obscurerēt. Et p- mo dñm est qd non expedit qd fiat maior lux. pmo ga aliud est qd pñet ad viā aliā ad terminu: sed maioratio lucis aut lumi- nis in sole et luna pñet ad cōsumationem seculi. ergo nō pñet ad signa que pcedunt vt via ad illā cōsumationem. C Scdo qd augmentum luminis in sole et luna est gloriificatio ipsoz cele- stium corpoz que correspondet eis sicut rñdet gloriificatio cor- poribz beatoz: et tamē gloriificatio corpoz nostroz nō fiet vsqz ad resurrectionē que est in cōsumatione seculi. 1. Corin 15. ca. g neqz gloriificatio solis et lune que est in augmento luminis erit ante finē seculi. tūc eni ipsa corpoz imutabunt sicut et cetera tā celestia qz elemēta. ergo nō pcedet augmentū luminis velut signū. C Tertio ga si deus augeret lumē solis et lune nō eēt cō- ueniens signum. nā maneret illa lux aucta sicut erit in die iudi- cij: nam lux que semel cepit eē in corporibus celestibz manebit i eternu in eis. Si autē maneret non videret esse data ad si- gnificandū sed ad effendū vel ad meliorandū ipsa corpoz. nā si- gna statim vt significauerint definit esse: vt videant intro- ducta solū ad significandū et nō ad effendū. C Sz diceret aliquis qd poterat deus dare maiore lucē soli et lune ad tps: et qd postea esse deberet et rediret ad pōez statū. C Dñm qd poterat fieri: sed nō uenienter dñs qd fieret ga si augeret lumē solis aut lune eēt ista aliq qualitas q vere eēt in sole et luna: et postea cū desi- neret esse tollerēt aliqua pfectio absoluta soli et lune: et h nō est ueniēter dñs: ga pfectiones quas semel de dat nunqz aufert rebz: sed aut p se pereūt vel ab alio corrupente: aut sp manent: ideo nō est iste ueniens modus. C Quarto ga signū dñs dari in- quātum magis significare pōt: et tamē magis sentit obscuratio solis qz augmentum luminis eius. tāta est eni lux solis vt solē re- ctis oculis itueri nō possimus: et si adderet lumen siue icēderet nō posset ita facili- ter qd discernere augmentatuz esse sz in obscu- ratioe secus est: ga nō solū qñ multū obscuratur vel plene sicut in maximis eclipis sentit aperte: sed et qñ tūc qñ sit pua eclip- sis percipit defectus luminis: ideo magis in obscuratioe qz augmento dari obuit. C De scdo. s. de motu dñm qd nō fuit cō- ueniens dari signū in aliquo boz. Primo ga iā ista data fuerāt alē in signa aut remedia. nā pugnante Josue ctra Lbananeos stetit sol qñ iste vno Josue. 10. ca. et qñ infirmatus est Ezechias dedit ei Eiaie in signū qd ualesceret retrocessione solis. nā p decem lineas rediit in horologio. 4. Re. 20. et Eia. 38. g velut rē veterem nō decuit nunc replicari. C Scdo ga ista data fuerūt vt signa rez paruorum. s. sanationis Ezechie. nō ergo obuerūt nūc dari vt signa maxie rei. s. aduentus Lbzi ad iudiciu. C Ter- tio et pncipaliter ga res euētura erat terribilis: et iō signū obe- bat eē inducens terrore sed statio aut retrocessio solis nō idu- cit terrore sz poti' admirationē: iō nō obuit h dari in signum. et ista eadē cā est de augmento lucis. nā h nō iducit terrore sz ma- gnā leticiā. nō igi fuit ueniens signū illd. C Est ergo dñm qd

fuit ueniens signū obscuratio solis et lune qñtuz ad aduentuz Lbzi ad iudiciu. nā aduentus ille erit terribilis. s. ga Lbzi ueniet terribilr cū vcturus sit in virtute magna et maiestate: vt dñs infra in lra. Etiam ga ueniet ad faciendū terribilia. i. iudican- dū seculū per ignē: iō signū terribile eē dñs: et tale qd ē obscura- tio solis et lune: et hoc appet ex lra. nā oia ponunt terribilia. s. qd virtutes celi mouebuntur et apparebit signum filij hominis: et plangent se super eum. omnes gentes.

Quomodo conueniat hoc signum. s. obscuratio lucis quantuz ad ostendendum finem seculi. Questio. 158.

Queretur quō ueniat istd signū quātū ad scdm. s. ad ostendū finē seculi. C Dñm qd bñ cōuenit. pmo in qñtū terribile est. nam nihil terribili' est qd dñs eē: et ob h mozs vocat vltimū terribiliū. 3. et h. c. s. ga per eā esse dñ- nimus: et tñ cōsumatio seculi est dñs seculi qñtuz ad qñdam pres suas. s. quātum ad oia aiata: iō erit aliqd terribile: et conse- quēter est ueniens signū obscuratio solis et lune qd terrorem ingerit. C Scdo ga directe correspondet obscuratio solis ad dñ- finē eē. nā sol quodāmo esse definit cū obscurat: et ita vulgus dicit solem mori cū eclipatur. C Tertio uenit ad adolēdum. nam sicut cum hō morit' adolemus ei: ita et mudo pereūti cōdo- lendū est. sed in cessatioe seculi perit mūdus qñtuz ad totum sta- tum q nunc est et qñtuz ad oia aiata: ideo a fortiori mudo con- dolendum est: et ad doloze istum ostendū pcedit qñ qdā plan- ctus pncipoz corpoz vniuersi: et hoc in obscuratioe solis et lu- ne. sic eni moriēte Lbzo oia elemēta cōpatiebātur: terremot' q dem factus est et petre scisse sunt lra. 27. ca. et tunc in celestibus quoqz cōpassio fuit: ga sol nō dedit lumen sz tenebre fuerūt ab hora sexta vsqz ad nonā eo. c. iō ueniens fuit solē obscurari.

Quō luna obscurabit et fil sol cū iplicet dñctioez. Qd. 159.

Sed queretur de luna quō obscurabit. C Dñs qd poterat qñtuz modis fieri sic dñs est de sole. s. q. 155. et tñ dñm qd nō fiet per tertiū. s. ablationē luminis pp eadē cāz q de sole dñs ē. De qñro quoqz. s. p eclipis dñm qd nō obscurabit: sz iste modus erat facili. s. qd luna intraret vmbzā terre: et ita obscuraret sic fit in oī eclipatioe lune. nam ipa intrat i pyramidē vmbre terre vel tūc eā: et sic eclipat' i to- tū vel in pte. et tñ tūc non erit sic ga tunc nātr obscuraret sicut als cū eclipat' et nō eēt signū: et tñ illa obscuratio erit signum: manent g alij duo modi: sz ueniētiōr est ille q de sole dicit'. s. p interpositionem alicui' corpoz deni ita vt radij lune nō vi- deantur. C Queret quō stare pōt qd dñs. s. qd sol obscura- bit et luna nō dabit lumē suū. ga inuit qd ista erunt fil: et tñ non pōt stare: ga obscuratio sol p diez est: luna vō nō pōt obscurari nisi p noctē. C Aliq dicit posse simul obscurari vt in eclipsi. Sz nō stat. pmo ga vt dñs ē pcedē. q non fiet ista obscuratio per eclipsim: ga iste modus obscuradi est nālie: sz obscuratio il- la nō erit nālie cū sit data i signū. C Scdo ga et p eclipsi nō poterat stare. nā aliō eēt in eclipsi sol aut i eclipsi lune. si in eclipsi lune obscurat qdē ipa ga subintrat vmbzā: sz nō obscurat sol. si vō in eclipsi sol: ipa qdē obscurat sz nō luna ga ipa nō in- trat tunc pyramidē vmbre: neqz iterponit aliqd iter nos et ipaz sed talis appet qñs ipa est: ideo nō fit in eclipsi ista obscuratio. C Dñm g qd nō fiet in eodez tpe pñtio. i. simul: sz sol obscurabi- tur per diem luna vō per noctez: et hoc siue in sequenti nocte si- ne aliquanto tempore fiat vnum post alterum.

Qñta erit ista obscuratio sol et lune: et qñto tpe durabit. Q. 161.

Sed queret qñta erit ista obscuratio sol et lune: et qñ- to tpe durabit. C Ad pñm dñm qd istd nō p3 ex sacra scriptura neqz rō h cūcere pōt cu3 istd nō pue- niat ex pncipijs nālibz sz ex sola dei volūtate: et volūtatis ratio dari nō pōt. Dñm tñ qd sol et luna nō obscurabunt p pte sz qbz boz luminariū totū obscurabit. et cā est ne putez saltem a rusti- canis et idocis fieri eclipsim q nātr accidit. nā et si pñm obscu- rarent ista corpa sic in eclipsi b' mioribz periti scirēt nō eē eclip- sim ex tpe et loco. s. nō pōt eclipsis fieri nisi i cūctioe et oppo- sitioe sol et lune. in cūctioe qdē eclipsis sol: in oppōne vō eclip- sis lune. et nō i qñlibz oppōne et cūctioe accidit eclipsis: sz solū exāte sole i cauda oraconis vel ppe: et luna i capite aut ex oppo- sito: et ita patuit obscuratioe sol factā i passioe Lbzi non fuisse eclipsim. s. ga et tūc qñtadecima dies lune. i. oppōnis tps vbi accidit eclipsis lune sz eclipsim sol accidere tūc ē impossibile: et tñ ne iperiti q sunt maxia pars boium putet esse eclipsim nō fiet obscuratio in parte: sed totus sol obscurabit et tota luna. Item hoc innuit Jobel. 3. c. f. sol cōuerter' i tenebras et luna i sangui- nē ante qz ueniet dies dñi magnus. sz solem pueri i tenebras

Questio. 158. Rñ. ad qñ. qñis. 1. rō. 2. rō. 3. rō. 4. rō. 5. rō. 6. rō. 7. rō. 8. rō. 9. rō. 10. rō. 11. rō. 12. rō. 13. rō. 14. rō. 15. rō. 16. rō. 17. rō. 18. rō. 19. rō. 20. rō. 21. rō. 22. rō. 23. rō. 24. rō. 25. rō. 26. rō. 27. rō. 28. rō. 29. rō. 30. rō. 31. rō. 32. rō. 33. rō. 34. rō. 35. rō. 36. rō. 37. rō. 38. rō. 39. rō. 40. rō. 41. rō. 42. rō. 43. rō. 44. rō. 45. rō. 46. rō. 47. rō. 48. rō. 49. rō. 50. rō. 51. rō. 52. rō. 53. rō. 54. rō. 55. rō. 56. rō. 57. rō. 58. rō. 59. rō. 60. rō. 61. rō. 62. rō. 63. rō. 64. rō. 65. rō. 66. rō. 67. rō. 68. rō. 69. rō. 70. rō. 71. rō. 72. rō. 73. rō. 74. rō. 75. rō. 76. rō. 77. rō. 78. rō. 79. rō. 80. rō. 81. rō. 82. rō. 83. rō. 84. rō. 85. rō. 86. rō. 87. rō. 88. rō. 89. rō. 90. rō. 91. rō. 92. rō. 93. rō. 94. rō. 95. rō. 96. rō. 97. rō. 98. rō. 99. rō. 100. rō. 101. rō. 102. rō. 103. rō. 104. rō. 105. rō. 106. rō. 107. rō. 108. rō. 109. rō. 110. rō. 111. rō. 112. rō. 113. rō. 114. rō. 115. rō. 116. rō. 117. rō. 118. rō. 119. rō. 120. rō. 121. rō. 122. rō. 123. rō. 124. rō. 125. rō. 126. rō. 127. rō. 128. rō. 129. rō. 130. rō. 131. rō. 132. rō. 133. rō. 134. rō. 135. rō. 136. rō. 137. rō. 138. rō. 139. rō. 140. rō. 141. rō. 142. rō. 143. rō. 144. rō. 145. rō. 146. rō. 147. rō. 148. rō. 149. rō. 150. rō. 151. rō. 152. rō. 153. rō. 154. rō. 155. rō. 156. rō. 157. rō. 158. rō. 159. rō. 160. rō. 161. rō. 162. rō. 163. rō. 164. rō. 165. rō. 166. rō. 167. rō. 168. rō. 169. rō. 170. rō. 171. rō. 172. rō. 173. rō. 174. rō. 175. rō. 176. rō. 177. rō. 178. rō. 179. rō. 180. rō. 181. rō. 182. rō. 183. rō. 184. rō. 185. rō. 186. rō. 187. rō. 188. rō. 189. rō. 190. rō. 191. rō. 192. rō. 193. rō. 194. rō. 195. rō. 196. rō. 197. rō. 198. rō. 199. rō. 200. rō. 201. rō. 202. rō. 203. rō. 204. rō. 205. rō. 206. rō. 207. rō. 208. rō. 209. rō. 210. rō. 211. rō. 212. rō. 213. rō. 214. rō. 215. rō. 216. rō. 217. rō. 218. rō. 219. rō. 220. rō. 221. rō. 222. rō. 223. rō. 224. rō. 225. rō. 226. rō. 227. rō. 228. rō. 229. rō. 230. rō. 231. rō. 232. rō. 233. rō. 234. rō. 235. rō. 236. rō. 237. rō. 238. rō. 239. rō. 240. rō. 241. rō. 242. rō. 243. rō. 244. rō. 245. rō. 246. rō. 247. rō. 248. rō. 249. rō. 250. rō. 251. rō. 252. rō. 253. rō. 254. rō. 255. rō. 256. rō. 257. rō. 258. rō. 259. rō. 260. rō. 261. rō. 262. rō. 263. rō. 264. rō. 265. rō. 266. rō. 267. rō. 268. rō. 269. rō. 270. rō. 271. rō. 272. rō. 273. rō. 274. rō. 275. rō. 276. rō. 277. rō. 278. rō. 279. rō. 280. rō. 281. rō. 282. rō. 283. rō. 284. rō. 285. rō. 286. rō. 287. rō. 288. rō. 289. rō. 290. rō. 291. rō. 292. rō. 293. rō. 294. rō. 295. rō. 296. rō. 297. rō. 298. rō. 299. rō. 300. rō. 301. rō. 302. rō. 303. rō. 304. rō. 305. rō. 306. rō. 307. rō. 308. rō. 309. rō. 310. rō. 311. rō. 312. rō. 313. rō. 314. rō. 315. rō. 316. rō. 317. rō. 318. rō. 319. rō. 320. rō. 321. rō. 322. rō. 323. rō. 324. rō. 325. rō. 326. rō. 327. rō. 328. rō. 329. rō. 330. rō. 331. rō. 332. rō. 333. rō. 334. rō. 335. rō. 336. rō. 337. rō. 338. rō. 339. rō. 340. rō. 341. rō. 342. rō. 343. rō. 344. rō. 345. rō. 346. rō. 347. rō. 348. rō. 349. rō. 350. rō. 351. rō. 352. rō. 353. rō. 354. rō. 355. rō. 356. rō. 357. rō. 358. rō. 359. rō. 360. rō. 361. rō. 362. rō. 363. rō. 364. rō. 365. rō. 366. rō. 367. rō. 368. rō. 369. rō. 370. rō. 371. rō. 372. rō. 373. rō. 374. rō. 375. rō. 376. rō. 377. rō. 378. rō. 379. rō. 380. rō. 381. rō. 382. rō. 383. rō. 384. rō. 385. rō. 386. rō. 387. rō. 388. rō. 389. rō. 390. rō. 391. rō. 392. rō. 393. rō. 394. rō. 395. rō. 396. rō. 397. rō. 398. rō. 399. rō. 400. rō. 401. rō. 402. rō. 403. rō. 404. rō. 405. rō. 406. rō. 407. rō. 408. rō. 409. rō. 410. rō. 411. rō. 412. rō. 413. rō. 414. rō. 415. rō. 416. rō. 417. rō. 418. rō. 419. rō. 420. rō. 421. rō. 422. rō. 423. rō. 424. rō. 425. rō. 426. rō. 427. rō. 428. rō. 429. rō. 430. rō. 431. rō. 432. rō. 433. rō. 434. rō. 435. rō. 436. rō. 437. rō. 438. rō. 439. rō. 440. rō. 441. rō. 442. rō. 443. rō. 444. rō. 445. rō. 446. rō. 447. rō. 448. rō. 449. rō. 450. rō. 451. rō. 452. rō. 453. rō. 454. rō. 455. rō. 456. rō. 457. rō. 458. rō. 459. rō. 460. rō. 461. rō. 462. rō. 463. rō. 464. rō. 465. rō. 466. rō. 467. rō. 468. rō. 469. rō. 470. rō. 471. rō. 472. rō. 473. rō. 474. rō. 475. rō. 476. rō. 477. rō. 478. rō. 479. rō. 480. rō. 481. rō. 482. rō. 483. rō. 484. rō. 485. rō. 486. rō. 487. rō. 488. rō. 489. rō. 490. rō. 491. rō. 492. rō. 493. rō. 494. rō. 495. rō. 496. rō. 497. rō. 498. rō. 499. rō. 500. rō. 501. rō. 502. rō. 503. rō. 504. rō. 505. rō. 506. rō. 507. rō. 508. rō. 509. rō. 510. rō. 511. rō. 512. rō. 513. rō. 514. rō. 515. rō. 516. rō. 517. rō. 518. rō. 519. rō. 520. rō. 521. rō. 522. rō. 523. rō. 524. rō. 525. rō. 526. rō. 527. rō. 528. rō. 529. rō. 530. rō. 531. rō. 532. rō. 533. rō. 534. rō. 535. rō. 536. rō. 537. rō. 538. rō. 539. rō. 540. rō. 541. rō. 542. rō. 543. rō. 544. rō. 545. rō. 546. rō. 547. rō. 548. rō. 549. rō. 550. rō. 551. rō. 552. rō. 553. rō. 554. rō. 555. rō. 556. rō. 557. rō. 558. rō. 559. rō. 560. rō. 561. rō. 562. rō. 563. rō. 564. rō. 565. rō. 566. rō. 567. rō. 568. rō. 569. rō. 570. rō. 571. rō. 572. rō. 573. rō. 574. rō. 575. rō. 576. rō. 577. rō. 578. rō. 579. rō. 580. rō. 581. rō. 582. rō. 583. rō. 584. rō. 585. rō. 586. rō. 587. rō. 588. rō. 589. rō. 590. rō. 591. rō. 592. rō. 593. rō. 594. rō. 595. rō. 596. rō. 597. rō. 598. rō. 599. rō. 600. rō. 601. rō. 602. rō. 603. rō. 604. rō. 605. rō. 606. rō. 607. rō. 608. rō. 609. rō. 610. rō. 611. rō. 612. rō. 613. rō. 614. rō. 615. rō. 616. rō. 617. rō. 618. rō. 619. rō. 620. rō. 621. rō. 622. rō. 623. rō. 624. rō. 625. rō. 626. rō. 627. rō. 628. rō. 629. rō. 630. rō. 631. rō. 632. rō. 633. rō. 634. rō. 635. rō. 636. rō. 637. rō. 638. rō. 639. rō. 640. rō. 641. rō. 642. rō. 643. rō. 644. rō. 645. rō. 646. rō. 647. rō. 648. rō. 649. rō. 650. rō. 651. rō. 652. rō. 653. rō. 654. rō. 655. rō. 656. rō. 657. rō. 658. rō. 659. rō. 660. rō. 661. rō. 662. rō. 663. rō. 664. rō. 665. rō. 666. rō. 667. rō. 668. rō. 669. rō. 670. rō. 671. rō. 672. rō. 673. rō. 674. rō. 675. rō. 676. rō. 677. rō. 678. rō. 679. rō. 680. rō. 681. rō. 682. rō. 683. rō. 684. rō. 685. rō. 686. rō. 687. rō. 688. rō. 689. rō. 690. rō. 691. rō. 692. rō. 693. rō. 694. rō. 695. rō. 696. rō. 697. rō. 698. rō. 699. rō. 700. rō. 701. rō. 702. rō. 703. rō. 704. rō. 705. rō. 706. rō. 707. rō. 708. rō. 709. rō. 710. rō. 711. rō. 712. rō. 713. rō. 714. rō. 715. rō. 716. rō. 717. rō. 718. rō. 719. rō. 720. rō. 721. rō. 722. rō. 723. rō. 724. rō. 725. rō. 726. rō. 727. rō. 728. rō. 729. rō. 730. rō. 731. rō. 732. rō. 733. rō. 734. rō. 735. rō. 736. rō. 737. rō. 738. rō. 739. rō. 740. rō. 741. rō. 742. rō. 743. rō. 744. rō. 745. rō. 746. rō. 747. rō. 748. rō. 749. rō. 750. rō. 751. rō. 752. rō. 753. rō. 754. rō. 755. rō. 756. rō. 757. rō. 758. rō. 759. rō. 760. rō. 761. rō. 762. rō. 763. rō. 764. rō. 765. rō. 766. rō. 767. rō. 768. rō. 769. rō. 770. rō. 771. rō. 772. rō. 773. rō. 774. rō. 775. rō. 776. rō. 777. rō. 778. rō. 779. rō. 780. rō. 781. rō. 782. rō. 783. rō. 784. rō. 785. rō. 786. rō. 787. rō. 788. rō. 789. rō. 790. rō. 791. rō. 792. rō. 793. rō. 794. rō. 795. rō. 796. rō. 797. rō. 798. rō. 799. rō. 800. rō. 801. rō. 802. rō. 803. rō. 804. rō. 805. rō. 806. rō. 807. rō. 808. rō. 809. rō. 810. rō. 811. rō. 812. rō. 813. rō. 814. rō. 815. rō. 816. rō. 817. rō. 818. rō. 819. rō. 820. rō. 821. rō. 822. rō. 823. rō. 824. rō. 825. rō. 826. rō. 827. rō. 828. rō. 829. rō. 830. rō. 831. rō. 832. rō. 833. rō. 834. rō. 835. rō. 836. rō. 837. rō. 838. rō. 839. rō. 840. rō. 841. rō. 842. rō. 843. rō. 844. rō. 845. rō. 846. rō. 847. rō. 848. rō. 849. rō. 850. rō. 851. rō. 852. rō. 853. rō. 854. rō. 855. rō. 856. rō. 857. rō. 858. rō. 859. rō. 860. rō. 861. rō. 862. rō. 863. rō. 864. rō. 865. rō. 866. rō. 867. rō. 868. rō. 869. rō. 870. rō. 871. rō. 872. rō. 873. rō. 874. rō. 875. rō. 876. rō. 877. rō. 878. rō. 879. rō. 880. rō. 881. rō. 882. rō. 883. rō. 884. rō. 885. rō. 886. rō. 887. rō. 888. rō. 889. rō. 890. rō. 891. rō. 892. rō. 893. rō. 894. rō. 895. rō. 896. rō. 897. rō. 898. rō. 899. rō. 900. rō. 901. rō. 902. rō. 903. rō. 904. rō. 905. rō. 906. rō. 907. rō. 908. rō. 909. rō. 910. rō. 911. rō. 912. rō. 913. rō. 914. rō. 915. rō. 916. rō. 917. rō. 918. rō. 919. rō. 920. rō. 921. rō. 922. rō. 923. rō. 924. rō. 925. rō. 926. rō. 927. rō. 928. rō. 929. rō. 930. rō. 931. rō. 932. rō. 933. rō. 934. rō. 935. rō. 936. rō. 937. rō. 938. rō. 939. rō. 940. rō. 941. rō. 942. rō. 943. rō. 944. rō. 945. rō. 946. rō. 947. rō. 948. rō. 949. rō. 950. rō. 951. rō. 952. rō. 953. rō. 954. rō. 955. rō. 956. rō. 957. rō. 958. rō. 959. rō. 960. rō. 961. rō. 962. rō. 963. rō. 964. rō. 965. rō. 966. rō. 967. rō. 968. rō. 969. rō. 970. rō. 971. rō. 972. rō. 973. rō. 974. rō. 975. rō. 976. rō. 977. rō. 978. rō. 979. rō. 980. rō. 981. rō. 982. rō. 983. rō. 984. rō. 985. rō. 986. rō. 987. rō. 988. rō. 989. rō. 990. rō. 991. rō. 992. rō. 993. rō. 994. rō. 995. rō. 996. rō. 997. rō. 998. rō. 999. rō. 1000. rō. 1001. rō. 1002. rō. 1003. rō. 1004. rō. 1005. rō. 1006. rō. 1007. rō. 1008. rō. 1009. rō. 1010. rō. 1011. rō. 1012. rō. 1013. rō. 1014. rō. 1015. rō. 1016. rō. 1017. rō. 1018. rō. 1019. rō. 1020. rō. 1021. rō. 1022. rō. 1023. rō. 1024. rō. 1025. rō. 1026. rō. 1027. rō. 1028. rō. 1029. rō. 1030. rō. 1031. rō. 1032. rō. 1033. rō. 1034. rō. 1035. rō. 1036. rō. 1037. rō. 1038. rō. 1039. rō. 1040. rō. 1041. rō. 1042. rō. 1043. rō. 1044. rō. 1045. rō. 1046. rō. 1047. rō. 1048. rō. 1049. rō. 1050. rō. 1051. rō. 1052. rō. 1053. rō. 1054. rō.

In q^o r^o p^o
b^o accidet
sol ac lune
obscuratio
tpe iudicij.

B

Rñ. ad. 2. q^o
futu qōis.

Nōnūl. rñ.
ad. 2. qñ. q.

Improba.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

L

Obiectio.

Rñ. ad.

In q^o cūq^o
puncto celi
st^o horizōte
sol videri
p^o ab hoib^o
q^o si it^o oriē
tis extremū
z occidētis.

Nō ē vnus
horizō nūc
ro oīz bo
minum.

Causa.

est nullam lucem mittere q^o a^o nō sunt tenebre lz aliqd de sole
obscurat. C^omplius o^om q^o ista obscuratio solis z lune acci
det in t^oribus illis in q^obus nulla eclypsis eē pōt. z h^o valde cōue
nit vt non p^outē nāliter accidere. nam etiā si obscuratē totus
sol z tota luna putari posset q^o accidebat nāliter si in illo tēpo
re accideret in quo eclypsis accidere solent. hec aut^o duo. s. ma
gnitudo obscuratōis z accidere extra tempora eclypsū osten
det manifeste p^odictam obscuratōem solis z lune nō accidere
nāliter: hec duo ēt in obscuratōe solis in passione ch^oristi fue
runt. nam fuit magna obscuratio ita vt dicatur tenebre. s. tene
bre facte sunt isra. 2. 7. c. etiā fuit extra tempora eclypsū sola
rium. s. in oppositōe cū esset quintadecima dies mēsis q^o erat
prima dies azimorum. C^oquātū ad scōm. s. de duratiōe ist^o
obscuratōis. Dicēdū q^o etiā nō stat scriptura sacra aut
ratione quicquid cum fiat ab agente voluntario vt dictum est
precedē. q. C^oAliqui autem dicūt q^o nō potest dici de duratio
ne aliquid determinatum ad magnum neq^o ad paucū: eo q^o q^o
tūcūq^o paruo tēpo^ore dūret sufficit: q^o non ponit nisi vt signū
supernāle alicuius magne rei. s. aduentus ad iudiciū vel cō
summatōis seculi. z ad hoc sufficit q^o sit magna illa obscuratio. i.
q^o totus sol z tota luna obscurantur: z q^o fiat hoc extra tempora
eclypsū vt dictū est p^oceden. q. z ideo etiā si dūret quelib^o il
larum obscuratōum per mediam horā sufficit: vel per mino
rem morā. C^oSed o^om q^o non stat: imo op^oz dicit q^o quelib^o il
larum obscuratōum durabit plus q^o tres vel quattuor horas:
q^o a^ols non sequeretur id q^o d^o h^ois per istud signū vult innue
re. nā ad hoc obscuratur sol z luna vt hoibus sit signū aduen
tus h^ois ad iudiciū z cōsummatōis seculi. z hoc non spāliter
aliquibus hoibus vt pote existētibus rome vel in hispania: sed
omnibus hoibus eo q^o omnibus p^oinet: ideo taliter fiet signū
q^o ad omnes perueniat eius cognitio. Et patet antecedens. p^o
mo quia istud est signū aduentus h^oristi ad iudiciū: sed in
illo iudicio oēs hoies indicabuntur. ergo signū ist^o debz per
uenire ad oēs hoies. C^oSecūdo q^o d^o dato isto signo q^o plāgent
oēs trib^o terre. z tñ nō plāgerēt oēs nisi pueniret ad oēs homi
nes noticia huius signi. q^o oēs ill^o videbūt. C^oTertio q^o ist^o si
gnū indicat cōsummatōe seculi: sed ista cōsummatō est gēralis ad
oēs partes terre. ergo vbiq^o videbit^o aut videri poterit ist^o si
gnū. sed dato q^o debeat vtiq^o videri necesse est q^o dūret aliq^o
to tpe. i. trib^o vel q^otuor horis. nā p^o terre rotunditatē cū est oī
es in vna pte terre nō est dies in alia: z iō dū est dies apud in
dos z parthos poterat accidere ista obscuratio z non videret^o
ap^o hispanos z gallos: vt igit^o in oibus terris videat^o necesse ē
manere solē obscuratū trib^o aut q^otuor horis: z tūc p motū po
terit videri in oī regione. C^oS^o diceret aliq^o q^o ēt si p oīmiā
horā dūret illa obscuratio poterit videri in tota terra: eo q^o ter
ra nō habitat tota in circuitu neq^o in lōgitudine neq^o in latitu
dine. De lōgitudine p^o q^o iuenim^o indos eē extremas gētes ver
sus oriētē z hispanos v^osus occidētē: z adhuc ista nō ēt medie
tas terre fm lōgitudine q^o nō ē hemisphēriū. De latitudine ma
gis notū est q^o v^osus polū arcticū iuenim^o finem habitatiōis
hūane z v^osus austrū eodē mō: lz dubitatio trita sit an vltra eg
noctiale sit aliq^o hoīz habitatio. z iō h^o dato in eodē pūcto celi
sol stās poterit videri ab oīb^o hoīb^o q^o sunt in toto orbe. C^oDi
cēdū q^o ad vidēdū solē in eodē puncto celi oēs hoies duo ob
stāt. s. rotunditas terre in lōgitudine: z rotunditas in latitudine:
z q^olibet hor^o facit diuersitatē horizōtis z occultat q^obusdā ali
qd q^o alijs nō occultat: verūtñ nō obstatē rotunditate z distan
tia fm lōgitudine de qua magis v^o poterit sol in eodē puncto
celi videri ab oībus hoīb^o qui sunt iter oriētis extremū z extre
mū occidētis: nisi obstat accidetāliter p^ominētia rupiū aut val
lium p^ofunditas. Et p^o q^o in quocūq^o pūcto celi sup horizōtem
sit sol pōt eū videre q^o est in illo hemisphērio vel horizōte: z tñ
horizō cū sit de circulis magnis diuidit totā spherā vel celū
in duo media: z iō hemisphērij circulus vocat^o. z ob hoc q^olibet
horizō cōtinet motū solis duodecim horāz existēte egnoctio cu
ius est v^ois diuidi celū per horizōtē in duo media: q^o tot^o mor^o
solis de pūcto ad pūctū est viginti q^otuor horāz: z ideo cūz de
terra fm lōgitudine nō habitetur medietas necesse est oēs ca
pi hoies vbiq^o habitent sub vno horizōte aut capi possz lz nō
sit idem numero horizō oīum hoīum: imo nulli duo hoies ha
bent eūdem penitus horizōtem: q^o mutato vno pūcto aut di
uisibili quolibet versus quācūq^o partem iam non manet ideoz
horizō. sed est sensus q^o illum horizōtem quantum ad totam
vel aliquā partem habebūt omnes homines. Et sit casus pro
cedatur ab extremo occidētis versus orientem: z stet in pun

cto medio fm egdistantiā z capiat^o horizō illius puncti: z acci
piat^o alius horizō sup extremū punctum orientis z alium sup
extremum punctum occidentis: necesse est q^o horizō p^omus qui
est in medio intersecet alios duos ortogonāliter. i. ad angelos
rectos sphaerales: vt patet cōsideranti figurā in coluris circularis
sphere mālīs. hoc dato necesse est q^o cum sol puenit ad meri
diē in horizōte orientis sit ortus solis in horizōte medie ter
re: q^o meridiani istoz non distāt nisi per sex horas: z cūz pue
nerit ad occidentis punctū in horizōte orientis, necesse est vt
sit meridiēs in horizōte medie terre: z sit ortus solis in horizō
te occidentis: eo q^o meridiani istoz horizōtūz distāt per duo
decim horas p^ocise: quo posito de^o sol in puncto occidentis ho
rizōtis orientis videbit^o tūc ab hoibus qui sunt in tota terra:
q^o tunc erit finis diei in oriente: z meridiēs in medio t^ore: z or
tus solis in extremo occidentis: z ita sufficiet solem per quartā
partē hore obscuratū manere: q^o poterit tunc videri ab oībus
hoibus: maxime q^o casus iste p^ocedit de vero oriente z occidē
te qui distāt per duodecim horas siue per medium celū: z tñ
nō inuenit^o tantū habitātū de terra: ideo a fortiori simul in ali
quo puncto celi poterit sol videri ab oībus hoibus. C^oDicēdo
q^o verum est ponendo totā terram penitus rotundā: ita q^o pro
minētie mōtiūz z p^ofunditates vallū nūb^o obstatent: z tñ ob
stant. ideo o^om q^o necesse erit q^o illa obscuratio plusq^o duabus
aut tribus horis dūret. C^oP^omo vt vbiq^o possit videri nō obsta
te inequalitate terre: sed sup quelibet horizōtē sit sol aliquat^o
eleuat^o cum videbit^o obscuratus. C^oSecūdo p^ocipue q^o vltra hoc
q^o est ab oībus videri op^oz q^o diu dūret. nā si parū duraret par
ue rei signū esse videret^o: z q^o nūb^o maius erit q^o hoc q^o signi
ficat. i. aduentus x^oi ad iudiciū z cōsummatō seculi o^o multū
durare. Sed o^om q^o nō est credendum q^o dūret per duos aut
tres dies: nā hoc induceret periculum oībus viuētib^o z alte
rarentur dispositiōe pessima z nō vitali oīa que viuunt z ex
q^obus viuimus: sed erit tanti tēpo^ois duratio vt credat^o verifi
miter esse signum maxime rei: z tñ vt nō destruat viuētia. h^o
enim tēpus satis est trium aut quattuor horāz: q^o tunc per oēs
terras poterit manifeste videri. C^oAdhuc istud confirmat^o ex
obscuratiōe facta in passione x^oi. nā ex eo q^o illa fiebat in signū
q^o deus nature patiebat^o pro oībus hominibus qui vbiq^o erāt
apparuit illa per oēs terras. sic dicit^o. j. 2. 7. z tenebre facte sunt
per omnē terram. Etiam tēpus fuit conueniens ad hoc q^o vide
ret^o ab omnibus z videret^o multum. nam per tres horas dura
uit. s. ab hora sexta vsq^o ad nonā. e. c. sed ista obscuratio erit ēt
tunc signū maxime rei: ideo decet q^o per tres aut quattuor ho
ras saltem dūret. C^oSi autem querat^o quo incipiat ista obscur
ratio. s. an paulatim sicut in eclypsi an subito totus obscuratur
sol: z quomodo desinat obscuratio: vel simul tota vel successiue
dices. j. 2. 7. c. qñ age^o de illis tenebris q^o fuerūt in x^oi passione.
C^oAd quid fiet ista obscuratio in sole z luna z stellis in die iu
dicij.

Queretur ad quid fiet ista obscuratio in sole z stel
lis z luna. nam v^o q^o ad significandū adue
tum x^oi satis poterāt esse alia magna signa q^o fierēt in aere: vel
terra: aut mari. C^oDōm q^o fient ista magna signa nō solum in
celo. i. sole z luna: sed ēt in oībus alijs rebus: in celo: terra: mari:
z in hoibus sic d^o Luc. 2. 1. c. erūt signa in sole z stellis z luna z
in terris p^ossura gentiū p^o cōfusione sonitus maris arefcentibus
hoibus. C^oEt rō p^oma q^o ēt in celo fiant signa est q^o ista res q^o
significat^o est maxima: iō debent maxima signa p^ocedere: si tñ in
terra aut aere oīderēt solū z nō in celo nō essent magna: ideo
ēt debuerunt in celo oīdi. C^oSecūdo q^o hic significat^o cōsumma
tio seculi q^o tū ad modū z statū quē nunc h^o vniuersum: ideo cū
in singulis reb^o z partibus vniuersi aliq^o mutatio futura sit que
niens est q^o in oībus partib^o vniuersi p^ocedat ad h^o significatio: z
ideo cūeniet^o h^o exp^oressus est Luc. 2. 1. c. fient signa in sole: z
luna: z stellis. z ista sunt signa q^o h^o ponit Mattheus. addidit aut^o
signa in terra cū ait. z in terra p^ossura gentiū. z ista p^ossura nō sō
lum erit malum: sed ēt mali signum. addit^o signum in mari cum
d^o. p^o cōfusione sonitus maris z fluctuū. z vt ēt ista signa in ho
minibus esse videant^o adiunxit. arefcentibus hoibus p^ore timo
re z expectatiōe que supueniet vniuerso orbi. vnde timor gē
lis hominum ita vt arefcent nō solus erit malū q^o tolerabunt
sed etiam signum maioz rerum que supuenient: z q^o timor est
generalis oībus hominibus qualis esse non consuevit signum
est q^o omnibus hominibus supueniet aliquid: z illud magnū
erit q^o p^ocedens magnus timor oīdit ita vt arefcent: z ideo ad
hoc magnum malum designandū z vniuersale non sufficiebat
quēcūq^o

Obscura
tio solis
iudicij
die nece
erit q^o p^o
q^o ponat^o
aut trib^o
horis du
ret.
o 1. rō.
2. rō.

Affertio
huius.

Rñ. ad
qñ qō

1. rō.

2. rō.

B

1. rō.
Debet
i celo
si signa
die iudi
cii.
Oho.
Rūho.
2.
Monu.
rū ad q
rū qō.
Orige.
sua.
Alioz rī
rū ad q
impro.
1. rō.
2. rō.
Monu.
rū ad q
sua.
Orige.
sua.
Impro.
1. rō.
2. rō.
Stelle sē
gna nā
aliene a
corrupti
one z al
teratiōe.
3. rō.
2.
Doc. rī.
ad quē.
Alioz rī.
ad qñū.
Def. qō

quicquid signa facta in elementis nisi et in celo fieret signa. Tertia et principalis causa est quia cum esset istud quod designabat coelestis. i. consummatio seculi et deberet notificari toti orbi et non poterat omnibus innotescere nisi dato aliquo signo in celo: obnerunt in celo dari signa. Hoc patet quia ea que accidunt in terra et mari non sunt generalia ut pestes: bella: et alie turbationes: aut monstra: et ideo non videntur significare malum aliquod coelesti toti orbi: sed solum illi genti in qua talia signa apparerent. Si autem dicas poterit esse idem signum in tota terra aut in toto mari: ut quod sit ubique pestis: aut ubique bellum: aut alie res insolite. Sed omne quod videtur est: et tamen etiam si sic accideret nescit illud signum esse coeleste: quia hispani et galli qui nullam conversationem habent cum indorum variis gentibus nesciunt quid apud eas acciderit aut agatur et cetero. et ideo accidia terre putant esse particularia: hoc idem accensum pro eodem tempore esset in tota terra. ad hoc igitur quod aliquid videatur ab omnibus gentibus et putetur esse coeleste necesse est in celo accidere: quia illud idem videbitur ab omnibus sicut omnes vident solem eundem et lunam eandem quotidie. et ista sunt vera causa quare oporteret in celo dari signa.

Quomodo est verum quod stelle cadent de celo. Q. 163.

Queretur quomodo est verum quod stelle cadent de celo. Alii dicunt stellas esse illos qui lumine doctrine sue alios illuminant aut illuminare debent. et quando isti reprobi efficiuntur dicunt cadere de altitudine celi. i. de statu suo excelso. Sic dicit Origenes super Mattheum. sed quicquid siue dogmatibus siue virtutibus falsis veritate hominibus promittebant: mendacis autem seducebant: hi veniunt dicendi sunt stelle cadentes de celo: ut ita dicam suo: ubi erat in altitudine statuti extolles se adversus scientiam dei. Alii dicunt stellas istas cadentes iustos esse qui tempore illo de iustitia sua cadent. Sed dicitur quod ista non stant. primo quidem quoniam iste est sensus mysticus: et tamen oportet dare huiusmodi aliquid quem scilicet quod Libanus interderit. nam in sensu mystico non est scriptura vera neque falsa: neque de impleri aut non impleri cum non sit ille sensus scripture ut ostensum est. s. 13. c. q. 28. Secundo quia dato quod quis vellet hunc esse sensum scilicet alem quem Libanus interderit non stabit quia ipse interderit hic ponere signa aduentus sui et consummationis seculi: et tamen exponendo modo predicto nihil attinet ad illam significationem: quia quotidie istud accidit. s. iustos effici reprobos et ostendentes falsas virtutes aut doctrinas cadere ab excellentia in qua erat aut esse videbant. Dicendum igitur quod necesse est accipi de stellis ad istam videndam de celo aut cadere videantur. Alii ergo dicunt quod stelle vere cadent de celo. asserunt enim quod accendit magnus ignis in terra quo marcescet lumen stellarum: et tunc consumpto illo lumine non erit aliquid quod possit attollere corpora stellarum et cadent sicut fit in scintillis surgentibus de camino. nam quod diu ignis est eis incorporatus surgunt: cum vero deficit cadunt corpora illa cinis effecta. Sic dicit Origenes super Mattheum. s. consummatione mundi ab igne qui succedendus est obscurabuntur luminaria magna: et marcescente stellarum lumine reliquum earum corpus cum exaltari non valeat sicut primum cum a lumine ipso portatus extollebatur cadet de celo. Sed dicitur quod hoc non stat. primo quia iste ignis qui succendit omnia erit in ultima die seculi et erit simul cum resurrectione et iudicio: tamen casus stellarum erit ante ultimum diem cum ponatur ut signum precedens iudicii: et erunt tunc aliqui homines quibus ista videantur et sint eis signa. non accipit hic de tali casu stellarum. Secundo non stat quia isti decipiuntur circa stellarum nomen. putant enim quod sint de materia elementalibus: et quod sint cibis ignis: et quod diu materia illa est ignita tenet violenter in excelso quasi alienate eam igne. cum vero fuerit exusta et defecerit ignis in ea ex propria terrestritate et pondere cadit: sicut de scintillis dictum est. sed hec omnia falsa sunt: quia stelle neque sunt corpora ignita neque ignis: sunt autem quodammodo quinta natura aliena a corruptione et alteratione. contra hos autem argui non oportet quoniam notorie errant contra totam philosophiam. unde stelle non possunt sic cadere. Tertio non stat quoniam neque Origenes. istud tenet: sed recitat illud ut opinionem quorundam quam refutat. quod enim stella cadere potest cum ipsa non sit aliquid poderosius quod appetat inferiora et egeat teneri. etiam quomodo stelle cadent: cum quilibet stella visu notabilis sit maior tota terra. non enim cadere potest in terram quod non capiat super terram. Est igitur dicitur quod stelle cadent. i. stelle comete. vocamus enim cometas stellas comatas: et vulgus eas absolute stellas vocat. Libanus autem sequitur modum loquendi vulgari in plurimis: ideo stellas vocavit eas que non sunt stelle sed comete. et de illis verum est quod cadent de celo. i. de aere quem vulgus et scriptura sacra celum vocat. Alii autem dicunt quod stelle cadent. i. obscurabuntur densitate nubium vel corporum interpositorum quasi ceciderint. Sic dicit Rhabanus in Marco scriptum est. stelle erunt decedentes. i. suo lumine carentes. Sed dicitur quod precedens modus melior est: et intelligunt

alii quod stelle operientur nubibus ita ut nulla videatur: et cadent exhalationes ignite in modum stellarum de celo: et cum homines non viderint stellas in celo putabunt omnes ceciderisse. Sed neque istud est necessarium. sufficit enim quod cadant aliquae comete de aeris parte superiori versus terram: quia vulgares putabunt eas esse stellas hoc videant alias stellas non cadentes. et hoc verisimilius est. s. quod circa diem iudicii cadent multe de his exhalationibus ignitis quales et in quanto numero nunquam ante hoc ceciderant: ut non putetur naturaliter hoc evenire sed ex voluntate dei ad aliquid magnum significandum.

Ad quid cadent iste stelle de celo.

Questio. 164.

Queretur ad quid cadent iste stelle de celo. nam alia signa que precesserunt sufficiunt ad ostendendum quod Libanus vult inui. Sed dicitur quod primo fiet ad conveniendum rei significate. nam per hoc significatur seculi consummatio: sed in ipsa cessabunt omnes partes orbis a conditione status sui: ideo oportet in omnibus partibus orbis fieri signa. sed est aer quodammodo universus: ideo in illo fiet signa. et ista sunt comete multi qui cadent ante diem iudicii. Secundo fiet per magnitudinem rei significate. nam magne rei non competit parvum signum: erit autem ista maxima res que significatur. s. aduentus Libani ad iudicandum omnes homines et consummatio seculi: ideo signa debent esse maxima: hoc stellas cadere facit ad quandam magnitudinem: ideo sunt conveniens illas cadere. Tertio quia deus vult quod illa signa non solum sint magna. i. ostendant rem magnam futuram: sed etiam in se sint terribilia et inducant hominibus timorem. sed nihil videtur inducere maiorem terrorem quam quod cadentes stelle in multitudine et magnitudine admiranda cadant de celo. ergo erit conveniens quod cadant.

Que sunt virtutes iste que movebuntur.

Questio. 165.

Queretur quid erit quod dicitur quod virtutes celorum movebuntur: et quid sunt iste virtutes. Sed dicitur quod virtutes vocantur angelici spiritus: et vocantur virtutes celorum. i. sube spirituales quod non habent molem sed virtutem. sic dicimus angelos esse intelligentias vel subas separatas: quoniam non sunt spiritus uniti materie sicut anime sed absoluti. et hoc aptius dicitur Mar. 13. c. s. et virtutes que sunt in celo movebuntur. nam per hoc ostendit illas virtutes non esse aliquas conditiones corporum celestium sed esse per se entia et subas separatas cum dixit eas esse virtutes in celo. Accipiuntur dupliciter virtutes iste. Uno modo quod omnes angeli vocentur virtutes in quantum virtus significat subam spiritalem que distinguitur contra materiam vel habent quantitatem molis: et quia omnes spiritus angelici sunt substantie immateriales possunt vocari omnes virtutes. Alio modo possunt accipi spiritualiter. nam virtutes vocamus unum de novem ordinibus angelorum et quilibet angelus illius ordinis vocatur virtus: et ad istos angelos pertinet spiritualia officia. et possunt accipi virtutes modo ut dicitur sequens. q. Dicuntur autem virtutes celestes ad differentiam aliarum virtutum que non sunt in celo. nam omnis suba spiritalis virtus vocari potest quia est potestas non alligata materie. sunt autem infra celum alique virtutes. s. demones qui sunt sube immateriales: et de istis non loquitur nunc Libanus quod moveantur: sed de angelis quia de demonibus non attinebat ad presens: ideo dixit virtutes celestium. i. angeli qui in celo sunt movebuntur.

Quomodo angeli movebuntur.

Questio. 166.

Sed queretur quomodo isti movebuntur. Alii dicunt quod intelligitur de motu. i. cessatione ab operibus suis. s. quod ante hoc angeli movebant celos et operabantur circa custodiam hominum et multa alia: tunc vero cessabunt ab omnibus his quia amplius non erit necessaria circa hec operatio: imo nulla erit. Sic dicit Eusebius. virtutes celorum sunt que presunt partibus sensibilibus universis: que quidem tunc movebuntur ut potestatem status attingant: absolute enim in seculo novo a ministerio quo deo serviunt circa sensibilia corpora secundum corruptionis statum. Sed dicitur quod non stat. primo quia non dicitur convenienter moveri virtus aliqua per hoc quod cessat ab operatione. nam moveri importat transmutationem aut actionem: cessare autem ab opere non convenienter vocatur moveri. Secundo quia in ista significatione non agit littera ista ad propositum Libani. nam non est aliquid signum ad iudicium cessare virtutes ab operibus suis. et etiam non est istud aliquid sensibile quod homines possint videre. Tertio quod necesse est quod ista commotio virtutum sit aliquid ante diem iudicii cum ponatur inter signa precedentia iudicii: et post ipsius ponatur aliud. s. tunc apparebit signum filii hominis. et tamen cessatio virtutum celestium ab operibus suis non erit ante diem iudicii. nam postquam ille cessaverint movere celum nullus dies erit aut nox: sed videtur ad iudicium semper erit dies et nox. ergo non potest intelligi commotio pro cessatione. Alii dicunt quod movebuntur virtutes quodammodo timore ne ceciderint ad penam sicut homines. Sic dicit Libaniostomus. virtutes celice movebuntur

24

Rū. ad qñ
tuz qñis.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

24

Rūo ad q
ñ. qñis.

Virtutes ce
lestes dupl
accipiunt.
1. mō.

2. mō.

Quā dicat
virtutes cele
stes.

24

Eusebius

Improba.
1. rō.
2. rō.

3. rō

2. rī. ad q
ñum.

B
Improba.
1. rō.
Beatitudo
excludit oē
malum.

2. rō.

3. rō.

3. rō. ad qñ.

Aug. ad eñ
tium vba.
Verba Be
de.

Improba.
1. rō.

2. rō.

Doc. rñ. ad
qñtum.

Dupl'r sen-
sus vborū
christi.
1. mō

2. mō.

Dionysij v-
ba i li. 3. an
ge. hierar.

Nōnullor
rñ. ad qñtū
oñis.
Lōfuta.

Nōnul. rñ.
ad qñ. qōis

Lōfuta.

Nōnullor
rñ. ad qñ.

Breg. vba
omelie.

Improba.
1. rō.

Quis scire non sint. vidētes enī infinitas multitudines adēna-
ri nō intrepide stabūt illic. **C** Sed oīm q hoc nō stat. pmo qz
angeli nō timebunt aliquā adēnationem. sunt enī beati: 2 bea-
tus nō potest timere qz beatitudo excludit omne malū. Incer-
titudo tamē ad quā sequitur timor est qōdam malum: ideo nō
poterit eē in angelis. nā de beatis aīabus resumptis corporib⁹
dicimus qz gaudebūt cum adēmnabunt iniqui. ergo a fortiori
angeli quoz maior beatitudo est nō timebūt adēnationes ali-
quam. **C** Scō nō stat qz vato qz possent timere nō potest sic
intelligi: qz ille timor de adēnatione erit in die iudicii quando
iudicabūt homines. 2 tamē ista cōmotio virtutum erit an iu-
dicium cū ponatur hic inter signa pcedētia iudicii. ergo nō
intelligeretur de hoc. **C** Tercio qz sic exponēdo nō faceret ad
ppositum cū xps agat hic de signis pcedentibus iudicii: 2 il-
lud nō erit signū. **C** Alij dicunt qz ista mutatio erit qdā timor
angelis adueniens de rebus illis magnis que ante iudiciū eue-
nient. Sic dicit Aug. in epla ad eñtū. s. nō sōlū aut mortales flu-
ctuabūt cū alterabūt mūdus: sed 2 angeli stupebūt in tā terribi-
lib⁹ mutationib⁹ vniuersi. Sic ēt Beda dīc. in Job scriptū est:
colūne celi pauēt 2 tremiscūt ad nutū eius. qd g facient tabule
cū tremūt colūne: qd virga dēferti patiet cū cedrus paradisi scu-
tiē. **C** S3 dicit qz h nō stat accipiēdo stricte. nā angeli nō pnt
aliquid timere: qz timor est de malo 2 est pp ignorātiā aut incer-
titudine futuroz: 2 tñ angeli qui beati sūt neutri hē pnt: quia
neqz pōt eis malū accidere cū beati sint: neqz incertitudine de sta-
tu suo hē pnt: qz ut ait Be. in. 2. de sol. pfa. 3. nō stat felici-
tas cū ignorātie cecitate. **C** Scō qz ēt si timere possent ange-
li iste timor nō facit ad ppositū xpi de signis iudicii de qb⁹ loq-
bat. **C** Dm g qz cōmotio virtutū celestīū est aliq opatio inso-
lita. nā ante hoc opabāt id qd ordinariū erat 2 erat nāle 2 nō
miraculosū: 2 in ista opatione qñ quieti manebāt velut paruz
agētes: tūc veluti maiores 2 plures opatōes exercitūe dñr mo-
ueri qñ nō maneāt in quiete 2 ocio sicut pns. **C** Sed oīm qz
cum virtutes possint accipi dupl'r vt dñi est. s. p oibus angelis
aut spāliter pro quodā ordine angeloz qui est gntus. s. medius
in scōa hierarchia pōt vtroqz mō hoc accipi. **C** Accipiēdo p-
mo mō est sensus qz oēs angeli ad quos pñet mouere celos 2
facere cetera que circa celos sūt habebūt tūc spāles opationes
maiores qz vñqz habuerāt: ita vt in cōparatione pcedētiū di-
cātur iste eē opationes 2 ad has moueri angelos 2 pns fuisse
in quiete quadā 2 ocio: 2 sic poterit tūc sol obscurari: 2 luna nō
dare lumen suū: 2 stelle de celo cadere. **C** Accipiēdo aut scōo
mō est sensus qz ad virtutes q sūt spūs de scōa hierarchia per-
tinet spāliter cooperari ad miracula q sūt supra res sensibiles vt
dīc Dionys. in lib. de angelica hierar. nō qd qz isti spūs miracu-
la faciant qz solus deus illud pōt: qz exigit īfinitā potestātē: s3
dicunt operari miracula. i. res admirandas sup mām istaz ele-
mentalem: 2 isti spūs qui sunt virtutes circa finē seculi mouebūt.
tur sepe ex diuina volūte ad faciēdum res admirādas circa
mām elementalem vt incutiant terrorē oibus hoib⁹ 2 expōsa si-
gna de cōsumatione seculi. 2 h est moueri virtutes.

C Quare posuit hic xps qz virtutes celi mouerent. Qo. 167.

Queretur quō aut cur posuit hic Christus qz virtutes
celi mouerēt. **C** Alij dicūt qz posuit xps
illud inter signa pcedētia iudicii: qz ēt erit signū. **C** S3 videt
qz nō stat qz oīa signa erunt sensibilia: qz als nihil significa-
rent si nō sentirentur: 2 tñ qz moueant virtutes nō erit aliquid
sensibile. nā virtutes sunt substantie spāles 2 inuisibiles: 2 ideo
videri nō poterunt 2 sequēter nō erunt signa. **C** Alij dicūt
qz h virtutes nō sint visibiles erūt res operate visibiles. s. cō-
motio celi 2 stellaz 2 cetera que insolite accident. 2 ista sunt si-
gna ad iudiciū. **C** S3 oīm qz hoc nō stat qz hoc ēt si ista ope-
rata nō essent iā posita vt signa: 2 tamē iā posita sūt qz bec sūt
obscuratio solis 2 lune 2 casus stellarū: ideo si ponat mot⁹ vir-
tutū pro signo pcedente ad iudiciū necesse est qz distinguat
hoc ab illa: 2 tamē motus virtutum per se cognosci nō potest
cum virtutes nō sint sensibiles. ergo nō ponit p signo. **C** Ali-
qui ergo dicunt qz pro signo distincto ponitur. 2 verū est qz vir-
tutes videbūtur sensibilib⁹ ante diem iudicii: 2 tunc signū erūt
nobis aduenire cōsumationē seculi. Sic dicit Breg. in ome-
lia. quid enī virtutes celozum nisi angelos: dominationes: pñ-
cipatus: 2 potestates appellat q in aduentu districti iudicii nō-
stria tunc oculis visibilib⁹ nobis apparebunt: vt districte a no-
bis tunc exigant hoc qd nos modo inuisibilis conditor equani-
miter portat. **C** Sed dicēdum qz istud nō est multum firmū
s. qz angeli corporaliter operatur i tunc sint nobis cū penas qñ-

libet nobis i ferre possint nō apparēdo nobis. **C** Scō qz Breg.
go. dicit istā apparitionē futurā in aduentu iudicii. i. tūc cū ipse
venerit: 2 tñ si esset signū cū ponat inter signa neciū ēt qz pce-
deret ad iudiciū qz als nō signaret illud. **C** Dm g qz ista cōmo-
tio virtutū nō ponat hic pro signo cū nō sint virtutes visibiles:
sed ponit pro cā pcedētiū vt reddat credibilia ea q dicta sunt.
Nā cū xps dicat qz tunc sol obscurabit 2 luna nō dabit lumen
suū: 2 cadent stelle de celo. diceret alijs quō talia tunc in celo
fient cū nunc nulla hoz fiant. Ridet xps qz hoc fiet qz virtutes
celoz mouebunt tunc. s. mō agunt opationes suas solitas: sed
tunc mouebunt ad faciēdum opationes maiores 2 incōsuetas:
2 ita poterit obscurari sol 2 luna 2 cadere stelle de celo 2 que-
cūqz alia mirāda q xps pdirit. Et iste est ver⁹ sensus. h p3 Luc.
21. c. nā oī. erunt signa in sole: 2 luna: 2 stellis: 2 in terris pressu-
ra gentiū pze cōfusione sonitus maris 2 fluctuū arefētib⁹ hoib⁹
pze timore 2 expectatōe q supueniet vniuerso orbī. 2 sequit. nā
virtutes celoz mouebunt. 2 ita ponit vt reditiū cause. s. qz oīa
hec fieri poterunt qz virtutes celoz mouebuntur.

C Quid erit istud signū filij hoīs in die iudicii. Qo. 168.

Queretur de signo filij hoīs qd videndum ēt qd erit
illud. **C** Dm qz signū accipit pro vexillo.
2 verū est qz erit crux istud vexillū: qz nullū aliud vexillum xps
h3 in quo triūphauerit 2 gloriē: 2 ita ecclesia cantat de cruce. s.
hoc signū crucis erit in celo cū dñs ad indicandū venerit. 2 col-
ligit ex h loco. s. apparebit signū filij hoīs. **C** Alij aut putāt eē
aliqō signū victorie: sed qd sit istud signū nō dicūt. 2 iō magis
oīm est qz sit signū. i. crucis signaculū. Sic dicit Origē. s. signū
hic aut crucis intelligamur vt videat iuxta zachariā 2 iōanē in
quē cōpunerūt: aut signū victorie. **C** Alij dñt signū filij hoīs
i. signū oñdens eū venturum. Sed oīm qz nō stat: qz oīa pce-
dentia sunt signa xpi venturi ad iudiciū: 2 ideo nō vocaret istō
signū xpi venturi qñ alia nō essent signa. iō oīm qz vocat signū
filij hoīs nō qd signū venturi sed veniētis: 2 tale signū idē est
qd vexillū: qz pcedunt vexilla regē veniēte: 2 istud vexillū est
crux: cetera vero erant signa qz signabant eū venturū sed nō
veniēte: ideo nō vocant signa filij hominis.

C Quare adueniente xpo crux apparebit. Nā Qo. 169.

Queretur quare adueniente xpo apparebit crux. **C** Dm
pmo qz erit ppter cōm cerimoniam regum.
veniet. n. xps sicut rex tūc dicat fil. i. in lra qz veniet cū virtute
multa 2 maiestate. 2 tñ vexilla pcedūt reges: ideo ante xpm ve-
niēte appēbit vexillū suū qd est crux. sic dñ in hymno. Vexilla
regis pdeunt: fulget crucis mysterium. **C** Scōo fiet h ad cō-
fessionē iudeoz qui in illo iudicio vli iudicabunt: ipñ. n. xpm cru-
cifixerūt qñ eum moxi turpissime ad iudicātes: ipse vero oñdet
qz id qd illi cōtumeliā putauerūt versum est in gloriā: 2 ita con-
funderent in desiderijs suis 2 cogitationib⁹. Sic dicit Lbryso.
in omelia. s. apparebit aut signū crucis vt iudeoz innuere cum
cōfuter: adueniet. n. xps in iudicio nō solū vulnera sed 2 mor-
tem exprobratissimā ostendens. **C** Tercio fiet ad oñdendū fru-
stratam esse intentionē iudeoz: nam illi eū cruci affixerunt vt
nomen eius periret 2 in dedecus iret. ante vero xps in honore
maximo apparebit: 2 crux vexillū regale erit. Sic dicit Lbry-
so. in omelia. visa. n. cruce considerabunt qz nihil profecerunt: 2
quoniam crucifixerunt eum quez adorari oportebat. **C** Quar-
to fiet ad redarguendū omnes infideles 2 male viuētes post
susceptam fidem. s. qz eos ipse sufficiēter redemerat in cruce: 2
ipñ noluerunt gaudere precio redēptionis sue: imo inquantum
in se fuit mortem xpi inutīle faciebant: qz si illa omnes fecissent
h3 xps pro eis mortuus esset nemo saluaretur.

C Quid discipuli intellexerūt per signū filij hoīs. Qo. 170.

Queretur cum Christus dixit istis discipulis tūc ap-
parebit signū filij hoīs. qd illi intellexerunt
per illud signū. **C** Alij dicunt qz cruce qz illa est signū eius.
C Dm qz nō stat: qz nō poterant illi intelligere qd nondū
erat cum nō haberent spūm pphie: 2 tñ crux nō erat signū cru-
cis qz nōdum passus erat xps in cruce. Et si dicatur qz sciebant
eum crucifigēdum esse. Dm qz nō sequitur ex hoc qz scirent
crucem esse signum eius. nam nondum sciebant an crux aliqñ
haberetur in honore: qz Christus eis hoc nondum predixerat:
sed factum fuit multo post passionem Christi qz crux a nobis
veneraret sicut nunc facimus. **C** Dm ergo qz discipuli intel-
lexerunt signum filij hominis. i. vexillū aliquod pcedens eū
cum veniret. nam putabant eum venturum ad regnandum. 2
verum est qz tunc ad regnandum veniet: immo tradet regnum
deo patri qz omnia erunt subiecta pedibus eius. 1. Cor. 15. 4.
ante

2. rō.

Doc. rñ.
ad qñtū.

2. rñ. ad
qñ. qōis.

2. rñ. rñ.
ad qñ. q.
Origē.
s. inia.
2. rñ. rñ.
Lōfuta.

2. rñ. ad
qñ. qōis.
1. cā.

2. cā.

Lbryso.
vba ome-
lie.

*
3. cā.

Lbry-
vexillū
le xpi.
4. cā.

2. rñ. rñ.
ad qñ. q.
Lōfuta.

Obiet.
Rñso.

Doc. rñ.
ad qñ. q.

ante reges ante verilla pcedūt: ideo et ante xpm veniētē in maiestate sua putabant verillū aliqd ferendū: et hoc putauerūt esse signa filij hoīs: et tñ qd esset illud signū. s. an esset crux: vel aliqd aliud nōdū sciebāt discipuli: erat tñ vere crux: qz xps nullū aliqd signū aut verillū habuit. Et ista est cā qre vocauit xps istud esse signū suū. nā cetera erant signa aduentus eius: istud aut nō erat signū. i. representatiuū de futuro: s. erat verillū pcedēs eū. Scda ratio est qz l. ytraq; signa essent et xpm signarent: tñ ea q dicta sunt signabant de futuro: signū aut crucis apparebit xpo presente: l. etiā sup aliquos dies pcedat ante aduentū xpi non apparet. sed dicetur aliquid sequenti. q.

Quā erit istud tūc in quo signū filij hoīs apparebit. 24. 171. Queretur

cū dicat. tūc appēbit signū filij hoīs. qñ erit istud tūc. Aliq dñt q erit istud aduentū te xpo et iam pñte ad iudiciū. et h qz crux est verillū xpi: s. verillū nō pcedit regem tpe sed loco. s. qz pcedit vt ab oibus sciat regē qdē nō veturū esse sed veniē: iō nō apparebit crux ante aduentū xpi aliquātō tpe: s. tunc cū ipse venerit. Alij dicūt q veniet prius aliquātō tpe: qz dñt bīc. tūc apparebit signū filij hoīs: et ita istud aduentū tēporis refert ea que dicta sunt. s. sol obscurabit: et luna nō dabit lumen suū: et stelle de celo cadent: sed ista pcedunt aduentū xpi. ergo et apparitio crucis erit ante aduentū crucis. Dñm q satis stat q crux aliquātō tpe pcederet aduentū xpi. s. q in aere appareret: et maneret ibi vsq; ad aduentū xpi: vel q designat esse aut apparere: et rursus in aduentū xpi appareat. Cū aut dñt tunc apparebit: nō tenet tūc striete qñ in eodē tpe in quo sol obscurabit appareat crux: s. paulo post: sicut in mō nro vulgari dicimus aliqd tunc fieri si parū post fiat. Sed tñ magis vñ dñm q crux appareat ante aduentū xpi: et appareat eo tpe quo sol et luna obscurabunt et cadent stelle de celo: et h est valde conueniens. s. q inductis tenebris in toto orbe imo horrenda quadā nocte appareat crux in celo fulgidior sole. et h mō erit venerabilior. s. q eo tpe quo sol et luna lumen suū pdiderūt ipsa nitidior appareat sole et luna: ideo melior et venerabilior putabit qz sol et luna et oia alia: qz ipsa tunc lucent cū cetera deficiunt. et hoc conueniens est: qz. s. hē xpo in cruce patiente sol obtenebratus est: ita cū rursus crux apparere debuerit sol obtenebratur. Sic dicit Orige. super Mat. s. sic aut in dispensatōe crucis sole deficiente tenebre facte sunt sup terrā: sic et signo filij hoīs apparēte in celo deficient lumina solis et lune et stellarū. Sed pōt dici q tūc appareat crux in celo et doret p aliquos dies et noctes: et designat appere: et postea rursus aduentū xpo ad iudicandū appareat qñ verillū suū. Vel forte postq semel ceperit crux apparere nunq; desinet esse et videri quousq; xps veniat: qz parū tps inter hec eueniet.

Qualiter crux apparebit. 24. 172.

Queretur qualiter crux apparebit. Dñm q illa apparebit in aere supra nos eleuata qñ sit in celo sup nos extēta: et ita dñt in lra. appēbit signū filij hoīs in celo. i. in aere quē scriptura sacra celū vocat. Et dñm q ista crux erit valde fulgens ita vt sit splendidior sole et cunctis astris ad ostendendū dignitatē eius: et iō vt dñt est pcedenti. q. ista vñ esse cā qre apparebit cū obtenebratus fuerit sol et luna. s. vt lux eius magis aspici possit nullo alio luminari exite. Et ē tūc tunc lucere potuit qñ oia luminaria defecerunt: et fundent tunc oēs emuli crucis et xpi vidētes q crux potuerit illuminare illā horrendā noctē in qua luminaria defecerant. Dñm et q erit in loco eminenti: nō quidē in aere ppinquo terre: et hoc vt possit videri ab hoibus oim terrarū. qd nō fieret si esset in loco ppinquo terre: qz ppter terre rotunditatē nō possit videri in terris distantibus. h aut verū est supponēdo id qd pro vero supponit. s. q ante xpi aduentū appareat crux tunc cū obtenebratus fuerit sol. nā cū gentes tunc disperse sint p totū orbē et qdūq; signū debeant videri ab oib: necesse est q in alto aeris sit crux. Si aut crux nō appareret vsq; ad xpi aduentū. s. eo pñte qñ verillū nō oportebat q esset in loco valde excelso: qz oēs hoies cōgregandi sunt tunc in locū vñm vbi iudicabunt: et ibi crux ab oibus videri poterit l. sit in aere inferiori. Et etiā dñm q illa crux que apparebit valde magna esse dñt: qz alio nō posset videri ex omni parte terre ppter paruitatē terre l. sit in loco excelso et lucida sic est de multis stellis qz dicimus nō esse visu notabiles. nā oēs que sunt visu notabiles sunt maiores tota terra. multe aut sunt minores: et illas visu nō distinguimus: sed multe in vñ collecte reddunt velut vñ globū luminis. sicut est in circulo quē galaxiā dicimus vel circulū lacteū: ille. n. ppter altitudinē situs sui l. sint luminose non possunt distincte visu notari

nisi sint maiores tota terra. crux aut dñt ab oibus partibus terre videri: ideo opz q sit magna. Et erit aut crux illa de mā aeris cōdensata et lucida nimis que lux dabit ex voluntate dei. nā nō poterat aliqua mā elementalis tantū illustrari qm crux xpi fulgebit cū debeat esse sole splendidior. Sed adhuc non est certū an vna crux vel plures appareant per diuersas partes ce li: poterunt. n. plures apparere: et tunc signū esset q vbiq; crux potestare h: sed si vna crux appareat necesse est illā esse magnā et apparere in loco eminenti vt ex toto orbe aspici possit. Si aut plures fuerint nō opz quālibet illarū esse ita magnam neq; esse in loco excelso sed in parte inferiori aeris: cum ex paruo spatio cōspicienda sit. Sed verisimilius est vñ appariturā fore: et h qz vnicus fuit qui in cruce passus fuit qui nūc in honore hī: et vnicus fuit crux eius. Scdo qz dñt apparebit signum filij hoīs. cū ergo dixerit h in singulari vñ q vnicus crux apparitura sit. Quomodo erit verum hoc. s. tunc plangent oēs tribus terre: et quando erit hoc.

24. 173.

Queretur quō erit verū istud. s. tunc plangent oēs tribus terre: et qñ hoc erit. Ad pñm dicūt aliq q nō plangent oēs hoies: sed aliq. s. mali. nam boni nō habebunt ppter qd lugeant sed vnde solent: qz iudicabunt malos et erunt iam beati: et ideo dicunt oēs tribus terre plangent. i. aliq de oibus tribubus: qz nulla tribus terre erit in qua nō sint aliq boni et mali vel saltem aliq mali: et illi plangent. sic exponit Nico. Alij dicūt q oēs tribus terre plangent. i. hoies terreni qui in celis nō hnt partē sed solū in terra: qui aut in celis partē hnt nō lugebunt. Sic dicit Hierony. sup Mat. s. recte aut dicit tribus terre: h enim plangent q municipatū nō hnt in celis sed scripti sunt in fra. Sed dñt q modus iste exponēdi est my sticus. ideo dñm q ad lram vñ erit q oēs tribus terre plangent: qz nulla gens erit q nō plangat: et fortassis nullus hō aut pauci. Ad scdm dñm putant quidā q istud erit in gñali iudicio: nā tunc mali videntes districtū iudicē sup se et mala que eis parata sunt plangent. Sed dñm q nō stat. Primo qz dñt q plangent oēs: sed ante iudiciū plangent oēs: in iudicio aut nō: sed soli mali: qz alijs nō accidet aliqd quare plāgant. Scdo qz vñ ex ordine lre q debeat intelligi ante iudiciū. nā dñt bīc. et plangent oēs gentes. et sequit. et videbūt filiū hoīs veniēte. g prius erit plangere q videant filiū hoīs: et tñ si in iudicio luge rent diceret prius q videbunt filiū hoīs veniēte et plangent corā eo tribus frē: ideo ante iudiciū erit iste plactus. Tertio p qz dñt. j. in lra. et mittet filiū hoīs angelos suos cum tuba et ptate magna: et congregabit electos suos a quattuor ventis celi. et tñ prius congregabunt q sint in iudicio et lugeant: ex quo nō intelligit de planctu quē mali facturi sunt in iudicio. Dñt aut q an mali in iudicio pñte iudice plozaturi sint nō stat: satis. n. verisimile est q si iudiciū aliquātū durat q mali lugebunt: et tñ nunc nō intelligit de luctu in iudicio. sed hoc dñt qd verisimile erit qñt est ex tristitia quā mali accipient: et tñ an ex parte cor poris cor respondeat dispositio ad h q lugere possint dñt. j. sequit. c. nūc vero dñt de planctu quē habebunt hoies ante resurrectionē. et tunc certū est q poterūt plangere: qz cū sint corrupti biles pōt fieri illa resolutio de capitibus eoz. et cōpetit huic lre sensus: qz dñt. plangent oēs tribus terre. et ante iudiciū oib: tam bonis q malis cōpetet cā lugendi. post iudiciū vero solis malis. Item et pñt qz dñt q plangēt oēs tribus terre. et ita hoies erunt distincti per tribus qñ istū planctū habebunt: et tñ in iudicio nō erunt distincti per frās qz oēs hoies cōgregabunt in locum vñm vt dñt. j. in lra. Etiam ibi in loco illo non manebit distinctio eoz fm locū: sed oēs boni de quacūq; gente sint erunt ad dexterā: mali vero de quacūq; gente sint erunt ad sinistrā vt dñt sequenti. c. ergo nō intelligitur de planctu in iudicio: ante iudiciū vero manebunt hoies distincti p frās suas et loco et gē te. de vna terra vocat scriptura vnam tribum et gentem: de alia terra aliam tribum. et ita erit q ante iudiciū quelibet gens erit in regione sua et ibi lugebit.

Quare plangent oēs terre tribus. 24. 174.

Queretur quare plangent oēs tribus terre. Dñm q ante iudiciū oēs plāgant tam boni q mali. Primo pp presentia malozū que videbunt. nā obscurabit sol et luna et stelle cadent: et nemo est q hoc visu nō timeat et lugeat. Scdo pp ea q ex his vñtura sperabunt. nā cū hec mala sint et signa sint: deteriora inde futura sperant. hoc enim in magnū timorē oeduct oēs hoies: ita vt nō solū lugeant sed et arescāt. sic dñt Luc. et i. c. erunt signa in sole et luna et stellis: et in fra pñtu ra gētiū pte confusione sonitus maris et fluctuū arescēt hoib

Sexta pars Matthei * Abulensis.

Qualis mā erit ex qua confecta erit crux in die iudicii.

Rñso ad 1. qñtū qd.

Alio. rñ. ad questum.

Doc. rñ. ad questum. Nonnullor rñ. ad qñtū scdm.

Improbab: 1. rō. 2. rō.

3. rō.

B Doc. rñ. ad scdm qñtū.

Quid p tribum intelligatur.

Rñso ad qñ. qñtis. 1. rō.

2. rō.

In fideles
magis q̄ fi
deles luge-
bunt.
1. rō.

Brego. vba
2. rō.

B
+
Iudiciū qd
facturus est
chr̄stus.

+
Lōditio iu-
dicis venie-
tis.

+
+

+
Obsequiū
angelorū in
cōgregatōe
resurgētū.

+
+

+
+

+
+

2. rō.

Ante mor-
tē semp lo-
cus est me-
rendi vel
demerēdi.
2. rō.
Rūfio ad
q̄n. qōnis.

1. rō. ad rō
nem.

pre timore et expectatōe q̄ supueniet vn̄uerso orbi, et ita cū are-
scere sit magis q̄ plangere verisimile est q̄ plangāt illi q̄ arefce-
re debēt. Sed v̄dm q̄ h̄ oēs hoies lugebunt magis in infi-
deles q̄ fideles: q̄ infideles nihil horū sciūt aut credūt esse fu-
turū: ideo cū hec venerint accidēt inopinata illis pp̄ qd̄ valde
affligentur: fideles vero sciūt hec futura esse: et ideo h̄ ista p̄co-
gnitio nō tollat eis oēm angustia et planctū q̄ res q̄n̄ est in sen-
su multū v̄get: tñ multū minuet de granitate angustie. Sic. n.
ait Brego. q̄ minus iacula feriūt q̄ p̄vident: et nos tolerabilius
mundi mala suscipimus cū ea per p̄vidētie clypeū munimur.
C Sed q̄ infideles post hec mala nullū bonū expectant cum
credāt mortē esse vltimū malorū: q̄n̄ post mortē nullū malū aut
bonū eueniat: et si aliquid post mortē futurū putāt nō recte de illo
existimāt: et iō affligent valde cū ista putēt ad mortē vsq̄ p̄tin-
gere: fideles vero sciūt post hec signa iudiciū futurū esse: et post
iudiciū vitā eternā. iō h̄nt aliquid quo p̄ntes angustias alleuient.
sic ap̄ls arguit. 1. Thessa. 4. c. dicens q̄ nō dēmus cōtristari de
moriētib⁹ sicut infideles q̄ sp̄m nō h̄nt: sed dēmus cōsolari: co-
gitantes q̄ eos in b̄ta rege videbimus. et istū ē modū ponit h̄
Chr̄stus dicens. j. in l̄ra. ita et vos cum videritis h̄ oia scitote q̄
p̄pe est et in iannīs. et Luc. 2. c. ap̄tīs d̄. f. bis fieri incipiētib⁹
respicite et leuate capita v̄ra: q̄n̄ appropinquat redēptio v̄ra.
(Et videbunt.) posita fuerūt in p̄cedētī signa q̄ p̄cedūt iudiciū
hic aut ponit ip̄s iudiciū. Et diuidit in duo: q̄ p̄mo ponit qd̄
ocm̄ est. scdō iudiciū exēplū. ibi. (Ab arboze fici.) P̄ria i duas:
q̄ p̄mo ponit iudiciū veniētis. Scdō obsequiū celestis
exercitus ministrātis: et h̄ in cōgregatōe resurgētū ad locū iudi-
cij ibi. (Et mittet angelos.) C Circa p̄mū d̄. (Et videbūt filiū
hois.) f. x̄pm q̄ est fili⁹ virginis. de seipso. n. loquit̄ q̄n̄ de alio.
(Venientē in nubib⁹ celi.) f. nō veniet peditādo sic nunc: neq̄
ē sedens sup̄ ašinā et paup̄ sic cū intrauit in hierl̄m: sed potens
vt rex et excellētior q̄ humanus rex. f. vt deus: q̄ veniet in nu-
bib⁹ celi. i. aeris q̄ vocat̄ celū ad modum loquēdi scripture.
(Cū virtute multa.) i. cū p̄tate vel exercitu: nō. n. pōt eē maior
p̄tās q̄ ea quā x̄ps i iudicio hēbit. (Et maiestate.) i. magnitudi-
ne status vel apparatus: q̄ multus apparatus honoris eius eo
tunc apparebit. (Et mittet angelos suos.) hic ponit obsequiū
angelorū in cōgregatōe resurgētū. Nā cū x̄ps veniet ad iudi-
cij op̄: p̄ntari oēs hoies sic dixit ap̄ls oēs astabimus ante tri-
bunā x̄pi. et ad h̄ angeli ministrabūt x̄po. f. vt colligāt pulueres
mortuorū ad iormandū corpa et sic vniatur aia et deducant oēs
in locū iudicij. de quo magis ocm̄ ē. s. 2. c. vbi de resurrectione
et iudiciū resurgētū actū est. Et vocat̄ hic angelus oēs sp̄s an-
gelici de quocūq̄ ordine sint q̄ ad istud ministeriū deseruiunt
eo q̄ mittunt. (Cū tuba et voce.) Ista tuba et vox erit ad exci-
tandū mortuos. qd̄ aut sit et quō agat ad resurrectionē ocm̄ est
s. 2. c. (Et cōgregabunt electos eius.) Ista cōgregatio est ad h̄
q̄ oēs deducant ad locū v̄nū ad h̄ q̄ iudicent: et h̄ dicat de ele-
ctis oēs tñ adducenē. (A q̄tuor v̄tīs.) i. a q̄tuor partib⁹ or-
bis q̄ designant p̄ quattuor v̄tīs. i. subolanū fauoniū aglonē
austri. (A summis celozū vsq̄ ad terminos eoz.) i. ab v̄na pte
celi vsq̄ ad alia. f. vbiq̄ fuerit hō aut pars eius deducet ad
locum iudicij collectis p̄ntis partibus vt homo resurgat.

Quo stat vt videant filiū hois in nubib⁹ venientē. Qd. 175.
Queretur quō stat q̄ videāt filiū hois venientē in nu-
bibus. C Nā v̄z q̄ non possit stare: q̄ aut
hoc videbunt hoies ante mortē et resurrectionē: aut post resur-
rectionē. Sed v̄z q̄ neutro mō: nō. n. ante mortē q̄ x̄ps nō ve-
niet ad iudicandū ante mortē oīz hoim̄ q̄ veniret ante t̄ps. nā
nō veniet ad iudicandū nisi cū nō erit t̄ps aliquid agendi sed so-
lū recipiendi ea q̄ egimus bona aut mala: et tñ ante mortē semp
est locus merendi et demerendi: ideo x̄ps nō videbit ab hoibus
eo tēpore: sed postq̄ mortui fuerint et surrexerit. Si aut acci-
piat q̄ videbit post resurrectionē ab hoibus. v̄z q̄ nō stet: q̄
p̄ntis ip̄s veniet q̄ ip̄s resurgant: ideo nō videbunt eū veniē-
tem. Et p̄z ex l̄ra n̄ra q̄ p̄ntis ponit quō x̄ps veniet in maiesta-
te: deinde subdit q̄ mittet angelos ad cōgregandū electos. C Di-
cendū q̄ nō videbit ab hoib⁹ ante mortē sed post resurrectio-
nem p̄pter cām dictā. Etia q̄ ante mortē erunt hoies dispersi
per regiones suas sicut nunc sunt: et nō possent oēs videre x̄pm
venientē etiā si corpus suū valde fulgeret pp̄ magnā distantia
ex qua nō esset visibile corpus humanū ab oculis mortalīū: op̄
ergo oēs cōgregatos esse cum eum viderint vt de p̄p̄nquo ab
eis videri possit. C Cum vero obijcit q̄ si post resurrectionē
viderint eum nō videbunt venientē in nubibus. Dm̄ q̄ pōt
dupl̄r accipi. vno mō q̄ p̄ntis sit aduentus x̄pi ad locum iudicij

q̄ suscitatio mortuorū: et tunc videbunt eum venientē qui ve-
nit. f. postq̄ venit et nondū venit. Alio mō pōt dici q̄ p̄ntis sit
suscitatio mortuorū q̄ aduentus: et ideo hoies iam suscitati vi-
debunt x̄pm venientē. C Dm̄ q̄ p̄ntis positio nō est ita que-
niens vt scda. P̄ntis q̄ l̄ra dicit. videbunt eum venientē. et
est participiū p̄ntis: et est sensus. videbunt eū venire vel dum
venit. Scdō q̄ x̄ps in aduentu ad iudiciū ostēdet oib⁹ ho-
minibus maiestātē suā et excellentiā: sed pars apparatus eius
erit in veniendo. f. q̄ videant oēs hoies q̄ per nubes descendit
q̄n̄ per terrā gradere: ideo nō solum videbunt eū postq̄ vene-
rit sed et dum venit: et sic nō erit aduentus ad locū iudicij ante
suscitatio mortuorū. C Sed neq̄ v̄z d̄m q̄ p̄ntis aliquātū-
lum resurgant mortui q̄ x̄ps veniat: sed q̄ v̄trūq̄ sit simul. nā
suscitatio mortuorū fiet quasi subito. nā collectio puluerū cada-
uerū nō fiet in instanti sed impceptibiliter: v̄nio aiarū ad corpa
formata fiet in instātī: translatio resurgētū ad locū iudicij fiet
subito: et ita h̄ x̄ps ceperit descendere de celo cū ista fieri inci-
piunt p̄ntis hec cōsumabunt q̄ veniat ip̄s in locū iudicij. vnde
poterunt oēs resurgentes x̄pm videre venientē. et ita aliquātū-
lum p̄cedet aduentus horū in locū iudicij ad aduentū x̄pi illuc.
C Cum autē d̄ q̄ l̄ra obstat q̄ p̄ntis ponit aduentus x̄pi q̄
cōgregatio mortuorū. Dm̄ q̄ est anticipatio: cū enim illud debe-
ret p̄cedere ad hoc tenendo ordinē nālem: factū est ecōtrario p̄
ordinē artificiale: et ista anticipatio necia est sepe in scriptura.
nā etiā si ista duo simul sint tēpore cū nō possint simul narrari
necia est v̄nū ante alterū dici: et ita est hic q̄ cōcurrunt tpe q̄ntū
ad aliquid: h̄ p̄ntis finiat cōgregatio mortuorū q̄ aduentus x̄pi ad
locū iudicij: sed sequit̄ hic ordinē artificiale x̄ps in narrando:
ipse enim venturus est ad iudicandū. iudex autē p̄ntis venit ad
locū iudicij q̄ aliquid iudicialr̄ iubeat: h̄ mittere angelos ad cō-
gregandū est actus x̄pi iudicantis: ideo p̄ntis de aduentu eius
d̄ q̄ de cōgregatione mortuorū. C Scdō fuit hoc q̄ resurgen-
tes nō cōgregant in locū v̄nū nisi vt ibi per x̄pm iudicent: ideo
conueniens fuit premitti de x̄po veniente ad iudicandum vt inde
resultet ad quid congregari facit omnes homines.

Qualiter Chr̄stus veniet ad iudicandum an successiue vel
subito.

Queretur qualr̄ x̄ps veniet ad iudicandū. f. an subito
descēdet de celo: an successiue. C Aliq̄ di-
cunt q̄ subito: eo q̄ potestas eius sufficit ad h̄. Et manifestabit
maiorē virtutē faciēdo sic q̄ si successiue veniat. C Dm̄ q̄ nō
veniet subito sed successiue. Et patet p̄mo q̄ Actū. 1. c. q̄n̄ x̄ps
ascēdit in celū d̄ q̄ discipuli intuebant̄ eū euntē: et ita videbāt
eū quō eleuabāt: et nō viderent nisi successiue et paulatim irer:
et tñ angeli dixerunt ibi: quēadmodū vidistis eū ascendentē in
celo sic veniet. ḡ veniet descendēdo successiue et paulisp. Scdō
patet q̄ d̄ hic in l̄ra. videbunt filiū hois venientē. i. videbunt
eū venire vel q̄n̄ venit: h̄ nō viderēt si nō veniret successiue. ḡ
veniet successiue. Tertio p̄z q̄ x̄ps volet ostēdere maiestātē suā
in iudicio vt manifestet gloriā suā oib⁹: sed magna pars glo-
rie erit q̄ videant hoies qualr̄ descendit per aerē sicut per pla-
nam terrā et nō possent videre nisi successiue veniret. ergo ve-
niet successiue. Quarto ad manifestandū locū de quo venit. nā
si x̄ps subito veniret nō posset videri de quo loco veniebat q̄
nō videret venire sed venisse: et iō nesciret an veniret de in-
feris vel de celis aut de aliqua parte terre: et tñ hoc est incōue-
niens q̄ ad manifestandū gloriā loci eius necia est q̄ sciat q̄
de celo venit: ideo debuit videri venire successiue de altitudi-
ne celi: et ita nō dubitare vnde veniret. necia est igit̄ dici eū suc-
cessiue venisse. C Dm̄ tñ q̄ ista successio morosa nō erit p̄to-
tum mediū aduentus sed per aliquā partē: nā x̄ps sedet nunc
a dextris dei Marci. 16. c. et est in celo empyreo vbi est gloriā
beatorū: si aut per totū illud medium veniret successione moro-
sa esset quidem fastidiosum neq̄ ad aliquid esset vtile: quoniam
resurgentes qui visuri sunt x̄pm venientem non possunt eum
videre venientē per media illa etiā si successione morosa illa
media transiret. sed intelligendum est q̄ in regione aeris ab ea
parte qua poterit distincte videri x̄ps et eius apparatus a re-
surgētibus manentib⁹ in terra incipiet venire successione mo-
rosa. talis autem modus fuit in ascensione: nāz dicit̄ Actū. 1. c.
q̄ discipuli intuebant̄ Lb̄m euntē in celum et admirabatur
quomodo ascenderet: et sic manserunt admirantes et intuentes:
quousq̄ duo angeli dixerunt eis quid admirabantur euntē. e.
c. talis igitur erit modus descendendū: q̄ illi angeli dixerūt. sic
veniet quēadmodum vidistis eum ascendentem. Ad rationem
in contrarium respondebitur. j. q. 178.

Quare

2. rōfio.

Impro.
1. rōnis.
1. rō.
2. rō.

Impro.
2. rōnis.

Rū. ad
v̄z rōis.
1. rō.

2. rō.

2.
A Nonul
loz. 1. rō
in d̄m.
2. rō.
Rū. ad
q̄n. qōis.
1. cā.

2. cā.

3. cā.

4. cā.

B
Doc. mē

Quare xps dixit q videret eū veniēte in nubibus. 26. 177.

Queretur q xps dixit q videret eū veniēte in nubibus? Aliq dnt q q supra fecerat mētionē de cruce inqstū dixit. tūc apparebit signū filij hoīs. putaret forte discipuli q aliqd malū z ad hūilitatē ptinēs ad huc passurus eēt. ondit q nō sed in magno statu veniret. s. in nubib⁹ celi. Sic dicit Lbryso. in omelia. s. qz crucem audierant ne rursus existimarent aliqd turpe esse futurū subiungit. videbunt filij hoīs veniēte in nubibus celi. Sed dōm q nō est ista causa. nam discipuli per signum filij hoīs non intelligebant nunc crucem: sed q illud sit signum suū: ideo nō poterant ex signo eius aliqd mali cogitare contra qd istud deberet dici. Dōm igit q fuit primo dictū ad ostendendam rem futurā: ita enim futurū erat q xps venturus esset in nubibus celi ideo pdixit illud. Secundo fuit ad ostendendū excellentiā aduentus sui. s. q nō venturus erat in humilitate sicut primo: sed in honore magno: ideo dixit q in nubibus celi veniret.

Quomodo xps veniet in celi nubibus. 26. 178.

Queretur quō xps veniet in nubibus celi. nam vñ q non sit venturus in nubibus. Primo q nō indiget nube: qz ipse per se venire potest: ideo nō vñ ad iudicium velut indigens. Scdo qz dato q vellet vñ illis non sufficeret nubes ad hoc: qz nubes est corpus rarū valde qd nō pōt sustinere pondus aliqd. Dōm q vere xps descendet in nubibus celi qz ipse illud hic asseruit: ideo necesse est q sic eueniat. Scdo qz ita testati sunt angeli post ascensionē xpi dicentes discipulis. quēadmodū vidistis eum ascendentē in celo sic veniet. z tamē ascēdebat tunc in nube: ideo in nube venturus est. Tercia aut quare in nubibus veniat non est quasi nō possit sine nubibus venire: sed est prima causa ad apparatū. nam oī in littera q veniet in maiestate. est aut maiestas apparatus magnus: ideo cū nubes circumstantes faciant ad quēdam apparatus veniet in nubibus. Scdo est ad ostendendum dñm: est enim oīs vniuersalis: vt ergo ostendat q etiam nubes obediant ei vult in nubibus venire. Tercia est vt videat venire quasi iudex. iudices enim sedent cū iudicant: xps autem ad iudicandū venturus est: ideo secū ducet sedem suā. s. sedebit in nube: ita enim in ea inuoluet quantū ad partem inferiorē corporis quasi sedeat in sede gestatoria. Quarta est ppter dānatos vt videat honestius venire. nam apud beatos nullū meritis operimentū aliquarū partium corporis: qz omnes decore operient z nō erit vsus aliquarū vestium: z nihil erit turpe in cōspectu corū: sed in dānatis non erit idē: ideo vñ ad quandā honestatem q in conspectu eorū nube operiende erunt inferiores partes corporis xpi a quibus partibus eū dānati videbūt qui tunc sedebūt in terra z xps erit in aere. sic enim cū ascenderet a parte inferiori nubes eū operuit cum videret a discipulis qui erant adhuc mortales corā quibus non decebat nudū apparere l3 poterat hēre opimentū dñi lumie. sic dñs ps. 103. amictus lumine sicut vestimento. z ideo priores cause efficaciores sunt. Ad primā rationē in contrariū dōm q l3 per se xps venire posset. i. non vtens nubes nō fuit conueniens q sine nube veniret sed potius in nube ppter causas dictas: nō enim cōuenit q faciat quicquid potest sed id qd ratio exigit. nam oīa posset p se deus agere nō cooperantis aliquibus instrumentis z causis nālibus: z tamen vtis oībus his. Sic etiam apud hoīes est: multa enim per seipsos facere possunt que non faciunt qz non decet sed seruis iniungunt: ita z nunc xps venit operiens nube inferiora corporis z in illa sedens: l3 sine ea venire posset. Et hoc mō potest rñderi ad rōnē factā. s. q. 176. cū dicebat q poterat xps venire subito. i. sine successione morosa z manifestabat magis potestātē suā. Dōm q verū est q poterat venire: sed non decebat q sic veniret ppter rōnes ibi dictas. Cum autem dicat q manifestaret maiorem potestātē. Dōm q nō est verū: imo si subito veniret non videretur vnde veniret z non agnosceretur gloria sua: ideo decuit q sic veniret. Ad scdm dicendū q verū est q nubes nō poterat sustentare corpus xpi aut alterum corpus: neqz etiaz tunc xps ideo illa vtebat quasi deberet sustentare aut sustentaret: sed ppter alias causas supra positas. Itē non erat opus q nubes sustentaret corpus xpi qz erat illud glorificatum: z hmoi corpora non indigent sustentante qz non sunt graua quasi moueant pondere suo ad centrum sicut corpora nostra: ideo etiam in nube poterat sustineri tunc corpus xpi. Itē qz dato q nubes non haberet nāliter q posset sustinere corpora aliqua humana daretur ei aliquid supernaturaliter. fiebat tunc in illa sicut apparet in motu eius

sicut dicitur in sequenti questione.

Quomodo mouebitur Christus in nube z quomodo mouebitur nubes. 26. 179.

Queretur quomodo mouebit Christus in nube ista z quomodo mouebit nubes. Ad primū dicendū q non mouebat xps motu grauitatis l3 moueret versus centrū: descendebat enim xps de celo in terrā: ideo motus eius versus centrū erat qui est motus grauiū: sed nō mouebat hoc motu ipse. Primo qz erat corpus eius gloriosum: z in eis est oīs agilitatis cum qua non stat moueri ad motū predominantis elementi qd ab imperfectione venit. Scdo qz si hoc motu moueret nō susteret in aere sed ad terrā veniret: z quiesceret ibi: z tñ in aere stabit z insti cū eo in aere rapiens obuiā xpo. 1. Thessa. 4. c. ergo nō erit motus ille a grauitate. Tercio qz motus qui ex grauitate puenit cum sit nālis est velocior in fine qz in principio aut medio: sed potius tunc erit econtrario cum a principio sit subitaneus: postea vero aliquāliter tardus successione morosa vt videat a resurgētibz aggregatis in loco iudicij vt dictū est. s. g non mouebit motu grauitatis. Sed dicendū est q motus xpi erit motus voluntarius sine vlla repugnantia ex parte corporis. z hoc est ex parte agilitatis. s. per aliqd excellentius dote: sed in beatis per dotē agilitatis poterit moueri beatus quocūqz moueri voluerit tā supra. i. ad sursum: vel deorsum: vel quālibet aliā positionem: z l3 corpora in beatis nō pdiderunt propriā temperiē compositionis fm quā mixtionē magis sunt terrena qz aerea: tñ nō erit in eis pondus qd contra voluntatē trahat corpus sicut nunc illud trahit: sed ita facile erit beato moueri ad sursum sicut ad deorsum: vel ad latera z in eadē velocitate z cum equali conatu. hoc vero erit qz anima dominabit corpori quasi iam nō sit leuitas aut grauitas principij motiū ex parte corporis sed voluntas sit principium motiū: z qz voluntas nō magis determinat ad vnā partem positionis qz ad alterā poterit beatus moueri equaliter ad quācūqz partē. Quantū ad scdm dicendū de nube q illa mouebit versus deorsum sicut xps qui descendat. z qz ipse venit sedens in illa necesse est vt ipsa quoqz descendat. Sed dōm q iste motus nō erit nālis nubi qz motus eaz nō est deorsum: sed potius est ad sursum. nā ex vaporibus aut exhalationibus surgentibus de terra z aqua densant z efficiunt nubes: z surgunt vsqz ad illā partem aeris in qua manent. inde aut non mouent nāliter deorsum neqz etiā sursum: sed magis consueuerūt moueri in latera a vento pcusse: ad deorsum aut neqz vñ impellant: cū venti nō causent ex superioribus sed ex inferioribus. Sed aliq dicit q poterit moueri illa nubes nāliter ad deorsum: vt pote si ingrossata z cōdensata fuerit: z tñ pondere suo trahet ad infra. Dōm q non stabit sic in illa nube. Priō qz si moueret a ppria grauitate nō posset bñ coaptari corpori xpi sed moueret tardius aut velocius qz deceret iuxta exigentiā sue grauitatis. Scdo z efficacius qz nubes nunq descendunt pondere suo: sed qz densate sunt soluant in aquas que cadunt: z tñ illa erit nubes z nō pluuia in qua xps descenderet: ideo nō mouebit nāli motu. Tercio qz si posset esse q nubes nō soluta in pluias tantum densaret qz oporteret descendere ex ppria grauitate: necesse esset motum suū esse velociorē circa finē: z nō cessaret vsqz ad terrā: z tamen nubes illa nō descendet vsqz ad terrā sed manebit eleuata in aliqua parte aeris in qua xps manebit. ergo non descendet nāliter. Dōm etiam q nō descendet ex aliquo principio intrinseco dato ei a deo: qz illud esset mouens voluntarie s. qz cessaret vbi veller: sicut est de agilitate fm quā mouentur beati quo volunt z in qua velocitate volunt vt dictum est prece. q. nā tale principij motiū vel qualitas non est nisi corporis glorificatoz: z tamen nubes non sunt corpora glorificata neqz erunt vñqz: maxime qz talis pfectio nō potest dari nisi enti rationabili: ideo nō mouebit a principio intrinseco. Dōm ergo q mouebit illa nubes a principio extrinseco mouente voluntarie. nam ab extrinseco mouente nāliter non poterit moueri: vt potē si diceremus eam a vento moueri. nā si contingeret ventū mouere nubē versus terrā non cessaret motus vsqz quo nubes allideretur ad terrā: z tamen illa nubes in aere manebit vbi xps manebit. ergo neqz a vñto mouebitur: sed mouens est extrinsecum z voluntarium. s. angeli qui obsequentes xpo mouebunt nubem illam in ea velocitate aut tarditate qua xps volēt z vsqz ad illū locum quē ipse volēt: z cum angeli cessauerint eam mouere stabit illa: neqz opz ipsam teneri cūz non inclinet ad eundem deorsum: z tamen qz angeli mouentes eam cūz sint substantie spūales nō videbunt putabitur ipsa per se moueri.

Sexta pars Matthei * Abulensis. 2 ij

Rñsio ad 1. qñ. qd.

1. rō.

2. rō.

3. rō.

In q. 176. Doc. rñ. ad 1. questu.

In bñs corporibus nō est pōdus.

Rñsio ad 2. qñ. qd.

Obiectio.

Rñsio. 1. rō.

2. rō.

3. rō.

L

In iudicio xpi nubes mouebit a principio extrinseco mouente voluntarie.

A Ratiões i diuersum. 1. rō. 2. rō.

Ratio ad 1. qñ. qd.

2. cā.

2. cā.

Orige. vba.

B Ad. 1. rōnē i diuersuz.

Ad. 2. rōnē

In descēsu qñ debuit xps vñ plu ribus nubi b⁹ qñ i ascē su. 1. rō. 2. rō.

Nonnullor rñ. ad qñiū qñis.

Expō quo rūdā vboz Augusti. ad esichium.

Improba. Ratio.

Nubes est ens merbeo.

Doct. rñ. ad questū.

In. q. 179. Determina tio qñis.

Quomodo dicitur hic q videbunt eū venientem in nubibus in numero plurali. Qd. 180.

Queretur qñ dicit hic q videbunt eum venientem in nubibus. Nā videtur q in vnica nube veniet. Scdō q xps sic venturus est sicut ascendit: sic enim oī xerunt angeli discipulis Actū. 1. c. quēadmodum vidistis eum ascendentem sic veniet. 2 tñ in vna nube ascendit: ideo in vna nube descendet. C dōm q concedendū est vtrūq. i. q xps de scendat in nubibus: 2 q descendat in nube vna. nam xps dicit hic q videbunt eum venientem in nubibus. 2 Mar. 13. c. etiā dicitur. venientem in nubibus. 2 tñ manifestum est q vna erat nubes q corpi eius appropinquabit 2 aptabit ei 2 in illa pprie venire dicitur. C Sed dōm q cā quare dicat venire in nubibus celi est qz inter illas descendet 2 desuper illas: 2 tñ celum de quo xps descendet sup nubes est: ideo in nubibus veniet. i. inter nubes vel desup nubes. C Scdō cā est qz volunt quidaz q in aduentu xpi non solum descendet vna nubes sub pedibus eius sed multe vt maior honor sit descendenti q fuerit ascen dentis eo q nunc oībus hominibus manifestandus: tunc vero a solis discipulis qui cum eo erant in monte oliueti 2 gbuldaz alijs credentibus visus est. De his dicit Orige. super Mattheū: videbunt ergo oculis corporalibus filiū in humana specie ve nientē in nubibus celi. i. superius: sic enī qñ transformatus est vox venit de nube. sic cum veniet iterū in specie transformatus gloriosam non super vna nubem sed super multas veniet que erunt vehiculum eius. C Ad primū in contrariū dōm q verū est q in vnica veniet. f. q immediate tangat corpus eius 2 apre tur ei: 2 tñ veniet in multis nubibus: qz multe erant sub pedib⁹ eius l. vnica sit que immediate eum tangit. C Ad scdōm dicendū q sic veniet sicut ascendit: 2 tñ ly sicut determinat actū descēdē di 2 ascendēdi: nō aut habitum aut ceteras dispositiones de scendentis: 2 ideo sicut tunc ascendit visibil⁹ 2 successione mo rola ita descensurus est. nō tñ sequi q si tunc vnica nubē ha buit qñ etiā nunc habeat vnica cū descendet. 2 Et ratio quare in descensu debuit vñ pluribus nubibus aut qre scriptura de buit nunc dicere de plurib⁹ qñ in ascēsiōe: fuit qz qñ xps ascē dit ibat de loco in quo nulla nubes erat: 2 opozuit q descēde ret de loco nubū aliqua nubes in qua iret: 2 qz sufficiebat vna fuit vnica: cū vero descendebat veniet de loco nubium: 2 nece erat q veniente eo essent nubes sub pedibus eius: ideo dō q in nubibus descendet. Scdō erat ad ostendendum maiore hono rem in descendendo qñ in ascendendo. nā maior esse debebat: qz tunc ascendit corā paucis: nunc vero descēdet corā toto mū do. nam nūqñ erit totus mundus congregatus nisi tunc.

Que nubes erit illa in qua xps descendet. Qd. 181.

Queretur que nubes erit illa in qua xps descendet. f. que erit corpi eius diueta. C Aliq dicit q erit illa eadē nubes in qua ascendit. 2 hoc vñ velle Augu. in epistola ad esichū cū ait. 2 sicut in actibus apostolor legi nubes suscepit eū ab oculis eorū: 2 qz illic dictū est ab angelis. sic veniet quēadmodū vidistis eū euntem in celū. merito creden dus est nō solum in eodem verū etiā in nube venturus. f. non solum in eodē corpore: sed etiā in eadem nube: qz als nō potest bene intelligi illa littera: qz si intelligat q venturus est in nube nō tamen in eadem nulla dubitatio tollebat: qz manifestum erat q in nube venturus erat cū dīcat hic q veniet in nubib⁹ celi. 2 tñ ponit illud Augu. ad tollendū aliquā dubitationē cum dicat. merito credendus est nō solum in eodē corpore 2 ergo intelligendū est q Augu. voluerit de eadē nube. C dōm q nō poterit esse penitus eadem nubes. nam nubes est ens imper fectum cū nō pertineat ad determinatā speciem in quātūz bñōi. nam nubes est ens merbeo^m 2 inter oīa entia merbeo^a. nō est aliqō ens pertinens ad speciem perfectā. i. q fm illud esse qd bñ sit in specie determinata nisi plūia que est aqua: ideo talia entia sunt parue durationis 2 statim transeunt ad aliam spēm: sicut nubes soluit in aliqd subtilius vel cōdensatur in pluuias. cum igitur nubes illa fuerit a tot annis nō est verisimile q ma neateadem numero nunc: sed iam soluta fuerit in aliqd aliud. C Sed est dōm q non differt eandem nubem aut aliam esse dum tñ nubes sit. qz non sumit nubes illa nisi ad operiendum: qd potest facere quēcūqz nubes: ideo siue illa siue altera fuerit nō differt. si autem in aliquo differret potuisset deus miracu lose illam eandē conseruare sicut miraculose aliqd fecit in mo tu eius qñ ascendit: 2 aliqd miraculose faciet in motu illarū in quibus descensurus est vt dictum est. s. C Unde dōm q nō erit eadem nubes numero quasi ab illo tēpore pñq nunc man

serit nunc soluta neq in aliud trāsmutata: sed poterat esse ea dem fm materiam. f. q mā que sunt illius nubi sit mā eius nu bis in qua xps descensurus est ad iudicandū sed nō est neciūz.

Quid sunt iste nubes celi. Qd. 182.

Queretur qñ dicit q videbunt eū venientem in nu bibus celi: 2 qñ sunt iste nubes celi. C Ali qui dicunt q sunt nubes celi. i. de substantia celesti. f. q ad excel lentiam corporis xpi fecit deus q nubes ille que tangerent cor pus eius essent de substantia celi. Sic tenet Orige. super Mat theū. siquidē ne calcaret filius dei hierosolymā ascendens vi ligentes eum strauerunt vestimenta sua in via: neqz asellū qui portabat eū volentes terrā calcare. quid mirū si pater 2 deus omniū nubes sternat celestes sub corpore filij descendenti ad opus ssumationis. Dicit aut aliq quoniam sicut in factione hominis accepit limum de terra 2 finxit boiem: sic vt appareat gloria xpi accipiens deus de celo 2 de celesti corpore corpora uit. primū quidem in transfiguratione in nubē lucidam: in con summatione in nubes lucidas: propter qd nubes celi dicuntur propter qd 2 limus terre est dictus: 2 decet patri talia miran da dare filio qui se humiliavit: 2 ppter ea exaltauit illū nō solū fm spiritū sed fm corpus. C Sed dōm q non stat: qz nubes nō possunt esse de substantia celesti qz substantia illa nō scindit neqz diuidit neqz permiscetur vt possent nubes aliqz fieri: 2 iste error prouenit ex suppositione eorū qui errant fm prophe tiam sequentes platōne. putant enim corpora celestia de natu ra quattuor elementorū esse. 2 tunc vñ est q de celo poterant fieri nubes: cum mā quattuor elementorū sit apta mitioni: al terationi: 2 corruptioni: sunt tñ celi de gnta essentia. i. de qua dam nā que nō est quattuor elementorū sed distans ab eis: 2 in illa nō recipit alteratio generatio 2 corruptio. C dōm ergo q nō vocant nubes celi quasi de substantia celi sint. i. aeris: qz in re gione aeris sunt nubes: 2 ita accipit scriptura celū vt Luc. c. 8. aues celi comederūt illud. i. aues que sunt in aere. 2 ps. 8. dō. vo lucres celi 2 pisces maris. i. volucres que sunt in aere. Vel dñr nubes celi qz iuxta celum sunt. nā l3 inter nubes 2 celū mediet regio ignis: nos tñ nō videmus eum mediare: 2 ideo putamus cunctas esse nubes celo sed nō sunt: scriptura aut tenet modū loquendi vulgariū: ideo vocat nubes celi quasi sint iuxta celum sicut vulgus putat. 2 hoc colligif qz neqz Marcus neqz Lucas de hoc dixerunt. nam Mar. 13. c. dicit videbunt filiū hoīs ve nientem in nubibus cum virtute. 2 Luc. 21. c. dō. venientē in nube. 2 neater addidit celi. Et tamen si de substantia celi esset nu bes illa esset aliqd mirandū 2 nō taceret illud euangeliste.

Quo est vñ q apparebit xps cū virtute multa. Qd. 183.

Queretur qñ est vñ q apparebit xps cū virtute multa. C dōm q virtus ptātē signat h. Accipit iterū dum ptās pro multitudine famulantū: qz in multitudine subdi torū consistit ptās principis. 2 ita dicimus magnam virtutem habere illū principē qui magnū exercitūz h3. sic xps veniet cum virtute magna. i. cū multo exercitu angelorū. nam multi angeli venient cū xpo ad iudiciū. sic dicit. s. 16. c. filius hoīs venturus est in gloria pñs sui cū angelis suis: 2 tunc reddet vnicuiqz iux ta opera sua. hoc autem in iudicio fit vbi cuiqz dā iuxta ope ra sua: 2 sic cū angelis venturus est ad iudicandū. 2 sequenti. c. magis hoc declaraf. f. cū autem venerit filius hoīs in maiesta te sua 2 oēs angeli eius cū eo. 2 tñ angeli vocant exercitus dei vel castra eius. sic patet Gen. 3. 2. vbi multitudo angelor voca ta fuit castra dei: 2 deus vocaf dñs exercitūz: 2 milites eius vo cant angeli Job. 25. c. f. nūqd est numerus militū eius. cū er go deduxerit secū multos angelos dicet multam virtutē habe re aut venire cū multa virtute. C Alio modo accipit pro vir tute. i. ptātē ad aliqd faciendū: 2 ita dicit multa virtus cū qua xps nunc veniet qz habebit potestātē iudicandi totū mundū 2 erequendi sniam suā sine vlla sditione: 2 ista potestas est quā xps sibi dicit datam post resurrectionē. j. 28. c. f. data est mibi omnis potestas in celo 2 in terra. 2 vere maior erit tunc pote stas xpi hoīs qñ ante passionem. nam ante passionem nō erant omnia ei subiecta: in iudicio autem omnia erunt subiecta pedi bus eius. 1. Corin. 15. c. nam 2 mors tunc sibi subijcietur: ideo potestas eius magna erit. C Alio modo dicit potestas vel vir tus xpi tunc magna: qz maior erit qñ ea quā hic habuit. nā qñta cūqz eet quā h3 habuit erat in statu humili 2 in corpe passibili: tunc vero erit in statu excellentiori 2 impassibili corpore: ideo erit maior. Sic dicit Orige. super Mat. s. primū quidem venit Iesus cū virtute ex qua faciebat signa 2 pdigia magna in po pulo: omnis autem illa virtus in comparatione virtutis multe cum

Nonnullor rñ. ad qñiū qñis.

Impro. Ratio.

Celi sunt de gnta essentia. Doc. rñ. ad qñiū qñis.

Rñ. ad qñiū qñis. Cū xps veniet cum virtute magna. i. cū multo exercitu angelorū. nam multi angeli venient cū xpo ad iudiciū.

2. mō.

Oīa in iudicio subiecta erūt pedi bus xpi. 3. modo.

B Orige. verba.

cum qua in fine venturus est modica erat: virtus enim erat ex
nantiens seipsum consequens est etiam ut in maiore gloria re-
formetur quod fuit transformatus in monte: tunc enim propter tres
tantummodo transformatus est: in summatione aut mundi to-
tius apparebit in gloria multa ut videant eum omnes in gloria.

¶ **Q**uod autem quod huiusmodi modo possit hic accipi virtus magis
accipitur scilicet primo: quod primo modo magis pertinet ad apparatum
i. maiestatem quam ad virtutem. Hoc autem supposito dicitur quod maior
virtus Christi erit in adventu ad iudicium quam fuit dum viveret inter
nos: quod tunc ei fuit quod homo non erat data potestas iudicandi mundum
et subiiciendi omnia sibi. ¶ Cum autem dicitur quod erit maior virtus in
adventu ad iudicium quam fuit dum viveret. Verum est: quod cum transfi-
guratus est adhuc non habebat potestatem iudicandi et subiicien-
di sibi omnia: neque erat adhuc corpus eius glorificatum quod non
erat impassibile. et etiam verum est quod in maiori honore et appa-
ratu erit in iudicio quam in transfiguratione: quod in transfiguratione
coram tribus transfiguratus est: in iudicio autem apparebit coram
toto mundo: et tunc istud non pertinet ad virtutem sed ad maiestatem.

¶ **Q**uid sit ista maiestas Christi i. qua ad iudicandum veniet. 20. 184.

Queretur

cum dicatur quod veniet Christus in maiestate. quid
sit ista maiestas. ¶ **Q**uod autem maiestas ad ap-
paratum venientis pertinet. dicitur enim maiestas quasi maior status:
unde apparatus magnus secundum quem cognoscitur status excelsus vo-
catur maiestas et non quilibet apparatus magnus vocatur maie-
stas sed solum maximus: et ideo maiestate non damus nisi re-
gi et imperatori qui sunt summi principes terreni. Sed Christus ve-
niet cum maximo apparatu qui ostendat maiorem statum et excellen-
tiam eius quam sit omnium regum terre: ideo dicitur venire in maiesta-
te. ¶ Ad istum enim apparatum pertinet quod veniet de celo succes-
sione morosa ita ut omnes homines eum videant venientem et tre-
ment. Etiam pertinet quod venient nubes sub pedibus eius. nam mul-
te nubes venient sub pedibus eius ut dicitur Orige. huiusmodi erit qui
tanget corpus eius immediate et in qua ipse venire dicitur. unde
Luc. 21. c. dicitur venientem in nube et non in nubibus. ¶ Etiam ad
maiestatem istam pertinebit multitudo angelorum. nam cum eo ve-
nient omnes angeli eius ut dicitur sequenti. c. 2. s. 16. c. et isti faciunt
magnum apparatum. ¶ Tercio erit apparatus ex eis qui rapiuntur et
occurrent ei in aera. nam iusti non sedebunt aut stabunt in terra:
sed rapiuntur obuiam domino in aera et ibi cum eo erunt. 1. Thessa. 4. c.
¶ Tercio multitudo manens in terra ad magnus apparatum perti-
nebit: erit enim ibi totus mundus congregatus: quotquot enim
nati sunt ab origine mundi et nascentur usque ad diem illum erunt
ibi congregati: et omnes qui in seculo fuerunt potentes et huiusmodi tanquam
dominus et dominum suum ibi inuiti cognoscent: et contremiscent coram eo
illiis finem expectantes: hec est. n. magnitudo apparatus quae
lis non solum nunc esse potest: sed neque quae alia excogitari
potest: ideo cum in isto apparatu Christus venerit dicitur venire in maie-
state. ¶ Dicitur autem tunc Christus venturus in maiestate ad omniam
primi adventus. venit enim tunc Christus ignotus quasi et in humi-
litate status et carnis infirmitate: per persecutionem et aduersitatem su-
stinens: et pauper peditans. et quasi maioris apparatus fuit sedit super
asinum ad intrandum in hierusalem. ut ergo cum diceret se rursus ventu-
rum: discipuli quibus loquebatur non putarent eum venturum in
humilitate sicut prius et aliqua passurum: dixit quod non veniret sic
sed in maiestate: et satis erat maiestas et apparatus: quod non solum
magna cum eo apparuerunt aut apparitura sunt: sed ad hoc quod
ipse appareat magna signa ventura et praecessura sunt. s. quod sol
et luna obscurabuntur et cetera quae supra dicta sunt.

¶ **Q**uid quid mittet filius hominis angelos et erunt angeli illi. 20. 185.

Queretur

ad quid mittet filius hominis angelos suos: et qui
erunt angeli qui mittuntur. ¶ **Q**uod dicitur quod erit ista
missio ad congregandum electos ut dicitur in littera. Christus enim ad iudi-
candum venturus est: et ideo oportet quod iudicandi prius ei sint secundum pre-
sentiam corporalem in qua iudicabit. nam Christus in quantum deus
omnibus rebus praesens est: quod ubique est et omnia ei praesentia sunt:
et tamen non est praesens omnibus secundum quod homo neque omnia sunt ei
praesentia: quod corpus suum est finitum secundum determinatam quantitatem:
ipse tamen Christus in humana substantia iudicatur: est ut ab omnibus videatur:
ideo oportet quod ante eum omnes homines congregentur in locum unum
in terra in qua ipse iudicare voluerit. Erunt autem ista congre-
gatio post resurrectionem ipsorum. nam prius morientur omnes
homines quam ad iudicium veniant. per ignem enim in conflagratio-
nis omnes qui residui fuerint morientur et statim resurgent: hos
autem congregari oportebit. ¶ **Q**uod autem duplex istorum congre-
gatio. una antequam resurgant: alia postquam surrexerint. nam necesse
est omnes resurgere et in eisdem corporibus numero: non sunt

autem eadem corpora nisi sit eadem materia: et ideo singulae partes cor-
porum illorum colligentur: et quod per multas transmutationes factas in
elementa non erunt omnes partes materiales cuiuslibet corporis
in eodem loco: oportebit quod etiam si in extremo terre sit una pars et
alia in alio extremo inde colligantur ad hoc quod inde formetur cor-
pus idem quod prius. ¶ Alia congregatio erit post resurrectionem.
nam collectis pulueribus ad locum ubi precipua pars eorum est
reformabitur corpus ex eis et reunietur anima a deo illis membris
et tunc vivet: et erit idem homo numero qui prius: et iste dicitur deduci
in locum communem iudicii: quod ibi omnes futuri sunt. ¶ Sunt autem
angeli. necessarii pro his actibus sunt enim hic quattuor actus
et illorum tres ad angelos pertinent. Unus autem primus est congre-
gare pulveres in locum unum. s. ubi fuerit precipua portio eorum.
Secundus est illos totos collectos in corpus formare tale quale de-
ceat secundum conditionem resurgentium. Tercius est animam rationalem
que praeserat reunire illi corpori. Quartus est hominem sic relut-
tante de loco resurrectionis in locum iudicii deducere. tertium autem
solus deus faciet: quod est infinite potentie per illum modum reunire
animam: alios facient angeli qui ministrant deo quantum ad ea quae
non sunt infinite potentie: ideo mittet Christus angelos. ¶ Quantum
ad secundum dicitur quod angelus accipitur dupliciter. Uno modo pro quo-
libet spiritu bono celesti. et ita vocamus novum ordinem angelorum
quasi omnes sint angeli qui in illis ordinibus sunt. Alio modo ange-
lus accipitur specialiter pro spiritu primo et infimi ordinis. Dominum
autem quod in presenti vocantur angeli ab officio. s. quod mittuntur. nam an-
gelus nuncius est: quicquid ergo mittitur a deo ad aliquid faciendum
angelus vocatur. unde et homines vocantur angeli dei: quod deus comit-
tit eis verba sua ut alii nuncient. sic dicitur Mala. 2. c. de sacerdoti-
bus. s. labia sacerdotis custodiet scientiam et legem ex ore eius ex-
quirent quoniam angelus domini exercituum est. quotquot ergo nunc
mitterentur ad istud ministerium aggregationis angelorum vocari de-
bent: siue sint solus de ordine inferiori siue et de alijs. ¶ Est tamen
dominus quod an soli angeli inferiores missi fuerint vel etiam quidam alij
de alijs ordinibus non apparet manifeste: satis tamen potest di-
ci quod propter inferiores fuerunt alij alij de illis ordinibus quorum angeli
mittuntur. nam ut dicitur Dani. 7. c. et ponit illud Dionysius lib. de angelica
hierarchia. quidam spiritus assistant: alij ministrant. assistantes autem
non mittuntur: ministrantes vero mittuntur: quod hoc est ministerium
eorum. s. quod mittantur ad faciendum aliqua quae pertinent ad nostram salu-
tem ad Hebr. 1. c. s. sunt administratorij spiritus in ministerium missi
propter eos qui hereditatem capiunt salutis. ¶ Et videtur dominus quod non
soli angeli inferiores mittantur quod cum ad multos ordines pertineat
mitteri: verisimile est quod etiam de alijs ordinibus missi fuerint alij.

¶ **S**ecundo quod istud erat magnus mysterium: et quod cito fieri debebat.
nam congregandi erant pulveres omnium corporum singuli in locum unum
ut formarentur corpora: et formati illis homines iam viventes de-
ducendi erant in unum locum. hoc vero ut cito fieret cum in ictu oculi
fieri debeat. 1. Corin. 15. c. magna multitudo ministrantium
indiget: ideo verisimile est quod non de solo ordine inferiori sed
etiam de alijs mitterentur alij. ¶ Tercio quod archangeli sunt de secundo
ordine: et tamen alij archangeli in isto ministerio venturi sunt: cum vi-
catur hic quod mittet angelos suos cum tuba et voce magna. 2. 1.
Thessa. 4. c. dicitur ipse dominus in iussu et voce archangelorum et tuba dei de-
scendet de celo. et ita illi qui vocantur hic angeli vocantur apud pau-
lum archangeli. et non differt quod dicatur in singulari archangelus: quod mul-
ti venturi sunt cum hic dicatur quod mittet angelos suos cum tuba et
voce magna. et sic vocantur hic angelos ipsos qui sunt archange-
li: ex quo habet constare saltem quod de omnibus ordinibus. i. angelis et archan-
gelis venient multi. et idem intelligendum est de omnibus illis
ordinibus quorum spiritus solent mitti.

¶ **Q**uid angeli in hac aggregatione facient. 20. 186.

Queretur

de aggregatione ista cum dicatur quod congrega-
buntur. quid facient in hac aggregatione. ¶ **Q**uod dicitur
quod quattuor actus erunt circa eos qui congregantur ut dicitur est. s.
quorum tres ad angelos pertinent. et hic non ponitur nisi congrega-
re quod est quartus actus. nam postquam resurrexerint congregabuntur
in locum iudicii. ¶ Sed dicitur quare non agitur hic Christus mentionem de
alijs actibus qui precipui sunt. nam pulveres aggregare et forma-
re in corpus est precipuus actus quam congregare iam viventes in
locum unum: et adhuc magis est animam reunire quod est proprie su-
scitare. ¶ Aliqui dicunt quod non fit mentio de alijs actibus quod
ista congregatio non exercebitur circa mortuos sed circa eos qui
tunc vivi manebunt: et circa illos nihil est nisi aggregare: ideo non
potuit de aliquo alio actu fieri mentio quia nullus alius erit.

¶ **S**ed dicitur quod falsum est: quod etiam mortui congregabuntur ut
dicitur sequenti. ¶ **Q**uod dicitur ergo potest vno modo quod de sola congre-

Sexta pars Matthei * Abulensis. 2. 113

B
2. congre.
Angeli co-
gregantes
mortuorum
corpa quat-
tuor actus
faciet.
Primus.
Secundus.
Tertius.
Quartus.

Ratio ad
2. quantum.
Angelus
plur accipit

L
1. rō.
2. rō.
3. rō.

A
Ratio ad
ad quod q.
i. q. pcedē.

Petitio.

Nonnullorum
responsio.

Confutatio.
1. Doct. rō.

De mi.
qōnis.

A
Ratiō ad
quod qō.

Christus de
celo ve-
niet mo-
rosa suc-
cessione.

Angelorum
multitudo
cum Christo
veniet
ad iudi-
candum.

Tercio mu-
lti in iudi-
cio erunt
aggregati

In maiestate
Christi
venire.

A
Ratiō ad
1. q. q.

Christus ut
boni iudi-
caturus.

Duplex
eorum qui
iudicabunt
congregatio.
1. congre.

2. Doct. rñ.

Tres aggre-
gationes an-
geli facient
in iudicio.

2. Prima.

3. Scda.

4. Tertia.

Nonnullor
responsio.
ad quesi. q.
Improbab.
1. rñ.2. rñ.
Exacto in
dicij die ne
mo moriet

3. rñ.

4. rñ.
Viuos ac
mortuos
xps iudica-
bit.
5. rñ.

6. rñ.

7. rñ.

B
Alior rñ.
ad qñ. qñ.Improbab.
1. rñ.
2. rñ.Oib' hoib'
resurrectio
conuenit.

3. rñ.

4. rñ.

Quib' 3 re-
bus electio
babeatur.Doc. rñ. ad
questum.

gatione fit mentio qz est quartus actus 7 vltimus: 2 ideo cum
pre supponat alios dicto hoc intelligit de omnibus preceden-
tibus. nā nō poterunt aggregari nisi facti fuerint alij tres actus:
ideo in isto intelligunt alij. Scdo potest dici qz per istā con-
gregationē intelliguntur omnes actus pertinentes ad angelos:
sunt enim tres congregationes. 2 Una est vt pulueres eiusdē ca-
daveris de diuersis locis ducāt vt sint in vno. 3 Scda ē vt ipsi
pulueres aggreget inter se 7 cōpingant ita qz reddant corpus
vnu. 4 Tertia est vt corporibus resultantibus 7 viuificatis per
dei operationē deducantur omnia in locū vnu. s. iudicij: 7 oēs
isti actus sunt cōgregatio quedā alius vero actus q est animas
reunire est precipuus: sed iste nō est angelorū imo solius dei: 7
ideo de eo nō debuit fieri mentio: 7 sic sufficienter noie aggre-
gationis intelligunt oēs actus angelorū circa resurgentes.

Cum dicitur congregabunt omnes electos eius qui sunt isti
electi. Qd. 187.

Queretur quō dī congregabunt omnes electos eius.
nam in resurrectione non congregabuntur
soli electi sed etiā reprobi. C Aliq dicunt qz congregabuntur
soli viuentes qui eo tēpore inuenti fuerint viuentes: 7 hos vo-
cat electos xps. C Sed oīm qz non stat. Primo qz nō est vez
qz in die iudicij inueniant alij viui: sed oēs iaz erunt mortui
pcedente igne conflagrationis. sic tenetur ab oibus 7 declarat
Magi. 4. senten. di. 43. C Scdo qz als daretur qz multi essent
qui nūqz morerent. nā post diē iudicij nemo moriet: qz nouissi-
ma oīs destruet mors. 1. Lozin. 15. c. destrui morte est qz nulla
res sit iam mortalis aut aliqz mortura. ergo si die iudicij inue-
nient alij viuentes sequit qz alij erunt q nūqz mortui
sunt neqz morient. hoc falsum est: qz statutu est vnuqzqz bo-
minem semel mori ad Heb. 8. c. C Tercio qz sequeret qz nō
esset resurrectio gñalis. nā si alij essent qui nūqz morerent
illi nūqz resurgerent: 7 sic nō esset resurrectio gñalis: 7 tñ po-
niet resurrectio gñalis. ergo oēs morientur. C Quarto qz dato
qz alij viuentes inuenirent illo tēpore tñ plures essent mor-
tui qz viuentes: ad iudiciū tñ omnes venturi sunt qz in symbo-
lo dī qz xps iudicabit viuos 7 mortuos. 2 Acta. 10. c. dī qz est
constitutus xps a deo iudex viuoꝝ 7 mortuoꝝ. ergo non aggre-
gabunt soli viui sed et mortui. C Quinto patet qz Orige. sup
Matthe. dicit istā fuisse opinionē simplicium. s. 2 simpliciores
quidem opinantur eos tñ qui tunc inuenti fuerint in corpore
aggregandos: sed melius est dicere aggregandos eē ab angelis xpi
omnes vsqz ad consummationē. C Sexto patet qz si de solis
viuentibus diceret non hērent locū ea que dicunt. s. a summo
celoꝝ vsqz ad terminos eozū. qz vsqz ad loca ista non pnt esse
alij viuentes: 7 tñ accipit de mortuis quoz partes solute sunt
in auras aut in alia elementa: 7 pnt esse in his locis. C Septi-
mo patet qz etiā si omnia hec vera sint nō satisfecit littere. nam
si soli viuentes aggregant adhuc manifestū est qz nō essent oēs
illi boni 7 alij mali: 7 ideo nō aggregarent soli electi. C Alij er-
go dicunt qz omnes hoies aggregabunt per angelos 7 oēs vo-
cant hic electi. s. qz electi sunt vt oēs resurgant h non oēs sunt
electi vt regnēt. C Sed oīm qz nō stat. Pmo qz repugnat mō
accipiendi electos. nūqz enim sic accipit in scriptura. Scdo 7
efficacius qz impole est vocari oēs electos: qz electio est alicui-
us de multis. si aut idem oibus dūeniat nemo electus dicit ad
id qd oibus dūenit: 7 tñ omnibus hominibus dūenit resurre-
ctio 7 nō quasi per accidens: sed magis fm rōnem cōmunez. s.
inquantū sunt capaces boni aut mali eterni p merita vel deme-
rita. 7 iste est mod' loquēdi scripture. s. 19. et. 22. c. s. multi sunt
vocati pauci vero electi. C Tercio qz nō solū dixit electos: sed
ad significandum aliqd maius dixit electos suos vt patet hic 7
Mar. 13. c. ergo nō accipit de oibus hoibus respectu resurre-
ctionis: qz fm hoc non pertinent spālī ad deum. C Quarto qz
si oēs homines vocarent electi ad resurrectionē: aut vocarent
electi respectu ipsoꝝ hominū aut respectu aliaꝝ rerū: nō quidē
respectu hominū cuz oibus cōpetat 2 ideo in hoc nemo electus
fit: non etiā respectu aliarum rerum: qz electio fit de illis rebus
quibus cōpetere potest assumi ad id ad qd assumit illa que el-
git: 7 tñ resurgere nulli alteri rei cōpetit: qz non angelis cū nō
morian: non brutis qz neqz possunt resurgere neqz est aliquid
ad qd resurgant: ideo nō possunt dici hoies electi respectu re-
surrectionis. C Dm igit qz electi proprie vocantur hic illi qui
predestinati sunt ad vitam eternā: siue ante diē iudicij mortui
fuerint siue tūc moriant: 7 isti aggregabunt ab angelis ad locū
iudicij. De alijs et oīm est qz congregabuntur ad iudiciū: xps
tñ non fecit tunc mentionem nisi de electis.

C Quare de solis electis dī qz aggregabunt 7 nō 3 reprobi. Qd. 188.

Queretur ergo cū tam electi qz reprobi venturi sunt
ad iudiciū: quare de solis electis dī qz agre-
gabunt. C Aliqui dicunt qz sunt qz oēs venturi sunt: 7 tñ electi
portabunt ab angelis: mali aut nō portabunt: 7 ideo nō dicun-
tur ab eis congregari. C Sed oīm qz nō stat: qz cū mali mor-
tui fuerint ad hoc qz resurgant opz qz pulueres eoz per angelos
colligant: 7 hoc est aggregari: ideo etiā ipsi per angelos aggre-
gabunt. C Scdo qz etiā opz ipsos portari ad locū iudicij. nam
postqz resurrexerint nō poterunt per se venire ad locū iudicij:
qz forte nescient: 7 dato qz sciāt nō poterūt venire: vt si in extre-
mitate orbis resurrexerint: 7 tñ subito venturi sunt cū xps non
sit moraturus oī in loco iudicij. ergo nō venient p seipsos: sed
portabunt subito ab angelis qz eos trāsserēt de loco ad locū.
C Sed aliq dicit qz nō portabunt ab angelis: neqz per se ve-
niet sed portabunt a demonibus. C Dm qz istud nō stat: qz
istud ministeriū tante dignitatis nō comittit demonibus. s. qz
aliqd agant ad resurrectionē corporū: 7 tñ illi qui portant relur-
gentes aggregauerūt pulueres eoz vt formarent corpora: 7 illa
formauerunt ad hoc qz formare vel reuniret aia que presue-
rat. ergo demones nō faciēt hoc. C Scdo qz neqz portare dā-
natos ad gehēnā pnt ad demones sed ad angelos bonos vt
asserit: 7 dicit sequenti. c. ergo a fortiori deducere eos ad iudi-
cium nō pnt ad demones. C Tercio qz ad demones nō pnt
ministrare deo nisi in malis. s. in penalib' cuz ipsi inclināt
ad penas infligēdas 7 deus illis pmittit eas aliqz dare: sed nō
mandat eis ex imperio aliqd bonū facere. Et tñ hoc erat de bo-
nis. ergo nō ministraturi sunt demones in h. C Quarto qz cuz
dicat hic xps electos portandos per angelos suos. i. bonos qui
specialiter dicunt sui 7 ei ministrant: 7 oīet qz mali per aliqz
portadi sunt cum per se ire nō possint opz qz per istos eosdem
angelos bonos portant: qz als mentio fieret de eis a quo por-
tarent si ab alijs portarent. C Dm igit qz de electis facia est
spālī mentio ad ostendū bonoz eoz. s. qz tñ bonoz apud
deū erūt qz faciet eos ab angelis deduci: sed in isto bonore nul-
lo mō cōmunicant mali: ideo nō fit mentio de eoz aggregatiōe
7 portatiōe ab angelis. C Et oīm qz ista est ppria cā ad id qd
qrebat. s. q. 186. s. qz fiat mēto de sola aggregatiōe cū alij tres
actus pcedant qz ad resurgētes. Et oīm qz cā est bec qz xps
voluit hic tāgere id qd spālīter pertinebat ad electos: 7 tñ oēs
alij tres actus sunt cōmunes tam qz ad electos qz quātum ad
malos: ideo de sola aggregatione dictum est. 7 patet qz oēs pul-
ueres colligent vbiqz fuerint: 7 illi cōpingentur in corpus: 7
reuniet aia illis corporib': neqz circa hoc aliqua dīa erit: ideo
nō potuit de his mentio fieri nisi simul diceret de bonis 7 ma-
lis. Sed xps de solis electis dicere spālīter volebat: ideo nō de-
buit facere mentionē de primis tribus. in quarto autē dīa est:
qz electi portabunt honorabīr ad locū iudicij mali vero non:
ideo de aggregatione dixit 7 solos electos nominauit.

C Quare dicat qz electi ab angelis aggregabunt. Qd. 189.

Sed queretur quare dī qz electi cōgregabunt ab
angelis. nā de eis non dēret dici qz
aggregandi sunt qz per se venire possent. de malis aut eēt oīm
qz aggregarent qz per se non possent venire. C Et pz de bonis
qz poterūt per se venire 7 et volent: ideo nō egebunt portatore
aut vehiculo. Pmo pz qz hēbūt dotē agilitatis fm quā pote-
runt vbiqz statim esse nullū impedimentū ad hoc pstante cor-
pore: dabit aut ista dos anteqz veniant ad locū iudicij: qz oēs
dotes corporis electis dābunt in ipsa reunīōe anime ad corpus
que est resurrectio: sed resurrectio fiet anteqz deducant resur-
gentes in locum iudicij: vt declaratum est. s. 22. c. q. 227. ergo
prius hēbunt dotē agilitatis 7 alias: 7 per illaz poterūt qñ in
momento de quo voluerint. 2 C Scdz pz. s. qz volēt ire. s. ad lo-
cū iudicij: qz nemo recusat ire ad aliqz locū nisi qz putat ibi su-
turū esse malū vel saltim minus bonū: aut nō maius qz vbi est:
7 tñ resurgentes boni sciūt qz in loco iudicij acquirēt summū
bonū: qz incipiet ibi vniū esse xpo et fm presentia corporale: 7
ideo nō solū volent ire illuc: sed et nihil magis cupiēt qz ire. vñ
et si nō portarent ab angelis: cū ipsi possent ire 7 vellent statim
irent. 4 C Scdz principale de malis pz: qz ipsi nō poterunt illuc
ire 7 et nolēt. De pmo pz qz hī sint imortales effecti per resurre-
ctionem nullā dōte corporis aut aie habebunt: qz dotes solum
sunt beatorū: 7 ideo sicut nunc graues exītes nō possent ire de
extremo terre ad locum iudicij nisi in longo tpe: 7 forte de qui-
busdā locis ire nō possent ppter impedimēta media vt mariū
aut alioꝝ incōmodoz: ergo indigent portatore. Etia nō scirent
qz nemo

Nonul-
lor rñ.
ad qñ. q.
Impro.
1. rñ.

2. rñ.

Lito xps
iudica-
bit.
Alio. rñ.
ad qñ. q.
Impro.
1. rñ.

2. rñ.

B
3. rñ.
Demōes
quō deo
mistrēt.
4. rñ.Doct. rñ.
ad qñ. qñ.Mēto
qz sola
agrega-
tiōe fiat.

A

Bōi ple
ad iudi-
ciū ire po-
terunt 7
volent.
1. rñ.Oēs cor-
poris do-
tes in re-
surrectiōe
electis dā-
buntur.
2. rñ.A malitad
iudiciū
ire nō po-
terunt 7
nolent.
1. rñ.
Dotes sūt
dōtaxat
beatorū.

conditionez signoz. fuerat enim posita signa euerfionis hierlm
 2 postea signa aduentus ad iudicium: nesciretur autem an pau-
 co tempore vel multo post ista sequeretur res signata. 2 dicitur
 q non oia sed in breui: 2 ad hoc ponit similitudinem de ficul-
 nea. nam cum illa mittit folia prope est estas q statim sequit:
 ita factis signis precedentibus in breui sequit qd significatum
 est. C Sed oim q xps non solum dixit de ficulnea imo etiam
 de oibus arborib. sic dicitur Luc. 21. c. videte ficulnea 2 cete-
 ras arbores: cum pducunt de se fructus: scitis qm ppe est estas.
 Matthaus tñ 2 Marcus de sola ficulnea dixerunt. veru est tñ
 sicut xps dixit q nō solum ficulnea sed et omnes arbores ante
 estatē producant folia 2 fructus: l3 fructus ante estatē non est
 maturus vt cōiter sed estas oia maturat. mattheus aut 2 mar-
 cus de sola ficulnea dixerunt ppter duo. Primo cum ponatur
 istud vt exēplum sufficit vñ. Scdo qz ficulnea magis cuncta
 est estatē q cetera arbores fm folia 2 fructus. C Sed qre-
 tur qūo potest stare: qz Matthaus 2 Marcus dixerunt cū ra-
 mus ficulneae tener est 2 folia nata scitis qz prope est estas: 2 Lu-
 cas dixit. videte ficulnea 2 oēs arbores cū producant ex se fru-
 ctum: non enim vñ posse stare vtrūq. C Dm q qñcūqz di-
 uerfi euangeliste idē narrant standū est ei q plus narrat: qz alio
 diceremus eū mētiri: 2 qz Lucas dixit de oib. arborib. 2 ficul-
 nea: Marcus aut 2 Matthaus de sola ficulnea standū est in h
 Luce. s. q aliqd xps dixerit qd Matthaus 2 Mar. tacuerunt
 Lucas vero illud exprestit. C Sed adhuc remanet diuersitas:
 qz Matthaus 2 Marcus dixerunt. cū ramus eius tener est 2
 folia nata: Lucas vero dixit. cū ex se pducunt fructū. qūo ergo
 stabit hoc. C Dm q vtrūqz stat: qz ramos teneros esse 2 fo-
 lia nata: 2 fructū ex se pducere qñ in eodē tempore cōpetunt: l3
 parum ante folia q fructus vt cōmuniter pducant: vtrūqz tñ
 ante estatē producit. C Sed dicitur quid istoz xps dixit an id
 qd Matthaus dicit vel id qd Lucas: cum non potuerit simul
 eadem conceptio esse. C Dm q verum est q xps istam sniaz
 semel dixit: 2 sub vnica prolatione non potuit concipere dupli-
 citer eam: 2 sic non tenuit modū dicendi siue accipiendi amboz
 euangelistarum sed alterius ipsoz vel forte neutrius: nō est. n.
 inconueniens q nullus euangelistarū secutus fuerit verba xpi
 ad ynguem. 2 ita certū est q omnes tres euangeliste sententiā
 xpi tenuerunt hic: que erat q per ortum folioz 2 fructum de
 arboribus agnosceretur estas propinqua. 2 tamen aliquis eozū
 sub eisdem verbis sententiā hanc conciperet sub qua xps non
 differt: 2 ideo forte neuter illud concepit: sic 2 si aliquis eozū
 posuit ad punctū in hoc verba Lbristi non differt quis ille fue-
 rit: cum sensus non verbuz querat 2 constet q quilibet euan-
 gelistarum sententiā Lbristi certissime tenuit.

Quo applicat pabola ista de ficulnea ad ppositū. Qd. 194.
Queretur qūo applicat parabola ista de ficulnea ad
 ppositū. C Dm q sic dñ est. s. q. 192. xps
 applicat eam in littera: 2 ostendere vult q res significata hic
 non longe veniet post signa. Sic dicit Hieron. sup Matthe.
 s. sicut quando teneri fuerint in arboze ficus cauliculi 2 gemma
 erumpit in florem: coxerqz florem parturit intelligitis estatē
 aduentum 2 fauonij ac veris introitum: ita cū omnia que scri-
 pta sunt videritis: nolite putare iam adesse consummationem
 mundi: sed quasi puenia 2 pcursores quosdam venire vt ostē-
 dant q prope sit 2 in ianuis. C Intelligendum aut q non mul-
 tum erit inter signa 2 signatum. Sic dicit Lbriso. super Mat.
 s. per quod ostenditur q non multum temporis erit mediū: sed
 statim aduentus Lbristi occurret. C Alij autem intelligunt de
 estate spiritali. s. q sicut quando ficulnea pducit folia est ppe
 estas: ita post labores precedētes appropinquat iustis felicitas.
 Sic dicit Lbriso. s. per hoc 2 aliud quiddam prenunciat estatē
 spiritualem 2 tranquillitatem iustis post hyemem esse futuram:
 peccatoribus autem econtrario hyemē post estatē. Dicit autē
 Orige. super Matthe. sicut eniz ficus in tempore hyemis vita-
 lem virtutem habet in se absconditam: postmodum autem cū
 virtus ipsa pdire ceperit ad manifestationē ptereunte hyeme
 ex ipsa valitudine ipsius ramus efficit tener 2 folia producit: sic
 2 mundus 2 vnusquisqz eozū qui saluantur ante xpi aduentū
 quasi in hyeme in se absconditam hnt vitam virtutem: xpo aut
 inspirante fiunt teneri 2 non duri cordis rami: 2 que abscondi-
 ta erant in eis progrediunt in folia 2 manifestos fructus ostē-
 dunt: talibus autē prope est estas 2 aduentus glorie verbi dei.
 C Sed oim q ista ad mysticum intellectum pertinent: 2 nō
 innuitur in verbis his nisi propinquitat signatoz post aduen-
 tum signozum: qd 2 xps exprestit. C Alij dicunt q ideo posuit

exemplum de ficulnea vt signet istam rem necessario esse ven-
 turam: qz sicut res naturales necessario eneniunt: 2 non ex ar-
 bitrio ipsarum: neqz ex aliqua contingentia ad vtrumlibet: ita
 ea quozum signatua ponuntur naturalia exempla necessario 2
 imutabiliter venient. Sic dicit Lbriso. in omelia. s. ppter hoc
 2 istud posuit. s. de ficulnea vt credere faciat hūc sermonē om-
 nino esse venturū: vbiqz enim qd omnino venturum est di-
 citur naturales necessitates in exemplum inducit.

Que sit illa res significata hic per tot signa. Qd. 195.

Queretur cum dicat hic scitote q prope est in ianuis
 2 loquitur de re significata que statim post
 signa ventura est. que sit illa res significata. C Dicendū q non
 potest dubitari nisi de eis que xps hic terigit. 2 sunt duo. s. euer-
 fio hierusalem 2 aduentus ad iudicium: 2 pro quolibet posuit
 signa precedentia. est ergo dubium de quo illarū dicat: vel an
 de vtroqz. C Aliqui volunt q intelligatur de euerfione hieru-
 salem solum: alij vero q de solo aduentu ad iudicium. Primo
 dicunt causā esse qz dirigit hic sermo ad apostolos illos qui-
 bus loquebatur: 2 tamen illi non vixerunt vsqz ad signa aduen-
 tus ad iudicium: vixerunt aut vsqz ad signa euerfionis 2 ipsam
 euerfionem hierusalem: ideo de euerfione illa intelligitur. Se-
 cundo qz dicitur non preteribit generatio hec donec oia fiant.
 sed illa generatio non durauit vsqz nunc: 2 multominus vsqz
 ad consummationē seculi. ergo non intelligitur de aduentu ad
 iudiciū: sed de euerfione hierlm quā generatio illa vidit. C Alij
 dicunt q intelligat de aduentu ad iudicium. Primo qz dicitur
 scitote qz prope est 2 in ianuis. s. xps de cuius aduentu ante hoc
 dicebatur. C Secundo qz dicitur cum videritis hec omnia. s.
 omnia signa precedentia: 2 tamen omnia signa supraposita nō
 precedent nisi ad diem iudicii. ergo intelligitur de aduentu ad
 iudiciū. C Tertio qz Luc. 21. c. istud magis declaratur. s. his
 autem fieri incipientibus respicite 2 leuate capita vestra: quo-
 niam appropinquat redemptio vestra. 2 tñ euerfio hierlm non
 poterat vocari redemptio apostolorum aut discipuloz. nam non
 q̄tum ad animā: qz nullum bonum spirituale per hoc eis adue-
 niebat sed potius turbatio 2 amaritudo animi pro contributi-
 bus suis 2 natali solo perduto non q̄tū ad corpus: qz ante illud
 tempus omnes apostoli occisi erant preter Joānez 2 Simonez
 chananeū: 2 illis nō fuit reliqua releuatio a laboribus suis euer-
 fio hierusalem: cū Simon postea occisus fuerit: 2 Joānes in ser-
 uentia olei volū missus tempore domiciani post euerfam hieru-
 salem que sub tito euerfa est: ideo non poterat appropinqua-
 re redemptio nisi per aduentū ad iudiciū. 2 sic de illo intelli-
 gitur. C Quarto qz dicitur. e. c. videte ficulneam 2c. 2 sequit. ita
 2 vos cum videritis hec fieri scitote quoniam prope est regnū
 dei. sed in euerfione hierusalem non videbatur esse regnū dei
 neqz appropinquare: qz nō pertinebat illa aliquo modo ad re-
 gnum dei cum esset res pure temporalis: ideo accipiet de ad-
 uentu ad iudicium. nam ibi est regnū dei: qz ex tunc regnabunt
 omnes sancti cū xpo: 2 quādo signa aduentus apparebunt erit
 prope regnum dei: qz post signa illa non multū tardabit aduen-
 tus ad iudicium. C Dm q vere de aduentu ad iudiciū loqui-
 tur hic xps: 2 ad hoc ponitur parabola de ficulnea sicut signat
 pcedentes rationes: l3 non est incōueniens q de vtroqz intel-
 ligatur referendo singula singulis. s. q sicut se habent signa iudi-
 cij ad iudicium: ita se habent signa euerfionis ad euerfionem. s.
 q sicut post signa iudicii cito erit aduentus ad iudiciū: ita post
 signa euerfionis cito veniet euerfio. 2 tñ dicendū q proprie hic
 xps voluit de aduentu ad iudiciū dicere 2 nō de euerfione hieru-
 salem: 2 ad hoc fuit data parabola de ficulnea. C Ad rōnez
 primā dicendū q non stat. Primo qz l3 xps dirigit sermonem
 suum hic ad apostolos eo q illi soli presentes erant: tamen nō
 dirigit ad illos solos sed potius ad alios quozum tempore hec
 euētura erant. sic dicitur Mar. 13. c. vbi finitur ista narratio.
 qd vobis dico omnibz dico: vigilate. C Scdo qz si ex hoc ar-
 guat q non intelligit de euerfione hierlm: qz etiā vsqz ad illud
 tps non vixerūt sed premortui sunt oēs pter Joānez 2 Simo-
 nez chananeū: ideo ratio ista nō cludit q nō intelligat de oie
 iudicii. C Ad scdm oim q gñatio hec multipl̄r intelligi pōt: 2
 etiā dato q accipiat pro illa que erat tēpore xpi 2 non vixit vl-
 tra euerfionē hierlm: nō sequit q nō accipiat parabola ista de
 ficulnea pro aduentu ad iudiciū. de quo magis dices. j. q. 197.

Que sunt hec oia cū dī. cū hec oia videritis. Qd. 196.

Queretur cum dī cū videritis hec oia. q sunt hec oia.
 C Alij ont q intelligit de oibus q pcesse-
 rūt a pncipio huius. c. ex quo xps cepit ponere signa: 2 volūt q
 omnia

Mattheus
 2 Mar. de
 sola ficul-
 nea dixerit.

Qd.

193.

Quo Mat-
 theus 2 mar-
 2 Lucas cō-
 cordat i h
 loco.
 2 Rñso ad
 qñtū qd.
 Obiectio.

Rñso.

Petitio.

Rñso.

Rñso ad
 questū qd.
 Hieron. vba

Notādū.

Quedā opi-
 nio 2 est
 Lbriso.

Orige. vba.

Confuta.
 Alioz rñ.
 ad qñtū.

Lbriso.
 verba.

Rñso

ad qñ. q.

Nonul-
 loz rñ.
 1. rō.

2. rō.

Alio. rñ.
 1. rō.

2. rō.

3. rō.

B
 Hierlm
 sub tito
 euerfa ē.
 4. rō.

Doc. rñ.

Ad. 1. rō
 nem.
 1. rō.

2. rō.

Ad. 2. rō
 nem.

Rñso
 ad qñ. q.

oia ista sunt signa euerfionis hierusalē et q̄ de nullo alio christo
 vsq; nunc locut⁹ fuerit. Sed dōm q̄ nō stat: q̄ manifestū est
 q̄ nō possunt exponi oia a p̄ncipio. c. vsq; ad finē de euerfione
 hierusalē vt declaratū est supra. nam ab illo loco. s. statim autez
 post tribulationē illorū oierū. necesse est exponi de signis p̄cedē
 tibus ad iudiciū sicut exposuimus. Idē autē dicit Remigij. s. et
 quidē simpliciores ad euerfionē hierusalē referūt verba: nescio
 autē si verbū ex verbo p̄nt exponere ab eo qd ait. nō relinque
 lapis sup lapidē: vsq; ad id qd ait. prope est et in ianuis. Alij
 dicunt q̄ referē ad ea q̄ de euerfione hierusalē dicta sunt omit
 tendo in medio oia que dixit de aduētū ad iudiciū: vt sit sensus
 q̄ cuz viderint oia signa que dicta sunt de euerfione hierusalē
 sciāt illā prope esse et in ianuis. Sed dōm q̄ nō stat: q̄ p̄ce
 denti. q. dictū est q̄ de aduētū ad iudiciū dictū est: maxime q̄
 istō est applicatio parabole de ficulnea: et ideo si de euerfione hie
 rusalē dicere necesse eēt q̄ parabola illa intelligeret de eadez
 euerfione ita q̄ nō intelligeret de aduētū ad iudiciū qd falsum
 est. vt dictū est eadez. q. Alij dicunt q̄ intelligit de vtriusq; s.
 de p̄cedētibz ad euerfionē et p̄cedētibz ad iudiciū vt respō
 deāt singula singulis. s. cuz videritis hec oia fieri. i. oia p̄ceden
 tia ad euerfionē: scitote q̄ p̄pe est in ianuis p̄dicta euerfio: aut
 cum videritis hec oia. s. omnia signa p̄cedentia iudiciū: scitote
 quia p̄pe est. s. aduētus christi ad iudiciū. Dicendū q̄ h̄ hoc
 posset stare: tñ p̄prie x̄ps non locutus est de signis euerfionis
 neq; de ipsa euerfione in his v̄bis: sed solum de aduētū ad iudi
 ciū: et ideo hec oia intelligunt. i. oia que immediate dicta sunt de
 signis p̄cedētibz ad iudiciū. et ita exponit littera sequēs: scito
 te q̄ prope est. s. aduētus ad iudiciū. Alij vero dicunt de ad
 uentū ad iudiciū intelligi l̄ra: et tñ per hec oia intelligunt oia
 que dicta sunt a p̄ncipio. c. quia dicunt q̄ tam ea que p̄cesse
 runt euerfionem hierusalē q̄ que p̄cedent iudiciū: oia p̄cedēt
 aduētū. Sic dicit Lbryso. in omelia. i. hec oia dicit que de fine
 hierosolymorū dicta sunt: et que de pseudo prophetis et pseudo
 x̄pis et alia oia que diximus vsq; ad antixpi aduentum futura.
 Sed dōm q̄ h̄ verū est q̄ oia illa p̄cesse runt ad iudiciū sicut
 et ea que nos nūc agimus p̄cedunt. tñ hoc est p̄ accidēs iquātuz
 s. iudiciū est vltimū: ideo x̄ps non accepit nisi de illis oibz que
 statim ante hoc dicta erāt: que sunt signa p̄cedentia ad iudiciū.
 nam post omnia illa statim est aduentus christi.

Quō verum sit illud. s. non p̄teribit generatio hec donec oia
 fiant: et de qua generatione accipitur. Questio. 197.

Queretur quō sit verū illud. s. non p̄teribit generatio
 hec donec oia fiant. et de qua generatiōe ac
 ciptur. Dōm autē q̄ cuz in littera non agat nisi de euerfio
 ne hierusalē et de aduētū ad iudiciū: necesse est q̄ de altero hoc
 accipiat. Alij dicunt q̄ accipiat de aduētū ad iudiciū si
 cut immediate p̄cedentia exposuimus. S; tunc obstat: q̄ illa ge
 neratio que erat cū christus loquebat̄ iaz trāsiit et nondū vi
 dit aliqua de signis iudicij. Dicūt ergo qdam de aduētū iu
 dicij accipiendū: sed vocāt generationē hanc. i. gentē iudeorū
 que est vna ḡnatio: q̄ ex vno p̄re. i. Jacob descēderunt. Alij
 dicunt generationē hanc. i. oium hominū. s. anteq̄ homines desi
 nant viuere ista veniēt. Sic dicit Hiero. super Mattheū et Be
 da. s. per generationē oium boium signat genus aut sp̄aliter iu
 deorū. Alij dicūt generationē esse cōmunitatē oium fidelū
 i. ecclesia. s. vocāt ecclesia esse quousq; ista fiāt. i. vsq; ad finē se
 culi. Sic dicit Lbryso. in omelia q̄ dicit generationē hanc non
 de ea que tunc erat dixit: sed de ea que est fidelū. consuevit enī
 scriptura non solū a tēpore designare sed a loco et cultu et uer
 satione. sicut cū dicit. hec est generatio querētū dominū. et hoc
 aut ostēdit q̄ hierusalē peribit et maxima pars iudeorū destrue
 tur: generationē aut fidelū nulla superabit tēratio. S; dicē
 dum q̄ iste positiones nō stat saltem alia earum. De p̄ma patet
 q̄ sic non esset ad propositū. nā designauit supra cito euētū h̄
 esse qd p̄nūciabatur. hic vero adhuc magis cito p̄nūciatur: et
 ideo dicitur. non p̄teribit generatio hec et. et tamen si intelligat̄
 de generatiōe iudeorū nullāz breuitatē tēporis designat: q̄ illi
 duraturi sunt vsq; ad finē seculi: iō nō intelligit de hoc. Se
 cūdo ga ponit hic istud ad designandū breuitatē tēporis: qd
 apparet ex modo loquēdi. s. non transibit generatio hec donec
 oia fiant. notificatio aut debet fieri per id qd notius est: et tamē
 non erat notū discipulis quātūz duraret generatio iudeorū: iō
 non notificaret cōueniēter p̄ hoc de breuitate euentus huius.
 Tercio q̄ semp est accipiendus termin⁹ in significatiōe pro
 pria q̄diū accipi potest: et tñ cuz dicimus generationē hanc abso
 lute demōstramus eam que tunc est. i. boies q̄ tunc viuūt: et tā

diū durat generatio vna q̄diū viuūt omnes q̄ sunt in tēpore in
 quo generationē illāz assignamus: sicut oēs homines paruali et
 magni qui nūc sunt faciūt vnāz generationē: et vsquequo nemo
 maneat de eis q̄ bodie viuūt durat generatio ista: tāta est autez
 duratio vni⁹ generationis quanta est vita vni⁹ hominis. et
 ita cum ch̄s dixerit nō transibit generatio hec. videt q̄ accepe
 rit de hoibus qui tūc viuēbāt. i. q̄ anteq̄ morerent̄ omnes qui
 tunc viuēbāt finiret illud: accipere autez generationē aliud est
 extorquere a p̄pria significatiōe et sine cā: ideo est ip̄prie di
 ctum. Scōda positio non tenet. s. q̄ sit generatio oium boiū:
 quia contra eā militāt oia inconueniētia supra posita: et insuper
 ga minus certificat̄ hic q̄ in p̄cedenti positione. nāz citius tran
 sibat ḡnatio iudeorū q̄ oium hominū: et ideo minus scire quis pōt
 de duratione generatiōis humane q̄ iudeorū. Scōda q̄ dicit
 tur nō trāsiit generatio hec: et ita fit demōstratio: et demōstra
 tio facit distinctionē. et tñ generatio hūana a nullo distincta est:
 ga ipsa includit oēs generationes. nāz durationē pecorūz gene
 rationē non vocamus sed solūz durationē hominū: ideo nō po
 test accipi pro humana. i. oium hominū generatione. Tercio
 quia hoc nihil esset dicere. nam manifestū est q̄ oia supra posi
 ta fiāt anteq̄ moriant̄ omnes homines. nāz supra de signis ad
 iudiciū actum est: et tñ certū est q̄ q̄diū signa aliqua ad iudi
 ciū erūt boies erunt: ga si homines tūc non viuerēt nulli pro
 desset signa: cū signa sint ad aliqd inotescēdum. vnde etiam si
 ch̄s hoc nō diceret manifestū erat imo necessarium: et ita nul
 li seruiret verbū christi. sed hoc falsū est cū potius videat̄ ma
 gnuz mysteriū reuelasse. ergo nō intelligit de illa generatione.
 Tercia quoq; positio aliqua cōueniētia habet. nā p̄mo videt̄
 inconueniēs q̄ nō ponit breuitas tēporis ad aduētū rei: quia
 duratio ecclesie erit vsq; ad finē seculi. Scōda ga discipulis nō
 erat nota determinate duratio ecclesie. s. quot ānorū eēt: et sic
 nō notificaret per hoc aliqua duratio postq̄ ista que hic dicūt
 veniēt. Tercio q̄ nihil in hoc notificabat. nāz ecclesia vsq; ad
 finem seculi durabit: et ideo nihil esset hoc dicere nisi q̄ hec oia
 acciderent ante finem mundi: et tñ hoc notum erat: quia post fi
 nem seculi nulla signa erant. ergo nihil esset hoc dicere: et sic de
 nullo seruiret verbū ch̄i. Quarto p̄ quia cū ch̄s dixit nō trā
 sibat generatio hec donec oia fiant: vult designare ch̄s aliqua
 durationē postq̄ duratio sit. et tñ ante illāz scōdam durationē
 sunt omnia que hic dicunt̄: sed duratio generatiōis ecclesie est
 vsq; ad finē seculi postq̄ durationē nulla alia tēporis duratio
 est de qua apud nos sermo esse possit: ideo necesse est intelligi de
 alia generatiōe cui⁹ duratio sit minor q̄ duratio ecclesie. Dic
 endū ergo videt̄ q̄ ista littera intelligit de euerfione hierusalē
 et de generatiōe illa hominū que erat quādo ch̄s ista loqueba
 tur. et verū est q̄ non trāsiit generatio illa boiū anteq̄ fieret
 oia: ga tam signa p̄cedentia euerfionem q̄ ipsa euerfio fuerunt
 ante p̄teritionē generatiōis illius. nāz euerfio hierusalē fuit q̄
 draginta annis post mortē domini qū ista verba dicta sunt: s;
 manifestū est q̄ plurimi de illis qui viuēbāt quando ista dicta
 sunt vixerūt vsq; post euerfionē hierusalē. nāz et Joānes apo
 stolus fuit vnus de quatuor apostolis qbus christus dixit hec
 Mar. 13. c. et ipse vixit multo tēpore post euerfionē hierusalē.
 nam tēpore domiciani viuēbat: et missus est in oliū olei feruē
 tis: et post mortē domiciani de exilio reuocat⁹ est. et tñ hierusa
 lem ante tēpora domiciani et titi q̄ p̄cessit domicianū sub im
 perio vespasiani euerfa est: et tūc stat littera sine vlla calumnia.
 nam accipit p̄prie generatio hec. s. pro illa que tūc erat: et etiā
 notificatur tēpus et ostēditur breuitas tēporis vsq; ad comple
 mentū rei huius. Sed contra hoc obijci. Primo q̄ p̄ce
 dentia nō concordant. nam p̄cedentia erant de aduētū ad iu
 diciū. cum ergo sit hic sermo cōtinuatus videt̄ q̄ de eodē aduē
 tū p̄cedētibz aduētū intelligat̄. Scōda ga dicit donec oia
 fiant: et tñ non fuerunt facta oia que supra posita sunt anteq̄ p̄
 teriret generatio illa. nāz et multa sunt que nōdū facta sunt vsq;
 bodie. s. signa aduētus ad iudiciū q̄ posita sunt supra. Dicen
 dum q̄ vere intelligit de euerfione hierusalē littera ista: h̄ p̄ce
 dentes intelligat̄ de aduētū ad iudiciū. et non est inconueniens
 q̄ fiat iste trāsius. supra enim dixerat de signis p̄cedētibz
 euerfionē hierusalē: et postea de signis p̄cedētibz aduētū
 ad iudiciū: et iam non erat plura de his dicturus. sed quonīaz
 euerfio hierusalē erat p̄pinq̄ior q̄ aduentus ad iudiciū redijt
 dicendum de illa vt ostenderet q̄ breue tēpus restabat vsq;
 ad illam. et ait. non p̄teribit generatio hec: idest anteq̄ mo
 riantur omnes qui nunc viuunt eueretur hierusalem. Et mul
 ti de viuētibz nunc videbunt eam euerfam: immo et qui

Duratio
vni⁹ gene
rationis.

Improbā.
scdē rñōis
1. rō.

2. rō.

3. rō.

L

Improbā.
ērie rñōis
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Ecclesia du
rabit vsq;
finē seculi.

Doc. rñ. ad
questum.

D

Obiec.
1. rō.

2. rō.

Rñō.
Ad. 1. rōnē

nunc viuunt euerterent eam. nā Uelpasianus q fuit p̄mus p̄nceps Romanorū in bello iudaico sener erat q̄n pugnabat vt ait Josephus. 4. lib. de bello iudaico. 2 ita necesse esset euz natū eē euz ista xps dixit: que dicta sunt quadraginta annis solū ante euerfionē hierusalē. Et verū est q̄ immediate p̄cedentia non dicebāt de euerfione hierusalē sed de aduētū ad iudiciū: 2 tñ xps hic trā finit ad oīm de euerfione hierusalē: q̄ de illa poterat magis certificari tēpus q̄ de aduētū ad iudiciū: 2 q̄ illud p̄pinquū erat 2 iudiciū multū distabat. C Ad scdm oīm q̄ cum dicit donec oīa fiant: non intelligit de oībus que sup̄a dicta erāt: sed de oībus illis que erāt signa euerfionis hierusalē 2 dicta fuerant sup̄a: 2 hec oīa acciderunt anteq̄ generatio illa fineret. Si q̄s tñ tenere voluerit q̄ intelligat de signis p̄cedentibus iudiciū: 2 q̄ generatio ista que nō transitura est sit ecclesia que est generatio fideliz nō resistimus. Et tunc poterit dici q̄ ideo xps dixit hoc vt confortaret discipulos. timebāt enī illi q̄ doctrina quā xps dederat pauco tēpore duraret eo q̄ multi aduersabant eis: ipse vero ostendit q̄ multū durabit: q̄ p̄ius accidēt oīa que dicta sunt sup̄a: 2 de euerfione hierusalē q̄ de aduētū ad iudiciū q̄ designat esse gens q̄ xpm colat 2 teneat doctrinā eius: 2 ad hoc p̄derat ista designatio tēporis incerti. Sic dicit Chrysostomus in omelia. s. ex hoc autē ostēdit q̄ hierusalē peribit 2 amplior pars iudeorum destruet: generatiō autē fideliz nulla superabit tentatio. Sic et Theophilus dicit. nō trāibit generatio hec. s. christianorū donec omnia fiant que circa hierusalē 2 aduētū antichristi dicta sunt. nō enī dicit generatiō apostolorū: q̄ maior pars eorū non peruenit vsq̄ ad consumationē hierusalē. dicit autē de generatiōe xpianorum volēs discipulos solari ne crederent q̄ in illis tēporibus fides defecerit: p̄ius enī elementa imobilia deficiēt q̄ verba xpi. verū tamen ista magis puenit ad euerfionē hierusalē sicut exposuimus. 2 ita tenendū est.

Qd xps h̄ dixit. amē dico vobis nō p̄teribit gēio h̄ 2c. Q. 198.

Queretur quare xps hic dixit. amē dico vobis non p̄teribit generatio hec donec oīa fiant. C Dicendū q̄ sicut apparet ex p̄cedenti. q̄ pōt exponi lra hec de euerfione hierusalē 2 de aduētū ad iudiciū. C Accipiendo autem de euerfione hierusalē oīm q̄ fuit hoc dictū: conueniēter ad certificandū de breuitate tēporis vsq̄ ad euerfionē hierusalē. nā sup̄a posita fuerāt signa que p̄cedere debebāt euerfionē illam. Etia ex p̄cedētibus immediate colligi pōt q̄ statim post signa euerfio hierusalē: 2 ad hoc fuit multū pueniēs istud dicit. C Si autē accipiat de signis p̄cedentib⁹ iudiciū: p̄dest ad hoc q̄ tunc generatio accipit pro ecclesia fideliz: 2 oīa xps securitatē q̄ illa non deficiet vsq̄ ad finē mundi: nā cōpletis signis p̄cedētib⁹ iudiciū statim erit iudiciū vt dicit sup̄a. s. cum videritis hec oīa scitote q̄ p̄pe est et i ianuis. 2 tñ aduēt⁹ ad iudiciū est finis seculi: ideo cū ecclesia nō sit cessatura vsq̄ post oīa hec nō cessabit vsq̄ ad finē seculi. C Dixit autē xps amen dico vobis qd̄ est modus iurādī 2 affirmādī ad confirmādū id qd̄ dicebat: q̄ quomodocūq̄ intelligat hoc magnū erat: res magna egebat confirmatione vt credibilior esset. Sic dicit Beda. s. multū commendat q̄ ita p̄nunciat: 2 si dicere fas est iuratio eius est qd̄ dicit. amē dico vobis: aliq̄ quippe interpretatur verū: igit̄ vitas dicit vobis dico vobis: qd̄ si nō diceret mēiri oīno nō posset.

Quomodo est verum q̄ celum 2 terra transibunt verba autē mea non p̄teribunt. Questio. 199.

Queretur quō est verū qd̄ celū 2 terra trāibūt vba autē mea non p̄teribunt. C Dicendū q̄ q̄tum ad verba ch̄i verū est q̄ verba eius nō transeūt. tranfire autē verba dicunt ad similitudinē rerū: nā res q̄ transeūt definūt esse: ita q̄n verba definūt esse dicunt trāfire. verba autē non considerant q̄tum ad se: q̄ non accipiunt vt sūt nisi vt significatiua: 2 ideo manere vel tranfire dicunt quātum ad suū significatū. Si enī verbis corripit aliquid in re: s. verba transeant quantum ad substantiam inquantū definūt esse cum p̄feruntur: tamen manere dicunt inquantū manet id quod significat pro quo sunt: 2 ita omnia vera manent. cum vero oratio nō prolate nihil tale rīdet in re quale illa signat nō manet: quia nihil habet in quo maneat 2 sic falsa verba transeunt: 2 quoniam oīa verba ch̄i vera sunt dicunt oīa manere aut non tranfire.

C Sed considerādū q̄ verba xpi dicunt simpliciter nō tranfire: verba autē legis 2 p̄phetarū dicunt non trāfire donec oīa fiant. sic enim dicit sup̄a. c. 5. donec celū 2 terra transeat iota vnū aut apex vnus nō p̄teribit a lege donec oīa fiant. C Et rō differētie est q̄ lex moysi 2 dicta p̄phetarū non fuerūt dicta ad semp manendū s. ad iponendū aliquid quod aliquando agi necesse esset 2 postea cessaret obligatio ad illud: 2 ad significandū aliquid quod semel fieret 2 iam non vltra. ista ergo que de lege moysi erant manebant q̄diu obligatio erat ad obseruandū mādāta illa: postq̄ vero cessauit illa obligatio nō manerunt p̄cepta: eo q̄ iam facta erant omnia que fieri oportebat fm̄ illam legem: que autem continebant significationem futurorū manebāt q̄diu significatū futurū erat: postq̄ vō implebatur id quod designabatur cessabat esse figura id qd̄ p̄ius figura fuerat: 2 ideo tūc cessabāt partes legis 2 p̄phetarū que erant figurales. 2 ideo recte dicitur. donec oīa fiant. i. impleantur: q̄ postea non manebat figura cū aduenerat figuratū: sed anteq̄ implerentur semp manebāt. C De verbis autē xpi secus est: quia illa nō dicta fuerūt ad figurādū aliquid futurū: q̄ nullus ali⁹ stat⁹ sperat. et p̄cepta sua nō obligāt ad tps sicut lex moysi: s. vsq̄ ad finē seculi: id nō dī de eis q̄ nō trāseūt donec oīa fiant: sed q̄ nullo modo trāseūt. C De celo autē 2 terra quō trāibūt dubiū est. C Aliq̄ dñt q̄ nō intelligit de celo ethereo. i. corpe celesti: s. de celo aereo. i. elemēto aeris q̄ vocat celū Luc. 8. c. aues celi comedunt illud 2 ps. 8. volucres celi. i. aeris. C S. dñm q̄ nō stat: q̄ nō solū nō trāibit celum sed neq̄ aer: q̄ oīa elemēta manebunt: depurabūt q̄de per ignē conflagratiōis sed nō peribūt. Etia: terra nō transibit sed manebit Ecclē. 1. c. terra in eternum manet. C Aliter dicit q̄ celū 2 terra transibūt: non q̄dem q̄tum ad substantiā sed q̄tum ad imaginē: q̄ non erit idē status celi 2 terre post iudiciū q̄ nūc est. sicut dī. ecce ego creo celos nouos 2 terrā nouā. Sic dī Beda. celū quod trāibit nō ethereū siue fiderēū sed aereū intelligit. quocūq̄ enī puenire potuit aqua diluuij eo iuxta beati Petri sniam ignis iudicij pueniet. 2 legatur si autē terra trāibit quō Ecclē. dicit terra in eternū manet: sed aperta rōne celum 2 terra p̄eam quāz nunc hnt imaginē transeunt: 2 tñ per eēntiam sine fine subsistūt. C Sed dñm q̄ h̄ hoc verū sit nō est iste sensus xpi: q̄ non intēdebat hic dicere aliquid de cōditione celi 2 transitu cū non agat hic de imutatione rerū que fiet die iudicij. C Dñm ergo q̄ est sensus q̄ h̄ celū 2 terra nunq̄ transitura sunt: tñ verba xpi hnt maiorē firmitatē ex se ipsis ad manēdū q̄ celū 2 terra. nam celū 2 terra ex sua natura non subsistūt in eternū sed ex deo. verba autē ch̄i in quantum xpi necesse est vera eē. Sic dicit Hilari⁹ sup̄ Matthe. celū 2 terra ex cōditione sue creationis nihil habēt necessitatis in se vt nō sint: verba autē xpi ex eternitate deducta id in se continent virtutis vt maneāt. Et Gregori⁹ in omelia ait. celū 2 terra transeunt. q. d. omne qd̄ apud vos durabile est sine mutatione durable ad eternitatē nō est: 2 oē qd̄ apud me trāfire cernit fixū 2 sine trāitu tenet: q̄ sine mutabilitate manētes snias exprimit sermo meus q̄ transit. C Sed dñm q̄ ad huc alius 2 planior est sensus. s. h̄ celū 2 terra non trāseāt: facilius tñ est eos trāfire 2 corūpi q̄ verbū meū trāfire. i. falsum eē. Sic dicit Hieron. sup̄ Matthei. s. celū 2 terra 2c. ac si dicat. facilius est fixa 2 imobilia destrui q̄ sermonū meorū aliquid decidere. Sic etiā dicit q. d. 2h̄ cuncta cōmoueantur fides tamen mea non deficiet: 2 iste est verus sensus. sic enī dixit xps Luc. 15. c. facilius est celum 2 terrā tranfire q̄ de lege vnū apicem cadere.

C Ad qd̄ xps dixit celū 2 terra transibūt. Questio. 200.

Queretur ad quid ch̄s dixit celum 2 terra trāibunt. C Dñm q̄ dixerat ch̄s sup̄a res magnas s. de euerfione hierusalē: 2 de signis iudicij: 2 dixerat breuitatē euetus. s. q̄ nō p̄teriret generatio illa donec omnia fierent: hec multū dubia erant: aut de q̄bus discipuli multum dubitare possent: adiunxit confirmationem 2 dixit. celū 2 terra transibūt. i. trāfire poterunt facilius q̄ verba mea. 2 tñ ista est q̄ celū 2 terrā nō transibūt. ergo a fortiori nō poterūt falsa esse verba ch̄i. C S. dicit q̄ dixit de celo 2 terra potius q̄ de alijs rebus. Dicendū q̄ apud vulgares: 2 modum loquēdi scripture tria ponimus in rebus siue partes p̄cipuas vniuersi: idē celum terrā 2 mare: ignē vero 2 aerē non nominat scripture neq̄ vulgus: quia ignē non vident nisi eum qui apud nos ex lapidum aut rerum durarum collisione excutitur. 2 patet hoc quia Bēn. p̄mo capitulo in creatione mundi non ponuntur nisi celum 2 terra et mare: ignis autem non neq̄ aer. C Tunc modum loquēdi ch̄istus secutus tria nominaturus erat: 2 tamen maria non

Verba xpi dñi simpliciter trāfire: nō sic dī vbi legis 2 p̄phetarū. Rō dñi ferētie.

B Ch̄i dī ba quō fuerit p̄lata.

Dubita. Quid celū 2 terra trāibūt. Nōn lox rñ. Cōfut. Alia rñ.

Bede snia.

Cōfuta.

1. Doc. rñio.

Celum 2 terra ex se nō subsistūt: nec ex deo. Sic vba.

2. Do. rñ.

Hieron. vba.

Questio. 200. Rñio ad q̄d̄ q̄.

Petitio. Rñio.

E

Ad. 2. rōnē

Chrys. vba

Theo. vba.

Tituli qōis duplex expositio. Rñio ad q̄d̄ q̄d̄ p̄mā expositionē.

Rñio ad questū qd̄. s. 2. expositionem.

Ch̄s q̄ dī xerit amen dico vobis Bede snia.

Rñio ad q̄d̄ q̄d̄.

ria nō nomiauit sed duas alias partes firmiores vniuersi. i. ce-
lūz z terram: celum enim firmissimū est: perire non potest quia
ab oī corruptione alienū est: ideo salomon vocat celū firmis-
simū habitaculū dei. 3. Re. 8. c. z Job. 37. c. dicit. in fortitan cu-
eo fabricatus es celos q solidissimi quasi ere fundati sūt. De ter-
ra autē patet q non corrupta Ecclesia. i. c. f. generatio trāsit ter-
ra aut in eternū manet. De mari nō est sic: q aqua est facilis pas-
sionis alteratiōi. z corruptionis: ideo non debuit mare noiare
sed solā terraz z celū que sunt firmissima z de qbus nullus cre-
dit q aliqū peritura sint. Sed Chryso. dicit elemēta mundi
in mediū adducit: ostēdens quoniam p̄ciosior est ecclesia celo z ter-
ra: simul etiā z hinc conditorē oīum se noiāt. z tñ non est illa cā-
cū nō agat hic de p̄ciositate sed de imobilitate. Sic dicit Hiero.
facili ē fixa z imobilia destrui q̄ sermonū meoz aliqd decidē.

**De die autem illa z hora nemo scit: neq; an-
geli celoz nisi pater solus.** Sicut autem in
dieb⁹ noe: ita erit z aduentus filij hoīs. Sicut
enim erāt in diebus ante diluuiū comedētes
z bibentes nubētes z nuptui tradentes: vsq;
ad eum diez quo intrauit noe in arcam: z nō
cognouerūt donec venit diluuiū z tulit oēs:
ita erit z aduentus filij hominis. Tunc duo
erunt in agro: vnus assumez z vnus relin-
quetur. Due erūt molētes in mola: vna assu-
metur z vna relinquet. z duo in lecto: vn⁹
assumetur z vnus relinquetur.

De die autē illa. In p̄cedētib⁹ positū est de signis
p̄cedētib⁹ iudiciū: hic agitur de
ipsa die in qua erit iudiciū. z dicit. (De die autē illa.) s. in q fiet
iudiciū: q non fiet in multis dieb⁹ sed in vno: imo in parua p-
te vni⁹ diei. (Nemo scit.) i. nullus hō scit: neq; sciet. (Neq; an-
geli celoz.) Verisimili⁹ erat q angeli scirēt q̄ hoīs: sed asserit
q neq; angeli sciūt de hoc. (Nisi p̄ solus.) i. nemo bz noticiā
de die illo nisi pater q deus est: z tota trinitas que est vn⁹ deus:
nulla autē creatura aliqd de hoc nouit. (Sicut. n. erant.) Ostēdit
q dies iudicij veniet iopināte ad oēs homines: q oēs erunt se-
cū q̄ veniet dies illa. z ponit exēplū de periculo diluuij. (In
dieb⁹ noe.) i. q̄ ipse vīuebat. (Ita erit aduentus filij hoīs.) i. sic
tunc venit dies diluuij inopinatis hoīb⁹: ita z christus ad iu-
diciū veniet tunc quando non sperabitur. (Sicut enī erat in
diebus ante diluuiū.) i. in p̄ximis diebus ante illud. i. quia
homines securi erāt. (Comedētes z bibentes.) i. gaudebant z
vacabāt oī voluptati velut nullū malūz timētes aut suspicātes.
(Et nuptui tradētes.) i. filias dātes ad nuptias: l. Luc. 17. c. po-
nitur vtrūq; i. vxores dūcebāt z dabāt ad nuptias. (Vsq; ad
eum diez quo introiuit noe in arcā.) i. illo die cessauerūt come-
dere z bibere z voluptati vacare. nā ea die venit aqua z perie-
runt oēs. Vel saltē ab illo die fuerūt solliciti cessantes a volup-
tibus. (Et non cognouerūt.) i. q diluuiū venturū esset. (Donec
venit diluuiū.) i. illa agrū excessiua abundātia. (Et tulit oēs.)
i. perierūt oēs qui non erāt in arca. (Ita erit z aduentus filij ho-
minis.) i. oībus inopināte: z multi peribūt vacātes iniquitatibus
suis. (Et in illo die iudicij.) (Duo erunt in agro.) Ponitur
quō ex eo q dies illa eueniet subito z inopinatis hoīb⁹ mul-
ti peribūt: z hoīs sint simul non erit eis idē exitus sed aliqui
malū aliq bonū habebūt: z ita erit de duob⁹ exētib⁹ in agro:
q nō erit idē exitus ambob⁹. (Vn⁹ assumez.) i. ad vitā eternāz.
(Et vnus relinquet.) i. z alius relinquet ad penā. (Due autē mo-
lentes in mola.) Ponunt alia exēpla similia q̄tuz ad oēs occu-
pationes in qbus tā viri q̄ femine vocabunt: z est vna molere
ad molā. i. que manu mouet: z erunt ibi due mulieres: z nō ha-
bebunt eundē sed disparē exitū l. simul sint. (Vna assumez.) i.
ad gloriā de illis. (Et alia relinquet.) i. ad penā. (Duo i lecto.)
i. accidet q illo tēpore erunt duo homines in lecto dormiētes:
diuersum finēz habebunt. (Vnus assumez.) i. ad beatitudinēz.
(Alius relinquetur.) i. ad gehennam.

Queretur de quo intelligat ista lra. Aliq dicit q de
euerfione hierusalē: aliq vō q de die iudicij.
Et rō est qz de solis duob⁹ his dictis erat sup̄a: iō opz intelligi
de altero istozū. Dicunt autē intelligi de euerfione hierusalē: illa

enī destruēda erat: z signa p̄cedere debebāt ad euerfionē p que
de euerfione posset cogitari: dies tñ certa euerfionis scire nō po-
terat. Alij autē dicunt q intelligit de die iudicij ad quā etiāz
signa p̄cedere debebāt: sed nō erat certūz quā die illud iudiciūz
fieret. z de hoc potius exponēdū est q̄ de euerfione hierusalē. Et
p̄mo qz oēs exponunt de hoc z nemo de euerfione hierusalē.
Secūdo qz dicit nemo scit neq; angeli celoz nisi pater solus:
z sic videt facere istaz rē valde charaz vt oēs timeāt: tñ quātuz
ad euerfionē hierusalē nō erat periculū ex euerfione nisi eis qui
in vrbē erāt: ideo de iudicio intelligit in quo oībus periculū esse
pōt. Tertio qz dicit q erit de die illa sicut in dieb⁹ noe: qz non
cognouerūt homines aliqd vsq; ad diez qua intrauit noe in ar-
cam z diluuiū venit z pdidit omnes: z vsq; ad diez illam nemo
aliqd mali suspicabāt: sed de euerfione hierusalē nō fuit sic q̄
postq̄ inclusi ceperūt pati famē z pestes quotidie moriebant i-
numerabiles viderūt non posse defendi vrbē: z petierunt ve-
niāz a Romanis s; nō obtinuerūt vt ait Iosephus lib. 6. de bel-
lo iudaico z Egesipus lib. 4. cronicoz suozum. z occultauerūt se
p̄ncipes in cloacis z introierūt Romā in iteriora tēpli z cepe-
runt eos quos vīnos inuenerūt. i. duos duces Joannē z Simo-
nē: z ita ibi nō erant inopinati de euerfione sed iāz timebāt eaz:
imo quasi certā habebāt. Quarto qz dicit q sicut in diebus
noe erāt homines comedētes z bibentes z nuptui dātes: ita eēt
tūc. sed manifestū est q nō fuit sic ante euerfionē hierusalē: quia
non comedebāt tunc z bibebāt sed poti⁹ fame moriebant. nam
plura q̄ centuz milia hoīum fame in hierusalē consumpta sunt.
vt Iose. tradit lib. 6. de bello iudaico. Etia non dabāt filias nu-
ptui: quia nulla voluptas tunc erat sed luma tristitia. de die autē
iudicij ista vera sunt qz inopinatus adueniet oībus hominib⁹:
z iō ante illuz erunt homines comedētes z bibētes q̄ nullū ma-
lum expectēt. Quinto qz dicit. sicut aduentus filij hominis.
sed aduentus xpi non dicit p̄prie euerfio hierusalē s; magis ad-
uentus ad iudiciū q̄ vere z corporaliter veniet. ergo de illo i-
telligitur: s; si nihil aliud obstat posset istud exponi de euerfio-
ne hierusalē: qz ch̄s venire dicitur quando aliqd circa nos fa-
cit: z qz euerfio hierusalē erat aliquid q̄ ab ipso fieri deberet
in vindictaz scelerum gētis illius: diceret venire quādo euer-
retur hierusalē. Sexto qz dicitur tunc duo erunt in agro: tē-
pore tñ quo hierusalē euerfa est nemo de pereūtib⁹ fuit i agro:
sed oēs a multo tēpore erāt clausi intra muros. Septimo qz
dicit vnus assumez z vn⁹ relinquet: in quo inuitur q aliq libe-
rarent a malo aliq vō in malū inciderent: z ita de molētib⁹ ad
molam z iacētibus in lecto: z tñ in euerfione hierusalē nemo eua-
dit de eis q̄ int⁹ capti sunt: qz vel in mortem vel in seruitutē tra-
diti sunt. vt Iose. ait. 6. et. 7. lib. de bello iudaico. ergo nō pōt i-
telligi de die euerfionis. De die autē iudicij vtrūq; intelligi pōt.
Primū de agro qz per totū mundū illa die aliqui erunt in v-
bibus aliq in agro. Secūdum de euaione z periculo: qz certum
est q moriētes omnes in die iudicij nō habebūt eundē exitum
qz nec habebūt idem meritū: ideo neq; omnes saluabunt neq;
omnes condēnabunt: z ita vnus assumez z alius relinquetur.
Octauo patet qz iſra in lra suadet xps vigilandū ppter ier-
titudinēz huius tēporis: q̄ magis aperit Mar. 13. ca. f. videte
vigilate z orate nescitis enī quādo tēpus sit. z istud vigilare ad
oēs dicit. eo. c. f. q̄ autem vobis dico oībus dico: vigilate. z tñ
p euerfione hierusalem pō erat oībus vigilandū sed illis solis
ad quos p̄tinebat. ergo nō intelligitur de illa euerfione. C No-
no q̄ non solum oībus non suaderet ch̄s vigilare pro euerfio-
ne hierusalē sed etiāz nulli. nam solis bonis vel qui ad euz per-
tinere possunt ista suadet in hierusalē: tñ nemo perijt de eis qui
ad xpm p̄tinebat: sed ipse admonuit eos recedere taz de hieru-
salē qz de tota regione dato signo. s. tūc q in iudea sunt fugiant
ad mōtes. iō necesse est de aduētū ad iudiciū accipi q̄ oportet
bit homines vigilare ne in mala subito incidunt.

Queretur ad quid xps dixit de die autē illa nemo scit.
Dici pōt vno mō p̄posito ad tollendū du-
bium q̄ oritur ex p̄cedētib⁹. nāz sup̄a posita fuerant signa
aduētus ad iudiciū: z insup dictum est q illis visis iāz ch̄s
p̄prie esset in iannīs: ideo cum videret quis illa signa pataret se
scire diem illuz iudicij determinate. xps autem tollit hunc erro-
rem dicens q de die illo nemo scit: z ideo l. cetera scient nō pu-
tent se scire illum diem. maxime quia ipse vult diem illum sicut
est ignotus omnib⁹ hominibus ita ab omnibus putari ignotū
vt omnes timeant z de eo solliciti sint. Secundo dicēdum q
fuit hoc quedā excusatio xpi. iā enim ex ordine narrationis de

Alioz rñ.
ad q̄ntum.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

Lētū milia
hoīuz fame
aī euerfio-
ne hierlm
obierūt.
B

5. rō.

Quid sit
xps venire.

6. rō.

7. rō.

8. rō.

9. rō.

1. rñsio ad
q̄ntū qōis.

2. rñsio ad
q̄ntū qō.

nenerat ad hoc vt dicere deberet qñ esset dies iudicii. s3 hoc di-
cere nō volebat: ideo posuit hoc in excusationē. Et patet hoc. nā
duo posuerat hic de qbus questū erat. s. euerfione hierusalē &
aduentū ad iudiciū: & pro vtroq; posuerat signa pcedentia ex
qbus aliquāter colligeret qñ vtrunq; venturū esset. Et insup
q2 poterat q3 putare q3 longo tpe post signa eueniret res signa-
ta: & de euerfione hierusalē q3 de aduentū ad iudiciū dixit q3 sta-
tim vel cito post signa eueniret signata ponens ad hoc parabo-
lā de ficulnea vt supra apparet. & insup de hierusalē euerfione
multū certificauerat: & quantū ad signū q3 significatū dices q3
anteq3 transiret generatio illa euerteret hierusalē: superat ergo
nunc qñtum ad aduentū ad iudiciū sic certificare. Et poterat
supesse duo dubia. Vñ erat dato q3 post signa aduentū cito eēt
aduentū ad iudiciū nesciebat. istud tñ cito quātum tēpus cōpre-
benderet: & ideo de die illa determinationē scire opus erat qñ-
tum distaret a signis pcedētibus. Scdm dubiū erat dato q3 sci-
retur quot dieb3 esset futura dies iudicii post finem signorū: tñ
nesciebat qñ inciperent signa illa apparere q2 nondū apparēt:
& postq3 apparere ceperint quātū erit inter vñz & alterū: ideo
oportebat ad plenāz noticiā adhuc dici de illa die: & q2 xps hoc
evitare volebat qñ ordo narratiōis ad hunc locū venerat excu-
savit se de diei determinationē dices. de die autē illa nemo scit.
Sic dicit Lbryf. s. cu3 dixisset domin3 oia que pcedunt christi
aduentū & ad ipsas ianuās narrationēz deduxisset: diez tacere
voluit. vnde dixit. de die autē illa nemo scit. Tercio fuit ad ef-
fugiendā ipozunāz interrogatiōē discipulorū. nāz cum christ3
iaz dixisset discipulis oia signa iaz pcedentia aduentū suū & q3
post illa cito esset aduentus: restabat diez diffinire: vnde dato q3
ipse taceret nihil vltra dicens: discipuli ipsi quererēt ab eo de-
terminationē diei. vt autē non quererent de eo qd ipse rñdere
non intēdebat ne forte per hoc tristarentur quasi nō exauditi:
abstulit eis occasiōē querēdi dicens. de die illa nemo scit. Sic
dicit Theo. s. volēs autem dñs discipulos impedire ab interroga-
tione illius diei dixit. de die autē illa nemo scit. si enim dixisset
scio & tñ nolo vobis reuelare ipsos non modicū tristasset.

Quo xps si vellet de iudicii die certitudinē daret. Qd. 203.
si de illa die certitudinē aliquāz ch3s dare
vellet quō daret. Qd3 q3 ista certificatio
dari poterat iuxta exigentiā supra ab eo dictorū. nāz vt dictum
est pcedēti. q3 poterat tripliciter dubitari ad ea que dixerat xps:
dixerat. n. q3 pcederent signa: & adiunxit q3 statim vel paucō tē-
pore post signa sequeretur aduentus. Dubiū ergo pñmū eēt qñtum
tēpus eēt illud qd inter vltimū signū ad iudiciū & ipsūz diē iu-
dicii intēderet. Scdm dubiū dato q3 sciret qñtum tēpus eēt in-
ter finē signorū pcedentiū & diē iudicii qñ inciperet illa signa:
q2 nesciebat an inciperent vsq; ad duos annos vel vsq; ad gñq;
milia. Tertiū dubiū erat dato q3 vtrunq; sciret quātū distaret
vñz signū ab alio. Ideo iuxta has dubitatiōes erat modus cer-
tificandi h3 certificatio ad quāz non erat certificatio simpliciter:
¶ Erat autē pñm3 modus certificandi vt si diceret q3 post vlti-
mū signū vsq; ad duos vel certos annos esset dies iudicii. nam
tunc nō erat certitudo pro apostolis qbus xps loquebat: tamē
pro illis quorū tēpore fierent signa esset aliqua certitudo: q2 cū
viderent vltimū signū iam scirent qñtum inde distabat dies iu-
dicii. Scdm modus certificandi erat dicere qñtum tēpus erat
vsquequo inciperet signa illa: vt si xps diceret signa pcedentia
iudiciū incipiet vsq; ad mille vel gñgentos ānos: nā ex hoc nō
colligebat certitudo apud homines alicui3 tēporis de die iudi-
cij: erat tñ aliquālis suspitio: quia postq3 signa inciperent nō erat
verisimile q3 lōgo tēpore nō tardaret dies iudicii: & ita erat iste
alig3 gradus cognitionis pro quol3 tēpore: h3 pro nullo tēpore
erat integra cognitio. Tercius modus erat q3 diceret quot
anni aut dies inter signū & signūz intercideret: & iste erat alig3
gradus cognitiois sed minor ceteris: q2 pauca suspitio de tēpo-
re iudicii inde colligebat. Quart3 modus certificandi erat
determinare simpliciter tempus a die quo xps loquebat vsq;
ad diē iudicii: vt si diceret ab isto die vsq; ad diez iudicii erūt
tot anni: & istud penitus certificabat: sed neq3 istud penitus vo-
luit xps illis dicere: vnde nō solus istuz modū qui totaliter certi-
ficabat s3 neq3 alios modos miores xps voluit dare hoib3 vt
semp eos sollicitos redderet & suspectos pp certitudinēz.

Quid voluit xps inuere cū dixit. d. die illa nemo scit. Qd. 204.
Queref quid voluit christus inuere cū dixit. de die illa
nemo scit. Qd3 q3 ch3s ponit hic excusatio-
nem ad hoc q3 nō dicat discipulis determinate diez iudicii: & ad
hoc dicit q3 nemo scit: & q3 angeli et nesciūt: & q3 solus pater scit.

Et oīm q3 pdest dupliciter ad excusationē. *primo oñdēdo q3
nemo scit: ideo nemo potest declarare. & non solū homines s3 et
angeli nō possunt reuelare hoib3 sicut alia reuelare solēt: eo q3
ipsi nesciūt hoc. Scdm oñdēdo q3 nō debēt grauari disci-
puli etiāz si eis nō reuelet determinate dies iudicii. nā si eēt ali-
cui alteri reuelatum possent ipsi cōqueri q3 eis non reuelaretur:
sed nemini reuelatum erat neq3 etiam angelis reuelatum: ideo
non habebāt causam querere. Dicendum q3 accipitur hic ne-
mo. i. nullus homo. intelligitur de puris hoib3. christus enīz ho-
mo erat & illud sciebat: se tñ h3 filium hominis vocat hoīem nō
vocat homo tñ est. Etia3 oīm q3 non solū nemo nesciebat diez
iudicii determinate qñ ch3s hoc loquebat: sed etia3 nemo scitu-
rus erat: q2 si alicui hoc aliquid reuelādū erat dignū erat nūc apo-
stolis reuelari & tñ nō reuelat: ideo pñponit q3 neq3 aliquid sci-
turus erat illud q3 anteq3 fieret. Queretur quare dixit
neq3 angeli. s. scit. Qd3 q3 ppter id qd de hoib3 dictum
est pcedēti. q. 2. Pño q2 si diceret solū q3 nō illud scit diceret q3
āgeli nō ignorabūt illud h3 homines nescirent: & ideo angeli po-
terant istud reuelare h3 homines non docerēt eos. sic enim mul-
ta alia angeli docēt nos q3 nullus hoīum scit. Scdm q2 vult
oñdere q3 nō debeāt cōqueri q3 eis non reuelet hoc: q2 poterant
dicere q3 hoib3 aliis nūq3 fuerit reuelatū nobis dēret reuelari cū
nos sim3 discipuli messie qd nō hñt alij hoīes: & iō nos debem3
h3e plus q3 hoīes: vñ h3 nemo sciat nos scire deberem3. rñdet q3
non solū nemo scit: sed et angeli q3 sunt maioris dignitatis fm
naturā istud nesciebat. nō erat igit mirū si ipsi q3 minores ange-
lis erat istud nesciret. Tercio q2 xps volebat aliquomō dicē
se nescire sicut h3 Mar. 13. t. 2. iō q3 nō reuelabat: h3 diceret di-
scipuli h3 nemo sciat tu q3 maior hoib3 es scire deberes. rñdet
q3 nesciat: q2 etiā angeli nesciūt: & iō pole est q3 ipse nesciat.

Quo poterat stare q3 angeli nesciret diē iudicii. Qd. 206.
Queretur quō poterat stare q3 angeli nesciret. nā an-
geli celorū beati sunt: beati autē vident deū
& clare: ideo oia in ipso vidēt. sicut dixit Gregori3 in qñto dialo-
goz. quid est qd non videat qui vidēt oia vidēt. Qd3 q3
cum beatitudine stat iequalitas visionis. nāz h3 oēs vidēt deū
beati sñt: tñ alij alijs beatiōres sunt fm q3 deū magis aut min3
capiunt: & ideo nō videt mirū esse q3 aliquid sit qd beatus igno-
ret. S3 in hoc o3z vt declaratū est supra. c. 5. q. 43. et. 44. q3 qui-
cunq; beat3 eo q3 videt deū cognoscit clare in ipso oia que esse
hñt aliquo modo. i. pñtia pñterita & futura & nō habet aliqūe er-
rorem circa ista h3 qdam clari3 deūz q3 alij nouerūt. & hoc qdem
erit post diez iudicii q3 diu cōsumata erit felicitas cuiuslibet bea-
ti & nihil ei addeat. nāz cum cognitio ad beatitudinē pertineat &
illa post iudiciū non crescat nō crescat beatitudo: & tñ non esset
cōsumata beatitudo si aliqd cognoscibile esset qd non cognosce-
rēt: ideo necesse est q3 post iudiciū qlibet beatus sciat pñtia: pñ-
terita: & futura: ante diez vero iudicii pōt semp augeri beatitudo:
ideo nō est inconueniēs q3 aliqua sint futura que ignorēt beati:
& qdaz plura q3 alij ignorabūt fm q3 minus beati sunt. sic de an-
gelis oīm est q3 post diē iudicii oia sciant sed nunc aliq3 igno-
rant que postea sciant: & inter illa est vñ ipsa dies iudicii.

Queretur quare dicit neq3 āgeli celorū. Dicit potest vno mo-
do q3 nō ponitur ad aliquid agendum siue determinādūz quia
nō ponimus angelos nisi in celo: sed dixit celorum ad oñden-
dum q3 illa sit eoz mansio. Scdm pōt & melius dici q3 o2 ad
oīam aliorum angelorū. nā sunt aliq3 angeli q3 non sunt in celo
sicut angeli sathane: demones enīz angeli sunt vt o2 sequēti. c. 1.
cum diabolo & angelis ei3. sic et o2 ps. 77. misit in eos iraz suaz
immissiones per angelos malos. & etiam hoc modo distingui-
mus angelos lucis & angelos tenebrarum. nam sathan voca-
mus angelum tenebrarum. bonos vero vocamus angelos lu-
cis. 2. Lozin. 1. c. angeli autē mali non sciūt nisi ea que ex nā-
li pfectione hñt: angeli autē boni pter ea que ex pfectione sua na-
turali sciūt fm quā dicunt scire res in pñio genere adhuc hñt
visionē in verbo i quo multo plura cognoscunt q3 naturaliter.
nā angeli mali futura contingētia libere nesciūt: angeli aut bo-
ni sciūt futura h3 nō oia vt dictū est pcedēti. q. iō q3 āgeli ma-
li qui nihil nouerunt in visione in verbo nō sciunt de illa die cū
et nulla alia futura eis reuelent non erat mirandū: neq3 et si illi
nesciebāt: iō nesciunt erāt discipuli q2 discipulis & viris sanctis
multa a deo reuelant. demonib3 aut nō dixit igit q3 non solum
illē: sed etiam neq3 angeli boni q3 sunt angeli celorū sciunt ista.
& sic non est mirum si vos nesciatis. Tercio pñt dicit ad ostē-
dendam verisimilitudinē: quasi dicat quomodo homines q3
fm additionē nature a deo elongati sunt ista sciunt cum & angeli
qui deo

B

Lbryf. sba

Tertia rñ.
ad qñtū.

Theo. snia.

21
Rñfio ad
qñtū qōis.Modi cer-
tificandi cir-
ca dubia
mota.
1. modus
2. modus.

3. modus.

4. modus.

21
Rñfio ad
questū qō.Hec sba
s. d. die il-
la nemo
scit du-
pli ercu-
sat xpm.
* 1. mō.
2. mō.
Determi-
natio. q.Die iudi-
cij nemo
erat scitu-
rus.

Qd.

205.

21

Q2 xps

dixit

neq3 āge

li sciūt.

* Rñ. ad

qñ. qō.

2. rō.

3. rō.

Rñ. ad
qñ. qōis.Cogni-
tio ad bit-
tudinē
attinet.

Qd.

207.

21

Q2 dicit

neq3 āge

li celoz.

Rñfio

ad qñ. q.

2. rñ. ad

qñtū.

Quid an-
geli lucis
qd ve te-
nebrarū
sunt.

3. rñfio

ad qñtū.

qui deo p̄p̄inquisimī sint ista nesciāt quāsi arguat sic q̄ cogni-
tio istorū futuroz ad deū pertinet: ideo de alijs creaturis nul-
la magis intelligit de his q̄ ea que illi magis appropinquat cū
per eūz et ab eo cognitionē istorū habere possim⁹ et non ab alio:
et tñ nulla creatura est deo p̄p̄inquisior q̄ angeli: q̄ deus in celo
habitat: sicut x̄ps dicit. Pater noster q̄ es in celis. s. 6. c. et angeli
habitāt in celo: ideo ipsi meli⁹ possunt scire futura q̄ aliq̄ alij. et
ideo dixit eos celoz angelos. Quarto p̄t hoc dici ad differē-
tiam angeloz inter se. sunt enīz qdā angeli deo assistētes et alij mi-
nist̄r̄ates. assistētes. nō mittunt ad nos sed manēt in conspectu
dei. alij vō mittunt ad nos: ideo p̄mi sunt magis consēci diuino
rū secretorū: q̄ semp sunt p̄ntes per speciale modū p̄ntialitatis:
hos n. vocare possumus angelos celoz sp̄aliter: q̄ i celis semp
manēt: alios autē quia mittunt non vocabim⁹ ita sp̄aliter an-
gelos celoz. est ergo sensus q̄ nō solū angeli boni nesciunt sed
etiā angeloz celoz qui sunt deo assistētes ignorāt illud: s. scōs
et terti⁹ modus magis uenit ad p̄positum.

Quo est verū q̄ pater solus sciat diē iudicij. 208.

Querē quō est verū q̄ dicit nisi pater solus. i. nullus

noūit diē iudicij nisi solus pater: q̄ hoc videt
esse falsū. nāz tunc filius nō sciret neq̄ sp̄s sanctus. Cdm q̄
pater scit et etiā filius et sp̄s sanct⁹: q̄ in diuinis oīa essentialia
sunt cōmunia trib⁹ p̄sonis: et cū p̄ solas relatōes distinguātur
p̄sonē: et tñ sciētia est de essentialib⁹: ideo nō poterit vna p̄sona
scire qd alia nesciat. Ad hoc solet r̄nderi q̄ hic nō ponit ali-
quid inconueniēs: q̄ per hoc qd dicit solus pater nō includit fi-
lius: q̄ (vt dñt) dictio exclusiua in diuinis addita vni p̄sonē re-
spectu termini vel p̄dicati eēntialis nō excludit alia p̄sonā: et
ideo excludet solā creaturā que nō est deus et nō cōmunicat cūz
aliqua diuina p̄sona in eēntialibus. Sed oīm q̄ hoc non est
p̄p̄ie dictū. nam retinet illa exclusiua vim suā: et ideo op̄ q̄ ex-
cludat oīa alia a supposito illo: s. filius et sp̄s sanct⁹ distinguunt
supposito a patre: ideo excludunt de v̄tute sermonis in ista p̄po-
sitione. Cū est sensus q̄ ad hoc q̄ oratio exclusiua sit vera in
qua addit termin⁹ p̄sonali dictio exclusiua respectu p̄dicati eēn-
tialis: nō debet excludere p̄sonā aliquā diuinā sed solā crea-
turā: tenēdo nāz in viribus suis erit falsā p̄positio si excludat
p̄sonas respectu talis p̄dicati. motiū autē eorū fundat in hoc
loco. nāz certū est istam orationē esse verā q̄a est dicta a ch̄zo: et
tñ si illa dictio exclusiua solū excludat filij et sp̄m sanctum est
falsā p̄positio: ideo dicūt q̄ non excludit. Sed oīm q̄ falsū
est: imo solus tenet h̄ exclusiue q̄ excludit oē aliud: nō solū aliū
in natura imo aliud in supposito ab eo qd significat per hoc no-
men pater. Et p̄ q̄ x̄ps excludere se voluit. et si dicas non exclu-
sum filij nō scōrdas intētiōi ch̄zi: q̄ ipse dixit Mar. 13. ca.
de die illa nemo scit neq̄ angeli celoz: neq̄ filius nisi pater. cō-
stat autē ch̄zm dixisse illud nunc qñ ch̄z ista loquebat: s. istud
tacuerit Matthe⁹. ḡ exp̄sse seip̄s exclusiue: et cōter exclusio fit et
respectu p̄dicati eēntial et stat p̄p̄ie dictio exclusiua. Cū tñ
dicit quō est verū q̄ solus pater noūit hoc. Cdm q̄ filius et
sp̄s sanct⁹ istud sciunt: neq̄ exclusit ch̄z suppositū aliq̄ diui-
num: eo q̄ termin⁹ ille pater nō tenet p̄sonaliter sed eēntialiter
et tunc p̄t stare p̄ tota essentia diuina. sic accepit ch̄z sup̄a. 6.
c. cū dixit. Pater noster q̄ es in celis. nāz manifestū est q̄ ibi nō
accepit p̄ sola p̄sona patris. nāz non oram⁹ ad deum solum sed
ad oēs tres p̄sonas qui sunt vnus de⁹. Etia aliqñ et hoc mō ac-
cipit iterdū pater p̄o aliq̄ vna p̄sona in diuinis que nō est p̄-
ita enī catamus in ecclesia. O pater facitissime q̄ mundū redemi-
sti tuo suo sanguine. manifestū est q̄ hic est p̄o sola p̄sona fi-
lij: q̄ solus filius redemit fundēdo sanguine: et tñ vocat pater
eo modo quo oēs p̄sonē simul vocant p̄ noster. et tñ verū
est q̄ quicqd sit q̄ nō est pater q̄ hic significat excludit: sed sola
creatura est q̄ est non pater. si autem aliquo modo hoc intelligi
potest dicetur sequentibus questionibus.

Quo p̄t stare qd dicit Mar. 13. c. cū h̄ qd hic Mat. 209.

Queretur cū Mar. 13. c. dicat q̄ de illa die nemo scit:

neq̄ angeli celoz: neq̄ filius nisi pater. quō
possit hoc stare. Dicit p̄t vno mō q̄ istud nō h̄ littera enāge-
lica sed per errorem a quidam introductū est: et ita nō op̄z r̄nde-
ri ad illud. Sic dicit Hieronym⁹. s. in quidam autē latinis codi-
cibus additū est: neq̄ filius: cū in grecis et maxime pierij et ada-
mārij exēplaribus hoc non habeat scriptū. Sed oīm est sic
tenēdū dictum eē a x̄po: q̄ latini codices sic illud h̄nt: et omnes
doctores sancti vt Hiero. et Aug. litterā illā exponūt. Scōo
q̄a p̄ hoc non effugimus inconueniēs. nāz cum dicat hic nisi solus
pater excipit oīa alia supposita a patre: id eo mō quo fili⁹ distin-

ctus dicit videt exclusus. Cdm ergo q̄ illa s̄ra tenēda est: et
tenēdum q̄ x̄ps scit diē iudicij et sp̄s sanctus. Sic dicit Hiero.
in quo gaudet arrius et eunomi⁹. dicit enīz nō potest eq̄lis esse
q̄ noūit et qui ignorat. extra quos ista dicēda sunt. cum oīa t̄pa fe-
cerit Iesus hoc est verbū dei: oīa enīz per ipm facta sunt et sine
ipso factū est nihil: in oībus autē tēporibus cum oīs aut iudicij
sit qua cōntia p̄t ei⁹ ignorare patrē cui⁹ totū nouerat. hoc quoq̄
oīm est quid est maius noticia patris an iudicij si maius noūit:
quō ignorat qd minus est. Et Hilari⁹ quoq̄ multis rōnibus
idem p̄bat dicens. ignoratio autē dei atq̄ h̄ore obijciē vnige-
nito deo vt de⁹ ex deo natus non sit in ea nature p̄fectione qua
deus est: sed p̄mūz sensus cōis iudicij sentiēdū est an credibile
esse possit vt aliqd ex oībus nesciat qui oībus ad id quod sunt
atq̄ erunt auctor est: quō enī extra eius nature sciam est p̄ quāz
et in qua id qd faciēdū est cōtinetur: hanc autē diēz ille ignorat
qui aduētus sui diēs est humane nature qd agere diffiniūt q̄-
tum in se est p̄sciunt et segtur gerēdūz cognitio voluntatē agē-
di. quō ergo dominus glorie aduētus sui ignorata diē nature i-
perfecte esse credit que et necessitatē habeat aduēdi et sciam
aduētus sui nō adepta sit: itāz vō quāta ipietatis geminā occa-
casio si deo patri deputab⁹ malignitatis effectus: si ei ademerit
beatitudinis cognitionē cui mortis induxerit p̄scientia: q̄ si in
eo oēs sciētie thesauri sunt diēz hunc nō ignorat: sed meminisse
nos uenit occultos in eo sciētie thesauros esse. Nūc ergo
oīm est quō x̄ps dicit senescire diēz illū. Aliq̄ dicunt q̄ cū dicit
q̄ neq̄ filius noūit non accipit de filio dei naturali sed de filio
adoptiuo: filius autē adoptiu⁹ ignorat cū nos sim⁹ adoptiu⁹. Sic
dicit Basili⁹. legi quoq̄ in quodā libro filiū hūc nō vnigenitūz
sed adoptiuū debere intelligi. nō enim vnigenito filio angelos
p̄posuisset. sic enī ait. neq̄ angeli celoz neq̄ filius. Sed oīs
q̄ nō stat. p̄mo q̄ x̄ps dicit de seipso q̄ nesciat q̄a per hunc mo-
dum excusat se ad reuelādū: et tñ si de adoptiuo filio diceret ni-
hil faceret ad p̄positū eius: q̄ ipse non est adoptiuus sed nālis
et vnigenit⁹ deo patri. Neq̄ valet si hūanitate obijciat: q̄ h̄ ca-
ro x̄pi nō sit genita a deo patre: tñ homo x̄ps a deo patre natus
est et genit⁹ eternaliter: eo q̄ homo x̄ps nō est aliud suppositum
neq̄ ali⁹ filius q̄ verbū diuinū: s. eadem nūero p̄sona et eiusdē
substātie: sed verbū diuinū est filius vnigenit⁹ patris dei. ergo
x̄ps homo est filius vnigenit⁹ et eternus dei patris: et sic nō po-
test dici adoptiuus. vñ nō faciet ad p̄positū: q̄ seipm nō exclu-
sabit a hoc. Scōo q̄a si de filio adoptiuo loqueret: nō dice-
ret neq̄ fili⁹ singulariter s. neq̄ filij: quoniam multi filij adoptiu⁹
sunt. i. oēs nos q̄bus dedit potestātē filios dei fieri his q̄ credit
in nomine eius Joā. 1. ca. et tñ dicit singulariter neq̄ fili⁹. ergo
de illo q̄ est vnicus intellexit: et ille est vnigenit⁹ et nō adoptiuus.
Tertio q̄ si de adoptiuo acciperet intelligeretur de nobis
credētibus q̄ sumus filij dei: q̄ dedit nobis sp̄m adoptiōis in
quo clamam⁹ abba pater ad Ro. 8. c. et tunc sup̄uacūz esset: q̄a
dixerat. de die illa nemo scit. id non oportebat addi filios ado-
ptiuos: cū sub nemine intelligatur oēs illi. Quarto q̄ cā quāz
rediit est inconueniēs. i. q̄ si intelligeret de vnigenito non p̄pone-
ret ei angelos. sed nō stat: q̄a fortiori arguet q̄ angeli sunt p̄po-
siti deo patri. nāz de patre dicit post angelos et post filiū. Quinto
q̄ potius totus ordo cōuersus est hic. nā hoīes p̄mo ponunt
et sequunt angeli: et tñ angeli celoz maioris dignitatis sunt q̄
homines: et tñ post angelos ponit filius: post filiūz pater. Et rō
est q̄a negatio et affirmatio h̄nt vias oppositas: vnde terminus
qui affirmat⁹ est superior addita negatiōe efficit inferior et ecō-
trario: et ea que affirmatiue perfectionē ip̄tant negatiue sum-
pta dicunt ip̄fectionē. sic est de sciētia: q̄a scire affirmatū dicit
perfectionē: negatū vero dicit ip̄fectionē. et est ordo q̄ sicut
meliorib⁹ damus magis de p̄fectione: ita damus min⁹ de ip̄-
fectione: q̄ plus de lucro minus de dāno idē sunt. s. Ethicor. s. 3.
hic ponit nescire diēz iudicij qd est ip̄fectio: et in h̄ cōparantē
hoīes angeli et filius: id ignorātia ista magis debet cōpetere ho-
minib⁹: min⁹ vō angelis et adhuc minus filio. et sic dicit de die illa
nemo scit. i. nullus homo: neq̄ angeli celoz: neq̄ filius. pater at
ponit vltimo nō qñ adiūgat eis in hac ignorātia s. q̄a exci-
piat ab ea cū dicat nisi solus p̄: et ita positio ista non stat. Alij
dñt q̄ fili⁹ scire non dicit p̄ mēbris suis. i. ecclesia: vñ q̄ diu ecclesia
nescit dicit ipse nescire. Sic ait Origenes sup Mattheū. s. donec
ecclesia est corpus x̄pi nescit diē et horā tādū: neq̄ fili⁹ dicit illū
et horā scire. dicit at scire s. p̄p̄iā significatiōē sic est in p̄uēndi
ne scripturaz. apl̄. n. saluatorē dicit nesciēte peccatū q̄ nō pec-
cauit. p̄parat autem filius sciam diē illi⁹ et h̄ore cōberedib⁹ sue
p̄missionis. vt omnes simul sciāt: id est re ipsa experiantur

Hiero. rñ.
ad questū.

B

Petitio.
Nōnullorū
responsio.

Improbā.
1. rō.

2. rō.
Credētes
oēs sūt filij
dei adoptiu⁹

3. rō.

4. rō.

5. rō.

Negatio et
affirmatio
h̄nt vias
oppositas.

Aliorū rñ.

in illa hora 2 die q̄ p̄parauit deus diligētib⁹ se. q. d. sicut dī nescire peccatū qz peccatū nō fecit: ita nescire dī diez illum qz nō facit illū scire ecclesie sue: sed oībus dabit simul experiētā illi⁹.

Imp̄roba. 1. rō. Sed dicendū qz non stat. Primo qz si accipereb⁹ hic filius p̄ mēbris suis nō poneret illa p̄mo: sed posuit euz dixit. de die illa nemo scit. 2 sub nemine includunt oēs de ecclesia: 2 postea de filio addidit. ergo nō intelligit de ecclesia. Secūdo qz ex mō loquēdi apparet qz filius p̄ p̄sona sua accipiat cum dixerit. nemo scit: neqz angeli celozū: neqz filius nisi solus pater. 2 sic post filium non inuētus est aliqz qui posset dici nescire aut scire nisi pater.

3. rō. Tertio qz si filius p̄supponeret scire non eēt excusatio ad h̄ qz non diceret apostolis: quā tñ excusationē ille intēdebat: ideo de seipso accipit 2 nō de ecclesia. Alij dicunt qz fili⁹ nescit q̄tum ad humanitatē 2 quantum ad deitatem sciat. Sed oīm qz non stat: qz sicut scit quātū ad deitatem ita 2 quātū ad humanitatem. sed in hoc differt: qz quātū ad deitatem naturaliter scit qz scia est eius eētia 2 natura. quātū ad humanitatē scit ex cōicatione: nāz p̄ vnionē anime xp̄i ad verbū diuinū cōmunicata est ei oīs sciētia. vnde oīa p̄tēta p̄terita 2 futura ita cognoscit certissime sicut verbū diuinū aut pater: diez igitur iudicij ignorare non pōt. p̄cederet enim argumētū Hilarij ctra hoc. s. q. ip̄e effectio esset in xp̄o si ip̄e v̄turus esset ad iudicandū 2 nesciret qñ: cum boies qui aliqd facturi sunt p̄nouerunt oēs circumstantias rerū faciendarū. Item videret deus pater iudis qz ei mortem cognoscendā ante dedit: diez vero aduētus in quo gloriatur esset p̄cognoscendū non dedit. Alij autē dicunt qz fili⁹ nō scit diez iudicij non solū quātū ad humanitatē sed neqz et quātū ad deitatem a seipso: sed quicqd nouit a patre nouit qz 2 ab ip̄o eētiam h̄z. 2 hunc modū xp̄s loquēdi habet vt Joā. 7. ca. mea doctrina non est mea: s. eius qz misit me. 2 ideo cognitio non est eius sed patris. Sed oīm qz non stat. p̄mo qz tunc nō eēt speciale in hoc: sed in oībus qz fili⁹ scit accepit noticiā a patre a quo essentia h̄z: 2 tñ hic ip̄e loq̄tur sp̄aliter de die iudicij qz illam nesciat cū cetera dicat se scire 2 reuelat illa discipulis. ergo nō intelligitur sic. Et patet qz dicitur. de die autē illa nemo scit. q. d. de alijs bene scit filius s. nō de die iudicij. Secūdo qz non eēt ratio ista conueniens ad p̄positū: h̄z enim volebat se hic excusare qz non reuelaret discipulis diez iudicij: 2 ad hoc dixit qz nesciebat: si tñ intelligeret ip̄e qz sciebat 2 tamē non a seipso sed a patre nō differebat: qz vnde cūqz pueniret dum tñ sciret poterat satisfacere desiderio eozū reuelādo. Aliter ergo oīm qz xp̄s vere hoc sciebat sicut cetera futura. dixit tñ se nescire qz ad reuelandū non sciebat. s. qz ita taceret verbū illud ac si nesciret 2 ideo reuelare nō posset. Sic dicit Hilarij. ignoratio ergo ei⁹ est fm qz thesauri in eo latet: in oībus enī que de⁹ ignorare se loq̄tur ignoratio nō detinet: sed aut tēpus est nō loquēdi aut dispensatio est nō agēdi: si autē tūc cognouisset deus dī qz Abraā euz amauerit cum hoc non celauit abraā. Sic etiā dicit Hieronym⁹. igit qz p̄bauimus non ignorare filiū dei cōsumationis diez cā reddenda est cur ignorare dicat. post resurrectionē quidem interrogatus ab apostolis de hac die manifest⁹ r̄ndit. non est vestrū scire tēpora 2 momēta que pater posuit in sua potestate. in quo ostenditur qz ip̄e sciat sed nō expediat nosse apostolis: vt semp incerti de aduentu iudicij sic quotidie viuāt quasi die alia iudicādi sint. Sic etiā dicit Aug. p̄mo libro de trinitate. qd dicit nescit intelligendū est nesciētes facit. i. qz nō ita sciebat vt tunc discipulis indicaret. sicut dicit ad Abraā. nūc cognoui qz times deus. i. nunc feci qz cognoscere: qz 2 ip̄e sibi in illa tētatione innotuit: 2 ita christus sciebat qdem non tamen ad reuelandū: 2 qz discipuli non querebāt scientiam eius de illa die nisi ad hoc qz eis reuelaret dixit se nescire: quia vere ad illō nesciebat. i. ita se habebat ac si nesciret.

Quid p̄ h̄. s. neqz fili⁹ scit s. sol⁹ p̄ discipuli itellererit. Qd. 210. cum xp̄s dixit discipulis qz ip̄e nesciebat. i. neqz filius scit sed solus pater: qd per h̄ ip̄i itellererūt. Alij dicunt qz itellererunt qz h̄z illud ad reuelandū nesciebat: 2 tñ simpliciter illud sciebat. Dicēduz qz christus hoc mō itellerit qñ dixit: qz ip̄e non intēdebat negare veritatem: 2 tñ illi non itellererūt sic sed qz vere xp̄s nesciebat nunc illud: sed apud solū patre erat noticia hui⁹: 2 h̄z xp̄s illud quod dictū est intēderet: nolēbat tñ qz discipuli p̄o nūc aliter acciperēt verbū qz ita expediebat. Et patet p̄mo qz si hoc xp̄s inuere vellet apertius eis diceret. s. scio qdem illud s. nō expedit vobis nunc reuelari: 2 tñ non dixit s. posuit verbū qd expresse contrariū significabat: iō noluit qz illō itellererēt discipuli nunc.

Secūdo qz hoc modo nō satisficeret desiderio ip̄ozū. nāz euz

hoc diceret statim quererēt: 2 euz adiungeret qz nō expediebat eis reuelari: magis illud cuperēt qz alis quasi esset aliqd magnū 2 ita ingetarent xp̄m vt diceret vel tristarent nimis si nō diceret: iō non erat conueniens qz illi sic itellererēt: sed neqz ampliqz fierunt de hoc neqz tristati sunt: ideo opz qz itellererunt qz h̄z nesciebat simpliciter. Sed obijciē qz istud erat inconueniens. Primo qz tunc apostoli male de xp̄o crederēt. erat autē iste error in fide. s. qz non crederēt euz oīa scientē. Secūdo qz ip̄e h̄z dabat eis occasionē ad sic errandū si vellet qz ita intelligerent dictum eius: 2 tñ deo auctore nemo deterior efficiē: s. deterior est qui errat in fide: iō non daret ip̄e ad hoc occasionem. Tercio qz ita itellererunt 2 verū est qz errabant: 2 tñ non erat hoc inconueniens vel saltē non erat mirū: qz multa h̄mōi errabāt nō intelligētes. sic p̄ Joā. 2. c. cum dixit xp̄s. soluite tēplum hoc: 2 in triduo suscitabo illud. dicebat autē hoc de tēplo corporis sui: 2 tñ discipuli nō itellererūt hoc nisi post resurrectionē. nāz dicit. euz aut surrexisset a mortuis recordati sunt discipuli eius qz hoc dicebat 2 crediderūt scripture. Sic etiā qñ dixit eis caute a ferinto phariseozū 2 saduceozū: 2 illi cogitauerūt qz hoc dixisset qz obliti fuerāt sumere panes: ip̄e autē redarguit eozū ignorantia: qz non dixerat de hoc s. de hypocrisi. In p̄a. 16. c. Etiam qñ de passione eis loquebat 2 non itelligebat Luc. 18. c. s. i. ip̄i nihil horū itellererunt: 2 erat verbū istud absconditū ab eis: 2 non itelligebat que dicebant. Sic etiā qñ dixit eis modicū 2 nō videbitis me nō itellererūt: 2 dicebat adinuicē nescimus qd loq̄tur. Et non solū ea que loquebat nō itelligebant: s. etiā circa ip̄m errabāt: qz non cognoscebat eum. sic p̄ Jo. 14. c. qñ Philippus petiuit a h̄z qz ostenderet eis patre: 2 h̄z dixit. tāto tpe vobiscū suz 2 nō me cognouistis: Philippi qz videt me videt 2 patre meū. sicut enī nō credebāt euz consubstantialē patri: qz alis scirēt eū esse in patre 2 patre in eo: ita nesciebat euz scire oīa que pater sciebat: 2 sic poterat credere qz h̄z nesciebat de die iudicij: pater autē sciebat. Cū vero obijciē qz iste erat error in fide. oīm qz error erat si ita teneret: sed in apostolis eo tpe nōdū erat error: qz nōdū edocti fuerāt a h̄z circa hoc neqz fuerat tota p̄dicatio 2 doctrina fidei diuulgata. Ad scdm oīm qz verū est qz christ⁹ in hoc dabat eis occasionē sic itelligendi in qua intellectu errabāt: 2 tñ non errabant dānabiliter. s. qz nō peccabāt in isto errore cū non eēt adhuc eis plene declarata veritas fidei: 2 sic quicqd itelligerēt dū tñ non p̄tinaciter sed subiiciētes se emēdationi christi non erat peccatū. 2 ideo oīm qz interdū deus est auctor erroris: sed nō erroris in quo qz peccat: sicut ip̄e facit aliquos errare in via pedum sed nemine in via mori: 2 qz hic nō peccabāt errando nō est inconueniens qz huius erroris occasionē h̄z daret.

Queretur cū christus ab ista cognitiōe exclusit. Qd. 211. cū christus ab ista cognitiōe exclusit homines 2 angelos 2 seipm: quare nō exclusit spūm sanctū 2 an exclusit eū: qz dicitur hic. de die illa nemo scit: neqz angeli nisi solus pater. ergo spūm sanct⁹ nescit qz nō est suppositū patris neqz pater. Alij dicunt qz exclusit spūm sanctū qz dicit hic. de die illa nemo scit neqz angeli nisi solus pater. g. ē spūm sanct⁹ nescit qz nō est suppositū patris neqz pater. Alij dicunt qz nō exclusit: qz si excluderet exprimeret sicut fili⁹ qui exprimitur Mar. 13. ca. s. neqz filius. 2 tñ non exprimitur spūm sanctus apud Mattheū neqz apud Marcū. g. nō excludit. Dicendū qz vere spūm sanctus excludit ex rigore sermonis: 2 etiā q̄tum ad intētionē christi: voluit enim eū sic exclusū esse sicut seipm exclusit. Et patet qz dicit. nemo nouit nisi solus p̄. s. spiritus sanct⁹ nō est pater. ergo inuē qz ip̄e nesciebat hoc. Est etiam oīm qz debebat excludi. nam si non excluderet cū excludatur fili⁹ significaret qz erat spūm sanctus maior filio qd est inconueniens: nāz h̄z qz a patre p̄cedebat signabat se esse minore patre cū ait. vado ad patre 2 pater maior me est Joā. 14. c. 2 iō posset inuē qz p̄ aliqz sciebat que nō sciebat filius: s. verū est qz illa minoritas erat q̄tum ad humanitatē 2 nō quātū ad deitatem: 2 sic pater nō poterat aliquid scire qd filius nesciret: tñ eo modo quo itelligebāt apostoli illo tēpore cum audirēt qz christus erat minor patre poterat credere aliquāz esse perfectionē patris que non esset filij: sed de spūm sancto non erat sic qz nō dicebat christus se minore spūm sancto: imo spūm sanctus ab ip̄o p̄cedere Joā. 16. c. in quo pot⁹ poterat credi spūm sanct⁹ eē minor xp̄o: potissime quia dī ibi qz spūm sanct⁹ accipiet a xp̄o id qd est 2 ideo clarificabit euz: iō non dī manere spūm sanctus inclusus s. exclusus ne putaretur maior esse xp̄o. qd ip̄e non p̄cedebat.

Quare

Obiect.
1. rō.
2. rō.

Rāso.

2

Ad 1. rō
nem.Ad 2. rō
nē.Nota qz
Deus auctor
est ali
qñ erro
ris.

2

Nōnull
loz rñso
ad qñ. q.
Aliozum
rñ. ad q.
filiū.
Doc. rñ.
ad qñ.Spūm
ct⁹ a co
gnitione
oiei iudi
cij excludi
debatD
Imp̄roba.
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Alioz rñ.
Imp̄roba.

Alioz rñ.

Imp̄roba.
1. rō.

2. rō.

Doc. rñ.

Dila. vba.

Dier. vba.

Aug. vba.

Nōnull
rñ. ad qñ. q.
Doc. rñ. ad
qñ. q.

1. rō.

2. rō.

Quare spūsanctus nō fuit expresse exclusus ab ista cognitio-
ne iudicii sicut filius.

Questio. 212.

Sed queretur

cur spūsanctus fuerit exclusus qua-
re non fuit expresse exclusus sicut fi-

lius de quo dicitur Mar. 13. ca. neq. filius. s. scit. Aliqui di-
cunt q. non fuit conueniens: quia nondum apostoli habebant
noticiā de spūsancto: quia nondū eis fuerat p̄dicatus: et sic non
oportebat excludi id qd ip̄i nesciebāt. Et satis hoc colligit: quia
ante tēpus istud non videt xps tradidisse discipulis doctrinā
aliquā de spūsancto sed post hoc. nāz istud fuit die martis post
dominicā ramispalmarū vt sepe ostēsum est supra. et sermo ille
qui habet Joā. 13. c. vsq. ad. 18. fuit in die iouis cene post ce-
nā: et ibi de p̄cessiōe spūsancti a patre et filio et de missiōe ei tē-
porali multa dixit xps Jo. 14. et. 16. c. et ita fuit post istud qd di-
cit hic de die iudicii. Et post resurrectionē insufflauit in apo-
stolos dicēs. accipite spūm sanctū Joā. 20. c. et post resurrectio-
nē locutus est de tribus p̄sonis diuinis tradens formā baptizan-
di. in nomine patris et filij et spūsancti infra. 28. et Mar. 16. ca.
et post resurrectionē dixit eis de missiōe spūsancti in eos Luc.
24. et Actu. 1. c. ideo poterāt isti ignorare spūm sanctū hoc tēpo-
re cur videat vsq. hoc nihil de illo sibi esse dictū. Sed obij-
ciēt q. supra. 3. c. et Luc. 3. dicit q. spūsanctus descendit corporali
spē sup xpm baptizatus. et iā sciebāt de spūscō. Sed q. Jo.
7. c. dicit. hoc aut dixit de spū quez accepturi erant credētes in eū.
nondū enī erat spūs datus: q. non fuerat adhuc Iesus glorifi-
catus. Dicendū q. ista nō obstant. Ad primū dicendū q. illū
non est verbū xpi sed est narratio euāgeliste que fuit facta post
xpi ascensionē in celos: et ita ex illa nihil arguit. q. autē chris-
tū baptizatus est nondū hēbat discipulos: sed tūc accepit aliquos:
et sic q. ipse baptizat est non viderūt discipuli descendētē spi-
ritū sanctū sup eū. et dato q. viderēt nescirent an eēt spūsanctus
ga nondū aliquid tale eēt audiuerāt: ideo hinc nihil colligitur.
Ad scōm etiā dicendū q. est narratio euāgeliste. scripsit enī
illud Joānes multo tpe post chrisi mortē: ideo ex illa narratio
ne nihil legitur. Sed dōm q. h̄ p̄dicta non p̄bent: tñ discipu-
li iāz audiuerāt de spūsancto. nāz discipuli statū vt venerunt ad
xpm baptizabāt vt dicit Joā. 3. c. et. 4. c. et tñ certū est q. nō ba-
ptizabāt baptismo Joā. sed xpi: et tñ forma baptisimi xpi est. in
noīe patris et filij et spūsancti. j. 28. et Mar. 16. ergo iā hēbāt
noticiā de spūsancto. i. aliquid de ipso audiuerāt. Sed obijciēt
q. forma ista iā est sed tūc nō erat: et fuit data post resurrectionē
q. non legit nisi. j. 28. et Mar. 16. Dicendū q. pus fuit: quia
certū est q. cū baptizaret baptismo xpi tenerēt formā eius: sed
ibi est recapitulatio. i. q. id qd prius factū est posuit euāgelista
posteri⁹ secutus ordinē artificialē. nam non fuit conuenienti⁹
locus ad dicendū de forma baptisimi q. cur xps mittit discipu-
los ad baptizandum: et hoc fuit post resurrectionē suā. Item
p̄z exp̄ssius qd dictū est: q. Joā. 3. ca. dixit xps. nisi qs renatus
fuerit ex aqua et spūsancto non pōt intrare in regnum dei. et ibi
multa dicit de spūsancto: id dōm q. nō stat ista rō q. iā audire
rāt aliquid de spūsancto. Aliter ergo dōz. i. q. non exp̄ssus
fuit spūsanctus q. non fuit necesse exp̄m: et tñ sine necessitate
exp̄mendus non erat. sicut enī in locutionib⁹ dicimus q. figura
te locutiones sunt ip̄oprie et ideo euitāde sunt nisi ex necessita-
te: ita dicere filij nescire et spūm sanctū dīez iudicij salūm erat
nisi sub aliquo sensu occulto et quasi extorto. de filio autē neces-
se erat dici ideo tolerat. de spūsancto nō erat aliqua necessitas
hoc dicēdi: ideo nō dictū est de filio. causa est ga si nō diceret se
nescire semp peterent ab eo discipuli de die illo: et si diceret eis
q. nō expediebat eis scire tāto magis cuperēt scire quasi aliquid
valde magnū esset. unde si nō diceret eis tristarent qd nō de-
cuit nunc q. xps corporaliter recessurus erat ab eis per mortē:
ne sup afflictionez futurā aliam nunc p̄mitteret: potissime que
animos eorū alienaret ab illo quasi nollet eis reuelare que pe-
bant: ideo conuenientius fuit q. diceret se nescire eo mō quo ex-
positus est supra. q. diceret se scire et nō reuelaret. De spūsan-
cto non erat eadez cā: ga siue sciret siue nesciret nō p̄tinebat ad
discipulos q. non erat p̄ns eūz eis vt ab eo possent querere sic
a xpo querebāt. nam pater scire dicebat: sed q. non erat p̄sens
fm corporālē p̄ntiam non querebāt ab eo: sed potius petebāt a
xpo q. illūz eis ostenderet sicut Philippus petiuit Joā. 14. c. ideo
non oportuit exp̄m q. nesciret spūsanctus.

Quare xps de se exp̄ssit q. nesciebat diē iudicii. 20. 213.

Queretur

quare exp̄ssit xps de se q. nesciebat: q. po-
tuisset alio mō se excusare q. nō diceret di-

scipuli sollicitarent semp eūz vt diceret. Non videt verū: q. po-
terat dicere. non expedit vobis scire vel non decet reuelari vo-
bis. sic xps dixit discipulis Joā. 16. ca. adhuc multa habeo vo-
bis dicere sed nō potestis modo portare. et nō doluerūt q. ip̄a
non diceret. Dōm q. non stat: imo si dixisset se scire semp in-
quietassent illū et aut diceret aut tristaret eos. Sic dicit Theo-
philus. volens dñs discipulos impedire ab interrogatiōe illius
diei et hore dixit. de die illa et hora nemo scit: neq. angeli celoꝝ:
neq. filius hominis. si enī dixisset q. scio tñ nolo vobis reue-
lare ip̄os nō modicū tristasset: nunc vō sapiētius egit et ip̄os
excludit ab ea interrogatiōe ne ei molesti fierēt in hoc qd dixit
neq. angeli celoꝝ neq. ego. Causa autē diuersitatis inter
hoc et id qd dicit Joā. 16. est p̄ma q. ibi nō querebāt ch̄m: sed
audiebāt illūz p̄ponentes: ideo nō essent tam affecti ad sciendū
veritatē illarū rerū quas non querebāt sicut ad sciendū verita-
tez huius de quo quesiuerāt. Sed cā q. nesciebat que erant illa
que xps eis dicturus erat ga nondū illa p̄posuerat: et ideo non
afficerent multū ad sciendū ea quia forte talia esse possent de q-
bus non multū curarent sed poti⁹ tristes eos redderēt audiēdo.
istud vero de quo est sermo iāz sciebāt discipuli qd esset: q. ip̄i
p̄posuerant questionē et sciebāt q. rñsio non poterat eē nisi de-
lectabilis. i. determinate scire finez seculi. Tertia q. ea q. xps
dicturus erat multa erat: ita vt nō possent audire illa nunc di-
scipuli cū dixit. adhuc habeo vobis multa dicere s. non potestis
modo portare. et ista eēt cā p̄cipua quare nō diceret et iā eis
non diceret: ga tanta esse poterat q. attediarent audiēdo: et h̄
maxime q. ea que dicunt sunt supra capacitātē audiētis: quia
tunc audire poti⁹ molestus et triste q. letum reddit. sed istud qd
nūc dicendū erat in vnica oratione poterat claudi. i. vsq. ad tot
annos vel mēses erit finis seculi: ideo h̄ pro illo non diceret: tñ
pro hoc valde molesti eēt. Quarto est q. ibi dedit spem de
sciēdo oīa illa imediate. i. in aduētū spūsancti cur ait. multa ha-
beo vobis dicere q. nō potestis mō portare: cū autē venerit ille
spūs veritatis docebit vos oēm veritatē. et istud in breui futu-
rus erat: q. post ascensionē chrisi expletis decēz dieb⁹ venit spi-
ritū sanct⁹: et ita ipse dixit. vos aut baptizabimini spūsancto nō
post hos multos dies Actu. 1. c. et ita cur hac spe non tristarent
h̄ statim eis nō diceret: s. ad hoc de die iudicii neq. rñdit neq.
dedit aliquā spem de sciēdo adueniēte spūscō. g. valde tristaret
si putaret xpm illud scire et nō diceret eis. et sic nō est simile.

Quare xps dixit q. pater iudicii diē sciebat. 20. 214.

Queretur

quare cur diceret xps se nescire diē iudicii
dixit q. pater illūz sciebat. Dicendum q.

fuit p̄mo ad tollendū inconueniēs. nāz si ipse nesciret et pater ne-
sciret poneret aliquid scibile qd de⁹ nesciret. et hoc est magna ab-
surditas. Sed cā q. si pater nesciret non solū non sciret nunc
dies iudicii sed etiā nunq. sciri posset. nāz dato q. filius nesciret
nūc posat postea a p̄e scire iuxta modū loquendi suū. nā dicit.
doctrina mea non est mea s. eius q. misit me Joā. 7. c. et Jo. 5. c.
dicit. filius nō potest aliquid facere nisi qd viderit patrē faciētē:
pater. n. diligit filij et oīa demonstrat ei que ipse facit: et maiora
his mōstrabit et opera ita vt vos miremini. et de spūsancto simi-
liter Joā. 16. c. s. cū venerit spūs veritatis docebit vos omnē
vitātē. nō. n. loq̄r a semetipso s. q. q. audiet loq̄r. et iō ē si spū-
sanct⁹ poneret nescire posset audire a patre et filio iuxta modū
loquēdi chrisi et intelligēdi apostolorū. sed si pater ignoraret nō
erat a quo acciperet doctrinā q. ipse a nullo est: id debuit po-
ni q. pater illūz sciebat. Tercio necesse fuit hoc poni ppter re-
uelationē aliquādo futurā. nāz xps erat venturus in die illa ad
iudicādū in ptate magna et maiestate vt d. s. in lra. et iō oportē
bat q. anq. veniret ad iudicādū sciret in q. die v̄turus eēt: et si
nūq. sciret nūq. veniret: s. v̄tur⁹ erat. g. oportebat q. sciret sed
mō nō sciebat vt ipse dixit. g. oportebat q. aliqui sciret: et sic opor-
tebat aliquē eē a quo sciret: ille at nō erat hō neq. āgelus q. ne
sciebat vt in littera dicit. ergo deus esset et ita nullus nisi pater:
nāz a solo patre ē fili⁹: id ab eo solo scire poterat: et sic oportuit
exp̄m poni q. p̄ illud sciret. Quarto fuit ad saluādū qd di-
xit. i. filij nescire. nā h̄ fallus erat nisi itelligēdo q. nesciebat ad
reuelādū vt exp̄ssit est. s. h̄ sic nō itellerit apli. e. q. Lū at d. s.
q. p̄ sciebat et scim⁹ q. p̄ et fili⁹ sūt eiusdē sube: necesse est q. id qd
scit p̄ sciat fili⁹: et ita q. fili⁹ dixerit se nescire. s. ad reuelandū si
aut diceret q. et p̄ nesciebat aut nō exp̄meret q. sciebat puta-
ret q. vere h̄ erat ab eis nescitū: et ita iāz nō inueniret medium
ad p̄bandū q. fili⁹ illud sciebat. Quinto fuit q. nulla necitas
erat dicēdi h̄m. nā dicēdo q. pater sciebat nō erat incōueniēs
sicut dicēdo q. fili⁹ sciebat. nā si fili⁹ diceret se scire quererēt ab

Rñsio.

Improbā.
Theophili
verba.

Lae diuer
sitatis.

1. cā.

2. cā.

3. cā.

4. cā.

Post xpi
ascensionē
expletis d-
cē dieb⁹ ve-
nit spūscūz

Rñsio ad
q. q. q. q. q.
1. cā.
2. cā.

De a nullo
est.

3. cā.

A solo p̄e
est filius.

4. cā.

B

i. q. 208. et
209.

5. cā.

eo et tristarent nisi rideret ut dictum est precedenti. q. 2. tñ dato q. pater sciret non erat inveniētes: q. ab eo nō poterat quere- re cuz non videret illuz sed peteret illud sibi ostēdi. Sexto di- ctuz est ad tacite ostendūz q. nō intelligit q. filius nescit. nā non intelligit q. nullo modo scit: sed q. non scit ad revelandū. pater autē scire dicit quia et absolute scit: et etiā ad revelandū scit non alijs sed filio. Sic dicit Hilari. necesse est et ut pater dicit ob id scire dicat q. non celaverit filio: si itaq. dicit filius nescit sacra- mentū est ut taceat. ecōtrario pater solus ostenditur scire q. non taceat. Sed Aug. dicit patrē dici scire ut p. hoc ostēdat filius sci- re qui est in patre cum ait in libro de verbis dñi. s. q. autē dicit patrē scire ideo dicit q. in patre et filius scit. q. enim est in die q. non in verbo factū sit per q. factus est dies.

Quare dicit q. solus pater scit de die iudicii. Qd. 215.

Queretur Dicendū q. sicut fuit veniens dici q. pa- ter sciret ut ostēsum fuit precedenti. q. ita fuit veniens q. dicatur solus pater scire. et hoc q. dicit xps q. ipse nesciebat Mar. 13. c. si autē alijs alijs scire diceret ostēderetur q. ille maior eēt chri- sto: s. hoc ipse nolebat credi. de patre q. dicit ipse dixerat. p. ma- ior me est Jo. 14. c. sed de nullo alio hoc cessit: imo dicit se eē maiorē oibus alijs p. patrē cuz dicit Joā. 10. c. q. d. mihi de- dit pater maius oibus est: ideo nō debuit dici q. alijs alijs sci- ret: imo expse debuerūt oēs alijs excludi per hoc q. diceret so- lus pater scire ut appet manifeste q. nullus erat maior filio p. ter patrē. Scdo ut nō declinarēt apli a xpo putātes alijs eē maiorē aut meliorē: et a quo dubitatiois hui? solutionē habere possent. nunc vō cum nullū meliorē inuenirēt ad nullū ibant. sic dicit Joā. 6. c. cuz quidā discipuli recesserūt a xpo: et ipse dixit ad duodecim. nungd et vos vultis abire. et dixit Petrus nomine oīum. dñe ad quē ibimus: verba enīz vite eterne habes. Scz dicit cum xps patrē diceret se maiorē et illuz scire se vō nō: cur nō relinqueret ut patrē quererēt et ab illo hoc sciret. Dicē- dūz q. verū est q. illi desiderabāt patrē videre p. p. excellētijs multas quas xps de eo p. d. cabat dices q. ipse nō poterat q. q. a se loq. aut facere nisi q. videret patrem facientem et loquen- tē: et q. adhuc multa magna ei daturus erat Joā. 5. et q. doctri- na sua nō erat sua sed patris sui q. eum miserat Joā. 7. et q. ipse nō querebat gloriā suā sed patris Joā. 8. et q. id q. d. ei pater dederat maius oibus erat Joā. 10. c. et cum lazari suscitavit ad patrē orauerit ut eū clarificaret et exaudiret Joā. 11. etiā dixit patrē esse maiorē Jo. 14. c. p. p. bec autē et similia discipuli de- siderabāt valde videre hūc patrē: ita ut diceret Philippus xpo. domine ostēde nobis patrē et sufficit nobis Joā. 14. et quo ap- paret q. si ipse sciret ire ad patrē iussent: sed nesciebat quia ille erat invisibilis: et ideo a xpo petebāt ut euz illis ostēderet. Sc- cūdo q. xps nō scederet quēq. alijs se maiorē: q. esset inconve- niens. dicere autē patrē se maiorē eo modo quo ipse discipulis loquebat non erat inconveniētes. nā cuz q. fuit Philippus ut ostēderetur ei pater. ait Lbzs. philippe q. videt me videt et patrem meū: q. ego in patre et pater in me est. et ita tacite inuebat eius- dē nature nūero esse patrē et filius: cuz is q. videt vnum videret alijs: et ita eiusdē vere p. f. cionis esse: s. in aliquo sensu diceret xps se maiorē p. s. f. q. ad hūanitatē. Etia dicebat q. oia q. pa- tris erāt sua erāt: imo q. ipse et p. vñ erāt Jo. 10. c. et q. q. p. fecerit filius similiter facit Jo. 5. c. iō ē si filius nō sciret nūero poterat statim scire a patre. et sic nō putaret inconveniētes esse oī scipuli p. nunc q. pater eēt maior xpo: q. q. ipse veniret in glo- ria regni sui poterat eē eq. lis p. sicut ipse dixit. fili? hoīs ventu- rus est in gloria p. s. sui supra. 16. c. Si autē alijs alijs sciret et nō xps ille appareret maior: et ab illo xps nō sciret neq. eēt ali- quis modus quo veniret xps ad equalitatē illius sicut ad equa- litatē patris: ideo nō cessit de aliquo q. sciret dicit illuz nisi pa- ter. Tercio non cessit hoc. i. scire dicit iudicii de aliquo alio s. de spūsancto concedi poterat q. vere sciebat: q. de seipso vi- xerat q. nesciebat diem illuz: ideo nullū ponere deberet qui sci- ret ut nemo videret maior eo nisi necesse est remanere sciētiaz huius in aliquo ut dictū est supra precedenti. q. 2. q. satis erat po- nere vñ i quo maneret scia ista si debuit ponere q. sciret de h. nisi pater. Sed dicit cuz sufficeret ponere vñ in quo maneret sciētia ista. quare pater potius posuit fuit q. spūsanctus. Di- cendū q. filius nō potuit poni scire p. p. causas postas supra. nam non fineret euz getum quousq. revelaret si diceret se scire. ipse g. debuit dicere q. nesciebat: s. de p. s. aut spūsancto poterat dici q. sciebat: q. neutroz eozū poterat discipuli cōsulere sup hac re cuz eēt invisibiles. Est tñ dicendū q. nō debuit dici q. so-

lus spūsanctus sciebat. Primo q. tñ ponere fili? minor spi- ritus sancto q. tum ad id q. videbat discipulis. et hoc erat incō- veniens. nam filiū esse minorē patre nō videbat inconveniētes: quia hoc xps confitebat Joā. 14. c. sed filiū esse minorē spūsan- cto non ostēbatur: sed potius videret q. esset filius maior spūsan- cto inquantū spūsanctus a filio p. cedit. Scdo q. si spūsan- ctus ponere solus scire cū filius nesciret oportebat q. filius ac- ciperet a spūsancto. sed hoc nō stat: q. potius accipit spūsanct? a filio cuz p. cedit ab eo. sic dicit Joā. 16. c. non enī a seipso loq- tur. s. spūsanct? : s. quecūq. audiet loq. tur: oia quecūq. pater h. mea sūt: p. p. vixi vobis q. de meo accipiet et annūciabit vobis. et iō non poterat ipse dare filio hanc cognitionē s. potius fili? ei. Tercio q. non solū spūsanctus esset maior filio: s. et eēt ma- ior patre cū ipse sciret et nō pater. hoc autē absurdū est. nā cum pater a nullo sit: et filius et spūsanctus sint a patre: facilius erat concedi filiū esse minorē spūsancto q. patrē minorē spūsancto. Quarto q. cum pater nō sciret nunq. posset scire q. non ac- cipit aliqd a spūsancto sed potius ecōtrario: sed iste p. f. ciones cōicant personis per hoc q. vna est ab altera. ergo pater nunq. scire posset q. non accipit ab alia p. s. na. ideo nō erat dicendū q. solus spūsanctus sciret. Cuz autē dicat q. solus pater sciret quasi nesciret spūsanctus nō videbat seg aliqd inconveniētiū hōrū. Primo q. si nō sciret poterat a patre scire: q. ab eo proce- dit. et ita dicit Joā. 16. nō enī a seipso loq. sed quecūq. audiet loq. tur. sicut filius s. nesciret a patre poterat accipere. Secūdo q. s. in hoc spūsanctus patre minor esse videret: q. sicut filius a patre natus se minorē patre dicit: ita spūsanctus a patre p. cedens poterit dici minor patre: et nō erat inconveniētes in oīpe- ctu discipulorū s. in veritate non sit minor. venienter ergo di- ctus est q. solus pater hoc sciebat et nō debuit dici de spūsancto. Quomodo ista ad xpi p. positum faciebāt. Qd. 216.

Queretur quō ista faciebāt ad p. positū xpi. Dicē- dū q. xps cum dixisset aliqua signa p. cedē- tia ad diem iudicii et oīdo poscebat ut dicit ipm iudicii designa- ret q. non decebat voluit se excusare: et q. nō poterat alio mo- do nisi dicēdo se nescire ut dictum est supra. q. 2. 14. dixit se ne- scire ut nō molesti eēt ei discipuli querēdo ab eo semp: ad hoc tñ ut deus non videret omnino istud ignorās et ut eēt aliquis q. filio revelaret et per quē scire posset cum oporteret illud scire anteq. veniret ad iudicandū debuit dici q. alijs illud sciebat: et dixit q. illud sciebat pater solus: et tunc non sequebatur incōve- niens: q. a patre non poterat discipuli querere cuz esset invisibi- lis et sic cessaret statim querere. Modū. n. istū habet christus q. vult aliqd occultare. dicit enim illud a solo patre sciri. sic cū Christo ascēdere volēte in celū q. dam quereret ab eo. dñe si in tēpore hoc restitues regnū israel. dixit xps. non est vestrū nosse tēpora et momēta que pater posuit in sua potestate. i. ad patres solum hoc p. tineret q. ille sibi hoc reservavit: ideo nō potest filius vobis revelare Act. 1. c. Et ita Hieronym? vult istud et illud eē similia cū ait. q. p. b. a. v. n. nō ignorare filiū dei cōsumatiōis diem causa reddēda est cur ignorare dicat: post resurrectionem q. dem interrogatus ab apostolis de hac die manifest? rñdit. non est vestrū scire tēpora et momēta que pater posuit in sua pote- state. in quo ostēdit q. ipse sciat sed nō expedit nosse apostolis.

Quare xps affert similitudinē noe. Qd. 217.

Queretur cum dicat hic. sicut autēz in dieb? noe: ita erit et aduent? filij hominis quare hoc dicit. Cdm q. dicit pmo ad ostendēdū tacite q. ipse nō ignorat diē iudicii s. dicat se ignorare. nā cū dicat q. q. venit diē iudicii erunt homines comedētes et bibentes et vacātes voluptatib?: ostēdit se scire q. erit diē illa. nā si nesciret quādo esset nesciret con- ditionēz tēporis. p. p. inquit: imo conditionē ipsius diei. nam non soluz in tēporibus. p. p. inquit: sed etiā in ipso die erunt hoīs vo- cantes cibis: et potib?: et voluptatib?: et tñ si nesciret diem nesci- ret an in tēpore illo essent hoīs solliciti per timorēz. p. p. aliq. hōrēda signa que illis diebus acciderēt. determinat autem q. erunt tñ sine vllō timore et sollicitudine vacantes voluptatib?: iō aperte ostēdit q. sit tēpus diei illius. Et non soluz de primo tē- pore sed etiā de die ipso dicēdū q. ostēdit se scire: q. dat signa ipsius diei. s. tunc erūt duo in agro: vñus assumet et alius relin- quetur: et due molentes in mola: vna assumet et alia relinquet. manifestū est tñ q. istud fiet in die iudicii: q. tunc erit assumere et relinquere et non in dieb? p. cedentibus. ergo etiā diei illi? scie- bat conditionem. s. q. tam in tēporibus p. cedentibus q. in ipso die erūt homines ita securi q. sine vllō timore et sollicitudine vo- luptatibus vacēt: et ita dixit hoc ad ostendēdū se scire diem iu- dicii

6. ca.

P. s. reuelat
q. scit filio et
non alijs.
Aug. vba.

Rñso ad
q. q. q. q. q.
1. ca.

2. ca.

Petitio.
Rñso.

Discipuli
hūc p. s. vñ
dē optabāt.
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Petitio.
Rñso.
i. q. 205.

Nō dicit
solū spūm.

scūm die
iudicii sci
re.

2. rō.

3. rō.

4. rō.

3. rō.

4. rō.

Rñ. ad
q. q. q.

Lbzs dñ
xit se diē
iudicii
nescire.

Quō vñ
tur xps
ad aliqd
celādū.

Piero.
sentētia.

Rñ. ad
q. q. q.
1. ca.

Capitulum. 24. Matthei 26. 218. et. 219. 201

Lbysf. o.
qba ome
lie.
Doc. ap-
probatio
penes lit
teraz.
2. ca.
B

dicij quādo erit. Sic dicit Lbysf. in omelia. vt autē addiscas
q non ignorātie sue est q de die ⁊ hora iudicij tacet. aliud signū
inducit cum subdit. sicut autē in dieb⁹ noe ita erit aduentus filij
hominis. C Dōm autē q conueniēter hoc adiunctū est. nam ex
pcedentibus apparebat q xps nesciebat diem iudicij: sed solus
pater scit. si autē nihil adderet putaretur q absolute verū erat
q filius hoc ignorabat. qd falsum est: ideo addidit ea per que sci
ri posset q non ignorabat. C Scdō fuit ad reddendum homi
nes semper sollicitos ⁊ timidos de illa die. naz sicut ideo nō fuit
designata dies illa vt vsq; ad diem non vacaret homines vo
luptatibus ⁊ tūc vellent in paruo tempore penitere sed semper
sic viuerent qñ die crastina iudicādi essent vt dicit Hierony. ita
⁊ pñunciari q dies iudicij veniret hominib⁹ inopinatis ⁊ ni
hil tale cogitantibus fuit valde conueniens ad eos sollicitos semp
reddendos. nam dato q homines nescirent determinate diem
iudicij crederent verisimiliter q cum dies iudicij esset vltimus
dies seculi in quo oia mutāda erant q ad ea pcederent magne
mutationes: ⁊ q quanto viciniōr eēt dies ille: tāto essent maio
res mutationes ⁊ signa: ex qbus homines qui eo tempore viue
rent verisimiliter putarent aliquid magnū instare: ⁊ sic timidi ⁊
solliciti redderent. ⁊ dato q toto tēpore pñzi voluptatib⁹ va
carent non obesset eis cum possent illo tēpore penitere. xps ve
ro dicit q non erit sic: sed potius q erunt tēpora illa placida:
vacabunt homines voluptatibus. vnde nihil erit tunc per qd
scire aut cogitare possint quātum distet dies iudicij: propter qd
quia ex tēpore nulla colligef^r suspitio oportet homines ex seiphs
semper sollicitos esse. C Tercio fuit ad tollendū occasionē que
rele eis qui tunc deprebent^r in peccatis damnabunt. nam pos
sent dicere q ideo tales erant q nūq; circa hanc rem instrui
ti aut admoniti erant. hic vero admonent inquantū dicitur q
non habebūt signa per que ipsi sciant diem iudicij: ⁊ ideo debe
ant esse semp solliciti. C Quarto pōt dici q etiā sit istud proba
tio dicti pcedentis christi. f. de die illa nemo scit. putaret enim
aliquis q etiā si non diceret quādo esset dies iudicij posset sci
ri ex magnis mutationib⁹ que quotidie fierent vsq; ad diē iu
dicij. dicit autem xps q non poterit sic sciri: q in tēporib⁹ il
lis ppinquis non fiet aliqne mutationes notabiles ex qbus ho
mines reddant solliciti ad cogitandū de die iudicij: ⁊ ita mane
bit dies illa ignorata quousq; subito veniat.

C Quid profuit christum dicere se diem iudicij ignorare cum in
his que dixit innuat se scire.

Questio. 218.

Queretur

quid pderat dici supra q xps nesciebat diē
iudicij sicut aperte dicit^r Mar. 13. c. sed so
lus pater vt dicit^r hic in littera: cu; per ista que statim subiuncta
sunt apparet q xps illum sciebat. Vel si dicat^r q per hoc nō in
nuitur q sciebat diē iudicij: quid pfuit hoc dici. C Dicendum q
sicut dictū est pcedēt. q. per hec que dicunt^r hic colligitur q xps
sciebat diem iudicij sed occultabat eum. ⁊ tñ dicendū q apostoli
nō collegerūt ex hoc q xps illud sciret: ⁊ ita satisfaciebat vtriusq;
f. discipulis vt nō putaret xpm scire eo q ille dixerat nemo scit
neq; filius: ⁊ sic cessaret ingere xpm pro hac re nobis vero sa
tisfit q ex hoc colligit^r q ipse sciebat: ⁊ sic nō erit minor pater.
C Sed dices quomodo stat q apostoli nō cognoscerent hoc ex
verbis xpi qd nos cognoscere possumus. C Dōm q fuit pmo
q apli putabāt xpm plane hic loqui: ⁊ in verbis eius nullā late
re dubitationē: ⁊ ideo cū dixerit nemo scit neq; filius sed solus
pater non curauerūt ampli^r cōsiderare quid colligere ex sequē
tibus verbis. nos vō cū habeam⁹ magnā cām dubitādi: qd hec
verba. f. xpm nescire diē iudicij repugnāt alijs verbis ei⁹ Joā.
16. c. cum dixit. oia quecūq; habet pater mea sunt. sed sapiētia
oium rerū habet pater. ergo sapiētia illa xpi est: sed fm sapien
tiam aut scientiā dicit^r aliq; sciens. ergo cū xps habet oium sa
pientiā scit diem iudicij. Etiā q ipse dixit. ego ⁊ pater vnū su
mus Joā. 10. c. ⁊ iterū. ego in patre ⁊ pater in me est Joā. 14.
ergo cū substantia ⁊ scientia in diuinis sint idem: necesse est eē eā
de; sciam patris ⁊ filij quoz est eadē substantia. vt ergo nō repu
gnem⁹ verbis xpi opz dari q ipse sciret diem iudicij sicut pater.
q ergo dixerit ipse se nescire diem iudicij necesse erat itelligi in
quodā sensu secreto qñ verba nō faciūt aperte: ⁊ ideo cū hec sci
remus aptius colligere poteram⁹ ex verbis que hic xps subiun
xit: per que dubitatibus de hac re satis innuit^r q xps hunc diē
sciebat. C Scdō fuit q discipuli xpi añ passionē ei⁹: imo ē post
resurrectionē añ aduentū spūs facti erāt satis rudes: ⁊ multa eis
xps dicebat q nō itelligebāt: sic de multis oñstz ē. s. q. 217. ⁊ sic
post resurrectionem fuit qñ xps dixit Petro sequere me. ⁊ ille
videns discipulū quē diligebat xps ait. dñe hic aut quid. ⁊ xps

ait. sic eum volo manere donec veniā. quid ad te. tu me sequere
Joā. 21. nā tūc crediderūt apostoli q Joānes nō moritur⁹ erat
cum dicat^r ibi: exijt sermo inter fratres q discipulus ille nō mo
ritur: ⁊ tñ non erat iste sensus xpi quē ostēdit ibi euangelista di
cens. ⁊ non dixit Iesus q non morif sed sic eum volo manere.
ideo sicut circa illa errabant. nō itelligētes verbū xpi. ita ⁊ hic
a fortiori errarēt: cum eēt occasio nō itelligēdi. f. quia dixerat
pus q de die illa nemo sciebat neq; fili⁹. Nostri at doctores tā
ex illuminatione per gratiam q ex studio sacre scripture quem
christus tradidit illis exponendā ad vtilitatē ecclesie sue: inuene
runt dubitationes ⁊ solutiones: ⁊ iō nos per illos saz scim⁹ q ex
verbis istis colligat^r q xps sciebat diem iudicij: q cū dixit se
nescire diem illum non dixit quasi simpliciter nesciret: sed quia
nesciebat ad innotescendum discipulis.

C Quomodo potest esse verum q aduentus filij hominis erit si
cut in diebus noe.

Questio. 219.

Queretur

quō potest esse verū q aduentus filij homi
nis erit sicut in diebus noe. nam innuit^r q
in diebus noe erant homines māducātes ⁊ bibētes vsq; ad diē
quo introiuit noe in arca: ⁊ non cognouerūt neq; suspicabātur
quicq; ⁊ venit diluuiū ⁊ tulit omnes: ⁊ q ita erit in diē iudicij.
C Sed videt^r q non stet: q ante iudiciū magna signa ventu
ra sunt vt habet sapia in lra. ⁊ insuper paruo tēpore ante iudi
cium vatura sunt vt ostēdit christus in parabola de ficulnea. f.
q cum ea fieri viderimus sciamus q ppe est ⁊ in ianuis. ergo
ex his ⁊ si non sciamus determinate illum diem: tñ per ista pce
dentia signa erunt homines solliciti ⁊ timētes: ⁊ nō poterit sup
uenire eis securis ⁊ inopinatis dies iudicij manducatibus ⁊ bi
bētibus. C Dōm q verū est q dies iudicij veniet exiitibus ho
minibus securis sicut xps dicit^r hic. Ita etiā dicit Lbysf. in ome
lia sicut in dieb⁹ noe ita erit aduentus filij hominis. hoc autē oi
rit ostēdes q repente venit ⁊ inopinate ⁊ plurib⁹ lasciuētib⁹.
hoc enim ⁊ Paulus dixit cū dixerint par ⁊ securitas repentin⁹
veniet interit^r. C Et tñ dicunt quidā ad hoc q verum est q si
gna pcedentia in breui ad diem iudicij dabunt timorē ⁊ solici
tudinē de die iudicij. ⁊ tamē mali q seipsos desperāt volup
tibus tunc vacabūt: boni autē non ⁊ fideles. Sic dicit Lbysf.
in omelia. f. lasciuia erit ⁊ par his qui insensibiliter dispositi sūt:
ppter qd non dicit Apostolus cum fuerit pax. sed cum dixerint
pax ⁊ securitas: insensibilitatē eozum ostēdens sicut illum qui
fuerunt in diebus noe quādo mali lasciuiebant nō autem iusti:
sed in tristitia ⁊ tribulatione pertransibāt. hic autem ostēdit q
cum antichristus venerit indecētes voluptates assument^r apud
eos qui iniqui erant ⁊ de propria desperabūt salute: ⁊ ideo exē
plum posuit huic rei conueniens. cum enim arca fabricaret^r pia
cebat quidem in medio futura predicēs mala: mali autem non
credentes ac si nullum fuisset futurū malum lasciuiebant: ⁊ quia
futura apud multos nō credunt^r ex pteritis credibilia faciūt que
pcedit. C Sed dicendū q non soli mali erunt quieti s; etiā bo
ni. ⁊ colligitur ex lra: q dicitur ante hoc. de die illa nemo scit. ⁊
sequit^r statiz q erit sicut in diebus noe. iō videt^r q ex ignorātia
illa proueniet q fruuantur voluptatib⁹. C Scdō quia dicit^r q in
diebus noe erant comedētes ⁊ bibētes quousq; intrauit noe in
arcam: ⁊ non cognouerunt donec venit diluuiū ⁊ tulit omnes. ⁊
sic dicitur futurū in diebus aduentus xpi. ergo videt^r q tunc nō
cognoscent quousq; veniat: ⁊ ppter istam ingorantia vacabūt
voluptatibus. C Aliter ergo dōm q tam boni q mali pro ma
iori parte vacabūt his: imo oēs erunt māducātes ⁊ bibētes
⁊ vxores accipietes quasi nihil timeāt de pñenti malum. Causa
erit q h; pcesserunt signa ad iudiciū non veniet statiz dies iu
dicij: sed aliqō tempus mediū erit quietis: ⁊ tñ illo tempore iam
homines non timebūt: neq; erunt solliciti de die iudicij: quia ne
sciunt quādo veniet: ⁊ tunc veniet subito. Sic dicit Piero. sup
Mattheū. querif autē quō supra scriptum sit. surget gens con
tra gentem: ⁊ regnū in regnum: ⁊ erant pestilētie fames ⁊ terro
res: ⁊ nunc ea memorētur que pacis indicia sunt: sed estimādū
q post pgnas ⁊ cetera quibus vastat^r humanū genus breuis
subsecutura pax sit: que quēta oia repromittat: vt fides creden
tium cōprobetur. C Sed dices cum dicat^r supra in littera q vi
as his signis iudicij statim xps est in ianuis: quō in taz pauco tē
pore poterunt homines esse securi. C Dōm q illud nō erit val
de longum tēpus: ⁊ tñ quātum sit non est certum ita vt illa ier
titudo possit deducere quādam quietem animi ⁊ dissolutio
nem ad voluptates. De hoc dicit Aug. in epistola ad ephesum. f.
sic autem euangelium dicit. de die illa ⁊ hora nemo scit. tu au
tē dicis. ego autē dico neq; mensem neq; annū aduentus ipsi⁹

Sexta Pars Matthei * Abulensis. 2

Lbys iudi
cij diē scie
bat.

Rōi oppo
situm.

Rñso ad
qñ. q.

Nōnulloz
rñ. ad qñ.

Improbā:
1. rō.
2. rō.

Doc. rñ.
ad qñ. q.

Hier. vba

Petitio.
Rñso.

Aug. ver
ba ad efi
cbiū.

3. ca.

4. ca.

Rñ. ad
qñ. q.

Petitio.
Rñso.
1. rō.

Suba ⁊
scia sunt
idē in oi
uinis.

B

2. rō.

verū est qd nō cognouerūt: & sic manebāt securi quousq; aqueo i
luuij operuerūt terrā: & nō solū noe p̄dicatū nō credebāt: s; aliq
eū insanire putabant q; talia diceret. Sic. n. fuit de loth in sodo
mis: cū. n. angeli dei vellēt euertere sodomā dixerūt ad loth. ba
bes hic tuorū quēpiā generū aut filios aut filias oēs q; tui sunt
educ de vrbe hac: uelebim? n. locū istū: loth aut egressus locut?
ē ad gēios suos q; accepturi erāt filias suas & dixit. surgite egre
dimini de loco isto q; uelebit dñs ciuitatē istā: & sequit. visus
est eis quasi ludēs loq; Gen. 19. c. ita igit de noe putabāt cū p̄
dicaret. vñ nō crediderūt ei. Cum aut arguit de cōstr uctione
arce. Cdm q; viderūt cōtēporanei noe cōstrui arcā: sed nō
iō credebāt venturū diluuiū: sed sicut irridebant noe p̄dicatē
diluiū: ita & irridebant fabricatōe arce: neq; petiuit aliquis
cū eo intrare in arcā. C Queref quo ponunt ista ad no
tandū securitatē quā habebāt hoies aī diluuiū vt dictū est. s.
q; ponunt hic ea que sūt et sine securitate. s. comedere & bibe
re nullū enī tps est in quo hoies nō comedat & bibāt. C Di
cēdū q; oia que ponunt hic conueniūt ad ostendēdā securita
tē & nullā suspitiōē timoris. nā ponūt hic & Lu. 17. c. quedā q;
nō solū securitatē ostendebāt: sed et longū tps vite. sic erat plā
tare & edificare. nā q; plantat nō capit statim fructū: iō p̄mittit
sibi aut successoribus suis longa tempora vite. Alia vero nō si
gnat longū tps sed securitatē. sic erat emere & viderē: nam iste
sunt res nō ita necessarie: nisi referat ad quotidianū victum. &
tū emebant tūc & vendebāt iō securi erāt: comedere aut & bibe
re nō ostendūt securitatē: q; et in maxia angustia his vtitur: s;
ex modo arguit securitatē vt comedere & bibere ad voluptatē:
& ita qñ dī hic comedentes & bibētes intelligit ad voluptates.
Etia ponit aliud qd longā spem vite p̄mittit. s. accipere vx
ores & filias nuptui tradere: q; ad vñā diē vel paucos tps nemo
filiā suā in vxorē traderet alteri: s; potius illā in vgnitate ser
uaret si sciret illā statim moriturā: & ista igit ostendebāt longā
spem vite & nullū timorē in eis q; erant aī diluuiū. sed ita erūt
in tempore aduentus Christi ad iudiciū. ergo homines erunt
tunc sine timore vllō iudicij & cōsummationis seculi.

C Quid voluit xps significare per illud tunc cum ait. tunc duo
erunt in agro. Questio. 225.

Queretur quid voluit dicere xps cū ait. tunc duo erūt
in agro: & qd illud tūc est. C Aliq dicūt q;
intelligit de tpius antixpi qñ aliq xpm sequētur aliq aut de
clinabūt ad antixpm. & colligit hoc q; Lu. 17. ca. postq; ponit
qd dī hic de diebus noe & de dieb; loth: & q; erit sic in die qua
reuelabit filius hois segtur. in illa hora q; fuerit in tecto & vasa
eius in domo nō descēdat tollere illa: & q; in agro filij nō redeat
retro. & tū manifestū est qd nō pōt hoc intelligi de die iudicij. nā
tūc nō erit in prāte hois descēdere de tecto in domū ad tollen
dū vasa: neq; redire de agro i domū. q; subito descēdat ignis
de celo & morient oēs q; inuēti fuerint vt resurgāt: & iō nō po
neret admonitiō ad nō faciēdū nisi facere possent: s; in die iu
dicij nō poterūt facere bec. ergo nō intelligit de die iudicij sed
de alio tpe: & volūt aliq eē tps antixpi. Cdm necesse esse in
telligi de die iudicij. Prio q; de antixpo & oibus q; iudiciū p̄ce
dūt dictū ē. s. hic nō ē de illis dñs. Scdo q; dictū ē supra in lra.
de die aut illa nemo scit & est illa dies iudicij & cōtinuato sermo
ne deducit oratio vsq; huc: iō ē hoc de die iudicij intelligitur.
Tertio q; dī tūc erūt duo. & op; q; istud tūc qd ē relatiuū tem
poris ostendit tps p̄cedēs: s; supra dī de die illa & aduētū filij ho
minis. ergo necesse ē intelligi de die iudicij. Quarto q; vbi dī
hic tūc erūt duo in agro & ita nō intelligit de aliquo tpe ma
gno quale erit tps antixpi: s; de vna nocte vel de vna die i qua
erit aduētus ad iudiciū. C Ad idvō qd dī Lu. 17. s. in illa ho
ra q; fuerit in tecto & domo q; lucas posuit mixtū de euerfōe
hierlm & tpe p̄cedēte eā & de die iudicij. Prio aut posuit de die
iudicij cū ait. & sicut fuit in diebus noe ita erit in diebus filij ho
minis. & adiūxit aliud exēplū de loth & subuersiōe sodomorū &
delust. sm hoc erit q; die filius hois reuelabit. hoc totus de die
iudicij intelligit: stat; aut segtur. in illa hora q; fuerit in tecto &
vasa eius in domo & c. intelligit de tribulatiōe q; subito reuelā
da erat fidelibus ad hoc q; fugerēt de hierusalē & indea aī ad
uētū exercitus. nā statim vt eis reuelaret fugituri erāt: & hoc ē
qd ponit supra in lra. s. tunc q; in indea sunt fugiāt ad mōtes &
q; in tecto est nō descēdat aliqd tollere de domo sua: & qui in
agro nō redeat retro vt tollat tunicā suā: & ibi oia ista exposita
sunt de fuga fidelū de indea aī euerfōem hierusalē: qd vero
segtur ibi apud Lucam. s. dico vobis in illa nocte duo erūt in
lecto & accipit de die iudicij: & ponunt ea que hic.

C Quid xps p duos in agro existentes significauit. 22. 226.

Queretur cum dicat. duo erunt in agro qd significa
uit p istos duos. C Aliq dicūt q; sunt duo
populi. i. fidelū & infidelū. Sic dicit Hilari? sup Mat. s. duos
in agro duos populos fidelū & infidelū in seculo tanq; in vi
te huius ope dies dñi dephēdet: separabunt tñ relicto alio & af
sumpto alio in quo fidelū & infidelū discretio doceat: dei enī
ira ingrauescēte sancti in p̄optuario recōdent: p̄fidi vero ad
celestis ignis materiē relinquentur. C Alij dicunt duo in agro
esse hoies q; hñt qñ equales labores. Sic dicit Hierony. super
Mat. s. duo in agro pariter inuenient eundē habētes labores
& qñ parē semētē: s; fructus laboris nō eē respicientes. C Alij
dicūt p duos in agro signari pauperes huius vite quodā vir
tuose paupertatē tolerātes alios vero nō. Sic ait Cirillus. in hīs.
n. nō modicū differt. nā bi sarcinā paupertatis verisimiliter susti
nēt vt vitā agētes honestā & humilē & assument: bi vero sunt
ad pphana p̄mptissimi & relinquent. C Ambrosius aut super
Lucā dicit esse duos in agro. i. duas mētes in nobis vñā exte
rioris hois & corūp̄t: alterā interioris hois & p facim reno
uaf: iste sunt operātes in agro nro: quarū altera fructū bonum
oiligētia dat: altera amittit incuria. C Sed dñm q; ista magis
ptinet ad sensum mysticū q; ad litteralē. nā sicut lra signat hic
agē de illis q; in die iudicij trāsbūt ad bonū statū & relinquen
tur in malo: & tñ nulla istarū positionū cōsonat quantū ad oia.
C Depzima p; q; dicit duos populos esse fidelū & infidelū.
nā certū est q; h; oēs infideles relinquentur ad penā nō assumē
tur oēs fideles ad beatitudinē: multi enī fideles pibūt q; fidē te
nētēs fm fidei veritatē nō vixerūt. C De secunda apparet q;
si in agro laborāt cū significet hic identitas operis vel status. s.
q; in agro h; nō detur equalis remuneratio si nō est equalis la
bor: tñ ambo deberēt assumi. & tñ vnus assumit alius relinqui
tur: iō nō intelligit de illis. C De tertia dñm q; h; magis videā
tur cōuenire tñ ad mysticū sensum ptinet q; similitudinē ope
ris significauit hic xps & nō dissimilitudinē: qualis est in eis q;
diuersimode tolerāt paupertatē. C Nicolai aut dicit p duos
in agro intelligi platos quorū offm est laborare in agro militā
tis ecclesie. Sed dñm q; et istud est mysticum. nam plati multi
sunt: & nō apparet quō p duos voluerit eos designare. C Et si
dicat accepit p vñū oēs platos bene laborātes in agro militā
tis ecclesie & iste assumit: & p aliū accepit oēs platos male labo
rātes quos apostolus vocat malos oparios quorū vter deus
est. dñm q; iam mysticū est: q; ad sensum litteralem teneri litte
ra o; sicut iacet si teneri pōt. sensus huius ponet. j. q. 229.

C Quid xps p hoc. s. erūt due molētes in mola innuit. 22. 227.

Queretur cum dicat q; erūt due molētes in mola qd
xps p hoc innuit. C Aliq dicūt q; signant
due partes iudeorū quaz vna q; ad fidē conuertit assumit: alia
vō nō cōuersa p̄st. sic dī Hilari? sup Mat. s. mola. n. opus ē le
gis: s; q; pars iudeorū vt p apostolos credidit ita & p helias est
creditura iustificāda p fidē: iō vna p eandē fidem boni operis
apprehēdet alia vero infructuosa legis molēs incassum & nō
fractura celestis cibi panē relinquet. C Alij dicūt ecclesiaz & sy
nagogā vel ecclesiā & hereticos p duas molētes notari. Sic di
cit Hieronymus sup Mat. s. in duabus q; pariter molūt vel sy
nagogā intelligere debemus vel ecclesiā q; simul molere videā
tur in lege & de eisdē scripturis sanctis farinā terere p̄ceptorū
dei: vel ceteras hereses q; de vtroq; testō aut de altero vident
molere farinā doctrinaz iuaz. C Ambrosius aut sup Lucā di
cit. p molētes vident significari q; ex occultis alimēta q̄runt et
in apertū ex interioribus pferūt & fortasse mūdus iste pristinū
est: aīa aut nra velut quodam carcere includit corporali. in bec
ergo pristino vel synagoga vel aīa obnoxia delictis triticū mo
lēdo madafactū & graui humore corruptū nō pōt interiora ab
exterioribus separare: & iō relingitur q; eius similitudo displic
uit: at vero sancta ecclesiā vel aīa nullis maculata cōtagijs de
licto: q; tale triticū molit qd solis eterni calore torridū bonam
similitudinē de penetralibus hoīz deo offert. C S; Nicolai
dicit p molētes in mola vbi est magnus labor intelligi actiuos.
Cdm q; oia bec ad mysticū sensum ptinet. planum est. n. nō
esse istos sensus littere nisi q; sic voluerit extorquere: imo po
tius littere ascribere qd ipsa nō loquitur. Item q; accipiēdo ec
clesiā p vñā molentē & synagogā p alterā nō assumunt oēs de
ecclesiā h; pereāt oēs de synagoga. Item accipiēdo p molen
tes duas partes synagoge: certū est q; h; oēs nō cōuersi pereāt:
tñ nō oēs cōuersi assumunt ad gloriā. Idē ē accipiēdo p vñā
molētē ecclesiā p aliā vō h̄ticos. vitas aut hui? ponet. j. q. 229.

Sexta pars Matthei * Abulēsis p ij

Rñ. ad.
2. rōnez.

224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

Q. 224.

1. nō nullo.
rñ. ad q. q.

2. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

3. Alio. rñ.
ad qñtum.

Nōnūl. rñ.
ad qñ. qōis
Dilarijēba

Alior rñ.
ad qñtum

Nicolai ex
positō qñti
Imphatio
pñe pñtis
Nō oēs fi-
deles pñ-
catores as-
sumuntur

B
Alior qñti
expō.

Origenes
expō qñti.

Augustini
expō qñti

Imphatio
Qd.

229.

Quid p qñ
ta pcedētia
xps voluit
designare
Rñ. ad tria
qñta pcedē
tia

2. cā.

Nōnūl. rñ.
ad qñ. qōis

Imphatio

Quid xps p hoc. f. q. erūt duo i lecto innuere voluit. Qd. 228.

Querē cum dixerit xps q. erunt duo in lecto qd p hoc innuit. Aliq. dicunt p existētes in lecto signi-
ficari pñcatores: q. q. horū qdā vera pñcāt. i. fideles: alij vero
falsa. i. heretici: vnus assumet. alij relinquet. Sic dicit Dilarijēba
sup Mat. f. duo aut in lecto sunt eadē positionis dominice re-
quie pñcates circa quā hñticoz & catholicorū eadē cōfessio ē: s. q.
q. vnitate diuinitatis patris & filij catholicorū fides pñcabit &
hereticorū falsitas ipugnabit fidē cōfessionis vtriusq. diuini ar-
bitrij iudiciū cōprobabit vnū assumēdo alterum relinquendo.

Alij dicūt p duos in lecto designari bonos & malos diuites.
Sic dicit Lirillus. p. duos enī existētes in eodē lecto vñ designa-
re diuites gescētes in mūdānis diuitijs: lectulus nāq. signū ge-
tis est: nō aut gēncq. diuitijs affluūt sunt impij sed aliq. est p-
bus & in fide electus. hic igit. assumet alius vero q. nō talis ex-
titerit relinquet. Nicolaus dicit p existētes in lecto cōtem-
platiuos signari: q. lectus locus getis est: cōtēplatio aut locus
getus. S. manifestū est q. ista sicut & pcedētia pñtēt ad m. y-
sticū sensum & maxime q. primū de pñcatoribus fidelibus &
hereticis nō conuenit. nā l. oēs heretici pñcatores relinquunt
nō tñ oēs fideles pñcatores assumunt: q. aliq. bene pñcant &
male viuūt. Alij at exponūt oia tria simul. Sic dicit Remi-
gius his verbis tres ordines ecclesie demōstrantur. p. duos in
agro ordo pñcatorū qbus cōmissus est ager ecclesie p. duos in
mola ordo cōiugatorū qdā p. diuersas curas nūc ad bec nunc
ad alia flectent qñ mola in circuitu trabūt: p. duos in lecto or-
do cōtēntiū quoz reges noīe lecti designat: in his aut ordi-
bus sūt boni & mali iusti & iniusti: iō ex eis qdā relinquūt q.
dā assumunt. Alij volūt p. bec tria corpus & aīaz & sensum si-
gnificari. Sic dicit Origenes sup Mat. f. corpus qdē quasi in-
firmū in lecto est carnaliū passionū: aīa aut molit i graui mola
mūdi & corporis: sensus aut in agro mūdi operat. Aliiter ait
Augustinus in libro de qñtionibus euāgelij. Tria genera hoīū
vident hic designari vnū eorū q. oīū & q. ē eligūt neq. nego-
cijs secularibus neq. ecclesiasticis occupati: q. illoz quies nomi-
ne lecti designata est. Alterū eorū q. in plebibus cōstituti legunt
a doctozibus agētes eā q. sūt huius seculi quos & seminarum
noīe significauit q. consilijs platorū expedit bis regi: & molen-
tes dicit q. tēporaliū orbē negociorū atq. circuitū vertūt quas
tñ in vnū molētes dicit inquātū de istis rebus & negocijs suis
pñtēt vñbus ecclesie. Tertium genus est eorū q. opant in ecclesie
mysterio velut in agro dei. in his ergo tribus generibus bina
sunt rursus genera hoīū in singulis quoz aliq. in ecclesia per-
manent q. assumunt: aliq. cadūt q. relinquunt. S. dōz q. ēt
in his oībus modis exponēdi est sensus mysticus cū trabat lra
extra pñtiū sensum.

Querē igit qd p hoc xps voluit
designare. Qd. dōz q. voluit ostēdere re subitaneā fieri in die
iudicij: & est addere exemplū ad pcedēs. nam dixerat supra q. fi-
ent in diebus noe erant boies inopinati & nihil timētes come-
dētes & bibentes quousq. venit aqua diluuii & tulit oēs: ita in
aduētū xpi oīes futurū. Rursus aut exemplū aliud ponit. f. q.
tanta erit huius rei subita velocitas q. duo erunt simul & vnus
tolletur & alius dimittet: & ponit xps exēplū de illis q. cōmuni-
cant in eodē officio. nā q. vnus homo q. in vna parte orbis est
assumat ad vnū & alius q. est alibi ad aliud relinquat nō vide-
bat esse subitaneā operatio: sed q. manētibus aliquibus duobus
simul vnus tollatur & alius dimittat: & q. nō sit vni tēpus rece-
dendi ab altero: sed anteq. recedat cōpleat separatio illa indi-
cialis vñ esse res multū subitaneā. S. dōz dicit hoc ad incu-
tiendū magnū timorē & sollicitudinē cuīl. p. seipso. f. q. nō eo q.
cōcant bonis accipiant in partē bonorū: nō enī sic fiet: s. tanta
erit iudicij in discernēdo sapia q. ēt si subito fiat de duobus q.
simul sunt & eūdē modū vite gerūt nō idē iudiciū dabit: sed
vnus ad bonū assumet alius vero relinquitur ad malū: vt sic gl. s.
seipsum expurgare debeat vt talis inueniat q. assumi possit.

Quare xps rursus p aliud exemplum suum inopinatum ad-
uētum ostendit.

Sed queretur cum xps p exēplū supra positum de
diebus noe ostēderit futurū iudiciū
inopinatū aduenire: quare rursus hic p aliud exemplū illā secu-
ritatē & inopinatū aduentū ostendit. Aliq. dicunt q. multipli-
catio exemplorū prodest: quāto enī plura fuerint plus monent:
vnde nō solū bec sed ēt aliud de diebus euersionis sodomorū
xps posuit ad idē ostendū vt p. Luc. 17. c. l. illud hic Mat.
omiserit. Sed dōm q. nō ponunt ista multa exēpla ad idē
ostendendum sed pertinent ad diuersa. nam prima duo. f. de
diluuio & subuersione sodomorū pertinent ad idē: alia vero q.
ponunt nunc. i. de duobus in agro & duabus i mola & duobus
in lecto ad aliud pertinet. Et p. q. post prima duo dicit. sic erit
aduētus filij hoīs: post secunda aut nihil ponitur. Tē magis
apparet ex ordine quē Lucas posuit. nā prius dixit de diebus
noe & post de diebus loth in subuersione sodomorū & conclusit.
tunc fm hoc erit qua die reuelabit filius hoīs. & postea interpo-
nit qbusdā. f. in illa hora q. fuerit in tecto & c. transiit ad ista q.
dicunt nunc. f. dico aut vobis duo erunt in lecto & c. & sic mani-
festā distinctionē inter bec signauit & nō ptinere ad idē. Di-
cendū ergo q. ista dicuntur. Primo q. illa signa. f. de diebus noe
& loth ptinent ad ostendendum cōditionē tēporis anī diez iudi-
cij: ista aut de agro lecto & mola ponunt ad ostendendū condi-
tionē ipsius diei iudicij: cū dicat hic. tunc. i. in die aduētus xpi.
& Luc. 17. c. dicat. dico aut vobis in nocte illa erunt duo in le-
cto & c. S. dōz differunt q. prima signa ponuntur ad ostenden-
dū securitatē: secunda ponuntur ad ostendendū velocitatē. &
ista est bona differētia. nā qd dicitur de diluuio & euersione so-
domorū nō ostendit aliquam velocitatē actus: sed solā securi-
tatē. f. q. anī oīe iudicij erunt boies securi nullū malū timētes
quasi nullū malū futurū sit: & tñ superuētura est eis oīs iudicij:
sicut anī diluuiū & euersionē sodomorū nullū malū timebat ho-
mines illius tēporis q. illud ignorabat: in secundis signis signi-
ficatur velocitas discretionis iudicij. f. q. tam velociter fiet
hoc q. duo erunt simul & anteq. vnus possit se ab alio separare
separabunt p. superuēniētē iudicem. Sed adhuc dōm q. in
his quedā pcedētis tēporis securitas ostendit. nā si illo die
faltē quo xps veniet ad iudicandum aliquid malū suspicaretur
boies nō inuenirent vbi inuenirent. f. in agro laborātes & i mola
molentes & q. peius est in lecto iacētes: sed in orationibus &
fletu expectaret terribile suū superuenturū iudicē: & tñ inue-
niēt in his. ergo nihil timebūt aut suspicabūt et ea die iudi-
cij quousq. iudex subito veniat: & tunc non timebunt malū sed
tolerabunt illud q. indigni inuenti fuerint.

Quare dixit. duo erunt in agro.

Sed queret quare dixit. duo erunt in agro. Qd. dōm
vt dictū est. s. p. pcedēti. q. voluit ostē-
dere subitaneā discretionē iudicis separadū boies ab iuicē. nā
ante iudiciū manent mixti: post iudiciū vero distincti locis erūt
sicut & meritis fuerūt: & ista discretio fiet in ipso iudicio. fiet au-
tē subito. f. q. boibus simul existentibus nō sit locus ab inuicem
recedendi anteq. iudex eos discernat: & q. multa erunt in qui-
bus boies cōmunicāt ad hoc q. simul sint de illis posuit exem-
plū. primū est de duobus in agro: accidit. n. duos boies simul in
agro manere colendo terrā & nō erit idē exitus duorū: s. vnus
ad bonū assumet alius vero relinquetur ad malū: & quod dicit
de duobus idē de multis intelligendū est: q. qdāz de simul sta-
tibus habebunt fortē vna: alij vero aliā. Dicitur ēt q. erunt
due ad molā. i. ea die accidet mulieres esse ad molā vt terant
frumētum ad farinā habēdam & inde cōficiēdos panes: & hoc
in ipso die iudicij erit q. nihil mali superuēturi timebūt: & cū fue-
rint molēdo supueniet iudex de celo & assumet vna & dimittet
aliā. Dicit ēt de manētibus in lecto: q. aliq. erūt tunc in lecto
aut dormiētes aut gescētes quos mors ibi & iudex inueniet: et
adhuc de illis aliq. assumētur alij relinquetur. Et sicut de istis
dicit ita de alijs oībus intelligēdum est q. habent aliquā cōica-
tionē & erūt simul cū venerit ignis ille & iudex insperatus. nam
nō erit oīum idem exitus s. conuersatio sit vna. Queretur
quare dicit erunt duo & nō ponuntur plures. D. Dicen-
dum q. nō ponitur hic vnus. nā volebat agere de discretionē
bonorū & malorū ad diuersa premia & penas: in vno aut nulla
est discretio. iō debuit ponere multos saltem duos. Et p. hoc.
cum enim hic viuimus simul sunt boni & mali nō distincti me-
ritis: post iudiciū aut distincti erūt locis sicut & meritis: in iu-
dicio igitur ipsa distinctio fiet: & hoc significatur hic cū dicitur
q. erunt duo in agro. Causa aut prima quare ponitur duo ē
ga nō ponitur hoc ad notādum q. ita erit: sed ad casum faciē-
dum & ad casum quicūq. numerus sufficiet: ideo minimū ac-
cepit. Et p. ga nō est sensus q. de aliquibus duobus qui erunt in
agro vnus assumetur alius relinquetur: ga forte nulli duo si-
mul inuenientur in agro quorū vnus assumatur alius relinqua-
tur: sed forte ambo assumatur aut ambo relinquantur. sed est
sensus q. poterit esse q. de duobus inuentis tunc in agro vnus
assumatur & vnus relinquetur: & sicut est de duobus ita de pla-
ribus. f. q. quidam illorum assumuntur & quidam relinquentur
neq. loci si multas & operationis similitudo eos adiuuabit: gn
quidam

1. rō.
2. rō.

B
Doct. rñ.
ad qñtum
1. rō.

2. rō.

Deteria-
tio qōis.

Questio. 231.
A
Rñ. ad q.
qñtis
i. q. 229.

De ma-
nētibus
ad molā

De ma-
nētibus in
lecto.
Deteria-
tio qōis.
Qd.

232.

A

Qñ dicit
erunt in
duo & si
plures po-
nuntur
Rñ. ad
q. qñtis.
in iudi-
cio sit di-
stinctio
1. cā.
2. fe. sen-
sus

2. cā.

quidam relinquatur. C Secunda est ad ostendendam magnā vim discretionis illius. nam nō solum de multis alijs accipitur vel aliquis relinquatur: sed et cū soli duo fuerint de illis ali quis assumetur et alius relinquatur.

21

Quare Xps dixit duos in agro existere: duos ad molam et duos in lecto. Questio. 233.

Rñ. ad qñ. qñis quo ad i agro exi stentes. Rñ. aug. ad qñ. qñ ad molē tes Jm pba. Rñ. doc. ad qñ. qñ ad molē tes Rñ. 3re chanaan et egypti.

Queretur quare de existentibus in agro dixit qñ erat duo. De stantibus ad molam dixit qñ mo lentes. De iacentibus in lecto dixit duo. C Dōz qñ dixit hoc iux ta convenientiam operis ad sexum: in agro enim exercentur opera rusticana et oua et pertinent ad viros: femine aut nō so lent ista opera exercere: ideo dixit duo: s; aut femine interdum hoc faciunt: sed rarum istud est: iō sexus virilis ponitur. C De molentibus dixit Augustinus qñ ponitur sub noie femine: qñ si gnificant illi qñ negocia ecclesiastica et secularia habet: et opz eos regi a doctoribus et prelatis. Sed dōm qñ iste sensus mysticus est vt dicitur est. s. q. 227. C Est qñ dōz qñ ponunt due molentes: qñ molere ad molā manūalē erat opus feminarum que paruz de tritico molebant vt statim inde panes formarēt: et qñ panes conficere mulierū est: etiā ad panes parare triticū molendo p tinebat ad illas. et talis erat consuetudo in terra chanaam et in terra egypti: et maxime mulierum captiuarū officiū erat molere ad molā manūalē: ideo duas molentes dixit et non duos iuxta cōsuetudinē terre sue chanaā. Et pz hoc Exo. 11. c. f. moiet om ne primogenitū in terra egypti a primogenito pharaonis qñ sedet in solio eius vsq; ad primogenitū ancille qñ est ad molam. i. que est ad molendū triticū ancillaruz. ergo dixit esse hoc of ficiū. est ergo terra egypti iuxta terrā chanaā: et sic esset eadem consuetudo molendi vt femine molant. C De existentibus in le cto diceret aliquis qñ nō deberet dicere duo: qñ nō solū sunt vi ri: sed et vir et femina maritus et vxor. C Dōz qñ proprie dixit duo: qñ aut erunt soli masculi in lecto aut masculus et femina aut femina et femina. si soli masculi pprie dicitur duo. Si autē vir et femina et dicitur duo qñ masculinū genus concipit femini nū. si aut femina et femina deberet dici due: et tñ qñ cōmunis ē esse solos masculos. i. viros aut masculos et feminas qñ solas fe minas esse dicit qñ erūt duo: qñ duo ita cōprehendit feminā qñ masculū pceptionē vel qñ nō ē determinatus sex? feminin? C Quid xps significauit cum dixit. vnus assumetur et vnus re linquetur. Questio. 234.

Nōnul. rñ. ad qñ. qñ ad i le cto exi stentes Rñ. ad qñ. quo ad i lecto existētes

21

Queretur qñ significauit xps cū dixit. vnus assumet et vnus relinquet. C Dōm qñ discretionēz bonoz significauit et maloz fm loca: qñ post iudiciū erit locus accipiēdi penā pro demeritis et premiū pro meritis: et qñ nō in ferret in eodē loco pena et letitia discernētur locis: et hoc ē assu mi et relinq. C Aliq aut dicit qñ assumunt illi qñ ad bonū. i. feli citatē pducunt: relinquunt aut qbus nullū bonū vāf s; ad infe llicitatē manēt. C Scōo dicunt aliq qñ assumunt boni de terra ne ignis cōflagratiōis veniēs exurat eos: mali. n. relinquunt. i. nō liberant: s; pmittunt vt ignis exurat eos. Sic dicit Philari? sup Mat. separabunt tñ relicto alio et assumpto alio in quo fi deliū et infideliū discretio doceat: dei. n. ira ingrauescente sancti in pōptuario recōdent: pñdi vero ad celestis ignis mām relin quēt. C Tertio aut dōm et melius qñ agit de separatione bo norū et maloz quātū ad tps iudicij. nam adueniēte illo igne con flagrationis oia peribūt et oēs hoies moriētur: et qñ viuētes in uenti fuerint subito moriētur et subito resurgēt: s; boni ab an gelis rapiētur et in ipso raptu suo dicunt morituri et simul re surrecturi qñ incredibile nō est: et deducēt tūc ad aerē altū vt ibi sint simul cū xpo iudicātes vel saltē audiētes: mali vero nō rapiētur s; manebūt in terra et ibi iudicabunt: et hoc est qñ dicitur assumet vnus. s. ab angelis et elenabit in aera: alius vero re linqitur. s. malus in terra vt sit vbi semper fuerat. Et pz hoc qñ prima Thessa. 4. ca. dicit. nos qñ viuimus et residui sumus rapie mur obuiā xpo in aera. s. xpo ad iudiciū venienti obuiā rapie mur vt in aere maneamus cū eo et postea inde surgamus in ce lum. Sic dicit Lirillus. descēdens enim dñs ad iudiciū mittet angelos suos qñ ceteris in terra derelictis penam passuris san ctos et iustos ei adducēt fm illud apostoli. rapiemur in nubi bus obuiā xpo in aera. C Itē pz hoc apertius qñ Luc. 17. c. po nitur id qñ hic: et dicitur duo erunt in lecto vno vnus assumetur alius relinquet. et sequitur qñ apostoli quesierunt vbi dñe. i. ad quē locū assumet et ait. vbi cūq; fuerit corpus illic cōgre gabunt aquile. s. in loco in quo ego fuero veniēt vt sint mecum et ad illū assumet electi: istum. n. modū loquendi supra in lite ra posuit loquens de aduentu. i. qñ sicut aquile et vultures va-

Rñ. ad qñ. qñis

Nōnul. rñ. ad qñ. Alio. rñ. ad qñtū Philarij verba

Doc. rñ. ad qñtū

Dñi est cū xpo iu dicantes vt audie tes 1. rō.

Lirilli lnia

2. rō.

dunt et congregātur ad locum vbi cūq; corpus fuerit. i. cadaver: ita vbi cūq; fuerit xps electi erunt: sed ipse in aere stabit. i. se debet iudicare: sicut dicit supra in lra qñ veniet in nubibus celi et sequenti. c. ergo illuc assumet oēs electi.

Quare xps de his tribus modis dixit. i. de stantibus in agro et mola et lecto qñ vnus assumet et alius relinquet. Questio. 235.

21

Sed queret quare xps de his tribus modis dixit. i. de stantibus in agro et mola et lecto qñ vnus assumet et vnus relinquet. C Dōm qñ fuit ad significā dum qñ de oibus stantibus aut modis viuendi saluant aliq et p eunt aliqui: et per istos tres modos signat alios oēs modos. nā botum quidā sunt ociosi et inueniuntur ociosi in die iudicij: aliq sunt occupati. Ociosos. n. significauit p eos qñ in lecto sunt: qñ le ctus est locus quietis. Occupati aut sunt dupliciter. qdam in re bus domesticis. aliq in rebus que foris sunt. primos occupatos p molentes significauit: qñ molere ad molā manūalē intra do mū est. secundos significauit p existentes in agro. C Scōo pōt dici qñ nō intelligunt p hos oēs quasi a sufficientia status. sed posuit hos gratia exempli. s. qñ sicut de istis stantibus vel modis viuendi nō habebūt oēs cōuersantes in eodē eundem exitum: ita et de oibus alijs stantibus. C Et intelligēdū qñ aliqui de agri colis saluantur aliq pereunt: et nō solū nūc quando boies mo riuntur pcedentes mortē suā: sed et tunc qñ subito moriuntur inuadente eos igne conflagrationis. Molentes quoq; in mo la nō idem habebūt: sed quedā barum mulierū in hoc actu in uente saluabūtur alie aut pibunt: eo qñ quedam erūt in bono sta tu qñ superueniet ille ignis alie nō. C Sed maius dubiū erat de iacentibus in lecto. nā inueniuntur aliqui dormiētes et sic mo rientur subito ab illo igne exusti: et tñ nō oberit eis ad vitā eter nā: qñ qui in charitate erunt et si in somno erunt saluabunt: im mo et quod plus est si vir et vxor inueniantur in lecto in ipso actu coniugali saluari poterunt qñ ipse actus pōt fieri sine pec cato mortali. sed quicquid est sine peccato stat cum charitate et non excludit a vita eterna: vnde vir et vxor in illo actu poterūt inueniri et vnus saluabitur et alius condēnabitur fm qñ vnus stat in charitate alius vō in mortali culpa: vel s; qñ ille actus in vno erit sine culpa: in alio vero erit mortalis culpa.

1. rñ. ad qñ. qñis 1. cā

2. rñ. ad qñ.

Notandū.

Actus cōiu gal sine pec cato morta li fieri pōt

De pe. di. f. §. si sacer dos Luc. 12. e.

Luc. 12. e. Apo. 16. g 2. cor. 5. a

Lōnerio

Excitatio nre solitu dinis in die iudicij

†

Vigilate ergo: qñ nescitis qua hora domi nus vester venturus sit. Illud autem scitote: quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur venturus esset vigilaret vtiq; et non fineret perfodi domum suam. Ideoq; et vos estote parati: qñ qua nescitis hora filius hois veni turus ē. Quis putas est fidelis seruus et pru dens: quem constituit dominus supra fami liam suam: vt det illis cibum in tēpore. Bea tus ille seruus quem cum venerit dominus eius inuenerit sic facientem. Amen dico vo bis: quoniam super omnia bona sua consti tuet eum. Si autēz dixerit malus seruus ille in corde suo moram facit dominus meus ve nire: et ceperit percutere conseruos suos: manducet autem et bibat cūz ebriosis: veniet dominus serui illius in die qua non sperat: et hora qua ignorat: et diuidet eum partemq; eius ponet cum hypocritis. Illic erit fletus et stridor dentium.

Vigilate. Posuit in precedentibus xps de die iudicij ad monitionem. hic autem ex precedentibus exci tat nostram sollicitudine et ait. vigilate. et ponit circa hoc duo exempla. vnum de patrefamilias qñ vigilare debeat. Aliud de seruo patrefamilias ibi. (Quis putas est.) C Circa primūz di cit. (Vigilate ergo). consequētiā facit. i. qñ ita est qñ incertus est dies iudicij vigilandum est vt quando venerit parati si mus et si nulla signa tunc videamus. (Quia nescitis). causa ex primitur. q. o. si sciretis quādo venturus esset dominus videre tur satis esse qñ tunc vos pararetis et nō prius. et tamē qñ nesci tis opz vos omni hora vigilare paratos existentes. (Qua ho-

Sexta pars Matthei * Abulēns 2 ii j

Abulensis sup Euangelij Qd. 236. et. 237.

† ra). non dixit qua die: sed adhuc rem breuiorem designauit vt
 † magis vigilemus. (Dominus vester). xps erat et dese velut de
 † alio loquebat. (Venturus sit). sed iudicandū vel ad mortem
 Exēplū de fure veniente in domū alicuius
 † singulorum. (Illud autē scitote). declarat magis causam vigi-
 † lie. i. ignorantiam de tempore aduentus. et ponit exemplum de
 fure veniente in domum alicuius cuius aduentus hora si scire
 tur vigilaret paterfamilias illa hora et non permetteret diripi
 domum suam: sed qz nescit horam opz semp vigilare vt ita nu-
 † qz possit fur venire quin patremfamilias inueniat vigilantem
 et dicitur illud. scitote. i. aduertite ad hoc exemplum. (Quoniam
 si sciret paterfamilias). Dicit paterfamilias dominus domus
 cuius est familia. et iste est qui preeat in communicatione bicono-
 mica quam Aristoteles primo politicorum. 2. vocat dominum
 et patrem et maritum eo qd biconomia constat ex his personis. i.
 viro et vxore domino et seruo patre et filijs et eadez persona est
 que tria noia bz: quoniam ad vxorem dicitur vir vel maritus:
 ad filios dicit pater: ad seruum dicitur dominus. hic autē vocat
 eum patremfamilias: et hoc nomē tam respectu filiorum qz ser-
 uorum qz omnium de biconomia competit ei. (Qua hora fur
 venturus esset). determinauit horam: nō solum tamen si hora
 immo si diem sciret et ignoraret horam: et ignorata die hebdo-
 madam sciret vigilaret: immo et si sciret aliquando furem ven-
 turum i. illud quādo nesciret vigilaret cautius. sed qdam sunt
 † qui nesciunt an aliquādo venturus sit fur in domū eoz. (Vi-
 † gilaret vtiqz). i. certe tūc vigilaret vt nō perderet rem suā. (Et
 † nō fineret pfodi domum suam). i. non permetteret qd fur rum-
 peret parietē aut locum aliquē domus p quem faceret sibi in-
 troitum. (Ideoqz). reducit exemplū ad discipulos quibus lo-
 quebatur. (Vos estote parati). i. vigilantes et taliter dispositi
 qd quacūqz hora moriamini bonum vobis sit et saluetis ani-
 mas vestras. (Quia nescitis qua hora). tota causa est ignoran-
 tia de tempore determinato imo de tempore aliquāto. (Filius
 hominis venturus sit). quem supra vocauit dominus vocat hic
 filium hoīs. i. seipsum: qz vere ille erat dominus eozum: et hora
 aduentus eius tam ad iudiciū qz ad mortem ignoratur. (Al-
 terū autē exēplū subdit de seruo patrifamilias i quo et ad vigi-
 landum admonemur. et dicitur. (Quis putas est). i. quis est: ga
 quis putas vna dictio est: sed ponitur semp interrogatiue. (Si
 delis seruus et prudens). ista duo in seruo requiruntur. i. in illo
 cui paterfamilias comisit aliquā administrationē domus sue.
 † fidelis quidem esse o: vt nihil domino subtrahat et rem domi-
 ni perire nō finat. prudens dicitur qz prouidere sciat quō hoc
 fiat qz nō sufficit bene velle nisi illud efficiat: sed efficere nō po-
 terit nisi prudentiam habeat. (Quem constituit dominus super
 familiā suā). isti sunt dispensatores. nā de alijs seruis nō in-
 telligit: in eo. n. cui nulla ministratio commissā est satis est obe-
 dientia esse et nō requirit fidelitas aliqua de qua hic dicit. vir
 tus igit serui inquantū serui est esse obediētes: ceterē autem
 † virtutes possunt regri in eis fm qd varie administratiōes com-
 † mittunt eis. (Ut det illis). i. familie toti. (Libū in tēpore). i. p
 uideat de cibo toti familie in tēporibus suis: qz ista est maxima
 † necessitas et quotidiana sub qua et alie intelligūt. i. vestimētōz.
 † s; fortassis huic seruo dispensatoz de quo xps loquitur nihil erat
 commissum nisi prouidere familie quantū ad cibū vt infra dice-
 † tur. (Beatus ille seruus). i. talis seruus. i. apud dñm suū: qz be-
 † nefacit ei. (Quem cum venerit dñs). subintelligendum est qd
 † dominus ad tps aliquod recesserat a familia sua et curaz illius
 † comiserat alicui seruo dispensatoz quantū ad prouisionē quo-
 † tidianorum ciboz. (Inuenerit sic facientem). i. bene prouiden-
 tem familie de cibis in tēpore opportuno. (Amē dico vobis).
 † i. in veritate dico. et est modus iurandi vel affirmadi. (Quoniam
 † sup oia bona sua constituet eum). i. cuz ex tēpore paruo in quo
 † administrat familiā domino absente acceperit dñs experiē-
 † tiā qd prudenter et fideliter administrasset rem istā paruam quā
 † ei comiserat: committet de cetero ei oia bona sua administranda.
 † (Si aut dixerit malus seruus ille). Dixerat de bono seruo ad-
 † ministrante fideliter et eius premio. ponit hic de malo seruo et
 † eius pena. et dicit. (Si dixerit malus seruus ille). i. dixerit in
 † corde suo hoc: ga bec cogitatio est et ad nullū loqitur. (Moram
 † facit dñs meus venire). bec enim sunt qd seruū mouere possunt
 † ad male tractandū familiā. i. qz videt qd dñs morat venire. nā
 † forte ex diuturna mora desperat de aduētū aut fingit qd nunqz
 † veniet: et videt p hoc sibi ipi opportunitatē ad diu gaudendum
 † de bonis dñi sui. (Et ceperit pcutere cōseruos suos). istud nō
 † pñet ad infidelē administrationē ita qd defraudet bona dñi s; ad
 † supbiā dominari volentis: et vocauit alios cōseruos qz dñs

ille multos seruos bz et iste erat vnus quē familie preposuit: nūc
 vero qz se ppositū sensit nō tractat alios vt cōseruos s; vt ser-
 uos. (Manducet autē et bibat cū ebrios). Hic ponitur infideli-
 tas administrationis dilapidādo bona dñi sui comedēdo et bi-
 bēdo: et qz comedere et bibere dicit vsum et necessitatē et iō nō
 erat vitium posuit id qd ad vitium pertinet. i. cū ebrios. i. qd ad
 ebrietate assueti sunt. nā conuersari cū his in cibo et potu est va-
 stare s; bz. Et recte dicit cū ebrios et nō cū ebrijs: qz ebrij sunt q
 aliqui extra mēsurā sunt: ebrijs sunt q assueti sunt extra mēsu-
 rā bibere et comedere: semel autē māducare et bibere vltra modū
 nō est dilapidatio substantie: s; ad hoc assuefieri vniuersam sub-
 stantiā destruit. (Veniet dñs serui illius). i. seruus putabat do-
 minū nō venturū qz tarde veniebat: tūc veniet. (In die qua nō
 sperat). i. illo nō cogitante de aduentu: qz si cogitaret potius or-
 dinaret rōnes suas ad reddēdū dñō et ordinaret vitam suā qz
 superbiat et vacaret cibis et potibus. (Et hora qua ignorat). ne-
 cessario segtur qd si dies aduentus ignorat et horam ignorat et
 ad exaggerationem ponitur. Vel pōt poni ad signandū partes
 diei: qz in qbusdā homo est magis paratus qz in alijs: sicut ma-
 gis p diem qz per noctem. (Et diuidit eū). i. a domo sua sepa-
 rabit ne vltra ministrat. (Et partem eius ponet). pars hoīs vo-
 catur id qd ei prouenit siue de bono siue de malo. nā totū bonū
 et totū malum sunt qdā cōcabilia oibus hoībuz: et nemo bz to-
 tū bonū neqz totum malum: s; cuius prouenit pars de bono aut
 de malo: et de illo de quo magis puenit sibi dicit esse pars eius.
 (Lum hypocritis). cū his qui videbantur esse boni et erāt ma-
 li et pars eozum est in carcere ibi. aut ponetur seruus iste. (Ibi
 erit fletus et stridor dentium). i. in carcere pessimo est magnū
 frigus: et iō seruus malus ibi positus dentibus stridebit. nam
 ex frigore stridor prouenit.

Quare xps dixit nunc ista. i. vigilate ergo. Qd. 236.
 Queret quare xps dixit nūc ista. i. vigilate ergo. Cui
 cendū qd est admonitio qdā cuius cā ex pcedē-
 tibus resultat: innuit. n. xps periculū magnū de aduentu ad iu-
 diciū: qz qualis tunc quisqz inuentus fuerit talis iudicabitur
 et habebit premiū eternū aut penā eternā. et iō cū totū bonum
 aut malū hoīs pendeat ex illo tēpore. i. qualis tūc inueniet: opz
 magnam operā dare ad hoc qd illo tēpore bono inueniatur pa-
 ratus: tempus tūc illud incertū est nobis et subitanēz veniet vt
 p3 ex exemplis supra positis: iō nullū aliud remediū est nisi vt
 semp parati simus cū nesciamus specialiter illam horam qua
 paratos nos necesse est esse: et hoc bene apparet qz dicit in fra-
 † vigilate ergo p modum cōsequentiē. i. qz sic est qd nescimus tē-
 † pus aduētus vigilandum est. Sic dicit Hieronymus sup Mat
 theū. prospicue aut ostendit dñs qz supra dixerit de die autēz il-
 la nemo nouit nisi pater solus: qz. i. nō expediebat apostolis sci-
 re vt pendule expectationis incerto semp credant eum venturū
 qm ignorant quando venturus sit. et iō quasi ex superiori-
 bus concludēs dixit. vigilate ergo. Cui autē vigilare semp at-
 tentū esse ne in aliquo labamur p quod parati nō simus ad iu-
 dicis aduentum: qz vigilia opponitur somno: qui enim somno
 tenetur nihil cogitat neqz seipsum circūspicit: imo promptum
 est ei nocere qz in nullo de se considerat aut seipsum defendit.
 vigilia oppositum facit: iō vigilare dicit qui sic seipsum circū-
 spicit vt nihil ei noceat qm semper paratus existit ad hoc qd in-
 der veniat: vnde qui vigilans est sed ista nō considerat aut nō
 efficit nō vigilat: sed pfundo sopore tenet. Unde Gregorius vi-
 cit. vigilat qd ad aspectū veri luminis oculos apertos tenet: vi-
 gilat qui seruat operando quod credit: vigilat qui a se torpo-
 ris et negligentie tenebras repellit.

Quibus dicebat xps hāc parabolam. Qd. 237.
 Queretur quibus dicebat xps pabolā istā et admonitio-
 nē de vigilando. Cui dicunt planū esse
 qd ad apostolos dicatur: qz illis loquebat xps oia verba bec ex
 principio huius capituli. Cui obijciatur qd dicatur futuris
 et nō illis: qz dies iudicij nō venit diebus apostolorū s; adhuc
 vltima est. Cui dñm qd de hoc nō solū est nobis dubiū s; et apo-
 stoli dubitauerūt. nā Luce. 12. c. ponit istud: et cū positi est de
 patrefamilias nesciēte qm fur vlturus esset dixit Petrus. dñe
 dicit nobis parabolā hāc an ad oēs. et ita dubiū erat. S; vobz qd
 ex verbis qd ibi xps subiūxit colligit qd tā ad discipulos qz ad
 oēs posteros dicere. et p3 hoc apertius Mar. 13. c. vbi ponit
 tur bec et dñs. qd aut vobis dico oibus dico. vigilate. Sic et di-
 cit Augustinus in epistola ad esichium. nō solū aut illis dixit vi-
 gilare qbus audientibus loqbat: s; et illis q fuerunt post illos
 annos: et ad nos ipsos et q erunt post nos vsqz ad nouissimum
 eius

D
Infideli-
tas admi-
nistratiōis
seruoz.

Ebrij et
ebrijs
differunt

†
†

†

†
†
Que sit
hoīs ps.

†
†

†
Rñ. add.
qñis

Tps diei
iudicij ē
nobis in-
certū

Die. vba

Quid vi-
gilare sit

Sze. snia

†
†
Nōnūl.
ratio

Obiectō
Ratio.
Rñio.

Augusti.
verba ad
esichium

Que pñt s-
uū ad male
tractandū fa-
miliā mouē

Ad non
nul. rōne
ad obie-
ctōis rōez

eius aduentum: qz ad oēs pertinet quodā mō. C Ad primam rationē vdm qz verū est qd apostolis loqba: s3 nō eis solis sed et nobis dictū est vt dr Mar. 13. c. C Ad scdm vdm qz nō solū apostolis s3 futuris ē: t n bene cōueniebat apostolis. nā s3 oēs iudicii nō venerit tpe apostolorū: tñ illis nō erat certū an tpe eorū veniret. hoc. n. fuit qd xps occultū esse voluit vt quolz die suspecti essemus: qz als ēt dicere q neqz dictū fuerit istud patribus nostris cū cōstet q tēporibus eorū nō eueniret dies iudicii: cū igitur Christus ēt pro tempore apostolorū incertū fecerit iudicii diē ēt pro illo tēpore vigilādum erat.

Ad
Rñ. ad q
qñtionis

Nos po-
tius vigi-
lare dbe-
mus qz
hoies an
diluuiū
an sodo-
mopuer-
sionem

B
Xps qre
dixit qua
hora non
qua die
Qd nō
nullorū.
Ratio in
diuersis
Rñsio.
1. cā.
2. cā

3. cā

4. cā

5. cā

Ad rōne
i diuersū

Ad
Nōnul.
rñ. ad q.
Obiectō
1. rō.
2. rō.

3. rō.

Rñsio.

Queretur cū dicat. vigilate qz nescitis qua hora dñs vester vterus sit an cōueniēs cā vigilādū ponat. C Dm qz sic qz hora certa esset nō oporteret vigila- re s3 satis esset illo tēpore paratū esse: qz tñ ignoratur tps illud opz omni tpe cauere quasi omni tēpore euenturum sit qd omni tēpore euenire pōt. C S3 adhuc vdm qz maior cā nobis est vi gilandi qz hoibus an diluuiū t an euerione sodomorū qz nos s3 nesciamus qñ vterus sit scimus tñ q venturus sit: illi vō nō solū nesciebāt qñ diluuiū futurū esset: s3 et nesciebant an aliqui futurū esset. t iō necesse erat illis inopinatis supuenire diluuiū qz nihil de illo pro aliquo tpe cogitabāt nos autem xps admo- nuir: qz s3 nō sit parū oī tpe vigilare est tñ possibile t nobis ne cessariū: t iō illud iussit. illis vero nō pñciatū est. s. sodomitis. nō enī pdixit illud loth nisi generis suis: ceteri aut merebantur subuersionē t deus volebat q illa paterent iō noluit q illis p- nūciaret: generi aut loth merebant mortem cum ceteris: t iō s3 deus voluerit q eis pñciaret pp honorem loth vt in hoc ei deferret: tñ nō dedit eis cor vt crederet sic futurū esse: s3 vñst est eis loth ludens log. Gen. 19. c. t sic pierunt cū ciuitate. De ho minibus an diluuiū vdm q deus voluit q eis pñciaret vt a peccatis suis desisterent: cum tñ noluerint cessare nō dedit eis deus spm vt crederet t ita perierunt: nobis vero q in xpm credi mus datus est spūs vt credamus vera esse hec dicta xpi: t iō sollicitos nos manere opz expectātes illū diē. C Dicis aut nescitis q hora t nō dixit qua die: qz noluit xps nobis dare secu- ritatē saltē de vna hora: nā nō solū de vna die nō sumus secu- ri s3 et de vna hora. C Considerandū aut q dixit nescitis qua hora: t aliq dicunt q vī q xps debuisset dicere nescimus qua hora. nā sic dixerat. supra de die aut illi nemo scit neqz fili? ho- minis. C Dm qz nō dixit hic nescimus s3 nescitis. Primo ad ostēdēdū tacite q ille sciebat t posset hoc colligi ex verbis xpi siqs consideret: s3 supra dixerit q nescit filius hois. C Scdo ga xps semel dixerat se nescire t hoc sufficiebat vt discipuli nō q- reret ab eo de hoc. nūc igit nō debebat ostēdere se ignorare sed illos. t ita dixit nescitis. C Tercio t pñcipue qz ista ignorātia nō poterat nocere xpo ēt si ipse nūc ignoraret neqz t agebat eū sed discipulos t oēs alios hoies. nā ignorātia ista ponit p cā ad vi gilādū: s3 xpo nō erat opus vigilare cū ipse erat q vterus erat ad cuius aduētū alij debebāt vigilare: iō debuit dicere nescitis. C Quarto qz s3 tūc xps illa hora t diē ignoraret (qz tñ falsus erat) poterat scire postea: imo sciturus esset cū ipse vterus erat ad iudicādū: nos vero nec scimus nūc neqz postea scituri sum? cū xps venerit quousqz xps veniat. ergo debuit dicere nesci- tis qua hora. C Quinto qz hic nō solū agit de die iudicii s3 et de die mortis nre: hūc aut diē s3 de se nō sciat xps tñ scit: t nō dixit se ignorare istū sicut dixit se ignorare diē iudicii: iō nō de buit dicere nescimus s3 nescitis. C Ad rōne in 3iū p3 ex dictis. s. q tunc xps conueniēter dixit se nescire diem iudicii ne im- portune a discipulis super hoc quereretur: nunc vero non sta- bat eadem cā: ideo nō debuit hic dicere se nescire.

Queretur cū dicat. oēs v2 vterus sit. qz sit iste ad- uetus. C Aliq dicūt q est aduētus ad iudi- cādū de quo in oibus pcedētibz vdm est. C S3 obiect q nō intelligat de hoc: qz dies iudicii nō est vterus tpe cuiusqz hois. ergo nō o3 qz hō vigilare. Scdo qz innuit qz debeat hō semp vigilare. t tñ dato qz in tpe cuiusqz possz euenire nō ēet vigila- dū t timēdū qz die: qz an iudiciū necesse ē signa pcedere t post illa signa nō est statim iudiciū: s3 illa signa nodū apparuerūt: iō nō est timēdū quotidie. C Tercio ga vī q potius debuisset di- cere de morte: illa. n. valde timēda est t ad illā est vigilādū cūz ibi recipiat qsqz terminū maloz vel bonoz t q tunc bonus fue- rit semp erit bonus: q aut ibi fuerit malus semp erit malus t in pena. C Dm qz hic dicis nobis vigilādū esse tā ad diē iudicii qz ad diē mortis. In quo sciēdū qz hic nō dicis. vigilate qz ne-

scitis qñ erit dies iudicii: sed qñ dñs vester vterus sit. Et iste aduētus pōt accipi duplr. s. p aduētū ad iudiciū t p aduētū ad mortē nostrā. Ad iudiciū qdēz vterus est qz apparebit nobis vñsibilis vt iudicet: in morte quoqz nostrā dicis aduentus eius qz circa nos aliqē actū exercet. nā sicut ad iudiciū vñuersale xps venire o3: ita t ad mortē nostrā venire o3 qz illū iudicat: t iste actus spāliter v2 esse xpi: nā ipse dixit pñ. nō iudicat quēqz sed oē iudiciū dedit filio Jo. 5. c. siue ergo absoluat hoīem siue cōdenet ad iudicādū eū recte venire o3. Et v2 qdē iudicant tūc hoies potius qz in vñuersali iudicio: nā in illo nemo absoluet q nō in morte absolutus fuerit: t nemo cōdenabit q nō in mor- te cōdenatus fuerit: an mortē autē nemo condēnat neqz absol- uit eo qz merita in vita mutabilia sunt quotidie. in morte igit est vera condēnatio t absolutio t verior qz in iudicio gñali: qz ibi nō erit nisi qdā publicatio snie late de quolz hoie: sed pp il- lā publicationē dicis xps venire ad iudicādū. ergo potius dice- tur venire in morte cuiusqz hois: t ita mors cuiusqz est aduētus xpi. C Et p3 iste modus loquēdi Jo. 14. c. s. si abiero t ppara- uero vobis locū iterū veniā t accipiā vos ad meipz: vt vbi ego sum vos sitis. t manifestū est qz loqutur xps de morte sua p quā recedebat ab eis t parabat eis locū in vita eterna t venturus erat. s. in morte ipsoz vt acciperet eos ad se. s. vt ex tūc essent cum eo in vita eterna. Etia p3 qz Jo. 2. 1. c. dñs. sic eū volo manere do- nec veniā. i. volo eū manere sine martyrio vsqz ad mortem qñ ego veniā ad accipiēdū ipsūz ad me. C De isto aut aduētū xpi ad iudicādū in morte loqutur hic xps pñcipue: qz nō erit homi- ni piculū vllū in die iudicii nisi piculū fuerit in die mortis: t ad hoc vigilādū est hōi cuiusqz t oī hora. Sic dicit Augustinus i epi- stola ad ephēsiū. nō solū aut illis dixit vigilate qbz tunc audie- stibus loqbat: sed t illis q fuerūt post illos annos t ad nosip- sos q erūt post nos vsqz ad nouissimū eius aduentum: ga ad oēs pertinet quodā mō. tunc. n. vñcuiqz veniet dies ille cū ve- nerit eius dies vt talis hinc exeat qualis iudicādus est illo die. ac p hoc vigilare o3 oīs xpianus ne iparatū eū inueniat domi- ni aduētus: iparatū enī inueniet ille dies quē iparatū inueniet sue vite huius vltimus dies. C De die aut iudicii vdm qz vigi- lanter expectandus est: qz qbusdam imo plurimis erit ille dies mortis oīs: t sicut glibet se o3 vigilanter circūspicere an diem mortis ita o3 vigilare ad illū diēz q forte erit sibi oīs mortis. C Scdo qz dies iudicii nō sit vterus in tpe cuiusqz hois: ne- mo est certus qz in diebus eius nō sit vterus: iō cuiusqz est cā vi gilandi ad illū diem. C Ad primū vdm sicut dictum est imme- diate qz verū est nō esse tēpore cuiusqz euenturam diem iudicii: nemo tñ est cui constet nō esse venturā eius tēpore: iō propter istā ignorātiā est causa vigilandi: t ga semper habemus istāz ignorātiā semp habemus necessitatē vigilandi ad hoc. C Ad scdm vdm qz verū est ante iudiciū ventura esse signa: t tñ ga il- la sunt eque nota ad alia que nō sunt signa vt obscuraciones solis t lune quas sepe videmus: poterit qs dubitare an iā ve- nerint. Sicut Gregorius in omelia vī dicere q illa signa iudi- cij que ponūtur Lu. 2. 1. c. s. erunt signa in sole. iā venerint saltē pro magna parte. C Ad tertiū concedēdum est simpliciter. s. qz nō solū xps dixerit vigilandū ga nescimus diem iudicii: sed po- tius ga nō scimus diē mortis nostre. nā vtrūqz intelligitur cum dicitur nescitis quando filius hominis venturus est: t fuit iam expositum. t tñ p vtroqz aduentu accipitur.

Queretur cū dicat. oēs v2 vterus sit. qz sit iste ad- uetus. C Aliq dicūt q est aduētus ad iudi- cādū de quo in oibus pcedētibz vdm est. C S3 obiect q nō intelligat de hoc: qz dies iudicii nō est vterus tpe cuiusqz hois. ergo nō o3 qz hō vigilare. Scdo qz innuit qz debeat hō semp vigilare. t tñ dato qz in tpe cuiusqz possz euenire nō ēet vigila- dū t timēdū qz die: qz an iudiciū necesse ē signa pcedere t post illa signa nō est statim iudiciū: s3 illa signa nodū apparuerūt: iō nō est timēdū quotidie. C Tercio ga vī q potius debuisset di- cere de morte: illa. n. valde timēda est t ad illā est vigilādū cūz ibi recipiat qsqz terminū maloz vel bonoz t q tunc bonus fue- rit semp erit bonus: q aut ibi fuerit malus semp erit malus t in pena. C Dm qz hic dicis nobis vigilādū esse tā ad diē iudicii qz ad diē mortis. In quo sciēdū qz hic nō dicis. vigilate qz ne-

Aduentus
oñi duplr
accipitur

B

Merita in
vita sē quo
tidie muta-
bilis

Mors cu-
iusqz hois ē
aduētus xpi.

Xps h de
suo aduētū
ad iudican-
dū loqutur
Aug. verba
ad ephēsiūz.

C
Dies iudicii
vigilāter ē
expectādus
1. rō.

2. rō.

Ad. 1. rōne

Ad. 2. rōne

Grego. snia

Ad. 3. rōne

A

Rñsio
Duplr pa-
bola sumit
= 1. mō
2. mō.

Rñ. ad qñ.
qñis fm
pmū modū

Rñ. ad qñ.
fm secūdū
modum

lias ad nos: et ita vocat parabola ista narratio Luc. 12. c. nam ibi ponuntur hec et dicit tunc Petrus ad xpm. domine ad nos dicitis hanc parabolam an ad omnes. ideo eo modo quo Petrus vocauit illam parabolam possumus nos vocare.

¶ Quo exponit parabola de patrefamilias. Qd. 241.

Queretur dato qd velimus eandem narrationem exponere in sensu parabolico quo exponit. Cui

pendu qd pot vno mo exponi qd sit ro nostra paterfamilias et domus sit corpus: et familia tota que in hac domo regeda est ipsa pluralitas potentiaru aie que regimine rationis gubernari debet. fur aut qui suffodit domum diabolus est qd varijs suggestionibus bonam habitudinem aie nostre et potentiaru que intra corpus sunt destruere vult. Ratio aut nostra non attedit qd demon suggerit et fallit: qd sepe sathanas transfiguratur se in angelum lucis. 2. Cor. 11. c. Si aut ratio sciret quando sathanas suggesturus esset mala non assentiret: et ideo vigilandum est quando aliqua cogitatio insurgit ne statim assentiamus ei: sed discutiamus an ex deo sit. 3. c. nolite adhuc credere omni spiritui: sed probate an ex deo sit. et sic non poterit sathanas suffodere domum nostram. De hoc Origenes aliquantulum concordat sup Mattheum. s. paterfamilias domus est sensus hominis: domus est anima: fur est diabolus: est aut ois sermo diabolus qd non per naturalem introitum intrat ad animam negligentis: sed quasi qd foderit domum primus destruens quedam naturalis edificia anime. i. naturales intellectus: et ipsam diruitionem ingressus spoliatur animam: aliquotiens inuenit qd furem in ipsa perfessione et comprehendens eum percussorem sermonem immitit interficit ipsum: non aut in die fur venit quando illuminata est a sole iustitie anima hominis: sed in nocte. i. in tempore malicie adhuc permanentis in qua cum fuerit aliquis possibile est: et si non habuerit virtutem solis qd tunc illustratur et aliquo splendore verbi qd est lucerna adhuc qdem manens in malicia. sed tunc propositum habet bonorum et vigilantiam ne per fodiatur hoc eius propositum vel in tempore tentationum vel quarumcunque calamitatum maxime fur solet venire volens perfodere anime domum. Aliter pot accipi qd paterfamilias sit anima nostra aut ratio domus eius sit corpus qd in corpore habitat: fur aut est mors que tunc venit: et si anima non prouiderit sibi vt sit parata: quando latro iste venerit suffodit domum. i. destruit corpus et condemat animam ad eternam mortem. Si vero vigilaret anima nostra et si mors vt fur veniat: poterit qdem tangere corpus nostrum sed animam: nihil ledit. Et iste est sensus conueniens: qd hic de aduentu xpi ad nos p mortem est sermo: et ita dicit. 1. The. 5. c. dies domini sicut fur in nocte ita veniet. De hoc Gregorius ait. nesciente patrefamilias fur domum perfodit: qd cum a sui custodia spiritus dormit: improvisa mors veniens carnis nostre habitaculum irrumpit: et eum que dominum domus dormientem inuenit necat: qd cum ventura daretur spiritus minime prouideret: hunc mors ad supplicium nescientem rapit: fur aut resisteret si vigilaret: qd aduentum iudicis qui animas occulte rapit precauens ei penitendo occurreret ne impenitens periret.

¶ Quare xps comparauit patrefamilias nescienti aduentu furis hominem non prouidentem dies iudicii et mortis. Qd. 242.

Sed queretur quare patrefamilias nescienti aduentu furis comparauit hominem non prouidentem dies iudicii. Cuius qd fuit ad redargutionem nostram. nam ex eo qd paterfamilias nescit qua hora fur venturus est ad perfodiendum domum et furandum: vigilat semper ne fur auferat pecuniam quam ipse possidet: et nos scientes qd aliquid quando mors ventura est non vigilamus vt thesaurum anime nostre non perdamus. Sic dicit Chrysostomus hinc videtur consilium dare eos qd non tantum studium faciunt anime sue quantum student circa pecunias qd furem expectant. Sciendum aut qd vtile fuit dari nobis ignorantia dies mortis nostre. s. vt ex ignorantia hac sit nobis occasio semper expectandi et vigilandi ad illum diem. Sic dicit Gregorius. horam vltimam dominus noster idcirco voluit esse incognitam vt semper possit esse suspecta: vt ois illam prouiderere minime possumus ad illam sine intermissione preparemur: qd magni studium adhibendum erat cum non possumus scire horam illam admonuit dominus magnam vigilantiam: unde non solum dixit vigilate sicut hic Mattheus exprimit: sed et vt Mar. 13. c. dicitur ait. vigilate videte et orate. Et ponitur hec tria que circa nos sunt necessaria. videte. i. circumspecte vobis: et facit per hoc attentos ad id qd dicit vt non contemnat illud vigilate. i. omne studium vestrum adhibite ne aliquid in vobis sit per quod non parati inueniamini ad illum diem mortis aut iudicii. addidit autem orate. nam et si homo vigilet quantum posset interdum cogit

dormitare et prementibus delicijs et diuitijs et occupationibus et calamitatibus huius seculi. ad hoc autem ne his preueniamur vt vigilare non possimus petendum est a domino vt ipse qd vigilare precepit fructuosarum vigiliarum nobis gratia concedat: et qd hec que a domino petimus orationibus impetramus orandum suauiter dicens. orate. Et istud quoque apertius Lucas dicit. 21. c. vigiliam ponens et orationem. vigiliam quidem vt caueamus ab eis que in hoc seculo delectant et faciunt obliuisci diem mortis. orare aut. s. vt assidue et deuote poscamus ab eo vt nobis concedat taliter vigilare vt eruamur ab oibus malis precedentibus diem mortis aut iudicii: et inueniamur digni ad standum coram christo quando veniet siue ad iudicandum in particulari iudicio siue in vniuersali. De primo dicitur. attendite aut vobis ne forte grauentur corda vestra crapula et ebrietate et curis huius vite. q. d. hec faciant non vigilare. et sequitur. et superueniat in vos repentina dies illa. s. dies iudicii aut mortis: De secundo dicitur. vigilate itaque omni tempore orantes vt digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt et stare ante filium hominis. nam non possumus effici digni ad fugiendum omnia que precedunt mortem et iudicium nisi nos christus dignos fecerit: quod ab eo non possumus obtinere nisi orando.

¶ Quid christus intellexit cum dixit. quod putas est fidelis seruus. Q. 243.

Queretur quid intellexit christus cum dixit. quod putas est fidelis seruus. de quo accipitur dictum. Cuius domus agitur hic de seruo patrefamilias dispensante bona domini: et per hoc agitur de quolibet homine in quantum est aliquo modo dispensator bonorum dei et redditurus est rationem de illis: et si bonam rationem reddit accipit a deo premium. si malam puniatur. Et pertinet ad precedentia: qd dicebatur vigilandum esse quia nescimus diem aduentus christi: et nunc agitur de bono ministratore qd semper ministrat bene vsq ad mortem: et ideo in die mortis inuenit christus hominem sic faciem et ille semper vigilat. Alius est qd non vigilat sed putans se non redditurum rationem de actibus suis vel saltem non cogitans de reddendo neque putans se moriturum inordinate omnia agit sicut fuit manducans et bibens cum ebriosis: et venit mors isto non cogitante et daturatur cum nihil boni egerit: sicut seruus quo non cogitante venit dominus eius et ponit eum vbi est stridor dentium. Considerandum aut qd in ista parabola agitur de seruo et non de quolibet: sed de eo qd preest alicui familie constitutus super eam a domino: et ideo cum applicatur ad nos necesse est accipi de eis qui prestant. hoc autem pot accipi tripliciter. Primo modo specialiter pro prelati ecclesie de quibus christus magis agit. Secundo de principibus temporalibus: quia et illi acceperunt a deo potestatem ad vindicanda malefactorum crimina et laudem bonorum ad Rom. 13. et. 1. Petri. 2. ca. Tertio pot accipi pro quolibet homine qd aliquibus prepositus est vt dicitur. j. q. 249.

¶ Ad quod posita fuit hec parabola: et in quo differt a precedenti. Q. 244.

Queretur ad quid posita fuit ista parabola hic et in quo differt a precedenti. Dicendum qd ponitur ad exhortandum nos ad vigilantiam sicut et precedentia dicta. Et differt a precedenti. primo quidem quia precedentis agit de patrefamilias qui sollicitus est circa domum suam ne veniat fur et perfodiat eam: hic vero agitur de seruo patrefamilias. aliter autem se habet patrefamilias ad rem suam sollicitus curam dam: aliter seruus ad reddendam rationem domino de administratione. Secundo quia in precedenti non agebatur de aliqua administratione: sed solum de cura rei proprie. hic vero agitur de prelatione et constitutione super alios ad reddendum rationem de eis. Tertio quia in precedenti agebatur de eo qd custodit domum suam et ponitur exhortatio ad vigilantiam: hic autem ponitur de eo qui bene administrat commissam sibi: deinde de eo qui male administrat. Quarto quia in precedenti non ponebatur premium aut pena vigilantis et non vigilantis: hic autem ponitur beatitudo bene administrantis et malum siue pena male administrantis: ideo fuit conueniens addi istam parabolam post precedentem. Queretur cum Mattheus Marcus et Lucas varie ponant istam parabolam quomodo consonant inter se. Naz hic ponitur primo de patrefamilias qui vigilat vt fur non perfodiat domum eius. et postea ponitur de seruo constituto super familiam domini. Sed Marcus dicit. sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam et dedit seruis suis potestatem cuiusque operis et ianitori precepit vt vigilet. vigilate ergo quia nescitis quando dominus domus veniet: an sero an in media nocte an in gallicantu an mane: ne cum venerit repente inueniat vos dormientes. Lucas vero dicit. 12. c. sicut lumbi vestri preceincti et lucerne ardentes in manibus vestris. et multa alia que neque omnino consonant Marco neque Mattheo. s. de eo qui ad nuptias

Rñ. 1. ad qd fitu qonis.

Sepe sathanas se in lucis angelus transfiguratur

Origenes. expō huius textus

Quo tpe adueniat fur.

Rñ. 2. ad qd fitu qonis. Mors fur tim venit.

Le sensus conueniens Grego. vba

Rñ. ad q. q.

Chrys. inia

Conducibile fuit nos ois mortis nostre ignorare. Grego. vba

Vigilare videte et orate sunt nobis necessaria.

B

Rñ. ad qd fitu qonis

Hic agit de suo q alicui famulipelt Triplex applicatio huius 1. mō. 2. mō. 3. mō.

Rñ. ad qd fitu qonis 1. oria. Secus se bz pñia. 2. secus penes iconomica 2. oria.

3. oria. 4. oria. Qd.

245.

Quomodo Mattheus. Marcus. et Lucas. ois nāt inter se penes hanc parabolam cu varie ea ponant. 2. mat. 13. 3. mar. 13. Luce 13.

1. rñ. ad qñ. pñas iuit. C Dicit pñ vno modo q diuerse parabole sunt quas ponunt hi tres euangeliste: 2 iñ nō concordant: fuerūt autē posite diuerfis temporibus a xpo 2 iñ nō concordāt. Et istud satis verisimile est primo qā talia que ad vigilantiam pertinet sepe dici debebant vt imprimerent in animo auditorum. C Secundo qā in eis videtur tanta varietas q sit difficile deduci ad unitatē. C Tercio 2 pñcipue qz nō posite fuerunt in eodē loco. nam Mattheus posuit ista nūc dicta cum de iudicio loqueret: Lucas vero posuit ea. 12. c. 2 tñ de iudicio habet Lu. 21. c. C Aliiter pñt dici 2 melius q ista fuerit vera narratio 2 vna vice dicta: 13 nō repugnet idē dictū esse sepe a xpo cū multo tempore p dicauerit 2 diuerfis hoibus: 2 ea que qbusdā semel dixerat erāt postea necessaria alijs. Et pñ qā hic ponit Mattheus illa vbi Marcus. s. cum de die iudicii agit. C Sed oīm est q ista fuit vna narratio parabolica posita a xpo admonēs ad vigilādum 2 a nullo euangelista plene posita: sed ex dictis oīm triū colligē plena narratio: glibet tñ posuit partem illius quantū iudicauit satis esse ad propositum suū. Incipit autē narratio sicut narratur Luc. 12. cū dixit xps discipulis. s. lumbi vestri precincti 2 lucerne ardentes in manibus vestris: 2 vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur a nuptijs: vt cum venerit 2 pulsauerit confestim aperiant ei: beati serui illi quos cum venerit dominus inuenerit sic faciētes: amē dico vobis: qz precinget se 2 faciet illos discumbere 2 trāsies ministrabit illis: 2 si venerit in secūda vigilia 2 si in tertia vigilia venerit 2 ita inuenerit: beati sunt serui illi. hoc autem scitote. vsqz ad locū istū est vnus punctus narratiōis illius. C Dein de segtur. hoc autem scitote: qā si sciret pater familias qua hora fur veniret vigilaret vtiqz 2 nō fineret perfodi domum suam: 2 vos estote parati qā qua hora nō putatis filius hoīs veniet. 2 hic est secundus punctus. C Deinde segtur. ait ei Petrus: domine nā ad nos dicis parabolam hanc an ad oēs: dixit autē dominus. qz putas est fidelis dispensator 2 prudens quē constituit dominus super familiā suā. 2 tota littera Lu. 12. vsqz ad illū locum. s. partem eius cum infidelibus ponet. 2 iste est tertius pñctus. C De primo puncto dicendum q nihil posuit hic Mattheus sed Lucas 2 Marcus posuerunt illum. De secūdo 2 tertio nihil posuit Marcus sed Mattheus 2 Lucas ponunt illa: 2 ita nihil ponit Marcus de eo quod ponit hic Mattheus: qā Marcus solum primum ponit Mattheus vero solum secundum 2 tertium: 2 iñ Mattheus 2 Marcus hic in nullo cōcordant. C Dixi et q nemo trium plenam narrationē facit sed ex omnibus vna plena resultat narratio. quod falsum esse videtur cum Lucas omnia tria puncta ponat. C Dicendū q verū est. qd pñ qā in primo puncto aliquid ponit Marcus quod nō ponit Lucas: in secūdo 2 tertio aliquid ponit Mattheus abundantius qz Lucas vt ex littera colligitur: 2 dicitur postea in applicationibus. C Sed quantum ad primum punctum qui est Marci 2 Luce videtur q nō sit eadem narratio: qā dixit Lucas 2 vos similes hominibus expectantibus dominū suū quādo reuertatur a nuptijs: Marcus autē dixit q homo peregre profectus reliquit domū suā 2 tradidit seruis suis potestatem cuiusqz operis 2 ianitori precepit vt vigilaret. C Dicendū q idē est: 2 potuit esse q xps vtrūqz exprimeret. s. q pater familias ibat peregre in regionem aliquā vel ibat ad nuptias extra regionem: qā vtroqz modo dimittit domum suā in potestate seruorum suorum. C Aliiter potest dici q alterum eorum solū xps dixit. s. vel de peregre profecto vel de eunte ad nuptias. 2 tñ vnus euāgelista cōcepit sic alter sic eo q in hoc nihil differt. nam intentio solum est in vigilando q serui vigilēt absente domino vsqz ad aduentum eius. maxime qā verum est q ille qui iuit ad nuptias profectus est peregre. s. q extra urbem suā iuit ad nuptias. 2 loquitur hic xps iuxta consuetudinem iudeorum que semper fuit 2 vsqz hodie durat saltem in hispania q ad loca remota iudei pergant ad solēnitates nuptiarum cognatorū suorum: 2 gens ista in hoc spāliter occupat. C Marcus quoqz in hoc exprēssit q dñs constituit seruos sup singula opera ianitori aut pñcepit vt vigilaret. de ceteris opibus nihil exprēssit sed te rigit rē verisimilē: qz certū erat q dñs recedēs oīa opa 2 administrationes domus sue cōmitteret seruis suis: s. qd alijs madauerit aut qd alij egerint nō exprēssit nisi d ianitore. Et rō ē qz huic pñceptū est vt vigilaret: 2 qz intentio Marci erat dicere de diligenti vigilantia ad quā xps hortabatur non dixit de operibus aliorū sed satis fuit dicere de opere ianitoris: Lucas autē istud nō exprēssit solū dicens q nos sumus similes hoibus expectantibus dominū suū qñ reuertat. Ratio autē quare Lucas tacuit

fuit oīno q pauciora dicat qz Marcus quia nemo breuior est Marco: sed qz Lucas diffusius illud narraturus erat. nam de oīno constituyente seruos sup familiā suā in tertio puncto Lucas narrat. Addidit Marcus. vigilate qz nescitis quando dominus vester veniet an in sero an in media nocte: Lucas non dixit vigilate: sed dixit beati sunt serui illi si in secūda 2 in tertia vigilia venerit 2 inuenerit ita. i. vigilantes: 2 in hoc posuit Marcus quattuor vigilias 13 nō noibus vigiliari. s. sero: media nocte: mane: gallicantu: Lucas vero secūda 2 tertia vigilia posuit: qā in prima 2 quarta nō est difficile vigilare qā oīs homo vigilat sed in secūda 2 tertia. 2 ita istas exprēssit.

C Quare Marcus nō posuit secūdū 2 tertium punctum huius parabole. Questio. 246.

Sed quere quare Marcus nō posuit secūdū 2 tertium punctū huius parabole vt dictū est precedenti. q. C Dōz q Marcus breuitati studuit 2 iñ studio se oīa decurtat: sed cū istud artificiose agat in paucis verbis facit magnas narrationes: vñ in hoc vno puncto ponit virtutem triū punctōz: oīm enim triū est admonere ad vigilandum: s. in primo fm Lucam ponitur de seruis vigilantibus absente domino nō distinctis tñ operibus sed oībīs incumbente vigilia. In secūdo ponitur de patrefamilias vigilāte ne pfodiatur domus sua. In tertio ponitur de seruo constituto a domino su per familiā ad regendum eam: Marcus autem nō distinguendo bec ponit virtutem illoz. nam cum dicit seruis data esse opera 2 preceptum esse ianitori vt vigilaret: posuit virtutē pñmi puncti in quo admonentur serui vigilare. De secundo puncto posuit et virtutem. nam ponitur ibi exēplum de patrefamilias qui nō finit perfodi domū suā. 2 concludit fm Lucam. 2 vos estote parati: qā qua hora nō putatis filius hoīs veniet. 2 idem concludit fm Mattheum hic. s. vigilate ergo qā nescitis quando dominus domus veniet. De tertio puncto ponit virtutem: qā in illo dicitur de seruo constituto sup familiā 2 bene aut male ministrante: 2 loco huius dicit Marcus q paterfamilias peregre profectus reliquit domum suā: 2 dedit seruis suis potestatem cuiusqz operis. i. cuiqz sup vnam administrationem iuxta conditionem domus 2 familie. q aut serui illi ad ministrationis bone premiū aut male penam recipiant tacuit ibi Marcus breuitati studens. C Queretur quō Marcus tacuit hic primum punctum de dictis. s. q. 245. cū ipse soleat omnia plene narrare. C Dicendū q Mattheus nihil in virtute tacuit de illis tribus punctis. nam secundū 2 tertium exprēssit posuit: in primo autē nihil ponit nisi vigilia seruoz: 2 innuit q dominus inserit seruis vigilare vt quacūqz hora veniet aperirent ei: 2 quantū ad hoc exprimitur in virtute in secundo 2 tertio puncto hic vbi vigilare hortatur. Qz vero beatos seruos esse illos addidit Lucas vigilātes exprēssit hic Mattheus in tertio pñcto cū dixit beatū esse seruū q presuerit bene familie 2 illū constituendū super oīa bona domini. C Aliiter pñt dici 2 melius hunc pñctū tacuisse hic Mattheus: qā sequēti. c. intendebat ponere illū cū posuit de patrefamilias peregre pfecto q seruis suis oīa bona sua tradidit varie distribuēdo. s. vni talentū vñū: alij duo: alij qnqz: 2 veniens retribuit illis qui bene opati sunt: 2 hoc Marcus exprēssit dicens patrefamilias peregre pfectus constituisse seruos suos sup oīa opera domus sue: singulos sup singula: 2 qā ibi late Mattheus diciturus erat de seruis illis: qd etiam pertinet ad narrationē istā de exhortatiōe ad vigilantiam nō egit hic de illo primo puncto.

C Quare xps dixit. qz putas est fidelis seruus 2c. 248.

Queretur quare dixit hic xps. qz putas est fidelis seruus quē constituit oīs sup familiā suā. C Dōm q ista est cā quare ponatur ista parabola vltra precedentē: vtrāqz enim ostendit vigilandū esse p salute anime nō sñe ne oīs mortis inueniat nos inopinatos 2 nihil curates. Et tñ homo se hz ad aiām suā dupliciter. s. vno modo vt ad rem suā preciosissimā. Alio modo vt ad rem ab alio ei cōmendatā 2 de qua rationem redditurus est. Quantum ad primum qā est res preciosissima 2 nostra debemus eā diligētissime custodire ne pereat: qā perderemus maximū bonū nostrū. Quia vero est aliquid nobis cōmissum a deo debemus taliter ministrare regendo: vt cū ipse petierit rationē inueniamur parati ad reddendū illam: qd in morte fit. Propter pñmū pñctū parabola in qua or de patrefamilias q vigilat ne fur pfodiat domū eius: hoc autē nō quasi alicui redditurus sit rōnem de rebus suis si furto eas pdiderit: sed qā illas amat 2 perdere nōlet. iñ cū aiām vt preciosissimā rē nostrā diligamus solici

Sexta pars Matthei * Abulēsis 2 v

De euangelistis nemo breuior est marco.

Marcus quattuor vigilias posuit.

Rñ. ad q. q.

Qd.

247.

Quomodo mat. ta cuit h pñmū pñctū de dictis. s. q. 245 2 rñ. ad q. qñis

2. rñ. ad qñ.

Rñ. ad q. q. 1. cā hō ad aīaz suā duplī se habet Prim⁹ modus

Secds mo-
das

1. ca.

2. ca.

B

3. ca.

Pfamilijs
vnic' evni'
dom' serui
aut plures.

4. ca.

De' pena z
pmi' dat sic
aut sic facie
tibus.Luce intro
ductio hui'
parabole.

Luce sensus

in. q. 243.
Rñ. 1. ad q.
qois. 1. moQuilz corre
ctioe fina e
corrigendus
etiā papaDō parvus
mūdus est.
BRñ. 2. ad q.
2. modo

tam operā impendere debemus vt illa nō pereat lz rōne de illa nō effemus reddituri. C Quātū ad secūdū ponit hec secunda parabola in qua nobis tanq̃ p̃latis z gbus aliqd cōmissum est iniungit vigilare vt reddamus diligentē rōne de cōmissis: et tunc pro bona rōne reddita premiū accipiamus. C Et facit hoc xps tenēs modū oratorij ad efficacius suadēdū. nā idē in ytraq; parabola intendit. s. admonitio ad vigilandū z ad eisdē dirigiē. s. ad nosip̃os. sed vt idēz possit sepe dici vt sic magis moueat dicit illud p̃ aliū colorē dicendū. sicut q̃ exaggeratione vtuntur apud oratores: z sic fuit cōueniēs modus vt primo hoc per modū patrifamilias poneret deinde p̃ modū serui cōstituti sup bona dñi: q̃ ad vtrūq; p̃tinet vigilare lz diuersa rōne. C Secūda huius cā est qz xps voluit hortari ad vigilantia oēs hoies in ecclesia sua. Dupliciter autē se hñt hoies. qdā. n. de se solis rōne redduntur: qz de se solis curā hñt: z hos admonet vigilare sub exēplo patrifamilias ne rē suā pdant. Alij hñt curā commissarū plebiū vel subditoz aliquozū a gbus nō solū xps rōne periturus est de seip̃is lz et de subiectis. in qua rōne si deficiūt ita p̃bunt sicut si de seip̃is rōne ineptam z infidelē redderēt: z ad hoc posuit parabola hāc de seruo patrifamilias cōstituto supra bona aut familiā domini. C Tertia cā est qz xps vult oīdere quosdā male vigilare: z iō incōueniētē rōne reddere: hoc vero nō potuit ostendi sub noīe patrifamilias: q̃a p̃familias vnicus est vnius domus: serui autē eiusdē dñi multi sunt: iō vltra parabola de patrefamilias fuit cōueniens poni istā de seruis eiusdē constitutis sup bona eius. C Quarta fuit z precipue ad ostendēdū p̃miū vigilantij z bonā reddentiū rōne: siue de seip̃is siue de cōmissis eis z eozio facientiū penā: q̃a deus penā z p̃miū dat sic aut sic facietibus: sed nō poterat hoc introduci in parabola patrifamilias qz penā aut p̃miū alteri tribuit q̃ ei p̃est: sed paterfamilias vt bñdō nulli subest z nulli rōne redditurus est: iō nō pōt ei sub hoc noīe dari ab aliquo pena aut p̃miū: seruus autē subditus est dñio qm̃ dñs ad nutū punire p̃t aut ei bñfacere: iō debuit introduci parabola de seruis a dñio cōstitutis sup familiā vt bonā reddētibus rōne dñs bonū tribuat z exaltationē: male autē ministrātes merita pena plectat. C Alii autē Lucas vt introducere. nā posuerat Luc. 12. c. de p̃familias vigilare ne fur suffodiat domū eius. z sequit̃ ibi. ait illi Petrus. dñe ad nos dicis hāc parabola an ad oēs: z ait dñs q̃ putas est fidelis disp̃sator z prudēs zc. z ita posuit hāc parabola quasi rñsionē ad q̃stionē Petri. Et est sensus qz parabola patrifamilias de qua querebat̃ intelligebat̃ nō de solis apostolis sed de oībus hoibus: qz oī gsp̃utas ē fidelis disp̃sator zc. q. d. q̃cūq; talis fuerit exaltabitur a dñio q̃ autē malus puniet̃. z iō non vos solit̃: sed z oēs q̃ serui sunt dei z aliqd acceperunt ministrādū siue bene siue male ministrent rōne reddent z inde retributionē accipient. z tñ illa continuatio Luce nō repugnat causis supra positis. nā si solū respondere vellet xps ad q̃stionē Petri diceret pertinet ad oēs z nō subiungeret aliā parabola. sed addidit illam: iō pp̃ causas precedētes posita est.

C Quomodo conuenit nobis hec parabola de seruo: z an omni bus vel aliquibus. Questio. 249.

Querē cū sit parabola de seruo q̃ cōstituit̃ ad ministrādū bona dñi quō conuenit nobis: z an omnibus vel aliquibus specialiter. C Dñm q̃ vt dictū est. s. pōt accipi tripliciter. Vno mō vt intelligat̃ de quolibet hoīe vt consonet ei qd̃ dictū est precedentē. q. s. q̃ ad oēs extendit̃ parabola ista: z tūc dicit̃ qz homo est seruus qdā patrifamilias z cōstitutus est supra familiā dñi dupliciter. vno modo super quos cūq; alios. Alio mō supra familiā q̃ intra se est. C De primo p̃z qz q̃cūq; gerit curā de alio quodā mō est cōstitutus super eū. s. vnuq; hōzū h̃z curā de alio: qz vnicuiq; mādauit deus de p̃rio suo Ecclesiastici. 1. 3. c. z tenet̃ qz corrigere alterū correctione fraterna. nā qz hac correctioe est corrigendus ēt papa vt ostē sum est. s. 1. 8. c. q. 87. z cuiq; cōpetit ista correctio cōtra quēlibet eo. c. q. 89. z tñ correctio est quodā modo maioris: iō cū glibet habeat onus corrigendi alterū fraternaliter glibet est cōstitutus sup alterū: z hoc mō cuiq; hōi cōpetit q̃ sit iste suus q̃ cōstitutus est sup familiā dei. C Secdo mō quātū ad idē qz cōstituit̃ supra familiā q̃ intra se est: qz qz homo est qdā vniuersitas z nō solū vna domus imo ēt vnus mundus oī hō. vñ mī cocrosmū eū vocat̃. i. minozē mūdū. est autē multitudo potentia rū z viriū z affectionū in hoīe: oīa hec regenda sunt p̃ hoīem q̃ oībus his p̃est: z cū fm̃ rōnem oīa hec gubernauerit bene regit familiā cui p̃est. C Secdo quātū ad principale pōt intelligi de principibus secularibus: nā bis cōmissa est familia: vere enī bi

a patrefamilias. i. deo constituti sunt sup familiā suā. i. sup populos qbus p̃sunt: qz potestas ista tēporalis a deo est. Sic enī dñs ad Ro. 13. c. oīs potestas a deo est. reges. n. p̃ deum regnant p̃rouer. 8. c. z nō solū boni reges sed ēt mali Job. 34. c. f. g. facit regnare hypocritā pp̃ peccata populi. est. n. regnū z oīs p̃ncipatus terre in manu dei Dani. 4. ca. donec scias qz altissimus dñatur in regno hoīum z cuiq; voluerit dabit illud: z ita oēs principes seculares a deo cōstitunt̃ sup populos sicut seruus su p̃ familiā domini. C Tercio pōt accipi de p̃latis ecclesie q̃a cū ceterē p̃tates a deo sint a fortiori erit ecclesiastica q̃ est spiritalis z p̃ quā magis hoies dirigunt̃ in deū qz p̃ seculares: cōstituit ergo xps q̃ est paterfamilias p̃latos sup familiā suā. i. super populū xpianū: z lz in quoz istozū modozū possit accipi: tñ hoc tertio modo maxime accipit̃. Sic dicit Hilarius sup Mat. f. quāuis dñs supra in cōmuni ad indefessam vigilantie curam fuerit adhortatus specialē tñ populi principibus. i. ep̃is in expectatione aduentūz suo sollicitudinez mandat. hunc enim seruū fidelem atq; prudentem prepositū familie signat cōmoda atq; vtilitates cōmissi sibi populi curantem.

C Quare Christus dixit quisputas.

Queretur quare dixit xps q̃sp̃utas est fidelis su' zc. C Dñm q̃ q̃sp̃utas vna dictio est z non due partes: q̃a als locutio esset ad vñū quē xps specialiter inter rogaret qd̃ littera nō p̃mittit. nā ad discipulos plures loquit̃. i. ad quattuor qbus incepit istū sermonē xps a principio huius. c. z durat vsq; ad. 26. vt p̃z Mar. 13. c. lz poterat dici q̃ ad vñū loq̃batur: qz cū xps dixisset supra parabola de patrefamilias vigilate dixit Petrus. dñe ad nos dicis parabola istam an ad omnes Luc. 12. ca. z tunc Christus dixit. quisputas est fidelis seruus zc. z tñ dñm q̃ est vna dictio. s. quisputas. i. quis sicut quispiā vel quānā. sed q̃sp̃utas semp̃ ponitur interrogatiue. C Sed tūc dicit̃ quare xps hoc interrogauit z qd̃ interroga uit. Dñm q̃ interrogat quis est ille seruus q̃ erit fidelis z prudens ad hoc q̃ dominus suus constituat eū sup familiā suā. C Est autē dñm q̃ xps nō interrogat quasi nesciat sed modus ē loquēdi. nam ēt deus aliquādo inuenitur interrogare: sicut cūz dixit. Adam vbi es Gen. 3. c. Sic dicit Chrysostomus in ome lia. f. q̃ aut dicit q̃sp̃utas nō est ignorātis: inuenit̃. n. z p̃z interrogando loquēs. adam vbi es. C Sed dñm q̃ ponit ad signā dū difficultatē: q̃a difficile est inuenire disp̃satorē fidelē z prudentem quē constituere possit qz super familiā suā: z tñ lz sit difficile nō est impossibile. Sic dicit Remigius. f. neq; signat hec interrogatio impossibilitatē p̃ficiēde virtutis lz difficultatem. C Est autē difficultas ista inueniēdi pp̃ raritatem: z raritas ista p̃uauit ex cōditionibus duabus quas ponit. s. fidelis z prudens. Sic dicit Chrysostomus. rarus est fidelis seruus domini pp̃ dominū seruientis oues xpi nō ad lucrum sed pro amore xpi pascens. z istam raritatē signauit apostolus. 1. Corin. 4. c. f. hic querit̃ inter disp̃satores vt fidelis qz inueniatur. Ostendit̃ quoq; istā difficultas z quasi admiratio ex eis q̃ sequunt̃. s. beatus ille seruus quē cum venerit dñs inuenierit sic faciet̃. i. si aliq; talis fuerit beatus erit: qz dignus est beatitudine.

C Quare xps dixit fidelis z prudens.

Queretur quare dixit fidelis z prudens. C Dñm q̃ ista duo regunt̃ ad seruū de quo hic dñs. nā iste nō est seruus simpliciter lz seruus cōstitutus sup familiā z est q̃ vocat̃ disp̃sator. sic p̃z Luc. 12. c. vbi nō dicit̃ fidelis seruus sed fidelis disp̃sator. C Ad seruū autē simpliciter vt sit bonus seruus nō requiritur nisi virtus boni viri z alij boni serui vt vult Aristoteles primo politicozū. z de ista virtute nō dicitur hic quia iste nō est seruus simpliciter: ad seruū autem qui est disp̃sator inquantum est seruus requiritur obedientia: sed inquantū est disp̃sator nō regit̃ obedientia qz potius h̃z administrationē sup alios lz inquantū suus manet obedientia regit̃. S3 duo ad disp̃satorē bonū regunt̃. s. fidelitas z prudentia. Fidelitas est vt res dñi nō defraudet vt illius cōmoda procuret: sicut. n. infidelis disp̃sator est q̃ bona dñi clā tollit et decipit ita q̃ cū posset res dñi meliores efficere nō efficit aut cū posset illas saluare perire finit̃: iā. n. fidei illius credite sunt nō solū vt seruet lz vt meliores efficiat: sicut dñs efficere curaret si p̃ seip̃um rē pp̃riā administraret. C Etia prudentia requiritur q̃ est rō agēdozū. 6. ethi. c. de prudentia. hec quoq; necessaria est qz aliq; sunt fideles q̃ oīo nihil tollūt: lz qz inspicētes sunt rem oīoz tractare commode nesciūt: z iō p̃z substantia eoz nō infideliter lz ip̃udēter administrata. ad h̃ aut q̃ peat nihil dñt̃ q̃ infidelitate an ip̃udētia peat cū dñs equaliter iacturaz patiat̃ur:

Rñ. 3. ad
q. 3. mō.

Hil. vba

2

Rñ. ad q̃
sitū qois

Petitio.

1. rñsio.

2. rñsio.

Re. vba

Difficul-
tas q̃ ē
inueniē-
di suū fi-
delem z
prudētē.

2

Rñ. ad q̃
situmQuid sit
plr suo
regaturDuo ad
bona oī
p̃satozē
regunt̃
= p̃miū

Secūdū.

Difficili
est fidelē
q̄ prudē
te inire
dispēsa-
tozem.

Notādū

B

Ad quez
fit fides
z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

Ad quez

fit fides

z fideli-
tas

tia: h̄ nō est p̄m administrantis v̄trob̄q̄ equalis: iō v̄trob̄q̄
x̄ps posuit: z ob hoc est difficultas talē iuenire dispēsatorē. faci-
lius autem esset si altera in conditio quereret: sed h̄ difficile sit
v̄trob̄q̄ haberi difficultus est fidelē q̄ prudētē iueniri. vñ apls
nō dixit raram esse prudentiā in dispēsatoribus: sed fidelitā-
tē. cū ait. hic iā q̄rit inter dispēsatores vt fidelis quis iueniat.
C Sciendū ē q̄ dispēsatorē fidelē vocamus nō a fide s̄ a fide-
litate: fides enī est theologia virtus de qua. 1. Cor. 13. maneāt
aut in vobis spes: fides: charitas: tria hec est z aliqñ fides do-
nū quo miracula fiunt z fieri impetrant. iuxta illud. si habue-
ritis fidē sicut granum sinapis. s̄. 17. et. 2. 1. z Luc. 17. c. z v̄tro
q̄ modo fides est a deo z ad deū: fidelitas autē est hominis ad
hoiēm: z dei ad hoiēm. De hoiē ad hoiēm: vt qui alteri seruiat
que p̄mitit vocatur fidelis: z in oibz iueniē fidelitas z fide-
litas tā in maioribus respectu minoz q̄ ecōtrario. De deo ad
hoiēm p̄ Jaco. 1. c. fidelis est deus qui nō patiet̄ vos tētari v̄l
tra id quod potestis. q. d. deus p̄mitit q̄ adiuuaret vos z non
p̄mitteret vos in manu aduersariōz quos sup̄are nō poteritis.
z vñ si p̄mitteret incidere tales tentationes quas vos non posse-
tis superare p̄mitteret vos in manu fortioris potestatis: z iā
nō diceret verū: sed deus fidelis est. i. p̄missa seruans. ergo nō
p̄mitteret vos tentari v̄ltra id q̄ potestis. Sic ē d̄. 1. Thimo.
2. c. f. fidelis est deus z seipm negare nō p̄t. i. deus fidelis est cō-
plens omnia q̄ p̄mitit: q̄ non p̄t seipsum negare. z tñ negaret
seipm si verba sua negaret. et psal. 144. d̄. fidelis deus in om-
nibus verbis suis z sanctus in omnibus operibus suis. i. om-
nia verba sua quibus aliqd p̄mittit vera sunt. hic aut accipit̄
tur fidelis a fidelitate quā dispēsator tenet̄ seruare domino:
z etiam fidelis interdum a fide d̄. sicut omnes nos fideles vo-
camur qui in x̄pm credimus. z sic accipitur Jo. 20. c. noli esse i-
credulus sed fidelis. i. credēs veritatē resurrectionis.

Quo d̄ seruus iste constitutus sup familiā. 25. 252.

Queretur quō dicit̄ seruus iste constitutus sup familiā.
C Dm̄ q̄ p̄t intelligi dupl̄r. vno modo
ga p̄sente d̄no esset constitutus iste seruus sup familiā. Alio
modo q̄ absente domino. De primo satis patet q̄ d̄ns magne
domus non potest per seipsum omnia ministrare z rerū suarū
curam agere: z interdū si possit non expedit facere propter di-
gnitatem d̄ni: ideo ista alijs cōmēdat: propter quod dispēsa-
tozem domus sue quilibet dominus constituit z in isto requi-
ritur fidelitas z prudentia sicut dictū est. C De secūdo q̄ si do-
minus absens sit op̄z q̄ rerum z familie sue dispositionē alicui
comēdet. z ille est seruus constitutus a d̄no sup familiā: z h̄
v̄terq̄ modus conuenire posset secundus tamē verus est. Et pa-
tet q̄ dicitur in littera. beatus ille seruus quē cum venerit d̄ns
inuenit sic facientem. ergo absens erat dum seruus p̄erat fa-
miliē. C Secūdo q̄ dicitur. si autem dixerit seruus ille malus
in corde suo moram facit d̄ns meus venire. ergo absens erat.
Etia dicit̄. veniet d̄ns illius serui hora quā ignorat z die qua
nescit: z adē ponunt̄ Luc. 12. c. C Tercio q̄ alis non conueni-
ret ad intētionem x̄pi: ipse enim incitat in omnibus his ad vi-
gilantiam: z tamen si domino p̄sente constitueretur z ministra-
ret seruus non esset vigilantia aliqua in expectatione domini
ga illū haberet p̄sentem: ideo op̄z q̄ dominus absens sit quā
do seruus ministrat. C Quarto ga fecit magnam difficultatē
circa fidelem z prudentē seruū. z tamen h̄ p̄sente domino
in seruo ministrante ista requirant̄ parū est: ga si infidelis est
potest d̄ns videre z amouebit eum ab administratione: vel ser-
uus nō audebit infideliter agere sciēs q̄ quotidie dominus po-
terit videre. De prudentia idē est ga si imprudēs fuerit domi-
nus p̄sens dabit modū agendi z instruet imprudentem: si ab-
sens d̄ns est multum nocet infidelitas dispēsatoris q̄ resisti
ei non potest. Etia ille non timet deprehēdi ga d̄ns absens est:
imprudētia quoq̄ eius non potest adiuuari ex d̄ni p̄sentia: iō
in absentia domini maxime requirit̄ dispēsator fidelis z pru-
dēs. C Quinto ga ita conuenit ad intentionē parabole. s̄. p̄o pre-
lati ecclesie q̄ sit absens d̄ns: nam quamdiu x̄ps quasi absens
est cōmittit illis ecclesiam regendam z postea rationē petet de
administratione. C Sed de isto patrefamilias absente: dicen-
dū q̄ se absentauit iturus ad nuptias velut peregrinē in ali-
qua regione. primum enim ponit Lucas in ista narratione di-
cens z vos similes hominibus expectantibus d̄m suū quā
do reuertatur a nuptijs. Scdm̄ autem ponit Mar. 13. c. dices
q̄ h̄o iste p̄gre p̄fectus reliquit domū suā z dedit seruis suis
p̄tātē cuiusq̄ opis: z saniori p̄cepit vt vigilaret.

Quid in hoc significat. s̄. vt det illis cibū in tpe. 253.

Queretur cū dicit̄ vt det illis cibū in tempore. quid
significatur in hoc. C Dicendum q̄ signi-
ficat administratio q̄ntū ad quotidianos cibos. Et d̄ vt illis. i.
toti familie det cibū: z noīe cibi intelligit̄ cibos z potus: q̄ et po-
tus cū nutriat est qdam cibos z Lu. 12. c. d̄ aptius. vt det illis
in tpe tritici mēsurā. i. familie det tritici: ga tritici est de quo
panis officit̄ qui est p̄cipu⁹ cibos. C Sed aliq dicit̄ q̄ h̄ de ci-
bo dicit̄ q̄ nō solū erat p̄positus ad cibū sed et ad oīa q̄ mini-
strant̄ familie. s̄. vestes z calceos: nā fm̄ iura humana noīe ali-
mētōz et vestimēta continent̄. Potissime ga d̄ns iste dimisit do-
mū suā in manu serui eo q̄ ipse abiit: iō ē ista administratio-
nē circa ministranda idumēta z cetera necessaria familie daret
seruo huic. C Dd̄s q̄ nō dedit illi p̄tātē nisi circa quotidianos
cibos: nā si constituit̄ eū sup oīa bona domus sue non haberet
locū littera sequēs: nā d̄. beatus ille seruus quē cū venerit d̄ns
inuenit sic facientē: amē dico vobis q̄ sup oīa bona constitu-
et eū. ergo nō erat constitutus sup oēm domū: sed solum super id
q̄ expressum erat. z idē d̄. Lu. 12. c. C Scd̄o p̄ ga littera hic
exp̄mit ita. nā si diceret quē constituit d̄ns sup familiā suā z nihil
v̄ltra adderet posset intelligi q̄ super totā domū z oēm admi-
nistrationē constitutus erat. sed dicit̄ constituit super familiā suā
vt det illis cibū. z Luc. 12. c. idem expressum est. s̄. vt det illi in
tempore tritici mēsurā. C Ad rationē p̄mam in contrariū vi-
cēdū vno modo q̄ nomine alimētōrum intelligunt̄ vestes. vt
quādo dicimus alimēta legata. z tñ hic nō ponit̄ alimētū sed
cibos qui minus signat: nā z potus manet exclusus ex rigore si-
gnificationis: potissime cū Luc. 12. c. magis istud declarē: ga
d̄ vt det tritici mēsurā: z tritici signat partem cibi. C Scd̄o
p̄t dicit̄ ad idē q̄ ē si poneret noīe alimēti non posset intelligi
cetera necessaria: eo q̄ exp̄ssus est nō posse intelligi q̄ cetera bo-
na d̄ni manēt exclusa sup q̄ postea constituit̄ seru⁹ bonus. C Ad
confirmationē d̄m q̄ h̄ d̄ns p̄gre p̄fectus est nō dimisit dispē-
satori quē constituit sup familiā curā oīum rerū domesticarū: s̄. so-
lū ciboz quotidianoz. Et rō est ga q̄dā sunt familie necessaria
quotidie: q̄dā vero ad aliquatū tēpus. quotidie necessarius est
cibos: iō dixit x̄ps in orōne. panē nr̄uz quotidianum da nobis
hodie. i. panē q̄ necessarius ē quotidie. s̄. 6. z Lu. 11. c. Alia nō
sunt quotidie necessaria vt vestimēta z calcei. d̄ns autem p̄-
gre p̄fectus constituit seruū super p̄ma z non sup scda eo q̄
absentia d̄ni erat ad parū tēpus: in quo nō erat necessaria mi-
nistratio aliq̄ circa illa. Et p̄z q̄ fuerit pauci t̄pis mora: q̄ d̄ns
solū iuerat ad nuptias Lu. 12. c. f. z vos similes expectantibus
d̄m suū quando reuertatur a nuptijs.

Quare expressum fuit in tempore. 254.

Queretur quē d̄ vt det illis cibū in tpe: z quē exp̄s-
sus fuit in tpe. C Dd̄s q̄ voluit x̄ps q̄ d̄ns
constituēs seruū sup familiā voluit nō solū q̄ ille ministraret fami-
lie neciā: sed et q̄ debite z ordinate. z ad h̄ dixit i tpe. C Circa
q̄d sciendū q̄ seruus ille q̄ bñ administraturus erat debebat fa-
miliē p̄uidē ad mediū. i. nō delicate neq̄ famelicā: v̄trob̄q̄ enī
d̄no icōueniēs est. Primū est d̄no icōueniēs: nā si delicate pa-
scēda sit familia vll⁹ d̄ni facultas sufficiet: z si facultas defice-
ret iā defineret eē familia d̄no subdita. nimis enī p̄postez ē vt
familia deliciose viuat: s̄ vt grossis cibis ad sufficiētā pascat̄.
C Scd̄s ē est icōueniēs: ga figs famelicā teneat familiā clama-
bit psal. 5. s̄. si nō fuerit saturati murmurabūt. z d̄no nō conuenit
ga ifamāt̄ d̄ns: z et ga nemo eū sustinebit. ad mediū q̄ veniē-
dū est. s̄. vt familia ad sufficiētā pascat̄ s̄ grossis cibis q̄ sustē-
tāt z nō mollificāt. C Ad h̄ at duo regunt̄. s̄. q̄litas cibi z nu-
merus cibationis. q̄litas vt oēm est. s̄. q̄ nō sit cibos delicatus
neq̄ p̄ciosus cū quo z q̄ntitas iūgiē. i. vt et de grosso illo nō q̄-
tūcūq̄ def. s̄. ad placitū: s̄ ad determinatā q̄ntitatē q̄ sufficiens
sit: numerus at cibatiōis ē vt nō in q̄cūq̄ hora comedant: z ita
sepius comedāt: sed solum q̄ntum hoīes consueuerūt z quoties
i. bis. De secundo dicitur hic. vt det illis cibos in tempore. i. in
debito tempore ad cibum z quacūq̄ hora: neq̄ quoties quis
voluerit. De primo dicitur Luc. 12. c. vt det illis in tēpore tri-
tici mēsuram. z omnia hec simul exp̄ssit Lucas qualitatem
s̄. cibi: ga solum panem posuit cum dixit tritici. z per hoc exclu-
sit delicata z pingua z vinū: nō dixit q̄ nō sit necessariū panis
at necessarius ē Ecclē. 29. c. initii vite hoīs panis z aqua z ve-
stimentum. vinum autem saltem fm̄ antiquos non pertinebat
ad familiam sed ad delicias Prouerb. 21. c. qui amat vinum
z pingua non ditabitur. quantitatem exp̄ssit in quantum
dixit mēsuram: nam h̄ grossa sunt que familie dant in mēsa
certa p̄anda sunt. numerus cibationis posuit in quantum dixit in tē-

Ad qñ
tum qñis

Nonulloz
rñ. ad qñtū
Rō i ouer
sum.

Lōfirma.

Improba.

2. rō

Ad rōnem
in ouersuz
1. rō

2. rō

Ad confir-
mationē.

Necūq̄ fa-
miliē ē ou-
plex.

Ad qñ
fitū qñis
Notandū.

Primū

Secūdū.

Duo ad ci-
bos susten-
tantes reg-
runtur.

B

Panis ne-
cessarius ē.

Abulensis sup Euangelij Qd. 255. et. 258.

Definina.

poterit: nā tēpus comedēdi quotidie est bis. C Lōueniēs aut fuit hoc dicere ga ex pcedētibz sequit. nā dcm erat quis putas est fidelis seruus 2 prudens quē cōstituit dñs sup familiā suā. non frustra tñ dispēfator fidelis 2 prudēs qñt q cū tāto labore iue nit: 2 iō ad hoc qñt vt p fidelitatē subam dñi sui nō dilapidet familiā delicate aut supuacue pascēdo. Etia prudētia tenēda ē ne dispēfator ita vellet parcē reb⁹ dñi q familiā famelicā red dat. fidelitas igit 2 prudētia simul tēperauit hec reducendo ad mediū. i. vt detur quantum oportet: 2 quale op⁹: 2 quādo op⁹. 2 hoc est dare ei cibum in tempore vel vt dī Luc. 12. c. dare mē suram tritici in tempore.

C Quare dī. btūs ille seruus 2 quō ille est btūs. Qd. 255.

Queretur quare dī. beatus ille seruus quem cū vene rit dominus eius inuenerit sic facientem:

2 quomodo ille est beatus. C Dōz q ista littera pōt accipi ou pliciter. i. quantum ad corticem parabole 2 quantum ad inten tionē xpī ad quā inducit parabolā. C De secūdo patet quia de platis ecclesie accipit qui curā habēt populozum commissozuz eis: 2 si isti fideliter administrauerint 2 dñs eozum. i. xps veni ens ad mortē inuenerit eos sic facientes. i. pferētes in hac fideli administratione vsq ad mortē: certū est q illi bti erūt: ga vitam eternā acquirēt 2 in magno gradu excellentie. C Acci piēdo pmo modo. i. quantum ad seruos qui dispensant res do minoz verum est: ga beati sunt accipiēdo beatitudinē vt boies btitudinē vulgariter vocāt. beatos enī populus vocat eos qui assequunt quod valde cupiunt. 2 ob hoc ga mulieres valde cu piunt habere filios ga hoc est earum naturale desideriu. i. vrbē liberis replere vt patet. ff. soluto matrimo. l. 1. vocātur btē mu lieres ille que multos filios pariunt. sic dixit lia Ben. 30. beatā quippe me dicent mulieres qz peperī sex filios. eos quoqz qui abundantiam tēporaliū bonozuz habent beatos vocat vulgus vt psal. 143. beatū dixerunt populū cui hec sunt. i. qui habet ta lia bona. 2 sunt illa bona tēporalia que ibi narrata fuerant: sed seruis taliter agentibus multa bona dabuntur: ideo apud vul gus beati sunt serui illi. C Aliter etiā potest induci qz Aristot 1. ethico. dicit singulis boibus videri beatitudinē esse in eo quo ipfi maxime indigent: 2 quod maxime optant: 2 ideo egri btī tudinē putant sanitatē: q pauca sapiūt admirat eos qui supra se magna dicūt 2 eos beatos dicunt. seruus aut nullo magis indi get qz libertate: ideo liberū effici est illi beatū esse: 2 tamē ser uis q sic faciens inuentus fuerit a dño manumittetur vt liber fit: ideo beatus erit seruus ille. C Amplius qz vt Aristote. dicit 1. ethicoz. mendicus putat beatitudinem esse diuitias: sed nullus est magis mendicus q seruus qui nihil habet neqz acq rere potest: sed quicquid acqrit domino acquirat: quoniam neqz ipse sui iuris est: sed est homo alterius existens. 1. politico. 2. c. ideo diuitias habere aut potestatem aliquā est seruo beatitu dinem: sed seruus sic faciens a domino suo exaltabitur ga dicit tur in littera. amen dico vobis: ga sup omnia bona constituet eum. ergo seruus ille beatus est.

C An iste malus seruus sit idē q supra ponebat. Qd. 256.

Queretur quantum ad hoc quod dicitur de malo ser uo. i. si autē dixerit malus seruus ille: 2 est dubiū. an sit idem seruus qui supra ponebat. Aliquis dicit q erat idē seruus eo q dicit ille 2 oportet q domesticū aut refe rat 2 quomodocūqz accipiat referat ad precedentia: 2 ta men supra non est dictū nisi de bono seruo. C Dōm q non di cit de illo ga ille bonus erat. iste autem de quo hic dicit est ma lus seruus. Sed obijciēt ga idem erit. nam qui prius erat bo nus poterat postea esse malus. facile est enī de bono in malū mutari potius qz e contrario: ga vt ait Virg. 6. eneidos. facilis est descensus auerni sed reuocare gradum difficile est. C Dicē dū q nō stat: ga ille quādiū fuit dñs absens semper fuit bonus 2 ita dñs inuenit eū facientē. 2 ob hoc constituet eū super omnia bona sua: 2 ideo nō fuit versus de bono in malū. C Sed ad huc obijciēt q cū prius fuisset bonus: 2 ob hoc dñs constituit set eū super omnia bona sua felicitate illa inflatus effectus est malus: 2 fecit quod hic dicit. C Dōm q nō stat ga iste seruus malus de quo hic dicitur erat malus dñi dñs absens erat: imo absentia dñi fuit ei occasio mali vt in littera dicit. 2 tamē ser uis de quo supra dictū est fuit bonus quādiū dñs absens fuit: 2 quando dñs venit inuenit eū sic facientē. C Secūdo ga iste seruus malus non offēderat quādo venit dñs: 2 ille subito ve nit 2 ponit seruū in loco vbi est frigus 2 stridor ventū vt di cit in littera. seruus tamē bonus supra positus cum semp bene administrauerit quousqz venit dñs efficiē ab eo beatus ga cō

stituit sup oia bona que habet dominus. C Ideo dōm q non potest esse idē seruus: nisi qs diceret q ille seruus pcedēs fuit bonus quousqz venit dñs 2 cōstitutus est sup oia bona eius: 2 postea itez absente domino effectus est malus: 2 rediens domi nus posuit eū in loco stridoris ventū. Sed hoc nō stat. primo ga hoc nō vult littera ga nō ponit dñm absentē nisi semel. 2 cū redijt dedit penā aut pmiū seruo 2 non est aliqd addendū sine necessitate. C Scdō 2 pcepue ga hoc non conuenit intēioni xpī fm applicationē parabole: nā ad seruos suos semel tñ ve nit ipse dās premiū aut penā. 2 si semel xpo bonā rōnē reddi derint non possunt de cetero malā reddere: imo nullā redditu ri sunt. hec enim ratio in morte reddit: ideo ad seruos istos se mel venit dñs: 2 sic nō est idē seruus qui supra dicebat bonus: 2 iste q malus dī. C Ad argumentū in contrariū dōm q ad superiora refert cū dicit ille: 2 tñ supra tā de bono qz de malo seruo inuitur cū dicit. quis putas est fidelis seruus 2 prudens: quasi dicat aliqs est qui nō est talis. 2 iste est hic malus seruus de quo hic dicit. C Sed dicitur quomodo potest hic poni de malo seruo ga ista narratio debet esse iuxta cōsequētiā pncipiū: 2 tñ in pncipio solū est dictū de fideli seruo 2 prudēte. C Dicē dū q expresse de bono seruo dictū est: 2 tñ ex modo locutionis de malis etiā seruis intelligit: nā dicitur. quis putas est fidelis seruus 2 prudens. q. d. rarum est inuenire bonū seruū 2 difficile est: ideo vbi est talis raritas 2 difficultas plures sunt mali ser ui qz boni serui: 2 in illis cū posuerit xps vnū seruū bonū po tuit facilius inuenire aliū malū quē poneret.

C Quomodo ista que cogitat seruus mouent ad hoc q ipse ma le administret. Questio. 257.

Queretur cū dicat in lra. si autē dixerit malus seruus ille in corde suo: morā facit dñs meus ve nire. 2 quō ista mouēt ad hoc q ille male administret. C Dōm q seruus iste volēs deliciose 2 ad nutū viuere omnia fideli ad ministratione cogitauit quō hoc facere posset: 2 ad hoc dicit q in corde suo ista dicit seruus. i. intra se cogitat. 2 inuit ex hoc q iste nō cepit male administrare statz vt dñs cōmiserit ei familiā 2 recessit: sed aliquāto tpe postq recessit cū iā dñs morā face ret. C Et dōm q ista morā fecit cogitare hec. Primo ga pro pter morā poterat cogitare q forte dñs nunq rediret sed mo reret 1 regiōe ad quā pegrinatus fuerat. 2 ita nemo peteret ra tionē ab eo de mala administratione neqz puniret p illa: 2 iō iā familiā magis vt dñs qz vt conseruus tractabat percutien do pueros 2 ancillas. audaciā enī magnā prestat seruis nō solū ad male ministrādū sed et ad habendā spē successionis absen tia longa dominoz. sic patet supra. 2 1. c. in parabola de boie q plātavit vineā 2 locauit eā agricolis 2 pfectus est in aliā regio nē: nā cū mitteret seruos tēpore fructuū ad colonos occiderunt seruos: 2 postea cum ille mitteret filium suū 2 illi eū vidissent dixerūt. hic est heres venite occidamus eum 2 nostra erit vi nea. 2 tamē certum est q non succedebant illi in vinea. C Se cūda cā erat ga cū videret seruus lōgā morā sciebat q nō po terat peti ab eo rō de administratione vsq post multa tēpora. qd vērō distat pax timet: malū aut qd plens est multuz timet: ideo putas timoris faceret vt nō dubitaret male administra re. Si aut statim vcturus esset cū malū esset quasi presens qd iserēdū erat retraheret eū ne male administraret. C Tertia erat ga in multa absentia dñi poterat seruus diu gaudere 2 delecta ri: 2 aliq sunt ita seruili animi q spōte tolerabūt aliquas pe nias vt ad tempus permittant potiri desiderijs suis. si autē sta tim dñs vcturus esset paruū tēpus bērent ad gaudendū 2 illi co paterent penā. pro paruo aut gaudio nolēt sustinere crucia tus: iō in paruo tēpore absentie nolēt serui male administrare. C Quarta 2 pcpua est ga in lōga absentia est locus fruitioni delectationū 2 spēi iuitatis: nā si comedēdo 2 bibēdo cū ebrio s dilapidaret seruus aliqd de suba dñi p multū tps erat locus recupandī de pdita administrādo bene postea: 2 occultat frau des facte circa administrationē qñ post longū tēpus de admi nistratis rō reddit. Si aut post paruū tēpus repetēda est rō ad ministrationis non est locus delictijs qñ stet de mala admini stratione 2 dispēfatiōe substātie: iō diuturna absentia dñi fuit occasio seruo vt male administraret.

C An h ponit. i. q seruus malus cepit pcutē seruos 2c. Qd. 258.

Queretur cū dicit hic q seru⁹ iste malus cepit pcutere ser uos 2 māducet 2 bibat cum ebriosis. quare po nit hoc. C Dicendū q hoc ponitur ad notandam malam ad ministrationem: nam ad hoc dicebatur q dicebat iste seruus. moram facit dñs meus vt male administraret: 2 ideo ponitur ea in quibus

Disto qñti Rñ. ad qñ. qd. 3. scd3 modū.

Rñ. ad qñ. 3. 1. modū

Urbē libe ris implere naturale ē desiderij mulierū B

Seruo libe rū effici est btūz esse.

Nōnullor ratio i ouerfuz. Rñ. ad qñ. tū qñis. Obiectio.

Rñso.

Obo.

1. Rñso. 1. rō

2. rō

2. rñso. B

Im pbo 1. rō.

2. rō

Ad rōnē i ouerfuz

Petitio.

Rñso

Ples sūt fui mali qz boni.

B

Rñ. ad qñ. tū qñis

Moza dñi fecit suū bea cogitare 1. cā.

2. cā. B

Malū p sens mul tū timef

3. cā.

4. cā

Rñ. ad qñ. tū qñis

Servos
pente ad
malā ad
ministratō
ne attiet
duplr
1. mō

Servus
sup suos
tyrānidē
agit.
2. mō

Notādū

Domus
magna
multi idi
get solici
tudie vt
gubnef.
Dō.
Rñfo.

Quideb-
riofus 2
vii.

Rñ. ad q
fitū qōis

Servus il-
le ppru-
dē egit.
1. dō.

2. dō.

ea in qbus male administrabat. s. percutere servos 2 manduca-
re cū ebriofis. De pmo dōm q pertinet ad malā administra-
tionem duplr. Primo qz dissipat rem dñi. naz accipit hic p-
cutere idebite: qz percutere debite nō est vetitū eis qui pñsunt
corrigēdo: 2 ideo cū servus iste pñst familie habebat ceteros
servos 2 ancillas sub se: 2 correctio illoz ad eū expectabat quā
do non gubernarent. veniēter ad imperiū eius. ponitur ergo
hic percutere idebite 2 vltra modū. 2 manifestū est q istud re-
pugnat statui domus 2 est dilapidare eā. turbabitur enim pax
domus cū idebite percuter et servos iste qui pñsunt: sublata
autem pace necesse est multa opera omitti 2 multa iconueniē-
ter agi per quem inuēit facultas dñi. Etia qz iniuste percussu fu-
gient iniustā dominationē: potissime cū servus sup servos tyrā-
nidē agit: qz itolerabilis videtur quāto quis a minori 2 idi-
gniori patit: fugiētibz autē servis ppter tyrānidem consue-
perit res dñi qz servus est res possessa dñi. s. ethico. vel pecu-
nia dñi sui Exod. 21. c. Secundo quantum ad idem: qz cum
servus percutit servos agit ex supbia 2 iam eruit additionem
servi qz debet servus in humilitate subditus eē: 2 cū pñdet nō
debet efferri quasi dñs sed sollicite curare rem dñi vt servus: 2
ideo mala administratio est quia iā nō administrat vt servus.
De scdo. s. qz cū ebriofis vastat rē dñi qz ipse deliciose viuē-
do exaurit facultates: 2 nō solum ipse sed alijs partes facit. s. qz
alij ebriofis cū eo bibant 2 comedant de rebus dñi sui. 2 hoc est
contra id qd dī Luc. 12. c. s. qz iste servus constitutus est vt oet
familie in tēpore tritici mensurā. 2 tamē iste non dat ad men-
surā: sed vltra mēsuram biberunt aut comederūt. Et scien-
dū q vt notetur magna dilapidatio substantie dñi dī qz mā-
ducabat cū ebriofis: in quo duo mala erant. vñ qz ipse delicio-
se viuēbat: 2 ita plus de bonis dñi cōsumebat qz satis esset. nā
cū servus esset parcere ei bis deberet 2 sollicitudini iugulare vt
rē dñi augeret. Scdm erat qz alios secū adiungebat ad come-
dendū 2 bibendū delectabiliter vt cū maiori gaudio percipe-
ret hāc refectionē 2 landaretur ab eis quos festiue polcebat: 2
hoc notat cum oicif cum ebriofis. s. qz alij inebriabant sicut 2
ipse: 2 tamē de bonis dñi illius. Tertiū malū poterat addi. s. qz
per accidēs peribat res dñi ex defectu sollicitudinis: nā magna
domus multa sollicitudine indiget vt gubnet. qñ aut delictijs
2 ebrietati vacat nō pōt sollicitudinem agere circa rez familia-
rem quāta est necessaria: qz turbarent per hoc delictie maxime
qui inebriatur qz ille neqz potest vllā tunc agere. Sed obij-
ciatur qz Luc. 12. c. dī. ceperit edere 2 bibere 2 inebriari. Dm
qz idē est qd hic Mattheus dixit. nā hz solum dixit manducet:
qz tamen addidit cū ebriofis certum est etiā qz bibere icluditur
qz ebrius ad potū pertinet potius qz ad cibum: sed Lucas non
solum dixit manducare 2 bibere: sed etiam inebriari: quia
manducare 2 bibere dicunt vñ 2 non vitium: inebriari au-
tez oicit excessum: ideo addidit illud. Mattheus quoqz posuit
ebriosos: ideo itelligit qz manducatio 2 potus ad excessū per-
tinebant tā in qualitate qz in quantitate: sed addit hoc Mat-
theus quod dixit cum ebriofis. in quo inuit qz non solū servus
ille res dñi dilapidabat extra mēsurā edendo 2 bibendo: sed
2 alijs in hoc vñ cōmunicando. 2 dicuntur hic ebriofis non lo-
lū vltra modum bibentes sed etiam māducantes: qz ebrius di-
citur extra bñam. i. mēsurā. 2 tamen mēsurā in vtroqz est ne-
cessaria: ideo ebrietas in vtroqz erit: sed magis solemus ebrieta-
tē dicere circa potū. crapulā vero circa cibum.

An servus iste peccabat infidelitate vel imprudentia. 25. 9.
Queretur cū dicat supra qz servus querebatur fide-
lis 2 prudens ad cōstituendū super familiā
in quo hōz peccabat servus iste: an i infidelitate vel imprudentia.
Dm qz in vtroqz peccabat qz necesse est. non enim potest
aligs peccare otra prudentiā quin peccet otra virtutem mora-
lē: neqz otra virtutē morālē quin peccet otra prudentiā vt col-
ligit. 6. ethico. 2 ideo incontinētē non vocat ibidē Aristote.
malū. egressius tamē est ab opinione: 2 sic otra regulam pru-
dentie agit. malū tamen servum vocat hic xps istū: ideo neces-
se est qz otra virtutem ageret: 2 tamen nō ponitur hic nisi fide-
litas. 2 ita contra illā ageret. Dm autē de prudentia qz cō-
tra illā egit. Primo qz non habuit convenientem occasiōē ma-
le administrandi ex mora dñi: nam ipse finxit longam moram
dñi cū non esset certus quando veniret: 2 ita venit hora qua il-
le non sperabat. Item imprudens erat male administran-
do: qz omnia malus est ignorans. 3. ethico. 2 ita est imprudēs
cum illa ignorantia non consideretur circa speculabilia sed cir-
ca operationes: nam indecens erat male administrare. ergo i-

prudentie erat iudicare sic faciendum. De infidelitate plani-
us est: nam percutere servos ad infidelē ministratiōē pertine-
bat: tūz ga tollebatnr pax domestica 2 sic minuebantur opera:
tūz ga fugerent servi percussi 2 periret res dñi vt dictū est pze-
cedenti. q. Etiam quantum ad manducare cū ebriofis erat
infidelitas: ga dissipabat res dñi directe 2 indirecte. Directe ta-
men ga tam ipse qz alij delicate 2 opulenter viuēbant de rebus
dñi. Indirecte autē ga cum ebrietati 2 delicijs vacaret servus
iste non poterat curare rez domini: 2 ita periret. Quere-
ret quare dicitur. veniet dominus servi illius die qua nō spe-
rat 2 hora qua ignorat. cū videatur sufficere alteruz eorum.
Dicendū vno modoz ponitur ad exaggerationem. sepe
enim sic facimus quando ad multū imprimendū non conten-
ti sumus eandem rem semel dicere sed volumus sepe dicere: 2
ga repetere idē per eadē verba vitū est repetitur per alia ver-
ba. sic autē cum vellet xps valde admonere vigilantia 2 hanc
suadet ex ignorantia aduētus dñi hoc repetit dices. veniet die
qua non sperat 2 hora qua ignorat. Secundo potest oi-
ci hoc dictum esse ad diuersas significationē: ga aliud est igno-
rare diē 2 scire horam. i. qualitatem tēporis vel econtrario. Si
autē accipiatur pro determinata hora diei potest ignorari ho-
ra scita die: 2 addit grauitatem quandā 2 duritiē hora aduen-
tus: ga quedam hore sunt in quibus qs est magis indispositus
ad recipiendū dominum qz alie: sicut in nocte magis indispo-
nimur qz in diē: potissime dicitur hoc propter vigilantia quia
inbentur servi isti vigilare Luc. 12. c. s. vos similes hominibz
expectantibus dominum suum quando reuertatur a nuptijs. 2
ponitur de secunda 2 tertia vigilia noctis. s. qz in quacūqz ve-
nerit recipiant eum parati existentes: nam si sciremus qz non
esset venturus dominus per noctem magnam partem securi-
tatis haberemus etiam si nesciremus quando venturus esset:
ga tamē neqz diē scimus neqz horā augetur nobis timor 2 ma-
ior necessitas vigilandi.

Quare dī diuidetqz eum. 261.
Queretur quare dicitur diuidetqz eum. s. seruū. Di-
cedūz qz potest multipliciter intelligi. vno
modo diuidet. i. occidet lacerando corpus eius. simile dī. Dan.
1. 3. ecce angelus domini accepta sententia scindet te mediu.
2 alia littera habet diuidet te. 2 fuit diuisio illa per morē ga oc-
cisi fuerunt illi duo seniores. Secundo modo potest dici per
mortē qz diuidet eū. i. separabit ab hoibz: nā qui occiditur se-
paratur in perpetuū a cōmunionē viuētiū. Tercio mo-
do potest accipi diuidet eum. i. a domo sna separabit. sed non
est sensus veniens quia iste servus est: 2 dominus separando
seruū de domo sua non punit seruū sed seipsum ga liberat eū a
seruitio: vel si alteri eū vendat nullā ei penam irrogat cum etiā
si non peccaret posset eū vendere ga cū seruus sit possessio do-
mini est. s. ethico. Quarto potest accipi p separationē a cō-
munionē. s. qz dominus incarcerabit eum sicut iussit incarcera-
ri seruū malū supra. 1. 8. c. 2 incarceratus non cōmunicat cum
alijs. Quinto dicēdū qz accipitur diuidere. i. amouere: 2 iste
est ppius sensus. s. qz dominus cū venerit 2 iuenerit male ad-
ministrasse amouebit ei administratiōē illā. 2 est iste proces-
sus contrarius qz in seruo bono: ga in bono cui cōmissa erat
administratio super cibū familie cū dñs venit iueniēs eū be-
ne administrantē: non solū non aufert ei illā administratiōē
sed etiam maiorez tribuit ga super omnia bona sua constituit
eū. In malo igif cū venerit dñs aufert administratiōē. Et h
pp duo. Primo vt amplius non noceat dissipādo bona dñi.
Scdo vt cōfundat ille ablata administratiōē ga ppter deli-
ctū ablata est. hēc enī est pena male administrātis. s. vt ei aufe-
rat administratio Lu. 16. c. de villico q dissipatus ē apud dñm
suū q dissipasset bona illius 2 ait illi. redde rōnē villicationis
tue: iā enī nō poteris villicare. Sciēdū at qz duas penas dat
h dñs huic malo suo. Primā ga ei amouet administratiōē 2 pe-
na est. nā gliabat 2 honorabat in ea 2 ita nō poterit gliari. Etia
ga iducit ei cōfusio ga pp delictū pñat administratiōē. Scdū qz
ponit in loco vbi erit fletus 2 stridor dentium.

Quid signauit dices. pteqz ei ponet cū hypocritis. 262.
Queretur quid voluit significare dicens partemqz
eius ponet cū hypocritis. Dm qz per
hoc significat pena qz dat malo seruo. 2 dī ponit pars eius cū
hypocritis. i. illā partē hz quā hypocrite hñt. dī aut ps hois id
de quo hō magis accipit. sunt aut bonū 2 malū ēt cōia oibz
hominibus. nemo enim est q nō de bono 2 malo aligd guset:
nā nemo taz felix est qui non aliqua aduersa patiatur: 2 nemo

Servus ille 5
fidelitatem
egit.
Duplr res
dñi dissipa-
batur
1. mō
2. mō

260.

Qñ dī vñet
die q n spe-
rat 2 hora qz
ignorat cū
alterz suffi-
ceret.
1. rñ. ad q
fitū qōis
2. rñ. ad q
fitū qōis

Nescit di-
es nec ad-
uētus dñi.

Rñ. ad qñ-
tū qōis.
Multipler
expō:
1. expō.
2. expō.
3. expō.

4. expō.
5. expō.
Sensus lre
pprius.
Lū dñs vñt
aufert a ma-
lo suo ad-
ministratiōē
pp duo.
Primo
Scdo.

Rñ. ad qñ-
tum qōis
Bonum 2
malū ēt oī-
bus hoibz
cōmuniā.

tā miser q aliquid iocūdū iterdū nō senserit. Sic enī dōm. dixit: illud Boe. refert. 2. de sola. pfa. 2. f. inde tuo iouis in limine duo volia iacere vñū mellis aliud fellis: 2 quemlibet de vtroq gustare: qz tñ nemo de ambobus eq̄līf gustat sed plus de vno q̄ de alio: dñs ps eius illud de quo magis accipit. sic accipit Ecclesia. 5. c. h itaqz mibi visum est bonū vt comedit qz 2 bibat 2 fruatur leticia ex labore suo: 2 hec est ps illi. C Est autē tūc sensus hypocritis debitu est ps hypocritar: eis vero p pctō pena debita est: iō ps hypocritar est pena. 2 hōz pars ponit cū hypo critis qz talē penā isti tolerabūt q̄lē hypocrite. C S3 obijciē qz Lu. 12. c. dñs. ponet partē eius cū infidelibus. 2 hic dñs cū hypo critis. C Dñm qz idē est qz infideles 2 hypocrite idē sunt. nō aut ponunt hic hypocrite p eis q circa diuina se scōs simulāt cum nō sint: sed p quocūqz q aliud foris p̄tēdit q̄ itus gerat: nā nō mē hypocrite ab origine sua illis op̄erit q ad tragediā aut co mediā actus effigiādoe alienas rep̄ntabāt p̄sonas: 2 qz hōe niēter nō fiebāt nisi supducēdo alienas facies q̄ iponebant vel pp̄ias vario fūco liniēdo fiebat ista mutatio: 2 istos vocam⁹ hypocritas. i. subtus secretos vel latētes ab hypos qd ē sub? 2 crisis qd est secretū. q. secreti lateāt sub alienis facieb⁹ illi qui sunt 2 nō vident eē. ab hō at vocam⁹ oēs illos hoies hypocri tas q foris spēm boni circa quēcūqz modū bonitatis ostēdūt: i. tus aut in veritate bonitatē illā nō hñt. Et qz sic est qz aliqz seru us videbat dñō fidelis 2 diligēs q tñ talis nō erat vt postea p̄bauit veritas rei: 2 seruus ille ex industria talē se ostēdebat: qz alqz dñs nō cōmiserat ei dispōnē familie sue vocabit talis suus hypocrita 2 ps ei? cū hypocritis ponit. 2 iste seru⁹ in veritate in fidelis erat qz bona dñi dissipauit 2 p hac infidelitate puni⁹ a dñō. Et iō recte dixit lucas partē ei? ponēdā cū infidelib⁹: 2 matheus 2 lucas eādē rē notauerūt: nā lucas cū infidelibus p̄tē ei? poni dixit qz infidelis erat in admīstratione: 2 p infidelitate pe nas tolerat. matheus at tetigit id qd erat 2 qd nō erat sed ap parebat: 2 iō hypocritā dixit. f. qz fidelis nō erat sed se fidelē aī h simulauerat. C Sciēdū at qz mathe⁹ h posuit ad ostēdēdā ma iorē penā seruī: nā si seru⁹ iste nūqz ostēdisset spēm bonitatis ex itēione ad captādū sed placuisset dñō cōmittere admīstratio nē familie nō eēt tā grauē arguēdus de mala admīstratione si cut cū se simulauerat fidelē sedulū 2 diligētē: 2 p h dñs decept⁹ cōmiserat ei admīstrationē in q decept⁹ fuit dissipata suba eius. 2 ob h igif qz p hāc simulationē maior pena iherēda ē cū dicat qz simulata scitas duplex ē iniquitas: dñs q p̄tē ei? ponet cū hypo critis. i. puniet velut malū 2 infidelē dispensatōrē q se tñ bonū si mulauerat. C Querē qz dñs. illic erat flet⁹ 2 stridor dētiū C Dñm q significat in hō dñtio pene: nā dñs p̄ter amotio nē ab admīstratione vult iñligere aliā penā corpālē seruō: 2 ista nō ē mors qz occidēdo suū seipm puniret: 2 qz seru⁹ ē possessio dñi sui. 5. etbi. 2 occidēdo seruū possessionē suā destrueret: sed dabit dñs tali seruō penā carceris vbi nō moriatur sed affligat nimis ad tps. 2 tñ ob h nō cesset ab opib⁹ p̄stādīs dñō. 2 signa tur qz ille carcer erit locus pessim⁹ subterrane⁹ 2 magni frigo ris: 2 iō seru⁹ pp magna mala q patiet fletib⁹ illis: 2 qz magn⁹ fri gor ē ibi erit ibi stridor dētiū: qz ex frigore cutiunt⁹ 2 allidūt dētes: 2 talia loca erāt cōiter in q mittebant illi quos punire qs desiderabat. sic dñs. 2. c. de illo q nō habuit vestē nuptialem 2 introiit in nuptias: 2 rex mādauit illū ligatis manibus 2 pe dib⁹ mitti in tenebras exteriores 2 ibi erit flet⁹ 2 stridor dētiū. 2 h dñs qz loca carceris erant tenebrosa subterranea p̄funda 2 frigida. 2 ibi seruī isti mittēdi erāt q male mīstrarēt. 2 sic loqz xps qz talis erat cōsuetudo terre chanaā in q xps loq̄bat nunc. de hoc dictū est magis. 5. 2. c.

C De applicatiōe isti p̄bole ad itētiōē xpī. q sūt seruī isti qb⁹ res dñi cōmittitur admīstrāda. Qd. 264.

Querē nū c q̄tū ad applicatiōē p̄bole isti? ad itētiō nē xpī: nā hō de seruo cōstitutio a p̄fami. h di cat nō dixit xps nisi vt p h signaret seruos quos ipe p̄ficiet ec clesia sua. Et poterat tripl̄ accipi. Uno mō qz iste seru⁹ sit q̄libet hō: qz q̄libet cōstitut⁹ a deo sup oēs hoies cū debeat hīe cu rā de oib⁹: qz vnicūqz mādā ut deus de primo suo Ecclē. 13. 2 declaratū ē. C Alio de p̄latib⁹ sp̄alib⁹ accipi pōt qz illos cōsti tuit deus sup p̄p̄s suū vt. e. q. dñm ē: 2 ab eis petif tota ista rō qz hī si male admīstrauerit cōmissos sibi p̄p̄os. Sic dicit Chrys so. in ome. f. adaptat ē ad p̄ncipes seculares hec parabola: vñū quēqz enim bis qz ad cōm vtilitatē vti opz nō ad nocumētū cōseruoz aut ad p̄ditionē suip̄s: siue bēat sapiam siue p̄ncipa tū siue aliqd aliud. C Sed dñm qz circa seruos q cōstituit in ecclesia p̄cipue accipit vt eadem. q. dñm est vt epī 2 ceteri p̄lati

ecclesie maiores 2 minores sint isti seruī. C Et tunc dñm qz dñs. qz putas est fidelis seruus 2 prudēs nō ad significādā ipossi bilitatē: qz aliq sunt boni epī 2 p̄lati: sed rarū est tales iuenire 2 difficile sicut dñm est. 5. q. 250. C Et iā nō ponit hō qz putas q est dictio interrogatiua ad ostēdēdū se nescire cū nihil nesciat q hoc q̄fuit: sed ad ostēdēdū cōditionem rei de qua sermo est. f. qz talis est de qua merito dubitari possit 2 queri: 2 hoc propter raritatem bonorum p̄latorum.

C Quis sit seruus iste fidelis 2 prudēs: Qd. 265.

Queretur cū dicat seruus iste fidelis 2 prudēs qd hoc sit. C Dñm qz ista necia sunt: nā dñs seruī hui⁹ absens est vel eē putat: qz xps hō semp nobisc⁹ sit vsqz ad cōsumationē seculi. j. 28. c. f. in adiutorio. qz nō p̄mittet ecclesiā suā p̄ire: tñ q̄tū ad p̄ntiā corpōalē nō ē nobisc⁹ itayt ei collo qz possimus 2 q̄rere de eo de quo dubitauerimus: iō opz in oib⁹ ipsos mīstros p̄fiderē: si enī xps q dñs ecclesie est nobis p̄ sens eēt nō possent seruī infidelit̄ agere: qz ipe eos argueret oēp hendēs in eo in quo peccaret: 2 si aliqd nescirēt possent q̄rere ab illo. vñ nō multa prudētia eēt illis necia. nūc vero qz nō est p̄sens est magna fidelitas necessaria: qz nemo rōnē exigit q̄dū hec vita durat. Et iā multa prudētia: qz in oib⁹ opz vt p̄lat⁹ a seipso agat cū nō possit dñs p̄sālē. C Sūt at ista duo ita necessa ria qz altero deficiēte minister malus erit: nā infideliter agit ip se bona dñi destruit si iprudētē ipso nō agēte sed agere nesciē te illa pereūt. Sed qd est agere infideliter aut fideliter 2 qd pru dētē 2 iprudētē. Dñm circa fidelitatem qz fideliter agit qz bo na domini non fraudauit. f. non appropriādo sibi quod domi ni erat. aliud est vt rem domini diligētē procuret sic vt nihil pereat illo negligenter agente: nam nō minoris culpe est bona domini negligere ita vt pereāt qz illa sibi appropriādo domi no subtrahere cum vtroqz modo dominus rez perdat. ad spūa lium autem ministratiōem transferendo accipit quis rem do mini quando honorem domini vsurpat: vt figs in ecclesia p̄e sit vt honoretur 2 vt dominationem exerceat: Christus enim totū bonorē voluit sibi: 2 ideo nobis solum manet vt nos ser uos eius agnoscamus 2 nō gloriemur in nobis quasi putemus gloriā nobis esse qz ministramus 2 hoc nostrū esse: sed glorie mur in eo si gloriari voluerimus. i. laudemus ipsum qz nos im meritos ad talē gradum in ecclesia sua exaltare dignatus est. Dominationem quoqz nō exerceamus quasi maiores alijs exi stētes eos nobis subijciamus 2 onere aliquo premamus in ser uitate nostrā: sed cōseruos nostros omnes homines cognosca mus: hoc solū ab eis distātes qz nobis necessitas imposita est oi ligendi eos 2 salutis eoz curam habere. sic enim Petrus instru xit p̄latos ecclesie. 1. Pet. 5. c. sic etiam patet supra. 20. c. f. scitis qz p̄ncipes gentium dominantur eoz: 2 qui maiores sunt po testatē exercent in eos: non ita erit inter vos: sed quicūqz volue rit inter vos maior fieri sit vester minister: 2 qui voluerit in ter vos primus esse erit vester seruus. Sicut autem non debet seruus vsurpare honorem 2 exercitium potestatis que ad do minum pertinet: ita neqz debet ei seruire intētiōe corrupta. f. vt ide cōmoda temporalia capiat: nam cū sit spūalis ministra tio contra conditionem rei facit qui spūaliū finem ponit tem poralia: sed debet seruus seruire qz seruus est 2 qz talī domi no subditus est cuius seruū esse honor est. Qui autē ideo ser uiat vt temporalia lucra capiat infideliter agit: qz aliud vult p admīstrationē qz dominus illi constituit: 2 iniuriā facit do mino qz eū contemnit: ipse enim seipm cōstituit in p̄ciū: 2 ser uus non vult illū sed rem tēporalem p̄relegit p̄cium esse admi nistratiōis sue: 2 iō cōquerebat deus Malac. 1. c. dicēs. qz est in vobis q claudat ostia mea 2 itendat altare meū gratuito. q. d. nemo. 2 hoc ad infidelem admīstratōrem pertinet. Sic dicit Chrysost. rarus est fidelis seruus dñō propter dñz seruient: ones xpī non ad lucrū sed pro amore xpī pascēs. C Aliter etiā bona dñi infideles ministri vsurpant vt si sibi attribuant spūa lē potestatem quasi ab eis sit efficacia sacramentoz 2 ab eis sit qd populus suscipit. falsum qdē 2 piculossimū istud est. solus xps est q baptizat: nos vero nudū mīsteriū ei exhibemus. xps est sūmus sacerdos q cōficiat. nos vero verba p̄ferimus. 2 in oib⁹ alijs sacramētis xpī est tota virtus: nostrum autem est mī nisteriū: qd tamē non est alienum ab omni peccato sed aliqua faciūt ministri quod nō possent facere qui nō sunt ministri. ve rūtamen qui p̄ncipalem efficaciam sacramentorum sibi attri buit vsurpat rem domini sui 2 infideliter ministrat. C Et iā bo na temporalia infideles ministri sibi vsurpant qz ad xpī p̄tinet: sicut cū p̄lati accipiūt bona ecclesiar qz nō sunt ad eos p̄tinentia sed ad ecclesiā

Rare bo nos pla tos iueit ac diffici le

2 Rñ. ad q fitū qōis

Xps ē ec clie dñs.

Fideli tas ac pu dentia in seruo sūt necia Petitiō. Rñso. Quid fi delit̄ age re sit.

B Xps to tū bono rē sibi vo luit

Domies dñatiōi bus non vltunt.

Quid infidelit̄ age re sit.

Chrysost. verba.

In sacris xpī ē to ta vī: nō strū autē mīsteriū.

Lre sensus

Obiectio.

Rñso.

Uñ 2 quid hypocrita sit.

B

Iste seru⁹ de erat infidel.

Notādum

Simulata scitas ē ou plexinigtas Qd.

263.

Qz dñs illic erit fletus 2 stridor dētiū. Rñ. ad q̄tū qōnis 2 seruus est possessio dñi sui.

Mos ter re chanaā

2

In. q. 249

Chrys. vba.

Rñ. ad q̄tū qōnis

D
Dispensa
to: fidel
rpi a gn
q se ab
sinet

Puden
tia qm
do ause
rat negli
gentia

E

Prelati
fui fuoz
vocat.
Abysso.
verba

Quid
prudenter
agere fit

Quid ap
pellatur
prudens
Quales
oporteat
eē platos

S

Pruden
tia ac fi
delitas i
plato eē
debet.
Qui. yba

Rñ. ad q
fitu qois
seruit?
fm iura
gētū ex
bellis ce
pit

sed ad ecclesiā vel ad alios ministros minores. et ista magna fide
litas est: qz xps constituit istos seruos. i. platos vt dēt cibū fami
lie in tpe vt dō in lra. Qd at cibū familie subtrahāt et applicēt si
bi ipsi infidelit agere est. Et h appet dispensatozē fidelē xpi a
qutuoz aut quque abstinere. Prīmū est vt sibi honore non ysur
pet. Scdm vt orationē nō exerceat. Tertiū vt recta itēione et
nō pp tpalia mistret. Quartū vt spūalē ptatē sibi non ascribat.
Quitū vt rē dñi nō negligat. et istud est qd conet verbo et exem
plo et ope et correctione subditū sibi gregē ad bonum deducere
auertēdo a malo. hoc est enī pascere familias dñi. Si at omise
rit aut q negligēt egerit infideliter agit qd rē dñi pire finit. Oia
at ista colligunt ex itēione bti Petri. i. Pe. 5. c. cū ait. seniores
q in vobis sūt obsecro pascite q in vobis est gregē dei: puiden
tes nō coacte sed spōtaneē fm deū: neqz turpis lucri grā sed vo
luntarie: neqz vt dñantes in clero sed forma facti gregis ex aio.
Ultimū enī. s. nō negligere oñdīt cū dō. pascite gregē q in vob
est puidētes. i. adhibite puidētā circa gregē vt nō peat neqz
famescat sed puidete. puidētā aut tollit negligētā. Inquātū
nō coacte sed spōtaneē pōt notari additio agētis. i. qd pp deū
agāt et nō ex timore aut necitate aliq. Lū vero dō nō turpis lu
cri grā inuie tertiū. i. vt non mistret pp tpalia bona sed pp deū:
qz qd cūqz lucrū hic itēdat turpe esset cū rei tā excellenti. i. xpo
pp quē ministraturi sumus pponimus tpalia lucra. Lū vero dō
fm deū significat pnum. i. vt nō itēdant sibi honore in hac ad
ministratiōe acgrere sed deo: et in ipso glari. Lū aut dō neqz
vt dñantes in clero significat scōz. i. qd nō exerceat dominatio
nē premētes alios. pp qd ecclesiastici plati nō vocant dñi sed
serui et seruoꝝ serui. sic enī illos xps vocari voluit. Etia quartū
inuie. i. vt nō ascribāt sibi spūalē ptatē q xpo cōpetit et nulli no
strū cōicāt. De his ē Abysso. in omel. ait. s. dñō aut expetit ab
hmo seruo. i. prudētā et fidē. fidelē enī eum dicit qm nihil qd
dñi sūt est sibi ppiū fecit: nihil et de rebz dñi sui vane et inuti
liter cōsumpsit. Circa prudētā dōm qd prudentē seruū exigit
dñs cū eius discretiōi cōmittat regimē totius familie: et nō
possint ei dari regule expēse circa oia agēda: et si darent adhuc
in applicatione eaz ad pticularia difficultas est: et ibi prudentia
exigit. Prudēs vocat q nālē bz discretiōnē. et pter hec experi
mēto didicit qliter se in rebus hēre debeat: et iō q nō bz expi
mētū ad regendū aliqd in tpalibus nō bz pfici. Sic dō. i. Thi
mo. c. 3. opz epm eē domui sue bñ ppositū: filios bñtē subditos
cū oi castitate. Sigs aut domui sue preeē nescit quō ecclesie dei
diligētā hēbit. opz et pp hoc epm eē in sacris lris eruditū: nā
in illis magna pars prudētie atqz sapiētie platos est: nā pasce
re debēt familiā subditā verbo sacre scripture: qd nō poterūt
ministrare nisi sciuerint. Etia ecclesiasticas regulas scire opz. s.
canones illos qbus ecclesia regit: nā et si canōes litigiosos. i. oz
dinatorios iudicioꝝ scire epō vtile sit nō est necessariū: qm ali
os istituere pōt foraliū causaz vicarios auditores. qd et apls ad
monuit. i. Lozin. 6. c. f. secularia negocia si habueritis cōtēptibi
les q in ecclesiā sunt illos istituere ad iudicādū. canones autez
qbus ecclesia regit scire necē est qz nō sufficit qd epō in oibz cōfi
liū alioꝝ accipiat: sed necē est qd in eis qd p seipm acturus est a
seipso sufficiēt pitiā habeat: iō q nō fuerit sufficiētis lratore
nō est in epm assumendus vt apls docuit: et cñr sacri canones
declarauerūt qd nemo in epm assumat nisi q scia et vita cōmē
dabilis existat extra de electio. c. cū in cūctis et postqz in epm as
sumptus fuerit lectioni vacare debet vt doctioꝝ efficiat. i. Thi
mo. 4. c. attēde lectioni et exhortatiōi doctrine. Cōcurrere
aut ista duo in plato debēt. s. fidelitas et prudētia. qd rarū est: et
iō dixit xps. qd putas est fidelis seruus et prudēs. q. d. rarus est.
De hoc dicit Orige. sup Mat. qcuqz in fide pficit: et si nondū
in ea pfectus est fidelis vocat: et q nālē bz mētis velocitatem
dō prudens. si quis aut cōsideret inueniet fideles merito et studiū
fide exercētes nō at et prudētes: qm q stulta sūt mūdi hui? elegit
deus. et itēz. videbit alios veloces qd eē et prudentes: modice
aut fidei. ouenire aut in vñū fidelē atqz prudētē rarissimū est.
De applicatione ceteraz partium huius parabole quomodo
verificantur. Questio. 266.

Queretur de applicatione ceteraz ptiū hui? parabole.
le. Cñr enī quē cōstituit dñs. iste dñs xps
est: q nō solū vt deus dñs est qd virtus et ptas dñatua ab eter
no sibi cōpetit: sed et vt hō est dñs oīum hoīum qz oēs rede
mit. iste ē enī modus quo qd aliū efficit seruū suū. s. liberat eū a
morte tūc cū iuste occidere possit efficit eū p hoc seruū suū. et
ita seruitus fm iura gētū ex bellis cepit. i. vt illi quos in bello
capiebamus quosqz iuste occidere poteramus si eos seruarem?

a morte serui efficerent. Et sic dñr sui nō a seruiedo s. a seruā
do. s. qz a morte suabant. Et ista ē et cā qre seru? nihil iuris bz
in se neqz in aliq re s. tot? ē dñi. s. qz si moreret neqz se neqz ali
qd hiet. cū aut liberat eū qd a morte retinet illuz qm mortuū. s.
vt neqz sui ipsi? neqz aliaz rex ius aliqd hēat et ob h seruit? dō
mors ciuilis: qz bz vere nō sit mortu? qm ad nām: tñ qm ad esti
mationē legis et iuris q ex lege cōpetunt mortuus cēlet qz nul
lū ius ei cōpetit. est enī ipse simplr alteri? . i. poli. c. 2. C Et hoc
mō nos oēs serui sumus xpi qz nō sibi hāuit a morte: tenebamur
enī nos subditi diabolo et morti pp pctā et fecit qd non morere
mur in ptate illoꝝ: ideo ipse dñs est et nos serui eius. Alius mo
dus efficiēdi seruū est sigs seruū factū emerit de manu ei? cui?
seru? est: nā emptioꝝ seruus efficit: sed nos facti erām? serui d
monis pp pctā. xps aut dato pōio emit nos: nā sanguinē in p
ciū dedit: iō nos sibi seruos fecit. Sic dō Actū. 20. c. attēdite vo
bis et vniuerso gregi i quo spūscūs posuit vos epōs regere ec
clesiā dei quā acqsiuit sanguine suo. et ita qz acqsiuit ecclesiāz sec
oēs q in ecclesiā sūt eē suos suos. Sic ē dō. i. Lozi. 6. c. an ne
scitis qz mēbra vza tēplū sūt spūscū quē hētis a deo et non estis
vzi: empti enī estis pōio magno. ecce igit istī serui sunt prela
ti qz oēs q in ecclesiā sunt serui sunt: et horū dominus est xps q
emit nos. Constituti sunt autē isti a dño sup familiā qz ipse est
qui dat platos ecclesie. sic dō ad Ephe. 4. c. f. et ipse dedit quosdā
qdē aplos: alios vero pphetas: alio vero euāgelistas: alios autē
pastores et doctores. et bz apud ecclesiā sit certa forma cōstituēdi
platos siue p electionē siue p maiōꝝ puisionem ita vt videant
cōstitui plati ab hoibus nō sunt cōstituti ab hoibus sed a deo. sic
dō Act. 20. c. vt allegatū est. s. attēdite vobis et vniuerso gregi
in quo spūscūs posuit vos epōs ad regimē ecclesiāz et nō hō.
C Et aut familia ista sup quā cōstituunt plati ecclesia vniuer
salis aut particularis: tota aut ecclesia ē vna familia xpi qz oēs
hoies ad xpm pñtēt cum oēs redemerit maxime fideles vt dō
i. Thimo. 4. c. f. speramus in deū viuū qui est saluator oīuz bo
minū maxime fidelīū. s. qz bz oēs eqliter redempti sint soli fide
les participāt vtilitatē redēptionis: et tñ fideles bz pertineant
ad xpm nō vocant hic familia xpi: qz familiam vocamus cōgre
gationē viuētiū in vna domo sub vno pefami. sed domus
ista est ecclesia. i. Thimo. 3. c. f. si autem tardauero scias quō te
oporteat in domo dei cōuersari que est ecclesia dei viuū: colūna
et firmamētū veritatis. et tñ fideles nō sūt in ecclesia: iō nō sūt
de familia xpi de qua h dō: et cñr nō ppositi sunt serui. i. plati a
xpo sup fideles sed sup solos fideles: vñ neqz illos iudicat. i.
Lozin. 5. c. quid enī mibi est de his qui foris sunt iudicare. i. de
illis qui extra ecclesiam sunt.

Quid ē dicere vt det illis cibū in tpe. Qd. 267.

Queretur qd est qd cñr dō vt det illis cibū in tēpore.
Cñr qd plati debent dare cibū familie
sup quā cōstituti sūt. i. subditis suis. et iste cib? ē pēcipue spūal? et
cōstitit i multis. 2. pōio doctrinā vbi. nā tenet epō aut p seipz p
dicare vbi dei subditis aut puidere qd aliq pdicent eo occupa
to vel nō potēte vbiqz puidere. 2. Scōio i diffiniēdo dubia cir
ca fidē. i. qōnes circa qd aliq qrūt volētes iformari: qz necē est
q aliq sit i ecclesia q ad h rñdeat: qz als puius eēt: et tñ nemo
ali? est cui ex offō ista cōpetat: iō necē est qd ad epm pñneant et
ad ceteros maiores platos. sic dō. i. Pe. 3. c. f. dñm aut xps sci
ficate in cordibz vzi: parati sp ad satisfactiōē oī poscenti vos
rōnē de ea q in nob ē fide et spe. et de platis solet dici qd istud i
telligat. C Tertiū debēt pascere subditos in exēplo vite: nā vi
tā pfidētis aliq imitant: potissime in malo qz p illi? pctm vñ qñ
excusabile pctm subditoꝝ. sic dō Leui. 4. c. qd si peccauerit sum?
sacerdos facit delinqre pplm. et iō xps qñ pdicauit in monte oi
scipulis q erāt capita et origo oīum platoꝝ futuroꝝ dixit eis. lu
ceat lux vza corā hoibus vt glorificēt pzem vñm q in celis ē.
et bz ad oēs hoies pñneat. i. Pet. 2. c. f. cōuersatiōē vñam iter
gētes bñtes bonā: vt in eo qd detractāt de vobis tāqz de ma
lefactoribus: ex bonis opibus vos cōsiderātes glificēt deū i die
visitationis. tñ pēcipue ad platos pñnet. i. Pet. 5. c. seniores
q in vobis sunt obsecro pascite gregē q in vobis est: nō tāqz vo
minātes in clero sed forma facti gregis ex aio. et dñr forma gre
gis. i. exēplū moꝝ. C Quarto debēt eos pascere sacroꝝ sustēta
tione: nā ad platos pñnet curā agere vt subditi sacra oia reci
piāt et frequētēt fm ecclesie iustitū: et oia sacra dñr cibis spūa
lis qz sicut cibis corporalis reficit corp? ita et sacroꝝ vñus mē
tem reficit et cōfortat et pēcipue sacm eucharistie. ibi enī non est
cibus per metaphoram sed fm veritatē: vñ dō Jo. 6. caro mea
vere est cibus et sanguis meus vere est pot? et vocamus sacm

Seru? qre
i se nihil iu
ris habeat.

Quo xpi
fui sumus

Xps sāgui
nē p nob i
pōiū dedit:
iō fui eius
sumus.

B

A deo pla
ti sūt cōstituti

Que sit fa
milia super
quā plati
cōstituunt

Rñ. ad qñ
tum qōnis
Lib? quēz
plati dare
debēt i mē
tis est
2. i. mō
2. mō

3. mō

B
4. mō
Sacri ē ei
b? spūalis

o Sacri ē
charistie
aticū non
cupatur.

5. mō

In quo off
stat fīna
correctio.

6. mō

Ad platos
attinet alet
paupes

7. mō

Ad ep̄m at
tiet viduis
pupillis et
pēgrīs p ar
chipsbyterū
puider:
p seip̄s aut
lectiōi ozo
ni et doctri
ne vacare.Ap̄li vba
ad Titū
Orige. vba
*Epi si dīdi
sp̄satores

8. mō

Rūfio.

Quid ad
prudētiam
attineatIn q. 254
Notādū.De mēfura
cibationis
sp̄ualis.

Orige. vba

9. mō

istud viaticū. s. qz in via nos reficit. C Quito ptinet ad platos correctio: nō enī sufficit bonū dicere et exhortari et dissuadere mala s; et realit corrigere deliquētes: cū plat⁹ ecclie ptatē beat castigādī fm leges ecclie. i. nō effūdēdo sanguinē sed p alias penas minores. et hoc xps aliq̄lit docuit cū facto flagello de funi culis eiecit de tēplo emētes et vedētes et euerit cathedras venditū colūbas et effudit es nūmulariorū. s. 2. i. 7. Jo. 2. c. nō enī solū redarguit eos verbo dicēs. dom⁹ mea dom⁹ ozois vocabit⁹ et vos fecistis eā spelūcā latronū. sed realit eiecit emētes et vedētes de tēplo. Alia at correctio minor ē quā vocamus fraternā: sed ista offitit in solis verbis vt colligit. s. 1. s. c. illa vero que ē realis. ptinet ad platos q bñt iurisdictionē. C Serto ptinet ad platos reficere subditos et cibo corpali: nā ad eos ptinet alere paup⁹ es et misit eis de fusa sua. et h signat. 1. Thimo. 3. c. f. opz ep̄m eē hospitalē. p hospitalitatē significat ministratio oium neōz: et iō oēs ep̄i et clerici tenent⁹ ad h. 1. 6. q. 1. c. qm̄. s. qm̄ gēd bñt clerici paup⁹ est et domus illoz oib⁹ debent esse cōes p̄cipue tñ ad ep̄os ptinet: ita vt ep̄i nomē non manebit eis si libales nō extiterit circa idigētes vt ait Grego. 2. br. 87. di. c. f. rem nūz. s. nō credat sibi solā lectionē et ozois sufficere vt remor⁹ nihil studeat fructificare de manu: s; largā manū beat: ne cessitatē patiētib⁹ succurrat: alienā inopiā suā credat: qz si h nō bz vacuū nomē tener: vñ ad ep̄m ptinet viduis pupillis et peregrinis puider. et tñ nō oib⁹ h facere p seip̄m s; p archipsbyterū. vt p. 88. di. s. ep̄s gubnationē pupilloz viduaz et pegrinoz nō p seip̄m beat s; p archidiaconū aut archipsbyterū: et h qz ad ep̄s ptinet soli lectioni ozois et doctrie vacare. e. di. c. ep̄s. s. ep̄s nullā rei familiaris curā ad se reuocet sed lectiōi et ozois et verbo p̄dicatiōis tñmō istet. pp qd q ante q eligat in ep̄m talis nō ē nō oib⁹ eligi: et si electus fuerit nō confirmat vt p. 85. di. c. archidiaconū. de archidiacono florētino q h p̄tus esset i lris tñ ab electione repellit et electus nō confirmat qz domū ei⁹ amic⁹ nunq̄ traiait ad recipiēdā charitatem. et si ad ep̄os h ptinet vt p. 212. di. c. a fortiori opetet vt aliena nō tollāt neq; cupiat neq; p turpia lucra velit oitari. Sic oīc apls ad Titum. 1. c. opz ep̄m sine crimine eē hē dei dispēsatorē nō turpis lucrī cupidū s; hospita lē et benignū. Sic et oīc Orige. sup Mat. vt at nō adiunat cibos idigētū opus ē fide: qz et fm simplici itellm opus hēmus vt si deles simus ad dispensandos eccliascos reditus et non deuoremus q sunt viduaz et vt memores simus paup⁹ et ne occasionē accipietes ex eo qd scriptū est. s. oīs cōstituit his q euāgelii p̄dicat de euāgelio viuere. amplius qramus qz cibum simplici et necessaria vestimēta: et vt non amplius teneamus nobis qz his q neccitatē patiunt. C Alia quoq; q plati circa subditos faciūt itelligunt noie administrationis cibi: qz ep̄i sunt dispēsatores dei ad Titū. 1. c. opz ep̄m eē sine crimine sicut dispensatorē dei: s; ista p̄cedētia dicta sunt velut exēplariē subitelligant oia alia q de iure tenēt plati circa subditos efficere.

C Quare dicit in tempore. Questio. 268.

Queretur qre oī in tpe. C Dm q cū vt oīc ē p̄ce. q. nō mie cibi itelligat tota administratio quā plati faciūt circa subditos p quā velut p quēdā cibū in eē sp̄uali sustētatur satis colligit qre oīc in tpe. Et oib⁹ q notat p h mēfura qdā circa dispēsationē sp̄ualis: nā cū oīc fuerit q iste seru⁹ de bebat eē fidelis et prudēs. ad prudētia at ptinet ponere modū et diffinitionē et ceteras limitatiōes circa actiones: nec ē q circa cibū q sp̄aliē ministrat cōsiderent⁹ hec: et iō q̄litas cibi et q̄ntitas et tps cibationis cōsiderari debēt. sic enī in cibo corpali cōsiderare debebat dispēsator familie vt declaratū ē. s. C Aduertēduz aut q nō solū cōsiderādū est tps cibationis vt oīc hic mattheus: s; et mēfura cibi et q̄litas ei⁹ q lucas exp̄ssit. 12. c. f. vt oet il lis in tpe tritici mēfurā. triticū enī oibus fidelibus vādū est qz signat sanā doctrinā quā solā fideles recipiūt. Sed in hac cōsiderādā est mēfura: nā qdā paz capiūt alij vero multū: inspiēti bus enī nō sunt dicēda altissima in fide sed plana q capiāt: sapi entib⁹ at nō sūt dicēda vulgata et trita q cōtēnāt et fastidiant. sic oī. 1. Lōz. 2. c. sapiam loquimur iter pfectos: puulis at igenio pua dicēda sūt. De h oīc Orige. sup Mat. prudēs at vt prudēter itelligam⁹ idigētū cās pp qd sē idigētes et vniuscuiusq; dignitatē quō educat⁹ ē et q̄ntū neccū bz multa enī sapiā opus est et q bñ vult dispensare eccliascos reditus. Sit et fides suus et prudēs et nō effūdāt rōnabile et sp̄ualē cibū: qm̄ non opz vōlēs cōsiderare se eē prudētē illis. s. q magis neccū bz vñ vñ vt edifi cet eoz mores. i. vitā cōponat: qz q illuminat scie luce aut vt ne eis q p̄nt acutius audire pigeat exponere altiora ne exponētes vilia cōtēnāt ab his q nāliter sunt igeniose aut p exercitatio

nē seculares sapie acuti. C De tpe et oīm est quātū ad doctrinā: nā nouis in fide nō sunt dicēda subtilia pp paruitatē etatis sed p̄iectis. sic p. 1. Lōz. 3. c. ego sres nō potui loq vobis tan q̄ sp̄ualib⁹ sed q̄ carnalib⁹: tanq̄ puulis in xpo lac dedi vobis potū nō escā: nōdū enī poteratis sed neq; nūc potestis. et sicut p latius aut doctor nō oib⁹ alicui dicere vltra ea q cape p̄t ita neq; q doceat oib⁹ cōsiderare audire maiora q̄ capiat et audire expediat ad Ro. 12. c. f. dico vobis oib⁹ p q̄ am q data ē mibi nō plus sapere q̄ opz sapere sed sage ad sobrietatē: et vnicuiq; sicut de⁹ donauit mēsurā fidei. i. q̄q; velit itelligere tāntū quantū capacitatē ei data est: sic at circa doctrinā cōsiderat tps ex pte eius q doceat: ita et in oib⁹ alijs ministratiōib⁹: interdū enī opz p̄dicare et aliq̄n tacere: interdū delinquentes corrigere et aliq̄n cessare: et nihil ē quātūcūq; bonū aut necessariū qd si oī tpe idistincte ministrat nō efficiat nociuū. Sic dicit Iudo. additū est in tpe: ga bñficiū nō suo tpe datū reddit casum et nomē bñficii p̄dit. idē enī panis esuriētī qdē appetibilis est: satiatio aut nō multū. Cōsiderare aut tps mēsurā et bñmō ptinet ad prudētia ministri sine qua fidelitas paz pderit. Sic dicit Theophilus. sicut enī in dispēsationib⁹ facultatū siue alijs icautus sit fidelis oīo exi stēs siue et prudēs sit et infidelis disperem⁹ res oīs. sic et in reb⁹ diuinis opus est fidelitate et prudētia. noui enī multos oīu colētes et fideles: qz vero nō poterāt prudētē ecclesiastica tractare negocia nō solū possessiones sed et aias destruebāt vtentes in p̄cores idiscreta virtute p imoderata penitētie mandata vel ipotunā mālueudinē. C Queretur aut ad id qd oī. bñs seruus ille quē cū venerit oīs ei⁹ iuenerit sic faciet. C Dm q talis seruus bñs est. nā qm̄ oīs eius venit beatū eū facit. est enī iste seru⁹ platus bñ administras circa familiā sibi subditā. venit at oīs cū ad mortē cuiusq; xps vēit oī qz tūc iudicat quēq; vt oīc ē. s. q. 239. et q bonā rōnē de administratis dederit bñs efficiet qz bñ sunt oēs q oīu vidēt: tales at nō solū simplr erūt bñ s; et hēbūt magnū bñtūdis gradū vt sequen. q. diceat. C Et oī iuenerit sic faciet. s. vigilat et fidelit et prudētē ministrat: nā finis vite attēdit: iō q in bonis vitā finit et si in eo mala p̄cesserit nō nocet ad bñtudinē: qz vero in malis finit et si multa bona p̄cesserit ad bñtudinē nō p̄sunt. Dicit at Hilari⁹. iuenerit sic faciet. i. p̄cepto oīi sui obediēt vt doctrine opportunitate verbū vite in eternitatis cibū alēde familie dispenset.

C Quō est vep q seruus fidelis et prudēs cōstituat sup oia bona domini. Questio. 270.

Queretur quō est vep qd segtur. s. amē dico vob qm̄ sup oia bona sua cōstituet eū. Nā vñ q ne mo pōt cōstitui sup oia bona oīs: nā qd filius accepit maius oibus est Jo. 10. c. f. tñ bonus platus cōstitueret sup oia bona nō eēt mai⁹ id qd filius accepit qz qd boni plati accipiūt: qz super oia nihil manet. g nō cōstituit sup oia bona. C Scō qz istud oī de quolibet plato bono: sed nō pōt glibet cōstitui sup oia bona: nā cū vnus fuerit cōstitutus nō pōt alius cōstitui. ergo nō cōstituit sup oia bona. C Tertio qz h multi plati boni sint nō sūt eīles: tñ boni sūt fideles dispēsatores et prudēs et iuētiūt sic facientes in morte qm̄ oīs venit. et tñ fm gradus meritoy sunt grad⁹ p̄mior. g meliores maiora recipiēt a deo: s; vltra hoc q est cōstitui sup oia bona dei nō pōt eē aliq̄d maius. ergo nō oatur hoc cuiuslibet seruo bono sed soli optimo. et iste erit vnicus vel nullus. C Dm putat qdā itelligi de opatione miraculoz s. q taliter ministratib⁹ oaf p̄tas ad magna miracula faciēda sup res p̄cipuas. Sic oīc Theo. sup oia bona sua cōstituet eū nō solū sup suā familiā s; vt tā trena qz celestia ei obediāt q̄lis fuit ier⁹ sus nauey iofue et helias: alter soli alter nubib⁹ mādās: et oēs sci q̄si dei amici reb⁹ dei vñt. C S; oib⁹ q nō stat. Prio qz nō est vep q alijs plati cōstituit⁹ vite scissim⁹ beat p̄tāt sup celestia et trestria: et si alijs miracula fieri ipetrant p̄tib⁹ aut fide sua: nō tñ ē iūet⁹ alijs circa oē gen⁹ rei miracula faciēs. C Scō et p̄cipue qz miracula faciēbāt viri sc̄i viuētes. et tñ ista cōstitutio sup oia ē post mortē qz ad mortē venit oīs hui⁹ fñi: iō nō est cōstitutio ista sup opatiōe miraculoz. C Alij oīc q p̄pōit oib⁹ bonis oīs sui iquātū oia itueri pōt p itellm speculatiū. et h ei cōcedit. Sic oīc Theo. f. gūq; et vitā vñtose pagit et seruos suos. i. irā et cupiscētā recte disposuit exhibēs tēporibus singulis mēsuram frumenti ire qdem vt afficiatur in habētes odio deum: cupiscētie vero vt necessaria vitatur carnis prouisio: ne ordinās eam in deū: talis inq; cōstituet sup omnia que possidet dominus dignus oia per speculatiū itellectum itueri. C Sed oīm q nō stat: ga itelligere omnia entia creata per itellectū speculatiū nō est maximū bonū domini: ideo aliqd aliud est.

De tpe
cibationis
sp̄ualisIud. vba
Sūi p̄u
dētia pa
rū p̄dest
fidelitas
Theop.
verba.

Qd.

269.

A

Quō tal
seru⁹ oī
beatus
Rū. ad
q̄si. qōis
Bñ si q
dū vidēt
Lre ex
positio

Hil. vba

A

Rōnes i
diuersis
1. rō.

2. rō.

3. rō.

Scōs q
d meri
toz sunt
gradus
p̄miorRū. ad
q̄si. qōis
fm qdā
Theop.

fñia.

Im p̄bō
1. rō.

2. rō.

B

Alio. rñ.
ad q̄stus
Theop.
verba.

Im p̄bō

Alia rñ. ad qñtū. 1. rō. Uiso ef sentie di uie ē oē bonum. 2. rō. De' chzi nos cohē des fec Qui. vba L Do. snia: Quid p boetium beatitudi do fit Ois bon' platus ē docto? Tria so la platus efficere iubet

aliud est. Cōm q' qñq' ad vitā eternā trāsserit cōstituit sup oia bona dñi q' picipat visione eēntie diuine q' est oē bonū: 2 deus nō hz aliq' mai' bonū q' dare possit neq' cogitari mai' pōt q' ipsa diuina eēntia: 2 illā plene dat ad nutū vidēdā 2 nō manet aliud bonū q' dari possit: iō sup oia bona isti cōstituit. Sic dicit Bala. sup Mat. sup oia bona cōstituit. i. in dei glia collocabit q' nō est vltra bonū q' meli' sit. C' Itē dñr isti cōstitui sup oia bona dei q' reges efficiunt q' regnāt cū xpo in eēnū: 2 h' planū ē. nā de' filio suo dedit oia bona tanq' heredi cū sit fili' nōs at coheredes illi' efficit ad Ro. 8. c. f. heredes at dei: coheredes at xpi. h' heres h' vlem successione: iō 2 eis q' ad deū p tinēt oaf vls successio in bonis dei: 2 nñr sup oia bona dei i' cōstituit. Sic dicit Orige. sup Mat. sup oia bona sua cōstituit eū. v. cōregnet xpo cui oia bona sua tradidit p' q' sic boni prijs fili' sup oēs subaz suā cōstituit picipat h'mōi dignitatē fidelib' 2 prudētib' dispētoribus suis vt sint 2 ipsi sup oēm creaturā. C' S' dñm q' istud sit gñalr oēm oib' q' trāsserunt ad bñtudinē cūenit siue fuerit plati siue nō: eo q' ois bñs cōstituit sup oia bona dei. i. videt eēntiā q' ē oē bonū 2 ibi sūt oia bona emineēt. sic. n. Boet' diffiniuit bñtudinē eē oim bonoz statū aggrega tiōe pfectū. 1. de sola. pla. 2. 2. tñ xps p'misit platis bonis ali quid supra id q' oib' alijs bñs nō mīstratib' cōcessum ē. Et istō ē qdā excellēs gradus glie 2 p'tinet ad modū cuiusdā aureole: imo vere boni plati aureolā hēbūt q' vna ē aureola docto: 2 ois bon' plat' ē docto: nā istud ē p'cipuū offiñ plati. tria enī so la facere platus iubet. i. vacare lectioni o'oni 2 doctrie: 2 iō nō o'z bñe curā rei familiaris p se h' alijs cōmēdare: imo 2 curā alē dox pegrinoz viduaz 2 pupilloz nō p se h' p archidiaconū aut archiep'sbyter agere iubet. 88. oī. c. e'ps. 2 sic plati boni sup alios hēbūt spālē gliaz: nā ēt nūc maiori glia 2 honore digni sunt. sic o'z. 1. Corin. 5. c. q' bñ plunt p'sbyteri duplici honore digni hēan tur. Etia p'ter aureolā bñt aliqd aliud excellēti' in p'mio eēntia li qd cōstitit in excellētiō gradu vñs q' magis mēuerūt: cū plura 2 maiora opa charitatis faciat regulariter bon' platus q' ali' nō platus h' simplr subdit' q' bñficat. C' Itē at dñm q' hūc gradum 2 o'ziam glie iter platos 2 nō platos xps ostēdere vo luit: 2 ad h' dicit cōstitui platos sup oia bona. 2 h' sicut declara tū ē ēt alijs oēs bñ cōstituant sup oia bona dei: tñ xps de his so lis dicit q' spūale qd voluit p h' dñgnat: 2 h' nō potuit alio mō designari. C' P'io q' hoc p pabolā inuēdū erat q' accipit a re bus corp'alib': 2 in illis non est aliq' talis o'ziam bonoz q'lis est in gradib' vite eterne: iō nō fuit modus p'cisus ad ostēdēdū in il lis: 2 q' reb' corp'alib' nībil excellēti' ē q' dicere simul oia bo na: nībil magis potuit cūenire ad inuēdū gradū bñtutis pla toz q' dicere q' sup oia bona dñi sui cōstituent. C' Scō q' da to q' sine pabola diceret: cū xps loq'ret adhuc rudib' oportebat q' mō plano designaret illū gradū. Si at vellet eū designare eo mō quo vere se h' ad alios gradus nō intelligeret: iō sic cūeni ens fuit exp'mi. f. q' sup oia bona cōstituat talis seruus. C' Cōsi derādū tñ q' adhuc xps aliquā o'ziam aptā designauit in gradu glie bñtū q' nō sunt plati 2 eoz q' plati sunt: 2 vtrāq' designauit p seruos: sed dicit quodā suos nulli mīstrationi p'positos sed solū expectātes vigilāt oīm suū. 2 isti sūt oēs p'uari q' p virtu tes bñficant. alios seruos dicit p'positos familie 2 bñ admini strātes: vtrōzq' ponit p'miū adueniēte dño Luc. 12. c. P'imo rū qdē q' oīs veniēs p'cinger se 2 faciet illos discūbere 2 tran sies mīstrabit aī eos. Scōz vō p'miū ē q' sup oia bona dñi cō stituent. manifestū ē at mai' ē q' seruus maneat cōstitut' super oia bona dñi q' q' semel dñs trāseat 2 mīstret seruīs q' hoc an tigtus in q'busdā diebus fieri solitū erat. Sic dicit Beda. q' sta enī iter bonos doctores 2 bonos auditozes ē meritorū distan tia tāta ē 2 p'mioz: hos enī. i. auditozes veniēs cū vigilātes iue nerit faciet discūbere. illos at. i. doctores cū fidelib' prudenterq' dispēfantes iuenerit supra oia q' possidet cōstituet. i. sup oia cele stis regni gaudia. 2 idē dicit Remi. C' Ad tertiū in o'zū dñm q' p't cōstitui hō supra oia bona dei: p'p'e at cōstitui supra bona aliq' ē cōstitui supra bona q' sunt sepata a dño cui' sūt 2 ab eo q' cōsti tuir. 2 sic vocant bona dei ea q' creata sūt 2 tñ deus nō cōstituit bñs supra bona ab illo creata: q' p h' nō sūt bñs: h' p o'p'elatio nē 2 possessionē boni illi' q' ipse ē. trahit tñ modus iste ex pa rabola q' dñs sui cōstituit fidelē dispēfatorē supra oia bona q' ipse oīs possidet. C' Tūc autē dñm q' idē bonū est qd p' filio tradidit 2 p qd fideles sunt bñs: 2 est illud eēntia diuina h' dis ferent nobis 2 filio daf: nā filio daf vt pillā 2 in illa subsistat. nobis aut daf vt illa fruamur nō aut vt p illā subsistam: 2 iō filius p hoc q' ei daf deus est 2 eglis p'ri. nos vero non dijsed

bñsumus. maius at est deū eē q' beatū eē: iō vey est q' id qd p' dedit filio maius oibus est. 2 tñ id qd fili' de p're accepit est qd nos accipim' 2 est totū bonū dei: iō vey est q' supra oia bona dei cōstituit bonus seru' C' Ad scōm dñm q' h' vñ cōstituitur sup oia bona dei p't ali' imo 2 glibet supra illa cōstitui. 2 vñ cō stitutio nō repugnat neq' adimit aliqd alteri: q' ēt in bonis no stris h' iuenit vt Arist. inuit. 9. etbi. sola enī bona fortune q' vo cat ipse bona circūpugnabilia sunt h'mōi vt cū q's illa habuerit nō pñt ad aliez puenire nisi ille desierit illa h're. bona aut sim plicif q' honesta dicimus 2 ēt delectabilia h' in quolibet pfecte sint nō minus sunt in alio. 2 h' q' nō sūt eadē numero sed sp'e. f. alie virtutes sp'e eedē 2 bñtudo eadē sp'e numero differēs. bo na aut fortune nō gignunt in nobis p opationē n'am sicut vñs 2 bñtudo: sed nālū in se hñt eē: iō cū apud vñū māsērit nō pñt eē apud aliū. secus de bonis dei de q'bus hic. est enī illud bonū dei eēntia dei q' p modū obiecti p'sentialr bñficat aīam: 2 qñtū cūq' videat pfecte ab aliquo pōt videri eque perfecte aut pfe ctius ab altero: 2 iō nō magis pfecte h' q's bñtudinē si solus sit bñs q' si oēs simul bñi sint. pp qd pñt oēs cōstitui supra oia bo na dei. C' Ad tertiū dñm q' nō hñt oēs plati eglia p'mia sic ne q' eglia merita q' in vita eēna sūt. 2 tñ glibet eoz cōstituit supra oia bona dei: q' glibet est bñs p visionē 2 plenā possessionem diuine eēntie q' est totū bonū dei: q' extra illā nō h' deus aliq' bonū: imo illa ē eminēter omne bonū. 2 tñ h' illa tota habeat. a quolibet beato alijs picipat ea perfectius q' alijs: q' vñ ab eo clariūs vt declaratū est. s. 5. c. q. 43. 2 sic stat eē maius p'miū cū hoc q' glibet sit supra omnia bona dei.

Quid hoc sit. f. si dixerit malus seruus in corde suo morā facit cit dominus meus.

Questio. 271.

Queretur cñr cū dicat si dixerit malus seru' in corde suo morā facit oīs meus venire. qd hoc sit.

Cōm q' iste seru' ē platus cōstitutus a dño sup familiā: h' q' malus ē intelligit platus male administrās. 2 iste dicit morā fa cit oīs me' venire. i. tarde venit xps p morte: vel ad iudiciū q' est oīs meus. C' Sciēdū at q' ista verba pñt intelligi in bono 2 in malo sensu. In bono qdē q' desideret finis ille q' deus veni ret educēs eū de hoc seculo erūnoso. tale at est desiderū vñ rū sanctor 2 pfectoz q'bus mūdus iste crucifixus est 2 ipi mū do. sic enim Paulus dicit ad Gala. 6. c. 2 nībil iueniunt hic qd eos delectet sed oia despiciūt 2 vilescūt. quapropter totū deside riū eozum est ad celestia ad que quotidie suspirant iuxta illud psal. 41. Situit anima mea ad deū fontē viuū: quādo veniāz 2 apparebo ante faciem dei. 2 q' istud non pōt fieri sine resolu tione corporis cupiūt solui de hoc carnis vinculo vt vniantur deo. sicut dicit Paulus ad Philip. 1. c. cupio dissolui 2 esse cūz ch'zo. 2 itez. mibi mori lucrū est. C' In malo aut pōt accipi quā tum ad malos: q' mali vellent q' tardaret oīs venire. i. tarda esset mors: imo si esset possibile q' nūq' veniret. ppter qd non solū vellent q' tarda esset: sed ēt affliguntur nimis quādo co gunt illius habere memoriā Ecclesia. 41. c. o morz q' amara est memoria nois tui hōi habēti pacē in substantijs suis vñro geto cuius directe sunt vie in oibus: 2 adhuc valēti sumere cibū. sed an seruus iste bono an malo aio dixerit. i. an dolens ppter tar ditatē an gaudēs pōt colligi ex moribus eius. o'z enim q' malus seruus erat: ideo gaudēs dicebat 2 maloz sp'es cupiēs. Sic oi cit Augusti. in epistola ad Esichii. ex moribus huius serui ap paret animus eius quos mores h' breuiter magister bonus cu raut exprimere. i. supbiā cū d' ceperit pcutere conseruos su os. luxuriā cum dicit. māduet autem 2 bibat cum ebriosis: ne qd dicebat moraz facit dominus meus venire desiderio domi ni sui dicere credet: quo ardebat ille qui dicebat. situit ani ma mea ad deum viuū quādo veniā. dicēdo enim quādo veniā: moras se perpeti moleste: q' ēt quod tempore accelera tur desiderio tardum videt. C' Sed propter hoc Augusti. mo uet dubiū qd sit melius an putare tardum esse aduentū xpi 2 vigilare: an dicere esse breuiter accelerādum 2 vigilādū: an oi cere se nescire quādo erit: an cito: an tarde: 2 ob hoc vigilandū esse. Et approbat tertiū q' p'mi duo periculose dicūt tertiū nō cum at in eplā ad esichium. hoc aut seruo malo remoto q' pro culdubio dñi sui odit aduentū: cōstitnamus ante oculos seruos aduentū: pñt sui desiderantes si vnus eoz citius alter tardius dñm suū pntē esse venturū: tertiū de hac re suā ignoratiā cō fiteatur. videamus tñ q's magis euāgelio consonet. Unus dicit vigilemus 2 oremus q' citius vēturus est dñs. Alter dicit vigi lemus q' breuis 2 incerta est ista vita quādiu tardius vēturus est dñs. Tertiū dicit vigilemus q' breuis est ista vita 2 incerta

2

Ad. 2. rōez.

Bōa fortu ne quō in nob sint.

Ad. 3. rōez

A

Rñ. ad qñ tum qōnis

Duplr bec verba qñti pñt intelligi. 1. mō

2. mō

Angu. vba ad esichii. B

Dubia Au.

Rñ. eiusdē

et nescim⁹ qm̄ v̄turus est dñs. oēs qdē pre desiderio dñi regni de h̄ volūt eē v̄ez qd putat p̄mus: p̄ide si factū fuerit gaudebit cū illo sc̄ds et terti⁹. Si at̄ factū nō fuerit metuēdū ē ne iter ip̄sas moras p̄turbet q̄ crediderat qd dixerat p̄mus et ic̄piat dñi aduētū nō tardū putare sed nullū: q̄ aut̄ credit qd dicit sc̄ds tardū dñm eē v̄etuz si factū fuerit nulli turbabunt in fide s̄ inopinato gaudio p̄tinent: q̄ at̄ qd h̄oz v̄ez sit ignorare se c̄stet: illud optat h̄ tolerat et in nullo eoz errat qz nūl eoz aut affirmat aut negat. C̄ Et h̄ appet qd valde notādū est q̄ illos q̄ dñt ista re dies antixpi aut diē iudicii: nā si euenerit qd illi dicit nemo turbabit: si aut̄ nō acciderit nō solū turbabunt: imo putabunt aliq̄ nunq̄ v̄etuz eē antixpm̄ et fortassis nullū v̄etuz diē iudicii. Et ita ēt Beda sup illo verbo Luc. 17. c. i. diceret vobis ecce hic et ecce illic nolite ire neq̄ sectemini. ait. bonū ē est diē dñi desiderare neq̄ tñ magnitudine desiderij nobis s̄onia fingere debemus qm̄ istet dies dñi: et iō meli⁹ est c̄stet q̄ nescim⁹ an ci to an tarde veniat dñs: imo et min⁹ piculosū est dicere q̄ tarde veniet dñi tñ credam⁹ vitā eē breuē et iertā et vigilē. vñ non modicū turbat fidē p̄silloz q̄ annūciat breuitatē t̄pis et acceleratiōes antixpi designātes t̄pa qdā. vñ et parū an t̄pa nra v̄isū est q̄ annūciato publice aduētū antixpi in breui cū ad t̄pa q̄ putabat vulgus nō venerit multi ceperint de fide dubitare: et ad cetera q̄ necia credēda sunt pigriores efficiunt. C̄ S̄ dñm q̄ aliud ē de aduētū antixpi et diē iudicii q̄ de morte nra q̄ ēt aduētus dñi dñt vt oñsum ē. s̄. Nā de antixpo et iudicii diē nulla nobis certitudo est aut diēctura. De morte aut̄ certitudo est c̄stiderata duratiōe etatis nre et multa diēctura est cuilibet attrētis quotidianis piculis: iō dicere qm̄ mors istat et iō vigilādū esse assidue bonū ē. suus at̄ iste de aduētū dñi. i. de morte loquit̄ et dicit morā facere dñm: et iō iputat ei ad malū. Sic dicit Beda: nota inter vitia mali fm̄ ascriptū q̄ tardū dñi sui reditū putauerit: nō at̄ iter boni virtutes annumeratū est q̄ hūc actū spera merit s̄ qd fidelis ministrauerit. nihil ḡ meli⁹ ē q̄ patiēti sustinea m⁹ iocūzates qd sciri n̄ p̄t: s̄ tātū laborem⁹ vt iō dei iueniamur. C̄ Quid cogitauit seruus iste malus ad male ministrādū ex tardo aduētū dñi sui.

Queretur qd cogitauit seruus iste malus ad male ministrādū ex tardo aduētū dñi sui. C̄ dñm q̄ cogitatio ista fuit sibi occasio mali: nā dixit q̄ dixerit h̄ i cor de suo et cepit pcutere c̄seruos suos. S̄ sciēdū q̄ non dixit iste seru⁹ de aduētū ad iudiciū sed de aduētū ad mortē: nā p̄mo mō nō pderat ei: nā ēt si tardaret ad iudiciū v̄ire si ipse cito moriturus erat nihil pderat. C̄ Motiū at̄ hui⁹ p̄t accipi sic accipiebat in suo fm̄ sensum parabolici: et ponebant ad h̄ q̄tuo⁹ cāe s̄. et tñ aliq̄ illaz op̄tūt hic et aliq̄ nō. Et p̄z qz nō stat p̄ma. s̄. q̄ pp̄ magnā morā poterat credi q̄ forte dñs nūq̄ veniret s̄ moreret in regione aliena: et ita nūq̄ peteret rō a seruo vel posset ipse in bonis succedere. secus h̄ qz nemo de platis pōt ignorare se moriturū qz ista ē lex ois carnis cū statutū sit vñūq̄q̄ boiez semel mori ad heb. 9. neq̄ p̄t dubitari rōnē eē petēdā: qz de⁹ mori nō pōt. C̄ Sc̄da cā poterat manere nūc qz ibi seru⁹ p̄t putaret a se rōnē petēdā q̄ putabat dñm diutius moraturū credere q̄ nō erigere ab eo rō v̄sq̄ post multa t̄pa: et malū qd longē esse putaret pax monet. ita et nūc cū q̄s credat se oñ victurū tract⁹ delitijs vite et t̄pis c̄stet timorē dei et vacat voluptatib⁹. C̄ Tertiu⁹ et pōt aliquo mō facere. s̄. q̄ qdā ita male sentiūt de fide q̄tū ad statū aiaz post mortē q̄ dānatoz penas nō putāt eē magnas: et cū illas nō videāt neq̄ expiant iudicat meli⁹ eē gaudere voluptatibus huius seculi si oñ manendū sit in eis et post mortē dānari apud ieros q̄s abstinere a voluptatibus p̄ntis t̄pis vt euadāt penas post mortē. si aut̄ paruo t̄pe viuentū eēt in delitijs poti⁹ vellēt abstinere ab eis vt nō iciderent in penas iheri post mortē: et ita diuturnitas cogitata vite monet eos ad male ministrādū. C̄ Quarta tñ cā magis mouet: qz si cut illi h̄ aliquo t̄pe voluptuose viuat et dissipet aliqd de tuba dñi si dñs diu absit poterit in illo t̄pe restituere p̄ora dāna postea bñ administrādo: ita vt nō appareat an dilapidauerit: ita plati c̄stet de lōga vita bñt occasiōe errādī et male ministrādī: nā putāt se h̄ere t̄ps ad fruēdū voluptatibus: et q̄ po stea in senectute aut in extremo t̄pis poterūt penitere de malis p̄teritis. et ita saluabunt. Et ista est vera cā et sensus hui⁹ l̄e. Et p̄z qz redargurio xpi p̄cedit directe hoc cūz dicit. veniet dñs sui illius die qua nō sperat et hora qua ignorat. q. d. nō est bona c̄sideratio illa: qz cū ille putet lōga t̄pa vite sibi sup̄esse forte in medio t̄pe oñ voluptatibus vacat maxime seruus ille veniet subito dñs auferēs aiam ei⁹ et petēs rōnem de administratio

ne: et nō poterit occultari tūc mala administratio: iō vt nō eueniat sic semp̄ est vigilādū in bona administratio.

C̄ Quare dñt de seruo isto malo. et ceperit pcutere c̄seruos suos māducat autem et.

Queretur quare dñt de seruo isto malo et ceperit pcutere c̄seruos suos: māducat autem et bibat eū ebriosus. C̄ dñt q̄ iste seruus malus eo q̄ lōga t̄pa vite sibi p̄mittit desinit ad malā administratiōē in qua includit oē p̄m̄. Posuit tñ hic xps duo q̄ sunt p̄cipua. i. supbia et luxuriam ad q̄ cetera reducunt: nā auaricia q̄ c̄gregam⁹ thesauros idebit aut supbie aut gule seruit aut luxurie. C̄ Primū aut̄. i. supbia p̄ c̄seruoz p̄cussione signauit. Sic dicit Aug. in eplā ad efeciū s̄. mores mali fui (h̄ breuiter) magi bonus curauit exp̄mere. i. supbia cū dñt. et cepit pcutere c̄seruos suos. luxuriā cū oīc. māducat et bibat cū ebriosus: sed q̄tū ad supbia dicit pcutere c̄seruos qd p̄prie designatū est. nā q̄ supbia ifert alijs iurias nō cōtētus eq̄lis eē eq̄libus: sed velut absolut^a viculo legis ad vōtū viuere: seruus at̄ q̄ c̄stituit sup familiā nō desinit eē seruus. vñ dñt. q̄s putas est fidelis seruus. cū at̄ seruos pcutit eq̄les p̄t et velut dñs agit in seruos cū tñ nō sint eius serui sed ipse eo rū c̄seruus sit. et hoc signauit xps dicens. cepit pcutere c̄seruos suos. C̄ Istud at̄ ad platos p̄tinet: qz h̄ c̄stituant a xpo sup plebē nō desinit eē serui xpi: et ipi nō sūt dñi eoz q̄bus p̄ponunt sed c̄serui. sic dñt Ecclesia. 3. 2. c. rectorē te c̄stituerūt: noli extolli: esto in illis sicut vn⁹ in illis. 2. 1. De. 5. c. dñt ad seniores. i. platos nō dñantes in clero sed forma facti gregis ex aio. Et dñt. ceperit pcutere. qd sp̄alit in ep̄is et oib⁹ ecclesiasticis viris vetitū ē. vñ dñt. 1. ad thimo. 3. et ad titū. 1. c. q̄ op̄z ep̄m nō eē p̄cussio re sed modestū. De h̄ dicit Orige. sup Mat. peccat at̄ in deū q̄ cūq̄ ep̄s q̄ nō q̄i c̄seruus ministrat sed q̄i dñs: et frequēter vt amarus dñs p̄ vim dñatur. C̄ Alr p̄t accipi in sensu q̄i mora li q̄ pcutit suos. i. c̄stetias eoz suo malo exēplo pcutit. ē at̄ talis modus loquēdi apli. 1. Cor. 5. c. si autē peccātes in fies et pcutiētes c̄sciam eoz ihermā in xpo peccatis. et maxie ouenit iste sensus qz pcutere c̄sciam ē respectu ihermōz et p̄silloz q̄ scāda lizant: sed isti q̄ noiant p̄silli sūt. sic dñt Lu. 12. c. cepit pcutere pueros et ancillas. pueri qdē ihermi sunt ex cōdōne etatis: ancille at̄ ex cōdōne sexus. De h̄ dicit Beda. in h̄ seruo cūctoz p̄salz maloz narrat dānatio q̄ neglecto dñi timore nō mō ipi luxurie vacāt: s̄ et subditos iniurijs stimulat: q̄uis et inde possit intelligere pueros et ancillas pcutere ihermōz corda prauo exēplo vitare. C̄ dñt at̄ bibē cū ebriosus ipa imoderatiō et voluptas nō solū potuū et ciboz s̄ et icōtinētie carnis. h̄ enī sibiip̄is diuicta sūt: qz v̄eter mero estuās facile d̄spumat in libidine: et v̄eter et genitalia p̄p̄i sūt. et plati ita peccāt i venereis sic in crapula et ebrietate. C̄ dñt at̄ māducat plat⁹ cū ebriosus dupl̄. Vno mō q̄tū ad ea q̄ ad ipm̄ p̄tinet. Alio mō q̄tū ad ea q̄ alijs tollit. C̄ De p̄mo dato q̄ plat⁹ legitimos reddit⁹ h̄eat et de illis iebrietatē peccat: nō q̄i iniust⁹ s̄ q̄i itēperat⁹. et p̄m̄ ē in deū nō at̄ in pri mū nisi iquātū malo exēplo suo alios male edificat. Sc̄do q̄tū ad h̄ peccat idirecte i deū: qz dñt crapule et ebrietati vacat nō p̄t attēdere ad curā gregis. C̄ Sc̄do q̄tū ad p̄ncipale accipit q̄ māducat cū ebriosus q̄tū ad ea q̄ ab alijs accipit. s̄. si plat⁹ bona eccl̄iaz aut alioz ministroz aut quozcūq̄ diripit vt largi⁹ delitijs vacet. tūc enī v̄troq̄ mō peccat. s̄. iniust⁹ ē et itēperat⁹. et isto mō accipiebat in pabola. i. iquātū de bonis dñi fu⁹ ille copiose iebriabat et crapulabat dissipās bona dñi. et ista erat mala administratio: et p̄ter iniustitiā ista sunt illa duo mala q̄ dicta sunt. C̄ Quare xps non posuit hic vitii luxurie cūz in hoc ēt ministri ecclesie peccēt.

Sed queret cū xps q̄tū ad malos platos posuerit h̄ vitii ebrietatis et crapule: q̄re nō posuit vitii luxurie: nā i h̄ ēt ministri ecclesie peccāt. C̄ Aliq̄ dñt q̄ fuit qz p̄ ebrietatē et crapulā sufficient illud intelligit cū vñū seq̄ ex alio vt oīm ē p̄ce. q. C̄ dñt q̄ nō ē ista cā: qz vñū vitii itellit p̄ alēz q̄i vñū ē min⁹ p̄ncipale q̄ aliō: et q̄i appēditū ad illd. h̄ vñū ē sic: qz luxuria p̄cipuū vitii p̄ se ē. C̄ Sc̄do qz ēt h̄ te neret aliquo mō si luxuria solū seq̄ ex crapula et ebrietate. s̄ falsū ē: qz qdā satis sobrii in cibo et potu circa venerea dissolunt a gb⁹ aliq̄r abstinēt vel p̄c̄ eis vtūf: qdā ḡ ebrietati et crapule ibiāt. C̄ Est ḡ dñt q̄ cāua fuit: qz nō potuit h̄ exp̄mi illd v̄tū: nā xps dixit qdā vitia platoz p̄ similitudinē maloz suoz p̄ positoz fālie: malū at̄ dissipatoz ē i eo q̄ dissipat subaz dñi. C̄ Dissipat at̄ illa vno mō pcutiēdo suos. qz sic illi fugiūt et p̄dit dñs possiōne suā: nā fu⁹ possiō dñi ē. s̄. et h̄i aut turbat pax domestica: et sic peunt multa opa q̄ a getis ipēderent. Alio mō dissipat

Notādū ē
dicētes p̄
pe diez an
tixpi aut iū
dicii eē.
Beda ex
pō v̄boz.

Aduēt⁹ āti
xpi et iudi
cij dies dif
ferūt

Not. beda.

Rū. ad q̄i
tum q̄onis
Notādū

Motiūz
huius.
In. q. 257
Quatuor
cāe. s̄. possi
te ad hoc
faciunt.
Impro. 1
Ap̄ p̄bō. 2.

Ap̄ p̄bō. 3.

B

Affertio. 4

L̄e sensus

Nota

Rū. ad
q̄i. q̄onis
Duo ma
la p̄ci
pua hic
xps po
suit fui
neq̄.
i. malū.
Alu. snia

Ep̄s non
dñ esse p
cussor.
Qui v̄ba

Mozat
sēsus l̄e
B

Be. snia

*

2. mal⁹

P̄elat⁹
cū ebrio
sis dupl̄
māduca
re dñ
1. mō.

2. mō

A

Nōnūl.
rū. ad q̄.
Im. p̄bō

200. rñ.
ad q̄tū
in quo
sit malū
dissipa
toz
Dissipa
tūa oñ
dupl̄

Chis h
nulla fec
metione
de luxu
ria.

Prelat
de legiti
mis red
ditib ma
ducans
cu ebri
fis qdru
pliciter pec
cat.

A
Rit. ad
qntu. q.

B
La qntu.

Dib in
die iudi
cij erit
mors su
bitanea.

In actu
peccadi
n e pnie
locus.

A
Nonul
loz rñio
ad qñ. q.

Alioz
rñ. ad qñ
ritum.

Basilij
verba.

B
Alioz
rñ. ad qñ
ritum.

Orige.
verba.

Alia iusti
cu spuali

dissipat suba dñi illa csumedo sine ca. 2 h est cu seru? iebriat? 2
crapulas de illa: io ista duo posuit. s. q ceperit pcutere seruos: 2
maducet cu ebriosis. De luxuria at circa venerea n dixit: qz il
la nifi sit iucta crapule 2 ebrietati n dissipat subaz dñi 2 qz n ois
sipauit directe no tetigit illa. s. de platis no posuit h nisi sub pa
rabola dispensator: io no posuit h nisi sub pa
stasticis viris 2 maxie in platis quoz vita ab alijs trahit i ex
plu no solu crapula 2 ebrietate 2 supbia detestabile e: s. et i co
tinetia a venereis. Q. at dictu e maducet cu ebriosis signat
graue crimē plati. s. qz no solu ebriosus sit s. et alios ebriosos fa
ciat. Si. n. platus de legitimis redditib maducet cu ebriosis mul
tipliciter peccat. Primo qz ipse iebriat. Secdo qz cessat a vaca
tione 2 vigilia pastoralis curie cu ebrietati itedit. Tertio qz alios
male edificat suo exēplo. Quarto qz reddit? ecclesiasticos q in
alios vltus expēdēdi erāt i malos vltus ampli effudit: qñ si solus
ebrietati 2 delitijs vacaret. Si at de alijs iebriat aggrauat
peccatū supra pcedētia: quia non solum rapit ecclesiastica bona
sed 2 alijs diripiēda aut direpta tradit: 2 tanto necesse erit plu
diripere quanto platus plures ebriosos secū facit.

Q. 2. 275. qz ois veniet dñs sui illi? die q nescit 2 hora q igrat. Q. 275.

Queres

qz ois veniet dñs sui illi? die q nescit 2 hora q igrat. Q. 275.
strata cogitatione serui illi? malus. n. plat? qñ secur? d lōga vita
animū suū ad male admistrādū dñt qñ postq dñu vacauerit dñi
cñs poterit pēitē aliqñtū an mortē: s. errat qz cu putauerit sibi
eē tps getis supniet subito mors 2 n erit tps penitēdi. vey. e. n.
qz qñqz hora qz d malis pteritis doluerit accepta 2 fructuosa
erit pnia ei? 2 n iertū sibi pmittit q credit q an mortē poterit
penitē: qz cu gra pēitēdi nob a dō def: sigs toto tpe vite illa spre
uerit 2 deū pullatē ad ostiū n audierit: forte i extremo vite illaz
a dō n hēbit quē toties dēpfit 2 gñaz illa recusauit: aut forte taz
subitanea erit mors q neqz cogitādū loc? erit: aut alie occupatiōes
2 affectiōes seculi tā efficacit dānabūf eo tpe aie q ad alia diuel
li n poterit: aut fortassis qz dormiēdi moriāf 2 tūc n erit loc? de
remissiōe cogitādū. Et ob h dñ veniet dñs sui illi? s. ad mor
tē ei? qñ ab ipo rōnē erigē vult: qz tūc venire dñ xps vt dñm est
s. q. 239. veniet at die qñ spat. s. qz iste p supposuerat longā sibi
futurā vitā: 2 n accidit dñi vt breuis sit: 2 pp h n pt ex tūc dare
ueneritē rōnē. veniet et hora q igrat: qz si dies mortis ē ier
t? magis ē certa hora. 2 spāl? fit h pp ipedimēta q sē in gbusdā
horis qñ sē i alijs: vt sigs dormiēdi moriāf: qz ibi n ē loc? peni
tēdi 2 n aliq moriēf sicut in die iudicij: supniet. n. pñt? ille q
busdā dormiētibus vt dicit supra in lra 2 Luc. 17. c. s. duo erūt
in lecto vnus assumer? 2 vnus relinquer? i. erūt dormiētes aliq:
2 quidā illoz moriēf in igne 2 damnabūf: 2 alij rapiēf ad
etbera 2 moriēf 2 oibus erit mors subitanea. nam satis appa
ret q illi dormiēdo moriēf: quia si sentirēt illum ignē subito
adueneritē nō manerēt in lecto: 2 n de lecto assumer? qdā: 2 alij
relinquer? g aliq dormiēdo moriēf. C Aliq at fortassis moriēf
subito cu fuerint i iplo actu pcti. sic Nu. 25. c. ponit de phinees
filiō eleazari q occidit virū iudeu coeuntē cu madianitide cum
eēnt i iplo actu coit? vñ dñ. e. c. qz p dñt eos pugione eodē actu
p loca genitalia vno ictu. necē erat aut tūc eēnt in actu pcti i quo
n erat pnie loc? vñ. n. repugnare fil peccare 2 penitere. s. referū
tur ad aliō 2 aliō tps. 2 ita de filib? horis: 2 io valde timēdū ē: qz
nescim? horā i q mors nos occupabit: pp qd seru? iste n deberet
sibi saltē vnicū diem ad vacādū crapule 2 ebrietati cōcedere.

Q. 276. Quid est verū q dñs diuidet seruū.

Queres

quō verū est qñqz ad istuz seruū q dñs ei? diui
det eū. C Aliq dñt q diuidet eū. i. corpus eius
in ptes secabit vt qdā ps tollerēt penā 2 alia nō. C S; falsū est
qz i surrectiōe tot? bō resurget: 2 io aut tot? patiet? aut tot? gau
debit. Itē qz incōueniēs eēnt qz cu totū corpus fuerit infirm pcti
passio fieret i qdā pte 2 n i alia. C Aliq dñt q diuidet eū. i. aiam
ei? diuidet vt qdā ps aie sit ad penas tolerādū 2 alia nō. C S;
n stat pmo pp duas rōnes. Secdo qz aia diuidi nō pōt: 2 io si aia
erit i pena totā ibi eē necē ē: qz illa idiuisibilis ē cu sit simplex. d
his dñt Basilij? qdē diuidet corp? vt h qdē exponat tormētis:
illō vō dimittat. nā fabulosū ē h neqz iusti iudicij ē cū dñqrit to
tū: dimidiū pati penā: neqz aia secat tota pñtaz criminosa possi
dēs 2 cu corpe mala cooperās. C Aliq dñt q accipit p separtiōe
aie a spū. i. dono spūali. s. qz būerūt illi plati dona spūalia dñ vi
uerēt h mali eēnt: i morte aut separāt ab aia: 2 sic dñt Orige. sup
Mattheū. diuidet qñ spūs ei? i. spūale donū reuertet ad deū q
cedit eū. aia at cu corpe suo vadit i gebēnā: iust? at nō vidit s;
aia ei? vadit cu spū. i. spūali dono ad regna celestia: g autē diui
dūf n hnt postea i le pte spūal? dñi q erat a dō: s. i lūqz pñpox. i.

aia q cu corpe puniet. Sic et dñt Basilij? q dñs est ppetua alie
natio aie a spū. nūc. n. 2 n n sit gra spūs in idignis: vñ tñ vtrūqz
adeē ouerfione ad eoz salutē: tūc vō totali aputabif ab eoz aia.
C S; dñt q n stat. Pmo qz dona data aie nfe potēt qdē pñe
s; auferri n pñt. s. n. qdā accidētia aie qz a dō accipiāt eē: tñ il
lud i aia accipiūt: 2 n pñt eadē nūero alibi eē qz ibi: 2 ita in nob
p pctm charitas dñf 2 pñt s; n tollit. sic 2 de singulis bitib? aut
de spūalib? pfectiōib? ē. C Secdo qz et i istis p mortē n solū nō
tollit s; neqz et pereūt dona. nā aut accipit d gratis datis aut d
gratis faciētib? Si scdo mō nō pñt p mortē illoz aliqd tale tolli.
nā isti plati an mortē mali sē: 2 tñ i malis n manet gra gratū fa
ciēs: io n tollit. De pmo p; qz si dona illa pñt manē i aia sepa
ta vt bit? sapie ē si a dō ifusus fuerit: n solū māebit i bōis s; et i vā
natis. neqz ē istō aliqd icōueniēs. Si at talia sē q n pmanēt i aia
sepa ta sē ē pfectio aliq phātasie q facit ad bñ itelligē 2 ex dono
puenit n dñ diuidi: qz neqz i bōis neqz i malis māebit p mortē
i. aia b? sepa tis. C Dm g qz dñ videt eū. s. a sortio scōz. nā ma
lus plat? dñ vineret erat pposit? viris factis. 2 alijs: 2 io cōcabat
factis. p mortē at a bōis sepa? erit 2 n cōcabat eis i glia. ista at
dñs erit maxie penal. sic dñt Beda. diuidet eū a fidelib? sortio
segregādo: 2 eis q nūqz ad fidē pñuerūt sociādo. Hier. quoz
dicit diuidet eū. s. nō est itelligendū qz gladio eum secet: sed qz a
consortio sanctorum eum separet.

Q. 277. Quid est qd dñ parte eius ponet cum hypocritis. Q. 277.

Queres

qd dñ parte eius ponet cum hypocritis. C Dñt
psupponēdū eē qd dicebat. s. q. 271. d fūo ma
lo i sēsu pabolico. illi. n. dabat duplex pena. Una qz videbat. i.
puabat admistratiōe quā exercuerat. Alia qz puniret corpalr 2
ista erat qz ponebat ps ei? cu hypocritis: ita nūc subitelligēdū ē
d plato malo. nā easdē duas pēas bz. Pnia ē qz vidit. 2 vltra sen
sū posuit pcedē. qz pt adhuc itelligi qz vidit. i. puaf admistratiōe.
Et ē ueniēs sēsus. nā malus plat? gaudebat valde in admistra
tiōe quā hēbat: qz vtebat ea tpalr. s. n. vt pdeset s; vt pēet: 2 ita
i supbia dñationē ouerteat plationē 2 i vacationē dñicaz vt oi
ctū ē. qz cepit pcutē suos 2 maducare cu ebriosis: puari at eo i q
suā qz ostituerat dñctationē amarū 2 triste ē: io i penā puaf ta
lis plat? admistratiōe an tps d quo ipe cogitauerat. s. hora q nō
credebat neqz die q cogitauerat. C Secdo pena ē qz ifligit 2 pti
net ad sēluz. 2 ista significat cu dñ ponet pte ei? cu hypocritis. i. ita
le pmiū hēbit ille mal? plat? qle hnt hypocrite. s. n. hypocrite q
aliō videt eē qz s. ita iste mal? plat? videbat bon? 2 mal? erat: qz
ad h qz eligēt i plati fortassis hōū filauerat. postea vō n fuit bo
n? hypocritis at gñis pēa dñf: eo qz gñe pctm ē hypocritis. nā filā
ta scitaz duplex ē inigaz: 2 pñt h ex pabola. nā fū ille mal? an
teqz ei dñs cōmittēt admistratiōe bon? videbat: qz als nō cō
misi s; ei dñs admistratiōes. postea vō malus fuit 2 sic hypocrita
erat: io ps ei? cu hypocritis ponit: s; Luc. 12. c. dñ cu ifidelib? 2
tūc plani? uenit malo plato. nā vocat ifideles q ifidelis mistra
uerūt: ois at malus plat? ifidelis ministrat vt supra dñt. i. io ps
ei? cu ifidelib? erit. s. i inferno. C Et ad h pñt id qd seq. s. ibi erit
flet? 2 stridor dñtū. h. n. apō iferos ē vbi mali plati erūt: s; quō
flet? 2 stridor dñtū sint ibi dñf seq. c. vbi agef d pēis inferni.

Super tria capitula bti Matthei. s. vicefimūsecū
dū/vicefimūtertū/2 vicefimūquartū
eiusdē/expō 2 explanatio aliqñlis i sensu tñ lrali/explicit felicitē.

On fine magno labore hāc (s; arpo
fittis) minozes Matthei nri
pticulā. i. sup tria. s. vicefimūsecū dū/vicefimū
tertū/2 vicefimūquartū. c. explicuim? oberat
enim nobis vicefimignti sequetis mysterioz
lata pfundaz diffuso ne itra eiusdē volumi
nis teneret metas: io 2 si frōte minozes/nō tñ
fructu idigniorē hāc eē volumi? cui vt morē ceteraz geram? to
tā p lfarū cñtiā ouim? tabulādā: vt tardus lector nō fastidiat/
2 diligēs ad carpēdos lectionis fruct? ex tabula vberi? irritef.

C Diui Alphōñi thostati episcopi Abulenſis Sexta
pars sup Mattheū: que tria capitula conti
net. hic feliciter sortitur exitum.

Anno. 1529. Venetijs: in edi
bus Petri Liechtſtein.

Registrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v x y z
2 2 2 Qēs sunt quaterni: excepto nouissimo quaternio.

dono se ad
celestia cō
fert.
Improbā.
1. rō.

2. rō.

Doc. rñ.
ad qñtū.

Bede vba
Hier. vba.

Rñ. ad qñ.
qñis.
Duplex pe
na dñf ser
uo malo.
1. pena.

2. pena.
Quid sint
hypocrite.
Hypocritis
gñis pena
dñf 2 cur.

Ois malus
plat? ifideli
ter mīstrat

